Lot 16

N° 74

¶ Immunitas cõcessa laboratoribus habitatoribus ĵtinue ibi habitãtibus intelligĩ cõcessa illis q ãno cõtinuo de seruiũt nõ qui dietim. Item immunitas cõcessa domio z filiis an dirigatur ad vlteriores descẽdẽtes. Item immunitas concessa ab omnibus angariis z perangariis z ab omnibus oneribus qd iportat z an dicta immunitas extenda tur ad bona postea quesita z ad laboratores postea superuntes z concessa per vnum Principem intelligatur cõcessa per successorem. Item verba in istis imunitatibus sunt vel de stricte intelligẽda z rigorose. Item verba enunciatiua ex longiquitate temporis pro lata faciunt presũptiõem.

Consilium lxxxvi.

¶ Queritur qui intelligantur laboratores habitatores cõtinui. Respõdeo illi qui anno cõtinuo in laborando z agricolendo deseruiũt: vt. ff. de publica. l. fi. §. quotiẽs in verbo anno ptinuo: nõ illi qui dictim operas suas locant de die in diem quia isti non dicuntur laboratores z habitatores continui: vt. ff. de bis qui deiecerint vel effu. l. i. §. habitare z in. l. i. ff. furti aduersus nau. caupo. stabularios z. ff. de cõdictiõe indebiti si nõ sortem. §. libertas. Istud aũt priuilegiũ in psona habitatoꝝ z laboratorũ non durat nisi q̃diu laborãt z habitant: vt. ff. de. iĵ. l. qui concubinaꝝ. §. vxori mee z. C. de sacro sanc. ecclesie. l. q sub pretextu z facit. ff. de fundo instruc. l. si ita. §. mulier z. l. cũ quidam duos z. ff. de pignori. l. debitor. Secundo queritur an imunitas concessa dño z filiis: pro eo q dñs Franciscus Imperiũ qd habebat in ciuitate Placentie vna cuꝝ corpore ciuitatis transtulit ad illustres vicecõmites Mediolani porrigatur ad nepotes z ceteros descendentes hereditario iure succedentes. Et videtur q non transeat ex natura priuilegii attẽta ratione recti sermonis: quia priuilegium est personale vt in. c. priuilegium personale de regulis iuris. li. vi. z qd ibi per do. z. ff. de excusationibꝫ tutor. l. iĵ. Item immunitas tendit ad excipiendum z in facto cõsistit z in exceptionibus z pacti põt quis vni heredi prouidere z non extẽditur prouidentia ad alium heredẽ: vt legitur z nõ. ff. de pactis. l. ãnus. Sz certe in casu nostro videtur posse dici ꝛriũ q nõ sequimur verborũ figuras sz mentem ut. ff. de verborꝫ si. l. quisquis mihi: nã istud nõ ẽ proprie priuilegiũ sz pactũ in quo quis videtur stipulatus filio: vt heredi vt nõ. ff. de pact. l. si tibi. §. pactus z. l. tale pactum. §. fi. fuit enĩ ꝛtractus innominatus facio ut facias z non fuit donatõ nec liberalitas ar. ff. de donati. l. si pr̃ z sic nõ obstat. ff. de aq̃ quoti. et esti. l. i. §. pmittit. Itẽ nõ obstat in autẽtica de nõ alienã. §. emphiteosim quia ibi loquitur in contractu emphiteotico qui in aliquo sapit naturam vsufructus. Item non obstat. ff. de doñ aquilius regulus quia ibi concessio coherebat psone hic autem nõ coherebat psone nec in dubio psumitur coherere ut. nõ. Bar. de seruitut. lega. l. pa. Tertio q̃ritur quõ intelligãtur hec verba ab angariis z perangariis: z ab omnibus oneribus cõmũis placentie. Respõdeo quid sunt angarie z pangarie notã. vt. C. de sacro sanc. ecclesi. l. neminez z. ff. de verborum signifi. l. ferri nam: eq̃ angariandi sunt in persona neq̃ in plaustris vel eorum sumptibus vnde nec in collecti que imponerentur loco operarum: vt no. in. l. iiii. §. actor. ff. de re iudicata. Id autem qd̃ sequitur z ab omnibus oneribus cõmunis placentie sic exponitur: naz pmissis spẽbus. i. angariis z pangariis q̃ sunt species oneruz sequit clausula generalis z ab oibus oneribus Ciuitatis placentie vnde cõtinet omnia opera que dinumerari possunt que alii placentini supportant: vt. ff. si quis caut. l. Sed z si quis. §. q̃situz secus si imponerẽtur a principe ex absoluta principis potestate: quia hoc in ista imunitate non dauditur qd̃ fit de plenitudine potestatis quia psona principis semp excepta intelligitur vt in. c. Imperialem. §. si. de prohibi. feu. alien. per fredericum. Quarto queritur vtrum dicta imũitas extenda tur ad bona postea quesita z videtur q sic. vt. ff. de seruitut. vrba. predio. l. si seruitus z. ff. de fundo instruc. Lucius. Incontrariuz videt z est verius per. l. si ita. ff. de au. z ar. lega. nã agitur de magno preiudicio rei publice ergo nõ veniunt futura vt nõ. C. que res pigno. obli. pol. l. si. non obstat. l. si seruitus quia ibi loquitur de futuris circarez pñtem. i. de futuris lumibus circa rem seruientẽ: z dominantẽ, vnõ nimiꝫ Quia accessoriũ naturã sequitur pricipalis: vt. ff. de fundo instruc. l. sepe. §. tirãne z. ff. de le. iĵ. predijs. §. balneas z. ff. de seruitut. vrba. predio. l. olimpico: z qõ nõ. C. de seruitut. l. nõ modus z. C. de sacro sanc. ecclesis. l. i. per Li. Et predicta sunt vera nisi res noue sint succedanee veterũ. i. empte ex pecunia reducta ex rebus antiquis vel ex permutatione quia in vniuersalibus res subrogata succedit in locum rei in cuius locum subrogatur: vt. ff. de hereditate vendita. l. venditor ex hereditatis z. ff. de petitiõe heredi. l. si z rem z pciuz z plene nõ. C. de rei vendicati mater. ff. delega. iĵ. l. Imperator. §. fi. cuz. l. sequenti facit. ff. de donati inter. vi. z vxo. l. si donate. §. si. sponsus. ff. de pignoribus. l. cum tabernam ff. de condicti z demõstrati filie. §. i. z nõ. ff. de verborum significatione. l. labeo tamen hoc indiget probatione facti. Quinto queritur vtrum intelligatur de habitatoribus cõtinuis qui tunc erant an de quibuscũq̃. Respõdeo hec verba sunt appellatiua z cõcessa generi personarum z ideo extenduntur ad quoscũq̃: vt nõ. di in dicto. c. priuilegium personale: z ideo si aliqui laboratores sunt mortui vel expulsi et in locum: alij renouati isti noui gaudent inmunitate veterum colonorum argumentum. ff. de dona. inter virum z vxo. l. si donate. §. si sponsus. ff. de cõdictiõe z demõstrati. l. filie. §. a ticia. C. de epi. z clericis. l. i. C. ne filius pro patre autẽtica habita. ff. de iudiciis nõ alias. §. i. ¶ Sexto q̃ritur cum ista inmũitas fuit cõcessa per illustrẽ dñm marcum. vtruz transeat ad successores eius. Respondeo sic si successorem habet in Imperio sibi cõmisso quia sub nomine appellatiuo cõtraxit: vt. ff. de pact. l. iurgentiũ. §. pactorum z. ff. de probati. l. si pactũ. Cõsulo tamen istis nobilibus qd̃ p singulos successores faciant sibi inmũitatem renouari: z quidem gratia est si eis ꝛceditur z Iniuria si eis denegatur hoc tamen residet finaliter in pectore dominorum qui sunt deuotionibus z meritis prouocãdi nõ pollicitationibus astringendi. Queritur vlterius vtrum debeat apparere de cõpromisso z dicendum est q cum sit executum presumitur precessisse longissimis temporibus pro eo fidem facientibus nã ex lõginquitate tẽporis presumitur a verbis enũciatiuis vt nõ. Li. C. de probationibus alioquin oporteret fidem facere de cõpromisso tãq̃ de mãdato vt legitur z nõ. ex d offi. dele. c. cũ in iure. Ultimo q̃ritur qualiter verba in istis mã sint interpretãda. Respõdeo in priuilegiis que sunt contra publicam vtilitatem interpretãtur valde stricte z vt dicit nõ. Bul. in. l. beneficium. ff. de constitut. principum: sed nos sumus hic in via cõtractus in quo debet seruari bona fides: z equitas naturalis. Verbis tamen cõgruẽs vel cõmuni intellectui loquentium: vt. ff. de verboruz significat l. nepos pretor Titiam qui ambigue loquitur z. l. vt alphe de le. iĵ. l. librorum. §. qd̃ tamen cassius. ff. de vsu z habi plenũ. §. equicis. ff. de auro z argẽto lega. l. pediculis. §. argento potorio z. l. plancius. ff. de suppellectili lega. l. labeo. §. Idem tubero z. §. nec mirum z. l. i. eodẽ titu. cum mã sua z. ff. de pact. l. veteribus z extra de aucto z vsu pallis. c. Ex tuarum z de priuilegiis. c. porro. ff. de lega. iĵ. l. offilius z cetera.

¶ Ego Baldus de Perusio iuris vtriusq̃ doctor.

do faciunt istam estimationem. scilz q nuda proprietas valeat tertium denarium. Sed iste modus nullo modo pbatur primus autem modus est iuridicus.

¶ Ego Baldus.

Sex requiruntur ad conualidandum contractum que in hoc consilio per pulchre disputantur: z depositum factuz ex turpi causa peragenda non valet: z deponenti restitui dz.

Consilium. lxxxviij.

¶ Sex sunt que

In christi nomine. habēt solidare cō tractum. s. creditor debitor: res causa existentia cō dictionis z impletio modi seu finalis cause. Creditor nanq; z debitor sunt correlativa z vnuz sine altero nō potest vt in. l. i. ff. si cer. pe. Res debet esse talis que in stipulationem possit deduci non res sacra: non homo liber nec alia que in ꝓmercio non sunt. vt. ff. de verbo. obliga. l. inter stipulantez. §. sacrā. causa debet esse possibilis. vt. ff. de acq. z obliga. l. non solum: z honesta ac ratiōabilis. vt. ff. de except. doli. l. ij. §. circa: z finalis nō perfunctoria z impulsiua vt. ff. de donatiō. l. ij. §. fi. Item non inhonesta. vt. ff. de pactis iurisgentium. §. si ob maleficium. ff. de verbo. obliga. si plagii. ff. de actio. z obliga. l. si. ff. de condi. ob turpez causam. l. i. cum. l. sequentibus. Condictionis existentia requirit qa alias non nascitur obligatio si condictio deficiat quod est sine per contrarium existat sine certum sit de iure existere non posse. vt. ff. de verbo. signi. l. cedere diem. ff. si cer. peta. l. p inde: modus debet impleri. vt. ff. l. ocati. l. quero. §. iter locatorem. C. de transactioni. l. cum mota z. l. sine apud acta. ff. de condi. z demon. l. quibus diebus. §. si. ff. de lega. iij. si tibi. ¶ Modo dico q ex omnibus his deficit ꝓtractus de quo quer̄tur. primo ratiōe creditoris z debitoris quia nemo fuit pactus vel stipulatus nomine. A. vt insti. de verbo. obli. §. alter z nō. in. l. i. z. ff. de pactis. Non obstat. l. publia in prin. ff. depositi: quia ibi habet locum penitentia deponentis: sed si non penitet tunc loquitur illud principium: hoc nō. glo. in l. si pecuniā in principio in glo. magna. ff. de condi. ob causam. Nam istud non fuit depositum factum vtriusq; partis consensu de quo loquitur. ff. de dolo. l. oleum. quod factum de consensu solius deponentis quod re integra potest reuocari: licet sit factum ad finem dandi alteri. Textus est expressus. C. de vsuris. l. acceptam in fine. Preterea cum aliquid debet hinc inde impleri si non apparet quis contractus sit est contractus inominatus. vt. ff. pro socio. l. si margaritaz. Non obstat quod nō. ff. de acquiren. possess. l. si quis ante vbi dicitur q non est contractus inominatus nisi hoc agatur. quia illud ē verum: quando naturaliter actus cadit i cō tractum nominatum: z facit quod nō. per Jaco. de are. in. l. prima. C. de iure emphiteotico. Sed in contractibus inominatis qui tendunt ad obligandum habet locum penitētia ēt si altera pars offerat se impleturam: z q per eum non stat vt nō. ff. de pactis. iurisgentiuz. §. i. licet secus quando tendit ad liberandum. vt. ff. de pactis. l. si fundum. z licet sit impletus contractus in aliquo non tamen in eo quod est magis principale contractus habet locum penitentia. vt dicta. l. si pecuniam: de condictione ob causam. vsi. Sed cum liceat. Et ita in casu nostro quia recessus est preambulum ad finem intentum. i. ad acquisitionem dominij quoniam finis est impossibilis: vnde sublata opportunitate dominij acquirendi frustra de preambulis tractatur. Dixi q requiritur existentia condictionis z in ista est faciendum magnum fundamentum quia verba dicunt z erit accepta possessio dominium z signoria. Istud autem est impossibile quia dominium non potest accipi sine iussu Cesaris. vt in. c. i. de notis feudorum coll. x. z in. c. i. de pace constantie coll. xi. Sane merum imperiuz nō est in cōmercio priuatorum: quia quod soli principi competit impossibile reputatur: vt. ff. de lega. i. l. apud iulianum. §. si vel si volumus aliter loqui possumus dicere sic q dictus cō tractus habet in se hanc tacitam condictionem si Impatori placuerit quia in omni ꝓtractu qui tangit ius imperij semper intelligitur reseruata potestas Imperatoris: vt in. c. i. §. fi. de prohibi. aliena. feudi per Fede. Sed hoc Imperator prohibuit postq̄ ad noticiam eius peruenit ergo tacite condictio deficit. Preterea Imperator prohibendo ne quis acquirat intelligitur prohibere alteri parti ne tradat vt singulariter probatur in. l. i. C. de cupressis ex lucro damnēsi li. xi. Quia ergo superuenit prohibitio in persona tradere debentis nō potest ex parte sua complere contractum quia est perpetuo prohibita z casus superueniens ante traditionem nocet possessori. vt. ff. de periculo z cōmodo rei vēdite. l. necessario: ergo cum sit impeditus facto Cesaris agere nō potest quia nec tradere potest. Preterea promissio intelligitur rebus sic se habentibus: nō autem cum interuenit prohibitio superioris. vt. ff. de condi. ob causam. l. quod seruus. ff. de lege cōmissoria: mulier fundos. Ex quibus omnibus z singulis apparet dilucide q dictum depositum debet restitui deponenti eo etiam addito ad confirmationem predictoruz q deficit causa finalis. vt. ff. de condi. indebiti. l. damus. z hec conclusio certissima est z vera. Item nō. q pōdero illa verba accepta possessio dominium z signoria: vigore dictorum pactorum pondero hoc verbum vigore sed hoc est impossibile nisi consilia cōmunis Janue ex certa scientia hoc faciāt nam quod facto fit nō videtur factum vigore pactoruz. vt. ff. de condi. z demon. l. ij. preterea dicta pacta non habent vigorem: propterea illa verba quando confecta rē. faciunt cō dictionem que non potest existere nec etiam inde fieri instrumentum. vt in dicto. c. Imperialem. de prohibita alienatione feu. z in aucth. de non alienā. §. quia vero leonis.

¶ Ego Baldus.

¶ Ad idem:

Cōsilium. lxxxix.

¶ Verba dictū

In christi nomine. si contigeret legatos recedere in discordia z subsequenter contigeret q. A. recederet de signoria debeat habere quinquaginta. ¶ Modo de recessu primo legatorum exti tit cōdictio: de secundo nōdum imo est in possessione signorie sicut prius: nec aliquid est notificatum ciuibus de sua intētiōe. Queritur vtrum dictum depositum debeat reddi domino deponēti. Et dicēdum est q sic quia nō est verū q subsequēter recessit de signoria: nam dictio subsequēter habet i mediate vel incōtinēti significare ar. de cōdi. z demon. l. hec cōdictio. Si in capitolium. nā qui retinet possessiōez nō presumitur habere aiū deserēdi eam: sed aiū cōtinuādi. vt C. de proba. l. siue possidetis z. ff. quibus modis pignus vel ipoteca soluitur. l. sicut. §. superuacuum z extra de renun. c. Bu. per hoc. Sic ergo quatuor sunt necessaria. s. cedere seu recedere surrogaſ z certionare: hoc nō credo necessariū quia forte hoc nō posset facere sine periculo vite: necesse est tamē aliquo modo fieri ita q de iure valeat. vt nō. ff. de le. i. l. huiusmodi in principio z. ff. de verbo. obliga. quidam cū filium z q hec fiant ītra modicum tempus. vt. ff. de verbo. obliga. Si ita quis. §. ea lege z extra de electione si alicuius. Item istud pactum nō est licitum imo punitur per. l. iuliam. repetūdarum. vt. ff. ad. l. repecūdarum. l. eadem. l. §. l. iulia vbi glo. dicit qui ergo accipit pecuniam vt arenget in consilio Bononie tenetur hac lege: z hoc casu maleficiuz probatur per instrumētum z turpis questus nulla petitio est. vt. ff. de fideiusso. si a reo. §. id quod vulgo. ff. fami. her. cetere. ff. pro socio. l. nec quicq̄. Ex quibus de primo ad vltimum cōcludēdo liquet dictum depositum tāq̄ sine causa factum debere restitui deponēti: cui nō obstat exceptio z cōtētio turpi-

ecle.auct.ingressi ꝛ.C.de fruct.ꝛ lit. expē.l.terminato ꝛ.ff. de le.i.l.si quis ita legauerit ꝛ sic nō obstat qđ nō.in d.l.labeo ff.fami.herciscunde.

¶ Ego Baldus.

¶ Testes quando sunt contrarij ꝛ quot testes vincāt alios testes. Item si aliqui testes dicant se vidisse aquas inundare alij dicant ꝙ non: quid faciēdū sit per iudicē ꝛ an testes possint declarare dictum suum ꝛ an ꝛ quando iudex pōt venire ad torturam vt veritas eliciatur a testibus ꝛ quid iuris qñ testis dixit vnum in vna instantia ꝛ aliud in alia.

Consilium.lxxxv.

¶ Quidaꝫ testes

In christi nomine.

depositerūt ꝙ quedam strata erat sic destructa: ꝙ per eaꝫ certis temporibus nō poterat iri cum plaustris ꝛ bobus: alij dicunt ꝙ non poterat iri cōmode sed pro maiori parte dicunt ꝙ erat ita guasta: ꝙ non poterat iri cum plaustris ꝛ bobus certis tēporibus: accusati sunt testes de falso: qui testes dicunt ꝙ dicto tpe pluries iuerunt ꝛ viderunt ire multas personas cum bobus ꝛ plaustris oneratis ꝛ nō oneratis. Item dubitatur vtrum sit vna strata vl plures. Item dubitatur quot testes reprobent testes: Respondeo si dubium est an sit vna strata vl plures non est probata falsitas. vt extra de testibus cuꝫ tu filij: ꝛ de fide instrumen. cum Joannes heremita. Item si certuꝫ est ꝙ ē vna strata tm̄ tñ isti testes nō sunt ptrarij: qa nō seqtur ꝙ aliqui iuerunt ergo oēs ire poterant vel maior ps. vt.ff.de vbo.obli.l.ptinuus.§.i. Et optime facit qđ nō. Jaco.butri.in.l.ij.C.de erro.aduocatorū ꝛ Bar.in.l.insulam.ff.solu.ma.ꝛ.ff.si cer.pe.l.ij.§.item mutui ꝛ Jaco.bu. in.l.Sed si possessori.§.ꝛ si iurauero.ff.de iureiuran.ꝛ per Bar.ff.de noui ope.nun.l.nō solum.§.sed vt ꝓbari. Item ex quo erat guasta nō poterat iri ꝓmode.vt.ff.quemadmo. serui.amit.l.si locus.§.fi.ꝛ.ff.de reli.l.si quis sepulchra. Itē id qđ non pōt cōmode fieri nō dicitur proprie posse fieri.vt ff.de vbo.signi.l.nepos ꝓculo.de numero aūt testium dicēdum est ꝙ vnus testis reprobatur p duos ꝛ duo p quatuor. vt nō.inst.de inutili.stipu.§.item vbor ꝛ nō.in dcō.c.cum Joānes ꝛ.C.de fide instru.per Li.ꝛ alios. Item quidam testes dixerunt ꝙ viderunt aquā inundare sup quandā vineā alij dicunt ꝙ nunqꝫ inundauit qui erant vicini: ꝛ ꝙ nūqꝫ potuissꝫ inundare quin ipsi vidissent. Queritur quid iuris vtrū sint falsi illi qui dicunt ꝙ viderunt inundare: hic cōsidera ꝙ isti deponūt negatiuā quā probare nituntur etiam p naturā ꝛ etiā per situm loci: qa aqua poterat decurrere p planum: ꝛ ideo nō poterat descēdere ad dcām vineā. Et circa hoc queritur vtrum iudex possit cōmittere duobus expertis in arte qui hoc videant ꝛ vtrū staretur eorum relationi. Respōdeo si testes deponunt negatiue eo modo quo isti deposuerunt: non probant quod dictum eorum est aqualiter suspectuꝫ nisi iuuetur p oculorum inspectionē per naturā loci vt nō. post glo.ordi.per Bi.in.l.i.§.i.ff.de itinere actuqꝫ prima. Dꝫ qđ adiuit rōnem naturalem dꝫ iudex ire ad locū cū pitis viris ꝛ subiicere rē oculis.vt in.l.si irruptione.§.ad offm̄.ff.finiū regun.ꝛ.l.semel.C.de re mili.ꝛ in auct.de nō alie.§.ꝙ autez col.ij.C.de admi.tu.in.l.ler q̄ tutores.ff.de offi.pconsul. l.si in aliquā. tñ testes id non possent repetere: nec aliqd declarare cum cepit de testificationibus disputari.vt nō.in auct. de testi.§.quia vero. declarare possent tñ verba si verborum aptitudo vel incertitudo pateret.vt nō.Inno.extra de testi. cum clarius neutri tñ parti facerent p̄iudicium vt.j.de ꝓbatio.in pśentia.ꝛ extra de accu.cum dilecti.lꝫ ad excusationē falsi valerent: ꝛ in dubio dꝫ faueri testibus affirmantibꝫ magis q̄ negantibus.vt nō.ff.de arbi.l.diem ꝓferre.§.si plures. ¶ Ulterius queritur an in casibus premissis possit veniri ad torturā vt veritas iuuetur. Rñdeo hoc est satis arbitrium: quia tu magis scire potes: vt.ff.de testibus.l.iij.§. tu magis ꝛ.C.de falsis.l.vbi.ff.de qōnibus.l.qōnis modū ꝛ.l.edicti diui.tñ bñ iudex pōt abstinere a tortura vbi aliqua ratio naturalis rō pōt excusare testes ꝛ confessio testis dꝫ naturalibus conuenire.vt.ff.de interro.actio.l.confessiōibus. Item queritur vtrum si testis deposuit falsum qđ nō iuuat ꝓducētem possit puniri de falso. Rñdeo sic si facit ad cām.vt.ff.ō falsis si quis legatuꝫ: dūmodo nō sit nullū ex defectu forme vt nō.in.l.i.C.de sepul.vio.ꝛ Bar.in dicta.l.si qs legatum. Ultimo queritur si testis in vna instantia dixit vnuꝫ in alio. Aliud queritur vtrū possit puniri de falso Rñdeo sic.vt.ff. de testi.l.qui falsa vel varia ꝓsumitur dixisse falsū in secunda testificatione quasi subornatus.vt in auct.de testi.§.q verorꝫ etiam si non appareret ꝛ de necessitate seqtur ꝙ in primo dicto vel secūdo sit fallu⁹ lꝫ non ꝓstet in quo eorꝫ.vt nō. ff.de iureiuran.l.duobus.§.si.ꝓpter tñ istud dubiū nō euadit pena arbitrio iudicis imponenda eo ꝙ aures iudi.offendit.vt nō.C.de testi.l.nullum facit qđ nō.in.l.ij.C.de spor. ꝛ punietur p iudicem scōm cuius aures offendit ꝛ.ff.de falsis.l.eos.ꝛ lꝫ acta in vna cā nō faciant fidē in alia inter diuersos.vt nō.C.de den.l.ij.§.tñ ipsum met testem deponētem fidem facit.vt nō.Inno.extra de testi.c.veniens ꝛ in diuersis instantijs ista potius punitur pena arbitraria ꝛ de iure cōi.ex mero offō iudicis q̄ pena iudiciaria.vt.C.de testibus.l.nullum. ¶ Ego Baldus.

¶ Reus qñ est cōdemnādus in expensis ꝛ qñ non:

Consilium.lxxxvi.

¶ Statutuꝫ quod

In christi nomine

dicit ꝙ victori cōdēnetur in expensis: de quibus de iure debeat ꝓdēnari ēt si habeat iustā cām litigandi videtur ꝓdicere sibi ipsi nam si habet iustā cām litigādi ergo nō debet ꝓdēnari in expensis iura sunt nota. So. istud statutū nō est sibi ipsi ꝓriuꝫ. ga licet regula sit ꝙ victus victori nō ꝓdemnetur in expēsis si hꝫ iustam cām litigandi: tñ interdum ēt si habet iustā cāꝫ litigandi dꝫ ꝓdemnari: vt plene nō.in Specu.de expensis.§. nunc videndū restat per to.ꝛ eo.ti.§.si ante litem.v.sunt aūt. Istud ergo statutū respicit vtrunqꝫ casum ꝓiunctiꝫ nō distinctim: vbi ergo de iure ventant reficiende reficiant vbi vero nō nō. Dꝫ videamus reus reportauit primā sniam p se: secūdā ꝫ se in qua fuit ꝓdēnatus in expensis tertiā p se: ꝓuenitur iudex q ꝓdemnauit in expensis eo ꝙ fecerit litē suā qa nō debuit ꝓdemnare ꝛ ad hoc ꝓbādū, ꝓducit primā ꝛ tertiā snias. So. iste snie nō ꝓiudicant ei qa res inter alios acta alij nō ꝓiudicat: sed debuit recurri ad acta: mā si ex actis secūde cāe apparet ꝙ nō debuit ꝓdēnare fecit litē suā: si aūt debuit ꝓdēnare nō facit litem suam. qa ita demū facit litem suā si iudex sederit aliter nō. hoc nō.in auct.de iudi.§.oꝫ coll.vi.decretum aūt dñi nō cōtradicit quia refert se ad ius ꝛc.

¶ Ego Baldus.

¶ Nuda proprietas quantum estimetur ꝛ quātum emphiteosis perpetua. Consilium.lxxxvii.

¶ Queritur qua

In christi nomine

liter debeat estimari nuda ꝓprietas ꝛ qualiter emphiteosis ꝓpetua. Rñdeo nuda ꝓprietas dꝫ estimari quantū emphiteote cōiter essent empturi proprietatem nudam: qui super hoc possent examinari: nec est hec testificatio singularis Sed cōmunis multorum emphiteotarū. vt nō.Li.in.l.vnica.C.de sententiis que pro eo qđ interest ad fi.emphiteosis autez estimabitur quantum cōmuniter vendi posset quod est facile scire ꝛ maxime per subhastatiōes quia res tantum valet quantū vendi pōt scienti eius condictionem: vt plene legitur ꝛ nō. in.l.ij.C.de rescinden.vendi. Quidam autez rusticano mo

A

ABBATIS PANORMITANI,

VIRTVTI SIC EDIT INVIDIA.

PRIMA INTERPRETATIONVM IN PRIMVM DECRETAL. LIBRVM

Pars, virorum doctiſ. accurato ſanè & vigili ſtudio, fideq; ſyncerrima nuperrimè recognita, ab excellẽtiſsimiſq; Calchographicę peritię artificib. & operis, ſtudioſiſsimè & fideliſsimè excuſa: in qua ſic ab vtriſq; inſudatum eſt: vt quæ hactenus Typis vulgò mandata fuerint, ſiue ad literam ipſam, ſiue ad eiuſdẽ obſeruationẽ ſuppletionẽq; pertinerẽt, eorũ prorſus omiſſum quicq; videri nõ poſsit.

ACCESSERVNT QVOQVE SVMMOPERE VTILES ac neceſſariæ locorũ Mehercle citra numerũ, miſerè corruptorũ, & in tàm egregio opere indignè ac perperàm etiãnũ citatorũ, hoc Aſteriſco præciſæ reſtitutiões. Quarũ ope ſumma ſecuritate quiuis in hoc altiſsimo Põtificiæ diſciplinæ Pelago citra naufragiũ enatare queat.*

Sequatur, modò non anteuortat, coclea.

LVGDVNI ad candentis Salamandræ inſigne in vico Mercenario apud Senetonios Fratres.

CVM PRIVILEGIO.

BIBLIOTEC

IMPERATOR. IVSTINIANVS

Anno 1547

Extraict du Priuilege du Roy.

L HA PLEV AV ROY NOSTRE SIRE DE DONNER priuilege & permiſsion â Iacques & Iean Sennetons freres, Marchãtz demeurantz à Lyon, D'imprimer, ou faire Imprimer les Lectures de Panorme ſur le droict Canon auec reſtitutions D'infinitz lieux, en faiſant collation â diuers Exemplaires anciẽs tant eſcriptz â la main, que Imprimẽs, & oultre auec Annotations, decorations d'Accentz, Dyphtongues, & Diſtinctiõs, le tout faict & dreſsé par gentz doctes & ſcauantz en lung, & lautre droict, â grandz fraitz & deſpens, tant pour le regard des ſalaires des ſuſdictz, comme auſsi pour auoir preparé nouueaulx Caractes d'egrege forme & beaulté par'cy deuant non uſités en ladicte œuure: comme le tout appert, & eſt mentioné es letres dudict Priuilege. Par lequel ſont faictes defenſes â tous Libraires, Imprimeurs, ou aultres ſur certaines & grandes peines y contenues, de non Imprimer, ou faire Imprimer, uẽdre, ne diſtribuer leſdictes Lectures auec leſdictes Corrections, Reſtitutions, Dyphtongues, Accentz, & Diſtinctions, prinſes ſur les Copies deſdictz Suppliantz & Impetrantz: ne en aultres Caractes portantz Accentz & Diphtongues, ſoient maieures ou mineures, & ce iuſques â troys ans, à compter ledict temps du Iour & date, que leſdictes Lectures ſeront paracheuées D'imprimer: comme le tout eſt plus à plain contenu eſdictes patentes, ſurce octroyées & expedieés à Challuau le unzieſme Iour D'apuril Mil cinq cents quarante cinq auant Paſques, & du præſent Regne le trentedeuxieſme.

Signées, Par le Roy en ſon Conſeil Duthier.
Et ſeelées de Cire Iaune â ſimple Queue.

Et furent acheuées leſdictes Lectures D'imprimer le dernier Iour de Ianuier Mil cinq cents quarante ſept.

Et ont eſté leſdictes patentes Leues Publiées & enregiſtrées en la Cour du Suzerain Parlement pour le Roy Noſtre dict Sire à Paris, ouys ſurce Noſſeigneurs les gents dudict ſieur le Roy.
De laquelle Publication la teneur ſenſuyt.

EXTRAICT DES REGISTRES DE PARLEMENT.

EV PAR LA COVR LES LETRES DV ROY ADDRESSANTES à ladicte Cour données à Challuau l'vnzieſme Iour D'apuril dernier paſſé, Signées, Duthier, Par leſquelles le Roy permect & octroye à Iacques & Iean Sennetons freres Marchantz à Lyon, qu'ilz puiſſent Imprimer & faire Imprimer, vendre & diſtribuer les Lectures de Panorme ſur le droict Canon: Que leſdictz Sennetõs ont faict reueoir, corriger, & amẽder auec leſdictes Corrections, Reſtitutions Annotations, Accentz, & diphtongues, qui y ſont. Sans ce que pendent & durant le temps & terme de troys ans à compter du iour & date de la premiere Impreſsion que leſdictz Sennetons ferõt, ou feront faire deſdictes Lectures, aulcuns aultres Imprimeurs, Libraires, ne aultres quelz qu'ilz ſoyent, les puiſſent Imprimer ne faire Imprimer auec leſdictz Accentz, Dyphtongues, Additions ou Corrections & Reſtitutions. Ainſi & comme il eſt plus à plain contenu & declaré eſdictes letres. Veu auſsi la requeſte preſentée à ladicte Cour par leſdictz Sennetõs attachée eſdictes letres, requerants l'interinement d'icelles & le conſentement du procureur general du Roy, auquel elles ont eſté communiquées, La Cour à interiné & interine auſdictz Sennetons leſdictes letres du Roy. Et en ce faiſant ordonné qu'iceulx Sennetons iouiront de leffect d'icelles ſelon qu'il eſt mandé par icelles.

Faict en Parlement le quatorzieſme iour de May, Mil cinq cents quarante ſix. Signé. I. de Marle.

CLARISSIMO AC IN PRIMIS SPECTABILI VIRO, SVPREMAE PARISIENSIS CVRIAE PRAESIDI

optimè merito, Antonio Minardo Petrus Tercœlinus Borbonias, Arcis Viciaceæ Præfectus S.

*VPERIORIBVS HIS PROXIMIS DIEBVS, PRÆSES SE*lectiſsime, multóq; clariſsime, cum Riomi apud Aruernos urbis longè celeberrimæ, maioribus conuentibus peragendis præfectus, ſumma fide, ſyncæra integritate, incredibilíq; conſtantia & grauitate prudentiſsimè compoſita, in ampliſsimo illuſtrium uirorum cõſeſſu, toto pectore incumberes, forte fortuna eò profectus, apud me ſtatueram pro meo officio Celſitudinem tuam inuiſere, ac ſimul honorem præfatus, te Borboniatẽ ipſe Borbonias reuerenti ore cõſalutare, omnéq; denique ſtudium, fidem, ac officium, non offerre modò, ſed perpetuò quoque ad quoſuis nutus dicare. Verùm, ut fit, duo in primis hominem me aliôqui natura meapte minimè audaculum, ſubuerecundum, ac tantam dignitatem tuam, qua glorioſiſsimè & ſapientiſsimè tum fungebare (ut debui) reuerentem, ab inſtituto ſummouerunt. Primum ſummæ dignitatis tuæ culmen ac faſtigium penè diuinum, & honorificentiſsimæ cõditionis tuæ gradus, & ſtatus ſublimis excellentia: meæ contrâ humilis & abiecta tenuitas. Adhæc negociorum publicorum, quibus tum, uelut undis, obrutus uidebare, undiq; frequẽs ac numeroſa cõcurſatio, proq; his uerè excutiendis, explicandis, ac terminandis aſsidua, prudens, irrequietaq; cogitatio. Quibus tandem ultima iudicii cenſura finiendis, tanta æquitate & animi rectitudine uti cunctis uiſus es, ut qui de tuo ſagaci circunſpectoq; animi tui iudicio, ſiue cauſa cecidiſſet, ſiue ſuperior abiiſſet, cõqueri potuerit, extiterit nemo. Quãobrem cum iſthęc tua laboris plena, anxia, grauisq; & continua occupatio huiuſmodi homuncionem me tum admittere non uideretur, diſtuli, remq; in hunc diem equidem ſuſtinui, quo tui nec meminiſſe pœnitebit: nec tui commemoratio iniucunda futura eſt. Nam uirtutum eximiarum tuarum cumulus, ſic te commendabilem charumq; reddidit cunctis: ut te uerbis commendari, ſcriptisq; celebrari amanter æquè ac lubenter audiant omnes, arbitrenturq; tui gloriam atq; laudem tuam maximè ad ſe pertinere, ſummo ſibi ornamẽto eſſe, magnumq; denique ſplendorem afferre. Quis enim, quæſo, eum prædicari, commendari, uerbis ac ſcriptis debita laude extolli, non patienter ſolùm audire non uelit, ſed auidè etiam non exoptet: quem fides integerrima, probitas, uitæ ac morum incorruptiſsimorum integritas, ingenii ſingularis candor, & perhumana in omnes facilitas, ueraq; & incorruptiſsimæ iuſtitiæ inſignis ac feruidus amor Principi commendarunt? Cuius itidem fidem rectamq; animi moderationem in rebus gerendis, negociisq; omne genus extricandis cum rara ac incredibili prudentia coniunctam Princeps approbauit, magnificis ſplendidisq; titulis atque honoribus approbatam exornauit, & ſummorum magiſtratuum faſcibus decorauit? Quibus ſanè obeundis ſic hactenus ſe geſsit, geritq;, ut in dies Principalem (quæ omnia citra aſſentationis fucum à me dici uelim) beneuolentiam augeri erga ſe indubitanter experiri non deſinat. Næ felix, qui tam benignum Principem nactus ſis: ſed felix quoque qui te rerum ſuarum tam fidelem, incorruptum, ac continentem adminiſtrũ & ſapientiſsimum deniq; Præſidem habet Princeps. Næ quoq; felix tua Borboniorũ Patria, quę te alumnum ſuum & agnoſcere, & dicere poſsit. Sed feliciores multò uideri, ac meritò cẽſeri poſſunt, qui è tua aliôqui clariſsima familia, & propagine auita, prognati ſunt. Fratres tui nempe egregiis uirtutibus inſigniter ornati. D. Molinarum Decanus, & qui eo iunior eſt, uirtutum tuarum ac laudis, haud iniucundum fructum capiunt: nec contemnendam conſequũtur partem, qui aut neceſsitudine aliqua, aut aliôqui amicitiæ tibi ſancito fœdere iuncti ſunt. De quorum, tuis nimirum & fratrum eximiis uirtutibus, ſimulq; admirandis naturę dotibus, ſi locus hîc ſineret, aut modeſtia omnium ueſtra plura dicere permitteret, mihi facilius Mehercule culmo Ararim exiccare, quàm finem ad aliquem peruenire poſſe arbitrarer. Proinde, interim orationis paulùm immutato propoſito curſu, non grauetur, quæſo, ſublimis tua dignitas, Pręſidiariaq; authoritas, ſi eorum morem ſecutus, qui uigilias ſuas, literariôsque ſudores Summati cuipiam aut aliôqui potenti ac excellenti uiro nuncupant, quòd eo nomine à calumniantium inuidorũmque morſibus tutiores, aut apud eos, qui ipſis uſuri ſunt, non modò plauſibiliores, ſed & receptiores putent: noſtras quoque in præſentia uigilias, quas in recenſendis caſtigandisq; Abbatis Panormi. operibus inſtantiſsimè menſes aliquot impertiuimus, tibi nuncupamus. In quibus tantum operæ (in his pręſertim, quæ per noſtras cum publicas, tum priuatas occupationes recognoſcere licuit) à nobis inſumptum eſt, & tœdii perſenſum, quantum uix Iupiter Mineruam parturiens ſuſtinuit. Adeò ſiquidem multa in ipſis & loca deprauata, & ſœdiſsimè corrupta, flagitioq; anteriorũ Typographorum & ſegnitie interpellata occurrerunt: quodq; in tam egregio tamq; neceſſario Authore indigniuscenſeri debet, adeò non pauca perperàm ac falsò citata, ut ſi Panor. in uiuis ageret, quæ de eo etiannum habemus, uix quaſi ſuum partũ agnoſceret, ſatiusq; duceret opus nouum cõflare, quàm conflatum recudere. Taceo creberrimas ſentẽtias hactenus deſyderatas, integritati tandem ſuæ indefeſſo labore ac Siſypheo à nobis redditas: lacunas nõ paucas ex fide uetuſtiſsimorum exemplarium oppletas, Leges. §. §. Cano. ac Capita fideliſsimè accerſita & repetita: utq; decuit, oportunè & ſuo loco repoſita, tãta omnia fide, ac diligẽtia, ut nõ ſubſit deinceps, quod uel mediocriter doctum inter legendum, à ſenſu eruendo remorari poſsit. At quoniã ita nobiſcum natura comparatum eſt, ut nil adeò elaboratum, ut perfectum abſolutumq; undique fiet: obteſtabor doctiſsimos oculos tuos, auresq; tuas multò eruditiſsimas, ut ſicubi, uel dum hęc legentur, uel pro re nata recitabuntur, opificum Typograghorum præceps ac feſtinabunda (quo penſum abſoluant) induſtria in coagmentandis elementis caligaſſe, aut minus curioſa uiſa fuerit, id operis longitudini, coagmẽtatorũ peritiæ quãdoq; inerti imputandum, non inertiæ noſtræ aut inſcitiæ exiſtiment. Nos enim apud eos non diuertimus, ſed quod domi modò, modò foris elaboramus, illis per manus excudendum tradimus. Hoc tamẽ unum audacter dixerim, nulla etiannum uſquã tempora Abbatem Panormitanum ea forma concinnatum, & ſpecie pari ac elegantia uenuſtatum dediſſe, qua nunc honeſtiſsimorum uirorum Senetoniorum officina magno omnium commodo, adiumentoq;, qui & Pontificias & Cæſareas Diſciplinas colũt & amplexãtur: ſuo uerò impẽdio admodùm graui, ſpontaneo tamen & lubenti, in cõmunem omniũ utilitatem depromit. Quamobrem Ampliſsime Præſes, qualiſqualis eorum fuerit in Rempub. Literariã beneficentia ac liberalitas, & mea in te fides ac ſingulare ſtudium, Celſitudinem tuã rogo atq; obteſtor uel enixiſsimè, ut qui ſe tibi dedũt toti, eos in tuam fidem, ſacroq; ſanctã clientelam recipias, & uitilitigatorum clancularijs apertisq; morſibus Authoritatis tuæ clypeo tuearis ac defendas: Tuumq; Borboniatem Tercœlinum inter infimi clientes ſubſellii loces, diuq; retinere uelis. Valebis igitur tandiu uiuax ac felix, quoad ſoles abire & redire ceſſent.

Clariſsimo ac excellentiſsimo Vtriuſque Iuris

conſulto, ordini ſacri uenerandiq; collegii Paduani, in Abbatis Panormitani opera & commentaria nouiſsimè emendata & impreſſa, Antonii Franciſci de doctoribus inter collegas ueſtros minimi, præfatiuncula.

REM GRANDEM ET PERDIFFICILEM INGENII NOSTRI PARVITATI atq; doctrinæ imparẽ me ſuſcepiſſe cõſpicio: quandoquidem Abbatis Panormitani commentaria diſertiſsima ac copioſiſsima in Decretalium libros caſtiganda & emendanda, ac etiam ſupplenda mihi oblata exiſtũt. Quod profecto conſcripti patres & viri eminentiſsimi, lubens aſpernatus fuiſſem: tũ propter rei ipſius magnitudinẽ ac grauitatem: tum vel maximè, q illa toties, & à tot clariſsimis & conſummatiſsimis Iureconſultis ante hanc ætatem noſtram reuiſa, & (vt ita dixerim) cribrata fuerunt: vt mihi nihil niſi (vt dici ſolet) quoddam ſpicilegiũ poſt terga metẽtium relictum eſſe videretur. Verũm cum ego qui omnem ferè ætatem ad ſenium vſq; & vltra in euoluendis vtriuſq; iuris codicibus illiſq; interpretãdis ad communem ſtudioſorum ſcholaſticorũ vtilitatẽ ac cõmoditatem conſumpſiſſem: nunc etiam aliquid otij hiſce temporibus & à conſueto legendi munere deſiſterem, Venetijs moram trahens nactus eſſem, ſtatui etiam pro communi omnium ſcholarium vtilitate laborem hunc, licet permaximum minimè effugere. Ea de re cum ſuperioribus annis Alexandri Imoleñ. viri facilè noſtra hac ætate primarij opera emẽdaſſem, illiſq; nonnulla addidiſſem, veſtroq; nomini dedicaſſem: partes ſtatui ipſius etiam Abbatis in decretales admodũ vtilia opera emendare, illaq; omni diligentia ac cura caſtigare: multaq; perutilia etiam ex officina noſtra ſuperaddita ſuis locis accommodare. Quæ veſtro grauiſsimo ſapientiſsimoq; iudicio caſtigationi, atq; ſuppletioni ſummittere volui: vt quemadmodum ex Alexandri Imolen. ſcriptis ſcholaſtici cæteriq; Cæſareo iuri operam dantes oblectationem animi perceperunt: ita & qui iuri pontificio incumbunt, ex ipſius Abbatis ſcriptis ita digeſtis & vigili lucubratione reuiſis non minorem vtilitatẽ percipiant. Quæ res ad hæc vſq; tempora dilata eſt, q illuſtriſsimus ac excellentiſsimus dominus meus opere minimè perfecto ad priſtinos iuris pontificij labores interpretandi in ſuo renouato ſtudio Paduano me redire iuſsit. Req; ipſa iam ad calcem deducta, eos omnes viros ſtudioſos & tàm pontificio, quàm Cæſareo iuri operam dantes rogatos exoratosq; velim, vt quãdocũq; noſtri nominis memores ſint: & pro nobis apud Deũ optimum maximumq; preces effundant. Omnes autem qui perfectas ipſius Panormitani lecturas habere cupiunt, has omnino ſuſcipiant: nullíque impenſæ parcant: vt tàm exactè perfectum opus omni ex parte emendatum & caſtigatum atque ſuppletum habeant. In quo omnia ex tabula in initio cuiuſq; partis apoſita inueniri poterunt. Quæ ex alijs anteà impreſsis nec haberi aut ſaltẽ cũ maiori difficultate perquiri valebãt. Valete cõſummatiſsimi patres, & me minimũ collegã veſtrũ grato animo & ſolita beniuolẽtia, q veſtra in me humanitate proſequamini rogo & expoſco.

Ioannes Girardus. I. V. D. Excellentiſsimo Iureconſulto,

& præceptori ſuo abſolutiſsimo, domino Sebaſtiano Sapiæ S.

EMERITATIS VITIO ME FORTASSE INCVSABIS, PRAECEptor obſeruantiſsime, quòd quas mihi humaniſsimè tranſcribendas in Panormitanum additiones conceſsiſti: nunc ego nimis de tua humanitate confiſus te inconſulto edendas curauerim. Verùm ſi animum meum introſpicias & quos habui ad id faciendum aculeos diligenter expendas, nihil erit quòd mihi iure ſuccenſeas. Cùm enim perlegerem quæ tuipſe ſummo ſtudio ad Abbatem addidiſti, rurſus & ea quæ à multis addita ſunt: Dij boni qualem deprehendi differentiam: quantò vtiliora iudicaui, quæ tuo marte reperta ſunt. Ingemui, quòd omnibus hæc ipſa non communicarentur: communnicare propoſui & volui animum meum, dum Ticini commorarer, ibi exculpere: verùm timui, ne propoſitum meum refrænares. Ne igitur talem iacturam ſtudioſi paterentur, tuo iniuſſu illa ipſa edere auſus ſum. Quod quidem & ad tui nominis gloriam acceſſurum non dubito: & ſi iam de te vndique percelebris extet fama: vtpote qui in iuuenili ætate tanta ſcholaſticorum frequentia ius ciuile in Ticinẽſi Academia interpretaris: q laudes tuas prædicant omnes & admirantur. Quare benigniſsime præceptor, peto abs te veniam, ſi fortè te inuito prodeunt in lucem tui laboris monumenta. Quod ſi facilè obtinere queo, ab alijs qui facinus hoc reſpuerint, minimè mihi ignoſcendum peto: quandoquidem idipſum non modò reprehenſione carere exiſtimo: verùm & laudem mereri. Nónne laudatus fuit AEneus Flauius ſcriba, q Appij Claudij actionum libellum ſurripuerit, & Romano populo obtulerit? Fuit enim donatus & tribunitia & ſenatoria dignitate: vt author eſt Pomponius Iureconſultus in titulo de origine iuris. Cur igitur apud ſtudioſos reprehenſionis notam reformido, q te inſcio tuum opus ediderim: ſi tendit id ad communem vtilitatem, ſi indignũ erat tam neceſſariũ opus latêre? Nec fui deterritus aliorum Annotationibus, quibus adeò circuncingitur Abbatis volumen q iam dici poteſt: Scriptus & intergo nedum finitus Oreſtes. Nam hoc præcipuè tempore quo vndiq; ſcaturiunt ſcribentium volumina, quo tutius ducatur lector, faciliorem aditum præſtare oportet. Nec dubito, q ex his, quæ per te addita ſunt, mirum in modum minuetur legentium labor: & tibi q addideris, & mihi q in lucem emiſerim, gratias agent. Tu igitur quodcunq; feci, boni conſulas. Vale.

Rubricæ huius voluminis.

De conſtitutionibus. fo. 11.
De conſuetudine. fo. 107.
De electione. fo. 137.
De poſtulatione. fo. 125.
De reſcriptis. fo. 50.
De ſumma trinitate & fide catholica. fo. 13.

ABBATIS PANORMITANI, IN PRIMAM PRIMI DECRE. partem, Prælectiones multò luculentiſsimæ, doctiſsimorum uirorum obſeruationibus Annotationibusq; illuſtratæ, & â numero nõ dicendis fœdiſsimorum errorum mõſtris ereptæ atq; uindicatæ.

SVMMARIVM.

1 *Auxilium Dei in omni opere inchoando inuocandum eſt.*
2 *Teſtis loquens repentinè, præſumitur mendax.*
Si verò loquitur morosè præſumitur dubius.
3 *Materia poſita in diuerſis locis, inducit difficultatem ſtudentibus.*
4 *Doctor debet in ſuis dictis eſſe breuis: & non ſuperfluus. & idem in aduocato.*
6 *Differentia inter epiſtolam decretalem, Decretum & Conſtitutionem.*
5 *Studentium appellatione comprehenditur doctor in fauorabilibus, ſecus in odioſis.*
7 *Clericus, qui ex priuilegio poteſt ſtudere in iure ciuili, an poſſit in eo doctorari, & ipſum legere.*
8 *Communis vſus loquendi præfertur proprio ſignificatui vocabuli. & ſtatuta intelliguntur ſecundum communem vſum loquendi.*
9 *Nepos non venit appellatione filiorum de communi vſu loquendi: licet de proprio ſignificatu veniat.*
10 *Nepos ex ſorore vel fratre, venit appel. nepotis de communi vſu loquendi, etiam in odioſis, licet ſecus ſit de proprio ſignificatu.*
11 *Verba prolata à iureperitis, an intelligantur ſecundum communem vſum loquẽdi, an ex proprio ſignificatu vocabuli.*
12 *Statutum dicẽs, quòd verba debent intelligi, nullo extrinſecus intellecto intelligitur quòd verba debent intelligi ex proprio ſignificatu, non ſecundum communem vſum loquendi. Secus ſi dicat quòd debent intelligi prout iacent. Nam tunc intelligitur ſecundum communem vſum loquẽdi: ſuprà nu. 10. in fi.*
13 *Legere, an dicatur ille, qui mente legit: vel qui non intelligit. quod facit ad multa.*
14 *Teſtis, qui dicit ſe ſcire, quia legit, ſufficienter concludit.*
15 *Sẽtentia cõtinens iuris errorẽ ex mente, vel interpretatione, non eſt nulla.*
Statutũ puniẽs legentẽ inſtrumentũ, an cõprehẽdat illũ, qui legit mẽtaliter.

a ✠ SEB. SAPIA. ¶ Vide tex. Hunc text. reputat ſing. d. And. ſicu. cõ ſi. j. col. xc. ver. prætereà eſt aduertendũ. in. j. vo. ibi plura ad propoſitũ. de quo etiam per Alex. in. l. j. ff. de fal. in apoſtillis. vide etiã Bal. in. c. j. de in ue. in ma. fa. in vſi. feu. vbi loquitur de arbitratore, qui laudauit ex abrupto & aliqua ad ꝓpoſitũ ponit Rimi. in. l. ij. colũ. vij. C. de edẽ. & hæc iuuant cõtra ſcholarẽ q̃ pauco tpe ſtuduit vt præſumat pauca ſcire, vt p gl. in c. tũ ex literis. in ver. inſtructus. de in integ. reſti. Ad de tñ q̃ q̃ñq; præcipitatio cõmẽdatur: vt per Abb. ĩ c. iurgantiũ. de re iudi. dixi in repe. l. quod Nerua. in materia doli præſumpti. ff. depoſi.

16 *Argumentum à ſimili tollitur, ſi non aſſignatur aliqua diſſimilitudo.*
17 *Carens aliquo ſenſu corporeo, vtrũ poſſit eſſe iudex.*
18 *Iudex dicitur iudicare ſecundum conſcientiam informatam iuribus partium.*

Proœmium.

GREGORIVS Epiſcop⁹ ¶ Quoniam oĩs ratio ſupnæ creaturæ, vel æternæ ſciẽtiæ in Deo eſt, qui eſt earũ caput & autor: & quicqd alibi quæritur, hîc perfectè inueniẽt, qa hæc eſt pfecta virtus & ſapiẽtia. xxxvij. diſt. c. legimus. §. hinc etiã. ij. ideò ipſius poſtulato prẽſidio, qui dixit ad Moyſen Exod. iiij. Perge igiẽt, & ego ero in ore tuo, docebõq; qd loquaris. fidẽtius huius ſummopere vtilis libri in ordĩe primi lecturã aggrediar. Et quoniã de more legentiũ ac ſcribentiũ eſt primò expedire gl. primam ante, quã fiat trãſitus ad textum: quoniam ipſa eſt generalis ad totũ librũ, ideò eam primò expediam cum aliquibus vtilibus ſuppletionib⁹: & peſteà reaſſumã materiã glo. per alia verba vtiliora. ¶ Hæc igitur gloſſ. i. in effectu quærit de ſex, & ſextum non proſequiẽt. Primò enim quærit q̃ fuit intẽtio domini Gregorij in hac compilatione, & reſpõde, vt in ea. ¶ Et ex hac prima particula
1 gl. quinq; notabilia eliciuntur. ¶ † Primò contra teſtes diſperſim & vario modo loquentes. Hoc enim auferẽt intellectũ: ſicut & Decretales olim poſitæ in diuerſis voluminibus ingerebant difficultatẽ, & auferebant verum intelle
a ctum. de quo vide textũ[a] in cap. fi. §. ſed aliud. v.
b q. v. [b] vbi gl. dicit, quòd teſtis repentiuè loquẽs præſumitur mendax, quia præſumitur ſubornatus. ſi verò loquatur morosè præſumiẽt du-
c bius. l. diſ. c. põderet. An aũt teſtis examinator[c] do: iudex dixit mihi notario, q̃ ſcribere debeã talia. ſ. q̃ vacillauit, vel timebat. &c. ita concludit Lanfran. de ori. in. c. quoniam cõtra. col. v. ver. in gl. ij. in fi. nec obſtat dictum Bald. in. l. nullum. C. de teſti. quod Felv. in. d. ca. quoniam contra. col. antepe. in fi. adducit contra Lanfran. Nam ſi bene inſpiciatur non eſt contra Lanfran. Dicit enim Bal. q̃ notarius qui teſtẽ vacillare nõ vidit, non tenetur ſcribere, q̃ ita ſit, ſed ſolũ: q̃ iudex ita dixit. & alleg. Inno. & Io. an. ibidem Lanfran. verò etiã ibi dixit, q̃ q̃uis notarius nõ viderit teſtem vacillare, q̃ debeat ſcribere iudicem ſibi iuſsiſſe, vt ſcriberet &c. Si tñ teſtis audiens notariũ ſcribere: q̃ ſi vacillauerit, voluerit ſe defendere: debet audiri. ita no. dixit Inn. in alleg. c. quoniã contra quem in loco vbi. ſ. refert & ſequitur idem Lanfran. de oria. Non omitto tñ, quòd vacillatio teſtis ſcripta ſine mandato iudicis: non proba.: vt non Feli. loco vbi. ſ. allega. Bald. in. l. qui falsò, vel variè. & in apo. de teſti. Ange. ſingu. in authen. vt ſponſa. lar. §. & hoc inſuper. col. iij. ver. eo modo, ſi tabellio. collatio. ix.

Anto. Franci. ¶ Adde: quòd vacillatio in teſte vitiat eius teſtimoniũ. l. iij. §. tu magis. ff. de teſti. & facit teſtem de falſo puniri. glo. eſt not. in. c. qui falſas. iĩ. q. iiij. & no. Bar. & Alex. in. l. eos. ff. de fal. & vacillatio teſtis eſt ſufficiens indicium ad torturam: prout in terminis conſuluit Alex. conſi. ſuo lxiij. in. j. vol. incip. breuiter omiſsis. Et adde, quòd vacillatio ita punitur

b ¶ Quinta qo. v. Adde Rom. in ſingularibus ſuis ſo. xviij. in princ. vbi dicit ſingularem illũ tex. Ber. Lã.

ZACHARIAS. ¶ Adde, q̃ eſt ſingulare. ccccxlvij. in ordi. & quod in cipit, an ille, qui celeriter. Quibus adde. d. Anto. do. Car. ĩpm Panor. & Feli. in. c. cũ cã. x. col. mihi. xij. ſecundũ nouam impreſsionẽ. Eundẽ in. c. eccleſia ſanctæ mariæ. colũ. xiiij. de conſti.

c ¶ Examinator. ad de pulchrè Specula. in tit. de teſte. §. nunc tractandũ in. ij. col. vbi multa dicit Ber. Lan.

ZACHARIAS. ¶ Dic breuiter verum eſſe, q̃ notarius, vel examinator teſtis debeat ſcribere qualitatẽ reſponſionis teſtis: puta: q̃ vacillabat, quando de poſuit tale dictũ: primò qualitatẽ vacillantis, etiam nõ viderit, ponen

Proœmium Abbatis Panor. ſuper Primo Decre.

in notario: ſicut in teſte. ita no. Bal. in l. ſcripturæ. in ſecunda colum. C. de fid. inſtru. Et adde: quòd vacillans poteſt torqueri etiam per delegatum Principis. Ita Bal. in c. j. in. ij. col. ſi inter do. & vaſ. lis oria. & idem Bal. in l. presbyteri. in. ij. no. C. de epiſ. & cleri. teſtis aũt vacillans corã arbitro debet torqueri per iudicem. ita no. vol. Ange. in authen. de teſti. in. §. ſi verò ignoti. in. ij. no. fit q vacillatio debeat ſcribi in actis p notariũ de mãdato iudicis, & aliàs non probet per ſolam ſcripturam notarij: vide Bart. in l. de quæſtione. §. tormenta. in ver. & ex hoc dicit Inn. ff. de quæſtio. & eundẽ Bar. in l. iij. in fi. prin. & in §. ideoq; ff. de teſti. Et adde, q ille teſtis dicit vacillare, qui vnum dixit in iudicio: & aliud extra: vt per Bar. in l. eos. ff. de fal. & per Alex. in conſi. xliij. in prima parte conſiliorum.

a ¶ Difficultatem ſtudentibus ingerunt. Signanter no. Abb. cõtra teſtes vario modo loquentes: quia per hoc aufertur ſenſus & intellectus verus. pro quo facit tex. in. §. ſed aliud. v. q. v. c. qui ambulat. vbi teſtis repentinè loquens præſumitur mendax: ſi verò morosè loquitur, præſumitur dubi⁹. l. diſt. ponderet. Moderniores addunt tex. in. c. §. fi. xliij. diſt. ibi, loquacita te incauta. & quod voluit ibi Domi. & per eundẽ in. d. c. ponderet. & facit op. tex. de pœ. diſt. iij. c. inter hæc circũ. & tex. in. c. ſciendũ. xxix. diſt. & ibi do. Et quod voluit Bar. in l. prolatam. C. de ſen. cum cõcor. poſitis per eos in. c. eccleſia ſanctæ Mariæ. de conſti. & addunt Ro. in ſing. ſuo. cccclvj. inci. an illi. vbi facit ſingul. tex. in. d. §. ſed aliud. inferens, q ex hoc alij teſtes præferuntur. Et vide Archi. & domi. in. d. §. ſed aliud. vbi exponũt repentinum. i. indiſcretè & inconſideratè loquentem dicentes hoc eſſe in arbitrio iudicis. Addunt etiam moderniores quod not. Bald. in l. vnica. C. de emen. Iuſti. Codi. vbi dicit, q fides teſtium dicitur vacillare propter nimiam obſcuritatẽ. & Bar. in l. ea. ff. de contrahen. em. teſtem obſcurũ equi parat tacenti verũ. Et domi. in. §. aliàs. xxv. diſt. & in. c. erit autẽ lex. iij. diſtin. q poſitio obſcura excuſat reſpondentem obſcurè: adeo, q hîc reſpõdens poteſt ex interuallo reſponſionem reuocare. Addunt etiam Bal. in l. fi. C. de ſen. vbi redarguit iudices verba obſcura in ſententijs ponentes. & do. Cardi. & Io. de ana. in. c. de ſimoniacè. per illum tex. de ſimo. reprehendunt litigantes facientes poſitiones intricatas: & doc. non ponentes doctrinas claras. Addunt tex. hîc in proœmio. in ver. ſanè. Facit quod voluit Bar. in l. quicquid. ff. de verbo. obliga. vbi inuehit contra quẽdam ſcribam cuius dictamen nõ intellexit Papa Io. quia obſcurum. & gl. in. §. ſed hæc ſolennia. inſti. de verbo. obli. inuehit contra habentes vnum in ore, aliud in corde. Hinc eſt quòd de eſſentia legis eſt: q ſit clara. d. c. erit aũt lex. Ideo ſtatutum ambiguum non meretur allegari in cauſis. vnde ſententia lata cõtra ſtatutum, de cuius intellectu probabiliter dubitatur, non dicitur continere errorem expreſſum: vt no. Bal. ff. de re iudi. l. cum prolatis. & Bald. in c. fi. in. iij. co. in ver. vlterius no. de conſti. & idem de lege ambigua: vt non poſsit allegari ad deciſionem cauſæ, dixit notanter Bart. in l. ambiguo. in prin. ff. de re. du. & plenè per Imo. & Ro. in d. l. cum prolatis. per illũ tex. Et ideò ignorantia iuris obſcuri, excuſat. per do. Card. in cle. j. in. iij. q. de regu. & in cle. j. in. §. ſanè. in. ij. op. de vſu. & cle. j. in. xxv. qõ. de reb. eccle. non alie. Et exceptio obſcura habetur pro non exceptione: ſecundũ Bart. l. iij. §. ſi duobus. per illum tex. ff. de adi. le. probatur in. l. Titiæ textores. p illum & tex. ff. de lega. j. obſcurum eſt quod intelligi non poteſt. l. ij. ff. de his, quæ pro non ſcriptis habentur. & l. ita fidei. ff. de iur. fiſ. & per gl. ij. ff. de pact. in. l. veteribus. Ego pro primo dicto Abb. contra teſtes vario mõ loquẽtes: adduco bon. tex. iuncta gl. in ver. varios extitiſſe. & in ver. vacillaſſe ĩ. c. cũ eccleſia. de cau. poſ. & ꝓprie. & ĩ. l. qui falsò, vel variè. ff. de teſ. Limitarem tamen: niſi varietas teſtium tenderet in vnum finẽ, & in ſubſtantia & ſenſu, concordarent: licet eſſent varij in cortice verborũ. Ita pulchrè dicit Alex. de Imo. in conſi. lxxvij. incipi. in cauſa & lite vertente. in iij. col. in. j. vol. conſi. & in conſi. cxix. inci. in cauſa & lite vertente. in. j. col. vo. & voluit do. meus Barb. in repe. d. c. cum eccleſia. in. xvij. co. & glo. eſt celebris in. c. dudũ. in ver. ſubſtantia. de conuer. couiu. & alia glo. in. l. ob carmen. in verb. aſsiſtit. ff. de teſt. & eſt bo. tex. in. l. qui ſententiam. in ver. in vnum conſpirantes concordantéſq; rei finem. C. de pœ. & voluit But. in d. c. cum eccleſia ſutrina. Contrarium tamen ſenſerunt idem Bu. & Abb. ĩ c. nihil obſtat. de ver. ſig. & Bal. in c. bonæ memoriæ. el. j. in. viij. col. in ver. ſed quid dices. de ele. Et Bu. in d. c. eccleſia. diſtinguit: q aut eſt varietas in verbis, ſeu in mente: & tunc vitiat dicta teſtium: & ita loquuntur iura de varietate teſtium. Aut varietas eſt in verbis, ſeu cortice verborum, retenta tamen in mente: & tunc talis varietas non vitiat dicta teſtium: vt in. d. ca. nihil. ¶ Ego concordarem alio modo: aut teſtes dicunt, q hæc fuerũt verba formalia: ſed in effectu nõ concordãt: & non probant. & ita procedat doctrina Bal. & do. Ant. & Abb. in præalleg. locis. Aut teſtes non dicunt, q verba formalia fuerunt iſta, quæ ipſi referunt: & tunc ſatis eſt, q cõcordẽt in effectu. & ita procedat opi. Alex. in. d. conſilijs: & do. mei in. d. c. cũ eccleſia. & gl. in. c. dudum. in ver. ſubſtantia. & tex. in. d. l. qui ſententiam. & in. d. c. nihil. ¶ Limitarem. ij. niſi teſtes variarent in mo. Nam ad varietatẽ modi, non variatur finis. vnde facit, q ſi teſtes ſint concordes in principali dicto licet diſcrepent in modo & in cauſa dicendi, per hoc non fit varietas. vel contrarietas ita pulchrè dixit Bu. in. c. quoniam. in ver. not. quartò. de offi. ordi. per Inn. in. c. qualiter. el. ij. de accuſa. ¶ Limitarem tertiò, niſi iſta varietas comprehenderet diuerſitatem temporis: puta, quia teſtis in vna inſtantia non depoſuit de die: in alia dixit recordari de die. Quia per hoc non videtur eſſe varius, ſeu contrarius. ita dixit Barto. in l. qui bona. §. ſi quis ſtipulatus. in prin. ff. de dam. infec. Facit ſimile quod dixit Bal. in l. de tutela. C. de in integ. reſti. mi. & facit pulcherrimus tex. in. l. quidam tabularum. ff. de fur. ſecundum Ange. ibi, q ſi teſtis vno tempore, nõ eſt recordatus, & alio tempore recordatur, non dicitur cõtrarius nec varius, nec periurus. l. ij. §. quæ cauſæ. ff. ad Bar. Et inq;tum moder. accumulãt aliqua de obſcuritate, accomodatius dicam in. c. fi. j. de cõſti. poſt Abb. & alios. ¶ Adde, tu poſt dicta do. Feli. relata hîc per dom. Ant. Cor. mihi patrem optimũ, q incauta locutio protrahat in errorem. Spe. in ti. de exce. §. iij. item no. quo que ad repentinitatem. Adde quod voluit Rom. conſi. cccl vj. ſ. q cõfeſsio emanata poſt terminum deliberatiuum, non poteſt prætextu erroris reuocari. quod ſecus eſſet ſi repentina eſſet. Vnde autem proueniat obſcuritas, & an poſitioni obſcuræ ſit reſpõdendum: vide Spe. in ti. de poſitio. §. vij. ver. iij. & ver. ix. vbi dicit q obſcurè reſpõdens habet pro confeſſo: & obſcuritas in confeſsione facit vt illa intelligatur de minimis. Ita Spe. in ti. de loca. §. vj. ver. lix. Et quòd teſtis obſcurè loquens reprobet, voluit Spe. in tit. de loca. §. j. ver. item q teſtis. Et nó. q licet publicatis atteſtationib⁹, etiã in cã ſummaria: & in alia inſtantia, non admittatur articulus declaratiuus tpis articuli obſcuri dati ad probandum præſcriptionem: tñ iudex eſt in culpa, ſi teſtis nõ examinat ſpecificè de articulo & cõtinuatione tpis, & de bona fide etiã ſi pars nõ dederit in articulo. Et poterit iudex didicitis teſtificatis ex officio ſuo inter rogare teſtes, vt declaret illa obſcuritas, ſecundum Inn. in. c. per tuas. in verbo negligenter. de teſti. & ita refert & ſequit Ro. conſil. ccccl xxix. & vide Do. de Ro. in concluſione. de teſti. & dũ dicitur, quòd exceptio obſcura habetur pro non exemptione. Adde, quòd ſi obſcuritas venit acceſſoriè, quòd illa non præiudicat: ſecundũ Old. conſi. ccvij. in fi. & vide Ang. conſi. cclxxxiiij. & ibi an ſufficiat teſtes cõcordare in vnũ finẽ. & p Fulgo. cõſi. clxj. Io. de ana. cõſi. lxxvij. vbi ſequit Bal. Et an dictum teſtis dubium iuuet per alium: vide Ant. de bu. cõſi. xlv. Et an iuuet per rõnẽ ſui dicti, vide Fulg. vbi ſuprà. Et an teſtis dicat cõtrari⁹ ex eo, quòd primò dixit ſe ſcire, deinde credere, vel econtrà. adde Ang. allegato cõſi. in fi. Are. cõſi. xliij. Et qñ teſtis, qui primò dixit ſcire & poſt eà neſcire, probet, & non probet, vide Franc. Are. conſi. lxxj. in. ij. colum. Et quando teſtis dicatur vacillare: vide Alexxadrum conſilio. lxiij. ſecundo libro. Ber. Lan. Anto. Franci. ¶ Et quid ſit vacillatio: & qñ teſtis dicat vacillare: vide Ale. in cõſi. xliij. in. j. parte cõſiliorũ. vbi inter cætera dicit, quòd teſtis qui vnũ dicit in iudicio: & aliud extra iudiciũ dicit vacillare. Et adde quòd teſtis vacillans põt de falſo puniri: vt eſt gl. in. c. q falſas. iij. q. iij. & habet p Bar. & Alex. in. l. eos. ff. de fal. & talis vacillatio ita punit in notario, ſicut in teſte, vt dixit Bal. in l. ſcripturę in. ij. col. C. de fide inſtru. & dixit Alex. in conſi. lxiij. inci. breuiter omiſsis, quòd vacillatio eſt indiciũ ſufficiẽs ad torturã. & dixit Bal. in. c. j. in. iij. col. ſi inter dñm & vaſal. lis oriat. in vſib. feudo. quòd vacillãs põt torqri etiã p delegatũ Principis: quod etiã voluit Bald. in l. presbyteri. in. ij. no. C. de epiſ. & cleri. vacillãs aũt corã arbitro, debet torqueri p iudicẽ: vt no. voluit Ang. in aut. de teſti. ĩ. §. ſi verò ignoti. in. iij. no. Et adde quòd vacillatio teſtis debet ſcribi in actis, p notariũ ſecũdum Bal. in d l. presbyteri. & voluit Inn. & Lãfr. oria. poſt nũ in. c. qm̃ cõtra falſam. in gl. ſua. in verbo inſtrumentorũ. de ꝓba. & habet p Bar. in. d. l. qõne in. §. tormenta. in ver. & ex hoc dicit Inno. ff. de. q. & plus dicit Inn. & Io. And. in. d. c. qm̃ contra. quòd licet notarius non intelligat quid ſit vacillatio teſtis, ſi ſcribat de mãdato iudicis, probatur vacillatio. quod etiam voluit Bal. in l. nullum. in. j. col. C. de teſti. De variatione aũt quid ſit: & qñ admittatur: & qñ non, in teſte: & in diuerſis inſtantijs admittatur, & qũo: vide Spe. in ti. de inquiſi. in. §. nunc tractemus. ver. vltimò quæritur: Et plenè per Flo. in l. qui falsò, vel variè. ff. de teſti. De obſcuritate autem dicas: quòd illud dicitur obſcurum: quod bene nõ põt intelligi, ſecũdũ Bald. in l. hac cõſultiſsima. in. iij. colũ. C. de teſti. & in margarita ſua: ſuper Inno. in xiij. col. in verbo teſtis, & habetur per Spe. in ti. de teſte. in. §. j. in verſi. itẽ quòd teſtis obſcurè. & in titu. de poſi. in. §. vij. in verſicu. iij. vbi declarat: ex quibus proueniat obſcuritas. & ibi dicit, quòd obſcurè reſpondens habet pro confeſſo. & etiã ponit: quãdo poſitiõi obſcuræ ſit reſpõdẽdũ, & cõtra quẽ debeat interpretari obſcuritas ſermonis in cõtractibus: habet in. l. veteribus. ff. de pac. & in. l. Labeo ſcribit. ff. de cõtrahẽ. emp. & in. l. fi arborẽ in. §. hæc lex. & ibi per Bar. ff. de ſer. vrb. præd. & vide Bar. in. l. inter ſtipulantem. in. §. ſi ſtichum. ff. de verb. ob. & in. l. ab executore. ff. de ap. vbi de obſcuritate verborũ iudicis & teſtium, quomodo & cõtra quẽ debeãt iter

loquentes

pretari, & an obſcuritas libelli & ſententiæ debeat interpretari, & p quẽ, habetur in.l.ſi quis intentione ambigua.ff.de iu.& dixit Bal.in.d.l.hac cõ ſultiſsima.in.iij.col. quòd obſcuritas ſententiæ poteſt declarari etiam per iudicem executionis. Et adde etiam Bal.in.l.qui ſe patris.in.ij.col.C.vnde liberi. quòd obſcura reſponſio facta in iudicio poteſt & debet declarari. & vide etiã Bald. in.d.l.hac conſultiſsima.in.ij. col. vbi dixit, q̃ obſcuritas vitiat citationem.

a ¶ Secundò facit contra doc.diffuse loquentes. doctor debet eẽ breuiloquus. Adde But.in.d.c. cũ ſit ars.in gl. ſi. vbi dicit illã gl.eſſe no. contra verboſos. 6 & ibi Io.alleg. Senecã.xxxviij.epiſtola ad Lucil. Nec multis opus ſed efficacibus.& facit bo.tex.in. c. non mediocriter. de conſe.diſt.v.& bo.tex.in auẽ. de referendarijs. circa finẽ co.ibi, multitudo nihil habet honeſtum. & ibi hæc lex nr̃a multitudinem quidẽ expellens. cõiunctis vbi gl.in ver. honeſtũ &in ver, quoniã in paucis. & ibi Barto. facit bo.tex.in.c.ſi Ro 6 manorũ.i ver. qd membranas occupas.xix.diſt.

b ¶ Adde tu Spec. in ti.de aduo. §.j. verſi.itẽ quòd eſt nimium.& illud Horatij: Dũ breuis eſſe laboro, obſcurus fio.& dicit Ro.in ſingu.ſuiſo.xxiij. q̃ verbo ſus aduocatus poteſt priuari officio aduocatiõis.p glo.ſing.in. l.ex ea cauſa. ff.de poſtul.

loquentes.[a] nã ſuperflua ingerunt difficultatẽ: vt in textu.& in glo.vnde doctor debet eſſe breuiloquus. Pro hoc vide gloſſam.c. cum ſit ars.de ætate & qualitate.quæ redarguit, aduocatos allegantes multa inutiliter. Melius enim eſt pauca idonea effundere, quã in multis inutilibus homines prægrauare, vt dicit, textus in l.ij.§.contrarium. §.de vet.iure enu. Et, ſæpe experientia compertum eſt quòd bona allegatio inficitur & obnubilatur ob nimiam allegationem, & ſiniſtra oritur ſuſpicio contra allegantem. ¶ † Item nota ex hac particula gloſſę differentiam inter Conſtitutionem & Decretalem epiſtolam. Et conclude, quòd conſtitutio eccleſiaſtica varijs nominibns nũcupatur. Quandoq̃ enim appellatur Canon: quandoq̃ Decretum: quandoque Decretalis epiſtola: quandoq; Dogma: quandoq; Sanctio: quãdoque Mandatum: quandoque Interdictum: & de his vide.iij.diſtinctio.in ſumma. Et pro intellectu gloſſæ dic, quòd propriè Decretalis epiſtola eſt conſtitutio, quam Papa edit cum conſilio cardinalium, vel ſine ad alicuius conſultatione. Decretum verò, quando ad nullius conſultationem. Conſtitutio autem quandoque capitur ſpecificè, & eſt propriè quod Princeps ſtatuit, vt in.c.conſtitutio.ij.diſtinctio. & dicam j. ſuper rub. de conſti. ¶ Item no. finale intentum huius compilationis: fuit eũ intentum vt prouideret vtilitati legentium. ¶ † Et ex hoc & ex glo.notabile collige dictũ quòd appellatione ſtudentium, nõ comprehẽditur legens: [b] & ſic non comprehenditur doctor: [c] ergo priuilegium ſcholaribus indultũ, non videtur doctoribus indultum. Et multò fortius hoc procedit in ſtatutis diſponentib⁹ de ſtudentibus. domi. Anton. dicit, q̃ de proprio ſignificatu vocabuli, appellatione ſtudẽtium, comprehenditur doctor maximè legẽs. intendit enim ſtudio inquantum legit. Ad hoc adducit tex.in proœmio Digeſtorum. in.§. illud verò. vbi dicit text. quòd doctor dicitur ſtudium peragere: ſed ex communi vſu loquẽ

b ZACHARIAS. ¶ Romã.in ſing.ſuis.fo.xxiij. Dic tu, quòd eſt. dccxlj. in ordine. quod incipit, an nimis verbosè.

¶ Et quia ſumus in materia aduocatorũ: qui verboſi eſſe prohibentur. Adde tu q̃ ſi iudex cõceſſerit aduocato, vt vnũ ſolũ verbũ adhuc dicat: q̃ poterit talis aduocatus impune dicere infinita. ita no. Iac.Bu.poſt Odof. in.l.ſi quando.la.j.& quod ibi no.in addi.ad eũ. C.de bo.vac.lib.x.

b ZACHARIAS. ¶ Appellatione ſtudentiũ nõ cõprehenditur legẽs. Et ſic nõ cõprehendit doctor poſt gl. conclude, vt hîc per iſtũ, cui adde do. meũ And. Sicu.in.c.ſi.de præben.& in.c.ſi.de ſimo.& Pet.de Anchar.in proœ.v.in.vii j.col. vbi vtrum appellatiõe ſcholariũ includit doc. & ibi per Gemi.ij.ver.no.iij.& per omnes hîc: pleniſsimè per dominum meũ in proœ.cle.

¶ Adde tu Ro.conſi.ccxxxij. Ber. Lan.

c ANSEB. SAPIA. ¶ Doctor. de veritate eorum, quæ dicit hîc do. Abb. latè diſputat Ludo. Bologni. in commento Theodoſiani priuilegij conceſſo Bononienſibus. in ver. omnibus ſtudentibus. quod priuilegium nõnulli exiſtimant eſſe fictitium.

d ¶ Studium continet. Pondera, quia ver. ſtudium, adaptatur ad vtrunq̃, licet ergo ibi dicatur docentes & ſtudentes: non tamen contradicit dictæ legi primæ. C.de excu.artifi. Et eodem modo reſponde ad.c.ſuper ſpec. imò ibi in ver. cupimus ſtudium ampliare. patet contrarium. Nam verbum ſtudeus eſt indifferens ad docendum & ad audiendum, ſeu diſcendum, determinatur & ſpecificatur ſecundum materiam. cui adiungitur: nec mirum: quia idem verbũ ad diuerſos relatum diuerſimodè capitur. c. cum dilecti. de conſue. c. cũ olim. de reſcript. c. ab excõmunicato. eo. tit. facit. c. nonne. xxxvij. diſt. in ver. in ſuo ſtudioſus corde. And. Barb.

di non comprehenditur, & vſus loquendi attẽdi debet: vt in.c.ex literis.l.j.& quod ibi no. de ſpon.& in.l.librorum §.quod tamen Caſsius. ff.de leg.iij. ¶ Aduerte primò, quia hæc ſolutio non videtur indiſtinctè vera: pro ea tamẽ adduco text.in.c.aliquãti clerici.xxvj.q.v. vbi patet ex principio iuncto fine, q̃ appellatione ſtudij comprehenditur doctrina. Item facit tex.in.l.ij. C.de excu.arti.li.x.ibi ſtudium docendi atque diſcendi.& maximè, quia docendo quis efficitur peritior, vt patet in illo tit.l. j.& ipſi peritiores fieri,& ſuos filios erudire &c. vnde gloſſ.dat ibi verſus: Diſcere ſi quæris, doceas: ſic ipſe doceris. Nam ſtudio tali tibi proficis, atque ſodali. Et intellige de eo, qui prouectus eſt: quia nullus poteſt in ſcientia ita eſſe prouectus: cuius ſcientia nequeat augeri. iuxta illud: Audiens ſapiens ſapiẽtior erit &c. Nam minus eruditus alios docere non poteſt: imò ſeipſum & alios in confuſionem ducit: vt c in.c, ſi clericatos.xvj.p.j.dum dicit ibi text. in fi. q̃ cauere quis debet, ne abſque doctore ingrediatur viam, quam nunquam ingreſſus eſt. & alibi canon: Qualis erit ædificatio diſcipuli ſi magiſtro ſe intelligat eſſe maiorem. viij. q. j.c.qualis. Et in ſumma qualis debeat eſſe doctor alios docens: vide bon.text.in.c.oportet. viij.q.j.& in.l.j. C.de profeſ.qui in vr. conſtã. li.xij. vbi tex.facit illos Comites, qui legerunt iugiter per.xx.ann. Sed in contrarium faciunt multa,& primò.c.fij.de magiſ. vbi ſtudentes & docentes ponit tex.vt diuerſa. ergo appellatione ſtudentiũ nõ cõprehẽdit doctor. Ad idẽ tex.in.c.ſup ſpecula.ne cle.vel mo. vbi patet, d q̃ ſtudiũ cõtinet[d] in ſe auditũ. Nã primò text. ibi præmiſit de audientibus,& poſteà ſubmittit. q̃ Epi in quorũ diœceſi ſtudent.&c. & ſic propriè ille dicit ſtudere: qui alios audit. Ad idẽ tex.in.c.ex ſtudijs .de præſumptio. iuncto principio, tex.cum eo, quod ſequitur ibi auditioni ſapientium.&c. Fatendum tamen eſt: q̃ e ſtudium[e], quandoque comprehendit alios actꝰ præter meditationem ſcientiæ, vt patet in. c.

Anto.Franc. ¶ Etan quod dicitur in ſcholare & ſtudẽte, hẽat locũ i doctore & legẽte: & ecõtrà. vide Bar.in.l.j.ĩ.§. nec caſtrenſe. ff.decolla.bo. & an priuilegia cõceſſa ſcholaribus habeant locũ in doctoribꝰ legentibus: habes per Bal.& docto. in authen. habita. C.ne filius pro patre. & an liceat legere, vel ſtudere in diebus feſtis, & quando, vide do. Abb. & alios poſt eum.in.c.j.j. de fer.

¶ Studium. Add. de Ange.in.l.j.c. de theſau.li.x.in ver.ſtudio. vbi notat illud verbum pro ſtatutis dicẽtibus. Si quis ſtudioſè percuſſerit aliquem, in tantũ puniatur, quòd ille dicatur ſtudioſè percutere: qui percutit certo p̃poſito. vnde ſi ea ſu eſſet facta percuſsio, non puniretur pœna ſtatuti. pro hoc eſt gl. ordi.in. l. vnica. ver. occultator. C. de his, qui ſe deferunt. libro. x. & vide quod notat Bart.in.l.j.§.j. ff. ſi quis teſt. liber eſſe iuſſus fuerit. & vide tex.in auth̃. de reſti. & ea, quę parit. in verbo. ſtudio. collatione. iiij. & ibi Ang. quod verbum ſtudium, denotat malitiam. & vide glo. ſin. in verſic. ex ſtudio. quæ incipit, id eſt dolo: vel fraude. in authenti. vt exactione inſtante dotis. & ibi Angelus collatio. vij. & vide tex.in auẽ. de nup. in.§. ſi verò ab initio. in verſicu. ſtudio. Ang. collatione iiij. & ibi Bald. in principio. in authenti. ad hæc. C. de latina libertate tollenda. Quod iſta dictio ex ſtudio, ſiue aduerbium ſtudioſè: ſignat malitiam & dolositatem, Et Bald. in.l. prima. in.§. huius ſtudij. in verſiculo quæro: quid eſt dictum huius ſtudij. ff. de iuſtitia & iur. vbi diffinit quid ſit ſtudium. & inducit illum textum in ar. ad ſtatutum: quòd ſi quis ſtudioſè fecerit tale quid. Nam exponitur, ideſt voluntariè cum applicatione animi. Et in maleficijs aduerbium ſtudioſè ſignat malum animum, i. dolum. Sed in bonis actibus ſignat actum meritorum, facit bon.text.in.l. vnica. in ver. ſtuden. C. de rab.vit. & in.c. ſicut. de coha.cle. & mu. & in.c. cum ab omni. de vita & hone.cleri. Et vide Innocen.in.c.prudentiam. de offi.delega. Quòd ſi mandat papa delegato: q̃ audiat ſtudioſè, videtur ſibi dare formam.

Anto. Franciſ. ¶ Et quando aliquid dicatur fieri ſtudioſè: vide Angel. in auẽ. de defenſo. ciui. in.§. decreto. in fi. & auẽ. de nup. in.§. ſi verò ab initio. & Bal. in.l. ex verbis. circa finem. ibi dicunt: q̃ intelligitur ſtudioſè: id eſt dolosè fraudulenter & appenſatè. vide plenè per Ange. are. in ſuo tracta. maleficio. in glo. in verbo dolosè & appenſatè, & ibi per Auguſtinum arimineum in addi. Spe.

Proœmium Abbatis Panor. ſuper Primo Decre.

a ¶ Caueant. Adde tu videndum pulchrum conſilium Cal. de magiſtris. vbi concludit: quòd abbas poteſt doctorari in legibus. & Abbat. latè conſilio lxxxiij. vbi ponit de monacho: & an poſsit petere expenſas ſtudij ab Abbate. Ber. Lan.

b ☞ SEB. SAPIA ¶ Appellatione. Contrà, & appellatione doctorum veniunt ſcholares in materia fauorabili. Bar. in l. j. in fi. ff. ſol. ma. vbi Alexan. Rom. in l. ij. in prin. eod. ti. vbi dicunt, q priuilegium conceſſum doctori eijciendi fabrum: cõpetit etiam ſcholaribꝰ. ZACHARIAS.

c ¶ Eſt cõis doctori & ſcholaribus. Dic ad hoc, vt ꝓcedat, requiritur primò, q volens legere ſit idoneꝰ: vt no. Felyn. poſt doct. in c. quoniã de magi. Quod tamẽ limitat Inno. ibi, niſi iuſta cã & rõ hoc impediret puta nimia multitudo offerentium ſe legere. Aduerte, q volens legere debet petere legendi facultatẽ: vt no. Fely. vbi. ſ. q alle. c. cum ex iniuncto. de hære. & dictũ Bal. in l. ſi donationum. C. de nup. & quid ſi non fuerit admiſſus, vtrum poſsit his non obſtantibus legere. no. Iaſon. rebuf. in l. ſi quis. la. j. & ibi in addi. C. de decu. libr. x.

d ☞ SEB. SAPIA. ¶ Nunquid. Adde, quòd etiam in verbis diuinæ ſcripturæ communis vſus attenditur. Abb. in. c. maiores. in. vij. no. de baptiſ. Et qualiter probetur communis vſus, pulchrè declarat Regius ſenator do. Rochus Curtiꝰ in repe. c. fi. in. vij. q. principali. de conſuet. Et q in ſtatutis non attendatur communis vſus loquendi, arguit Bal. in rubri. de ſuc. feu. co. pe. de quo etiã per Fulg. in l. ſi infanti. C. de iur. delibe. Quòd autem in ſtatutis attendi debeat, multum probat Ludo. Bologni. in conſi. lx. viſo puncto. col. ij.

e ¶ Nunquid vſus loquendi. Adde latiſsimam apoſtillam Do. Feli. hîc plura accumulantis, an communis vſus loquendi præferatur proprio ſignificatui vocabuli, do. meum And. Sicu. in repetiti. rubri. de fide inſtrum. in. xx. colum. & in repe. l. cum acutiſsimi. in. xix. colum. & xx. C. de fideicom. docto. in. c. ex literis. de ſpon. Pet. de anch. conſi. clxxxiij. incipien. apud me iſta. q. & conſi. ccxxij. incip. Quia primo quæſito. verſus fi. Bart. in. l. j. C. de iur. calũ. & in l. librorum. ſ. quod tamen caſsius. ff. de leg. iij. cũ alijs ſi. allega. per Feli. hîc. Amplia primò, vt habeant locum prædicta etiam in legibus peritorum, & alijs diſpoſitionibus conditis etiam à iuredoctis, ſecundum But. hîc: cui adde text. & ibi Bu. in. c. quamuis. in verb. vſus obtinuit. de verb. ſigni. Dy. Ray. & Bal. in l. q ſi nepotes. ff. de teſta. tu. & Bar. in l. ſtipulatio. ſ. hæc quoq. in fi. ff. de verborum obligationi. Amplia ſecundò, etiam ſi ſtatuto caueretur: quòd verba ſtatutorum intelligant ꝓut iacent: quia adhuc recipiunt interpretationem à communi vſu loquendi ſecundum Iaco. Bu. tin proœmio ſtorum. Quem ſequunt. But. & Abb. hîc. & voluit Bald. in l. omnes populi. in penulti. q. ff. de iuſtit. & iur. vbi idem dicit etiam ſi ſtatuta debeãt intelligi ad literam. & idem dixit Bald. in l. de quibus. in pe. char. ff. de leg. & in l. data opera. in. v. char. C. qui accu.

iij. de pac. ibi ſtudioſè agendũ eſt. &c. & in l. ij. ff. de do. inter vi. & vxo. & Iudicum vlti. c. Ingentîque ſtudio prouidendum eſt &c. Itẽ hoc probat diffinitio. Nã ſtudere eſt diſciplinæ in uigilare: & cum tota animi voluntate applicare ad proficiendum in ea: ſecundum Hug. quẽ ſequitur Io. And. & Archi. in c. cum de diuerſis. de priuil. li. vj. & hæc diffinitio nõ propriè competit doctori, qui doctus & eruditus eſſe debet, & prouectus: vt in c. præalle. in fi. de magiſt. & in l. magiſtros. C. de profeſ. & medi. lib. x. & in c. cum ex eo. de elect. lib. vj. & in præalleg. c. oportet. Itẽ doctor non dicitur propriè ſtudere: ſed alijs viam aperire. & ipſam ſcientiam exponere, ſeu alijs tradere: vt dicit text. in proœmio ſforum poſt princip. & in ſ. incipite. ¶ † Ideò Io. and. in regula, cum quid prohibetur. de regu. iur. lib. vj. in mercu. multũ dubitauit de illa qõne: Nunquid virtute priuilegij, per quod conceſſum eſt ſtudiẽtibus in Bononia: licet à iure ſit prohibitũ, vt poſsint ibi audire ius ciuile, & in eo liberè ſtudere. Nunquid poſsint tutè hoc iũs legere, & in eo doctorari. Et ante factũ cõſuluit, quòd caueat: poſt factũ verò nõ credit illos incidiſſe in canonẽ. Sed quantum ad prẽmiſſam qõnem, bene puto q ſi priuilegiũ eſt fauorabile: appellationeᵇ ſcholariũ cõprehenditur maximè legens. Sed ſi eſt odioſum, tunc nõ cõprehenditur: quia nõ propriè ſtudet: vt prædixi. Facit quod dicam j. de ſalutatione, in illa qõne: an appellatiõe ſcholariũ cõprehendatur doctor. & ad tex. in proœmio ſforum, quẽ allegat. d. Ant. Reſpondeo, q ibi capit ſtudiũ pro loco ſtudij. Nam maximè ex doctoribus peragitur ſtudium: vt patet in d. l. magiſtros. & ita etiam capitur in c. cum ex eo. de elect. lib. vj. & c. cũ de diuerſis. præalleg. Fatendum eſt tamen, q actus legendi eſt communis doctori & ſcholaribusᶜ, vnde etiã ſcholares dicunt legere, vt apertè patet in. c. cũ magno. ne cleri. vel mo. & in præal. c. cum ex eo. non poſ. Barto. in l. omnes populi. in fi. vj. q. ff. de iuſti. & iur. & Imo. in l. ceſar. ff. de pub. Et de dicto verbo prout iacet, vide Pe. de anch. cõſi. ccc xiij. incip. viſo puncto. ¶ Limita prædicta non habere locum, ſi ſtatutum diceret, q verba deberent intelligi ſecundum propriam ſignificationem: quia tunc non attenditur communis vſus loquendi: quia communis vſus loquendi non eſt propria ſignificatio, ſecundũ Bal. in l. Labeo. ff. de ſup. leg. & no. Roma. ſingu. ccccxxvij. incip. communis doctrina. Limita ſecundò, niſi ſtatuto caueat, q ſtatuta intelligant nullo extrinſeco addito, ſecundum Bu. in dicto proœmio. ff. & But. & Abb. hîc. & Ro. ī dicto ſingu. & ſentit Bart. ī. d. l. labeo & bal. in. d. l. oẽs populi. xij. colũ. Notabis etiã, q ad probandum communẽ vſum loquendi, non ſufficit teſtes dicere, q cõmuniter ſic dicitur, ſed bene debent dicere ſe ita audiuiſſe dici: alias nõ cõcluderent tanq̃ de ꝓprio ſenſu non deponẽtes, ſecundũ Bar. in. d. l. labeo. & Bal. in l. de quibus. circa finẽ. ff. de le. & Anto. de but. in repeti. c. fi. de conſuetu. in vlti. colũ. Notabis etiã, q ad cognoſcendũ cõmunẽ vſum loquendi attendit maior pars ciuitatis vel loci. ſecundũ Abb. in ca. ex parte. j. de cenſi. propter gl. ibi in ver. primo caſu. Nota etiam,

de doctore probatur in cle. j. de magiſ. & hoc verũ ex proprio ſignificato vocabuli: ſed vſus loquendi habet oppoſitum, quia tantum doctores legentes comprehenduntur ex cõi vſu loquendi. Et ideo incidenter examinanda eſt
8 hæc vtilis qõ. ¶ † Nunquidᵈ vſus loquẽdiᵉ præ
d feretur proprio ſignificatui vocabuli. Et pro
e intellectu præmitte, q etymologia dat ꝓpriũ intellectũ verbis, vt patet in c. forus j. de verb. ſigni. & in c. cleros. xxj. diſt. optimè facit text. in l. pupillus §. territorium. ff. de verbo. ſignifi. Et conclude breuiter poſt Bart. in proœmio ſforum. & in l. inſtrumentorum. ff. de fide inſtru. Aliquid etiam per eũ vide in auf. ſacramẽta. C. ſi aduerſus vendi. quòd vſus loquẽdi prę fertur proprio ſignificato vocabuli, vt in l. labeo. ff. de ſup. lega. & in præalleg. § quod tamẽ Caſsius. & in præall. c. ex literis. etiã in materia ſtricta. & hoc etiã ſequitur Bar. in l. nõ dubiũ. C. de leg. vbi no. dicit ſtatuta intelligenda ſecũ
9 dum cõem vſum loquendi. ¶ † Hinc eſt, q licet appellatione filiorũ ex proprio ſignificato vocabuli, etiã cõprehẽdãtur nepotes: vt dicit tex. in l. liberorum. ff. de verbo. ſigni. tñ ꝓpter cõem vſum loquendi, nõ cõprehenduntur nepotes: vt eſt tex. inſti. qui da. tu. poſ. in fi. vide
10 ibi per gl. † Hoc etiam dictũ apertè ſentit in ſimili Ioan. an. in c. fundamenta. de elec. li. vj. in nouella. vbi dicit, q licet appellatione nepotis tantùm cõprehendatur deſcẽdens ex filio, vel filia: vt patet in l. j. & l. iuriſconſultus. ff. de gradi. & in c. ad apoſtolicã. aliâs ad ſedẽ. xxxv. qõ. v. & patet etiam in arbore conſanguinitatis & affinitatis. tñ ex cõi vſu loquendi cõprehẽditur, etiã filius fratris, vel ſororis, & propter iſtũ vſum loquendi cõcludit ibi talẽ nepotem includi, etiam in diſpoſitione illius. c. quæ eſt valde odioſa. Fede de ſe. ī cõſi. xxxviij. noluit deſcedẽtes ex fratre, vel ſorore cõphẽdi appellatiõe nepotũ ī materia odioſa: licet aliqñ īpriẽ vocabula. Sed dctm̃ Fed. puto reſtrigẽdũ

qđ ille. q alleg. communem vſum loquendi, habet ipſum probare: & difficile eſſet hoc, ſecundum Io. de ana. in c. vno. in. vij. co. j. de ſagit. & Pau. de caſt. conſi. ccxciij. incip. præſuppoſito quodam ſtatuto.

¶ Adde tu poſt verba do mi. Fel. relata hîc per. d. And. ſicu. an in ſtatutis cõis vſus loquẽdi peritorum ſit attendẽdus. Ant. de But. conſil. xxv. Cald. cõſi. ix. de cõſtitutio. Roma. conſi. iij. &. xxxij. &. cccix. Raph. comẽ. conſi. cxl. vj. Fulgo. conſi. xl. cxix. &. cliij. Angel. conſil. xxvj. Et an dicta teſtiũ debeant intelligi ſecũdũ cõem vſum loquendi, vide Ro. conſi. cccj. Et an verba teſtatorũ: per eũdẽ cõſi. clxxvij. & an verba contrahẽtiũ: ꝓ Ang. cõſi. cccl. Qualiter teſtes debeant deponere de cõi vſu loquẽdi, vide Frã. are. cõſi. lxxij. & Raph. comen. cõſi. vij. vide Alex. conſi. lxxxij. j. lib. Ber. ZACHARIA. ¶ Adde tu ne fallaris per theoricam Bar. communiter approbatam per ſcribentes in l. labeo. fi. de ſupelle. lega. q non ſufficit ꝓbantem cõem vſum loquẽdi in materia ſtatutaria fuiſſe & eſſe. x. annis citra. ſed oportet q ꝓbet q erat tpe cõditi ſtatuti: aliâs ꝓbatio nõ releuaret probantem. Iſtud fuit ſolenne dictum do. Fulgo. in l. j. in principio. C. de iuramen. calum. dicentis ſe ita in practica obtinuiſſe in ciuitate Veronæ. Et hãc deciſi. Fulgo. ſequitur & refert Vincentius Palleotus in l. j. in. v. charta. ver. qa itẽ dictũ eſt. ſ. de cõi. vſu. ff. de reb. cre. ſi cer. pet. Rõ aũt ẽ in promptu. Nam qui vult ſtatutum interpretari, nõ ſecũdũ propriã ſignificationẽ: ſed ſecũdũ cõem vſum loquẽdi: nihil aliud vult inferre: niſi q concurrente communi vſu loquendi, & propria verborum ſignificatione, debemus dicere ita voluiſſe ſtatuentem ſecũdũ cõem vſum loquendi & intelligẽdi ſtatuere, nõ aũt ſecundũ propriam verborum ſignificationẽ. Nã

quando

vt Bald. in tit. de pace conſtan. in ver. opiſoni. dicit, omnis ſermo qui non conſonat auribus vulgi, dicitur penitus extraneus: quia fatebor conſequentiam. Aſſumptum autem negabo: ſcilicet ꝙ ſtatuens habuerit reſpectum ad communem vſum loquendi: cum ſit quod dicam, ꝙ tempore conditi ſtatuti non vigebat iſte communis vſus loquendi: ergo alleganti incumbit onus probandi: quia non ſequitur nunc eſt communis vſus loquendi & intelligendi: ergo ſtatuens voluit a ita debere intelligi ſuã diſpoſitionem. Poſsibile enim eſt, ꝙ tempore facti ſtatuti nõ erat iſte communis vſus loquendi. ergo, vt dixi alleg ans hoc fundamẽtum ſuæ intentionis, eſt neceſſariũ 12 vt probet. Anto. Franciſ.

¶ Circa communem vſum loquendi, quomodo inducatur vltra dicta Bartol. in l. Labeo hîc alleg. vide eundem Bart. in l. j. in pen. colũ. ver. ex his ergo apparet. C. de digni. lib. xij. Et adde, quòd vſus communis loquendi non dicitur ꝓpria ſignificatio: vt dixit Barto. per illum tex. in l. cum delanionis. §. aſinam. ff. de fun. inſtru. & in l. j. circa medium, in verſi. cõmunis enim vſus. ff. de ſuis & legi. Et adde ꝙ talis vſus cõis loquendi præualet cõſtitutioni: vt per Bar. in l. omnes populi in. vj. q. prin. ff. de iuſt. & iur. Et an & quãdo habeat locũ in ſtatutis dubijs vide etiam Bar. in l. ſi quid earũ. ff. de leg. iij. & in rub. de no. oper. nunt. in ij. col. ff. de no. ope. nun. & per Alex. in l. v. in princ. ff. de ver. obli. vtrum aũt poſsit alterare propriam vocabuli ſignificatiõem: vide in l. ij. ff. de vſu fruct. earum rerum, quæ vſu conſumuntur. & ibi & Bar.

a ✠ SEB. SAPIA. ¶ Statutum. vide ad declarationem huius ſtatuti, quę ponit do. Fran. Curtius ſenior in conſi. ix. Ticinenſi. colũ. viij. vbi multum no. ꝙ licet ſit ſtatutum huiuſmodi, non tamen prohibetur fieri interpretatio, ꝙ maſculinum concipiat fœmininum. vide etiam Fel. in c. trãſlato. colũ. iij. j. de conſtitu. do. Iaſ. in l. quãuis. col. ij. C. de impu. & alijs ſubſtit. in l. iam hoc iure. ff. de vulg. & pup. per Dec. in l. ſi. col. viij. C. de edi. di. Adri. tol. Alex. in l. j. col. viij. ff. ſi cer. peta. & in conſil. 1. in. ij. col. in. j. vol. Feli. in c. ij. in. ix. colũ. j. de reſcrip. Angel. in conſi. xxxix. volu. ij. & in conſi. xxj. colũ. xj. in. j. volu. & in pluribus alijs Ludo. Bolo. in conſi. lviij. viſo igitur colum. iij.

b ¶ Vt iacent. Adde qualiter intelligenda ſunt prædicta verba Franci. Areti. conſi. cix. Ber. Laud.

c ¶ Quod intelligere non ſequitur ad legere. Adde Petr. de Ancha. in. c. appellatio. de appel. lib. vj. vbi dicit, ꝙ legere eſt oculis conſpicere, quæ ſcripta ſunt. & allegat. l. j. hîc allegatam: & illud dicitur ſcriptũ, quod legi poteſt: non quòd põt intelligi & cõprehendi ex ſcriptis: vt no. Bart. in l. quæ liberis. §. hæc verba. ff. de vulg. & pup. in vlt. qõ. per. l. j. in princi. ff. de his, quæ in teſt. delẽ. & no. Are. inſti. de actio. in. §. quadrupli. in. vj. char. dum tractat materiam. l. ſi. C. de edic. diui Adri. tol. Adde text. in. l. ij. in. §. inſpectio. & ibi Bal. & doc. quẽ admo. teſta. ap. & tex. in. l. j. in fi. j. reſponſo. ibi, inſpectis cognitiſq; verbis teſta. ff. e. tit. & qd' ibi no. Abb. in. c. contingit. in. ij. no. de fide inſtr. in. c. vltra tertiam. in vlt. no. de teſta. Et vide glo. in. c. cum perſonæ. in ver. integraliter. de priuil. in. vj. & ibi Gemi. & Imo. in. d. §. inſpectio. & Gemi. in. c. ſciendum. in fi. xxviij. diſtinc. & Bal. in. c. conſtitutus. el ſecundo. j. de teſti. & in. l. inciuile. ff. de leg. & in auẽ. qui ſemel. in pe. col. C. de proba. ¶ Limita primò, niſi materia eſſet talis cuius ſubſtantialis effectus poſſet quodammodo ictu oculi percipi. puta, quando quis ſcit in genere de qua materia tractat ſcriptura: licet ignoret ſecũdum, qd' in individuo: ꝙ ſtatim videndo cognoſcit, an ſit ſermo affirmatiuus, vel negatiuus, & per hoc facilè eſſet cognoſcere indiſtinctè teſtes ſecũdum Bal. in dicto. c. vltra tertiam. quod dicta lex, inciuile. non procedit, quando viſa eſt: ſubaudi, & intellecta: licet omnia lecta non ſint. per. l. j. §. primo. ff. de his, quæ in teſta. delen. ¶ Limita ſecundò quando quis legeret ſuccinctè & vltra lectionem faceret actum denotantem cõſenſum ſuper materia, quæ eſt ſcripta, quam antea nõ ignoraſſet: ita colligi poteſt ex notatis per Bartolum. in. l. cũ tabernam. §. idem quæſijt. ff. de pignori. & in. l. quo enim. ff. rem ratã haberi. & in. l. ſi abſentes. C. ſi certum peta. & Bal. in rubri. C. de fide inſt. in. xviij. col. verſi. quæro quid de literis. C. man. cum concor. & p Abb. in ca. non iniuſtè. de procur. in. iij. co. in quibus locis habetur, ꝙ legens literas debiti, & eas ſimpliciter retinens, videtur cõfiteri debitum, q intellige dummodo teſtes, qui viderunt legere habuerint prius earum copiam: vt voluit Matthęſi. not. xxviij. in fin. & facit ad prædicta. l. ſi filius. la. ij. ff. ad Macedonia. & ibi Angel. & vide bonũ text. in. c. legimus xxxvij. diſtin. de pœna legentis rẽ prohibitam legi: vt attendatur cauſa prohibitionis,

tales extrauagãtes fuerunt: & ſunt materia huius cõpilationis: vt expreſsè colligitur j. in proœmio. §. ſanè. Et aduerte, quia hoc procederet inquãtũ Grego. nihil de ſuo poſuit: ſed reſpectu iurium per eum editorum: materia eſt illa quæ eſt in hac ſcientia. Et dicunt quidam: vt refert hîc Io. an ꝙ materia eſt bonum commune: ſicut etiã in ſcientia morali. & pro hoc. l. j. ff. de iuſti. & iure. ibi, ius eſt ars boni & æqui. &c. Sed veritas eſt, ꝙ materia huius cõpilationis. nõ dico ſcientiæ: ſunt ipſæ Decretales: ſed materia ſciẽtiæ, eſt ipſum bonum commune. Hoc enim intendit lex, vt ſeparet æquum ab iniquo: & iuſtum ab iniuſto: vt in præalle. l. j. & in. c. ad fidem. xxiij. q. v. & de hoc etiã infrà tangã. ¶ Tertiò quærit glo. quæ ſit vtilitas ex hac compilatione. Et reſpõdet, vt his lectis & intellectis ſciamus diſcernere inter æquum & 13 iniquum. &c. † Et ex hac particula no. ꝙ intel- c ligere nõ ſequitur ad legere: c vnde poteſt eſſe legere, ſine intelligere. Nam multiplex eſt legere. qñq; enim quis legit ad corticẽ. vt ſunt qui legunt ſuperficialiter, & nõ intelligũt. Eſt autẽ legere oculo mẽtis & cordis: vt legentes & intelligentes. Aliquod eſt legere mentale: vt faciunt legentes ea, quæ ſunt deleta per principiũ & finẽ. ad hoc. c. inter dilectos. de fi. inſt. & l. j. 14 §. ſed ſi legi. ff. de his, quæ in teſt. delẽ. † Et hæc faciunt ad multa. Primò nunquid teſtis cõclu- d dat, ſi dicat ſe ſcire eò, ꝙ legit: d videtur, ꝙ non quia non eſt ſufficiens cã ſcientiæ: quia potuit

ſecundum Abb. hic. Adde tu poſt do. Feli. pro dictis do. Abb. & aliorum do. facere, quod notanter doctores maximè Bar. in. l. de his. ff. de tranſactio. & in. l. qui romæ. §. duo fratres. de ver. ob. vbi habetur, ꝙ non valet tranſactio ſuper contentis in teſtamento: niſi lectis & cognitis verbis teſtamenti. quod clarè firmat Angel. conſi. xciiij. Et inquantum Corſe. hic dicit, ꝙ illud dicitur ſcriptum, quod legi poteſt: non quod comprehendi põt. Adde tamen, quòd illud quod comprehendi poteſt in aperto habetur pro ſcripto, per glo. ſing. l. j. §. hoc interdictum. in verbo, imperfectam. ff. de ta. ex hi. per quam dicit Rom. conſi. xlj. poſt Old. quòd ſtante ſtatuto, quòd nulla exceptio opponi poſsit contra inſtrumentum: quòd tamen poterit opponi exceptio nullitatis apertè reſultans ex electione inſtrumẽti: quod ſecus, ſi nullitas eſſet velata. per. d. gl. pro qua etiam facit dictũ Inno. in. c. p'. de of. deleg. hîc alleg. Ber.

d Anto. Franciſ. ¶ Et ad materiam. Adde, quæ voluit Bald. in. l. ſcire leges. ff. de legibus. vbi dicit magis attendenda eſſe, quæ comprehenduntur ex mente, quam ea quæ comprehendũtur ex verbis: imò à verbis recedimus quando de mente apparet: vt in. l. non aliter. cum materia. ff. de leg. iij. & vide etiam quæ habentur in. l. non eſt ferendus. ff. de tranſacti. vbi ille, qui habet penes ſe ſcripturam, præſumitur habere ſcientiam de contentis in illa.

d ¶ Scire eo, quod legit. Adde Car. in. c. cũ cauſam. j. de teſti. & Bal. in. l. teſtiũ in. iiij. col. C. de teſt. & in. l. diem proferre. §. coram. ff. de arbi. & ibi. Bar. & per eundẽ in. l. hæredes palã. de teſta. & Bal. in. l. j. de erro. aduo per gl. ibi in ver. præſentibus. & Bal. in. l. ſi non ſpeciali. poſt prĩ. C. de teſta. & Gemi. in. c. vt circa. §. j. in pe. col. de elec. in. vj. Inn. in. c. ſuper eo. de teſt. cog. per illum tex. in verſi. quæ interfuerunt. & ibi Car. facit tex. in. c. j. in ver. præſentibus multis. de poſtu. præla. Abb. & Imol. in. c. peruenit. el. ij. de teſt. cog. & ibi plenius dicam quid importat verbum, præſens. Adde tu, an præſentia teſtis inducat intelligentiam Alex. conſi. cxxxiiij. &. cxlvij. &. clxxx. ij. lib. &. xxij. lib. Ber.

ZACHARIAS. ¶ Adde ad hoc domi. Anto. Corſe. ſingula. cccl xxj. in ver. minor. incip. ſi ex diſpoſitione ſtatuti. vbi expreſsè tenet, quòd teſtis qui dicit aliquem præſentem fuiſſe, non ſequitur, quòd decet illum intelligentẽ fuiſſe. Ex quo infertur hoc verbũ menti tenendum, quòd notarius ſcribens præſentibus talibus: & talibus teſtibus, ꝙ ſi ipſi non intellexerũt debet puniri de falſo. ita notat ſing. Cardi. in. c. fi. de maiori. & obedien. alleg. Bald. & multos doct. & qualiter teſtes deponant ſe vidiſſe inſtrumen-

Proœmium Abbatis Panor. ſuper Primo Decre.

tum, aut ſcripturam.
Anto. Franciſ. ¶ Et ad prædicta vide Bal. in l. teſtium facilitati. C. de tẽſtibus. vbi dixit, ꝙ ſi teſtis dicat aliquem fuiſſe præſentem alicui actui: & ille, qui dicitur fuiſſe præſens examinetur, & dicat ſe non fuiſſe præſentem: propter hoc nõ dicuntur eſſe contrarij: imò eorum dicta ad finem vt euitetur falſitas reducuntur ad concordiam: vt dictũ vnius referatur ad præſentiam corporalem. Dictum verò alterius referatur ad præſentiã mentalem: tamen neuter ipſorum probat. Quæ dicta ſequuntur Salyce. & alij ibi ſcriben.

a ¶ Id quod venit. Adde Butriga. & Imol. in c. tranſlato. j. de cõſtit. vbi plenè de hoc dicetur.

ANTON. SAPIA.

b ¶ Ex mente. Contra hoc videtur obſtare, quòd illud dicitur expreſſum quodvenit ex mẽte leg. prætor ait. in prin. ff. de operis.nun. facit tex. in l. nominis & rei §. verbum. ff. de verb.ſig. vnde ad tollendas plures differẽtias eſt notandum, ꝙ illud quod venit ex mẽte dicitur propriè expreſſum quantum ad mentem: ſed quantum ad verbum dicitur: dicitur fictè & impropriè expreſſum: vt ſentit Barto. in l. j. colum. ij. verſi. ad iſtud op. fortius. ff. de operis.nun. clarius in l. tutela. in princi. de legi. tuto.

c ¶ Alere filios. Sed quid ſi pater ſit exul: an filius debeat alere patrem exulem, Ange. in auẽ. de inceſt. nup. circa prin. colũ. ij. determinat, ꝙ ſic per illum text. & idem voluit Alb. perga. in iij. parte ſtatu. in. q. vij. incipi. ſed numquid filius. vbi alleg. tex. in dicta auẽ. de inceſt. nup. in. §. ſi verò contigerit. in ver. paſcentes autem eum, & alia neceſſaria præbentes. & ibi hoc volunt Bar. in ver. vlterius not. tex. vbi alle. tex. in auẽ. inceſtas. in ver. pater ab eis alatur. C. eo. tit. Contrarium tamen ſentit Bal. in c. j. in. ij. col. in ver. ſpondeant. de pace tenenda. vbi dicit, ꝙ filius nõ poteſt alimentare partem bannitum, vel hoſtem. & ſi contrarium facit punitur in amiſsione bonorum, quæ erant ſibi conceſſa ſub iureiurando, ne patrem aleret. Et ſic not. patrem propter bãnum priuari iure naturæ per illum text. & ita tranſeunt ibi omnes, Alua. & Præpo. poſt alios. Sed dic hoc procedere in caſu illius cap. j. §. ſi verò pacis. quando bona mobilia violatoris pacis fugientis à iudice publicantur, & hæredes eius recipiunt hæreditatem tali conditione inpoſita: vt iureiurando ſpondeant, quòd ille violator pacis nunquã decætero ipſorum voluntate, aut conſenſu aliquod emolumentum inde percipiat. ꝙ ſi aliter faciunt, puniuntur in amiſsione bonorum: vt dictum eſt. Et de materia plenè per Bart. in l. ſi quis à liberis. in §. ſed vtrum. ff. de libe. agno. & per doct. in l. j. de hære. inſti. & in l. fin. C. de iur. fiſ. lib. x.

legere, non tamen intelligere. Sed contrarium eſt verum: quia ſufficit, quòd reddat cauſam propinquam ſenſui: vt vidi: quia præſens fui. & audiui: quia præſens eram. Nam dictum teſtis debet intelligi multum pingue: & ex hoc dicto declaratur cauſa. Nam ſi primò dicit ſe ſcire: & poſteà reddit cauſam, qa legit: vel præſens erat: debemus intelligere, quòd ipſe legendo intellexit, & adhibendo præſentiam audiuit. Et an hoc quod not. Ioan. an. in c. ij. de teſti. lib. vj. & Bar. in l. j. §. tutor. ff. de autho. tut. & vide quod dixi in c. cum cauſam. de teſt. Ad prædicta facit. l. diem proferre. §. coram. ff. de arbi. & l. coram. ff. de verbo. ſig. & no. in c. eorum. xj. qõ iij. Non enim dicitur quis præſens actui, quando non audit, vt ibi. Propriè tamẽ intelligere, importat lectionem viſualem & intellectualem. ad hoc. c. perlectis. xxv. diſtinct. Et ideò id, quod venit[a] ex mente, [b]non dicitur quis legere. † Pro hoc quod notat Inno. in c. pe. de officio delega. vbi notabiliter dicit ſententiam non eſſe nullam, ſi ex mente & per interpretationem habeat in ſe iuris errorem: & tamen ſecus eſt, quando ipſe error exprimitur in ipſa ſententia. ¶ † Faciunt etiam prædicta ad ſtatuta punientia legentem inſtrumentum damnatum, & libellum famoſum. nunquid cõprehendat tantùm legentem vſualiter ac etiã mentaliter? & ponderanda eſt cauſa ſtatuti. ¶ Quartò glo. principaliter quærit, cui parti Philoſophiæ ſupponatur hæc ſcientia. Et dicit, ꝙ Ethicæ: id eſt morali ſcientiæ. Et exponatis: id eſt morali ſcientiæ: quia Ethica, quæ tractat de moribus, diuiditur in monaſticã, œconomicam, & politicam. vnde Ariſtoteles compoſuit librũ ethicorum: & librum œconomicæ: & librum politicorum. Monaſtica eſt ſciẽtia tractans qualiter quis debet ſeipſum regere & virtuosè viuerè: & dicitur à monos, qd eſt vnum. œconomica tractat de regimine familiæ, qualiter quis debet regere ſuam familiam honeſtè & virtuosè. Politica verò tractat de regimine ciuitatum. vnde hęc ſcientia iuris cõprehendit omnia iſta tria, quæ tractat qualiter quis debet ſeipſum regere: vt patet j. in prõœmio §. ideó ꝙ. ibi, vt honeſtè viuat. Item qualiter debet regere familiam & ſe habere circa alterum: vt patet ibi: alterum non lædat. Item qualiter debet alios regere, & ciuitates gubernare: vt patet ibi ius ſuum. &c. & ff. de offi. præſi. l. congruit. & c. j. de offi. ordi. cum ſimi. Aduerte tamen, ꝙ licet hæc ſcientia iuris ſubijcitur Ethicæ: non tamen propter hoc infertur, ꝙ ſcientia moralis, quæ cõtinetur in libris Ariſtotelis ſit nobilior iſta: imò iſta nobilior illa inquantũ magis ſpecificè tractat de moribus. Nam quod illa tradit in genere & in confuſo: hæc ſcientia iuris tradit in ſpecie & in particulari: & ideo hæc notabilior & nobilior eſt ſciẽtia, qua cognoſco te eſſe Petrum: quã illa qua cognoſco te hominem eſſe. Illa enim moralis ſcientia, quæ continetur in libris Ariſtotelis, tractat de moribus in confuſo: vt puta quòd non liceat alicui alium occidere: & ſcientia iuris diſtinguit, an & quando licitum ſit alium occidere. Item quòd quis debet alere filios.[c] & ſcientia noſtra, an & quando teneatur alere & qualiter alimenta ſint præſtanda. Et ideò conclude, ꝙ ſcientia iuris ſubijcitur Ethicæ: quia tractat de moribus, ſicut Ethica: non tamen ſubijcitur ei, adeò, vt dicatur nobilior. Item conſidera maximè hoc procedere in ſciẽtia iuris Canonici, quæ ſimpliciter non ſubijcitur Ethicæ, ſed metaphyſicæ & Theologiæ in qua tractatur de deo. & ꝑ maiori parte tractatus huius ſcientiæ dirigit nos in Deum: vt patet in volumine decreti & in multis iuribus huius compilationis & clementinarum & ſexti lib. maximè in c. fi. de pręſcrip. c. cum contingat. de iureiuran. & in c. licet. eo. ti. lib. vj. cum multis ſimilibus. & maximè in c. j in fiñ. de ſumma tri. non tamen per hoc dicẽdum eſt, quòd hæc ſcientia ſit eadem cum Theologia: quia vt dicit Ioan. Calde. Theologia tractat principaliter de deo. & qualiter homo reparat & glorificat à Deo: hæc verò ſciẽtia iuris cano. tractat prĩcipaliter de hoĩe opatiuo, qualiter bñ viuẽdo poſsit beatificari: vt in præalleg. c. j. de ſum. tri. Et ex hoc infertur, quòd hæc ſcientia iuris canonici, non eſt mera practica, ſicut ius ciuile: quia partim eſt ſpeculatiua, in qua aſſumit partem de Theologia & Metaphyſica. Eſt ergò hæc ſcientia[d] quoddam miſtum[e] partem capiens ex Theologia, inquantum tendit in finem æternæ beatitudinis. Et partim eſt ciuilis inquantum tractat de temporalibus, ſine quibus ſpiritualia diu eſſe non poſſent. j. q. iij. c. ſi quis obiecerit. Et ex hoc patet excellentia huius ſcientiæ ad ius ciuile. habẽt enim ſe, vt anima & corpus: licet enim vtrunq; ius intendat inducere homines ad bonum commune. differunt tamen in modo inducendi. Nam ius ciuile intendit hominem dirigere in bonum commune, ſecundum quod congruit humanę ſocietati ciuiliter viuenti, ſecundum quem modum bonum commune habet vim promoueri per legalem iuſtitiam & ciuilem amicitiam. Ius verò canonicum intendit dirigere homi-

ZACHARIAS.

¶ Adde limitando, niſi talis bannitus eſſet extra territorium: tunc em̃ poſſet impunè àſilio ali. Ita no. Bal. in alleg. j. l. xiij. colum. &. C. de hæredi. iuſt. & in l. executionem. in. x. col. C. de execu. rei iudi. tetigit Fel. in ca. quæ in eccleſia. ver, octauus caſus eſt. col. iij. de conſti. Itẽ limito non procedere in bannito tolerato: vbi cõcludit idem Feli, ver. quartus caſus. ea. col. & Hippo. de mar. ſingu. ſuo. lxxvñ. incip. patientia. Poſſet & addi alia limitatio, niſi talis eſſet iniuſtè bannitus: vt no. Bald. in c. j. colũ. j. hîc finitur lex conra. & Ioã. and. in c. veniens. in nouel. de accuſa. vel niſi talis filius eſſet etiã bannitus, per quæ no tat in ſum. Bal. in l. cum mulier. vñ. col. ver. ſtatuto ciuitatis cauetur, ꝙ bannitus. & ff. ſol. matr. & Ray. in l. viro. eo. ti.

¶ Adde tu, an prędicta procedant: Abb. conſi. ciiij. ñ. libr. & an alere filios ſit de iure naturali, per eũdem conſi. lxx. Ber.

Anto. Franc.

¶ Et circa iſtam materiam, an præſtatio alimentorũ ſit de iure naturę, & an & quãdo alimenta debeãt præſtari p patrem filio, & econtrà: & cui filio maximè quando eſt natus ex illicito coitu Et quid ſi pater prohibeat alimenta præſtari filio in teſtamento, debeant ei omnino pręſtari. vide Bal. in l. id quod pauperibus. in vlt. colum. in ver. vj. quæritur. C. de epiſcop. & cle. & vide Spe. in ti. de ſucceſ. ab inteſta. in ver. nunc dicamus. & vide do. Anto. do. Abb. & alios poſt eos in c. cum haberet. de eo, qui duxit in matr. quam pollu. per adulte.

d ¶ Hæc ſcientia. Adde iſtum in c. j. in. vj. not. ibi no. diuinæ & humanæ legis. j. de iura. c. & ibi plenius per do. meum And. ſicul.

e ANTON. SAPIA. ¶ Quoddam miſtum. Hæc faciunt ad quæſtionem quis debeat præferri, an doctor in Theologia, vel doctor in iure canonico, an doctor in artibus & in medicina. de quo per Abb. & alios in. c. clerici. nem

de iudi. vbi dicunt, quòd Theologus debet præcedere ratione ſubiecti dignioris: deinde doctor iuris canonici: deinde ciuilis. de quo etiam per Moder. in l. cum quid. ff. ſi cer. peta.

a ¶ *In Deum.* Adde gl. ſing. in c. cum contingat. in ver. debent. ibi: ſed canõ conſiderat vtilitatem animæ. de iureiuran. & doc. moder.

b ¶ Argumentum à ſimili. vide gl. in ca. non poteſt. in ver. curam animarum. de præben. lib. vj. & gl. in c. ſi cut vrgeri. in ver. & ego. j. q. j. dicetur plenius in ca. translato. j. de constitu.

c ¶ Carens aliquo a ſenſu. & ibi de carente ſenſu viſus, ſed an poſsit cæcus adminiſtrationem habere, ſi primitus erat apud eum. Breuiter dico, ꝙ ſic per regulam, quæ habetur in l. fin. C. de nup. vbi matrimonij caſus ſuperueniẽs non nocet. glo. eſt & ibi Io. An. in regula factum. de regu. iu. li. vj. in mercu. Lud. Ro. in l. ſi verò. §. de viro. ff. ſol. mat. in. xxvij. fal. Albe. de Roſa. pergamẽ. in quarta parte ſtatu. in q. inci. talis etiam quæſtio fuit diſputata. text. in l. cæcus. ff. de iudi. ꝙ licet cæcus non poſsit dari iudex. vt no. in l. cum prætor. ff. de iud. tamen ſi poſt creationem effi citur cæcus non priuatur iuriſditione ſua. licet ibi gl. dicat retinere iuriſditionem: ſed non adminiſtrationem. quam gl. Alb. de Ro. approbat ibi, per verbum fortè: tamen Bar. & Bal. Ang. ibi reprehendunt eam: & volunt, ꝙ retineat etiam adminiſtrationem. Nec ob. glo. in l. iij. in ver. nemo. C. de of. præfec. ori. quæ dixit, ꝙ epiſcopis degradatur, ſi eſt inutilis. Et gl. in ver. inutilis. in. c. cum ex iniuncto. de hære. quæ dixit, ꝙ debet remoueri: quia non ſunt verè. vel debent intelligi, vt detur coadiutor: vt habetur in. c. ij. & iij. de cleri. ægro. & ibi Bu. poſt Io. an. dicit, ꝙ nunquam propter morbum debet quis priuari adminiſtratione ſua: ſed debet dari coadiutor. facit tex. & ibi Archi. poſt gl. in ver. regis. in. c. grandi. de ſup. neg. præla. li. vj. & ibi plenè dixi in repe. mea.

¶ Adde tu, ꝙ Abbas conſili. xlvij. conſuluit, quòd electus & imbuſulatus ad patriã tempore, quo habebat viſum: ſi poſteà efficiatur cæcus ante adeptam adminiſtratiõem, ꝙ tamen non debet officio priuari propter ius ante acquiſitum: quia & ſententiam ferre poteſt per eius vicarium. De Epiſcopo verò cæco, vel infirmio, qui de cõſenſu capituli cepit coadiutorem niſi requiratur conſilium, vel conſenſus debeat præſtari per epiſcopũ, vel coadiutorem: & an coadiutor habeat generalem adminiſtrationem. & an poſsit conferre beneficia: vide Old. conſi. xliij, Ber. Anto. Franciſ.

¶ Ad illud, quod dicitur de cæco! Adde, ꝙ cæcus excuſatur à ſolutione collectarum & ab oneribus perſonalibus: vt in l. j. c. ibi per Bar. C. qui morbo. lib. x. & per do. Abb. in. c. licet. j. de cenſibus. & per Ro. in fin. ſuis, quæ habentur per Alphabetum in verbo cæcus in verſi. quæro nunquid. Et adde quòd cæcus & carens vtroq; oculo non poteſt eſſe tutor, neq; curator: vt in l. j. in. §. j. ff. de tute. & per Nico. de neap. in addi. ad Bar. in l. poſt ſuſpectam. ff. de excu. tut. qui etiam dixit, ꝙ poteſt excuſari à tutela etiam ſuſcepta, ſecundum gl. in d. l. poſt. & ibi per Bar. in j. oppo. ſecus autem ſi ſit monoculus: quia tunc non excuſatur: vt in l. luminibus. & ibi per Bal. C. qui da. tu. poſ. & in l. frater. per illum tex. C. de excu. tu. Et adde, ꝙ cæcus põt eſſe teſtis in alijs actibus, q̃ in his, quæ viſu percipiuntur, ſecundum Ang. in auẽ. de hæredi. & fal. in. §. hinc nobis. in. iij. colum. & habetur per do. Abb. in. c. cum cauſam. de teſti. Itẽ poteſt eſſe teſtis inter perſonas, quarũ voces notas habeat. gl. eſt no. in. c. teſtes. iij. q. ix. in verbo, qui nouerunt & viderunt. & no. Ro. in rub. de arb. in. xj. col. & idẽ Bald. in l. ſi non ſpeciali. circa princi. C. de teſta. & vide per Spec. in ti. de teſte. in. §. j. in ver. ſed nunquid cæcus. & in ver. ſed qualiter. & per do. Abb. in. c. cũ cãm. de proba. vbi ponitur, in quibus poteſt eſſe teſtis. & in quibus non. & vide Alex. in. d. l. ſi nõ ſpãli. vtrum autem poſsit teſtari & cum qua ſolennitate ſeu facere codicillum: vide in l. hac conſultiſsima. & ibi per Bal. iij. col. C. q teſt. face. poſ. & per Spe. in ti. de inſtr. edi. §. compendiosè. verſ. xvj. cæcus & ſeq. & vide tex. in. §. cæcus. inſtit. qui. nõ eſt permi. fa. teſt. & in. §. fi. & ibi per gl. eo. ti. & habetur per Bar. in l. ſi quæramus. in vl. colum. ff. de teſta. Et adde quòd poteſt etiam nutu teſtari in piã cãm vt per Alexã. in l. iubemus. vbi tenet contra Ange. C. de teſt. & adde, quòd nõ ſuccedit in feudum: ſecũdũ Bal. in l. quoties. in vl. ti. col. C. de ſuis & leg. ſuccedit tamẽ in baronia & iuriſdictione patris: licet de nouo ſibi concedi non poſſit. vt per Bar. in l. cæcus. ff. de iudi. Et adde, ꝙ legatũ libri factum cæco nõ valet: vt no. Bal. in auẽ. ingreſſi. in. xiiij. colũ. C. de ſacroſan. ec. & quomodo probetur aliquem eſſe cæcum, habetur per Barto. in l. j. in ver. item etiam di co. ff. de bo. poſſ. in fan. vel furi. dela. Et an & quando moribus impediat promouendũ, vel deñciat iam promotum: vide glo. ſummæ. vij. quæſtio. j. & ea quæ habentur in. c. tua. de cleri. ægrotan.

17 rũ. §. incipite. ¶ † Hoc tñ ar. de facili tollitur, aſ ſignãdo aliquã diſsimilitudinem. & vide mo-
b dum deſtruendi hoc arg. à ſimili, [b] in. c. per venerabilem. qui fil. ſint leg. & dicitur in. c. tran-
18 ſlato j̃. de conſtit. ¶ † Secundò collige ex gl. ꝙ
c carens aliquo ſenſu [c] corporeo non poteſt eſſe iudex. Aduerte, quia de carente ſenſu intellectus, habetur. iij. q. vij. c. infamis. §. tria. De carente ſenſu viſus, legitur & not. in l. cum prætor. ff. de iudi. & in. c. fi. de re iu. libr. vj. & vide aliqd per Inno. in. c. ſciſcitatus. de reſcri. ſed de carente ſenſu odoratus, vel guſtus, vel tactus, nõ reperitur iure expreſſum, ꝙ nõ poſsit eſſe iudex. Vñ putat do. An. talẽ habilẽ ad iudicandũ, niſi talis eſſet res, ꝙ oporteat ipſum iudicare p̃ iſtũ ſenſum, quo caret: qa tũc nõ eſſet idoneus iudex. Hoc dictũ nõ puto verũ: qa iudex nõ habet iudicare ſecũdũ p̃priũ ſenſum. Vñ licet iudex guſtando dicat rẽ amarã, vel fœtidã odorãdo, nõ p̃ hoc eſt ſibi credẽdũ: vt ſic iu-
d dicare [d] poſsit: qa debet iudicare ſecũdũ p̃bata [e]
e & ſecũdũ cõſciẽtia informatã ex atteſtatiõib⁹ & alijs iurib⁹ partiũ. Ad hoc. ij. q. j. c. de⁹ oĩpotẽs. & qd̃ no. iij. q. vij. c. iudicet. & in. c. qm̃. de
f p̃ba. Simile qd̃ dixi de notario in. c. cũ cãm [f] de teſt. q nõ põt atteſtari de ſenſu guſtus, vel odoratus: ſed tãtũ de his, q̃ vidit, vel audiuit. Et p̃ motum: vide glo. ſummæ. vij. quæſtio. j. & ea quæ habentur in. c. tua. de cleri. ægrotan.

d ⁂ SEB. SAPIA. ¶ Iudicare. Licet ita concludant cõiter legiſtæ & canoniſtę, non eſt tamen ſecura opinio: quia videtur de iure diuino iudicem debere repellere falſa teſtimonia, & per quas non iudicare ſecundum allegata & probata: vt concludit Nicolaus de Lira in commento Exodi. xxx iij. de quo per Fratrem Angelum in angelica. in ver. iudex. & certè non videtur quo ad animã poſſe aſsignari ratio differentiæ inter iudicem priuatum & principem, qui poteſt iudicare ſecundum conſciẽtiam, vt per Bar. in l. C. vt quæ deſunt aduo.

e ¶ Secundum probata. Adde gl. & ibi plenè iſtum in. c. paſtoralis. in. §. qui vero. in gl. in ver. tenetur in fi. de offi. delega. & ibi plenè per do. meum Andræ. fic. & per beatum Tho. ſecunda ſecundæ. q. lxxvij. arti. ij. per legiſtas in l. illicitas. in. §. veritas. ff. de offi. præſi. & ibi Ange. Quidam nobilis quẽdam interfecit in platæa Bonon. & poteſtas de feneſtris palatij hoc vidit tãdem quia homicidium illud non probatur, poteſtas voluit illum ad quæſtionem ponere: vt ſic ab ipſo per eius confeſsionem erueret veritatem, ſuit dubitatum quid iuris. Sed & Iuriſconſulti reſponderunt, ꝙ hoc facere non poterat, per. d. §. veritas. & refera Spe. in ti. de ſen. c. qualiter. in princi. ibi, quòd facit. deinde allegat in contra. §. quando autem. Sed concorda & diſtingue, vt ibi in glo. Nam ſi iudex pro tribunali ſederet, & cõtingeret te aliquid ibi facere poſſet re ſtatim punire, ac ſi probaretur per teſtes coram eo. Melius enim probatur aliquid per ipſum factum, quàm per teſtes. ff. de fe. l. ij. in fin. de appel. ca. dilecti. ſecus ſi non ſederet pro tribunali: quia ex quo tunc vidit, vt priuatus, & non vt iudex, non poſſet punire ſine probationibus: vt ibi plenè dixi. Adde tu Specu. in ti. tu. de diſpu. & alleg. §. j. Ber. Anto. Franciſ.

¶ Et pro hoc facit, ꝙ dici ſolet, ꝙ certior arbiter eſt oculus: & nulla probatio præfertur illi probationi, quæ ſubijcitur viſioni oculorum: vt in l. ſi arbiter. ff. de proba. & id quod declaratur ex facto dicit eſſe clarum, etiam ſi ageretur de probando voluntate alicuius: vt in l. reprehendenda. & ibi per Bar. & alios. C. de inſti. & ſuſti. ſub condi. fac.

f ¶ Cũ cauſam. Adde Bal. in ru. C. de fi. inſt. in. v. col. in ver. ſed nunquid notarius, qui per tres. & in auẽ. ſed nouo iure. in. ij. colũ. ver. ij. ꝙ ſicut in teſte. C. ſi cer. pe. & Io. an addi. Spe. in rub. de inſt. edi. in ver. de ſecundo. in. §. reſtat videre. in ver. item nota. ꝙ de quinq; ſenſibus. & ibi duo tantùm. l. viſus & auditus propriè competunt notario, qui facit inſtrumentum. & per But. & alios in. c. cum cauſam. vbi etiam dicam.

¶ Adde tu Alex. conſi. cxxxviij. Ber.

Proœmium Abba. Panor. ſuper Primo Decre.

a ¶ Scire. Adde iſtum in.c.literis.poſt Io.de lig.in vlti.colũ.j.de iura.cal.& no.in.l.ſi pater.ff.de hære.inſt.& in.l.ſcire.ff.de legibus.

b ¶ Quædam eſt cauſa finalis.Sed an in dubio præſumatur cauſa finalis vel impulſiuas:vide gl.in.c.poſt tranſlationem.in.§.cæterum.in ver.ceſſante de renun.& ibi Io.and.in.c.& ſi Chriſtus.ad finem.per glo.in ver. ceſſante.de iureiur. glo. in.§.his omnibus in verſi. cauſa.lxj. diſt.xix.q.ij.duæ ſunt.ver. propter criminoſos. Bald. in.l.j.ff.ſol.matri. in.iij.colũ.in ver. item an ceſſatio rationis.Cyn.& Bal. in.l.generaliter.C. de epiſcop.& cle. glo.Bartol. Imol. & omnes in. l. ij. in.§.fi.in ver.cauſa.ff. de do. & ibi Alex.in apoſt.& dicit Ioan. Andr. in.d.ca. poſt tranſlationem. Poſt plures diſtinctiones doctorum, ſe vidiſſe in iudicijs defendi, quòd in dubio cauſa dicitur finalis ea ratione propriè:quia ſignificatio huius verbi cauſa, ſapit finalem.Impulſiua videtur dicenda occaſio. c. ſolitæ.de ma.& obe. Et cauſa finalis dicitur, cum do. x. vt eas Romã,aliâs non daturus. Impulſiua verò,vt cum do.x.vt caligas emas:aliâs daturus. Et vide Bald. in.l. id quod pauperibus.in.j.colũ.C.de epiſ.& cle.q̃ gerundium ſemper facit præſumi cauſam finalem & Bal.in.l.ſi repetendi.C.de condi.ob cau.& in l.dictam legem.in ver.modo procedo vlterius.C.eo.q̃ fauore eccleſiæ ſemper præſumitur cauſa finalis.per.l.cum is.§.mulier.ff.de condi.inde.&idẽ Bal.in auẽ.ex teſtamento.in.ij.colũ.C.de col.quòd in donatione remuneratoria facta inter coniunctos non præſumitur finalis cauſa in dubio: ſed potius naturalis affectus cauſa motiua. Nam cauſa finalis eſt, qua ceſſante quis non eſt facturus: vt ibi voluit Bal.facit,quod voluit idem Bal.in.l.eam quam.in.ij.col.in ver.porro cauſa fin.C.de fideicom.& in.l.j.in.iij.colũ.ibi oppono de.l.ſi pater.C.de falſa cauſa adiect. quòd cauſa finalis eſt obiectũ intellectus:ſicut ſignum eſt obiectum viſus,& quicquid agimus, propter finem agimus.¶ Et quot modis capiatur cauſa:vide Bu.in.c. cum dilecti. in vlti.col.in ver.ex cauſa.de accu.quòd cauſa ſumitur multipliciter in iure.Primò pro iudiciali conflictu certarum perſonarũ:vt in.c.forus. de verbo.ſig.¶ Secundò pro vtilitate.ff.de peti.hære.l.item veniũt.in prin. Tertiò pro ſpecie.ff.de tranſac.l.cum hi.in.§.ſi idem.¶ Quartò pro titulo.ff. de peti.hære.l.nec vllam.in princi.¶ Quintò pro onere.C.de diſtractio.pigno.l.ſi debitor.Sextò pro fructu.C.de inſtitut.& ſubſtitu.l.ſi mater. Septimò prò contractu.inſti.qui.mo.tol.obli.§.eſt autem.de li.ob.c.fin.de plus petitio.c.vno.¶ Octauò pro accuſatione.ff.qui ſatiſdare cogantur.l. ſi.¶ Nonò pro iuratione:vt in.d.c.cum dilecti.& dixit Ioã.mo.in.c.ſi.de iur.cal.lib.vj.q̃ cauſa eſt impulſus aliquis ad agendum: ſicut ſumitur in.l. j.§.ſexum.ff.de poſtu.Sed ſecundum artiſtas cauſa eſt,ad cuius eſſe ſequitur aliud.Et ſunt quatuor:duæ eſſendi,& duæ fiendi:vt hîc nota. Dicitur etiam cauſa propter:quam ſit quodcũq̃ debitũ.Etiam dicitur à chaos, qđ dicitur principiũ omnium rerum iuxta illud Ouidij:Quem dixere chaos, rudis indigeſtaque moles. Et etiam cauſa dicitur modus, vel forma, vt cũ dico:lego vxori,quæ eius cauſa paraui.ff.de au.& arg.leg.l.quintus. Dicitur etiam cauſa facti explicatio.ff.ad.l.aquil.l.ſi ex plagis.§.in cliuo.Nam iuris reſponſio poſita eſt in cauſa agendi,ſecundum Io.And. cum ex cauſa & facto ius oriatur.

ADDE quotuplex ſit cauſa,& quæ dicatur cauſa finalis:Pau.de.c.cõſi. cccxij.in antiquis ſecundò impreſsis.Ber.

Anto.Franciſ. ¶ Ad illud,quod dicitur in hac apoſtilla de gerundio,an& quando importet cauſam finalem & neceſsitatem:vide glo. Bar.& doc.in rub.C.de eden.& de in ius vocan.eundem Bar.in.l.ſi tu ex parte.ff. de ac-

qui.hæred.& Bal.in.l.falſus.in.ij.&.iij.colum.C.de furtis.vbi dicit,quòd ideò dicitur gerundium:quia gerit actum verbi. & habetur per Bal. in.l.ſi ex cautione.in.v.q.C.de non nu.pe.vbi inter cætera dicit, quòd ſi quis accuſatur,q̃ inſultauit vnum vulnerando:non videtur eſſe deductũ vulnus in accuſatione.de quo vide per Saly.poſt Iacob.Bu.in.l.j.C. de his, qui latro.& habetur per Spec.in ti. de lib. conce. in. §. iam nunc videndum. in princi. Et adde etiam q̃ gerundiũ importat quandoque condit.vt per Bart.in.l.j. in vlti. col.ff.de condi.& demon. & in.d.l. ſi tu ex parte. Et de materia gerundij habetur etiam per Ange.Are.& moder.in rub. inſti.de act. & ad illud, quod dicitur de cauſa quæ dicatur finalis,vel impulſiua: vide Bar. in rub.C. de inſti. & ſubſti.in verſi. cã verò in.j. colũ. & quõ cognoſcatur vna ab alia in teſtamentis,& in contractibus.vide Cy.in.l.cum te.C. de pac.inter emp. & ven.vide Bald. in.l.j.in.iij.colũ.in ver.quęro quomodo cognoſcamus. C.de fal. cauſa adie.le. & vide Bart. in.l.metum. in.§. ſed licet. ff. quod metus cauſa.vbi dicit, q̃ cauſa quæ eſt poſita in lege,in dubio præſumitur finalis. Et quando ceſſante.cauſa,ceſſet effectus vltra ea quæ habentur in.c.ceſſante.de ap.vide Bal.in additione Spe.in ti.de alle. & diſpu.in.§. poſt hoc.in ver.ceſſante.& in ver.vel illud ſtatutum. & vide do.Car.in cle.j.in ver. no. de iudi. Et quando plures cauſæ ſunt inductiuæ alicuius diſpoſitionis,æquè finales,ſi vna ceſſet,altera remanẽte,an ceſſet effectus diſpoſitionis.vide quæ habẽtur in.§.affinitatis.inſti.de nuptijs & in auẽ.de inſtru.cau.& fi.& in.§.ſed & ſi quis.&.§.ſi verò nullus.& vide Bal.in.l.j.in.iij.col.C.de condi.indebi.& per Bar.in.l.libellorũ.in princi.ff.de infa.& in.l.j.ff.ſol.matri.& in extrauagan. ad reprimen. in verbo, nec ex eorum.

hoc eſt expedita prima gl.& non proſequitur ſextum videlicet,quis ſit libri titulus. de quo tamen in princ.quæſiuit.Sed dic,q̃ titulus eſt. Incipit compilatio domini Gregorij Papæ ix.Et notanter dicitur compilatio, & non liber:quia Greg.non edidit omnia iura in hoc volumine redacta:ſed cõpoſuit hoc volumen ex varijs conſtitutionibus ſuorũ prædeceſſorum:aliquibus tamen additis,quæ fuerũt per eum edita:vt patet in proœmio.§.ſanè.& .§.adijcientes.docto.aliter reaſſumunt materiam gl. & inter cæteros clarius reaffumit do.meus & poſt ipſum dic,q̃ omniũ entium vnum eſt ſummũ & principium à quo cuncta dependẽt quod eſt cauſans,& non cauſatũ:vt Deus,qui eſt æternus à nullo dependẽs:vt in.c.j.j.de ſumma tri.Cætera verò ab eo ſunt cauſata: & horum cauſatorum quõdam cauſata ſunt,& non cauſa: vt res corporeæ: quõdam ſunt cauſata & cauſę vt res ſpirituales & intellectuales.Cũ aũt horum cauſatorum volumus habere plenam notitiam,inquirimus cãm. Scire[a] enim eſt rem per cauſam cognoſcere:vt primo lib. poſteriorum.&.c.intelligentiam.de verb.ſig. Ideo,ſi volumus habere plenam notitiam huius ſcientiæ, debemus inquirere de cauſis: & tàm in hac cõpilatione,quàm in alijs quatuor cauſæ ſolent reddi. Vnde aduertendum, q̃ de quolibet producto duplex habetur cõſideratio.Primò quatenus producit: ſecundò quate

nus eſt productũ. Nam ſecundum primam habemus duas cauſas.ſ.efficientem & finalem.ad has duas cauſas facit.xxiij.qõ.v.de occidendis. & ca.non fruſtra.Et quærere de cauſa finali in hac compilatione,eſt quærere,quæ ſit intentio & quæ vtilitas:vt in glo.Quærere verò de cauſa efficienti,eſt quærere quis ſit libri titulus. Iuxta ſecundum modum quatenus eſt res producta,conſyderatur cauſa materialis:item & formalis.& pro his duobus facit.xxxij.q.ij. c.quod verò.de conſe.diſt.ij.c.panis.&.c.quia corpus.Et quærere de cauſa materiali,eſt quærere,quæ ſit materia in hac compilatione. Itẽ cui parti Philoſophię ſupponatur:&ſic,quod ſit ſubiectum in hac ſcientia.Quęrere verò de cauſa formali eſt quærere de modo agendi,de quo in gl. ¶ Vñ primò quæritur,quæ ſit cauſa finalis.Gloſ.reſpondetur dum dicit, quæ ſit vtilitas.Sed aduerte latius,q̃ quædam eſt cauſa finalis[b] impropriè dicta,quam dicit impulſiuam:qua ceſſante non ceſſat effectus:vt in.c. ex parte.de conuer.coniu.& no.in.c.poſt trãſlatiõem.de renun. Quædam eſt cauſa finalis[c] propriè, qua ceſſante ceſſat diſpoſitio:[d] vt in c.cũ ceſſante.de ap.Vnde ſi quærimus de cauſa impulſiua in hac compilatione, dicunt quidam,q̃ fuit decre.coram j.de ele.quia cum fuiſſet allegata coram Gregorio.ix.& non fuiſſet inuenta in aliqua compilatione, Greg. vt euitaret deinceps hunc errorem fecit hanc com-

a

b

c

d

c ✠ SEB. SAPIA. ¶ Finalis.quæ dicatur cauſa finalis, & quæ impulſiua decla.Bar.in.l.demonſtratio falſa.§.fi.co.iij.ff.de condi.& demon. Feli.in.c.poſtulaſti.col.iij.de reſcrip.

d ZACHARIAS. ¶ Qua ceſſante,ceſſat diſpoſitio. Adde quòd ad hoc, vt hoc dictum ht verum,requiritur, quòd ita eſſet ipſa cauſa, quòd nullæ reliquiæ remaneant:aliâs ipſa ceſſante,non tamen ceſſaret effectus: vt pulchrè not.Dyn.in regu.decet.& ibi in addi.ad eum addi.iij. de regul. iuris. per cuius notata decidunt Bartol.& Bald. in.l.fin. de ferijs. quòd ſi datur dilatio ad producendum vnum inſtrumentum, quòd prima die producatur.quòd tunc finita eſt cauſa dilationis,& poſſet iudex tunc ad vlteriora procedere.Not.idem Bartol.in.l.à filio.§.alumno.ff.ad Trebel.Angel.in §.ſi minus.colum.viij.inſti.de acti.nec hoc haberet locum in cauſa finali impulſiua:vt not.per Cyn.Bald.Ange.& Saly.in.l.generaliter.C. de epiſcop. cle.Dyn.& Bart.in.l.ij.§.fina.ff.de do.Ioannes fabri & Ang.Are.in.§.illis autem.inſti.de teſta.mili.Barto.in.l.omni.ff.de adop.& in.l.Titia.§.vſuras.ff.de leg.ij.Gloſſ.Ioan.Andræ.& doct.in.c.poſt tranſlationem.§.cæterum.de renun.& in.c.& ſi Chriſtus.ad fin.de iureiur.Cardina. Alexan. poſt glo.in.c.ſtatuimus.§.Neophytum.lxj.diſtin.Abb.Præpo.& Cardi. Alexan.in.c.cum ceſſante.colum.j.de appel.Alexan.in addi.ad.Bart.in al leg.§.fin.& in.l.fina.ff.de teſta.tu.Feli.in.c.cum nuntius.in.ij.colum.verſ. nota primò.de teſt.Et per do.Decium conſi.xxiij.colum.j.&.ij.nec omitto,q̃ in dubio talis cauſa eſt impulſiua,& non finalis: vt notat Dy.in allega.reg.non decet.Pro quo eſt gloſſ.communiter reputata ſing.in.l.ſecunda.§.fin.in ver.cauſa.ff.de dona. Ex quo dicens effectum priuilegij debere ceſſare,quia ceſſat cauſa ipſius,debet probare,& dicere de cauſa finali per ſupradicta.

pilationem

a ¶ Non datur actio. Tu adde istum in.c.cum inter vniuersas.in glo.pe.in vlti.col.de cle.vbi allegat Io.an.hîc,inquantum voluit,ꝙ potest agi contra inuitantem,de dolo ad interesse:quasi sentiat,ꝙ si non potest prætendere interesse,puta quia propter hoc non fecit maiorẽ morã in loco,vel quid simile:tunc non potest agi.& hoc satis secũdum eum posset procedere de iure ciuili,ex quo nõ interuenit stipulatio:qa ex simplici pollicitatiõe nõ agit de iure ciuili.l.j.&.ñ. ff. de pol.Nec etiã ex pacto nudo:vt in l.iurisgẽtiũ.ff. de pact. De iure cano.secus vbi interuenit pactũ.c.j. de pac.Sed in simplici pollicitatione nõ credit, ꝙ possit aliꝰ agere,p interesse suo, qa c.j.loquit de pacto: cũ pactũ sit duorũ: pollicitatio vnius,cũ fine aliquo pacto promitto tibi aliqd. Credo tñ retrocedẽtẽ peccare iuxta illud,quæ ꝓcedũt ex labijs meis &c. Ego crederẽ opi.Io. an. posse saluari,qñ ex altera parte fuit acceptata inuitatio,& secutũ sit aliquod interesse ĩuitato: qa tũc põt agi ad interesse cõtra inuitãtẽ pœnitẽtẽ. &istud est de mẽte doctorũ,inquã tũ dicũt ista facere ad qõnẽ.Nunquid inuitans aliquẽ ad prãdium, teneatur ex necessitate prãdiũ exhibere,ex quo inuitatꝰ acceptauitꝰ de qua qõne vide per doc.in.c.fi.de renũ.ex quo fuit impeditus j itinerare,ꝙvel aliâs ꝓsequi negotia sua. vñ saltem secũdũ b Io.And. datur actio de dolo ad interesse.argu.l.sed actio.§.si quis cautio.Nam promissa sunt debita. ad hoc bo.text.in.l. nemo.ff.de in integ.restit.facit. c. j.de dona.in vers. vt debere.& hoc videtur mihi verius.Nec ob. dictũ Ab.qa vltra pollicitationem intetuenit acceptatio alteriꝰ.& per ꝙ consequens nõ sumꝰ in meris finibus pollicitationis.vnde credo hoc casu etiam agi posse:quia transiuit in pactum propter acceptationem alterius, argumẽto eorum,quę no.Inn.in.c.fi.de succes.ab intestato.quem refert But.in. c.fi.de confes.

ADDE tu,an pactum nudum producat actionem de iure canonico.& quando,Alex.consi. xlj.iñ. lib.Ro.xxx.Ber.

pilationem.Hoc tamen non procedit:quia illa decre.fuit in quarta compilatione,sed de hoc non est curandum:quia multiplex potuisset esse causa impulsiua,sicut multis causis homines mouentur ad studendum,de quibus per Host. in princ.summæ.¶ Descẽdo igitur ad causam finalem propriè.& est dicẽdum,ꝙ est duplex. Quædam propinqua: quædam remota. Propinqua est illa ,quam ponit gl.ibi,quæ sit vtilitas:vt sciamus discernere inter æquum & iniquum.&c.Causa verò remota est felicitas:propter quã homines studere debent.Ad hoc tex. in procœmio fforum.ibi,omni æuo locoꝙ felices.& hæc procedunt,dũ quæritur de causa finali:quia debet mouere cupientes proficere in sciẽtia.Sed si quærimus de causa finali, quę mouit Gre.ix.dicẽdũ est,ꝙ duplex est.Vna remota,alia ꝓpinqua.Propinqua est illa, quã reddit gl.dũ quærit,quæ fuit intentio Grego .Remota verò est,vt faciat homines bonos. Ad hoc enim tendit scientia,vt in.l.j.ff.de iusti. & iur. ibi:ius est ars boni & æqui.&c.¶ Secũdò quęritur de causa efficiẽti.dic,ꝙ est duplex.quædã principalis,quædam instrumentalis .Principalis est duplex,propinqua & remota.Propinqua fuit Greg.ix.& ex hoc habetur quis sit libri titulus. Remota verò fuit Deus ,à quo cuncta procedunt,& qui promulgat iura per Romanos pontifices & Imperatores.viij.dist. c. quo iure.xvj.q.in.c.fi.&.C.de præscri.lon.tẽ.l.fina. Instrumentalis verò fuit Raymũ. vt patet in procœmio,& fuit iste secundũ Vin.vir valde literatus,oriundus de Cathalonia,vbi secundũ Vin.non datur actioᵃ ex promissio. hoc dixit Vin.secundũ Io.an.quia Vin.fuit ibi inuitatus per quendã scholarẽ,quẽ postmodũ pœnituit, & sic fuit impeditus itinerare.&c.Dicit tamẽ Io.and.ꝙ contra tales detinẽtes viatores vanis & inutilibus inuitationibus,deberet dari saltẽ actio de dolo ad interesse.arg.in.l.sed actio.ff. si quis cautio.¶ Tertiò quæritur de causa materiali,dic,vt.s. dixi,ꝙ aut quæritur, quæ sit materia scientiæ,& per consequẽs quid sit subiectũ in hac sciẽtia.quidã ꝙ bonũ cõmune , vt s.dictũ est.Io.de lig.dicit, ꝙ subiectũ scientiæ canonicæᵇ est homo catholicus,dirigibilis constitutionibus ecclesiasticis in bonũ simpliciter humanũ & diuinũ.Ad hoc enim tendit sciẽtia iuris canonici.Subiectum verò in scientia ciuili,est homo politicus dirigibilis constitutionibus legalibus in bonũ simpliciter humanum. ¶ Vltimò quæritur de causa formali. & dic, quòd est duplex:forma tractatus & forma tractandi.Forma tractatus ponitur per gl.dum dicit,quis sit modus agendi.Nam ipsa diuisio in quinꝙ partes,est forma huius tractatus. Forma verò tractandi est modus procedẽdi in hac cõpilatiõe.Et iste est multiplex,vt statutiuus, præceptiuus,dispositiuus.&c.prout colligitur ex corpore ipsorum iurium.Nam quædam iura procedunt statuendo,quædam pręcipiẽdo, quædam consulendo.&c.& ex his habetur materia gloss.per verba latiora & elegãtiora. &c. Abbas.

ZACHARIAS.

¶ Dicas cõcludẽdo,ꝙ sic: vt not. Bar.Soc.ĩ tra.suo fallentiarum. reg. ix.fallẽ. sequitur Fel.in.c.quę in ecclesiarum.colum. xix.ver.tertius effectus .de consti. &ĩ.c.j.co,iiij. versi.circa tertiũ &c. de pac.vbi dicit esse communẽ opi. Cui adde gl.ñ. in c.j.&.xvij.q.j.& tex.in alle.c.j. & c.iij.de pac. quod est factum inter promittentem & illum cui promittitur,secus si inter alterum:vt per dominũ Feli.in all. c.j. ver.secũda declaratio.& se.ver. Quod amplio nõ solũ in pacto nudo procedere, sed etiam in simplici pollicitatione.Ita tenet do.Ant.de Bu.in.c.ex parte. in vlt.col.de cẽsi. quem refert & sequitur.d.Ias. May. in.l. iurisgentium §.sed cum nulla. in fi.j.colũ. ff .de pac. Et licet sit secus de iure ciuili: in certis tamẽ casibus in.s.alle. re. reg.fallen. positis fallit:vt ibi.& per Fel.in alle.c.eccle sia sanctę mariæ. &.c.j.col.j.verfic. casus aũt.de pact. Anto.Franci.

¶ Adde, ꝙ ex pollicitatione simplici nõ acceptata etiam de iure ciuili,nõ agitur, qa non videtur esse deliberatè facta, quonam sæpe homines promittũt volendo ostendere magnam liberalitatem: quæ si crederent debere acceptari non ꝓmitterent, vt in.l. j.& ibi per do. C. de pact.

b ¶ Subiectũ sciẽtiæ canonicę.Ad de istum& doctores in cap. clerici.j.de iudicijs.

✤ SVMMARIVM. ✤

1 *Papa hodiè de stylo curiæ ex pompa ecclesiæ augmentata se anteponit illis,ad quos scribit : aliâs literæ non valent:licet olim ex nimia humilitate se postponeret.*

2 *Papa volens non ab ordine,sed à dignitate denominari,appellat se episcopum.*
Dignitas non debet generare superbiam,sed humilitatem.

3 *Prælatus non debet multum se humiliare circa subditos:ne contemnatur ab eis,propter nimiam familiaritatem.*
Familiaritas nimia parit contemptum inter fatuos.
Papa ex dilectione subditos appellat filios:& de stylo curiæ in literis non ponit in Christo:nisi scribat ad Abbatissam.

4 *Doctores & scholares faciunt vniuersitatem.*
Scholarium appellatione non comprehenduntur doctores,etiam in materia fauorabili:secus in actu indiuiduo.19.

5 *Rescriptum non vitiatur,si Papa scribens vniuersitati, appellat omnes filios:licet in ea sint aliqui Episcopi.*

6 *Papæ salutatio remittit peccata venialia, nisi adsit mortale.*
Originale peccatum non remittitur remanente actuali.
Gregorius idem est,quod vigilans:& fuit perspicacissimi ingenij,& eminentis scientiæ.

7 *Nominis proprij argumentatio,non concludit,nisi aliqualiter præsumptiuè:secus apppellatiui:nisi obstet communis vsus loquendi.8.10.*
Nomina propria deberent emi magno precio, si venderentur.

9 *Nominis proprij mutatio voluntaria in seruo prohibetur:in libero secus cessante dolo.*

11 *Nomen appellatiuum,seu impositum ab euentu,durat durante potentia,& habitu non omnino remoto.12.*

13 *Etymologia,seu allusio vocabuli validè arguit : nisi in quinque casibus.*

14 *Nomen Papæ in terris ecclesiæ,& Imperatoris in terris imperij,& in temporalibus,si non inseratur in instrumento,instramentum corruit,nisi aliud inducat consuetudo.15.*
Solennitatis omissio ex sola consuetudine inducta vitiat actum.
Pœnalis etiam constitutio vbi est eadem ratio & omnimoda similitudo,extenditur.

16 *Antipapæ nomen,si inseratur in instrumento , non valet instrumentum:nisi in terris antipapæ, vbi ipse colitur & toleratur.*

17 *Antipapæ adhærentes,sunt excommunicati.*
Instrumentum confectum à notario excommunicato est nullum.

18 *Scholaris,an & quando sortiatur domicilium ex mora contracta in studio,& an possit conueniri ex contractibus ibi gestis.*

20 *In correlatiuis quod disponitur in vno,disponitur in alio etiam in materia pœnali.*
Statutum imponens pœnam vendenti,imponit etiam ementi.

21 *Rector venit appel.scholarium.*
Prælatus non comprehenditur appel.capituli.

Proœmium Gregorii ſuper Primo Decre.

a ¶ De ſtylo curię. Stylus curiæ facit ius. Bo. tex. eſt in ca. ex literis. ibi: quoniam moris noſtri. de conſti. & ibi iſte in. ñ. colũ. & in. c. ad hæc. de ſententia excommunica. & in ca. quàm graui. de cri. fal. & in cap. bonæ memoriæ. el. j. in. vj. col. de poſtu. Præla. & in. c. aduerſario. de exceptio. & in. c. ſicut. de re iudi. per Bu. in. c. fi. de conſuetu. per Cyn. & alios in. l. ñ. C. quę ſit long. conſue. & Ange. in. l. fin. C. de iniur. & not. in. c. quòd ſuper his, de fide inſtrumen. text. ſingu. & ibi Andræ. de Baru. & Ange. in l. fin. C. de cano. largi. li. x. Et Gemi. in. c. j. in gloſ. ſuper verbo docuit. de ſumma trinita. & fide catho. lib. vj. & per Felin. in capitu. ñ. x. co. ibi ſtylus curię. Facit infrà de præſcript. dicam plenius in. d. c. ex literis.

ADDE tu, q ſtylus Romanæ eccleſiæ debeat pro lege ſeruari. Specu. in titu. de teſte. §. ix. verſic. deinde. Do. Car. conſi. xxx. & dicit idem Spec. in tit. de reſcri. preſenta. §. iiij. verſi. item excipitur, q ſtylus cancellariæ domini Papę fundatur in iure cõmuni. & dicit Barba. conſil. xlvij. q iudex deuians à ſtylo palatij, tenetur in ſyndicatu. & dicit Bal. in. l. ſi nemo. a ff. de hæred. inſti. q non valet reſcriptum, in quo Papa ſcribit Abbatibus fratres. & dixit Alex. conſil. 2 xxxxix. in fi. iij. lib. quòd ſtylus Principũ, & cõſuetudo vniuerſalis populi pariſicantur.

22 *Notarius poteſt alteri ſtipulari, & ei acquirere citra aliquam ceſſionem, licet in vno caſu ſecus ſit.*

23 *Arbiter non acquirit partibus, niſi cum ceſſione.*

24 *Presbyter parochialis poteſt alteri acquirere ex rebus pertinentibus ad ſuum officium, vt in exemplis hîc poſitis.*

25 *Stipulari alteri nemo poteſt: & an hoc procedat de iure cano.*

Iuramentum operatur, quòd valeat ſtipulatio alteri facta.

26 *Promittens etiam abſenti aliquid amore Dei: puta puellæ maritandæ &c. efficaciter obligatur.*

27 *Comitatenſes, an & quando veniant app. Bononienſium, vel huiuſmodi.*

Proœmium Grego.

Regorius. ¶ Diuiditur in duas partes principales. In prima ponitur ſalutatio. In ſecunda exordium. Secunda ibi: *Rex pacificus.* Prima ſubdiuiditur: quia. j. ponitur quis ſcribit. Secundò quibus ſcribit. ibi: *dilectis.* Tertiò ſalutat, & benedicit ibi: *ſalutem.* ¶ † Not. primò, quòd Papa anteponit ſe illis, quibus ſcribit. & hoc eſt hodie de ſtylo curiæ: [a] aliâs literæ non valerent. & de materia dic, vt in cap. quàm graui. de crimine falſi. olim verò propter nimiam humilitatem Papa ſe poſtponebat. vt in. c. dilectiſſimis. xij. quæſtio. j. ſed hodiê creuit põpa eccleſię. [b] de conſecra. diſtin. j. c. vaſa. ¶ † Secundò colligę, quòd Papa ſcribit ſe Epiſcopum. [c] & hoc ideo: quia non ab ordine, ſed â dignitate vult ſe denominare: & dic, vt not. gloſſ. in proœmio Sexti libri. Et ſic collige, quòd ex dignitate nõ debet quis ſcandeſcere in ſuperbiam: ſed potius ſe humiliare. Dicendum tamen, quòd non debet Prælatus ſeu aliquis præſidens ſe multum humiliare circa ſubditos: ne contemnatur ab eis propter nimiam familiaritatem: vt dicit textus in. l. obſeruandum. ff. de officio præſi. & quia dum nimium ſeruatur humilitas regendi, frangitur authoritas: vt eſt textus in capitu. quando. lxxxvj. diſtinct. vnde illud vulgare: Familiaritas nimia contemptum parit. Sed dicebat Azo illud verbum procedere inter fatuos, quia fatui tantûm contemnunt prę ſidem ex familiaritate, non tamen prudentes: imò magis commendant præſidem. de quo per glo. in præallegato capitu. quando. ¶ † Ité collige, quòd Papa ſubditos appellat filios, & hoc propter dilectionem. Et pondera, quia nõ dicit in Chriſto, niſi ſcribat Abbatiſſæ. [d] non enim eſt de ſtylo curiæ ponere in Chriſto, niſi ſcribat Abbatiſſæ: vel regibus: vt in capi. dilecta. de maior. & obedien. & de exceſsi. Prælator. capitul. dilecta. & vide per Speculato. in titulo de reſcript. præſentat §. primo. ¶ † Nota doctores facere vniuerſitatem. Clarius probatur in capitu. ex literis. vbi text. nota. infrà de conſtitu. An autem ſcholares [e] de per ſe faciant vniuerſitatem, gloſſ. iuris ciuilis tenet, quòd non, in. l. finali. C. de iuriſdictio. omnium iudicum, quia non exercẽt aliquam profeſsionem: ſed addiſcunt. Textus videtur probare contrarium in capitu, quia in cauſis. de procurato. Et ſic interpretatur conſuetudo, quæ eſt optima legum interpres, de conſue. c. cum dilectus. & l. ſi de interpretratione. ff. de legi. ¶ Not. argu. q appellatione ſcholarium, [f] non comprehenditur doctor. Nam hîc ponitur copula inter doctores & ſcholares, quæ habet coniũgere diuerſa, vt notatur in. c. querelam. de ſimoni. & nota. glo. de iuris & facti igno. ff. ſuper rubri. & de hoc infrà latius tangam. ¶ † Item collige quòd cum Papa ſcribit vniuerſitati, appellat omnes filios [g] nec vitiatur reſcriptum: licet ibi aliqui ſint Epiſcopi. Non eſt enim veriſimile, quin in ſtudio non fuiſſent Epiſcopi ſtudentes, & tum Papa omnes appellat filios. appellatur Epiſcopus: quia non in partem ſolicitudinis, ſed in totam vocatus eſt. ij. quæſtione. vij. cap. decęterò. & de pœ. & reg. c. cum ex eo. in fin. Ber.

ZACHARIAS. ¶ Adde, an electus Papa ante coronationem ſuam hodie appelletur Papa: & an ſe vocet Epiſcopum & ſeruum ſeruorum Dei. quòd ſic. Imò dicens contrarium eſt excõmunicatus papali excõmunicatione per extrauag. Cle. vj. inci. quia nonnulli. Refert d. Feli. & ſequitur in. c. eam te. colum. iiij. nu. vij. de reſcrip.

✠ SEB. SAPIA. d ¶ Abbatiſſę. Cõtra hoc adduco text. in. c. ex parte. j. ſ. de verbo. ſignific. in. c. fin. de conceſsio. prębẽ. in. c. cum dilecta, in princip. j. de reſcri. cogita.

e ¶ Scholares. vide plenè per doc. & ibi per do. meum Andr. ſic. in. d. c. ex literis. & in. d. c. quia in cauſis. vbi vtrobiq; pleniſsimè attingit iſtum paſſum.

f ¶ Appellatione ſcholarium. Ade de Bal. & Imol. in. l. j. circa fi. ff. ſoluto matrimo. Petrum de Anchara. in proœmio Sexti. in. vj. colũ. in. vij. no. & ibi per alios doctor. & maximè Gemi. in tertio no. & per domi. meum And. ſicu. in proœmio Cle. in. iij. columna. amplia & limita, vt hîc pulchrè per Felinum.

ADDE tu, q Alex. in. l. j. ff. ſo. matrimo. in fin. tenet, quòd in aliis caſibus præterquàm ſtudij appellatione doctorum, non veniant ſcholares, rationibus de quibus per ipſum. Pro quo tu adde Ro. conſil. ccxxvij. vbi dicit, q licet teſtamentum militis non rumpatur præteritione poſthumi ſcienter præteriti: tamen teſtamentum ingreſsi monaſterium rumpitur præteritione monaſterij, quod ſcit ingreſſurum. Et quòd non eſt bona comparatio de milite iam facto, ad militem cæleſtem qui eſt in fieri; ſicut priuilegium doctorum non extenditur ad ſcholares, qui debent doctorari. Et inquantum do. Fel. tractat hîc de correlatiuis, adde Rom. conſi. clxxx. & Rapha. com. conſi. xxxv. & inquantum dicit, q appellatione monachorũ venit Abbas. dic, q non eſt ſimpliciter verum: vt voluit Rom. conſi. cclix. pro quo facit quod voluit Abb. conſi. x. q in odioſis appellatione clericorum, non veniunt canonici. & inquantũ dicit, q Papa ſcribendo vniuerſitati ex certa ſcientia, videtur approbare. Adde quæ ſcribit latè Lap. alleg. vij. & Ro. conſil. ccclxix. inquantum ponit, an competat efficax remedium abſenti ex ſtipulatione alterius, adde Old. conſi. xxx. & Ro. conſi. ccxcix. Bar. conſi. inci. Gellus fuit confeſſus. Ber.

1 ¶ Stylo curiæ. Adde ampliando hoc dictum: ſcilicet, q ſtylus curiæ ſit attendendus: imò etiam quòd ſit obſeruandus: vt. l. Labeo. verſic. morem agentium ſequi debemus. ff. de ſtatulibe. & c. quàm graui, de cri. fal. Not. Hyppol. de Marſi. fin. ſuo. cxviij. inci. ſtylus curię. vbi alleg. Ange. conſilio. cccij. incip. factum eſt tale Chryſtophorus. colum. fina. & Oldr. conſi. cccxxvij. inci. ad idem &c. in. ij. colum. Ex quo infert dominus Ang. in. l. fina. C. de canoni. largi. libro. x. quòd citatus, qui non comparuit, quia citatio non erat ſecundum ſtylum curiæ, excuſatur. Iſtud dictum Ange. refert & ſingularizat multum dominus Feli. in capit. quoniam contra falſam. in fine vj. col. de prob. & idem domi. Hippo. ſ. alleg. ſingu. cxviij. de quo adde eundem domi. Feli. in capitu. ad hæc. de ſenten. excommuni. in. iij. colum. in princip.

b ✠ SEB. SAPIA. ¶ Pompa eccleſię. vide Abb. in. c. licet. colum. iij. j. de electione. in. vj. no. Et q dicere ſe Epiſcopum, ſit nomen dignitatis, patet: cum epiſcopatus ſit dignitas dignitatum. c venerabilis. ibi: culmina dignitatum. de præb. quem tex. dicit ſing. Cardi. in cle. j. de renun. Ad hoc, q in materia reſtringibili appellatione dignitatis, non venit epiſcopatus. & And. ſicu. in trac. Cardi. in. j. quæſtione baſilica. col. vij. verſi. ad ſecundum corollarium.

c ¶ Epiſcopum. Adde, quòd Io. mo. in proœmio Sexti dicit, quòd meritò

g ¶ Omnes filios. vide gl. & doc. in. c. j. in ver. fratribus. de renũ. in. vij. & in c. j. in eo. ver. de off. dele. eo. li. do. Car. in proœ. cle. in. j. colũ. Do. in proœ. Sex. in pe. col. & in. c. in nomine domini. in nota. xxiij. diſt. & docto. in. c. quàm graui, de cri. fal. & ibi plenè per do. meum.

Vltimò

a ¶ Salutatio.vide glo.in proœ.Sexti.in ver.benedictionẽ.&'adde Bal. in.l. j.in prin.ff.de lib.& poſthu.quod probatur remiſsio iniurię per ſalutatio nẽ.alleg.c.omnis,qui.xxiiij.q.j.& adde quòd econuerſo non ſalutãs præſumitur inimicus,ſecundũ gl.ſi.in.c.cum Adrianus.lxij.diſti.dummodo prius fuerit ſolitus ſalutare,ſecundum iſtum in.c.ad hoc.el.j.in pe.col.j.de app.& in.c.cũ ſuper.ſuper gl.j.de offi.deleg.&in.c.

6 repellantur.de accu.dixi plenius in a dicto.c.cũ Adrianus.& de forma ſalutationis papalis in literis,ad quem cunq;. vide Spec. de reſcrip.preſen. §.iiij.circa princi. & quod idem Spe cu.voluit in tit.de cita.§.iam de citaniõe. in verbo por ro. & quid conferat ſalutatio Papæ vide hîc per Ioan. Calde.in. iij.q. & vide bon. text. in c.ex ore. de his, q̃ fiunt à maio,parte cap. Quandoq; ſalutatio prohibetur:vt in ca.ſi aliquem. de ſenten. excom.& in cle.ſi ſummus.&ibi no. eo.ti.Et qũo intelligitur illud: Neminem per viam ſalutaueritis. vide Spe.in ti.de aduo. in.§.conſequẽter. in ver.ad eius.&vide pulchrã diſtinctionem Petr. de Ancha. in proœ. Sexti.in.v.co. vbi q̃rit, an ſalutatio aliq̃d importet.dicit, q̃ ſalutatio q̃nq; eſt ſpecialis:q̃nq; generalis. Primo caſu,aut loquimur de remiſsione iniuriæ:aut ſentẽtiæ cẽ ſuræ,ſi iniuriæ intelligitur facta remiſsio.Nam ſicut de facili contrahitur, ſcilicet cum ad animum reuocatur.Ita de facili aboletur,vt per riſum.inſt. de iniur.§.ſi.& in.d.c.cum Adrianus.Si verò loquimur in ſententiam cen ſuræ:tunc per ſalutationem non intelligitur ſublata ſed per abſolutionem vt in.d.cle.ſi ſumus.in.c. cum deſyderas. Secundo caſu principali,ſcilicet quando ſalutatio eſt generalis:& tunc nunq; extenditur ad maliuolos & odioſos.Beneficium enim Canonis,vel hominis non complectitur odioſos:vt in.c.alma.in.§.quia verò.& in.§.illis.de ſenten.excõ.li.vj.& in.l.lucius Titius.ff.de lega.ij.no. Bart.in.l.ſi quis in graui,§.ſi ex ſtipulatu.ff.ad Sil.l.iiij.§.ſi tibi indicium.ff.de condi.ob tur.cauſam.Et de ſalute reperitur cautum in iure in varijs caſibus. Nam quandoq; loquuntur iura de ſalute patriæ:vt in.l.aduocati.in verſ.patriam parentésq; ſalutarent.C.de aduo. di.iu. Quandoq; de ſalute communi:vt in.l.iiij.C.de malefi. ibi contra ſalutem homnium multi.Interdum de ſalute proximorũ.l.prouinciarũ. C.de fer.ibi multorũ ſalute. Interdũ de ſalute domini ſui:vt in.l.j.C.de vete.li. xij.Interdum de ſalute rerum.l.j.de vſufru.Interdum de ſalute corporis:vt in.l.j.§.eodem autem tecto.ff.ad Sil.Interdum de ſalute animæ:vt in.l.ſancimus.C.de ſacroſan.ec. Salutatio ergo Papæ debet intelligi de omnibus prædictis.Nam ad ipſum ſpectat commoda procurare,&noctes inſomnes ducere pro ſalute cõmuni:vt in.c.j.de officio dele.li.vj.& in proœ.eiuſdẽ li.Item aduerte,q̃ maior porrigit ſalutem minori:vt in.c.j.in princ.de feu. col.Itẽ par pari.l.Publia.§.Titius.&.l.quintus Mutius.ff.depo.Sed inferiori etiam ſuperior mandat ſalutem Principe excepto:quia ab inferioribus non ſalutatur,exceptis quibuſdam quibus in priuilegium conceditur de quibus in.l.iij.C.de proxi.ſacr.lib.xij.& in.l.j.C.de ſilentia.eo.libr. Et poſt ſalutem datur poteſtas oſculandi obſculo pacis:excepto Imperatore & Papa,qui oſculantur in pede.l.j.C.de domeſti.& ,pte. & cũ ibi notatis. Anto.Franciſ. ¶ Adde,q̃ quando ſalutatio fit iudici,vel ſuperiori,ſemper eſt facienda reuerenter:vt per Spe,in ti.de aduo.in.§.hoc dicendũ.in prin. & in.§.conſequẽter.in ver.ad eius.vbi ponit,quomodo intelligatur illa authoritas Chriſi:Neminem per viã ſalutaueritis &c. Et de forma ſalutationis Papalis in literis ſcriptis ad quemcunq; habetur per Spe.in ti.de reſcri.pñta.§.j. ver.iiij.& quid conferat ſalutatio Papæ: vide etiã per Io.Cal.in proœmi.Decre.in.iiij.q. Et quis debeat primò in literis ſalutari,videSpe.in ti. de cita.§.iam de citatione.in ver.porro. Et adde etiam q̃ ꝑ ſalutandis cæteris,poſſunt aliqua abſcidi,more nauigantium,etiam quæ diligimus:vt in.l. j.&.ij.ff.ad leg.Rhod.de iact.& in.c.diſpenſationes.j.q.vij. Pro quo facit quia pro ſalute multorum pauci ſunt puniendi,quãdoq;.xxiij.q. iij.in.c. ecce,q̃ crimina.& adde,q̃ aliqui ſaluantur timore pœnæ:aliqui amore iuſtitiæ. xxiij.q. iij.in.c.cum ergo. Et adde etiã quòd ſalus alicuius eſt inæſtimabilis: vt in l.pe.ff.de dona.& ideo dicimus, q̃ nullum commodum debet prẽferri propriæ ſaluti: vt in ca. ſcimus.j. q.vij.vnde ,ꝑpria ſalus debet eſſe cu rẽ vnicuiq;:nec alʒ aliq̃s prẽſumit immemor, ſed potiꝰ memor:vt p Spe. in ti.de exce.& repli.§.hi. ver.quid ſi probetur. & in ti.de teſti.§.j.ver. itẽ oppono.& ad de,q̃ ſalutem ſuã quærentibus,nunquam Deus deeſt in his,quę ſunt neceſſaria ad ſalutẽ. vide bea. Tho. in iij.ſen.diſt.xxv.ar ti.v.&quot modis perueniatur ad ſalutem,vide eundẽ Tho.in. iiij. diſtĩ. xxv.art.v.Et quo modò aliquid dicatur ſufficere ad ſalutem:vide eundem in.iiij.diſt.iiij.arti.xxxij.

¶ Vltimò collige modũ ſalutandi & benedicendi. ¶ †Quid autẽ operetur hæc ſalutatio.[a] & dic,quòd remittuntur peccata venialia: vt no.in proœmio Sexti.Et hoc verum ſecundũ illam glo.ſi non inſunt mortalia: quia veniale opponitur feruori charitatis mortale verò opponitur ipſi charitati. Et quia illa gloſſa quibuſdam videtur abſurda dic ſenſum eſſe, quòd veniale extinguit feruorem charitatis, quem homo habet,ſeu habere debet circa Deum.vnde eoipſo,quòd quis peccat[b] venialiter non diligit Deum feruenter: vnde extinguitur ille feruor,licet remaneat charitas.Mortale verò nedum extinguit feruorem, ſed etiam ipſam charitatem:quia eo ipſo,quòd quis peccat mortaliter, deſinit habere charitatem erga Deum.vnde extincta eſt charitas. Ad propoſitum ergo non poteſt remitti veniale,vbi adeſt mortale: quia vbi quis non habet charitatem,quomodo poteſt habere feruorem charitatis?certè minimè.& ideò non remittitur: quia non poteſt reſtitui charitatis feruor, vbi non eſt charitas:ſicut dicimus in ſimili de originali peccato, quod non remittitur, niſi remittatur actuale:vt infrà de bap.cap.maiores. & ibi vide rationem.¶ Sed quæro,quia doct. etymologizando hoc nomen Gregorius, dicunt:quòd idem eſt, quod vigilans.quia bene vigilauit faciens, vel fieri faciens hoc opus. Vel dicitur quaſi gregem regens per bonam doctrinam.& fuit iſte Gregorius ſecundum Vinc. perſpicaciſsimi ingenij & magnæ ſcientiæ in vtroq; iure.& ſic videntur doctores ar

7 guere ab etymologia nominis proprij. ¶ †Itẽ quæro nunquid ſit licita iſta argumentatio à

c nomine[c] proprio. Bart.ſuper rubrica Infortia.tenet quòd non:quia propria nomina imponuntur ad beneplacitum, & quotidiè poſſunt immutari.l.j.C.de mut.no. Hoc tamẽ eſt verum, quòd ex nomine bono oritur bona

d præſumptio: & ex nomine prauo[d] & turpi, nonnunquam oritur ſiniſtra. Ad quod not. Accur.in.l.facta.§.ſi in danda.ff.ad Trebel.vbi

8 exponit ſuum nomen. †vnde refert Ioan. Andræ.ca.cum ſecundum.infrà de præben.vxorem ſuam dixiſſe, quòd ſi nomina deberent emi, magno precio bona nomina emi deberent:quia vt dixi,licet argu. ex nomine proprio neceſſariò nõ concludat:attamen ex turpi quandoq; oritur ſiniſtra ſuſpicio:credentes nonnulli illud nomen fuiſſe impoſitum ab euentu.& ſic ſæpe euitantur tales: ſicut experientia ſæpe compertum eſt.Vnde & Iuſtinianus dicitur iuſtitiam faciens:vt in proœmio fforum. Bonifacius quaſi bona faciens, vel põtem faciens ſubditis, per bona exempla: & ſic de ſimilibus. Ad hoc vide gloſſ. primã in proœmi.cle.vbi Ioã.and.indirectè extulit nomen

9 e proprium. ¶ † An autem licita ſit indiſtinctè proprij nominis[e] mutatio.[f] Concludo,

a ¶ SEB. SAPIA. ¶ Peccat.vnde dicit.d.Abb.in.c.j.in ſecundo no.j.de adul.q̃ mortaliter peccans,dicitur dormire:peccans venialiter dicitur dormitare:& quæ tollant peccatum veniale,ponit in clemen.j.q.ix.de primileg.in cle.ſi.in prin.eo.ti.& in.v.quæſt.

b ¶ Argumentatio à nomine. Adde notata in.l.decernimus. C.de epiſ.& cle. & infti.de dona.§.eſt & aliud.& in proœ.fforum.in ver.diſcipuli.& iſtud argumentum eſt probabile,non neceſſarium:& notatur in.c.cum ſecundũ Apoſtolum.de præben.& in rub.Infortia.& in proœmio cle.in gl.j.& in d.§.ſi in danda,hîc allegato,hîc vide per Fel.

¶ Ad illud Plutarchi de libertis eòucandis. Primũ curare debẽt patres,vt filij bonis nominibus nuncupentur.& an valeat argumẽtũ à noïe,vide Rapha.com.conſi.lxxv.&.clxix.& Ful.conſi.lj.&.ciiij.Ber.Lan.

c ¶ SEB. SAPIA. ¶ Nomine prauo.vide Andræ.ſicu.infra depoſitl.c.j. vbi poſt Inno.& Io.an.in ver. Belial.no.quòd imputãdũ eſt illi, qui cõtraxit ſimile nomen.de quo per Saly.in.l.j.vbi.d.Iaſ.in ſecunda lectu.co.vij. C.de ſum.tri.per Mari.ſoci.in.c.dilecta.de exceſ.Præla.

d ¶ SEB. SAPIA. ¶ Proprij noïs ſicut mutatio nominis ,ꝑprij inducit fraudus p̃ſumptionẽ,ita & q̃q; mutatio noïs in dignitate, vel aliqua qualitate. Bal.in.l.non dubiũ co.iij.C.de legi. vbi dicit q̃ præſumitur fraus de nomine ad nomen:quando quis prohibitus aliquid facere ſub vno nomine facit ſe alio vocari nomine:vt qui non poſſunt tenere ,cõcubinã, vocãt eam ſororem.De quo etiam eſt tex.vbi Bal.no.in.l.nemini.C.de aduo.diuer.iudi.vbi decidit aliquas quæſtiones.

e ¶ Nominis mutatio.adde Pe.de Anch.in proœ.Sexti in prin.& Bald.in prima conſti.C.in.ij. col.ibi,iuxta hoc quærit do.Ia.vtrũ liceat alicui mutare ſibi nomẽ:& diſtingue vt ibi per eũ:& per Cy.& alios in.d.l.j.cũ concor.alijs poſitis hîc per Fel.Facit apoſtilla Alex.in l.eos.in.§.ſi.ff.de ſal.Et cnnclude,q̃ mutatio nominis ,ꝑprij ex cauſa permittitur ſecundũ doc.hic fallit in ſeruo per tex.ni.l.j.& ibi Ang.& Bal.in prin.C. fallit ſecũdò non procedere in mutatione facta in fraudem,ſecundum An.in.d.l.j.& Ana. in.c.ea,quæ.de ſimo. Et an liceat mutare ſignum,dicam in cap.dilecta. de exceſ.præla.

ADDE tu Oldra.conſi.cclix.& Noui.latè in.l.j.ff.ſol.matrimo.& quę ſit ratio,quòd mutetur nomen Papæ in eius creatione, vide Archidiac.in

Proœmium Gregorii ſuper Primo Decre.

proœmio Sexti.vbi ponit aliquas rationes.Nam à principio non mutaba tur nomen,vt ibi dicit Ber.

a ¶ A nomine verò appellatiuo.vide plenè per Moderni.in.d.l. ñ.§. appellata.

ADDE quod voluit Bart.in conſilio incipien. Martinus baronti. & inquantum do.Fel. hic ponendo, an ceſſante exercitio ceſſet nomen appellatiuum:tãgit, an eccleſia dicatur parochialis habitu.licet non actu. Dic quod Federi. conſi.lxxx. dicit, q̃.c.de multa.nõ habet locum quãdo eccleſia eſt parochialis habitu, non actu.&inquãtum etiam ſuprà dixit an nuncupatus peruſinus dicatur de peruſio.Vide Bar.conſi.xlij. & inquãtum quærit, an vnus actus faciat quem mercatorẽ, dic: quòd ad hoc, vt vti poſſit priuilegio mercatorum, neceſſe eſt, quòd habeat maiorem partem fortunarũ in mercantijs: vt conſuluit Alexã.conſil. cviij.iij.lib. Et an ſcholaris ceſſans à ſtudio, amittat priuilegium ſcholarium: vide Bartolum cõſi.cxxxiij.incip. vniuerſitatis noſtræ ſtatuto. vbi conſuluit, quòd ſcholaris, qui ſtetit labſens per quinquenniũ poſsit priuari matricula:ſecus ſi minori tempore. Et quanto tempore quis ſortiatur incolatum,vide Angel.cõſi. xxvij.& an nomina verbalia verificẽt vnico actu:vide Romanũ conſil.cclxvj.Ber.

quòd ex cauſa mutari poteſt: vnde mutatur nomen Papæ:vt no.in proœ.Sexti.De Imperatore verò nõ legitur,quòd mutat nomen in coronatione.Item alicubi ſeruatur in intranti bus religionem:ſed cauſa ceſſante diſtingue inter liberum & ſeruum:quia liber ad placitum poteſt ſibi mutare,dũmodo ceſſet dolus. Sed voluntaria mutatio prohibetur in ſeruo:quia poſſet fraudare,dominum per mutationem nominis. l.prima.& quod ibi nota. C. de mu. nota. ¶ † A nomine verò appellatiuo [a] licita eſt argumentatio:vt notat Bartolus in pluribus locis:vt in.l.ij §.appellata.ff.ſi cer. peta. & in.l.j.ff.de verbo. ſig. Probatur in.c. forus.de ver.ſig.& in.l.pupillus.§.territorium.ff.de verbo.ſignifica.Et hoc ideò:quia nomina appellatiua ſunt immutabilia.l.ſi quis in fundi vocabulo.ff.de legat.ij.Niſi ex conſuetudine mutarentur:tunc enim non valet argumentatio à nomine appellatiuo,quaſi vſus loquendi præferatur.l.Labeo.ff.de ſup.lega. & in.c. ex literis j.deſpon.& dic,vt plenè dixi.ſ. ſupra gloſſ. ¶ † An autem duret nomẽ appellatiuum, ſeu impoſitum ab euentu ſic eſſet exercitium Bartol.in proœmio fforum.dicit,q̃ ſic. vnde Imperator dicitur auguſtus ab augendo: quia augere debet rẽpublicam & promouere imperium.& licet nõ augeat de facto:nihilominus dicitur auguſtus.quia adeſt habitus de facili reducibilis ad actum.Sic dicendum in mercatoribus ſtudentibus & ſimilibus,quòd licet actu non exerceant illam profeſsionem:non tamen perdunt nomen appellatiuum,ex quo ſu beſt habitus. ¶ † Aduerte,quia non puto hoc indiſtinctè ꝓcedere in priuilegio indulto ſub nomine appellatiuo:vt ſi priuilegiũ indulgeretur ſcholaribꝰ ſub nomine appellatiuo: vt hîc & in multis locis. Vnde videtur diſtinguendum,quòd aut diuertit à ſtudio animo tamen redeundi:& tunc non dicitur diuertiſſe, & remanet nomen etiam ad effectum priuilegij cõ

10 a

11

12

b SEB. SAPIA. ¶ Morari. Notandum eſt, quòd ad propoſitum dicit Bal.hîc, q̃ licet ſcholari non intranti,non competant ſcholarium priuilegia:vt per Abbatem in cap. ſi. j. de iudi.ſi tamen intrat ad minus per quatuor menſes, licet poſteà reliquo tempore diſcurreret huc & illuc,debet habere fructus præbendæ totius anni.de quo aliquid per Pau.de.c.in.l.ſcriniarios.C.de teſt.mil.per Bar.in.l.ſi quis Titio.ff.quibus ex cau.maio.

c ¶ Ab alluſione,vel etymologia vocabuli:vide plenè per doc.in.d.§. appellata.& per iſtum & alios in.c. cum ſecundum Apoſtolum.in.ñ. colũ. j. de præben.conclude,quòd à nomine appellatiuo,& ab etymologia licitè arguitur: vt in.c. forus. j. de verbo.ſigni.& in.l.pupillus.§.territorium.Fallit illa regula in quinq̃ caſibus. Primò,niſi nomina appellatiua haberent diffinitionem.& illa diffinitio repugnaret etymologiæ.vnde licet teſtamentum dicatur teſtatio mentis:non tamen omnis teſtatio mentis,eſt teſtamẽtum:quia repugnaret diffinitioni codicilli,ſecundum Abb.in.c.j.in fi.col. de iudi. Fallit ſecundò niſi nomen appellatiuum eſſet impoſitum non ex eſſentiali natura rei:ſed ex eo,quòd deſyderatur & rationabiliter debet eſſe in nominato:quia tunc nõ arguitur à nomine appellatiuo. vnde licet Imperator dicatur Auguſtus,quaſi augens:tamen ſi non anget imperium,nõ deſinit eſſe Imperator.& ſic Pontifex,quaſi pontem morum faciens:ſi nõ facit,non perdit nomen,ſecundum Abb.in.d.c.j.in pen.colũ.Fallit tertiò, vt procedat,quando in ipſa etymologia verbi nõ datur exceſſus in aliquo & conſonat diffinitioni.Secus ſi daretur exceſſus,& quandoq̃ plus importet,quàm nomẽ:& quandoq̃ plus nomen,quàm etymologia.quod poteſt eſſe tribus modis. Primus,quando etymologia excedit nomen: puta presbyter,quaſi prębens iter:& tamen multi hoc facientes, non dicuntur presbyteri.

ZACHARIAS. ¶ Adde de hoc plenè per Ange.Aret.in proœ. inſti. in addi.ad Chriſtophorum porcum, in ver. Imperator. vbi reprehendit Bart. qui in j. conſti. fforum.in princip.& in.l.j.§.per hanc.el.ij.ff.de rei vendi.dicebat Imperatorem dici ſecundum nominis ſui etymologiam non ab imperãdo vt voluerat gloſſ. Sequeretur enim quòd dominus pater, qui imperare poſſunt, deberent dici Imperatores:quod eſt falſum.Sed dando aliam etymolog. dicebat ipſe Bartol.ibi,quòd ideò dicitur Imperator quia imperat,& ſibi imperari non poteſt. quod ſi eſſet verum, ſequeretur quòd Papæ non ſubeſſet: & imo potius deberet Papa dici Imperator, quã ipſe per capitu.ſolitæ. de mag.& obedi. Idem in doctore: non enim omnis, qui docet, debet doctor appellari. ſed qui poſt trinã approbationem, annulo: bireto: oſculo:cathedra:libro & benedictione,per habentem ad hoc poteſtatem, donatur: vt no.Cardina.in clerici. ij. poſt gloſſ. de magiſt. Quare igitur ita dicantur,& quòd non ſit bona ab eorum nominis etymologia argumentatio,recurre ad domi. Iaſonẽ vbi ſuprà:vbi hoc proſequitur. Secundus modus eſt, quando nomen excedit etymologiam:puta priuilegium,dicitur lex priuatorum.iij.diſtinct. capitu. priuilegium. & tamen poteſt eſſe lex exiſtentium in dignitate,vt ibi per gloſſ. Tertius modus eſt, quando etymologia excedit & exceditur:puta Rex dicitur à regendo.hîc excedit etymologia nomen:quia multi non exiſtentes Reges regunt.Item nomen tunc excedit etymologiam:quia hoc nomen Rex ſumptum eſt à regno,ſub quo includuntur oẽs Regi inhærentes,ſecundum Hug.& Gemi.in.d.c.priuilegium.Fallit quarto,niſi nomen appellatiuum eſſet impoſitum fictitiè ſecundum Gemi.hîc dicentem eſſe tex.no.in.c.iij.de re. Fallit quintò niſi eſſet impoſitũ ab euentu: vt in Scipione Affricano:non quia Affricanus,ſed quia deuicit Affricam:vt no.gl.iij.in.c.licet.j.de cle.quamuis.no.ibi Gemi.& hîc.

ADDE tu Abbatem conſi.lxxx.ij.li.Ber.

d ¶ Inferendum nomen Papæ.Adde iſtum & alios in.c.j.in.iij. col.de fide inſtru.ibi:tertiò nomen Imperatoris,vel Papæ.& aliquid per Legiſtas in proœmio.ff.noui.& per do.meum do.And.ſicu.in repe.rub. de fide inſt. in.xliij.col. Guid.de ſuza.in.l.cum de conſuetudine.ff.de leg. & vide Angel.conſi.ccxcj.incip.viſis omnibus actis & actitatis.& no.gl.ff. de pac.l. iuriſgen.§.quod ferè.

ADDE tu Ro.conſi.cclxxxiij.Ang conſi.cclxxiij.Ber.

e SEB. SAPIA. ¶ Vitiare actũ. Cõtra hoc multũ videtur obſtare illa ne eſſet

vulgatiſsima regula,ꝙ ea,quæ ſunt de conſuetudine,habentur pro expreſſis,ſi omittantur,vt eſt gl.in.l.fi.C.de fideiuſ.cum allegatis per.d.Iaſ.in.l.certi condictio.§.ſi nummos.ff.ſi cert.peta.Sed oportet reſtringere,vt per Fel. in.c.cum.M. Ferrarienſis.co.iij.j.de conſti.ex cuius verbis patebit ſolutio. & ad hæc vide Fely.in.c.vnico.j.de lit is conte.

a ¶ Vitietur inſtrumentum. Adde, an nomen Papæ debeat neceſſariò apponi in inſtrumentis in terris eccleſiæ,per Abb. in.c.j.col.ij. verſi. iij.de fid. inſtru. & ibi per do.Feli. idem col.ver.itẽ quiritur. Pauci ñ doctores quæ unt de hac quæſtione, ſed verſatur in nomine domini & Imperatoris.de quibus vide eundem Fely. remiſsiuè in alleg.c. j.colum.j.ver. ſed quòd non ſit de eſſentia.& verſic. item requiritur. col.ij.

b ¶ Non tamen pœnam.dicam plenè in.c.j.j.deloc.poſt iſtum in vlti.colũ. Et iſtam opi. Io. an. ſequitur Do. in.d.c. diſpendia. in.iiij.col.& Imo. poſt But.in.c.fin. in.v.col.j.de reſcr. & iſte in.d.c.j. in vlti.colũ.& idem no.Io. an.in.c. ſi fortè.de ele.in.vj. Et ibi Do.in.iij. col.& But.in.c. fi. in.xxiij.col.j. de conſue.facit ſing. dictũ Io.and.in.c. tibi,qui.de reſcri. in.vj.vbi dicit, ꝙ licet decretũ Papæ afficiat ignorantes, vt in.c.j.de conce.præben.eo.lib.non tamen reſpectu pœnę.facit gl.in cle.nolentes.in verſi.ex nunc.de hære.& per Imol. & & alios in.c.fi.j.de conſti.vbi cõſtitutio quæ aliâs extenditur ad præterita, non extenditur reſpectu pœnæ.Intellige prædicta,quando nõ ſubeſt per omnia eadem rõ.ſecus vbi ſubeſſet eadẽ omnimoda ratio:quia tunc fieret extenſio,etiam reſpectu pœnæ.ad hoc tex.melior de iure ,in.c.j.§. porro . & ibi Bal.in ver.no.bene.hunc tex.in ti.quæ fuit prima cauſa beneficij amittẽ. Fallit hoc in priuilegijs,in qnibus non fit extenſio data omnimoda ſimilitudine.gl.eſt ordina.& ſing.inſti.de act.§.item miſta.quæ incipit.in iudiciũ. quam gl.Bal.in.d.§.porro.dicit menti tenendam.

ADDE tu,anĩ pœnalib⁹ fiat extẽſio,Barb.cõſi.lxxxj.d. Car.cõſ.lx.Ber.

c ✠ SEB. SAPIA. ¶ Quòd vbi.idem voluit gl.in.c.poſtquã.verſi.mente. de elect.lib.vj.cum allegatis per Curtium ſeniorem.in conſi. ix. Ticinenſi ſtatuto.col.vj.per Iaſo.in.l.fi.ff.de in ius vocan.in.l.à Titio.ff.de ver.oblig. per Deci.in.c.at ſi clerici.§.de adulterijs.col.vj.j.de iudi.dixi in.l.quod Nerua.in primo not.ff.depoſi.

d ¶ Antipapæ.vide Ro.in rub.ff.de ope.no.nun.& do.meum And.ſicu.in repeti.j.de fid.inſtru.in.iiij.col.ibi:quid de nomine Antipapæ.Et adde, quia Antipapa,nedũ nullã habet dignitatem,ſed eſt minor omni chriſtiano,gl. ij.eſt ſing.in.c.achatius.xxiij.q.j.facit notabile dictum Bal.in.l.impetrata.in prin.C.ſenten.reſcin.non poſ.quòd princeps illegitimè electus, eſt Diabolus in terra:& eſt apoſtata.lxxix.diſt.c.ſi quis.& ideò non habet claues cæli, ſed inferni.facit tex.ſing.in.c.in nomine domini.xxiij.diſt.

ADDE tu de Antipapa quot pœnis puniri poſsit Old.cõſi.lxv.Ber.

e ¶ Nomen Chriſti.an hoc ſit verum,vide Noui.maximè Alex.in rubr.de ope.noui nuntia.Ber.

f ¶ Solennitas loci.facit bo.tex.in.c.cum dilectis.de conſue.& no.per iſtum & alios in.c.j.de fi.inſtru.& in.c.Abbatem ſanè.de re iu.lib.vj.& quod voluit Ange.in conſi.ccxx.incip.in Dei nomine ad hoc,vt ſcriptura ſit publi. & Barba.in repe.d.rub.de fi.inſtru.

ADDE no.per Bar.& quæ ibi poſuit in apoſtillis.C.de ſum.tri.& fide catho.in.l.cunctos populos.Ber.

g ¶ A notario excõicato.Intellige verum,quãdo fuit publicè excõicatus. Si verò excõicatio eſſet occulta,interim inſtrumenta confecta per eum valerent.gl.eſt ſingu.in auſ.de tabe. in.§.pen.quę vult ꝙ inſtrumentũ cõfectum à notario priuato officio tabellionatus, valet & tenet, ſi priuatio eſt occulta. de qua gl.ſing.exclamauit Bal.in.l.cũctos populos. in viij.col.in fi.C. de ſum.tri.& in.l.iubemus.§.ſanè. C. de ſacroſan.eccle. & in.l.j.C.de iur. & fac.ignoran.& in.l.j.C. de ſecun. nup.& ĩ. l.ij.C.de ſenten.& interlo. om.iu .In quibus locis tenuit hoc in notario occultè excõicato,& occultè priuato.Facit ſingu. dictum Inn.in.c.ſi verò. circa fi.de ſenten. excõ.quòd ſentẽtia lata à iudice occultè excõicato tenet.De quo vide quod leg. & not. in.c.ad probandũ de re iudi.& ita intelligit iſtum iſtũ domi.meus in repe.d.rub.

ADDE tu,an inſtrumenta confecta à notario excõmunicato , valeant,Fede.conſi.lxxiiij.&.cxlviij.

Anto.Fran. ¶ Vtrũ notarius excommunicatus poſsit conficere inſtrumenta,vide Bal.in.l.ĩ exercẽdis.C.de fi.inſtru.vbi dicit,ꝙ non,& vide glo.in. c. decernimus.de ſen.excõ.in.vj.& Io.an.in.c.pia.de excep.eo.lib.in nouella. & Bal.in.l.j.in.v.col.C.de iuris & facti igno.& in addi.Spe.in titu.de inſtr. edi.in.§.viij.ver.ſed quid ſi inſtrumentũ.& vide Inno.in.c.cum à nobis.de elec.& in.c.auditis.de excep.vbi dicit hoc eſſe verum,niſi de conſenſu partium conficiat.& vide Bar.in.l.eadem.ff.ad leg.Iuliam repe.& in.l.ij. C. de ſen.& interlo.om.iud.& in.l.Barbarius.ff.de officio præto.& vide do.Car. in .c.perpendimus.in.xxxix.q.de ſen.excom.& in cle.j.in.ix.q.de excep. vbi dicit,quòd ſi eſt publicè excõicatus ,licet nondum cõdẽnatus per ſentẽtiam,ꝙ non poteſt inſtrumentum conficere:aliâs ſic.Ad quod vide Bar. in auſ.credentes.C de hæreti.& Bal.in rub.C.qui accuſa.nõ poſſunt.& Alexã. in.l.lege Iulia.ff.ad legem Iul.repe.& dicit Bar.in.d.authẽ.credentes,ꝙ ſi eſſet excõicatus pro hæreſi, & in ea excõmunicatione perſiſteret per annum,ꝙ non poſsit conficere inſtrumenta.& Adde Bal.in.l.ij.C.de ſecund. tabu.vbi dixit,ꝙ notarius contra quem opponitur excõmunicatio,poteſt probare per teſtes,quòd tempore rogitus fuerat abſolutus.

h ZACHARIAS. ¶ Bononiæ commorantes.Inferunt doc.ꝙ ſcholaris, qui ſtudet in ſtudio non ſolenni:vel approbato,qualia ſunt Romanum,Bononienſe,Piſanũ,Papienſe,Peruſinum & Salamãtinum:vt no.Car.in cle.j. de magi.& Feli.in.c.fi.in prin.eo.ti.in auſ.alludentes ad hoc nomen Bononia.poſt glo.hîc in ver.Bononiæ.iuncta gl.in.l.ab antiquis.in verſi.leges noſtræ.C.de teſta.Quod tamen limitarẽ,vt per dom.Feli.in proxi.alle.c.fi. de magi.niſi ex cauſa notabili:puta ſi aliquis ſolennis & famatus doctor legeret extra locum ſtudij generalis ,vel approbati.Ita ſing.limitauit Hoſti. in c.tuæ.de cleri.non reſi.

i ¶ Ex mora in ſtudio.plenè vide iſtũ & ibi do.meum in.d.c.quod clericis,

Proœmium Gregorii ſuper Primo Decre.

vltimo no.& in.c ex parte.B.in ver.opp.tertiò.ibi:& ex hac glo.in eod.t it. Adde Io.de Imo.& iſtum & do.meum in.c.pe.de officio deleg.

ADDE tu Bar.conſi.cxxxiiij.& Ang.conſi.xxvij.

ZACHARIAS. ¶ Adde tu Ang.Bar.& Odof.in.l.nec ipſi,nume.ij.& in addi.ad eum.C.de incol.& in quo loco &c.lib.x.& cõcludendo cũ Bar.in l.quæſitũ.in prin. ff.de le.iij. dic,ꝙ ſcholaris quãuis per mille annos in ſtudio moraretur: non contrahit ibi domicilium, ſi cõ ſtat,ꝙ non habet animũ perpetuò ibi mor ãdi. Quẽ Ang.& Alexã.in l.hæres .col.iij . de iudi.ſecuti ſunt,di centes ,ꝙ quãuis per annos mille cauſa ſtudij in ali quo loco moraretur ſcholaris, non tamen ſortitur ibi forũ,nec domicilium. Et de.q.ſeq. additione vide Rebuf.poſt Anto.de Barulo,in allega. l.nec ipſi.de inco. & Fely.& Io.an. in.c.ſi quis cõtra. Imo.in.c.ex parte & Fely. poſt oẽs in.c.fi.de fo.cõpe.

a ¶ Alibi geſtis.Ade de Io.de Imol .& Dec.in.l.hæres ab ſens.ff.de iud. & doc.in.c.pe.de of fi.leg.& per oẽs in.d.c.qd clericis.

ſEB. SAPIA.

b ¶ Quæritur. Vide Lud.Bolo .in cõmento priuilegij Theodoſiani. inver.oĩbus ſtudẽ tib⁹.co.iij.vbi reꝑ hẽdit.d.Abb.hîc.

c ¶ Cõprehendatur doctor.Vide hîc plenè per Felinũ, an appellatione ſcholarium veniãt doctor & Rector: & appellatione collegij veniat caput collegij,& appellatiõe capituli, cõprehendaꝫ prælat⁹,dic & limita vt hîc ꝑ eũ.Adde quæ poſui.ſ.in ver.appellatiõe ſcholariũ.

d ¶ Miſta.Adde tu Alex.cõnſi.cxvj.ij.lib.Pe.de Anc.cõſi.cccIxxxv.vbi ponit an mulier prohibita cõtrahere per ſtatutũ,poſsit donare cauſa mortis.& vide Io.de Ana.cõſil.xcv.vbi ponit,an ſtatutũ habilitans ſpurios ad ſucedẽ dũ,videaꝫ habilitare ſpurios & inceſtuoſos,& an ſub ſimplicibus cõtineantur miſta.per Ro.conſi.cccxcviij.Ber.

Anto.Franc.¶ Adde,ꝙ iſta quæſtio vtrum mulier prohibita cõtrahere ꝑ ſtatutũ:poſsit donare cauſa mortis,dependet ab illa.q.an donatio cauſa mortis æquiparetur cõtractui,potius quã vltimæ voluntati.de qua in. l. tam is. ff.de.d.cã mor.& per gl.& doc.in.l.ij.ff.de le.j.& an & quando ſub ſimplicibus cõprehendatur.miſtũ,maximèquãdo de vtroq; ſimplici eſt diſpoſitum.vide quæ ple.habentur in.l.Titiæ textores.ff.de.l.j.

e ¶ Vnum ex correlatiuis. Adde iſtũ in.c.dilectus.el.j.de ſi.& in.c.quia clerici.de iurepa.in,c.ſi de iudæ.& in.c.cum cõtingat.in.viij.co.de iureiur . & in cap.j.in.iij.colũ.in gloſſ.in verſ.ſuper excommunicatione ibi,ideo collige, ꝙ pœna poſita in vno ex correlatiuis &c.de loca.& in.c.ſup eo.& ibi Ana. de vſu.per Gemi.in.c.j.in,iiij.col.ibi:fallit ſecundò.de tempo.ord.lib.vj.& ꝑ eundẽ in.c.eos.in ver.nota,ꝙ pœna impoſita vni ex correlatiuis.eo.ti . libr. vj.ꝙ ſi actor obtinuit ſpecialem cõmiſsionem,ꝙ in cauſa ciuili reus debeat comparere perſonaliter in iudicio,tenetur etiam ipſe actor comparere perſonaliter.facit glo.in clemẽ.ſæpe.in ver.voluerit.de verbo.ſig.& quod no. Bal.in.c.à nobis.in vl.col.de excep.& vide eundem domi.in.c.cupientes. in ver.denique.de electio.in.vj.per gl.in verſi.decæterò.Bar.in.l.fi.C.de indi. vi.tol.& in.l.fi.ff.de acce.& in.l.j.C.de cupreſ.lib.xj.& in.l.ſi conuenerit.ff. de pac.& in.l.ſi ab eo.C.de le.hęre.& in.l.inuitus . §.j. poſt gl.ff.de re iu. Io.an.in rubri. de ſpon.c.duo.gl. & ibi docto.in.c.j.de ſimo.Bald.in.c.ij. in vlt.col.de proba.& in.l. nemo C.de ſacroſanc. ecclеſi.Pet.de Ar in repeti.j.in . x char.decõſti.& cle.j.ĩ prin.ĩ.iij de vſu.cũ alijs cor.Et cõclude,ꝙ vbi eſt eadẽ omni moda rõ loquens in vno ex correlatiuis:habet locũ in reliquo, aliâs ſecus:vt per doc.in cle.j.per illũ tex. de conſang.& afi.per Io.Andræ. in.c.nõ debet. de teſta.per Cyn.& Ange.& Salyc.in l. properandum. §.j.C.de iudi.& ꝑ Baldum.in.l. j.C. communi.ſer.manu.Item vbi vnũ correlatiuum nõ proportionatural teri,ſquod in vno ex correlatiuis diſponitur,non vendicat ſibi locũ in alio,ſecũdũ Butr. poſt Io.andr.in.c. vniuerſitatis.in.ij. co.j.de ſe.excom. vnde lex diſponens de poteſtate viri erga filios,nõ extẽditur ad vxorem,quia hæc materia ei nõproportionatur.in.§.ita. q;inſti.de exhæreda.libe.Reliqua vide hîc per modernio . & latius attingam in capi. primo.j.de loca.

¶ ADDE Ro.conſi.clxxx.Rapha.com.conſi.xxxv.Ange.conſi . lxxxj. &.cx.Lap.alleg.xxj.& alleg.cxvj.dicit,ꝙ caput & mẽbrũ ponuntur correlatiuè,& vnum non eſt reliquum,ideo Prælatus non poteſt eſſe membrũ. de quo ibi latius.Ber.

Anto.Franc.¶ Adde ꝙ correlatiua eodem tempore orta ſunt , ſecundum Bal.in rub.C.de reb.cre.in ver.vltimò quæritur.& ideo idem Bal.in authen. ex cauſa.in.xiij.co.C.de libe.præterit.dixit,ꝙ correlatiuorũ eadem eſt natura.& dixit gloſſ.quam ibi docto.ſequuntur in.l.ſi quis ſeruo.C.de fur.quòd correlatiuorum eadem eſt diſpoſitio.& ideò dicebat Bal.in.l.iij.in fi.C.de ſacroſan.eccle.ꝙ ſi vnum ex correlatiuis eſt permiſſum vel prohibitum,alterum etiam videtur eſſe permiſſum,vel prohibitum.& dicebat Bar.in.l.fi.in prin.C.de indi.vid.tollen.& in.l. ſi ab eo.C. de legi.hæ.quòd iſtud etiã ,ꝓcedit in pœnalibus,& in correctorijs,habetur per Gemin.in.c. j. de tempo. ordi.in.vj.

f ſEB. SAPIA. ¶ Reliquum vide latè per Curtium ſeniorem in con. xj.ſtatuto Parmenſi.colum.ij.per Hypolitum Marſil.in.l.ſi quis viduam. colum.v.ff.de quæſtio.vbi latè hæc regula. Et no.ꝙ hæc regula procedit reſpectu eiuſdem actus.vt.l.ſi aliquis prohibitus ſit vendere, cenſetur etiam ſe:vt

prohibitus emere ſecus ex diuerſo. vnde ſi ſtatutum dicit, q̃ viri banniti debeant de ciuitate expelli: non expellentur bannitorum vxores. Ita decla. Nellus in tractatu bannitorum in ſecunda parte ſecundi temporis. Bartho. ſozi. in conſi. lxxv. difficultatem. in. j. vo. nouorum. col. pe. Fran. Cur. iunior in conſil. vj. præſupponitur. co. x.

SEB. SAPIA.

¶ Quòd appellatione. Facit ad iſtatutum loquẽs de affinibus, vtrum comprehẽdat maritum & vxorem: qui faciunt principium affinitatis & ſic propriè non ſunt affines. De quo per Paul. de caſt. & alios. in. l. j. C. vnde vir & vx.

¶ Arduum. Adde quod dicit Abbas in. conſil. ix. quòd appellatione cleri corũ non veniũt Canonici in materia ſtricta, & tamẽ non deſinunt eſſe clerici.

¶ Alteri ſtipulari. Adde gl. in. l. huiuſmodi. in princ. ff. de leg. j. & gl. in. l. pen. C. ſi quis alteri, vel ſibi. Ro. in. l. ſtipulatio iſta §. ſi ſtipuler. in. ix. col. ff. de verborũ obliga. Bar. in. l. ij. ff. rem pupil. ſal. fore. Bal. in. l. j. C. q̃ quas perſonas nobis acquiri. in. vj. colũ. & in. l. j. §. huius ſtudij. ff. de iuſtitia & iure. & in authen. generaliter. in. vij. colũ. de Epiſco. & cleri. in c. j. in vlti. col. de fi de inſtrumentorum. & in. l. ij. in fi. vt in poſſ. lega. & in. l. non aliter vbi latiſsimè. ff. de adoptio. & i. l. j. §. exigere. ff. de magi. conuenien. & in. l. poſtquã liti. C. de pactis. & in s. ſi quis in emancipatũ. C. de dona. & in. §. cùm autẽ impubes. inſtit. de adop. & per eundum Bal. & Ang.

a

b

c

d

e

ſe: vt in. c. ex literis. de cõſti. & ſcholares etiã de per ſe: vt in. c. quia in cauſis. de procur. vnde & hîc ſcribitur ſcholaribus etiam ſub nomine vniuerſitatis: vt patet ibi: vniuerſis &c. Non enim dicit ſingulis, nihilominus exprimuntur
21 doctores. ¶ † Not. etiam ex prædictis, quòd etiam in materia ſtricta appellatione ſcholarium comprehendũtur eorum Rectores. hoc ſentit apertè Ioan. An. Sed contrarium facit gloſſ. ſing. in cle. vt hi. de æta. & quali. vbi maturè dicitur, q̃ appellatione[a] capituli, de proprio ſignificato nõ venit caput capituli: vt p̃latus. Sunt enim hæc diuerſa: vt patet ex diuerſitate tutulorũ: vt j. de his: quæ fiunt à p̃la. & in titu. de his, quæ fiunt à maio. parte capituli. Sed poteſt dici cõcordando, quòd appellatione capituli, nõ comprehẽditur Prælatus: quia ille deſinit eſſe canonicus, & efficitur caput: ſed Rector non deſinit eſſe ſcholaris: argu. in præalleg. c. fi. de ſimo. Hoc tñ dictum do. Ant. eſt valde arduũ, [b]tene tamen ipſum menti, pro intellectu ſtatutorũ generaliter diſponentium de ſcholaribus. ¶ In gloſſ. in ver. ſeruus. Not. ex glo. duas cauſas, quare Papa, ſeu Imperator appellat ſe ſeruũ: alias cauſas vide ĩ procœmio vj. lib. ¶ Item not. ex glo. quòd licitè allegatur deciſa. de hoc tñ dic, vt dicam j. in procœmio. ¶ Tertiò not. tres caſus in quibus poteſt quis alteri ſtipulari, [c] & obligationem acquirere. Primus in ſeruo quod procedit ſecundũ doct. etiam ſi ſeruus ſit in fuga conſtitutus: vt no. in l. j. §. per ſeruũ. ff. de acqui. poſ. Quid autem de monacho? [d] hic, vt not. gl. in. c. j. j. de infan. & lãgui. & per Inno. in. c. cũm olim j. de priuile. & quod not. in. c. Abbatem. xviij. q. ij. vide text. cum glo. in. c. quanto. de offi. ordina. ¶ Secundus caſus in Papa. poteſt eum Papa obligationem acquirere cuiq̃ eccleſiæ. Idem dic de alijs Prælatis reſpectu ſuarum adminiſtrationum: vt tacitè ſentit Inno c. in. c. cum pridẽ. de pact. ¶ Tertius in Imperatore, qui poteſt acquirere cuilibet ſubiecto: vt in iuribus allega. in gloſſ. Et pro intellectu præmitte, quòd regula iuris ciuilis habet alteri per alterum non acquiri. vt inſti. de inuti. ſtipu. in §. ſi quis alij. & §. alteri. & ff. de verb. obli. in. l. ſtipulatio iſta §. alteri. & ibi redditur ratio. Hec regula fallit in multis caſibus. quos excipit glo. in præalle §. alteri. Sed de procura. regula eſt, quòd non acquirit domino ſine ceſsione actionis: niſi in caſibus not. in præalle §. alteri. per Bartol. vide bo. gloſſ. in. c. quãquàm. de vſu. lib. vj. in ver. poſsit acquirere. De nuntio [e] vide tex. cum glo. in. l. multum intereſt. cum. l. ſequenti. C. ſi quis alteri, vel ſibi. vbi habetur, qualiter debet concipere verba procurator vel nuntius: & quid ſi procurator ſe geſsit, vt nuntius. De alijs iudicibus inferioribus vide Inno. in. c. dudum. de conuer. cõiug. in fi. vbi tenet, quòd poteſt alij acquirere: vt in. l. penul. ff. de mag. conue. Et hoc intellige reſpectu ſubditorum: nõ autem reſpectu aliorum: niſi in his, quæ ſpectant ad eius officium.
22 & vide quod dixi in. d. c. dudum. ¶ † De notario eſt dubium, nunquid poſsit alteri ſtipulari. Inno. in. d. c. dudum. exigit quatuor: quòd in iudicio: & in his, in quibus procedit iudex ex officio: & quòd hoc faciat authoritate iudicis, & in defectum eius, cui acquiritur obligatio. Et ſic ſentit, quòd extra eos caſus in obligationibus conuentionalibus, non poſsit notarius alteri acquirere. Sed gloſſ. in. d. c. quãquàm. per illum tex. & per text. in. l. ij. ff. rem pu. ſal. fo. tenet, quòd tãtùm poteſt alteri acquirere authoritate iudicis: aliâs non. Sed gloſ. in præallega. §. alteri. ſimpliciter tenet notarium poſſe alteri acquirere etiam ſine ceſsione. & illam opinio. ſequitur Bar. in præalle. l. ij. vbi idem tenet in officiali. ad hoc. l. non aliter. ff. de adop. vbi per Gul. de Cun. & l. j §. exigere. ff. de magi. cõue. & l. Caius. ff. de vſuris. Facit etiam authen. vt ſine prohi. ma. de. & credi. poſt prin. cum multis ſimi. & hæc opinio videtur communis. Sic etiam interpretatur conſuetudo. nam quotidie notarius ſtipulatur alteri, etiam præſenti. Sed opinio Inno. & gloſſ. in præalleg. c. quanquàm poteſt procedere ſecundum domi. Ant. in iudicijs, vel quando cautio eſt approbanda, vel moderanda per iudicem. Tunc enim notarius non debet alteri ſtipulari: quia tunc non pertinet ad ipſum declarare cautionem, vel ipſam moderari, & ſic poteſt procedere text. in præalle. c. quanquam. Et ex his habes intelle ctum ad illud. c. vt reſpectu notarij exigatur ibi authoritas iudicis, non quòd notarius non poſsit alteri ſtipulari: ſed quia iudex debet pri⁹
23 cautionem approhare. ¶ † De arbitro, nunquid poſsit acquirere partibus, vide glo. in. c. dilecti. de arbit. in. l. litigatores. & l. penulti. ff. eod. per Specu. in titu. de arbi. §. fin. verſi. quid ſi ſtipulatus. & communis concluſio eſt: quòd
24 non acquirat ſine ceſsione. ¶ † De presbytero parochiali, tenent legiſtæ in. l. j. ff. de iuſti. & iure. quòd poſsit acquirere alteri in his, quę pertinent ad officium ſuum: & ſic poteſt recipere obligationem de vſuris reſtituendis. Eſt enim perſona publica. j. diſtin. c. ius publicum. Et ex quo conceditur poteſtas abſoluendi, concedi videtur poteſtas recipiendi obligationem. & pro hoc videtur tex. in præalleg. ca. quanquã. Et dicit ſingu. domi. Anto. illum tex. non intelligendum ſpecialiter in vſuris, ſed generaliter in omnibus ſpectantibus ad officium ſacerdotis, quod no. Hoc etiam reperio ſenſiſſe Collectarium hîc: qui tenet ſacerdotem poſſe acquirere alteri, vt ſuus parochianus non agat actione iniuriarum, contra illum, à quo iniuriam paſſus eſt, etiam ſi hanc promiſsionem in ęgritudine faciat, & poſteà conualeſcat. & hoc ſiue obligatio, ſiue promiſsio fuerit facta præ-
f ſenti, vel abſenti: quod not. [f] ¶ † Prædicta re-
25 gula, [g] q̃ alteri per alterum non acquiritur &c.
g indubiè procedit de iure ciuili: vt in prędallegatis iuribus. Sed dubitandum eſt, quid de iure canonico. glo. in ca. quoties cordis oculus. j. q. vij. videtur ſentire ſecus eſſe de iure canonico. vnde ſi promitto tibi, quòd dabo Titio centũ. videtur quòd Titius poſsit agere contra me, maximè ſi interuenerit iuramentum ſecundũ illam gloſſ. & iſta glo. eſt multum no. & quotidiè allegatur. do. Anto. hîc dicit, quòd ſi non interuenerit iuramentum, non poteſt agi via ordinaria. argu. præallegati. c. quanquam quia obligatio non habuit initium in perſona, cui erat acquirenda. ſicut habere debet: vt. l. quæcunq̃. ff. de actio. & obliga. ſed per viam denũtiationis Euangelicę poterit agi ſecundum eũ. Sed ſi interuenerit iuramentum, tunc poterit agi via ordinaria, quia iuramentum principa-

in. l. eum, pro quo ff. de in ius vocan. per Ang. & Imo. in. l. v. §. fina. ff. de verborum obliga. per Inn. & Abb. in. c. dudum. de cõuer. coniuga. & in c. fi. de ſepultu. & per Cy. in authen. ſacramẽta. C. ſi ad uer. vẽdi. alteri ſtipulari, vel paciſci nemo poteſt: vt inſtitu. de inutili ſtipula. §. ſi quis alij. niſi ſit procurator præſentis, vel niſi ſit ſeruus, vt in. l. ſi procuratori præſentis. ff. de verbo. obliga. contrarium not. j. q. vij. c. quoties. in iiij. glo. in fin. ſol. iſtud ſecundum habet locum de iure canonico, vt ibi dicit glo.

¶ Adde tu, quòd Cardinalis ſtipulatur nomine Papæ & ei acquirit, vt voluit Oldra. conſi. xxx. Ber.

ZACHARIAS.

d ¶ Quid autem de monacho. Adde idem videri dicendum quod de ſeruo. Ille enim monachus in acquiſitione ę quiparatur vt plenè no. Imo. in. c. Raynutius. charta. xxvij. verſicu. iuxta prædicta. de teſtamen. Bal. in. l. ex repudiatione. C. de fideicom. Imo. in. l. paterfamiliâs. ff. de hęre. inſti. Bar. pleniſsimè in. l. j. in princi. verſicu. ad oſtendendum. ff. de ſtipulatio. ſeruorum. & diffusè per Feli. in. c. in præſentia. in vlti. col. verſic. circa hoc. de probatio.

e ¶ Nuntio. Adde qualiter negotiorũ geſtor debeat concipere verba ſtipulatiõis cùm alteri vult acquiri, Ro. conſi. cccxlj. Ber.

f ¶ Quod nota. Ad de gloſſ. fi. inſti. de iniur.

SEB. SAPIA.

g ¶ Prædicta regula. Vide latè per Felyn. in. c. ſi cautio. col. ix. j. de fide inſtrumen. & latè per. d. Iaſ. in

Proœmium Gregorii ſuper Primo Decre.

d.§.alteri.& circa glo.in.d.c,quoties.vide Alex.in.l.is,qui hæres.ff.de acqui. hæredi.

a ¶ Glo.illius.c.quoties.Idem Imo.poſt Butri.in.c.cum cõtingat.in.xj. charta.j de iureiuran.in.vj.& Pe.de Ancha.in cle.j.e.tit.& in cle.j.in prin.de vſu. & in.c.licet.in penul.col.de iureiuran.in.vj.& Io.fab.inſti.de inuti. ſtipula. in.§.ſi quis.ij. & Bal.in.l.pactum. in.ix.colum.C. de col.& in authent. ſacramenta.in vlt. colum.C.ſi aduer. ven.& Ro.in.l.ſtipulatio iſta.§. ſi ſtipuler.in vlti.colum.ff. de verbo. obligatio n.ſentit Bar.in.l.cum quis decedens.§. codicillis.ff.de leg .iij. etiam ſi promittens diceret,faciã in veritate .ſecundum Bal.in rubr. C.res inter alios acta.in.iij.colũ. ſed hoc remediũ non prodeſſet de iure ciuili,per text.cũ glo.in.l.certum.§. ſi quis abſente. ff. de cõfeſ.niſi in caſu legis, rationes. & in authẽ. quod obtinet.C.de proba.& per Bald.in d.l.pactum. C. de colla. videlicet in eo,qui in ſuo teſtamento iurat ſe teneri Titio abſenti.Ex quo ſequitur vnum ſingulare dictum hîc, quòd ſi intuitu Dei promiſi tibi, quòd darem puellæ maritandæ abſenti centum, tũc bene obligor, ꝙa promiſsio eſt facta Deo,qui vbique præſens eſt. quod ſingulariter no.Nec ob. c. iuramenti.xxiij. q. y.contra hoc remedium,quia nõ differt,quo ad Deũ ſimplex promiſsio,& iuramentũ. Eſt etiam aliud remedium , quod etiam nullo præſtito iuramẽto cogatur promittens ad exonerandum conſcientiam, per viam denuntiationis euangelicæ .iuxta.c.nouit.de iudi.ſecundum Bu. & Gemi.hîc.pro quo vide hîc pulchrè per domi.Fely.Adde videndũ do.de Ro. deciſi. ccccxxx.in antiquis.Ber.

b

ꝟ SEB. SAPIA.

b ¶ Voluntatẽ ſuã.

liter dirigitur in Deum.qui vbiq; eſt præſens ¶ Hoc dictũ do. Anto.non puto indiſtinctè procedere.quia credo,ꝙ ſi non interuenit iuramentum,nullo modo poteſt agi:ſecus ſi interuenit iuramentum. Ratio huius ſecundi eſt ꝙ iuramentum ſubſiſtit de per ſe,nec regulari tur à facto ipſum reci pientis. Vnde & ſi recipiẽs turpiter recipiat, ex quo tamẽ iurans turpiter non præſtat iuramentum , obligat. vt eſt tex.in.c.debitores.iũcto.c.j.de iureiu.multò ergo fortiius in caſu noſtro,vbi nulla verſatur turpitudo ex parte recipiẽtis,nec ex parte præſtantis. Et in hoc caſu,quando interuer a nit iuramentum poteſt ſaluari gl.illius[a].c.quoties.Sed quando interuenit ſimplex promiſsio tunc nihil puto actum,quia ſtipulatio non habet ſubſiſtere de per ſe , ſed cauſatur ex facto partium,vt in iuribus ſuperius alle.Facit prę alle.c.debitores.vbi turpiter recipiens ſimplicem promiſsionẽ:nihil agit.Idem ſi ſua non intereſt,vt quia vult acquirere tertio.Nã regula iuris ciuilis hoc habet:nec reperimus ab hoc iure deuiatum per canonẽ . ergo ſtandum eſt diſpoſitioni legali:vt in.c.j.de no.ope.nũ . Nã tantùm reſpectu nudi pacti deuiat non à lege ſecundum communem ſententiam,vt in ca.j. de pa.Et hoc ideò,quia in pacto etiam nudo adeſt conſenſus & naturalis obligatio,quę oritur ex conſenſu.vnde de iure canonico agitur, propter illam obligationem naturalem , ſed quando alius recepit promiſsionem,tunc nulla eſt obligatio,nec naturalis,nec ciuilis.non ciuilis,vt de ſe patet ex iuribus præallega . Non naturalis,quia obligatio non poteſt acquiri abſenti,ſed oportet,quòd fundetur in perſonam illius,cui acquiritur, niſi ſit de perſonis exceptuatis:vt præalleg.l.quæcunq;. Nam abſenti,nil acquiritur:vt.l.abſenti.ff.de dona. & in.l.qui abſenti.ff.de acquirenda poſſeſsione. & in cap.ſi tibi abſenti.de præbend.libr.vj. Et ideò videtur,quòd iſte poteſt retrocedere ſine peccato,quia ſine alterius præiudicio poteſt quis mutare voluntatem ſuam:[b]vt in regula,mutare.& in regula:quod ſemel.lib.vj. Hîc enim non tractatur de præiudicio abſentis,cũ ſibi nulla obligatio fuiſſet quæſita.aliâs dicere mus,quòd nunquam poſſet quis mutare volũtatem ſuam,vt patet in cle.j.de renun.& in. c. ſi.de procura.lib.vj.& in.c.cûm Marthæ.de celebra.miſſa.Vbi patet,quòd ſi reliqui decem Titio in teſtamento,poſſum mutare voluntatem.& hæc procedunt,quando promiſit abſenti,non intuitu Dei.Non ob. ca.iuramenti. xxiiij.q.v.Nam Deus non facit differentiam inter iuramentum & ſimplicem loquelã, quãdo ſimplex loquela continet perfidiam,ſeu mẽdacium:vt quia venit ad decipiẽdum & ad fallendum, & ſic propriè loquitur ille text. ſecus autem vbi iſta ceſſant,quia tũc ſimplex loquela non obligat,ex quo non affuit perſona, 26 cui acquireretur obligatio. ¶ † Sed ſi intuitu Dei promiſi tibi,quòd darem puellæ maritandæ abſenti centum,tũc bene obligor,quia ꝙ-

c miſsio eſt facta Deo,[c]qui vbiq; præſens eſt . & ſic procedit.c.iuramenti.& hoc no.pro intel 27 lectu multorum iurium. ¶ † In gloſſ .in ver. *Bononiæ*.ibi:*& ita non in caſtris*. Not.ex glo .ꝙ d appellatione Bononienſium[d]ſeu commorantium in Bononia,non comprehenduntur Comitatiui.Contrarium ſentit gloſ.in.c. Rodulphus.de reſcrip.& in.c.j.de vſu.lib.vj.Bart. in l.j.ff.ad munici.& illud verius regulariter . & dic,vt plenè dicam in.c.Rodulphus.Fallit quãdo aliqua qualitas adijcitur proportionabilis ciuitatenſibus,vt hîc:vbi fit mẽtio de ſcholaribus.Nam ſcholares non morãtur in caſtris cũ in eis non ſit,neceſſe poſsit ſtudium generale: niſi in vrbibus regijs,vt in proœmio fforum. &.C.de profeſ.qui in vrb.Conſtan.libro. xij. c & ſic poteſt ſaluari hæc gloſſ.quam ſic intellectam no.

Contra hoc facit,quòd iuramentum non facit illud,quod eſt reuocabile,nõ poſsit reuocari.Patet,quia teſtamẽtum quod eſt reuocabile,etiam quòd ſit firmatum iuramento,poteſt reuocari,vt not.Bartol.in.l.ſi quis.in prin . teſtamenti.in vltima columna.ff.de leg.iij.gl.& alij.in.l.j.C.de ſacroſ. eccleſijs Barto.in.l.ſi quis inquilinos.§.fi.ff.de leg.j.& licet Old.cõſi.cxxvij.viſo inſtrumento . dicat, ꝙ hoc procedit ſecundum Legiſtas nõ ſecũdùm canoniſtas.tamen contrariũ firmat Imo. in.d.l.ſi quis inquilinos.§.fi.& in .c. cum contingat.de iureiu.de quo tamen per Bar.Veronenſ.in caute. cxv).ſi pater .per Alex.in.l.ſtipulatio hoc modo . ff. de verborum obl. vbi concludit , ꝙ valet ſecũdum. cogita.

¶ Facta Deo. Ad de Bald.conſil.cc.lxxvij.iij.libr. Et an ex ſtipulatiõe alteriusacquiratur actio abſenti,vide Spec.in ti.de ſatiſ. §.viſo.verſicu.ſed quis recipiet.Ber.

d ¶ Quòd appellatione Bononienſium. Vide plenè per.d.And.Sic.& moder.in.d.c.Rodulphus.& ibi latius dicetur , & omnino videas Fely.in.iiij. concluſione.

¶ Adde tu , an appellatione ciuium veniant comitatiui ,Franciſ. Are.conſilio.lxxvij.Ab.conſil .lij. ij.lab.Ber.

ZACHARIAS.

¶ Adde multiplices modos,& differentias ciuium. & quotupliciter fiant.& in quo ab incolis differant, per Ia.Rebuf.in.l. ciues.nu.iiij.& in addi.Item vbi debeat ſubire munera ibidem.nu.9.& in addi.& quid ſi ſit plurium ciuitatum.Item per quę verba cẽſeatur qs eſſe ciuis,an ſi nominetur Bononiẽſis, vel de Bononia,an intelligatur per illa verba eſſe ciuis Bononiæ, vel quòd ibi ſit oriundus,aut domicilium habeat. vide Bar.in.l.prouinciales.in fin.ff . de verborum obliga. Bal.omnino in .l. ſiue poſsidetis . C

SVMMARIVM.

1 *Quotidiè debet fieri illud,quod etiam ſit aliquo interuallo temporis.*

2 *Rubricæ ſunt authenticæ:quando habent perfectam orationem.* d

Promittẽs ſcribere librum,vel textum,tenetur ſcribere rubricas.

3 *Teſtes,qui dicunt aliquem quotidiè poſſediſſe &c. non ſunt falſi , licet aliquibus diebus non poſsideat: vel aliquo interuallo.*

4 *Lex poſitiua, an debeat obſeruari in foro conſcientiæ,vide..nume.6.*

5 *Fraudans gabellas tenetur in foro conſcientiæ:ſi fuerunt licitè impoſitæ.*

6 *Pœnam vltra ſortem non tenetur quis ſoluere de iure canonico.*

7 *Lex deciſa ſiue reſecata,an & quando poſsit allegari.*IO.

8 *Rubrica,an à rubro ſit licita argumentatio, & quid ſi rubrum eſt generalis nigro vel contrà.*

Rubricæ ad quos effectus poſsint allegari.

9 *Teſtes,qui dicunt omnes ita feciſſe , non redduntur falſi,licet aliqui non fecerint.*

11 *Sententia lata contra extrauagantes,an ſit ipſo iure nulla?.*

REx pacificus. ¶ Primò ponit exordium,in quo concludit finalem intentum iuris generalis. Secundò narrationem,in qua oſtendit intentum finalem huius compilationis,ſeu iuris particularis,ibi:*ſanè*.Tertiò concludit,ibi : *volentes*.Prima ſubdiuiditur,quia primò ponit finẽ viatoris.i.hominis ad quẽ,à Deo diſpoſit[9] eſt. Secũdò cauſam deuiationis ab hoc fine , ibi: *ſed effrenata*. Tertiò,vt ad debitum finem viator deducatur, concludit legem neceſſariam. & oſtendit tres virtutes ac proprietates legis, ibi:*ideoq; lex proditur*. Secunda pars ſubdiuitur.quia primò ponit euentum circa conſtitutiones eccleſiaſticas correctioni ſubmittendas & ponit materiam & cauſam impulſiuam huius com-

de proba.& ibi Anto.& omnes.C.ne vxor pro mari.gl.& Archi.in.c.florẽtinus.lxxxv.diſt.latiſsimè per Feli.in.c.ſignificantę.in p.e.co.ver.quęrit Cõ poſtella.de reſcrip.

¶ Anto.Franciſc. ¶ Ad hoc,an apellatione ciuium veniant Comitatiui.dicitur ꝙ non ex ſtricta ſignificatione.vt per Bal.in.l.j.ff.ad muni.& per bar. in.l.vrbis.in verſi. ſed quæro, quando ciuitas . ff. de verb.ſignifi.& in ſuo conſi.quod incipit:ciuitas Camerini ſtatuto.& per Io.de Imo.in rubri.ff.fol.mat. Et idem etiam in materia odioſa, quia non continentur, vt in Repreſalijs conceſsis contra ciues:& ſimilibus ſecundum Bald. in auẽ.omnino .in vj.col.C. ne vxor pro mari. & in.l. ſed ſi in aliquã. ff. de officio procõ. & habẽt per Ro. in.l.ſi finita.in.§.ſi de vectigalibus . de dam.infec.& p Alex.in.l.prouincialis.& in.d.l.vrbis.de verb.ſig.& l.qui ex vico. ff. ad mu.Et qui dicantur propriè ciues, an originarij an ex priuilegio, vide gl.in.l. ciues. C.de ap.& ibi per Bal.& per Alex. in.l.ſi maritus . in §.j.ff.de adult .& per Alex.in conſ. clvj.in ſecũda parte conſiliorum.

ius cõpilationis.Secũdò cõcludit cauſam finalẽ:ibi:*ad communem.* Tertiò cauſam coadiuuatiuã,ibi: *per dilectum.*Quartò formalẽ,ibi:*reſecatis.*& hæc diuiſio ſufficit pro ſummario. ¶ Caſus literalis.Præmiſſa ſalutatione,ſic expone caſum in iſta conſtitutione. Rex pacificus,id eſt dominus noſter Ieſus Chriſtus ſua pia miſeratione ab initio mundi diſpoſuit ſeu prouidit ſubditos ſuos fore pudicos pacificos & modeſtos.Sed ex aduerſo ſurrexit effrenata cupiditas,ſui prodiga,pacis ęmula : mater litium,materia iurgiorum,quæ quotidiè tot litigia generat:quòd niſi iuſtitia reprimeret conatus ipſius,& explicaret multiplices quæſtiones,abuſus litigatorum extingueret fœdus humani generis,& concordia exularet extra terminos mundi,dato ſibi libello repudij,& ideo circa iſtã cupiditatem lex prodita eſt, vt noxius appetitus ipſius reſtringeretur ſub regula iuris,per quam humanum genus informatur vt honeſtè viuat,alterum non lædat ius ſuum vnicuiq; tribuat. ¶ Secundò in verſicu.illo,*ſanè.*ponit domiñ.Grego.caſum huius compilationis,dicens,quòd per magiſtrum Raymundum capellanum ſuum ad communem vtilitatem ſtudentium fecit redigi in vnum volumen diuerſas conſtitutiones & decretales epiſtolas prædeceſſorum ſuorum,quæ diſperſæ erant per plura volumina:quarum aliquę propter nimiam ſimilitudinem,quædam propter contrarietatem , quædam etiam propter ſui prolixitatem confuſionem inducere videbantur.quædam etiam vagabantur extra volumina ſupradicta,de quibus tanquam incertis frequenter in iudicijs dubitabatur,adijciens inſuper quaſdam conſtitutiones & Decretales epiſtolas ſuas,per quas quædam,quæ in priorib9 erant dubia declarentur.In fine præcepit Grego.vt hac tantùm compilatione vniuerſi vtantur in iudicijs & in ſcholis prohibens , ne aliquis præſumat aliam facere compilationem ſine licentia ſedis Apoſtolicæ ſpeciali,Bernard.

a ¶ No.primò qualis debet eſſe Rex.[a]debet eñ
b eſſe pacificus,[b]qui nõ vult pacem,non eſt hæres Chriſti,qui in teſtamento ſuo principaliter reliquit pacem,dum dixit , pacem meam do vobis.&c.de quo in.c.ad Apoſtolicę.& ibi per glo.de re iudi.in Sexto. Et nõ.ꝙ debet eſſe
c talis,quales ſubditos ſuo appetit eſſe[c]. Itẽ colligе,vnde procedunt lites,iurgia, & contentiones.Procedunt enim à cupiditate,quæ eſt radix omnium malorum.& procedit ex carne infecta,ex materia originalis peccati . Vnde propter hanc infectionem,dicit Canon:ꝙ omnis ætas ab adoleſcentia prona eſt ad malũ. xij.quæſtio.j.omnis ætas.& alibi procliuus eſt curſus ad voluptatem & malum:& natura eſt imitatrix vitiorum.xx.quæſtio.iij . c. procliuus.¶ Item collige,qualis debeat eſſe homo,
d ſi non vult ſubijci exercitio legis.[d]Debet eñ eſſe pudicus,pacificus,& modeſtus.Lex enim non eſſet neceſſaria,ſi homines ratione regerẽtur.Nam per legem nemo compellitur benefacere,ſed malè facere prohibetur.xxiij.q.v.c. ad fidem.Vnde dicit Inn.in.c.paſtoralis.de offi.ordi.ꝙ ſi homines intãtũ poſſent,ratione regi,ꝙ non ſubijcerentur legi, id eſt exercitio legis.Ad hoc.c.de Conſtantinopolitana.xxij.diſtin.& per hoc declaratur illud , qui ſpiritu Dei aguntur,non ſunt ſub lege.de regu.c . licet.Nam non ſunt ſub exercitio legis: ex quo ducuntur lege priuata.& vide bonum tex. de lege priuata & publica.xix.quæſtio .ij .c. duæ
ſ ſunt leges. ¶ † Nota ibi:*quotidiè*.ꝙ illud dici-

æqualis,quod intellige verum,quantum ad exercitium iuriſdictionis quod non competit contra bonos.Et vide Imo.in.l.tum is.§.primo.ff.de donatione cauſa mortis.& bo.tex.in capitu.omnis anima.de cenſi . & ibi Abba . & Ioan.de lig.& Abb.in capitu.licet.de reg.facit cap.nulla.xciij.diſt.Ego vltra eos adduco id,quod voluit Innocen.in capitulo primo.j.de conſtitu . ꝙ conductori canonis eſt ſubdita omnis creatura. Et adduco Bald.in.c. primo,in fine, vt lite pendente. vbi vbi dicit , ꝙ propter meritum vitæ non eſt recedendum à iuris diſpoſitione.Vnde ſurreptitia impetratio ,non tenet: etiam ſi ſanctus ſit ille,qui impetrat. Et adduco eundẽ Bal.in . c . iurauit. in.iij.columna .de prob.quòd ſi eſſet aliquis ita ſanctæ vitę,quòd nõ timeretur eũ ſubornari,tamen propter ſtatum cauſę non admitteretur poſt didicita teſtificata.Et vide glo ſecundã.in cap. ſi quis.lxxviii . diſt. quæ colligit argumentum non debere derogari iuri communi propter perſonam.. Et dixit glo .ſecũda,& ibi Innocẽ. & Abb.in ca . paſtoralis. de offic. ord.in.iij. colum. ꝙ quantuncunq; aliquis ſit bonus & iuſtus , ſupponitur in iſdictioni iudici,licet in eũ non competat iuriſdictionis exercitium.Et ideò non credo ſimpliciter Abb:bene dicere , in capitu.quoniam contra.in vlti.no.de proba.quòd quis non incurrat peccatum mortale veniens contra conſtitutionem,puta indicentem ieiunium : ſi finis ad quem principaliter tendit conſtitutio ieiunij,non violatur.Pro quo alle.Archid.poſt beatum Thom.in.c.vtinam.lxxvj.diſt. Niſi ſalues iſtud dictum dato impedimento,& exiſtente rationabili cauſa impeditiua ieiunij,prout apertè ſentit Archidiaconus poſt beatum Thomã.in dicto capi. vtinam.

ZACHARIAS. ¶ Adde ſupradictis inquantum dicit domi.Abb. non bene dicere:dum dicit in.c.quoniam contra falſam.verſi.vlti.hîc no.probat ꝙ quis non incurrat peccatum mortale veniendo contra conſtitutionem indicentem ieiunium,ſi finis ad quem principaliter tendit conſtitutio,principaliter non violetur.quòd imò videtur eſſe indiſtinctè verum,etiam nõ data limitatione,quam poſuit. Dixit enim Abb.in præalle.c.quoniam contra talem non incurrere peccatum:eſto,ꝙ veniat contra conſtitutionem indicẽtem ieiunium,ſi finis ad quem principaliter tendit ieiunium , non violetur ſubdens dummodò conſtitutio non violetur.Soli enim per contemptum conſtitutioni contrauenientes pœna debent mulctari,vt no.Angel.in auẽ. vt factæ no.conſti.in prin.colla.v.& Specul.in tit. de conſtitu.§ . aliæ verò conſtitutiones.& per Paul.de caſtro.conſil.ſuo.lxxxvij.in princip.Plus dico,ꝙ ſi aliquis conſtitutioni ex iuſta rationabiliq; cauſa cõtraueniens non puniatur:vt no.Alexand.in.l.j.§.ſi.ff.ſi quis ius dic.non obtem.& in addit. ſ.proxi.minus debet puniri,qui non contempta conſti.aliquid facit contra illam:præſumitur enim iuſta cauſa ille obuiare.ita not.Alexan.in.l.Iulianus.ff.de condi.inde.per glo.in.c.j.de elec.lib.vj.Idem tenuit Bald . in auẽ. omnes.C.com.de ſuc.Ludo.Roma.in rubri.de arbi.char.xij.omnino Alex. in.l.ex conſenſu.§ .ſi.de appel.

Anto.Franciſ.¶ Tu adde,ꝙ quilibet eſt ſubiectus legibus & canonibus,& ab omnibus debent cuſtodiri ,iuxta tamen ea,quæ plenè tradũtur per Pe. de Ancharano poſt glo.& alios in capitulo primo.in verbo, ab omnibus.

a ¶ Qualis debet eſſe rex .Adde Gemi.in.c.grandi.de ſup.negli. Præla. poſt Pe.de Anchar.allegantem Ciceronem pro Rege Deiotario,in oratione vltra medium,cum de frugalitate illum cõmendaſſet:ſubdit:ſcio hoc verbo Reges iam laudari ſolere:fortem,iuſtum,ſeuerum grauem,magnanimũ, largum,beneficum, & liberalem,hæ ſunt laudes regiæ,illa priuata eſt,vt velet quiſq; accipiat.Ego tamen frugalitatem,id eſt modeſtiam & temperantiam,virtutem maximam iudico.Ex qua authoritate nota qualitates requiſitas in Regibus,quas declara:vt ibi per doct.& ibi dixi in repeti . mea . & quæ qualitates in perſona adminiſtratoris illuſtrium requirantur,vide ibidem per do.Pe.de ancha.Ber.

¶ Adde eundem Ciceronem in oratione,quam habuit pro Marcello reſtituendo.

b ☞ SEB. SAPIA.¶ Pacificus.qualis debeat eſſe rex,oſtendunt regum inſignia,quæ ſunt annulus, qui ſignat fidem.c.noſtrates. xxx.q.v. Armilla manuũ ornamentum,quæ ſignat bona opera.Sceptrum,quod ſignat iuſtitiam.c.Regum.xxiij.q.v. Gladius,qui ſignificat vindictam.c.non ſolum. xxiij.q.v.Purpura,diadema & corona quæ ſignant excellentiam.c. Conſtãtinus.cvj.diſt.c.duo.xij.q.j.& hæc ponit eleganter Brixi.in ſuo repertorio. in verbo Rex.Adde etiam Albe.de roſa.in.l.decernimus.in prin.C.de ſacroſan.eccle.vbi dicit,ꝙ Rex eſt imago diuinæ maieſtatis , qui non debet ſæuire in ſubditos,vel infimos.quæ omnia elegantius proſequitur Eraſmus Roterodamus in lib.de inſtitu.Princip.Chriſtiani.vide Corſe.in repe.c.giã di,co.xx.de ſup.neg.præla.lib.vj.

c ¶ Appetit eſſe.¶ Adde illud Tullianũ,qualis in reputatione Princeps eſſet,tales & reliquos ſolere eſſe ciues.Ber.

d ¶ Exercitio legis.Adde ſecundum Moder.hîc glo.in cle.ad noſtrũ.in verſi. ij.ꝙ ieiunare deberet.de cenſi.quæ dicit,ꝙ quis non poſſet adeò perfectus eſſe,quin ſubijciatur legi ſuperioris,ſaltem quo ad habitum.quam alle .ibi. domi.Cardi.& Abb.in.c.ſolitæ,in.ij.col.de maio.& obe.in.vij.not. ibi , ſuper bonos & malos.& Imo.in rubri.j.de conſtitu.in.v.colum.Et Domi. in d.c.de Conſtantinopolitana.dicit,ꝙ viuens rectè non eſt ſubditus iudici,ſed

Proœmium Gregorii ſuper Primo Decre.

de conſti. Imò contra libertatem ſuperioris non præſcribit, quia nemo poteſt eſſe acephalus: vt in.c.ad audientiam.de præſcriptio. Eſt tamen verum quòd quẽdoq; propter hominis excellentam receditur à diſpoſitione legis diſpenſatiuè: & mitigatur pœna, vt.l.quid ergo.in.§.pœna grau.& ibi doctores.ff.de his, qui no.infa.& plenè per Roma.qui ponit multa exempla ad hoc in repetitione.l.ſi verò.in §.de viro.ff.ſolut. mat. Et ad illud quod dicitur, ꝙ quantecunqe aliquis ſit dignitatis non propter hoc recedimus à iuris diſpoſitione, vel vt ſibi ſoli credatur. vel vt poſsit examinari poſt dicita teſtificata. Adde quæ habentur in.c. nobiliſsimus. xcvij. diſtin.

a ¶ Similitudinem. Similitudo tanquàm ſuperflua eſt reijcienda, per iſtum textum. Fallit in ſex caſibus quorum quinq; a ponit Gemi.hic. b ¶ Primus, quando aliqua dari poſſet diſſimilitudo quantuncunq; modica, per not. in capitulo fin.de excell. præla. & c nota iſtum textũ in verſicu.nimiam ſimilitudinem.

¶ Secundus eſt, quando diuiſione aliqua poſſet iuuari, vt in capitulo literas.de reſtitutio.ſpolia. ¶ Tertius eſt propter difficilem ſeparationem. vt ſi clauſula aliqua ſeparetur ab alijs connexis, totus intellectus confunderetur in lege prima.C.de nõ.Cod.compo.& lege ſecunda.§.ſi quis autem.C. de vete.iur.enu. ¶ Quartus caſus eſt, quando reperitur, vt aliquid addatur, vel declaretur.capitul. ſuper quæſtionum.iuncto capitulo cum te.de officio. deleg. ¶ Quintus caſus eſt, quando idem ponitur in diuerſis titulis propter diuerſum reſpectum.capitul. ſignificantibus.de libel.obl. & capitulo ſignificantibus.de appellatio. ¶ Sextus caſus eſt ſecundum Ioannem And. in capitul. nobis.in princip.de iure patrona. quando euitaretur confuſio. ſicut principia capitulorum in hoc libro non reſecantur, quia fuit factum, ne confunderentur illi, qui tunc ſtuduerant prioribus compilationibus. ſicut hodiè eſſet confuſio, ſi mutata hac compilatione, mutarentur principia nobis nota: ſecundum ipſum Ioannem Andræ. Et iſtæ fallentiæ ſunt vtiles ſecundum Gemi.hic: quia per ipſas poſſunt ſaluari poſitiones & articuli, ſi de nouo fierent in iudicio, vt non obſtante prima poſitione his reſpectibus poſſunt alię fieri ſecundum eum hic. & quando ſimile dicatur idem, dicetur in capitulo capitulum.de reſcrip. & de argumento à ſimili dicetur in c.tranſlato.j.de conſtitu.

Antonius Franciſcus. ¶ Et multos caſus, in quibus non habrt locum ſimilitudo, vide per dominum Antonium & Moderniores. in capitulo tuæ.de ſponſa. in illa materia, quando valeat argumentum de matrimonio ſpirituali ad matrimonium carnale. & habetur per Legiſtas.in.l.illud.ff. ad legem Aquíliam.

b ☞ SEB. SAPIA. ¶ Vtendum. Vide Felynum in capitul. ſolitæ. columna penultima.j.de maio. & obedien. aliqua per Abbatem.in cap.venerabili.j.de offic.deleg.

c ¶ Rubricas eſſe authenticas. Rubricæ Decretalium, an ſint authenticæ: vide Specul.in titu.de diſputa. & allega.§.fina.in fine. Archidiacon.in capitulo quis neſciat.ix.diſtinctione gloſſ.in verſic. & hoc.in.§.ſanè.in verb.titulus. in proœmio Sexti.gloſſ.in.§.hîc autem.de pœ.diſtinctione prima. Et conclude, quòd ſunt authenticæ, quando continent orationem perfectam, quia continent tunc ius, ſicut in rubrica, vt eccleſiaſtica beneficia: ſecus ſi non contineant orationem perfectam, vt de præbendis, & de teſtamentis. Rubricæ Decretorum non ſunt authenticæ: quia diuerſi fuerunt authores, quia quandoq; falſæ reperiuntur, vt patet.iij.quæſtio.ix.ca.chartæ. & voluit Spec.in.d.§.fi. & Archid.in.d.c.quis neſciat. & Butr.hic.fallit in.j.rubri. Decreti. quæ eſt authentica.

¶ Adde tu Alexandrum in rubri.ff.ſi certum petatur. & an cum rubrica eſt generalior nigro, vel econtrà, ſtetur in rubro vel nigro, vide Abbatẽ.conſi. tur quotidiè fieri, quod fit aliquo interuallo interpoſito. Nam non quotidiè lites generantur, & facit ad teſtes, vtj dicã. ¶ Item no. finẽ & intentum legis. Intendit enim reprimere cupiditatem & concupiſcentiam, & ipſam reducere ad limites rationis. ¶ Item collige quoddam fœdus eſſe inter homines, ſeu quandam obligationem naturalem ex charitate procedentem: qua tenetur quis alteri facere, quod ſibi vult fieri.j.diſt.c.humanũ genus. ¶ Itẽ no. tres virtutes & proprietates legis, vt in text. ibi: *vt honeſtè uiuat &c.* & ſic ſcientia iuris docet mores: ideo dicimus, ꝙ ſupponitur ſcientiæ morali: vt dixi in gloſſa. prima. ¶ Nota quid propriè ſignificet appetitus, ſeu concupiſcentia. Nam ſignificat voluptatem, qua appetitus & cõcupiſcentia reguntur in malum, & procedunt ex anima ſenſitiua ratione non regulata, voluntas non poteſt eſſe, niſi ad bonũ. ¶ In ver. *Janè*. No. ſimilitudinẽ eſſe reprobatam non enim eſt ſuperuacuis vtendum. b l. j. C.de no.Cod.compo. & in.c.ſicut. de probatio. ¶ Itẽ collige quinq; correctione digna: vt nimia ſimilitudo, contrarietas, prolixitas, ſuperfluitas, & diſperſa locutio, ſeu ſituatio. omnia enim iſta inducunt confuſionem. ¶ † Itẽ 2 collige rubricas eſſe authẽticas c, & de tex. Nã Papa mandat hîc hac compilatione vti, & rubricæ ſunt in hac cõpilatione. ergo ſunt pars compilationis. Quod clarius probatur in proœmio.vj.vbi gl.ſing.dicit, ꝙ ex eo, ꝙ ſunt de tex.ſcripto, qui promiſit ſcribere librum, ſeu textum, tenetur ſcribere rubricas. Et an licita ſit argumentatio à rubro: dicam j. ¶ Item collige, quòd in generali mandato non tranſit 3 poteſtas legis condendæ. ¶ † His notabilibus expeditis, primò ille tex.in eo: ꝙ infert quoti d diè d fieri, quod fit interuallo interpoſito, inducitur ad concordiam teſtium, qui dicũt quem quotidiè poſſediſſe: vel quotidiè reſediſſe in eccleſia. non tamen vitiatur, ſi aliquo interuallo non poſſedit: vel nõ reſedit. Idem dicit Dy. e de dictione ſemper, e in.l.j.ff.ſol.ma. Concludo ergo, quòd iſtæ dictiones & ſimiles debent ciuiliter intelligi: & de dictione, ſine intermiſſione, f vide text.cum gloſſ.in capitulo ſacroſanct.xxij.diſtin. Item quòd nunquam præterit dies, vide text.in capitu.tenere.xxxj.diſtin. g De dictione, nunquam g vide text.de conſecra. diſtinct. quinta.c.nũquàm. Item pro teſtibus dicentibus, quòd omni tempore. &c. vide de conſecra.diſtin.iiij.cap. omni tempore. Et idẽ dic de alijs dictionibus, de dictione iugiter, h indeſinenter, h aſsiduè, & ſimilibus. ad hoc. de 4 conſecra.diſtinctio.ij.cap.re vera. ¶ † Secundò quæritur in verſiculo, ſanè. Nunquid lex

lio decimoſexto ſecundo libro, Roma.conſilio decimoſexto. & conſilio ciiij. & vide Paul.de caſtro.conſi.cccxxx. quem allegat Alexan.dicto loco. Ber.de Landria.

ZACHARIAS. ¶ Adde quod debuit allegare Pau.de ca.conſi.cccxxx. iiij.incipien.in chriſti nomine præſens caſus. &c. vbi loquitur de rubrica ſtatuti dicentis generaliter, ꝙ filia dotata non ſuccedat nigrum verò filiã dotatam à ſucceſſione matris & auiæ nulla facta mẽtione de patris ſucceſsione repellebat, & tamen propter rubricæ generalitatem conſuluit filiam à patris ſucceſsione excludendam. latè per Felyn.in rubrica, de accuſatio. & in c.ij.v.colum.verſicu. quæ ſunt rubricæ. de reſcript. Iaſo.poſt Alexã. & ſcriben.in.l. prima.ff.ſi certũ petatur. in rubrica inſtit. de act. Antonius Franc.

¶ Adde circa hoc quæ rubricæ ſint authenticę: & quę & quãdo poſsint allegari pro text. ſeu nigro. Et ex quibus rubricis poſsint ſumi argumenta, & quæ habentur pe Bartol. & Salyce. & alios poſt eos in rubri.C.ne fil.pro patre. & in rubri.C.ne fideiuſ.do.dentur: & vide Ioan.de Imo. vltra alios in rubrica. ff.de verb.oblig.

d ¶ Quotidiè. Adde bonum textum.in.l.prima.§.quotidiana.ff.de aquâ quotidiana & æſtiua. & textum meliorem de iure in capitulo ſignificatum. in verſi.quotidiè. & in verſi.quanto frequentius. & ibi Innocen. Butri. & alij.j. de præben.

e ¶ Semper. Adde Angelum.in.l.prima.ff.de flumi. & in authentica.de hære. & fal.in principio. per textum ibi, & gloſſ.in aurhentica. vt determinatus ſit numerus clericorum. & Baldum in.l.aduerſus.in fin.§.de vſur. Archidiaconum in capitulo ſacerdotibus.xxxj.diſtinctione, & gloſſ. in capitulo ſi quis voluntate.l.diſtinctione. & gloſſ.prima, in capitulo ſi clericus laicum. de foro compet. & gloſſ. in capitulo primo, in ver. iure minoris.j.de in integ.reſtitu.

e ¶ Adde tu de hac dictione ſemper, & dictione continuò. Ro.cõſi.cclxiiij vbi dicit, quòd licet quis iurauerit continuò ſtetiſſe in ciuitate, non dicitur periurus, licet fuerit aliquo tempore abſens. & conſilium quod allegat Felv. præcedit iſtud, vbi colligit. Ber.

f ¶ Sine intermiſsione. De iſta dictione & ſimilibus, vide hîc plenè per do. Felyn. cui adde Bartol.in.l.ſi quis iſta.ff.de condi. & demonſtra. vbi dicit non eſſe neceſſe, quòd omni momento quis ſtet cum aliquo: cum quo ſtare teneſſus eſt. Quod facit ad quæſtionem notatam per Dyn.in.l.prima.ff. ſoluto matrimo. facit etiam pro Rectoribus ciuitatum, qui debent ſecum ducere & tenere certum numerum famulorum. non enim requiritur, quod omni momento ſtent in domo. Vnde dicit ſe vidiſſe quæſtionem de facto. Quidam officialis voluit probare familiam continuè tenuiſſe, produxit teſtes, qui dixerunt, ꝙ dictos familiares viderunt ſecum in prandio & in cœna, dixit teſtes probare. Non enim debent dicere de quolibet momento, ſed ſatis eſt quòd probent, ꝙ apud Rectorem, ſeu officialem fuerant. per textum.in.d.l.ſi quis ita.

g ☞ SEB. SAPIA. ¶ Nunquam. Ex hoc colligitur, ꝙ licet negatiua neget vſq; in infinitum: vt eſt gloſſ.not.in.l.hoc genus.ff.de condi. & demõ. & not. Oldra.in conſilio decimoſexto. thema & Deciſio.in conſilio tertio. in fine columnæ tertiæ, tamen reſtringitur ad congruam interpretationem.

h ¶ Indeſinenter. vide textum, iuncta gloſſa in capitulo ſi quis vult. xxxvj. diſtinctione.

ZACHARIAS. ¶ Adde pro elucidatione horum vocabulorum. ſcilicet omni tempore, ſemper: & cæterorum id genus, ꝙ ciuiliter debeãt intelligi, ideſt horis & temporibus competentibus, vt.l.ſi cui. &.l.ſi tam anguſti.

lex poſitiua

ff.de ſerui.& de offi.Archidiaco.capitulo ſecundo.ſic ſeruitus dicitur continua. ff.de ſerui.vr.prædio.l.foramen.& de aqua quoti.&ꝙſti.l.j.§.quod autem. Et de hac dictione indeſinenter,vltra hîc alleg.vide Archidiacon.xliij. diſtinctio.in princip.Hoſtien.in capitul.vnico.de offi.cuſto.Imo.in.c. cautio.de fide inſtrumentorum.vbi expoſuit indeſinenter,id eſt,ſine cauſæ adiectione.

¶ Anto.Fran. ¶ Adde,ꝙ verba quantuncunq; generalia ſemper debẽt intelligi ciuiliter ,& recipiunt reſtrictionem de habilitate:vt in.l.j. §.generaliter . & ibi per Bartol . ff. de leg.præſtan.& eſt bonus text.& ibi Barto.not . & reliqui poſt eum. in.l.prima in.§.itẽ nũciatio omnibus ff.de no.ope . nũ.

a ¶ Lex poſitiua . Dicetur in capit. primo.de conſtitu.poſt iſtum.

b ¶ Gabellas . Adde Bald.in.l.veluti.in fin.ff.de iuſt. & iur.& in.l.fi.C. de iu.annulo . aureo.& in capitul. quamquam. de cẽſi.in ſexto.& in.l. ſecunda.§.de vect. & in.l. cum proponas.in fin.C.de nauti.fœno.& in l.iubem⁹ nullam. C.de ſacroſanctis eccleſijs.& in.l.j. in princip . C. de cadu.tol.Barto.& docto.in .l .vectigalia.ff. de publi. Ioannes Andræ. in capitulo eo . de immunita.eccle.libro ſexto , in nouel.& vide Bald. in capitulo primo quæ ſint regalia. vbi ponit,an ſit dolus malus fraudare pedagia adeò, ꝙ in foro conſciẽtiæ tenea tur,& vide iſtum in capitulo primo.j.de conſtitu.in . iij. columna. ibi , & adde dictum Bald.in .l. vectigalia .& per Firma.in tractatu ſuo de gabell. in.ix.parte principali .in.j.ij.&.iij.quæſtio.

a lex poſitiua debeat obſeruari in foro conſcientiæ:quia iſte tex.in fi.mandat hanc compilationem obſeruandam in iudicio & in ſcholis.De hoc per Ioan.Cal.& Ioan.Andr.poſt beatum Tho.in cap.quanquam.de vſu.libro ſexto.per Fede.de Señ.conſi.xxj.per Innocen.in .c. quia plericꝙ .de immu.eccle.& de homi . ſicut dignum.Et communis concluſio videtur,quòd aut lex poſitiua diſtinguit inter forum pœnitentiale.& iudiciale:& tunc nõ obſeruatur in foro pœnitentiali,& hoc legis authoritate:vt in cap.tua.& quod ibi no.de ſpon.Aut non diſtinguit:& tunc ex quo eſt condita ab eo : qui habet poteſtatem:& non continet in ſe peccatum eſt obſeruanda in foro pœnitentiali.† Et ex hoc habes,nunquid ſit licitum fraudare gabellas:b & non ſoluere pedagia . Nam certè ſi ſtatutum eſt licitum:tunc tenetur quis etiam in foro conſcientiæ,ſecus ſi illicitum .¶ † Vide etiam ad prędicta glo.c ſingu . d in capitulo fraternitatis.xij.quæſtio.ij.quæ multum facit contra hanc generalem theoricam docto. Dicit tamen illa gloſſ.ſingu. quòd in foro conſcientiæ non tenetur quis ſoluere pœnam. vnde ſi commiſit furtum occultum,vel manifeſtum,licet in foro iudiciali ,teneatur ſoluere pœnam dupli:vel quadrupli , tamen in foro conſcientiæ non tenetur quis ſoluere,ſed ſuffi cit reſtitutio.& eſt gloſſ.valde ſingul . & facit ad omnes pœnas legibus ſtatutas.Facit etiam quod no.Innocen. in præallega. capitu . ſicut dignum.& ſic non videtur,ꝙ reſpectu pœnarum debeat lex poſitiua ſeruari in foro conſcientiæ.& vide quod not.Ioan.and.in præalle.cap.quanquàm.An autem conſtitutio , ſeu lex poſitiua liget peccatum omnino occultũ? dic:quòd ſic:vt eſt glo.ſing.in clementina prima.de hæreti.vbi vide.¶ † Quæro,an ſit licitum allegare legem reſciſſam ,ſeu reſecatam? vide quod not.per text.ibi:reſecatis.& docto. reſpondent:quòd aut lex fuit reſciſſa ſeu reſecata,quia contraria iuri,& tunc non eſt licitũ illam allegare:imò incurrit pœnam falſi . de quo in capitul. primo.infrà de conſtitu . vbi tangam. Aut fuit e reſecata,quia ſuperflua,aut nimis prolixa,& tunc ad declarationem legis non reſecatæ põt allegari:& ita quotidiè allegamus reſciſſam decretalem:& ſic alleg .gloſſ. ſuprà .in ſaluatione. in verbo,ſeruus . ¶ Vltimò quæritur,nunquid conſtitutiones huius compilationis debeant allegari præponendo verbum,extra? Petr. & Abbas quòd ſic: quia ſunt extra volumen Decretorum. Dominus Cardina.dicit,quôd cum hoc volumen hodiè ſit certũ & approbatũ,non expedit allegare cõſtitutiones per ver.extra. ſicut olim fiebat.& hoc puto verius,quia ſuperfluisnon eſt vtendum.Nam per allegationes ſatis agnoſcitur,quòd allegatur conſtitutio poſita extra volumen decretorum : quia alius eſt modus procedendi in hoc vnlumine,& alius in decretis.¶ In gloſſ.in verbo:*diſpoſuit*.oppo.pro declaratione gl.Nam ſi Deus diſpoſuit ſibi ſubditos fore bonos,ergo non poſſunt peccare , cũ Dei diſpoſitio falli non poſsit.Solu.metu contrarij.glo.exponit non neceſsitando , ſed per prouidentiam & prædeſtinationem.& videtur primò glo.ſumere iſta duo,ſcilicet prouidentiam & prædeſtinationem promiſcuè.Dif f ferunt tamen,quia prædeſtinatio f eſt præparatio gratię,& prędeſtinatus nullo modo damnari poteſt.vnde prædeſtinatio eſt ad bonum:præſcientia ad malum.Non tamen intelligas,quòd prędeſtinatio ,vel præſcientia neceſsitet ad bonum , vel ad malum , ſed quia Deus ſciebat aliquos eſſe caſuros : ideò illos non prædeſtinauit:alios verò quos ſciebat ad bonum reuerſuros prædeſtinauit.dic ſubtiliter vt habetur de vtroꝙ.xxiij.quæſtio.iiij.ca. vaſis irę.cum.§.ſequenti . Sed hîc ſumitur in gloſſ.prædeſtinatio largè,quia omnes homines largo modo prædeſtinati ſunt,id eſt creati in bonitate,& præuiſi ad bonum : ſed abutendo libero arbitrio committunt malum. ¶ Secundò poteſt ſolui contrarium,exponendo ſubditos:ſcilicet prædeſtinatos:vt exponit gloſſa ſequens.Sed hæc expoſitio nimis reſtringit literam,quæ videtur loqui de omnibus hominibus.¶ In gloſſ.in verbo,*pudicos*.in fin.oppo.contra text. Nam pudicitia,eſt virtus particularis . Dicitur enim â pudore :in quo eſt verecundia.vnde conſiſtit circa ea ,de quibus verecundamur.vt de deſponſa . impuberum .capitul. puberes . & tamen text . per hæc verba vid etur innuere:quòd Deus creauit homines vniuerſaliter bonos. Solutio . gl. fortè metu contrarij,exponit pudicos:ideſt caſtos.quia caſtitas g eſt generalior virtus, quàm

6 7

in capitulo primo.de dolo & contumacia.& Bald.in capitu.ſicut.el .iij . in prima columna.ibi,reſtituat.de iureiurando.quòd cenſura eccleſiaſtica ,nõ curat de pœnis ciuilibus,ſed de mera reſtitutione.& Bald.in.l.poſt deciſionem.C.de furtis.in fine.&.l.iubemus.§.ſanè.in verſicu.ſed nunquid in foro conſcientiæ.de ſacroſanctis eccleſijs.& in extractis gloſſ.Decreti.& in.l. id qu od pauperibus in verſicul . nonò quæritur.ibi , ſed pone teſtator. C . de epiſcopis , & clericis.Roma . in repetitione rubri. de arbit.in fin.& videas iſtum in rubrica,de appella. in fine.& in capi. tua.de vſuris.in fine.& in capitu.dilecti.poſt gl.fina. ibi.de arbit.& limita dictam gloſ. procedere in pœna imponẽda per iudicem,ſecus quã do pœna commititur ipſo facto , per . l. commiſſa. ff.de publi.& ſi dixi in notabilibus meis in verſic.pœna.no. incipiente, in foro conſcientiæ.

¶ Adde quòd illam gloſſ.in.d.ſca. fraternitas. ſequitur domi.Iaſo. & multi alij ibi allegati per ipſum in §.ſed iſtæ.in. xxvij.colum. in verſiculo , & pœnæ legales.&c. inſtit. de actio.vbi attingit materiam conſcientiæ . Tamen ego ſolitus ſum allegare gloſſ.quę in terminis contrarium vult,in capitulo , ſanè . in gloſſa vltima .decimaquarta quæſtio. quinta . quę allegat textum apertum in capitul . cum deuotiſſimam . in fine duodecimę quæſtionis ſecundæ. qui eſt textus Gregorij Papæ. AEneas deſalco.

ZACHARIAS. ¶ Adde de hoc dicto.ſcilicet de fraudante gabellas,an & quando puniatur.& fallentias ad hanc regulam in,c.j.col.iiij.nume.9 . in fine.in addi.meis poſt alios.j.de conſtitu.

c SEB. SAPIA. ¶ Prædicta gloſſ.de hac gloſſ.plura per Andræ. Sicul.in repetitione capitul . Raynaldus. columna.cxxij.cum ſequen.de teſta.

d ¶ Gloſſ.ſingula. Illam glo.magnifecit idem Abbas in capitu . Raynaldus, de teſtamen.in gloſſ.in verb.adijciens.& in capitu.quia pleriq;.de immunita.eccleſia.in vlti.colum.in verſicu.alia quæſtio,quid ſi hæres.poſt But.ibi. & in.c.audiuimus.de ſimo.in verſ. an autem in foro pœnitentiæ.& in cap. fi egreſſus.de iniur.& in capitul.primo,de conſtitutio.in penultima columna.in verſicu.item.adde gloſſ.notab.& in alijs pleriſq; locis . Facit quod ipſe voluit in capitu.primo.de cuſto.Eucha.& illam glo.allegauit Butriga.

e SEB. SAPIA. ¶ Aut fuit. Vide Angelum Aretinum inſtitu.de teſtamen.in princip . Paulum de caſtro ,& Modernio.in.l.fi.C.de edi.di.Adria.tollen.vbi ponunt,an poſsit lex abrogata allegari.

f ¶ Prędeſtinatio. De materia prædeſtinationis , adde beatum Thomam in prima parte ſummæ.quæſtio.viceſimaquarta,per totum.& in primo ſenten.diſtinctio.xl.& quadragema prima.Nam in. xl.agit de prædeſtinatione,& in ſequenti de reprobatione.& in quæſtionibus de veritate.quæſtio. ſexta.& adde Sco.libro ſexto ſenten.diſtinctione.xl.quæſtione prima , & in libro tertio ſenten.diſtinctione ſeptima.quæſtio.ſecunda.& per eundem lib.vj.ſenten.diſtin.xlj.q.j.vtrum ſit aliquod meritum prædeſtinationis & reprobationis.

g ¶ Caſtitas. Adde de commendatione caſtitatis Specu.in ti.de aduo.§.vv.erſicu.commendet.Bernar.

Proœmium Gregorii ſuper Primo Decre.

ZACHARIAS. ¶ Sine alijs virtutibus.videtur hîc innuere Abb.q̃ caſtitas ſit virtus,dum dicit ſine alijs virtutibus.dictio enim ſine,eſt excluſiua dictio.ſcilicet vnius & eiuſdem ſpeciei .vt not.Gul.de pig.in.l.prima.§.prætor .& in.l.ſi eum.& quod ibi nota.in additio.ad eum.ff.de pign.act.Quod tamen an ſit verum dic q̃ ſic, per capitul.vltimũ.& quod ibi not.Archidia. xxxiij. quæſtio. xj.Et vtrum ſit generalis.& an diſtinguatur à pudicitia & ab abſtinẽtia,quomodoq; ſe apud illas habeat, not.ſecunda ſecundę.quæſtio.iiij.Et inquantum dicit Abb.ſ.quòd glo. malè alleg.text.in authen. de leno. dum dicit ; quòd caſtitas ſola eſt poſsibilis&c.Dic quod ly . ſola , in ordine literæ non debet coniungi cum ly , caſtitas, ſed cum dictione fiducia:eritq; ſic & ſola & fiducia ablatiui caſus. & ſic perperam illũ textum citauit gl. Abſurdum enim eſſet multum , q̃ ſola caſtitas viam paradiſi nobis referaret. Pauci em̃ caſti,& ſine carnali vitio inueniuntur,vt dicit tex .in capitu . quia tua. in fin. cũ ſimilib. l.diſtinctio. & in caſtitatis commẽdationẽ. vide tex. xxvij. quæſtione prima capitu.ſecũdo,vbi Hieronymus interpretatur dictum beati Ioan.de caſtitate. Idem per Ioan . Andr.in capitulo quòd à te.de cleri. coniuga.
Anton. Franciſc.
¶ Et de commendatione caſtitatis. vide per Specu.in titulo.de aduo . in. §. hîc dicendum, in verſi.commendet autem.& vide eundem Specu.in ti.de eo, qui mit. in poſſeſ.in verſi. porro.Et adde, q̃ caſtitas dicitur eſſe etiam in matrimonio,vt in cap.Nicena.& in capitu.tenere.xxxj.diſtin.& vide gloſſ.in.c. conuiuia.xliij.diſtinctio.& vide glo.& domi.Car.in clemen.penul.de ſenten.excommu.in prima opp.in fin.Et habetur.ij.regũ.capitulo. vj. & ideò dicebat Angel.in authentica.de reſtitutio.& ea, quæ pa.in.§. vnum. in ver. not.mulierem.quod mulier ſecundó nubens etiam intra annum luctus, dicitur , caſtè viuere, niſi iuraſſet amplius non nubere. Illa verò, quæ tertio nubit , non dicitur caſtè viuere , ſecundum Angel. in authentica. quomodo opor.epiſco.in.§.hæc autem de Deo. in fin. per illum textum collatione prima.

a pudicitia. Nam proprium caſtitatis eſt reprimere concupiſcentiam , ex qua oriuntur omnia mala.de conſtitu . c . nam concupiſcentiam.Et de hac caſtitate ſic generaliter ſumpta in capitulo ſi enim de pœni . diſtinctione ſecunda.loquitur text. qui dicit , quòd nemo gloriari poteſt ſe caſtum habere cor.ſic etiam poteſt intelligi text.in authentica . de lenonibus.§.ſancimus.collatio.iij.in gloſſ.Nam hæc caſtitas ſola poſsibilis eſt Deo animas præſentare.ille tamen tex. non loquitur de caſtitate generaliter ſumpta:ſed prout eſt virtus particularis,prout eſt abſtinentia à commiſtione venerea.& licet ille text.ſic allegetur communiter per glo.quòd caſtitas ſola eſt &c. tamen non ſic loquitur : ſed dicit , quòd caſtitas eſt poſsibilis Deo animas præſentare:non tamen intelligas,quòd ſola caſtitas ſine alijs virtutibus[a] hoc poſsit,ſed dicit de caſtitate propter connexionem virtutum . Nemo enim poteſt habere vnam virtutem in actu,quominus habeat alias.xxxij.quæſtio . j . cûm renuntiatur. Bene verum eſt,quòd vnum opus virtutis habetur ſine alijs virtutibus,& tunc nihil prodeſt:vt in capitulo defleat j.de regulisiuris .ſed virtutem veram habere non poteſt ſine alijs. vide bonum text.cum no.gloſſ.in capitulo ni ſi.§.porro.de renuntiatio . de quo etiam per beatum Thom. ſecunda ſecundæ.quæſtio.clj. Et ibi etiam dicit,quòd propriè pudicitia cõſiſtit circa extrinſeca, & circa ſigna venereorum:vt ſunt aſpectus impudici & oſcula . Caſtitas verò ſtrictè ſumpta,concernit ipſam cõmiſtionem venerealem , vnde pudicitia non eſt propriè virtus ſeparata à caſtitate : ſed reſpicit quandam circunſtantiã caſtitatis ad prædicta.xxxij.quęſtio.v.capitu.nec ſolo.&.c.qui viderit. ¶ In glo.in ver. *per dilectum.* ibi, *quod quidem ſeruatur in præſenti compilatione*.Sed contra hoc facit:quia Decreta.Grego.ix . authoris huius compilationis , non ſolùm ponuntur in fine voluminis,ſed etiam in medio, vt patet in cap.G.perpetus.de fide inſtrumentorum.& in c.mulierij̃.de iureiurando.Solu.intellige,q̃ ſeruatur iſte ordo prioritatis & poſterioritatis[b] reſpectu titulorum,non reſpectu voluminis.& ita etiã dicit glo.in.l.prima.C.de no.Codi.compo.Vnde in eod.titulo Decreta quæ primò emanauit ,primò ponitur : & hoc reſpectu diuerſorum authorum:non reſpectu eiuſdem:quia ſæpe Decre.poſteà edita primò ponitur. ex quo non denotatur diuerſitas in authore.& vide bonam gloſſ. in capit. ad hæc.de offi. Archi. † Et in eo eo,quòd attẽ
c ditur ordo in rub.elicitur argumentum,q̃ lici
d ta eſt argumentatio[c] à rubro. [d] de quo per glo. in.c.cûm dilecta j̃.de confir.vtili vel inutili. in c.cum monaſterium.de electio.in.l.j.C.ne fideiuſ.do.den.& in.l.prima.C.etiam ob chirogra.pecu.pign.da.poſ.& in authen.ad hæc.C. de vſu.iu capitu.primo.& capit.ſi ſuper.de offic.deleg.libro ſexto.& in capitu.tibi qui.de re ZACHARIAS.
ſcript.lib.vj.cum ſimi.vide per *Spec.in titu.de* b ¶ Ordo prioritatis & poſterioritatis.
diſputa.& allega.ad finem.& ibi per Ioan . an. in addi.Et concluſio eſt,quòd aut quęritur de rubricis Decretorum,& in illis non eſt licita argumentatio,quia non ſunt authenticæ.Tũ: quia non fuerunt additæ à magiſtro Gratiano ſed à quodam alio.Tum,quia aliquæ reperiuntur falſæ & corruptæ,vt dicit glo.in cap.charitæ.iij.quęſtio.ix.quam not.& hîc excepta prima rubrica,quæ eſt authentica ſecundum Specu.& Ioan.Andr.ibidem.ſed non video, vnde ſumant authoritatem , quia non apparet, quòd etiam ipſum volumen Decreti fuerit approbatum.vt notat Ioan.Andr.in capitu.ſecũdo,de reſcriptis.& patet etiam ex inſpectione ipſius decreti,vbi,nec in princip.nec in fine dicitur,quòd fuerit approbatum.Item rubrica j.decreti non loquitur diſpoſitiuè,ſed tantùm fuit poſita ad declarationem libri.Fateor bene,quia illa rubrica declarat finalem intentionem illius compilationis,vnde potius debent dici vera quàm authentica. De rubricis verò decretalium legum,dicendum eſt , quòd aut conſonant nigro:& poſſunt allegari,vt nigrũ, & ideò quotidie allegamus,vt in rubro,& nigro j̃.vt eccle.beneficia.&.C.vt nemo inuitus agere compella.C.ne quis in ſua cauſa ius ſibi dicat.Et hoc verum,quando oratio eſt perfecta:vt in prædictis & ſimilibus:ſecus ſi eſt imperfecta oratio,ſecundũ Ioan.Andr.vt in rubri.de offic.deleg.patet,& de reſcript.Sed dic quòd tunc non poſſunt allegari diſpoſitiuè, ſed bene ad alium effectum poſſunt allegari.& licita eſt argumentatio,vt infrà dicam.Si verò rubrum contradicit uigro:tunc ſtatur nigro,quia rubrum venit ad declarationem nigri . Si verò latius loquitur rubrum :quàm nigrum tunc vnum ſuppletur per reliquum.& econuersò ,v notat dominus Bartolus . in præallegata [t] authentica ad hæc . Idem dic,ſi rubrum loquitur clarius & ſpecialius:quàm nigrum,quia tunc nigrum intellgi-
c ¶ Argumentatio à rubro . Adde iſtum in rubrica de ſagittarijs. & in capitulo ad audientiam.de rebus eccleſiæ non alienandis, gloſſa ſecunda , & ibi per iſtum in cap. vnico.de peregrinatio . & iſtum in capitulo illud.de præſumptioni. Imola in clementina prima. in tertia columna . in verſiculo , quid autem, ſi rubrum ſit generalius nigro.de electioni.dicam plenius in rubrica de conſtitutio poſt dominum meum.

¶ Adde tu,quæ poſui ſuprà in verbo.rubricas.& Abbas.conſilio ſexageſimoquarto.

d ¶ A rubro.vide latè dominum Iaſonem.in rubrica.de actio . in principio. Andræam Siculum in rubrica infrà de iudi.Modernio,in lege prima.ff.ſicertum petatur.

¶ Adde tamen,quòd verbum caſtè,prolatum à marito reſpectu perſonæ vxoris intelligitur de viduitate ſecundum Baldum in.l.à Deo nobis.iiij.columna.in verſicu.iuxta prædicta quæritur.C.de epiſcopis & clericis,& habetur per gloſſ.& docto.in authentica cui relictum.C.de indic.vidui.& per Angel.in authentica.de non eligen.ſecundo nuben.in.§.cum igitur.& per per Bartol.in authentica . hoc locum.C.ſi ſecundò nupſe.mulier . & per Bart.in.l.mulier.in.§.cùm proponeretur ,& ibi per Alexandrum qui multa allegat ff . ad Trebellianum.

¶ Ordo prioritatis & poſterioritatis. ¶ Adde,quòd regulariter,quod eſt prius in ordine ſcripturæ,præſumitur eſſe prius in tempore.ita notat domi.Bald. in l.prima.C. de impub.& alijs ſubſt. Idem in.l .aduerſus.C.de furtis.Gemini.in capitulo j.de cõſti . lib ſexto inferens firmam hanc regulam,quod in dubio eſt locus ordini verborum. quę poſuit dominus Bartolus in.l. Gallus Aquilius .§. quidam. ff. de liberis & poſthumis. Idem in lege hæredes. § . peto. ff. ad Trebellianum . & Felinus, in capitulo cum dilecta . columna tertia verſiculo ordo ſcripturæ quãdo. de reſcriptis. & ibi Deo dante, ampliabo . Eſt enim materia illius capituli.

tur ſe-

a ¶ Quod omnes fecerunt. dicam in.c.primo.de conſtitutio. in glo. in verbo ab omnibus.

b ¶ De modico: vide plenè in.d.c.ſi proponente.& in tract.meo de minimis vbi plura accumulaui pro & contrà.
¶ Adde tu, quæ ſcripſit Alexã. conſil. ciiij. vbi conſuluit: an ſtante ſtatuto, falſificans monetam comburatur: ſi aliquis cudit bagatinos, andebeat comburi, & concluditur, quòdnõ & multũ deuiat, & facit, quòd pro modica læſione non datur reſtitutio: & communiter teuetur. maxime per Speculat. in titu. de in integ. reſtit. §. ij. in verſi. & ſcias, & quæres dicatur modica: vide per eundem in titulo de furtis. verſicul. ſed quid ſi nautæ. & dicit Alex. conſi. lxv. quòd teſtis in modico contrarius non dicitur falſus. Bernar. de Landri.

SEB. SAPIA.

c ¶ Curandũ. Vide Deci. in. c. de appella. j. de appell. Iaſ. in. l. ſciendum in fi. col. iiij. ff. qui ſatiſ. cogan. Fely. in. c. quæ in eccleſiarum. col. xviij. verſiculo quarta declaratio. infrà de conſtitutio. & Bal. & Iaſ. in aut. qui rem. C. de ſacroſan. eccleſ. Iaſ. in. l. j. co. vj. ver. iiij limi. C. qui admit.

ZACHARIAS.

d ¶ Seu extrauagãtiũ. Adde, an ſnia lata contra extrauagantem ſit nulla: & hoc quãdo de illa poteſt probabiliter dubitari, nec fuit ſuperior conſultus. Cõclude breuiter poſt Bartol. in. l. cum prolatis. ff. de re iudicata nõ eſſe nullam. quã opi. tenuerũt Anto. de But. Cardi. & Imo. in. c. paſtoralis. & ibi Felyn. poſt eos. colum. ſecunda. Vltimò periſtum textum de fide inſtrumẽ. vbi dicit eſſe cõmunem opi. Domi. de ſancto Gemi. in. c. intãtum. co. pe. xxj. di. licet. d. Ab. in. c. paſtoralis tenuerit cõtrariũ. limitabis tũ, vt per Fel. ibi poſt, Bal. ibidem. in. d. l. leges ſacratiſsimæ. in. ij. q. C. de leg.

tur ſecundum rubrũ. vide glo. notabilẽ. in. l. j. C. de profeſ. qui in vrb. conſtã. lib xij. facit gl. in. c. cum monaſteriũ. de electiõe. ¶ Et aduerte, quòd rubricæ poſſunt allegari ad quatuor effectus. Primò diſpoſitiuè, ſicut allegatur nigrũ. & hoc procedit, qñ oratio eſt perfecta, & conſonans nigro: vt rubrica, vt eccleſiaſtica beneficia: &c. ¶ Secũdò allegatur ſecundum modum, quẽ inducit gloſ. in. c. ſuper gratia. præalleg. & in. c. bonæ. de confirma. vtili, vel inutili. videlicet, ex quo materia executorum tractatur ſub rubrica de offi. deleg. ergo executor habet delegatam. ¶ Tertiò allegatur, quãdo ex vna liga, vel vno capite eliciũtur variæ lecturæ: vt capiatur illa, quæ cõgruit rubro vt dicit gl. in præal. c. cum monaſterium. ¶ Quartò allegaſ ex ordine ipſarum rubricarum, ſicut allegat Ioan. in. c. j. de mut. peti. & dixi in. c. ex parte. de appel. & no. in. l. j. de confirma. tuto. ¶ † In gl. fi. ibi: *non fuerunt mortui in deſerto.* No gl. pro concordia teſtiũ dicentiũ, quòd omnes fecerũt[a] aliquid: vt non vitietur eorum dictũ, ſi pauci ex illis illud nõ egerũt. Et in eo, quod gl. tangit, an de modico:[b] ſit curandũ:[c] dic vt in. c. ſi proponẽte. de reſcriptis. Et quo ad principalẽ quæſtionem gl. breuiter põt dici, quòd vtendũ eſt Decretalibus huius cõpilationis in iudicijs & in ſcholis, ſecundũ ipſarũ intentum: quia ſi eſt priuilegiũ, debemus vti vt priuilegio. Si verò ius commune. & ſic clara eſt litera. ¶ In ea. glo. ff. ibi: *de fide inſtru. c. paſtoralis.* Ioan. And. dicit, ꝙ reſpectu Decretaliũ ſeu extrauagantiũ,[d] quę emanauerũt poſt hãc cõpilationẽ, tenendum eſt id, quod habetur in procœmio. vj. li. & qđ no. per glo. vnde ſecundũ do. Cardi. procedit dictũ glo. reſpectu eorũ, quæ emanauerãt ante compilationem. quod nõ procedit: quia omnes Decretales emanatæ ante hãc compilationem ſunt reſecatæ per iſtã: vt patet in fin. tex. vbi mãdat hanc cõpilationem tantũ obſeruandã. † Aliæ ergo Decretales in hac cõpilatione nõ inſertæ videtur reſecatæ, vel tãquã ſuperfluæ, vel tãquã contrariæ, & ſic non eſt licitum amplius aliquã ex illis allegare: vt diſponãt ſicut ante diſponebãt. ¶ Sed dic clarius, ꝙ aut quæritur extrauagãtibus editis ante hanc compilationem, & olim in illis habebat locum. C. paſtoralis. Nam illud emanauit ante illam cõpilationem: ſed hodiè ſunt reſecatæ: vt. §. dixi. Aut quęritur de intrauagantibus editis poſt hãc compilationem. & hodiè etiam ſunt reſecatæ per id, quod habetur in procœmio. vj. lib. Reſtat ergo neceſſario concludere, quòd. c. paſtoralis. habet locum duntaxat in decretalibus extrauagantitibus editis poſt compilationẽ. libr. vj. † ¶ Et aduerte ad vnũ, quod colligitur ex hoc text. iuncta glo. quòd probabiliter in iudicijs dubitari poteſt

a Fides quid eſt, & quomodo differat à ſpe.
b Articulus fidei quid ſit, & eius diffinitio, & quot ſint.
c Baptiſmus non eſt articulus Fidei: ſed ſacramentum.
d Implicitè & explicitè quid ſignificet.
e Hæreticus non dicitur ille, qui errat in articulis fidei: niſi pertinaciter ſuum errorem defendat: vide in numero. 7.
f Differentia inter clericos & laicos circa ſcientiã articulorum.

¶ Gloſſa continuat rubricam & fit continuatio ad oſtendendum ordinem in volumine ſeruatum. Debent enim conſtitutiones ſub congruis titulis collocari: vt notatur infrà in procœmio libri ſexti. &. C. de nouo Codice componendo. in prima conſtitutione. Poſſet & aliter continuari: ſed continuatio gloſſæ ſufficit. De materia rubricæ habetur viceſimatertia diſtinctione, qui Epiſcopus. vbi eſt pulcher textus cõtinens ſuper quo ſit examinandus Epiſcopus in eius promotione: & incidenter tractat de ſumma Trinitate. Item habetur de conſecratione. diſtinctione tertia. in capitulo finali. & diſtinctione vltima. in capit. penult. & vlti. reperitur. in. vj. & in cle. ¶ Et pro intellectu rubricæ in qua dicitur de ſum. Trinit. & fide catho. quæro, quare dixit de ſumma: & quare de catholica? Quo ad primum dicendum, quòd dicitur ad differentiam aliarum trinitatum, quæ non ſunt ſummæ: vt eſt trinitas in candela: vbi eſt ſplendor, ignis & calor. Non enim intendit hic tractare de tali trinitate: ſed de ſumma. ¶ Item ſecundò adijcit catholica: ad reſtitutionem verbi fidei. Nam fides ſecundum etymologiam vocabuli dicitur: quia per eam fit quod dictum eſt. Vnde vt reſtringeret hoc verbum: quia non intendit tractare de fide ſic generaliter ſumpta. adijcit catholica[f]. & catholica idem eſt, quod vniuerſalis. Nam græci catholicon vniuerſalem vocant, ſecundum Boetium de trini. hæc enim eſt fides vniuerſalis reſpectu diuerſarum regularum. & quia eius cultus per omnes mundi terminos emanauit, iuxta illud Pſalmorum: In omnem terram exiuit ſonus eorum &c. ¶ † In gloſſa prima ibi: *unde uidetur inferendum, quòd fides eſt ſpes.* Iſta gloſſa nititur impugnare diffinitionem Apoſtoli: tum, quia non eſt conuertibilis cum ſuo diffinito, quia fides eſt ſubſtantia ſperãdarum rerum &c. tamen fides non eſt ſpes. Itẽ, quia diffinitio Apoſtoli comprehendit tantùm futura. Sed doct. communiter ſaluant diffinitionem Apoſtoli, maximè per id, quod dicitur in ipſa diffinitio.

¶ Et fides poteſt etiam eſſe de demonſtrabilibus: vt per do. Card. in cle. j. in §. porro. de ſum. trini.

e ¶ Iure nulla. Adde, quando ſententia lata contra extrauagantem ſit ipſo iure nulla. vide Ro. conſi. cclx.

f ZACHARIAS. ¶ Catholica. id eſt, vniuerſalis, & vbiq; porrecta: vt. C. de ſumma Trini. & Fide catho. in rub. & ibi Gul. de cu. & doct. poſt eum. ita etiam expoſuit Azo in ſumma. eo. tit. §. item quid ſit. & Archi. & Gemi. in. c. fundamẽta. de ele. lib. vj.

de extrauag. & idem probat tex. in procœmio v. Et facit hoc multum pro Bar. in. l. cum prolatis. ff. de re iudicata. & pro communi modernorum ſententia in præallegato capitulo, paſtoralis: vt ſententia lata contra extrauagantes ſit ipſo iure nulla.[e] cuius contrarium tenui in dicto capitu. paſtoralis. & vide quod ibi dixi.

g ¶ Diffinitionẽ. vide Pau. ad Hebr. xj. & Tho. in. ſecunda ſecundę. q. j. & Scotum in. iij. libro ſententiarũ. diſtin. xxiij. q. vnica. vbi dicit, ꝙ eſt virtus intellectualis ſupernaturalis immediata, à Deo infuſa inclinans intellectũ viatoris in aſſenſum credibilium reuelatorum, vel in propoſitiones propriè Theolo. Vel dic, ꝙ fides eſt donũ Dei inſtruentis & mouentis hominẽ ad credendum ea, quæ non videmus. & vnde cauſetur fides, vide Tho. ſecunda ſecundæ. q. vj. quod cauſatur à Deo interius mouentem mentem per gratiam, quantum ad aſſenſum, qui eſt principalis actus fidei. vnde Apo. ad Ro. ſecũda gratia ſaluati eſtis p fidem. Et de materia fidei, vide Scotum in. iij. lib. ſententia. diſtinc. xiij. vſq; ad diſt. xxxij. incluſiuè. & quæ differẽtia ſit inter fidẽ ſpem & charitatem: per Tho. ij. ij. q. j. Ant. Franc.
¶ Adde, ꝙ fides eſt vna. cle. j. in. §. fi. & ibi Cardi. de exceſ. Præla. & in cle. prima. de ſumma tri. & fid. ca. & de cõſ. di. j. i prin.
¶ Et adde, ꝙ fidei vnicæ eſt caput ipſe Chriſtus: vt in. c. j. in fi. de ſac. vnc. & in. c. veniẽs de ẽpsby. nõ bapti.
¶ Et fides dicit eẽ formata & infor. mis ſecũdũ. d. Car in. d. cle. j. in. §. ad hoc i pri. de ſũ. tr.
¶ Et quot ſint arti. fidei. habetur ẽt per Hoſti. in. c. j. de ſum. tri.

De ſumma Trinitate & Fide catholica. *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 *Fides quid eſt, & quomodo differat à ſpe.*
2 *Articulus fidei quid ſit, & eius diffinitio, & quot ſint.*
3 *Baptiſmus non eſt articulus Fidei: ſed ſacramentum.*
4 *Implicitè & explicitè quid ſignificet.*
5 *Hæreticus non dicitur ille, qui errat in articulis fidei: niſi pertinaciter ſuum errorem defendat: vide in numero. 7.*
6 *Differentia inter clericos & laicos circa ſcientiã articulorum.*

¶ Gloſſa continuat rubricam & fit continuatio ad oſtendendum ordinem in volumine ſeruatum. Debent enim conſtitutiones ſub congruis titulis collocari: vt notatur infrà in procœmio libri ſexti. &. C. de nouo Codice componendo. in prima conſtitutione. Poſſet & aliter continuari: ſed continuatio gloſſæ ſufficit. De materia rubricæ habetur viceſimatertia diſtinctione, qui Epiſcopus. vbi eſt pulcher textus cõtinens ſuper quo ſit examinandus Epiſcopus in eius promotione: & incidenter tractat de ſumma Trinitate. Item habetur de conſecratione. diſtinctione tertia. in capitulo finali. & diſtinctione vltima. in capit. penult. & vlti. reperitur. in. vj. & in cle. ¶ Et pro intellectu rubricæ in qua dicitur de ſum. Trinit. & fide catho. quæro, quare dixit de ſumma: & quare de catholica? Quo ad primum dicendum, quòd dicitur ad differentiam aliarum trinitatum, quæ non ſunt ſummæ: vt eſt trinitas in candela: vbi eſt ſplendor, ignis & calor. Non enim intendit hic tractare de tali trinitate: ſed de ſumma. ¶ Item ſecundò adijcit catholica: ad reſtitutionem verbi fidei. Nam fides ſecundum etymologiam vocabuli dicitur: quia per eam fit quod dictum eſt. Vnde vt reſtringeret hoc verbum: quia non intendit tractare de fide ſic generaliter ſumpta. adijcit catholica[f]. & catholica idem eſt, quod vniuerſalis. Nam græci catholicon vniuerſalem vocant, ſecundum Boetium de trini. hæc enim eſt fides vniuerſalis reſpectu diuerſarum regularum. & quia eius cultus per omnes mundi terminos emanauit, iuxta illud Pſalmorum: In omnem terram exiuit ſonus eorum &c. ¶ † In gloſſa prima ibi: *unde uidetur inferendum, quòd fides eſt ſpes.* Iſta gloſſa nititur impugnare diffinitionem Apoſtoli: tum, quia non eſt conuertibilis cum ſuo diffinito, quia fides eſt ſubſtantia ſperãdarum rerum &c. tamen fides non eſt ſpes. Itẽ, quia diffinitio Apoſtoli comprehendit tantùm futura. Sed doct. communiter ſaluant diffinitionem Apoſtoli, maximè per id, quod dicitur in ipſa diffinitio.

¶ Et fides poteſt etiam eſſe de demonſtrabilibus: vt per do. Card. in cle. j. in §. porro. de ſum. trini.

a ¶ Diſtinctione xxiiij. vide eundē di. xxvij. vel ſecūdum Angelum ſpes eſt virtus, qua quis ſe ad id, quod credit peruenturū p̄ſumit.

b ¶ Etiam Demones. Adde Tho. ſecunda ſecundæ. q. v. ar. ij. & in quolibet. xviij. artic. iij. ad ſecundum argumētum. & per eundem in tertio ſententiarum. diſtin. xxiij. q. iij. & Scotum ſecundo lib. ſenten. di. viij. queſtione vnica. in ſolu. primi argumenti.

ZACHARIAS.

c ¶ Fidē etiam informem. Adde. d. Car. in cle. j. §. ad hæc. in prin. eodē titu. vbi ponit fidem bimembrē. formem ſcilicet, & informem. Et quia viſus eſt ſuprà ſentire fidem eſſe de non apparentibus: dic, q̄ etiam de demonſtrabilibus, dicit fides: vt not. idem Cardina. in alleg. cle. j. ver. porro. eodem tit. §. de ſum. Tri. & Fide ca. & ibi multa, quę de fide poſſent peti, tractat.

d ¶ Quot ſunt articuli fidei. Vide Tho. ſecūda. ij. q. j. articu. viij. per totum & Scho. in. iij. ſent. di. xiij. vſque ad diſ. xxxij.

ZACHARIAS.

e ¶ Non eſt articulus: ſed ſacramentū. Adde, q̄ baptiſmus eſt in tantum ſacramentū neceſſitatis, vt ſine illo q̄s nō poſsit ſaluari: vt no. ſingu. do. Fel. in. d. c. quæ in eccleſiarū. nu. 18. col. vij. verſi. idem in irregularitate. & quod ibi not. in addi. de conſti. Et an baptiſmus tollat pœnā tp̄alem: q̄a de ſpūali nullū eſt dubiū: vide in c. firmiter. ver. vna verò. nu. 3. in addi. men: quæ incipit: adeò quòd etiam pœna dimittitur. in iſto tit.

argu. non apparentium. &c. quæ verba poſſunt ſe habere ad præterita, præſentia, & futura. Nō ob. quod in ipſa diffinitione p̄cedit: dū dicitur, q̄ eſt ſubſiſtē tia ſperandarū rerum. &c. quia ſic exponitur: fides eſt ſubſiſtentia. i. fundamentum, ſeu firma ſubſiſtentia ſperandarum rerum: quia facit ſubſiſtere in nobis res ſperandas in præſenti per ſpem: in futuro per rem. Vnde non comprehendit ſimpliciter futura: ſed res ſperandas, id eſt illas res, per quas ſperare debemus. Et hoc poteſt referri tam ad præſentia, quàm ad præterita & futura. Dum poſteà dicit, argumentum nō apparentium. ideò ſic dicit: quia cum volumus aliquid probare, dicimus: Abraham ſic dicit: Chriſtus ſic dixit &c. & ex his ſumimus argumentum, id eſt probationem non apparentium. Et de hoc per magiſtrum ſententiarum. libro tertio. diſtinctione viceſimaquarta.[a] qui multipliciter diffinit ſpem: & dicit, quòd ſpes eſt virtus, qua ſpiritualia & æterna bona ſperantur. id eſt, cum fiducia expectantur: & conuenit ſpes cum fide: quia eſt de inuiſibilibus, ſicut & fides. Nam quis non ſperat ea, quæ videt. ſed differūt ſpes & fides: quia ſpes eſt tantùm de futuris: fides autem habet ſe ad omne tempus: vt in gloſſa. Item fides eſt bonarum & malarum rerum. Nam ex fide damnatio & vita æterna creduntur. Spes verò eſt tantùm bonarum rerum: quia nemo ſperat, ſeu deſyderat ſibi mala. Item fides eſt ſuarum & aliarum rerum. nam ex fide homo credit ſe ſempiternum, & Angelos ſempiternos. Spes verò eſt ſuarum rerum, & ad ſe pertinentium: quia quis tantùm ſperat, ſeu deſyderat ea, quę ſunt ad ſui cōmodū: vt eſt vita æterna. Et ex prędictis habes defenſatā diffinitionē Apoſtoli, & quid ſit ſpes & qd fides: & in quo conueniunt: & in quo differunt. ¶ In eadem gloſſa ibi: *& etiam Demones.* [b] vult ergo gloſſa, quòd Demones habent illam informem: quia non habent illam informatam charitate: & hanc fidem dicit gloſſ. habere prauos & infideles homines. Iacobus de Albergo. refert magiſtrum ſententiarum & alios Theologos tenere Demones non habere fidem, etiam informem[c]: quia fides poteſt habitare in prauo illum in bonum inducendo: quod non eſt in Demone: quia non poteſt amplius illum trahere ad bonum. Item fides informis prout eſt fides, ſapit naturam fidei informatæ. & ſic fides etiam informis eſt voluntaria certitudo: vt dicitur in diffinitione gloſſæ. Vnde licet praui homines voluntariè credant: Demon tamen credit: quia eius credere eſt contremiſcere. Nā deliberato velle, nō vellet demō Deū eſſe: nec articulos fidei eſſe. & ſic in eo fides non cadit. Dominus Cardinalis nititur ſaluare dictum gloſſæ dicens, Demonem habere omnino fidem informem: ſed praui homines habent informem: ſed non omnino. Nam Demon credit ſine aliqua inclinatione: ſed praui homines cum aliqua inclinatione. Puto primum dictū verius: quia vt ſuprà dictum eſt, in fide requiritur voluntas, in credente: & hanc voluntatem Demon nullo modo habet. vide tamen per magiſtrum ſententiarum in loco prælegato. ¶ In eadem gloſſa ibi: *fides noſtra eadem eſt in ſubſtantia.* Aduerte, quòd ſecundum Iacobum gloſſa contradicit ſibi ipſi, nam hîc in principio dicit vnam eſſe fidem numero. & tamen infrà dicit, quòd diſtat fides noſtra & antiquorum in qualitate, & in eo, quod dicit, diſtant, in plurali numero: apertè innuit plures eſſe fides numero: & ideò elegantius dixiſſet, quòd in fide noſtra & antiquorum diuerſitas notari non poteſt: cùm in ſe non differant. Sed notatur diuerſitas in modo credendi. & quod vnica ſit fides noſtra & antiquorum, habetur in capitulo primo. eodem titulo. in clementina. Et inſtat hic Ioannes Andræas in expoſitione huius verſiculi Oſanna: & refert Auguſtinum tenere, quòd eſt vox obſecrationis: mentis affectum magis exprimens, quàm rem aliquam deſignans: ſicut apud latinos heu: eſt vox dolentis. & Papæ, admirantis. iſta enim ſcribi non poſſunt. Et ideò Hieronymus & Augu. dicunt, quòd verbum Oſanna, non potuit transferri in latinum. Quidam exponunt, ſeu interpretantur, Oſanna, id eſt gloria: alij redemptor: alij ſaluifica. quæ conueniunt Deo, qui ſaluauit totum mundum. Alij, quòd idem eſt dicere, quod ſaluum me fac obſecro: ab oſi, quod eſt ſaluifica. & anna, quod eſt interiectio obſecrantis: ideò ſecundum Ioannem Andræam debet dici, oſi anna, ſed vocabulum corruptè profertur. ¶ In eadem gloſſa ibi: *principales autem articuli fidei.* In hac particula gloſſæ principaliter duo ſunt examinanda. Primò quot ſunt articuli fidei[d]. Secundò, quia gloſſa dicit, quòd clerici tenentur illos ſcire explicitè & laici implicitè. Quid eſt ſcire implicitè, & quid explicitè. †Et primò pro intellectu præmitte, quòd articulus ſecundum Richardum de ſancto vict. eſt indiuidualis veritas ſupra rationem nos arctans ad credendum. Exemplum in illo articulo conceptus, ſeu incarnatus. Nam quòd homo fuerit conceptus ſine ſemine, eſt ſupra omnem rationem: & nihilominus hoc credere debemus. Et quo ad principalem quæſtionem: videlicet quot ſunt articuli fidei: gloſſ. hîc dicit, quòd ſunt ſeptem, quos enumerat. Et aduerte, quòd ponit incarnationem & natiuitatem pro vno articulo. quod non placet doct. quia ſunt diuerſi articuli: quia quilibet eorum arctat nos ſupra rationem ad credendum. de incarnatione. ſuprà dixi. De natiuitate patet, quia eſt ſupra rationem quòd virgo pariat: & quòd poſt partum remaneat virgo. †Item, quia in eo quod gloſſ. dicit baptiſmum eſſe articulum fidei: non bene dicit ſecundum doctores, & bene: quia baptiſmus non eſt articulus: ſed ſacramentum[e], vt hic, & in. §. ſacramentum. & ſic remanent ſeptem articuli tollendo baptiſmum, & diuidēdo primum articulum in duos. Et aduerte, quòd iſti articuli enumerati in gloſſa, concernunt humanitatem: alij verò dicunt, vt refert gloſſa, quòd ſunt duodecim, & hoc reſpectu cauſæ efficientis, quia duodecim fuerunt Apoſtoli componentes ſymbolum: & quilibet appoſuit partem ſuam. Theologi communiter tenent et refert Ioannes Andræas, quòd ſunt quatuordecim tenentes hoc ex parte materiæ, quorum ſeptem concernunt diuinitatem: ſeptem humanitatem. Ad hoc adducit illud Ioannis decimoſeptimo, Hæc eſt vita æterna, vt cognoſcant te ſolum Deum & Ieſum Chriſtum, quem miſiſti &c. Et ſic patet, quòd in credibilibus & in articulis debent eſſe iſta duo occultum Deitatis, & myſterium humanitatis. De reliquis ſeptem concernentibus humanitatē, habes hic in gl. In alijs. vij. cōcernētibus diuinitatem, primus concernit diuinam eſſentiam: dum dicitur in ſingulari: Credo in Deum. in hoc enim debemus cognoſcere diuinam eſſentiam, & vnicam ſubſtantiam. Tres verò ſequentes reſpiciunt perſonas ipſius trinitatis: dum dicitur: Credo in Deum patrem: item & in filium: item & in ſpiritum ſanctum. Reliqui verò tres concernunt operationes ipſius trinitatis: quarū prima conſiſtit in collatione naturæ, id eſt, in prima creatione. dum dicitur: Creatorem cæli & terræ. Secunda conſiſtit in collatione gratiæ: dum dicitur: Catholicam ſanctorum communionem, remiſsionem peccatorum. Tertia conſiſtit in collatione gloriæ: dum in fine dicitur: Carnis reſurrectionem & vitam æternam. Et ex his iuncti is illis enumeratis in gloſſa habentur quatuordecim articuli, ſeptem concernentes diuinitatem, & ſeptem humanitatē. Dicentes verò ſunt ſeptem articuli, dicunt quòd articuli concernentes perſonas trinitatis, non ſunt tres: ſed quod faciunt vnum articulum: vt credo in patrem & filium, & ſpiritum ſanctum: & ſic remanent duodecim: ſex concernentes diuinitatem. & ſex humanitatem. & dicunt quòd incarnatio & natiuitas faciunt vnum articulum: & ſic faciunt ſex. quod non procedit ſecundū rationem ſupradictā. Itē, vt numerus ſit completus, diuidunt articulum collationis gloriæ: vt carnis reſurrectionem, & vitā æternā, ſed præcedens opinio videtur verior, & magis euacuat myſteriū fidei. ¶ †Circa ſecundū principaliter examinādū. ſ. qd eſt ſcire explicitè:

¶ Ad iſtā mater. de baptiſmo dicas, q̄ abſq; dubio eſt ianua oīm ſacramentorū: & ē fundamentū fidei vt in. c. veniēs. de presby. nō bapti. ¶ Et adde, q̄ fundamētū fidei principale eſt ipſe Chriſtus: vt per do. Car. in cle. j. in j. q. de ſum. trinit. Imò dicitur ipſe Chriſtus eſſe caput ipſius fidei: vt in. c. j. de ſa. vn. ¶ Et adde, q̄ tale ſacramentū poteſt conferri etiā in articulo mortis: vt in. c. ſanctū. de conſe. di. iiij. & eſt no. gl. in. c. ànobis. el. ij. in verbo relaxatum. de ſenten. exc. q̄ etiam ideò verū eſt: vt eo caſu poſsit à laico, etiā ſi ſit fœmina, ſi deſit ſacerdos, conferri: vt in. d. ca. ſanctum. xxx. q. j. in. c. ad limina. & in. c. qd quidā. j. q. j. &. xxx. q. iij. in. c. ſup quibus. aliàs autē non poſſet cōferri à fœmina: vt in c. mulier. de cōſe. di. iiij. Pōt etiam conferri abſente ſacerdote à Diacono extra caſum neceſsitatis: vt plenè p̄ do. Cardi. in clem. j. de baptiſ. ¶ Et adde, q̄ talis baptizatus in articulo mortis, non poteſt ꝓmoueri ad ordines: vt in. c. ſi quis ęgritudine. lxxvij. diſtinctio. Baptiſmus etiā liberat Iudæum à patria potestate: vt eſt glo. in c. Iudæorū. xxv. iij. q. j. & no. in. c. iudæi, deinde. & talis Iudę⁹ baptizatus non perdit ſucceſsionē patris Iudæi: vt p̄ glo. in d. c. Iudæorū. & in. d. ca. Iudæi. de Iudæ. & p̄ baptiſmū delēt oīa peccata mortalia: vt p̄ do Car. in cl. j. i. §. hîc eſt. de re. & vene ſan. & i. cl. fi. §. j. de pœnis. & no ta. in cap. ſine pœ

nit. de conſe. di. iiij. & licet liberet à pœna ſpirituali: non tamen liberat reũ criminis à pœna temporali: nec tollit accuſationẽ: vt per gl. & doc. de diuor. & in. c. nec quenquã. de conſe. di. iij. & in. c. deinde. ad fi. xxvj. diſt.

a ¶ Explicitè. Adde Tho. ij. ij. q. j. & Sco. in. iij. lib. ſenten. diſt. xxv.

b SEB. SAPIA. ¶ Hæretici. Vide Bar. Vero. in cau. clv. bonum & vti le. repetita in cau. clxxxiiij. & Iaſ. in rub. C. de ſum. tri. vbi Bald. not. hoc dictũ, q̃ad defendendũ ruſticos & idiotas perſonas, qui ſæpè impetuntur ab inquiſitoribus hæreticæ prauitatis.

c ¶ Epiſcopi verò. Vide text. & ibi Inn. & doct. in. c. cũ cunctis. de ele.

ZACHARIAS. ¶ Adde vtrũ illiteratus ex Roma ni Pontificis diſpenſatione poſſit eſſe Epiſcop⁹. vide do. Fely. qui ſimul de hac, q. decidit, q̃ ſic: in. c. ſi quando. nu. j. col. x. in fi. ver. dũ gl. vbi etiam de hac literatura diſpenſet. & de Ro. Põtifice, an propter defectum literaturæ poſſit deponi ver. nihilominus. glo. col. ſequenti.

ZACHARIAS.

d ¶ Pertinaciter nõ defendit ſuum errorẽ. Adde quæ no. in addit. meis. ad Panor. in. c. da mnamus. nu. 50. in addi. quæ incipit, defendentem opi. reprobatam. vbi latè examinatan & quando, & q̃pter quæ ſit dicẽdus, aut cenſendus q̃s hæreticus. Cui potes addere e nota. per Fel. poſt Hoſt. in. c. vergẽtis. col. fi. ver. not. caſum. & in. c. iij. in prin. de hæret.

plicitè[a]: & quid implicitè: eſt dicendum ſecundum doct. q̃ explicitè eſt ſcire explicare articulos fidei, diſtinguere & defendere. Implicitè verò eſt credere ſecundum quod eccleſia credit: ita, q̃ ſuam fidem ſubmittit fidei eccleſiæ. † Et intantum valet hæc fides laicis, quòd ſi ratione naturalis motus credant patrem maiorem filio, vel aliter errent: nõ propter hoc ſunt hæretici[b]: quia non eſt illa fides eorum: ſed fides eccleſiæ cui ſe ſubmittit. Et hoc verum dummodo pertinaciter non defendant errorem ſuum. Ad hoc. c. damnamus. j. eodem. in fi. & c. hæc eſt fides. xxiiij. qõ. j. ¶ † Et aduerte ſecundum Innocen. quia ſecundum diuerſitatem hominum, quædam datur menſura credendi & ſciendi. Nam laici adulti debent credere vnum eſſe Deum remuneratorem omnium, & credere articulos fidei implicitè. Hanc menſuram debent excedere clerici habentes curam animarum. Debent enim ſcire articulos fidei explicitè. xxxviij. diſtinct. c. j. & ij. Epiſcopi verò[c] debent plus ſcire, vt omni poſcenti reddãt rationem. xxxv. di. c. qui eccleſiaſti. §. ecce. xxxviij. diſt. c. omnes pſallentes. etiam delibe rato conſilio, ſi oportuerit & habito conſilio cum ſapientibus. Clericis verò inferioribus, qui non habẽt expenſas, vt poſſint intendere ſtudio, & habere magiſtros, ſed proprijs manibus ſibi victum quærunt: videtur ſufficere ſecundum Inn. ſi credant implicitè ſicut & laici. Debent tamen aliquid plus ſcire de ſacramento altaris, in quo quotidie verſantur. Sed ſi habent expenſas: tunc peccant, ſi non inſtant vt plus ſciant, quàm laici. Vnde ſacerdos in foro pœnitentię debet perſcrutari, quare non profecerunt in cognitione fidei, an propter groſſitatem ingenij: an propter defectionem expenſarum: an quia prętulerunt cognitioni alia bona opera: puta, quia intendebant pauperibus. Nam licet ob hanc cauſam impunè prętere hanc cognitionem fidei. Itẽ ſcientiam iuris poſſunt præferre cognitioni fidei, ſi addiſcant: vt defendant pauperes in iudicio: quia hoc eſt pietatis opus. Non tamen debent ita illam proferre, quominus q̃ ficiant etiam in cognitione fidei modo prędicto. Laicos verò habentes talentũ ingenij: non putat Innoc. peccare, niſi inſiſtunt cognitioni fidei: quia ad hoc nõverſatur eorũ profeſsio. Satis enim eſt, q̃ talẽtum ingenij non abſcondunt in terra. Et prædicta procedunt quo ad peccatum incurrendũ †: ſed quo ad hoc, vt quis iudicetur hæreticus, non videtur differentia: quia clericus etiam literatus errans in articulis fidei, non eſt hæreticus, ſi pertinaciter non defendit ſuum errorẽ[e]: maximè ſi credit eccleſiã ſic tenere: vt in q̃. alle. c. dãnamus. & c. hæc eſt fides. præal. quod nota.

1 2 7

SVMMARIVM.

Poſitionibus reſpondetur per verbum credo.

Doctor qui promiſit legere ſcholaribus: an poßit alium æquè idoneum ſubſtituere? quod recipit diſtinctionem.

CAP. I.

FIrmiter. Nõ ſolet ſummari: ſed q̃ ſumma diuidit in duas p̃tes principales. ſecũda ibi: *vna verò*. Primò tractat de ſumma Tri. & eius opibus de fi. catho. & articulis fidei. Secũda p̃s principalis tractat de ſacramẽtis. Et primò de ſacro Euchariſt. inferẽs de ſacro ordinis. Secũdò de ſacro baptiſmi: ibi: *ſacramẽtũ*. Tertiò de ſacro pœnitẽtię ibi: *& ſi poſt*. Quartò de ſacram. ẽto cõiugij: ibi: *non ſo*

e ¶ Sine plica. & ibi: ſed ſimpliciter. Adde Ro. & doct. in. l. j. §. ſi quis ſimpliciter. in. j. colum. ff. de verbo. obliga. vbi allegat iſtũ text. & Bald. in. l. j. C. de ædil. act. & Bar. in. l. de ætate. §. quod autẽ. &. §. nihil. ff. de inter. ac. & in. l. j. §. ſi accuſationẽ. ff. ad Turp. Bal. in. l. manifeſtiſsimi. C. de fur. & in. l. Gallus §. j. ff. de lib. & poſthu. & in. l. fina. C. de dotis promiſ. & in. l. iubemus. C. de appel. & in. c. ſuper literis. de reſcrip. & in. l. inteſtato. C. de ſuis & legi. p Bal. & doc. & Car. in. c. prætereà. poſt gloſſ. in verſi. ſi implicit. ter. poſt glo. per iſtum poſt Butri. in. c. ex parte. el. j. de offi. deleg. per Bar. ĩ. l. bona fides. in prin. ff. depoſi. & in. l. ædẽ. C. locati. ĩ. iij. coi. & in l. j. in prin. p illum tex. ff. de vulg. & pupli. per Imol. i cle. ſæpe. de ver. ſig. in ver. ſimpriciter poſt gl. piſtũ poſt Bu. in. c. dilecti. in. ij. co. de in. p Bu. in. c. ex pte. j. de of. del. p glo. in. c. ei cui. de præbẽ. in. vj. per gl. in verſicu. ſimpliciter. in capitulo is, qui. de electionibus. lib. vj. & hoc eſt vtile propter ſtatuta, quæ dicũt vt poſitionibus reſpondeatur ſimpliciter & ad cõmiſsiones reſcriptorum dicentes: procedas ſimpliciter ſecũdù Mo. hic. Quibus adde ge. de Are. inſt. de iuſt. & iu. §. his ita q;. capit. ſcriptura in verbo ſimpliciter. de conſe. di. ij. & Gemi. in c. j. ĩ. ij. co. ver. q̃ro, quare vltimo caſu. de poſt. præla. li. vj. & ĩ. c. pe. ĩ verſi. q̃ro, q̃ dicaẽ, p rrator cõſtitutus ſimplr. de procu. e. li. c. cum contingat. in ver. ſimpliciter. de of. del. & ibi do. c. poſtulaſti. in verſic. ſimpliciter deponente. de homi. & ibi per. d. meũ & Bar & gloſſ. eſt nota. iiij. q. iij. in teſt lib. conſyderandum in verſicu. ſimpliciter. & gloſſa exponit ibi, id eſt, ſine adiectione, vel obſcur. & ibi Archidaconus exponit. i. ſine plica. & c. ſicut. in ver. ſimpliciter. & de pla

lùm. ¶ Caſus literalis. Not. q̃ poſt ſymbolũ Apoſtolorum, quòd dicitur, Credo in Deũ. quatuor concilia prodita fuerunt olim à ſanctis patribus de ſumma Trinitate & Fide catholica, contra quoſdam hæreticos: de quib⁹ quatuor concilijs legitur. xv. diſ. c. j. in quibus condemnati ſunt quidam hæretici, qui de Fide catholica & ſumma Trinitate perperam ſentiebant. & de hac Fide catholica legitur. xxiij. diſt. c. ij. Eſt & aliud ſymbolum maius, quod cantatur in miſſa, in Nicena ſynodo factum, propter Græcos, qui non credebant, q̃ ſpiritusſanctus procedat ab vtroq̃. Poſt illud aliud ſymbolum Athanaſij, ſecutum eſt, ſcilicet: Quęcunq̃ vult iſtud cõcilium poſſet appellari quartum ſymbolum, in quo id, quod de Fide catholi. & ſumma Trinitate in prædictis cõcilijs & ſymbolis continetur, confirmatur, & repetitur. Vt ergo intelligas melius caſum: diuide in quinq̃ partes, ſecundum quod ſunt ſignatæ. In prima dicitur, quòd firmiter credere debemus & ſimpliciter confiteri, quòd vnus ſolus eſt verus Deus æternus, immenſus, & incommutabilis, omnipotens, & ineffabilis: ſcilicet pater & filius & ſpiritusſanctus: tres perſonæ ſed vna eſſentia ſimplex omnino. Pater à nullo: filius à patre: ſpiritusſanctus ab vtroq̃ procedens abſq̃ initio ſemper & fine ſine: creator omnium viſibilium & inuiſibilium, ſpiritualium & corporalium. qui ab initio temporis vtranq̃ de nihilo condidit creaturam ſpiritualem & corporalem: angelicam videlicet, & mũdanam. & poſtmodum humanam quaſi communem ex corpore & ſpiritu conſtitutam. Diabolus enim & alij Demones à Deo creati ſunt boni, ſed ipſi per ſe facti ſunt mali: homo verò peccauit per Diaboli ſuggeſtionem. In ſecunda parte ibi: *hæc ſancta*. dicitur: q̃ hæc ſancta Trinitas, de qua præmiſſum eſt iuxta ordinatiſſimam diſpoſitionem temporum per Moyſen & prophetas, & alios famulos ſuos, humano generi doctrinam tribuit ſalutarem: & tandẽ vnigenitus Dei filius à tota Trinitate communiter incarnatus ex maria virgine ſpiritus ſancti cooperatione conceptus, verus homo factus ex anima rationali & humana carne cõpoſitus, vna perſona in duabus naturis viam vitæ demonſtrans ſecundum diuinitatem immortalis: ſecundum humanitatem paſsibilis & mortalis, ſubijciendo quinque articulos fidei in perſona ipſius domini, redditurus in fine ſeculi tam reprobis: quàm electis ſecundũ merita ſua. Ber. ¶ No. primò, qualis debet eſſe fides: debet enim eſſa firma. Eſt enim firmitas animi conſtantia: quia apprehenſione ita quis in hæret: vt aliquo impulſu ab eo euelli non poſsit. Vnde non eſt vera fides, vbi eſt dubitatio: ſed debet eſſet homo conſtans & firmus in credendo. Nam dubius in fide iudicatur infidelis: vt in capitulo primo. de hæreti. Item debet eſſe ſimplex: quia debet quis credere ſine plica[e]. non autem aliquid adderede ſuo, vel diſtinguere, ſed ſimpliciter credere: vt

no.de accuſatio.c.j.in verſic.ſimpliciter.de ſcru.c.accedens. in verſiculo de ſimplici.& ibi dominus meus Barba.de crimine falſi. Barto.in extrauagan, ad reprimendum.in ver.ſummariê. per dominum meum Barba.in cap.ex tuarum.in verſicu.ſimplicitate.de ſortilegijs. ¶ Et quot modis accipiatur ſimpliciter.vide per Ioan. de Imo.in.d.l.j.§. ſi quis ſimpliciter.Nam aliqñ exponitur. i. ſine malitia:vt in dicta l.j.C.de ædil. act. Alibi ponitur: id eſt ſine diſtinctione. Aliquando ponitur, id eſt nullo addito. Aliqñ id eſt,credibiliter,& verè. Interdum exponitur:id eſt ſine rigoriosa ſubtilitate:vt in.d.c.dilecti.de iudi. Interdum:id eſt non contra propoſitum:nec extra poſitiones,ſecundum Bald.in.l.fi.C.de do.promi.& docto.in.l ſi cui §.j.ff.de lega.j. Interdum ſimpliciter,id eſt ad literam,ſecundum Bald.in.d. l.inteſtato. Et an dicatur reſpondere ſimpliciter,qui confitetur factum, & negat qualitatem:vide Baldum in.l.contra negantem,in ſecunda columna, in verſicu.quæro nunquid.C.ad legem Aquiliam. & vide Baldum in.l. ea quæ.C.de condi.indeb.in.xj.qõ. ¶ Simpliciter non reſpondet, qui dicit ſe habuiſſe rem,ſed reſtituiſſe. Barto.in.d.l.j.§. ſi quis ſimpliciter.ad finem.& ibi Alexan. ¶ Simpliciter reſpondere an dicatur, qui dicit ſe feciſſe ad ſui defenſionem:vide Baldum in.l.iubemus.C.de appellationibus.& in dicta.l, l.prima.in prima columna.in ſecundo notabili.de ædili.actio.& in dicta. l. ea quæ.in vndecima quæſtione.& doctores in dicto. §. ſi quis ſimpliciter. ¶ Simpliciter,refertur ad vnam vicem tantùm. Specula.de arbi.§.excipitur, in verſiculo.ſed quid ſi fuerit.& vide Baldum in.l.cum falſum.ff. de acquirenda hæreditate. ¶ Et qui dicantur ſimpliciter reſpondere,notat gloſſa in dicto capitulo primo.de ſcru.& Iacobus Butriga.in.l.tertia.C. de iuramento calumniæ.& in dicta.l.contra negantem.& in.l.in teſtamento.C.vt in poſſeſſionem legatorum.& Bartol.in quæſtione per eum diſputata,quæ incipit:Communiter per Italiam ſunt ſtatuta.vide etiam Bartolum de verbis, ſimpliciter & de plano.in.l.prima.ff.de teſtamen.mili.& in.l.neq;.§.deportati.ff.eo.titu.& vide Bar.in.l.coiri.ff.pro ſocio.vbi exponit ſimpliciter: id eſt ſine diſtinctione.

¶ Adde tu limitando,quòd poſitionibus ſit reſpondendum ſimpliciter: ꝙ illud eſt verum, niſi iudex ex cauſa admitteret reſponſionem duplicem, quod facere poteſt:vt voluit Bal.in.l. iuſiurandum & ad pecunias. §. non ſemper.ff.de iureiuran.& in.l.prima.in principio.ff.de ædilitio edicto.Cauſa poteſt eſſe:quia reſpondendo ſimpliciter quis caderet in captionem,vel quia reſpondens ſit ruſticus,vel idiota.Nam his caſibus non admittitur reſponſio ſimplex.ita voluit Alexander in.l.prima.ff. de vulgari & pupillari.

¶ Et an ſtante ſtatuto,ꝙ reſpondens poſitioni debeat reſpondere per verbum credit,vel non credit:an ſufficiat quòd reſpondeat per æquipollens.vide Pau. de Caſt.conſilio centeſimoquarto. in ſecundò impreſsis in nouis. ¶ Et quæ requirantur ad hoc,vt poſitio habeatur pro confeſſata.vide Ang. conſi.clvij.Ber.

Anto.Franciſcus. ¶ Et adde,quòd hoc verbũ ſimpliciter remouet omnem ſubtilitatem,& reijcit omnem difficultatem,& aufert omnem duplicitatẽ, & omnem doloſam machinationem:vt plenè per Bar.in extrauagan.ad reprimendum.in verbo ſummariè,& per Angelũ in allega.§.ſi quis ſimpliciter.vbi dicit,quòd intelligatur remotus omnis rigor ordinis iudiciarij. ¶ Et dixi etiam Bald.in.l.fina.C.de do.promiſ.& in.l.ſi cui.in.§.primo.ff.de leg. primo.quòd verbum ſimpliciter,intelligitur non extra propoſitum. ¶ Et vtrum,qui ex forma ſtatuti tenetur reſpondere poſitioni ſimpliciter,dicatur reſpondere ſimpliciter,ſi dicit ſe habuiſſe rem:ſed reſtituiſſe,vel hominem occidiſſe. ſed id feciſſe ad ſuam defenſionem. vidẽ Baldum qui dicit, ꝙ non,in.l.iubemus.C.de appel.qui tamen dixit contrarium in.l.j.in. j. col. C.de ædi.act.hic alle.vbi etiã dicit,ꝙ iudex poteſt illũ ſic reſpondentẽ compellere,vt ſpecificet modum defenſionis.quod etiam voluit ipſe Bal.in.l.ea quæ.in.xj. q.C.de condi.inde.Et plus dicit in.d.l.j.de ædil.act.ꝙ iudex poteſt permittere, ꝙ quis reſpõdeat cum modificatione,& cũ adiectione, qñ videt calumniam partis ponentis,vel interrogantis. Pro quo facit,quia iudex non debet permittere,ꝙ ſimplices homines decipiantur:vt per.d.Car. per illum tex.in cle.ij.in prin.& in. j.opp.de pœ.& remiſ. ¶ Et adde,ꝙ in dubio in ruſtico,muliere,& minore præſumatur ſimplicitas: vt per Baldũ in rubrica.C.de rerum permutatione.in verſi.item quæritur donatio. Tamẽ talis ſimplicitas excuſat iſtos,in his,quæ ſunt iuris naturalis:vt per Specula torem in titu.de poſitionibus.§.xj.verſiculo,ſed nunquid.& per domi.Card i.in.d.cle.ij.

a ¶ Firmiter credit. Adde, ꝙ licet verbũ credo, ſimpliciter prolatum in atteſtationibus non affirmet.l.teſtium.& ibi glo.& docto.C.de teſtibus.& per docto.in.c.quoties. eodem tit.illud eſt verũ, niſi addatur verbum firmiter, ſecundum Bald.in.l.j.in lectu.antiqua.C.de fal.cau.adiect.lega. Et Lanfran, in.c.quoniam contra.in ver. confeſsiones.de proba.& Firmia.in repertorio ſuo.in ver.crede.& ita conſului apud Teruiſium in cauſa cuiuſdã doctiſsimi ſcholaris.d. Matthæi de Bombenis. ¶ Secũdò,niſi addatur verbum bene:ſecundum Bal.& Lanfran.vbi.s.& Bald.l.ſi ſeruus.§.qui quinq;.ff.de legat.j.

1 credit eccleſia catholica. ¶ Secundò collige, ibi:*confitemur*,ꝙ quis poteſt confiteri non ſolũ ea,de quibus habet verã ſcientiã & cognitionẽ,ſed etiam quæ firmiter credit[a]:ſicut† etiã patet in poſitionibus,ad quas quis reſpondet

Vel niſi tertiò addatur ratio concludens,vt credo: quia vidi,vel interfui.ſecundum Bal.in.d.§.qui quinq;.& in.l.fi.in.ix.col.C.de edicto diui Adri.tol. & in.l.ſolã.in.v.q.C.de teſt.& in l.teſtium.& ibi Cy.eo.titu.& in.l.conueniticulam.C.de Epiſco. cleri.& in. l.data opera.C.qui accuſare non poſſunt. ¶ Vel limita quartò,niſi teſtis deponat veriſimile:vt vidit ſolum, cum ſola,in loco ſecreto: ex quocredit coiſſe,ſecundũ Abb. in.d.c.quoties.ꝙ c.prætereà.eo. ti. ¶ Quintò, iuſta eſt cauſa credulitatis,ſi qs credidit per verbum credit:vt in.c.ij.de confeſ.lib.vj. & quod ibi not.per glo.& in.c.cauſam.de iur. calũ.& l.ij.C.eo.per Inn.in.c.ex literis. de iureiur. ¶ Not.ꝙ vnus ſolus eſt verus Deus. & dicitur verus ad differentiam fictorũ, ſecun-

id quod habet fama,& quod dicitur à fide dignis. Cy.in.l.j.C.de ſerui. Bart. in.l.de pupillo.§.ſi quis ipſi.ff.de no.ope.nun. ¶ Sextò limita, niſi conſultor dicat in conſilio,ita credo.quod perinde eſt,ac ſi diceret,ita affirmo.bo. tex,in.l.ſi quis filio.§.irritum.ff.de iniuſto rup.& irri.teſta.& ibi Bal. & ſi alio tempore aliud crederet & conſuleret,talis varietas eſſet erubeſcẽda. Bal. in.l.de tutela.c.de in integ.reſt.mi.per.l.eos.C.de mo.mul. ¶ Septimò, niſi proferatur à legiſlatore,vel à iudice in ſententia.c.j.de poſtula. ¶ Octauò, niſi probabiliter quis credat credendo peritis. Barto.in.l.in bonorum.ff. de bonorum poſſeſsione.ad hoc bon.text.in.l.ſemel..C.de re milit.libro. xij. ¶ Nonò verbum credo,in iudicijs æquiualet verbo veritatis,ſecundũ Bald. in.l.j.C.de fal.cauſa adiec.leg. Credere enim,eſt cum aſſenſu cogitare. Tho. ſecunda ſecundæ.q.ij.arti.j.&.ij.diſtin.xiij.artic.viij.Et credere eſt actus fidei,& diſtinguitur ſimpliciter. Tho.ſecunda ſecundæ.q.ij.arti.ij. & in. iij. diſt.xxiij.q.viij.& in quolibeto.q.vj.articu.j.&.iiij.Et de materia vide Aba.in.c.cum cauſam.in.iij.col.de iuramen.calum.& Bal.in.l.ij.eo.tit.& Pe. de Anch.in.c.ij.eo.tit.in.vj.& Io.de Ana.in.c.j.in.j.col.de delict.pue.& Bal. in.l.fi.C.de arbi.tuto.& iſtum in ca.vnico.in vlt.col.de lit.conteſt.Et glo.in ver.credere.in.c.cum ad ſedem.de reſti.ſpo.& Barto.in.l.j.ff.de interd.acti. & Bal.in.l.iij.C.quibus ad libertatem proclamare non licet.& Gemi. in. c. fina.de iureiur.lib.vj.verſi.ſed nunquid.Io.de Ana.in.c.cùm oporteat.in penulti.colum.de accu.Bal.in.d.l.data opera.& iſtum in.c.at ſi clerici.in prin. in.vj.colum.de iureiur.& Gemi.in.c.j.de confeſ.li.vj.in quibus locis habes, quando reſpondens per verbum credo. obligetur, ſicut reſpondens per verbum ſcio,vel ita eſt.

¶ Adde tu Specu,in titu.de poſitio.§.j.circa principium.vbi dicit, ꝙ inter ſcire & credere,non eſt differentia quo ad partes:licet ſecus quo ad teſtes. An autem ſit differentia inter non credere,& negare ſimpliciter: vide per eundem in.§.ix.eodem verſicu.ſed nunquid. Et licet teſtis de credulitate nõ probet,tamen facit efficaciſsimum indicium:vt dicit Ange.conſilio tertio. & teſtis,qui dicit,ſcio & credo,probat,quia non eſt veriſimile,quòd incontinenti velit ſe corrigere:vt dicit Antonius de Butri.in capi.quoties. de teſti. Hoc tñ limita notabiliter,niſi poſt verbum credo,ſit verbum limitatiuè poſitum ſignificans indicium vel credulitatem. ita limitat Franciſcus Aretinus conſilio.lxiiij. Et an firmiter credere & vehementer opinari, paria ſint. vide Paulum de caſtro in vltima impreſsione.conſi.ccccj. Ro.conſi.cxxv. Bernar.

ZACHARIAS. ¶ Adde,ꝙlicet regulariter teſtis de credulitate nõ probet:vt no.Cy.& doct.in.l.teſtium.poſt gl.C.de teſti.& Specu.in titu.de teſte.§.j.ver.item,quod depoſuit de credulitate:plenè per doct.in.c.quoties. de teſti. Etiam ſi diceret pro certo credere:vt no.Anto.in alleg.c.quoties.in fi.ver.quem refert & ſequitur do.Alexander conſilio lxxiij, mihi colum.j. volu.j. Item no.Bald.in.l.ſiue poſsidetis.in penul.col.verſicu.ſed quæro.de proba. Quod tamẽ limito,niſi adijciat rationem & originem ſuæ credulitatis. vt.c.tertio loco.&.c.literis.de præſum.& no.in.l.diem proferre.§.ſi plures.ff.de arbi.& no.do.Alex.conſi.lxx.incipiẽ.viſo proceſſu.& conſi.cix. incip.viſis &c.in.ij.colum.volu.j.& conſi.cxiij.v.colum.&.lvj.in.iiij.col.& cxxxiiij.in.ij.col.vol.ij. Sed facerent aliquale indicium:vt p Ber.dictũ eſt.s. proximè dictum. Hoc tamẽ fallit in teſte deponente, ꝙ aliquis occiderit, vel vulneraueritaliquẽ ad ſui defenſionẽ credere: quia hoc caſu talis teſtis plenè probat.ita ſing.no.Bar.conſilio ſuo incipien. Vannutius Petri. &c. quem refert & ſequitur domi.Alex.conſi.lxxvj.incip.viſa inquiſitione.in col.fi.in fi.vol.j.& conſi.cix.in.j.&.iij.col.in eo.vol. Idẽ no. Bal.& Sal.in.l. ſolam.in.iij.col.vbi ambo alle g.Bart.in dicto conſilio. C. de teſtibus. pro quo eſt textus optimus,quem ibi ad hoc not. docto,in ca.vno.ibi: quantũ humana noſſe ſinit fragilitas.de ſcruti.in ordine facien. Item fallit ſi dictum teſtis eſt iunctum cum ratione,vel præſumptione inferente ita credi debere: quia tunc probat.ita notabiliter dominus Iacobus de Are.& Cynus in l.teſtium. C. de teſtibus. & Baldus in allegata.l.ſolam.in ſecunda columna.verſiculo & hæc not.eodem titulo.& Ioan. Andræas in additione Specula.in titu.de teſte.§.primo.verſiculo item quod deponit de credulitate,& dominus Alexander prædicta referens in dictis locis .conſilio. clxxxv.incipien.in hac cauſa & lite &c.in penul.columna.volu.ij. Idem dicit eſſe in dicto teſtis deponentis per verbum iudicio ſuo. Quod memori cõdendũ eſt pectore. Teſtes enim,vt plurimum altero iſtorum verborum meo credere,vel meo iudicio ytuntur. De hoc plenè per Hip.de mar.in rep.l.fin.in co.xj.&.xij.C. de proba.

Antonius Fraucif. ¶ Adde his,quæ dicta ſunt:quod credere nihil aliud eſt,

dum

dũ gl.vnde dicit.b.Tho.in cõmento huius tit.ideò Deus dicitur verus,quia eſſentialiter & naturaliter eſt Deus.Alij verò dicũtur Dij,ſeu Dei per adoptionẽ:ſeu per nuncupationẽ : & diuinitatis participationẽ:vt Pſal.lxxxj. Ergo dixi Dij eſtis.Nõ enim ſunt veri Dei:ſed dicuntur Dij per adoptionẽ:quia boni iudicantur filij Dei.& ibi ſequitur & filij excelſi omnes &c.Quidã verò dicũtur Dei ſecundum opi.errantiũ:vt Pſal.lxxxvij.Dij eorum demonia &c.¶ Item no.ꝙ verus Deus eſt æternus,immenſus,& incommutabilis,incomprehenſibilis,omnipotens,& ineffabilis. & declara, vt in gl.¶ Et ex eo quod dicit ineffabilis,patet:quia Deus, ſeu eſſentia nõ poteſt oſtendi,nec demõſtrari per aliquã ſimilitudinem Nam ſecundũ Philoſophũ principiũ,quod eſt Deus,non eſt conceptũ ſub genere:nec ſub diffinitione:nec ſubiacẽt demonſtrationi ex parte qualitatis,quantitatis,& quotitatis,vbi,& quando, & motus:nec eſt aliquod ſibi ſimile,nec excommunicans,nec cõtrarium:vnde non poteſt aſsimilari alicui creaturæ : licet aliquando hoc fiat ad eruditionẽ ſimpliciũ,attingere tn nõ poſſumus : quia non poteſt dari tanta ſimilitudo inter creatorẽ & creaturã,quin maior diſsimilitudo ſit notanda.Et ideo dicebat Ariſto.ꝙ prima cauſa eſt ſuperior narratione:ideò deficiunt linguæ in eius narratione.Nam rẽ quamlibet oſtendimus per cauſas: vt dixi.s. in glo. procœ.Sed Deus non habet cauſas:quia eſt prima cauſa cauſans & non cauſatus:& ideò verè Deus demonſtrari non poteſt:licet aliquando demonſtremus per creata & cauſata ab eo : ſed hæc non eſt vera cognitio.¶ No.ꝙ eſſentia diuina eſt inſeparabilis reſpectu ſubſtantiæ:ſed reſpectu perſonarum eſt diſcreta.quod clarius probatur j.in ver.hæc ſancta trinitas.Vnde pater & filius & ſpiritusſanctus vnã habent ſubſtantiã:vnam naturam & eſſentiam indiuiſibilem:ſed perſonæ ſunt diſcretæ:quia pater nõ eſt filius:neꝙ filius pater.Et dicũt Theologi,ꝙ reſpectu ſubſtãtię trinitatis,nullũ exemplũ ſatis idoneũ in creaturis reperiri poteſt.Itẽ collige, ꝙ pater à nullo proceſsit:filius verò à patre natus eſt ab æterno: tamẽ ſpirituſſanctus per inſpirationem proceſsit ab vtroꝙ quod eſt contra Græcos,dicentes ſpiritũſanctũ tantùm procedere à patre:de quo clarius in.c.j.j.eo.lib.vj.¶ No.in verb. *vnum*.ꝙ omniũ creatorum viſibilium & inuiſibiliũ,ſpiritualiũ & temporaliũ deus eſt principiũ.quod eſt contra multos hæreticos.¶ Item colligę,ꝙ deus ſimul ab initio temporis condidit omnia.de quo dic,vt in glo.¶ Item,ꝙ creatura Angelica & mundana.i.bruta fuit prius creata,quàm humana.Primò enim creati fuerunt Angeli, & animalia bruta,quàm homo,& rationẽ j.dicam.¶ Item nota,ꝙ Angelus habet naturam ſpiritualem tantùm.Nõ enim habet corpus, ſicut homines habent.Alia verò animalia bruta conſiſtunt ex corporibus tantũm ſine anima.homo verò tenet medium inter Angelos & animalia bruta.Quia cum Angelis participat reſpectuaię rationalis.Cũ brutis participat reſpectu corporis,ſeu animæ ſenſitiuæ:vnde dicendũ,ꝙ homo participat de omnibus.Nã habet eſſe cũ lapidibus,& viuere cũ plantis,& ſentire cũ brutis:& intelligere cũ Angelis.¶ No.ꝙ demones fuerunt creati boni: ſed per ſe abutendo libero arbitrio facti ſunt mali.Et ex hoc colligę,ꝙ Angeli habent liberũ arbitriũ:ſed vt dicit gl.ſing.in.c.qui Epiſcopus. xxiij.diſtinctio.Angelus Demon & homo habent liberum arbitrium. Angelus ſemper vtitur ad bonum, & meretur : Diabolus ſemper ad malũ:& ideò quotidie fit peior:homo vtitur pariter ad vtrũqꝙ.¶ No.ꝙ demões peccauerũt perſe.i.ſine alicuius ſuggeſtione: ideò nõ habẽt remediũ, ſicut homo,qui peccauit ſuggeſtione Diaboli.Et ex hoc & ex tex.collige differentiã inter peccatũ hoĩs & Demonis.¶ No.in ver.hæc ſancta.ꝙ Deus tribuit legẽ generi humano per Moyſen & alios prophetas.Ex hoc colligit, ꝙ quis poſsit p aliũ docere:nõ tn p aliũ addiſcere.Per quod arguit Goff. cõtra nobiles & delicatos mittẽtes repetitores ad ſcholas: ipſi verò iacent in lecto.† Sunt enim quædã,quæ ſic requirũt operã perſonalẽ,ꝙ per aliũ explicari non poſſunt. Ad hoc. l.inter artifices. ff.de ſolutionibus.& capitulo finali.de officio delegati. Et per illa iura & ſimilia Bar.Brixien.tenuit in quæſtione dominicali:quam vide in regula,qui per alium. libro ſexto.in mercuaia . ꝙ doctor, qui promiſit ſcholaribus legere per annum,non poteſt eis inuitis alium ſubſtituere[b], etiam æquè idoneum. Cy.verò in.l.j.C.de caduc.tollend.tenet contrarium & vide plenius per Io.and. in præalleg.regula. ¶ Barto.in.l.nemo eſt.ff.de duobus reis.tenet,quòd ſi doctor erat ſolitus ſæpè ſubſtituere ex cauſa, videtur tacitè actum eſſe,vt poſsit ſubſtituere,& ſic contractus recipiat interpretationem ex conditione perſonæ. quod notab. facit.l.excepto. C.locati. ¶ Idẽ ſi erat cõſuetudo in ſtudio, vt poſſet qs aliũ ſubſtituere: qa hoc videtur tacitè actũ.ar in.l.qd ſi nolit.§.q aſsidua.ff.de ædi.edi.quod etiã no.vt cõſueta intelligãtur in cõtractibus. facit.l.cũ qd.ff.ſi cer.pe.& in.l.fi.C.de fideiuſ. &.c. ppter ſterilitatẽ.& quod ibi no.de loca[c]. His verò ceſſantibus tenet,ꝙ nõ poſsit ſubſtiquã fidẽ habere:vt dixit tex.in.c.nihil aliud.de conſec.diſt.iij. Et ideò dixit tex.in.l.ij.C.de ſum.tri.quòd credere,eſt ex fide ſentire.& aliquando exponitur credo,id eſt conſentio,vel permitto:vt eſt tex.in.l.hac conſultiſsima. §.at cum humana.C.qui teſta.fa.poſ.& alibi etiam exponitur,credo, id eſt contraho:vt eſt tex.in.l.eius,qui in prouincia.ff.ſi cer.petat.Et adde, quòd credere & ſcire, quandoq; idem ſignificant:vt in. c. cum olim. & ibi gl.in ver.credim⁹ de re iudic.Et qñ hoc verbũ credo, profertur à lege, dicit cõtinere veritatẽ:vt eſt text. in.l.ſi quis. in. §. ſi cũ funeris.ff.de reli.& ſumpt. fu. & dixit gl.penul. in.c.ex literis. de iureiur. ꝙ confeſſio de credulitate ita præiudicat, ſicut de veritate.Et propterea dixit Saly.in.l.j.in fi.C.de fal.cauſa.adiect.leg. ꝙ in iudicijs verbum credo,æquipollet verbo veritatis.& ideò reſpondens poſitionibus per verbum credit,ſi poſteà dicat ſe aliud credere, eſt periurus:niſi aſsignet iuſtã cauſam,quare nunc aliter credit,quàm prius.Ita Bal. ſingulariter in.l.de tutela.C.de in integ.reſti.mino.vbi etiam notabiliter dicit,quòd contra reſponſionem factam per verbum credit, vel non credit. ſemper poteſt probari contrarium: quia vt dicit ibi glo.hodiè poſſum credere vnum,& cras credere aliud.& vide Spec.in titu.de poſi.in.§.vj.in ver. hoc tamen certum.vbi dicit,ꝙ inter credere,& nõ credere,eſt dare mediũ.ſ. dubitare.Et ad illud,quòd ſi conſulens in conſilio,vtitur verbo credo:videatur affirmare id,quod conſuluit adeò,ꝙ poſt non poſsit dicere contrarium ſine erubeſcentia:vide etiam Bal.in.d.l.de tutela.præal.& vide bo.tex.in.l. planè.la picola.ff.de lega.j.

a ✠SEB. SAPIA.¶ Poſitionibus.Licet teſtis dicat firmiter credo.non tamẽ probat dictum ipſius niſi rationẽ aſsignet per ſenſum corporeũ.Iſtud ſentit Bal.in.l.ſiue poſsidetis.in.ij.col.C.de proba.vbi ponit de teſte,qui dicit ſe pro certo credere.& idẽ voluit Ant.de bu.in.c.per inquiſitionem , in quinto nota.j.de elec.& ita in ſpecie concludit do.Ia.in rubri.ff.de iureiur. colum.ij.

b ¶ Alium ſubſtituere.Adde quòd nõ poſsit,Bal.in.l.fi.ff.de excu.tuto.& gl.in.l.j.C.de manci.& colo.li.xj.bal.& Saly.in.l.j.§.vt aũt.C.de caduc.tol.Pe. de Anch.in.c.is cui.in.j.col.de of.deleg.li.vj.& in.c.extirpandæ.§.qui verò. de præben.& gl.pe.in.l.quiſquis.la.j.C.de epi.& cle.& Spec.in tit.de ſala. §.vtrum.ver.quid ſi doctor.& per eundẽ Spe.in fi.in titu.de cauſa poſſeſ.& propri. in. §.j.ver.quid ſi promiſit.Et ſimile de vaſallo inſeruiendo domino:ponit gl.in.c.latorem.xxxiij.q.ij.& Bal.in.l.j.c.quiſquis.Limitatur hęc concluſio,niſi conſuetudo aliter ſe habeat:vt per iſtum hic.& Bar.& Imo. in.d.l.nemo.Limitatur ſecundò, niſi legeretur per ſubſtitutũ de conſenſu eorum,quorum intereſt:ſecundum Car.in.c.fi.de of.dele.Et ſecundũ iſtum hic in ver.eis inuitis à contrario ſenſu.Limitatur.iij.niſi ſubeſſet infirmitas vel neceſsitas ſecundũ Bal.in.d.l.fi.ff.de excu.tut.arg.l.qui potuerunt.ff.de manu.teſt.Notabis tamen,ꝙ caſu quo quis poteſt legere per alium, neceſſe eſt,ꝙ legat per doctorem,non per ſcholarem:ſecundũ Bal.in.l.parabolani. C.de epi.& cle.Item requirit,ꝙ neceſsitas quæ facit doctorẽ legere p aliũ, ſit talis,quæ cauſet impoſsibilitatẽ,& nõ ſufficeret,ſi cauſaret ſolã difficultatem:vt decidit Spe.in.d.ver .quid ſi doctor.Facit quod voluit Spec. in tit. de ſta.mona.§.j.in ver.xxix.Item requiritur,ꝙ ſubſtituat æquè peritum ſecundũ Bar.in.l.j.C.de Præpoſi.laborũ.li.xij.& in.d.l.nemo. Et per iſtũ hic ſecundũ Mod.quibus adde.d.meũ Barb.in.c.fi.in ver.perſonaliter.de dilat. &.c.fi.de of.dele.& gl.iij.in fi.c.cùm dilecta.de reſcri.in.iiij.col.in fi.& ibi iſtũ inducentẽ ad hanc.q.& ibi etiam per.d.meũ.adde Spe.in ti.de aduo.§. j.verſi.ſed pone Abb.& Barto.in.l.j.C.de Princip.agenti.in reb.libro. xij, Limitatur quartò,niſi doctor ſit antiquus,ſecundum Bar.in.l.in metallum. ff.de pœnis.& vide Barto.in.l.continuus.C.ſi ab eo.ff.de verborum obligationibus.& in.l.agentes.C.de princi.agenti.in rebus.libr.vij. & gloſſ. in.l.ſi quis exempti.C.de muneribus & honoribus.& doct.in.l.ſi conuenerit.cum l.ſeq.ff.pro ſocio.

¶ Adde tu Ro.ſing.ſuo inci.is,cui induſtria.
Anto.Franciſc.¶ Et adde quando doctor cõductus ad legendum poſsit legere per ſubſtitutum.vide Barto.in.l.pe.ff.de var.& extraor.cogni.& vide Specu.in titu.de aduoca.in.§.).in ver.ſed pone Abbas.& in titu.de ſala.in.§. fina.ad fi.niſi in caſu neceſsitatis:vt per Bald.in.l.vnica.§.ne autem.C.de caduc. tol .vel niſi ſit antiquus.vt no.Barto.in.l.metallum.ff.de pœ.& p Bal. in.l.fi.de exc.tu.vbi dicit,ꝙ ſi extra caſus permiſſos legit per ſubſtitutũ,nõ debetur ſibi ſalarium.de quo etiam per Alex.in.l.nemo.ff.de duo.reis.

c ✠SEB. SAPIA.¶ De loca.Aliam limitationem mirabilem ponit do. And.ſicu.in.c.fi.j.de offic.deleg. ꝙ doctor poteſt legere per ſubſtitutum,

qñ legit per.xx.annos. Tunc enim efficitur illuſtris, ſecundũ Bar.& Bal.in ꝓœ.fforũ.in prin.& Bar.in.l.ex eo.ff.de teſt.mil. Et illuſtres pñt deſeruire per ſubſtitutũ.l.quiſquis.vbi Bal.C.de epi.& cle.l.nullus.qui nexu.C.de decur.li.x.tamẽ reprobat do.Iaſ.in.l.j.in prin.col.iij.ff.de offi.eius,qui vi.alte. licet apoſtillantes hic dicant,ꝙ licet deſeruire per filium in his, quibus eſt electa induſtria perſonæ. tamẽ videtur indubitabile:vt dubitat Are. in.l.continuus. §. ſi ab eo.colũ.ij.ff. de ver.ob.vbi latè diſputat, quando liceat deſeruire p ſubſtitutum & vicarium.

a ¶ Per extranea verba.ibi,no.glo. contra loquentes ita obſcurè. vide plenè in.c.fi. j. de conſtit.& aliquid ſuprà in ꝓœmio per Modernos & glo.iiij.q.ij.c.ſi teſtes. in teſtibus conſiderandũ eſt. in verſi. ſimpliciter.

¶ Adde,ꝙ ſi quis confitetur obſcurè aliquid,ꝙ confeſsio contra eum interpretat̃. Cald. conſi.vij.de confeſ.& dicit Old.conſi.ccccxxiiij.in fi.ꝙ articulorum obſcuritas põt declarari per reſponſionem:& debet admitti.alle.l.hæredes palã.§.ſed ſi notam. de teſta.&.c.dilecti.de accu.Ber.

ZACHARIAS. ¶ Adde ꝙ imò reſpondens obſcurè habetur pro confeſſ.no.Spe.in ti.depoſi.§.ix.ver.verum tamẽ.Nocet enim obſcuritas ei, q̃ fundat ſuam intentionẽ,in ver.obſcuris:vt no.Bal.& Ang.in.l.veteribus.ff. de pact.& Feli in.c.cum clamor.in prin.de teſti. Et adde,ꝙ libello obſcuro quis reſpondere non tenetur:vt no.Fely.in.c.ſignificantibus.in.iij.col.verſi. quinta declaratio.de libel.obla.& per Lanfran.de ori.in.c.quoniam contra. §.petitiones.col.j.ver.verũtamẽ ſi quis porrexerit.de proba.vbi habes opt. cautelã.ꝙ ſi libellus ſit obſcurus, reſpondeat reus ſe non teneri illi libello reſpondere:nec petat libellũ declarari. Tantum enim eſt obſcuritas,& in libellis potiſsimũ,alijsq; iudiciarijs actibus odio,vt nõ procedat libellus ineptus:vt no.Pe.Ferr.Bar.& Ang.& Alb.in.c.fi.de lib.obla.& Io.Imo.in. d. c.fi.ſecutus eſt. Itẽ ꝙ nec obſcuræ poſitioni ſit reſpondendũ:vt no.Spe.in ti. depoſi.§.ix.ver.ix. Et ipſa etiã citatio prætextu obſcuritatis vitietur: vt no. Cal.in.l.hac conſultiſsima.in.ij.col.C.qui teſt.fa.poſ. Et quod dicatur dictũ obſcurum,not.idem Bal.in ſua marga.in ver.teſtis.ver.item,quòd teſtis obſcurè.& Specu.in titu.depoſi.§.vij.ver.iij.Archi.poſt gloſſ.xxij.qõ.ij.c.ne artificioſo.

Anto.Franciſc. ¶ Contra quem verba obſcura debeant interpretari, dicas, quòd in dubio contra proferentem,qui in verbis obſcuris fundat intentionem ſuam.vt in.l.veteribus.& ibi per Bal.& Ang.qui dicit,quòd in obſcuris ſemper debet recipi,quod minus eſt.ff.de pãct.& in.l.Labeo ſcribit. ff. de contrahen.emptio.& in.l.ſi arborem.§.hæc lex.ff.de ſer.vrba.prædio.& de obſcuritate libelli,quæ debet declarari,antè,quàm illi reſpondeatur plenè habetur,in.l.ſi quis intentione ambigua.ff.de iudi. Et contra quẽ debeat interpretari obſcuritas verborum,iudicis,& teſtium:& habetur per Bar.in l.inter ſtipulantem.in.§.ſi Stichum.ff.de verbo.obligationibus.& in.l.ab executore.ff.de appel. Et adde,ꝙ obſcuritas ſententiæ debet declarari per iudicem executionis,ſecundum Baldum in.l.hac conſultiſsima.in tertia columna. C. qui teſtamenta facere poſſunt. Et adde etiam,quòd obſcurè reſpondens habetur pro confeſſo,& aliquando pro non reſpondente,& cogitur clarè reſpondere:vt per Speculatorem in tit.depoſi.in.§.ix. ver.verũtamẽ.& in ver. quid ſi quis.& in verſi. Et adde,quòd obſcura conceſsio intelligitur eſſe facta de modicis & minimis:vt per Speculatorem in titulo de locationibus.in.§.vj.verſiculo quinquageſimonono. & illud dicit obſcurum,quod bene non poteſt intelligi, non autem quod intelligitur per naturam verborum,vel loquendi conſuetudinem:ſecundum Bal.in.d.l.hac conſultiſsima.in.iij.col.

b SEBASTIANVS SAPIANVS. ¶ Obſcura. Dolus præſumitur in obſcurè & inuolute loquente. Probatur in lege aut qui aliter.§. primo.ff.quod vi aut clam.& in.l.ea quæ commendandi. ff. de contrahenda emptione. vbi gloſſa ponit exemplum in eo, qui dixit equum non aſcendere arborem: an teneatur, quia non aſcendebat pontem. quod homo verus: Fuit enim compoſitus ex duabus naturis:ex diuina ſcilicet & humana. Habuit enim diuinitatem & etiam veram humanitatem:quia habuit veram carnem humanam, & veram animam rationalem, & intellectualem informantem corpus:ſicut habent cęteri homines. concordat capi. cum Chriſtus. de hære. Et inquantum homo,erat paſsibilis & mortalis:vnde poterat pati omnes pœnalitates ſeu paſsiones,quas homo pati poſſet:vnde inquantum homo,paſſus fuit famem & ſitim, & acerrimam pœnam in cruce:& timuit mortem, quam quilibet homo naturaliter timet. Vnde rogauit patrem vt transferret à ſe illam mortem acerbam. & hoc inquantum homo. Naturaliter enim homo timet:nec poteſt timorem expellere ratione. vide textum cum glo.c.nolite timere.xj.qõ.iij. Item erat mortalis. vnde niſi ex piraſſet in cruce,defeciſſet ſenio, ſicut & quilibet homo deficit. Sed poſt reſurrectionem illa caro,quam aſſumpſerat,non fuit amplius paſsibilis:quia fuit glorificata. Et quatuor ſunt dotes glorificationis carnis. Dotatur enim caro agilitate,ſubtilitate,claritate, & impaſsibilitate. Ee his quatuor dotibus dotabitur corpus cuiuſcunq; hominis adepturi æternam gloriam:quia poſt glorificationem non poterunt amplus pati corpora:vnde non morientur amplius. & quare homines reſurgent cum corporibus: vide gl. in cle.j.eo.titu. ¶ No.ibi:*cum ſuis proprijs corporibus &c.* argum.quòd poſt reſurrectionem linguæ loquentur:de quo per glo.in.c.ſi quis Diaconus.l.diſtinct.& hæc colliguntur vſq; ad.§.vna.vnde primò expediam iſtam partem. ¶ Oppo.contra tex. inquantũ dicit Demones à Deo,bonos eſſe creatos.obſtat enim.c.j.xvj.q.ij.de pœniten.di.ij.c.principium.vbi dicitur,ꝙ Demon nequiuit habere charitatem. Solu.dicunt doct.ꝙ Demon nõ habuit illam charitatem,quæ deſeri non poteſt:ſed aliam charitatem habuit:vndefuerunt Demones creati in ſtatu innocentiæ & habuerunt liberum arbitrium,& per ſe facti ſunt mali. ¶ Secundò quæro quale eſt iſtud principium,ꝙ eſt creator omnium &c.ſol. hoc principiũ eſt cauſans non cauſatum. Et quòd vnum ſit principium,patet ex eo, quia aliâs iretur in infinitum. Nã vbi ponimus creatũ,ponimus& creatorem:& ſic iremus in infinitum. Oportet ergo neceſſariò fateri,ꝙ vnum ſit principium,à quo omnia dependent. Nec cœpit Deus eſſe:quia ſi cœpiſſet oportet dicere,quòd exiuerit de poteſtate eſſendi ad actum:ſed alius eũ nõ eduxit,per ſupradicta. Nec ſeipſe:quia ſecundũ hoc p̃ceſsiſſet ſuũ eſſe,vel ſeipſum:quod non eſt intelligibile. Et quòd vnum ſit principiũ,& non plura,probatur ſecundũ doc. Nã ſi ponimus plura principia,aut ſunt concordia,aut non ſunt concordia. ſi nunc concordia: tunc creatũ vnus deſtrueret creatum alterius:ex quo habent contrariam & oppoſitam naturã. Si verò ſunt concordia:aut vnũ perfectũ:& aliud minus perfectum:& tunc minus perfectum produceret opus imperfectũ:quod eſt contra id,quod habetur Gene.j.ibi:& erãt omnia valde bona. Si verò vtrũq; eſt perfectũ,aut ſunt æqualla,aut inæqualia. ſi æqualia,alterũ ſuperflueret:ſi inæqualia,ergo alterũ non eſſet omnipotens. ¶ Tertiò quæritᷣ,quare homo fuit creatus poſt mundanã,ſeu brutã naturã:cùm homo poſt Angelos ſit nobiliſsima creatura. Sol.dicit Aug.hoc factũ fuiſſe, ne homo ſumeret cauſam ſuperbiæ ex ordine primogenituræ. Nã cum homo fuerit creatus ad imaginẽ Dei,quo ad proprietates animæ:& ad ſimilitudinẽ quo ad gratuita.i.ad virtutes:poterat ex hoc augeri cauſa ſuperbiæ. Vnde homo primò fuit formatus ex limo terræ, ex agro damaſceno:& poſteà fuit tranſlatus in paradiſum ad oſtendendũ, ꝙ eſſe paradiſi,non eſſet ex natura,ſed ex gratia. Secũda ratio põt aſsignari:qa cũm hõ deberet p̃ferri cæteris creaturis: ideò æquũ fuit illas primò creari. Vel tertiò, oportet ꝙ primò denᷣ extrema ad hoc,vt poſteà deᷣ miſtũ ſeu mediũ. ¶ In gl.i ver.*ſimplex*:ibi:nũ

a *quam per extranec verba.* [a]No.gl.cõtra loquẽtes ita obſcurè,ꝙ nec ſe intelligũt,nec ab alijs intelligi poſſunt,nitẽtes mutare verba iu-

b ris de claris in obſcura[b]. Debẽt omnia proferri per verba vſitata: & non per extranea ſeu magiſtralia. ¶ In gl.in ver.*ſimul*.in fi.Idem nota.xxxv.diſtinctione.c.ſexta die.in.ij.gloſſ. & dicit Abbas hîc, quòd ſimul creauit omnia in materia informi,quam cum dierum diſtinctione eduxit in formam:vt in contrario. ¶ In glo.in verſi. Demones.ibi:*interpretatur ſciens*. Vel ſecundũ aliquos.i. deorſum ruens.vt ſic̃ gerat in nomine,quod habet in volũtate. Nã nitiᷣ homines,

mines,quos ſeducit,deorſum ruere:nõ autẽ admonet ſurſum aſcẽdere,iuxta illud euãgelij:Si filius Dei es,mitte te deorſum. ¶ In fi. gl.hæc gl.ſentit vnũ cõtrariũ,& nõ perfectè ſoluit.Nã videt ꝙ ex bono procedat malũ:quia Angelus in ſe erat bonus.vt in litera,& poſtmodum effectus eſt malus.gl.dicit hoc eſſe falſum,ꝙ ex bono procedat malũ:quia Angelus peccauit per ſe:ſed hoc nõ videt ſol uere contrariũ,ſed potius corroborare.Nã ſi peccauit per ſe:ergo malũ ꝓceſsit ex bono.Ideò dicendũ,ꝙ Demon nõ eſt effectus malus ex diuina diſpoſitione:ſed abutendo libero arbitrio ſibi collato per Deũ:& illud arbitriũ de ſe nõ erat malum. ¶ In gl.in verb.
a *ſuggeſtione*.ibi:*non debet teneri*.de hoc,an ex conſilio quis teneatur dic vt plenè per gl.& Dy.in reg. nullus ex cõſilio.de re.iur.lib.vj. No.bene gl.ꝙ nõ meretur,ſed demeretur,& efficitur peior,dum ſeminat mala in cordibus hominũ.Hoc tamẽ facit ex inuidia:quia inuidet,ꝙ homo creatus ex limo terræ teneat charitatẽ,quam ipẽ retinere nequiuit.Eſt tex.cũ gl.in.c.viſis.xvj.q.ij.Demõ enim nũ-
b quã facit bonũ:ſed vtitur libero arbitrio ad malũ, [b] & quotidie demeretur,& efficitur peior:vt no.gl.in.c.qui Epiſcopus.xxiij.di ¶ In glo.in verbo,*diſpoſitione*.in fi.vel dic aliter ſecundum Hoſti. ꝙ creato Adã ad imaginẽ Dei.xxxiij.q.v.c.hæc imago. & in ſtatu virili.de pœnit.di.ij.c.Romanos.& Eua formata de eius latere.xxxiij.q.v.c.mulierẽ.Deus eis ꝑcepit,dicẽs: Creſcite & multiplicamini & replete terrã.& ex his deſcendimus ſecundũ carnalẽ concupiſcentiã:excepto Ieſu.Adã enim fuit creatus ſine homine & fœmina.Eua fuit formata ſine fœmina ex latere hominis: & vixerũt iure naturali.Hoc ius naturale erat duplex:nã quoddã erat ius naturale rationale,quod tantũ pertinebat ad hoĩes: & cõtinebaꝫ in illis duobus præceptis,de quibus in glo.Erat etiã ius naturale commune omnibus animantibus:quia mouebãtur homines ex inſtinctu naturæ:ſicut & cætera bruta ad procreationem liberorum,& ad educationem:& ſimi.vt habetur.j.di.c.ius naturale.& hoc iure naturali regebãtur etiã poſt eiectionẽ de paradiſo.Poſtmodũ incipientibus creſcere hominibus habuit locũ illud, Quodcunq; calcauerit pes tuus,tuum erit.inſti.de re.diui.§.ferè.habuitq; locum ius gentium ſecundũ quod diſtinctæ ſunt regiones: obligationes inuentæ:ſeruitutes inductæ:& ſimi.j.diſt.c.ius gentium.Et his iuribus vixerunt vſq; ad tempus quo data fuit lex Moyſi.Et ſic ante legẽ Moyſi habuimus tres leges.Nã fuit ius naturale rationale: & ius naturale cõe:& ius gentiũ.Poſtmodũ repleto hominibus mũdo,multiplicata fuerũt ſcelera:& per conſequẽs neceſſariũ fuit, vt lex daretur hominibus:& emanauit lex Moſaica.Itẽ & prophetica:vt.j.di.c.humanũ genus.in fi.Phoroneus Rex fuit primus, q legem conſtituit:& quis ſecundus,& quis tertius,& deinceps:vide.vij.diſt.c.fuerint.Nouẽ autẽ leges emanauerũt à Conſtantino Imperatore & ſucceſſoribus. ¶ Et breuiter conclude,ꝙ tota ſapiẽtia ciuilis conſiſtit hodiè in quinquaginta libris Pandect.atq; Digeſtorũ:in quatuor libris Inſtitutionũ.in.xij.libris Codicis. in. x. collatiõibus authẽticis:& in libro feudorũ:& ſic in iſto tẽporeha buimus tres leges:legem.ſ.Moſaicã,Propheticã,& Ciuilẽ.& tẽpore gratiæ.i.poſt aduentũ Chriſti,emanauit lex Euangelica. Item dicta Apoſtolorũ,in quibus conſiſtit nouũ teſtamentũ:& in veteri & nouo conſiſtit Theologia,quæ regit animas,& religioſos in contemplatione viuentes.Sapientia verò ciuilis regit ſeculares,ſiue laicos.vnde clerici ſeculares egebant ſcientia:vt regerent ſpiritualia & temporalia:ideò emanauit ſcientia canonica,quæ cõpoſita eſt Theologia & ſapientia ciuili:& ſic tempore gratiæ habuimus tres leges,vt eſt lex Euangelica,Apoſtolica & ſcientia canonica. Habemus ergo ex prædictis tria tempora & nouẽ leges. & ex prædictis habes ordinẽ cuiuſlibet legis &c.

SVMMARIVM.

1 *Euchariſtiam non poteſt conficere,niſi ſacerdos,etiam ex permiſſu Papæ.*
Papa non poteſt aliquid facere contra diſpoſitionem diuinam.
Ritè denotat ſolennitatem:rectè verò cauſam.

2 *Sacerdos omnis incontinenti, quòd ordinatur habet poteſtatem ligandi & perinde ſoluendi:licet habeat ligata propter diſtinctionem parochiarum.*

3 *Baptiſma tollit peccata & eorum pœnam:confeſsio & corpus Chriſti tol*

etiam ponit gl.in.c.nec artificioſo.xxij.q.ij.Aliud exemplũ ponit do.Ab. in.c.iniuſtum.j.de rerum permu.Angel.in.l.ſi quis cum aliter.ff. de verborum obliga.dixi multa ad propoſitũ.in repe.l.quod Nerua.in materia doli præſumpti.ff.depoſi.

a ¶ Conſilio.Adde Alex.conſi.cxxviij.iiij.lib.Bar.conſi.xlvij.Ber.

lunt peccata,non pœnam.

VNa verò. ¶ Caſus literalis. Hîc dicitur,quòd vna eſt vniuerſalis eccleſia,extra quã nullus ſaluatur.in qua ipſe, qui eſt ſacerdos,eſt ſacrificium Ieſus Chriſtus, cuius corpus & ſanguis in ſacramento altaris veraciter continetur ſub ſpeciebus panis & vini, tranſſubſtantians panem in corpus,& vinum in ſanguinem poteſtate diuina:vt nos accipiamus de ſuo,quod accepit ipſe de noſtro . & hoc ſacramentum nemo poteſt conficere,niſi ſecũdũ claues eccleſiæ ritè fuerit ordinatus, quas dominus conceſsit Apoſtolis,& eorum ſucceſſoribus.In quarta parte ibi:*ſacramentũ*. dicitur,quòd baptiſmus,qui eſt ſecundus articulus fidei:in nomine patris & filij & ſpiritus ſancti,conſecratur in aqua & in forma eccleſiæ conſecratur à quocunq; confertur , tàm paruulis,quàm adultis proficit ad ſalutem : & ſi quis poſt baptiſmum per peccatum prolapſus fuerit, poterit per pœnitentiam repara ri. Vltimò dicit,quòd virgines continentes & coniugati per fidem rectam & per operationem bonam ad æternam merentur beatitudinem peruenire .Bernard. ¶ Nota ex ſecunda parte, quòd vnica eſt eccleſia vniuerſalis, licet habeat plura membra , vnde omnes eccleſiæ particulares , ſunt membra eccleſiæ vniuerſalis , quæ conſiſtit in collatione fidelium:vt in capitulo j.proximo.ſicut ex vna arbore multi ramuſculi procedunt: & ex vno corpore plura membra. Ad hoc.viij.quęſtio. c.Nouatianus.& hęc eſt illa eccleſia, quę erra
c re nõ põt[c] :id eſt collectio omniũ:nec poteſt

b ¶ Ad malũ.Adde, an Dæmones habeant liberũ arbitriũ:no.in.c.qui Epiſcopus.xxiij.di.Et an Demões cognouerint Chriſtũ ante eius paſſionẽ.in. c. j.& in c.ſiqd. xxxvij.di. p.d.ꝑpoſitũ. Ber. Antonius Franc.

b ¶ An autẽ Diabolus cognouit chriſtũ eſſe filiũ Dei ante eius paſsionẽ.gl. dicit, ꝙ nõ certitudinariè & plenè,quia aliquã do credidit, & aliquãdo dubitauit. & dixit glo.in. c. ſi quid.xxxvij.diſtinct.& dicas, ꝙ Diabolus habet liberum arbitriũ tantũ ad malũ : vt dixit gl.in. c. qui Eps.xxiij.diſt.Et an Demones poſſint ſcire,& qualiter futura?dicas,ꝙ per ſigna exteriora poſſunt citiſsimè cogitatiões hominũ cognoſcere ſed ea, de quibus nullũ veſtigiũ haberi pñt, cognoſcere nõ pñt:vt in c.ſciendũ. circa fi. xxvj.qõ.iiij.& in ca.quodã loco.ca dẽ cã.&. q. vbi ẽt dicit,ꝙ ꝓpter lõgũ tẽps corũ vitæ maior eſt ipſorũ

experiẽtia, quàm hominũ.& ꝙ acumine ſenſus & celeritate mẽtis excedũt hominẽ,& quæcũq; animalia.Et adde,ꝙ curioſitas humana dũ appetit ſcire,quod non cõuenit inueſtigare:ꝙ in arte magica:& in omni alia diuinatione,quæ arte Demonum eſt inuenta per Demonũ fallaciam deluditur:vt in c.nec mirum.xxvj.q.v.& eam artem magicam & diuinandi Diabolus adinuenit:vt hoĩes faceret ſuæ damnationis participes.xxj.q.ij.in.c.qui ſine. Et alibi dicitur,quòd Diabolus ſemper bonum vertit in malum:& ſemper illos tentat,quos reputat meliores : vt in capitulo primo & ſecũdo. qõ. vij. in.c.nulli dubium.iij.q.j.Et qũo Diabolus dicatur Princeps huius mundi: vide glo.xxxij.q.ij.in.c.ij.Et de multis nominibus Diaboli,vide Archi. in c.nerui teſticulorũ.xiij.di.& habetur per Pau.de leaza.in cle.ad noſtram. de hære.ſuper ver.ſathanæ.& habetur per doc.in.c.ij.ad fi.de ſum.tri.Et ad de,ꝙ Diabolus habet mille modos nocendi hominibus:vt in. ç. viſis . circa princ.xvj.q.ij. Et qualiter ſe trãsformet in Angelum.lucis:vt nos hoĩes decipiat.habetur in.c.Epiſcopi.xxix.qõ.j.in.c.j.& in captu.licet.de reg.& in d.c.nec mirũ.xxvij.q.

c ¶ Errare non poteſt.Adde Dominicum in.c.decretis.in.ij.col.xxj.di.& intellige ſcilicet in fide,ſeu articulis fidei.Nã in alijs eccleſia vniuerſalis bene poteſt errare,vt declarat iſte tex.in.c.à nobis.col.j.in prin.de ſen.exc.Et vtrũ poteſt errare in canonizatione ſanctorũ:vide Fel.in.c.venerabili.de teſt. & Cardi.ſancti Sixti in tract.de poteſtate Papæ.q. xlj. & per Maluitium in trac.de cano.ſanctorũ.in.iij.dubio.in.xviij.&.xix.col.ibi:ex qua concluſione ſequitur corrolariũ. ¶ Adde quot modis capiatur hoc nomen, eccleſia.Fede.conſi.ccxvij.Ber.
Anto.Franciſc. ¶ Adde,ꝙ eccleſia vniuerſalis non poteſt errare regulariter:imò eccleſia Romana nunquam errauit: neq; hæreticis vnquam ſuccubuit:imò potius omnes hæreſes deſtruxit,vt eſt no.glo.quæ declarat qũo intelligatur illa authoritas,ꝙ eccleſia non poteſt errare.in.c.à recta. xxiiij.

q.j.& in.c.loquitur.& in.c.pudendam.ea.cauſa.&.q.j. Imò illud quod tenet vniuerſalis eccleſia,tenendum eſt:vt eſt no.gl.xxiij.qō. j.in.c,niſi.& eſt bo.tex.in.c.illa.xij.diſt.

a ZACHARIAS.¶ Non enim ſufficit dicere:Sis presbyter.Dic hoc verum in Epiſcopo,ne cōtrauenias opi.Ang.in.l.ij.C.de cri.facri.vbi dicit Ange.ſummū Pōtifi cē poſſe vnicoverbo ꝓnūtiare quē ſacerdotem. Pro quo facit,qꝫ no. Inn.in.c.j.j.de ſa. vnc.vbi dicit:poſſe ſufficere dicere Sis presbyter,abſque alia ſolennitate, niſi eccleſiaſtica conſtitutio obſtaret.quod tamē etiam intellige de Epīs,quos contraria eccleſiæ cōſtitutio vnico verboquē creare,aut ꝓnuntiare ſacerdotē prohibet,Papā autē non: vt figit firmiter pedē do. Feli.poſt Ang.vbi.s.in.c.j.vij. mihi col. ſecundum Mod.noſtrā Italiæ impreſſionē. ver. fallit quartò. a ibi:& hoc eſt qꝫ Papa.&c. Pōt & ēt ſolo verbo epiſcopū facere:vtvoluit idē Ang.in.l. j.perillū tex,C,de ſen.paſ.

b ¶ Claues eccleſię. Adde Gemi.xx. di.in ſum.& Pet. de Anc. in regula peccatū.in.v.q.de regu.iur.in.vj. & Cal.in repe.c.noſtro.in.xviij,char. de pœ.& remi.per Bal.in.l.fi.in fi.C.ſi à nō compe.iudi.per Hoſti.in ſum. de pœ.& remiſ.§.j. per Abb.poſt gl.j.in.d.c.tanta.& in.c.licet.in.j.co.de electio.& per Theologos in.iiij.ſent.di.xix.maximè per Richar.& Fel.hîc:cui adde Hoſt.in.c.quanto.de tranſla.Epiſ.& Inn.in.c.quanto.& ibi gl.de iureiu.& ibi notant duas eſſe claues Petri:per vnā ſignificatur poteſtas.per alteram diſcretio,ſiue ſcientia:vnde vna ſine reliqua parum valet.& vide quod no.Inno.in.c.quanto,de conſue.

Anto.Franc.¶ Et adde,ꝙ vtrū eccleſia habeat duas claues, vel vnā tantùm: quod voluit Hoſt.in ſum.de pœ.& remiſ.& in.c.noua quędā.e.ti.vbi dicit ꝙ habet duas,vnā fori contentioſi:& alterā fori pœnitentialis.& per claues collatas Petro à Chriſto notatur ſcientia & poteſtas:vt in.d. c. Decretales. xx.di. Et qui negant,claues eccleſiæ ſunt diuiſæ à Deo:vt in.c.poteſt fieri. de pœ.di.j. Et de huiuſmodi clauibus & de eorū ſignificatu,habetur etiam p b.Tho.in.iiij.di.xviij.q.j.arti.j.& an claues eccleſiæ,ſeu poteſtas earū ſe extendant ad mortuos:vide Hoſt.qui dicit,ꝙ non.in.c.quia nonnulli. de cleri. non reſi.& in.c.à nobis.el grande.de ſen.excom.& in.c.quod autem.de pœni.& remiſ.& idem ipſe Hoſt.in ſum.de pœ.& remiſ.in. §. quibus proſit. & in ſum.de exceſ.præla.in.c.vlti.

¶ Et adde,ꝙ contemnens claues eccleſiæ non eſt alienus ab hæreſi: vt in.c. tanta.de exceſ.præla.& in.c.fi.de pœ.& remiſ.& facit tex.in.c.j.xxij.diſtin.

c ¶ Tàm paruulis,quàm adultis.tex.eſt hodie in cle.vnicā in.§.ad hoc baptiſma.ibi:tam adultis,quàm paruulis.de ſum.tri.& fide catho.

¶ Adde, an paruulus Iudæus baptizatus à ſolo presbytero non habente qui reſponderet pro paruulo,ſit baptizatus.Petrum de Anchara. conſilio cxcvj. Et an ſemiextractus de vtero poſsit baptizari.per Lapum allega. xlviij.Bernar.

d ¶ Quis autem. Adde iſtum in capitulo cum quidam. infrà de iureiurando. & in capitulo magnæ.infrà de voto.& Bartolus in.l.quod ſi minor.§. reſtitutio.in ſecundo notab.ff.de minoribus.vbi dicit, quòd plus meretur ille, qui facit aliquid ex neceſsitate, quàm qui ex voluntate.allegat.l. cum poſtulaſſem.in fine.de damno infecto.facit gloſſa in dicta clementina prima, in ver.ſeipſum.

deficere:quia Deus orauit pro eccleſia. xxiiij. q.j.c.loquitur.Secundò collige:ꝙ ſub ſpeciebus panis & vini in ſacramento altaris veraciter continentur verū corpus & ſanguis Chriſti:vnde eſt ibi illud corpus verū,quod aſſumpſit ex beata virgine.& hoc vult dicere litera, dum dicit hoc inductū ad perficiendū myſterium vnitatis : vt accipiamus de ſuo.i. de ſua carne,quā ipſe aſſumpſit de noſtra: id eſt , de beata virgine Maria. ¶ † Itē not.ꝙ hoc ſacramentū Euchariſtiæ nō poteſt conficere,niſi ſacerdos.Hoc enim cōmiſit Deus tantū ſacerdotibus,dū dixit Apoſtolis:hoc facite in meā cōmemorationē.Et ex hoc dicit glo.not.ꝙ ēt nō poteſt Papa cōmittere nō ſacerdoti:vt cōficiat corpus Chriſti in.c.peruenit.xcv.di.Nō enim poteſt Papa aliquid attētare contra diſpoſitionē diuinā.xxv.q.j.c. ſunt quidā. ¶ Et no.ꝙ ſacerdos conficiens debet eſſe ritè ordinatus.& dic ritè.i.ſecundū ſolennitates eccleſiæ.Nā verbū ritè.denotat ſolennitatē , & rectè, cauſam,vt no.gl.in.l.ij.ff.de inoff.teſ.Nō enim ſufficit dicere:Sis presbyter[a]:niſi ſit ordinatus ſecundū ſolēnnitates eccleſiæ.¶ Not. ibi:*ſecundum claues eccleſiæ*.ar.ꝙ duæ ſunt claues eccleſiæ[b].& dicunt quidam,ꝙ vna eſt poteſtatis:altera verò ſcientiæ:quia debet eſſe diſcretus habens exercitiū clauis. Alij dicunt,ꝙ vnica eſt clauis. ſ. poteſtatis , ſed requirit alia clauis ad exercitiū.& pro hoc.c.tāta.eſt clauis de exceſ.præla.vbi de ea fit mētio in ſingulari. Alij dicūt,ꝙ vna eſt clauis in foro contentioſo:alia in pœnitentiali.& vide quod no.xx.di. in prin.&.xxj.di.c.j.¶ No.ibi:*quas tpſe conceſſit Apoſtolis.&c.*ꝙ poteſtas ligandi & abſoluē

di fuit collata omnibus Apoſtolis,nō tantùm Petro: dignitas verò Pontificatus fuit collata ſoli Petro.& vide bonum tex.cum gl. xxj.di.in nouo.¶ Et no,ꝙ largo ſumpto vocabulo ſacerdotes dicuntur ſucceſſores Apoſtolorū:vt colligitur ibi:*eorumq; ſucceſſores*.Nam loquitur ibi de presbyteris,quia refert ad id, quod.ſ. dixerat,ꝙ ſolus ſacerdos poterat.&vide glo.no.in.c.videntes.xij.q. j.quæ dicit,ꝙ Epiſcopi dicuntur ſucceſſores Apoſtolorū reſpectu dignitatis: religioſi reſpectu abdicationis proprij: ſeculares clerici reſpectu adminiſtrationis ſacramentorū. oīa iſta tria fuerūt in Apoſtolis:hodiè verò ſunt in triplici ſtatu eccleſiæ.Quod
2 no.vnde quilibet ſacerdos incontinenti ordinatus,habet poteſtatē ligandi & ſoluendi:ſed illa eſt ligata.vnde nō habet illā in actu, ex quo populus nō eſt ſibi cōmiſſus:ſed olim incontinenti habebat in habitu & in actu:quia non erant diſtinctæ parochiæ.xiij.q. j.c.j.xvj.q.j.c.generaliter.§.ecce.¶ No.ver.ſacramentū,ꝙ baptiſmus collatus in forma eccleſiæ prodeſt tam paruulis,quām adultis[c].† Et no.ꝙ maximus eſt effectus baptiſmi. nam tollit peccatū
c originale.Itē actuale:adeò ꝙ etiā pœna dimittitur.vnde ſi incontinenti decederet baptizatus,nō ſentiret pœnā etiā purgatorij.de
3 pœ.di.vij.c.fi.& in hoc baptiſmus eſt generalior,& magis neceſſarius,quàm pœnitentia & corpus Chriſti: quia per confeſsionem remittuntur peccata,nō reſpectu pœnæ: quia ſi quis non perficit pœnitentiam,patietur pœnam in purgatorio.xxv.diſt.qualis. vide glo.in.c.ſuper eo.de rapto.Itē per corpus Chriſti tantū remittuntur peccata venialia.vt no.j.q.j.interrogo.ſed per baptiſmum remittuntur peccata & pœnę peccati.& vide per gl.xxxij.di.c.prę ter.§.verū.& ideò propter neceſsitatem huius ſacramenti poteſt â quocūq; recipi in neceſsitate.Et no.duos effectus baptiſmi.Primò tollit peccata modo prædicto.Secundò præparat hominē,vt non poſsit cadere, quominus reparetur per pœnitentiā . ¶ Vlti. no.ꝙ non ſolùm virgines & continentes poſſunt peruenire ad beatitudinem:ſed etiam cōiugati per fidē rectā, & operationem bo-
d nam:& ſic non ſufficit fides ſine operibus.¶ Quis autē[d] plus mereatur,an laicus honeſtè viuens in coniugio:an clericus etiā honeſtè viuens:vide gl.no.in cle.j.de reli.& vene.ſan.¶ In gl.in ver. vna.ibi:per duas naturas &c.hæc gl.obſcurè loquitur adeò,ꝙ Ber. gloſſator huius cōpilationis interrogatus,quid vellet hæc gl. rn̄det ſe ignorare:ſed eam poſuerat prout inuenerat.& ſic hæc gloſ. non fuit Ber.ſed alterius antiqui gloſſatoris:licet Ber.eam poſuerit in hoc volumine. Alij intelligunt & non bene , diuerſimodè. ¶ Io.an.dicit,ꝙ incluſio facta in arca Noē,per quā fuit ſaluatū genus humanum,habuit deſignare incluſionē diuinitatis & humanitatis,per quam fuit ſaluatū genus humanū.¶ Et dū gloſ.dicit per duas naturas.Exponit.ſ.ligni & aquæ:quia in ſaluatione humanæ naturæ lignum.ſ.arca Noē confecta ex ligno fuit:& aqua, qua regebatur.Et dum gl.ſubijcit quo ad opi.& veritatem:ideò ſic dicit ꝙ multi ſancti,vt Ambroſius,& alij hoc opinati ſunt:& ita etiam fuit vetitas:vt poſteà patuit.¶ In gl.in ver.*impaſsibilis*.in fi. & per hiſtoriam,quæ habetur in.c.alle.in gl.intelligens hanc figurando per Iſaac diuinitatē:per Arietem humanitatem.¶ In gl.in verſic. *ſub ſpeciebus*.in fi.& vide gl.in.c.fortè.de conſe.diſt.ij. quæ ponit multas alias cauſas.¶ In gl.fi.ibi:*non expedit homini &c.* & ſic vult glo.ꝙ nō eſt vtile homini accipere vxorē: & hoc propter onera matrimonij:ſed alio reſpectu eſt vtile.ſ.propter fornicationē euitandā:vt ſic euitet maius malū.Hinc Ariſtoteles conſultus â quo dā adoleſcēte,an expediret nubere:reſpondit eū pœnitentiā acturum,quodcunq; fecerit.Vult dicere eſſe durū contrahere matrimoniū propter onera matrimonij.& quia impedit cōtemplationem.Item durū eſt nō cōtrahere,propter ſtimulū carnis. & ideò dicebat illū pœnitentiā acturū,quodcunq; fecerit.quod no.

SVMMARIVM.

1 *Sicut,iſta dictio non ſemper denotat omnimodam ſimilitudinem.*
2 *Prælatus nō præiudicat capitulo delinquēdo,ſi illi delicto nō cōſentit capi.*
3 *Maximè:iſta dictio quid importet.*
4 *Hæreticus ſi aliquis damnatur:non per hoc damnatur eius opera.& nu.5.*

CAP. II.

DAmnamus.¶ Pater & filius& ſpirituſſanctus vera vniōe,nō collectiua, ſeu ſimilitudinaria,ſunt vna eſſentia ſubſtātia,ſeu natura:qa ſubſtantia

ſubſtãtia nõ eſt generãs, nec genita, nec ꝓcedẽs, quia illi actus non attribuntur ſubſtãtiæ ſed perſonis: non per hoc in Trinitate concludit quaternitas. Contrariũ ſentientes, vt hæretici ſunt cẽſendi: niſi ab errore reſipiſcant, & correctioni Apoſtolicæ ſedis ſe ſuppo nant. h. d. Et diuiditur in duas partes principales. In prima reprobat doctrinã Abbatis Ioachim. In ſecunda ibi: *reprobamus*. damnat illam Almeri. Prima pars facit quinq;. Primò reprobat opi. ipſius Ioachim cõtra magiſtrũ ſentẽtiarũ, quã proſeqtur exprimẽ do motiua & rationes ipſius. Secunda ibi: *nos autem*. approbat & probat ſentẽtiam magiſtri, quã damnabat Ioachim. Tertia ibi: *cũ ergo*. reſpõdet authoritati, qua principaliter mouebatur Ioachim. Quarta ibi: *ſi quis*. damnat tenentes opi. Ioachim. ¶ Caſus literalis. Magiſter Petrus Lombardus dixit in ſentẽtijs ſuis, quòd quædam ſumma res eſt pater & filius & ſpirituſſanctus. & illa ſumma res nõ eſt generans, nec genita, nec ꝓcedẽs. Eſt pater, qui generat: filius qui gignitur: & ſpirituſſantus q procedit. Contra iſtũ magiſtrũ Petrũ Abbas Ioachim cõpoſuit quendã libellũ, in quo appellauit magiſtrũ Petrũ hæreticũ & inſanum, propter hãc ſentẽtiam dicens, ꝙ magiſter Petrus nõ tam Trinitatem, ꝙ quaternitatẽ adſtruebat in Deo, videlicet illas tres perſonas, & illã cõmunem eſſentiã, quaſi quartam: aſſerẽs Ioachim, ꝙ nulla res eſt, quę ſit pater & filius & ſpirituſſanctꝰ: nec eſſentia: nec ſubſtãtia: nec natura. Tñ dicebat, ꝙ pater & filius & ſpirituſſanctus ſunt vna eſſentia, & vna natura: verũtamẽ hanc vnitatẽ nõ verã & propriã eſſe dicebat: ſed quaſi collectiuã & ſimilitudinariã, ſecũdũ qđ multi homines dicũtur vnus populus: & multi fideles, vna eccleſia. Ad hoc probandũ inducebat plures authoritates. Primò illam: multitudinis autẽ credẽtiũ erat cor vnum, & anima vna. Secũdò inducebat illam authoritatem: & qui plantat & qui rigat vnũ ſunt: & omnes vnũ corpus ſumus in Chriſto. Tertiò illã de li. regũ: populus meus & populus tuus, vnũ ſunt. Vltimò inducit authoritatẽ euangelij: volo pater, vt ſint vnum in nobis: ſicut & nos vnum ſumus. Sentẽtiam iſtius Ioachim damnat cõcilium iſtud hîc vſq; ad verſi. illum, non emñ. Abinde incipit reſpõdere authoritatibus illius Abbatis, quas inducebat pro ſua ſentẽtia: dicẽs, ꝙ fideles Chriſti nõ ſunt vnum, ideſt quædam vna res cõmunis omnibus: vt dicebat Ioachim: ſed imò ſunt vnum: ideſt vna eccleſia ꝓpter vnitatẽ catholicæ fidei: & tandem vnum regnũ propter vnionẽ indiſſolubilis charitatis. Et ad hoc probãdum inducit cõciliũ authoritatẽ Io. apoſtoli in epiſtola ſua: tres ſunt qui teſtimoniũ dant in cælo: pater, verbum, & ſpirituſſanctus: & hi tres vnũ ſunt. ſtatim ſubiungẽs: Et tres ſunt q teſtimoniũ dant in terra, ſpiritus, aqua & ſangnis: & hi tres vnum ſunt. cõfitetur ergo cõcilium cũ magiſtro Petro, ꝙ vna quædã res eſt, quæ veraciter eſt pater, & filius, & ſpirituſſanctus. & quælibet perſona eſt illa res: & illa Trinitas tãtùm, & non quaternitas eſt in Deo: quia quælibet trium perſonarũ eſt illa res: ſcilicet ſubſtantia æterna, ſeu natura diuina: & illa res nõ eſt generãs: nec genita: nec procedẽs: ſed eſt pater, qui generat: filius qui gignitur: & ſpirituſſanctꝰ q ꝓcedit: vt per hoc noteť diſtinctio in ꝑſonis, & vnitas in natura. Et licet dicať alius pater alius filiꝰ, & aliꝰ ſpũſſanctus: nõ tamen aliud: ſed id quod eſt pater, filius eſt & ſpũſſanctus, idẽ omnino: vt in ipſa litera ꝓbatur ab illo loco: licet vſq; ad ver. illud, *cùm ergo*. Et ibi reſpõdet illi authoritati: volo pater, vt ſint vnum. &c. dicens, ꝙ hoc nomen vnũ, aliter accipitur pro perſonis diuinis: & aliter pro fidelibus. Sed hoc nomẽ diuerſo mõ accipitur in authoritate illa: Eſtote perfecti ſicut & pater veſter perfectus eſt. dicẽs, ꝙ ſi quis ſentẽtiã, vel doctrinam præfati Ioachim ſeruare voluerit vel defendere, tãquã hæreticus confutetur. per hoc tamẽ nullum præiudiciũ generetur Florentino monaſterio, cuius ipſe Ioachim extitit inſtitutor. In fine reprobat ſententiã cuiuſdã hæretici nomine Almerici. B. ¶ No. primò, ꝙ verba damnamus & reprobamus, ponũtur hîc, vt diuerſa: & dic ꝙ propriè damnare, eſt rem ſine remedio ſubleuãdi tormentis, ſeu ignominiæ ſententialiter deputare. Reprobare verò rem rationibus euidẽtibus ream facere, vel ponuntur ad maiorẽ exaggerationem, ſeu aggrauationem: ſed primũ eſt ſubtilius. ¶ Secũdò collige veram & catholicam opinionem circa eſſentiam Trinitatis. Eſt enim vnica & vera eſſentia ſubſtantia, ſeu natura: vnde pater non habet ſubſtantiam ſeparatam â filio: nec filius à patre: nec ſpirituſſanctus à patre & filio: nec per hoc concluditur quaternitas: quia quælibet illarum perſonarum eſt illa ſumma eſſentia, ſubſtãtia, ſeu natura. Vnde perſonæ non differũt à ſubſtãtia: nec ſubſtãtia differt à perſonis. Pone exemplũ in igne, ſeu in lumine, in quo tria reperiũtur: videlicet ſplendor, ignis, & calor. & licet vnicum ſit lumẽ, diuerſimodè tamen operãtur illa tria. Nam igni attribuitur vſtio: ſplẽdori illuminatio: calori calefactio. Sic pater filius & ſpirituſſanctus ſunt vna ſubſtãtia: ſed differũt in perſonis. Ideo legitur, ꝙ Deus apparuit in igne. ¶ No. duos errores iſtius Ioachim. Primus in eo, ꝙ concludebat Petrum Lombardũ magiſtrum ſententiarum innuere quaternitatẽ. nõ enim concludebat quaternitatem: quia vt dixi in præcedenti notabili: illa res ſumma, quam ponebat Pe. nõ eſt ſeparata â perſonis: & ſic non concluditur quaternitas. Secundus error in eo, ꝙ dicebat, ꝙ pater filius & ſpirituſſanctus erant vnum: nõ vera vnione ſubſtantiæ: ſed collectiua, ſeu ſimilitudinaria vnione: ſicut & fideles dicũtur vnum: nõ vera vniõe ſubſtãtiæ: ſed vniõe charitatis & eiuſdẽ volũtatis. qđ falſiſimũ eſt: ſicut multũ cautè probat tex. in ver. nos aũt. nã filius habuit ſubſtãtiã à patre: vt ipſemet teſtatus eſt, dũ dixit: qđ dedit mihi pater meꝰ, maius eſt omnibus. Nõ enim poſſumus dicere, ꝙ habuit partẽ ſubſtãtiæ: quia ſubſtantia diuina eſt indiuiſibilis. Nec poſſumus dicere, ꝙ habuit totam: ita ꝙ pater nihil ſibi retinuerit: quia ſecundum hoc deſijſſet ſubſtãtia patris. ergo neceſſariò concludendũ, ꝙ pater totã ſubſtantiã dedit filio: & totã ſibi retinuit. Ex quo infertur clarè, ꝙ vnica eſt eſſentia veraciter patris & filij & ſpũſ ſancti. Et põt poni exemplum in lumine accẽſo aliud lumẽ accendente: & in doctore plenè trãsferente ſciẽtiam. Nam totã transfert & totam retinet. & ex hoc cõfunditur ſecũdus error. Et ex hoc ſecũdo cõcludebat tertium: dũ dicebat: ꝙ nulla res eſſet, quæ foret ſumma eſſentia, ſeu ſubſtantia, ſeu natura. ¶ No. vlteriꝰ duplicẽ vnionẽ. nam quædam eſt vera, quædã eſt collectiua vnio: ſicut multi lapides. Et not. plures authoritates hanc vltimã vnionem probãtes. & vide de multiplici vnione, per B. De trino & vno. Nam multiplex reperitur vnio. Eſt enim collectiua vnio: cũ multi lapides conſtituũt vnũ aceruũ. Item conſtitutiua: cũ multa membra conſtituunt corpus & multæ partes vnũ totũ. Item eſt cõiugatiua, qua maritus & vxor dicũtur vna caro: eſt tamẽ illa vnio nõ vera, ſed cõiugatiua: & vide gl. in. c. debitũ. de biga. Dicũtur enim vna caro: quia cõiungũtur ad vnã carnẽ procreandã. Eſt vnio natiua, quę ex carne & anima naſcitur vnus homo. Non enim eſt homo ſine aĩa, vel ſine corpore: ſed ex aĩa & corpore ſeu ex vniõe animæ & corporis efficiť vnus homo. Eſt vnio poteſtatiua, quando homo virtute non ſtabilis: ſed cõſtans ſibimet nitiť vniri. Eſt vnio cõſentanea, cũ ꝑ charitatẽ multorũ hominũ eſt cor vnũ. Eſt vnio votiua, cũ homo oĩbꝰ votis adhęret Deo. Eſt etiã vnio dignatiua, qua Chriſtus ex limo ſeu ex carne noſtra aſſumptus eſt in ꝑſonã humanã. ¶ In ver. *nos autem*. No. ꝙ eſſentia, ſubſtantia, ſeu natura Trinitatis eſt incõprehenſibilis. nõ enim poteſt comprehendi: quia hæc eſſentia nõ fuit creata. Scire[a] emñ, eſt per cauſas co-

a ¶ Scire. Vide Philoſophum primo Poſterio. &. vij. Meta. & tacit. l. ſcii e. ff. de lega. & quod not. in. l. ſi pater. ff. de hære. di. inſti.

¶ Alius eſt pater. Sed non poteſt dici, ꝙ aliud eſt pater. Adde Pau. Pergulenſem in logica ſua in tract. de proba. termi. vbi infert aliud, non idem, in. ij. concluſio. ibi: licet in diuinis pater ſit alius à filio, tamen pater non eſt aliud à filio.

b ¶ Dictio ſicut. Adde do. Ant. hîc & vide gl. in c. vnico. de ſa. vnct. in ver. ſicut. &. xxj. di. c. cleros. in ver. ſicut de cõfir. vti. vel inuti. & in. c. pe. de priui. c. ex ore, & de accu. c. inquiſitiõis. j. reſpõſo. in gl. ij. & hęc dictio ſicut: aliquãdo facit ſimilitudinem per cõtrariũ. not. ff. ꝙ ſo. l. iij. in gl. fi. ff. de offi. ꝓcõ. l. ſolet. §. ſicut. de offic. quæſto. l. j. ibi, in fi. ſicut dicimus aliquãdo ponitur cauſatiuè: aliquando conditionaliter: vt no. in. d. c. ex ore. & in. c. quoniã Abbas. in gl. vlti. de offi. dele. & in. d. c. pe. & vl. de cõfir. vti, vel inuti. & in. c. quia V. de iudic. & in c. Abbate. de ver. ſig. & per Bal. & alios in. l. edita. C. de edẽ. & per Bar. in conſt. inc. teſtator legauit. Quãdoq; dictio ſicut. denotat oĩmodã ſimilitudinem: vt voluit Ant. de Bu. in. c. Piſanis. de reſt. ſpol. & probatur in. l. pen. ff. de fun. inſtru. & in. l. qua ratione. in. j. reſponſo. ff. de acqui. re. do. & facit. C. de ac. & ob. l. ſicut. & plenè per Albe. pergamen. in dictionario ſuo, in verb. ſicut. & dixi in reperto. meo ad iſtum in verbo: ſicut. ¶ Adde tu, an dictio ſicut. importet omnimodam ſimilitudinem. Rom. conſil. cccl xxviij. & de dictione veluti. per eundem con. ccxcv. Ant. de Bu. conſil. xix. Ber.

Anto. Franciſ. ¶ De ſignificatu huius dictionis ſicut & ſicuti: vide not. per do. Ant. in. c. dãnamus. in. §. cũ ergo. Et adde, ꝙ qñ hoc verbũ ſicut, ponit in cõfirmatiõibus & in ſentẽtijs, intelligit cõditionaliter. Quãdo verò in priuilegijs, ſtat cauſatiuè: vt habetur in. c. Abbate. de ver. ſig. Dictio autem ſicut quandoque ponitur ſimilitudinariè: aliquando exemplificatiuè: vt in. l. quẽ admodum. ff. de vſufru. & in. l. Pomponius. in. §. ſpadonem. ff. de ędil. edi. & de huiuſmodi verbis ſicuti, & ſicut, & ſimilibus habet in. l. j. ff. de re. diu. & in. l. prædijs. in. §. j. ff. de le. iij.

c ¶ Maximè. Adde Bar. in extrauagã. ad reprimẽ. ſuper ver. maximè. per glo. & doc. in. c. ad abolendam, de filijs presbyte. & gl. de nouo Codi. componẽ. in. l. j. in ver. maximè. & plenè per Bartholo. Brixiẽ, in reper. ſuo in ver. maximè. Nam hæc dictio quandoq, ſtat implicatiuè: vt in. l. qui ſtatus. ff. de re mili. & ſic propriè aliquando ſumitur pro tantùm: vt. xj. q. iij. c. ſi quis Epiſcopus damnatus. & in. l. eum, qui. ff. de dona. & ſic improprie. Aliqñ accipitur pro valde: vt not. in gloſſ. pe. ff. ſo. matri. Qñq; ſignificat identitatem in caſu cõtrario: vt in. l. quod ſi minor. §. reſtitutio. in glo. in ver. in vẽditiõe. ff. de mino. Quãdoq; abundat: vt in. l. ñ. C. de reſc. in. vẽdi. & vide gloſſ. & Flo. in. l. illud. ff. ad legẽ Aquil. & xij. di. in. c. illud. & Spe. in ti. de diſpu. & alle. §. poſt hæc. in ver. & no. & plenè per Alber. in dictionario ſuo in ver. maximè. & vide iſtũ in. c. quoniam frequenter. §. porro. in verſ. nota ex eodẽ ver. capiendo verbum maximè, propriè: & ibi per dominum meum Barba. cũ alijs concor. vt lit. non conteſta.

ZACHARIAS. ¶ Adde, ꝙ hæc dictio maximè: ſtat nonnũq; cõparatiuè. l. qui ſe patris. & ibi Iaſ. poſt alios. C. vnde libe. & in. l. prouinciarum, C. de ferijs. ſuperabundat quandoque: vt not. Ange. in auth. de man. prin. §. ſit tibi quoque. ibi: maximum vitium. colla. iij. & aliquando vt. ſ. dictum eſt implicat: ſed per maiorem rationem: vt eſt tex. ſing. cum glo. in. l. illud. ff. ad legẽ Aquil. & glo. no. in. l. quod ſi minor. §. reſtitutio. ff. de minor. Et vt latiſsimè de hac dictione videas, remitto te ad Bar. in extrauag. ad repri. in glo. in ver, & maximè.

Antoni. Franciſ. ¶ De iſta dictione maximè, & eius materia: vide omnino Flori. in. d. l. illud. ad le. aquil. & vide in. c. illud. xij. diſ. & per Spe. in ti. de diſpo. & alle. in. §. poſt hoc in ver. & no. & vide do. Card. in cle. j. de renun. vbi dicit, quòd includit idem ius in caſu contrario. & quandoq; etiam ponitur pro multum: & dixi in. c. relatum. de offic. dele.

d ~ SEBASTIA. ¶ Donato. Vide Fel. in. c. tranſlato. circa prin. j. ti. j. vbi ponit, an abolito titulo Regis, cenſeantur aboliti ipſius ſtatuti,

gnoſcere. Nec in creaturis poteſt reperiri ſimile neceſſariò concludens, & rem demonſtrans: quia non poteſt tanta ſimilitudo notari inter creaturã & creatorem, quin maior diſſimilitudo ſit: ſed vt dixi, poteſt ad corticem poni exemplum in lumine. ¶ Item not. quòd nomina partitiua in maſculino & fœminino genere, denotant diſtinctionem in perſonis: in neutro verò genere denotant diſtinctionem in ſubſtantia. Vnde poteſt dici, quòd alius eſt pater, a alius eſt filius, & alius eſt ſpirituſſanctꝰ: a quia perſonæ ſunt diſtinctæ: ſed non poteſt dici, quòd aliud ſit pater, aliud filius: aliud ſpirituſſanctus: quia non ſunt diuerſæ ſubſtantiæ: ſed eiuſdem. ¶ Itẽ collige, quòd filius habuit ſubſtantiam à patre ab æterno, non partem, ſed totam: & pater etiam ſibi retinuit totam. Vnde diſtinguendi ſunt tres modi generationis. duo reperiuntur in humanis: tertius in diuinis. In primo modo ſubſtantia datur pro parte, & pro parte retinetur: vt in generatione carnali. Nam dat pater partem ſubſtantiæ, & partem ſibi retinet. In ſecundo modo per modum refuſionis datur tota ſubſtãtia: & nil retinetur: vt cum aqua conuertitur in glaciem: iuxta illud: Mater me genuit, mox gignitur ipſa ex me. In tertio modo tota ſubſtantia datur, & tota retinetur: vt in diuinis. & poteſt poni exemplum 1 vt. ſ. dixi, in docente & in lumine. ¶ † Item no. quòd dictio ſicut, b non ſemper denotat omnimodam ſimilitudinem. ¶ Item in verſ. ſi quis. collige, ꝙ defendentes opin. reprobatam ſunt hæretici. Et dic, ꝙ grauius peccat defendẽs opinionem reprobatam, quàm inueniens: quia defendens errat, & vltra ſuum errorem prębet alijs 2 audaciam errãdi. vide bonũ text. xxiiij. q. iij. c. qui aliorum. ¶ † Itẽ not. in ver. *in nullo*. ꝙ delictum Prælati etiam circa fidem, cui nõ communicat capitulum, non prędiudicat ipſi capitulo, ſeu eccleſię. 3 de quo plenè dixi in. c. j. de do. & contu. ¶ † Not. ibi: *maximè* c. ꝙ c hæc dictio deſignat & denotat idem in caſu contrario. vnde propriè iſta dictio maximè, ſtat comparatiuè, ponens idem in caſu cõtrario. vide gloſſ. in. c. ad abolendam. de ſi. presby. & in. c. ſacro. de ſen. excom. in ver. ſi laudabilis. Quandoq; tamen hæc dictio maximè, ſtat impropriè: & ponitur pro tantũ. xij. diſt. c. illud. xj. q. iij. c. ſi quis Epiſcopus. & vtrobiq; reperies plures concor. Nam ſenſus huius literæ eſt, ꝙ delictum Ioachim, non debet obeſſe monaſterio: cuius fuit inſtitutor: maximè cum ipſe ſcripta corrigenda ſub miſerit diſpoſitioni ſedis Apoſtolicæ, quaſi innuat per hãc dictionem maximè: quòd idem eſt, ſi non ſubmiſiſſet ſe diſpoſitioni ſedis Apoſtolicæ. quandoq; hæc dictio maximè ſuperabundat: vt in 4 auf. de iud. in prin. ibi, per glo. col. vj. ¶ † Et ex hoc, & ex tex. no. ꝙ d dãnato d authore, vt hæretico non damnantur omnia eius opera. Nam tenendo dictionem maximè, propriè: patet ꝙ licet Ioachim fuit hæreticus, monaſterium tamen cuius fuit ipſe inſtitutor, non damnatur: & hoc ideò, quia inſtitutio regularis non habet authoritatem ab inuentore: ſed principaliter à Papa, qui inſtitutionem approbat: vt in. c. fina. de reli. domi. & de hac materia dic, vt plenè not. in. c. fraternitatis. de hæreti. xxxvij. diſt. ſi quid veri. & not. hîc text. ibi, *in hac parte*. &c. ¶ Not. ex ſi. literæ, ꝙ Diabolus appellatur pater mendacij. & dicitur pater quaſi patrator, ſeu inuentor: dum dixit, nequaquàm moriamini, ſed eritis ſicut Dij. Gene. iij. & ſic Diabolus fuit primus, qui dixit mendaciũ. Qũq; appellat antiquus hoſtis: vt in. c. non magno. ne cle. vel mona. Qñq; verſutus hoſtis. xvj. q. ij. viſis. Quãdoq; lupus rapax j. de ele. ne pro defectu. quãdoq; inimicus hominum. in. c. licet. de elec. Qñq; ſeminator diſcordię: vt in cle. ad noſtrũ. de hæreti. Qñq; ſimpliciter appellatur Diabolus, ſeu Demon: vt. ſ. c. proxi. ¶ In glo. j. in fi. hãc glo. declara per gl. j. in ver. neq; genita. ¶ In gloſ. j. in ver. *non enim*. in fi. hoc non placet Ioã. And. & bene. vnde veritas eſt, quòd reſpondet j. in ver. cum ergo. & ibi etiam hoc tenet glo. & fortè hæc glo. proceſſit ex errore ſcriptorũ. & hoc teneas: licet Pet. & Abb. dicãt, ꝙ rñ det in verſi. nos autem. quod non eſt verũ: quia ibi probat & approbat opi. Pe. ſed rñdet in verſi. cùm ergo. ¶ In glo. in ver. *neque genita*. ibi: *notionalia*. & appellant notionalia, ſecũdũ Io. and. quia perſonas notificãt: vt patet etiam in declaratione, quam ponit gl. in fine. ¶ In eadem glo. ibi: *teneatur adiectiuè &c.* & dicendum, ꝙ adiectiuè dicitur teneri, qñ venit ad qualificandum & reſtringendum: vt ſi dico Petrus albus. excludo ab alio Petro albedinẽ. Subſtantiuè tenetur, quãdo notat hoc eſſe in ſubſtantia: vt ſi dico Petrus eſt qd album, non nego in alijs albedinem: licet ſupponam in iſto. Ita ſi dico: pater eſt generens. bñ dico: ſiue teneat hoc nomen generans adiectiuè, ſeu ſubſtantiuè: quia ſi teneatur adiectiuè excludo generationem à filio & ſpirituſancto. Si teneat ſubſtãtiuè, eſt vera propoſitio: quia pater eſt quid generans, & habet in ſe ſubſtãtiam, in qua eſt quid generans. Si verò dico: ſubſtantia diuina eſt generãs. ſi generans tenetur adiectiuè, eſt falſa propoſitio: quia ſubſtãtia diuina nõ eſt diuiſibilis, & excluderet generationẽ à patre. Si verò tenetur ſubſtantiuè, vera eſt propoſitio: qa ſubſtãtia diuina eſt quid generans: quia eſt ibi pater, qui generat. ¶ In gl. in ver. flo rentino. ibi: *& ſi bona eſſent, reprobarentur &c.* pondero glo. quia videtur cõtra tex. Nã hoc monaſterium, cuius Ioachim fuit inſtitutor, non reprobatur: nec fuiſſet reprobatũ etiã ſi Ioachim ſtetiſſet in pertinacia: vt colligitur in dictione maximè, tenendo eam ꝓ priè, ſicut dixi in no. ¶ † Item videtur cõtra tex. *ſi quis*. ibi: *in hac* 5 *parte &c.* Sed dic, vt prædixi, ꝙ damnãtur in cõſequentiã omnia opera authoris dãnati: vt nõ habeãt authoritatẽ ex authore damnato: ſed

nato:ſed poſſunt recipi & defendi, ſicut recipiuntur & defendũ tur alia bona. Nam veritas non mutatur:licet author reprobatus in aliqua parte fuerit eam ſecutus.&dic,vt no.in prꝫalleg.c.frater & in.d.c.ſi quid veri.

De Conſtitutionibus Rubrica.

✠ SVMMARIVM. ✠

1 *Conſtitutio quibus modis ſumatur:& vnde dicatur.*
2 *Conſtitutio,ſi eſt lata contra certam perſonam, licet per verba generalia: poteſt ab illa appellari,per illam perſonam læſam:contra quam eſt lata.*
3 *Scriptura non eſt de ſubſtantia legis,ſiue conſtitutionis:quia poſſet probari per teſtes.*

¶ Hæc rubri.poteſt ad præcedentia & ſequentia ſic cõtinuari. Tractaturus author de iure,præmiſit de ſumma Trini.pro ſui operis fundamento:quia vbi fundamentum deficit,nihil ſuperædificari poteſt.j.qõ.j.cum Paulus.& quia omne ius conſtat ex ſcripto,& non ſcripto,inſt.de iu.na. gen. & ciui.
a conſtat.&.j.di.c.conſuetudo.§.cum itaq;.Ius autem ſcriptum eſt[a] certius & nobilius:& ideò author præmiſit de iure ſcripto.ſcilicet de conſtitutiõibus
1 & poſteà ſubnectit de iure non ſcriptio,ſcilicet de conſue. ¶ †Circa rubr. pro declaratione ipſius & materiæ,quæro de tribus.Primò, quid ſit conſtitutio.Secundò vnde dicatur.Tertiò,an ad eſſe legis ſeu conſtitutionis requiratur ſcriptura.¶ Circa primum dicendum eſt,qꝫ conſtitutio poteſt capi ſtrictè & largè.Primo modo cõſtitutio propriè eſt,quod Princeps ſtatuit: vt in.c.conſtitutio.ñ.dig. Largè verò ſumitur pro omni iure ſcripto,etiam inferioris:& ita ſumitur hîc.Nam ſub rub.de conſtitu.author tractat[a] nedum de ſtatutis Principum,ſed etiam inferiorum:vt.j.c.cum omnes. &.c.cũ. M. Et quod ita largè ſumatur cõſtitutio:clarius probatur.j. diſtin.d.§.cũ itaq;. Poteſt etiam hic ſumi ſecundum primum modum: & tunc oportet dici, quòd nigrum ſit generalius rubro:nec hoc inuſitatum: vt patet. C. etiam ob chirogra.pecu.pignus detineri poſſe.ſuper rubr.& ſuper rub.de offi. de le. lib.vj.iuncto.c.ſi.¶ Quo ad ſecundum vnde dicatur conſtitutio:dic,quòd à con,quod eſt ſimul:&ſtatuitio.& quatenus refertur ad conſtitutionẽ Principis:dic,qꝫ dicitur conſtitutio,quaſi communis,vel ſimul ſtatuitio:quia lex debet eſſe communis omnibus:& non cõtra certas perſonas.diſ.iij.c.erit aũt
2 lex.†Hinc nota.dicit Bar.in.l.omnes populi.ff.de iuſt.& iur. quòd ſi conſtitutio ſit contra certam perſonam,ſi prætendit ex ea læſionem,licitè appel.
b lat[b]is,contra quem fit conſtitutio,etiam ſi loquatur per verba generalia. argu.in.l.j.§.ſolet.ff.quando appel.ſit.Et probabiliter dicit,quòd quanquam conſtitutio loquatur per verba generalia,ſi tamen ex coniecturis poteſt colligi,quòd ſit edita in odium certæ perſonæ, poteſt à tali conſtitutione appellari.arg.l.j.in fi.ff.de doli excep.vbi ſuccurritur contra dolum admiſſum in.l.condenda.Et pro hoc dicto Bar.allego bonum tex.in argu.j.eod. cum omnes.& hoc dictum tene menti.Vel poteſt dici couſtitutio à con, quod eſt ſimul:quia Princeps condit conſtitutionem de conſilio ſuorum procerum & indicum:vt.l.humanum.C.de leg.Si verò conſtitutio ſumatur largè dic,qꝫ dicitur à con,quod eſt ſimul:quia omnes de congregatione ſimul ſta
3 tuunt. ¶ Quo ad tertium,†an ſcriptura ſit de ſubſtantia legis,[c]ſeu conſtitu
c tionis:variæ fuerunt opi.etiam inter Legiſtas.tu pleniſsimè vide per Ioan. And.in reg.nemo poteſt ad impoſsibile.de reg.iu.libr.vj. in mercu. & per do.de Rota.deciſ.ccxxxviij.aliâs.xxxiij.per Spec.in titu.de lega.§. finitur. ver.quid ſi legatus.& placet opinio:vt regulariter ſcriptura non ſit de ſubſtantia conſtitutionis :& ſic quòd poſsit probari per teſtes.Pro hac ſententia optimè facit tex.in.c.j.de renun.lib.vj.& inſti.de iure nat.gen.& ciui. §. ſed quod Principi.&.§.diſtat.prælle.

✠ SVMMARIVM. ✠

1 *Canonis appellatione venit omnis conſtitutio eccleſiaſtica.*
2 *Conſtitutio canonis ligat omnem creaturam.*
3 *Iudicia eccleſiaſtica ſunt regenda ſecundum canones,etiam quòd agitẽtur coram iudice ſeculari:nam tunc deciduntur ſecundũ Canones: licet ſecundum eos non tractentur:quia præparatoria iudiciorum debent tractari ſecundum leges fori,in quo iudicium agitur.*
4 *Conſtitutio,quæ continet conſilium.& non præceptum:an & quando liget homines contrauenientes ad peccatum.*
5 *Papa non ligatur conſtitutionibus per ipſum aut per prædeceſſores ſuos factis.*
Infideles non ligantur canonibus,ſaltem in ſpiritualibus.
6 *Imperator adſtringitur canonibus in concernentibus animam.*
7 *Non appellatur ab Imperatore ad Papam,niſi ratione peccati.*
Imperator obligatur iure naturali,& obligatur ex contractu iuris cum ſubdito.
Papa non poteſt tollere,quod eſt de iure diuino,& iurando obligatur.
8 *Græci,an teneantur ad obſeruationem canonum.*
Imperator,an liget per leges ſuas non obedientes ei de facto.
9 *Lex poſitiua,ſiue eccleſiaſtica,ſiue ciuilis, an & quando liget in foro conſcientiæ.*
10 *Lex fundata ſuper præſumptione quæ non eſt vera, non ligat contrafacientem in foro animæ.*
11 *Damnum commiſſum non ex propoſito,vel lata culpa,non eſt in foro animæ reficiendum damnum paſſo.* b
12 *Lex canonica,an liget delictum omnino occultum.*
13 *Arbiter,quando habet iudicare ſecundum ſenſum ſuum,qnomodo interpretabitur iſte ſenſus.* c
Verba ſi tibi placuerit,ſi tibi videbitur,& ſimilia: quomodo intelligantur?
14 *Iudex quid habet facere quando reperit caſum dubium:& opiniones doctorum contrarias.*
15 *Communis opinio doctorum eſt ſeruanda: ſi non eſt euidenter falſa.*
In caſu dubio propter varietatem doctorum, bonũ eſt habere iudicem propicium.
16 *Victus non condemnatur in expenſis,ſi primò habuit ſententiam pro ſe:quia habuit iudicem ei propicium propter varias opiniones. & poſteà illa ſententia fuit per alium iudicem retractata.*
Iudex non facit litem ſuam iudicando pro vna parte,in caſu multum dubio.

a ✠SEB. SAPIA. ¶ Scriptum eſt. Ex hoc,quòd ius ſcriptum dicatur certius inferuntur duo.primò quòd poſitioni iuris ſcripti,non eſt reſpondẽdũ quia certũ.ſed poſitioni iuris non ſcripti,quod eſt conſuetudo, bene eſt reſpond.quia non eſt certum.ita Bar.in.l.ij.in fi.ff.de confeſ.Bar. poſt gl.in.l. preſcriptione.C.ſi contra ius:vel vti.publi.de quo per Lanfran.de oria.in.c. quoniam contra falſam.in ver. reſponſioni. col. ij. de proba. Secũdò infert,qꝫ ſi aliquis allegat ſtatutum, non tenetur illud ꝓducere,quia certũ:ſecus ſi allegat conſuetudinem. Barto.in.l.omnes populi.in vlt.col. ff. de iuſti. & iur.
b ¶ Appellat. adde latè Alexã. conſi. cxc.inc. ẽterni numinis.ij.li.Bar.
c ¶ De ſubſtantia legis.Adde Ioan. An.in rub.de conſtitu.& in.c.fin.j. de conſue.& ibi d.Ant.in.v. colũ. Bar.& Raph.in.l. humanũ. C. de le. & Ange. in.§.ex nõ ſcripto. inſtit. de iure na.& Bal. in.§.oẽs.inſti.eo. ti.Io.an.& Bal. in addi.Spe.in tit. de lega. in.§. finitur. ver.ſed pone legatus.Io. An.in.c.j. de poſt. præla. in vj.Arc.in.c. in primis.in.v.co.ij.q.j. Pet.de Anc. in repe.c.canonũ.j.ix. charta.j.eod. facit qd' voluit Bal. in l.j.§.fin. C. de cad. tollẽ.Albe.perga. in.j.parte ſtatu.q. xiij.& in.l. de quibus.poſt gl. ff. de legi.& in.d. l. humanũ.& ibi Sali. per text.ibi,& in l.leges.C.e. Idem Bal.in.d.l.de quibus.in.x.op. Ge. poſt Arc.in.c.lex eſt per illũ.text.j. diſt.& in.c. cõſuetudinis.per illum text.xj. diſt. facit gl.in ver. interpretatus.in prin.in.c. j. de poſt. præla. & ibi p illum. in ver.col.& per iſtũ in cle.dudũ. ad fi. de ſepul. per Bal. in rub.qui feu.da. poſ.& per Pet. de

CAP. I.

CAnonum. ¶ Conſtitutiones Canonum ab omnibus ſunt ſeruandæ. vel ſic. Iuris Canonici ſtatuta omnes ligant:& eorum ritu tàm in pronuntiando, quàm in decidendo iudicia ſunt regulanda.Primò ſtatuit. Secundò confirmando declarat,ibi: *& nemo.* ¶ Caſus literalis.Præcepit concilium Meldenſe ,quòd ſtatuta canonum , cuſtodiantur ab omnibus:& nemo in actionibus , vel iudicijs eccleſiaſticis ducatur ſuo ſenſu:ſed iudicet ſecundum cano-
1 nes & leges. Bernar. ¶ † Nota primò, quòd
d appellatione Canonis[d] venit omnis conſtitutio eccleſiaſtica:vnde largo ſumpto vocabulo,canon idem eſt,quod conſtitutio eccleſiaſtica,vel canonica . Et dicitur à canon, quod eſt regula : vt in.iij.diſtincti.c.canon.& ſic dicitur,quia ducit hominem ad rectè regulatèqꝫ viuendum . Strictè autem ſumitur pro conſtitutione conſtituta in concilio generali:vt not.iij.diſtinctione.in ſumma .& ibi ponitur

Ancha.in reg.nemo.& per Bar.in.d.l. de quibus.in.iiij.col. & faciũt plures tex.alle.per Io.an.in.d.reg.nemo.& tex.in.§.ſingulorum.in ver.tunc. & in ver.ſcribi.inſt. de re.diui.& in.§.cum itaqꝫ.j.di.& communis opi. eſt:qꝫ ſcriptura nõ ſit de ſubſtantia conſtitutionis.& plenius dixi hoc in lectu. mea.
d ¶ Adde tu do.de Ro.deciſio.j.de conſt.in nouis.Bar,
d ¶ Appellatione canonis. Adde Bal.hic & Cal.in ti. de reg. conſi. xix. inci. Abbas habet priuilegium.& in ti.iſto in conſi.xvj.inci.an canonis appellatione.& Paul.in cle.j. de priuil.& ibi Car.prin.in.xxvj.q.& plenè per Fel. hîc de hoc nomine & alijs.

a ¶ De pragmatica ſanctione. Adde aliam gl.cj. diſt.c.j.in ver. per pragmaticum.& gl.xxv.q.ij.c.reſcripta,ſiue ſint.in ver.pragmaticæ.C. de nouo Codi.compo,in fi.ver.pragmaticam.

b ¶ Omnem creaturam. Vide Bal.in.c.j.qui feu.dare poſ.& Inn.in.c.ij.de trã ſla.& pulchrè per Fel.hîc.

SEB. SAPIA.

c ¶ Et ſecũdum leges. vide latè per Doct. poſt alios in.d.decernimus. j.de iu.

d ¶ Lex fori. Vide glo.in cle. diſpendioſam.in ver.vſuris. de iudi. & ibi Io.Cal.in. q. inci. ſtatuto ciuitatis. Cyn. Bar.& gl.in l.j.C.de ſum.trin. &in.l.j.C.de emã. li.& in.l.j. C. quæ ſit lon.cõſu.& Io. de Imol.in.c.j. de probat.& in.c. ad noſtrã.in glo. fi.j. de iureiu. & vide iſtum in. c. qualiter. in. ĩj. notabil. j.de iudi.

¶ Adde tu Paul. de ca.cõſ.lxxv.in prima impreſsione.& quando canonibꝰ in iudicijs ſit vtendum.Spe.in ti.de dig.& alle.§.quinto.ver.ſed nũquid in cauſa.Fran. de Are.in conſi. xxv.Ber.

differentia inter canonem, Decretum, Decretalem epiſtolam, Dogma, Sanctionẽ, Interdictũ:& Mandatũ. Et de pragmatica ſanctione,[a] quid ſit: vide text.cum gloſſ.in. c. j.de re. permut. Et ſcias, quòd omnis Canon ſeu cõſtitutio eccleſiaſtica poteſt vocari lex. Nam lex eſt conſtitutio ſcripta.j.diſtin.lex.imò rectius Canones appellant leges eccleſiaſticæ: cõſtitutiões verò iuris ciuilis, ppriè dicimus leges ſeculi. Vnde dicit ius ciuile, quaſi ius ciuiũ.xxxj. diſti.c.Nerua.iũcto.c.filius j.de teſta. ¶ † No. ij.cp cõſtitutio Canonis ligat omnẽ creaturã.[b] vnde dicit Inn. quòd cõditori Canonis & vicario creatoris, omnis creatura eſt ſubiecta:& licet nihil alleget: põt tn allegari illud euangeli cũ: Fiat vnũ ouile,& vnꝰ paſtor. neminẽ Chriſtus excipit ab hoc ouili,& à ſubiectiõe vnici paſtoris.& vide pulchrè per Inn.in.c.qd ſuper his. de voto. vbi ponit illam authoritatem: quodcunque ligaueris.& optimè facit illa authoritas ad propoſitum, nihil excepit: quia dixit qdcũcp. ¶ † No. etiã, cp iudicia eccleſiaſtica ſunt regulanda ſecundum Canones: & non ſecundum leges.[c] Per hunc tex. Guli. Naſo col legit argu. quòd ſi de re eccleſiaſtica agitur etiã coram iudice ſeculari, debet cauſa decidi ſecundum canones,& non ſecundũ leges. Et notanter dico decidi,& nõ tractari: quia quo ad præparatoria iudicij debet ſemper ſeruari lex fori.[d]: vbi iudiciũ agitaſ: vt bene tractatur in. c. quod clericis. de foro cõpe.& dic, pt plenè vbi tetigi. ¶ In gl.ij.ibi: abrogata[e]. Dic id eſt ſublata per aliam legem, vel conſuetudinem cõtrariam:& an omnes conſtitutiones poſsint abrogari: vide quod plenè dico in.c.nouit.de iudic. ¶ † In fi. gloſſ. aduerte eſſe duplex conſilium:[f] quoddã perfectionis. ſi. vt hominis perfectiores reddãtur,[g] iuxta illud Euangelicum: Si quis percuſſerit te in vna maxilla. &c. de iſto conſilio intellige gl. Non enim ligat contrauenientes ad peccatum, etiã religioſos. de quibus dic vt in clementi. exiui. de verbo. ſignifica. niſi ratione contemptus: quia tunc obligat ad mortale. Vide bonam gloſſam. x. diſtinctione. c. quis. Idem dic, vbi conſtitutio loquitur de honeſtate: quia tunc nõ obligat ad mortale: nec, vt puto ad xxv.Bernard.

1 2 3 4

a ¶ Quid ſit. Vide Bal.in.l.j.C.de ſum.trin. & in.l.j.C.de emã.li. & in.l.j. C. quæ ſit lon.cõſu. & Io. de Imol.in.c.j. de probat. & in.c. ad noſtrã.in glo. fi.j. de iureiu. & vide iſtum in. c. qualiter. in. ĩj. notabil. j.de iudi.

b ¶ Cp cõſtitutio Canonis ligat omnẽ creaturã. Vide Bal.in.c.j.qui feu.dare poſ.& Inn.in.c.ij.de trã ſla.& pulchrè per Fel.hîc.

c ¶ Per hunc tex. Guli. Naſo col legit argu. quòd ſi de re eccleſiaſtica agitur etiã coram iudice ſeculari, debet cauſa decidi ſecundum canones,& non ſecundũ leges. Et notanter dico decidi,& nõ tractari: quia quo ad præparatoria iudicij debet ſemper ſeruari lex fori.[d]: vbi iudiciũ agitaſ: vt bene tractatur in. c. quod clericis. de foro cõpe.& dic, pt plenè vbi tetigi. ¶ In gl.ij.ibi: abrogata[e]. Dic id eſt ſublata per aliam legem, vel conſuetudinem cõtrariam:& an omnes conſtitutiones poſsint abrogari: vide quod plenè dico in.c.nouit.de iudic.

d ¶ Quoddã perfectionis. ſi. vt hominis perfectiores reddãtur, iuxta illud Euangelicum: Si quis percuſſerit te in vna maxilla. &c. de iſto conſilio intellige gl. Non enim ligat contrauenientes ad peccatum, etiã religioſos. de quibus dic vt in clementi. exiui. de verbo. ſignifica. niſi ratione contemptus: quia tunc obligat ad mortale. Vide bonam gloſſam. x. diſtinctione. c. quis. Idem dic, vbi conſtitutio loquitur de honeſtate: quia tunc nõ obligat ad mortale: nec, vt puto ad

e ¶ Abrogata. Adde gl.in.c.nouit.ver.quicunq; valet.j.de iud.& de differentia inter abrogare & derogare: vide gl.in.c.in iſtis.§.leges.iij.diſtin.&. ff. de ver.ſigni.l.derogatum.no.in.c.fi.de conſue.no. Io.an.in.c.j.de verbo. ſig.ſuper glo.vlti.lib.vj.& vide glo.& Bart.in.l.j.in prin.ff.de coniun.cum eman. lib.& Bal.in.l.j.in.ij.not. C.de lati.lib.tol.ibi:& eſt argumentum, cp reuocatis ſtatutis ſunt reuocatæ omnes reformationes factæ circa ipſa ſtatuta: vt no.in.j.conſt.C.& in.l.ij.C.de vete.iu.enu. vide doc.in.c.authoritate.de conceſ.præben.lib.vj.& aliquid per doc.in.c.quod dilecto.de conſan.& affi.& gl.ij.q.vĩ.ſi quis.& glo.xj.q.j.quicunq;. Et concluſio eſt, quòd lex abrogata non debet allegari: imò vtens ea, incurrit pœnam falſi: ſecundum gloſ.& Bar.in.l.fi.ff.de fal. Pet.de Anch.conſi.ccclxxxiij.inci.prima facie.in.j.col. Fallit primò, niſi allegetur ratio: vt eſt glo.in.d.c.nouit.in ver.quicunq;. Fallit ſecundò, quando non adducitur ad deciſionem: ſecundum glo.& Bar. in d.l.fi.& in.l.j.in fin.prin. de conium.cum eman.li.& Gemi.in.c. frequens.in ver.illum.in fi.de reſti.ſpo.in.vj.& in.c.authoritate.de conceſ.præben.in.vj. ad fin. Fallit tertiò quando lex non eſt in totum abrogata, quæ in parte non abrogata poteſt allegari: ſecundum Bald.in.l.j.in.iiij.col.C.de lati.lib.tol. Facit quod voluit Paul.de caſt.in.l.j.de Iuſti.Codi.confir. Fallit quartò, quando lex abrogans reprobaretur, per.c.cum omnes.j.eo.ibi: ſecundum priorẽ conſuetudinem. Fallit quintò, quando lex abrogata tranſiuiſſet in priuilegium: ſecundum Inno.in.d.c.nouit.ſuper ver. Theodoſius.& Ioan.And.in titu.de cenſi.§. nunc dicendum.cum concor. Fallit ſextò, ſi lex abrogata eſt canonizata: ſecundum glo.in.c.in primis.in ver.l.Cornelia.ij.q. quam ſequitur Abb.in.c.j.de præſum.& Imo.in.c.ij.j.ti.j. dummodò ſit canonizata per Papam.ad hoc gl.in.c.j.in ver.tractatus.& ibi Geminia.in.iij.col.de reb.eccle.non alie.in.vj. Fallit ſeptimò, niſi eſſet decidendus caſus præteritus ante legem abrogatam, ſecundum Bar.in.d.l.fi.de fal.& Bald.in. d.l.j.C. de Iuſti. Cod.cõfir. niſi lex noua diſponeret expreſsè de præteritis: vt ibi. Fallit octauò, ſi allegaretur ad corroborationem legis nouæ.per.c.ſuper eo.j. de cogn. ſpi. Fallit nonò, quando lex abrogata concordaret cum lege noua: ſecundũ Arch.in.c.fi.de offi.lega.in.vj. Fallit decimò, quando lex non eſt correcta in ſubſtantia, ſed ſolùm in cortice, ſecundum Butr.in.d.c.quod dilectio. per illum tex.iuncto.c.non debet.eo.titu. Fallit vndecimò, ſi allegaretur pars legis deciſæ ſeu reſecatæ ſolùm ratione ſuperfluitatis, ſecundum Gemi. in.c. ſi Romanorum.xix.diſt. allegantem Archi. poſt gl.in.c.fi.de offi.dele.in.vj. Fallit duodecimò, ſi allegaret, vt oſtendatur de eius errore, fortè ne creditor nouæ legis incidat in errorem, per quem lex fuit abrogata. Probatur in. c. legimus.xxxvij.di. Fallit decimotertiò, ſi allegetur ad cognoſcendum mentem latoris legis abrogatæ. iuxta gl.in ver.valet.in.d.c.nouit.& glo.j. in fin. in.d.c.quicunq;.xj.q.j. Fallit decimoquartò, quando lex allegatur per non recognoſcentem ſuperiorem abrogantem legem: ſecundum Butrig.& Gemi.hîc per tex.cum glo.fi.in.c.cum deuotiſsimam.xij.qõ.ij. Fallit decimoquintò, ſi allegatur, non vt obſeruetur, vel probetur: ſed vt ſciat quis eam cõfutaret, ſecundum Geminia.in.c.legitimis.el.ij.xxxvij. diſtinc. vel vt plura ſciamus ſecundum Anani.in rubric.de ſortile.in.ij. col. & quod tactum fuit ſ.cp poteſt allegari ratio legis abrogatæ. Fallit etiã vbi rõ eſſet ſublata ſecũdum Butriga. Imol.& Geminia.hîc.& Geminia.in.c.ſi Romanorum .xix. diſtin. Ex quo infertur, quòd correcta lege, non ſemper dicitur correcta ei' ratio, non ſic econtrario: vt traditur in.d.c.nouit.& plenè per Imo.in.c.poſt tranſlationem. in xix.col. de renũ. & Saly.in auth. ingreſsi.in.ij. col.C. de ſacroſan. eccle. & eſt glo.in.l.j.in ver. prouidentia. ff.de autho. tuto. Et text. optimus in ca.miramuriiũ. cto ca.à multis.de æta.& qualit. Ad de tu, quæ ſit pœna allegantis legẽ abrogatam, vel falſam, vel iudicis ad hoc auxiliũ præbentis: Specu. in titu.de aduoca. §. vj. ver. item ſi aduocatus. an ſublata reformatione, videatur ſublatũ ſtatutũ: vide Paul. de caſt. cõſi. ccxx. & an correcta lege ſit correcta ratio: vide Paulum de caſtr. conſ. ccl.

Antonius. Franciſcus. ¶ Adde ad prędicta, quòd lex correcta & abrogata dicitur eſſe falſa.& allegari non poteſt: vt voluit Baldus in.l.fina. in. quinta columna.C.de edi.diui Adria.tollen. tamen illius ratio bene poteſt allegari: vt voluit gloſſ. & Innocentius in capitulo nouit.de iudic. vtrum autem correcta ratione legis, dicatur eſſe correcta lex: vide Bald.in.l.prima. C.qui admit.& gl.& Barto.in.l.j.de lega.tut.poſt Iacob.butr.in.l.ſecunda. de condi.ob cau.& vide Ioan.de Imola.in.l.ij.in fine.ff. de dona.& Alexand.in.l. quodcunque.in princ.de verborum obliga.vbi dicunt, quòd ſic. ſed Ioannes andręas tenet cõtrarium.c.poſt tranſlationem.de renuntia. De quo vide per Roma.in ſingul.ſuis per Alphabetum in verſi.ratio.in ver. quęro nunquid. Et an correctio legis, vel ſtatuti in vna perſona extendatur in aliam perſonam correlatiuam: vt puta ſi ſtatutum, vel lex loquatur de viro, & corrigatur in viro: an cenſeatur correctum etiam in vxore, vide Barto.& Bal.in.l.fina.in princip.C.de indi.vidui.tollen. Et vtrum pœna impoſita contrahenti cum moniali, videatur etiam impoſita ipſi moniali, vide gloſſ. & dominum Cardinalem in clementina prima. de conſanguinitate & affinitate. Et adde quòd allegãs legem correctam clauſam in corpore iuris, licet puniatur: nõ tamen punitur de falſo: ſed allegans legem correctam nõ clauſam in corpore iuris, bene punitur de falſo: vt declarat Bartol.in.l.prima.in principio.de coniunctis cum emancipatis liberis.& probatur in capitulo de authoritate. de priuileg.in.vj.& habetur per Bartolum in.l.fin.ff.de falſis.& in.l. omnes populi.in fin.ff.de iuſtitia & iure. Et adde, quòd lex correcta poteſt allegari in argumentum per habentes poteſtatem legis condendæ, vt in.c.volumus.& in.c. quæcunque.xj. quæſtione.j.& per Alexan.in.d.l. fin.de falſis. in apoſtillis.

f ¶ Duplex conſilium. Adde iſtum in.c.prima in.iiij.colum.de vita & hone. clerici & Fely.hîc. Et de conſilio reuerentiæ: vide text. cum glo. in clemen. de teſti.& gloſſ.fina.iuncto textu.in.c.ad aures.de ætate & qualitate.& glo. in verſi.humiliter.in.c.teſtamentum.vj.diſtinct. & gloſſ.in. c.Matthæus. in verſicul. conſulis.de ſimo.& Geminia. poſt Archidia. in. §. hoc & ſi legibus.iiij. diſtinctio.& in.d.cap.teſtamentum.verſiculo finali.& in.c.ſponſus. xxiij.diſtinctio.& in.c.generali.in penultima colum.de elect.in.vj.& iſtum in.c.ad apoſtolicam.in.ij.colum. de regu.& Imo.in.c.cum contingat.in. vij. colum.de iureiurando.in repeti. Butriga. Imol. in.c. dilectus. el.ij. de præbendis.& Bartol.in.l.pater.§.Iulianus.ff.de legatis.iij. Et lex cõſilij dicitur, quæ conſulit,& non adſtringit regulariter. Fallit in tribus caſibus, de qbus hîc per Moder. Conſilium reuerentiæ dicitur, quando materia eſt neceſſaria, ſed propter reuerentiam eius, qui loquitur, vtitur lex verbo conſultiuo: ſecundum doctores hîc. Conſilium perfectionis dicitur, quo homines perfectiores redduntur.& quando aliâs permiſſum eſt alicui reſiſtere actui: ſed lex conſulit, vt aſsiſtat: vt magis Deo placeat: vt notat gloſſ.in capitul. ſolitæ.in verſi.propter Deum.de maio.& obedien.c.vt illud: ſi quis te percuſſerit &c.

g SEB. SAPIA. ¶ Reddantur. Vide Bar.in.l.creditores.col.j.in fi.in repeti.C.de pig.& ibi alij: dixi ad propoſitum.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA SEVILLA

a ¶ Scilicet subiectis. Nota ex tex. iuncta gl. quo dictio vniuersalis restringitur. adde gl. j. q. vij. c. si quis omnem. & glo. exponit, idest aliquam de omnibus. & gl. in. c. si quis voluntate. in versi. semper. & glos. exponit id est horis statutis. l. distin. & glo. j. in. c. sacrosanctæ. xxij. dist. & gl. xxxvj. distin. & in. c. si quis vult. in ver. indesinenter. & gl. in. l. inter omnes. ff. qui satisdare cogantur. & ibi Angel. post alios: quòd si testis interrogatur de causa scientiæ dixit, q audiuit dici ab omnibus hominibus ciuitatis, non incurrit periuriũ: neq; incidit in falsum: quia subaudit de loquentib⁹ de materia. & gl. in. c. si verò. el. ij. in ver. omnes leges. scilicet de hac materia loquentes. de sen. excom. & in. c. omnes leges. j. dist. & ibi plenè per Moder. & p Bar. & plenè Moder. in. l. j. in. §. nuntiatio. post Iaco. de Are. in ver. venio ad quædam dicta Iac. de Are. & videtur, q ista generalitas restringatur ad dies idoneos: dũ dicit omnibus. &c. & gl. ij. & ibi doct. in. l. j. in ver. vnusquisq;. & glo. exponit scilicet habilis. C. de sacrosan. eccles. i. Et eodem modo si instrumentum dicit, quòd Abbas de consensu omnium fratrum, sic fecit: non redditur falsum: licet quidam fuerint absentes: si omnes præsentes consenserint, secundum Gul. in hoc tamẽ Ang. in. d. l. inter omnes. tenet contrà, per. l. ij. ff. de albo scrib. Moder. ibi reprehendunt Ang. quia. in. d. l. ij. hoc non probatur. & hanc opi. Gul. contra Ang. tenent Pet. de Ancha. Fulgo. Paul. de cast. Cyn. & Bar. ibi, & vide Bal. in. l. j. in. iiij. q. C. de testa. & in. l. j. C. communia delega. facit quod voluit Bar. in. l. si qs ita. ff. de condi. & demonst. & quod no. doct. in prooemio Gregoria. & in. l. j. ff. fol. mat. cum aliis concordant.

¶ Adde tu latè Ioã. mo. in reg. in generali. de reg. iu. Ange. consilio. clxxvij. Rapha. consi. lxvij. &. cxxvj. Fulg. consilio. liiij. &. cxxxij. Roma. consilio. clxxx. Ber.

b ¶ Ligare. Adde, q statutum liget statuentes. Roma. consi. ccccxix. Ber.

c ¶ Non ligantur. Adde, quod legitur & no. in. c. de infidelibus. de consan. & affi. & in. c. fi. qui fi. sint legi. & in. c. fi. cum gl. de diuor. Ratio est: quia de his, qui foris sunt, nihil ad nos. c. multi. ij. qõ. j. Hinc est, quòd in successionibus vtuntur lege veteris testamenti: vt per Cald. in tit. de test. consi. xxx. & Floria. de sancto Petro in. l. maximum vitium. C. de libe. præte. vbi sic refert fuisse consultum in hæreditate. xxx. milium ducatorum Iudæi. Ad hoc vide Calde. in tit. de consti. consi. ciij. inci. visa quadam scriptura. & Roma. consil. cliiij. inci. in Christi &c. præmissum laudum. in fin. & idem de cathecumino sentit Gemi. in. c. audite. in. ij. not. xxxiiij. distin. ¶ Excipiuntur certi casus. & primò tres positi per Domini. in. d. c. multi. in. iiij. colum. Cuius dictis ad de gl. sing. in. c. constituit. xvij. q. iiij. ¶ Quartus casus est, quando delinquũt contra legem suam veteris testamenti: quia Canonica punit eos: vt per Ioã. An. in. c. quod super his. de voto. & Pet. de Ancha. in repe. regulæ, ea quę in ix. charta. in ver. sextò quæro. de regu. iur. lib. vj. in suo consi. xv. inci. in Christi nomine amen. spiritualis iudex in prouincia Romandio. ¶ Quintus casus est, quando delinquunt in opprobrium Christianæ religionis: vt in glo. c. sæpe. xxviij. q. j. & vide Oldr. consi. xxxvj. incip. infrà scripti sunt articuli. vbi consuluit, quòd inquisitor hæreticæ prauitatis potest procedere cõtra Iudæos facientes aliquid in vituperium Christi: puta, quia in parasceue crucifigunt agnum, siue ouem: in crucem conspuunt, & pedibus conculcant. & etiam potest procedere contra Iudæum, qui Christianum negantem fidem & condescendentem ad sectam Iudæorum recipit & occultat. Et qualiter puniatur Iudæus cognoscens Christianam, vide Oldra. consi. cccxxxiij. incipt. qualiter puniatur Iudæus. vbi concludit, quòd debet puniri ertraordinariè: tamen illi Iudæo pro quo consuluit fuerunt incisa virilia. Sed pro quę stione Oldra. pondera tex. non alle. hîc, per Moder. in. c. reos sanguinis. xxiij. q. v. ibi: Iudæum cum Madianita coeuntem gladio transfixit. Regulariter tamen subijciuntur legibus ciuilibus: vt per glo. ij. in. c. ius quiritum. j. dis. & in. l. nemo. & in. l. Iudæi. quod limita: nisi lex eorum repugnet legi ciuili. Faciat illud: legem habemus. & de alijs casibus vide Domini. in. c. nulli. liiij. di. & aliquid in. c. in præsenti. ea. distin. & Arch. in. c. si quis suadente. xvij. q. iiij. ¶ Adde tu Pau. de ca. consi. xl. licet Ang. consi. xciiij. videatur sentire, q Iudæus teneatur ad obseruantiam iuramenti. & idem videtur sensisse Barb. cõsil. xv. & vide Cald. consi. ij. de Iudæis. de eo, qui dixit Papę, te venga, el verme caue. per quẽ debet puniri. & dicit Pe. de Anch. consi. cclxxiiij. q stante statuto, q nullus eligatur ad officium, nisi sit deuotus & fidelis ecclesiæ Romanæ: quòd posset eligi Iudæus: nisi ratione sectæ reprobaretur: quia Iudęi dicuntur deuoti & fideles ecclesiæ militantis, ex quo illos tolerat. Ber. Anto. Francis.

¶ Circa istam materiã Iudæorum: adde, q licet eorũ cura non pertineat ad Christianos quia de his, qui foris sunt, nihil ad nos. vt in. c. gaudemus. de diuor. & in. c. qui syncera. xlv. dist. Tamen illud est verum, & procedit quo ad pœnam spiritualem: non quo ad aliam: vt est glos. c. sæpe. xviij. q. j. & xviij. qõ. iiij. in c. constituit. & vide per do. Car. in cle. j. in. §. j. de vsu. & per eundẽ Card. in cle. j. in. j. op. de testi. & in cle. ij. in. j. col. de re iudi. vbi ponit quo

5 a vult ergo restringere text. ad subditos: vt Canon solos subditos coerceat. Innocen. hîc improbat hanc expositionem: quia omnis creatura subdita est Papæ: vt. §. dixi. sed Hostien. saluat. Nam ipse Papa, qui condidit constitutiones & successores, non ligantur: quia nemo b potest seipsum ligare⁽ᵇ⁾, vel soluere: vt. l. penulti. ff. de arbi. & in. c. fin. de pœni. & remis. Item non ligantur successores: quia par in parẽ. &c. in. c. innotuit. de electio. & in. l. ille à quo. §. tẽpestiuum. ff. ad Trebel. & vide bonam gl. iunto ad veniale. Vide Innocen. in. cap. j. de vita & honestate clericorum. & vide bonum text. iiij. distin. c. erit. & simil. Quoddam est consilium reuerentiæ, & illud obligat. not. in. c. ad aures. de ætate & qualitate. vide tex. in clemẽ. j. de testi. vt dicitur consilium reuerentię, quã do materia consilij ex se est necessitatiua: sed propter reuerẽtiam eius, qui loquitur, vtitur verbo consultatiuo, & non præceptiuo. ¶ † In gl. in ver. ab fictomnibus. ibi: scilicet subditis.[a]

modo Iudæi subsint Papæ. Et adde, q Iudæi cum Christianis cohabitare non possunt. c. ad hæc omnibus. de Iudæis. &. xxviij. qõ. j. in. c. sæpe. & seq. est tamen verum, q Iudæi licet in testimonium fidei possint in locis Christianorum teneri, & debeant ex quadam humanitate foueri: vt in. c. Iudæi. de Iudę. tamẽ possunt sine pacto expelli de regno, vel de ciuitatibus per Regem, vel per superiorem: vt voluit Oldra. consi. suo. lxxxvij. vbi etiam dicit eis posse auferri bona; & q Papa præcipuè hoc potest facere: sed non debet si inde posset oriri scandalum, si bene viuunt secundum legem Mosaicã: vt per eundẽ Old. in consi. lxiiij. & in suo con. vlti. Et adde, q Iudæi in successionibus debent seruare legem Mosaicã: secũdum Ioan. Cal. in consi. xxx. sub rub. de testa. & per Alex. in. l. j. in. xiij. col. si cer. peta. Et adde, q quãuis Iudæi per baptismum liberentur à patria potestate: vt in. c. Iudæorum. xxviij. quæstio. j. in glo. j. & in. c. Iudæi. de Iudæ. & not. doct. Moder. in. l. Deo nobis. §. his ita. C. de episco. & clerí. tamen Iudæus baptizatus succedit patri Iudæo, vt per gloss. in. d. c. Iudeorum. xxviij. quæstio. j. & not. in. d. c. Iudæi. Tamen aduertendum: quia Iudæus tanquam seruus Christianorum, nõ habet potestatem in filios: quinimo Princeps potest auferre filios paruulos eis ad baptizandum: dummodò non faciat causa cogendi patrem ad baptismum, secundum Archi. in. d. c. qui syncera. Sed contrarium tenet Car. in cle. j. de Iu. per gl. in. d. c. Iudæorum. de quo habetur per Alex. in. l. ij. de his, qui sunt sui vel alie. iur. post Bal. & per Rom. in. l. multum. ff. de verb. obl. & habetur etiam per Alexan. post Bar. in. l. apud Iulianum. in. §. j. ff. de lega. j. vbi dicunt, quòd habeat filios in potestate. Et adde, q Iudæus cogitur alere filium etiam factum Christianum: vt no. voluit Bal. in. l. neq; mater. C. de iur. dot. Et pro hoc facit: quia Iudæus baptizatus non perdit ius agnationis. & ideò succederet attinentibus Iudæis: vt plenè per do. Abb. & alios post eũ in alleg. cap. Iudæi. de Iudę. nec Iudæi baptizati debent dimittere bona sua, nisi quæsita ex vsuris: vt est glo. in. c. Iudæi quorum. de consec. dist. iiij. & habetur per Alex. in consi. lxxxv. in. iiij. parte consiliorum. Et adde etiam, q Iudæi viuunt & ligantur iure communi. l. Iudæi. & l. nemo Iudæorum. & l. nemo exterus. & l. quicunq;. C. de Iudæ. & habetur per Ioan. An. in prę alle. c. gaudemus. de diuor. Et adde etiam, quòd Iudæus per baptismum non liberatur à pœna temporali: & ideo non euitat pœnam mortis, licet velit baptizari post delictum: vt voluit gl. & do. Abb. in. c. gaudemus. de diuor. & facit tex. in. c. deinde. xhvij. di. in fi. & Iudæus confugiens ad ecclesiam, si hoc simulatè facit, non gaudet immunitate: licet aliâs secus: vt in. l. j. & ibi per do &to. C. de his, qui ad eccle. confu. & per Andr. Sicu. in. c. inter alia. de immu. eccles iar.

6 de voto. † Et quatenus gl. excipit Imperatorẽ
e & Papam, [e] intellige de Imperatore respectu suarum legum. Nam canonibus adstringitur in concernentibus anim⁹. m. xcvj. distin. c. duo sunt. & in. c. si Imperator. & in. c. omnes. de ma
7 io. & obedi. In † temporalibus verò vide glo. no. in. c. quoniam. x. dist. vbi dicitur, quòd ab Imperatore non appellatur ad Papam. Puto istud verum, nisi ratione peccati contra iustitiam denegatam adiretur Papa contra Imperatorem. argu. opti. in. c. nouit. de iudi. & vide quod ibi dixi. vnde Imperator ligatur iure naturali. & obligatur ex cõtractu inito cũ subdi

d ☞ SEB. SAPIA. ¶ Canonibus. Adde, quòd secũdum. d. Ant. in. c. quãto. in. ij. no. j. de vsuc. dispositio etiam conciliaris non comprehendit Iudęos. quod declara vt per Are. in consi. clviij. & se. & per Soci. in consi. cxix. præsupponitur. in. iiij. part.

c ☞ SEB. SAPIA. ¶ Et Papam. Hîc quæritur, an constitutio Papę liget Cardinales? aliqui tenẽt, q non: vt Pe. de Anch. in consil. ccxcvj. pro clariori euidentia & in consi. ccxcviij. efficacibus. And. Sic in consi. xxiij. scripsit, q pheta. in. j. vol. Sed contrarium tenet Archi. in. c. nemo deinceps. de elect. in vj. Gem. in. c. j. de schisma. in vj. sed distinguit. d. Abb. in cle. j. de exc. præla. Ro. in consi. ccccxcviij. in casu.

¶ Liget in foro animæ. Adde Pet. de Anch. conſi. xxj. inci. videtur prima facie. & in repe. c. ſi propter tua debita. in. viij. col. ver. ex prædictis diſtingue an lex canonica de reſcri in. vj. Bal. in. c. in omni. poſt princ. de teſti. gl. j. ibi, iure poli. & ibi Bal. & alios in. c. quæ in eccleſiarum. j, eo. Cald. in ti. de conſtit. conſi. xx. incip. an ſi ſtatutum ciuitatis, & in diſputa. ſua incip. vſurarius emit. Butri. Abb. & alios in. c. quia pleriq;. de immuni. eccl. Abb. in. c, j. in fin. de reſtitutio. in integ. ſummam Piſanam in ver. lex. §. vtrũ legis humanæ. Ioã. de Imo. in. c. cùm cõtingat. in. xiiij, charta. j. de iureiu, 8 Lud. de Ro. in. l. is cui. in vlt. col. ff. de ver. obli. vbi nititur probare, ꝙ lex ciuilis nõ obligat ad peccatum: 9 ſed ratiões ſuæ ꝓ a cedunt ſolùm, vbi lex non eſt iuſta, vel repugnat legi diuinæ, vel canonicæ. Notabis tamẽ, ꝙ vbi lex nutrit peccatum, eſt ipſo iure nulla: ſecũdum Abb. iſtũ in. c. fi. in. iiij. col. j. de præſcri. nec eſt opus irritatione. ¶ Adde tu cũ cõcor. alle. Petrũ de Ancha. cõſi. xxj. qd' fortè nõ inue nies: quare vide in cõſi. cccxij. & ibi Fed. cõ. xxj. quẽ fortè voluit alle. Ber.

b ¶ Erit autem lex. Adde quando inſtitutio dicatur contra ius, Cald. conſi. v. de conſtitu. Ber.

c ZACHARIAS. ¶ Debet illa lex ſeruari. Adde Moder. in. c. ñ. de præſc. xxxiij. ſpeciali. vbi cõcludunt, ꝙ lex etiã iniuſta debet ſeruari in foro conſcientiæ, quando eſt timor ſcandali. Idem no. Imo. in proœ. Decr. in fi. prin. Et ratio huius dicti eſt: quia in foro conſcientiæ veritas attenditur: vt no. In no. in. c. pleriq;. de immu. eccl. veritas potius, quã ſcandalum attendi debet. Nam vtilius ſcandalum naſci permittitur, quàm ꝙ veritas relinquatur: ergo videtur legem iniuſtam ratione ſcandali debere obſeruari.

d ¶ De iure ſuo. Adde pro hoc, quod dicit Rom. in ſing. ſuis. circa fin. quòd ſi ex perſona Epiſcopi imminet ſcandalum ciuitati, vel eccleſiæ, poteſt cogi Epiſcopus ad renuntiandum: debet tamen ſibi dari cambium. alle. ſingulare dictum Inn. in. c. cum pridem. de renun. Ber.

e ¶ Gabella. Adde iſtum. §. in proœ. Rex pacificus. in. iij. co.. Hoſt. & alios in c. innouamus. de cenſi. Bal. in. l. ñ. C. de iu, ann. aure. & in rub. ff. de reg. diui. in ix. col. & in. l. veluti. ff. de iuſt. & iur. & in. l. cum proponas. C. de nau. fœno. in rub. de conſue. ad fi. & in rub. C. de fi. inſtr. in. x. col. & Pet. de Anch. in re. poſſeſſor. in. xxvij. col. ver. quartò quæritur. de reg. iu. li. vj. facit quod voluit Hoſt. in ſum. de cenſi. §. ex quibus. ver. ſed quid ſi mercatores. plenè per Firmi. ſeu Bertach. in trac. ſuo de gabel. in. ix. parte principali. ibi: nono principaliter & vltimò. Bal. in. c. j. in. j. col. in titu. quæ ſint rega. in vſi. feu. Bal. in. l. j. in princ. C. de cad. tol. & Bal. in. l. j. in. ij. col. ff. de re. diui. & Abb. in. d. c. innouamus. & vide Firm. in reper. in ver. gabellarum fraudes. Bal. in. d. c. quãquã. de cenſi. in vlt. & in. l. ij. C. de vec. & in. l. iubemus nullam. C. de ſacroſan. eccl. Io. an. in. c. eos. de immu. eccle. in nouel. li. vj.

¶ Adde intelligendum, vt ibi intelligit Bar. ꝙ forenſes non tenentur Deo, nec mundo: ſed ciues ſic: quia poſſunt ſuis rebus imponere gabellas.

ZACHARIAS. ¶ Adde Hoſt. in. c. innouamus. j. de cenſi. & doc. in. c. ſuper quibuſdã. de verſi. ſigni. Idem erit, ſi dicta gabella ſit nimis barbarica: vt ſi ſoluatur vltra tertiam octauæ partis. Ita no. Bal. in ru. ff. de re. di. in. ix. col. per. l. fin. C. de vecti. non. idẽ Bal. in. l. ij. C. de iur. aut. ann. Potes addere & tertium caſum: ſcilicet quãdo ceſſat cauſa licita ab initio illius impoſitionis: vt puta, ſi pro refectione pontis, quem aqua ſecum trahens præcipitauit: illo refecto poterit licitè fraudari gabella, ſi petatur. Ita no. Hoſt. in ſum. de cenſi. §. ex quibus. ver. ſed quid ſi mercatores. & Bal. in. l. veluti. ff. de iuſt. & iur. & in rub. C. de fi. in. in. xj. col. & in. l. cũ proponas. C. de nau. fœno. no. Abb. ſ. in proœ. Rex pacific°. iiij. col. nu. 5. ver. & ex hoc habes. & ibi in addi. & ꝓ Pet. de Anc. in re. poſſeſſor. xxvij. col. ver. quartò quærit &c. & his potes addere Iac. Rebuf. in. l. apparitores. nu. j. & quod ibi addit. C. de exac. trib. li. x.

Anto. Franciſcus. ¶ Vtrum ſit licitum fraudare gabellam ſine peccato: vide Bar. in. l. j. ff. de legi. & in. l. vectigalia. ff. de publ. & in. l. fi. in. §. diuus. eo. titu. per Bal. in. l. veluti. ff. de iuſt. & iur. & per Inn. & doc. in. c. quia pleriq;. de immu. eccleſia. & per Archi. xxiiij. q. iij. in. c. ſi quis Romipetas. Et adde, ꝙ gabella non eſt licita: nec ſolui debet de his rebus, quas quis portat pro comedendo, vel cã victus quotidiani vt tenet gl. in cle. præſenti. de cenſi. & eſt tex. in. l. iiij. ff. nau. cau. ſtabu. & eſt tex. in. l. vniuerſi. C. de vecti. Et adde etiam, ꝙ gabella nõ debet ſolui de cõtractu inutili ſiue inualido: vt not. voluit Salyce. in. l. j. C. de eunu. Et an res cõfiſcatę propter gabellã nõ ſolutam poſſit licitè emi ſine peccato: vide Ioan. an. in. c. eos de immu. eccl. li. vj. & Bal. in. l. iubemus. C. de ſacroſan. ecc. vbi dicũt, quòd non. Et qui poſſint imponere nouas gabellas ſiue noua pedagia & noua onera: no. in. d. c. ſi qs Romipetas. & in. c. innouamus. de cẽſi. & vide gl. in cle. dudũ. de iu. & in. l. j. & per totũ. C. no. vecti. & do. Car. in cle. fi. de cenſi. Et vtrum ius exigendi vectigalia & illa imponendi poſſint conſuetudine induci, vel præſcribi: habetur per Cy. & Bar. in. l. fi. C. de vec. vbi dicunt, ꝙ ſic: ſi conſuetudo ſit tanti temporis, cuius initij memoria non exiſtat. Pro quo eſt tex. in. c. ſuper quibuſdã. de verb. ſigni. & habetur per Cy. C. no. vecti. & habetur in. l. ſi publicanus. in. §. fi. & in. l. licitatio. in. §. earum. ff. de pub. & in. l. vſum aquæ. C. de aquæduc. lib. xj. Et adde, quòd gabella ad hoc, vt ſit licita debet eſſe æqua, & par inter omnes perſonas: vt in. l. pe. C. de vecti. Nec poteſt excedere octauam partem valoris rei pro qua gabella ſolui debet: vt in. l. ex præſtatione. C. de vecti. Et an miles excuſetur à gabella: no. gl. in. l. ſi publicanus. præalle. quę dicit, ꝙ non: niſi ꝓ rebus deputatis ad exercitum: vt in. l. licitatio. in. §. res exercitui. ff. de publi. Et vlterius adde, ꝙ exigentes gabellas de rebus eccleſiarum & clericorum, incurrũt pœnas. de quibus in. c. quãquã. de cenſi. li. vj. & in cle. præſenti. eod. titu. vbi glo. dicit, quòd propter hoc fortè tota Italia eſt interdicta, quod eſt valde pertimeſcendũ. & eſt menti tenenda gl. multum not. in. d. l. ſi publicanus. ff. de publi. quæ enumerat caſus, in quibus de his, quæ vehuntur nõ debet ſolui gabella. de quo etiam per gl. in. l. vectigalia. in. §. j. ff. de pub. Et quę ſint neceſſaria ad hoc, vt vectigal poſſit imponi: habetur per gl. mag. in. l. munus. ff. de ver. ſig. & per Bar. in. l. fraudati. aliâs ſi publicani. ff. de publica.

f ¶ Fraternitas. Adde iſtum in. c. ſuam. de pœnis. vbi alleg. illam gl. c. cùm cauſam. de teſta. in vj. col. & in. c. ſi egreſſu, de iniur. in prooemio huius libri. & in ver. Rex pacificus. & in. c. dilecti. in. vj. col. j. de arbi & in. c. fin. vlt colũ. de præſcrip. & in. c. fi. vlt. col. j. de ſepul. & in. c. audiuimus. de ſimo. & in. c. Raynaldus. de teſti. & in. c. quia pleriq;. de immu. eccl. Roma. in repeti. rub. ff. de arbi. in fi. verbis. iſtũ in rub. de appel. in fine. & in. c. tua. de vſur. in fi. Bal. in. l. poſt deſertionem. §. de fur. Ro. in ru. ff. de acqui. hæred. Bal. in aut. ad hæc in vj. col. C. de vſu. & in. l. iubemus. §. ſanè. C. de ſacroſan. eccleſi. & in. l. id, quod pauperibus, in. ix. q. C. de epiſco. & cleri. & in. l. quibus diebus. §. dominus. ff. de condi. & demonſt. & in. l. j. in fi. C. de vectiga. & Pet. de Anc. in. c. ſi propter. de reſcrip. in. vj. poſt prin. & in. c. j. de conſtitu. eo. lib. quòd iura inducta ad vindictam, ceſſant in foro conſcientiæ. & idem Petr. de Ancha. conſi. xlij. incipien. pro clariori. do. Anto. conſi. xlix. incip. caſus quod non debet Prælatus priuare emphiteotam eo iure quæſito quando ſtatim reuocauit alienationem. & pulchrè per illam glo. dicit Butr. in cap. j. in. iij. colũ. de dolo & contu. quòd pœna. l. ſi quis in tantam. C. vnde vi. ceſſet in foro conſcientiæ. & Bal. in. c. ſicut. el. iij. de iureiuran. Butri. in. c. quia pleriq;. de immu. eccle. Bal. in extractis gl. decreti, dicit pœnas dupli, ver quadrupli ob furtum à iure ciuili inductas iure canonico minimè peti poſſe. & gl. in. d. c. fraternitas. Limita primò, niſi imponeret pœnam ipſo facto ſecundum iſtum hic. Limita ſecundò, niſi reus eſſet condemnatus de dilecto: quia tenetur in con

ſeruanda

ſcientia ſoluere condemnationem: ſecundum Bald. in d. l. id, quod pauperibus. in. ix. quæſtio. Limita tertiò, vt non procedat: quando pœna non deſcēdit à lege, ſed ex partium conuentione: quia tunc pars ex arbitrio magis libero & ſpontaneo ſe obligat: ideò tenetur ſoluere in foro conſcientiæ: ſecūdum Petrū de Ancha. in dicta reg. poſſeſſor. Limita quartò, niſi pœna legalis eſſet ſubrogata loco inęſtimabilis & impoſsibilis reſtitutiōis: puta pro membro, vel debilitato, vel truncato: quia cū illud ablatum reſtitui non poſsit effectualiter, ipſa pœna ſubrogatur loco eius ablati. Vnde ſicut abſolutio impeditur, non reſtituendo ablatum: ita nō reſtituendo ſubrogatum loco illius ſecundum Pet. de Anch. in rep. peccatum. in. xxiiij. colum. in verſ. ſed dubium remanet de regu. iu. lib. vj. Limita quintò, vt habeat locum in ſolutione pœnæ, quæ ſit pœna ex parte vtriuſq; & pœna conferens lucrum damnum paſſo: ſed ſi eſſet pœna ex parte ſoluentis: ſed non ex parte recipientis: puta in ſatiffaciendo damnum paſſo ſine lucro damnificantis: ſecundum Geminia. propter gloſſ. fin. ibi in. c. commiſſa. §. fin. de elect. in. vj. quod intellige, niſi damnum eſſet datum ex culpa leui, vel leuiſsima: iuxta not. per Innoc. in. c. ſicut dignum. de homicid. li. vj. Contra illam gl. in. c. fraternitas. quæ hîc allegatur & tenetur, tenui. ſ. in prooemio. in ver. Rex pacificus. ſup apoſtillis. in ver. glo. fin. ¶ Adde tu Matthefilla. notabilibus ſuis vbi idem dicit in. ij. folio. & in. iiij. folio. vbi dicit, q̄ ſi per eccleſiam ſit impoſitū aliquid faciendum ſub pœna duorum dierum ieiunij, quòd illud non faciēs non incurrit peccatum mortale. alleg. Petr. de Anchar. conſilio. xlij. ego habeo conſilio. cxvij. Et quando eccleſia poſsit exigere pœnam: vide Angel. conſilio. xliiij. in fine. Et quæ pœnæ exigi poſſunt, vide latè Roma. conſil. ccccc x. Bernar.

ſeruanda in foro animæ, ſeu pœnitentiæ: ſed ſatis eſt, quòd ſacerdos imponat pœnitentiā pro delicto. & duplex illius dicti pōt eſſe ratio Prima: quia pœna imponitur per iudicem in foro contētioſo. xiij. q. ij. §. in hoc. Secunda ratio: quia pœna imponitur, vt cæteri metū habeant: & vt multis craſſantibus locus ſit exemplo. l. aut facta. in fine. ff. de pœnis. quæ rō ceſſat in foro animæ: quia imponitur pœnitentia ibi: quia læſit Deum. † Hinc ſingulariter [a] dicit Innocē. in capitu. ſicut dignum. de homicid. quòd ſi quis infert damnū proximo ex culpa leui, vel leuiſsima nō ex propoſito, nec lata culpa, nō tenetur reſarcire damnū in foro pœnitētiæ. Sed ſatis eſt pro delicto agere pœnitētiā: ſecus eſt in foro contētioſo: vt in. l. in lege Aquilia. ff. ad le. aquil. Hęc limitarē, niſi lex imponeret pœnā ipſo facto: vt q̄a ipſo facto publicat bona alicuius: q̄a tunc nō puto, quòd ille poſsit retinere bona publicata cū bona conſciētia: quia ius eſt ſtatim acq̄ſitū fiſco: vt no. in. l. commiſſa [b]. ff. de publ. & in. c. ij. de pręſcri. li. vj. † An autē canon liget delictum omnino occultum: vide gl. in cle. j. de hære. ¶ In glo. in ver. in actiōibus. [c] Opp. pro intellectu gl. iſtius ca. ſic. Nam ſufficiebat dicere iudicio: nā iudicium cōprehēdit tam criminale, quā ciuile: vt no. in rub. de iudi. Gl. metu cotrarij ſòl. vt patet in ea. Vel dic, q̄ verbum in actionibus: cōprehēdit facta extraiudicialia: ita, quòd nō ponitur pro actiōe, de qua inſtit. de act. per totū.

ponit regulam, quòd omnia importāt arbitrium boni viri, exceptis his, quę iure exprimuntur, quæ important liberam voluntatatem etiam non regulatam à iure. de quibus in. l. cum quidam. ff. de leg. ij. & in. l. fideicōmiſſaria. ff. de fideicom. lib. & in. l. Thais. §. ſorore. per. eo. tit. & in. l. fideicommiſ. §. quā quam. ff. de leg. iij. cum ergo iſta verba ſuo ſenſu reperiuntur de caſibus exceptis, quòd importent liberam volūtatem: vt patet per iſtum tex. in verſi. ſuo ſenſu iunctis illis verbis ſed eorū authoritate. ergo. &c.

¶ Adde tu Rom. conſi. cxij. vbi ponit, quòd ſi dictū ſit: faciat ſecundū velle ſuum: an importet liberum arbitrium: & qualiter intelligat ſtatutum dans liberum arbitriū poteſtati in procedēdo: vide Anch. cō ſil. cl xvj. Et qualiter intelligatur, ſi dicat, quòd poteſtas ꝓcedere poſſit prout voluerit etiam de facto: p Roma. conſilio clxj. Ber. Anto. Franciſ.

¶ Vtrum iſta verba: tuo ſenſu: vel ſecūdum ſenſum tuum. Et quæ alia verba importent liberam voluntatem, vel arbitrium boni viri. vide per do. Alex. de Imo. in. l. ſi fic. ff. de leg. j. & in repe. l. j. ff. de leg. ij. & vide per Fel. & ibi plenè dixi in. c. ne innitaris. de conſtitu.

sed recipit factum. Verbum cum iudicio: concernit iudicialia: vt ſit ſenſus, q̄ tam in extraiudicialibus, quā iudicialibus, non debet quis duci ſuo ſenſu: ſed authoritate legum. ¶ † In glo. fi. ibi: ſcilicet malo. aduerte, quia iſte text. cum gl. poteſt adduci ad quæſtiōem. [d] compromiſſum & data eſt poteſtas pronuntiandi ſecūdū ſenſum ſuum: an poteſt pronuntiare ſecundū voluntatem ſuam: an intelligatur de ſenſu bene organizato, & frœno ratiōi ſuppoſito? Dominus Anto. inducit tex. vt intelligatur de volūtate propria: & ſic poterit ꝓnūtiare ſecūdū volūtatē propriam ſuam: quia hæc importāt verba hæc: ſuo ſenſu. Contrarium ego puto, quòd hæc verba [e], non ponuntur hîc propriè: ſed impropriè. & hoc voluit gl. in ſequētibus: dum dicit iudicem poſſe iudicare ſecundū ſenſum ſuum. propriè ſumpto vocabulo. Pondera enim verum propriè. proprius ſenſus eſt, vt iudicet, vt bonus vir. pro hoc tex. in auth. iuſiuran. quod præſtatur ab his. ¶ Item hæc verba, ſi tibi videbitur [f]: ſi æſtimaueris: ſi arbitratus fueris: ſi tibi placuerit [g]: & ſimilia: important arbitrium boni viri. & non propriam & nudam voluntatem: vt probatur in. l. fideicōmiſ. §. quanquàm. ff. de leg. iij. & in. l. Thais. §. ſorore. ff. de fideicom. l. lib. vbi tex. de verbo, placet. vide tex. cum gl. in. c. ij. de cor. vitia. & glo. in. c. Abbate. de ver. ſigni. pleniſsimè per Bart. in extrauagan. ad repri. & in. l. alio. ff. de alimē. & ciba. lega. hoc dicit glo. de appella. c. vt debi

j. & in repe. l. j. ff. de leg. ij. & vide per Fel. & ibi plenè dixi in. c. ne innitaris. de conſtitu.

a ¶ SEB. SAPIA. ¶ Singulariter. Vide Corſe. inſingu. ſuis in verſi. forum conſcientiæ. Barto. Veron. in conſi. lxx. circa primum colum. ij.

b ¶ SEB. SAPIA. ¶ Commiſſa. Inducas hoc, vt per Abba. in. c. dilecti. in iij. colum. j. de arbi.

c ¶ In actionibus. Dicit hic do. meus Barba. quòd iſtud verbum actionibus: de ſuo largo ſignificato adaptatur cauſæ ciuili & criminali. l. iij. ad fi. ff. de ſepul. viol. l. agraria. ff. de termi. moto. ſicut verbum accuſo, adaptatur cauſæ criminali & ciuili: vt eſt gl. in. l. viro. ff. ſol. ma. & ibi Bal. in prin. alle. Spe. de accu. verſicu. quid ſi primò. &. d. l. agraria. &. c. tuæ. de procu. vide omnino ibi Roma.
Anto. Franciſcus. ¶ Et vide, qui habentur per Bal. & doc. in. l. j. quādo act. ciui. præiu. crimi. vbi verbum actio. refertur tam ad criminale quàm ad ciuile iudicium. & vide quæ habentur per Ang. Are. inſt. de act.

d ¶ Ad quæſtionem. Vide hîc plenè per Mod. poſt. Angel. & Imol. hic Domini. in. c. relatum. xxxviij. diſt. vbi tenuerunt contrarium eius, quòd tenet hîc Abb. pro quo facit tex. in. l. Diuus. in verſi. ſenſu ſaniori. ff. de offi. præſi. & in. c. vtinam. in verſi. ſenſu ſuo. lxxv j. diſtin. facit. l. fin. in ver. regalem ſenſum contemnat. C. de lega. & quod dicit Apoſt. ad Romanos. cap. j. tradidit illos Deus in ſenſum reprobum. dicas pro concordia, quòd iſta verba pronunties ſecundum ſenſum tuum: intelliguntur de propria voluntate: ſecundum Butri. & Imol. hîc & Gemi. in. d. c. relatum. niſi dicta verba iungantur cum verbis denotantibus iuris obſeruantiam: vt hîc in verſi. ſed authoritate Canonum. vnde abſolutè probata propriam voluntatem important, & hîc vide do. meum do. And. ſicu. poſt Bal. & poſſet communis opin. corrobora ri hoc fundamento. Nam Bar. in extrauagan. ad reprimen. in ver. videbitur.

e ¶ SEB. SAPIA. ¶ Hæc verba Vide latè per Geor. Natam in repe. cle. ſæpe. §. non ſit. col. xij. de ver. ſig. & ibi plenè de iſtis verbis, ſi libuerit, ſi videbitur: & ſimilibus.

f ¶ Si tibi videbitur. Adde But. in. c. cum ad ſedem. de reſt. ſpo. & in. c. quærē ti. in pe. no. per illum tex. de ver. ſign. Lap. alle. lxix. & Gemi. in. c. catholica. in notabilibus. xj. di. & in. c. relatum. xxxvij. di. Io. de lig. d. Caldi. & Imo. in cle. ſæpe. de ver. ſign. vbi Ioan. de Imo. tāgit in. xv. col. in vet. vltimus quærit hic, Ioan. de lig. & vide tex. in. l. Labeo. in ver. tractaſſe videbitur. ff. de ſtat. lib. ſed fortiter ſtringit tex. in. d. c. relatum. Sed dic, quia illa verba ſunt prolata cum adiuncto includente regulas Canonum: ſecus ſi ſola & de per ſe ex primerentur: quia tunc importāt arbitrium boni viri. Idem dicas de his verbis: viſum fuerit. glo. in. c. ij. in verſi. viſum. de cor. vitia. & Barto. in. c. ſignificauit. de pœ. & remiſ. Barto. & Imol. hîc. Lap. & Domini. in. c. ij. de iur. Calde. lib. vj. & in. c. ſuper his. in verſicu. arbitrium. de accu. text. in. l. qualem. in verſicu. dummodò dicat ſecundum quod ſibi videtur. de arbitri. & glo. dicit ibi cum tamen, ſecundum. l. quem tex. alle. Bal. in. l. ſi irruptione. in ver. item facit. ff. fi. regundo.
¶ Adde Alex. conſilio. xiij. iij. lib. Roma. conſil. lvj. Abb. conſilio. iiij. ij. lib. Bertra.

g ¶ Si tibi placuerit. Bar. & doc. in. l. ſi fic. ff. de leg. j. Ioan. de Imol. in cle. ſæpe. de ver. ſign. in pen. col. in verſi. vltimò quærit. ibi: omnia autem alia. Roma. in repeti. rub. de arb. in. iij. col. Bald. in conclu. ſuis in. c. cum veniſſent. de inſti. circa fi. Et idem ſi dicatur ſecundum bene placitum tuum: per iſtud. c. verum. in. ij. col. de fo. compe. & Bal. in. l. fi. §. j. C. communia dele. vbi dicunt quòd important arbitrium boni viri. Vnum tamen ſingulare ſcias, q̄ ſi peto, quòd tu dones mihi talem rem: & reſpondeas nō tantùm iſtud: ſed quicquid tibi placebit. q̄ petens ex tali reſponſione non poteſt ſe fundare ad rem petendam: quia promiſsio nulla eſt ſecundum Bald. in. d. capitulo cum veniſſent. circa fina. & de illis verbis & alijs, vide plenè per doctores in. l. ſi fic. & ibi per vtrunque Imol. & per dominum Andræ. Siculum & Felinum Bernard.
¶ Adde tu Matthe. no. ſuis. fol. j. vbi dicit, q̄ verbum libet. importat liberā voluntatem. Quid autem ſi dicatur, iudicio tuo: vel diſcretioni tuę. vide Alexan. conſi. xxxiij. j. li. Ber.

a SEB. SAPIA. ¶ Quòd opi. Vide Bar. in l. admonendi. co. iiij. ff. de iu rejur. gl. in. §. responsa prudentum. in ver. opiniões. inst. de iu. na. gen. & ciui.

b SEB. SAPIA. ¶ Recurrere. Vide latê per Bal. in l. ij. C. de leg.

c ¶ Ad principem. Adde, quod Ang. consi. cx. dicit: ꝙ illi opinioni est adhęrendum, quæ melioribus rationibus fulcitur, etiam si Imperatoris opinio esset ei contraria.

Bernard. tus. in ver. ex rationabili. quòd iudex posit iudicare, secũdũ quod sibi videbitur. vide gl. in c. iudicet. iij. q. vij. quæ dicit: quòd iudex põt iudicare secũdum opinionẽ suam, & secundũ voluntatẽ & dic, quòd opinio [a] causatur in re dubia ex ꝓbabilibus cõiecturis: vide Inn. c. cũ speciali. de ap. vbi dicit quẽlibet iudicẽ posset interpretari iura in causis corã se vertẽtib⁹. &

d ¶ Communem opi. Optimè facit tex. in c. nouimus ibi: opinio à pluribus approbata. de ver. sig. & ibi But. & c. de ĩdicijs. iij. q. iij. ibi. ĩ quo plurimi cõcordãt. & in l. j. de offi. quæsto. ibi: crebrior apud veteres opi. & gl. in c. fi. de pœ. di. j. & in ver. decætero. de post. præla. in vj. quos tex. alle. hic do. meus. Barb. & do. Fel. Tu adde bonum tex. in l. athletas. in prin. ibi: & generaliter ità omnes opinãtur. ff. de his, qui no. infa. & facit text. in l. j. ver. adijcit Saturninus. ibi: quod nec vsq; relatũ est. iuncta ibi gl. in ver. relatum. ff. de sena. & dicitur communis, quam plures grauiores accipiunt. c. in canonicis. xix. di. & ideò iudicans cõtra communem, facit litem suam: nec excusatur in syndicatu. per Bar. & Angel. in l. fi. C. de pœ. iu. qui ma. iud. per istũ tex. in c. prudentis. in prin. de offi. deleg. & in c. j. de deci. Pet. de Anch. in cle. ne Romani. de elec. & Ang. in l. terminato. C. de fru. & li. expẽ. & Gemi. in c. quis nesciat. xj. di. no. But. in c. ex literis. in j. col. de spon.

¶ Adde, quòd opi. communis sit tenenda: Rap. Cu. consi. xxxvj. &. cxcvij. & consi. lxxij. dicit, ꝙ opi. cõis facit ius. Fulgo. consi. xxxvij. &. xlij. &. cxvij. &. ccj. Barb. cõsi. xvij. & quando opi. gl. vel communis sit tenenda, vide. Anto. Francis. ¶ Bal. post Iac. But. in l. vnica. C. qui pro sua iuri. & Bal. & alios post eum, in l. Bar. Philippus. ff. de of. præto. vbi plenè traditur, an & qñ ommunis opi. faciat ius: & vide etiam, quæ habentur in l. minimè. ff. de legi.

e SEB. SAPIA. ¶ Recedere. Vide. d. Decium in consil. xxiij. & pro te nui. vbi dicitur, ꝙ opi. communis non est attẽdenda, quando opi. glo. est in cõtrarium: & quando cõtraria opi. innititur melioribus rationibus. vide etiã d. Ias. in l. vt vim. col. pe. ff. de iusti. & iur.

f ¶ Conuinci. Adde Barba. consi. xxvij.

g ¶ Sed neq;. Idem est in c. capellanus in. ij. col. j. de fer. & in c. ex literis. el. j. in prin. j. de spon. & in c. cum sint. de deci. & in c. iij. de censi. & in c. vt debitus. in. xiij. col. j. de ap. & in c. de libellis. xx. di. vbi per Gemi. & Ioan. de Ana. in c. tua. de vsur. in v. colum. Imo. in l. cùm quidã. §. quod dicitur. el. ij. de acq. hær. & Bal. in c. ne innitaris. j. eo. Gemi. in c. j. in proxima col. de sum. tri. in vj. & in c. j. in v. col. de post. præla. co. li. In quibus locis dicunt, quòd standũ est cõi nisi opinio paucorũ, vel vnius fundet subtiliori rõne. p. d. c. capellan⁹. Secũdò limita, nisi cõis opi. sit euidẽter falsa: secũdũ istũ & alios hic. Tertiò limita, nisi cõtra cõem opinionẽ sit authoritas gl. secũdũ Ia. but. in l. vnica. C. q. ꝙ sua iurisd. & sequitur Imo. in c. cũ cõtingat. de iureiu. in vj. col. Car. & Bal. in l. hæreditas. C. depo. & in l. precibus. C. de impu. & in ca. j. de na. feu. & in aut. cessante. C. de leg. hære. & But. in c. j. in prin. de of. dele. Sal. in l. traditiõibus. C. de pac. Gem. in c. relatũ. xxxvij. di. & Imol. in c. pastoralis. in prin. in iij. col. j. de ref. & dixi plenè in rep. ad istum in fi. & plenè per do. meũ. in. d. c. capellanus. Quartò limita, nisi opin. singularis vnius doc. vel minoris partis esset pro matrimonio: quia illi statur cõtra communẽ, secundũ Host. in c. si vir. j. de cog. spi. Quod dictũ magnificauit ibi iste. & in c. j. de re iudi. & Imo. in l. j. in. ij. col. ff. lo. ma. Limita. v. nisi esset opi. Arch. super. vj. quæ prę nalet alijs, secũdũ Rotã in antiquis deci. cccxlviij. Limita, nisi vna opi. faueat potestati clauium: quia prævalet nõ fauentibus, secundũ Host. in c. rursus. j. qui cleri. vel vo. & ibi Io. An. prope fi. Notabis etiã quòd vbi glo. vel alius refert plures opi. in dubio vltimam approbare pręsumitur, secundum gloss. in l. q filiũ. §. Sabinus. in gl. fi. ff. ad Treb. & Rom. in consi. lxxxiij. inci. quęro à te. & in l. iij. §. Neratius. ff. de acqui. pos. Imo. in c. fi. in pe. char. de præscri. Host. & Io. An. in c. j. de sen. exc. in vj. Bal. in c. j. an apud iudicem. & facit tex. in d. c. capellanus. in ver. posterior sententia. & per Fel. hîc. Cui adde gl. magnã in l. ea lege. in ver. allegaret. ibi, altera pars est vera: quia vult. C. de condi. ob. cau. Itẽ sententia contra communem opi. non est ipso iure nulla: sicut lata contra legem, secundum Ant. & Imol. in l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de ver. ob. & plenè per Mod. in c. j. de sen. & re iud.

ZACHARIAS. ¶ Limita finaliter: vt per. d. And. sicu. consi. lxx. in. scriptũ est. nisi talis singularis, vel cõtra cõem opi. esset in fauorẽ libertatis, & testamenti, & similibus fauorabilibus causis: per tex. quẽ ad hoc inducit in. c. fi. de re iud. Tunc enim, vt dicit prævaleret dicta opi. cõtra cõem not. Idem cõsi. iij. inci. scribitur præclarè. in pe. col. ver. nõ obst. vol. j. Idẽ videtur sentire Abb. in alle. c. j. de re iud. Limita & vltra oẽs, nisi consuetudo obstaret: vt in Hispania ac Anglia, in quibus si doctores sunt diuersi, aut cõtrarij, statur opi. Bar. quamuis communis sit opi. in cõtrarium. Ita dixit solẽ. doc. do. Iobap. de cazalup. de sancto Seuerino in suo libel o, quem modum statuendi denominauit.

h ¶ Vult. Adde Ang. consi. lxv. Ber.

sic intellige istã gl. dũ dicit: iudicem posse iudicare secũdũ suũ sensum: id est, quod potest interpretari iura secundũ rectum intelle-
14 ctum & suũ sensum. ¶ † Et vt habeas perfectè hanc materiã: qualiter iudex debet iudicare, vbi reperit causam dubiã, aut contrarias opiniones. Distingue: quia aut dubium est omnino nouũ: aut positum in opinionibus doctorum. Primo casu, aut consuetudo loci interpretatur illud dubiũ: quia certo modo lex fuit seruata: & seruanda est consuetudo. Nam in hoc casu dicimus, quòd cõsuetudo est optima legum interpres: vt in. c. cũ dilectus. de cõsuetu. & in. l. minimè. & in. l. si de interpretatiõe. ff. de legi. Aut non constat de cõsuetudine: & tũc si verba sunt clara non debemus recedere à significato verborũ: nisi sequeretur absurditas: vt in. c. fi. de verb. signifi. & in. l. non aliter. ff. de leg. iij. & in. c. ex ore. de priuileg. Aut est intellectus multiplex, vel incertus: & si appareat de benigniori via, illa est sequenda: vt in. l. quod si Ephesi. ff. de eo, quod certo lo. & in. c. fi. de transac. per Bar. in. l. omnes populi. ff. de iust. & iure. si nõ sit via benignior: tunc si est dare simile in alijs legibus: procedẽdum est de similibus ad similia: vt in. c. translato j. eo. & in. c. cum dilecta. de confirma. vti. vel inuti. & in. l. non possunt. ff. de legi. si non est dare simile: ita quòd iudex nescit quid faciat: debet tũc re-
b currere [b] ad principem [c]. & hoc casu intelliguntur iura, quæ dicũt
c eius esse interpretari, cuius est condere: vt in. c. inter alia. de sentẽ. excom. & in. l. cum de nouo. C. de legi. & ibi Cyn. attingit prædicta. ¶ † Secũdo casu principali: quando dubium est positum in o-
15 d pin. doc. tunc est opus reperire communẽ opinionem [d]: tunc nõ debet iudex ab illa recedere, quia ve soli. c. ij. de sta. mo. & communiter maior pars melius inuestigat veritatem. Hoc verum secun-
e dum Host. & Io. an. quòd nõ licet recedere [e] à communi opi. doct.
f nisi communis opin. sit euidẽter falsa: vel posset conuinci [f] probabilibus rationibus: quod bonus iudex acutissimi ingenij arbitrabitur. arg. in. c. capellanus. de ferijs. & no. hoc dictum perpetuò. Pro quo soleo allegare text. sing. iudicio meo in. l. j. C. de vete. iu. enu-
g cle. versi. sed neq; [g]. vbi tex. dicit, ꝙ ex multitudine authorũ nõ est iudicãdum, quia posset vnius forsan & deterioris sentẽtia multos & maiores in aliqua parte superare: & sæpe Deus reuelat paruulis quod abscondit sapientibus. ¶ *Si verò nõ est dare cõem opi. propter rationes hincinde: tũc bonum est habere iudicẽ propiciũ: ꝙ*
h *põt seq; quã vult.* [h] Dicit tamen Io. An. caueat à pœna. c. cũ ęterni.
16 de re iudi. li. vj. ſ. ꝙ non iudicet cõtra conscientiam †. & si sentẽtia retractaretur per alium iudicẽ, tunc euitaret pars condemnationem expẽsarũ: vt no. in. c. finẽ. de do. & cõtuma. Nec iudex facit litem suã: vt no. in. l. prolatam. C. de sen. & interlo. omni. iu. Et per hoc habes an & quando iudex potest iudicare secũdũ sensum suũ. Et adde hîc, quod de hac materia, scilicet de interpretatione iuriũ tracto plenè in. c. ad audientiam. de decimis. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Lex extenditur tantum ad futura nisi expreßè caueatur, vt extendatur ad præterita. 4.*
2 *Lex loquens per verba præsentis temporis non extenditur ad futura. quod habet locum, si per hoc daretur materia delinquendi.*
3 *Propter vtilitatem publicam, quis priuatur dominio rei suæ.*
5 *Retractatio actus, an & quando dicatur damnosa, vel pœnalis.*
6 *Lex, vel statutum, an & quando liget ignorantes?*
7 *Statutum, vel lex ad hoc vt liget, an requirat lapsum duorum mensium.*
8 *An præsumatur quis scire leges, vel statuta post duos menses.*
9 *Volens probare se ignorasse statuta, an admittatur.*
Et quæ probatio admittetur.
10 *Probans absentiam à prouincia: an legitimè probet ignorantiam constitutionis, vel statuti.*
11 *Bannimenta sufficit, quòd fiant in principalioribus locis ciuitatis: & non requiritur, quòd in omni tempore fiant ad hoc, vt ligent.*

CAP. II.

Ognoscentes. ¶ Hoc dicit in summa. Constitutio respicit futura, nõ præterita. Diuidit in tres partes. In. j. ponit regula, ex qua sumitur ratio. In secunda statuum, ibi: *quoties.* In tertia declarando applicat ad factum rationem, quæ

nem, quæ ſumitur ex regula, ibi: *ne detrimentum.* ¶ Caſus literalis. Primò ponitur regula generalis: videlicet, quòd nullus puniri debet ſine culpa. Secundò dicitur, quòd ſi cõſtitutio aliqua de nouo promulgatur extẽditur ad futura tantũ puniẽda, quę cõtra ipſam cõſtitutionẽ cõmittunt: ita quod præterita nõ puniat, ne detrimẽ tũ ante ꝓhibitionẽ ſuſtineant ignorãtes: quod eos, ſi poſtmodũ deliquerint dignũ eſt ſuſtinere. ¶ Ber. ¶ No. primò ex prin. regulam, quòd ſine culpa[a] non eſt aliquis puniẽdus. de hoc in regula, ſine culpa. de reg. iur. li. vj. & hoc in gl. prima. ¶ † No. ſecũdò naturã legis ſeu cõſtitutionis. Concernit enim futura tantũm, non autem præterita: ne afficiat aliquos ſine culpa. hoc intellige, niſi caueatur in lege: vt extendatur ad. præterita. & hunc articulum expedi amꝫ. eo. c. fi. ¶ † Ad vnũ tamen ſingulariter aduerte, quòd vbi lex ſeu ſtatutũ aliquid indulget: & loquitur per verba præſentis temporis nõ extendit ad futura: ne detur materia delinquẽdi. De hoc eſt tex. ſing. limitans hanc materiam in. l. cum lex. ff. de leg. per quã dicit ibi Bart. quòd ſi ſtatuto cauetur, quòd qlibet bãnitus ſoluẽs x. extrahatur à banno: nõ habet locum in illo, qui eſt banniẽdus in futurũ: quia daretur materia delinquendi: ſecus ſi ceſſaret hæc ratio: quia tũc licet ſtatutum loquitur[b] per verba preſentia, vel preterita: tamẽ extẽditur ad futura lex: quia ſemper loquitur[c]. l. Arriani. C. de hæreti. & hoc bene no. ¶ In gl. j. in fi. declara hanc gl. ꝓ put no. gl. in. c. antiqua. de priuil. & mens gl. eſt, quòd ſine culpa[d] & cauſa non eſt quis puniendus: vt hîc, & in dicta regula, ſine culpa. ſed ſi ceſſat culpa duntaxat: tũc poteſt imponi pœna ratiõe cauſę ſub ſiſtentis. Et intellige de cauſa legitima. nã ſi non eſt legitima, nõ dicitur cauſa, ſed occaſio: [e]vt in. c. nouit. de iud. & c. ſolitæ. de maio. & obedient. † Hinc eſt, quòd propter vtilitatem publicã põt quis priuari dominio ſuæ rei: vt. l. item, ſi verberatũ. ff. de rei ven. & no. in. c. quæ in eccleſiarum ꝭ. eo. per Inn. & per Bar. in. l. fi. C. ſi contra ius, vel vti. publi. ¶ † In gl. in ver. *diſpendijs*. No. bene hanc gl. cuius eſt ſenſus, quòd ſtatutum non debet porrigi ad præterita, nec reſpectu dãmni: id eſt vt danificetur, qui actum geſsit: nec reſpectu retractationis actus: quia actus prius geſtus nõ debet retractari. ¶ † Et nota ſingu. ex eo, quòd ponit retractationẽ actus & damnũ: vt diuerſa. Ex quo infertur, quòd retractatio actus[f] non ſit damnum, vel pœna. ¶ In contrariũ adduco glo. not. in. c. decet. de immu. eccl. li. vj. quæ dicit cõſtitutionẽ actus retractãtem eſſe pœnalem, & nõ extẽdendã per idẽtitatẽ rõnis. Ideò ex hoc dicit, quòd illud inquantũ inducit nullitatẽ actus geſti in eccleſia, nõ extenditur ad contractus. Sed pro prima parte vide Io. an. in. c. fi. de elec. li. vj. in nouella. & in regula odia. de reg. iu. li. vj. in mer. vbi dicit ilã cõſtitutionẽ eſſe pœnalẽ, quæ diminuit[g] patrimoniũ, ſeu tollit ius quæſitũ: ſicut ſi inducit retractationẽ actus. pro hoc. l. iij. ff. de dã. infe. & in. l. nõ dubiũ. C. de le. vbi ꝑ But. & ibi ꝑ Bal. q dicit concordãdo, quòd aut nullitas alicuius actus inducitur in odiũ alicui? & tũc tale ſtatutũ dicit pœnale. aut nõ in odiũ: ſed in defectũ ſolẽnitatis inducitur nullitas:[h] & procedit contrariũ. Et in primo caſu propriè loquitur. c. nõ decet. & hoc no. ¶ † In gl. fi. no. bene hãc gloſſ. ex qua plura poſſunt notari. Primò, quòd lex, ſeu ſtatutum non afficit verè ignorantes, licet ſtatutum præceſſerit. Secundò, quòd lex, ſeu ſtatutum incipit ligare poſt duos menſes à tempore publicationis ipſius. Tertiò, quòd ſcientia præſumitur poſt lapſum duorum menſium. Quartò, quod iſta præſumptio ſcientiæ non eſt iuris, & de iure: ſed admittit probationem in contrarium. Vnde poteſt quis probare, quod ignorabat conſtitutionẽ eſſe editam. Circa primum difficilis videtur eſſe materia maximè eo modo, quo explicatur hîc per dominũ Antonium. ſed vide per Bartolum in. l. j. ſi quis teſtamẽ. lib. eſſe iuſ. fue. & in. l. prima. ff. de legib. ¶ Sed declara concluſiuè ſic: quòd aut ignorantia eſt ſine omni culpa: & tunc euitat omnem pœnam legis, per textum apertum qui ma. accu. poſ. capitu. fina. Sic intellige. l. fina. ff. de decretis ab ordine faciendis. vbi text. loquitur de ſtatuto municipali. Et pro hoc dicto facit regula, quæ ponitur in principio capituli. Aut ignorantia non excludit omnem culpam, ſed ſolùm dolum:[i] tamen fuit in lata culpa, ex quo ignorabat ſtatutum: quia communiter homines illius loci ſciebant ſtatutum: vt lege, latæ culpæ. ff. de verborum ſignificationibus. Et hoc caſu dic, quòd ſi ſtatutum requirat dolum expreſsè, vel tacitè, non habet locum in eo, qui fuit in lata culpa tantũm: licet pro modo culpæ aliter ſit puniendus. hoc probatur in. capitulo ſi quis ſuadente[k]. xvij. quæſtione. iiij. iuncto. c. ſi verò. ij. de ſen. excom. vbi percutiens clericum ignoranter, cum Do. in. c. ne aliq. in. ij. col. de priui. in vj. vbi colligit ex dictis Io. An. ibi, quòd conſtitutio loquẽs per verba præteriti tẽporis, extenditur ad futura, quando verba & ratio cõſtitutionis adaptantur futuris. Do. poſt gl. in. c. vt animarum. in vlt. col. de conſt. in. vj. Cy. in. d. l. cùm lex. De quo facit mentionẽ Bal. in. l. talis ſcriptura. de lega. j. per Bar. in. l. ſi ita. in. j. col. ff. de auro & ar. le. & in. l. illicitas. in prin. de offi. præſi. & in. l. qui fundũ. §. fi. ad fi. & ibi per Imol. ff. ad le. fal. per Bal. in. d. l. cum lex. ff. de le. & doc. in. c. fi. j. eo. de conſt. facit quod voluit Bar. in. l. Iulia. l. in fin. ff. de cond. inde. quẽ alleg. Ro. in. l. j. in vlt. char. C. de hære. inſt. facit quod no. Bal. in fi. l. illud. C. de ſac. ſanc. eccle. & in. l. cum mulier. in. xiiij. col. ff. ſol. mat.

¶ Adde tu Ange. in terminis. q. propoſitæ per Abb. conſi. lxvij. & quando verba præſentis temporis trahantur ad futurũ per eundẽ cõſi. ccx. per Paul. de caſt. conſi. ccxxix. & cccxiij. vbi ponit, an reformatio loquens per verba præteriti temporis trahatur ad futurum, ſicut lex. Ber.

¶ Adde tu, quòd licet annulletur inſtrumentum in quo continetur contractus, tamen remanet validus, & poteſt per teſtes probari. ita tenet Paul. de caſt. conſi. cj. in primò impreſsis. Ber.

¶ Adde tu de hac. j. q. an præſumatur ignorantia ſtatutorum propriæ ciuitatis. Rom. conſi. lix. & clxxiij. & cclij. Et quid de formationibus, vide Are. conſi. liij. & ibi vide, an deducens dolum, & probans latam culpam debeat obtinere.

¶ Adde tu, ꝙ pro matrimonio ſtetur opi. ſing. Bar. cõſi. iij. & an vltima op. cenſeatur approbata Raph. cu. conſi. cij. tenet, ꝙ ſic. & idem Fulg. conſi. ex. Barb. conſi. xxviij. Ber.

a ⁓SEB. SAPIA. ¶ Sine culpa. vide Ro. in cõſi. cccclxxiij. circa ꝓpoſitũ.

b ¶ Licet ſtatutũ. Adde Imo. in cle. fi. in. vij. co. ver. ſecundò fallit. de reſcri. & Do. in. c. ne aliq. in. ij. col. de priui. in vj. vbi colligit ex dictis Io. An. ibi, quòd conſtitutio loquẽs per verba præteriti tẽporis, extenditur ad futura, quando verba & ratio cõſtitutionis adaptantur futuris. Do. poſt gl. in. c. vt animarum. in vlt. col. de conſt. in. vj. Cy. in. d. l. cùm lex. De quo facit mentionẽ Bal. in. l. talis ſcriptura. de lega. j. per Bar. in. l. ſi ita. in. j. col. ff. de auro & ar. le. & in. l. illicitas. in prin. de offi. præſi. & in. l. qui fundũ. §. fi. ad fi. & ibi per Imol. ff. ad le. fal. per Bal. in. d. l. cum lex. ff. de le. & doc. in. c. fi. j. eo. de conſt. facit quod voluit Bar. in. l. Iulia. l. in fin. ff. de cond. inde. quẽ alleg. Ro. in. l. j. in vlt. char. C. de hære. inſt. facit quod no. Bal. in fi. l. illud. C. de ſac. ſanc. eccle. & in. l. cum mulier. in. xiiij. col. ff. ſol. mat.

¶ Adde tu Ange. in terminis. q. propoſitæ per Abb. conſi. lxvij. & quando verba præſentis temporis trahantur ad futurũ per eundẽ cõſi. ccx. per Paul. de caſt. conſi. ccxxix. & cccxiij. vbi ponit, an reformatio loquens per verba præteriti temporis trahatur ad futurum, ſicut lex. Ber.

c ⁓SEB. SAPIA. ¶ Semper loquitur. vide Iaſ. in. l. vnica. in. j. col. in fi. cũ ſeq. ff. de condi. ex. l. Are. in. c. fi. j. eo.

d ¶ Culpa. De multiplici culpa, vide Lud. Ro. conſi. ccccvj. incipiente: quo ad primum. & gl. j. in. §. præterea. inſt. qui. mo. re contra. ob. & Bal. in. l. pignus. C. de pigno. actio.

Adde, an appellatione culpæ veniat leuis. Rap. cu. cõſi. xxv. & vide Abb. cõ ſil. iiij. vbi tenet, ꝙ ad incurrendũ pœnã nõ ſufficit culpa abſq; dolo.

e ¶ Occaſio. Vide Io. an. in. c. poſt tranſlationem. de renun. & iſtum in. c. vni. co. in ver. nonò. vt. ec. benefi. & probatur in. c. ſolitæ. hîc alleg. per iſtum.

¶ Adde tu, quid operentur illa verba, quacunq; cauſa & occaſione. Ang. cõ ſil. cclxxxvij. Ber.

f ¶ Retractatio actus. Adde hîc plenè per Moder. & quòd non ſit pœna videtur tex. in. c. ſi quis presbyterorum. de reb. ec. non alie. & in. l. eius, qui delatorem. ff. de iure fiſ. & in. c. pe. de poſtu. Præla. In cõtrarium quòd ſit pœna videtur tex. in. c. ſi religioſus. de elec. in. in. vj. & in. l. ſenatus. ff. de cõtrahẽ. emp. & in. c. diſpẽdia. iuncto principio cum ſin. de reſcrip. in. vj. & in. c. cum ſecundũ. de præbẽ. in ver. iniuriã. & in. c. bonæ. lo. ſecũdo. de ele. & in. c. decẽter. lxxxix. diſt. & in. c. ſtatutũ. ij. q. j. & in. c. petiſtis. de priui. & in. c. fi. C. de fide inſtru. & in. c. ſuper literis. j. de reſcri. & in. l. turpia. ff. de leg. j. & ibi Bal. & Imo. vide iſtum. §. in prooemio. in ver. Gre. in. iiij. co. & in. c. fi. in. viij. col. de fer. Io. an. in. c. fi. de elect. in. vj. & in. c. diſpẽdia. de reſcri. in. vj. & in regula odia. de re iu. in. vj. & gl. in. c. decet. in ver. ꝓceſſus. de immu. eccle. li. vj. Bal. in l. nemo. C. de ſac. ſan. eccle. & in. l. non dubiũ. C. de leg. Pet. de Anc. §. c. proxi. in repe. in. ix. char. in ver. in ver. iuxta prædicta quæro. Imo. in. c. fi. in. x. col. j. de pac. Rom. in. l. prætor. in prin. ff. de ope. no. nun. Sentit Bar. in. l. ſanctio ff. de pœnis. Domi. in. c. nemo deinceps. in. ij. col. de elec. in. vj. Bald. in. c. j. in ij. col. de reſcri. Cardi. in cle. j. in. ij. q. de reg. & Pau. in prooe. clem. in ver. decœterò. & gl. in tepe. iuncto tex. in. c. j. de poſtu. præla. in. vj. Inn. in. c. ſi verè. circa mediũ. de ſent. excom. vbi dicit, quòd irritatio cõtractus nõ eſt naturalis pœna cõtrahẽtiũ, cõtra. l. j. ff. mãda. Naturalis aũt pœna eſt, vbi imponit pœna corporalis, vel pecuniaria, vel ꝓput iudici videbitur: vbi pœna non eſt in ſtatuto. & concludit, quòd retractatio actus ꝓpriè non eſt pœna: ſed latè ſumpto vocabulo. Et iſto modo potes concordare opi. doctorũ. vide domi. Car. & Io. de Ana. in. c. ex inſinuatione. de ſimo. & Imol. in. l. ſi verò. §. de viro. in. xiij. colũ. in ver. ſecundo caſu principali. ibi: quo caſu conclude, ꝙ aut diſpoſitio eſt pœnalis ſolùm reſpectu nullitatis actus.

¶ Adde tu, quòd licet annulletur inſtrumentum in quo continetur contractus, tamen remanet validus, & poteſt per teſtes probari. ita tenet Paul. de caſt. conſi. cj. in primò impreſsis. Ber.

g ¶ Diminuit. Adde pro hoc glo. j. §. penul. inſt. de actio. vbi ponit quot modis actio dicatur pœnalis.

h ⁓SEB. SAPIA. ¶ Nullitas. Contra hanc diſtin. videtur text. in. l. fin. C. de libe. præte. vbi eſt nullitas actus propter defectum ſolennitatis. & tamen ibi tex. appellat pœnam, & de hoc vide remiſsiones per Alex. in. l. prætor. in prin. ff. de ope. no. nun.

i ¶ Solum dolum. Vide Ang. in. l. ſi quis id, quod. §. doli. ff. de iuriſdi. omniũ iud. vbi dicit per illum tex. quòd vbi dolus requiritur, ignorantia iuris excuſat à dolo.

k Si quis ſuadente. Adde quod conſuluit Fede. conſi. clxvij quòd mulier quę commiſit fornicationẽ, putans committere adulterium: quia putabat virum viuere, non debet puniri de adulterio. & vide Lap. alleg. xxvij.

a SEB. SAPIA. ¶ Dicit ſtatutum. Vide Areti. tenentem contrarium in l. iuſtè poſidet, in pe. & vlt. col. ff. de acq. poſ.

b ¶ Lata culpa non æquiparatur dolo. Adde Roma. in. l. in actionibus. ff. de in litem iur. & Bal. in. l. data opera. C. qui accu. non poſ. in. v. col. & in. l. quicunq;. in. vj. col. C. de ſeruis fugiti. & in. l. cunctos. circa vltimam chartam. C. de ſum. trini. & in l. pign°. in. viij. colum. de pig. acti. Bald. & Pau. in. l. j. de legi. & Bal. in lij. ff. ne quis eum & Angel. in. l. j. ff. ſi quis teſt. lib. & Pau. de ca. conſi. lio. xciij. quòd vbi requiritur expreſsè dolus, non ſuffi cit probare latam culpam. idem vbi agit̃ de pœna corporali. Nec obſt. text. in. l. milites. C. de q̃ cuſt. reo. & in. l. ſi quis. §. qui abortionis. ff. de pœ. quia illa iura ponũt caſum ſpecialẽ: prout ſentit Oldr. conſil. xcij. incipien. Rex habebat caſtrum.

¶ Adde, an in atrocioribus lata culpa æquiparetur dolo. Are. cõſil. clxv.

c SEB. SAPIA. ¶ Pro concordia Vide per Cardi. Alex. in. c. j. iiij. di.

d ¶ Dicta. l. reſpiciẽdum. Adde notata in locis alle. & Ange. in. l. is, q̃ cũ telo. C. de ſica. & Inn. in. c. ſicut dignum. de homi. & Bart. in. l. ij. ff. de offi. præfe. vr. Petr. de Anch. in cle. j. de homi. & inconſ. cccliiij. in ci. pro deci. quæſiti. & Sal. in. l. quæ fortuitis. C. de pi. act. & in. l. data opera. C. qui accuſ. non poſ. & Bal. in l. ex morte. C. ad legem Aqui.

e SEB. SAPIA. ¶ Ex nunc. De iſta clauſula ex nunc. vide Fel. in. c. licet cauſam. verſi. nota ſextò, j. de proba. Bar. in. l. ſi ita ſtipulatus fuero ſi Titius. ff. de ver. obl. Bal. in aut. cõtra rogatus. in princ. C. ad Tre. Iaſ. in. l. j. in fi. C. de codicil.

f ¶ Retractationis. Adde ad intelligentiam meliorem eorum, quæ dicuntur in hac. ñ. q. Roma. conſi. cccxxx. in. iiij. &. v. col.

g ¶ A principe. Adde, q̃ licet conſtitutio Principis ligare poſsit ignorantẽ, non tamen conſtitutio inferioris: vt voluit Compo. in. c. capitulum ſanctæ crucis. de reſcri. quod dictum magnificat Ro. conſi. ccxxviij.

h ¶ Prouincialis. Adde tu vidẽdum. d. Præpoſitum in. c. quod dictis, xvj. diſt. Abb. conſi. xxxv.

i ¶ Quod no. Adde tu, quod Rom. alle, conſi. cccxxx. dicit mirari, q̃ nullus Canõ aduertat, q̃ contra illam gl. ſit tex. no. ad arg. in. l. diuæ memoriæ. in fi. C. de decu. li. x. quod priuilegium conceſſum per viam vniuerſalis conſtitutionis ſtatim liget: vnde dicit ipſe, q̃ quo ad eum, in cuius damnum concedi tur, q̃ ſtatim ligat: non quo ad fauorem priuilegiati: quia ante notificationẽ nullum ius ei quæritur. & ſic ſentit idem quod Abb. hîc, per iura per ipſum alle. quo ad confirmationem. Adde etiam Petr. de Ancha. conſil. cccxix. vbi voluit, q̃ ſi Papa faciat aliquem per ſuas literas familiarem & commenſalem

non incurrit ſententiam excommunicationis quia. c. ſi quis ſuadente. requirit dolum, dum dicit: ſuadente Diabolo. &c. & requirit dolum expreſsè, quando verba ſtatuti hoc important: tacitè verò requirit dolum, quando punit actum, qui fit in perſonam alterius. Exemplum. Dicit ſtatutum, [a] ſi quis percuſſerit cleri cum, vel alium, puniatur tali pœna. Nam iniuria non poteſt eſſe ſine dolo. xv. q. j. c. j. Idẽ eſt dicendum in caſibus, in quibus lata culpa non æquiparatur dolo, [b] quando pœna eſt corporis afflictiua: vt in. l. in actionibus. ff. de in lit. iur. plenè per Bar. in. l. quod Nerua. ff. depoſit. & in. d. l. j. & vide quod dixi in. c. ij. de depoſi. Si verò ſumus extra caſus prædictos, tũc ignorans culpa lata, puniatur, ſicut ſi dolosè feciſſet: quia regulariter lata culpa q̃uiparatur dolo: vt in regula, magna negligentia. ff. de ver. ſi gni. & in. d. l. quod Nerua. vbi de hoc. Quando q̃ ignorans fuit in leui, ſeu leuiſsima culpa: & tunc tenet Cy. in. l. ſi quis non dicam. C. de Epiſ. & cler. & in. l. data opera. C. qui accu. nõ poſ. quòd non puniatur criminaliter, ſed ciuiliter puta ad reſarctionem damni iuxta modũ culpæ. Allegat bo. tex. in. l. qui ædes. ff. de incẽ. rui. nau. Glo. & Bar. tenent contrarium in. l. reſpiciendũ. ff. de pœnis. dicentes per illum text. & in. l. abſentem. in fi. ff. eo. ti. quod etiam criminaliter poteſt puniri, & debet q̃ modo culpæ. Et hanc opi. ſequitur hîc do. Ant. *Sed ego* non video bonam reſpõſionem ad. l. qui ędes. Vnde pro concordia [c] dicerem ſic, quòd aut q̃ leui, ſeu leuiſsima culpa poteſt quis puniri ciuiliter: & procedit dictum Cyn. quia leuis culpa leuiter eſt punienda in. c. cùm dilecti. de accu. Et iſte eſt proprius caſus illius. l. qui ædes. Aut non poteſt puniri ciuiliter, quia non dedit damnum, ſed aliter venit contra legem: & tunc procedit opin. contraria. vt ne delictum remaneat impunitum, puniatur criminaliter pro modo culpæ. & ſic procedat. d. l. reſpiciẽdum. [d] Nam quemadmodum fit cõmutatio pœnæ ex impotentia facti: vt in dicta. l. qui ædes. vbi dicitur, quòd ſi non poteſt ſoluere damnum, puniatur in corpus: ita dicamus in impotentia iuris. ſcilicet, quòd quando non põt puniri ciuiliter: puniatur criminaliter. & ex his habes primum caſum determinatum.

7 ¶ † Venio ad ſecundũ, an indiſtinctè exigatur lapſus duorum menſiũ ante, quàm cõſtitutio inijciat vinculum. Et concludendo dicta doc. diſtingue, q̃ aut conſtitutio ponit tẽpus, poſt cuius lapſum vult ligare: & ſtandũ eſt tẽpori determinato. ſic intellige. c. cũ ſingula. de prę.

e lib. vj. Adeò, q̃ ſi cõſtitutio dicat, q̃ ex nunc [e] vult ligare: q̃ immediatè ligat. Quod intelli-

f ge reſpectu reſpectu retractationis [f] actus: nõ autem pœnæ: quia abſurdum eſſet, ad pœnam ligare ignorantem: vt hic in prin. De hoc habes gl. in cle. ij. de hære. in verbo ex nunc. Nã verba generalia debent reſtringi ad hoc, vt ab ſurditatẽ nõ includant: vt no. in. c. j. ſ̃. eo. Aut cõſtitutio nõ apponit tempus, ſed ſimpliciter loquitur: & tunc aut eſt cõſtitutio inferioris

g à Principe, [g] puta alicui⁹ collegij, vel ciuitatis & immediatè ligat omnes ſcientes. Reſpectu verò ignorantium, tempus eſt arbitrariũ: qua nõ eſt cõgruum, vt dentur duo menſes, ſicut in conſtitutione Principis, quæ ligat vniuerſum Hoc in effectu voluit Ioan. And. in data. lib. vj. Hoſtien. in ſumma eo. titu. §. quando. & Bal. in. l. leges ſacratiſsimæ. C. de leg. & ſequuntur communiter hic Moder. ¶ Dubitatur ta-

h men in conſtitutione prouincialis [h] concilij. Nã glo. in. c. propoſuiſti. lxxxij. diſt. vult, quòd non liget ante ſex menſes. quod dictũ communiter non recipitur: quia. c. decernimus. xviij. diſt. per quod illa glo. mouetur, non loquitur de tempore, quo illa conſtitutio ligat: ſed de tempore præfixo ab Epiſcopo ad denunciandum ſubditis, quæ ſunt facta in concilio prouinciali. Nam abſurdum eſſet dicere, quòd maius tempus requiratur in conſtitutione q̃uincialis concilij, & ſic inferioris: [i] quàm in conſtitutione Principis, ſeu generalis concilij. Et ideò dic, quòd aut in hac conſtitutione tempus arbitrarium ſecundum qualitatem prouinciæ & qualitatem conſtitutionis. de quo plenè per Ioannẽ Andr. & Pau. in prooemio cle. & vide bonam gloſſ. in verſic. decæterò. quæ vult & latius ibi Paulus, quòd ſtatutum priuilegiatum immediatè liget, ſeu

i effectum ſuũ porrigat: ſicut priuilegiũ [i] quod

k not. *Sed ego* requirerẽ ſciẽtiã priuilegiati: [k] qa ex nunc: quòd tamen illæ literæ non patrocinentur illi ante notitiam taliũ literarum, per iura hic allega. Et an abſenti ante notificationem acquiratur. vide Rom. conſi. ccxcv. quod voluit Bar. conſi. inci. quæritur. quod conſiliũ ſequuntur do. de Ro. deci. ſuis in antiquis. in titu. de procur. & Are. conſi. lxxviij. vbi tenent, quòd geſta per procuratorẽ ante, quàm habeat notitiã mandati, non valeant. vide etiam Rom. con. ccxxviij.

Z ACHARIAS. ¶ Adde, dũ quæritur, an ante notificationem quæratur, concludendo poſt Paũ. de caſt. conſilio. xj. inci. in cauſa præſenti. q̃ non: vbi hoc indiſtinctè tenet. Idẽ tenet Bar. in. l. Labeo. per gl. ibi, in verſi. ignoranti. ff. de iureiur., q̃ quo eſt bonus text. & ibi Bal. in. l. ſecunda ibi ad notitiam eius procedendo. C. vbi in rem act. de. Idem Bal. in. l. j. C. de temp. app. & gl. in cle. appellanti. de ap. & Roma. conſi. cccxlv. Nec ob. *I.* magis puto. §. fundum ff. de reg. eo. Loquitur enim in legato, quòd ignoranti, licet reuocabiliter, acquiritur cum ab vnius tantùm voluntate dependeat.

¶ Et dum hoc ſit pra in additionibus & text. concluditur, q̃ ſtatutum priuilegiatũ immediatè liget: infero, quòd tale ſtatutum publicatione non indiget vt no. Bald. in. l. leges generales. ver ſic. tertium, ſi iubetur. de lega. Idẽ tenet Iaco. Rebu. in. l. qui fundos. & quod ibi nota. in addi. C. de omni agro deſer. libro xj. In alijs autem ſcientia non ſufficit: imò publicatio requiritur: vt not. Bald. in. l. vnica. §. fin. per illum text. C. de cad. tollẽ. in. §. circa fin. in authen. de non elig. Abbatis in cap. primo de poſtu. præla. & conſi. xxv. & Alex. conſi. xxxix. incip. viſis in fi. vol. iij.

Anto. Franciſcus. ¶ Adde, q̃ legatum tranſit in legatarium recta via reſpectu dominij à die mortis teſtatoris, vel à die aditæ hęr, ſine alia illi⁹ agnitiõe vel appræhenſione: vt in. l. à Titio. ff. de fur. & ideò acqritur ignorãti, vt hîc.

Z ACHARIAS. ¶ Et dum hîc. ſ̃. in addi. & tex. concluditur, q̃ ſtatutum priuilegiatum immediatè liget, infero: quòd tale ſtatutum publicatione nõ indiget: vt no. Bal. in. l. leges generales. ver. tertium, ſi iubetur. C. de leg. Idem tenet Iac. Reduf. in. l. qui fundos. & quod no. in addi. C. de omni agro deſer. li. xj. In alijs autem ſcientia nõ ſufficit: imò publicatio requiritur, vt no. Bal. in. l. vnica. §. fi. per illum tex. C. de cadu. tol. Ang. in. §, fi. circa fi. in auth. de nõ eligen. ſe. nuben. Abb. in. c. j. de poſt. Præla. & conſi. xxxv. & Alexã. conſil. xxxix. in. viſis in fi. vol. iij.

k SEB. SAPIA. ¶ Priuilegiati. Vide Iaſ. in. l. fi, col. ix. ver. ſucceſsiuè. ff. de conſti. prin. vbi dicit, q̃ eſt communis opi. Legiſtarum & Canoniſtarũ, vide etiam Are. in. l. qui abſenti. ff. de acqui. poſ.

merum

merũ priuilegium nõ operatur effectũ ſuũ ante, quã veniat ad notitiam priuilegiati: vt eſt tex.in.c.j.de conceſ.præben.li.vj.& hoc ibi tenẽt communiter doc.optimè facit text.in. l.q abſenti.ff.de acqui.poſ.&in.l.abſenti.ff.de do. & quod no.gl.ij.q.v.quãto. Aut loquimur de conſtitutiõe principis,& ſecũdũ omnes dãtur duo mẽſes,per auth.vt fa.no.conſti.¶ Sed diſceptatio eſt inter doc.qd ſi ante lapſum duorum menſiũ conſtitutio veniat ad notitiã aliquorum:an immediatè illi ligentur?Gl.quam tenementi in.c.ij.de reb.ecc.non ali.lib.vj.tenet,quòd ſic.vide text.quaſi expreſſum in.c.j. dę poſtu.præla.&in.c.cum ſing.de præben.in verbo,peruenerit.in.vj.quæ tenet ꝙ ſic.Idem dicit Pau.in loco præalle.& Hoſt.in.d.§. quando.d.Ant.ſentit contrariũ:quia illa auſ. requirit lapſum duorũ mẽſium,nõ tamẽ firmat pedes multũ in hac opi.Mihi ſemper[d] placuit prima opinio,quã ſeqtur Io.de lig.hîc.Nam fruſtra expectaſ euẽtus,cuius nullus eſt effectus: vt in.c.cum cõtingat.de off.dele. Ex quo ergo quis eſt certus de cõſtitutiõe,fruſtra expectat lapſum duorũ mẽſium. Ad hoc regula, eũ qui eſt.de reg.iu.li.vj.& hoc quo ad ſecũdũ articulũ.Sed pulchrũ dubiũ eſt,quãdo incipiãt currere iſti duo menſes.tex.in.d.auſ. videtur velle,ꝙ à tẽpore publicatiõis factæ in prouincia. Alij dicunt ſufficere generalem publicationẽ in curia Romana:vt no.Pau.in loco prędalleg. & vide gl.ſuper data.lib.vj. ſuper qua dicitur Io.an.ꝙ aut loquimur in conſtitutione Imperatoris:& habet locum prima opi. Aut loquimur in cõſtitutione Papæ:& procedat ſecunda.Ratio diuerſitatis:quia Imperator diſcurrit per ꝓuincias,non aũt ſic Papa.Dubito,an hoc dictũ ſit verũ: quia cũ ius ciuile expreſsè dicat de tẽpore publicationis in ꝓuincia:&ius canonicum nõ dicat oppoſitum.Quinimò de iure canonico,ꝙ idẽ ſit,[b] adduco bo.tex. in d. c.j.de poſt.prę.la.& in.c.quod dicitis.xvj.diſt. & ſoleo inducere tex.in.d.c.j.ad probandum, quod.ſ.dixi,ꝙ cõſtitutio ligat ſciẽtes ante duos mẽſes:ad idem.c.propoſuiſti.in fine.lxxxij. diſt.¶ † Ad tertium,an præſumaſ ſcientia cõſtitutionis poſt lapſum duorũ mẽſium:decide vt colligitur ex ſupradictis.Nã in conſtitutione inferioris,tẽpus præſumptæ ſciẽtiæ eſt arbitrarium ſecundũ loci quantitatẽ,quã habet diſtinguere.Nãviciniores citius præſumũtur ſcire:vt in.c.quoſdam.&.c.quãto.de præſumptio.in cõſtitutiõe Imperatoris p̃ſumiſ ſciẽtia poſt duos mẽſes à tpe publicatiõis factæ in ꝓuincia:vt in.d.auſ.vt factæ nouæ conſt. Idẽ dicerẽ in cõſtitutiõe Papæ reſpectu ꝓuinciæ,in qua publicaſ.Si aũt publicaſ Romæ, [c] dicerẽ tẽpus fore arbitrariũ:cũ durũ ſit extẽdere illã auſ.ad cõſtitutionẽ Papæ Romæ dũtaxat publicatã: cùm habeat diſtringere oẽs ꝓuincias vniuerſi.& ſic limitarẽ dictum Io. An. præalle.¶ † Venio ad quartũ &vltimũ,vtrũ allegãs ignorãtiã ſtatuti,ſit admittẽdus ad ꝓbandam ignorãtiã:& qualiter debeat probari?& dicendum,ꝙ in dubio admittitur probatio ignorãtiæ:vt in.c.fi.qui ma.ac.poſſ.& in.l.fi.ff.de decre.ab or.fa.¶ Sed dubium eſt[d] qualiter probabitur?duas reperio gl.no.quę innuunt ꝓbationem ſufficere per proprium iuramentum[e] ſtabitur iuramento ſuo in dependentibus ab animo:in gl.in.l.j.§.ij.ff.de itiactũq; priuato.& ibi Bar.& no.gl.& doc.in.l.ij.in gl.j.in fi.C.de ſerui.&no. gl.in.l.fi.circa med gl.ma.C.de anna.exc.& gl.ma.inſt.de act.in.§.alte.ibi:cũ ſit de ſua conſciẽtia.tamẽ ſecundũ Arch.ibi illa gl.nullam mentionẽ facit de iuramento.Fallit primò,niſi ignorantia allegata poſſet alio modo probari, quã per iuramentũ:quia tũc non ſufficit iuramentũ.Car.in cle.j.in.viij. q. de conſan.&affi.Fallit,niſi lex præſumatur ſcientia:quia tũc nõ ſufficit iuramẽtum.Pau.& Do.in.c.eos.in verſi.ſcienter.de temp.ord.in.vj.per tex.in.d.c. vidua.Fallit.iij.vbi igitur de iudicio alterius,ſecundum Do.poſt Paul. in.d. c.eos.per tex.in.c.ex infinuatione.de procu. Quod intellige, quando iuramẽtum eſt ſolum:quia nõ iuuatur aliqbus præſumptiõibus:vel quãdo agiſ de graui præiudicio:ſecus de leui,ſecũdũ iſtũ in.c.quoſdã.ad fi.j.de p̃ſump. Fallit.iiij.niſi ſtatutum probibeat allegare ignorãtiã:qa valet:ſecũdũ Bar. in l.Diuus.in prin.ff. de fal.& Bal.in.l.j.ff.de leg.& iſtũ in.c.ad falſariorum.in prin.de crimine falſi.facit tex.in.d.c.vidua.& in.§.pe.in auſ. in medio litis ſacras iuſsiones non fieri.in verſi.neq; ignorantiã in ea proponat.& in.l. ſicut. in fi.C.de p̃ſcri.xxx.anno.ibi,ẽt ſi legis ignorãtiã excuſare tẽtauerit. Ego ſoleo allegare tex.in.l.generali.ibi,cõſenſum em̃ nõ ignorãtiã volum⁹ obligari.C.de tabul.& ſcribis.li.xj. Fallit qntò:niſi agaſ,de ꝓbãda iuſtitia ignorantiæ:qa nõ ſufficit iuramẽtũ ſecũdũ Bal.in.l.j.ver.itẽ apparet. C. ad Macedo. Fallit ſextò,qñ allegaſ ignorãtia eius,qd⁹ publicè notũ fuit: & cuius nõ eſt veriſimilis ignorãtia,ſecũdũ Rotã deciſ.ccccxlij.incipi. extra rutã ꝓpet ebaſ cõſi.Fallit ſeptimò:qa in cõſiſtẽtib⁹ in aĩo alicui⁹ nõ ſtaſ ei⁹ iuramẽto,qñ eſt p̃ſumptio cõtra eũ,vt dicit Bar.in.l.inter oẽs.§.rectè.ff.de furt.& Bal.in auſ. cui relictũ.C.de in.vid.tol.Bar.in.l.oẽs.la ſecũda.C.de agri.& cẽſi.li.xj.Fallit octauò, ꝙ in depẽdẽtibus ab aĩo,nõ ſtaſ iuramẽto alicuius, qñ ex facto ius p̃ſumit de aĩo:dixi p illũ tex.in.c.j.de præſum. Limita nonò, niſi clara indicia cõfundãt aſſertionẽ alicuius,ſecũdũ doc.& Abb.in.c.nouit. in gl.in ver. iudicare.de iud. Limita decimò,niſi aduerſarius probaret cõtrarium per legitimas probatiões,qa tũc elidiſ ꝓbatio ignorãtiæ p inramẽtũ:ſecũdũ Bart. in.l.ſi cui.§.ijſdẽ.ff.de accu.& gl.in ver.affectata.in.d.c.eos. de tempo. ordi. in.vj.quã alle.Imo.in.l.qui bona.§.q dãni.ff.de dã.inſe. bene facit quod no. Ang.in.l.qui reſtituere.ff.de rei ven.& in.l.qui vas.ff.de fur.& in authen.de

a ¶ Mihi ſemper.Adde Bar.idem tenentem &Alex.in apo.in.l.omnes popu li.in prin.v.q.ff.de iuſti.& iur.& inquantum.d.Fely.ponit de ſciente,ꝙ frumentum debet inuileſcere.Adde Bar.conſi.lv.vbi multa ponit ad illam qõ. an conducens aliqd ad minerã,debeat ſtare in cõditiõe,ſi ſciebat de minera. ¶ Adde tu,ꝙ.d.præpoſitus in.c.quod dicitis.dicit,ꝙ opi.Ioã.an.eſt verior. & quòd illã ſequitur Pau.in prooe. cle.& Ioã. mo. in c.in generali.de regu.Feli. tranſit cũ opi.d.Abb.cui in quantũ limitat illam veram:niſi cõ ſuetudo aliter induceret . Adde Alex. cõſi. xxxix.iij.lib. vbi põit an ſufficiat, quòd reformatio regiſtretur abſq; eo, quòd publicetur ſono tubæ.

b ¶ Quod idẽ ſit. Idem voluit hîc Imo.niſi conſuetudo eſſet,ꝙ ſolũ publicarentur in curia: quia illis ſtaretur per. c.cũ dilectus.de conſue. vide Cardi. qui in cle.dudum. in.§. nos etenim. in. q. v.ver. ſepul. limitat hanc cõcluſionem, ſex modis. de quibus hîc pulchrè per do.Fel.

c ¶ Publicatur Rome.Idem dicas in extrauagantibus regulis cãcellarię, quæ publicantur ſolùm Romæ. Et quid in edictis publicatis :vide hîc plenè do.Feli.vbi etiam ponit,ꝙ ſi citatio per edicta eſt facta in certo termino auditur comparens poſt terminum, donare illud imponat ſilentium illis,qui non comparuerunt in termino,ſecundum Inn.in.c.fi.qui ma.ac.poſ.& no.in.c.fi.de maio.& obe.ſequitur Bal.in.l.diffamari.C.de inge.manu. De quo fecit feſtum Ange.in.l.j.C.vt nemo priuatus.inferẽs,ꝙ auditur talis volens probare,qd⁹ intellige,dummodo res ſit integra:vt in.c.fi.qui ma.accu.poſ.Prætereà intelige,niſi eſſet terminus legis,qui eo elapſo non auditur, ſecundum Inno.in d.c.fi.qui ma.accu.poſ.per.l.ad commiſſa.C.de adul.ſequitur Bald.in.l. ſi ꝓ ea.C.qui accuſ.& in.d.l.diffamari.& in.c.j.in prin.quo tẽpore miles. & Ange.in.l.ſi inſulam.ff.de ver.ob.&gl.in cle.ſæpe.in ver.non ob.de ver.ſign.& per Pau.de caſt.conſi.cccj.faciat quod voluit Pau.de ca.in.l.ſi pupillus.§. ꝓ ſcribere.ff.de inſt.& quod voluit Arch.in.§.quia.in fi.xxx̃.q.ij.

¶ Adde tu,an ſcientia,vel ignorantia ſtatutorum præſumaſ. & quãdo: Ro. conſi.ccxxviij.& vide.ſ.in verſi.ſolum Deum.& poſt do.Fed. & Corſe.inquantum inferunt ad citationem per edicta,quando illa arctet. Adde Alex. conſi.v.ij.li.Oldr.§.iij.&.cxcv.in fine.Et inquantum concludunt, quòd vbi aduerſarius eſt certus,non ſufficit citatio per edicta.Limita id eſſe verum:niſi talis citatio venerit ad notitiam ipſius aduerſarij: quia tunc licet ſit legitima,nocet tamen citatio ſcienti.Ita pulchrè limitat Rom.conſi.ccccx.vbi voluit,ꝙ ſtante ſtatuto,quòd hęredes defuncti debeant citari expreſsis nominibus,& non per proclama generale: quod tamen ſi per proclama fuerint citati,& notitiam ciuitationis habuerint,quòd talis citatio præiudicet p cle. cauſam de elect.prædicta faciunt etiam ad illud quod dictum eſt. ſ. ꝙ ſcita conſtitutio ligat ante duos menſes.

Anto.Franciſcus.¶ Et quid ſit edictum,vide tex.in.l.ne quicquam. §.circa ff.de offi.procon.& in.l.obſeruare.in.§.j.eo.ti.vbi dicit,ꝙ eſt lex prætoria. Sed propriè eſt Regis,vel Imperatoris:vt habetur in Euangelio lucæ.c.ij. exijt edictum à Cæſare Auguſto.&c.& habetur in.c. conſtitutio. ij. d.& in c.cùm apud.de ſpon.vbi per do.Car. Aliquãdo etiam ponitur pro citatione iudicis:vt in.l.& poſt edictum.& in.l.apud peremptorium.ff. de iudi. & in c.de illicita.xxiiij.q.iij.Et adde,ꝙ quando neſcitur certa perſona,quæ citari debeat,ſufficit edictum generale.vt in.c.fi.de elec.li.vj.& habetur per Imo. in.c.per venerabilem,qui fil.ſint legi.Et an valeat edictum peremptoriũ cõ

d ~ SEB. SAPIA. ¶ Sed dubium eſt.Vide Aret.in.l. is poteſt.col.ix.cũ ſeq.ff.de acqui.hæ.vbi pulchrè loquitur.

e ¶ Per proprium iuramentum.Adde gl.ordinariam in regula, præſumitur. de reg.iur. in ſexto.& in.c. ſtatutũ ver.primum.de reſcrip.eodem li.& in.c.ij.in ver.ſcienter.de tempo. ordi.eod.lib.& in.c. paſtoralis. de excep.vbi text.& in c.præſentium. de teſti.vbi tex. iuncta gl.in ver. iuramento.& gl. in.c. ſignificaſti.el.j. in ver.eſt ita. de homi.& text.iuncta gl.in. c.fi.qui ma. accu.poſ. text. & ibi doc. in.c. propter.in.§. illud.in ver.fidẽ faciat iuramento. de elec. &tex.in.l.ſi tutor C.de pericu.tuto. &in.l.ſi pupillus. §. præſcribere. ff. de inſti.& in.l.nõ omnes.§. à barbaris.ff.de re mil. & per Archidiac. in capi. in primis. ij. q.j.In qbus omnibus locis habes,ꝙ ignorãtia regulariter ꝓbatur per iuramentum. faciat gl.in.l.at qui natura.§.cum me abſente.in gl.magna in ver.vide meli⁹. ff.de neg.geſt.vbi expreſsè dicit, ꝙ

exhi.reis.in prin.dicã plenè in.c.propoſuiſti.j.de proba. Limita vndecimò, niſi lex requirat dilucidam probationem, ſecundum Abb. & alios hîc:per ea,quæ dicam iin ſequenti apoſt.& de iſta ignorantia, ſi probari poſsit iuramento:vide Cald.conſi.iiij.de ſenten.excom.& Cor.con. xxxvj.inci.lite in Romana curia pen.& Rotã dec.cclij.ſi propter negligentiam.& per iſtum conſi.xxxv. inci.

facti contingentia in ciuitate Senarum:& per beatũ Thomã quolibeto.xix.

¶ Adde tu, q̃ ignorantia probetur per iuramentum.Rom.conſi. liiij.& con. cclxxiij.& dicũt do. de Ro.q̃ Epiſcopus a probat per iuramentum ignorantiamvacationis beneficij: vide dec. ccxxxj, de ꝓba. in antiquis.

ZACHARIAS.

¶ Adde etiam,q̃ licet ignorãtia ſtatuti poſsit iuramẽto probari, ſaluis diſtinctiõib⁹ & limitatiõib⁹. ſ.poſitis, poterit nihilominus cõtrarium contra aduerſariũ probari. Ita not. Bart.in.l.ſi cui.§. ĩſdem.ff.de accuſa.per gl.in.c. eas. inver.affectata.cũ ſimi.de tẽpo.ord. li.vj. Ad idem eſt gl.in.c.j.in ver. caput.de fri. & malefi.& in.c.qd̃ autẽ.in ver.probare. & ibi p Arch.xxvij.No.Abb.in.c. continebaꝫ.de deſpon.impu. & in c.propoſuiſti. & ibi per do.Deciũ de proba. Alex. in.l.qui bona.§. q dumni.de dã.inſe. & conſi.cxiiij.incip.in cauſa & lite.col.j. iiij. volu. Adde gl.in.l.j.§.ſi abſens.in ver.iudicio. quam ad hoc ibi no.Paul.de ca.&Alex.ff.ſi ex noxali cauſa agaꝫ.Idẽ no. Domi.poſt Io. And.in.in.c.ſtatutũ.§.eum verò.col.iiij.ver.ſed an contra iuramentum.de reſcrip.lib.vj.Quod tamẽ non haberet locum, vbi iuramentum pro plenaria probatione haberetur.de quo per Alex.conſi.ſuprà allegato.cxiiij.vbi plenè diſtinguendo de hoc,iſtud no.

Antoni.Franciſ.¶ Et ad hoc, an ignorãtia probetur per iuramentum: vide gl.in.l.ſi cui.& ibi per Bar.ff.de accuſa.& habetur per gl.xxxiiij.q.ſ. in. c.in lectum mariti.& habetur in.c.accedens.de cri.fal. & in.c.innotuit. de ele. & quia dicitur hic,quòd contra tale iuramentum poteſt probari contrarium: ſcilicet ſcientia.vide gl.& Bar.in.l.v.C.de peri.tuto.vbi ponuntur modi,quibus contra iuramentum probatur ſcientia:de quibus etiam per Bar.in.d.l.ſi cui.in.§.ijſdem.de accu. Et adde,quòd ignorantia probatur eoipſo,quòd nõ probatur contrarium.ſecundum Bar.in.l.ſuper ſeruis.C.de his,qui mili.non poſſ.libr.xij.

¶ Lucidam.Idem An.& Imol.hîc per gl.in.l.ſi.in prin.ff.quod metus cau. Archid.& Domi.in.c.pia.ſuper ver.apertiſsimis,de exceptio.in ſexto. Ab. in.c.cũ dilectus in antepen.colũ. ibi:ſed vltimum:vt in exceptione dilatoria probanda.de ordi.cogni.& gloſſ.in.l.cum de indebito.in ver.legitimis.ff.de proba.& gl.in.l.ij.in.§.ætas.in ver.legitimis.ff.de excu.tuto.& in.c.cupientes.§.quod ſi per.xx.in ver.facta fide.de electio.in ſexto.

vnaeſt in.d.c.propoſuiſti.alia eſt in.c.qui & diuinis & humanis.xij.q.ij.Et pro illis facit. c. nulli.de elect.lib.vj.& in.c.ſi verò. de ſenten. excõ.Secũdò facit:quia ignorantia, vel ſciẽtia conſiſtit in mente hominis:& ſic facilè nõ poteſt probari per alium.Contrarium huius dicti ſentit Innoc.hîc dicens,quòd non admittitur quis allegando ignorantiã conſtitutionis: niſi dilucidè illam probet.& ſic requirit probationẽ lucidã[a]: vnde nõ videtur ſufficere iuramentum proprium.Quinimo tenuit hîc doc. Cardi.nõ ſufficere vnũ teſtem cum iuramẽto iſtius : quia hîc non eſt lucida probatio.Facit glo.in.c.tâm literis.de teſti.Hoc dictum optimè procederet,ſi aliquis tex.vteretur hoc verbo lucido:ſed hoc dictum Inno.nõ probatur iure.& vide tex.not.in.c.j.de poſtu,Præla.qui dicit,quòd nõ facilè admittitur,qui vult probare ignorãtiam:ſed non facilè admittitur ille,qui probat per vnum teſtem & iuramentũ propriũ.vnde dicit do. Ant.ſolùm iuramentũ non ſufficere:ſed concurrẽte aliqua probabili cauſa ignorantiæ poteſt deueniri ad iuramentũ.quod ſatis videtur rationabile. Ego dicerẽ hoc eſſe arbitrariũ,ſecũdũ quantitatẽ preiudicij,& qualitatẽ perſonæ allegãtis ignorãtiã,& qualitatẽ ignorãtiæ & qualitatẽ facti, in quo ignorantia prætẽditur. ꝓ hoc bo.tex.iũcta gl. in.c.innotuit.de elec.& bene facit.c.fi.in fi. de iureiur. ¶ † No.ex gl.vnũ legitimũ modũ probãdi ignorantiã cõſtitutiõis.ſ. probãdo abſentiã loci:ſed gl.exigit abſentiã à ꝓuincia & multi dãnãt hãc gl.reſpectu legis principis: qa ei⁹ lex diſtringit vniuerſum:niſi ſecũdũ eos ꝓbaret abſentia apud infideles,ad quos lex nõ extẽditur.Sed certè iudicio meo gl.nõ meret reprehẽdi: qa refert ſe ad caſum auf.vt fact.no.cõſt. ſecũdũ quẽ cõſtitutio nõ ligat, niſi poſt lapſũ duorũ mẽſiũ currẽtiũ à tẽpore publicationis factæ in ꝓuincia.ergo ſufficit ꝓbare abſentiã ab illa prouincia. Idem etiã, vbi cõſtitutio diſtringeret tantũ diœceſim,quia tũc ſufficit ꝓ b bare abſentiã[b] à diœceſi:vt eſt tex.no.in.d.c.fi. & idẽ dicẽdum eadẽ ratione:vbi cõſtitutio ſolùm diſtringeret ciuitatem:quia tũc ſufficit ꝓ c bare abſentiã à ciuitate.[c] & ſic intellige glo.in d.c.propoſuiſti.¶ † Advnum no.dictũ Arch. aduerte, in.c.quod dictis.xvj.diſt.vbi dicit,q̃ ad hoc, vt bãnũ diſtringuat ciuitatẽ, oportet d q̃ vadat p̃ totã ciuitatẽ:[d] nec illud reprobat.d. Ant. Sed ego dubito,an illud ſit verũ,per.c.j. de poſt.præla. qa ſatis eſt,q̃ cõſtitutio ſolẽniter publicetur in locis eminẽtioribus & conſuetis.Nec eſt neceſſe diſcurrere per ſingulos vicos:quia hoc eſſet ſingulorũ aures inculcare,contra.d.c.j.ſed poteſt illud ſaluari reſpectu locorum eminentiorum ciuitatis. & illud dictum ſic limitatum tene menti. Abbas.

¶ Adde tu,quòd opi.Inno.ſequitur Ange.conſi.cclxxxvij.in penul.co.& quæ dicatur legitima probatio:vide Alex.conſi.cxix.in.iij.col.ij.lib.& quæ ſit ratio,quare non admittitur probatio ignorantiæ per iuramentũ: cũ contra illam allegantem ſit vehemẽs ſuſpicio:vide Ro.conſi.cccclxxxj. Anto.Franciſcus. ¶ Et an,& quando probatio,quæ fit per iuramentum, dicatur eſſe probatio legitima liquida,vel clara:& illa dicatur ſuffi- ciens,quando lex vel ſtatutum requirit in aliquo caſu fieri debere probatiõem:vide plenè per Alexã. de Imo.in.l.licet Imperator.ff.de leg. j. vbi multa dicit ad propoſitum.

SEB. SAPIA.

b ¶ Abſentiã. Vide Alexan.conſi. xxxj. ponderatis in.v.vo.

c ¶ A ciuitate.Adde,q̃ idem voluiſſe videtur Spe. in ti.de conſti. dum format libellum & articulos cõtra non obſeruantes ſtatuta.

d ¶ Per totã ciuitatem.Adde Bal.in c.j.in.v.col. in tit. de milite vaſallo, q contumax eſt. & Domi. in . d.c. quod dictis.quod intellige ſecundũ Abb. Hoc idem voluit Imo. per d.c.j.in ver.ſolenniter.de poſt.præla.Moder. allega. per Abb.& Imo. gl.in ver.publicè. in cle.j. de ſepul. & in.c. exceptionem.verſi. publicè.de exce.&tex. in.l.ſi pupillus.§. proſcribere.ff. de inſt.ibi: non in loco remoto, ſed euidenti.& bo.gl. in.c.ſi capitulum. ver.ſi factã.ibi:ſufficit, q̃ loco congruo. de conſeſ. præben.lib.vj. Et in terminis de banno,no.Fed.conſi.ccxj.in.j.col.inci. ſuper themate præmiſſo.licet principium illius conſilij incipiat:factum tale eſt.Placet mihi opi.ab.Imo.& ſequacium per tex.in arg. opti.in.l.iij. circa prin.ibi,omnes glebas eius circumambulat:ſed ſufficit quamlibet partem eius fundi introire.ff.de acqui.poſ.

¶ Adde tu,q̃ dicta Arch.& Bal.in iuribus hîc allegatis ſequit Aretin.cõſi. cx.vbi ponderat tex.in.c.cum in tua.quæ ponderatio facit pro limitatione Abba.hîc.& inquãtum do.Fel.hic addẽdo illi.q.an incipiens extrahere bladum extrã ciuitatem,ſi caſu deſiſtat,& fiat ſtatutũ,q̃ nullus extrahat, ſi ille pſeueret,incidat in pœnam: adducit alias quæſtiones.Adde etiam tu Alex. cõſi.vij.iij.li.vbi conſuluit ſuper ſtatuto Ceſenuæ diſponẽte,q̃ nullus extrahat vinũ,niſi ſoluat.xl.ſolidos pro datio:ſi aliquis tempore primi publicani cœpit extrahere vinum,& vi tempeſtatis in portu fuit impeditus:ita, q̃ ſuperuenit ſecundus,cui debeat ſolui datium,ſiue vectigal?quo etiam ad.j. q. quis poſsit proclamata facere:vide Alex.conſi.cxxiiij.iiij.li.

e SEB. SAPIA. ¶ Trãſlato.Ad iſtud.c.vide vnum dictum Compoſt. quod refert Ab.in.c.cum.M.j.eo.col.vj.& vide quod per iſtum tex.conſuluit Ludo.Rom.in conſi.ccxviij,&vide etiam quod per iſtum text.dixit gl. in.c.fi.in.x.diſt.de conſeſ.præb.in Sexto,& quod dicit do.Abb.in.c. conſtitutus.ſuper gl.j.j.ti.proxi.

SVMMARIVM

1 *Lex etiam pœnalis recipit interpretationem extenſiuam ex ſimilitudine rationis, vel connexitate negotij.*

2 *Teſtes,quorũ vnus dicit,quòd poſſeſſio fuit tradita Martino,& alter dicit Petro,reducuntur ad concordiam ſcilicet quòd fuit tradita vni poſt alterum ſucceſsiuè.*

3 *Argumentum à ſimili vtrum tollatur,ſi aſſignatur aliqua diſſimilitudo:& quis habet probare diſſimilitudinem.*

4 *Lex,ſtatutum,vel conſuetudo extenduntur ad caſum ſimilem:niſi ille caſus ſimilis decidatur per aliam legem.*

5 *Caſus ſi non reperitur deciſus,recurritur ad ſimilitudinem legis:non autem ad ſimilitudinem ſtatuti vel conſuetudinis: vide infrà de conſue. in.c. cum olim.nu.7.vbi videtur contrarium.*

CAP. III.

Translato.

[e] ¶ Quod de vno cõnexorũ ſtatuit ad aliud cõnexũ extẽditur. vel aliter ſecũdũ alium intellectũ. Poteſtas legẽ cõdẽdi & mutãdi eſt penes vicariũ Chriſti: & qd̃ de vno cõnexorũ ſtatuitur &c.Primò ponit verba Apoſto. Secũdò Auguſtini illa exponẽtis,ibi: *quia enim.*¶ Caſus literalis.Quidã Hebræi licet facti Chriſtiani ſeruare volebãt legẽ ad literã, qui dicebãt præceptũ de ſabbato eſſe ſeruãdũ,&circũciſionẽ eſſe ſeruãdã: q̃ hodie ad literã ſeruari nõ debet. Hos reprehẽdit Apoſtolus dicẽs, q̃ poſtquã

a ¶ Ad reliquum. Adde Ro. latè consi. cxx. & cxxix. & clxxx.

b ZACHARIAS. ¶ Per statuta, vel præcepta. Adde Abb. ita intelligentem in c. quanto. col. pe. de consue. & per do. Fel. & Decium in c. j. in iij. co. ver. & de illa authoritate. ſ. eo. titu. in prima lectu. Et declarantur. ſ. dicta verba: claue non errante. & per eundem Abb. in c. licet de vitãda. in prin. cle. & in c. proposuit. de cõ. eſ. præben. & Andræ. Sicul. in c. nouit. col. vij. de iudi. Feli. in c. canonum. in prin. ſ. eo. tit.

c ¶ Interpretationem extensiuam Adde gl. singu. in cle. j. in verbo. eligatur. de electio. & in cle. j. in ver. præsidentes. in fi. de rescript. in cle. auditor. in verbo beneficio. eod. tit. pro quibus gl. facit tex. in. l. regula. §. & licet. ff. de iuris & fact. igno. & in. l. cum pater. §. dulcissimis. ff. de lega. ij. & in. l. pater filiũ. §. fundum. ff. de leg. iij. & in c. secundò requiris. de appel. vide istum in c. ſi cut. de test. in capi. fin. de rescri. in c. penu. de immu. eccleſi. in c. fin. in prin. ix. col. de ju reiu. in c. j. in. viij. col. de re iud. in c. de vxore. de sep. in. ij. colũ. & in c. eccleſię. & in c. qa pleriq;. circa finẽ. de immu. eccl. & in ca. suggestũ. & in c. proposuit. de app. & in c. per tuas. eo. tit. & in c. in quisitionis. in. iiij. colũ. de accusa. in c. fin. §. cæterum. de elec. & vide bonam glo. in c. j. in ver. Italiæ. ibi: vbi enim est eadẽ ratione, de tempo.

sacerdotũ est delatũ ad Christianos: necesse est vt legis translatio fiat. August. super illo loco, probat, quòd hoc facere non debẽt: qa lex & sacerdotium simul data fuerunt, & ab eodẽ. & ideò simul destruẽda: quia quod de vno dicit connexorum, de altero intelligi necesse est. Ber. ¶ In glo. j. in fi. pone casum aliter, vt conueniat ti. Fuit quæsitum à Gregorio authore huius cõpilationis, an cõstitutio, seu lex deberet intelligi in proprijs terminis tantùm, an debeat extendi ad alios casus. Et Papa rñdet, ꝙ debet extendi ad connexa & similia. Ad quod probãdũ inducit authoritatem Apostoli, qui ex translatione sacerdotij intulit per cõsequẽtiam translationem legis. Et cõsequentiã Apostoli probat beatus August. in secunda parte: quia sacerdotiũ & lex erant connexa. Primò, quia simul data fuerunt Moysi. Secundò, quia ambo data fuerunt ab eodẽ. ſ. conditore. Tertiò, quia sub eadem sponsione. & sic ex quo simul fuerunt vnita: dispositum in vno dicitur dispositũ in alio. Idem dicendũ in interpretatione cuiusꝙ legis, seu constitutionis. Et ista positio casus multum mihi placet. Do. Anto. ponit casum, quòd hîc quærebatur à Papa, apud quẽ esset potestas legis cõdẽdę. Et rñdetur secundũ eum, quòd apud vicariũ Christi: quia ex quo in vicariũ Christi. ſ. Petrum fuit trãslatũ sacerdotiũ: per cõsequens fuit trãslata potestas legis cõdẽdæ, per rõnẽ Apostoli & Aug. Hoc dictum est verũ in se: sed non congruit, vt arbitror mẽti Apostoli: quia vt colligitur ex prima gl. nõ agebat tũc de potestate legis cõdẽdę, sed de obseruatiõe legis antiquę. Sed alijs rõnibus ego probo, ꝙ potestas legis condendæ sit translata hodie in eccleſiam. Nã ad summum sacerdotem pertinet authoritate diuina legis interpretatio: vt in c. per venerabilẽ. qui fil. sint leg. translato ergo sacerdotio, necesse est, vt hæc potestas legis condendæ & interpretandæ sit translata: quia quoties duo sic se habẽt, vt de vno perueniatur ad aliud: di spositũ in vno extenditur ad reliquum: a vt. l. oratio. ff. de spon. vide gloss. in c. j. de post. pla. in fin. & quod ibi dixi. Itẽ probatur alia ratione magis specifica. Dico enim, ꝙ Christus nõ solũ per consequẽtiã sacerdotij: sed per verba expressa trãstulit in eccleſiã ptãtẽ legis condẽdę, per illa verba: quodcunꝙ ligaueris. &c. xxiiij. q. j. c. manet. & vide Inno. in c. quod super his. de voto. vbi exponit illa verba: quodcũꝙ ligaueris. ſ. per statuta, vel præcepta. b ¶ † His præmissis not. primò, quòd lex recepit interpretationem extensiuam c ex similitudine rationis, seu cõnexitate negotij. d Quod procedit etiam si constitutio sit pœnalis. vide bo. text. in. l. j. §. qui operas. ff. ad Tert. & tex. cum gloss. in c. ſi post q̃. in fin. de elect. lib. vj. & in. d. c. j. de post. præla. in glo. penul. ¶ No. ij. quòd vbi duo diuersa in iure parificantur: dispositum in vno, extenditur ad aliud. ¶ In gloss. secunda, ibi: *in Petrum*. dicit Philip. quòd primò sacerdotiũ fuit trãslatum in Christum, qui fuit de tribu Iuda, de Aaron, qui fuit de tribu Leui. Nam primò sacerdotium erat apud illam tribum, scilicet leuiticam: ita quòd de alia tribu nõ poterant promoueri: sed Christus posteà trãstulit in Petrum & successores. † Et sic not. pro e concordia testium, e propter multiplicationẽ actus: vt si aliqui dicunt, quòd possessio fuit tradita Martino. Et alij testes dicũt, quòd fuit tradita Sempronio. quòd debemus intelligere, quòd vtriꝙ fuerit tradita successiuè: vt testes reducantur ad concordiam. argu. c. cum tu. de testi. Per quæ autem verba hæc potestas fuit translata in Petrum, seu eccleſiam. Compo. instat. Sed dic breuius, quòd primò ante mortem Christus promisit Petro hanc po- f testatem: per hæc verba: f Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo eccleſiam meã: & tibi dabo claues regni cælorum, & sic locutus est per verba futuri temporis. Postmodum verò etiam ante passionem hanc potestatem dedit omnibus Apostolis, quando dixit: Quæcunꝙ ligaueritis in terris, erunt legata & in cælis. Matthęi. xviij. Post passionem verò & resurrectionẽ expressè contulit omnibus hãc potestatẽ, per illa verba: Accipite spi-

Anto. Franc. ¶ Et an, & quando de connexis idem sit iudicium: habetur in l. etiam. ff. de mino. & in c. quãto. de iudic. & in. c. hoc quippe. iij. q. vj. & no. in c. quo iure. viij. dist. & in l. qui ꝓprio. in. §. itẽ quęritur. ff. de procu. & in. l. ſi cognati. C. de ne. ge. & habetur per gl. fin. in c. prætereà. de offi. delega. Et adde, ꝙ ratiõe cõnexitatis permittitur, qd' aliâs nõ permitteretur: vt habetur in c. nolite. xj. q. iij. & c. cꝫ magnũ. xxiij. qõ. iij. & plenè ꝑ Spe. in ti. de sen. excõmu. in. §. j. in ver. sed pone.

c ¶ Pro concordia testiũ. Facit. c. j. de cõst. in. vj. vbi dictio per. denotat actũ mediatũ & immediatũ: & ibi Do. in. ij. no. ifert ad saluationem testiũ, addendo gl. in versi. sed tertia. in c. cum Vintionẽsis. j. de elec. & tex. in c. fi. j. de exce. præla. facit gl. in. l. in operis. ff. locati. quæ dicit fieri simul, quod fit cum prioritate & posterioritate tẽporis: & ità ad testes no. Bar. ibi. & glo. in cle. j. in ver. simul. de appel. & gl. in c. bonæ memoriæ. el j. in glo. pe. ver. ad nos. dixit Lau. ibi de verbo, pariter. de elect. Tu adde

ritus. ſ. Petrus, & ecclesiam meã. Et tibi dabo claues regni cælorum. Et quodcunꝙ ligaueris. &c. vt. j. c. manet. & vide Inno. in c. quod super his. de voto. vbi exponit illa verba: quodcũꝙ ligaueris. ſ. per statuta, vel præcepta. b ¶ † His præmissis not. primò, quòd lex recepit interpretationem extensiuam c ex similitudine rationis, seu cõnexitate negotij. d Quod procedit etiam si constitutio sit pœnalis. vide bo. text. in. l. j. §. qui operas. ff. ad Tert. & tex. cum gloss. in c. ſi post q̃. in fin. de elect. lib. vj. & in. d. c. j. de post. præla. in glo. penul. ¶ No. ij. quòd vbi duo diuersa in iure parificantur: dispositum in vno, extenditur ad aliud. ¶ In gloss. secunda, ibi: *in Petrum*. dicit Philip. quòd primò sacerdotiũ fuit trãslatum in Christum, qui fuit de tribu Iuda, de Aaron, qui fuit de tribu Leui. Nam primò sacerdotium erat apud illam tribum, scilicet leuiticam: ita quòd de alia tribu nõ poterant promoueri: sed Christus posteà trãstulit in Petrum & successores. † Et sic not. pro e concordia testium, e propter multiplicationẽ actus: vt si aliqui dicunt, quòd possessio fuit tradita Martino. Et alij testes dicũt, quòd fuit tradita Sempronio. quòd debemus intelligere, quòd vtriꝙ fuerit tradita successiuè: vt testes reducantur ad concordiam. argu. c. cum tu. de testi. Per quæ autem verba hæc potestas fuit translata in Petrum, seu eccleſiam. Compo. instat. Sed dic breuius, quòd primò ante mortem Christus promisit Petro hanc po- f testatem: per hæc verba: f Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo eccleſiam meã: & tibi dabo claues regni cælorum, & sic locutus est per verba futuri temporis. Postmodum verò etiam ante passionem hanc potestatem dedit omnibus Apostolis, quando dixit: Quæcunꝙ ligaueritis in terris, erunt legata & in cælis. Matthęi. xviij. Post passionem verò & resurrectionẽ expressè contulit omnibus hãc potestatẽ, per illa verba: Accipite spi-

ad moder. hîc. insti. de re. diui. §. singulorum ibi: simul. & gloſ. exponit. i. statim. post Cyn. in. l. testium. C. de testi. in. v. q. Bal. in rep. l. petens. C. de pac. in pe. fo. & in. c. cum dilectus. de causa pos. & proprie. & do. meũ in. c. ij. de or. cog. in. x. col. Abb. in. c. j. de mutu. pe. & Butri. & Imo. in. d. cle. j. in verb. ſi. mul. ſoleo allegare tex. in. l. j. C. ſi vnus ex pluribus appe. quã ad hoc ponderat ibi Bal. & vide quod voluit Bar. de dictione, simul. in. l. ſi quis ita. in fi. ff. de cõdi. & demon. vbi debẽt simul viuere, & simul stare, ſi per aliquem nõ stat, quin per eum alatur.

¶ Adde tu, quòd voluit Bal. consi. cccxlij. in fi. iij. lib. quod ſi testis dicit, vidi patrem & filium possidere. debet intelligi quo ad patrem: & de pos. iur. quo ad filium verò respectu cuiusdam ire & agere. de dictione, posteà: ſi testis dicat, quòd instituit Titium, posteà Sempronium: vide Alexan. consil. cxxxviij.

f ¶ Per hæc verba. Adde Inno. in. c. licet ex suscepto. in gloſſa magna de fo. compe. & ibi istum in. ix. colum. & in disputa. ſua incipi. Episcopus. in. xix. co. no. glo. verb. pasce. in. c. ſignificasti. de elect. & in. c. in nouo. in ver. commendare. & ibi Archi. & Domi. xx. dist. & glo. ij. in ver. considerandum. l. di. & glo. ij. in clem. pastoralis. de re iudica. ¶ Cardi. ſancti Sixti in tracta. de potestate Papę. quæstione. xxiij. Summam Pisanam. in verſicu. Papa. Raynal. in. iij. lib. in. xxvij. ru. vide tex. in. c. in illis. lxxx. distin. Arc. in. c. in ſcripturis. viij. q. j.

a ¶ Ad reliquum. Adde Ro. latè consi. cxx. & cxxix. & clxxx.

b ZACHARIAS. ¶ Per statuta, vel præcepta. Adde Abb. ita intelligentem in. c. quanto. col. pe. de consue. & per do. Fel. & Decium in. c. j. in. iij. co. ver. & de illa authoritate. ſ. eo. titu. in prima lectu. Et declarantur. ſ. dicta verba: claue non errante. & per eundem Abb. in. c. licet de vitãda. in prin. cle. & in. c. proposuit. de cõ. eſ. præben. & Andræ. Sicul. in c. nouit. col. vij. de iudi. Feli. in. c. canonum. in prin. ſ. eo. tit.

c ¶ Interpretationem extensiuam Adde gl. singu. in cle. j. in verbo. eligatur. de electio. & in cle. j. in ver. præsidentes. in fi. de rescript. in cle. auditor. in verbo beneficio. eod. tit. pro quibus gl. facit tex. in. l. regula. §. & licet. ff. de iuris & fact. igno. & in. l. cum pater. §. dulcissimis. ff. de lega. ij. & in. l. pater filiũ. §. fundum. ff. de leg. iij. & in. c. secundò requiris. de appel. vide istum in. c. ſi cut. de test. in capi. fin. de rescri. in c. penu. de immu. eccleſi. in. c. fin. in prin. ix. col. de ju reiu. in. c. j. in. viij. col. de re iud. in. c. de vxore. de sep. in. ij. colũ. & in. c. eccleſię. & in. c. qa pleriq;. circa finẽ. de immu. eccl. & in ca. suggestũ. & in. c. proposuit. de app. & in. c. per tuas. eo. tit. & in. c. in quisitionis. in. iiij. colũ. de accusa. in c. fin. §. cæterum. de elec. & vide bonam glo. in. c. j. in ver. Italiæ. ibi: vbi a enim est eadẽ ratione, de tempo.

or. li. vj. & per Bart. in. l. iij. §. videndum. ff. ad Tertul. plenè per Imo. & Ro. in. l. ſi verò. §. de viro. ff. ſol. mat. legitur & no. in. l. non possunt. ff. de legi. & plenè per dominum meum Barba. in cle. j. de rescriptis. in glo. in versi. præsidentes.

¶ Adde tu do. Card. consi. lx. Barb. consi. xliij.

d ¶ Connexitate negotij. Quod negotium dicatur connexum: vide Francis. Aret. Moder. in consil. xxix. incipien. in Christi nomine. &c. circa primum dubium. in. xiij. col. in ver. his breuiter præmissis. ibi, & per consequens. cõnexum, & cohærens, & Alex. consi. lviij. incipient. redem. &c. circa primum quæsitum. in fi. & consi. cxcviij. in. ij. vol. repetito circa finem, ibi: quo ad vltimum dubium. Istud consi. xvij. inci. in causa & quæstione. iiij. col. in. ij. volu. Bar. in. l. eum actum. §. j. in. ij. no. ff. de neg. ge. & facit tex. in. l. ſi annum. in versi. dependentibus. de iud. li. vj. & Butr. hic. quòd quando duo extrema separata adinuicem ex aliquo accidente verè connectuntur: tunc dispositum in vno, extenditur ad reliquum. & dicitur connexum illud, quod connectitur, & cohæret alicui rei, sine quo illa res bene perfici non põt. dicitur etiam aliquod connexum, quod comprehenditur intellectualiter: secundum But. hîc: licet non exprimatur. Dixi plenè vltra Moder. hîc in. §. j. in glo. in ver. annexa. j. q. iij. & inquantum Abb. hoc dicit etiam si constitutio sit pœnalis Adde tex. meliorem de iure secundum Bal. ibi in. c. j. porro. in titu. quæ fuit prima cã benefi. amit. Et inquãtũ dicit, ꝙ vbi duo æquiparantur in iure, &c.

a ¶ Debet explicari. Facit illud Marci in Euangeli. Item, dicite discipulis ei' & Petro. & sic Petro tanquam capiti. vide gl. in c. nouo. xxj. distin.

b ☙ SEB. SAPIA. ¶ Si Papa. Vide Fel. in c. quæ in ecclesiarum. col. xv. versi. per istam conclusionem. infrà eo.

c ¶ Remouere. ¶ Adde, quòd Roma. cõsi. ccccxl. dicit, quòd Papa nõ potest aliquid facere, per qd' decoloret status ecclesiæ.

ritũ sanctũ: quorum remiseritis peccata, erunt remissa eis. Ioan. xxij. Et ad ostẽdendum quòd Petro tradebet vt capiti dixit ei seorsũ: pasce oues meas. Ioan. c. vlti. In Ascensione verò potestatẽ prius promissam & traditam, dãdo exe cutionẽ confirmauit: dũ dixit: Ite & prædicate Euãgeliũ omni creaturæ. Matth. vlt. cap. In festo verò Penthecostes, quę prius tradiderat per missionẽ spiritussancti cõfirmat. Et ex his põt colligi, quòd potestas non fuit data soli Petro: & sic Papæ dũtaxat: sed omnibus Apostolis repræsentãtibus totam ecclesiam: ita quòd hæc potestas est penes totã ecclesiam vniuersa lẽ: sed debet explicari[a] per Papam tãquam per caput. Alij tamẽ explicant secundũ ordinationem Papæ. ad hoc bo. tex. xix. distinc. ita dominus. xxxj. distin. c. in nouo. & xxiiij. qõ. j. c. manet. & in c. noua. de pœni. & remis. & in c. j. §. vna. de sum. trinita. ¶ Et ex his, & tex. cõcludi tur q; si Papa[b] vellet, non posset remouere[c] omnes Episcopos: cũ repræsentent omnes Apostolos: xij. q. j. c. videntes. & vide gl. in c. p principalẽ. ix. q. iij. & hoc plenè examino in quadã disputatione mea. [d] ¶ † In gl. fi. in fi. no. gl. iun cto tex. Nã quotidie alleg. text. q; de similibus idem debet esse iudicium[e]. & dicit Abb. quòd istud ar. à simili cessat assignata dissimilitudine. xxvij. qõ. j. c. nuptiarũ. dicit etiã, q; ille, qui negat simile, debet ꝓbare dissimilitudinẽ: qa negat ius. & vide Spe. in ti. de al. & disput. § post hoc. ver. iuribus. & sic transeunt doc. Sed ego[f] dicerẽ, q; inducens simile habet ꝓbare saltem coloratè: quia nõ est crededũ, nec standũ simplici verbo arguẽtis. Ad hoc. c. cum dilecta. de cõfir. vti. vel inuti. & l. ei incũbit. ff. de ꝓba. & vj. q. vlt. c. accusator, q; asseuerat. Negãs verò simile coloratè iuductũ, debet probare dissimilitudinẽ. ad hoc. c. ij. j. de trãsla. Epis. nec sufficit allegare aliquã dissimilitudinẽ in genere: sed debet esse similitudo in eo, ad quod fit cõparatio. vnde non expedit, vt tota res sit alteri rei similis: sed satis est, q; sit similis in eo, ad qd' fit cõparatio: vt ꝓbatur in d. c. cũ dilecta. Idẽ ꝓbat rõne. Nã similitudo nõ est aliud, nisi rerũ inter se differentiũ cõparatio. de quo p Io. an. in c. nõ põt. de præbẽ. li. vj. Et sic limita dicta doc. ¶ † An aũt lex semper posit extẽdi[g] ad similem casum? Dic, q; vbi casus similis haberet legem specialem in contrarium, non debet fieri extensio: quia nõ debet induci legum correctio ex similitudine rationis: [h] vt no. Barto. in auf. quas act. C. de sacrosan. eccle. sed vbi non reperitur lex contraria, bene potest fieri exteusio ex similitudine rationis. & sic intellige. l. non possunt. ff. de legi. & iura ciuilia. Hæc not. voluit Bart. in l. non dubium. C. de legib. vbi dixit idem esse in consuetudinibus & statutis per. l. de quibus. in princip. ff. de legibus. Et sic not. & tene menti, q; statutum municipale, & consuetudo possunt ad alios casus ex identitate rationis extendi: dummodo illi casus non habeant legem contrariam: & sic intelligo, quod not. in c. in nostra. de iniur. vnde tenuerunt multi & malè, q; statutum nunquam debet extendi: quia est stricti iuris: sed vt dixi illud procedit, quando extensio fieret cum legis correctione: aliâs secus. Nec debet extendi ad casum similem ex fictione. per. l. iij. §. hęc verba. ff. de nego. gest. not. Bart. in l. omnes populi. ff. de iusti. & iur. ¶ † An autem, vbi lex non reperitur in casu imminenti, debeat primò recurri ad simile legis, vel simile statuti, vel consuetudinis? Dic, quòd ad simile legis communis: vt probatur in dicta. l. de quibus. & ibi per Bartol. Abbas.

de gl. in l. j. C. de condi. inde. facit, quod voluit Bar. in l. seruũ. ff. de vsuca. text. & ibi Io. de Imo. in c. cũ dilecti. de do. & contu. Inn. & vide, quæ dixi in no. meis. in ver. extensio. el. j. in no. incipien. dispositio simplex.

¶ Adde tu inquantum hic addẽs dicit, q; casus exceptus extenditur ꝓpter similitudinẽ rationis: qd' contra hoc dictũ est gl. in c. in fidei fauorem. de hæ re. li. vj. & in regula, quæ à iure. de reg. iu. in. vj. quos gl. allegat. & sequitur Ro. consi. ccc. xxxvij. vbi tenet q; regula excepti ua curialiũ Roma. curiæ non extendit ad curiales sancti concilij per rationis identitatẽ: tamen illam gl. in c. in fidei fauorem d. Alexan. improbat. in l. si cõstãte ff. sol. mat. de Ro. mentionem non faciens.

☙ SEB. SAPIA. f ¶ Sed ego. Vide Cacialupum in repe. l. omnes populi. in char. antepe. ff. de iust. & iur. & cõtra Abb. hîc, q; nõ debet probari similitudo per allegantem simile. Ego tenui in repeti. l. quod Nerua. in primo nota. ff. de depos. quãdo sunt tales casus, inter quos maior ẽ similitudo, quã dissimilitudo. Nã tunc regula est pro allegante: & alleganti regulam non incũbit onus probandi. & per Inn. in c. preterea de dilatio. p Bart. in l. ij. ff. si quis in ius voca. non ierit & vide ad materiã Aret. consi. lv. vbi ponit qs dicatur contractus similis alteri.

g ¶ An aũt lex semper posit extendi. Adde Imol. & Rom. in l. si verò. §. de viro. ff. sol. ma. & Imo. in cle. j. de elec. & But. in repe. c. fi. j. de consu. & Do. in c. j. de tem. ordi. lib. vj. & per Matthe. Matth. in suo tractat. de extensione. & per Bar. in l. si constante. in. ix. quæstione. j. partis. ff. soluto matrimonio, & aliquid hic per Moder. vbi rememorant. iiij. dicta, in quibus fit mentio.

¶ Adde tu, an propter identitatem rationis in statutis fiat extensio. Angelus consilio. cx. Alexander consilio. xlv. Aretinus consilio. xcij. &. xcvij. Si autem vnus contractus assimiletur in quibusdam alteri, & in multis alijs sit dissimilis: an debeat fieri extensio per eundem, consilio. lv. Et an consuetudo sit extendenda: vide per eundem consili. xxxiij. tricesimotertio, & per Alexand. sexagesimoseptimo consilio. ij. lib. Antonius Franciscus. ¶ Et an, & quando cesset argu. à simili & de similibus ad similia procedatur: vide quæ habentur in l. illud. ff. ad legem Aquil. & in c. sicut vrgeri. j. quæstione. j. vbi concluditur, quòd argu. à simili non procedit vbicunque datur dissimilitudo. & vide quæ habentur per do. Anto. & alios post eum in illo passu: an & quando procedat arg. de matrimonio spirituali ad carnale, que regulariter & similia repetuntur, per Car. inter corporalia. de transla. Episcopi. in c. tuæ. despon.

h ☙ SEB. SAPIA. ¶ Similitudine rationis. Quæ sit ratio huius dicti, vide per Bal. in l. data. C. qui accus. nõ possunt & aliam rationem assignatam per Bal. in c. inter cæteras. j. de rescri.

ZACHARIAS. ¶ Adde Dom. in c. per principalẽ ix. q. iij. & in c. in istis. iiij. dist. Fel. in c. quæ in ecclesiarũ. xvj. co. post prin. ver. per istã declarationẽ. j. eo. ti. Card. in cle. j. in vlt. no. vt lite pendẽ. cõsi. lxxv. inci. venerabilis vir. In no. in c. ad supplicationẽ. in vlt. no. j. de renũ. & Pe. de monte in sua monar. in. xiiij. & xlviij. col. & Gemi. in c. j. ĩ. iij. co. x. di.

ZACHARIAS. d ¶ Mea. Episcopus & quidã Rector Parmẽsis in iiij. col. ver. nõ potest aũt Papa &c.

e ¶ De similib' idẽ debet esse iudiciũ Adde Bal. in l. data opera. in. vij. co. C. q accu. nõ pos. Cyn. & alios in l. nõ possunt. ff. de le. in. §. idem si ad huc. inst. mã. in c. causis. de re iudicata. in c. inter cæteras. de rescr. gl. in l. si quis id qd'. ff. de iurisdi. omniũ iud. Inn. in c. qualiter. el. ij. de accu. tex. in c. j. §. porro. cũ seq. quæ fuit prima causa benefi. amitt. & ibi Bal. Idem Bal. in l. j. C. de interdi. & in l. de quibus. in xx. col. ff. de legi. & in d. c. inter cæteras. in l. si quis seruo. C. de fur. in l. ij. in penul. col. C. de patri. qui fi. dist. in c. j. circa fi. in ti. an agna. vel cogna. suc. in feu. in l. iij. C. de iu. do. in l. fi. C. de interdic. ma. in aut. ex testamento. C. de colla. per tex. in. §. finautẽ. in aut. de nõ eli. secũdo nubẽ. facit gl. in c. fi. de iurepa. tex. in l. at si quis. §. idem Labeo. in ver. cum in eũ pœna statuta nõ sit. ff. de reli. & sump. fune. xv. q. viij. in sum. Bal. in Specu. in ti. de dispu. & alle. & in l. si quis non dicã rapere. in. j. col. C. de Episco. & cleri. & l. iij. C. de inst. & subst. in l. si extraneus. ff. de condi. ob causam. in l. si te. C. de insa. in l. transigere. in. iiij. colum. & in fin. C. de transa. in l. ij. in prin. C. quæ sit lon. consue. Bart. in l. Gallus. §. & quid si tantum. de libe. & post. Do. in c. relatũ. xxxvij. dist. & xliiij. dis. in summa per istũ in c. de multa. j. de præbẽ. & in c. ad audiẽtiam. de cle. non resi. & in c. constitutus in. ij, no. de appel. Io. de lig, in c. fi. in pe. col. de consue. & ibi per But. in. xij. col. per Imo. in l. si verò. §. de viro. ff. sol. ma. per istum in c. quemadmodum de iureiu. per illum tex. per But. in c. non debet. de cõsan. & affi. in pen. col. Notabis tamen. q; vbi duo sunt similia: magis simile est eligendum. Bal. in d. l. data. Et nb. q; illa dicuntur similia: quorum qualitas est vna. Illa dicuntur eadem, quorum substantia est eadem secundum Philosophum. vj. Meta. refert Cy. in d. l. non põt. Item cãsus exceptus extenditur per similitudinem rationis. tex. melior de iure in c. cum dilecta. de confir. vti. vel inuti. secũdum Abb. ibi: in d. c. ad audientiam. de cleri. non resi. & in c. cum omnes. in. v. col. j. eo. ti. de consti. & in c. pastoralis. in. j. col. de rescrip. & in d. c. quemad. & vi

SVMMARIVM.

1 *Lex prohibitiua non solùm comprehendit casum expressum, sed etiam extenditur ad omnes casus, qui sequuntur ex illo.*

2 *Qui facit, vel venit cõtra legem, vel regulam: an & quãdo incurrat peccatum mortale: & ponit perfectam distinctionem.*

3 *Verba præceptiua exponuntur per exhortatiuis, & econtra.*

4 *Verba Imperatiua, an semper sint præceptiua.*

5 *Nullum peccatum est adeo veniale, quod non fiat mortale ex consuetudine.*

CAP. IIII.

NAm concupiſcentiam. ¶ Conſtitutio cer-
tum quid prohibens, omnia prohibet quæ ſequuntur ex illo. vel ſic: Omne prohibitū à lege, peccatum eſt: & omne illud quod ſequitur ex eo. Primò ponitur dictum Apoſtoli. ſecundò declaratio ibi: *hoc enim*. ¶ Caſus literalis. Legitur in epiſtola ad Romanos: Peccatum non cognoui, niſi per legem. Nam concupiſcentiam neſciebam, niſi lex diceret: nō cōcupiſces. Aug. exponit hæc verba Apoſtoli. ſ. nam cōcupiſcentiam neſciebam, dicens, hoc eligit Apoſtolus generale .ſ. concupiſcentiæ vitium, vnde omnia mala oriuntur. Cōcludit, an ergo lex illa bona
1 eſt, quæ dum hoc prohibet, omnia mala prohibet. Ber. ¶ † Not. primò quòd lex prohibitiua nō reſtringitur ad caſum expreſſum: ſed extenditur ad omnia, quæ ſequuntur ex illo: & ſic. l. recipit interpretationem extenſiuam: vt hîc. & .ſ. capi. proxi. ¶ No. ij. quòd ex concupiſcentia proueniunt omnia mala. Et ſi capis cōcupiſcentiam pro animo deprauato, caſus eſt clarus: & ceſſant omnes obie
2 ctiones, quæ fiunt in gloſſ. penul. ¶ † Item no. iuncta glo. [a] j. quòd
a veniens contra prohibitionem legis, [b] peccat [c]. Circa hoc quæro,
b an ſit verum generaliter, qnòd quis ſemper incidat in peccatum,
c maximè mortale veniendo contra legem poſitiuam: & idem poteſt quæri de religioſis reſpectu eorum regulæ, an omnis contraueniens obligetur ad mortale. d. Ant. hîc tāgit primū. ¶ Sed declarando & multa addendo, maximè dicta per beatum Tho. ſecunda ſecūdæ. q. lxxxvj. ar. pe. & per Archid. xxxvij. q. j. c. j. & in. c. vtinā. lxxvj. diſtinc. Diſtingue ſic: quòd aut certum eſt de mente legis, ꝙ intendit præcipere. & certū eſt, quòd obligat contraueniētē ad mortale: & ſic intellige illud, qui nō obedierit Principi, morte moriatur. in. c. ij. de maio. & obe. & in. c. quod præcipiť. xiiij. q. j. Aut nō cōſtat de mēte legis: & tūc aut lex loquiť per verba pręceptiua, aut æquipollentia, vel imperatiui modi: vel per verba exhortatiua, vel per verba communia. Et ſi loquitur per verba præceptiua, tūc contraueniētem obligat ad mortale. Nam reſiſtendo ſuperiori, reſiſtitur Deo. xj. qō. iij. qui reſiſtit. & c. ſi dominus. & c. Iulianus. niſi materia legis non eſſet neceſsitatiua: quia tūc verba im-
d propriant. [d] † vnde verbum rogo, quandoꝙ exponitur pro pręci-
3 pio, reſpectu ſubiectæ materię. xj. q. iij. c. rogo. iuncta glo. Et qñꝙ
e pręcipio, exponitur pro rogo: [e] ita quòd ſit verbum exhortatiuū: vt not. in procœmio Decretorū. Nā verba deſeruiūt intentioni: & nō intentio verbis: vt in. c. ſecūdò requiris. de appe. facit. l. non aliter. ff. de leg. iij. vbi patet, ꝙ à proprio ſignificato verborum eſt recedendum, ſi de mente contraria diſponentis cōſtat. Aut loquitur
f lex per verba æquipollentia præceptis, [f] vt per verbū inhibemus. & tunc idē, quod .ſ. Nā inhibitio continet in ſe præceptū: vt not.
4 Archi. lvj. diſtin. in ſumma. † Aut loquitur per verba Imperatiui modi, & caſus eſt aliquātulū dubius. Dic tñ, quòd hæc verba Imperatiui modi ex ſe non ſemper æquipollent verbis præceptiuis. tex. eſt not. in cle. exiui §. nos itaꝙ. de verbo. ſigni. qui ad hāc materiā eſt melior tex. qui poſsit allegari. facit quod habetur in princ. Decreti. & ex. d. clemen. colligitur hæc diſtinctio: quòd aut conſuetudo habet, ꝙ illa verba Imperatiui modi importēt præceptū in caſu, de quo eſt quæſtio. & tūc ſerua cōſuetudinē. c. cū dilectus. de cōſue. & l. minimè. ff. de legi. Aut nō apparet de cōſuetudine: &
g tūc recurre ad qualitatē materiæ. [g] Nam ſi materia eſt multū ponderoſa & veriſimiliter cogitata, & ponderata per ſuperiorē: tunc inducit præceptū, aliās ſecus. Exemplū in dicto Euangelij: ſi quis percuſſerit te in vna maxilla, p̄be ei & aliam. Nā illud verbum nō importat p̄ceptū, ſed cōſilium: licet ſit Imperatiui modi: vt. xxiij. q. j. paratus. Aut lex loquitur per verba exhortatiua ſeu cōſultiua: puta obſecramus, vel cōſulimus: & non ligat contraueniētem ad peccatum. iiij. di. c. deniqꝙ. §. & ſi legibus. & d. c. qđ p̄cipiť. Quod limita, vt dixi. ſ. eo. c. j. Aut loquiť p verba cōmunia: puta ſtatuo, decerno, vel quid ſimile: & tūc nō obligat cōtraueniētē ſaltē ad mortale. & eſt notabile dictū Tho. vbi. ſ. ꝓbat ratione. Nam ſicut non oīs cōtrauētio legis īducit mortē tēporalē, ita nō debet inducere mortē æternā. Nā quodlibet peccatū mortale eſt morte dignum. xxv. diſtin. vnū ore. §. aliās ea demū. Itē ex quo lex aliqñ loquiť per verba ſtrictiſsima, aliqñ p verba nō ita ſtricta, debet eſſe differētia

a ✠ S. EB. SAPIA. ¶ Iuncta gl. vide pulchrum dictum Fran. de Marone relatum per Fel. in. c. ſi quando. col. vj. in prin. de reſcri.

b ¶ Contra prohibitionem legis. Vide Bart. in. l. ſi quis pro eo. in. v. membro. ff. de fideiuſ. & Car. in cle. ij. in vlt. col. de vit. & ho. cle. & in cle. dudum. §. fi. de ſepu. Do. poſt Arch. & Io. An. in. c. deteſtanda. de conceſ. præben. in. vj. no. in. c. quis autē. x. diſt. gl. iiȷ̄. in. c. ȷ̄. & ibi Do. de cō ſti. in. vj. & per eū dē do. in. c. perpetuæ. de ele. in. vj. & in. c. cōmiſſa. in fi. eo. tit. & li. & in l. In nominæ dñi. C. de offi. præto. Afri. & in auť. ſacramenta pub. & C. ſi ad. vē. in auth. decernimus. de arb. Adde. d. præpoſitum, nunc vero. Car. in. c. deniqꝙ. §. hæc & ſi leg. iiij. diſt. & in. j. diſtin. Pau. de ca. con. clxxvj. in. j. ſtampa.

c ZACHARIAS. ¶ Peccat. Limita iſtam concluſionem non procedere in iniuſto præcepto legis: quod non ligat. & no. in. c. j. ſ. c. ¶ Itē ſi à tali præcepto legis per contrariam conſuetudinem derogetur: vt no. Io. An. in. c. fi. de cog. ſpiri.

¶ Nec ob. glo. in. c. deniqꝙ. in ver. conſuetudine. quia loqtur in cōſuetudine, quæ eſt cōtra præceptū iuris naturalis, vel diuini: quo caſu non excuſantur à peccato: vt per do. Deciū hîc in prin. ij. col. ver. ſed reſpōderi pōt. Et pro ſecūda limita. adduco Do. in alle. c. fi. poſt Ioā. An. quē refert & ſequitur in gl. in ver. cōtrahitur. Idē no. Abb. in. c. cū venerabilis. in gl. j. in fi. j. de cōſue. Bar. in. l. quis ſit fugitiuus. §. apud Labeonē. ff. de ædil. edi. Pe. de Anc. conſi. ſuo. l. inci. conſuetudo. circa fi. & quod no. Io. an. & Ant. in. c. ij. de fi. inſtru.

¶ Limito. iij. in præcepto obſcuro, & qđ diuerſimodè pōt intelligi, vt nō ꝓcedat conclu. Ita no. Inn. in. c. per tuas. cl. ij. j. de ſimo. quem refert & ſequitur Bal. in. l. ab eo. co. pe. ver. ſed quid ſi propter intricationes. C. quomodo & quādo iu. Abb. in. c. capellanus. col. iij. ver. no. ex hac gl. j. de fer. Et dū dicitur in hac concluſione, ꝙ qui facit cōtra præceptū legis. &c. Dic hāc regulā nō habere locū in cōtraueniēte præcepto iudicis tā ſecularis, quā eccleſia ſtici. Salua tamē diſt. d. Decij hîc. Et pro primo. ſ. ꝙ non habeat locū in iudicis ſecularis præcepto, eſt expreſ. doc. Io. de Imo. in. c. ij. j. de maio. & obe. Item, ꝙ nec in eccleſiaſtici iudicis præcepto procedat no. idem Io. de Imo. in. c. cum contingat. in. x. charta. j. de iureiur. Item nec in ſummi Pontificis præcepto, quando eſt iniuſtum, aut ſtatus eccleſiaſticus læderetur, vel mala eſſent ventura: vt per Abb. in. c. ſignificauit. & ibi etiam doc. de offi. or. & .d. Decium. in. c. ſi quando. vbi latè de hoc. de reſcri.

d ¶ Tunc verba impropriantur. Et ibi. xj. q. iij. c. rogo. xvj. q. j. in. ca. reuertimini. iuncto. d. Arch. ibi: dum exponit, hortor. i. præcipio. facit. c. j. in ver. hortamur. de teſt. & gl. in cle. j. in ver. hortamur. de te. & in. c. ſicut inquit in eo. ver ſi. ij. q. vij. & bo. tex. in cle. exiui. in ver. item quia. de verbo. ſig. & Arch. in. c. ignorantia. xxxviij. diſt. & gl. in. c. notum. ij. q. j. & per iſtum in. c. quia indicante. in. ij. no. de præſcript.

e ¶ Quandoq; præcipio exponitur pro rogo: probatur in. c. dilectiſsimis. & ibi gl. in ver. præcipimus. xij. q. j. & in. c. ſi quis ingenuus. coniūcta gl. j. in fi. xix. q. ij. & in. c. hac rōne. xxxj. q. ij. & gl. fi. in. c. nō ſolū. xxviij. q. ij. in. c. qui partē. lx. di. & in. c. dño ſancto. in ver. neceſſe. l. diſt. & in. c. mādaſtis. ij. q. v. & in. c. Guiliſarius. in ver. mādauit. xxiij. q. iiij. ꝓbatur in. c. magnæ. de voto. in ver. vouētē. iuncto. c. j. in ver. liberū. eo. tit. & in. l. age. C. de tranſ. & in. l. ij. ff. mand. & inſt. eo. ti. in. §. j. Bar. in. l. j. in. iij. co. C. de pac. Domi. in. c. ſponſus. ad finē. xxiij. di. Arch. in. c. ignorantia. xxxviij. diſt.

f ✠ SEB. SAPIA. ¶ Præceptis. intellige, niſi cū verbo præceptiuo eſſet adiunctum verbū ſonās indecentiā: vt per Areti. in conſil. clx. longa eſt iſta conſultatio. Aliam limitationē ponit. d. Laſ. in. l. ij. col. ij. C. de iu. emph. & in §. pœnales. inſti. de actio. vt nō obliget lex præceptiua ad mortale, quando alia pœna imponitur, de quo per Matthe. in no. lxxij. not. mirabilem doctrinā. Aliam limitationē poſuit. d. Abb. in. c. quoniam cōtra falſam. in vlti. no. de probat. vide etiam ad hæc quæ no. Bar. in repe. l. creditores. col. j. cum ſeq. C. de pig. & ibi multa dixi ad propoſitum.

g ¶ Ad qualitatem materiæ. Do. in. in. §. hæc ſi legibus. iiij. di. Inno. in. c. cùm contingat. in. xv. char. de iureiur. & per iſtum in. c. j. in. iiij. colū. de vi. & ho. cle. & in. c. clerici. el grande. in. j. col. eo. ti. & in cle. j. de teſt. Adde etiam Ioā. an. in. c. fi. ſuper gl. de cog. ſpi. in. vj. & ibi. d. Archi. in. c. violatores. xv. qō. j. tex. & glo. in. l. cum pater. ff. de leg. ij. Inno. in. c. cum contingat. in. xv. ar. & do. An. hic. j. de iureiuran. Tho. ſecunda ſecundæ. q. clxxxvj. ar. ix. in reſpōſione ad ij. articulum. & per iſtum in. c. licet ex quadam. in. iij. col. j. de teſt. & Bal. in. l. ab eo. in. iiij. col. verſi. quid. C. quomodo & quando iud. vbi alleg. Inno. in. c. per tuas. de ſimo.

h ¶ Contrauentio regulæ. Dic, vt per bea. Tho. ij. ij. q. clxxxvj. arti. ix. quem refert & ſequitur Archi. in. c. j. xxvij. q. j. & per Imo. hic. & per iſtū in. c. relatum. in. ij. col. ne cle. vel mo. & in. c. Deus, qui. in. ij. col. de vi. & ho. cleri. & Bal. in. l. fi. in vlt. qō. C. ſi ſer. extero. & Archi. in. d. c. j. de reli. do. in vj. & per Do. in. c. iiij. in antepe. col. de conſti. eo. lib. Archi. in. c. de monachis. xvj. q. j. Car. & doc. in. c. cum ad monaſterium. de ſta. mo. & no. in. c. fi. de condi. appo. cum alijs concord.

¶ Adde Mat. in no. ſuis. in. j. fo.

a ¶ Vno tẽpore pro alio. Dic, vt in.l.verbum erit.ff.de ver.ſigni.&.l.verbum oportebit.ff.eo.& in.l.quod in rerum.in prin.ff.de le.j.& in.l.tal.ſcriptura. in prin.& in fi.ff.eo. Dicas tamẽ, ꝙ tempus præteritum non cõtinet pñs ex propria ſignificatiõe. Bar.in.l.ſi quis id quod.§.ſerui.in.j.col.in fi.in ver.venio.ad ver.quod ſi.ff.de iu.om.iu.

¶ Adde Ful.con. cxxxvj. xxxvij. &.cxiij. Ro. cõſi. cccxxxiij.

b ¶ Cõmitto prudẽtiæ tuæ. Dic, ꝙ importat ar. boni viri, ſecũdũ Imo. hîc. & iſtũ in. ç.j. in.iij. col. de ſeq. poſ. & fru. niſi per alia verba adiuncta importet de prudẽtia mala: ꝑ. ut hic: licet aliter, & nõ bene, voluerit hîc Butr. quia hoc additur de dictis patrũ. Et de virtute prudẽtiæ, & quotuplex ſit: vide Tho. ij. ij. quæſtio. xlvij. cum ſeq.

in.d.c.j. Et ſi diceremus in cõtrariũ ſequeretur abſurdũ ſecũdũ Tho. nã vita religioſorũ eſſet periculoſior vita laicorũ. cõtra. c. nos nouim⁹. xvij. q. ij. nã cũ multa cõtineãtur ſub regula, de facili religioſi inciderẽt in mortale. Nec ob. ſi dicatur, ꝙ veniẽs cõtra regulã veniat cõtra votũ, cũ ſolenniter promiſit ſeruare regulã: quia vt dicit bea. Tho. quẽ ſequitur Archi. in. d. c. j. ꝓfeſsio non refertur ad omnia cõtenta in regula, ſed ad tria ſubſtãtialia regulæ ſuper quibus eſſentialiter eſt fundata omnis regula religioſorum. de quibus in. c. cũ ad monaſterium. in fi. de ſta. reg. Omnia verò illa cõtenta in regula tendũt ad finem illorũ trium. vnde promittẽs ſeruare regulã intelligitur promittere, vt ducat vitã regularẽ, quæ quidẽ eſt eſſentialiter fundata ſuper illis tribus. Hæc vera niſi religioſus peccaret ex cõtemptu: ꝙa tũc obligaretur ad mortale. x. diſt. c. quis. Vel niſi peccaret cõtra votũ. i. contra vnũ ex illis tribus. vel niſi aſſumeret in cõſuetudinẽ: † quia nullũ peccatũ eſt adeò veniale, qd' nõ fiat mortale, dũ placet. i. ex cõſuetudine. xxv. diſt. c. vnũ orariũ. §. criminis. & adde ad prædicta, quod no. Arch. in.d.c. vtinã. ¶ In gl. in ver. oriuntur. in fi. no. gl. iuncto tex. ꝙ qñ ꝙ lex vtitur vno tẽpore pro alio. [a] vnde ſecũdũ iſtã expoſitionẽ tempus præſens ponitur ꝓ præterito. ſimile in.l.nulli. C. de epi. & cle. vel potes exponere tex. ſecũdũ Io. de lig. ꝓ appetitu deprauato: ꝙa omnis appetitus deprauatus eſt concupiſcentia: & ex tali appetitu omnia mala oriuntur. & ex hoc facit ad ti. iſte tex. quòd lex prohibens aliquid tacitè, prohibet omnia, quæ ſequuntur ex illo.

ZACHARIAS. ¶ Adde, quòd iſta verba important arbitrium bo. vi. & non liberã voluntatem. ita no. Alex. de Imo. in.l.ſi ſic. in prin.ff.de leg.j. Bar. in extraua. ad reprimẽdum. in ver. videbitur expedire, licet in præal.l. ſi ſic. tenuerit quòd importãt liberam voluntatẽ. Bal. in.l. volũtatis. in.ij. col. C. de fideic. & in addi. Matthęi Matt. no. xvj. pro quo eſt text. in. c. forus. in ver. iudicio, & in ver. iudex. de foro compe. ſcribentes. in. c. illud. de cle. excom. mi. & in. c. inter corporalia. de tranſla. præla. & in.l. cum prætor. §.j. iuncta glo. in ver. iudicis. ff. de iudi. ſequitur Fel. alia adducẽs in. c. j. col. xvij. nu. 18. verſi. & ſi dicatur diſcretioni tuæ. &c. ſ. eo.

c ☙ SEB. SAPIA. ¶ Nundam voluntatem. Vide. d. Geor. Nattam in re. cle. ſæpe. §. non ſic. co. xv. ver. verba prudentiæ tuæ. de ver. ſigni.

d ¶ Placet. Vide iſtum & doct. in. c. j. ſ. eo.

e ¶ Dicta ſanctorum patrũ. Vide tex. xx. diſt. c. j. & fi. &. c. cum Apoſtolica. & ibi per iſtum. de his, quæ fiunt à Præla. No. Inno. in. c. cum venerabilis. in iij. col. de exce. tex. in. c. ſunt nonnulli. in ver. ſanctorum patrum. xvj. q. j. & in. c. ſancta, xv. diſt. & gl. in. c. noli. viij. diſt.

f ☙ SEB. SAPIA. ¶ Seruãda. vide. d. Iaſ. in.l. j. co. vj. ff. ſi cer. pe. vbi ponit cuius authoritatis ſint ſanctorum dicta: de quo per eundem in. §. quædam. col. xiij. inſt. de acti.

g ¶ Retractata. Facit qd' dicitur de ſtatutis & legibus correctis, de quibus in c. j. ſ. e.

h ¶ Vbi inter eos ſunt opi. Bal. in.l. captatorias. in. vj. col. in ver. & cõi conſulo. C. de teſt. mili. Ang. in.l. cũ prolatis. ff. de re iu. & in.l. fi. C. de pœna iuc. q ma. iu. & Bal. in.l. reſcri. in. ij. col. C. de preci. impe. offe. Ang. & Imo. in.l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de ver. ob. & per bea. Tho. in. iiij. ſen. diſ. iij. q. ij, arti. j. Et licet Io. de fantuſus, in. c. hæreſis. xxiiij. q. iij. dicat, ꝙ eligens vnam opinionem errat. & ſequitur Anani. in. c. j. in. ij. col. de hære. tamen pro communi opinione facit tex. in. c. in quibus. xxij. q.

i ¶ Damnatus. vide Archi. in. c. Salomon. poſt glo. ibi. xxxij. q. iiij. Hieronymus tamen in ſua apologia appellat eum ſanctum: dicens ita quibuſdã à domino reuelatum.

k ZACHARIAS. ¶ Quæ magis ſunt ſeruanda. Conclude vltra reſpõſionem, de qua. j. addi. proxi. ꝙ ſanctorum dicta Papæ authoritati tunc prępo nuntur, qñ noui, vel veteris teſtamenti ſunt authoritate munita. ita dicit glo. no. in. c. de libellis. in ver. illorum. Ro. ſing. dclxxxj. inci. dicas, quæ authoritas. &c. & Panor. in. c. qualiter & quãdo. el. ij. in prin. de accu. & Io. de Imo. in. c. cum contingat. in. iiij. col. in. vij. no. de iureiu. Et ſi doctores eccleſiæ diſcordẽt illi potius ſtabitur, qui in profeſsiõe de qua agitur, magis erit idoneus: vt no. Do. & Archi. poſt gl. in. c. veterum. ix. diſt. aliàs poſſet vnuſquiſq; dicere opi. quam vellet in calũ controuerſiæ inter doc. eccle. vt not. Bald. in l. captatorias. col. pe. ver. & ſcias. c. de teſt. mi. & Mod. poſt Ioan. and. hîc & Alex. conſi. v. vol. ij. & Io. de Ana. in. c. j. de hære. niſi opi. alterius illorũ eſſet communiter approbata: vt no. in. c. j. ſ. eo. vbi autem ſanctorum patrum dicta non eſſent per veteris aut noui teſtamẽti authoritatẽ munita: aut de his non non eſſet facta eccleſiaſtica cõſtitutio, ſecundũ obtinerent locũ, videlicet poſt ſummos pontifices: vt in. c. j. in fi. xx. diſt. niſi quatenus canonibus obuiarent: vt per Abb. no. in. c. cum apoſtolica. in. iij. no. per illum text. j. de his, quæ fi. à ma. par. ca. & in. ca. j. de præſump.

l ¶ Non illis. Optimè facit clem. j. §. fin. de ſumma. trini. vnde in deciſionibus cauſarum præualent canones, vt eſt glo. in. d. ſumma. No. Archidi. & Domi. in. §. c. acutius. xxvj. diſt. & facit. c. de libellis. xx. diſt. Fallit in tribus caſibus in quibus dicta ſanctorum præualent dictis Papæ, de quibus per dominũ Feli. hîc.

¶ Adde, quid ſi ſit vnus, qui fuit ſanctus & Pontifex, vt fuit Greg, alijs prę ferretur. præpoſitũ in. c. j. x. diſt. & vide per eundẽ in. c. quis neſciat. xj. diſt.

SVMMARIVM.

1 *Si fuerit commiſſa cauſa prudentiæ alicuius: intelligitur commiſſa tanquàm viro prudenti.*
2 *Dicta Sanctorum, an ſint neceſſariò obſeruanda.*
3 *Dicta Pontificum, ſi diſcordant cum dictis Sanctorum, quibus potius eſt ſtandum?*

CAP. V.

NE innitaris. ¶ Cõſtitutiões decretorũ ſingularibus opiniõibus ſunt præferẽdæ, Primò ponũtur verba Salomonis. Secũdò verba Hieronimi & Aug. expoñtiũ illa verba ibi: *prudentiæ.* ¶ Caſus literalis. In parabolis Salomonis ponũtur verba iſta: Fili mi habe fiduciã in dño ex toto corde tuo, & ne innitaris prudentiæ tuæ: ne ſis ſapiẽs apud temetipſum. Hier. exponit verba iſta dicẽs illũ inniti ſuæ prudẽtiæ, ꝙ ea, quæ ſibi videnť agẽda, vel dicẽda ꝓponit ſtatutis ſanctorũ patrũ, authoritatibus & legibus. B. Not. j. iudicẽ nõ debere iudicare ſecũdũ voluntatẽ, ſeu prudẽtiã ſuã deprauatã: ſed ſecũdũ ſtatuta decretorũ & aliorũ habẽtiũ ptãtẽ legis cõdẽdæ. ¶ No. ſecũdò, ꝙ hæc verba: cõmitto prudẽtiæ tuæ. [b] importãt nudã volũtatẽ [c] rõni & legi nõ ſubiectã. Nã ita hîc capiunť iſta verba prudẽtiæ. &c. & ita intelligit hîc do. Ant. Sed certè hoc nõ eſt verũ, quo ad corticẽ literę, ꝙa illa verba ponunť hîc impropriè, id eſt malo ſenſu: vt etiã dicit gl. iij. hîc aľs verbũ prudẽtię. intelligiť de volũtate ſubmiſſa frœno rõnis. nõ eñ eſt prudẽtia, ſed fatuitas: vbi deficit rõ. iuxta illud; Fatu⁹ fatua loquiť. xciiij. di. legimus. facit. l. qdã in ſuo. ff. de cõ. in. nã ſi verbũ placet, [d] importat arbitriũ boni viri. l. Thais. §. ſororẽ. ff. de fideic. liber, fortius hæc verba hîc poſita. ſ. tuæ prudẽtiæ: & † iõ intellige, ꝙ diciť data ptãs tanquã viro prudẽti: iõ ſi nõ facit, vt prudẽs, põt peti reductio ad arbitriũ boni viri: vt. l. fidei. §. quãquã. ff. de le. iij. & ar. eorũ, quę notãtur in. c. qntauallis. de iureiu. & ꝓ Bar. in extrauag. ad reprimẽdũ.

¶ † No. vltimò, ꝙ dicta ſanctorũ patrũ [e] ſunt ſeruãda. [f] De dictis aliorũ ſanctorũ, vide tex. cũ gl. lxxxiiij. diſt. c. j. Et hinc ſumpta occaſiõe quærit hîc Inn. an dicta ſanctorũ ſint neceſſariò tenenda & obſeruãda. Et cõcludit ipſe & Cõpo. poſt eũ, ꝙ niſi ſint dicta retractata, [g] vt fecit Aug. ꝙ multa ex dictis ſuis retractauit. vel niſi ſint correcta ꝓ eccleſiã in his, in qb⁹ ſancti cõmuniter cõueniũt ſeruãda ſunt eorũ dicta, vſq; ad vnũ iota: ſed vbi inter eos ſunt opi. [h] poſſumus tenere qd' volumus. Ponit exẽplũ de Salomone, vtrũ ſit dãnatus, vel ne. quidã tenẽt, ꝙ ſit dãnatus [i] ex nimia affectiõe mulierũ Alij tenent, ꝙ ſaluatus: ꝙa poſteâ ſe correxit. de quo vide. xxxij. q. iiij. Salomõ. & de pœ. diſt. ij, c. ſi enim. in ver. Salomõ. Itẽ ponit exẽplũ in corpore beatæ Virginis. nã qdã tenent, ꝙ fuerit aſſumptũ in cælũ: alij ꝙ non. Hoſti. dicit, ꝙ opi. cõis & approbata habet, ꝙ ſit aſſumptũ: & ita dicit tenere Aug. Hierony. tñ nõ ita apertè loq̃tur. Imò dicit, ꝙ nulla ſcriptura apertè deponit de aſſumptiõe corporali. & vide per eũ in epiſtola ad Paulã & Euſtochiũ. ¶ † Vltimò quæriť, qd ſi reperiť diuerſitas inter dicta ſanctorũ & ſummorũ pontificũ, quæ magis ſunt ſeruãda [k]. vide gl. xx. diſt. in ſumma. & in. c. j. Et concludit ibi, ꝙ in expoſitionibus ſcripturarũ ſtať dictis ſanctorũ. ſed in deciſionibus cauſarũ ſtatur ſummis Pontifi. quia iſtis, & non illis [l] data fuit poteſtas legis condendæ. quod not. Niſi dictum ſanctorum iuuaretur authoritate noui, vel veteris teſtamenti, ſeu alicuius concilij. pro hoc, quod no. in. c. fi. xxxvj. qõ.

vlti-

vlt. Primum dictum limitarem, ꝙ vbi tractaretur de expositione necessaria: vt de sacramentis vel articulis fidei, potius credendum esset Papæ, quàm eis: quia Papæ, & non sanctis fuit data potestas interpretandi legem dubiam: vt in c. per venerabilem. qui fil. sint legit. Sed si Papa erraret, deberet corrigi per concilium generale:
a vt in c. nulli fas. [a] iuncta glo. xix. dist. Cui magis sit credendum inter
b doct. ecclesiæ: vide gl. ix. di. vt [b] vterũ. & tene eam menti. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo talis, quòd canonici absentes percipiant fructus beneficij, valet: de quo plenius j. nu. 10.*
2 *Statutum præsumitur iniquum: quando statuentes nolunt obseruare.*
Statutum continens iniquitatem, an sit ipso iure nullum: & sunt opi.
3 *Dicta sapientum possunt adduci in decisionibus causarum.*
4 *Canonici non possunt sine Episcopo aliquid statuere regulariter.*
Et quid de ecclesijs inferioribus.
5 *Maior pars non possunt aliquid statuere super re cõmuni omnibus, vt singulis: quibus fit præiudicium.*
Maior pars potest aliquid facere, quando istud factum fit ex necessitate: secus si ex voluntate.
Item requiritur, quòd vocentur absentes.
Consensus in rebus collegij debet præstari in communi, non in singulari: & omnia ista plenè examinantur per Abb. hîc.
6 *Collegium siue vniuersitas, an possit disponere de re particulari vnius.*
Item an possit aliquem eximere de banno.
7 *Casus excepti à lege extenduntur ad alios casus ex identitate rationis.*
8 *Patroni. i. qui habent ius patro. nõ possunt aliquẽ præsentare singulariter.*
9 *AEqualitas victus & vestitus, debet esse inter pares clericos: si verò ali qui sint digniores, talis qualitas non seruatur.*
11 *Quot partes vniuersitatis debeant adesse ad hoc vt actus valeat? & sufficiunt duæ. & ex istis duabus debet maior pars consentire.*
12 *Pars contempta potest reuocare gesta facta per aliam partẽ, licet maiorem.*
13 *Vtrum requiratur consensus maioris partis vniuersitatis ad faciendum aliquem actũ: an sufficiat cõsensus maioris partes præsentium in concilio.*

CAP. VI.

CVm omnes. ¶ Constitutio canonica, quę non est omnibus cõmunis, & per quam tollitur ecclesiæ consuetudo antiqua, non valet. Ita cõmuniter summatur: vel aliter. Nõ valet cõstitutio collegij in damnum aliquorum & commodum aliorum cessante rationabili causa: vel sic. Absq; rationabili causa non potest maior pars capituli tollere cõsuetudinem, vtilitatẽ priuatam nutriendo. & duo facit. Nam in prima parte ponit duo statuta succesiuè facta. In secũda parte duplici ratione præallegata ambo statuta cassari mandat. Secunda ibi: *cum igitur*. ¶ Casus literalis. Canonici Trecenses tale fecerunt in ecclesia Trecen. constitutum, ꝙ ipsi tàm in præsentia, quã in absentia reditus suos perciperent integraliter: qui verò post illam cõstitutionem instituerentur, nihil perciperent in absentia: sed tũc enim, cùm fuerint residentes: cùm consuetudo ecclesiæ erat, ꝙ omnes in hoc essent pares. Insuper cũ singulæ præbendæ vineas haberent annexas statuerunt, quòd ipsi dum viuerent suas vineas possiderent: & vineæ decedentium non transirent ad successores, sed prouẽtus earum inter singulos diuiderentur. Pernemt hoc ad notitiam domini Papæ: super hoc scribit Papa Archiepiscopo Senon. dicens, ꝙ quisq; iuris in alterum statuit ipse vti eodem debeat. Et cum sapientis dicat Authoritas: patere legem, quam ipse tuleris. mãdat ipsi Archiepiscopo, quòd omnes canonicos antiquos & iuniores in perceptione beneficiorum tã prebendarũ, quàm vinearũ faciat esse pares secũdũ priorẽ consuetudinẽ seruatã. vsq; ad tẽpus cõstitutiõis præfatæ, vel secũ
1 dũ rationabilẽ institutionẽ in posterũ obseruãdam. B. ¶ † Not. j. iuncta gl. fi. ꝙ valet consuetudo, vt canonici recipiãt fructus prę
c bendarũ in absentia. [c] & ad hoc quotidie allegat̃ ista litera. Idẽ no. in c. dudum. ij. de ele. in glo. pe. & hodiè cõiter inoleuit hæc cõsuetudo in simplicibus beneficijs, quę hodie videtur approbata in c. gratia. de rescri. lib. vj. iũcta glo. & cle. gratię. eo. ti. & dic latius, vt in glo. fi. dicã. ¶ No. ij. arg. optimũ ex litera, quòd cõtra talẽ cõsue
d tudinẽ [d] de nõ residẽdo valet statutũ capituli: [d] dũmodò sit al's ratio
e nabile: [e] vt colligitur hîc in fi. literę. Nã statutũ fuit hîc reprobatũ quia nõ erat oĩbus cõe. & hoc semper no. vt pro vtilitate ecclesię

a SEB. SAPIA. ¶ Ca. nulli fas. Nihil facit ad propositum. voluit fortè allegare tex. in c. Anastasius. xix. dist. vbi dicitur, ꝙ concilĩu est supra Papam in his, quæ tangunt fidem.

b ¶ Glo. ix. dist. vt veterum. Adde Lud. Ro. in l. si verò. §. de viro. in. xv. fal. ff. sol. matri. & in l. j. §. fi. in. ij. colum. ff. de verb. oblig. & in l. j. in. v. col. ff. si certa. puta, ꝙ est destituta suffragio canonicorũ, valet statutũ cõtra antiquã consuetudinẽ, quod apertius tenet Host. & Ioã. and. post eũ in c. ad audientiã. de cle. nõ resi. sed iudicio meo hîc est textus: vt patet ex prædictis. ¶ No. iij. ꝙ singularia bona capituli pñt annecti prębendis canonicorũ. si fructus præbẽdarum sunt minus sufficientes: & nil mirũ: quia ab cãm possunt capelę annecti prędẽdis: vt in c. exposuisti. de præben. & c. extirpãdæ. §. qui verò. de prębẽ. & ob hanc cãm necessitatis istæ vineæ fuerunt anne
f xæ præbendis. ¶ Not. ibi: *ad successores*. [f] quòd canonici largo modo dicũtur habere successores. de quo in c. relatũ. de præben. & c. quòd si-
2 cut. de elec. ¶ † Not. statutũ dici iniquũ: cũ statuentes nolũt illud obseruare, quod in alijs statuerũt. Et facit iste text. pro opi. Bart. in l. oẽs populi. ff. de iusti. & iure. vbi dicit, quòd si statutum sit in odium alicuius particularis perso
g næ [g], põt ab eo appellari. arg. in l. j. in fi. ff. de doli excep. Dic tñ, ꝙ appellatio nõ est necessaria, sed sufficit contradictio: vt voluit hîc Vinc. & bene. Probat̃ istum tex. qa hîc nõ fuit appellatũ ab iniquitate statuti sed superior fuit aditus per viã querelę. Probat̃ ratione: qa extraiudicialis sententia lata ex depositione testium deponentium de peritia artis, qui deponũt de his, quæ iudicio suo credant, & arbitrantur potius, quàm de veritate: nunquam transit in rem iudica. vt pulchrè declarat Barto. in l. minor. xxv. annis ex aspectu. ff. de mino.

c ¶ In absentia. Adde eundem consi. xcvj.

d ZACHARIAS. ¶ Valet statutum capituli. Idem not. Abb. in c. cum. M. in. ij. not. j. eod. titu. Alexan. in l. si mihi & tibi. §. fin. de leg. j. Zab. in cle. statutum. in gl. in ver. cõsuetudinem. de elect. Et sic intelligi debet, quando ecclesia esset destituta suffragio canonicorum. Tali enim casu clarum est, ꝙ valet statutum. Nam tũc etiam solus Episcopus capitulo nolente consentire, hoc statuere potest. Ita no. Abb. in c. ad audientiam. in. ij. col. & in addi. ad eum. j. de cleri. non resi. facit tex. in c. pe. eo. tit.

e SEP. SAPIA. ¶ Rationabile. Contra hoc facit text. in l. de accessionibus. ff. de diuer. & tempo. præscrip. solue, vt per Feli. in c. quod super his. in l. fallen. de maio. & obedi.

f ¶ Successores. Adde istum in c. ex literis. in. v. col. ibi, ita accidit in canonico. j. de proba. not. in c. præsenti. de offi. ordi. lib. vj.

g ¶ Personæ. Adde Ang. in l. impetrata. C. sen. rescin. non pos. & in consi. xij. incip. nobilis miles. Bal. in rep. Inn. in versi. statutum. iij. q. in l. iudicibus. in prin. C. de appel. & in l. quisquis. C. quorum ap. non rec. & in. c. ad nostram. in fi. de app. & in c. cũ ordinem. de rescrip. & in l. j. §. similiq; modo. in fi. C. de lati. lib. tol. & in l. ij. §. cum posteà. ff. de cõsti. C. in. §. quibus. in fi. & in l. ij. C. quibus ad liberta. procla. non licet. in l. j. in. vj. colũ. C. ne ex delicto defun. Ang. in l. ij. in prin. per illum tex. ff. quod quisq; iur. in l. Antiochensium. ff. de priui. cred. Pet. de Anch. & Imo. in c. fi. de his, quę fiunt à ma. par. ca. & in consi. lxiiij. inci. querela exposita. in. iij. col. & in consi. cl. inci. optimis rationibus. & in cõsi. xj. & in cõsi. cxciiij. inci. pro cõmunitate. & in c. si propter. in x. not. de rescri. in. vj. Io. de pla. in l. neq; Dorothæũ. C. de decur. lib. x. Alber. in. j. parte statuto. q. xvij. Bar. in. d. l. Antiochẽsiũ. & in l. toties. ff. de pollici. & in l. ambitiosa. ff. de decre. ab ordi. fa. Floria. in l. vẽditor. §. si cõstat. ff. cõmunia prædio. Bald. in l. j. ff. de legi. & in l. leges generales, versic. iiij. C. de legi. istum in c. consuluit. el. iij. ad fin. j. de appella. & ibi Imo. & istum in rubrica suprà eodem. & moder. in l. finali. in. iij. column. ff. de appellationibus recipiendis. & no. in l. si priuatus. ff. bni & à quibus. & per istum in capitulo finali. in tertia columna. j. eodem. & Bald. in l. milites. C. de testamen. milita. ad finem. & Hostien. in sum. de constitu. in princip. & Bartol. in. j. constitu. fforum. & in l. omnes populi. in. j. column. in versicu. vltimò quæro. ff. de iustit. & iure.

¶ Adde tu Alexander consilium. xc. secundo libro. & cùm est irrationabile restringitur: vt per Aretium. consilio. xlv. &. xcij. & dicit Lappum. allegatio. centesima prima. quòd statutum generaliter editum habet præsumptionem iuris, & de iure, quòd sit irrationabile. & ibi vide quando dicatur rationabile.

a ☞SEB.SAPIA. ¶ Ipſo iure. Idem videtur velle Bar.in.l.fi.C.ſi cõtra ius vel vti.pub.vide eundem in.l.j.in prin.vbi moder.ff.quod quiſq; iur.vbi ſentit, ꝙ valet. Et ita communiter tenetur: & hîc per Feli.col.ij.

b ¶ Suffragio miniſtrorum. Facit tex.cũ glo.ij.in.c.tenere.xxxj.diſt.& gl.in verſi.in templo.in.c.propoſuiſti.lxxxij.diſt.& Inn.in.c.fi.j.de cle.nõ reſi.

¶ Adde tu omnino Anto.de But. conſi.xliij.

☞SBE.SAPIA.

c ¶ Ratio ſtatuti. Contra hoc videt facere illud, quod no.Anto.de But. & Cardin.in.c.cũ acceſs iſſent.j.eo. allegando not.in.c.ij.de rebus eccleſiæ non alie.niſi dicas, ꝙ procedit contrarium, quando reditus eſſent applicandi menſæ capituli, vel Epiſcopi. ſed dominus Abbas hîc loquitur, quando erant applicandi ſingulis canonicis.

cialia nõ trãſeunt in rẽ iudicatã: vnde aduerſus grauamen extraiudiciale cõpetit duplex remediũ. Primũ per viã appellationis. Secundũ per viã q̃relæ: vt probat̃ in.c.cõcertationi. de app. lib.vj. Et ex his, & ex tex.no. ꝙ ſtatutũ editũ in odiũ particularis p̃ſonæ tenet: ſed per contra-

d ¶ Sine conſenſu Epiſcopi ſtatuere. Adde Pet.de Ancha. idem tenentem in repet.c.ij.in.xiiij.char.verſi.in.vj.q.eo.Archid.& Do.in.c.catholica.xj.diſt. & in.c.contumaces.l.diſt.& Oldr.conſ.lxxxj.incip.de authoritate. But.in c.conſtitutus.in.x.col.in verſicu.oppono.j.j.de reſcrip.& Imo.in primo.& in.xv.col.& per Iac.de lig.& Petr.de Ancha.& etiam per Moder.hîc latè, quos vide omnino.

¶ Adde tu, ꝙ conſiliũ Old.eſt.clxxxj.vt alleg.etiã Fel.hîc & Abb.alle.cõ ſil.lxvij.& vltra alle. Tu vide Abb.cõſi.vij.ij.lib.& cõſi.ix.& per Cal.cõſil. ij.de cõſti.vbi ponit, an tacitus cõſenſus Epi habeat cõualidare ſtatutũ factũ per capitulũ eccleſię cathedralis. de quo hic tãgit Fel.qui inquãtũ vnũ intellectũ huius.c.firmat quatuor exẽplis: adde quartũ .ſ.quod voluit idẽ Abbas cõſi.xxv. ꝙ iuriſdictio contẽtioſa in canonicos ex conſuetudine ptineat ad Archipresbyterũ: & vicarius Epi inquirat cõtra aliquẽ canonicũ, q̃ nõ oppo nat declinatoriã fori. quod vr̃ tacitè prorogaſſe iuriſdictionẽ ordinarij: quia de facili vnaquæque res redit ad naturã ſuã. qd' ſecus eſſet, ſi alterius iuriſdictionẽ prorogaſſet. per.c.ſignificaſti. intelligere tũ vr̃ Abb. p̃dicta procedere, vbi clericus eſſet tm̃ ſubditus rõne nudi actus iuriſdictionis. An aũt ſede vacãte capitulũ ſtatuere poſſit: vide Fed.cõſi.xvj. Lapum alleg.xx.

ZACHARIAS. ¶ Adde, ꝙ nõ ſufficit, ꝙ talis cõſenſus Epi ſuperueniat ſed in ipſo actu requirit̃. ita no.Do.in.c.ſuſceptum.col.j.de reſcri. Idẽ tenet Iac.Rebuf.in.l.j.nu.3.& in.l.fi.nu.4.C.de prędijs curia.ſine decre.nõ alie. Et eſt rõ: q̃ talis cõſenſus Epi p̃ modũ authoritatis requirit̃: vt not.Ant.in.c.cũ cõſuetudinis.j.de cõſue. quę aut̃oritas in ipſo actu interuenire debet. l.obligaſi.§.tutor.ff.de autho.tut.p gl.in.c.j.de reb.ec.nõ alie.lib.vj.& not.Bar.in l.tamis.§.j.ff.de dona.cã mor.& Ale.in.l.ſi quis mihi bona.§.iuſſum. ver.videndũ eſt ad declarationẽ huius dicti.ff.de acquir.hær. Quinimo in hoc caſu conſenſus vicarij nõ ſufficeret. Not.ſin.Fede.conſi.cclxiiij.inci. licet canonici. aliâs ſi canonici.& Ro.& quod ibi habetur in addi.ſing.dcxvj.incip.ex longeua & inueterata conſuetudine, in fi.tex.in.c.fin.de offi.vica. Quod tamen eſt verum in vicario generali: vt ibi per eum.

e ¶ In.c.ij. Adde But.& Imo.& iſtum in.c.cum cõſuetudinis.de conſuetudi. & facit glo.j.in.c.cum aliquibus.in ver.ſtatutis.de reſcrip.lib.vj.& quod voluit Calde.in iſto titu.conſil.ij.& iij.

f ¶ Eccleſiæ inferiores. Vide But.idẽ tenentẽ hîc & Imo.& Do.& But.in.c. Imperatorũ.in.ij.col.ver.in cauſis inferiorũ.j.de iur.calũ.& in.c.cõſtitutus. in.x.col.j.de reſcri.& iſtum in.c.j.iiij.col.de his, quæ fi.à ma.par.capituli.& Bal.in rep.Inn.in ver.ſtatutũ.in.ij.q.Archi.& Domi.in.c.catholica.in prin. xj.di. Bal.in.c.cũ cõſuetudinis.j.de cõſue.& Do.in.ij.in fi.de ver.ſigni.in.vj. & Gul.de mõte Lauduno in cle.j.ſup verbo inualeſcant.de cele.miſ.& do. de Ro.deci.clxvij.inci.de colla.præbẽ.in fi.tex.in cle.cupientes.§.quod forte.ibi, ſtatuta pœnalia faciũt de pœnis.& ibi Car.in not.& Car.in.d.cle. j.in ver.ne igit̃.in.ij.q.& Do.hîc.p Io.An.&.d.Ant.poſt Hoſt.in.c.ij.de inſti. facit qd' voluit Inn.in.c.veſtra.j.de loca.quẽ referũt hîc But.& Imo.& Fede.cõſi.xvij.& Arch.in.c.pronũtiandũ.in fi.de cõſe.di.iij.& iſte in.c.fi.in.iij col.j.de ferijs.& in cõſi.lxxij.incip.negotio Guidonis.& in.c.ex literis.j.e. & Bu.in.c.quę in eccleſiarũ.in vl.col.j.eo.&.Alb.in.ij.parte ſtatutorũ.q.cc. Facit quod voluit Do.in.c.fi.in.ij.col.de of.vica.in.vj.& iſte in.c.edoceri.in ij.col.j.de reſcri.vbi dicit, ꝙ prelatus inferior poteſt facere ſtatuta in eccleſia ſine authoritate Epi, qñ non cõcernunt ſtatum eccleſiæ, ſed modũ viuendi. ¶ Adde Lap.alle.vij.vbi ponit, an prælati inferiores poſsint cõſtituere vicariũ ꝑpetuũ ſine cõſenſu Epi.& vide, qd' voluit Ro.ſin.ſuis.f.4.vbi dicit, ꝙ eccl.inferiores nõ poſſunt cõſtituere ꝓcuratorẽ in arduis ſine cõſenſu Epi.

g ¶ Sed oportet ꝙ oẽs cõſentiãt. vide glo.in.c.qd' oẽs.de reg.iur.in.vj.& gl. & Dy.in.c.in re cõi.eo.ti.& lib.& gl.iij.in.c.ſi Archiepſ.de tẽp.or. & in.c. qa propter.in ver.vice oĩm.de elec.& ibi But.in.xij.col.& per eundẽ in.c. in cauſis.in.j.& ij.col.eo.ti.& in.c.cõſtitutus.lo.ij.in.ij.col.de appel. Imol. in.c.j.de his, quæ fiũt à ma.par.capi.Iun.in.c.in noſtra.de iniurijs.& in.c.humilis.circa prin.de ma.& obe.Archi.in.c.quia Epi.v.q.iij.Domi.in.c.Nycena.xxx.di.Bar.in.l, fiſtulã.de ſer.vrb.p̃di.bo.tex.in.l.ſi quis hac.§.quoties. ff.qui & à qui.& in.l.fi.& ibi Bal.C.de autho. præſtã. Bav.in.l.et ſuũ.§.fi. ff.de pac.& in.l.nulli.ante fi.ff.ꝙ cuiuſ vni.nomine. Old.conſi.cciij.incip. q.talis eſt. Lap.alleg.lxxxv.incip.vtrũ Romana eccleſia. Bart.in.c.ſi diligẽ

dictionẽ põt reuocari. Sic tenet Vin.hîc, & docto. & eſſet notabile dictũ: ſed ego dubito, an hoc ſit verũ: qa lex debet eſſe ratiõabilis, & honeſta & oĩbus cõis.iiij.diſt.erit autẽ lex. Ideò dicit Bar.in

a d.l. oẽs populi. ꝙ ſtatutũ iniquitatẽ cõtinẽs eſt nullũ ipſo iure.[a] & ad iſtũ text.reſpõdet, ꝙ de facto fuit facta reuocatio ſtatuti: quin imo nõ apparet ex tex. ꝙ Papa hæc ſtatuta annullauerit, ſed ſolùm prouidit aduerſus iniquitatẽ. ¶ Not.valere cõſuetudinẽ: vt antiqui canonici & iuniores canonici ſint æquales in perceptione fru

3 ctuũ. Quid aũt fieret ceſſante cõſuetudine, dicã j. ¶ † Not. ꝙ dicta ſapientum poſſunt adduci in deciſione cauſarũ: vt hîc fuit ad ducta authoritas Catonis.& vide in.c.peruenit.lxxxiiij.diſt. ¶ In gl.j.ibi. *in præiudiciũ aliorũ & malo zelo, & cõtra conſuetudinẽ eccleſiæ.* Põdera ſol.gl. Adducit eñ multa ad inferendã iniquitatẽ ſtatuti. Nã malo zelo iſti fecerũt ſtatutũ hoc: qa non ꝓ vtilitate eccleſiæ ſed vt ampliarẽt proprios reditus: quia pars deficientiũ accreſcebat eis. Itẽ erat cõtra cõſuetudinẽ eccleſiæ. ¶ Sed circa hũc primũ intellectũ quæro, an ſi ceſſaret malus zelus valuiſſet ſtatutũ cõtra antiquã cõſuetudinẽ? Hoſti. dicit, ꝙ ſic. Nã ſi iſti cõuertiſſent prę

d bendas nõ reſidentiũ in vtilitatẽ eccleſiæ, valuiſſet ſtatutum: licet ipſi perciperẽt in abſentia & in prẽſentia: qa nõ eſt iniquũ, vt ſtatutum cõcernat futuros canonicos, nõ aũt p̃ſentes: quia hoc ꝓpriũ ſtatuti eſt cõcernere futura. ſ.eo.c.ij. hoc dictum mihi nõ placet: quia vr̃ contra rationẽ literæ: quæ fundat ſe ſup diſparitate, & nõ ſuper vtilitate propria: quia ſtatuẽtes tenentur ſeruare ſtatuta: & qd' quiſq; iuris &c. Vñ nõ poſſunt dici moueri bono zelo, ex quo nõ reputãt idoneũ in ꝓprijs perſonis, quod in alijs ſtatuerũt: ſed ſi ſtatutũ fuiſſet oĩbus cõe, valuiſſet cõtra antiquã conſuetudinẽ, etiã ſi aliqui reſtitiſſent: dũmodò fecerent ad vtilitatem eccleſiæ:

b vt quia indigeret ſufragio miniſtrorũ: [b] vt.ſ.dixi. Dicit etiã Hoſt. ꝙ Epiſcopus cũ cõſenſu capituli potuiſſet facere hoc ſtatutũ indu cẽdo iſtã diſparitatẽ rõne prædicta. Et quia in Epiſcopo ceſſat ra-

c tio ſtatuti, [c] quod not. vt poſsit fieri ſtatutũ per ſuperiorẽ ſtringẽs ſucceſſores, & nõ exiſtẽtes de præſenti: quod fit ratiõe ſcãdali eui tandi: & vt nõ præiudiceẽ illis, quib⁹ ius iam quæſitũ eſt. & ex his habes declaratũ primũ intellectũ cap. ¶ Secũdus intellectus principalis eſt, ꝙ hæc ſtatuta non valuerũt ex defectu poteſtatis: qa canonici nõ poſſunt ſine Epiſcopo ſtatuere ſuper reſidentia: ſed propriè pertinet ad Epiſcopũ: ſine cuius licẽtia, nullus clericus peregrinari debet. de conſe.di.v.c.non oportet. Vnde dicit Compoſt. ꝙ potiſsima cauſa nullitatis iſtorũ fuit iſta. Nec ob.c.cũ dilectus, de cleri.nõ reſi. vbi capitulũ ſtatuit, quia ibi non diſputatur de validitate ſtatuti: ſed fortè interuenit authoritas Epiſcopi, vel cõfirmatio Papæ. Hæc lectura eſt vera in ſe, ſed nõ cõgruit literæ, quæ

4 fundat ſe ſuper iniquitate ſtatuti. ¶ † Not. tamẽ hoc dictũ, ꝙ Canonici ſoli nõ poſſunt facere ſtatutũ ſuper reſidẽtia. Sed generaliter dic, ꝙ ſuper ſtatu eccleſiæ nõ põt capitulũ ſine cõſenſu Epiſco

d pi ſtatuere. [d] De quo per Inno.in.c cũ cõſuetudinis.de conſue. &

e ibi bo.tex. vide gl. quã tenebis menti.in.c.ij. [e] de verbo.ſigni.li.vj. quæ ponit ſuper qbus capitulũ ſine Epiſcopo põt ſtatuere. ¶ Nũ

f quid autẽ eccleſiæ inferiores [f] poſsint ſine Epiſcopo ſtatuere? dic quòd nõ in grauibus. ſic intelligit Inno.in.c.requiſiſti.de teſtamẽ. in fi.& in.c.cũ acceſsiſſent j.eo. cũ Epiſcopus eſt generalis ſpõſus omniũ eccleſiarum ſuæ diœceſis. vñ quęlibet eccleſia eſt regenda prouidentia Epiſcopi generaliter. x.q.j.c.regenda.& not.illa duo dicta Inn. ¶ In ea.glo.ibi: *ſed nõ illis, qui ſunt naſcituri.* glo. not.contrarium. Nã quẽadmodum ibi not.diuerſitas inter natos & naſcituros: ita hîc poterat notari inter iam inſtitutos & inſtituendos. Sol.dicit Io.And. ꝙ ibi admittit̃ illa diſparitas: quia ignorabatur, qui & quot eſſent naſcituri. argu.in.l.ſi pater.ff.de ſolut. Vel dic aliter, ꝙ emancipati volẽtes ſuccedere patri ab inteſtato, vnà cum exiſtentibus in poteſtate, tenentur conferre illa, quæ ipſi acquiſierunt duntaxat ſuis: ſed non poteſt dici ſuus ille, qui nondum eſt natus: ideò ibi differtur collatio in euentum natiuitatis: nullum tamen præiudicium in effectu fit illis naſcituris: ſed hîc fiebat præiudicium inſtituendis. ¶ In gloſſ.ibi: *dicas.* Signa iſtam gloſſ.vſq; ad finem ſui: nam quotidiè ſolet allegari, & ex ea colligũtur qua-

5 tuor. ¶ † Primò quòd in re communi pluribus, vt ſingulis: vel ſuper iure ſingulari: non valet quicquid facit maior pars: ſed

g oportet, quòd omnes conſentiant, [g] quibus ſit præiudicium.

¶ Secundò,

a Secundò, quòd in rebus collegij [a]valet quicquid facit maior pars
b collegij: [b] dūmodò dispositio fiat ex necessitate: secꝰ si ex mera voluntate: tunc eñ vnus solus pōt oībus resistere. & hoc est dictum no. valde, & nullibi expressè probatur. Nā lex, per fundū. alleg. in gl. loquitur in re cōi pluribus, vt singulis. ¶ Tertiò no. ꝙ ad hoc, vt valeat dispositio maioris partis collegij, debēt vocari absentes. ¶ Quartò, quòd cōsensus in rebus collegij debet præstari in cōi: & non in singulari. ¶ Nunc discutiēdo oīa prædicta venio ad primum: & quæro, an sit verū regulariter. & dico sic. ꝙ aut habentes rem cōem, vt singuli: volūt sup illa re disponere: & regulariter nō possunt, nisi oēs cōsentiāt. Fallit primò, quādo vnus ex socijs vel-
c let deputare rē ad vsum destinatū. [c] Sic loquitur versi. in cōe verò sepulchrū, alleg. in glo. Itē ꝓcedit dictū glos. in re cōpetenti pluribus iure singulari: secus si competit iure ecclesiæ: licet cōpetat singulis. Exemplū in prębēdis, quæ cōpetūt singulis canonicis, nō vt collegio: tamē cōpetūt iure ecclesiæ & nō iure singulariū. Super illis eñ pōt maior pars capituli statuere deputādo aliqd ad vsum pium: vt est tex. no. quē nescio alibi in. c. fi. de his, quæ fiūt à maio. par. capi. & ibi per Inno. ita quòd maior pars nō solùm pōt disponere de bonis capituli: vt hîc voluerūt doc. sed etiā de ipsis præbēdis cōpetētibus pluribus: vt singulis. Quod intelligo, qñ disponūt super reditibus superfluis: qa tūc propriè disponūt de re ad vsum destinatū: quia quod superfluit canonicis de reditibꝰ ecclesiæ, debet conuerti in vtilitatē ecclesię. xij. q. j. c. fi. Itē fallit fauore libera
d tionis. Nā tūc valet, quod facit maior pars [d]: vt. l. maiorē. ff. de pactis. & l. fi. C. qui bonis ce. pos. Itē fallit fauore administratiōis bonorū pupilli. l. iij. ff. de admi. tu. § apparet. Itē fallit fauore litiū diri
e mendarū. Nā valet snia duorū [e] ex tribus iudicibus, seu arbitris: & tñ nō habent ius iudicandi, vt collegiū: vt not. in. c. prudētiam. de
6 officio delega. Ad hæc. c. finaj. de re iudicata. & l. duo ex tribus. ff. eodem. ¶ † Aut maior pars vniuersitatis vult disponere de rebus singulorum. & distingue: quia aut illa vniuersitas non habet iura regalia: quia habet dominum supra se: & nō potest. Vnde simillesies vellet maior pars scholarium, non potest obligare vnum scho
f larē, [f] vel disponere de re sua: vt no. glo. in. l. ij. C. quæ sit lōga consuetu. & aliquid per Inno. in. c. ex parte. de cōsuetu. nisi fortè secūdū ea, quæ no. Bar. in. l. iiij. §. j. ff. de re iudi. Puta, quia vniuersitas esset obligata, & nō esset soluēdo: tūc pōt imponere collectā singu
g lis: [g] vt est glo. not. in. l. j §. fi. ff. quod cuiusꝙ vniuer. ¶ Venio ad se
h cūdum & in eo, quod gl. excipit casum necessitatis: [h] vt tūc valeat quicquid facit maior pars collegij. Idem secundum Inno. & doct. in casu vtilitatis: vt probatur in. c. j. de his, quæ fiūt à ma. par. cap. Itē si ex causa pietatis: vt in. d. c. fi. de his, quæ fiūt à ma. par. capi. Si verò ex mera volūtate cessante necessitate maior pars vult disponere de re singulari. gl. singulariter vult hîc, ꝙ nō possit. Item Inn. hîc, & Io. an. in regula, quod oēs. de reg. iur. lib. vj. in mercu. Et sic videt secundū hoc singulare dictū, ꝙ maior pars vniuersitatis nō pōt vnū extrahere de bāno, vel aliquā gratiā voluntariā alicui facere: nisi oēs consentiant. Sed do. Card. tenet indistinctè, ꝙ ex quo agit de iuribus collegij valeat, quicquid facit maior pars: sed certè casus est dubius. Et dico, ꝙ vbi dispositio tēderet in damnum, vel dedecus vniuersitatis, vel priuatæ cōsuetudinis: vnus solus posset resistere: vt in. c. j. de his quæ fiūt à ma. par. ca. no. Inn. in. c. acceden tibus. de priuile. Sed si actus disponēdi tūc esset indifferens: tūc facit pro gl. qa tūc cessat ratio: vt valeret, quod faceret maior pars. Sed in contrariū facit: qa iura generaliter dicūt, ꝙ maior pars fictè repræsentet totam vniuersitatē. l. aliud. § refert. ff. de regu. iur. & l. quod maior. ff. ad municip. & d. c. j. & fortè hæc pars esset verior.
i ¶ Venio ad tertiū, an absentes sint vocādi [i] in dispositione collegij. Glo. hîc dicit simpliciter, ꝙ sic. & si tu intelligis absentes illos, qui non sunt in capitulo, sunt tñ in ciuitate: tunc gl. est vera, quia oēs sunt præsentes ex quo sunt in loco: quia tūc debēt vocari. l. ij.
{ C. de decuri. lib. x. facit. x. q. ij. *c. ea enim §. *hoc ius. in versi. ibidē seruientiū. Sed si intelligas absentes illos, qui sunt extra ciuitatē, & longè agentes, est maius dubiū. Glo. quā communiter Canonistæ allegant in. c. ij. de testi. lib. vj. dicit, ꝙ in tribus casibus absentes tñ vocant. s. in electione Prælati. de elect. c. qa propter. & cū volunt prouidere ecclesiæ de canonicis: vt in. c. cū in ecclesijs. de præben. lib. vj. & cū volunt cessare à diuinis: vt in. c. si canonici. & . c. quāti. in. j. colum. de foro compe.

¶ Adde tu, quod voluit Roma. cōsi. cccliij. & sing. suis. fo. iiij. in sing. ij. & vide limitationem Ange. ad. l. quod maior. eius consil. cclviij. & aliam per Roma. consi. cciij. in. liij. col.

a ¶ Maior pars collegij. vide tex. gl. & Bar. in. l. quod maior. ff. ad munici. & gl. in. c. j. inver. uis. de offic. ordi. lib. vj. In alijs casibus absentes de necessitate non sunt vocandi. & pro illa gl. facit tex. in. d. auf. hoc ius porrectū. vbi in alie-
7 natiōe rei ecclesię nō vocant absentes. ¶ † Dominus Ant. videt hîc velle, ꝙ in quolibet actu graui absentes sunt vocandi: quia in tribus ca- tractatus. de re. ecclē. non alie. in. vj. &. in. c. pastoralis. in versi. plures. de sci. Cardi. in cle. j. in. x. q. de rerū pmut. & hîc & p istū in. c. cū in veteri. in. iiij. col. j. de ele. & tex. in. c. j. de his, quæ fi. à mat. par. cap. c. cū inter canonicos. c. dubium. el. j. c. in genesi. c. cum in veteri. &. c. congregatio. de elec. tex. iuncta gl. in ver. consensu omnium. & ibi Bar. in. l. quicunq; C. de omni agro deser. lib. xj. Limita hanc regulam, vt hîc per doc. Mod. & dixi in not. meis, in ver. vniuersitas. in not. incip. quod fit à maiori parte. & vide Rom. in repeti. rub. de arbi. in. xiij. col. & xv. col. & vide gl. & ibi Ange. in ver. cœtu. C. de suisce. Præpo. & Arca. lib. x.

¶ Adde tu per Bal. consi. cclvij. incip. statuto venerabilis collegij. iij. lib. Abba. consi. xxxvij.

b ⁂ SEB. SAPIA. ¶ Collegij. Quid autem si vna pars est maior respectu personarū, alia pars est maior respectu diuitiarū: quæ attendi debeat declarat Calde. in cōsi. vlti. sub tit. de his, quæ fiunt à maio. par. capi.

c ¶ Destinatum. Adde, vt per Pau. de ca. consi. cccxciiij. in nouis.

d ¶ Maior pars. Adde, vt per Ang. consi. ccxiij.

e ¶ Duorum. Adde, vt singulariter scribitur per Roma. sing. suis in primo fo. in prin. ij. col.

f ¶ Vnū scholarem. Adde quod Ro. sing. suis in. j. fo. in fi. iiij. col.

ZACHARIAS. ¶ In fi. in. iiij. col. Dic, ꝙ est singu. xlv. inci. qa heri feci stis consiliarios. dicit, ꝙ licet vniuersitas scholariū possit admittere aliquē ad dandū vocem: tñ vno reclamante non poterit admitti. & dicit fuisse dictū singulare Cōpost. in. c. scriptū. de ele. relatū. ibidē per Io. an. in nouel. & an vniuersitas possit obligare bona singulorū: vide Bal. cōsi. cclxv. ij. li.

g ⁂ SEB. SAPIA. ¶ Singulis. Non tñ posset imponere collectā ad publicam vtilitatem, qñ nullis esset grauata debitis ipsa vniuersitas: vt per Bar. in. l. j. C. de mul. & in quo loco. lib. x.

h ⁂ SEB. SAPIA. ¶ Necessitatis. Vide Abb. in. c. vt super. de reb. ec. nō alie. & in. c. fi. de eccl. ædifi. Vide etiā. d. And. Sicu. in cōsil. vij. clementissimi. in. j. volu. & in consi. xxviij. scribit Propheta in. ij. volu. vbi dicit hanc esse cōmunem opi. ꝙ in voluntarijs maior pars præiudicat minori.

i ¶ An absentes sint vocādi. Vide Cal. in tit. de consti. consi. iij. Fed. consil. ccij. inci. nobilis qdā. Albe. prima ꝑte statuto. q. clxiij. gl. or. in. c. ij. in ver. ipsorū. de test. in. vj. Bal. in auf. hoc ius porrectū. C. de sa. san. ec. Arch. in. c. hoc ius. x. q. ij. Bar. in. l. oēs ppli. in. iij. co. ff. de iust. & iu. Imo. in. c. cū apostolica. de his, q̄ fi. à ꝑla. & in. c. fi. in. iij. co. de maio. & obe. Old. cōs. lix. inci. impugnat elect. in vlt. col. Fed. cōs. ccxxviij. inci. si potero. Bal. in. c. cū olim prope fi. de re iud. Cal. in ti. de his, quæ fi. à præla. cōsi. iiij. doct. in. c. quāto. de his, quę fiūt à præla. But. in. c. cū inter vniuersas. in. ij. col. de ele. Fed. cōsi. cxliij. inci. casus talis est: aliqui sunt canonici. Lau. de Rodulphis in repe. c. fine exceptione. in. xxij. col. insup q̄ro. xij. q. ij. Inn. & But. in. c. ij. de oper. no. nun. Bu. & Do. hîc: & But. in. c. licet de euitāda. in. iij. col. de ele. & in. c. humilis. in. iij. col. de ma. & obe. & in. c. j. ad fi. ne sede vacan. & Do. in. d. c. ij. in. ix. col. de testi. in. vj. Do. & iste in. d. c. ij. &. in. c. j. ad fin. de his q̄ fi. à maio. par. c. Et facit ibi gl. in ver. cōstitutū. & per istū ca. bonę. lo. j. in. j. no. de elec. Ang. cōs. cclxv. inci. nō est dubiū: cū ciuitas Anchonitana. Bal. in. l. omnes populi. in. vj. col. ff. de iust. & iure. & in. l. ij. in. iij. col. ff. de iurisdi. om. iud. & in. l. decernimus. in vlti. col. de sac. san. eccle. & in. c. j. in prin. C. de pace tenen. But. in. c. fi. in. xxxv. col. de consue. & Bal. in. l. cunctos populos. in. xij. col. ver. sed quærit. C. de sum. tri. Ancha. in lectu. in. c. fundamenta. de elect. in. vj. col. & per istū in. d. c. ij. de no. oper. no. nun.

¶ Adde tu, ꝙ consilium Oldra. est. cclviij.

ZACHARIAS. ¶ Aliās est cōsi. cclix. quod inci. impugnatur elec. col. fi. & pro cōcordia horū: quia in hac addi. subditur, ꝙ in alienatiōe rei ecclesiasticæ nō sint absentes vocādi. Facit bimembrē cōclusionē, scilicet ꝙ absentes extra ciuitatē nō sunt vocādi: vt per doc. s. & . j. alleg. & ista est cōis opi. secundū Mod. hic, & Inn. in. c. fi. in. ij. col. de maio. & obedi. Sed in arduis requirit absentes debere vocari. Ita not. Imo. in. c. ij. de ope. no. nūtia. quem ibi, & hîc, Ant. de But. sequitur. & in. c. fi. de maio. & obe. Idem not. Ab. in. c. j. in fi. col. de his quæ fi. à maio. par. capi.

¶ Et quis dicat absens à ciuitate vide Ro. cōsi. ccccliij. Et an citari debeat, qui nō pōt actū impedire: vide ꝑ eūdē cōsi. ccxviij. vide an absentes sint vocādi. Alex. in. l. oēs ppli. in apost. in verbo vna pars expectat aliā. & ꝑ Cal. cōsi. iiij. de cōsti. vbi tenet, ꝙ in alienatiōe rei eccl. absentes nō sunt vocādi. Anto. Francis. ¶ Et an & quādo absentes sint vocādi ad actus collegij, vel vniuersitatis: vide not. glos. in. c. præsentium. de testi. lib. vj. & in. c. cum in ecclesijs. de præben. eo. lib. & est bona gl. in. c. quāuis. de offic. ordi. lib. vj. & alia gl. in. c. pactus est Cornel. vij. q. j. & habetur per Bal. in. l. omnes pq

puli.ff.de iuſti.& iure.dicetur latius in.c.cum omnes.j.eo.

a ☞SEB.SAPIA.¶ Quòd caſus. Vide Felin.in.c.quoniam frequenter. j.vt lite non conteſtata.

b ☞SEB.SAPIA.¶ Diſtingue. Vide Bald.& Areti.in.l.ſi quis à filio.§. fi.ff.de legatis primo.

☞SEB. SAPIA.

c ¶ An conſenſus. Vide latè per do. Iaſ. ĩ.l.reſcriptũ. in prin.ff.depac. vbi tenet contra cõem.Nunqdau a tẽ valeat cõſuetudo,ꝙ cõsẽſui ſingulariter ſteť:vide Fel.in.c.eá te. colum.ix.j.de reſcriptis.

d ¶ Pręſtari in cõi. Adde Inn. But. & iſtũ in.c.in Geneſi.de elec.Inn. in.c.auditis.e.ti. Bart.in.l.oẽs populi.in.vĵ.colũ. verſic.iĵ.quęrit. ff.de iuſti.& iure.& gloſ.in.c.j. lxiĵ.diſt.& in.c. noĩatiões.ĵ.q.vj. Butr.in.c.qm̃.in iij.col.verſi.q̃ro, an patroni.de iurepat.Inno.poſt Car.in.c.cũ acceſſiſſent.in.j.nota bili.p illũ text.j. eo.Io.de Ana. in c.fi.in.j.col.ff.de ſortileg. Petr.de Ancha.in. c.j.in xvj.char.in verſi. quæro,an cõſenſus.ŝ.eod. Bal.in auť.hoc ius.in.ĵ. col.in ver.ſed pone ꝙ aliqd.de ſacroſan.eccl.& in c ſtit.de iure na.in d repe.§.ius aũt ciuile.in.v.col.ver ſic.itẽ quæro, qa dictũ.& in.l.j.in v.col.ff.de offic. cõſul.& in.l.fi.in ĵ.colũ.C.qui bonis ce.poſ.Bal.& Ang.in.l.nõ ambigiť.ff.de legib.

ſibus ſuperius exceptis ex grauitate præiudicij vocanť abſentes: ergo in alijs grauibus idẽ dicetur:vbi reperitur eadẽ ratio.Pro hoc dictoſuo alleg.glo.no.in.l.j.C.de cõdi.inde.quæ vult, ꝙ caſus a exceptus à lege debet extẽdi ex idẽtitate rationis:vt eſt tex.nota.in.c.cũ dilecta.de conſir.vti.vel inuti.quod tenemẽti.& ſic non ſolũ lex cõis extendiť ex idẽtitate rationis:ſed caſus excepti extenduntť. ¶ Diſtingue b tn̄ hunc articulum latius poſt Bar.in.l.omnes populi.ff.de iuſti.& iure.quòd aut ſunt abſentes non habẽtes vocẽ:& indubiè non ſunt vocãdi.ad hoc.c. quia propter.de elec. Aut habẽt vocẽ:& tunc aut ſunt abſentes ex neceſsitate,aut ex volũtate.Primo caſu ſubdiſtingue:aut ex culpa propria:puta,quia propter delictum fuerunt expulſi,vel relegati:& non ſunt vocandi.argu.l. amiſsione §.qui deficiunt.ff.de cap.dimi. facit c.præter.xxxij.diſt.Aut ſine culpa:puta, propter timorem Tyranni non audent venire ad ciuitatem:vel regnat ibi pars contraria:& tũc ſiue negotia ſint grauia, vel leuia, ad hoc, vt præiudicetur abſentibus,&vt valeat actus,debent iſti ire ad forinſecos:vel eos citare, vt ſaltem mittant procuratores.facit.c.quanto. lxiij.diſt.not. Innocẽ.in.c.ij.de no.ope.nun.vbi vide,ꝙ ponit pulchra dicta. &in.c. bonæ. de eleĵ. ¶ Secundo caſu principali, quando detinentur ex ſola voluntate, regulariter nõ ſunt vocandi:& hoc tenet Bar.in.d.l. omnes populi.& facit.d.§.hoc ius porrectum. Sed tu excipe caſus præallega. Et nota, quòd alienatio rei eccleſiaſticæ non eſt adeò magni præiudicij, vt vocentur abſentes.& ſi potes ex eo inſtrui, quando caſus dicitur multum præiudicialis. ¶ Ad vltimũ,an conſenſus c debeat præſtari in communi. d gl.hîc dicit,ꝙ ſic.Sed alia glo.in.c. j.de reb.eccl.non alie.lib.vj.dicit aliud:quã vide.Sed tu tene hanc glo.quã ſequitur Inn. in.c. in geneſi.&.c.auditis.de elect.& Ioan. Cal. hîc & communiter Mod.Nam aliâs non eſſet differentia inter conſenſum collegij & cõſenſum priuatorũ.& vide gl.not.in.l.ſicut.ff.quod cuiuſq vniuer.quæ dicit,ꝙ ſi oẽs homines ciuita

¶ Et in quibus negotijs conſenſus maioris partis requiratur & ſufficiat, not.Idem Iacob.Rebuf.in.l.nominationum.nu.4.& in addi.idẽ.C.de decurio.lib.x.vbi etiam qualiter capiatur illa maior pars.

¶ Adde tu,qñ actus dicatur geſtus ab vniuerſitate Fran.Are.cõſi.lxv.vbi multa pulchrè dicit:& vide quod voluit Old.cõſi.lxvj.& vide oĩno quod voluit Petr. de Anch. cõſi.clvĵj. vbi ponit qualiter dicatur geſtũ abvniuerſitate,licet nõ more ſoli.

☞SEB. SAPIA.

e ¶ Præualet minori. Vide eũdẽ Abb.cõtrariũ tenentem in conſi. lxxv j. inuocato Chriſtiſuffragio.

f ¶ Singulariter. Addetu,ꝙ ſi prę ſentatio fieret iure ſingulari non poſſet poſteà fieri iure collegij:vt voluit Lap. alle. xxij.& an maior pars patronorũ debeat requirere minorẽ,videCal. de iurepat.conſi. xj.& per Abba. cõſi.lxxvj.

¶ Eſt fienda diſtinctio inter cibos.Adde iſtum in.c.ſtatuim⁹. de mat.& obe.But. in.c.nobis.de iurepatr.Bal. in.c. ad aures.j. de reſcri. allegantẽ.d. l.ſed & ſi qd.quã hîc alleg.gl.in.c. deniq⁹. iiij.di. & Bal.in.d.l.ſed & ſi quid.ꝙ Abbas debet melius ceteris indui.glo.c. cõquerẽte.decle. non reſi. & in .c. clericus.xxj.q.j. & glo.fi .in.c.cũ adeò. & ibi iſtũ de reſcrip.tex. in l.habitatio. ff. de vẽ.in poſ.mit.& ibi Nico.de Neapoli.ꝙ meliores expẽſę debẽt fie

g ¶ Et in quibus negotijs conſenſus maioris partis requiratur & ſufficiat, not.Idem Iacob.Rebuf.in.l.nominationum.nu.4.& in addi.idẽ.C.de decurio.lib.x.vbi etiam qualiter capiatur illa maior pars.

¶ Adde tu,qñ actus dicatur geſtus ab vniuerſitate Fran.Are.cõſi.lxv.vbi multa pulchrè dicit:& vide quod voluit Old.cõſi.lxvj.& vide oĩno quod voluit Petr. de Anch. cõſi.clvĵj. vbi ponit qualiter dicatur geſtũ abvniuerſitate,licet nõ more ſoli.

☞SEB. SAPIA.

e ¶ Præualet minori. Vide eũdẽ Abb.cõtrariũ tenentem in conſi. lxxv j. inuocato Chriſtiſuffragio.

f ¶ Singulariter. Addetu,ꝙ ſi prę ſentatio fieret iure ſingulari non poſſet poſteà fieri iure collegij:vt voluit Lap. alle. xxij.& an maior pars patronorũ debeat requirere minorẽ,videCal. de iurepat.conſi. xj.& per Abba. cõſi.lxxvj.

¶ Eſt fienda diſtinctio inter cibos.Adde iſtum in.c.ſtatuim⁹. de mat.& obe.But. in.c.nobis.de iurepatr.Bal. in.c. ad aures.j. de reſcri. allegantẽ.d. l.ſed & ſi qd.quã hîc alleg.gl.in.c. deniq⁹. iiij.di. & Bal.in.d.l.ſed & ſi quid.ꝙ Abbas debet melius ceteris indui.glo.c. cõquerẽte.decle. non reſi. & in .c. clericus.xxj.q.j. & glo.fi .in.c.cũ adeò. & ibi iſtũ de reſcrip.tex. in l.habitatio. ff. de vẽ.in poſ.mit.& ibi Nico.de Neapoli.ꝙ meliores expẽſę debẽt fie

& Bal.in.c.Imperatorũ.in.j.col.de iur.ca. Cal.Ioã.de lig.in repe.c. cũ dilectus.in.iĵ.col.de cõſuet.& in cle.j.de pœ.& ibi Imol.in.ĵ.col.& ibi Car. in verſi.ciuitas.in.ĵ.q.Domi.poſt Io.an.in.c.felicis.§.fi.de pe.in.vj.in.iĵ. col.Per iſtũ in.c.dilectus.lo.ĵ.circa fi.de ſimo.& in.c.cũ eccleſia.in.ĵ.col. ſuper glo.j.de cau.poſ.& proprie.& in.c.gratum.in.j.col.de poſtu.præl. Ang.in.l.j.& in.l.& ſuũ.§.fi.ff.de pact.Archi.in.c. fine exceptiõe.xĵ.q. ĵ.& ibi Lau.de Rodulphis.in rep.in.xxĵ.co.ver.q̃ro octauò.Imo.in.c.eã te.in.iiĵ.col.de p̃ſcr.Ang.cõſi.ſuo.ccxliĵ.gl.in.l.ſed ſi ex dolo.§.ſed an in municipes.in verſ.poſſunt.ff.de do.& in.l.aliud.§.refertur.ff.de reg.iuris &in.l.metum.§.animaduertendũ.in verſi.collegiũ.ff.quod me.cau.Pau. de caſt.cõſi.lxxxvj.inci.in Chriſti &c.In cauſa fortĵ.Bar.in.l.aut facta.§. fi.in vlti.col.ff.de pœ.Ange.conſil.clxiĵ.incip.cũ multitudo.d.de Rota in tit.de dolo & contu.deciſi.j.in antiquis.

ZACHARIAS. ¶ Adde,ꝙ in agendis ab vniuerſitate requiriť cõſenſus in cõi:pro quo eſt tex.in.c.cũ acceſsiſſent.ver.cõiter ſtatuiſſe.j.e.& ĩ.c.cũ eccleſia Sutrina.de cau.poſ.& proprie.no.Bar.in.l.oẽs populi,col.iĵ.de iuſti.& iure.Pet.de Anc.in.c.j.co.xvj.ver.vlteri⁹ q̃ro.poſt Bar.ŝ.eo.Bal. in auť.hoc ius portectũ.in.ĵ.col.ver.ſed pone.C.de ſacr.ſan.ecc.Iac.rebuf.latius,quã p aliũ in.l.noĩationũ.nu.1.2.&.3.& in addi.C.de decur.lib. x.vbi latè de hac qõne.& quid ſi collegium,vel vniuerſitas ſit à caſu congregata: ibidẽ nu.4.& in addi.& vtrũ ſit neceſſaria citatio ſingulorũ:pro quo adde Mãdagotũ in tracta.de elec.in.j.parte.c.iiĵ.& ibi in gl.in ver.præſentes.

tis eſſent in platæa & aliquid facerent, nõ dicetur ille actus factus ab vniuerſitate,ſed à ſingulis.Ad hoc enim, ꝙ actus dicatur geſtus ab vniuerſitate,oportet, ꝙ more ſolito cõgregeť collegium:& ibi fiat concluſio de explicatione actus. ¶ Et adde vnã not.theoricam Bar.in.d. e l.omnes populi.ponendo duas regulas.Prima, ꝙ in factis collegij conſenſus debet præſtari in cõmuni.alleg.c.in Geneſi.de elec.& hoc eſt clarum.Secunda regula eſt,ꝙ etiã in ſpectantibus ad ſingulares perſonas,cõſenſus debet pręſtari f in communi,qñ maior pars prævalet minori c parti:vt eſt caſus no.in.l.& ſuũ hæredem.ff.de pactis.Et eſt ratio:qa ex quo ex diſpoſitione iuris valent diſpoſita per maiorẽ partem, debet minor pars vocari:vt ſic poſſet minor pars adſuã ſnĩam maiorẽ ducere:vt in ſimili dicit in.l. itẽ ſi vnus.in fi.aliâs.l.ſi in tres.ff.de arbi.& no. in.c.ij.eo.ti.in.vj. ¶ † Et p hoc dictũ ſoleo impugnare cõe dictũ Canoniſtarũ, qui volunt,ꝙ patroni poſſunt p̃ſentare ſingulariter. f Nã cũ maior pars patronorũ prævaleat:vt in.c.iij.de iurepatron. debet minor pars à principio vocari,ſecundũ theoricam prædictam.& dixi latius in.c.iij.eo.tit. ¶ † In gl.pe.ibi: *pares debent eſſe.* Innoc.aliter dicit:vult enim,ꝙ ſi apparet de conſuetudine eccleſiæ, illa eſt ſeruanda. Si autem non apparet,puta:quia eccleſia eſt nouiter fundata:vel vario modoſeruatum eſt:tunc reſpectu eorum,quæ exeunt de communi cellario pro victu,debet eſſe æqualitas inter oẽs. Sed reſpectu eorum,quæ dãtur pro veſtimentis & alijs neceſſarijs,debet fieri diſtributio ſecundũ merita perſonæ & cõditiones vtriuſq: quia plus debet dari doctori,vel nobili,vel ſacerdoti,quã clerico,minori ,& parum ſapiẽti: & maximè hęc qõ p̃cedit in eccleſijs,vbi præbẽdæ nõ ſunt diſtinctę.Itẽ p̃cedit reſpectu bonorũ cõium capituli,quæ diſtribuuntur vltra præbẽdas in ſingulos canonicos: cũ hoc dicto ſuo tranſeunt hîc cõiter doct. ¶ Sed ego puto idẽ dicendum in victualibus,quod ipſe dicit in veſtimentis:quia ſecundũ qualitatem perſonarum eſt fienda diſtinctio inter cibos, g cùm pleg

ri familiaribus Cardinaliũ,quã alijs:tex.in.c.vnũ orar.§.criminis.xxv.di. & gl.in.l.idẽq̃;.§.idẽ Labeo.ff.mãd.Io.An.in ti.de teſte.§.qualiter.verſi. teſtes aũt exhibendi.Bal.in.l.qm̃ liberi.in princ.ff.de teſtib.& in.l.nimis graue.C.de teſt.But.in.c.fi.in.xx.col.j.de dolo & contuma.glo.in.l.ſeruis vrbanis.in ver.cibarijs.ff.de leg.iij.gl.in.c.vulteranæ.xij.q.ij.in ver.locũ. gl.& Archi.in.c.j.xvj.q.vij.in verſ.honorabilibus.

¶ Adde tu Rapha.Comen.cõſil.xxx.vbi dicit,ꝙ alimenta debentur ſecundum qualitatem perſonæ.

Anto.Franciſ. ¶ Circa hoc qualia alimenta & qualiter ſunt præſtãda.Dicas,ꝙ ſunt præſtãda ſecundũ mores illorũ,cũ qbus viuimus:vt in.c.quiſquis.& in.c.delitiæ.& in.c.nõ coganť.xlj.diſt.vbi habeť,ꝙ aliter preſtanť diuitibus,& nobilibus:& aliter præſtanť ruſticis:& aliter ſanis:& aliter infirmis & debilibus.& vide do.Car.in.c.cũ ſecundũ Apoſtolũ.de p̃ben.& in.c.de multa.eo.titu.vbi dicit,ꝙ hoĩes groſsiores & robuſti debẽt habere alimẽta groſſa ex faba & leguminibus.Nobiles aũt & delicati debẽt habere alimẽta magis pinguia,& magis delicata.Et adde etiam,ꝙ alimenta debẽt p̃ſtari ſecundũ quantitatẽ fructuũ & reddituũ bonorũ,ex qbus debet qs ali:vt in.l.cũ alimẽta.& ibi Bar.ff.de ali.& cibaria.leg.Et ideò ſi fruct⁹ nõ ſufficerẽt,nõ deberet vẽdi proprietas bonorũ pro præſtatione alimentorũ.& tene mẽti tex.in.l.iudices.C.de epiſ.audi.q dicit,ꝙ pro alimẽto ad ſuſtentationẽ vitę debet vnus homo habere duos,aut tres panes in die,& nõ vltra.Et adde ꝙ vſus oĩm ciborũ eſt licitus abſolutè loquẽdo: dummodò

runꝙ

runcp aliqui sunt valde delicati .[a] pro hoc.c.nō cogatur.xlj.di.alle. gl.quæ hoc tenet in.c.Episcopus.x. q .ij.Itē adduco text.hoc satis bn̄ probātē in.l.sed.si qd.ff.de vsufr. Vbi tex.dicit vsufructuariū debere alere & vestire mācipia.scdm cuiuscp ordinē,& dignitatē. i.cōditionē & qualitatē cuiuscp & pōdera verbū alere:& verbum vestire.Itē adduco tex.in.c.cū ad monasteriū.de sta.reg.inver.por ro.vbi etiā inter religiosos ex cā prædicta superior facit differen
10 tiā in cibis:vt plurimū tn̄ de hoc statur cōsuetudini. ¶ † In glo.fi.
b in fi.No.gl.[b] vide quod dixi.s̄.in.j.no.Hosti.limitat istā gl.quādo quis deseruit rei per vicariū:vel aliàs in absentia deseruiret ecclesiæ:aliās nō valeret cōsuetudo tāquam oneroa seccleſiæ:vt in.c.j. de cōsue.& sic trāseunt cōiter doc.Sed tu vide quod dixi in. c.extirpandæ.de præbē.vbi recitaui aliqua dicta aliquorū dicentiū valere cōsuetudinē,etiā vt non deseruiat per vicariū,dūmodò nō sit præiudiciū magnū eccleſiæ.& istud tene.Si verò eccleſia vigore cōsuetudinis destitueretur ministris,tene dictū Host.Aliàs tene indistinctè hāc gl.Nā quilibet clericus saltem deseruit eccleſiæ vniuersali.Facit quod no.Inn.in.c.cū iādudū.de præbē. Nā olim sine seruitio speciali subueniebatur clericis indigentibus ex bonis
11 cōmunibus eccleſiæ vniuersalis.xij.q.j.c. vidētes. ¶ † Quæro ad declarationē prædictorū,quot de vniuersitate debēt interuenire ad hoc,vt actus valeat?Sol.gl.iuris canonici variarūt:vide gl.in.c. j.de his,quæ fiūt â maio.par.ca.& in.c.cū nobis.de elect.Sed opi. Legistarū & Canonistarū est,vt interueniāt duæ partes vniuersitatis:vt in.l.nulli.ff.quod cuiusque vni.&.l.nominationum.C.de decur.li.x.Et ex his duabus partibus debet ad minus cōsentire maior pars:& sic debet intelligi.l.quod maior.ff.ad municipa.&.d.c. j.Gl.sentit hoc in.l.aliud §.refertur.ff.de reg.iur.& gl.in.d.l. nulli.& Bar.in.d.l.oēs populi.sentit Inn.in.c.ij.de no.oper.nun.& p batur rōne.Duæ partes repręsentant totā vniuersitatē, dictis legibus nulli.& .l.nominationū.Ergo sufficit maior pars istarū dua rū partiū.Si aūt cōueniāt plures,quā duæ partes:tūc requirit ma
12 ior pars oīm cōueniētiū:qa oēs tūc faciūt vniuersitatē. ¶ Dico † etiā,cp licet duæ partes sufficiant ad validitatē actus,si tertia pars fuit cōtempta:tunc pn̄t cōtēpti ꝓsequi cōtemptū,& facere actū
c retractari:[c] vt in.c.quod sicut.de ele.vn̄ alibi dicit tex.quòd in talibus plus est contēptus vni9 quā cōtradictio multorū:vt in.c.bonæ.s̄.de elec.Et aduerte,quia in numero duarū partiū nō sunt cōputādi illi,qui nō semper habent vocem:vt in cle.quòd circa . &
13 quod ibi no.de ele.Tamen † vnā diuersitatē maximā reperio in-
d ter Canonistas & legistas:nec reperio eū tactā, [d] seu decisam per aliquē.Nā secūdū Bar.in.d.l.oēs populi.quē sequitur cōis practica nō sufficit vniuersitatē vocari:sed oportet necessariò, quòd in terueniāt duæ partes.Ita intelligit.l.fi.C.de prædi.decu.lib.x.Sed canonistæ cōiter distinguunt:quia aut est aliquis,ad quē specta cō gregatio vnsuersitatis:& tunc si ad,mādatū illi9 nō veniāt oēs:tūc pn̄t venientes explicare actū &c.etiā si nō interueniat maior pars. colleg.hoc vult Inn.in.c.j.de ma.& obe.& in.c.ij.de no.ope.nun. Quasi cōuocatio superioris cōstituat nō venientes in contumacia: & cōtumacia priuet illos facultate dandi vocē.Et pro hōc allego bo.tex.in.c.cū nobis.de ele.vbi dicit,quòd si vocati ab habēte potestatē,nolūt venire faciunt se alienatos :ergo nō dēbēt cōputari in nomero duarū partiū.Et hoc sentit gl.in.d.cle.quòd circa. hoc tenuit qdā Io.Bon.doc.in disputatione sua,quā recitat Io.An.in c.causis.de elec.vbi dicit.Nam ponebat casum in vniuersitate, in qua erāt cētū hoies:& vocati ab habēte potestatē cōuenerūt.xxx. & cōclusio sua fuit,quòd ius vniuersitatis residebat in illis.xxx.Si verò nō est aliquis ad quē spectat cōuocatio:& tūc instat finis termini vniuersitati præfixi ad expeditionē actus: tunc pōt minor pars vocare maiorē.& nolēte eavenire,potest minor pars ad actū procedere:quia nō dedet priuari propter cōtemptū maioris partis.vt no.in.c.causis.præalleg.&.d.c.cū nobis. Aut terminus non est præfixus ad actū explicādum:& tunc debent saltem interuenire duæ partes qualitercunque velint.& monere tertiam partem. aliàs tertia pars potest agere de contemptu:vt.s̄.dixi.hoc not.in d.c.ij.&.c.in causis.probatur ex mente nominationū. præallega. ¶ Et hanc opi.Canonistā.puto veriorem.& ad.l.fi.super qua fundat se Bart,potest responderi multipliciter:quia intellectus illius est multiplex & obscurus,& potest intelligi in factis grauibus,in nō assumantur cū magna delectatione:quia tunc posset qs incurrere peccatū gulę.Pro quo vide beatū Tho.in lib.iij.cōtra gentiles.q.xij.& quis cibus sit dimittēdus propter scandalū,& qbus nō:& qn̄ est dimittēdus.vide beatū Tho.ij.ij.q.xliij.arti.viij.& quid contineat noīe cibariorū:vide Bar. iu tracta.de alimētis.in.j.col.Et an noīe cibi cōprehendat etiā potus ; vide in.l.& si nō sunt, in.§.si autē. ff. de auro & argē.leg. & Archi.in.c.oī. no.xxx.di.& in c.in quibus.de cō secra.di.ij.& in.l. verbo,victus. ff. de verb.signi.

in quibus non sufficit conuocare vniuersitatem per tabellam,vel campanā:sed per nūtiū, vel literas:vt notatur in.d. c.in causis. Abb.

SEB.SAPIA..

a ¶ Delicati,Adde text.opti.in.l.cū alimenta. ff.de alimē,& cibaria.l.leg. per quē dicit do. Alex.in rubri.ff. fol.matri.col. vj. versic. succesiuè quæsiuit Bart.cp appellatiōe alimē torū veniunt etiā vestes pretiosę,si conueniūt dignitati & conditioni personæ.

b ¶ In gl.fi.in fi.no. gl. Adde Hosti. Ioā.an.& But.in c.ex parte.j.decō cess.pbē.& Arch. in.c.sacerdotibus xxxj.dist. & ibi do.Mariam.in.c. ex tuæ.i. xxxiiij. col.ver.vj.limitat in sua rep.de cleri.nō resi.& istū in.c.tuæ.in fi.eo. ti.& in.c .licet.in fi.de præb.Lap. alleg.xxxvj.in ci. vtrū.& do .Ant. in.d.c.ex tuæ. in vlt.col. post Inn. ibi circa medium inverbo itē oportet . quòd pdicti sunt tantū quinq casus in qbus nulla cōsuetudo excusat nō residentē, de quibus hīc pulchrè per do. Felinum.

¶ Adde tu Fede. cōsi.ccxlvj.vbi dicit,cp valet etiam cōsuetudo,cp fructus præbendæ debeant mortuo pro suo an vniuersario. Et ibi vide multos casus, in qbus nō residens debet habere fructus.in fi.tn̄ consiliū est additio Lapi sequētis Host, & vide Anto. de Bu.ad intellectū huius deci.cōs.clxiij,& adde quę.s̄.posui in notabilibus.

c ¶ Retractari. Adde vt per Oldra.consil. lxiiij. & eius contrarium voluit Lap.alleg.xxij,in fi.

d ¶ Nec reperio eam tactam. Adde istum in.c. cum nobis.in vlti. char.j. de ele.& in.c.in causis.in.y.col.in ver.sed aduerte.eo.titu.
¶ Adde tu Cal.consi.x.de iurepat.

CAP. VII.

QVæ in ecclesia - rum. ¶ Constitutio laicorum ecclesiam,seu eius bona non adstringit.In prima parte ponitur cōstitutio:in secū-

SVMMARIVM.

*Statutum factum à non habente potestatem, est ipso iure nullum.*10.

2 *Statuta laicorum non possunt disponere aliquid super rebus ecclesiæ:licet aliquo respectu ipsæ res spectent ad laicos.*

3 *Sublata vel cassata constitutione,an & quādo cassentur effectus per prius editi.*

4 *Actus nō valet,nisi seruetur forma à iure inducta, & in casu permisso à iure.*

5 *Villa vel castrum recognoscēs superiorem potest statuere super rebus suis:non tamen ponere pœnā: nisi hoc fieret ex pacto.*

6 *Ciuitas,quæ non recognoscit superiorē,potest omnia facere in territorio suo :quæ potest in vniuerso Imperator.*

7 *Vniuersitas scholarinm, vel aliquarum artium potest in iuribus statuere & pœnam imponere.*

8 *Vtrum valeat statutum,quòd propter necessitatem quis possit vendere rem laici, non ecclesiæ, quā forte habet in emphiteosim.*

9 *Princeps vtrum possit statuere circa ius diuinum.*

10 *Statutum laicorum conuincens vsurarios ex certis coniecturis,non valet.*

11 *Princeps ,an possit statuere contra ea, quæ sunt de iuregen.vel naturali.*
Imperator licet sit dominus mundi, tamen nō posset auferre rem priuati sine causa.

12 *Infideles non possunt sine cuusa priuari bonis suis: nec à Papa,nec ab Imperatore.*

13 *Imperator potest tollere actionem:quia est de iure ciuili: sed non posset facere quin administraretur iustitia ex obligatione,quam non potest tollere.*

14 *Princeps præsumitur motus ex iusta causa,adeò, quòd non admittetur probatio in contrarium.*

15 *Princeps non potest priuare suum vasallum feudo, sine causa.*

16 *Papa si mandat laico sibi non subiecto ,non tenetur laicus sibi obedire.*

17 *Princeps potest statuere contra ius positiuū :tamen si facit sine legitima causa,peccat.*

18 *Vasallus potest feudum,quod habet,alteri dare:nisi ecclesiæ : quia deterioraretur conditio prioris domini.*
Vasallus,an possit in testamento relinquere feudum ecclesiæ:& quid si efficiatur monachus.

19 *Vasallus potest renuntiare feudo inuito domino :tamen limitatur.*

Cap. Quæ in eccle. Panor. ſuper Prima parte Primi.

a ¶ Statutum excedens fines. Adde quod legitur, & nota. c. cûm à nobis. el. j. de ſent. excommu.
¶ Adde, vt per Bar. in l. cunctos populos. in. ñ. q. & apoſti. ibid. C. de ſum. tri. & aliquid per Cald. conſi. vñ. de cõſti. Alex. cõſil. xvj. j. lib.

b ~ SEB. SAPIA. ¶ Nullũ. vide latè per Alex. in cõſi. cxj. põderatis verbis. in. j. volu. & Benedictũ de Peru. cõſi. xxj. co. j. &. ñ.

ZACHARIAS.

c ¶ L. fi. de iuriſdi. om. iud. Adde limitatè hoc dictũ ſcilicet, ꝙ ſtatutũ extra iuriſdictionẽ ſtatuentiũ non extendit. & allegã. l. fi. per fingu. dictũ do. Bal. cõſil. ſuo. cccxcvñ. inci. præmittẽdũ eſt ad euidentiã, ꝙ quædam ſunt, quę requirũt &c. vol. vj. quòd non eſt ſculptũ dictũ volumẽ. vj. refert nihilominus & ſequit Hippoly. de Marſi. ſing. cxxiiij. incip. vidiſti anno præteri. vbi ſtatuto dãte præmiũ occidẽti banitũ, præmiũ recipit, qui illũ extra territoriũ occidit. Et licet iſta ſit ſing. limitatio adde. l. fi. illi tamẽ multum detrahit authoritas Bar. in. l. cunctos populos. C. de ſum. tri. & fide cathol. q in ꝓprijs terminis cõtrariũ expreſsè tenuit quẽ ſequit etiã Fel. hic col. iij, ver. octauo caſus. & ibi alle. doct. Addo eũdẽ Bal. ſibi cõtrariũ in. l. j. col. xiij. C. de hære. inſt. & in. l. executorẽ. in. x. co. C. de execu. rei iud. Cogitabis de illius limitationis veritate.

d ZACHARIAS. ¶ Super rebus eccleſiaſticis. Adde, ꝙ non ſolũ ſtatuta laicorum ſuper rebus clericorũ in eorum præiudiciũ nõ valet: vt not. in c. fi. de immu. eccl. Bar. & doc. in. l. j. ff. de in ius voc. cũ ſimilibus. imò nec etiã in eorũ fauorẽ, ſi tale ſtatutũ fiat per minorẽ à Principe, & ſit præceptiuũ, de hoc eſt caſus ſing. & qui nõ eſt alibi ſecũdũ Roma. ſing. ſuo. ccccxliij. inci. capitulũ eccleſię ſanctę Mariæ. in. c. cõſtitutus. de in integ. reſti. Quod amplio non tm nõ procedere tale ſtatutum in rebus eccleſiaſticis: ſed in cõnexis eiſdẽ. Ita not. idẽ Ro. ſing. ccclvj. incip. reuerẽdus dñs Cardinalis &c. Cui adde tu do. Fel. in alleg. c. eccleſia ſanctæ Mariæ. col. xxxiiij. circa fi. & prin. ſeq. de cenſibus.
¶ Item amplio eſſe verũ, non tm in curia eccleſiaſtica: ſed & in ſeculari. ita no. Alex. cõſi. ccix. inci. põderatis his. in pe. col. vol. ij. Hippo. de Marſi. in repe. rubri. ff. de fideiuſſ. charta. xv. & ſing. xxix. incip. ſtatuta laicorum.

e ~ SEB. SAPIA. ¶ Ad laicos. hoc anno habuiqõnem de facto in hac materia, ſup qua nolui cõſulere: qa hincinde ſunt vrgentes rationes. Quæſtio talis eſt. Apud inſubres, qui habent prædia, ex qbus vnũ percipiunt: cũ in penum traduxerũt pro qualibet amphora, tenenẽ duci Mediolani ſoluere duos denarios: appellant hoc onus imbotaturas. Eccleſia locaut ad nouenniũ Titio prædiũ: & pro penſione tenebaẽ Titius dare. xx. quærebaẽ vtrũ Titius teneaẽ ad illud onus imbotaturæ pro vino percepto ex fundo eccleſiæ: poſtq̃ vinũ eſt in penu reconditũ: & videẽ, ꝙ teneaẽ: quia tale onus non reſpicit proprietatẽ eccleſiæ. Nõ enim tenetur, niſi poſtq̃ vinum eſt reconditũ in penu: & ad hoc facit quod no. Fed. de Señ. in conſi. xxj. quæſtio talis. vbi tenet, ꝙ coloni eccleſiarũ tenẽtur ad Gabellas pro fructibus, quos colligũt in prædijs eccleſiarũ. tenet Alb. Brut. in tracta. de ſtat. exclu. fœmi. in. viij. arti. q. xxñ. hoc etiã tenet Gemi. in. c. quãquã. de cenſi. in. vj. Are. in. c. ñ. xj. q. j. In contrariũ vrget, ꝙ onus impoſitũ à laicis nõ põt aliquo modo grauare eccleſias: vt hîc not. omnes. Sed ſi diceremus, quòd coloni eccleſiarum tenerentur ad illud onus, eccleſia pro minori pretio locaret ſua prædia: vt de ſe patet. ergo coloni debent eſſe immunes. & facit, quòd ſtatuta laicorum nõ poſſunt grauare eccleſias etiam per indirectum; vt not. in. c. eccleſia. j. eodem not. Petr. de Ancha. in conſil. cxñ. magnæ & illuſtris. Cogita.

f ¶ Diſpoſitum ſimpliciter in dominio. Vide. l. j. verſi. qui in perpetuum. & ibi not. ff. ſi ager vecti. vel emphi. pet.
¶ Adde tu, an ſtatutum loquens in dominio, habeat locum in quaſi domi

1 a b c 2 d 3 e f

nio. Aret. conſi. xxix.

g ¶ Vt eſt glo. no. in cle. j. de immu. eccle. Illã approbat iſte in. c. cæterũ. in vñ. col. j. de reſcrip. poſt Cardi. & ibi etiã Imo. & iſte in. c. per venerabilẽ. in. v. col. qui fil. ſint legi. & in. c. ſi aliquãdo. de ſent. excõ. & in. c. nõ debet. in fi. de cõſangui. & affi. & in. c. paſtoralis. §. verũ. in. iiij. col. de app. Pet. de Anch. in rep. c. j. in. xxxñ. charta. verſi. & licet iſta ſit cõis. ſ. eo. Car. & Imo. j. d. clem. Cardi. in clem. j. in verſicul. duro. in ſecunda oppoſit. de hęr. Pet. de Anch. cõſ. cxxxvñ. incip. pro domina Paula. ad fi. Domi. poſt Ioã. an. in. c. fi. in. ñ. co. de elec. in. vj. & in c. j. in. iiij. colũ. de cõſti. e. lib. Card. in tit. de reſcri. cõſil. xñ. incip. an ſi opponiẽ. Card. in in. c. ad petiti. de accu. & ibi Ana. in. vñ. col. Car. in c. qa diligentia. de elect. & ibi Imo. ad fi. Facit quod voluit iſte conſi. lxxxiiij. incip. illud in ſumma. in iiij. col. verſi. non obſtant. Iſtũ in. c. cũ te. de re iud. & Felin. in. c. fi. in. j. fal. j. e. & per iſtũ in. c. nulli. in fi. de ſent. excom. Adde tu ꝙ per illam glo. voluit Pet. de Ancha. cõſil. cccx. in. ñ. col. circa medium.

g effectus cenſetur ſublatus: vt eſt gl. ſno. in cle. j. de immu. eccle. ſecus vbi ſtatutũ eſſet nullũ: vt hîc. & probatur j. eo. eccleſia. & xcvj. di. bene quidem. Vnde dicerẽ, quòd caſſatio hîc potius referatur ad factum, quã ad ius: quia de iure erant ipſo facto caſſata ex defectu ptãtis: vt in iuri. præalleg. ¶ Not. vlti. ibi: *ſine legitimo*, arg. optimum, quòd ad hoc, vt valeat alienatio rerum eccleſiaſticarum, oportet quòd conſenſus perſonarum ſit legitimus. i. ſecundum leges & canones informatus. ¶ † Ex quo infertur, quòd non valeat alienatio, niſi ſeruata forma tradita à iure: & in caſu à iure conceſſo[h]: aliàs autem conſenſus non poteſt dici legitimus. ad hunc intellectũ adducit Cald. iſtum tex. in. c. j. de in integ. reſti. quod eſt cõtra glo.[i] xiij. q. ij. in ſumma. & in. c. ſine exeptione. quæ voluit ſufficere formã eſſe obſeruatam, licet alienatio non ſit ſit facta in caſu licito. Sed pro primo dicto vide tex. in clemen. j. de rebus eccle. non alie. & facit. c. j. eo. titu. lib. vj.[k] ¶ In gl. ibi, *tàm iure fori, quã iure poli.*[l] No. gl. vult enim

g h i k l

ſata cõſtõne nõ caſſaẽ effectus per prius editus. hîc enim Papa caſſauit nedũ cõſtitutiones, ſed vẽditiones inde factas. Hoc puto ꝓcedere, vbi ſtatutũ tenuit: niſi in caſſatione diceret, vt conſtitutio habeatur pro infecta. tũc enim omnis

4 ges & canones informatus. ¶ † Ex quo infertur, quòd non valeat alienatio, niſi ſeruata forma tradita à iure: & in caſu à iure conceſſo[h]: aliàs autem conſenſus non poteſt dici legitimus. ad hunc intellectũ adducit Cald. iſtum tex. in. c. j. de in integ. reſti. quod eſt cõtra glo.[i] xiij. q. ij. in ſumma. & in. c. ſine exeptione. quæ voluit ſufficere formã eſſe obſeruatam, licet alienatio non ſit ſit facta in caſu licito. Sed pro primo dicto vide tex. in clemen. j. de rebus eccle. non alie. & facit. c. j. eo. titu. lib. vj.[k] ¶ In gl. ibi, *tàm iure fori, quã iure poli.*[l] No. gl. vult enim

h ZACHARIAS. ¶ In caſu à iure cõceſſo. Dic limitãdo hoc dictũ illud eſſe verũ, ſi in odiũ eccleſiæ: qa ſi in fauorem illius eſſet alienatio facta, nec forma, aut ſolẽnitas à iure tradita requirerent de neceſsitate. & illa ſi nõ interueniſſet, valebit tñ alienatio ita facta: vt voluit glo. not. in. l. cũ hi. §. eam tranſactionẽ. in ver. alimentarius. per illũ tex. ff. de trãſact. quæ glo. quãuis per Iac. But. Bar. Albe. Pau. de ca. & Mod. ibi reprehendatur: eſt tamen illius vera opi. quã Bald. & Ang. ibi ſequũtur. Idem Bal. in. l. contra iuris. in prin. ff. de pact. Nec obſtat Pau. de ca. reſpõſio ibi, ꝙ illud ideò ſit, ꝙ tex. vltra procedit. Conſiderandum eſt enim, ꝙ non per viam extenſionis vltra procedat: ſed per viã declarationis à ceſſante ratione. iuxta. c. cum ceſſante. de appel. Quod ita cõprobatur: talis ſolẽnitas in fauorem eccleſiæ requiritur: ne. ſ. eccleſia læderetur: & vbi adhibetur, præſumitur factus eſſe actus in fauorẽ eccleſiæ: vt not. Bal. in. c. j. col. ñ. ver. quærit. Iac. qui feu. da. poſ. ſeq. do. Alex. cõſi. lxxix. circa prin. col. ñ. volu. j. Si ergo cõſtat de vtilitate, ſumus in claro: nec eſt opus coniecturis. l. continuus. §. cùm ita. ff. de verb. ob. Et pro iſta limitatione facit bene gl. in. c. j. in gl. fi. ne ſede vacan. ita Imo. in. c. j. de his, quæ fiunt à prælatis. Ant. de But. in. c. ſi quis presbyterorũ. col. j. in fi. de rebus eccle. non alie. Idẽ Ang. in fi. in. l. ñ. ff. de accep. & conſi. cccvj. incip. ſtatutũ, quòd mulier. Barb. cõſi. xxxv. col. penul. vol. ñ. & Moder. in. c. cauſam, quæ. de iudicijs.

i ¶ Contra gl. Adde Hoſti. in ſumma de reb. eccle. non alienan. §. iñ. ad finẽ. & illas duas gl. ſ. in dicta ſumma. & in. d. c. ſine exceptione. ſalua per glo. & per But. in. c. cũ Apoſtolica. in verſi. profuturũ. de his, quæ fiunt à præla. & ibi Imo. & eundem Imol. poſt Ioan. Andr. in. c. j. de reſtitu. in integ. & gloſſ. in. c. ad noſtram. de rebus eccle. non alie. & not. Archi. in dicta ſumma. & Butr. poſt Ioan. Andr. circa princi. in capi. j. j. de ſolut.

k ¶ Et facit. c. j. eo. tit. Tu adde meliorem tex. in. c. ñ. in verſi. in forma, & caſibus à iure permiſsis. eo. ti. lib. vj. & glo. in. c. redire. in verſi. j. de reſt. in integr. & ibi But. & iſtum. & ibi etiam Imol. in vlti. & penulti. col. & Imo. hîc in. vj. col. & Domi. poſt Io. And. & omnes in. d. c. ñ. in prin. in. ñ. col. & per iſtum in. c. nulli. in. iij. colũ. de rebus eccle. non alie. & per iſtum poſt Hoſt. in. c. tua. de his, quæ fiunt à præla. & Hoſti. in ſum. in tit. de reſtit. in integ. §. ex quibus. ver. item in contractibus. facit. l. magis puto. §. ſi ęs alienum. ff. de rebus eorum.

l ¶ Iure poli. Vide in ſimili elegantem gloſſ. in. c. quicunq. xvñ. qõ. iiij. & Bald. hîc: vel ex æquitate naturali. id eſt, ex iure gentium, quod ius naturale appellatur. inſtitut. de rerum diui. §. ſingulorum. & tale ius etiam naturale inductum ex ratione naturali, quandoque appellatur ius diuinum. j. diſt. humanum genus.

ꝙ popu-

a ¶ Vt villa, seu castrũ. Adde Bar. in l. j. ff. de dam. infec. & Petr. de Anch. in c. nimis. de iureiu. & c. dil. eũ. de iudi. & dicã plenè in c. licet. de præbẽ. & c. cum ad sedem. post istũ. de resti. spo. & vide bo. tex. in l. ñ. in versic. castellorum territoria. C. de fun limi. lib. xj.

b ¶ Super rebus suis. Adde Pau. de ca. cõsil. cxlix. per istũ Abb. cõsi. iiij. ñ. lib. Roma. consi. ccxx. vbi an condere statuta sit iurisdictionis. & an populus Romanus possit hodiè legem condere. ¶ Ciuitas nõ recognoscens superiorẽ. Adde Bar. in l. hostes. ff. de capti. & in l. acta. §. de amplianda. ff. de re iudi. seu in populo habeteiura imperñ: vt est populus florentinus & ciuitas Pisana, secundũ Bar. in d. l. hostes. Idẽ de florẽtinis tenet Abb. consi. suo. xcj. in vj. col. & cõsi. vlti. & Rom. cccclxvj. & vide istũ in. c. pastoralis. de offi. dele. & de Rege, per Bal. in c. cũ venissent. de eo, q mit. in pos. & in c. j. in fin. §. fi. in titu. de pace iur. fir. in vsi. seu. vbi text. excipit personã Imperatoris, in quolibet iuramẽto præstito per inferiorẽ. Bald. ibi dicit, q eodem modo est excepta persona regis. & And. de Iser. in c. j. in. iij. col. qui feudũ dare possunt. q dispositio legis cũ multa. C. de bonis, quæ liberis. concepta in culmine imperiali, extẽditur ad culmem Regiũ. & Bal. in l. fi. C. de dona. inter virũ & vxorẽ. q dispositio legis loquẽs de Imperatore erga Imperatricẽ, habet locũ in Rege donante suæ reginæ: aliter tñ locutus est Bal. in l. fi quis maior. C. de transac. & in l. ñ. C. de serui. & vide. d. meum. And. plenè in tractatu de præstãtia Imperatorũ & Regum, & aliquid in c. licet ex suscepto. de fo. compe.

¶ Adde tu Roma. loco proximè allega. Abb. consil. ciiij. vbi dicit idem, q hîc Roma. consil. ccccix. vbi ponit, an ciuitas nõ recognoscens superiorem possit donare rem alterius. per Fede. consi. cclxxv. vbi ponit, an valeat statutũ ciuitatis Perusij, q spurñ succedant. Et an ciuitates, vel Principes possint pscribere merũ imperiũ, etiã contra Papã. vide Anch. cõsi. cxlj. & an concepta in culmine imperiali habeant locũ in culmine Regio. vide Old. cõsi. lxix. vbi per plura concludit, q ante fuerũt Reges, quã Imperatores.

d ¶ Scholariũ. Adde, vt per Bar. in l. omnes populi. ff. de iusti. & iure.

e ☞ SEB. SAPIA. ¶ In iuribus eorũ. Et ideò dicit Bal. in l. fi. in. iij. not. C. de iurisd. om. iu. q mercatores possunt facere statuta solũ in dependentibus & connexis à mercantia. de quo etiã vide. d. Ias. in l. iij. in. ij. not. C. de transac. in l. prætor ait. §. rationes. in fi. ff. de eden. Feli. in c. cæterum. in. ij. col. in. vj. fallen. j. de iud. Deci. in consi. iiij. in. ij. col. ad fi.

f ¶ Ius diuinum. Vide Bar. in. j. consti. fforũ. in. v. col. versi. itẽ quæro, quid. de rescrip. & gl. fi. in l. j. ff. de consti. prin. & Bal. in aut. ad hæc. in. ij. col. C. de vsur. & in l. ij. ad fi. ver. ij. quæritur. C. de preci. Impe. offeren.

g ¶ Qui possit occidi. Valet statutum, q bãnitus impunè occidat. Bar. in l. vt vim. & l. omnes populi. xiiij. co. ff. de iusti. & iure. & l. amissione. §. j. ff de capi. dimi. & in l. vbi pactũ. C. de transac. & in l. ij C. quãdo liceat se fine iud. vin. & c. fi. p istũ post alios. de cõsue. & per Pe. de Anch. in. iij. princ, quæsito. ẽ. eo. per Bal. in. d. l. ij. & in l. data opera. C. qui accu. nõ pos. & in l. decuriones. quib. cau. infa. irro. Albe. in. iiij. parte statu. q. xvij. per But. in c. si verò. lo. j. j. de sent. excom. per Do. in. §. his itaque. circa mediũ. vj. di. & Bar. in l. ij. & ĩ dispu. incip. lucanæ ciuitatis statuto: vide nouem casus, in quibus statutũ nihil operatur nec excusat homicidã p. d. Feli. ¶ Adde tu, an valeat statutum, q bannitus impunè possit occidi. Bar, cõsi. clxxvj. Alex. cõs. cxiiij, primo li. Cæpo. consilio. v. & cõsil. lxxvj. Paul. de ca. consi. lxxxj. & . xxxj. in prima stampa. Antoni. Francis. ¶ Circa hoc, an valeat statutum, q bãnitus possit impunè occidi; vide per Ioã. an. in addi. Spe. in ti. de consti. & vide Bald. in l. ex hoc iure. & in. l. vt vim. ff. de iusti. & iure. & vide beatũ Tho. ij. ij. q. lxiij. art. iij. & iiij. Et an stãte tali statuto, q filiꝰ possit occidere patrẽ & ecõuerso: vide Bart. in l. si adulterium cũ incest. in. §. liber. in prĩ. ff. de adul. Et an bãnitꝰ stãte isto statuto possit occidere aliũ bãnitũ impunè, vide Bart. in l. cũ mulier. ff. sol. ma.

1 q populus possit sibi cõstituere legẽ, nedum secũdũ legẽ positiuã, & sic iure fori: sed etiã secũdũ æquitatẽ naturalẽ. & sic iure poli: id est cęli. de hoc tn dicendũ: vt plenè not. in l. oẽs populi. præalleg. ¶ † Et cõclude tres casus: nã quædam sunt vniuersitates nõ habentes iurisdictionem: vt villa, seu castrum, a cũ recognoscant ciuitatẽ in superiorẽ. Quædam sunt habentes iurisdictionẽ modificatã. Primo casu potest vniuersitas sibi facere legem super rebus suis b: sed nõ potest sibi apponere pœnã: quia appositio pœnæ deriuatur à iurisdictiõe. xxxiij. q. ij. c. in hoc. & in l. fin. ff. de iurisd. omni. iud. Potest tamen se per pactũ obligare ad pœnã. hoc voluit Bar. in d. l. oẽs populi. & Inno. j. c. proxi. & Io. an. ẽ. eo. præcedenti. ¶ † Secũdo casu dic, quòd vniuersitas põt oĩa statuere, quæ potest Princeps. vnde dicit Bar. in famem. in fi. ff. de publi. iudi. Quòd tantam potestatem habet ciuitas non recognoscens superiorem c in territorio suo, quãtam habet Imperator in vniuerso. Et pro hoc facit. c. per venerabilem. qui filij sint legiti. vbi patet, quòd illustrissimus Rex Franciæ qui non recognoscit superiorem, excercet omnia iura Imperatoris in territorio suo: & idem in alijs regibus non recognoscẽtibus superiorem: vt dicit Inno. in c. cũ. p. de fi. instru. ¶ An aũt possint hoc iustè & sine peccato facere: remitto ad ea, quæ dixi in d. c. per venerabilẽ. & vide quod no. Bar. in l. j. §. fi. ff. de aqua plu. arcẽ. & in l. fi publicanus. §. in omnibus. ff. de publi. ¶ Tertio verò casu dic, q secundum iurisdictionem põt facere statutum: & apporre pœnã. ¶ † An autẽ vniuersitas scholariũ, d pistorũ, cerdonũ, & similium põt facere statutum? Dicendum, quòd sic in iuribus eorum. e Sed dubiũ est, an possint apponere pœnam: & concludo vnũ casum. Si vniuersitas habet rectorem, & vult apponere pœnã cũ suo Rectore: tũc põt ad limites iurisdictiõis Rectoris. ad hoc. l. fi. C. de iurisdi. om. iudi. & quod no. Inn. in c. cũ ab ecclesiarũ. de offi. ordi. Sed si nõ habet rectorẽ, sentit Innꝰ. c. proxi. q non. Cõtrariũ verò sentit Bal. in d. l. oẽs populi. qa si vniuersitas nõ habet iurisdictionẽ, nõ potest dari suo Rectori: cuius contrariũ probatur in d. l. fi. Mihi placet, quòd possit statuere & apponere pœnã ad limites ptãtis. pro hoc bo. texꝰ. eo. ex literis. ¶ † Sed quo ad terminos huius decre. est dubiũ: nunquid valeat statutũ respectu laicorũ. Inn. Host. & Cõpo. tenẽt, q nõ põt vniuersitas statuere in p̃iudiciũ eorũ, quę cõpetũt singulis de iuregẽ. vt sunt dn̄ia. j. di. c. ius gẽtiũ. Et hoc ius gẽtiũ põt appellari naturale, secũdũ Inno. quasi naturali rõne inductũ: quia ius cõe nõ potest tollere ea, quæ sunt de iure naturali. insti. de iure natu. §. sed naturalia. & v. dist. per totum. Inno. dicit Inno. quòd non potest Princeps sine causa mihi tollere dominiũ rei meæ: sed cũ causa sic: vt. l. itẽ si verberatũ. § j. ff. de rei vend. Sicut dicim9 in simili de iure diuino, sufficiũt duo testes in omni re. iuxta illud domini; In ore duorũ, vel triũ. &c. vt. in c. licet vniuersis. de testib. Tamẽ ius ciuile ex causa aliud statuit: quia in quibusdã requirit præsentiam septem, vel quinq testium: vt in testamento, vel codicillis: vt. l. hac cõsultissima. &. l. si vnus. C. de testa. cũ simi. ergo eodẽ mõ potest statuere sup alijs. Et quotidiè ad hoc alleg. dictũ Inn. Legistæ tractant, maximè Cy. in l. rescripta. C. de preci. impe. offe. & Bal. post gl. in l. fi. C. si contra ius, vel vti. publi. ¶ Et tractat Cy. principaliter tria. Primò, an Princeps possit statuere circa legẽ diuinã. Secũdò, an circa ius gentiũ. Tertiò, qd circa ius ciuile. † Circa primũ sit breuis conclusio, q si vult statuere in eo articulo, qui reperit limitatus: & põt scilicet distinguendo, f interpretãdo, & adiuuãdo ius diuinũ. f Exemplũ: in lege diuina cõtinet illud præceptũ: Nõ occides. tn in lege positiua est limitatũ, si quis occiderit, occidat. & sic patet, q primũ præceptũ nõ est indistinctè seruandũ. Vnde princeps fecit: & interpretãdo statuit, qui & qn̄ possint g occidi g: vt. C. qn̄ lic. vnicuiq sine iudice se vindica. & ad leg. Corne. de sicarijs. p totũ. Si verò h præceptũ diuinũ nõ reperit limitatũ: h tunc aut

2 ẽ. eo. ex literis. ¶ † Sed quo ad terminos huius decre. est dubiũ: nunquid valeat statutũ respectu laicorũ. Inn. Host. & Cõpo. tenẽt, q nõ põt vniuersitas statuere in p̃iudiciũ eorũ, quę cõpetũt singulis de iuregẽ. vt sunt dn̄ia. j. di. c. ius gẽtiũ. Et hoc ius gẽtiũ põt appellari naturale, secũdũ Inno. quasi naturali rõne inductũ: quia ius cõe nõ potest tollere ea, quæ sunt de iure naturali. insti. de iure natu. §. sed naturalia. & v. dist. per totum. Inno. dicit Inno. quòd non potest Princeps sine causa mihi tollere dominiũ rei meæ: sed cũ causa sic: vt. l. itẽ si verberatũ. § j. ff. de rei vend. Sicut dicim9 in simili de iure diuino, sufficiũt duo testes in omni re. iuxta illud domini; In ore duorũ, vel triũ. &c. vt. in c. licet vniuersis. de testib. Tamẽ ius ciuile ex causa aliud statuit: quia in quibusdã requirit præsentiam septem, vel quinq testium: vt in testamento, vel codicillis: vt. l. hac cõsultissima. &. l. si vnus. C. de testa. cũ simi. ergo eodẽ mõ potest statuere sup alijs. Et quotidiè ad hoc alleg. dictũ Inn. Legistæ tractant, maximè Cy. in l. rescripta. C. de preci. impe. offe. & Bal. post gl. in l. fi. C. si contra ius, vel vti. publi. ¶ Et tractat Cy. principaliter tria. Primò, an Princeps possit statuere circa legẽ diuinã. Secũdò, an circa ius gentiũ. Tertiò, qd circa ius ciuile. † Circa primũ sit breuis conclusio, q si vult statuere in eo articulo, qui reperit limitatus: & põt scilicet distinguendo, f interpretãdo, & adiuuãdo ius diuinũ. f Exemplũ: in lege diuina cõtinet illud præceptũ: Nõ occides. tn in lege positiua est limitatũ, si quis occiderit, occidat. & sic patet, q primũ præceptũ nõ est indistinctè seruandũ. Vnde princeps fecit: & interpretãdo statuit, qui & qn̄ possint g occidi g: vt. C. qn̄ lic. vnicuiq sine iudice se vindica. & ad leg. Corne. de sicarijs. p totũ. Si verò h præceptũ diuinũ nõ reperit limitatũ: h tunc aut

& ibi Bal. in repe. & Bart. in l. fi quis in graui. ff. ad Silf. & Bal. in l. j. C. de preci. Impera. offe. Et vtrũ stante tali statuto in eo comprehendat ille, qui ignorans occidit bãnitũ. vide eundẽ Bar. in d. l. fi qs in graui. in. §. vtrũ. ad Silf. Et an possit occidi, veloffendi bãnitus, qui appellauit à sñia bãni: vide per Bar. in l. iij. in. §. fi seruus. ff. de acqui. pos. & in l. j. nil noua. appel. pen. & in l. qui à latronibus. in. §. fi qs. ff. de testa Et an stãte statuto, q receptãs bannitũ punit in centũ: an fratres vel cõiũcti receptãtes bannitũ puniantur pœna statuti. vide Bar. in l. eos. & in l. fi. de recepta. Et an receptãs bannitũ ignoranter, incidat in pœnã statuti: vide Bart. in l. oẽs. C. de agri. & cẽsi. lib. x. & vtrũ stante tali statuto bãnitus in vna ciuitate possit impunè occidi in alia. vide gl. in. c. j. in tit. hîc finit lex Cõra. in vsi. seu. quæ dicit, q bãnitus de vna ciuitate censet bãnitus de oĩbus, quæ sunt sub eodẽ dn̄io. De quo etiã vide Bar. in l. cũctos populos. C. de sum. tri. & Alb. de Ros. in aut. qua in prouincia. C. vbi de cri. agi opor.

h ☞ SEB. SAPIA. ¶ Limitatũ. Hoc facit ad qõnem, sup qua superioribus diebus fuit maxima cõtrouersia, vtrũ Papa possit dispensare, q Iudęi exerceãt vsuras. Nã vr̄, q nõ: nã de iure diuino sunt prohibitæ vsuræ: nec reperit facta aliqua limitatio. & ita tenet do. Ias. & late. d. Io. baptista de sancto Seuerino in repeti. l. cunctos populos. C. de sump. trinita. & fi. catholi. & referunt aliquos tenentes contrarium. & Alexan. sibi contrarium. & ib i videbis, an sit iusta causa: vt euitetur maius malum, quòd Christiani non exerceant.

a ¶ Cũ matre. Facit, quod voluit Bal. in l. fi. in ij. col. C. si contra ius, vel vti. publi. & quod voluit Bur. & iste in c. j. j. de spon. per Bal. in l. si contra. ad fi. C. de nup. Fed. cõsi. cccv. gl. in c. j. xxx. q. iij. Archi. & Do. in §. hîc colligitur. ij. q. ij. & per oẽs in c. fi. de secundis nup. In qbus locis dicitur, q̃ non põt Imperator disponere sup matrimonio, etiã ex cã rationabili faciẽdo, q̃ non sit matrimoniũ: quia non pertinet ad Imperatorẽ de talibus disponere. Adde tu Pet. de Anch. cõs. xx. vbi tenet nõ valere statutũ quòd filianõ possit nubere sine cõsensu patris.

ZACHARIAS. ¶ Adde non tm̃ nõ valere statutũ laicorũ, qd̃ sup matrimonio disponit: sed nec illud, q̃ disponens super illius essentĩs, aufert libertatem contrahendi matrimoniũ. & facit matrimoniũ irritum, si cõtrahatur: etiã si pœna apponat: cùm sit matrimoniũ res spiritualis, nõ possunt laici sup illo disponere: vt plenè notat Ant. Corset. singu. cccx. in versi. statutũ. incip. statuto cauetur. Si tn̄ in tali statuto proponatur pœna, licet nõ irriteť matrimoniũ: vt præ dixi, debebitur pœna pro cõtrauentione statuti: vt plenè not. idem Cors. vbi. s. sing. se. inci. an valeat statutũ, vbi multa alleg.

Anto. Francis. ¶ Ad hoc, an Imperator, vel secularis possit cõdere statuta vel leges circa matrimonia cõtrahenda. Dicas absq; dubio, q̃ non ex defectu ptãtis: quia cũ matrimoniũ sit quid spirituale, non spectat ad laicos de eo disponere: imò in matrimoniis semp est attendendum ius canonicũ, & ius pontificũ. Ad quod spectat de ipso matrimonio disponere. prout est etiã ex mente gl. in d. §. fi. in ver. hactenus. insti. de gradi. & in §. affinitatis. insti. de nup. & ad illud quod dicitur, q̃ cõtrahens matrimoniũ contra dispositionẽ statuti pœnalis, licet nõ irriteť matrimoniũ: tn̄ cõtraueniens statuto incurrit pœnã. Dicas hoc nõ videri verũ: quia cũ matrimonia debeant esse libera: & metu pœnę quis retraheret à cõtrahendo matrimoniũ etiã contractũ ad pœnã nõ habet locũ statutũ per ea, quę habẽtur in. c. cũ apud. & in. c. cũ locũ. & in. c. gẽma. de spõsa. & habetur per Legistas. in. l. Titia. ff. de verb. obli. Ideò cogitandũ puto super istis dictis.

b ¶ Pro lege Principis. Adde Gemi. in. c. lege. x. dist. bo. tex. cum gl. in cle. vnica. de proba. & facit. c. cũ à nobis. in fi. de testi. & vide gl. sing. in. l. relegati. in ver. ex aliqua cã. & ibi Bar. ff. de pœ. Cy. in. l. fi. C. si cõtra ius. & in l. rescripta. in. ij. & iiij. q. C. de preci. Imper. offe. istũ in. c. quanto. in. v. col. ver. si tn̄ Papa. j. de cõsue. in. c. in causis. in. ij. no. de re iud. in. c. cũ veniissent. in. v. col. de iudi. in cõsi. lxxxiij. incip. illud. ad fi. in. c. cũ inter. in. ij. col. de except. & in. c. nisi. ij. colum. de officio delega. But. in. c. quia plerique. de immun. eccle. in. c. constitutus. de religio. do. Domi. in. c. grandi. de sup. negli. Præla. libr. vj.

¶ Adde tu an cã præsumať in Principe tam in rescriptis, quã in statuti: Alex. cõsi. ij. & xciij. j. li. vbi ponit de hac materia per Ro. cõsi. cccl xxxiij. vbi dicit, q̃ causa præsumiť in principe. s. Papa, nisi rescribat cõtra generalem constitutionem ecclesiæ: vt etiam hîc dicit. Abb.

c ~ SEB. SAPIA. ¶ Hoc dictũ. Vide oĩno. d. Ias. in. l. si testamentũ. C. de testa. vbi pondera illum tex. contra illud, quod dicit Abb. hîc.

d ¶ Certis cõiecturis. Adde Rom. fo. ix. in sing. suis vbi dicit se consuluisse, q̃ non valent statuta laicorum disponentia, q̃ in funere non expendatur, nisi certa quantitas.

e ~ SEB. SAPIA. ¶ Secũ dò. Tamen sentit do. Abb. hîc, q̃ possit ius diuinũ limitari ex causa: vbi reperitur limitatũ: aliâs nõ videtur verũ dicere: quia ius diuinũ dicit: honora patrẽ. Nec reperiť limitatum. & tn̄ reperitur limitatum per Principem. in. l. minimè. ff. de reli. & sump. fu. Itẽ decimæ fuerunt indubiè de iure diuino: & tn̄ reperitur derogatum in. c. nouũ genus. de deci. facit quod no. Abb. in. c. per venerabilẽ. qui fil. sint legi. vbi ponit alium casum. & in. c. fi. de transactio.

f ZACHARIAS. ¶ Cõtra ius diuinũ. Infero, q̃ Papa, nec Imperator possent facere: vt dicto vnius testis indistinctè steť cõtra partẽ. Casus est sing. in. c. indicas Hermanum. iij. q. ix. quẽ singularizat Ro. singu. ccx, incip. an Papa, quem ad hoc etiã alleg. Feli. in. c. cõstitutus. in ver. limita quadrupli. & ver. ij. limita. de rescrip. col. xj. iure enim diuino duo testes ad minus requirũtur. &. c. cũ esses. cũ simi. de test. refert & sequiť Feli. in. c. sicut. circa pri. in ver. & hoc est adeò verũ. de sent. excom. & Ant. Corset. sing. ccxxiij. in ver. Princeps. incip. Princeps nõ potest ferre sententiam.

g ¶ Vniuersalis ecclesiæ. Adde istum in. c. quanto. j. de consuetu. in. c. si quãdo. j. de rescript. & Bal. in. l. ij. ver. sed dubitať. C. de iur. annul. & istũ in. c. cũ parati. in ij. col. de ap. dicã in. d. c. quanto. Adde tu Roma. cõsil. ccclxxxiij.

h Papaʰ respectu iurisdictiõis suę: plus tn̄ dico in eo, qd̃ etiã respectu laicorũ põt statuere ex cã graui cõcernẽte statũ totius Christianitatis: vt

i in. c. j. de homi. li. vj. ¶ † Circa secũdũ, an Princeps possit statuere cõtra ea, q̃ sunt de iure

ii gentiũ & natu. conclusio doct. est, q̃ ex cã rõnabili põt. Videmus eñ, q̃ p̃ p̃scriptionẽ inductã à iure positiuo priuať qs iure suo. Itẽ propter delictũ cõfiscanť bona alicuius: vt in. c. vergẽtis. de hær. &. C. de bo. dã. per to. & ad idẽ. c. ita quorũdã. de Iudæ. vbi Papa certo casu inducit seruitutẽ cõtra libertatẽ, q̃ est de iure naturali. Si aũt nõ subest cã, & est certũ: nõ põt Prîceps statuere, vl̃ rescribere in p̃iudiciũ priuati in his, q̃ sunt de iure naturali, scdm opi. Can̄. & Legi. vt in cle. pasto. de re iu. vbi dr̄ Impatorẽ nõ posse tollere ea, q̃ sunt de iure naturali: & sic nõ põt

k Impator alicui auferre rẽ suãᵏ sine cã: qa Imperator licet habeat iurisdictionẽ in vniuersos: nõ tn̄ dniũ rerũ priuatarũ, q̃ ab olim fuerũt cõcessę occupãtibᵍ: vt insti. de rerũ diuisi. quasi p totũ. Sed cã existẽte põt: vt. §. dixi. & est cã legi

l tima fauor publicus ˡ: vt. l. item si verberatum. §. j. ff. de rei vẽ. & no. in. l. Antiochẽsiũ. ff. priui. diuino. in. c. quãquã. de cẽsi. in. vj. Cal. in dispu. inci. Bonoñ. statuto cauet. in. iij. col. Albe. de Rosa. in. j. parte stat. q. xlvj. Hosti. in sum. de rescrip. §. quas vires sub. §. põt aũt. Io. And. in. c. cũ ad monasteriũ. de sta. mod. & in reg. semel Deo. de reg. iur. in. vj. per Domi. in. c. qescamus. xlij. di. & in. c. vt cõstitueret. l. dist. per Bal. in. §. ius aũt ciuile. in. v. col. ver. deinde principaliter. insti. de iure nat. p istũ in. c. significatũ. in. ij. col. de reg. Et in matrimonio de præsenti cõtracto dispensať ex cã. gl. & doc. in. c. ex publico. de cõuer. cõiu. & etiã in consummato, per Io. an. in reg. factũ. de reg. iur. libr. vj. refert Bal. in. l. ij. §. imperio. ff. de adop. Facit Pet. de Anc. cõsi. cccl xvj. incip. reuocať in dubiũ. & in. c. j. in. j. col. de sponsa. in. vj. Host. in sum. qui clerici, vel vo. §. qui vouẽs. ver. videt igitur, q̃ summus Pontifex. Iac. zochum in. c. ad dissoluendũ. in. v. char. cũ quinq; seq. j. de despõ. impube. Adde tu Pet. de Anch. consi. ccxl. vbi ponit, an Papa possit dispensare super matrimonio cõtracto per verba de præsenti. & an super voto & iuramento. incip. in Christi nomine parum dubitationis.

i ¶ In. c. j. de homi. lib. vj. Adde Ro. & Pe. de Anc. in cõsil. cccj. inci. viso & diligẽter inspecto. in. iij. col. But. & Abba. in repe. in. c. cũ esses. de testa. & ibi Imo. & Rom. plenè in rep. auť. si fr̄. in. xxxiij. priuil. vltimarũ voluntatũ. C. ad leg. fal. & aliquid per Inno. in. c. ij. j. de proba. Adde tu, q̃ consi. Ancha. s. alleg. est. ccccx. nec mihi vr̄, q̃ multũ hîc in proposito faciat: sed melius Car. consil. viij. de cõsti. vbi dicit valere statutũ Archiep̃i & Ep̃orũ factũ in cõcilio prouinciali super criminibus laicorũ illis non vocatis.

k ¶ Auferre rẽ suã. Vide Archi. & Do. in. c. ius ciuile. j. di. Inn. in. c. qa plerique. paulo ante fi. de immu. eccl. Car. cõs. clxvij. incip. dñs Papa. ad fi, Domi. in. c. j. in. iij. col. de sum. trini. in. vj. no. in. c. cõstitutus. de reli. do. & in. l. bene à Zenone. C. de quadri. præscri. Adde tu, an Princeps possit tollere ea quæ sunt iuris naturalis: vt est defensio Old. consi. xliij. Aret. consi. clv. & xxix. vbi allegat casum singularẽ, q̃ Papa nõ cõmittit cãm iudici suspecto ex certa sciẽtia. & an ipse Papa p̃scribat cõtra inferiorẽ: vide Abb. cõs. xlvij. &. xciiij. ij. lib. & dicit Ro. sing. suis. fo. xxv. in prin. q̃ licet Papa, vel Imperator nõ possint ferre sniam absq; citatiõe: q̃ tn̄ cõtra detinẽtes castra & terras ecclesiæ, vel imperij possent. Pro quo facit, q̃ cõsuluit Pe. de Ancha. cõs. cclxxxvij. q̃ legatus in prouincia põt punire turbãtes terras Romanæ ecclesiæ iuris ordine p̃termisso. & dicit Rom. sing. suis, q̃ in. c. indicas Hermanũ. iij. q. ix. est casus singularis, q̃ Papa, vel Imperator nõ põt disponere, q̃ steť dicto vnius testis in p̃iudiciũ partis. Et an Imperator possit facere: vt steť dicto testis in eo, quod dixit verũ. Et qd si partim dixit verũ, partim falsum in substãtialibᵍ? vide Old. cõs. xxxvij. & dicit idẽ Ro. in dict. s singularibus, q̃ cũ extet regula: q̃ qcquid plãtať seritur &c. q̃ Imperator non põt in his præiudicare: quia dicta regula est de iure naturali. Anto. Francis. ¶ Et an ea quæ sunt iuris naturalis, possint tolli per Principem, vel immutari etiam ex certa scientia: vide quæ plenè traduntur per Ange. Areti. vbi multa dicit ad propositum, in. §. sed naturalia. insti. de iure natu. gentium & ciui.

l ¶ Fauor publicus. per. l. itẽ si verberatũ. hîc allegatã. Adde Bart. in prooemio. ff. orũ. in. ij. col. per text. meliorem de iure in. l. venditor. §. si cõstat. ff. credi.

cõia prædi. Bar.in.l.j.in fi.ff.de cõſti.prin.gl.Bar.& aliosin.l.venia.C.de in ius vocã. Gemi.in.c.authoritate.de priuil. in vj.Bal.in.l.ſi teſtamẽtũ.C. de teſta.Are.in.l.ſi cõſtat.ff.de appel.Bar.in.l.iubemus nullam.in princ.C. de ſac.ſanc.eccle.& plenè hîc per do.Feli.ibi ꝑ iſtã cõcluſionẽ infert Bald. & Ang.in.d.l.itẽ ſi verberatũ.& in.l.iij.§.ſi is,pro quo.ff.quod quiſq; iuris.& in .l. oẽs.de quadri. præſcrip. & Ful.in.l.fi.C.ſi cõtra ius,vel vtili publ.¶ Adde tu Romanum conſili.cccx.Alexan. b latè conſilio. ij.j. libro.

a ¶ Infideliũ.Adde do.Præpoſitũ j.diſt.in.c.j.& latè Old.cõſi.cclxiiij. & etiã cõſi.lxxx- 13 vij.poſſunt tñ co gi ad ſolutionem decimarũ: vt idẽ cõſuluit cõſi.xcj.

ZACHARIAS.

¶ Adde,an infidelis peccãs cõtra legem naturę,vel contra eorũ legẽ in moralibus,poſ ſit per Imperato. rẽ puniri.in.l.Iudęi romano.C. de Iudæ.& an ꝑ Papã:vide Ioã. An. in.c.gaudem⁹,. & ibi etiam Panor. de diuòrt.& di. ſting,cõcludit ꝙ in criminalibus,q̃ directè nõ perpe trant in cõtẽptum fidei Chriſtianæ, pñt per iudicem c ſecularẽ puniri:in alijs ſecus: vt per Abb.in.c.qd' ſup his.de vo. & voti redẽ. Sed ſecũdũ quas leges?dic, vt per Cal.conſi.xj. poſito ſub rubri. de cõſti. qd' inci piẽ.factũ tale eſt.& cõſi.xxx.poſito ſub rubri.de teſta.incip.an Iudæus.ꝙ in caſibus,vbi ius eorum determinat,illi ſtabit tãquã ſuo iuri ſpecialiter,ꝙ gñaliter derogat:ꝑput dicim⁹ de ſtatutis,q̃ iuri cõi derogant:vt no.in.l.oẽs populi.de iuſti.& iur.ſec⁹ verò de iure cõi.ita not.do.Feli.in.c.Canonũ ſta tu.col.x.ver.ꝙntò fallit in iſto ibi:& in.c.Iudęis.el.ij.de Iudęis. vbi refert Flori.de ſan.Pet.dicẽtẽ.in.l.maximũ vitiũ.C.de libe.ꝓteriti.ſe ita cõſuęuiſ ſe, cũ Pe.de Anc.Rapha.Fulg.& Gaſp.de Cal.in quãdã cã triginta miliũ ducatorũ:ita no.Car.Alexã.in.c.de infidelibus.C.de cõſan.& aff.& do.Iaſ. May.in.l.q ſe patris.in.v.co.ver.& no.ꝙ inter Iudæos.C.vñ libe.ꝙ dũ al- le.Oldr.cõſi.lxxxvij.debuit allegaſſe cõſi. xxxvj.in prin.Et vtrũ ligent ſtatutis circa validitatem & obſeruãtia iuramẽti.not.Pau.de ca.cõſ.xcviij. gl.in auẽ.iuſiurãdũ.& ibi Bar.C.de iureiur.eũdẽ in.l.ſpadonẽ.§.iam autẽ. de excu.tut.Spec.in tit.de iura.calũ.§.reſtat.verſi.ſed pone Iudæus.

b ¶ Modicã læſionẽ.Facit tex.vulgaris in.l.theſaur⁹.ff.ad exhibẽ.quẽ text. allegauit Bal.in.l.q accuſare.C.de eden.& qd' no.Car.in cle.cõſtitutionẽ. §.inſup.in.ix.q.de elect.& iſte in.c.veniens.la.ij.in.v.col.ver.nũc reſtat.de reſti.& in.c.ex rõne.in.vij.col.ver.ſed aduerte.de appel.Pe.de Antcha.cõſ. cclvij.incip.ſubtiliter.Inn.in.d.c.dilectò.de teſtibus.Bal.in.l.iudices.in.ij. opp.C.de Iud.Bal.in rubri.j.de iudi.in.iiij.col.& in.l.j.ff.de cõdi.prin.vbi dicit,quòd ſi princeps excedit iuſtitiã partis,nunquã præſumitur velle ex cedere,niſi in modico.alle.d.l.quoties.

¶ Addetu Roma.conſi.clxxvij.in fi.vel circa.

c ¶ Do.Ant.hic.Adde tu,ꝙ Ro.referendo illud limitat procedere ,vbi prin ceps ſtatuit generaliter,vel reſcribit ſpecialiter motu proprio:ſec⁹ ſi ad po ſtulationẽ partis.Ita dicit eius conſilio.cccxxxvj.

d ¶ Tollere feudum.Adde an princeps liget ſuo cõtractu. Ro. cõſi. ꝓximè allegato,& an obliget ſucceſſorẽ:vide Bal.cõſ.ccxliij.li.Et limitatio Abb. videtur limitanda ,vt ꝓcedat de ptãte ordinaria,non aũt abſoluta:quia tũc ꝓt reuocare cõtractum à ſe initũ:licet malè faciat. Ita voluit Bald. conſi. cccxxxvj.iiij.libr.Et an Princeps inuitis vaſallis poſſit illos cædere,vel de legare.vide Bal.conſi.cccclvj.incip.tex.

e ¶ Reſpectu ſubditorum.Adde Pau.de ca.conſi.cclxxxj.incip. in Chriſti &c.primũ dubiũ ꝓcedit.in pe.col.& in cõſi.ccxvj.incip. pſuppoſito ſine ꝑiudicio.in.ij.col.& in conſi.clvj.incipi.in Chriſti &c.viſo & examinato.

cred.¶ † Et hæc ꝓcedũt etiã reſpectu bono- 12 rum infidelium.[a] Nã ſine cã,nec Imperator po teſt auferre bona eis.de quo plenè dic, vt not. Innocẽ.in.c.quod ſuper eis.de voto.Poteſt ta mẽ Princeps modicam læſionẽ [b]adferre:vt pu ta dare debitori dilationem:vt non poſsit inte rim cõueniri à ſuis creditoribus : vt.l.quoties. C.de preci.Impera.offe.ſecus,ſi in totum vel- let concedere:vt non poſsit conueniri aliquã do:quia ſine cauſa hæc non poteſt:vt notat ibi glo.& Inn.hîc.¶ † Licet enim ſecundum Inn. poſsit Imperator mihi tollere actionem, quæ eſt de iure ciuili,ꝑ.l.ij.ff.de orig. iur. & eſt cõ- munis opinio:licet quidam contra vt no.in. l. ex hoc iure.ff.de iuſt.& iure.non tamen põt fa cere,quin iuſtitia mihi reddatur:vnde reditur ad primeuum ius,in quo non erant actiones: ſed manu regia adminiſtrabatur iuſtitia.d.l.ij. Et ſic habes caſum,in quo ſine actione formali quis poteſt agere ex ſola obligatiõe iuris gẽtiũ 14 ¶ † Quãdo dubitatur:an ſubſit cã auferendi, quæ mihi cõpetũt de iure naturali.& tũc Cy. & cõiter Legiſtæ tenẽt,ꝙ præſumit pro Prin cipe quòd iuſta cauſa fuit motus.Et no.gl.fin. in.l.relegati.ff. de pœ.quæ apertè, dicit quòd magna & iuſta cauſa in Principe,eſt ſola volũ tas. Vnde dicit Principem poſſe ſecundũ con- ſcientiam ſuam iudicare:& quilibet tenetur ad mandatũ ſuum iniũcta adimplere:licet ſit con tra ius gentium. Et adeò præſumitur pro Prin cipe,vt nõ admittatur probatio in contrariũ. Hoc dictũ ſequitur do.Ant. hîc [c] adduco cle. literis.de proba. Et per hoc dictũ Legiſtarum poſſet illa cle.intelligi generaliter,etiam ſi Pa- pa ſcriberet contra illa,quę ſunt de iuregentiũ quod not.Hoc dictũ videtur ſatis durum , & nullo iure apertè probatur:imò in contrariũ poſſet allegari dictum cle.paſtoralis.de re iud. tamẽ in practica ſeruaret.¶ Limitate tñ iſtud dictũ multipliciter. Primò,vt non procedat: cũ ipſe princeps ſit obligatus in his, quæ ſunt de iure naturali:puta ex ſuo contractu:aliâs de facili poſſet euacuare omnem cõtractum cum eo firmatũ.quod eſt contra.l.Cęſar.ff.de pub. 15 & cõtra.c.j.de ꝓba.vbi bo.tex.† Et ex hoc ſo- leo dicere Principem nõ poſſe ſuo vaſallo ſine d cauſæ cognitione tollere feudum:[d]quia in feu do eſt qdã cõtract⁹,i quo vltro citrò ꝙ naſcit obligati.vt ĩ.c.de forma.xxij.q.v. iũcta.l. liber hõ.ff.de ver.ob.Itẽ de natura feudi eſt, vt non auferat ſine cã cognita:vt in li.feudorũ.c.j. de nat.feu.& de fue.ſine cul.nõ ami.c.j.¶ Itẽ limi c to,vt p̃ſumat ꝓ principe reſpectu ſubditorũ[e] tñ,nõ aũt reſpectu aliorũ. Ad hoc no.dictum 16 Inn.in.c.inqſitiõi.de ſen.ex.† vbi dicit ꝙ ſi Pa. mãdat laico ſibi nõ ſubiecto tpaliter , ꝙ alicui det rẽ ſuã,nõ teneẽ ei obedire ſi nõ apparet legi tima cã obediẽdi:cũ nõ ſit ei ſubiect⁹ tpaliter. f qđ dictũ facit ad multa.[f] Ad idẽ dicta cle.paſto ralis.vbi põderat ꝙ Rex Sicilię nõ ſubeſt Impe ratori.¶ Itẽ limito,ꝙ vbi ex mãdato principis g timeẽ ſcãdalũ futurũ,[g]ſeu turbatio Chriſtiani tatis,vel magnũ peccatũ:nõ eſt principi obe- f diẽdũ:nec p̃ſumit legitima cã.dictũ eſt no.Inn. 17 in.d.c.inqſitiõi.¶ † Circa tertiũ,an poſsit prĩ ceps ſcribere, ſeu ſtatuere cõtra ius poſitiuũ. h & cõiter teneẽ,ꝙ ſic:[h] ꝙa eſt ſupra ius poſitiuũ vt .c. ꝓpoſuit.de cõceſ.p̃bẽ.& vide qđ lati⁹ no ta.in.d.l.reſcript.& d.l.fi.C.de p̃ci.Impe.offe. Ego tñ dicerẽ,ꝙ vbi nõ ſubeſt legitima cã ve- niendi cõtra ius poſitiuũ,princeps peccat illud violãdo.Quia debet facere, vt bonus paterfa miliàs:quia data eſt ei poteſtas paſcendi oues: non aũt turbãdi,ſeu moleſtandi :& debet ꝓce g dere ex rectitudine iuſtitiæ & æquitatis,nõ au tẽ ex affectione ſpeciali:vide , quod dixi poſt b. Tho .in.c.de multa.de præben. ¶ In gloſſ. i in verſiculo. *ad inopiam.* ibi: *ſi culpa ſua eget.* [i]

verſus fi.Imol.in cle.j.vt li.pẽ.ĩ.iiij. col.Inno.in.c.no uit.de iud.in.c.in noſtra.de iureiur. But.in.c.cõſtitu- tus.de religio.do. & ibi Abb.in.iij. col.rex.& ibi Ab ba.in iij.no.ĩ.c.cũ dilect⁹.de iurepa. Cardi.cõſi.lxxx- vj.inci.domi. Ni co.Abb.cõſi.xlj. incipi. ſaluatoris. iſtũ in.c.cũ à no- bis.in.ij.col.de te- ſtib.& in. c.inter quatuor.in.ij.col. demaio.& ob.& ĩ.c.ad audiẽtiã. in iij.col.de p̃ſcri.& plenè ꝑ do.Fel.in prima declaratiõe ſecũdi mẽbri hîc. ¶ Addetu Alex. cõſi.ij.&.cj.j.lib. Bal.cõſi.cxc.ij.li. ¶ Facit ad multa. Adde.ꝙ facit ad id, qđ' conſuluit Old.cõſi.xliij.ꝙ nõ ſubdit⁹ Impa tori, nõ cõmittit crimẽ leſæ maie- ſtatis.& Bal.cõſi. cccvij.quòd non ſubditus appellat à ſnia regis Fran- corum.

¶ Scãdalum futu rũ. Vide iſtũ in.c. ſi qñ.de reſcri. & in.c.cũ parati. de app.in.ij. co.in di ſpo.incip. Epiſ.in xxj.col.verſi.ve-

nio ad tertiũ mẽbrũ.in.c,quãto in.iiij.col.j.de conſue.Ro.conſi.cccxxx iiij.inci.ſaluatoris.

¶ Adde tu do.Præpoſitũ in.c.pe.xix.diſt.& dicit Ro.cõſi.cccxx[illegible] ꝙ ſi imminet ſcandalum magnũ,poteſt cogi renuntiare Papatui.& multa.q permittuntur cauſa ſcandali vitãdi,vide per eundẽ cõſi.cccxxxij.

h ¶ Quòd ſic.Adde Bal.cõſ.xvj.lib.j.vbi multa dicit de ptãte Imperatoris.

i ¶ Si culpa ſua eget.Adde tex.ſing.in.l.pe.ff.de iure do.quẽ Bal.hîc alleg. & Bal.in.l.ſi ſedes.j.de reſcript.bo.tex.in.l.fi.ff.de his,quę in frau.cre.ſing. ſecũdũ Ang.ibi.& in.l.j.C.qui bo.ced.poſ.& in.l.is qui bonis.ff.de ceſ.bo. Bal.in.§.fi.inſtitu.de actio.in.l.j.in.v.col.C.ſi quid in fi.au.pa.ad hoc.l. eriã §.licet.ver.ibi oẽs.ff.ſolu.mat. Bar.ĩ.l.ſi cũ dotẽ.§.poſt.ff.ſol.matri.Bal.in authen.quod locũ.C.de colla.in.l,ſcimus.& in.l.omnimodo.§.imputari.C. de inoffi.teſta.Bar.Ang.& Imola.in.l.mulier.§.cũ proponeretur.ff.ad tre bel.Bal.in auẽ.ſi captiui.C.de Epiſ.& cle.in auẽ.cõtra rogatus.C.ad Treb. Pau.de ca.in auẽ.res,quæ.C.cõia de leg.& in cõſi.xiij.lib.ij.tex.in.l.Impe rator.ff.ad Trebel.vñ iſta faciunt, ꝙ iura loquentia de captiuis redimẽdis, nõ habent locũ in captiuis ex maleficio ſecundũ Bal.in.d.auẽ.contra roga tus p.l.bona fides.ff.depoſi.ex quo infert;ꝙ.d.authẽ.res quæ.nõ habet lo cũ in talibus.Cõtrariũ tenuit gl.ordi.in.c.ſacrorũ.xij.quã ſequitur Ioã.de Ana.in.c.ſignificauit.in.iiij.col.de iudæis,tñ in.c.ſuper eo.in.ij.&.iiij.col. de vſu.nõ aperit mentẽ ſuã:tñ videtur ſentire contra Bal.in.l.illud.C.de ſa cro.ſan.eccle.in dicta authẽ.ſimiliter.in prin.C.ad leg.fal.Bal.Imol.& Ro. in.l.quãuis.ff.ſol.mat.facit.l.ſi quis pro redẽptiõe.in ver.pijſsimã.C.de do na. & vide Bal.in.l.ſed & ideò.ff.ſol.matr.& Pau.de ca.in authen.res q̃.in fi.facit,qđ' not.gl.& doctores in capitulo ſtatutum.§.j. in verſiculo. non audeas.de reſcrip.libro.ſexto.& ibi Ioannes Andræas poſt Archid.& Do mi.in.viij.col.text.in.c,quia diuerſitatem.de conceſſ.præbenba.in verſicu lo ,ſed ex culpa ſua.& ibi iſte ad fin. Ange. in diſputatione incipiente, Bo nonienſis à ſua ciuitate bannitus.in. iiij. qõ. ꝙ excuſatur bannitus,ſi non

Panor. ſuper Prima parte Primi. Cap. Cùm acceſsiſsent.

cõparet:nec mittit procuratorẽ,ſi timet vim inferri nedũ ſibi,ſed etiã cauſæ:vt ſi eſt repulſus ꝓpter particularitates, vel habeat cauſam cum ponẽte etiã ſi ſit bãnitus ex culpa ſua.cõcorda opi.q culpa non prodeſt alicui,qñ eſt ordinata ad illud,vt ſit ſibi proficus.ſecus qñ non fuit principaliter ordinata ad certum caſum:vt hîc per Modernos.

Anto.Franſc.

¶ Ad hoc vtrum illi,qui ſunt capti ꝓ maleficijs dicãtur eſſe captiui,vtra Bal.in.l. illud. a in prin.C.de ſacr. b ſan.eccl.vide Alexã.& Io.de Imo. in.l.marcellus. in c §.res,quæ.in.j.colũ.in fi.ff.ad Trebel.vbi dicunt,q tales dicuntur captiui:& propterea bona ſubiecta fideicõmiſſo,poſſunt pro talib⁹ redimendis alienari etiã,prout voluit Bar.i auẽ.res quę. d C.commnnia delegſ Quem etiam ſequitur Ange.in d.l.Marcel⁹.in.§. res,quæ.& maximè qñ filius grauati de reſtituendo eſſet captiuus. e ¶ Et eodem modo,qñ pſona grauata eſſet capta & cõdẽnata pro delicto de quo Bar. reliqt cogitãdũ in d.auẽ. res q̃ i quo loco Fulgo.tenet expreſsè, q̃ ſic. vt plenè ꝓ Alex. in.d.l.Marcellus. in.§.res,quæ in fi. f & vide Bar.in.l.ſi debitor.in.§. veri ſimile.ff.de contrahen.empt. vbi ponit, an ſtante ſtatuto, quòd in feſto natalis, vel reſurrectionis debeat relaxari decarceribus. vnus, qui ſtetit in captiuitate per annum ſi nõ reperitur aliquis, qui ſteterit tanto tempore: vel nõ reperitur,niſi aliqs qui fuerit captus pro maleficio qd tunc fieri dẽat. ¶ Et an vaſa ſacra pro redimẽdis poſsint alienari:vide etiam quę habentur in.c.aurũ habet eccleſia & in.c.gloria Epiſcopi.xxj.q.ij.

a ¶ Et feudũ. Adde iſtũ in.c.ex ti ãſmiſſa.per illum tex.in.iij.not.j.de fo.cõpe.& Bal.in.c.j.in prin.qui feudum dare.poſ. & vide hîc per Moder.ſex declarationes,quas recipit glo.hic.
Adde tu Ro.conſi.j.&.ccccxiiij.

b ~ SEB. SAPIA. ¶ Prioris dñi. Vide do.Curtiũ iuniorẽ in tractat.feudorũ.in.iiij.parte principali.in vlt.cã priuationis feudi.in prima reg. vbi limitat & declarat qd dicit.d.Ab.hîc.x.modis.& nunqd vaſallus poſsit teſtari de feudo in eccleſiam. Ponit idẽ.d.iur.in eodem tractatu in penulti.q. primæ regulæ.in.iij.parte principali.& vide etiam Feli.in.c.inter dilectos.in princip.& col.ij.j.de fide inſtru.

c ¶ Infeudet eccle. Adde ꝓ Pe.de ancha. cõſ.clxiij.& meli⁹ ꝓ Are.cõ.xiij.

d ¶ Feudum eccleſiæ. vide Bal.in.l.voluntas.in.j.col.C.de fideic. Ro. in auẽ. ſimiliter.in.xj.col.ver.xv.& ſeq.C.ad leg.Fac.Bald.in.l.ſi ſponſus.§. conceſſa.ff.de do.inter virũ & vxo.in.l.fi. per illũ tex.C.de ſacro ſanc.eccle.in c.imperialẽ.in prin.in.iij.col.ver.q̃ro ergo.de prohibita feudi alienatione Bal.& Imol.hic.Bal.in.l.j.in lectura in antepen.col.ver.q̃ro vlteri⁹.C. de ſacroſan.eccl.& in.c.j.§.donare.qualiter olim feu.po.alie.in.col.in verſ. ſed ego quæro.& Modernos hîc limitantes quatuor modis.
¶ Adde tu,q Roma.conſi.cxcix.referendo do.Anto.hîc dicit,q de æqui indignum ei ſubueniri.hoc verum quo ad caſum huius decre. ¶ † In glo.penul.ibi:*ſed alij*. Not. glo.quòd vaſallus poteſt ſibi acquirere nouũ vaſallum infeudando ei feudum,[a] etiam infeudando ſine licentia prioris domini. [b]& videtur expreſſum in tit.de lege Conra.§.ſimiliter. in lib.feudo. Et placet doct. hoc, dummodò non infeudet eccleſiæ:[c]quia tũc deterioratur conditio prioris domini: vt nota.in.c. ſi clientulus.alleg.in glo. Nec poteſt vaſallus relinquere feudum eccleſiæ[d] in vltima voluntate, ratione prædicta. An autem tranſeat in eccleſiam, ſi vaſallus efficiatur clericus,vel monach⁹?dic vt not.in.c.in præſentia.de proba. ¶ In ea glo. ibi,*nec feudum.*[e] intellige,quando vult concedere in perpetuum:puta dãdo filiæ, vel alteri: ſecus ſi in tempus vitæ ſuæ:[f]vt no. Innocẽ. in c.nuper. allega.in glo. & bene facit ibi textus. ¶ In ea.gl.ibi.l.interdum.ſed nõ bene facit ad propoſitum.Solùm enim dicit, quòd operæ præmiſſæ per libertum, poſſunt in futurum non deberi,ſi libertus deueniat ad eum ſtatum quòd non decet eum vt illas præſtet. ¶ † Doctores tamen communiter tenent vaſallum poſſe renuntiare feudo inuito domino:dũmõ nõ interſit domini:ne nimis cito non fiat renũciatio.& expreſſum videtur in titu.de vaſal.q contra conſti.Lotha.c.j.debet enim fieri renũciatio in manibus domini:ſecundum Hoſtiẽ. & ratio poteſt eſſe: quia conceditur feudum principaliter in fauorem vaſalli:ideo poteſt renuntiare fauori ſuo:vt j.de regu.c.ad Apoſtolicam.ſecus in alijs contractibus:quia ex poſt facto ſunt neceſsitatis.l.ſicut.C.de actio.& obli. g ¶ In glo.ſi,ibi: *citra formam.* hæc ſuppletio ad text.nõ erat neceſſaria:quia tex.nõ requirit nudũ conſenſum,ſed legitimum.nõ autem eſt legitimus,ſi interponatur non ſeruata forma tradita à iure in caſu non conceſſo:vt.ſ.dixi.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium poteſt vacare tanto tempore, quòd eius collatio pertinet ad Papam.*
2 *Statuentes,an & quando poſſunt à ſtatuto à ſuperiore confirmato deſcedere,& redire ad ius commune.*
Statutum,ſi concernit fauorem publicum,non poteſt illi renuntiari.
3 *Statutum tollitur,ſi per ſtatuentẽ vel eorum ſucceſſores fiat aliquis actus contrarius ipſi ſtatuto, etiam quòd ſit vnus actus.*
4 *Epiſcopus,vel capitulum,an & quãdo poſsit minuere,vel de nouo inducere dignitates in eccleſia.*
5 *Epiſcopus non poteſt diſpenſare contra inſtitutionẽ beneficij ſine licentia patroni,niſi cum cauſa.*
Itẽ nõ poteſt vnire beneficiũ ſine conſenſu patroni.
6 *Priuilegium quanto tempore perdatur: vide pulchrã diſtinctionem vſque ad finem.*
7 *Immunis à collectis,ſi ſemel ſoluit,ſibi præiudicat in futurum,niſi fuerit proteſtatus.*
8 *Immunis à muneribus, vel honoribus,an vnum acceptando,ſibi præiudicet in alijs.*

CAP. VIII.

CVm acceſsiſsent.

¶ Dignitas ſublata de eccleſi.ꝓ ſtatutũ capitulicõfirmatũ per Papã, vltẽrius non cenſetur vacare:niſi per cõtrariũ actum ſtatutum fuerit reuocatum.h.d. Diuiditur in tres partes.In prima ponitur allegatio pro primicœrio.In ſecunda pro capitulo.ibi: *fuit*.In tertia diffinitiua cõmiſsio.ibi, *quocirca*. Et incipe ſic caſum literalẽ.Quidã ex canonicis Tullen. propoſuerũt corã Papa, q primiceriatus dignitas tanto tpe vacaſſet, q ipſius collatio ad Papam erat deuoluta.vñ Papa dẽ hac dignitate prouidit iſti Archidiacono, vel fortè amico ſuo:cuius cauſam iſte Archidiaconus promouebat.contra hanc collationem allegatur per capitulum,quòd illa dignitas nõ poterat vacare:quia iam erat extincta per ſtatutum capituli.& proſequere,vt in litera.

¶ No.j.ar.q dignitas,perſonat⁹,& officiũ ſunt h ſynonima. [h]i.idem ſignificantia. Nam idem f vnũ ſing.dictũ,q ſi fœmina de feudo inueſtita monaſteriũ ingrediẽ, retinebit ipſum feudum,donec vixerit.Ita nota.Felin.in.c.in præſentia.colũ. mihi.xxiij.ver.fallit tertiò.de proba.vbi multa alleg.

g ¶ L. ſicut.C.de act.& obl.Hãc opin.tenet Archi.in.c.de forma.xxj.q.v. Spe.in ti.de feu.§.qm̃.ver.xxviij.in fi.licet loquaẽ de cõſue.expreſsè tenet Hoſt.in ti.de feu.§.fi.ver.eſt.& in ſum.Bal.in.l.j.xij.q.ff.de rerũ di.& ī l. cũ Archimed.ī fi.C.vt in poſ.lega.& iſtud eſt regulare,q vaſall⁹ põt ĩuito dño renũtiare feudo.Fallit in quiq̃ caſib⁹,de q̃b⁹ hîc ꝓ moder.& ꝓ do.Fel.
¶ Adde tu.Roma.conſi.xxvj.

h ¶ Dignitas,perſonatus & officium ſunt ſynonima. Adde iſtum & docto. in.c.de multa.de præben.& doc.in.c.j.de conſuet.lib.vj. poſt Archidi. vide ibi domi.Bene.de Peru.

ZACHARIAS. ¶ Adde,q hoc eſt verũ largo modo ſumpto, ꝓpriè autẽ differũt inter ſe dignitas,perſonatus,& officiũ:vt no.Abb.poſt Ant. in.c.de multa.de præb.Do.in.c.j.col.ij.e.ti.ii.vj.Adde Are.cõſi.xxiij.in.ci.in pſenti.col.ij,& idẽ in primiceriatu.licet enim hîc appellẽt largo modo dignitas,propriè tñ loquẽdo nõ dicitur dignitas.Ex quo infero, q habens primiceriatũ,non poſſet eſſe delegatus ſummi Põtificis. cũ regritur q lite habeat dignitatẽ:vt.c.ſtatutũ.de reſcri.lib.vj.ita no. concludit Ale. de Imo.conſi.lxxvij.incip.in cauſa & lite.col.ij.vol.ij.ver.& ad iſtud oſtẽdendum,quod eſt ſecundum maio.no.conſi.ccxix.
¶ Adde tu Ol.conſi.cl.incip.in eccleſia Valentina.domi.de Rot. deciſi.c. lxxij.in ti.de præben.in antiquis.

ZACHARIAS. ¶ Adde Alexan.Imol.cõſi.mihi.xxx.in.ij.col.in fi.ver.ſeptimo cõſidero.qd incip.redẽptoris &c.q̃oẽ datũ.&c.vbi allegat Hoſt. & Io.An.idẽ tenẽtem in.c.fi.de rebus eccl.nõ nõ alie.& alle.gl.in auẽ.niſi rogati.in fi.C.Ad Trebel.& eundẽ in ꝓludijs feudorũ.co.xvj. Et vtrũ ſi vaſall⁹ fiat monach⁹ vel cleric⁹,t ũctrã ſeat feudũ in eccleſiã.vide eũdẽ Bal. in tit.de mili. vaſal.q belli.ar. depo.& in.l.j.C. de legi.latius per Abba.in.c.in pſentia poſt Io.An.verſ. nũc dubitaẽ & ibi ẽt Feli.col. xxiij. ver. qnto q̃ro.de ꝓb.vbi cõcludit qd feudũ frãcum nõ trãſit,aliâs ſic: maximè qñ ſeruitutes poſſunt per eccleſias,vel monaſteriũ pſtari. Itẽ in feudo paterno trãſitorio ad hęredẽ.ita no. Bald.& Sali.in auẽ. niſi rogati.C. ad Tre.& Io.Andr.in addi. Spe.in tit. de ſtamon.§.j.ver. xlv. Abb.& Feli.in alle.c.in præſentia. e ¶ Nec feudũ.Adde oẽs in.d. c. nup & hîc. & Rom.in nouis. cxcix.incipi.pr̃.gl.& Hoſt. & Io.An. in.c. ij, j.de feu. Spec, eo. ti.§.ij.verſic.xix. Cyn.in. l. volũtas C.de fideicõ.Sali. in.l.fi.C.de re. eccle.nõ alie. Bal.in c.j.in prin.an marit⁹ ſuccedat.Ro. cõſi.ccccl vij.inci. oĩpotentis circa ꝓpoſitũ.ad fi.
¶ Adde tu Bald. cõſi.ccxiij.ij.libr.

ZACHARIAS. ¶ In tempus vitę ſuę.Infero ex hoc

a primiceriatus[a] appellatur hîc qñq; dignitas: qñq; perſonatus: qñq; officium. ad hoc quotidiè ſolet iſte tex. allegari. Sed dic hoc procedere largo ſumpto vocabulo: aliàs ſtricto modo, nõ: vt dixi, in. c.
1 de multa. de præben. & per Archi. in. c. j. de cõſuetu. li. vj. ¶ † No. ij. quòd dignitas, ſeu bñficium poteſt vacare tanto tpe, quòd eius collatio deuoluat ad ſedẽ Apoſtolicã. Et hoc cõtingit, qn omnes ſuperiores illius collationis, vnà cũ ipſo collatore habuerunt ſex menſes ad cõferendũ & diſtulerunt cõferre. Nam vltimò collatio
b deuoluit ad Papã, [b] quod declara: vt latius habet in. c. licet. de ſup. neg. p̃la. ¶ Not. iij. ibi, *donatio*. quòd collatio dignitatis põt largo
c modo appellari donatio. [c] & hoc ideo, quia ex parte conferẽtis eſt liberalitas, in cui vult, conferendo: cõcor. c. fi. de offi. vica. lib. vj. & c. relatũ j. de præben. & dic, vt ibi latius not. ¶ Not. iiij. vnã legitimã cauſam ſupprimẽdi aliquã dignitatẽ in eccleſia: ſcilicet, vt reditus cõuertant in vtilitatẽ canonicorũ, quibus proprij reditus non ſufficiũt. & ob hãc cauſam debet etiam ſupprimi numerus præbẽ
2 darũ: vt in. c. proxi. vbi de hoc. ¶ † No. & tene mẽti ſemper, quòd
d ſtatuentes põt recedere [d] à ſtatuto cõfirmato per ſedẽ Apoſtolicã, ſeu aliũ ſuperiorẽ, & redire ad ius commune priſtinum, non obtenta licentia à ſuperiore. Et idem tenet Bar. in. l. omnes populi. ff. de iuſt. & iur. ſed Bal. cõtra in. l. omnium. C. de teſta. Soleo ſic concordare: quòd aut ſtatutum cõcernit principalẽ fauorẽ ſtatuẽtiũ: & procedat quod primò dixi. Nã tunc confirmatio habet vim cu iuſdam priuilegij, cui poſſunt ſtatuentes, vt priuilegio renũtiare. Ad hoc adduco bonũ text. in. c. pro illorũ j. de præben. ¶ Si verò ſtatutũ concernit fauorẽ aliorũ, vel bonũ publicũ, ita quòd non merè ipſos ſtatuentes: & tũc procedat opinio cõtraria. Ratio: qa
e ex quo ſuperior confirmat, videtur diſpoſitionem ſuam facere: [e] quia omnia noſtra facimus, quibus authoritatẽ impartimur. in. c. fi Apoſtolicæ. de præb. li. vj. & in. l. j. circa mediũ. C. de veter. iur. enu. Inferior autẽ nõ põt legem ſuperioris tollere: vt in cle. ne Romani. de elec. Facit quod not. Inn. in. c. accedentibus j. de priui. vbi ſingulariter dicit, quòd ſi ſtatutum eccleſiæ concernit principaliter vtilitatem, vel honorem ipſius eccleſiæ: non poſſunt canonici
f expreſsè, vel tacitè illi renuntiare. [f] facit quod ibi dicam. ¶ † Vl-
3 timò induco iſtum text. ad aliud not. dictum, quòd ſi ſtatuentes, vel eorum ſucceſſores veniunt ſcienter contra ſtatutum, videtur tollere ſtatutum: ita, quòd per vnicum actum contrarium ſtatuto
g collegialiter factũ, tollitur [g] ipſum ſtatutum. Quod videtur velle Hoſti. & Ioã. an. in. c. ad audientiam. de cleri. non reſi. Facit ad quę ſtionem Barto. poſt Cyn. in. d. l. omnes populi. vbi quærit vtrum per ſecundum ſtatutum tollatur primum: ſi in ſecundo nulla fit mentio de primo & concluditur, quòd ſic: niſi primũ haberet clauſulam derogatoriam ad ſecundũ. Tunc enim eſt opus facere mentionẽ de primo. ar. in. l. ſi quis in prin. ff. de leg. iij. & c. nõnulli j. de
4 reſcrip. ¶ † In gl. ij. ibi: *ſine authoritate Papæ*. Do. multum inſtant ponendo varias opiniones. Sed colligendo præſtantiores ſic diſtinguo poſſ Io. Ca. Quòd aut quæritur nunqd Epiſcopus, & capitulũ poſsint augere numerũ præbẽdarũ, vel ſupprimere dignitatẽ in eccleſia: Aut quæritur, nũquid poſsint augere numerũ canonicorũ & p̃bendarũ: vel creare dignitatẽ in eccleſi. Et primò præmitto quòd capitulũ ſine Epiſcopo, & Epiſcopus ſine capitulo, iſta vel ſimilia explicare nõ poſſunt: quia cũ ſint vnũ corpus, non debet mutari ſtatus eccleſiæ ſine cõſenſu vtriuſq; de quo vide, qđ dixi. ſ. tit.
h e. c. cũo ẽs [h] & p Innj. de cõſue. c. cũ cõſuetudinis. & per gl. in. c. ij. de verb. ſig. in. vj. ¶ Quomodo ergo reſiſtit in hoc: nunqd ſine Papa poſsit capitulũ cũ authoritate Ep̃i. vel Ep̃s, cũ cõſenſu capituli iſta facere? Diſtingue ergo ſic, q; aut numer[9] canonicorũ, ſeu p̃bendarũ nõ eſt cõfirmatus per Papã, nec iuratus: aut eſt iuratus, & nõ cõ
i firmatus. aut eſt confirmatus & non iuratus. [i] Et primò proſequar nunquid poſsit capitulum cũ authoritate Ep̃i augere numerũ præbendarum & canonicorum. Aut enim numerus non eſt iuratus, nec confirmatus: & in dubio poteſt augere, ſi alia cauſa rationabilis nõ obſtat. hoc probat in. c. dilecto. & in. c. vacante. de præben.
k Aut numerus eſt iurat[9], [k] ſed nõ cõfirmat[9]: & tũc aut canonici iurauerũt ſeruare ſtatutũ, & poſſunt augere prius ſublato ſtatuto: vt
l no. in. d. c. dilecto. Aut iurauerũt ſeruare cõtẽta [l] in ſtatuto: & tũc nõ poſſunt venire cõtrà abſq; authoritate Pa. vt ĩ. d. c. dilecto. ſi tñ contraueniant, tenet creatio: ſed incidunt in periurium: vt not. in

a ✠ SEB. SAPIA. ¶ Primiceriat[9]. An primiceriat[9] ſit dignitas. vide Alc. in cõſi. lxxvij. in cã & lite. in. ij. vol. Rot. in deci. nouis. deciſi. viij. theſaurarius. ſub titu. de præb. vbi tenet, quòd nõ. Contrarium tenet And. ſicu. in cõſi. xxxix. clemẽtiſsimi. in. j. vo. & Are. in cõſi. xxiij. in pñti cõſultatiõe.

b ¶ Deuoluitur ad Papam. Adde no. in. c. ij. j. de cõce. p̃b. ¶ Adde tu Ro. cõſi. cclxj. vbi ponit, qualiter gradatim ad Papam deuoluitur.

d. c. dilecto. facit quod not. Ioan. Andræ. in regula, quod ſemel. de regulis iuris. lib. vj. in mercur. Aut numerus eſt confirmatus, ſed nõ iuratus: tunc ſi confirmatio eſt ſimplex, tenet creatio. argu. hîc in fi. & in. d. c. dilecto. Aut cõfirmatio eſt facta cum clauſula decreti, [m] irritantis, [n] quicquid fieret in contrariũ. Et ſubdiſtinguitur: aut enim reditus expoſtfacto excreuerunt. & tunc tenet creatio: qa in illa confirmatione ſubintelligitur clauſula, niſi reditus excreuerint: vt j. c. proxi. Aut reditus nõ excreuerint: & nõ poſſunt de nouo creare. Si verò numerus eſt iuratus, & etiã cõfirmatus, [o] tunc ca

c ¶ Donatio. Adde Ro. cõſi. cccxxxvj.

d ¶ Recedere. Adde Bald. Ful. & Paul. de caſt. in. l. oĩm. C. de teſta. p illũ text. & Bald. hîc. & in extrau. de pace conſtan. in. ix. col. verſi. de inde quæro. Pone, quòd Prĩceps cõceſsit. & in. l. ex placito. in. iiij. col. C. de re. permu. Pet. de Anch. in. c. cum aliquibus. de reſcri. in. vj. & c. ſuggeſtum. de deci. in repe. c. j. ſ. eod. in ver. ſed hîc incidenter quæro, vtrum in reuocando. Ang. & Imo. in. l. Paulus. in. j. col. ff. de re iudica. Et per iſtum & alios in. c. dilecto. & per illum text. à cõtrario ſenſu. j. de p̃ben. & p Imo. in. l. teſtamẽti factio. ff. de teſtam. Adde tu Anto. de But. conſi. xliij. & vide quod in fi. voluit.

e ¶ Facere. Adde Ro. conſil. cxvj. & vide quod ibi voluit Abb. conſil. xxv.

f ¶ Illi renuntiare. Idem voluit Ange. in. d. l. omnium. Car. conſi. cxxx. incip. in quadam eccleſia cathedrali. Inn. in. c. accedẽtibus. in. ij. col. de priuil. Lap. all. lxxxvj. inci. in. q. vertẽte. in. iij. colum. Adde Old. conſil. cclix. in prin. ij. colum.

g ¶ Tollitur. Adde Ant. de Bu. cõſi. xliij. ſ. allegato. & qñ primũ ſtatutum tollatur per ſecũ dũ: vide Alex. conſi. cxxvj. iij. lib.

h ¶ Cum omnes. Adde, quod ibi addidit Calde. conſi. ij. de teſt.

i ✠ SEB. SAPIA. ¶ Iuratus. Vide pro limitat.one Fel. in. c. conſtitutus. in vlt. colũ. j. tit. j. vbi videtur velle, quòd ſi ſtatutum contineat plura, debeat fieri derogatio ſpecifica de omnibus. & habilitatio expreſſa à iuramento.

k ¶ Iuratus. vide Car. in cle. j. in. ij. charta. in verſ. iij. quæro. per totam illam q. de re. & per Ioan. And. in Specu. in tit. de iureiu. §. j. in verſi. pe. addi. inci. de ſtatuto. & Archi. & do. in. c. vnico. de cler. nõ reſi. in. vj. & in. c. fi à ſede. de p̃ben. eo. lib. & Barto. in. l. omnes populi. in. xv. colum. ff. de iuſt. & iur. But. in. c. cum. M. j. eo. in. ij. colum. Imo. poſt Car. & But. in. c. cõſtitutus. in. viij. colum. de reſcrip. Arch. in. c. omnẽ. xxij. q. j. Alb. in. j. parte ſtatu. qõ. xvij. Pe. de Anch. in rep. c. j. ſ. eo. in xxxv. char. ver. quæro vlterius. & Bald. in repe. §. ius autem ciuile. in. x. colum. vel vlterius quæro. inſt. de iure nat.

l ¶ Contenta. vide Ioã. de li. in cle. j. de re. & ibi Car. Bal. in procœ. feu. in. vij. colum. iſtum in. c. dilecto. in pe. colum. j. de præben. & in. c. j. de his, quæ fi. à maio. par. ca. & per omnes in. c. conſtitutus. de reſcrip. & Dom. in. c. in his. xj. diſtin.

ZACHARIAS. ¶ Adde, q; ſi tale ſtatutum cuius contenta Canonici iurauerunt ſeruare, ſit iniuſtum, poterunt ipſi à prędicto ſtatuto reſilire, & illi non ob. tali iuramento, contrauenire etiam abſq; Pontificis autho. per glo. not. in. c. j. in ver. veſtro. quod met. cau. & glo. not. in. l. j. & ibi Nic. de nea. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alie. iur. cui alleg. Sociam. in. l. eos. de vſu. Pro quibus gl. eſt caſus. in. c. ego. N. in ver. nulli. eo. tit. vbi conſiliarius, qui iurauit nõ reuelare ſecreta conſilij: poteſt illud conſiliũ illicitũ abſque metu periurij reuelare. & illam gl. pro ſing. ad hoc alle. Ro. ſing. dviij. idem tenuit Feli. in. c. ego columna. penul. & ibi etiam Pan. de iureiur. per gl. ibi in verſic. nulli Pandam.

m ¶ Decreti. dicã plenè in. c. dilecto. j. de præbẽ. & vide hîc per Feli. in. tertia declaratione illius notabilis, quòd ſtatuẽtes poſſunt recedere à ſtatuto.

n ✠ SEB. SAPIA. ¶ Decreti irritantis. vide de hac clauſula latè per Fel. in c. cũ dilecta. in. x. ij. col. j. de reſcri. & aliquid per And. Sicu. in. c. ſi diligenti. in. x. col. de foro compe.

o ¶ Confirmatus. Vide Bu. in. c. proxi. in ver. ſecundò præmitto. & etiam moder. intellige dũmodò authoritas Ep̃i interueniat: aliàs ſolũ capitulũ non põt, ſecundũ Hoſt. in ſum. huius tit. §. qñ conſtitutio. ad fi. verſi. cũ quærit an capitulũ. & Do. in. ij. xxiij. diſt. Io. and. But. Imol. & Do. hîc Inn. in. c. re qſiſti. in fi. gl. magnæ. de teſta. Nec ſufficeret authoritas vicarij non habẽtis ad hoc ſpeciale mandatum ſecundum Domi. poſt Io. de Deo, in ſuis. q. in c. fi. in. ij. col. de offi. vica. in. vj. & Fed. conſi. cclxiij. inci. ſi canonici. & ſenſit Lap. all. vlt. in princ. Et ad iſtũ tex. dic, q; ideò nõ interuenit conſenſus Ep̃i quia reuertebat res ad ſtatum antiquũ, quo caſu cõſenſus aliàs neceſſarius nõ requiritur: & ſufficeret tacitus conſenſus Ep̃i. Cal. in iſto tit. cõſi. ij. & p primo dicto vide Imo. hic. & Dy. in. l. in concedẽdo. ff. de aqua plu. ar. Et intellige, ſi q; creata dignitate cõſtituatur ſibi dos: aliàs creatio nõ tenet, ſecũdũ d. Ro. deci. dxxiij. inc. Ep̃s. & Hoſt. in ſum. de ecc. q̃di. §. ij. ver. ſed & primò

¶ Adde tu quis poſsit creare bñficiũ eccleſiſtiacũ & dignitates in ecclesia. do. Præpoſitum in.c.j.xñ.diſt.& Ro.conſi.vlt.in.iiñ.col.in prin. Car.cõſi. xxx.de præbẽ. Et ꝙ vicarius ſine ſpãli mandato nõ poſsit interponere authoritatẽ, voluit Cal.conſi.iñ.de of.vica.vbi exponẽdo gl.in.c.nemo.de cõ ſe.diſt.j, voluit, ꝙ vicarius generalis habens ſpãle mandatum ad executionẽ teſtamenti, nõ non poſsit interponere authoritatem ædificationi monaſterij per teſtatorẽ relictæ.& dũ dicit addens.ſ, ꝙ ideò nõ interuenit cõſenſus Epi, quia res reuertebatur ad naturam ſuã. Adde An.de Bu.cõſi.vlt. & ad de, ꝙ licet creãs dignitatem, vel ædificans eccleſiam, teneatur illam dotare, vt voluit glo. in .d.c. nemo.& do.de Rota.vbi.ſ. ſub ti.de eccl.ædi. tamen ædificãs capellam non tenetur dotare.vt conſuluit Ioã. de Ana. conſilio viceſimo quarto.

ZACHARIAS.

a ¶ Et nõ poſſunt. Dũ Abb.hic videtur innuere, quòd Epſ & capitulum poſſunt dignitatẽ ex cã ſupprimere & tollere, dic hoc eſſe verũ: niſi talis dignitas fuiſſet ab alio, quàm capitulo facta. Ita limitat hîc ſing. do. Fel. hoc dictũ Abb. col. viñ. ver. ad ſecundum. circa hanc gl.

b ¶ Dictum Cald. Idẽ Bu. Imo. Do. hîc. Et pro hoc dicto vide Bal. in.l. ſi quis presbyter in.iñ.no.C.de nego.C.de ep.& cleri. ꝙ ſi Epſ vult eccleſiam ſimplicẽ facere collegiatã, requiritur conſenſus patroni. Idem ſi vellet eam elige re in cathedralem, ſecundum Pe.de Ancha.in.c.cũ inferior.de ma.& obe.

¶ Adde tu, quod Pe.de Ancharano.conſi.xix.& conſil.cclxv, duplicatio tenuit, quòd habenti gratiam ad beneficia vacatura. etiam vno curato, & dignitate, motu proprio, & cum clauſula non obſtantibus, in diſpenſatione ſuper ætate, non debeatur præbenda ſacerdotalis: quæ ex ordinatione teſtatoris requirit continuam reſidentiam, & quòd illam aſſequi non poſsit qui habeat aliud beneficium. Motus ea potiſsimum ratione, ne fundatores retrahantur à fundatione, vel dotatione eccleſiarum. Et quòd clauſula, non obſtante: tollit ſtatuta & conſuetudines eccleſiæ: non autem diſpoſitionem teſtatoris: & vide omnino quod voluit Romanus conſilio cccxx.

c SEB. SAPIA. ¶ Diſpenſare. Sentit ergo do. Abbas. hîc, quòd cum licentia patroni poſsit diſpenſare, quòd collatio, q̃ fieri debet presbytero cõferat non presbytero. Ex quo dicit. d. And. ponit in qbuſdã apoſt. ꝙ aliâs cõſuluit in qõne tali. quidã. xiiij. annorũ ex diſpenſatione Epi & conſenſu patroni promot⁹ fuit ad capellã, quę ex inſtitutiõe beneficij nõ erat cõferẽda, niſi præsbytero: dubitatũ fuit an ille promotus debeat priuari eccleſia, vel ipſo iure ſit priuatus, ſi intra annum nõ eſt effectus Subdiaconus. di

ſu, quo ſola confirmatio impedit: fortius præſtatur impedimentum cum: cõfirmatio & iuramentum concurrunt. Sed vbi quodlibet per ſe non ſufficit ad impediendum: nec ſimul iuncta impedient, quia iure non probatur.

¶ Aut quæritur an poſsit capitulum creare dignitatem in eccleſia: & tunc aut vult creare dignitatem omnino nouam, & non poteſt: quia ad ſolũ Papam pertinet creare dignitates: vt in c.primo..xxij.diſtin.puta, ſi velint ſtatuere: vt ſint Cardinales in eorũ eccleſia. Aut vult creare vnam de dignitatibus prius creatis: puta Archidiaconatum, vel Archipresbyteratum: & poteſt. argnmen. hîc in fin. Nam iſta dignitas erat hîc extincta: & ex facto capituli fuit nouiter inſtituta ſine licentia Papæ. nec obſtat dictum gloſſ. quòd iſtud contingat ex conſequẽtia prioris dignitatis; quia cùm dignitas eſſet prorſus extincta, debet dici noua creatio. Et facit.xxj.diſtinction.c. in nouo, quod etiam tenet Ioannes Andr. & etiam moderni. Prædicta procedunt reſpectu augmentationis, ſeu creationis. ¶ An autem poſsint diminuere numerũ præbendarũ & canonicatuũ: ſeu ſupprimere dignitatem, quæ iam eſt creata. Aut non

à ſubeſt cauſa, & non poſſunt[a]: vt j. eodem. ex parte. Aut ſubeſt cauſa: & tunc ſi à Papa, vel eius authoritate numerus ſit præfixus, vel dignitas ſit creata: tunc non poſſunt diminuere. argumentum in capitulo. cùm veniſſent. de iudi. & .c. primo, & ſecundo de confirma. vti. Et hoc dictũ tenent communiter oẽs doctores.

¶ Ego limitarem hoc dictum: videlicet, niſi cauſa diminuendi eſſet orta ex poſtfacto. Nã quemadmodum poteſt fieri augmentum excreſcentibus facultatibus infrà eodem: capitulo proximo. non obſtante confirmatione Papæ: ita & diminutio diminutis facultatibus. Facit, quod in ſimili notat gloſſa in capitulo primo. de cõfir. vti. Aut ceſſat authoritas Papæ: & tunc ſi aliquis alius à capitulo inſtituit illas præbendas, vel dignitates non poteſt capitulum diminuere ſine authoritate fundatoris vel hæredis. argumentũ. c. monaſterium. xvj. q.vij. quod eſt bene not. & originaliter fuit dictum Hoſtien. † Et per hoc dictum Calde.[b] dicit ſe obtinuiſſe, quòd Epiſcopus non poteſt

ſ b

cit ſe conſuluiſſe quòd non eſt priuatus. nec priuandus: quia do. hîc dicũ ꝙ Epſ cũ conſenſu patroni poteſt cõferre beneficiũ non hñti qualitates in fundatione appoſitas: ergo Epſ põt diſpenſare nõ ſolũ, vt non ſit ꝓsbyter, ſed nec diaconus, vel Subdiaconus Et ideo cũ Epſ diſpenſauerit, quòd iſte. xiij. annorũ non poterat intra annũ habere ſubdiaconatum: quia

c diſpenſare contra inſtitutionem beneficij, vel ipſam imminuere, vel cõtra eã venire ſine conſenſu patroni: quod eſt ſemper not. Si ergo ex inſtitutione bñficij collatio eſt fiẽda presbitero, nõ põt Epſ ſine licẽtia patroni diſpẽſare,[c] vt cõferat non presbytero. Ad idem adduco not. dictum Inn. in.c.fi.de cleri. nõ reſi. vbi dicit Epm non poſſe contra ſtatutũ beneficij diſpenſare. Facit quod not. in.c.at ſi clerici. de iudi. in.§. de adulterijs. ¶ Hoc limitarẽ, niſi diſpẽſatio haberet fieri ex neceſsitate eccleſiæ: & patronatus nollet cõſentire. Ad hoc adduco nota dictũ dnorũ de Ro. deci. ccxcvj. vbi dicũt, ꝙ ſi patronus ſine cã nõ vult cõſentire permutatiõi beneficij, poteſt epſ hoc facere neceſsitate d vrgẽte ſine cõſenſu patroni qa patronus nõ debet impedire magnã vtilitatem eccleſiæ. Facit c.j. de his, q̃ fi. à ma. par. ca. Et ad primũ dictũ. Ho. adde qđ no. Pau. in cle. ne in agro. §. ad hęc de ſta. re. vbi dicit Epm non poſſe beneficium

d patronatũ vnire ſine cõſenſu patron.[d] Facit. d. c. monaſteriũ. aut nõ cõſtat de fũdatiõe alteri⁹ & tñ ſi bona Epi & capituli ſunt cõia, nõ poſſunt ſupprimere: qa Epſ authorizaret in facto ꝓprio. Sed dic ꝙ debet tũc recurri ad archiepiſcopi. vel ad Pa. facit qđ no. ĩ cle. ij. de re. ec. nõ ali. Et ĩtellige qñ ſuppreſsio venit ĩ eorũ fauorẽ, Si bona eorũ ſunt diuiſatũc põt capitulũ cũ authoritate Epi ſupprimere, etiã dignitatẽ, ſi ſubeſt legitima cauſa. argum. c. ſicut vnire. de exceſ. Præla. Prædicta ꝓcedũt, niſi cõfirmatio Papæ cum clauſula decreti obſtet ſecudũ prędicta. Nõ ob. prædictis. c. fi. de verb. ſig. vbi in diminutiõe fuit recurſum ad[1] Papã: quia volũtariè ibi ceſſauerũt. Vel forte Epſ & capitulũ nõ concordabãt. Eodẽ modo dic ad. c. cũ olim. de cõſue. vbi videt probari, ꝙ in creanda dignitate eſt recurrendũ ad Papã. & per hoc habes ma

6 teriã gl. declaratã. ¶ † In gl. pen. in fi.[e] Ex gl. ha

e bes quinq̃ opiniões, qualiter perdatur priuilegiũ: & vltra gl. ponuntur aliæ multę opiniões. vnde in hac materia tot ſunt opiniones, quot ſunt capita, per quæ diſcurrit iſta materia, Sed mihi placet diſtinctio Io. And. aliquibus additis: quia aut quærit de reſcripto delegatorio iuriſdictionis quanto tẽpore perdatur. & dic, vt dicetur in. cap. ſi autem. &. c. plerunq̃ j. de

diebus habere. xviij, annos. cle. generalem. de ęta. & qualita. videtur etiã diſpẽſaſſe ſup Diaconatu. & ita debet limitari in c. cũ ex eo, cũ gl. in verſi. ſubdiaconatum. circa fi. de elec. in.vj. vbi Pe. de Anch. no. ꝙ p miſſã diſpenſatiõ in ſacerdotio & reſidentia nõ cõprehẽdit Subdiaconatũ, quẽ promotus debet ſuſcipere.

¶ Vnire ſine conſenſu patroni. Ad de Car. conſi. cix. inci. Papa vniuit ad fi. vbi alle. Inn. in.c. ſuggeſtũ. de iurepa. Idẽ ſi vult authorizare permutationi ſecundũ Cal. in ti. de rerũ permu. conſil. ij. de quo per do. in .c. vnico. in vlt. col. eo. tit. in. vj. & Lap. all. xcvj. inci. bñficia vacãtia. in fi. Et p Rot. deci. cccvij. inci. pmutatio. Inn. conſil. cc. cxxj. incipi. ſuppoſito. ver. tertio, Inn. & alios in. c. quod in dubijs. j. de renũ. & p iſtũ ca. cũ dilect⁹ in. ij. col. j. de iurepat. & ibi gl. j. & vide iſtũ poſt Inn. in.c. vnico. in vlti. col. j. vt eccl. bñfi. Pe. de Anch. cõſ. cxvj. ĩci. ex narratis. & iſtũ in. d. c. ſuggeſtũ. & facit tex. cũ gl. ĩ verb. Apoſtolicæ. & ibi plenius p Car. & Imo. in cle. qa cõtingit. de religio.

Et reſtringe ſingulariter dictũ Cal. tribus modis, vt hîc p Moder. inter quos eſt vn⁹ mod⁹, qñ patron⁹ cõſentiret, vt cõditiones alterarẽtur, ſecũdũ oẽs hîc. Et idẽ ſi hæres patroni cõſentiret: ita expreſsè dicit hîc iſte. & per iſtã reſtrictionẽ obtinui Bononiæ: vt p vna vice poſsit Epſ coſentiẽte hę rede patroni cõferre bñficiũ nõ habẽti ordinẽ ſacerdotalẽ à teſtatore appoſitũ: vt iuſpatro. conferretur ſacerdoti, vt volente hęrede Epiſcopus conferat non ſacerdoti. & ita dicunt hic Moderni ſe conſuluiſſe.

¶ Adde tu per Roma. conſi. cccixñ.

e ¶ In gl. pe. in fi. Qualiter pdat priuilegiũ. vide hîc plenè p Fel. faciẽtẽ tres regłas cũ fallẽtijs opportunis. Et no. iſtã gloſ. tãq̃ magiſtrã. Et de materia recurre ad. l. quoties. C. de prec. imp. offer. & ad. c. ſi de terra. & ad. c. accendentib⁹. de priui. & ad. l. volũtariè. C. de excu. tut. & ibi plenè p Cyn. & ad c. ſuggeſtũ. de deci. & ad. l. gñaliter. C. de Epiſ. & cle. & diſtingue caſus, vt hîc per iſtũ Barb. & Feli. ¶ Adde tu qualiter perdatur priuilegium, Ale. conſi. cxxxvj. j. lib. &. cclxñ.

ZACHARIAS. ¶ Adde eũdẽ Ale. cõſ. xxxiiñ. inci. viſis &c. vol. v. & Lu. do. Ro. cõſ. clxxx. Dy. ĩ regula, decet. & ibi do. Boerñ in apo. ñ. ad eũ, de reg. iu. Iac. Rebut. in. l. ſi qs. la. ñ. n. j. & in addi. ad eũ. C. de decur. libr. x.

reſcrip.

reſcri.& eſt tex.no.in.l.falſo.C.de diuer.reſcrip.& ibi maximè per Bal. ¶ Aut quæritur de priuilegio & tunc aut habet tempus annexum,& ſtãdum eſt tempori determinato:vt.l.quoties.C.de preci. Imp.off.quod intelligo niſi conueniatur ante tempus.quo caſu dicendum eſt,vtj.dicam.Quandoq; priuilegium habet in ſe cauſam tacitam vel expreſſam,& ea ceſſante ceſſat priuilegium. Pone exẽplum in.c.ſuggeſtũ.de deciſ.melius in.l.generaliter.C.de ep.& cle. canonizata.xvj.quæſtiõe.j.Aut ſumus extra iſtos caſus:& tũc aut priuilegium conceditur circa iudicia:aut circa negoti. ¶ Primo caſu,aut ad agendum,aut ad excipiendum.Si ad agendum:durat tanto tempore, quanto durat actio,vt.l.ſi eum.§.qui iniuriarum.ff.ſi quis cauti.Si verò darur ad excipiendum,tunc eſt perpetuum :vt in.l.purè.§.fi.ff.de doli except.Niſi comprehendatur in culpa in nõ excipiendo tempore,quo agitur contra eum.argu.in.l.Pompo.§.
a rati.ff.de proc. ¶ Secundo caſu [a] principali:aut priuilegium datur ad aliquid faciendũ:& ꝑditur ſpatio decẽ annorũ, ſi priuilegia eo nõ vtiť:vt eſt tex.multũ notabilis in.l.j.ff.de nundin. Vbi dicit, ꝙſi Princeps cõcedit ciuitati priuilegiũ nũdinarũ:& ciuitas nõ vtitť eo per decẽniũ:illud ꝑdit.Et ꝑ hoc dicit ibi Bar. ꝙ ſi Princeps det priuilegium ſtudio generali,quo ciuitas non vtitur per decẽnium,illud perdit.hoc tamen non procedit,ſi confertur eccleſiæ: vtj.dicã. ¶ Aut datur ad non faciendum,& ſi aliquid reſeruauit ſibi princeps,non poteſt priuilegiatus illi renuntiare:niſi quatenus particulariter eum tangit:vt in.c.cum tempore.de arbi.Aut Princeps nihil reſeruauit ſibi.& tunc aut fuit cõceſſum perſonæ priuatæ,aut communi,vel eccleſiæ. Primo caſu ꝑditur per vnicã cõtrauẽtionem.Et intellige ſi directè obuiaťilli priuilegio.Et iſte eſt caſus huius.c.& optimè.facit.l.ij.C.de iu.do.impe.& vide omnino,
7 quod no.Bart.in.l.j.C.de his,qui ſpon.mu.pub.ſub.lib.x.† vbi videtur velle,quòd priuilegiatus ne ſoluat præſtantias, ſi ſponte ſemel ſoluit,præiudicat ſibi in futurum:niſi fuerit proteſtatus, [b] vt
b ibi.& nota hoc vltimum de proteſtatione.¶ Item pondera,quod dixiſi directè obuietur:quia ſecus,ſi non directè.vnde † ſi quis habet priuilegium generale,ne ſubeat aliqua munera publica,vt honores:& ſponte acceptauit vnum,non præiudicat ſibi in alijs etiã in illo ſi denuo eligatur ad illud:vt in.l.voluntarie.C.de execu.tuto.niſi acceptauerit decurionatum:quia ex illo officio aſſumitur ad alia officia:ideò acceptando illud videtur ſibi præiudicare.arg. c.tranſlato.s.codẽ.Secundo caſu non perditur: niſi legitimo tempore præſcribatur.& iſte eſt caſus in.c.ſi deterra.&.c.accedentib⁹. de priui.Et eſt ratio,ꝙa ſingulares perſonę nõ poſſunt per cõtrauẽtionem eorum renuntiare priuilegio conceſſo eccleſiæ:ideo expectatur legitima pręſcriptio.Et per hoc dico,quòd attenta ratione eſt facienda differentia,an cõcedatur priuato an eccleſiæ:quia per contrauentionem perditur priuilegium ex tacita renuntiatione. Ideò debemus conſiderare,an & quando contrauentio inducat renuntiationem validam.Nam in priuato quælibet directa contrauentio inducit renuntiationem validam.argumẽtum in.c.cum renũtiatur.xxxij.quæſtione.j.quia complectitur contrarium.Sed in eccleſia non poteſt inducere illam renuntiationem validam : quia
c ſicut expreſsè non poſſunt canonici renuntiare priuilegio [c] conceſſo eccleſiæ:ita nec tacitè:vt nota.d.Innocẽ.in.c. accedẽtibus. Ideo in eccleſia expectatur tempus legitimum. Vnde idem dicendum in alio,qui ex contrauentione non poſſet renuntiare priuilegio. ¶ Et ex his inferť ad limitationẽ huius.c.ꝙſi iſtud priuilegiũ reſpexiſſet vtilitatẽ eccleſię:iſta vnica cõtrauẽtio ꝑiudicaſſet canonicis reſpectu vtilitatis eorũ dũtaxat:ſed reſpectu vtilitatis eccle.poſſunt allegare priuilegiũ nõ eſſe ſublatũ:vt no.vult Inn.in.d.c.accedẽtib⁹.& ꝓbaťratione ꝑdicta.Idem dic,vbi priuilegiũ datur reſpectu plurium rerum:quia licet quis contraueniat in vno,non cenſetur renuntiare reſpectu alterius.& ſic videtur velle tex.no.in.l.voluntariè.C.de execu.tut.& ibi videas per Cyn.plenè de hac materia.Et hęc,vt dixi,ſufficiant ad quandam inſtructionem materiæ:quia lõgiſsimum eſſet per ſingulas cauſas complecti:vt dicit glo.hîc in fi. & bene. ¶ Et per ꝑdicta dicerẽ,ꝙ vbi canonici poſſent renuntiare priuilegio eccleſiæ indulto,per vnicã contrauentionem directam perderetur priuilegium:quia vt dixi cõtrauẽtio põderatur ad inferẽdã tacitã renuntiationẽ:& nõ eſt differẽtia regulariter, an aliqd

a ¶ Secundo caſu.Limita iſtud dictum non procedere, qñ quis nõ eſt vſus priuilegio:quia nõ fuit data facultas vtendi.gl.eſt ſolẽnis in.c.Abbati ſancti Siluani.in ver.donec.ibi.ad fi.j.de verb.ſig.& faciũt quinq; ſimilia, quæ ponit modernorũ Princeps dom.Iaſ.in.l.falſ.C.de diuer.reſcri.quæ omnino vide:quia facient tibi honorem.Aenæas Falconeus.

fiat expreſsè,vel tacitè.

SVMMARIVM.

1 *Canonici ſunt tot inſtituendi in eccleſia,quot cõmodè poßint viuere ex reditibus.*

2 *Statutum factum à capitulo continens priuatam vtilitatem,tollit antiquam conſuetudinem continẽtem fauorem eccleſiæ.*

3 *Collatio beneficij facta precibus alicuius, valet: ſi preces iuſtæ ſint:aliâs ſecus.*

4 *Numerus certus canonicorum,ſi fuerit ſtatutus & confirmatus à Papa,intelligitur, niſi facultates eccleſiæ excreſcant. Nam tunc poterit numerus augeri.18.21.27.*

5 *Clauſula ſolita apponi in aliquo inſtrumento,ſi fuerit caſu omiſſa,habetur pro appoſita.*
Conſuetum quod eſt apponi,habetur pro appoſito.

6 *Statuentes poſſunt venire contra ſtatutum,etiam per ſuperiorem confirmatum, licet contineat talem materiã,quòd ſine ſuperiore ſtatutum non valuiſſet.*

7 *Præbendæ quæ poſteà inſtituuntur in eccleſia, non debent eſſe minoris valoris,quàm præbendæ antiquæ.*

8 *Reditus excreſentes eccleſiæ debent deputari pro canonicis nouiter receptis:vel vt ex eis fiant nouæ præbendæ:vel conuertantur in vtilitatem eccleſiæ.*

Anto.Franciſc. ¶ Qualiter perdatur priuilegiũ: Et an ꝑ nõ vſum illud perdatur.vide Bar.poſt text. in.l.j.ff.de nũdin. Et an deſtructo loco cuicõceſſum eſt priuilegiũ,intelligaťſublatum eſſe priuilegiũ.vide glo.in.c.& hîc diximus.vj.q.vij. & habetur per Inno.& do.in.c.cũ ex iniuncto.de o per.noui nuntia. Et adde,quòd cũ mens cõcedentis priuilegiũ in dubio ſit inferre leue præiudicium tertio:ſi priuilegium incipit enormiter lædere,ipſum priuilegiũ perditur & reuocatur: vt in.c.dilecti.de deci.& no.gl.ĩ.c. ad audientiã.eod. tit. & habetur in c.in his.de priui. Et vtrum priuilegiũ cõceſſum eccleſiæ perdatur propter delictũ canonicorũ:vide gl.in.c.priuilegium.xj. q.iij.& gl.in.c.ita nos.xxv.q.ij.& ide Spe,in tit.de inſtr.edi.in.§.nunc videndum.in.verſi.ſi his.vbi enumerat caſus in quibus perditur priuilegium. Et an priuilegiũ cõceſſum rõne religionis, ceſſante religiõe, ceſſet ipſum priuilegium:vide no.in.c.Abbate.de verb.ſign.& habetur per gl.in.c.generaliter.xvj.q.j.& vide tex.in.c.nuper.de prębẽ.li.vj.vbi habetur ꝙ priuilegium ceſſat,& perditur ceſſante cã priuilegij.quod intellige verum:niſi in reſcripto ſit appoſita cauſula,quòd priuilegiũ perpetuò duret:vt not. in cle.ij.de reſcrip.& ibi per gl.fi.Et an cã ſuperueniens faciat ceſſare priuilegium,vide Io.And.in ca.ij.de immu.eccle.Et adde quòd priuilegiũ durat etiam finita dignitate:vt no.gl.in.l.j.C.de magiſt.lib.xij.& in.l.eam legẽ.s.de excu.mu.& in.l.Titia.§.vſuras.ff. de lega.ij.Et adde,quòd negãs id,quod eſt cauſa ſui priuilegij,perdit priuilegium:vt in.l.ſi dubitet.§.j.& ibi glo.& Barto.ff.de fideiuſ. Et an deſtructa eccleſia, ſi reficiatur,an priuilegium duret, vel reſurgat: vide Bar.in.l.qui vſumfructum. ff.de vſufructu.Et adde,quòd ſi ſtudio Paduano concederentur omnia priuilegia ſtudij Bononienſis deſtructo ſtudio Bononienſi,non propterea tamen ſtudium Paduanum perderet priuilegia.quæ ſolitum erat habere ſtudium Bononienſe iam deſtructũ:vt not.voluit Iac.butr.in.l.omnia.& ibi plenè per Bal.C.de epi.& cle.& vide no.gl.in auť.qua in prouincia.C.vbi de criagi opor.quæ dixit,ꝙ priuilegium iuris cõmunis,non tollitur per generalem caſſationem priuilegiorum.quod eſt notandum.

b ZACHARIAS.¶ Niſi fuerit proteſtatus.Adde iſtud dictum Pan. eſſe intelligendum de contrauẽtione vniuerſali reſpiciente actus futuros.& ita loquitur Bar.alle.per eum in.d.l.j.de his,qui ſpon.mu.pu.ſub.libr.x.pro quo facit tex.in.l.ſi debitor.§.j.ff.quib⁹ mod.pig.vel hy.ſol.& ibi Bar. idẽ in.l.ille à quo.§.ſi de teſtamento.ff.ad Treb.Nam ſi contrauentio eſſet in actu particulari,nõn videtur neceſſaria proteſtatio.de qua hîc.Ita no.Bar. in alle.l.j.Bal.conſi.cccxxxviij.inci.ſuper primo.vol.ij.Alexan.conſi.ciij. volumi.iij.& conſi.cxv.col.ij.§.nunc attingo.volu.ij.& conſi.ccxix.colũ. vij.ver.ad idẽ.eo. volu.Mod.hic.& Ro.cõſi.cclij.incipiẽ.ꝑ deciſiõe.in fi.

c SEB. SAPIA.¶ Renuntiare priuilegio.Adde prædictis,quòd priuilegium conceſſum poteſt reuocari ex omni cauſa, ex qua poteſt reuocari donatio.Ita vult Imo.In.c.prox.col.ij.& ideo Bal.in.l.ij.in fi.C.de liber.& eo.li.quod declarat deci.in.c.nouit.col.vij.ver.quarto fallit.j.de iudi.vt ꝑcedat in priuilegio conceſſo ex liberalitate:ſecus in priuilegio conceſſo ex aliqua cauſa onoroſa,& ibi latè tangit,quando priuilegium conceſſum poſsit reuocari.

a ¶ Cõgruè viuere. Adde per Oldra. conſi.cclx.

b ¶ Abſque prębẽ da. Adde Fede. de Sen.conſi. ccxc.

SEE.SAPIA

c ¶ Collatio benefi cij. Adde quod di cit Bal.in.l.tutor. §. quæ tutoribus. ff.de excuſa.tuto. quòd ſi Papa pro monit ſuũ nepo tẽ in Cardinalẽ, caro hoc ſibi rele uauit,nõ ſpiritus.

ZACHARIAS.

d ¶ De p̃cibus carnalibus. Adde tu, ne fallaris per dictum.d. Ab.hîc, & in .c.conſtitutus.de reſcrip.dũ voluit,q̃ collatio bñficij,ſi fieret ad p̃ces carnales alicu nõ aũt ſpũales,vt per eum,& apoſ. quòd ita crudènõ ſunt intelligenda hæc verba, q̃ dicamus nos nõ poſſe parentibus noſtris carnalibus, vt nopoti beneficiũ conferre: quia poſſumus.no.idẽ Abb.in.c.dilecto. de præben. Imò etiã filio ,ppriꝓ. no.gl. & idẽ Ab. in.c. quia clerici. de iurepatron. & in.c. cõſuluit. eo. ti.& c.fi.de inſtit.

e ¶ Spiritualibus. Adde gloſſ.in.c. Moyſes.in verſi. rogauerit. & ibi do.viij.q.j.& glo. fi.in.c.in quibuſ. dam.j.q.j.& gl.in ſum.viij.q.ij.& in c.j.ea.qõ.& cã.& in.c.veniã.in ver. vt deprecamini. xxxv.q.ix.& gl. in.c. vt noſtrũ.in verſ.carnalitatem animi,& ibi Imo. poſt alios.j.vt ec. cle.benefic. & .b. Tho.ij.q.c.ij.arg. vl.ad fi.& qd' habetur in ſum.Piſa na.in ver.acceptio perſonarum. ver. vtrũ peccet Eps. & de ſententia la. ta per preces.vide gloſſ. in ca. quatuor.ad fi. xj. qõ. iij.& Ang.in.l.ve nales.C.qñ ,puoc. nõ eſt ne.& text. in.l.furti.§.pact9. ff.de da ,ĩfe.ho.& buĩ.c.tuã.hîc all.

9 *Conſors eiuſdem litis poteſt agere pro conſorte ſine mandato: dummodo caueat de rato.& iſtud conſortium,quomodo contrahatur.*

10 *Coniuncta perſona non admittitur ad agendum pro coniuncta in his, quæ requirunt ſpeciale mandatum.*

Coniuncta perſona etiam pater non poſſet recipere ſolutionem citra mandatum.

11 *Exceptio competens poſt lit. conteſta. poteſt opponi lite conteſtata.*

12 *Coniuncta perſona dicitur reſpectu ſanguinis,& nõ alio reſpectu.*

13 *Allegans turpitudinem ſuam auditur,vbi vertitur periculum animarum.*

14 *Præbenda,ſi fuerit collata duobus,quis præferatur.*

15 *Proteſtationis materiam vide plenè hîc.*

16 *Canonicus poteſt eſſe quis ſine præbenda.31.*

17 *Canonicus quis non poteſt fieri cum iſto pacto,vt nõ poſſit petere præbendam.21.*

18 *Proteſtatio non extenditur ad futura veroſimiliter non cogitata.*

19 *Proteſtatio,an & quando tollatur per actum contrarium.*

20 *Sponſus cognoſcens ſponſam carnaliter, & proteſtatus quòd nolebat per hoc contrahere matrimonium:an valeat talis proteſtatio?*

22 *Laicus vtrum poſſit habere præbendam.*

25 *Statutum dicens,quòd eligendus in canonicum ,ſoluat aliquid,eſt ſimoniacum quando elegitur tempore receptionis.*

Conſuetudo non eſt ſimoniaca hoc dictans, & quare aliud ſit in ſtatuto, & aliud in conſuetudine.

26 *Canonicus receptus,qui ſponte aliquid dat alijs canonicis,non committit ſimoniam:licet ibi ſit ſtatutumquòd aliquid det.&c.*

28 *Eccleſia diues debet alteri eccleſiæ ſupplere.*

29 *Promiſsio canonicatus, vel præbendæ, non valet. ſed ſi primò recipitur in canonicum, tenet promiſsio præbendæ.*

Canonicus receptus vltra numerum, quæ iura habeat in capitulo:& an habeat portiones.&c.

31 *Dominium non acquiritur ſine traditione,vel vſucapione.intelligitur circa temporalia:ſecus tamẽ eſt in ſpiritualibus.*

32 *Doctor receptus in collegium vltra numerum, quã vocem habeat in collegio.*

33 *Papa,vel alius iudex ſuperior,ſi incepit cognoſcere ſuper aliqua cauſa:an videatur illam de manu inferioris tollere:adeò,vt proceſſus coram inferiore non teneat.*

34 *Proceſſus pendens coram duobus iudicibus ordinarijs & paribus: an vterq; proceſſus valeat:& quid ſi ſint latæ duæ ſententiæ contrariæ.*

35 *Iudicium debet finiri, vbi eſt cœptum.quod intelligeſi excipiatur:ſecus ſi non excipiatur. Nam tunc valet proceſſus vtriuſque.*

36 *Sententia contra ſententiam,an valeat.*

CAP. IX.

CVm.M. ¶ Habes materiam prolixam & ſubtilem.& hoc dicit in ſumma.Si capitulum contra ſuam cõſtitutionem de certo canonicorum numero, aliquos recepit in canonicos, de ſuperexcreſcentibus fructibus eis prouidere tenetur. Vel aliter ad idem. Non obſtante certo canonicorum numero, etiam per Papam confirmato, prouidendum eſt receptis vltra numerum de ſuperexcreſcẽtibus fructibus:maximè ſi voluntariè per canonicos fuerunt recepti. Diuiditur in tres partes. In prima ponitur allegatio pro.M. & ſocijs.In ſecunda pro capitulo,ibi: *verum.* In tertia diffinitio. ibi: *mandamus.* ¶ Caſus literalis.Canonici Ferrarienſes,vt maioribus reditibus abũdarent:ſtatuerunt numerum.xiiij.præbendarum in eccleſia ferrarienſi præter id,quod menſæ communi deputarunt vltra antiquam conſuetudinem ipſius eccleſiæ:poſtmodum vacauit quædam præbenda in ipſa eccleſia:canonici contra conſuetudinem ipſam voluntariè venientes.M.& quatuor ſocios ſuos canonicos receperunt nullis præbendis aſsignatis eiſdem.Et quanuis reditus illorũ eſſent plurimum augmẽtati, noluerunt eis de ſuper excreſcentibus reditibus prouidere.Et ideò inter dictos quinque & capitulum quæſtio mota fuit ſuper hoc coram domino Papa. Tandem ad ſedem Apoſtolicam quæſtio eſt delata coram domino Papa.omnia iſta ex parte illorum quinq; fuerũt propoſita.Ex aduerſo ex parte capituli fuit propoſitum,quòd in ferrarienſi eccleſia quatuordecim prębendarum numerus fuerat conſtitutus & à ſede apoſtolica confirmatus.Tandem cùm vna præbenda in eadem eccleſia vacaſſet ad inſtantiam quorundam receperunt duos ad eam:& poſtmodum ad preces epiſcopi dictum.M.& quẽdam alium ſine præiudicio conſtitutionis prædictæ, in canonicos receperunt:ita quòd ipſi de canonicatu nihil perciperẽt,donec primi duo eſſent præbẽdas integrè aſſecuti:& reditus, qui p̃ ipſorũ induſtriam excreuerunt:deputauerunt communi menſę,quæ minus ſufficiens erat: quos dicti quinq; ſibi contra conſtitutionem prædictam petebant in beneficium aſsignari.Iſtis & alijs allegatis mandat Papa iudici,quòd cum in conſtitutione prędicta & confirmatione Apoſtolica vel fuerit vel eſſe debuerit,ſicut conſueuit expreſsè ſumi:niſi intantũ excreuerint eccleſiæ facultates, quòd pluribus poſsint ſuccedere competenter.& ipſi canonici cõtra cõſtitutionem ſuam receperunt quatuor ad vacaturas præbendas vltra numerum conſtitutum,faciãt ſuperexcreſcẽtes reditus prædictis quinq; canonicis aſsignari:ita quòd ſi ex eis æquales cũ alijs poſsint habere præbendas, quòd ſuperfluum fuerit,in communes vſus conuertatur antiquis canonicis præbendas ſuas percipiẽtibus conſuetas:reuocato in ſtatum priſtinum quicquid ab alteru tra partium in præiudicium alterius poſt motam quæſtionem coram Epiſcopo Ferrarienſi circa præbendas,vel preces fuerit attẽtatum.Ber. ¶ †Not.primò vnam legitimam cauſam reſtringẽdi

1 numerum præbendarum & canonicorum:quãdo ſcilicet reditus præbendarum non ſufficiunt ad ſuſtentandum congruè canonicos.nam tot ſunt inſtituendi in eccleſia,quot poſsint congruè vi-

a uere[a] ex reditibns illius:vt in.c.j.de inſtitutio.&.c.vnico.§.j.de ſta. regu.lib.vj.Et puto per ea quę dixi.ſ.c.proxi.quòd Epiſcopus cũ capitulo poſsit numerũ antiquum reſtringere,ex pluribus præbendis conſtituendo pauciores.Tendit enim in dedecus eccleſiæ: quòd canonici,qui conſtituunt vnum corpus cum capitulo,non

2 poſſunt ex reditibus congruè ſuſtentari. ¶ †Not.ſecundo ibi:*cõtra anitquam conſuetudinem.* quòd valet ſtatutum capituli priuatæ vtilitatis nutritiuum,contra antiquam cõſuetudinem fouentem vtilitatem publicam & ſpiritualem.Quod intellige,quãdo ſubeſt rationabilis cauſa ſic ſtatuẽndi:vt hîc erat.Et ſic nota generaliter, quòd contra antiquam conſuetudinem eccleſiæ poteſt ex cauſa rationabili fieri nouum ſtatutum.Facit ratio ca.non debet. in princip̃.de cõſanguinit.& affinitate. ¶ Nota tertiò,quòd poteſt quis

b recipi in canonicum abſq; præbenda. [b]poteſt ergo ius canoniæ exiſtere ſine præbenda:non tamen debent multi ſic recipi:ne tendat in dedecus eccleſiæ.& vide ad hoc bonam gloſſ.& quod ibi dixi in.c.dilectus filius.j.de præbend. ¶ †Quartò,no.ibi: *hãc inſtantiam.* & ibi: *ad preces.* quòd tenet collatio beneficij[c] facta ad inſtã

3 c d tiam,vel preces alicuius.& intellige non de precibus carnalibus,[d]

e ſed de iuſtis & ſpiritualibus.[e]de quo vide bonam gloſſ.in.c.tuam. de æta.& qualita.&.j.quæſtio .j.c.ſunt nonnulli. ¶ Nota quintò, quod licitè capitulum vltra prębendas diſtinctas per ſingulos canonicos poſsidet bonacõia,q̃ dicunt de męſa ipſius capituli. Nã ex illis ſuſtinet capitulũ onera cõia.Itẽ ſolẽt diuidere fruct9 illorũ bonorum in

¶ Adde Spec.in tit.de ſimo.vbi format libellum rõne precũ & inquantũ Addens non videtur facere differentiam inter iudicem corruptum præce, vel precio? Adde tamen quòd eſt differentia quia ſi quis rogat iudicẽ in criminali, vt iudicet pro ipſo, punitur in centum aureis.per.l.j.§.j, circa gl.ff. ad legem Iul.de ambi.ſecundum Roma.ſing.ſuis.fo.viij.

Anto.Franſc.

¶ Et an, & quando preces carnales inducant ſimoniã.vide no.gl.in c.ſciant.de elect. 4 lib.vj.& habetur in.c.cũ eſſent.de ſimo.& per Inn. in.c.tuã.de æta. & quali.not. in.l. obſeruare.ff. de offi.præſi. Et ad de, q preces im- b portunæ abſque c dubio improbãt quę equiparãtur metui, vt no.Inn. ĩ.c.petitio.de iure iur.& no.in.l.j.in

norũ in fine anni, inter ipſos canonicos.Item deputare pro diſtributionibus quotidianis.& de his vide bo.gloſſ.in capitulo vnico.de cle. non reſi.lib.ſexto. ¶ † Item not.& tene mẽti, quòd in conſtitutione de certo numero, etiã per Papam confirmato intelligitur clauſula: niſi reditus eccleſiæ intantum creſcant, quòd pluribus ſufficiant. Ex hoc infertur, quòd augmentatis facultatibus[a] eccleſiæ, debet numerus canonicorum augmentari: & ſic antiqua conſtitutio tolli. ¶ † Not.ibi, *ſicut conſueuit.*[b] & tene menti, quòd clauſula ſolita apponi[c] de ſtilo curiæ debet ſubintelligi, ſi caſu non fuit expreſſa. Sic dicimus in cõtractib[9] vt videant geri ſecũdũ cõſuetudinẽ loci: licet hoc nõ ex-

primat in cõtractu.ad hoc.l.qđ ſi nolit.§.quia aſsidua.ff.de ædil.edi.not.Bart.in.l.nemo eſt, qui neſciat.ff.de duo.re. vbi per hoc dictum dicit, quòd ſi in loco ſtudij doctores ſoleant quandoq; legere per ſubſtitutos, intelligitur tacitè hoc in contractu conductionis expreſſum: vt poſsint ſecũdũ conſuetudinem legere per ſubſtitutum. Et facit ad prædicta bo.text. in.c.cauſam quæ j.de reſcript.vbi clauſula ſoli ta apponi in certo loco, ſi tranſponitur cõtra ius, intelligit inſerta in loco ſuo.& eſt tex.not. 6 ¶ † Not.ibi, *in derogationem ſuæ conſtitutionis.* quòd ſtatuentes poſſunt venire contra conſti tutionẽ propriam: licet fuerit confirmata per ſuperiorem: & licet contineat talem mate-

pars, cuius intereſt, illas non intelligat. Puta, inferuit notarius in aliquo inſtrumẽto inter ruſticos cõfecto: q alter renũtiabat cõdictioni indebiti, cõdi.ſine cauſa: & omni iuri &c. Ita no.dixit Bartol.in.l.fin.§.idem quæſit, per illum text.ff.de cõdi.indebiti.quod dictũ pro valde no.refert & ſequitur do.Alexan.cõſil.xlij.incip.ſuper præmiſſo. col.iiij.in princip.volu.j. vbi pro hoc alle.l. doli.ver. diuersũ ff.de noua. Quibus adde gloſſ.in l.ſi tutor.ff. de bo.poſſ.ti.gene. & Old. cõſi.cccxvij.inci.factũ tale eſt. colum.ij. Anto.Fran.

¶ Quãtũ ad prę ſentẽ materiam, quando notarius eſt rogatus confi cere inſtrumentum, qualiter debeat illud confice re. Addas q debet ſcribere quatenus eſt rogatus

hoc.not.ñ.6. Declarat ñ.49. limita.tu in cor ne iurata contra quæ ſtatuentes vem. eleganter tradit la tẽn.de iuram. confir. cap.69.

& partes dicunt, non aliter: vt in.§.non autem.[e] in auẽ.de tabellio. & habetur per Bald.in auẽ.ſi quis in aliquo documento. C.de eden.& habetur per Io.de Imo.in.l.ſciendũ.ff.de verb.obli.& per do.Car.in cle.j.§.j.de iureiu.vbi dicit, quòd de neceſsitate debet eſſe rogatus à partibus. Et adde, quòd non debet ſcribere notarius, quando cortina eſſet in medio contrahẽtium: ita quòd ipſe poſsit videre & contrahentes, & deducta in contractu: & ideò debet eſſe cautus: vt debeat videre propriis oculis: vt pulchrè declarat Bald.in rub.de fide inſtrumentorum. in prima colum. Non enim debet ſcribere, niſi quod vidit, vel audiuit: & tunc debet facere mentionem, quòd audiuit: vt not.Innocentius. in capit.fraternitatis. de hæreti.& per Bald.in dicta rub.in.ij.colum.in capit.cum precibus.C.de probation. Et quòd notarius debet primò rogari, & poſteà ſtipulari: & deinde publicare & conficere inſtrumentum: vt per Bartol.in.l.generaliter in fine. C.de tabu.libro.x. Et ſi notarius ſtipulatur pro alio, debet concipere verba hoc modo: Talis promiſit mihi notario ſtipulanti pro Seio. Ita Bartolus in.l.nec ei.in.§.eorum.ff.de adoptionibus.& debet eſſe cautus notarius: vt non rogetur in loco occulto: quia licet inſtrumentum valeat: tamen reddit ſe ſuſpectum, ſecundum Innocen.in dicto capitulo primo.de fide inſtrumentorum. ¶ Et adde, quòd notarius poteſt extendere prothocollum ſuum: & in eo omnia ponere, quæ declarent mentem contrahentium, vel teſtatoris non mutata ipſa ſubſtantia. Et ſi inſtrumentũ ſumptum ex prothocollo breui, ſit plenius cum pluribus clauſulis & verbis extenſis: non dicetur falſum. Alius verò notarius, qui non ſit rogatus de inſtrumento, non poteſt extendere prothocollum alterius: ſed debet illud publicare de verbo ad verbum, nihil addendo, vel detradendo, de illo: vt per Bald. in rubric.C.de fide inſtrumentorũ.in.viij.colum.& habetur per Specu.in tit.de teſte.in.§.primo.in verſic. item quòd aliquid. Addendum tamen eſt, quòd notarius debet extendere prothocolla ſuũ ſecundũ conſuetudinem ſuam, vel ſecundum conſuetudinem generalem aliorum notariorum, ſi de ſua non conſtat. Ita Bal.in dicta authen.ſi qs in aliquo.& in.l.contractus.in.v.col.C.de fi.inſtrumẽ.& Bar.in.l.ſi quis ex argentarijs.in prin.ff.de eden.& habetur per Alex.in.l.ſi prius.in.§.j.ff. de aqua plu.arc. Adde tamen, quòd notarius etiam non rogatus de inſtrumento, ſi ex forma ſtatuti, vel ex officio ſibi incumbente, debet relenare inſtrumentum ex prothocollo notarij rogati non exemplum poteſt illud extendere.& debet in forma cõmuni, ſi aliter non apparet de cõſuetudine & modo extendendi ſimilia inſtrumenta per ipſum notarium rogatum, ſecudũ Bal.in prælleg.rubri.de fide inſtru.in.xj.col.in verſi.ſed tertiò quæritur. & per Alexan.in.d.l.ſi prius. & vltra prædicta adde, quòd notarius præſumitur rogatus apponere in inſtrumento omnes clauſulas conſuetas apponi in ſimilibus inſtrumentis: vt declarat Pau.de caſt. vltra hic alleg.in.l.ij. ff.de iuriſdi.om.iudic. Et vltra adde, quòd notarius addens pœnam in inſtrumento non adiectam à partibus, tenetur de falſo, vt per glo.& doct.in l.ex ea.ff.de verbo.obligatio & per Bald.in.l.fine. in.j.columna.C.de execu.rei iud. Quid autem, ſi adderet hypotecam bonorum: vide Bald.in.l.j.ff. ſol.mat.

ſimoniã: vide glo.in.c.p inquiſitionem.de elect.& no.per Bal.alios in.l.ſi.C.ſi quis aliquem teſta.prohi. Preces autem iuſtæ non ſunt prohibitæ, neque inducunt ſimoniã, imò ſunt exaudiendæ: vt in.c.veniam.xxxv.q.ix. & in l.Attilicinus.ff.de ſeruitu.ruſt.præd.

a ¶ Facultatibus Adde tria pulchra dicta Ang.in auẽ.vt deter. ſit numerus clericorũ, in verſi.poſteà verò.per illum tex.ſed vltimũ eius dictũ, poteſt impugnari.per tex.in.l.id quod.ff.de peri.& cõmo.rei ven.

b ¶ Sicut conſueuit. Iſtum tex.notant multũ But, Imo.& Bal.dicit nõ eſſe meliorẽ tex.in iure.q illud quod ſolet apponi in contractu, habeẽ pro apoſito, etiam ſi non fuit ſcriptũ.& tex.no.in.l.ſi.in fi.C.de fideiuſſo. & ibi Bal.& Bar.in.l.j.ad ſi.ff.ſolu.matrimo.& in rubri.C.de fide inſtr.in.iij.co. & in.l.fideicom.§.ſi ſeruo.ff.de.le.iij.& in rub.C.de his, quæ in frau.credi. in vlti.colum.& in.l.Imperator.in vl. col.ff.de ſtat.hom.& in.l.ita demũ. de procur.& Bar.in.l.ſi prius.§.rectè.ff.de aqua.plu.ar.Inno.in. c. olim. in prin.j.de verb.ſig. Iſtũ in.c.certificari.in pri.de ſepul.& in.c.j.ſ.de ſum. rini.tex.& do.in.l.q ſi nolit.§.quia aliqua.ff.de ędi.edi.& in.l.excep.C.loca.l.ſi pignore.§.ſi.in ver.vſu.& ibi do.ff.de pig.ac.& in.l. vel vniuerſorũ, ff.eo.l.qui ſemiſſes.ff.de vſur.c. cæterum.in verſ.terræ conſuetudo.de donatio.Bar.in.l.ſi procurator.in prin.ff.de iur.fiſ.& in.l.fin.in princip.ff.de his, quæ in frau.cre.& in.l.bene à zenone.C.de quadri.præſ. Bart.in rubri. C.de exer.ad ſi.& Ro.conſi.cxiiij.incipi.viſis.Angel.in.l.j.ff.de iuriſ.om. iudi.& in.§.emphitheoſim.in auẽ.de non alienand.Bal.in.l.j.C.ſi ob pub, penſi.& in.l.liberti.in.v.col.C.de oper.liber.Bar.in.l.j.C.de paſcu. publi, vel priua.lib.xj.& in.l.domini prædiorum.C.de agri.& cenſi.lib.xij.Pet. de Ancha.in.c.cũ Epiſcopus.de offi.ordina.in vj.Inno.& Abba.in.c.cõſuluit.de offic.delega.Innocẽ.in.c.cum nobis olim.vltra mediũ.de elec.per iſtũ in.c.ij.de teſti.cogẽ.bo.tex.in.c.quod trãslationẽ.de offic.leg. Bald.in addi.Specu.in titu.de loca.& in.l.ſi.poſt prin.C.de fideicõ.& in.l.ſi qñ.in prin.C.de inoffi.teſta.& plenè per moder.hic.Bar.Ang. Imo.& Ro.in.l. hæredes.§.cũ ita.ff.ad Trebel.Pe.de Anch.in.l.tres fratres.ff.de pact.Bal. in.l.precibus.in.xxviij.co.C.de impub.& Imol.i.c.potuit ad finẽ de loca. ¶ Adde tu Alexan.conſil.lxxxviij.iij.libr.vbi ponit, an notarius teneatur apponere in inſtrumento ea, quę ſunt de conſuetudine.& per eundem cõ ſi.xxviij.ſecundo.libro.vbi ponit, an conſtitutum veniat ex natura vendi tionis.

ZACHARIAS. ¶ Adde tu, quòd iſtud dictum do.Abbatem notarium poſſe apponere clauſulas cõſuetas: haberet locũ in notario rogato qui fecit inſtrumentum: ſecus autem de alio, qui non fuit rogatus de illo inſtrumẽto: ſed ex officio vel ſtatuto extendit illud: quia ſolũ põt ponere clauſulas, quas in originali comperit: alias non. Ita not.do.Hippol. de Marſi.ſing. cxxiij.incip.in iure clarum eſt.qui alleg.pro hoc Bald.ſing.in rub.C.de fi. inſtrum.col.vj.verſi.quartò quæritur. pro quo etiam vide Bal.remiſsiuẽ in.c.ij.co.ij.de preca.vbi tenet expreſsè dictum, de quo hîc, non haberelo cum in inſtrumentis, quæ non ſunt in fieri. ¶ Adde tamen, quòd etiam notarius rogatus, q̃uis poſsit ponere clauſulas conſuetas, etiam ſi à partibus non fuerit dictum: vt hîc, tamen non poterit iuramentum apponere, etiam ſi ſit de conſuetudine, quòd apponatur: niſi apponatur, quòd poſsit illud inſtrumentũ extendere ad conſilĩũ ſapientis. Dictũ fuit ſing. Ant.de Bu.& Abb.poſt eum in.c.pe.de iureiu.& Alex.in.l.gallus.§.idem credẽdũ.ff.de libe.& poſth. Nec omitto, quòd q̃uis notarius, ſiue rogatus, ſiue nõ, apponat clauſulas in inſtrumẽto aliquo, nihil operãt dictę clauſulæ: ſi

c ✠ BSB.SAPIA. ¶ Solita apponi. Vide dominum Iaſonem. in.l. vt liberis.C.de collationibus.in.l.certi condictio.§.ſi numos. columna ſecũda.ff.ſi certum peta.multa per Andr.ſicul.in conſi.xiij.circa medium.in.ñ. volu.ſed tamen ferè omnia videntur deſtrui per vnum dictum Baldi. in l.prima.in.vj.quæſtiõe.ff.de iur.codicillorũ. dum vult, quòd ea quæ apponuntur de conſuetudine notariorum, habentur pro non appoſitis, quod an ſit approbatum, nunc non eſt diſputandum: vide etiam cumulata per Feli. in.c.j.in.j.& vij.colũ.j. vt lit.non conteſt. & limita, vt per Ro. in conſi.ccclxxxvj.quæſtio eſt in.fi.

a ✣ SEB. SAPIA. ¶ Receptis. Quare tex. hîc ſemper vtẽtur verbo receperunt, & non elegerunt: vide rationem per Card. in conſili. ciij. diſcutiam præmiſſa dubia in. ij. col.

b ¶ Religioſus. Hanc concluſionem limita primò, niſi cã eſſet criminalis: vt eſt gl. in. c. cùm dilecti. j. de do. & contu. & eam not. But. hîc: & ibi in. vj. co. & de ipſa meminit Bald. in. l. ij. C. de conſor. eius. litis. quia in criminali non cõparet qs paliũ ĩ. c. ſeruũ quoq;. § . publicè. ff. de procu. & ita do. hîc in. iij. colũ. ita intelliges glo. in. d. c. cũ dilecti. 7 & in. c. hoc quippe. ij. q. vj. licet aliud voluerit bal. ĩ. d. §. publicè. ſed 8 intellige qñ agere tur de delicto annexo, aut correlatiuo: vt puta adul a terio, & inceſtu, ſecundũ Maria. 9 in. c. veniẽtes. j. de accuſ. in pe. char. in. xxxv. fallẽ. Et hoc placet mihi: quia multa licẽt p miſturã, quæ non licerent ſimpliciter: per tex. ſing. in. l. ſi cõmunẽ. ff. quẽad. ſer. amitt. Limita ſecundò, dũmodo lis ſit cõteſtata cũ oĩbus conſortibus, ſecũ dũ But. & ſequaces hîc, per tex. in d. l. ij. C. de cõſor. eiuſ. litis. Aliĵs tamen modis limitatur hæc conclu- b ſio: vt hîc per doc. Moder. poſt Bu. & Imol. videlicet dummodò eius conſortium ſit indiuiduũ: ſecus ſi diuiduũ: vt hîc in gl. licet Bu. Cal. & Imo. cõtrà. Itẽ niſi cõſors eſſet pſona aliâs inhabilis ad agẽdũ. De quo p Imol. in d. clem. religioſis, & per mod. hîc. ¶ Adde Spec. in ti. de actore. ver. itẽ cõſors. & ver. itẽ ad p̃ſens. & in caſib⁹, qbus qs põt p ꝓcuratorẽ cõparere ẽt in criminali: de qbus in. d. §. publicè. & per Cep. conſi. xlvj. cõſors admittet pro cõſorte. Anto. Franciſ. ¶ An autem & quando in cauſa criminali admittatur procurator, vide ordinariam glo. in. c. veniens. j. de accu. & habetur in. c. tuę. de proc. & plen. per Bar. & doc. in. l. pen. in. §. ad crimen. ff. de publi. iud. Et an, & quando conſors poſſit pro conſorte comparere ſinẽ mandato: vltra hîc alle. habetur p Spe. in ti. de act. in ver. itẽ cõſors. & in ver. ad præſentis. & habetur p Car. in cle. j. in. ix. q. de proc. Et an cõſors appellãs, ſi detineat ſiñiam, illa profit nõ appellãti: vel ſi faciat cõpoſitionẽ, illa ꝓfit, vel noceat non cõponẽti. vide Spe. in ti. de appel. in. §. j. in ver. itẽ ſi plures. & in verſ. itẽ qd ſi illa. Et q dicantur eſſe cõſortes, & q̃ ſit differentia inter conſortes, & ſocios: vide per gl. & Bal. in. l. dudum. in fi. C. de contrahen. empt. in. l. j. in. j. col. C. de communi. ſer. ma. & per glo. in ſti. de oblig. quæ ex quaſi cõtractu. in. §. item ſi inter. per Bar. in. c. j. quid ſit inueſti, in vſi. feud.

c ZACHARIAS. ¶ Lit. cõteſtatiõe. Amplio iſtud dictũ Pa. nõ tm̃ ꝓcedere poſt lit. cõteſt. ſed ẽtiã poſt terminũ à iudice præfixũ ad proponẽdum oẽs dilatorias: quia nihilominus dilatoriæ de nouo ortę, his nõ obſtãtibus ꝓponi poterũt, q̃uis ſine facto aduerſarĩ oriãtur. Ita no. Bart. in. l. j. col. ij. ver. quæro qd. & in. l. cogi. C. de peti. hære. Bal. in. l. p hãc. C. de tẽp. appel. Lud. Ro. & Mod. in. l. ſtipulatio. §. habet. ff. de no. ope. nuntia. Iac. de belleui. & Ia. de rauẽ. in auc. p̃ſente. §. de fideiuſ. reprobãt opi. Bal. in. l. perremptorias. C. de ſen. reſcin. nõ poſſe. & Inno. in. c. paſtoralis. quã Abb. ibidẽ col. ix. ver. venio nũc. poſt gl. & ibi etiã Fel. col. v. ver. itẽ quæritur. de exce. plu. dico, ꝙ etiã ſi ſupueniret poſt pactum de nõ litigãdo. Ita ſiugu. Ant. de but. col. xxij. de iud. in. d. c. paſtoralis. col. vĩ. ver. ſecũdò põt intelligi. & ibi etiam Feli. & Gemi. in. c. j. §. illum, col. pe. de reſt. ſpolia. libr. vj.

d ✣ SEB. SAPIA. ¶ Canonicus. vide Feli. in. c. edoceri. j. de reſcrip. vbi re probat vnam fallentiam, quam ponit ibi do. Anto. de Bu. & vide eundem Fel. in. c. nõnulli. §. j. j. de reſcri.

e ¶ Dicam in. c. nonnulli. Ibi nihil tangit: cum glo. concordat de Butrio. & Do. hîc & Spec. & Io. An. in tit. de reſcri. præſentã. §. ratione quoque. ver. ſed nunquid canonicus. Hoſtien. in ſum. titu. de reſc. §. quę poſſunt. in vĩ. char. verſi. xc. vĩ. ibi: & nunqd pro canõicis. iſtũ in capitu. corã. in ij. col. de off. dele. & in. c. fi. in. iij. co. de depo. licet contrarium velit glo. ij. ibi ad fi. & iſtũ in. c. cũ dilectus. in. iij. col. propter glo. j. ibi. j. de conſue. Butri. Inn. & iſtum in. c. fin. de procura. licet gl. fina. ibi in fi. & gl. ij. in fi. in. c. j. e. ti. voluerint contrariũ. Arch. in. c. ſta tutũ. §. verò. de reſcrip. in. vj. vbi dicit ita eſſe de ſtilo curiæ. & Io. An. in. d. addit. dicit ſe ita habuiſſe ab auditore cõtradictoriarum. & ſic conclude, quòd vbicunque fit mẽtio de coniunctis. intelligitur de coniunctiõe carnali. Eſt verũ, ꝙ quantum ad ius reuerẽtiale. non minus, imò plus conſideratur coniunctio ſpiritualis, quàm carnalis. c. qualis. in ver. multò ampliori. ij. q. vĩ. & c. pictetatiuũ. ibi, multo magis. xxx. q. iij. Sed quo ad iudicialia & alios effectus, quibus attẽditur ius ſanguinis: ſecus eſt.

¶ Adde tu, an coniunctus agat pro coniuncto: & an ſolutionem recipiat & vſque ad quem gradum debeat eſſe coniunctus: Alexan. conſi. iiij. ij. libro. & an maior ſit conſanguinitas ſpiritualis, quàm carnalis: per eundem conſ. cxxv. & gloſſa hoc dicit. Romanus ſingularibus ſuis ſolutio. xvij. vbi etiam concludit quòd amicus pro amico agere non poteſt abſque ipſius mandato.

ZACHARIAS. ¶ Adde dum alleg. Ro. in ſuis ſing. dic, quod eſt ſing. dclij. quod incip. Cyn. in. l. exigendi. & ſe. incipiẽ. tu ſcis bene, quis ſit amicus. & ſi vis videre ad ſaturitatẽ de iſta materia, vide per Alexand. in. l. non ſolum. §. qui alieno in apoſtil. ma. ad Bar. ff. de procu. vbi plenè examinat ad vtranque partem: neutri tamen adhæret. eſt tamen communis opinio, quòd abſque mandato non admittatur amicus pro amico, etiam ſatiſdãs: vt per Ange. in. l. ſed & hæ. ff. de procura. Bald. in. l. j. col. xxij. C. qui accu. non poſ. & Ludo. Romanũ. in. l. ſi verò. §. de viro. in. xxj. fal. ff. ſo. mat. Anto. de but. & Imo in. c. fin. de poſtu. Io. and. in. c. nonnulli. de reſcrip. Abb. in. c. coram. verſic. ſed hoc dictum. & ibi Felin. qui huîc etiam communi opinioni adhæret. colum. j. ver. de amico. de offi. deleg. reprobara opinio. Cyn. in. l. exigendi. C. de procurator. qui tenuit contrarium quem ſequi videtur Barto. in. l. non ſolum. §. qui alieno. ŝ. alleg. ff. de procura. & Salyc. in prę. al. l. exigendi. colum. ij. ver. item liberti. & Spe. in titul. de aduoc. §. obijcitur. verſic. eſt & ordo. & Io. and. ſibi contrarius. in alleg. ŝ. c. fina. de poſtuland. Aduerte tamen, quòd licet agere non poſſet, admitteretur tamen ad defendendum data cautione: vt notatur in. l. qui proprio. §. ei, qui. ff. de procurator. Imò etiam ſuper vno articulo cautione non data. ita no. Ange. in. l. filiusfamiliâs. ff. qui ſatiſda. cogan. qui alleg. gl. ſing. in. l. in eo. §. fin. ff. de reg. iur. quem refert & ſequitur Barthol. ſozi. in ſuo tracta. fallen. regula. lxxxij. fallen. ij.

¶ † Secun-

riam, quod ſine ſuperiore ſtatutum non valuiſſet. quod eſt no. & limitandum ſecundum ea, quæ dixi. ŝ. c. proxi. ¶ Itẽ not. ibi: cum integritate. quòd vbi numerus canonicorum venit ex cauſa ampliandus, non confunduntur p̃bendæ antiquæ: ſed eis in ſua integritate remanentibus, ex alijs reditibus conſtituuntur nouæ præbendę. ¶ † Itẽ nota ibi: *pares*. quòd omnes p̃bendæ tẽpore inſtitutionis debẽt eſſe pares. vnde præbendæ ſucceſſorum, vel nouiter inſtituendorum non debẽt eſſe minoris valoris, quã præbendæ antiquorũ. ¶ † Item no. quid faciendum de reditibus eccleſiæ ſuper-excreſentibus. debẽt eĩ deputari pro canonicis nouiter receptis [a] ſeu facere ex illis nouas p̃bendas, vel conuerti ad aliã vtilitatẽ eccleſiæ. ¶ † In gl. j. ibi: *haberet mandatum*. vult ergo gl. dicere, ꝙ iſte. M. fuit admiſſus ꝓ alijs nouis canonicis ad agẽdum ex duplici capite Primò, quia habebat mãdatum, & hoc patet in antiqua. Secundò quia erant conſortes eiuſdẽ litis. Nam ſpeciale eſt in conſorte: vt quemadmodum coniuncta perſona põt agere pro cõiũcta ſine mandato: præſtando tamen cautionem ꝙ domin⁹ habebit ratum: vt in. l. ſed & hæ. ff. de proc. & in. c. nonnulli. in fiĵ. de reſcrip. ita conſors eiuſdẽ litis poteſt agere pro conſorte ſine mandato, præſtita tamen prius ſatiſdatione: non tn̄ admittitur, niſi primò cum omnibus fuerit lis conteſtata: vt in. l ij. C. de cõſor. eiuſ. litis. & iſtud conſortium contrahitur ex communitate cauſæ & litis: vt not. in. l. ſi petitor. ff. de iudi. vide quod legi. & no. in clementina religioſus. [b] de p rocuratoribus. † non tamen admittitur coniuncta perſona ad ea, quæ requirũt ſpeciale mãdatũ. l. patri. & l. illud. ff. de minor. Et iõ alibi dicit gl. no. ꝙ cõiũcta pſona

a

b

7 8 9

10

nõ põt petere ſol. ſibi fieri: licet poſſit agere, vt ſoluaẽ: qa in ſolutione debiti recipiendi requiritur ſpeciale mandatum, adeò quòd etiam patri non poteſt ſolui: vt eſt glo. not. quã ſequit ibi Bar. in. l. vero procuratori. ff. de ſolu. videtur pulcher tex. in. l. qui hominem. §. ſi gener. ff. eo. titu. quod not. ¶ Secundum ſpeciale in cõſorte eiuſdem litis eſt, vt poſſit peti cautio à conſorte, etiã poſt lit. conteſta. vt in. d. l. ij. Et ratio eſt: quia conſors nõ admittit pro conſorte, niſi poſt litẽ cõteſt. vt. ŝ. dixi. vnde de nouo

11 orta eſt hæc exceptio. † Certum aũt eſt, quòd dilatoria cõpetens poſt litẽ cõteſta. poteſt pro

c ponĩ, non obſtante litis cõteſtatione: [c] vt in. c. inſinuante. §. de offic. delega. vbi de hoc. Dicit tamen hîc gloſſ. quòd hæc cauſa propriè non erat communis: qa quilibet habebat ius diſtinctum & ſeparatum. vnde. M. fuit admiſſus pro alijs: qa habebat mandatum: aliâs non fuiſſet

12 admiſſus. ¶ † No. ſemper hoc dictũ, quòd ca-

d nonicus [d] non admittitur ad agendum ſine mãdato pro concanonico: licet ſpiritualiter ſit coniuncta perſona. Intelligitur ergo ius ciuile de coniunctis ratione ſanguinis. optimè facit c. j. de procu. & c. cum dilecti. de do. & contu.

e dicã in. c. nõnulli. [e] de reſcrip. Poteſt tamẽ dici, quòd iſti erant cõſortes ratione rei, quã ſimul petebãt: vt videt velle poſt gloſſ. do. Anto. & melius, ratione ſtatuti, quod cõiter iſti impugnabãt: & ratione defenſionis capituli. & qlibet intellectus eſt bon⁹ in ſe. Et de iſtis ſatiſdationibus, vide quod no. in. c. j. & in. c. mandato j̃. de procu. ¶ In gl. iij. in fi. ex glo. habes tres ſolutiones ad cõtrarium. Prima, quòd allegatio nõ fuit probata. q. d. quòd ſi duo reciperentur ad vnã præbendã, nõ valeret receptio. pro hoc. c. dilecto j̃. de præbẽ. & hæc ſolutio bona.

13 ¶ † Secunda ſol. quòd capitulum non poterat hoc allegare: quia
e detegebat turpitudinem propriam. [a] Hæc ſolutio nõ placet: quia vbi vertitur periculum animarũ, admittitur quis allegãs turpitudinẽ ſuã: vt.c.lator.&.c.conſanguinei.de re iudi. dixi plenè in.c.cũ cauſam.de præben.& dic, vt ibi. Tertia ſolutio, ꝙ vacante præbẽda fuerunt recepti duo: nõ tamen ad eandẽ præbendã. ¶ Vel quarto ſecundũ Io. And. dic ad eã. i. ad eccleſiam.& ſic eſt ſimplex relatio. ¶ Vel quintò ſecundũ do. Anto. ſi canonici recipiunt duos ad vnam præbendam animo diuidendi illam præbendam, tenet recep
16 tio. Nam ex cauſa poteſt fieri diuiſio: vt in.c. vacantẽ j. de præbẽ. & in dubio præſumitur animus diuidendi, ſi reditus ſufficiũt ad duos, ſecundũ eum. Hæc ſolutio licet poſſet tolerari, quando expreſsè fit diuiſio præbendæ: ſecus tamen quando tacitè. Quia cũ præbenda conſiſtat in rebus corporalibus, oportet ꝙ interueniat diuiſio actualis. Non enim ſufficit animus: licet ſecus ſit in creatio
14 ne canonicatus: vt no. Inn. in.c maioribus. de prẽb. Facit quod no. gl. in l. quod in rerum natura. de leg. j.&.l. ſi quis duas. ff. cõmunia præd. Tene ergo primã ſolutiõem, vel tertiã, ſeu quartã. ¶ † Cui autem debeatur tunc præbenda, inſtant doctores. Concluſio magis cõmunis videtur, quòd debeatur primò recepto: vt in.c. ſtatuimus. de maio.& obe.& ſi ſimul ſunt recepti, locus eſt gratificationi: vt in.c. pen. de reſcri. lib. vj. In gl. in verbo: ſine præiudicio. ibi:
b *per contrarium factum.* [a] Et ex hoc habes vnam ſolutionem ad contrarium, quòd proteſtatio canonicorum non profuit hîc: quia fuit ſublata per contrarium factum, ſcilicet recipiendo illos in canonicos. Et ad hoc quotidiè allegatur iſte text. iuncta gloſſa. quòd per contrarium factum tollitur proteſtatio. Dominus Anton. dicit & bene, quòd corruptè ad hoc allegatur iſte textus quia proteſtatio non erat contraria facto. Nã canonici receperunt illos in canonicos,& volebant eos eſſe canonicos. Nec proteſtatio repugnabat, ſed veniebat ad tollendũ ius conſecutiuum ad factum geſtum. Nam canonici debent de iure habere præbendã ſaltem ex reditibus ſuperexcreſcentibus: vt.c. relatum. de præben. ad hoc ius conſecutiuũ tollendũ tendebat iſta proteſtatio. Vnde colligitur, ꝙ proteſtatio tendens ad tollendum ius, quod venit conſecutiuè ad factũ ex iuris diſpoſitiõe, nõ valeat, ſed tollitur per explicationem actus. ¶ Contra hoc opp. de.l. per ſeruũ. ff. de vſu.& ha.
17 §. j. vbi tex. not. videtur innuere contrarium. Si enim teſtator legat vſumfructum alicuius rei, ſine vſu, non valet legatum. Qui vſusfructus non eſt ſine vſu. Ita receptio debebat hîc inualidari, ex quo tollebatur ſubſtantia negotij. Sol. hæc materia proteſtationis eſt multum prolixa & periculoſa.& ſi vis plenè inſtitui,& fundamentaliter, vide per Ioan. Andræ. poſt Ioan. mona. in regu. in generali. de reg. iur. in mercu.& per Bar. in.l. non ſolum. § morte. ff. de noui operis nuntia. Domi. Anto. tractat aliqua hîc: ſed non ita plenè, vt tangitur in prædictis locis. † Attingam ſuccinctè, non ad e-
15 uacuandam materiam: ſed pro aliqua generali inſtructiõe, quo ad declarandum articulum huius.c. ¶ Vnde dicendũ, ꝙ aliquãdo ꝓteſtatio venit ad tollẽdum id, quod venit conſecutiuè ad factum. Exẽplum: vt. s̃. Quandoq; proteſtatio eſt contraria facto:& dicitur contraria, quando factum & proteſtatio ſe non cõpatiuntur: ſed ſunt omnino cõtraria. Exemplum: ſi proteſtor ꝙ non intendo contrahere matrimonium cũ Berta:& tamen poſteà de facto contraho cum illa. Quandoq; proteſtatio venit ad declarandum factum multipliciter intelligibile,& ad dandum intellectum contra cõmunem intelligentiã. ¶ Circa primum diſtinguit hîc do. Ant. quia aut proteſtatio fit ſuper dependentibus à mera facultate ꝓteſtantis, & valet proteſtatio: vt.d.l. per ſeruum. § j.& pone exemplum: vt. s̃. Aut proteſtatio fit ſuper dependentibus à conſenſu & poteſtate duorum. ſ. proteſtantis & alterius. Tunc ſi fit ſine cõſenſu partis, tollitur proteſtatio per explicationem alterius actus: qa qui vult antecedens, vult & conſequens. Nec poſſum ego proteſtari in præiudicium alterius ſine conſenſu illius. Ad hoc quod no. in c. fi. de condi. appo. Aut habetur conſenſus partis, & valet proteſtatio: vt ibi no. Allegat etiam. c. Diaconi. xxviij. diſt. vbi tex. dicit, ꝙ ſi ordinandus in Diaconum proteſtetur Epiſcopo, ꝙ non vult continere, ſed vxorem ducere:& Epiſcopus conſenſit: ſi ordinatus poſteà ducat vxorẽ, remanet in miniſterio, & excuſatur propter Epiſcopi licentiam.& ſic videtur innuere do. Anto. ꝙ teneat matrimoniũ: quod non puto verũ. Archi. ibi expreſsè tenet contrariũ: ſed ponderatur ibi Epiſcopi licentia quo ad hoc: vt diaconus non deponatur propter delictum. Vnde non dicit ibi tex, ꝙ remaneat in matrimonio: ſed in miniſterio. Itẽ tenendo contrariũ, ſequeretur abſurdũ ꝙ Epiſcopus poſſet dare licentiam conſtitutis
16 in ſacris contrahendi matrimoniũ. † Et dic, ꝙ ſolũ, vbi valet proteſtatio reſpectu pœnæ depoſitionis euitandæ. Pone exemplum in.c. cumana. de elec. vbi ſi habens vocem admittitur ad electionẽ cũ ꝓteſtatione, quòd vox ſua nõ cõputetur in numero, ſi cõſenſit proteſtati õi, fit ei p̃iudiciũ. ¶ Q̃nq; fit proteſtatio in nõ dependentibus à poteſtate partiũ, ſed ex iuris diſpoſitiõe:& nonvalet proteſtatio. & iſto caſu intellige iſtum tex. Nam non dependet à poteſtate canonicorũ: vt quis ſit canonicus ſine p̃bẽda: vel non prouideat̃ receptis ex ſuperexcreſcentibus reditibus: ſed hoc prouenit ex iuris diſpoſitione. ideò proteſtatio in contrarium non valet. Hoc dictum videtur ipſa veritas prima fronte: ſed bene ponderando multipliciter b
poteſt impugnari. Nã ius non impugnat: vt qs ſit canonicus ſine præbenda, ſi aliãs poteſt ſuſtentari: imò laudat. Et hoc vult Inn. apertè in c. fi. de cle. non reſi.& ad idem tex. in.c. ſanctorum. lxx. diſt. vbi dicit, ꝙ non debet quis eſſe canonicus prẽbẽdatus in diuerſis eccleſijs. quaſi innuat, ꝙ in diuerſis eccleſijs poſsit plures canonicatus habere: quia vtile eſt eccleſijs habere plures cõſiliarios & defenſores. ar. lxiij. diſt. obeũtibus. vnde poteſt quis bona mente retinere præbendam,& acceptare canonicatũ: nec ius in hoc reſiſtit. dũmodò ceſſet omnis fraus:
17 & ſic ꝓteſtatio debuiſſet hîc valere: quia depẽdebat à voluntate ipſarum partium. ¶ † Circa hoc tamen aduerte ad aliquos caſus. Aut enim fit pactum inter recipiendum & capitulum, vt nihil poſsit peti: ita ꝙ iſte ex cupiditate acquirendi canonicatum renunciat iuri petendi prẽbendam,& non valet receptio in canonicum, ſimoniaca: quia remittitur ius tẽporale ſibi cõ c
petens: vt adipiſcat̃ ſpirituale: vt eſt caſus in ſimili in.c. per tuas. iij. de ſimo. ita ꝙ hoc caſu dicerem hunc tex. non habere locum: quia infice retur ex toto actus. Aut proteſtatio fit bono animo: quia recipiendus habet vnde viuat,& non ex cupiditate proceſsit:& tunc credo, ꝙ poſsit recipi: cum hoc, quòd nõ petat præbendã illo tempore. per ea, quæ. s̃. dixi. Ad iſtũ tex. poteſt reſponderi multipliciter: quòd canonici nouiter recepti non conſenſerunt huic proteſtationi: nec apparet ex tex. Ideò cũ iſte actus dependeret à facultate vtriuſq;, non valeret
c proteſtatio, niſi pars conſenſerit: [c] vt no. glo. in c. Cumana. alle. videtur tex. ſecundũ vnũ intellectum in.l. cum in plures. in. § locator. ff. loca. tenet Bar. in.d. § morte. Itẽ poteſt ſecundò iſte tex. intelligi, ꝙ proteſtatio fuit facta reſpectu præbendarum antiquarum, vel reſpectu bonorũ cõmunium tunc exiſtentiũ: & ita loquitur tex. Nunc autẽ petebãtur reditus ex poſtfacto excreſcentes: vt clarè colligitur ex prima parte cap. ergo non veniebant in aliquo contra il-
18 lam proteſtationem, † quia proteſtatio nõ extenditur ad futura veroſimiliter non cogitata. arg. c. cum inter. P. de renun. Maximè cùm iſti reditus ſuperexcreſcentes habeant hanc clau-

c

SEB. SAPIA.

a ¶ Turpitudinem ꝓpriam. Vide ad hãc gl. not. per. d. Iaſo. in.l. iuſiurandum quod ex cõuentione. § . fi. ff. de iureiu. vbi latè examinat quãdo quis poſsit allegare turpitudinem ſuam.

b ¶ Ibi per contrarium factum. De materia proteſtationis hîc plenè ꝓſcribentes. per Innoc.& alios. in.c. Cumana. de elec. & aliquid in.c. vidua. de regula.& in. c. j. quod metus cauſa. pleniſsimè per Moder. hîc: & per Alex. & alios poſt Bar. in.l. non ſolùm. §. morte. ff. de noui ope. nũtia. & per Io. And. poſt Iomona. in reg. generali. de reg iur. in mercuria. cum remiſsionibus datis per eos.

c ¶ Conſenſerit. Adde vt per Ro. conſil. cccxj. per Alex. conſil. xvj. iij. libr. & conſil. lxxiij. vbi ponit de proteſtatione inhibitoria.

a ¶ Iuuat. Adde ꝙ conductor proteſtans, ꝙ non vult teneri de incendio, tenetur tamen ſi incendium fiat per familiã ſuã. caſus eſt ſing. ſecũdũ Ro. in l. qui inſulam. §. colonus. ff. loca. licet locator proteſtationi conſentiat.

ZACHARIAS. ¶ Adde quòd in all. l. qui inſulam. dixit vt hîc p̃mittitur Lu. Ro. eũ caſum eſſe ſing. ꝙ cõductor: vt. ſ. fin. ſuo. xxix. inc. ſi qs ꝓmiſit vel expreſsit. Bar. tñ in ſimil. in. l. ſi. §. itẽ ſi p̃dixerit. ff. naut. cau. ſtab. videt ſentire contrariũ: dũ dicit, ꝙ ſi nautę vel caupones, priuſq; hoſpites recipiant, ꝓteſtent ſe nolle tenere ide dãno, qd' poſſent pati: ꝙ valet talis proteſtatio, ſiue conſentiant hoſpites, ſiue non. Et iſtud eſt directò cõtra dictũ Abb. & ſcribentiũ hîc. dũ dicũt, ꝙ proteſtatio nõ valet cõtra illud, quod conſecutiuè ex diſpoſitione iuris dependet. Cõpetit em̃. d. hoſpitibus contra caupones & nautas beneficiũ ex lege: vt in alle. ti. nau. caupo. &c. per totũ. Sed poſſes illos concordare, ꝙ verum eſt, ꝙ proteſtatio non poſsit derogare diſpoſitioni iuris prout iura per eos alle. dicũt. ſecus autẽ ſi talis diſpoſitio iuris poſsit tolli. Ita dicit do. Abb. in. c. Cumana. col. iiij. ver. cõtra prædi. per illum tex. de elec. pro quo bene facit tex. in auẽ. excipitur. C. de bo. quæ lib. & quod no. in. c. verum. de condi. appo.

19 ſulam annexam: vt prouideatur nouis ex diſpoſitione iuris: & per has duas expoſitiones remanet clarus & planus intellectus text. & hoc quo ad primum. Venio ad ſecundum ſcilicet, quid iuris cum factũ ſubſequens eſt contrariũ proteſtationi: & diſtingue: vt. ſ. quia aut fit ꝓteſtatio in dependentibus à mera poteſtate ꝓteſtãtis: vt valet proteſtatio. Exemplũ: ſi prius

b ¶ Ex cauſa probabili. Adde Pau. de caſt. conſil. xlv. in ſecunda impreſsione in antiquis. vbi ponit, an valeat proteſtatio contrahentis matrimonũ, & dicentis, ꝙ non intendit contrahere, niſi dos ſoluatur.

c SEB. SAPIA. ¶ Metus. Nunquid aũt ſi aliquis contrahat per metũ: & ꝓteſtet clàm propter metum potẽtis ante, & pòſt contrariũ ſe facturũ coactè. an hæc ꝓteſtatio valeat. Bal. in. l. clari. C. de fideicõ. videt velle, ꝙ ſic: vt cõtractus reſcindat, qñ contractus eſt contra bonos mores. & ad hoc etiã videt ſol. reſtringere do. Alexand. in conſil. xvj. ponderatis. in. iij. volum. verior opi eſt, quòd indiſtinctè valeat, ſi eſt iuſtus metus: vt ſentit Paulus de caſt. in. l. qui in aliena. §. fi. ff. de acquir. hæred. & concludit Soc. in conſi. cclxiij. circa primum. columna. iiij. in. ij. parte. & ita ego hoc anno conſului in pulchro caſu.

d ZACHARIAS. ¶ Non conſenſit. Hoc eſt verum, niſi talis proteſtatio facta fuiſſet ipſi creditori: vt voluit Bar. in alleg. l. non ſolùm. §. morte. col. vij. concor. quas tradit ibi Alex. col. xiij. ver. item inquantum. & in. l. pacta nouiſsima. col. iij. C. de pact. & Ang. in. l. mora. col. ij. de vſu. vel niſi interueniret iuſtus metus reſpectu proteſtantis, ita ꝙ coram creditore fideiuſſor non auderet proteſtari: vt no. Bar. & Alex. in. l. qui in aliena. §. Celſus. ff. de acquir. hære. & Bal. in. l. clari. circa fi. C. de fideicom. Alex. latiſsimè conſi. xvj. incip. ponderatis. col. fi. vol. iij.

e ¶ Per confeſsionem. Adde in terminis iſtis Pe. de Anchar. conſi. ccx. vbi ponit, an ſponſa per verba de præſenti: quæ iuit ad domũ viri, & ſecum cõcubuit, deinde aufugit im monaſteriũ, vt ibi profiteretur: an præſumatur cognita, ſi præceſſerit proteſtatio, & ſequatur confeſsio etiã mariti, quòd non fuit cognita.

¶ Anto. Franciſc. Circa hoc, an mulier, quæ cohabitauit viro, præſumatur ab eo cognita, vel non: puto dicendum, ꝙ ſi illi cohabitauit ſola cum ſolo, in loco occulto, nedũ in eodem lecto: ſed in latebris & in locis ſuſpectis, inſurgit nedum violẽta, ſed violentiſsima præſumptio: ꝙ fuerit cognita: vt in. c. illud. & in. c. literas. de p̃ſump. Poſſet tamen illa, quæ dicit ſe nõ fuiſſe cognitã, contra talem præſumptionem probare contrarium. quam probationem poteſt facere per teſtes, ſecundũ quod voluit gl. multũ notabilis ad hoc. in. c. dixit dominus. xxxij. q. j. putarẽ, etiã ꝙ talis probatio poſſet fieri p inſpectionẽ obſtreticũ & matronarũ honeſtarũ, q̃ deponerẽt illã nõ fuiſſe cognitã: p ea, q̃ habentur & no. in. c. fratern. de frig. & malefi.

f ¶ Ad dictũ Inn. vide Ange. in. l. non videt. la. ij. ff. de iu. & in. l. qui in aliena. ff. de acqui. hæred. & in conſi. mihi. ccxxv. & Bal. in. l. ij. C. vbi qs decu. vel cohorta. in ver. ſciãt. vbi refert iſtud dictũ Inno. pro quo dicit ibi eſſe tex. & Pet. de Ancha. in. c. vt quisdua. de elec. lib. vj. Imo. in. l. non ſolũ. §. morte. ff. de no. oper. nun. & ibi Alex. in fi. & Imo. hîc. & Bal. in. c. j. in fin. ver. an apud iudicem, vel curiã. & Angel. in auẽ. de exhib. re. §. j. & in. d. l. non videtur. dicit ſe practicaſſe hæc contra quendã magnum aduocatũ, q ex hoc ſatis fuit iratus & turbatus. & vide Imo. in. l. quidam conſulebant. in vltima colum. ff. de re iud. & in. l. ſi ita ſcriptum. ff. de leg. j.

¶ Adde tu, qd operet reſponſio facta libello, dũ dicit nõ aio cõteſtãdi litẽ, &c. Alex. cõſ. xlij. inc. in caſu & lite. col. iij. in prĩ. & ver. ex qb⁹ ĩferẽ. vol. iij. Adde etiã Matthæ. matt. lxiij. ſingu. ſuo inci. nota cautelã, ꝙ ſemper reus. Et quamuis iſta ſit optima cautela profugientibus reis: dic tu nihilominus, ꝙ ſi iudex taliter reſpondenti reo poteſt præcipere, vt purè litẽ cõteſtetur, ꝙ ſi ille recuſet, eo ꝙ nõ poſsit talis iudex ꝓnũciare habere litẽ pro eo conteſtatã: ꝓcedet tũ rõne contumaciæ ad. j. &. ij. Decretũ. Ita ſing. vo Juit Bar. in. l. cõſentaneũ. per gl. ibi in ver. contumacia. C. qũo & quãdo iu. vbi dicit glo. illam multis iuuenibus doctoribus ſæpe multũ verecundiæ cauſare. Refert & ſequitur Matthæ. matt. ſing. ſ. alleg. lxiij.

proteſtor, ꝙ non intendo aliquid dicere contra fidem. Si poſtmodum dico aliquid contra fidem, defendit me proteſtatio: vt xxiiij. q. j. hæc eſt fides. Item ponẽ exemplũ in teſtatore, qui dicit: cui bis legauero, ſemel legatum eſſe volo. ſi poſteà bis legat, non valet: niſi vt vnum legatum: vt. l. ſi quis. in princ. ff. de lega. iij. Item facit. d. l. per ſeruum. Aut actus pendet à voluntate proteſtantis & alterius: tunc ſi ille conſentit proteſtationi: iuuat[a] proteſtatio: vt. d. c. Cumana. & quod no. in. c. fiĩ. de cond. appo. Aut ille non cõſentit: & tũc ſi proteſtatio fit ex cauſa probabili,[b] tenet proteſtatio. Exẽplum infertur mihi metus,[c] vt contraham matrimonium cũ Berta. ſi proteſtor quòd non intendo contrahere: licet per metum exprimam verba apta ad matrimonium, nihilominus valet proteſtatio facta in contrariũ: vt in. c. Lotharius. xxj. q. ij. & c. j. quod met. can. Si autem non ſubeſt iuſta cauſa proteſtandi, tollitur proteſtatio per contrarium factum. Nam quemadmodũ conditio in mente retenta non prodeſt, ex quo purè contraxit cũ aliqua: vt. l. ſi nõ repetendi. C. de condi. ob cauſam. ita & ꝓteſtatio facta parte ignorante non debet prodeſſe, ex quo poſteà purè gerit actum cũ parte. ¶ Ex quo infertur ad quæſtionem quotidianam. Quidam ad inſtantiam amici, dixit ſe velle fideiubere pro illo: ille poſteà corã teſtibus proteſtatus eſt, ꝙ illũ fideiuſſorem nolebat obligari. deinde fideiuſsit purè apud creditorem. Certè proteſtatio tollitur tũc per contrariũ factum, cui creditor non conſenſit:[d] vt voluit Bar. in. l. non ſolum. §. morte. ff. de no. oper. nun. ¶ † Quando ꝙ proteſtatio fit ſuper actu, in quo ius facit præſumptionem iuris & de iure: & proteſtatio tendit ad tollendam illam præſumptionem. Pone exemplum. Ius præſumit, ꝙ ſi ſponſus cognoſcit ſponſam de futuro, immediatè contrahitur matrimonium de præſenti. in. c. is, qui. de ſpon. Pone ꝙ ſponſus proteſtetur, quòd non intendit eam cognoſcere animo contrahendi matrimoniũ, & mulier conſenſit nunquid proteſtatio tollitur per contrarium factum ſubſequens, in quo ego dico, quòd vbi ceſſaret turpitudo, valeret proteſtatio. Ex quo pars in cuius fauorem ius præſumit, conſenſit proteſtationi. hoc probo argumento eorum, quæ notant. in auẽ. ſed iam neceſſe. C. de don. ante nup. vbi dicit Cy. & cõmunite r Iuriſtę ꝙ contra præſumptionem iuris, & de iure admittitur ꝓbatio, per confeſsionem[e] illius, in cuius fauorem ius præſumit. vt dixi in d. c. is qui. Si ergo ex poſtfacto tollitur præſumptio iuris per confeſsionẽ partis: multofortius vbi apparet de volũtate ante factũ: Facit quod no. Inn. in. c. plerunq; . de immu. eccle. ſed vbi turpitudo verſatur in proteſtatione, vt in exemplo præmiſſo, non valet proteſtatio. dictum eſt no. Inn. in. c. veniens. de ſpon. & hæc breuiſsimè, quo ad ſecundum. ¶ Quo ad vltimum, quando proteſtatio venit ad dandũ certum intellectum facto multipliciter intelligibili: non tollitur per factum ſequens: licet prima fronte videatur cõtrarium: ſed debet intelligi ſecundum proteſtationem proteſtãtis. Et intelligo quando proteſtatio eſt facta in præſentia illius, cuius intereſſe vertitur. Exemplum: exiſtens coram iudice, recepto libello, dicit, ꝙ reſpondere vult, non tamẽ animo lit. conte. hęc ꝓteſtatio prodeſt: vt voluit hîc Inno. Et ad hoc allegatur quotidiè dictum Inno. & idem voluit in. c. vnico. de lit. conte. ſequitur Barto. in. d. §. morte. Nam ad libellum poteſt reſponderi multipliciter & animo litẽ conte. & animo iudicẽ informandi. vnde ex quo ꝓteſtatur ſecundum vnum intellectum, non debet intelligi ſecundũ alium: licet alius ſit magis cõmunis. facit. l. Neſennius. ff. de negoge. Ad idem adde dictum Inno. f in. c. Cumana. de electio. in addi. vbi dicit, ꝙ ſi pars dicat in præſentia iudicis: proteſtor, ꝙ non intendo conſentire in vos, tanquam in iudicem competentem. Et hac proteſtatione ſalua, dico ſic: ꝙ valeat talis proteſtatio, nec tollitur per verba ſubſequentia. vnde iudex poteſt illum ſecundum Inno. condemnare: vt contumacem, quia non dicitur comparere ex quo proteſtatur, ꝙ nõ intẽdit conſentire: vt in iudicem. & ideò ſis catus, vt addas in proteſtatione iſta verba: niſi quatenus de iure tenear. tunc enim defenditur à contumacia. ¶ Item aduerte, quòd hoc caſu & ſimilibus proteſtatio iuuat, quando concurrit cum facto. Vnde niſi repetetur in quolibet facto, tollitur proteſtatio per factum purè geſtum. Exemplum: compareo corã iudice, & recepto libello, reſpondeo cum proteſtatione, ꝙ non intendo cõſentire in eum, tanquam in iudicem competentem. ſi poſteà facio

aliquos

aliquos actus coram eo, & non repeto protestationem: tollitur prima protestatio facta coram eo, per contrarium factum. Et de hoc est textus notabilis secundum vnum intellectum. in dicta l. cùm in plures. §. locator. ff. locat. tenet Bartol. in dicto §. morte. Ioannes Andr. hîc. Quod intelligo, quando pars habuit liberam facultatem protestandi. Sed si propter iustum metum iudicis, quia timuit eius tyrannidem, non fuit ausus toties replicare protestationem: tunc credo, quòd prima potestatio sufficit quo ad totam causam, donec cessauerit metus. argumentum optimum c. j. quod metus caus. & in c. fi iustus metus. de appellation. & hoc
21 sufficit quo ad intellectum. c. & glossæ. ¶ † In eadem glossa ibi: *ideò potest dici*. Ex hac particula, vsque ad finem, colligitur vna solutio ad contrarium præmissum. quòd protestatio hæc fuit respectu antiquarum præbendarum, & respectu bonorum communium. Nam solùm prouidetur istis ex superexcrescentibus
a fructibus & reditibus. Quasi glo. innuat, quòd cessante[a] protestatione, isti recepti vltra numerum habuissent partes ex antiquis præbendis: quasi ex receptione vltra numerum frangatur, nedum numerus canonicorum: sed etiam præbendarum. Sed hoc dictum non placet: & apertè glo. infrà in verbo, integritate. in fine, dicit contrarium: vt non frangatur numerus præbendarum: sed canonicorum tantũ. Et illud est communius & verius. & probari videtur in c. pro illorum. de præben. & ibi gl. fin. hoc tenet expressè: quam no. Ad idem facit. c. dilectus filius. eo. titu. ¶ Ex his infertur ad quæstionem quotidianam: an superexcrescentia redituum frangat numerum præbendarum ipso iure. & videtur, q̃ sic, propter conditionem subintellectam. de qua in tex. Et circa hoc multa possent dici: sed vera conclusio videtur, vt non frangatur ipso iure. per. c. fin. de ver. significati. sed est in potestate rumpendi. sic intellige conditionẽ illam. de qua in text. Item probatur, quia tot sunt instituendi in ecclesia, quot ex reditibus eius possunt sustentari. vt in c. j. de instit. Et si aliqui sunt recepti vltra numerum, debet numerus præbendarum augmentari ex superexcrescentia redituum: non tamen antiquæ præbendæ confunduntur: sed acrescentibus fructibus creantur nouæ prębendę pares cum antiquis.
b & de hoc est tex. not. hîc, & alibi non ita bene probatur. [b] ¶ †
22 In gl. in ver. *in canonico receperunt*. not primò ex ista gl. quod laicus potest habere præbẽdam in ecclesia: sed non canonicam: quasi velit glo. q̃ canonia sit ius spirituale proueniens copioso, eo ipso q̃ aliquis recipitur in canonicũ. Præbenda verò est quid temporale debita canonico ratione officij, & canoniæ. ¶ Contra hoc oppo.
c de. c. dilecto. de præben. vnde præbenda[c] appellatur ius spirituale & indiuiduum. Sol. intellige illum text. quando præbenda habet annexum canonicatum. vnde ratione canoniæ dicitur ius spirituale. Istam glo. intelligo, quando prębẽda est per se consistens in me-
d ra temporalitate. Nam præbenda[d] singulariter consyderata consistit in mera temporalitate: quia ex bonis temporalibus constituitur præbenda. sic intellige Inno. in c. maioribus. de præbẽ. Et ideò dubitatur, an in ecclesijs regularibus possint esse prębẽdę, seu por-
e tiones priuilegiatæ, quæ sunt loco præbendarũ. [e] De quo per Inn. in c. dilectus. el. ij. de præb. & quod ibi dixi per Ioan. And. in regu-
23 la, non est obligatorium. de regulis iuris. lib. vj. in mercur. ¶ † Secundò nota ex glossa, quòd licitè fiunt pro laicis in ecclesia præbendæ. Et refert Compo. hoc seruari in ecclesia sancti Martini Carnoten. vbi assignãtur aliquæ præbendæ nobilibus ratione paupertatis, vel alicuius seruitij temporalis. Pro hoc. c. possessiones, decima sexta quæstione prima. vbi ecclesia potest pauperi concedere vsumfructum alicuius possessionis. Vnde ecclesia debet sua bona communicare pauperibus. xvj. q. j. c. fi. Dicit etiam hîc Compo. q̃ propter communionem, quæ est inter præbendam & canoniam, si præbenda solita conferri canonico confertur clerico, vi-
f detur etiam collatus canonicatus. [f] quod bene no. pro hoc facit o-
24 ptimè iudicio meo. c. translato. s. eodem. ¶ † In gloss. in ver. *nihil perciperent*. ibi: *simoniacum fuisset*. Not. bene gl. q̃ si receptus in canonicum facit pactum, vt nihil omnino petat ratione canoniæ, committitur simonia: sed non probatur per tex. quem gl. alleg. sed optimè facit. c. per tuas. iij. de simo. & declara, vt s. dixi. ¶ In fin. gl. loquitur aliqu antulum obscurè: sed fortè voluit intelligere: vt intelligit Inno. q̃ canonici fecerunt statutum per se, vt recipiendi vltra

¶ Et an tollatur prima protestatio facta iudici de incõpetentia, si actus postea fiat absq; protestatione. Pau. de cast. consil. clxvij. *in nouis*. in secunda impressione, dicit q̃ sufficit prima protestatio. no. per Bar. post Iacob. de Are. & in. l. pacta nouissima. C. de pact. iuncta. l. fi. C. de except.

a ↷ SEB. SAPIA. ¶ Cessante. Et hoc probatur per illud, quod dicit idem Abb. in c. dilectus. de prẽben. vbi dicit, quòd si receptio fiat hoc modo: recipimus ter supra numerum canonicorũ, non frangitur numerus Canonicorum. Ita etiam videtur dicendum, quòd per istam protestationẽ nõ frangatur etiam numerus canonicorum.

numerum, nihil perciperent de canonia. Nam siue statutum sit bonum, siue sit malum, non committitur simonia secundum eum: & bene: quia cum nullo fit pactum: nec ex sola editione statuti venditur aliquid spirituale: quia vẽditio nullo modo consistere potest sine precio. in §. precium. instit. de empt. & vendit.
25 † Sed si statutum legeretur tempore receptionis in canonicum: quo cauetur, vt aliquid detur, vel promittatur: & recipiendus promitteret obseruare: tũc bene cõmitteretur simonia. quod bene no. Nam secundum Host. sicut cõsuetudo non excusat: ita nec statutum j. de simo. c. veniens. & c. non satis. Et intellige secun b dum Host. quando statutum nutriret priuatũ commodum & temporale: secus si publicum & spirituale. Et per hoc dicunt doctores canonicos non excusari, si per statutum exigunt aliquid temporale à nouiter recipiendo, seu recepto diuidendum inter eos: secus si venit applicandum alicui operi: puta, pro bono fabricæ vel alterius vtilitatis ecclesiæ. Hoc dictum placet mihi ratione consuetudinis, non ratiõe
d statuti. allego tex. apertum prima quæstione tertia, ex multis. vbi textus, quem nescio alibi, dicit nil debere exigi à beneficiando, etiam vt illud conuertatur in fabricam, vel aliam vtilitatem ecclesiæ: ne beneficia videantur precio concedi. Sed dic tu, quare valeat potius consuetudo, quàm statutum? dico, q̃ statutum nõ habet principium voluntarium, sed necessitatiuũ & pœna sunt petere expressè: vel cum dictione statuti. Sed cõsuetudo habuit principium voluntariũ. Nam ex pietate, vel liberalitate potuerunt recepti nouiter aliquid dare vtilitati ecclesiæ applicandum. Et ex istis obligationibus voluntarijs poterit induci hęc laudabilis consuetudo. Sic intellige text. no. in. c. distinctio. & Imol. in. c. ĩ. de institu. Archid. in. c. si quis electio. iĩj. j. q. iĩj. & diffinitionem præbendæ ponit Archid. in. c. alienationes. super ver. præbendæ. xĩj. q. ĩ. per Host. in sum. in titu. de præben. §. j. Pet. de Anch. in rubri. de concess. præben. in. cle. & in repe. clemen. j. eo. titu. & bo. glos. in. c. is cui. in glo. fi. in fi. de senten. excom. in. vj. Rotam decis. ccccxlvĩj. incip. quidam habens. Innocent. & plenè per Moder. hîc per Archidia. in. ç. si clericus. de præbend. in. vj. & ibi per alios, cum aliis concordan. hîc positis per Moder. qui ponunt, an ęollato canonicatu dicatur collata præbenda. vide hîc per eos. Item an præbenda sit accessoria ad canonicatum.

¶ Adde tu. d. Præpositum in. c. consuetudinis. xj. dist. & quando laicus sit capax spirituali. & vide Ro. consi. cclxvj.

c ↷ SEB. SAPIA. ¶ Præbendarum. Pro hoc est bonus textus in. c. quia nonnullis. versi. sanè. de mag. quem allegat Cardinal. Flor. in consil. cviĩj. vacantibus.

f ¶ Videtur etiam collatus canonicatus. hoc dictum sequuntur hîc Ioannes Andræ. Butri. Imol. & Domini. & Archidia. c. si clericus. de præbend. in vj. & ibi Bo. in §. columna. & Rot. decis. ccccclxviĩj. incip. quæritur quanti temporis. in. ĩ. charta. Gul. de monte lau. & Zense. in clem. fin. de præbend. & Feder. consil. ccxcj. incip. quia in præsenti. in antepenulti. colum. Do. post Lap. in. c. si post quam. in. ĩ. colum. de præbend. in. vj. & Do. in c. fi. in. c. fi. §. j. in. j. no. de consuet. in. vj. & Car. consi. xv. inci. dominus noster Papa. in. j. charta. & illum in. c. ex parte. lo. j. ad fi. j. de spon. Car. in cle. fin. in. j. col. j. de rescrip. Contrarium tenent Pet. de Anch. & Imol. in. d. c. si clericus. & Pe. de Anch. in repe. regu. accessorium. in. xliĩj. col. de regu. iur. in. vj. & Imo. in. c. cùm te. in vlti. col. versi. item etiam. de rescrip. & ibi But. variauit, q̃ collata præbenda, nõ intelligitur collatus canonicatus, per illum tex. tene primum, per glo. & in. c. proposuit. in versi. inuestiuit. j. de concess. præben. & per tex. in. c. peruenit. lo. ĩ. ad fi. j. de appel. & in. c. proposuit. de cleri. excom. mi.

a ¶ In c. Ad Apoſtolicam. de ſimo. ille tex. ſolet ad multa dicta allegari, dicam ibi: & an iſtud quod dicit hîc iſte, habeat locum in clericis, vt valeat cõ ſuetudo, ꝙ clericus det clericis. dic, ꝙ non: ſecundum eadem in. c. Iacobus. ad fi. j. de ſimo. & ibi Ioan. de Ana. & ponitur ibi ratio per Abb. quam ſen tit hîc in fin. Et eſt additio, & hanc conſyderationem ad. d. c. cũ ad Apoſtolicam. habuit iſte in. c. cum ab omni. in. iij. colũ. de vita & honeſt. cleri. & hoc tene as. licet Ioann. de Ana. in. c. ſicut ꝓ certo. ad finem. j. de ſimo. dicat ſe non videre differentiam: an petatur ratione ſtatuti, vel conſuetudi nis. nec procedit dictum Alber. in prima parteſtatu. q. xc. dum dicit valere ſtatutum, quòd qui recipitur in canonicũ, ſoluat pallium ec cleſiæ.

¶ Adde tu, quòd prætextu conſue tudinis inueteratæ, non valerẽt cõ tractus iuriſpatro natus dati in feudum: quia ita cõmittitur ſimonia in annexis ſpiri tualibus, ſicut in ipſis ſpiritualib⁹. & ita voluit Ro. conſil. ccclxix. Et quòd nulla promiſsio, nulla pactio valeat pro ob tinendo quid ſpi rituale, conſuluit idem Ro. conſilio cccxvij. vbi voluit, ꝙ non valeat promiſsio canoni catus facta alicui: vt det ei ad iuſpatronatus. & dicit Ro. ſingu. ſuis, folio. ix. referendo Archid. lxxij. diſtinctio. c. ſi quis, quòd nõ valet ſta tutũ negatiuè conceptum, ꝙ nullus recipiatur in confraria, niſi ſoluat puta. x. per. c. ad Apoſtolicam. tamen ſubdit quòd intendebat conſulere contrarium: & dicit ea. col. referendo Hoſt. & Io. And. in. c. ad aures. de ſimo. ꝙ valet ſtatutum Epiſcopi, quòd nullus excommunicatus abſoluatur: niſi ſoluat decem ſingulo menſe.

ad Apoſtolicã.[a] de ſimo. & vide quod ibi dixi: 26 & tetigi in. c. Iacobus. eo. ti. ¶ † Dicit etiã hîc Inno.[b] ꝙ ſi nihil peteretur, vel promitteretur: ſed receptus aliquid dat ſponte canonicis eccleſiæ, non cõmittit ſimoniã: licet ibi ſit ſtatutũ aliquid exigens: quod no. Pro hoc facit. c. & ſi quæſtiões. de ſimo. & c. conſuluit. de vſu. & ſic videt ꝙ tẽpore, quo quis recipit ſpirituale, põt dare ſponte aliquid temporale.[c] ad quod vide 27 tex. no. j. q. j. c. emendari. ¶ † In gl. in ver. *induſtriam.* no. finem gl. & per clariora verba dicit Hoſt. ꝙ ſi per induſtriam canonicorũ augmẽtantur præbendæ: quod ſupereſt, dedit eis.[d] Sed ſi bona capituli augmentantur, poteſt etiã augmentari præbendarum numerus: vt hîc: quaſi in communibus reditibus non referatur: vn de proueniat augmentum. Ego crederem, ꝙ etiam ex præbenda ſingulari poſſet aliquid ſubtrahi, ſi aliquid ſupereſt ex neceſsitatibus ipſius canonici: vt qa præbenda multũ abundat. Ratio, quia bona præbendarum ſunt canonicorũ & eccleſiæ: & canonici poſsident non iure proprio, ſed eccleſiæ: vt. xij. q. j. c. fina. cum. c. ſeq. ſi ergo vna præbenda multum abundat, & alia eſt multum tenuis: poteſt Epiſcopus cum Capitulo ex præbenda abundanti ſupplere defectum tenuis: † ſicut ex bonis vnius eccleſiæ poteſt ſuppleri alteri, vt in. c. j. de reb. eccle. non alie. lib. vj. Ne eſt curandum, de induſtria canonici: quia ad hoc tenebatur. Item ſuperfluum debet deputari ad piam cauſam: vt in. d. § ſi ergo ſi fiat deputatio per Epiſcopum & capitulũ ad piam cauſam, modo prædicto conuertitur res ad vſum deſtinatum. In glo. in ver. *ad vacaturas præbendas.* in fin. Tene hanc vltimam ſol. gl. & eam declara: vt not. glo. in. c. ij. de conceſ. 29 præben. lib. vj. ¶ † Et conclude, ꝙ ſi promitteretur canonicatus, vel præbenda, non valet promiſsio: vt in. c. ij. de conceſſ. præben. Sed ſi quis de præſenti recipitur in canonicum, & promittitur ſibi præbenda de proximo vacatura, tenet receptio: quia ius canoniæ eſt quæſitum de præſenti. & debet habere præbendam vacaturam, nõ ratione promiſsionis: ſed canonicatus habiti: & iſte eſt intellectus huius. c.

e ¶ In glo. in verſi. *vltra numerum.*[e] not. gloſſ. ad quam quotidiè fit remiſsio: cùm quæritur an recepti vltra numerum debeant habere ſtallum in choro, vocem in capitulo, diſtributiones quotidianas: & alia quæ ſoliti ſunt canonici recipere? vltra gl. reperiuntur aliæ opinio-

b ¶ Dicit etiam hic Innocen. hoc dictum crederem verum nullo ſtante ſtatuto. Si verò ſtatutum extaret, vt nihil peteretur, & aliquid ſponte daretur, non habito reſpectu ad ſtatutum, nulla cõmitteretur ſimonia, ſi ſponte faceret & ceſſaret compulſio, & metus compulſionis: quia expropoſito diſtinguuntur maleficia. l. verum. & l. qui ea mente. ff. de fur. C. cum volũtate. de ſent. excom. aliàs non procedit iſtud dictum per text. optimum in c. dilectus. lo. ij. & ibi iſte. de ſimo. & ibi Io. de Ana. & Maria. & per text. in. l. nouiſsimè. in ver. cõpulſus. ff. quod fal. tut. autho. & ibi Bal. & Io. An. in regula, bona fides. de reg. iur. in. vj. in mercu. & in. c. prætereà. el. ij. j. de iurepat. & Io. de Ana. in. c. ij. xiiij. col. de delic. pue. Pet. de Anch. in cle. præſenti. in. v. no. de cenſib. Ioan. de An. in. c. ſicut tuis. in. j. colum. j. de ſimo. Bal. in. l. falſus. ad finem. C. de fur. & in. l. omnem. ad fin. C. ad tertu. Bart. in l. creditor. in fin. prin. ff. de ſol. But. & Imol. poſt Hoſt. in. c. j. de off. deleg. Ioan. And. in. c. ſignificauit. de cenſi. & Pet. de Ancha. conſil. lx. incipi. in cauſa, quæ vertitur.

c ☞ SEB. SAPIA. ¶ Tẽporale. vide omnino Arch. in. c. eo. j. q. j. circa fi.

nes variæ. Inn. & Compoſt. de directo ſequun d tur contrariã opinionem. Diſtinguunt enim, ꝙ aut in loco eſt conſuetudo, ꝙ canonicus inſtalletur: tunc ad limites inſtallationis conſequitur vocem. Si enim fuerit inſtallatus in choro, habebit ea, quæ ſunt choro: ſi in capitulo, habebit quæ ſunt de capitulo. Si autẽ non ſubf eſt cauſa, ſiue conſuetudo inſtallatiõis,[f] dicũt, ꝙ eo ipſo, quòd recipitur, ſeu inſtituitur, habe 30 bit plenum ius canoniæ: † quia licet temporalia non transferantur ſine traditione: vt. l. traditionibus. C. de pact. ſecus tñ in ſpiritualibus. Pro quo vide bo. tex. in. c. ſi tibi abſenti. de prẽ e ben. li. vj. Io. And. diſtinguit inter receptum authoritate ſuperioris, & receptum voluntate capituli. Primo caſu receptus nihil conſequetur. Secundo debet habere vocẽ in capitulo, & diſtributiones, & ſimilia. Et ſic ratio diuerſitatis: quia ſubuenitur ei, qui in neceſsitate conſtitutus eſt: vt in. c. ab arbitris. & ibi gl. fi. de offi. dele. lib. vj. Io. de lig. hoc impugnat: quia pinguius ius habent recepti authoritate Papæ, quàm capituli: vt patet in. c. hi qui. de præben. lib. vj. Do. de Rot. deciſ. ccccliij. aliâs. cccclviij. dicũt, ꝙ de conſuetudine curiæ approbatum eſt, ꝙ iſti recepti vltra numerum, nihil interim recipiant: quia non habent plenum ius. Quinimo talis canonicatus vacat poſt collationem præbendæ ſibi facta. cui eſt annexus canonicatus: loquuntur tamen de receptis Papæ authorita te. d. Anto. Anto. diſtinguit, ꝙ aut Papa mandat aliquem recipi cum plenitudine iuris canonicalis: vt in. c. dilectus filius. de præbend. & in c. propoſuit. de conceſ. præben. quia tunc talis debet habere omnia. Aut mandauit iſtum ſimpliciter recipi vltra numerum: & tunc procedit gl. Aut quis recipitur authoritate capituli: & tũc debet talis omnia iura recipere, & conſequi. arg. hîc. ¶ Credo, ꝙ iſta. q. dependet à deciſione alterius. q. an. ſ. per receptionẽ vltra numerum frangatur numerus. Nã ſi numerus frãgitur, non video, quare iſte receptus nõ debet omni habere, licet nõ habeat præbendam. Nã habere vocem in capitulo & ſtallum in choro & diſtributiões quotidianas & ſimilia: nõ ſunt iſta acceſſoria ad præbendam, ſed ad canonicatũ. Nã à principio erant canonici ſine præbendis diſtinctis: maximè quando eccleſia non ha- 31 bebat tẽporalia. xij. q. j. c. videtes. † Et põt quis g perfectè eſſe canonicus abſq; præbẽda,[g] vt no. Inn. in. c. ſi. de cleri. non reſid. Ex ſeparatis ergo

ZACHARIAS. ¶ Quod ſupereſt dedit eis. Adde quid in prębenda ſingulari, quæ eſt vnius canonici, ſi per illius induſtriam fructus augeãtur, an debeat aliquid de illis ſubtrahi & tenuiori præbendæ applicari, per Feli. hîc col. xiij. in gloſ. in ver. per induſtriã.

¶ Vltra numerũ. Adde hîc pulchrè per Feli. facit qđ voluit Guliel. de monte Lau. in extrauag. Ioann. ſedes Apoſtolica. in glo. incip. conſerua. & do. poſt Ioan. Andrę. in. c. ſtatutum. in princip. de reſcript. in vj. in. j. colum. & Do. in. c. ſi is, cui. de præbend. eodẽ lib. & Fede. de ſe. conſilio. ccxj. incip. quia in præſenti. in. iiij. colũ. verſicul. an iſti recepti.

ZACHARIAS. ¶ Adde Bar. in. l. ſi duas. §. grammatici. in fi. ff. de excu. tu. qlatè de hoc tenet conclu. ſiuè, ꝙ nõ, nec habeat priuilegium canonicorum: nec eorũ gaudeat priuilegio. Ita notat And. Cor. ſingu. ſuo. cccxij. in ver. ſupernumerarius dicens eſſe caſum in. l. j. §. quod autem. C. de col. & numul. li. xj. & ibi alleg. etiam Bart. in. ſ. allegata. l. ſi duas.

¶ Adde tu Ro. cõ ſi. ccccclxxxij. vbi dicit, ꝙ etiã ꝓ cõpſiõẽ annuli portæ eccl'iæ acqrit' poſſeſsio bñficij: ſi annulus tradatur ꝓ habentem ptãtem.

f ¶ Conſuetudo inſtallationis. An inſtallatio ſit de ſubſtãtia ad hoc, vt qs dicat' canonicus, dicã in. c. ij. in fi. de cõſue. vbi ꝓ iſtũ in fi. & in. c. trãſmiſſa. in iij. col. j. de ele. in ver. cõclude. ꝙ eundẽ Imo. in. c. ꝓpoſuit. in. xj. co. ver. circa quartum. de conceſ. præbend. Pet. de Ancha. in regul. ſine poſſeſsione. in. xxxij. colum. de regu. iur. lib. vj.

g ¶ ZACHARIAS. Põt eſſe canonic⁹ abſq; põbẽda. Adde, ꝙ talis canonic⁹ abſq; præbenda nõ dicitur beneficiatus. ita not. Abb. in. c. noſtra. in tertio no. de reſcri. quod ꝓcedit tã in recepto de mandato Papæ, quàm ex volũtate capituli: vt no. hîc Cal. quẽ ſequit' Inn. licet Abb. poſt Io. An. & Anto. de Bu. vbi. ſ. aliter dicunt. verior tñ mihi videt' Cal. opi. Mandatũ em̃ Papæ ſecundũ naturã capituli, ad quod dirigit', regulari debet: vel ſecũdũ intẽtionẽ eius, q verifil'r videt' fuiſſe, vt nõ debeat eſſe deterioris cõditiõis, q̃ ſi eſſet ſimpliciter receptus à capitulo: vt no. doct. in. c. cõſtitutus. j. de reſcri.

non de-

a ✠ SEB. SAPIA. ¶ Canonici. Sed quid si quis se gerat pro canonico & recipiat fructus scientibus & tolerantibus aliis canonicis: an ex hoc dicatur auctu numerus Canonicorum. Vide Cardina. in consilio. ccix. dico. quòd nobil[e] prædicto.

b ¶ In gloss. fina. Vide de materia plenè per doct. Moder. in c. vt nostrum. de appellat. & ibi per Philip. Perusinum.

¶ Adde, quando res dicatur effecta litigiosa. Ro. consil. clxx.

ZACHARIAS. a

b ¶ Adde eũdẽ Ro. sing. suo. dcccxxiij incipi. per quem actum.

Anto. Francis.

¶ Aduertendum, quòd res non sit litigiosa per protestationem, vel pernuntiationem inualidam. l. j. & ibi per Bald. C. de litig. neq; dicitur ex eo litigiosa, quamuis possibile sit super ea re moueri litẽ, quæ tamen adhuc non est mota. Ita Baldus notabiliter in l. ij. in. fin. C. de distract. pig. & aduerte: quia in iudicijs mistis res efficitur litigiosa per litis contestationem: in iudicijs autem realibus fit litigiosa, per solam citationem: vt per Bartol. & doctor. in l. j. C. communi diuid. Et quando res efficiatur litigiosa, vide per Cyn. in l. j. C. de pet. hære. & in l. j. in. j. q. C. de cõdi. & in authent. litigiosa. C. de litig. &. in. l. j. in. §. quanquam. b de aqua plu. ar. & vide gloss. in. c. ecclesia sanctæ Mariæ. vt lite pen. & habetur in. c. causam, quæ. el. ij. de testi. & in. c. j. de confir. vti. vel inuti. vbi per domi. Abb. post gloss. & ibi habetur, q; si quæstio est tantùm de possessione, res non dicitur esse litigiosa: & in quibus casibus res litigiosa possit alienari vltra glos. in. d. c. ecclesia sanctæ Mariæ. vide Spe. in titu. de cess. actio. in. §. j. vers. si autem.

¶ Adde tamen, quòd non prohibetur alienatio necessaria: secũdum Bart. in l. inter quos. in. §. si dominus. ff. de dam. infect. & habetur per Alexand. in l. quanquam. in. §. Iulianus. de aqua plu. arcen. & notatur in l. si constante. in. §. fi. vbi per eundem Alexand. ff. solut. matri. & tene mente dictum Bartol. in l. abstinendi aliâs Iulianus. ff. de integ. resti. vbi dixi, quòd quando commissum esset delictum, pro quo bona veniunt confiscanda, quod talia bona non dicuntur litigiosa interim pendente processu super crimine. Et tene menti dictum Bal. in aut. litigiosa. C. de litig. vbi dixit, q; res nõ dicitur litigiosa corã delegato ante rescripti præsentationẽ, quamuis illud sit impetratũ & obtentũ.

¶ Si duo iudices. Adde Bal. in. c. pastoralis. j. de rescript. & in. l. j. ff. de offi. consu. & Ro. in. l. j. ff. de acquirend. hæredi. & Angel. in. l. fi is, à quo. ff. de rei vendi. & Petr. de Anch. in cle. quãdiu. de app. sentit Im. in. l. cũ procurator. §. si dñs. in vlti. colum. ff. de oper. no. nun. per Sal. i. l. q de crimine. in antepe. col. C. q̃ acc. nõ pos. p Imol. in. c. cæterum. ad finẽ. j. de rescript. But. in. c. si duobus. j. de appella. & in. c. j. de cau. poss. & proprie. & deistis verbis Inn. meminit Ange. in. l penul. ff. de pet. hæred. Bald. in. l. nulli. ad finem. C. de iudi. quod dictum Inno. hic limitat pulchrè: vt hic refert d. Fel. quẽ videas.

ZACHARIAS.

d ¶ Inocen. dicit, quòd sic. Dic tu, quòd licet valeat processus coram vtroq;, vt hic: si tamen cõtrarias sententias proferũt nõ *ibi. Nam ubi superio*
valet secũda cõtra *hæc opi. DD. &* primam; vt dicit *Couar. cap. q. in prin*
Compost. quem *ps. hinc denq; quẽ*
alij sequuntur. Et dum subdit hic Paul. q; sententia lata contra primã quæ transiuit in rem iudicatã non valet, etiam in diuersa instantia & coram diuersis iudicibus. Dic istud dictum debere intelligi de sententia, quæ transiuit in rem iudicatam: vt per do. Anto. de But. hic, char. fin. ver. nota hoc dictum Compost. & per eũdem Anto. de Butr. consilio. xxvij. incip. visis. & not. in. c. inter monasterium. hîc per Abbatem alle. quibus adde Alexand. consil. xxxij. incip. viso themate, columna. ij. ver. circa secundum. & ver. vnde per dicta. & in vltim. ver. ad quod ostendendum. volumine primo.

non debet fieri illatio: vt. in. c. ij. de translatio. Episcopi. & in. l. Papinianus exuli. ff. de mino. cùm ergo ista sunt accessoria ad canonicatum translato canonicatu, etiam ista transferunt: vt in. c. translato. s̃. eodem. Vnde ad propositam quæstionem dicerem: quòd aut canonici[a] receperunt aliquem simpliciter vltra numerũ & frangitur numerus: vt patet hîc. ibi in derogationẽ suæ cõstitutionis, &c. & per consequens sic receptus debet habere omnia iura canonicalia, & expectare præbendam tempore suo. Nam videmus in regularibus, quòd ex sola receptione, recipiunt ius capitulare, & quæ sunt de iure collegij. Aut canonici recipiunt aliquem hoc adiecto: vt sit supernumerarius: & sic patet, quòd noluerunt frangere numerum: sed quoddam ius extraordinariũ dare: & hoc casu procedat glo. Quia sic receptus non habet ius integrum & ordinarium: sed est quoddam ius præparatorium ad futurum ius integrum obtinendum. ¶ Et per hoc potes
32 instrui, † quid dicendum, cũ doctores & ordinarij collegij recipiunt aliquem vltra numerum, quale ius habeat in collegio: & an habeat vocem approbandi, vel reprobandi doctorandum. Si verò ad mãdatum Papæ fit receptio: aut Papa scribit, vt cum plenitudine iuris canonicalis recipiatur: & serua opinionem do. Anto. quæ in hoc mihi placet. Aut simpliciter mandat aliquẽ recipi: & dependet ab illa quæstione, an frangatur numerus? & communiter tenetur, q; non: vt not. in. d. c. illorum. de præbend. & hoc tenendo dicerem istum non habere integrum ius. & hoc casu procederet opinio Do. de Ro. Nam in dubio nõ vellet Papa derogare numero: sed potius creare quoddam ius extraordinarium & præparatorium ad integrum ius obtinendum. Secus dic in recepto authoritate legati. Quia legatus non potest necessitare canonicos ad recipiendũ aliquem cõtra statuta ecclesiæ & ipsius priuilegia: vt est
b glo no. in. d. c. pro illorum. ¶ In gloss. fin. [b] sed contra hoc & contra tex. op. hîc enim non agebant isti canonici actione reali: & sic non debebat fieri reuocatio, ex vitio litigiosi: quia tunc res dicitur litigiosa, quando vertitur quæstio de dominio. de quo dicendum: vt habetur in aut. litigiosa. C. de litigio. & no. in. c. ecclesia. vt lite pend. Nec debebat fieri reuocatio propter pendentiam litis: quia pendente lite potest successor sua possessione vti: vt j. vt lite pend. per totum. Ideò potuit capitulum conferre præ-
34 bendas & alienare possessiones cõmunes. Pro
c hoc facit, quod dixi in. c. ex literis. de iurepatr.
¶ Solu. duo sunt principales intellectus ad fi. c.
d Primus est, quòd hîc reuocentur omnia gesta per alteram partium post quæstionem motam coram Episcopo Ferrarien. Nam hæc. q. primò fuit attentata coram illo Episcopo: & ad contraria respondet in effectu Inno. q; fit reuocatio propter perfidiam, quæ notatur in istis canonicis antiquis: qui cũ tenerentur prouidere nouis, transtulerunt prębendas, seu possessiones in seipsos. Si autem translatio fuisset c facta in alium, non fuisset facta ista reuocatio. ¶ Et no. sing. hoc dictum: est enim nouum remedium reuocandi attentata lite pendẽte: vbi scilicet notatur perfidia in attentante: licet cessent alia iuris remedia. Secũdus intellectus est, q; hîc reuocentur attentata per partes coram Episcopo Ferrarien. post litem motam coram Papa: & ratio reuocationis est, defectus potestatis Episcopi. ¶ † Nã secundum Inn. ex quo
33 Papa incœpit cognoscere de aliqua causa, videtur illam ad se aduocare, & de manu inferioris tollere. Ad hoc. c. nostrum. de appell. postmodum Innoc. videtur ab hoc recedere: & dicit, quòd requiritur, q; Papa expressè ad se reuocet causam. Non enim sufficit, q; iure ordinario incipiat de aliqua causa cognoscere. Host. dicit non esse differentiam, an Papa cognoscat de causa, vel ad se reuocet: quia cognoscendo satis videtur reuocare. d. c. nostrum. do. Anto. distinguit, q; aut Papa ex certa scientia & proprio motu ad se reuocat causam: vel de ea cognoscit, & alteri delegat. & videtur causam eripere ab inferiore: ita q; non tenet processus inferioris: dummodò iste inferior sit certificatus, per quemcunq; quasi secus sit, si iudex inferior non sit de hoc certificatus. alle. c. si duobus. de ap. Aut Papa facit ista ad instantiam alterius partis: & tunc opus est, q; ista pars excipiat coram inferiore iudice: aliàs tenet processus. Quia Papa videtur reuocare, si & inquantum pars vult illa reuocatione vti: allegat bo. d tex. in. c. audita. de rest. spo. Fatetur tamen, q; curia nõ recipit hoc dictum: sed facta reuocatione indistinctè curia tenet, q; processus coram inferiore sit nullus. Hæc dicta mihi placent p̃ter primum. Nam vbi superior reuocat motu proprio & ex certa scientia, non requiritur vt iudex inferior certificetur: vt in. c. j. de concess. præben. lib. vj. Fateor tamen, q; si aliquid attẽtetur in præiudicium ignorantis: probabilis ignorantia habet illum excusare: & hoc voluit Inno. in. d. c. j. vbi vide de materia huius reuocationis. Et ad. c. si duobus. de app. dic, q; potestas nõ erat reuocata à superiore ad inferiorẽ. Item super processu contumaciæ punitur: nõ autem super principali, & hoc nota: quia quotidianũ. ¶ † Quid aũt si duo iudices nõ habentes se, vt superior & inferior cognoscũt pari-
c ter de vna eadẽq; causa: an teneat processus coram vtroq; factus. Innocen. dicit, q; sic. [d] Nam ex quo habent ambo iurisdictionem in illa causa, imputandum est parti non excipienti. Si autem proferunt contrarias sententias, Compo. dicit, q; non valet secunda lata cõtra primam:

a ¶ Limitationem ad l. vbi cœptum. vide quæ dixi in no. meis in ver. iudicium. in no. incipi. regula eſt. & do. Felin. in. c. ex tenore. de reſcri. poſt do. meum Barba. & vide Bal. d. in. l. nulli. in fi. C. de iudi. & Ioan in addi. Specu. in titu. de compe. iud. adi. §. j. in ver. ſed pone.

b ¶ Materia huius capitis clara. Iſte in quadam additione tangit vtrum moniales poſsint ſine peccato mortali lucrũ laborum ſuorũ ſibi appropriare: & de eo viuere. Adde Card. conſilio ſuo. xvij. incip. authoritas. Card. ad finem Ioan. Andrę. in. c. ij. ſuper gloſſ. proprium. de ſtatu monachorum. & in. c. ad monaſterium. ſuper verbo deprehenſus. & in ver. proprietatem. eodem titul. & ibi per iſtũ in. ij. columna. & in. c. edoceri. in. j. columna. j. de reſcript. & in conſi. lxxxviij. incip. ſicti contingentia, in v. columna. Ioan. And. in regula non eſt obligatorium. de regul. iuris. in. vj. Cald. in titulo de regula. conſilio. ij. & col. j. & conſil. iiij. de conſue. Anto. Franciſc.

¶ Circa hoc vt rũ monialis poſsit ſibi appropriare lucrũ laborum ſuorum, etiam vt de illo viuat? puto, quòd ſi monialis fecit profeſsionẽ, prout facere tenetur, vel in manu Abbatiſſæ, vel alterius ſuperioris: iuxta gloſſ. in. c. fin. xx. q. j. quòd nõ: quia nihil ꝓpriũ põt habere, ſed omnia ſunt apud monaſteriũ: vt in. c. cũ ad monaſteriũ. de ſta. mo. & in auth. ingreſsi. & in auth. ſi qua mulier. C. de ſac. ſan. ec. Imò nec poſſet pro libito ſibi cõſtituere ſibi cellã ĩ monaſterio, iuxta gl. ĩ. c. pniciosam. xvij. q. ij. Imò vt dicit, debẽt cõiter ſtare in dormitorio & refectorio: imò in monaſterio monialiũ non mendicantium non debent recipi niſi tot moniales, q poſſent ex prouentibus monaſterij viuere, & non vltra, etiã abſq; penuria: vt in. c. periculoſo. de ſta. reg. li. vj. & ideo dixit gl. in. c. ſi religioſus. de ele. li. vj. & habet in. c. nolo. xij. q. j. q monachꝰ ſiue monialis poſt profeſsionẽ non habet diſpoſitionẽ bonorum, nec habet velle, nec nolle: de quo etiã per Spec. in ti. de ſta. reg. in ver. xxxvij. eſt bene verum, q de licẽtia Abbatiſſæ, vel etiã Epiſcopi, aut alterius ſuperioris poſſet monachus habere licentiam ſtãdi extra clauſtrũ religionis in domo quaſi ſua, & habere vſum rerũ ſuarũ: vt per Inn. in. c. inſinuante. q de. vel vouen. Monialis aũt ꝓfeſſa, vt dictũ eſt, nihil ꝓpriũ põt habere, niſi forſan aliquę moniales Alemaniæ, quæ videntur poſſe habere propriũ, ſecundũ quod voluit gl. in. c. fi. xij. q. fi. & de iſtis forſan poſſet intelligi: quod hîc dicit: tamen vt dixit ibi glo. talium monialium vita damnatur. de quo habetur in. c. dilecta. de maio. & obe. & habetur in. c. vidua. de regul.

c ¶ ~ SEB. SAPIA. ¶ No. primò. iuxta hũc tex. videnda ſunt, quæ ponit latè Are. in cõſ. xxv. viſo themate. vbi quærit, an ſtatutũ laicorũ ſit ſeruandũ ẽt in foro eccleſiaſtico. Et cõcludit, q aut ſtatutũ loquitur in perſonã: puta, q nullus poſsit facere teſtm, niſi certo mõ: & tũc tale ſtatutũ nõ ligat clericũ ẽt in foro ſeculari. Si autem loquatur in rem, dic, vt ibi per eum. Videnda etiam ſunt quæ tradit Alexand. in conſilio. xx. ponderatis. in. ij. volumine. vbi ponit an per ſtatutum laicorum ligentur clerici in minoribus conſtituti.

niſi pendente appellatione ſuper prima eſſet lata ſecunda. Nam tunc de ſecunda poſſet excipi coram iudice appellationis. ¶ † Not. plura ex iſtis dictis. & primò limitationem ad. l. vbi cœptum. [a] ff. de iud. vt iudicium debeat definiri, vbi eſt acceptũ: dic ſcilicet ſi excipiatur: ſed ſi non excipitur, valet proceſſus ab vtroq; ſic limita. c. ex tenore. de reſcriptis. ¶ † Secundò not. q ſententia contra ſententiam non valet etiam in diuerſis inſtantijs: & corã diuerſis iudicibus: contra opinionem Bart. in. l. j. C. quando prouocare nõ eſt neceſſe. Sed tu dic de hac materia: vt plenè not. in. c. inter monaſterium. de re iud. ¶ Tertiò nota, q de iure ſuperueniẽti poſt appellationem, poteſt quis experiri ad effectum conſequendi ſententiam pro ſe. De quo vide quod legi. & nota. c. Abbate ſanè. de re iudic. lib. vj. & per hoc concluſiuè habetur materia huius capituli clara. [b] Abbas.

a Limitat. ad l. vbi cœptum. ff. de iud.
b Not. ſecundò.

SVMMARIVM.

1 *Statutum laicorum etiam peccatum mortale non nutriens, in nullo foro debet ſeruari contra clericos.*
2 *Iudex ſecularis non debet ſe intromittere inter perſonas eccleſiaſticas, etiam in cauſis incidentibus.*
Clericus non poteſt puniri de falſo à iudice ſeculari: ſi coram eo falſum teſtimonium fecerit.
3 *Religioſorum appellatione, quæ perſonæ veniant.*
Laici religioſi non poſſunt aliquo modo diſponere de rebus eccleſiæ.
4 *Laici nõ poſſunt ſtatuere etiam in fauorem eccleſiarum. quod intellige, vt ibi dicitur. num. 9. & 12.*
5 *Statuta laicorum reſpectu eccleſiarum ſolus Papa poteſt confirmare, & non alius Prælatus.*
Cauſæ clericorũ, nõ poſſunt cõmitti laicis, niſi à Papa.
Excommunicatio poteſt aliquando committi laicis.
6 *Papa non poteſt ſponte ſubijcere iuriſdictioni Imperatoris: & non poſſet cauſas clericorum committere laicis adeò, vt iudicio ſuo iucident clericos.*
Papa poteſt delegare cauſas laicis.
7 *Bona patrimonia clericorum non gaudent illis priuilegijs: quibus gaudent bona eccleſiaſtica: fallit tamen in caſibus à iure expreſsis. 21.*
8 *Sententia lata contra non confeſſum, an & quando valeat.*
Sententia ſine citatione, & quibuſdam alijs de quibus hîc, non valet.
Monitio iudicis ſedentis protribunali, habet vim trinæ admonitionis.
Citari non debet pars, quando eſt præſens in iudicio.
Citatio requiritur in notorijs.
9 *Lex principis præiudicialis eccleſijs nõ extenditur ad eccleſias niſi expreſsè approbetur per Papam.*
10 *Lex ciuilis ſpecificè diſponens ſuper eccleſijs: an ſit ſeruanda in foro canonico: ſi non reperitur canon contradicens.*
11 *Lex ciuilis, quæ non poteſt ſeruari ſine peccato, in nullo foro eſt ſeruanda.*
13 *Clericus hæres inſtitutus, ſi non facit inuentarium, tenetur vltra vires hæreditarias: ſed eccleſia non.*
Lex ciuilis, ſi generaliter loquitur; nec canoni contradicit, an ſit à clericis ſeruanda.
14 *Lex ciuilis rationabilis & deuians à canone, eſt ſeruanda in foro ſuo: ſed ſi ſumus in terris ſubiectis eccleſiæ etiam temporaliter, ſeruatur canon.*
15 *Lex ciuilis nullo modo poteſt diſponere contra libertatẽ matrimonij imponendo pœnam.*
Mulier tranſiens ad vota ſecunda poſt paucos dies à morte primi mariti: an puniatur propter ſanguinis commiſtionem.
16 *Dotis quæſtio eſt vtriuſq; fori: & eſt locus præuentioni.*
17 *Quando lex ciuilis vnum præſumit & lex canonica aliud: cui eſt ſtandum.*
18 *Statutũ præſumẽs cõtractũ eſſe vſurariũ ex certis cõiecturis, non valet.*
19 *In præparatorijs iudicij obſeruatur conſuetudo, vel ſtatutum fori, vbi cauſa ventilatur.*
20 *Vſuraria cauſa, ſi vertitur in foro ſeculari, tractabitur ſeruato ordine iudiciario: licet in foro canonico tractaretur ſimpliciter.*
21 *Laici non poſſunt ſtatuere ſuper bonis patrimonialibus clericorum.*
22 *Clericus nullo caſu poteſt conueniri coram iudice ſeculari.*
Clericus poteſt trahere laicum in forum ſuum.
23 *Feudum, ſi habetur per clericum à laico: tunc clericus recognoſcit laicum in ſuperiorem.*
25 *Statutum laicorum comprehendit clericos in fauorabilibus: ſecus in præiudicialibus.*
Statutum quòd ſtantibus maſculis fœmina non ſuccedat, an & quando excludat monialem?
Statutum dicens, quòd primo genitus ſuccedat patri: an excludat ſecundo genitum, qui eſt clericus.
Statutum, quòd ſtantibus maſculis fœminæ non ſuccedant, comprehendit clericos maſculos.
26 *Statutum laicorum inducens merum fauorem clericis, valet.*

CAP. X.

Famoſum eſt ca. & tractabo hîc materiã vltra alios: an & qñ ſtatutũ laicorũ, ſeu lex Principis extendat adeccliã vel ad eccliaſticas perſonas: & communiter ſummatur ſic. ¶ Cauſæ eccleſiarum per conſtitutionem laicorum, diffiniri non debent. Ego generalius quo ad intellectum ſummo ſic. Statu. generale laicorum ad eccleſias, vel eccleſiaſticas perſonas, vel earum bona in earum præiudicium nõ extenditur, nec ſpeciale, etiam ſi earum commodum & fauorem concernat. Diuiditur principaliter in duas partes. In prima ponitur duplex diffinitionis motiuum. In ſecunda diffinitio: ibi, qd à ſenatore. Et ſcias, q hoc. c. & c. eccleſia ſanctæ Mariæ. j. & ij. vt lit. pen, ponunt idem factum. & vide gl. ibidem: quæ narrat ſeriẽ totius negotij. Sed quãtũ ptinet ad intellectũ huius lræ: pone ſic caſum lrãlẽ. Eccli. S. Mariæ, mouit. q. cõtra Io. de Archęa, ſup qbuſdã poſſeſsiõib⁹ corã iudice ſeculari. Pẽ dẽte lite iſte Io. cõuictus trãſtulit poſſeſsiões petitas in quoddã monaſteriũ. Senator Roman⁹ corã quo vertebat. q. vigore cuiuſdã ſtatuti laicorũ dicẽtis, q ſi re⁹ trãsferat poſſeſsionẽ litigioſã in aliũ, deberet poſſeſsio ab eo tolli & dari petẽti: ſpoliauit monaſteriũ illis poſſeſsiõib⁹ & tradit ec. S. Mar. monaſterio nõ cõuicto: nec vocato, vel cõfeſſo. Demũ monaſteriũ egit corã Pap. petẽdo ſe reſtitui ad illas poſſeſsiões, quas ſenator vigore illius ſtatuti ſibi abſtulerat. Pa. verò motꝰ rõnibus, de qb⁹ in lra: qd factũ fuit p ſenatorẽ in iudiciũ eccleſię reuocauit, & poſſeſsiões illas monaſterio reſtituit. ¶ † Not. j. ſecũdũ

a ¶ Contra opi. Bar. Opi. Bar. cõmuniter damnatur per doct. quos hîc accumulatè refert do. Fel. in ver. viij. quæro. in. xiij. charta. quem omnino vide: etiam ſalu at opi. Barto.

b ¶ Verbum religioſus. Vide Ioan. Andr. in rub. j. de re. & ibi per Butr. & per iſtum in. c. dilecta. in. iij. colum. de maio. & obed. & c. cauſam lo. j. in. ij. col. de iud. Cardi. conſi. xxxix. inc. in aliquibus locis. & iſtũ cõſi. xxv. inci. ĩ Chriſti. &c. ꝓ euidẽtia. Ge. in c. vt off. §. verũ. de hære. in. vj. Pe. de Anc. in. d. rubr. & ꝓ iſtũ. c. ex multa. de voto. glo. & Do. in. c. religioſus. de teſt. lib. vj. gl. j. & ibi doct. in cle. religioſus. de ꝓcu. & gl. & doc. in cle. j. de deci.
¶ Adde tu Cal. in vj. in tit. de reg. & de ſta. mo.
Anto. Franciſc.
¶ Qui dicantur religioſi, & an clerici ſeculares veniant appellatiõe religioſorum. vide glo. quæ dicit, ꝙ nõ: in cle. in pleriſq;. de elect. & in cle. ij. de ſup. neg. præla. & in cle. j. de cenſi. & in cle. cupientes. de pœ. & in cle. j. de ſen. excõ. & qd ſit religio: vide gloſſ. Io. And. in. c. j. de reg. lib. j. & Arch. in. c. præſens clericus. xx. q. j. & per beatũ Tho. ſecunda ſecũdę. q. xxxv. arti. ij. dicas tamen, ꝙ religioſi dicuntur nõ ſolũ monachi: ſed etiã clerici & laici, qui ſunt Chriſtiani largo modo: vt per glo. in. c. ex inuita. de vo. & habetur in. c. placuit. xvij. q. ij. & in. c. fina. de reb. eccle. non alien. & in. c. nos quidem. de teſta. Dixit tamen beatus Tho. in loco præalleg. arg. j. ꝙ religio importat ſtatum perfectionis, & quòd illa, quæ eſt circa vitam contemplatiuam, eſt perfectior, quàm illa, quę ordinatur ad actiuam. De quo per eundem etiam eo loco. in eadem ſum. q. clxxxvij. & idem dicit in. q. lxxxj. articul. vj. in eadẽ parte, quòd religio eſt præferenda cunctis virtutibus moralibus. & denique quid ſit religio, vide per eundem beatum Tho. in. iij. diſtinct. xxxij. & xxxiij. & xxxv.

c ¶ Vnà cum clericis. Adde tu per Fede. conſil. ccxiij. & latius Ro. ſingul. ſuis: folio decimo.

ZACHARIAS. ¶ Dic tu, ꝙ eſt ſingu. in nu. conſi. dclxv. quod incip. fuit à me quæſitum. quod ſingulariter refert & ſequitur Feli. in. c. non dubium. colum. ij. circa fin. de ſentent. excom. & Fede. conſil. xlvij. Aduerte tamen, quòd licet non habeant vocem in electione prælati tales cõuerſi, vt ſuprà dictum eſt, per textum in. c. ex eo. vbi eſt caſus ſingularis. Pro hoc ſecundum Lud. Ro. ſin. præalle. de elect. Ex conſuetudine tamen præſcripta poſſent habere vocem in electione prælati: vt per eundẽ Ro. vbi. ſ. qui alleg. ſing. dictum Inno. in. ij. de teſti. lib. vj. Pro quo ego tibi allego bonã gl. in alle. c. ex eo. & gl. fi. c. dilecti. quã Imo. in. c. cùm. M. Ferrarienſis. ſ. ꝙ xi. dicit eſſe menti cõmendandã. & Feli. ibidem. col. x. in prin. per Pau. ali quid in. c. ij. prope. fi. de conſuetu. Et adde Domin. in præalleg. c. ex eo. in fi. de elect. lib. vj. & pro hoc allego dictũ Hoſt. in. c. ea, quæ. de ſtatu reg. qui dixit, ꝙ de conſuetudine, priuilegio, vel pacto appoſito, clericus ſecularis in capitulo regulari vocem habere poteſt: ſecus ex poſtfacto per præalle. gl. fi. quã Imo. in cle. vt hi, q. de æta. & qua. multũ ad hoc commẽdat.

d ¶ Generali clericorum. Adde vt per Calde. conſi. viij.

e ¶ Eccleſiaſtica. Adde, vt per Ro. conſi. ccxlvj.

f ¶ Sed Papa hoc poteſt. Adde tex. in. c. offi. xxxij. diſt. & tex. in. d. c. Mẽnam. ad idem tex. in. c. verum. de fo. compe. in. c. ſolitæ. de maio. & obed. in c. Romana. §. debet. de appell. in. vj. & vbiq; per docto.

g ZACHARIAS. ¶ Poteſtatem excõicandi. Poteſt ergo Papã per ſuũ priuilegium laico cõcedere iura ſpiritualia. ſ. vt poſſit excõicare bñficia cõferre, poſſidere decimas: vt ẽ gl. not. in. c. Adrianus. lxiij. diſt. & gl. in. c. imperiũ. x. diſt. & xxv. di. in ſum. d. Abb. in c. cauſam. col. j. de reſcri. Io. And. in addi. Spe. in tit. de lega. §. nunc tractemus. ver. ſed nunquid. do. Inno. in c. quod ſicut. de elec. Anto. de But. in. c. nobis. de iure patro. Pet. de Ancha. in cle. per literas. de præb. & Feli. in alle. c. cauſam col. iij. ver. dum dicit Abb. priuilegium, de reſcript. Feli. in. c. ij. de maio. & obed.
Anto. Franciſc.
¶ Adde huc, an Papa poſſit conferre laico facultatem excõicandi, & alia ſpũalia exercendi: vide glo. pulchrã. ĩ. c. ad noſtrã. in ver. eccleſię. de hære. & in. c. lector. xxxiij. diſt. in verſi. Subdiaconus. & no. Hoſt. & doctores in. c. magna. de vo. quę gl. tenẽt, ꝙ omnia licet Papæ concedere, & etiam facere pręter, quàm

tur ſtrictè: & tũc dicũtur religioſi, qui promittunt tria ſubſtantialia regulæ: vt no. in rubr. de regula: & dicũtur religioſi quaſi Deo religati per profeſſionẽ: & hoc modo laici cõuerſi poſſunt dici religioſi: in. c. non dubium. de ſent. ex excom. & hoc modo poteſt etiã intelligi iſte tex. quia laici etiã conuerſi nõ poſſunt tractare ſpiritualia: ideò nõ poſſunt intereſſe electio
c ni prælati vnà cũ clericis: [c] vt in. c. ex e. §. j. de elect. li. vj. Senſus eſt: vt laici quãtũcunq; religioſi ſiuè largè, ſiue ſtrictè, non poſſint diſponere de rebus eccleſiaſticis propria authoritate. Et cũ iſta litera loquaꝫ generaliter, idẽ dic reſpectu Imperatoris, vel Regis. ad hoc. xcvj. diſt. c. j. & c. ſi Imperator. & c. cũ ad verũ. vbi tex. no. vult, ꝙ etiã Imperator nõ poteſt intereſſe con
d cilio generali clericorũ. [d] quod tñ plenius exa-
4 mino in quadã diſputatiõe. ¶ † Not. v. ꝙ laici non poſſunt ſtatuere, etiã in fauorẽ eccleſiarũ & clericorũ. Quod intellige, qñ ſtatutũ eſt authorizatiuũ: vt qa de reb⁹ eccl'iaſticis diſponit ꝓcipiẽdo, vel vetãdo ſeu ꝓhibẽdo: ſecus puto, ſi eſſet merè priuilegiatiuũ: vt j. latius ſubijciẽ.
5 ¶ † No. caſum vnũ reſeruatũ Papæ. ſ. ap ꝓbare
f ſtatuta laicorũ reſpectu eccl'iarũ & eccl'iaſtica
rum perſonarũ. Non ergo põt Prælatus citra
Papã approbare ſtatuta laicorũ circa clericos.
Ratio eſt: Quia nullus Prælatus debet cõmit-
e tere laicis negotia eccleſiaſtica: [e] vt ipſorũ di-
ſcretione agantur: vt in. d. c. ij. de iud. Sed Papa
f hoc poteſt: [f] vnde dat qñq; laico poteſtatẽ ex-
g cõicãdi: [g] vt eſt gl. no. xxxij. diſt. c. prẽter. §. verũ.
Itẽ committit laico cauſam criminalem cleri-
h ci. [h] ij. q. v. c. Memnam. & cõfirmando talia ſta
i tuta: facit ea ſua: [i] quia omnia noſtra facimus.
& c. l. j. circa medium. C. de vet. iur. enucle. & c.
6 ſi Apoſtolicæ. de præbend. libro ſexto. ¶ † Ex
his infertur ad quæſtionem, nunquid Papa poſſit ſe ſubijcere iuriſdictioni Imperaid, quod peccatum. & hoc adhuc ibi limitat Io. And. eſſe verũ, qñ peccatũ inſurgeret ex contrauentione legis diuinæ tantùm: ſecus ſi ex contrauentione legis poſitiuæ. de quo etiam per Inno. & doct. in. c. quod ſuper his. de vo. & in. c. licet ex ſuſcepto. de fo. compe. Et adde, ꝙ Papa poteſt committere, & mandare ſimplici ſacerdoti ea, quæ ſunt ordinis epiſcopalis: vt per gl. & doct. in. c. quanto. de conſuetu. de quo tamẽ inter Theologos eſt diſcrepãtia: vt ꝓ beatũ Tho. in. iiij. di. vij. q. iij. art. j. Dicit tñ Inn. in. c. aqua. de cõſe. eccl. vel alta. quòd vidit pluries Papã mãdare ſimplici ſacerdoti recõciliationẽ eccl'iæ, q̃ eſt ordinis ep̃alis: vt. d. c. aqua. & vide bo. gl. in c peruenit. xcv. diſt. & in. c. oĩt ẽpore. de cõſe. diſt. iiij. & eſt alia glo. in. c. manus quoq;. de cõſ. diſt. v. & habeꝫ per Spe. in titu. de lega. §. nũc oſtendendũ. in verſi. lxj. & vide ꝓ bea. Tho. in. iiij. diſt. xix. q. ix. Adde tñ, ꝙ licet Papa omnia poſſit, tñ debet præmittere clauẽ diſcretiõis, aut clauẽ poteſtatis: vt eſt gl. in. c. ab Apoſtolicæ. de re iud. li. vj. & habeꝫ per Inno. in. c. qñ. de iureiur. Eſt em̃ Papa ſummus inter oẽs: & ſupra oẽs. ca. decreto. ij. q. vj. & c. q ſe ſcit. & in. c. nõ turbaꝫ. xxiiij. q. j. & in. c. eſt & aliud. & habeꝫ in. c. quãuis. xxj. diſt. Lucę. vj. c. & Matthęi. xvij. & habeꝫ in. c. inter corporalia. de trãſla. epiſc. Et an ſpũalia ẽt poſſint cõmitti ſecularibus per Papã: habeꝫ ꝓ Mod. in. c. decernimus. de iud. qꝫ tñ facere nõ ſolet ſine adiũctiõe alicuius clerici. ¶ Et an poſſit ꝓgare in ſe iuriſdictionẽ iudicis ſecularis: vide gl. in. c. nos ſi. ij. q. vij. & gl. in. c. nemo. ix. q. iij. & gl. ver. ſeruus. in ſalutatione Sexti. & gl. in. c. in ſynodo. lxiij. diſt. ꝓ Hoſt. in. c. cũ ex iniuncto. de hęret
h ¶ Clerici. Adde quod per Abb. conſi. xxv. an Papa clerico poſſit cõmittere cauſam capitalem: vide Are. conſi. lviij.
i ¶ Confirmando talia ſtatuta facit ea ſua. Adde Bal. in. l. ex placito. C. de repermu. & Imo. in. l. ex facto ff. de vulg. & pup. & doct. in. l. oĩm. C. de teſt.
¶ Adde Roma. conſi. ccxvj.

a ¶ Iuriſdictionis Imperatoris. Adde iſtum in.c.ſignificaſti.in.vij. col.de fo.compe.poſt Ioan.An.& ibi Car.in.ij.opp.& per iſtū in .c. at ſi clerici. in prin.in.xiij.col.de iudi.& in.c.pe.& gl.in pe.col.de offi.deleg.gl.in.c. ſynodo.in.c.apoſtolicam.lxiij.diſt.& gl.j.in.c.nemo.ix.q.ij. Domi.in.c. nos ſi incompetenter.ij.q.vij. Archi.in.c.ſi quis ſuper his.ij.q.vij. Tho in iiij.ſentē.diſt.xix q.j.articu.primo. vbi probat, q̄ Papa non poteſt dare alicui poteſtatem, quòd eū excommunicet. Sequitur Cardi.Sancti Sixti in tracta. de poteſtate Papæ.xxv.

Adde latè Rom. conſil.vltimo.

b ¶ Vt laici iudicio ſuo. Adde Cardi. in repe.c.perpendimus.in prin.de ſenten.excom.& iſtum in .c.ij. de maio.& obedi.& in.c.literas. in.v. colum.de reſtitu. ſpol.& in.c. propoſuit,in.iiij.col. de conceſ. præb. & plenè per Feli. hîc.in.iiij. colum. in ver.addatis do. 7 Cardi.

c ¶ Adde q̄d Ro. ſingu.ſuis.fol.xij. d dicit,q̄ do. Card. zaba.ita obtinuit coram Papa:& vi de Alexā. conſil. vij. vbi ponit,an Imperator poſsit punire clericum volente epiſcopo ſuo, vel Papa delegante.

clericorum audeāt priuileg ecclesiar

ZACHARIAS. ¶ Adde, dū allegat Ro. ſuis ſing. Dic,q̄ eſt fin.nu. cccxvj.inc.ſed an poteſt Papa.alle. gl.ſing.in.c. ſi Imperator.xcvj.diſt.quam idem alleg.in.l.ſi verò.§.de viro.in.vij.fallē.ff.ſolu.mat.& Ol.conſi.lxxxij.col.pe. Et dū all.Alex.cōſi.vij.dic, q̄ eſt vol. j.quod inc.videretur ſuper primo dubio.col.j.ver.poteſt etiā Imperator. vbi ſentire videtur contrariumeius,quod hîc dicitur.

c ¶ Bona patimonialia. vide hîc plenè per Bar.& Fel.in gloſ.ij.in fi.& iſtū in.c.ſi diligenti.de præſcrip.&.in.c.cum ſit generale.in.ij.col.de foro compe.&.in.c.fi.de vita & honeſt.cleri.& in.c.inſtitutus.de in integ.reſt.& in c.ſi clericus.in.ij.nota.j.de foro compe.in.c.ex literis.de pigno.gl.in. c.poſſeſſores.xvj. q.iij.gl.ij.in cle.j.de reſti.in integ. Specu.eo.titu.§.qualiter. ver.ſed nunquid.gl.in.c.ſi tributum.in ver.poteſtatem.xj.q.j.& gl.in.c. ſi quis laicus.xvj.q.j.& gl.in.c.ſimiliter.eadem cauſa &.q.iſtum in.c.j.de conſue.& in.c.venerabilis.in.vj.col.in.v.lectu.de iudi. Imo.in repe.c.fi.in pe.col.de præſcrip.&.in alijs locis alle.hîc per Moder. Communis concluſio eſt,quòd clericus non gaudet in priuilegio in bonis patrimonialibus, niſi in caſibus à iure expreſsis.

Anto.Franc. ¶ Circa hoc,an bona clericorum gaudeāt eo priuilegio,quo gaudent bona eccleſiarū. No.gl.in.c.ex literis.de pig.& in.c.ſimiliter.xvj. j.& habet gl.in cle.j.in ver.de rebus proprijs.de vi.& ho.cler.& per gl. in c.ſi.eo.ti.& no.do.in.c.ſi diligenti.de præſcr.& no.in.c.j.de cōſu.& no.d. c.pe.de cenſi.li.vj.& in.c.j.de immu ec.& videt,q̄ clerici pro bonis ēt patrimonialib⁹,nō debēt collectari:quia bona patrimonialia clericorū ſunt obligata tacitè ,p mala adminiſtratione clerici facta in bonis eccleſiæ:ſecū dū gl.in.d.c.ſimiliter.&.d.c.ex literis.de pig.& in.d.cle.j.de vi.& ho.cle. q̄ no teneant ſoluere clericis ,p bonis patrimonialibus,tenuit Pau.de Lea. in cle.j.de cenſi.& Gul.de mōte laud.in.d.cle.j.de vi.& ho.cle.& vide no. in.c.nō minus.& in.c.aduerſus.de immu.ec.& vide Bar.in ſuo cōſi.quod inci.ſi qua poſſeſsiōe æſtimata. Vbi ponit,an ſuccedens in bonis alicuius, ſi ſint clerici,teneat ſoluere collectas impoſitas poſſeſsionibus,quæ erant ſuorū prædeceſſorū ſeculariū & laicorū. Dicit tñ Bar.quē ēt ſequit Ang.in l.nullus.C.de cur.pu.& angari.& perāgari.li.xij.q̄ clerici tenent cōtribuere,qñ pecuniæ dant ſtipēdiarijs:ne deſtituat cōmitatus:& hoc ideò eſt,quia tūc vident dare ,p ſuſtentatiōe pauperū,cū magis debēt intēdere,q̄ ad fabricā & ornamentū eccl̄iæ:vt in. c. gloria Epi.& in.c aurū habet eccl̄ia. xij.q.ij. Pro quo facit:quia clericus tenetur omni indigenti auxiliū p̄ ſtare:vt in.c.nulli dubiū.& in.c.Dē ergo.iij.q.j.& ad hoc vide, quę voluit Bar.ī.l.hi penes. C. de agri.& cenſi.li.xj.& in.l. fi.C. de curſu pu. li.xij. & qualiter collectæ poſsint imponi poſſeſsionibus clericorū: vide Bart.in.j.reſcripto.in.§.ſciendum.ff.de mune. & hono.

patrimonialia clericorum. Ad idē facit quod not.glo.& Archidia.in.d.c.quanquam.vbi dicunt,quòd non eſt vniuerſaliter verum,quòd bona clericorū gaudeant eodem priuilegio eū bonis eccleſiarum. Hinc dicit notab.Specul.in titu.de in integrum reſtitutiōe.§.qualiter.ver. ſed nnnquid.quòd clericus in bonis patrimonialibus non petit reſtitutionem in integrum prætextu læſionis,ſicut in bonis eccleſiarum. de hoc eſt bona glo.in clement.vnica.de in integrum reſtitutione. Hinc dominus Anto.in c.ſi diligenti.de præſcrip.tenet,q̄ ſolùm in caſibus in iure expreſsis bona clericorū gaudent eodem priuilegio cum bonis eccleſiarū:& ſatis fuit de mente Spe.qui in ti.de cle.coniu.ponit iſtos caſus ſpeciales.& Archi.in.d.c. quanquā. & hanc concluſiōem ſemper tenui. Nec obſt. c.ſimiliter.præallegat. Procedit enim quo ad protectionē quia eccleſia debet defendere bona clericorum: nec placet ratio gloſſ.in.c. ex literis:quia non eſt vniuerſalis.& dic quod ibi 8 dixi. ¶ † In glo.fin.ibi:*ſententia.* e not. bene gl. quòd ſententia lata cotra non confeſſum, vel non conuictum,eſt nulla. & facit textus in. c. nos in quenquam. allegata in gloſſa. Sed contra hoc facit. Nam ſententia lata contra ius litigatoris, etiam contra non conuictum,vel non confeſſum, tenet & facit ius inter partes. &imputandum eſt non appellanti: vt in c. cum inter. de ſententia,& re iudicata. & l.res iudicata. ff. de regulis iuris. &.l. ingenuum.ff.de ſtatu hominum. Ideò tu iſtam intellige gloſſam vt ſaluetur,quòd tunc ſententia eſt nulla,quando etiam eſt lata ſine medijs: & ſine cognitione cauſæ lata eſt ſententia: vt in cap.prolatam.C.de ſentent. ¶ Et circa hoc dic latius, quòd aut ſententia lata eſt ſine citatione:& eſt ipſo iure nulla:vt in. l. prima.§. item cum ex edicto.ff. quæ ſent. ſine appellat. e

d ¶ Bonis eccleſię. Vide do. Abb.in c.j.in notabilibus de cle.peregr.vbi tenet, q̄ clerici gaudent in patrimonialibus illo priuilegio,quo in rebus eccleſiæ: vide eūdem in.c. fi. de vita & honeſt. cleri. Iaſo. in auth. quas actiones. C. de ſacroſan.eccle.

SEB. SAPIA.

¶ In gl.fi. ibi ſententia nulla. Adde hîc plenè Barba. & Feli. longè diſputātes,vtrū ſententia lata nō viſis actis, vel ſine cauſæ cognitione ſit ipſo iure nulla,an verò irritanda:vbi pro & contra argumentantur cum remiſsionibus, hîc per eos datis. Concluſio cōmunis eſt,quòd ſententia lata ſine cauſæ cognitione ſit ipſo iure nulla:tamen habeas hos text. pro vna parte tex.c.cū Bertoldus.de re iudi.ante fi.& ibi Inno.& tex.in.c.cum ad ſedem. de reſtitu. ſpol.in ver.nos prioris.tex.in.c.cum ex literis.vltra medium.de reſti.ſpo. tex.hîc in ver.irritum.tex.in.l.argentarius.§.cum autem.ff.de eden.tex.in l.nec.cauſas.C.de ap.per locum à ſpeciali. Ex quibus probatur, q̄ non ſit nulla. Pro alia parte magis cōmuni, videtur tex.in in.c.primates.ij.q.j.tex. in cle.paſtoralis.ad fi.de re iudi.ver.iudicantis præcipitatio. iuncto verb. dicitur ergo meruit ſententia.& ibi Imo.in.iij.col.tex.in.l. ex ſtipulatiōe. ad fin.C.de ſenten.& interlo.omnium iud.tex.in.c.ad audientiam.j.de ap. ibi,ſine cauſæ cognitiōe.& ibi denūnties non tenere. tex.in auth.quomodo oportet Epiſcopos.in ver.pro nihilo.& ibi Ange.in primo no.Bart. in.l. prolatam.in fi.C.de ſent.per illum tex. & in.l.multum.ff.de condi.& de mon.Pet.de Anch.conſi.xxix.inci.viſis diligenter.Bal.in.l.captatorias.in iij.col.ver.tertiò quæro.C .de teſta.milita.

¶ Adde Pau.de caſt.cōſi.cxcvij.in primò impreſsis. Pet.de Anch.cōſil. clxxxvij.&.ccxij.& dicit Ol.conſi.cvj.q̄ ſententia lata abſq̄ cauſæ cognitione non habet nomen ſententiæ. Et quando ſententia eſt lata abſq̄ citatione & denegata copia inſtrumentorum productorum: vide Anch.cōſil. cclx.& vide Cal.conſi.xxvij.de re iudi. Et nota in hac materia,q̄ licet ſententia lata ſine citatione non valet:tamen vbi profertur ſententia per ſuperiorem in retractatione ſtatutorum factorum contra libertatem eccleſiaſticam,illa poteſt ferri ſine citatione fienda de ſeculari, qui ſtatutum fecit. Ita Arch.in.c.Lotharius.ij.q.j.refert Bar.in.l.presbyter.C,de epiſcop.& cleri. Sequitur Ro.ſing.ſuis.fol.xvij.

ZACHARIAS. ¶ Dic q̄ eſt ſing.in nu,ccccclxxj.quod inc.ſeculares fa-

reſcin

ciunt statuta. vbi alleg. dictum sing. Arch. in. c. Lotharius. §. proxi. alle. Ad idem vide Lanfran. de oria. in repe. c. quoniam cõtra falsam. in vers. citationes. num. xij. & ibi in addi. ad eum. de proba.

a ☞ SEB. SAPIA. ¶ Fallit etiã in materia, in qua Princeps potest præiudicare alicui inuito: Abba. in. c. inter quatuor. in. j. colum. j. de maio. & obed. Ro. in consi. cclxxix. in. xj. colum. Abb. in. c. cũ olim. de re iud. Felin. latè ibi. Fallit etiam, vt p Roma. in consi. ccccl. a xxxiij. dubitatur b j. ad fin. videlicet quãdo est certum absenti defensionem non competere. Et ad materiam vide per do. Andr. Siculum in rubr. C. qui admi. colum. xliij. cum seq. & latissimè p d. Ias. in. l. nec qc quam. §. vbi Decretum. ff. de offi. procõsul. & lega.

b ¶ In notoriis. Add latè Fran. Are. consil. clxv.

¶ Adde istum omninò in. c. bonæ memoriæ. in nu. c v. j. de elec. AEnæ. Falc.

c ¶ Extra glo. An & quando statuta laicorum comprehendant clericos, vel ecclesias: & generaliter, quando valeant in materiis spiritualibus, vel ecclesiasticis: vide hic plenè per Abbat. in sua famosa repeti. & Barbat. & Feli. longissimè apostillantes hunc passum. & Do. in. c. dilecti. de foro compe. & in. c. eos. de immu. ecce. libr. vj. Host. & Io. And. in. c. fi. de solu, & in. c. quod clericis. de fo. competent. cum aliis remissionibus datis hîc p ipsos Moder. quos omnino videbitis, scilicet Barba. & Feli. ex quo eorum lectura est impressa: vbi etiam per eos: quid in legibus Imperatorum & in statutis merè priuilegiatiuis, & quando gnãliter disponãt, & qñ specificè. Adde tu, quę latè posui in. l. cunctos populos. in apostillis post domi. Alexand. in impressis de tortis.

d ☞ SEB. SAPIA. ¶ Communiter dicunt. hanc doc. sequitur do. Andr. Sicu. in consi. pe. sapientis. in. j. volu.

e ¶ Lex principis. Adde plures text. ibi allegatos per Mod. Tho. in. j. ij. q̃stione. xcvj. quem sequitur in sum. Pisana. in vers. lex. vide Imo. in repetitione. c. cum contingat. in. xvj. char. versic. & sic per prædicta videtur. de iureiuran. Istum in. c. j. de no. oper. nuntia. Inn. in. c. j. de rebus eccle. non alie. in. vj. Istum in. c. inter alia, de immuni. eccle. ix. colum. Ange. consi. xxix. incipien. Titius. in. ij. col.

¶ Adde Ful. cõsi. vj. vbi ponit, an statutum Raueñ. disponens, quòd pro singula libra soluatur domino directo vnum bologninum pro laudemio: an extendatur ad ecclesiam.

ZACHARIAS. ¶ Adde Alex. de Imo. consi. xciij. inci. visis & ponderatis. in prin. volu. ij. quod est secundum maiorem numerum consi. ccxxv. Adde quæ dixi in additio. Panor. §. in. c. quæ in ecclesiarum. in. ij. in apost. in ver. super rebus ecclesiasticis. isto titulo.

f ☞ SEB. SAPIA. ¶ Alia theorica. Ex hoc dicunt aliqui, vt hic per Felinum quòd in terris ecclesiæ pater tenetur alere filium spurium, & dotare filiam. secus est in terris imperij. de quo per Alex. in. l. j. ff. soluto matrim. per Are. insti. de iure natu. gent. & ci. in princip. columna tertia. vide etiam Aret. in consilio quadragesimo octauo, reuocatur in dubium. Alexand. in consilio septuagesimo quarto. inter primum dubi. in tertio volumine. Ang. Are. in trac. de testa. in versi. reliquit Francisco filio suo. & videbis varias discordantes opiniones.

g ¶ Sine peccato. Bart. in. l. finali. C. si contra ius, vel vtili. pub. & in. l. prima. C. de sacrosanctis eccles. glos. ordi. in regu. possessor. de regulis iuris. in vj. Butri. in. c. clerici. in fine. de iudicijs. istum in repetit. c. cũ esses. de testa. in prima columna. c. omnes. in. c. fin. per illum textum. de præscript. & ibi Imol. in repetit. in. j. notab. vbi hoc extendit, etiam si lex ciuilis nutriret peccatum veniale per id, quod in fine dicitur de iuramento induicto quo peccati venialis: quod non tenet, vt per glossam. Archidiacon. in. c. fi aliquid. xxij. quæstio. iij. Archidiac. & Ioann. Andræ. de pactis. in sexto. in. c. quamuis. & Butr. in. c. si verò. de iureiurand. Nec lex permittens adulterũ interfici seruanda est in foro ecclesiastico. glos. in. c. inter hæc. xxxij. quæstion. ij. quam sequitur Abb. in. c. veniẽs. el. ij. de so. & in repetit. dicti. c. cum esses. in. ij. charta. & Rich. in. iiij. distinct. xxxvij. quæstio. ij. articulo primo. item illa authoritas, qui peccat legis authoritate: non peccat: intelligitur quando non est nutritiua peccati, secundum Bald. in ca. in omni. de testi. post principium.

¶ Adde tu Franciscum Aretinũ. consil. xlvij. vbi ponit, an spurius possit petere alimenta coram iudice laico. & Rapha. comen. cons. cxlviij. Anto. Francis.

¶ Circa hoc, an lex ciuilis nutritiua peccati etiam venialis sit seruanda in foro canonico: absque dubio dicendum est, quòd non: quia remittere peccatum hoc solum spectat ad Deum: vt in. c. verbum. de pœnitent. distinc. prima. & habetur in clement. si dominum. de rel. & venera. sanct. & in. c. abusionibus. de pœnit. & remis. & ibi plenè per dominum Cardinalem. & Feli. in sum. de pœni. & remis. in. §. j. vbi etiam ponitur, quid operetur remissio sacerdotis. & habetur per glo. in. c. ij. de pœ. & re. Imò omnis consuetudo, compositio, iuramentum, priuilegium, lex, vel statutũ, per quas & quæ nutriri possit peccatum, non valet: & ad Papam pro talium reformatione est recurrendum: vt notab. voluit Ioan. Andræ. in. c. extirpandę. de præb. in ver. consuetudine. Et propterea leges permittẽtes occidi adulterum, de quibus hic fit mentio, non debent seruari canonico: sed solùm intelliguntur quantum ad pœnas introductas à iure ciuili: iuxta ea, quæ habentur, in. l. nec in ea. in. §. ius occidendi. ff. de adul. & in. l. marito. & in. l. si adulterum. in. §. Imperatores. eodem titulo. & in. l. si quis in graui. §. si cũ. ff. ad sill.

h ¶ In. c. ij. de arbi. libro sexto, Adde But. in. c. j. in. ij. columna. de no. oper. nun. & istum in. c. clerici. in principio. de iudi. & per glos. in dicta regula possessor. de regulis iuris. libr. vj. Fbcit quod not. glo. in. clement. j. in ver. ecclesiasticus. & in ver. vsuris. de iud. & ibi Car. in. xj. q. & Bal. in. l. eos. in fi C. de vsu. & istum in. c. quod clericis. de fo. compe. Calde. in dispu. incip. statuto. in penult. colum.

¶ Adde Cal. latè consi. xviij. de consti. & vide per eundẽ consi. ij. de cõsanguinita. & affinit. vbi ponit an contrahens scienter cum coniuncta, in quarto gradu de iure canonico debeat puniri pœna. l. si quis incesti.

Anto. Francisc. ¶ Ad hoc, an contrahens scienter, vel ignoranter cum coniuncta in quarto, vel vlteriori gradu, de iure canonico, iuxta materiam. c. non debet. de consangui. & affi. incurrat pœnam. l. si quis incesti. C. de incest. nupt. vide ea, quæ plenè habentur in. c. ex tenore. qui filij sint leg. & in. c. cum inhibitio. de clan. despon. Et an spurij possint consequi alimenta à parentibus coram iudice seculari. saltem ex æquitate canonica, quæ seruari debet etiam in foro seculari: vide in. c. cum haberet. de eo, qui dux. in mat. quam pol. per adul.

teria huius cap. & variè in diuersis locis docto res vtriusq; iuris senserũt: sed generaliter reperio duas theoricas traditas à canonistis. Vnã in

9 c. fi. de sol. ¶ † Vbi communiter dicunt, d q̃ lex

d Principis e præiudicialis ecclesijs nõ extenditur ad ecclesias: nisi expresè ap̃pbetur per Papã. Sed si fauet ecclesijs, intelligitur approbata: ni si expresè reprobetur, seu canon sit in contrariũ. Et hęc theorica est fundata super eo: qa ecclesia vtitur legibus ciuilibus, quatenus veniũt in fauorẽ ecclesiæ, & nõ in præiudiciũ: vt in. d. c. fi. in adiutoriũ. Si verò est cõstitutio laicorũ inferiorũ, nõ extenditur aliquo modo ad clericos, ẽt sit si fauorabilis: nisi nisi sit ap̃pbata p Papã: & ad hoc adducũt tex. istũ. ¶ Alia thori

f ca traditur per Io. And. in. c. j. de no. ope. nun. vbi dicũt, quòd si lex ciulis & canonica conueniũt, possum 9 mistim eis vti in vtroq; foro. vñ Papa sæpe fundat se sup legib 9 & canonib 9 vt no. in. d. c. j j̃. de no. op. nũ. Si verò leges & canones discordãt, aut lex nõ põt seruari sine pec

g cato, g & debet seruari canõ in vtroq; foro: vt in. c. fi. de præscrip. quia nulla lex peccati nutritiua, valet: vt no. in regiuris possessori. li. bvj. Si verò lex ciuilis põt seruari sine peccato: tũc quęlibet lex debet seruari in foro suo. Ponit e-

h xemplũ in. c. ij. de arb. li. vj. & h hãc theoricã firmat gl. in. d. reg. possessor. & Bar. i. l. priuilegia. C. de sa. san. ecc. Sed aliã regulã Bar. tradidit in l. cũctos populos. all. vt dixi in prĩ. & latius j̃. di

10 cetur. ¶ † Ego latius prosequor hãc materiã p enumerationẽ casuũ gnaliũ, ex quorũ decisione põt inferri ad decisionẽ multarũ qõnũ particulariũ. Primò p̃sequor in cõstitutione prin

a ¶ Imperium. Adde Fran. Are. conſi. clviij. & Abb. conſi. xxxiiij.

b ✠ SEB. SAPIA. ¶ Rei eccleſiæ. videtur tamẽ, ꝙ tolerantia induxerit diſpenſationẽ, iuxta gl. in. c. quia circa. de conſan. & affi. & per dictũ Saly. in. l. nullum. C. de Iudæis. quod ſequitur. d. Ale. in cõſi. c. pro inueſtigatione. in. j. vol. & per dictum Bal. in. l. decernimus. C. de ſac. ſan. eccle. Sed dici põt, ꝙ Papa non põt tolerare, vel diſpenſare, ꝙ Princeps poſsit ſtatuere ī clericos: vt patet ex p̃cedẽtibus.

ZACHARIAS. ¶ Adde Ol. cõſi. ſuo. xcvj. gloſſ. & Bal. in. c. j. de pac. iur. fir. doc. in. l. digna vox. C. de legi. & ideo in ſua īſtallatiõe iurat Imperator Papæ fidelitatẽ: vt eſt textus in cle. j. ver. ego Hẽric⁹. de iureiu. Car. i. c. venerabilẽ. de electio. & Feli. in. c. cũ nõ liceat. col. pe. verſ. xj. & vlt. de p̃ſcri.

c ¶ Non eſt ſeruãda. adde eundem conſi. iij. & vj.

d ¶ Nõ rõne legis. Adde ad hoc, qd faciũt Veneti: qa nõ vtũt legib. Imperialib⁹: ſed rõnibus ſuis iudicant & mouẽt. Ita etiã dicit Rapha. Comen. conſi. cxl.

cipis. Secũdò in cõſtitutiõe laicorũ inferiorũ. ¶ Ad primũ dico, ꝙ qñ lex ciuilis ſpecificè diſponit ſup eccleſijs & perſonis eccleſiaſticis, nec reperit cõtrariũ de iure canonico. Pone exemplum per totũ ti. de ſac. ſan. eccle. C. & in auth. de ſanc. epiſ. cum multis ſi. An aũt talis lex ſit ſeruãda in foro eccleſiaſtico: Io. Cal. in. c. j. p̃all. dicit, quòd de neceſsitate nõ eſt ſeruãda: quia nõ adſtringit eccleſias: ſed poteſt ſeruari ex quo canõ nõ contradicit. & dico, ꝙ hæc q̃ſtio depẽdet ab alia. An lex ciuilis ſit approbata eo ipſo, ꝙ canõ nõ contradicit: ſed ſpecificè diſponit de eccleſijs & perſonis eccleſiaſticis. Et credo, ꝙ nõ ſit ſeruãda etiam de honeſtate: quia talis lex eſt nulla tãquã cõdita à nõ habente ptãtem. Nã ſtatutũ aſſumit vires à ptãte ſtatuentiũ: vt in. l. fi. ff. de iuriſd. om. iud. & in. c. à nobis. de ſen. excõ. in. c. vt animarũ. de cõſti. li. vj. certũ eñ eſt, ꝙ Imperator non habet ptãtẽ ſuper eccleſias, nec perſonas eccleſiaſticas: vt hîc, & melius in. d. c. ſi Imperator. & in. c. cũ ad verũ. Imò hodie Imperator recognoſcit imperium[a] ab eccleſia. vñ ab eccleſia coronatur & confirmatur: & imperiũ de gẽte in gentẽ per eccleſiã trãsfertur, vt fuit olim trãſlatum de Græcis ī Germanos: vt ī. c. venerabilẽ. de ele. vt eſt text. bo. in extrauag. Boni. viij. de maio. & obe. q̃ incipit vnã ſanctã. & vide Bar. in. l. j.

a

e ¶ Inducẽs peccatũ. Adde Pe. de Anc. conſi. cxxxix. Pau. de caſt. cõſi. cc. xc. in primò impreſsis. Et qualiter debitor poſsideat debitum, & creditor creditum: vide Are. conſi. cxlviij.

f ZACHARIAS. ¶ Vltra vires hæreditatis. Adde idẽ tenuiſſe in ſin. Mat. Matthẽ. ſing. ſuo. lxj. incip. no. ꝙ clerici. & quod ibi no. in add. ad eũ per do. Io. bap. de caſtelliono. aliquid per Ab. in. c. Odoardus. poſt Anch. & Imo. in. iij. col. de ſolu. & eundem conſi. xciij. incip. in quæſtione hæredum. vol. ij. & Feli. in. c. cùm ex officij. col. ij. circa prin. de præſcrip.

g ✠ SEB. SAPIA. ¶ In commodum. facit tex. no. in. l. de fideicommiſſo. C. de tranſac. vbi omnes no. ꝙ non dicitur grauemen, quod poteſt ſe habere ad damnum & ad lucrum.

h ¶ Eccleſiaſticas perſonas. Adde eundem conſi. lxxiij. ij. li. vbi dicit, quòd eccleſia tamen non conficiens inuentarium, non tenetur vltra vires hæreditarias: licet clericus teneatur.

Anto. Franc. ¶ Addas ad hoc, vtrũ eccleſia, vel clericus teneantur conficere inuentariũ, ſi ipſis eccleſiæ, vel clerico eſt delata hæreditas, ea quæ plenè habẽtur per. d. Car. & Imo. in. c. cũ eſſes. de teſti. Dicas tũ, ꝙ eccleſia, q̃ accepit hæreditatẽ dãnoſam, etiã ſine bñficio inuẽtarij, põt etiã hæreditatem dimittere ſine alia reſtõne in inte. vt eſt tex. in authẽ. ſicut alienatio. C. de ſacroſan. ec. quod dixit Bal. eſſe valde not. in. l. fi. in prin. C. de iure deli. de quo etiam per Bar. in rub. ff. de acquir. hær. & no. doc. in. l. fin. C. de re pe. vel abſti. hære.

¶ Et adde, ꝙ nec ruſticis, nec mulieribus non conficientibus inuẽtarium, vel minus ſufficienter conficientibus ſubuenitur: ſicut militibus: per. l. fi. C. de iuris & fac. igno. & no. Bal. etiam in præalle. l. fi. C. de iur. deli. Fiſc⁹ autem, & qui vtitur iure fiſci, non tenetur facere inuentarium: vt per Bart. in. l. j. §. j. §. an bona. ff. de iure fiſci.

¶ Vtrũ aũt hæres qui non fecit inuentariũ, teneatur in foro cõſciẽtiæ vltra vires hæreditarias, habetur p Bart. ſup ru. pal. de acq. hær. & in. l. j. C. de ſa. ſan. ec. & p Bal. in. l. filium quẽ habẽtẽ. C. fami. er. & per Ioã. An, in. c. c̃ſ. c̃ſ. de vſur. in. vj. per Bal. in. l. fi. in prin. & ibi etiã per Ang. in. l. more. ff. de acquir. hære. & videndus eſt omnino Bal. in. l. j. C. de his, quę pœ. no. in. ix. q. & in. l. volñtatis. C. de fideicõ. & habetur per Imo. in. c. plerique. de immu. eccleſiæ. per do. Anto. de But. & Mod. in. c. fin. de col. & in. c. fi. de ſepul. & vide glo. in. c. Epiſcopus, qui filios. xij. q. ij. vbi glo. videtur tenere, ꝙ licet ſecundum canones & laicos hęres non conficiens inuentarium teneatur inſolidum pro debito defuncti: ſecus tamen eſt in foro conſcientiæ: quia nõ tenetur, niſi quatenus ad eum peruenit.

i ¶ Quartus caſus. Dicas, quod dixi in præcedenti apoſtilla.

¶ Adde Cal. conſi. xiij. de conſti.

§. j. ff. de requi. re. & quod plenè dico, in. c. nouit. de iud. Ideònon potuit Imperator leges condere ex defectu ptãtis. Et ideò not. d. Inn. in. c. j. de reb. ec. nõ alie. li. vj. ꝙ ſolẽnitas introducta per Impe
b ratorẽ in alienatiõe rei eccl'iæ. [b] de qua in auth. hoc ius porrectũ. C.
c de ſac. ec. nõ eſt ſeruãda [c] neceſſariò: qa nõ potuit Impator diſponere hãc ſolẽnitatẽ. Pro hoc facit rõ gñalis huius tex. vbi dicit, ꝙ laicis non eſt tributa facultas. &c. Itẽ ex obſeruantia illarũ legum denotaret quædã ſuperioritas imperij ad eccl'iã. Vñ cõtra oẽm honeſtatẽ eſt, vt Imperator ponat falcẽ in meſſem alienã: vt in. d. c. venerabilẽ. & cõfundit ordo totius monarchiæ. Facit rõ. c. ſing. &. c. ad hoc. lxxxix. diſtin. Dicerem tamen, quòd ſi lex eſſet merè priui legiatiua: tunc eſſet tenenda: quia tunc ceſſat, ratio ſuperioris. cum quis poſsit eſſe priuilegiatus etiam non ſubditus. Sic intelligo. c. nouit. de iud. vbi allegatur lex Theodoſij Imperatoris: ideò dico, ꝙ vbi lex eſſet fundata ſuper rõne naturali, põt iudex eccleſia
d ſticus illã ſeruare nõ rõne legis: [d] ſed rõne naturali. Ad hoc. l. ſcire oportet. § ſufficit. ff. de exc. tu. Deficiente enim lege recurrendum eſt ad rationẽ naturalẽ: vt in. d. l. ſcire. & in. c. ij. requiris. in fi. de ap. no. gl. j. diſt. c. cõſuetudo. Ex his habes limitationẽ optimã ad illa iura, quæ dicunt leges ciuiles ſeruãdas, ſi canonibus nõ cõtradicũt.

11 ¶ † Secũdus caſus eſt, qñ lex ciuilis diſponit generaliter non facien do mentionẽ de perſonis eccleſiaſticis, ſed ſi ipſa non poſſet ſeruari ſine peccato: vt pone exẽplum in legibus inducentibus præſcriptionemcũ mala fide: talis lex non eſt ſeruanda, nec in foro ciuili:
e quia nulla lex valet inducens peccatũ: [e] vt in. c. fi. de præſcri. Poteſt iudex ſecularis compelli etiam, vt illam nõ ſeruet: vt in. c. licet. de iureiurand. libro ſexto. hoc voluit Bartol. in. d. l. omnes populi. de iuſti. & iur. & in. l. fi. C. ſi contra ius vel vtil. pub. pro hoc in. d. l.

12 priuilegia. ¶ † Tertius caſus eſt, quando lex ciuilis eſt generalis & rationabilis: nec contradicit canoni: tunc ſi eſt fauorabilis eſt, ſeruanda, etiam quo ad clericos: ſecus ſi præiudicialis: vt in dicto
13 c. j. & in dicta theorica ſuperius allega. ¶ † Circa hoc tamen contingit notabile dubium, quando lex dicatur præiudicialis clericis. Pone, ꝙ clericus inſtitutus hæres non confecit inuentarium:
f an teneatur vltra vires hæreditatis? [f] dico, ꝙ vbi lex poteſt habere
g aliquod cõmodum, & aliquod incõmodum: [g] nõ põt dici præiudicialis. Secus vbi ſimplr adfert aliqd incõmodũ. & iò lex diſponens in contractibus in locato, depoſito, emptione & venditione rei, & ſimilibus: omnes iſtæ leges ex quo non cõtradicunt canonibus,
h ſunt ſeruandæ quo ad eccleſiã & eccleſiaſticas perſonas: [h] de hoc in c. j. de no. oper. nun. vbi demolitur eccleſia nouiter ædificata contra nũciationẽ noui operis inductã per legem ciuilẽ: tñ eo reſpectu lex poteſt eſſe præiudicialis: ſed poteſt dici cõmodoſa, ſi clericus ageret contra laicũ: & hoc videtur de mente Ioã. An. & Hoſt. in. c. eccleſia. vt lite pendẽte. Probat ibi in eo, quòd agit cõtra clericum vitio litigioſi: tamen illud ius agendi fuit generaliter proditum â iure ciuili. Ad idem text. not. in dicta authoritate. vbi Papa adducit legem ciuilem in argumen. in deciſione cauſæ ſpiritualis. Hoc procedit, niſi eccleſia eſſet ſpecialiter priuilegiata: vnde quod dixi in clerico hærede, non conficiente inuentarium, quòd tenetur vltra vires hæreditarias, non extenditur ad eccleſiam, quæ dicitur priuilegiata: & licet de hoc non ſit textus: ſunt tamen rationes & dicta doctor. & tenet Bart. in. l. j. C. de ſacroſanct. eccle. & Bald. in. l. fin. de iurę delibe. quia ſi fiſcus non tenetur: vt in l. j. §. j de iur. fiſc. Ita nec eccleſia: cũ ſit fiſcus ſpiritualis. Idem, quia fiſcus non tenetur aliquid relinquere eccleſiæ: ex quo eccleſia venit damnificanda & obliganda: in authen. ſicut alienatio. C. de ſacroſanct eccleſ. ſecus in clericis: vt ſuprà dixi. & in iſtis poteſt ſal-
14 uari gl. quæ tenet contrarium in. c. j. de teſta. & ibi dixi. ¶ † Quar
i tus caſus, quando lex ciuilis eſt generalis & rationbilis: ſed deuiat â iure canonico. Exemplum in dicto. c. ſecundo. de arbit. libro ſexto. & tunc communiter dicitur, quòd lex ciuilis eſt ſeruanda in foro ſuo: & canon in foro ſuo, ſcilicet eccleſtaſtico: vt not. in. c. cùm eſſes. de teſtam. & in regul. poſſeſſor. & in dicto. c. primo. de noui operis nunciatione, niſi forum ſeculare eſſet de temporali iuriſdictione eccleſiæ: quia tunc debet ſeruari canon, & nõ lex ciuilis: vt in. c. ſi duobus. de appell. & in. c. quod clericis.
15 de fo. cõp. ¶ † Quintus caſus eſt, cũ lex diſponit de materia pertinente ad eccleſiã nõ diſponendo de illa materia: ſed tollendo lucrum, quod

a crũ,[a] qđ alʒ dederat vel ponat pœnã actũ explicãti. Exemplũ primi, si raptor cõtrahit matrim. cũ rapta: lex ciuil. priuat ipsam raptã oĩbus bonis ipsius raptoris, q sibi dederat propter delictum raptus: ius canonicum indistinctè permittit matrimonium inter raptorẽ & raptam: vt in. c. cum cã. de rap. & in ca. tria. xxxvj. q. vlti. An valeat illa dispositio legalis: gl. not. in. c. cum secundũ leges. de hære. li. vj. dicit, quòd sic: quia lex potuit tollere lucrum, quod contulerat. Sed contrarium tenet gl. no. in. c. de puellis. xxxvj. q. ij. quia lex ciuilis non potuit directè, vel indirectè disponere super matrimonio: & illam gl. videtur sequi Fede. de se. consil. xxxvj. Et hoc dictũ plus mihi placet: quia auferendo lucrum videtur intimidare matrimonium ita, quòd rapta nõ erit adeò libera ad contrahendum matrimoniũ timore pœnæ legis. ¶ Exẽplũ secũdi, si lex punit cõtrahẽtem iutra annos luctus: vt habetur. C. de secũ. nup. quaſi per totum. sed canon permitit tale matrimonium: vt in. c. pe. & vlt. de secũ. nupt. an valeãt pœnæ legales. de hac materia not. in. l. j. C. de secũ. nupt. & in. l. liberorum. ff. de his, qui not. infa. & in. l. decreto.

b C. e. dixi plenè in. c. fi. de sec. nupt.[b] ¶ Cõis conclusio Legistarũ & Canonistarum est, quòd pœnæ appositæ in odium matrimonij, seu cõtrahentiũ sint sublatæ: secus si in fauorem filiorum. Fuit tamen vna opi. fin. secundũ quam consuluerunt Paul. de lea. & Ray. ꝙ si ex contractu secundarum nuptiarum resultat turbatio sanguinis & incertitudo prolis, habent locum oẽs pœnæ legales. Exemplum: Mulier peperit in. ix. mense post mortem mariti. probabiliter potest dubitari de partu, cuius sit. Nam potest esse primi: quia in nouo mense. Item & secũdi. Nã mulier potest parere in. vij. mẽse: vt in. l. septimo mense. ff. de sta. homi. Vnde cũ hoc casu subsit cã rationabilis prohibendi matrimoniũ, pœnę legales habẽt locum: quia leges ciuiles possunt distinguere ius diuinũ: vt dixi. s. e. c. quæ in ecclesiarum. Nec de mente Apostoli tale matrimonium cõtrahi posset: quia potest resultare scandalum, & in multis alijs casibus prohibetur vsus matrimonij: vt tempore mẽstrui, & ieiunij: vt. v. di. ad eiꝰ. & xxxiij. q. iiij. in sum. & c. nõ oportet. Et hãc opi. recitat & sequitur Baldus in dicta. l. liberorum. sed in dicta. l. decreto. est contentus simplici recitatione, & hæc opi. prima frõte videtur multũ rõnabilis. Sed ego in. d. c. fin. dico, ꝙ oĩs pœna legalis est

c sublata,[c] etiã si sit apposita fauore filiorũ simpliciter: nisi esset apposita ex facto culposo ipsius matris: motus pluribus rõnibus, & pręcipuè: quia lex ciuilis nõ potuit in spectãtibus ad ecclesiã statuere directè, nec indirectè cũ de his cognoscere nõ posit: vt in capi. tuã. de ord. cog. & in. c. lator. qui fil. sint leg. & not. Bart. in. l. Titia. ff. so. mat. & in. l. j. ff. de iur. om. iu. Itẽ, quia Apʃ cõcesit generaliter & canõ approbat: vt intra annũ luctus posit mulier cõtrahere matrimoniũ. vnde no. dictionẽ intra. quæ comprehẽdit quãlibet partẽ totius anni: vnde incertitudo prolis superueniens nõ debet nocere mulieri, q̃ freta authoritate Apʃi & legis canõicæ, contrahit: aliâs esset decepta authoritate legis. qđ est cõtra. l. Gracch[9]. C. de adul. & c. qui peccat. xxiij. q. iiij. & cõtra regulã, factũ legitimẽ. de re. iur. li. vj. ¶ Itẽ tex. in. d. c. fi. dicit, ꝙ nullã debet mulier iacturam sustinere. Nec obstat fauor filiorũ: qa est irrõnalis: cũ tẽdat in p̃iudiciũ mulieris: & restringit facultatẽ cõtrahẽdi matrimoniũ. & in fauorẽ vnius nõ debet alteri fieri iniustitia, etiã si esset vidua, vel pupill[9]: vt in. c. ex tenore. de fo. cõp. Sec[9] aũt si ꝓpter culpã matris lex imposuit pœnã. Exẽplũ, si mater agnouit tutelã filij, & nõ petito tutore trãsiuit ad secũda vota: tũc punit & tũc habet locũ l. omnẽ matri. C. ad Tertul. Ad p̃dicta adde no. q. Io. An. in. c. statutum. de hære. li. vj. vbi dicit nõ valere statutũ laicorũ puniẽs cõtra

d hentẽ matrimoniũ sine cõsensu matris, [d] vel patris, vel agnatorũ. & sic consului in ista ciuitate Senarũ, vbi viget quaſi simile statu-

16 tum. ¶ † Sext[9] casus, qñ lex ciuilis disponit circa accidentia tempo-

e ralia ad actum spiritualem. Exemplũ in dote: [e] nũquid valeat dispositio legis? Et in hoc cõcludo, ꝙ aut nõ cõtradicit canõi: & valet ꝓ hoc. c. Raynutius. & c. Raynald[9]. de test. & qđ leg. & no. in. c. j. & ij. de do. inter vir. & vxo. & de do. post di. rest. Nisi vt dixi, ex dispositione sua sequeretur turbatio, vel intimidatio matrimonij. Sed si cõtradicit canoni: tũc depẽdet ab alia. q. cuius fori sit cã dotis. tene opi. Inn. in. c. de prudẽtia j̃. de do. inter vir. & de do. post diuor. vt sit mixti fori. Et ꝓ hoc dico, ꝙ lex seruabitur in foro suo: & canõ in suo, & locus erit p̃uentiõi: sicut dicimus in sacrilegio: de

a ¶ Sed tollendo lucrum. Addas istum in. c. filius. in. iiij. no. de testa. per illum tex. quem dicit ad hoc sing. facit. c. dilecti. de iudi. & c. j. de dolo & cõtu. & ita dicit limitari in. c. j. de op. no nun.

¶ Adde an valeat statutum laicorum super matrimonio: Pet de Anc. consilio. xx. Alexand. consil. lxxxv̄j.

ZACHARIAS. Adde. ꝙ debuit allegasse Alexan. consil. xcv̄j. incip principaliter, dubitat. vol. j. Adde eundẽ consi. j. co. v. ver. nõ obst. cũ duo. ver. seq. vol. iij̄. & aliquid per eundem cõsi. cl̄j. vel secundum maiorem nu. consil. ccxciij̄. col. j. in fi & seq. vol. ij̄. Adde, quæ dixi. s. in c. quæ in ecclesiarum. in apostil. in ver. cum matris.

17 quo no. in. c. cũ sit generale. de fo. cõpe. ¶ † Septimus casus, quando lex ciuilis disponit circa

f aliquem actum spiritualem, [f] præsumendo: & lex canonica reperitur in contrariũ. Exẽplũ: si masculus & fœmina simul cohabitant: præsumit lex ciuilis matrimoniũ. l. in liberæ. ff. de ritu nup. lex canonica adulteriũ, vel fornicationem. xxx. q. v. aliter. Hoc casu dico standum dispositioni canonis in vtroq; foro: quia materia pertinet ad ecclesiam. & in istis leges non dedignãtur. & c. vt in. c. clerici. de iudi. & in auſ. vt cle. apud proprios Episc. § pe. Et ex hoc dico, ꝙ

g licet ciuilis [g] tollat Episcopo cohabitationem cuiuslibet mulieris etiam non suspectæ: vt in auſ. Episcopo. C. de episco. & cler. standum tamen est iuri canonico, qđ dicit, ꝙ potest habere nõ suspectã: vt in. c. interdixit. xxxij. dist. Per qđ cap. dico, ꝙ matrẽ, vel sororẽ nõ suspectã potest Episcopus retinere in sua cohabitatiõe. Si aũt lex nõ contradicit canoni p̃sumendo, est maius dubiũ. Sed crederẽ, ꝙ non valeat hoc casu præsumptio legis, ex quo materia spectat ad ecclesiam: quia cum in istis non potest secu-

18 laris cognoscere: ergo non p̃sumere. ¶ † Ideò Feder. dicit in quodam consilio, videlicet consilio. xcvj. non valere statutum laicorum, per quod ex certis coniecturis contractus præsumitur vsurarius. Hoc dicerem verum, qñ lex,

b ¶ Dixi plenè in c. fi. de secũ. nup. Adde Bal. in. c. clerici. in princ. ff. de iud. per illũ tex. in l. cũ oportet. §. fin. in fi. C. de bo. quæ libe. & in. l. fi. qua mulier. in fi. C. ad Tertul. & in. d. l. decreto. Petr. de Anch. consi. xcv̄j. inci. & prædicto themate. in princ. & in rep. c. j. i. viij̄. char. ver. quædã verò leges. j. eo. But. in. c. j. in. ij̄. col. de spon. Gem. in. c. placuit. in. ij̄. colum. xxx ij̄. dist. Bal. post Bar. in. d. l. j. C. de secun. nup. Angel. in auſ, de non eligen. secundò nub. in prin. ij̄. col. istum in repe. huius. c.

¶ Adde tu Alexan. consi. cxxxvj. iiij lib. Ioan. de Ana. consil. cl̄j.

c ¶ Pœna legalis est sublata. contrarium videtur tenere Fran. Cremensis singu. suo. lxxiij̄. inci. si maritus. dũ excipit solùm duos casus, in quibus mulier intra annum luctus nubens, pœnas iuris non incurrat. de quibus per eum. Et tamen vera communis Abb. opinio, scilicet, ꝙ sunt hodiè sublatæ, vt tenuit expressè. d. Alex. consi. cxxxj. inci. verê crudelis videtur hîc socer. in. princip. volum. iij̄.

d ¶ Matris. vide. §. in verbo, sed tollendo lucrum.

e ¶ In dote. Adde Butr. in. c. clerici. ad fin. de Iud. & ibi Imol. & omnes in d. c. de prudentia. per Angel. & Modern. in. l. j. ff. sol. mat. Bal. in. l. in. contractibus. in. fin. C. de non nu. pe. Bald. in. l. j. C. de do. promiſ. Petr. de Ancha. consil. xv̄j. inci. pro solutione, ad fin. ibi, venio ad aliud dubium, per gl. in ver. dependentibus. in. c. fin. de iud. libro. vj. per Cald. in cle. §. in vlt. char. versicu. xxx. quæro. de iud. Bald. in. c. j. in. x. col. qui feu. da. pos. quòd Papa potest dare laicum inter duos laicos super causa dotis. communiter videtur concludi, ꝙ quæstio eis mota separatim sine aliqua disputatione matrimonij̄ sit mere secularis.

ZACHARIAS. ¶ Dic, ꝙ est verũ: ꝙ causa dotis sit merè secularis, qñ separatim consyderaꝛ sine aliqua disputatiõe matrimonij̄: vt no. gl. in. c. prudentia. in ver. accessoriè. de do. inter vir. & vxor. Bald. in. l. in cõtractibus. C. de non nu. pec. Angel. in. l. j. colum. fin. & ibi Alexand. char. ij̄. ff. sol. matr. cum simili. Et procederet ista opin. potiſsimum in dote constituenda: vt no. Pet. de Anch. consi. xx. incip. pro solutione. in. vj. dubio.

Adde Fede. consi. cxxxvj. respectu additionis prædictæ: respectu verò. q, Abb. adde Lap. alle. cxxix. in. x. col. Pe. de Anch. consi. xxxvj. vbi consuluit, ꝙ statutum prohibens alienationem in forenses, non habet locum in alienatione, quæ fit occasione dotis.

f ¶ Circa aliquem actum spiritualem. Adde not. per istũ post scriben. in. c. illud. de præsum. cum concor. ibi positis per doct. quando cohabitatio cũ aliqua coniectura probat matrimonium: & vide ibi Bal. ꝙ si quis petita liquam in vxorem: & probat, ꝙ per. x. ann. simul habitauerunt, & famavi ciniæ habet, ꝙ eam tenuit in vxorem: ꝙ obtinebit. & allegat pro & contra & l. in. liberæ. hîc allegata per istum.

g ¶ Licet lex ciuilis. Adde not. per Arch. & Do. in. c. quorundam. xxxiij̄. dist. & in. d. c. interdixit. & p Host. in sum. de coha. cle. & muli. §. j. cũ ibi alle. consi. xcvj. incip. apparet quædã lex. Adde istum in. c. cũ contingat. in xv̄iij̄. col. de iureiur. Pau. de cast. consi. xix. inc. visis & põderatis. in. ij̄. col.

a ¶ Incipit ſtante ſtatuto. Vide iſtũ ibi: in.j.dubio.& in.xxxiij.col. verſi. iiij.dubiũ.cũ ſe.& in.d.c.cũ cõtingat.in.xiiij.col.ver.nũc ad p̃dicta applico dubia.& in repe.c.per tuas.in.x.col.dearbi.& in cõſil.ſuo.lxxj.incip. in hac cã,quę ad p̃s vertitur.per Pau.de ca.cõſi.lxv.incip.viſis & cõſyderatis oĩbus.& cõſi.xcvj.incip.in Chriſti &c. & notandũ eſt primò,ꝙ licet donator.ad fi. per Car.conſil.xciij.incip.nobiles viri domini de Vinci. gura.ad fin.p Ro. cõſ.xij.incip.i Chriſti &c.viſo facto propoſi. & cõſ.c. ccccxxvij. incipi. omnipotẽtis.&c. in caſu propoſito aduertẽdũ cẽſeo: per Pet.de Anch. cõſi.cccxxvj.inci. viſis facti narratione.&c.in.iij.colũ. per Fed.conſi.cclxxij.incip.in nomine dñi amẽ.Statuto ciuitatis Perusij cauet. per Bal. in repe.l.ɳ.in.xx. chart. verſi. ſuper v.ff. de iureiuran. do.& in.c.j.iiij. colũ. de proba. per Imol. in repe.d.c. cũ cõtingat.in. xvj.&.xxj. chart.p Pe.de Anc. in repe.c.ea,quę.in.x. xxx.col.in verſi. ij.q̃ro de iure. & in regula acceſſoriũ.in.x.col.verſi. aduertatis dñi: qa iſta conſyderatio Bar.de reg.iur. in vj.& in repet. c.j. in.xxiij.char.verſi.Ego etiã conſului.de conſti.conſi.ſuo.ccxxij.incipi.in Chriſti. &c. legitur in canone per Bal.poſt Bar. in.d.l. oẽs populi in.viij.colum.per Bal.& Saly. in authent. ſacramenta puberum. C.ſi aduer.ven.& ibi per Paul. de ca. in repe.in.xvj.col.per Bar.in quodam.conſi.incip.quæro,dicit ſtatutũ,ꝙ minor.per Bal.in.l.iuriſgentiũ.§.& generaliter.ff.de pac.& in.l.neq; patro.prope.fi.C.de op.li. & ibi Saly.per Ange.in.l.de quibus.ad fi.ff.de legi.per Bal.in.l.ɳ.in.ix.q. C.de reſcin.vend.per Bal.& Paul.de ca.in.l.fi.ff.qui ſatiſ.cog.per Bald.in l.pactum.C.de colla.& in ru.ff. de iureiur.& in.c.j.§.item ſacramẽta.de pa. iur.fir.& in.l.non dubiũ.C.de le.& in.l.ſi quis inquilinos.§.fi.ff. de lega.j. & in.l.j.C.ſi aduer.do.in.l.fi.C.de non nu.pec.& in.l.ij.in fin.C. de ind.vid. per Raph.& Pau.de ca.in.l.ſi quis pro eo.ff.de fideiuſ.Adde Alex. conſi. xxxix.incip.in Chriſti &c.viſo ſtatuto & themate.in.iiij.vol.& Aret.cõſi.viij.incip.in Chriſti nomine amen:abundè ſatis & ſufficienter. &c: Adde tu Fulgo.conſi.cxlvj.& conſi.clvij.Bal.conſi.vlt.v.libr.vbi ſequitur dictum Bar.in.d.l.oẽs populi.& ita conſuluit ſuper ſtatuto diſponente,ꝙ contractus factus à minore non valeat,etiã ſi ſit iuratus:niſi fiat in loco publico:vide etiam Pe.de Anch conſi.ccxxvij.Ang.conſi.clx.

b ¶ In præparatorijs iudicij. Vide quæ dixi in.c.j.ſ.eo. Adde tu Raph.Comen.conſi.xlj.Fed.conſi.cxvj. &vide Ange.conſi.xlvij.vbi ponit de ſtatuto,quòd declinanti forum non reddatur ius: an comprehendat clericum.& conſil.cclxj.an fi. de ſtatuto,quòd non audiatur actor niſi offerat ſatiſdationem,an comprehendat clericum.Abb.conſil.xxxiiij.ij.lib.vbi ponit de inſtantia & de ſententia lata contra duos, quorũ vnus erat clericus.Anch.conſi.xxij.

vel ſtatutum principaliter non diſponit circa actum ſpiritualem: ſed ſuper temporali, cui eſt annexus ſpiritualis. Et per hoc ſaluo not. dictum Bar.in.l.omnes populi. præal vbi dicit valere ſtatutum laicorum, ſi in certo caſu præſumit contractum ſimulatum:licet ſit appoſitum iuramentum in contractu.Quod intellige,quando præſumitur ex cauſa rationabili:aliàs poſſet in fraudem iuramenti lex præſumere ſimulationem.& hoc voluit.d.Ant.in c.cum contingat. de iureiur. ſecus autem, vbi ſtatutum irritaret iuramentum, non præſumendo ſimulationem contractus, vel aliã cauſam contractus annullatiuam.vt voluit Bart. in.d.omnes populi.vt diximus plenius in quadam diſputatione,quæ incipit: ſtãte ſtatuto.[a] Hæc omnia procedunt,dum quæritur de validitate legis:vel de vi comprehenſiua legis.

19 ¶ Sed ſi cauſa agitatur in iudicio ſeculari, vel eccleſiaſtico:in deciſorijs tene,quod.ſ.&j. latius ſubijciam.Sed in præparatorijs iudicij,[b] tene hanc regulam: quòd ſemper ſeruabitur ſtatutum,ſeu conſuetudo illius loci:vbi cauſa ventilatur. ¶ Ideo,ſi cauſa clerici vertitur coram iudice ſeculari,ſeruabitur in præparatorijs ſtatutum, ſeu conſuetudo laicorum. [c]Ita intelligo gl.not.in.d.c. quod clericis. de foro comp.nec hoc caſu ſtatutum laicorum extenditur ad clericos:ſed cauſa regulatur ſecundũ naturam fori,vbi agitatur. Ad hoc.l.iij.§.fi.de teſti.& quod no.in.c.illa.xij.di.& quod no.ſuper rubr.de conſue.& ab nemo diſcrepat. Et hoc infertur,ꝙ ſi cauſa clerici eſt coram iudice ſeculari:recipiat ibi peremptionem inſtantiæ ſecundum leges & ſtatuta laicorum.Si autem cauſa laici eſt coram iudice eccleſiaſtico, non habebit ibi locum peremptio inſtantiæ: quia non habet locum de iure canonico: vt.c. pen.de iud.ita voluit no.Cal.in quadam ſua diſputatione, quæ incipit: ſtatuto cauetur.Per hoc etiam dixit Arch.ij.queſtione.vj.in.c.non ita.quòd ſi clericus litigat coram iudice laico, non poteſt appellare ante ſentẽtiam:niſi in caſibus,in quibus iura ciuilia admittunt appellationem.de quibus dixi in.c.ſuper eo.de appel.

c ↜ SEB. SAPIA. ¶ Conſuetudo laicorum. Vide Arch.in.c. continua. xj. q.j.vbi dicit,ꝙ ſi libellus accuſationis clerici non habet omnes ſolennitates,non propterea debet deleri. Et conſydera quõ illud dictum ponit,precedere:quia contrarium,ꝙ debent ſeruari ſolẽnitates.de quibus per Bar.in l.libellorum.ff.de accu.ſentit Hoſti.in ſum.de accu.§.qualiter.& Spe.in ti. de ac.in princ.

Et ſi laicus in foro eccleſiaſtico, poteſt appel- ZACHARIAS.
d lare ante ſententiam [d] indiſtinctè,ſicut canones permittuna.in.c.vt debitus.de ap. &. c. de
20 appellationibus.eo.ti. ¶ † Ad prædicta adde glo.in cle.diſpendioſam.de iudi.quæ dicit, ꝙ licet iudex eccleſiaſticus poſsit ſuper vſuris precedere ſimpliciter & de plano:per illam cle.tñ ſi cauſa vſurarum agitatur coram iudice ſeculari,non procederetur ſimpliciter & de plano: ſed ſeruato ordine iudiciario:quia lex canonica non poteſt dare foro ſeculari modũ procedendi.Et per hoc ſit expeditumprimum membrũ principale. ¶ Venio ad ſecundũ:cum queritur de validitate ſtatuti ſecularium inferiorũ Et primus caſus ſit,quando ſtatutum ſpecificè diſponit ſuper rebus eccleſiaſticis:vt diſponebat ſtatutum baſilij.& dicendum,quòd nõ valet ex defectu poteſtatis:vt hîc. Et idem dic in ommnibus caſibus,in quibus dixi legem principis non valere:vñ fortius tunc non valebit
21 ſtatutũ inferiorũ. ¶ † Et idem puto,ſi ſtatutũ
e laicorũ diſponit ſuper bona patrimonialia cle ricorũ.Nã hæc nõ ſubijciũt foro laicorũ. [e]ar. opti.in.c.ſi clericus laicũ.de fo.compe.& in. c. fi.de vi.& ho.cle.& in.c.j de immu.eccl. li.vj.
& facit quod no.Bart.in.l.reſcripto.de mu.&
22 hono. Tamen falſa eſt opi.quorunda dicẽtiũ, ꝙ quando agitur reali,poteſt clericus conueni
f ri coram laico:[f] quaſi tunc nõ trahatur perſona,ſed res.Facit.c.ſolitæ.de maio & obed.vbi dicit,ꝙ in temporalibus clericus recognoſcit Principem ſeculare in ſuperiorem.Sed,vt dixi hæc opi.eſt falſa: qa clerici iudirectè traherent ad forũ ciuile,qđ eſt cõtra aut.ſtatuimus. C.de Epiſ.& cle.vbi dicit, ꝙ nec in criminali nec in ciuili clericus trahi debet corã iudice ſeculari. Quinimo ſuper re propria clericus poteſt trahere laicũ corã eccleſiaſtico iudice:vt eſt caſus ſingularis in.d.c.ſi clericus. Bona em̃ ſunt accelſoria ad pſonas.facit.c.ſimiliter.xvj. q.j. Et hãc opi.ſeruat curia:vt refert & ſequit Collec.
g in.c.qualiter.[g] &.c.clerici.de iudic.Non ob.c. ſolitæ.quia intelligitur de rebus temporalibus
23 feudalibus. ¶ † Nam ſi feudum habetur à e laico : tunc eccleſia , vel clericus debet illum

d ¶ Appellare ante ſententiam.Idem no.iſte in.c.quod clericis.poſt Ant. deBut.col. ſi.qualiter.in . ij. no. de iu.Arch.ij.q.vj.c. nõ ita. Pet.de Ancha.in reg.ea quę Et ratio eſt:poſſe enim,vel non poſſe appellari, reſpicit modum procedendi,& non deciſionem cauſæ: vt no.Alex.in.l.j.circa fi.ff. de lega. ij. vbi alle. Anto.de But.in præalle.c. de clericis.Idẽ cõſi.clxvj.inci. viſo toto proceſſu.circa fi.quod eſt ſecũdum maiorẽ nu. cccviij.volũ.ij. & hoc procedit de plano, qñ de appellatiõe ante ſententiã agit: & ſic de appellatiõe ab interlocutoria.Ita enim loquunt̃ do. p̃all.& ita eſt intelligẽdus Abb. hîc. Si enim tolleret̃ appellatio à diffiniti ua,videret̃ reſpicere deciſionem cauſæ.& ideò ſtatutũ quòd talem appellationem tollere, non præiudicaret clericis in foro ſeculari litigãtibus: vt not.Arch.in.d. c. quod clericus. in.iij.col.p dictas rationes ibi per eum poſitas.

¶ Super bona patrimõialia clericorum:quæ nõ ſubiiciuntur foro laicorum.Adde iſtũ in.c.ſi clericus.in.ij.no.j.de foro cõpet. Inn in.c.cæterũ.ij.de iudi.Ol.conſi.lxxxij.inc.an Epiſcopus poſsit declinare forũ.iſtum in.c.qualiter.j.de iud.&.Maria.in.c.ſanè.in antepe.col.de foro cõp.Pau.in cle.præſenti.& ibi Car.in ij.not.de cenſi.vide ibi Imo.in ij.colum. Iſtum in.c.cum ſit generale.in.ij.col.de foro compe.But.in.c.venerabilis.in penul.col.in ver.aduerte tamen.de iudi.& per iſtum poſt Inn. & Butr.in.c.cæterum.in.x.col.in ver.nota ex omnibus prædictis.de iudi. glo.in.l.numerum.§.patrimoniorũ.in ver.Pontifex.ff.de mune.& hono. & ibi Fran.tigri.poſt Marth.in cle.j.in.xvij.q.de vita & honeſta.clerico. Domi.in.c.quanquam.in ver.ipſarum.de cenſi.lib.vj. bo.tex.in.l.decernimus.in ver.ſiue de eccleſiaſticis,ſiue de proprijs.de Epiſco.aud.& bonus tex.in.d.c.ſi clericus laicum.quem iſte reputat fingu.& no.in.c.vnico.de. cleric. coniug.libro.vj.

¶ Adde tu Abb.conſ.iij.& vide Pet.de Ancha.conſ.cclix.

f ¶ Laico. Adde quid ſi trahatur,an portet ſententiam pro ſe : an trahens poſsit dicere ſententiam nullam. Fede.conſil.xc.

g ¶ In.c.qualiter. Vide iſtum plenè ibi in ver.quæro. quia text. hoc indiſtinctè prohibet: & ita in facto obtinui in cauſa reuerendi patris domini Andrioli de ſancto viro,Puduani canonici.Vincentius, & rectoris eccleſiæ ſancti Andrææ,ciuitatis Paduæ:licet aliter voluerit Hoſt.in ſum.in ti. de fo.compe.§.fin.

recognoſcere

a ¶ In superiorem. Adde Oldra.consi.xvij.

b ✠ SEB. SAPIA. ¶ Statutum. nunquid autem rustici tenentes prædia ab ecclesijs possint conueniri coram iudice ecclesiastico: vide Abb.in.c. ij. col.ver.quid autem de rusticis.de foro comp.Mari.soci.in.c.j.col. ij. versi. quinta declaratio.eo.ti.

c ¶ Quòd conductores possessionū. Adde Bartol. cōsi.clxxvij. inci. dñi priores artiū. vbi cōsuluit, ꝙ statutum laicorū dās licentiā cōductoribꝰ possessionū: vt liberē possint eas dimittere, nō extēditur ad conductores rerū ecclesiarū, per text. hīc.& in.c.quę in ecclesiarum.s. eo. ¶ Adde tu Barb. latissimè cōsi.xij. ij. vbi cōsuluit super statuto Bononien. quo disponitur, ꝙ conductio, vel locatio intelligatur facta his pactis, & cōditionibus pro futuro: nisi protestetur per partes per tres mēses ante: an tale statutū liget ecclesiā. & vide in eodē casu Ale.cōsil.xvij. iij.li.& vide Ancha.consil. xxiij. & dicit Roma.cōsi. clxvj. ꝙ valet statutū laicorum dans formā actui, cum ecclesia celebrando. & vide Bal.in casu quotidiano consil. ccl. iij.libr.

recognoscere in superiorē: [a] vt i. c.verū.de foro compe. sec⁹ si bona non sunt feudalia: vt ibi no. ¶ † Et per hæc decidit quæstio. Pone, ꝙ dicat statutū [b] laicorū, ꝙ conductores possessionū [c] debēt dimittere possessionē certo casu, quorūcūq; sint possessiōes, etiā clerici: an valeat statutū? Bar.tenet, ꝙ nō: [d] quia laici nō potuerūt statuere hoc in p̄iudiciū clericorū: vt patet ex prædictis. Obligatio em̄ est data clerico,& acq̄sita, q̄ nō pōt ei tolli, p̄ nō superiorē suū. Et ex his dicerē, ꝙ statutū Senēse, quo cauetur, ꝙ semel cōducēs apothecā, nō pōt expelli soluēdo pēsionē prīò statutā: nō extēditur ad apothecas clericorū, seu ecclesiarū. Itē facit ad q. pone cauet statuto seculariū, ꝙ idē ius reddaturclericis [e] in foro seculari, qđ redditur laicis in foro ecclesiastico. In foro seculari sunt multa statuta vtilia: an clericus posset illis vti. dicendū, ꝙ nō: quia nulla fit iniuria clericis, si redigūtur ad dispōnē iuris cōmunis: vnde nō potest dici statutū cōtra libertatē ecclesiæ: [f] vt no.Bar.in aut.cassa.C.de sa.san.eccle. ¶ † Secūdus casus principalis, q̄n statutū laicorum est generale, nō disponēs de clericis, vel ecclesijs: an extēdatur ad clericos? Dic breuiter in hoc, ꝙ aut est præiudiciale: & nō extēditur. q̄a statutū gn̄ale nō extēditur ad nō subditos: vt in c.â nobis.primo. de sen.excō.in.c. vt aīarū. de constit.lib.vj. Et ideò fuit aliâs consultū, ꝙ si statuto cauetur, & stātibꝰ masculis fœminæ nō succedāt: [g] si fœmina erat monialis statutū nō extēditur ad eam. [h] ¶ In hoc tn̄ aduerte ad tres casus. Aut statutū iniecit vinculū añ clericatū: aut post. aut oritur ius agēdi ex facto clerici, seu quasi: siue statutū iniecerit vinculū añ, siue pòst. Primo casu statutū porrigit ad clericum. Exemplum: statuto cauetur, ꝙ primogenitus [i] succedat patri: si secundogenitus fiat clericus post statutū, ligatur illo statuto: vt no. Io. And. in regula, sine culpa. de reg. iur. lib. vj. in mercu. Sic potest intelligi vno modo. c. constitutus. de in integ. rest. Si verò iniecerit vinculum post clericatum: si statutum est præiudiciale, non porrigitur ad clericū. Ideò si tempore statuti secundogenitus erat clericus, non debet priuari successiōe paterna: vt no. in d. regul. sine culpa. Ideò fuit cōsultū, vt ponit Lap. alleg. vij. ꝙ si statuto cauetur, ꝙ stantibus masculis fœminæ non succedant: si tēpore statuti filia fœmina erit secularis, repellit à successione: licet intret monasterium postmodū: secus si priꝰ erat in monasterio. [k] Si verò statutū porrigit cōmodū, pōt clericꝰ eo vti. ¶ Ita cōsuluit Io. de lig. in. q. facti: vt plenè recitat Lap. alle. cj. sequit do. Anto. in. c. quod clericis. præalle. & Bal. in. l. cūctos populos. C. de sum. tri. Vbi dicit, ꝙ statutū laicorū generale cōprehēdit clericos in constitutiōe fauorabili. Exemplū: dicit statutū, ꝙ extantibus masculis fœminæ nō succedant. Pone, ꝙ masculus sit clericus: [l] an potest vti statuto excludendo fœminam? & dicendum, ꝙ sic. Facit. c. dilecti. de fo. cōp. Quidam tn̄ voluerunt hīc impugnare hoc dictum. per istū tex. vbi innuitur, ꝙ etiā in fauorē non valuit statutū laicorū: sed teneo primā. Ad istū tex. dico, ꝙ ꝓcedit, q̄n specificè disponit super rebus ecclesiarum prohibendo. vnde nullo modo statutū cōprehendit clericos, q̄n procedit ꝓhibēdo, p̄cipiendo, vel vetando, seu certā formā in agēdis p clericū imponēdo: vt voluit Io. de lig. in. d. cons. qa tūc denotaret superioritas statuentiū in clericos: secus si statutū simpli

ZACHARIAS.

d ¶ Bar.tenet ꝙ nō. Dic, ꝙ est in cons. suo. clxxx. vij. inci. dñi Priores. quē Pet.de Anch.in.c.j.char.ij.vers.quæro etiā.de.q.s.e.ti.sequitur. Et ꝙ statutū Senarū, de quo paulò post Abb.hīc tangit, quod disponit cōducētem apothecā, etiā ecclesiæ, vel clericorū, nō posse expelli debitā pēsionē soluēdo: non valeat in præiudiciū clericorū, vel ecclesiæ: vt voluit ipse Abb. alle. Ale x. cons. xij. inci. viso instrumēto. colū. pe. vol. iij. sed in casu simili tradit And. Sicu. consi. xiij. inci. in secundo dubi. volu. ij.

e ¶ Idem ius reddatur. Adde Do.in.c.sancta.ij.q.vj. vbi dicit, ꝙ valet statutum vnius ciuitatis disponēs, ꝙ illud ius seruetur in ciuitate, forensibus, qđ illi seruant in sua ciuitate ipsis statuentibus: & ideò cum clerici non patiantur contra se allegari statuta laicorum, videntur similiter laici posse recusare: ne clerii allegent ipsa contra eos.

¶ Adde tu Bal. consi. xiij. iij. libr.

¶ Contra libertatē ecclesiæ. Vi de Cy. & Saly. in auth. cassa. C. de sacrosan. eccle. & ibi Bar. & Bal. in. l. cunctos populos. C. de sum. tri. & consil. clxxxvij. inci. domini priores. & in. §. ius autem ciuile. insti. de iu. na. gen. & cinì. in authen. statuimus. in fi. C. de epi. & cle. in. d. l. cunctos. in. xxxvij. col. vers. nunc de tertio membro. Bar. & Ange. in. l. j. C. quæ onerādæ. ff. quarum re. ac. nō dat. per istū in. c. nouerint. de sen. excō. & hīc in repe. & Pe. de Anch. in repe. c. canonū. in. xxj. char. ver. quæro circa hæc, quæ dicant. Car. in repe. c. perpēdimus. in. iij. char. vers. nūc examināda est. ij. q. de sent. excō. & in cōsi. cxlij. inci. statuit ciuitas Viterbiēsis. Lap. all. xcij. incip. aut cōstō fit cōtra libertatē. & alle. cōsi. cj. inci. in ciuitate Florentię in fi. & per do. in. c. fi. in. ij. no. li. vj. de immu. ec. p Bu. & Imo. hīc & in. c. cū terra. de elect. & Fulg. in. d. authē. cassa. Et cōclude, ꝙ illa dicūtur cōtra libertatem ecclesiasticā ex qbus tolluntur, vel diminuūtur priuilegia cōcessa ecclesijs, vel ecclesiasticis psonis à Papa, vel à Principe, secundū oēs in. d. auth. cassa. vel illa dicūt, cōtra libertatē ex qbꝰ clerici efficiūt timidiores: secūdū Bar. & alios ibidē & in. d. l. j. §. quæ onerādæ. vel q̄n impediunt clericici facere, quæ sunt sibi concessa à iure cōi secundū But. & Imo. hīc. & d. c. cū terra. & Fulg. in. d. auth. cassa. & Bal. in. d. l. cūctos. in vers. nūc de tertio mēbro.

¶ Adde tu Abb. consi. lxxxiij. in ci. prę sens. d. Alex. cōs. cxxj. j. li. & ccviij. ij. lib. vbi multa dicit Fed. consi. lxxxv. super statuto Perusino, quo disponitur, quòd nulla cessio possit fieri in magnatem: an monialis possit cedere in clericum filium magnatis.

g ¶ Fœminæ non succedant. ibi, si fœmina erat monialis. Adde istum in. c. qđ clericis. in. xij col. de foro cōpe. ver. & faciūt hæc. Paul. de cast. cons. suo. cccxxv. īc. in Christi noīe. &c. primū dubiū de quo q̄rit. & in. l. si quis id, qđ. ff. de iurī. om. iu. Bar. in l. fi. C. de pact. & Bal. in. l. Deo nobis. C. de Epis. & cle. & Pet. de Ancha. in repet. c. j. in xxj. char. ver. q̄ro etiā, an valeat. de cōsti. Bal. in. l. oēs populi. in. xij. col. ver. sed quid si statutū dictet, ꝙ monachus. ff. de iust. & iur. Ang. in disputatiōe sua. inc. nobilis quidā genere. in antep. col. ver. ad vestrū tn̄. Do. in. c. q̄uis. ī. v. col. de pact. in. vj. & ibi Imo. Ro. in l. stipulatio hoc mō cōcepta, in. v. ver. illud verò exē plū. ff. de ver. ob. p istū hīc in repe. in ver. circa istum casum. per Nicol. de. Vbal. in tract. de succes. ab intest. foli. clxxxix. sed an valeat statutū. But. & Pet. de Anch. & Frāc. de Ar. in. d. c. qđ clericis. ī fi. Sal. ī aut. cassa. C. de sac. san. ecc. & Lap. all. cj. ic. ī ciuitate Florētię. ¶ Adde tu Abb. cons. cxj. ij. li. Pe. de Anch. consi. cxvij. Pau. de cast. consil. ccclxxxvij. in primò impressis. Bal. consi. cxvj. iij. li. vbi ponit, in valeat statutum contra ingredientes monasteria, latè per Alexan. consi. ccxj. vbi alleg. Lap. hīc, per alios allegatum.

h ✠ SEB. SAPIA. ¶ Ad eam. Vide pulchrè per do. Bar. Soc. in. l. ij. ff. de his, quæ pœnæ nomi. & vltra ea, quæ ad propositū dicit, refert pulchrū dictum Pet. de Anch. ꝙ valeat statutum imponens minorē gabellā illis, qui vadunt ad molendinū cōitatis, q̄ ad molendinū Epi. Et circa ea, q̄ dicunt hīc p Abb. vide etiā q̄ no. latè Pau. de cast. in. l. Titio. §. Titio. ff. de condi. & demon. vide etiā Bal. in cons. xvj. quædā nobilis. in. j. col. Alex. in cōsi. ccxj. visa facti narratione. in. ij. vol. & in. consi. xliij. videretur. in. j. volum.

i ¶ Quòd primogenitus succedat. Adde Bu. & Imo. hīc. & istū in. c. qđ clericis. de fo. cōpe. & ibi per alios & per Cal. in disputa. inci. statuto ciuitatis cauetur. in vlti. col. & Pe. de Ancha. in regu. ea quæ. de regul. iur. in. vj. & in rep. c. j. in. xxvij. char. vers. accedat. q. disputa. s. eodem.

k ZACHARIAS. ¶ Secus, si prius erat in monasterio. Adde Bar. ita disp. in l. fi. col. iij. C. de pact. q̄ tn̄ disputat. cōiter per scribentes reprobatur. Nō em̄ valet statutum, quo religiosus, vel monialis siue ingressa, siue quæ post ingredietur à successione repellantur: vt no. Bal. in. l. oēs populi. co. ver. qd si statutum dictet. ff. de iusti. & iu. Ang. in alle. l. fi. col. pe. Pau. de cast. in. l. si quis id quod. ff. de iurisdom. iud. & in cōsi. cccxxxv. inc. primū dubiū, col. iij. Alex. in. l. stipulatio hoc mō cōcepta. col. vij. vbi latè hoc ꝓsequit. ff. de verb. ob. & cōs. cxxxix. inci. viso themate. col. fi. qđ ē secūdū maio. nu. cons. cclxxxj. vol. ij. & Matthe. Matt. sing. cxlv. incip. nota mirabile dictū.

l ¶ Quòd masculus sit clericus. Vide Lap. alle. centesima. inc. in. q. ꝓposita. &c. an statutū exclusoriū filiarū. & pleni⁹ alle. seq. inc. in ciuitate Florē. Car. in repe. c. perpendimus. in. xxij. colū. ver. sed q̄ro quid si constitutio. de sen. excō. istum in. d. c. quod clericis. xiij. col. vers. hic verò secūdū Lap. de foro compe. & in repe. huius. c. in ver si. secūdus casus. in. c. constitutus. in. ix. col. de resti. in integ. p tex. ibi. & in. c. cū dilect. de fo. cōp. & in. c. si in

Cap.Eccle.S.Mar. Panor.ſuper Prima parte Primi.

adiutorium.x.diſt.Bal.in.l.cũctos populos.in lectura.in.xj.col.in verſic. ſed hîc vlterius quæritur.C.de ſum.tri.Imol.hîc.& Matth.not.cxij.incip. nota lucroſam cautelam.Pet.de Ancha.in repe.c.j.in.xxij. colũ.verſi. op. Bal.Ro.in no.ccccl.incip.habeo factum in caſu Cardinalis.

ZACHARIAS. Adde,q̃ Matthę. matte.corruptè hîc alle.eſt tñ no.ci⁹ ĩ ſing.cxj.inci.not.

lucroſam &c. & Ro. etiam in numero hoc, eſt mẽ doſus. Eſt enim ſing.ſiuum.cccxliij.& quod inci. vt hîc præmittitur.Sed faciunt de directo contra opi. Abb. Tenent enim,q̃ ſtante ſtatuto, q̃ maſculis ſtantibus filia nõ ſuccedat q̃ ſtantibus maſculis clericis, q̃ non excludẽtur per illos clericos: quia vt dicunt non poſſunt tales clerici vti laicorum ſtatuto,etiam in eorum vtilitatem vergenti.¶Communis tamen opi.eſt in cõtrarium,vt per Feli.hic latè.col.xxvij.in fi.ver.ſeptimò quæro. adducit Lap.alleg.xcix.incip. an ſtatutum excluſiuum fœminarũ. & ſe. alle.aliâs eſt. c.j. ĩci.in ci.florẽ.Anto.de Butri.in.c.q̃ in eccleſiarũ.colũ. j.j.e.Adde Ange. ſicu. conſi.l. volu. iij.

¶Adde, q̃ Bald. conſuluit clericũ admitti:& ibi refert,q̃ ita cõſuluit Oldr.& q̃ clericꝰ in fauorabilibus cõprehendatur in ſtatutis,dicit eſſe optimam gloſ. in c.nemo.de regul. iur. vide eius cõſi. triceſimo.tertio libro.

¶Anto.Fran.Putarem pro concordia eſſe dicendem, q̃ ſi ſtatutum excludens fœminas propter maſculos,diſponeret faciendo expreſſam mentionem de clericis:quòd reuera ex defectu poteſtatis ſtatuentium, clerici non comprehenderentur in tali ſtatuto:neq̃ ex eo,q̃cq̃ eis fauorabili,poſſent excludere fœminas. Et ita loquitur ea opin.quæ ſe habet,quòd in tali ſtatuto,non comprehendunt clerici:ſed ſi ſit ſtatutum excludens fœminas propter maſculos:quod quidem valet ſecundum ea,quæ habentur: in l.maximum vitium.vbi plenè de materia.C.de libe.præte.tunc tale ſtatutũ ex quo non expreſsè diſponit de clericis,tanq̃ priuilegiatum & concernens fauorem ipſorum clericorum comprehendet etiam ipſos clericos p ea,quæ ple.traduntur in.d.c.quæ eccleſiarum.& in.c.eccleſia ſanctæ Mariæ.hoc.eo.ti.& in.l.priuilegia.C.de ſac,ſanc.eccle.

citerª procedit porrigendo commodum: vt in exemplo præmiſſo. Quinimo dicerem, q̃ valeret ſtatutum laicorum, ſi ſpecificè facit mentionẽ de clericis:dummodo ſit merè priuilegiatiuũ,ᵇ& diſponat non præcipiendo:vt ſcilicet ſi dicat, quòd clericus primogenitus ſuccedat:vel quòd de bonis defuncti cõſtruatur hoſpitale,vel clerici habeant certam partem.Nam nemo poteſt dicere hæc non valere:quia laicus poteſt priuilegiare eccleſiam: vt in.c.nouit.de iudi.Quo ad tertium caſum: dic,vt plenè dico in capitul. quod clericis. de foro compe. Abb.

¶Solẽnis repetitio.L.Eccleſia.S.Mariæ. per dom.Abba.Panormi.nouiter edita.

SVMMARIVM.

1 *Statutum laicale etiam honeſtum in nullo foro ſeruari debet contra clericos: valet tamen ſi inducat merum fauorem clericis,& quando.n.37.*

2 *Laicorum quidam ſunt religioſi,& quidam nõ. & qualiter accipiatur verbum,religioſi.*

3 *Clericus non gaudet in bonis patrimonialibus priuilegio eccleſiarum:niſi in caſibus in iure expreſſis.& num.26.*

4 *Laicinon poſſunt ſtatuere etiam in fauorem eccleſiarum,& quando.nu.14&.17.*

5 *Statuta laicorum reſpectu eccleſiarum & eceleſiaſticarum perſonarum, Papa poteſt approbare, & non alius Prælatus.*

6 *Papa poteſt dare facultatem laico excommunicãdi.*

Papa non poteſt committere non ſacerdoti, vt conficiat corpus Chriſti.

7 *Papa de iure non poteſt ſeipſum ſubijcere iuriſdictioni Imperatoris, vel laici.*

Papa poteſt ſe ſubijcere iudicio ſimplicis ſacerdotis in confeſsionis actu.

Papa,an in foro contentioſo poſsit ab alio iudicari. vide remiſsimè.

8 *Cauſa eccleſiarum principaliter agitata coram iudice laico,non debet decidi ſecundum ſtatutum laicorum.*

9 *Iudex ſecularis lite pendente,non exercet officium ſuum contra eccleſiaſticas perſonas,etiam in cauſis incidentibus.*

10 *Clericus non poteſt reconueniri coram iudice laico.*

11 *Sententia lata contra non confeſſum:an & quando valeat.& nu.2.*

Sententia ſine cauſæ cognitione,& quibuſdam alijs, de quibus hîc, non valet.& nu.12.

12 *Iudex poteſt procedere ad diffintiuam ex præſumptione violenta.*

In notorijs,in quibus nulla poteſt abſenti competere defenſio,poteſt deueniri ad ſententiam ſine citatione:aliâs ſecus.

13 *Citatio,an requiratur,ſi pars eſt præſens.remiſsiuè.*

14 *Lex Principis præiudicialis non extenditur ad eccleſias:niſi expreſsè approbetur per Papam.*

15 *Leges ciuiles non valent,ſi ſpecificè nominant eccleſias,vel clericos,niſi ſint merè priuilegiatiuæ:vel fundentur ratione naturali.*

16 *Priuilegiator legis inducentis peecatum,tanquam contra ius diuinum diſponens,conuincitur potius errare,quàm legem condere.*

17 *Lex rationabilis non contradicens canoni,& generaliter loquens,ſi eſt fauorabilis,eſt ſeruanda,etiam quo ad clericos.*

Lex illa dicitur præiudicialis clericis, vel eccleſijs, quis eſt apta afferre ſemper incommodum:ſecus ſi poteſt habere aliquando commodum, aliquando iucommodum.

18 *Clericus hæres inſtitutus,ſi non facit inuentarium,tenetur vltra vires hæreditarias.*

Eccleſia,vel pauperes,ſi inſtituantur, non tenentur vltra vires hæreditarias.

Authent.hoc amplius.C.de fideicom.titu.de his,quibus vt indig.& ſimiles,ligant clericos.

19 *Lex ciuilis generaliter diſponens ſuper rebus temporalibus, & deuians à lege canonica,eſt ſeruanda in foro ſuo: ſed ſi ſumus in terris ſubiectis temporaliter eccleſiæ Romanæ,canones præualent legibus, etiam inter laicos in foro ſeculari.*

Lex ciuilis in materia ſpectante ad eccleſiam,dato,quòd de illa principaliter non diſponat,ſed procedat tollendo lucrum,quod aliâs dederat,non valet.& nume.20.in fine.

Pœna tranſeuntis ad ſecunda vota,etiam fauore filiorum eſt ſublata.Idem ſi reſultat dubium turbationis prolis:ſecus in pœnis,quas mulier incurrit ex facto ſuo culpoſo.& nume.20.

Leges prohibentes matrimonium inter certas perſonas non prohibitas à iure canonico:puta inter tutorem vel pupillam:vel inter rectorem prouinciæ & mulierem ſibi ſubditam,& ſimiles perſonas,non valent.

20 *Pater non tenetur dotare filiam maritatam,ſi nullam ab initio promiſit dotem.ſed ſi filia,quando ſe maritauit,promiſit dotem, tenetur pater.*

21 *Cauſa dotis eſt miſti fori.*

22 *Lex ciuilis,quando diſponit præſumptinè in materia ſpirituali ſtante lege canonica in contrarium,non valet.*

23 *Hæres,an teneatur ex delicto defuncti:& quid tã de iure ciuili quã can.*

24 *In præparatorijs iudiciorum attenditur forus, vbi litigatur:vnde clericus agens in foro ciuili,ligatur ſtatutis laicorum circa præparatoria.25.ſecus in deciſorijs.26.&42.*

25 *Vſuraria cauſa,ſi agitatur in foro ſeculari,tractabitur ſeruato ordine iudiciario:licet in foro canonico tractaretur ſimpliciter.*

26 *Statutum laicorum ſpecificè diſponens de eccleſijs,ſeu eccleſiaſticis perſonis,ſeu rebus earum,non valet,etiam in fauorem ipſarum: ſecus quãdo ſtatutum in genere loquitur.nume.37.*

Laici non poſſunt ſtatuere ſuper bonis patrimonialibus clericorum.

27 *Statuentes cõtra libertatem eccleſiaſticam, quas pœnas incurrant.*

Statuta illa ſunt contra libertatem eccleſiaſticam,ex quibus clerici efficiuntur timidiores.& num.28.

28 *Statutum,ſi ponit extra protectionem communis omnem declinãtem forũ ptãtis,an ſit cõtra libertatẽ eccleſiaſticã:& an intelligatur de clericis.*

29 *Statutum,quòd clerico declinante iuriſdictionem poteſtatis cõſanguineiteneantur ſoluere pœnam,non valet.*

30 *Statutum laicale dans licentiã cõductoribus poſſeſsionũ,vt liberè poſsint eas dimittere,non extenditur ad conductorẽs rerum eccleſiaſticarum.*

31 *Statutum laicorum nec poteſt minuere vtilitatem prælatorum, vel eccleſiarum quando percipere conſueuerunt ab ipſis laicis,per liberum acceſsum ad eorum molẽdina.Talis enim libertas non poteſt ſtatuto laicorum impediri indirectè ſubditos aggrauando.*

a ¶Secus,vbi ſtatutum ſimpliciter.Adde Do.in.c.fi.in princ.in.ij.col.in.vj. de offic.deleg.Paul.de ca.conſil.cxxxvj.inci.in Chriſti &c. Ad primum dicendum.text.opti.Car.& doc.in.c.dilecti.de fo.compe.Bal.d.l.cunctos populos.in.xj.col.in lectu,vbi alle.tex.in.d.c.dilecti.& vide eundem Bal. in.l.de quibus.in.xvj.col.verſi.vj.quæro.ff.de leg.& in.l.j.in fi.C.de contrahen.emp.Adde,quòd.ſ.allegata conſilia ſufficiunt: maximè Alexã. & Abb.in præpoſita apoſtil.& ſi quid deſit,vide in apoſt. ad Bart.in ſtampa de tortis.d.l.cunctos populos.

b ¶Sit merè priuilegiatiuum. Adde quæ dixi in proximè præcedenti apoſtil.

32 *Statutum laicorum, quòd prior & fratres sanctæ trinitatis, possint petere & exigere & distribuere legata ad pias causas, valet.*
Lex noua, quæ venit ad corroborationem legis antiquæ, non videtur eam corrigere.

33 *Stante statuto, quòd clericus litigans in foro seculari id habeat & non plus, quàm haberet laicus in foro ecclesiastico: si in foro seculari sint statuta inter laicos fauorabilia, quibus de facto non possint vti clerici, propter statutum: an illud dicatur contra libertatem ecclesiasticam: vbi, quòd non.*

34 *Statutum excludens à successione secundogenitum, stante primo, excludit illum etiam clericum effectum.*

35 *Statutum, quòd ingrediens monasterium, non succedat, non valet.*
Substitutio facta filio, si decederet sine filijs ab ipso legitimè procreatis: expirat, si filius ingrediatur monasterium.
Legatum factum filiæ de mille, si nuberet: & si monasterium ingrediatur quòd habeat quinquaginta, valet & habebit mille.

36 *Statutum, quòd primogenitus succedat, non præiudicat secundogenito: qui erat clericus ante statutum.*
Statutum non loquens specialiter de ingredientibus, vel ingressis monasterium: sed generaliter, quòd mulier non succedat, extante masculo, excludit etiam mulierem monacham, si assumpsit monachatum post statutum: secus si ante.
Statutum, quòd non petens debitum per tantum tempus, uõ possit amplius petere, quomodo intelligatur, & an liget clericos.

37 *Statutum laicorum inducens merum fauorem clericis, quando valeat.*

38 *Statutum, quòd fœmina non possit testari, vel se obligare sine præsentia duorum cognatorum, non comprehendit casum, quando mulier testaretur ad piam causam, vel donaret ecclesiæ.*

39 *Statutum, quòd nisi testamentum insinuetur intra sex menses, sit nullum: non habet locum, quando clericus, vel ecclesia instituuntur.*

40 *Statuta loquentia de instrumentis guarentigiatis executioni mandandis, an habeant locum in vtroq; foro & in personis ecclesiasticis.*

41 *Clericus delinquendo non fortitur forum secularem.*

42 *Statuto, quòd solutio debiti non possit probari per testes. non ligabitur clericus volens debitum probare per testes. etiam si causa tractetur in curia seculari.*

43 *Præscriptio. x. vel. xx. anno. est communis clericis & laicis.*
Statutum si concernit solennitatem actus adhibendam tempore cõtractus siue sit statutũ clerici, siue laici: vitiabitur actus solẽnitate nõ seruata.

44 *Iudex debet attendere ad statuta & cõsuetudines litigantiũ. & n. 41. 52.*
Statutum irritans cessionem actionum factam nobili contra populare, trahitur ad cessionem factam nobili per ecclesiam.

45 *Testamentum laici, in quo clericus instituitur, non seruatis solennitatibus legis, vel statuti, non valet.*

46 *Statutum, quòd res dotalis non valeat alienari: extenditur ad alienationẽ factam in clericum: quia concernit rem.*

47 *Statutum concernens personam iubendo, vt aliquid faciat post contractũ puta, vt apprehẽdat possessionẽ, vel aliquid simile: non ligabit clericũ.*

48 *Primogenitus si ex forma statuti debet succedere: quo casu succedet in bonis extra territorium existentibus.*

49 *Statutum, quòd dominus rei pignoratæ ipso inscio non recuperet à Iudæo, nisi soluto: non nocet clerico, nec alteri non subdito.*

50 *Statutum laicorum in modo procedendi in causis, non ligat iudicem ecclesiasticum, etiam quando laicus litigat coram eo. & nu. 47.*

51 *Clericus, qui aliquid pro se allegat debet illud idẽ cõtra se adductũ recipere.*

52 *Statutnm quod non ligat clericum, non ligabit in eius fauorem.*

CAP. XI.

Ecclesia sanctæ Mariæ &c. ¶ Famosum capitulum propter magnã materiã sibi adaptabilẽm: quæ ex infrà dicẽdis apparebit difficilima, & valde prolixa existit: etiam conabor hîc inferre tractatum per doct. iuris vtriusq; humani & diuini, in varijs & diuersis locis. ¶ An & qñ lex Imperialis, vel inferioris aliquo modo includat ecclesiasticas psonas, vel earũ bona: & sup qbus habẽt ptãtem statuẽdi in cõcernẽtib⁹ quoquo mõ ecclesiasticas personas, & ipsarũ bona. Et solet hoc capitulum sic summari. ¶ Causæ ecclesiarum per constitutiones laicorum

a ¶ Vel clericos. Vide Pet. de Anch. consil. inci. factum super quo. vbi dicit, q̃ quamuis laici non possint statuere, super iure quæsito ecclesiæ, tñ statuere possunt super iure ex causa quærendo ecclesiæ. Phi. Cor. consil. cxiiij. inc. quãuis primo aspectu. in. ij. vol. vbi plenissimè, an & qñ statutũ laicorũ liget clericos agentes in foro seculari. Et adde Lud. Roma. singu. ccccxiiij. inci. sed an potest. vbi singulariter voluit, q̃ Papa non põt facere legẽ, q̃ clerici possint cõueniri corã iudice seculari: quia ante, quã esset Petrus no erãt clerici subiecti seculari, per illud verbũ Dei: nolite tãgere. &c. per glo. quã dicit ad hoc esse singularẽ, in. c. si Imperator. xcvj. distin. Et ideo not. dicit Bal. in. c. at si clerici. de iud. q̃ sunt reprehensiõe digni potestates terrarum mittẽtes clericos cõfessores corã se ad episcopũ cum actis: quia tales cõfessiones scribi nõ debẽt apud acta: nec est admiratione dignum: quia illud priuilegium indultũ clericis: vt nõ conueniantur coram laicis, non habuerũt ab ecclesia dispositiuè, sed habuerũt declaratiuè, ideò dicit glo. in. d. c. si Imperator. q̃ ante, quàm emanasset constitutio ecclesiastica, clerici erant liberi à iudice seculari: ideo dicit q̃ constitutio ecclesiastica est declaratio, & non dispositio, & rectè hoc decidit text. ibi, dũ dicit: Deus omnipotens voluit clericos discuti à põtificibus, & nõ à potestatibus secularib⁹. Rectè adduci posset illud, quod in sacro scribitur Euangelio: Dñs nõ detrãhes: Nolite tangere Christos meos. &c. c. sacerdotibus. xj. qõ. j. sunt enim Dñi: vt dicit textus in. c. cùm ex iniuncto. de hære. Sunt etiam Roges: vt dicit text. in. c. duo sunt genera. xñ. q. j. Fuit enim genus regale sacerdotium: vt habetur leuitici. Et

diffiniri nõ debent. Ego summo secundũ intellectum, quem infrà tenebo. Statutum generale laicorũ ecclesias, vel ecclesiasticas personas vel earũ bona, in earũ præiudiciũ non cõprehendit. Nec speciale etiã si earũ cõmodũ & fauorẽ cõcernat. h. d. Diuiditur in duas partes. Primò ponit motiuũ diffinitiõis. Secũdò diffinit, duplicẽ rationẽ assignando. Quarũ secũdã exẽplo corroborat. Secunda ratio. ibi: *à quibus*. Tertia ibi: *vnde*. Secũda ps principalis. ibi: *quòd à senatore*. ¶ Et hoc debes scire, q̃ hoc. c. & j. vt li. pen. ecclesiæ. S. Mariæ. j. & ij. ponũt eundem casum, & figurabo casum: vt attinet duntaxat ad. c. nostrũ. & prout colligitur ex gl. præall. c. ecclesia j. vt lit. pen. ¶ Ecclesia sanctę Mariæ in via lata mouit. q. cõtra Io. de de Archea, super quibusdam possessionibus corã iudice seculari: q. d. Io. possessiones illas oẽs transtulit in monasteriũ sancti Siluestri, demũ dictus Senator occasione cuiusdã statuti, quo cauebat, q̃ si qs rẽ litigiosam trãsferret in aliũ lit. pen. possessio auferat ab eo possessore, & detur petitori. Spoliauit monasteriũ nõ vocatũ, nec cõuictũ, nec cõfessum, possessiõibus illis: & eas restituit ecclesiæ sanctæ Mariæ. demũ monasterium egit corã Papa petendo se restitui ad illas possessiões: quas Senator vigore statuti sibi abstulerat: Papa sentẽtialiter mãdat reuocari gestũ p Senatorẽ, ac easdẽ possesiones restitui monasterio sancti Siluestri, diffinit addens principaliter duas rõnes, aliâs duplicẽ rõnem assignãdo: quia statutũ laicorũ ex defectu potestatis nõ cõprehendebat ecclesias, vel ecclesiasticas psonas, quanquã gñaliter loquat. Secũdò, qa si motu ꝓprio aliquid statuãt laici, etiã in fauorẽ eccl̃iæ: illud statutũ nõ tenet ex defectu potestatis, nisi fuerit per Romanum Pontificem approbatũ. & hoc probat exẽplo Basilij. multo fortius hoc casu statutũ valere nõ debet, quòd non afferebat cõmodũ: sed potius præiudiciũ. Secũdò factũ Senatoris tacitè improbat ex defectu ordinis iudiciarij: q̃ monasteriũ in iudiciũ nõ fuit vocatum, nec confessum. Et sic fuit lata sententia sine causæ cognitione. Nunc lego literam: qua lecta colligo notablilia. ¶ † Et primò no. 1
secũdũ prædictũ casum: & casus positionẽ tex. apertũ cõtra opi. Barto. in. l. cunctos populos. C. de sum. tri. vbi dicit, statutum generale laicorum disponens super cõtractibus, vel delictis, seruandũ in vtroq; foro: etiam contra ecclesias, & ecclesiasticas personas: dummodo sit honestum, & non sit contra ea, quæ sunt ecclesijs in priuilegiũ concessa. hoc em statutũ erat generale. Nec cõtinebat pœnã, sed solũ intẽdebat pœnã, seu punire delictũ litigiosi: & tamẽ nõ cõprehendit ecclesias, nec ecclesiasticas personas. Et hoc, quia statutum recipit interpretationem iuris, & ampliatur extra iurisdictionẽ statuẽtis j. de sen. excõ. à nobis. & c. ij j. e. ti. li. vj. & l. fi. ff. de iur. om. iu. ¶ Vñ cũ laici nõ habeãt iurisdictionẽ in eccl̃ias, vel clericos, [a] ad a
ipos eorũ statutũ nõ extẽdit: ergo nõ valet dist. Bar. an statutũ sit gñale, an spãle super ecclesijs & eccl̃iasticis psonis: qa tale statutũ surgit aliâs

laicorum eſt obſequi: & clericorum eſt imperare. vt dicit text. hîc. vnde piæ memoriæ Cõſtantinus Princeps, cum ſibi contra Epiſcopos accuſatores porrigerẽt libellos, quos omnes accepit, & eoſdem, qui accuſauerãt, Epiſcopos. & in eorum conſpectu libellos, quos ſuſceperat incẽdit: dicẽs: ite, & inter vos diſponite cauſas veſtras: quia dignum nõ eſt, vt iudicemus Deos: vt refert Alex. cõſi. viij. inci. videtur ſuper primo. in. j. colũ. ver. poteſt etiam, tin. j. volu. Poteſt amẽ Papa cõmittere cãs criminales & ſpirituales clerici laico: vt decidit gloſ. in. c. ij. de iud. & licet gl. ibi velit, q̃ Epiſcopus poſsit cõmittere cauſas pecuniarias ciuiles clerici laico: tamẽ videtur de iure dicẽdum, q̃ nõ poſsit. & eſt tex. ĩ. c. null⁹ in ver. ſine p̃miſſu Pontificis. de for. cõpe. vbi requirit p̃miſsio Papæ. Et rõ poteſt adduci hoc mõ: De natura iudicij eſt, vt ſibi pareat. l. fi. ff. de iuri. om. iu. Sed laicorum eſt obſequi: vt p̃batur hîc. ſed ſi ſecularis eſſet iudex, clerici tunc ĩperaret ille clerico: quod eſſe nõ poteſt. vt in. c. bene quidem. xcvj. di. & ibi per Ioã. de turre cremeta. in. iij. conclu. vbi dicit, q̃ laicus non poteſt exercere iuriſdictionem in ſpiritualibus, etiã ex commiſsione Epi. vide Andr. Sicul. conſil. xlv. inci. mandato. in iij. col. ver. ita dicamus. in. ij. volum. vbi dicit, q̃ licet ſolus Papa poſsit laico committere cauſam criminalẽ clerici: tamen cũ clericus habeat à Deo, vt diſtinguatur ab eccleſiaſtico: vt. d. c. ſi Impator. ſeqtur, q̃ ex cauſa Papa deberet hoc facere, ar. eius, quod habet in. c. per venerabilem. qui filij ſint legi. in verſi. diuerſis cauſis inſpectis. Henric. Ferrandat.

infringit ex defectu ptãtis, & nõ ex forma ſtatuendi, vel diſponẽdi: vt hîc expreſsè colligit in vtraq̃ rõne. Quĩimo plus dico, tale ſtatutũ generale nõ cõprehẽdit eccleſias, vel eccleſia ſticas perſonas, etiã ex mẽte ſtatuẽtis: nec valet comprehẽdere non ſubiectos, ſibi nõ obediẽtes de facto. ar. in. l. fi. C. de legi. in. l. j. C. de no. co. cõfir. Et de hac materia j̃. latius ſubijciam.

2 ¶ † Secũdò colligo, q̃ laicorũ quidã ſunt religioſi, & catholicè viuẽtes: qdã nõ religioſi. Et põt intelligi largè & impropriè iſtud nomen religioſi, & catholicè viuẽtes: quia debitam religionem Deo deuotè impẽdũt. Sicut enim parẽtibus debetur honor, ita Deo religio. Itẽ põt ſumi propriè, vt ſonat, & ſtrictè: & tunc cõprehendatur laicus couerſus: & in

3 vtroq̃ ſenſu verificatur hæc litera. ¶ † Not. ibi, *ſuper eccleſijs & perſonis. &c.* q̃ pſonæ eccleſiaſticæ gaudẽt eodẽ priuilegio, ſicut bona clericorũ & eccleſiarũ. ſed tex. hoc non dicit ſed tm̃ facit mentionẽ de perſonis. Idem tenet gl. in. c. ex literis. de pigno. reddẽs rationẽ, quare bona clericorũ ſunt tacitè obligata eccleſię pro mala adminiſtratione. Idẽ & latius no. gl. in. c. ſimiliter. xvj. q. j. & gloſ. in. c. fij̃. de vita & ho. cleri. ſed nec dictũ, nec ratio indiſtinctè p̃cedũt. Nõ emm̃ per omnia bona clericorũ gaudent eodẽ priuilegio cũ bonis eccleſiæ. p̃ hoc gl. ſingularis &. c. poſſeſsiones. xvj. q. iiij. quæ vult bona patrimonialia clericorũ nõ gaudere ex eodẽ priuilegio, quo & eccleſiarũ bona. Qd̃ ſentit etiã Hoſt. in. c. ſanctorũ. de p̃ſcriptionibus. & ſic nõ requiritur quadragenaria præſcriptio. ¶ Ad idẽ. c. quãquã. de cenſi. lib. vj. vbi per Archi. qui dicit non eſſe vniuerſaliter verũ, q̃ bona clericorũ gaudeãt eodem priuilegio cũ bonis eccleſiarũ. Et idẽ ibi gl. & idẽ dicit Spe. ti. de in integ. reſt. §. qualiter. verſi. ſed nũqd. clericũ læſum in patrimonialibus nõ audiri pendente in integrã reſti. Qd̃ ſentit gl. in cle. vnica. de in inte. reſti. & cõnumerat caſus, in quibus clerici gaudent in reb⁹

8 proprijs priuilegio eccleſiarũ. & Spec. in ti. de cleri. cõ. facit quod dixit gloſ. in. c. ex literis. de pigno. quæ reddit rationẽ, quare bona Prælati gaudent eodẽ priuilegio, ſicut res eccleſiæ: quia ſunt obligata, ſi malè miniſtrauerit. Ad hoc facit, quod no. in. l. ij. §. quod de frumentaria. & quod ibi no. Bar. ff. de admi. rerũ ad ciui. pertinẽ. ¶ Iſta ratio nõ eſt vera: quia multi ſunt clerici, nõ habẽtes beneficia. ex quo ſequeretur, quòd illorũ bona, quia in eis ceſſat rõ, non gauderẽt in aliquo priuilegio eccleſiarũ. Ratio tamẽ in ſe mihi placet, vt bona clericorum ſint in ſe obligata eccleſiæ pro mala adminiſtratione. Non tamẽ apertè probatur iure, ſed identitate rationis. Sicut enim bona mariti ſunt tacitè obligata vxori p̃ dote. l. fin. C. de pact. conuẽt. tam ſuper dote quã ſuper donat. propter nup. ita & bona clerici eccleſiæ: quæ dicitur eius vxor: in. c. ſicut. vij. qõ. j. Item ſicut bona tutoris ſunt obligata pupillo. C. in quibus cau. pignus taci. contrahi. l. ſi mater. ita & bona clericorũ, qui comparantur tutorib⁹. in c. fraternitatem. de dona. vide gl. v. q. iij. c. quia Epiſcopus. Itẽ, quia bona vectigalium ſunt obligata fiſco. l. ſemper. §. diuus quoq̃. ff. de iur. immu. & eccleſia in priuilegio æquiparatur fiſco. vide gl. in. c. ſimiliter. p̃allegato. ideò dico poſt do. Ant. in. c. ſi diligenti. de p̃ſcriptio. q̃ poſsit dici, q̃ nunquam gaudẽt, niſi in caſibus à iure expreſsis. ¶ Ad iura, quæ generaliter loquũtur: reſponde, q̃ gaudẽt eodem priuilegio, quo ad defenſionem: vt dicit Specul. in. alleg. §. verſi. ſed nunquid. An autem gaudeãt eodem priuilegio ad mate

4 riam huius. cj̃. ſubijciam. ¶ † Not. ſtatutum laicorum motu proprio conditum etiam fauorabile eccleſijs non valere. Quod intel lige, quando præcisè diſponit de eccleſijs: ſecus ſi generaliter. Tũc enim valeret, ſi porrexit aliquod cõmodum, ſeu priuilegium in eccleſijs, vel eccleſiaſticis perſonis. argu. c. dilecti. de foro compet.

5 quod intelligendum eſt: vt j̃. ſubijciam. ¶ † Not. vnum caſum reſeruatum Romano Pontifici, ſcilicet approbare ſtatutum laicorũ, ſuper rebus eccleſiæ editũ. Et ſic Epiſcopi & alij prælati nequeũt approbare tale ſtatutum. quod intellige inquantum intendit approbare: nec ligat tanquam ſtatutum laicorum, quia non poſſunt laici hanc iuriſditionem demandare. argu. c. decernimus j̃. de iudi.

6 ¶ † Aliud in Papa, qui poteſtatem excõmunicandi conferre poteſt: vt no. gloſſa. * in. c. præter. * §. verum. xxxij. diſt. in ver. ducibus. & nõ. in. c. quanto. de conſuet. facit tex. in. c. Mennam. ij. q. v. lxiij. diſtinctio. c. Adrianus. Non tamen poſſet laico demandare, vt conficeret corpus Chriſti: quod ſolùm Apoſtolis & presbyteris à Deo cõmiſſum fuit & datum. Ait enim diſcipulis: hoc facite in meã cõmemorationem. in. c. j. §. vna. de ſum. tri. Et ponit glo. in. c. peruenit. xcv. diſt. quæ circa hoc plura dicit. & de iſta materia

7 per doc. in. c. quanto. de conſue. ¶ † An aũt Papa poſsit ſe ſubijcere iudicio laicorum? videtur, q̃ ſic: quia eſt ſuper omne forum. & poteſt deſtruere, & addere, & diminuere totũ. Quòd Papa poſsit ſe ſubijcere iudicio laicorum, pro hoc. c. nos ſi incompetenter. ij. q. vij. quod ad hoc ſolet quotidie allegari. facit. l. receptum. ff. de iuriſdi. om. iud. Io. Andr. notanter tenet oppoſitum: & dicit, q̃ in præall. c. ponitur iudicium pro diſcretione. & ſic apertè ſonat, q̃ etiã iudicio mero Imperatoris ſe ſubijcere non poteſt, quia tenderet in p̃iudicium ſummi apoſtolatus. Et iniuria irrogaret Deo, vt ſuus vicarius poſsit ab alio iudicari. c. ſi diligenti. de foro compe. quod procedit in Papa. Illud autem certum eſt, quòd in foro conſcientiæ Papa poteſt ſe ſubijcere iudicio ſacerdotis, cui peccata ſua confitetur. vt no. Hoſt. in ſum. de pœni. & remiſsi. §. cui confitendum. ver. cui Papa. no. gl. in. c. ſanè. ij. de offi. deleg. & vide qd̃ no. Ioan. And. in. c. ſignificaſti. de foro compe. &. ix. q. iij. c. nemo. An autem in foro contentioſo poſsit ab alio iudicari, remitto ad no. in. c. ſi Papa. xl. diſt. &. lxxix. diſt. c. ſi quis Papa. &. c. ſi quis pecunia. &. xl. q. iij. c. aliorum. &. c. nemo. &. c. per principalem. &. c. cuncta per modum. & per ar. in. c. fidei fauorem. de hæreticis. lib.

8 vj. &. c. ſi duo. lxxix. diſt. &. xxj. diſt. c. nunc autem. ¶ † No. hîc tex. pro dicto doctorum in. c. j. ſ̃. eodem. quòd cauſa eccleſiarum inquantum p̃ principaliter tractatur coram iudice ſeculari, non eſt decidenda ſecundum ſtatutum laicorum. ¶ † Nota quòd iudex laicus, etiam in incidenter contingentibus, lite pendente non extendit officium ad perſonas eccleſiaſticas. quod facit ad not. in. l. nullum. C. de teſta. l. & per Innocen. in. c verum. de foro competent. vbi de crimine clerici, nec principaliter, nec incidenter poſsit laicus ſe intromittere. de quo per Archidiaconum in. c. j. de cler. con

10 iuga. libro. vj. ¶ † Nota, quòd clericus non poteſt reconueniri coram iudice ſeculari. de quo plenè nota. in. c at ſi clerici. de iudic.

11 ¶ † Vltimò colligo coniuncta gl. fin. non valere ſententiam latã in non conuictum, vel non confeſſum. Et ſolet allegari, quòd nõ valet ſententia ſine iudicio. probat gloſſa noſtra & text. Et in. c. nos in quenquam. ij. q. j. in ſumma. Inno. in. c. tua. de coha. clerico. & mu. Et eſt huius ratio, quia inter cætera, quæ requiruntur ad ſententiam, exigitur cauſæ cognitio. & hoc eſt de ſubſtantia iudiciarij ordinis. Et not. gloſſ. præalleg. ij. q. j. in ſumma. & probatur in iuribus præallega. Si ergo fertur ex abrupto, non valet tanquã lata contra ſolitum ordinem iudiciorũ. ij. q. vj. ei, qui. §. diffinitiua. &. l. prolatam. C. de ſenten. & interlo. om. iudi. de quo in Spec. in titul. de præparatorijs iudici. prin. ¶ Imò plus ſentit Bartol. in l. prolatam. C. de ſentent. & interlo. quòd ſi iudex recipit probationes

tiones: attamen ſi ex tẽporis breuitate apparet, quòd ſententiã tulit ſine cauſæ cognitione, non valet ſententia. Exemplũ, ſi apparet quòd cum habuiſſet acta de mane, tulit ſententiã de ſero cũ cã eſſet ardua, & valde intricata. arg. opt. de in int. reſt. c. ex literis. & de pœ. di. ij. hæc quæ de charitate. Reddo ẽt aliam rationẽ nullitatis. vbi enim ſentẽtia cõtineret apertã & manifeſtã iniquitatẽ, iudicium nõ ſubſiſtit, nec opus eſt appellare: vt eſt tex. no. in c. inter cæteras. de re iu. & Inn. in c. fraternitatis. de frigi. & Arch. in c. venerabilis. de ſen. exc. li. vj. Sed iſta ſentẽtia eſt lata ex abruptione huiuſmodi: igitur &c. Et per has rationes dico ſententiam eſſe nullã: nec eam validat partis pręſentia: appellatio aũt omnimodo tenet. Sed hîc ſentit do. Flo. quòd nullitas releuat ab onere appellãdi. & quod ſ. tenui videt etiã ſentire Bar. in l. prolatã. &. l. ex ſtipula-
12 tione parta. eo. tit. ¶ † Hæc omnia puto limitanda per tex. no. in in. c. afferte. de pręſumpt. ſi in cauſa prorſus nihil actum eſt: ſecus ſi aliquid fuerit actũ: quod p̃ſumptiuè potuiſſet iudicis animũ informare. Nã ex p̃ſumptione violenta poteſt iudex ferre ſententiã, licet illam non rediget in acta: vt probat ibi text. notabiliter. Et facit quod notat Inno. in c. poſt electionem. de cõceſ. præb. prope fi nẽ. & in c. quoniã cõtra falſam. de ꝓb. facit tex. cũ ibi no. in c. cauſam. de re iu. ¶ Et pro declaratione p̃dictorũ & eorũ, quæ dicunt in gl. pe. & vlt. diſtinguendũ eſt breuiter: ꝙ aut procedit cõtra ab ſentẽ nõ citatũ, vel conuictũ, nec confeſſum. Et tunc ſententia eſt oĩno nulla: vt. ij. q. j. c. nos in quenquã. &. c. primates. &. c. j. de cauſa poſ. & proprie. &. c. inter quatuor. de maio. & obe. &. l. prolatã. C. de ſen. & inter. om. iu. &. iij. q. ix. c. caueant. &. c. abſens. cũ ſimi. Quod procedit ſecundũ Inn. in c. tua. de coha. cle. & mu. etiã in facto notorio: quia ibi, & ſic per omnia ordo iuris nõ eſt ſeruandus debet tñ fieri citatio. Et ſic cõiter tenẽt gl. vbi attingũt iſtã mate. vt in c. ad noſtrã. iij. de iureiur. & de purga. cano. c. cũ dilectus. ij. q j. c. manifeſta. cum ſi. quod puto verũ, niſi factũ ſit adeò notoriũ, ꝙ certum ſit abſenti defenſionẽ nõ cõpetere: vt in c. cũ olim. de re iudi. vbi caſus notabilis, ſecundũ vnũ intellectũ. Aut ſentẽtia fertur contra non citatũ, & non viſis actis in cauſa factis, & ſine cauſæ cognitione, ſentẽtia eorũ nõ valet: vt no. ij. q. j. in ſum. in præal. l. prolatã. &. c. cũ Bertoldus. de re iu. &. c. cũ literis. de in int. reſti. Idẽ ſi perfunctoriè vidit acta: qa nõ potuit iudex plenè inſtrui ex tẽporis ipſius breuitate, ſecundũ Bar. in præal. l. prolatã. Quando ꝙ fertur ſentẽtia cõtra citatũ, nõ data ſibi copia defendẽdi. & ſic prorſus excluſa eius defenſione: & nõ valet ſentẽtia etiã in notorijs ſecundũ Inn. in p̃al. c. tua. quia ex hoc quòd citat debet audiri, & eius defenſio nõ debet ſibi auferri. facit quod no. in gl. ij. q. j. in ſum. &. c. nos in quẽquã. Quãdo ꝙ datur copia parti ſe defendẽdi: & audiũtur exceptiones ſuæ: ſed iud ex nõ vult admittere probationes & exceptiones: & tunc dicit Inno. in præal. c. tua. ꝙ valet ſententia in nõ notorijs. Ponit duas opiniones: vnã, ꝙ valeat. Aliã ꝙ nõ. & hoc videt ſibi placere. Calde. tenet iſtã ſententiã eſſe aliquam, licet iniuſtam. & hanc opi. etiã ſequitur. d. Ant. hîc, quia licet hoc ſit de iuſtitia, tamẽ non de ſubſtãtialibus. pro hoc qd Spe. in ti. de p̃pa. iud. §. j. circa prin. Et hoc puto verũ, per ea, quę no. In no. in c. poſt electionẽ. de cõceſ. præb. vbi dicit iudici tributã eſſe facultatẽ repellendi exceptiones, quas putat friuolas & malitioſè propoſitas. ar. in c. interpoſita. &. c. vt debitus. de appel. vnde potuit non admittere ex cauſa. Ad hanc diffinitionem poſſunt, & de
13 bent reduci omnia prædicta. † An autem requirat citatio ſi pars eſt præſens, vt ſe defendat: vide per Io. An. in c. fi. de elect. li. vj. in fi. vbi concludit, ꝙ non. Et idem Bar. in l. prolatam. ¶ His notabiliter expeditis venio ad materiam diffuſam. Et videtur, quòd hoc ſtatutum debuerit ſeruari, etiam in rebus eccleſiarum & clericorum: & nedum in foro ciuili, ſed in canonico: vt in. c. j. de no. ope. nun. vbi Papa mandat cauſam inter duas eccleſias vertentem decidi, ſecundum obſeruantiam canonũ & legum. & idem in. c. ſi adiutorium. x. di. de conceſ. præb. c. authoritate. lib. vj. in fi. de in integ. reſti. c. conſtitutus. vbi ſpecificè tangitur de ſtatuto laicorum. Ad idem. c. cum veniſſent. de eo, qui mit. in poſ. cauſa rei ſeruandæ. & c. in cauſis. de re iudic. à contrario ſenſu. Ad elucidandam materiã hãc ipſam proſequar per duo membra principalia. Primum, quãdo lex emanauit à Principe: ſecundum, quando proceſſit ab infe-
14 riore. ¶ † Circa primum duas theoricas reperio traditas per doctores in diuerſis locis. Nam in. c. fi. de ſolu. dicunt, quòd leges eccleſijs oneroſæ & damnoſæ, non ligant eccleſias, nec eccleſiaſticas perſonas: niſi ſint per eccleſiam approbatæ. Si aũt faueãt eccleſijs vel eccleſiaſticis p̃ſonis, ſemp intelligũt ap̃ probatæ & receptæ p̃ eccleſiã. x. di. c. j. &. ij. Originaliter hæc fuit theorica Inn. quam etiã refert & ſequitur Archi. x. di. c. lege Imperatorum. & hoc quando lex eſt Principis. Si verò eſt inferioris, ſiue præiudicet, ſiue faueat non valet, niſi expreſsè approbetur per Papam: vt hîc. ¶ Aliam theoricam ponit Io. And. in c. j. de no. ope. nun. ibi: ſic diſtinguẽs: aut leges non contradicunt Canonibus: & miſtim allegantur in vtroq; foro: aut contradicunt expreſsè. Et tunc aut lex poteſt ſeruari ſine peccato: vt in numero teſtium, in teſtando & ſimilibus. Et tunc ſeruabitur in foro ſuo, & canon in foro ſuo: vt notatur in c. cùm eſſes. &. c. relatum. de teſta. &. c. ij. de arbitris. lib. vj. Si verò lex inducit peccatum, tunc indiſtinctè in vtroq; foro ſtatur canoni: vt in. c. fi. & quod ibi notatur. de præſcrip. no. glo. in regu. poſſeſſor. de regu. iur. lib. vj. ¶ Et hanc theoricã ponit Bart. & ponit eam Bald. in l. priuilegia. C. de ſacroſan. eccle. quando caſus occurrens non eſt deciſus, ſed ſub diſputationibus doctorũ caſus eſt poſitus. Et tũc ſi deciſio reperitur legalis, eſt omnibus opinio. præferenda. Idem econtrà, ſi ſunt opiniones de iure ciuili: & reperit deci
15 ſio canonica, ſecundum Io. and. in loco præal. ¶ † Ego expediam hanc materiam, vt clarius pateat: quoniam diſtinctio prolixa obſcuritatem parit. Et primò quando lex ſpecificè diſponit ſuper re ſpirituali, vel eccleſiaſtica: vt ſunt leges, quę tractant de ordinationibus & promotionibus clericorum. C. de ſum. Tri. l. fi. de ſacroſan. ec. l. omnes. cum ſimilibus. de Epi. & cle. Et hoc caſu dicit Cal. in c. j. de no. ope. nun. quòd de neceſsitate non ſeruatur in foro eccleſiaſtico. Poteſt tamen ſeruari ibi, ſi non contradicit canon. ſecundum eum deciſio huius caſus dependet ex eo, quòd aliqua lex in quacunque materia diſponens, ſit approbata, ſi canon non contradicit, arg. c. j. de no. ope. nun. Et tunc ſi dictum domini Calde. procedit, ſolùm reſpectu Papę, & non reſpectu inferioris: tenetur de neceſsitate illam obſeruare: vt in præalleg. c. j. &. c. dignum. iij. q. ix. Si verò non eſt approbata, tunc non procedit: quia ad ſolum Papam ſpectat approbatio: vt hîc. Et ꝙ talis lex expreſsè diſponẽs de ſpiritualibus, non ſit approbata: patet hic caſus, intelligendo ꝙ iſte Baſilius, cuius ſtatutum fuit, dicebatur Imperator: ſed in veritate non erat, ſed erat ſenator, & tenebat locum Regis: vt dicit textus in cap. bene quidem. xcvj. di. ſed nihilominus puto talem legem non tenere, etiam ſi canon non contradicat, quia diſponit ſuper materiam non ſibi ſubiectam: nec talem legem Papa videtur approbare: ſed potius improbare, quia poſſent hoc alij in exemplum aſſumere. & quodammodo notaretur ſuperioritas in ſpiritualibus: vt apertè innuit tex in præalle. c. bene quidem. maximè in fi. Vnde nec de honeſtate talis lex ſeruanda eſt: cùm ſit res mali exempli. Nam quod ad religionem competit, diſcere conuenit, & non docere: quia filius eccleſiæ eſt non præſul: vt dicit text. in c. ſi Imperator. xcvj. di. & eoipſo, videtur vſurpare iuriſdictionem alterius, & eſſe ingratus beneficij recepti ſub adminiſtratione ſpiritualium: vt ſubijcit tex. in præalle. c. ſi Imperator. Ad ſacerdotes enim voluit Deus, quæ in eccleſia ſunt diſponenda, attinere, non ad ſeculi poteſtatem. vnde in ſpiritualibus recurrendum eſt ad ipſam. In temporalibus verò ad Imperatorem: vt in. c. cum ad verum. & in c. ſatis. & in c. quædam. & in præalle. c. ſi Imperator. xcvj. diſt. Et hoc apertè ſentit Inno. in c. ij. de reb. eccle. non alie. lib. vj. & faciunt not. per doct. in c. qui tanta. qui fil. ſint legiti. vbi communiter tenent legitimari prolem per ſequens matrimoniũ, non obſtante iure ciuili requirente inſtrumenta dotalia. Et quòd etiam de honeſtate ſeruari non debeat, optimè facit tex. in. c. ſingula. lxxxix. diſt. vbi plenè inter cætera dicit, quòd ſi veritatis mẽbrorum per diuerſa officia, & robur corporis ſeruat, & pulchritudinem repræſentat: ita diuerſitas perſonarum per diuerſa nihilominus diſtributa officia, & fortitudinem & venuſtatem ſanctæ eccleſiæ Dei manifeſtat. Et ſicut indecorum eſt in corpore humano, vt alterum membrum alterius, fungatur officio: ita nimirũ turpiſsimum eſt, ſi ſingula rerum miniſteria perſonis totidem nõ fuerint diſtributa. Facit text. in. c. ad hoc. eadem diſt. Et procedũt hæc, quando Imperator facit legem motu proprio, non ad inſtan

tiam eccleſię.xcvij.c.iij.di. Dicit enim hæc eſſe vera:niſi lex Principis eſſet merè priuilegiatiua rerum eccleſiarũ,ſeu clericorũ.Sic intelligo.c.nouit.de iudi. vbi allegatur lex Theodoſij Imperatoris. Item ſi lex eſſet inducta ſuper ratione naturali:nec reperitur canon contrarius,poſſetilla ſeruari in foro eccleſiaſtico:nõ ratione legis Principis :ſed ratione naturali, ſuper qua fundatur.argu.c. paſtoralis. de fide inſtr .Nam deficiente canone,vel lege,recurrendum eſt ad dictam rationẽ naturalẽ.l .ſcire oportet.§.ſufficit.ff.de excu.tu.& in.c.ſecũdò requiris.in fi.de appel.No.gl.j.di.c .conſuetu
16 do. ¶ †Secũdus caſus eſt,quãdo ſpecificè non diſponit de ſpiritualibus, ſed generaliter aliquid ſtatuit,& nõ inducit peccatũ:&omnino valet in vtroq; foro:vt in.c.fi.de præſcrip . & c.literas.de reſti.ſpo.Non autem poteſt Imperator legem condere contra legem Dei:ſicut nec Papa.xxv.q.j. c. ſunt quidã. vbi potius cõuincitur errare,quàm legem condere.Similiter dicimus.xj.qõ.iij.c.ſi dominus. &.c.Iulianus.&.c.qui reſiſtit.& in his leges nõ dedignãtur ſacros canones imitari.de iud.c.clerici. de iura.cal.c.j.& in auſ. vt clerici apud proprios
17 epiſcopos.colla.vj. ¶ †Tertius caſus eſt,quando diſponit generaliter , nec continet peccatũ:nec contradicit canoni.& tunc ſeruatur in vtroq; foro,ſi eſt lex fauẽs,& non prę iudicialis.& eſt iſte primus caſus.c.j.de no.ope .nun. & iurium ſimilium.& facit.c.j.de conſue . Et not.doct.in.c.fi.de ſolu. ¶ Sed circa iſtum caſum oritur dubium,quando lex dicatur præiudicialis,& quando onerosa.Nã ſunt quædã materiæ, de quibus modicè & ſuccinctè tractatur in iure:vt in contractibus bonę fidei & ſtricti iuris:vt commodati , locati , depoſiti, empti venditi,de pig.de teſta.de iud.& ſi. De his enim & alijs habetur in iure canonico :vt tangit Archi.in.c.quo iure.viij.di.In iure autem ciuili habetur tractatus , & taliter diffuſi & prolixi.Dicemus enim pro his & ſimilibus iudicandis arg.præſtitiſſe ſecundum leges.Ex quo deficiũt canones,an debeant haberi prædicta in conſideratione:ſicut oneroſæ,vel fauorabiles eccleſijs, aũt eccleſiaſticis perſonis: vt præalle.c.ſi dominus.Pe.de Anc.in repe.c. j.de conſti.credit,q; eccleſiæ & perſonæ eccleſiaſticę poſtquã in acquirendo & retinẽdo de bonis temporalibus omniũ prædictorũ titu. ſunt capaces:vt ſubiaceant legibus,quæ prodi tæ ſunt ſuper talibus bonis acquirẽdis retinẽdis,& diſponendis:& ſicut ſecundum noſtras actiones,& interpretationes Iure conſultorũ debent eccleſiæ & clerici iudicari.Nam Iuriſconſulti ſubtiliſſimo ac diuino quodã motu ad iſtos peruenerunt.l.fin.C.de longi tem. præſcrip.Nec talis lex poteſt dici eccleſijs,nec clericis damnoſa, licet clericus , vel eccleſia, quia fortè venit contra promiſſa;quia dolus ſine fraude in contractu cõtinetur:vel interpretatio in ſeipſa ęqua in damnũ ſuũ cedit,& ſecũ trahet,ſi per talẽ ſibi accidit: ſimiliter ſi condemnaretur:non debet claudicare cõtractus.ſentit Ioã.And.in.c.quod quibuſdam.de fideiuſſo.vbi Inn.ad fi.glo.magnæ.in fine. Secundum ergo facti accidentiam legalis prouiſio poſſet eſſe vtilis,vel damnoſa eccleſijs, vel perſonis earum:quo caſu ille ſi ſe habet inter damnũ & cõmodũ,nõ poteſt prætendere læſionem litis:licet forte euenerit.arg.l.ſi pater.C.de inoffi.teſta. quod not.in.c.plericq;. xiiij.q.iij.Et not.in.c.per veſtras.de dote poſt diuor.reſtit.Et hoc videtur veriſsimum de mente canonũ & omniũ Canoniſtarũ.Et apertè ſentit Hoſt.in.c. eccleſia.eo.libj.vt lite pendente.ſuper gl. ſi.Hîc enim,idem canones iuuãtur per legem,vt dicit tex.in præalleg.c.j.de not.ope.nun.Intelligo legem præiudicialem , quando ſimpliciter infert omne præiudiciũ, & ſine cauſa:ſecus ſi fuit cau
18 ſa.iij.q.ix.c.dignum. ¶ †Et ex his infert do. Petrus de Anch.q; clericus inſtitutus,ſi non fecerit inuentarium,tenetur vltra vires hę reditatis.iuxta.l.fi.C.de iure delib.hoc dictum dico in dubio procedere:puta in clerico.Etiam ſic intelligo not.in.c.j.de ſol. An autem procedat in eccleſia inſtituta hærede,vel in fiſco ſuccedente alicui.Bal.in.l.fi.præalle.dicit,q; ſi fiſcus occupat bona vacantia, non confecto inuentario,non per hoc tenetur vltra vires hæreditatis.ff.de iure fiſci.l.j.§.an bona.Idem ſi fiſcus ſuccedit propter delictum alicuius:quia non diciturtunc fiſcus eſſe hæres ,ſecundum doct.cùm ſuccedit ſemper.de in inte.reſti.non ſolũ §.fi. Et quandocunq; ſuccedit fiſcus,nõ tenetur vltra vires hæreditarias: quia intelligitur ſibi delata hæreditas,quando non eſt oneroſa.§.an bona.&.l.non poſſunt. eo.tit. Et ſic idem in eccleſia,quæ gaudet priuilegio fiſci:vt no.in.c.j.de in integ.reſti.Et hoc ſequitur do.Cardi.in.d.c.j.de ſolut.quem reperio apertè ſentientem contrarium. in.c.j.de teſta.Sed primũ dictũ videtur magis æquum : vt hoc ſit priuilegiũ eccleſiæ:ſicut & fiſci,ar.eius quod gloſ.in.l .miles.de reiu.bona eccleſiæ alienari non debent:ita nec indirectè.de reg.iur. c.cũ quid vna via.li.vj.de pro.c.tuæ. ¶ Et idem reperio per Bar.
a in repe.l.j[a].C.de ſa.ſan.ec. concludẽtem q; ſi eccleſia,vel pauperes inſtituãtur,vel ſacerdotes intuitu eccleſiæ:q; omnis debeatur hæreditas ſine beneficio inuentarii:& q; non teneatur inſolidum ad ſimilitudinem fiſci.l.j.§.an bona.l.non poſſunt.ff. de iure fiſci . Itẽ quia iura ciuilia non poſſunt obligare eccleſiam & pia loca,vltra vires hæreditatis:cùm talis obligatio,nõ ſit de iure naturali.Item in extraneo.hæc eſt ratio: quia preſumitur vſurpare bona,in auſ. de hæred.& fal.§.ſancimus.quæ ratio ceſſat in eccleſia, & in locis pijs.Itẽ tex. in auſ.ſicut alienatio.C.ſacroſan. ec.vbi eccleſia nihil debet acquirere,ex quo obligetur & oneretur. ¶ Ex quibus infertur,quòd ſi clericus non implet voluntatem defuncti,priuabitur hęreditate.iuxta auſ.hoc amplius.C.de fideicom.Item in caſibus, in quibus quis vt indignus hæreditate priuabitur.Nã priuabitur & clericus.l.j.ff.de his,qui.vt indig.Item ſi non petit tutorẽ pupillo,priuabitur ſucceſsione:vt legitur in.l.ſciant omnes.C.de legit. hæredi.Item hæreditatem non aditam non tranſmittit,ſicut nec quilibet alius.l.j.§.in nouiſsimo.C.de cadu. toll.Item in caſibus,in quibus per ius ciuile eſt prouiſum: vt perdatur poſſeſsio.& clericus ſicut laicus eam perdet.l.fi.C.de acqui.poſ.no.in.c.olim.de reſti.ſp. Et idem videtur dicẽdum in caſibus prædictis,& ſimilibus de eccleſijs , quod de clericis ſaluo reſtitutionis beneficio, & alijs priuilegijs in ſuis caſibus factis eccleſijs.Faciunt adprædicta,quæ
19 notant doct.in.c.j.de teſtamẽ. ¶ †Quartus caſus eſt,quando lex, quæ diſponit generaliter ſuper rebus temporalibus,deuiat tantũ â diſpoſitione canonica:vt in.c.ij.de arbit.lib.vj.&.c.cum eſſes.& c.relatum.de teſt.Et tunc communiter dicitur legem ſeruandam fore in foro ſuo:vt communiter notatur in locis præal. niſi temporale forum ſit de iuriſdictione temporali eccleſiæ:quia tũc ſeruabitur canon.de appella.c.ſi duobus.& c.quod clericis. de foro comp.& qui fil.ſint leg.c.per venerabilẽ.Hanc cõmunẽ theoricã circa extendendã legem ponunt in.c.cum ſecundum leges.de hæreti.lib.vj.etiã quãdo diſponit de materia, quæ principaliter pertinet ad eccleſiam,tollendo lucrum,quod alîas contuleras:vel apponendo aliam pœnam. Tũc enim ſeruabiturlex in foro temporali,quæ priuat quem beneficio ,quod contulit:licet nõ ſeruetur principalis diſpoſitio.Et ideò concluditur,q; ſi rapta contrahit cũ raptore contra diſpoſitionem legalem,licet ſecundum permiſsionem canonicam teneat , nihilominus interim mulier priuabitur bonis,quæ ſibi obueniuut à raptore.licet gl.in hoc teneat contrariũ,in.c.de puellis.§.quibus.xxxvj.q.ij. Similis eſt quæſtio in contrahente matrimonium contra diſpoſitionẽ legalem j. tempus luctus:niſi ſecũdum permiſsionem canonicam :an puniatur pœnis legalibus:

a ¶ In repe.l.j.iiij.qõ. quartæ partis prin.vbi tenet, q; non teneatur vltra vires hæreditarias eccleſia,vel eccleſiaſtica perſona, qñ eſt inſtituta contemplatiõe religionis . Sed ſi inſtitueretur eccleſiaſtica pſona nõ contemplatione religionis, ſed cõiunctionis, vel alio reſpectu,teneatur tunc.Idẽ tenet Bal.in auſ.ſicut alienatio.C. de ſac. ſan.ec. Contrariũ tenuit gloſ. in.c.j. de teſta. quæ voluit,q; eccleſia hæres teneatur vltra vires hæreditarias non confecto inuentario. & hanc partem ſequitur Saly.in auſ.ſed cũ teſtator.C.ad leg. Fal.licet illam gl. non alleget: & ẽt Ro.in rub.ff.deac qui.hær.Bar.dubitat,& tangithãc q.in.d.auſ. ſed cũ teſtator . & vide Modern.in.c.j.de

legálibus:de quibus in.l.j.&.ij. C. de ſecundis nupt. do. Fede. de Se.in vtraq; quæſtione tenet contra gloſſ.in. c. præalleg.cum ſecundum leges.& ſequitur glo.in præalleg.c.de puellis.Concludit enim poſt multa in conſi.xxxvj.omnem pœnam legalem ceſſare:de quibus in.l. j. & ij.C.de ſecun.nupt. Ad hanc deciſionem mouetur: quia cùm manifeſtum ſit,vnum eſſe de ſacramẽtis eccleſię ſecundum eum:non iure fori,ſed iure poli.i.non ſecundũ leges,ſed ſecundum canones regi debet : vt.ij.q.iij. hinc colligitur.Et in his omnibus ſpiritualibus poteſt lex intelligi: quia leges nõ dedignãtur ſacros canones imitari. de ſecun.nup.c.vlti.& penulti. Vnde quicquid dicant leges circa permittẽdum,vel prohibendum matrimoniũ, non ſtamus illis:ſed canonibus dicentibus,ꝙ filia nonpoteſt contrahere ſine conſenſu parentũ.Nec rector ꝓuinciæ cum non prouinciali,vel tutor cum pupilla non ſeruatur.Ratio eſt,quia iudex laicus de huiuſmodi ſpiritualibus:nec Principaliter,nec incidẽter poteſt ſe intromittere.qui fil.ſint leg.c.lator.Idem in ſimilibus;vt patet de hæreticis.c.vt inquiſitionis.§.prohibemus.li.vj. Idem in repudijs, diuortijs & impedimentis matrimonialibus. Stamus enim canonicis legibus,ꝙ compater & commater cum filia ſua ſpirituali non poſsit contrahere, vel cũ ſponſa ſui conſanguinei:vt de eo qui cogno. conſangui. vxoris ſuæ.vel de eo,qui dux.in mat.quam prius po.per adulteri.¶ Ex his ergo eſt concludendũ, quòd matrimonia & acceſſoria & dependentia ab illis,iure canonicoge neraliter terminantur. Sed in propoſito Apoſtolus & Apoſtolicæ ſanctiones volunt, ꝙ multipliciter mulier ſoluta à lege viri per mortem ipſius viri licitè j.annũ luctus nubat j. de ſecun.nup.c.vlti.*c.Euthemium*.§.hinc colligitur.ij.q.iij.ergo,qui contrahit licitẽ,pœnam non meretur.xxiij.q.iiij.c.qui peccat.l.Gracchus. C.de adult. Si enim aliter diceretur,iam mulier deciperetur:& legis authoritas laqueum ei pararet.quod eſſe non debet. xxvij.q.j.c.de viduis. Tenendum ergo eſt ſecundum eum, omnem pœnã legalẽ impoſitã ex eo,ꝙ nubant j.annũ luctus,eſſe remiſſam. & ſi nulla ratio huius dicti haberet ſecundum eum,ſufficit authoritas patrum ſanctorũ. Nã hoc tenet Accur.in.l.j.C.de ſe.nup.in gl.Et.j.q. iij. in fi. gl.& vltra addã & Hoſt.in ſum.de ſecun.nup.in fi.Inno. Papa.iij.& Honorius,qui licet dicant alios dicere cõtrarium,ſtandum eſt opinioni tantorum.Ita concludit Fede.in loco præalle.¶ †Per hæc dicta Fede.poſſet allegari gl.ſing.in.c.fi.xxxij.q.ij. ꝙ licet filia contrahat matrimonium ſine conſenſu patris: & ſic contra diſpoſitionẽ legalem,nihilominus tenetur pater eam dotare.Et ſic agens contra legem,poteſt vti beneficio legis, quæ compellit patrem ad dotandum filiam.l.fi.C.de dot. promiſ. De hoc,per doct.in.c.j.de deſpon.impu.Et per gl.in.c.j. de raptoribus.xxxvj.q.j.¶ Bart.tamen ſingulariter hoc limitat,in.l.obligamur.ff.de actio.& oblig.quando filia promiſit dotem:ſecus ſi eſt maritata ſine dote:quia tunc ceſſat ratio:quia pater compellitur ad dotandum,quod ſatis placet.Et tunc cum teneatur maritusalere,imputãdum eſt ſibi:quia duxit mulierem ſine dote.iuxta not.in c.per veſtras.de dote poſt diuor.reſti.¶ De hac materia pleniſsimè notatur præal.c.vbi Io.and. refert no.in. d.l. præalleg.vbi etiam de hoc per Bal.& cæteros ſcribẽtes. Quædam pœnæ ſunt,quæ fundantur ſuper odio ſecundarum nuptiarum,vel feſtinatione trãſitus. Et tales pœnæ ſunt correctæ:vt in præalle.c.pe.& fi.quia contrahere matrimonium non eſt odioſum:nec prohibitum,ſed ab Apoſtolo & canonibus permiſſum.Et ſic fundamentum cauſæ eſt falſum,& iniuſtum ſecundum Deum. Et in hoc caſu procedunt alle.per Fede.qui in veritate loqtur de talibus pœnis.de his enim loquitur.l.j.&.ij. C. de ſecun.nup.Hoc verum,niſi ex magna feſtinatione reſultaret turbatio ſanguinis, & incertitudo prolis:puta : qa peperit in nono menſe.poſt mortẽ viri ſui:ita ꝙ põt eſſe primi viri :quia natus in nono mẽſe.& ẽt ſecũdi: quia in vij. naſci põt,& eſſe pfectus:vt.l.vij.mẽſe.ff. de ſtat. ho. Et hoc caſu tenetur, ꝙ mulier tenetur pati omnes pœnas:vt.l.j.&.ij.Et refert Bald.in.l.liberorũ.ff.de his, qui not.infa.Pau.de leaza.& Ray.conſuluiſſe.licet enim Apoſtolus dicat:mortuo viro nubat in domino:tamen debet intelligi,quando non timetur de turbatione ſanguinis iure prędicto.& ſic ius diuinum diſtinguatur perius humanum.& ſimile in multis caſibus contingit:vt no.in c.j.& in.c.quæ in eccleſiarum.ſ.eo.Sed idem Bal.in.l.decreto.C.de his,qui not.infa.hanc materiam attingit, & non ſequitur conſilium iſtorum, ſed eſt contentus ſimplici relatione.ſed in.d.l. liberorum. eos ſequitur. quod etiam placet domino Petro de Anch.in.c.canonum.ſ.e. Non eſt enim veriſimile,ꝙ Apoſtolus permittendo ſecundas nuptias mortuo viro,cogitauerit de nup. ꝓpter quas poſſet reſultare incertitudo prolis,& ſcandalum apud bonos & graues. Et hoc dictum prima facie videtur ſatis probabile.Nam & certo caſu prohibetur matrimonium,ſeu vſus matrimonij ex certa cauſa:vt tempore quadrageſimali,& alijs temporibus:de quibus in.c.capellanus.de fe.&.xxxiij.q.iiij.c.non oportet. cum tribus capitulis ſequentibus.Item ablactationis & menſtruoſo tempore:vt in.c.ad eius verò.v.diſtin. multo ergo fortius propter hũc caſum licitè prohibetur matrimoniũ. Quædã ſunt pœnæ,quę fundantur ſuper fauore filiorũ primi matrimonij:vt quòd mulier nõ nubat, donec reddat rationem.& in hoc caſu leges non ſunt correctę:ſed adhuc hodiè durant.de quibus in.l.hac edictali. l. fœminæ.&.l.fina.C.de ſecun.nupt.l.omnem matri.C. ad Tertul.& in auf.de nup.§ fina.Et hæc procedunt, vt prædixi,vbi non contingit turbatio ſanguinis:puta quia ratio inhibens non eſt:quia vetula, vel primus vir fuit abſens per plures menſes.vel certum eſt iſtam non prægnãtem fore:aliter habent locum omnes pœnæ:vt.ſ. dixi, ſuper hoc editæ.Et quanquam habeatur hæc opinio communis,vt iſtæ pœnæ inſtitutæ filiorum fauore,non intelligantur ſublatæ per dictum Apoſtoli:vt no.gl.& Bar.in l.liberorum.alle.l.j.C.de ſe.nup.Imò gl.in.l. decreto. C. ex qui.cau.infa.irrogatur.tenet, ꝙ nulla pœna intelligitur ſublata.Dum ergo diſputaui,tenui oppoſitum:ſcilicet ꝙ omnis pœna appoſita mulieri tranſeunti ad ſecundas nuptias,ſiue j.tempus luctus,ſiue poſteà, videtur hodiè ſublata.Et ita tenui in lectura.c.fi.& pe.de ſecun.nuptijs.Motus principaliter per primam rationẽ illius textus:dum dicit,ꝙ mulier dum vtitur Apoſtoli conceſſione,non debet ſuſtinere iacturam legalis infamiæ:quæ quidem non vendicat ſibi locum in omni pœna legali, quæ dicta authoritate nõ peccat.l.Gracchus.C.de adul. &.xxiij.q.iiij.c.qui peccat.¶ Et clarius ponit ibi in deci. illius capituli.Nam in authoritate dicebatur, ꝙ ad nullã pœnam,ſiue infamiam debet allegari tranſitus ad ſecundas nuptias. vnde textus ibi dicit , quòd infra annum poteſt liberè , & in quemcunque mulier nubere. Vnde pondero dictionem j.quæ denotat liberam facultatẽ in contrahendo in qualibet parte anni : non ergo eſt, ꝙ ex incertitudine prolis poſteà ſubſequẽti,differri debet. argument.c.literas. de reſtitutione ſpoliatorum . Ideò tamen facit ratio generalis,quæ ponitur in fi.illius.c.dũ dicit,quòd non dedignantur ſacros canones imitari in iſtis.quæ quidem ratio concludere debet ad omnes pœnas,quæ in matrimonio videntur concedi:& per conſequens omnes pœnas omnino ſubmouere.¶ Item Imperator non poteſt ſuper matrimonio ſtatuere: quia non ſpectat ad iuriſdictionem ſuam.de or.cogen.c.tuam.nec pœnas apponere, per quas intimidetur matrimonium. facit quod not.Ioan.Andr.in.c.ſtatutum.de hæretic. in vj.maximè,cùm lex non tollat hoc caſu lucrum,quod ſolu.& in rubr.ff de acqui.hær.Ab conſi.xxxiiij. inci.primum dubiũ in.ij.col.ver.quæritur redeundo.in primo li.& conſi. lxxiij. co.pe.ver. concluditur tamẽ in.ij.li.vbi concludit ſpeciale eſſein eccleſia,ꝙ non incurrat pœnas ſtatutas contra non conficientes inuẽtariũ: ne eccleſiæ bona alienarẽtur per indirectum. Et an hæres in foro conſcientiæ teneatnr vltra vires hæreditarias inuẽtario nõ confecto Bar.in.d.repet.l.j. in.ix.co.iiij.quartæ partis princ.& in ru.ff.de acquir. hęre.tenet ꝙ non. & ſequitur Guy. Papę in quęſtionibus ſuis.q.cccc.clxxj.inc.aliquid circa finẽ.& vide quod not.Bal. in l.cum à matre. in fi.C.de rei ven.vbi dicit,ꝙ de iure canonico,nõ requiritur inuentarium

pſamet impenderit:ſed tollit relicta vxori ab ipſo marito.& ſic ſumus extra gl.c.cùm ſecundum leges.de hære. in.vj.glo.capituli de puellis.xxxvj.q.ij. ¶ Item ex pœna legali poteſt ſubſequi faciliter fornicatio : quia mulier non audens contrahere:ne pœna legis afficiatur,contra het potius fornicationem.Nec dicitur obſtare fauore filiorum:quia eſt irrationabilis,& contra matrimonium, quod eſt conceſſum,& à Deo permiſſum , facit de dote poſt diuor.reſti.c.nuper.Non tamen dico ſublatas pœ-
a nas[a],quas mulier incurrit ex facto & culpa ſua:puta quia agnouit tutelam filiorũ, & poſteà tranſiuit ad ſecundas nuptias,non petito tutore filijs.l.omnẽ matri.C.ad Tertul.& idẽ in ſimilibus.Sed illas pœnas eſſe ſublatas, quas incurrit mulier ex eo ſolo , ꝙ tranſiuit ad ſecundas nuptias.de quibus in.l.j.& in.l.fœminæ.&.l.hac edictali.& l.fi.de ſecun.nup.Et hoc videtur ſatis humanum,& ſimiliter placet.¶ Et ex prædictis concludo alium quintum caſum,ꝙ vbicunq; lex diſponit contra actum ſpiritualẽ, apponendo pœnam:ꝙ talis lex non eſt ſeruãda, niſi ſubſit euidens cauſa modo prædicto.Facit quod no.Io. an. in.c.ſtatutum.de hæret.in.vj. vbi concludit non valere ſtatutum, per quod pœna imponatur mulieri contrahenti ſine conſenſu patris,vel fratrum.& in hoc propoſito.Vnde & ſi imponit pœnam tollendo lucrum , lege aliâs datum:vt in contrahente cum raptore.vnde puto, ꝙ glo.c.cum ſecundum.de hære.lib.vj.quæ permiſit cõtrahi matrimonium cum raptore, niſi cum ſponſa alterius rapitur.& in.c.cum cauſa.de rap.nõ valet lex apponens pœnam fundatam ſuper odio matrimonij:quiaper hoc timidatur matrimonium cum raptore.& in huiuſmodi ſpiritualibus & appendentijs,non dedignantur ſacros canones imitari.facit quod no.in.c.Raynaldus . de
21 teſta.¶ † Sextus caſus eſt,quando lex diſponit circa prima accidentalia ad actum matrimonialem:vt de dote lucranda,vel non:vt no.in.c.Raynutius.de teſta. illud tamẽ.c.loquitur in conſuetudine loci,quæ præiudicat canoni,ſicut & legi:vt.c.fi.de conſue.Sed dubium eſt de lege imperiali:quo caſu dico,aut non contradicit canoni, ſicut & legi:& eſt ſeruanda. facit ad hoc quod not.in.c. j.&.ij.de do.poſt diuort.reſti.etiam, quia non diſponit hoc caſu præcisè ſuper articulo ſpirituali: ſed ſuper accidentibus & his bonis,quæ ſubiacẽt imperio viri aliquo iure.Si verò contradicit canoni, tunc deciſio pendet ex alia quæſtione,cui ſubiacet cauſa dotis,an iudici ſeculari,an eccleſiæ.de qua quæſtione per gloſſ.& docto.in.c. de prudentia.de do.poſt diuortium reſtitu.gloſſ.ſecunda concludit, quòd aut agitur de dote incidenter : quia & cauſa principalis pendebat coram iudice eccleſiaſtico ſuper matrimonio : & iudex eccleſiaſticus de cauſa cognoſcet.Aut mouetur cauſa dotis principaliter: vt quia viro mortuo vxor repetit dotem: vel viro vergente ad inopiam,tunc cognoſcet ſecularis.Et hoc de iure cõmuni.Fatetur tamen glo. ꝙ de conſuetudine ſpectat ad eccleſiam,etiam ſi principaliter moueretur.Illam gl.ſequitur ibi Io.An.niſi ſit vidua oppreſſa circa dotẽ & victũ: & etiam tenet Bald.in.c.non eſt.de ſponſa.Inn.tamen in præalleg.c.de prudentia.tenet vtrunq; iudicem poſſe cognoſcere ex eo,ꝙ ſit miſti fori. Et hoc mihi plus placet per.c.j.&.ij.præalle.c.de prudentia. &.c. per veſtras. de dote poſt diuor.reſtit.quæ iura apertè innuunt iudicem eccleſiaſticum poſſe ſuper cauſa dotis principaliter cognoſcere,& audire.& hoc propter nimiam connexitatẽ quæ eſt inter matrimonium & dotem. Hoc præmiſſo ad caſum.ſ.dictum,videtur dicendum,ꝙ lex & canones concordantur.c.quod clericis.& quod ibi no. de fo. cõpetenti. ¶ † Septimus caſus, quando lex circa actum
22 ſpiritualem præſumit vnum,& aliud præſumit canon, & tunc dicendum canonem obſeruandum: vnde lex licet præſumat matrimonium de cohabitatione maris & fœminæ.in.l.liberè.ff.de rit.nup.canon tamẽ præſumit adulterium,niſi alia interuenirent:vt no.in.c.aliter.xxx. q.v.& etiam puto,ꝙ licet lex ciuilis tollat Epiſcopo cohabitationem cuiuſlibet mulieris.vt in authent.Epiſcopo nullam.C.de Epi.& cle.ſtandum tamen eſt iuri canonico,ſecundum quod poteſt habere non ſuſpectam : vt in.c.interdixit.xxxij.diſtinct.quia,vt.ſ.dixi in iſtis ſpiritualibus & dependentibus , ſpectanda eſt diſpoſitio canonis & non legis.& generaliter dictum eſt,quòd in ſpectantibus ad eccleſiam,non valet lex aliquid validè ſtatuere,vel præſumere:cùm de illis non poſsit cognoſcere de or.cog.c.tuam.qui fi.ſint legi.c.lator.&.c.ſi iudex laicus.de ſen.excom.in.vj.ſequitur illud dictũ Fede. ꝙ lex non poſsit præſumere,ꝙ ex certis indicijs,quis conuincatur de vſura,ſeu præſumatur vſura prædictis rationibus.facit quod no.Bar.in.l.Titia.ff.ſolu.ma.&.l.ij.ff. de iuriſ.om.iud.Quod puto procedere:niſi lex ex iuſta cauſa præſumat,non principaliter ſuper actu ſpirituali, ſed temporali ei annexo.Sicut poteſt ſaluari dictum Bar.in l.omnes populi.præſumens contractũ certo caſu ſimulatum,etiam ad finem validandi iuramentũ,ſuper eo ap
23 poſitum.¶ † Octauus caſus eſt, quando tangit materiã peccati:& tunc etiam in foro ciuili ſeruandus eſt canon, & ad eius obſeruantiam poteſt iudex ſecularis compelli per iudicem eccleſia.de iureiur.c.licet.li.vj.de ſent.excõ. c.decernimus.eod.lib. &. c.cùm ſit generale.& quod ibi no.de fo.compe.& conſuluit do.Anto. vt ipſe refert in c.quod clericis.de fo.compet.ꝙ ſi inuaſores bonorũ eccleſiaſticorum conueniant coram iudice ſeculari,vel eorum hæredes,cauſa debet decidi ſecundum canones,qui habent,ꝙ ad exonerandam conſcientiam defuncti hæredes cõueniuntur ex delicto defuncti: licet ex tali delicto nihil peruenerit ad hæredem:dum tamẽ hoc patiantur vires hæreditatis.& quod petitur tunc, non ſit pœnale, & quod agens damnũ ſuũ proſequatur & intereſſe, etiã dato,ꝙ contra defunctũ non fuerit lis cõteſtata. In hoc, vbi agitur de exoneratione conſcientię,debet ſeruari ca non.de ſepul.c.fi.vnde per hoc do.Ant.ſequitur cõmunem opi.quã ſequitur Innò.ratiõe diuerſitatis inter ius canonicũ & ciuile.Et no.tamẽ gl.in præal.c. fi.& in.c.in literis.de rapto.& de vſur.c.quanquã.lib.vj. de ſortileg. c.j.j.q.iiij.c.eccleſia.§.item peccato.xij.q.ij.c.Epiſcopus, qui filios.xvj.q.vj.c.ſi Epiſcopum.facit,xcv.diſt. c. bene quidem.de vſuris.c.tua.& de pig.c.iij.& glo.xxiiij.q. ij. c.ſanè.quæ dicit,ꝙ in quocunq; crimine ciuiliter poteſt agi.& hoc ſecundum canonis æquitatem.Hoc etiã ſentit Fede.conſi.xxij.qui dicit,ꝙ æquitas mouit legiſlatorem iure canonico ad ſtatuendum, ꝙ hæres, qui habet bona defuncti illicitè quæſita,tenetur ad reſtitutionem illicitè quæſitorum,etiam ſi illicita non perueniunt ad hæredem:& etiam ſi lis non ſit conteſt.cum defuncto.Ego in illo.c.fi.tenui nullam differẽtiam in hac forma inter ius canonicum & ciuile:& iura quæ ad hoc ſolent communiter allegari,non probant oppoſitũ.in.c.fi.de ſepult.vt dicit Inn.nõ agebatur cõtra hæredẽ ex delicto defuncti: ſed ex cautione à ſacerdote recepta,qui non abſoluit excõicatũ,niſi caueat de ſatisfaciendo.de appel.c.qua fronte.§.ſanè.de ſent.excom.c.ex tenore.& illa cautione egẽt quorũ intereſt.de vſu.c.quanquã.Nã præcipit ibi cautio nẽ de vſuris reſtituendis, & omnibus illicitè acquiſitis. Poteſt enim ſacerdos generaliter ſtipulari in his,quæ ad eius officium ſpectant,vt circa vſuras,& illicitè acquiſita:vt no.Iac.de Are.in.l.j.§.publicũ.ff.de iuſt.& iu.&.d. Ant.in procemio;vt latius tetigi in præal.c.fi.ille defunctus fuit abſolutus,dum ageret in extremis.vnde eſto,ꝙ cautionẽ expreſsè non præſtiterit ſecundũ iura,videtur mandaſſe de ſatisfaciendo. Nam cũ in abſolutione requiratur cordis contritio & pœnitentia de directo,quivult abſolui,& hoc petit,tacitè videtur velle ſatisfacere: ſine

qua

a ¶ Sublatas pœnas. Adde, ꝙ pœnæ quas incurrit mulier tranſeũdo ad ſecunda vota, ꝙ non habent locum , quando de voluntate filiorũ tranſiret ad ſecunda vota:vt no.per gl.in auſ. de nõ eligen.ſecundò nubens punitur pœnis inductis in fauorem filiorum , quando

qua satisfactione absolutio non præstatur. ar. de sen. exc. c. à nobis. xiiij. q. vj. c. si res. vnde potius ibi agitur ex quasi contractu ex eo, quia in absolutione videtur quasi contrahi inter eũ, qui absoluitur, & absoluentem. & hoc sentit Io. an. in Spec. de appel. §. in quibus. ver. sed nunquid hoc. ¶ Concludo igitur, ꝙ lex de iure canonico simpliciter nõ patitur agi contra hęredẽ ex delictis defuncti: nisi cautio de satisfaciendo sit præstita sacerdoti. Nam talis cautio habet vim non solùm lit. contest. sed etiam quasi contractus: vt actio fiat transmissoria ad hæredẽ: vt no. Spec. in titu. de interroga. §. ij. ver. quid si etiam. Bar. in l. j. ff. de priua. delic. vel saltem pœnę est absolutio à sacerdote. quo casu videtur quasi contrahi inter absoluentẽ, & eum qui absoluitur: vt. s̃. dixi. ¶ Et ad prædicta bene facit præalle. c. fi. quod pondera, ꝙ ille fuit absolutus iuxta formã ecclesiæ, & legitur de forma contra præal. c. ex tenore. & c. cũ desyderes j. de sen. excom. vt dicit ibi gl. & vtrobiq; exprimitur, ꝙ absoluendus debet iurare parere mãdatis ecclesiæ: sic per cõsequens satisfacere his, quorum interest. Idem sentit in. c. in literis. de rapt. Et pro hoc induco gl. fi. in. c. à nobis. de sent. excõ. quæ notabiliter dicit, ꝙ ex quo aliquem in morte pœnituit, & cõtritus fuerit, quãtum in se fuit, satisfacit. Vnde hæredes possunt compelli ad satisfaciendũ pro ipso. &c. & ita dicit intelligenda. c. fi. &. c. in literis. & istis casibus agi poterit etiam de iure ciuili: tamen non agetur ex mero delicto defuncti, sed potius ex contractu, vel quasi. ¶ Hæc omnia procedunt in decisorijs, & cum lis est inter clericos, vel inter clericũ & laicum in foro eccclesiastico. Quid si lis est inter clericum & laicũ in foro eccclesiastico, vel ciuili? An istis foris de se repetentibus, & data validitate vtriusq; in foro suo stetur sic iudicanti secundum canones: an secundũ leges. Dicendũ est, vt dicam in secundo mẽbro: ꝙ vbi lex Imperatoris contradicit canoni, &
24 not. communiter per doct. † & datur regula in obseruantia legũ & consuetudinũ & statutorũ: quia quo ad ordinationẽ iudicij, attenditur locus, vbi iudiciũ exercetur. sic debet intelligi gloss. in. c. quod clericis. quæ dicit, ꝙ si clericus ingerit se coram iudice secu lari: debet nunc tractari secundũ legẽ ciuilẽ & statutũ vniuersale. & pro hoc: quia hoc casu nõ distinguitur persona: sed debet termi nari secundũ formã illius fori. ad hoc. l. iij. §. fi. ff. de test. l. j. C. de eman. lib. & l. ij. quemad. test. ape. & quod no. gl. xij. di. illud. per Archi. de materia in. l. j. C. de sum. tri. per Inn. & Hosti. de fer. c. ij. per Gulielmũ in Spe. de fer. §. j. ver. quod potest. de inst. edi. §. cõpendio sè. ver. quid de cõsuetudine. de snĩa. §. qualiter aũt debet informari. per Io. an. in Spe. in hoc ti. de cõsti. in prin. p̃ Cal. in disput. quæ inci. statuto cauetur. Vbi limitare videt hãc regũ. Dicit Cal. ꝙ cũ clericus litigat corã seculari, causa recipit perẽptionẽ instantiæ, si cut quęlibet alia causa ciuilis: tunc attenditur forus naturalis clerici, secundũ quẽ causa non recipit peremptionẽ instantiæ: vt j. c. pe
25 nul. de iudi. ¶ † Et quòd ibi cõiter no. glo. in cle. dispendiosam. de iudi. dicit, ꝙ si causa vsuraria tractetur corã iudice seculari, nõ tractabitur de plano & sine strepitu, & figura iudicij: sed ordine iur. seruato. & sic secundũ consuetudinẽ & statutũ illius fori, vbi tractatur. ad hoc auf. clericus. fignata super. l. omnes. C. de epi. & cle. & quod ibi not. facit quod no. Archi. ij. q. vj. §. noĩationes. ¶ Quo ad oppositionẽ ante sententiã: dicit ex quo agitur in foro seculari seruabitur ius ciuile. & non admittentur oppositiones: nisi ad instantiã legũ. Quod est notandũ propter statuta & instrumẽta guarentigiæ, quæ in instrumentis guarentigiatis. i. confessionatis, tollunt facultatẽ appellandi: vt etiã clerico litigante in foro ciuili, nõ admittat recõuentio. & hoc procedit iure recõuẽtionis: qa ex quo ibi causa tractat, debet ordinari secundũ statuta illius fori. Adhoc quod no. Arch. in præal. §. nominationes. vbi dicit, ꝙ si causa clerici in reconuentione tractet corã seculari, nõ poterit appellari ante snĩam: nisi vbi ius ciuile p̃misit. Et idẽ dicit de laico recõuẽto corã eccleſiastico: qa poterit appellare qñcũq; ante sentẽtiã. dicit, ꝙ primo casu appellabitur ad iudicẽ secularẽ per clericũ: & secundò ad iudicẽ ecclesiasticũ per laicũ. quod tñ notabis. ad hoc capitulũ si duobus. de appel. Semper enim appellãdũ est ad superiorẽ eius, à quo appellat: vt in. c. Romana. §. debet. de appel. in. vj. iuncta glo. in ver. alio. quod est not. ¶ Et secundũ prædicta põt intelligi glo. in. c. denicq; xcvj. dist. quæ dũ dicit ꝙ in cã reconuẽtionis clericus subijcit diffinitionibus principũ & clericorũ debet intelligi, quo ad ordinatoria, nõ aũt debet intelligi, quo ad decisionem: quia sic intellecta non esset vera: vt subijciam in sequẽti mẽbro. & hoc quo ad primũ mẽbrũ. Secundũ mẽbrũ valet, quando lex processit ab inferiore. Et p̃sequamur
26 per enumerationẽ casuum. ¶ † Et primò excludã minus dubitabiles, & p̃mitto, ꝙ in præparatorijs seruandũ est id, quod. s̃. in p̃ximis mẽbris dixi. In decisorijs verò simul, vel inter clericũ & laicũ in foro ecclesiastico, vel ciuili, dicendũ vt statim subijciã, per casuũ enumerationẽ ad faciliorẽ intelligentiã. ¶ Primus casus est, qñ statutũ specificè disp̃oit de ecclesijs seu ecclesiasticis p̃sonis, seu rebus earũ: & tunc statutũ nõ valet, etiã in fauorẽ ipsarũ: quia disponit in nõ sibi subiectis. & iste est proprius casus huius. c. secundũ vnũ intellectũ. & p̃hoc c. à nobis. de san. exc. c. j. &. c. vt animarũ j. e. ti. li. vj. facit. l. fi. ff. de iu. om. iud. & l. j. C. de sum. tri. vbi etiã hoc no. Bar. & Io. an. in addit. Spe. in ti. de const. in prin. & licet doc. apertè non dicant de rebus proprijs ipsorũ clericorũ: dũ glo. ar. hoc colligit, quã puto verã quo ad casum huius capituli. Nã & etiã super rebus p̃prijs possunt cõuenire laicũ corã iudice ecclesiastico: sicut sup rebus ecclesiæ: vt not. in. c. si clericus laicũ. de fo. cõpet. Facit. c. quanquã. de censi. in. vj. Clerici enim cũ bonis proprijs sub iurisdictiõe iudicis ecclesiastici sunt: vt in præal. c. si clericus. &. xvj. q. j. similiter. &. xcvj. di. c. denicq;. & videt casus apertus in. c. j. de imm. ec. li. vj. ꝙ loquit de acquisitis p̃ clericos: vt de illis nõ teneãtur soluere collectas per statutũ laicorũ. Facit quod no. gl. & Io. de Imo. in cle. præsenti. de censi. & Arch. in præal. c. j. Et hoc dico indistinctè tenendũ: nisi in re feudali. qd' quidẽ confert alicui iurisditionẽ, quod cũ agitur reali põt clericus conueniri corã iudice seculari: quia tũc persona clerici nõ attrahitur. Hoc enim dictũ nõ placet: & videtur expressè cõtra tex. in. c. fi. de iudi. vbi patet, ꝙ nedum clerici principaliter nequeũt cõueniri coram iudice seculari: sed ex ratione cõitatis causæ. Nã dũ causa possessionis tractatur corã secula ri clericis agentibus, non possunt clerici cõueniri coram eodẽ iudice, super proprietate. Et quanquã possit dici. c. loqui de iure ecclesiæ, & nõ in patrimonialibus ipsius clerici: tñ idẽ videt dicendũ ad hoc, qd' de iure clerici p̃al. c. si clericus. vbi patet, ꝙ respectu fori gaudent eodẽ priuilegio clerici in rebus ecclesię. Ad idẽ. c. qualiter. de iudi. vbi lex prorsus omnem clericũ trahit à iudice seculari. Vnde pondero verbũ omne. & facit quod no. Arch. in. c. vnico. de cle. cõiu. in. vj. facit auf. nullus. & auf. statuimus. C. de epi. & cle. vbi lex prohibet clericũ trahi ad iudicẽ secularẽ, tã in causa criminali, quàm in ciuili. & imponit pœnam iudici. Non obst. si dicatur, ꝙ non agitur, siue nõ trahitur realiter ad iudicẽ. Nã si realiter ad iudicẽ trahitur: tũc (aliâs non) ipso iure perdat causam. ad hoc præalle. c. si diligenti. de foro cõp. & quod in simili no. Io. an. in. c. Romana. §. cõtrahẽtes. de fo. comp. lib. vj. Item si persona est exempta à iurisdictione iudicis alicuius, & res etiam sequentes personas videãtur exemptæ. ff. de cen. l. fi. & hanc partem tenet curia Romana: vt refert Cal. in. c. qualiter. & in. c. clerici. de iudi. Et iste primus casus est minus dubi

nubit filio inuĩto: secus si eo volente: quia tunc nullas pœnas sustinet, p̃ gl. ibi. & ideò admonet ad uocatũ, vt sit cautus, quãdo consulit mulieri secũdo nubenti, & filios habenti: vt faciat filios consentire tali matrimonio: quia hoc modo euitabit omnes pœnat. Et hoc sequitur Lu. Ro. in cõsi. ccxix. incip. ex themate. in. ij. col. vers. quartò idem probatur. de quo plenius in repert. nostro. ad Panor. in ver. cautela. & est secunda in ordine in nouis. per me recollectis. Et an pœnæ vxori intra annum nubẽti istę positę verificentur in viro: vide omnino Lu. Ro. consi. lxxxij. incip. in casu Hẽri. Ferran

tabilis: cùm ſtatutum eſt contra libertatẽ eccleſiaſticam: quo caſu vnunquodq; ius eſt ſtatutũ nullũ: vt in.c.nouerit.& ĩ.c.grauẽ.de ſen. exc.&.c.fi.de im.ec.& in aut.caſſa,& irrita. C. de ſa.ſan.ec.¶ † Sed hoc caſu cũ ſtatutũ eſt cõtra libertatẽ eccleſiaſticã, ſunt excõicati, & in currũt alias pœnas, de quibus in iuribus allegatis. & iſte caſus procedit, vbi verba ſtatuti dirigũtur in nõ ſubditos ſtatuentiũ: dũ tñ indirectè & in effectũ ſit cõtra libertatẽ eccleſiaſticã: vt ſunt omnia, quæ ſunt cõtra priuilegia vniuerſalis eccleſiæ cõceſſa, ſiue à Deo, ſiue â vicario eius. ſ. Papa: ſiue ab Imperatore: vt no. in.c.j. p̃al.c.nouerit.& refert Cy.in.d.aut. caſſa.& Bar.in.l.j.§.q̃ onerãdę.ff.qua.re.ac.p hoc gl.no.in auth.de nõ ali.§.j.ſup verbo degeneri

28 † Et per hãc certã theoricã ſequitur, quòd ſtatutũ, quo cauet, q̃ illis, q̃ declinauerũt forum Senatorũ, vel ptãtis, nõ reddat ius ex quo poſſunt ĩpunè offendi.& ſic poſſet ꝓcedere opi. cõis, q̃ tale ſtatutũ ſit cõtra libertatẽ eccleſiaſticã: qa reddit clericos timidos ad allegandũ priuilegiũ fori, ſi cõueniant corã eis. & ideò nõ valet quo ad clericos. de quo p Bar.in. d.§. q̃ onerãdæ. Sed valet, qđ eſt ex alio capite: cũ ſtatutũ hoc nõ extẽdat ad clericos, ex defectu ſtatuẽtis. Nõ enim intẽdebat in dubio cõprehẽdere nõ ſubditos: vt.s̃.dixi.¶ Sed cõtra iſtũ caſum occurrũt aliquę.qq.dubitabiles. Prima dicit ſtatutũ, q̃ clericus declinãs iuriſditionẽ ptãtis, ſit extra ꝓteſtationẽ cõis: & impunè offendit, & poteſtas de tali iure, nullã hẽat iuriſditionẽ cognoſcẽdi. vtrũ em̃, ſi clericus offendat, & agit cõtra delinquẽtẽ, poſsit eũ audire? Bene dicit, q̃ nõ: qa iſto caſu nõ hẽat iuriſdictionẽ, quã ſtatutũ ſibi negat.& humilis eſt: vt priuatus ſed ſi ſtatutũ nõ diſponeret, ſup iuriſdictione nõ cõferẽda, ſed ſup iure nõ reddẽdo puta, qa dicit nõ reddat ius: tũc qa p̃ſuppono iuriſditionẽ, debet ius reddi: nõ valet ergo ſtatutũ. Põderãda ſunt ergo verba ſtatuti: qa aut nõ cõſtituit iuriſditionem, aut adimit, & diſponit de pœna, ſeu ꝓceſſu. Primo caſu valet ſtatutũ: & in iſtis nõ.& ita dicit Bal.in aut.ſtatuimus. C.de epi.&.cl.d.Pe.in p̃al.repet.tenet ſtatutũ nõ valere inquãtũ nõ cõſtituerit iuriſdictionẽ poteſtati ſup iniurijs illatis clericis declinãtibus huiuſmodi forũ: qa eſt cõtra libertatẽ eccleſiaſticã: qa ꝓpter hoc ſtatutũ clerici timebũt offendi, & impunè trucidari: vt in.d.§.q̃ onerãdæ. Vnde nõ videt, q̃ â generali iuriſditiõe collata poſsit decipi huiuſmodi defenſio clericorũ, q̃ ẽ de iure publico.l.j.ff.deiuſti.& iur.j.di.c.ius publicũ. Nã iniuriæ vel offenſæ, q̃ inferẽt clericis, qlibet obuiare tenetur cùm põt: vt no.in.c.quãtæ.de ſent.excõ. ergo multò fortius p ſtatuta ſua.¶ Itẽ priuilegium declinãdi forũ iudicis ſecularis eſt conceſſum clericis in priuilegiũ.c.ſi diligẽti.de fo.cõp.xcvj.di.ſi Impe.&.d.aut.ſtatuimus. ergo ſtatutũ in cõtrariũ eſt cõtra libertatẽ eccleſiaſticã. nõ potuit ergo ſtatutũ cõferẽdo iſtã iuriſdictionẽ, petẽti iſtã cãm ſubtrahere. ſed aliud ſenſit

29 Bu. ponit tñ Bal.in.d.aut.caſſa. † ad hoc quod no. Bal.l.j.C.de indi.vid. vbi dicit, q̃ ſicut ſtatutũ nõ põt prohibere clericũ, ne declinet, ita nec diſponere, q̃ clerico declinãte forũ cõſanguinei eius teneat ſoluere pœnã. facit quod legi.& no.in.c.gẽma.de ſpõ.¶ Itẽ, ſi nõ valet iſtud ꝓhibitiuũ: ergo nec pœnale. ad hoc quod no.in reg. acceſſoriũ. de reg.iu.li.vj.in fi.gl. Et quod dicit in regu. nemo põt.e.tit.&

30 per gl.in.c.ſignificãtibus. de of.dele.& hæc opi.placet.¶ † Secũda

a q.in qua cõſuluit Bar.[a] ſtatuerũt Peruſij, q̃ omnes cõductores poſſeſſionũ cuiuſcunq; fuerint, clericorũ, vel laicorũ, poſsint renuntiare cõductoribus pro futuro tẽpore:& q̃ nullus officialis Peruſij poſsit de hoc cognoſcere, vel iuriſdictionẽ habere cõtra dictos conductores: Quæritur an iſtud ſtatutũ poſsit clericis præiudicare? Secundò, an iudices eorũ Peruſij poſsint de hoc cognoſcere:& quid habeãt facere monaſteria, vel eccleſiaſticæ perſonæ? ¶ Sup primo videt, q̃ ſtatutũ nõ poſsit præiudicare per iura vulgaria. de re.ec.non ali.c.fi. Secũdò, qa ſtatuit de rebus ſuæ iuriſdictioni nõ ſubiectis: puta de rebus eccleſiarũ ab alijs cõductis. l.cũ vnus.§. is qui.ff.de bo.aut.iu.poſ. Tertiò, qa cõtra libertatẽ eccleſiaſticã. quod patet: qa p̃ ſtatutũ diſſoluitur obligatio ab eo, in quo tenentur cõductores cõtra aut. itẽ nulla cõitas. C. de epiſ.& cle.¶ Super ſecundo dicit, q̃ officiales non poſſunt cognoſcere poſteà per ſtatutũ: quia deputata eſt eis iuriſd.l.iudi.ſolui.&.l.ij.ff.de iud.ſecundũ hoc melius videt dicẽdũ: vt in proxi.q.dixi. Nõ enim videt valere ſtatutũ cõtra libertatẽ eccleſiaſticã. ſed poſito, q̃ poſsit, adhuc dicit Bar. q̃ clerici adeãt præſidẽtes ciuitatis: vt dẽt eis iudicẽ: qui cũ neglexerint, deuoluit iuriſditio ad iudicẽ eccleſiaſticũ.&. c. licet.&.c.ex tenore.de fo.cõ. Et in iſto caſu iudex eccl'iaſtic9 ꝓcedet eo modo,& forma, quibus procederet iudex ſecularis. c. ſolitę. de ma.& obe.& per Inn.& Hoſ. Et pro hoc vltimo facit cle. quia regulares. de ſup. negli. Præla.& Io. de Imo. in.c. licet ex ſuſcep. p̃all. Nã ex quo eccleſiaſticus ſubrogatur in locum ſecularis: debet vti eodẽ iure: vt in p̃al.cle. qa regulares.& conſiliũ Bar. inci.d. Io.&c.

31 ¶ † Tertiò quæro in quo modo cõſuluit d. Pe.[b] Archiepo Spole

b tano, qui habet aliqua molẽdinae xtra ciuitatẽ ex largitate Regũ Vngariæ:& cõe ſimiliter Spoleti habet alia extra ciuitatẽ prædictã.& homines de Spoleto prout volunt vadũt ad ea, vel ad alia, ſoluũt certã menſurã. ſtatuit cõmune Spoleti, q̃ omnes ciues, qui cauſa molendi vadunt extra ciuitatẽ, teneãtur ſoluere in egreſſu portæ menſurã, de qua.s̃.& alij ad eorũ molendina volentes accedere, ſoluere nõ teneantur. Ex quo ſequitur, q̃ homines coacti ſoluere in ingreſſu portæ vadũt omnes ad molendinũ cõmune: vbi talia ſoluere nõ tenẽtur. qui ſi irent ad molendinũ Archiepiſcopi habẽt ſoluere. Archiep̃s dicit hoc ſtatutũ nõ valere de iure. qd iuris ſit, quæritur.& videt primò, q̃ valeat: qa arctat ſuos ſubditos, & ſub territorio. Ratione ergo perſonarũ videtur ſtatutũ poſſe diſponere.ff.de decr.ab or.fa. Itẽ cuilibet eſt licitũ ſibi proſpicere & ſuã conditionẽ facere melioꝛẽ circa rẽ ſuam, etiã cũ alterius detrimento. l. Proculus.ff.de dam.infe. c.cũ eccleſia Vulterana. de elect. Soluit.d.Pe. Nã cùm liberum debeat eſſe iter, ſeu acceſſus ad molendina Archiep̃i, cogẽdo volẽtes accedere ad ſolut. in ingreſſu portæ, videt eũ impedire in ſua poſſeſſ.l.vim facit.ff. de vi & vi ar. Itẽ lex dicit ꝓhiberi quis videt, ſiue p̃ locũ p̃ferre ꝓhibeat, ſiue in itinere quis arceatur. l.j.§.j.ff.de mortuo inferendo. Et alia lege cauetur, q̃ his, qui habent ius ſepeliendi, competit ius etiã p̃ alienas ædes & territoria funera ipſa deferre. de ſepul.vio. l.j. non perpetuæ.¶ Non ob. quia in re ſua eſt licitũ facere quodlibet, etiam ſi ex hoc alius damnũ patiatur: quia in laicis & rebus eorũ maximè deputatis ad vſum publicũ, habent clerici participiũ: vt probatur in.c.j.& in.c.fi.de immu.ec. Itẽ licet verba ſtatuti dirigãtur ad ſubditos: tamẽ ex eo grauatur Archiepiſcopus. vnde nõ eſt curandũ: cũ quo quis loquatur, ſed in quem loquẽtis intentio dirigatur. l. cum pater.§.donationis.ff.de leg.ij. Multoties enim contingit, q̃ in diſpoſitione vnus exprimitur, ad alium verò effectus dirigitur per obliquum. Et hoc debet conſyderari, non perſona interpoſiti vel expreſsi: vt.l.iiij §.nunc de effectu.&.l.ſi quis reum.§.j.de lib.lega.&.l.cum dote. ad leg.fal.&.c.quanto.de priui.& quod ibi not. vel poſſumus ſanè intelligere ſtatutum, vt homines cogantur ſoluere in egreſſu portæ illi. ſ. qui volunt adire ad molendinum ciuitatis: non autem ad molendinum clericorum: ad quod debet eſſe liber acceſſus. Sic dicuntur cogi ad declarandum generalitatẽ ſtatuti: aliâs ſunt excommunicati, tanquã ſtatuentes contra libertatem eccleſiaſticam: vt not. Io. And. in ſimili.c.fi.de immu.ec.li.vj.

32 ¶ † Quartò quæritur, per ſtatutum Laicorum Priori & fratribus

ſanctæ

a ¶ Conſuluit Barto. Adde, q̃ eſt cõſi. Bart. clxxxvij. inci. domini priores.

b ¶ Conſuluit do. Pet. Adde, q̃ eſt conſi. Pe. de Anc. xj. inci. factũ ſup quo. cum duobus ſeq.& cõſ. clv. inci. optimis rationibus. Henri. Ferrã,

S.Trini.ẽ cõceſſum,ꝙ poſsint petere & exigere & diſtribuere legata ad pias cauſas.Quęrit̃,an tale ſtatutũ valeat?& videtur,ꝙ nõ quia hoc ſpectat ad Ep̃m:vt ad patrẽ pauperũ.l.ſi quis ad declinãdum.§.vbi aũt.C.de epi.& cle.&.c.ſi hæredes.&.c.tua.de teſta. vnde videtur,ꝙ conceſſum Epiſcopis per leges & canones in priuilegiũ:nõ poſsit adimi per ſtatutum:quia hoc videtur cõtra libertatẽ eccleſiaſticã per iura.s̃.alleg.do.Pet.in præal.repe.c. canonũ. dicit ſe reperiſſe cõſultum contrariũ:ꝙ ſtatutũ valeat.quia iſta iura,quæ cõceſſerũt poteſtatẽ Ep̃o,fecerũt hoc in fauorẽ defunctorũ:vt eorum voluntas facilius cõpleretur.in aut de hær.& fal.§.& nullus.¶ Ex quo poteſt magis onus iniunctũ Ep̃o,quãm priuilegium appellari:cùm nullũ cõmodũ inde ſequi debeat:vt in.d. l. ſi quis ad declinandã.Et per hoc ceſſat contrariũ.s̃.formatũ,ꝙ hoc erat cõtra libertatẽ eccleſiaſticã.Itẽ ex quo nõ poſsit quaſi appellari priuilegiũ,ſed magis onus.Itẽ per.l.ſi quis.& alia iura ſuperueniẽtia,quæ hoc cõmiſerunt Epiſcopo,nõ videtur adẽpta poteſtas ciuili iudici ſimiliter exequẽdi,per.l.hæreditas.ff.de peti.hære. vide ad prædicta tex.in aut.de eccle.tit.§.ſi quis ædificationẽ. Nã cũ lex noua venit ad corroborationẽ legis antiquæ nõ videtur eam corrigere,ſed cum ea concurrere,ita ꝙ vtraq; locũ habet.in.l.j.§. dixerit aliquis.de publica.&.c.Felicis.§.per hoc quoq;.de pœn. in vj.¶ Et per iſta videt̃,ꝙ ſtatutũ potuerit ſuper hoc prouidere & accumulare Ep̃o & ciuili iudici poteſtatẽ:vt ſic inter eos ſit locus præuentioni.Sic contingit in pluribus habentibus iuriſdictionẽ inſolidũ.l.j.de offi.conſ.facit.c.p̃ hoc.& qd̃ ibi no.de hære.in.vj. & hoc placet.Et facit.c.licet.de iureiu.li.vj.vbi iudex ſecularis cõpellit ad obſeruãtiã iuramẽti.Et qd̃ no.Io.an.in.c.cũlaicus.de fo. cõ.Et hoc idẽ cõpellit ad reſtitutionẽ vſurarũ:vt no.in.c.cũ ſit generale.de fo.cõp.& cle.diſpendioſam.de iu.facit etiã.c.ſi quis presbyterorũ.de re.ec.non ali.¶ Itẽ hoc cõcernit vtilitatẽ publicã:vt deputata in pias cauſas demãdentur executioni.j.di.c.ius publicũ.

33 potuit ergo ciuitas ſuper hoc ſtatuere.¶ †Quintò quæritur:ſtatuto cauet̃,ꝙ idẽ ius reddatur clerico in curia ſeculari,qdlaico redderet̃ in curia eccleſiaſtica.Pone ergo ꝙ ſunt multa ſtatuta laicorũ multum fauorabilia:puta ſup executiõe inſtrumẽtorũ in ordine p̃cedẽdi,& ſi.vt cũ non vigeãt in curia Ep̃i, poteſtas nõ vult, ꝙ clerici participẽt de prædictis ſtatutis:vtrũ hæc ſint cõtra eccleſticã libertatẽ?Bal.in aut.caſſa.C.de ſac.ſan.ec.tenet ꝙ nõ:qa reducit clericos ad merũ ius cõe.& licet auferat priuilegiũ,illud tamẽ priuilegiũ nõ eſt conceſſum p̃ ius canonicũ,vel ciuile,vel per Imperatorẽ.& ideò nõ dicitur contra libertatẽ eccleſiæ, ſi ſibi ex cã aufert fauorẽ ſtatuti ſui.& placet. & ad hũc caſum poſſet reduci gl.in.c.cũ ſecundũ leges.de hære.in.vj. ¶ Secundus caſus princi. eſt,qñ ſtatutũ gñaliter diſponit nõ facta ſpecificatione de eccleſijs vel eccleſiaſticis p̃ſonis.Et iſte caſus põt ſubdiuidi in tres partes.

34 ¶ Primus,qñ ſtatutũ iniecerit vinculũ ante clericatũ.¶ †Secundus,qñ iniecit poſt clericatũ, ſecundũ ius agendi ex facto clerici, ſeu quaſi facto.Primo caſu,qñ iniecit vinculũ ante clericatũ:&ſtatutũ ſequtur clericũ,& eũ obligat,& iudicaſ in foro eccleſiaſtico, ſecundũ ſtatutũ ſeculare:vt vult Io.an.in regu.ſine culpa.de regu. iur.in mercu.Secũdò põt intelligi ſecundum caſum.c. cõſtitutus. de in int.re.ꝙ poſſet intelligi,qñ eſt cõis cõſuetudo clericorũ,vel laicorũ.tunc emẽ nõ iudicatur inter clericos ſecundũ cõſuetudinẽ laicorũ tm̃,ſed ipſorũ clericorũ:Ideò dicit Io.an.in regu. p̃al. ꝙ ſi ſtatutum ſit,quo cauet̃,ꝙ primogenitus ſuccedat in hæreditate& fuit editũ ante clericatũ:& ſecundogenitus poſteà fiat clericus,ligaſ ſtatuto tali,ſeu conſuetudine ante clericatũ:ius primogenitu-

a ræ[a]:ideò nõ debet tolli per clericatũ ſuperuenientem.Facit quod no.in.c.j.de obli.ad rõci.&.c.p̃poſuiſti.de fo. cõp.&.l.cũ quædã puella.ff.de iu.om.iu.& ex his reſtringiſ.c.qd̃ clericis.de fo.cõpe. quod ſingu.dicit cãm clerici terminandã in foro eccleſiaſtico ſecundũ iura canonica.Nõ emi p̃cedit hoc,ſi ſtatutũ iniecit vincu-

35 lum ante clericatũ:reſtringitur,& aliter:vtj.dicã.¶ †Circa iſtum caſum oriſ talis qõ,vtrũ valeat ſtatutũ,quo caue ,ꝙ ingrediẽs monaſteriũ nõ ſuccedat.Bal.in.l.ſi.C.de pa.& in.l.Deo nobis.C.de epi.& cl.dicit,ꝙ ſic:ſi loqtur de ingrediẽte,puta ſi diceret ſtatutũ, ꝙ ingrediẽs,vel ſi qs ingredia religionẽ,nõ ſuccedat.Nã hoc caſu ſtatutũ nõ diſponit cõtra clericum, ſed cõtra laicum. Nam laicus ille,qui ingreditur,eſt ſicut viuens qui moritur.l.qui duos.§.j.de §.j.de ma.teſt.nõ ob.ſecundũ eum aut.niſi. C. ad Treb.qa ibi gñaliter p̃pter ingreſſum: hîc verò facto remouetur.ar.l.Titio cẽtum.§.Titio cẽtũ.de cõd.& dem. ¶ Si verò ſtatutũ diſponit de iã ingreſſo:& tunc nõ valet ſtatutũ: qa nõ põt ei clerico auferre ius ſuũ.Statutum circa iã ingreſſum,non põt diſponere:ſed ingredientẽ põt inhabilitare:ſubaudi relicta tali legitima,q̃ capiſ,nõ vt lucrũ, ſed vt debitũ: vt in aut.hoc amplius.C.de fideic. Poterit ergo ciuitas ſtatuẽdo circa ſubditũ,qd̃ põt pater teſtando,ſecundum Bald.in dictis locis . Hoc dictum Baldi in dictis locis mihi non placet: quia præbet impedimentũ vitæ cõtẽplatiuę. Nã filius timẽs remoueri à ſucceſsiõe paterna remouet̃ à voto religionis & caſtitatis:maximè cũ filius cẽſeatur,quaſi dñs bonorũ patris: vt in.§.ſui.inſt.de hær.qua.& dif.& qd̃ ibi no. Ideò videṡ ſe ab illis repelli de facili retrahere tur ab ingreſſu religiõis.De hac mate.not. in aut.niſi rogati.ad Treb.& Rych.malũ. in.l.ſi ita quis.ff.de leg.ij.& cõiter Mod.in.c.in præſentia.de p̃b.&.c.Raynal.de teſta.Dicunt emi doc.ꝙ ſubſtitutus excludi põt, p̃ religiõis ingreſſum in caſu illius.§.ſed & hoc pñti. in aut. de ſanc.epi.ex eo, ꝙ monaſteriũ hr̃ loco filij: ſed reijcitur illa cõditio,& p̃ nõ adiecta habetur:q̃a p̃bet impedimẽtum vitæ cõtẽplatiuæ. vñ cõcludit,ꝙ ẽt ſi teſtator dixerit,ſi deceſſerit ſine filijs maſculis ab ipſo legitimè deſcendẽtibus,volo,ꝙ reſtituat hæreditatẽ tali: ſi in

b ſtitutus intrat monaſteriũ,cuaneſcit fideicomſum.licet qdã cõtra.& no.in loco p̃al.ſed primũ verius & cõi9. Et ita cõſuluit Bar.[b] Et per hoc,quia inter monaſteriũ & monachũ nõ dicitur mr̃imoniũ ſpirituale:cùm ſolus Abbas dicatur ſpõſus:vt in.c.quia p̃pter.de ele.ſed ſi fideicõmiſſum relinquatur ſub cõdit.ſupradicta,ſi matrimo.cõtraxerit:& ille grauatus monaſteriũ intrauerit,nõ tenetur ad fideicõmiſſum:vt.d.§.ſed & hoc præſenti. Apparet ergo ꝙ nõ eſt ratio:ideò quia videtur defeciſſe cõditio & fideicõmiſſum:ſed ideò,ꝙ talis conditio & grauamẽ p̃ nõ adiecto,& nõ ſcriptoha betur:cũ vitæ cõtẽplatiuæ cõtrarietur . & ita videtur dicẽdũ ad propoſitũ.Itẽ videtur,ꝙ ſi ue aliquid relinquatur mulieri,ſub cõditione, ſi non nubat:& ſi nupſerit reſtituat tali,quòd tale fideicõmiſſum reſtituere nõ tenetur, etiã ſi nupſerit:vt.l.quoties.ff.de cõdit.& demon. Ideò,quia conditio retrahit cõmodũ in cõtrahendo & inducit viduitatem:ergo multò magis in caſu noſtro,non debet valereſtatutum, quod eſt impedimẽto religioni & vitæ contẽplatiuæ.¶ Nec ob.dictum Bal.ꝙ hoc caſu ſtatutũ tollit duntaxat lucrum:quia hoc lucrum eſt quaſi debitum ex diſpoſitione legis . Et ex his infertur ad deciſionem quæſtionis:ꝙ ſi teſtator reliquerit vni filiæ mille ſi nupſerit , & ſi monaſterium intrauerit , reliquerit quinquaginta.quòd in ingreſſu religionis debetha bere mille. per dictum.§.ſed & hoc præſenti. & dicit.d.Ant.in.c.in præſentia.de probat. ꝙ

c abſq; dubio habebit mille[c] , per dictum.§.ſed & hoc præſenti. quia ſi quocunq; relicto nu-

b ptiarum,vel dictis,reijcitur fauore matrimonij:ita reſpectu vitæ contemplatiuæ.ſic ad p̃poſitum:cum iſtud ſtatutum ſit contrarium

c religioni abſtrahens indirectè ab ingreſſu,nõ

¶ Ius primogenituræ. Et de iuribus primogenituræ.vide Præpoſi. Medio.in.c.p venerabilẽ.verſ.qd̃ aũt.co.xxx.verſi. poſtremò ad eandem.qui fi.ſint le So.cõſ.xlvij.inci. facti narratiõe. in ij.co.ver.j.ar.ĩ.iij. vol.And.Sic.incõ ſi.x.co.iiij.ver. cũ ergo.in.ij.volum. & ibi in.x.co.ver. prętereà.vbi dicit ꝙ ius primogeniturę p̃t cedi.& ibi latè,an filius primogeniti dicatur primogenitus.vi. de etiam Io.de turre tremata in cap. quàm periculoſum.iij.q:vij.& p Ca.zabarellam.in c.licet.in.ij.co.verſi.xiiij.de voto. c. adde, quod vbi ſunt duo filij , & ignoratur quis ſit primogenitus,pater poteſt gratificari,cui vult de iure primogenituræ. Bal.in.l.qbus. co.ſi.ver.pone cõ ſuetudo . C.de ſe. nup.Henri. Ferr.

b ¶ Cõſuluit Bart. Adde , ꝙ eſt primum.conſi.Bart.

c ¶ Habebit mille.Idetenet Mat.

teſtil. nota. iij. inci. nota, ꝙ ſi teſtator Nã reijcitur illa cõditio, ſi nupſerit tanquã turpis in caſu, in quo illa ingrediatur religionẽ, quę eſt impeditiua vitæ contemplatiuæ, ſaltẽ indirectè: vt ẽ tex in. §. ſed & hoc pñti. hîc allega. & mirar, ꝙ monaſteria monialiũ non practicãt hoc. & idẽ tenet Bar. in l. ij. ff. de his, q̃ pœ. no. & ibi dat cautelam, vt teſtator poſsit ſic grauare. Bal. in l. Deo nobis. in. j. co. ver. & ex iſtis. C. de epi. & cle. tenet contrariã opi. & dicit ꝙ ita ſeruat cõſuetudo. & Paulũ de ca. in aur. niſi rogati. in. ij. co. verſi. & ideò dicit, ꝙ ita cõ ſuluit in facto, cũ pluribus doctoribus & fundãt ſein intẽtione teſtatoris. vide tamen Felinũ in. c. in præſentia. co. xx. ver. & ex iſtis remãet de ꝓba. vbi dicit, ꝙ propter hoc nõ eſt recedendum à prima opi. & maximè: quia ſicut cõditio retrahens à contrahendo matrimonio carnali, reijcitur. l. Titiæ, ſi nõ nupſerit. ff. de cõdi. & dem. ita & à ſpirituali: cui rationi nõ bñ reſpondet Bal. in d. l. Deo nobis. & ſecundo primam opi. declara duobus notabilib. modis. vt p Fel. vbi. ſ. Hen. Ferran,

tenet. ¶ Nam & fauore religionis tollitur ingratitudo: vt in. c. pe. xix. q. vlti. ¶ Nõ ob. qđ dictũ eſt de patre hoc nolente: quia illud accidentale non puto ipſum facere poſſe, hoc tali grauamine & conditione adiecta: quia ſi non nupſit, nihilominus ſuccederet per dictum §. ſed & hoc præſenti. & ea, quę ſuprà dicta ſunt. Et ſtatutum eſt regulariter abſonum ea ratione propter religionis ingreſſum: vel ſaltẽ eſt cõtra priuilegiũ collatum monaſterio per Imperatores, per illum allega. §. ſed & hoc pręſenti. ſecundum intellectum quẽ ponit do. Ant. in præalle. c. in præſentia. qui dicit, ꝙ illud eſt priuilegium monaſterio indultum ex quadã æquitate & fauore monaſterij. & ne etiã per hoc contingat melius bonum impediri. quod patet: quia ſtatutum in loco poterat hoc fauore monaſterij inducere: vt illud habeatur, ac ſi nuptias contraxiſſet: vel ſi liberos proceaſſet. & ſecundum hunc intellectum poſſet dici tale ſtatutum eſſe contra libertatem eccleſiaſticam: cũ ſit contra priuilegium indultũ monaſterio per Imperatorẽ. ¶ Secundus caſus diſtinctionis eſt, quando ſtatutum iniecerit vinculum poſt clericatũ, vel monachatum. & iſte caſus poteſt ſubdiuidi in partes duas. ¶ Prima quãdo tendit in clericorũ præiudicium: ſecundus caſus in fauorẽ. † Primo caſu, ſtatutũ nõ extenditur ad clericos. vnde ſi facto clerico ſecundogenito, ſuperuenit ſtatutũ diſponens, vt primogenitus ſuccedat in hæreditate: non ligaret clericũ ſecundum Ioan. And. in regu. ſine culpa. pe. col. Idẽ ſi haberet cõſuetudo, ꝙ primogenitus legitimatus ſuccederet: quia ſi actus legitimationis fieret ſecundo iam clerico effectu, non præiudicatur ſecundogenito. Nõ debet enim retrahi cũ præiudicio clerici: vt in. c. quãuis. de reſcri. li. vj. Sic procedũt iura, quæ dicũt, ꝙ ſtatuta nõ ligãt clericos. &. c. quæ in eccleſiarũ. & hîc. & xcvj. di. de re. eccl. nõ alj. c. fi. no. etiã in. l. ij. C. quæ ſit lon. cõſue. Sunt enim ſuperiores & nõ ſubditi iuriſditioni, nec habet poteſtatem laici ſtatuẽdi in clericos. in xcvj. di. c. deniq̃. Pro hoc quod not. Bar. in aut. Itẽ nulla cõitas. Arc. in. d. c. j. de immu. ec. li. vj. vbi dicũt, ſi ius collectãdi præuenit rem in eccleſia tranſlatã: illã afficit, prout illa trãſit ad eccleſiã. Secus ſi ſucceſsit: tũc non extẽditur ad bona iã acquiſita, prout hîc La. dicit in ſua. q. viij. ꝙ ſtatuta in hoc loquentia, quantũ ad ſucceſſorẽ, ſi ꝓueniãt monachatũ, vel clericatũ ligãt. ¶ Secus ſi poſt. Nã ſtatuta, quæ excludũt fœminas à ſucceſsione vſq̃ ad tertiũ gradũ cognatorũ, ſi forẽt mouachatæ eis nõ præiudicarẽt. ſic in facto cõſuluerũt. d. Ant. & d. Pet. ¶ Secus, ſi præuenirẽt ante monachatũ. Quod intelligo prædicto modo, qñ nullã mẽtionẽ faciunt clericorũ: ſed excludũt fœminas à ſucceſsione vſq̃ ad tertiũ gradum. Prædicta ſunt vera, inquantum ſtatutũ inijciẽs vinculũ ante clericatũ, vel ꝓuiſio principũ clerico ſit rõnabilis, & nõ inuitat ad peccatũ: aliâs nõ ſeruaret, nec p clericũ, nec cõtra laicũ: nec ſi an clericatũ, nec ſi poſt iniecisſet vinculũ. Et dicit Io. an. in. c. fi. de exce. li. vj. ꝙ laicus factus clericus nõ poſsit ſe tueri exceptione præſcriptionis, qua non poteſt compelli debitor ad ſoluendũ debitum certo tempore lapſum: quo debitũ nõ ſit petitũ, ꝙ talis ꝓſcriptio cum malafide non debet iuuare clericum in foro eccleſiaſtico: quia hoc non valebit in foro ſeculari. per. d. c. fi. de excep. quod videtur contra Bar. in l. ſequitur. §. ſi viam. ff. de vſuca. & l. fi. quẽmadmo. ſerui. amit. vbi videtur velle tale ſtatutum valere. Et pro hoc dicto Bar. facit quod no. doct. in. c. cura. de iurepa. & Inn. in. c. quia plerique. de immu. eccle. ¶ Sed pro concordantia harum opinionum, diſtinxi in præalle. c. quòd clericis, quod aut debitor tenebat offerre debitũ creditori: & tũc fuit in culpa. & præſcriptio ipſum non iuuabit. ar. c. fi. de præſcri. Aut debitor non tenebatur ire ad domum creditoris: vt quia erant diuerſi fori. & tunc procedat opin. Bar. quoniam in iſto caſu in nullo dolo reperit debitor: ſed totaliter præſcriptio fuit inducta ex ſola negligentia non petentis. Et an & quando debitor teneatur ire ad domum creditoris vel econuerſo: vide bo. tex. iuncta gl. in. l. item illa. ff. de conſti. pecu. & quod no. in. c. ſignificante. pe pigno. Bar. l. omnes populi. ff. de iuſti. & iur. aliâs ſtatutum non valeret. ¶ † Secundus caſus ſubdiuiſionis eſt, quando ſtatutum iniecit vinculum poſt clericatum ſed porrigit commodum & fauorem. tunc dicit Io. poſt allegationem præalle. quòd extenditur ad clericos, quãquàm ſtatutum ſpecialiter loquatur in rebus eccleſiaſticis non proficiant eis, nec valeant talia ſtatuta: niſi ab eccleſia cõprobentur. x. di. c. lege. Et no. de ope. nun. in. c. j. & c. ſt. de ſol. ¶ Præterea, quando ſtatutũ in genere loquitur afferens aliquod commodum: illud extenditur ad clericos: dumtamẽ non ſtatuat præcipiendo, vel vetando, vel prohibendo, vel in agendis per eos formam dando. l. j. C. de na. lib. ad hoc j. de foro competẽ. c. dilecti. vbi priuilegium Anglicis conceſſum extenditur ad clericos: ſicut poteſt intelligi ex præallega. cap. ſicut conſuluit latiſsimè domi. Ioan. de Imol. in quadam lite. referens lapſum Abb. vbi concluſit, quòd ſtatutum excludens fœminas à ſucceſsione, ſuperſtite aliquo agnato, ſuper certum gradum fœminę excluduntur. quod conſilium ponit Lapus alleg. quæſtione. viij. & ſequitur domi. Ioan. and. in. c. quod clericis. de foro compe. do. Bald. in. l. cunctos populos. C. de ſumma. trini. vbi dicit, ꝙ ſtatutum generale laicorum includit clericos incluſione fauorabili. ¶ Vnde ſi ſtatutum dicit: fœmina nõ ſuccedit ſuperſtite maſculo. includitur in iſto beneficio clericus & monachus. ad hoc præall leg. c. dilecti. & x. di. c. ſi in adiutorium. ¶ Item ſi clericus habet inſtrumentum guarentigiæ contra me poteſt vti beneficio ſtatuti circa paratam executionem. Sicut enim habet actionem ciuilẽ de iure ciuili. ita habet officium iudicis cũ ſit de iure municipali: dominus Pet. in pręalle. repe. c. canonum. videtur tenere oppoſitum per hoc capitulũ. vbi ponit, ꝙ ſtatutũ laicorum fauorabile, etiã ecclę. & eccleſiaſticis perſonis: nõ valet, niſi ſit approbatũ per Papã. ſed primum dictũ placet mihi. Et ad hoc, & inquantũ dicit, nõ valere ſtatutũ: intelligit inquãtum ſpecificè diſponit de eccleſijs, ſeu clericis. Tũc enim nõ valet, ne noteť ſuperioritas in ſtatuẽtib⁹. Et hoc apertè voluit ex iuris rõne: ibi â quibus, ſi qđ motu proprio. &c. & hoc ꝓcedit, qñ ſtatutũ loqtur generaliter, ꝓut diſponebat hoc ſtatutũ: nec affert cõmodũ ſimpliciter. ¶ Vel quãdo loquitur præcipiendo, vetando, vel prohibendo: quibus caſibus non comprehendit elericos: quia videtur habere poteſtatem in clericos, vel in eccleſias. Et hoc voluit. Secus ergo ſi ſimpliciter affert cõmodum. Et ex hoc colligitur diuerſitas inter ſtatutum Principis & ſtatutum inferioris: quia ſtatutum Principis, quod poteſtſe habere ad commodum & incommodum; licet liget clericos, ſecus in ſtatuto inferioris: vt hîc not. Nam hoc ſtatutum parum redundaret in fauorem eccleſiarum: vt ſi eccleſia litigaret, & alienatio facta eſſet in laicũ. & tamen nõ extenditur ad clericũ, vel eccleſias. qđ eſt apertè cõtra Bar. in pręal. l. cunctos populos. Idẽ puto, ꝙ ſi ſtatutũ laicorũ diſponeret ſpecificè de eccleſijs, vel clericis: ex quo non ꝓcipendo vetando, vel prohibendo, vel formã in agẽdis p eos dãdo: ꝙ valet ſtatutũ: quia potius cenſeť priuilegiũ, quàm ſtatutũ. Ex quo ſimpliciter porrigit cõmodum: vnde potius aſſumit naturam priuilegij, quàm ſtatuti. ad hoc gloſſ. in verſiculo decæterò. in procemio clementinarũ. & ibi per Pau. Quid enim ſi ſtatutũ dictaret, ꝙ clericus ſuccedat patri in totum relicta legitima alijs filijs? Dictum ſtatutum, & ſimilia dicit non valere. Nec ob. ex quo loquit, quãdo diſponit vetãdo, vel præcipiẽdo vel certam formam in agendis per eos dando, vt erat ſtatutum

Basilij, quod vetabat alienationes rerum ecclesiasticarum, vt. c. bene quidem. xcvj. distin. vnde sumptus fuit
38 finis huius. c. ¶ † Et circa istos duos casus dubitatur hîc de his quæstionibus. Est statutum mulieri prohibens testari, vel bona sua alienare sine certa solennitate, an possit bona sua offerre ecclesiæ sine tali solennitate. Et dicẽ dum est, ꝙ sic: siue offerat se & sua domino. Nam pia causa est priuilegiata, & contra priuilegium, quod respicit ipsum Deũ, non potest statutum disponere. Et hoc sentit Bar. in præalle. l. cunctos populos. facit. c. relatum. & c. cum esses. de testa. l. j. C. de sacrosan. eccle. Si enim mulier se & sua offerens transfert actum spiritualẽ, sup quo statutum nõ põt disponere. Nam ista est donatio, in qua ecclesiæ sunt priuilegiatæ: vt in præallega. l. j. vnde non valẽt statuta contra priuilegiũ. & hoc etiã no. Bal. in. l. ge
39 nerali. C. de sacrosan. eccle. ¶ † Secũdò est statutum, ꝙ testamenta non insinuata per. vj. mẽses per hæredẽ nõ valeant, nunquid extẽdatur ad clericos. Bal. in auth. cassa. C. de sacrosan. eccle. dicit, ꝙ non, quia clericus, vel etiã res ecclesiastica non ligatur tali statuto: per rõnẽ assignatã per eum. Quæ ratio mihi plus placet, quàm illa, quã ponit Bar. in. l. cunctos populos. quæ dicit talia statuta sup insinuatione testamentorum extẽdi ad clericos, nisi quã tum relinquatur in piã causam, quia hunc actum nõ habent ex priuilegio, sed eis competit de iure cõmuni tanquam cuilibet alteri hominũ. Dico em̃ nõ hac ratiõe extẽdi ad clericos testãtes, quia omnes clerici: & ipsorum actus non subijciuntur statutis laicorũ: vt hîc no. & in. c. cum esses. de test. Statutum tñ videtur in tali testamento quia in effectu cõcernit hæredẽ: & ipsum punit de delicto suo. & ex hoc puto, ꝙ sit minus periculũ, quòd non habet locũ, quia non põt cõcernere testatorem, nec hæ-
40 redem. ¶ † Tertius casus est quando statutũ fuit editum post clericatum, vel ante, ius autem agendi, seu obligatio oritur ex facto clerici. vel quasi facto cũ eo, vt ex cõtractu: vel quasi. & tenet Barto. in. l. cunctos populos. C. de sum. trini. vt. s̃. dixi in not. ꝙ ex quo lex, vel statutum nõ loquitur specialiter de clerico, sed generaliter disponit super contractibus delicti, vel quasi cõtractibus, vel alijs actibus, vel super ordinandis, vel decidendis litibus, ex quo tale statutum nõ nutrit peccatum: nec disponit specialiter de clerico, nec derogat priuilegijs ecclesiasticis: nec est irrationabile, ꝙ ligat clericum. & secũdũ istud iudicandus est clericus, siue agatur in foro ciuili, siue in foro ecclesiastico. j. de re iud. cũ causa. de in integ. resti. c. cũ veniissent. & in. c. iij. de eo: qui mit. in pos. Per quæ dicit valere statuta: vt instrumentum guarentigiæ habeat executionem paratam contra clericum, & pro clerico in foro ecclesiastico & seculari. ¶ Ad quod allegatur dictum Host. in summa tri. de consue. §. & de veritate ipsius ver. sed pone. sed statutum, quod voluit testamentũ insinuari, debet extendi ad clericos testãtes inquantum non relinquãt in impiã cãm. An hoc debeat seruari in quocunq; foro causa agatur. de hoc remittãt ad distinctionem Host. in summa de testa. §. qualiter. ver vnum. qui dicit, ꝙ statutum debet seruari prout causa cognoscitur: quo foro agatur: prout vult Io. an. in addi. prædi. & d. Ant. in præalle. c. quod clericis. Nam si cõtrahentes, vel actum agẽtes cũ clerico, vel clerici cum alijs cõtrahentes tacitè videntur cõsentire legibus fori: in quo causa agitanda venit, cõueniri possunt: statutis ipsius subijciuntur ex dispositione legis canonicæ, quæ ꝓ foro clericũ submittit legibus, ex illa regula, ex quo ibi agit, secundũ illas leges iudicandus est. ¶ Ideò secundum eũ instrumẽtũ guarentigiæ habebit executionem cõtra clericũ, & contra laicũ in foro seculari: sed nõ in foro ecclesiastico, quia sic videtur consensisse laicus: cũ clerico contrahendo. Idem putat in testamento clerici, ꝙ inquantũ causa discutitur in foro ecclesiastico iudicabitur, secundũ ius canonicũ, inquantum in foro seculari tractabitur secundũ iura secularia. Item, si ecclesia legataria agat contra ecclesiam pro legatis valebit testm̃ sine insinuatione, si instituto laico à clerico legatarius agat cõtra laicum: vel petit hęres hę reditatem à laico, non valebit testamentum non insinuatũ. sic em̃ secũdũ eũ videtur cõcessum clerico testamentũ, vt eius testm̃ subijciat legibus fori, vbi causa agitanda est. ¶ Et si dicatur, quomodo statuta laicorum ligent actus clericorũ. Rñdet: ꝙ ligãt actus clericorũ, quos non faciunt, vt clerici, sed vt alij homines, vt etiã dicit Bart. hoc non mihi placet per ea, quæ. s̃. dixi. Sed cũm non ligent actus clericorũ cõiter, sed ex legis dispositione, scilicet canonica, quæ actum in executione subijciendo foro seculari subijcit etiã legib⁹ fori ex tacito etiã cõsensu actũ agẽtis. Idẽ puta in testõ laici. vt inquãtũ habet executionẽ, & agitur in foro ecclesiastico, ꝙ subijciat legib⁹ ecclesiasticis, ideò puto, ꝙ si laicus instituta ecclesia decedat legatarius ex testõ, cũ duobus testib⁹, & sine insinuatione poterit petere legata: maximè, quia testm̃ nõ poterit quo ad aliquid valere: & quo ad aliqd nõ, neq; audit ecclesia hoc allegãs in cõsequẽtiã, ꝙ testm̃ valeat in quãtũ est instituta ecclesia: & nõ inquãtũ legata relicta sunt. Et qa tale legatũ venit petẽdũ in foro ecclesiæ: q̃ põt verificari ī quãtũ testm̃ submittit ex toto legi ecclesiasticę qa prĩcipalis instõ est in piã cãm: vt qa instituta est ecclesia. Si aũt totũ testm̃ subijceret legi seculari, quoad laicũ testãtẽ, & instituẽtẽ clericũ rõne piæ causæ, tũc quãquã legatarij habeãt petere legata in foro ecclesiastico, tñ testamẽtũ illud nõ iudicaret secũdũ ius canonicũ, quo ad legata: ne diuerso iure cẽseãtur. Idẽ secũdũ eũ, si sola exceptio, progat nõ in parẽ cãm, est legatũ deuolutũ ad ecclesiã ex testõ laici, ꝙ fieret exceptio laicorũ corã iudice seculari, & nõ ecclĩastico. Ad hoc, qđ legit & no. ī cle. qa regulares. de sup. neg. p̃la. & qđ. s̃. dixi. hæc oĩa puto vera inquãtũ fortĩ⁹ est regularis. ¶ Sed si aliquo accidẽti ex post facto daret fortĩ⁹, seu accumularet nõ ex originali cõtractu: vel actiõis gestæ, vt qa clerico agẽte in foro ecclesiastico ibidẽ recõuenirẽt, tũc credit cãm agitãdã & decidẽdã secũdũ. l. naturalis fori: & nõ accidẽtalis. ad hoc l. q habet. ff. de tut. Naturalis em̃ cã absorbet accidẽtalẽ. & ibi regula, si pactonudo recõuenirẽ laicũ corã ecclĩastico: nõ habet exceptionẽ: sicut in foro ciuili: & sic de singulis. Et si clericꝰ recõuenirẽt corã seculari idẽ foret, vt legib⁹ ecclĩasticis iudicaret. ¶ Nec obs. qđ no. Arch. ij. q. vj. c. nõ ita. qa ī actib⁹ Apl̃orũ ab interlocutoria fatẽdũ ẽ ꝙ attẽdit for⁹ loci iudicis: qa ibi nõ determinant definitoria, sed accidẽtalia ad litẽ seu p̃paratoria. qđ dicit tẽperãdũ eẽ qđ no. xcvj. di. c. denique. ī gl. fi. ¶ Hęc dicta sunt formalia. d. An. q̃ ex toto nõ placẽt, vt statũ subijciã. Dicit tñ ī alio loco ī all. c. ꝙ clericis. hęc ꝓcedere ī eccl̃ia. Et tũc inquãtũ tractat ī foro seculari decidẽda est secũdũ ius canonicũ, vt dicũ doc. ī. c. j. s̃. vbi dicũt esse casũ, secũdũ ĩtellectũ vnũ. Et idẽ in auth. cleric⁹. & ibidẽ p Cy. C. de Epi. & cle. hoc dictũ limitat Host. qñ agit reali. Et sic de re ecclesiæ: sed si ageret p̃sonali, vt quia petita erant legatũ, & hę reditas extũc debet secũdũ leg. iudicari. hoc ponit in summa eo. tit. c. j. ver. quid si clericus. putat tñ hoc casu inquãtũ statutũ discrepat à lege cõi & naturali, ꝙ in casibus, in quibus ad pias cãs disponitur: iudicãdũ esse secũdũ ius canonicũ. alle. ꝓ casu. c. cũ esses. de testa. per quæ putat, ꝙ statuta loquẽtia de insinuationibus, vel relicta annullantia, vel quæ requirant in testamentis solẽnitatẽ, vel in cõtractibus nõ debeãt obseruari, ẽt in foro ciuili in cã ecclesiæ. Nã legib⁹, vel statutis nõ est eccl̃ia iudicãda quo ad res: quas petit. Ad hoc. c. bñ qdẽ. xcvj. di. in. c. fi. de re. eccl. ali. vl̃ nõ. qđ ẽt tenet Bal. vt. s̃. dixi. ¶ Idẽ, ꝙ. s̃. tenet inquãtũ põt cadere in piã cãm. ī cõtractib⁹ verò, ī qb⁹ nulla esset liberalitas ex pte laici, ita ꝙ nõ põt dici dispositũ ī piã cãm: tunc idem dicendum, ꝙ in sequẽti mẽbro dicit, ꝙ

ſcilicet quando agitur de re patrimoniali clerici, ſeu eius oblatione. hæc ſimpliciter nõ placent maximè inquãtũ: vt iudicetur ſecundũ legẽ fori: vbi cã ventilatur. Primò eñ ex hoc dicto ſequitur maximũ abſurdũ, quia idẽ cõtractus in vno loco, vel foro valebit, in alio non. Finge enim, ſtatuto cauetur, ꝙ niſi emptor apprehenderit poſſeſsionem rei, intra annũ, ſit contractus nullus: aut præſumatur ſimulatus. ¶ Nam ſecundũ theoricã prædictã ſi laicus agit contra clericum, lapſo anno ad preciũ in foro eccleſiaſtico, nõ poterit allegare illud ſtatutum: & ſic cõtractus ibi erit validus. Si verò clericus prius agit cõtra laicũ in foro ſeculari ad traditionẽ rei, poterit iſtud ſtatutũ allegare: & ibi nõ tenebit cõtractus: ſecũdò clau dicabit cõtra. l. ſi cũ dies. §. pe. Et quod ibi no. ff. de arbitr. & C. de reſcin. ven. l. j. ¶ † Itẽ iudex habet iudicare ſecũ 41
dum conſuetudinẽ litigantiũ: & eorũ ſtatuta non ſua: vt no. xij. di. c. illud. & per Inn. ſuper rubri. de cõſuetudine. Cy. in. l. ij. C. quæ ſit lon. cõſue. & in. l. ij. C. de conſti. pecu. facit. c. iiij. de eo, qui mit. in poſ. & nõ apparet rõ, quare ſi contentio eſt inter clericũ & laicũ, debet iudex potius iudicare ſecũdũ cõſue. & iura laici, quã ſecũdũ cõſue tudines, & iura clerici. Nec eſt verũ, ꝙ in conueniẽdo eũ in foro ſeculari, ſubiecerit actum ſtatutis illius fori, quia hoc nõ procedit in deciſorijs, ſed in ordinatorijs, vt no. in præalle. locis. vt. s. dixi. Et no. Bal. in. d. auth. clericus. Ad dit eñ ſeculare, vt faciat ſibi ius, ſecundũ ius cõe, & non municipale, quod nõ habet eũ ligare. Sicut eñ delinquẽ do nõ ſortitur forũ iudicis ſecularis, ſed Eccl̃i loci: ita cõ- 42
trahendo. de fo. cõpe. c. dilecti. & c. poſtulaſti. ¶ † Itẽ nõ procedit dicta theorica. quid enim ſi ſtatutũ ponit ſolẽ nitatem actus: dicemus ne: ꝙ eccleſiaſticus debet iudica re ſpreto illo ſtatuto, cũ laicus omittẽdo ſolẽnitatẽ illam requiſitã aliâs nihil ageret, licet cõtraxit cũ eccleſia. ar. l. cum lex. ff. de fideiuſſo. Et quod not. Fede. conſil. lxxviij. Item, quid ſi ſtatutum cõcernit perſonam: dices ne cõpre hendere clericum, licet agat in foro ſeculari. certè nõ: qđ voluit apertè Cal. in ſua di. inci. ſtatuto cauetur, vbi dicit, ꝙ ſi ſtatutum laicorũ non admittit ſolutiõis probationẽ per teſtes, clericus non arctatur illo ſtatuto, licet agat in foro ſeculari, quod potuit cõprehendere ipſum clericũ, ac per id quod no. Archi. alle. Cy. in. l. ij. prope fi nem. C. quæ ſit lon. cõſue. ¶ Dñs Card. variè locutus eſt in hoc tertio articulo, ſed nouiſsimè in. c. iij. de eo, q mi. in poſ. præmiſſa diligentia & matura deliberatione, ſic breuiter diſtinguit, ꝙ ſemp in deciſorijs tam in foro ec cleſiaſtico, quã in foro ſeculari ſeruabitur ſtatutum, ſeu conſuetudo illius, cõtra quẽ inducitur. Ponit exemplũ: ſi laicus petit rem à clerico in iudicio eccleſiaſtico: & ipe excipit, ꝙ præſcripſit, ſufficit p̃ſcriptio. x. vel. xx. anno rũ. Si autẽ clericus agit contra laicum, & laicus excipit de præſcriptione, nõ ſufficit ꝓbare de præſcriptione. x. vel xx. annorũ, ſed. xl. quia tñ quadragenaria currit cõtra ec cleſiam. de præſcrip. c. de quarta. Et pro hoc, quia clerici non ligantur ſtatutis laicorũ, vel econtrà: ſed hæc regula mihi non videtur ſufficiens. Quid enim, ſi ſtatutũ concernit rem ſubiectam laico, dicemus ne, ꝙ non poſsit allegari contra clericũ: ad effectum concludendi cõtractũ nullũ? Item quid ſi concernit ſolennitatem actus. &c. dic, 43
vt ſtatim ſubijciam. ¶ † Item iſtud exemplum calumnia ri põt, quia præſcriptio. x. vel. xx. annorũ eſt cõis tã cleri cis, quã laicis: vt no. Io. And. in regula, qui ad agendum. de regu. iur. in mercu. ſed in fauorem eccleſiæ introductum eſt ab vtroq; iure: vt contra eam non currat præſcriptio: niſi. xl. annorũ. Sic in hoc exemplo non reperit diſparitas iuris: niſi fortè intellexiſſet de eccleſia agente contra eccleſiam. ¶ Ego verò in hoc articulo trãſibo fe rè prout diſtinxi in. c. quod clericis. in lectura, quã Deo fauente concepi. vnde dico, quando duo diuerſæ iuriſdi ctionis, cõtrahunt in loco, non eſt dubium, quòd iudica-

¶ Teſtamentum non valebit. Circa iſtum articulum vide omnino Fel. hic in. xxxvij. co. poſt ver. quartus caſus.

bitur ſecundum legem loci contractus. de euict. l. ſi fundus. & per Cy. in. l. ſecunda. C. quę ſit longa conſuetu. & Inno. ſuper rubri. de conſuetu. quia ratione contractus quis ſortitur ſibi forum. ¶ Sed dubium maximum eſt, quando clericus contrahit, vel quaſi. Non enim poteſt dici, ꝙ clericus ſortiatur forum loci, aut contractus: ſeu iudicis ſecularis, nec econuersò, ꝙ laicus ſortiatur forũ eccleſiaſticũ: vel clericus forum iudicis ſecularis. Et cleri cus ſortitur forum epiſcopi. Sed inſurgit dubium reſpectu ſtatutorum, an iſte contractus iudicabitur ſecundũ legem ciuilem, an ſecundum legem eccleſiaſticam, cũ p̃ſonæ non ſubijciantur, niſi in foris ſuis. Sed hoc caſu diſtinguo, ꝙ aut ſtatutum, ſeu conſuetudo concernit actũ ſolennitatem adhibendam tempore contractus. Et tunc ſiue ſtatutum ſit clerici, ſiue laici: non valebit contractus niſi illa ſolennitas fuerit obſeruata. Et hoc ideò, quia nõ potuit ſubditus cõtrahere cum non ſubdito ſpreta. l. ſui ſuperioris, imò peccauit. de maio. & obediẽ. c. ij. & ff. de leg. j. l. nemo poteſt. & de teſta. c. requiſiſti. Et nulla contracta fuit obligatio: cũm lex ſibi reſiſtit, & inhabilitat conſenſum ſuum, vt in. l. cum lex. ff. de fideiuſſo. Et not. in. c. cum contingat. de iureiuran. Sic contractus non potuit ex vna parte exiſtere, ſed vltro citróque obligatorĩ eſſe debet. l. Labeo. §. contractũ. ff. de verb. ſig. facit. c. admonet. & c. quod in dubijs. de renuntia. Sicut in ſimili videmus, ꝙ in donatione exigitur inſinuatio, ſi excedit certam quantitatem à. l. taxatam: certè licet fiat donatio non ſubdito: ſi non eſt facta inſinuatio non valet. l. ſancimus. C. de dona. Inficit enim poteſtatem donandi ex cauſa. Et iuxta hoc ſtatutum iudicabitur inter clericum & laicum in vtroq; foro, quia ſi contractus non valuit, nõ debet ex eo ius reddi. Ad hoc quod no. Cynus. in. l. ij. C. 44
quæ ſit lon. conſuet. † Debet enim iudex attendere ad ſtatuta & conſuetudines litigantium. vt. s. dixi. Nec hoc ſtatutum laicorum ligat clericos, cum diſponit circa ſubditos ſuos ad bonum finẽ. Vnde ſi clericus, vult ſibi illũ obligare, debet obſeruare omnia, ſine quibus ille obligari non poteſt. facit quod in ſimili not. Federi. in conſil. lxxvij. vbi dicitur, ꝙ ſi ſtatuto cauetur nobilem non poſſe recipere ceſsionem actionum contra popularem, non valebit ceſsio facta nobili etiam per eccleſiam: quia ſtatutum diſponit in caſu licito: & inter ſubditos, & non in fraudem: nec alio modo libertatem eccleſiaſticam reſtringendo. † Et ex hoc infero, quòd laicus teſtando, de- 45
bet adhibere omnes ſolennitates ſuas: aliàs teſtamentum
a non valebit[a] quanquam inſtituerit clericum: niſi hoc faceret pro anima ſua. Nam in iſtis diſpoſitionibus ad pias cauſas, ſufficit ſeruare ſolẽnitates iuriſgentium, & ius canonicum præualet: vt in capit. cum eſſes. & in capit. rela- 46
tum. de teſtamen. &. s. plus dixi. &c. ¶ † Quando ꝙ ſtatutum concernit rem. Exemplum, quòd res dotalis nõ poſſit alienari. & tunc puto. ꝙ ſi clericus emat: non valet alienatio, quia mulier inhabilitatur ad alienandum. vnde etiam obligatio naturalis non oritur. vt in dicta. l. cum lex. &. C. de legi. l. non dubium. c. ſecundo. de mai. & obe. nec hoc ſtatutum dicitur ligare clericos: ſed tantùm ſubditum. Et impedit obligationem oriri ex contractu: & ſuper re ſua poterit quiſq; ſtatuere. l. in re mandata. C. mandati. & de condi. appo. c. verum. ¶ Et quod no. Bar. in. l. reſcripto. ff. de mu. & hono. ¶ Et ſecundum hãc. l. iudicabitur in vtroq; foro, quia ſi non valet contractus, non debet ex eo iudicari, vt dixi in præce. ar. Et in his duob⁹ caſibus põt; practicari opi. Bar. in. d. l. cunctos populos. Et in duobus nõ videtur ꝓcedere opi. iſtorũ doct. aliud ſentiẽtiũ. Sed fortè nõ cõſiderauerũt iſtos caſus, qa arbi- 47
tror ꝙ aliter dixiſſent. ¶ † Qñ ꝙ ſtatutũ cõcernit pſonã, videlicet ꝙ aliqd debeat facere poſt cõtractũ pfectũ vt appẽdere poſſeſsionẽ rei ẽptę ıtra certũ tps, vel ꝓbare p tot teſtes: & tũc nõ ligabit clericũ etiã ĩ foro ſeculari.

Et idem

Et idem dico in laico reſpectu ſtatuti Epalis. Nõ eñ põt extraneꝰ arctari ad aliquid explicãdũ, ſed ſubditum ſtatuentis bene cõprehendit, vbicunq; litigauerit. Quod dico verum, quando eſt a liqd explicandũ p ſubditũ extra iudicium, vt in primo exẽplo, quia debet iudex etiã eccleſiaſticus iudicare litigantẽ ſecũdũ legẽ ſuã. facit quod no. in l. ij. C. de conſti. pe. & ſtatim dicam. ¶ Secus videtur in ſecũdo exẽplo & ſimili, qñ aliquid eſt explicãdũ per partẽ in iudicio: quia tũc nõ arctaſ iudex eccleſiaſticus iudicare ſecundũ illã legẽ: quia non potuit ſtatutũ dare modũ ꝓbãdi & ꝓcedẽdi in iudicio eccleſiaſtico. Et ideo ſi ſtatuto laicorũ caueſ, ꝙ probatio mutui nõ poſsit fieri per teſtẽ. ſi laicus litigat cõtra clericũ in foro eccleſiaſtico: non adſtringiſ laicus illo ſtatuto. Ad hoc quod legitur & no. in. c. ij. de arbi. lib. vj. & ad hoc: quod no. gl. in cle. diſpẽdioſam. de iud. & in regula, poſſeſſor. lib. vj. & cũ hoc temperamẽto poſſet ꝓcedere opi. do. Car. Ad p̃dicta faciũt not. p Bar. in l. cunctos populos. C. de ſum. tri. vbi dicit: ꝙ ſtatutũ cõcernẽs pſonã nõ extẽdiſ ad forẽſes etiã ſi habeãt bona in loco ſtatuti, etiã ſi ſtatutũ
48 indirectè tãgat illa bona. † Exẽplũ dicit ſtatutũ, ꝙ primogenitus ſuccedat. certè ſecũdũ eũ nõ extẽdiſ ad forẽſes, licet habeãt ibi bona: ſecꝰ ſi principaliter cõcerneret bona: vt ſi diceret ſtatutũ: ꝙ bona deferantur ad primogenitum. ad hoc facit. l. j. ff. de tuto. & cura. da. ab his. Et optimè facit. q. diſputata p. d. Ia. de Rãpo. quã recitat & ſequitur Io. and. in addi. Spe. in ti. de empt. & ven. §. vlti. in. ij. q. in iſtis terminis. Statuto Mutinẽſi caueſ: ꝙ ſi aliqua res mobilis: vel immobilis poſſeſſa ab aliquo euincaſ ab eo, ꝙ nõ teneaſ poſſeſſor illã reſtituere, niſi reſtituto ſibi prius precio, quo oſtẽderet ſe emiſſe. Nũc Bononien. litigat Mutinæ cõtra Mutinẽſem: & obtinuit ſentẽtiã pro ſe, quæritur nũquid Bononien. vigore ſtatuti Mutin. teneaſ preciũ reſtituere: dictus doc. determinauit: ꝙ nõ. & hoc, quia iſtud ſtatutũ non porrigit vires ſuas ad extraneos, licet ibi litigent. ita & fortius dico in clerico, cũ ſit & intelligaſ extra-
49 neus reſpectu ſtatuentis. ¶ † Ex hoc infero ad not. & quotidianã q. cõiter vbi ſunt Iudæi vſurarij, vel Chriſtiani exercentes dãnabile fœnus: & grauiſsima conuentione facta cũ dño ciuitatis viget ſtatutũ, ſeu ꝓuiſio & cõuẽtio inter eos facta, vt non teneatur vſurarius reſtituere pignus ei, qui ſe ꝓbauerit dñm rei pignoratæ: niſi prius reſtituto debito, ꝓ quo res fuit pignorata. Accidit: ꝙ res clerici, vel extranei laici, fuit pignorata dño inſcio. Nũqd teneaſ reſtituere debitũ añ reſtõnẽ rei? Ad p̃dicta videt dicẽdũ ꝙ nõ: qa illud ſtatutũ nõ potuit fieri in p̃iudiciũ nõ ſubditorũ, maximè clericorũ. Nec põt dici: ꝙ ſtatutũ cõcerneret rẽ, ꝙ ſi res erit clerici non ſubijciſ iuriſdictioni laicorũ. c. fi. de vi. & ho. cle. & c. j. de immu. eccl. li. vj. Si laici extranei, adhuc idẽ: cũ res fuerit delata ad locũ furtiuè: & cõtra volũtatẽ dñi. Et ſic nõ põt dici de iuriſdictione ſtatuẽtis, ſicut dicimus de re mobili, q̃ nõ eſt permãſura in loco,
50 vt no. in. c. fi. j. de fo. cõpe. facit. l. hæres abſens. ff. de re iu. ¶ † Qñq; ſtatutũ dat mediũ decidedi cãm, & tũc ſi p̃figit legẽ iudici. Exẽplũ ꝙ iudex in iudicãdo teneat ſequi mercatorũ libros. Et tũc in iudicio ſeculari faciet fidẽ in p̃iudiciũ ſubditi, ſed in præiudiciũ clerici nõ. quia cũ tãtũ p̃iudicet ſubdito, nõ põt porrigere effectũ ſuũ ad nõ ſuppoſitum iuriſdictioni. Et per hoc notabiliter facit tex. in. c. quod clericis. de for. cõpe. intelligẽdo gñaliter: nõ localiter Pariſijs: licet aliter ſenſerit gl. ibi. Dicit eñ tex. cãs clericorũ decidẽdas ſecũdũ ius canonicũ, etiã ſi clerici agãt cõtra laicos. Sic etiã ſi in foro ciuili vẽtilaſ. q. ꝙ nõ debet lex allegari cõtra nõ ſubditũ. Fateor tñ, ſi clericꝰ vult recipere librũ pro ſe: ꝙ teneaſ recipere, & cõtra ſe. ar. c. cũ olim. de cẽſi. & c. ex eo. de reg. iur. lib. vj. Sed in foro eccleſiaſtico iudex nõ teneſ ſequi illud ſtatutũ, etiã cõtra laicũ ibidẽ litigantẽ: quia nõ potuit ſtatutũ præfigere legẽ iudici nõ ſubiecto.
51 Et hoc caſu opi. Car. nõ ꝓcedit. ¶ † Si verò ſtatutũ nõ p̃figit legẽ iudici, ſed loquiſ gñaliter, vt ꝙ fides adhibeaſ libris mercatorum. tunc puto, ꝙ in vtroq; foro habeat locũ rõ ſtatuti cõtra laicũ ſubiectũ: quia lex ipſius põt vbicũq; allegari cõtra eũ, ſed cõtra clericum nõ, ex quo nõ eſt ſubiectus, ſed ſi receperit pro ſe: debet reci-
52 pere cõtra ſe. ¶ † Per hoc vr̃ gl. nõ bene dicere in. l. ij. C. de cõſtit. pe. q̃ dicit, ꝙ ſi hoſtes alicuius ꝓfeſsionis, habent aliquod ſtatutum deuiãs à iure cõi. ſecũd ũ illud iudicabitur, ſi agũt corã ipſorũ iudice, quẽ hr̃e pñt ſecundũ diſtinctionẽ. l. fi. C. de iuriſ. om. iu. & not. Inn. in cõ ab eccleſiarũ. de off. ord. Secꝰ, ſi agũt corã alio: puta corã ptãte ciuitatis, quia ille habet iudicare ſecũ dũ ius cõe, & nõ ſecũdũ ius priuatũ ipſorũ. Nã certè gl. illa malè dicit, ꝙ iudex habet iudicare ſecũdũ leges & ſtatuta litigãtiũ: & nõ ſecũ dũ propria, vt j. c. proxi. & ſ. d. c. præced. & c. cõſtitutus. de reſcri. & c. delicto. de p̃bẽ. Optimè facit tex. in. c. cùm oẽs. §. eo. vbi videt tex. cõtra illã gl. facit. l. die ſabbati. C. de iu. vbi prĩceps in iudicãdo habet reſpectũ ad cõſuetudinẽ: & ſtatuta litigãtiũ, vt in. c. iij. de eo qui mi. in poſ. Aliãs poſſet de facili fraus inferri contra. c. quãto. de diuor. & ſic reperi poſtmodũ p Cy. reprobari illã gl. in. d. l. ij: dicẽtẽ ꝙ inter hoĩes eiuſdẽ profeſsionis, valet ſtatutũ etiam corã iudice totius ciuitatis, quia etiã cõcernit deciſoria. ar. ff. de euic. l. ſi fundus. ſed ĩter alias perſonas non vulet, quia eſt ius priuatũ ipſo-
53 rum de vniuerſitate. ¶ † Et fortè p hãc rõnẽ vltimã poſſent ſatis æquè limitari oĩa ſuperiꝰ per me relata, vt qñ qõ eſt inter clericũ & laicum, eo caſu, quo ſtatutũ nõ valet cõtra cleri-
a cum, nõ valeat etiã in eius fauorẽ[a]: cũ ſtatutũ fuerit editũ, vt eſſet lex cõiſiꝑis ſubditis litigãtibus. Non autẽ, vt nõ ſuppoſiti iuriſdictioni vti poſsit eo in fauore ſuũ cõtra ſubditũ, & nõ in eius præiudiciũ, quia hoc nunquam fuit de mente ſtatuentis cũ lex debeat eſſe cõis, vt. iiij. diſ. c. eritautem lex. niſi eſſet merè priuilegiatiua per ea: quæ ſuperius dixi. ¶ Ad prædicta facit quod no. Inn. in. c. vt lit. pen. in addi. & in. c. quæ in eccleſiarum. ſ. eo. quod leg. & not. in. l. cunctos populos. C. de ſumma trini. & c. Et ſic finis adeſt præſentis repetitionis.

a ¶ In eius fauorẽ. Adde ꝙ clericus qui vtitur ſtatuto laicorum non poteſt eo vti, niſi cũ oneribus prouenientibus ex eodẽ ſtatuto licet aliãs clericus nõ ſit ſtatuto. laicorũ adſtrictus. Bald. in. l. contra iuris. §. ſi filius. per illum tex. ff. de pactis. Hen. Ferran.

¶ Finis repetitionis. c. eccleſia ſanctæ Mariæ.

SVMMARIVM.

b ¶ Ex literis. vide Bal. in. l. acce. C. de vſu. & in. l. peremptorias. C. ſenten. reſcin. non poſ. & in. l. per diuerſas. C. man. Andræas Barba.

1 *Doctores & ſcholares in cauſis concernentibus totum ſtudium, faciunt vnam vniuerſitatam: nec alij ſine alijs poſſunt.*
2 *Scholares ſtatuentes poſſunt pœnam imponere ſecundum iuriſdictionem, quam habent.*
3 *Doctores, vel ſcholares poſſunt aliquem ex cauſa priuare à collegio.*
4 *Collegium præſumitur eccleſiaſticum, quando ſunt plures clerici, vel pares, ſecus ſi ſunt plures laici.*
5 *Statutum recipit interpretarionem à iure communi. & ſi eſt eccleſiaſticum, recipit interpretationẽ à iure canonico, ſi eſt laicorum, à iure ciuili.*
6 *Stylus curiæ facit ius, & poteſt allegari in deciſionibus cauſarum.*
7 *Vniuerſitas poteſt legem imponere ſingulis de vniuerſitate.*
8 *Monitio vna regulariter requiritur in actibus extraiudicialibus.*
9 *Appellari non poteſt à pœna legis, vel ſtatuti.*
10 *Pœna impoſita alicui: an ſit perpetua, vel tẽporalis.*
11 *Iudex ſi imponit pœnam, an debeat eſſe perpetua, an temporalis?*

CAP. XI.

b **EX literis.** [b] ¶ Pœna priuationis à communione, quæ propter cõtumaciam ex conſtitutione infertur: temporalis eſt, & nõ perpetua. vel aliter. Pœna ſimpliciter appoſita propter cõtumaciam, in dubio intelligitur temporalis: & non perpetua. Et eſt no. caſus. Prima pars ponit ſtatutum & factũ, ex quo ſurgit dubitatio. Sed a dubitatio-

a ¶ Scholares faciunt vniuerſitatem.vide iſtũ & Imo.in.d.c.quia in cauſis .in j.col.& iſtũ in diſpu.inci. Grãdulphus in.v.&.vj.col.& in prœmio decretalium.in ver. Gregorius.in.j.col.& ibi etiã Imo.in.iij.col.& iſtum in.c.ſi diligenti.in antepe.col.de foro cõpe.& Bal.in auẽ.habita.in.iij.col.ver.ſed qd de collegio.C.ne filius pro patre.refert & ſequitur Pe.de Anch.in repe. c. j.in.xiiij.char.ver. quæro vlterius. ſ. e.Car.tñ hîc,& Saly.in.d.l.fi.C.de iuriſ.oĩm iudẽ. tenẽt opi.gl.in.d.l.fi. ꝙ ſcholares per ſe nõ faciunt vniuerſitatẽ:ſed cõis opinio eſt in cõtrariũ per .d.c.quia ĩ cauſis.& ita etiã tenet Salyc.in.d.auẽ. habita.ad fi.niſi ſcholares eſſent in loco,vbi nõ vigeret ſtudiũ,vt ibi ꝓ eũ. Et hanc partẽ tenet hîc do. meus. pro cõi opin.facit prœmiũ ſexti& prœmiũ cle.ibi, doctorib9 & ſcholaribus vniuerſis, & voluit etiã hîc Io.de ana. Adde, ꝙ ſcholares faciãt vniuerſitatem,voluit Ro.ſing. ſuis. fo.xx.vbi dicit,ꝙ ſcholaris,quialios turbat in vniuerſitate ridẽdo,vel rixando,in pœnam priuãt ab vniuerſitate,& excõicationẽ trium dierũ pati põt.per.c. in loco benedictiõis v.q.iiij.

ZACHARIAS. ¶ Dic,dũ voluit allegare Ro.in ſin. a ſuis.ꝙ eſt ſing .in nu.679.incipi.qñ vniuerſitas ſcholarium.&c.

b ¶ In tãgentibus. Adde:qd voluit Ro.ſin.ſuis.fo.x. incip.tu habes Senis.vbi dicit,ꝙ ille qui eſt doc.& miles,ſi vtitur actibus militarib9 debet vti veſte militari,ſi verò actibus doctoris:debet vti veſte doctorea.allegat glo.ſig .xxiij. diſt.c.eccleſiaſtica.

ZACHARIAS. ¶ Adde,ꝙ iſtud dictũ ſing.Ro.quod eſt nu.cccIxiij.non multum facit ad propoſitum Panor.cui adde,ꝙ doctor nõ cogitur ſemper vti inſignijs doctoralibus:vt no.Corſe.ſing.lxxxiij.ver.doctor.el.ij . Sed ad propoſitũ redeũdo dicit Abb.ꝙ ſcholares poſſunt ſtatuere in merè cõcernẽtibus eos. Et idẽ in doctoribus. Dic tu, ꝙ ſcholares nõ pñt ſtatuere in prę iudiciũ doctorũ,nec ediuerſo. Ita no.Bal.in auẽ.habita.col.iij .ver . ſecundò quæro.& ver.ſed quid in collegio.C.ne fi.pro pa.Pet.de Anch.in.c.j. char. xiij.verſi.vlterius quæro.ſ.iſto tit.Et adde no.dictum Bal.in.l.fi ad excludẽ dã.C.de re.vbi dicit non valere iuramentũ à doctoribus præſtitũ,ꝙ ſcholares gratis nõ poſſunt graduari,vbi inuehitur contra doctores:qui excuſant ſe dicẽtes obſtare iuramento:ſe nõ poſſe remittere portionem collegij . & quod not.iſte in.c.ij.de magiſt.vbi dicit nõ valere promiſsionem ſcholaris de intrando ſub aliquo doctore.

c ¶ Idem de ſcholaribus.Adde Bal.in.c.j.circa prin.de contr ouer.feud. apud pa.termi.& in.c.cum qnidam.de iureiur.& in.l.nemo.ad fi.C.de ſum.tri.& & in.l.placet.C.de Epiſ.& cl e.& in.c.poſt tranſlationem.in fi.de re iud.

d ¶ An collegiũ ſit eccleſiaſticũ. Vide iſtum in.c.ſi diligenti.j.de fo.cõpe.& Floria.in.l.repetundarũ.§.Hermaproditus.in fi.ff.de teſt.& Bal.clarè in.d. auẽ.habita.in.xv.&o.ver.dicto de ſcholari.& Pet.de Ancha.in reg. ea. quæ. in.lvij.col.ver.xvj.quæro corã quo.de reg.iur.in.vj.& Bar.in.l.cum ſenat9, ad ſi.ff.de re.du. Et iſtũ in.c.cũ ab eccleſiarũ.in.ij.col.de offi.ord.& Car.in.c. accepimus.ad fi.de fi.inſtru.& eſt optima glo.in.c.j.de loca.in gl .iij. & ibi Abb.in.ij.col.per iſtũ.& vide Ang. in.l.fi.ff.de colle. illi. in cõtrarium. & quod voluit Io.de lig.in.c.dilectus.lo.iij.de præbẽ.vtrũ iuſpatronatus,quod habet vniuerſitas ſcholariũ in aliqua eccleſia dicatur : eccleſiaſticum.& concludit,ꝙ vbi maior,vel par numerus eſt clericorũ, dicitur eccleſiaſticum,aliâs autem ſeculare:de quo hic per Moder. ADDE quodvoluit Ale.cõſ.lxxxij.ñ.lib. vbi dicit, ꝙ cũ duo ſunt iudices,vnus laicus, alter eccleſiaſtic9, ꝙ appellari debet ad eccleſiaſticum Ro.conſi . cclxx. vbi idẽ dicit, cum petitur reductio ad arbitrium boni viri.de quo vide ẽt Fed. cõſ.cccIv. Anto.Franci.

¶ Ad hoc,an & quando duo ſunt iudices,vnus clericus,& alius laic9 vel ſi forſan eodẽ modo ſunt arbitri:ſi contingat ab eis appellari, vel reductio peti ad arbitriũ boni viri, vel ſi forſam ſint duo correi debẽdi,quorum vnus eſt cleric9:& alter laicus : corã quo fint cõueniẽdi? Dicendũ eſt:quòd in oĩ caſu debebit adiri iudex eccleſiaſticus,& nõ iudex ſecularis,tanquã magis dignũ attrahat ad ſe minus dignũ.vt in.c.aqua.de conſe . eccleſi. vel alta.ad quod vide Bar.Bal.Saly.& doc.in.l.præcipimus.C.de appellati. vbi ponunt.q.in terminis.

diũ,faciũt vniuerſitatẽ vnã:ita:ꝙ ſcholares ſine doctoribꝰ nihil faciũt,nec ecõtrà:qa quod oẽs tãgit,ab oĩbꝰ debet approbari:vt ĩ.l.qđ omnes.li.vj.& in.c.ad hæc.de off.Arch. & hoc aptè ſentit Bar.ĩ.d.l.fi.& Bal.in auẽ.habita.C. ne filiꝰ ꝓ prẽ. ¶ Per hoc potes decidere.q.quotidiãnã:an ſcholares poſsint dare certã formã ĩ examĩatiõe ſcholares examinãdi ꝓ doc.vl do ctores ſtatuere ſup ſcholaribꝰ examinãdis? Cõ
b clude,ꝙ in tãgẽtibꝰ merè iꝑos ſcholares, hñt ipſi ſtatuere,in tãgẽtibꝰ merè doc.ſtatuere ꝓ tineat ad eos. Si aũt imminet certũ qd cõcernẽs vtroſq:debẽt ſimul cõuenire.facit qđ no. Inn.in.c.veſtra.de loca.& tex.in cle.j.de cenſi.

2 ¶ † Scdò no.ꝙ vniuerſitas inferior põt ſtatuẽ do apponere pœnã ad limites ptãtis illiꝰ vniuerſitatis.qđtetigi.in.c.cũ oẽs.ſ.e.¶ Et ex hoc potes inferre:ꝙ ſcholares faciẽtes ſtatutũ:pñt apponere pœnã ſecũdũ iuriſditionẽ: quã hñt à doctoribꝰ tñ legẽtibus nõ eſt tanta dubitatio,qa ipſi hñt iuriſdictionẽ etiã ſup ſcholares vt auẽ.habita.ꝑall.C.ne fil.ꝓ pa.& in ꝓœmio ff.§.pe. ¶ No.ꝙ collegiũ doctorũ licitè recipit aliqua emolumẽta ex ſciẽtiæ exercitio:vt ĩ cõuẽtibus & ſimilibꝰ.Et hoc voluit ibi tex.cũ dicit,bñficio ſocietatis eorũ in magiſtralibus. &c. ¶ No.ꝙ do.pñt ex cã priuare doctorẽ de
c collegio.qđ no.idẽ de ſcholaribus[c] eadẽ rõne. ¶ No.ꝙ collegia inferiora ſubijciunt ſup iori bus iudicibus.vñ ſi collegiũ eſt eccleſiaſticum ſubijciẽ iudici eccleſiaſtico:ſi ſeculare,ſubijciẽ iudici ſeculari. Ad hoc quod no.Inn.in.c. dilecta.de exceſ.præla.Bar.in.l.fi.ff.de colle.illici.

4 ¶ † Qũo aũt cognoſcaẽ,an collegiũ ſit eccled ſiaſticũ[d],vel ſeculare.dic:ꝙ ſi plures ſint ibi clerici,eſt eccẽiaſticũ.ſi plures ſint laici:eſt ſeculare:data paritate,eſt dicẽdũ eccẽiaſticũ, qa magis dignũ trahit ad ſe minꝰ dignũ:vt ĩ.c.qđ in dubijs.de cõſec.eccle.vel alta. Tenet Barto. ad ꝓpoſitũ noſtrũ,in. d.l.fi.vñ qa doct. Pariſiẽ.ꝓ maiori ꝑte ſunt clerici:ideò fuit recurſum ad Papã. ¶ † No.ꝙ ſtatutũ dubiũ[e] recipit
5 e interpretationẽ à iure cõi.cõcor.c.cũ dilectꝰ. de cõſue.no.Bar.in.l.oẽs populi.ff.de iuſti .& iur.& Inn.in.c.cãm.de ꝓſcrip. Et ſi ſtatutũ eſt
f eccleſiaſticũ[f] recipit interpretationẽ etiã ſtilo quã magis dignũ attrahat ad ſe minus dignũ.vt in.c.aqua.de conſe . eccleſi. vel alta.ad quod vide Bar.Bal.Saly.& doc.in.l.præcipimus.C.de appellati. vbi ponunt.q.in terminis.

e ¶ Statutum dubium.Adde doct.in.l.ſerui veſtri.C.de noxali.& ibi Bald.& no. C.de iur.delib.§.in cõputatione.l.fina Vnde facit ad.q.Dicit ſtatutum, quòd homicida decapitetur.nec diſtinguit an occiderit dolo malo,vel culpa,vel caſu,vel cũ cã,quia reptũ in adulterio. Nã licet ſtatutũ non diſtinguat,tñ ipm ſtatutũ diſtinguitur ꝓ ius cõe,vt diſtinguatur , an dolo, an ex certa ſcia,an culpa,vel caſu.de quo vide ꝓ Bar.in.l.j.§.j.ff.d quis teſt.li.eſſe. iuſ.fu.ſecund ũ Bal.in.d.l.ſi ſerui veſtri.& per Saly.& oẽs legiſtas in.l .Cæſar.ff.d e pe.Idẽ dicas de conſuet.c.cũ dilectus.de conſue.Idẽ de reſcripto.c. cãm quæ.de re.&.l.fullo.C.de diuer.reſcrip.Idẽ de priuilegio.l.ſi qñ . C . de inoffi.teſta. Idẽ de indulgentia.c.dilecto.de ver.ſig.Et ſtatutũ generaliter loquens in materia iuris recipit limitationes & interpretatiões iuris,vt ſunt boni tex.in.c.cum dilectus.de cle.nõ reſiden.& in.c.ex parte.lo.iij.de verb. ſig.& iſtum in.c.cauſam,quæ. in.ij.col.de dolo,& contu.& glo.in.l.tale pactum.in.§.fi.de pac.& Io.an.in regula,ſi profeſſor.de reg.iur.in mercu.

ADDE,quòd oĩm cõſulentiũ iſta eſt maxima:ideó ſupfluè addẽdũ nõ eſt.

f ZACHARIAS. ¶ Eccleſiaſticum. Vide Felyn.latè.in ca.ij.de reſcript.

vbi multa de stilo curiæ.& Ro.in consi.cccl xxvj.q. est.

a ¶ A stilo curiæ. Tide plenè per Marianum in rub.infrà.de consue. & doct. in.c.fi.e.ti.& in.c.quàm graui.de cri.fal.tex.& ibi istum in.c.ad hæc. de sen. excō.& in.c.quod super his.de fi.instru.& in.c.causam.quæ.el.ij.de testib.

b ¶ Recurrendum est ad ius ciuile. Adde Bal.in.l.si nondum.in versi.sed dubitatur.C. de furt. & in.l.ij. versi.sed hîc quæro si continetur in statuto. C.de succes.edi.& in.l.j.in ver.quęro si statutum.ibi nimirū.C.qui bo.ce. pos.& per Ro. in d.l.ij.& per Ioan. an.in addi. Specu. in rub.de succe.ab intesta.in.§.j .in.j. col.cū seq.& Pet. de ancha.in.c.j. in xxxix.char.in versicu.occurrūt aliæ qōnes.s.e. vbi refert & seqtur Bal. in.d.l.j.in.ij.col.in ver.quęro,si statutum.& facit gl. in regula, possessor. de reg.iur.in.vj.& no.in.c.cum esses. de testa.& in.ca.j. de no . oper . nun. Bal.in.l.priuilegia. C.de sacrosan.eccl.

a curiæ.[a] vt apertè innuit text. ¶ Et no.ꝙ hîc in interpretatioue statuti solùm fit mentio de iure canonico & stilo curię. Ex quo infero,ꝙ in interpretatione statuti ecclesiastici recurrē dum est primò ad ius canonicum,secundò ad stilum curiæ. In interpretatione verô statuti

b secularis,recurrēdū est ad ius ciuile.[b] ¶ † No.

9 ꝙ stilus curiæ[c] facit ius.& potest allegari in de

c cisionibus cārū:ex quo ius non reperitur in cō trarium, quod no.ad idē.c.literas.de iura.cal.

7 ¶ † No.ꝙ vniuersitas[d] habet iurisdictionem

d in singulos de vniuersitate,ita ꝙ licet non possit quis sibijsi legem imponere.l.pe.ff.de ar. facit.c.fi.de pœni.& remis. Tamen vniuersitas,vt corpus,pōt imponere legem singulisde vniuersitate:& subditis corpori. Pro hoc facit.c.irrefragabili.de o f.ordi. Et per potest inferri ad intellectum.l.fi. C.de iu.om.iudi . Nā

8 vniuersitas[l] licet nō habeat Rectorem,potest sibi legem imponere. Nam ad esse vniuersitatis necessariò non requitur:ꝙ sit ibi Rector.[e]

e facit.l.j.ff.quod cuiusꝙ vniuer.& not.Inn.in c.cùm non ignores.de præben. ¶ † In glo.j .in

esse sine prælato actu & potentia,quia caput est de esse corporis.secūdū eum.vnde tenet intellectum Imo.& Do.pro concor.Sed Bal.ampliat dictū Inn.vt etiā maior pars dicatur caput . facit quod voluit Bal.in.l.j.in.§.j. ff.quod cuiusq; vniuer.nomi.in ver.extra glo.quæro nunquid de esse collegij sit habere prelatum.& no.in.l.Neratius.ff.de ver.sig.

ZACHARIAS. ¶ Adde tu pro concordia horum doc.ꝙ dictū Inn. in.c. cū nō ignores.s.all e.quod sequitur Bar.in alle. l.fi.C.de colle.illi. & ī.l.nulli. in prī. ff . quod cuiusq; vni.& Abb.in.c.j. de procu.cū si .est in se verū.si tamē intelligatur loqui de rectore specialī,vt quia sit vniuersitas scholariū sine Rectore , vel collegium doctorum absq; priore. ita per moder.hic Dictū verò Bald. dū dicit ,vniuersitate nō posse esse sine capite, intelligitur de Rectore vel capite vniuersali,vt ꝙ absolutè nullū haberet su-

fi.non intelligas.ꝙ semper admonitio debeat

f esse trina[f].quinimo in actib us extraiudicialibus sufficit regulariter vna monitio[g],vt est te

g xtus cum glo.in.c.fi Eps.xvij.dist .& in cle.j. de hære.& per Inno.in .c.ad petitionē. de ac. dicam in.c.consuluit.de offi.dele.& in.c. j. de sup.neg.Præla.vide Bart.in.l.fi finita §.Iuli. ff. de dā.infec.& gl.in cle.j.§.j.de hære.¶ In glo. ij.in fi.gl.vult refricare in dubium id ,de quo non fuit hîc oppositū. Non enim conquerebatur hîc de breuitate termini,

h [h] vnde iste termi nus erat satis competens:quia solùm erat prę fixus,vt qs recederet à pertinacia sua,& pareret superiori. Aliud est in termino præfixo

9 ad appellandum. † nec intelligas fi.gl.ꝙ ab isto statuto potuit appellari,quia à pœna legis nō appellatur:vt dixi:in.c.quia nos.de app.& no. in.l.si qua pœna.ff.de verbo.signi. Nec à pœ-

i na[i] statuti communis appellatur,vt no. Bartolus in.l.omnes populi.præallega.,& dixi in capitu.primo.s̄.eo.¶ † In glo.iij.in fi.no. bene finem glo.cuius est sententia , ꝙ si pœna[k]

k imponit ꝓpter crimē,intelligit ꝓpetua,sec9si

periorem.Hoc em̄ mō voluit all.Bal.in aut.habita.co. xvj.ver.secundò quæritur.C.ne fi.,p pa.& ibi.videt rephēdere dictū Inn.de quo.s̄.p.c.nulla rōne. xciij.di.Ita no.Do.in.c.vnico.in fi.de schisma.lib.vj.Idem post Ioā.an.in c. statutum.circa fi.de elect.eo.lib.

¶ Ant.Fran.¶ Circa hoc,an collegiū,vel vniuersitas possit esse sine Rectore.vide oīno Bal.in aut.habita.in.xj.col.in ver.secundò quæritur.& in.xij.colū.vbi dicit,quòd collegiū nō dicitur:dū caret supiore,vel ꝓlato.tū ideo bal. in ru.C.pro so.& Ale.post Bar.in.l.fi.de colle.illi. dicūt, quòd collegiū de necessitate nō debet habere caput.& quòd tūc ,p eo pōt agere ptās ciuitatis,quādo collegij laicorū nō habētis caput ptās, ciuitatis est caput.& collegij clericorū non habentis caput, Episcopus est caput.& vide etiā Alex.in l.ciuitas.si cer.pet.& Car.in cle.j.in prin.in.q.fi.de regula.

f ¶ Esse trina. Vide per oēs post Inn.in.c.ad petitionem.de accu.per Bar.in l.si finita.§.Iulianus.ff.de dam.infe.per oēs in.c.cōsuluit.de offi.deleg. in.l. tres denuntiationes.C.qūo & quādo iudex.per Host.& But.in.c.fi. de do. & cōtu.& ibi Abb.in vlt.col.in ver.vlti.hîc quæro post Host. cum alijs si. ibi,per doc.adductis. Adde eundem Abb.consi.vij.ij.lib.

g ¶ Vna monitio. Adde gl.in cle.j.in ver.factam.in fi.de deci. & ibi Imo.x. col.& Car.in.xxv.q.& no.Ioā.an.c. ego.N.super ver.vocatus.de iureiuran. & ibi But.& istū.& est gl.in.c.cupiētes.in.§.quod si per.xx.in ver.j.proposita.de elect.li.vj.& ibi do.in pe.col.ver.& no.eā gl.& per Inn.in.c. cū nobis olim.in gl.inci.sed nūquid eoipso.de elect.& But.in.c.tua nos.de testa. Bar.in.l.qui Romæ.§.cohęredes.&.§.Seia.ff.de ver.ob.Rom.in.l.si ex[illegible] ti.in prin.eo.ti.& cōsi.cccxxvij.inci.oīpotentis.per gl.or.in.l.si tpa.C.de fi. instru.lib.x.& in.l.de pupillo.§.si quis ipsi prætori.ff.de ope.no.nun.Bal. in.l.qui crimen.in.viij.col.ver.octauò quęritur.C.qui accu.nō pos.& in.l.nā ita diuus.in.iiij.col.ff.de adop.Imo.in.l.ex cōsentu.§.fi.in antepe.col.ff.de appel.& in.l.si finita.§.si plures.in.viij.co.ff.de dā.infec.& Bald.in.l.ad peremptoriū.ff.de iud.& ī aut.itē nulla cōitas.post prī.C.de epis.& cler.& in.l. fi.in.xv.col.in ver.iiij.quæro.C.de edic.diui Adria.tollē.& in.c.j.v.col. ver. quæro vtrū in denuntiatione,de mili.vasa.qui cōtu.est Et hoc amplia,vt ,p-cedat etiā in citatione iudiciali,quæ non fit litigatoribus.Ita colligitur ex glo.in cle.j.de hæreti.& ibi Car.& in.c.si Eps.hic allegato.& in. c. si contra vnum.de offi.dele.in.vj.& per doc.in.c.cum causa.de offi.dele. Bal.in.l.fin. §.cùm igitur.in.vij.colū.C.de iure delibe.facit glo.in cle.j.in ver.citationes. de iu.Archi.c.nō ita.ij.q.vj.Bu.& istū ī.c. ꝓposuisti.de foro cōpe.& Fed.cō si.xcvij.Limita tñ hoc nouē modis,de qb9 hic ꝙ mod.& maximè ꝙ .d.Feli.

h ¶ De breuitate termini.dicam in.c.j.de dilationi.

i ¶ A pœna Dicam.in.c.super his.de accu.post gl.istam & Ana.

ADDE Roma.sing.suis.fo.5.

k SEB. SAPIA. ¶ Quòd si pœna. Circa hanc gl. quærit Bal.hic,vtrum cōfinatus vsq; ad certum tps,post illud tps possit domū redire sine sententia declaratoria.& cōcludit,quòd sic.& idē tenet in prooemio fforum.§.hæc aūt tria.& in.l.actione.§.Labeo.per illū tex.ff.pro socio.& sequitur Francis. cremensis in singu.xlvij.consuluimus.idem tenet Bal.in consi.xxiiij. casus talis est,secundum impressionem Brixiensem.

a ¶ Sine præfinito. Vide Bar.ibi,& Bal.in.l.j.poſt princ.C.de poſth.& text. in.l.inter illa.§.fi.ff.de verb.ſig.& gl.vbi ſi dicatur,faciam in diebus, intelligatur de biduo.& glo.in.l.eum qui calendis.ff.de ver.obli.& Bal.in.l. vſuræ.C.de vſu.vbi ſi dicitur per multa tempora,intelligitur de duobus annis. tex.in.l.excipiuntur.ff.ad Sillani.vbi ſecundum cōmunem intellectū ſi dicitur,nō multū tē pus.intelligitur p ſex menſes. text. & ibi Bart.in.l. iij. §.ſed ſi ita. ff. de an.leg.vbi ſi dicit de tribus terminis intelligitur de tribus annis.de quo per Ro.in.d.l.eū qui calendis. facit gl.in c.pe.de cēſi. in ver.aliquot annis.dicens,q verbū aliquot annis: verificaī de duobus.& verbū ī die bus,intelligiturde biduo.

ADDE Ro.cōſi. cccj.vbi ponit de teſte, q dicit,q Titi[9] ſolū poſſedit p plures& plures annos,an poſsit ſaluari,ſi Titius ſolū poſſedit per quatuor mēſes, licet annus qnq; ponaī ꝓmēſe,vt ibi p eū. Anto. Franciſcus.

b ¶ Adde,q appellatione termini venit annus .& ideò ſi quis promiſit facere in termino, vel a liqd eſt obligat[9] facere ī termino,nō aliter declarato de quo termino,itelligiī de termio anni,vt voluit Bar. in.l.iij.in prī.in.iiij.vo.ff.de annu.leg.& habeī p Ro.in ru.ff.de arb.ī.ij.col.

ADDE etiam,q dicēs qnq; ponīt ꝓ anno,& annus qnq; pro ſeptimana, vt habetur per gl.in.c.tenere.xxxj.diſt.& habeī.xxxiij.q.ij.in.c.hoc ipm.

¶ Et qn incipiat annus,& quo cōputenī anni dni à natiuitate:an à circunciſione,vel à purificatione,vel ab incarnatiōe,vide p.d.de Ro.deci.liij.& dec. cxj.in nouis & vide Spe.in tit.de loca.in.§.nunc aliqua.in ver.xlj.vbi dicit, q in hoc quilibet ſeruat vſum ſuū:& cōſuetudinē loci.Et adde etiā, quod dicatur eſſe tps magnum,vel paruū,quod voluit gl.Bal.& Alex.in.l.j.in.§. quod aūt.in.j.q.ff.de ſuperfi.& Bal.in.l.quæcūq;.in.j.q.C.de bo.quæ li. Et cōcluditur,q intelligiī de tpe,quod eſt neceſſariū ad negotiū:de quo agiī, pagēdū.Et quod dicaī tps nō modicū?Dicas,q dicīt tps quinq; annorū, vt voluit Spe.in tit.de cā poſ.& ꝓprie.in prin.in ver.verū.in poſitione actoris.& habeī p do.Car.in cle.j.in.§.fi.in.iiij.q.de re.eccle.no ali. vbi dixit: q modicū tps in locatione intelligitur,intra.x.annos.de quo videndum eſt p Alexand. in.l.ſi filio,in.§.fi.ff.ſolu.mat.& p eūdē in cōſi.ſuo.xvj.in.iiij.pte cōſiliorū.Et adde,q ſi iſte terminus,tps,ſimpliciter proferaī, intelligitur de anno.vt in.c.oī tpe.de cōſecra.diſt.iiij.Si ponaī terminus,tpa in plurali, intelligitur de duobus annis,vt hīc.tps aūt mediū intelligiī de ſex mēſibus. de quo vide p Bal.in.l.vſuræ.C.de vſur.& per Ale.in.l.ſine p̄finito.de pœ.

b ¶ In.l.fina.ff.de pœ.Adde gloſſ.in.l. & puto. ff. de poſtu. & Specul. in tit.de leg.in.§.ſupereſt.ver.ſed nunquid poteſt ex aliqua cauſa.& Bal.in.l. j.poſt prin.C.de poſtu.Et limita hoc ſecundū Inno.in.c.bonæ.de æta. & qua.quem ſeqtur Imo.hīc,vt nō procedat in interlocutoria,p quā qs ſuſpēditur ab offō & bnficio,quia illa durat donec ſatisfaciat.Limita etiā,niſi imponaī pœna depoſitionis ab offō,quia ſemp intelligitur in dubio talē pœnam eſſe perpetuò impoſitā ſecundū glo.& vt in.c.j.l.diſt. Quas ſequitur Do.ibi.in fi.dicens, q in hoc ſunt notandæ,nec de facili reperiētur ſimiles. Et facit optimè.c.ſecundum ea.diſt.ſecūdū eū,vbi hoc idē repetit. Limita: vt habeat locū in pœna ſucceſsiua,ſec[9] in momētanea pœna,ſi cōdēnatur ad certā quatitatē pecuniæ,vel ſimilē pœnā, intelligitur perpetua.Nā facta executione nō recuperabit ſecundum Bu.& alios omnes hīc.Archi.& doc. in dic.c.j.l.diſ.allegant.c.ad audientiam. de cri.fal.

ADDE Bal.cōſi.xlix.iij.lib.

Ant.Franc. ¶ Adde,q in dubio pœna dicitur eſſe impoſita ita,vt perpetuò duret:vt plenè per Bal.qui optimè declarat in.l.ſi quis.ī.§.ſi quis.ff.de adul. Et adde,q pœna impoſita ad temp[9],in dubio videtur eſſe remiſſa poſt tps in.l.fratres.& ibi Bar.per illū tex.ff.de pœ.& in.l.Imperatores.ff. de poſt. Adde tamen,q Bal.in rubri.C.de cōdi.ob tur.cau.circa fi.dicit,q ſi tempore quo quis imbuſulabitur ad officiū,eſt bānitus,& tpe quo extrahitur ad officiū,eſt poſitus extra bānū,& ſic rebānitus repellitur ab officio .Et an pœna tranſeat ad ſucceſſorem,vel vniuerſalē,vel ſingularē, habetur p Bar. in.l.j.ff. de priua. deli.& in.l.ex iudiciorum.poſt gl. ff.de accu.vbi ponit,quando mortuo accuſaro pœna trāſeat ad hæredes, vel ſucceſſores.& habetur p Bal.in.l.cum fundo.ff.de ſerui.ruſti.prædi. & per eūdē Bal.in.l. pe. in.x.col.ſ.de condi.inſer.tamen regulariter pœnanō tenet alium, quā authorē ſuū,vt in l.ſancimus .C . de pe.& traditur per Bal.in.l.j.in.v.op. C.de his,quę pœ. nomine.

c ¶ Propter contumaciā.Adde Bal. in.d.l.j.C.de poſt. Bald.in .l.ſi quis adulterium.§.j.ff. de adul. Do .poſt Io.de Fantu.in .c. quāuis.in fin .de pœ.vj.& in.c.cōtumaces.in vlti.colum.l.di.Paul. de caſtr .conſi .xxx. inci.in Chriſti &c. ſuper primo quæſito. Bald.in.d. l.j. C.de poſtu.Bal.in.l.ita demū.ad fi.C.de procu.in auī.habita.in.x.col.C.ne fi. pro pa.& in.l.acceptam.in.ix.col.ver.xix.quæritur.C. pevſu.in.l.ij.quaſi in fi.C.de libe.& eorum libe.in.l.ij.circa medium. C.de manu.vindi.in.l.puto. ff.fami.ercīſ.in aliquibus lecturis.& Inno.in.c.ſicut.glo.j.poſt princ.de cohabi.cle.& mu.

c maciāc,aut cōtumacia trāſiuit in ſpecificū delictum,d tūc intelligitur perpetua . Exēplū in c.ex tuæ.ce cle.nō reſi.Puta ſi clericus ſit cōtumax in reſidendo in beneficio ſuo,tunc pœna priuationis eſt perpetua.Aut nō tranſiuit in ſpecificū crimē:&tunc ſi pœna eſt momentanea:e eſt perpetua:vt.ſ.dixi.Si ſucceſsiua, eſt tē poralisf:vt hīc in tex.iuncta gl.In dubio aūt g an pœna intelligaī īflicta ꝓ crimine:vel cōtumacia,dic,q pro cōtumacia,ſi ex prius geſtis nō pōt haberi certitudo.ar.in.d.l.ſi præſes.iūcta.d.l.hæ enim cauſæ. ¶ † Ad vnū aduerte, quia vbi pœna eſt apponenda arbitrio iudicis. debet eſſe tpalis. Alleg.ad hoc do.Car. Alb .de Roſ.allegātē.l.j.de fur.balne.& dixit alibi nō eſſe illū caſum.& pōderabat ibi tex.ī ver . tparijh. ¶ Et ſecundū hoc dictū,ſi eſt verum,pōt colligi ſingularis limitatio ad oīa p̄dicta, vt pœna ſimpliciter impoſita per iudicē:qui procеſsit ex arbitrio,ſit tpalis,vt ſic reſtringatur ad limites ſuæ poteſtatis.argu.c.à nobis. infrà de ſenten.excomu.cap.primo.iuncta gloſſ. ſ. eod. Sed contra illam theoricam allego.gloſſ. i not.inſti.de iniur.§.in ſummā.iquæ vult iudicem poſſe impedire pœnam capitalem in actione iniuriarum: licet pœna ibi ſit arbitraria. ¶ Item adduco textum ſatis notabilē in materia,iudicio meo,in.l.ſacrilegij .ff.ad pretatione.ff.de pœ.& regula,& odia.& regula,in pœnis.de reg.iur.lib.vj. ¶ Secundo caſu principali:qn pœna eſt appoſita ꝓpter cōtu

e ¶ Momentanea.Adde,quæ dixi.ſ.in alia apoſtilla.ſuper.l.ſi.ff.de pœ .Facit ad hoc quod no.in ſimili in.c.conſtitutus.per iſtū de teſti.in ver.no.vltimò.

f ¶ SEB.SAPIA. ¶ Eſt tpalis.Adde tex.in.l.ſi ideo in prin.ff.de euic.Et vide ad hæc quæ no.And.ſicu.in cōſi.xxiij.ſapientiſsimus.in.ij.volu. Et vide Alex.cōtrariātē in cōſi.cxj.ponderatis verbis inquiſitionis.in.j.vol. vbi tenet,quòd vbi pœna eſt apponenda arbitrio iudicis,erit perpetua,vel tpalis ſecūdū qualitatē delicti.& ita eſt cōmunis,licet do.Ant.ſiculus in loco prę. alleg.ſentiat cōtrariū.& cōem firmat Are.in.c.in.c.inqſitionis.de accuſatio.

g ¶ In dubio aūt. Vide bo.tex.in.l.ſi Deo.ff.de eui.& ibi Barto.in.l.cū filiꝰ. in prin.ff.de ver.ob.& Bal.in.l.abſentem.ff.de pœ.& in.l.ſi ſuperatus.ff.de pig.& in.l.Papinianus.§.meminiſſe.ff.de inoffi.teſt.& in.l.j.in vlti .colum. ver.item an cōdēnatus.C.de confeſ.& iſtum in.c.in cauſis.in vlti.co.de re iu. & But.cōſi.xxix.quod intellige,niſi cōſtaret de delicto ex actis, quia tunc non procedit.d.l.ſi ideo.vt per glo.ſing.in.l.ij.in ver.abſens.C.de contra.iutu.de qua facit feſtum Bal.ibi,& in.l.j.C.quibus res iud.non nocet.& in.l. ingenuum.ff.de ſtatu.ho.& Io.de Ana.in.c.fraternitatis.in.v.col.de hære.& eſt caſus in.c.cùm olim.de re iudi.ibi,& licet abſenti.&c.

h ¶ Temporarij.Idem voluit Bal.in.l.& ſi poſt tres.in.x.col. ff .ſi quis cau. Ro.in repe.rub.de arbi.in.xij.col.verſi.item an ſit ſtatutum.& Bal.in.l.j.C. ſine iuſ.prin.& in.c.j.de pa.tenen.in prin.in.v.col.ver.ſed hic quæro .Facit tex.in.l.j.§.expilatores.ff.de effra.& l.ij.iuncta.l.pe.§.pœna autē.ff.de cri. ſtel.& facit.l.ſi qua pœna.& l.aliud.ff.de verb.ſigni.& l.multa.C.de modo mulct.& gl.in.c.inquiſitionis.in ver.aliôquin.de accuſ.

i ¶ In ſumma.vide Bal.in.l.j.vbi bo.tex.C.de ijs:qui latro.occul.Bar.in.l. ſi. ff.vbi pupil.edu.debe.Imo.in.c.inquiſitionis .in princi.j. de acc.& ibi Ana. in princi.allegat Imo.in.l.j.ff.de pu.iud.Bald.in.cap.j.§.iniur.de pa.iu.fir.in princip.Iſtum in.c.cum te.in ſecunda columna.de re iudi.& facit gl.ſi .in .c. dictū.lxxxj.di.quam ſequitur iſte in.c.tuæ.prope fi.de pœ.facit Bald.in.l. incredibile in fi.eo.& tex.in.l.ſaccularij.§.ſunt quidā.ff.de extraor.cri.& in l.ij.C.de his,qui la.occul.in ver.nō ignaro iudice.ibi,ſeueriſsima cōmotiōe. ga verbū ſeueriſsima:iportat mortē.l.j.cū glo.C.ne lice.ſignū ſalua. & facit

l.Iul.

adulterij.in ver.seueriſsimè.C.de adul.iuncta.l.caſtitatis.&.l. quanuis. eodē ti.& glo.in.l.ij.C.de eunu.& in.l.cum ſeruus.in verſi.ſummo ſupplicio .ff. de condi.ob cau.& tex.in.d.l.ij. C.de his,qui la.occul.in ver.acerrima pœna. & appellatione acerrimæ,venit pœna mortis.tex.cum gloſſ.C.de ſedi. Ad idem tex.in.ad abolendam.circa medium.iuncto. c. excommunicauimus. de hære.ibi, debita animaduerſiõe. Nam animaduerſio mortem comprehendit,vt probatur in.l. imperiũ.ff.de iuriſ.omiu.& in.l.reſpiciẽdũ.in fi.ff.de pœ. ad idē tex.in.l.lex Iul.§.hodiè.in verſi.extra ordinẽ.& in ver.capite plecti debent.ff.ad.l. Iul.repetũ.vel idē in.l. qui cum maior.§.is demũ. in verſi.iudicanti placuit.ff.de bo.li.facit quod not.Bal. in.l.eos. §. ſuper his.in verſi. extra. no.C.de app.

ADDE tu Alex. conſil.cxj. Cepo. conſi.lxxij.

ZACHARIAS.

¶ Adde tu, quod Alex.alle.cõſi.xj. qđ in.ponderatis verbis. colum.iij. ver.nec poteſt iudex. vol.j.probat de directo cõtrariũ.dicit enim, q̃ qñ pœnavenit imponẽda iudicis arbitrio,nõ debet iudex de pœnamortis arbitrari p iura & rõnes p eũ alle. Sed pro cõcor.dicto põt dicere, q̃ qñ iudicis arbitrio relinquitur aliqua pœna.&tales ſunt circũſtãtiæ delicti q̃,pillo de iure,vel cõſuetudine mors ſequereť, tũc põt iudex arbitrari pœnam mortis. aliâs ſecº.per præ alle.& argu. eius, quod habetur in c.at ſicut dignũ.de homi.& in alle.l.ſaccularij.§.ſunt q̃dã p̃dia.ff.de extraor. cri.ita no.Bald. in.l.fi.de rerum diui.Angel. in.l. miles.§.edictum. ff. de teſta.mili.Anto.de but.in.c.de cauſis.per iſtum alleg.de offic.deleg.& bo. tex.pro hoc in.l.iij.§.j.iuncto.§. penulti.ff.de cri. ſtel.& ſecundum hæc ſaluatur gloſſ.in.l.ſacrilegi.la.ij. inverſi. conſiderandum.ff.ad.l.Iuli. pecula.quæ voluit, q̃ pœna arbitraria, ſeu extraordinaria non ſit pœna capitis.& Old.in.l.j.per illum tex.Communis tamen opin.eſt,vt per iſtũ hîc ita dixit Ludo.Rom.in rubri.ff. de arbi.ante mediũ.vbi etiam ad hoc alle.not.per Bald.in.l.conuenticulã.in.iij.col.C.de epiſcopis& cleri. Anto.Franciſ.¶ An,& quando iudici eſt conceſſum arbitrium imponendi pœnam,an eius poteſtasextẽdatur ad pœnam capitalem, habetur per gloſſam ordina.in.§.in ſumma.& ibi plenè.per Angelum Aretinum inſti. de iniu.& ibi gl.videtur tenere:quòd in tali arbitrio conceſſo iudici circa pœnam imponendam,nunquam veniat pœna capitalis. Quod videtur eſſe verum,niſi contra vilem perſonam eſſet talis pœna imponenda, quia tunc etiam comprehenderetur pœna capitalis.ſecundum do.Flori.de ſancto Petro de Bono.in.l.ſi itẽ obſtetrix. in prin.ff.ad.l.aquil.Quando antẽ quis habet poteſtatem animaduertendi in facinoroſos homines,dicitur habere omnia. Et quæ ſunt meri imperij:vt in.l.j.in.§.fi.ff.de offi.eius,cui man. eſt iuriſdi.& in.l.congruit.ff.de offi.præſi.

ADDE tamen,q̃ omne delictum ex quo oritur infamia,vel aliud extra infamiam,dicitur habere in ſe animaduerſionem.l.j.§.item ſolent .ff. de offic. præfe.vr.eſt tamen verum,q̃ pœna debet imponi debita pro delictis,vt in l.reſpiciendum.ff.de pœ.& alibi.dicitur,q̃ pœna debet imponi ſecundum qualitatem.culpæ.vt in auť.omnes.& ibi Bal.in vlti.no.C.communia de ſucceſ. Et eſt aduertẽdum,quód pœna dicitur eſſe arbitraria,quando à iure nõ reperitur certa pœna determinata.l.ſanctio legum ff.depœ.&in.l.hodiè .& ibi ple. per Alex.eo.tit.& habetur per gloſſ.& Cardi.in clem.j.in xij.col.de teſta.& pet Alexan.in.l.ſi quis id:quod. de iuriſ.om.iudi.& p Spec.in titu.de accuſa.in.§.j.in ver. demum autem.& per Bald.in.l.j.C. ne ex deli.deſun. & per do. Cardi. in cle.j. §.ſi quis. de ſtatu. mona. p c.de cauſis de offi. deleg.

¶ Et adde,q̃ quãdo debet imponi pœna arbitraria,illa debet eſſe ſimilis pœnæ, quæ in ſimilibus delictis conſueuit imponi etiam ſi ſit pœna mortis,vt per dominum Anto. & Imo.in.d.c.de cauſis.& per Imo. in c.ex his.de reſcri. & eundẽ in.l.ij.ff. de publi.iudi.& p Ro.in rubri.ff. de arbi.& per Bal.in l.ſi ſeuerior.in.ij. co.C.de infami.Et dicebat Bal.in.c.j. §.iniuria.de pace iura.fir.in vſi.feu. q̃ propter exceſſum facinoris & delicti poteſt extendi pœna, vſq̃ ad pœnam mortis incluſiuè. Quod etiam voluit Imo.in.c.inquiſitionis.de accu.& dixit.Bal.in.l.j.C.de ſac. ſan. eccle.q̃ Princeps ſemp poteſt arbitrari pœnam mortis qñ pœna eſt in eius arbitrio non ſtatuta,neq; determinata à lege.ſed ſi ſtatutũ diceret, q̃ pro delicto ſit pœna centum ducatorum:vel alia arbitrio iudicis,nõ intelligitur de pœna mortis,ſed de alia ſimili ſecundũ Bal.in.l.quicunq;.C.de ſer. fugi. & in.l.conuenticulam.in.iiij.col.C.de Epiſ.& cle.niſi forſan ſtatutum daret circa pœnã plenũ & liberũ arbitriũ iudici.quia tunc intelligeretur etiam de pœna mortis :quanuis in eo eſſet prius facta mẽtio de pœna pecuniaria,ſecundũ Bal.& in.l.& ſi poſt tres.ff.ſi quis cau.in.xiij.col. & per eundem in conſi.ſuo incip.Francus confecit venenum.vbi etiam dicit, q̃ pro delictis non conſummatis non poteſt iudex arbitrari pœnam capitis.

¶ Et adde,q̃ pœna capitis triplex eſt.ſ.mortis,ſeruitutis,& amiſsionis ciuitatis,vt per glo.in.l.hos accſare.ff.de accuſa.& per Inno.in.c.qualiter & quando.in.ij.col.de accuſa.Et ideò,quãdo fieret mentio de pœna capitis; poſſet iudex etiam eligere mitiorẽ,aut eam quam putaret magis timeri,circa tamen mortem,ſecundum Inno.in.d.c.de cauſis.de offi.dele.

a SEB. SAPIA ¶ De qõne.Adde,q̃ ſnĩa lata nõ reqſito cõſilliº: q reqri debeat,ſnĩa eſt nulla,vt latè tradit p Ab.& alios.ĩ.c.ſi p debilitate.j.de of.de.

b ¶ Vin.quẽ ſequitur,Adde gl.fi.in.c.nõ eſt.de cõſue.in vlti.col.lib.vj.& ibi Do.& latè Io.an.in addi.Spe.in tit.de requiſi.cõſi.§.j.ver.vt autem.Bal.in.l

---

ſVMMARIVM.

1 *Canonici non poſſunt tollere ſtatuta honorabilia eccleſijs.*

2 *Prabẽdæ minuuntur,ſi reditus eccleſiæ minuuntur.*

3 *Actus,ſi debet explicari cum conſenſu alicuius:qui non vult,vel non poteſt conſentire:an poßit explicari ſine illo conſenſu.*

4 *Periculũ quãdo timetur ex dilatione actus poteſt explicari ſine aliquo conſilio,qui aliàs eſſet neceſſarius.*

5 *Conſilium, vel conſenſus,ſi debet haberi in aliquo actu explicando:ſi non interueniant,an vitietur actus.*

CAP. XII.

EX parte. ¶ Nõ valet ſtatutum per quod diuinus cultº ſine cauſa diminuitur etiam ſi ſuper hoc interceſſerit in forma cõi Papæ confirmatio. Vel ſpecialius.

Nõ poſſunt canonici ſine cauſa rationabili reſtrĩgere numerũ canonicorũ,ſeu numerũ prębendarũ. In. j. narrat factũ corrigendũ.In ſecũda corrigit.ſecũda ibi: *nolentes*. ¶ Caſus literalis.Eduẽ. canonici, vt maioribus reditibus abũdarẽt,numerũ præbẽdarũ ineccle.Eduen. ab antiquo ſtatutũ reſtrinxerũt: licet reditus ipſorum nõ fuerint diminuti.Significauit hoc Epiſcopus Eduẽ.dño Pa.Nolẽs igitur Pa. cultum diuini Numinis diminui ſed potiº augmẽtari:mãdat qbuſdã,vt antiquũ numerũ faciãt in eccleſia Eduẽ.ſeruari:& ſi quas p̃bẽdas à tẽpore vltimi ſtatuti vacaſſe inuenerint,p̃ſonis idoneis cõferãt de conſilio Epiſcopi:nõ obſtãte aliqua conſtitutione ſuper hoc à canonis ipſis facta,vel cõfirmatiõe à ſe.apoſtolica. Ber.

1 ¶ † No.j.quòd canonici nõ poſſunt tollere ſtatuta honorabilia eccleſijs.& tex.iſte loquit indiſtinctè.Et intellige etiã de antiquis ſtatutis,quæ antiqui canonici fecerunt.pro hoc facit quod not.Inn.in.c. accedentibus. de priui.

2 ¶ Not.ij.arg.opti.à cõtrario ſenſu iuncta gl. ij.quò data diminutiõe redituũ,poſſunt canonici, etiam ſine authoritate Papæ reſtringere numerũ præbẽdarũ:ita quòd præbẽdæ ſupreſſæ non cẽſebuntur amplius vacare.Et intelligo,quòd hoc faciãt cũ authoritate Epiſcopi:vt plenè dixi in.c.cũ acceſsiſſent.ſ.e. ¶ No. quòd in actus diſpoſitione qñq̃ requiritur cõſiliũ tertij:vnde Papa hoc cõmiſit iſtis delegatis:vt conferãt præbẽdas vacãtes cum cõſilio Epiſcopi. ¶ † Circa quod quæritur de quęſtio

3 ne,[a] quæ poteſt quotidiè contingere: quid ſi iſte, qui habet præſtare conſilium, non vult conſulere,vel ſit mortuus, vel abſens: an poſſit mandatarius procedere ad actus contumationem,conſilio non habito. Vinc. quem ſe-

b quitur[b] hîc Ioan.An.& clarius in.c.j. ne ſede va.lib.vj.in effectu ſic diſtinguit:quòd aut ille eſt mortuus: & ſic ſi expreſſo nomine proprio hæc poteſtas conſulendi fuit ſibi attributa,expirat mandatum,ex quo non poteſt ſeruari forma:ſed debet expectari ſecunda iuſsio. argu.in.l.diligenter.ff.man. & in.c. cum dile-

Cap. Ex parte. Panor. ſuper Prima parte Primi.

j.§.ſi plures.in.viij.colum.verſi.iiij.quæro.ff.de exer.& Bal.in rubric.C.eo. in .ij.columna.in verſi.vt autem hæc materia liqueat.vbi latiſsimè per eum: & per iſtum in.c.ad apoſtolicam.in fi.de regu.& in.c.cùm olim.in.iij.colũ. de arbi.& in diſputa.ſua incipiente.Augerio.in.xxv.colum.verſi. moueor principaliter.& in.c.cum in veteri.in.iij.not.& in.vij.& verſi ſecundò quæritur,& in gl.j .de ele.Io.Andr.in regu.nullus ex con a ſil.in.iij.co.in mercu.de regul.iur.in vj.& Archid.in.c. obeũtibus.lxiij.diſtin.cum alijs concor.poſitis ibi per docto.& vide hîc plenè per Modernio.& Rotam in titu.de reſcri.daci. lxxiij.in antiquis incip.not. ꝙ ybi. & iſtum in.c.non põt in fi.de regu. ius.Ange.in.§.emphyteoſis.el . ij. p illum text.in auẽ. de alie.& emphy.

¶ Debet expecta

a ZACHARIAS. ri ſucceſſor. Dic, ꝙ ſicut expreſsio nominis appellatiui non attenditur ita, quod ſucceſſor debeat expectari quando ex aliqua alia coniectura ſpeciali colligitur,quòd ſit diſpoſitio perſonalis.Ita notat iſte in.c.quoniam Abbas.quod alleg.& in.c.requiſiſti . in v.not.& in .c. nouit.colum.fi.de offi.leg.& in conſil. xciij.incip.in quęſtione,quæ ad preſens.vol.ij.& Bar. in.l.pe.col.j.ff .de ſtip.ſeruo.no.etiã Do.in.c.fi gratioſè.col.iij.de rnſcr. lib.vj.itanec ſi ſub nomine dignitatis prædi.concurrentibus.Ita no.do.in capitulo fin. per b glo.ibi in verſ.expreſſerit,de teſta. li.vj.quæ dicit: ꝙ officium executoris alicui ſub nomine dignitatis in iunctum,non porrigitur ad ſucceſſorem,quia propter affectionem perſonæ illud factum videtur.

c ✠ SEB, SAPIA.

b ¶ Rationem.Adde,quòd ratione inſtantis periculi multa poſſunt expediri ,quæ aliâs non poſſent,vt hîc per Fel.Adde tex.in.c.venerabilibus.§.ſanè.de ſen.excõ. lib. vi.do.Iaſ.in.l,de pupillo §.ſi quis riuos.ff.de ope.no.nun.Ro. in conſi.cccc lviij.in re preſenti.& in fin.cccccxcj.in hoc cõſului pridie.vbi dicit, ꝙ.ij. de cre. poteſt proferri contra non latitantem,quando periculum eſt in mora.

c ¶ Debet reſtringi & ampliari diſpoſitio. Dicam plenè poſt iſtum in capi. fin.de reſcript.

ẽta.de reſcript.Si verò fuit expreſſum nomen dignitatis debet expectari ſucceſſor[a].arg.in.c. quoniam Abbas.de offi.deleg.Idem dicemus, ſi eſt abſens,ita quòd cõſilium nõ põt requiri. Si verò eſt præſens,& nõ vult cõſulere: vel eſt abſens,& nõ vult venire,ſeu cõſiliũ præſtare: põt mãdatari[9] procedere ſine cõſilio. Pro hoc bo.tex.in.c.cũ veteri.de elec .Sed cõtra primũ mẽbrũ facit.c.j.§.fi.ne ſe.vacã.li.vj.vbi dicitur quòd ſi capitulũ habet cõferre beneficia cum cõſilio Epi:ſi Eps eſt mortuus ,vel lõgè abſens: põt capitulũ beneficia conferre.Solu.dicit Cõpo.& ſequitur Io.An.clarius tñ loquitur in.d. c.j.quòd aut conſilium eſt requirẽdum ex forma mãdati:& procedit primum dictum . Aut ex ſtatuto,vel cõſuetudine: & procedit. d.c.j. ¶ Et hui[9] cõmunis dicti quidã antiquus doct. vt refert Io.de lig.aſsignabat duplicẽ rõnem. Prima,ꝙ fortius ſtringit mandatũ hominis, quã legis,argu.in.l.Celſus.ff.de arbi .Item poteſtas ordinaria eſt magis fauorabilis,quã poteſtas delegata.vt.ĩ.c.P.&.G.de of.delega.Habens ergo requirere cõſilium fretus poteſtate ordinaria,non ita adſtringitur ,ſicut habẽs poteſtatẽ delegatam.Vnde in illo.c.j. capitulum procedebat poteſtate ordinaria.Io.de lig.videtur impugnare oĩa prædicta,ꝙ etiã vbi per habẽtẽ ordinariam poteſtatẽ eſt conſilium petẽdũ,nõ valet actus cõſilio nõ habito.allegat bo. tex.in.c.nouit.de his quæ fiũt à Præla.ſi.cõ.ca. Et ad.c.j. ꝓallegatũ rñdet,ꝙ loquitur in collatione beneficiorũ:ne ex nimia dilatione immineat periculum:ideo poteſt procedere cõſilio nõ habito. ¶ Do.Anto.tenet primũ dictũ:qa cũ habẽti ordinariam mãdatur,vt cũ conſilio alicuius procedat:videtur poti[9] quędã admonitio,niſi adijciaſ:vt actus cõtrarius ſit nullus ſic intelligit.d.c.nouit.Sed certè hoc nõ eſt ſimpliciter verũ,qa in.d .c.j.erat petendũ cõſiliũ Epi ex conſuetudine,quæ põt reſtringere poteſtatẽ ordinariam.arg.in.c.cõqueſtus.ix.q.iij. Nec videtur procedere indiſtinctè opin.Ioã. de Lig.ad.d.c.j.qa ſi bn cõſideret rõ illius.c.j. eſt generalis ad omne periculũ imminẽs.Nam ſecũdũ diſpoſitionis rõnem,[b]debet reſtringi & ampliari diſpoſitio[c]:vt in.l.cũ pater.§. dulciſsimis.ff.de leg.ij. ¶ † Et iõ videt,ꝙ vbicũqꝫ ex dilatiõe imminet periculũ,ſemper põt procedi cõſilio nõ habito.arg.in .l.ſi longius.ff.de iu.&.in.l.ſi cum dotem §.eo autem.verſi.ſed ſi latitet.ff.ſol.mutri.Et hanc opin.iudicio meo ſentit Bart.in.l.j.§.ſi plures.ff.de exerci .vbi ſic generaliter allegat.d. c.j. Nec placet dictum commune antiquorum hîc:vt fiat differentia inter diſpoſitionem hominis & legis:quia dico,ꝙ ſi ſuperior mandat aliquid explicari cũ

d ✠ SEB. SAPIA. ¶ Tranſgrediens.vide Anto.hoc reprobantem,in.l.ſi quis mihi bona.§.ſi coram.ff.de acqui.hære.

e ¶ In cle.j.de iurepa.Supple in verſi.inhibentes.quam approbat ibi docto. & Cardi.in.vij.quæſtio.& Imol.in.iij.col.& ibi per iſtum & per Ro.conſi. ccij.incip.in chriſti &c.quo ad primum in.ij.colum.& per iſtum conſi.xcj. inci.quoad primũ dubium in.vj.col. colũ.& in ſua diſpu. Augerius. in xx.col.ver.ij .probatur.& Petr. de Anch.in.c. ſtatutum.§.fi.verſi.aduerte. de reſcript. in.vj.& in cle.j. de ſeq. poſſ. & fruc. in fi.& in regu.ea quæ .in.xij . colũ. ver.ex quibus infertur .de reg. iur. in.vj.& conſi.vj. inci.viſo themate. & conſi.xxxj. inci.viſa quadam petitione .& conſi. ccccxvj.viſo & diligenter ponderato.in. iiij . colum. & in capitulo prouida.de electio.in vj.& ibi Gemi.in ij.col.& per iſtũ in capitu.cùm dilecta. in penulti. columna.de reſcr. & ibi Imo.in .iiij. columna.& Cardinal.in clementi. j.in prin.in.vj.qõ. in.ij.argu.ſecundę partis.de ſupplẽ. neglig.Præla. & Domi.poſt Imo. in capitul.primo. §.penul.de offic. ord.in.vj.& in cap. fi.in tertia.de ſupplẽ.neglig . Præla.eo.libro .& vide ibi fil.in verſi. præmiſſa .Et per doctrinã glo.in dicta clemẽtina prima.eſt deciſio Innocen.in capitul. prudentiam.in ſecunda columna. ibi, ſecus eſſe .licet in contrarium poſsint notari verba Baldi.in.l.comparationis.in ſecũda,columna. verſi cu.tertiò oppono. C. de fide inſtrumen.Et no .quòd vbi eſſet oppoſitum decretũ præ dicta non procedunt,vt dixit ipſa gloſſ.& eſt text. in capitulo ſi eo tempore.de electio.in ſexto.Quicquid dicat Imol.in dicta clementina prima.Et in quibus caſibus non procedat dicta clementina prima vide iſtum in capitulo dilectus,lo.ſecunda.de præben.ad fin.& vide text.& ibi Cardi. in ver,alioquin.de electio.& ibi iſtum in tertia columna.Et omnino in clementina prima.& iſtum in capitul.ad diſſoluendum,ad fin.deſpon . impu. & zenzeli in clementina prima de ſeque.poſ.& fru.& ibi docto.& Paulus conſil.cccxxiiij.in Chriſti nomine ,videtur dicendum,& Bar.in.l .prima .§.

ſtatu-

consilio tertij,debet mandatũ ſuũ intelligi ſecundũ iura.arg.c.præcedentis.& in.c.ij.de reſcriptꝭ.Sed de mente iuris eſt illud,vt ſi conſiliũ non poteſt haberi,procedaſ ad conſummationem actus:vt in.d.c.j.& in alijs iuribus præ
5 alleg. ¶ † Nunquid autem teneat actus, ſi poteſt habere cõſiliũ,& nõ fuit petitũ ? Dico ſic, ꝙ aut ex forma mãdati eſt requirendũ cõſiliũ: & nõ valet actus:vt in.d.c.cũ in veteri. Aut ex diſpoſitiõe legis:& tũc,aut lex à principio poteſtatẽ tradidit,& mandauit conſilium tertij requiri:& non valet actus ex defectu poteſtatis.Nam habuit poteſtatem modificatã & qualificatã.Sic intelligerem.d.c.nouit.ita quòd ſine clauſula decreti,act[9] ibi fuiſſet nullus.Aut habenti prius poteſtatẽ mandauit ſuperior,vt procederet cum conſilio Sempronij : & tenet
d actus ſine conſilio:licet iſte trãſgrediẽs[d] veniat puniendus.argu.opti.in.c.dilectus.ij .de præbẽ.Vide glo.ſingularem,quæ ponit hanc theo
e ricã in alijs terminis.in clem.j.de iure patro.[e] Prædicta procedũt in cõſilio:vbi ante requirẽdus eſt conſenſus , præcisè debet haberi : per id quod habeſ & not.in.c.ſi pro te.de reſcrip. lib.vj. ¶ In gl.ij.in fi.tenemenți gloſ.iſtã:quia clarius loquitur,quã in.c.cũ acceſsiſſent.ſ.eo. tit.& ad.c.fi .quod allegat in cõtrarium. rñde, vt dixi in.d.c.cum acceſsiſſent. Abbas.

✠ SVMMARIVM. ✠

1 *Papa habet ſubditas omnes creaturas,& nemo poteſt declinare â ſua iuriſdictione.*
Præſcriptio nunquam currit contra poteſtatem Papæ,ſed contra poteſtatem Imperatoris ſic.
2 *Lex ſi reperitur multum dubia, excuſatur quis à iuris ignorantia.*
3 *Lex,vel ſtatutum debent concernere futura, & non præterita,niſi exprimatur.nu.4.&.9.*
Verbum in lege,vel ſtatuto importans præteritum & futurum,intelligitur de futuro.
5 *Papa habet iurisdictionem etiam in infideles.*
6 *Iudices poſſunt interpretari iura in cauſis vertentibus coram ipſis.*
7 *Interpretatio Principis ſuper aliqua lege dubia: omnes adſtringit,ſecus interpretatio inferioris.*
8 *Ius naturale & eius conſtitutio,quomodo extenditur ad præterita.*
10 *Statutum,quòd ſtantibus maſculis filia excludatur & quòd extendatur ad præterita,an habeat ilocum ſi hæreditas ſit diuiſa inter fratrem & ſororem.*
11 *Lex,vel ſtatutum ſimpliciter loquens,an & quãdo extendatur ad præterita?*
12 *Pœna vtrum ſit imponenda ſecundum quod dictat ſtatutum tempore commiſſi delicti:an ſecundum*

statutum tempore sententiæ vigens.
13 *Consuetudo irrationabilis defendit quem à pœna tẽporali.*

CAP. XIII.

QVoniam. ¶ Hoc dicit: Cõstitutio futura respicit,& non præterita:nisi in ea de præteritis caueat. Primò ponit causam cõstitutionis declarandæ. Secundò declarationẽ.ibi: *declaramus*. In tertia declarationis rationẽ.ibi:*cum leges.&c.* ¶ Casus literalis. Dominus Papa Gregorius fecerat quandã constitutionem in ecclesia sanctæ Mariæ maioris de vrbe:in qua dicitur,ꝙ presbyteri primũ locũ obtinenat: Diaconi secũdũ:Subdiaconi tertiũ:& sic de reliquis obtineat ordinatim.& sic posterius admittant & qui maior est ordinẽ,in portione percipiẽda sit potior:& sic posterius. Super ista cõstitutione dubitabatur vtrũ constitutio illa traheretur ad p̃terita,vel ad futura tm̃. Dicit Papa ꝙ cõstitutio ecclesię omnes adstringit: & nihil debet obscurũ,vel ambiguũ cõtinere. Et ideò declarat cõstitutionẽ prædictã:dicẽs,ꝙ cõstitutio illa nõ ad p̃terita,sed ad futura tm̃ debet extẽdi: quia & cõstitutiones dãt formã futuris negotijs,& nõ præteritis:nisi nominatim dicatur in eis de p̃teritis negotijs.Ber. ¶ † No.j.ꝙ cõstitutio Papæ
1 afficit oẽs.[a] nemo est em̃ inter creaturas, qui
a possit declinare,seu *eximere se à iurisdictiõe Papæ,cũ sit vicarius Dei.in.c.ij.de trãsla.Episcopi.& quilibet est subiectus Deo. Vnde etiã cõsuetudo nõ valet quãtocunq; tpe sit obtenta:vt quis nõ sit subiect? papæ.quia nemo põt p̃scribere cõtra potestatẽ papę:vt no. dicit Inno.*in.c.bonæ.el.ij.de postu.præla. Secus dic de potestate Imperatoris: quia contra eũ põt præscribi. Ad hoc,quod dixi in.c.per venerabilem.qui fil.sint legiti. & ad hoc quod notat Bartol. in.l.hostes.ff.de cap.& in.l.prima.§. fina. de aqua pluuiaarcenda. Intellige tamen, quando præscriptio habet sua concomitantia:vt bonam fidem.&c. ¶ No.ij.quod constitutio debet esse clara[b] quo ad literam, & quo
b ad mentem. vnde verbum obscurum hîc positum refertur ad literam:verbum ambiguum refertur ad intellectum & mentem. Ratio colligitur ex text. ne ex difficultate intellectus legis,quis incidat in promptum periculum. ¶ Vnum tamẽ scias,† ꝙ vbi lex est multũ
2 c dubia,[c] excusat qs à iuris ignorãtia:[d] vt est tex.
d in.l.regula.ff.de iu.& fac.ign. vide* gl.in.c.vni
co.de postu.præla.lib.vj.in versic. decæterò.
3 ¶ No.iij.ꝙ propriũ legis est cõcernere futura, & nõ præterita. Ratio rationis sumitur ex.c. ij.s̃.eo.Ne scilicet aliqui puniantur sine cã,qui actum ante legis editionẽ gesserũt. Et per hãc naturam legis dicimus,ꝙ si lex editur per ver-
e bum futurũ subiunctiui modi[e] ita ꝙ põt habere duplicẽ intellectũ respectu futurorũ & prę
teritorũ,debet respici sensus sonãs in* futurũ. Exẽplũ.dicit statutũ,si quis cõmiserit delictũ, puniatur &c. Nõ em̃ cõprehenditur qui prius delictũ cõmisit:licet ex vno significato verbi possit cõprehendi.ad quod no.Inn.in.c.significauerũt.de testi.& Bar.in.l. omnes populi. ff.
4 de iusti.& iu. ¶ † No.vlti.ꝙ lex,siue statutum potest extendi ad præterita,dummodò exprimatur in lege,seu statuto:vt ad præterita fiat extensio.quod an sit verum, infrà subijciam.
¶ † In glosſ.prima ibi, *omnium Christianorum*.
f dic quòd etiam circa infideles[e] habet Papa iurisdictionem. Quod tu tamen declara,vt notat Innocent. de vòto .capitul. quod super
his. Et dic, quòd in * spiritualibus & concernentibus animam sunt subiecti sibi omnes: ideo non est necessaria sequens restrictio glo. potest tamen saluari quo ad temporalia.quod tamen limita,vt dixi in capitul.nouit. de iudi.

Item consuetudo excusat à peccato: quando est dubiũ,an aliquid sit peccatum:vt per Abbatem in.c.venerabilis.de consue.sentit Bar.in.l. quis sit fugitiuus.§.apud Labeonem.ff. de ædili.edict. & plura accumulat dominus Rochus curtius Senator Regius in repeti.l.fi.col.xj. versi.tertiò limita.j.de consuetu.inducens plura ad excusationem ludentium,vt non teneãtur restituere lucrata in ludo,ratione variarum opin. quæ sunt inter doct. De quo pulchrè ibi per eum.vide etiam Aret.in consi.vij.accedente. & in consi.lxxxv.consideratis.& latè Feli.in.c.humanum genus.col.j.j.dist.

e ¶ Subiunctiui modi. Adde Innocen.in capitul.significauerũt.& ibi Cardi.de testi. Bald.in.l.leges.in.iij.colum.C.de legi. glosſ.in.l.cum tale.§. fi. in versi.dixerunt.in fin.ff.de condi.& demon.glosſ. ij.in.c.ad hæc.j.de rescrip.& ibi istum.in.ij.colum. & dicit hîc Imo. in.ix. colum.idem esse in omni verbo apto importare duo tempora,quæ in statutis interpretantur solùm de futuro. Alle.glosſ.fin. in prin.in.c.vnico.de cleri.non resi den.in vj.& in.c.ij.in versic.commiserint.de constitu.eo.lib. & Domini.in.d. c. vnico.in penul.col.& in.d.c.ij.in vlt.col.facit tex.in.c.j.quod me.causa.eo. lib.vj.in versi.extortas.& ibi omnes.& istum in capit.ij.in.ij.nota.s̃.eo. & Imo.in clemen.fi.xvij.colum.ver.secundò fallit.de rescript.& Domini.in c.ne aliqui.in.ij.colum.de priuile.in.vj.facit quod voluit Barto. in.l.Iulianus.in fine.de condi.inde.quem refert in repeti.l.j.in vlti.charta.C. de hæredi.institu.& faciat quod voluit Bald.in.l.fi.C. de sacrosan.eccl. ¶ Adde Fulgo.consi. cxxxvj.in.ij.colum.

f ¶ Circa infideles. Adde quæ dixi in.c.super eo.adde Oldr.consi. xxxvj. incip.infrascripti sunt articuli.& consi.lj.incip.Iudæus.& in cõsi. lxxxvj. inci.quærit an Princeps.& Pet.de Anc.in repeti.reg.ea,quæ.in. xxxiiij.

fi plures.in.vj.col.vers.& pro hoc.ff.de exerci.& Bal.in rubri.C.eo.in.iiij. co.ver.& ex prædictis primò.
¶ Adde tu,an cũ quis teneatur requirere cõsiliũ in aliquo actu,si illũ nõ petit.Pau.de ca.cõsil.lxxxvij.& se.An.cõsi.cclxxj.& cõs.cxl.& cõ.cxxxvj.
a ¶ Afficit omnes.vide quæ plenè not.doc.in.c.j.s̃.e.
SEB. SAPIA.
b ¶ Clara.videadhãc materiã tex.in.c. Abbate.de verb. signi.glo. & Car. Alex.in.c.priuilegia.iij. dist.
c ¶ Multũ dubiã. Adde ꝑ re obscura Bal.in.l. vnica. C. de emen.Iusti. codi.& in.l.fin.C. de sentẽ.& in.l.in ambiguo.ff. de legi.Bart.in.l.ea.ff. de cõtrahẽ. emp. & in.l. quicqd.ff. de ver.ob.Do. in c.vnũ ora.§.vnde Hieron. xv. dist. & ĩ.c.erit aũt lex. iiij.dist.Cardi. & Ioã.de Ana.in .c. de simoniacè.per illũ tex.j.de simo gl.in.§.sed hæc solẽnia.insti.de verbo.obl.Bal.hic in iiij.col.in versi.vlterius not. ꝙ lex debet esse certa& nõ ambigua . per Imo.& Roma.in l.cũ prolatis . per illũ tex.ff.de re iudi.ꝑ Cardi.in cle. fi.in.iiij.q.de regu.& in cle.j. §. sanè.in.iiij.oppo fi.de vsu.& incle. j.in.xxv.q. de re. eccle.nõ alie.& ꝑ Barto.in.l.iiij.§.si duob?.ꝑ illũ tex. ff. de alimen. leg. probatur in.l.Titiætextores.ff.de leg.j. & obscurũ est,ꝙ intelligi nõ põt.l.ij.ff. de his, qui pro nõ scrip.hab.& in.l.ita fidei.ff.de iur. fisci.& per gl.ij.in.l.veteribus.ff.de pactis.
¶ Adde tu,q̃ posui.s̃.in prin. decre.vbi dictũ fuit de teste obscurè loquente.& ibi adde Fulgo.consi.cxxxj.
ZACHARIAS. ¶ Adde tu,ꝙ illud,qd hîc dicit de Papa,idẽ est in cõstitutione Imperatoris,cui vt inquit tex.in. l.j.in prin.& ibi per Iac.rebuf.& in addi.ad eũ.C.de cõdu.& procu.p̃di.fisca.lib.x.omne genus humanũ subditur.magis tn̄ videt p̃cisa Papæ authoritas cõtra quã præscribi nõ põt:vt hîc subdit iste. De cuius dicti veritate,dic vt per Cardi.in cle.p̃senti.col.penul. ver.septimò q̃ro.de censi.& latè per Moder.in.c.cũ nobis.de censi.& dum subdit iste,ꝙ nemo est,qui possit se eximere à iurisdictione Papæ:nec valeret cõsuetudo in contrariũ quãtũcũq; tẽpore obtẽta.Adde qd ex priuilegio ipsius Papæ:an quis eximeretur à sua iurisdictione,ita ꝙ eũ excõmunicare non possit.Archi.in.c.volumus.xvj.q.iij.iste in.c.cũ instãtia.de cẽsi.circa fi.Imo.in.c.quãto.de cõsuetu.Ang.in.l.sicut.de præscri.xxx. an. eũdẽ Imo.in.c.j.col.viij.ver.fatẽt tn̄.de cõsti.Bal.in aut.quas actiões. circa fi.ver.tudic.C.de sacros.eccl.ꝑ Pe.de Anc.cõs.cxxv.inc.clarior & breuior. ꝑ Pau. de ca.cõs.ccxxx.ĩci.in facti p̃senta.& Fel.in alle.c.cũ nobis.in prĩc. Anto.Francis. ¶ Adde,ꝙ contra potestatem Papæ nihil potest operari cõsuetudo:nec cõtra eius potestatẽ põt ꝓcedere aliqua præscriptio: vt in c.ad audiẽtiã.j.de præscrip. Papa em̃ nõ ligatur aliqua lege,canone vel etiã sua cõstitutione Papali:vt est gl.in.c.nulli.de senten.excõmu.& alia gl.in c.si aliquã.eo.tit.& est gl.in.c.si inimicus.xciij.dist. & habetur in.c.statuimus.de sentẽ.excõi.in.vj.& vide Bal.in.l.ij.in.vj.q.C.de seruitu.vbi dixit, ꝙ in his,quæ tangunt plenitudinem potestatis,nulla potest procedere prę

*Vide Felynũ hic in Rubri. col.29.

* Quem vide in.c. quæ in ec clesiarũ . colũ.1. s̃. isto tit.

*Et vide istũ in. c. cùm dilectus . col. 4.de consuetud.

*Fallit in duob. casib.in.c.2. j. libr. 6. hoc tit.

SEB. SAPIA.
d ¶ Ignorantia. Vide dicẽda in.c. nã concupiscentiã.colum.ij. in.j. lectu. s̃.eo.& Bart. in.l. quod Nerua. col. vj.ff.deposi.vbi latè dixi: & dixit Alex.in consi.j.in iij.col.in.fin.in.ij. volu. ꝙ in articulo dubio non peccat,qui inclinat in alteram partem.

*Vide eũdem.c. 1. colũ.2. s̃. eod. & c. gaudemus.j. de diuor.vbi contrà se nuit.

& .xxxv. col. in ver. sextò quæro. de reg. iur. in. vj. & in consilio suo incip. spiritualis iudex in prouincia Romani dolæ. in ordine. xv. & ibi: an Iudæi sint de foro ecclesiastico, vel seculari. & no. in. c. quanto. & in. c. gaudemus. de diuor. & in. c. quãto. de vsuris.

ZACHARIAS. ¶ Adde, q̃ cõis est opi. q̃ nõ ligant̃ constitutione apostoli ca in spiritualib⁹: in alĩs verò sic. ni si habeant casum in lege sua expressum. Ita notat. Ioã. an. in. c. super his. de voto. gemi 8 nia. ĩ. c. mulier. in iij. co. ñ. q. j. Fel. in c. Iudæi. el. ñ. de Iudę. co. ij. ver. & de hac materia. q- bus adde quæ posui in apo. ad istũ s̃. in. c. quæ in ec- 7 clesiarũ. nu. 12. in vers. infideliũ. vbi latissimè examinaui hunc articu. & multos alios in cidentes. s̃. isto ti. 8

a ¶ Interpretari. Dicã in. c. j. de post. præla. & in. c. venerabilem. de ele. & bona gl. xj. q. j. c. sicut em̃ .§. ex his & no. in .c. interalia. de sen. excõ. in. l. j. & .l. fi. C. de legi. & vide bonũ tex. cũ ibi not. in. l. ita fidei. ff. de iu. fis. & vide Bal. in. l. ij. ff. de origi. iu. in. ij. co. in ver. nota q̃ interpretatio necessaria est quodammodo de iure naturali. i. gẽtiũ. & ideo nulla cõstitutione põt ꝓhiberi. Nã si est necessaria, eius cõ c traria est impossibilis. & impossibile statutũ nõ valet secũdũ eũ. dicam plenius in dicto c. j.

b ¶ De nouo. inducit. adde tu, ꝓ hoc quod voluit Roma. cõsi. .xlv. vbi ponit, si iudex post sñiam adñ̃ciat cãm, an sit à cã necessaria appellatio: vel sufficiat appellatio à sententia.

✠ SEPE. SAPIA.

c ¶ ¶ Pœnã. Nũquid respectu pœnæ dispositio trahatur ad futura: vide dominum Iaso. in. l. fi. ff. de in ius vocan.

d ¶ Præterita sunt decisa. Adde quinque alias limitationes hic positas, per Moder. maximè per do. Felinum. & quantum ad istam primam: adde bonum text. cum glossa in versiculo irritum. in. c. ex tua. & filĩs presby.

¶ In gl. iij. ibi: *siue interpretari*. a non intelligas indistinctè, vt pro quolibet dubio iuris sit recurrendum ad principẽ. Nã & doc. datur potestas interpretandi iura. in. l. vnica. C. de profes. qui in vrbe constanti. lib. xij. ¶ † Itẽ & iudices possunt interpretari iura in causis vertentibus corã se: vt not. Inno. in. c. cũ speciali. de appel. facit q̃d habetur in aut. iusiurandũ. quod p̃ stat̃ ab his. Sed intellige gl. q̃n insurgit magna dubitatio: ita q̃ q̃n Princeps solus interpretat̃ iura, non potest cõmodè decidi per inferiorẽ: iuxta ea, quæ dixi in. c. j. s̃. eo. ¶ † Vel salua gl. quo ad interpretationẽ necessariã, quæ oĩes adstringit. Nã interpretatio inferioris non necessitat. vide gl. in. c. de postu. p̃la. ¶ † In gl. fin. ibi: *nisi sit constitutio iuris naturalis*. vult ergo ista glo. q̃ cõstitutio iuris naturalis extendatur ad præterita. per. c. cũ tu. de vsur. & sentit, q̃. c. cum tu. de vsur. sit constitutio iuris naturalis. ¶ Sed contra hoc oppo. Nam naturale fuit editum cum rationabili creatura: vt. v. di. in prin. & quod ibi nota. in summa. ergo frustra est dicere q̃ extendatur ad præterita. Itẽ. c. cũ tu. est constitutio papæ, & nõ iuris naturalis. Solu. intellige gl. q̃ constitutio iuris naturalis, vel diuini declaratiua extẽditur ad præterita. Rõ, quia ille qui declarat, nihil de nouo inducit. b l. hæredes palam. ff. de testa. vnde potius ligat constitutio antiqua, quã noua declaratoria. Nã hoc casu cessat ratio. c. ij. s̃. eo. Capitulũ verò, cum tu. videtur declarare ius naturale. i. diuinũ. Nõ em̃ de nouo dãnat vsurarios: sed potius declarat eos à iure diuino improbatos: ideò extẽdit ad præterita. ¶ Sed aduerte: quia licet hoc dictum sit verum in se: tn̄ põt calumniari quo ad illud. c. cũ tu. Nã. c. quia in omnibus. eo. tit. im posuit pœnã c de nouo contra vsurarios: & sic respectu pœnæ constitutio erat noui iuris editoria. Certum em̃ est, q̃ ibi cõstitutio est partim declaratoria: & partim est noui iuris editoria. Pone exemplũ: dicit cõstitutio, q̃ nemo audeat vsuras exercere, & quicũq̃ exercuerit puniatur publicatione omnium bonorum Nam certè licet factum sit damnatum de præterito, tamen pœnà publicationis: cum sit de nouo edita, non extenditur ad eos, qui vsuras exercuerunt ante constitutionem, vt in .c .ij. s̃. eo. Et melius per tex. iuncta glo. in cle. vnica. in ver. decæterò. de vsu. & in. c. vnic. de cle. nõ resi. lib. vj. vide gl. & Pau. in proœ. cle. in versi. decæterò. Ex quib⁹ patet, q̃ iste intellectus gl. non est bonus ad. c. cum tu. ideò intellige illud c. vt patebit ex ij. dicendis. ¶ † Et vt materia huius. c. habeatur perfectè, cùm quæritur, an & quando constitutio debeat extendi ad præteri 9 ta, submittam dicta do. Anto. & addendo multa dicta Bar. quæ ipse omisit in. l. omnes populi. ff. de iusti. & iure. in ver. secundò quæritur. in. xiij. col. Vnde ex omnibus aliquibus additis & Bar. in. l. fi. p illum tex. C. senten. rescin. non pos. gl. & istũ in cle. dudum. in. §. nos etem̃ in ver. pacta. de sepul. & ibi Card. in. vij. q. & istum in. c. non debet. de consan. & affini. & Dñi. in. c. j in. iij. col. de consti. lib. vj.

e ¶ Sentẽtia. Adde Barto. in .l. omnes populi. ff. de iure & iust. de transactione: no. Ange. cons. liij. incip. quæstione proposita. Idem de diuisione: Bart. in. l. j. §. fi. ff. ad Tertul. & sic quomodocunq̃, sint decisa secundum istum hîc. ¶ Adde tu Francis. Aretin. consi. ciij.

& declaratis distingue, quòd aut in constitutione dicitur, vt extendatur ad præterita: aut dicitur vt extẽdatur ad futura: aut simpliciter disponit, nõ faciendo mentionem de præteritis vel futuris. Primo casu aut præterita sunt decisa d aliquo remedio decisiuo: puta transactione solutione, sententia, e vel iuramento: f & tũc d e cõstitutio nõ extenditur ad præterita: licet dicatur vt extendatur ad præterita: quia debet intelligi de præteritis nõ decisis: vt est pulcher f tex. in. l. causas. C. de trãsac. g Ratio põt esse: q̃a per verba generalia Princeps non videtur habuisse mentem instaurandi & reuocandi quæstiones decisas ad hoc tex. cũ gl. in. c. ex multiplici. de deci. ¶ Quid autem si Princeps dicat q̃ extendatur ad præterita etiam decisa? gl. g sing. in. d. l. h causas. dicit, q̃ tunc fit extẽsio. Sed h Bar. aliter dicit in. l. fi. C. si cõtra ius vel vti. publi. Ibi em̃ sensit q̃ aut est cõstitutio sic dictãs & extenditur. aut rescriptũ Principis: & non potest Princeps hoc facere cũ magno præiudicio partium. pro hoc quod not. in. l. quoties de præci. impe. offe. & quod no. gl. xxv. q. ij. rescripta. Et aduerte, quia prima fronte hoc dictum non videtur vt fiat differentia inter statutum & rescriptũ ipsius principis: quia lex assumit vigorẽ à potestate statuẽtis: vt in. c. à nobis. de senten. excõmuni. Itẽ si põt legẽ condere, quę concernit omnes: ergo fortius rescriptũ inter duos cõdere. ¶ Ego sustentãdo hoc dictũ reddere hãc rationẽ diuersitatis: lex est omnibus cõmunis, & pro publica vtilitate edita. iiij. dist. c. erit aũt. vnde ex cã rationabili valet lex: cũ possit ex cã tollere ius alteri quęsitũ h vt videmus in p̃scriptione & similibus. & dixi plenius in. c. quæ in ecclesiarũ. s̃. eo. Rescriptũ verò cõcernit particulares personas: q̃b⁹ princeps nõ põt enormiter præiudicare in iure iã quæsito: vt dixi in. c. quæ in ecclesiarũ. s̃. eo. nã si putat hoc æquũ, debet facere legem generalẽ. ad hoc facit quod dixi. in. c. j. s̃. e. q̃ à statuto generali nõ põt appellari, sed à particulari concernente certã personã, sic. Dicerẽ tn̄, q̃ si ibi subesset cã rationabilis, posset Princeps etiam per rescriptũ concedere. per ea, quæ dixi in. c. quæ in ecclesiarũ. s̃. eo. ti. ¶ Et rectè considerãdo posset dici, q̃ in effectu non est differẽtia i inter rescriptum & statutũ: quia etiam statutũ non valeret. sine causa rationabili absorbẽs ius alterius: vt dixi in. c. j. s̃. eo. & in. d. c. quæ in ecclesiarũ. ¶ Aut præterita non sunt decisa: tũc aut pendent per appellationem, & nõ fit ad illa extensio: quia causa debet decidi per iudicẽ appellationis. secundũ ius quod erat in prima instantia, quia iste iudex succedit loco primi: vt i in aut. vt cũ de appel. cog. vide glo. in. c. licet canon. de elect. lib. vj. no. Bar. k in. d. l. omnes populi. Aut negotia præterita pendent in prima k instantia. & adhuc dicit Bar. q̃ ad illa nõ fit extensio: per id quod habetur in aut. in medio litis sacras iussiones non fieri. Sed illud posset li

ZACHARIAS. ¶ L. causas. C. de transa. vbi Bar. hoc dicit idem. in. l. omnes populi. in ñ. q. ff. de iusti. & iure. idẽ. in. l. Lucius. §. quæ marito. ff. de leg. ij. Alex. in consil. xcviij. in. iiij. col. volu. iiij. Imo. in consi. xlix.

ZACHARIAS. g ¶ L. causas. C. de transa. vbi Bar. hoc dicit idem. in. l. omnes populi. in ñ. q. ff. de iusti. & iure. idẽ. in. l. Lucius. §. quæ marito. ff. de leg. ij. latè per Ang. consi. cc xlix. incipi. super primo quęsito. & ibi adducit rationem, q̃ quã iste subdit. & idẽ Pe. de Anch. cõsil. cl. xiñ. incip. de viribus. col. iñ.

h ¶ In dict. l. Adde Pe. de Anc. in. c. canonũ. in. xxiñ. charta. in vers. ex cã etiam. s̃. eod. & Moder. in. c. quæ in ecclesiarũ. s̃. eo. in. xvij. col. ĩ vers. per istam conclusionẽ. & vide car. & doct. in. c. quia diligentia. de cle. & no. in. l. ij. C. de sen. pas. & in cle. j. de immuni. eccl. Card. An. in. c. ad petitionem. de act. Bar. & in alios in. l. Gallus .§. & quid si tantum. ff. de libe. & postu. ¶ Adde tu Francis. Aretin. consi. ciiij.

i ¶ Non est differentia. Adde Alexan. consilio. ij. j. libro.

k ¶ No. Bar. Adde glo. fi. in. l. sancimus. C. de sacros. eccle. & Paul. de cast. cõsi. lxxxvij. in causa sortij. ad fi. & Ang. in aut. in medio litis sacras iussione non fieri. §. super hoc. no. in clemen. ij. de iudi. in fi. post glo. sing. ibi no. Inno. in rub. mitari,

de consue. gl. Arch. & Dñi. in. c. illud. xij. dist. & hoc intellige in spectanti bus ad decisionẽ. & merita causæ: secus in his, q̃ concernunt ordinem procedendi. & limita. alijs modis: vt hic per Moder.

a ¶ Si proprio motu. Adde Imol. hîc in. viij. colũ. in ver. sed aduerte, quia, Compostel. Aduerte tñ ad id, quod scribit Bal. post Bar. in. l. sancimus. C. de sacrosanc. eccle. p quod videretur restringi opi. istius & Imol. hîc. tamẽ Imola hîc non admittit hanc differentiã interlegem & statutũ. & pro ipsis facit gl. in. l. qui autẽ. ff. si quis cau. per quã nota ibi bal. q̃ pars põt vti in medio litis priuilegio Principis emanãte motu proprio. & no. Barto. in. l. j. circa mediũ. in ver. sed quid si esset lata. ff. de pœnis. & p̃ Bar. & bal. ĩ. l. ij. C. vt lite pendẽ. Sed põdera ĩ cõtrariũ tex. indistinctè in d. aut. in medio litis. quæ loquitur de omni cõstitutiõe: secundũ moder. hîc: & bene: quos omnino videbis: quia nõ firmant se. Adde tu per Roma. consi. cccxij. vbi vbi qd operetur motus proprius.

Anto. Franci.

¶ Circa istã clausulã motus proprij. appositam in rescripto, aut alia concessione: quid operetur, dicas, q̃ nõ tollit defectum personæ: vt est not. glo. in cle. si Romanus. in versi. quantocunq; . de præben. & ideò dicebat ibi Cardi. q̃ non operatur, nisi in his, quæ sunt in iure expressa. & etiam dicit, q̃ licet tollat subreptionem, tñ nõ ampliat gratiam. Et adde, q̃ hęc clausula nõ non tollit qualitates intrinsecas: puta, curã beneficij: nec lædit ius tertij: nec inducit dispensationẽ irregularitatis, vel alterius inhabilitatis. vt per do. de Rota in decisio. cxiij. in nouis. quę inci. licet. & in deci. ccccxlv. in antiquis inci. motus proprius. Nec etiã tollit patronatũ laici: vt per eosdẽ do. de Rota decisio. ci. Et adde, q̃ nisi hæc causula ponat in rescripto, priuilegio, vel concessione regulariter nõ præsumit̃: vt per do. de Rota decisio. cccxxxv. in nouis & per do. Alexan. de Imo. in. l. iij. in prin. ff. quod quisq; iu. Et de materia huius clausulę habetur in. c. si proprio.

b ✠ SEB. SAPIA. ¶ Futuris. Vide do. Ab. in cõsi. cxj. in. ij. dubi. in. ij. vo. Prępositi. in. c. erit aũt lex. iiij. dist. Alex. consi. vij. col. ij. in. ij. volumi. & cõsilio. xcviij. eodem. vol.

c ¶ Declaratoria. Adde Bal. in. l. nõ dubiũ. in. ij. col. C. de legibus. Federi. consi. cxij. incipien amice charissime. in. ij. colũ. & Domini. post Imo. in. c. deliberatione. §. volentes. de offi. lega. in. vj. Istũ post alios in. c. fi. in. xvj. col. de præscrip. Cardi. & Ann. in. c. cum Christus. de hæreti. facit. c. cũ in cunctis §. hoc sanè. de electio. & ibi glo. & tex. in. c. ex antiquis. liiij. dist. per quẽ dixit hîc Vincen. q̃ statuta & iura disponentia de libertate ecclesiastica, respiciunt pręterita: quia nunquã licuit laico de his se intromittere. c. bene quidem. xcvj. dist. & sequitur hîc Io. an. in. d. c. ex antiquis. Et pro hoc facit bonus tex. in aut. de rap. mulie. ibi: tanquã si lex nostra ab initio. quod intellige, si lex declaratoria vteretur verbo apto ad condendam legem nouã: vt est gl. in cle. j. versi. censemus. de concess. præben.

d ¶ Annullando actum. Adde But. & Imo. hîc, & no. in. c. ij. ẽ. eo.

e ZACHARIAS. ¶ C. de pac. ibi: secundũ itaque veteres regulas. Ad idem est tex. in aut. de alie. & emphi. §. omnia verò quæ contra. &. §. & hoc quidẽ. & in aut. de incest. nup. &. l. penul. C. eo. tit. quæ iura Bar. pro hoc addu cit in. l. omnes populi. in. v. q. principali. de iusti & iure.

f ZACHARIAS. ¶ Aut constitutio venit cõfirmando. Dic tu istud. dictũ debere intelligi de confirmatione actus nullius: quia tali casu, qui cõfirmat, de nouo dare videtur. vt not. per scribentes in. l. adoptio non iure facta. ff. de adop. & per Bar. in. l. & quia. ff. de iurisdi. omnium iudicum. Et est ratio quia actus valet prout nũc, & nõ trahitur retro in præiudicium tertij: vt no. Bart. in. l. bonorũ. ff. rẽ ratam habe. & in l. si partem. §. j. ff. quemadmo serui. amit. & iste in. c. dudum. in penul. notab. per illum tex. de decimis. secus verò si actus valĩdus confirmetur: quia ad prætera porrigitur, vt no. bal. in. l. leges. col. fin. C. de legi. Anto. Franci.

¶ Circa istũ passum: an confirmatio tribuat nouũ ius. Idẽ per Inno. in. c. dudum. de decimis. & Bal. in l. iij. in fi. C. si aduer. rem iudica. & Pau. de ca. in consi. cxxxij. & per Old. in cõsi. clxiiij. & per Bal. etiã in. c. j. in princi. p̃ quos fiat inuesti, & vide do. Car. in clemẽtina prima. in. §. secundo. de iureiurando. Et dicas, quòd confirmatio nihil de nouo tribuit regulariter: vt per Bartolum facissime in. l. nobe. quam legit si nihil cum. l. & quia. ff. de iurisdi. omnium iudi. in secunda columna. vbi posuit longam distinctionem, & nouissimi ibi dicunt faciendam esse regulam negatiuam, quòd nullum ius tribuat, quando est facta in forma communi: quam regulam dicunt esse limitandam quinque modis: vt ibi per eos. & vide omnino Specu. in titul. de lega. in. §. nunc ostendendum. in versi. nonò eximit Episcopus. & in titulo de rescrip. præsen. in. §. forma quoq; in versicul. sequitur videre. & sequẽ. vbi ponit formam confirmationis, quæ fit in forma communi: & etiam quæ fit sub alia forma. Et adde, quòd confirmatio tria operatur. nam maiorem authoritatem tribuit actu confirmato. Secũdò supplet, quod est inualidum in actu confirmato. Tertiò operatur, quòd actus confirmatus non potest reuocari sine licentia confirmãtis: vt no. gloss. in capit. frater. x. vij. quæstione tertia. & de forma etiam confirmationis habetur, in capitu. quia diuersitatem. de concess. præben.

nullitatem ipso iure: secus autem si actus tenebat: sed in odium inducitur de nouo cassatio: quia tunc non debet extendi ad prætera, per id qđ dixi in. c. ij. ẽ. eodem. facit tex. cum gl. in ver. decæterò. in cle. j. de vsur. Aut constitutio
f venit confirmando: & non extenditur ad prę terita: per rationem huius literæ. Aut constitutio aliquid de nouo edit: & si concernit prę
g paratoria iudicij, seu ordinaria quo ad processum, extenditur ad prætera negotia: etiã pendentia in iudicio quo ad processum futurum: l. ij. C. de iura calum. no. Bar. in. l. omnes populi. ff. de iusti. & iur. clarius glo. in. d. cle. dispendiosam. de iudi. Aut statutum concernit decisoria negotij: & tunc aut respicit factũ & executionem de prætérito: aut partim de prætérito, & partim de futuro: aut factum de prætérito, & executionem de futuro. Primo casu, quã do factũ & executio sunt de prętérito, certum est, q̃ constitutio ad alia non extenditur: vt in c. ij. ẽ. eo. quod est verũ, siue statutum de nouo inducat delictum, siue factũ dãnatũ augmẽtet per pœnã: vt in. d. cle. j. de vsur. Si aũt factũ est partim de prætérito, & partim de futuro. Exẽplũ in cl. j. de testa. Emanauit ibi statutũ, vt Rectores hospitaliũ teneãtur reddere rõnẽ de negotijs gerendis: aliqui rectores tpe cõstitutionis aliqua administrauerãt: & aliqua in eodem anno erant administranda: nunquid teneãtur reddere rationem de toto anno, ex quo aliqua negotia illius anni erant gesta & aliqua geren
h da? Gloss. h no. ibi dicit: quòd si gerenda sunt omnino separata à gestis debẽtis reddere rationem de gerẽdis: secus si non separata: se cĩno connexa cum gestis. Sicut enim non tenetur de gestis, ita nec de gerendis, ex quo omnino habent dependẽtiã à gestis. Et idẽ dic in si-

di. omnium iudi. in secunda columna. vbi posuit longam distinctionem, & nouissimi ibi dicunt faciendam esse regulam negatiuam, quòd nullum ius tribuat, quando est facta in forma communi: quam regulam dicunt esse limitandam quinque modis: vt ibi per eos. & vide omnino Specu. in titul. de lega. in. §. nunc ostendendum. in versi. nonò eximit Episcopus. & in titulo de rescrip. præsen. in. §. forma quoq; in versicul. sequitur videre. & sequẽ. vbi ponit formam confirmationis, quæ fit in forma communi: & etiam quæ fit sub alia forma. Et adde, quòd confirmatio tria operatur. nam maiorem authoritatem tribuit actu confirmato. Secũdò supplet, quod est inualidum in actu confirmato. Tertiò operatur, quòd actus confirmatus non potest reuocari sine licentia confirmãtis: vt no. gloss. in capit. frater. x. vij. quæstione tertia. & de forma etiam confirmationis habetur, in capitu. quia diuersitatem. de concess. præben.

g ¶ Iudicij. & ibi in clementina dispendiosam. Adde Imol. ibi in vltima columna. Bartolũ & Baldũ in. l. secunda in fin. hîc alleg. & Baldum. in titulo de pace Constan. §. hoc quod nos in sexta columna. in versicu. tertiò nota, quòd iudex. Butri. & Imol. hîc, & Bal. in capitul. fina. infrà. vt lite pendẽ. & in. l. leges. in secunda columna. C. de legib. & in. l. sancimus. in fin. C. de sacrosancta ecclesia. & Angel. consilio. ccxj. incipient. primùm est videndum. & istum in capitul. venerabili. in secunda columna. de iudi. & ista est communis opinio.

h ¶ Glossa. notabilis. Supple in versiculo, deputatis. adde istum in capitulo, postoralis. §. verum. in prima colnmna. de appellationibus. & in dicta clementina prima. in principio. & ibi Cardin. in tertia columna. & Imo. in versiculo. nota bene. & per eundem Imo. in clementina secunda. in. ix. columna. in versiculo, sed contra prædicta. de ætat. & qualitat. & Domini. in capit. ex antiquis. quinquagesimaquarta distinctione. & pro illa glossa optimè facit textus in capitulo finali. §. si autem. de concession. præben. in. vj.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA

Cap. Quoniam. Panor. ſuper Prima parte Primi.

a ¶ In cle. vt hi, qui. Vide gl. & ibi Abba. in ver. in poſterum. & ibi Imo. in viij. col. & Cardi. in. v. & Domini. in. c. licet canon. in. v. col. de electi. in vj. & gl. Guli. de monte Lauduno in extrauag. Io. xxij. ſuſcepti. in verſi. vacãtium. facit quod voluit Bal. in. l. ſi ita ſcriptũ. §. fi. ff. de le. ij. & in. l. illã. poſt mediũ. C. de dona. Domi. poſt Io. And. in. c. auaritię. in. ij. col. de elec. in. vj. & in. c. fi. in. j. col. eo. ti. & lib. & gl. in verb. vtetur. in cle. ij. de vita & honeſta. cleri. & ibi Imo. in. vj. colũ. quã gl. alleg. Bal dus in. l. oẽspopu li. in. viij. col. ff. de iuſti. & iure. Idẽ ſentit gl. in cle. j. in ver. tranſierũt. de regu. gl. fin. in fi. in. c. j. de iniur. in. vj. & ibi Dñi. & gl. ĩcle. j. de teſ. ¶ Adde tu Fran. Are. cõſ. lxxxvj.

b ¶ Ad futuram executionẽ. Vide Inno. in. d. c. cùm tu. & ibi latè per Ana. in. iij. col. & Domini. hîc in. d. c. ex antiquis. in v. co. q illa pœna imponitur nõ reſtituenti vſuras, quod erat de futuro: & ſic nõ dabat formã præteritis, ſed futuris quo ad pœnã. & idem ſenſit Bald. in rub. C. de vſur. in. ij. col. & bene facit rex. optimus in. c. cũ ſingulã. in ver. circa eos. ibi: alioquin. de p̃bẽ. in. vj. & quod voluit do. Cardi. in cle. ſtatutũ. in. ij. q. de elect.

SEB. SAPIA.

c ¶ Capi. vide Ioã. de Ana. in. conſi. xxxvj. colũ. fin. Alex. in conſi. xiiij. col. penul. volumine. ij.

d ¶ Perfectus. Adde Barto. in di c. l. omnes populi. & Butrig. & Imolã hîc per. l. teſtamentum. C. de teſta. & l. penult. C. de vſu. facit quod habetur in. l. fiſc⁹ ff. de iure fiſci. & facit qd' not. Ange. in auẽ. vt cum de appel. cognoſci. in fi. princ. & ibi Bal. in. leges. in fi. C. de legi.

e ¶ Pœna ſtatuti. Adde Roma. cõſ. cccIxxxvj.

f ¶ In. l. penul. Ad de Butri. & Imo. hic poſt Bart. in in. d. l. oẽs populi & Pe. de Ancha, in repet. c. j. in. xxxiij. charta. verſiculo, quid in, delictis. ſ. eo. Io. an. & doct. in. c. fi. con. ele. in. vj. & per Albe. in. j. parte ſtatu. q. lxxxv. & in. iij. parte. q. liij. & Io. de lig. in repeti. c, cũ dilectus. in. ix. col. de conſue. & Bal. in. d. l. leges. C. de legibus.

¶ Adde, quod Roma. in ſingu. ſuis ſecũdi anni: quærit qualiter debeat puniri ſtatuliber: & dicit, quòd vt liber: & electus ad officiũ vt officialis puniri debet. & ita dicit ibi conſuluiſſe.

ZACHARIAS.

¶ Dictu, q eſt ſingu. ccccxxvj. qd' inc. ſcis, q doctor. ibi alĩ. dictũ ſing. Bart. in. l. j. p tex. ibi in. §. fi. ff. de pœnis.

SEB. SAPIA.

g ¶ Hæ limitationes. Vide do. Andrę. Sicul. in, cõſi. xxix. altiſsimi. in ij. volumine.

h ¶ Denicq. Adde glo. aliã in. c. ij. de tẽpo. ordi. & Rotã. in ſingu. xx. in ci. an conſuetudo reprobata. & vide omnino Petr. de Anc. & do. meũ. c. cũ venerabilis. hîc alĩ. per iſtum. & dixi plenè in dicto. c. denique.

h ¶ Adde tu Pe. de Anch. conſi. l.

ZACHARIAS.

¶ Dictu, q corruptè alleg. fin. Ro. in nu. 20. Eſt em in. nu. 19. & inci. vt. ſ. ponitur. pro quo addo Franc. cremo. ſingu. ſuo cxix. ĩci. mos puerorũ. alĩ. vtriq; eã dẽ gl. pro ſing. in c. cũ venerabilis. de cõſue. & ibi dicit frã. ſe aliâs euaſiſſe vnũ puerum Bononię à pœna mortis. addit aliã gl. in. c. ſanè. de tẽpo. or. & aliã. in. l. ex cõſenſu. §. j. & quæ ibi ponunt remiſsiuè. ff. de appel. quibus ad de alex. cõſ. xxij. incip. viſo proceſſu. col. ij. in. j. vol. & conſi. cvij. aliâs ſecũdũ maiorem nu. conſi. ccxlix. pe. & vlt. col. vol. ij. Pe. de Anc. cõſ. xlvj. incip. cõſuetud. & cõſ. clxxj. incip. iure ſcripto & conſuetudine. Roma. conſi. ccccIxvj. & Zach. conſil. cxxxij. col. ij.

¶ Fel. in. j. col. vj. de re iudi. dicam milibus terminis. & tene hoc menti: quia facit multa. Si verò conſtitutio reſpicit factum de præterito, ſed executionem de futuro: & tũc ſi conſtitutio reſpicit executionem, extẽditur ad ipſam executionem. Et pone exemplum in clementina vt hi, qui. a de æta. & quali. & ibi bona gloſſ. & hunc dicit eſſe caſum domi. Anto. in. c. cum tu. de vſur. Nam illud. c. apponendo pœnam concernebat executionem actus. ideo dicitur in. c. cum tu. quòd debet extẽdi ad vſurarios, etiam præteritos. & iſte intellectus videtur ſatis bonus. Sed poſſet calumniari: quia pœna delicti, licet veniat executiuè ad delictũ tamen debet imponi ſecundum legem exiſtentem tempore delicti: vt in. l. j. ff. de pœnis. & in c. finj. de ſen. excommuni. ¶ Et ideò darem alium intellectum, quòd ibi ſtatutum concernebat ordinatoria iudicij. Nam ibi non dicitur qualiter debeat decidi cauſa vſurarum: ſedqualiter vſurarius debeat compelli ad reſtitutionem vſurarum: & ideò illa conſtitutio debet extendi ad futuram executionem: b ſicut in ſimili nota. dicit Barto. in dict. l. omnes populi. Si ſtatuto cauetur, quòd debitor pro debito, de quo conſtat per inſtrumentum guarentigiatum, debeat capi: c hæc conſtitutio extenditur ad debitorem, & ad inſtrumentum confectum ante ſtatutũ: quia non dat modum decidendi cauſam: ſed præparandi & ordinandi iudicium: quod quidem iudicium eſt de futuro. Ita dicendum in propoſito. Aut ſtatutum procedit de nouo dando ſolẽnitatem ad actũ: & ſi actus eſt inchoatus, & non perfectus extenditur ad illum actum. l. contractus. C. de fide inſtrumẽ. Si autem a actus eſt perfectus, d ſed pendet quo ad effectum. Exemplum: ſtatutum dat formam teſtamentis, ſi teſtamẽta ſunt condita licet ſic pendeant vſque ad mortem teſtatoris, non tñ includuntur in nouo ſtatuto: vt eſt tex. in. l. iubemus. C. de teſt. Quandoque ſtatutum dat exceptionem, vel tollit: & tunc ſi exceptio oritur tempore actus: non extenditur ad actum præteritum: ſecus ſi exceptio oritur poſt ſtatutum. Exemplum: venit noua lex, qua cauetur vt fideiuſſor poſsit ſe defendere contra creditorem, ſi debitor principalis præſens eſt. Vel pone exemplum: ſi ſtatutum dicit, quòd contra inſtrumentũ publicũ nõ poſsit opponi exceptio ſimulatiõis, nunqd extenditur ad inſtrumenta prius confecta. hęc 12 & ſimilia poſſunt decidi per prædicta. ¶ † Et ex prædictis omnibus habes etiam incidenter deciſam, vtrum pœna debeat apponi ſecundũ ſtatutum antiquum, quod vigebat tempore delicti: aut ſecundum ſtatutum nouum, quod viget tempore ſententiæ. Et de hac quæſtione vide plenè per Bartolum recitantem multa dicta antiquorum: in. l. omnes populi. Finaliter conclude ſic: quòd quædam eſt pœna ordinaria: & in illa imponenda debet haberi reſpectus ad tempus delicti. ſic procedi. l. prima. ff. de pœnis. & in capitulo fi. de ſenten. excommuni. Quædam eſt additio pœnæ, vel diminutio: quæ fit ex cauſa: nam iudex poteſt minuere vel augere pœnam ordinariam etiam ſi eſſet pœna ſtatuti: c vt in. l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his, qui notan. infa. & ibi expreſsè Bartolus inducit ad ſtatutum. facit quod legitur & notatur in capitulo, licet. infrà de pœnis. & ſecunda quæſtione tertia. in * capitulo, ſi quem pœnituerit. §. accuſatorum. verſiculo pœnę verò. in glo. * & in hac pœna conſideratur tempus ſententiæ, & non delicti. & ita ſecundum eum poteſt intelligi text. qui videtur multum contrarius prædictis: in lege penulti f ma. f ff. ſi ex noxa. cauſa agaf. vbi ſeruus delinquens in ſeruitute & accuſatus in libertate nõ punitur: vt ſeruus, ſed vt liber. Nam in diminuendo vel augendo pœnam, habet iudex reſpectum ad ſententiã. quod nota. ¶ Vnde ad propoſitum, aut ſtatutum antiquum imponebat pœnam ordinariam: vt debet imponi illa pœna: aut infligebat pœnam grauem. vltra quam meretur delictum, puta propter guerrã & tunc ex quo ſtatutum nouum reducit pœnam ad delictum, & ceſſauit ille rigor, debet iſte puniri ſecundũ primũ ſtatutũ. Ad vnũ tamen aduerte: quia quatenus dixi, quòd conſtitutio declaratiua extẽditur ad præterita: dicit dominus Anto. hoc verum niſi reperiat cõſuetudinem eſſe in contrarium. alle. dictũ capitulũ primũ. de poſtu. prælat. in. vj. in verſiculo, decæterò. Quod limitat, niſi ſtatutum declararet irrationabilitatem ſtatuti, vel conſuetudinis: quia tunc extenditur ad præterita. alleg. glo. in clementina ſecunda. de re. eccle. nõ alie. 13 ¶ † Hæ limitationes g ex toto nõ placent: quia conſuetudo irrationabilis non inualidat actũ: ſed defendit à pœna temporali: nec liberat à culpa. vnde bonus text. cum gloſſ. in capitulo, denique. h diſt. iiij. & in capit. cũ venerabilis. de conſue. Vnde dicerẽ, quòd aut conſuetudo contraria eſt dubia: quia ius cõtrarium erat multipliciter intelligibile: & tunc poſſet procedere dictum domini Antonij. & intelligatur glo. in dicto capitulo primo. de poſtula. Aut apud viros doctos illa conſuetudo erat irrationabilis, & tunc licet fortè liberet à pœna, vt in dicto. c. cũ venerabilis. non tamẽ validat actum: vt ibi. Abbas.

De reſcriptis Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Reſcriptum quid nam ſit, & quibus modis ſumatur.*

2 *Reſcriptum quid & in quo differat à priuilegio, & beneficio.*

3 *Quomodo cognoſcatur & diſcernatur reſcriptum à priuilegio.*

¶ Viſo de conſtitutionibus, quia parum eſt iura cõdere, niſi ſint miniſtri, qui ea exequantur, vt in. c. cõmiſſa. de electionibus. libro ſexto. & in capitulo, vbi periculum. §. prætereà, eodem titulo & libro. Ideo

Deo duce, in.c.cum venerabilis.poſt titulum de conſuet.

a ¶ Eo.ti.& li.Adde tex.in.l.ij.in.§.poſt originẽ.ibi:parũ eſt. ff.de ori.iur.

b ¶ Quid eſt reſcriptũ.Adde tex.& ibi Bal.in.l.falſo.C.de diuer.reſcr.bo. nam gloſſ.in.c.j.in verſi.non ſtatur.de conſti.in.vj.& ibi Domi.in.ix.col. ¶ Adde Alex.conſi.cxxxv.ij.lib.

c ¶ Strictè. Vide iſtũ in.c. nõnulli. & in.c.j. nota. j.e. & do. meum hîc impugnãtẽ dictũ Inn.in .c. Epiſcopi.de re. eccle. nõ alie.quod dictum ſaluat hîc Feli.per plura dicta doct. quem oino hîc vide in.v.col.in verſi.cæterum.

d ¶ Iuris obſeruãtiam. Adde Bald. hîc & tex.& doc. in.c.cauſam quæ. j.e.& ibi dicetur.

e ¶ Contra ius. vide Io.Andr. in.c. olim.de ver.ſig.& no. xxv. qõ.ij. in ſum.& Bald.l.itẽ lapilli.in.ij. colũ. verſi.ego dico,q. ff. de re. diui. & vnam differentiã ponit iſte.j .eod. c.plerunq;.

ZACHARIAS. ¶ Adde,an Papa, vel princeps poſſit tollere per ſuũ reſcriptũ,ea, quæ ſunt de iure ciuili,vel gentiũ.Alexã.conſi.ij. vo. v. p totũ. & melius conſil.vij.&.viij. & cõſi.lxij.in. iij. col.verſi.nec obſtat.vo.ij. op⁹ eſt tamen, q habeat clauſulam derogatoriam:vt per Feli.ĩ.c.nõnulli.col. ij.verſ.ſecunda regula.iſto titu.

f ¶ Bñficiũ. Adde Io.and.in.c.olim. hîc alĝ. Et de natura beneficij latè p bal.in.l. beneficiũ hîc alĝ. & ibi per Albe. de Roſa. in verſi .ſic ex prædictis patet.in.iij. columna.

g ¶ Reſcriptũ vide Cal.in hîc tit.cõſ. v.& vlti.vbi ponit ſigna cognoſcẽdi.& vide p Moder.in.d.c. ad audientiã. el.ij.circa fi.poſt Butri.& Imo.& iſtum eo.tit.

h ¶ Fieri põt.Adde Philip.& Moder.in.c.paſtoralis.in prin.de appella.& do.meũ Anto.hîc,cũ alĝs cõcor.poſitis p eos.& vide iſtũ in rub.de appel.in iij.col.& ibi latè dicã p Bar.in.l.omnes populi.in.xij.col.ibi:iuxta præmiſſa.ff.de iuſti. & iure.& Sali in.l.fi.C.de ſenten.

ZACHARIAS. ¶ Adde Feli.in.c.cãm q.col.xij.ver.ſimiliter.dicit Bart.j. eo.ti.Aduerte tñ,q ſi p reſcriptũ tolleretur appellatio,intelligitur de iniuſta,quia iuſta nõ poſſunt tollere.ita no.per Feli.vbi.ſ.& hîc.in.ij,col.verſi. amplia ſecũdò poſt Bar.in.l.j.§.fi.ff.qui.appel.nõ.li.

i ¶ Inferior eñ. Limita vt non procedat in non recognoſcentibus ſuperiorẽ:p Philip.poſt Abb.in.c.paſtoralis.poſt princ.Roma.in rub.de arbir.in vj.colum.ibi.tu verò.alĝ.Barto.in.l.lege.ff.à qui.ap.non li.nec procedunt hæc in his,qui habent poteſtatem ſtatuendi contra iura,quæ poſſunt etiã cõmittere app.remota. Bald.in.fi .C. quo appella.& Pau.de caſtro.cõſilio ccxxv.inci.ſup primo dubio.in.iiij.col.ibi:quartò principaliter. & Alex. in.l.nemo poteſt.in.j.col.de leg.j.Item,vt hæc non habeant locum in appellatione ab interlocutoria ,quia illam poteſt remouere inferior à principe.l.fin.C.de ſentent.ſecundum intellectum, quem ſequuntur ibi Bar.Ange.& Salic.& do.meus in.c.quod ad conſultationem.in vlti.charta.de offi. lega.& Vital.in libr.de clauſulis fo. vij.tñ iſte intellectus cõiter nõ tenet vt p Bal.in.d. l.fi.& inaddi.ſpe. in ti.de appe.ver. clauſula appellatione remota. & Imo.in.d.l.j. à q. app.in.xxv.colũ. & Philip.in.di.c. poſtoralis. in iij. col.vbi cõcludũt: q talis inferior pt hanc cluſulãapponere,vt deſeruiat iuri.i.vt appel.nihil operetur: niſi ſecũdum iuris diſpoſitionem. Itẽ declara,vtnõ procedat in Epo,qui per viã ſtatuti diſponeret ſup modo ,pcedendi etiã faciendo de nouo cãm ſummariam ſecundũ Bal.in.c. eũ omnes.in.vlti. col.ſ.ti.proxi.Cõtriũ tenet do.me⁹ in cle.ne Romani in.iiij.charta. ibi: ego verò puto.de elec.per illũ tex. in ver.tolli. inducit Bal.ĩ.l .omnes populi.in.vj.col. ibi:ſed hîc dubitatur.de iuſti. & iu, Adde Ang.in ſi. ſpu.Aſtenſis miles.in.xxv .co.ibi de ſecundo, an valeat.& Fed.de ſe. cõſi.xvij.inci. q. ſtio talis. cum cõ co.poſitis p Ana. in.c.cũ in diœceſi in.v.col.de vſur. ¶ Adde tu,q licet legat⁹ nõ poſſit cauſam cõmittere appel.remota :tñ pt facere ſtatutũ q appellatio ĩterpoſita ad quẽcunq; , ad ipm deuoluat: vt conſuluit Romanus conſilio ſecundo.

Anto.Franciſ. ¶ Circa iſtã materiã de clauſula appellatione romota,addas q illa nõ põt poni in reſcripto p inferiorẽ à Principe,etiã ſi ſit legat⁹ de latere:niſi reſpectu interlocuturiæ: vt per gl.Bar.& do.in.l.fi.in.j. col.& ver. & ſecũdũ hoc.C.de ſen.& hoc quo ad effectũ,vt deroget iuri.Sed quo ad deſeruiẽdũ iuri põt apponi à quocũq; ordinario:ſecũdũ Bar.in addi. Spe. tit.de appel.in ver. clauſula,appella.remota.Et adde, quòd p talẽ clauſulã nõ tollit ius appellãdi tertiò forſan cõparẽti in iudicio ,p ſuo intereſſe. Ita Bar.in.l.j.in.§.fi.in verſi.q̃ro Imperator.& ſeq.ff.à qui.app.nõ li.& not.in c.ſup eo.de offi.dele.Et quæ appellationes per talem clauſulã intelligant eſſe ſublatæ,habetur per gl.in.c.paſtoralis.de app.p Bar.in.l.j.§.parui. ff. quod me.cau.Et adde q talis clauſula operatur quo ad iudicẽ à quo:vt ipſe non teneatur deferre appellationi,ſi non vult:nõ aũt quo ad partẽ:quia nõ tollit ius appellandi:ſecundũ Bal.in præalĝ.addi. ad Spe.Et adde,q ſi talis clauſula apponatur in ſtatuto intelligitur,non ſolùm de appellatione ab in

SVMMARIVM.

Cauſa non poteſt committi appellatione remota,niſi per ſolum Papam.

Appellatio non poteſt tolli per aliquem,niſi per Papam.

Lagatus de latere non poteſt committere cauſam appellatione remota:nec committere cauſam ſimpliciter & de plano.

2 *Papa vel Princeps,an poſſit totaliter appellationẽ tollere :etiam per viam querelæ.*

3 *Reſcriptum ſpeciale derogat generali prius impetrato:licet de generali non fiat mentio in ſpeciali.vide latè infrà nu.10.*

4 *Priuilegium,vt quis poſſit in quacũque cauſa appellare,vel vt poſſit quis liberè appellare.quid importet.*

5 *Princeps non præſumitur aliquid conceſſiſſe in generali conceſſione : quod in ſpeciali non fuiſſet conceſſurus.*

6 *Reſcriptum non tollit priulegium.*

Priulegium non tollit aliud priulegium,niſi ſit clauſula derogatoria.

7 *Reſcriptũ ſiue priuilegiũ continẽs id, quod ius cõe tollit per ſecũdũ abſq; alia clauſula derogatoria.*

8 *Reſcriptum ſiue priuilegium impetratum contra ius cõmune valet:licet de iure canonico non fiat mentio.vide j.nu.13.15.*

9 *Priuilegium cõceſſum ſecundum ius cõe,an debeat operari aliquid vltra ius cõe:vide j.nu.11.*

10 *Generi per ſpeciem,an & quando derogetur?*

12 *Reſcriptum non præſumitur falſum ,ſi non deuiat à conſuetudine curiæ.*

14 *Priuilegia plura,ſi ſunt impetrata à diuerſis ſuper eadem cauſa,quod erit potius?*

Quod tempus attendatur in priuilegijs : an tempus præſentationis:an tempus datæ?

16 *Priuilegium & reſcriptum,ſi ſimul concurrãt:quod præferatur?*

CAP. I.

Sicut Romana.

¶ Legit varijs modis: ſecundũ intellectum magis cõem hoc intẽdit. ¶ Priuilegio generali ſecũdũ ius cõe obtento obſtat reſcriptum ſpeciale,ẽt de eo mẽtionẽ nõ faciẽs.primò ponitur deciſum exordiũ. Secundò conſultatio,ibi:*quæſitum*.Tertiò reſpõſio,ibi:*inquiſitioni*.Quartò reſponſionis rõ ibi:*quia*.¶ Caſum literalẽ ſic pone,vt oĩs tollatur dubitatio. Quidã propter culpã ſuã quia ſæpe deliquerat in appellãdo,priuatus fuit bñficio appellationis vt puniretur:in quo peccauerat, impetrauit licentiã,vt liceret appellare: vt ſic reſtitutus fuit iuri cõmuni:vt poſſet appellare,vt prius.Quidam alius impetrauit literas contra iſtũ,qui habebat indulgentiam ſup aliqua cã appellatione remota : vocatus fuit iſte ad iudicium: confiſus de indulgentia ſua appellauit ad Papã: quęritur an tali appellatiõi ſit deferendũ?Rñdet Papa, q tali apellatiõi nõ eſt deferendũ poſtquã eſt cã iudici appellatiõe remota commiſſa:quia ſpeciale mandatũ derogat generali.Ber. ¶ † No.j.quòd cã poteſt committi appellatione remota: quod tamen per ſolum Principẽ fieri poteſt:ʰ Inferior eñ ⁱ non poteſt remouere beneficium appellationis:vt in.c.ſuper quæſtionum.§.ſi verò.de offi cio delega.& in.l.j.in fin.ff.à qui appel.non li. Ex quo infero , quòd etiam legatus Papæ de latere non poteſt committere cauſam appellatione remota : quinimo nec alium iuris ordinem tollere : vnde non poteſt committere cauſam ſimpliciter & de plano : vt dicit

Cap. Sicut Romana. Panor. ſuper Prima parte Primi.

terlocutoria: ſed de omni appellatione etiam à diffinitiua, ſecundũ Bald. in l. j. in prin. ff. de inoffi. teſt. & habetur per Alex. plenè in conſi. ſuo. lxxvj. in. iiij. parte conſiliorũ. Et ꝙ talis clauſula poſsit apponi in ſtatuto, ſicut & clauſula, appellatiõe remota: tenuit Bal. in l. neceſſariũ. de ori. iu. de quo ẽt per Bal. in l. fi. C. quo. appel. nõ reci. & per Alex. de Imo. in j. cõſti. fforum in. §. oẽm. poſt Bar. qđ tñ intelligeverum, qñ ciuitas cõdens ſtatuta haberet cauſas appellationũ primarũ & ſecundarũ: ſed ſi haberet tm primas appellationes, & ſecũda appellatio deuoluere-tur ad ſuperiorẽ: tũc nõ poſſet ſtatuere, & per ſtatutũ remouere appellationẽ: ne tollatur ius ſuperioris. vt nota. declarat Bar. in l. is cuius. ff. de aqu. plu. arc. Et adde, ꝙ talis clauſula appoſita in reſcripto, trahit ẽt ad cãm recõuentionis: vt in. c. ñ. & ibi per dom. Abb. j. de mu. peti. Addas etiã, ꝙ ſi cã eſſet cõmiſſa Cardinali, appellatione remota, nullo mõ poſſet ab eius ſnĩa appellari: vt voluit Bal. in. l. j. ff. de offi. p̃fe. p̃to. & habetur in Spe. de lega. §. ſupereſt. in ver. illud autẽ. An aũt cõprehẽdat iudicis recuſationẽ: vide per bar. in. l. fi. in. ñ. col. C. de ſen. & interl. oĩm iud. Et vltimò adde, ꝙ per talẽ clauſulã nõ tollit, quãdo poſsit appellari à ſententia notoriè iniqua: vt no. gl. in. c. ex conqueſtio. in verſi. poſt oppoſitionẽ. de reſt. ſpo. & in. c. inter cæteras. de re iudi.

a ¶ Vt dicit gl. No. ibi. in glo. figura. circa mediũ. ibi ſed dubitari ſolet. adde Domini. in. c. quæ in eccleſiarum. in. iiij. co. s. ti. prox. & ibi Imo. in pe. col. & in. c. iudex. in pe. col. de offi. dele. in. vj. per eundem Domini. & per iſtũ in. c. dilecti. in. ñ. col. de iudi. in. c. quod ad cõſultationẽ. de cẽſi. in. c. niſi. de offi. deleg. in. c. ſuper quæſtionũ. in prin. in. j. col. de offi. dele. & in. c. j. in. j. col. de tranſac. & in. c. fi. in. ñ. no. de cõfir. vti. vel inuti. & in. c. quia diligentia. in. j. col. j. de elec. & in. c. mãdata. de præſump. Dñi. in. c. ñ. de iudi. li. vj. in gl. in ver. literarũ. Cardi. in cle. ñ. in fi. de iudi. & in cle. ſæpe. q. x. & ſeq. de ver. ſig. Ana. in. c. cum in diœceſi. in. v. col. de vſur. Bal. in. l. ne quic-q̃. §. fi. ff. de offi. pcõ. & lega. per Vitalẽ in libro de clauſulis. fol. vij. poſt mediũ. per vtrũq. Imo. in. l. nemo poteſt. ff. de leg. j. p Philip. in. c. poſtremo. in. iiij. col. de ap. Saly. in. l. fi. C. de ſen. per Imo. & Ang. Are. in. l. j. §. fi. ff. à qui. app. nõ li. glo. ma. in fi. in. d. c. quod ad conſultationẽ. & Rotã deci. vj. in antiquis. Bal. in. l. j. ad fi. ff. de offi. præfe. præto. alle. Io. And. in. c. nemo deinceps. de elec. lib. vj. adde gl. fi. in fi. in cle. ñ. de reſcrip. & in cle. ſæpe. in ver. mandamus. de verb. ſig. & in. c. indẽnitatibus. in ver. ſine ſtrepitu. de elec. in. vj. vide gl. in. c. dilectus filius. el. j. in ver. cũ ſe facultas. de prẽben. no. Spec. in ti. de leg. §. ſupereſt. ibi: ſed nunquid legatus. & dixit Spe. c. ti. §. nũc oſtendendũ. ver. legatus ꝙ non põt cõmittere cauſam, quæ alibi pendet: vt plenè per Philip. in. c. vt noſtrum. circa fi. de app. & Federic. cõſil. cc. quod permutatio. & Bal. in. l. ñ. in. x. col. ver. & ideò licet Imperator, C. de ſer. & aqua. facit quod idẽ Bald. voluit in. l. j. circa med. C. de teſt. mil. Limita tñ. d. glo. fi. de hære. in. vj. cum alĩs præmiſsis, vt nõ procedãt, qñ legatus ex magna cauſa induceretur ad cõmittẽdũ cauſas ſine ſtrepitu attẽ-

1 gl oſſa. a inc apitulo. finali. de hæreti. libro ſexto. quã ſemper tenebis mẽti. ¶ † No. ij. ex hoc tex. Principem poſſe tollere defenſionẽ. nã appellatio eſt quædã defenſio & releuamen oppreſſorũ: vt in. c. ſuggeſtũ. de appel. & ſic videt contra cle. paſtoralis. de re iudica. vbi dicit, ꝙ princeps non põt tollere defenſionẽ. Sed dicq hîc tollitur quo ad formalitatem appellãdi, q̃ fuit inducta à iure poſitiuo: ſicut dixi de actionibus in. c. quæ eccleſiarũ. s̃. tit. pxi. Vnde poſſet dubitari nũ qđ prĩceps poſſet ita remouere appellationẽ: vt etiã per viã querelæ qs nõ audiatur, volẽs ſuam iuſtitiã proſequi. de qua materia vide quod dixi in. c. poſtoralis. de appel. b

¶ † Itẽ no. vnã regulã in materia reſcriptorum vt ſpeciale deroget generali prius impetrato: licet de eo non faciat mentionẽ. ¶ † Vltimò not. ꝙ põt cõcedi priuilegiũ alicui, vt liberè c poſsit in qualibet cã appellare d. & quid operetur tunc priuilegiũ, dicet j. in gl. ¶ In gl. j. in fi. Ex hac gl. poſſunt elici tres intellectus ad text. ¶ Primus ad primũ, ꝙ reſcriptũ vt poſsit qs liberè appellare intelligitur, vt poſsit appellare in cauſis interdictis à iure. & fuit hæc opin. Alani, qui tñ fuit aliter locut9, quã gl. recitat. Dicit enĩ, ꝙ per hoc priuilegiũ videtur data facultas appellandi in caſibus interdictis à iure: niſi ꝓpter delictũ quis priuaretur facultate appellãdi: vt ſi appellaret à correctione j. de appel. c. ad noſtrã. vel in caſibus cõtentis. ij. q. vj. c. ei qui appellat. §. ſunt ẽt quorũ. & in. l. ij. C. quo. ap. nõ reci. vt puta ſi eſſet cõtumax. Nã ad iſtos caſus Ala. nõ extẽderetur priuilegiũ: quia nõ eſt veriſimile, † ꝙ princeps cõcedat in genẽre: qđ in ſpecie nõ fuiſſet cõceſſurus veriſimiliter: vt in regu. in generali. de. regu. iuri. in vj. ¶ † Sed huic intellectui obſtat quia ſecũdũ eũ cũ primũ reſcriptũ eſſet priuilegiũ ex quo cõcedit aliquid contra ius: ergo nõ debet tolli per ſecũdũ, ſiue ſit reſcriptũ impetratũ ſecũdũ ius, ſeu priuilegiũ: quia reſcriptũ nõ tollit priuilegiũ: in. c. cũ ordinẽ j. eo. nec ſecũdũ priuilegiũ tollit primũ, niſi de eo faciat mentionẽ: vt in. c. veniẽs j. de præſcri. † Ideo gl. tranſit ad ſecũdũ intellectũ: vt iſtud primũ reſcriptũ, ſiue priuilegiũ reducat priuilegiatũ ad ſolũ ius cõmune: quia fortè ꝓpter delictum erat ſibi interdictũ beneficiũ appellationis: & ſic in effectu ſolũ fuit ſibi cõceſſum ius cõmune. ideo in b ſecũdo reſcripto, nõ fuit neceſſe facere mẽtionẽ de primo. ¶ Iſte intellectus eſt bonus in ſe: ſed diuinat ad tex. ideò tranſit ad tertiũ intelle c ctũ: vt intelligatur tex. ꝙ ſimpliciter fuit iſti cõceſſum, vt ſimpliciter in qualibet cã poſſet appellare: nec aliquid cõtra ius cõcedebat, & fuit impetratum ad cautelã: vt iudex facili9 admitteret appellationẽ legitimã: ideò ſecundũ derogat primo: quia primũ nõ põt dici merũ pri d uilegiũ ex quo cõtinebat id, qđ ius cõe. Et hũc intellectũ ſequitur Inn. dicẽs, ꝙ ſiue ſit reſcriptum: ſiue priuilegiũ, ex quo cõtinet id, quod ius cõe, nõ eſt neceſſe ꝙ in ſecũdo contrario fiat mẽtio de primo, ſicut non eſt neceſſe facere mẽtionẽ de ipſo iure. & ex eo collige duo notabilia. ¶ Primũ, † ꝙ reſcriptum ſiue priuilegiũ conceſſum contra ius valet: licet nõ faciat e mentionẽ de iure. ¶ Secundum dictum, † ꝙ priuilegium conceſſum in terminis iuris communis, intelligitur mere, ſecundum ius commune: ita quòd non debemus extẽdere verba, vt aliquid operentur vltra ius cõmune, ſicut fit interpretatio de iſto primo priuilegio hîc. ¶ Contra primũ dictũ eſt gl. aperta. in. c. j. de conſti. lib. vj. quæ dicit non valere reſcriptum contra ius: niſi faciat mentionem de iure, vt videtur tex. in. c. ex parte. de ca. mo. & in. l. reſcripta. C. de preci. impe. offe. ¶ Cõtra ſecũdũ dictum videtur tex. in. c. in his e j. de priui. Item quia verba debẽt aliquid operari: vt in. c. ſi Papa. de priuili. li. vj. Item contra generalẽ theoricam: ſecundum quam dicimus priuilegium eſſe interpretandum; vt aliquid afferat de no-

5 to ſtatu loci & rei. ita pulchrè per Imo. in. c. fi. in. ij. no. de tranſ. per illũ tex. qui bene facit. ſequitur Alex. in. d. l. nemo põt. & vide Bal. in. l. oẽs populi. in. v. col. in ver. ſed hic dubitatur. ff. de iuſti. & iur. Refert iſte in. c. fi. in. viij. col. Ibi dicit tñ Bal. vnũ ſing. dictũ, per. l. ſi hoiem. & c. j. de conſue. & in. c. at ſi clerici. §. de adulterijs. in. v. col. in ver. prædicta limita. de iud. facit qđ no. iſte in. c. venerabilis. eo. tit. & in c. dilecti. de ap. & in. c. cum acceſsiſſent. s̃. de cõſtitu. ¶ Adde Ab. conſi. lxxvij. lib. Ale. cõſi. cxxx. j. libr. Lap. alĩ. cũ Ale. cõ. cvj. in. ñ. li. ¶ De appel. dicã ibi plenè poſt phili. & alios Moder. ¶ Liberè. Dicam in. c. j. de offi. ord. & in. c. irrefragabili. eo. ti. & in. c. de multa. de præben. poſt iſtum.

SEB. SAPIA.

¶ Appellare. vide Are. in conſil. lxxvj. diligenter viſis. & ibi ponit, qñ per reſcriptũ ſpãle tollatur gña le: licet de eo non fiat mentio. & qd in priuilegio. ¶ In his. Adde Bal. in auẽ. habita. in. iiij. no. C. ne fi. propa. & l. iij. §. ſi is pro quo. ff. qđ quiſq; iur. & in. c. cum olim. ad fi. j. tit. proxi. & in. l. j. in. iiij. col. ibi: qn tò oppo. C. ſi ſer. exte. & in. l. nullo C. ad le. Iul. maie. & in. l. fi qs poſthumos. in pri. ff. de libe. & poſth. & in ti. de pa. cõſtã. in ver. caſſantur. Pe. de Anch. cõ. clxxxij. incip. pro parte eccleſię. in vltima columna. Cald. conſi. j. de officio. Archi. Aret. & Moder. conſi. xv. in penu. col. ver. circa tertiũ. Bu. ĩ. c. eam te. n vlt. col. per. iſtum poſt Car. in. c. fi. qua ſi in medio. de præben. & in. c. paſtoralis. in prin. in vlti. no. Butr. in. c. at ſi clerici. §. de adulteris. in. vj. co. ibi: nunquid aũt. de iudi. Philip. in. d. c. paſtoralis. in princip. in. j. colum. bonam glo. in. l. poſtquam. C. de pac. Roma. in repeti. l. j. in. xxv. colum. C. de hære. inſtitu. & in conſilio. clxxx. inci. ſi admittimus. verſic. ſecundò principaliter. & vide tex. aureum in. l. fund9, qui locat9. ff. de fun. inſtr. quẽ alĩ. Bal. in. l. quibus diebus. ver. dñs. ff. de cõdi. & demõ. & in. l. ſi ita ſcripſiſſet. ff. de leg. ij. Idẽ dicas in ſtatutis: vt plenè per Alex. in. l. iiij. §. prætor. in. iiij. &. v. columna. ff. de dam. infe. idem in legatis: vt plenè per eundẽ in. l. ſenatus. §. fi. ff. de lega. j. ponentẽ quinq; dicta, quorũ vltimo adde Pau. cõſi. lxxv. & vide Bald. in rubri. C. de contrahen. emp. in. ix. q. ꝙ in cõtractibus quodlibet verbũ debet ita intepretari, vt aliquid operetur, & Bal. in ru. s̃. eo. ꝙ in reſcriptis nihil debet eſſe ſuperfluũ. & faciat glo. in. l. j. ff. quod me. cauſa. & in. c. ſolitæ. in ver. tanquam. de mai. & obedi. & ibi per Moder. & pulchrè dixit Bar. in. l. qui Romę. §. duo fratres. ff. de ver. obl. ꝙ omnia verba inſtrumenti ſunt reſtringenda. ¶ Adde tu Roma. cõſi. cccxxxiij. & Franci. Areti. cõſi. lxxvj. vbi ſequitur Cõpoſtel. in verſi. venio ad ſecundum.

Ant. Franciſ. ¶ Addendum eſt primo, quòd in teſtamẽtis verba ipſa ſunt attendenda, nec ab eis eſt aliquo mõ recedẽdũ, niſi expreſsè de cõtraria mẽte teſtatoris appareat. l. nõ aliter. &. l. ille aut ille. C. cũ in verbis. ff. de leg. iij. & habetur latè per Spec. in titu. de inſtru. edi. §. reſtat videre. verſic. quid ſi in aliquo. Ei adde, ꝙ in teſtamẽtis verba debent aliquid operari: vulgata. l. ſi quando. ff. de lega. j. quod eũ verum etiam ſi minima ſint: vt dixit Bald. rub. C. de contrahen. emp. in. iij. col. in. viij. q. & habetur per Alex. in conſ.

uo pri-

lxvj.in.iiij.parte conſiliorũ & eodẽ modo verba cõtrahẽtiũ ſemp debẽt intelligi: vt aliqd operent: vt per Specu. in tit. de emp. & vẽdi. in.§.j. in verſi. ſed quid ſi in inſtrumẽto. Et ꝓptereà dicebat Bal. in. d. rub. de cõtrahẽ. em. in loco p̃allꝫ. ꝙ verba cõtractus & verba ſtatutorũ nõ debẽt intelligi eſſe ſuperuacuò appoſita. Sciendũ tñ eſt, ꝙ verba cõtractus debẽt intelligi, ſecundũ mentẽ contrahentiũ: ſecũdum Bal. in. l. fi. C. q̃ res pigno. ob. poſ. Et eodẽ mõ dicendũ eſt de verbis appoſitis in ſtatutis: vt illa debeant aliqd operari. vt in. l. j. ff. ad muni. & habeꝛ per Bal. in rubri. C. quiaccu. nõ poſ. & in. l. ſi conuenerit §. ſi nuda. de pigno. act. & p Bar. in. l. iiij. in. §. ꝓtor ait. ff. de dã. inf. Et eodẽ mõ dicẽdũ eſt de verbis iudicis appoſitis in ſentẽtia: vel in alio actu iudiciali. q̃ illa ſemp debẽt intelligi, vt aliquid operent: tñ debẽt intelligi ſecũdũ mẽtẽ ipſi⁹ iudicis: ſecũdum Bal. in. l. j. in. j. oppo. C. de neg. geſ. & per Inno. in. c. petitio. de procu. qd aũt in verbis reſcriptorũ & gratiarũ: dicendũ eſt ꝙ illa extendant, & largiſsimè debent interpretari: vt habeãt maiorẽ effectum, q̃ poſſint: vt per domi. de Rota. in deci. ccccliij. incipiẽte, fuit dubitatum. in nouis.

SEB. SAPIA.

a ¶ Exẽplũ. Cõtra hoc dictum tenet expreſsè do. Abba. in. c. paſtoralis §. q̃m. in vlt. col. j. eodem.
Anto. Franciſ.

b ¶ In ſumma. Ad de do. meũ hîc, & iſtũ in capi. veniens. in. iiij. col. j. de ꝓſcrip. & Frã. areti. conſi. lxxvij. in ci. in Chriſti. &c. diligenter viſis. verſi. circa ſecũdũ. Imo. in. c. cũ ordinẽ. j. eo. in. v. col. co. & hîc qui dicit quę ſtionẽ Hoſ. veriorẽ cõtra illas gl. ſequere tñ iſtũ hîc. & adde quod no. Do. poſt Io. an in. c. j. in. iiij. col. ibi: quid ſi eſt conceſſum. de pact. in. vj. vbi alꝫ. glo. hîc. & vide Butri. in ca. dudum. de deci. & omnino Modernio. hîc.
¶ Adde tu, quod voluit Roma. cõſi. ccccxxxvj. in princi.

c ZACHARIAS. ¶ Quæſito, Adde tu, an & q̃n Princeps ꝓ ſuũ reſcriptũ aut priuilegiũ intelligaꝛ derogare iuri alteri q̃ſito: vide per Alexã. conſil. cxxxvj. per totũ. & cõſi. ij. col. vij. vol. j. & cõſi. ccxix. vol. ij. ꝓ Feli. in. c. q̃ in eccleſiarum. col. xvij. ſ. de conſtitu.
Anto. Franciſ. ¶ Circa iſtã materiã adde, ꝙ licet iuri ſuo poſsit quis renuntiare, & illud remittere pro ſuo arbitrio. l. ſi quis in cõſcribẽdo. C. de pac. & de epiſ. & cle. & in. c. ad apoſtolicã. de reg. & in. l. quod fauore. C. de legi. & per Specu. latè in tit. de renũ, & cõclu. Tñ ius per me quæſitũ tertio non poſſum reuocare, vt in. l. cũ à ſocero. & ibi per Bal. C. de iur. do. & ius quæ

tio priuilegiato. De hoc bonus tex. in. l. j. ff. ad munici. & in. d. c. in his. & ideo fortè Hoſt. ſenſit alium intellectũ, ꝙ per illã indulgentiã, vt liberè quis poſsit appellare. intelligitur cõceſſum: vt poſsit appellare etiã vbi non grauatur ſeu nõ probãdo grauamẽ: ſicut olim indiſtinctè admittebaꝛ appellatio, niſi eſſet manifeſtè friuola: vt in. c. ad Romanã. ij. q. vj. Itẽ poterit appellare ex interuallo ſine ſcriptis cõtra id qd̃ no. in. l. ij. ff. de appel. Itẽ poterit appellare tertiò, vbi ceſſante indulgentia, non poſſet appellare, niſi ſecũdò: vt in. c. ſuaj. de appel. &. C. ne in vna eadẽq; cau. li. ter. appela. in rubro. & nigro. Et ſecundũ hũc intellectũ tollitur motiuũ præcedẽs. Et ad id, quod dicitur ꝙ priuilegiũ nõ tollit priuilegiũ. dicit hoc verũ niſi ſecundũ ſit ſpeciale: primũ generale. Vñ intelligit, ꝙ vtrũq; reſcriptũ hîc habebit vires priuilegij. De primo eſt clarũ ſecũdũ pręcedentem intellectũ. De ſecundo probaꝛ propter clauſulã, quæ remouebat appellationẽ. Nã hoc nõ cõceditur de iure cõmuni, ſed ex ſpeciali priuilegio. † Et ſic vult ꝙ regula, generi per ſpeciem &c. habeat locũ etiã in priuilegijs. Per quod dicit ſi papa cõcederet vni oẽs decimas alicuius parochiæ, & alteri poſtmodũ cõcederet decimas alicui⁹ p̃dij illius parochiæ, vel exemptionẽ à decimas: ꝙ per ſecudũ ſpeciale derogetur primo, quantũ ad ſpeciẽ contentã in ſecundo. & ſic intelligit iſtum text. Iſte intellectus eſſet optimus in ſe, ſi illud eſſet verũ, ꝙ ſpeciale priuilegiũ derogaret generali. hoc tñ dictũ ſequiꝛ hîc Imol. & do. Anto. ¶ Sed in contrarium eſt dictũ Cõpoſtel. hîc, qui dicit, ꝙ aut priuilegiũ generale cõtinet omnia vniuerſaliter & eodẽ actu: & tũc ſpeciale nõ derogat generali. Exemplũ: cũ cõcedit generaliter decimas alicui⁹ parochiæ: aut priuilegiũ generale nõ cõtinet vniuerſaliter oĩa vno actu: ſed debet verificari in aliqua ſpecie contẽta ſub genere: & tũc ſpeciale derogat gñali. Exẽplũ, [a] ſi mãdatur ꝓuideri vni de bñficio in certa ꝓuincia: & ſecundo mãdatur ꝓuideri in certa eccleſia illi⁹ prouincię. Itẽ cõtra hoc dictũ Hoſt. & ſequaciũ vltra do. hic alꝫ. gl. ordi. in re. gñi. de re. iuris. in. vj. xxv. q. ij. in ſumma. [b] In q̃bus dicit, ꝙ priuilegio etiã generali, nõ derogatur per ſequẽs priuilegium etiam ſpeciale: niſi de illo faciat mentionẽ. Ad duco rationẽ. Princeps per ſuũ priuilegiũ nõ intendit derogare iuri alteri quæſito: [c] vt in. l. ij. §. ſi quis à princip. ff. ne quid in loco publi. &

d in. c. ſuper eo. [d] de offic. delega. quinimo ſola poſſeſsio alterius impedit vires priuilegij, ſi de illa poſſeſsione non fit mentio: vt in. c. dudum j. de priuile. no. gl. in. c. ij. de deci. in. vj. Sed per generale priuilegium eſt ius quæſitum in qua
e libet ſpecie [e] contenta ſub genere: ergo per ſecundum non debet derogari primo. ¶ Tamẽ contra hoc & pro prima opi. Hoſt. multum facit. c. dudũ. & .c. quanuis. ij. de ꝓbend. li. vj. vbi expreſsè dicit text. quòd ſecundum ſpeciale derogat primo. & multum vrgẽt illa cap. in hac materia: Sed tenẽdo quod dixi qd̃ videꝛ multum æquum: poteſt reſponderi dupliciter. primo, quòd in. c. dudum. non fuit directè ſecundum contra primum: quia Papa dando legato poteſtatem conferendi beneficia, non videtur ſibi auferre: vt ibi. ideò collatio facta per eum, valet: licet non faciat mentionem de priuilegio legati. Et fuit hæc principalis ratio illius text. licet ad maiorem euidentiam Papa aſſignet ibi ſecundam rationem: quia ſpeciale derogat generali: vel melius concordando opin. quòd aut per priuilegium generale eſt acquiſitum ius in re, in qualibet ſpecie contenta ſub genere: & tunc ſpeciale non derogat generali: ne in ſpecie derogetur iuri quæſito in re. Exẽplum: Cùm Papa concedit omnes decimas alicuius parochię: aut per priuilegium generale non eſt acquiſitum ius in re in qualibet ſpecie: ſed ad rem: & tunc procedit dictum Hoſtiẽ. & ita poteſt intelligi iſte text. Nam per priuilegium, vt poſsit appellari in qualibet cauſa, non eſt acquiſitum ius in re: ſed facultas appellandi in futurum. Idem cùm datur alicui priuilegiũ conferendi bñficia certi loci. Debet emꝫ tunc valere ſecundũ ſpeciale, quod nõ irrogat tantũ præiudiciũ: & princeps etiã ſi ſciuiſſet de generali, conceſsiſſet ſpeciale: ex quo ius nõ eratacqſitũ in re. Et hęc diſtĩctio mea magnã
11 habet æquitatem. ¶ † Et ex dicto Hoſtiẽ. no. ꝙ priuilegiũ conceſſum ad limites iuris, debet
f interpretari, vt aliquid cõcedat vltra ius. [f] qd̃ mihi placet: ex quo non derogat iuri priuatę perſonæ. argumentum in dicta. l. j. ff. admuni.
12 ¶ † De alio nunquid reſcriptum vel priuilegium debeat facere mentionem de iure & qua
g re? [g] remitto ad not. in capitulo nonnuli. j. eodem. plenè per Ioann. Andrę. in. c. vnico. de excef. præla. libro. vj. in nouel. per Barto. in. l. fin. C. ſi contra ius, vel vtili. publ. Et inter cætera vltra iſtos credo, quòd vbi ius eſt notiſsi-

in. l. Lucius. ff. de euic. & p Card. in cle. in. in ver. cæterũ. de iudi. & per Alex. in. j. conſti. fforũ. in. §. omnẽ poſt Bart. vbi traditur, an Imperator condendo legẽ poſsit auferre dominiũ rei priuatis perſonis. & habetur per Paulũ de ca. in cõſi. cviij. &. cxxx. &. clvij. & per Oldr. in cõſilio. cxxiij. & vide Cardi. in. cle. j. vt lite pendẽ. vbi dixit, ꝙ Papa etiã ſine cã poteſt auferre beneficium bñficiatio. Tamẽ Bald. in. l. quoties. & in. l. fi. C. ſi contra ius vel vti. pu. dixit, ꝙ nũq; potuit intrare caput ſuũ, ꝙ Deus dederit poteſtatẽ Papæ, vel Imperatori, aut alicui Principi, ꝙ poſsit aliquem priuare iure ſuo, & auferre illi rẽ ſuam ſine cauſa. Sed poteſt dici pro cõcordia ꝙ q̃n Princeps id facit ex certa ſciẽtia, ꝓſumitur in eo cã. de quo etiã habetur per Bald. in l, j. in fi. C. de iure aure. annu. & per Pau. de ca. in cõſ. ſuo. xciij. in. iij. pte conſiliorum, & habetur etiam per Inn. in. c. quia plerique. de immu. ecc le. & per. do. Abba. in. c. venerabilem. de elect. & p Alexan. in conſi. ſuo. cxxxvj. in. j. parte cõſi. vbi ponit quando pręſumatur cauſa iuſta cã in Principe. & habetur per Pau. de ca. in. l. ex hoc iure. ff. de iuſti. & iu. & in. l. ſi hæredis ſeruus. ff. de leg. j. & per Bal. in. l. reſcripta. C. de pręci. Impe. offe. & in. j. conſti. C. in. §. j.

d ¶ Super eo. vide ibi plenè Barba. in. j. ij. &. iij. col. & Feli. hîc.

e SEB. SAPIA. ¶ Qualibet ſpecie. Quę ſit rõ diuerſitatis, ꝙ priuilegiũ ſecundũ nõ valet, non tollens primũ: & tñ ſecus in conſtitutione: vel ſecus in teſtamento: vide pulchrè per Car. in conſi. lij. in præmiſſo caſu. Itẽ quia doc, hîc tractant de derogatione priuilegij ſpecialis: vide Alex. in conſilio. cj. viſis inſtrumentis, in. j. vo.

f ¶ Vltra ius. Adde Cald. conſi. xij. de priui. e.

g ZACHARIAS. ¶ Et quare. Adde tu vnũ ſing. dictũ tu habes ꝙ q impetrat reſcriptũ contra ius debet facere mẽtionẽ de iure illo, vel lege, cui derogat: vt hîc, & dixi. ſ. poſt iſtũ & alios in rub. in apoſtil. in ver. cõtra ius. vt no. do. Alex. de Imo. poſt Bar. in. l. oẽs. C. de aquę du. lib. xj. vbi alꝫ. gl. magiſtrã in aut. de hęredi. & fal. in. gl. j. & doc. in. l. fi. C. ſi contra ius, vel vti. pub.

Cap. Sicut Romana. Panor. ſuper Prima parte Primi.

Sed cautela eſt vt impetrãs tale reſcriptũ cũ hoc, qd' fecit mẽtionẽ expreſſam fieri legis, cui derogat, p illud reſcriptũ: ꝙ fiat mẽtio, ꝙ iudex illud debeat admittere. tex. eſt pro hoc ſing. in. l. neminẽ. & ibi Bar. C. de cano. fru. vr. Ro. lib. xj. tũc em illud cogeret iudex admittere: vt no. Ant. Corſe. ſing. cclxxix. in ver. reſcriptum. lo. ij.

Anto. Franciſ.

¶ Circa hoc dicas ꝙqñ eſt impetratũ priuilegiũ contra legis diſpoſitionẽ, tale priuilegiũ nõ valet: neque iudex debet illud obſeruare: niſi hẽat clauſulã, nõ obſtãte tali lege. quia tunc etiã ſi nõ mãdetur iudici, ꝙ dẽat obſeruare priuilegiũ oĩ no iudex debet illud obſeruare: ꝙput videtur ſentire Bar. in. l. neminẽ. iũcta. l. prece. hîc alĩ. de can. fru. vr. Ro. li. xj. Imò nõ videtur eſſe neceſſarium, ꝙ qñ Prĩceps reſcribit contra legẽ, ꝙ dicat, nõ obſtãte tali lege: ſed ſufficit ꝙ dicat nõ obſtante aliqua lege in contrariũ faciente. ſecundum Bar. in. l. fi. ad fin. C. ſi contra ius vel vti. pub. & habet per Bal. in titu. de pa. cõſtan. in. §. libellariæ. in. j. col. in vſi. feud. & per bar. in extraua. ad reprimẽ. in verſi. nõ obſtante. & in l. j. ff. de vul. & pupil. & p Paul. de ca. in conſi. liij. in ci. paſſus iſte. & p Alex. in. conſilio ciij. in. iiij. ꝙte cõſ.

a mum,[a] & Papa eſt ſolitus ſcribere cõtra illud non eſt neceſſe, vt faciat mentionem de illo. & ſic poteſt intelligi iſte tex. Nã clariſsimum eſt in iure, ꝙ poteſt appellari. Itẽ Papa ſolitus eſt apponere iſtam clauſulam, appellatione remota, non faciendo mentionẽ de iure. † vnde apparet, ꝙ reſcriptũ non fit præſumendũ falſum cũ non deuiat à conſuetudine curiæ. arg. j. c. proxi. & in. c. ex literis. ſ. ti. proxi. & per hæc habes declaratã primã partẽ cap. ¶ In gl. fi, vt habeas claram hanc gl. eã diuide. Nam primò allegat aliquas concordantias. Secundò proſequitur de præualiditate plurium reſcriptorum ad lites. Et primò, qñ impetrantur in prima inſtantia. Secundò qn in cauſa appellationis. Tertio, principaliter proſequitur, qñ concurrunt plura priuilegia contraria à diuerſis impetrata. Quartò, qñ priuilegiũ concurit cũ reſcripto. Quintò, quando concurrunt plures literæ ad beneficia. Vltimò, tacitè ſoluit contrariũ, qd' formari poſſet. de. c. ex tua. de fi. presby. & j. e. c. ex parte. de offi. dele. Secunda pars principalis eſt ibi: circa reuocationẽ. Tertia ibi: ſup priuilegijs. Quarta: ibi: *ſi verò*. Quinta ibi: *in beneficijs*. Vltima ibi: *illa decreta*. ¶ † Et latius expe

14 diendo materiam poſt do&t. capiendo potiora ſic diſtingue: ꝙ aut quæritur de præualiditate pluriũ priuilegiorum: aut de præualiditate priuilegij, & reſcripti concurrẽtium. Quo ad primum ſubdiſtinguendum eſt, quia aut loquimur de præualiditate plurium reſcriptorum ad lites aut ad beneficia. Et ſi ad lites, aut in prima inſtantia: aut in cauſa appellationis. Primo caſu, aut in primum reſcriptum eſt generale, & ſecundum ſpeciale: aut ecõtrariò: aut vtrunque generale: aut vtrunq; ſpeciale. ¶ Primo caſu ſpeciale derogat generali: vt in. c. paſtoralis. j. eo. niſi ante interpretationem ſecundi fuiſſet facta declaratio ad illud ſpeciale: vt puta, quia habens generale declarauit illam generalitatẽ:

13 paret, ꝙ reſcriptũ non fit præſumendũ falſum cũ non deuiat à conſuetudine curiæ. arg. j. c. proxi. & in. c. ex literis. ſ. ti. proxi. & per hæc habes declaratã primã partẽ cap. ¶ In gl. fi, vt habeas claram hanc gl. eã diuide. Nam primò allegat aliquas concordantias. Secundò proſequitur de præualiditate plurium reſcriptorum ad lites. Et primò, qñ impetrantur in prima inſtantia. Secundò qn in cauſa appellationis. Tertio, principaliter proſequitur, qñ concurrunt plura priuilegia contraria à diuerſis impetrata. Quartò, qñ priuilegiũ concurit cũ reſcripto. Quintò, quando concurrunt plures literæ ad beneficia. Vltimò, tacitè ſoluit contrariũ, qd' formari poſſet. de. c. ex tua. de fi. presby. & j. e. c. ex parte. de offi. dele. Secunda pars principalis eſt ibi: circa reuocationẽ. Tertia ibi: ſup priuilegijs. Quarta: ibi: *ſi verò*. Quinta ibi: *in beneficijs*. Vltima ibi: *illa decreta*. ¶ † Et latius expe

b primo: [b] aliàs valet ſecundum: ita ꝙ olim indiſtincte ſtabamus datæ & nõ præſentationi. Sed hodiè hæc materia inuoluit per. c. vt debitus. de appel. vbi tex. videtur velle, ꝙ conuentus per ſecundas literas, non poteſt opponere de primis: ex quo prius eas non præſentauit. Et ſic videtur innuere, ꝙ hodiè ſit ſtandum præſentatiõi ſaltem ſecuta citatione: vt illa prius valeant, ſiue ſint primæ, ſiue ſecundæ: quæ primò iudici ſunt præſentatę; & earũ vigore facta eſt

c citatio. & iſte eſt vnus intellectus ad. d. c. vt debitus. [c] per quẽ multa iura antiqua remanẽt correcta. ¶ Alius intellectus, quẽ videtur gl. hîc ſequi eſt: vt ex toto illa iura antiqua nõ corrigantur. ſed diſtin

d guendũ eſt, ꝙ aut primus impetrãs fuit negligens in præſentãdo: [d] vt valent ſecundæ ſecuta citatione. & ſic loquitur. c. vt debitus. de app. Aut primus nõ fuit negligens: ſed nequiuit habere copiã iudicis impetrati: & de hoc fuit proteſtatus: & tũc debet expectari primus vſq; ad annum, & nõ amplius: nec ex facto primi præiudicare tur ſecundo. Et in hoc caſu poſſunt hodie procedere. c. ſi aũt. c. plerunq; j. eo. Et iſte intellectus videtur ſatis probabilis: ne ex toto iura antiqua corrigantur. ¶ Tertius intellectus vltra gl. ponitur per Hoſti. in. d. c. vt debitus. vt procedat, qn quis conuenitur corã ordinario, vt non audiatur volens opponere de literis prius impetratis per eum: & hoc fauore ordinariæ iuriſdictionis: vt ſic per ordinariũ poſsit præueniri delegatus. Et iſte intellectus nimis reſtringit iſtũ tex. qui loquit generaliter de omni iudice: ideò cõmuniter nõ recipitur. Quartus intellectus, quẽ ſentiũt etiã do. in. d. c. vt debitus. vt attendat forma excipiendi de prioribus litis. Aut em primus impetrans cõuẽtus per ſecũdũ excipit de prioribus ante, quã cauſas præſentet iudici, & nõ auditur: quia videtur hoc facere in fraudẽ. & hoc caſu propriè loquitur. c. vt debitus. Aut prius, quã excipiat præſentat ſuas, & poſtmodũ excipit de ſuis prioribus, & poſſunt ſeruari antiqua iura: vt ſtandũ ſit primis & nõ ſecũdis. Et intellectum iſtũ approbat do. Ant. ibi: vt hîc. & mihi ſemper placuit vt euitemus iuriũ correctionẽ, quantum fieri poteſt. arg. in. c. cũ expediat. de elec. lib. vj. & l. j. C. de inoffi. do. & hoc quo ad primũ mẽbrũ. ¶ Quo ad ſecundũ principale, quid qn impetratur in cauſa appellationis? dic vt in iuribus, ad quæ gl. remittit: vbi plene hoc traditur. Si verò ſumus in literis impetratis ad beneficia: glo. hîc in fin. ſe inuoluit: quia tempore ſuo ius erat ſatis dubiũ. ſed hodiè dicemus, ꝙ regulariter ſtatur datæ & non præſentationi. vnde illę præualent, quæ primò ſunt impetratæ. de quo dic vt in. c. tibi qui. de reſc. & in. c. eum, cui. de præben. li. vj. vide gl. de cõceſ præbẽ. in. c. ſi ſoli. lib. vj. & hoc quantũ ad primũ membrũ principale.

¶ Venio ad tertium aliâs ad ſecundum cũ concurrũt plura priuilegia. & dic, ꝙ aut primũ eſt generale, & ſecundũ ſpeciale: aut vtrũque ſpeciale: aut vtrunq; generale. Primo caſu glo. hîc & clarius in

e præcedenti glo. voluit, ꝙ nunquã ſecundum deroget primo: ſiue ſit generale: ſiue ſpeciale: niſi de primo fiat mentio. [e] Tu dic de primo, vt plenè dixi. ſ. in præcedenti gl. dicit tamen Hoſti. quòd etiã tenendo opi. ꝙ ſpeciale derogat generali, nõ derogat tamen cũ grauiſsimo præiudicio primi priuilegiati, ſatem ex tacita voluntatẽ Principis. arg. in. c. ſuggeſtum. de deci. & no. bonam limitationem ad illam opinionem. Si verò vtrunque eſt eſt generale vel ſpeciale: aut vtrunque eſt in corpore iuris clauſum: & ſecundum derogat primo: ſicut dicimus in ſecundo iure primo contrario: vt in capitulo primo. de conſtituti. libro. vj. & hoc communiter tenent hîc docto. Ratio ipſius dicti poteſt eſſe, quia primum priuilegium nõ tollitur per ſecundum: quia Papa ceuſetur ignorare primum priuilegium cum conſiſtat in facto: vt dicto ca. primo. Sed quando vtrunque eſt clauſum in corpore iuris, præſumitur ſcientia Papæ

cum

vide Bal. in. l. hum[a]num. in. j. co. C. de legi. vbi tractat qñ ſufficiat generalis clauſula, non obſtante. ideo ſit neceſſariũ, ꝙ fiat expreſſa mentio de lege, contra quam reſcribit. & habetur etiã per Bald. & alios in. l. ſi non ſpeciali. C. de teſtamen.

a ¶ Ius eſt notiſsimũ. Adde quod in ſimili voluit Bar. in. l. ille, aut ille. §. cũ in verbis. ff. de. leg. iij. & facit. l. pediculis. §. Lab. ff. de au. & ar. leg. & tex. in aut. de iud. §. j. & quod in ſimili voluit Bar. in. l. eleganter, in princi. ff. de cõdi. inde. & quæ no. in. l. j. C. de rela. & in. l. ancillæ. C. de fur. facit qd' not. Bal. in. l. ñ. ff. de legi. & quod no. Alex. in. d. §. cũ in verbis. in apo. ¶ Adde quod voluit Alex. conſi. cxxñ. iiij. li. & ſpecialius Bald. con. conſi. viij. de reſcrip.

b ZACHARIAS. ¶ De primo. Adde, ꝙ nõ ſufficit in impetratione ſecũdi reſcripti facere mẽtionẽ de primo reſcripto generaliter: ſed de omni clauſula ipſius notabili. Ita no. Ant. de Bu. in. c. cũ dilecta. de reſcri. & in. c. cæterũ. in vlti. col. eo. ti. Iſte poſt eũ in. c. ex cõqueſtione. in. iiij. not. de reſti. ſpo. & Old. conſi. cccxxiiij. inci. factum tale eſt dñs nr̃. Clemens quintus. col. j.

c ¶ Vt debitus. Vide gl. j. j. eo. c. cæterũ. & in. c. paſtoralis. §. qm in ver. eneruaĩ. j. eo. & Butri. in. c. plerũq; in pe. col. & in. c. ſi autem. in princ. j. eo. & in d. c. vt debitus. xvj. col. & ibi Philip. cor. xxv. col. cũ ſeq. Dñi. hîc. & tenẽ cõem intellectũ, ꝙ regulariter attenditur data, dũm õ primũ reſcriptũ priꝰ præſentetur, q̃ de ipſo excipiatur coram iudice ſecundò impetrato: niſi impetrator fuerit impeditus & fuerit proteſtatus.

d ↝ SEB. SAPIA. ¶ In preſentãdo. Circa hoc vide nõnullas qõnes quas ponit do. And. ſicul. in. c. cæterum. in. iij. col. j. eo. & pulchrè totam hãc materiam reaſſumit Io. de Imol. in. c. ſi autem. j. eo.

e ¶ Fiat mentio. Vide idẽ hic plenè per Feli. in. xiij. col. in verſiculo, ſecunda diſpoſitio. cum ſex fallentibus, belliſsimè per eum reductis. poſt dominum meum hîc.

cum cenſeatur habere omnia iura in pectore:vt.d.c.j. Aut vnum eſt in corpore iuris:& aliud extra volumen:& illud, quod eſt extra corpus,præiudicat incorporato:ita communiter dicitur. Sed
15 ego dubito,† an hoc ſit verum:quia priuilegium contra ius, maximè priuatum,debet facere mentionem de iure:vt in.c.ex parte. de capel.mona.&.s̃.remiſi ad multa iura.Ergo ſaltem priuilegium extrauagans debet facere mentionem de iure ſaltem in genere: vt dicat,non obſtante quocunq; iure in cõtrarium dicta nte.Ad hoc quod not.Barto.in.l.fin.C.ſi contra ius vel vtil.publi.Nam quandoque priuilegium emanat propter nimiam importunitatem :& ex nimia occupatione non fuit ponderatum quod erat contra ius vel priuilegium alterius:ideò vt appareat de certa ſcientia Principis, debet fieri mẽtio ſaltem generalis modo prædicto.Et hæc eſt ratio,quare in reſcripto debeat fieri de iure:vt in iuribus. s̃.alle.Si verò vtrunq; eſt extra corpus:& tunc ſemper valet primum, niſi in ſecundo mentio fiat de primo:vt.d.c.veniẽs.hoc limita niſi pri
16 mum eſſet ſecundum ius commune obtentum: vt hîc. ¶ † Vltimo membro principali,quando concurrunt reſcriptum & priuilegium:aut priuilegium præceſsit,& reſcriptum ſubſequitur :aut econtrà.Primo caſu,ſi primum priuilegium fuit ſecundũ ius,valet ſecundum reſcriptum:vt hîc.licet nõ faciat mentionem de priuilegio:niſi eo caſu,quo de iure eſſet fienda mentio:quia tunc debet facere mentionem de iure ſaltem generaliter modo prędicto. Aut priuilegium non erat ſecundum ius: & tunc aut dabat formam reſcriptis impetrandis:vel parabat dilatoriam exceptionem ad reſcriptum:& non valet reſcriptum,niſi faciat mentionem de priuilegio.& iſte eſt proprius caſus.c.cùm ordinem j̃.eodem. Aut priuilegium cauſabat ius peremptorum: puta quia concedebat exemptionem à decimis & reſcriptum fuit impetratum cõtra priuilegiatum ſolùm ad iuris obſeruantiam & reſcriptum,valet quo ad hoc vt iudex habeat iuriſdictionem in cauſa, ſed non præiudicat priuilegio:quia in vim peremptoriæ poterit opponi de priuilegio contra iſtum fortè Plebanum,qui impetrauit reſcriptum ſuper ſolutione decimarum ſecundum ius.Et eſt ratio: quia ſicut de peremptorijs exceptionibus competentibus aduerſario, non eſt neceſſe facere mentionem in reſcripto:vt in.c.j.de lit.conteſt. lib. vj.ità nec de priuilegio cauſante peremptoriam .ſic intellige not. j̃.eod.conſtitutus.Si verò econtra,reſcriptum præcedit,& priuilegium ſubſequitur,& erat facta lit.conteſt.ſeu aliter iudiciũ erat inchoatum vigore reſcripti,& priuilegium poſteà impetratũ nõ præiudicat reſcripto quo ad illam cauſam:niſi faciat mentionem de proceſſu.Iſte eſt caſus in. c.cauſam.ij.de teſta.& in.c. dilectus. vt lit.pendẽ.& ibi per Innocen.in addit.Aut vigore reſcripti non pendebat lis,& priuilegium præiudicat reſcripto:quia poteſt opponere priuilegiatus de iure ſuo.arg.in.l.ſi quis.ff.de iud.& quod dixi poſt Compoſtel.s̃.tit.proxi.c.cum.M.quod eſt verum ſecundum Hoſt.niſi dolosè iſte impetraſſet priuilegium: vt ſupplantaret ſolicitudinem illius quem ſciebat primò impetraſſe reſcriptũ. argu.in.c.ſuggeſtum.de appel.&.c.meminimus.& hoc de tertio, & vltimo membro. Abbas.

✣ SVMMARIVM. ✣

1 *Clauſula,ſi preces veritate nitantur, ſemper ſubintelligitur in reſcriptis, etiam quòd non ſit poſita.nu.3.& nu.9.*

2 *Periurus clericus priuatur à beneficio.*

4 *Priuilegium,vel reſcriptum deuians à communi ſtylo curiæ præſumitur ſuſpectum:& non mandantur executioni niſi Princeps ſecundò reſcribat.*

5 *Præcisè:iſta dictio,quid importet?*
Statutum ſecundum non tollit primum,vbi cauetur aliquid præcisè obſeruandum:niſi de primo fiat ſpecialis mentio.

6 *Copulatiua,an & quando ponatur pro diſiunctiua,& econtra.*

7 *Appellans ſi nõ proſequitur appellationem intra tempus,poteſt iudex aliquo caſu ipſe proſequi.*

8 *Reus abſoluitur actore non probante etiam ſi reus aſſumpſerit in ſe onus probandi,& non probauerit.*

9 *Decretum non eſt approbatum,niſi quo ad dicta ſanctorũ & Pontificum, quæ ibi ſunt inſerta.*

CAP. II.

1 EX parte. ¶ † In reſcripto Apoſtolico ſubintelligitur clauſula:ſi preces veritate nitantur.& ſi reſcriptum prohibet cauſæ cognitionem, eſt de falſitate ſuſpe-
a ctum.[a] In prima parte ponitur querela :in ſecũda prouiſio.Secunda ibi: *verum.* ¶ Caſus literalis.Quidam clericus. G.nomine impetrauit literas ad Epiſcopum Conuentreñ.cõtra quendam alium.F.nomine, ſuper præbenda de nouali ſub hac forma:vt ſi conſtaret ipſum. F. de periurio eſſe conuictum,& perpetuò illi renũtiaſſe præbendæ,remoueretur ab ea. Iudex in cauſa procedens,cui conſtitit de præmiſsis,ipſum.F.eadem præbenda priuauit: à qua ſententia dictus.F.appellauit.& ab Archiepiſcopo Cantuarieñ.literas impetrauit ſub hac forma:vt ei præbendã.d.Epiſcopus præcisè abſq; cauſæ cognitione reſtitueret.Epiſcopus Conuentreñ.hoc intelligẽs ſignificauit domino Papæ qualiter in negotio proceſſerat.Super hoc negotio reſcribit Papa eidem Archiepiſcopo dicens,q̃ non credit ita præcisè ſcripſiſſe:& cũ in huiuſmodi literis hæc conditio debeat intelligi,ſi preces veritate nitantur,etiam ſi non apponatur:vnde mandat Papa eidem Archiepiſcopo,vt inſpiciat literas epiſcopo Cõuentreñ. directas:& ſi inuenerit, q̃ ſecundum prædictũ modum ſcripſiſſet eidem,& in literis illius. F. nõ fuit habita mentio priorum literarum:ſententiam Epiſcopi Conuentreñ.debeat confirmare,& ipſum.F.cum literis,quas impetrauit ad ſedem apoſtolicam venire compellat.Ber-
2 nar.¶ † Not.duo,quorũ quodlibet ſufficit,vt quis remoueatur à beneficio ſuo. Primum eſt
b periurij crimen.[b] Cõcor.c.querelam.de iureiur.&.c.cum non ab homine.de iudic.&.c.peruenit.de fideiuſ.Secundum eſt ſpontanea renũ
c tiatio.[c] ad hoc.vij.q.j.quàm periculoſum.&.c.
3 auditaj̃.de reſtit.ſpol.cum ſimili.¶ † Not.j. q̃ in reſcripto emanato ad inſtãtiam partis,ſem-
d per ſubintelligitur clauſula,[d] ſi ſit ita.[e] id eſt, ſi
e vera narrantur in reſcripto. Ex quo infertur, q̃ ſi opponitur narrata nõ eſſe vera,onus probandi incũbit impetranti.quod tenet Io.And. in.c.j.de lit.conteſt.lib.vj.& vide quod dixi in
✣c.fi.de [A] præſump.¶ † Item not.iuncta gloſ.ſi.
4 q̃ vbi reſcriptum principis deuiat ab omni ratione,& communi ſtylo curiæ,debet ille impe
e trans tãquam de falſitate ſuſpectus remitti ad Principem vnà cũ illo reſcripto.facit.xix. diſt. in memoriã.Et idem dic in priuilegio emanato cõtra communem curſum priuilegiorum. q̃ etiã ſi ſit facta in manibus ſuperioris:vt cõſuluit Pau.de ca.cõſ.ccxij.& obſtat ſpõtanea renũtiatio:licet ſuperior nõ acceptauit:qa c̃tũ ad renuntiãtem,eo nil remãſit:ita dicũt.d.de Rot.deci.cccliij.in no.de renuntia.

a ✣ SEB.SAPIA.¶ Suſpectuũ. Vide ad hoc Bal.in conſi.xliiij.dominũ Baliardinum.in.j.volu.

b ¶ Periurij crimen. Vide Card.& Abb.in.c.querelã. de iureiu.& Moder. hîc:videlicet Barb.& Feli.in.c.j.& ij.col.& Inno.in.c.inter dilectos .poſt prin. de excc.Præla.& Dñi.viij.di.c.quo iure.ad fi. ¶ Adde tu Rom.ſing. ſuis vbi dicit, q̃ rõne iuramẽti illiciti,non priuat̃ qs dignitate ,nec beneficio:niſi ſecundo iurauerit contrarium eius, quod primò illicitè iurauerat. alleg.tex.ſingu. in c.tua.de iureiur.

ZACHARIAS. ¶ Adde dũ alle. Rom.in ſuis ſingu.dic, q̃ eſt ſin. ccccciij.in ordine quod incip.qd ſi vn⁹ iurat.,p quo adde iſtud poſſe videri p Cardi. poſt aliosin.c.Archid.aliâs Florẽ. lxxxv.di.doc.in c.cũ inter. de renũ.& in.c. debitores. de iureiur. Spe.in ti.de leg. §.nunc oſtendendum.ver,itẽ Papæ.in fi. Antoni.Francis. ¶ Tu adde,q̃ qñ qs temerariè iurat:& ſup re illicita prętali temerario iuramento eſt ſibi pœnitentia iniungẽda:iuxta ea,quę habentur in.c.qui ſacramẽto.xxij.q.iij. Eſto enim,q̃ ex tali temerario & illicito iuramẽto nõ oriat̃ obligatio.vt in.c.inter cætera.xxij.qõ. iij.& ĩaut̃.q̃ eis. C.de nupt.tñ ex eo, q̃ temerè iurauit erit ſibi pœnitẽtia iniungenda:vt in. c.verũ. de iureiu.& in.c. criminis,xxv.di, deque etiã plenè tradit̃ in.c.quãto ĩ eo.ti.de iureiur. ¶ Spõtanea renũtiatio.Adde Imo. poſt Hoſt.in.c. quod in dubijs, in.cccxxliij.col. de renũ. ¶ Adde

A Et in.c. conſtitutus.col.2. hoc tit.

c ¶ Spõtanea renũtiatio.Adde Imo. poſt Hoſt.in.c. quod in dubijs, in.cccxxliij.col. de renũ. ¶ Adde

d ✣ SEB.SAPIA.¶ Clauſula.vide,quod in ſimili no.domi,Abb.in.c.ex parte.ij.ante fi.j.de offi.deleg & in.c.ſuper literis.col.ij.j.eo.

e ¶ Sit ita. Adde Bal.in.c.ſuper literis.in.x.col.j.eo.ibi iſta clauſula.Sali.in l.præſcriptione.in.iij.col.verſi.iterato.ad idem.l.quia conditio.C.ſi cõtra ius.& Egidi. Bella.deci.iiij.incip.falſi expreſsio.& Bal. in.l. vniuerſa.C.de diuer.reſcri.& ibi per doc.¶ Adde tu Raph.fulgo.conſi.xxiij.

ZACHARIAS.¶ Adde Alex.cõſi.cxxxvj.incip.in cauſa & lite.verſi. vltra dico.in prin.col.ij.vol.ij.q̃d̃ eſt ſcd̃m maiorẽ numerũ.cõſ.cclxviij.

a ¶ Communi stylo. Vide quæ dixi in c. ex literis. s. tit. proxi. & plenè hîc per Feli. in. xxiij. col. in versi. stylus curiæ.
¶ Adde tu Fede. consil. cccix.

b ZACHARIAS. ¶ Secūdā iussionem Principis. Die tu, q ratio est: quia quādo rescriptū contra stylum curiæ conceditur, facit quòd præsumatur esse falsum. not. Iac. Rebuffi. in l. fi. nu. 1. & ibi Lucas de Penna. & in addi. ad do. Rebuffi. de cano. largiti. lib. x. & Feli. hîc. col. viij. versic. stylus curię. facit quod præsumitur iste in. c. causam, quę. el. ij. in. j. col. de testi. & in. c. quàm grani. & ibi latè post eū de crimi. falsi. & in. d. c. ad hæc. de sent. excom. Antoni. Francis.
¶ An, & quādo iudex debeat expectare secūdam iussionem rescribentis, etiā si sit Princeps, si quādo aliquid sibi rescribitur, qđ eius mentem aliqualiter perturbat: vide ea, quæ habētur in. c. si quādo. & in. c. cū adeò. de reseri. & in. c. cū teneamur. & in. c. ad aures. de pręb. & vide plenè per Ioā. And. in. c. j. de excess. prælа. lib. vj.

c ¶ Præcisè. Adde Card. hîc. Bal. & Barba. & Bal. in l. ij. in. ij. col. C. de execu. rei iudi. & Baptistā in. l. oēs populi. fol. xix. sequētem istum hîc. & Bal. inauē. hodiè. C. de iudicijs. & glo. j. in. l. semper. in. §. demonstratur. ff. de iu. immu. & Bal. in rub. ē. tit. proximo. & in. l. exceptionē. in vlti. col. C. de proba. & ī. d. l. oēs ppfi. in vlti. char. & in c. iiij. ē. tit. proxi. & in. l. cōmissoriæ. C. de pac. inter emp. & vēdi. & ibi per Mod.
¶ Adde Alex. cō sil. lxxx. libr. j. Antoni. Francis.
¶ Tu adde, q dictio præcisè, & absolutè, idē significant: vt in. c. cōtra Christianos. de hær. lib. vj. & vide text. in. l. miles. in. §. decem. ff. de re iudic. vbi dictio præcisè exponitur. i. necessariè. & in. l. sed & hær. in. §. penulti. ff. de procur. Adde tamen, q verbum præcisè, vel præcisum, recipit quandoq; limitationem, sicuti verba generalia & vniuersalia. vt per Barto. in. l. si stipulatus sim Damam. de verbo. obli. & in. l. eum qui. in. §. si parenti. ff. de iureiur. & habetur per Archi. in. c. j. lxj. distin. & in. c. fine exceptione. xxij. q. ij. & per dominum Cardi. in. c. ij. de rescrip. vbi dicit, multum esse aduertendum ad talia verba propter statuta, quæ existunt in pluribus locis: prout dicit multa esse Paduæ, in quibus sunt ista verba: quòd statutū sit præcisum, quomodo talia verba intelligantur.

d ¶ De natura copulatiuæ. Adde Lud. cōs. clxvj. in ci. viso diligēter. in. iij. co. ī clem. in plerisq;. de ele. & plenèp Mod. hîc & per Mod. in l. j. ff. de iusti. & iur. aliâs in rub. vbi accumularūt de natura copulæ. & plenè per Felin. hîc. in. xv. col. in ver. copula coniungit, & operatur. cū sex. decim sequentibus.

SEB. SAPIA.

e ¶ Et vt habeas. vide dominū Soci. in. l. si is, qui ducēta. §. vtrū. ff. de reb. dub. d. Iaso. in. l. j. in princ. ff. de iusti. & iu. domin Areti. in. l. si quis ita stipulatus fuerit. ff. de verbo. ob. Alex. in cōsi. cj. colum. ij. volu. iij.

SEB. SAPIA.

f ¶ Exemplum. Hoc nō videtur verum indistinctè: quia communis opin. est, si testator dicat: instituo tuo Titiū, & Seiū: & si Titius & Seius hęredes nō erunt, substituo Caium: quòd si Titius sit hæres & Seius non, q non potest admitti Caius: & tamen verum est dicere, quòd Titius & Seius non sunt hæredes. Ita tenet Bartolus in l. hæredes mei §. cum ita. vbi latè Alexand. & Socin. ff. ad Trebellianū. idem Bartolus. & ibi latè Modernio. in l. penultima. C. de impuber. & aliis substitut. Et dicit Bald. in capitulo primo. de duobus fratribus à capitulo. inuesti. in vsibus feudorum. quòd stante statuto, quòd quando quis non habuit filium, & filiam, succedat frater. si quis habuit filium, tanrùm, excluduntur fratres. Ex quo patet, quòd non semper est verum, quod dicit hîc dominus Abbas quòd requiritur quòd neutrum illorum accidat. de quo vide do. Socinum. in. l. si is qui ducenta. §. cum ita. ff. de rebus dub.

g SEB. SAPIA. ¶ ¶ Ad reliquū. Ex hoc infertur ad quæstionē, quam vtrunq;

A Idē quā do venit vt determinatio præced. vt per eūdē in. c. monasteria. colū. r. de vit. & honest. cler.

B Et in. d. capi. licet causam.

C Vide eūdem in c. prout in fin. de do. & contuma. & c. cum causa. de re iudica.

ponitur adiectiuè. i. placitus consensus duorū. Si verò nō sic venit vnū ad reliquū. Aut ponitur inter speciē & genus, aut inter speciem, & indiuiduū: & dic, vt not. Dy. in regula, generi. de reg. iur. libr. vj. Aut ponitur inter duo separata & cōmunia: & tunc aut sumus extra iudicium, & in prorsus voluntarijs: & copula stat propriè. & requiritur, q vtrunq; copulatū verificetur: vt si promitto tibi. x. si Titius miles factus fuerit, & Sempronius Comes. nō enim teneor dare nisi vtrunq; accidat: vt in. l. si quis ita stipulatus. ff. de verbo. obl. Et hoc intellige, qn̄ copulatiua formatur affirmatiuè: vt in præcedenti exemplo. secus si negatiuè: quia tūc requiritur, q neutrum accidat. Exemplū promitto tibi. x. si Titius nō fuerit factus consul: & Imperator non venerit in Italiam. d. l. si quis ita. Aut sumus in iudicijs: & tunc est dubium, vtrū si Princeps mandat duo copulatiuè: vel si pars aliquid posuit copulatiuè in libello, vel in articulis: vtrū requirat vtrunq;. & hoc casu distingue, q aut plura copulata veniunt ad diuersos effectus consequendos: & tunc non sufficit alterum ad consequendū omnes effectus: & iste est casus in. c. olim ī. eod. vbi de hoc. Aut plures copulantur ad vnū effectū consequendum: & tunc aut adstrinxit quis se ad probandū vtrunque: & nō sufficit alterū probare: licet aliàs per se suffeciſſet: quia imputandū est sibi ex quo se ad vtrūq; obligauit: vt in. c. licet. de proba. no. in. l. diuus. ff. de re iudi. vbi de hac materia. Facit. l. circa. ff. de probat. Hoc intellige verū, nisi vertatur fauor publicus: quia non potuit pars se obligare ad vtrunque in præiudicium iuris publici. Vnde tunc licet ipse compellatur in probando vtrunq;: iudex tamen ex officio suo si probatum est alterum per se sufficiens, debet occurrere & ex officio procedere. ad hoc vide bon. glossam in. c. si fortè. B de elec. libro sexto.

7 facit. c. constitutus ī. eodem. de appellati. † vbi text. not. dicit, quòd si pars appellans non fuit prosecuta appellationem in termino, potest iudex prosequi: si ibi vertitur fauor publicus.

8 & hoc in actore. † Si verò reus se obligauit C ad probādum aliquid vltra quā esset necesse, si nō probat: nō perdit cām: quia per hoc nō priuatur commodo possessionis, vnde actore nō probante, debet reus absolui: vt notanter ponitur in dicta. l. circa. & in capitul. vnico. vt eccleſiæ beneficia. ¶ Aut iste se non adstrinxit ad probandum vtrumque: & tunc aut vnum venit, vt qualitas ad reliquum g: & sufficit alterū probare: vt puta si excipio, quòd testes corrupti falsa dixerunt. & iste est proprius casus capitul. j. s̄. allegat. vt not. per Bartolum in. l. diuus. ¶ Aut non venit, vt qualitas: sed est æquè principale: & tunc si nentrum per se sufficit

g SEB. SAPIA. ¶ ¶ Ad reliquū. Ex hoc infertur ad quæstionē, quam vtrunq;

ponit.d.Bar. Vero.in conſi.lxiij. eſto, q̃ in actis. de eo, q̃ accuſauit aliquẽ, q̃ fecit in-ſultũ ad domũ & in perſonam. Et etiã ad illud, qd̃ ponit.d.And.Sicul.in conſi.xlij. viſo proceſſu.in ij.volu.

a ¶ Nõ adſtringũt Adde tu q̃d operetur clauſula libelli, non ſe adſtringẽs.&c. Alexã.cõſ.lxj.ij.lib.

b ¶ Leges ibi canonizatæ. Adde gl. ij.ibi aliâs ſecundum legesin.c.j. de excep.& glo. in.c.ſuper eo. la. j.de teſtib.& ibi Abba. in fine.& glo.in.c.j.in verſi.tractatus.circa mediũ. de re.eccle.nõ alie.in.vj. & ibi do.in. iiij. col.Pe.de Anch. in.c.j.circa.iiij. char.ſ.tit.proxi. facit gloſſ.in.c.ſi quamulier.§.nũc autẽ.ibi.l.proxima.xix.q.vl.Cardi.in cle.j.in fin. ij.opp.de ſeque. poſ.& fruct.

¶ Adde,an in reſcripto ſubintelligatur clauſula, c ſi ita eſt.Alex.cõſil.cxxxv.ij.lib.

c ¶ Liber Decreti. Adde iſtum.ſ.in procœmio.§.Rex pacificus.in.v.colũ.& Io.And. in c.ex parte.in fin. d de feu. Archi.& Do.in.c.quis neſciat.ix.di.& in c.de his lo.ij.l.di. & iſtum in commẽto, quod incipit Baſileę.ſuper Decre.in.j.co.& Præpoſitũ in arbore cõſan.in.vj. colum.

d ¶ Ad dicta Gratiani. Adde plures gl.reprobantes opin. Gratianiquas enumerat e hîc Felin.xxxv. col.ibi opi. Gratia.reprobat glo. xiij.diſt.in ſumma.

e ¶ Tex.cũ gl. vide iſtũ de iudi.c. nouit.in.xv.col. vbi eã alleg.& in c.j.in.j.no.depręſump.Imo.in.c. 3 j.in.j.col.ſ.ti.pro vtrunq; eſt probandum: vt in.c.cum dilecta j. eo. Si alterum per ſe ſufficit, ſatis eſt illud probare: nec in dubio videt ſe adſtringere ad vtrũque. ad hoc.c.cum ianduduni.de præben. &.c. exhibita.de iudic. Et in hoc caſu intellige deciſionem huius gloſ.& hoc tene. licet Archid.in c.ij.de teſti.libr.vj. dixerit quod ſi plura copulãtur in eadem oratione videtur ſe tacitè quis adſtringere ad vtrunq;. quod nõ eſt verum: vt patet ex prædictis. A Sed propter iſtas ambigui tates euitãdas cauti aduocati, & procuratores ſolent apponere in fine libelli, & articulorum: quod non adſtringunt a ſe ad probãdum, niſi ea quæ neceſſariò incumbunt, & hoc notabis. a

9 ¶ † In gl.penul.in fin.vult ergo gl. quòd aliud fit ſecundũ leges, ſecundum quas non valet reſcriptum: niſi apponatur illa clauſula, ſi eſt ita: vt habetur in.l.fi.C.de diuer. reſcrip.& habetur illa lex canonizata.xxv.q.ij.c.dicenti.§.vniuerſa. Sed ſecũdum canones valet reſcriptum: & ſubintelligitur illa clauſula. ¶ Sed videtur, quòd non debeat eſſe diuerſitas inter vtrunq; ius: cum illa ſit canonizata in volumine Decreti: ergo debet ſeruari vt canon: quia omnia noſtra facimus, quibus authoritatẽ impartimur. in.c.ſi Apoſtolicæ.de præbend.lib.vj.& in.l.j. C.de ve.iur.enuc.ſol. illa lex fuit ibi incorporata per Gratianum, qui non potuit canonizare legem in præiudiciũ Canonis: imò dicta Gratiani, quotidie reprobantur: ſicut dicta alterius doctoris: vt plenè habetur in gl. Decreti: & maximè in ſummis. Idem dicit Ioã. And. de dictis magiſtri ſententiarum: vt no.in.c.vt debitum. de biga. Nec ob. ſi dicatur ex quo leges ſunt in Decreto: & Decretum eſt approbatum: ergo in vim cõſequentię, leges ibi canonizatæ b ſunt approbatæ. Quia vt dicit Io.An.& bene: nullibi legitur, q̃ liber Decreti c fuerit approbatus. Nam hoc ibi non cõſtat, nec ex principio: nec ex fi. vnde nullum authorẽ habet authorizantem: quemadmodum habent alia iuris volumina. Et præſuppoſito, quòd fuerit approbatus, debet intelligi, quòd fuerit approbatus quo ad dicta ſanctorum & Romanorum Pontificum: non autem quo ad dicta Gratiani. d Et ex his videtur, quod dicta ibidem poſita, non faciãt indubitatam fidem. Sed ego dico, ex quo ille liber communiter & à multis annis citra fuit publicè lectus in ſcholis, & ipſius dicta communiter recepta, ſunt hodiè tacitè approbata, & per omnes recipienda: prout in ſimili not. Bart. in.l. j.ff.ſi cert.pet. de dictis Hippocratis, Ariſtotelis, & aliorum medicorum & Philoſophorum Dicta verò Gratiani non legũtur, vt approbata: nec leges per eum canonizatæ habent maiorem vim, quã ſi ſimpliciter eſſent in volumine iuris ciuilis: ſecus autẽ vbi lex eſſet incorporata Canoni authoritate Principis: quia tunc faceret fidem, tanquã Canon: vt eſt tex.cum gl. e not.ij.q.j.c.in primis.

SVMMARIVM.

1 *Quod tempus attendatur in reſcriptis: an tempus datæ, an tempus præſentationis?*

2 *Reſcriptum ſecundum tollit primum: ſi de eo fiat mẽtio: aliâs ſecus.§.*

3 *Reſcriptum impetratum de communi conſenſu partium, non tollitur per ſecundum impetratum ex conſenſu vnius partis tantùm: niſi de illo communi conſenſu primi reſcripti fiat mentio in ſecũdo.*

f *Clauſula omnis, quæ poſſet mouere principem ad non concedendum facilè reſcriptum, eſt neceſſariò exponenda ipſi Principi: aliàs eſſet ſurreptitium reſcriptum.*

4 *Continuò, iſta dictio importat, vt non fiat temporis interuallum.*

5 *Secundùm reſcriptum faciens mentionem de primo, an ſit ipſo iure nullum.*

6 *Surreptio, an vitiet ipſo iure reſcriptum impetratum ad lites: & quid ſi ſit impetratum ad beneficia?*

7 *Reſcriptum cõtinens plures gratias, ſurreptio in vna non vitiat alias.*

8 *Nullum dicitur etiam illud, quod poteſt annullari, ſed largo modo.*

9 *Reſcriptum ſecundum, an tollatur, ſi primus impetrans obiecit ſurreptionem: an verò requiritur, quòd appellet: ſi iudex non admittit ſuam obiectionem.*

Paria ſunt non excipere, vel excipere, & à reiectione non appellare.

10 *Reſcriptum ſecundnm faciens mentionem de primo: an tollat primum ipſo iure, adeò quòd proceſſus factus ſuper primo ſit nullus.*

11 *Iudex delegatus, an debeat dari de conſenſu vtriuſque partis.*

12 *Reſcriptum eſt ipſo iure nullum, ſi impetratur ab excommunicato.*

CAP. III.

CAeterum. ¶ Si in ſecundo reſcripto per aduerſarium impetrato, non fiat mentio de primo, valet primũ & non ſecundum: aliàs valet ſecundũ. Et ſi primum fuit impetratũ communi conſenſu partium, nõ valet ſecundũ impetratum per alterã partem, hoc tacito. Habet tria dicta. Secundũ ibi: *ſi verò*. Tertium ibi: *verum*. ¶ Caſus literalis. Aliquis impetrauit literas contra aduerſarium ſuper aliqua cauſa: aduerſarius ille poſtmodũ obtinuit cauſam illam alijs iudicibus cõmitti: nulla habita mentione de priori commiſſione dicitur hîc, q̃ primæ literæ valent, & nõ ſecundæ. Si verò in ſecundis fiat mentio de primis, ſecundæ valent & non primæ. Vltimò dicit, q̃ ſi de aſſenſu partium cauſa committitur & pars alterutra poſteà altera neſciente, tacito de cõmiſsione priori, cauſam alij obtinuit delegari: literæ non valent: & in expenſis debet al

1 teri parti condemnari. Ber. ¶ † Not. j. tres regulas in materia reſcriptorum. Prima, q̃ in reſcriptis impetratis ad lites per vtranq; partem ſtandũ eſt reſcripto habenti priorẽ datam, ita q̃ in tẽpore huius.c. ſimpliciter ſtabitur datæ, & non præſentationi: hodiè dic vt plenè dixi

2 ſ.eo.c.j. † Secunda regula, quòd ſecundum reſcriptum mentionem faciens de primo, tollit

3 primum: ſecus ſi mentionem non facit. † Tertia, quòd ſecundum reſcriptum non tollit primum impetratum cũ conſenſu partium: niſi faciat mentionem non ſolùm de primo, ſed etiã de illo communi conſenſu. ¶ Ex quo infertur, quòd non ſolũ fienda eſt mentio ſimpliciter de priori reſcripto, ſed etiã de omni notabili clau

f ſula f appoſita in eo. Ad hoc quod leg.& not.in capit.ex literis.de dolo & contuma. Ratio eſt.

g Quia omne tacitũ g, quo expreſſo Princeps nõ xi.& ibi etiam in ij.col.ſequitur di ctũ Io.And.hic.

f ¶ De omni notabili clauſula. Adde But.in.c.vt debitus.in.v.col.in iij.effectu clauſu læ app.re.de appel.vbi alleg.no. in.c.ex conqueſtione.j.de reſti. ſpo.& ibi p eundem in.iij.no. & per iſtũ ibidẽ in iiij.no.doct.in.c. cũ dilecta.j. eod. pro q̃bus facit cõ ſiliũ Car. cxxxvij.factũ ſic ſe habet, vacantibus. &c.vbi multum extollit iſtũ tex. dũ requirit mentionẽ conſenſus partiũ. Faciatetiã quod voluit Oldr.cõſ. cccxxiiij. factũ tale eſt: dñs noſter Papa. q̃ non ſolũ ſufficit facere mentionẽ de gratia expectantis niſi etiam fiat de clauſula anteferri, qñ eſt in eainſerta. Quę aũt dicat notabilis clauſula, relinquit arbitrio iudicis de ſurreptiõe cognoſcẽtis: per iſtũ in.d.c.ex cõ queſtione. & vide etiã per Mod. in.c.literis.de dolo. & cõtu.& in.c.inter monaſteriũ. de re iu.& plenè hîc per Mod.

¶ Adde Alexã. cõſi.cxiiij.ij.lib. vbi dicit, q̃ nõ valent literæ remiſſionũ condẽnato niſi de ſingulis, ob quę factę ſunt cõdemnationes fiat mẽtio.& ibi dicit Bald. quod ipſe alleg.

ZACHARIAS. ¶ Adde quæ no. in addi. ad ca.ſicut Romana.nu. 13. in apoſtil. in ver. mentionẽ. de primo.ſ.iſto tit.

SEB. SAPIA. ¶ Omne tacitũ. vide ad hoc tex. ſingu. in.l.fin. C. de preci. imper. offe. q̃ vult, quòd debet fieri mentio de illa clauſu-

A Idem ipſemet in.c.licet cauſam. colũ.12.j. de proba.

la, super qua principaliter disputatur. quod est notandum ad infringendas legitimationes & rescripta.

a ¶ Non ita facilè. Adde quòd id cognoscitur ex stylo curiæ: vt dicit Lap. allega. xcix.

b ¶ Continuò. vide no. & quę ibi dixi. ſ. in proœmio in ver. Rex pacificus. post istũ tex. iuncta glo. in .c. accedẽtibus. de priuile. faciat quod valuit Barto. in. l. si quis ita. ff. de condi. & demon.

¶ Adde, ꝙ etiam ibi posui.

A Et in. c. 1. de foro cõpe. & c. R. canonic. de offic. deleg.

c ¶ Ope exceptionis. Adde But. j. e. c. ex tenore. & Archid. in. c. & si legib. xxv. qõ. ij. & limita hãc cõmunẽ opi. duob. modis, de quibus hîc per Moder. ¶ Adde Fulgo. consi. xx. & Ro. consil. cccxxx.

ZACHARIAS.

d ¶ Nõ vitiat ipso iure. Adde tu ad hoc Feli. in. c. sup literis. col. xxiij. vers. restringo secundò hoc dictũ isto tit. Lud. Ro. cõsil. cccxxx. incip. circa primũ. & Bar. in. l. præscriptiõe. C. si cõtra ius, vel vti. public.

SEB. SAPIA.

e ¶ Annullari. Et ad hoc facit text. in. l. j. in prin. iuncta expositione Bal. in ver. nulla. ff. de off. eius cui man. est iurisdic.

B Fallit etiã quando sunt ab excommunicato impetrata. in. c. 1. & ibi per Dominic. hoc titul. lib. 6.

f ¶ In. c. pastoralis. vide istum ibi in. v. col. ver. secũdus casus.

g ¶ Cõis opi. doc. Adde Butr. in. c. supliteris. in. xx. iij. col. & Ang. in l. ij. in. vj. col. ff. si quis in ius vo. nõ ier. & Felin. in. c. suborta. in. iij. limita. ad regulam loquentẽ de processu ad vlteriora. de reg. iur. Cõtrariũ verò videt probari in gl. in ver. processus. in fi. in. c. dispẽdia. de rescriptis. in. vj. & in. c. ij. ver. quo ꝙ eo ti. & lib. & vtrobiq. d. Ant. de Bu. in. c. sup literis. in. xx iij. co. ibi: sed advertite, tu diceres. & Imo. in. l. si qramus. in. iij. co. ibi. iij. fallit. ff. de test. & in c. ij. de dila. post Inn. & alios ibi. Dicas, ꝙ cõis opi. procedit, qñ iurisdictio erat exceptiõe elidibilis: tũc bñ sufficit. d. tacita ꝓnuntiatio: cõtraria verò procedũt qñ iurisdictio erat funditus nulla. & vide hîc per Imol. in. xj. col.

h ¶ Vndecunq; notitiam reuocationis. Vide istum in. c. audita. in pen. col. & in. c. ij. in ver. nouerit. de offic. delega. & Ro. de offic. deleg. deci. vj. in nouis. & per Io. An. in reg. eũ, qui. & per Cal. cõsi. iiij. in ti. de offic. delega. & glosſ. in verſicu. sciuisti. j. eodem. & c. cum contingat.

i ¶ Nisi excipiat. vide hîc Car. per. c. cũ dilecti. in fi. de elec. & per. c. solicitu

a ita facilè dedisset literas: redditrescriptum surreptitiũ vt in. c. postulasti. & ibi no. j. eo. Certũ autẽ est, ꝙ si Princeps sciuisset primũ rescriptũ impetratũ cõmuni consensu partiũ, non dedisset secundũ, saltẽ ita faciliter: quia nõ debet iudex dari ad petitionẽ alterius partis: vt in. l. obseruandũ. ff. de A iud. ¶ † Item no. significatum

4 huius verbi continuò. b Exigit enim, vt nõ fiat

b tẽporis interuallũ. Nã ista ponuntur hîc, vt diuersa. In hoc tn recurrendũ est ad arbitriũ iudicis. arg. in. l. quod dicimus. & l. ratũ. ff. de sol. & in. c. quia propter j. de elect. in glo. ¶ † Pro de-

6 claratione cap. & totius materiæ quæro de tribus qõnibus, prout tria sunt dicta. Prima quæstio, nunquid secundũ rescriptum non faciens mentionẽ de primo impetrato super eadẽ causa ab aduersario, sit ipso iure nullũ. Secũda quæstio, nũquid faciendo mentionẽ de primo ipso iure tollat primum: ita, ꝙ non valeat processus postmodũ explicatus per primũ. Tertia q̃stio, nũquid iudex possit dari cõi cõsensu partiũ: an verò possit deputari ad instantiã vnius duntaxat. ¶ Circa primã qõnem reperiunt tres opi. Cõpo. tenet, ꝙ secũdum sit ipso iure nullũ. Et pro hoc optimè facit ista litera, quę dicit, ꝙ secũdæ literę non obtinẽt alicuius roboris firmitatẽ. & cũ loquat per verbũ præsentis tpis, videtur, ꝙ nullitas surgat ipso iure. Ad hoc quod no. glo. in regula, in pœnis. de reg. iur. lib. vj. & in. l. in criminali. C. de iurisd. om. iud. ¶ Secũda opi. distinguit inter impetrantẽ ignoranter, & sciẽter. & hæc fuit opi. Damasi. ¶ Tertia opinio est ferè cõis olim doc. vt Inn. Host. Goff. & sequentiũ: qui hîc oẽs tenuerũt secundũ rescriptũ non esse ipso iure nullũ, sed annullãdum B opc exceptionis: c ita ꝙ per rescriptũ datur iurisdictio: & si nõ excipiat, valet processus secũdi iudicis. Et licet multa dicant ad hãc opi. fundãdam, tn hoc optimè probatur in. c. si autẽ. & c. plerũq; j. eo. ti. In qbus patet, ꝙ si primus impetrans dolo, vel negligẽtia vti postposuit suo rescripto, intra annũ poterit cõueniri authoritate secundi rescripti. Et sic secundũ à principio non fuit nullum: quia si fuisset nullum, non potuisset conualescere ex negligentia primi impetrantis: quia quod nullũ est à principio, tractu temporis nõ conualescit: vt in regula, non firmatur tractu temporis. de reg. iur. lib. vj. Et hodiè iudicio meo videt text. apertus secundũ cõmunẽ intellectũ in. c. vt debitus. de appel. vbi patet expressè, ꝙ valet secundũ rescriptum, & prævalet primo, si vigore illius emanauit citatio. † Et ex his infertur ad vnam cõclusionẽ generalẽ ad hanc materiã rescriptorum: ꝙ in re-

d scriptis impetratis ad lites surreptio nõ vitiat ipso iure, d sed opus est exceptione: ad hoc quod legitur & not. in. c. ad audientiã. ij j. eo. Quod tn videt limitandum secundũ opi. Inn. in. c. cũ dilecta j. eo. vbi facit differentiã inter surreptionẽ & obreptionẽ: vt surreptio non vitiet ipso iure: sed obreptio sic. quod an sit verũ, ibi dicetur. ¶ Item limito, nisi in eodem rescripto fiat gratia: & accesso riè detur iurisdictio ad executonẽ gratiæ. Nã tunc sicut ipso iure gratia annullat propter surreptionẽ, ita & iudicis datio. arg. c. fi super gratia. de offi. delega. lib. vj. Nã scire debes aliã conclusionẽ in hac materia rescriptorum, ꝙ in rescriptis impetratis ad beneficia qualiacũq; sint beneficia, surreptio vitiat rescriptũ & gratiam ipso facto: vt in. c. ad audientiã. ſ. alleg. & in. c. constitutus j. eo. & in. c. j. & ij. de fil. presby. lib. vj. Et hanc limitationẽ sentit Inn. in. d. ç. constitutus j. eo. & vide per Io. and. in. c. j. de lit. cõtest. lib. vj. Pone exẽplum Papa contulit Titio ecclesiã sancti Laurentij, & pro executione gratiæ deputauit Semproniũ executorem: si surreptio interuenerit gratia est nulla ipso facto: & per cõsequens executoris deputatio: cũ veniat accessoriè ad gratiã. Quid autem si iudex daretur separatim à gratia? dic, vt dicam in. d. c. ad audientiã. Prędicta limita, vt habes tex. singularem in. c. si eo tempore j. eo. tit. lib. vj.

7 vbi dicitur, † ꝙ si rescriptũ cõtinet plures gratias, surreptio circa vnam non vitiat aliâs: quod est bene notandum. Et ad istũ tex. qui videtur obstare primæ conclusioni, dic: ꝙ secundum dicitur nullũ in effectu. † Nõ id quod potest annullari, e põt dici largo modo

8 e nullũ: vt est bo. tex. in. l. si dari stipuler. ff. de verb. obl. ¶ † Sed circa prædicta dubitat, nũquid ad euacuandũ secundũ rescriptũ, sufficiat excipere de surreptione: licet nõ appelletur ob exceptionem

9 reiectã per iudicẽ tacitè vel expressè. Videt primò, ꝙ sufficiat sola exceptio: quia iudex procedẽdo ad vlteriora venit contra ordinẽ

f iuris: vt in. c. pastoralis f j. eodẽ. Vbi datur forma qualiter debeat procedi cùm de prævaliditate plurium rescriptorum dubitatur. Inno. & Compost. tenent iustius & securius esse, vt appelletur, si iudex non vult admittere exceptionem. Nec ob. quod dixi, ꝙ subuersio ordinis vitiat processum: quia illud procedit in ordine substãtifico: vt no. ij. q. j. in summa. Io. de lig. distinguit, ꝙ aut primus impetrans excipit corã secũdo: & nihilominus procedit corã eo: & tunc tenet processus. Aut excipit & petit, vt arbitri eligãtur secundũ tenorẽ. c. pastoralis j. eod. nec amplius cõparet corã iudice, & nõ tenet processus secundi iudicis. Moderniores simpliciter sequunt primũ dictum: quia paria sunt nõ excipere, vel excipere, & à reiectione nõ appellare: vt in. c. cũ dilectus. de elec. & in. c. ex parte. ij. de appel. vide glos. in cle. vnica. de dolo & cõtu. ¶ Ego sic distinguerẽ pro cõcordia op. ꝙ aut agitur de surreptiõe vnius rescripti: ita ꝙ nullũ aliud apparet impetratũ: & tũc procedit cõis opi.

g doc. g vt nõ sufficiat excipere, nisi appelletur. Ratio: qa iudex delegatus põt cognoscere, an sua sit iurisdictio: vt in. c. super literis j. e. Vnde si interloquit tacitè, vel expressè, & nõ appellet, illa interlocutoria valet, & trãsit in rẽ iudicatã: vt. d. c. cũ dilectus. Aut agitur de prævaliditate pluriũ rescriptorũ: & tunc dico sufficere, ꝙ primus impetrans cõpareat corã secundis iudicibus: & excipiat de. j. rescripto & petat arbitros eligi, si dubitatur. Et ratio est, quia hoc casu, nec primi, nec secundi iudices habẽt per se potestatẽ cognoscendi: ideò non possunt exceptionẽ reijcere. vnde tutus est excipiens si protestatur, ꝙ non intendit comparere coram eis: sed pro

10 cedere secundum. c. pastoralis j. ¶ † Venio ad secundam quæstionẽ nunquid secundũ rescriptum faciens mentionẽ de primo tollat primũ ipso facto. & in hoc Io. an. recitat hîc in diuersis apostillis duas opi. Prima est opi. Goff. qui tenuit rescriptum primum ipso iure reuocari: ita, quòd processus primi iudicis est nullus: dũmodo habuerit vndecunq; notitiam reuocationis h. argu. in. c. ex literis. de offic. deleg. facit. c. si duobus. de appella. Et optimè facit iste text. dum per verba præsentis temporis dicit, ꝙ exempta est causa à iudicio priorũ. Secũda est opi. Compo. tenentis, ꝙ nisi excipiatur i corã primo iudice de reuocatione, valet processus: quia cum reuocatio fit facta ad instantiam alterius partis, potuit illa pars suis literis renuntiare. argumen. in. c. ad apostolicam. de regu. Et procedendo coram primo iudice, videtur tacitè renuntiare. argu. in. c. gratum. de officio delega. ¶ Innocen. prolixè tractat hanc materiam in. c. j. de concess. præbend. libro. vj. & aliquid in. c. cum contingat.

cõtingat j. eo. & refert varias opi. adeò, ꝙ vix firmat pedes. Videtur enim primò diſtinguere, an motu proprio fiat reuocatio, an ad inſtantiã. ¶ Itẽ videtur diſtinguere inter directam reuocationem & indirectam. Item, an primus iudex ſciuerit reuocationem, an ignorauerit. & vide ibi latius Io. An. d. Ant. dicit hîc ſe non fa-
a cere differentiam reſpectu reuocationis, an motu proprio[a], an ad inſtantiam fiat: & an directè, vel indirectè fiat. ſed concludit, ꝙ reſpectu tertij turbantis iuriſdictionem reuocatio habet vires ſuas ipſo facto. Ad hoc allegat Inno. in. c. ex literis. de offi. deleg. Reſpectu partiũ diſtinguit, quòd aut facta eſt reuocatio motu proprio Principis: & tunc ipſo iure fit reuocatio, & habet vim à tempore notitiæ ipſius reuocationis qualitercunq; ad iudicem reuocatum peruenit notitia ipſius. alleg. c. audita. de reſti. ſpo. Si autẽ eſt facta ad inſtantiam: tunc reuocatio fit ipſo iure: ſed habet vim à tẽpore exceptionis proponendæ, per partem impetrantem. Quia cũ hoc caſu ad vtilitatẽ partis fuerit facta reuocatio, debet ipſa pars animum ſuũ detegere, ꝙ velit vti illis literis reuocatorijs: & hæc oĩa videntur de mente Inno. præter primũ, in. d. c. j. licet vario modo loquatur. ¶ Ego aliter ſoleo dicere, ꝙ aut Princeps in reuocatiõe
b appoſuit clauſulã decreti[b], vel alia verba, per quæ appareat Principẽ velle reuocare extunc quicquid fuerit agitatum per primos iudices. Et tunc dico, quòd proceſſus ipſo iure eſt nullus, etiã data ignorãtia iudicis: vt ſi Princeps dicit, reuocamus commiſsionem tali per nos factam: & decernit irritum & inane quicquid ex nunc fuerit agitatũ, vigore illius commiſsionis: certè in his terminis & ſimilibus nemo requirat notitiã reuocationis. Et ad hoc facit tex. in. d. c. j. & ſentit ibi Inno. nec diſtinguo in hoc, an reuocatio ſit facta motu proprio: an ad inſtantiam. Aut reuocatio eſt facta ſimpliciter: & tunc aut nulla habetur notitia reuocationis: & tunc tenet proceſſus primi iudicis tã contra partẽ, quã contra tertiũ turbantem: vt in. c. audita. præalle. quod ſic debet intelligi: vt in. c. ex literis. de offic. deleg. Aut orta eſt ambiguitas de reuocatione: vt quia vtriq; iudices procedũt, vel hincinde excipitur. Et tũc, an va-
c leat proceſſus primi contra tertium[c] turbantem: dico hoc pẽdere ex validitate reuocationis. Nã non tenebit proceſſus, ſi reuocatio valet: & iſte eſt proprius caſus. c. ex literis. de offi. deleg. & hoc etiã ſentit hîc Inno. ¶ Aut quæritur de proceſſu primi inter partes: & tunc ſi ex nullitate actus nõ infertur alicui præiudiciũ, non tenet, quod fit à iudice reuocato. ad hoc dictũ. c. j. vbi dicitur, ꝙ ſi Papa indulſit vni, ꝙ nõ poſsit ab Epiſcopo excõmunicari, non valet excõmunicatio lata ab Epiſcopo, etiã ſi ignoraret priuilegiũ: vt eſt ibi tex. no. ¶ Aut infertur præiudiciũ ex nullitate, vt quia proceſ-
d ſum eſt inter partes: & graue eſſet, quòd proceſſus eſſet nullus[d], maximè ſi teſtes eſſent mortui: & tunc ſerua diſtinctionẽ. d. Ant.
11 quã, vt dixi ſentit Inn. in. d. c. j. ¶ † Quo ad tertiũ, vtrũ iudex dele-
e gatus debeat deputari ad inſtantiã vtriuſq; partis. [e] iſta decre. facit pro & contra. Nã in principio iudex fuit deputatus ad inſtantiã vnius partis tm. In fi. verò loquitur qñ fuit deputatus cõmuni cõſenſu. Sed cõclude ſic, ꝙ aut vtraq; pars eſt præſens corã ſuperiore, & nõ debet ſuperior dare iudicẽ ad petitionẽ vnius: vt eſt bon. text. in. l. obſeruandũ. ff. de iudi. Aut vna pars eſt abſens, & alia eſt præſens. Et tũc de ſtylo curiæ eſt, vt det iudex ad petitionẽ vnius partis, ſalua alteri parti facultate recuſandi iudicẽ ex cauſa rationabili: vt in. c. cãm quæ. ij. & c. inſinuante. de offi. dele. Et ſi petit præſens apponi aliquã clauſulã in præiudiciũ abſentis, de ſtylo curiæ eſt: vt ſi aduerſarius dicit eſſe in curia, vt fiat citatio, ſaltem per edictum generale: vt notãt doc. in. c. cũ olim j. de re iud. & ibi bo. tex. Aut vtraq; pars eſt præſens: ſed non concordãt inuicem: & cõmunis ſtylus eſt: vt quælibet pars eligat vnũ, & curia tertium: & hoc
12 not. gl. in. d. l. obſeruandũ. ¶ † In gl. in verſi. *exempta.* ibi: *perditur ad tempus per excommunicationem.* hoc verũ, ſi excommunicatio ſuperuenit poſt impetrationem reſcripti. ſed ſi tempore impetrationis impetrans erat excommunicatus, reſcriptum eſt nullum in perpetuum: vt in capit. j. de reſcrip. libr. vj. & multos alios caſus, in quibus perditur reſcriptum, enumerant hîc docto. ſed non oportet hîc inſiſtere: quia hoc facile eſt colligere ſecundum contingentias facti.

SVMMARIVM.

1 *Filius ſacerdotis natus in ſacerdotio, priuatur ab eccleſia, nec ſuccedit in eccleſia paterna, etiam ſi eſſet legitimus.*

2 *Alternatiua verificatur in aduentu vnius partis, ſi eſt affirmatiuè cõcepta. ſi verò negatiuè: tunc requiritur neutrum eſſe.*

3 *Argumentum à ſimili valet: & ſufficit dare vnum ſimile.*

4 *Alternatiua per quas dictiones inducitur.* *Seu, ſiue, iſtæ dictiones non ſemper inducunt alternatiuam, ſed aliquando copulatiuam.*

5 *Pœna poſita alternatiuè: à quo debet eligi: & ſi conſuetudo fuit, quòd ſemper imponatur vna pœna: an poterit alia imponi non obſt. conſuetudine.*

dinem. j. de ap. & per Imo. hîc in. vij. col.

a ¶ Motu proprio. Adde Bu. & Do. hîc & ꝑ iſtũ in. c. audita. in pe. co. de re. ſti. ſpo. p. c. ſi duobus. cũ gl. in ver. cognouerit. de ap. & per. l. iudiciũ ſoluit. ff. de iu. ꝑ Inn. Io. de lig. & Car. & ibi Imo. in. xiij. co. in. c. paſtoralis. & do. hîc. & facit. c. fi. de offi. dele. vbi cõſenſus partiũ nõ mutat ordinẽ reſcripti datũ à Papa non intuitu partiũ. & vide Imo. in. c. cũ cõtingat. verſus fi. & per Moder. hîc in. xvij. col. in verſi. prima reſcriptio mag.

b ¶ Clauſulã decr. Vide iſtũ in. c. audita. in pe. col. de reſti. ſpo. Do. in d. c. ſ. ex parte. in pe. co. hîc alle. & not. in. c. pen. de præben. in. vj. & in. c. ſi eo tpe. de ele. eo. li. & c. dudũ. in. ij. colũ. ibi: & idẽ de præbẽ. eo. li. gl. in ver. at tẽtari. in cle. j. de cõceſ. pręben. cũ alijs ſi. alle. hîc ꝑ Mod. cũ limitatiõib. datis ꝑ eos.

c ¶ Contra tertiũ. Vide iſtũ in. c. ex literis. & But. ibi ad fi. & Cõp. ibi in. ij. col. & in. d. c. audita. ĩ pe. col.

SEB. SAPIA.

d ¶ Eſſet nullus. Sed contra hanc opi. ꝙ ſcd̃m nõ tollit primũ ipſo iure. vr̃ tex. in. c. paſtoralis. ſ. j. in ver. penitus eneruatis. j. c. põderãdo verbum penitus. quod denotat ipſo iure: vt no. Gemi. in. c. j. de reſt. ſpo. in. vj.

e ¶ Ad inſtantiam vtriuſq; partis. vide Feli. in. c. cum olim. de re iu. in addi. ici. nõ oportet regulariter in impetratione. & Pau. de ca. cõſ. lj.

& Car. cõſi. xxvij. in Dei &c. in cã quondam excellentiſsimi legũ doct. & Richar. in. iij. di. xxxiij. q. ix. ar. iij. & Car. hîc, ꝙ qui obtento delegato de cõmuni cõſenſu litigat corã ordinario, debet in expenſis condemnari per iſtũ tex. & vide Io. an. in Spe. de reſcr. p̃ſenta. ſ. rõne quoq; ver. itẽ ꝙ non fiat mẽtio: ꝙ ſi curia dat tertiũ iudicẽ, nõ dicit cõmiſſum de cõi conſenſu.

f SEB. SAPIA. ¶ Sacerdotis. Vide tex. in. c. Cœnom. anẽſem. lvj. diſt. qui appellat ſimpliciter filium ſacerdotis illũ, qui natus eſt in ſacerdotio.

g ¶ In perſonã. Io. an. Adde Maria. in. c. veniẽs. in. ij. no. de accu. & Imo. hîc. Adde quod voluit Bal. in. l. qui cõtra. C. de inceſt. nup. & gl. in. c. fi. de clan de. deſpõ. & ibi Car. & Bal. in. l. eã, quã. in. viij. col. ibi: & ſcias. C. de fideicõ.

h ¶ Quòd ſit filius ſacerdotis. Sentiunt hîc doct. natũ ante ſacerdotiũ poſſe vocari filiũ ſacerdotis: vt probat in. c. ad extirpãdas. hîc. alleg. per quẽ tex. dicit Alber. in. j. parte ſtatu. q. clxij. fuiſſe deciſum, ꝙ natus ante adeptum regnũ, dicitur primogenitus Regis. de quo gl. in. c. iam itaq; in ver. teatũ. j. q. j. in. l. imperialis. ſ. is illud. in ver. nati ſunt. C. de nup. & tex. cum glo. in l. ij. ſ. in filijs. in verſi. pertinet. ff. de decurionibus. & in. l. ſenatoris filium. in verſi. nec intereſt. ff. de ſenat. & in. l. ſi ſenatores. C. de digni. lib. xij. cum multis alijs. & dicit Ioan. Andræ. poſt Hoſti. in dicto. c. veniens. quòd ex hoc videtur probari quem eſſe filium ſacerdotis.

ZACHARIAS. ¶ Adde tu in terminis huius quæſtionis Felinum hîc, columna. ij. qui ad hoc allegat. c. ad extirpandas. de fil. presbyt. faciunt ad

CAP. IIII.

INter cæteras. ¶ Ex diſiunctiuè narratis in reſcripto ſufficit impetranti alterũ probare. Vel clarius ſic. Si Papa mãdat in reſcripto de duobus inquiri alternatiuè ad certũ effectũ cõſequẽdũ ſufficit alterũ probari. Primò ponit conſultatio. Secũdò reſpõſio: ibi: *huic.* ¶ Caſus liter. Ecce Papa mãdat aliqua ſub diſiunctione, quorũ
c vnũ eſt verũ, & alterum falſum, hoc modo: ſi cõſtiterit, ꝙ talis ſit filius ſacerdotis, & in ſacerdotio genitus: q proximè in tali eccleſia miniſtrauit: vel ꝙ illicitè occupauit eandem eccleſiam, quod iuſtũ fuerit exequaris. quærit quid iudex facere debeat? Reſpon. Papa, quodcunq; iſtorũ conſtiterit eadẽ eccleſia ipſum priuet: & idẽ in ſi. eſt ſeruandũ. Ber. ¶ Not. j. ꝙ quis põt
f eſſe filius ſacerdotis, [f] & nõ in ſacerdotio natus vt puta fuit natus ante, quã pater promoueret
g ita cõtingit in perſonã Ioã. an. [g] Nã pater ſuus erat magiſter grãmaticæ & genuit eũ, qñ erat laicus & poſtmodũ fuit promotus in ſacerdotẽ. Ita narrat Io. an. in addi. Spe. in tit. de fil. presby. ſup rub. vbi excuſat ſe cõtra aliquos ſibi infligẽtes, ꝙ erat ſpurius filius ſacerdotis: ibi aũt nõ apparuit, ꝙ fuerit legitimus: ſed apparuerit
1 ꝙ nõ erat filius ſacerdotis. ¶ † No. ij. duo, quorum quodlibet ſufficit, vt quis remoueat ab ec
h cleſia. Primũ, ſi eſt filius ſacerdotis [h] & in ſacerdotio genitus. Non enim ſufficeret, quòd ſit filius ſacerdotis, niſi in ſacerdotio genitus: quia poſſet eſſe legitimus modo prædicto. tñ reſpe

hoc nota.per Francis.de Aret.singula.suo.l.incipien.vide pulchram quæstionem.not.Iaco.Rebuf.& Angel.in.l.priuilegio.& ibi in addi.ad eum. C.de decur.lib.xl.

a ¶ Disiunctiuæ,seu alternatiuæ.de disiunctiua vide hîc plenè per Moder. ¶ Adde Bal.consi.cxcj.j.lib.Oldr.consi.cccüij.vbi de natura alternatiuæ. do.de Rot.decis. ccclxxxvj. in antiquis.in tit.de rescrip.vbi dicũt ꝙ valet cõmissio obtenta propter causas,quarũ aliquę sunt verę,ali quæ falsæ.per allegata hîc.

b ¶ Vnum exemplũ.Vide tex.in l.ita vulneratus. ff.ad leg.Aquil.

c ¶ Subñcere exẽpla. Facit illud Philosophi.j.Posteri.exẽpla posita sunt, non vt ita sint:sed vt facilius aliquid addiscatur.

d ¶ Vel. Adde Rapha.Cuma. cõsi. xcvij. &. cxxvj. vbi dicit,quòd dictio, vel: prolata à lege resoluitur in cõiunctã. Ro. consi.lxxxiij. Antoni.Francis.

¶ Circa hoc de dictiõe,vel:dicas ꝙ qñ ea sequitur dictio correctiua exponit ꝙ imò: vt not.per do.in c.cũ decorẽ.devita & hone.cleri. qñ verò additur dictioni:saltẽ:denotat denuntiationẽ:vt in.c.statutũ.§.cumverò. de rescrip.lib.vj. Et de materia huius dictiõis nisi. vide.d.Car.in.c. pe.de dona.inter virũ & vxo.vbi dixit,ꝙ est dictio alternatiua ordinis,qñ adiungit dictioni,saltẽ.& vide quæ habent in.c.mãdato.de præbẽ.lib.vj. & vide no.per Bart.in.l.inter.in.§.officiũ.ff.de aqua plu.arcẽ.& in.l.si is, qui ducẽta.in.§.fi.de reb.dub.& vide gl.in.l.leges sacratissimæ.C.de legi. Q ñꝙ tñ stat expositiuè,& ponitur pro,id est: vt in.l.pen.in.§.nullo tñ.C. de iureiur. Q ñꝙ etiam stat copulatiuè,& ponitur pro &: vt in. c.venden. tes.j.q.iij.in.l.finautem.in.§.si per filiũ.ff.de rei vendi.& in. l. sæpe.ff. de ver.sig.& vide gl.in.c.Cumana.de elec.& vide Ioã.and.in.c.decet.de immu.eccle.lib.vj. Et adde,ꝙ hæc dictio est disiũctiua regulariter, vel alternatiua, inducẽs obscuritatẽ & ambiguitatẽ: vt in.l.prætor edixit. §. quod aũt.ff.de iniu.& in.l.vbi aũt.in.§.qui.ff.de verb.obl.& vide gl.in.§.curare.insti.de actio.& vide Bart.in.l. stipulationes nõ diuidũtur.in vlti.q.ff. de verbo.signi. ¶ Et de dictione,seu:de qua hîc etiam fit mentio:vide gl. & doct.in.c.bonæ.el.j.de postula.Præla.in gl.fi.& vide Bar.in.l.j.C.de naui.cu.libr.x. Et adde quòd regulariter hæc dictio stat ampliatiuè: vt in.l.si quis ita legauerit vxori.ff.de aur.& arg.lega.& in.l.quintus.in.§.fi.eo.tit. adeò,ꝙ dixerit Bal.in.l.pe.C.de verb.signi.post gl.ibi,ꝙ si testator legat pecuniã,quã habet Perusij seu Paduę:vtracꝫ pecunia venit in legato.quod dicit esse nonum dictum,& menti tenendum.& vide etiam Ioan.and.in.c. licet.in versi.excessus.de offi.vica.lib.vj.& in.c.cũ nullus.in.j.&.ij.respõso.de temp.ordi.eo.lib.& vide omnino Bar.in.d.l.si is,qui ducenta.in.§. vtrũ.ff.de rebus dub.& vide Archid.in.c.j.de fil.presby.lib.vj.& vide Cy. in.l.conuenticula.C.de Episcopis & cleri.& do.Cardi.in cle.j.in.§.porro. de summa trini.& in cle.j.de vita & ho.cle.

e ¶ Seu & siue.Adde Bar.in.l.j.ver.quæro quid de coniunctione.ff.de condi.indeb.& in.l.si ita.ff.de aur.& arg.leg.& in.l.si is,qui.in.§.vtrũ.in.vj.oppo.ff.de reb.du.Cy.& Bal.in.l.cũ quidã.C.de verb.signi.gl.in.c.iij.ad fi.de

postu.prelato.Archi.in.c.generale.de elec.in.vj.& in.c.j.de statu reg.eo. lib.& in.c.statutũ.§.cũ verò.de rescrip.e.lib.& in.c.Roma.§.cum autem. de appel.eo.lib.& in.c.ego Lud.lxiij.dist.Car.in clem.j.§.porro.de summa trini.Bal.in.c.j.in.ij.col.in fi.de iudi.Innoc.& Ioã.And.in.c.j.de lit.cõtesta.in.vj.glo.in.c.in primis.in versicu.mota.ij.q.j.Domi.in.c.licet.in.ij. col.de offic.vica. in.vj.& in.d.c.generali.in penult. col.& in.d. c.Romana.in prin. & in.c.ad eius.v.di. glo.in.l.ea tñ adiectio.ff.de lega. iij.Bart.in.l.cum quis decedens. §. fi.vbi opti. text. de lega. iij. & in rubr.ff. de interdic.& gl.in versi. insulam.in clem. ij. de vita & hone cleri.Io.And. & Host.in.c.ex parte.lo.iij.de reti.spoli.Tho.Fasioli.dubio.xvj. do.in.c.j.de iura men.calũ.lib.vj. quibus locis reperies, ꝙ aliquãdo augẽt: aliqñ exponunt:aliqñ copulãt scd'm subiectã materiam.

¶ Adde tu de dictiõe seu,Roma. cõs.clxxix.Ale. cõsi.cxciij.Cald. cõsi.v.de dictione siue.vide Ro. consi.cxciij.

ZACHARIAS.

¶ Adde,ꝙ istud cõsil.Alex.est in volu.ij.& incip. viso themate suprascripto.ad idẽ est consi.Pau.de ca.num. ccxxiij. incip. in Christi noie dicendũ est dictam hæreditatem. & Petr. de Ancha.consi.liij.incip.pro fratribus defuncti.

f ✠ SEB. SAPIA. ¶ Dictione seu. Vide dom.And.Sicu.in cõsi.xxxiij. scripsit Psalmi.col.vj.in.ij.vol.vbi cõcludit allegãdo plures authoritates, ꝙ dictio seu,aut ponitur inter res:& stat copulatiuè.aut inter personas,& stat disiunctiuè.vide etiã Franc.Cremen.in sing.lvij. lego digestũ.vbi dicit,ꝙ si lego Digestũ,seu Infortiatũ,vtrunꝫ debeat.allegat tex.duos,quos dicit ad hoc singulares:videlicet text.in.l.si ita.ff.de auro & argẽ.leg.in.l. cũ quis decedens.§.fi.ff.de leg.iij.Et de hac dictione seu.vide per Alex.in cõsi.l.incip.in causa & lite.col.iij.in.v.volu.& in consi.lxxvij.an arbitrator.col.j.eo.vol.& in consi.cxxiij.an si quis est immunis.eo.volu.

g ¶ Cui datur optio. Adde gl.xxj.q.ij.in summa.& gl.in.c.sicut dignũ.in versi.quinquẽnio.de homi.& ibi Ana.in.xv.col.Imol.in.c.cũ oẽs.in.xij. col.ibi in gl.pen.in fi.s.tit.prox.istũ post Hosti.in.c.ij.de cohab.cleri.& mu.& in.c.sicut.e.tit.& in.c.at si cleri.in prin.in.xx.col.de iud.& in.c.ad apostolicã.super glo.j.de reg.Bal.in.l.cũctos populos.in lect.in.ix.col.in versi.vj.opp.C.de summa trini.& in.l.data.in.vij.col.C.qni accus.nõ post. Ang.in.l.nunquã plura.ff.de priua.delic.Sali.in.l.quicũqꝫ. C.de ser.fugit. Do.in.c.j.in.ij.col.de hære.& in.c.de causis.in.v.col. de offi.deleg. Ang. Are.& Moder.in maleficijs.fo.cxviij.Hostien.Ioan.Andr.Domi.in.c.fi. de offic.vica. Pe.de Ancha.in.d.c.de causis.facit.l.j.C.de his, qui latrones occul.ibi,supplicio,aut facultatum qualitate.& vide omnino istum in.c. prout.in septima colum.in versicul. ex prædictis etiam collige. de dolo, & contuma.vbi dicit,quòd quando multa remedia à iure introducuntur alternatiuè,licet verba non concernant partem,sed iudicem :nihilominus ex quo concernunt vtilitatem priuatam,optio eligendi alterum non dat iudici,sed parti.quod singulariter est notandũ pro limitatione dictarũ gl. &.d.l.quicunꝫ.& eius quod not. Bart.in.l.j.de effra. Adde latè Cæpol.in

tis.xxxiiij.diſt.Quæ cõmuniter & abſolutè dicunt,ꝙ optio datur iudici:vnde poteſt imponere iudex,quam pœnã ex illis vult. Sed in contrarium facit.l.quicunq;.C.de ſer.fugitiuis.& quod ibi no. vbi optio datur reo.¶ Sed pro concordia diſtingue poſt Cyn .& poſt Bart.in.l.ij.ff.de effractoribus.ꝙ aut verba alternatiuè diriguntur ad iudicem:& tũc habet eligere:vt puta,ſi dicatur ,puniat eum iudex tali,vel tali pœna.ad hoc.l.ſi fugiti.C.de ſer.fugiti. Aut verba diriguntur in reum:vt quia dicitur:ſoluat centum: vel recedat à ciuitate:& tunc optio datur ſibi.& ita loquitur.d.l.quicũq;. Aut verba ſunt imperſonaliter prolata,vel aliter dubitaſ.Et tunc Bart.dicit ſe dubitare.videtur tamẽ inclinare,vt optio detur reo vt ſic eligatur pars mitior.arg.l.interpretatione.ff.de pœnis.& in regula odia.de reg.iur.libr.vj.¶ Contrarium in hoc vltimo arbitror eſſe verum.Nã iura noſtra canonica ſuperius allegata communiter loquuntur imperſonaliter:& tñ glo.cõmuniter ſentiunt vt optio detur iudici.Et vltra authoritatem gl.noſtrarum,probatur in.c.quoniam.in fi.vt lit.non conteſt.& per.l.quærẽti.de ver. ſigni.Nam regulariter iudex tanquã legis miniſter habet eligere, & imponere pœnã ſecundum circunſtantiam loci,tẽporis & perſonæ:vt in.l.reſpiciendum.& in.l.aut facta.in fi.ff.de pœnis. Item reus ſemper eligeret mitiorem pœnam:& ſic quaſi fruſtraretur alternatiua legis.Prædicta tamẽ limita ſingulariter, niſi vna pœna eſſet tranſlata in aliam:quia tunc iudex non haberet amplius electionem.pone exemplum quotidianũ.Dicit ſtatutũ,vel ſententia iudicis,ꝙ pro tali delicto reus ſoluat mille.& ſi non ſoluerit intra x.dies,amputetur ſibi pes:quæritur vtrum poſt lapſum decẽ dierum poſsit iudex exequi pœnam in bonis iſtius criminoſi. Et di-
a cendum,ꝙ non:quia per lapſum.x .dierum pœna pecuniaria fuit tranſlata in corporalem.& dicit Bart.ſe conſuluiſſe in.q.facti.vbi hoc ponit in.l.cum duobus.in. §.idem reſpondi.el.ij.ff.pro ſocio. & facit ibi textus cum alijs iuribus ibidem alleg.& hoc bene not. Item quod.s.dixi,ꝙ ſi verba diriguntur in reum ipſe habeat electionem.Limito :quando verba diriguntur in eum actiuè: vt in exemplo præalle.ſecus puto,ſi paſsiuè.Exemplum:dicit ſtatutum patiatur pœnã iſtam,vel illam.& de hoc alleg.bo.tex.iuncta gl .in c.ſicut.præalleg.¶ Itẽ dubito,ſi conſuetudo habet ab olim:vt imponatur præcisè altera pœna:vt puta,ſi dicat ſtatutum,ꝙ puniaſ pœna pecuniaria,vel corporali. Tamen ſemper eſt obſeruatũ , vt imponatur pœna pecuniaria:nunquid ex hoc ſit inducta conſuetudo:vt iudex non habeat optionem,ſed debeat ſeruare conſuetudinem.De æquitate bene videtur,ꝙ conſuetudo ſit obſeruanda.argu.in.l.hodiè.iuncta glo.ij.ff.de pœnis.vbi dicitur in impoſitione pœnæ:ꝙ iudex non debeat venire contra conſuetudinem. quod not.Sed de ſubtilitate poſſet argui in contrariũ.Nam in his quæ ſunt merę facultatis ex obſeruantia vnius,nõ eſt inducta conſuetudo.Nam fortè ſemper placuit iudici eligere alteram pœnã, ex quo nihil eſt actũ contra legẽ.Ergo non eſt inducta conſuetudo legis derogatiua,vel abrogatiua.ad hoc quod no.in.l.ij.C.quæ ſit lon.conſue.per Cy.& dixi in.c.ex parte Aſtẽſis.de conceſ.præben.facit quod not.in.c.Ioannes.de cle.coniug.¶ Quid autem in alijs alternatiuis,vt ſi legatum eſt alternatiuũ:vel in contractibus. dic,vt not.in.d.regula,in alternatiuis &c.& per Bart. in.l. Lucio Titio.ff.de leg.ij.& in.d.§.vtrum.

SVMMARIVM.

1 *Reſcriptum Principis , quod videtur ab honeſtate deuiare,non tenetur ſubditus immediatè mandare executioni: ſed debet expectare ſecundam iuſsionem.*

2 *Reſcriptum deuians ab honeſtate continens non obſeruanti excommunicationem incurrendam ipſo facto, an ſit immediatè mandandum executioni.*

Scandalum magnum vbicunque timetur : ſi mandatur executioni reſcriptum Principis,non eſt fienda talis executio.

3 *Papa reſcribens pro notoriè indigno:an ſit obediendum ei.*

Papa non habet poteſtatem peccandi.

4 *Ratio,an ſit reddenda de omnibus rebus.*

Princeps poteſt præcipere ſubdito in his ,quæ ſpectant ad officium ſuum: & non exprimendo cauſam præcepti.

repe.d.l.quicunq;.& Aret.in tract.maleficiorũ.in gl.quas ſi non ſoluerit.

a ¶ Quòd nõ.Adde tu,Fran.Are.cõſi.lxxxix.qui conſuluit contrariũ etiã inuito criminoſo,& ibi dicit,ꝙ Bart.ita conſuluit.

b ☞ SEB.SAPIA.¶ Illi parẽre.vide ad iſtũ tex.quod dicit Bal. in conſi. xliiij.dñs Ballardinus in.j.volu.vbi concludit,ꝙ literæ Principis nõ ſunt ſemper exequẽdæ ,ſeu Principi eſt reſcribẽdũ.vide etiã quod no. d.Abb.in.c.eãte. in.iij.not.j.eo.& idẽ Abb.in acce. pimus.in.ij. not. verſi.ego.j.de fide inſtru.

CAP. V.

SI quando.¶ Is ad quem reſcriptũ Papæ dirigitur,debet illi parere,b vel cauſam rationabilẽ aſsignare,quare parere non poteſt.Et primò ponitur dictũ.Secũ dò alternatiuè inſtruit,ibi: *qualitate*. Tertiò alterius partis alternatiuæ ratio.ibi: *quia*. ¶ Caſus litera.Ecce aliquis habẽs beneficia impetra- c uit literas contra Archiepiſcopũ Rauennaten. ſuper obtinẽdo beneficio in eccleſia Rauennatẽ.tacito de beneficijs ſuis. Archiepiſcopus multũ fuit conturbatus,ꝙ Papa ſcribebat pro habente ſufficiẽs beneficiũ,& ſuper hoc reſcribit Papæ.Reſcribit Papa ſibi dicẽs:frater,ſi aliquando dirigimus tibi ſcripta noſtra, quæ animum tuũ exaſperare videntur:turbari nõ debes,nec moueri:ſed debes cõſyderare qualitatẽ negotij,pro quo ſcribimus diligẽter:& autmã datum diligẽter adimpleas,aut per literas tuas cãm rationabilẽ oſtẽdas,qualiter illudadimplere nõ poſsis:qa nos patiẽter ſuſtinebimus,ſi nõ feceris,quod praua nobis fuit inſinuatiõe ſuggeſtũ.Ber.¶ Not.j.quòd ex iniuſtitia,ſeu mandato iniuſto de facili quis exaſperaſ,& turbaſ.

1 ¶ † Not.ij.ꝙ vbi præceptũ Principis,vel ſuperioris primafrõte deuiat ab honeſtate,nõ teneſ ſubditus immediatè parere: ſed.põt allegare , quare parere non debeat.Nec ex iſta dilatione debet Princeps turbari.Et ex hoc tex.notabiliter colligiſ,ꝙ officialis,vel alius , cui Princeps
c per literas ſuas aliquid mandat,põt nõ parere c & reſcribere Principi,& expectare ſecundã iuſſionẽ:quia quãdoq; Princeps per minimã importunitatẽ,vel per ſurreptionẽ,vel nimiã oc
2 cupationẽ concedit nõ concedẽda .¶ † Sed circa prędicta dubitaſ,quid ſi Princeps mãdat ſubcerta pœna:puta excõicationis,quam incurrat ipſo facto,ſi nõ paruerit:nũquid põt mãdatarius differre & expectare . ji. iuſsionem modo prædicto?fuit aliâs in facto & vario modo fuit cõſultũ.Sed certè ſi p executionẽ mandati timeſ maximũ ſcãdalũ,vel aliter dubitaſ de mẽte Principis,licitè põt mãdatarius nõ exequi, & reſcribere Principi:quia hoc facit authoritate legis,vt hîc.& in auſ.vt nul.iud.& ad prædi
d cta allego no.dictũ Inno.in.c.inquiſitioni.d de ſent.excõ.vbi dicit,ꝙ ſi mãdatũ Papæ cõtinet hæreſim,vel vehemẽter p̃ſumiſ ſtatũ eccleſiæ
e pturbari e,vel alia mala vẽtura,nõ debet ſubditus parere:qa debet obuiare malo,& nõ adiuuare.quod dictũ ſemp tene mẽti. Ex quo inferſ, ꝙ ſi Princeps mãdat aliquid ex cuius executione p̃ſumiſ ſcandalũ venire in ciuitate, nõ deberet ſubditus parere.Itẽ dic,ꝙ ſi Princeps man-

¶ Poteſt non parẽre. Adde gl.in verſ. nuncians.in §.deinde competens.in auſ.demãda.prin. quam al leg.Bal.& Imol, hîc in gl.in.l.puniri. C. ſi contra ius.& ibi Bal.per eundẽ in.c.cũ teneamur .de præbẽdis.in apoſtil. ad Innoc.& facit gl.iij.in.l.qm̃.la ij.C.de appel. & text.in.c.fina.de cle.non reſid. & glo.in.c.ſacerdotes.ij.q.vij.quem tẽperat iſte in. c. cũ non liceat . de præſcrip.& Bar. in trac.de repreſa.q.vj.& Bal .in l.fin.in.j.colũ.C. ſentẽ.reſcin.non poſ.Pet.de Anc. cõſil. cccviij.niſi legibus & canonibus , Bald .s.in procœ .in.iij.col. Pet.de Anch.cõſil. cccxcj .;præmitto pro clariori. & conſi. ccxxxv .per prædicta ſubtiliter . ad fin. Card.conſil. cxlvij.dñs noſter Papa. ad fi.& cõſi.cv.tqueſitũ ſæpe fuit.& Ioã.de lig.in.c.ad Apoſtolicã.in.ij. col. de reg.in.c.ad honorẽ.de au.& vſu pal.Hoſti.& ibi iſtũ in.c .propoſuit.de cõfeſ.præben.in vlti .colũ. Bal. in c.ij. ad fi. s.eod. Paridẽ de Puteo in libr .de ſyndic.fo.xxxij.

Ioan.de lig .in.c.ſententiam.in fi.ne cleric.vel mon.Cardi.conſil.cxij. ſanctiſsimus dominus noſter. &c.perſtum in.c.cum teneamur. de præben.

d ¶ Innocen.in capitu.inquiſitioni. dicam plenè pro illo dicto in cap. cum adeò.j.eodem.

¶ Adde Bald.conſilio.cccix.iij.libro,vbi dicit , quòd executor cui reſcriptum fuit,vt ſententiam exequatur,poteſt non exequi,ſi cognoſcit illam nullam,& reſcribere principi. Si tamen dubitatur,an præceptum ſuperioris ſit iuſtum eſt exequendum.xxiij.quæſtione prima capi. qui culpatur. Roma.conſil.lix.

e ¶ Perturbari. Adde Rom.conſi.xlv.

Panor. ſuper Prima parte Primi. Cap. Cùm ordinem.

a ¶ Contra Deum. Adde, quòd nec obediendum eſt, ſi timetur infamia, vel mors: vt not. latè Old. conſi.

ZACHARIAS. ¶ Adde Felin. in. c. ſi quando. col. ij. verſi. ſed nunquid poterit. de reſcrip. iſtũ in. c. cùm teneamur. de præben. dixi poſt addentes in. c. firmiter. §. vna verò. in verſi. vnica eſt eccleſia. nu. 1. de conſti. & in addit. c. nam concupiſcentiam. numero. 2. in apoſtil. in verſic. peccat. eod. titu. plenè per Iac. Reb. in. l. prohibitum. nume. 1. & in addi. ad ipſum. C. de iure fi. lib. x.

b ¶ Pro notoriè indigno. vide Imo. in. c. ſignificauit. hîc allegat. & ibi Ioã. And. but. & Do. in. c. veniẽs. de fil. presbyt. licet aliter ibi Hoſti. & vide doc. in l. quidam cõſulebant. ff. de re iudi. Ana. in. c. ij. de ſchiſma. Rom. in cõſ. ccvij. in caſu. & But. in prœ. decre. in. viij. col. ibi, eſt igitur conſenſus. per Mod. hîc, in. vij. col. verſic. conſydera, iij. Et quid de inferiore à Papa promouente ſciẽter indignũ. vide Petrum de Anc. in clemen. j. de æta. & quali. in vlti. no. & glo. penul. in. c. ad Apoſtolicã. de re. & glo. fi. ĩ. c. tales. xxiij. di. & gl. in. l. qui cũ vno. in prin. in ver. temporalis. in fi. ff. de te. mil. ¶ Adde tu Old. latè cõſi. cccxxv. vſq; ad. cccxxxij. Antoni. Franciſ. ¶ Adde ad hoc de promouẽte indignũ, q Prælatus promouẽs indignum, tenet ecclesiæ, quã lœſit ex tali promotione ad intereſſe ad inſtar magiſtratus, qui dedit tutorẽ minus idoneũ pupillo: quia ſibi tenetur ad intereſſe: vt in. l. j. in. §. nũc tractemus. ff. de tutel. & ratio. diſtra. & in. l. j. & per totũ ff. de magiſtra. cõue. & vide domi. Card. & Moder. in clemen. j. de ætate & quali. Et quis dicatur indignus ad obtinendum eccleſiaſticam dignitatem, habetur in. c. cùm in cũctis. & in. c. bonæ. de elec. & per Io. and. in regula, odia. de regu. iur. lib. vj. in. q. incip. canonici Mutinenſes. Et adde, q qui indignus eſt gradu inferiori, eſt etiã indignus ſuperiore. c. geſta. lxxiij. di. & in. l. qui indignus. ff. de ſena. Indignis em̃ portæ dignitatum patere nõ debent. c. licet ex quadã. de teſti. & in. l. j. & ij. C.

* Quia præcipiẽdo, vt tali indigno prouidea tur, cũ eo diſpenſare cenſetur: vt idẽ in. c. diuerſis fallac. j. de cleric. cõiugat.

dat aliquid contra. Deũ[a] eſt obediendũ ſibi: vt in. c. ſi dominus. & c. Iulian. & in. c. qui reſiſtit. xj. qõ. iij. Etiã ſi princeps credat iuſtè facere: & iudici ſoli notũ ſit mandatũ in ſe cõtinere peccatum: vt probatur in. c. literas. de reſtitu. ſpo.

¶ † Et ex his infero, ad. q. Pone, q Papa ſcribat pro notoriè indigno: [b] vt aſſignetur ſibi certũ beneficium: nunquid mãdatarius teneatur parêre? ex dictis Io. and. in. c. cum adeò j. eo. c. ſignificauit j. de offic. ordi. diſtinguo ſic: q aut non conſtat præcisè de intentione Principis: & debet ſeruare mãdatarius, quod hîc dicitur. Aut præcisè conſtat, q vult huic indigno prouidere: & tunc aut poteſt Papa in illo actu diſpenſare: & eſt ſibi parendũ: quia videtur tũc diſpẽſare. * facit quod no. in. l. Barbarius. ff. de off. prę to. Aut non poteſt diſpenſare: vt quia eſt tanta indignitas, q ſine peccato nõ poteſt fieri: & tũc ſibi nõ eſt parendum. Quia Papa nõ habet poteſtatem peccandi. xl. di. in. c. j. & hæc bene not. perquę aperitur vltra alios intellectus iſtius. c.

¶ † In glo. in verb. *rationabilem.* in fi. Dic poſt Hoſti. cum quæritur, an de omnibus ſit reddẽda ratio: q aut quæritur nũquid quis teneatur reddere rationem: aut quæritur vtrum poſsit ratio reddi de omnibus. Primo caſu tenetur, ſi ex officio hoc ſibi incũbit: vt teſtis. de quo dic, vt plenè not. in. c. cum cauſam. de teſti. ſed ſi ex officio hoc ſibi non pertinet, nõ tenetur vltrà quàm velit. ¶ Secundo caſu vtrum poſsit reddi de omnibus ratio: dicendum eſt, q de ſecretis diuini iudicij, non poteſt reddi ratio. Ita loquitur. c. Nabuchodonoſor[c]. & §. de tyrijs. allega. in gl. Quædam ſunt, quæ conſiſtunt in ingenio, vel ratione naturali: & de illis poteſt reddi ratio: vt hîc. Quædam conſiſtunt in voluntate Principis: & de illis nõ poteſt reddi ratio. Et hoc caſu procedit. l. non omnium. ff. de legi. vbi dicitur, q non omnium, quæ â maioribus noſtris ſtatuta ſunt, ratio reddi poteſt. Exẽplũ prædictorum. Si quæratur, quare fuit inducta vſucapio: ratio eſt in promptu, ne dominia eſſent incerta. & vt puniatur negligentia domini vt no. in regula, poſſeſſor. de reg. iur. in. vj. Sed ſi quæratur quare fuit præfixum triennium, & non maius, vel minus tempus: nõ poteſt reddi ratio ſufficiens: ſed ſic fuit viſum Principi. In glo. fi. ibi: *obediet ergo ſubditus quandoque, etiã ſi cauſam non reddat.* Pondera verbum, quãdoq;. quia ſemper debet obediri ſuperiori: ſed diſtingue: vt. s. dixi. † Et adde ad prædicta, quæ not. Inn. in. c. ad aures.[d] de tempo. ordi. vbi inter cætera dicit vani capitis eſſe exiſtimare ſuperiorẽ non poſſe præcipere ſine cauſę cognitione, vel ſine expreſsione cauſę. quod dictũ eſt no. ¶ Ex quo habes, q ſuperior in ſpectantibus ad officiũ ſuum. poteſt præcipere ſubdito: licet nõ exprimat cauſam præcepti, vel præcipiendi.

de digni. libr. xij. Et adde, q ſi in vna diœceſi exiſtãt omnes indigni, excepto vno ſolo, illi digno omnia committi debent: vt in. c. j. xvj. q. j. Ita notabiliter dicit Pet. de Ancha. in clemen. j. de æta. & qualita. & Hoſt. in. c. graue. de præbendis.

c ¶ Nabuchodonoſor. Vide ibi Archi. & per Mod. hîc.

d ¶ In. c. ad aures. Vide ibi Hoſtiẽ. & Io. And. & ibi latè But. Inno. in c. ij. in gl. & malè de reſti. in integ. & ibi iſtũ. in. vj. col. Pet. de Anc. in reg. ea, quæ in v. colũ. ibi & hoc intelligo. de reg. iur. in. vj. But. in c. ex parte. ad fi. lo. j. ibi, tertiò q licet. de verb. ſignifi. propter gl. fi. ibi Bar. in. l. nõ fatetur. ff. de conſeſ. & iſtum in. c. peruenit. lo. ij. de appel. Pau. cõſil. xxxix. in. iij. vo. lu. Bal. in repet. l. ij. ff. de iureiu. ſo. vij. Dyn. & Imo. & Alexã. in. l. filiusfa. §. Diui. ff. de lega. j.

¶ Sunt priuilegiati. Vide no. in c. ex parte. el. j. & in. c. nuper. de decretis.

¶ Adde tu, quod voluerunt do. de Rot. in deciſio. recollectis per do. Berñ. de Biſigneto, hoc tit. incip. Papa.

ZACHARIAS. ¶ Adde tu de iſtis Ciſtercien. & eorũ priuilegijs, p Spec. in ti. de reſcri. præſen. §. iiij. ver. itẽ Ciſterciẽſis doct. in c. i ecolẽtes. deſtatu mona. Car. in clem. dudũ. §. nos de ſepul. & Old. conſi. cix. Antoni, Franciſ.

¶ Adde qd no. voluit Io. an. ĩ. c. ij. in. c. religioſos in princ. de deci. li. vj. vbi ait, q Papa decorauit, & ditauit ordinẽ Ciſtercienſiũ multis honoribus & priuilegijs: & dicit q inter reliqua habẽt priuilegium, vt electi poſsint ſine aliqua cõfirmatiõe adminiſtrare. de quo etiã vide no. p Io. An. in. c. j. de ſupplẽ. negli. præl. Et aduertendũ eſt, quia Ciſterciẽſes nõ ſunt de iure cõi exempti ab ordinarijs: vt probat in. c. ne Dei. de ſimo. & ideò, ſi dicunt ſe exẽptos per priuilegium, debent illud oſtendere: vt in. c. cum perſonæ. de priuile. in. vj. quod etiam voluit Ioan. and. in præallega. c. ne Dei. de ſimo.

f ZEB. SAPIA. ¶ Priuilegiũ. per iſtũ tex. not. Alex. in conſil. cj. viſis ma tra-

SVMMARIVM.

1 *Reſcriptum impetratum contra religioſos valet: etiã quòd non fiat mentio, cuius monaſterij ſint.*

2 *Forma tradita ab aliquo priuilegio in impetratione reſcriptorum, debet ſeruari in reſcriptis: aliter non valet.*

3 *Reſcriptum impetratum contra priuilegiatum: an debeat facere mentionem de priuilegio?*

4 *Priuilegiatus citatus contra priuilegium ſuum, tenetur comparere & allegare priuilegium ſuum.*

5 *Citatus quando notoriũ eſt, quòd non debet comparere, non eſt reputandus, vt contumax.*

6 *Fratres mendicantes citati corã Epiſcopo, non tenentur comparere: & ſic non dicuntur contumaces.*

CAP. VI.

CVm ordinem. ¶ Per reſcriptum Papæ in quo fit mẽtio de ordine Ciſtercien. religioſi illius ordinis non tenẽtur reſpondere. Vel aliter & ſic. Ciſtercienſes ſunt priuilegiati, q non poſſunt conueniri per reſcriptum Papæ, niſi in eo fiat mentio de eorum ordine. Et primò ponit deciſum exordiũ: ſecundò dictum. ibi: *ſi contrà.*

e ¶ Caſus literal. Ciſtercien. vel alij religioſi habẽt priuilegia ſuper decimis, vel alijs rebus. Dicitur hîc, q ſi aliquis literas impetrauit contra iſtos religioſos ſuper his, in quibus ſunt priuilegiati de ipſorũ priuilegijs mentione nõ habita, per tales literas nõ tenentur reſpondere. B. ¶ Et pro intellectu tex. & glo. præmitte, q iſti fratres Ciſtercienſes in multis ſunt priuilegiati[e] à ſede Apo. vt ſup decimis: & poſtmodũ obtinuerũt priuilegiũ, vt ſup his, quibus ſunt priuilegiati, nõ teneant reſpondere, per reſcriptũ Papæ: niſi in eo fiat mentio de eorum ordine. Et hoc fortè fuit cõceſſum: quia ſæpe moleſtabãtur ſuper rebus priuilegiatis corã iudicibus delegatis: poſtmodũ obtinuerunt aliud priuilegium magis latum, vt ſuper nulla re teneantur reſpondere, niſi in reſcripto fiat mentio de eorum ordine. & ſic intellige glo. j. ¶ Not. j. q ſuper decimis & alijs rebus poſſunt religioſi, & alij â Papa priuilegiari. ad hoc. c. ex parte. el. j. de deci. ¶ † No. ij. arg. optimum ex tex. valere reſcriptũ impetratum contra religioſos, licet nõ faciat mẽtionem cuius ordinis ſint. Satis enim eſt per reſcriptum conſtare cõtra cuius monaſterij religioſos ſit impetratio. Hoc probatur hîc per locum de ſpeciali. Nam ſi priuilegium hoc fuit indultum Ciſtercien. vt non teneãtur reſpondere, niſi fiat mentio de eorum ordine: ergo ius commune eſt in contrarium alijs religioſis: vt in. c. præſenti. §. locat. de præben. libr. vj. ¶ Et hoc nota, quia nullibi ita bene probatur. ¶ † Not. iij. quòd vbi priuilegium[f] dat generaliter formam reſcriptis impetrandis, non valet reſcriptum etiam ſpeciale, nõ ſeruata for

inſtrumentis.in.j.vol.q̃ per legem generalem nõ tollit priuilegium ſpecia le,ſed nõ bene probatur hîc.vide etiã Pau.de ca.in conſi. cccxvj. quoniam adiectioni.ſecundum antiquam impreſsionem.

a ¶ Priuilegium eſt hîc incorporatũ. De priuilegijs inſertis in corpore iuris an regulentur,vt ius cõe.vide doc.in.c.ignorantia.xxxviij.di.& doc.in.c.j. ſ.e.& ibi mod. all. Ioan.and.But. & Imo.& vide not. in aut.qua in pro uincia.C .vbi de cri.agi op.& vide Rot.in iſto tit.xl viij.in authen.& in eo.ti.xij.in antiquioribus.Faciat cõſi.Pau.de caſtr. xxxij.quoniã adiectione.in.ij.col. vbi ĩ fauorẽ Charthuſiæ Piſanæ cõ ſuluit poſt Lau. de Rodul .Faciat quod voluit Inn. in.c.pro illorũ.de præben.

¶ Adde tu,vt per Ale.cõſ.cxxxviij Anto.Franci.

¶ Aduertendum eſt, quia priuilegia tanquã iuri cõtraria ſunt ſtrictè interpretanda. vt not.c. quod dilectio.de cõſangui. & affini.& per gl vlt.in.c.fi.de trãſla.præla.& no.docto.in.c. paſtoralis.& in.c.quia cõtra.de priui.& in c.olim.de ver.ſig. & habetur per Inno.in.c.recepim⁹. de priui. & in .c. tua.el.j.de deci.& p Io.an.in regula cũ qd.de reg. iur. li.vj.in Mercu.& in.c.fi.de ver.ſig. b & no.Archi.in .c. j.lxviij.di.tñ priuilegium clauſum in corpore iuris, debet interpretari ſecũdũ ius cõe,vt eſt tex.in.c.ſi verò.el.j .de ſenten. excõ.& tale priuilegiũ clauſum in corpore iuris æquiparatur iuri cõi,vt voluit glo. in.c.fi.de of.or .& alia gl.in.c.j.de cõſti.li.vj. & habetur per Hoſti. in e.ex parte.de deci.& p Io.an.ĩ.c.j. de reſcrip.& in.c. ꝓcuratiões.de cẽ.

b ¶ Non tollitur p ius cõe. vide not. in.c.j.ſ.e.an,& qñ reſcriptũ,debet facere mẽtionẽ de priuilegio ad hoc vt tollatur.& plenè per Imol. hîc.

c ¶ C.j.de lit.cõte. li.vj.vide.iiij.declarationes ad illud cap.per.d.Fely.in.c.j.in.xvij.col.in ver. ma tradita in priuilegio. Nã aliâsillud priuilegiũ eſſet inutile:cum concernat ſingula reſcripta.& iſte eſt proprius caſus iſtius cap. Vnde falsò allegat per aliquos iſtud.c.ad probandũ, q̃ reſcriptum imperatũ cõtra priuilegiũ ,debet facere mentionẽ de priuilegio . Nam hoc non probatur hîc,ſed potius cõtrarium, quia hîc nõ dicit,vt debeat fieri mentio de priuilegio ſuper decimis,vel alijs,ſed ſolùm de ordine. & de hoc j latius. ¶ In gl.j.ibi,*præter hoc*.habent aliud priuilegium.dicit Io.an.q̃ hoc nõ eſt illud priuilegiũ.de quo tex.loquit.ſed Ioã. Cal.hoc reprobat & bene:quia priuilegiũ de quo loquitur tex.erat limitatè cõceſſum ,ſcilicet quando iſti conuenirẽtur ſuper rebus priuilegiatis,& ideò non debet extendi ad impetrationẽ faciendã ſuper rebus non priuilegiatis,quia priuilegiũ debet purè obſeruari in rebus,in quibus loquuntur:vt in.c.porro.de priui.ſed iſtud priuilegiũ,de quo gl. loquit,erat magis generale:quia cõcernebat omnẽ rem ratione,cuius poſsit cõueniri.Dic tamẽ,q̃ cùm de iſto priuilegio nobis non cõſtet,non teneretur iudex delegatus admittere exceptionem niſi fiat fides de priuilegio.arg.in.c. cũ perſonæ.de priuile.lib.vj. ſed reſpectu priuilegij, de quo loquitur text.ſufficit iſte tex.quia priuilegium eſt hîc [A] incorporatum[a]. ¶ In gl.vlt. a ibi :*ſuppreſsio enim dignitatis*.hęc ratio nõ eſt bona:quia reſcriptum hîc annullatur , non quia ordo ſit dignitas,ſed vigore priuilegij, quod Papa indulſit iſtis Ciſtercien.Et in eo , quod glo.dicit iſtũ tex.extendendũ ad religioſos habentes cõſimilia priuilegia, non intelligas .de priuilegijs ſuper decimis,vel cõſimilibus reb⁹ ſed de priuilegio,vt non teneantur reſpõdere: niſi fiat mẽtio de eorum ordine. ¶ In ea.gl .ibi *priuilegium non tollitur per ius commune*.[b] id eſt, per reſcriptũ impetratũ ſecũdũ ius cõmune. Nam vt dixi ſuper rubrica,reſcriptũ ſpecialiter ſumptum cõcedit ad iuris obſeruantiam. Et aduerte,quia licet gl.ſit vera ĩ ſe,nõ tñ fundit tollit contrariũ. Vnde dic poſt Io .And. & alios,q̃ iſtud priuilegiũ dabat formam reſcriptis ſingularibus impetrandis.vñ ſi reſcriptũ valeret:nõ ſeruata forma,inutile eſſet illud priuilegiũ.Nec tñ intelligas,vt.ſ .dixi , q̃ ſit fienda mẽtio in reſcripto de priuilegio . vñ ſi impetrat contra alios priuilegiatos ſup decimis,vel alijs,non eſt neceſſe,vt reſcriptum faciat mẽtionẽ de priuilegio,ex quo priuilegiũ concernebat ius peremptorium ad merita cauſæ.Quia per hoc reſcriptũ nullum fit præiudiciũ priuilegiato,cũ poſsit allegari ad merita cauſæ.Papa enim dando reſcriptũ nõ aliud facit:niſi q̃ mandat ius atq̃ iuſtitiam adminiſtrari,ſed in caſu huius cap.priuilegiũ inducebat dilatoriã,& nõ cõcernebat merita cauſæ, vnde ſi reſcriptum valeret,illud priuilegiũ eſſet inutile. ¶ † Cõclude ergo,cũ quæritur nunquid reſcriptum impetratũ cõtra priuilegium debeat facere mentionem de priuilegio,quòd aut erat reſcriptũ ad beneficia obtinenda , vel fallit.v.ſ.eo.ti.& ibi alle.iſtum hic poſt Imo.

d ✠ SEB. SAPIA. ¶ Priuilegiatus citatus. Cõclude, q̃ qñ citatio eſt nulla rõne pſonæ,ratione temporis,ratiõe cauſæ,& ratione loci:nõ teneť citatus cõparere rõne pſonæ põt intelligi tripliciter.Primò rõne pſonæ agentis,vt qñ appet agẽtẽ calũnioſè petere.de quo p gl.ĩ.c .veniẽs.ĩ ver.pp cõtumaciã .de accu.Itẽ qñ bãnitus ageret ſtante ſtatuto , q̃ bãnito nõ reddatur ius,vt per Io. an.in tit.de ſen.ſ. iuſta.ver.item no. Itẽ qñ ſeruus citaret dñm,vt p Ab. ĩ.c.prætereà.de dila.per Bar .in.l. ij. col.j.ff.ſi qs in ius vo.nõ ie. Secũdò rõne pſonæ rei cõuenti,vt qa ſit cleric⁹,vt hîc p Abb. & per Bal.in.l .generaliter.col.j. C. de Epiſ.& cle .facit tex.in.l.fi.cum ibi no.ff.de iuriſ. om. iudi. Tertiò rõne pſonæ iudicis,qñ eſt incõpetẽs.c.ſi duobus.de app.hoc eſt ſi delegat⁹ aliquẽ citauerit, nõ tenetur cõparere,vt p gl. in.c.accuſatus . in verbo manifeſtè. de hære.in.vj.quã tamẽ reprobat Feli.in.c.ſuplr̃is .de reſcri.eſt verũ, q̃ etiã iudex notoriè fit ſuſpectus, oportet cõparere vt p Abb.in.accedẽs.j.vt lit.nõ cõteſt. ¶ Secũdò prĩcipaliter nõ tenetur cõparere, quãdo eſt nulla rõne tpis.de quo p gl. in.l.j.in ver.nulli⁹. ff.de fer.in.c. planè.xv.q.j.Bart .in l.ſi aut qualiter . in princ .ff. quod vi aut clã.in.l.ex qua cũq;.col.ij.ff.ſi qs in ius voca.nõ ie. Abb.ĩ.c.fi.de fer. Tertiò qñ eſt nulla citatio rõne cauſæ,vt ſi iudex ſecularis dixerit in citatiõe q̃ cõpeat ꝑ cã ſpũali,vt p Bar.j.d.l.ex q̃cũq; Quartò qñ ẽnulla rõe loci.l.ij.cũdies §.ſi arbiter.ff.de arbi.ĩ . c. hortamur. ij.q.ix.c.expte.de app.cle.paſtoralis §.Piſana.de re iu. Feli.not.ĩ.c.olĩ.de exce.Et hęc ꝑcedũt,qñ p dicta ſunt notoria:ſec⁹,ſi aliquod ẽ dubiũ , vt hic p Fe.& lati⁹ ĩ. c.ſi duob⁹, de ap.

e ¶ Ad allegandũ priuilegium.vide hoc plenè per Moder .videlicet Barb. aliter priuilegiatiuum:& tunc nõ valet :ſi venit in præiudiciũ priuilegiati.& non facit mẽ
✠ tionẽ de priuilegio,quia eſt [B] ſurreptitiũ:cum ſit illi cõceſſum.& ſi Papa ſciuiſſet:non dediſſet reſcriptũ.& iſte eſt caſus ſecundum Inn. in c.cõſtitutus j.eo.Aut eſt reſcriptũ non priuilegiatiuum,ſed merè ad iuris obſeruantiam cõceſſum.Ei tũc aũt priuilegium aduerſarij cõcernebat merita cauſæ:puta,vt nõ teneretur ſoluere decimas.& tenet reſcriptum licet non faciat mentionẽ de priuilegio.Ratio,quia nullũ prẽiudiciũ fit priuilegiato:cũ poſsit de ſuo priuilegio excipere ad merita cauſæ.Vnde ſicut impetrans nõ tenetur facere mentionẽ de
c exceptione peremptoria cõpetente aduerſario,vt in.c.j.de lit.cõte.lib.vj.[c] quia ſaluũ manet ius aduerſarij,ita nec de priuilegio cauſante exceptionem peremptoriam.& hoc tenẽt Inno.& Compo.& cõiter doct.hîc.Et vt dixi probatur per illum tex.nã & ſi Papa ſciuiſſet de priuilegio nihilominus reſcriptũ conceſsiſſet,quia fortè priuilegiatus renuntiauit priuilegio,vel eſt prẽſcriptũ,vel quid ſimile . Aut priuilegium aduerſarij cõcernebat exceptionẽ dilatoriã,vel dabat formã reſcriptis impetrãdis,& nõ valet reſcriptũ,quia aliâs priuilegiũ eſſet inutile,ſi non poſsit excipi contra te reſcriptũ in vim dilatoriæ.& iſte eſt proprius caſus iſtius.c.& vide ad materiã,quę dixi.ſ.c.j.

4 ¶ † Et in fi.gl.no.bñ caudã hui⁹ gl.ex qua col
d lige,q̃ priuilegiatus citatus [d] contra priuilegium ſuum tenetur venire ad allegãdũ priuilegium [e] ſuũ:aliter tenet ſnĩa contra eum lata. Hoſt.dicit,q̃ excõicatio:vel alia ſnĩa eſſet nulla.Sed concorda ſic ſecũdũ Io.Cald.q̃ aut ſumus in terminis huius ca.& tunc ſnĩa eſſet nulla:ex quo reſcriptũ nõ facit mentionẽ de ordi
✠ ne.Ratio,quia notoriè cõſtabat [C] iudici, q̃ religioſi nõ tenebantur cõparere.& bene loquitur.

5 † Nam dico generaliter,q̃ vbicũq; notoriũ eſt citatum nõ teneri ad comparẽdum, nõ põt iudex procedere cõtra eum:vt contra cõtumacẽ.ad hoc bo.tex.cũ gl.in.l.non videť fruſtrãdæ dilationis cã latitare.ff.de iudi.& vide tex.in cle.paſtoralis.in.§.Piſana.& ibi bo. glo. de iudicijs,.& gl.in.c.veniens.de accu.& in. c. ſi Eps,.iij.q.ij.per Inn.in.c.ij.de dila.& per Barto.in.l.ij.ff.ſi quis in ius vo.Sed in alijs terminis præter iſtũ tex.vbi notoriè ¦nõ cõſtaret absentẽ non teneri ad comparendũ procedat illa gl.ſecũdũ eũ,vt ſnĩa teneat cõtra,priuilegiatũ nõ cõparentẽ. ¶ † Et no.q̃ dixi,qñ notoriè
6 nõ cõſtat.Nam facit:q̃ ſi Eps citat iſtos fratres mẽdicãtes,qui notoriè ſunt exempti & iandudũ tolerati in priuilegio exemptionis,q̃ ipſi non tenentur cõparere etiã ad allegãdũ priuilegium eorũ.Et no qa in hoc multi ſimplices iudices decipiuntur. ¶ Et inquantũ gl.dicit,& Cal.poſt eã,q̃ ſnĩa teneret cõtra priuilegiatũ nõ cõparentẽ:ego aliter dico.ſ.q̃ ſnĩa cõtumaciæ punitiua teneret,quia in illa eſt iudex , vt in.l.vnica.ff.ſi quis ius di.non obtem.& in.d.l. ij.& in.c.ſuper literis j.eo.ſed ſuper principali

A Et ideo eſt dicendũ de huiſmodi priuilegio, ſicut de iure cõmuni glo. in verbo corporali. de electio. c. vt circa. Sed ius eſt notorium.c. ſæpe. de appell. in gl.r. ergo & priuilegiũ clauſum in iure.probari igitur nõ debet.

B Et literæ ad beneficia ſubreptitiæ , ſunt ipſo iure nullæ. c. 2. de fil. presb.lib. 6.& idem in.c. cæterũ.ſ.eod.

c Vel ſaltem cõſtare debebat: quia erat expreſſum in iure, quod iudex ignorare non debet.c.r. j. de conſangui. & affinita.

Cap. Eam te. Panor super Prima parte Primi.

& per Fely.in.x.co.in ver. ad allegãdũ priuilegiũ.& vide plenè p Mod. in no.meis.in ver.iurisdictio in no.incip.Do tibi pulchras. Et adde istũ in.c.si diligenti.in vlt.col.de fo.cõpe.& in.c,cũ querẽte.in.ij.co.de resti.spolia.& gl.j.in fi.in.c.fi.xiiij.q.Nã dedi.xij.limitatiões ad.d.l.si quis ex aliena. ff. de iud.& ad.l.ij.ff.si quis in ius voca.non ierit.cũ si.vide omnino in dictis not.

a ¶ Nõ venit electꝰ. Adde tex.in.c. tã literis.de tes.& ibi istũ in.j.no.Bal.l. si nõdũ.C.de furt. post prin.& vide glo.in.c.j.de reli. do.& ibi Do.& quæ alleg.Do. in proœ.Sexti.in Salutatione,in.ij.co, Bal,in proœ.Decre.in.vij.col.tex. cũ gl.in proœ.cle. in ver.põtificatus. & ibi istũ ĩ gl.iiij. in data.vj.li b.Frã. Vercel.in.c. accedẽtibus.j.de excep. prela.p illũ text. Idem Arch.in.c.j. de pœni.& remis. in.vj.tex.in.c.nostri.in ver.ligonẽ fis electus.de ele. & ibi istũ in.ij.no. tex.in.c.post trãslationẽ.de renũ.& ibi But.in.j.no.& in.c.cũ post peti. ta.de elec.& in.c. ad audientiam.de spon.& in.c.j.de testi.cogẽ.& in.c. dilectus.de pur.cano.& in.c.quod si cut.de ele.& in.c. cũ dilecti. de do. & cõtu.& But.cõsil.xix.ĩ noĩe &c. qa hîc agit in.ij.colũ.Ana.post Car. in.c.meminimus, in fi.de accu.Old. cõsi.xiiij.in.ij.col. do.in.c. sicut illi. xl.di.p illũ tex.& Imol.in cle.j. de pœ.in.ij.col. Archi.Pau.& doc.in c.pe.de offi.ordi. in.vj.gl.in clemẽ, j.de fi.presby.Inno,& istum in.c. de multa.de prẽb. facit.c.ad honorẽ. &.c.nisi.de autho. & vsu.pal.p istũ ĩ c.cũ apostolica. ĩ fi.de his,quæ fi. à præla.& in.c. in eos.de hære. facit tex.cũ gl.pe.in. c. cũ Eps.cũ gl.de offi.ordi.ĩ.vj.& tex. in.c.ex literis. de excess.præla.ad fi. Do.in.c.fi.de reg. iur.in.vj. Do.post non valeret sna,esto q̃ esset casus,in quo posset ꝓcedere lit.non cõte. Et rõ quia est lata à iudice nõ suo,& ideo si iudex vult valere sentẽtiã sup principali,pronũtiet se prius iudicẽ cõpetẽtẽ:& tũc & postmodũ ꝓcedat in principali,quia illa ꝓnuntiatio authoritate iuris facit eũ iudicẽ,licet nõ esset.hoc est de mẽte Inno.in.d.c.ij.de dila.& Bar.in.l.ij.si quis in ius voc.præalleg.& hoc bene no.& vide quod no. Jo.An.in regul. scienti.de reg.iur.li.vj.in mercu.vbi satis plenè de materia ista.

SVMMARIVM.

1 *Rescriptum missum capitulo sede vacante, debet mãdari executioni per Episcopum postea electum.*
2 *Episcopus non dicitur ille, qui licet sit electus & cõfirmatus, non tamen consecratus. & appellatione Episcopi non venit electus & confirmatus.*
3 *Ecclesiæ nomine venit capitulum & non Episcopus.13.*
4 *Mandatum & præceptum differunt.*
Mãdato superioris, qui nõ obedit sine causa, peccat.
Data rescripti est attendenda, dum quæritur de validitate, vel surreptione rescripti.
6 *Canonicus an possit etiam esse Archidiaconus in eadem ecclesia, & habeat duas voces.*
7 *Iudæus factus Christianus est capax beneficiorum.*
8 *Mandatum factum capitulo de conferendo, non extenditur ad singulares canonicos habentes potestatem conferendi alio modo, quàm capitulari.*
9 *Capitulum non succedit in ius Episcopi, quo ad collationem beneficiorum.13.*
10 *Mandatum factum alicui, vt executori & delegato, non expirat per creationem ordinarij.*
11 *Intellectus iuris non debent trahi ad gratiam.*
12 *Vniuersitas, capitulum, vel collegium illud, quod habet in mandatis, an sit obseruandum per singulares personas. & an contraueniens puniatur.*
13 *Capituli appellatione non venit Episcopus ex propria & stricta significatione.*
14 *Vicegerens obtinet locum illius, cuius vicem gerit: & quicquid rescribitur sibi est mandatum executioni per illum cuius vicem gerit, etiã quòd sit creatus post commissionem datam vicem gerẽti.*
15 *Copia rescripti, debet exhiberi cum nomine Papæ.*

CAP. VII.

EAm te. ¶ Legitur varijs modis, sed cõmuniter summat sic. Si sede vacante scribat capitulo, vt præbendam alicui cõferat, Eps de nouo creatus, illud adimplere tenetur. ¶ † Vel summa aliter & spãliter secũdũ lec. cõiter approbatã. Si sede vacãte scribit capitulo, vel gerẽti vices Epi, vt p̃bẽdã aliqui cõferat: si creatus Eps nõdũ executo mandato, & ad eũ spectet collatio præbẽdarũ illud adimplere tenetur. Diuiditur in quinq̃ partes. in prima ponit mandatũ, in secũda exe cutionẽ capituli ibi: *ipsi verò*. Tertiò excusatio nem epi, ibi: *cum itaq;*. Quartò illius excusatiõnẽ reprobat. ibi: *quod nullatenus*. Quintò antipophorizat. ibi: *pro eo*. ¶ Casus literalis. Quidam Iudæus de nouo cõuersus ad fidem ecclesia Tornacen. vacante impetrauit literas cõtra Decanũ & capitulum ecclesiæ Tornacen. vt ipsum reciperẽt in canonicum & in fratrẽ: & præbẽdã conferrẽt eidẽ. ipse verò literas suas præsentauit Decano & capitulo ipsi respõderũt, q̃ ad eos nõ pertinebat collatio præbẽdarũ, sed ad Epm Tornacẽ. ipse præsentauit literas Epo reqrẽdo ipm, vt qđ Papa mãdauerat adimpleret, & Eps rndit, q̃ nullũ receperat à dño Papa mandatũ, & sic infecto negotio redijt ipse ad Papã. Modò ipse Papa scribit Epo Tornacen. dicens, q̃ si datã literarũ diligẽtius attendisset, nullatenus repulisset eundẽ, quia tpe illo, quo literæ datæ fuerunt, ipse erat de capitulo, tanquam qui erat Archidiacon⁹ eiusd dã ecclesiæ. Nec erat adhuc in Epm cõsecrat⁹. vñ nõ poterat allegare, q̃ nõ recepisset mandatũ. Ber. ¶ † No. j. ibi: *tuam promotionem*. iuncto fine. ibi: *consecratus*. q̃ ante, quã quis sit cõsecratus in Epm nõ põt dici promotus. facit. c. trãsmissam j. de ele. Ita collegit dic Franc. Vercel. Sed tu vide tex. op. quẽ tenebis mẽti. in .c. tua. de his, q̃ fi. à præla. vbi probat, q̃ electus & cõfirmatus nõ põt adhuc dici Eps, si nõ est cõsecratus, sed appellat electꝰ quasi cõsecratio cõfirmet nomẽ & dignitatẽ epalem. Ad hoc. c. nisi. fi. de autho. & vsu. pal. vñ appellatione Epi, nõ
a venit electꝰ & cõfirmatꝰ nõdũ cõsecratus. vide tex. & glo. in cle. ij. de celebr. miss. Et idẽ qđ dixi de electo & cõfirmato, ꝓcedit etiã in ꝓuiso p Papã: qa talis prouisio habet vim
b electiõis & cõfirmatiõis: vt no. Inn. in. c. olim. de
3 cau. pos. & ꝓprie. ¶ † No. ij. ibi: *Decano & ecclesiæ*. q̃ noie ecclesiæ veniat capl'm sine Epo, ad idẽ. c. reqsistij. de test. Alibi tñ dicit, q̃ Eps est in ecclesia. vij. q. j. scire. sed illud ꝓcedit lar
c go sumpto vocabulo, ad hoc, qđ no. gl. in cle.
4 vt hi, q. de æta. & qualita. ¶ † No. iij. ibi: *mãdatum & præceptum*. q̃ differẽtia est inter hęc. & capit hîc mãdatũ ꝓ literis monitorijs. præceptũ ꝓ literis p̃ceptorijs. Nã olim dabant tria paria lrarũ, vt monitorię, p̃ceptoriæ, & executoriæ. de quib⁹ in. c. mãdatũ. &. c. literis. e. Et ex hoc infertur, q̃ mãdatũ nõ necessitat, sed p̃ceptũ sic. In cõtrariũ facit. c. si qñ. s. eo. Ideo dico, q̃ mãdatũ ex se nõ ĩportat necessitatẽ. & ita capit p totũ ti. ff. &. C. mã. Sed vbi mãdatũ fit à superiore simpliciter peccat qs nõ obediẽ do mãdato sine cã rõnabili. Sic loquit. c. si qñ. hoc sentit Archi. post Vinc. in. c. fi. §. qđ p̃cipit.
5 xiiij. q. j. ¶ † No. ibi: *si datam literarum. &c.* q̃ ĩ
e cõsiderãdo vim rescripti, & in cõiecturando

d ¶ Et confirmationis. Adde Calde. consi. iiij. de elec. vbi dicit, q̃ tale currit tẽpus cõsecratiõis à die prouisionis, si sit præsens.

c ¶ Gl. in cle. vt hi, qui. in ver. eisdẽ. vide istũ in salutatione Greg. in. vij. co. & ibi plenè p do. Feli. qñ appellatione collegij venit caput, & appellatiõe capituli, nõ venit Præpositus capituli, & similes Do. in. c. fi. in. iiij, col. de præben. in vj. per tex. hîc ibi: Decano & ecclesiæ. & tales nõ habẽt vocẽ, vt p Inno. in. c. ij. de insti. per do. meũ in. c. cum deputati. de iudi.

¶ Mãdatũ & præceptũ. quinq; differentias videas hîc per Moderni. inter mãdatum & præceptũ. glo. & Bar. vide in. l. sępe. ff. de offic. præsi. Car. in cle. j. in. vij. no. de iudi. Ioã. de Imo. in cle. sæpe. in ver. mãdatũ. de ver. sig. Imo. in cle mẽ. fi. in. iiij. co. ibi: secũdò q̃ro. de ꝓcur. Bar. in. l. & qa. in. j. col. ibi, declaro tibi. & ibi Ange. & Bal. ff. de iurisdi. omn. iu. p Archi. in. c. quod p̃cipit. xiiij. q. j & no. in. l. j. ff. quod iussu. & vide Bal. docto. in. l. fundi. §. item si amicus. ff. de acq. pos. Paul. Io. de lig. Ioan. de Imo. Pet. de Anc. & alios in cle. pro curatorẽ. de ꝓcu. Et vide gl. ad prædicta, insti. de Attili. tu. §. sed hoc iure vtimur. in ver. iussione. Et pondera gl. nõ allegatam ab aliquo in clemen. pastoralis. in ver. de mor, de re iud. & dixi in repetit. mea. c. grandi. in. ver. mandatũ. de supplen. negli. prælato. li. bro sexto,

Archi. in. c. illud. in. iij. col. xxiij. dist. glo. in cle. j. circa med. ver. ego. N. in ver, futurus. de iureiur. Ang. & Saly. in. l. bene à zenone. C. de quadri. præscri. Bal. post Old. in. l. Athletæ. in prin. ff. de exc. tu. in ver. doctoratum. in cle. ij. de magistris. In contrariũ vide gl. in cle. j. gl. in ver. Episcopis. de foro compe. & quòd voluit Do. in. c. j. de iureiur. lib. vj. Dicas illas procedere, quando in electo & confirmato est eadem ratio, quæ est in cõsecrato. & prædicta extenSEB. SAPIA. ¶ Vim rescripti. Vide ad hanc materiã nonnullas pulchras quæstiones, quas ponit Bal. in. c. constitutus. in. iij. co. ver. quæro vlterius. j. eo. quas adde a d no. per Fely. hîc. & circa hoc in quibusdã apostillis. Do. And. Poma. ponit quandam quæstionem, quæ contigit de facto. quidam fuit præsentatus hodie à dimidia parte patronorum, mittit Romam surreptio-

pro habenda prouisione gratiosa,& narrat Papæ se præsentatum â dimidia parte patronorum. Ante,quàm autẽ Papa concederet per vnam diem ante,maior pars patronorum variat,ita ꝙ desinit esse maior pars, Papa dein de concedit,quæritur,an valeat illa impetratio? videtur ꝙ sic,quia non põt imputari aliquid impetranti. Sed in contrariũ est veritas,per illud quod dicit Abb.in.c. constitus. in secundo no.j.eo.

a ¶ Datam]rescripti. Adde quod do.de Rota in deci. suis anti.dicũt,ꝙ ex eo quòd inspicitur tẽpus datæ valet cõcessio facta canonico: licet desinat esse canonicus.

b ¶ Archidiaconus. dicã in.c.cũ olim. hîc alle.& in.c.ex literis.de prẽb.

c ¶ Iudæus. Adde quod Romanus singu. suis incipi. nunc veniam⁹ ad lucrum panis. dicit,ꝙ Neophytus nõ põt assumi ad officia ecclesiastica.alleg.glo. sing. xvij.q.iiij.c.constitu.tu vide.

d ¶ Trahendi ad gratiã.vide Archi. & Io.An.in.c.si cui. de præben. in. vj. & ibi Do.istum in c.quoniã.de deci. & in.c.ij.in.iiij.co. de resti.spo. Ang. in.l.fi.ff.de prẽto. stipu.Ro.in repe. rub.ff.de arbit.c.j. in ver.ad plenitudinẽ gratiæ vos accepimus.in tit. de pa.constan.tex.in c.fi.in ver. ad gratiã confirmatiõis admittimus.de fortileg.& in.c. dilectus.in ver.nostrã meruerit gratiam. de tẽpo.ordi.& faciat gl.in.c.consultationi.eo.ti.& in.c.cũ olim.el.j.de priui.& in.c.j.j.q.v.in ver.pro magna misericordia concedimus.c.veniens.de renũ.c.cum olim.ne dolo.& contu. in ver.misericorditer.facit.l.Paulus.ff.de fideicõ.liber.

e ¶ Non afficit singulos.intellige secundum Rotam de cõsti.j.de cõcess. præben.xij.in antiquis.& sequitur Do.in.c.fi.de præben.in.vj.

f ¶ Mandatum singulis.vtrum actus cõcernat singulares de capitulo,an totum capitulũ per.c.Episcopus.§.qui manumittitur.hîc alle.No.istam differentiam ad multa allegata hîc per Feli.in.xviij.col.in ver.aliud singuli.

ZACHARIAS. ¶ Adde Iaco.Rebuf.latius,quã per alium in.l.fi cũ te.nu. 2.& in additio.& nu.4.& etiã in addi.C.de decu.lib.x.eundem.in.l. actores. nu.j.& in apostil.C.de exac.tribu.eo.lib.

Ant. Fran. ¶ Aduertendũ est,ꝙ vbi aliquid est faciẽdum per vniuersitatẽ, siue per collegiũ,illud nõ põt expediri singulariter ꝑ singulos de vniuersitate,sed debet expediri per vniuersitatẽ specialiter ad ipm actũ gerendũ cõgregatam. Imo vbi agitur de preiudico vniuersitatis,nõ sufficit citare maiores de vniuersitate & presidentes,nisi congregetur vniuersitas.vt per Inno. in.c.fi.de ma.& ob.& per gl.in.c.si cap.de cõcess.præb.li.vj. Qualiter aũt singulares de vniuersitate debeant se opponere actibus,qui fiunt per vniuersitatem. no.doc.in.c.in generali.de elect.lib.vj. Imo dixit Bar.in.l.ij.C. de decu.lib.x.& in.l.actor.ff.rem ra.ha.ꝙ actus factus ab vniuersitate,de cuius cõuocatione ad actum nõ apparet,non valeret. & vtrum singulares de vniuersitate in actionibus & causis institutis contra vniuersitatem possint excipere,quando exceptio competit singularibus personis. vide Inno⁹.in.c.ad petitionem.de accu. Et an singulares de vniuersitate possint comparere pro causis vniuersitatis,vide Ioan.An.in.c.Romana.de sent.excõ.li.vj. quinimo vniuersitas tota posset comparere,si vult,vt est tex.in.c.ij.de ꝓtranslatio. Epi & an pro debito vniuersitatis possint capi singulares personæ, habetur ꝙ Bar.in.l.iiij.in.§.actor.ff.de re iud.& per gl.fi.in.c.cum dilecta.de rescri. & per Spe.in tit.de censi.in.§.ij.in ver.quid si aliqua vniuersitas.& in ver. quid si aliquis. Et anvaleant singulariter gesta per hoïes de vniuersitate, nõ si mul conuenientes habetur per Bart. in.l.si quis à filio. in.§.j.ff.de lega.j. & an illi de vniuersitate debeãt expellere singularẽ excõmunicatũ,vide Inno.in.c. cùm Vintonien sis. de ele.Et an punita vniuersitate pro delicto possint nihilominus singulares personæ culpabiles puniri de eodem delicto.vide quæ habentur, & no.in.c.fi.de pœ. li.vj. Et an quod facit vniuersitas, videatur factum à singulis,vide gl.in l.sunt.ff.quod cuiusq; vniuer.no.& per Bar.in.l.aliud in.§.refertur.ff.de reg.iur.& vtrum vniuersitas possit accusari pro homicidio,vide Ange. in consi.suo.clvij. incipi. super hoc. Et an in maleficijs quæ facit maior pars vniuersitas, videatur tota vniuersitas fecisse.vide quæ habentur in.l.metum.§.ani maduertẽdum.ff. quod met. causa. & vide gl.in.l.j.ĩ prin.ff.de magist. conue.Et adde,ꝙ si vniuersitas committit delictmu⁹, exquo venit imponenda pœna personalis fit commutatio in pecuniariam,vt nota.voluit Innocen.in capi.grauem.de senten.excommu.

surreptionẽ ipsius,debemus attendere ad datam rescripti. [a]Ea aũt quæ accidũt post datã, nõ alterãt rescriptũ.facit.c.si eo tpe.de rescri. lib.vj. ¶ †Item no.ꝙ etiã secũdũ ista tpa quis 6
poterat esse canonicus & Archidiaconus [b] in b
eadẽ ecclesia. An aũt de iure cõi hoc possit fieri,vide tex.cũ gl.in.c.j.de cõsue.lib.vj. Et an talis debeat habere duas voces in capto.dic,vt dixi in.c.cum olim.de re iu. ¶ †Vltimò no.ꝙ Iudæus [c] factus Christian⁹ est capax beneficij ecclesiastici.& põt impetrare etiã in ecclesia cathedrali. nec est cõtẽnẽdus: quia fuit Iudæus, sed cõmẽdãdus: quia ad fidẽ cõuersus. ¶ Opp. cõtra tex. videtur em ꝙ Eps nõ tenebat aliquo modo ꝓuidere isti. Aut em fuit scriptũ capitulo tãquã ordinario collatori:& tunc literæ debẽt esse nullæ,ex quo capitulũ de iure nõ habebat potestatẽ cõferendi. nec debet teneri Episcopus ordinarius collator,quia mandatũ factum vni nõ extẽditur ad aliũ: quia Papa nõ intẽdit illũ grauare, †quin imo plus dicit tex.no. ĩ 8
c.fi.de præben.lib.vj.ꝙ mandatum factum capitulo de conferẽdo,non extẽditur ad singulares canonicos habẽtes cõferẽdi potestatẽ alio iure,quã capitulari. † Aut fuit scriptũ capi.tãquã succedẽti in ius Epi:& stare nõ potest: qa 9
capitulũ non succedit Epo in collatione beneficiorũ,vt in.c.ij.ne sede vac.& clarius in cap. vnico.eo.ti.lib.vj. ¶ †Aut fuit scriptũ capit. 10
tanquã executori delegato apostolico:& tunc nõ debet expirare mandatũ per creationẽ Epi: quia per deputationẽ executoris eripitur potestas de manibus ordinarij.& transfertur in executorẽ: vt in.c.si soli.&.c.si capitulo. de cõces.præbẽ.lib.vj. ergo malè dicebãt ibi canonici,ꝙ collatio nõ spectabat ad eos. Sol. ꝓpter hæc cõtraria & similia hoc.c.legit varijs modis. ¶ Gl.in verbo infecto negocio. Ponit primum intellectũ,ꝙ de honestate & nõ necessitate hîc Episcopus adstringebatur. Hunc intellectũ secuti sunt quidã,vt dicit Inn. dicẽtes hoc.c.cõtinere gratiã in fauorẽ istius nouiter cõuersi ad fidem. Iste intellectus cõmuniter nõ recipitur: quia nullũ verbũ positũ in tex. sapit 11
gratiã. † & intellectus iurium nõ sunt trahendi d
ad gratiam[d],vt not.in.c.ex parte Adæ.de test. ¶ Itẽ quia hoc.c.superflueret hîc,& de nihilo seruiret,cõtra id,quod habetur.s.ĩ procœmio. ¶ Ideo glo.fortè potuit secundũ intellectum dicens,ꝙ de iure tenetur Episcopus prouidere: sed non reddit rationẽ quare. Sol. enim reddit rationẽ respectu capituli.& non respectu 12
Episcopi. Sed ex gl.seq. †tu potes corroborare istam lec.in eo,ꝙ dicit,ꝙ mandatum factũ capitulo,videt factũ cuilibet de capitulo. Et sic si nõ põt adimplere tẽpore mãdati, debet adimplere cũ põt,ita ad ꝓpositũ tpe mandati iste Eps erat de capitulo,& ideo mãdatũ affecit eũ,vt singularẽ:& sic tenetur nunc cũ est Episcopus:& potest illud adimplere. ¶ Sed cõtra hanc lec.facit.c.Episcop⁹.§.qui manumittitur.xij.q.ij.de quo gl.in fi.opponit & nõ soluit vbi dicitur,ꝙ id quod est vniuersitatis nõ est singulorum. Et sic videtur,ꝙ mãdatum factũ
e capitulo non afficit singulos [e] quinimo,vt dixi ad propositũ videtur tex.in oppositum in.d.c. fi. ¶ Itẽ,vt notanter dicit hîc Inn. quando mãdatur capitulo id,quod consistit in iure, non
f videtur mandatum singulis [f],vnde singuli singulariter non possunt illud exequi:vt si mandatur,ꝙ eligant,vel ꝙ præbendã cõferant,vel quid simile. Secus si mãdatur capitulo aliquid
g consistens in facto.[g] quia tunc quilibet potest
h & debet adimplere mãdatũ,[h] vtputa,si præbẽda alicui collata per Papam: Papa mandat,vt illũ recipiãt in canonicũ. Nam hæc est nuda receptio facti,quæ non exposcit actum collegiale: ideo si collegium non vult simul facere, quilibet de collegio tenet facere. Et no.singulariter hãc theoricam,quia facit ad oẽs vniuersitates,quibus aliquid mandatur per superiorem. Host. tamen hîc aliud sentit,sed latius lo

g ¶ Consistens in facto. Adde Inno.in.c.bonæ.la.ĩ.super verbo.temerè recedit.de postu.præla.Archi.in.c.j.in fi.in.iij.dist.Fede.consi.ccxcj.qui in præsenti.in.v.co.ibi.Item illã repeti.Pe.de Ancha.in.c.cum aliquibus.in.j.eo.de rescrip.in.vj.Imola.in.c.cum omnes.in.xj.col.s.de cõstit.Domi.in capitu. eum qui.quasi.in fin.de dolo & contuma.in.vj.& in.c R.omana.§.in vniuersitatem.in.j.eorum.post Inno.& Ioa.an.ibi.de senten.excommuni. in. vj. Istum in sermone incip.maximum:habito in consilio Basilien si. fol.27.ver. prætereà in schedula dicebatur. But.in.d.c.bonę.in.xv.colum.ibi nota glos. Innocen.in.c.irrefragabili.in prin. de offi.ordi.sequitur Flori.in repetit.l.ciuitas.in.iiij.colum.ff.si certum petatur.Francis.Paui.in tract. de potestate Cardi.sede vac.fo.5,col.vlti. in prin.Io.andræ.in.c.si capitulo.in.j.colum.de concess.præbend.in.vj.& Bal.in.l.sicut.ff.quod cuiusq; vniuersi.no.& Rotam de concess.præben.xv.in nouis.in prin.licet aliter sentiat Domi.in cap. si capitulo. ij.colum.post Lap. Sed salua & dic procedere in actu iuris collatiuo.

h ¶ SEB. SAPIA. ¶ Adimplere mandatum. Vide Roma.in consil. cccc. quæritur.vbi ponit,an statutum cogens ad compromissum,comprehendat vniuersitatem,vide domi. Iaf.in.l.si quis maior.C.de transactio.vbi tenet,ꝙ pœna illius leg. habet locum in vniuersitate,quando illi de vniuersitate iurarent,& ita dicit per multa se consuluisse. Contrarium tamen tenet ibi. d. Tho. parpalia.in prima qõne suæ repetitionis per multa de quib⁹ ibi ꝑ eũ,

a ¶ Gerenti vices. De materia vices gerentis, vide Cardi. in clemen. j. in. vj. oppo. de off. vica. Ange. Are. inſtit. de exceſ. in rubri. fo. 2. in. in. iij. colum. Bar. in. l. ſi filius. ff. de leg. do. meum Barba. in. c. ſanè. Jo. ij. de off. lega. in. j. no. & in c. j. in. xiiij. colum. de offi. leg. & plenè per Alex. in rub. de off. eius cui manda. eſt iuriſdi. & Ludo. Roma. ſing. cccl vij. incip. nunquid vicerector. & faciat quod voluit hîc Abb. antiquus quem refert hîc Feli. quem omnino vide, vbi limitat, & à limitatiõe excipit duos caſus.

¶ Adde tu, q̃ hũc intellectum approbant. d. de Rota. deciſio. ccclx. in antiqs deſcriptis. Anto. Franciſ.

¶ Quis dicat vices gerens, & ſic differentia inter vices gerentẽ, & vicariũ. vide Bart. in l. ſuggerẽte. C. de of. eius, qui vi. alterius ge. & an vices gerẽs poſsit facere oĩa, quæ põt ipe principalis. vide Bar. in. l. j. ff. de tuto. & cura. datis àb his. Et an vices gerens obliget principalẽ, proquo gerit vices pro geſtis ſuis. vide gloſſ. in ver. poſtliminij. circa fi. inſti. de Atilit. tu. Et adde, q̃ vices gerens alicuius debet honorari: ſicut ille cuius vices gerit. vt eſt gl. in. c. cũ voluntate. de ſen. excõ. & videt tex. in. c. fin. cxiij. di. & gl. in. c. cùm olim. el. ij. de offi. deleg. & facit tex. in. c. accuſatio. ij. q. vij. & in. c. Felicis. de pœ. lib. vj. & vide tex. in. c. in nouo. xxj. di. & in c. nobiliſsimus. xcvij. diſt. & in. c. honor. ij. q. v.

b ¶ Tempus datæ. vide tex. in clemẽ. fi. de reſcript. & in c. fi. j. eo. & in. c. tibi, qui. & c. duob⁹ eo. tit. libr. vj. facit c. ſi ſuper. de offi. dele. eo. lib. & c. ſi eo tempore. eo. ti. in. vi. facit gl. in. c. ſtatutũ. in ver. canonicis. ad fi. de reſcript. lib. vj. Et dicas hoc eſſe verũ in beneficialibus: ſecundum Inn. in. c. capitulũ. j. eod. in. v. colum. & in. c. in noſtra. in. ij. col. eo. titu. reprobando gloſſ. ij. in prin. ibi. & in. c. Abbate. in. j. col. j. eo. reprobando gl. j. ibi fallit iſta regula. in vj. caſibus hîc pulchrè diſcuſsis per Fely.

c ¶ In. c. j. de conſuetu. lib. vj. vide ibi Domi. in. ij. col. in ver. eſt ergo videndum. & in. ij. col. ibi, ex his deciditur, quod de plebanis.

c ¶ De nobilitate. vide hîc do. meum Barb. & Fel. in. j. colum. & not. in. c. de multa. de præben. in ver. ſublimes. & Ludo. Ro. ſing. xxviij. incipien. nobilis. & faciunt plures regulæ cancellariæ præſupponentes nobilitatem potius iuuare, quàm impedire.

ZACHARIAS.

cutus eſt in. c. bonæ. ij. de poſtu. præla. Vbi dixit primũ membrũ procedere, niſi collegium ſit in negligentia: quia tunc totum ius recidit in volentes obedire. Et eſt vtilis ſecundum eũ, vt appareat de negligentia. Quod per executorem: vel ordinariũ ſtatuatur terminus collegio, quo elapſo poterunt adimplere volentes obedire, quod eſt dictum valde æquum. Sed dictum Inno. eſt ſubtilius, quia ex quo ſcribit, vt collegio nõ eſt collegium, ſi ibi eſt minor pars. Item hæc lectu. glo. nõ procedit ex alio, qa præſuppoſita obligatione in perſona cuiuſlibet canonici. Ex quo illa obligatio cauſatur reſpectu certæ qualitatis. ſ. quia canonicus debet deſinere, illa obligatione deſinente, & qualitate, vt eſt bonus tex. in. c. venerabilem j. de electio. ¶ Tertia lectu. colligitur ex fi. gl. ſequentis, q̃ Epiſcopus hîc obligatur, qa eſt pars capituli, cũ ſit caput capituli, ergo mandatum factum capitulo extenditur ad eũ. Hæc lectu. eſt falſa. Primò, qa præſuppoſito q̃ eſſet de capitulo, tamen conſideratur capitulũ, vt corpus. & non extendit ad ſingulares de capitulo, vt in. d. c. fi. Itẽ in iuribus pertinentib⁹ ad ſolũ Epiſcopũ nõ facit Epiſcopus vnum corpus cũ capitulo: imò per ſe explicat: vt. c. edoceri j. eo. ¶ † Itẽ & ſubtilius ex propria & ſtricta ſignificatiõe vocabuli appellatione capituli: non venit prælatus, quia licet ſit caput, nõ tamen eſt de capitulo: vt dicit gl. no. in cle. vt hi, qui. de æta. & quali. quã tenebis menti facit tex. in. c. poſtulaſtis. de conceſ. præbẽ. & in c. â collatione. de app. lib. vj. ¶ † Quare quartã lectu. poſuit Inno. multum ſubtiliter dicẽs, hoc fuit ſcriptũ capitulo, nõ tanquã executori, vel ordinario collatori, vel vt ſuccedenti in ius Epiſcopi, ſed tanquã gerenti vices ipſius Epiſcopi: quia nõ erat Epiſcopus, cui poſſet ſcribi. Vnde licet capitulum nõ ſuccedat Epiſcopo in ptãte cõferẽdi, tamen ſuccedit in iuriſdictionalibus. Et ſic nõ erat alius, cui commodius poſſet ſcribi: quàm capitulo. Ideò ſi mãdato nõ executo creatur Epiſcopus, tenetur ipſe mandatũ adimplere, quia in effectu mãdatũ fuit factum ptãti ſuæ ita, q̃ capitulũ cõtuliſſet nõ authoritate p̃pria: ſed tanquã gerens in hoc authoritate Papæ vices Ep̃i. Epiſcopo enim creato ceſſat iſta poteſtas extraordinaria, & debet hoc ep̃s adimplere. Et in dubio ex quo ſcribitur gerẽti poteſtatem alterius videt ſcriptũ tanquã gerẽti vices, licet quo ad illud nõ gereret vices alterius. vt ſingulariter p̃bat hîc ſecũdũ iſtũ intellectũ.

13

a

14

Et hoc põt extẽdi ad præcepta, quæ fiunt gerẽti vices alterius. & in hoc eſt multũ vtilis prouiſio iſtius capituli. Et ſecũdũ hũc intellectũ nõ refert vtrum Epiſcopus nouiter creatus fuerit de capitulo tẽpore datæ: quia idem eſſet, ſi foret extraneus p rõnẽ præmiſſam. Et ad iſtũ tex. qui põderat, q̃ tpe datæ, iſte erat de capitulo, dic: q̃ iſtud põderat ad effectũ, vt iſte nõ poſsit ſe excuſare, quare ipſi vt epiſcopo, nõ fuit ſcriptum. Vnde ibi narratur factũ, & nõ ponitur iuris miniſteriũ. Et idẽ dicit Inno. ſi ſcriberetur cuicunq̃ extraneo: dũmodo poſſet apparere, q̃ in defectũ Epiſcopi ſibi fuerit ſcriptũ. qđ no. Et p̃ hoc habes clarũ & vtilem ĩtellectũ huius capituli. Licet quidã alij aliter legant, tñ iſte intellectus Inno. eſt verior & cõiter approbatur & patitur minora cõtraria, quã alius in
25 tellectus. ¶ † In gl. pe. in fi. hæc glo. verſatur circa duo. Primò, nun
b quid debet attendi ſemp̃ data literarũ ante tẽpus ꝓbationis? dixi aliquid. s̃. c. j. ſed longè plenius in. c. dilectus. ij. de præben j. & dic vt ibi. ¶ Secũdò tãgit, nunquid copia reſcripti debet exhiberi cũ die & cõſule. & hodiè dic cũ nomine Papæ. & de hac materia plenè dixi in. c. j. j. de proba. & dic vt ibi no.

Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Impetrans aliquod beneficium debet facere mentionem de dignitate: quam obtinet, aliàs no valet reſcriptum, etiam quòd Papa dixerit non obſtante, quòd habeat aliud beneficium.*

2 *Impetrans aliquid à Papa, an debeat de nobilitate & diuitijs facere mentionem.*

3 *Impetrans aliquod beneficium, an teneatur mentionem facere de qualitatibus beneficij impetrandi, & illius quod habet. vide infrà. 6. & .9.*

4 *Omnis clauſula, quæ poſſet mouere Principem ad non facile reſcribendũ, eſt ponenda in ſupplicatione,*

5 *Motus proprius Principis ad reſcribendum excludit ſurreptionem. Papa dabs motu proprio aliquod beneficium, non expreſſa qualitate non valet gratia.*

7 *In gratijs & diſpenſationibus arguitur ex paritate: vel maioritate rationis.*

8 *Argumentum de maioritate, vel paritate rationis habet locum in gratijs fauorabilibus: ſecus in odioſis.*

10 *Mandatum non requiritur: quando quis impetrat literas ad beneficia pro alio: ſecus ad lites.*

CAP. VIII.

AD aures. ¶ Non valet reſcriptũ impetratũ ad bñficia, in eo tacet dignitas impetrãtis. Cõis diuiſio. Secũda ibi: *conſultationis.* ¶ Caſus literalis. Quidã prælati tacito noĩe ſuarũ dignitatũ, literas ĩpetrauerũt ſup minoribus beneficijs ſimplici noĩe ſe appellantes, quærit, an tales literæ valeãt. Rñ. Papa: q̃ nõ eſt ſuæ intẽtiõis: vt per tales literas inquietari debeãt pauperes clerici, in quibus actor nomẽ ſupprimit ſuæ dignitatis. vnde tales literæ non valent. Ber. ¶ No. j. tria bñficia ſonãtia in nomẽ dignitatis, vt Decanat⁹: Archidiaconatus, & Præcẽtoria. Et ex hoc infertur, q̃ multi ſunt prælati citra Ep̃m habentes dignitates in eccl'ia. Et q̃ ꝓpriè dicant habere dignitates in eccl'ia: dixi in. c. de multa. de præben. aliquid
c tetigi in. c. nouit. de iud. vide p̃ Arch. in. c. j. de cõſuet. li. vj. ¶ † No.
1 tex. ſatis apertũ, q̃ impetrãs bñficiũ etiã minimũ, debet facere mentionẽ de dignitate, quã obtinet. Et videt notabiliꝛ ꝓbare iſte tex. q̃ nõ ſufficit impetrãti dicere, q̃ habet aliud bñficiũ, niſi exprimat nomẽ dignitatis, ſi eſt dignitas. Et alibi iudicio meo, non ita bñ ꝓbat. & tenet hoc mẽti: qa nõ ſolet ad hoc ĩduci. Et ſic limitarẽ. c. nõ põt de p̃b. li. vj. vbi vꝛ ĩnui, q̃ ſufficit, ſi dicat nõ obſtãte q̃ habeat aliud bñficiũ. Nã credo, q̃ ibi narrat factũ ĩplicitè, & nõ explicitè. Nã tex. hîc ĩ fi. dicit nõ valere reſcriptũ vbi actor ſupprimit nomẽ ſuæ dignitatis. Et põdera nomẽ ſuæ dignitatis. nõ em̃ exprimit nomẽ dignitatis per illa verba gñalia. nõ obſtãte q̃ habeat aliud bñficiũ. ¶ Sed op. cõtra hoc, & tex. hîc em̃ videt Papa ꝓuidere, qñ fit ĩpetratio ſup minorib⁹ bñficijs. ſed idẽ videt dicẽdũ & forti⁹ ſup
2 maiorib⁹. Primò, qa facili⁹ Papa cõcedit minora, quã maiora. † Itẽ qa in oĩ ĩpetratione debet fieri mẽtio de beneficijs habitis, aliàs gratia eſt nulla: vt in. c. ſi motu proprio. de præbend. libro. vj. Solu. dicit Innocen. quòd ad literam ſuper verbo minoribus, debet ſuppleri maximè, quia vt dixi idem eſt, ſi fit impetratio ſuper ma
d ioribus. Dicit etiam Hoſtien. quòd etiam de nobilitate d & de

diuitijs

ci.nobili.mendios è all.vndecũq;. Eſt enim ſing.xxxvij.incip.vtrum nobilis.vbi loquitur de monacho,qui in impetratione reſcripti dicebat ſe nobilem,cõtra quem fuit obiectũ de ſurreptione illius. Aduerte inſuper,quòd inquantum loquitur iſte, q̃ mentio debet fieri in impetratione reſcripti de nobilitate, q̃ debet intelligi de nobilitate generis,nõ autem de nobilitate,quæ ab accidẽ

t̃ venit.p no. per eundem Roman. ſing.cccclxxxvij. incip. heri fui interrogatus,& ſin. dcxlvj.incipi .nobilitas induxit p̃ſumptionem.

¶ Adde tu p̃ do. de Ro.dec.dlxxxvij.de reſcript. in antiquis. Anto.Franciſ.

¶ Circa iſtã nobilitatẽ,primò q̃s magis cẽſeatur nobilis,an ille :q̃ ſua virtute nobilitatẽ acqrit,an q̃ deſcẽdit ex nobili gñe: habeť per Cyn. in l.prouidendũ .C. de poſt.& per Ia co.Alua.in .c.j.in §.cæteri .quis dicatur Dux, Mar. vel Co.in vſi. feu. & tene mẽti quod dixit Bar.in.l. fin. C.de ſer.fug.& nobilitas eſt quædã dignitas à parentibus delibata ,quæ denominatur à potentiori. Bart. 4 in.l.j.C.de inco.li. x.dixit,q̃ alio nõ c dato e: ſola origine nem o poteſt dici nobilis. Pro quo eſt bo.tex.in c.venerabilis .de præbẽ.& tene mẽti.q̃ ſcientia nobilitat hoiem prout eſt tex.multũ notabilis in.c.de multa.de præb.vbi æquiparantur nobilitas & ſcientia, imò dicit Cy.in.l.quiſquis.C.de poſtulã. quòd nobilitas ſcientiæ præferť nobilitati gñis. Et de hmõi nobilitate vide per Bar.in.l.j.in repeti.C.de digni.lib.xij. vbi diſtinguit triplicem nobilitatẽ.Tria enim inducũt nobilitatem,natiuitas,honor,ſcientia,& diuitiæ.Sed quod dicitur de diuitijs , non dicitur,quia illę inducãt nobilitatẽ:ſed quòd nobilitati non detrahunt vt eſt tex.in.l.nobiliores.C.de cõmercijs & merc.per quẽ tex.dicitur q̃ nobilis poteſt eſſe mercator.& q̃ mercatura non detrahit nobilitati,ſi alia cõcurrãt Et de hmõi nobilitate multa pulchra ponit Io.an.in.c.venerabilis. de præben.Adde tamẽ,q̃ nõ debet attẽdi tãtũ nobilitas gñis,quã morũ:vt in.l.ſcire.in.§.fi.de tuto.& cura.da.ab his,& in.c.vos qui.ſe.& in.c.illud.xl. diſtin. Et adde,q̃ nobilitatur quis eo ipſo,q̃ ſit clericus,vt not.Io.And.in.c.eo libentius.de ſeruis nõ ord. Dicas tñ nõ eſſe multũ curandũ de nobilitate dũ modo alia concurrant,etia quo ad promotionem Regalem,vt habetur. j. Reg.ix.cap.vbi Saul.& de Dauid,qui erat cuſtos ouiũ,vt & facit tex. in.c. recurrat.§.his ita.xxxij.q.iiij. Et circa illud,an per ingreſſum religionis p̃datur nobilitas.vide gl.xxvij.q.ij.in.c.ſcripſit.&.xx.q.iij.in.c.præſens . vbi videtur dici,q̃ ſic,quia per monachationem perditur Comitatus & Ducatus.de quo per Spe.in titu.de ſta.mona.in,§.j.ver.xj.& per glo.in.c.ea,quę de ſtatu regu.& per Bal.in.d.l.Deo nobis.C.de epi.& cle.tñ non eſt hoc ſine dubio maximè,quando clericus ingreditur monaſterium ? quia remanet miles cęleſtis militiæ:& ideo,quãuis perdat ius ducatus tamẽ remanet in eo ius militiæ quæ inducit nobilitatẽ.in.c.grandi.de ſup.negli.præla. in vj.pro quo etiam facit tex.in.c.degradatio.de pœ.eo.lib.ad quod vide Ioã. an.in.c.l.de ſeruis non ord.

a diuitijs impetrantis eſt fiẽda mentio. quod nõ placet Io.an.& bene.Nam inre nõ cauet̃,q̃ fiat mentio,niſi de beneficijs,vt in.c.ſi motu proprio.Et iſte eſt cõmunis intellectus iſtius.c. vt non valeat impetratio ſup beneficijs minoribꝰ vel maioribus,niſi fiat mẽtio de bñficijs quæ impetrans obtinet.& hodiè clarius probaſ in d.c.ſi motu ꝓprio.Do.Car. ponebat hîc aliũ intellectũ,q̃ iſta prouiſio huius tex.ſolũ vendicat ſibi locũ:qñ fit impetratio ſup minoribꝰ bñficijs,vt tunc arctet̃ impetrãs exprimere nomẽ ſuæ dignitatis,vbi aliâs ſuffeciſſet facere mẽtionẽ in genere.Et ſic ſentit,q̃ impetrãs bñficiũ nõ modicũ,non arctatur ad faciendã mẽtionẽ ī ſpecie de ſuo bñficio.ad hoc: quod no. glo.in cle.j.de p̃bẽ.Hæc lect.non eſt vera in ſe vtputo:vt j̃.dicã latius:nec cõuenit literæ , qa hîc nec de qualitate dignitatis, nec de beneficijs in genere fiebat mẽtio:ſed ſimpliciter appellabant ſe clericos.Non ergo venit iſta prouiſio ad ponẽdum hoc nouum ius.¶ Itẽ non videtur aduertiſſe:q̃ hîc Papa rñdet ad cõſultationẽ, quo caſu non ponitur ius de nouo, ſed reſpondetur ſecũdũ ius antiquũ:vt not.gl. in.c.conſultationi.de tempo.ordi.& in.c. ex tua.de fil.presby. ¶ Itẽ,q̃ ſit fienda mentio de qualitate beneficij obtẽti,adduco bonũ tex. p locũ à ſpeciali:in cle.ſi Romanꝰ.de præbẽ. vbi dicitur ſpeciale:qñ motu proprio fit cõceſſio. ¶ † Sed circa hunc articulum valde vtilẽ quę rit,nunqd ſit fienda mẽtio de qualitatibus beneficij impetrandi & qualitatibus beneficij iam obtenti? varias vltra materiam hîc cõtentam reperio opi.ſed concludendo & allegando materiã vbi tãgitur,dico ſic:q̃ de qualitate beneficij impetrandi eſt fienda mentio,vbi illa qualitas eſt notabilis. Et primò debet fieri mẽtio de cura aiarũ,quã illud beneficiũ habet vt in.c.cum in illis.de præben.lib.vj.Itẽ de qualitate reſidentiæ fienda eſt mentio,ſi beneficiũ requirit reſidentiam.arg.c.ſi.de cle. non reſidẽ.tenet Io.Cald.in.c.in noſtra j̃.e. ¶ Item debet fieri mentio:ſi illud bñficium ſit dignitas.

5 tex.no.eſt hîc. † Probatur rõne de oĩbus fienda eſt mẽtio,quæ poſſunt inducere Principẽ ad nõ concedendũ,vel ad nõ ſic facilius cõcedendũ,vt eſt tex.no.in.c.poſtulaſtij̃.eo .& ibi per Hoſt.ſed iſtę qualitates p̃nt Principẽ ſubtrahere à cõceſſione.quia difficilius Papa concedit dignitatem:ſeu curam aiarũ,vel beneficiũ requirens reſidentiam,quã minora beneficia.Quia nõ quilibet clericus eſt aptus ad illas qualitates:ideo neceſſariò eſt fienda mentio. De ordine verò annexo beneficio, nõ eſt neceſſariò fienda mentio.tex.videtur in.c.ei:cui. de præben.li.vj.tenet Io.Calde.in.d .c .in no- c
d ſtra.De qualititate valoris eſt dubiũ. Nã nullibi expreſsè probatur,q̃ impetrans teneatur facere mentionem de valore beneficij.de quo vide gl.in cle.j.de præben.poſt princip.& per do.de Ro.deci.clxxij.aliâs eſt.lxxxj. vbi dicũt Papam Vrbanum tertiũ explicaſſe nõ valere gratiam:niſi fiat mẽtio de valore beneficij impetrandi,& obtenti.Hodiè ita cõiter ſeruatur tamẽ facilior eſt illa clauſula:q̃ non excedit valorẽ tantæ quãtitatis.Nã periculoſum eſt , q̃ quis ſe adſtringat ad certũ valorẽ:& onus probandi incumbit impetranti.vide quod dixi in c.ſi.de præſumptio.¶ In argu.tamen pro & cõtra poteſt induci tex.in.c.cũ adeò j̃.eo.&.c . cũ teneamur j̃.de pręben.¶ Puto tamen,q̃ circũſcripto ſtilo curiæ non ſit de iure veteri neceſ-
e ſarium facere mentionẽ de quantitate valoris quia beneficium debet principaliter conferri ꝓpter ſpũalia,tẽporalia aũt veniunt acceſſoriè ad ſpũalia.Sed,quia hodiè vt plurimũ conferuntur bñficia propter tẽporalia :ideò fuit ordinatũ,& eſt de ſtilo curiæ:vt fiat mẽtio de valore. Tamen bene conſiderando non eſt ꝓuiſio inutilis ,quia diſpenſatio temporalium non debet cuiq̃ committi,ſed ſecundum qualitatem perſonæ debet committi diſpenſatio. Ideô talis eſt aptus ad habendũ beneficium tenue,qui eſt omnino ineptus ad habendũ be-

a ¶ De diuitijs.Vide gl.& doct.in.c.conſtitutis.de ap.in ver. impotentiam. & dicetur in ca.cum à Deo.j.eo.

b ¶ Ad conſultationem.Adde iſtũ in.c.ſi diligẽti.de foro.compe.in. c. puenit.de empt.& ven.& in.c.cum ſimi.de reg.& in.c.tuæ.de ſponſa .& in ca. paſtoralis.in prin.de excep.& in.c.fi.de re iudi.vide tex. bo.in.c.ex multa. in ver.ex conſultatione eius editur de voto.& ibi Gemi.in cap.Romana.§.fi.de offi. ordi.li.vj.facit quod no.gl.in cle.dudũ. in prin. §.hmõi. de ſepul.& glo.in c.Romana.§.cum autẽ.de ap.li.vj.in ver.qui pro tempore.& quod voluit Bart.in l.nemo.C.de ſentẽ.& interlo.omniũ iu.

c ¶ De qualitatibus beneficij impetrãdi.Adde Do. latè in.c.ſuper literis .i v.col.ver.dũ legi Bononiæ Sextũ. j.eod.& in repe.c. poſtulaſti.in . xv. col.ver.puto.j.eo. & ibi Do.Mat.in repet.in pe.col.& Do.in.c. dudum. in.v.col.ver.credo ſic poſſe diſtingui p illũ tex.de præben.lib.vj.per gl. in cle.j.in ver.alteri.de præben.quæ vult ,q̃ non teneť impetrans facere mentionem in literis beneficialibꝰ niſi de qualitatibꝰ in iure expreſsis. & eam ſequitur Calde.in ti.de fil. presby.cõſ.j.& in c.in noſtra.ix.col. in.iiij.q.j.eodem p Moderni.ibi.xvj. correlario . Vide Rot.in hoc ti.cxxiij.in nouis.& Calde.in iſto ti. cõſil. x.& vide p Mod. in.c.ſuper literis.in.j.concluſione.vbi omnino vide.& in.d.c.in noſtra.& idẽ Cald.conſi.ij.hoc ti.lxvij.Papa ſupplicat iu antiquis.per Modern.hîc.in. x. concluſione.

¶ Adde tu Ro.cõſi.cccclxxij.& do.de Ro.deciſi.ſuis. de præben .in recollectis.per do.Bernardum de Biſigneto.

d ¶ De qualitate valoris.Adde Old.conſi.lviij.quidam impetrauit. Card.in c.ſi.de prę ſum.& ibi per iſtum & alios do.per do.meum hîc dicentẽ ſe conſuluiſſe,q̃ onꝰ ꝓbãdi veritatẽ valoris incũbit opponẽti.alleg.Bald.cõſil.incip.plura dubia ſunt examinanda.in.ij.col.& vide.xiij.cõcluſiões.circa iſtã expreſsionẽ valoris,per do.Fel.hîc.in.iiij.col.cũ pluribus ſequẽtibus.Card. & Imo.in cle.j.de præben.Carde.& Imo.& Domi.j.eo.c.in noſtra.cũ alijs concluſionibus.alleg.hic per Moder.quos oĩno videbitis ad ſaturitatem.

Anto.Fran.¶ Quomodo autem probetur valor vel bñficij,vel alterius rei: habeť p gl.ij.in.c.quãto in prin.de iureiur.& in.c.ſi pluribus.de præben .li. vj. Dicas tñ,q̃ valor æſtimať ſecundũ fructus,qui percipiuntur , vt voluit gl.in ver.fructuũ.in.l.ſed ſi quid.ff.de euĩ.& habeť p gl.in.l.pe.ff.de reb. eo. & per gl.in.c.cum cauſam.de teſti.in gl.ij.& generaliter de materia quis dicatur eſſe valor rei,& quomodo probetur:habetur p Legiſtas in.l.precia rerum.§.nonnullam.ff.ad leg.falci.& in.l.j.§.ſi hæres.ff.ad Treb.& in.c. quia verò leonis.in auť.de reb .ec.non alien.& in auť.hoc ius porrectum.C de ſa. ſan.ec.canonizata.x.q.ij.in.c.ea enim.§.hoc ius porrectũ. Et qualiter valor rei debeat deduci in petitionem & in proceſſum,habeť per Bar. inl.Pedius ff.de incẽ.rui.& nau.& in.l.j.C.de reſcin.vendi.

e ☙ SEB. SAPIA. ¶ Valoris. Vide.d.Andræ .ſicu.in conſi.xxxiij.clemẽ

tissimi.in.j.volu.vbi dicit,q̃ ille qui impetrat priuilegiũ,vt possit testari de rebus acquisitis ex reditu ecclesiæ:debet facere mẽtionẽ de valore. Et q̃ valor benefici cõsideretur detractis oneribus,vide Deci.in consi.clvj. & nunquid,si valor exprimatur falsus:vitietur rescriptum,vide Rotam. in decisio. xlvij.no.secundum do.Cardi.in consi.xxxiiij.millesimotricentesimo.

SEB. SAPIA.

a ¶ Prælleg.voluit allegare decisi .xciiij.licet impetrãs in nouis.sub ti. de rescrip.vide etiam Car.Flor.in cõsi. lxxxxviij. Papa.

ZACHARIAS.

b ¶ Iurispatronat⁹. Adde q̃ istud dictũ debet intelligi de iurepa.laicorũ, cui derogare per nullas literas non est mens Roma. Pontificis, vt voluit La.de castel. in sua alle. lxxxv. incipiẽ. beneficia vacantia in curia. Io.And.in.c. dilectus de offic.dele. Gemi. post alios in.c.ij.in gl.in ver. collatio. de præben.li.vj.Abb. in c.cum dilectus. & ibi bo.gl.quæ dat rationẽ huius dicti in glo.mag.de iurepa.Fel.in' suo tractat. qñ literæ aposto.noceãt patro.eccle.circa prĩ. & Cardi.cõsi.xcvj.incip.Papa vniuit quãdam abbatiã post med. vers. quo ad causam secundum. Aduerte tamen,q̃ tale rescriptũ de quo p istũ teneret,nisi patronus ageret de cõtemptu, vt est casus in.d.c.decernimus.ibi:irritam esse nouerit .xvj.q.vij.Abb.in.c.illud.circa prin. de iurepat.& in.c.ex insinuatione.in secundo not.eo.tit. melius in .c, cum Bertoldus.col.iij. ver.ex hoc notabiliter colligitur.& ibi ẽt Fel.remissiuè.ĩ.v.co.de re iu. Ant.Frã.

neficiũ pingue,ideò quantitas redituũ posset Principem subtrahere à cõcessiõe gratiæ.ideo videtur vtile & necessarium,vt fiat expressio arg.d.c.postulasti.Hæc procedũt vbi ad instãtiã fit gratia. † Si verò motu ꝓprio,tũc est magis dubitandũ,quia motus ꝓprius excludit surreptionẽ:vt in.c.si motu ꝓprio.de præb.li.vj. & cle.si Romanus.eo.ti.Sed cõtrariũ est verũ, quia motus propri⁹ nõ operat circa intrinsecas qualitates bñficij. Vñ si Papa motu ꝓprio cõcedit bñficium,& nõ facit mẽtionẽ,q̃ est curatũ,nõ valet gratia.nõ ex defectu surreptionis,sed quia non apparet de volũtate Principis.ar.in.c.cùm in illis.&.c.is cui.de præbẽ.li.vj.Et hanc opi.tenet Io.an.in.d.c.si motu proprio.de præben.li.vj.& do.de Ro.deci.cclxxxij.præalleg. a ¶ Vnde cõclude,q̃ motus proprius non firmat gratiã contra volũtatẽ concedentis,nec in præiudiciũ tertij.vnde nõ valet gratia,si beneficiũ est iurispatronatus b :& de eo nõ fit mẽtio,nec includit intrinsecas qualitates beneficij.& aliquid de hoc ꝑ Cal.in.c.mãdato ĩ.eo.quod est bene notandũ.Et adde 'glo. in.d.cle.si Romanus.& hoc quo ad primũ mẽbrũ,sed respectu iam obtenti, c est maius dubium. ¶ † Nunquid si impetro secũdũ, debeã facere mentionẽ de qualitatibus primi? In quo dic,q̃ aut impetro dispẽsationẽ,vt liceat mihi tenere secundũ cũ primo:& nõ valet dispensatio,nisi etiã fiat mentio de qualitatibus primi. Exemplũ.habes Præpositurã,modo impetrauit,vt possit habere aliũ personatũ:& simul retinere cũ Præpositura:si nõ fecit mentionẽ, q̃ præpositura erat curata,dispensatio nõ valet.Quia duo erãt impedimẽta in primo:scilicet dignitas.& cura.Sublato ergo vno impedimento,remanet reliquũ:vt in.c.ex tuarũ.ĩ.de autho.& vsu pal.hoc dictum videt probare in cle.j.de præbẽ.tenẽt Io.an.& Hosti.in.c.postulasti.ĩ.e. ¶ Nec ob.si dicat,q̃ ex quo Papa cõcess sit maius.s. dignitatẽ,videt cõcessisse, qđ est minus.s.curã.ar.in.c.ex parte.el.iij.ĩ.de deci.Solu.est multiplex secũdũ eos.Primò,q̃ licet dignitas sit honorabilior:cura tñ periculosior. xij.q.j.c.præcipimus. † Itẽ & secũdò:in gratijs ex dispensatiõibus nõ arguitur ex paritate vel maioritate rõnis.arg.c.per venerabilẽ.ĩ.qui fil. sint legi.quod temp no. † Vel tertiò in gratijs fauorabilibus valet ar.prædictũ:vt in.d.ca. ex parte.secus in odiosis dispensationibus. argu. in.c.quãuis.de præben.li.vj. ¶ Et per hoc põt responderi aduersum tex.sing.in materia:quem nescio alibi.in.c.per venerabilẽ.qui fil. sint legi.vbi dispensatio d extenditur de maiori ad minus:vt procedat in dispẽsatione nõ odiosa,puta,q̃ nõ legitimus promoueatur ad sacros.Secus in odiosa:vt qñ fit dispensatio super pluralitate beneficiorũ.Et hoc dictũ semper tenebis mẽti.Et facit quod no.Io.and.in addi.Specu.tit.ij §.fi.ver.sed illud quæritur .† Per hoc 9 etiam dicas,q̃ si quis impetrat dispensationem super pluralitate beneficiorũ,& nõ facit mentionẽ q̃ illa beneficia prius tenebat illicitè ,recipiendo inde fructus:non valet dispensatio. Hoc firmãt An.& Cõpost.d.c.dudũ.ij.de ele. Si verò impetrat dispẽsatio,sed simpliciter qs impetrat secundũ beneficiũ,& tunc glo. in.d. cle.j.videt velle,q̃ nõ sit necesse facere mẽtionẽ de qualitatibus beneficij,quasi satis est facere mentionẽ de primo beneficio in genere, ꝓ qua op.facit.d.c.postulasti.Contrarium tenet Io.cal.in.d.c.in nostra.quia expssiones qualitatum primi beneficij possent mouere principẽ ad nõ cõcedendũ secũdũ. ¶ Dicerem sic,q̃ aut per receptionẽ secũdi nõ vacat primũ ,saltem ipso facto:& tũc ex quo põt retinere primũ cũ secũdo,debet facere mẽtionẽ de qualitatibus primi.Ar.per locũ à speciali.in.d.cle.si Romanus.Aut per receptionẽ secundi vacat primũ ipso facto:& est maius dubiũ.De subtilitate & rigore tenerẽ opi.Cal.quia si fortè Papa sciuisset de qualitatibus primi,non absoluisset eũ à primo beneficio concedendo sibi secũdũ.& facit ratio.d.c.postulasti. ¶ Nunquid autem de reditibus sit fienda mentio:vt dixi , cõstitutio Vrbani & stylus curiæ habet,q̃ sic:sed iure antiquo hoc non probatur.Et tex.incontrarium videt hîc iudicio meo.Nã Papa hîc facit mentionẽ de reditibus , videlicet,q̃ isti impetrantes abũdabant in redditibus.& in fi.tex . cassat literas solũ ex eo:q̃ non fit mentio de nõ dignitatis:& nihil dicitur de reditibus. & loquitur de beneficio prius obtento.& hoc tene mẽti,quia nullibi ita bene probatur. 10 ¶ † In gl. j.in fi.not.bene istã gl.& nõ tradas eam obliuioni: e quia no habes alibi.nisi hîc.& in.c.nonnulli e ĩ.eo.vbi consimilis gl.s.q̃ ad beneficia f quis potest impetrare literas pro alio:sine mandato,secus,in literis impetratis ad lites,vt in.d.c.nonnulli. Nico. Abbas.

patronatum laici. nisi illud expressè dicatur in mãdato Et hoc mõ est hęc materia intelligenda,ne tollatur potestas Papæ,circa potentiã derogandi iuri patronatus laici:quando vult derogare ,licet in dubio non præsumatur alicui velle tollere ius suum. ¶ Iam obtẽti.Ad. & Io.An.in.c. in nostra.ver.fi. j.eo. & ibi Cal.& Do. in.iiij.col.But . in viij.& Imo.in fin. Car.in cle.ij.de offi.or.in.xiiij. q. & ibi Imol.in vl.co. post Genze.Mari.in repe.c. postulasti.in.xiiij.colũ. ibi.xv.transeundo nũc ad qualitatem j.eod.istum in . d. c.in nostra .in vlt. no.Rotã hoc titu. xxxj. in antiquis no.q̃ Pa.Nic.mi. in reper.fo.lxxiij. in.ij.colũ.ibi, gratia in beneficialibus.& fo . lxxvij. ad fi.ibi , gratiam beneficij. q̃ de tribus qualitatibus obtẽti debet fieri mentio , videlicet dignitatis , continuæ residentiæ & curæ.alle.do.But. in.c.in nostra . in viij.col. secus de qualitate ordinis beneficio annexi. per.c.ei cui.de præben.in.vj. & vide Ro.decisi.x.in nouis.Domi.in. c. si Apostolicæ.in fi. de præb.in.vj.propter glo.penu.ibi & in.c.nonpotest in fi.prin.eo.titul. & lib. Cal. de rescript.in consi. x.

& de fil.presby.consi.j.allegando glo.v.in clementina prima.de præben.& vide Modernio.hic,& in secunda columna.& in vndecima conclusione.

¶ Adde quo ad primum membrum Dy.Abb.Old.consi.cxl.in fi .quo verò ad secundum Ro.consi.cclxij.ŝ.alleg.

Antonius Francisc⁹. ¶ Circa illud,quod dicitur,quòd de qualitate residentiæ beneficij est facienda mentio,videtur hoc non transire sine dubio , cum hodiè beneficia quantumcunq; minima requirant residentiam,vt in capitul. finali.& in capitulo,tuæ.de clericis non residentibus.ideo cogitandum relinquo.

d SEB. SAPIA. ¶ Dispensatio.dum do.Abb. hîc sentit,q̃ dispensatio, vt Bastardus ad sacros ordines promoueatur sit fauorabilis, videtur obstare textus in capitulo primo.de fil.presby.vide pro re Iolu.Fel.in.c.postulasti.j.e.

e ¶ Nonnulli.Ibi dicetur.

SEB.SAPIA. ¶ Ad beneficia.Vide latè per Abb.in.c.ex ore.de his, quæ fiunt à maio.par.capituli.

Summa-

a ☞ SEB.SAPIA. ¶ Allegãs dolũ. Hãc materiã latiſsimè proſecutus fui in l.quod Nerua.in materia doli præſumpti.ff.depoſit.vbi poſui.xxx.limitationes ad regulã.l.quoties.§.j.de proba. Sed quãtum ad propoſitum videtur, quòd glo.hîc poſsit ſuſtineri: ꝙ imò dolus præſumatur poſt lapſum anni: quia qui nõ facit id ad quod ſcit ſe teneri, dicitur in dolo.l.dolus.ff.mãdati. Bar.in.l.tutor q repertoriũ ĩ prin. col.ij.ff. de admi. tutorum.

b ¶ Probatur ex cõiecturis. Fallit primò in omittente id, quod ſcit ſe debere facere. l.ſi ꝑ curatorẽ. §. dolo. & l.dolus.ff.man. ſecus ſi ignoraret. l. q in alterius. ff. de re iu. Fallit.ij. in faciente actum ſimpliciter ꝓhibitũ: quia præſumit dolus.c.j.j.de præſum. ſecus ſi actus eſt permiſſus, qa ſtat regula. Fallit iij. quando actus aliquando eſt permiſſus, aliquando prohibitus, & fit clam. quia præſumitur dolus in caſu prohibito, ſecꝰ ſi fiat palam. l.fi.ff. de rit. nupt. l. non intelligitur. §. ſi qs palam. ff. de iure fiſci. Fallit. iiij. in cõmentariẽſe, qa debet probare ſe dolo carere, quando carcerati aufugerũt. l. ad commẽtariẽſem. C. de cureo. & l. milites. ff. eo. ti. ſecũdum Flor. in d. §. quidolo. hîc allega. & Bart. in l. dolum. C. de do. & ꝙ dolus ex cõiecturis probetur, adde Bar. in tracta. teſtiũ. xlv. colum. ibi dolus. & glo. ij. in l. apud Celſum. in princip. ff. de doli excep. & ibi Bar. in glo. j. in l. dolus. C. de reſcin. ven. & Bald. in l. ſi conſtante. §. ſi maritus ff. ſo. ma. Bar. in l. poſt contractum. ff. de do. Barto. Veronenſem in tracta. ſimulati. ſanctum Bernardinum in trac. de contract. ſermo. xxix. arti. ij. c. j. & Archid. Floren. in. ij. parte ſuæ ſummæ. c. vij. incip. quia vſuræ vorago. fo. xxj. Pau. de ca. cõſi. cccxxix. viſa petitione. & conſi. cccxxvj. in cauſa mo. Pe. de Ancha. cõſi. ix. plurimæ coniecturæ. & conſi. lij. ex ordine cõtractuũ Ro. cõſi. cccciij. plura ſunt. Pet. de Anch. cõſi. ccxxiij. ad corroborationem iſtam conſi. vj. quaiam dominus Franciſ. & conſi. l. quidam maſſaritius. oẽs in. d. l. poſt contractum. & ibi Alex. in apoſtil. & per eundem Alexan. in. d. l. dolũ. & ibi Pau. de caſt. & probat dolus eo ipſo, ꝙ quis contrahit contra iura. §. de agri. & cenſi. l. quemadmodũ, lib. xj. & regula qui contra. lib. vj. & Barto. in. l. ſed & ſi lege. §. ſcire. ff. de peti. hære. & glo. ij. c. vulteranæ. xij. q. per Hoſtien. in ſumma. de do. & Are. in. §. prærereà inſt. de ac. col. xiiij. & de excep. doli. latè per eũdẽ inſti. de excepti. in prin. in. iiij. col. cum ſex folijs ſeq. Adde hîc ad moder. Ange. in. l. nuper. C. de natura. lib. & in. l. ſed & ſi quæſitũ. ff. de lib. & poſthu. quem refert Alexan. in. l. ſi quis poſthumos. ff. eo. tit. & quod legitur & no. in. l. filiæ meæ emancipatæ & egræ. ff. ſol. mat. Pe. de Anchara. in. c. ſicut. de regu. Bal. in authen. niſi rogati. C. ad Treb. circa fi. ver. quæro quid ſi rogatus. in vlti. vitæ ſpiritu facit ſe monachum. & in c. in præſentia. in ver. quid ſi quis ingreditur & profitetur in articulo mortis. in. xij. colum. de prob. & Bal. in. c. ij. de renũ. lib. vj. & in. d. l. filiæ meæ. & in. c. j. §. porro in ti. quæ fuit prima cauſa benefi. amit. & in. c. j. §. hoc quoq;. de ſuc. feu. & in. l. j. de alie. feu. & in. l. fi. ff. ſi quid in frau. pa. & in. l. ſi filia. ff. de diuor. & in. l. qui ſerui pœnæ. ff. de manumiſ. & in. j. quod ſi maritus. & in. l. quæſitũ. ff. qui & à quibus. & in. l. ij. C. de repu. hære. & in. l. fraus. ff. de leg. & in. c. quia veriſimile. de præſump. Cy. & doc. in. l. ſi quis poſthac. C. de bo. dam. Bar. & doc. in. l. ſi ventri. §. fi. ff. de priui. cre. Bart. in. l. fi. ff. de do. inter vi. & vxo. Iſtum in. c. Raynutius. in ver. integraliter. de teſt. Item penſio conſtituta de reditibus eccleſiæ pro beneficio in fraudem, non tenet. c. extirpandæ. §. quia verò in fin. de præben. & ibi docto. & iſtum in capitulo ex poſuiſti. cod. titu. & de differentia inter fraudem & dolum dicetur in. c. ex tenore. j. eo.

Antonius Franciſcus. ¶ Circa doli probationem. Dicas, ꝙ dolus in dubio non præſumitur. l. dolũ. C. de do. quia hoc eſſet præſumere delictum quo in dubio non debet preſumi. l. meritò. ff. pro ſo. & ideo cum talis dolus cõ ſiſtat & depẽdeat in animo, non ita facilè poteſt probari. Ideò in probatione doli oportet recurrere ad cõiecturas & præſumptiones, quæ in ſimilibus in cõſiderando animũ & mentem alicuius dicuntur eſſe manifeſtæ & liq. dæ probationes, vt in. l. licet Imperator. & ibi plenè p Alexã. de Imo. ff. de leg. j. & per Bal. in. l. voluntatis quæſtio. in vlt. col. in ver. quæro ſi ſtatutum. C. de fideicom. & multa ſunt quæ inducunt coniecturã & præſumptionẽ doli, nam præſumitur ex violentia, vt in. l. iiij. ſi qs eum, qui in ius vocavi exi. Item ex teſtium ſingularitate, ſicut in teſtibꝰ Suſannæ. per Bal. in. l. ſolam. in. l. teſtium facilitatem. in. l. iuriſiurandi. C. de teſta. Item præſumitur dolꝰ in reddente valiſiam diſsigillatam. vt per Roma. & Alexand. latè in. l. in actionibus. ff. de in lit. juran. Item ex clandeſtinitate, vt in factis occultis ſecundum Bald. in. l. error. in. iiij. colum. C. de iur. & fac. igno. & in. l. fina. de ritu nup. & in. l. prima. C. de interdi. ma. & in capitu. cum inhibitio. de clande. deſpon. & generaliter ſemper præſumitur dolus in his, quæ ſunt de genere prohibitorum, & ſonant in delictum, vt not. in. l. prima. C. de fal. & in. l. j. de ſic. per Bald. in. l. dolum. C. de dolo. & in. l. ſi non conuitij. C. de iniu. & per Angelum. in repeti. l. ſi vacantia. de bon. vacan. libro. x. & per Alexan. de Imo. in. l. ſi quis teſta. li. eſſe iuſ. fue. Aduerte tamen: quia dolus non præſumitur in homicidio commiſſo in perſonam conſanguinei, vel affinis, vel patris, vel amici, vt eſt not. glo. in. l. prima. C. de ſica. not. Bal. in. l. fin. in. xx. oppo. de hære. inſti. quod tamen eſt verum ſecundum Salyce. in dicta. l. prima. C. de ſica. ſi aliæ coniecturæ concurrant, aliâs ſola conſanguinitas non excluderet dolum. Et quæ differentia ſit inter fraudem & dolum, habetur per gloſſ. & Bartol. in. l. iuriſgẽtium. in. §. ſi fraudandi. ff. de pactis. & ibi plenè per Alexan. & per Baldum in l. quæ fortuitis. in. iij. colum. C. de pig. ac. & concluditur, ꝙ fraus propriè dicitur quando aliquid fit contra fidem datam. Dolus autẽm quãdo nulla eſt data fides.

c ¶ Negligentia. Adde hîc plenè per Fely. in. iiij. colum. in verſicu. negligentia probatur.

Ant. Franciſ. ¶ Adde ꝙ negligẽtia in prælato cenſetur eſſe crimen: vt per gl. in. c. ea, quæ. de off. Arch. & expreſsè voluit Innoc. in. c. querelam. de ele. & no. gl. in. c. fi. de renũ. & per Car. do. in cle. j. de ætate & qualita. in. vii.. q. & vide bo. tex. in cle. j. de vita & hone. cle. vbi dicitur negligentiam eſſe damnabilem, quinimo negligentia prælatorũ dicitur eſſe peccatũ mortale, vt dixit Archid. in. c. dictum. lxxxj. diſt. & tene mẽti gl. in. c. ſæpe. xij. q. ij. qui dicit, ꝙ clericus negligẽs culturã agrorũ eccleſiæ: poteſt ab eccleſia remoueri. Et quis dicãt negligens vel negligere. no. in. c. ſi clericus. in ver. negligẽtẽ. de præben. lib. vj. & per Archi. in. c. placuit. xvj. q. iij. & habetur per Inn. in. c. nouit de ſen. excõ. in vl. gl. & per. c. fi. d e ſup. negl. præla. li. vj. & no. in. c. licet canõ. in ver. negligẽs. de ele. eo. lib. & plenè tract. in. c. ea, quæ. de off. archi.

☞ SVMMARIVM. ☜

1 *Reſcriptum ſecundum non faciens mentionem de primo valet ſi primus impetrãs non eſt vſus ſuo reſcripto dolo: vel negligentia.*

2 *Reſcriptum ſurreptitium non eſt ipſo iure nullum.*

3 *Reſcriptum ad lites perditur data negligentia impetrantis: quæ negligentia non conſideratur, niſi alius ſecundò impetret.*

4 *Dolus non præſumitur, ſed bene probatur ex coniecturis.*

5 *Exceptio an & quando ſit temporalis, vel perpetua.*

CAP. IX.

1 SI autem. † ¶ Hoc intẽdit. Valet ſecundum reſcriptum impetratum ab aduerſario, licet nõ faciat mentionẽ de primo, ſi primus impetrans dolo, nõ fuit vſus illo. Primò ponitur thema & quæſtio. ſecundo ſolutio. ibi: ſi eis. & ibi diſtinguit ſecũdum membrũ. ibi: ſi autem. ¶ Caſu literalis. Aliqs impetrat literas cõtra aduerſariũ ſuũ ſuper aliqua cã: poſtmodũ aduerſarius ille ſuper eadẽ cã ad alios iudices literas impetrauit, in quibꝰ de prioribus mentio nõ fiebat, & cœperat cõuenire aduerſarium, qui priores literas impetrauit. ille coram iudicibꝰ excepit literas priores habere: de quibus in poſterioribus mẽtio nõ habetur: quæritur quid iuris ſit. Dicitur, quòd ſi prior impetrãs dolo, vel negligentia literis ſuis vſus non fuerit, per poſteriores poterit conueniri. Si verò copiã iudicis delegati habere non poterit, per poſteriores nõ poterit cõueniri. Bar. ¶ † No. j. ar. optimũ & quaſi exprreſſum, ꝙ ſecũdum reſcriptũ nõ faciens mẽtionẽ de primo, nõ eſt ipſo iure nullũ. Nã ſi eſſet nullum nõ cõualeſceret data negligentia primi impetratoris: vt in regula. nõ firmat tractu tẽporis: de re iur. li. vj. Et ſic hic eſt caſus quòd ſurreptio nõ vitiat literas ad lites

2 3 ipſo facto: qđ dixi latiꝰ. ſ. e. ti. c. cęterũ. ¶ † No. ij. quòd reſcriptũ ad lites perditur data negligentia impetratoris in vtendo. Intellige, ſi impetratur poſtmodũ ſecũdum cõtrariũ: aliâs aũt nõ data impetratiõe ſecũdi, primũ eſt perpetuũ. i. durat tanto tẽpore, quãto durat actio ſuper qua impetratur: vt eſt tex. ſing. in. l. falſo C. de diuer. reſcrip. & ſic limita iſtũ textũ. per illum, & per iſtum. ¶ Nota. iij. caſum, quo dolus & negligentia æquiparãtur: regulariter tamen differunt: vt in. c. ſuper literis j. e. & no.

4 in. l. quod Nerua. ff. depo. ¶ † In gl. j. ibi, *dolus præſumitur*. ſed cõtra hoc facit tex. in. l. quoties. in. §. qui dolo. ff. de proba. vbi dicitur, quòd al

a legans dolũ, a habet ꝓbare: quia nõ præſumitur. Ideò dicũt doc. & meliꝰ, ꝙ ꝓ lapſum anni præſumitur negligẽtia. arg. hîc & in. c. plerum ꝙ j.

b eo. ſed dolus probatur ex cõiecturis b cũ conſiſtit in animo. l. dolũ. C. de dolo. & in. c. ij. de renunc. li. vj. Et in fi. gl. declara hoc dictum gloſ. ſecũdũ quod. ſ. dixi. Et idem dic in reſcriptis impetratis ad beneficia: vt ſint perpetua. Si au

c tem datur negligẽtia c impetratoris, & impetratio alterius eſt cõtraria: dic, vt legit & not. in. c. tibi qui. de reſcriptis. lib. vj. & in. c. ſi clericus. de præbẽ. e. lib. ¶ † In gl. ij. ibi:

5 *& talis eſt*. Hæc gl. nõ ſoluit formaliter contrarium: quia hoc eſt de quo quæritur: quare iſta exceptio

a ¶ Temporalia ad agendum. Limita sex modis, vt hîc per moder.
b ¶ In.l.si contendat. Vide ibi Imo.& Salyce.in.l.si pater.C.qui bo.ce.pos. Pau.in.d.l.si cõtendat.& Ale.in.l.si finita.§.eleganter.ff.de dam.infec.l.iij. § miisum.& ibi Bar.ff.de Carb.edic.gl.& Bal.in.l.de pupillo.§.qui opus.ff. de ope.no.nun. Inn.in.c.j.de confir.vti.vel inuti. Imol.j.eod.ex parte. S.in vij.colum. & cõmuniter tenentur istę gl.& intentãs isto remedio potest vti in foro ꝓprio, in quo est cõuenire haberet actor quia licet spõte veniat: tñ venit vt reus, sed voluntarius, ideò forum rei originalis sequtur But.in.c.si clericus.insi.de fo.cõpe.& ibi istũ in.j. col. Adde istũ ꝓ illis gl.in rubr.de excep.in fi.& per do.meũ hic, quem omnino vide.

¶ Adde tu Ro.co sil.xc.&.cccxij.

SEB. SAPIA.

c ¶ Admittendum. Adde alium casum in quo possum deducere exceptionẽ añ, quã aduersarius me cõueniat, secundum casum.l.diffamari. C.de inge.& manu.& illud remedium põt intentari per reũ coram iudice ipsius rei, vt not.do.Ant.in c.si clericus laicũ, de fo.cõpe.& do. Abb.in.c.si quis cõtra clericum. in no.co.ti.de fo.cõpetenti.

d ¶ Vt asserãt. vide hîc Bu. ponẽtem cautelã quando qs nolit cõfiteri, ꝙ dicat prout asserit. pro quo do.meus hic allegat plures tex. Adde istũ in c.ex ore, in.iiij, no. de his, quæ fiunt à ma. parte capituli.

¶ Adde tu do.de Rot.hoc tit. in antiquis decisi. cccxxxij. vbi dicunt ꝙ si Papa dicat, vt asseritur, ꝙ supplicatio nõ est falsa, si ita non sit, sicut si dicat, vt asseritur.

ZACHARIAS.

e ¶ Præsumendæ sunt falsæ. Adde pro hoc Fel.in.c. ex parte. colum. viij. isto ti.& Abb.in.c. causam, quæ. el.ij, de testi. in .j. colũ, & in.c.ad hæc. de sen. excommuni.

f ¶ Futura. Adde do.de Ro.deci.cxlviij, hoc ti. in nouis, vbi dicunt, ꝙ rescriptum super causis motis & mouendis non trahitur ad futura.

g SEB. SAPIA. ¶ Et dic. Circa hæc notabilia, ꝙ licet respectu iudicũ rescriptũ non possit esse generale & incertum, tamen secus est respectu partium conueniendarum. tex. est in.c. pastoralis.§. quoniam.j.eo.& ibi domi. Abb. ponit rationem diuersitatis.

h ¶ Incertitudo. Intellige respectu iudicum, secus si respectu partium. ſ. eod. c. pastoralis.§.j. Et limita nisi daretur vnus iudex cum facultate eligendi collegam, quem voluerit quia talis incertitudo nõ vitiat. Do.in.l.di.c. studeat. ꝓ illum tex.in ver. collegarum numero.& per moder.hic. facit Bar.in.l.si merces.in prin.ff.loc. Anto.Fancis.

¶ An& qñ icerti tudo vitiet ꝓmissionẽ, vel legatũ vel aliũ actũ. ꝑvide per Specu.in titu. de loc.in. §. vj. in ver. lix. & in ver. lxxij.& ꝓ eũdẽ in tit. de tuto. in. §.j. ī ver. itẽ quòd est incertus.& per Bar. in.l. quidã. de reb' du.& per do.Bal. ī l. id, quod pauperibus. C. de epis.& cle.& ꝓ doc.in.c. cũ tibi. de testa. Et tene mẽti perpetuò, quòd licet incertitudo vitiet cõ tractũ vel promissionẽ de iure ciuili: tñ de æquitate canonica poterit agi: vt semper talis incertitudo declaretur arbitrio boni viri. dictum est singulare Archi.in.c. sunt nonnulli.j.q.j. & not. do. Anto. in.c. ex parte. de deci. de quo dicto facit mẽtionem: & sequit Alex. de Imo. ī l. ita stipulat'. la grã de. in.iij. colum. de verb. obli.

¶ Præteritũ. subiunctiui. Adde hîc Do.& glo. in. c. ij. in versi. commisserit. de cõsti. li. vj.& glo. in. l. cũ tale. §. fi. in ver. dixerunt. in fi. ff. de cond.& demon. quã exponit Bal. in. l. leges. la. ij. in. iiij. colũ. C. de lega. istum & Imo. in. c. fi. s. titu. proxi. & ibi per Mod. in. j. amplia. tione. Adde Innocen. deteſt. c. signi ficauerunt. & ibi Card. in vlti. colũ. Bar. in. l. cũ stipumur. ff. de ver. obl. tex. in. l. si debitor. §. verisimile. ff. de contrahen. emp. Ang.& Imo. in. l. qui Romæ. §. Augerius. ff. de verb.

plenitudine potestatis.

Quomodo cognoscatur, quòd Princeps vult vti plenitudine potestatis.

8 *Princeps non potest committere causam suspecto, de plenitudine potestatis, sine facultate recusandi.*

CAP. X.

1 AD hæc sumus. ¶ † Legis principaliter duobus modis, sed secundum communẽ intellectũ hoc intendit. ¶ Non valent rescripta, per quæ incerti iudices dantur. vel futura negotia cõmittuntur. In prima parte ponit excessus. In secunda prouisio ibi: *nos*. ¶ Casus literalis. Quidam impetrabant literas à sede apostolica: per quas omnia negotia ipsorum cõmittebãtur arbitrio vnius iudicis, vel plurium quos sibi eligere volebant,& si aliquem cõuenire volebant: trahebant illum ad iudices sibi propitios:& parti aduersę suspectos, non requirentes iudiciũ ordinarium. Dicit Papa, nos volentes huic morbo obuiare remedio celeri, mandamus Diœcesano: vt si tales literas inueniat in prouincia sua, decernat illas vires aliquas nõ habere. Alij ponũt casum, ꝙ iudices certi dati erãt.& quia omnia negotia impetrãtiũ cõmittebantur per
2 illas literas, non valebant. Bern. ¶ † Nota primò ibi: *vt asserunt*. d non esse credendũ, ꝙ literæ deuiantes ab omni honestate processerint à curia Principis ex certa scientia Principis:
e sed potius præsumendæ sunt falsæ. e Et facit ad
3 id, quod dixi. ſ. eo. c. si qñ. ¶ † Item no. quare literæ impetratæ ad lites sint odiosæ, cùm veniant ad obseruantiam iuris. quia præiudicant ordinarię potestati, cui Papa ita enormiter præiudicare non intendit: vt in. c. peruenit. xj. q. j. ¶ † No. iij. duos casus, in quibus rescriptũ
4 est nullum. Primus, si per illud cõmittãtur omnia vnius hominis negotia, tãm pñtia, quãm
f futura f. Secundus, si iudex impetrat in certus, puta si ille, quem impetrator elegerit. ¶ In gl.
g prima in fi. Et dic, g quòd contraria loquuntur
h quando incertitudo h & generalitas non possunt declarari per impetrantẽ, quia factum nõ dependet à potestate sua, sed in casu nostro, iste impetrator poterat declarare negotia & specificare iudicem,& ideo generalitas nimia hîc vitiat. ¶ In gloss. secunda. ex hac gloss. col
5 liguntur duo intellectus. ¶ † Primus, quòd nullitas rescripti hîc surgit ex generalitate cõmissionis omnium negotiorum. Nam iudex erat certus exponendo verbum elegerint. vt
i sit præteritum subiunctiui. i Et not. hanc gloss. vt in euitandis absurditatibus & odiosis restringendis, hoc exponatur, vt sit præteritum

SVMMARIVM.

1 *Rescriptum per quod incerti iudices dantur, vel futura negotia committuntur, non valet. 4. 5.*

2 *Rescriptum deuias ab omni honestate, non præsumitur venire à curia Principis.*

3 *Rescriptum impetratum ad lites dicitur odiosum respectu, quia præiudicat ordinariæ potestati.*

5 *Verbum, quod potest se habere ad præteritum & futurum, exponitur prout melius conuenit materiæ subiectæ.*

6 *Rescriptum ex communi stylo non debet extendi ad negotia futura.*

7 *Clausula ex certa scientia idem importat, quod de*

obligatio. Bartol.in.l.prima.in.vij.quæstio.ff.de iure Codi.& in.l.si ita.ff.de auro & argento lega. Oldra.consi.cccx. thema tale est. Rom.consil.cccxxx. iiij. quo ad primum textum.in.l.Plotiana.ff.de iure Codi. textus in.l.verbũ erit.ff.de verborum significationi.& facit glossa in clementina prima. ver. intra mensem. de concess.præbend. Imo.& Paulum de castr. in.l.hoc articulo.ff.de hæredibus instituendis.& Paulum in lege finali.C.de iudicta vidui. ta, Paul.& Alexand.in dicta lege cum stipulamur. Butrig. in disputatione

subiunctiui,

inci.quidam pater habens. Imo.in.l.ſi ita legatum.la.ij.ff.de condit. & dem. ad idem.l.hæc conditio filiæ.§.fi.cum.l.ſeq.ff.de condi.& demon.& ibi Inno.Cy.in l.cum vxori.C.quando di.leg.ce.& Bal.& Ang.in.l. Titius.§.j. ff. de lib.& poſthu.

¶ Adde tu, quæ poſui in.c.fi.ſ.tit.proxi.

a ¶ Incertus. Adde an valeat impetratio executorum incertorũ. Lap.alle.xxvij.

b ¶ Clauſula ex certa ſcientia idẽ importat. Adde Lu. Ro.cõſi.ccccl xxix.in.xj. col. dicã in.c.nõnulli.j. eo. & Mod.in.c.cum inter.j.de except. ¶ Adde Ro.cõſ.cc cxxxvj. Car.cõſi. iiij. Abb.conſ.lxij. Io.de am.cõſil. cxiiij.& conſil.cl. vbi etiã ponit qs poteſt vti clauſula non ob.

ZACHARIAS. ¶ Adde Ro ſing. ſuo.dcclx.inci.dixi aliâs. vbi alleg. gl.ſing.iniſto.c.in ver.elegit. Eandẽ allegat Vita.de gãba.in tracta. clauſul.in verſic. clauſula ex certa ſcientia.

ANSEBSAPIA. c ¶ Poteſtatis. Hoc etiam vult Bal. in l.eos.C.de appell. Alex.in conſi.xvj.co.pe.in.v.not. ꝙ hæc clauſula nihil operatur, niſi in his, de quibus Princeps præſumitur habere ſcientiam: vt no.Alex. in conſil.cxxv.aliâs.cclxvij.in fin. in.ij.volu.

d ¶ Vide gl.fi.dicã in.c.nõnulli.j.eo.

e ¶ In.c.cũ inter.de excep. Ibi dicam poſt iſtũ & alios Mod. ¶ Adde tu Fran. Are.conſil.vbi dicit, ꝙ ille text.eſt ſingu. ꝙ ſedes Apoſtolica ſuſpectis iudicib⁹ cãm nõ cõmittit. Ber. Anto.Franc. a 7 ¶ Addas tu, ꝙ iſtud cõſilium eſt cõſ.xxix.qđ iſte apoſtillans alleg. in.c.cum inter. de exce. & eſt in. xviij.col. b

ZACHARIAS. c ¶ Adde, ꝙ quicquid voluerit iſte, ꝙ cõmunis opi.eſt in cõtrariũ, per gl.in.l.eos.C.de appell. a.glo.in.l.apertiſſimi.in ver.recuſare.de iudi. Sal.in.l.fina.C.de ſenten. Lanfran.de ori.in.c.quoniam contra.§.recuſationes.nume.5.& ibi in apoſtil.ad eum.de proba. Philip.in rub.de appel.in.x.colũ.& in capit.poſtremò. eo.titu.& Feli.in.c.cum inter.per iſtum alle.col.v, verſi.limita ſecundò, niſi. Nec ſubiunctiui, vel futurũ, ſecundum quod melius conuenit materiæ ſubiectæ. Et vide in ſimili Bar. A in.l.omnes populi.ff.de iuſt. & iu. vbi dixit, ꝙ iſtud verbum in ſtatuto debet exponi, vt ſit futurũ ſubiunctiui: quia propriũ ſtatuti eſt concernere futura. ¶ Contra hunc primũ intellectum opponitur de.l.cum prætor.ff.de iudi.vbi cõmittitur vniuerſitas cauſarum. Et idem videmus in officiali foraneo Epiſcopi, qui eſt delegatus ad vniuerſitatẽ cauſarum alicuius caſtri: vt not.gloſſ. in cle. & ſi principalis.de reſcri.& in.c.Romana. de app. lib.vj. Et alibi dicit glo. ꝙ iſte talis delegatus eſt quaſi ordinarius: vt no.j.de appel.in.c.cum cauſam.in ver.delegatus à Principe.in fi. ¶ Itẽ hodie, vt plurimum datur conſeruator locis religioſis, qui habet poteſtatem ſuper omnibus negotijs pręſentibus & futuris: vt in.c.j. & fi.de offi.deleg.lib.vj. Ob hoc contrarium datur in glo. ſecundus intellectus, ꝙ incertitudo iudicis vitiabat reſcriptum: nõ autem generalis cõmiſsio negotiorũ. Et hanc partẽ gl. videtur hîc ſequi Hoſt. & dicit, ꝙ etiã nimia generalitas cõmiſsionis negotiorũ, habet vitiare reſcriptũ. ¶ Sed conclude concordando & capiendo primò verba Cõpo. Aut cõmiſſio fit in forma iuſtitiæ: aut fit in forma gratię Primo caſu, quælibet cauſa ex prædictis eſt ſufficiens ad nullitatem reſcripti: intelligẽdo ꝙ committãtur omnia negotia vnius præſentia & futura, quantũcunq; iudex ſit certus †: quia reſcriptum ex communi ſtylo non debet extendi ad negotia futura: vt in.c.fi.j.eodẽ. ſed omnia negotia præſentia vnius, bene poſſunt vni committi. & eſt honeſtũ. Ad hoc.c.diſpẽdia.j.eo.lib.vj. Non ob.l.cum prætor.præalle. & quod.ſ.dixi. quia reſpectu diuerſorũ bene delegantur præſentia & futura, ſicut dixi in officiali foraneo Epiſcopi: quia ille eſt quaſi ordinarius. vt.ſ.dixi. Et fit plurimum pro vtilitate reipublicæ. Vt illi loco non deſit eſſe iudex: ſed negotia vnius tantũ præſentia & futura non debent committi: quia præiudicaret ordinariæ poteſtati. & eſt contra ſtylũ & curſum iuſtitiæ. Aut impetratur reſcriptũ in forma gratiæ: & tunc valet. & ſic intellige quod dixi de conſeruatore. Si tamen ſimpliciter cõmitterentur omnia negotia, non intelligerentur de futuris, per.c.fi.j. eo. niſi hoc exprimatur: vt bene dixit Io.an. Si autem iudex eſt incertus, a diſtingue etiam modo prædicto. ¶ † Et vltimò not.ſing. finem iſtius gl. in eo, quod dicit: ſi ex certa ſcientia Papa daret incertum iudicem eligendũ per impetrantem, valet reſcriptum: cum habeat Papa plenitudinẽ poteſtatis, ſaluo tamen iure recuſationis. Ex his enim infertur, ꝙ clauſula ex certa ſcientia, idem importat b, ac ſi Papa dixiſſet, ꝙ facie bat illud de plenitudine poteſtatis c. Ex quo generaliter infero vnũ ſing. dictũ, ꝙ vbicunq; in materia requirit plenitudo poteſtatis principis, ſatis eſt principem dicere, ꝙ illud facit ex certa ſcientia. Adde pulchrum dictum Inn. in.c.innotuit.de elect.vbi dixit, ꝙ Papa non debet ſine cauſa vti plenitudine poteſtatis. Et alibi dixit, ꝙ contra B vniuerſalẽ ſtatum eccleſiæ Papa non eſt tolerandus ſine cauſa magna & alijs manifeſta: quod eſt menti cõmendandum. & ponit hoc in.c.quanto.de conſue. De hac plenitudine poteſtatis, vide gloſſ. in.c.vbi periculum.de elec.lib.vj.& per Ioã.an.in.c.ex publico.de conuer.coniug. Et hanc poteſtatẽ quam hîc vocamus plenitudinẽ alibi vocam⁹ abſolutã, quaſi diſpoſitioni legũ communium nõ ſubiectã: vt no.in.d.c.ex publico. Quando autẽ conſtet de iſta ſcientia principis, vide gl. d fi.d in cle.& ſi principalis j.eo.titu. quæ ſing.dicit, ꝙ niſi exprimatur iſta clauſula ex certa ſciẽtia, nõ ꝓſumitur. & vide gl. fi. quæ ad hoc põt adduci, in.c.ex multiplici.de deci. Sed Inn. aliter ſentit in.c.præſenti.de reſcrip.li.vj. ꝙ hodie incipit ſtatutum: dicens ſufficere, ꝙ exver bis reſcripti poſsit apparere de certa ſcientia, licet ſpecificè illa clauſula non exprimatur: qđ eſt no.dictũ. & vr̃ idẽ Io.an. ſentire in.c.nõnulij.e. Secũdũ hoc intellige & limi.glo.in.c.j.de e cõſti.li.vj. ¶ Vlt. põt ſing. adduci cauda gl. ꝙ Princeps nõ poſsit de plenitudine poteſtatis cauſam cõmittere ſuſpecto ſine facultate recuſandi. & neſcio alibi ita exꝑſſum: quinimò cõiter doct. ſentiũt oppoſitũ, in.c.cũ inter. de e excep. ſed primũ ibi ſequor: & bene facit tex. in cle. paſtoralis. de re iudi. Abbas.

A Et eſt gl.in.c.2. in verbo commiſerint. de cõſtit. lib.6.

B Vide iſtũ in. c. quę in eccleſiarum col.3.ſ.titu. proxi.

f ¶ Prima facie. Facit tex.in ſim.in.l.fi.ĩ ver.j.fig.iũcta gl. C.de edi.di. Ad.tol. Antonius Franc. ¶ Adde, quòd iſta verba prima facie important id, quod primo aſpectu, ſi ue prima conſyderatione apparet: quia ſicut facies hominis eſt ſuprema pars corporis & principiũ ipſi⁹ hominis: ita per ſimilitudinem dici m⁹ aliquid prima facie ſic apparere. Et quæ dicatur facies: vide Ange.in l.ſi quis in metallum. C.de pœ. qui dixit, ꝙ facies dicitur à fronte ad barbam, & de vna auricula ad alterã: per tex. in.l. item Mela.in.§.j.ff. ad leg. Aquil. & habetur per Angel. Areti.in tractatu maleficiorum. in ver.in facie.& per Alexan.de Imol. in.l.cùm in diuerſis.ff.de religio.& ſum.fu. Et ꝓ hoc facit, qa illud, qđ iudicatur ex aſpectu nõ dicitur inducere veram ꝓbationem. Vnde ſententia lata ex repectu non tranſit in rem iudica. ſecundum quod voluit Bar.in.l.maior.xxv.an.ff. de mino.& no.in.l.fi curator habens. C. de in int.reſti. mi. Et qa.ſ.de facicha bita eſt mẽtio, dicas, ꝙ facies hoîs dicit eẽ excellentior ꝑs ipſius. p o quo vide tex.in.c ꝓp gloriã.de cõſ. di.iiij. Et iõ dici m⁹, ꝙ facies hoîs ẽ ad ſimilitu. Dei: vt in.l.ſi qs ĩ metallũ. & ibi gl.not. dixit, qua mihi ſeqt Augu. ꝙ liber hõ nõ debet bullari ĩ facie ꝓp reuerẽtiã creatoris. Pro hoc c.ad audiẽt. de cri. fal. imò Bal.ĩ.d.l.ſi qs in metal. quòd pro nulla pœna Mundi debet tãgi facies hoîs, & deturpari: vel amputãdo naſũ, vel auriculas vel euellẽdo oculos: aut aliq̃ ſigna faciendo. qđ eſt verũ, niſi enormitas criminis ĩduceret. ꝓ Io.de ana.in.c.ad audiẽt de cri.fal. Et ꝓ Bal.in ru.C.de ma.vin. ꝙqcqd eſt diſcooptũ ab humeris.ſ.dr̃ eẽ facies. & qñ qd dicat eẽ factũ in facie eccłæ vide Spe.in ti.de clãd.deſpõ.& ea, q̃ habẽt.& no.ĩ.c.cũ inhibitio.e.tit. q̃ oĩa notãda ſunt ꝓ ſtatutis faciẽtib⁹ mẽtio.de facie, qũo ĩtelligãt, & qũo valeãt

SVMMARIVM.

1 *Excommunicato dicenti ſe abſolutũ non creditur, niſi probet per aliquas legitimas probationes.*

2 *Latinitas falſa vitiat reſcriptum Papæ, niſi poſsit aliquo modo, vel per figuram ſaluari, vel niſi ſurgat ex modico defectu.*

3 *Latinitas falſa non vitiat inſtrumenta notariorum: & an vitiet literas aliorum Principum.*

CAP. XI.

AD audientiam. Hoc intendit. Falſa latinitas vitiat reſcriptũ Papæ. Primò ponit dubitatio. Secundò ſolutio. ibi, *quibus*. ¶ Caſus literalis. Quidã erat excõicatus fortè ab ordinario: acceſsit ad curiã dñi Papæ, & obtinuit lr̃as ſup ſua abſolutione: ordinarius cui ꝓſentatæ fuerũt, inuenit in eis in cõſtructiõe peccatũ: dubitauit vtrũ fides eſſet eis adhibẽda. Cõſuluit Papã ſup hoc: & ipſe rñdet, ꝙ talibus literis non 1 eſt fides adhibẽda. Ber. ¶ † No.j. ꝙ nõ eſt credend um aſſerenti ſe abſolutum fuiſſe: ſed oportet, vt de hoc fiat fides per legitimas probatiões. ad hoc.c. ꝓpoſuit. de cl.excõ. c. minif ſtrã. ¶ No.ij. ibi: *prima facie*. †. pro vſu commu-

a ¶ Peccatum. vide hîc. d. me. & Do. in reg. peccatum. de reg. iur. libr. vj.

SEBSAPIA.

b ¶ Qđ ad hoc. An falſa latinitas vitiet baptiſmũ: vide tex. & Abb. in c. fi. j. de baptiſ. & nũquid verba, plata groſſo mõ, habeãt vitiare. vide do. Iaſ. in. l. ſi quis mihi bona. §. ſed quid ſi mandauit. col. j. ff. de acquir. hæred.

c ¶ Falſa latinitas. Adde Ro. conſil. cccl xxvij. qõ eſt, nunquid ad fi. & doc. in. l. Plautius. ff. de au. & ar. leg.

d ¶ Manifeſta. Adde Bal. in. l. Plautius. in fi. Imo. Butri. & Do. hîc, & etiã Bal. & faciũt no. in. c. cauſam. j. eod.

e ¶ Per figurã. Adde iſtũ in. c. j. in. v. co. de iu. & p illũ tex. cũ gl. & Bar. hic alle. l. eã quum C. de fideic. vbi idẽ tenet gl. j. & An. in lect. circa prin. & in rep. in. ij. col. & vide gl. in, c. vnico. in verſ. vnctione. de ſac. vnc. per illũ text. & Ioan. xiiij. Sermonem, quẽ audiſtis. & apud Poetã: Vrbẽ quã ſtatuo. & in Pſal. Lapidẽ, quẽ reprobauerũt. & Bart. in. d. l. Plautius. & vide bo. gl de figuris. in. c. forus. in verſi. parte ablata. de ver. ſig.

f ¶ Ex modico defectu. Adde Car. conſi. lxxv. nobilis & præſtans amice. & Do. in. c. inter dilectos. & i c. ex parte. de fide inſtr. vbi p omnes & per Arch. xix. di. in memoriam.

g ¶ Siue ſit priuilegium. Adde Do. in. c. j. in. iiij. co. ibi quæritur Lap. de reſcr. iin. vj. Inno. & Compo. j. eod. ſuper literis. iſtũ in. c. ex literis. defi de inſtru. in vl. no. licet gl. in. c. apoſtolicæ. hic alleg. in gl. faciat differẽtiam inter reſcriptum & priuilegiũ cũ qua ſimpli

ni loquendi. Et dic prima facie: id eſt, primo aſpectu. Nam in forma & alijs videbantur literæ apoſtolicæ. ¶ Item not. ibi: *peccatum*[a]. ꝙ quandoq; peccatum ponitur ꝓ defectu, vel vitio: nõ aũt hîc ſumit ꝓ peccato mortali, vel veniali. ¶ † Itẽ no. ibi: *manifeſta*. & tene menti, quòd ad hoc[b], vt falſa latinitas[c] vitiet reſcriptum Papæ, debet eſſe manifeſta[d]: non autem ſufficit, ꝙ ſit dubitabilis dic, ꝙ ſi poſſit ſaluari per figuram nõ vitiaretur reſcriptum. ad hoc c. j. j. de iudi. Et hęc faciunt ad quęſtionem. Dicebatur in quodã reſcripto Apoſtolico, ꝙ rectores hoſpitalis & aliæ perſonæ, quæ degere contigerit in eodẽ, poſſent ibidẽ ſepeliri &c. nunquid reſcriptum vitietur ꝓpter illam falſam latinitatem: nam vbi dicit quæ: debet dicere quas: cum referatur ad illum iuſinitiuum degere. Contrarium conſuluit Io. An. quia poteſt ſaluari per figuram[e] ſyllepſim. Nam iſtud verbum quæ: poteſt eſſe neutri generis & pluralis numeri, & facere relationem ad verbum perſonæ, & ad verbum rectores: & ſic erit accuſatiui caſus. Item præſuppoſito, ꝙ ſimpliciter aſſumatur illud verbum quæ: vt faciat relationem ad verbum perſonæ: tamen cũm ſit modicus defectus, non debet vitiare literas. argumen. in. c. ex parte. de fide inſtru. Nam ſi haberetur, quæ contigerit, non eſſet falſa latinitas: quia tunc illud relatiuum, quæ. regeretur ab illo verbo & ſic tantum deficeret titulus. ¶ No. bene hæc dicta, quæ tamen Io. An. hîc in lectu. ſua non refert. Nam ex omnibus præ dictis habes tres concluſiones. Prima, quòd falſa latinitas vitiat reſcriptum Papę, dummo dò ſit manifeſta: ſecus ſi dubitabilis. Secunda concluſio, quòd ſi falſa latinitas poteſt ſaluari per figuram, non vitiatur reſcriptum. Et de iſtis figuris vide bo glo. in. c. forus. de verb. ſig. Tertia concluſio: quòd ſi falſa latinitas ſurgit ex modo, ſurgit ex modico defectu[f] literæ, vel tituli, non vitiat reſcriptũ. & vide quæ dixi in. d. c. ex parte. ¶ † In glo. j. in fi. hæc vltima opi. communiter tenetur. vnde qualecunque ſit reſcriptum Papæ ſiue de iuſtitia, ſiue contineat gratiam, ſiue ſit priuilegium[g] contra ius ſemper vitiatur ex falſa latinitate: ſecus in alijs inſtrumentis aliorũ notariorũ. Et no. rationẽ decidendi, quã ponit gl. quia. ſ. reſcriptum Papæ tranſit per multas manus. Item cũ magna maturitate decoquitur. Per hanc rationẽ infert. d. Ant. ꝙ ſi reſcriptum Papæ emanaret ꝓ cameram,[h] & non per cancellaria, quòd falſa latinitas nõ omnino vitiaret: quia tunc nõ trã ſiret per multas manus. & hoc dictũ videtur ſatis æquum prima fronte. Sed contrariũ ego teneo: quia tunc oritur duplex præſumptio cõtra literas. Primò, quia non emanauerũt ꝓ cancellariam ſecundum cõmunem ſtylum. Secundò, quia magis præſumitur falſitas, quando literæ ſunt quaſi clandeſtinæ, & continent peccatum in conſtructione. Nã deciſio iſtius tex. reſpectu nullitatis fundatur ſuper prę ſumpta falſitate. Item iſte tex. non fundatur ſuper cãcellaria, ſed ſimplr loqr & fortè tpe hui[9]. c. nõ erat ita ordinata, ſicut hodie. Princeps eñ ꝓſumitur habere notarios doctos & probos. Per hoc etiam dicerem hunc text. procedere, etiam in literis aliorum Principum[i]. Falſitas tamen citius præſumenda eſt in literis

k gratiæ[k], quàm de iuſtitia. argumentum in capit. finali j. de falſ. & tenent hoc doct. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia plebanalis, an poſſit tenere capellam poſitã in ſuo plebanatu, non ponendo ibi rectorem.*

2 *Libellus in poſſeſſorio, licet ſaciat mentionem de proprietate: tamen non extenditur ad iudicium proprietatis.*

3 *Libellus debet extendi in concluſione, non autem in narratione.*

4 *Reſcriptum primum, quod poteſt per exceptionem elidi: nõ requiritur, vt de eo fiat mẽtio in ſecũdo.*

5 *Spoliatus dicitur verus dominus rei: non ille, qui fuit deiectus.*

6 *Appellans ſpolians aduerſarium ſuum poſſeſſione, videtur appellationi renuntiaſſe.*

7 *Appellans, an poſſit appellationi ſuæ renuntiare, in uito appellato.*

8 *Appellatus, qui poſt lapſum biennij vult proſequi appellationem, facit locum appellanti: qui aliâs non poſſet proſequi: habet tamen alia remedia dictus appellatus.*

9 *Remedium ordinarium, an & quando concurrat cũ extraordinario.*

10 *Arripere iter ad principem, & impetrans literas, habet locum appellationis, & id faciens videtur eam proſequi.*

CAP. XII.

EX parte. ¶ Contra ſecundum reſcriptum non poteſt opponi de taciturnitate primi impetrati, per appellantẽ de ſua appellatione non habita mentione. hoc dicit, quo ad titulum. In prima parte narrat factum, diffinitionem, appellationem, & ſpoliationem. In ſecunda vnius partis proſecutionem, & alterius negligentiam. ibi: *quam*. In tertia finalem determinationem ibi: *ideoq;*. ¶ Caſus literalis. Capella de Emptonen. ſubeſt eccleſiæ matrici quidam. O. diaconus cœpit conuenire capellanum ipſius matricis eccleſiæ: ipſe. O. appellauit ad ſedem Apoſtolicã. & poſt appellationem à ſe factam ab ipſa capella expulit capellanum. Rector matricis eccleſiæ proſecutus eſt appellationem, quam fecerat ipſe. O. ſed ipſe. O. appellationem ſuam proſequi non curauit. Cùm ille. O. fuiſſet ad iudicium euocatus, obiecit ſe priores literas habere, de quibus in poſterioribus mentio non fiebat: quas ſuppreſsit ad tertiam citationem: & dolo, vel negligentia eis vti poſtpoſuit ex eo, quòd biennium à tẽpore impetrationis erat elapſum: & de appellatione ipſius in literis ſuis mentio non fiebat. Conſultus Papa ſuper hoc mandat, quatenus ſi ita eſſe cõſtiterit, qcquid factũ eſt poſt appellationẽ ipſius. O. debeat in ſtatum priſtinũ reuocari: & illã capellã reſtituat eccliæ matrici, eũdẽ. O. in expenſis cõdẽnando, ſi cõſtiterit ipm appellationẽ ꝓſecutũ nõ fuiſſe. Ber. ¶ † No. j. ꝙ eccleſia Plebanalis põt poſsidere & tenere capellã poſitã in ſuo plebanatu, nõ ponẽdo ibi Recto. ſed capellanũ, q eã officiet, & teneat noĩe plebis, & põt intelligi iuxta no. p gl. in. c. eã te. de ęta. & qua. Vel qñ habuit ex priuile. vel reſcript. capellã: vtſit de mẽſa plebis. iuxta no. in. c. vt ſup. dere. eccl. nõ alie. aliâs de iure regulariter capella nõ pertinet

citer tranſit Bald. iu. l. Imperator. la. j. in prin. in. j. commen. ff. de ſtat. ho.

h ¶ Per cameram. Adde But. & do. hîc & eundẽ Do. in. c. in memoriã. xix. di. qui tenent contra iſtũ. Et cũ iſto concordat hîc Imo. & ibi tex. in c. præce. põderat literas emanantes de cancellaria, retulit tamen ad id, quod cõiter accidit: ſed non negat quin extra cancellariam poſsint cõcedi. Nã iſtæ ſunt magis ſuſpectæ. ¶ Adde ꝙ. d. Prę poſi. in. d. c. in memoriã. trãſit cum Do. & d. Benedi. Peru. hîc dicente, etiã qui breuiat, non propterea falſam latinitatem.

ZACHARIAS.

¶ Adde, ꝙ quamuis iſtaſit cõis op. ꝙ reſcriptũ ex falſa latinitate vitietur per doc. p iſtũ & in addi. alle. nõ tñ intelligas, ꝙ ita vitietur in reſcripto contentum: nec quòd tollatur diſpoſitio, quæ cõtinetur in reſcripto. Aliter enim poterit probari. Ita no. in fi. Bald. de inſtrumentis. in. l. fi. C. de fal. cau. adie. le. Bart. in. l. ſi quis legatum. col. fi. ff. de fal. Pau. de ca. cõſi. inci. notandum eſt. cum ſi. vt tradit Alexã. in. l. ſeruũ filij. §. eum, qui chyrographũ ff. de leg. j.

i Principũ. Adde Bar. in. l. Plautius. in fi. ff. de au. & ar. leg. & Bal. in. l. eã quã. in princ. C. de fideic. & Mo. hic.

k ¶ Literis gratię. Adde Do. in. c. in memoriã. iij. colũ. Hoſt. Bu. Imo. & Bar. in. c. ex parte. de fi. inſtr.

a ¶ Capella nõ pertinet ad plebem. Adde iſtũ de ele.c.cũ eccleſia.in.vj. colũ. & gl.iij.ĩ.c.eã te.de æta.& quali.& p Mod.in.c.cũ venerabilis.de excep Et de natura iſtorũ altariũ, ſiue capellarũ, collige ex dictis Cald.de iurepa.cõſ. vl.Ro.eo.ti.x.ad fi.& de prębẽ.xvij.in antiq.Bal.in præludijs ante ru.de iu. Rotã de prębẽ.deciſ.viij.in antiq.& iij.in antiq.Lapũ in alleg.cxj.in gloſſ. extrauag.execrebilis: ſuper verbo diſpẽſatione. quę declarat optimè. b c.j.de cõſuetu. in vj.& ibi per.Do. in.vj.& iſtũ cõſil. c cxciiij.ad claram deciſionẽ.Federi. cõſi.cxx.quæſitũ eſt, quid de canonico, glo.j.in fi.in cle.ĩj.de deci.& ibi Imola, poſt Gul.ĩ.iij. colum. 2 Thomam Faſioli dubio Tote.lvj. Pet. de Peruſio in.iiij.lib.cõſi.vij. col.xxxj.ibi qd ſi teſtator. But.in.c. querelã. ĩ.iij. col. 3 de elec.iſtũ in.c.j. d prope fi.de ſucce. e ab inteſta.& ibi p do.meum.& vide Bu.cõſ.li.in feſto ſanctæ mariæ maiore.& Ana.cõſi. xxiiij. primò vi- f detur. 4

b ¶ Verbum de iure. Vide gloſſ.in proœmio Cle.in ver.iure.& dicã in rub.de cenſi.poſt iſtum.

c ¶ Matrix. vide iſtũ & alios ĩ.c.ex g tranſmiſſa.in primo nota.de præ- 6 ſcrip.& in quintò nota.

d ¶ In cõcluſione. Vide Inn.in.c.ſuper literis .j. eod. h quẽ refert Bald.l. præſcriptione. C. ſi contra ius. circa fi.in ver. aduertatis.in iſta materia &c.idem dicas de cõtractu, quia in eo attenditur concluſio.tex.eſt ſin. in.l. ſi voluntate. C.de reſcin. vẽ.& ibi Bald.

SERB. SAPIA.

e ¶ Libelli.vide Barto.in.l. Aurelius. §.ſticho.ff. de liber.leg.vbi dicit, quòd ex cõcluſione libelli apparet qualiter præcedẽtia intelligantur: 7 vide etiam Bal.in l.edita.in repeti.Paduana.colum.xj.C.de eden.& Ang. in conſi.xxv. p deciſione quæſtionis.in.j.col.vbi volunt, quòd ſemper debeat incipi concluſio.& dicit Bal.in.l.domũ.col.j.C.de rei vendi. q verbum generaliſsimum poſitum in concluſione reſtringitur, ſecundum cõcluſionẽ. Et quid ſi concluſio ſit generalis, vide Alexan.in conſil.cxcj.colum.viij.in.j.volu.& not. quod dicit Bal.in.l.conſentaneum.C.quomodo & quando iud.in.j.q.quòd ſi aliqua verba neceſſaria apponantur in concluſione,& omittantur in narratione, ſufficit. hoc dicit facere contra proteruos aduocatos, qui literas & ſyllabas aucupantur.

f ¶ Elidibilibus. Adde Alex.conſi.ccxiiij.ij. lib.

g ¶ Iudicio poſſeſſorio. An capellanus remotus poſsit agere poſſeſſorio: vide Goffre.Bu.Imo.Do.& Feli.hoc.in.iij.col.ibi.itẽ inquantum dicunt.

a pertinet ad plebẽ: [a]niſi iuxta no.in.c. ad audiẽ tiam ĩj.de eccle.ędi.& in.c.dilectus.de capel.mo mo. Et verbũ de iure[b] poſitũ in textu, intelligitur largo modo. ¶ Secundò no. q eccleſia habens ſub ſe capellas, poteſt dici matrix[c] reſpectu capellarũ. Concor.cle.j.de ſent.excommuni.& c.ex tranſmiſſa.de præſcrip.& hoc largo ſumpto vocabulo: propriè verò & ſtrictè eccleſia cathedralis, dicitur matrix: vt in.c.venerabiliĩj.de ver.ſig. Et ex hoc verbo not. non vitiari ſẽtentiam, vel libellum, ſi eccleſia inferior appellatur matrix. ¶ No.iij. q in poſſeſſorio poteſt fieri mentio de iure ꝓprietatis in narratione: nec per hoc libellus extenditur ad iudiciũ ꝓprietatis: vt patet ibi, de iure pertineat. & tamẽ in fine fit reſtitutio, licet iſta verba concernentia ꝓprietatem non verificẽtur. ¶ † Ex quo infertur, q libellus debeat attendi in concluſione,[d] non in narratione. & quę narrantur non ampliant concluſionẽ libelli[e]. Idẽ ꝓbatur in.c.ex parte.Bĩj.de foro com. vbi latius dico. Item not. appellatum poſſe appellationẽ ꝓſequi, etiam appellatore non ꝓſequente. ad hoc.ij.q.vj.c.ei, qui.§.appellatore. ¶ † Itẽ no. q de literis elidibilibus[f] per exceptionẽ non eſt neceſſe facere mentionem in ſecundis & hoc tenent hîc cõiter doc. & ſatis ꝓbat hęc litera. vide quod dicam in.c. ex tenorẽj. eodẽ. ¶ † Itẽ no. q ille dicitur ſpoliari, cuius nomine poſsidebatur: & non is, qui fuit deiectus: vt in c.cùm veniſſetĩj.de reſti.ſpo. ¶ Item no. q vna eccleſia põt aliã poſsidere: & ſi ea ſpoliat, põt agere iudicio poſſeſſorio[g]: vel ꝑ viã attentati petere reſtitu. abſq; eo, q ꝓbet tit. vel colorẽ titu. ¶ † Pro declarat. materiæ huius.c. primò op. Videtur enim, quòd iſte O. qui appellauit, nõ debeat audiri ſuper appellatione ſua: quia ſpoliando aduerſarium poſt appellationẽ, videtur illi renuntiaſſe: vt in capit. an ſit[h] ĩj.de ap. ¶ Sol.glo.ij.fatetur contrariũ. & in hoc bene no.gl. Hoc ẽt cõfirmat In.dicẽs, q attẽtans aliqd cõtra appellationẽ nõ debet amplius audiri, ẽt ſi vel lras ĩpetrare. Et ex his poſſet dici ad iſtud nõ fuit admiſſus. Nam hîc fuit ꝓceſſum vigore ſecundarum literarum, quas impetrauit appellatus: & non vigore literarũ, quas impetrauit appellans. Sed contra hoc ego op. de fi.ca.vbi dicitur, q iſte appellans debet condẽnari in expenſis, ſi non fuit proſecutus appellationẽ. ergo poterat proſequi non obſtante ſpoliatione prius facta. ¶ Sol.docto.non tangunt hoc contrarium: ſed poteſt dici, quòd iſte poterat & tenebatur ꝓſequi: quia appellatus receperat appellationem, & eam ꝓſequebatur. & ideò non licuit appellatori illam deſerere: nec expreſsè, nec tacitè: vt in cap. ſæpeĩj. de ap. † Vnde notanter dicit hîc Inn. q ſi appellatus recipit appellationẽ: vel aliâs intereſt ſua, neappellatio deferatur, non poteſt appellans illi renuntiare. arg.in.l.nemo.ff.de reg.iuris.& in.c. mutare.de regulis iuris.libro.vj. Nemo enim debet cum alterius præiudicio conſilium mutare: ſed vbi iſta ceſſarent, poſſet appellans renuntiare ſuæ appellationi. & ſic loquitur ſecũ dum eum.l.ſi quis libellos. C. de appellationi. canonizata.ij.quæſtione.vj.c.ei, qui. quod verbum not. ¶ Itẽ tacita renunciatio inducitur ex attentatione in odium attentantis: non autem quatenus tendit in fauorem ſui[i], & in odium aduerſarij, qui vult appellationem proſequi: vt eſt text.hîc notabi. runcto principio cum fine. Ex habes declaratam gloſſ.fina. ¶ Oppo.& ſecundò principaliter cõtra tex.& videtur, q appellatus nonpoterat hîc proſequi appellationem: cum biennium eſſet elapſum à tempore proſecutionis: vt dicitur in litera. Nam lapſus biennij firmat ſententiam,& appellatio eſt deſerta: vt in.c.perſonas. & in.c.cum ſit Romanaĩj. de appellatio. & in authen.ei, qui appellat. C.de tempo.appellatio. ¶ Solu. ꝓpter hoc cõtrarium iſtud.c.legitur duobus modis in gloſ. in ver.cum biennium. Primò, q iſte appellatus non proſequebatur appellationem, ſed agebat interdicto vnde vi, ad reſtitutionẽ conſequendam. & ſecundũ hoc non obſtat contrarium. ¶ Sed contra hanc ſol.facit apertè litera inver ſi.quam cum eſſet. S. proſecutus. &c. vbi verba clarè innuũt, q iſte appellatus proſequebatur appellationem. Item ſi non fuiſſet ꝓſecutus appellationem, non condemnaretur ſibi ille. O. appellans in expenſis, ex eò, q nõ fuit ꝓſecutus: quia non intereſt appellati, appellatorẽ fuiſſe proſecutum: ex quo nec ipſe fuit proſecutus. Maximè, quia cõdemnatio fit hîc in neceſſarijs expenſis. Ideò gl.tranſit multũ cautè ad ſecundã lectu. & loquitur nimis cõpendioſè. Sed ſenſus gl.eſt, q appellans non admittitur volens proſequi poſt annum, vel biennium: vt in contrario: ſed appellatus ſic. Ratio diuerſitatis eſt: quia terminus anni datur principaliter appellatori, & non appellato: vt in.d. authẽ. ei qui appellat. Hinc eſt, q appellatus nonpoteſt appelationem quandocũq; proſequi: ſed optio datur appellatori: ipſe verò appellatus nõ põt ꝓſequi, niſi poſt finẽ termini: vt in.d.auf.ei, q. §. appellatore ceſſante. Et ideò appellatus admittit poſt annũ. ¶ Et hæc vna lectura ſingularis, quæ alibi non ita probatur. Et poſſet dubitari, vtrum ſit vera: quia iura ſimpliciter põ fi gunt annum, nedum ad principiandum, ſed etiam ad finiendum appellationẽ: vt eſt tex.in clemẽ.ſicut. de appel. & in dicta authenti. ei, qui. Aduerte tamen. aut enim vult appelatus principiare & vnire appellationem poſt

h ¶ In.c.an ſit. Nota pro declaratio na.d.c.an ſit. adde etiam ad illud capi. Rotam plenè, de ap. deciſi. xliij. in nouis. Et dũ dicitur, q ſpolians appellatum præſumitur renuntiare appellationi: adde Ange. in.c. fi. C. de tẽp. appe. vbi alle. In. hîc & bal. in.c. ex parte Adæ. in.vij. colũ. & ibi. &.c. ſeries. de teſti. & Mat. not. xxvij. incipi. not.

i

Z ACHARIAS. ¶ Adde, q dum voluit allegare Matthe. ſingu. x. xv. quod eſt ſing. xxviij. quod incipit no. qd actor, qui egit poſſeſſorio. vbi alleg. c. an ſit. &.c. cũ tenemur. de appe. qui bus adde Ang. in l. fi. §. illud. C. de tẽpo. appel. Bal. in l. præſcriptione. col. x. verſi. præmitte ad euidẽtiã. C. ſi cõtra ius. vbi rationẽ huius dicti dans alle. Inn. hîc. & glo. in. c. nõ ſolũ. de appellati. lib. vj.

¶ Adde, q ſolnens vigore ſentẽtiæ videtur appellationi renuntiare. Ro, cõſil. viij. ¶ Tendit in fauorẽ ſui. Adde Inn. de accu. iu. c. licet. in fi. Cyn. in. l. per hãc. C. de tempo. ap. Spe. de lit. conteſt. §. nunc dicamus. ver. porro. gloſ. & doct. in. c. quanuis. §. cæterũ de elect. in. vj. Barto. ĩ. l. ſi quis libellos. C. de appe. Et quando poſsit renuntiari appellationi interponẽdæ vel interpoſitæ. vide Butrig. Imolam & iſtum de appella. c. interpoſita. in. §. ille deniq;. & ibi per Phil. & latè per Ana. in. c. fi. in. iij. col. de cri. fal. Car. conſi. cxxj. Ang. conſi. clxxiiij. c. &. B. contraxerunt. Are. in. l. j. §. j. ff. à qui. appel. non licet. Do. ij. q. vj. c. ſi quis libellos. Rot. de renun. deciſ. ij. de re iud. xxij. de ap. xxiij. &. c. in nouis. & Ana. conſi. vj. & Alex. conſi. xxij. viſo inſtrumento ſyndicatus. ad fi. Bal. hic. & de mat. vide in maleficijs. fo. ccxxiiij. ij. col. & ibi de renun. in criminali.

¶ Adde an quis poſsit appellationi renuntiare. Ro. conſi. xlj.

¶ In cle. si appellationē, Adde Fe. cōsi. cviij. punctus talis est. Istū in. c. psonas. in vlt. col. de ap. Bu. e. ti. c. sæpe. in. iiij. co. & ibi Imo. in. vj. & istū in. iiij. adde Ro. co. ti. in nouis. vj. & xxxvij, in nouis. Phi. in. d. c, sæpe. in. x. col. ibi tertius casus. & plenè hic per Fel. in. vj. col. cum. vij. seq.

a ZACHARIAS. ¶ Dic tu, ꝙ si appellās intra terminū inchoauit ꝓsecutionē: qa postea terminū finire potuit: vt subditiste post alios, quos refert & idē Abb. in c. psonas. co. fi. ver. & per hoc restringi intellectū, cl. de de ap. & idē Abb. in. c. sæpe. co. iij. e, tit. & Pet, ibi. col, pe. ver. tertius casus. cū si. vbi tradūt hic Mod. Angel. in. l. fin. contra quē ibi seqr Pau. de ca. C. de app. Idē Pau. de ca, in. l. cos. in prī. e. ti. bal. in aut. si quis litigāt. co. j. ver. quartus & vltimus casus. C. de epi. audi. & Ang. cōsil. cxl. inc. statutū p̄dictū cum si.

b ¶ Attentatorum vide plenè, p Philip. de app. c. bonę in. vj. col.

SEBASTIA. c ¶ Itē eēt. Et quo mō cognoscatur, ꝙ quis intētauerit ꝓfficiū iudicis, vel interdictū, yñ vi, pōt colligi ex no. per Bar. in. l. fi. in j. q. C. de edic. diui Adri. & per ea, q̄ dicunt ibi doc. vi, delicet: ꝙ quando petis partem aduersam cōdēnari dicitur intentatū interdictū, secus si petatur à iudice, quòd tale quid faciat: quia quando imploratur officiū iudicis: concludit iudici, de quo etiā per Ange. de Are. in. §. quadrupli. co. xv. inst. de act. & ista differētia colligitur etiā ex not. per Bar. in l. j. co. pe. ff. de iurisdom. iud.

d ¶ Multipliciter limito. Adde Bar. & alios in. l. in ꝓuinciali. ff. de no. ope. nun.

e ¶ Primò. Adde istū de præsump. c. illud. in antepe. col.

f ¶ Cōtra ius. i. cōtra regulam iuris.

g ¶ Secundò. Adde Car. de testi. fi-

terminum: & non debet admitti. & si admitti tur, nō valet processus, etiam si prosequeretur cum appellatore. Sic intellige textum notabilem in clementina, si appellationem[a]. de appellationibus. Aut appellatus principiauit in termino: sed vult prosequi, & finire post terminum. & debet audiri: vt est textus notabilis hîc secundum istum intellectum. Vnde Goffred. intellexit, quòd iste appellatus impetrauit in termino: & certè hoc innuit litera in versiculo, quam cum esset, sed nunc tempore prosecutionis terminus erat finitus, Hanc lecturam sequuntur do. de Ro. deci. lxij. & decisio. cclxxx. aliâs. ccxc. & Federic. consilio. ciij. Sentit breuiter. d. Anton. hîc, & latius in. c. sæpè j. de appellatione. & ibi dixi. Ex his habes vnam notabilem limitationem ad. d. cle. si appellationem. & ad jura. s. alle. Et puto hanc lecturam procedere, quando nō est quid imputetur appellato, quare appellationem suā non finiuit in termino. Fortè enim erat remotus â curia, & non poterat impetrare: vt suprà dixi: nisi prope finē termini. & antequam rediret cum literis ad patriam, & pararet necessaria, terminus est transactus: secus putarem, vbi haberet iudicē appellationis in loco ꝓprio, & prope finem termini non adhibuit diligentiam, quam potuit. Hoc videtur de mente illius authen. ei, qui. in fine. & j. qō. vj. in fin. ¶ † Et aduerte ad vnum aliud dictum not. ꝙ vbi appellatus vult prosequi post lapsum termini, debet appellator etiā admitti ad prosequendum: quia literæ sunt cōmunes. & propter personam appellati impetrantis in termino, appellatio non est deserta. Vnde appellator consequetur ex persona appellati, quod non posset consequi ex persona sua: ex quo ipse fuit negligens in termino. arg. bo. l. petendę. C. de temp. in inte. rest. Ex his habes secundam lecturam declaratam & suppletam. ¶ Tertiam lecturam sentit hîc Inno. dicens, ꝙ iste appellatus non agebat hîc interdicto vnde vi: nec directè prosequebatur appellationem, vt patet in litera, in qua non mandatur pronuntiari super legitimitate appellationis. Sed iste appellatus implorabat officium iudicis petendo reuocationem attentatorum[b], per aduersarium pendente appellationne. Nā vtilius est secūdū eū implorare officiū iudicis sup reuocatione, quàm pētere reuocationē p interdictū vnde vi. Quia in interdicto esset opus ꝓbare spoliationē & possessionē: vt in ca. consultationibus. de offi. dele. Itē esset[c] opus li. conte. vt ibi. Sed in implorādo officiū iudicis, nō est necesse probare spoliationē, sed satis est ꝓbare, quòd possidebat ante appellationem: & tunc aduersarius reperitur in[e] possessione. Itē non est necessaria lit. contest. quia iudex ꝓcedit ex officio suo. Vide ad hoc glos. in cle. ij. vt lit. penden. Et not, hæc verba: & vide ad materiam, quod latius dixi post eum in. c. bonæ. de app. ¶ † Et ex his habes, ꝙ is, cui cōpetit remediū ordinarium: vt est interdictū vnde vi, potest implorare extraordinarium: vt est officium iudicis: contra. l. in causæ. ff. de minoribus. vbi dicitur, quòd cui competit remedium ordinarium, datur extraordinarium. Solu. illā regulam multipliciter limito. [d] ¶ Primò, [e] ꝙ procedit in remedio, seu officio iudicis extraordinario contra ius: [f] vt est restitutio in integrum. secus in officio extraordinario secundū ius, quale est istud, cùm petuntur reuocari attētata post appellationem. Nam vtrunq; remedium potest dici ordinarium. Et hoc voluit Ioan. an. in. c. nō solum. de appel. lib. vj. ¶ Secundò [g] limitatur, ꝙ vbi extraordinarium pinguius prouidet, quàm ordinarium, nō habet locū illa regula: vt colligitur hîc ex mente Innoc. & ꝓbo per text. iuncta gl. in. c. ij. de in integ. resti, lib. vj. Hinc est, quòd contra sententiam restituitur minor, vel ecclesia: licet habeant remedium ordinarium. s. appellandi, quia interest minoris, vel ecclesiæ non vexari litibus circa instantiā appellationis: vt no. in. c. cum ex literis. de in inte. restitu. ¶ Tertiò limitatur cū dubitatur, an competat remedium ordinarium. Nā tunc potest vtrunq; attentare alternatiuè. vt est bo. tex. in. c. constitutus. de in integ. rest. Quartò limita, [h] quòd ordinarium & extraordinarium possunt concurrere, quando cōpetunt contra diuersos: vt no. in. l. vnica. C. de ali iud. mu. causa fac. & not. in. c. j. j. eodem titulo. Et per hoc habes tertiam lecturā declaratam. ¶ Ex qua infero dictum not. ꝙ volens obtinere reuocationē attentatorum, appellatione pēdente habet duas vias. Prima, prosequendo ex toto appellationem. Secunda prosequendo solum reuocationem attentatorum [i], imploran do officium iudicis, & fundando intentionem super pendentia appellationis: vt hîc plenè ꝓbatur. Et hæc via est tutior: quia periculosum est appellato ꝓsequi appellationem. Nam satis est sibi, ꝙ appellatore nō prosequente appellationem rata manet sententia. † Ex prædictis & ex tex. no. ꝙ ex sola arreptione itineris ad curiam, seu ex impetratione literatū dicitur quis ꝓsequi appellationē suam: vt hîc benè ꝓbatur in ver. quam cū esset. Ad idē tex. in. c. cū causa. de re iu. plenius tetigi in. c. ex insinuatione. de ap. Et ex prædictis pōt etiā decidere quare primæ literæ non valuerunt, & secundæ sic: cùm tamen secundæ non faciant mentionem de primis. Et dic specialius. Nam primæ non valuerunt: quia appellās non facit mentionē de appellatione sua, [k] cui non potuit renuntiare cùm res nō esset integra, & de literis surreptitijs, non est necesse facere mentionem: vt. s. e. dixi. Item primus impetrans fuit in dolo, vel negligentia in eo, quod non fuit vsus lītis intra bienniū. ¶ Tertiò quia bienniū erat elapsum: & sic quo ad ipsum appellantem illla ipsa appellatio erat deserta. Item, quia spoliauerat appellatum, & sic tacitè renuntiauit appella-

tu. ver. item aliâs non proceditur.

j ZACHARIAS. ¶ Reuocationē attentatorū. Adde vnū menti tenendū ꝙ quæ fiunt post. x. dies à tēpore ꝓlationis sentētiæ, & ante prædictæ appellationis interpositionē per iudicē, seu eius executorē valent, & tenent: nec possunt per viā attētati, seu nullitatis reuocari. Secus per viam iustitię. & hoc de hoc cognitio in cā app. ita singul. dicunt do. de Ro. decis. cccxxv. inci. licet fictè. in no. refert & sequtur Hopp. de Marsil. singul. lxxxvij. incipiente etiam licet fictè.

Anto. Franc. ¶ Ad istā materiam. j. addendū est, quòd via attētati non competit post desertionē appellationis: vt in. c. ex parte. el. ij. de rescr. & vide per Io. And. in c. licet de sen. exc. in. vj. Et adde, ꝙ remediū attētatorū nō cōpetit qñ quis prosequitur appellationē inci dēter, & nō principaliter no. glos. magistrat. in cle. si ante, de dolo & cōtuma. Et an petitio reuocatiōis attentatorū de necessitate debeat ꝓponi in libello, Specul. in titu. de appell. in. §. nunc dicendū. in prin. & ibi p Io. an. in addi. Et adde attētata per tertiū nō reuocantur ante diā: vt per glos. in c. non solum. de appel. li. vj. & ea, quæ sunt attētata inter cōclusionē causæ & sentētiā omnia veniunt reuocanda per viam attētati: vt per do. Anto. in. c. ij, vt lite pen. & hoc remedium cōpetit si sint attētata prę textu sentētię nulle: vt no, docto. in c. ex insinuatiōe. de procur. & est tex. j. c. accēdēs, vt li. nō cōt. & an remediū attētatorū cōpeta, si iudex à quo fcit iudicē, ad quē ꝓcedere licet nō sit sibi inhibitū: vide Io. an. j. c. nō solū. de ap. li. vj. super gl. in ver. inhibitionē, & vtrū ante reuocatiōnē attētatorū dēat

9 ¶ Et ex his habes, ꝙ is, cui cōpetit re-

gnificauit. in. ij. op. per illum tex. & ibi per Bu. & Bal. Imo. & istū in pe. col,

h ¶ Quartò limita. Adde, vt per ipsum in. c. contingit. in. viij. col. de do. & con

precedere causę cognitio. vide Io. an. in. c. cum. M. de constitu. in fi.

k ¶ De appellatio. sua. Ad huius materiæ luculentissimā excussionem vide

tioni

tioni: nec de hoc fecit mentionem in literis. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Causa quando committitur pluribus, omnes habent iurisdictionem insolidum: sed omnes habent simul exercitium.*
2 *Clausula, quòd si non omnes &c. quid importet.*
3 *Iudex non potest esse aliquis, qui sit seruus, vel infamis.*
4 *Verba rescriptorum intelliguntur tam de iure, quàm de facto.*
Impotentia: istud verbum prolatum à lege, vel homine, intellegitur tam de impotentia iuris, quàm facti.
Impotentia an includat voluntatem.
5 *Impedimentum non sufficit allegare, nisi probet, quòd tempore impedimẽti volebat agere, & non potuit.*
6 *Impedimentum superueniens pendente iudicio, an tollat iurisdictionem.*
7 *Ordinarius ex quibus impedimentis priuetur iurisdictione.*
Infamia priuat iudicem ipso facto iurisdictione.
8 *Iudex non repellitur, si contra eum obijciatur aliquod crimen: secus in teste, & quæ est ratio differentiæ.*
9 *Prælatus notoriè criminosus, an possit per subditum corrigi. i. vt subditus possit contra ipsum excipere de crimine.*
10 *Impedimentum, quod tollit iurisdictionem sublato impedimẽto, an restituatur iurisdictio.*
11 *Sententia lata, an retractetur prætextu occulti impedimenti, quod erat tempore sententiæ: & quid si impedimentum erat manifestum: non tamen fuit oppositum.*
12 *Taciturnitas partis nil operatur ad habilitandum aliquem, quem expressè non posset habilitare.*
13 *Impedimentum notorium, licet occultum ibi, vbi actus celebratur, an vitiet actum.*
14 *Iudex, an possit se excusare, quòd sit infamis.*
Incapax patiendo se eligi ad dignitatem, an puniatur.
Homicida licet pœnitens, non potest administrare sine peccato.
15 *Iudex illiteratus, cui est commissa causa, potest repelli.*
16 *Nuntijs publicis creditur sine literis.*

CAP. XIII.

Sciscitatus. ¶ Rescriptũ, quo scribitur pluribus cũ clausula, q si nõ omnes
a &c. [a]intelligitur tã de impotentia [b]facti, quàm iuris.
b Primò ponitur consultatio. Secundò responsio. ibi: *nos.* Tertiò quædã determinatio: ibi, *dummodò.* Quartò tacitæ quæstionis solutio, ibi: *nec.* ¶ Casus literalis. Aliquãdò Papa committit causam duobus vel tribus, cùm illa clausula, q si ambo in ea ꝑcedere non potestis, alter eorũ in causa procedat. vel sic. Si omnes interesse nequierint, duo eorũ in causa procedant: quærebatur de qua impotentia intelligebatur? Rñdet Papa, quòd illa impotentia intelligit tam de iure, quàm de facto. de iure, si quis eorũ sit seruus vel infamis, vel alio simili impedimento detentus: puta si esset excommunicatus, vel remotus, vt suspectus de facto: si aliquis eorũ mortuus fuerit, vel ineuitabili impedimento detentus. & tũc con iudicibus suis significet, vt in negotio sibi cõmisso ꝑcedant. Sed si aliquis illorũ nolet solũmodò interesse, propter hoc nõ excusatur quominus debeat cum alijs interesse: nisi in rescripto diceretur: si omnes simul in causa procedere non poteritis, aut nolueritis in-
i teresse. Ber. ¶ † Et pro intellectu ꝑmitto, q cũ causa cõmittitur simpliciter pluribus, quilibet habet iurisdictionẽ insolidũ, sed exercitium habẽt oẽs simul: ita q vnus sine alio ꝑcedere nõ põt: vt
2 in. c. causam. & in. c. vnoj. de offi. dele. † Et vide bo. glo. in. c. prudẽ
✱tiã. eo. [A]ti. Qñq causa committitur pluribus cum clausula expressè sonante impotentiam: vt puta, si omnes nequiueritis interesse, duo, vel alter ꝑcedat. Et hoc casu dubitatur, vtrũ hæc clausula impotentiæ, verificetur in iure tantùm, vel in facto: & ꝑsequere, vt in litera: & vtj. latius dicam. ¶ Not. primò ibi: *petitorio*, quòd peti
c torium [c]quando q ponitur pro scriptura cõtinente petitionẽ, per quã quis petit declarari. & ita ponitur hîc: nõ aũt sumitur hîc petitorium, prout est cõtrarium possessorio. ¶ No. ij. ibi: *exequendum.* q iudex delegatus potest largo modo dici executor: ꝑpriè tñ exe
✱cutor [d]differt à iudice. [B] Nã executor est ille, q sumit ad exequẽdũ
d rẽ iudi. vt in. l. executionẽ. C. de exe. rei iu. Iudex verò est ille, q sumit ad cognoscẽdũ & iudicãdũ inter ptes. ¶ † Not. iij. q seruus, [e]
e vel infamis nõ põt esse iudex, etiã delegatus. Et plures causas impe

Phil. in. c. oblatæ. in. ix. col. in ver. ij. procedit. de app. vbi dat regu. cum fallentijs. & no. in. c. bonæ. de confir. vti. vel inuti.

a ✱SEB. SAPIA. Quòd si nõ omnes. De verbo scisitari. vide per Arch. in. c. prætereà. xxiij. dist. & ad hanc materiam vide extensionẽ, quam ponit do. Abb. in. c. dilecto. in ver. excluso. j. de testi.

diẽtes quem fieri iudicẽ, vide. iij. qõ. vij. c. j. §. tria. & in. l. cũ ꝓtor. ff. de iu. & l. j. §. casum. ff. de
4 postu. ꝑ Spe. in tit. de dele. in §. supest. ¶ † No. iiij. q verba posita in rescripto itelligũt tã de iure, quàm de facto, si vtroq modo verificari
f pñt. Et sic no. q verbũ impotẽtia [f]à iure, vel ab hoĩe ꝓlatũ, debet verificari tã in impotentia iuris, quàm facti. & vide tex. cũ gl. in cle. quod circa. de ele. ¶ Itẽ no. q clausula impotẽtiænõ ꝑ oĩa includit in se nolũtatẽ: qa nolens interesse, nõ põt dici nõ posse. Sed quo ad cõsolidã
c dã iurisdict. aliorũ cõiudicum, includit in se ẽt noluntatẽ: quia si vnus ꝑcisè nõ vult interesse verũ est dicere, q omnes nequiuerunt interesse. & de hoc est tex. in. c. prudentiã. de of. dele. & de hoc j. in fi. cũ gl. fi. ¶ Itẽ no. q ad purificã dã clausulã impotẽtiæ, nõ sufficit impedimen tũ facti subsistere, sed oportet, vt ĩpeditus ĩpe
d dimentũ alijs cõiudicibus insinuet. An autem valeat ꝓcessus, subsistẽte impedimẽto, & non
g data insinuatione. [g]dic, vt no. in. c. prudẽtiã. s.
5 alle. ¶ † Et faciũt hæc ad. q. quidã fuit impedi tus ius suũ ꝓsequi: ꝓbat nũc impedimẽtũ: sed
h nõ ꝓbat, q tpe impediẽti voluit agere [h]: nũ
i quid debeat excusari. Inn. in. c. ex trãsmissa. [i] de ꝓscri. not. dicit, q nõ: quia nõ sequitur, tali tẽpore affuit impedimentũ: iste voluit agere, & nõ potuit. Debuit enim tũc ꝓtestari, q agere nõ poterat: vt sic appareat, q impedimentum fuerit cã ius suũ prosequendi. & ꝑ hoc dicto optimè facit tex. in ver. dummodò. quod no.
6 ¶ † In glo. ij. in fi. ex hac gl. eliciuntur tres qõnes. Prima, qd si impedimentũ superuenit in iudice pẽdẽte iudicio: nũquid habet inficere iurisdictionẽ. Secunda. q. ꝑ suppositio, q habeat inficere, nũquid sublato impedimẽto restituatur iurisdictio. Tertia. q. qd si impedimen tũ suberat in principio, sed erat occultũ: nun- g
quid si detegit post sentẽtiã, debet retractari sententia. Quo ad primã. q. gl. ponit veritatem vt iurisdictio impediatur supueniẽte impedi
7 mẽto. ¶ † Sed circa hoc dubitatur, numquid posit excipi cõtra iudicẽ de impedimẽto? In-
k no. hîc not. dicit, q cõtra ordinariũ [k] nõ posit ✱SEB. SAPIA.
excipi, sed cõtra delegatũ sic. Rõ diuersitatis h
est, qa ordinarius toleratur in officio: & si repelleretur ꝓtextu exceptionis, sequeretur absurdũ: qa in hac cã nõ esset ordinarius: & in alijs causis remaneret ordinarius. Nec põt dici, q probata exceptione debeat priuari officio ex toto: qa, vt not. dicit Inn. in. c. inter dilectos. de excep. ꝓla. ꝓ exceptionem nõ debet quis priuari officio suo. & videt probari in. c. sup his. de accusa. & in. c. ij. de ordi. cog. ¶ In delegato verò cessat hæc absurditas: qa ex toto repel

b ¶ Impotẽtia. Dicitur ẽt impotentia iuris, qñ alter legitimè non põt interesse: puta qa est necessarius in testẽ ad cãmillam tex. cũ gl. in versi. excluso. in. c. dilecto. de test. p quẽ multũ extẽditur iste text. secundũ istũ ibi in. ij. col.

c ¶ Petitoriũ. Aliquãdo dicim⁹ pictatiũ à petendo. do. dicit em charta cõtinẽs petitionẽ alicuius gl. j. in c. pictatiũ. xxx. q. iij.

d ¶ Propriè tñ executor. Vide gl. ost. & ibi dicetur in. c. pastoralis. §. qa verò. in vers. & si sciat. de officio delegati.

✱SEB. SAPIA.

e ¶ Quòd seruus. Nũquid aũt infamis cõtra aliũ infamẽ posit dari iudex: vide Bald. arguentẽ pro & cõtra. in. l. cũ mulier. circa xviij. col. ff. sol. matri.

f ¶ Verbũ impotẽtia. Adde glo. in. c. faciat hõ. xxij. qõ. ij. & quod not. in l. filius. ff. de cõdi. inst.

g ¶ Insinuatione. Adde q Ro. sing. suis in fo. vl. q nõ præter, quàm in beneficialibus. all. c. veritatis. viij. di. Ber.

h ¶ Voluerit agere. Facit quæstio, quã ponit Bar. in l. nõ solùm. §. sed vt ꝓbari. ff. de ope. no. nũ. j. q. quã ponit. d. Abb. hîc videt q ẽt debeat ꝓbari de tpe: qa qñ est fundamẽtũ intentiõis alicui⁹, semp debet ꝓbari: vt per Bar. in l. de ætate. in. iij. qõ. prin. ff. de mino. in l. si quidem. C. sol. ma.

i ¶ In. c. ex transmiss. Adde ibi plenè per Mod. & Alex. in. l. ij. §. quod dixi. mus. ff. si quis cau. & in. l. de pupillo. §. si quis ipsi. ff. de no. ope. nun. Phil. de appel. c. ex ratione.

k ¶ Cõtra ordinariũ. Adde Bal. in. l. cũ fratre. in. iij. colum. vbi vnum scias. C. de his, quib. vt indig. vbi ponit etiam de notoriè prodigo, de quo per Mo. & ibi per Alex. in. iiij. co. in. l. is cui bonis. ff. de verb. ob. adde Archidia. viij. q. iiij. c. nonne. & ibi Do. & Bald. in. l. ij. §. miles. ff. de insa. & in. l. Cassius. in prin. ff. de sena. Aug. in. l. cum prætor. §. non autem. ff. de iud. Bar. in. l. Bar-

A Et vide gl. etiã in. c. prudentiã. de offic. de lega. & c. 2. de arbitr. lib. 6.

B Vide istũ in. c. exhibita. colũ. 1. de iudi. & c. nouit. j. de appel.

barius.ff.de offi.præt.in.viij.col.ibi,quid dicemus.& in repe,in.x.co.ibi:sed quid de seruo religionis.& Ro.de exce.deci.j.in antiquis.& istū in.c.cū nostris,ad fi.de concess.præb.licet.d,meus hic aliter voluerit,& non bene:cuius motiuis post mod.hic respondi in lect.

a ¶ Excommunicationis.facit.c.pia.in fi.de excep.li.vj.cū ibi nota. & plenè traditur in.c.ad ꝓ bandū. de re iudi.

ZACHARIAS.

b ¶ Ipso facto.Ade, an ꝙ etiā ipso iure, vt plenè per Lu.Ro.sing.cccc=cvj.inci.fuit interrogatus.vbi alleg. tex,in.l.infamia.ibi adducit, ꝙ est præsentis temporis.C.de decu.li.x. & gl.in.l.in criminali.C. de iur. om. iud,alium text. in l.ij.§. miles. ff. de hjs,qui no.infa.de quo plenè per Ia. Rebu.in.l.fi quis. nu.1.& in addit.C. de decu.lib.x.

c ¶ Vnū tamē dictum . Vide Do. in.c.si Papa.xl.di. & Mod.hîc in.iij. col.in versi.& habet locū opi.cōis.

d ¶ Sacerdotes. Vide istū & Do. in d.c. cū non liceat. & istū in . c . ego N.in.iij.co.in versi.ex.iiij.arg.de iureiuran.

ZACHARIAS.

¶ Adde istū istos duos casus ponē. tē,in.c.cū nō liceat.co.iij.ver. adde alios duos casus. de præsenti. Secundus autē casus hic positus, habet locū in prælato nō obseruante leges ex contemptu.ita no.do.Car. in cle. j.q.ix.de ætate & quali. Plus dico, 9
ꝙ talis canonum c
ex cōtemptu trās gressor potest deponi.not.Imo. in proxi.allega.cle.j & Fel.in alle.c.cū nō liceat.colū. iij. ver.adde,quia dixi,ꝙ prælatus requiritur, tamē ad depositionē ipsi[9] monitio:vt no.Felin.vbi.s. cui adde Imo. idē tenētem in.c.j.in fi. de consti.& Alexā. in.l. ita stipulatus. colum. v. de verborum obligatio.

lit ab officio iudicādi ꝑ exceptionē.Quod dixi de ordinario,fallit in exceptione excōicationis[a]. Nā propter excōicatiōis periculū,potest excipi cōtra eū.& hoc voluit Inn.in.c.nihil.de ele.facit qđ no.gl.in.c.cū non liceat. de præsc. Primū tn dictū puto ꝓcedere, nisi excipiatur de crimine, vel alio impedimēto , qđ inducit priuationē ptātis ipso facto:vt puta:si excipio cōtra ꝑlatū,ꝙ nō pōt esse cōtra me iudex:quia fuit cōdēnatus de crimine infamāte. Nā talis snīa priuat quē officio publico ipō facto[b] : vt est tex.cū gl.no.in.l.ij.in.§.miles.ff.ex q.cau.iro.infa.Et facit qđ no.Inn.in.c.inter dilectos. Nā tūc cessat illa rō absurditatis. ¶ † Sed secū dò circa hoc q̄rit,nūquid de crimine posit excipi cōtra iudicē delegatum:vt puta,ꝙ sit criminosus,piurus,vel homicida:vel alio crimine inuolutus? Inn.tenet,ꝙ de crimine nō possit excipi cōtra iudicē,etiā si diceret,ꝙ sit homicida:vt no.hîc,& in.d.c.cū super.de of.dele.& in.c.cū veuerabilis.de exce.Quia hoc nō reperitur iure cautū,licet secus sit in teste,qui prætextu criminis repellitur.in.c.testimoniū. j.de test. ¶ Et rationē diuersitatis inter iudicē & testem reddit Vin.in.c.fi.de cle.excom.midicens, quòd in teste est magis periculosum: quia à dicto suo non potest appellari. Et ideò iura volunt,ꝙ à principio prætextu criminis posit repelli:sed in iudice nō est tantū periculum,cùm ab ipsius sentētia possit appellari. Itē testis nō habet officiū publicum:vt not.Inno.in.c.nihil.præalle.sed iudex sic. ¶ Specu.in titu.de elect.in.§.excipitur.ver.item quòd cōmisit.distinguit,ꝙ aut crimen,de quo excipitur,est morte dignum, & debet exceptio admitti:aliās secus.Primum dictū, ꝙ non possit repelli indistinctè,communiter tenetur.& vide ad materiam bo.glo.iij.q.ij.in summa.Vbi respondetur ad multa iura, quæ videntur innuere contrarium.Nam ex vitæ merito, non potest criminosus alium iudicare:sed ex potestate officij sic.& facit opti.ij.q.vij.c.sacerdotes. ¶ † Vnū tamen dictū[c] mirabile posuit Ioan.an.post Host.in.c.j.de cen.li.vj.dicēs,ꝙ cōtra ꝑlatū notoriè criminosum & incorrigibilē,pōt subditus excipere,ꝙ correctio nō pertinet ad eum, & si vult ad vlteriora ꝓcedere, poterit appellare.Quod dictū mihi nō placet per supradicta.viij.quęst.iiij.c.nonne.& vide gl.in.d.c.cū liceat.quæ dicit,ꝙ in certis crimi nibus licitū est recedere à ꝓprio Prælato:aliās secus,etiam si crimina sint notoria.Et vide aliud dictū mirabile ingl.ij.q.vij.c.sacerdotes[d] quæ dicit,ꝙ à Prælato non seruāte canones, licitū est recedere.Sed nō puto , ꝙ indistinctè dicat verum.Sed debet intelligi, quando crederet ecclesiam non habere potestatem con-

a ¶ Excommunicationis.facit.c.pia.in fi.de excep.li.vj.cū ibi nota. & plenè traditur in.c.ad ꝓ bandū. de re iudi.

b ¶ Ipso facto.Ade, an ꝙ etiā ipso iure, vt plenè per Lu.Ro.sing.cccc=cvj.inci.fuit interrogatus.vbi alleg. tex,in.l.infamia.ibi adducit, ꝙ est præsentis temporis.C.de decu.li.x. & gl.in.l.in criminali.C. de iur. om. iud,alium text. in l.ij.§. miles. ff. de hjs,qui no.infa.de quo plenè per Ia. Rebu.in.l.fi quis. nu.1.& in addit.C. de decu.lib.x.

c ¶ Vnū tamē dictum . Vide Do. in.c.si Papa.xl.di. & Mod.hîc in.iij. col.in versi.& habet locū opi.cōis.

d ¶ Sacerdotes. Vide istū & Do. in d.c. cū non liceat. & istū in . c . ego N.in.iij.co.in versi.ex.iiij.arg.de iureiuran.

e ¶ Quo ad primū. Adde Inn.& Bu.& Imo.& Do.hic,& Spe.de except.in §.ij.versi.sed quæro de his.& Archi.iij.q.iij.in sum.& Bart.in.l.quidam. de re iud.in.j.col.ibi.& in istis casibus.in.ij.co.ibi:tu dic.& Pe.de Anch.hic.ꝓpter gl.in simili.in.l.ita demū.C.de procu.& sentit Bar.in.l.j.C.de testa. inquātū dat practicā opponendi cōtra iudicem.& Bu.in.c.j.de ac.valere iudicium cū accusatore inhabili,si non opponatur.& simile dixit gl.in.c.j.de iudi.in.vj.& in.l.quanuis. C.de adul.& in.l.filiusfa.§.veterani.ff.de procu.vbi valet iudicium cū procuratore inhabili,si nō fuit oppositū. Simile,vbi debet interuenire scriptura,si non fuit oppositum:vt pulchrè voluit Bart.in.l. certi condi.in.§.quoniam.circa fi.in ver.sed ponamus , quod est probatū. ff.

dendi.ita ꝙ canones cōtēneret.& tunc potest dici hæreticus.xix.di.c.nulli fas.& bo.gl.in. c. generali.de ele.li.vj.in ver.inhibemus.& vide
10 quod dixi in.d.c.cū nō liceat. ¶ † Circa secundā quæstionē gl.tene ipsius decisionem,dummodò restituatur ex toto ad pristinū statum: secus autē si restitueretur famæ & non ad dignitatē:quia fuerat priuatus,ratione cuius ha
11 bebat exercitium iurisdictionis.¶ In tertia.q. vult glo. ꝙ si detegitur impedimētū post sententiā,non retractatur sententia.secus dicit in excōicato:quia sententia publici excōicati,est nulla.Aduerte , quia hæc gl.ineptè loquitur. Nā primò formauit.q. cū impedimentū erat occultū.& postmodū excipit excōicatū, & loquitur de excōicato publico:& ideò illa nō est bona exceptio. ¶ Sed declarando fundamentū materiæ duo sunt hîc videnda.Primò quid si impedimentū erat notū,& nō fuit oppositū contra iudicē.Secundò qđ si fuerat occultū,& post sententiam detegitur? Quo ad primū[e] Inn.& Compost.dicūt,ꝙ aut suberat impedimentū naturale:vt quia iudex erat furiosus:& nō valet sententia, quāuis nō fuerit exceptū:quia naturalia sunt immutabilia. v. di. in prī.&.§.sed naturalia.inst.de iu.nat.Aut sub erat impedimētū iuris,vt ꝙa seruus, vel infamis,vel fœmina:& tūc tenet snīa,nisi excipiat ante lit.cōte. Quia exceptiōes cōtra iudicem sunt dilatoriæ:vt in.c.inter monasteriū.de re iud.&.l.fi.C.de exce.Refert tn Cōpo.ꝙ in fœmina fuit ꝓnūtiatū contrariū:vt iudiciū habitū in fœmina esset nullū:licet nō esset exceptū.Et idē eadē rōne dicebat in seruo : ꝙa seruus & fœmina in hoc æquiparantur.d.l. cūm ꝓtor.sed ipe Cōpo.tenet primū dictū: Dominus Anto.distinguit primum dictū: quia aut suberat tale īpedimētū,qđ īpedit finē cognoscēdi & iudicādi:& tūc nō tenet ꝓcessus : aut nō sic īpedit.& tenet ex quo nō fuit exceptū.
12 & hæc vidētur cōia.¶ † Sed ego multū dubito,an sint vera:moueor multipliciter.Et primò,ꝙ vbi defectus nō depēdet à potestate ꝑtis,taciturnitas nihil operatur:vt no.gl.in.l.j. C.vbi de cri.agi opor.& ꝑ Io.an.in regu.scienti.in merc.de re.iur.in.vj.sed ꝑtes nō possunt
f facere iudicē seruū, vel infamē,vel cœcū[f],vel
g alio impedimento legitimo detentū[g]:ergo taciturnitas non potest inducere validitatē processus.Adde hîc bo.text.in.l. quos prohibet. ff.de postu.vbi tex. dicit quos prætor prohibet,seu lex indistinctè prohibet.etiā si non excipiat. ¶ Ad idē.iij.q.vij.c.infam.§.tria.inver. verū.vbi dicit,ꝙ si causa fuit cōmissa seruo,q putabat liber,tenet snīa ab eo dicta:licet post eà detegat seruus.secus si à principio habebat pro seruo. Nā ratione ignorantiæ tolerat ibi

si cer.pe.Facit textus in.c.j.de restit. spol.&.l. sed & si susceperit.ff.de iudi.&.ff.de dā. inf. l.qui bona.§. si qs iuxta.in vers. fieri passus.&.C.de iure do.impe.l.ij.& in ca. ex parte Adæ.de testib.& in l. si quis testibus. C.e.Et vide istum in.c. cùm contingat.in.xix.col. de offi.deleg. ꝙ exceptio rei iudi.ob si opponatur : alʃ secus. Limita hāc cōem opi . vt hic per Inn.& sequitur Ang.in.l.fi.C. de except.& Ro. in rub.de arbit.in viij.co ibi.xvj.pone.& Ang.in.l.cū prætor.ff.de iudi. & Bal.in.l.bono. rū.la.ij.in.j.col.C. qui admit.facit dicū Hostiē.in.c.j. de transac. sequitur Arch.in. capi. Cœnomanen . sem.lvj.dist.Amplia,vt per Bar.in d.l.quidā consule bant. in.j.colū. & But.j.c.supra literis.&.xxiiij.colū. Idē dicas de omni exce . quæ posit hoc operari , ne reddaturiudicium retro nullū. Do. iij.qō.vj. in cap. si quis.§.excepti.alle.tex.oppo.in.c. ad petitionem.de accu.addeglo. pe. in.l.licet.C.de procurato. &.c.in nostra.in versic.momenti.de procur. Salyce.in.l.prima. C.de iurisd.om.iudicum.& in.l.exceptionem. in. j. colum.C.de prob. Butr.Imo.& istū in. c. exceptionē. de exce.Bal. in rubric. C.qui accusare.in tertia columna,ibi:sed an post litem. Et contra communem insurgit iste . & do.

meus, quos videbis cum Moder.hic.& Alexan.in.d.l.quidam.in.xvij.colū.

f ¶ Cœcum.vide quod le.& no.in.l.secus.ff. de iudi.& ibi Albe.Bar.Bal. & Ange.& vide gl.j.in fi.de cle.ægro.

¶ Adde tu Abb.cōsi.xvj.& ibi quicquid illiterato.

g ☞ SEE.SAPIA. ¶ Detentū. Quod cœcus à principio nō possit esse iudex,tenet gl.in.l.cœcus,ff.de iudi.in.l.j.§.quānis.ff.de postu.sed Pau.de ca

sentēn-

in.l.cũ prętor.§.nõ aũt.ff.de iud.tenet,q̃ indiſtincte cœcus põt dari iudex: qa ſi prohiberetur,ſicut & alij,de eo fuiſſet dictũ.in.d.§.nõ aũt. Et ad text. in.d.§.quãuis.poſſet reſponderi,q̃ loquitur in iuriſdictione ordinaria adipiſcẽda:nõ aũt in delegata.Nã ꝓhibet cœcũ aſſumi ad nouũ magiſtratũ,& appellatiõe magiſtratus,ītelligit̃ de ordinario.l.eũ q.vbi Pau.de ca.& Alexã. ff.de iur.om. iud.

a ¶ L.Barbarius.habet locũ ẽt in delegato:ſecũdũ gl.& oẽs hic. Fallit qñ ignorãtia inhabilitatis eẽt ſupina,ſecũdũ Inn.& alios hic.Fallit.ij.vbi ptes ſciũt ihabilitatẽ: qa licet cæteri ignorẽt, tñ geſta in fauorẽ ſcientis ſunt nulla,aut irritanda.Cal.de re iudi.c.ad ꝓbãdũ. & p iſtũ hic.Fallit.iij. qñ inhabilitas nõ cauſat ex defectu pſonæ delegati,ſed ex nullitate reſcripti: qa ꝓceſſus erit nullus. Lmo.j.e.cũ dilecta. in.viij. co. ibi põt tñ dicere.& p iſtũ ibiin.iij.co.ibi.ſed cõtraprædicta. & vide Bal.ã.l.actuarios.C.de nu.& acli.xij.& in.l.de qbus.ff.de lega. & Baldum in.l.ij. de ma.vin.Bal.Sal.& Ang.in.l.j.C.detesti.Guy. de ſum. in.l. decernimus. C.de ſac.ſan.ecc.p Ia.de bel. in diſp. inci. caueẽ aliquo iure.quam poſuit poſt.l. ij. C. quo. & qñ iud. Pau. de leaza.in.c.cũ dilectus.de fi.inſt.Butri. in.c.conſultationibus . de iurepa.Imo.in.l. ad teſtiũ.ff.de teſt.bal. in.l.ij.de ſer. & aqua.& in.l.nõ ignorat.C.q accu.nõ poſ.p Io.fab.in.§.ſed cũ aliquis.inſti.de teſta.Ang.in auẽ.de tabel.§.pe.& iſtũ in.c.ad noſtra.el.iij.de iureiur.in.c. j. in.vij.col.poſt Inn.de fi.inſt.& poſt Io.an.in.c.dilectus.el.ij.de præb.& iſtũ in.c.apoſtolica.de presby.nõ bapti.& pDo.in.d.c.nihil.de ele.& dixi in no. meis in litera.E.in ver.error cõis.in fi.No.ibi ad limitationẽ datã ad.l. Barbarius.Et an in notario putatiuo procedat.d.l.Barba.vide Imol.& Bald.in d.l.ad teſtium.& Alex.in.l.j.in fi.C.de teſt.& per.d.meũ in repe.rub.de fide inſt.fo.xxvj.cũ.v.ſeq.& bellẽzi.in.c.j.in.xx.col.de fi.inſtumen.& oẽs in. d. l.Barbarius.

¶ Adde tu,an.l.Barbarius.procedat in notario putatiuo.Ang.in cõſi. cclxxxiij.& quid in iudice:Alex.cõſi.lxvij.adde Ro.conſi.cclxxiij.

Anto.Fran.¶ Circa iſtã materiã cõis erroris,& ſic ad materiã.l.Barbarius. adde primò,q̃ error in perſonã iudicis delegãtis,vitiat ſententiã:vt p Spec. in ti.de ſen.in.§.quoniã.in ver.quid ſi dixit.Et adde,q̃ licet cõis error concurrente publica vtilitate excuſet:vt in.d.l.Barbarius.tamen hoc non habet locũ,ſi ille in cuius fauorẽ allegatur error,ſciuerit iꝑm errorẽ: vt per Io. an. in.c.dilectus.de cõſue.& ideò ſi aliqua ciuitas cõi opi.crederet habere priui legiũ ſtudij:cũ tñ nõ haberet,& ego ſcirẽ,q̃ nõ haberet :& nihilominus facerẽ me ibi doctorari,nõ prodeſſet mihi cõis error,p dictũ Io.an.vbi.ſ.pro quo eſt bo.tex.in.l.cũ quidã.in.§.ſuũ hæredẽ.ff.de acq.hæ.Et adde,q̃ tunc cõis error inducit validitatẽ actus facti à nõ habẽte poteſtatẽ faciendi actũ quando cũ communi errore cõcurrit poſſeſsio vel quaſi exercendi illũ, aut ſimiles actus:& ideò debet eſſe cautus ille,q̃ actũ defendit:vt non ſolùm articulet ille,q̃ actũ geſsit,habebaẽ ꝓ tali,puta ꝓ notario:ſed q̃ ẽt erat in poſſeſsiõe,vel quaſi cõficiedi inſtrã,& exercẽdi ſimiles actus.tex.eſt in.c.cõſul.

tationibus.de iurepa.& ibi no.gl.& no.Inn.in.c.nihil.de elect.& no.in.c.j. de poſtu.præla.li.vj.& habeẽ per Dy. in regul. beneficium.de reg.iur. li.vj.

b ¶ Et ſeruo.Adde,q̃ ideò conſuluit Bar.cõſi.cclxvij.quòd laudũ latum à tribus,quorum vnus erat frater minor,non valet.

c ¶ Exceptũ.adde Ro.cõſi.vbi dicit,q̃ eius iuriſdictio ꝓrogari non poteſt.

d ¶ In.c.ad noſtrã. Dixi.ſ. in præce. apo. in.ij.fal.ad. l. Barbarius.

SEBSAPIA.

e ¶ Ignorabãt. Vide Fel.in.c.ad probãdũ.j.de re iudi.

f ¶ Notabile. Ad. de pro hoc tex.in l.elegãter.ff.de dolo.in prin.vbi cõtractus, q̃ veniret reſcindẽdus nõ põt reſcindi, ſi ille in cuius fauorẽ deberet fieri reſciſſio,nõ vult, q̃ reſcindat:dato q̃ ille,q cõmiſit dolũ allegaret dolũ ĩterueniſſe ex pte ſua qa nemini dolus ſuus ꝓdeſſe debet. Ant.Frã.¶ Adde q̃ iſtud fortè ꝓcederet,qñ dolusnõ dediſſet cãm contractui.ſed qñ dediſſet cãm contractui iuxta ea,q̃ habẽt ĩ.l.& elegãter ff.de do.tũc,qa cõtractus eſſet ipſo iure null⁹,nõputarẽ,q̃iſtud dictũ,ꝓcederet: qa actus null⁹ nullũ poſſet ꝓducere iuris effectũ:qa adeò dolus dãs cãm cõtractui bonæfidei,reddit actũ nullũ: vt ẽt hęc regu. ꝓcedat, qñ daret cãm diſtractui.hoc eſt illi rei, ꝓ quã recedit à cõtractu. gl. eſt multũ ſing. in l.ſi maior.C.de trã ſa.de qua gl.Bar.ibi facit magnũ feſtũ. Et de habeẽ ẽt per gl.in.l.ſi mulier.§. ſi dos.ff.quod me.cauſa.& vide gl.no.in.c.cùm dilectus.de emp.& ven.

g ¶ Prætextu.limita ſex modis,vt hîc p Feli.in.vij.co.in ver. non ſe excuſat.

h SEBSAPIA. ¶ Detectum. vide ad hanc mate.latè per Car.Alex.in in.c.Petrus.xxxix.diſt.

i ¶ Tũc tenetur pandere.Adde tex.gl.& Bar.in.l.tabularij.C.de tab.lib.x.& ſequitur Ro.in ſing.cclx.ſi ſit aliquis notarius.aliàs in ver.notarius.infamis. Ana.de vſu.quàm perniciosum.in vlti.col.Bar.in.d.l.ij.C.ſi ſeruus vel liber. Iſtũ in.c.fi.de coniu.ſeruo.& in.c.conſulti.in pe.col.de procu.& in. c. præterea.in pe.col.de teſti.cogen.& Mar.in repe.c.qualiter.lo.ij.in.q.v.arti.xvij.de accu.Bal.in.l.Caſsius.in pe.col.ff.de ſenato.

¶ Adde,quod Ro.conſi.lxxiij.dicit, q̃ bannitus patiens ſe eligi ad officiũ, cuius eſt incapax,debet capite puniri.

Ant.Fran.¶ Dicas,q̃ iſtud fortè procederet,qñ quis eſſet bannitus in ære, & pſona:qa tũc forſan diceretur bannitus ad mortẽ:ſecundũ Bal.in.d.l.data opera.C.qui accu.nõ po.aliâs autẽ nõ credere,q̃ ſimpliciter bãnitus,ſi patiatur ſe eligi ad officiũ,cuius eſt incapax,q̃ debeat capite puniri : qa bãnitus nõ ꝓdit ea,q̃ ſunt ciuitatis Romæ & ciuiũ Romanorũ,ſed ſolũ ea, quæ ſunt propriæ ciuitatis:ſecũdũ Bar.in.l.j.C.de hær.inſt.Nec etiam perdit ius ſuffragandi ſecundũ eundẽ Bar.in.l.certa forma.C.de iure fiſ.lib.x.Et quę perdant banniti propter delictũ,vide per gl.no.inſt.quib. mo.ius pa.po.ſol.in.§.relegati.& vtrũ clericus bãnitus perdat ſua beneficia,ſi perſeuerat p annum in banno,ſicut in excõicatione: habetur in.c.cũ bonæ.de æta.& qua.& no.Bal. in.l.j.C.de hær.inſt.& an bannitus perdat in totũ priuilegia ciuitatis,vel iuris communis,vide.d.Ant.in.c.per tuas.de ſent.excom.ſuper glo.j.

a ¶ Illiteratus. vide Spe. de delegato. §, excipitur. verſi. itē q̄ eſt illiteratus. & iſtū in. c, ex literis. in. j. no. de ſpō. gl. mag. in. l. certi. C. de iud. gl. & doct. in. l. fi. C. de ſent. ex peri. recit. gl. mag. circa med. ff. quod quiſq; iur. glo. ij. in. c. ad noſtrā. j. de cōſue. gl. in ver. ſciat. in. c. qui vult. de pœ. di. vj. Bal. in proœmio Inſti. iii. §, omnes verò populi. in fi. Ang. in. l. qdā cōſulebāt. ff. de re iud. Spe. de ſen. §. ſequitur circa princ. ſeqtur hîc Imo. & Arch. xj. q. iij. ſummo. pere. Anch. in. c. fi na. de re iu. in. vj. alleg. Bar. in. l. fin. C. de ſen. ex peri. reci. & ibi p Saly, do. ij. diſt. in ſumma. Hoſt. Butr. & Abb. in. c. j. de cō ſan. & aff. Io. An, in. d. c. fi. Bal. in. l. a iubemus. C, de te. b ſta. & in. l. j. in vlt. col. de ſen. ex peri. reci. & in. l. ſta tulib. C. de teſta. manu. Bal. & Sal. & Alexā. in. l. hac conſultiſsima. C. qui teſt. fa. poſ, & ibi Ful. do. in. d. c. fi. Saly. in. l. ij. C. de ſen. ex peri. recit. Cor. in. d. l. hac cō ſultiſsima, in. v. co. Et quis dicatur il literatus: vide bar. c in aut. ſed nouo. C. ſi cer. pet. faciat quod voluit But. in. c. cum olim. de arbi. in vlt. col. Et licet in laicis ſit to lerabilis ignoran tia iuris, non tamē

puniri. Exemplū in bigamo & homicida. Nā quātūcunq; ſunt occulti, ſunt incapaces & debent puniri: quia licet pœnitentes nō poſſunt adminiſtrare ſine peccato: vt in. c. fi. de tē. ord. & de biga. p to. Aut nō erat tale impedimētū. Exēplū in infamia. Nā infamia nō tollit naturale iudiciū iudicādi: & poteſt procedere opi. Bar. ¶ † In gl. in ver. legitimo īpediméto. No, hāc gl. ex qua habes, q̄ cōtra iudicē delegatum pōt excipi, q̄ iudex eſſe nō poteſt: quia eſt illiteratus[a], & nō habet peritiā iudicādi: ſecus aūt vbi haberet[b] peritiā iudicādi ex cōſue. licet ſit illiterat⁹: vt eſt bo. tex. in. l. certi. alleg. in gloſſ.

¶ Et no. hoc, quia ſæpe cauſa cōmittitur p ſe dem Apoſtolicā aliquibus maximè religioſis prælatis, qui nō habent peritiā, vel practicam nec theoricā iudicādi. Vt cōtra tales poſsit excipi: qa iudices eſſe nō poſſunt. Dic tn̄, q̄ non requirit iudicē eſſe peritiſsimū: cū ex defectu ſciētiæ ſibi concedatur, vt poſsit aſſumere aſſeſſorē expēſis partiū: vt in. c. ſtatutū. §. aſſeſſo 16 rē. de reſcri. li. vj. ¶ † In gl. in ver. *deſtinare*. ibi: *literatorie*. Sentit ergo glo. ſolū nuntiū ſine literis non ſufficere. Sed doc. cōiter tenēt cōtra riū: dūmodò ſit nuntius publicus[c], & canonicè deſtinatus. Nam nuntio publico ſine literis creditur: vt in. c. cū paratī. j. de app. Hinc eſt, q̄ cū olim in antiqua diceretur, vt literatorie: fu it illud abolitū & appoſitū canōicè: vt hîc habeť in litera. vide tex. in. c. prudētiā. de of. del. q̄ dicit p certū nuntiū, vel excuſatorē literato

ignorantia conſuetudinis, vel iuris naturalis. glo. in. c. fi. in laicis. xxxviij. diſt. & ibi Archid. q̄ etiam in laicis conſtitutis in dignitate. &c. & vide Bal. in. l. fi na. in. xj. col. ibi. xvj. quæritur. C. de hær. inſt. q̄ cauſæ ſubtiles non ſunt committendę groſsis doctoribus: quia ſunt ſuſpecti propter ignorantiam.

¶ Adde tu do. de Ro. deci. dcclxxvij. in antiquis hoc tit. vbi dicūt, q̄ cauſæ debent committi doctis canonicis, vel ciuilibus, vt cauſæ expoſcunt.

ZACHARIAS. ¶ Adde, quæ dixi. ē. in proœ. Gre. in apo. & Fel. hoc co. v. ver. illiteratus poteſt eſſe iudex. facit Matthæ. Matteſi. not. j. quod incipit, primò no. Et adde vnū menti tenendū, q̄ coram tali iudice illiterato, nō eſt neceſſarius libellus in ſcriptis. no. ſing. Lanfrā. de oria. in. c. quoniam contra. ver. petitiones. verſi. ita no. iſtud. & ibi in apo. ad ipſum de proba. idem not. in apoſt. ad Rebuf. in. l. experies. C. de decu. lib. x.

Anto. Fran. ¶ Circa hoc, q̄ quis dicatur literatus, quādo iſtud verbū profertur, vel à lege, vel à teſtatore, vel à Principe. vide latiſsimè per And. Sicu. in conſi. ſuo. xxxiiij. inci. præclarè. optimè dicit Pſal. in. xxiiij. col. cū pluribus col. ſeq. vbi declarat multas ſpecies ſcientiæ & multos gradus literaturæ. in ij. vol. conſiliorum.

b SEB. SAPIA. ¶ Vt haberet. Dicit tamē Bal. in. l. fi. in. xvj. q. C. de hær. inſti. q̄ in ſubtilibus cauſis poterit peritus tamē reprobari. vide. d. Iaſ. in. d. l. certi. C. de iudi.

c ¶ Publicus. Adde, an credatur nuntio abſq; eo, q̄ appareat de commiſ. iudicis: Pau. de ca. conſi. cclxxv. Ro. conſi. cccclviij.

d ¶ Ad conſolidandā iuriſdictionē. An oporteat notū eſſe alijs collegijs impedimentum collegæ ad hoc, vt valeat proceſſus eorū, vide hic Pe. de Anc. & do. meū & Ant. in. c. prudentiā. de offi. deleg. & ibi etiam iſtum ad finem principij. & ibi dicitur. & Bar. in. l. multum. ff. de cōdi. & demon. & in. l. hæc autem. vbi bo. tex. in ver. conſtare & liquere prætori. ff. ex qui. cau. Dicā plenius in. d. c. prudentiam. & an differant iſta vtrum agatur de danda, vel conſolidanda iuriſditione: vide Ro. de offi. deleg. iiij. in nouis. Item ſi duo ex tribus: iuncta additione, quæ eſt ibi facta ex dictis Bal. in. l. falſus. in. ix. col. ibi: ſed pone. C. de fur.

e SEB. SAPIA. ¶ Clauſulā. No. circa hoc, q̄ ſi vnus ex iudicibus datis cum clauſula, de qua hîc notificauerit alijs, q̄ procedāt: quia ipſe eſt impeditus: ceſſante impedimento nō poterunt alij procedere: vt eſt gloſſ. in. c. quoniam Abbas. j. de offi. dele. Similiter, ſi ſcripſerit q̄ non vult intereſſe, ſi poſteà ipſum pœniteat: tamen poterunt alij procedere: vt per Alexan. in. l. Stichum, qui meus erit. ff. de leg. j.

riè deſtinatū. ¶ In gl. fi. cōiter tenetur, q̄ illa nō corrigat iſtam, ſed potius declaret: vnde conclude, quòd quo ad conſolidandā iuriſdi d ctionē[c] alterius iudicis, clauſula impotentiæ includit in ſe clauſulā noluntatis. Nā ſi vnus præcisè intereſſe nō vult, verū eſt dicere q̄ ambo ſimul intereſſe nō poſſunt. Sed quo ad excuſandū iſtum de inobediētia, qui nō vult intereſſe: clauſula illa inobediētiæ nō includit clauſulā noluntatis: quia quo ad eū nō eſt adimpleta voluntas ſuperioris: quia ſi non vult intereſſe, nō propter hoc infertur, q̄ nō poteſt intereſſe. ¶ Si aūt exprimitur cauſa noluntatis: vt quia debuit, aut noluerit intereſſe: tūc altero nolēte purificata eſt conditio, quo ad conſolidandā iuriſdictionem alterius: & quo ad excuſandū nolentē intereſſe ab inobedientia. Et per hoc vltimum ſolet addi hæc clauſula noluntatis, vltra clauſulā impotētię. Et ho e die vide clauſulam[f] conſuetam apponi in. c. cum plures. de officio deleg. lib. vj. dic, vt ibi.

SVMMARIVM.

1 *Iudices diuerſi impetrati à diuerſis perſonis ſuper pluribus reſcriptis: ſi nō concordant in cauſa, eſt eligendus tertius arbiter: & ſi aliter eſt factū an vitietur proceſſus: vide infrà nu. 6.*
2 *Reſcriptum ſecundum, quando tollat primum.*
3 *Reſcripta duo, ſi inueniantur ſuper eadem data, quid fiendum?*
4 *Reſcriptum ſecundum debet ſpecialiter de primo facere mentionem, & non in genere.*
5 *Diſpoſitio huius capi. quando habeat locum.*
7 *Quando duo collegia conueniunt ad aliquid explicandum, non requiritur maior pars perſonarum, ſed maior pars vtriuſq; collegij.*

CAP. XIIII.

1 PAſtoralis. ¶ † In quęſtione reuocationis reſcriptorū recurritur ad arbitros, ſi iudices in cognitione ſibi non deferant: nec in vnā poſsint cōcordare ſententiā. Primò ponitur conſultatio. Secundò reſponſio, ibi: *ad quod*. ¶ Caſus literalis. In prima parte ponitur talis caſus: ſi aliquis impetrauit literas contra aduerſariū ſuū ſuper aliqua cauſa ad aliquos iudices facta citatione: ſaltē vel præſentatione: alter poſtmodū obtinet eandem cauſam alijs iudicibus delegari: & in ſecundis literis fiebat mentio de primis. Dubitatur vtrū primæ per ſecundas ſint reuocatę. quæritur vtrū priores vel poſteriores iudices debeant cognoſcere de hac reuocatione. Reſpondetur, q̄ ſi priores iudices nolunt deferre poſterioribus, vel poſteriores nolunt deferre prioribus, omnes ſimul cognoſcant. & ſi fortè ſimul nequiuerint in vnā concordare ſententiam, quāuis plures ſint in vna cōmiſsione, quàm in alia, huiuſ modi dubitatio per arbitros cōiter electos determinetur. Secundò formatur talis quæſtio: qñq; impetrantur literæ ſub hac forma: Conqueritur Titius de Petro & quibuſdā alijs ſuper decimis & rebus alijs. Quæritur vtrum iudex ex tali delegatione habeat iuriſdictionē ſup perſonis, & rebus cōprehēſis per clauſula illam, quibuſdā alijs. & rebus alijs antè, quàm pſonæ vel res in iudicio ſint expreſſæ. Et antè, quàm ſoluat iſtā. q. ſubijcit aliā; quæ oritur ex ſecūda. q. Quæ talis eſt: Aliquis de perſonis illis, q̄ poterāt cōueniri p clauſulā illā, quibuſdā alijs: expreſſo proprio noīe: impetrauit literas cōtra primū impetrātē literas gnales, deſignādo aliquā rem certā, q̄ includebať p clauſulā illā. & rebus alijs nullā faciēdo mētionē de priori cōmiſsione. Quærit, vtrū ſecūdæ literæ valeāt cū de primis nullā faciat mētionē, nec pſonæ, vel res adhuc fuerint in iudicio exp̄ſſæ. Rñdet Papa ad iſta. & primò ad ſecundū dicēs, q̄ cū ſpeciale mādatū deroget gnali: iuriſdictio attributa p literas gnales, p ſpeciales lr̄as, quātū ad ea, q̄ in ſecūdis literis ſpecialiter ſunt exp̄ſſa, penitus eneruať: licet de prioribus nō faciāt mentionē. vñ quātū ad hāc cām ſpecialiter cōmiſſam, ſupflua relinqť j. q. Quia non habet ptātē. Poſteà rñdeť. j. q. dicens: q̄ iudex bene habet ptātē ſup pſonis & rebus exprimēdis: ſed illā exercere non pōt, antè, quàm pſonæ, vel res fuerint exp̄ſſæ. Ber. No. j. ordinem pcedēdi, cū ſup eadem cauſa impetrantur à diuerſis plura reſcripta. & dubitať de præualiditate reſcriptorū. Primò enim debent iudices ex hōeſtate ſibi deferre, vt primi dūtaxat cognoſcāt de pualiditate ſecūdi. Si aūt nolūt deferre, vt qa deputati p ſecūdū reſcriptū, nō ſunt cōtēti, quòd deputati primū cognoſcāt, nō econtrà: tunc

a ¶ Authoritate huius.c. Adde, an arbitri electi vigore statuti sint arbitri, vel arbitratores. Pet. de Ancha. consi. cclxx. Abb. consi. lxiiij.

b SEB. SAPIA. ¶ Appellari. vide Bar. hoc tenentem & dicentem hoc esse menti tenendum, in l. j. C. de arbi. & in. liij. ff. de arbi. Sed contrarium tenet Bart. sibimet contrarius in prima consti. C. in. j. col. vide Fede. in. c. fin. de re iud. colũ. iij. do. Ias. in. §. omnium colũ. ij. institu. de actio. vbi allegat Imol. in. l. prima. col. penulti. ff. sol. matri. concordantẽ contrarietates Bart. ibi etiam magistraliter declaqui sint arbitri, & arbitratores.

c ¶ In casibus iure expressis. Adde Archi. iij. qõ. v. in prin. ibi, tu dicas, & ibi Domi. in. ij. col. idem per istũ de fo. compe. ver. in. v. colũ. Docto. in. c. arbitris. de offi. delega. in fin. in vj. & in. d. c. pia. §. ij. ibi, secunda est opin. & ibi Pet. de Ancha. & Roma. in fin. cccclxxvij. fi allegatur causa suspicionis. cõtrarium probat glo. in. c. statutum in prin. in ver. copia. ad fi. de rescrip. in vj. & ibi Do. post Imo. in fi. prin. & sequitur iste hîc, in. c. j. in. j. not. de arbi. & in. c. cũ speciali. in. ij. not. de app. & ibi Phili. ij. not. allegando istũ hîc. faciat gl. inverbo ipsorum in cap. ij. de test. in vj. iũcto dicto Inno. in. c. ij. de no. ope. nun. & quod not. Inn. in. d. c. cũ speciali. superver. suspecti. & ibi doct. & Pau. consi. xxij. Gul. de cug. in aut. licet. C. de li. præteri. & Alexan. in. l. si quis id quod in. iiij. colũ. ff. de iurisdict. omniũ iud. & in cõsil. cccxliij. super themate & dubijs, licet contrariũ voluerit Hosti. in summa. de test. §. qualiter infirmentur. in vj. col. ibi: sed & si alia causa. faciat glo. in. l. fi. in versi. voluerit. C. de reuoca. dona. & ibi Salyce. & fallit quod scribit iste Ange. & Maria. de fimo. cum sit. licet contrarium dixerit Vincen. in. c. conquerente. de offi. ordi. & Bu. in. c. proposuisti. de consecra. ecclesia. vel alta. facit. c. cum dilecta. de confirma. vtili, vel inutili. Et quod no. iste post Ioan. Andreę. in. c. ex parte Adæ. in. x. col. ver. & sic no. ex hoc dicto Ioã. an. de testi. & plenè per Bu. in. c. fi. de consue. tene hoc vltimum, quia quando certi casus sunt specialiter à lege expressi contra regulas iuris extẽduntur ad similes: vide hîc per moderniores.

d ¶ Cum dilecta. Illum tex. facit sing. iste in plerisq; locis. dicam ibi & facit gl. in. l. in. l. j. C. de condi. indebi. & quod ibi no.

e ¶ Ordinarij iste tex. habet locũ etiã in ordinarijs secũdũ Io. And. in reg. in obscuris. in fi. in Mer. & in. c. j. de priuile. in vj. & in. c. sanè. de fo. cõpe. facit. c. cũ illorũ. de senten. excõ. ibi, si Abbatis discretio. & gl. in ver. ortus. in. l. nulli. C. de epi. & cle. Cõtrarium magis cõmuniter tenetur: vt iste tex. nõ habeat locũ in ordinarijs. Inn. j. eo. super literis. in. iiij. col. ibi, alij dicũt, quòd simul. & sequitur Inn. hic in. c. j. & But. in. d. c. sanè. post mediũ. & istũ vide eo. ti. c. verũ in. iiij. co. & sentit Inn. de iud. cæterũ. & ibi But. in. iiij. col. ibi not. hoc. vide tamẽ But. in. d. c. super literis. in pe. char. ibi, aduerte tamen ad practicam in. c. cũ contingat. in. vj. col. ibi vltimò quæro. j. eo. Limita tamen, nisi concurrat ecclesiasticus & secularis, propter dictum Inn. in. d. c. cæterum. propter eius authoritatem & prærogatiuam fori ecclesiastici.

tra: tunc debẽt simul omnes cõuenire, tàm iudices primi, quã secundi rescripti: & simul cognoscere, an secũdæ reuocent primas. & si concordãt in vnã sententiã, bene quidẽ: si autẽ disconueniũt, licet plures sine ab vna parte, quã ab alia, recurrẽdum est ad arbitros, qui quidẽ debent cõmuniter à partibus eligi. Et sunt isti arbitri iuris: cum diliguntur authoritate huius cap.[a] ideo ab eis põt appellari: [b] vt in ca. ab arbitris. de off. dele. li. vj. Et ex hoc, & text. habes vnum casum, in quo assumunt arbitri iuris. Alium habes in. c. suspicionis. de off. deleg. & in. c. cũ speciali. de ap. alium in ca. si clericus. xj. q. j. scilicet, quãdo Episcopus habet causam cõtra subditum. Et dicit no. Io. And. in. c. pia. de excep. li. vj. quòd isti arbitri iuris nõ eligun tur, nisi in casib9 à iure expressis. [c] quod verbũ no. Sed ego credo, quòd etiã in alijs nõ expressis habẽtibus eãdẽ æquitatẽ cum expressis, possunt eligi. Ad hoc alle. gl. ipsius Io. An. in. c. statutum. post prinj. eo. lib. vj. quæ dicit, quòd si dubitatur, an locus vbi fit cõmissio, sit insignis poterunt arbitri eligi. Et ꝓ hoc, quia [A] ꝓuisio specialis extenditur ex identitate rationis: est tex. not. in. c. cũ dilecta. [d] de cõfir. vti. voluit gl. iuncto tex. in. l. j. C. de cõdi. indebi. ¶ No. secũdò, quòd nõ solũ iudices ordinarij [e] in cã dubij cognoscũt, an sua sit iurisdictio: vt in. l. si qs ex aliena. ff. de iud. &. c. cũ psonæ. de priuile. li. vj. sed etiã iudices delegati: vt patet hîc. & in. c. super literis j. eo. Et scias, ꝙ vbi solũ emanauerit vnũ rescriptũ, & cõtendit de ipsius validitate solus iudex deputatus ꝓ rescriptũ cognoscit, an sua sit iurisdictio. & iste est ꝓprius casus. c. sup literis j. e. Aut emanauerũt plura rescripta & dubitat de præualiditate, & habet locũ iste tex. vt simul omnes cognoscãt, si sibi nolũt deferre modo prædicto: & hoc etiã voluit Inn. hîc. ¶ In gl. j. hæc gl. est multũ intricata, & nõ sequẽdo ordinẽ gl. quo ad corticẽ: sed eã assumẽdo, quo ad mentẽ, diuido hãc gl. in sex partes. Nã in. j. parte opponit: & reprobato argumẽto ponit quatuor intellectus ad textũ, quorum tres reprobat, vltimũ approbat. Secũdò principaliter format duo cõtraria, ad quæ formaliter nõ respondet. ibi: in ver. *item qualiter*, & ille versic. debuisset poni post illas quatuor soluti. Tertiò principaliter gl. quærit de ratione decidẽdi in tex. in versicu. *dici potest*. & debuisset illa pars poni post quartum intellectũ. ¶ Quartò gl. opponit de. c. cum cõtingat j. eo. & non sol. Quintò quærit, an decisio huius. c. habeat locũ in literis impetratis in cã appellationis in ver. sed hæc dubitatio. Vltimò quęritur, an hodie procedat decisio huius tex. an verò sit reuocata, per. c. vt debitus j. de appella. &

2 hoc in versi. sed hæc dubitatio. ¶ † Venio ad primã. videtur enim, quòd istud. c. sit fundatũ super impossibili. Nã per iura antiqua ac noua patet quid dicendũ: cùm secundũ rescriptũ impetratur cõtra primũ. Aut enim facit mentionẽ de primo, & tollit primum. aut nõ facit mentionẽ. & non valet. s. eo. c. cæterum. Ergo nõ est opus, vt iudices vtriusq; rescripti cõueniant, vel quòd arbitri assumantur. Sol. dicit glo. quòd neutra pars huius argumenti valet. Nã possibile est, quòd secundũ faciat mentionem de primo: non tamen per hoc indistinctè tollitur primũ. Et pro hoc allegat. c. Abbate. &. c. sæpe. de appella. sed melius allegaret. c. audita. de restitut. spo. Itẽ secunda pars nõ est vera: quia quãdoq; secundũ nõ facit mẽtionẽ de primo: & tamen valet. Exemplum in. c. si autẽ s. eo. &. c. plerunq; j. eo. Reprobato ergo hoc argumẽto gl. ponit quatuor lec. ad tex. Prima, vt procedat quãdo dubitatio cõsistit in facto non in iure: vt quia dubitatur, an sit lapsus annus à tẽpore primi rescripti. Hãc lec. gl. repro

f bat: quia ad. q. facti[f], nõ daret Papa responsionẽ iuris. Vult dicere, ꝙ sup facto dubio Papa nõ

g daret certam responsionẽ: vt in. c. de muliere. g de spon. Sed salua istum intellectum: quia, vt dicit Io. And. hîc, & bene. Papa hic nõ respondet dẽ iure: sed dicit quis debet cognoscere de illo dubio. Et si diceres: & nõne ex rescripti inspectione põt deprehendi, an annus sit lapsus? Sol. dic, quôd nõ: quia annus non computatur â tẽpore impetrati rescripti: sed â tempore negligentiæ. vt j. eo. de. c. plerunq;. Vnde põt dubitari, quando incipit annus currere. & super hac dubitatione potest habere locum decisio huius tex. & ita habes primum intellectum iustificatum. ¶ † Secundus intellectus est, quòd

3 poterat dubitari: quia vtrũq; rescriptum erat

h sub eadem data. [h] Hunc intellectum gl. reprobat: quia secundum hoc neutrum erat primũ. & sic mon habet locum iste tex. Sed iste intellectus saluari potest. Nam ꝓ testes possent ꝓbet esse prius altero, si vtrunq; reperitur factum eod. die, præsumitur in dubio præcessisse id quod precedere debuit. & Alex. consilio. ccccl v. lecto & discusso laborioso processu. in. v. col. alleg. Bal. in. l. cum in testamento. §. hęc verba. ff. de hæredi. insti. per illum textũ, quòd in dubio ille actus præsumitur præcessisse, qui debebat esse præambulus ad alium. & Ro. de exce. ij. in nouis. vt lit. pen. xiij. in nouis. &. Egi. Bella. decisio. ccxcix. supposita. & Bal. hîc, & in. l. cum proponas. C. de condictio. ob. cau. & ibi. Saly. & Bal. in. c. ij. de offi. dele. & in proœmio. C. §. quibus, in. j. colum. post Bartol. ibi: & in. l. de rebus. C. de do. ante nup. & vide. c. penul. de elect. in. vj. Limita, nisi ex ordine intellectus appareat instrumentum secundo loco scriptũ, debuisse prœcedere: quia præsumitur errore secũdo scriptũ, secundũ Bal. Ange. & Imo. in d. l. cum in testamento. §. j. ff. de hæred. institu. & de materia vide tex. in. l. nõ puto. in prin. & ibi Bar. ff. de iure fisc. Et refert Matthesi. not. lxxvj. no. vna regulam. Bal. in. l. dotis. C. de iure do. Iacob. de Bel. in. l. vnica. in fine. C. de cadu. tollen. per tex. in. l. j. C. de iure fisci. li. x. secundum vnam lec. quam sequitur ibi Bar. & Saly. l. si debitor. C. de pri. fil. & Alex. in. l. j. in prin. ff. sol. matr.

A Et ad hoc vide istũ in. c. ad audientiam. col. j. de clericis nõ resi. & in. c. cũ omnes. colum. v. de constit.

e SEB. SAPIA. f ¶ Quæstiõem facti. Licet super facto Legislator nõ sit interrogandus l. eum quẽ teme. re. §. iudicibus. ff. de iudi. tamen debet de qualitate facti informari: & hoc respectu debet super facto consuli. Ita ꝓbat tex. in. l. diuus. ff. de offi. præsi. & ibi Alberi. declarat dicẽs, quòd ibi erat factum ãbiguũ, & non qualitas facti debet narrari. & idem dicit idẽ Alberi. in. l. solẽt. §. legatos. ff. de offi. ꝓcon. & leg. Et ratio est: quia ex facto ius oritur. l. si ex plagijs §. in cliuo. ff. ad legem. Aquil.

¶ In. c. de mulicre. Adde in. l. vt tamẽ sum. C. de tran sact. & in. l. si defensor. §. qui interrogatus. ff. de interro. act. ca. inter dilectos. §. cæterũ. de fide instru. cũ similibus.

h ¶ Eadẽ data. Adde Rotã de præsum. decis. j. in antiquioribus, propter gl. pe. de sentẽ. excõi. c. venerabilibus. in. vj. & in cle. fin. in ver. creatus. de rescrip. qđ vide. Nã ad essentiam substantialẽ actus, aliquid de

Et no. quòd vbi non cõstat de prioritate, si vnum instrumentũ continet obligationẽ dotis, præsumitur præcessisse. Bar. & alij in d. l. j. ff. sol. ma. Idem si vnũ loquatur de cõducta, vel de salario alicuius doct. Bal. ibi: quia causa studij & dotis æquiparãtur. colligit ibi Bar. ex gl. fi. vide etiã plenè Domi. in c. pe. in. vij. col. de rescrip. li. vij, de duobus testamentis contrarijs ab vno eodẽ tempore confectis. & Ro. in aut. similiter in. xxix. co. ibi duodecimo C. ad legem fal. si vnum est ad pias causas præsumitur posterius. & si vnus est institut⁹ in duobus testamẽtis, quomodo debeat adire, per Ang. & Imo. in. l. eum qui, in prin. ff. de acqui. hære. Et si instrumentũ est cœptũ anteme diam noctem, & finitum post, debet poni tempus actus consumma ti, & sic diei sequẽ tis. Inn. de offi. de legatis, consuluit sequitur Bal. in. l. si qua eum. §. j. ff. de vulg. & pupil. quia semper attẽditur momẽtum quo actis perficit & vide Bart. in. l. pe. §. si vir. ff. sol. ma. & quod si vn⁹ contractus sequit alium inter easdẽ personas, eodem die, loco, & testibus, præsumũtur facti incontinenti vnus post alium: & vide Bart. cõsi. clxj. quod syndicus &c. quòd quã do duo cõtractus sequuntur vnus post alterũ incon tinenti: licet non dicatur inter partes, q̃ secundus fiat propter primum: tamẽ præsumitur quòd vnus sit factus gratia alterius. & quòd inuicem correspondeant. Adde Pet. de Anch. consi. iij. dominus Nicolaus verus. Abbas & Bal. in. l. consilio thema prędictũ, in quo de duobus quęritur & Raph. consi. videtur prima fronte. & Bald. in re pe. l. peteñs. in. xx. col. C. de pact. & Bal. in. c. primò. in prin. in. v. col. quid sit inuestitura. quòd quãdo apparent duæ inuestituræ factæ eodem tempore, prævalet quæ est plenior. Item cęteris paribus data duplici collatione eodem tempore duobus facta, illa præfertur, quæ primo fuit acceptata. Cald. de præbẽ. consil. vij. ad finem. & Bal. in. l. si duas circa medium. ff. de excusa. tut. quòd id, quod fit vna die, simul fieri videtur: nisi appareat, quod prius, & quod posterius. Quod dicit vtile ad plures impetrantes eadem die, secundũ eum, dicentem illum tex. non esse contra. c. si à sede. de præbendis. in Sexto, quia illa Decretalis loqtur de beneficio & fauore, & illa lex loquitur in one re: vbi constat de ordine.

ZACHARIAS. ¶ Adde dum allegat Matthæum Matesi. singu. lxxvj. Dic, quòd est sing. lxxij. quod incipit no. vnam regulã. & ne te fallat dictum Bar. per eum allegati, in. l. non puto. ff. de iure fisci, quem sequitur Bald. in. l. dotis. C. de iure dotium. quòd illa. l. dotis. intelligitur quando tractatur de lucro fisci, & damno priuati: quia tunc præsumitur pro instrumẽto priuati eo dem die, quo instrumentum fisci confecto: secus autem si de dãno fisci. quia in dubio præsumeretur pro suo instrumento. Ita notat Iaco, de bel. per tex. in. l. vnica. in fi. C. de cadu. tol. per tex. in. l. j. C. de iure fis. lib. x. secundũ vnam lectu. quam ibi Bar. & Saly. in, l. si debitor. C. de priui. fis. & Alexan. in. l. j. ff. sol. mat. sequuntur. de quo per Fel. in. c. duobus. col. ij. post mediũ. de re iud. ¶ Adde Bald. consilio. ccxliij. iij. libr. vbi dicit quòd si reperiantur duo instrumenta dotis eadem die confecta, & in vno appareat, quòd prædium de tale fuit æstimatum, in alio non æstimatum: q̃ electio est hæredum mulieris, quo vti velint.

a ¶ De mane. vnum rescriptum potest dici posterius ratione horæ, licet habeat datam eiusdem dici cum alio, secundum Ioan. an. Butr. & Imo. & Domi. vide glos. in versi. si non appareat. in. c. penul. de rescrip. in. vj. & c. si à sede. in versi. appareat. de præbend. eo. lib. & vide gl. fina. in l. si ex pluribus. §. fi. ff. de sol. quam extollit Bal. fin. l. Imperator. la. j. in primo commento, in. v. col. ibi. & not. quòd dies. ff. de statu homi. & in. l. præscriptiõe. in. viij. col. C. si cõtra ius etiã in. l. fi. in. iiij. col. ibi, propter interdictum C. de edic. diui. & in. l. cũ proponas. in fi. C. de interdi. ma. & p dominũ meum hîc. & in c. cõsuluit. in. xiij. col. de offi. deleg. Addas Bald. in. c. ego. N. in princ. de iureiuran. & in c. licet. & in. c. quoniam. de proba. & in. c. ij. de confes. & hîc. & in. d. c. cõsuluit. facit. l. Titius. §. Lucius. in ver. hora dici sexta. & in versi. calescente cęlo. aliâs albescente. i. in aurora. secũdum gl. ibi. ff. de liberis & post. faciat quod voluit Io. de Pla. in. l. prima. C. de iure fisci. libro. x. Mart. fil. Cyn. & Bal. in. l. de rebus. C. de do. ante nu. Anto. Francis.

¶ Circa istam materiam quando reperiuntur duæ scripturæ, siue rescripta, siue testamẽta, siue codicilli, siue alia instrumenta, que videantur esse confecta vel data sub eadem die & hora, quæ tamen continent cõtraria: nec aliter potest apparere, quæ dispositio ex prædictis sit prior, vel posterior, quæ illarũ debeat prævalere, & quæ sit magis attendenda; an verò neutra valeat. vide gl. in. l. finali. C. de edict. diui Adri. tollen. in ver. missus est, circa medium. quæ loquitur de duobus testamentis contrarijs eadem die & hora confectis. & vide glos. in. l. cum proponas. in ver. contrarium. C. de codi. quæ loquitur de duobus codicillis contrarijs. Et habetur per glo. & Bart. in. l. j. in. §. j. ff. de bonorum posses. secundum tab. & habetur per Cyn. in. l. hac consultissima. in. §. si quis autem. C. de testamẽ. & per glos. in. l. eum qui duobus. & ibi per Angelũ. & Ioan. de imo. ff. de acquirenda hæreditate & per glo. in. l. si duas. in versiculo. eliget. ff. de excusa. tuto. & per Ange. in. l. si is qui nepotem. ff. de adoptionibus. Et conclusio esse videtur, quòd quando non potest, vel per coniecturas, vel ex affectione disponentis, vel ex aliqua alia causa comprehendi, quæ nam dispositio debeat prævalere: quod neutra debet attendi. imò ratione incertitudinis vtraque dispositio vitietur, & habeatur perinde ac si nulla facta esset dispositio.

b ✠ SEB. SAPIA. ¶ Esse dubium. Hoc dictum refert & sequitur Barto. Socin, in rubrica. ff. de rebus dubijs. Ex quo notab. infert, quòd licet statuta, quæ arctanda ad compromissum, nõ habeant locum, quando factum est certum; tamen debent intelligi, nisi vis seu determinatio iuris sit dubia: quia quando lex multipliciter intelligitur, eius veritas ignoratur: vt dicit Baldus. in. l. scire leges. ff. de legi. & ita declarat Bald. & Salice. in. l. cum proponas. de rebus creditis. Infert etiam alia duo, de quibus ibi per eundem.

miles. Et si diceres, quomodo potest dubitari de iure: cùm ius sit certum? Respondetur, quòd ius in se est certum: quia illud quod est certum legi naturæ, est certum legi: vt. l. si pater. ff. de solutionibus. Sed inquantum iús applicatur ad intellectum humanum, potest esse dubium. b Nam multi sunt imperiti, & aliqui periti: & alij peritiores. Quinimo tanta potest esse iuris dubitatio, quòd habet excusare etiam peritissimos: vt in lege, regula. ff. de iuris & facti ignorantia. facit quod not. glos. in cap. vnico. de postula. Prælatorum. libro vj. Et per hoc habes clarè expeditam primam partem glo. & apertum intellectum huius capituli. ¶ Venio ad secundam partem, cum qua opponit. videtur enim quòd ex alio non potest iste textus procedere: quia certum est naturæ & iuri, quòd aut primi sunt iudices, aut secundi: ergo non possunt sibi deferre in commissione huius dubij: quia posset contingere quòd non habentibus potestatem fieret delatio. Item ex quo dubitatur probabiliter, an primi, an secundi sint iudices: ergo nec primi nec secundi possunt citare partes: quia ratione dubij neutri habent iurisdictionis exercitium. argumento in. l. duo sunt Titij. ff. de testamenta. tutela. Vbi dicitur, quòd si testator dederit Titium tutorem filio suo. & duo reperiantur, qui vocantur Titij: quòd neuter potest exercere tutelam: ex quo non apparet de quo testator senserit: licet in veritate vnus sit tutor. Ad hæc contraria, sicut dixi, glos. formaliter non respondet: sed dicendum est ad primum, quòd imò primi & secundi habẽt iurisdictionem. licet elidibilem per exceptionem: vt dixi, & in cap. cæterum. suprà eodem. Et maximè habent iurisdictionem super incidenti, quia in dubio iudex habet potestatem

habet poteſtatẽ à lege cogneſcendi,an ſua ſit iuriſdictio:vt.s̃.dixi. ¶ Ad ſecundum contrariũ dic,quòd ratione huius dubitatiõis q libet põt iuriſdictionem exercere in iſto incidenti, authorirate legis.vnde quemadmodum põt quis probare de quo Titio teſtator ſenſit:ita põt nunc probari de quibus iudicibus Papa ſenſit. Et ſi non põt quæſtio decidi,põt vltimò recurri ad Papam,per not. in c.ſanè.de offi.dele.¶ Venio ad tertium, quæ fuit ratio decidendi. & dic per omnia,vt habetur in glo.Nam timor vexationis partiũ coram diuerſis iudicibus & intricationis & contrarietatis proceſſuum fuit cauſa & ratio decidẽdi:vt iudices ſimul cõuenirent, vel quòd arbitri eligerentur.¶ In quarta parte gl.opp.de.c.cum contingat.j̃.eo.ordinarius cui mandantur cõtraria, per delegatos cognoſcit de præualiditate reſcripti,& non ipſi iudices delegati.Gl. non ſoluit,ſed ſolutio eſt duplex.ibi enim loquitur poſt factum.ſ. cùm vtrique delegati fecerunt proceſſus ſuos,& mandauerunt ordinario cõtraria.Iſtud verò,ca.loquitur cum à principio contenditur de reuocatione literarum.Vel ſecundò & melius:ibi ordinarius non pronuntiat ſuper reuocatione reſcripti:ſed ſolùm ad ſuã inſtructionẽ cognoſcit,quod illorum præualeat.¶ In quinta parte gl.quærit,an habeat locum iſte tex.in literis impetratis in cã appellationis.& dicit,quòd nõ:quia iudex appellationis ſolus habet
a cognoſcere.Aduerte,[a]gl.eſt vera,vbi ſolùm impetratur vnum reſcriptum in cauſa appellationis: quia nõ iudex â quo, ſed iudex ad quẽ,habet cognoſcere de validitate appellationis:vt in capitu. dilectus.j̃.eo.Sed ſi in cauſa appellationis impetrarentur diuerſa reſcripta âpartibus,& dubitaretur tunc de prꝫualiditate,optimè ſeruabitur iſte tex.ad hoc capi.bonæ.de cõſi.vti.Itẽ,quia iſte tex. nõ diſtinguit inter cauſam appellationis & cãm principalem:ergo generaliter debet obſeruari,vbicũq; dubitatur de reuocatiõe reſcriptorum.xix.diſt.c.ſi Romanorum.&.c.ſolitæ.j̃.de ma.& obedien. ¶ Sextò & vltimò gl.quærit,nunquid hodiè procedat deciſio huius ca.Ratio dubitandi eſt propter.c.vt debitus.j̃. de ap. Dicit gl. quod non habet hodie locum re integra,per illũ tex.Dicit Io.An. ꝙ melius dixiſſet re non integra.ſed dic,quòd quilibet habuit bonũ [A]intellectũ. Nam ſi teneremus,quòd per capi.vt debitus. ſtandum ſit hodie præſentationi,ſecuta citatione,& non datæ:hoc.c. non haberet locum re integra.Quia ille eſſet iudex,qui primò faceret citationem.Sed ſi negotium eſſet non integrũ puta,quia ꝓceſſus eſſet inchoatus coram primis:& poſtmodum impetrarentur ſecundæ facientes mentionem de proceſſu primarum, ſed reuocetur in dubium vtrũ ſecundæ ſint ſurreptitiæ. Et tunc ſuper hoc dubio poteſt ſeruari iſte text. Dicit etiã,quòd re integra põt ſeruari iſtud.c.tenendo,quod dictũ.c.plerunq;.&.c.ſi autem.non ſunt ex toto correcta.de quo dic,vt dixi in.c.j.s̃.e.¶ Item tenẽdo quòd ſint correcta,põt ſeruari,ſi vtrique iudices cõcurrerent in citatione:ita quòd non haberet locum præuentio.Ex prędictis ha-
5 bes clariſsimè intellectum huius.c.& gl.¶ † Vltra prædicta ad maiorem declarationem quæro,nunquid indiſtinctè,dato dubio reuocationis literarum,ſit locus huic cap.intantùm, ꝙ aliter proceſſus factus non valeat.Sol.Inn.& alij ſcribentes multa & varia dicunt per quę obſcuratur intellectus. c. ſed vt clariſsimè habeatur materia ponãtur quinq; caſus.Primus, quãdo citatus per iudices alterius reſcripti comparet,& aſſumit iudicium ſuper principali:
b nec opponit de ſuo reſcripto.[b]Et tũc in dubio non eſt locus huic: quia pars non opponẽdo,videtur reſcripto renunciare,quod poteſt. iuxta no.in ca.ex conqueſtione.de reſti.ſpo.Itẽ ceſſat hoc caſu ratio huius.c.& facit quod dixi.in.c. cæterum.s̃.eo. ¶ Secũdus
c caſus,[c]cum retentis eiſdẽ terminis pars citata comparet, & excipit de ſuo reſcripto,& patitur iudicẽ alterius cognoſcere de reuocatione.Et hoc caſu valet etiam proceſſus:licet non ſeruetur forma huius.c.qa ſi iudices poſſunt adinuicem ſibi deferre in hac cognitione:fortius poſſunt partes ipſæ:quia nil aliud debet velle ſuperior,niſi vt partes ad concordiã adducat.l.j.ff.de no.ope.nũ.facit.xxiij.q.v.c.prodeſt.Et pro hoc quod.s̃.dixi.& no. in.iiij. parte gl.Nam vtrique iudices per ſe habent iuriſdictionem in hoc incidẽti,licet elidibilẽ per conflictum exceptionis.ad hoc j̃.eo.c.ſuper literis.Tertius caſus,quando pars citata comparet & opponit de reuocatiõe ſui reſcripti,& petit procedi:vt hîc dicitur: & iſte caſus eſt multũ dubius.Inn.videtur hîc velle,quòd per hoc nõ ſit locus huic ca.Dicit enim tunc eſſe ſeruandam formam huius.ca.cum vtræq; literæ ſunt iudici præſentatę & coram vtriſq; excipitur:& vtri que volũt procedere in cognitione.Si aũt coram alteris tantùm excipitur, illi poſſunt cognoſcere,& diffinire ſuper reuocatiõe.ad hoc alle.c.ſuper literis j̃.eo. Ego non puto hoc dictum procedere:quia iſte tex.dat formã procedendi,cùm de reuocatione literarum ambigitur.Sufficit ergo,quôd pars citata opponat a de reuocatione literarum,& rẽ deducat in dubium,& petat procedi prout hîc dicitur.Hoc idem videtur ſentire Inn.in.c.cæterum.s̃.alle. vbi dicit ſatis eſſe excipere de reuocatione literarum,&,ſi nõ admittitur exceptio, poterit appellare. Quinimo plus ibi dicit, quòd pars excipiens,etiã proteſtans,quãdo non intendit cõparere:niſi procedatur,vt hîc dicitur, etiã ſine appellatione,cõſeruatur illeſa.& vide qd' ibi latius dixi.¶ Quart⁹ caſus:cùm retẽtis eiſdem terminis, pars citata cõparet, & excipit de ſuo reſcripto:& iudices alterius incœperũt cognoſcere ſuper hac cognitiõe, qua pẽdente iudices iſtius citati citauerunt partem aduerſam, quæ comparuit & oppoſuit de ſuis literis:& ꝙ ſui iudices incœperunt de hoc cognoſcere:ita quòd iſti præuenti ſunt in hac cognitione.Dubitatur nunquid iſti ſecundi ſint admittendi in illa cognitione,iuxta formã iſtius ca.Inn.finaliter concludit,ꝙ ſic. firmans hanc concluſionem,ꝙ quãdiu per illos iudices iſte articulus non eſt diffinitus,ſemper debent iudices alterius reſcripti admitti tàm in cognoſcendo,quã in diffiniendo.ar.j̃.eo. cùm cõtingat.quod mihi placet arg.huius literæ. Quintus & vltimus caſus eſt, qn̄ vtrique iudices ꝑ ſe procedunt,& non obſtantibus exceptionibus vtriuſq; partis ſuper præualiditate literarum procedunt ad contrarias ſententias. Vt puta: quilibet iudex alterius reſcripti excommunicauit partẽ aduerſam nõ comparentem, licet excipientem.Et hoc caſu no.dicit Inno. quòd debet inſpici quæ literæ præualent: & ſecundum præualiditatem iudicabitur proceſſus irritus,vel validus.Vnde valebit proceſſus literarum præualentium & aliorum iudicũ proceſſus erit irritus.alle.tex.no.in.c. ex literis.de of.deleg.vide ad hoc,quod plenè dixi in.c.cæterum.allega. Et not.prædicta:quia ſine iſtis, vix intelligi poteſt iſte tex.¶ In gl. deferẽdum in fi.vult ergo gl.quòd iudices poſſunt ibi deferre ſuper incidenti abſq; partium conſenſu. & hoc tenent hîc communiter doct. præter Tan.& Gof. ſed prima pars verior eſt: qa iſte tex.dat hãc facultatem iudicibus, nulla de partibus habita mentione.Et plus dicit Inn.quôd licet partes non conſentiant in hac delatione: tamen pars contra cuius reſcriptum iudicabi-
d tur,nõ poterit appellare:[d]quia non põt prætendere intereſſe:cùm iuſtitiam ſuam poterit obtinere ita coram iudicibus vnius,ſicut alterius reſcripti.Hoſt.tenet cõtrarium:quia multum prodeſt iudicem habere fauorabilem, ſaltem in arbitrarijs:vt in.c.conſuluit.de off.deleg.¶ Audio,quòd aliâs fuit conſultum ſecũdum opi.Inn.ſed mihi plus placet opin.Hoſt. nam ſi non intereſt magis habere vnum, quã alium iudicem, fruſtra fieret iſta contentio, quæ eſt hîc.¶ Item ſi poteſt appellari à iudico

a ¶ Aduerte.Adde Ro.conſi.clx.

SEB. SAPIA.

b ¶ Suo reſcripto. Intellige iſtud ẽt ſi ſecũdũ eſt præſentatũ,& eius vigore eſt facta citatio, ſi citatus à primis iudicibus nõ opponit: qa licet ceſſet prima ratio quia nõ poſsit renunciare: militat alia,quia non tollitur primum reſcriptũ, niſi excipiatur:vt no.in.c. eam te.s̃.eo. vnde ſufficit, ꝙ vna rõ militet, licet alia ceſſet.§.affinitatis inſtit.de nuptijs. & no.do. Abb.in d.cap. ex conqueſtione.

c ¶ Secũdus caſus. Adde.Imo. s̃.e.c. cæterũ.in.iiij.col. Angel. in.l. ij. in prin.in.iiij.col.ibi ſextò fallit.ff.ſi qs in iusvoc.nõ ierit. vbi ex iſto text. collegit caſum,in quo delegatus nõ cognoſcit, an ſua ſit iuriſdi. & ſubdit alios,de qbus vide ibi per eum & per Moderni. hoc in.ix.col.

d ¶ Nõ poterit appellare.Hanc partem tenuit Inno. Io. de lig.& Car. hîc dicẽtes dictũ Inno.eſſe ſubtile. & ſecũdum illud conſuluiſſe Saly. cõtrarium tenent Hoſti. ibi: & iſte pro quibus facit gl.hîc in ver.ſapiatur. &. c. ab arbitris.de off.dele.in vj.per quod tenet hîc Abb. in not. poſſe ab ipſis arbitris appellari.

A Habẽdo ſcilicet reſpectum ad textũ. ſed nõ quoad gl. verba.

a ✠ SEB. SAPIA. ¶ Item quia. Pro reſolutione, an poſsit appellari ab his, quæ facit iudex ex officio ſuo, videnda ſunt quæ tradit do. Fel. in c. exceptionem. col. j. vol. iij. j. de exceptio. vbi concludit, quòd ſi ſunt aliqua, quæ ſint de mero officio iudicis, non poteſt pars appellare. l. non quicquid. ff. de iudi. no. Pau. de ca. in l. vbi pactum. col. vlt. C. de tranſact. Si verò ſunt aliqua quæ non ſunt in mero arbitrio iudicis, poteſt appellari, vt quando lex vtitur verbis præceptiuis, vt ibi a late per eum.

b ¶ Duo corpora. Adde Bald. in l. ſi ad ſcribatum. ad fi. C. de appel. iſtũ lviij. conſil. ex infraſcriptis literis. ĩ viij. col. & in ca. j. in fi. j. de parochi. & in. c. ſcriptum. per illum tex. j. de elect. & in conſil. cxxxij. caſus in effectu talis eſt: quidam teſtator. & in c. in ſingulis. in. j. col. de ſtatu. mo. & in. c. fi. in. ĵ. col. de maio. & obed. Bart. in l. fin. ff. de colle. illi. Bar. in repeti. l. omnes populi. in. xxiij. charta. ff. de iuſti. & iure. iſtum in. c. cum te. verſus fi. de offic. deleg. Ro. cõſil. xcix. viſo pro poſito quæſtiõis. Ange. in. l. ij. ff. de rei vend. propter gl. ĵ. ibi meliorẽ. de iure alleg. Inn. in. c. dilecta. de exceſſ. Præla.

¶ Adde tu Feli, b conſi. j.

ZACHARIAS. c

r ¶ Maiorem partem perſonarum. Dic tu diſtin. aut illud, quod dicitur de duobus corporibus reſpicit expeditionem actus, & tunc requiritur ad ipſius expeditionem totius corporis maior pars. Aut cõgregationem reſpicit: & tũc maior pars vtriuſq; corporis interuenire debet dato, quòd in expeditione actus maior pars poſtmodum ſufficeret. Ideo cõcludo, quòd quando plura corpora requiruntur: minor pars corporum requiritur. Sed vbi maior pars perſonarum ſimpliciter requiritur, ſufficit illa maior pars. Et quando voces in vnum dantur, non poteſt dici, niſi conueniant tanquã vnum corpus, in quo maior pars attenditur: vt dicit iſte in. c. ſcriptum. col. iiij. de elect.

vnius reſcripti, cum pronũtiauit ſuam eſſe iuriſdictionem: vt in. c. dilecti. &. ca. ſignificauit. de exce. eodem modo dicẽdum eſt hîc. ¶ Item quia, à quolibet modico grauamine poteſt appellari ſecũdum ius canonicum: vt in. c. de app. ĵ. de app. ¶ † In gl. in verbo, plures. ibi: *loco vnius ſunt*. no. ſingulariter glo. quòd deputati ad vnum officiũ, ſunt omnes loco vnius: & ideò ſi habent cõuenire cum deputatis ad aliud officiũ, cũ illi etiã ſint loco vnius: non ſtatur maiori parti numeri perſonarũ, ſi plures ſunt in vno officio, quã in alio. Tamẽ gl. in fi. videtur hîc aliquatenus limitare. & Vin. multũ hîc inſtat. Sed compo. cuius dictum cõiter approbatur, & eſt veriſsimum: dicit ſemper eundũ fore ad arbitros. Niſi ſaltẽ maior pars iudicum cuiuſlibet reſcripti cõueniat. Exemplũ. ſi ſunt deputati tres iudices, in quolibet reſcripto nõ ſtatur eorũ diffinitioni: niſi ſaltem duo iudices vnius reſcripti cõueniant cũ duobus alterius reſcripti. Nã ſi habetur maior pars cuiuſlibet reſcripti: per cõſequens haberetur interpretatiuè conſenſus omnium. Quia quòd facit pars maior: omnes facere videntur: vt in c. j. de his, quæ fi. à ma. par. ca. & in. l. aliud. §. refertur. ff. de reg. iuris. Non autem ſufficeret, ꝙ vnus ex iudicibus vnius reſcripti, conueniat cũ tribus alterius reſcripti. Quia licet hoc caſu eſſet maior pars perſonarum, nõ tamen habetur maior pars alterius reſcripti. Nam ille vnus pro nihilo reputatur, ex quo maior pars illius reſcripti remanſit in contradictione: & ſic limita fi. gl. aliâs malè diceret. Ex his habes vnũ dictũ multũ ſingulare, quod alibi non ita bene ꝓbatur, ꝙ vbi cõueniunt duo corpora[b] ad aliquid explicandum, nõ ſufficit habere maiorem partẽ perſonarũ: [c]ſed requiritur maior pars cuiuſlibet corporis. Ratio; quia non põt dici, ꝙ illa corpora hoc fecerũt: niſi habeatur maior pars vtriuſq;. Et hoc firmat hîc. d. Anto. pro notabili dicto: & dictum, vt dixi eſt verum: & patet ad ſenſum. Et pro hoc alle. no. per gl. & Ioã. An. in c. vnico. ne ſe. va. li. vj. vbi cõcluditur, ꝙ ſi Epiſcopus & capitulum habent aliquid agere, nõ valet actus: niſi cum Epiſcopo concurrat maior pars capituli: ſicut nõ ſufficeret maior pars capituli ſine Epiſcopo: quare veniant, vt duo corpora ſeparata. & plenius de hoc dixi in. c. poſtulaſtis. de cõceſ. præben. Idẽ ſentit Io. And. in alijs terminis in. c. ſtatutum ĵ. de elect. li. vj. vbi vide. Secus dic, vbi cõuenirent duo corpora in vnum, vt ad illum actum facerent vnum corpus. Nã tũc ſtatur iudicio maioris partis perſonarũ: ita limito dictum præcedens. Pone exemplum[d] in ſtudio Bononien. vbi Artiſtæ faciunt corpus per ſe: & Iuriſtæ per ſe: & quandoq; in factis cõcernentibus ſtudium conueniunt ambæ vniuerſitates: nã tunc cõſtituunt vnã vniuerſitatẽ, & non duas ratione materiæ ſubiectæ. Tũc enim ſtaretur iudicio maioris partis perſonarum. & hoc ſentit Barto. in l. fin. ff. de colle. illi. Ita dicerem in hac ciuitate. Senen. quòd ſi in factis concernentibus totum ſtudiũ, cõuenirent doc. & ſcholares. Nã hoc caſu faciunt vnam vniuerſitatem, & ſtaretur iudicio maioris partis perſonarum. quod tene mẽti: qa facit ad multa. & ex varijs conjecturis, ac ex verbis ſtatuti & materiæ ſubiectæ poteris diſcernere, vtrum conueniant, vt corpora ſeparata, & faciant vnum corpus. Abbas.

d ✠ SEB. SAPIA. ¶ Exemplum. Vide do. Iaſ. in l. fi. col. pe. C. de impu. vbi citat. d. Abb. hîc & plura allegat, quando plures habeãtur loco vnius. de quo etiam per ipſum in. l. ſi pater. j. ff. de vul. & pup.

e ¶ Vt in. c. ad hæc No. vnam limitationem ad illum tex. per iſtum hîc.

f ¶ In habitu. & non in actu. Adde gl. ſin. in cle. j. in verbo presbyteri. de priuileg. & quod voluit ibi iſte in apo. & in. c. ſignificaſti. in. v. not. de fo. competen. & Car. in. d. cle. in. xxiij. q. & in cle. j. in. §. verum. de hære. Domi. in. c. ſi à ſubdelegato. de offi. deleg. lib. vj. Hoſti. in ſum. de pœniten. & remiſ. §. cui confitendum. do. meum hîc & in repe. rubr. de cauſa poſ. & proprie. & per iſtum in. c. de multa. de præben. in verſi. vltimò quæritur. ibi quo ad ſecundum variæ ſunt opi.

g ✠ SEB. SAPIA. ¶ Pone exemplum. vide quæ tradunt in. l. j. ff. de iudi. vbi dicunt, quòd iudices chartularij habent iuriſdictionem in habitu. Item iudex ordinarius vnius territorij habet iuriſdictiõem in habitu reſpectu alterius territorij. Ex quo plura inferunt, de quibus ibi per Moder.

h ✠ SEB. SAPIA. ¶ Materia reſcriptorum. Vide ad hæc pulchram quæſtionem, quam ponit Bald. in l. emptorem. col. fi. C. loca. videlicet in comitatu Bichonij eſt quædam planicies magna, quæ vocatur planum ſancti Creſpoltimon: Abb. ſancti Criſpolti locauit omnes poſſeſsiões, quas habet Ab

✠ *SVMMARIVM.* ✠

1 *Reſcriptum reſpectu perſonarum eligendarum, poteſt eſſe incertum, ſed non reſpectu iudicum.*

2 *Iuriſdictio quæ habetur habitu tantùm: an poſsit delegari.*

3 *Iudex, qui ſtat extra territorium poteſt delegare cauſam ſubdito, qui ſtat in territorio.*

4 *Iudex, qui habet iuriſdictionem habitu reſpectu perſonarum, non poteſt ipſas citare ante, quàm exprimatur.*

5 *Iuriſdictio ex quibus actibus perpetuetur.*

6 *Iudex delegatus ſuper pluribus cauſis poteſt primò diffinire vnam, & poſteà aliam.*

Arbiter poteſt pronuntiare per partes, ſi negotia ſint ſeparata: niſi actũ ſit, quòd pronuntiet ſuper omnibus.

§ Quoniam autem. ¶ Hoc intẽdit: Per generalẽ clauſulã poſitã in reſcripto: an̄ expreſsionẽ rerũ & perſonarũ delegatus habet iuriſdictionẽ in habitu, & nõ in actu. Hoc. j. Speciales literæ derogant literis generalibus, ſuper non ſpecificatis in eis: quãquã de illis nullã faciãt mentionẽ. Et. j. ponitur cõſultatio. Secũdò reſpõſio. ibi nos. Et ibi reſpõdet. j. ſecũdæ. q. Et cuius ſol. infert ad deciſionẽ primæ: qa ſi penitus eneruaẽ iuriſdictio priorũ: ergo habebant iuriſdictionẽ. ¶ † No. j. nõ vitiari reſcriptũ, ſi conueniẽdi includantur ſub clauſula generali, exprimẽdi poſtmodũ per impetrãtẽ. Ex quo collige, ꝙ reſpectu ꝑſonarũ cõueniẽdarũ, reſcriptũ põt eſſe generale & incertũ: ſecus reſpectu iudicũ: vt in. c. ad hæc. [e] ſ. e. Rõ diuerſitatis: qa maius prẽiudiciũ imminet circa iudices, quã circa cõueniẽdos. ¶ No. ij. ꝙ quandoq; quis habet iuriſdictionẽ in habitu, & nõ in actu. [f] Exẽplũ hîc. Itẽ põe exẽplũ, [g] cũ prælatus eccleſiæ collegiatæ nõ habet de præſenti collegiũ. Nã habitu & potẽtia habet iuriſdictioẽ: qa ſi hodiè aſſumeretur aliqs ad collegiũ, immediatè Prẽlatus poſſet exercere iuriſdictionẽ. Sed plus nõ habebat in actu: qa deficiebat ſubiectũ circa qd̄ exerceret iuriſdictio. Pone etiã exẽplũ in presbytero parochiali habẽte parochiã diſtinctã, in qua nemo habitat. habet em̄ talis Rector curã in habitu & nõ ib actu. de quo vide qd̄ dixi in. c. de multa. de præbẽ. Itẽ pone exẽplũ in. l. obſeruare. ff. de offi. ꝓcon. Nã antequã poteſtas intret territoriũ ſibi deputatũ habet iuriſdictionẽ in habitu, & nõ in actu: vt ibi. ¶ No. iij. ex hoc, & tex. ꝙ habẽs iuriſdictionẽ in habitu tãtõ nõ põt illã exercere: vt in fi. literæ. & in. d. l. obſeruare. Ad idẽ bo. tex. in. c. Roma. de appel. lib. vj. ¶ Ex quo infert, ꝙ tenẽdo opi. quòd iuriſdictio tẽporalis ſit apud Papã in habitu: vt no. in. c. nouit. de iu. & in. ca. cauſam. q filij ſint legi. illã tamẽ exercere nõ debet, ꝙ an ſit verũ vniuerſaliter, dic, vt plenè dico in. d. c. nouit. ¶ No. quòd in materia reſcriptorum[h] habet locum illa regula, ge-

batia in plano Bichonij. vtrum veniant & possessiones, quæ sunt sub vocabulo sancti Crispoti? concludit: quòd non, quia quod spāliter denominatur videtur à genere esse diuisum & sub noīe generali non venit: & hoc quando separatim consueuerunt locari, vt ibi per eum. vide etiā bonam glo. vbi alij. in.l. prima. ff. de rebus dub.

a ¶ In.l. si domus. Adde ibi Paulū de cast. vbi idem dicit, ꝙ Bar. ibi de illo, qui habet expectatiuā & adde istū in.d.c. ex parte. de off. deleg. facientem festū de illo text. pro opi. Bar. facit, ꝙ voluit Bal. in.l. humanū. circa fi. C. de le. in ver. quæritur vtrū secūdum ibi: ista verba nō possunt adaptari, nisi ad vnam speciem testamenti.

b ¶ Eneruatur. Et sic sentit ista glo. ꝙ primum rescriptū generale non est ipso iure reuocatū. cōtrarium dicit hîc. d. Car. per verbum penitus. hîc positum. Andræ. Barba.

ZACHARIAS. ¶ Adde Bar. in.l. Meuius. §. duob⁹ in prin. ff. de le. ij. Paul. de ca. in.l. ij. §. mutui datio. ff. si cer. pe. Anto. Francis. ¶ Adde, ꝙ verbū penit⁹ inducit nullitatem ipso iure absq; alio decreto vt est gl. in.c. Romana. in. §. in vniuersitatē. in verb. penitus. vbi etiam per Ge. post Ioā. an. de sen. excom. in.vj. & vide gl. in cle. j. de præbē. & Io. an. & in.c. j. de post. præla. in.vj. in nouel. & habet b per Alex. in.l. qui vsumfructum. ff. de ver. ob. & in.l. Imperator. ff. de iure fis.

c ¶ Eam impugāt. Adde Io. Mo. in c rub. de rescrip. in vj. & Domi. hoc tamen Imo. dicit, quòd in practica difficile obtinere tur contra glo. Io. an. & antiqui trā- d seunt cū ea. & salua eā duobus modis, vt hîc per Abba. Do. & Mod.

SEB. SAPIA. d ¶ Primæ. Pro ha gl. facit tex. in.l. j. de offi. præfec. vt in.c. super hoc. de

a gula, generi per speciē derogatur. facit. c. j. §. e. Et no. bn̄, ꝙ ad verificationē illius regulę non requiritur, vt genus & species capiantur propriè. Nā genus propriè est, quod prædicat de pluribus differentibus specie: vt animal. Species verò propriè est, quæ prędicatur de pluribus differentibus numero, vt homo. Ad hoc quod no. in.l. legato generaliter. de legi. & insti. de iure natu. in. §. plebiscitum. Hîc autē in casu nostro genus & species, non ita propriè capiūtur: sed capitur hîc genus cum multa cō prehenduntur sub vno signo vniuersali. Spēs verò cum res specialiter exprimuntur: & nihi lominus vides, ꝙ vendicat sibi locū illa regul. generi per speciē. &c. Vnde Iuristæ nō capiūt ita strictè genus & speciē, sicut Artistæ: vt patet hîc. & in ca. j. §. eo. & no. gl. in.d.l. legato generaliter. & de his, & an, & quādo species derogat generi: vide per Bar. in.l. quæsitum. in §. penult. ff. de fun. instru. vide etiā per eundē in.l. si domus. [a] ff. de leg. j. Vbi inter cætera dicit vnum notabile dictum, ꝙ non dicitur dispositio generalis, quando venit verificanda solùm sub vna specie comprehensa sub genere: sed potius dicitur dispositio incerta. Pro quo ego alle. tex. cum glj. de of. deleg. c. ex parte. j. per quod dicitur, quòd si Papa mandat ꝑ uideri Titio de primo beneficio vacaturo in certa ꝑuincia, & secūdò mādat prouideri Sēpronio de bn̄ficio primò vacaturo in certa ec e clesia illius prouinciæ. Istud mandatū speciale nō præiudicat primo: quia primū non fuit generale: sed potius incertum, cum veniret solū verificandum in vno beneficio. Pro quo facit tex. in.d.l. domus. & in.l. si hæros. ff. de op. leg. quod verbū no. ¶ In gl. in ver. per speciale. in fi. vel dic, vt dixi in.d.c. cum ordinē. §. eod. Nā ibi generaliter rescriptū, seu priuilegiū dabat formam specialibus, vel particularibus rescri 3 ptis impetrandi: idò nonvalet rescriptū specia f le non seruata forma. Hîc autem primū rescri g ptū erat omnino generale: nec dabat formam particularibus impetrandis. ¶ In gl. in verbo, *eneruatur*. [b] in fi. No. singulariter hanc gl. vide tur enim velle, quòd. c. vt debitus j. de appe. habeat locū nō solùm, quādo concurrunt rescripta generalia & specialia: sed etiam quādo concurrit rescriptū speciale & generale, vt sit locus præuentioni. Ioan. an. transit & gl. non reprobat: sed do. Ant. eam impugnat [c]: dicēs hoc cap. non procedere, quādo primæ literæ sunt reuocatę. sicut contingit hîc cū generalibus sit derogatum per spāles. & videtur dictum satis æquū: vt illud. c. vt debitus. corrigat minus, quā fieri pōt. ¶ Sed si vis saluare gl. pōt dicere, ꝙ quemadmodū primæ [d] tolluntur per solicitudinem secundi impetratoris: vt in. c. vt debitus j. de app. ita. & secundę reuocatorię debent tolli saltē per negligentiā secūdi impetratoris & per solicitudinem primi. Puto tamen, ꝙ vbi 4 negligētia nō posset adscribi secundo impetratori: indistinctè procedat impugnatio domi. Ant. aliās primus semper obtineret: quia facilius potest ad iudicē recurrere, cū sit prior in hære. lib. vj. vbi per dationem spiritualis iudicis non est derogatum habenti iurisdictionē generalem: sed est locus præuentioni, facit tex. in.l. j. iuncta gl. C. vbi & apud quē. vbi Ang. dicit per illū tex. quòd si sit statutum antiquū, quo caueatur, ꝙ omnes iudices possint cognoscere de furto & adulterio, & fiat nouum statutū: quòd solus capitaneus cognoscat de furto & adulterio.

data. ¶ In gl. pe. in fi. dic clarius, quòd duobus modis ex solutiōe secundæ quæstiōis infertur ad solutionē primæ. Primò, nam si per literas speciales derogatur generalibus frustra quæri tur, vtrū per secundas generales iurisdictio attribuatur. & hunc intellectū ponit hîc glo. Secundo modo dic in solutione secundæ. q. iurisdictio tributa per generales literas eneruat per speciales: ergo per generales literas tribuitur iurisdictio: quia quod nō est, eneruari nō pōt cùm priuatio præsupponat habitū: vt in c. ad dissoluendū. de despon. imp. xxxij. q. ij. c. quod verò. & l. decē. ff. de ver. ob. & istud erat de quo quærebatur. Ex quo pōt cōsultor, vel responsalis colligere ordinē cōsulendi & argu e mēta soluēdi: vt. j. incipiat ab eo, ex cuius decisione pōt inferri ad decisionē aliorū: ꝙ sic fe- 2 cit hîc Papa incipiēdo à secūda. q. ¶ † In gl. fi. in fi. hîc glo. intricatè procedit: sed in effectu format tres quæstiones & in medio vnam leuem oppositionē. Prima quæstio, nunqd iste qui recipit iurisdictionem in habitu per generales literas posit eā alteri delegare, sicut pōt circa expressa. ¶ Secūda. q. nunquid posit citare ante expresionē personarū, vel rerū. Tertia nunquid perpetua iurisdictione quo ad expressa in rescripto fiat perpetuatio etiam quo ad cōpressa sub clausula generali. ¶ Ad primā quæstionē gl. finaliter cōcludit, ꝙ pōt cōmitte re: [e] quia cōmittit id, quod habet. Et not. bonā e extensionē ad. c. pastoralis. de of. de leg. vt delegatus principis posit subdelegare, nedū iurisdictionē, quam habet in habitu & actu, vt ibi: sed etiā illā, quā habet in habitu tātùm: vt hîc. Nec ob. l. obseruare. ff. de offi. procō. quia ibi volebat cōmittere etiā respectu exercitij, quòd nō habebat: secus autē respectu habitus tantū. ¶ † Hinc dicimus, ꝙ existens extra 3 territorium pōt causam delegare subdito existē- f ti in territorio [f], vt habes bon. gl. in. c. nouit. de offi. leg. Nec obst. c. Roman. [g] de app. li. vj. vbi g tex. no. dixit Archiepiscopum nō posse deputare officialem in decisione sui suffraganei super appellationibus interponendis ad eū. Nā dicēdū est, ꝙ iurisdictio etiā in habitu adhuc nō cōpetebat ant⁹ interpositā appellationem. Et per illum tex. limita mirabiliter istam gl. vt g dicamus, quòd aut iurisdictio purè cōpetit in habitu depræsenti. & pōt subdelegari: vt hîc. Aut venit purificanda ex actu de futuro, & dicendum, ꝙ ante purificationem nō potest: vt ibi. Non ob. si dicatur, ꝙ delegare est iurisditiōe vti: vt notanter dicit text. in.l. iij. ff. de iurisdi. omnium iu. & no. gl. in. c. si à subdelegato. de off. dele. li. vj. quia verū est, quòd vtitur delegans iurisdictione: sed non principali. Nā circa principale habet iste iurisdictionē in habitu: ex quo personæ nō sunt expressæ. sed circa præparatoria habet iste iurisdictionem in 4 habitu & in actu. & ita intelligas finē. ¶ † Ad secundam quæstionem, vtrum posit citare. Communis & vera conclusio est, ꝙ ante expresionem personarū non potest citare: quia non potest diuinare personas exprimēdas: sed

hę. quę. quas. quæ. quos. quorum. quarum. quibus. quibus. quos. quas. quæ. quorum. quarum. quibus. quibus. quos. quas. quæ. quorum. quarum. quibus. quibus. quos. quas. quæ. quorum. quarum. quibus. quibus.

ZACHARIAS. f ¶ Existēti in territorio. Adde qd in Papa, vel Imperatore vtrū rescribendo in terris suis habeant iurisdictionem in terris remotioribus. per Alex. consi. ij. co. iiij. ver. ij. prę supponono. & colū. vij. ver. & no. dubiū. & col. xij. ver. qn imo. & ibi qd in beneficialibus.

g ¶ Ca. Rom. Adde But. & Imol. hîc. & Io. An. in. d. c. fi confirmationem. & Pau. in. d. c. Romana. §. j. & istū de testi. significauerunt. in. ij. colū. & ibi Are.

a ¶ Contra gl. Cum gl. tenent Io. An. But. & cõmuniter omnes. & Bal. in. c. licet. hîc alle. per. l. quid tamen. ff. de arb. idẽ Bald. in. l. mandatum. in. iij. col. C. man. quòd mandatũ factũ ab officiali ratione officij finitur morte mandãtis in his, quæ non ſunt inchoata, per gl. in. c. ne aliquid. in ver. cœpta. de hære. in. vj. & idem Sal. ibi. viij. col. ibi opp. viij. Ful. & Ludo. & Alex. in. l. & qa. ff. de iu. om. iu. ꝓ quibus eſt tex. in. d. c. ne aliquid. per locum à ſpãli. & tex. clarior in. c. fi. §. officiũ. de offi. dele. in. vj. vbi poteſtas cõſeruatoris, quæ præponitur vniuerſitati agendorũ, extinguit mor te præponẽtis re integra, quo ad nõ cœpta. Contrariũ b tamen tenuit Bar. in. d. l. quia. in vlti. colum. Inn. hîc & Imol. in. l. ij. §. ſed &ſi quis. ff. de do. Ang. & Sal. in. d. l. & quia. & do. meus hîc: tamen prima pars cõmuniter tenetur ꝓpter tex. præalle. Fallit in .v. caſibus hîc no. per doc. Moder.

Anto. Francif.

¶ Vtrũ mandatũ iuriſdictiõis finiat morte mãdantis, c quo ad iã cœpta. vide quæ habẽtur latè per Mod. ſcribẽ. in. c. gratũ. & in. c. licet de off. dele. & per do. Car. in. cle. fi. in. ij. q. de procu. Et adde, ꝙ quãdo mandatum finitur morte mãdantis, finitur ipſo iure, non ope exceptionis, adeò quòd ſi mãdatarius 6 ignoret mortẽ mãdãtis: nihilominus nõ valẽt geſta ab ipſo mandatario poſt mortẽ mãdãtis, etiã ignoratã. Et ratio eſt: qa mãdatum quod finit morte mãdãtis nõ finit tanquã reuocatũ à domino: ſed tãquã ceſſet volũtas domini moriẽtis: vt pulchrè declarat Bart. in. l. & quia. in vlti. col. ff. de iuriſd. om. iudi.

¶ Et adde, ꝙ mandatum factũ à prẽlato & capitulo ſimiliter finit mor te ſolius prælati, 1 ſecundũ Inn. in. c. ad hæc. de teſt. circa prin. & habetur per Bar. in. l. ſi per epiſtolam. ff. de acquir. hæredi.

2 ¶ Et adde, ꝙ mandatum Papæ de exequendo gratiam ab ipſo Papa perfectè conceſſam: non expirat morte Papæ: vt no. Io. an. & do. in. c. ſi ſuper gratia. de offi. deleg. li. vj. & habetur per Io. de Imo. & Alex. in. l. ſi cum filius. in. §. ſed & ſi quis. de dona. & per Bar. in. l. mandatum. in. iiij. col. C. manda. ¶ Et adde, ꝙ mandatũ Papæ, ꝙ prouideat Titio de beneficio arbitrio talis Abbatis, finitur morte illius Abbatis ſecũdum Bal. in. l. ij. §. ſed &ſi quis. in. vj. col. C. cõia de leg.

b ¶ Connexa. facit quod voluit Cy. in l. mãdatum. C. mãda. & Bal. hîc. & facit De. cõſi. iiij. q. talis eſt in fi. & Io. Andrę. & But. & Imo. hîc, & qd' in alio propoſito notant hîc Cõpo. Io. An. But. & do. dicentes, ꝙ ſi executor habẽs poteſtatẽ prouidendi ad beneficia in ꝓuincia facit inhibitionem in duabus eccleſijs, poſteà moritur delegãs: poterit iſte prouidere etiam in alijs eccleſijs, in qbus nõ inhibuit, dũmodo inhibitio fuerit generalis: qa licet fuerit in certis locis, tamẽ eſt vnicũ negotiũ, ſcilicet prouiſionis in prouincia faciẽdæ. Secus dicunt, ſi in vno, vel pluribus inhibuiſſet, dicens ſe velle in altera earũ procedere: qa tũc nec mortuo, nec viuente mandatore poterit in alijs exequi.

c ¶ Per expreſionẽ. Adde, ꝙ Ioan. de Imol. in. d. c. cũ in multis. dicit, ꝙ ante expreſionẽ perſonarũ iudex habet iuriſdictionẽ habitu, nõ actu Dicit etiam ibi, ꝙ facta expreſione Imperator nõ põt variare: & quòd ꝓceſſus factus non oppoſito de expreſione non valeat.

poſt expreſioẽm perſonarum, & ante expreſionẽ rerum poteſt citare: vt in. c. ſignificantibus. alle. in gl. ſed citatus non tenetur reſpondere, niſi res exprimatur: vt in. c. ij. & iij. de li. be. oblatio. Et ſic reducas ad concordiam glo.

5 ¶ Ad tertium Inn. hîc tenet cõtra gl. a vt iuriſ a dictio perpetuetur in nõ expreſsis facta perpetuatione in expreſsis: ſed cõtrariũ voluit in c. licet. de offi. deleg. Io. an. ſentit hîc, & clarius ponit in. d. c. licet. quòd aut non expreſſa ſunt cõnexa b expreſsis: & ex perpetuatione expreſſorũ infertur ad perpetuationẽ cõprehẽſorũ ſub clauſula. Ad hoc. l. fin. C. de duob. re. Aut ſunt prorſus ſeparata: & tunc ꝓcedat iſta glo. vt ſolùm perpetuetur iuriſditio in ea cauſa, in qua emanauit citatio. do. Anto. dicit hoc vltimum procedere, ſi teneremus, ꝙ citatio ſit neceſſaria ad perpetuationem iuriſditionis: ſed ſi tenemus aliam opinio. quòd qualitercunq; iudex incipiat vti iuriſdictione, perpetuatur iuriſdictio. de qua. in. d. capitul. licet. tunc videtur, ꝙ eligẽdo ſibi notariũ, & faciendo alia præparatoria: cũ iſta ſint communia expreſsis & nõ expreſsis, dicaꝫ ꝓpetuata iuriſditio quo ad omnia: & ſatis placet hoc motiuũ. Recitat tamẽ Arch. tenuiſſe in. c. cũ in multis. ꝯ. eo. ti. li. vj. quòd per expreſionẽ perſonarũ ſit perpetuata iuriſdictio. Sed apertè cõtrarium tenent hîc Inn. & Cõpoſt. vt refert hic Io. an. Dicunt enim, ꝙ ſi expreſsio fit ſine citatione, nõ eſt iuriſdictio perpetuata, & hæc ſentẽtia mihi placet plus. Tenẽdo, ꝙ iudex nullũ actum iuriſdictionalẽ exercuerit in expreſsiõe perſonarum rũ: aliâs ꝓcedat op. Arch. Et ex his infertur ad ſol. q. nũquid in expreſsione perſonarũ & rerũ ſint citãdi aduerſarij. Inn. & Compo. ꝙ non. & dicunt, ꝙ expreſsio nũc fienda corã iudice valet tantũ, quantũ ſi à principio illa fuiſſent expreſſa in reſcripto.

6 ¶ † Vltimò hîc quæritur, nunqd iudex deputatus ſuper pluribꝰ cauſis poſsit primò diffinire vnã, & poſteà aliam? Doc. & benè, tenent ꝙ ſic Nã niſi ꝓnuntiet ſup omnibus, nõ põt dici functus officio ſuo: & ſic non ob. ca. in literis. de officio deleg. de hoc ego allego tex. expreſſum in. l. quid tamẽ. ff. de de ar. vbi patet, ꝙ niſi ſit dictũ, ꝙ arbiter ꝓnũtiet ſimul ſuper omnibus, põt pronũtiare per partes, ſi negotia ſint ſeparata. ¶ Reſtat tangere opp. gl. quam format in medio. Nam Papa non intendit reuocare iuriſdictionem tributam per literas generales: ex quo de eis non fecit mẽtionem. dic, quòd imò intendit ex quo cõcedit literas ſpeciales per regulam iuris, generi per ſpeciem. de reg: iur.

SVMMARIVM.

Clauſula & quidam alij, & res aliæ. poſita in reſcripto comprehendit perſonas, vel res inferiores, vel æquales expreſsis. 6. 9.

Et proceſſus factus contra maiores, an valeat ſi non opponatur. 11.

1 *Genus poſitum poſt ſpeciem reſtringitur ad ſpecies pares expreſsis.* 9.

3 *Clauſula & quidam alij: comprehendit tantùm quatuor.*

4 *Surreptio in vna re vitiat in reliquis. limita, vt hîc plenè.*

5 *Primò nominatus præſumitur magis dilectus & dignus.*

7 *Procurator ad quædam negotia expreſſa & ad alia an comprehendat ſimilia, vel maiora expreſsis.*

8 *Procurator ſuper caſibus requirẽtibus ſpeciale mãdatum, non poteſt ſe intromittere ſuper rebus arduis ſpeciale mandatum requirentibus.*

12 *Generi per ſpeciem, an & quando derogetur.*

13 *Alius: iſta dictio, quas res includat.*

CAP. XV.

SEdes Apoſtolica.

1 ¶ † Per generalem clauſulam, quidã alij, & res aliæ: multitudo effrenata nõ includit: nec pſonę nec res maiores expreſsis: ſed pares, vel minores ſic d. h. d. Diuidit: nã primò ponit cõſtitutionis cauſam. ſecũdò ſubmittit conſtitutionem ibi: *nos in qua.* quatuor facit. Nam primô ſtatuit circa perſonas. Secundò circa multitudinem. ibi: *ſed nec.* Tertiò circa res. ibi: *nec ſuper.* Quartò circa fraudulentam expreſsionem. ibi: *ſi quis.* ¶ Caſus literalis. Cauſa commiſſa ſub hac forma. Conqueritur Titius de Petro & quibuſdam alijs ſuper decimis & rebus alijs. taliter impetrãtes deſignabãt viliores perſonas & minora negotia: vt facilius literas impetrarẽt, per clauſulam generalem conueniebant digniores perſonas & ſuper maioribus negotijs: quærebatur an poſſent. Volens Papa malitijs hominũ obuiare ſtatuit, ꝙ ſi minores & viliores perſonæ c in commiſsionibus exprimuntur ſolummodo maiores & digniores ſub clauſula generali non intelliguntur includi: & ſic non poſſunt conueniri. Sed per talem generalitatem multitudo effrenata non poterit in iudicio cõueniri: & qui de minoribus negotijs tantũ fecerint mentionem ſuper maioribus & grauioribus, nullatenus audiantur. Secũdus §. dicit, ſi aliquis perſonas aliquas expreſsit in commiſsione, nõ vt velit eas conuenire: ſed vt ad pares tranſire valeat vel minores: quia fraus & dolus ei patrocinari non debent, tanquã mẽdax precator careat impetratis. Ber. ¶ Not. j. ꝙ ſedes Apoſtolica debet ſe exhibere liberalem in cõceſsione gratiarum & reſcriptorum. Nam ipſa liberalitas videtur quid proprium ipſius Principis. Ad hoc quod leg. & not. in. c. grandi. de ſup. negli. prælа. lib. vj. Et debet quis vti magnificentia, & liberalitate ſecundum qualitatem ſuæ perſonæ: vt. l. cum plures. §. cum tutor. ff. de admi. tut. & facit quod nota. in. c. & ſi quæſtiones. de ſimo.

2 ¶ † No. ij. ꝙ genus ſequens enumerationẽ ſpecierum reſtringitur ad ſpecies pares expreſsis. & ſic ſpecies præcedens reſtringit genus ſequẽs & ſic allegatur quotidiè iſte text. Concor. text. not. de iure ciuili. in. l. fi. §. cui dulcia. & ſeq. ff. de vi. tri. & oleo leg. per iſtos tex. poteſt defenſari notabile

d ¶ Vel minores. ſic vide ad hæc pulchram deciſiõem, quam ponit do. Mar. Sozi. in re. c. ad audientiã. col. penul. de homici.

SEB. SAPIA.

a notabile & ſingulare dictũ Inn.in.c.ex literis [a].de iurepatro.vbi di
b cit,ꝙ ſi dono [b]alicui certã villã & omnia iura,quæ habeo in ea,nõ veniũt iura ſpiritualia:quia nõ ſunt æqualia expreſsis:ſed illa generalitas debet reſtringi ad temporalia propter ſpeciẽ temporalitatis præcedentem:quod verbum ſemper no. ¶ Item nota quòd in materia ſtricta verba non capiuntur ita largè ſicut poſſunt capi ex proprio & lato ſignificato verborum. Nã per illam clauſulam
2 & quoſdam alios,nõ comprehẽditur multitudo effrenata. ¶ † Et hodie eſt declaratum,vt non cõprehendãtur vltra quatuor: vt in c.cùm in multis.eo.ti.li.vj.Et ad primũ dictum vide tex.in.c.cum in cunctis.de elect.iuncto.c.ſi compromiſſarius.eo.tit.lib.vj.not. Io.an.in regula odia.de re.iu.li.vj.in mercu.& vide quod ipſe no. in regu.in pœnis.eo.li.¶ Itẽ no.quòd exprimẽs perſonam dignio rem malitioſè,debet carere penitus commodo reſcripti. & dic pe
3 nitus ſcilicet quo ad expreſſa & non expreſſa. † Et ex hoc colligo vnum dictum ſingulare ex tex.vltra alios:nec ſolet ad hoc allegari quòd ſi reſcriptũ continet plura negotia per ſurreptionẽ commiſ ſam in vno,vitiatur reſcriptum in totum. ¶ Sed cõtra hæc & con
c tra tex.fortiter opp.de.c.ſi eo tempore [c] j.e.li.vj.vbi tex.ſingulari-
d ter [d] probat oppoſitũ,vt ex ſurreptiõe ſolũ corruat illud nogotiũ circa quod fuit commiſſa ſurreptio.facit quod no.Inn.in.c.ſrater nitatis j.de hęre.vbi videtur velle,ꝙ falſitas appoſita in vno inſtru mento circa vnum articulum non reddit falſum inſtrumẽtum in in totum.De quo tamen dic,vt latius ibi.Sol. credo per hunc tex. poſſe dari duas no.limitiones ad illũ.Prima,ꝙ aut à negotio circa
e quod fuit commiſſa ſubreptio,dependent [e] alia negotia:& habeat locum iſte tex.vt priuilegium,ſeu reſcriptũ corruat in totũ.Nam clauſula generalis hîc ſubiecta reſpicit claritatem & intelligẽtiã, à ſpecie expreſſa & pręcedẽti:vt hîc inprin.c.Si ergo ſubreptio fuit commiſſa circa perſonã expreſſam debet corruere reſcriptum in totũ:ſecus autẽ vbi negotia ſunt prorſus ſeparata. & ſic loquitur
f c.ſi eo tẽpore.Secũda limitatio, [f] vt diſtinguamus inter ſurreptionem quæ committitur in falſum dicẽdo: & ea, quæ cõmittitur in vero tacẽdo:vt primo caſu corruat reſcriptum in totũ in pœnam
g mẽtientis.Pro hoc iſte tex.dũ dicit mendax precator [g]. & facit.c. deteſtãda.in prin.de cõceſ.præben.li.vj.vbi bo.tex.in arg.Secũdo
h caſu habeat locũ.c.ſi eotempore.nã nõ eſt ita odioſus [h] tacẽs verũ, ſicut exprimẽs falſum:quia potuit tacere ex ignorantia.¶ Põt da-
i ri & tertia limitatio [i]:quòd aut ſurreptio commiſſa in vno negotio fuit cauſa obtinẽdi reſcriptũ ſuper omnibus, & debet corrue re in totum reſcriptũ:vt in.c.ſuper literis j.eo. Aut fuit cauſa duntaxat obtinendi gratiam in illo negotio:& procedit.c.ſi eo tempo re.ꝙ ſic loquitur.& notabis bn̄ has limitatiões. vide aliã limitatio nẽ in.c.ſuper literis j.e. ¶ In gl.j.in fi.vel dic melius, vt ſentiũt hîc doc.aut Papa facit id,qđ de iure tenetur.& non dicitur gratiã facere. Aut concedit id,ad quod aliâs non tenetur: & facit gratiam. Vnde ad propoſitũ capituli,concedẽdo reſcriptum,facit gratiam quia potuiſſet remittere impetrantem ad ordinarium.xj.q. perue
ſ nit.& ideo abutentes reſcripto,abutuntur gratia. ¶ † In gl.ij.in fi ne.No.hoc vltimum. Nam hoc non dicitur in illa.l.ij.alleg.in glo. Sed gl.ibi arguit ab ordine literæ.Nã ibi primò fit mentio de pa-
k tre:& ſic valet arg.ab ordine literæ. [k] Conſimilem [l] glo.notandam
l habes in.c.quorundam.de elect.lib.vj.quæ vult, quòd ſi in aliqua ſcriptura exprimantur duæ perſonæ, primò expreſſa videtur dignior.& facit tex.xvij.diſt.in.c.fina.Hoc verum niſi nominentur circa turpia:quia tunc incipiẽdum eſt à vilioribus:vt no.in.c.auaritiæ.de præben.¶ In gl.iij.non enim poteſt dari certa doctrina. Not.gl.& hanc opi.tenet & ſequitur Spe.in titu.de reſcripti præſen.in §.fi.verſicu.ſed quæ ſunt perſonæ:& ibi ferè per totum illũ §.tractatur materia huius.c.& hanc opin.etiam ſequuntur hîc cõ muniter doctores. Dicit tamen hîc Io.And.ꝙ in formando iudicium ſuum debet iudex conſiderare ea,quæ præmittuntur in glo. Item potentiam diuitias dignitatem & meritum cuiuſcunq; & ſe
ɔ cundum hoc arbitrabitur quem digniorem,vel inferiorẽ. ¶ † Itẽ aduerte,quia gl.in ſequentibus videtur velle quòd de proprio ſi-
m gnificato verborum ſub illa clauſula generali, [m] quidã alij:compre hendãtur digniores expreſsis.Sed ſpeciale eſt hoc propter odiũ re ſcriptorum. Nam aliter proceditur contra maiorem & aliter cõtra minorem: & ideò non eſt veriſimile, quòd minoribus ex-

a ¶ Innoc.in.c.ex literis.Adde Bal.in.l.à procuratore.C.man.vbi alle.Inno.in d.c.ex literis.& Bal.in rub.C.de contrahẽ.emp.q.ix.& in.l.fi.C.ſine cẽſu,vel reliqu.& in.c.quanto.de iudi.
¶ Adde tu,an ius patronatus tranſeat cum vniuerſitate: Bal.conſi.j.v.li. Ro. conſi.cccl.& vide,quando genus ſequitur enumerationem ſpecierum.Ro. cõſi.cccl xxj. Ful. conſi.lxxxviij.& clviij.

preſsis adiecta clauſula generali, voluit Princeps comprehendere digniores. ¶ Item vult hîc Inn.dicens,ꝙ in procuratione & alijs con
b tractibus,nõ habet locum diſpoſitio huius.c. quod bene no.vult enim,ꝙ ſi cõſtituo procu curatorẽ expreſſo vno negotio ſubiecta clauſula generali,ſub tali clauſula comprenhendũ
7 tur etiam maiora expreſsis. ¶ † Sed cõtra hoc videtur tex.fin.in cle.non põt.de procura.ſed ſolue,vt ibi habes glo. quã ſemper no.Et quia difficilis eſt intellectus, declaro eius mentem. Dicit enim,ꝙ aut in ꝓcuratorio exprimitur vnum negotium non requirens ſpeciale mandatum:& tunc ſub clauſula generali ſequenti
c comprehenduntur negotia,etiam maiora expreſsis.& ita intelligitur dictum Inn.hîc. Aut in procuratorio exprimitur vnus caſus requirens ſpeciale mandatum, & ſubnectitur clauſula generalis: & tunc non veniunt maiores caſus expreſsis. & in hoc caſu eſt intelligẽda illa

✠ SEB. SAPIA.
b ¶ Quòd ſi dono. vide ad hæc no.p d.Iaſ.in.l.ij.§.prætor.ff.qui ſatiſ.co. vbi latè declarat, an & quando dictio vniuerſalis poſita reſtrĩgi debeat.& vide etiam Alex.in cõſi. clv. viſis.in.vj.vo.

✠ SEB. SAPIA.
c ¶ C.ſi eo tẽpore. & per illũ tex.dicit not.d.Abb. ꝙ ſi in libello exprimantur multi modi,quorum aliqui ſint inepti, ſuſtinetur libellus.Itẽ dicit Abb. per illum tex.in.c.ex literis.in fi.j.de fide inſt.quòd ſi in inſtrumẽto eſſent diuerſa capitula falſitas in vno non vitiat alia.de quo in.l.ſi ex falſis.C. de tranſact. vbi Alex.in fi.facit mentionem de hoc tex.& quæ ſint capitula ſeparata.vide Bar.in.l.Aurelius.§.item quæſi.t.ff.de libe.lega.& facit quod not.Bart.in in.l.græcè.§.illud.ff.de fideiuſ.vbi not. quòd quatuor modis dicitur indiuiduum.

d ¶ Vbi tex.ſingulariter.Adde iſtum in ca.cæterum.in.ij.col.s. eod. & in cle. ver.tertia lec.de præben.& in.c.ad diſſoluẽdum.de deſpon.impu.& in.c.ex literis.in fi.de fid.inſt.& Imo.in cle.fin.xxxj.col.ibi.ex quo no. de reſcri.& Bu.in.c.exhibita.in fi.de iu.& in.c.conſtitutus.in.v.col.ibi no.tamen.j.eo.& ibi Imo.in.v.co.& Do.in.ij.col.propter.gl.j.& ibi Bar.in.l.filiusfa.§.ſequẽs quæſtio.ff.de fal.

ZACHARIAS. ¶ Adde tu pro concor.doctorum, quia Feli. cum alijs quos alle.hîc in prin.tenet,ꝙ ſi committatur ſurreptio in vna parte, regulariter totũ reſcriptũ non vitiat.& iſte videtur contra hoc tenere. Tu tamen dic,quòd ſi in reſcripto habente plura capitula ſeparata cõmittatur in vno ſurreptio,totũ non vitiatur.Ita Bal.in.c.ad audientiã.s.eo.Iſte in.c.ſuper literis.j.eo.col.iij.ver.ſecundò principaliter quæro.& Andæ.barb. cõſi.xxx. ij.inci.ſcripſit præclarè:char.v.

e ¶ Dependent alia.vide Do.in.c.ſi eo tempore.

f ¶ Secũda limitatio.contrarium videtur decidere But.in.c.exhibita. in fin.de iu.allegans Lap.alle.xxiiij.incip.limitat.in fi.Dic,ꝙ ſola expreſsio falſi non vitiat partes ſeparatas,niſi vel fiat cum dolo:vel dederit cauſam conceſsioni in omnibus.

g ✠ SEB. SAPIA. ¶ Mendax precator.No.quòd dum tex.hic dicit mẽdax precator,debet intelligi de mendacio doloſo,non autẽ de mẽdacio expreſſo per ſimplicitatẽ.Ita declarat.d.Abb.in.c.ſuper literis.col.ij.j.eo.

h ¶ Odioſus.Adde Lap.alleg.lxxxix.

i ¶ Tertia limitatio.Adde Butri.in.c.exhibita.Et adde.iiij.limitationẽ per iſtũ.j.eo.ſuper literis.in prin.& per Cardi.pulchrè cõſi.cxxxvij.factum ſic ſe habet vacantibus.&c.

k ¶ Argumentũ ab ordine literæ.Adde bo.text.in.l.generaliter.§.quid ergo.in ver.ordinem ſcripturæ ſequendũ. ff.de fideicom. libe.& in.l. quoties.ff.de vſufru.& gl.in clemen.j.in verſi.regum.circa mediũ.de bapti.& glo.in.c.ſi plures.de offi.deleg.lib.vj.& tex.in.c.mandato. de præben.eo. lib.Not.in.l.nec enim.ff.de ſolu.& in.c.cauſam quæ.j.eo. in.l.ij.§. prius. ff.de vulga.& pupilla.& per domi.meum plenè in rubric,de ordi.cogni. vbi plenè dixi.

l ✠ SEB. SAPIA. ¶ Cõſimilem. Vide Bar.in.l.qui duos.ff.de lega.j. vbi dicit,ꝙ datur electio legatario prius nominato.& vide Bart.in.l. hæredes. §.peto.ff.ad Trebel.vbi dicit,ꝙ ordo ſcripturæ reſpicitur inter perſonas, inter quas cadit affectio.& dicit Bal.in.l.aduerſus.C.de furt.ꝙ prior in ordine ſcripturæ,præſumitur prior in tempore.vide Feli. in.c.cũ dilecta.in iij.col.in ver.ordo ſcripturę.j.eo.vide per Bar.& alios.in.l. Gallus.§.quidã. ff.de libe.& poſthu.

m ¶ Clauſula generali.Adde Bart.in.l.ſed ſi quis cau.in.§.quæſitũ.ff.ſi quis cau.& in.l.quæſitũ.§.pe.ff.de fun.inſtru. Butr.in.c.quintauallis.in.xxiij. col.ibi:hoc verũ eſt cõpromiſſum.de iureiur.Ang.cõſi.clxxiij.præmittendũ.eſt tex.in.l.fiſtulas.§.frumẽta.ff.de contrahen.emp.quẽ tex. alleg. Bar.in.d.§.quæſitum.quaſi in fi.& But.in.c.j.de cõmodato. & Bal. in.l.j.

C. de poſi. & Bar. in l. Seio. §. medico. ff. de an. leg. Bald. & Salyce. in l. licet C. loca. & Bal. in c. cũ olim. j. de cõſue. & Imo. ff. ad le. fal. pretia rerũ. & do ctores in d. §. quæſitũ. Ale. conſi. xxviij. &. lxxiij. viſis & accuratè põderatis Oldra. cõſi. cxxix. in q. qua quæritur. Pe. de Ancha. in repe. c. ſi propter. in antepenul. col. in vj. de reſcri. & Bal. in l. diuortio. §. quod ſi in anno. ff. ſolu. mat. & ibi Imol. Paul. Ro. & Ale. & etiã Alex. in d. §. medico. in apo. Inn. in d. c. ex lite ris. ad fi. de iure pa trona. Ale. ã. l. iiij. in prin. in. iij. col. ff. de acq̃ir. poſſ. poſt Imol. Pe. de Peruſio in tracta. de ſocietate. viij. parte quæſti. xx. viij. Cy. in l. ſi fili⁹ C. de bonis dam. & ibi Antoni. & Bal. & Ana. in. c. ij. in vij. co. de de li. pue. Maria. de Senis, in tit. prox. c. cum conſuetu dinis. xvij. co. ver. vnde cimus effe ctus. Bal. in. l. j. ad fi. ff. de ſtatu ho mi. & in l. j. ad fi nẽ. C. de leg. Rotã de procur. deciſ. xxiiij. no. quòd li cet procurator. in antiquis. & de re ſtit. ſpo. xv. no. q vbi aliquibus. in antiquis. Bal. in. d. §. frumenta. Fran. de Crema. nota. cvij. Bar. in l. ij. in ij. col. ibi, ſed con tra hoc oppo. ff. de iuri. omni. iud. Egi. cõclu ſio. Ro tæ. cccxxxviij. ſi Papa ad inſtãtiã. Io. An. in Spe. de teſt. §. nunc viden dum. in vlti. addi. Bal. in l. de ætate. in. v. col. ver. ſed iu xta hoc quero. ff. de minõ. Card. cõ ſi. cv. dominus no ſter Papa. Rotam de cauſa poſſe. & no. item ſi cõmit- a tatur in nouis. cle. j. de præbẽ. & ibi gl. in ver. quãuis. iſtũ poſt Butr. in c. j. xvij. col. ibi, & mihi placet hæc opi. j. de iu. Lud. clxxx. ſi admitta mus. ad fin. Old. conſi. viij. quod ſi teſtator. quẽ ſeq- b tur ad literã But. in. c. cũ dilecti. de dona. in. j. colum. Roma. de procu. viij. deciſio. item ſi quis conſtituet. in no uis. Lud. in. l. damni. §. ſi is, qui. ff. de damno. infect. & in ſing. clx. q ſi dico. & conſilio. xlij. Lap. alleg. lxx. ſæpe vidi dubitari. Cal. de præben. conſil. xiij. per iſtum conſilio. ccxij. in quæſtione mouenda inter Anto. in. iij. col. Old. conſi. ccxcvij. domina ſtella contraxit. Bal. in conſi. inci. q laudum. Do. in. c. cum in illis. §. cum aũt. in fin. de præben. in. vj. Maria. in. c. poſtulaſti. in. xxx. vj. col. ibi, quod arbitror. j. eo. Cal. de arbi. conſi. ij. Alber. de Roſa. in. l. j. in. vj. col. ibi: nunc venio ad quæſtiones. ff. de offi. procura. Cæſa. & ibi Bar. in vlt. col. Rom. cõſi. cccl xxxiij. triplici ex capite. & declara regulã cum iſtis dictis viij. modis de quibus hîc, per Moder.

a ¶ Sub illo genere Adde gl. in cle. j. in ver. quanuis. ibi: vidi etiam dubitari. de præben. quam ſequitur ibi Cardi. in. §. ad hic. in. iij. col. & in conſi. cv. & ſequitur etiam Imol. in. d. cle. j. in. ij. col. & Do. in. c. cũ in illis. §. j. in. ij. colum. de præbẽ. in. vj. & Ioã. and. in. c. ij. in iij. col. ibi: ego puto. de reſcri. in. vj. & vide Dom. ibi: poſt Ioã. de lig. in iiij. co. quãuis Io. de Imo. ibi: & hîc cõtrarium teneat motus per rationẽ illius text. cui reſpõdetur, q illa rõ adaptatur ad caſum ibi expreſſum. & vide Imo. in. c. j. in. j. col. de iudi. Adde tamen pro cõi declaratio ne Car. in cle. non põt. q. xiiij. de p̃cur. Notabis tamẽ quòd ſi ſine expreſſione generis nulla ſpecies nominatur procedit hęc declaratio: puta, cõtra quoſdam ſecus ſi aliqua ex primeretur: vt impetro cõtra quoſdã laicos: ita gñaliter: quia dato q añ genus, vel poſt non ſit ſpẽs: tamẽ nõ venient maiores: puta clerici ſecũdũ Rotam hoc ti. deciſ. octau. itẽ ſi clericus. in nouis.

b ¶ In qualitate. Adde Imo. hîc q expreſſo caſtro, poterit reus cõueniri ſuper prædio q̃ares eſt minor. & tamen qualitates diuerſæ & expreſſa decima poterit cõueniri ſup quãtitate pecunię quia decima rõne ſpecialitatis dicitur res maior, & ſecũdum eũ hîc. facit etiam ſecundum dñm meum hîc quod no. Ange. in l. vtimur. ff. de ſepul. vio. & in l. j. ff. ad legẽ Iu. maieſt. quòd ſecuritas data vni pro ſe & alijs ſocijs, prodeſt etiam Iudæo ſocio, & tamen eſt diuerſæ qualitatis & ſectæ: nec eſt prohibita ſocietas cum Iudæis in mercimonijs: vt probat iſte. de vſur. c. poſt miſerabilẽ. per illum tex. Ex quo infert hîc doctus, quòd in caſu huius decre. poterit conueniri Iudæus. Et adde hîc Butr. & Imo. referentem Ioan. Andrę. in addi. Spe. hîc allega. dicere, quòd ſecundum ſtylum curiæ expreſsis clericis & ſecuta generali clauſula, comprehenduntur etiam religioſi, licet ſint qualitatis diuerſæ: tamen non ſunt maiores nec multũ differunt. arg. xij. q. j. duo genera. & facit ſecundũ. j. c. qui ad agendum. in. ij. reſponſo. quod ad hoc inducit. de procura. li. vj.

clemẽ. Ratio diuerſitatis eſt: quia quando exprimitur cauſa non requirens ſpeciale mandatum materia non eſt odioſa, ſed fauorabilis quia fauorabile eſt, vt quis habeat procuratorem. l. j. ff. de procu. Sed quando exprimuntur caſus requirentes ſpeciale mandatum, materia eſt odioſa. hinc eſt, quòd ſub generalibus verbis non veniunt illi caſus: vt in. c. qui ad agendum. de procu. lib. vj. ¶ †Quinimo vbicunq̃ 7 caſus requirens ſpeciale mandatum, eſt adeò arduus, vt veriſimiliter non fuerit cogitatus ſub generalitate: tunc nõ ſufficit, quòd in procuratorio ſit expreſſus caſus requirens ſpecialẽ mandatum, ſubiecta clauſula generali. Vnde dicit glo. fin. in. c. fin. de procura. li. vj. quòd ſub tali conceptione verborum non videtur data poteſtas contrahendi matrimonium: quia requiritur mandatum omnino ſpeciale propter ſuam grauitatem & præiudicium. Idem dicendum in cõſimilibus caſibus: vt no. glo. in. d. c. qui ad agendum. de procur. li. vj. & in cap. procurator. de ele. libro. vj. quod verbum ſemper not. & tenebis menti illas tres gl. ¶ †Sed contra prædicta & contra text. facit 8 ex. not. in l. fin. §. cui dulcia. præalleg. Nam in teſtamentis fit largior interpretatio: vt in capitulo, cum dilecti. de do. & in. l. in teſtamentis. ff. de reg. iur. Et tamen genus ſequẽs numerationem ſpecierum, reſtringitur ad ſpecies pares expreſsis. vnde ſi teſtator legat vinum & omnia dulcia, propter illã ſpeciem vini præcedentem non veniunt omnia dulcia alterius ſpeciei, quã ſit vinum: vt fructus dulces, & ſimilia: ſed veniunt dulcia potabilia. ſecus autẽ vbi genus eſſet prolatum ſine ſpecie, vel aliquid indiſtinctè proferretur: quia tunc veniunt omnia, quæ poſſunt comprehendi ex proprietate verborum: vt cum ſimpliciter legantur dulcia, vel omnia dulcia. Et tũc videretur inferendum, q ſiue materia ſit larga, ſiue ſtricta, genus ſequens debet reſtringi ſecundum ſpeciem præcedentem. do. Ant. volens in hoc dare regulã generalem cõcludit ſic, q aut ponitur genus ſimpliciter ſine enumeratiõe ſpecierum, & comprehendit omnia quæ venire poſſunt ſub illo genere[a]. alle. no. per gl. in cle. nõ poteſt. de procu. & per Bar. in l. j. ff. de no. ope. nun. ſed ego alle. tex. apertũ in d. l. cui dulcia. vbi dicitur, q ſi lego omnia dulcia. veniũt omnia cuiuſcũq̃ ſpeciei ſint. Ad hoc facit. c. ſolitæ. de ma. & obe. &. c. ſi Romanorũ. xix. diſt. Aut profertur genus cũ enumeratiõe aliquarum ſpecierũ: & tunc aut ſub clauſula generali vis cõprehendere ea, quę differũt à ſpecie expreſſa in qualitate [b]& in quãtitate: aut ea quæ differũt in quãtitate tantũ, aut in qualitate tãtùm. Aut habent conuenientiã partim in quã titate, & partim in qualitate. ¶ Primo caſu ſit iſta concluſio, q ea, quæ differunt in qualitate & quantitate à ſpecie expreſſa, non cõprehendũtur ſub clauſula generali. ad hoc alle. d. §. cui dulcia. Et per hoc infero, q ſi impetraſ cõtra Titium laicum & quoſdam alios, nõ veniunt clerici: quia differunt in quantitate & qualitate à Titio laico expreſſo. Item ſi impetro expreſſo prædio, non veniet ſub clauſula generali decima: quia à prędio in qualitate & quantitate: quia decima eſt quid ſpirituale, & dignior quàm ſit prædium. Et ad hoc poteſt applicari illud dictum Innocentij. in dicto capitulo, ex literis. de iure patro. ¶ Secundo caſu, quando differunt in quantitate tantùm: aut ſumus in materia larga: & comprehendũtur maiora in quantitate. Exemplum in procuratorio, intelligendo: vt. ſ. dixi poſt Innocẽ. ſi ſumus in materia ſtricta, non comprehendũtur maiora in quantitate: vt hîc. Vnde dicunt docto. quòd ſi impetraui expreſſa certa ſumma, nõ venit ſub clauſula generali ſumma longè maior. ſecus ſi modicum excederet. ¶ Tertio caſu, cùm differunt in qualitate: & ſimpliciter concludit, quòd non comprehenduntur, per dictũ. §. cui 9 dulcia. præallegat. † Ex quo deciditur, quòd ſi impetratur cõtra clericum & quoſdam alios, non comprehenditur laicus: quia eſt alterius profeſsionis, quàm ſit clericus. & ſic differt ab expreſſo in qualitate. & hoc vltimum tenuit Abbas hic. & Ioannes Andræas tranſit ſimpliciter recitando. Sed in additio. Specul. tenuit contrarium: vt infrà dicam. ¶ Quarto ca b ſu dicit, quòd comprehenduntur. Pro exemplo ponit dictum Innocentij in dicto capitulo, ex literis. vbi dicit, quòd ſi dono tibi præbendam, & omnia alia, quæ habeo in villa: cõprehenduntur tam temporalia, quàm ſpiritualia. Quia præbenda quandoque conſiſtit in temporalitate, quandoque in ſpiritualitate: vt in decimis: quandoq̃ partim in ſpiritualitate & partim in temporalitate. Et ideò propter hanc conuenientiam comprehenduntur ſub clauſula generali, tam temporalia, quàm ſpiritualia. Et nota hoc dictum, quia facit ad multa. Et cum hac doctrina dominus Antonij, hactenus tranſiui. Sed data nouiſsimè opportunitate latius inueſtigandi credo firmiter, quòd hæc dicta non poſſunt applicari ad materiam iſtius cap. Nec ſimpliciter ſunt vera in ſeq. Nec iudicio meo iſtud capit. habet ſuũ intellectum per ea, quæ ſcribũtur hîc per doc. Si enim doctrina domini Antonij in ſe eſſet vera, ita quòd materia huius cap. in ea poſſet cõprehendi, fruſtra Papa hîc induxiſſet ius no

a uum[a]. Nam vt patet ex hac litera Papa induxit hoc ius nouum: vt obuiaret malitijs abutentium rescriptis: vt patet ex text. maxi-
b mè ex verbo volentes, [b]quod inducit ius nouum. vt not. glos. in clem. vnica de offi. vica. ergo clarè patet, quòd ante, quàm emana ret hoc capitulũ, comprehendebantur sub clausula generali personæ digniores & maiora negotia expressis. aliâs dixisset hîc Papa, respõdemus vel declaramus, vel quid simile. Ex quo infero, quòd optimè locuta est hîc ista glo. dum sentit hoc. c. ponere specialem doctrinam in materia rescriptorum. & idem & clarius dicit Inno
10 cen. ¶ † Ad quod induco. c. qui ad agendum. de procu. libro. vj. vbi dicitur, quòd expresso casu requirente speciale mãdatum sub ista clausula generali, veniunt omnes casus requirentes speciale mandatũ: & absurdum esset dicere, quòd non venirent casus, qui sunt alterius qualitatis, quã expressi. Nam tex. ibi indistinctè com prehendit omnes casus. & nil mirum. Nam si bene ponderetur ma teria huius capituli, hîc non exprimitur species saltem talis, quæ comprehendatur sub genere subsequenti, sed exprimitur indiuiduum. Nam si impetro contra Titium & contra quosdam alios, Titius non est species sed indiuiduum. Quia species prędicatur de pluribus differentibus numero: vt homo. Indiuiduum solũ prædicatur de vno: vt de seipso. Nam Titius nihil aliud significat, quã ipsum Titium: vt not. Barto. in. l. quæsitum. §. pen. & vltimo. ff. de fun. instru. Vnde nõ possumus dicere, quòd clausula generalis debeat restringi propter speciem præcedentem: quia nulla species præcedit, & omnes indiuidui sunt æquales, secundum naturam: & comprehenduntur sub vna specie. Nam sub termino homo. comprehenduntur omnes indiuidui cuiuscunque professionis sint: vt Titius, Sempronius, Caius & cæteri. Ideò ex propria signi ficatione verborum exprimendo Titium & quosdam alios: sub ista clausula generali veniunt alia indiuidua cuiuscunq; conditionis sint: licet in qualitate extrinseca differant. Et ideò nisi fuisset iste text. omnes venissent: meritò ad obuiandum malitijs impetrãtium Papa edidit hoc ius nouum in materia rescriptorum: vt non comprehẽdantur maiores expressis. ¶ Per hoc etiam infero, q̃ cum iste tex. ponat ius nouũ cõtra propriam significationem verbi, debet intelligi solùm in terminis, in quibus loquitur. Vnde cum solùm dicat maiores & minores, negotia non comprehendit: nihilq̃ dicat de paribus, aut de inferioribus alterius qualitatis quòd sub illa clausula generali venient pares & minores, etiam si haberent aliquam qualitatem diuersam ab expressis: quia nullibi probatur contrarium. Per hoc dico Abbatem non bene dixisse: licet. d. Ant. fuerit secutus, quòd expresso clerico non veniat laicus. Dico enim quòd imò comprehenditur per rõnes prædictas: quia qualitas clericatus expressa non mutat subiectum & fuit apposita non causa restringendi genus, sed causa demonstrationis in diuidui expressi. Sicut in simi. no. Bal. in. l. pen. C. de iure delib. vbi dicit, q̃ si relinquitur aliquid Titio filio Martini propter qualita tem filiationis expressam, non acquiritur patri, vt relictum videa tur factum contemplatione patris: sed potius illa qualitas videtur expressè causa demonstrationis. quod not. Et hanc sententiam, q̃ venit laicus sub clausula generali, tenet Vin. vt refert, & sequitur Spe. in ti. de rescri. præsen. in §. fin. ver. quid si quis. in. j. & ij. col. Et idem ibi tenet Ioan. And. in addi. licet hîc nihil dixerit. Quinimo voluit Spe. eo. §. versi. sed nunc. quòd si impetro contra Episcopũ & quosdam alios: veniunt Comites & Duces & alij laici inferiores: quia sunt minores Episcopo. licet dubitauerit de Imperatore & de Rege: & sic solũ videtur habuisse respectum ad maioritatem, & non ad diuersitatem in qualitate. Et satis facit illud. c. qui ad agendum inductum. s. ¶ Ad idem facit quod not. Ioan. an. in. c. Rodulphus j. eod. vbi dicit, q̃ maiora negotia expressis comprehenduntur sub clausula generali ex propria significatione verborum. Vnde ponderã istum tex. qui quatenus loquitur de rebus, nõ dicit, q̃ maiores non comprehendantur: sed quòd quilibet non te neatur respõdere super maioribus, quasi voluerit inducere & præ
c stare exceptionem dilatoriam [c] conuento. ¶ † Per quod infero,
11 q̃ processus habitus super maioribus negotijs exceptione nõ op-
d posita, [d]valet: sed processus habitus cum personis maioribus non valet. Quia tex. hîc in principio loquens de personis dixit maiores

a ¶ Ius nouũ. Pondera quia tex. hîc dicit: decernimus. And. Barb. Anto. Francis. ¶ Adde, q̃ verbum decerninus, positum in lege, vel in constitutione, est noui iuris inductiuum: vt in cle. j. de causa pos. & proprie. & est glo. in cle. per literas. & ibi per. d. Card. de præben. & per eundẽ in cle. j. in. j. q. de reb. eccle. non alie. & vide gl. & Car. in cle. eos. de regula. vtrũ autẽ si proferatur à iudice: puta, quia iudex dicat, decerno sic: an videatur induci sententia: videtur quòd non: vt in. c. conquèrẽte. de offi. ordi. & facit c. cap. in his. de ver. sig. & vide gl. viij. qõ. j. in sum. quæ dixit, quòd verbum decerno. idem est, quòd de libero.

non cõprehẽdi: & iurisdictio delegata nõ põt progari ad personas non expressas: vt in. c. p. &. g. de officio delegati: & hoc vltimum tenet Innocentius hîc, & bene. ¶ Sed contra præ dicta videtur obstare fortiter text. in clemen.
e nõ potest [e]. de procu. vbi in alia materia, quã rescriptorum, dicitur, quòd sub illa generalitate, non comprehenduntur grauiora negotia expressis. ergo istud. c. non inducit ius nouum in materia rescriptorum tantùm. Item fa cit illa cle. contra illud dictum Ioan. andrę. qui etiam illa negotia grauiora nõ videntur comprehendi. Solu. dico, quòd illa clemen. habet b duos intellectus. Primus, vt grauiora sumantur pro causis grauioribus: vt est causa fidei, episcopatuum, & similes: & secundum istum intellectum, quem suprà posui & placet domi. Anto. obstat illa clemen. Sed secundum alium intellectum, quem iudicio meo sentit ibi glos sa. & apertius tenet ibi Laudinus: vt refert ibi Ioan. de lig. non obstat, vt intelligantur ibi causæ grauiores, quę cotinent diminutionem status: sicut est opponere crimina, vel defectus contra electum. Nam deficiens in proba tione grauiter punitur: vt in capitulo primo. de electio. libr. vj. Ideo ille tex. disponit, quòd illa grauiora nõ comprehenduntur sub clausula generali sequenti: quia ista multum grauia & importantia periculum personarum & rerum, non veniunt sub geueralitate, nisi saltem exprimeretur aliquis casus consimilis. & iste videtur verus intellectus clementi. & c glos. si bene ponderetur. Pro hoc bonus text. cum glos. in capitulo: procurator. de electio. libro. vj. & glo. in capitulo fina. de procu. eodem libro. Quinimo tenuit Laudinus, quòd ista omnino requirunt speciale mandatum. sed mihi plus placet primum per illam clemẽ. d non potest. in fine. Et puto, quòd in hoc illa clement. non ponat ius nouum: quia nullum verbum est ibi hoc importans: sed illud declarat ex pręsumpta voluntate constituentis procuratorem. & hoc bene nota, quia multi decipiuntur ponendo varias theoricas per istum textum & illum. ¶ Item dico, quòd ex alio non procedit illa theorica. d. Antonij: quia nõ est vera generaliter, quòd species adiuncta ge neri restringat genus: imò tex. est in [a] contrariũ in. d. l. quæsitum. in §. penu. vbi tex. dicit, quòd si lego alicui fundum instructum, & exprimo aliquam speciem, quę continebatur sub illa generalitate, illa species non restringit genus: sed

b ¶ Volentes. Adde aliam glos. in cle. vnica. in ver. volumus. de rer. permu. & glo. in clem. j. in ver. religiosi. de censi. & glo. in. c. fi. in ver. respondemus. de ver. sig. lib. vj. vide istum in. c. ex ratione. in vltimo no. de appella. & in ca. gaudemus. qui fi. sint legi. vide Bart. in. c. cunctos populos. in ij. colũ. C. de sum. trini. & doct. in. c. decernimus. de iudic. vbi per domi. meum & alios.

c ¶ Exceptionem dilatoriã. Tu pondera, quia tex. dicit, non audiantur & sic non est exceptio dilatoria. And. Barb.

d ¶ Exceptione nõ oppositа. Adde Bu. Imo. & istum in. c. Rodulphus. hic alleg. Inno. in c. dilecto. in. j. gl. de offi. Archi. per istum tex. & facit iste tex. inver. nec audiantur. de quo verbo plenè per Alex. in. l. j. §. sub lata. ff. ad Trebel. & per istum in. c. cum ex iniuncto. in ij. colum. de ope. no. nunciat. & capitulo quia frustra. de vsur.

e ¶ Clementi. non potest. vide ibi istum in apostillis & do. meum hîc, & gl. in capitulo fina. in verb. spiritualem. de procura. in. vj. & glos. in capitul. procurator. de electio. eodem libro. Egi. deci. Rotæ. v. Alexan. consilio. xxij. viso instrumento syndicatus: ad fin. Do. in. d. capitulo qui ad agendum. in. ij. respon. in fi. Barto. in. l. qui Romæ. §. Callimachus. ad fi. ff. de verb. obl. Car. & Imo. in. d. cle. non potest. & plenè per Mod. hîc.

¶ Adde Petrũ de Ancharano, consilio. lxxiiij. vbi cõsuluit, quòd habens mandatum ad faciendum pacem super vulneribus: & ad promittẽdũ pœnã & iurandum in dicta pace, non potest astringere mandatarium, quòd non vadat ad ciuitatem propriam: vbi ipse & inimicus: quia grauissimum est ciuitatem amittere.

ZACHARIAS.

a ¶ Cõprehendere tur ſub genere. Adde latè de hoc per Bar. & Alex. in.l.j.§. hoc autẽ. ff.de no. ope. nũ. 12 eũdẽ cõſi. xiij. co. fi.ver. vltra prædi cta. volu.ij. Bald. cõſi.ccxx.col.pe. ver.quędã alia fuê runt.vol.iij. Cyn. Bal.Ang. Saly.in in.l.qui ſepulchra C.de ſepul.vio.

b ¶ Alius. Adde gl. in.l.ſi fugitiui. C. de ſer.fugiti. Do. plenè diſtinguen tẽ.in.c. deinde.in ij.co.xxvj.diſt.& per eundẽ.ca.j. in fi.& in.c.ei,cui.in pe.char. de præb. in.vj. & in.c. hinc etẽ. lxix. di. & ĩ.c. oẽsleges.j. di. ſti.&.c.qs neſciat xj.di.in ſum.xx. iiij. diſt.& &in.c. Valentino.xxx. iiij.di.per gl.in p œmio. ff. circa fi. & ĩ aut. vt defun. ſeu fu. & ibi Iac. de bel.gl.& Imo. in cle.j.in ver.alij. de reſc. Bart. in.l. quidã.de re. dub. Car.in cle.dignũ. in.ij. not. de cele. miſſ. per But. & iſtũ in.c.officij.in ij.no.de pœni. & remiſ. Alex.conſ. ccv. conſideratis verbis dictæ inue ſtituræ.in.iiij.col. ij.vol. Rotã de re ſcri. xiviij. in anti qs.&.xxij.in anti quis gl.in cle.ij.in ver.alteri eccleſię. de re.ec.nõ alie.& c.j.in verſi.alius.ſ. de ſum.tri.&in.c. j.in verſi. alios.de præbẽ.in. vj. Ro. cõſil.xlij.&. xcij. Bal.in.l.& ſi poſt tres.in.xj. col. ibi ſed qd ſi ſtatutũ dicit.ff.ſi qs caut. per text.in.l.j. ad hoc notabilem ſe cũdũ eũ. ff. de re. du. & per eũdem Bal.in.l. conuenti culã.in.v.colũ.ibi & iſtud not.C.de epiſco.& cle.& p eundẽ Bal.& Sal. in. d.l. ſi fugitiui. & vide glo. & ibi Imol.in.clem.j.in ver.quãuis alia.de ſen.& re iu.& dif fert alter & alius: quia alter intelli.

videtur appoſita ex ſuperabundãtia: & ſic cau ſa dubitationis tollẽdæ. hæc tamẽ materia eſt ardua & difficilis multũ: quia iura maximè ci uilia vario modo in hoc vidẽtur loqui. & ple nè hanc materiam tetigit Bar. multum tamen obſcurè in.d.l.quæſitum. ¶ † Sed quatenus fa cit ad propoſitũ, conclude ſic clarè, aſſumẽdo mẽtẽ Bar. ꝙ aut ſpecies quæ comprehẽdebatur ſub genere, exprimitur ab ignoránte: vt qa fortè ignorabat, ꝙ illa ſpecies comprehẽdere tur ſub genere[a]: & tũc illa ſpecies nõ reſtringit in aliquo genus: vt puta, ſi ruſticus ignorans vtrũ candelabra, maximè argentea comprehẽ derẽtur appellatiõe ſuppellectiliũ dixit, lego ti bi ſuppellectilia mea, & candelabra argentea. & de hoc tex. in.l.legata. in prin. ff. de ſupel. le ga. Aut exprimitur ſpecies à ſciente & cõpre hẽdẽdo ſcientiã, vel ignorantiã recurrẽdũ eſt ad qualitatem perſonarũ. arg. in.l. cũ de indebito. ff. de proba. & quod no. in.c. fij. de ſol. Et iſto caſu quandoq; ſpecies apponitur cauſa re ſtringendi genus, ſeu limitãdi: & de hoc con ſtat. Et caſus eſt clarus: vt puta, ſi dixi: lego tibi ſuppellectilia mea: videlicet pannos lineos tan tũ. Aut apponitur ex ſuperabundãti, vel cauſa demonſtrationis: & hoc cõſtat: & non reſtrin git. Exẽplum: lego tibi ſuppellectilia mea: vi delicet culcitrã, candelabra, & ſimilia. Nã per hæc verba videtur voluiſſe exprimere cauſa demonſtratiõis, & non cauſa reſtringendi. ad hoc. d.l. legata. ſecundo reſpõſo. ſecundũ vnũ intellectum. ¶ Quandoq; & tertiò ſumus in dubio, an ſpecies ſit adiecta cauſa reſtringendi genus, vel ex ſuperabundanti, vel cauſa demõ ſtrationis: & tũc aut genus ponitur per adiecti uum neutraliter poſitum: aut per ſubſtantiuũ certum & determinatũ. Primo caſu, aut præ cedit ſpecies: & ſequitur genus: aut econtrà. Si præcedit ſpecies, reſtringitur genus: vt nõ cõ prehendat, niſi ſpecies pares expreſsis: non ta men reſtringitur ad ſpeciẽ expreſſam tãtũ: ſed comprehendit omnes ſpecies pares cũ expreſ ſa. Exemplum in.d.§. cui dulcia. vbi teſtator di xit: lego tibi vina, & omnia dulcia. ſub illo ge nere, & omnia dulcia, veniunt omnia dulcia, dũmodò ſint potabilia: & hoc propter ſpeciẽ præcedentẽ: quia vinum eſt dulce potabile. & iſte eſt proprius caſus iſtius.§. & eſt ratio: quia cũ illud genus adiectiuè poſitum veniat verifi cãdum in ſubiectis ſuis: & apparet per illa ver ba, ꝙ teſtator ſenſerit de ſubiecto certæ quali tatis: vt de vino, quod eſt potabile, præſumi mus in dubio, ꝙ teſtator in genere ſubſequen ti intellexit de ſpeciebus ſimilibus ſpeciei ex preſſę. Si verò præcedit genus & ſequitur ſpe cies: & tũc ſpecies ex toto reſtringit genus: ita ꝙ exponitur copulatiua &, poſita inter genus & ſpeciẽ: pro ideſt. Exẽplũ, ſi duo coeãt ſocie tatẽ, & dicunt, vt ſint participes lucri & quæ ſtus. illa qualitas quæſtus reſtringit genus, qđ eſt lucrũ: vnde exponitur lucri & quæſtus. i. quæſtus: quia aliâs fruſtra exprimeret illa ſpe cies, quę cõprehenditur ſub lucro. ¶ Scire eñ debes, ꝙ lucrũ refertur ad omnia prouenien tia ex proſperitate fortunæ qualiacunq; ſint: ſed quæſtus cõprehẽdit ſolũ lucrum prouenien ens ex induſtria perſonæ. & de hoc eſt bo. tex. cũ gl. in.l. ſed & ſi adijciatur. ff. pro ſocio. vide tur tamen mihi, quòd Bar. allegando illã legẽ

errauerit in hoc mẽbro: quia ibi præcedit ſpe cies: quia fit primò mẽtio de quæſtu. Item ge nus ibi nõ ponitur per adiectiuũ: ſed p ſubſtã tiuum certũ & determinatũ: vt eſt lucrum. & ideò illa lex põt adduci ad mẽbrum ſequens. Secũdo membro principali, cũ genus ponitur p ſubſtãtiuũ certũ & determinatum: & tũc ſi ſpecies præcedit, & genus ſequitur, reſtringi tur genus. Exemplũ in.l.quæſitũ.§.j. de leg. iij. Si verò ſpecies præcedit, aut ſequitur: & tunc ſi ſpecies refertur ad genus, videtur poſita cau ſa ipſum reſtringendi, ſi põt intelligi. l. cũ de.la nionis.§. quidã. ff. de fun. inſt. Aut ſpecies refer tur ad actũ legãdi, ſeu donãdi, vel aliã diſpoſi tionẽ: & tunc videtur adiecta ex cauſa: & vide tur adiectum ex ſuperabundanti: vt in.d.§. pe nul. Dy. tamen videtur aliter intellexiſſe hanc materiã in regula, generi. de re. iu. li. vj. Quando q; generi additur enumeratio indiuiduorũ & tũc genus nõ comprehendit alia indiuidua nõ enumerata, quæ ſunt eiuſdẽ ſpeciei cũ enu meratis: ſed reliquas ſpecies cõprehendit. Exẽ plũ. ſi teſtator legat duas ſtatuas marmoreas & omne marmor: venit omne marmor præ ter ſtatuas: quia ex quo teſtator legauit duas, videtur voluiſſe cõprehẽdere illas ſtatuas mar moreas, & omne marmor præter alias ſtatuas ſub illo genere, vt eſt tex. in.l. hæres. in.§.j. ff. de leg. iij. & in.d.l. cum delanionis.§. cui fundum. Hæc procedũt, cùm genus & ſpecies diſtingũ tur circa idẽ. Si verò vni legatur genus, & alte ri legatur ſpecies, legatũ ſpeciei derogat gene ri, ſiue præcedat, ſiue ſequatur: vt in.§. pe. præ alle. & de hoc plenius per Dy. & per Bar. in lo 13 cis præalleg. ¶ † Vltimò de hac dictiõe alius [b] b ſcias, ꝙ illa facit poſitionem [c] eiuſdem quali c tatis, quãdo ponitur inter ea, quæ ſunt eiuſdẽ ratiõis: vt ſi dicã: teſtamẽtum, vel aliã volun tatẽ. intelligitur tantùm de vltima. ad hoc qđ no. in.l. quidam relegatus. ff. de reb. dub. Si au tem ponitur inter omnino diuerſa, tũc ſecus: vt in exemplis gl.

SVMMARIVM.

1 *Reſcripta diuerſa contra vnum & ſuper eodem: ad diuerſos iudices impetrata: & impetrãs vtro que vtatur, non valent: quia impetrãs priuatur commodo vtriuſque. 6.*

2 *Reſcriptum, quòd eſt effectum commune, nõ tollitur niſi per conſenſum communem.*

3 *Reſcriptum ſecundum non faciens mentionem de primo, non eſt ipſo iure nullum.*

4 *Reſcriptum aliâs validũ, irritatur dolo impetrantis.*

5 *Reſcriptum primum, quòd poteſt elidi exceptione, an requiratur, quòd de eo fiat mentio in ſecundo.*

7 *Citans aliquem ſuper eodem & coram diuerſis iudi cibus, an perdat cauſam.*

8 *Contumax in vno iudicio, citatus in alio, non poteſt opponere pendentiam litis.*

CAP. XVI.

1 EX tenore. ¶ † Qui con tra vnũ ſuper eod. ad diuerſos iudices diuerſa re ſcripta impetrat, & eis vtitur, pdit cõmodũ vtriuſq;. Cõis diuiſo. Secũda ibi: *nos igitur.* ¶ Caſus literalis. Quidam ſacerdos de Collouilla, impetrauit literas ad quoſdã iudi ces cõtra Abbatẽ de becco. Iudices citauerunt Abbatẽ: corã quibus dictus presbyter noluit reſpondere

gitur de duobus: alius de pluribus. licet aliquãdo ali ter capiãtur: vt p Paul. de Caſtr. in cõſilijs ſuis conſi lio ſuo. & Lau. Vallẽ. ele. ſuarum capitu. clx. alter de duobus.

¶ Adde Alexã. cõſil. xxxiiij. j. li. Car. cõſi. xcj. Ro. cõ. cl. &. cccl xxv. Alexã. cvij. ij. lib.

SEB. SAPIA.

c ¶ Facit poſitionẽ De hac dictione vide Ale. in conſi. xxxiij. viſo the mate in.j. volumi. repetit. in conſil. lxxxvij. in.v. vol. vide etiã do. An. Sicu. in conſil. vij. ſapiẽter, ni fallor. in.j. volu. & v. de Are. in conſil. cvj. viſo puncto. Et li mita illud, quod dicit Abb. hîc, qñ cũ dictione alius, eſt adiunctum ſi gnum vniuerſale: vt quilibet. tunc enim cõprehẽdit maiora expręſsis ſecũdum Imo. in cle. j. de re iud. ſeq tur Areti. per illũ tex. in.l. pe. C. qui admit. & latè An. Sicu. in cõſ. xxiij. ſapientiſsimus. in ij. vol. & in conſi. xxj. præclarè. in ij. vol. & in conſi. xxvj. ſapiẽter. e. vol. tamen hanc li mitationem repre hendit Fel. hîc, & Andr. ſic. in cõſi. xxvij. ſcripſit bel liſsimè. in.j. volu. ſed pro ſol. vide eundem. d. conſil. xxiij. in. ij. volu.

a ¶ Communes. Adde Alex. conſi. xxxiiij. j. li. Ro. conſi. cccxliij.

b ZACHARIAS. ¶ Licet non faciat mentionem de primo. Adde Cald. conſi. xcij. inc. fauendo pupillis. col. vj. ver. in ſuper. cum ſimi. Videtur enim vt ſubdit iſte ſatis velle vti tali exceptione impetrando ſecundū reſcriptum per quod in effectu à primo recedere intendit. facit quod not. Cal. de deci. c. nulla. conſil. xiiij. eo. tit. Old. conſil. ccxix. inci. quidā Hug. in princ.

c ¶ Fraus & dolus. Adde Bald. in. l. quę fortius. in ver. & prę mitte ad eui dentiā. C. de pig. acti. vbi propriè fraus dicitur contra fidē. dolus autem nō ſolùm cōtra fidem, ſed etiā extra cōmittitur: 2 & ideò tanquā genus de pluribus prędicatur. & ibi dicit, ꝙ duplex eſt dolus. alleg. no a tata in. §. ſi fraudā di: hîc alleg. & vi- 3 de gl. in. l. ij. in ver. neque dolus. C. de in litem iurand. & Alb. in dictio. ſuo in ver. fraus. & in ver. dolus. & de dolo vide quod not. Bar. in. l. j. ff. de fideiuſſo. poſt gl. & in. l. quod Nerua ff. depoſi. & per doc. in. c. vnico. de commodato. Nā dolus eſt crimē. d. l. j. cum glo. & ibi Bart. ff. de fideiuſ- d ſo. tuto.

SEB. SAPIA.

d ¶ Ineſt dolo. ꝙ dolus ſit tāquā genus, & fraus tāquā ſpecies: voluit gl. 4 in. l. ij. C. de in lit. iuran. dum vult, ꝙ dolus clā, & palā cōmittitur, fraus tantùm palam. ſed confunditur hæc 5 differentia, per tex. in. l. ij. C. de appa. præfect. li. xij. ibi clandeſtina fraude. iū cta. l. j. §. j. ff. de offi. præfe. vrb. ibi, euidenti fraude. Aliter ſentit Bal. in. l. quæ fortuitis. col. ij. C. de pig. act. quòd fraus dicitur propriè, quando fit contra fidem: dolus quando fit etiam extra fidem. lxiij. de his latè dixi in. l. quod Nerua. in. iij. no. ff. depo.

e ¶ Communiter tenent opinionem glo. Optimè facit. l. libertus. la. ij. ff. de ius voc. & ibi Bal. & Ang. & per eundem Ang. in. l. j. ff. eo. propter gl. vtro biq; per quos dicit fuiſſe conſultum in quæſtione arduiſsima, ꝙ ſola productio libelli, vel productio ſeu poſitio inquiſitionis in actis, non inducit pēdentiam proceſſus. de quo remittit ſe ad. l. j. C. de iudi. Adde Card. conſi. xxvij. inci. in Dei &c. in cauſa & quæſtione excellentiſsimi. in. iij. col. ibi, ſecūdum diſcutiendum. vbi etiam allegatur gl. in verſi. vexare. in clemen. j. de reſcrip. & ibidem Cardina. dicit in fi. per illam gl. fi. ¶ Quod non dicitur contrauentūm tranſactioni: donec aduerſarius vexetur. ſed illa glo. ſolùm dicit, vbi agitur de refectione expenſarum, nō ſufficit ſola impetratio. & vide ibi Imo. ad finē. Adde Do. in. c. quoniam. in principio. de immunita. eccle. li. vj. & Alex. in conſilio. ccciiij. viſo themate ſupraſcripto. & in. l. ſi quis maior. in. ij. columna. C. de tranſactio. qui text. multum facit in contrarium. Sed reſpondet illud eſſe adiurantis, qui violat iuramentum, non attēditur ibi vſus. quia ſtatim quod ſupplicauit, eſt periurus: quia ormimo iam receſsit à iuramento: & factis etiam incipit recedere. Quod intellige quādo ſupplicat cauſam committi, non facta mentione de iuramento aliās ſecus, ſecundum Card. in. dicto conſilio. xxvj. Nec obſt. l. iij. in principio. ff. quod quiſq; iur. quia ſecundum doct. ibi eſt ſpecialis prouiſio inducta in odium impetrantis ius iniquum: vt fiat rectorquntio, etiam ſi eo non ſit vſus. Nec obſt. cap. diſpen

reſpondere. Poſtmodū impetrauit alias literas contra eundē Abbatē ad iſtos iudices, qui bus hîc ſcribitur de prioribus nō habita mentione, qui cū citaſſent Abbatē Abbas propoſuit corā eis, ꝙ per literas illas nō tenebatur reſpondere dicto presbytero: quia per illas literas ad iudiciū fuerat euocatus, quæ per poſteriores nō fuerant reuocatæ. Iudices quæſiuerūt quid iuris eſſet: & Papa reſpōdet, ꝙ ſacerdos ipſe carere debet cōmodo vtriuſq; : quia fraudulēter ſuper eodē negotio ad diuerſos iudices literas impetrauit. Ber. ¶ † No. j. ar. opi. ex tex. quòd poſt præſentationē literarū, & citatione ſecuta nō poteſt impetrator renūtiare illis literis ſine cōſenſu rei. Sunt enim literę per hūc actū effectę cōes. [a] De quo vide plenè per Inn. & alios in. c. ex conqueſtione. de reſti. ſpo. ¶ † No. ij. quòd quēadmodū ſecundū reſcriptū impetratū à diuerſa parte non eſt ipſo iure nullū: licet non faciat mentionem de primo, [b] ita & ſecundū reſcriptū impetratum ab eodē: ſed opus eſt exceptiōe, vt hîc. ¶ Not. iij. quòd ſi cōuentus corā vno indice, cōuenitur coram alio, pōt excipere ꝙ nō tenetur ibi reſpōdere: quia vbi cauſa cœpta eſt, ibi debet finiri: vt in. l. vbi cœptū. ff. de iudi. ¶ No. iiij. ar. pro & cōtra, quòd fraus & dolus [c] ſunt diuerſa. In hoc tamē multæ ſunt opi. de qbus in gl. no. in. l. iuriſgentium. in §. ſed ſi fraudādi. ff. de pac. ¶ Et vna opi. habet, ꝙ fraus idem eſt, qđ dolus. & hanc tenet ibi Bar. ¶ Alia opi. quòd fraus ineſt dolo, [d] ſicut ſpecies generi. Nā dolus poteſt eſſe ſine fraude: ſed nō fraus ſine dolo. Vnde fraus eſt dolus adhibitus ad commodū proprium, & ad deceptionē alterius. & hāc opi. tenet ibi gl. quæ ſatis placet. facit. l. fraudis ff. de reg. iur. ¶ † No. vlt. quòd in pœnā dolo- ſi & fraudulenti, quādoq; irritantur literæ aliās validæ. Et facit iſte text. pro his, quæ dixi §. c. præcedēti. ¶ † In gl. j. no. bene iſtam gl. qa eſt magiſtra in ſua materia: & eſt addenda & coniungenda cum gl. in. c. j. §. eo. Et no. ex principio iſtius gl. ꝙ quis pōt impetrare plura reſcripta ad diuerſos cōtra eundē: dūmodò non vtatur vtriſq;. Et ſic vult gl. ꝙ ex ſola impetratione diuerſorū reſcriptorū contra eūdē non inſurgit annullatio vtriuſq; reſcripti, ſed ex ſolo vſu vtriuſq; reſcrip. ¶ Hoſt. dicit, ꝙ ex ſola īpetratiōe debet qs priuari cōmodo vtriuſq; reſcripti: qa videtur feciſſe in fraudē. Nā ſi timebat mortē iudicis, debet impetrare ſub nomine dignitatis. Sed docto. cōmuniter tenent e opinio. gl. [e] Nā vt dicit Io. and. nullū intereſſe poteſt prętendere aduerſarius ex impetratiōe ſecūdi reſcripti. precipuè ſi impetrator vtatur primo. Si verò vtetur ſecundo, tunc poſſet ꝓcedere opinio Hoſt. Quia potuiſſet impetrare in fraudē ꝓpter lites exortas poſt datā primi reſcripti, & ante impetrationē ſecūdi. Hęc limitatio Ioā. an. pōt ꝓcedere, vbi pōt cadere fraus: aliâs ſecus. Pone enim quòd ſuper eodē negotio ſint impetrata diuerſa reſcripta ab eodem: certè nulla fraus imminet, ſi impetrator vult vti. j. vel ſecūdo. Poſſet tn dici, ꝙ ex quo habuit primū validū, nō habuiſſet ſecundū, ſi feciſſet mentionē de. j. ar. j. c. poſtulaſti. Et forte hac cōſideratione habita poſſet dici ſecūdū ſcriptū eſſe ſurreptitium: ſed nō incidit impe- f trator in pœnā huius. l. niſi vtatur vtroq; [f]. Et ad literā, quæ ponderat impetrationē: dic, ꝙ ponderat in effectu proptervexationē inde ſecutā. ¶ In eadē gl. j. ibi: *mutuò ſe impediunt*. Hoſti. dicit, ꝙ in hoc caſu Papa eſt cōſulendus, & 6 hoc verius. ¶ † Et in fine gl. no. gl. & tene eam mēti: qa quotidiè allegat. Ex qua habes vnā regulā in literis cōtētioſis, vt valeāt ſecūdæ non faciētes mētionē de primis, ſi primæ ſint elidibiles per exceptionē. Multò ergo fortius idē dicēdū, ſi ſint nullæ. & hanc opinionē ſequunt g doctores in. c. ex parte [g]. §. e. per illū tex. Et hoc idē videt ꝓcedere in literis bnficialibus: vt notat gl. in. c. cū noſtris. de cōce. præ. & in. c. ſuggia. de reſcrip. in. vj. quia intelligitur illud, quod ibi dictum eſt effectu, quod fuerit vſus præſentando & faciendo citare etiam reo non fatigato: & per cō ſequens malè loquitur hîc Hoſtien. quòd ſola impetratio abſque vſu inducit pœnam. Prætereà dicta. l. ſi quis maior. & dicta. l. iij. ponunt caſus ſpeciales ſecundum Archid. xj. quæſtione. j. placuit. Nec obſtat. l. ij. & ibi Bald. in l. j. C. quādo libellus Principi dat. & ibi habes, ꝙ ſola impetratio reſcripti interrumpit præſcriptionē quia illud procedit quo ad perpetuationem actionis annalis & prætoriæ: vt not. gl. in d. l. libertus. la. ij. Facit etiam. l. ſi falſos. C. de fal. & qđ not. Barto. in. l. Diuus. ff. eod. quod not. in. l. ſi vteris. C. de fide inſtru. quod ſentit iſte in ſummario in cap. accedens. de crim. fal. & vide text. in ca. cum contra in ver. vſum fuiſſe. de teſti. cog. & vide text. & ibi iſtum in. c. inter dilectos de exceſſ. Prælato. in. v. nota. & nō dicitur quis vti in ſtrumento ante, quàm ſit in iudicio productum. text. eſt & ibi per iſtum in. ij. not. in c. ij. no. in ca. imputari. de fide inſtrumen.

¶ Adde Alexan. conſi. xcij. j. li.

SEB. SAPIA.

f ¶ Vtatur vtroq;. Videtur verior opinio, quòd etiam ſi non vtatur ſecundo reſcripto, cadat in pœnam. per tex. in. capitulo fina. j. eodem. vbi text. imponit pœnam: non ſolùm, quia reus fatigatur: ſed etiam quia malitioſè fuerunt literæ impetratæ: & ſic concurrit duplex ratio. Ergo licet vna ceſſet, quòd reus non fatigetur, non ceſſat ſecunda, videlicet ratio malitiæ. ergo debet puniri per regulam. §. affinitatis. inſtitu. de nupt. cum not. per Abbatem in capitulo, quoniam frequenter. §. porro. infrà vt lite non conteſtat. Nec obſtat quòd inpœnalibus non fiat extenſio. Nam fit, quando militat ratio expreſſa. lege, nec in ea. l. quod ait. in principio. ff. de adulterijs. cum ſimilibus. faciunt ad hæc notata & ſcripta in. l. tertia. in princip. ff. quod quiſque iuris.

g ¶ In. c. ex parte. Vide ibi Imol. & Butr. Cardi. But. Imol. & iſtum de exceptio. c. dilecte. Cald. de præ. conſilio. xxix. Iſtum poſt Hoſtien. in cap. per veſtras. in. iij. columna. de donatio. inter virum & vxorem. & in. c. oblatæ. in vltimo nota. de appella. Roma. conſilio. cccl xxxiij. incipien. dubitatur primò vtrum electio. &c. in. vj. columna. allegat Calde. in hoc titu. conſil. xiij. & vide Card. conſilio. xciiij. nobiles viri. in verb. quartò obijcitur. Domi. in c. quoniam. iij. columna. xviij. diſtinctio. Oldra. conſi. cccxcix. quidam Hugo. poſt princip. Iſtum conſilio. xcix. in cauſa & quæſtione. Barto. in. l. ſi filius. per illum tex. ff. de inter. actio. Roma. conſi. ccxxiiij. iſta capitula. & cō ſi. ccxx. circa primum. in. v. colum. Gul. de cu. in. l. eum, qui. in princi. ff. de cō ſti. pecu. refert Pau. de caſt. in. l. ita demum. C. de procu. Rotam in hoc titu. lxiij. in antiquis. no. quòd de gratia. de appella. lxix. in antiqu. & in hoc titu. xj. in antiquioribus. Egi. deciſi. Rotæ. cxcj. ſi pars. & Alexand. conſilio. xcvij. incip. viſis proceſsibus. in fi. in. ij. volumine. Bal. in. l. edita. in pen. columna. in repeti. Paduana. C. de eden. refert Alexandrū. in. l. prima. C. de his, qui pœnæ nomi.

a ¶ Regula, non præſtat. Vide ibi Io. An. & dicam in c. venerabili. in ij. colũ. poſt iſtum de offi. delega. Et glo. iſtam limita. vij. modis: vt hîc per Moder.

b ¶ Vbi cœptum. limitatur per Moder. hîc. xj. modis. d. l. vbi cœptum. & dixi plenè in nota. meis. in ver. iudicium. in notabili. incip. regula eſt.

c ❧ SEB. SAPIA. ¶ Finem habere. Vide aliqua per Dec. in rub. j. de iudi. co. vij. in prima lect. And. Sicu. in c. ex traſnmiſſa. j. de foro compe.

d ¶ In. l. ſepulchri. ff. de ſepul. vio. Adde Io. And. in addi. Spe. in ti. de cõpe. iudi. adi. in §. j. ver. ſed pone. Bar. in. l. quãuis. in fij. col. de dam. infec. Pau. in. l. quãuis. per illũ text. ff. de in ius vocan. iſtum poſt Butr. in, c. propoſuiſti. ad fi. de foro competen. Pet. de Ancha. in repe. c. poſtulaſti. eo. ti. ver. vij. quæro. & in cõſi. cxcij. magni ficè. in fi. iſtum in c. dilecti. in pe. co. de foro cõpe. Bal. in. l. de die. §. iubetur. in lec. antiqua ff. qui ſatiſda. cogan. & ibi Alex.

e ¶ Mentio de vtroque. Adde Rotã in iſto tit. lxvj. in antiquis. & de prę ben. ſecũda, in antiquioribus. & in iſto titul. xxiij. in nouis. item quidã habẽs. vbi idem tenet Pet. de Anch. in re. acceſſorium colũ. xlix. contra quandam deciſionem Rotæ. de regulis iuris. in vj. Moderni tamen tenẽt hîc cõem: & reſpondent ad rationes Pe. & cum communi tranſit Dominicus in repetitione. c. poſtulaſti. j. eo. in. ix. col. ibi, vnde cæteris omiſsis. & allegat iſtum tex. & hanc partẽ tenet hic etiam dominus meus.

A Et clarius in. c. 2. de fil. preſby. li. 6. & c. ſi motu proprio. de præhend. & in. c. cõſtitutus. j. eod.

a gula, nõ præſtat[a]. de reg. iu. lib. vj. Aut primæ erant aliquæ, ſed ex poſtfacto incœperũt corruere. Et tũc ſi ſunt literæ ad beneficia, nõ valent ſecundæ tanquam ſurreptitiæ: vt [A] in. c. ſi eo. tempore j. eo. li. vj. Aut ſunt ad lites: & tũc aut ex defectu primi impetratoris literæ ſuæ corruunt: & valent ſecundæ. & ſic loquitur. c. plericq; j. eo. &. ſ. eo. c. ſi autẽ. Aut ſine ſuo defectu: & tunc puto, ꝙ ſecundæ poſſunt elidi per exceptionẽ tanquã ſubreptitiæ habito reſpectu ad tẽpus impetrationis. arg j. eo. ſuper literis. Aut literæ primæ tenẽt, ſed poſſunt annullari per exceptionẽ: & tũc aut per exceptionẽ cõpetentẽ tertio: & nõ valẽt ſecundæ, tanquã ſurreptitiæ. Exemplũ in materia. c. mãdatum j. e. Aut per exceptionẽ cõpetentem ſecundo impetratori: & valent ſecũdæ. ar. in. l. ſi dari iſti puler. ff. de ver. obl. & l. nõ videtur latitare. ff. de iud. ¶ † In gl. ſi: in fi. No. ſingulariter iſtam gl. ex qua habes, ꝙ faciẽs aduerſariũ citari corã diuerſis iudicibus, nõ debet regulariter perdere cauſam. Sed ſatis eſt, ꝙ reo excipiẽte, cõdem netur in expẽſis ſecũdi iudicij: & ſic intelligenda eſt. l. vbi cœptum[b]. ff. de iudi. vbi dicitur, ꝙ vbi iudiciũ cœptũ eſt, ibi debet finẽ habere.[c] Fallit fauore libertatis: vt tũc actor ꝑdat cauſam: & ſic intelligitur. l. j. C. de aſſer. tol. Vltramõ. tenuerũt ibi contra opi. huius. gl. vt regu

7 lariter perdatur cauſa. ſed communiter tenẽt op. huius. gl. quã tenuit Inn. hîc. ¶ † Nunquid autẽ cõuentus corã ſecũdo iudice poſ ſit indifferẽter excipere de cõuẽtione prius facta corã alio iudice? Et credo, ꝙ ſi in primo iudicio fuit cõtumax, nec purgauit contumaciã, non põt excipere corã ſecundo. Quia nõ põt vti beneficio primæ inſtantiæ: ex quo eam nõ approbauit comparẽdo. ar. opti. in. l. ſancimus. C. de iudi. Nã ſi in vna & eadem inſtãtia, nõ auditur niſi prius purget cõtumaciam: vt ibi. Fortius nec in diuerſa audiri debet. Et videt de mente Bar. in. l. ſepulchri. ff. de ſepulchro violato[d]. Et per hoc dictum infero ad no. limitationem iſtius tex. quòd ſi citatus vigore vnius reſcripti nõ comparuerit, nõ poterit poſtmodum excipere, ſi citetur vigore alterius.

d

❧ *SVMMARIVM.* ❧

1 *Reſcriptum ad beneficia debet facere mentionem de alijs beneficijs, quæ habet impetrans.*
2 *Impetrans beneficium, debet aſſerere ſe eſſe clericum.*
3 *Beneficium impetratum ab illo, qui licet non ſit clericus, tamen vadit in habitu clericali, non poteſt per ipſum obtineri.*
4 *Papa ſi reſcribit pro indigno, an ſit ei obediendum.*
5 *Sufficiẽtia alicuius beneficij probatur ex nobilitate, ſcientia, & dignitate.*
6 *Beneficia plura quis nõ poteſt tenere, etiam ex diſpenſatione Papæ ſine rationabili cauſa.*
7 *Clauſula, ſi impetrans ſit idoneus. ſemper ſubintelligitur in literis ad beneficia.*

CAP. XVII.

1 VM adeò. ¶ † Nõ valet reſcriptũ ad beneficiũ impetratũ, de beneficio impetrãtis non faciẽs mentionẽ. Cõmunis diuiſio. Secunda ibi: *cum enim.* ¶ Caſus literalis. Quidã clericus. P. nomine impetrauit literas â dño Papa: vt Præpoſitus & clerici de Gronzola, reciperent ipſum in fratrẽ & ſociũ: & Præpoſitus literas iſtas oſtendit Mediolan. Archiepiſcopo. Archiepiſcopus multum miratus fuit, ꝙ cũ ipſe haberet ſufficiẽs beneficiũ in eccleſia Modecen. mãdauit dño Pa. vt reciperet in dicta eccleſia de Grõzola, ſcribẽs ſup hoc dño Papę. Scribit Papa Archi epiſcopo, dicẽs: ꝙ ſi literarũ ſeriẽ attẽdiſſet, nihil inueniſſet in eis, quod ipſius animũ offendiſſet: qa in literis de præbẽda ipſius nulla mentio habebat: nec dicebatur Modecẽ. canonicus: nec etiã clericus nominabatur: & in literis talis erat conditio, ſi dignus exiſteret ad eccleſiaſti cũ beneficiũ obtinẽdũ. Et ex his omnibus poterat Archiepiſcop[9] intelligere, qualiter fuerãt impetratę, ſcilicet veritate tacita: & ſic nõ valebãt. Ber. ¶ No. primò prima fronte admirãdũ de Papa, cũ mãdat ſufficiẽter beneficiato de beneficio prouideri. Nã hîc Papa nõ reprehẽdit illã admirationẽ, niſi eo reſpectu: qa nõ mãdauerat ꝑ illo ex certa ſciẽtia. ¶ No. ſecũdò, ꝙ nõ eſt ſcriptura alicui[9] facilè redarguẽda, niſi prius põderetur tota vis ſcripturæ. quod facit cõtra properè reſpõdentes. facit. l. inciuile. ff. de leg. ¶ Itẽ nota, ꝙ non ſufficit in impetratiõe beneficij mentionẽ facere de præbẽda

c vel canonicatu: ſed oportet quòd fiat mẽtio de vtroq;[e]. Et in hoc nota iſtum tex. & tenẽt do. de Rota. deci. cccclix. aliâs. ccccix. & eſt ratio: quia põt quis eſſe præbendatus ſine canonicatu, & canoni-

2 cus eſſe ſine præbẽda: vt no. in. c. cũ. M. ſ. de cõſtitutio. ¶ † Itẽ arg. pro & cõtra vtrũ in impetratione ſit fiẽda mentio de clericatu: ſtylus curiæ habet, quòd ſic. ſed credo, quòd de iure non ſit neceſſe:

3 quia ſubintelligitur clauſula, ſi eſt idoneus. ¶ † Sed quæro, quid ſi quis defert clericam gerendo ſe pro clerico, cùm tamẽ non ſit ordinatus: nunquid valet impetratio beneficij, niſi dicit ſe clericum?

f Compo. dicit, quòd ſic. quia animi deſtinatione[f] eſt clericus: & lar

g go modo dici põt clericus. [g] quia aſſumptus in ſortẽ domini: vt in c. fi. cum ſecundũ. de præben. Sed tu vide not. gl. in. c. ij. de inſtitu. & c. fin. de præſumptio. vbi cõcluditur contrarium. & illud veri-

h us. [h] Nã beneficium non põt conferri non clerico: quia non eſt capax iuris ſpiritualis: vt in. c. cauſam. de præſcripto. ¶ † Vltimò hîc

4 quærunt docto. qd ſi Papa ſcribit ſcienter pro indigno: nunqd eſt ſibi obediẽdum. Et dicunt, ꝙ. j. fronte reſcriptũ præſumit falſum: argumen. hîc. &. ſ. eodẽ. c. quando. Sed ſi apparet de certa ſcientia

Papæ ſibi

7 ¶ Animi deſtinatione. Adde Pau. conſil. cccl. videtur, quòd dicta ſentẽtia. facit. l. j. §. fin. ff. de bon. poſſeſ. ex teſta. mili. Specu. de actio. & peti. §. ſuper actionibus. ver. ſed nunquid ſublatis. Rotam de, proba. in. xj. in antiquis. not. quòd clericus. Arch. in. c. ſi quis ſuadente. in penul. col. xvij. qõ. iiij. adde. l. iij. cum gl. ff. de fun. dota. Bal. in. l. ex facto proponebatur: ad fi. ff. de hære. inſti. facit conſil. Alex. xvj. viſo titu. in pen. colum. tex. in. l. & ſi non ſunt. §. quid ergo. ff. de aur. & argen. leg. Rotam de teſta. j. in antiquioribus. Domi. in. c. ponderet. in fi. l. diſtin. & in. c. cum in illis. §. j. de præben. in. vj. Maria. in. c. de multa. in. ij. col. de præbẽ. Pe. de Ancha. conſi. lxv. contra donationem. ad fi. Alberi. in. l. j. §. in. j. col. ff. de offi. præſe. vrb. & ibi Bal. in. iij. co. bo. tex. in clemen. ne Romani. de elect. & Domi. in. c. præſenti. §. porro. do præbẽ. lib. vj Bar. in. l. veſtimentum. ff. de. aur. & arg. lega. do. meum in. c. iurauit de probationibus.

g ❧ EB. SAPIA. ¶ Dici clericus. Vide multa accumulata ad iſtam materiam per domi. Andreã Sicu. in conſilio. xx. præclarè dixit. in. iij. volu. Et contra terminos illius conſilij conſuluit Alexand. in conſilio. xcviij. in. iij. volu. vide etiam ad hanc materiam eundem Andreã Sicu. in conſilio. vij. in primo volumi. aliqua per do. Iaſonem in. l. admonendi. colũ. xij. ff. de iure iuran.

h ¶ Et illud verius. Adde Cal. in. d. c. ij. & hic, quem ſequitur Do. hîc per. l. ex eo. ff. de mili. te. & vide do. meũ hîc allegantẽ. l. nulli. C. ne ſacrum baptiſma. & ibi Bar. & Bal. in auẽ. ſi qua mulier. in fi. C. de ſacroſanctis eccl. quod bona morientis intra annum probationis, non ſunt monaſterij. de quo plenè per

do.meum.in.c.ij.de teſta.& facit.c.beneficium.cum gl.de reg.iur.in.vj.Et ꝓ hac veriori opinione vide tex.cum gl.in.l.ſi nondum.C.de fur. & ibi Bal.facit Rota de præben.xvij.in antiquioribus.& de iurepat.x.in antiquis. Inn. de ſepul.c.abolẽdæ.Car.in.c.ſi quas.in fi.de reſcri.Domini.in.c.j.ad fi.de reſti.in inte.in vj.facit.c.ſicut ex literarum.de homi.& quod no. in.c. eccleſia. de immu. eccleſi. & ibi. d. Archi.ij. q.j.c. fi. poſt Ioã. de ſantu.Hoſt. in ſumma huius tit. §.quæ poſſunt obijci.ver. profeſſio certa. Iſtum poſt alios in.c.ex literis. de tranſac. per illũ text. facit l.certa.§. ſed ſi parauerit. ff. de le. j. & ibi Bar. Ange. & Imo.& ibi Alexan.reſpondet ad l.iij. §. quid ergo. ff. de. cõtrario iutut. de quo textu fecit feſtũ Ro. in l.ſi ex legati cã.in iiij.colũ.ff.de ver. ob.& do.meus in repe.ru. de reb.eccl.nõ ali.fol.xxx. ibi, & inquãtũ ſuperius. & reprobat Alex.in di.§. ſed ſi parauerit. Albe.in parte ſtatu.q.ccv.item habeo duaspulchras quæſtiones. vbi plura allegat in hac materia deſtinatiõis, quæ reuera videt brocardica: vt dixit Alex. cõſi.xcv.inc. aliàs cõſultus.in tertio vol. & Franciſ.de Aretio cõſil.vj.in vlt.col.

Papæ ſibi eſt obtemperãdum.xvij.qõ. iiij.c.ſi quis.§.qui aũt. Nam inſtar ſacrilegij eſt dubitare,an ſit dignus,quẽ Princeps elegit:vt ibi hoc dicunt verũ:niſi tanta eſſet indignitas, ꝓ ſalua cõſcientia ſibi obtẽperari nõ poſſet. Et nota hoc dictũ ſingulariter,quia facit ad multa. Hoc dictum allegaui & vario modo limitaui ✠ in dicto capitulo. [A] ſi quando.[a] & dic, vt ibi.

a ¶ † In gl.ſecũda in fine.nota iſtam gl.& quate
b nus dicit,quòd † in cõſiderãda ſufficiẽtia, debet haberi reſpectus ad nobilitatẽ[b],ſcientiã & dignitatẽ:optimè loqtur & probatur.in.c. de multa.in fi.j.de præbẽ. ¶ Et ſi diceres, quare in rebus Dei habetur reſpectus ad iſtas qualitates extrinſecas:reſpondetur ꝓ per has qualitates ꝓuidetur bono vniuerſali. Nã ſine ſcientia mundus regi nõ põt:vnde eccleſia vniuerſalis indiget viris literatis:[c] vt in.c.cũ ex eo. de electi.li.vj.& in.c.fi.de magiſt.facit auẽ.habita.C. ne fil. ꝓ pa. Sed quatenus gl.dicit,ꝙ debet ſuffi
c cere ſibi & ſuis.[d] intellige de ſuis quos ſecũ ne
d ceſſariò debet habere. Nã ſi eſt doctor, vel nobilis,vel habens dignitatẽ eccleſiaſticã, nõ debet eſſe ſolus,nec ſine miniſtro. ¶ Itẽ quaten⁹ gl.dicit,ꝙ debet haberi reſpectus,ꝙ poſſit recipere aduenientes.intellige hoc ſecundũ ſitũ eccleſiæ. Nã põt eſſe,ꝙ eccleſia ſit extra ciuitatẽ,etiã in itinere frequẽtato,ita quòd non põt facere cũ honeſtate,quin ſeruet hoſpitalitatẽ. ſecus aũt eſſet in ciuitate,vbi beneficium eſſet ſimplex:ita quòd hoſpitalitas non ſeruaẽ. ¶ In ſumma cõclude,ꝙ ſecundũ qualitatẽ perſonæ & ſecundũ ſitũ eccleſiæ iudicabitur ſufficientia beneficij. Ad hoc vide bonam gl.in.c.j.xxj. q.j. ¶ † Et valet hoc ad ſciẽdum,an & quando 6 quis bona cõſciẽtia poſsit tenere plura beneficia. Nam vbi non ſubeſt cauſa rationabilis,nõ excuſatur quis quo ad Deum etiã ex diſpenſatione Papæ:vt no.ſentit.Io.an poſt.docto. in
e c.dudum[e].el.ij.de electio. ¶ In gl.in verb. *de præbenda.* ibi: *debet inde facere mentionem &c.* hodiè hoc eſt magis declaratum per.c.ſi motu proprio.de præben.li.vj.dic,vt ibi. ¶ † Vltimò no.gl.fi.ꝙ in literis ad beneficia ſemper in
f telligitur,clauſula,ſi impetãs ſit idoneus,[f] etiã ſi non exprimatur ſicut intelligitur illa:ſi preces veritate nitantur.ſ.eo.in.c.ij.

✠ *SVMMARIVM.* ✠

1 *Reſcriptum dubium debet reduci ad ius commune*

Anto.Franciſ. ¶ Vtrũ bona ingredientis monaſteriũ, ſi egrediaẽ
e ante profeſsionẽ, vel intra annum ꝓbatiõis recuperet bona.Dicas,ꝙ 7
f ſic:quia licet ꝓ ingreſſum monaſterij bona trãsferantur in monaſteriũ vt in auẽ. ingreſſi C.de ſac.eccl.cum ſi. tamen illud eſt verũ,ſi emiſit profeſsionem expreſ 1
ſam vel tacitã, iuxta materiã.c.licet.de reg.imò poſito,ꝙ per ingreſſum ſimpliciter bona applicarentur monaſterio:tamẽ eo egreſſo,daretur reuocatoria cõtra monaſterium.Pro quo vide gl.fi.in.c.in præſentia.de proba.& habetur per Bar.in.l. ſi mater.in fi.C.de ſuis & legi.& vtrum valeat ingreſſus cum reſeruatiõe bonorum,vide Bar.in.d.auẽ.ingreſſi.in ſecũda col.in.lect.& in repeti.in.vj.co. Et communis opin.eſt,quod ingreſſus valeat, non autem releuatio.de quo per Alexan.in.l.j.§.penul.ff.de ver.ob.& per Ioan.And.in.c.fi.de condi.appo.& Bal.in.l.ſi pater.ff.de adop.& in.l.j.§.illo.C.de lati.liber tollen.vt per Bal.Ang.& Imo.in.l.ſi quis inſtitutus fuerit excepto fundo.de hæredi. inſti.& habetur per domi.Card.& docto.in cle.fi.de re.& per domi.Anto.& doc.in.c.ij.de ſta mona.& per Io.de Imo.in.l.vbi.ff.de dona.cau.mor.

a ¶ In.d.c.ſi quando. Vide ibi per Moder.& quæ notantur in.c. quanto.j. de conſue.in.c.inquiſitioni.de ſenten.excom. & in.c.ad aures. de tempo. ordi. vide magiſtrum Rober.de letio in ſuo quadra.ſermone.xxxiiij.inci. ſi quis voluerit maior fieri. Allegantem Alber.magnum, ꝙ promouentes ad ordines,vel curam ſcienter indignum,abſq; dubio peccant mortaliter. Ant.Franciſ. ¶ Circa hoc an promouens ſcienter indignum peccet,vel aliter teneatur eccleſiæ ad intereſſe:vide no.per Mod.in cle.j.de æta.& qua.& vide apoſt.quam poſui.ſ.in.c.ſi quando in.j.col.hoc,eo.ti.

etiam quòd verba impropriantur.

2 *Proceſſus factus contra ius,quia iudex malè intellexit canonem,vel legem,eſt nullus.*

3 *Proceſſus,an & quando poteſt pronuntiari nullus parte abſente.*

Iudex poteſt parte non citata procedere quãdo notorium eſt ipſum nullam habere defenſionem.

4 *Peremptoria citatio,quomodo fiat?*

5 *Clauſula in fine poſita,an & quando concernat præcedentia.*

6 *Statutmus,an & quando debeat interpretari ſecundum ius commune.*

7 *Priuilegium qualiter ſit interpretandum.*

CAP. XVIII.

1 CAuſam quæ. ¶ † Ordo reſcripti interpretationẽ recipit à iure communi.vel ad idẽ ſic. Clauſula iu reſcripto poſita debet ad ſtatũ iuris reduci, vbicunq; ſita reperiatur.In prima parte ponitur partis conqueſtio.In ſecũda reſpõſio,& iudicũ inſtructio.ibi: *nos.* ¶ Caſus literalis. Inter eccleſiam Præmonſtraten.ex vna parte,& eccleſiam Pramõ.ex altera:vertebatur quędã controuerſia ſuper quibuſdã poſſeſsionibus. Cauſa fuit commiſſa ſub hac forma, ſi alterutra partium legitimè citata nõ venerit, vel iudicio parere cõtempſerit,recipiatis partis prę ſentis probationes:& quantum de iure poteritis in cauſæ cognitione,ac deciſione procedatis.Orta fuit dubitatio ſuper forma huius reſcripti ex eo, quòd dicebatur, ſi aliqua pars citata &c. recipiatis ꝓbationes alterius & cauſam terminetis.Dicebatur,ꝙ etiam lit.non cõteſt.poterant recipi teſtes,& ſententia ferri ꝓpter cõtumaciã alterius partis.Quęſiuerũt iudices,qd iuris eſſet.Dicit Papa, ꝙ clauſula illa quãtũ de iure poteritis.præcedere debet clauſulam illã,de probationũ receptiõe:& ante illã fuerat inferẽda:vnde manet,vt clauſulã intelligat ibidem,vbi ab initio debuit poni.& in cauſa ipſa iuxta tenorẽ literarũ priorũ procedet:ita tn̄,vt ſi legitimè in eodẽ negotio eſt ꝓ ceſſum notabiliter,ꝓſeueret.Si verò occaſiõe illius clauſulæ aliqd in pręiudicium partis alterutrius eſt attentatũ, illud decernit Papa non valere.Ber. ¶ Not. primò tria dicta notabilia & menti tenenda, quæ põnt ex hoc tex. colligi. Primũ dictũ,ꝙ reſcriptum Principis debet in
g dubio reduci ad ius cõe,etiã ſi oporteat id fa-

b ¶ Ad nobilitatẽ. Adde Inn. in ca. dudum.el.ij.ad fi. de ele.gl.in.c.conſtitutis. in ver. in impotẽtiã. de ap. & ibi.Phi.poſt alios in.v.colũ. docto.in.c. de multa in fin.de præben. in ver. ſublimes, & literatas. & Tho.quoli.vj.artic.ix.In cõtrariũ facit tex.in.c.venerabilis. de præbẽ. & glo.xxiiij. q.j. quoniamvetus.& Bal.in. l.in dando ff.de tut. & curato.da.ab his.& gl. in.l.ſocietates.quę eſt.l.v. ff. pro ſocio.Cy.in.l.prouidẽdũ.per illũ tex. C.de poſt. & Ro. in.l.ſi verò.§.de viro.in. liij.fallentia ff.ſolu.mat.Et de nobilitate vide plenè Bar. Cepo. in tracta. de Imperatore militum aliâs de re militari dixi plenè in repeti.ca. grandi.de ſup.ne.præla.lib. vj. Idem dicas in præſtandis victualibus.per iſtum.ſ. de conſti. cũ oẽs. in pen. col. & ibi dixi. & vide bo. gl.xxj. q.j. in.c.j. in verbo neceſsitatem &.c. non cogantur.xlj.diſtin. ¶ Adde Roma. ſin.ſuis.fo.xx.incip.nobilitas.

A Vbi idẽ quæſiuit. & in.c. cũ teneamur j. de præbẽd. &.c. ſignificauit.de offic.ordi.

ZACHARIAS.

¶ Dic tu, ꝙ iſtedum voluit allegare Rom. in ſuis ſin.quod eſt ſing. ccccxlvj. quod incipit:nobilitas inducit pręſumptionem.facit melius ſin.ſuis.ccccl xxxvij.incip.heri fui interrogatus.vbi legitur in terminis huius caſus, in quibus adde Pau.de Caſt.conſilio.cxxvij.& conſi.ccxxix.& Bar.in.l.j.C.de dig.libro.xij.

c ¶ Viris literatis. Vide Io.mona.in.c.ſuper eo.de hære.li. vj. vbi dicit, quòd eccleſia indiget viris literatis & non aſinis ferratis.

d ¶ Suis vide iſtum in.c.j.in gl.pe.ad fi.de coha.cleri.& mu.& gl. & docto.in c.ſtudeat.l.diſtinctio.

e ¶ In.c.dudum. Vide ibi gl.in ver.retinere.& ibi doct.

f ¶ Sit idoneus. Vide quod legitur,& quod no.in.c.fi.de præſump.& in clemen.vnica.in ver.conſtiterit.de offi.dele.

g ¶ An ius commune. Adde tex.in.c.licet.de præben.gl.in.c. paratus. in verſicu.prodeſſe.xxiij.q.j. Oldra.conſi.cclxviij.quæſtio eſt vtrum per priuilegium.ad fi.ibi:& vlterius ſæpe compertum eſt. Cardi.in iſto titu.conſi.ij.& de ſenten.excommuni.conſilio primo. Bald.in.l.j.verſus finem.ff.de conſti.

princi. Domi. in. c. licet canon. §. fi. in. ij. col. de electio. in. vj. poſt Ioan. mona. & Ioan. and. ibi. Bal. ſ. eo. cùm ordinẽ. in. v. colum. verſi. pone ergo Papa contulit. Roma conſi. cccl. ad fi. Hoſt. in ſumma huius titu. §. de ipſius interpretatiõe. per totum illum. §. Card. conſil. xciiij. nobiles viri domini de vinciguerra. facit quod voluit Oldr. conſi. xxxviij. quem ſequitur Ana. in. c. fraternitatis. in pen. colũ. de hæreti. & quod not. Cal. de reg. conſi. xxij. & Bal. in. c. ſuper eo. in prin. de off. deleg. quòd reſcriptũ Papę recipit limitationem à iure cõmuni: & oẽs clauſulæ appoſitæ in reſcriptis reſtringũtur ad litigãtes. & quod no. in. l. falſo. C. de diuer. reſcrip. Facit quod voluit Rota. de app. iij. in nouis ver. ſi. & Egi. deci. ccccxix. ſi auditori. & ſequẽti. & Lud. conſi. ccclxij. quo ad primum articu. poſt prin. & Phil. in. c. vt debitus. ad fi. in fo. pe. de appe. & per Mod. hîc. Ad de Ro. conſi. cccxxx. Fulg. conſi. lxj. Pet. de anch. conſi. ccccliiij.

SEB. SAPIA.

¶ Improprietatẽ verborũ. facit tex. in. l. ſi quando. in prin. C. de inoff. teſta. vide do. Ia. in l. iij. §. ſi is ꝓ quo. in princi. ff. quod quiſq; iur. Feli. in c. j. col. iiij. ver. priuilegium. ſ. e. Deci. in conſilio. cxiiij. in. iij. colũ. & ſeq. Schotum in. l. nemo poteſt. in pen. colum. ff. de lega. j.

a cere per improprietatẽ verborũ, [a] ſeu per tranſpoſitionẽ clauſularũ. Et ratio huius dicti eſt: quia reſcriptũ cõceditur ad iuris obſeruantiã nec aliquid debet cõtinere cõtra ius: quia tũc eſſet priuilegium: vt no. dicit gl. ſuper ver. naſcatur. in fi. in. c. j. de cõſti. li. vj. & per Cy. in. l. reſcripta. C. de preci. Impe. offe. Ideò vt reſcriptũ non operetur cõtra naturam ſuam, debet ita & taliter intelligi, vt non obuiet iuri communi. Quod intelligo, quãdo verba hoc patiuntur. Nam vbi nulla eſſet ambiguitas: ceſſat illa communis interpretatio: vt. l. ille, aut ille. §. cum in verbis. ff. de leg. iij. & ex his habes claram rationem decidendi ad hunc tex. ¶ † Secundum dictũ notabile eſt, ꝙ proceſſus factus

2 vigore literarum malè intellectarum, non ſuſtinetur ex errore malè intelligẽtium: ſed ſi reperitur proceſſus contra ius, debet pronuntiari nullus. Et ex hoc infertur, quòd ſi iudex ꝓceſſit contra ius malè intelligendo

b [b] legem, vel canonẽ: proceſſus nihilominus eſt nullus. Ad hoc. c. cum dilectus j. de conſue. vbi bo. tex. Et ſecundũ hoc debet intelligi ¶ glo. in. c. vnico. de poſtula. Præla. libro. vj. in verbo decæterò.

3 ¶ † Tertium dictum notabile eſt, quòd proceſſus poteſt pronuntiari nullus parte abſente

c [c]. Sic fecit hîc Papa: quod dicit Abbas valde notandum. Hoc dictum non admitterem indiſtinctè: quis regulariter nihil debet iudex facere in præiudicium partis abſentis: vt in. c. oĩa. & in. c. caueant. iij. q. ix. & in. c. j. de cauſa poſſ. & proprietatis. Sed iſtum tex. ſalua in duobus

d [d] caſib-. Primò, propter notorietatem. Nã notoriè cõſtabat Papę in hoc nullã defenſionem competere abſenti, cùm dubium ſurgeret ex

e tenore ſui reſcripti [e]. Et ſecundũ hunc intellectum habes hîc caſum: quòd parte abſente nõ citata, põt iudex procedere: ſi notoriè conſtat nullã defenſionẽ competere abſenti. Et in hoc caſu intellige. c. cũ olim. de re iud. & ibi dixi. Et videſ bo. text. in. l. ij. §. quod de frumẽtaria. ff. de adminiſtra. rerũ ad ciui. perti. & ibi Bar. ¶ Secũdò, ſaluo quãdo nullitas ſurgit ex inter-

f pretatiõe reſcripti [f] apoſtolici. Nã quẽadmodum ipſe Papa põt interpretari ſuum reſcriptũ parte abſente: vt in. c. olim. de verb. ſig. & ibi not. ponit Inn. ita & decernere põt nullitatem actus acceſſoriè prouenientẽ ex interpre-

4 tatione reſcripti. ¶ † In gl. ij. ibi: *poſt ipſum terminum peremptorium.* per hoc dictũ gl. dicunt Inn. & Cõpoſtel. quòd iſta clauſula cõminatoria appoſita in ſimplici citatiõe, nõ habet vim perẽptorij: cũ ſoleat apponi in termino perẽ-

g ptorio [g]: vt in. d. l. in perẽptorio. ff. de iud. Sed Bart. aliter diſtinguit in. l. ſi finita. §. Iuli. ff. de dã. infec. Dicit autẽ: aut iudex cõminatur ſe ꝓceſſurum, quãtũ de iure poterit, vel perverba

h ſimilia: & tunc nõ habet vicem peremptorij [h]. Quia põt intelligi, quòd procedet ad aliã citatiõnẽ. Aut cõminatur ſe proceſſurum ad deciſionẽ & cognitionẽ negotij: & tunc haberet vim perẽptorij. Idẽ videntur velle do. de Ro. deci. ccxxxvij. ¶ Sed cõtra hoc dictum oppo. de. d. l. in perẽptorio. vbi dicitur, quòd iudex in peremptorio cõminatur ſe proceſſurum ad cognitionem, & deciſionem &c. Ergo non habet vim peremptorij. Sol. reſpondeo dupliciter ſuſtinendo Bar. quòd tex. ibi, non imponit neceſsitatem iudici, vt apponat illam clauſulam. Vnde dico, ꝙ illa clauſula ponitur ad

g ¶ In termino peremptorio. Tu adde Ioã. de Imol. in. c. cũ dilecti. in ver. & no. quòd in perẽptorio. & in ver. an autem facta citatione. ſuper tota cauſa. j. de dolo & contu. & doct. in. c. conſuluit. de off. deleg. & in. c. auditis. de procu. & in. c. tum ex literis. de in integrũ reſt. Subdit tamen Ioan. de Imo. in dicto. c. cum dilecti. cõmuniter ſeruari, ꝙ comminatur ſe proceſſurum ad vltc

riora, etiã vſq; ad ſentẽtiam incluſiuè: & quando ſit opus perẽptorio & quomodo. vide pulchrè Sal. in. l. ſi ea. in pe. co. C. qui accu. non poſ. & Bar. in. l. ad perẽptoriũ. ff. de iudi. & in. l. ſi finita. §. Iul. hîc alleg. per Abb. iſtũ per eũdem in. d. c. cõſuluit. vbi dixit, qꝙ regulariter nò requiritur perẽptoriũ: niſi in prima citatione, quæ fit in ingreſſu litis. Item ad ſententiã audiẽdam in alijs actis iudicij, ſuffi. cit vna citatio. Facit. c. ij. de teſt vbi ad receptionẽ teſtium ſufficit vnica. & ita Bar. in dicto. §. Iul. niſi vbi agitur de præiudicio graui in iudicio, vel extra: quia requiritur trina. vt per Inn. in. c. ad petitionem. de accuſa. exceptis. x. caſibus, qui ponũtur per Moder. in dicto. c. cõſuluit. Et regulariter vbi reqritur trina põt fieri vna ꝓ omnibus. iuxta gl. in. c. conſtitutionem. de ſenten. excom. in. vj. Fallit tamen in. v. caſibus de quibus Alex. in. l. contumacia. ff. de re iudi.

¶ Adde, vt per Oldra. conſi. iij. & quando ſufficit vna ꝓ omnibus: vide Roma. fin. ſuis. fo. xxiij. in fine.

Anto. Franciſ. ¶ Ad iſtam materiam de peremptorio, quæ ſatis diffuſè vbique traditur: vt in. l. ad peremptoriũ. ff. de iudi. & in. l. ſi finita. in. Iulianus. ff. de dam. infe. & in. l. cõſentaneũ. C. quomodo & quãdo iudex. Adde ꝙ ſtatutio termini facta per iudicem in dubio videtur eſſe peremptoria: vt in. l. fin. ff. de fer. & in. l. j. C. de dila. & habetur per do. Ant. & Moder. in. c. paſtoralis. de exce. Et an poſt terminum peremptorium datum à iudice, audiatur volens opponere. no. doct. in. c. quod ſicut. de ele. & in. c. coram. de in inte. reſt. & per Ioan. Hoſt. & Inn. in. c. cum dilectus. de fi. inſt. & habetur in cle. j. de excep. & per Arch. xxx. q. iij. in. c. iudicantur. & xxij. q. iiij. in. c. de illicita. & vide in gl. ſummæ. xiij. q. ij. & an omnis terminus datus poſt litem conteſta tam dicatur eſſe peremptorius: habetur in. l. ceſſante. C. quomodo & quãdo iud. & in. c. ſæpe. in. c. ſuper eo. vbi per Inn. de appel. & tene menti, ꝙ in citationibus quæ fiunt à principio ante, quàm aduerſarius compareat, requiritur peremptorium, ſi citari faciens vult adipiſci poſſeſsionem bonorum, & ſibi ſatisfieri de damnis & ſumptibus. quoniam iſta ſunt grauis præiudicij: vt no. voluit Ang. in. l. ad peremptorium. ff. de iud. & voluit Inn. in. c. ad petitionem. de accuſa. vbi multa dicit circa iſtam materiam. Adde tamen, quòd etiam ſi in citatione nõ adijciatur aduerbium, peremptoriè ſi iudex citat ter, ſubintelligitur illud aduerbium peremptoriè. de quo vide gl. in. c. ſi Epiſcopus. xvij. diſt. & habetur in. d. c. de illicita. & in. l. tres denuntiationes. C. quomodo & quando iudex.

h ¶ Non habet vicem peremptorij. Adde Imol. in. d. §. Iulianus. & ibi plenè per doc. & maximè per Alex. & But. de ap. ſæpe. in. viij. col. ibi, hoc puto. Limita tamẽ hoc tribus modis. Primò niſi dicatur: procedemus ad cognitionem & pronuntiationem. Bar. in. d. §. Iulianus. Ro. de re iud. x. in nouis. Itẽ licet in cauſis prophanis. But. in. c. quoniã. §. ſi verò. vt lit. non conteſt. & in. d. c. conſuluit. in. vj. de offi. deleg. & in. c. ij. ne clerici vel mona. & in. c. cũ cauſam. de iura. cal. & ibi iſtũ in pe. col. Imo. in. c. ad petitionem. de accu. & ibi

cautelam

cautelam,cùm exprimitur peremptoriũ:quia terminus perẽptorius habet vim trinæ citationis:vt in.l.tres denũtiationes.C. quo modo & quando iud.& in.l.contumacia.ff.de re iudi.&.xxiij.quę ſtio.iij.de illicita.Et vide plures practicas per glo.not.in.c. conſtitutionem.de ſen.excommuni.lib.vj.Et ſic quatenus gl.hîc dicit,ꝙ debet poni illa clauſula in peremptorio non bene dicit,ſi per verbum debet,intendit inducere neceſsitatem:ſecus de honeſtate. Secundò & melius poteſt reſponderi,ꝙ tex.in.l.non dicit, ꝙ in perẽptorio debet exprimi illa clauſula:ſed potius declaratur, quid importat peremptorium.Nam dicendo, cito te peremptoriè: nihil aliud eſt dicere,quã comminari de non expectando vlterius partẽ ſed de procedendo vlterius ad cognitionem & deciſionem quãtũ de iure poterit fieri.Si ergo hoc importat ſignificatum perempto rij,debemus dicere,ꝙ verba explicitè prolata habent vicem perẽptorij:quia nõ refert quid ex ęquipollentibus fiat:in.c.licet ex qua
5 dam.de teſti.&.l.certũ.ff.ſi cer.pet. ¶ † In gl.in verbo, *inſerenda.* ibi.*de ap. inquiſitioni.* Aduerte quia gloſ.corruptè inducit illud. c. inquiſitioni.nam probat totum contrarium. & de eo poteſt formari fortis oppoſitio ad iſtam reuolutionem clauſularum, quam Papa hîc fecit.Nam tex.ibi dicit,quòd clauſula, omni appellatione remota concernit omnia præcedentia:ergo iſta clauſula,quantum de iure poteritis &c. debet concernere omnia præcedentia: & ſic qualificare id,quod fuerat dictum de probatione recipienda:& tunc abſurditas nulla ſurgebat. ¶ Sol. dico ſoluendo contra
a rium dupliciter.primò,quòd clauſula in fine poſita[a] concernit o-
b mnia pręcedentia niſi illa habeant ſuam determitatiõem:[b] vt probatur in.c.cùm dilectus.de dona. dixi in cap. ſecundò requiris. de appel.ſed illa clauſula de recipienda probatione determinabatverba pręcedentia vbi fuerat dictum de iure.ergo illa clauſula debet referri ſolùm ad ſequentia. Vel ſecundò vbi clauſula ponitur in principio alicuius orationis,eſt pars illius orationis: & ſolùm concernit ſequentia vt dixi in.c.ſecundò requiris.vnde illa clauſula cõcernebat ſolùm ſequentia:ideo fuit opus intelligere per tranſpoſitionem clauſularum ne aliquid committeretur cõtra ius commune. Vide etiam de his per Bar.plenè in.l.prętor.ff. vi bo. rap. & in l.talis ſcriptura.ff.de leg.j.dixi plenè in.d.c.ſecundo requiris.Et ex prędictis habes modum interpretandi reſcripta vt in dubio ſem-
6 per reducantur ad ius commune. ¶ † Et hinc occaſione ſumpta Inno.& Hoſti.& Compoſt. tractant de interpretatione aliarum diſpoſitionum:& inter cętera dicunt quòd ſtatutum debet interpretari ſecundum ius commune:pro quo videtur tex.in.c.cùm dilectus.de conſue.& in.l.ij C.de noxa. Tamen in hoc aduerte vltra eos.nam vbi ſtatutum eſſet priuilegiatiuum debet intelligi vt ali-
c quid addat vltra ius commune:[c] vt probatur in.l.j. ff. ad muni. ſic dicimus de ipſo priuilegio:vt in.c.in his. de priuil. Si verò eſt merum ſtatutum:& tunc quatenus prędiudicat iuri priuato debet intelligi ſtrictè & per ſubauditionem ſi opus eſt debet reduci ad ius commune:vt eſt tex.no. in.d.l.ij. C.de noxa. Aut non præiudicat iuri priuato:ſed tantùm iuri communi:& tunc dicerem aut loquitur purè in terminis iuris communis:& debet intelligi ſecundum ius commune:& ſatis operabitur inducendo nouum remedium agendi:ad hoc reducendus eſt Barto.in.l.j.ff.ad.l.fal. facit cap. ex parte.iij.de verbo.ſigni.hoc intellige vbi ius commune loquitur per verba propria.ſi verò loquitur per verba impropria & ſtatutum in eadem materia loquitur per verba ſimilia: & tunc ſtatutũ non reducitur ad ius commune ſed intelligitur vt iacet: & ad hãc theoricam adduco doctrinam Barto. in.l. iiij. §. prætor ait. ff. de damno infecto vbi dicit quòd ſi ſtatuto cauetur quòd fiat citatio ad faciem vel ad domum ſufficit quod fiat in domo:vel perſonaliter neꝙ intelligitur illa alternatiua vt ſit ordinis quemadmodum intelligitur ius cõmune.in.l.ſcire oportet.§ oportet. ff. de excuſa. tut. Aut ſtatutum nõ loquitur purè in terminis iuris communis: & dico ꝙ debet intelligi ꝙ aliqd addat ad ius cõmune:non aũt per impropriatiõem debet reduci ꝓceſſus ad ius cõmune.ar.opt.in.c. cũ dilectus.ſ.alle.& aliud eſt in reſcripto:qa ſtatutũ fit vt plurimũ vt aliquid addat.& eſt lex municipalis.j. diſ. ius ciuile. ſed natura reſcripti non eſt vt aliquid addat: & ideo debet reſcriptum ſtri-
7 ctius intelligi quàm ſtatutum. ¶ † In glo.in ver. *præcedat.* ibi: *ſecus*
d *in priuilegijs.* [d] hoc intendit gloſ.quòd priuilegium non debet ita ſtrictè interpretari ſicut reſcriptum. ſed tu vide qualiter ſit priuilegium interpretandũ: qđ no.in.c.olim.de ver.ſig.& per Bar.in.l.ſi.ff.de conſtit.prin.& vide gl.in.c.ordinari j. de offi. ordi.li.vj.& aliquid per doct.hîc.

Ana.in.viij.col.Bart.in.d.l.ad peremptorium.& ibi Bal.Spe. de cita.§.viſo. ibi,ſed quæro,an clauſula.Imo.& Rom.in.d.§.Iulianus.Limita ſecundò niſi comminatio dicat aliâs elapſo tempore,te non audiemus. quæ importat peremptorium.Bar.in.l.mancipiorum.prope fi.de opt.leg.& ſequitur Butde exce.c.paſtoralis.in.iiij.col.Limita.iij. niſi eſſemus in iudicijs ſummarijs: Bal.in rub. C. cõminatiões,vel epiſtolas.licet cõtrariũ teneat Ludo. & Alexã. in. d.§. Iulianus.

a ¶ Clauſula in fine poſita. Adde Angel. in.§. hinc nobis . in fine. in auẽ.de hęre.& fal. Bar.in. l. ſi ita ſtipulat⁹. §. Chryſogonus. ff. de ver. ſi. Butri.in cap. j. de pactis.Barto.in.l.ſi cui.latis.ij.ff.de legatis.primo.& iſta alleg. hîc domi. meus.

¶ Aduerte tamen,aut nos quærimus quo ad qualitatem poſitam in vna clauſula,an videatur repetita in alia:& iſta non eſt materia noſtra: ſed vocatur materia repetitionis. De qua vide per Bald.in.l.quemadmodum .§. hæc verba.ff.ad leg.Aquil.& Barto.in.l.iij.§.erit. ff. vi bono.rap.& in.l. doli.ff.de ſer.corrup.per Hoſti.& alios in.c.fina.de procu.per Imo.in cle. vnica.de ſup.negli.præla.poſt Butr.Alexã.conſil.xlviij.aliâs.lj.in.j.volu. Ioan.An.& do.in.c.vbi periculum.§.nulli.de elect.lib.vj.Ang .conſi. ſuo xxviij.Are.conſi.cxliij.in glo.col.j.in verſi.appellare.& ibi per iſtum in apoſtil.de app.& per Aret.in.l.talis ſcriptura.ff.de lega.j. Aut quæritur, vt clauſula abſolutè poſita,quæ ſtat per ſe,referat ad oia,vel ſimilia.& iſta dicit materia relationis,de qua agit hic.de qua vide plenè per doct.in.l.talis ſcriptura.& in.l.ſeruus pluriũ.§.ſi.ff.de lega.j.& in.c.ij.requiris .& in c.inquiſitioni.j.de app.& plenè per Mod.hic limitãtes octo modis hanc materiam:& per Bar.& Bal.in.l.j.per illũ tex.C.de li.præte.per Bar .in.l. Titia.§.idẽ reſpõdit.ff.de ver.obli.& in.l.auia.in princ.& per illũ tex.ff. de condi.& demõ.& in.l.ſi quis ex argentarijs.§.ſi intiũ.ff.de eden.gl.& Arch.iij.q.v.ſtatuimus.Domi.in.c.qm.in prin.in.ij.co.ibi,no.bene de immu.ecc.in.vj.gl.& doc.j.eo.c.olim.in ver.ad oia.per Bal.in.§.fi.inſti.ad.l. aquil.& in.l.j.in fi.ff.de cõſti.prin.& in.l.j.C.de leg.hær.plenè per doc .in l.ſi idẽ tũ eo.§.fi.de iuriſ.om.iu.Ro.cõſ.ccccxxxix.j.col.& cõ.ccccl.xxx. ad fi.& cõſi.cccxlv.vlt.col.Et aliquid per iſtum in.c.eccleſia veſtra.in.iij. col.de elect.gl.& do.in.c.j.de poſtu.Præla.lib.vj.glo.in.c.j.de præſcrip. lib.vj.gl.in cle.ne Romani.de elec.Card.& Imo.in.c.cũ dilecti.de dona. Bar.cõſi.lxxxiij.incip.in facti contingentia.Bal.in.l.omnes populi.in.xj. col.in verſi.& dixi.ff.de iuſti.& iure.not.inſtit.de re. diui. §.item lapilli. Card.in cle.ſæpe.in ver.ſine figura.de verb.ſigni.

¶ Adde tu Ro.conſi.cxij.&.cxvj.Are.conſi.clvj.Alex.conſi.lj.Fulg. cõſil.xlij.& Rapha.Comen.conſi.ij.&.cxlviij.

ZACHARIAS. ¶ Adde,ꝙ clauſula in fine poſita refertur & concernit præcedentia,niſi fuerit reſtrictiua.ita Bar.in.l.prætor.la.ij.eritꝙ de cauſa. ff.vi bono.rap.idem cum Bald.in.l.j.de libe.præte.Floria.in.l.ſi ſeruus.§. inquit.ff.ad legem Aquiliam.iſte poſt alios.in.c.cum dilecti.colũ.ij.& in apoſt.poſt eum de dona.Alex.cõſi.xj.aliâs ſecundũ maio.nu.conſil.cliij. vol.ij.per Io.niſi tantùm reſultaret abſurditas:vt in præalleg.c.cum dilecti.& Cardi.in cle.j.§.quia autem.de ſtatu mona.

Anto.Franc. ¶ Circa iſtã materiam de clauſula in fi.poſita,an referatur ad oĩa præcedẽtia:vel ad quæ:quia hîc multa dicunt per do.apoſtillãtes, ſolũ adde,ꝙ quoties materia eſt fauorabilis.& ampliãda,clauſula in fine poſita referꝛ ad oĩa pręcedẽtia:niſi ꝓ talẽ relationẽ materia ampliãda reſtringereꝛ tex.eſt reputatus ſingularis in.c.ad liberandã.de Iudæ.per quẽ limitãtur ea,quæ habentur in.c.ij.requiris.& in.c.in quiſitioni.de ap. Et q̃n clauſula generalis eſt ſubiecta enumerationi certarũ ſpecierum, an reſtringatur ad ſpecies eiuſdẽ q̃litatis,qualitatis aut propoſitionis.vide etiã Bal.in.l.ſi in aliquã.ff.de offi.procõ.in vlt.co.Et adde,ꝙ reſtringiꝛ ad ſpecificata tm̃ ſi põt fieri ſalua ratione recti ſermonis:vt not.in.l.ſi & pluribus.ff.de ſol.& per Bar.in.l.Aurelio.in.§.Caius.ff.de lib.leg.Reliqua circa materiam iſtã vide in locis hîc allegatis per apoſtillantes.

b ~ SEB.SAPIA. ¶ Determinationẽ.Quòd clauſula in fine poſita referaꝛ ad præcedentia etiã in materia odioſa,tenet Alex.in conſi.cj.ſuper eo, de quo quæriꝛ col.iiij.in.ij.vol.probat tex.in.l.j.C.de li.præte. vbi.d. Iaſ. ponit regulã cũ multis limitatiõibus:vide etiã pulchrè per Paul.de ca.in l.fi.ff.de reb.du.vbi.d.Bar.Soci.& per Deci.in conſilio.xcij. viſo puncto & in conſi.xj.in.x.colũ.per Alex.in conſilio.xxv.verſic.ij.reſpondeo.in j.vol.

c ¶ Vltra ius commune. Vide plenè per do.meũ hîc & Alex.in.l.iij.in.§. prętor.ff.de dam.infe.& in.l.fi.§.in computatione.C.de iur.delib.& dicetur in.c.cùm dilectus.j.de conſue.

d ¶ Secus in priuilegijs. adde Butri . & Imolam hîc & idem de foro com-

pe. dilecti. in. iiij. colũ. Bald. in. l. nec auus. C. de emanci. libe. Ana. consil. lxx. visis & ponde. & in. c. ad petitionem. post Cardi. in. iij. colum. de accu. istum post Ioan. de lig. in. c. at si clerici. xiiij. colum. de iud. Cald. hoc titu. consi. xij. Ioan. and. in. cap. dudum in fin. de elect. Bald. in. l. ij. post gloss. C. de in ius vocan. & in. l. rescripta. C. de pteci. impera. offe. Domi. in. c. authoritate de priui. in. vj. & in. §. notandum. ij. qõ. iij. Old. consili. cclxviij. quæstio est: Et vide hic plene per mod. ponentes aliquas declarationes circa materiam priuilegiorum per. vj. colũ. ¶ Adde Alexan. consi. xv. &. xlvj. &. cxcj. ij. lib.

a ¶ Tria paria literarum. Adde aliquid per istum in c. ex insinuatione j. eodem.

b ¶ Surreptio vitiat. Vide plenè nota in. c. ad audientiam. infrà eodem titu. Adde Lap. alleg. lxxxix. & Cal. consi. xiiij. de præben.

c ¶ Dicenti. Vide Ioan. and. in cap. j. de litis conte. in vj. & do. meum hic & Imol. in. c. super in vlt. char. Cal. de probatio. consi. x. Angel. in consil. cclxx. Bonifacium. ad fin. Cardi. & istum in c. fi. in. iiij. colum. de præsum. vbi sequitur dicta Ioan. andreę. in. d. c. j. & ibi Do. in. iiij. colum. Inno. in cap. ex parte. ló. j. post prin. de priui. Oldr. consilio. cclvj. Clemens episcopus. istum in cap. quia circa. ad fin. de consan. & affi. Ioan. and. in specu. de clande. despon. in rubri. de except. in. §. nunc videndum ibi licet autem secundum præmissa: & istum. in. c. fi cleric. in vlti. colum. de foro competẽ. de multis alijs casibus cui incumbat probatio ponit aliquos Rom. in. l. illa. in. xiij. colum. ff. de verborum oblig. in quo habes considerare quando pro aliquo sit præsumptio: & tunc non tenetur probare: & qui sint isti casus in quibus præsumitur: vide multos per Barto. in tract. de præsumptio. & Ro. in. l. sciendum. ff. de verbo. obli. & per moder. in. c. ex literis. de probationibus.

¶ Adde Alexan. consi. xxiiij. &. lxxxv. ij. lib. Rom. sing. suis. fo. vij. vbi dicit quòd mulieri dicenti frigidum maritum ante contractum matrimonium incumbit onus probandi & viro, si dicat post matrimonium. & per eundem quòd allegans anterioritatem vel posterioritatem temporis illam probare debet consi. cccl j.

trarium probetur.

4 *Rescriptum quòd sit surreptitium quis habet probare.*

7 *Rescriptum faciens mentionem de statuto an debeat dicere de statuto iurato: si statutum est iuratum an sufficiat simpliciter facere mentionem.*

8 *In iuramentis intelligitur excepta authoritas superioris: quod est verum quando præstantur super re subiecta ipsi superiori.*

9 *Papa non habet dominium rerum ecclesiasticarum, sed bene habet liberam administrationem.*

10 *Surreptio vsque ad quantum tẽpus potest opponi.*

CAP. XIX.

CONstitutus. Hoc intendit. Non valet rescriptum executoriũ impetratũ super præbẽda & canonicatu in quo nulla est facta mẽtio de statu vel certo canonicorum numero iuramẽto firmato. vel summatur aliter quo ad intellectum, non valet impetratio in ecclesia numerata non facta de numero mentione si per eam frangitur numerus canonicorum: licet non frangatur numerus prębendarũ & processus superinde factus est nullus. Primò ponit impetrationẽ. Secũdò exceptionem cõtra ipsam. Tertiò diffinitionis commissionẽ. secunda ibi: *verũ*. tertia ibi: *discretioni*. ¶ Casus literalis. Quidã clericus. P. nomine obtinuit literas à dño Papa ad decanum & capitulum Bituricẽn. vt ipsum reciperent in canonicum & in fratrem & præbendam si qua vacaret vel proximè vacaturã conferrẽt eidem: sibi super hoc executoribus deputatis. sed ex aduerso Bituricẽn. capitulũ se opponens dixit negotiũ ad sedem apostolicam esse delatum coram domino Papa: dictus clericus allegauit prædicta: capitulũ ex aduerso respondit ꝙ in Bituricẽn. ecclesia certus canonicorũ sit numerus institutus & iuramento firmatus & per sed. apostо. confirmatus: & quòd de hoc dictus. P. non fecisset in suis literis mentionem: & tacita veritate literæ fuerant impetratę. Auditis hinc, & inde propositis mandat Papa quatenus legitimè constitit numerum canonicorum qui nunc est in ecclesia per decanum & capitulum iuramento firmatum antè, quã dictus. P. literas executorias impetrasset quicquid factum est: per literas illas, decernatur irritum, & inane: aliôquin si qua præbenda vacet in ista ecclesia assignetur eidem. Bernard. ¶ Not. primò & maximè pro intellectu dicendorum ꝙ antiquis Anto. Francis. ¶ Circa hoc quando mulier dicit virum frigidum & vir dicit frigiditatem prouenisse post matrimonium & post copulam carnalem: & mulier replicat quòd non imò quòd semper fuit frigidus; cui incumbat onus probandi. ¶ Dicas quòd præsumptio est quòd frigiditas superuenerit post maarimonium & ideo mulier quæ habet præsumptionem contra se debet probare frigiditatẽ fuisse in viro añ matrimoniũ vt est no. gloss. in c. quod autem. el j. xxxiij. q. j. qualiter autem probetur hęc frigiditas in potentia coeũdi. nota. in cap. fraternitatis. de frigi. & intra quantum tempus probetur habetur de vtroque per Specu. in titulo de teste. §. vij. in versicu. hoc quoq;. & in titulo de dilati. in. §. primo. & adde quòd si mulier sciuit virum ab initio fuisse frigidum non potest ratione frigiditatis petere separationem: vt in capitulo si quis accęperit. xxxiij. quęstione prima. & quibus modis etiam probetur frigiditas viri ad collum. vide Innocentium in capit. primo & in. c. fina. de frigidi. & ea quæ habentur in cap. qui autem cum duobus se. xxxiij. qõ. j. & vide per gloss. & docto. in. c. laudabilẽ de fri. & tene menti dictum Hosti en. in. c. j. de frigi. ꝙ quando tractatur de probanda frigiditate viri parum aut nihil operatur fama: sed requirũtur alię probationes.

temporibus cùm Papa scribebat pro aliquo beneficiando dabat successiuè tria paria literarum. a Primò monitorię dabãtur quibus monebat ordinarium collatorem vt prouideret ei pro quo Papa scribebat. Secundò erant literę præceptoriæ quæ concedebantur si monitorijs non obtemperabatur, tertiò dabantur literæ executoriæ: per quas scilicet deputabatur executor ad prouidendum loco Papæ vel ad compellẽdum ordinarium collatorem: hodiè solùm dantur executorię & emanauit stylus antiquus. quia antiquitus summi pontifices de facili non grauabant ordinarios collatores. 1 ¶ † Nota secundò & tene semper menti: quia nescio alibi ita bon. text. quòd surreptio vitiat b gratiam ipso facto etiam si consistat in tacendo factum alienum quod impetrans probabiliter ignorabat. Nam iste impetrans de quo hîc poterat probabiliter ignorare statutum numeri ecclesiæ: maximè si statutum emanauit dum ipse esset in itinere vel in curia. ratio huius dicti potest esse: quia in consyderanda validitate gratiæ non aduertimus ad culpam impetrantis sed potius ad intentionem concedentis: vt in capitu. postulastiĩ. eodem. si autem Papa sciuisset statutum præcessisse etiam per momentum non dedisset saltem ita de facili literas per quas infringeretur statutum ecclesiæ. In contrarium tamen facit text. singula. in capitulo gratia ĩ. eodem. libro sexto, sed dic vt dicam in capitul. super literis. infrà eodem. & ad hunc effectum Ioannes Andræas allegat istum textum in capitulo penultimo. infrà eodem libro sexto. 2 ¶ † Tertiò nota & tene menti quòd vbi statutum ex aliquo inualidat actũ & dubitatur an statutum præcesserit actum, vel econtrà, dicenti c statutum præcesisse incumbit onus probandi. Nã vt vides, hîc onus probandi quòd statutum præcesserit literas executorias incumbit capitulo. & hoc sequitur hîc dominus Antonius, & dicit hanc se quæstionẽ habuisse de facto in çonsimilibus terminis. Sed pro hoc ego allegò glo. latam & notalib. in clemen. finali. eodem titulo. & facit textus in capitu. in præsentia. de probat. & quod notat. Cynus. in. l. matrem. C. eodem titulo. 3 ¶ † Pro hoc facit quia d actus præsumitur factus legitimo tempore d nisi contrarium probetur. e vt in dicto. c. in præsentia. Et optimè facit. c. accedens ĩ. de conuersi. coniuga. & c. cum virum. de regu. & vide quod ibi dixi. 4 ¶ † Item not. quòd impugnans ex veri taciturnitate rescriptum habet

Bartol. in. d. l. fina. & per istum in. d. capitulo cũ virum. in. iiij. no. & per Ioã. de imo. in. c. in præsentia. in versic. & sic no. quòd probato actu. de probat.

¶ Adde tu Pet. de ancha. consi. cxiiij.

e ✠ SEB. SAPIA. ¶ Nisi cõtrarium probetur. Vide quod eleganter no. Bart. in. l. non solum. §. sed vt probari. ff. de oper. no. nunti. vbi vult quòd si actus potest fieri tempore licito & illicito præsumitur factus tempore licito per text. in. l. merito. ff. pro soc. & licet Areti. in. c. cum dilecti, in. vij. no. limitat illud non procedere quando præsumptio est contra facientem. tamen hæc limitatio est contra ea quæ dicit ibi Bartolus: quia loquitur in homicidio facto, in quo præsumptio est contra facientem. l. prima. C. de

probare

sica. vide pro resolutione Felin. in c. auditis. col. vj. versic. obstat tertiò. de præsum. & in c. nonnulli. §. sunt & alij. colum. vj. de rescript. Deci. in c. in præsentia. in. ij. not. de proba. dixi in l. quod Nerua. in materia doli præsumpti. ff. de posi.

a ZACHARIAS. ¶ Literas. Dic hoc esse verum in literis beneficialibus. Ita p Car. in cle. j. per illum tex. de preben. iste in c. ad audiẽtiam. el ij. isto titul. secus autem in literis iustitiæ: vt p Car di. vbi. ſ. qõ. xij. vbi ponit rationem diuersitatis. Et aduerte, quòd vitiat circa decisiua, non autem circa narratiua. 5 not. Bald. in l. si a vt proponis. la. j. C. quomodo, & quãdo iudex. & Alexand. in l. si quis obrepserit. de falci.

b ¶ In alterũ connexorum. Vide dicta in c. translato. & in c. sedes. hîc alleg. & not. pro limitatione c. si eo tempore. de rescrip. lib. vj. ¶ Adde, quod do. de Rot. deci. pe. in nouis, volunt quòd illud fit verũ, vbi non fit distincta prebenda à canonicatu: aliâs secus.

c ¶ Bonam gloss. istam alleg. Bal. in c. cumana. in. j. colum. de elec. & Domi. & Innoc. ibi. & vide Lap. allega. xiiij. in vlti. colum.

SEB. SAPIA.

d ¶ Contrariũ. Vide Corsetum in repeti. rubr. de iureiur. in. xxij. priuilegio iuramenti. vbi refert ea, quę ponit Felin. hîc.

e ¶ Gloss. notabilis in dicto. c. cũ non deceat. Adde gloss. in clem. dudum. in versi. pactã. de sepult. & has duas gloss. alleg. Roma. singu. viij. incip. dispositio emanãs. But. Imo. & istũ in c. j. de his, quæ fiũt à maiori parte capituli. & Alexandr. consilio. xxxviij. incipien. visa petitione. Adde Rot. iij. columna. in tertio volumine. Petrum de Ancharano consilio. cccviij. nisi legibus & canonibus. Romanũ consil. ccclxxxix. circa primum, in. iiij. columna. & Alexan. consil. per numerum. cccxlv. visis his, quæ narrantur. in fine. & consilio, per numerum. dciij. incipienti viso puncto. & accuratè pensato. in tertia columna. Angel. in l. j. ff. quarum rerum acti. non da. doctores, & ibi Innocent. in capitulo, dilectus. de præbendis. Cy-

probare. & facit pro his, quæ no. Io. And. in c. j. de lit. contest. lib. vj. Vbi distinguit vtrum alegetur surreptio in vero tacendo, aut in falso exprimendo, & primo casu probet opponens extitisse tempore impetrationis, de quibus erat fienda mentio. secundo casu habet probare impetrans ea, quæ narrauit fore vera. Et est eadem ratio in vtroq; dicto: quia onus probãdi incumbit asserenti. vj. q. v. c. fina. & in l. ij. ff. de proba. & tene bene menti præmissam regulam. ¶ † Vltimò nota, ibi: *irritum decernatis*. quòd surreptio vitiat gratiam & literas [a] ipso facto: adeò quòd processus inde secutus est nullus. Sed quatenus dicit de literis: in contrarium facit quod dixi in c. cæterum. ſ. eo. sed responde, vt ibi dixi. Nam iurisdictio & gratia simul continebantur in eadem litera: ideò surreptio, quę vitiat gratiam ipso iure, vitiat literas accessoriè. Quando q; literæ dantur post gratiã pro executione gratiæ: & tunc non vitiatur per surreptionem ipso facto: quia possunt dici literæ ad lites. Sic potest intelligi, quod notat Io. and. post Innoc. in c. j. vt lit. contesta. lib. vj. & vide quod dicam j. eod. ad audientiam. ¶ In gloss. j. ibi: *duo in veritate mandauit Papa.* glo. procedit aliquantulum intricatè: vnde dic clarius quòd Papa mandauit hîc duo: scilicet, vt istum reciperent in canonicum de præsenti. Secundò, vt conferrent sibi præbendam vacantem, vel de proximo vacaturam. Vnde si literæ non fuissent surreptitiæ, tenebantur canonici istum recipere de præsenti in canonicum. & sic satisfacere inquantum poterant. Nam quis potest esse canonicus sub expectatione præbendæ: vt in capit. dilectus. & in capit. relatum j. de præben. Sed quoniam literæ erant hîc surreptitiæ in eo quòd non faciebant hîc mentionem de numero iurato vitiabantur in totum. Sed dices tu respectu præbendæ nulla erat surreptio: quia nõ mandabatur, vt præbenda simpliciter conferret de præsenti: sed si vacaret, vel esset de proximo vacatura. Per hoc enim nullum præiudicium fiebat numero prębendarum: cùm deberet surrogari in locum defuncti. ¶ Solutio, fatendum est, quòd surreptio non erat respectu præbendæ, sed respectu canonicatus: quia mandabatur recipi de prẽsenti, & non poterat sine fractione numeri. ¶ † Et ex hoc habes vnã bonam regulam, quòd surreptio commissa in alterum cõnexorum, [b] vitiat gratiam in totum. facit, c. translato. de constit. & adde hanc regulam ad ea, quę dixi. ſ. c. sedes. ¶ Sed quęro quid si canonicatus vacaret de præsenti: nũquid gratia sit surreptitia non facta mentione de numero. Compostel. videtur velle quòd sic: quia nõ est facta mentio de numero. Cõtrarium tenet

6

num & Salycetum. in l. finali. C. si contra ius. Rotam de iureiuran. prima. in nouis. Domi. in capitu. finali. in fine. xj. distinctio. Et limita bis dicta glo. quinque modis: de quibus hîc per Modernos in. iiij. columna. in versicu. limita prædicta.

¶ Adde, vt per Domi. de Rot. deci. j. de iureiur. in nouis.

hîc Ioan. Andræ. & Ioan. Cald. & communiter omnes doctores sequentes: dicentes, quòd si nullum præiudicium fit numero, non est necesse de eo facere mentionem. Et hoc videtur verius: quia taciturnitas non vitiat, ex quo nõ est causa inductiua gratiæ. Dic ergo, quòd aut canonicatus vacabat tempore impetrationis, & valet gratia non facta mẽtione de numero. Idem est si non vacabat tunc canonicatus, sed Papa mandabat prouideri de canonicatu, vel præbenda vacantibus, vel vacaturis. Nam his casibus nullum pręiudicium fit numero. ¶ Sed quæro quid econuerso: nunquid facta mentione de numero posit prouideri in ecclesia non habente numerum? Iste textus bene facit quòd sic: quia faciendo mentionem de præbenda vacatura, tacitè fiebat mentio de numero: vt in capitulo, dilecto. de præbend. & nihilominus debet prouideri isti, si statutum numeri non præcessisset. Ad hoc vide bonam glossam. [c] in capitulo finali. de concessione præbendarum. libro sexto. in glossa magna: & dic, vt ibi. ¶ Et in fine gloss. nota hanc conclusionẽ in glossa. quòd licet statutum nõ sit iuratum, tamen necesse est mentionem facere de statuto. & pro hoc capitu. cùm non deceat. in fine. de elect. libro sexto. ¶ † Quid autem, si statutum est iuratum? & fit mentio de statuto, & non de iuramento? videtur sufficere: quia iuramentum est accessorium ad statutum: ergo sublato principali tollitur accessorium. Ad hoc, quod nota. in cap. dilecto j. de prębendis. vbi concluditur, quòd canonici, qui veniunt collegialiter contra statutum iuratum, non incurrunt periuriũ: quia iuramentum tollitur sublato statuto. 7

d ¶ Contrarium [d] determinat nota. gloss. in. d. c. e cùm non deceat. [e] & pro hoc facit optimè iste textus hîc. Non obstat contrarium. Procedit enim quando scienter tollitur statutum iuratum iurantium: sed quando tollens statutum, ignorat iuramẽtum: non habet animũ tollẽdi ramẽtum: quia iuramentum obligat Deo. pro hoc capitul. debitores. de iureiurando. & tene hoc menti. ¶ † In glossa, in verbo iuramento. 8 ibi, verius videtur quòd condictio talis subintelligatur: dic, quòd etiam præcedens opinio Ioannis, potest saluari, vt non subintelligatur conditio. Quia conditio suspendit actum in euentum ipsius: vt notatur in capitul. verum. de conditione apposita. Vnde iuramentum non ligaret ante approbationem Papæ: quod est falsum. Vnde iuramentum ligat: sed f intelligatur excepta authoritas Papæ: [f] quia Papa potest mandare contrarium: sed non præsumitur velle, nisi faciat mentionem de iuramento. Et per hoc tota argumentatio glossæ rema

f ¶ Excepta authoritas Papæ. Adde Cardi. in suis not. causarũ not. cix. incip. in dubijs Comitis, & Egidi. in conclusiõe Rot. clxxij. Old. consi. xcvj. factũ tale est quidam Abbas. facit quod not. Bal. in l. j. in. x. colũ. ibi ix. quęritur. C. de his, quæ pœ. nomine. quem sequitur Ro. in singu. suo. cccxcij. testator mandauit. & quod not. Bald. in l. deberi. C. de fideicommiss. liber. quasi in fi. & vide tex. & ibi Baldũ, & alios in l. imperialem. §. fi. in fi. de prohibi. feudi alie. per Fed. vbi in quolibet iuramẽto intelligitur excepta persona Imperatoris: & dicit Bal. idem in Rege. Simile dicas in voto: vt notat Ioan. And. & But. in c. non est. de voto. per illũ tex. & Richar. in sentẽ. dist. xxxviij. q. ix. arti. iij. & hæc amplia & limita: vt hîc per doct. Moder.

¶ Adde Oldradus consilio. xciiij. incipien. magister ordinis. Antoni. Francis.

¶ An autem, & quando authoritas superioris intelligatur excepta in voto, vel in iuramẽto: aut alijs actibus: vide notata in capitulo veniẽtes. de iureiurando. & in capitulo finali. circa finem. xxv. quæstione prima. & in c. j. lxx. distinctione & in capitulo. j. j. quęstione quinta. & vide text. & gloss. in c. significasti. de elect. & tene menti quòd authoritas superioris facit licitum; quod aliâs erat illicitum. l. ait prætor. §. quid tamen. ff. de mino. & faciunt ea, quæ habentur in l. iustè possidet. ff. de acquirenda possess. ¶ Imò dicimus, quòd authoritas superioris interueniens in actu; facit cessare omnem suspitionem & præsumptionem fraudis & turpitudinis. l. furti. §. qui iussit. ff. de his, qui not. infa. & vide not. in l. ij. C. de rescinden. vendi.

Cap. Constitutus. Panor. super Prima parte Primi.

a ANSEB. SAPIA. ¶ Iuramento. Non intelligas, q̃ in iuramento tantum modo intelligaẽ excepta anthoritas Papæ, sed etiã cuiuscunq̃ superioris: quia in præiudiciũ suæ superioritatis non potest inferior iurare. Ita tenet do. Ant. hîc. & Io. de Imo. & Fed. de Señ. in consi. lxxxj. quæstio talis est: scholaris clericus vbi cõcludit, q̃ scholaris existens in studio, & iurans creditori non exire districtum Boniniæ, ante quã satisfaciat per Episcopũ, si est clericus, vel per partẽ reuocatur, põt recedere licẽtia petita, licet nõ obtẽta. vide Alexã. in l. fi. ff. qui satisda. cogan. & Pau. de Cast. in. l. in operis. ff. loca. & Corset. in repe. rubr. de iureiu. in. xxiij. priuilegio iuramenti.

b ¶ Non põt. Add de Spec. de leg. §. nũc ostendendũ. ver. xxiij. gl. magna & Arch. in. c. authoritatẽ. xv. q. vj. & gl. & oẽs in di. c. quanto. Car. in cle. j. ante fi. de iureiu. gl. & Archi. in. c. Florenti. lxxxvj. di. Archid. in. c. qui sacramẽto. xxij. q. iij. Dom. in. c. ij. de renun. Tho. secũda secũdę. q. lxxxix. arti. ix. in respon. ad tertium argu. Card. sancti Sixti in libello de potestate Papę. q. xxx. vij. Archid. Florẽ. in. ij. parte suę summæ. tit. x. c. v. ij. col. cum pluribus sequẽtibus cõmuniter concluditur, q̃ ex cã põt cõmutare suspendere, & etiã relaxare. sine causa autem vera & apparenti, nõ põt absoluere. Inn. in. d. c. ij. in fin. de renun. & ibi But. Imo. & Do. per istum pulchrè in dispu. stante statuto ad fi. & facit gl. in. c. nõ est voti. de voto. & qñ tollitur iuramentũ, debet fieri mentio de iuramẽto per istũ tex. & p gl. in c. cũ non deceat. de elec. li. vj. & in cle. dudũ. in ver. pacta. de sepul. ¶ Adde quid do. de Ro. deci. vlti. de iureiu. est in antiquis. vbi dicunt, q̃ si Papa cõmittat auditori, q̃ relaxetur iuramentũ, fiet prout venit relaxandũ: q̃ auditor potest remittere non citata parte ad effectum agendi.

Anto. Francis. ¶ Vtrũ Papa habeat potestatẽ dispensandi circa vota & iuramenta etiã sine causa: videnda est primò pulchra glo. in cle. ad nostrũ. in ver. ecclesia. de hær. & alia in. c. lector. in versi. Subdiaconus. & videdus est Host. in. c. magnæ. de vot. ibi fit conclusio, q̃ omnia liceãt Papæ: prętereq̃ id, quod sapit peccatũ: quod etiã limitauit Io. And. ibi, qñ peccatũ insurgit ex cõuentione legis diuinæ tm̃: secus si insurgit ex conuentione legis positiuæ: vt per Inn. & doc. in. c. quod super his. de vo. & in. c. licet. de foro cõpe. & plura de potestate Papæ accumulauit Bal. in. l. rescripta. C. de preci. Impe. offe. & de autho. & potestate Pa. vide pulcherrimos tex. in. c. tũ damẽta. de elect. li. vj. & in. c. pro humani. de homi. eo. lib. & in. c. j. de trãslat. præla. & in. c. cuncta per mundũ. ix. q. iij. & adde q̃ põt absoluere vasallos alicuius Principis à iuramento fidelitatis ex causa: vt in. c. grauem. de excess. præla. & in. c. authoritate. & in. c. alius. xv. q. vj. Et an possit dispẽsare cũ religioso super voto obediẽtię. vide no. in. c. cũ ad monasteriũ. de stato. & Hostiẽ. in sum. de vo. in. §. pen. & plenè per beatum Tho. ij. ij. q. clxxxvj. arti. viij. Et an solus dispenset in votis dispensabilibus. vide beatum Tho. in. iij. dist. n. xxxviij. artic. ij. & ij. ij. q. lxxxviij. arti. ij. & artic. fin. Et qualiter Papa possit dispensare in voto continentiæ: vide per bea. Tho. ij. ij. q. clxxxviij. arti. viij. Et adde, q̃ semper pro facto Papæ, in dubio est pręsumendũ: vt in. c. nõ nos. xl. di. & licet alij inferiores renuntient in manibus superiorum. vt in. c. super hoc. de renun. tamen solus Papa renũtiãs in manibus Dei: quia ipse in terris non habet superiorem. lxxviij. di. in. c. si quis. & no. in. c. j. de renun. & qui sint casus reseruati soli Papæ in signũ summæ potestatis: vide per glos. in. c. sicut. de excess. Præla. & per glos. in. c. quod trãslationem. de offic. legat. in. c. proposuit. de cõcess. præben. & vide Spec. qui oẽs hos casus enumerat, aut pro maiori parte. in titul. de officio lega. in. §. nunc videndum.

¶ Sed solùm administratio. Add de But. & Card. in. c. cũ super. de causa pos. & propriet. & ibi istũ in penul. colum. & istum in. c. ex literis. de proba. & Maria. consil. cxlv. Prælatus &c. aliâs incipiẽ. ex literis trãsmissis. in. iiij. colum. glos. ij. & doct. in. c. causa. de verbo. signi. text. & glos. in. c. peruenit. glo. j. de iure iur. Archid. in. c. expedit. xij. q. j. post glo. ibi Do. in. c. ad decimas. in. iij. nota. de resti. spo. in sexto. & in. c. j. xij. dist. Propter verba Archidiac. ibi: & facit glos. in. c. j. x. distin. secundum eum. Faciat quod voluit Bart. in. l. j. §. fina. in fine. ff. de acquirenda possess. vbi allegat Inn. in. d. c. cum super. Barto. in. l. sicut in fin. ff. quod cuiusq̃ vniuersi. nomine. & in. l. cum hæredes. in princ. ff. de acquirenda possess. & Specu. de peti. & possess. §. j. ibi: sed pone vacante. & per istum in. c. cum esses. in. xx. col. ibi, quintò principaliter. de testa. Bal. in. l. non minus. ff. de hære. institu. & Domi. in. c. j. in. iij. col. de summa trinita. in sexto.

c ¶ Non põt. Add de Spec. de leg. §. nũc ostendendũ. ver. xxiij. gl. magna & Arch. in. c. authoritatẽ. xv. q. vj. & gl. & oẽs in di. c. quanto. Car. in cle. j. ante fi. de iureiu. gl. & Archi. in. c. Florenti. lxxxvj. di. Archid. in. c. qui sacramẽto. xxij. q. iij. Dom. in. c. ij. de renun. Tho. secũda secũdę. q. lxxxix. arti. ix. in respon. ad tertium argu. Card. sancti Sixti in libello de potestate Papę. q. xxx. vij. Archid. Florẽ. in. ij. parte suę summæ. tit. x. c. v. ij. col. cum pluribus sequẽtibus cõmuniter concluditur, q̃ ex cã põt cõmutare suspendere, & etiã relaxare. sine causa autem vera & apparenti, nõ põt absoluere. Inn. in. d. c. ij. in fin. de renun. & ibi But. Imo. & Do. per istum pulchrè in dispu. stante statuto ad fi. & facit gl. in. c. nõ est voti. de voto. & qñ tollitur iuramentũ, debet fieri mentio de iuramẽto per istũ tex. & p gl. in c. cũ non deceat. de elec. li. vj. & in cle. dudũ. in ver. pacta. de sepul. ¶ Adde quid do. de Ro. deci. vlti. de iureiu. est in antiquis. vbi dicunt, q̃ si Papa cõmittat auditori, q̃ relaxetur iuramentũ, fiet prout venit relaxandũ: q̃ auditor potest remittere non citata parte ad effectum agendi.

Anto. Francis. ¶ Vtrũ Papa habeat potestatẽ dispensandi circa vota & iuramenta etiã sine causa: videnda est primò pulchra glo. in cle. ad nostrũ. in ver. ecclesia. de hær. & alia in. c. lector. in versi. Subdiaconus. & videdus est Host. in. c. magnæ. de vot. ibi fit conclusio, q̃ omnia liceãt Papæ: prętereq̃ id, quod sapit peccatũ: quod etiã limitauit Io. And. ibi, qñ peccatũ insurgit ex cõuentione legis diuinæ tm̃: secus si insurgit ex conuentione legis positiuæ: vt per Inn. & doc. in. c. quod super his. de vo. & in. c. licet. de foro cõpe. & plura de potestate Papæ accumulauit Bal. in. l. rescripta. C. de preci. Impe. offe. & de autho. & potestate Pa. vide pulcherrimos tex. in. c. tũ damẽta. de elect. li. vj. & in. c. pro humani. de homi. eo. lib. & in. c. j. de trãslat. præla. & in. c. cuncta per mundũ. ix. q. iij. & adde q̃ põt absoluere vasallos alicuius Principis à iuramento fidelitatis ex causa: vt in. c. grauem. de excess. præla. & in. c. authoritate. & in. c. alius. xv. q. vj. Et an possit dispẽsare cũ religioso super voto obediẽtię. vide no. in. c. cũ ad monasteriũ. de stato. & Hostiẽ. in sum. de vo. in. §. pen. & plenè per beatum Tho. ij. ij. q. clxxxvj. arti. viij. Et an solus dispenset in votis dispensabilibus. vide beatum Tho. in. iij. dist. n. xxxviij. artic. ij. & ij. ij. q. lxxxviij. arti. ij. & artic. fin. Et qualiter Papa possit dispensare in voto continentiæ: vide per bea. Tho.

net declarata. Et non intelligas, quòd in quolibet iuramẽto[a] sit excepta authoritas Papæ: sed duntaxat, cùm præstatur super re subiecta ipsi Papæ, vel super iuribus pertinentibus ad eum. Sic intelligitur. c. venientes. de iureiuran. Hoc patet: quia iuramentum est de iure diuino, & obligat Deo: Papa autem non potest[b] impedire obligationem quęrendã Deo. hinc est quòd à iuramento præstito super rebus non spectantibus ad Papam nõ potest Papa absoluere sine causa rationabili: vt no. glo. in. c. quanto. de iureiuran. & Inno. in. c. cum inter. p. de renuntia.

¶ † Item no. ex glo. q̃ capitulo non est concessum dominium eorum iurium, quæ habet, sed solùm administratio.[c] Et idem dic in quolibet prælato: quinimo nec etiam Papa habet dominium rerum ecclesiasticarum, sed ipse Deus: quia bona offeruntur Deo. ad hoc bon. text. in c. cũ ex eo. de elect. lib. vj. & vide quod not. Inno. in. c. cum super. de causa poss. & proprie. & glo. in. c. causaj. de verborum signifi. Sed Papa præ alijs habet liberrimã administrationem: vt in. c. ita dominus. xix. di. & in. c. ad honorẽ. de vsu pallij. ¶ † Extra glo. quæro intra quantum tẽpus[d] potest excipi de iniusta surreptione. Solu. Dicit In. q̃ cum surreptio concernat ipsam gratiam, & eam vitiet, etiam sine literis: cum gratia præcedat literas, & potest fieri sine eis, poterit opponi de surreptione vsq̃ ad sententiam: cùm sit exceptio peremptoria: secus vbi exceptio concerneret literas tantùm: vt si iurauit contra te nõ impetrare literas: tunc debet excipi ante lit. contest. cùm sit dilatoria: vt in. c. inter. de re iudi. & in. l. fin. C. de excepti. Et dic clarius, q̃ quando literis gratiosis intercedit surreptio, potest opponi de surreptione dupliciter. Primò contra literas dilatorię: vt in. c. ad audientiam j. eod. quia si literæ non valent, executor non recipit iurisdictionem. Secundò potest opponi peremptoriæ contra gratiam vsq̃ ad sententiam, sicut in alijs exceptionibus peremptorijs. ad hoc quod nota. in dicto. c. ad audientiam. ¶ In glo. in verb. *impetrasset*. [e] in fi. vult enim glo. quòd literæ monitoriæ, seu pręceptoriæ, non habeant afficere manus ordinariorum quominns possint statuere in præiudicium illarum literarum. Nam solùm Papa hîc mandat inquiri, vtrum statutum præcesserit executorias, quasi non curauerit de monitorijs, si statutum emanauerit posteà. Idem videtur velle Innocen. dicens, quòd per monitorias non principiatur negotium, nisi de honestate. sic intelligit. c. literis j. eod. ¶ Pet. dixit, q̃ Papa in hoc grauauit istum impetrantem: quia debuisset habere respectum ad monitorias, sed in alio releuatur: quia satis est, q̃ fecerit mentionem de iuramento, si nihil dixerit de confirmatione apostolica.[f] ¶ Hosti. dicit, q̃ iste impetrator obligauit se ad prodandum, quòd statutum fuit secutum executorias. Hæc sol. non valet: quia onus probandi hoc incumbit capitulo. ¶ Io. And. dicit, q̃ hîc quęrebatur de processu executoriarum: ideò Papa mandat inquiri de executorijs tantũ. Contra hanc opi. facit, quia Papa in fine non mandat prouideri isti, si statutum præcesserit executorias: & sic videtur non curasse de monitorijs. do. Anto. dicit, q̃ monitoriæ hîc erant extinctæ per mortem Papæ re integra. Nam processus executorius erat nullus ex quo literæ erant surreptitiæ. & sic non habuit perpetuare monitorias: vt not. glo. in. c. cùm plures. de offic. delega. lib. vj. Sed contra hoc facit, quòd istæ literę erant præsentatæ, nec poterant aliter perpetuari. Vnde satis potest dici, quòd Papa potuisset si voluisset prosequi monitorias: vt in capitulo, literis. š. eo. Sed pars nõ potest prosequi: quia monitoriæ non necessitant: arg. in. c. cùm in veteri. de elect. Sed hodie non est multũ de hoc curandũ: quia istæ literæ monitorię non sunt in vsu.

d ¶ Intra quantum tempus. Adde Butr. & Imolam hîc & istum in capitul. dudum. in prima columna. de præsum. & in. c. ex parte. in vltima colum. de foro compe. & in. c. ad audientiam. j. eo. Butri. in. c. super literis. in. xix. colum. j. eodem. & in. c. exceptionem. in antepenul. colum. de excep. Inn. in. c. pastoralis. eo. tit. Innocen. in. c. veniens. in. iiij. colum. de renun. Ioan. And. & Domi. in. c. j. de lit. contesta. in. vj. istum in. c. ab excommunicato. in fin. j. eodem.

e ¶ Impetrasset. Adde But. Imo. Do. & Moder. hîc.

f ¶ De confirmatione apposto. In contrariũ facit gl. in. c. dudum. ad fi. in ver. sic. pacta. de sepul. per quã dicit gl. generaliter. Ro. sing. viij. & consi. ccxciij. ad fi. & consil. ccciij. ad fi. & consi. ccccxxxvj. in. iij. col. quòd clausula, non obstantibus, nunquã tollit dispositiones cõfirmatas. & illam gl. etiam ob statuta confirmata allegat Alex. consi. nu. cclxvj. viso tit. q. præmissæ. Nisi dicas secundũ Mod. hîc, quòd illa glo. procedit, vbi dispositio nõ habet aliud robur maius confirmatione. sed docto. hîc loquuntur, vbi dispositio est iurata & confirmata, & sic habet maius robur, q̃ fit confirmatio: quo casu sufficiet mentio maioris roboris, scilicet iuramenti: quia infertur q̃ Princeps etiam præiudicasset statuto confirmato: quod tamen moderni non affirmant. Pondera tamen pro Petro istum tex. cuius opinionem corroboraui, hîc nonnullis medijs in lect.

Summar-

SVMMARIVM.

1 *Surreptio doloſa vitiat reſcriptum in totum, ſed ſi in ſimplicitate venit, ea tenus vitiat, quatenus fuit cauſa conceſsionis. & an habeat locum in priuilegijs: vide ĩ. 4. Et in dubio, an præſumatur ignorantia, vel dolus vide ĩ. 7.*
3 *Iudex, cui reſcribitur poteſt cognoſcere de ſurreptione reſcripti.*
5 *Surreptio vitiat gratiam ipſo facto: ſed reſcriptum ad lites non. Simplicitas vtrum excuſet à ſurreptione in beneficialibus.*
6 *Impetrans aliquid dicendo eſſe dignitatem, cum ſit officium, non committit ſurreptionem.*
7 *Surreptio procedit ex taciturnitate beneficij, etiam tenuis.*
9 *Citatus non debet comparere, ſi citans nõ habet iuriſdictionem contra eũ.*
10 *Iudex, an poſsit cognoſcere de ſua iuriſdictione, ſi contra eum opponitur.*
11 *Proceſſus factus ſuper reſcripto, quod dicebatur falſum, fuit pronuntiatum verum: an valeat, ſi poſteà reſcriptum reperitur falſum.*

CAP. XX.

SVper literis. ¶ Difficile eſt, & famoſum ca. & eſt clauis totius tituli. & h. d. in ſumma. ¶ † Exprimens falſum, vel tacens verũ in reſcripto, ſi malitiosè, caret prorſus impetratis: ſed ſi per ſimplicitatem, vel ignorantiam: aut obtinuiſſet verò expreſſo, & ſuppreſſo falſo, ſaltem literas in forma communi: & delegatus procedit ſeruato iuris ordine, & non ſpeciali forma reſcripti: ſecus ſi nullo modo literas habuiſſet. vel breuius ſic. Doloſa ſurreptio vitiat reſcriptum in totum: ſi autem proceſsit ex ſimplicitate vel ignorantia, eatenus vitiat, quatenus fuit cauſa cõceſsionis. Diuiditur in tres partes. Nam primò recitat caſum, ſuper quo antiquitus erant opi. Secundò illas per diſtinctionem bimembrem ad concordiam reducit: ibi, *nos igitur*. Tertiò dat regularem doctrinam: ibi, *vt ſic*. ¶ Caſus literalis. Quidam impetrauit literas à domino Papa per malitiam: alij per ſimplicitatem ſiue ignorantiam tacita veritate, vel ſuggeſta falſitate. Quidam dicebant, ꝙ tales literæ non valẽt, cùm mendax precator carere debeat impetratis. Alij dicebant, ꝙ & ſi forma literarũ carere debeant: nihilominus tñ iudex procedere debet, ſecundũ iuscommune. Do. Papa diſtinguit inter illos, qui per fraudem, vel malitiam: & illos, qui per ſimplicitatem literas impetrant tacita veritate, vel ſuggeſta falſitate. Illi qui per malitiam, vel fraudem falſitatem exprimunt, vel ſupprimunt veritatẽ, nullum commodũ de huiuſmodi literis conſequatur: ita ꝙ poſtquã delegato ſuper hoc fides facta fuerit, de cauſa vlterius noncognoſcat: inter alios, qui per ſimplicitatem literas impetrãt, tacita veritate, vel ſuggeſta falſitate, diſtingue: ſi talis veritas ſit ſuppreſſa, vel falſitas ſuggeſta: quæ ſi fuiſſet tacita, vel ſuppreſſa, Papa ſaltẽ in forma cõmuni, literas conceſsiſſet: delegatus ſecundũ ordinem iuris procedat, & non ſecundũ formam literarum. ſi verò talis falſitas ſit expreſſa, vel veritas occulta, quæ ſi fuiſſet tacita vel expreſſa, Papa nullas literas cõceſsiſſet, delegatus nõ procedat per literas illas: niſi in hoc, vt partes conuocet ad præſentiam ſuam & de qualitate precum cognoſcat: vt ſic in vtroq; caſu, eadẽ ratio, quæ delegantem mouerat, moueat & delegatum: & niſi delegans ſuas literas delegaret delegatus officium ſuum nul
a latenus interponat. Ber. ¶ † Not. j. ꝙ ſurreptio doloſa, ſiue ſit in vero tacendo, ſiue in falſo exprimendo vitiat totum reſcriptum: licet non fuerit cauſa totius reſcripti, ſed fortè formæ ſpecialis tantùm: & hoc in pœnam ipſius mendacis. Et ex hoc nota textum apertum, quòd ſurreptio doloſa vitiat omnia contenta in reſcripto: licet reſcriptum contineat plura ſeparata, etiam ſi ſurreptio non fuerit cauſa obtinendi omnia: quod eſt valde nota. Nam ſi hoc habet locum in literis contentioſis, fortius debet procedere in literis gratioſis: cùm ſurreptio magis vitiet literas gratioſas: vt dixi in capit. cæterum ſuprà eodem. Ex quo collige limitationem notabilem, ad cap. ſi eo tempore ĩ. eodem libro ſexto: vt procedat ille text. quando ſurreptio non fuit doloſa: vt tunc vitiet ſolũ illam partem gratię cuius fuit cauſa, & non reliqua contenta in re
a ſcripto. & adde hoc ad ea, quæ dixi. s̃. eo. ſedes. [a] Et not. ꝙ hæc pari
b ficantur quo ad hæc, taciturnitas veri & ſuggeſto falſi. [b] dolus tamen præſumitur ex ſuggeſtione falſi & ſic ſalua quod dixi in prædicto. c. ſedes. ¶ Not. ſecun
c dò aliã not. regulam, ꝙ ſurreptio non doloſa: [c] ſed ex ſimplicitate, vel ignorãtia procedens, ea tenus vitiat reſcriptũ, ſeu contenta in eo, quatenus fuit cauſa inductiua conceſsionis. Vnde ſi ſurreptio fuit cauſa inductiua ſolius formæ reſcripti, vitiat ſolùm ipſam formam & non
d ſubſtantiam [d] reſcripti, cuius nota fuit cauſa. Sed ſi fuit cauſa inductiua totius reſcripti vitiat totum reſcriptum. Pone exemplum: impetraui reſcriptum contra debitorem meum: & dixi, ꝙ de conſuetudine patrię cauſæ tractãtur ſimpliciter & de plano. &c. Vnde Papa commiſit cauſam ſimpliciter & de plano tractandam. ſi enim hoc eſt falſum: vt quia non viget talis conſuetudo in patria, tunc nõ debet vitiari reſcriptum in totũ: quia Papa nihilominus literas dediſſet in forma communi: & ideò delegatus procedit ſecundũ iuris ordinẽ. Sed ſi malitioſè illud expreſsiſſet, debet in pœnam carere commodo totius reſcripti: vt in primo caſu. ¶ No. iij. ꝙ ſurreptio quandoq; cõmittitur ex
e ignorãtia, [e] quãdoq; ex ſimplicitate: quandoq; ex dolo. nec ignorantia excuſat ſurreptionem, ſi fuit cauſa inductiua cõceſsionis. Et facit optimè ad id, quod dixi. s̃. eo. conſtitutus. ¶ Quar-
f tò no. ꝙ rigor iuris [f] quandoq; ponit pro ordine iuris. Nam id, quod hîc in princ. appellatur rigor iuris: poſteà appellatur ordo iuris. & dicitur ordo iuris rigor, reſpectu ſpecialis formę cõtentæ in reſcripto, fundatæ ſuper æquitate. Exemplum. ſi Papa mandat procedi ſine ſtrepitu & figura iudicij: ordo iuris reſpectu iſtius formæ poteſt dici rigoroſus. Quandoq; rigor ponitur pro quadam iuris auſteritate: vt quando ad terrorem in aliquo caſu ius extendit ſe excedendo modũ in apponendo pœnã. Quandoq; ſumitur rigor pro ſubtilitate iuris, vt in literis de reſti. ſpo. & de his vide bo. glo. in. c. vt
3 cõſtitueretur. l. di. ¶ † Not. in ver. *niſi forſitan*. aliam regulam no. ad quam quotidiè allegatur iſte tex. ꝙ iudex etiam delegatus poteſt cognoſcere in dubio de validitate reſcripti, vñ ſi opponitur exceptio ſurreptiõis, delegatus debet
g eſſe iudex iſtius incidẽtis. [g] ¶ Vltimò no. ꝙ delegatus debet ſe regulare ſecundũ voluntatem delegantis: vt ea ratio, quę mouet delegantem, e debeat mouere ipſum delegatum. Nã vtitur vice delegantis: vt in. c. ſanè. de offi. delega. ¶ Deſcendẽdo ad declarationem iſtius. c. quoniam. glo. ordinaria nihil boni dixit. Primò opponit f contra tex. in eo, ꝙ diſtinxit, vtrum ſurreptio fuerit cõmiſſa doloſè, an per ignorantiam, vel ſimplicitatẽ. videtur enim, ꝙ omnis ſurreptio habet pariter vitiare. ad hoc. c. ſedes. s̃. eod. vbi dicitur, ꝙ mendax precator debet carere impetratis. Item decretum interpoſitum per ſurreptionem nõ tenet: vt. l. magis puto. §. fi. ff. de rebus eorum. Item in quolibet reſcripto exprimi

a ¶ Suprà eo. ſedes. Vides ibi alias limitationes ad. d. c. ſi eo tempore.
b SBB. SAPIA. ¶ Falſi. Facit, ꝙ non ſolũ dicendo, ſed etiã tacendo cõmittit mendaciũ. l. ea, quæ cõmendan. Vbi Bar. inducit ad teſtes. ff. de contrahen. empti. no. d. Iaſ. in. l. præſcriptione. in. ĩ. no. C. ſi contra ius, vel vti. publi. facit quod not. Bar. in. l. contra. ff. de legib. & in. l. quæro. ff. de acti. empt. & Paul. in l. j. §. fi. ff. eod. & hoc verũ, qñ conſciẽtia veri dictat aliqd dicere: prout not. decla. Archi. in. c. ne quis. xxĩ. q. ĩ.
c ¶ Surreptio non doloſa. Adde Bu. Imol. Domi. hîc & do. latè in rep. ca. poſtulaſti. in xv. col. j. eo. Rotã de prębẽ. xix. qdã obtinuit. in antiquioribꝰ. Calde. in iſto ti. cõſi. ĩ. bo. tex. in. c. dudũ. in verſi. cõſyderantes. de prębẽ. in. vj & .c. ſi pro clericis pauperibus. eo. ti. & lib. Inn. & Hoſt. de trãſac. c. ex literis. Rotã hoc titul. lxvĩ. Papæ ſupplicat. in antiquis. & plenè hîc per Mod. limitãtes hoc quinque modis.
ZACHARIAS.
d ¶ Et nõ ſubſtantiã. Adde, q̃ dixi in apoſt. ad iſtũ in. c. cõſtituꝰ. in apoſtil. in verſic. vitiat gratiã & literas. nu. v. s̃. c. vñ nõ debet ſequi iudex formã in reſcripto poſitam, ſed ſicd'm iuris ordinẽ ꝓcedere: vt eſt text. in iſto. c. Aduerte tñ, ꝙ ſe quẽdo iuris ordinẽ, nõ debet recedere à verbis reſcripti: aliàs proceſſus eſſet nullꝰ, & condẽnatio ſequi nõ poſſet: vt ex hoc text. eli.
e ¶ Ex ignorãtia. vide hîc omnino Mod. in vlt. col. in verb. ĩ. cõcluditur.
f ¶ Rigor iuris. vi de iſtũ in. c. in literis. de reſt. ſpo. in vl. no. facit tex. & qd' ibi not. in l. nulla iuris rõ. ff. deleg. & videiſtũ in. c. ſi clericus laicũ. de foro cõpe. in. ĩ. col. no. in. c. vt cõſtitueretur. l. diſt. & in. c. requiritis. §. niſi rigor. j. q. vĩ. & vide bo. tex. in. c. fraternitatis. xxxiiĩ. di. quem alleg. iſte in. c. nõ debet. de conſan. & affini.
g ¶ Incidentis. vide bo. tex. cũ ibi no. in. c. cæterũ. s̃. eo. & in cle. j. eo. titu.

a ¶ Mendacium. Adde Albe. in dictionario suo in versi. mendaciũ. & beatũ Tho. ij. c. de mendacio. iiij. dist. & Philosophus. j. elenchorum dicit, quòd duplex est operatio sapientis. s. non mentiri & mentientem posse manifestare: quicunq; ergo mentitur arguit se non esse sapientem. & vide Rayniun. in sum. de mendacio. & in lib. confes. lib. vj. tit. de mendacio. qõ. ij. &

mendacium alteri non nocẽs nõ punit. ff. de euic. l. fundum. §. fi. & per Alb. C. si contra ius, vel vti. publi. l. præscriptione. in fi. & quid sit mẽdacium, vide gl. in. l. de ætate. §. si cum esset ff. de interroga. actio. & gl. xxij. q. ij. nec artificioso. & magistrum sent. libr. iij. dist. xxxvij. & xxxviij. Hostien. in sum. de iureiurã. §. quot comites. versic. dicit tamẽ & versi. seq. & in sum. de pœ. §. q̃ interrogationes'. vers. hîc tñnotandũ. Et qñ dicitur rescriptum fuisse obtentũ per mẽdacium, quis debeat probare, vel opponẽs vel impetrãs: vide Io. in addi. Spec. in tit. de cland. despon. super rubric. ¶ Adde Spec. in tit. de cau. pos. & proprie. in prin. & dicit Rom. q̃ mendacium præ supponit dolum ita consi. lxx.

ZACHARIAS.

tur, aut intelligitur clausula, si preces veritate nitantur: vt in. c. ij. s̃. eo. Si ergo preces fuerunt obreptitiæ, debet corruere rescriptum ex defectu conditionis. ¶ Item facit cõtra istum text. l. præscriptione. C. si contra ius, vel vti. public. vbi text. loquitur de rescripto impetrato per mendacium[a] nec ex toto annullat rescriptum: & tamen mendacium non est sine dolo: [b] quia vt ait Aug. mendacium est falsa vocis significatio cum intentione fallendi: vt habet. xxij. q. ij. in. c. beatus §. ille. & tene menti illum tex. ¶ Solu. propter hæc contraria & similia, & maximè quia duæ leges ciuiles videbantur in hac materia discordare: vt. d. l. præscriptione. & l. & si legibus. C. eo. tit. Fuerunt multæ opi. inter doct. iuris ciuilis, quarum duas hîc Papa in prin. recip. in prima fuit Pla. secũda Iac. de bel. & Azo. Et vide plures alias per glo. & doct. in. d. l. præscriptione. Per quam quidem leg. & rationem supradictam, dicit ibi Cy. q̃ distinctio istius. c. non procedit de iure in eo, quod facit differentiam inter mẽdacium commissum ex dolo & ignorantia: sed certè nesciuit quid diceret. Nã vbi Cy. nesciebat soluere contrarium iuris canonici, imprudenter dicebat, q̃ ex errore Canonistarum illa iura processerant. Vnde meritò in hoc & similibus redarguitur ab alijs doc. etiam iuris ciuilis. Et non insistendo in opi. antiquorum: quia hodiè habemus hîc tex. clarum cui debent acquiescere Legistæ per ea, quæ no. in. c. per venerabilem. qui filij sint leg. dicendũ est, vt hîc distinguitur. Nec obst. ratio Cy. Nã mendaciũ stricto modo captũ, diffinitur sicut dictum est. sed largo modo mẽdacium potest dici omnis falsæ vocis significatio, etiã sine dolo. vt in. c. j. & in. c. animaduertendũ. & in. c. is

a
b

ZACHARIAS. ¶ Dictu, secus est se in mendacio per ignorantiã. ita not. glo. in. l. Iul. §. quod autem. ff. de ac emp. gl. & Archi. xxij. q. ij. c. nec artificioso.

Antoni. Francis. ¶ Circa hoc quod hîc dicitur de mẽdacio, dicas, q̃ omnis mendax est abominabilis apud Deum. c. si quis. xj. quęstio. iij. cum seq. & c. si quis hominem. Et alibi dicitur, q̃ mendacium non est minus peccatum quã homicidium: vt in. c. nemo petitorium. xj. q. iij. Et adde, q̃ causa humilitatis nullus debet mentiri: & qui facit, peccat. xxij. q. ij. c. causa humilitatis. & c. non ita. Et adde, q̃ nullus debet mentiri etiam pro corporali vita alicuius saluanda. c. ne quis. & c. faciat homo. & c. omne genus. cum seq. xxij. q. ij. vbi dicitur, quòd licet non liceat hoc casu mentiri: tamen licet occultare veritatem: cuius tamen contrarium voluit glos. xxij. qõne iij. in. ij. sed cum his. super vers. decepti. de qua quæstione vide per Hostien. in summa. de pœn. §. quæ interrogationes. versi. quid si aliquis quærat. & per beatum Thomam secunda secundæ. q. cx. vt vide text. in. c. quis quis metu. xj. quæstione tertia. vbi dicunt, quòd tàm dicens mendacium. quàm occultans veritatem, reus est apud Deum: vt in capi. quisquis metu. xj. quæstione. tertia. Et quando mendacium sit peccatum mortale: habetur. xxij. quæstione secunda capitul. mihi autem. & capitu. u, j. & c. nequis arbitretur, & ibi glo. & vide glos. j. q. vj. in capitulo finali. & habetur per beatum Thomam. secunda secundæ. qõ. cx. artic. iij. & iiij. vbi dicit, quòd non omne mendacium est mortale, & per eundem in tertia sententia, distinctio. xxxviij. articulo secundo, & quarto. Et adde, quòd mendacium, quod inducit mortale, est falsa vocis significatio cum intentione fallendi, & damno proximi: & habetur in. c. beatus. xxij. qõ. ij. de quo etiam per glo. in. l. de ætate. in. §. j. ff. de interroga. actio. Et ad materiam quid sit mendacium, vide magistrum Sen. in. iij. distinctio. xxxvij. & xxxviij. & per Hostien. in sum. de iureiurando. §. quot comites. versiculo. dicit tamen. & sequen. & in summa. de pœna. prælleg. §. quæ interrogationes. versi. hoc tamen notandum. Et adde, quòd qui mentitur Papæ: etiam sacrilegium committit: vt in. c. serpens. de pœniten. distin. j. & vide Hostien. in sum. de pœniten. in. §. quibus. in versiculo. quid ergo faciat sacerdos. vbi dicit, quòd lucrum quod quærunt artifices ex mendacio, dicendo ista res tantũ valet, vel tantum mihi constat, vel non est melior in ciuitate. est restituendum in foro conscientiæ. Et adde vltimò, q̃ octo sunt genera mendaciorũ de quibus habetur in. c. primum. xxij. q. ij.

b SEB. SAPIA. ¶ Sine dolo. Mendaciũ est cũ dolo, si capiatur strictè, vt hîc, per Abb. & ita etiã intelligit Bar. in. l. qdsit falsum, vbi Alexã. in a post. ff. de fals. quẽ sequitur Alex. in cõsi. lxxiij. nõ puto. co. iij. in. j. volu. sed sunt plures species mẽdacij, & reperit etiã sine dolo: vt est gl. magistra. in. c. ne qs arbitret. xxij. q. ij. & text. in. c. primo. ea. q. & causa. Et si quærat, an in dubio præsumat cum dolo. Distinguerẽ, q̃ præsumit cũ dolo, qñ ex eo mentiens perciperet cõmodum: aliàs secus, per tex. no. in. l. & eleganter. §. fi. cum. l. seq. ff. de do. & hoc ex multis, pbaui in l. quod Nerua. in materia doli præsumpti. ff. depositi.

¶ Quod est dolus. Adde not. in c. cum dilecti. de emp. & vend.

autem, qui. xxij. q. ij. Vnde sicut dicimus in dolo, c q̃ est dolus[c] ex proposito, & dolus re ipsa: [d] quando scilicet quis fuit deceptus non ex proposito: vt. l. fi quis cũ aliter. ff. de verb. obli. Ita dicendum de mendacio, q̃ est mendaciũ ex proposito, & mendacium re ipsa. Nam aliâs dicimus, quòd est dolus malus, & dolus bonus: vt in. l. j. ff. de do. ita est dare mẽdacium dolosum & punibile[e], & mendacium sine dolo & nõ punibile, e f g vt in. d. c. j. Item iste text. nõ dicit, quòd mendacium hîc interuenerit ex ignorantia: [g] sed quòd veritas fuit tacita, vel falsitas suggesta ex ignorãtia. Nõ obstat illa lex, præscriptione, quia habet multos intellectus: quia si intelligitur de mendacio non doloso, potest adduci ad secundum dictum huius. c. Si intelligitur de mendacio doloso, intelligitur finis illius leg. vt nõ cognoscat ille, cui rescriptum dirigebatur: sed iudex aliàs ordinarius: vel teneatur alia lectura, de qua ibi. Nõ obstat. c. sedes. quia debet reduci ad primam regulam huius. c. Nam loquitur de mendacio doloso. Non obst. d. l. magis puto. quia decretũ iudicis est maioris præiudicij, quàm rescriptum. Item potest dici, q̃ ibi surreptio fuit ex toto causa obtinendi decretum: & sic potest adduci ad vltimum casum huius capituli. Non obst. quod dixi de clausula subintellecta quia illa refertur ad exercitium iurisdictionis. Item ad formam rescripti. Vnde c si subreptio fuit causa obtinẽdi specialem formam, vitiat prorsus illam formam: sed remanet substãtia rescripti. i. ipsa iurisdictio: ex quo surreptio non fuit causa substantiæ rescripti. Et ex his habes distinctionem huius cap. defensam. Et intellige, quòd iudex debet procedere secundum tenorem iuris, si mẽdacium fuit.

d SEB. SAPIA. ¶ Re ipsa. Quid differat dolus ex re ipsa, & dolus ex proposito: ponit do. Abb. in. c. cum cã. in fi. de testi. q̃ dolus ex proposito rescindit cõtractũ etiã si fit læsio citra dimidiam iusti precij: secus si sit ex re ipsa, de quo latè per. d. Bar. vero. in tracta. de simul. cõtrac. in. iij. casu principali. in. j. præsump. Aliam differentiam ponit Innoc. in. c. quintauallis. j. de iureiuran. quòd pro dolo ex proposito competit actio de dolo, sed pro dolo ex re ipsa, datur exceptio: de quo dixi in rep. l. ij. post notabilia. C. de rescin. vendi. & vide qũo æquiparãtur per Alex. in. l. si superstite. C. de dolo. per Curtium senorem in consi. lxvj. super præmissa. col. ante.

e ¶ Punibile. Adde not. ff. quod cum eo. l. sed & si. §. j. & in. l. cùm de indebito. in glos. indebiti. ff. de proba. & ff. ad leg. Aquiliam. l. inde Neratius. §. penul. in glo. in duplum. glo. fina. in. j. fin. ff. de rei vendi. gl. ij. & ibi Cy. in. l. sed cum patrono. C. commu. vtriusq; iudi. l. si dubitet. §. j. ff. de fideiuss. Et in quibus casibus mentiens puniatur, plenè per Bartol. in. l. j. C. de furt. in. v. & vj. column. in. l. præscrip. C. si contra ius, vel vti. pub. & in authenti. contra qui propriam. C. de non nume. pecu. not. xxj. qõ. ij. primum Dy. in regu. nullus pluribus. libro. vj. Adde Specu. in titu. de causa posse. & proprie. in prin.

ZACHARIAS. ¶ Adde eundem Spec. in tit. de excep. & replica. §. iiij. ver. est ergo. & versi. quid si debitor. & in titu. de positionibus. §. viij. versi. sed secundũ. & §. ix. ver. itẽ illud. Bal. in. l. j. in septima & octaua col. C. de furt. & in. l. sed si. §. j. ff. quod cum eo. glo. in. l. cum de indebit. ff. de proba. Bar. in. l. fi. de rei vendi.

f ¶ Non punibile. Vide Paulum de castro consilio. cxlix. incipiente, in Christi nomine, videtur dicendum, quòd dictus presbyter. & vide Ange. per illum textum in. l. cum qui. §. finali. ff. de iniurijs. & per eundem per illum textum. in. l. at qui natura. §. cum me absente. vbi etiam glos. ff. de negotijs gestis. quòd licet mentiri in iudicio propter suum ius conseruandum.

g ¶ Ex ignorantia. Adde notata in lege, Iulianus. §. quod autem. ff. de actione empti. quod mendacium dolosum plus punitur, quàm per ignorantiam.

causa

cauſa ſolius formæ, quãdo mentio impetrantis poteſt includi ſub verbis reſcripti. Aliâs ſecundum Innoc. & bene, reſcriptum annullatur in totum. Pone exemplum: impetrans narrauit in reſcripto Titium ſibi obligatũ occaſione mutui: quare petit illum condẽnari ad ſatisfaciendũ ſibi de debito. Nunc verò vult agere cõtra eundem ex titulo donationis, & compelli: petit aduerſariũ ad tradendum, & dicit ſe narraſſe mutuum ex ignorantia. Certè non eſt audiendus: quia iſta cauſa: quam nũc vult intentare, non poteſt comprehendi ſub verbis reſcripti. Et ſic non poteſt iudex procedere etiam ſecundum iuris ordinem. Secus autem vbi intentio impetrantis poteſt includi ſub verbis reſcripti. Exemplũ patet ex prædictis, quando impetrans narrauit conſuetudinem. &c. vt .ſ. dixi.

4 ¶ † Secundò principaliter quæritur, vtrum diſtinctio huius capituli habeat locũ in priuilegio, ſeu literis beneficialibus. Et hîc eſt quæſtio dubia & ſubtilis. ſed vt clarè habeantur, ad ſequentia præmitte, ꝙ ex deciſione huius cap. poſſunt elici tres regulæ explicatæ. ¶ Prima regula, ꝙ ſubreptio doloſa vitiat reſcriptum in totũ. ¶ Secunda, ꝙ ſubreptio ex ignorantia, vel ſimplicitate, ſi fuit cauſa obtinendi ſolius formæ reſcripti, non vitiat ſubſtantiam ipſius reſcripti: ex quo Princeps aliâs expreſſa veritate, vel falſitate expreſſa reſcriptum conceſsiſſet. ¶ Tertia regula, ꝙ ſi ceſſante ſubreptione, Papa nullo modo dediſſet reſcriptum, vitiaretur reſcriptum in totum licet ex ignorantia vel ſimplicitate veritas fue

5 rit tacita vel falſitas expreſſa. ¶ † Quo ad primã regulam omnes conueniunt, vt habeat locum in priuilegijs & literis beneficialibus. Nam ſi ſubreptio doloſa vitiat ex toto literas contentioſas: fortius habet vitiare literas gratioſas: cũ ſubreptio magis inficiat gratiam, quàm reſcriptum ad lites. Patet eò, quia gratia ipſo facto eſt nulla propter ſubreptionem: vt in.c.j.&.ij. de filijs presby. lib. vj. &j̃.eo. ad audientiam. Sed reſcriptum ad lites non eſt ipſo iure nullum: vt in.c.cæterum. & quod ibi dixi. ſ.eo. Et per hoc, vt prædixi ſingulariter limitarem illud.c.ſi eo tẽporej̃.e.lib.vj. vt literę, ſi cõtinent plures gratias & ſubreptio doloſa fuit cauſa vnius tm̃, ꝙ in pœnam doli debent vitiari literę in totum: vt not. innuit iſte

a tex. & facit, quod dixi. ſ.eo. ſedes.[a] Quo ad ſecundã & tertiam regulam, eſt dubium. Nam Io. hîc videtur velle, ꝙ ſimplicitas nõ excuſat à ſubreptione[b] in iſtis beneficialibus, per.c.ſi motu proprio. & ibi glo. de præben. lib. vj. Sed ignorantia probabilis videtur excuſare, per tex. no. in.c. gratiam j̃.eo. lib. vj. Sed idem Ioan. And. in d.c. gratia. in nouella, dicit illud.c. gratia. fundatum ſuper maxima ratione & æquitatẽ potius: & quòd non debet excedere terminos ſuos: & contrarium diceremus ſi non emanaſſet illud capitulum. ¶ Ad idem vide gloſ. in.d.c.ſi motu proprio. quæ dicit, ꝙ in literis gratioſis non habet locum iſta regula. Nam papa daret beneficium habenti paruiſsimum: & tamen ſi in impetratione non fit mentio de paruiſsimo beneficio, non valet gratia: vt ibi. Nec diſtinguitur ibi, an ex ignorantia, vel ex ſimplicitate tacuerit impetrans minimum beneficium: quaſi velit, ꝙ ſurreptio vitiet literas gratioſas: licet aliâs Papa conceſsiſſet gratiam. Do. Ant. dicit poſſe dici, ꝙ ſi gratia poſſet reduci ad terminos iuris cõmunis: quòd tunc poterit practicari iſta ſecunda regula in literis gratioſis. & in hoc caſu cap. intelligit illud.c. gratia. Sed certè ego non video, ꝙ illud capitulũ aliquo modo reducatur ad terminos iuris: imò ignorantia ampliat ibi gratiam: quia ſi ſcienter ibi impetraſſet ſecundũ incompatibile cum primo, facta mẽtione de primo, non daretur ſibi optio retinendi primum, vel ſecundum. Sed adepto ſecundo vacaret primum ipſo facto: vt in.c. de multa j̃. de præben. & tamẽ ibi propter ignorãtiam datur optio. Item de iure communi quis debet eſſe contentus ea vocatione, qua primò vocatus eſt: vt in.c. j.&.ij. xxj. q.j. Et ibi datur optio, vtrum velit accipere primũ, vel ſecundum. Item nõ video poſsibile in iure, vt gratia reducatur ad terminos iuris propter ſubreptionem commiſſam in caſu expreſſo. Quia gratia nunquam excepit caſum proprium adeò, ꝙ impetrans non poteſt illam gratiam trahere ad beneficium magis tenue. & hoc quia mens Principis nõ fuit concedere gratiam in alio caſu, quàm expreſſo. Ad hoc textus expreſſus in.c. cui de non. maximè in fine. de præbenda. libro. vj. & in cap. ſuſceptum. de reſcriptis. eodem libro. Hoc etiam videntur ſentire domi. de Rot. deci. cclxix. aliâs. cclxx. in antiquis. ¶ Vnde in hac materia conclude-

a ¶ Sedes. Vide ibi alias limitationes, ad.c.ſi eo tempore.

b ZACHARIAS. ¶ Simplicitas, non excuſat à ſubreptione. Adde de hoc per Specu. in tit. de poſitionibus. §. xj. verſic. ſed nunquid Berengarius ſatiſ. per Card. in clemen. ñ. in. j. oppo. vbi etiam quando excuſet, & in quibus ſimplicitas & quando non. de pœniten. & remiſsio. & qui dicantur ſimplices. Adde eundẽ Cardi. vbi ſ. glo. xxñ. q. iiij. Inn. & Bal. ſuper rub. C. de rer. permuta. verſi. item quæritur. Antoni. Franciſ. ¶ Circa hoc, an & qñ ſimplicitas ſit probanda, vel improbãda: & an repellat aliquẽ à promotiõe: vide not. & plenã gl. in.c. Pet. xxxix. diſt. & in.c. quia frater. vñ. qõ. j. Et concluſio eſt, ꝙ quædam eſt ſimplicitas contraria prudẽtiæ: & iſta improbat. Pro quo vide gl. xvj. q.j. in.c. ſi cupis. & vide etiam gl. in.c. Epiſcoporũ lxxiiñ. di. & vide Hoſt. & Moder. poſt eũ. in.c. dilecti. de iudicijs. vbi ponunt, qñ ſimplicitas ſit amplectãda, & ſubtilitas reſpuẽda. Et adde ꝙ qui ſub ſimplicitatis noĩe ſacerdotũ, ſtultitiã excuſant, reprehẽſione digni ſunt. c. oportet. xxxvj. di. & qũo intelligatur illud dictũ, ꝙ ſimplicitas eſt amica legum: vide glo. in verſ. ſimplicitas. in. §. ſed quia. inſtit. de fideicom. liber. & glo. in. l. manifeſtiſsimi, in. §. talis ita q̃. in verbo ſimplicior C. de furt. & glo. in verbo, procedere. in. §. ſi verò moriãtur. in auẽt. de inſtru. cau. & fide. & vide gloſ. c. veritatis. in verbo ſimplicitatis. de iureiur. & quæ habentur in.c. cum ſancti. xxiij. qõ. iij. Et quis dicatur ſimplex, vide text. in. l. fina. C. de do. ante nupt. Et de ſignificatu verbi & dictionis ſimpliciter: vide Bartol. in. l. j. in princ. ff. de vulg. & pupil. & in. l. Gallus. §. quidam rectè. ff. de liber. & poſthum̃. vltra dicta per eum. in. l. j. in. §. ſi quis ſimpliciter. de verbo. obliga. & vide Bald. in. l. cum falſum. ff. de acquiren. hære. & in. l. j. in prin. C. de ædi. ac. & habeẽ per glo. & ſcriben. in cle. ſæpe. de verbo. ſigni. & per Bar. in. l. j. ff. de teſtamen. milita. & in. l. neq̃. §. deportati. eo. tit. & habetur in.c. ſi. de hære. lib. vj.

c ✠ SEBASTIA. ¶ Quartò. Sed iſta declaratio videẽ dubitabilis per illud, quod dicit Arch. in.c. gratia. de reſcrip. in. vj, ꝙ ſi tibi collatum fuit beneficiũ, & procurator tuus aliud impetraſſet, talis ignorantia excuſat. Et licet contrariũ ibi teneat Io. an. & Franci. Pu. quia corrigeretur hoc modo tex. iſte: & in correctorijs non eſt licita extenſio. Tamen facilis eſt reſponſio, ꝙ per illud non tollitur tex. iſte, ſed limitatur: vnde ſuccedit, ꝙ in materia limitatoria eſt licita extenſio. Barto. in. l. ſi conſtante. in conſi. opp. pri-

rem, ꝙ ſi hæc ſecunda regula ſubtiliter & mentaliter conſyderetur, poterit practicari in literis gratioſis & beneficialibus. Nam hæc regula nihil aliud vult in effectu, quã ſi ſubreptio non doloſa fuit cauſa vnius rei tantùm: habet vitiare illam rem duntaxat, & non aliam, cuius non fuit cauſa. Exemplum: regulariter reſcriptum conſiſtit ex duobus: ex ſubſtantia & ex forma. ſubſtantia reſcripti eſt ipſa iuriſdictio: forma verò eſt ipſe modus procedendi: quẽ Papa prę fixit delegato. Si ſubreptio fuit cauſa illius formæ tantùm, vitiat ſolũ illam formam, & non ſubſtantiam reſcripti, ex quo fuit ſine dolo. Ita dicam in literis gratioſis: quòd ſi litera gratioſa contineret plura, & ſubreptio non doloſa fuit cauſa vuius tãtùm: ſolùm vitiabit illud & non reliquum. caſum allego in.d.c.ſi eo tẽpore. Et ſi hoc procedit in beneficialibus, vt ibi: fortius hoc idem dicendum in alijs gratijs: cùm lireræ ad beneficia ſint multum ſtricti iuris propter ambitionem: vt in.c. quãuis. de præben. lib. vj. Hoc verum, niſi obtentum per ſubreptionem habeat connexitatem cum reliquis: quia tũc ratione connexitatis ſubreptio vitiat omnia: vt eſt text. in.c. conſtitutus. ſ.eo. ſecundum intellectum, quem ibi dedi. Nunquid autem ignorantia aliquo modo excuſet in iſtis gratioſis: vt ſic.c. gratia. poſsit trahi ad ſimile. Puto poſſe attentari, quòd vbi concurrunt quatuor, poterit trahi ad ſimile. Primò, quòd ignorantia ſit probabilis, vt in .d. capitulo gratia. Secundò, quòd non prę iudicetur iuri tertij, de quo non eſt facta mentio: aliâs autem ignorantia nõ excuſat. Et hoc caſu intelligo capit. conſtitutus. ſuprà eodem. quia Princeps non intendit alteri præiudicare, ſi non exprimit: vt ibi dixi. Tertiò, quòd Princeps fuiſſet conceſſurus aliâs illam gratiam expreſſa veritate: licet non ita de

c facili: vt in.c. gratia. iam dicto. Quartò,[c] quòd gratia non excedat caſum proprium: vt in capi

6 tul. cui de non. ¶ † Et ad prędicta adde notabilem quæſtionem, quam ponunt domi. de Rota. vbi ſuprâ. Quidam impetrauit theſaurariam, ſeu ſacriſtiam Senẽ. vacantem, & dixit eam eſſe digitatem in loco, compertum fuit, quòd non erat dignitas, ſed officium: nunquid ſubreptio vitiet. Fuerũt opiniones, ſed maior pars dominorum de Rota tenuit, vt non vitiaretur: quia illa falſitas non fuit cauſa inductiua gratiæ: quia Papa facilius dediſſet, ſi dixiſſet,

mæ partis, vbi alij. ff. soluto matrimonio, & ad hanc materiam vide per Felinum in capitu. ad audientiam. secunda columna. xv. versicul. literæ beneficiales. in fine. j. eodem.

a ¶ Et illa qualitas. vide Moder. in. c. ad aures. in. ij. colum. ibi, de qualitatibus beneficij. s. eo. & not. in. c. in nostra. j. eo. & de ista quæstione in terminis: vide istum in c. significante. in fi. j. eodem.

b ¶ Falsa demonstratio. Adde tu domi. de Ro. deci. ccccclxj. in antiquis, vbi dicũt, q̃ impetrans beneficiũ, quod dicit curatũ, vel requirere residentiã, non debet curare gratia, si illud non sit curatum, vel non requiratresidentiã. Et dicit Ro. cõsi. ccccxxvij. q̃ falsa demonstratio vitiat, licet decorpore constet: cũ illa inducitdispositionem. & vide Anchara. consilio. cclxxxvj. Alexand. consilio. cxxxvj. secundo libro.

quòd erat officium tantùm. Item constabat de corpore beneficij, & illa qualitas [a] dignitatis fuit expressa causa demõstrationis. Falsa enim demonstratio [b] non vitiat, ex quo cõstat de corpore: vt in. l. falsa demonstratio. ff. de cõditioni. & demonstratio. facit quod nota. infrà eodem capitu. significante. & vide quod ibi dicã. Secus autem vbi falsitas esset expressa nõ causa demonstrationis, sed causa taxationis gratiæ: quia tunc vitiaret, licet Papa aliâs concessisset: quia satis est, quod nõ concessit in alio casu: & iste est casus notabilis de cuius decisione non subtiliter aduertens miratur in. c. susceptum j. eod. libro. vj. Vbi dicitur, quòd si impetro beneficium, quod dixi vacare per renũtiationem non debetur, si vacat per mortem [c], licet constet de corpore beneficij: & licet renũtiatio & mors quantum ad vacationem æquiparentur.

ZACHARIAS. ¶ Dic tu pro resolutione, q̃ falsa demonstratio nõ vitiat rescriptũ, nisi dedisset ei causam: ita concludit Bald. in. l. neq̃. in fi. C. de proba. Bar. in. l. demonstratio. in. v. q. in prin. ff. de condi. & demon. glo. in cle. j. de proba. & in. c. significante. j. isto titu.

c ¶ Per mortem. Adde, vt per Pet. de Anc. consi. cxvj.

d ¶ Ex mente concedentis. Adde Imo. in simili. in. c. cum ecclesiasticæ. j. de excc. q̃ rescriptum recipit vires ex mente concedentis. tex. in. c. super eo. j. de offic. deleg. & in. c. cum dilecti. j. eo.
¶ Adde And. Sicu. consi. cxxvj. iij. lib. in consi. Alex.

e ¶ Simplicitati. Limita, nisi simplex esset sibi contrarius: quia tunc non parcitur simplicitati: quia non potest esse simplicitas, vbi est contrarietas: vt not. Ioann. Andr. in. c. cum Ioannes. j. de fide instru. Refert Salyce. in. l. scripturæ. in. versi. quæro ab extra. C. de fide instru. vide not. in. l. si quis. §. doli. ff. de iurisd. omn. iudi.

f ¶ Ea sunt exprimenda. Adde Lap. allega. lxxxix. duo Prælati. in. iij. col. Thomã fastuli dubio Rot. lxiij. e. die. &c. quidã Archi. Rot. hoc tit. lxiij. in antiquis. Inn. j. eo. c. in nostra. in fi. & in. c. cũ in nostris. de cõcess. præbẽda. & Ro. hoc ti. in antiqs. lxix. & de præbẽ. xij. in antiquioribus. Bald. s. eodem capi. cum ordinem. x. colum. ibi, vt scias. Romanũ. singu. xxxvij, vtrum nobilis. in fine. Fede. de rerum permu. ij. col. q. ij. & Pet. de Peru. in tractatu eius materiæ. xv. col. versic. quæro tertio. Rot. hoc tit. xxxij. in nouis. Bald. in. l. j. in fine. C. quæ sit long. consue. Egi. conclu. Rotæ. ccc. xxxij. in causa domini Card. But. cõsi. j. visis literis. quod est etiam. xlix. ad finem. Roma. consil. lxxx. confirmando profecto, istum de sentent. excommn. cum pro causa. in. j. col. & in. c. inter dilectos. in. ij. colum. ibi not. bonam. de fide instrumen. & in. c. j. de treug. & pace. Barto. in. l. j. ff. ad legem Iuliã maiesta. Imol. contra Butrig. in. c. de testibus. in. j. columna. de testibus. Paulum de castro consil. cccliij. Rotam titul. xliij. in antiquis. & lxxv. in antiquis. & quarta in antiquis, & noua in nouis. Egi. conclu. cccxxxvij. in causa mea. & cccxciij. cum in commissione. Card. cõsil. ccciij. nobiles viri. Tho. fastuli dubio. xliij. eod. die, &c. quidam Archidiaconus. Rotam hoc titu. xij. in antiquis. q̃ de pendentia litis debet fieri mentio in rescripto ad lites. & plenè per Moder. hîc in. xij. col. in versi. sexta regula. post gloss. hîc. & per gloss. & istum in. ij. colum. & in. c. prudentia. §. sexta. in versicu. causam. de officio delegati. Egidi. in conclu. ccccxliij. si facta. Thom. fastuli dubio Rotæ. xxvij. Domi. in prooe. vj. vltima columna. propter gloss. ibi. in versicu. filijs. & in prooe. huius libri. in verbo, iudicis propter gloss. ibi, istum de appellation. capitu. ad nostram. ad finem. & Philippum in. c. consul. lo. j. in eodem titulo. post istum & Philippum in. iij. c. in fine. eodem titulo. Roma. consil. cccxxxiij. in proposita. Belenzin. in. c. cum causa. in fin. de appellatio. in apostil. Innocen. in. c. præterea. in fin. de dila. Roma. consil. ccccclxxxij. dubitatur primò. in penul. colum. Oldra. consi. cclxxvij. aliâs. cccxxij. quòd articuli. iij. col. facit. l. j. in fi. ff. si quis in ius voc. & ibi Bar. iuncta. l. j. &. ij. de ferijs. Ro. consi. ccviij. hæc imperfario. ad finem.
¶ Adde tu Alex. consi. cxiij. j. lib. Pet. de Anch. consi. cclxxxvj.

g ☞ SEB. SAPIA. ¶ Rescripto. Vide Felin. in. d. c. ad audientiam. ij. colum. xv. infrà eodem. & limita, vt non procedat, quando fieret mentio inciderter de illo beneficio, vt in salutationibus. Ita decla. Gemi. in. c. non potest. j. de præbend. lib. vj.

Nam vt dixi Princeps taxauit gratiam ad illum casum expressum: ideo non debet fieri extensio ad alium casum. & per hoc aperitur via ad multas similes quæstiones. ¶ Quo ad tertiam regulam do. Anto. distinguit: vt. s. quòd si potest reduci gratia ad terminos iuris communis, nõ vitiabitur: ex quo ignorantia probabilis intercessit: & alleg. c. gratia. & fortè allegat ad casum mente conceptũ. Nam ibi innuitur à contrario, q̃ si is cui absenti & ignoranti beneficium fuerit collatum per Episcopum, impetrauit beneficium à Papa, non facta mentione de collatione sibi facta per Episcopũ, quòd potest vtrumq; beneficium retinere, si sunt compatibilia. Quasi velit do. Anto. q̃ si impetrans expressisset, non habuisset secundum beneficium. Sed ego nõ video, q̃ aliquo modo trahatur iste casus ad dispositionem iuris cõmunis: cùm gratia cõsequatur effectum suum in totum: & de iure communibeneficiatus non debet reputari idoneus ad aliud beneficium: vt in. c. is cui. de præbẽ. lib. vj. Ideò dicerem, q̃ hæc tertia regula potius vendicat sibi locũ in literis gratiosis. Pro hoc. l. & si legibus. secundũ communem intellectũ. C. si contra ius, vel vti. publ. & videtur bo. tex. in. c. ex parte. j. de offic. delega. facit. c. constitutus. s. eo. ¶ Item gratia assumit
d vires ex mente concedentis: [d] vt in. c. cũ adeò. s. eo. Sed concedens non fuisset concessurus expressa veritate: ergo gratia nulla. & hoc idem sentit Ioan. And. in. c. ad audientiam. j. eo. titu. & do. de Rot. vbi. s. Item cessante causa gratiæ, gratia cessat: vt in. l. generaliter. C. de episco. & cleri. canonizata. xvj. q. j. Ergo fortius debet cessare gratia, si causa expressa fuit falsa, licet per ignorantiam. Et per hoc habes declaratam materiam intrinsecam huius ca. ¶ In gl. in versic. *simplicitatem.* in fi. Et dic, q̃ lex loquitur in ignorantia iuris naturalis, vel quasi: quæ tanquã improbabilis non excusat. ad hoc j. q. iiij. in. c. turbatur. §. notandum. quod ibi not. &. xxxviij. distin. c. qui ea. ¶ Ad. l. j. de falsi. mone. dic, q̃ etiam loquitur de ignorantia non probabili: vt si falsa moneta cuditur in domo alicuius, & dominus dicit se ignorare. Et no. glo. iũcto tex. q̃ regulariter par-
e citur simplicitati. [e] & q̃ aliter proceditur contra dolosum, &
7 aliter contra idem facientem ex ignorantia, vel simplicitate. ¶ †In glo. in versi. priori modo. No. singulariter istam glos. & nõ tradas obliuioni. vult enim apertè, q̃ exprimens falsum, vel tacens verũ in impetratione rescripti, non præsumitur prima fronte hoc facere ex dolo: sed potius ex simplicitate, vel ignorantia. Idem sentit Imol. hîc. Dicit tamen, q̃ dolus probabitur ex coniecturis. Host. dicit, q̃ si probatur scientia impetratoris, præsumitur dolus. arg. l. verius. ff. de proba. Quod tamen dicit procedere, nisi sint literæ iustitiæ: quia in illis de facili non præsumitur dolus: cùm faciliter obtineãtur. Item dicit posse distingui inter hominem simplicem & diligentẽ. ¶ Sed tu conclude ex varijs circunstantijs, iudex præsumet dolum, vel simplicitatem: & informando animum suũ cõsyderabit, vtrum dixerit falsum in facto suo, vel in facto alieno: & an factum sit de propinquo, an de longinquo: vt in. c. cum illorũ. de sententia excommunicatio. & quod not. in. c. ab excommunicato j. eo. Item an literæ sint ponderosæ, vel faciles: vt in. c. fi. de crimi. falsi. Item an falsitas fuerit inductio concessionis gratię, & similia. De quo vide quod not. do. de Rot. deci. s. alleg. & Innoc. j. eo. dilectus. Dolus enim non potest probari, nisi ex coniecturis: cũ constitati in animo: vt in. c. ij. de renũ. lib. vj. & in. l. dolum. C. de dolo. In gl. in ver. expressa. ibi: *vel tacet se decanum.* hoc exemplum non congruit literæ: nec etiã exemplum sequẽtis gl. quia Papa dedisset rescriptũ etiam in forma cõcessa, licet ista fuissent expressa: & dic, vt not. j. in gl. in ver. literas. vbi quærit gl. quæ sint exprimẽda. &c.
¶ In gl. in ver. literas. ibi: quę mouere possunt aĩm Principis ad dãdum. tene hîc prin. cũ fi. gl. Ex quo potes hãc regulã elicere. Quòd
f ea sunt exprimenda [f] in rescripto, quæ possent mouere animum Principis ad cõcedendũ, vel ad non concedendũ, vel ad difficilius concedendũ. & hoc vltimũ probatur j. eo. c. postulasti. Papa enim daret beneficiũ habenti aliud tenue: sed nõ ita de facili, sicut daret
8 nullum habenti. †Ideò taciturnitas tenuis beneficij inducit subreptionem: vt in. c. si motu proprio. præalleg. Et quãquã gl. ponat
g multa exempla, non intelligas, q̃ in quolibet rescripto, [g] sint exprimenda omnia, quæ ponuntur hîc in glo. Sed intelligas glo. in casibus, in quibus loquuntur iurá, quæ allegat. & dic, vt in eis not. Et vide, quod dixi in. c. cùm ordinem. s. eo. vbi posui, an de exceptione compe-

a ¶ Probaturum. Adde Old. cõſi. cvj. Pau. de caſt. cõſ. cxliij. Ro. cõſi. ccccxvj. Alex. cõſ. xcviij. iiij. li.

ZACHARIAS. ¶ Adde eũdem Alex. in l. fi. poſt Ange. & Bar. C. de dil. Bal. in aut. ei, qui. C. de tẽp. ap. Adde in terminis per Lanf. de Oria. in c. qm̃ contra. verſi. dilatiões. & quod ibi in. ix. addi. ad eũ de proba.

b ¶ Cõparere. Adde, vt per Calde. cõſi. xij. de iudicijs.

c ¶ Poſsit de hoc cognoſcere. Vide Ang. ponentem. viij. fallen. in. d. l. ij. hîcalleg. quæ colliguntur ex dictis iſtius, hîc, inſpectis ſex caſibus primis & deciſione duorũ vltimoru. Et amplia iſtam regulã tribus modis, & limita. xiiij. modis. de quib⁹ hîc ordinatè p Feli. in. xx. col. ver. an ſua ſit iuriſdictio & dixi plenè in no. meis in ver. iuriſdictio. in not. incip. do tibi pulchras. videbis tñ iſtũ in. c. ſi diligẽti. in vlt. co. de ſo. cõpe. & glo. celebrẽ in. c. fi. in gl. ij. in fi. xiiij. q. v. & iſtũ in. c. conquerẽte. in. iij. co. de reſti. ſpol.

d ¶ Excõmunicatus. Adde, ꝙ nec partes poſſunt prorogare iuriſdictionẽ excõmunicati, ſcd'm Roma. cõſi. xlviij.

ZACHARIAS. ¶ Dic tu eſſe verũ de excõicato publicè: ſecus aũt in occulto & tolerato. c. ad probãdũ. & ibi doc. de re. iur. gl. xxiij. q. j. in ſum. & in. iij. vij. verũ. & ibi Archid. & in l. j. C. de iur. & fa. ign. Bal. plenè in l. id, quod paupe ribus. col. ij. C. de epiſ. & cle. & Specu. in tit. de offic. dele. §. vj. ver. qd ſi ſunt. Et cũ dine competente aduerſario ſit facienda mentio in reſcripto. & vide per Ioan. And. in. c. j. de lit. conteſt. lib. vj. & plenè per Spec. in titu. de excep. in §. dicto. ¶ In glo. in verſi. *niſi forſan.* ibi: *quia ſi notoria eſſet exceptio.* Not. ſing. hanc glo. ex qua multa potes notare. Et primò, ꝙ exceptio notoria poteſt opponi ad proceſſum: & ſic ante litem conteſtatam, licet ſit peremptoria: & ſic intellecta eſt valdè not. dictum in ſe tamen eſt verum: & not. tenet Specu. in tit. de excep. in. §. dicto. verſic. ſed pone. ſequitur Ioan. Andr. in. c. j. de lit. conteſta. libro. vj. Et vide de materia per Bartol. in. l. cum quærebatur. & in l. vir bonus. ff. de iu. ſolui. & per Archi. in. c. vt circa. de elect. lib. vj. vbi ponit ſingulare dictũ, ꝙ omnis peremptoria, etiam non notoria poteſt opponi ante lit. conteſta. dummodò excipiens offerat ſe incontinenti [A] probaturum[a] argumen. in. l. iij §. ibidem. ff. ad exhibẽdum. Iſtud tamen dictum à multis mordetur. facit pro, & contra. ca. literas. de reſtitu. ſpolia. ¶ † Secundò not. ex hac gl. ꝙ ſi non conſtat citantem habere iuriſdictionem in citatum, imò notoriè conſtat contrarium: non tenetur citatus cõparere.[b] Et habes aliam glo. in. c. veniens. de accu. & tertiam in. c. ſi Epiſcopus. iij. q. ij. & dixi poſt Cald. in. c. cùm ordinem. ſ. eod. Vide tamen ad hoc maximè in delegato, quod not. Innocen. in c. ij. de dila. & in. c. cum in iure. de offic. delega. & per loã. an. in regula ſcienti. lib. vj. in mercu. ¶ Tertiò nota, quòd vbi notorium eſt reſcriptum eſſe ſubreptitium, vel impetrantem eſſe excommunicatum, vel iudicem ordinarium non habere aliâs iuriſdictionem in citatũ, non poteſt cognoſcere, anſua ſit iuriſdictio: quia ex quo iudex eſt certus de defectu iuriſdictionis, nõ poteſt procedere in cauſa. Ad hoc. c. ſi duobus j̃. de ap. Et hîc competenter poteſt annecti illa materia quotidiana, & vtilis: an & quando iudex, ſi reuocatur in dubium de iuriſdictione ſua, poſsit de hoc cognoſcere:[c] de qua materia per doct. hîc. & per Ioan. And. in dicta regula, ſcienti. & per Inn. hîc. & in. c. venerabili. de cenſi. & in. c. ex parte. el. j. de verb. ſig. per Barto. & alios Legiſtas in. l. præſcriptione. C. ſi cõtra ius vel vtili. public. per eundem in. l. ij. ff. ſi quis in ius voca. & in. l. quidam cõſulebant. ff. de re iudicata. aliquid in. l. ex ſententia. ff. de teſta. tute. Et cauſa breuitatis reduco totam materiam ad certos caſus. Et primò ponam caſus, in quibus communiter tenetur, ꝙ iudex non poſsit cognoſcere. Secundò caſus, in quibus poteſt. Tertiò caſus in quibus dubitatur. ¶ Venio ad primum, ſi exceptio appoſita contra iudicem, ſugillat, ideſt notat ipſum iudicẽ infamia, ſeu defectu, vel alio crimine, non poteſt ipſe cognoſcere: quia eſt ſuſpectus: vt puta, ſi opponitur, ꝙ eſt excõmuuicatus,[d] vel ſeruus, vel infamis, vel quid ſimile. hoc tenet Barto. in dicta. l. quidam conſulebant. Ioan. Andr. ſentit in. c. pia. de excep. lib. vj. ſequitur domi. Anto. & communiter doct. licet Innocen. dubitando aliud ſenſerit in. c. cum in iure. & in. c. cum ſuper. de offic. delega. ¶ Secundus caſus, quando exceptio iuriſdictionis pariter concludit in illo incidenti, ſicut in illo principali. Exemplum. ſi oppono ꝙ iudex eſt minor, vel furioſus, vel mulier, vel alium naturæ defectum patiatur. Nam iſtę exceptiones ſic excludunt eum à principali: ita ꝙ nõ poſsit cognoſcere, an ſit iudex. Et iſta eſt ratio, quare iudex, qui allegaretur ſuſpectus, non poteſt cognoſcere ſuper ſuſpicione: ſed eligun tur arbitri: vt in. c. ſuſpicionis. de offi. deleg. Nã ſicut eſt ſuſpectus in principali: vt ita & in incidenti. Et hoc voluit Innocẽ. in. c. prudentiam. de offic. delega. & ſentit Barto. in. d. l. quidam. Tertius caſus cùm opponitur de dotali fundamento iuriſdictionis & proprietate ipſius: vt quia opponitur, quòd quis nõ eſt poteſtas, vel Epiſcopus. Non enim eſt idoneus in hac cognitione: quia habet affectionem ad cauſam, quinimo cauſa eſt propria, hoc voluit not. Barto. in. d. l. ex ſententia. & Innoc. in. c. cæterum. de iudic. ¶ Quartus caſus cum agitur non ſolùm de nudo exercitio iuriſdictionis: ſed de proprietate ſubiectionis: vt quia citatus dixit ſe eſſe exemptum, & iudex negat.[e] Multa enim ſunt commoda ſubiectionis: ideò iudex eſt ſuſpectus in hac cognitione. Hoc voluit Innocen. in capit. venerabili. de cenſi. & vide quod ibi dixi. Per quod notabiliter limitatur. c. cum perſonæ. de priuileg. libro ſexto. & gloſſa ibi poſita quæ aliud ſentit. & vide quod dixi in dicto capitu. venerabili. facit quod not. gloſſ. in. c. ad audientiam. de appella. ¶ Quintus caſus, quando notorium eſt eum non eſſe iudicem, vel ſaltem ipſe ſcit. Nam tunc non poteſt procedere in cauſa: de quo in. c. ſi duobus. de appellatio. & dic, vt ibi. Secus ſi iudex ignoraret, & partes ſcirent: vt ibi eſt bon. tex. ¶ Sextus caſus, quando iudex[f] ſe ingerit: ita quòd contendit pro iuriſdictione, ac ſi eſſet pars. Nam ex hoc redditur ſuſpectus. argumen. l. quæ omnia. §. j. ff. de procu. & eſt glo. ſingul. in. c. ſtatutum. in prin. in verſic. copiaj̃. eod. libro. vj. Et tenebis ſemper nẽti hunc caſum, per quem infertur ad quæſtionem quotidianam. Nunquid iudex procedẽs ex officio poſsit cognoſcere, an ſua ſit iuriſdi. ſi dubitatur. Et videtur, quòd non: quia tenet locum partis, & contendendo pro iuriſdictione reddit ſe ſuſpectum. & in hanc opin. videtur inclinare domi. Antoni. licet non firmet. ¶ Sed ego crederem oppoſitum, per. l. ij. ff. ſi quis in ius voc. quæ loquitur indiſtinctè. & per text. iuncta glo. in. d. c. cum perſonæ. Nec hoc caſu poteſt dici, quòd iudex ſe ingerat, cum teneatur ex officio ſuo procedere: vt in c. qualiter & quando. ij. de accu. ergo ceſſat ratio ſuſpicionis: quia non ſe ingerit voluntariè: ſecus quando quæſtio eſt inter partes, & ipſe aſſumit defenſionem partis ſtantis pro iuriſdictione. Caſus verò, in quo poteſt cognoſcere eſt cum dubitatur probabiliter de competentia iuriſditionis & exceptio non ſugillat perſonam ſuam. Si ſumus extra omnes caſus prædictos: & tunc cognoſcit, an ſua ſit iuriſdictio: quia iudicare principaliter eſt onus: vt in l. munerum. in §. iudicãdi neceſsitas. ff. de mu. & honoribus. in cap. paſtoralis. de offi. deleg. licet in conſequentiam ſit honor: vt in. c. vt debitus honor. de appel. Vide gloſ. in. c. ſi contra vnũ. de offic. dele. lib. vj. Nec indicat in facto proprio: quia cauſa nõ dicitur propria ex quo commodum, vel incommodum ad eum non pertinet. ij. quæſtione. vj. c. biduũ. in verſi. palam. & in hoc caſu intelligitur iſte tex. & c. paſtoralis. ſ. eodem & l. præſcriptione. & aliæ leges ſuperius allega. ¶ Caſus verò, in quibus

A Vide alios caſus per eũdem in. c. 1. j̃. de ordi. cog. & Fely. in. c. exceptionẽ. de excep. col. 2.

co occultũ & toleratũ poſſe eſſe: intellige de laico ꝙ ſnĩas poſsit ferre in prophanis: vt in. d. c. ad pbãdũ. per doct. non autẽ in ſpiritualibus: vt per Card. in cle. ij. §. verũ, eo. tit. Mouet. qa per alium põt in ſpiritualibus iudex excõicatus, & maximè excõmunicare: vt not. xxiiij. q. j. ĩ ſum. & Car. in cle. j. §. j. q. viij. de relig. domi. Antoni. Franciſ. ¶ Et quid poſsit facere excõicat⁹ per aliũ, qñ non põt per ſeipſum explicare, qa excõicat⁹: vide quę plenè habent per doc. in. c. intelleximus. & ibi dixi, de iud. & vide Io. An. in. c. decerminus. de ſen. excõ. in. vj. Et qs dicat⁹ publicè excõmunicatus. vide glo. in cle. j. de ſepul. & gl. in. c. exceptionem. de exce. vltra ea, q̃ habentur in. c. ad probãdum. de re iudic.

¶ Et adde quòd excommunicato etiã iniuſtè ante quã declaret⁹, illa iniuſtitia neemo debet communicare: vt in. c. ſi Epiſcopus. xj. q. iij. & vide gl. in c. cũ vos. de offi. ordi. Et adde, ꝙ nullus debet participare cũ excõmunicato, etiã ſi ſit dubium: vide beatũ Thomã. in in. iiij. diſt. xviij. q. ij. arti. iiij. & in qõne de quolibet. q. iiij. arti. ix. & q. x. artic. ix.

e ¶ Et iudex negat. Adde qs debeat probare cãm verã expreſſam in citatione citãtis, cũ citatus negat illã veram: Lap. allega. lix.

SEB. SAPIA. f ¶ Iudex. Vide Abb. in. c. cõquerente. de reſtitu. ſpo. vbi ponit de iudice, qui aſſumit defenſionem ſuæ iuriſdictiõis.

dubitatur, occurrũt ad præſens tres, ad quos tã quam ad principaliores poterunt reduci, ſi qui
a alij inueniri poterunt. ¶ † Primus caſus[a] cũ excipiť, ꝙ locus contractus, vel delicti, non eſt de iuriſdictione curantis: ſed finaliter tenet Inno. ꝙ põt cognoſcere: quia hęc ſnĩa non nocet alteri iudici. quinimo Bar. ſentit in. d. l. ij. ꝙ hęc exceptio nõ põt opponi ad proceſſum, ſed ad merita cauſæ tm̃. Quia ſatis eſt in libello aliquid exprimi, quod fundet iuriſdictionẽ iudicis: licet illud non ſit verũ, quia debet inſpici quod petiť: & nõ quod debetur quo ad fundandã iuriſdictionẽ iudicis: per text. in. l. penul. ff. de iuriſdi. om. iud. Contrariũ tenet hîc. d. Ant. quia illa lex nõ procedit, qm̃ ex negatione petiti negatur principaliter iuriſdi. vt in caſu noſtro. & hoc verius. Putó tm̃, ꝙ poſsit recuſari, vt ſuſpectus propter affectionẽ, quã habet ad cauſam, arg. in. c. inſinuãte. de offi. deleg. Secũdus caſus, qm̃ iudex eſt habiturus aliquod cõmodũ ſporb tularũ: [b] quo caſu gl. multũ vulgata, in. l. de iure. ff. ad muni. dicit, ꝙ non poteſt cognoſcere. [c]
c Contrariũ tenet Pet. & Cy. in. d. l. præſcri. quia commodũ habet acceſſoriè. Bar. ſequiť gl. quia ſola affectio ad cauſam eſt ſufficiens ad remouendũ iudicẽ. d. c. inſinuante. & l. prætor. ff. de iuriſdi. om. iudi. Dicit tamẽ in. l. ij. in hoc ſtandum conſuetudini. d. Ant. putat attendendam quantitatẽ commodi. & placet mihi[d], ꝙ attẽta qualitate perſonę iudicis, & quãtitate muneris iudicetur ſuſpectus, vel non. ad hoc allego bo. tex. in. c. ſi quæſtiones. de ſimo. ¶ † Tertius & vltimus caſus, quãdo reſcriptũ dicitur falſum, & iudex pronũtiauit, ꝙ erat verũ: nunquid teneat proceſſus, ſi poſteà detegitur, ꝙ erat falſum. Inn. Io. and. Compoſt. & do. Anto. tenent proceſſum non valere: quia fabricator falſi reſcripti, non potuit dare iuriſdictionem, nec in principali, nec in incidenti. Bart. in. l. præſcrip. dicit proceſſum valere, ſi falſitas erat latens. Quia dubium poſuit iſtũ in quaſi poſſeſsione iuriſdictionis. argu. in. l. Barbarius. ff. de offic. præt. Bal. tenet primã partem. & illa videť mihi verior. ¶ Quia ex quo reſcriptum nõ emanauit à Principe, poteſt dici intruſus. & ſic nõ debẽt valere geſta, etiam dato communi errore: vt not. in. c. nihil j. de elec. & per Inn. Facit. c.
e alienatiões. xij. q. ij. Nõ obſt. l. Barbarius. [e] quia ille habuit poteſtatẽ à Principe, licet per ſubreptionem: ſed iſte à nemine. Et per hoc dic, ꝙ ſi reſcriptum eſſet prorſus nullum, ſi tamen emanauit à Principe, & dato dubio, iudex pronuntiauit reſcriptum valere: tenet proceſſus, ſi nõ fuit appellatum. hoc eſt ſingulare dictum Lapi. in. c. j. eo. titu. [f] lib. vj.
f

SEB. SAPIA.
a ¶ Primus caſus. Datur pulchra limitatio ad hęc omnia, quæ ponit hîc Abb. ꝙ quis nõ tenetur comparere, quãdo citatus nõ eſt de iuriſdi. vl citatio eſt nulla, qm̃ iudex eſſet pſona prouida & honeſta. quod limitat ipe Abb. in. c. niſi eſſent. in. j. not. de præben. reputat hoc dictũ ſing. d. Iaſ. in. l. ij. col. vj. ff. ſi quis in ius voc. non ierit. & ibi multa ad propoſitum.

ZACHARIAS.
b ¶ Commodum ſportularũ. Ad- e de hoc ꝙ Bal. in. l. fi. C. de fruc. & lit. expen. eundem & Ange. in auť. vt iudic. ſine quoquo fuſſr. in princip.

SVMMARIVM.

1 *Reſcriptum impetratum contra Prælatum valet: licet ſuper bonis communibus Prælati, & capituli.*
2 *Prælatus ſolus tenetur adminiſtrare ex officio ſibi iniuncto, negotia communia inter ipſum & capitulum.*
3 *Bona quomodo dicantur communia inter Prælatum & capitulum: & quando diuiſa: & quis poteſt facere iſtam diuiſionem.*
4 *Collegia inferiora nihil poſſunt ſtatuere circa ſtatum eccleſiæ ſine conſenſu Epiſcopi. 14.*
6 *Prælatus poteſt agere & conueniri ſine licentia & conſenſu capituli: non tamen in arduis. 9.*
Prælatus ſolus poteſt alienare ex cauſa licita.
Qui non poteſt alienare, an poſsit rem in iudicium deducere.
7 *Conuentus nunquam poteſt agere ſine conſenſu Prælati.*
8 *Prælatus ſolus poteſt conſtituere procuratorem: ſed ſi vult facere ipſum generalem, vel in perpetuũ, requiritur conſenſus capituli.*
10 *Epiſcopus, an poſsit liberè vicarium remouere.*
11 *Conuentus, an poſsit agere ſine Prælato ſede vacante.*
12 *Prælatus an poſsit ratificare geſta per capitulum.*
13 *Capitulum poteſt litigare cum Prælato, licet non detur curator.*

CAP. XXI.

EDoceri. ¶ Solet multũ allegari. & hoc. d. in ſumma. In cauſa monaſterij conuenitur Abbas per reſcriptũ, in quo nulla fit mentio de conuentu: nec propter hoc appellari poteſt, niſi Abbatis & conuentus bona eſſent diſtincta omnino. Primò ponitur duplex. qõ. ij. ſolu. ibi: *ſuper quo.* Tertiò ratio. ibi: *cum ex officio.* Quartò exceptio. ibi: *niſi.* ¶ Caſus literalis. Aliquis impetrauit literas apoſtolicas appellatione remota contra Abbatẽ, nulla facta mentione de ipſius conuentu. Quærebatur vtrum Abbas teneatur reſpondere per literas illas, in cauſa quæ communiter pertinet ad Abbatem & monachos: & ſi Abbas appellauerit, ne compellatur reſpõdere ſuper cauſa illa, vtrum valeat appellatio? Reſpon. ꝙ per appellationem Abbas ſe tueri non poteſt, quominus authoritate huiuſmodi literarũ reſpõdere d
teneať: niſi alia rationabili cauſa iuuetur. Quia Abbas ex officio ſuo teneť procurare negotia e
ſui cõuentus, niſi fortè Abb. & cõuentus negotia eſſent oĩno diſtincta. Ber. ¶ † Not. j. ꝙ va- 1
let reſcriptũ impetratũ contra ſolũ Prælatũ, f
licet impetretur ſuper cauſa cõi ipſi prælato & g
c. Dicit tamen Gul. de monte Lauduno. in cle. j. j. eo. ꝙ curia de facili nõ dat reſcriptum ſuper rebus cõmunibus contra Prælatũ, quin faciat mentionem de conuentu, dic tamen quòd de 2
iure reſcriptum valet: vt hîc. ¶ † Not. ſecundò quòd prælatus poteſt, & tenetur ſolus procurare negotia ſibi & capitulo communia. Nam ex officio adminiſtrationis ſibi iniũctæ ad hoc tenetur. Et ex hoc not. quòd ſolus Rector vniuerſitatis poteſt promouere, & procurare negotia totius vniuerſitatis. Imò ex officio ſibi iniuncto ad hoc tenetur: vt not. Innocen. in. c. fin. de maio. & obed. niſi negotia eſſent multũ arduа: vt j. dicam. Item nota ibi, negotia procu
g rare. quòd prælatus non dicitur dominus [g] rerum eccleſiaſticarum, ſed potius procurator. Et idem dicit in Epiſcopo & alijs Prælatis: vt eſt textus apertus in capitulo ſecundo. de donatio. non tamen ex toto Prælatus æquiparatur procuratori, nec etiam tutori, ſed ampliorem, & honorabiliorem poteſtatem habet, quã tutor & procurator: vide ad gl. no. v. q. iij. in. c. fi. ¶ Vlti. no. vnũ qđ neſcio alibi ita clarè, ꝙ inter Abbat-

SEB. SAPIA.
c ¶ Cognoſcere. Sed dicit Imo. in c. cæterũ. j. de iudi. ꝙ illa glo. non eſt ſine ſcrupulo quia nõ eſt præſumendũ, ꝙ propter modicũ ſalariũ iudex iudicaret aliter, & quis velit. ar. c. & ſi qõnes. de ſimo. & ideò multi tenẽt contrariũ. Vide latiſsimè. d. Iaſo. in. l. ij. eo. iiij. ff. ſi quis in ius vo. nõ ie. vbi ſuper hoc refert quinq; opiniones.

¶ Placet mihi. Adde Are. idem tenentẽ cõſ. xvj.

¶ Lex Barbarius. Vide no. in. c. ſci ſcitatus. ſ. eo.

¶ In. c. j. eo. titu. vide ibi Moder.

¶ Quòd Prælatus non dicitur dñs. vide quæ dixi in. c. conſtitutus. ſ. eo. & plenè per iſtum in. c. cum ſuper. de cauſa poſ. & propriè & in. c. ex literis. j. de proba.

Abba.& capitulũ,bona monaſterij poſſunt eſſe diuiſa:vt aliqua ptineãt ad mẽſam Abba.aliqua ad mẽſam cap.Hoc tñ nõ ꝓcedit ex regula de iure cõi:cũ oĩa debeãt eis eſſe cõia:vt in cũ ad monaſteriũ j.de ſtatu reg.Sed ꝓcedit de iure ſpeciali,puta ex cõſuetudine, vel ſtatuto ex cã rõnabili facto. de quo j.latius.Et põdera,ꝙ cõgregatio religioſorũ appellatur cõuẽtus: ſecularium communiter appellatur capitulum. Non tamen eſt inter hoc differentia.& aliquã do conuentus religioſorum appellatur capitulũ:de quo dicã j.e.c.capitulũ.& etymologiã capituli ,cœtus ,ſynodi & cõcilij,vide in.c.j.§.fi. xv.diſtin.De capitulo dicam. j.eodem.c.capitulum.¶ In gl.j.in fi.hanc gl.& dicta doc.pro clariori doctrina reduco ad.viij.quæſtiones. Prima quæſtio verſatur circa validitatem reſcripti impetrati cõtra monaſterium,vel pro. Secunda quæſtio circa facultatem agẽdi in iudicio:& nunquid Abbas ſine cõuentu,vel ecõ trà poſsit experiri.Tertia quæſtio circa facultatem conſtituendi procuratorem,ſeu ſyndicum:ſeu œconomũ.Quarta quæſtio, nũquid ſede vacante poſsit conuentus agere.¶ Quinta quæſtio præſuppoſito,quòd conuentus nõ poſsit agere ſine prælato:nũquid prælatus poſſit habere ratum factum per cõuentum.Sexta quæſtio quid ſi vertitur lis inter Prælatum,& capitulum:nũquid poſsit agere capitulum ſine curatore.Septima quæſtio,nunquid diſpoſitum hîc in Abbate & conuentu habeat locũ in alijs præfatis.Octaua quæſtio & vltima,qñ bona dicantur communia,vel diuiſa inter prę latum & cõuentum:& cuius authoritate hæc diuiſio fieri poſsit.Et hanc vltimam quæſtionem tanquam pro fundamento aliarum quęſtionum prius expediam.¶ † Sciendum eſt enim,quòd quãdoqꝫ bona eccleſiæ ſunt prorſus communia Abbati & conuentui:quãdoqꝫ ſunt diuiſa quo ad rẽ,ſed non quo ad adminiſtrationem:vt quia certa bona ſunt deputata pro menſa conuentus,& certa pro menſa Abbatis.Adminiſtratio tamen non eſt diuiſa,ſed Abbas adminiſtrat,ac ſi bona ex toto eſſent communia.Quandoque & tertiò bona ſunt diuiſa quo ad rem,& quo ad adminiſtrationem:vt quia conuentus per ſe,vel per alium adminiſtrat bona ſibi deputata:& idem facit Abbas de ſuis:& de iſtis loquitur textus in fi. cùm requirit,quòd bona ſint omnino diſtincta.Quandoque & quartò aliqua ſunt diuiſa, aliqua verò ſunt communia.¶ Cuius autem authoritate hæc diuiſio fieri poſsit:cum vt.ſ. dixi,religioſis omnia debeant eſſe communia? dicunt docto.quòd in inſtitutione ſeu fundatione monaſterij hoc potuit fieri ad inſtantiam patroni.Et intellige,ꝙ Epiſcopus hoc fecit ad inſtantiam patroni.argumen.in capitulo cum dilectus,[A] de conſue.& in capitũ quanto.de cenſi,quia cùm iſta concernant modum viuendi,& ſpiritualitatem quandam,non poteſt patronus per ſe hoc ſtatuere etiam à principio:vt notanter voluit Innocentius in capitulo quoniam.infrà ne Præla.vi.ſũ.Poſt fundationem verò hoc facit Epiſcopus.argumentum in capitulo quoniam.infrà de vi.& honeſta.clericorum.& in capitulo,ſicut venire.de exceſ.prælat.Ego puto,quòd etiam ipſe Abbas cum conuentu poſsit hoc ex cauſa conſtituere:cùm per hanc diuiſionem bona non minus ſunt monaſterij,quàm prius:ſed reſpectu vſus fit hæc diuiſio. Ad hoc.xij.q.j.in.§ fina.& c.vlti.& hoc idem videtur ſentire Ioan.andr. in fortioribus terminis in regula,non eſt obligatorium.de reg.iur.lib.vj. in merc.Vbi poſt quendã magiſtrũ in Theologia concludit valere ſtatutũ Abbatis[a]& conuentus, cã vitãdę murmurationis & ſcandali: vt ſinguljs monachis dẽtur decẽ pto veſtimẽtis.& ibi vide latiꝰ. Sine cauſa tamẽ hoc debere fieri non eſt cõſulẽdũ,ne ſit occaſio mali:[b]& idẽ dic monialibꝰ. Vnde puto Abbatiſſam poſſe permittere, vt lucra ex manibus, poſsint conuertere in proprios & neceſſarios vſus:nec per hoc dicuntur habere proprium.de quo vide per Ioã. And.& Hoſt.in.c. cum ad monaſteriũ.de natu.reg. & ibi dixi.¶ † Cogita tamen nũquid conſenſus Epiſcopi debeat accedere , per notabile dictũ Inn.in.c.requiſiſti.de teſta.& in ca.cũ acceſsiſſent. de cõſtitu.Vbi dicit collegia inferiora nõ poſſe ſtatuere circa ſtatũ eccleſię [c]ſine authoritate Epiſcopi. Nã ſaluando dictum Ioan. And. poſſem dicere illud non cõcernere ſtatum eccleſiæ:ſed potius modũ viuendi inter ſe. Facit quod dicit glo.in.c.ij.de ver.ſig.li.vj.¶ † Adſecundã qõ. quæ fuit prima in ordine,dic ꝙ ſi bona ſunt cõia [d]ex toto,vel ſaltẽ quo adminiſtrationẽ:vt.ſ.in.ij.mẽbro,tenet reſcriptũ impetratũ expreſſo noĩe ſolius Abbatis.Hoc aptè vult iſte tex.quia ad ipſum Abbatẽ ptinet ꝓcurare negotia totius monaſterij.ergo ſatis eſt de eo facere mentionẽ in reſcrip.Nec obſtat illa diuiſio quo ad rẽ tantũ:quia ex quo nõ eſt diuiſa adminiſtratio,procedit ratio.c.Nec ob.finis: ꝙa loquit ꝙn bona ſunt omninodiſtincta: vnde in tertio mẽbro,qñ ſcilicet ſunt oĩno diuiſa,nõ valet reſcriptũ cõtra Abbatẽ ſuper bonis ſpectantibus ad capitulũ nec cõtrà : vt probatur hîc in fi. text. Nã tunc ceſſat rõ capituli: quia ex quo bona oĩno ſunt diuiſa,nõ tenetur Abbas ꝓcurare negotia cõuentus.¶ Vltimo mẽbro,qñ aliqua ſunt diuiſa,aliqua cõia :in diuiſis tene qđ.ſ.dixi qñ oĩno ſunt diuiſa . In cõi bꝰ tene ꝙ.ſ.dictũ eſt:qñ oĩno ſunt cõia.Et hoc olim tenuit Frã.vercel.& videt magis placere doc.Sed Boſianus cõtrà.ſed tene primũ : quia eadẽ rõ debet eſſe de ꝑte quo ad partẽ,ſicut de toto quo ad totũ:vt.l.q̃ de tota.ff.de rei vẽ.& in.c.paſtoralis.§.itẽ cũ totũ.de offi.dele. Itẽ rõ huiꝰ.c.vẽdicat ſibi locũ iĩſtis caſibus:ꝙa Abb. tenetur procurare eccleſiã:ergo habet locũ diſpoſitio.c.cũ dilecta.de confir.vtil.vel inuti.Si tñ conuentus etiã in cõibus impetraret nomine eccle.per tale reſcriptũ poſſet agere Abbas. vt not.Io.an.in addi.Spe.in ti.de reſcrip.præſen.§.ratiõe eius cõtra quẽ.ver.itẽ ꝙ vbi impetrat:vbi vide.¶ † Ad tertiã quęſtionẽ circa facultatẽ agendi.Glo.hîc,& in.cj.de procu.[e]& vbicunqꝫ tangit hãc materiam, ſemper tenuit quòd nec cõuenire poteſt Prælatus ſine cõſenſu conuentus,nec econtrà.Et propter authoritatem:gloſſatoris curia non admittit de facili prælatũ ad agendũ,ſine conſenſu cõuentus.ſeu procuratorem ipſius:vt nota.in cleme.j j. eo.¶ Sed Inno.& communiter Docto.tenent cõtrarium,& hæc opinio videtur verior.[f] Vnde

a ¶ Statutũ Abba. vide iſtum inſi.in quadã additione. in.c.cum.M. ferra.ſ. de conſtit.& per do.Feli.ibi in xxv.col.in ver.vlterius do.Abb.& voluit Card.conſ. ſuo.xvij.incip.authoritas.Car.in regula monialiũ.ad fi.Ioã.and.in.c.ij. ſuper gl.propriũ de ſta.mo. iſtum cõſ.ſuo.lxxxviij. incip.facti cõtingentia.Cald.in ti. de Reg.conſi.ij.

ZACHARIAS. ¶ Adde Inn.c.vt famæ in gl.in ver. prælatorũ.de ſen. excõ.&in.c.quanto.in.gl.in ver.cõ motione.de offic. or.& Spe.in titu. de arb.§.fi.verſic. ſed quæro.

✠SEB. SAPIA.

b ¶ Occaſio mali. Et hoc etiam tenet Abbas in ca. cum ad monaſteriũ.col.ij. de ſtat. monac.Cardin.in cle.j.in.v.oppoſi. de ſup.negli.prælato. vide Deci. hîc col.j.verſicu. ſecunda cõcluſio. Abba.in.c.expar te Aſtenſis. col. ij.j.de conceſ.prębend.

c ¶ Statum eccle. Adde Cal. conſi. x.de rebus eccle. non alie.

d ¶ Bona ſunt communia.adde But. Imol.iſtũ & do. in.c.j. de procu. Hoſtien. in ſum. de reſcri. præſen. §. quæ poſſunt. verſi.xcix.Spe.in titu.de actore.§.j. vlt.colũ.ibi:quid de ſacerdotibus. Cardi.conſil. ccc. xxxiij. B. &.A. Germani.in. iij. conſi.Ange. in.l. fi.ff.quod cuiuſq; vni. nomine. Ro. de offi.Archid.j. in anti.& eo.titu. primaĩ antiquioribus.& de exceptio.xiiij. in anti. Hoſti . in ſumma de tranſac.§.quis poſsit.in.ij. colũ. Bald.in.l. vnica. in.xxiiij.colũ. ibi modò ſequitur videre.C. de conſeſ. Lap.allega. xlix, Archi.in.c.fin. lx viij.diſ.Bald.in.c. j.in. ij.col.quiſeu. dare.poſſ. Maria. conſi.cxxxv. prelatus.& plenè per Moder. hîc.

e ¶ In.c.j.de procu. vide,quæ dixi in præcedẽti apoſtil.

f ¶ Verior. Adde Fed.conſ.c.vbi dicit,quòd ex conſuetudine poteſt induci,quòd prælatus ſolus nõ poſſit agere ſuper his quæ pertinẽt ad conuẽtum . & vi. de Lap.alle. xix.

A Vide iſtũ in. c. niſi eſſent in fi.j. de præbend.

a ¶ Ex cauſa licita. Adde Ro. conſi. xxxv. & Calde. conſilio. iñ. de rebus ecclę. non alie.

b ✠ SEB. SAPIA. ¶ Hanc regulam. Vide ad hoc remiſsiuè per dñm Iaſ. in. l. placet. col. iñ. circa prin. in prima lec. C. de ſacroſan. eccl. & ibi ampliat, vt etiam procedat, qñ bona ſunt diſcreta & ſeparata. vide eundem doc. Iaſ. in. c. j. col. viñ. verſi. quęro vltra alios, qui feu. da. poſ. ibi ponit, ꝙ parua poteſt alienare & infeudare & dicit Bal. in cõſil. clv. Abbas exẽptus in prima parte ꝙ etiam ſi iuraſſet non alienare, potuit tamen alienare ea, quæ ſunt inutilia eccleſiæ. Adde ẽt ꝙ dicit Bar. & Bal. in. l. ſi qs in tantã. vñ vi. ꝙ Abbas inuadẽs rẽ, nõ p̃iudicat eccleſiæ, niſi faciat cõmunicato conſil. quia eſt quid arduum.

c ¶ Inarduis. Adde Spe. & Hoſt. vbi ſ. in apoſtil. bona ſunt cõia. & Lap. alleg. xlix. & Ro. conſi. cclxix. circa primũ. v. iñ. col. ibi, tertia eſt ratio Et adde plura hîc in ſimili, in quib⁹ propter arduitatem materiæ aliter diſponitur. de quibus per Doc. hîc, & in tract. de præſtantia Car. vbi diſputat. in iñ. q. principali. vtrũ poſsit introduci conſuetudo, ꝙ Papa exerceat aliqd ſine Cardinalium conſilio. & vide Inn. in. c. per tuas. in verſi. conſenſu. de arbitr. & in. c. cauſam. lo. j. in. iñ. glo. parua in. iñ. ſolu. de iud. & ibi iſtum in. iñ. colũ. & But. hîc. in. iij. col. verſi. tertio caſu. Imo. in. c. cãm. in. ij. col. Et ibi ſimiliter cõuentus. Innoc. in. c. fina. in glo. ij. de maio. & obedi. & in ca. ad aures. in fin. de tempo. ord. & in. c. magnæ. de voto. & in capit. nouit. de his quæ fiunt à Præla. & in capitu. quod in dubijs de renun. & ibi Butr. & Imol. & Archi. in capitul. hi qui. xv. quæſt. viij. & Ioan. Andr. in dicto capitul. magnæ. & Abba. in clementina ſecunda. de rebus eccleſi. non alienand. tamen ſecundum dom. hic, niſi materia, quę aliâs eſt ardua, deducatur per viam poſſeſſorij: puta ſubiectio, quam prędicti reputant arduam. Adducit Rotã, q̃ hodie eſt de offi. Archi. prima, in antiqoribus, & prima in antiqs.

ZACHARIAS. ¶ Adde plenè per Bal. in. l. pupillorum. C. de repe. hę redi. & iſtum in. c. tua, de his, quæ fiunt à pręla. & ibi do. Car. Feli. in, c. cognit. in col. fi. ver. in eadem. ibi: non eſt. de ſen. excom.

Anto. Franciſ. ¶ Circa hoc, an quod facit Papa ſine conſilio, vel conſenſu Cardinalium, valeat: vide gloſſ. in. c. ad Apoſtolicæ. de re iudi. lib. vj. & Archid. xxv. q. j. ſunt quidam. vbi concluditur, ꝙ legem generalem concernentem vniuerſalem ſtatum eccleſiæ nõ poteſt facere ſine conſenſu: nedũ ſine conſilio dominorum Caldinalium: quinimo licet Papa habeat largiſſimam poteſtatem in annullando ea, quæ ſunt de iure poſitiuo tã facta, quã facienda: tamen non poteſt ea, quæ cõcernerẽt vniuerſalẽ ſtatũ eccleſiæ ſolus facere: vt per gl. in cle. j. de immuni. eccle. Et de poteſtate Papæ, eſt pulchra gl. in cle. ad noſtrum. in ver. eccl. de hære. & in. c. lector. in ver. Subdiaconus xxxiñ. diſ. & per Hoſ. & doc. in. c. magna. de vot. Et de poteſtate quã habet in laicos, vide no. in. c. nouit. de iur. & in. c. per venerabilem. qui fi. ſint legitimi. & per do. Ant. in. c. venerabilem. de elect. & in clemẽ. ne Romani. eo. ti. in. v. quæſtio.

d ¶ Si quis presbyterorũ. Vide ibi Do. & no. in. c. cũ olim. de teſt. vbi p doc. faciunt no. in c. j. de his, q̃ fiunt à maio. parte capituli.

e ¶ Et dic, vt ibi. ad de mod. hic in. v. col. in verſi. tertia declaratio, & plenè per eos ī. c. cũ M. ſ. titu. proxi.

f ¶ Procurare. Et an prohibit⁹ agere, poſsit impetrare: dic, ꝙ ſic ſecundũ but. & Imo. & Io. An. in ti. de reſcrip. preſenta. in §. ratione etiã ei⁹ contra quẽ. in vl. addi. ī addi. Sp. & text. & ibi do. meum. in. c. cauſam. lo. j. iud. Butri. & Imo. hic Rotam de ciſ. v. in nouis. Egi. dec. cccxxx. commiſsio impetrata. Nec obſtat c. j. de reſcript. li. vj. iuncto. capit. quia. de excep. eodem libro. quia ſumit robur à perſona inhabili & exoſa iuri.

g ✠ SEB. SAPIA. ¶ Oeconomum. vide Bartolum. in. l. filius. in principio. ff. de procura. vbi ponit regulam, quòd in his quę quis ſolus poteſt facere, poteſt ſolus procuratorem conſtituere. Sed nota, tu, quòd in dubio præſumitur conſtituere Abbas procuratorem de conſenſu conuentus. Ita tenet Imo in. c. ea noſcitur. de his, quæ fiunt à præ. ſine conſen. capi. Et idem dicit in capitul. veniens. in vltima col. in ver. contradicit. j. de præſcript. de quo latè per Alexan. in. l. actor. in fi. ver. vlterius venio. ff. rẽ rat habe. in apoſt. vide etiam not. per Abbatem. & alios. in. c. cum deputati. j. de iudi.

h ¶ Regula iuris. Adde Bar. in. l. j. hic alle. & in. l. etiam. §. ex præterito tẽpore. ff. de manumiſ. vin. in. l. ſeruos. ff. de alimen. & cib. le. do. in. c. fi. de iu. lib.

agere

---

quòd ille non valet alienare: qui non poteſt rem in iudicium deducere. Exemplum in patre, qui ſuper bonis aduentitijs filij poteſt agere, tanquam habens legitimam adminiſtrationem à iure, & tamen non poteſt alienare: vt in lege, cum non ſolum. C. de bonis, quæ liberis. & in. l. j. C. de bon. ma. ¶ Item ꝓcurator ſimplex poteſt agere: vt in cap. qui generaliter. de procur li. vj. & tñ procurator nõ põt alienare, ſi nõ habet liberã: vt in. l. ꝓcurator totorũ bonorũ. ff. de proc. ¶ Dic ergo, ꝙ q non põt alienare, non põt rẽ in iudiciũ deducere nomine proprio. Et ſic ſecundo modo poteſt intelligi illa. l. ait p̃tor. ſed nomine alieno poteſt: ex quo habet legitimã adminiſtrationẽ vt in dictis iuribus: & no. Cy. in. d. l. j. Nõ ob. §. & hoc nihilominus. allega. in gl. ſed potius facit cõtrà: quia dicit ꝙ ſolus œconomus poteſt agere, licet in conſtitutione œconomi concurrat conſenſus conuentus. de quo dicã in ſequẽti quæſtione. Si verò bona Prælati & conuentus ſunt omnino diſtincta: tunc Prælatus non agit pro rebus conuentus, nec econtrà: vt hîc, in fine. Et in vltimo membro qñ ſunt partim diuiſa, & partim coniuncta: dic procedendum

7 vt. §. dixi. ¶ †Conuentus autem nunquam po e
teſt agere in rebus communibus ſine conſenſu Prælati: quia adminiſtratio eſt conceſſa Prælato & nõ conuẽtui: vt hîc, & in c. cauſam. de iu. & . d. c. nullã. Excipe à p̃dictis, qñ negotia ſunt ardua: quia tunc de cõſenſu vtriuſq; debent ꝓ f
moueri, vel niſi conuentus, vel prælatus vellet agere ſuper reuocatione rerum malè alienata
d rum: vt in. c. ſi quis presbyterorum. [d] de rebus eccle. non alie. & vide quod not. in. c. cùm olim. de teſtibus. ¶ Nunquid cauendo de rato poſsit alter eorũ admitti: vide glo. no. in. c. j. de
e procu. & dic, vt ibi. [e] Et pro his, quæ dixi. ſ. in primo mẽbro videtur tex. hîc: ſi bene põderet. Nã ꝙ poſsit cõueniri ſine cõſenſu cõuẽtus, dico eſſe text. hîc not. in prima parte ibi: *querelã tibus reſpondere*. ꝙ poſsit agere per rationẽ tex. dum dicit, ꝙ ex officio ſuo tenetur Prælatus ꝓ
f curare [f] negotia congregationum ſuarum: ergo agere in iudicio: vt in. d. c. qui generaliter.
8 ¶ †In iiij. queſtiõe, nunqd ſolus Prælatus poſ g
ſit cõſtituere procuratorem, ſeu œconomũ [g]. gl. hîc, ꝙ non. Sed Inno. & communiter doc. tenent oppoſitum. & hanc opi. credo veriorem:
h quia regula iuris [h] habet, ꝙ qui poteſt per ſe

agere poteſt per procuratorem,& procuratorem conſtituere .l. j.de procur.& etiam in religioſis notãter ponit Inn. in.c.cum.I.& A.de re iud.¶ Adduco etiam bonum tex.in.c.petitioj̃.de procur. ſecundum primum intellectum. Quinimo licet tutor non poſsit dare procuratorem ante lit.conteſtat.vt.l.neq; tutores.C.de procura.Prælatus tamen poteſt tanquã habẽs liberiorem adminiſtrationẽ:quàm tutor.ad hoc tex.& ſignanter voluit ibi Innocẽ.in.c.
a penul.de iuramen.calum.quod tene menti.[a]¶ † Dicit tamen no-
9 tanter hîc Inno.quòd ſi Prælatus vellet conſtituere officialem ſeu œconomum generalem & perpetuum,qui omnia negotia pariter gerat,tàm in iudicio quã extra,debet habere conſenſum conuentus,ſeu capituli.Quia hoc põt computari inter ardua.Nec talis poteſt eſſe laicus,ſecundum eum per.c.indicatum.lxxxix.di.Et hoc vltimum confirmauit idem Inno.in.c.ij.de iudi.Hoc dictum intelligerem verum quando iſte talis œconomus haberet etiamiu riſdictionẽ in clericos,ſeu præeminentiam in rebus ſpiritualibus. & ſic debet intelligi illud.c.indicatũ.vt no.ibi Archid.Sed,vt quis procuret negotia ruralia,& alia bona epiſcopatus ſine iuriſdictio ne & præeminẽtia in ſpiritualib9:puto,q̃ talis põt eſſe laicus: imò
b magis honeſtum eſt,vt ſit laicus.[b]ar.xj.q.j.te quidẽ.& hoc voluit gl.no.in.d.c.indicatũ.¶ Et qd̃ dicit Inn.de perpetuo œconomo, ſeu officiali,nõ intelligas:q̃ quis poſsit cõſtituere perpetuũ ꝓcuratorẽ,quominus ſibi liceat reuocare:vt no.Bar .in.l.cũ precario. ff.de preca.quia nemo põt ſibi legẽ imponere à qua ſibi non liceat
10 reſilire:vt.ff.de leg.iij.l.ſi quis in prin.&.l.penul.ff.de pac.¶ † Et
c ideo puto,q̃ Epiſcopus põt liberè vicariũ remouere.[c] ad hoc qd̃ no.in cle.fi.de proc.& in clemẽ.& ſi principalis.de reſcrip.Niſi ali qua cõcederet in vicariam perpetuã cũ cõſenſu capituli:iuxta no. per Ioan.an.in.c.venerabili.de cenſi.Hæc ꝓcedũt in bonis cõmunibus:in diuiſis verò dic,q̃ ad limites facultatis agendi põt quis cõ ſtituere ꝓcuratorẽ:& ſic conuentus poterit in rebus ſuis procura
11 torẽ conſtituere ſine Prẹlato,niſi in arduis:vt.ſ.dixi.¶ † Venioad
d ad quintũ.nũquid vacante ſede[d] poſsit cõuẽtus agere ſine Prælato. dic de hoc,vt nota. in.c.fi.ne ſede vacã. & vide gl.in cle.fi.de pro-
12 cur.& Inn.in.c.cũ dilectus j̃.de cõſue.¶ † Ad ſextũ,nunquid prẹla tus poſsit ratificare geſta per ſolum conuentũ.glo.hîc,q̃ ſic,quam ſequũtur doct.dicentes,q̃ hic requiritur conſenſus,ſed non autho
e ritas,[e]quæ poteſt interuenire ante & pòſt.Sed in autoritate proce dit.§.tutor .alle.in gl.¶ Ego dicerem,quòd etiam vbi requiritur authoritas, poteſt Prælatus ad vtilitatem eccleſiæ eam interpo nere, & actum ratificare,& ex poſt facto:per tex.no.in capi.ſi qua
f de rebus[f].xij.q.ij. Vbi patet,[g],quòd alienationem factam per capi
g tulum etiam ſede vacante,poteſt Epiſcopus poſteà creatus ratam habere ſi expedit eccleſiæ.Et vide glo.in.c.j.ne ſede vacante . Et te ne ſemper mẽti hoc dictum:quia ſæpe fit alienatio in abſentia præ
13 lati,qui tamen conſentit ex poſtfacto.¶ † Ad ſeptimam quæſtionem,quid ſi ſperatur lis inter prælatum & capitulum.Sol.dicit gl.
h quòd curator [h]ad litem debet dari capitulo,ſicut datur minori vo lenti agere contra tutorem.Inno.dicit hoc verum ſi capitulũ vult agere nomine eccleſiæ:ſed ſi quẹlibet pars capituli,vult agere pro iure ſuo,& nomine proprio,nõ eſt opus dare curatorem. Ad hoc poteſt adduci.c.cum inter canonicos.cum glo.ſua de elect.Hoſt. Cõpoſt.in tit.de ſyndico.& communiter doct. ſequentes indiſtinctè tenẽt,quòd capitulum poteſt agere contra prælatum ſine curatore: vel contra alium quemcunq;,ex quo habet legitimã admi niſtrationem.Ad hoc.c.cum eccleſia Sutrina.de cauſa poſ.& proprie. &.c.cum veniſſent.de in integ.reſtit.& hæc pars verior. Pro qua facit.l.j.ff.quod cuiuſq; vniuerſi.&.c.ex parte.&.c.olim.de accu.& vide quod le.& no.in.c.ſignificauit j̃.de appella.& in.c.fin.v.
i q.iij.¶ Ad octauam & vltimam quæſtionem,an in alijs prælatis [i] habeat locum iſte tex.communiter docto.dicunt quòd ſic:quia eadem & fortior ratio eſt in alijs prælatis.Nam dubitatur de Abbate,quaſi haberet minus ius in rebus communibus:quàm alius Prælatus ſecularis .argumentũ.liiij.diſtinctione.in.c.Abbate.Vnde in omni prælato quocunq; nomine nuncupetur habet locum,quod hîc dicitur:quod ſatis placet.Quia ratio decidendi huius textus habet locum in omnibus prælatis circa bona communia . Nam quilibet Prælatus non tenetur procurare bona eccleſiæ ſuæ:vt in capitulo ſecundo j̃.de donatio . ergo conueniri poteſt & agere,vt ſ.dixi.¶ Idem dicunt doctores in commendatario:vt valeat reſcriptũ contra eũ impetratũ tm̃ : cùm ipſe poſsit agere & conueniri:vt in.c.querelam . de electio.
k Idem in presbytero Rectore [k] alicuius eccleſiæ,vt valeat reſcriptum contra eum ſolùm impetratum: quia eccleſia dicitur commiſſa presbytero.xxxij.diſtinctione.in capitulo pre sbyter.& poteſt dicere eccleſiam eſſe ſuam:vt in capitu.cum non ignores . ſuprà de præbendis.& in capitulo ſi tibi abſenti.de præben.lib.
14 vj.¶ † An autem Epiſcopus debeat interpone re authoritatem,ſi inferiores clerici conſtituunt ſyndicum.Innocen.notanter in.c . Imperatorum.de iuramen.calum.dicit,q̃ nõ eſt de

vj.Inn.in.c.cum.I.& A.de re iudi.Bal.in rubri.C.de procur.& hic in apoſtil.vbi alleg.caſum in.l.ſed ſi vnus §.filiofa.cum.§.ſeq.ff de iniu.Bald.in l.curatorem.ff qui petant.tu.& in.l.neque.C.de procur & in.l.reos.in. x. colum.C.de accu.Gul.naſonem in.c.petitio.de procu.Benedictũ de Plũbi.in.l.ſeruus.ff.de lib.cauſa.Inno.& dom.meum in.c.intelleximus,de iu. per iſtum in .c.cũ I.&.A.in.iiij.col. in verſic. & circa hoc concludit Inno.& in.c.ex parte.de reſtit. ſpoli. glo.& iſtũ in apoſtil.& in cle. religioſus.ſuper verbo conſtituere.de procura. Rotam de re iudica.xj.in nouis.Baldum in in.§.ſed verum. in prima quẹſtione.ff.de mino.& vide iſtum in.c. primo. in primo nota.

a ¶ Tene mẽti.Add de Pau.de caſtro. conſi.cxlix.vbi tenet,quòd non meri executores poſſunt ante lit,conteſta. conſtituere procuratorem.& Lap.alle.lxxvj.vbi tenet,quòd œconomus, nec merus executor poteſt ante litem conte.procu.cõſtituere.& dicit Ro. conſil.cclxj.quòd in cauſis,in quibus non conteſtatur lis, nõ poteſt conſtituere procur.

b ¶ Laicus. Vide notata per doctores in capitulo primo. de cleric. coniuga.libro.v.

c ¶ Vicarium remouere.vide iſtum in.c.quoniam Abbas.in.vij.col.in ver. item Epiſcopus.de offi.de leg.

d ¶ Vacante ſede.Adde iſtum in.c.verum.in.ij.no.de foro compe.& in.c. j.in.iij.colum.ibi plus etiam placet mihi.de præſcri.& amplia .iij.modis & limita quinq; modis.

e ¶ Sed non authoritas.Adde Inno.poſt Bald.in.l.ſi quis mihi bona.§. iuſſum.ad finem .ibi:quid autem ſi ſtatuto ff.de acquirend.hæreditate.Bald. in.l.prima.in antepenultima columna.C.qui admit.But.Imo.& Domi . in capitu.cũ cõſuetudini.j̃.de cõſuetudi.& dixi plenè in no.meis.in verpupil. ¶ Adde Ro.conſi.l.

f ¶ In.c.ſi qua de rebus.Adde glo.in.l.ij̃.de accepti.Ange.conſilio.lv.Bald. in.l.quæcunque.C.de bo.quæ lib.& latius in capitulo cum conſuetudinis. in penultima columna, de conſue.iſtum in.c.cum cauſam.in fi.de re iud.& in.c.cauſam.in vltima colũna. de iu.& & ibi plenè per Mode,& per eoſdẽ in.c.cum dilecta.in.vj.ampli.j.eodem.per Ro.conſi.cccvj.circa propoſita. & Bellẽzi.c.j.ne ſede vac.ponentem intellectum.d.c.ſi qua.& dixi in no. in ver.pupillus.

f ¶ Si qua de rebus.Tu pondera,quia ibi valuit cotractus.vt ibi dicit gl.pro batur ibi in verſi.reſcillo.And.Barba.

g ☞ SEPE.SAPIA. ¶ Vbi patet.Vide latè per domi.And.Sicul.in.c. cauſam quæ.j.j.de iudic.cum alijs quæ allegat Corſe.in reperto.ad Abba. in ver.Abbas.verſi.vj.vbi etiam dicit,quòd abbas poteſt ratificare iudicium agitatum per monachum.

h ¶ Curator.Adde gl.de app.ſignificauit.glo.in verſi.œconomus.in.§.ſportularum.in authentica,de ſan.epiſ.Barto.in.l.poteſt,ad finem.ff.de autho. tuto.& domi.meum hîc.Communis opinio eſt contra gloſſam hîc, quòd non ſit opus curatore.& idem glo.magna.ibi ſed an iura noſtra.in.c.fi.v.q; ij̃.& ibi Archidia.& Do.& Spec.de ſyndi.§.j.in pe.colum.ibi:ſed quid ſi cauſa.& omnes hîc.& iſtum in.c.cum ſuper.in prima colum.de offi.deleg. per illũ tex.quẽ dicit ſin.à nemine adhuc ponderatũ. & idem per iſtũ poſt alios in.d.c.ſignificauit.

i ¶ In alijs Prælatis. Vide not.in.c.ex literis.de proba.& in.c.præſenti. de offi.or.lib.vj.

k ¶ In presbytero Rectore. Adde glo.in.c.potuit.de loca.in verſic.expelli. circa medium ibi:& ſi vnus ſit ſacerdos,& ibi Bu. in.vij.col.dicit ſe neſcire eam alibi.& eam ſequitur.hoc idem But.in.v.col.& Imo.in vl.Lud.conſi. xxxvj.per iſtum in.c.j.in vlti.col.de do.& contu.& in.c.Imperatorum.in iij.colum.de iura.cal.& Spe. de procu.C.ratione quoq;.circa princip. ibi porro. ibi in eadẽ eccle.& in ti.de loca.§.nunc aliqua.ver.xlvj.& iſtũ in.ij. not.de maio.& obe.& Ro.in.l.ſi verò.§.de viro.xxviij.falſ.ibi.ix.ff.ſolut. mat.& facit gloſſ.in cle.ij.in verſi.conſtitutus.ibi,quid ſi nullus.de æta.& quali.&.c.relatum.§.j.verſi.vbi autem.de teſt.& vide Alb.in.l. ſi in aliquã §.de off procon.limita iſta,vt per iſtum in.c.j.in fin.de his,quæ fi.à prẹl. & vide Rotam de iu.vij.in nouis.& text.in.c.j.§.porro.de ſta.reg.in.vj.& ibi Domi.in.ij̃.not.

a ¶ Adde ro. si. suis fol. vlti. inci. an ecclesiæ inferiores. dicit, ꝙ pñt constituere procuratorem, nisi in arduis. & vide Lap. allega. xj. vbi ponit, an Prælati inferiores possint cõstituere vicariũ perpetuum.

a ¶ Rescripta sunt strictè. vide bonũ tex. in. capitul. P. & G. de off. dele. & quod no. in capitul. causam. suprà eo. & in cap. quãuis. lo. j. de rescri. in. vj. & per Feli. in dicto capitu. causam. in duodecima columna. in versicul. tertia declaratio.
Adde Alexã. cõsi. cxvij. Ro. consi. cccxxvj. & dicit idem Romã. sing. suis. fol. viij. quòd rescripta latè interpretanda sunt nisi sint cõtra ius commune. & dicit, quòd sunt mille tex.
Anto. Francis.
¶ Circa hoc, an rescripta sint latè interpretanda? adde, ꝙ rescripta beneficialia tãꝯ ambitiosa sunt restringenda: vt est text. in. c. cũm. de præben. lib. vj. & voluit Inno. in. c. cũ in nostris. de concess. præbẽ. & Io. An. in. c. susceptũ de rescri. eo. li. Et propterea dicim⁹ quòd rescriptum ad beneficia, non extẽditur ad illa q̃ aliquis coloratè possidet: ꝓut notabiliter voluit Io. Cal. in. c. capitulum de resc. Et de interpretatiõe rescriptorũ, quæ sunt impetrata cõtra ius cõmune & qñ per rescriptũ tolluntur omnes exceptiones, qualiter intelligatur: & an virtute talis rescripti obtenti contra ius cõe: & qñ ex illo infert magna lęsio, qũo intelligatur, & qualiter procedi debeat: vide Bald. & docto. in l. quoties. & in. l. necessitate: licet glos. ibi contrarium teneant. Sed tene primum: & per hæc habes quasi expeditam materiam quotidianam istius capituli.
b Et no. gl. etiam in eo, quod dicit, quòd rescripta sunt strictè[a] intelligẽda: licet aliud dixerit
a Inno. in. c. Episcopi. de rebus ecclesiæ non alienand. sed tene primum. facit quod legi. & not. in. c. ad hæc. s̃. eodem.

A Et tũc non posset bene congruere: qa implicaret contradictionẽ: cũ prẽsens textus contrariũ dixerit.

SVMMARIVM.

1 *Moniales non possunt claustrum exire, sed possunt procuratorem constituere.*
2 *Rescriptum debet facere mentionem de alio in specie & non in genere.*
3 *Capitulum succedit in administratione mortuo prælato: nisi eius administratio esset suspecta, nam tũc datur administrator.*
4 *Iudex si non seruat formam rescripti, processus est ipso iure nullus.*
Forma rescripti est, vt procedat iudex secũdum narrata in eo: scilicet vt expediantur primò narrata & pòst reliqua per ordinem.
Primò nominatus præsumitur dignior.
5 *Processus factus super rescripto subreptitio, non est ipso iure nullus: sed factus cõtra formã rescripti sic.*
6 *Subreptio si non fuit opposita, an pars videatur acquiescere literis.*
7 *Differentia inter obreptionẽ & subreptionem.*
Obreptio vitiat processum ipso iure.
9 *Pars si omisit opponere exceptionem aptam, potest iudex ex officio actum irritare saltem ante, quã sententia transeat in rem iudicatam.*
10 *Cõis error, an faciat ius tã in ordinario, quã delegato.*
11 *Doctor an possit legere per substitutum.*
12 *Ordo iuris appositus in rescripto. an inducat nouam formam.*
Religiosi in absentia Prælati, possunt conueniri, & maximè si sunt in studio.
13 *Relgiosus eiectus monasterio, potest petere se restitui in monasterium.*
14 *Vniuersitas, si non est soluendo, debent singuli de vniuersitate cõtribuere, & an debeat fieri collecta per libram, an in capita?*

CAP. XXII.

CVm dilecta. ¶ Processus factus p literas subreptitias irritat: sed fact⁹ cõtra formã rescripti irrit⁹ nũtiat. ita cõmuniter summat: sed oportet aliter declarare, vt patebit exj. dicẽdis. Diuidit principaliter in quatuor ptes. In prima succinctè tãgitq. In secũda irritat ꝓcessum secũdorũ iudicũ. ibi: *deprehẽdimus*. In tertia irritũ decernit ꝓcessum primorũ iudicũ. ibi: dictũ. In. iiij. cõmittit cãm & mãdat restitui spoliatos ibi: *ideo q;*. ¶ Casus literalis. vacãte monasterio Hisdẽ. duæ electiones ibi celebratæ fuerũt. vna de custode, & alia de. G. moniali ipsius monasterij. Sup istis electionibus cã fuit cõmissa primò Hisden. scholastico & iudicibus suis, sub hac forma: vt psonaliter ad manasteriũ accedẽtes personæ idoneæ committerent administrationem Abbatiæ cui fieret restitutio quorundam subtractorum ab vtraque parte: iudices isti contra formã mandati processerunt: postmodũ cã fuit commissa Abbati Remech. & iudicibus suis per subreptio nẽ: quia in literis suis prætercõ scientiã domini Papæ, insertus fuit an rticuls ille de resignatione subtractorũ, qui in literis prioribus continebatur. & isti iudices cœperunt procedere in causa: tandẽ negotiũ ad sedem Apostolicam est delatũ: Papa cognoscẽs de processionibus Iudicũ prædictorũ inuenit b literas Iudicũ secundorum obtentas per surreptionẽ: quia articulus de resignatione subtractorũ præter conscientiã domini Papæ insertus fuerat in literis secundis, qui in prioribus positus erat: de quibus in secundis literis c mentio nõ fiebat, & ideo Papa cassauit, quicquid factum fuit occasione literarũ secũdarũ. d Prætereà primi iudices processerunt contra formã mãdati: quia cũ deberẽt accedere ad locum, & personæ idoneæ administrationẽ cõmittere Abbatiæ, cui fieret resignatio subtractoriũ hincìde: ipsi hoc capitulo prętermisso de alijs inordinatè cognouerũt, propter quod dominus Papa ꝓcessum ipsorũ denũtiauit irritũ & inanẽ: quia contra formã mandati & e contra iuris ordinẽ ꝓcesserũt. Mãdat ergo Papa, ꝙ primò iudices restituãt quasdã monia-
1 les, quæ spoliatæ fuerãt: & posteà mãdati forma diligenter obseruata in negotio ipso ꝓuia rõne procedãt. Ber. ¶ † No. j. ꝙ in causa electionis potest monialis electa per se esse in iudicio ad prosecutionẽ iuris sui, vel procuratorem cõstituere. Hodiè verò nõ licet monialibus exire clausturũ, sed bene cõstituere procuratorẽ: vt in. c. mulieres. de iu. lib. vj. & in. c. indẽnitatibus. de elect. eo lib. & in. c. vnico. § porro. de sta. regul. lib. vj. Et ibi habes tex. menti tenendum, in quibus casibus liceat monialibus exire clausurã monasterij. Respectu verò ꝓcu
b ratoris constituendi, cape istã regulã. [b] vbicũq; religiosus, vel religiosa põt esse in iudicio, põt ꝓcuratorẽ cõstituere: quia magis est decẽs, vt cõpareat per procuratorẽ, quã per se. Hanc regulam not. ponit Inno. in. c. cũ. I. & . A. de re iu.
2 ¶ † No. ij. secundũ vnũ intellectũ literæ, ꝙ nõ
c solũ in secundis literis est fienda mentio de primis: sed de qualibet notabili clausula, [c] seu notabili articulo cõtẽtis in primis. Et hoc voluit Hosti. hîc, qui intelligit ꝙ secundę literæ faciebant mẽtionem de primis in genere, sed nõ de illo articulo restitutiõis subtractorũ, qui prioribus iudicibus fuerat cõmissus. Et hoc notabile põderat, si in tex. vbi est verbũ, de quibus diceret, de quo: [A] sed tex. iste videtur velle, ꝙ de literis primis non fuerat facta mentio insecundis. dictũ tn Hosti. est verũ se & not. & facit. c. inter. de re iud. & quod legi. & no. in. c. ij. de dolo & cõtu. vbi vide. ¶ † No. tertiò, ꝙ monaste-
3 rio vocanti, debet dari per superiorem administrator idoneus: ex quo videt inferendum, ꝙ capitulum non succedit in administratione mortua Abbatissa. Contrarium ego puto ve-
d rũ, per capitulũ, ne in agro. § Abbate. [d] de statu reg. in clemẽ. Et ad istũ tex. respondeo dando pulchrum & nouum intellectum: quòd vbi vacante ecclesia scãdalum nascitur inter illos de collegio: ita quòd suspecta est eorum admi
e nistratio, tunc superior [e] debet dare illi loco
f administratorem. [f] & in hoc casu ego intelligo ist-

nec dãnosa. C. deꝓ ci. imp. offe. & habetur in. ex parte el. ñ. vbi plenè per scribẽ. de offi. dele. & in. c. imperiali. xxv. q. ij. & ĩ. c. si quando. de rescrip.
¶ Cape istam regulã. vide quæ dixi. s̃. c. ꝓxi. in apostil. regula iuris.
¶ Qualibet nota bili clausula. vide hîc per Mode. & quæ dixi in. c. ij. s̃. eodem.
¶ §. Abbate. not. pro limitatione illius. §.
¶ Adde an cap. succedat in administratione mortuo Epis. Fedde. cõs. cc & consi. cc.
¶ Tunc superior Adde gl. j. ĩ. c. cũ pastoralis. ij. quæstio. vij. tex. & ibi Ange. in. §. œconomus. in auẽ. de aliena. & emp. Specula. de actore. §. j versic. cum filius in in. gl. mag. ad fin. in. l. cum non solùm. C. de bo. q̃ libe. Bu. & istum in. c. nouit. de his, quæ fi. à prela. c. pasto. iij. col. Baldum in l. viduæ. C. de nu, Bart. in. l. prima. ff. de autho. tuto. Lu. in. l. j. C. vnde vir & vxor. Istũ in. c. sicut nostris. in fi. de iureiuran. Innoc. & Rapha. in. l. j. § fuit quæsitum. ff. ad Trebe. Barto. & Bald. in l. transactionem. per illum textũ. C. de transactio.
SEB. SAPIA.
f ¶ Administratorem. Facit optimè, quòd quando est timor scandali, & lis est inter aliquos, ne deueniant ad arma & rixas, index potest facere, quòd possessio & fructus sequestrentur. vt singu. not. Bartolus. in. l. fi

vsusfructus.§.sed si inter duos.ff.de vsufru. Bald.in.l.nullus in princi.C.de sum.trini.& alia alle. Alex.in consi.vij.in consultatione præmissa.col. pe. in.v.vol.& latissimè tradit Francis.Cur.senior,in consi.lxj.super eo articulo.& Deci.in.l.fi.col.ij.in fi.C.de edic.di. Adri.faciunt quæ in materia euitãdi scandali cumulat Feli.in.c.nihil pr odest.j.de præscrip.

Notabis tamen q̃ licet processus factus vigore literarum ad lites non irritetur etiam si fuerint subreptitiæ,si à principio non fuit oppositum tamẽ fallit vbi processus prẽiudicat bono publico:quia potest renocari q̃ncunq̃. Pro quo est textus nota.hîc secundum vnum intellectum istius, qui est etiam de mente Imolæ.hîc.

a ¶ Styl9 curię. Add de gl.in.c.statutũ in prin.in versi.literarũ.de rescrip. in.vj.Egi.conclu. den.cãcellaria. gl. cj.ad fi.c.fi.de procu. Domini.post Imo.in.d.c.statutũ.in.vj.col.Ho. & I.an.& do.hîc.

ZACHARIAS. ¶ Adde quæ no. in præ.Grego.ad istũ nu.j.vbi alle. Hipo.de Marsi. sin.suo.cxiij. qđ incip.stylus curię est attendendus. & in.c.ex ex literis.in apostillis.in versi.stylus curię. š.e.ti.& per Fe.in c.ij. col.x.ver.stylus curię.de p̃scri. Anto.Fransci

¶ Circa istã materiã de stilo curię, an & q̃n sit attendẽdus & seruari debeat,habetur p Cy.in.l.ij.C. q̃ sit lõ.cõsue.& habeť in.c.cũ venerabilis.& in.c.licet.& ĩ.c.q̃ graui.de crimi.fal.& vide Hosti.in.c.ex literis. de consti.& in.c. ad hæc.de sen. ex cõ.& habeť in cl. fi.de ver.sig.& vide Ioan.An.in.c. fi.de consuetu.in sum.quam ibi ponit in ver.de stylo & not.in.l.j.C.de sacros.eccl. & est bo.tex.in.l.iij.C.de bo.vac.li.x. Et p̃ptereà dicim9, q̃ omissio stylicurię habet vitiare gratiã. & habetur in præallega.c.licet. de cri. fal. & vide Spe.in tit.de app. in.§.de of.ver. vt autẽ.vbi dixit, q̃ ideò stylus curiæ est attẽdẽdus :& seruãd9,qa dicitur initi iuri cõmuni.

b ¶ Literas surreptitias & obreptitias. Adde Butri. in.c.ex parte in.ij.nota.de capel.mo.& in c.super literis.in.x.colũ.š.eo.ibi,vel dic quòd legistæ. But.in.c.cæterum.š. eo.in.iiij.col.tamen Inno.non dicit prout isti innuunt,quòd processus ex literis obreptitijs, sit nullus:sed quòd est irritandus quãdocũq̃ opponeretur:non sic in surreptitijs. quia nisi opponatur à principio,non potest postea opponi. Et adde Innoc.š.eodem.c.ad aures.quasi in fine.vbi etiam dicit per istum tex.cassandum esse quicquid fit per literas obreptitias. & vide Imo.hîc &.j.eo.c.ad audientiam. in.iiij.colum. impugnantem hanc differentiam:quia imò processus valet mero iure vtroque casu,tam per obreptitias,quàm per subreptitias : vnde in effectu non videtur ista differentia:secundum Imolam referentem suprà eodem ,super literis.idem velle.

go istũ tex.optimè facit in ar.c.fi.de sup. negl. Præle.lib.vj.pro hoc tex.no.secũdũ vnum intellectũ in.c.fi.de sta.re.vbi patet,q̃ si monasterium vacat per remotionẽ Prælati factam propter suũ delictũ,debet administrator dari monasterio:quia est suspicio cõtra monasterium ĩ eo:q̃ toleret Aabbatẽ criminosum.& no.bñ istũ casum & illum. ¶ † Itẽ no.q̃ si iudex delegatus non seruat formã rescripti,processus sus est ipso iure nullus.& ad hoc allegatur quotidie iste tex. ¶ Et no.vnum aliud singulare ex isto tex.q̃ vbi plura cõmittunť in rescripto,videtur data forma vt secũdum ordinẽ narratio nis actorum debeat iudex p̃cedere:ex quo primo loco narrata vidẽtur studiosius præmissa. ¶ Vltimò not.q̃ moniales possunt petere restitutionem.quod prima frõte videť impossibile:quia restitutio nõ datur,nisi spoliatis ,& his qui possederũt:vt patet in.c. cõsultatiõib9 de offic.deleg.& in.c.cũ olim.iij.de resti. spo. Sed moniales non possunt aliqua possidere:qa omnia sunt monasterij,etiã vestes,quas ferũt: vt not.glo.xij.q.j.c.non dicatis.ergo non possunt prætendere spoliationem:cum spoliatio præsupponat habitum possessionis.xxxij.q.ij. in capitu.quod verò. De hoc dic vt latius dicetur cum gl.fin. ¶ In gl.j.ibi:& cancellarij. not. gl.& facit stylus hodiernus curię secundũ quẽ non est necesse pro literis iustitiæ recurrere ad Papam:sed ad vicecancellarium , qui tamẽ scribit nomine Papæ,& apponitur bulla Papæ:& in hoc seruãdus est stylus curiæ. a ¶ † In gl.ij.Pondera bene istam glo.vult em̃,quòd literæ subreptitiæ non valent,nec processus inde factus.Sed in contrarium facit tex.in eo , q̃ Papa non declarauit processum secundorum iudicum irritum: sed irritauit.& ideo glo.penul.aliter dicit scilicet,q̃ p̃cessus gest9 per literas subreptitias nõ est ipso iure irriritus sed irritandus:sed factus contra formam rescripti est irritus.& istud applaudet literæ:& secundũ hoc processit illud commune summarium,de quo s̃. ¶ † Sed contra hoc instatur fortiter : si literæ subreptitiæ non sunt nullæ:aut non fuit exceptum,nec appellatum,non debet processus irritari:quiapars videtur acqescere illis literis.& exceptio declinatoria contra iudicem non potest opponi post lit.contest.Quinimo fuit opinio Barto.& plurimorum , quòd nisi opponatur in principio,non potest posteà opponi:quia litigando coram iudice super alijs, videtur approbare personam iudicis. De quo dicendum,vt plenè nota.in dicto.c.inter.& in l.ij.ff.si quis in ius voca.& in.l.quidam consulebant. ff.de re iu.Sol.hoc contrarium vario modo intelligitur iste text. quidam intellexerunt, quòd literæ subreptitiæ sunt ipso iure nullę:ideo sine exceptione processus,non valet,vt sentit ista gl.ij. Sed ista opinio tollitur per ea quæ plenè dixi in.c.cæterum.š. eodem. Secunda opinio seu lect.est,q̃ istæ literæ erãt furtiuæ,seu falsæ . hæc lectura non congruit tex.quia dicitur,quòd fuerũt impetratæ per subreptionem . ¶ Item ponderatur , quia non faciebant mentionem de prioribus. Tertia lectu.est vt intelligatur quòd hîc fuerat exceptũ & appellatum à prioribus iudicibus: sed tunc oportet dicere,quòd processus fuit nullus per c.super quæstionum.in fi.de offi.dele.&.c .fi à iudice.&.c.nõ solũ.de ap.lib.vj.Et satis põt sustẽtari iste intellect9.& ad istã literã cũ dicit irritãdũ.dic q̃ refertur adfactũ nõ ad ius:quia sę pe irritantur ea,quæ de iure sunt nulla:vt in.c. ex parte.de test.& in.c.accedens.j.iuncta.gl. vt lit.non contest.& hunc intellectum hactenus fui secutus. ¶ † Quartũ intellectum singulariter ponit In.faciẽs nouã defferẽtiã interliteras subreptitias & obreptitias. b Appellat subreptitias,q̃n falso expresso,vel veritate suppressa,literæ fuerunt impetratæ:& in istis procedat contrariũ quod.s̃.formaui.Obreptitias verò appellat,q̃n per inuolutionẽ verborũ,c putа ironicè,d vel callidè loquẽdo literæ effugiũt deliberatam cõsciẽtiam Principis. Nam tũc istæ literę dolo sunt obtentę ideo processus debet esse nullus citra omnem exceptionẽ sicut in sententia lata dolo præsentis cõtra absentẽ: vt tex.no.in.l.si prætor.§.Marcellus.ff.de iud. Et hãc differentiã tenebis semper menti.Nam aperto iure nõ probatur imò leges promiscuè videntur vti his vocabulis:vt in.l.si quis obrepserit.cum materia sua.ff.de fal. iste intellect9 non multum congruit isti literę:quia expressè hîc dicitur,quòd fuerunt impetratæ p̃ subreptionem.Item ponderatur,quòd in secundis non faciebat mentionẽ de prioribus.Et in eo, qđ dicitur,q̃ præter conscientiã nostrã , &c. Põt dici q̃ ideo præter conscientiã Papę:quia si Papa fuisset recordatus,q̃ priorib9 illum articulũ commisisset,non delegasset illum secundis.ad hoc cap.ex parte.j.de offic.delega.Lectura tamen Innoc.in se satis potest sustineri , ex quo literæ nõ processerunt de cõscientia deliberata Papæ:& tu tenebis semper istam lectu ram menti. ¶ † Cogitaui nunc dare quintum intellectum,& nouũ ,e quem ego credo debuit valere processus:licet non quantum ad præiudicium monasterij. Cogita bene,& põdera dict Inn.hîc, ver.ordinẽ.vbi dicit,q̃ istæ moniales. non poterant renuntiare ordini appositio in primis literis,ex eò: quia Papa ex certa scientia illum appositio erat in fauorem monasterij.Nam si non poterant rennutciare ordini:ergo non poterunt rennutiare primis literis.Sed tacendo & non opponendo contra secundas literas de primis, videntur renunciasse primis .& non poterant illis ipsis literis iure r enuntiare: quia in fauorem monasterij illæ emanauerunt :ergo sequitur quòd dictum istorum fuit Innocentij. Pondera bene : & vide hîc Ioanen.de Imola . qui dicit,quòd licet sua interlocutoria transeat in rem iudicatam : tamen non transit quo ad superiorem:vt no.in.c.cum dilecti.de elect.Andr̃.Barba

ZACHARIAS.

c ¶ Per inuolutionẽ verborum.Add de de ista differẽtia per Bald. in .l. & si legibus. C. si contra ius.& in .l. j.C.si nup. ex rescri.prin.pe.& q̃ sit eius pœna no. Barto.in.l. si quis obrepserit. & ibi Alexan.ff.de fal. & in.l.si quis . de reb.eo.Bal.in.l.q̃ cunq̃.ad fin.C.de seruis fugitiuis.

EB. SAPIA.

d ¶ Ironicè . vide Feli.in.c.ad audiẽtiã.ij.col.xiij.ver. fallit.j.j.eo.

e ¶ Et nouum.verè non est sua inuentio:sed habeo quandam . lectu. quam quidam solennis doctor,discipulus do.Card. cõpilauit. & ipse dat istum intellectum. & dicit , q̃ motu proprio Papa dedit illas literas primas , & ad vtilitatem monasterij . Et ita dicit limitandum eẽ.c. cæterũ .& .c.si autem.š.eo.vt nõ habeãt locum, quando sunt concessæ motu proprio,& ad vtilitatem ecclesiæ,vel tertij. bene facit dictum Inn.in.c.acceden tib9.de priuil. Tu pondera:quia facit pro dicto istorum.l.si commu. ff.quẽad.ser.ami. vbi p̃pter cõmissionẽ q̃s habet id qđ nõ haberet solus.Itẽ pondera, qa istud est diuinare,q̃ fuerit impetratũ motu proprio:ne p̃sumiť.c. si motu p̃prio.de præb.in.vj.Põdera cẽť,qa quãtũ ad p̃iudiciũ tacentis,

Cap. Cum dilecta. Panor. super Prima parte Primi.

Anto. Francis. ¶ Et an, & quando rerũ cõmistio operetur, vt vna trahat ad se aliam: vide quę habentur in, c. quod in dubijs. de conse. eccles. i. vel alta. & in. c. cũ Marthæ. in. §. quæsiuisse. de celebra. miss. & in. l. j. §. itẽ quæritur si quis. ff. de aqua quoti. & æsti. Et conclusio est, q̃ si commista sunt separabilia, vnũ cõtrahit ad se reliquũ. Si verò sunt inseparabilia: & tunc aut sunt eiusdem naturæ: & vnum trahit ad se aliud: aut sunt diuersę naturę: & tunc vnũ nõ trahitur a bono: licet sit magis dignũ alio, de quo vide Car. in cle. j. de deci. in ij. opp. & videno. in. c. ij. de cã pos. & ꝓprie. & in. c. ij. de ord. cogn. & ea q̃ habẽtur in. l. præcipimus. per Bal. & alios, C. de appell. vbi ponit illa. q. qñ sunt duo cohęredes vel duo colligentes, quorũ vnus est clericus, & alter laicus; quis iudex sit ad eũdus: an ecclesia stic⁹, vel secularis.

a ¶ Gl. not. de illa exclamat isteĩ. c. insinuante. in ver. postmodũ. j. de offi. delega. & doct. in. c. cãm. q̃. el primo, de iudi. & vide Pe. de Anc. in c. j. de procur. vbi dicit eẽ ibi casum pro ipsa gl. in ver si. absentia. & plenè per. d. meũ in d. ca. cãm, quæ. in v. colũ. & in fine. vbi dicit esse val. de singu. pro illa gl. in. l. fi. §. sed & siqs. C. de adm. tu.

c ¶ Adde Ro. cõsi. cccclxvij. vbi dicit quòd iudex debet nulliter agentem repellere: ne elusorij actus coram eo fiant parte nõ opponente. & vide eũdẽ consil. ccxxvij.

SEB. SAPIA.

b ¶ Licet pars. Vide do. Alex. in. l. iiij. §. hoc autem iudicium. ff. de dã no infecto vbi latè concludit, q̃ iudex potest officiũ impartiri non petenti, ne iudicium reddatur elusorium. not. Pau. de ca. & moder. in. l. vbi pactum. C. de transactio.

verum q̃ aut literæ subreptitiæ cõcernũt præiudiciũ priuatũ: & tunc habet locũ, q̃ nisi excipiatur, ꝓcessus tenet. Aut cõcernũt vtilitatem publicã: ita q̃ primæ literæ hîc tã ad vtilitatẽ priuatã, quã ad publicũ emanauerunt. Et tunc dico, q̃ licet ꝓcessus teneat gestus per secũdas ex quo iudices habebãt iurisditionem, licet, eli dibilẽ: tamẽ superior ex officio suo põt illũ ꝓcessum irritare. † Quia omissio exceptionis à parte non debet præiudicare nec viam præcludere, quomin⁹ iudex ex officio suo possit irritare qñq̃ saltẽ antequã snĩa trãseat in rẽ iudicatã. Pro hoc gl. no. [a] super verbo, absentia. in. c. j. de elect. li. vj. q̃ dicit, q̃ licet pars [b] non possit post lit. conte. excipere cõtra procuratorẽ, & eum onerare ad probandũ mãdatũ per. l. Põponi⁹. in. §. rati. ff. de procura. iudex tn ex officio põt ne iudiciũ sit frustratoriũ. Et sic iste text. põt intelligi propriè, dũ dicit, irritandũ. Et habet singularis & not. limitatio in hac materia. Sed contra prædicta opponitur. Ex quo emĩ isti putabantur iudices, debuit ex communi errore valere processus: vt in. l. Barbari⁹. ff. de officio prætor. & in. l. fortè. ff. de offi. præsi. ¶ † Solu. Inn. ponit vnã singularẽ limitationẽ in hac materia. Dicit emĩ q̃ materia legis Barbarius. non habet locũ in delegato. Ratio diuersitatis est: quia corã ordinario versatur vtilitas plurimorũ: cum multi ex necessitate habeãt adire ordinarium, & ideò cõmunis error facit valere gesta: sed in delegato non vertit nisi vtilitas duorum, sed partiũ. Guliel. de cu. secutus est hanc sentẽtiã in delegato ad vnã cãm: secus in delegato ad vniuersitatẽ causarum. quia ille comparatur ordinario: vt notat glo. in. c. cũ cãm. de appella. & no. in. l. cũ prætor. ff. de iudic. Moderniores hîc cõmuniter impugnãt [c] hoc dictum Innocẽtij, & nõ immeritò. Nã tex. videtur in oppositum. iij. q. vij. c. Iulianus. § tria. in versic. verum & l. ij. C. de sentent. & interlocu. omnium iudic. vbi causa fuit delegata seruo, qui putabatur liber. & concluditur sententiã non debere irritari: licet postea derogatur quòd esset seruus. ad idem. l. prima. C. de testament. vbi si seruus fuerit in testem adhibitus in vno testamento, non vitiatur testamentum, si tempore confessionis ille putabatur liber. Impugnat etiam hoc dictum Innocent. Bartolus in repeti. dictę. l. Barbarius. domi. Ant. hic distinxit, quòd aut defectus surgit ex persona iudicis: & tolerantia operatur ita in delegato sicut in ordinario: vt in iuri. præallega. Aut surgit ex commissione: & tunc tolerantia seu error non facit valere gesta in delegato. & sic põt intelligi iste textus. Nam secundum eum, si tolerare indifferẽter operaretur in delegato ad qd requireretur, vt dato iurisditionis defectu, debeat primò pronuntiare se iudicem: vt not. in capitulo. ij. de dila. per Inno. ¶ Aduerte ad hãc rationem, licet vera sit in se, non tamen ponit aliquid speciale in delegato. Nam idẽ est in ordinario. Nam si coram eo per errorem litigauit aliquis de non sua iurisditione, non valet ꝓcessus: nisi prius se iudicem pronuntiauerit: vt probatur in. l. si per errorem. ff. de iurisdictiõe omnium iudicum. per Barto. in. l. secunda. ff. si quis ius voc. non ie. Et dubito multum in hac materia, quare communis error facit valere gesta. in. l. Barbarius. & no. in dicta. l. si per errorem. Vnde circa hoc posset sic ad præsens dici, quòd aut communis error est circa tale fundamentum iurisdictionis: vt quia putatur Potestas vel Episcopus, qui non est: & valent gesta iurisditionalia propter communem errorem, & vtilitatem plurimorum: vt in dicta l. Barbarius. Aut error contingit respectu vnius personæ tantùm: & tunc talis error non facit valere gesta. & sic intelligerem dictam. l. si per errorem. & hoc casu non versatur vtilitas plurimorum, nec publica. ¶ Sed nunc incipit maior quæstio, quare non ita dicemus in delegato. Potest dici quòd cùm superior cõmittit causam, in ipsa commissione versatur ius publicum & vtilitas publica: quia committit iure publico. l. tertia. ff. de iuridictiõe omniũ iudicum. Nota Bartolum in repetit. dictę. l. Barbarius. licet aliud hîc senserit dominus Antonius: sed primum verius. Vnde commissio facta à iure publico, non debet vitiari propter vitium personæ iudicis clandestinum. Sed quando error esset intrinsecus scilicet circa commissionem: tunc cùm non sit rei probabilis ignorantia, non debet tenere processus. ¶ Sed dubium est, quando ignorantia esset probabilis: & fortè posset dici valere processum: nisi ius in pœnam ipsum casset. & sic loquitur capitul. primũ. de rescript. libro sexto. vel quando altera partium fuisset in culpa: & agitur de validitate respectu ipsius. Ad istum textum potest responderi intelligendo, prout suprà dixi, quòd ex officio suo superior irritauit: & quia impetrans fuerit in culpa. ¶ † In gloss. tertia in fine. facit ad quæstionem, an doctor [d] possit legere per

¶ Adde, q̃ Rom. sing. suis fo. penu. dicit, q̃ licet snĩa lata ab infame, vel seruo cõi errore sustineatur, q̃ tñ non habet locum vbi partes sciebãt defectum iudicis. Anto. Francis.

¶ Circa hoc de actu facto, vel à iudice, vel notario, qui reuera non erat talis: licet cõi opinione sic reputaret, si ille in cui⁹ fauorem fiebat actus, sciebat defectum facientis actũ. Dicas, q̃ hoc voluit Io. an. in. c. cũ dilectus. de cõsue. & Ioã. Cal. in c. ad probãdũ. de re iu. pro quo vide bo. in. l. cũ qui dã. in. §. suũ hæredẽ. in. ff. de acqui. hęredita. Et addas q̃ ad hoc, vt actus valeat gest⁹ ab eo qui cõi opinione reputatur habilis est necesse, quòd concurrat possessio vel quasi possessio faciendi tales actus. iuxta tex. in capitul. cõsultationibus. & ibi per glo. & do. de iurepatron. & no. Inno. in capit. nihil. de ele. Et ad de etiam, quòd iste error communis operatur & p̃. sumitur ante, q̃ per sententiã declaretur, quòd talis iudex, vel notarius sit infamis: qa tolerantur gesta ante talem sententiam propter cõmanem errorem: sed facta post fiam latã non tolerãtur: quoniã ex ipsa sententia resultat notoriũ in contrarium: vt voluit Baldum. notatur. in authtenti. habita. in. vij. colum. C. ne fi. pro pat. ꝓ tex. quem dicit singularem, in auth. de tabellio. in. §. pœ. De quo vide etiã per. d. Car. in cle. j. in. §. j. in. xij. q. de regula. & per Alexã. plenè in consil. cxxxvij. in. j. parte consiliorum. Et adde, quòd talis communis error, in spiritualibus, nihil operatur: nisi in contentiosis: vt per Arch. xj. q. iij. in. c. j. & no. Bal. in. l. ij. de sent. & interlo. om. iud. Et adde, q̃ etiam communis talis error non nocet pupillo eius fauore: vt voluit Spec. in ti. de euic. in. c. v. in ver. quid si pupillus. in fine.

d ¶ An doctor. vide plenè ꝓ do. Car. & do. meũ & alios Mod. ĩ. c. fi. de off. dele. & ꝓ Bar. in. l. nemo. ff. de duo. re. & Bal. in. l. fi. ff. de duo. re. & Bal. ĩ. l. fi. ff. de exc. tu. Bal. & Saly ĩ. l. j. §. ne aũt. C. de cad. tol. gl. & do. ĩ. l. j. C. de mãci. & colo. li. xj. Pe. de Anch. in. c. is, cui. de off. deleg. in. vj. & ĩ. c. extirpãdę.

subsitu-

§.qui verò.de præbẽ.& gl.pe.in.l.quiſquis.la.j.C.de epiſ.& cle.Spec.in ti. de ſala.§.vtrũ.ver.qd ſi doctor.& per iſtũ in.c.j.in.iij.col.de ſum.tri.& per do.meũ.in.c.fi.in ver.perſonaliter.de dila.

a ✠SEB.SAPIA. ¶ Per ſubſtitutum.vide do.And.Sicu.in.c.fi. in pen. char.ad fi.j.de offj.dele.vbi dicit,vt ipſe appellat vnũ dictũ nouũ & inauditum:ꝙ licet doctor cõductus ad legẽdũ,nõ poſsit legere per ſubſtitutũ,tñ ſi legit p xx.an.põt legere quia efficitur illuſtris, & perſonæ illuſtres poſſunt deſeruire per ſubſtitutũ.l.quiſquis C.de epiſ.& cleri. ſed reprobat do. Ia.in.l.j.colũ. iiij. verſi.quintũ exẽplũ.ff.de offi.eiº. & vide etiã bar.in l.j.C.de princi.agẽ.in reb.lib. xij. vbi dicitquòd doctor debet legere per ſubſtitutum, qui etiam ſit doctor,non perſcholarem.

b ¶ Ordo iuris. In quantũ hic docto allegãt But.in. d. §.ſtari.illud originaliter fuit dictũ cuiuſdã Car.ottonus,quẽ refert & ſequitur Hoſtiẽ. in.c.fi de preben. & vide Bart. in.l. ſocietatẽ.§. arbitrorum.ff. pro ſocio.Hoſti.in.c.ij. de arbi.& cũ Bar. tenet Rapha.in.l. j.C.de arbi.& vide iſtum in.c.cauſam,quæ.de re iudi.circa fi.& plenè per domi.meum hîc .Contrarium videtur ſenſiſſe Bald.in.c.conſauguinei.in fine ibi:& per hoc deciditur quæſtio.de re iudica.& voluit dominus Anto. in.c.quintauallis.in quarta differentia.de iurciuran.& in.c.ex inſinuatione.verſiculo.facit,quòd delegetur cauſa.& ibi faciunt ad illa,quæ Bart.dimittit indeciſa.j.eodem tit.de reſcriptis.Tene tamen in practica opinio.Bart.in dicto.§.ſtari. & vide omnino Ioan.de Imo.in dicto capitulo.ex inſinuatione.in ſecunda colũ.& Alex.in dicto.§.Arbitrorum.in apoſt.& Lud.Romanũ.in rubri.ff.de arbit.in vij. columna.in ſua repe.& Imo.in.d.c.quintauallis.in.xiij.columna.& in.c.fi. in quarta columna. de emp.& vendi.Sal.in.d.§.arbitrorum.& ibi Flor. de ſancto Petro.in repe.& dicit Rapha.in dicta.l.prima.quòd licet in ſcholis tenuerit contra Bart.tamen in practica eſſet difficile obtinere contra eum. & iſtud idem tenuit Ange.in dicta.l.prima.Ego conſului ſecundum opin. Barto.apud Rauennam.& vide plenè per domi.Feli.pro & contra in capitulo.cauſam,quę. de re iudi.in.iiij.colum.ibi,quando in commiſsione hominis.cum duabus ſequentibus.Aduertas tamen,quod dictum Otto.relatum ab Hoſtien.in.dicto capitulo finali.de præbendis. quòd licet ſententia ordinarij iniuſta contra ius litigatoris tranſeat in rem iudicatã,capitulo cùm inter vos.de re iudica.non tamen ſententia delegati:quia iudicat contra formam manda.de facienda iuſtitia etiam ſi excommunicet . & ita conſuluit Ioannes de lig.Lau.de pinu.Cardina.& Lap.de Caſtel. vt ibi refert do.Cald.Flo.& do.poſt Lap.in.c.venerabilibus.§.primo.in .ij.col.de ſenten. excomuni.in.vj.& in.c.j.in.v.columna .de officio delegati.in.vj. & Old.conſilio.lxxxj.quòd proceſſus.in princip.& conſili.cxiij.magiſter. in.iij.col.& Lap.alleg.cxv.quidam expoſuit.& do. meus in.c.in literis.in vij.col.de offi.deleg.

¶ Adde,ꝙ ſententiam Bar.tenet Fulgo.conſi.clxxx.& an præpoſteratio ordinis vitiat actum. Ro. conſi.ccccliij.& dicit Cald.conſi.ij.de reſcript.ꝙ forma reſcripti eſt ſeruanda,niſi peruertat ordinem iuris;& an proceſſus factus contra ordinẽ iuris ſit nullus ipſo iure.vide Franc.Aret.conſi.lxxiiij.

c ✠SEB.SAPIA.¶ Quod ſi cõpromittit. Vide Bal.in.l.iuſtitia.ff.de iuſti.& iur.vbi dicit,ꝙ ſi cõmittatur iudici,quòd pronuntiet de veritate,iuſtitia & iure,debet obſeruare ius commune,& dicit Ange.in.§, exhæreda re.in auẽ.de hære.& falci.col.j.ꝙ ſi dicatur: iuſtitiã faciat debet ſeruari ordo iudiciarius & pronuntiari de iure.& tex.ibi:iuncta gl.& hoc etiam vult Bal.in.c.cum veniſſet.de teſti.

d ¶ Nouam formam. Decem ſignaui,qõibus cognoſcitur quãdo detur forma:vide hîc plenè ꝑ Moder.in.x.co.in ver.de formæ obſeruãtia & in.xvj. col. ponũt regulã ꝙ geſta contra formã ſunt nulla:vt hîc & in.capi.piſanis.de reſt.ſpo.& in.c. venerabili. de offi.delega.& in.l.cũ hi.§.ſi prętor.ff.de tranſac. But.in.c.cũ olim in pe.col. ibi: oppono,ꝙ factũ de cauſa poſ.Imo.in l.ſi quæramus. in iij. columna.ibi. hoc tamen limita ff.de teſt.Bald.in l.iij.§.offidius. in lect.antiqua.ff.ne quis eũ.Inn. in.c. cum conſuetudinis.de conſu.Cal. in diſputa.ſtatuto ciuitatis cauetur, ꝙ ſi abactor.in.j. co.Do.in.c.ij.& ĩ ij.col.ibi:iſtud credo.ſ.de reſcriptis. Inn.c.fi.in.j.gloſ. de ſac. non iteran. Rotã de re iud. in nouis & de iud. in iij.in nouis . Bald. in auẽ. habita. in iiij.col.C.ne filius pro pa. Thomã ſa.in dubio Rotę. xxiij.Itẽ fuit conſultũ per Egi. & Bal.de app.nouit Bart.in.l.j. in.ix. col.ff.de condi.in

ſubſtitutum,[a]de quo vide Io.Andr.in regula qui per alium in mercu.& per Bart.in.l.nemo a
eſt qui neſciat.ff.de dub.re. ¶ † In gl.in verb. 12
iuris ordinem .ibi:*præcipuè, quia illa fuit forma mã dati.* No.ſingulariter iſtũ tex.ſecũdũ iſtũ intellectũ glo.ꝙ ſi ordo iuris [b] apponitur in reſcripto:reſcriptum videtur inducere ibi nouã formam Iuris .Sed contra hoc facit:nã ſi exprimitur,quod ineſt:nihil noui operatur expreſsio, vt in.l.conditiones extrinſecus.ff.de condi. & demonſtratio.& no.in.c.ſignificaſtiĩ.de elect. Itẽ fortiùs iſte ordo vt prius cognoſcaẽ de ſpoliatione,quã de proprietate,vel alijs articulis, nõ eſt ſubſtãtificus.Vnde ſi peruertitur, & nõ opponaẽ,tenet ſententia:vt in.l.j.C.de appella.Generaliter traditur,ꝙ peruerſio cauſæ ad cauſam non vitiat ipſo iure:vt nota.in.l. prolatam.C.de ſenten.& probatur in dicta.l.j .Si ergo iuris ordo non eſt in hoc ſubſtantificus, ergo nec forma appoſita in reſcripto,quod cõtinet id,quod ius cõmune.Sol.contrarium eſt difficile.Do.Anto.dicit, ꝙ nõ exprimebatur iſta forma in reſcripto prout inerat de iure: qa à iure ineſt de iuſtitia,& non de neceſsitate. Si verò deducitur in formam iuris tunc ineſt ille ordo de forma,& nõ de iuſtitia tantũ. Et tene mẽti hoc dictũ,pro quo facit ſingulare dictũ Bar.in.l.diẽ ꝓferre.in.§.ſtari.ff.de arb. vbi dicit,ꝙ ſi cõpromittitur [c] in arbitrũ,hoc expreſſo,vt ꝓcedat de iure tantũ, nõ valet ꝓceſſus, ſeu ſentẽtia,ſi arbiter proceſsit cõtra ius:quia nõ ſeruauit formã cõpromiſsi.Sed illud dictũ Bar.reprobauit Fran.de are.in.l.ſi quis arbitratu.ff.de verb.obligati.& ipſum fuit ſecutus do

mi.Ant.in.c.quintauallis.de iureiuran.motus: qa illud ineſt à iure,vt arbiter ꝓcedat ſecũdũ ius:licet ſecº in arbitratore.Ideo illa expreſsio in cõpromiſſo nihil operaẽ.dicit tñ ibi,ꝙ illud ineſt à iure deꝙneceſsitate.Et ſic poſſet concordari dictũ domi.Ant.hîc cũ dicto illo in ca. qn tauallis.ꝙ iſtud de quo hîc,inerat de iuſtitia& nõ de neceſsitate. ¶ Sed mihi hoc nõ ſatisfacit qm̃ in arbitro nõ ĩeſt illud de neceſsitate:vt ꝓcedat ſecũdũ ius,ſed de iuſtitia tm̃. Patet,quia ſi iniquè ꝓcedit,tenet proceſſus:vt in dicto §. ſtari.& in dict.c.per tuas.j.de arbi.Itẽ nõ in eſt à iure ꝓ forma maximè ſubſtãtifica. Sed qñ ex primitur in cõpromiſſo videtur apponi ꝓ ſubſtantifica.vnde ex quo expreſsio eius,qđ ineſt à iure põt aliquid operari præter iuris diſpoſitionẽ:ſemper debet intelligi,vt aliquid operet quia verba ſemper debẽt aliquid operari:vt in capi.ſi Papa.de priuil.li.vj.& in.l.ſi quãdo.C. de inoffic.teſta.Hoc verò caſu poteſt operari expreſsio,vt delegatus habeat procedere ſecũdũ ius pro forma.& per hoc ſubſtineo illud notabile & quotidianũ dictũ Bar .In cõtrariũ tñ facit notabile & ſingulare dictum Ioan. An.in c.prudẽtiã.de offic.deleg.vbi dicit,quòd ſi cõmittitur cauſa alicui hoc expreſſo,ꝙ debeat cõdẽnare Titium reũ, ſi conſtiterit eum obligatũ Sempronio actori,quòd ſi iudex cõdemnauit,licet ſibi nõ conſtet de obligatione , tenet ſententia ſecundũ eum.Quia illa expreſsio,cũ d
ineſſet à iure non inducit nouam formam, [d]
ſed potius ſapit inſtructionem ad cauſam . Et in hoc articulo quia docto. nihil ponunt imò nihil ferè tãgũt hîc. ¶ Ego aliâs reducẽdo mul

deb.Bal.in.c.fi.in vltima colum. de dolo.& contu.Ro.cclvj.approbo ſententias.&.cclxvj.iſte Petrus.Do.poſt Hoſtien.in.c.Romana.§.ſed nec.de ſen.excom.libro.vj.Bald.l.ordo.in.ij.columna.in verſiculo,nota, quòd ſi ſtatuta ciuitatis.C.de execu.rei iudica.& in.l.omnes populi.in penultima columna.ff.de iuſti.& iur.Ang.in.l.ius publicum.ff.de pactis.Cald. in clementina prima.in quæſtione prima. de iurepa.Inno.in.c.ij.de conſuetu.ꝙ forma debet obſeruari in faciendo & exprimi dicendo.quem ſummè ponderat Old.in conſi.cxxx.incip.omiſſa facti prolixitate. in .ij.col.Probat etiam text.in.c.ſicut.de elec.Bal.in auẽ.quæſupplicatio.C.de preci,Impe. offe.Archi.in.c.quorundam.xxij.diſt.But.in.c.conſultationibus. de iure pa.quòd plus eſt defectus formę,ꝙ perſonæ.Bald.in.l.ſi duo patroni. §. ſi quis iurauerit.ff.de iureiur.&.l.j.& ibi etiã per Imol.ff.de libe.& poſth. & in.l.ſi creditor.C.de fideiuſ.per eundem Bald.in.l.ſi alterius.C. ſi minor ſe maiorem dixerit.& in.l.fin.ſi mancipium ita fuerit aliena.ne manumit. & in.l.non omnis.in fin.princ.ff.ſi cert.pe.& in addi.Spec.in tit.de recu. verſiculo ſed quid ſi ſtatutum.in tit.de tutore .verſiculo,ſi tutor nõ fecerit inuenta.& ibi dicit,quòd hoc procedit etiam ſi communis error eſt in cõtrariũ.& reſpodet ad.l.barbarius.ff.de offi.prætо.& vide But.in.c.Piſanis in.ij.col.de reſti.ſpol.quòd omiſsio formæ in qualibet minima parte reddit proceſſum nullum.Et ſi dicatur non refert,quid fiat ex equipollentibus.l.certum.ff.ſi certum peta.&.c.l.licet ex quadam.de teſt.lib.&.c.tua.de cõſan.& affi.& dic,quòd vbi aliquid requiritur pro forma,refert quid ex æquipollentibus fiat:vt pulchrè dixit Bal.in.ſi inſtitorem.ff.ſi certum peta.& in.l.ij.in fi.C.de bo.poſ.ſecundumtabul.& in.c.j.§.ſi verò vaſallus.de controuer.inueſtitu. & in.c.j.quo tempore miles.in.c.j.§ item ſacramentum.de conſue recti feu.& in.l.in bonæfidei.C.de rebus credi. & iureiur. pro quo vide Alexan.de Imo.conſilio.ij.in volumine.ij.vbi alleg.bo.tex. in.l.fi.ff.mã.& vide Bal.in.l.ij.C.quomodo & quãdo iudex.& in.l.ſi vxor C.de cõdi.inſer.& in.l.executorẽ.C.de exec.rei iudi.Et quòd forma debeat ſeruari amplia iſtam regulã.xij.modis.& limita.vij.modis:vt hic pulchrè per Felin.& in materiam vide Bald.in.l.cum quis.in quarta columna .ibi ſextò probatur .C.de iur.& fac.igno.& in.l.j.in.xxiij.colũ.C.qui admit. & in.l.cõparationes.in.iij.oppo.C.de fide inſtru.& in.l.j.in primis verſi

C. vt in pos. leg. & in. l. obseruare. §. proficisci. xiij. q. ff. de offi. proconsul. reliqua hîc prosequere vt hîc per Moder.

¶ Adde, q̃ gesta contra formam sint nulla, Old. consi. cclj. Frã. Are. cõsi. lxix. Pau. de ca. con. cxix. in nouis. Ang. consi. cxvj. & lxxxv. vbi dicit, q̃ illud nõ dicitur de forma, quod post actũ expediri potest.

Anto. Fransis.

¶ Circa hoc, qd̃ dicitur de forma, dicas, q̃ forma debet seruari etiam à rustico, muliere & minore, secundũ Bal. in. l. iuris. in fi. C. qui admit. ad bo. pos. Et illud quod potest interuenire post actum, non dicit esse de forma: secundum Bartolũ post glo. in. l. vniuersæ. C. de preci. Imperato. offe. & per Alexã. in. l. j. ff. de liber. & posth. Et propterea dicebat do. Cardi. in clemẽ. j. in. §. j. in. x. qõ. de rebus eccle. non alienã. q̃ forma non seruata facit actum haberi pro infecto. Pro quo est tex. in. c. vides. x. distincti. Et ideo forma non seruata infringit alienationẽ rei ecclesię: vt per Alexandr. ple. consi. in quarta parte cõsiliorũ. vbi dicit idẽ esse etiam in alienatione rerũ ciuitatis. quod adeò verũ, est, vt dixit Bald. a in auẽ. quæ supplicatio. C. de preci. impera. offer. q̃ ille, qui nõ seruat tempus legis, vel statuti, nõ dicitur seruare formam. quod etiã voluit Alexand. optimè declarans in. l. qui Romæ. in. §. C lli machus. ff. de verbo. obli. Et add[d]e, q̃ forma introductæ à iure nõ põt derogari, etiã partium consensu. vt per Spec. in tit. de app. & ibi per Bald. in addi. in ver. constitutio Episcopi. circa fin. & forma data à statuto prohibitiuo, licet statutũ non procedat vltra annullando, si forma non seruatur, actus non valet: vt no. voluit Bal. in. l. non dubium. in ñ. & in antepe. col. C. de legi. & Bal. & Salyc. in. l. statutis. C. de sen. ex pericu. reci. De quo habetur per Alexand. in consi. xxxv. & in consi. xxiij. in quarta parte consiliorum. Et adde, q̃ forma debet seruari ad vnguẽ & specificè: & non per æquipollens: & ideo vna citatio peremptoria nõ sufficit quando statutum requirit trinã: vt per Bal. in. l. cessante. in vltima char. C. quomodo & qñ iu. & per Alex. in. d. l. de lib. & posthu. & habetur p Bart. in. l. nemini. C. de aduoc. diuer. iud. quod adeo verum est, vt dixerit Inno. in hoc cap. cũ dilecta. de rescrip. q̃ forma debet seruari à delegato, etiã in p paratorijs: aliâs ꝓcessus est nullus. Aduerte tñ, quia in absolutione ab excõicatione, licet forma absolutionis nõ seruetur, tñ valet absolutio: vt p do. Car. post. gl. in clemẽ. j. in. vj. q. in. §. j. de sequestra. pos. & fruc. & per eundẽ Car. in cle. j. in. xxx. q. de deci. Quid aũt si nõ seruet forma absolutionis in confessione pœnitentiali: an valeat confessio, vel absolutio. vide gl. in cle. dudũ. in. §. statuimus. de sepul. & ibi etiam per do. Car. circa fi. Et habetur per Inno. in. c. proposuit. de cle. excõ. mini. vbi dixit, q̃ forma in absolutione pœnitentiarij est omnino seruanda. Et propterea dicebat Bald. in. l. pe. in. iiij. col. C. de condi. inser. q̃ forma est idẽ, q̃ status perfectus rei, vel dispositionis.

Et quando dicatur essetradita forma à statuto, vel à lege: dicas, quòd tũc dicit tradita, qñ ante actũ vel in actu requiritur aliqd fieri: quia eo nõ facto, actus est null[s] ipso iure: vt in auẽ. hoc ius porrectũ. C. de sacrosanc. eccle. & in. l. cũ hi. ff. de transactio. & in. l. hac consultissima. in prin. C. de test. & vide glo. in. c. dudũ. de elec. & per Pan. de cast. in cõsilio suo. lxxj. vbi plura dicit ad propositum: & tenementi quod dixit Bal. in. l. quæcunque. C. de bonis q̃ liber. q̃ forma nõ seruata in contractu minoris, vel ecclesiæ, non præsumitur esse vtilitas minoris, vel ipsius ecclesiæ. Et dixit Spec. in tit. de rescri. præsenta. in. §. iij. in prin. q̃ forma non seruata in literis apostolicis, arguit falsitatẽ ipsarũ literarũ quod dicit esse notandum.

ta ad cõcordiã, fecit hãc distinctionẽ: q̃ aut ex primitur illud, qd̃ inerat de necessitate: & tũc expressio nihil operatur. & sic intellige not. in c. significasti. præalle. & in. c. ad audientiã j. eo. & in. c. olim. el. j. de resti. spol. plenè per Bar. in l. iij. ff. de le. j. Qñq̃ exprimitur illud, quod inerat ex sola volũtate: & tunc superior videt mãdatũ nouum cõcipere. Ad hoc vide bo. gl. iunct. o tex in. c. cũ aliquibus. j. eo. lib. vj. Exẽplum: Papa mãdat Epõ, vt conferat bñficium Titio: si contulerit, videtur collatio facta authoritate apostolica, & nõ Episcopi, quia licet Episcopus teneatur cõferre, non tamẽ tenebatur conferre Titio: nisi ex voluntate. Nã in conferendo habet liberam voluntatem: vt nota. in cap. relatum. de præben. ideò non exprimitur nũc quòd inerat de iure ad idẽ qd̃ no. gl. in cle. j. de iure. Quãdoq̃ exprimitur, quod inerat ex honestate: & tũc expressio inducit nouã formã. & sic potest intelligi. c. venerabili. de offi. delega. Et qñq̃ exprimitur, quod inerat de iustitia vt in casu. l. j. C. de appell. & tunc est dubium.

¶ Sed puto sic dicẽdũ, q̃ aut id quod exprimit sapit instructionẽ causæ: & nõ inducit nouam formã, sed potiꝰ est quædã cõmemoratio, seu admonitio, vel instructio. & in hoc casu intelligo dictũ Inn. in. c. prudẽtiã, Aut illud cõcernit modũ ꝓcedendi: & tũc inducit nouã formã. & in hoc casu saluo dictũ Bar. i. d. §. stari. & dictum do. Ant. hîc. Et super hoc mẽbro põt hîc intelligi iste tex. & adde ad prædicta quod leg. & no. in. c. ex insinuatione j. eo. vbi quærit, quid operetur illa clausula, quæ frequantatur in rescripto: ratione pręuia præcedas. &c. non eñ inducit nouã formã[a] vt ibi. ¶ † In gl. fi. ibi: 13 *quia non habebant Abbatissam.* No. glo. fi. ex qua habes, q̃ religiosus spoliatus põt petere restitutionẽ in absentia sui superioris. Et adde gl. no. in. c. nõ dicatis. xij. qõ. j. quę dicit, q̃ monachus potest agere de iniuria sibi illata, si prælatus suus est absens. [b] Ad idem quod legitur & notatur in capitu. ex partẽ j. de accusa. & in. c. secundo. ne cle. vel mo. lib. vj. vbi per Arcidiacon. & Ioannem Andr. Et ibi concluditur, quòd regiosus existens in studio potest omnia facere & in iudicio exercere. sine qbus in studio cõmodè esse nõ põt. Quia superior dãdo sibi licẽtiã essendi in studio, videtur omnia accessoria permisisse. argumentum in capitulo, prudentiã. de offic. dele. & l. ad rẽ mobilẽ. & l. ad legatum. ff. de procur. & l. cui iurisditio. ff. de iur. oĩm. iu. ¶ Aduerte tñ, qa dico vltra doct. hîc, q̃ tex. iste põt ĩtelligi duob[9] modis. Prîò, q̃ moniales istæ nõ petebant restitutionẽ rerũ, sed restitui se ad monasteriũ, vnde fuerũt eiectæ. Et q̃ hoc sit verũ, patet in ver. dictũ. vbi Papa mandauit dari administratorẽ Abbatię huic, cui hincinde fieret resignatio subtractorũ. Et no. illa verba hincinde. Nã istæ moniales in electione Abbatissæ diuiserunt se in duas partes. & quælibet pars subtraxit aliqua de mobilibus monasterij. Vnde per vtrãq̃ partẽ debebat fieri resignatio huic administratori. Text. igitur in fi. dũ mãdat moniales restitui, debet intelligi modo prædicto. & secundum intellectum istũ cessant cõtraria. s. formata. ¶ Et no. bene ex hoc intellectu, q̃ religiosus eiectus in c iustè[c] de monasterio, põt petere restitui se ad monasterium. Et quanquã Hosti. hîc dicat, q̃ debet in hoc officiũ iudicis implorare, quasi non cõpetat sibi actio ad instar serui: cùm implorat officium iudicis contra dñm sæuientẽ in eũ: vt instit. de his, qui sunt sui, vel alieni iu. in. §. sed hoc tempore. Tamẽ ipse & Goff. in. c. item cùm quis. de resti. spo. simpliciter dicunt eum posse petere restõnem. & in hanc sñiam d videtur tandem inclinare Inn. in. c. olim[d] j. de accusa. Et hæc opinio mihi plus placet. argumentum hic, & in dict. c. olim. Nam sicut monachus obligatur monasterio: ita monasterium obligatur sibi ad eum alendum, & sustentandũ. vnde ius collegij videtur pro parte residere penes ipsos monachos, seu singulares de monasterio. Vnde quẽadmodum potest agere monachus pro sua electione, vt hîc: ita potest ⁂ SEB. SAPIA. agere & fortius pro iure sibi quæsito in ingress a su monasterij. ¶ Secundus intellectus principalis est, quòd moniales istæ petebant restitutionem rerum: & tunc oportet intelligere, quòd Abbatissa dum viueret, concesserat eis quæ- e dam vtensilia, [e] quæ tenebant ad vsum [f] pro- f prium nomine monasterij, quibus fuerunt spoliatæ mortua Abbatissa. Vnde quemadmodum seruus spoliatus absente domino, po- b testest petere restitutionem sine expresso mandato: vt in. l. prima. C. si per vim, vel alio modo. ita istæ moniales. Et intelligo, quòd agebant g nomine monasterij, & nõ nomine proprio. [g]

¶ Nouã formã. Vide de hac clausula do. Geor. Natã, in repet. cle. sæpe. §. nõ sic. colũ. xxxj. de ver. sig. vbi cõcludit, q̃ talis clausula sonat in monitionẽ, nõ aũt in cõditionẽ.

b ¶ Est absens. adde. do. de Rot. in collectis Bernardi, decisio. vñ. vbi dicunt, q̃ monachus spoliatus capa, vel breuiario, potest agere nomine proprio. & vide in titu. de resti. spo. & vide eodem tit. in nouis deci. lxxx.

c ¶ Eiectus iniustè. Adde quæ requirantur, vt quis dicatur eiectus de monasterio: Pe. de Ancha. consi. cccliij.

d ¶ Inno. in. c. olim. Adde do. de Ro. deci. j. in. in antiquis. de restit. spo. vbi dicunt, q̃ monacho spoliato prioratu manuali, non datur restitutio contra Abbatem, sed contra extraneum.

e ¶ Concesserat eis quædam vtensilia. Vide vide quæ dixi in. c. cum. M. ferrari. in addi. per istum.

f ⁂ EB. SAPIA. ¶ Ad vsum. vide Abba. in. c. cũ ad monasteriũ. de stat. reg. no. in. c. ñ. de ver. sig. lib. vj. Abb. in. c. edoceri. co. ñ. j. eo.

g ¶ Et non nomine proprio. Adde Bal. in. l. preces. in vlt. quæstio. C. de trã sact. Rotam de resti. spo. in. vj. in anti. glo. in. l. si longius. ff. de iura. calum. de reg. consi. xxij. & de resti. spo. vl. in anti. & de pœnis, prima. in antiqui. Et regula est, quòd monachus non agit. fallit in. viij. casibus hîc notatis per

ficut

Moder: quos omnino vide hîc.
¶ Post docto. Adde quod pulchrè dixit Baldus in.l. cum affirmes. C.de lib.cau. Andræ. Barba.
b ¶ Singuli. Adde glo.in.§.siquis igitur ex qualibet.in verb.persoluet.in authen.quibus mo.na.effi.sui.& ibi Ang.in.d.l.j.§.quòd si nemo.hîc alle.& vide Bald.in.l.solent.in fi.ff.de ali. & cib.le.& est bo. tex.in.c. fi.de his, q̃ fi.à.prel.quẽ põ derat Imol. post Pet.de Anch. ibi per glo.in.d.§.q̃ a si nemo.& ibi Bal dus dicit illã glo. esse notabilem.& dicit idem tenere Inn.in.c.grauem, de sen. excõ. post ea latè ponit Bal. an ista collecta im ponatur per capita, vel per æs & li bram:& nũquid de nouo venientes teneantur ad il la debita iam con tracta. & vtrum recedẽtes possint grauari pro debitis iã cõtractis. & quid de bonis ingressi monaste 14 rium? & adde etiã b Bar.in.l.j.C.de superindicto.lib.x. & in.l.j.in. v.col. ibi: & hic quæritur primò qs possit. C. de mulieri. & in quo loco.li. xj.& Imo.& Alexan.in.l.iiij. in.§. actor.ff. de re iu. Ana.de simo.c.dilectus.lo.ij.ibi,sextò quæritur. Cal.de his,quæ fiunt à Prælat.consi.vj.Mod.in lib.malefi. fol.lxxij.vlt.col.& ibi etiam quando nullus tenetur ad pœnam vel ad damni emendationem, quomodo imponitur collecta: an per libram & solidum: an in capita.& per Albe.in.ij.parte statu.q.lxvj.versi.itẽ quæro quo modo fiat ista emendatio per communitatem.
¶ Adde Pau.de cast.consi.ccxxij.&cccxxvij.in secundò impressis,in antiquis.& vide Cald.consi.j.de censi.
Anto.Franciſc.¶ Circa istam materiam collectarum, quare imponi possit collecta. Dicas, q̃ pro debitis communis persoluendis:& per gl.in.l.j.§. q̃ si nemo. in ver.proconsul.in fi.ff.qd' cuiuscunq; vniuer.nomi.& per Bar. in.l.solent.in fi.post Dy.ff.de alimen.& cib.lega.& in suo consi.incip.pũctus quæstionis talis est. Quidam Titius de Perusio.& per Bal.in.l.etiã. in.vj.col. C.de execu.rei iud.& in.l.vnica.in.ix.col.C.de sent.quę pro eo, quod interest.& vide tex.in.l.omnes.C.de ope.pu.vbi dicitur, q̃ potest imponi pro omnibus necessitatibus cõmunis,& etiam potest & debet imponi pro pœna persoluenda à cõmunitate, vel cõmuni: vt per Bar.in.l. ne quid,in.iij.col.ff.de incen.rui.& nau.& per Ang.Imo.& Alexan.in.iiij. in.§.actor.ff.de re iu.& à quibus possit imponi. vide Bart.in.l.j.C. de mulieri.& in quo loco.hîc alleg.& per Bar.in.l.licet.C.de excu.muner. li. ix. Et adde quòd etiã collecta potest imponi per villas & castra: vt per glo.in versi.persoluat .in authen..quibus mod.natura.efficiuntur sui,in.§.si quis igitur.el. secundo. & ibi per Angel. & per Bald. Imol. & Modern. in. d. §.actor.an collecta pro debito antiquo solui debeat per ciues nouos. vide Bartol.qui dicit, q̃ non in. l. prouidendum. C. de decur. lib.x.& per Baldum in.l.quidam.in fi.C.de fideicom.& in addi. Spe.in tit.de censi.in versi.itẽ no.quòd nouus.vbi dicit,quòd forensis non tenetur ad collectam imposita ante,quàm ipse esset factus ciuis.& vide Alexã. in.l.incola. ff.ad municipales.& per Bald.in.l.j.in.ij.quæstione.ff.quod cuiuscq; vniuer.nomine.vbi habetur,quòd de nouo veniens ad ciuitatem, vel vniuersitatem, non tenetur ad collectas iam impositas: nisi forsan successerit in locum alicuius de vniuersitate: puta,quia emerit res eius: per. l. murileguli. C. de murileg.lib.xj.quinimo collecta habet obligatum antiquum, vel nouum possessorem ad electionem fisci colligentis collectam.secundum glos.in l.Imperatores.ff.de publi.& habetur per Cardi.in clementi.j.in xj.quæ-

stione.de censi. vbi dicit idem esse in possessore beneficij:& habetur per Federi.consilio.clxxiij.
c ✠ SEB. SAPIA. ¶ Imponi collecta. vide per Bal.in auẽ.defuncto.col. vlti.C.ad Orfi.& per Bar.in.l.ij.C.de apo.lib.x.& in.l.fi.§.mista.ff.de mune.& hono.per Moder. Taurinenses in.l. placet.C.de sac.san. eccle.

ç lecta[c] per solidum & libram, an per capita: id est, an secundum numerum personarum: an secundum facultatem patrimoniorum. dic, vt not.Bart.in.l.iiij.§.j.ff.de re iudi.& vide quod no. Innocent.in.c.grauem j̃.de senten.excommuni.& vide de materia per Specul. in titulo de censi.§.ij.versi.quid si aliqua vniuersitas. & versi.sed quid si aliquis.& versi.sequenti. ¶ In eadem glos. ibi: *res monasterij diuiditur.* Non intelligas, vt monachi accipiant partem, vt singuli: sed vt collegiũ.& sic loquitur in.c.in nul
d lo.[d] alleg.in glos.& dic, vt ibi. Abbas.

d ¶ In nullo. Vide do, Archi.& glo. vbi variant.& istũ in.c.recolentes.de statu mona.& Baldum in.d.§.quod si nemo.in. vj. q. d.l. prima. ff. qd' cuiusq; vniuer.nomine.no. Alexã. in.l.inter stipulantem.in.§. sacram. in fi. ff. de verbò. obliga. & in.l. si grege.ff.de leg.j. Bal.in procœ. ffo-rum in. j. colum. & in.l.nõ ambigitur.ff.de legi.glo. maior in.c.statutum.de electio.in vj.& Bartol. in.l. eius, qui.§. si quis instructus. aliàs Celsus.ff.ad municip. Do.in.c.licet canon.in princip. in.iiij. col. de electio. in. vj. Alexand.consil. xlij. de celerrima expeditiõe.in.j.vol. Bal.in.c.j.in.ij.co. de ele.& in.l.fi hereditas. in fi.ff.de hære.insti.& Do. in.c.j.in.§.confirmatos. per illum tex.in.v.nota. de religio.do.in. vj. Quid autem si destruitur hospitale. vide latè Petr.de Perusio.in.iiij.canon.xxxix.colũ.ibi quo ad aliam q. qua quærebam.
Anto.Franciſc.¶ Circa hoc de hospitali destructo, si reficiatur, dicitur esse idem hospitale, sicut etiam dicitur idem grex, quando pecudes antiquę moriuntur,& aliæ supernascuntur: ita, q̃ totus grex est renouatus: vt in.l. grege.ff.de pigno.& in.l. proponebatur.ff.de iudi.& in.l.si cum testamento.in.§.si petiero.ff.de execu.rei iudi. Et propterea si grex æstimatus ponatur per vnum socium in societate & casu pereat, vel hostium incursu:& sic periculum est commune inter socios:& si alia renascantur animalia, illa sunt communia,& censetur idem grex.& per Bald.qui optimè declarat in.l.j.commo. Et inquantum hîc fit mentio de hospitali destructo & refecto: dicas, quòd quando hospitale est constructum sine authotitate Episcopi, illud potest destrui ad libitum constituentis: vt not.glo.penul.in clemen.quia contingit,de relig.do.& habetur in.c.quidam.xvij.q.ij.& Bal. no.in.l.orphanotrophos.C.de Episc.& cler. Imò tale hospitale non dicitur esse pius locus, nec religiosus, nec gaudet priuilegio pij loci. vnde si destrueretur & aliud in locum destructi reficeretur, non diceretur esse hospitale, nec haberet locum dispositio facta de hospitali: vt est glo.ordi.in.d c.quidam.xvij,q.ij.& habetur per do.Cardi.in clemen.ij. de præben.& in cle.ij.de relig.do.& per Paul.de cast.in consi.suo.ccxcv.& per Alexand. in consi.lxxj.in quarta parte consiliorum.
¶ Et adde, q̃ si testator mandaret in domo sua fieri hospitale: si illa venda tur,& de prẽcio alia domus ematur, debet fieri in domo empta: quia illa censetur subrogata loco prioris domus: vt nota.voluit Bartol. in.l. placet. de liber.& posthu.& in consilio suo.xlij.& idem Bar in simili.in.l. si seruus.in.§.qui quinq;.ff.de lega.j.& vide Barto. singulariter loquentem in l.si ita.circa fin.ff.de aur.& arg.leg.
¶ Et adde, quòd hospitale constructũ authoritate Episcopi est tutum refugium cõfugientibus ad illud, sicut est ecclesia: & in eo quis capi non potest; vt Arch.in.c.diffiniuit.xvij.q.iij.& per Bal.in.l.fi quis.in.§.in omnibus.in.xv.colum.C.de Episc.& cleri.
e ✠ SEB. SAPIA. ¶ Secundum rescriptum. Limita hunc tex. vt per Io. And.& Io.Ana.in.c.quia frustra.j̈.de vsur. Item limita, vt per Fel.in.c.cęterum.colũ.xj.versi.j.restrictio.s̈.eodem.

SVMMARIVM.

1 *Rescriptum non faciens mentionem de primo, quo non fuit vsus impetrans intra annum, valet: nisi interueniat dolus. 7.*
2 *Annus dicitur multum tempus: & facit pro statutis.*
3 *Subreptio non vitiat literas ad lites ipso iure.*
4 *Rescriptum non tollitur per non vsum: priuilegium verò sic.*
5 *Annus quãdo incipiat currere impetratori, vt sciatur eius negligentia.*
6 *Impedimentum non sufficit allegare, nisi probetur quòd tempore impedimenti volebat agere, & nõ potuit.*

CAP. XXIII.

1 PLerunque. ¶ † Hoc. d. Valet secun-
e dum rescriptum, [e] licet de primo non faciat mentionem, quo vti voluit impetrans intra annum. Primò tangit

Panor. ſuper prima parte Primi. Cap. Cũ cõtingat.

a ¶ Multum tempus. Adde gloſſ. fina. & doc. in cle mẽ. j. de re. eccle. nõ alie. & ibi Cardi. ad finẽ. Ana. poſt alios in. c. fi. ne Præla. vi. ſuas. gl. in. c. ñ. in verſi. ſic modicum. de rebus eccle. non alienan. in. vj. gl. in. l. fin. ff. ſi ager vectig. & in. l. ſi filius. C. de petitione hæredita. & in l. cum de in rem verſo. ff. de vſu. Bald. in. l. iubemus. in princip. 2 la ſecũda. C. de ſacroſan. eccle. Angel. Imol. & Ludoui. in. l. ſi filio. §. finali. ff. ſoluto matrimonio, & ibi Alexand. in fine. & Alexan. in 4 conſilio. vñ. incipien. viſo inſtrumẽto locationis. in. iiñ. volumi. plenè per dñm meũ Andræ. Barba. in repetitio. rub. de rebus eccleſi. nõ alien. fo. v. ver. qñ b autem alienatio. c Bar. in. l. j. §. quod autem. ff. de ſuperficiebus. Pet. de Anchara. cõſilio. lij. Quædam ex prædictis. Bal. in. l. ñ. C. de ſeruitu. Alexand. poſt 5 Imo. in. l. ſi de eo. §. primo. in. iñ. colum. ff. de acquirẽda poſſeſsio. & quando ſimpliciter dicitur, poſt annos intelligitur de biennio. l. libertas. §. fi. ff. de manumiſ. teſtamen. Et ſi dicit in diebus: intelligitur de biduo. l. inter illam. in fin. ff. de verborum ſignificatio. Et ſi dicitur aliquot annis: intelligitur de duobus. gloſſ. prima in capitulo penultimo. de cenſibus per regulam pluralis. libr. vj. cum cõcordan. Et ſi dicitur per tempus 6 & tempora, intelligit de triennio. d gloſſ. prima. in. l. e vſurę. C. de vſuris. Et ſi dicitur, promitto dare in tribus terminis: intelligitur in trib⁹ f annis. textus glo. impetrantium malitiam. Secundò adhibet medicinam competentem, ibi, *cum igitur*. ¶ Caſus literalis. Quidam impetrabant literas contra aduerſarios ſuos, ſed eis non vtebantur. Poſteà aduerſarij impetrauerunt alias literas ſuper eadem cauſa ad alios iudices: & tũc primò primi impetrantes exhibebant ſuas literas, * & primas: & eos: qui impetrauerant * ſecundas, cõ ueniebant: dicentes ſecundas literas non valere, non facientes de prioribus mentionẽ: quærebatur quid iuris ſit. quia malitijs hominum non eſt indulgẽdum: ſtatuit Papa quòd ſi quis literas impetrauerit, & per militiam, vel negligentiam non fuerit vſus intra annum, poſtquã habuerit copiam iudicis: authoritate ſecundarum poterit conueniri: licet de prioribus nullam fecerit mentionem. Bernard. ¶ † Nota primò, ꝙ annus dicitur multum tempus. [a] facit ad ſtatuta facientia mentionem de multo tempore in genere. ¶ † Nota ſecũdò argumen. op. ꝙ literę ſurreptitiæ ad lites: non ſunt ipſo iure nullæ. Nam ſi eſſent nullæ, non conualeſcerent ſecundæ per lapſum anni: vt in regula: non fit matur. de regulis iuris. libro ſexto. ¶ † Nota tertiũ caſum, in quo tollitur reſcriptum ad lites per non vſum: ſcilicet quando impetratur ſuper eodem ab aduerſario ſecundum reſcriptum: & primus impetrans non curauit vti reſcripto intra annum: aliâs autem ſcilicet non data impetratione ſecundi, valet primum reſcriptum perpetuò: vt in. l. falſo. C. de diuer. reſcriptis. Et ex hoc habes vnam differẽtiam [b] notabilem inter reſcriptum & priuilegium. [e] Nã reſcriptum non tollitur per non vſum, licet ſit datum aliquid faciendum. ſed priuilegium tollitur ſpacio. x. anno. ſi fuit datum ad aliquid faciendum: & intra illud tempus priuilegiatus non fuit illo vſus: vt in. l. prima. ff. de nundinis. dixi plenè in capitu. cum acceſsiſſent. ſ. de conſtitu. ¶ † In gloſſ. ſecunda ibi: *præſentationis literarum.* Hæc opinio eſt euidenter falſa: quia ſecundum eam eſſet in facultate impetrantis, quando inciperet annus currere. Compoſt. dicit vltra opinio. gloſſ. ꝙ annus currit à tempore, quo potuit habere copiam iudicis, & compoſuit ſarcinulas. & cum hac opin. videtur trã ſire doct. ¶ Ego dico, quòd textus ſatis aperit hanc quæſtionem. Nam dico, quòd duo requiruntur. Primum, ꝙ non potuerit habere copiam iudicis. Secundum, ꝙ non fuerit in dolo, vel negligentia: vnde dic, ꝙ ſi potuerit habere copiam iudicis, tamen impeditus non potuit agere: non currit ſibi iſtud tempus: quia fundatur iſte text. ſuper negligentia: ſeu dolo. Et in eo. quod gloſſ. dicit hodiè nõ procedere, quod hic dicitur de anno: dic verius, vt not ĩ. in gloſ. ſequẽ. Et not. bene hanc gloſ. quia ibi loquitur clarius de hac materia, q̃ in alio loco, in eo, qđ expreſsè ꝙ tenet, quòd ſi primus impetrãs fuit impeditus, non poteſt pręuenire per ſecundum. ¶ † Dic tamen, quòd non ſufficit probare impedimentum, [d] niſi probetur diligentia tẽpore impedimẽti, quæ ſatis probatur per proteſtationem [e]. & non tradas obliuioni hoc vltimũ dictum. Habes enim generaliter notare, ꝙ non ſufficit in aliqua re allegare impedimẽtũ, niſi probetur, quòd impedimentum fuit cauſa immediata, quare non egit. [f] Et hoc probatur, probando diligentiam tempore impedimenti. Et hoc notanter voluit Inno. in. c. ex trãſmiſſa. de præſcript. & Bartol. in. l. de pupillo. §. ſi quis ipſi prætori. ff. de no. ope. nũ. & facit, quod no. in. c. ad audientiam. de cle. non reſi. & in. c. j. de cle. ægro. Vbi concluditur, quòd ad petendum diſtributiones quotidianas, non ſufficit, quòd canonicus de præſenti ſit infirmus: niſi appareat, quòd infirmitas fuit cauſa nõ intereſſendi diuinis: vt puta, quia prius tempore ſanitatis reſidebat: ſecus ſi prius non intererat diuinis. quod verbum not. 7 ¶ † Extra gloſſ. oppo. de. c. ſuper literis. ſ. e. vbi dicitur, quòd mẽdax precator debet penitus carere impetratis, & omni commodo literarum. Ergo ſecũdus impetrans, ex quo non fecit mentionẽ de primis, non debet audiri: etiam poſt anni lapſum. Sol. dicunt doct. & bene, ꝙ contrarium procedit, quando dolosè impetrans tacuit de prioribus. Iſte text. procedit, quando per ſimplicitatem, vel ignorantiam. Nam quando ſecundus fuit in dolo, debet valere potius primum q̃ ſecundum: quia primus impetrans reperitur in culpa in non vtendo: ſecundus reperitur in dolo, in obripiendo Principi. Dolus autem præponderat culpæ: vt in. l. item ſi obſtetrix. ff. ad legem Aqui. Quid autem ſi primus fuiſſet in dolo in non vtendo: & ſecundus etiam in dolo in impetrando? dicũt doct. ꝙ valet primum: quia dolus primi fuit in non vtendo: & ſic non concernit reſcriptum. ſed dolus ſecundi fuit in impetrando: & ſic reſcriptum eſt vitioſum. & ſic potius debet valere primum. Abb.

✣ SVMMARIVM. ✣

1 *Delegatus poteſt imperare ordinario in cauſa ſibi à Papa commiſſa.*

2 *Proceſſus varij facti ſuper varijs reſcriptis, an valeant: pendet ex validitate reſcriptorum.*

3 *Euidens probatio, quomodo cognoſcatur.*

4 *Fama inducit iuſtam credulitatem.*

5 *Dictum vnius inducit iuſtam cauſam credulitatis.*

6 *Iudex, cui fuit intimatum à parte, vel ab alio iudice, quòd non procedat: quid habet facere.*

7 *Subreptio, ſi ab aliquo allegetur, an iudex debeat ſupercedere.*

8 *Excommunicatio miſſa ab vno iudice alteri, vt non procedat ſuper cauſa: quo caſu ligat.*

9 *Limitatio ad l. Arrianus. ff. de act. & oblig. & ad. c. ex literis. j. de proba.*

CAP. XIIII.

Cum contingat.

¶ Quotidiè practicatur hoc in exe d cutionibus gratiarum: cùm executores diuerſorum mãdant contraria capitulo, ſeu ordinario loci. Rarò autem practicatur in terminis proprijs, ſcilicet in executionib⁹ cauſarum. & in ſumma hoc vult. ¶ Nam inſtruit ordinarium, quid facere debeat: cum à diuerſis delegatis recepit mãdata cõtraria. Vel ſummatur aliter, & ſpecialius. ¶ Si à delegato aliquid mandatur ordinario, debet humiliter exequi. ſed ſi delegatus per alias literas poſt executionem mandat contrarium, vel ſi ante executionem innotuerit ipſi ordinario inter delegatũ, qui mandauit & alium, contentionem eſſe de e iuriſdictione, faciet ſibi vtrarũq; literarum copiam exhiberi: non vt iuriſdictionaliter cognoſcat &

& Bar. in. l. tertia. ff. de annuis leg. ¶ Adde Ang. cõ ſi. cclxxiiñ. & cccxj. vbi dicit, ꝙ eſt arbitrarium iudici, quod dicatur longum & breue tempus.

ZACHARIAS.

¶ Adde tu plenè per Bald. in. l. quę cunq; in. q. j. C. de bonis, quæ libe. Card. in clemẽ. j. §. fina. q. iiñ. de rebus eccle. nõ alie. omnino per Alexã. cõſilio. cxxxiiñ. in vltima colũna. & in conſilio cxxxiiij. colum. penultima. volumine primo. & cõſi. vij. iiij. colũ. in princ. & conſi. xvij. in princ. volumi. iiij.

b ¶ Differẽtia. Adde Bal. in. l. falſo. C. de diuer. reſcri. & not. per iſtũ & alios in rub. ſ. eo.

✣ SEB. SAPIA.

c ¶ Et priuilegiũ. Videtur hoc contra tex. in. l. j. ff. de nũdi. vbi Bar. no. quòd ſi Princeps dat priuilegiũ ſtudij generalis, quo ciuitas nõ vtitur, perditur per decẽniũ. Sed vide latiſſimè per Fely. ĩ. c. cũ acceſsiſsẽt. col. x. verſ. ſecunda regula eſt. de cõſtitu. vbi ponit regulã, ꝙ priuilegium datum ad aliqd faciẽdũ, perdit ſpatio. x. annorũ: cũ ſuis limitationibus. Et ibidẽ qd ſi priuilegiũ tendit ad aliquid nõ faciẽdũ: vide etiã domi. Iaſon. in. d. l. falſo. C. de diuer. reſcript.

d ¶ Impedimẽtũ. Adde moder. ĩ. c. ex trãſmiſſa. de p̃ſcript. qui limitãt dicta iſti⁹, niſi cõſtaret notoriè ꝙ impedimẽtũ non potuiſſet remouere: quia tũc nõ eſt opus probare de diligentia, vel de conatu in remouendo.

e ¶ Proteſtationẽ. Adde Anto. de But. cõſil. xxviij.

✣ SEB. SAPIA.

f Quare non egit, facit, ꝙ ſi qs dicat

ſe occidiſſe hominem ad ſui defenſionem: non excuſatur, niſi probet ſe fe ciſſe ad defenſionẽ neceſſariã. Ita not. Bal. in l. vnica. colum. xĵ. verſi. itẽ tu aſſeſſor. C. de cõſeſ. ſed vide do. Iaſ. in l. vt vim. col. j. ff. de iuſti. & iure. qui contrarium tenet.

a ¶ Mãdato. Adde do. meũ hîc inferentẽ ex iſto tex. in quãtũ probat, quòd natura mãdati eſt vt fiat à ſuperiore. Adde dictum Bal. in l. j. in. iij. colũ. ibi, & ideo in quadã inquiſitione. C. de ſer. fugi. dũ dicit caſſatam fuiſſe quandã inquiſitionẽ, in qua dicebatur: ꝙ ſeruus mandauerat domino: quia nõ eſt veriſimile, qđ dictũ impugnat hîc ipẽ: qui dicit, ꝙ verbum mando, nõ eſt ſemper imperatiuum. l. cum pater. §. mãdo. de legat. ĵ. & text. cum gl. in. c. mandaſtis. ĵ. qõ. v. & facit gl. in. l. j. ff. quod iuſſu. Sicut ergo verba libelli debent impropriari, vt ſaltet: vt dicit Butri. poſt glo. in. c. cõſtitutus. de religi. do. ita verba dictæ inquiſitionis intelligantur de exhortatione: vel conſilio, non de mandato. Sed hoc nõ placet Felin. quia intentio inqſitoris erat punire mandatum. vnde exponendo verba aliter, ꝙ de mandato, non poſſet ſequi illa concluſio: quia contra perſuaſorem, vel cõſultorem aliter proceditur: vt dicit Barto. in. l. non ſolùm. §. ſi mandato. ff. de iniu. vbi vèniam ad perſuaſorem. Itẽ iſta impropriatio induceret ómni modam diſpoſitionem in ſenſu & in verbis: vt voluit Barto. in. l. ſi mater. in. §. eãdem. ff. de exceptio. rei iudica. Pet. de Anch. cõſil. xxvĵ. per ſtatutũ Butri. in. c. examinata. in. xx. colum. cum duabus ſequen. de iudi. Mihi placet dictum Bal. per text. & ibi docto, in. c. quia veriſimile. de præſump. & in. c. ſuper hoc. de renun. & in. l. non eſt veriſimile. ff. quod met. cauſa. quia illud quod non eſt veriſimile, eſt quædam falſitatis imago. Nec etiam eſt veriſimile, ꝙ dominus capiat conſilium & exhortationem à ſeruo.

Anto. Eranci. ¶ Circa iſtam materiam de mandato. Adde primò, quòd mandatum importatur non ſolùm per verba imperatiua, ſed etiã per verba rogatiua: vt ſi rogo te, vt facias pro me vindictã de tali. vel ſi quis loquatur ad aurem alicuius, & incontinenti pòſt ſequatur delictum, præcedente inimicitia cum eo, qui locutus eſt ad aures: vt per Bald. in. l. j. in. iiĵ. col. C. de ſeru. fugiti. & per Alexan. in. l. ſi cum dotem. §. ſi mulier. ff. ſolut. matri. Et ideò dicebat Bart. in. l. ſi negotium. ff. de nego. geſt. quòd paria ſunt mandare & rogare, quando effectus eſt ſecutus. per text. in. l. j. §. fina. ff. man. Et adde, quòd quando mandatum fit ab inferiore ſuperiori, & ab eo, qui non appretiatur: illud mandatum habeẽ pro cõſilio. & ideò debet eſſe cautus iudex, qui format inquiſitionem contra aliquem, tanꝫ contra mãdantem: quòd in inquiſitione apponat etiam illa verba, & conſulentem, ſiue conſilium præbentem: vt not. voluit. Bald. in. l. iĵ. C. de ſeru. fugit. Vbi dicit, quòd ad hoc multum debent aduertere iudices formantes inquiſitiones contra delinquentes: ne ſi forſan faciant mentionem tantummodò de mandato: & illud emanaſſet ab inferiore, non probaretur inquiſitio. Sed ſi addantur illa verba, de conſilio: ſi inquiſitus non poterit puniri de mandato: poterit puniri de conſilio. quod dicit eſſe multum not. & aduertẽdum.

b ¶ Ex inſpectione ſola inſtrumentorum, ibi, euidens probatio. Adde iſtũ in ca. ſuper quæſtionum. in princip. ibi. not. in verſiculo intentionis ibi: liquido & c. de officio delega. & in. c. j. in. ĵ. colum. ibi. & nota hoc dictum, quòd id, quod conſtat ex tenore literarum Papæ. de confir. vti. vel inuti. & ſcat & procedat: ſed vt ſe informet, an per ſecũdas reuocent primæ. & ſi primæ reuocent, exequat ſecũdũ mãdatũ. ſi aũt nõ reuocentur, vel de hoc dubitet: nõ exequat ſecũdũ mãdatũ: do nec cõtẽtio de iuriſdictiõe terminet. Primò ponitur. q. ſecũdò diſtinguẽs rñſio: ibi: *ſuper quo*. Tertiò duplex ĩſtructio, ibi: *cæterum*. ¶ Caſus literalis. Quidam impetrauit literas ad iudices cõtra aduerſarios ſuos. Pars altera impetrauit cauſam eandem alijs ſuis iudicibus committi. Quidã obtenti à parte altera mandant alicui, vt partẽ aduerſam denũtiet excõicatã: alij poſt modum mandant: vt eãdem denuntiet abſolutam. Queritur quid ſit hic faciendũ. Papa dicit hîc diſtinguendum eſſe, cũ primum mãdatum recipit ille: cui hoc mãdatur: an ſibi innotuerit inter illos: qui primò mãdant: & alios ſuper iuriſdictiõe diſcordiã ſuſcitatam: aut nihil oĩno ſciuit. & ſi nihil intellexit, cum primum mãdatũ recipit, illud exequatur. Si poſteã ab alijs cõtrariũ demandatur: tunc debet petere copiam vtriuſꝫ reſcripti: & ſi euidenter appareat, ita quòd nõ ſit dubitãdũ, quòd literæ illorũ à qui bus recipit ſecũdũ mãdatũ, reuocẽt primas tũc mãdatum illud adimpleat, quod ſecundo loco mandat. Si verò cõſtet, ꝙ literæ illorũ, qui primo dederũt mãdatũ, nõ reuocẽtur per literas aliorũ: illud nullatenus exequatur, donec inter eos hmõi cõcertatio ſopiatur. Et illud idem facere debet, ſi primo mãdato recepto, & nondũ executioni mãdato, ei innotuit ꝙ inter eos ſuper huiuſmodi iuriſdictione concertatio eſſet oborta. In iſtis mandatis diſcretus debet eſſe, qui ea recipit: ne dicat ſe dubitare, vbi dubitandum non eſt: nec dicat ſe certum, vbi certus nõ eſt. In fi. dicit, licet certa in his detur doctrina, qualiter in his eſt procedendum, nulla poteſtas datur huic executori inter delegatos, aut partes, iudicare de iuriſdictione. Bernar. ¶ † No. 1 primò ordinarium teneri ad parendum mandato [a] delegati. Repræſentat enim delegatus a vices Papæ in cauſa ſibi commiſſa: ideò ſicut ipſi Papæ obtemperandum eſt. Ad hoc xciiij. diſtinc. in capitul. fina. de officio delegato. in capit. ſanè. & in capitul. ſignificaſti. cum ſimi. ¶ Not. ſecundò quòd ſi delegati impetrati à diuerſis, faciunt varios & contrarios proceſſus: validitas proceſſuum dependet à validitate literarum etiam re exiſtente dubia. & hoc voluit apertè Innocen. ſ. eod. c. paſtoralis. optimè probatur hîc: & in. c. ex literis. ĵ. de offi. delega. Quod intelligo, quando partes excipiunt, & nolunt contendere coram delegato alterius partis: ſecus autem putarem, vbi partes reſponderent coram vtriſꝫ iudicibus: quia tunc teneret proceſſus vtrorumꝫ iudicum per ea, quæ dixi poſt Innocen. in capitulo, cùm M. in fin. ſ. de conſtitu. ¶ † No. iij. quòd ex in- 3 b ſpectione [b] ſola inſtrumentorum poteſt elici c euidens probatio. [c] Quod not. pro ſtatutis requirentibus euidẽtem probationem. & nil mirum. Nam etiam ex coniecturis prẽcipuis poteſt elici euidens probatio: vt eſt text. not. in. l. licet. ff. de le. j. facit. l. ſciant cuncti. C. de probationi. ¶ Item no. caſum, in quo quis cognoſcit de cauſa, & nõ poteſt de ea iudicare. ¶ Vltimò no. ꝙ ſuper dubio reſcriptorum Apoſtolicorum ordinarius loci, nullam habet iuriſdictionẽ, ſed ſolũ cognoſcit ad effectũ exquirẽdi, cui debeat obedire. ¶ † In gloſſ. No. j. ex hac gloſſ. 4 in. c. j. circa fi. in verſic. ego vltra ea, quæ dixi. de re iudi. & in. c. eo. circa medium. & in. c. inter cæteras. eo. tit. in. ij. colum. ibi: ſed quæro. & facit text. & ibi iſte poſt Butr. in. c. auditis. ĵ. not. de reſtit. in integr. & vide iſtum in c. j. in. ĵ. not. de cleri. non reſi. & in cle. cauſam. in. xj. not. de probat. But. & iſtum. in. c. cùm olim. in verſi. vlti. not. de cenſi. quòd probatio, quæ fit per inſtrumẽtum, dicitur patens. allegat Inno. in. c. ex inſinuatione. de appel. & vide iſtũ in. c. cum dilecti. in. j. no. de donat. & per Rapha. cuma, ĩ. l. j. §. ex hoc reſcripto euidentiſsimè apparet. ff. de ven. inſpi. & Imo. in. l. quæſitum. ff. de re iudi. bo. tex. & ibi doc. in. l. licet Imperator. ff. de leg. j. facit quod voluit Oldr. cõſi. lvj. incip. Tullius impetrauit gratiam. & conſil. lviij. in cip. quidam impetrauit. omnes ĩ. c. interpoſita. de app. l. ſi pars. ff. de inoffi. teſt. in verſi. niſi apertè. bo. tex. ĩ. c. & ſi Chriſtus. in ver. patenter oſtendit. de iureiur. c. cum tu. iñ ver. euidẽter excuſet. de vſu. gloſſingu. in. l. prima §. hoc interdictũ. ſup verb. imperfectam. ibi: nõ habet aliquod vitiũ teſtamẽtũ, quod eſt in aperto. & c. de tabu. exhi. Bal. in. l. vnica. in verſi. denuo quæro, nunquid ſi ſententia eſt euidenter iniuſta. C. ſi de momẽta. poſ. & in. l. conſentaneũ. in verſic. quæro nunquid à tali miſsione. C. quomodo & quando iudex. Pet. de Anc. conſi. ccvj. & per Bar. in. l. j. in prin. in verſi. venio ad quæſtionem. circa iſtam primam partẽ ibi, quæro quomodo poteſt hoc eſſe certum. reſpondeo primò ex aliquo inſtrumento confecto. & c. ff. de no. ope. nun. & vide ibi Alex. in. ĵ. colum. ibi: & ſimiliter an per inſtrumentum legitima. & c. vbi plura ſimilia proſequitur per Barto. in. d. l. j. in. §. ex hoc reſcripto. in ver. vlti. hîc inducitur. ff. de vent. inſpi. per iſtum in. c. cùm Bertoldus. in not. ibi ex tenore ſententiæ. de re iudi. poſt Butri. Car. in. c. ſuam. de pœnis.

¶ Adde Ant. de But. cõſi. xxvĵ. Alex. cõſi. cix. ĵ. lib. Pau. de caſt. conſi. l. & Anto. Franci. ¶ Quid dicatur euidens: vide Bar. in. l. j. §. item ſolent. ff. de offi. prẽfec. vr. vbi dixit, quòd illud dicitur euidens, quod eſt clarũ & apertum. quod dicit eſſe notãdum pro ſtatutis, quæ quandoꝫ exigunt euidentem probationem. Et adde, quòd euidẽs & manifeſtum idem ſunt: vt in. c. cõſtitutionem. de ver. ſig. lib. vj. & in. c. eorum. xj. q. iĵ. & ibi per Archidi. & in. c. ſi fortè. de elec. lib. vj. Et adde, quòd ea, quę ſunt euidentia non indigent alia probatione: vt in. c. euidentia. de accu. l. ſi verò. §. qui pro rei qualitate. ff. qui ſatiſ. cog. l. ſi alterius. C. ſi minor ſe maio. dixe. vide tamen text. in. l. ſi quis legauerit. ff. de leg. j. qui dixit, quòd illud põt dici euidẽs, quod conſtat ex aliquibus argumentis. Et de natura huius verbi euidentiſsimè. vide gloſſ. in. d. §. qui pro rei. in ver. euidentiſsimè: & vide Barto. in. l. ſi cõſtante. in. j. parte prin. ff. ſolu. mat. & vide text. in. c. licet cauſam. de proba. vbi dicitur euidentiſsimè conſtare, quod conſtat ex inſpectione inſtrumẽti. pro quo vide bo. text. in. ç. cum dilecti. de dona. vbi hoc idem dicitur. & vide not. per Moder. in. c. veſtro. de coha. cle. & mulierum. vide bo. text. in. c. cum olim. de cenſi. circa fin. vbi dicitur patẽre expreſsè: quòd comprehenditur ex inſtrumento: quod etiam probatur in. l. fina. C. de hære. action.

c ❧ SBB. SAPIA. ¶ Euidens probatio. vide Bart. in. l. fi. col. v. C. de edi. di. Adri. tollen. vbi vult, ꝙ ex inſpectione teſtamenti reſultat notoriũ. & ꝙ ſtatutũ requirens euidẽtẽ ꝓbationẽ verificeẽ in ea, quæ venit ex cõiectu-

ris voluit.d.Alex.latè in.d.l.licet Imperator.col.ij.ff.de le.j.vide per Bart. in.d.l.ſi cõſtãte.col.iij.vbi latè.d.Iaſ.ff.ſol.ma.& An.Sicu.in cõſi.xlvj.p̃clari.col.pe.in.j.vol.aliqui p.d.Iaſ.in.l.prætor ait.in princ.ff.de ope.no.nun.

a ¶ Fama inducit.Adde Io.An.in Spec.de abol.§.fi.ver.ſed pone.c.accuſauit.Barto.& Ange.in.l.athletas.§.calũniator.ff.de infa. Bartol.in.l.j.§.j.ff. ad turp.Butri.& Imo.in.c.ij.de calũ.& ibi Ana.in vj.col.ver.qd aũt ſi accuſator. Sali. in.l.mater.C.de cal. Iſtũ in.c.fin. circa.ij.col. de iureiu.In quibus locis habes,quando fama excuſat à calũnia. Et q̃ fama inducit iuſtã cauſam credẽdi:vide Bart.in.l.Celſus. in.iij.col.ibi.& ſi dicat qualiter. ff. de vſuc.Bartol.& Bal.in.l. proprietatis.in fi. C.de p̃bat.adde Bal.in.l. pignus.in prin.C. de pig.act.& do. meũ hîc.& quod voluit gl. maior. ibi,vel iniuſtis.in l.j.C.vbi cauſa ſtatus.quòd bona fides cauſat ex iniuſtis & temerarijs cauſis.& ibi Bal. Ange.in.d.l.ij.C. ſi ſer. hîc alle.vbi refert ſeruatã fuiſſe Peruſij opin. Barto.ad excuſationem accuſatoris,quem fama deceperat.Et intelli ge dummodo fama durauerit lon go tempore, & dummodo non fuerit ꝓcurata ab accuſatore: vt dicit Bart.in.l.miles.§.mulier.ff.de adul.Et intellige dictũ Bart.niſi tempore accuſationis,eſſet fama in contrarium: quia tunc ſtatur vltimæ famæ,& non primæ.in contrarium Bart.in.l.ij.& Bald.in.d.l.qui accuſare.prope fi.C.de eden.& in.l.fi.in.vij.colũ.ibi,ex hoc decidit.ff.de fer.& in.l.diuus.ibi,quartò eſt arguendũ.ff.de mili.teſta.ſequitur Petr.de Anch.in repe.c.j.xlviij.char.ibi ſubñcio primã.q.ſ.tit.proxi. not. per iſtũ de ſpon.c.cum in tua.& Bal.in.l.ſi tutor.C.de peri.tuto.in aliquibus lectu ris.Io.an.& omnes in.c.cũ oportet.de accu.& Bal.in.l.ſacroſan.C. de Epi. & cle.& plenè p̃ Maria.Sozi.in repe.c.qualiter.el.ij.de accu.q.ix.arti.xlj. & per Petr.de Ancha.conſi.lxxxv.tribus de cauſis in vlti.col.Et dicit hic Bal.quòd vbi tractatur de præiudicio graui,non ſufficit ſcientia per famã: quia ſcientia eſt verorum:& veritas nõ poteſt eſſe falſa,per.d.l.miles.in.§. mulier.ſed hîc agitur de paruo præiudicio.pro quo facit quod not.Barto. in.l.ij.§.ſi dubitetur.ff.quemadmo.teſta.ape.& in.l.ſed & ſi de ſua.ff.de acquiren.hæredi.& per Cyn.in.l.ſi quidem.C.ſolu.matri.bo. tex.xxiij.q. viij.occidit.Et vide Bald.in.l.ſi tutor.C.de peri.tuto.Notabis etiam quòd ad hoc,vt quis debeat credere ſe excommunicatum ſufficit certificatio per famam certam, & ſic probationem non plenam.text.eſt in.c.illud.de cle. excommuni.mini.qui in hoc non habet parem, ſecundum Butri.ibi: & ad incurrendam pœnam reſpectu ſcientiæ ſufficit ſcire per famam, gloſſ. & Barto.in.l.j.in fin.ff.de recep.& in.l.omnes.C.de agri.& cenſi.lib.xj.& text.in ca.cum deſideres.de ſen.excommuni. Et dicit Bal.in.l.falſus.in.xj. colum.ibi:illud eſt notandum.C.de fur.quòd iuſta credulitas cum fama habetur loco veræ ſcientiæ,ſi conſonat etiam veritati.allegat.l.cum quidam. §.quod dicitur.ff.de acqui.hæredi. Nihilominus iſta notitia,quæ haberetur per ſolam famam,eſt iuſta cauſa diminuendi pœnam contrafacienti: vt eſt text.ſingu.in.d.c.illud.ibi:cum eo miſericordiam facientes.

¶ Adde Are.conſi.lxxiij.vbi ponit,an fama excuſet iudicem inquirẽtem.

ZACHARIAS. ¶ Adde ad hoc Barto.in.l.is poteſt.ff.de acquiren.hæred.eundem Bald.Ange.poſt gloſſ.in.l.ſi tutor.ſ.alleg. Et pro dicto tit.in prẽceden.apoſtil.ſcito.ſ.quod iuſta credulitas cum fama &c. adde Alex. conſi.lxvj.in vltima colum.& ſic ſtat.vol.iij.& conſi.xix.in.ij.colum.ver. ſubſequenter.volu.j.& conſil.etiam.xix.in pe.colum. poſt medium:ibi: quæ ſingula.& conſi.xxv.colum.ij.per totum.volu.iiij. Anto.Franci. ¶ Circa hoc quando calũniator excuſetur à calumnia,& eius pœna:videtur textus in.c.cum dilecti.de elect.quòd probans per vnum teſtem excuſetur à pœna calumniæ: cuius tamen contrariũ voluit Ioã. An.in.c.j.de elec. lib.vj.& in.c.fin. de cal. Et an non probans crimen, in dubio præſumatur calũniator: vide gloſſ.tenentẽ,quòd ſic iu.c. notandum. ij.q. iij. & per Specu. in titu. de accuſa. in.§.fina.in fi.& in titu. de expen. in.§.iiij. in verſic. quid ſi eſt talis.& habetur per Bar. in.l.j.ff.ad Turp. & per gloſſ.in.l. Athletas.i.§.præuaricator.ff.de infa.& in.l.iij.in.ij. ff.de teſtibus.& in.l.ij. in gloſſ.fina. C. qui accuſa. non poſſ.& per Cyn.in.l.j.in.iiij. oppo.C. de aduo. diuer.iud.Et quę dicatur euidẽs calumnia,vide Bar. in.l.fina.ff.de publi.iudic.& dicebat Innocen.in.c. dilectus. de calũ. quòd calũniator punitur pœna extraordinaria, tũ text.in.c. inſcriptio.iiij.q.iij.videtur velle,quòd puniatur pœna talionis,de quo per gloſſ.in.l.prima. C.de calum.& per Hoſtien.in ſum.de calum.in.§.fina.& per Barto.in.l.prima.ff.ad Turpil. & per Cyn.& docto.in.l.ſciant.C.de excu.tuto. & de fama vtrum excuſet à calumnia,& quid probet,& quantum probet:vide per gloſſ.in.l.ij.in.§. eiuſdem quoq̃.de teſti.per gloſſ.in.c.veniens.el.j.eodem titu. de teſti.& vide plenè per Lanfran.in repeti.l.admonendi.in.viij.char.cum pluribus ſeq.ff.de iureiuran.vbi enumerat plures caſus,in quibus plenè probat:& plures,in quibus non probat.& plures in quibus ſemiplenè probat: & alios etiam,in quibus inducit præſumptiones & indicia:& ibi latè poteris videre de materia.

quòd fama inducit[a] iuſtam credulitatem. vnde habens aliquã cõſcientiã ex fama, dicit habere ex probabili cauſa.& idẽ ſentit glo.in.c.inquiſitionij.de ſen.excõ.Idẽ not.Bart.in.l.ij.C.ſi ſer. vel liber.lib.x.Vbi ponit notabile dictũ dicens quòd ſi aliquis accuſauit publicè infamatũ, & deficit in probando:non debet puniri pœna talionis,vel calũniæ:quia excuſatur propter infamiã præcedentẽ.quod eſt menti cõmendandũ. & facit eleganter ad intellectũ.c.j.in fi.de elec. lib.vj. ¶ † Secũdò not.ex gl.quod dictũ vnius[b] præſtat iuſtam cauſam credẽdi.[c] & videtur gl. velle procedere,etiã ſi ille ſit leuis opi.Hoc tñ nõ multum firmat.Sed Hoſt.videt placere: vt à quocũq̃ ordinarius aditetur,honeſtum eſt, vt ſuperſedeat aliquo tempore, intra quod certificet aliũ iudicem,& partem.& petat copiam vtriuſq̃ reſcripti:quia in mora modici temporis nõ eſt præiudicium.l.ſi debitori.ff. de iudi. ¶ † Aduerte latius circa intellectũ hui9.c. Aut eñ iudices mandant contraria ordinario ante executionẽ alicuius mandati:& in dubiè habet locũ diſpoſitio huius tex. Aut recepto primo mãdato & executo,alius iudex mandat cõtrariũ.& idẽ dicẽdũ:vt hîc,ĩ ver.ſed ſi poſteã. Aut ordinarius recepto mãdato primo ſolùm audiuit literas in eadẽ cauſa impetratas:& eſt dubium, nunquid poſsit ſuperſedere executioni: & petere copiã vtrarũq̃ literarum. Cõpo.tenet,q̃ non.& refert Innocen.quoſdam idem tenere dicentes hoc ca.non habere locũ.niſi quãdo iudices mandant cõtraria,ſeu inſinuant poteſtatem eis traditam.Et ad iſtum tex.in ver.& idipſum.vbi dicitur,quòd debet idem facere, cùm ſibi innotuit:quòd iudices cœperunt diſceptare de iuriſdictione. Reſpõdet,quòd debet intelligi:quando innotuit ordinario per literas iudicum.Sed gloſſ.in verſi. hæſitandum. ſentit cõtrariũ & idẽ Io.and.dicens,quòd etiã ante receptũ ſecundum mandatũ,poteſt ordinarius petere copiam vtriuſq̃ reſcripti,ſi audiuit iudices contendere ſuper iuriſdictione. Et hæc opi.plus mihi placet.& videtur magis applaudere literæ:dũ põderat iſtũ ordinariũ debere exequi,ſi nihil omnino ſciuit,de contentione iuriſdictionis. Nam quod infirmari,vel vituperari poteſt,præcauendum eſt:vt in.c.j. de ſer.non ordi.& melius eſt ante tempus occurrere,q̃ poſt cauſam vulneratam remedium quærere:vt in.l.fi.C.in quibus cau.in integ.reſtitu.nõ eſt neceſ. ¶ Aduertẽdum tamẽ, quòd non ſufficit iudicem audiuiſſe alias literas fore impetratas:ſed oportet,quòd audiuerit contẽtionem eſſe ortam inter iudices delegatos: de iuriſdictione.Et hoc probat apertè iſta litera in duobus locis:vt patet ibi: ſi ſuper contentione.& ibi,cœperint diſceptare.Nã ſola impetratio non ſufficit.Et his deciditur quæſtio:pone,quòd pars habens ſecundas literas,occurrit ordinario,qui recipit mandatum priorum iudicum:& dicit,non procedatis ad executionẽ mandati:quia habeo literas contrarias retractantes primas,quas in breui tẽpore volo præſentare,vel volo fidem facere de præſentatione.Hoſt.dicit honeſtum eſſe, vt ordinarius ſuperſedeat,& procedat,vt hîc dicitur.Compo. contrà:vt.ſ.dixi.do.Anto.concordando dicit q̃ virtute huius.c. non pũt iudex ordinarius ſuperſedere:quia iſtud cap. loquitur, quando eſt contentio inter iudices de iuriſdictione:ſed ex tenore.c.cum in iurẽ.j.de offic.deleg. poterit ſuperſedere & videre,quę literę ſint potiores.Quod

b ¶ Dictum vnius.Hanc gloſſ.ſequitur hic Imo.contrarium tenet hîc Butri.Cardi.& iſte,& Moderniores hîc diſputantes plenè,an dictum vnius præbeat iuſtam cauſam credendi,& excuſet credentem,ponentes octo cõcluſiones,quas omnino hîc videbis.& adde Alexã.in conſi.xxviij.incip. viſis & accurratè ponderatis.in.j.vol.vbi allegat gloſſ.in.l.Titio fundus.& vide text.& ibi iſtum.c.cum olim.de dolo & cõtu.& in.c.cum olim.el.j. in.ij.col.ibi,ſecundò not.limitationem.de priuile.

¶ Adde Roma.conſilio.lix.Paul.de caſtr.conſil.ccxcvj. Abb.conſil.lxij. Lapum alleg.xv.&.xxxij.

ZACHARIAS. ¶ Adde,an Papa,vel Rex nõ recognoſcẽs ſuperiorem etiã de plenitudine poteſtatis,poſsit ſtatuere,q̃ dicto vni9 ſtet.Et ĩnde cũ Lud.Ro.ſing.ſuo.cccxviij.inci.tu ſcis,quòd diſpoſitio eſt iuris, quòd nõ. Adde Feli.idem tenẽtẽ in.c.cõſtitutus.col.fi.ver.nec dicas hoc eſſe clarũ. ſ.c.qui alleg.tex.in.c.indicas.iij.q.ix.Aduerte tñ,qd Lod.Ro.ponit duos caſus,in quibus vni ſoli credit.ſing.decviij.inci.dictũ vnius.cui adde tertiũ per Feli.in.c.cum nobis.col.iij.ver.inquantum.Car.de præſcri.

c ✠ SEB. SAPIA. ¶ Credendi.vide quod not.dicit Ang.in.l.plagij eri. accuſa.C.ad leg.flaui.de plagia.vbi dicit,q̃ ſi ſtatutũ punit rapientem rem dolosè,excuſabitur rapiens,ſi iuret ſe credidiſſe ſibi licere:eò,quia ita ſibi dixit vnus aduocatus:licet ille aduocatus eſſet ignorans.& ita etiã tenet.d. Bartol.Vero.in conſi.xxj.ego Bartolomeus.colũ.x.

a ¶ Nõ tenet excõicatio. Adde, ꝙ videt valida per. c. j. xj. q. iij. vbi etiam injuſta tenet. ſed dic, ꝙ delegatus excedit limites excommunicando nõ turbantem, per. c. j. de offic. deleg. ergo excommunicatio nulla, tanꝯ lata in illo exceſſu ab incompetẽti. c. per tuas. de ſenten. excom.

b ¶ Nota bonam limitationem. Adde ad illa iura valet ad. l. Arcianus. ff. de act. & obli. & ad cap. ex literis. de proba. vt illa iura non habeãt locũ, qñ iuriſdictio nõ eſt fundata, ſecundũ gloſſ. & Imo.

c ¶ Gloſ. nõ ſoluit cõtrarium. Adde plenè Moder. in ca. cęterum. in. ij. corollario. ſ. e. tit.

d ¶ Putatiui. Not. differentiã inter reſcriptũ verũ, & putatiuũ. de quo dicam plenè in. c. iurauit. de ꝓbat. poſt do. meũ, an matrimoniũ, ſeu dos putatiua gaudeat eodẽ priuil. quo gaudeat verũ mrimoniũ & vera dos. de quo vide Bal. in. l. eã, quam. in. v. colũ. in ver. modò ego quæro. C. de fidei cõ. & texã. l. ſi ex voluntate. & ibi Bald. C. de dona. inter vir. & vxor. Ro. in. l. ſi cũ dotem. in. §. j. ff. ſol. ma. & in. l. ſi donatione. C. de colla. tex. ĩ. l. cũ hîc ſtatus. §. ſi quis ſpõſa. ff. de donat. inter vir. & vxo. Io. An. iſtum in. c. j. de do. poſt diuor. reſti. iſtũ. in. c. ij. co. ti. tex. in. l. do tale prædiũ. §. do tale prædiũ. ff. de fundo do. iuncta l. ſi cũ dotẽ. §. fin. ff. ſo. matri. & ibi per Imo. Petr. de Ancha. in. c. ex literis. de pigno. & facit bo. text. in. c. tua. de iureiur. dicam plenius in. d. capi. iuraui. vbi Bal. dicit in. ij. colũ. quòd ſtatutũ de dote lucrãda, non habet locum quando matrimonium eſt illicitum. alleg. l. j. C. de condic. ob cauſam. P o quo eſt bo. tex. in. l. falſus tutor. §. an etiam in partem. alʒ eſt lex ille. §. & ibi Bald. ff. quod falſo tuto. autho. vbi plus dicit, ꝙ lucrum dotis ex pacto, vel ex forma ſtatuti non habet locum in ſponſa decedente ante nubiles annos: licet decedat in domo ſponſi, & ſupportauerit onera matrimonij. & hoc in lucro proprietatis. Idem in lucro fructuum. quod eſt nota. dignum. de quo vide not. ff. ſolu. matri. in gloſſ. fin. in. d. l. ſi cum dotem. §. fi.

Anto. Ftancif. ¶ Circa iſtam difficultatem, an maritus lucretur dotem ex pacto, vel ſtatuto, ſi matrimonium non fuit conſummatum, habetur in. l. pe. in. §. fi. ff. quod fal. tuto. autho. & in. l. ſi verò ante. ff. ſolu. matrim. & vide Bald. in. l. Deo nobis. in. ij. colum. C. de Epiſco. & cleri. & in. l. non ſine. C. de bo. quæ liber. vbi dicit, quòd maritus non lucretur, niſi fuerit cõſummatum matrimonium. quod eſt verum, niſi dolo dotantis impedita eſſet conſummatio: per gloſſ. in. d. l. ſi. verò, tamen ipſe Bald. in. d. l. ſancimus. C. de nup. tenet, quòd lucretur, ſi ipſam vxorem duxerit, etiam ſi matrimonium non conſummauerit. & vide Bald. poſt Bartol. in. l. nihil. ff. rerum amota. & ibi Barto. dicit, quòd lucratur etiam ſi cũ vxore non habitauerit. de quo vide Pau. de caſt. in cõſi. ſuo. cxxj. & per eũdem in. l. ſi donaturus. §. j. ad fi. vbi etiam per do. Alex. qui multa alleg. ff. de condi. ob cau.

res. Quod putat verũ, ſi ante executionem mãdati, pars comparet: & vult probare illas priores literas eſſe reuocatas. Hoc dictum mihi placet, ſi per ſecundas literas ipſo iure reuocẽtur priores, ſecũdum ea, quæ dixi in. c. cæterum. ſ. eod. Sed ſi opus eſſet exceptione, & appellatione cõtra priores literas: tũc crederem ordinarium non debere admittere iſtam exceptionẽ: quia illa eſt proponenda coram iudicibus delegatis: iuxta materiam. c. paſtoralis. ſ. e. Sed ordinarius debet parêre mandato delegati, ex quo aliter non conſtat de reuocatione ipſorum. ergu. in. c. ſi quando. & c. paſtoralis. in §. quia verò. de offi. deleg. ¶ An autẽ ſufficiat, ꝙ ordinarius audiuerit ab vno de cõtentiõe iuriſdictionis? puto, quòd ſic, ſi ille eſt fide dignus: alʒ autẽ nõ credo ordinariũ ſuperſedere debere: qa dictũ vnius leuis, non inducit iuſtã cauſam credẽdi: maximè, vt per tale dictum quis retardet exequi mãdatum ſuperioris. ad hoc. c. licet ex quadam ĩ. de teſti. iuncto. c. inquiſitioni. de ſenten. excõ. ¶ † Quid autem, ſi vnicum eſt reſcriptum, ſed pars excipit coram ordinario reſcriptum eſſe ſubreptitium, nunquid debet ordinarius ſuperſedere mãdato? Doct. dicũt, ꝙ nõ: quia hæc exceptio eſt proponenda coram iudice delegato, cũ ſumus extra terminos iſtius. c. & ordinarius debet parêre delegato. d. c. ſi quã do. ¶ An autem hoc. c. habeat locum in literis gratioſis: vt cũ executores ad beneficia mandant ordinario cõtraria. Io. an. ſentit hîc, ꝙ ſic. Dicit enĩ, ꝙ hoc. c. quotidiè practicaꝰ in literis gratioſis, & apertius hoc tenet ĩ. eod. titul. in. c. mandatum. vbi aliqua dicũtur de hac materia. Tenet Specu. in titu. de act. & pet. §. ſuper petitionibus. ver. j. & hoc no. ¶ An aũt hoc cap. habeat locum in duobus ordinarijs mãdantibus cõtraria: vt ſi quis habet duos ordinarios, vnus mãdat illum excõicari: alius mãdat eũ abſolutũ, vel non ligatũ pronuntiari? dicit Inn. ꝙ nõ: quia par in parem non habet imperiũ. Ideò nõ põt vnus ordinarius retractare geſta per aliũ: niſi alter eſſet maior: vt puta, qa legatus Papę, cui primò eſt parendũ. Vide tu ad hanc materiã quod not. Innoc. in. c. cũ iamdudum. de prę ben. vbi tractat: quid ſi duo ordinarij mandãt ſubiecto cõtraria. & per hoc habes clarũ intelle ctũ huius. c. ¶ In gloſſ. iij. ibi: *ſi autem aliquid.* vult gloſſ. quòd in hac cognitione ordinarius, debet audire allegationes partiũ. Sed Hoſt. &

Ioã. And. ſentiũt oppoſitũ: & hoc verius: qa litera iſta innuit, quòd ſolùm inſtruatur ex inſpectiõe literarum: ita quòd nihil habere debet à partibus, ne videatur iudex inter eos. Et ſi ex inſpectione ipſarũ literarum clarè percipit primas reuocatas per poſteriores, debet parêre ſecũdis iudicibus. Sed ſi cõſtat, ꝙ ſecũdæ non reuocant primas, debet parêre prioribus. ſi verò dubitat, debet ſuperſedere, donec iſta cõtẽtio ſopiaꝰ, ſecũdũ tenorẽ. c. paſtoralis. ſ. e. ¶ † Sed circa hoc dubitatur, quid ſi iudex delegat⁹ vel executor excommunicat ordinarium: niſi ſibi paruerit? Sol. dicit Inno. ꝙ aut ordinarius probabiliter dubitat de præualiditate literarum: & procedere vult prout hîc dicitur. & tũc non

a tenet excommunicatio. [a] Quia in hoc caſu ordinarius cõtumaciter nõ reſiſtit delegato: nec turbat ſuã iuriſdictionem: ſed hoc facit authoritate legis. ſ. huius cap. xxiij. q. iiij. qui peccat. & l. Gracchus. C. de adul. quod dicit ꝓcedere. etiã ſi ſapientior nõ dubitaret. Sed ſi improbabiliter diceret ſe dubitare, vbi dubitandũ non eſt: vel vellet exequi, tanꝯ certus de reuocatione, vbi certus non eſt: tenet ſententia excõmunicationis qa turbat hoc caſu iuriſdictionẽ alterius. & dicit hoc procedere, etiam ſi poſtmodum appareat iuriſditionem primi iudicis eſſe reuocatam: & hoc, quia in dubio habebat iu-

9 riſdictionẽ. quod bene notabis. ¶ † In ea. gloſ. ibi, quia non cõſtat, an ille iudex habeat iuriſdi-

b ctionem. not. bonam limitationem [b] ad illam literam, vt iudex in dubio potius abſoluat, ꝙ cõdemnet. Procedet enim quando certum eſt de iuriſdictione debentis iudicare: ſed reſpectu illius, qui haberet exequi, ex quo dubitat quis illorum ſit iudex, non debet parêre magis ad abſoluendum, quàm ad condemnandum. ¶ In gl. in verbo, *ſecundo loco.* in fi. dicit Io. an. ꝙ gl. nõ

c ſoluit cõtrariũ, ſed potius repetit ipſum, qua ſi dicat de hoc quærimus, quare iſti denũtianꝰ abſoluti vigore ſecundarum literarum: ex quo per primas fuerunt excommunicati. Hoſtien. ſoluit, quòd id, quod fit authoritate veri reſcripti, non debet reuocari: vt in. d. c. audita. ſed id

d quod fit authoritate putatiui, [d] vel reuocati reſcripti, debet reuocari: vt hîc. Hęc ſolu. non eſt bona: quia. c. audita. loquitur de geſtis authoritate reſcripti reuocati, ante cognitam reuocationem. Vinc. dicit, quòd iſte text. loquitur in ſententia excommunicatiouis, quæ nõ eſt per-

¶ Et addet, ꝙ maritus lucraꝰ dotẽ ſecũ dũ formã ſtatuti ciuitatis ſuæ, nõ ſecũdũ formã ſtatuti ciuitatis vxoris ẽt ſi in ciuitate vxoris cõtractꝰ dotis eſſet celebratus: vt per Bartol. & docto. ĩ. l. j. C. de ſumma tri. & per Bartol. Angel. & Alexã. in. l. exigere dotem. ff. de iudi. & per domĩ. Anto. in. c. j. de ſpõſali. & vide Archidia. in. §. illud. xij. diſtinc. Et habetur per Bartol. in. l. vniuerſa. in fi. C. de ꝓcib. Impera. offe. quod eſt verum, niſi vxor duxiſſet virum ad domũ ſuã, ſecundũ Bal. in. l. fin. C. ſi à non compe. iudic. cuius tamen contrarium ipſe dicit in. l. cũ quædam. ff. de inriſd. om. iudic. de quo vide Bald. in. c. j. in fi. ſi de inueſti. de reb. alie. fac. & in authen. omnes peregrini. C. communia, de ſucceſ. & vide do. Card. in clemen. ſæpe. in. § & quia. ĩ. ij. quæſtio. de verb. ſigni. vbi dixit, ꝙ debet peti tale lucrũ ſecũdum conſuetudinem, vel ſtatutum loci cõtracti matrimonij: & nõ ſecũdũ conſuetudinẽ, vel ſtatutum ſponſorum: vtrum autẽ lucretur maritus fructus dotis perceptos, ſi non eſt matrimoniũ conſummatũ, quod

etiam tangit hîc. Dicas quòd ſic, ſi ſubijt onera matrimonij: vt per gloſſ. in l. ij. C. de iureiuran. & in. l. dotis fructus. in. §. primo. ff. eod. & in dicta. l. ſi viro. & ibi per Bald. Barto. Imo. & docto. ff. ſolu. matri. quod eſt verum, etiam pro tempore, quo vxor fuit puella de æquitate: & non de rigore. ſecundum Bald. in dicta. l. pen. in. §. fina. ff. quod fal. tuto. autho. & habetur per Specu. in titu. de donation. inter virum & vxo. in verſicu. quid ſi mulier. & ibi Bald. in addi. & vide domi. Abb. in. c. tertio loco. in ſecunda columma. de præſumptio. & tenementi duo. quòd lucrum dotis ex ſtatuto non habet locum, quando vir & vxor pariter decederent puta ex ruina domus: nec tunc pręſumitur vxor tanꝯ debilior prius mortua: nec & ſi vxor ingreditur monaſterum: vt per do. Præpo. in. c. fina. in prin. vlti. chart. de don. inter virum & vxo. & per Signoro. de homodeis. in conſi. ſuo. incip. in nomine domini, quæſtio præſupponitur in hac forma. de quo ibi idem Præpoſi. mentionem facit. Aliud eſt, quod etiam eſt notandum quòd lucrum dotis ex ſtatuto habet locum, etiam ſi pater dotans ſtipulatus eſſet

dotem ſibi reddi in omnem caſum ſoluti matrimonij: vt per Ray. & Alex. in l. poſt dotem. in fin. ff. ſol. ma. & hoc intellige verũ, ſi vir vindicet mortẽ vxoris occiſę: aliâs illud perdit, vt per Bar. in l. ſequẽs. in §. fina. ff. ad ſill. & in l. ei qui mortem. ff. de his, quibus vt indi. vbi dicit etiam idem eſſe qñ ipſe maritus occidiſſet. & tene mẽti, quòd tale lucrum etiam non aditum, vel non agnitum, tranſinittitur ad hæredes viri, ſec ũ dum Bald. in. l ſi arrogator . ff. de adop. & per do. Alex. in. l. cũ anti quioribus. in .iij. colum. C. de iur. delib. cum cor. ibi ſignatis per eũ. & per eundem in. l. ſi infanti. in vlti. char. C. de iur. de li. & per Bal. in. l. generaliter . §. in his. de ſecũ. nupt. cuius Ang. conſu luerit contrariũ, in cõſ. ſuo. lxxix.

¶ Adde tamẽ, ꝙ tale lucrum dotis ex forma ſtatuti datũ viro ſuperſtiti, ita demũ debetur ipſi viro, ni ſi ſuperſint filij alteri⁹ matrimonij: qui ſuperſtites tale lucrũ impediũt vt per Bal. in auth. prætereà. vbi etiã per Ang. & Pau. de ca. C. vnde vir & vxor. & per Barto. in. l. hac edictali. in princip. C. de ſecun. nup. & vide Paul. de caſtr. in conſil. ccxxv. & in conſil. cclxv. & ſequen. & per Barto. in. l. ea lege. in. iiij. q. C. de cõdi. ob cau. & per Ang. i. auth. de nup. in. §. quia verò. & per Bart. in. l. ſi inter. de pac. do.

petua: ſed debet reuocari ex quo excommunicatus vult parere. Contrarium procedit in geſtis ſuper principali. & hæc ſol. poſſet tolerari. Vel tertiò ſecundum do. An. hîc iudices primi ſciebant cauſam iſtam commiſſam ſecundis: ideo non tenet quicquid ipſi egerũt poſt notã reuocationẽ. Sed in p̃dicto. c. audita. primi iudices ignorabant. & hæc ſol. eſſet bona ad contrarium. Sed ſaluando iſtam gl. ego dico, ꝙ hic nõ reuocatur factum authoritate primi reſcripti, imò potius confirmatur: quia ſecundi iudices abſoluendo: & mãdãdo partem pronũtiari abſolutam, videntur fateri excõmunicationem iam ab alijs tenuiſſe: quia abſolutio præſupponit vinculum, & ipſimet primi iudices ſtante eorum iuriſdictiõe abſoluiſſent, ſi pars voluiſſet parere iuri corã eis. & quicquid ſit, de materia eſt dicendum, vt dixi in. c. cæterum. ſ. eo. & d. c. audita. Abb.

SEB. SAPIA.

a ¶ Olim ex literis. Hunc text. dicit no. & fin. Cardi. hîc, & in. c. ab excõmunicato. j. eo. ad hoc, quòd verbum poſitum iuxta plura determinabilia, determinat prout natura vnicuiq; cõuenit, refert do. Iaſ. in. l. contra maiores. C. de inoffic. teſta.

b ¶ Seq̃ſtrari. Add. de Archi. xj. q. j. c. quia res. ſuper gloſſ. magna. ibi, ſi autem. Io. An. in reg. locupletari. in. iij. colum. ibi ſecundo modo. Iſtum in. c. ij. in. vj. col. ibi ex his. de ſequeſt. poſ. & fru. vbi allegat iſtum text. & vide plenè hîc Bar. & Felin.

¶ Adde quando fructus ſequeſtrari poſsint, Ro. conſi. cccxij. Pau. de caſt. conſi. cccxxxvj. Fulg. conſi. clix.

SEB. SAPIA.

c ¶ Et contumacem. Vide Abba. in. c. j. in. j. not. j. de iudic. vbi vult, quòd omnis contumacia ſit excommunicatione digna: niſi ſit contumacia in non parendo, in re leui. de quo latè ibi per Modern. vide etiam Abb. in. c. tenor. j. de re iudica. qui vult, quòd etiam cõtumacia præſumpta ſit digna excommunicatione.

d ¶ Literas delega. no. perpetuò hoc dictum, ꝙ falſans literas legati Papæ non debet ita acriter puniri, ſi cut falſans literas ipſius Papæ. Sed quid de literis cã cellarij, ſeu pœnitentiarij do. Papæ, vide Hoſtiẽ. Ioã. An. Butri. & alios in. c. ex literis. de fide inſtrumen. & ibi per Ioan. de lig. per Fel. in capit. ij. in deci ma colum. in verſicu. ſtylus: circa finẽ. dereſcriptis. & in capitu. nõ. nulli. §. j. in. ij. ampliatione. eodem titulo.

¶ Adde Fulg. cõſilio. cxxxiij. vbi dicit quòd magis etiam punitur falſificans monetam Principis, quàm alterius.

Anto. Franciſ.

¶ Circa falſificantes literas Papæ vel legati apoſtolici, ſeu vice cãcellarij qua pœna puniatur, & quomodo earum falſitas poſsit perpendi: vltra ea, quæ habentur in capitul. ſi Epiſcopus hic alleg. vide ea, quę ple. traduntur in capitul. ad falſarios rum. & ibi plenè dixi. de crimine falſi.

¶ Et adde, ꝙ ſi in literis iuſtitiæ reperitur falſitas ad miſta: illa preſumitur errore, non dolo facta: ſecus autẽ in literis gratiæ: vt notare voluit Innocenti. in capitulo, accedẽs. de crimine falſi. qui dicit hoc modo intelligendam eſſe legem, dolũ. C. de dolo. qui dicit, ꝙ falſitas requirit dolum ad hoc, vt quis poſsit puniri ordinaria pœna de falſo: vt in. l. prima. in principio. ff. de fal. & in. l. quid ſit falſum. eodem titulo. vbi etiam habetur, quot modis dicatur falſum, & ibi vide per Barto. & in. l. ſi is, qui ducenta. in. §. vtrum. ff. de rebus dubijs. & in. l. prima. ff. ſi quis teſta. liber eſſe iuſſus fuerit. & vide bonum textũ in. l. nec exemplum. C. de falſis. An autem falſificãs literas priuatas, teneatur pœna leg. Corneli. de fal. habetur ferri ad

SVMMARIVM.

Iudex poteſt facere ſequeſtrari fructus rei petitæ: ſi eſt reus contumax. 4.
1 *Clericus falſificãs literas inferiorum iudicum, debet priuari beneficio, & pati alias pœnas.*
2 *Clericus falſificans literas Papæ, traditur curiæ ſeculari.*
Clauſula ſi ita eſt: an & quando referatur ad præcedentia. 13.
3 *Miſsio in poſſeſsionem cauſa rei ſeruandæ non fit in beneficialibus.*
5 *Falſificãs literas principis etiã iniuſtas debet puniri.*
6 *Iuſta cauſa iniuriandi mitigat pœnam quam debet incurrere iniurians.*
Iudices poſſunt eſſe teſtes in cauſa coram eis agitata ſi illa cauſa agatur coram alio iudice.
8 *Confeſsio criminis an & quando valeat.*
9 *Confeſsio extraiudicialis de crimine an ſit ſufficiens vt quis poſsit condemnari vel poni ad torturam.*
Infamis an quis efficiatur propter extraiudicialem confeſsionem criminis.
Infamis an priuetur beneficijs.
10 *Confeſsio facta parte abſente an præiudicet in criminalibus.*
11 *Iudex ex officio ſuo poteſt ſupplere quando partes delinquunt in iudicio.*
12 *Geſta coram aliquibus ex iudicibus delegatis non valent.*

CAP. XXV.

a ¶ Olim ex literis. Hunc text. dicit no. & fin. Cardi. hîc, & in. c. ab excõmunicato. j. eo. ad hoc, quòd verbum poſitum iuxta plura determinabilia, determinat prout natura vnicuiq; cõuenit, refert do. Iaſ. in. l. contra maiores. C. de inoffic. teſta.

Olim ex literis. [a] ¶ Qñ in reſcripto plura narrantur, diuerſos effectus operantia, nõ ſufficit impetranti alterum ſolum p̃bare ad vtrũq; effectum cõſequẽdum. Et ſunt duæ partes. Primò ponitur conſultatio: ſecundò rñſio, ibi: *nos*. Prima ſubdiuiditur in tres. Nam primò ponit relationem priorum iudicum. Secundò ibi: *nos igitur*. commiſsionem factam ſecundis iudicibus. Tertiò ibi: *verum*. dubitationẽ emergẽtẽ. ¶ Caſus literalis. P. clericus ſancti Remigij detinebat parochiam de *Salice*: quã. R. decliuo, dicebat ſe canonicè adeptũ fuiſſe: vnde idem. R. impetrauit cauſam ſuper hoc quibuſdam Abbatibus committi: ipi Abbates partes ad ſuam præſentiã ſecũdò & tertiò citauerũt: & quia dictus. P. per ſe vel per alium coram eis noluit comparêre excõicauerunt eundẽ, facientes fructus ipſius parochiæ ſequeſtrari. Poſtmodum idem. P. ad eos accedens promiſit iuri parêre: & ſic fuit abſolutus & literas abſolutionis cõceſſerunt eidem aſsignãtes locũ, & diẽ, in quo faceret quod promiſit. Ipſe verò diem & locum de literis radens, & in loco raſu ſæ ſcripſit, quòd ſequæſtrati fructus reſtituerẽtur eidem. Et hoc idem. P. confeſſus fuit corã duobus iudicibus tertiò ſe excuſante. Iudices ipſi hæc omnia ſignificauerunt do. Papæ: & ipſe mãdauit iudicibus præſentibus, vt fieret, ita ꝙ ipſi. P. ſuper ipſa parochia perpetuũ ſilẽtiũ imponerent & præfatam parochiã p̃fato R. reſtituerent cum fructibus ſequeſtratis. Dictus verò. R. bene probauit falſitatem prædictam. vnde petebat parochiã illã ſibi aſsignari. Iudices iſti dubitauerunt ſuper clauſula illa, ſi eſſet ita, vtrum ad omnia ſupradicta debeat referri: an tantùm ad vitium falſitatis. conſuluerunt dñm Papã: & ipſe reſpondet clauſulã illã ad omnia ſuperiora referri. ad hoc, vt ipſi. R. eccleſia cõferat: qa licet propter illam falſitatẽ priuandus eſſet eccleſia, tamen propter hoc non eſt illa eccleſia aduerſario concedenda: ni
1 ſi prius ſup alijs fuerit facta fides. Ber. ¶ † No. primò argu. iudicem poſſe facere ratione con
b tumaciæ fructus rei petitæ ſequeſtrari: [b] & cõ
c tumacem [c] excõicare, ratiõe cõtumaciæ. Et ſic à principio imponere duplicẽ pœnã, qđ eſt cõtra. c. qm̃. in fi. vt lit. nõ cõteſta. Ideò cõiter tenet, ꝙ iſti iudices in hoc nõ bene proceſſerũt: ſed vt dicã ſuper gl. ij. & modica poſſunt colligi ſuper iſto tex. qa pro maiori parte continet
2 facti narrationem. ¶ † Nota. ij. ꝙ propter vitiũ falſitatis, etiã cõmiſſæ circa literas inferiorũ iudicũ poteſt clericus priuari bñficio ſuo. Plus dico, quòd ſi ageretur criminaliter ſuper hoc vitio falſitatis, clericus falſarius debet deponi, etiam ab ordine & priuari oĩbus beneficijs, & detrudi in monaſteriũ ad agendũ pœnitentiã: vt in. c. ſi Eps. l. diſt. & grauius puniret, ſi falſaſſet literas Papæ: qa deberet tradi curię ſeculari: vt in. c. ad falſariorũ. j. de cri. fal. Et ex hoc & ex illo tex. colligo arg. op. ꝙ licet delegatus papæ gerat vices ipſius papæ: non tamẽ debet ita acriter puniri vitians, ſeu falſans literas delegati [d]: ſicut falſans literas ipſius Papæ. Quid aũt in falſante literas Principis inferioris? dic, vt in. c. ad audientiã. de cri. fal. ¶ † No.
3 iij. ꝙ clauſula: ſi ita eſt: in fine poſita debet re-

ferri ad

in.l.si quis tabulas.& in.l.quidam.ff.de dolo.& plenè nota.in.l. querela.C.de fal.

¶ Et adde quòd clericus, qui chartam falsificauerit, aut falsum testimonium dixerit debet deponi & perpetuo carceri mancipari.capitu.si Episcopus.quinquagesima distinctione.

¶ Et adde, quòd falsificans priuatã scripturam, punitur sicut falsificans publicam:vt in.l.penulti.C.de leg.& tene menti glosſ.in.l.in fraudem.in.§.neq;.ff. de iure fisci:quòd falsificãs acta cau sæ debet perdere causam.de quo etiã habetur in capitul.olim.de rescriptis.& circa falsificantem monetam Principis, dicas quòd debet comburi:vt in.l. secunda. C.de falsa mone. & nota. in capitu.quanto. de iureiurãdo.qd autem de falsificante monetã inferioris à Principe,seu ciuitatis habentis authoritatem cudendi monetam? vide in.l. prima.C. de fal. mone.Et quę plenè tract.in præallegato capitul. quanto.Et an mutans vnam literã, dicatur esse falsarius? vide Ioannẽ Andræ.in capitulo,inter dilectos. de fide instrumẽ. & denicq; quæ sit pœna falsariorũ, vide glosſ.in.c.in memoriam.xix. dist. & not.in.d. c.olim.de rescri. & in.c.cum olim. de offic.delega.& in titu.ff.& .C.de fal.per totum.& vtrum clericus falsarius, si est paratus corrigi, debeat tradi curiæ seculari.vide ea quæ plenè tract.in.c.nouimus.de verbo.signi.& not.etiam in.d.c.ad falsariorum.

ferri ad præcedentia secundum qualitatem negotij. Nam si sufficit:quòd referatur ad proxima secundum subiectam materiam,non concernit superiora.Secus autem si materia subiecta expostulat:vt omnia cõcernat. Nam vt vides hæc clausula in fi.literarum posita, concernit solùm vitium falsitatis quo ad effectum:vt falsarius priuetur beneficio. Sed quo ad hoc, 6
vt conferatur impetranti refertur ad omnia præcedentia.Quid autem in dubio? dicẽdum vt plenè dixi in.c.fecundo requiris. de app.& per Bar.in.l.prætor.ij.§.erit.ff.vi bonorum ra. ¶ †In glos.in ver.sequestrari.ibi:vt mitius agatur cum reo.vult ergo glo.iudicem posse facere sequestrum rei petitæ:vt mitius agat cũ reo:quasi sentiat,q; sequestratio fit nutior, q̃ missio in possessionem. Io.an.dicit,q; nec hîc, nec in.c.ex literis.quod glosſ.alle.probatur sequestrum posse fieri propter contumaciam: quasi velit dicere,q; hîc & ibi narratur factum iudicum : & non disputatur de viribus sequestri.Sed tu vide notabile dictum Ioan.Andreę in regula,generi.in mercu.vbi dicit,quòd si in missione fienda timetur scãdalum,potest fieri sequestrum.[a] arg.in.c.j.&.ij.de iurepa.qd tenementi.facit.l.equissimum.ff.de vsufru. ¶ †Ita dicerem in proposito,quòd quemadmodum ibi in defectum missionis, fit sequestratio:ita vbi causa non patitur ex sui natura missionem 7
sicut in beneficialibus:vt in.c.eum,qui. de eo, qui mit.in pos.cau.rei ser.libr.vj.vnde credo, quòd si in beneficialibus reus est contumax, & non potest procedi ad vlteriora:puta,quia actor indiget præsentia rei,q; tunc potest fieri sequestratio.Et secundum istum intellectũ posset saluari sequestrum,de quo hîc:vide tn ad materiã ea,quę plenè scribo in.c.ij.de seq. poss. ¶ Secundo modo potest saluari istud sequestrũ:quia præcesit hic excommunicatio. & hunc intellectum notanter sentit hîc Collectarius.nam excommunicato debent subtrahi fructus beneficij,per.c.pastoralis.§.j.j.de appe. & ibi plenius dixi.Et ex hoc posses euitare cõtrarium,quare hîc iudex â principio imposuit duplicem pœnã.Dicit enim,quòd ista sequestratio fuit facta in consequentiam excommunicationis.Sed si prius præcesisset sequestratio,non debuisset sequi excommunicatio,per c.quoniam.in fin.vt lit.non contest. Et secundum istum intellectum potes saluare finẽ glo. quatenus dicit,quòd hîc non fuit propriè sequestratio. ¶ Sed cõtra istum intellectũ oppo-

nitur.Si em̃ veniebat accessoriè ad excommunicationem:ergo sublata excommunicatiõe, debuit tolli sequestrum.ar.c.qm̃.in.§.in alijs.j. vt lit.non contest.So.fatendum est contrariũ: sed iudices in hoc malè processerunt:vt sentit Pe.& bene.sed si iudices malè processerũt,non tamen debuit iste clericus falsare literas,sed à facto iudicis appellare. ¶ †Et ex hoc no.q; nõ b
debet qs falsificare etiã iniustas literas[b] iudicis: & si falsaret punitur,ac si iustas falsasset. Puto tn̄,q; pœna in aliquo esset temperãda, qa vbicũq; quis iusto dolore motus committit delictũ:pœnã oportet aliquãtulũ temperari.text. est valde not.in.l.si adulteri.§. Imperatores.ff. de adul. Ad idẽ facit.c.si verò.el.j.in.§. nec ille. c
de sen.excõi. Hinc dicit Spe.[c] q; si quis prius lacessitus iniuria,prorumpit in iniuriam,vel in verbera cõtra iniuriantem:debet pœna mitigari:quia iusto dolore motus fecit. ¶ Extra gl. opp.cõtra text.iste clericus fuit cõfessus crimẽ falsi corã iudicibus delegatis :ergo ex sola illa d
cõfessione debebat puniri:vt in.c.ij .de cõfes. cuius contrarium innuit text.Quia Papa mandauit hîc inquiri de illo crimine : & oportuit aduersariũ hoc probare per testes. Sol.multiplex.Prima,q; hîc non cõstitit,nisi per solã re e
lationẽ iudicũ,quibus non erat credendũ:nisi quatenus cõstaret per acta causæ :vt in.c.qm̃. de proba. ¶ Nõ ob. †si dicatur,q; hîc erãt plures iudices:& sic debebat eis credi:vt in.c.cũ à nobis.de testi.not.Inno.in.d.c.qm̃.Nam secundum Abb.cuius fuit hæc solu.contrariũ procedit,qn̄ plures iudices deponũt corã superio d
re,vt testes,[d] de his,quæ acta fuerunt corã eis: sed hîc isti iudices non deponebant, vt testes: sed simpliciter referebant negotium Papæ,qd nota.Et ex hoc habes,q; iudices possunt esse testes,si causa postmodum agatur coram alio iudice:super his tamẽ quæ fuerunt gesta coram eis,hoc tamen temperant.Not.maximè Inn̄j. de arbi.in.c.non sine. & Cald. in.c.inter dilectos.de excess.præla. † ¶ Secũda sol.fuit Phlip. 8
dicentis confessionem in criminalibus nõ nocere:nisi detur perseuerantia.per.l.j.ff.de quæstio. Quæ sol.non est vera:quia illa lex loquitur de confes.facta in tormentis.secus si extra locum tormentorum:vt in.d.c.ij.de confes.& in.d.c.per inquisitionem.de electio.& in.l.si confessus.ff.de custo.reo.Nisi fortè confessio e
emanasset colore iracundiæ: vt est glosſ.[e] singu.iuncto text.in.c.ex literis.de diuor.facit.l. quod calore.ff.de regu. iur. ¶ Tertia solu.est

te.in.ix.colum.in ver.sed pone.de re iud.Angel.de Peru.in.l.vt vim.ff.de iu.& iu.Ana.in.c.significasti.in fi.el.ij̃.de homi.Alex.Imo.in.l.iij.ĩ.j.rñ. ff.de liber.& posthu.per istum in.c.an sit.de appel. Are.in trac.malefi.in verbo,verba iniuriosa & contumeliosa.in versicu.quid plura.Flo.in.l.j.§. cum arietes.ff.si quadrupes pau.feciſſe dicatur.Bald.in addi.Spec.in tit.de accu.in versi.pro uocatus ad iram. Io.de Ana.consi. suo. xliij̃. Romã. in.l. cùm mulier. in .xxvij̃. colum. in fi.Et ex his deciditur quotidiana quæstio.ff.sol. ma.Spec.in tit.de iniur.§.j.in ver.si autem versa vice. adduco bonũ tex. in.l.qui cum maior. in.§. si libertus.in ver.ignoscẽdum est enim ei, si voluit se vlciſci prouocatus.ff.de bo.libe. quẽ text. allegauit glosſ.in c. cum inter. de excep.

¶ Adde Frã.Are. consi.lxxx.

¶ Vt testes. Vide no.in.c.cum dilectus.de elec.& in c.ij̃.de arbi.

¶ Adde Fulgo. consi. cxxxvj.

¶ Gl.singularis. Vide pulchrè p An.ĩnot.ccccxx. inci,volo cõmẽtare.l.quod calore. vbi alleg.illã glo. singu.

ZACHARIAS.

¶ Adde,q; debuit allegasse Ro.sin. ççççcx. pro quo adde quod no.Lã fran. de ori. in. c. quoniam contra. versi.cõfessiones. vers.quæro iuxta prę̃missa.in addi. ad eum.de proba.

¶ Adde, an confessio facta extra locũ tormentorũ debeat esse perseuerata.Ful.cõsi.c. xxxvj.Alex.cõsi.v.Cępol.consi. xl.& quando est facta calore iracũdiæ.Ro.cõsi.ccc. lxxxiij̃. & sing. suis.fo.xl.

Ant.Fran. ¶ Circa hoc de confes-

✠ SEB. SAPIA.

a ¶ Sequestrum. De hoc latissimè tradit domi.Franc.cur. senior in consil. lxvij̃.super eo articulo.& nota.est, quòd antequàm fiat sequestrum,debet constare iudici de tali timore scandali in tali summaria cognitione citatio partis requiritur:vt per Ang.in consil.cvij̃.Iacobellus in fin.vide Decium in.l.fina.colum.ij̃.in fin.C.de edi.di.Adria.tollen.qui multa allegat ad hoc propositum.

b ¶ Etiam iniustas literas.Facit dictum Bald.in rubr.C.de fid.instrumẽ.in xij̃.colum.ibi incidenter etiam quæro.dum dicit,quòd contra petentem à me ex falso instrumento non debeo vti falso instrumento, sic limitans glosſ.in.c.cupientes.in princip.in versicu.malignantium.de elect.in.vj.

c ¶ Dicit Specu. Vide istum in .c.dilecti filij̃.de excep.in fin.vj.colum.& in.c.intelleximus.in fin.de adul.& in.c.j.in.j.colum.de iudic.& in.c.cum

sione facta in tortura,an vt ex illa possit sequi condemnatio, requiratur perseuerantia. Dicas,q; sic:quia debet ratificari,& reus in ea perseuerare cessante dolore tormentotum:vt per Barto.in.l.de minore.in.§.tormenta. ff.de quæstio.& in.l.si confessus.ff.de custo.reo.Et an & quando calor iracundiæ excusat,habetur in.l.diuortiũ.ff.de diuor.& in.l.licitatio.in prin. ff.de publi.& in.l.si non conuitij.C.de iniur.vbi not.dixit Cyn.quod nõ excusat à toto:sed à tanto.& habetur in.l.j.in.§.diuus.ff.de fica. Et vide Archid.in.c.si quis iratus.ij̃.q.iij.& in.c.fin.l.distin.& ibi plenè loquitur de ira & iracundia.de quo habetur in.l.quicquid calore. ff.de reg.iur. Et adde,q; ira impedit discretionẽ:vt in.c.relatũ.v.q.ij.& in.c.seruãdũ. & in c.ira.& ibi p Arch.xj.q.iij.& vide bea.Tho.prima secũdæ.q.xlviij.artic. iij.& eũdẽ secũda secũdæ qõ.lxxij.arti.iij̃.Et adde q; iudex ductus ira,

nihil debet iudicare: vt in.c.illa.xj.q.iij.& no.in.c.cum æterni.de re iudic. lib.vj.& quando ſit peccatũ mortale vide bea.Tho.ſecunda ſecundæ qõ. clviij.art.j.iij.iiij.& .vj.& in.q.de malo.q.xij.art.j.iij.& .iiij. Et adde, ꝙ ira in Deo non eſt animi perturbatio: vt eſt in hominibus, ſed eſt trãquila de lictorum punitio: vt in.c.productor de pœnitẽ.diſtinc.j.& vide bea.Tho. in prĩa parte ſum. mæ.q.xix.arti.ſi.

a Et adde, ꝙ Deus iraſcitur cõtra nos non vt perdat, ſed 9 vt conuertat: vt in c.ſed econtrariò. de pœni.diſtin.j. Et dicitur Deus iraſci non homini b bus, ſed magis vi- c tijs: vt in.c.quamobrem.& in.c.cõ ſilium.de pœnitẽ. diſtinc.j. Et adde d ꝙ ira Dei ex pre- cibus malorũ cle- ricorum magis au getur & irritatur, cꝫ placetur: vt in c.ecce à qb.xlix. diſt.& plenè, not. Archi.in.d.c.ira. xj.q.iij.iij.

a ¶ Ex ſuperabun danti. Facit quod legi.& no.in.l. teſtamentum non ideo infirmari. C. de teſtamẽ. & gl. c.quia propter. in verſicul.amor. de electio.

b ¶ De crimine ex tra iudici. An con feſsio extraiudi- cialis de crimine non noceat, vide gloſ.ñ.& ibi ſcribẽ.oẽs c.de ſimo. & vide regu.cum ix.ſallentijs hîc p domiuum Feli.in tertia col.in verſi. ſed omiſſa diſputatione harum ſolu. Et quid in ciui libus vide gl.in.c. ſi cautio.de fide inſtrument. & in.l. certum. §. ſi quis abſente.ff. de confeſſ.

Anto.Franciſ.

¶ Adde, an cõfeſ- ſio de crimine ex tra iudicium ſit efficax. Rom.cõſil.xx.&.cccIxvj.

eiuſdem, quòd ex ſuperabundanti[a] Papa mendauit iterum inquiri. Quæ ſolu. non eſt veriſi milis, per iura ſuperius alle. † ¶ Quarta ſolut. fuit quorundam dicentium, ꝙ hæc confeſsio facta emanauit extra iudicium. Ex qua ſolutio ne not. quòd confeſsio facta de crimine extra iudicium[b] non ſufficit, vt quis puniatur de cri mine in iudicio. Poſſet tamen puniri extra ordinem, [c] ſi tranſiret in ſpecificum nomen delicti: vt quia aliquis gloriatur de crimine extra iudicium. Nã tunc poteſt puniri, non tanquã reus delicti confeſſati, ſed tanquã maledicus[d] & mali gloriator. Hoc eſt not. dictum Innoc. in capitul. quàm ſit. de exceſ. præla. & probat. ibi text. & hæc tenebis menti. Sed in contrarium, quòd poſsit puniri directè de illo crimine, ſentit Innoc. in dicto capit. per inquiſitionem. vbi ponit mirabile dictum, quòd per cõfeſsionem criminis extra iudicium, incurrit quis infamiani, propter quam quis debet priuari beneficijs habitis, & inhabilitari ad hãbẽda. ¶ Quod dictum oportet multipliciter limitari vt ſaluetur. Nam in infamia iuris non credo ſuum dictum eſſe verum: quia per cõfeſsionem de crimine etiam in iudicio factam, non incurrit quis infamiam iuris: quia illa infamia non inſurgit, niſi quis condemnetur de crimine: vt.l.j.ff.de his, qui no.infa. Confeſſus autem in criminalibus, non habetur pro condemnato, ſed requiritur ſentẽtia: vt in.d.l.cõfeſſus. Et hanc concluſionem firmauit Bart.in l.ictus fuſtium.ff.de his, qui not.infa. Secus ſi quis confiteretur in cauſa ciuili famoſa, & in iudicio: quia tunc confeſſus efficitur infamis: qui tunc habetur pro condemnato: vt in .l.j. C.de confeſ. & hoc etiam voluit Barto.in.d.l. ictus fuſtium. Sed in infamia facti non poteſt procedere dictum Inno. quia illa ſola non ſufficit: vt quis priuetur beneficijs habitis: ſed iudex debet procedere contra eum, ſecundum no.in.c.qualiter & quando.el.ij j.de accu.& j. de purga.cano.c.ij.& .ij.qõ.v. in.c. presbyter. ¶ Sed dictum Inno. ego ſaluo: cùm confeſsio facta de crimine extra iudiciũ, habet ſua ſubſtantialia: vt quia confitetur ſpecificè & præſente parte, quæ poſtmodum accuſat: vt puta in præſentia mariti, quis fuit confeſſus adulte e raſſe vxorẽ. Nã tũc iſta cõfeſsio plene probat[e] ficut in ciuilibus. arg.in.l.generaliter. C. de nõ nume.pec. Quia, ꝙ quiſcꝫ dilucida voce. &c. e vtj.de proba.c.per tuas. Et tene menti illud dictum ſic intellectũ: qa non ſolet ita allegari. & plenius examino in.c.at ſi clerici.de iud. Sed vbi cõfeſsio nõ haberet ſua ſubſtãtialia, poteſt f confitens ſubijci torturę[f]. Et in hoc caſu intel lige Bart. & gloſ.in.l.capite quinto .ff.de adul. & do.de Rota deci.clxxiij.aliâs . clxxx. Hic au tem iſte non fuit torturæ ſuppoſitus: quia nõ agebatur de crimine criminaliter. & hîc potes colligere aliam limitationem ad no.in.d.l.capi 10 te quinto. † ¶ Quinta ſol. ꝙ hæc cõfeſsio emanauit in abſentia partis. & hanc ſolu. dixit do. Ant. no. vt quẽadmodũ in cauſa merè ciuili eligitur præſentia partis: vt not.in.c.fi.de cõfeſ. & l.certum. §. ſi quis abſente. ff.e. ita & cum de crimine agitur ciuiliter, vt hîc. Hoc dictum eſt verum in ſe: quando.ſ.ageretur omnino ad effectum ciuilem: puta ad emendam damni. Sed non valet hæc ſol. ad iſtum text. quia hîc adducebatur iſta confeſsio: vt clericus priuaretur beneficio: & ſic non agebatur ad commodum priuatum: ſed ad commodum publicum f vt delictum non remaneret impunitum: vt.c. famæ.de ſenten.excom. & in.l.ita vulneratus. 11 ff.ad leg.Aquil. † Quo caſu iudex ex officio ſuo poteſt ſupplere, & maximè quando delictum fuit commiſſum in actis cauſæ. nam iudex ſemper poteſt punire ex officio ſuo partes vel extraneos, quos videt in iudicio malè verſari. argu.in.l.nullum. C.de teſti. Et hanc regulam poſuit Innocen.in.c.ex tenore.ſ. eo. & facit ibi text. Idem firmat in.c.dilectus. de pœnis. & facit text.in.l.mortis. ff.eo. & hæc not. 12 † ¶ Sexta & vltima[g] ſolu. ꝙ cõfeſsio fuit hîc fa g cta duobus ex tribus iudicib[9], ideò nõ valuit, vt iudicialis: qa oportet omnes delegatos eſſe præſentes ſi ſimpliciter ſunt dati: vt in.c.vno. &.c.cãm.de offic.dele. Tene mẽti hãc ſol. ꝙ geſta corã aliqbus, ex delegatis indicibus, paſsiuè nõ valẽt: quẽadmodum ſi ipſi iudices ad aliqd 13 proceſsiſſent. ¶ † In gl.fi.ibi. *de dona.cũ dilecti.* dic ꝙ ibi ſuperiora habebant determinationẽ reuocata non probat etiam præſumptiuè: vt not. gloſſ.in.l.error.C.de iu.& fac.ign.

c ¶ Extra ordinem. Adde Ange.conſi.xxxvij.&.ccxcvij.&.clxxvij.

d ✠ SEB. SAPIA. ¶ Maledicus. vide Ro.in.l.admonendi.vbi do.Fran. Curtius ſenior in repet.colum.lxxxj.verſi.vj.limita.ff.de iureiuran.vbi refert Abb.hîc.& ponit plures effectus confeſsionis extraiudicialis.

✠ SEB. SAPIA. e ¶ Plenè probat. Sed aduerte quòd non ſufficit partis præſentia: niſi etiam interueniat acceptatio: vt per Cyn.in.l.j.in.vj. q.C. de confeſ.& ſequitur Sali. colum.xj.& idem Sali.in.l.generaliter, in .ij.C.de non nume.pec. Alex. in cõſi. xx.in cauſa & lite.colum. ij.in.iiij. volu.& in conſi. cxv.viſo ſuperiore.colũ.v. in.iij. volu. vide Fel.in.c.ſi cautio. colum.v.j.de fi.inſtru.in. c. capitulũ ſanctæ Crucis. colũ.xj.ver. fallit ſextò.j. hoc titu.

ZACHARIAS. f ¶ Subijci torturæ. Adde, quòd iſta eſt communis opin. quam idem Bartol. tenet in.l. quoniam. ff. de infami. Bald. in.l. ictus fuſtium .ff. eod. Angel.in.l.j. ff.de cõfeſ.iſte & Ioã. de Ana.in.c. de hoc, colum.ij. de ſimo.& in.c.at ſi clerici. de iudi. colum.iiij.verſic. ſed quia ſuprà facta eſt mentio.& in ca.quàm ſit grue.de exceſ. Prælat. cum ſimi. & Rota, quam iſte corruptè alleg.de ci.clxxx.incip.licet cõfeſsio extra iudicialis. in no. & Ro.conſil.vij.incip.vlſis neceſſarijs &c. Aduerte tamen, quia ſi talis extraiudicialis confeſsio eſſet reuocata: tunc non poſſet confeſſus propter hoc applicari torturę. ita ſing. not. Bald.in.l.vnica colum.vltima. verſicu. item dicit Innocen.C.de cenfeſ. dicens cautos aduocatos debere eorum clientulis talem extraiudicialem confeſsionem facere reuocari, etiam aliter non docto de errore. & illum refert & ſequitur Felin.hic colum. ſecunda.verſicul.ſecundo niſi reuocet. & in capitul.at ſi clerici.ſ. alleg.colum.vj. verſiculo ſecundò reſtringe, niſi confeſſus.de iudic. & in capitul. de hoc. circa prin. de ſimo.

g ¶ Sexta & vltima ſo. hanc impugnat hic do.meus per iſtũ text.in ſui abſentiam, per literas ſe excuſante. per quod apparet, quòd fuerunt dati cum clauſula, quòd ſi nõ omnes. & tertius ſe excuſauit. iuxta. c.ſciſcitatus .ſ.eo. quæ placet Mod.dedit Petr.de Ancha.aliam ſol. quòd confeſsio criminis hîc fuit coram iudice qui ſuper crimine cõfeſſato nõ erat cõpetens, ideo non parit plenum præiudicium confitẽti: vt per Bart.in.l.ſi cõfeſſus. ff.de cuſt.reo. Et iſti iudices nõ erant dati ſuper crimine criminaliter: ſed ſuper cauſa ciuilis beneficij: quam ſol. etiam impugnat hîc dominus meus: quia non quæritur hîc de pœna: ſed quare Papa nõ ſit cõtentus relatione iudicum affirmantium confeſsionem. tene tamen.iiij.ſolu.

ſuam: ideo

a ¶ Graues. Adde Alex. consi. lxxñ. ñ. lib.

b ✠ SEE. SAPIA. ¶ Excessus, vide do. Abb. in. c. si cõstiterit. in. iij. not. de accusatio. not. in. c. at si clerici. in princip. maximè per Dec. ibi. colum. xxj. j. de iudi. & in. c. cum non ab homine. eod. titu. & ibi declaratur, quæ sint grauia crimina & graues excessus.

c ¶ Septima. q. i. c. presentiũ. Adde Archi. in. c. quia præsulatus. j. qõ. iij. & in. c. hoc qp pe. iij. q. vj. & istũ in. c. licet ex suscepto. in. vj. colum. de foro competẽ. & in. c. si constiterit. in. ñ. colum. de accusa. & Archi. in dicto. c. præsentium. c. quorundam. lxxiij. dist. Et pro istis facit gloss. pe. ad fin. in c. cum dilectus. quod metus causa. quòd iudex nõ dicitur alicui inferre metum. Et ista ampliantur adeò, vt rescriptũ impetratũ à spoliato sit nullum, si tacuit causa amotionis per textũ istum. & ratio est quia præsumitur pro iudice. limita nisi iudex procederet iudicialiter & notoriè constaret de nullitate, vel iniusta sententia, qua spoliauit. text. in. c. ex insinuatione. de procu. & ibi But. & Imo. Bal. & Ang. in. l. meminerint. C. vnde vi. & Archid. in. c. notum. ñ. q. j. Oldra. consi. ccxxvij. de toto themate. Ioan. Andr. in addi. Specu. in ti. de peti. & pos. §. quoniam. Istum in. d. c. cũ dilectus. in. viij. colum. gloss. ñ. in. c. fi. de iur. cal. i. vj. Archid. ñ. q. ñ. in fum. istum in. d. c. conquerente. in. j. colũ. Limita etiã, vbi iudex iudicialiter procedens caret iurisdictione in actu, quem expedit. Ita probatur in. c. cum causam. & ibi per istum de off. dele.

Anto. Francis. ¶ Adde, quòd pro iudice & eius facto in dubio præsumitur. l. hærennius. §. Caia. ff. de euic. l. iustè posidet. ff. de acqui. poss. quod est intelligendum, quando iudex est discretus: quia pro talibus iudicibus discretis semper prima facie præsumendum est. Ita dicunt Innocen. & Host. in. c. accedens. vt lite non cõtesta. & not. in. c. nisi essent. de præben. & in. c. in nostra. de procur. imò interuentus authoritatis iudicis facit cessare omnem præsumptionem metus & læsionis: vt plenè trac. per Bald. & Saly. & alios in. l. ñ. C. de rescin. ven. in illa quæstione: an dispositio illius leg. habet locum, quando venditio est facta iudicis authoritate. de quo etiã habetur in. l. magis puto. §. non passim. ff. de reb. eo. & in. l. lex quæ tutores. C. de admi. tu. & in. c. cum dilecti. de emp. & vendi.

d ¶ Vt in. c. conquerente. Adde do. in. d. c. præsentium. & text. in. c. notum. ñ. q. j. & ibi archi. & do. & Host. de resti. spo. §. quando faciendo. in prin. & Cald. in cle. ñ. in fi. de celebra. miss.

e ¶ Potest priuare. Intellige præmissa citatione & legitimis citationibus discussis. per Fede. consi. lv. per visitatores. & consil. cxlv. Io. Episcopus. in. iij. colum. per Cardi. in cle. attẽdentes. in §. visitatores. in. vj. q. de statu mo. & ibi Io. in. vj. colum. facit dictum Io. An. in. c. j. de homi. in. vj.

f ¶ Rationem diuersitatis. Tamẽ differunt aliquando: vt in. c. fina. de sup. negligen. prela. in. vj. vbi visitator datus ecclesiæ vacanti à Papa potest conferre beneficia: secus si ab inferiore. & corrigitur opinio gloss. pe. lxj. dist. c. fina.

g ¶ C. ñ. de offic. vica. li. vj. De intellectu illius. c. vide plenissimè Mari. in. c. qualiter. ñ. q. v. & arti. xv. & ibi etiam ponit, an vicarius Episcopi possit saltẽ cognoscere de crimine digno depositione, vt referat superiori.

¶ Adde de potestate visitatorum religiosorum. Fede. consi. lv. &. cc. xcñ.

Anto. Franciscus. ¶ Circa istam materiam visitatorũ, dicendum est, q visitatores debent diligenter inquirere de vita & moribus ipsorum visitandorum: vt in. c. Florentinum. lxxxv. dist. Et an habeãt iurisdictionem ordinariam, vide per gloss. in. c. in singulis. de statu mona. & habetur in. c. cùm. I. &. A. de re iud. & vltra consilia. Fede. hîc alleg. vide eundem cõsi. clij. & de tali materia habetur in clemẽ. attendẽtes. & ibi per gloss. in verb. compelli. de sta. regu. vbi do. Car. in. vj. quæstiõe la. tissimè tractat de potestate horum visitatorum. & vide ea, quæ habẽtur in. c. ea, quæ. de sta. reg. & vide tex. in. c. cum venerabilis. de censi. Adde tamen, quòd accedentes ad ecclesiam causa visitandi, debent honorificè recipi, secundũ gradus suos: vt in. c. Episcopi, vel presbiteri. vij. q. ij. non tamen debent ecclesias visitantes grauare: vt in. c. cauendum. & c. inter cętera. x. q. iij. Et quales expensas possunt petere visitatores ab ecclesijs visitatis, vide ea, q̃ habentur in. c. cum Apostolus. de censi. & in. c. Romana. de censi. libr. vj. Et an visitator posset procedere contra citatum extra locum visitãdum, habetur per Fede. de Sen. in consi. suo. lvj. & in quo habitu debeant esse clerici, qui vadũt cũ Epo ad visitãdũ, maximè, qñ visitãt monasteria monialiũ. vide Hostien. in. c. vt iuxta. de offi. ordi. Et adde, quòd hospitalia non possunt ab Epis visitari, nec ab eis recipi procurationes: vt not. Pau. de lea. & omnes sequuntur in cle. qa cõtingit. de relig. do. & denicp de materia harum visitationũ, vide ple. per Fran. Patauinũ cõciuẽ meũ olim Reuerendũ auditorẽ Rotę in solẽni tractatu, quem composuit de huiusmodi visitationibus.

suam: ideo clausula in fine appositа refertur solùm ad proxima nõ habentia determinationem. & iste est casus not. illius. c. Et de hac materia, an & quando clausula debeat referri ad omnia: dixi plenè in. c. secundò requiris. de appel. dic, vt ibi. Abbas.

✠ SVMMARIVM. ✠

Rescriptum non faciens mentionem de excommunicatione impetrantis, est subreptitium.

2 *Visitans diœcesim habet iurisdictionem etiam cõtra clericos seculares si commissio est generalis.*

3 *Clerici non debent priuari beneficijs, nisi propter grauia delicta.*

4 *Spoliatus aliquando non debet incontinenti restitui in possessionem. 7.*

5 *Visitatores diœcesum, an habeant potestatem priuandi clericos beneficijs.*

6 *Iudex, an & quando teneatur defendere sententiã, quam dedit.*

8 *Excommunicatus non põt impetrare literas, vt admittatur ad agendum, quando erit absolutus.*

9 *Dispositio. c. pia. de excep. lib. vj. habet locum in iudicio agitato coram ordinario.*

CAP. XXVI.

DIlectus filius. † ¶ Non valet rescriptum super restitutione beneficij impetratum, quod de causa excommunicationis & amotionis impetrantis, non facit mentionem. ¶ In prima ponitur facti narratio. In secunna iudicũ instructio. ibi: *nos igitur*. ¶ Casus literalis. Abbas sancti Stephani Bononien. datus fuit visitator à sede Apostolica in ciuitate ac diœcesi Boñ. B. & A. presbyteros, propter suos excessus manifestos remouit ab ecclesijs suis, & excommunicauit. ijdem presbyteri literas impetrauerunt in forma communi à sede Apostolica de causa remotionis suę: & de excommunicatione, qua tenebantur astricti nullam facientes mentionem. opponebatur eis, cp literæ nõ valebãt propter causas prædictas. Consultus Papa respõdet, dicens: si est ita, literas non valere, tãq̃ per subreptionem obtentas. Bernar. ¶ † Nota primò cp qñcp committitur generale officium visitationis in tota diœcesi etiam contra clericos seculares. Fortè enim Episcopus erat negligens in visitando. & de officio visitatoris dic, vt habetur in. c. j. de censi. lib. vj. & x. quæstione. j. c. placuit. ¶ Not. secundò, cp appellatiõe

1 diœcesis nõ venit ciuitas. In contrarium facit, quod le. & no. in. c. vnico. de re. permu. libr. vj.

3 dic, vt dicetur j. eod. Rodulphus. ¶ No. tertiò clericos non debere priuari beneficio suo; nisi

a propter graues[a] & manifestos excessus. [b] Hoc

b tamẽ non probatur hîc: quia factũ narrat. sed dictum est verum: vt est text. not. in. c. inuentum. xvj. qõ. vij. vide quod not. gl. xv. quęstione. viij. in summa. Et quæ crimina sunt digna depositione: dico plenè in. c. at si clerici. de iu-

4 di. † Item not. cp cõtra iudicem spoliantẽ non possunt impetrari literæ super spoliatiõe, vel restitutione in forma cõi, sicut cõtra priuatũ. Sed oportet, vt fiat mẽtio de causa amotionis. Et ratio est: quia iudex procedendo iudicialiter, non dicitur aliquem spoliare. Ideo contra eũ non cõpetit iudicium possessoriũ. vide tex.

c iuncta gl. not. vij. q. j. c. præsentiũ. [c] secus si processisset extraiudicialiter animosè tãquã per-

d sona priuata: vt in. c. cõquerẽte. [d] & qđ ibi not.

5 j. de resti. spo. & ita restringo istũ tex. ¶ † Cõtra tex. op. de. c. fin. de sta. re. vbi patet, cp visitatores nõ possunt quem priuare beneficio suo. Sol. dicit Inn. cp generales visitatores non possunt, vt ibi: sed hoc nõ est soluere contrarium. Nã iste Abbas erat generalis: cũ esset datus in tota diœcesi & ciuitate. Ideò alij doctores cõi-

e ter soluũt, cp visitator dat9 à Papa põt priuare[e]: quia cũ sit datus ad corrigẽdũ, & subditi aliter fortè nõ possunt corrigi, videt etiã data potestas priuãdi. si aũt visitator est datus ab inferiore, procedit cõtrariũ. ¶ Ego nõ video bonã rõnẽ diuersitatis. nã hæc sol. diuersificat casum,

f sed nõ reddit sufficientẽ rõnẽ diuersitatis. [f] Nã rõ p̃missa vẽdicat sibi locum etiã in visitatore dato ab inferiori. Ideo credẽ, cp ex quo visitator datus ad corrigẽdũ, poterit priuare subditos bñficijs, si crimina hoc exposcãt: qa cõcesso vno, videt concedi oĩa accessoria ad illud: vt in. c. prudẽtiã. de offic. dele. Et hoc si ille qui cõmittit habeat ptãtẽ amouendi à beneficio, vt hîc. Et ad. c. fi. allegatũ pro cõtrario, dicerẽ, cp ibi specialiter fuit reseruatũ, vt visitatores nõ possint priuare. Itẽ loquit de visitatoribus deputatis per capitulũ generale religiosorum: qđ capitulũ nõ habet potestatẽ priuãdi prælatos. Ideo debet recurri ad superiores: puta ad Papã, vel Epm. & hęc sol. videt melior: quam

g not. Nõ ob. prædictũ. c. ij. de offi. vica. lib. vj. [g] quod doc. hic allegãt: vbi vicarius ex generali

a Quòd iudex. Adde Inn. in. c. in noſtra. de procu. in. c. decætero. de traſac. Bur. Imo. & iſtum Phili. prope fi. in. c. cũ ſpeciali. §. fi. de appel. Bald. in. l. ſancimus. ad fi. ibi. xiij. quæritur. C. de iu. & in. c. j. in. vj. col. ibi: de iudice, an ſit citandus. de milite vaſallo, qui cõtumax eſt. & in. c. ij. in. viij. no. ſ. eo. & iſtum in. c. ſacro. in vlt. col. de ſen. excõ. propter glo. ibi. & But. in. d. c. in noſtra. & in. d. c. decætero. & ibi per Imol. & plenè p Mod: hîc in iij. col. vbi põnt regulã & ſex not. declarationes.

b ¶ Ex officio. vide gl. in verſ. corã ſuperiore. in fin. in. c. cum ſpãli. de ap. & Ang. in. l. ſi vacãtia. in. xiij. colum. ibi item circa prædictã, ma. C. de bo. va. lib. x. 6 tex. in. c. venerabi a libus. in princi. de ſen. excom. in. vj. Bal. in. l. ſancimus in. xiij. q. Bald. in b l. edita. in. xj. colũ. ibi, quid ſi reus. C. de edend. in repe. Paduana. Butr. in c. cũ ab eccleſiarum. de offi. ordi. in. iij. no. per illũ text. & ſequitur Imol. allegãdo. d. c. venerabilibus. Idẽ no. Butr. in. c. qua frõte. in. iij. col. ibi, ex. iij. not. j. de ap. Et iſtam declarationẽ ſentit gl. in ver. conſtiterit. in. d. c. ſacro. 7 & ibi iſte firmat Imo. in. d. c. decætero. in. iij. col. ibi extra gl. & declarę prædicta duobus modis, vt hîc c plenè per Mod. ¶ Adde Rom. cõ ſi. cccxliij.

SEB. SAPIA.

c ¶ Reſtitutionẽ. facit optimè, q̃ licet qñ actio eſt tẽ 8 pore peritura cõcedatur aliqd̃ priuilegium agẽdi. l. ſed & ſi reſtituat̃ §. ſed & ſi dies. ff. de iud. tamẽ excõ e municatus non poterit agere in iudicio, etiam ſi actio ſit tempore peritura: vt p Abb. vbi Feli. in. c. cũ inter. j. de exce. Et no. q̃ hoc procedit nõ ſolùm in publicè excõicato, ſed etiã in occulto: quia in his, quæ nõ gerũtur ratione publici officij ab excõicato: nõ fit differẽtia an ſit publicus, ve. occultus: vt p Abb. in. c. aprobãdũ. col. iij. de re iu. Feli. in. exceptionẽ. col. xvj. de excep vbi declarat, quis ſit excommunicatus publicus, & quis occultus?

d ¶ In. c. in nomine domini. Adde gl. mag. in fi. in. §. j. xij. qõ. & ibi, Archi. & gl. in fi. ibi, nullo. in. c. infamis. §. verum. iij. q. vij. Arch. xvij. q. ij. Abba. ad fi. Spe. de peti. & poſſeſ. §. fi. ver. xxj. Rom. in. l. naturaliter. §. nihil cõe ff. de acq. poſ. But. in. c. fi. in. v. col. de ordi. cogni. Rotã de re iu. xxtiij. in anti. Inn. in. c. ſi Pap. in fi. de app. & in. c. cũ noſtris. ad finẽ. ibi hoc ipſum, tñ. de cõceſ. pbẽd. Imol. in. l. is, q reº. in. xxxv. col. ff. de pub. iudi. verſ. ſtu potes dicere. vbi allegat gl. ſin. in. c. ex inſinuatiõe. in ver. canonicũ. de ꝓcu. quã ſequũtur oẽs hîc. & vide iſtũ in. c. à nobis. de exce. Fallit qd̃ dicit hîc, q excõicatº ſpoliatº nõ reſtituit̃ in. vj. caſib9 hîc enumeratis p Modern. in. vij. col. & inquatũ dãt. lij. fallẽtias: vbi ſpoliatio impediret implementũ actus permiſſi excõicato. & allegant iſtum in. c. intelleximus. in. iij. colum. ibi: hoc dictum limito verum. de iudi. Adde iſtum in. c. vericatis. in verſi. vlte-

officio ſibi commiſſo, nõ poteſt quem priuare beneficio ſuo: quia illud procedit, quia non habet officium viſitãdi, ſeu corrigendi: licet cãrũ cognitio in eũ trãsfertur. Sed in caſu noſtro viſitatori datur poteſtas corrigendi: ideò poteſtas priuandi venit acceſſoriè. ¶ Secundò op. cũ enim iſti presbyteri negarent iuſtam cãm motionis, nõ tenebãtur facere mentionẽ de cã prætẽſa per Abbatẽ & de proceſſu cõtra eos agitato. Nã Papa taliter ſcripſiſſet, ſi iſti narraſſent, q̃ Abbas proceſsiſſet iudicialiter: & q̃ pro exceſsibus prętẽſis per eũ priuauit eos ſentãtialiter beneficijs eorũ. ¶ † Vltimò colligũt doc. hîc arg. q̃ iudex[a] põt ſe offerre defenſiõi cauſæ, ſicut fecit iſte Abbas, q intimauit negotiũ Papæ. Sed tu cõclude breuiter, q̃ aut iudex proceſsit ex officio, [b]& debet citari: vt defendat ſnĩam ſuã: tũ, quia tenet locũ partis: tũ quia eius intereſt, ne poſtmodũ puniatur, ſi dicat eum ꝓceſsiſſe iniquo animo vel per imprudẽtiã: vt probatur in. c. venerbi bilibus. poſt prin. de ſen. excõ. li. vj. facit. ij. qõ. vj. c. hoc etiã. & l. ij. C. de pœna iudi. qui malè iudi. Aut proceſsit ad inſtãtiã partis, & de neceſsitate nõ eſt vocãdus: vt in. d. c. venerabili[9]: Poteſt tamẽ ſe offerre defenſioni, ſi vult: quia ex retractatione ſnĩæ aliquale præiudiciũ ſibi generatur. ar. in. l. à ſentẽtia. ff. de appel. & vide bo. gl. in. c. ſacro. in ver. conſtiſterit. de ſen. excom. & per Inn. in. c. in noſtra. de procur. & in c decæterò. de trãſac. ¶ † In glo. ij. ibi: argu. q̃ quæſtio ſpoliationis nõ ſit priuilegiata[c]. Non intelligas hoc generaliter: qa hoc eſſet contra c. fi. de ordi. cogni. & c. frequẽs. de reſtit. ſpoli. li. vj. Sed reſtringe ad terminos literæ. ſ. quòd non eſt priuilegiata, vt excõicatus admittatur petens reſtitutionẽ. [c]& in hoc tene menti glo. q̃ excommunicatus non põt petere reſtõnẽ, ſi fuit ſpoliatus. Idem & clarius no. gl. in. c. ex inſinuatione. de procu. & in. c. in nomine domini[d]. xxiij. di. no. Inn. in. c. cum noſtris. de cõceſ. præben. An poſsit petere reſtitutionem vxoris. vide quod not. in cap. qm̃. xj. iij. † Et in eo, q̃ gl. ſequens dicit excõicatũ poſſe validè impetrare literas ſuper alijs cauſis, vt admittatur ad agendum eo abſoluto, non bene dicit. Vt eſt tex. hodiè in. c. j. j̃. eo. lib. vj. [e] Non obſtat. c.

9 pia. de exceptio. libr. vj. quia loquitur in iudicio agitato coram ordinario. Illud enim valet, donec excommunicatus repellatur: vt ibi. Ratio eſt, quia iudicium ſumit vires à perſona ordinarij: ſed delegatus habet iuriſdictionem ex facto iſtius excommunicati impetrantis: ideò cum reſcriptum ſit nullum in ipſius odiũ non poteſt tenere iudicium. & vide bonã glo. in. c. j. de reſcrip. lib. vj. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Subreptio ſiue fuerit cauſa finalis, ſiue impulſiua, viciat reſcriptum.*
Ceſſante cauſa impulſiua, an ceſſet effectus.
2 *Beneficij appellatione, an veniat præbenda, vel beneficium curatum.*
3 *In literis ad beneficia, an ſit fienda mentio de patrimonio impetrantis?*
4 *Habens ſufficiens patrimonium, an cum bona conſcientia retineat beneficium.*
5 *Clerici poſſunt liberè teſtari de patrimonio ſuo.*
6 *Epiſcopus per literas iuſtitiæ non tenetur prouidere habenti perpetuam vicariam, nec etiam per alias literas.*

CAP. XXVII.

Poſtulaſti. Hoc dicit comprehendendo vtrunq̃ intellectum. Per literas iuſtitiæ non tenetur Epiſcopus prouidere habenti perpetuam vicariam, vel ſufficiens patrimonium: nec valent literæ gratiæ ad beneficium obtinendum: in quibus impetrans tacuit perpetuam vicariam. Primò ponitur quęſtio. Secũdò ſolutio. ibi: *ad quod.* Tertiò ratio. ibi: *non enim.* ¶ Caſus literalis. Quidam erat perpetuus vicarius in quadam eccleſia, habens inſuper bona paterna, de quibus poterat commodè ſuſtentari: impetrauit contra Epiſcopum, qui ipſum ordinauit ſecundum illam formam communem. c. cum ſecundũ apoſtolũ. Quęſiuit Epiſcopus à Papa vtrum teneretur ei per formam illam in beneficio eccleſiaſtico ꝓuidere? rñdet Papa, quòd per formam illam ſedes Apoſtolica conſueuit

communicatus eſt. j. de hære. c. excõmunicamus. ¶ Adde Cald. cõ ſi. j. de arb. vbi ponit, an excommunicatus poſsit petere reductionem ad arbitrium boni viri. & vide Lap. alleg. lv. Feder. cõſi. xcvj. Anto. Franciſcus. ¶ Circa hoc de excommunicato an poſsit petere reſtitutionẽ vſurarum ſibi fieri? abſq̃ dubio, videtur quòd nõ: quia excõmunicatus tanq̃ actor in iudicio ſtare nõ poteſt per ea, quæ plenè habẽtur in c. intelleximus. de iud. quinimò etiã ſi eſſet lata ſententia pro ipſo excõmunicato, quãdo forſan eſſet in iudicio conuentus: vt reus non poſsit petete illam ſentẽtiam executioni mandari: vt notabiliter voluit Inn. in. c. cum venerabilis. de excep. Imò ſi excommunicat9 propter cõtumaciam fuiſſet paſſus miſsionẽ in poſſeſsionẽ in primo decreto. iuxta ea, quæ habẽtur in. c. quoniam frequenter. vt lit. non conte. & in. l. Fulcinius. in. §. quid ſit latitare. ff. ex quib. cauſis in poſ. ea non poſsit poſteà compariẽs petere reuocationem talis miſsionis ĩ poſſeſsionẽ: vt per Inno. in. c. cum inter. exceptio. Imò dubitauit Spe. in. tit. de excep. in. §. j. in verſi. item quæritur, an ipſe excommunicatus repellatur à tripli cando. & generaliter à quibus actibus excludatur excõmunicatus, & qui actus ſint ſibi permiſsi: plenè traditur & notatur in. c. decernimus. de ſen. excom. in. vj. & in. c. pia. de excep. eod. libr. & per Innocen. & Mod. in. c. veritatis. de do. & cont. & plenè habetur per repetentes. & ibi etiam dixi in præallega. c. intelleximus. vbi etiam tradit, an excommunicato ſit danda eleemoſyna. Pro quo vide gloſ. in. c. quieſcamus. xlij. di. & in. c. ſi cupis. xvj. q. j. & habetur in. c. non omnis. v. q. v. Et vtrũ poſsit doctorari & aliâs dignitates conſequi: vide plenè per Ioan. de Ana. qui multa refert ad propoſitum in rub. de magi.

e ¶ In. c. j. j. eo. lib. vj. vide plenè Do. poſt alios vbi. & Fel. in. c. fina. de exception. vbi poſuit ad illud. c. primum plures limitationes: & etiam plures ampliationes: & aliquid per eum hîc in vlti. colum. & vide iſtũ in. c. quod ad conſultationem. in fi. de re iudi.

¶ Adde do. de Ro. deci. ij. de ſen. exc. in antiquis. q dicũt. q̃ curia admittit excõicatũ impetrãtẽ cõmiſsionẽ & an valeat reſcriptũ impetratũ à duob9, quorum alter non erat excommunicatus. vide Ro. conſi. xlvi.

pauperibus

a ¶ Vicariorum. Adde istũ in repe.c.extirpandæ.§.qui verò.in.iij.colũ. de præbẽd.Cardi.in cle.j.in.iij.q.de offic.vica.Ludo.cõsi.lix.Alexãd. in.l.j. in.xij.char.ff. de offi.eius,cui man.est iurisdi.& plenè per Mod.hic Card. consi.xxxiij.in hoc dubio casu.Ancha, & Do.in.c.super eo.de præben.in vj.Imo.in cle.j.in.j.col.de præben.Egid.deci.clxij.& Rotam de præben. xxiij. in nouis. gl.fi.& ibi docto. de prębẽ.si paup. libr.vj. Cal.de rescri.cõsi.ix.istum in.c. cũ non ignores.in.ij. col.de p̃ben.gl.in cle.ij. in versi.electione.de rescri. quã sequit̃ iste in.c. edoceri. in pe.s.eo.& in.c. si quia contra clericum.xv.colũ.de foro compe. & in cap. licet ex suscepto.in.j.not.eod. tit. & de specieb⁹ vicariorum, vide istum in.c.G.perpetuus.in.j.no.de fide instru.& glo. in. c. ex parte. de offic.vica.

¶ Adde Lapum alleg.vij. vbi ponit,an Prælati inferiores possint constituere vicarios perpetuos. Anto.Ftancis.

¶ An & quando & in quibus casibus possit deseruiri ecclesiæ per vicarium: vide plures casus,quos no. b Host.& docto.in c.extirpãdæ.in.§. qui verò. de præben.& idem Hostien.in sum.de officio vica. & vide c glosſ.& docto. & c.ij.e. tit.& in cle. j.eod.titu.& vide plures casus, qui enumerantur in sum. Pisa. sub dictione vicarius.in princ.& qui dicantur esse vicarij perpetui.vide per Inno.& Hostien.in.c. G.perpetuus.de fide instru.& vtrum vicarius possit poni in ecclesia sine authoritate Episcopi,dic:q non.intelligendo de perpetuo:secus autem de temporali:vt per glosſ.& docto.in.d.c.ij.de offi.vica.& in.c.ad hæc eo.ti. & habetur in c a.de mõnachis.de præben.& per do.Cardi. in cle.j. de offi. vica.vbi etiam ponit,an Episcopus constituendo perpetuum vicarium in ecclesia inferiore,habeat necesse petere cõsensum principalis Rectoris, vel patroni:& an possit illum reuocare sine eiusdem consensu. de quo etiam per Hostien.in præalleg.c.ad hæc. de offic. vica. Et an in ecclesia possint esse plures vicarij habentes curam illius.vide Innoc.qui tenet,quòd sic, in c.cum non ignores.de præben.& no.Pau.de lea.in clem.j.de offi. vica. & quã potestatẽ habeat vicarius perpetuus in ecclesia in qua est vicarius,habetur per glo.& doct.in.d.c.G.perpetuus.& ibi etiam decidit,ita quòd sententia lata contra vicarium, non præiudicat ecclesiæ . & an in ecclesia, quæ habet vicarium cura illius dicatur esse penes vicarium, vel penes Rectorem Principalem.vide per gl.in.c.expositi.de præben. & per domi. Card.in.d.clemen.j.de offi.vica.in.ix.&.in.x.q.& per Io.And.in.c.pe. de offi.lega.libr.vj.& per Spec.in ti.de præben.& ibi per Ioan.An. in addit. super rub.in fi.Et an semper in ecclesia annexa debeat poni vicarius perpetuus:vide not.gl.in versi.ad mensam.in clem.j.de excess. Præla. & an ordinarius inferior Episcopo possit sibi vicarium constituere. vide gl. in. c.j. de offic.primicæ.& habetur in.c.pe.de ope.noui nun.& vide tex.in.c.Romana.in.§.pen.de appel.li.vj.& in.c.Romana.in.§.j.de sen.exc.eo.libr.& vide gl.in versi.Archidiaconus,in.c.perfectis.xxv.dist.Et deniq; tene mẽti,quòd deseruire per vicarium in ecclesia generaliter & regulariter est ꝓ- g

pauperibus clericis,qui nullum habẽt beneficium,prouideri. Et ideò perpetuus vicarius de talibus literis cõmodũ habere nõ debet:nisi de vicaria sua fecerit mẽtionẽ: vtpote veritate tacita impetrata. Non enim dicitur carere beneficio,cui prouisum est.& pro habẽte bñficij sufficiẽtis subsidiũ ex certa scientia super obtinẽdo bñficio Papa nõ scribit de leui,quin de ipso faciat mentionẽ. Bern. ¶ No.prìò ibi: a *perpetuo vicario.* ꝙ vicariorũ[a] ecclesiæ quidam sunt perpetui,& dicũtur hi,qui instituũtur se cũdũ ea,quę habentur in.c.extirpãdæ.in.§.qui verò.de præbẽdis.vide bonã gl.in.c. ex parte. primò j.de offi.deleg.Temporales verò dicuntur hi,qui instituuntur ad tẽpus:vt puta,si rector ecclesiæ tẽporaliter impeditus posuit loco sui vnũ.& de isto temporali habes in.c. peruenit j.de ap.& in.c.cũ ex eo.de elec.li.vj.Et vide ibi per Ioan.and. nũquid Rector posit ad libitũ ponere vicariũ tẽporalẽ in ecclesia sua: an verò sit requirendus consensus Episcopi. & in isto tẽporali vicario nõ habet locũ iste tex. vt patet hìc in litera:& tenent doc.hìc.Nã iste cũ sit temporalis,non dicitur habere beneficium,nec etiã habet titulũ in ecclesia:sed perpetuus sic:vt habetur in clemẽt.vna.de officio vica.& hìc.Et ex his infertur ꝙ hoc ca.nõ haberet locũ in vicario Episcopi, quia nõ est ille vicarius perpetuus ecclesiæ,sed est vicarius tẽporalis Episcopi.& potest remoueri ad voluntatem Episcopi[b]:vt no.glo.in cle.& si principalis.in ver.electionẽ j.eo.titu.& cle.fi.de procurato.& tene mẽti illas duas glo.Idem dic,vt nõ comprehendatur quo ad dispositionẽ. c.de multa j.de præben.vt ibi not.per Inno.& vide quod ibi dixi. ¶ No.secundò ibi: *commodè*[c] *sustentari.* quòd ad hoc vt patrimoniũ excludat petitionẽ ordinarij cõtra Episcopũ,debet esse tale & tm̃,ꝙ ex eo possit clericus cõmodè sustentari.Et pondera verbũ, cõmodè.nõ enim dicit sine penuria.differẽtia enim est inter hęc

hibitum:vt est tex.in.c.generaliter.xvj.quæstione.j. & in.c. præcipimus. xxv.quæstione.ij. Et adde,quòd vicarius etiam temporalis debet sustentari de reditibus ipsius beneficij:perpetuus autem vicarius debet habere cõformam portionem redituum ipsius beneficij sibi reseruatã:vt in .c.peruenit.de appella.de quo habetur per Innoc.in.c.sicut .de coha.cle .& mu.& per glosſ.in .c.clericus vict̃u .xxj. di.& in clemen. ij.in ver.suspẽsus. de vi.& ho.cle.& per domi.Cardi. & Moder.in cle. j.de offi.vica.

maxima . Nam talis posset viuere ex quindecim florenis sine penuria: id est sine egestate,quibus non posset commodè viuere alter. Ad hoc vide glo.optimam in.c.vnico.§. sanè. in verbo,absq; penuria.de statu regula.lib. vj. Et facit hæc litera sic ponderata contra Episcopos nostri temporis,qui omnes quantumcunq; egentes promouent sine beneficio ad titulum patrimonij.Non enim deberet hoc fieri,si ex patrimonio non potest ordinatus cõmodè viuere. ¶ Not . tertiò ibi : *formam communem.* [d] ꝙ literarum ad beneficia quædã dãtur in forma cõmuni.& istæ eædem appellantur in forma,cùm secundum apostolum.Item & literæ iustitiæ: vnde oĩa ista idem important. Et dicuntur in forma communi: quia olim Papa non solebat grauare ordinarios in collatione beneficiorum :nec cõcedere literas gratiosas:sed solebat scribere contra ordinatores:vt ipsi prouiderent illis,quos promouerãt ad ordines.Et quia hoc est iustum & debitum: vt j.de p̃bẽdis.in.c.Episcopus.& .c. non liceat. ideò hę literę sunt appellatæ,de iustitia.Et qa sunt fundatæ super illo dicto Apostoli:qui altari deseruit.&c.appellatæ sunt in forma,cum secundum Apostolum.De hac forma habes j. de præbendis. c.cum secundum Apostolum. e Item solent appellari in forma pauperum[e]:qa scribitur pro pauperibus duntaxat secundum illam formam:vt in capitul. si pauper.infrà,de de præbendis.libr.vj.& hìc in verbo:necessitatibus pauperum. Quædam sunt literæ gratiosæ,quando scilicet Papa, volens alicui facere gratiam confert sibi beneficium,vel mandat sibi conferri nõ habito respectu ad supradicta: vt in clemen.gratię,eod . titul . & in.c.gratia. eo.titul.libr.vj. † Item no.ibi: *de leui non scribimus* . [f]& tene semper menti:quia non est alibi iste text. ¶ Ex quo collige,quòd surreptio[g] vitiat literas,nedũ qñ fuit causa inductiua & finalis gratiæ seu rescripti: sed etiã si fuit causa

b ¶ Voluntatẽ Episcopi . Adde Cal. consil.ij.de offic. vica.

c ¶ Cõmodè. Adde istum idem tenentem in.c.j.de insti. & Cal.ĩ cle. j.in.§. sanè. in. v. not.de iurepa.& vide glos.in cle.j. in versi .cõmodè. de pœn . & text. cum glosſ.in .c.faciat.xxij.quæstione secunda,

¶ Adde Cald.cõsi. j .de vi.& ho. cle. vbi per plura concludit , quòd clerico non licet mendicare. Anto.Frã. ¶ Ad hoc, an clerico liceat mendicare vide quæ habentur in.c.nulli.& in.c. Episcopus . & in c.cum secundum apostolum . & in c.tuis.de prębẽn. vbi habẽt , quòd clericus nõ debet ordinari ab Epõ nisi vel habeat sufficiẽs patrimoniũ vel sibi assignetur cõpetens bñficiũ ex quo cõmodè videre possit:aliâs Eps debet ꝓuidere de suo,donec si bi de competenti beneficio prouideat,ne in oppobrium ordinis clericalis cogantur ipsi clerici mẽdicare.Nã licet paupertas nõ approbetur ; vt in.c. j.& ibi no.per glo.tũ mẽdicitas in clericis reprobatur:vt per gl.ij. in.c.ad supplicationẽ.de renũ.& in.c. Diaconi .xciij.di.& ple.tra.& no.ꝙ scribẽ. in.d.c.cũ secũdũ Apostolũ. vtrũ autẽ mẽdicitas dicatur actus virtutis , vel opus salutis.vide per Beatum Tho.in sum. contra gentiles.in lib.iij.Et qs sit perfectior status mẽdicantium:vel non mẽdicantium:vide per do.Car. in.c.sanè.de regula.& in cle.j.eo.tit.Et qui dicãtur esse mendicantes,vide quæ habentur,& not.in.c.de reli.do.lib,vj.& in.c.quorũdam.de elect.eo. lib.& in.c.j.in.§.sanè.de excess.Præla.eo.lib.& per gl.in cle.vt ꝓfessores. de regula.& an religiones mendicantes sint approbatę per ecclesiam:vide in.c.nimis.de excess.Præla.& in cle.exiui.de verbo.signi.

d ¶ Formam communem. Adde Io.An.in addi.Spe.super rubr.de concess. præben.in.v.colum.ibi:& aduerte.

e ¶ In forma pauperum. Adde glosſ.in.c.quãuis.de præben.lib.vj.& in.c. accepimus.de æta.& qual.& not.in.c.nonnulli.per istum in.j.not. & hic plenè per Mod.quòd literæ in forma pauperũ,possunt dici gratiosę duobus modis,in ver.possunt etiam dici.

f ¶ De leui non scribimus. Adde Imo.de renuncia.post translationẽ.in.xj. col.cum.x.sequentibus.vbi inuenies amplissimè,q̃ dicat causa impulsiua & q̃ finalis,& qñ cessante finali,cesset effectus.De quo per Bart.in.l.ij.§. fi.ff.de dona.& in.c.cũ cessante.per doct.de app.& vide bo.glosſ.in .c.cupiẽtes.in prin.in ver.periculosis.de cle.in.vj.& in.l.j.§.sexum. ff.de posſ per Spe.de dispu.& alleg.§.post hoc.in.iij.colum.ibi vel illud.

g ¶ SEB. SAPIA. ¶ Subreptio.vide Feli.in.c.super literis .colũ.ij.ẽ.eo.

Cap. Postulasti. Panor. super Prima parte Primi.

a ZACHARIAS. ¶ Causa impulsiua. Dic tu, q̃ regulariter causa impulsiua cessante non finitur effectus. no. Dy. in regula, decet. in fin. de regu. iu. Cy. Bal. Ang. & alij in l. generaliter. de epis. & cleri. Dy. & Bar. in l. ij. §. fin. de don. Io. fab. & Ang. Are. in §. illis autẽ. insti. de testa. mil. Feli. post oẽs in c. cum nuntius. col. ij. versi. nota primò. de testibus.

✠ SEB. SAPIA.

b ¶ Cessante causa vide Matthę. in trac. extẽsionum in. ij. col. vide Bar. in. l. demõstratio falsa. §. cũ autem. col. iij. ff. de cond. & demon. vbi decla. q̃ sit cã impulsiua, & quæ finalis.

c ¶ Appelatione bñficij. Adde glo. in cle. auditor. in vers. beneficio, de rescrip. & in cle. j. super verbo bñficio: vt lite pen. & & in cle. si Romanus pontifex. sup ver. bñficio. de p̃ben. & glo. in cle. j. in ver. bñficiali. de causa. pos. & ꝓprie' & gol. in cle. dispendiosam. in verb. beneficijs. de iud. & ibi Card. in no. & vide Gem. in. c. si ꝓ clericis pauperibus. de p̃ben. li. vj. glos. & doc. in. c. dudum. in ver. bñficia. eoti. & li. & vide gl. in cle. vnica. de re. permu. & istũ in c. ad aures. de pœnis. & app. bñficij venit Papat⁹. tex. est in. c. j. de maledi. Notabis tamẽ q̃ ap. bñficij largo sumpto vocabulo venit p̃benda: secundũ istum hîc. Adde Rotã de cõcess. p̃bend. viij. in nouis. p. c. tua. de ver. sig. & allegãt Arch. Io. An. in. c. gratia. de rescr. in vj. & adde text. j. c. in nostra. & Rotam. de p̃bẽ. xxv. in nouis. secus in materia stricta: qa appell. bñficij nõ veniet p̃benda secundũ istum hîc, post Inn. & alios in. c. fi. de præ. & plenè per Moder. hîc. Fallit in quatuor casibus hîc notatis per Modernos.

¶ Adde tu per Lap. alle. lxxxiij. & Cald. consi. iij. de præben. Ant. Francis.

¶ Circa hoc, q̃ bñficiũ veniãt appellatione bñficiorũ: & vtrũ veniãt bñficia maiora & dignitates. no. in. c. pe. de verb. sig. & habẽ in. c. si propter tua debita. de rescr. & in. c. fi. de præb. vbi distiguit inter materiã fauorabilẽ, & odiosam. & vide gl. in. c. j. de rer. pmu. in. vj. & Archi. in. c. si eo tpe. de rescr. e. li. & p Inn. & Host. in. c. cũ olim. de p̃b. Et an appellatiõe bñficij cõprehẽdat prębẽda. vide gl. in cle. j. de cã pos. & ꝓprie. & in. c. cũ in illis de prębẽ. li. vj. Ean veniãt distributiões quotidianæ: dic, q̃ nõ: vt in c. licet Epus. de præbẽ. li. vj. & in. c. super pe. de magi. & vide gl. in. c. j. de cle. nõ resi. li. vj. Et an in æstimatione valoris bñficij cõputentur distributiones quotidianæ: habẽt p Ol. cõs. suo. cxvij. & p do. de Ro. deci. ccccxxviij. in anti. & per Io. An. in addi. Spec. in titu. de concess. præben. super rubri. & vide tex. in. c. fi. de rescri. lib. vj. qui vult, q̃ appellatione fructuum, includantur quotidianæ distributiones. Pro quo est bo. text. in. c. fina. de concess. pręben. lib. vj. Et quid veniat appellatione simplicis beneficij: vide in. c. tua. de verb. sig. & quod not. Arch. in. c. alienationes. xij. q. ij. & per Zenze. in extrau. Io. xxij. quæ incipit: execrabilis. Et an appellatiõe beneficij curati, vel non curati, de quo mandatur alicui prouideri, comprehendatur beneficiũ patronatũ laicorũ, vel alterius cuius. cũq̃: vide. no. i. c. ij. de p̃ben. lib. vj. Et per Lap. in. c. cũ in illis. de pręben. eo. li. De papatu autẽ, vtrum sit beneficiũ, videtur dicendum, q̃ non: cum ipse Papa sit dominus omniũ beneficiorũ: vt in. c. cuncta per mundum. & in. c. per principalem. ix. q. iij. Et iõ nõ potest dici q̃ appellatione beneficij veniat ipse papatus: nec etiã possit dari casus, in quo possit ipse papatus cõtineri in mãdato. de prouidendo: sup quo tñ cogitandũ est: qa fortè posset dici, q̃ largo modo & ex largissima interptatione dicatur esse beneficium: de quo per Lap. ĩ cle. j. de sup plẽ. neg. pla. Vtrũ aũt appellatione bñficij venia nt p̃stimonia, siue p. siones: no. Archi. in. c. nõ potest, de præb. in. vj. & vide glos. q̃ dixit, q̃ sic. in cle. ij. de vi. & bo. cle. & notatur in cle. j. de sup plen. negli. pla. Et iõ dicebat. d. Cal. in. c. postulasti. de rescri. & in cle. fi. de off. ordi. in. ix. q. q̃ impetrãs bñficium, non facta mentione de pensione, quã habet in alio bñficio, dicit nulliter impetrare. & idẽ dicas, si haberet hospitale, quod nõ cõsueuit cõferri in titulum iuxta ea, q̃ habentur. in cle. quia contingit. de reh. do.

d ¶ Nisi p̃bendæ. Adde istũ post alios in. c. d. fi. de præbẽ. & Arch. in. c. alie nationes. super verbo. beneficia. xij. q. ij.

e ¶ De patrimonio. Adde Do. hîc in repe. in. xiij. colũ. Rotã. de p̃ben. dec. xj. in antiquioribus. p Mod. hic in. xj. colũ. in ver. circa faciendo mentionẽ de patrimonio. & per Do. hic in lec.

f ¶ Quòd habens patrimonium. Adde do. meũ in. c. intãtũ. de fimo. & hîc. & Inn. in. c. qñ ĩ fi. ne pla. vi. suas. Arch. in. c. & si illi, q. xij. q. ij. istũ. ĩ. c. eps. de præben. beatum Tho. ij. ij. q. clxxxv. arti. vij. & plenè per Mod. hîc.

g ✠ SEB. SAPIA. ¶ Expendat. Facit quòd habere diuitias non est de se malum: & diuites cum operibus bonis & cum iustitia non sunt abijciẽdi. c. hoc autem scripsimus. iij. dist. no. in. c. recolentes. in ver. paupertate. de sta. mona. Et quid si electio est facta de diuite & paupere, qs præferat: vide Inno. in constitu. j. de priuile. per Abb. de Ro. in. l. si quis ad declinandam. C. de epis. & cleri.

SEB. SAPIA.

1 impulsiua: vt quia princeps aliâs concessisset cessante subreptiõe, sed nõ ita de leui. Vñ subreptio fuit causa impellẽs: & sic habes casum notabilẽ & singularẽ, in quo cessante causa impulsiua, seu cã impulsiua existẽte falsa, corruit dispositio. & hoc est in odiũ materiæ bñficialis, ꝓpter ambitionẽ ꝓ primẽdã. ar. in. c. quanuis. de prębẽdis. li. vj. Regulariter verò cessante cã impulsiua nõ cessat dispositio: vt not. in c. post trãslationẽ. de renũ. & in. l. cũ tale. ff. de condi. & demõ. & C. de falsa cã adiecta lega. per totũ.

¶ † In glo. ij. ibi: *siue præbenda*. Ex hac gl. relata ad tex. potest colligi dictũ no. q̃ si mãdatur alicui ꝓuideri simpliciter de bñficio in aliqua ecclesia, põt ꝓuideri de bñficio ꝓbẽdali. Sed tu dic melius, q̃ licet appellatiõe bñficij largo sumpto vocabulo veniat oẽ bñficiũ: vt in regula prima, de reg. iur. libr. vj. Tñ vbi materia est stricta, vt in casu nostro appellatione bñficij, nõ venit bñficiũ curatũ: vt in. c. cũm in illis. de pręb. li. vj. nec p̃bẽda solita cõferri canonico: si in illa ecclesia sunt alia bñficia simplicia: secus si nõ foret, nisi p̃bendæ. Inn. hoc no. & Ioã. An. post eũ. in. c. fi. de p̃bẽ. & ibi dixi. vide per Archi. in. c. cui de nõ. e. tit. lib. vj.

2 ¶ † In glo. fi. ibi, *tenent literæ*. Aduerte, quia ex hac gl. põt inferri ad duas quæstiones. Prĩa, nũ qd in literis ad bñficia sit fiẽda mẽtio de patrimonio. Secũda nũquid hns patrimoni ũ sufficiẽs possit cũ bona conscientia petere, seu tenere bñficiũ ecclesiasticũ.

¶ Quo ad primum varię sunt opi. Cõis opĩnio est, q̃ in literis iustitiæ est fiẽda mẽtio de patrimonio. Vñ ꝓ tales literas nõ tenet Eps ꝓuidere habẽti sufficiẽs patrimoniũ. Pro hoc. c. tusi ĩ. de p̃bend. Dicit tñ Io. q̃ hoc casu obstabit exceptio impetrãti in vim pereptoriæ: nõ aũt in vim dilatoriæ. & not. verbũ. Valent em literæ iustitiæ ad bñficia: licet nõ faciãt mẽtionẽ de patrimonio: qa nõ est necesse mẽtionẽ de exceptiõe peremptoria cõpetẽti aduersario. Ad hoc quod plenè dixi in. c. cũ ordinẽ. s. e. sed in literis gratiæ nõ est necesse facere mentionẽ de patrimonio. Pro hoc iste tex. in fi. Et hoc voluit Ioan. And. hîc & clarius hoc sentit. s. c. ad aures. vbi dicit quòd de diuitijs & nobilitate non est necessariò fiẽda mẽtio in gratia: quia hoc iure nõ cauetur. Quidam tamen dicunt, q̃ si impetrator fuit ordinatus ad titulum patrimonij, q̃ tunc de patrimonio est fienda mentio: quod

3 satis de rigore potest admitti: sed de stylo curiæ seruatur indifferenter prima opi. Et est ratio diuersitatis inter primum & secundum casum. Nam per literas iustitiæ prouidetur solùm pauperibus, sed nõ dicitur pauper, qui habet sufficiens patrimonium. Item Episcopus non tenetur prouidere ordinato, nisi quando non habet patrimonium: vt in. c. tuis. & in. c. Episcopus. & in. c. nõ liceat ĩ. de præben. Sed literæ gratię sunt alterius cõditionis. Nam gratia nõ est fundata super iustitia.

4 ¶ † Venio ad secũdum. Nam Inn. hîc dicit, quòd habens patrimonium, f nõ suscipit indignè beneficium g dummodo bene expẽdat. Idem videtur velle Hosti. Dicit tamen, quòd si clericus deseruit beneficio, & bene viuit nec habet prauam intẽtionẽ thesaurizandi: põt cum bona conscięntia viuere de reditibus de beneficijs: secus si nõ deseruit, vel luxuriosè viuit: vel prauã intẽtionẽ thesaurizandi habeat. & vide Inn. in. d. c. Eps. vbi idẽ concludit & mouetur principaliter p illã authoritatẽ Apostoli, q̃ altari seruit, de altari viuere debet: vt ĩ. c. cũ scdm Apostolũ ĩ. de p̃b. Hũc articulũ plenius examinaui in quadã disputatiõe, q̃ ĩcipit: Titi⁹ cleric⁹. vbi pleniſsimè videas. Nã cõtra hãc rationẽ Inno. & docto. adducitur tex. aptissimus in. c. sacerdos. j. q. ij. vbi dicitur, q̃ illa authoritas Apostoli ꝓcedit in nõ habẽtibus, vñ viuere. & hoc probatur ex sequẽtibus verbis Apostoli. Et in hoc articulo iura variè procedũt. & vide gl. xij. q. j. in. c. illi aũt, qui. & j. q. ij. in. c. pastor. & c. clericos. & xvj. q. j. in. c. fi. Pro concordantia omniũ facio tria præsuppositа. Primum, q̃ tẽpore primitiuæ ecclesię oẽs credẽtes in Christo nõ possidebãt aliquid propriũ: sed omnia erant illis communia: vt not. xij. q. j. in sum. & originaliter legitur in actibus Apostolorum. Sed postmodum quiescẽte feruore Christi incœperunt Christiani tenere proprium: error tamen erat, vt clerici saltem propria possiderent. Et fuit statutum etiam tempore Apostolorum, vt bona, quæ prius habebant, deberent offerri ecclesijs cathedralibus: & ex reditibus subueniretur indigentibus tàm clericis, quàm laicis. & horum bonorum dispensator fuit deputatus Episcopus: vt est tex. not. xij. q. j. c. vidẽtes. Illo tempore, si clerici possidebãt propria, nullo mõ poterant participare de reditibus ecclesiæ: qa vsus illorũ bonorũ fuit de

putatus

putatus pro indigentibus. Item, quia videbatur quidam error, ꝙ clerici prouiderent proprium, cum deuiarent à veſtigijs Apoſtolorum. Vnde fuiſſet viſum longè indecentius, ſi cũ hoc, quod poſſiderent propria, vellent viuere de reditibus eccleſiarum. Et ſecundum illa tempora emanarunt multa iura, in quibus dicitur, quòd clerici habentes propria non debent participare de rebus eccleſię. Sed poſtmodũ & tertiò fuit ſtatutum, vt nulla eccleſia ædificaretur ſine dote pro miniſtris & alijs neceſſarijs eccleſiæ: & clerici ſine ſcãdalo inceperunt poſsidere bona eccleſiæ. Ad hoc xij. q. j. certè. de conceſ. diſt. j. c. nemo. Et ſecundum hæc tempora procedunt iura, quæ videntur velle, ꝙ clerici poſſunt viuere de reditibus eccleſiæ. Nec ponderatur patrimonium, quia hodiè bona eccleſiarũ principaliter ſunt deputata ad vſum miniſtrorum: vt in c. paſtoralis. de his, quæ ſi. à Præla. & vide bo. text. j. q. ij. c. penult.. vbi indifferenter permittitur clericis vt poſsint viuere de beneficijs, ex quo eis deſeruiunt. Conclude ergo, ꝙ ab eccleſia vniuerſali, nihil poſſunt petere habentes patrimonium. Sed ab eccleſijs particularibus, quibus ſeruiunt licitè poſſunt capere: ex quo honeſtè viuũt
5 & prauam intentionem non habent. † Hinc emanarunt iura hodierna, quibus diſponitur, ꝙ habens beneficium & patrimonium
a poſsit liberè teſtari de bonis patrimonialibus[a]. xij. q. v. per totum
6 & j. de teſt. quaſi per totum. ¶ † In ſi. gl. opp. cõtra tex. in eo, quod innuit, ꝙ vicarius perpetuus faciendo mentionẽ de vicaria perpetua, debet habere beneficium. Nam per literas iuſtitiæ non prouidetur, niſi pauperibus: ergo per iſtas literas nõ poteſt conſequi be
b neficium, etiam ſi faciat mentionem de vicaria.[b] Nam reſultaret quædam repugnantia: cùm illæ literæ ſint fundatæ ſuper paupertate. So. dicit Ioann. ¶ Cald. quòd text. in verſicu. perpetuus. mutat caſum, & incipit loqui de literis gratioſis. & hoc teneas. Vnde ſenſus literæ eſt, quòd per literas iuſtitiæ nõ tenetur Epiſcopus prouidere habenti perpetuam vicariam: nec etiam per alias literas: ex quo nulla mentio fit de vicaria. ¶ Vltimò ſcias, ꝙ docto. tractant hîc materiam, nunquid in diſpẽſatione ſit fienda mentio de beneficijs obtentis, vel de qualitate. Ego latius examinaui in dicto. c. ad aures. & dic, vt ibi.

~✤ SVMMARIVM. ✤~

1 *Reus non poteſt conueniri extra ſuam diœceſim vltra duas dietas: niſi de conſenſu partium. nu. 3. 8. 12. & 13.*

2 *Dieta non computatur à domicilio rei, ſed à ſua diœceſi. nu. 6.*

4 *Iudex ordinarius, an & quãdo poſsit committere, vel cognoſcere cauſam extra ſuam diœceſim. nu. 7.*

5 *Communis vſus loquendi ſemper primò attenditur in interpretatione cuiuslibet diſpoſitionis.*

8 *Certa ſcientia Principis, ex quibus præſumatur in reſcripto.*

9 *Reſcriptum ex certa ſcientia non valet, ſi non ſeruetur forma à iure tradita: quod eſt, ſi reperitur ius dans certam formam reſcripto.*

10 *Reſcriptum, vel priuilegium, aut conſtitutio, an & quando debeat facere mentionem de iure, contra quod emanat.*

11 *Princeps promouendo indignum ad dignitatem, videtur ipſum habilitare.*

CAP. XXVIII.

c 1 Onnulli. ¶ Hoc dicit[c]. Per literas Apoſtolicas de hac cõſtitutione mẽtionẽ nõ facientes, † nõ poteſt quis trahi vltra duas dietas extra ſuã diœceſim, niſi de cõſenſu partium literæ fuerint impetratæ. h. d. vſq; ad. §. ſunt &. Iſtud principiũ diuiditur in tres partes. Nã primò ponit abuſum impetrantiũ indices remotos. Secũdò prouidet ibi: *cum autem.* Tertiò excipit ibi: *niſi.* ¶ Caſus literalis. Quidã abutebãtur gratia ſedis apoſtolicæ literas impetrãtes ad iudices remotos: vt ſic reus fatigatus laboribus & expenſis liti cederet: vel ſaltẽ vexationẽ ſuã redimeret. Et quia per iudiciũ iniuria fieri non debet: ſtatuit conciliũ, ne quis vltra duas dietas per literas Apoſtolicas trahi poſsit: niſi de aſſenſu partiũ, vel niſi de hac cõſtitutione fecerit mentionẽ. B. ¶ Not. primò, ꝙ Papa concedendo reſcriptũ ad lites dicitur facere gratiã: licet nihil cõcedat. Cùm ipſe ſit cunctorũ ordinarius. ix. q. iij. c. cuncta per mũ-

a ZACHARIAS. ¶ De bonis patrimonialibus. Adde, an de bonis intuitu eccleſiæ quæſitis ex diſpenſatione Apoſtolica poſsit clericus teſtari. & cõclude poſt Feli. in. c. conſtitutus. col. xij. ver. ad dicta ardua, quæ ponit iſto tit. quòd non poteſt: vt ibi remiſsiuè: per eum.

b ¶ De vicaria. Vide hîc Do. volentem. quòd hic non arguatur à contrario: quem impugnãt hîc moder. & bene. & vide Maria. in repe. huius. c. in. xxxiij. colũ. vbi cõſiderat duos caſus: quos refert hîc Fel. ſ. xvj. cal.

~✤ SEB. SAPIA.

c ¶ Hoc dicit, forma hic quęſtionẽ de eo, quod tangit Imo. poſt Pe. de Ancha. in. c. fi. in. vj. not. j. de re. permut.

dũ. & c. p principalẽ. Sed ex eo dicit gratiã impetrari: qa poſſet impetrãtẽ iure ad ſuũ ordinarium remittere. Nã eccleſiaſtic⁹ ordo cõfundi tur, ſi ſua iuriſdictio vnicuiq; Epiſcopo non
2 ſeruatur. xj. q. j. c. peruenit. ¶ † Not. ſecundò ibi, *extra ſuam diœceſim.* ꝙ dietæ, de quibus hîc, non computantur à domicilio rei: nec ab ipſius ciuitate, vel oppido: ſed à fine ſuo diœceſis. quod clarius probatur in capitulo, ſtatutũ. in. §. cum verò: verſic. nullus j. eodem. lib. vj. Et ratio eſt: quia nullum grauamen infertur ex impetratione intra diœceſim: cum poſsit trahi per totam diœceſim coram ordinario: [d] vt
d capitul. cum Epiſcopus. de ordi. libro. vj. Solum ergo trahitur reſpectu ſuæ diœceſis: ideò
3 fit computatio à fine diœceſis. ¶ † Nota vltimò regulam, & duos caſus exceptos. Regula enim eſt, quòd per literas Apoſtolicas nõ poteſt quis trahi, vltra duas dietas computandas à fine ſuæ diœceſis. Hodie verò hoc eſt reſtrictum, & ſolùm poteſt trahi per vnam dietam: vt in dicto capitulo ſtatutum. in. §. cum verò. Et quod dixi de literis apoſtolicis: idem dic de literis legatorum: vt in dicto. c. ſtatutum. Idem in legato papæ: de quo dic, vt ibi:
4 in verſicu. in nullo. † De ordinario verò, vtrũ poſsit cauſam committere extra ſuam diœceſim. vide text. cum gloſſ. not. in. c. vt litigantes. de offi. ordi. lib. vj. & ibi etiam habetur de Archiepiſcopo, in quibus. ſ. locis poſsit committere cauſam appellationis. & hoc quantum ad regulam. Primus caſus exceptus eſt, ¶ cum literæ fuerũt impetratæ communi conſenſu par-
e tium. & intellige, quòd expreſsè cõſenſerunt[e]
f in iudices remotos.[f] Vel ſecundum Innocenſi impetrauerunt ad iudices ſcientes eos valde remotos. & hoc caſu non eſt neceſſe, vt fiat mẽtio de iſta conſtitutione: quod patet per caſum ſequentem. Secundus caſus eſt, quando reſcriptum facit expreſſam mentionem de iſta conſtitutione. Et ex hoc, & ex text. not. quòd vbi
g ius habet clauſulam derogatoriam[g] ad reſcripta, nõ valent ipſa reſcripta: niſi expreſſam mẽtionem faciant de illo iure. De hoc tamen dicẽdum latius: vt dicam in gloſſ. fina. huius princi
5 pij. ¶ † In gloſſ. in ver. *duas dietas.* ibi: *contra naturam vocis.* no. bñ gl. & vide Inn. in. c. olim. de ver. ſig. vbi dicit, ꝙ in interpretatiõe cuiuſq; diſpoſitionis ſemper primò recurrendũ eſt ad
h communẽ vſum[h] loquendi. & idẽ Bar. in. l. oẽs

d ¶ Coram ordinario. Limita niſi partes grauarentur ex delegatione remota vel cognitiõe ipſius ordinarij, nimis à lõge trahẽtis reum, ſecundum Pe. de Anch. hic, & in. c. cum te. de offic. dele. & in. c. finẽ. in. iij. not. de do. & contu. in. c. cauſam. de teſt. facit l. mediterraneæ. C. de annonis & trib. lib. xj. & volunt Vin. in. c. ſanè. de fo. compe. & ſequit ibi But. in fin. & Imol. dicit ibi eſſe æquũ. & ſequitur hic. d. meus. in. c. dilectus. j. e. & in d. c. ſanè. per tex. in. l. cum poſt. C. de app. licet Imol. in d. c. ſanè. dicat de iure hoc non eſſe verũ: & iſte ibi reprobat hoc dictũ Vin. & do. meus hic. & videas Maria. in. d. c. ſanè. & modern. hîc Et dicas, quòd dictũ Pet. de Ancha. & Vincen. procedit quando concurrũt duę qualitates videlicet breuitas cauſæ, & itineris. longinquitas. vt iudex appellationis cogatur delegare cauſam in patria litigãtium: aliôquin non procedat dictum eorum.

e ¶ Expreſsè conſenſerunt. Adde quod Car. cõſi. lxxj. omnis à me. Bernar.

f ~✤ SEB. SAPIA. ¶ In remotos. An hodie tales literæ ſunt ipſo iure nullæ. vide Are. in conſil. lviij. diligenter. vbi tenet, quòd ſi pars non opponit, valet proceſſus huiuſmodi delegati, etiam hodiè: ſed malè loquitur. & in contrarium tenẽt communiter doct. per tex. in. d. c. ſtatutum. in fi. de reſcri. in. vj. & iura allegata per eum procedunt de iure antiquo.

g ¶ Clauſulam derogatoriam. Vide quod le. & not. in. l. ſi quis in principio teſtamenti. ff. de leg. iij. & per Bar. in exrauag. ad reprimẽ. in ver. nõ obſtãtibus. Io. an. & alios in. c. vnico. de exceſſ. Præla. li. vj.

h ¶ Ad cõem vſum. Vide Bart. in. l. ſtipulatio iſta. §. hæc quoq; ff. de verb. oblig. & in. l. Labeo. ff. de ſupel. leg. & in. l. j. C. de iura. cal. & ĩ. l. notionẽ. §. inſtrumentorũ. ff. de ver. ſig. & in rubri. ff. de ope. no. nun. & in. l. j. ff. de ſu.

& leg. & in.l.librorum.§. quòd tamen Caſsius.ff.de.le.iij. & in cõſil.inci. in.q.prædicta.Iac.Bu.in.j.cõſti.Digeſtorũ.& in.l.j.ff.de inſtru. & in auc. ſacramenta pub.C.ſi aduer.vend.Bu.& doc.in proœ.Grego.doct.in.c.ex literis.de ſponſa.& ibi iſtũ.& in.c.per tuas.de prob. per iſtũ per Io.And. in.c.fundamẽta.de ele.li.vj.Bal.in tit.de pace cõſtã.in verſ.ſententiæ.Inn. in.c. cum cauſam.

populi.ff.de iuſti.& iur. † ¶ *Secundo not.* ex hac glo.quòd vbi in aliqua diſpoſitione fit mẽ tio de dietis, debet ſemper intelligi de dietis vulgaribus.& hoc dictũ communiter ſequun tur docto. Videtur probari per locum à ſpe ciali in.c.præſenti.in.§.loca.de præben.lib.vj. Quid autem ſi in loco non apparet de vulgari bus? ſentiunt hîc docto. principaliter Hoſtiẽ. quòd tunc recurrendum eſt arbitrium iudi cis: vt tũc iudex moderetur & determinet die tas.[a] Aliter autem ſunt determinandæ in hye me, quàm in æſtate. *Sed* glo.in.c. cupientes. in verbo commodè.de elect.libr.vj. dicit in de fectum vulgarium recurrẽdum ad legales. Et idem Archi.in dicto.c.ſtatutum. Hoc dictum mihi placet plus: quia arbitrium iudicis ſucce dit in nõ determinatis à lege: vt in.l.prima.ff. de iure deli.& in.c.de cauſis.j.de offici.delega. ¶ † Et in fin.glo.hodiè reſtringe hanc deciſio nem gl. prout habetur in dicto.c.ſtatutũ. Nã iudex delegatus non poteſt exire locum com miſsionis: vt ſi deputetur in certa diœceſi in tra illam,& non extra cognoſcere & ſubdele gare poteſt. ¶ Et ideò conclude, quòd ſi non exeuudo locum cõmiſsionis, poteſt ſe appro pinquare,[b] procedit deciſio gloſ. aliâs ſecus. Et dicitur, vt arbitror deputatus in certo loco: cùm dignitas ipſius iudicis expreſſa in reſcri pto eſt in illo loco: vt puta committitur cau ſa Epiſcopo Seneñ. profecto videtur in hac diœceſi deputatus: vnde extra illam diœceſim cognoſcere non poteſt. Niſi diceretur in re ſcripto, quòd commoraretur in alio loco: vt puta committimus hanc cauſam Epiſcopo Se neñ. Romæ moranti. Nam tunc videtur Ro mæ cauſa commiſſa. ad hoc text.not.& ibi per

6 de teſti.bo. text. in. c. præſenti. §. loca.de præbend. in.vj.glo.in.c.ſta tutum.§. cũ autẽ. de reſcrip.libr.vj. Franc.de Rampo. in quodã ſuo con ſi.incipiẽ. ſtatuto Ferrarienſi caue tur.c. poſito inter conſilia. Ioã.Cai. a in ti.de teſta.in or dine. xxxiiij. Al be. de Roſa. in. j. parte ſtatu.in qõ. pe.& per do.meũ Barb.in repe.rub. de fi.inſtr.in. xx. colũ.quod amplia etiã ſi ſtatutũ po. 7 puli diſponeret, q̃ verba ſtatutorũ debeant intelligi, prout iacent: quia tunc intelligeren tur ſecũdũ cõem vſum loquendi, ſecũdũ But.in. d. b proœ.Greg. Limi ta niſi verba ſtatu ti deberent intelli gi propriè nullo extrinſecus addi to, quia tunc non regularentur ab vſu cõi loquendi: quia ille eſt extrĩ ſecus intellectus. alle.Iaco. Butr. in in.d.l.j. & voluit Bar.in.d.l.Labeo.

Antonius Franciſ. ¶ An & q̃n cõſiderari debeat vulgaris modus loqun di vltra hîc allegata per iſtos apoſtillantes. vide Barto.in.l.anniculus.ff.de ver.ſig.& que doc.not.in.c. quẽadmodum.de iureiur.& in.c.ſi iudeos.& ibi per Ioã.de Ana.de Iudę.& vide gl.q̃ alle.multa iura in cle.j.de reli.do. Et q̃n ſit attendenda vulgi opinio: vide q̃ habẽtur,& not.in tit.j.de purga. vulga.& in.c.nõ. nulli. de rapto.in gl.iiij.& vide not. in.l.ſciendũ.in.§. illud .ff. de ædil. edic.& tene mẽti q̃ vſus cõis loquẽ di iudiciẽ ex curſu lonigi tpis: vt per Bar.ĩ.l.j.in pe.co. verſic.ex hisergo apparet. C, de di. gni.li.xij. .vltra ea q̃ poſuit in.l. La beo.de ſupel.leg. Et dicit Bar.in.l. talis ſcriptura .in ij.col .ff.de le.j.& in.l.oẽs populi.in iij.q.vj.q.prin.ff. de iuſti. & iur. Et an & q̃n habeat locum in ſtatutis dubijs: vide Bart. in.l.j.in prĩ.ff.de ſuis & legi.& in.l. ſi qd earũ.ff.de le. iij.& in.l.j.ĩ.§.po teſtatis .in verſ.in ſtatutis verò licet debeamus . ff. de pecu.& vide Bar. in rubri.ff.de no. ope. nun. vbi no tabiliter dixit, q̃ cõis vſus loquẽdi habet locũ in ſta tutis, q̃n vigebat tpe cõditi ſtatuti. de quo etiam per Alex.ĩ.l.v.in prĩ. ff. de verb. obl.& de iſto cõi vſu lo quendi, vide Bar.

c Io.an.in.c.fina.de re.permu. [c] Et tene menti, vt ſis cautus cum commiſsio alicui fit non reſidẽ ti in propria dignitate: vt fiat mentio in reſcri pto de loco moræ: aliâs non poſſet ibi cogno 8 ſcere. ¶ † In glo.in verbo: *mentionem.* ibi: *non* d *obſtante tali conſtitutione.* [d] Pondera gloſſ. videtur enim velle, quòd reſcriptum debet facere mentionem ſpecialem de ipſo tex.Ioan.and .di cit communiter non ſeruari: ſed ſolùm dicitur non obſtante conſtitutione de duabus dietis, edita in concilio generali. Et dic ſatis eſſe face re iſtam mentionem ſpecialem.de iſto tex. Vn de bene dicit Io.An.hoc communiter non ſer uari, ſed ſolùm vt prius fieri debeat: quia nõ re fert, quid ex æquipollentibus fiat: vt in.c.licet ex quadam.de teſti.& in.l. quoties.in.§.ſi quis. ff.de hære.inſti.& .l.certum.ff.ſi cer.pet. Dixit etiam hîc Goffre . quòd ſi poſſet probari Pa pã ſciuiſſe locorum diſtantiam, valere reſcri ptum: licet non faceret mentionem de iſto.c. e Quaſi videatur tunc ex certa ſcientia [e] concede re.& idem ſentit glo.in ſimili in.c.j. de conſti. lib.vj. Vin.hîc contrarium tenet.Io.an.dicit, q̃ ſi per verba reſcripti poſſet apparere de certa ſciẽtia Papæ: procedat dictum Goffre.quia ſa tis tunc apparet de mente principis: aliâs ſi im petrator vellet probare per teſtes certã ſcien tiam, procederet opin. Vin. ¶ Et not.hoc di ctum ſic declaratum: quia eſt valde notabile in practica. Sentit enim per hoc, quòd certa ſcien tia Principis non præſumitur, maximè contra ius: niſi poſſet colligi ex verbis reſcripti. Hoc etiã ſentit Inn.in.d.c.præſenti.qđ hodie incipit ſtatutũ.de reſcrip.li.vj. Et ſic eſſet temperanda gl.ſi.cle.ij.j.eo.ti.vbi dicit, q̃ tunc dicitur Prin ceps facere ex certa ſciẽtia, q̃n hoc exprimitur

in.l.ij.ff.de vſufruc.earum re. quæ vſu conſumuntur,

a ⁓ SEB. SAPIA. ¶ Dietas. Vide ad propoſitum Alex. in.l.j.ff.ſi quis cautioni.vbi ẽt trac, q̃ dieta intelligit ſecũdũ cõſuetudinẽ locorũ. Facit qđ dicit Bar.in.l.iij.ff.de ver.ſig. q̃ pes intelligit ſecũdũ cõſuetudinẽ locorũ. De iure aũt pes intelligit. xv. digitorũ: vt eſt gl.in.c.ſicut.xvij.q.iij. .dieta aũt.xxx.millia paſſuũ continet: vel.xij.leucas, ſecũdũ Abb.in.c.ex parte. j.de fo.cõpeten. Dieta aũt in mari cõſtat ex qnquaginta millibus paſſuũ, vt per Bar.in trac.de inſula.in.iij.colũ.

b ¶ Poteſt ſe appropinquare. Adde gl.j.in.c.olim.de excep.& Do.in.c.ſta tutum.§.in nullo.in prima oppoſi.de reſcrip.in.vj.

c ¶ In.c.ſi.de re.pmu. Adde iſtũ idẽ tenentem in.c.ſi. circa princ.de iudi.& in.c.olim.de excep.& Car.in cle.ſi.ij.reſpon.ij.q.de ſen.exc.

d ¶ Nõ obſtãte tali cõſtitutiõe. Vide Ioan.An.in.c.j.de exceſ.præla. in.vj. Legiſtas in.l.fina.C.ſi contra ius, vel vti.pu.Pau.de caſ.conſi.liij.in prin.& conſi.cccxiij.But.in.c.j.ſ.eo.Do.in.c.j.in.vj.colum.ibi: credo.de conſti.in vj.Saly.in.l.hac conſultiſsima.§.pe.& in.l.ſancimus.C.de teſta.Archi.in.c. primo.ſuper verbo, noſcatur.in fi.ibi: vel dic plenius.de cõſt.in.vj. Do.in c.quoniam.in.iij.colum.xxvij.diſtin.Ancha.conſil.cclv.in.quæſtio .quæ vertitur.in.iij. colum.& conſilio. ccxxvj. ex tenore.in principio . Oldra. cõſi.ccxlviij.factũ tale eſt, quidam tex.prope fi. Capram cõſi.clvij.fuit di ſpenſatum.in.vij.col.& pleniſsimè p̃ do.Feli.hic,in.v.colum.in ver.regu la. Itẽ cum.xlvj.col.& ſeq.& per Alexan,in apoſt.in.d.l.fi.C .ſi cõtra ius, vel vti.publi.& in.l.ſi quis in principio teſtamenti.per doct.ff.de leg.iij. & Bar.in extraua.ad reprimẽ.& in.l.ita vlpianus.ff.de excu.tut.Bal.in auc. hoc inter liberos.in ver.quæro vlterius,C.de teſta.

¶ Adde Alex.cõſi.cxxxv.iij.libr.Frã.Are.conſi.xv.& ibi de clauſula ex certa ſcientia & plenitudine poteſtatis.

e ¶ Certa ſcientia. vide iſtũ in.c.ad hæc.ſ.eod.& Alexã.in.l.quãq̃.C.de teſt. cum alijs concordan.ibi datis per eos.

ZACHARIAS. ¶ Adde Alex.cõſ.lix.co.iij.ver,nec ob.& cõſi.lxxxix. col.v.ver.circa ſextũ.vo.j.& cõſ.ccxix.col.iiij.ver .facit qđ habeť,& cõſi.

ui reſcripto

ZACHARIAS. ¶ Adde tu, q̃ iſta eſt cõis opi. q̃ in omni materia, ſi ue fauorabili, ſiue odioſa, ſiue pœnali, cõis vſus loquendi attendatur: imò, q̃ præferatur propriæ ſignificationi verborum. vt præcisè dicit.d. Abbas in.c.ij.no.ij.de arbitris. de qua p̃ Bal.in.l.q̃ ſi nepotes.ff.de teſt.tute. Bar. Alex.& Mod.in ru.ff.de ope.no.nun. Barba.in repe.rub.de fi.inſtr. in. xj. char.ver.ſed quid ſi communis vſus. Iſte latè.ſ.in prœmio. vbi latius proſequendo dedit modum probandi communem vſum loquendi.

in reſcripto: quã quam multi allegant, quando in reſcripto dicitur ex certa ſciẽtia: ſed ſic intellecta illa gl. nõ eſſet vera, & foret cõtra Io. An. & Inn. in loco præalle. Sed ſi tu reſtringis modo prędicto, quando ex verbis reſcripti põt percipi certa ſciẽtia Principis, tũc cõcorda cũ dictis allegatis. & vide qđ dixi in. c. ad hoc. ſ. e. ¶ † Aduerte, hæc dicta poſſent ꝓcedere, vbi reſcriptũ emanat contra ius non habens clauſulã derogatoriam: ſed vbi ius habet illã clauſulã, & dat certã formã reſcriptis impetrãdis: videt, ꝙ nõ valẽt reſcripta, etiã ex certa ſciẽtia emanata: niſi ſeruetur forma â iure tradita, per. l. ſi quis in princ. ff. de leg. iij. & quod not. Dy. in regula, qđ ſemel. d ereg. iur. li. vj. Sentit hîc do. Ant. & iudicio meo ſentit idẽ Io. An. in. c. vnico. de exceſ. p̃la. li. vj. vbi in prĩo mẽbro diſtinctionis reqrit, quòd reſcriptum faciat mẽtionẽ de iure, ſi illud ius habebat clauſulã derogatoriã. Nã in alio mẽbro, in quo ꝓſequitur, quãdo ius nõ habet clauſulã derogatoriã, dicitur valere reſcriptũ ſi emanauit ex certa ſciẽtia Papæ: quaſi innuat in priori caſu certã ſcientiã nõ ſufficere. & no. bene illud dictũ: quia nõ ſolet allegari.

10 † Et de hac materia, an & quãdo reſcriptũ & priuilegiũ ſeu conſtitutio debeat facere mẽtionẽ de iure, cõtra[a] quod emanat: parũ hîc tractãt doc. Sed tu vide latè per Io. And. in. c. vnico. iam dicto in nouella per Bart. in. l. fi. C. ſi contra ius, vel vti. publ. & in extraua. ad reprimendũ. in verbo, legibus non obſtantibus. aliquid per
b Bal. in. l. humanum[b]. C. de legi. ¶ Et qnia diſtinctio Ioan. And. eſt dubia iuuenibus capiẽdo ipſius mentẽ, proſequere breuiſsimè ſic per ſingula membra. Aut reſcriptum habet clauſulam derogatoriam ad ius: & facit mentionem de iure: & valet ſecundum eum, ſiue fiat mẽtio per verba ſpecifica: ſiue æquipollentia: ſiue per verba generalia. Aut reſcriptũ nõ facit mẽtionẽ de iure: & tũc aut illud ius habet clauſulã derogatoriã: vt hîc: & ſimpliciter tenet hîc non valere reſcriptum. Aut ius nõ habet clauſulã derogatoriam: & ſi emanat reſcriptũ in forma priuilegij valet: licet nõ faciat mẽtionẽ de iure. Aut emanat per modũ reſcripti: & tũc aut motu ꝓprio Principis: & valet ſecundũ eũ per. c. ſi motu proprio. de p̃bẽ. li. vj. Aut ad inſtãtiã partis: & ſi ex certa ſciẽtia Principis valet: aliâs ſecus. hæc ſunt ſua dicta in effectu. Et vide ibi iura, per quę nititur probare hãc diſtinctionẽ. ¶ Mihi nõ placent ſingula mẽbra ſua. Et primò, quo ad primũ, dũ dicit, ꝙ valet reſcriptũ cõtra ius, etiã ſi faciat generalẽ mentionẽ. Nã hoc videtur cõtra iſtũ tex. vbi requirit expreſſam mẽtionẽ. & ideò in hoc mẽbro dicerẽ ſic: ꝙ aut ius habet clauſulã derogatoriã, & ſerua formã traditã in iure: nam ſi requirit ſpecialẽ mẽtionẽ, nõ ſufficit generalis: ſed debet eſſe ſpecialis ſaltẽ per verba ęquipollẽtia: vt in. l. nõ aliter. ff. de lega. iij. Hoc dictũ etiã limita vt notãter voluit Bal. poſt Cy. in. d. l. humanũ. vt ꝓcedati reſcripto: ſecꝰ in cõſtitutiõe. Nã cõſtitutio cõtra
✠ cõſtitutionẽ [A] valet, facta mẽtione ĩ generali de cõſtitutione cõtraria: vt ſi dicat, nõ obſtãte quacũqꝫ cõſtitutiõe in cõtrariũ. Ad hoc cle. dudũ. ĩ fi. de ſepul. qa cõſtitutio emanat cũ maiori maturitate, quã reſcriptũ. Aut ius nõ habet clauſulã derogatoriã: & tũc eo caſu quo eſt fiẽda mẽtio: quod qn̄ fit ſtatim dicetur. Nõ ſufficit mẽtio multũ generalis: vt puta, ſi dicat, nõ obſtãte quacũqꝫ lege: nec requirit mẽtio oĩno ſpecialis, ſed ſatis eſt, ꝙ dicat nõ obſtãte quacunqꝫ lege, q̃ in cõtrariũ loquatur. Ita voluit Bar. cõcordãdo multas glo. iuris ciuilis in. d. l. fin. C. ſi cõtra ius. & hoc quo ad primũ. ¶ Deinde voluit Io. An. in ſecũdo mẽbro, ꝙ ſi ius habet clauſulã derogatoriã, nõ valet reſcriptũ ſub quacũqꝫ forma impetratũ, ſeu conceſſum: niſi faciat de illo iure mẽtionẽ. quod eſt notandũ. Sed declara & limita, vt dixi in prin. huius glo. Nã ſentit apertè, quòd etiã priuilegiũ cõceſſum ex certa ſciẽtia nõ valet: qđ ſatis placet, ex quo nõ facit expreſſam mẽtionẽ de iure derogãte. ¶ Tertium membrũ eſt, ꝙ priuilegiũ cõtra ius nõ habẽs clauſulã derogatoriã valet. Dubito, an hoc ſit verũ, & potius credo oppoſitũ per. c. ex parte j. de capel. mo. vbi dicitur, ꝙ ſi Papa cõfirmat prioratũ religioſo clauſtrali, nõ valet nõ facta mẽtione de iure cõtrario. Nã ſæpe priuilegia emanãt cõtra ius ex nimia occupatiõe Principis vel propter nimiã importunitatẽ petentiũ. Et ideò niſi fiat mẽtio de iure ſaltẽ in genere, nõ præſumitur Princeps velle cõcedere cõtra ius. & hoc ſentit Barto. in extrauagãti ad reprimendũ. & in di. l. fi.
c Et ideò alibi dicit gloſſ. ꝙ non valet legitimatio ſpurij facta per
d Principem non facta mentione de iure; dvt not. in auth. qui mo. cxxv. col. fi. per totum. vol. ij. & conſi. cxxv. col. iiij. in fi. volu. iiij. Et ibi, quando videatur ex certa ſcientia conceſsiſſe reſcriptũ concedens: & quid operetur clauſula illa.

¶ Adde Abb. conſi lxij. vbi dicit, ꝙ eoipſo, ꝙ Papa cõmittat cauſam inter clericos illi, quem ſcit laicum, videtur ex certa ſcientia facere. & vide in cõſilio proximè alle. & Ro. conſi. cccIxix. Anto. Francif.

¶ Addas, ꝙ clauſula de plenitudine poteſtatis includit defectus ſolennitatis: nõ aũt inhabilitatis, nec alios naturales defectus: vt per Spe. in tit. de leg. in. §. nunc oſtendendũ eſt. verſi. not. ꝙ ſi clauſula. & ibi ꝑ Bald. in addi. & vide de hac clauſula Alexand. de Imo. in conſi. lxiij. in prima parte conſi. & tene mẽti, ꝙ talis clauſula non fuit in vſu ante conceſſum imperium Cæſari: vt no. Bal. in ti. de pa. cõſtan. in. §. libellariæ. in. j. col. circa fi. in vſi. feu. Clauſula autẽ ex certa ſcientia idẽ operatur, qđ clauſula nõ obſtãte. l. idem reſcripſit. in §. fi. ff. de excu. tu. not. in. c. j. de æta. & quali. li. vj. & vide Inn. in. c. veniẽs. de filijs presby. Et qn̄ dicatur Princeps aliqd facere ex certa ſcientia: vide Io. Andr. in. c. nonnulli. de reſcript. & in cap. porrecta. de confir. vti. vel inuti.

a ¶ De iure contra. Adde Raph. Comenſem. cõſi. clxix. Fulg. cõſi. cliij. & clvij. &. clxx.

ZACHARIAS. ¶ Adde prædi. Alex. conſil. xxxvij. col. ij. per totum & conſi. cxxxvj. per to. & conſi. lxx. in prin. vol. j. & conſi. ccxxix. in fin. vol. ij. & conſi. cxxv. col. ij. eo. volu. ij.

b ¶ In. l. humanum. Vide ibi de cõſtitutione cõciliarũ, pro qua alle. Arch. in. c. j. de conſtitu. in. vj. & Roma. in. l. ſi verò. §. de viro. in. xxiij. fal. ff. ſolu. matri. Ana. in. c. cũ in diœceſi. in vlti. col. de vſu. Alua. in. c. j. poſt princi. in titu. de conſti. feu. Old. conſi. cccxxxvj. ꝙ articuli lati, & conſil. cccxxviij. ad idẽ prĩó. Ro. conſi. cccxxxvj. iiij. col. ibi: ſexta principalis. Vitalẽ in libro de clauſulis, folio. v. ante mediũ. Capram conſi. clvij. fuit diſpenſatum.

c ¶ Legitimatio ſpurij. Adde Pe. de Ancha. cõſi. ccxxvj. ex tenore in prin. Oldr. cõſi. ccxlvij. factum tale eſt, quidam Rex. prope finem. Benedictum Capram conſi. clvij, fuit diſpenſatum in. vij. col.

Adde tu contra Old. ſ. alle. Ro. conſi. clxxxiiij.

d ✠ SEB. SAPIA. ¶ De iure. Adde, ꝙ ſunt multi caſus, in quibus non ſufficit dicere non obſtante lege in contrariũ faciente: vt latè hîc per Feli. Adde caſum, quem ponit Bal. in. c. naturales. in. iij. col. ſi de feu. contra. fue. inter do. & agna. in vſibus feudorum. Et dominus Abb. hîc vult, ꝙ quando Princeps reſcribit cõtra legẽ habentẽ clauſulã derogatoriam, non ſufficit clauſula, certa ſcientia. ſed eſt neceſſaria mentio illius iuris. Aduertendum eſt, quòd contra hoc videtur etam deci. Alex. in conſi. ccc. in. v. volu. vbi vult, ꝙ valet reſcriptum Principis concedens immunitatem, quando eſt appoſita clauſula ex certa ſciẽtia, vel de plenitudine poteſtatis: licet nõ dicatur non obſtãte. l. vacuatis. C. de decurio. libro. x. quæ lex habet clauſulam derogatoriam ad reſcripta.

e ¶ Scienter promouerit indignum. Adde Bal. in. l. imperialis. §. ſi miles. in principio, in verſi. ex iſto tex. & in fi. ibi: not. etiam argumentũ. C. de nup. & gloſſ. in. c. cùm autem. in ver. vtrunqꝫ. xliij diſt. & Bal. in. l. reſcripta. in ij. col. ibi: item reſtituit ad famam. C. de preci. impe. offe. vbi dicit ex eo, ꝙ Papa promouet ſpurium ad gratiam, reſtituit ad famam. & alleg. d. c. cum autem. vide Bald. in. l. impetrata. ibi, & ideo fuit quæſtio de facto. C. ſent. reſcin. non poſ.

¶ Adde tu latè Oldrad. conſilio. cccxxv. vſqꝫ ad. cccxxxj. Roma. conſilio cxvj.

Ant. Franciſ. ¶ Circa hoc de ſpurio promoto, Primò dicas, quòd ſpurius eſt infamis: & ideò ad dignitatem promoueri non poteſt: imò nec etiam

A Habentem ſcilicet clauſulam derogatoriam: quia ſi in cõſtitutione prima non eſſet clauſ. derogatoria, valeret ſecunda: licet de prima nullam faceret mẽtionẽ. c. 1. de cõſtit. lib. 6.

Panor. ſuper Prima parte Primi. §. Sunt & alii.

exercere officiũ notariatus: vt per Alex. ple. in conſi. lxxx. in. ij. parte cõſiliorũ. Et iõ ad Epatũ ꝓmoueri nõ debet, nec põt: vt in. c. cũ in cũctis. de ele. & in. c. niſi cũ pridẽ. in. §. ne ꝓ defectu. de renũ. & in. c. fi. lj. di. & in. c. qui Epos. xxiij. di. & in. c. oportet. ix. q. j. & in. c. nũc aũt. xxv. di. & in. c. fratrẽ. & lxxxvj. di. & xxxvij. & xxviij. di. ꝓ totũ. & vide text. qũo opor. Epi. in §. j. & in. §. hæc autẽ de Deo. & per Spe. in ti. de ele. in §. j. & ĩ. §. celebrata. & vide, ꝓ gl. & Car. in cle. j. de cõceſ. prębẽ. In quibus locis traduntur ea, q̃ requiruntur in Epo: quæ oĩa debent interuenire, & in eo adeſſe tpe elec. & qñ creatur in Epm: vt in. c. cũ bonæ. de æta. & qual. & in c. poſtulaſti. de cleric. excom. mi. & habetur per gl. in c. dudum eccleſia Rhotomagenſis. de ele. Si autẽ ꝓmoueatur quis in Epm & ad dignitatẽ, q ſit inhabilis: videt promouẽs, ſi habet ſcientiam de inhabilitate ꝓmoti, ſecũ diſpẽſare: vt ꝓ Spe. in loco præalleg. & ꝓ Car. in. d. cle. a j. de cõceſ. pbẽ. ꝓ quo facit rõ: qa q vult conſequẽs, videt velle & antecedens neceſſariũ data ſciẽtia inhabilitatis & ptãte diſpẽſandi. l. ad rẽ mobilẽ. & l. ad legatũ. ff. de procu. l. ij. ff. de iuri. om. iud. c. prętereà. de of. dele. q ergo ꝓmouet in Epm inhabilẽ, ſi habet facultatẽ diſpenſandi, & ſcit eũ inhabilẽ tpe, quo promouet: videt ſecũ diſpẽſare. de quo vide etiã ꝓ Bal. in l. ĩperialis. in. § . j. C. de nup. & in. l. eam, quã. C. de fideicõ. vbi ple. tracta. de materia horũ ſpuriorũ. E qs c dicatur ſpurius, & qs baſtard⁹, & qs naturalis: vide ea quæ plenè tra. p Bal. & doc. ĩ. l. j. C. de natu. libe. & in c. tãta. & ĩ. c. p venerabilem. qui fi. ſint legi.

A Quia poſteà reſcriptonõ poteſt renunciari, vt per eũdẽ in. c. ex conqueſt. de reſtitu. ſpol. & Feli. n. hic in Rubr.

SEB. S APIA.

a ¶ Occupatione prĩcipis. Hinc eſt, q in dubio reſcriptũ pſumit cõceſſum ad poſtulationẽ partis: vt ꝓ Bar. re: facit. l. quidã conſulebãt. & quod ibi notat Bar. ff. de re iudi. Sed profecto illa lex nõ probat id, quod allegatur. Non enim loquitur in priuilegio cõtra ius: ſed quãdo abſoluit aliquẽ ab onere tutelæ, & in facto particulari, & ſic potius eſt illud quoddam beneficium abſolutionis ab onere, quã priuilegium cõtra ius. Et hunc intellectum incidenter ſentit Bart. ad illam leg. in. d. extrauagã. ad reprimendũ. in loco alle. & in. d. l. fi. C. ſi contra ius. Et hoc bene no. quia in. d. l. idem Vlpianus. nõ ponitur verus intellectus per doctor. ¶ Aliud membrũ eſt, quãdo reſcriptum emanat ex certa ſciẽtia: & tunc valet contra ius, ſecundum Ioan. An. Sed ego multipliciter limito: vt apparet ex ſupradictis. Et adde notabile dictũ Bar. in. d. extrauagãti, ad reprimendũ. vbi dicit, q vbi reſcriptũ emanat cõtra ius: in fauorẽ reipub. valet: licet nõ faciat mẽtionẽ de iure. Et tũc videt Princeps diſpenſare contra ius, ar. illius. l. quidam conſulebant. in fi. ſecus ſi emanaret in fauorẽ priuatæ perſonæ. Ratio diuerſitatis eſt: quia iura habẽt clauſulã derogatoriã in reſcriptis: quando emanant in fauorẽ priuati: vt in di. l. reſcripta. Item præſumitur tũc reſcriptũ ſurreptitiũ, vel emanaſſe ex nimia occupatione Principis: [a] ſecus ſi in fauorem publicũ. Et prædicta bene notabis: quia nõ habes in aliquo loco loco ita bene diſcuſſum hunc articu

12 lum. ¶ †Quæro extra gloſ. quid ſi reus ſuccubuit in cã principali & appellat, nũquid in impetratione habebitur reſpectus ad dicœceſim ſuam: cum ipſe ſit actor in cauſa appellatiõis: [b] an verò ad dicœceſim appellati cũ ipſe ſit reus in hac cauſa appellationis. Doc. hîc cõiter tenent, q debet haberi reſpectus ad dicœceſim ipſius rei originarij: & ſic in cauſa appellationis poteſt actor trahi vltra duas dietas. Ego exiſtimo, q ſit in optione iſtius rei appellatoris. Nã ſi vult, poterit ĩpetrare indicœceſi ipſi⁹ appellati: qa nõ habet de quo cõqueraṫ ipſe appellat⁹. Põt etiã impetrare in loco nõ remoto vltra duas dietas â dicœceſi ſua: quia cùm ipſe ſit reus originarius & neceſſitatus veniat ad appellãdum, nõ cõpellitur ſequi dicœceſim ipſius actoris originarij. Quia ſic indirectè trahere tur ad loca remota: vnde quemadmodũ actor originari⁹ põt proſequi appellationẽ nõ obſtante excõicatiõe: quia fingitur reus propter neceſſitatẽ appellandi: [c] vt in. c. dilectę. & quæ ibi no. de exceptio. Ita dicerem in caſu noſtro: quia cum ipſe reus originarius neceſſitetur ad appellandũ: vt defendat ſe aduerſus iniquitatẽ ſententiæ, non deſinit eſſe reus: licet ipſe prouocauerit: & ſic aliâs in qõne facti reſpondi: tenemenți quia ſæpe accidit. Idem dicũt docto. in cauſa reconuentionis: vt habeatur reſpectus ad dicœceſim rei originarij: quod ſatis placet: quia quis teneretur reſpondere in eo loco, in quo cõuenit aduerſarium. argum. iij. q. viij. c. j. §. cuius in agendo. & in. l. Papinianus. C. de ſenten. & in. c. j. &. ij. ĩ. de mu. pe. Idẽ dicit ſi actor præſentauit [A] libellũ, vel ipſum reſcriptum: & non curat amplius proſequi.

b ¶ In cã appellatiõis. faciũt quæ ponit iſte tex. in. c. dilecti. de excep. Et ꝓ in. l. j. C. de pet. bo. ſub. li. x. & in. l. j. C. de bo. va. eo. li. & eſt tex. in. c. ſi motu proprio. de præb. & in. l. iij. in prin. vbi Bar. & alij. ff. quod quiſq; it & ideò clauſula ex certa ſcientia debet opponi in reſcripto adeò, q nõ poeſt ꝓbari p teſtes: vt ꝓ Alex. & c. Iaſ. ĩ. d. l. iij. ĩ prĩ. vbi ponũt qnq; limitati ões.

Nã poteſt reus petere quòd procedatur in cã, iuxta id, quod habet in auṫ. qui ſimel. C. qũo & 13 qñ iudex. & in. c. cãm. de dolo & contu. ¶ †Vl c terius queritur, qd ſi in reſcripto fit mentio de hac cõſtitutiõe: nũquid reus poſsit indifferenter trahi extra ſuã dicœceſim? Io. An. poſtanti- d quos videt velle, quòd non: ſed ſolùm per quatuor dietas: vt ꝓ iſtã mentionẽ ſolùm geminẽtur illæ duæ dietæ. ar. c. ſedes. ſ. eo. vbi ſub clauſula gñali cõprehẽdũṫ paria expreſsis. Do. Ant. dicit, q cũ ante illã cõſtitutionẽ nõ erãt dietæ diffinitæ: ſed indifferenter reus poteſt trahi: & per illã clauſulã poſitã in reſcripto, nõ obſtãte cõſtitutione. &c. tollatur ius iſtius conſtitutionis: ergo poterit reus indifferenter trahi: vt o- d lim. Fateṫ tn̄, q anpractica ſeruareṫ op. [d] Io. an. Ego cõcordando ſatis æquè diſtinguerẽ, q aut Princeps cõmittit cãm loco ſatis noto: & tũc indiſtinctè procedit vltima opi. Quia ex quo Papa fecit mentionẽ de iſta cõſtitutione, & cõ miſit cauſam in loco remoto veriſimiliter ex certa ſciẽtia, videtur voluiſſe: vt indifferenter poſsit ibi conueniri. ar. in. d. l. idem Vlpianus. Aut cõmiſit in loco veriſimiliter ſibi ignoto: & tũc ꝓcedit opi. Io. An. qa nõ eſt veriſimile, q per verba generalia voluit Papa reum poſſe trahi ad loca remotiſsima. arg. opt. in. c. cum in multis ĩ. eo. libro. vj. reliqua proſequere:: vt hîc per doctor.

d ¶ In practica ſeruareṫ opi. Io. An. hîc. Idem voluit hic Io. de Imol. & Pet. de Ancha. & diſtinctionẽ iſti⁹ ſequiṫ hic do. me⁹ licet contrariũ teneat hîc Do. referens Bal. hîc dicere, q Bonon. fuit obtentum contra Io. An. licet opi. eius habeat æquitatem. Moder. verò hic ſequuntur opi. Io. An. cũ diſtinctiõe iſtius ꝓ l. idẽ Vlpian⁹. ff. de excu. tu. quos oĩno videbis: ſequere tn̄ in practica dictũ Ioã. An. ar. c. ij. de reſcrip. in. vj. niſi aliter appareret de intentiõe Papę expreſsa, vel coniecturata. Notabis tamen xj. cuſus, in quib⁹ non habet locum cumiſta exceptio de duab⁹ dictis. & hodiè de vna. p. c. ſtatutũ. §. cũ verò de reſcri. in. vj. per Moder. hic in antepe. char. in ver. collige etiã. Inter quos caſus ponit decimum in executorib⁹ gratiarũ: in quibus non habeat locũ. d. c. ſtatutũ. ĩ. §. cũ verò. vbi per Arch. & Bal. hîc per iſtum tex. in ver. ad iudiciũ. & ꝓ Butri. & Imo. hic allegãtes Rotã cũ alijs allegatis ꝓ eos: quib⁹ adde Rotã deciſi. cclxix. incip. Itẽ ſi in cõi forma. in hoc ti. in nouis. & deci. cccxcij. inci. no. q ſi. in antiqs. & à contrario ſenſu in dec. ſeq. cccxciij. inci. not. ex hoc. & Cardi. conſil. ccciij. diſcutiã præmiſſa dubia. & in conſilio. cxxxij. incip. duo. in ij. colũ. in ver. ad ſecundum. ibi:

SVMMARIVM.

1 *Mandatum requiritur in impetratione literarum ad lites: ſecus ad beneficia.*

2 *Coniuncta perſona non admittitur regulariter in caſibus requirentibus ſpeciale mandatum.*

3 *Procurator generalis, nnnquid poſsit impetrare reſcriptum.*

4 *Ratificari non poteſt reſcriptum ſine mandato impetratum: ſecus geſta per falſum procuratorem.*

5 *Ratificari non poſſunt acta per alium, quæ ſunt ipſo iure nulla.*

6 *Reſcriptum impetratum ſine mandato, an ſit ipſo iure nullum.*

7 *Proceſſus factus ſuper reſcripto nullo, retractatur: licet pars nõ oppoſuerit falſitatem reſcripti: quia ignorabat.*

8 *Mandatum quòd interceſſerit, vel non: quis habet probare procurator, an dominus.*

9 *Verba enuntiatiua plenè probant, vbi agitur de modico præiudicio.*

Clericus vtrum probetur quis ex eo, quia dicitur in reſcripto, talis clericus. &c.

10 *Coniunctæ perſonæ, quæ dicantur ad hoc quòd poſſint agere ſine mandato.*

11 *Spurij, an dicantur coniunctæ perſonæ.*

Sunt & alii. ¶ Nõ valent literæ ad lites impetratę ſine ſpeciali domini mandato: niſi impetrentur per coniũctam perſonam. hoc. d. Et in prima parte ponit abuſum impetrantium. In ſecunda prouidet, ibi: *cum autem.* In tertia excipit, ibi: *niſi.* ¶ Caſus literalis. In hac

dicimus.& Bar.brixien.in repert.ſuo in verſi.de executore dato:ibi,an executor.¶ Adde quòd.c.ſtatutum.non habeat locum'in executoribus gratiarum.Old.conſil.cccl xxv.exorta.Car.conſi.lxiij.

a ¶ Verba reſcriptorũ ad lites.Vnde bo.tex.in.c.P.&.G.de of.delega.Adde Roma.conſil.cccxxx.

b ¶ Iſtas duas gl.magnifecit.d. meꝰ in repe.rubr. de reſcript.& in repe. c.Rainaldus.de teſta.in.lxj.cha. vbi per illas duas gl. dicit, ꝙ põt amicus impetrare bñficium pro amico ſine mandato .& dicit hic Hoſtiẽ. quòd ſic tenet cõ ſuetudo.& Io.an. dicitdo.ſuũ ſic terminaſſe in ſua diſputatiõe:licet diceret curiã tenere cõtrariũ.& dicũt hîc But. Imol. & Do. quòd hodiè iſtæ gl.ſeruanť de facto:& quòd cõ iũctꝰ poſſit impetrare in bñficiali ꝓ cõiũcto, text. eſt in.c.ex ore.de his,q̃ fiunt à maio par.cap.ſecũdum eos: & ibi iſte ſeq̃tur p̃dictas gl.in primo no.Et procedũt dict̨e gl. in impetratione priuilegiorũ & ĩmunitatũ ſecũdũ Ro. in ſing.in verſi.reſcriptũ. bñ faciat gl.in. c. quàm ſit. in verſ.petere: ibi ſed pone, ꝙ amicus.de elect.in.vj. quæ dicit, ꝓ amicus põt electi nomine petere cõfirmationẽ ſine mandato, dũmõ electꝰ ratũ habeat,& ſequitur ibi Do.facit ẽt tex.cũ gl.in c.accedens.j.de p̃ben.& ibi do. Aduerte tñ , ꝙ licet nõ reqratur ſpeciale mandatũ ad impetrandũ beneficiũ,requiritur tamen ad acceptandũ ſecundũ Rot.in iſto ti.in deci.lxij.inci.no.Paulus in antiq.vbi dicunt, ꝙ procurator generalis, nec coniuncta perſona,nõ poteſt acceptare:niſi ſuper hoc habeat mandatũ.& alle.Pau.in cle.vnica,in ver.acceptandũ.de conceſ.præb.vbi idẽ ſentit gl.in ver.præſenti.& vide Ro.in titu. de procur.cõclu.xxvij.inci.an procurator.in antiquis.& eo.tit.dec.vl.in antiquioribus.Sufficit tamẽ, ꝙ mãdatum dicat generaliter ad acceptandũ beneficium:licet non dicat de tali beneficio,ſecundũ iſtũ & Imo.in.d. c. accedens.& Paul.in.d.cle.vnica,in.xiiij.colũ:verſi.an aũt requiratur,& ibi etiam latè,ꝙ laicus poteſt ad hoc conſtitui procurator.& eadẽ no.ibi Car. in ver. quem etiam,verſus fi.Notabis tamẽ, ꝙ coniuncta perſona nullum habens mandatum põt purificare gratiã in caſu,d,cle.vnicæ,ſecundum Rot.in titul. de conceſ,præb.deci,ix,inci,item quod purificatio.in nouis.De quo ꝓ iſtũ in.d.c,accedens,in pe.col.& latius hîc per Imo.in.iij.col.

¶ Adde Lap.alleg,lxx.vbi ponit caſus,in quibus requiritur ſpeciale mandatum.

b ZACHARIAS. ¶ Adde prædictis Rot.dec.cxlij.inci.in cauſa beneficiali.in no.Fel.in.c.corã.q ibi refert iſtũ de of.iud.deleg.Car.in cle.j.q. vj. del.ꝓcura.& in cle.non poteſt.q.iiij.e.tit.Bar.& Alex.in.l.ſi ſtipulatus fuerim il-

In hac ſecũda ꝑte dicitur ,quòd alij erant qui nonũ genus mercimonij circa literas Apoſtoli cas excercebant:vt finitas lites ſuſcitarent, vel nouas fingerent q̃ones.Fingũt enim cauſas,& ſuper illis impetrãt literas ſine mãdato dominorum , & illas exponunt venales : quandoque reo,ne ab actore fatigetur:quãdoq̃ actori,vt reum indebitè moleſtet . Sed quia lites ſunt reſtringẽdæ potius quã ampliamdæ: ſtatuit cõciliũ,vt ſi q̃s deceţerò literas impetrauerit ſine ſpeciali mãdato Domini,literæ illæ nõ valeãt:& ille tãquã falſarius puniať.niſi fortè ſit de illis perſonis à q̃bus nõ exigiť mandatũ.Ber.¶ No.j.ibi: *lites reſtringendæ.* iũcta gl. quòd verba reſcriptorũ ad lites, a ſunt potius reſtringẽda & ſtrictè interpretanda,quã laxãda.Simile no.in.c.ad hæc.ſ.eo.& ibi dixi.& tene hoc mẽti:q̃ videť cõtra Inn.in.c.Epiſcopi j̃.de reb.eccle.nõ alie.¶ † No.ij.vnũ caſum requirentẽ ſpãle mandatũ.ſ.in impetratione reſcripti ad lites.Plures alios caſus req̃rẽtes ſpeciale mãdatũ:vide per gl.not.in.c.qui ad agendũ.in gl.magna.de procur.li.vj.Secus videť in reſcripto ad beneficia: quia nullo iure caueť, vt ibi requirať ſpãle mãdatũ:imò potius videť probari cõtrariũ hîc,ꝓ locũ à ſpeciali . Et hoc tenet hîc gl.pe.in fi.quã bene no. Aliã gl.cõſimi. habes.ſ.eo.ad aures.& tene ſemper menti iſtas duas gl. bquia nõ ſunt alibi:quidã tamẽ voluerunt cõtrarium:ſed primũ verius & communiter teneť.¶ † Vltimò not.vnũ caſum in quo coniuncta perſona põt explicare pro cõiuncta, cid quod requirit ſpeciale mãdatũ:tamẽ regulariter cõtrà.Nã cõiuncta perſona poteſt agere pro cõiũcta ſine mãdato :dũmodò caueat de rato: & caſus non requirat ſpeciale mãdatũ,vt probatur in.l.ſed & hæ.ff.de procur.iũcta.l.Põponius.in fi.ff.eod.& in.l.illud. &.l.patri.ff.de min.Hinc dicit Spec.inti.de cõ iũcta perſona,quòd cõiũcta perſona nõ admittitur in cauſis ſpecialibus:quia in illis requiriť ſpeciale mãdatũ d, & idẽ no.do. de Rota. deci. cxxxv.& no.Inn.in.c.corã.de of. deleg.vbi latius dicã.¶ In glo.in verb.*reſtringendæ*.ibi: *niſi indulgeant beneficia.* Io.an. eexponit beneficia.i. *priuilegia.* Et quia ſi per reſcriptũ impetrareť beneficiũ eccleſiaſticũ:tũc fieret ſtricta interpretatio: vt in.c.quãuis j̃.de p̨ebẽ.lib.vj.Hoc vltimũ eſt verũ,ſed in eo, quod exponit beneficia.i.priuilegia:non procedit indiſtinctè,ſed ſed debet intelligi de priuilegijs cõtinentibus gratiã odioſam.Nã ſi cõtineret aliquid cõtra ius cõmune:vt veniret in præiudiciũ tertij;deberet fieri ſtricta interpretatio.vt ĩ.l.ij §. ſi q̃s à Principe.ff.ne quid in loco pub.& in. c. ſup eo.de offi.dele.& in.c.j.&.ij.de filijs presbyt. lib.vj.& in.c.quod dilectio.de cõſan.& affini. & plenè per doc.in.c.olim.de verbo.ſignifi.& per Bar.in.l.fi.de cõſtit.prin.Et ſic ſolue contrariũ,quod põt formari de prin.huius.c. Nã papa cõcedendo reſcriptũ,facit gratiam:& indulget bñficiũ:quia bñficiũ generaliter ſumptũ eſt beninola actio gaudium tribuẽs capiẽtibus:vt in.c.j.in qui.cau. feu.amit.in lib.feudorũ.Nã fatẽdum eſt hoc eſſe gratioſum: ſed gratia iſta eſt odioſa,inquantũ venit in præiudiciũ tertij,& p̨ebet materiã litigãdi:& ideo debet ſtrictè interpretari.& vide gl.in.c.* ordinarij.in verbo diſpẽſationes.*de of.or.lib.vj.

3 ¶ † In gl.pe.diuide iſtã glo.in quatuor partes principales.Primò namq̃ quærit,nũquid generalis procurator poſſit validè literas impe-
f trare:& concludit gl.ꝙ non:f quia requiritur ſpeciale mandatum.Idem tenet Cõpo. dicas, ꝙ ſi procurator habeat mandatũ ad agendum & ad defendendũ,non poteſt literas impetrare.Et idem Spe.in ti.de reſcript. præſentatio. in.§.ratione quoq̃ impetrantis.in prin.ibi tamen dicit,ꝙ ſi quis habet mandatũ ad proſequendum appellationem, poteſt literas impe
g trare g: quia per impetrationem proſequitur appellationem:vt in.c.ex parte.ſ. eod. ¶ Ego aliter diſtinguerem,aut enim procurator generalis vult impetrare in perſonã domini : & procedit dictum glo.& docto.Aut vult impetrare in perſonam propriam tanquã procurator in cauſa,quam poteſt proſequi ex generali mandato,& tunc dico eum poſſe impetrare,quia ſicut in generali mandato poteſt agere:vt in.c.qui generaliter.de procur.lib.vj.ita & impetrare. Nam Papa eſt ordinarius cunctorum:ergo procurator põt coram eo proſequi,vel coram delegato ab eo.Facit in argu. l.ad rem mobilẽ.&.l.ad legatũ.ff.de procu. &

lud,aut illud.de ver.ob.& eorũ eſt concluſio, ꝙ in ſpiritualibus cauſis non poſſit coniunctus ꝓ coniuncto,ſed ſpirituale mãdatũ requiratur:q̃a in ſpiritualibus non cadit cautio rati.¶ Sed aduerte,ꝙ iſta eorũ ratio nõ videtur bona.admittitur enim in ſpiritualibus,q̃ dubitatur de mandato procuratoris cum cautione rati:vt eſt gl.fing.in.c.corã.ſ.alle.de offi.dele.& probatur in c.per tuas.de arbi. & in.l.procurator ad exhibendum. §.ſi quis à procuratore.ff.rem rat. hab. & æſtimabitur quia ſi dominus non habet ratũ procurator ꝓmittet quid certũ: vt centũ nomine pœnæ. Tu vide de hoc per iſtum & doct.in.c.corã. ſ.alleg.vbi videntur cõſentire,q̃de iuris rigore admittatur in ſpiritualibus cõiunctus ꝓ coniuncto:nõ tñ impugnãt rationẽ aliorum : vt ego hîc.
Anto.Franc.

¶ Circa iſtã materian ad impetrandũ vel acceptandũ beneficiũ reqratur ſpeciale mãdatũ. Dicas, ꝙ impetratio nõ venit in mãdato generali:vt ꝓ Bar.in.l.iij.in.§. ſi procucator.ff.qđ quiſq; iu.Ex quo datur nobis intelligi,ꝙ ſi impetratio non venit,neq; cõprehenditur in generali mãdato:requiriť ſpeciale mandatũ . aliâs ſequeretur,ꝙ nec generale, nec ſpeciale ſufficeret.Et quæ verba requirantur in ſpeciali mandato : & quæ ẽt tequirãt ſpeciale mãdatum vltra ea,q̃ habẽtur in.c. q ad agẽdũ.de ꝓcu.li.vj.habetur ꝓ Bar.in.l.ſi filiusfa. ff.de do. & in.l.j. §. inter filiũ. ff.de falſ. & de hoc an ſufficiat generale mãdatũ ad impetrandũ beneficiũ:vide omnino Io.and.& alios poſt eũ in.c.accedens.de præb.vbi videtur tenere, ꝙ ſufficit generale mandatũ:de quo etiã vide per do.de Ro.in deci.cclxxxiiij.in antiq.

c ¶ Poteſt explicare pro coniuncta.Adde Car.in cle.vnica.in ver.quẽ etiam. prope fi.de conceſ.præb.poſt Pau.ibi,ꝙ omnes in.l.exigendi.C. de procu. & plenè per Mod.hîc limitantes ſex modis.in.xxiiij col.in ver.fallit octauò.Et vide alia priuilegia couiunctæ perſonæ per Ro.in.l.j.ff. in ius vocati vt eant.

d ✠ SEB.SAPIA. ¶ Speciale mãdatũ.vide oĩno.d.Iaſ.in. l. exigendi. in ver.quinto fallit.C.de procur.vbi allegat tex.in.c.accedens.j. de procur. vbi. dicitur in cauſa matrimoniali filiæ interuenit:vt coniuncta perſona ad agendũ.& gl.in.c.cũ pridẽ.in gl,ij,iuncto tex.j.de pac.ſuper quibus cogita.

e ¶ Io.An. Vide Io.an.in.c.capitulũ.j.e.vbi dicit,ꝙ beneficia ſunt latè interpretanda:ſed ad lites ſtrictè.vide ibi And.Barb.

f ✠ SEB.SAPIA. ¶ Quòd nõn.vide Abb.in.c.fi.j.de exce.xbi põderat ibi tex.vide etiam Abb.in.c.ex parte Decani.in vlt.verbis.j.eo.

g ¶ Poteſt impetrare.Adde,ꝙ habens mandatũ ad impetrandum nõ poteſt litem conteſtari:vt voluit Ro.conſi.cccxxx.

a ¶ Sed dictũ gl.& doc. Vide hic Cõpo.do.meũ & moder.faciat quod voluit Spe.in ti.de rescrip.præsenta.§.ratione autẽ impetrantis.versi.sed nunquid procurator & Bal.hic in fi.post Collecta.& inquãtũ iste dicit, quòd procurator põt corã eo causam prosequi,vel corã delegato ab eo.arg.in.l.ad rẽ mobilẽ. ff. de procur.in superioribus verbis positis ante hãc apostilam.

Adde hic Imo. q̃ mandatum extenditur ad extẽsiua, vel incidentia & exigẽtia speciale mãdatũ.& facit secũdũ eũ.c.sciscitata.de resti.i integ. vbi est etiã bo. gl. in . ver . postulamur. & ibi scribẽtes.& vide Paul. a decast.cõsi. xxvj. & Mod.in.c.causam.de re iudi. & aliquid p eos hic in ver.cõsidera bene.in.xvij.col.huius.§.

b ¶ In falso cõmisso corã Prin. Vide hîc Car. & do. meũ post istũ & plenissimè per Moder.hic in.iij. ampliatiõe cõtra Bali.d.l.falsus. & vide Bal.in.l.iulianus.in vlt.colũ.in ver.quod ego dico, quòd ista rõ. ff.q satis.cog. An possint ratificari gesta per falsum procuratorẽ, qui 5 dolosè mẽtit9 est se esse procuratorẽ,siue corã Principe,siue corã inferiore.& nũqd ratificatio superueniẽs validet impetrationẽ: de qbus hic pulchrè per Moder.

c ¶ Adde latè Alexã.cõsi. xxxij.& cx.j.lib.

SEB.SAPIA.

c ¶ Vnusiudex.vide Bar.in.l.obseruare.ff.de offi.p-cõ.& leg. vbi dicit, quòd quãdo aliqd nõ potuit â principio aliquo iure valere,ratihabitio non põt retrotrahi:nec æquiparatur mandato.

d SEB.SAPIA. ¶ Futuri tẽporis. Not.tamẽ,q̃ etiã verba futuri tẽporis intelligũtur ipso iure qñ sunt aliqua verba p̃cisa.no. Bar.in.l.iubemus.§. sanè.C.de ia crosan.eccle.& in.l.Imperator.ff.de iure fis.& d.Iaf. in.l.ij.co.v. C.de iu. emphiteotico.

e ¶ Nõ valeãt. Nũ quid hæc verba importẽt ipso iure,est decisio Inn.Compo.& cõmuniter doc.oĩm in.c.quia propter.de ele.q̃ sic:per illũ tex.in ver. non valeat.& ibi per istũ in versi.vel saltem.in.iij.col.& ibi Do.in.vj.col. ver. veniõ.versi.vel.saltẽ.Sed pro opi.Bar.in.l.vniuersa.hîc allegat.vide Ioã.An. in Spe.de fi.instru.§.compẽdiosè.ver.itẽ vide,si est ibi clausula super versi. non valeat.Idẽ tenet Bal.in.c.cũ ordinem.in.viij.col. versic.item ex prædictis habes.ş.eo.per.d.l.vniuersa.idẽ sentit Tho.Fastuli dubio Rotæ.xxxij. inci.secundo dubitat.Idẽ do.Bar.dũ allegat.l.diuus.§.licet.ff.de codicil. opi. tamẽ possunt concordari secũdum Mod.hîc per do.Bar.in.l.si quid. C. de can.fru.lib.xj.Tu adde Mod.hîc.istum in.c.in nomine domini. in vlti.not. detesti.gl.& Imo.in.l.dispẽdiosam.in ver.valeat.de iudi.& dixi in no. meis. in litera.v.in verbo,valeat.

¶ Adde Ang.cõsi.xxxvij.Cald.consil.x.de verb.oblig.And. Sicul.consil. xij.Roma.consil.ccccxxvij.

Anto.Fransis.¶ De hoc vtrũ verbum,nõ valeat:importet actus nullitatem ipso iure,vel ope exceptionis.Dicas,quòd importat ipso iure:quia ista verba intelliguntur non valeat.s.in effectu.vt per gl.in.l.vniuersa.C.de preci. Impe. offer.hic alle.Pro quo facit quia verba priuatiua,quæ sonant in præsens,non requirunt sententiam: sed trahunt secum executionem,quæ autẽ sonant in futurũ, illa bene requirũt sententiam: vt in l.iubemus.C.de sacrosanct.eccles.& in.l. in criminali. C.de iurisdic.om. iud.& in.l.si quis. C.vnde vi. Et aduerte,quia cõcor. Ang . hic allega. per istum.est cõ. si.xxxv.incipi.in nomine domini amen.pro diuisione quæsitorum præmitto.pe.colum. vbi pulchrè loquitur in materia.

¶ Vt falsarius. Adde Baldum Butriga.& Imo. lam hic. & dicit hic Bald.inferens ex dicto Egidij, quòd si statutum disponit, vt aliquis puniatur tanquam falsarius, non intelligitur de pœna legis Corneliæ: sed de pœna arbitraria, quam referũt hic Moder.in vndecima columna. in verficulo dicit tamen Ioan. Andr. Tu vide de hoc dominum meum in capitulo cum olim.el secũdo.in penultima colũ. versicu . item ego pondero.de offic. delegati. vbi allegat dictum Bal. hic, & remittit se ad notata in capitulo ,olim. suprà eodem.

¶ Adde Andræam Siculum.consil.xlvj. Ant.Franciſc.

¶ Circa hoc,quãdo lex,vel statutũ,dicit,quòd aliquis puniatur tãquã talis: puta tanquã falsarius,vel tanquã homicida:an debeat puniri pœna ordinaria delicti.& sic an dictio tanquã,denotet oĩmodam similitudinem,vel potius denotet,si multitudinẽ in genere,& nõ in specie,videnda est gl.in ver.tanquã in.c.solitæ.de maio.& obe.& alle.gl.in.l.si pater.in.§.qui duos.ff.de adop.& habetur per Bar.in.l.omnes populi.in.vj.q.prin.in ver.nota dictionem tanquam.ff.de iustitia & iure.& per Bald.in.l.apud antiquos.circa medium.in verficulo circa hoc.C.de furt.& in.l.j.in prima colum.C.de hære.institut. & in.l.meminimus,in ver.nota dictionem tanquam.C.de leg.hære.& per Bart in.l.j.in vlti.colum.in ver.nota dictionem tanquam.ff.de of.eius,cui manda. est iuris.& in locis prædictis dicitur,quòd aliquando est expressiua veritatis:aliquando est nota similitudinis.de quo vide plenè per Alex.de Imo.in l.pecuniam.ff.si cer.pe.& in consi.xxix.in.iij.parte consiliorum.& vide.d. in cle.j.in fi.de vsur.

g ¶ L.si quis obrepserit.Pro intellectu illius legis:vide Baldum in.l.si vt proponis.in fine.la.ij.C.quomodo & quando iudex.in fi.& in.l.quicunq;.prope finẽ,C.de ser.fugi.quem sequuntur Moder.in lib.malefi.fo.xxviij.in.iij. col.& vide eundẽ Bal.in.l.debitores.C.de infa.& Bal.in.d.l.j.in vlt.co. versi. sed ego dico,q̃ ista ratio.qui satis.cog.

dò ponit

l.cui iurisdictio. de iurisdi.om.iu. Itẽ hoc casu cessat ratio huius.c.cũ ipse has literas non posset alteri tradere,cũ impetrauerit inpersonam propriam tanquã procurator. Ad hoc bo.tex. in.c.cum olim.& quod ibi no.de causa poss.& proprie.Itẽ iste casus potest cõprehendi in fine c.Nã iste tex.loquitur in penitus extraneo : & fortè,q̃ doct.aliter non senserunt: sed dictum glo.& doct[a]. debet restringi modo prædicto.

¶ † In secunda parte,quę incipit ibi:sed nõne. gl.opponit.videtur enim,q̃ possint istæ literę ratificari per approbationẽ domini:quia ratihabitio retrotrahitur & mandato cõparatur: vt in regu.ratihabitio.lib.vj.Item iudiciũ agitatum per falsum procuratorem,potest domi nus ratificare:vt in..l.licet.ff.de iudi. ergo & literas.Glo.cõcludit,q̃ nõ possit ratificare : sed formaliter non soluit contrarium,& conclusionẽ gl.sequũtur hîc cõiter doct.& tenet Inn. in.d.ex partej.eo.Bal.in.l.falsus.C.de furt.Dixit speciale esse in falso commisso corã Principe.[b]vt in detestationẽ actus non possit ratificari.Et ex hoc colligitur solennis limitatio ad iura,quæ dicunt,q̃ gesta per falsum procuratorẽ possunt rata haberi: : vt non procedant in gestis falsis corã Principe. Sed certè.l.iij. in.§. falsus.ff.rẽ ra.ha.& l.licet.præal.hãc restrictio nẽ nõ vidẽtur admittere. Alij aliter soluunt.

¶ † Ego puto , quòd verisima solutio sit q̃ nõ possint ratificari,quia hoc nõ fuit inductũ in fauorem actorum,sed in fauorẽ conuenien di & reipublicæ:vt satis colligitur ex tex.Ideò non potest actor supplere ex postfacto id,qd̃ non dependet à cõsensu suo.Facit.c.cõtingit j. de sen.ex.& in.c.si diligenti.de fo.competẽ.Et no.dictũ Inn.in.c.prudentiam.de off.dele.vbi dicit,quòd non omnia gesta nomine meo possum rata habere. Vnde,si vnus iudex[c] nomine alterius iudicis iudicaret inter subditos illius, non potest proprius iudex illud iudiciũ habere ratum secundũ eum . Quia iudicium corruit ex defectu solẽnitatis,quæ nihil valuit coram suo iudice.Supplere aũt defectum solẽnitatis substantialis non dependet à facultate iudicis:ideò non potest ratificare:ita dicendũ in proposito.Item si diceremus contrarium, vana esset prouisio huius tex. quia actor literas quodãmodo emendo ratificaret impetra-
6 tionẽ.¶ † In tertia parte, quæ incipit ibi :sed nunquid literæ.Glo.quærit,an literæ istę sint ipso iure nullæ?& concludit,q̃ tam in casu p̃cedenti,quàm in casu huius.§. literæ teneant, sed sunt annullandæ per exceptionem:& ideò si pars non excipit,valebit processus. Aduerte quo ad primum casum huius.c.Gl. olim dixit verum:sed hodie literæ sunt nullæ, per. c. statutum.in fi.præal. Sed dubitatio remansit in casu huius.§.Io. an.& doct. vsq; ad tempus suum trãsiuerunt simpliciter cũ hac gloss. sed do.Bar.& do.Cardi.contrà:quia cum istæ literæ non possunt ratificari,vt dictum est: ergo sunt nullæ.¶ Ego sum solitus sustinere gl. quia tex.loquitur hîc per verba futuri tẽpo- f
d ris,& nõ præsentis[d]:vt patet ibi:non valeãt[e]. e ergo non sunt nullæ ipso facto, iuxta theoricam glo.in regu.in pœnis.de re.iur.li.vj.& dixi plenè in.c.si diligenti.de fo.competẽ.& per gl.& Bar.in.l.in criminali. C.de iur. om. iudi. Ad idẽ alle.tex.op.iũcta gl.& Bar.in.l.vniuersa.C.de pre.imp.of.vbi per verbũ nõ valeãt. nõ inducitur nullitas ipso facto.Et ad hoc tenebis semp mẽti istũ tex.cũ illa gl.iuncto tex.
7 ¶ † Posset tn̄ dubitari,quid si reus ignorauit nunquid possit saltem posteà facere retractari processum:& posset attentari?q̃ sic:quasi istæ literæ sint obtentæ dolo,& per obreptionem impetrãtis.iuxta quæ dixi post Inn.in.c. cũ dilectus.ş.eo.& quod legitur & not.in.l. si prætor.in.§.Marcellus.ff.de iud.Et ad id , qd̃ dicit in tex.quod impetrator punit , vt falsa-
f rius[f]:quia verè nõ est falsarius:quia literę sunt veræ. Vñ exponit Io.an.tanquã falsarius.i.tanquã impetrãs p falsi expresionẽ. Ego dicerẽ, q̃ iste cõparat falsario generaliter ad hoc , vt puniatur:sed nõ in quantitate pœnæ.Nam is, qui obripit principi,debet puniri:vt in.l.& si legibus.C.si contra ius,vel vti.publi.facit.l.si
g quis obrepserit.[g]ff.de fal.¶ † In quarta parte quæ inci.ibi:sed quis debet probare.glo. quærit cui incumbat onus probandi , an domino asserenti dedisse mandatũ,an aduersario negãti. Et primò arguit,q̃ incũbat domino: secun

¶ Adde Fulgo.conſi.clxix.

a ¶ Sequor gl.Hãc partẽ tenet hîc.d.meus.& adde Pau.de eleaza.in cle.j.de proba.quẽ ſequitur But.& ibi Imo.in.vj.col.& Vitalis in lib. de clauſulis. fo.xl.ver.ſi verò turba enuntiatiua.ad idẽ faciunt verba Lapi alle.vij.incipi. diſputat,an literæ.vbi adducit conſil.Fede.cvij.inc.caſus talis eſt.Ioannes impetrauit.quem ſequũtur hîc Bu.& Domi.& reſpondet Lap.ad dictã clem.ſi ſumus. de ſen.excom.ſuper qua ſe fundant Ioan. an.But.& Domi. hîc contra gl. mag.hîc ad fi.quã ſequitur etiã Imola hic.& in ca. ex parte.in pe. colũ. j.eo.

¶ Adde Ro.conſi.liij.dicit, ꝙ verba aſſertiua,ꝙ aliquis fuit procurator. probãt cõtra ipſum.Et an verba narratiua Papę in reſcriptis probent:vide Alexã. conſi.lxxxvij.Roma.conſi.ccciij.& ibi dicit, ꝙ Papa nominans aliquẽ ſub noîe dignitatis, non cõſtituit illum in dignitate & vide Alex.conſil.vj.

Anto.Franciſ.

¶ Vtrũ verba enuntiatiua| Papæ, vel narratiua, vel etiam ab 9
alio prolata pro- a
bent & inducãtdi
ſpoſitionẽ videnda ſunt, quæ plenè tractantur per ſcribentes poſt textũ & gl.in cle.literas.de proba. & ꝑ Bal.Sal.& Pau. de caſt.in.l.ex his verbis,C.de teſta. mi. vbi plenè examinatur iſta mat.

dò ponit opi.Io.an.qui in effectu diſtinxit, ꝙ in caſu appellationis ꝓſumaꝫ impetratorẽ habuiſſe mandatũ.Sed in cauſa principali diſtinxit:ꝙ aut in reſcripto dicitur illũ fuiſſe procuratorẽ & ꝓeſumendũ eſt mandatũ:ſecus ſi nihil dicitur.Dicit Io. an.quo ad ꝓcedens membrũ fiendã eſſe differentiã inter verba aſſertiua,& verba narratiua,ſeu enuntiatiua per id, quod habetur in cle.literis.de proba. & in.c. ſi Papa.de priuil.li.vj.Quaſi dicat,ꝙ ſi dꝫ procurator per verba enuntiatiua illa verba non probant:vt in.c.ꝓdi.c.ſi Papa.Si verò per verba aſſertiua tunc ꝓbant:vt in.d.cle.literis.Hoſti.inſtat.& tandẽ dicit hoc fore arbitrarium inſpecta qualitate ꝑſonarũ. Goff.dicit, ꝙ ſi à principio ante impetrationẽ obijcitur de defectu mandati:debet tũc ꝓbari mandatũ, ſed ex poſtfacto nõ admittitur exceptio.Sed Vincẽ.& Pe.dicũt hoc verũ, vt admittatur exceptio quo ad hoc, vt onus probandi trãsferatur in aduerſariũ:ſecus,ſi obijciens velletpoſt factũ ꝓbare defectũ mandati. Quod poterit ꝓbare ꝑ confeſſionẽ partis,vel ꝓbando reuocationẽ ꝓcuratoris.Et hoc vltimũ dictum eſt quaſi cõmune,& bene poſſet ſeruari in practica.Sic poſſet limitari dictũ gloſ.huius in fine.

¶ Sed ego diſtinguerẽ,ꝙ aut imperator narraꝫ ꝓcurator ꝑ verba aſſertiua : & hoc clarũ. Aut ꝑ verba narratiua:& puto, ꝙ idẽ quo ad hoc,vt trãsferat onus ꝓbãdi in aduerſarium. Et in hoc ſequor gl.[a]cõtra Io. an. & moueor: quia vbi agiꝫ de modico, verba narratiua ſeu enũtiatiua plenè ꝓbant:maximè cũ alia ꝑſumptio non ſit in contrariũ.De hoc eſt gl.no. in c.cũ olim j̃.de cenſi.iũcto tex.& tenet ibi Inn. Facit no.gl.in.c.illud.de ꝑſum.& maximè ꝓcedit in caſu,vbi narratũ eſt de ſubſtãtia actꝰ. ar.in.l.optimã. C.de cõtra.& cõmi.ſtip.Et vide ad hoc pulchrã.q.poſitã ꝑ Io.an.in reg. nõ licet actori.in merc.Vbi q̃riꝫ nũqd per literas beneficiales,in quibus narraꝫ quis clericus ꝓmittiꝫ pro cõiuncta,etiam ſi habeat intereſſe cõmune cum ea,& etiam cum cautione de rato:vt per Bar.in.d.l.patri pro filio.nec admittitur in cauſa beneficiali:niſi ad defendendũ abſentem citatã:ne priuetur beneficio.:vt per.d. de Rota in deci.cxlv.inci.in cauſa.in no.& in deci.ccccxxxiiij.inci.Si committatur:vbi etiam dicunt,quòd poſt litem conteſtatam non ſubſtituit. Et

betur clericatus.Si verò in reſcripto nõ dicitur iſtũ impetratorẽ eſſe procuratorẽ,ſed verba ſunt relata in ꝑſonã dñi:& tũc prima fronte ꝓſumendũ eſt dominũ impetraſſe: quia nõ præſumiꝫ ſubmiſſa ꝑſona.ar.in.l.ſi ita ſtip. in §.Chryſogonus.de ver.obl. Aut probatur aliũ impetraſſe illas literas:& tũc puto,ꝙ de iure etiã ex poſtfacto deberet admitti exceptio defectus mãdati,& onus probandi incũbit domino.Quia cũ mandatũ ſit quædã ſolennitas extrinſeca nõ præſumitur,niſi probetur:vt in c.j.de re.eccle.non alie.li.vj.& in.l.quæcunq;. ff.de publiciana.per Bar.in.l.ſciendũ.ff.de verbo.ob.ꝙ per Inn.in.c.innotuit.de eo,qui fur.
10 ord.ſuſce.¶ † In gloſſ.fi.ibi: *ſed & hæ.* ibi nuꝛãtur liberi, liberi,parẽtes,fratres & affines. Et aduerte:quia iſte articulus eſt multũ vtilis non ſolũm ad materiam iſtius capituli. ſed ad materiam illius legis: ſed & hæ. vbi dicitur,ꝙ coniuncta perſona poteſt agere pro cõ
b iuncta perſona[b] ſine mandato. Et dubitatur,
c quæ dicantur coniunctæ perſonæ[c]. Nã dicũt aliqui,ꝙ tex.enumerat illas perſonas cauſa exempli,nõ autẽ quòd voluerit alios coniunctos excludere.Nã ea quæ ponuntur cã exempli non reſtringunt regulam:vt in.c.j.ne cler. vel mo.& in.l.ita vulneratus.ff.ad leg. Aquil. & in.c.inter cæteras. ſ.e.Vnde Inn.refert hîc quoſdã dicere,ꝙ cõiuncti dicuntur quo ad illã leg.& iſtud.c.omnes cõſanguinei ꝑ lineam maſculinã & fœmininã,qui admitterenturad ſucceſſionẽ ab inteſtato. Et probant iſti hoc modò:illa.l.ſed & hæ.facit mentionẽ de affinibus ſine gradu:ergo fortius debẽt admitti cõ ſanguinei citra fratres, qui ſunt nobis magis coniuncti,quàm affines.Et hanc opi.attribuit Bar.Inn.& eã ſequi videꝫ in.d.l.ſed hæ. Sed certè Inn.nõ firmat pedes:nec originaliter fuit ſua opi.vñ recitat aliquos tenere,ꝙ aſcendẽtes & deſcendẽtes admittãtur in infinitũ.ꝑ. l. liberorũ.ff.de ver.ſig.Et quia hoc videꝫ velle

adde, ꝙ cõiuncta perſona non admittitur pro coniuncta in his,quæ requiruntſpeciale mandatum:vt dictũ eſt, niſi talis coniuncta perſona eſſet legitimus adminiſtrator, vt tutor, vel pater, vel auus:quia tũc admittitur etiam in requirentibus ſpeciale mandatũ: vt per Angelum poſt gloſſ. & Bartolum in.l.prima. C.etiam per procura.& per Alex. in.l.patri.præalle. ff. de minoribus. Et generaliter, an & quando coniuncta perſonaad mittatur pro coniuncta perſona:vide per Speculatorem in titulo de coniunct. perſonis. & in tit.de ad uoca.in.§.j.in verſiculo, ſed iuſtè. & in titu.de reſcripti præſenta.in.§. ratione autem impetrantis . circa prin.&per Bar.in l.maritus.C.de ꝓcur.& in.l. nõ ſolũ.in.§.qui alieno, & ibi gl.or.de ꝓcur. & vide omnino Alex.in.l.exigẽdi.in.iij.no. hîc alle. vbi ponit regulã affirmatiuã. & deinde ponit xj.nota.limitat.in quibus nõ admit

b ¶ Coniuncta perſona. Vide ad iſtũ.ſ.in.iij.no.& Spe.in titu. de coniunctis perſon . vbi non admittitur ſecunda perſona in cauſis ſpiritualibus:de quo per iſtũ in.c.corã.de reſti.in inte.& ꝑ Car.Poſt Pau.in cle.vnica.ver.quem. propè fi.de conceſ.præb.& per doc.in.l.exigendi.C.de proc.& in.c.ex parte decani.j,eo.& no.in.c.fi.de poſtu.Et quæ dicãtur coniunctæ perſonæ:vide Alex.in.d.l.exigendi.&.d.meũ in repe.l.cũ acutiſsimi.fo. iiij.xv. & xiij. C,de fideic.& Alex.in.l.ij.ff.de accu.in apo.& Car.in cle.cauſam.§.verum. j.q.de electio.

¶ Adde vſq; ad quem gradum dicatur coniuncta perſona:Alex.conſil. iiij. ij.lib.& quis præferatur cùm plures æquè coniuncti agere volunt per eundem,conſi.xxvj.ij.lib.

ZACHARIAS. ¶ Adde eundẽ conſi.lx.col.ij.circa fi.vol.ij.& cõſi.ij.colũ.ij.ꝑ totũ.vol.j.Dy.conſi.viij.inci.conſyderata.Pau.de ca.conſi.clxxxj.& an tranſuerſales vltra fratrem.Bal.& doct.in.l.exigendi.in fi.ver.quæro,qd in tranſuerſalibus. & ibi Fulg.C.de procu. Inn.hic in glo.ſua.in ver. perſonis. vbi dicit,quòd veniunt omnes perſonæ, vſq; ad gradum ſucceſsibilem. Idem tenet Barto.in.l.ſed & hæ.in prin.in.j.q.ff. de procur.vbi dicit,ꝙ veniunt omnes perſonæ numeratæ.in.l.j.§.fi.ff.de poſtu . ſed debuit allegaſſe l.cui eorum.§.affinitates.eo.titu.& cũ Imo.no.idẽ in. l. cũ rem alienã. in fi. & ibi Alex.C.de leg.

Anto.Franc.¶ Circa hoc de coniuncta perſona,an & quãdo admittatur ꝓ coniuncta? Dicas,ꝙ admittitur in caſibus,in quibus ſufficeret generale mandatum nõ aliâs:vt plenè per Alex.in.l.patri pro filio.ff.de mino. & vide. d. Car.in cle.j.in.vj.q.de procu.& in cle.j.in.§.quẽ etiam.de conceſ.præbẽ. Et adde,ꝙ quando cauſa requirit ſpeciale mandatum,cõiuncta perſona nõ ad

titur coniunctus pro coniuncto.Et tene menti, ꝙ coniuncta perſona non admittitur pro coniuncta,etiam ſine mandato ad petendũ coniunctum exi mi de carcere.Pro quo vide pulchrũ conſi.Ro.inci.ſpectabilis &c.in vltima colum.vbi dicit de hoc eſſe ſingularem text.in.l.iij.C.ſi mulier,vel pupillus. ff.ſi ventris nomne.& qui veniant appellatione coniunctæ perſonę in propoſita materia:& an etiam comprehendantur affines vltra ea, quæ habẽtur in.d.l.ſed & hæ.& in.d.l.exigendi.vide tex.in.§.cęterum.& ibi Ang.Areti. inſti.de legi.agna.ſucce.& no.per Bar.in.l.reprehendenda.C.de inſti.& ſubſti.& in.l.cum maritum.C.de ſolu.& in.l.manifeſtiſsimi.in.§.fina.C.de furt. vbi etiam ponit quid de viro & vxore.& in.l.cum rem alienam.C. de lega. vbi ponit quid de coniunctis coniunctione ſacramentali.& vide Bal.in.l.id quod pauperibus.in vlti.col.in verſicu.illud conſtat,quòd appellatione cõiunctorum.C.de epiſ.& cle.& vide gl.in cle.j.in verſiculo liberi. de baptiſ. & vide per Specula.in titu.de coniuncta perſona.in princi.& ibi Ioan.An. in additio.& Bald.in.l.j.C.qui accuſa.non poſ.& per Imolam in.l. ex facto. in.§.ſi quis rogatus.il.primo.ff.ad Trebellia.& ibi per domi Alexand. per multa ad hoc alle.& per eundem in.d.l.exigendi.in.ij.col.in ver.quæ dicantur coniunctæ perſonæ.

c ✠ SEB.SAPIA. ¶ Coniunctæ perſonæ.Adde,ꝙ dicit ꝑſona cõiũcta qlibet ex linea tranſuerſali,vſq; ad decimum gradũ.no.Bar.in.l.ij.ff.de accu. facit.l.patri.in prin.ff.de mino.Item quilibet amicus non leui amicitia coniunctus.Bar.in.l.non ſolùm.§.qui alieno.ff.de procu.Nã illud quod diſponitur inter cõiunctos ratione ſanguinis,habet locũ etiam inter amicos iunctos magna amicitia.gl.in.c.requiſiſti.cũ gl.in.c.ij.in gl.pe.de teſta.vide latè do.Iaſ.in.d.l.exigeddi.col.ij.C.de procu.

a ¶ Conſuetudinem patriæ. Adde Car. hîc.

b ¶ Affectionem. Faciat gl. ij. in l. vt vim. ff. de iuſtit. & iur. dũ dicit affectionẽ cõſyderari. quã alleg. Bal. in d. c. poſtremò. & facit tex. in l. cũ allegas. C. de ca. pec. li. xij. in ver. affectioni paternæ. quẽ alleg. Bal. in l. j. in xix. co. ver. ſup tertio. C. q accu. non poſ.

Adde Bal. conſil. cxix. v. lib. vbi dicit, q̃ ſtante ſtatuto, q̃ illis de domo vſq; ad quartũ gradũ licitũ ſit vindicare mortẽ patris, q̃ filiꝰ ſpurius poterit vindicare.

c ¶ In l. parẽtes verò naturales. Adde Imo. contra Ino. hîc in. l. ex facto. §. ſi quis rogatus. ff. ad Treb. & ibi Alexan. xxij. co. & Bar. in l. j. & ij. ff. de accuſat. & Bal. in l. neganda. in fi. C. qui accuſa. nõ poſ. & Mod. hîc, in v. limita. in ver. excipiuntur. & in verſi. prædictis. qui declarat, quid veniat appellatione cõiunctorũ & appellatiõe ſuorũ. & vide Bal. in c. decæterò. in fi. de teſti. & in l. j. in ij. col. C. q acc. nõ poſ. & Bart. in l. hos accu. §. oĩbꝰ. ff. de accu. & in. l. cũ ſcimus. ad fi. C. de agri. & cen. lib. xj. & Ang. in l. v. xor. C. qui acç. nõ poſ. & vide omnino not. per do. in c. in præſentia. de proba.

SED. SAPIA.

d ¶ Et ſuccedunt. Cõtrariũ tenet Io. de Ana. in cõſi. xcv. & alleg. ita tenere. d. Ant. in. c. tanta. in. xj. col. q filij ſint legit. & rñdet ad. §. quod vulgo.

e ¶ Et in eis cadit affectio naturalis. Adde not. in. c. in præſentia. de pb. ſup gl. j. & in. l. ex facto. §. ſi quis rogatus. ff. ad Treb.

f ¶ C. p tuas. Vide ibi, an per coitũ illicitũ cõtrahatur affinitas, & in. c. diſcretionẽ. hîc alle. vbi plenius dicet.

g ¶ An hodie ſit licitũ. Adde iſtum in. c. qa nõnulli. in ver. aut quæriẽ nũ quid poſsit qs tenere plura taliabeneficia ſimplicia. j. de cle. nõ reſi. & in rep. cũ eſſes. de te. tex. in. d. l. ſed & hæ. ſed in collateralibus ſolũ admittũtur fratres & ſorores: quia de fratribus ſolùm cauet in. d. l. ſed & hæ. Nec ob. qd̃ dixi de affinibus: quia debet intelligi, q̃ admittantur aſcendẽtes & deſcendentes dũtaxat: vt ſocer, & proſocer: gener & progener. Vnde dicũt, q̃ affinis collateralis nõ admittitur: & ſic fororius. i. habẽs ſororẽ in vxorẽ, nõ debet admitti. & ſic trãſit Inn. nullã apertè opi. approbando, vel re. p̃bãdo. ¶ Cõpo. dicit curiã admittere cõſanguineos vſq; ad tertiũ gradum cõcluſiuè. Hoſt. dicit, q̃ debẽt admitti vſq; ad quartũ quo ad diſpoſitionẽ huius. c. Sed nõ ſic largè aſſumetur, quo ad illã. l. ſed & hæ. qa hîc agitur de minori præiudicio. Ego credo cõſyderandã conditionẽ & cõſuetudinẽ patriæ[a]. Nã in aliquibus partibus diligũt ſe magis conſanguinei in remotiori gradu, quàm in alijs locis in gradu propinquo. Nã lex nõ conſydera uit, niſi affectionẽ[b]: & ideò cõcludere, q̃ vltra perſonas expreſſas in. d. l. ſed & hæ. ſit arbitrariũ, inſpecta affectione, qui coniuncti debeãt admitti. ad hoc adduco theoricã doc. in. c. poſtremoj. de app. ¶ † Circa filios verò naturales & ſpurios dubitatur p doct. & nõ bene firmãt pedes. Nam aliqui dicunt, q̃ debẽt admitti, aliqui contrà. Alij diſtinguunt inter naturales & ſpurios. Ego ſic diſtinguerẽ, q̃ naturales tantùm debẽt admitti: cũ admittantur certo caſu ad ſucceſsionẽ: vt in auf. licet. C. de natu. lib. & no. in. c. tanta. qui fil. ſint legi. videt probari. in. l. parentes verò naturales[c]. ff. de in ius voc. Spurij verò & nati ex dãnato coitu, de rigore iuris nõ debent admitti pro coniunctis per lineã maſculinã. Quia nõ ſunt agnati: nec poſſunt verificè oſtendere patrẽ: vt. l. vulgo. ff. de ſta. ho. & in auf. ex cõplexu. C. de inc. nu. vide bo. text. xxxv. q. vij. in. c. vno. Sed pro cõiunctis per lineã fœmininã deberent admitti: quia adinuicẽ ſunt cognati, & ſibi ſuccedunt[d]: vt in §. vulgo. inſti. de ſucceſ. cog. Sed inſpecta æquitate naturali, credo, quod deberent admitti etiã pro cõiunctis per lineã maſculinam quia inſpecta natura ſunt filij & conſanguinei & in eis cadit affectio naturalis[e]. Hinc eſt, q̃ quo ad matrimoniũ impediendũ, dicunturcõ ſanguinei: vt in. c. per tuas[f]. de proba. & in. c. diſcretionẽ. de eo, qui cogno. conſan. vxo. ſuę. Hanc opi. ſentit Bar. in l. j. & ij. ff. de accuſ. & hæc no. quia faciunt ad multa &c.

a Nã in aliquibus partibus diligũt ſe magis conſanguinei in remotiori gradu, quàm in alijs locis in gradu propinquo.

b affectionẽ

c tanta. qui fil. ſint legi. videt probari. in. l. parentes verò naturales

d ſuccedunt

e affectio naturalis

f C. p tuas

SVMMARIVM.

1 *Domicilium quis ſortitur ratione beneficij.*

2 *Impetrare literas in cauſa appellationis & arripere iter ad principem habet vim appellationis.*

3 *Dictæ computatio à quo loco debet fieri tam in actione reali, quàm in perſonali.*

Domicilium quis non ſortitur ratione domus, quam poſsidet in aliquo loco.

4 *Delegatus Papæ poteſt quem conuenire: vbi poſſet ipſe Papa, qui eſt ordinarius omnium.*

5 *Forum quis ſortitur ratione delicti contractus, vel rei: non tamen efficitur ſubditus illius loci.*

7 *Iudex appellationis, an debeat ſtatim mittere inhibitoriam iudici à quo.*

h ¶ Ratione beneficij. Adde Rot. in ti. de app. deci. ix. inci. itẽ, q̃ in cauſa beneficiali. in nouis. & gl. doc. per illũ tex. in. c. cũ nullus. de tẽp. or. li. vj. Io. An. in c. ſtatutũ. §. cũ autẽ. de reſcrip. in. vj. Arch. iij. q. vj. in ſum. & xj. q. j. ſi clericus. gl. j. in. c. quia intantũ. de præb. Bal. in l. ſenatores. ff. de ſenato. Do. in. c. ſtatutũ. §. cũ verò. in. vij. col. & ſentit Bar. in l. hæres abſens. §. proinde. ff. de iudi.

CAP. XXIX.

Dilectus filius. ¶ Cũ agitur actione reali cõputatio dietarũ fit à fine diœceſis loci, vbi ſita eſt res. & de meritis appellationis nõ iudex cauſę principalis: ſed cui cõmiſſa eſt appellatio cognoſcere debet. Ita cõiter ſummãt docto. Sed profecto prima pars ſummarij nullo modo probatur in tex. nec puto eam veram in ſe: vt j. latius ſubijciam. Nã in tex. ſolùm diffinitur quis debeat cognoſcere de meritis appellationis: & ideò quantũ ad literam ſummo ſic. ¶ Si occaſione duorũ reſcriptorũ vnius. ſ. in cauſa principali, alterius in cauſa appellationis, contẽditur: nõ iudex ſup principali, ſed deputatus ſuper appellatione cognoſcere debet de validitate appellationis. Et hoc venit ad limitandũ. c. paſtoralis. §. eo. Diuidit in duas partes. in prima ponitur querela appellantis. in ſecũda p̃uidetur ibi: *quocirca*. ¶ Caſus literalis. Iordanus clericus Dulmẽ. impetrauit literas contra Ioannẽ Saracenum ſuper eccleſia ſancti Nicolai Dulmẽ. Dictus Ioannes ad iudicium euocatus excipiendo propoſuit, q̃ authoritate illarum literarum, nõ poterat conueniri ex eo, q̃ vltra duas dietas à diœceſi, vbi ſita erat præ dicta eccleſia, trahebatur contra conciliũ generale: de quo in litera mentio non fiebat. Ipſi iudices hanc exceptionem admittere noluerunt, pro eo, quod idem Ioannes in Rophenſi, & Helienſ. diœceſ. obtinet beneficia, quaſi ex hoc domiciliũ haberet ibidem. Quare dictus Io. ad ſedẽ Apoſtol. appellauit: & appellatiõis cauſa cõmiſſa fuit Epiſcopo Eboracẽ. & eius cõiudicibus. Sed primi iudices nihilominus in negotio procedẽtes inhibuerunt iudicibus appellationis, ne in negotio ſibi cõmiſſo p̃cederent: vnde mãdat Papa primis iudicibus, quatenus ſi eſt ita in ipſo negotio, non procedãt: quia non ipſi, ſed iudices appellationis cognoſcere debent, ad quos iuriſditio debeat pertinere. Ber. ¶ No. j. q̃ etiã ſecundũ hæc tẽpora potérat habere quis plura beneficia. Nam hîc iſte Ioan. Saracenus poſsidebat plura beneficia. Quod an hodiè ſit licitũ[g]: dic, vt in. c. gratia. eo. tit. li. vj. & habes bo. gloſ. in. d. c. dudum ij. de elect. plenè per Io. de lig. in cle. gratiæ j. e. Dixi pleniſsimè in repetitio. §. qui verò. de p̃ben. c. extirpandæ. ¶ Nota ſecundò argumẽ. pro & contrà: quòd † ratione beneficij[h] quis ſortitur domicilium, de quo aliquid infrà. ſed plenè dixi in. c. poſtulaſti. de foro competenti. & in capitulo ex ore. de priuileg. vbi per Innocen. aliquid per Barto. in l. j. ff. ad municip. & j. aliquid dicam. ¶ Nota tertiò. ibi: *proſecutus*. quòd † impetrans literas in cauſa appellationis dicitur per hunc actum appellationem proſequi. quod nota. Et idem probatur ſuprà in capitulo ex parte. quinimo arripiendo iter eundi ad curiam, dicitur proſequi: vt notanter probatur in. c. cum cauſa. de re iudica.

g gratia. eo. tit. li. vj. & habes bo. gloſ. in. d. c. dudum

h ſortitur domicilium, de quo aliquid infrà. ſed plenè dixi in. c. poſtulaſti. de foro competenti. & in capitulo ex ore. de priuileg. vbi per Innocen. aliquid per Barto. in l. j. ff. ad municip. & j. aliquid dicam.

Et p iſtũ in. c. fi. in ij. colũ. j. de paro. Bal. in l. vt p fecti[9]. in. ij. co. C. de ann. exce. Ang. conſil. xxviij. dictũ ſtatutũ. in fi. Domi. in cap. fi. in prin. in ij. col. de offi. del. in. vj. Ro. conſi. cclxj. in. ij. col. bal. in l. ab eo. circa fi. C. qũo & quando iu. & in l. omnes. in prin. C. de epiſ. & cle. Ro. in ti. de reſcri. deci. lxx. in ci. ſi aliquis ſit ori undus: in anti. gl. in. c. primatus. lx. xj. diſt. in. c. quoniã. xxj. q. ij. But. poſt Io. An. c. fin. in. xiiij. col. in ver. vnã nõ omitto. de fo. cõpe. & Bal. in l. j. ff. ad mu. & per Mod. hîc.

¶ Adde Ro. cõſi. cclxxvj.

ZACHARIAS.

¶ Amplia tu dicũ iſtius, dũdixit q̃ quis ſortit domiciliũ cõmune in illo loco, vbi habet beneficiũ: q̃ imò etiã ſit ciuis ciuitatis[i], in qua eſt ſuũ beneficiũ. no. Bar. in l. j. licet hęc velit reſtringere Bar. in Abbate. & ibi Alex. ver. quæro etiã ſi aliquis. col. iiij. ff. ad mun. Idẽ in l. ciues. & ibi plenè per Iaco. Rebuf. & in apoſtil. ad eum. C. de incol. & in quo loco. lib. x.

& vide

a & vide quæ plenè dixi in c. ex insinuatione[a] j. de appel.[b] ¶ No. vlti. regulã, quòd vbi cõtenditur de iurisditione inter iudicẽ à quo, & iudicem ad quem: non debent simul conuenire super hoc articulo: sed iudex ad quẽ, debet cognoscere de meritis appel. concordat. c. vt debitus[c] j. de appel. ¶ Oppo. contra tex. videtur
3 enim †, ꝙ Papa non debuit admittere istã appellationem: cùm esset notoriè frustratoria. Nã ex quo iste habebat domiciliũ in alia diœcesi ratione beneficij, quæ non distabat vltra duas dietas: indè debebat fieri computatio die
d tarũ[d]: quia est satis, ꝙ non traheretur extra suam diœcesim vltra duas dietas: vt. s. c. proxi. Solu. Glo. metu contrarij (vt arbitror) sentit duos intellectus ad tex. ¶ Primus, ꝙ licet agatur reali: tamen cõputatio dietarũ debet fieri à loco domicilij: & nõ à loco, vbi res est sita, si agitur reali. Ad cõtrariũ rndetur, ꝙ iste clericus conuentus, licet haberet beneficiũ in alijs diœcesibus, non tamẽ ibi sortiebatur domicilĩ: qa quẽadmodũ sola domus quã qs possidet in alio loco, non facit eum sortiri domicilĩ. in §. sola domus. alle. in gl. ita nec beneficiũ quod possidetur in alio loco. Et sic intelligendo iste tex. non potest aliquatenus induci pro opi. antiquorũ tenentiũ secundum intellectũ j. subijciendũ. ¶ Secũdò gl. intelligit, ꝙ vbi agitur actione reali, cõputatio dietarũ non debet fieri à loco domicilij: sed à loco rei sitæ. Nã quemadmodũ ratione rei quis sortitur forum, vbi res est: vt in c. fi. de fo. cõpe. ita & in impetratione extra locum, debet haberi respectus ad diœcesim, vbi est res, & nõ vbi est domicilium personæ: secus in personali actione: quia tũc habebitur respectus ad diœcesim domicilij. Et per hoc habes glo. declaratam, quæ satis obscurè locuta est. Doc. aliquid hîc tangunt: sed longè plenius & clarius. s. cap. proxi. Nam hîc & ibi dixit Inn. ꝙ vbi agitur actione reali, vel personali in rem scripta. Exemplum in interdicto vnde vi: tunc fit computatio â diœcesi, vbi est res. Exemplũ primi hîc in isto tex. Exemlũ secundi in c. ex parte. B. de fo. cõpe. Si verò agitur personali: puta ratione contractus, vel delicti: tũc fiat cõputatio non à loco delicti, seu contractus, vt quidam dixerũt, sed à loco domicilij: quia quemadmodũ ratione cõtractus, vel delicti, non potest quis trahi ad illũ locum, si ibi non reperitur: vt in clem. pastoralis. de re iud. & in c. Romana. in §. contrahentes. de fo. cõpe. li. vj. Ita nec corã iudice
5 delegato debet trahi habito respectu ad illa
i loca. Idem in effectu voluit Host. hîc addito, ꝙ si habet plura domicilia, & agitur personali, debet fieri cõputatio à domicilio principaliori: & si nõ apparet, quid esset principalius: tunc à loco delicti, vel contractus. Et hæc dicit seruanda etiam in Regibus & Principibus, qui solent discurrere per loca regni, vel comitatus. & ita olim communiter tenebatur: sed postquã superuenit. c. statutũ. præal. Io. And.
e mutauit sententiam: vt patet in glo. sua[e], quæ incip. olim dicebamus. vbi tenet, ꝙ hodiè indistinctè debet fieri computatio à loco domicilij: quia illud. c. simpliciter cõsyderat tractionem. ¶ Sed quis propriè trahitur de diœcesi domicilij, vbi facit residentiam. Ad idẽ tex. s. c. proxi. sed illa gl. nõ ob. ¶ Io. de lig. hîc, & Guliel. de monte laudu. in cle. j. eo. titu. dixerunt,
6 ꝙ vbi agitur reali, debet teneri præcedẽs opi. Dominus meus dominus Cardi. tenet opi. vt optio detur actori. Nã quemadmodum est in optione actoris, vbi cõueniat reum, an coram iudice rei sitæ: an coram iudice domicilij: vt est glo. no. in c. dilecti. de fo. compe. & in. l. fi. C. vbi in rem act. ita pari ratione dicendũ est in computatione dietarum. Nec ob. quod dixi de tractione, quia ex quo sortitur forum ratione rei: satis potest dici inde trahi. do. Antonius non bene firmat se. sed dicit vt ranꝙ opi. sustentabilem. Ego aliter solitus sum dicere ducendo ad concordiam ista iura, & dãdo nouum intellectum ad illud. c. ex parte. de fo. cõpetenti. ¶ Conclude enim sic, ponendo quasi
4 tres regulas, seu conclusiones. Prima sit ista, †
f ꝙ in eo loco, [f] vbi quis potest conueniri corã ordinario, siue ratione domicilij: siue ratione cõtractus, siue delicti. &c. in eodẽ loco potest conueniri coram delegato Papæ. nec est curã dum, ꝙ trahatur extra domicilium per plurimas dietas: quia nullum grauamen per impetrationem sibi infertur. Nã Papa est ordinarius cunctorum. ix. q. iij. c. cuncta per mundũ. Sicut ergo poterat in loco contractus, vel rei conueniri coram ordinario: ita & coram delegato Papæ. Hæc conclusio probatur per tex.
g no. in c. dilecti[g]. de fo. compe. & hoc voluit In no. ibi, si bene ponderetur. Et per hoc reprobo vnam opi. mirabilem Vincent.[h] positam in
h c. sanè j. de fo. cõpe. vbi dicit, ꝙ etiam ratione rei sitæ non potest quis trahi coram ordinario in loco, vbi res est vltra duas dietas à loco domicilij. & ita intellexit istum tex. vt ꝓpter hanc causam compellatur ordinarius ratione rei sitæ delegare illam causam in loco vicinio ri. & hanc opi. etiam reprobo. & ibi vide. Ratio est: quia iura volunt indistincte, vt ratione rei sitæ quis possit conueniri coram ordinario loci: & nullus tex. facit illam distin. Nec ob. c. nonnulli. s. eo. quia loquitur in alio casu. Secunda conclusio, ꝙ vbi impetratio fit extra locum rei sitæ: seu contractus, vel delicti, cõ- f
putatio debet regulariter fieri à loco domicilij principalioris: & non loco, vbi est res. Hoc probo duobus motiuis. Primò tex. in d. c. nõ- h
nulli. dicit, ꝙ non debet trahi extra suam diœcesim. & põderat illa verba: extra suam diœcesim. nam ratione rei, vel ratione cõtractus, non potest dici illa sua diœcesis: licet ibi sortiatur forum. sicut alibi dicit glo. tenenda menti, † ꝙ ratione contractus, vel rei, vel delicti, quis non efficitur subditus[i] illius iudicis: licet ibi sortiatur forum. Ita no. glos. in cle. j. de foro compe. sentit glo. in c. à nobis j. de sentent. excom. ¶ Secundò probatur: quia prædictũ c. nonnulli. vbi est origo huius materiæ in ista traditione ponderauit labores in itinerando, & sumptus quos oportet facere. Ista verò attẽduntur habito respectu ad diœcesim, vbi persona residet: vbi res est sita. ¶ Tertia & vltima
6 conclusio est, quasi limitatio præcedentis cõclusionis †: ꝙ vbi quis habet plura domicilia, quorum vnũ est principalius: sed cum non ita principali concurrit res litigiosa: ita quòd in domicilio principaliori est sita res litigiosa: & tunc computatio debet fieri ab isto domici- i
lio inferiori propter concursum rei litigiosę:

a ¶ In c. ex insinuatione. Vide ibi Moder.

SEB. SAPIA.

b ¶ j. de appel. Limita hæc vt ꝓ do. Abb. in. c. personas. j. de app. p. d. Ant. & Imo in. c. ex insinuatioue. Refert Fel. in. d. c. personas. colũ. ij. ver. limita. vbi latè de hac materia.

c ¶ Vt debitus. Vide ibi Mod.

ZACHARIAS.

d ¶ Cõputatio dietarũ. Tu adhære distinctioni isti[9]. Idem Io. and. in. c. statutũ. e. ti. lib. vj. Rot. deci. ccccc. xliiij. incip. cõiter tenetur. in antiq. Car. in cle. j. eo. tit. Bar. in. l. j. ff. si quis cau. Et an intelligatur secundũ dispositionẽ legalẽ. an secundũ' cõsuetudinẽ regiõis. no gl. in. c. statutum. &. s. c. j. iste tit. Et quid si vna via sit longior altera, nota Host. & Io. an. in ca. olim. de exce. Bu. & Imo. s. c. proxi. Bar. in. l. imperator. ff. de ap. Io. de Imo. in. l. cõtinuus. §. cũ ita. de ver. ob. & Alexã. consil. xxij. in fi. j. col. vol. iiij.

e ¶ In gl. sua. illam sequitur Rot. in titu. de rescrip. Deci. xxvij. inci. communiter tenetur. in antiquis. & bal. in. l. fi. in. xxj. col. in ver. sed hic q̃ritur. C. de edic. diui Adr. tol. & ꝓ istũ in. c. ex parte. B. in vlt. col. de foro cõp. & Do. hîc. & in. d. §. cum verò. Card. in cle. j. in. j. col. de rescr. Imo. s. c. prox. in princ. in. ix. co. & in. c. j. in fi. v. col. j. eo. & ista est cõis opin. cõtra gl. hîc. Gul. in. d. cle. j. de resc. Io. de lign. But. & Imo. hîc.

SEB. SAPIA.

¶ Quod in eo loco. Ista cõclus. nõ videtur posse procedere, nisi reus tẽpore cõmissionis delegati reperiatur in illis locis: qa illud qd' dicitur, ꝙ in loco rei sitæ qs potest cõueniri: licet ibi non habeat domiciliũ, ꝓcedit si reperiatur aliâs non: vt not. Pau. de ca. in. l. fin. C. vbi in rem acti. & in. l. ij. §. legatis ff. de iudi.

f ¶ Dilecti. hoc sentit ibi. d. meus. & etiã Mod. ibi: & hic.

h ¶ Vinc. Videplenè ꝓ. d. Fel. in. c. nõ nulli. in princi. in ver. omissis notabilibus. s. c. post. d meũ ibi referentẽ Pe. de Anc. ibi, & in. c. cum te. de of. fi. del. & in. c. finẽ. in. iiij. no. de do. & cõtu. & in. c. cum causa. de testi. per tex. in. l. cũ post. C de app. & per id, quod voluit Bart. in. l. mediterraneæ C. de anno. & trib. lib. x. & Maria. in d. c. sanè. & ibi do. meũ. & in practi. seq̃re dictũ Vin. & Pe. de Anc. qui innititur summæ æquitati.

i ¶ Subditus. Ad de istum post gl.

ij.in.c.nup.de ſen tẽ.exc.& in.c.j.de fo.cõp.ad fi. & in c.iij.de appella.& in.c.pe.de fo.cõp. in prin.&. c. dilecti.de arbi.& per Do.in.c.Romana de ſent.exc.in.vj. Bal.in.l.ſi omnes. §. ſi verò appari. tor.C.de epiſc.& cle.& Io.de Imo. in.c.fi.de fo.cõpe. ſentit gl.in.c. à nobis.el.j.de ſenten. excom.

a ¶ Ex parte. Vide ibi iſtũ in.v.col.vbi ponit iſtas duas fallent.& eum ſequuntur ibi cõmuniter Mod.& ſequitur etiã dominus hîc: dicens iſtũ intellectũ. d. Abb.fuiſſe Io. de Fantu.in.d.cũ verò,

quia duo vincula rumpũt vnũ:vt in auſ. itaque.C.communia de ſucceſ.& in.c.primo.de treu.& pa. Et hunc intellectum nouum do ad illud.c.ex parte.[a] ſecundũ quẽ nullũ verbũ ibi ſuperfluit,nec fit impropriatio: vt faciunt ibi doc.& vide plenius.& hoc no. ¶ In glo.fi. in fi.nũquid autẽ poſsit indifferẽter iudex appellationis[b] inhibere iudici à quo, ne procedat ante exitum appel.dicit hîc Inn.ꝙ nõ: ſed prius debet præmittere cognitionẽ, vtrum appellatio ſit recipienda:& ſi eam recipit,velut emiſſam ex probabili cauſa, poterit poſteà inhibere iudici à quo,ne procedat. Et pro hoc vide tex.in.c.Romana.§.quod ſi obijcian tur.de appel.li.vj. ¶ Quidã tamen, vt refert Compo.dixerũt,quod ille.§. ꝓcedit cum appellatur ad Metropolitanũ:quia cũ ille nõ habeat iuriſditionẽ in ſubditos ſuffraganei, niſi ex cauſa appel.nõ debet prius inhibere,quàm recipiat appel.velut emiſſam ex ꝓbabili cauſa:ac etiã eſt opus,ꝙ inceperit cognoſcere de veritate ipſius cauſæ.quod videtur velle tex. in.d.§.quidſi obijciat.vnde videt ille tex.velle ꝙ prius Archiepiſcopus debet approbare cauſam in appel.ab interlocutoria expreſſam: & incipere cognoſcere,vtrũ illa ſit vera.quo facto licet adhuc nõ conſtet de veritate cauſæ, poteſt inhibere iudici à quo, ne procedat. ſecus videtur ſecundũ iſtos in delegato deputato à Papa:quia Papa cõmittendo appel. videt ipſo facto ſuſpendere iuriſdictionẽ primiiudicis:vt in.§.prætereà.alle. in gl. ideò delegatus poterit illico ſine aliqua cognitione inhibitoriam mittere.Pro quo facit.c.audita.de reſtitutione ſpoliatorum. ¶ Sed Compoſtel. ſequitur primum dictum.& ad.c.audita.reſpondet,ꝙ non ſoquitur in iudicibus deputatis in cauſa appella.Hoc idẽ videtur ſequi Spe.in ti. de appel.in §.de officio.ver.ſed quæritur.& vide etiã per Inn.in.d.§.prætereà. ¶ Do.Ant.dubitando tamẽ fecit hîc diſtinctionẽ: ꝙ aut iudex appel.vult mittere inhibitoriã ſuper articulo,ſuper quo fuerit appellatũ,vel illi cõnexo:& poteſt ſtatim ſine aliqua cognitione.qa ſuper illo ſtatim fuit ſuſpenſa iuriſditio iudicis à quo.Adducit no.in.c.ſuper eo. de appel. Aut vult inhibere,ne procedat ſuper alio articulo.& non poteſt niſi prius præmittat cauſę cognitionem.Et credo,ꝙ hoc dixerit innitẽdo ſuæ opi.quã poſuit in.d.c.ſuper eo.Sednec ibi,nec hîc approbo.Nã videtur apertè contra.c.nõ ſolùm.de appel.li.vj.vbi patet, ꝙ nõ illico per appellationem ab interlocutoria ſuſpenditur iuriſditio iudicis à quo, etiam ſup illo articulo à quo fuit appellatum: imò põt procedere ad vlteriora.& validitas proceſſus dependet à futuro euentu: quia ſi appellatio pronuntiabitur minus legitima,valebit proceſſus:vt hîc.Vnde iudex ad quem,nõ poteſt inhibere,niſi prius receperit appellationẽ velut emiſſam ex probabili cauſa modo prædicto.Et quantum ad ꝓpoſitum noſtrum cõcluderem ſic:ꝙ aut Papa recepit appellationem ex certa ſcientia.& hoc cõſtabat ex verbis reſcripti:& poterit delegatus illicò mittere inhibitoriam:quia ex tali receptione ſtatim fuit ſuſpenſa iuriſditio primi iudicis: vt in.§.prætereà.præalle. Aut Papa recipit appellationẽ ſimpliciter,eam tamen cõmiſit expreſſo grauamine:& tunc videtur idem dicendum. Nã ſic committendo videtur approbaſſe grauamen.& ſic non eſt opus,ꝙ delegatus præmittat cognitionem ſuper ꝓbabilitate cauſæ:ſed ſolùm ſuper veritate.Et hanc opi.ſentit Abb. in.d.§.quod ſi obijciatur.& ſentit Io.an.Idem videtur dicendum in appellatione à diffinitiua:ſiue cauſa exprimatur,ſiue non: quia Papa eam cõmittendo videtur appellationem recepiſſe:quod etiam ſentit Ioan.An.in.d.§.quòd ſi.Sed ſi appellationem ab interlocutoria Papa commiſit[c] non expreſſo grauamine:necex certa ſcientia:tunc poteſt procedere opi.Inn. & Cõp.hîc.Si verò loquimur in iudice appellationis inferiore à Papa:ſerua.d.§.quod ſi obijciatur.cum ſequen.Hodie tamen cum Papa committit alicui ex auditoribus cauſam appellationis in Roma.curia, ſolet etiam cõmittere cauſam principalem: & incontinenti ſolet auditor mittere inhibitoriam iudici à quo ☞ De quo vide plenè per dominos de Rota[A] deciſione vndecima, aliâs. x. cum duabus ſequentibus &c. Abbas.

b ¶ Iudex appellationis. Vide Bal. in addi.Spe.in tit. de appel.verſ.per appellationem ab interlocutoria. & Rot.in nouis. cõſil. ccccxij. incip. itẽ ſi appelleẽ hodiè.de ap. lviij. & in tit.de app. deci.lxix. inci. facta fide in antiquise. tit.in antiquis. vj. Quod limi. quatuor modis:de q. bus hîc per Mod & in.d.§.qd ſi obijciatur.hîc alle.& de mate.per Ang. C.de tẽpo.app. in l.per hanc.

A Et ea eſt in nouis. in titu. de appellat.

☞ SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus poteſt iterum excommunicari.*
2 *Impetrans in eadem eccleſia beneficium, vno recepto, alter excluditur.*
3 *Quod tempus attenditur in reſcripiis, an tempus datæ, an tempus præſentationis.*
4 *Reſcripta quando mutuo ſe impediunt, recurrendum eſt ad Principem, qui conceßit.*
5 *Negligentia non repræſentans literas ad beneficia, quãdo incipit currere, ſine habeatur cõpetrator, ſiue non. & nu. o.*
6 *Reſcripta ad lites ſunt ſtrictius interpretanda, quàm ad beneficia.*
9 *Terminus ſi aßignatur ad acceptandũ beneficium, an poſt terminum poßit aßignari.*

CAP. XXX.

Capitulum ſanctæ.

¶ Si plures impetrant in eadem eccleſia, ſtatur datæ, vt primus impetrans præferatur,& ſolus admittatur. Ita communiter ſummant doctor. Et procedit iſtud ſummarium ſecundũ opin.communem, quæ hodie inualuit propter noua iura. Sed ſecundum aliam lecturam quæ communiter reprobatur, quæ certè cum modica ſuppletione poteſt ſuſtentari,ſummo ſic. ¶ In pluribus reſcriptis impetratis in eadem eccleſia ſuper conſimili beneficio,ſtatur præſentationi,& nõ datæ: ſi prior in data fuit negligens in proſequẽdo ius ſuum.h.d. Et iſte intellectus probatur in.c.tibi,quij.eod.lib.vj. & in.c.ſi clericus. de præben.eo.lib. Diuiditur. Nam in prima ponitur facti narratio perplexitatem conquerẽtis continens. In ſecunda diffinitionis cõmiſſio,illam tollens. Secũda ibi: *quocirca*. ¶ Caſus literalis. Callimachus clericus impetrauit literas monitorias contra capitulum ſanctæ Crucis Cameracẽ. ſuper obtinendo beneficio in eorũ eccleſia: & demum præceptorias obtinuit. B. clericus contra eoſdem ſuper cõſimili beneficio in eadem ſibi eccleſia conferẽdo, ad Archidiaconum Tornacẽ.& eius collegas literas executorias impetrauit: qui monuerũt capitulum

☞ SEE. SAPIA. c Papa cõmiſit. Limi. vt nõ ꝓcedat in cõmiſ. appe. ab interlocutoria habẽte vim diffinitiuæ: qa de tali ſnia idẽ iudicamus qd de diffinitiua: & ſic de eius appelatione: vi ꝓ Bald. in l. minoribus. C. de his, q. vt indi. eum alle. per Fe. in ru. j. de re iu. Itẽ limitã, vt nõ procedat in cõmiſsione appell. ab interlocutoria cõtinẽte prę judiciũ irreparabile: vt puta detor quẽdo ꝓput no. in ſimili Bal. in ru. C. cõmi. vel epi. in. j. col. nec ẽ bona cõſequentia: interlocutoria cõtinet ꝑ judiciũ irreparabile: ergo habet vim diffinitiuæ: vt per Are. in conſi. xx. in quæſtione.

a ¶ Capitulũ. Adde ꝙ capitulũ, conuentus, cœtus, & conciliũ ſunt ſynonima ꝓ iſtũ in.c.edoceri.ſ.e.& in.c.Oſius.& in.c.cũ terra & in.c.ſacroſanc.in.ij.co. de ele.& in.c.j.de offi.or.bo.tex.in.c.j.xv.di.& ꝓ iſtũ in.c.nobis. de iurepat. Quod intellige in larga ſignificatiõe: qa ꝓpriè capitulũ dicit canonicorũ ſeculariũ. Itẽ capitulũ venit app. eccleſiæ. in Spe. de inſt. edi. §. nũc verò aliqua. ver. itẽ circa legitimos. Et ꝙ capitulũ ꝓpriè dicatur eccleſiæ ſecularis: videde põb.c.ſignificatũ. Qũq; tamẽ ponit ꝓ collegio: qñq; ꝓ articu. vt no. Pau. in cl. j. de re. ec. nõ ali. Qñq; ꝓ cõuentu, inter quæ tñ eſt differẽtia: vt no. Io. an. in c. qa ſæpe. in prin. de elec. li. vj. Et capitulum dicitur, a vbi eſt maior ps. de ele. c. cũ inter canonicos. de præbẽ. c. ex pte. & vide iſtũ in.c.j. in fi. de teſti. & vide textũ in.c. innotuit. de elec. & ibi iſtũ in.j. nota. & Imo. hîc. & facit. c. quãuis. de of. or. in. vj. tex. in. c. ij. lviij. di. & ibi Do. & per eundẽ in ca. quoniã. in ver. Epiſcoporũ conuentus. xviij. di. in. j. not. & per Bu. in. c. cũ b eccleſia. de cau. poſeſ. & propri. per Fran. Patauinũ in trac. de poteſtate cap. ſede vacante. fo. v. verſ. præmitto quintò. vbimulta poſuit de materia capitu. quõ cõ ſtruantur & conſtituantur talia corpora myſtica. & vide aliquid per Card. in clemen. ij. in. xiiij. qõ. de reſcriptis. vbi de hoc nomine collegium & conuentus.

capitulũ. S. Crucis: vt dictũ. B. reciperẽt in canonicũ & in fratrẽ: à ꝙbus iudicib⁹ capitu. appellauit. Sed iudices nõ obſtãte appel. tulerũt ſnĩas ſuſpẽſiõis in eoſdẽ. Poſtmodũ. d. Callimachus executorias lr̃as ſup executiõe mãdati ꝓ ipſo facto ad alios iudices impetrauit: q tulerũt ſnĩas ſuſpẽſionis & excõicatiõis in eoſdẽ. Capitu. S. Crucis factũ iſtud ſignificauit dño Papæ. mãdat Papa Eꝑo & Archid. Legionẽ. vt ille in canonicũ recipiat, & bñficiũ aſsigneẽ ei dẽ, q̃ prius mãdatũ apl'icũ p̃dicto capit. reportauit: relaxãtes ſnĩas p̃dictas, alteri filẽtiũ ĩponẽdo. B. ¶ No. j. ibi: *capitulũ*. a de ſignificato huius verbi. Ponit emꝫ hîc ꝓ collectiõe, ſeu ꝓ collegio ipſorũ canonicorũ. habet tñ hoc verbũ multas ſignificat. de ꝙbus dat verſus. Diſtinguit, minuit, locat, & collectio ferẽt. Nã qñq; ponit, vt diſtinguat vnã mat. ab alia: & ſic dñr capitula huiꝰ cõpilatiõis. Nã q̃libet decretalis ꝓ ſe dr̃. c. Ad hoc cap. inter alia. & in. c. qđ indubijs j̃. de ſen. exc. & ſic intellige primũ modũ in verſu cõtẽtũ. Qñq; ſtat diminutiuè. Nã põt dici capitulũ, quaſi paruũ caput: & ſic intellige ſecũdũ. Qñq; ſtat ꝓ loco capitulari: videlicet, vbi canonici cõgregãt: vt in. c. in cauſis. de ele. Qñq; ponit ꝓ collectiõe, ſeu ipſo collegio: vt hîc. & ſic declara p̃miſſum verbũ. ¶ Scd'ò no. ibi: *monſtrauit*. iũcto princi. ꝙ iſtud verbũ capitulũ. poſitũ b in ſingula. numero, põt iungi cũ verbo ſingu. numeri: vt patet ibi: capitulũ mõſtrauit. Quãdoq; coniungitur cũ verbo plurali ſ numeri: vt puta capitulũ ſignificauerũt: vt patet in. c. ſignificauerũt j̃. de except. & in. c. in cauſis j̃. de ele. Et dicit Io. An. & bene, ꝙ vtroq; modo poſſumus vti. Nam ſi habetur reſpectus ad vocẽ, poſſumus vti verbo ſingulari: vt hîc. Si aũt ad intercluſa in hoc nomine, poſſumus vti verbo plurali. Et ideò dic, ꝙ nomen collectiuũ, ſeu habẽs pluralem ſignificationẽ poteſt iungi cũ verbo pluralis numeri: & cum verbo ſingularis. Dicit tamẽ hîc Io. Cald. ꝙ ſi hoc nomẽ capitulũ iungit cũ verbis ſonantibus actũ, ſeu exercitiũ ipſius actus, debemus vti verbo plurali: puta, capitulum dederunt voces, vel capitulũ appellauerunt. Sed ſi iũgit cũ verbo ſonante in ius: debemus vti verbo ſingulari: vt puta, capitulũ habet iuriſdictionẽ: vel habet ius eligendi: vel quid ſimile. Et eſt ratio ſecundũ eũ. quia actus ſunt ſingulorum: ius verò eſt penes ipm corpus collegij. & hoc fuit de mẽte Inno. in. c. irrefragabili. de of. or. & in. c. fi. de iurepat. Et hoc dictũ placet habito reſpectu ad congruitatẽ ſenſus: ſed quo ad cõgruitatẽ latinitatis. tene indiſtinctè primũ dictũ. & pro hoc facit iſte tex. nã hoc verbum monſtrauit. ſonat factũ. & nihilominus eſt ſingularis numeri. ¶ No. iij. ꝙ ſecundũ iſta tẽpora: cũm Papa ſcribebat pro aliquo beneficiando, quãdoq; dabat tres literas c ſucceſsiuè: vt monitorias: p̃ceptorias: & executorias: vt hîc fecit in ꝑſona Callimachi. Qñq; dabat à principio ſolũ executorias. i. ſcribebat deputando vnũ executorẽ ꝓ executiõe gratiæ, & ſic facit in ꝑſonã iſtius. B. & hodiè curia indifferenter dat executorias. ¶ No. iiij. ꝙ ſnĩa ſuſpẽſiõis, & excõicat. p̃t ferri ĩ capi. & hoc inſpecta ſimplicitate iuris antiq: d hodiè verò dic, vt in. c. Romana. in. §. vniuerſitatẽ. de ſen. exc. li. vj. ¶ † Itẽ no. ꝙ ſuſpẽſus põt iterũ ſuſpẽdi & excõicari. & quid operet ſecũda ſuſpenſio e: no. in ca. ita

c

d

1

e

ſum. de exceſ. prælа. in. §. j. in ver. quando ſciam. & in. §. ſuborta. Et quæ dicatur eccleſia collegiata. no. doc. Moder. in cle. ſtatutũ. de ele & vide Io. An. in. c. nobis. de iurepat. & Hoſt. in. c. dilecta. de exceſ. præla. Et tene mẽti, ꝙ de ſubſtantia & eſſe collegij nõ eſt, quòd habeat caput, ſiue rectorẽ. Dictũ eſt ſing. Imo. in. c. cũ nõ ignores. de præb. Et illud refert & ſequit do. Card. in. c. cũ omnes. de cõſtitu. & no. Inno. in. c. ij. de noui ope. nun. & Paul. de eleaza. in cle. j. de æta. & quali. & Barto. in. l. fi. ff. de colle. illi. & an ius collegij poſsit cõ ſeruari in vno. vide no. in. l. ſicut. in §. fi. ff. quod cuiuſque vni. no. & no. gl. in. l. deteſtatio. in. §. vnicus. de verbo. ſig. & gl. in. c. gratũ. de poſtula. præla. & alia glo. in. c. bonæ. el. ij. de ele. vbi concludit, ꝙ ſic. Tene tamẽ mẽti, ꝙſi collegiũ deuenit ad vnũ, & deſijt ſpes reparationis, deficit poteſtas collegij. Et propterea not. dicebat Cyn. in. l. nõ ambigitur. ff. de legi. & ibi etiã Bal. ꝙ hodie ſenator vrbis non habet poteſtatẽ ſenatus: quia non eſt ſpes reparationis. & an in eodẽ corpore eccleſiæ poſsint eſſe duo collegia diuerſa: vide gloſ. in cle. j. de elec. in verſi. monaſterijs. & quid ſit cõuentus, & quę ſit eius etymologia: vnde dicatur. vide glo. in. c. j. & fi. l. diſtinc. & tene mẽti: ꝙ largo modo quælibet congregatio poteſt dici conuentus. c. Diaconus. xciij. diſt. c. eccleſiæ. xcvij. diſt. c. j. v. q. ij. & c. quicunq; ſuffragio. xij. q. ij. Et quot modis ſumatur hoc nomen conuentus. vide gloſ. in. c. nos in quemq; ij. q. j. Aliquando enim denotat populum: vt in. c. poſſeſsio. xvj. q. j. & in. c. nota. lxiij. diſtin. Aliqnando dicimus conuentum: id eſt, eccleſiam: vt in. c. mulier. de cõſecra. di. iiij. & in. c. dilecta. de maio. & obedien. Et vtrum appellatione eccleſiæ conuentualis, veniat eccleſia ſecularis collegiata: de quo habetur in. c. contingit. de tranſact. & in. c. niſi. de præben. c. cum eccleſia Sutrina. de cau. poſſeſ. & propric. & per Hoſt. & Io. An. in. c. nobis. & in. c. poſtulaſti. de iurepat. In quibus omnibus locis concluditur: ꝙ propriè loquendo conuentus dicitur congregatio eccleſiæ regularis. Capitulũ verò eccleſiæ ſecularis: licet iura quandoq; promiſcuè vtantur iſtis terminis. de quo vide per Inno. in. c. j. de elect. & per. d. Ant. in. c. inter cætera. de offi. ordi. & in. c. innotuit. de elec. vide no. in cle. & ſi principalis. de reſcrip. Et qui dicantur eſſe priores cõuentuales, & de eorũ officijs & poteſtate. vide gl. in cle. ne in agro. in. §. cæterũ. de ſtatu mona.

b ¶ Capitulum poſitum. vide Ioan. And. & Ioan. Calde. & de ſignificato huius verbi, capitulum. Adde Cardina. in cle. j. in princi. in. x. qõ. de regu. poſt Paulum. & vide Bald. in. l. fina. in princip. C. de impube. & alijs ſubſtitu. vbi pulchrè declarat, quæ dicantur nomina collectiua: & quomodo cognoſcantur. Nam nomen collectiuum dicitur, quod in ſingulari numero multitudinem ſignificat. faciat illud Vergilij, pars in fruſtra ſecant. fit etiam collectio per verba pluralis numeri. l. ciuibus. ff. de re. dub.

c ¶ Tres literas. Vide in. c. ex inſinuatione. j. eo.

d ⁓ SEB. SAPIA. ¶ Iuris antiqui. Vide de hac materia latè Felin. in ca. dilecto. in. iij. columna. j. de exceptionibus. vbi plenè examinatquædam, quę refert Imo. hîc.

e ⁓ SEB. SAPIA. ¶ Secunda ſuſpen. vide per Baldum in ſua margarita. in verſicu. ſuſpenſus. verſiculo. ix. Imo. in. c. cum inter. in gloſſ. ſua. in verſiculo licitum. de conſuetu. & in cap. ſicut. in verſi. ſuſpendatis. de cohabitat. cleri. & mulie.

a ¶ Capitulũ. Adde ꝙ capitulũ, conuentus, cœtus, & conciliũ ſunt ſynonima ꝓ iſtũ in. c. edoceri. ſ. e. & in. c. Oſius. & in. c. cũ terra & in. c. ſacroſanc. in. ij. co. de ele. & in. c. j. de offi. or. bo. tex. in. c. j. xv. di. & ꝓ iſtũ in. c. nobis. de iurepat. Quod intellige in larga ſignificatiõe: qa ꝓpriè capitulũ dicit canonicorũ ſeculariũ. Itẽ capitulũ venit app. eccleſiæ. in Spe. de inſt. edi. §. nũc verò aliqua. ver. itẽ circa legitimos. Et ꝙ capitulũ ꝓpriè dicatur eccleſiæ ſecularis: videde põb. c. ſignificatũ. Qñq; tamẽ ponit ꝓ collegio: qñq; ꝓ articu. vt no. Pau. in. cl. j. de re. ec. nõ ali. Qñq; ꝓ cõuentu, inter quæ tñ eſt differẽtia: vt no. Io. an. in c. qa ſæpe. in prin. de elec. li. vj. Et capitulum dicitur, a vbi eſt maior ps. de ele. c. cũ inter canonicos. de præbẽ. c. ex pte. & vide iſtũ in. c. j. in fi. de teſti. & vide textũ in. c. innotuit. de elec. & ibi iſtũ in. j. nota. & Imo. hîc. & facit. c. quãuis. de of. or. in. vj. tex. in. c. ij. lviij. di. & ibi Do. & per eundẽ in ca. quoniã. in ver. Epiſcoporũ conuentus. xviij. di. in. j. not. & per Bu. in. c. cũ b eccleſia. de cau. poſeſ. & propri. per Fran. Patauinũ in trac. de poteſtate cap. ſede vacante. fo. v. verſ. præmitto quintò. vbimulta poſuit de materia capitu. quõ cõſtruantur & conſtituantur talia corpora myſtica. & vide aliquid per Card. in clemen. ij. in. xiiij. qõ. de reſcriptis. vbi de hoc nomine collegium & conuentus.

ZACHARIAS. ¶ Adde Spec. in titu. de inſtru. edi. §. nunc verò aliqua. verſi. circa legitimatos.

Anto. Franciſ. ¶ Circa hoc qđ hîc dicitur de capitulo, cõuentu, & collegio: adde primò, quæ de multiplici ſignificatu huius dictiõis capitulum, poſuit Ioan. An. in. c. capitulũ ſanctæ Crucis. de reſcrip. & an appellatione capituli veniat caput ipſius: vide gloſ. in cle. vt hi, qui. de æta. & quali. & vide not. in c. poſt. electionem. de conceſ. præb. & in. c. eam te. de reſcript. & in. c. requiſiſti. de teſta. & vide. d. Car. in cle. profeſſores. de regu. vbi concluditur, quòd non: tamen in contrarium videtur tex. in. l. familiæ. ff. de ver. ſigni. vbi appellatione familiæ venit domus. & tex. in. l. ij. in. in princi. ff. de his, qui no. infa. vbi appellatione exercitus comprehenditur dux & Imperator illius. & in. l. j. §. ſed & ſi præſes. ff. qñ app. ſit. vbi appellatione decurionũ venit præſes eorũ. & in. c. fi. de ſimo. vbi appellatione monachorũ venit Abbas: tñ ꝓ cõcordia vide do. Car. in. d. cle. vt hi, qui. de æta. & quali. Et an relictum capitulo, videatur eſſe relictũ eccleſiæ. vide gl. & doc. in. c. requiſiſti. de teſta. & Bart. in. l. ciuibus. ff. de reb. dub. & vide no. per doct. in. c. ſi diligenti. de fo. compe. Et adde, ꝙ capitulum dicitur, vbi eſt totũ, vel maior pars: vt in. c. j. de his, quę ſi. à maiori par. ca. & in. l. ij. ff. ad muni. & in. c. cũ inter canonicos. de elect. & tene menti, ꝙ capitulũ de iure, niſi habeat ex ſpeciali priuilegio, non habet aliquã iuriſdictionẽ. no. Inno. in. c. quæſiuit. de his, quæ fi. à ma. par. ca. Et adde, ꝙ capitulũ dicitureſſe vnum corpus: & propterea non debet diuerſo iure cenſeri. c. cum in tua. de deci. c. cognouimus. xij. q. ij. Et quot homines faciant collegium: vide Barto. in rubri. de colle. illi. & gloſſ. in cap. gratum. de poſtulatio. prælato. & in. l. Neratius. ff. de verbo. ſigni. & no. doct. in. c. fi. de præſum. & vide gl. in. c. j. x. q. j. quæ dicit, ꝙ duo, vel tres faciunt collegium. quod etiã no. gl. in. c. j. de elec. Et adde ꝙ tria ſunt ſigna collegij, cõe ſigillũ: vt in. c. ſignificauit. de app. Cõis tractatus: vt in. c. tertio loco. de probat. cõis arca: vt in. l. j. ff. quod cuiuſq; vni. no. & habetur per Inn. in. c. poſtulaſti. de iurepat. & in. c. nobis. eo. ti. & vide glo. in. c. ſtatutũ. de elec. li. vj. per Hoſtiẽ. in

a ¶ De deci. Adde iſtũ in.c.j.c.de iud in.iij.col. & in ca. ad aures. Io. de Imo.in.c.ij.de fortile.p illũ tex.quẽ ad hoc põderauit pro illa glo.

b ¶ Datæ & nõ p̃ſentationi. Et ſic no. q̃ literæ prio res in data, regula riter prę̃ualẽt: per iſtũ text. ſecundũ cõem intelle. Ad idẽ.c.ſi duobus.& c.tibi,q. de reſcri. li.vj.&.c.eum cui. de præb.eo.li.etiã ſi ſecundus impe trans prius prę̃ſen tet, & prius recipiatur in canonicũ, quàm primus: quia nihilominus prima vacans debetur pòſt impetranti. per.d.c.tibi qui. & in. c. eum. præalle. Fallit hoc in aliquibus caſibus hîc nota. per Mod. & vide de materia in.c.mandatum.j.eo.

ZACHARIAS.

¶ Adde Fel. in.c. j. poſt iſtũ.ſ.e. tit. b Inn.in.c.innotuit. de eo, qui fur. or. ſuſc. Bar. in.l. non videtur. la. j. ff. de iudi. Bal. in.l. ſiqui ex conſenſu. col. ij. C. de epi. aud. & in.l. geſta. colũ. fi. verſ. quæro nũqd p̃ actis. C. de re iu. Ro. cõſi. xlviij. in. ci. ſuſpectis ſuprà conſultis.

c ¶ Verbũ prius. Vide gloſ. in.d.c. duobus. in verſi. ſi nõ appareat. & gl. fi. in.d.c.eũ cui. & vide docto. in ca. eam te. ſ.e. & Mo der. hîc.

d ¶ Strictius interpretãda. vide Mo der. in.c.cãm. q̃.ſ. e. & Io. And. hic, quem referũt hîc Moder. dicẽtes: q̃ inſpecta interpretatione, & expiratione videntur talia reſcripta ad lites & ad beneficia habere ſe vt excedentia & exceſſa, ſecundum ſubiectam materiam.

e ¶ Negligentia. Adde vt per Ol. cõſi. clxxv. & cõſ. cxciij. & conſi. c. xliij.

2 quorundam. de Iudæ. ¶ † Itẽ no. q̃ſi plures impetrãt in ead. eccleſia, vno recepto, alter debet excludi: quia non eſt de intentione Papæ grauare eccleſiam de pluribus: niſi exprimat. concordat. c. duobus j̃. eodem. libr. vj. de quo plenius in. c. mandatum j̃. eodem. ¶ Not. vltimò, quòd etiam ſententia excommunicationis & ſuſpenſionis debet relaxari, ſecundũ formam eccleſiæ. & ſic forma eſt ſeruanda in relaxatione ſuſpenſionis. Hoc intellige, vt habetur in c. venerabili. de ſenten. excom. & per Innoc. in c. cum bonæ. de æta. & quali. & per glo. in cle. j. de deci[a]. in ver. donec. ¶ † Oppo. contra tex. in eo, q̃ Papa mandat recipi eum, qui prius mã datum portauit, & alium excludi. Nam ſecũdũ hoc videtur Papa velle, q̃ ſtetur præſentationi, & non datæ literarum: contra. c. ex parte j̃. de offi. deleg. & .c. cæterum. ſ̃. eo. Solũ. glo. magna intrat hoc contrarium: & in effectum ponit tres ſolu. Prima ſolu. q̃ contraria loquũtur, quando primæ literæ erant præſentatæ: tunc enim non valent ſecundæ, ſi non faciunt mentionem de primis. Secus autẽ ſi res eſſet integra: quia tũc ſtaremus præſentationi: vt hîc. & in. c. vt debitus j̃. de appel. Hæc lectu. hodiè reprobatur ibi per. c. tibi, qui. præalleg. vbi patet, quòd licet ſecundus impetrans prius recipiatur, quàm primus impetrator: præbẽda tamen vacans datur primo impetranti: quamuis ſecundus ſit receptus. Secunda lectu. gloſſ. eſt, q̃ hodiè contraria ſunt correcta per illud, c. vt debitus. & tamen vult, q̃ in literis ad beneficia ſtemus datæ, & non præſentationi.[b] ¶ Tertiò gl. dicit, q̃ in literis ad beneficia, poſſumus diſtinguere, vt prior in data præferaẽ: niſi ſecũdus prius fuerit receptus, vel primus fuerit negligens. Et in hac glo. accedit ad intellectum. c. tibi, qui. ſed non plenè explicat: quia non vidit illud. c. nec. c. eum, cui. de præb. li. vj. Et vt clarè habeatur hæc materia, eſt aduertẽdũ. Aut enim primus & ſecundus impetrauerũt ad idẽ corpus beneficij. & apparet de prioritate tẽporis: & tunc ſecundus impetrãs nunquã poteſt aliquid obtinere vigore illarũ literarũ: quia fuerunt ſubreptitiæ non facientes mẽtionẽ de prioribus: & ſic nullæ: quia ſubreptio in beneficialibus vitiat ipſo facto: vt in. c. ad audientiã j̃. eod. & in. c. j. & .ij. de fil. presb. li. vj. Vnde negligentia primi nõ poteſt ius conferre ſecundo. & in hoc caſu non habet locum diſpoſitio. c. pe j̃. eo. lib. vbi dicitur, quòd ſi non apparet quis ſit prior in data, locus eſt præſentationi. † Nam quando literæ ambæ referuntur ad idem ſubiectum. id eſt ad certum corpus beneficij, mutuò ſe impediunt, & recurrẽdum eſt ad ipſum concedentẽ. Nã ita notabiliter voluit Io. an. in. c. ſi à ſede. de præb. libr. vj. Quando q̃ literæ iſtorũ impetrantiũ referuntur ad eandem eccleſiam: ſed non ad idem corpus beneficij: quia quilibet impetrauit, vt prouideretur ſibi de de canonicatu & præbenda in tali eccleſia. Et tunc iſtæ literæ ſecundũ opinionẽ magis communem, non peccant in ſubreptione: quia quælibet gratia valet. Et ſi capitulum vellet poteſt recipere vtrunq̃: ſed non tenetur recipere niſi vnum: quia Papa non intendit, niſi exprimat, grauare eccleſiã de duobus: vt hîc: & in capitulo mandatum: infrà, eodem. vbi plenè de hoc. Vnde capitulum ex

cludit alium vno recepto, non per viam nullitatis: ſed per viam exceptionis grauaminis. ¶ Et hoc caſu cũ literæ ambæ valent, p̃cedit propriè materia noſtra: & dicendum eſt, quòd aut primus impetrans non deprehenditur in aliqua negligentia: & indiſtinctè debet præferri primus impetrans: licet ſecundus prius præſentauerit ſuas literas: & prius fuerit receptus. ¶ Hoc probatur in capitulo, eum cui. & in capitulo tibi, qui. præallega. Et hîc, ſi bene ponderetur textus. Nam hîc Papa mandat recipi illum, qui
c prius mandatum reportauit. Nam ſiue verbum prius[c], ſtet nominaliter, ſiue aduerbialiter, ſemper habemus primũ intellectũ ſubmota concertatione doctorum hîc contendentiũ, vtrum dictio prius. ſtet nominaliter, an aduerbialiter. Sed vt dixi, qualitercunque ſtet, ſemper reſultat ille intellectus, vt primus impetrans præferatur. Nam ſi ſtet aduerbialiter, hoc probatur. Nam Callimachus, qui fuit primus impetrator, præſentauit prius literas ſuas, ſcilicet monitorias, & præceptorias: & ſic præfertur primus. Idẽ intellectus reſultat, ſi ſtet nominaliter: vt ſic exponamus prius
5 mandatum: id eſt primum mandatum. & hoc eſt clarum. ¶ † Sed dubitatio oritur, vbi primus impetrans retentis præmiſsis terminis, deprehenditur in negligentia: vtrum ſecundus debuerit hîc præferri. gloſſa dicit hîc, quòd ſic: ſed non aperit per quem actum debeat conuínci iſta negligentia primi. & in hoc ſunt variæ opiniones. Quidam dixerunt, quòd per lapſum anni: per capitulum,
6 plerunque, ſuprà eodem. Quod non placet Ioan. Andr. † quia illud capitulum loquitur in literis ad lites: ideò non debet extendi ad beneficia: cùm non ſint ita amarè interpretanda. argumen. in capitulo, olim. de verborum ſignificationibus. & in.l. fina li. ff. de conſtitutionibus principum. Et nota hoc verbum: ex quo habes ſemper notare, q̃ reſcripta ad lites ſunt ſtrictius interpretãda, d [d] quàm reſcripta ad beneficia eccleſiaſtica, & hoc eſt valde not. per id quod habetur in. c. quanuis. de præben. lib. vj. vbi dicitur, quòd reſcripta ad beneficia ſtrictè interpretanda ſunt. Alij dixerũt, vt Hoſti. q̃ ſi primus eſt negligens per annum, & poſt annum beneficium vacans confertur alteri, non poteſt primus facere reuocari illã collationem: ſecus ſi poſt lapſum anni re integra primus petit præbendam ſibi conferri: vnde tunc præfertur ſecũdo, & cuilibet alij negligentia annali non obſtante. ¶ Io. An. dicit hoc eſſe arbitrarium, quando primus dicatur negligens. & idem tenuit in glo. in. c. ſi clericus. de præb. lib. vj. & in cle. vnica. de conceſſ. præben. in gloſſ. penul. Lap. Abbat. recitat in ca. tibi, qui. de reſcri. lib. vj. conſuluiſſe in hoc Ioan. An. & ſibi reſpondiſſe, quòd ſi primus impetrans habuit canonicatum à Papa, vel fuit receptus in canonicum authoritate Papæ: tunc non conuincitur negligentia ſua in aſſecutione præbendæ per actum citra collationem. Quaſi dicat, quòd donec præbenda conferatur alteri, poterit ſemper ille petere negligentia priori non obſtante: ſecus ſi data ne-
e gligentia[e] fuit collata alteri: quaſi per collationem præmiſſa negligentia tollatur illud ius affectiuum ad præbendam, quod habebat primus ex receptione in canonicum. Et hoc membrum ſic declaratum videtur p̃bari in dicto ca. ſi clericus. in. ij. parte. Aut primus impetrans nondum fuerat adeptus canonicatum: & tunc per actum contrarium præſentationis conuinci poteſt eius negligentia. Quaſi dicat, q̃ ſi primus fuit negligens in præſentando ſuas literas, & ſecundus prius præſentauit: debet ſecundus eſſe potior in aſſecutione præbendę̃. Hoc videtur probari ſecundum vnum modũ intelligendi in dicto ca. tibi, qui. in primo caſu iuncto fine: & videtur ſatis probabilis intellectus. Et quanquam Lap. & domi. Anto. aliqua dicant, in idem recidunt in effectu cum iſta vltima opinio. Ioan. Andr. niſi quia domi. Anto. poſuit caſum dubitabilem: cum Apoſtolicus & capitularis ſimul concurrunt. Nam negligentia impetratoris Apoſtolici, non conuincitur per capitularem: id eſt, per receptum authoritate capituli: niſi per ſolam collationem. Pro hoc capitul. hi, qui. & capitulo ſi clericus. de præbendis. libro ſexto. facit etiam ad materiam ſecundum Lapum capitul. ſi abſenti. eodem titulo & libro. Vbi textus notabilis vult, quòd is, cui facta fuit collatio beneficij, non conuincitur de negligentia irreuocabiliter per collationem alteri factam: vt ibi. Sed per iſta videtur, quòd opinio Ioannis Andreæ hîc, & in dictis locis rema-

cis remaneat ſublata,vt non ſit recurrendum ad arbitrium ſuperioris. ¶ Ego dico ſaluando illam gloſſam, quòd licet prædictis modis conuincatur neglgentia,tamen in modo deprehendendi negligentiam eſt arbitraria. Nam iudex habebit arbitrari, vtrum fuerit negligens in non præſentando: vel non petendo. Forte eñ alleg.iſte cauſam legitimam dilationis:& in hoc ſuccedit arbitrium iudicis:& ſic ſaluo illas gloſſ. ¶ Itẽ dubito circa primũ membrũ:cũ dixit Io.an.ꝙ vbi præceſsit collatio canonicatus,non conuincitur impetrans de negligentia ſua citra actũ citatiõis. Nã illud.c.tibi,qui.poteſt intelligi:ꝙ etiã ꝑ actũ citeriorẽ põt cõuinci.Nam in principio loquitur,qñ primus & ſecũdus fuerũt recepti.& præbenda vacat.de præſenti,& decidit ibi:ꝙ debetur primò impetranti,licet ſecundò recepto:niſi negligentia poſsit ſibi imputari.Vnde text.non refert ſe ad negligentiam cõmiſſam in actu in caſu præſentationis:ſed loquitur generaliter. Ergo videt,ꝙ ſi vacauerit præbẽda & primus impetrans:licet receptus fuerit negligens diu in petendo,ꝙ ſecũdus impetrans diligẽs debet præferri.Nec ob.d.c.ſi tibi abſenti.quia ibi beneficiũ fuerat collatũ ,meritò nõ excluditur,niſi per collationẽ alteri factã:quia non eſt dare actum citra collationẽ potẽtiorẽ primo.Sed in caſu noſtro prę bẽda nõ fuerat collata primò,ſeũ ſolũ canonicatus.meritò ex quo vterꝙ eſt canonicus receptus debet negligentia in petendo obeſſe primo.Et quanto tẽpore requiratur iſta negligentia,dico arbitrarium,quia tex.ibi nõ determinat.& in hoc caſu ſaluo etiã opi. illam Io.an.Prædicta procedunt vbi primus impetrans habet aliũ
7 coimpetratorem.Sed dubium eſt mihi†,quid ſi nõ habeat alium coimpetratorẽ:nũquid per negligentiã excludatur à gratia ſibi cõ ceſſa.Et pro introductione ad materiã ſcias,ꝙ vario modo quis conſequitur ius ex impetratione gratiæ . Nam per collationem conſequitur ius in beneficio,ita quòd poteſt dicere beneficium eſſe ſuum,etiam ante adeptam poſſeſsionem,vt in capitulo ſi tibi abſenti.præallega.& in capitulo finali.de conceſ.præbend . libro vj.& in.c.penul. de præben.eod.li.Si verò quis eſt receptus in canonicũ ſub expectatione præbẽdæ:tũc ius nõ cõſequitur in præbẽda,ſed ad præbẽdã:vnde habet ius ad rẽ,& nõ in re:vt in.d.c.pe. & vlti.Si verò quis nõ eſt receptus in canonicũ,ſed ſolũ habet gratiã ſup beneficio ſibi cõferendo,& tũc ſolũ habet ius implorandi officium executoris,vt prouideat,vel faciat ſibi prouideri.[f]Et de hoc vide bonã glo.in.c.veniens de renũ.facit quod no.gloj.c.proxi.& quod ibi dicã.¶ His ꝑmiſſis cõclude tres caſus.Primus , qñ collatione facta,quis negligit petere poſſeſsionẽ:& tunc credo[g],ꝙ
a ex iſta negligentia non perdit ius,[a]quod habebat: licet poſsit per ſuperiorẽ priuari.arg.xviij.d.c.ſi quis abbas.& quod no.glo.in. c. ea,quæ.de off. Archi.Et hoc verũ,niſi alius bona fide & cum titulo putatiuo poſſederit ſpatio decem annorũ.Nã tunc præſcribit cõtra eum,licet beneficiũ nõ acquiraꝛ præſcribenti.Ad hoc addu
b co vnã bonã gl.quæ alibi nõ eſt in.c.cõtingit.[b]de do.& cõtu . quã materiam diſcute latius,vt ibi dico. Secundus caſus,quando Papa mandat prouideri alicui de beneficio vacante.Et tunc puto:ꝙ ſi ille eſt negligens poterit ordinarius alteri conferre:& per collationem alteri factam extinguitur gratia iſtius.Ad hoc .c. ſi clericus. præalle.Idem puto in tertio caſu,qñ authoritate Papæ quis eſt receptus in canonicum,& negligit petere præbendã vacantẽ .Nam per negligentiam valet collatio alteri facta,vt in.d .c. ſi clericus.
8 †Quid autem dicendũ hodiè cũ Papa aſsignat terminum menſis ad acceptandum,nunquid poſt lapſum menſis poſsit beneficium acceptari.vide bonam gl.in cle.vnica.de conceſ.præben.in gl. intra menſem.&hoc bene notabis.¶ In glo.ſi.ex glo.collige tres ſol. Prima,ꝙ appellatio hîc non fuit legitima,ex quo primum non receperant,nõ poterãt ſe[i] defendere contra ſecũdum.Secunda ſolu. quòd reſpectu ſententiarum latarum poſt appellationem abſolutio fit ad cautelam:quaſi non erat neceſſaria.Hanc ſolu.gloſſ.improbat,quia nunquam Papa mandat aliquem abſolui ad cautelã, niſi hoc exprimat.& tene menti hoc dictũ gloſſ.Tertia ſol. quòd iſta relaxatio ſententiarũ,refertur ad ſententias latas in fauorem Callimachi,contra quem non proceſsit appellatio.& hoc etiã voluit gl.precedens.& hoc tenendo ſilẽt contraria.¶ Sed cõtra hoc oppo. Nam ex quo capitulum impugnabat primum impetrantẽ: ergo non poterat ſe defendere contra ſecundum ex perſona primi,vt in reg.ex eo.de regulis iuris.libr. ſexto.& in capitulo cum olim. de cenſitis. Solutio .dicit Innocentius , quòd tenendo appellationem valuiſſe: poſſumus reſpondere,quòd iſti non fundabant ſe ſuper iure primi,ſed ſup receptione ſecundi.Vel clarius ſecũdũ Compo.ſi obtinuiſſent iſti contra primum:non poterant ſe defendere contra ſecundum,ſed ex quo contentio vigebat cum primo,& dubius eſt litis euentus, poterunt in
c terim ſe defendere contra ſecũdum:ne ſi poſteâ ſuccumberẽt cum primo: compellerentur vtrunꝙ recipere.& tene menti hanc ſolutio.
c nem quia multum limitat illam regulam.[c]ex
d eo.[d] Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Impetrans debet in reſcripto facere mentionem de pẽſione annua,quam habet,& de literis aliâs obtentis,licet eis literis impetrans renuntiauerit. & nume.4.*

Appellattone beneficij non venit annua penſio.

2 *Annua penſio temporalitatis eſt, non autem ſpiritualitatis.*

3 *Renuntiatio beneficij,non valet ſine licentia ſuperioris,ſed literis ad beneficia poteſt ad libitum renũtiare.& nu.7.*

5 *Subreptio in beneficialibus vitiat gratiam,& literas impetratas ad beneficia ipſo iure . numero octauo.*

Subreptio,quando vitiat ipſo iure,etiam quòd non ſit oppoſita,tamen vitiatur proceſſus ſuper reſcripto nullo factus.

6 *Simonia vtrum inducatur,ſi aliquis renuntiat literis ad beneficia , & recipit annuam penſionem.*

9 *Omnis exceptio que poteſt opponi poſt litem conteſtatam,poteſt opponi in appellatione.*

Exceptio non oppoſita per ignorantiam, poteſt iterum opponi.

Appellatio reſtituit quem in terminis , in quibus erat poſt litem conteſtatam in primo iudicio.

10 *Proceſſus factus ſuper literis ſubreptitijs,an & quãdo valeat.*

11 *Iudex poteſt ex officio ſuo annullare proceſſum factum ſuper literis ſubreptitijs,etiam quòd non ſit ſubreptio oppoſita.*

Beneficium impetratum ſubreptitiè non tenetur ſine peccato.

12 *Sententia in beneficialibus ſubreptitijs , nunquàm tranſit in rem iudicatam reſpectu illius,pro quo lata fuit, ſecus reſpectu illius, contra quem eſt lata.*

13 *Canonicus per ſubreptionem receptus ab alijs canonicis,qui credebant ſubreptionem non obſtare, tamen poterit ab ipſis expelli.*

Subreptio vitiat gratiam, & quicquid conceditur propter illam gratiam.

14 *Subreptio vitiat omnia priuilegia , & beneficia Principum.*

Subreptio ignoranter & ſimpliciter commiſſa, vitiat lites.

Ratio quare ſubreptio magis vitiat literas ad gratias,quàm ad lites.

15 *Subreptionis exceptio,quando debeat opponi?*

SEB.SAPIA.
a ¶ Non perdit ius. Vide latè per Fely. in.c.j. de treu. & pa.vbi plura accumulat, an propter negligentiã magnam poſsit prælatus deponi à bñficio.Et quòd non debeat priuari,facit gl.in.c.fin. de iurepatr. & in cle.ij.in ver .ſuſpẽſus.de vi.& hone. cleri.cum alle. per Fely.in.c.ij.ſ.eod. Sed ꝙ debeat priuari,facit ꝙ ex ſpatio decem annorũ quis videtur habere beneficiũ pro derelicto,vt ꝑ gl. & doc.in.c.cũ veniſſent.de reſtitu. ſpo . ergo debet priuari.& hoc ſentit dominus Abb. in.c.contingit. de do.& cõtu.vbi dicit,ꝙ tunc perdit beneficium ex facto ſuo.

b ¶ Contingit . vide eũ ibi.in.v.co.

c ¶ Regulã . Limitatur octo modis, de quibus hîc per d.Feli.in.xvj .col. in ver.regula .& vide Bart.in. l .poſt legatum.ff.de his, qui.vt indi.& Butri.in.c.cum olim. de cẽſi.glo.& Io. an.in.d . regu . ex eo.& Rot. deteſt. deci.lxij . in anti. & Egidium deci. Rot. dccliiij . aliâs lv.quæ incip.ſi facta.

SEB. SAPIA.
d ¶ Ex eo. Vide ad hanc reg.Fel.in.c. examinata . colũ. ij.verſi.& nota. j. de indi . & latius hîc per eundem.

CAP. XXXI.

AD audientiam.

¶ †Si habens literas Papæ ad beneficium eis propter annuam pẽſionem renuntiat, non valent literæ beneficiales, per eũ hoc tacito impetratæ. hoc dicit. In prima ponitur facti narratio. In ſecunda prouiſo, ibi: *fraternitati.* ¶ Caſus literalis. Quidã impetrant literas â ſede apoſtolica, vt ꝓuidea tur eis in eccleſijs diœceſano ſubiectis: tandem recipiunt annuas pẽſiones: ſeu alia beneficia, & renuntiant beneficio literarũ. Poſteâ verò impetrant alias literas ſuper ſua prouiſione, non facientes mentionem de alijs, vel penſione: vel renuntiatione. Significatum fuit hoc domino Papæ. mandat Papa Archiepo Bitutricẽ. qua liter illi, qui poſt literas taliter venditas: alias impetrarunt facientes de alijs mentionẽ: atq; impetrabunt, decernat carere omni cõmodo literarum, nec permittat eccleſias ꝑ tales literas vexari, reuocãdo in irritum quicquid illarum authoritate inuenitur eſſe factum. Bern. ¶ †No. j. q; aunua penſio, [a] quæ ſuper reditibus eccleſiarum plerũq; alicui conceditur, nõ põt dici beneficiũ. [b] Nam hîc annua pẽſio & beneficiũ ponunt, vt diuerſa, vt patet ibi: *annuas penſiones, ſeu alia beneficia.* Et melius hoc ꝓbat in. c. quãuis j. de ꝓbẽ. li. vj. vbi patet: q; ſi mandatur alicui ꝓuideri de beneficio, etiam vſq; ad certã ſummã: nõ põt prouideri de anuua penſione: niſi hoc in literis exprimatur. Dicerem tn ponẽdo veritatẽ, q; annua pẽſio eſt bñficiũ ſumẽdo bñficiũ latè, ꝓut eſt beniuola actio gaudium tribuẽs capiẽti. Sed nõ eſt beneficiũ eccleſiaſticũ ſpũale, qa nullã ſpũalitatẽ habet ĩ ſe. ſed eſt quid merè tẽporale, ideò appellatione beneficij eccleſiaſtici, nõ venit annua pẽſio & hanc arbitror fore rationẽ decidẽdi in. d. c. quanuis. ¶ †No. ij. impetratorem poſſe renũtiare ꝓ libito literis apoſtolicis ſibi cõceſsis ad beneficiũ obtinẽdũ, nedũ expreſsè, vt hîc habetur, & ĩ. c. veniẽs. &. c. ſanè j. de renũ. ſed etiã tacitè, vt in clem. gratiæ j. eo. Et ex hoc & ex tex. no. quòd licet non poſsit quis renũtiare beneficio ſine licentia ſuperioris, vt in. c. quod in dubijs. de renũ. literis tn ad beneficia obtinenda poteſt renũtiare, vt hîc in dictis iuribus. Ratio diuerſitatis, quia recipiẽdo beneficiũ obligat ſe beneficio & beneficiũ ſibi: [d] vt eſt text. j. de renun. in. c. niſi cũ pridem. in verſi. verum. qd non contingit in impetratione literarum. ¶ No. iij. quẽ poſſe renuntiare literis Apoſtolicis pro alio bñficio eccleſiaſtico, vel etiã pro annua penſione. De hoc tn vltimo dic, vt j. cũ glo. ¶ †Item no. quòd non ſolùm de beneficio habito tenetur impetrans facere mẽtionẽ: ſed etiam de literis prius impetratis ad beneficiũ, licet reuuntiatis [e]. Ratio eſt: quia ex quo ꝑ literas poterat cõſequi beneficiũ. Et ꝓ eo defecit, perinde eſt ac ſi fuiſſet conſecutus, quia q actionẽ habet, ipam rẽ habere videt, vt in reg. qui actionẽ. ff. de reg. iur. Itẽ omne tacitũ quo exp̃ſſo habuiſſet retardare Principẽ â cõceſsione, inducit ſubreptionem, vt in. c. poſtulaſti. [f] s̃. eo. Sed ſi Princeps ſciuiſſet ipm habuiſſe literas, & eis renuntiaſſe, non conceſsiſſet ſaltẽ ita de facili ſecundas, maximè cum earum vigore obtinuit annuã pẽſionẽ. Et dicit hîc Io. an. q; ẽt de pẽſiõe eſt fiẽda mẽtio: qd ſatis credo [g] ratione, & de tempore illã ſoluendi ſeruabit, quod cõuẽtũ eſt: aliâs intelligit ſecundũ conſuetudinẽ, loci: vt no. voluit gl. fi. & ibi Cy. in. l. excepto. C. loca. & glo. j. & ibi Bar. in. l. dñi pdiorũ. C. de agri. & cẽſi. li. xj. & in. l. j. C. ĩ qb. cau. colo. cẽſi. do. accu. poſ. e. li. Et adde, q; ſi res nõ põt laborari ꝓpter guerrã, q; colon⁹, vel cõductor nõ teneat ad pẽſionẽ. vide in. l. interdũ. in. §. quod. ff. de acqui. poſ. &. l. ſi merces. in. §. vis maior. ff. loca. Et adde gl. in. l. iij. C. loca. Quid aũt de emphyteota: an teneat ad pẽſionẽ, ſi ꝓpter guerrã, vel hoſtilẽ impetũnõ potuit habere cõmoditatẽ vtẽdi, & re fruendi conducta: vide quæ no. ꝑ doct. & maximè nouiſsimos in. l. j. C. de iu. emphy. Et adde, q; ſi ſoluit pẽſio ꝓ re aliqua ſpacio. x. annorũ, probat q; ſoluẽs ſit pẽſionari⁹ recipiẽtis: de quo vltra ea, quæ habentur in. l. ſi certis annis. C. de pact. & in. l. cum de in rẽ verſo ff. de vſu. & in. c. peruenit. de cenſi. & vide glo. & Bar. in. l. litibus. §. de agri. & cenſi. lib. x. Et an annua præſtatio, vel legatũ annuum intelligatur eſſe perpetuũ: vide quæ habentur, in. l. ſi Stichũ in. §. ſtipulatio. & ibi ꝑ gl. & Bar. ff. de ver. obli. Et an ſtipulatio annua ſit vna, vel plures, vide Bar. in. l. ſi ſeruus meuij. in. §. cũ ſeruus. ff. de ſtip. ſer. & an annui reditus connumerentur inter immobilia. vltra hîc alleg. per apoſtil. vide Bar. in. l. iubemus. C. de ſacroſan. eccle. & gl. Bar. in auth. vt hi, qui ſe obli. per hi. hab. res mino. in. §. ſi verò. vbi dicit, quòd oẽs reditus annui computant inter immobilia. & deniq; an dñs cogat recipere penſionẽ pro pluribus annis inuitus, vide Bar. in. l. ſtatuliber. in. §. q; ſi ſeruus. ff. de ſtatulibe. & quæ dicat eſſe iuſta penſio, vide per gl. ſi. & ibi per do. in auth. perpetua. C. de ſacroſan. eccle.

~ SEB. SAPIA. ¶ Beneficiũ. Ex hoc aliqui dicũt, q; habẽs penſionem ſup reditibus alicuius bñficij põt illã cedere alteri, & valebit ceſsio pro tẽpore vitæ cedẽtis. vide quod in ſimili dicũt doct. in. c. præterea. j. de iurepat. vbi tenent, q; patronus poteſt vendere pẽſionẽ, quã habet. Ex hoc etiã dicũt aliq, q; ſi imponat onus ſup bñficijs tale onus ſpectat ad habentẽ bñficiũ, & ſic titulũ nõ ad percipiẽtẽ pẽſionẽ, vide Old. cõſi. clxviij. ad primam. q.

¶ Gratiæ. Vide ibi docto. & do. Cardi. in. c. de multa. j. de præben. Et poteſt aſsignari ratio, quia facilius abdicat à nobis ius quærendum, quã quæſitũ. l. qui autem. ff. de his, quæ in fraud. cred. &. l. ſi ſponſus. §. ſi maritus. ff. de donat. inter virum & vxo. cum ſimi.

~ SEB. SAPIA. ¶ Beneficium ſibi. Hanc rationem ponit Cardi. in cõſi. cxlij. punctus quęſtionis. quem ſequitur Fely. in. c. quoniam frequenter. §. porro. j. vt lite non conteſta. non memor do. Abb. hîc.

¶ Renuntiatis. Adde iſtum. j. c. proxi. in vlti. col. ver. credo etiam. vbi tenet contrarium. & reſpondet ad iſtum tex.

¶ Poſtulaſti. Adde Moder. ibi.

¶ De pẽſione. De penſionũ impoſitione, an & quando ſit licita. vide hic plenè per Fely. in. iij. col. cum. vij. ſeq.

¶ Adde quod Cal. cõſi. xxx. de præbẽ. in fi. dicit q; debet ĩtelligi de pẽſiõe q; dat in tit. bñficij. & quòd ita intellexit Inn. alle. hãc decre. & vide cõſ. cxl.

tione

a ¶ Annua penſio. Adde do. in. d. c. quanuis. licet do. meus hîc teneat contrarium per aliqua motiua: quibus Moderni optimè reſpondent. Et an annua penſio cõputetur inter immobilia, ſeu annuos reditus, vide bonum text. in cle. exiui. in ver. item, q; reditus annuꝰ. de ver. ſig. & vide Bal. in. l. hac edictali in. §. his illud. in. j. col. in ver. ibi annorum. C. de ſecun. nup. q; annui reditus inter immobilia cõputantur: quando ſunt perpetui, vel ad longũ tempus, aliâs ſecus. Primũ probatur de elec. [1] c. querelã. ſecũdũ probat in. l. fin. ff. quo. lega. & no. ꝑ Cy. in. l. ſi certis annis. C. de pact. Bar. in. l. mouẽtiũ. ff. de ver. ſigni. Roma. in. l. ſi conſtante. ff. ſol. mat. Bal. in. c. j. §. j. de cõtro. feu. & Fede. de ſe. conſi. xij. incip. fratres prædicatores. vbi all. d. cle. exiui §. cupiẽtes. in ver. cumq; annui reditus intra immobilia cenſeant à iure. Idẽ dicẽdũ in aliqua penſione perpetua. Et qñ ſit ſoluenda penſio, vide hæc pulchrè [2] ꝑ Bal. in. j. colũ. in a ver. quæro, qñ ſoluenda. & vide gl. in. l. defuncta. & ibi Flo. ff. de vſuf. gl. & doct. in. l. diuortio. §. j. ff. ſolu. ma. gl. in. l. quæro §. inter. ff. loc. & in. l. ſed addes. §. ſi qs eum. eo. tit. & ibi Bar. & idem Bar. in. l. j. ff. de magiſtra. & no. in. l. edẽ C. loca. & ibi Bar. in. j. q. & Spe. eo. tit. §. nunc aliqua. ver. lxxxviij. Iſtum & Mod. in. c. propter ſterilitatem. de loca. & quid ſit penſio, vide Cardi. poſt Inn. & Hoſt. in. c. auatitię. de præben. & in cle. quia regulares. §. ead. de ſup. neg. præla. & appellatione penſionis propriè continet penſio vrbanorum prædiorum, vel ædificiorũ. ita dicit pulchrè tex. in. l. apud Iul. §. ij. ff. de le. j. ¶ Adde an annui reditus computentur inter immobilia. Ro. conſi. cccij.

ZACHARIAS. ¶ Adde, q; non dicatur annua penſio beneficiũ, vt per iſtũ no. Ro. cõſi. cclvij. & Car. in cle. j. in prin. de pœnis. & in cle. ij. de præbẽ. doc. in. c. quæſitũ. de re. permu. & Car. in cle. j. q. ij. e. ti. & Roma. cõſi. cccxxxij. Et an poſsit cũ beneficio permutari, vide ꝑ præalle. Card. vbi. s. & an dicatur vacare penſio, ſi penſionarius promoueretur: eundẽ Car. in cle. j. q. v. & quid ſi penſionarius impetrat in forma pauperũ. q. vij. de ſup. neg. præla.

Anto. Fran. ¶ Circa iſtam materiã quid ſit penſio, vnde dicat, & quot ſint eius ſpecies, & an per ſacerdotium, vel matrimonium pẽſionarij expiret pẽſio, & an in impetratione in forma pauperum de penſione ſit facienda mẽtio, & an penſio poſsit cũ beneficio permutari, vltra no. per Inno. Hoſt. & doct. in. c. auaritiæ. de præbẽ. hîc all. vide do. Card. in cle. quia regulares. in. §. eadem. de ſup. negli. præla. Et an penſio, quæ ſoluitur pro beneficio ſit aſsignanda clericis vel laicis. vide gl. xvj. q. j. in. c. poſſeſsiones. & vide Archid. in c. poſtulaſti. de reſcri. & in. c. ſi motu proprio. de præbẽ. li. vj. & no. doc. ſup c. ſuper inordinata. de præben. vbi dicitur, q; etiã poteſt aſsignari laicis, ex quo patet, q; talis penſio non cenſetur beneficium eccleſiaſticũ: quod etiam refert & ſequitur Bal. in. l. ædem. circa prin. C. loca. & an in impoſitione nouę penſionis ſit neceſſarius cõſenſus capituli & Rectoris illius eccleſiæ quę grauat pẽſione. vide q̃ habent in. c. j. de re. eccle. nõ alie. lib. vj. & per Inno. & Hoſt. in. c. auaritiæ. de præbẽ. & in præalleg. cle. quia regulares. Et ibi etiam vide gloſſ. an & ex quibus cauſis poſsit prælatus nouas penſiones imponere, ſeu veteres augere: de quo etiã habet in. c. prohibemus. de cenſi. &, an ꝑlatus poſsit alicui dare pẽſionẽ ſine cõſenſu capituli, & ſi põt, an poſt mortẽ ſuã poſsit eã ſucceſſor reuocare. vide in. c. pẽſiões. xvj. q. j. &. q. vj. in. §. illud. & vide Archi. xij. q. ij. in. c. ſine exceptione. & in. c. alienationes. & vide Inn. in. c. j. de ec. ædi. & vide quæ habentur in. c. j. de re. eccle. non alie. in. vj. & in. c. quãuis. de præben. eo. lib. Et quo tpe debeat ſolui pẽſio domus, vel poſſeſsionis cõductæ. vide gl. & Bar. in. l. ſi in leg. in. §. ſi domus. ff. loca. & ea q̃ no. in ti. l. defuncta. in gl. j. ff. de vſufr. & per glo. & Cy. in. l. ædẽ. prælle. & ꝑ Bar. in. l. ſeruus cõis Meuij. in. §. fi. de ſtipu. ſer. &. per Spec. in tit. de loca. in §. poſtquã. in ver. ſed quæritur. & eſt concluſio: q; ſi eſt cõuẽtum de penſione, & de tempore illã ſoluendi ſeruabit, quod cõuẽtũ eſt: aliâs intelligit ſecundũ conſuetudinẽ, loci: vt no. voluit gl. fi. & ibi Cy. in. l. excepto. C. loca. & glo. j. & ibi Bar. in. l. dñi pdiorũ. C. de agri. & cẽſi. li. xj. & in. l. j. C. ĩ qb. cau. colo. cẽſi. do. accu. poſ. e. li. Et adde, q; ſi res nõ põt laborari ꝓpter guerrã, q; colonꝰ, vel cõductor nõ teneat ad pẽſionẽ. vide in. l. interdũ. in. §. quod. ff. de acqui. poſ. &. l. ſi merces. in. §. vis maior. ff. loca. Et adde gl. in. l. iij. C. loca. Quid aũt de emphyteota: an teneat ad pẽſionẽ, ſi ꝓpter guerrã, vel hoſtilẽ impetũnõ potuit habere cõmoditatẽ vtẽdi, & re fruendi conducta: vide quæ no. ꝑ doct. & maximè nouiſsimos in. l. j. C. de iu. emphy. Et adde, q; ſi ſoluit pẽſio ꝓ re aliqua ſpacio. x. annorũ, probat q; ſoluẽs ſit pẽſionari⁹ recipiẽtis: de quo vltra ea, quæ habentur in. l. ſi certis annis. C. de pact. & in. l. cum de in rẽ verſo ff. de vſu. & in. c. peruenit. de cenſi. & vide glo. & Bar. in. l. litibus. §. de agri. & cenſi. lib. x. Et an annua præſtatio, vel legatũ annuum intelligatur eſſe perpetuũ: vide quæ habentur, in. l. ſi Stichũ in. §. ſtipulatio. & ibi ꝑ gl. & Bar. ff. de ver. obli. Et an ſtipulatio annua ſit vna, vel plures, vide Bar. in. l. ſi ſeruus meuij. in. §. cũ ſeruus. ff. de ſtip. ſer. & an annui reditus connumerentur inter immobilia. vltra hîc alleg. per apoſtil. vide Bar. in. l. iubemus. C. de ſacroſan. eccle. & gl. Bar. in auth. vt hi, qui ſe obli. per hi. hab. res mino. in. §. ſi verò. vbi dicit, quòd oẽs reditus annui computant inter immobilia. & deniq; an dñs cogat recipere penſionẽ pro pluribus annis inuitus, vide Bar. in. l. ſtatuliber. in. §. q; ſi ſeruus. ff. de ſtatulibe. & quæ dicat eſſe iuſta penſio, vide per gl. ſi. & ibi per do. in auth. perpetua. C. de ſacroſan. eccle.

b ~ SEB. SAPIA. ¶ Beneficiũ. Ex hoc aliqui dicũt, q; habẽs penſionem ſup reditibus alicuius bñficij põt illã cedere alteri, & valebit ceſsio pro tẽpore vitæ cedẽtis. vide quod in ſimili dicũt doct. in. c. præterea. j. de iurepat. vbi tenent, q; patronus poteſt vendere pẽſionẽ, quã habet. Ex hoc etiã dicũt aliq, q; ſi imponat onus ſup bñficijs tale onus ſpectat ad habentẽ bñficiũ, & ſic titulũ nõ ad percipiẽtẽ pẽſionẽ, vide Old. cõſi. clxviij. ad primam. q.

c ¶ Gratiæ. Vide ibi docto. & do. Cardi. in. c. de multa. j. de præben. Et poteſt aſsignari ratio, quia facilius abdicat à nobis ius quærendum, quã quæſitũ. l. qui autem. ff. de his, quæ in fraud. cred. &. l. ſi ſponſus. §. ſi maritus. ff. de donat. inter virum & vxo. cum ſimi.

d ~ SEB. SAPIA. ¶ Beneficium ſibi. Hanc rationem ponit Cardi. in cõſi. cxlij. punctus quęſtionis. quem ſequitur Fely. in. c. quoniam frequenter. §. porro. j. vt lite non conteſta. non memor do. Abb. hîc.

e ¶ Renuntiatis. Adde iſtum. j. c. proxi. in vlti. col. ver. credo etiam. vbi tenet contrarium. & reſpondet ad iſtum tex.

f ¶ Poſtulaſti. Adde Moder. ibi.

g ¶ De pẽſione. De penſionũ impoſitione, an & quando ſit licita. vide hic plenè per Fely. in. iij. col. cum. vij. ſeq.

¶ Adde quod Cal. cõſi. xxx. de præbẽ. in fi. dicit q; debet ĩtelligi de pẽſiõe q; dat in tit. bñficij. & quòd ita intellexit Inn. alle. hãc decre. & vide cõſ. cxl.

tione

tione prædicta. & licet tex. non dicat, tamẽ credo intercludum in
5 text. dum dicit literas taliter venditas: eſt fienda mentio. ¶ † Itẽ
no. ibi: *in irritum reuocando.* tex. expſſum. qui quotidie allegatur, ꝙ
ſubreptio in beneficialib⁹ vitiat gratias & literas ipo facto. Quod
clarius ꝓbatur in cle. j. de ꝓben. quẽ tex. tene menti. & in. c. j. & .ij.
de ſi. presby. lib. vj. Et reuocari poteſt, & debet, quicquid intenta-
tum eſt vigore illarum literarũ: licet tempore proceſſus non fue-
rit exceptũ de ſurreptione, vt hîc ꝓbatur. quod bene no. de hoc j.
latius cum glo. ſi. ¶ In glo. j. non intelligas omnes pẽſiones repro-
batas ꝑ iſtã glo. vt ꝓbatur in. c. quanuis. ſ. all. Nam. c. extirpandæ.
quod glo. alle. loquitur quando cõſtituitur in fraudẽ, vt quia depu
tatur ei, qui nõ eſt capax tituli beneficij. & de hoc latius ibi dixi. Et
ꝓ hoc facit iſte tex. vbi Papa nõ expreſsè reprobat hanc penſionẽ:
vide bonum text. in. c. niſi j. de ꝓben. vbi ꝓ bono pacis fuit alteri li
6 tigantium ſtatuta penſio de reditibus eccleſiæ in vita ſua. ¶ † In
glo. ſecunda: ibi: *licitè deducuntur in pactum.* Nota gloſſ. quia ſi in ſpi
a ritualibus exprimitur, quod ineſt[a] non inducitur ſimonia. & aliam
gl. ſimilem habes in. c. ſignificaſti. de ele. & c. olim j. de reſtitu. ſpo.
¶ Sed hæc ſolu. poſſet ꝓcedere, quando renuntiaret literis ꝓ be-
neficio eccleſiaſtico, quia tũc exprimeretur, quod ineſt, vt in hoc
tex. cum gl. Quòd ſicut beneficiũ poteſt permutari cũ alio benefi-
cio, ita poteſt ex pacto quis renuntiare literis, vt conſequat aliud
beneficium. Quidam tamen dixerũt: quòd permutatio nõ debet
habere originem à partibus, ſed ex offi cio ſuperioris explicari, qd
b tamen videtur eſſe falſum, ꝑ. c. j. de re. per. lib. vj.[b] & vide quod no.
in. c. quæſitum. eo. tit. ſed reſpectu annuæ pẽſionis non videtur ſo.
glo. procedere, ideo gl. tranſit ad aliam ſolutionẽ, ſcilicet ꝙ hîc in-
terceſsit ſimonia: nec hoc negatur hîc. ¶ Tertiò dicit, ꝙ nulla ſi-
monia interceſsit, quia per literas nullũ ius ſpirituale iſte habuit.
Et no. in hoc mirabilem gl. ꝙ per literas ad beneficia obtinenda,
non dicitur quis cõſequi ius ſpirituale, ex quo adhuc non eſt rece
ptus in canonicum, nec collatio beneficij ſibi facta eſt. Et ꝙ huiuſ-
modi literis quis licitè renũtiat ꝓ commodo temporali, quod nũ
c quàm tradas obliuioni ꝓpter authoritatẽ gl. Sed contrariũ[c] vide-
tur verũ, quia per has literas licet nõ conſequatur ius in re, vel ad
rem, conſequitur tñ quoddam ius præparatorium ad beneficium
d obtinendum, quod eſt ſpirituale[d], vel ſpirituali annexum. Sicut di
cimus in præſentatione patroni, quæ eſt annexa ſpirituali. quia pa
rat viam ad obtinendam inſtitutionem: quæ eſt quid ſpirituale.
Et ob hoc fortè dicit Hoſt. ſic, ꝙ aut ex pactione partium renun-
tiatur literis: & aſsignatur annua penſio: & tunc eſt ſimonia, argu.
hîc. cũ dicit tex. taliter vendita. & c. Sed ſi purè renuntiat ex officio
ſuperioris, vel interuenientibus amicis, & poſteà cõceditur ſibi an
e nua penſio, non eſt ſimonia, & ideò iſta vt tranſeãt ſine vitio[e] ſunt
explicanda per ſuperiorem, & tene menti prædicta. Et fortè ob
hoc Papa expreſsè non reprobauit iſtam penſionem: quia ſibi nõ
7 conſtitit: qualiter fuit impoſita. ¶ † Et qualiter debeat fieri renũ
tiatio beneficij, vide bo. glo. j. q. j. c. ordinationes. Vbi tractat, an
licitè quis renuntiet beneficio, vt conferatur alteri. vide gl. etiam
f in ca. ex parte.[f] de offi. delega. & glo. j. in. c. dilecto j. de præben. Et
g an teneat renuntiatio, vel collatio ſimoniaca,[g] vide per Inn. in. c.
8 cùm vniuerſorum j. de rerum permu. ¶ † In gl. ſi. no. diligenter vl
timam ſolu. glo. in qua hoc in tẽdit in effectu: quòd aut ſubreptio
fuit commiſſa in literis impetratis ad lites: aut in literis impetratis
ad beneficia. Primo caſu tenet proceſſus, nec debet reuocari niſi à
principio fuerit oppoſitum de ſubreptione. ꝓ hoc ca. inter mona
9 ſterium j. de re iudi. ¶ † Not. ꝙ etiam in cauſa appellationis non
poterit opponi de ſubreptione, niſi opponens prius ignorauerit.
h Et nota in hoc bene iſtam gl. quòd exceptio dilatoria[h] non poteſt
opponi in cauſa appellationis: & non tradas obliuioni, quia decla
rat & extẽdit. l. ita demum. C. de ꝓcu. vbi ſolũ dicitur, ꝙ exceptio
contra militem ꝓcuratorem non poteſt opponi in cauſa appella-
tionis, ſi fuit omiſſa in cauſa principali aute litem cõteſtatam. Ha
bes enim per prædicta illud ꝓcedere etiã in qualibet dilatoria. qd
ibi tenet Bart. & communiter doct. Et ſic nota, quòd appellatio
non reſcindit omnia ſed ſolùm reſtituit appellantem ad eum ſta-
tum, in quo erat poſt litem cõteſtatam, vnde non extinguit effe-
ctum conteſtationis litis. Dicit tamen iſta gl. & bene, ꝙ ſi ignoran
i ter fuit omiſſa, poteſt opponi in cauſa appellationis. & optimè lo

a ¶ Exprimitur, quod ineſt. Adde gl. in. c. cum. M. in ver. perciperent. & ibi
But. in. xxxviij. colum. ſ. de conſti. vbi alle. prædictas glo. & vide gld. Archi.
viij. q. iij. in ſum. & gl. mag. in. c. contra morẽ. c. diſtin. ſecundũ Dñi. hîc, quã.
non reperio ad hoc, ſed eſt glo. v. in. c. in ea ſinodo. ea. diſt. & vide glo. v. in. c.
paſtoralis. vij. q. j. quam alle. hîc Dñi. quæ nõ multum facit ad hoc. Et ratio
eſt ſecundũ eum,
ꝙ ꝓpter curſum
iuris qñq; qd anne
ctit ad naturã alte
rius. Facit qd' no.
in. c. ſignificatũ. &
i. c. relatũ. poſt gl.
j. de præbẽ. & in
c. cæterũ. de iudi.
Limita primò in
electione ſepultu
ræ, quæ ſi fiat ex
pacto in loco, vbi
aliâs de iure ſepe-
liri debebat, indu
cit ſimoniã ſecũdũ
Dñi. hîc, ꝑ duas gl.
ſimul iũctas in. c. j.
de ſepul. in. vj. in
ver. apud quos. &
in ver. faciẽdã. Li-
mitã ſecũdò: vbi
deducit aliq̃d ꝑ pa
cto alio mõ: quã
prius eſſet, puta ſi
ex pacto: qs dedu
ceret in obligatio
nẽ ciuilẽ id ad qd'
eſt obligatus natu
raliter tm, vt patet
eo eo, quod not.
gl. ij. in fi. in. c. cõſu
luit. de vſur. & gl.
in cle. j. in ver. one
ra. & ibi doct. e. ti.

quitur. Nã quemadmodum poterat opponi in primo iudicio poſt lit. conteſt. ex quo fue-
rat omiſſa per ignorantiã. ar. op. in. c. paſtora-
lis. de exceptio. not. gloſſ. iij. quæſtio. vj. ca. ſi
quis. §. exceptio. ita & in cauſa appellationis:
quia vt dixi regulariter quicquid poterat op-
poni in primo iudicio poſt lit. conteſta. poteſt
opponi in cauſa appellationis: vt in. l. per hãc.
C. de tempo. ap. & in. c. cùm Ioannes. de fid. in-
ſtrumen. not. Barto. in. d. l. ita demum. Limita
hoc vt dixi in. c. cum dilecta. ſ. eod. ¶ Secun-
do caſu cum ſubreptio fuit commiſſa in literis
ad beneficia, dicit glo. quòd ſubreptio vitiat
ipo facto. & bene loquitur vt probatur in. d.
10 clemen. j. de præben. ¶ † Et circa hunc articu
lum Hoſtien. multum inſtat & inuolutè, cuius
dicta communiter non approbantur. Sed Cõ
po. hîc ponit quædam pulchra verba, quæ
quotidiè allegantur, & ſunt magni effectus.
Proſequitur enim duo membra principalia.
Primum: an & quando valeat proceſſus fact⁹
per literas ſubreptitias. Secũdum quando po-
teſt hæc exceptio ſubreptionis opponi. ¶ Cir
ca primum diſtinguit inter literas impetratas
ad lites beneficiales, vt quia contenditur
de beneficijs & literis impetratis ad benefi-
cia obtinenda: item & inter priuilegia. Pri-
mo caſu ipſe concludit: vt ingloſſa: & hoc

& glo. in. c. ſi fœneraberis. & ibi Archi. in ſing. xiiij. q. iij. Innoc. & Butrig. in
c. tuam. de æta. & quali. Thom. ſecunda ſecundæ. q. xxvij. arti. ij. in reſpon-
ſione ſecundi. ar. Hoſti. in ſum. de. vſuris. §. quæ pe. ver. quid ſit Butr. in. c.
cum. M. de cõſti. in. xxxj. col. ver. nota hãc gl. Lau. de Rodul. in tract. de vſu.
in. v. char. ver. oppo. ij.
Anto. Fran. ¶ Circa hoc, an expreſsio eorum, quæ tacitè inſunt aliquid ope
retur, vltra ea, quæ hîc dicuntur, & quæ habent per Bar. & alios in. l. ij. ff. de-
leg. j. Dicas: ꝙ illud, quod ineſt ſi exprimatur operatur quotieſcunq; pote-
rat immutari aliter, quã ineſſet, quia tunc non dicit ineſſe ex neceſsitate. &
in. l. talis ſcriptura. ff. de le. j. & quo. ibi Bald. fi. declarat in. l. ſi arrogator. ff. de
adop. & no. in. l. iij. ff. de li. & poſt h. & in. l. filiũ. §. ſed cũ exhæredatio. ff. de
cõtrata. ¶ Et adde etiã ꝙ vbi illud, quod tacitè ineſt exprimitur, pinguius, quã
inſit operatur: vt in. l. Titia. ff. ad le. fal. & per eundem Bal. in. d. l. ſi arrogator.
vbi plenè examinat iſtam materiam.

b ¶ Libro. vj. Vbi Dñi. iu. iij. col. poſt Io. And. allegantem Fed. infrà. de rerũ
permutatio. q. xiij. & Gul. de monte laud. in extra ua. Ioan. xxij. ſedes apo-
ſtolica. Rotam de præbend. xxv. in notis item ſi legatus. in. l. co. Imo. poſt
Cardi. in. c. quæſitum. in vlti. colum. de rerum permu. & in. c. fi. in. viij. colum.
ver. quintò dubitatur. eod. titu. Butrig. & iſtum in. c. cum olim. e. tit. vbi ſen
tiunt oppoſitum, ſed reducas verba iſtius. de quo per Fede. in dicta. q. iiij.

c ¶ Sed contrarium. Adde huc But. & Domini. & vide glo. ordi. in. c. veniens.
in ver. iuri. ibi, nec aliquid. de renun. & ibi Inno. in. viij. col. poſt But. & illã
glo. No. etiam iſte. ſ. c. proxi. in vlt. co. &. j. c. proxi. in fi. & vide hîc Moder.
in. xiiij. col. in ver. literæ.

d ¶ Eſt ſpirituale. Facit quod habet. in. l. ab hoſtibus. §. ſed quod ſimpliciter.
ff. ex quibus cau. maio. Andr. Barba.

e ¶ Sine vitio. Ponderа: quia ſi ſine ſuperiore fiat reſultat fruſtra ſuſpicio, er-
go ſequitur, ꝙ non debuit approbari iſta renuntiatio. And. Bar.

f ¶ Ex parte. Vide ibi do. meum Barba. & ibi dicam.

g ZAGHARIAS. ¶ Collatio ſimoniaca. Adde Arch. ĩ. c. j. &. c. ſunt nõnuli. j.
q. iij. &. c. Moyſes. viij. q. j. aliquid per Ange. in authen. quomodo opor. epi.
in ver. ſancimus.

g ✠ SEB. SAPIA. ¶ Simoniaca. An ſimoniacus dicat intruſus. vide pul-
chrè per Fede. in. c. in noſtra. in fi. primi corollarij. j. eodem.

h ¶ Exceptio dilatoria. Vide hîc Imol. & domini. & Bal. in. l. ita demum. in
ij. not. quod intellige, & limita quatuor modis: vt hîc per Moder.
¶ Adde tamen, quod ſi in cauſa appellationis exceptio opponatur, quæ
non fuit oppoſita in principali, & illa admittatur nõ appellando, quod prę
iudicat parti. ita Roma. conſi. cccl xxxiiij.

i ¶ Ignoranter. Ergo à contrario ſenſu: ſecus ſi ſcienter per gloſſam hic. in

verſi. ſe ignoraſſe. ſecundum Butri. & Domini. hic p gl. ſingu. poſt pri. ibi Io. & dixit in c. inter monaſteriũ. de reg. iur. Idẽ tenet iſte poſt Hoſt. Io. an. & Butri. in c. exceptionẽ. in. iij. notab. de exceptioni. & Fede. cõſi. cclxxxvj. inci. Petrus Rector eccleſi. ad finẽ ibi, ſoluẽdo incipit. & per iſtum in c. j. in. iij. col. de excep. & in. l. admonendi. in. vij. colum. ver. iij. adden dum. ff. de iureiur. & facit gl. fi. i. c. paſtoralis. de exceptioni. & tex. per locũ à ſpeciali in c. exceptionẽ. e. ti. licet Inno. teneat hîc contrarium. & in repeti. c. quinta nullis. in. xv. colũ. ver. circa ſextum. de iureiur. in. d. c. inter monaſteriũ. in. v. col. ſed Abb. ibi. in. viij. col. approbat gl. hîc. Pro quo paſſu, vide hic mod. in ver. placuit mihi. & doct. in. d. c. inter monaſterium. in practica tamen non recedas gl. hic communiter approbata.

¶ Adde Alex. cõſi. xxxiiij. iiij. lib.

a ¶ Cum olim. Ibi plenè dicam in c. j. de conceſ. præb.

¶ Adde quod ibi etiam ponam.

SEB. SAPIA.

b ¶ Conceſſiõe gratiæ. vide. d. Abb. in cõſi. xxxiiij. ſuper queſtionis materia. in. ij. volu.

c ¶ Subreptio ipſo facto. Adde Inno. ſ. eo. c. ad aures. & in. c. conſtitutus. ſ. eo. per illũ text. & idem Inno. in. d. c. ad aures p no. ſ. e. in. c. ad hoc in vlti. no. ſ. eo. & quotidiè ad hoc allegat iſte tex. & lex vltra alios. all. hîc p iſtũ in. c. ſi motu. de præbẽ. li. vj. & Old. cõſil. lxxxj. & conſil. cclvij. & Car. conſil. xcix. Cald. cõſi. xiij. de re. ecc. nõ alie. tex. in. c. cũ olim. lo. ij. §. nos igit. de prĩ. & tex. in. c. p ſup

tene, vt dixi latius poſt Inno. in. c. cæterũ. ſ. e. Secũdo caſu, cum ſunt literæ impetratæ ad beneficia: aut executor proceſsit cã cognita, vt puta, quia impetrator petijt, vt executor cõpelleret capitulum ad eum recipiendum & imponeret ſibi ſilentiũ ſuper contradictione & iudicio ritè agitato executor pronuntiauit, à cuius pronuntiatione non fuit appellatum. & concludit proceſſum tenere, ex quo non fuit oppoſita exceptio ſubreptionis, nec fuit appellatũ, quaſi tunc iſtæ literæ ſortiantur natu
11 ram literarum impetratarum ad lites. † Dicit tñ, p ex quo in veritate literæ ſunt ſurreptitię iudex ordinarius poteſt ex officio ſuo irritare illum proceſſum. Quia nõ põt ille tenere bñficium ſine peccato: cùm in iſtis ſpiritualib⁹ debeat adeſſe oĩs puritas, & abeſſe prauitas. j. q. ij. c. quã pio. & in. c. fij. de pact. ¶ Recitat tamẽ quoſdã dicere, p iudex non poterit ex offo p cedere: ex quo ſentẽtia iudicialiter lata. Sed iſte qui tenet bñficiũ cũ pctõ, tenet renuntiare & poteſt agi cõtra eũ p viã denuntiatiõis euãgelicæ, etiã p partẽ niſi pars ſcienter recepiſſet
12 ſciẽs literas ſurreptitias: nã tunc valeret receptio, tanquã facta à capitulo. ¶ † No. ſingulariter primũ dictũ: p licet ſententia in bñficiali busträſeat in rẽ iudicatã cõtra partẽ, tñ poteſt pars vel alius agere cõtra eũ, qui iniuſtè obtinuit p viã denũtiationis euãgelicæ. & hoc etiã voluit Inn. in. c. ad aures. ſ. eo. Alibi tñ voluit Inn. p ſententia lata in cã beneficiali nõ tranſit in rẽ iudicatã: ſicut nec ĩ matrimoniali, & hoc expreſsè voluit in. c. cũ olim. [a] de do. & cõtu. & in. c. cum Bertoldus. de re iudi. Sed veritas eſt in opoſitũ. Nam debet diſtingui modo prædicto, p reſpectu illius cõtra quẽ fuit lata, bene tranſit in rẽ iudicatã. vt ſingulariter, & melius quã alibi probat, in. c. cũ dilect⁹. in fin. de ele. Sed pro eo, pro quo fuit lata, non tranſit in rẽ iudicatã: quia quo ad eum continet peccatum irremiſsibile per partẽ. Facit regula prima ibi per Io. and. in mercu. ſic intellige gl. no.
13 no. in. c. j. de cõceſ. præben. ¶ † Dicit etiam Compo. p ſi canonici ſciebant factum puta ſurreptionẽ literarũ, & ignorabant ius: nõ poſſunt poſteà cõtradicere, quaſi recipiendo contulerint ius de nouo: & iuris ignorãtia nõ excuſat. d. Ant. in hoc cõtra. & credo verius, qa ex quo ignoranter receperũt, nõ habuerũt animũ ius de nouo cõſtituẽdi. Pro hoc alleg. nec ignorans. C. de dona. Si verò executor proceſ ſit ſine cauſæ cognitione, vt quia aſſumpſit viã meri executoris, qd põt iuxta no. in. c. paſtoralis. in. §. quia verò. de offi. dele. Tunc nõ tenet, quod gerit vigore illarũ literarũ ſubreptitiarũ, & poterit qñq; retractari. Et ſic videt intelligere iſtũ tex. Nam cùm litera ſit loco titu
14 li, & litera tanquã ſubreptitia ſit nulla, teneret iſte beneficiũ ſine titulo. ¶ † Mihi tñ non placet prima pars diſtin. Cõpo. licet doc. cum eo communiter tranſeant, in eo: qd dixit, p ſi executor deputatus per literas ſubreptitias p ceſsit vt iudex, tenet p ceſſus. Nã puto, p ex quo executor fuit deputatus vnà cũ cõceſsione gratiæ, [h] p ſubreptio ipſo facto [c] vitiauit gratiam & donationẽ executoris: ita p ſicut gratia eſt ipſo iure nulla: ſic executor nullam iuriſdictionem ex literis recipit. Et pro hoc optimè facit tex. hîc, qui loquitur indiſtinctè, & mandat ſimpliciter in irritũ reuocari quic quid geſtũ fuerat prætextu illarũ literarũ. Ad idẽ. ſ. eo. c. cõſtitutus. facit theorica Inno. ibidẽ. vbi dicit, p ſubreptio vitiabat gratiã & literas. Itẽ executor nõ deputat principaliter ad lites: & ſic non poſſunt dici literæ cõtentioſæ. ſed deputatur ad executionẽ gratiæ: vnde cũ gratia ſit nulla, tanquã principale, ſequit nullitas acceſſorij: vt in reg. acceſſoriũ. de reg. iur. lib. vj. vnde proceſſus reperitur hîc explicat⁹ à nõ habente iuriſdictionẽ: cũ literæ ſuerant nullæ, vt. ſ. dixi. ergo & p ceſſus fuit nullus, vt in. c. j. ĩ. eo. li. vj. Ad idem adduco bonũ ſimile in. c. ſi ſuper gratia. de offi. dele. lib. vj. vbi p bat, p cũ datio executoris veniat acceſſoriè ad gratiã, imitat naturã ipſius gratiæ, & nõ naturã iudicis impetrati ad lites, ergo ſicut ibi ſuſtinebatur datio executoris virtute gratiæ cõtra mortẽ cõcedentis: ita in caſu noſtro datio executoris eſt nulla, ex quo deputat ad executionem gratiæ nullę. Si aũt deputaret iudex principaliter ſuper cõtentione beneficiali: tunc bñ p cederet dictũ Cõpo. quia p ceſſus valeret, & ſi ſnĩa eſſet iniqua, tñ oportet p cedere contra tenentem bñficiũ iniuſtè remedijs ſupradictis. Quod aũt dixi de literis impetratis ad beneficia eccleſiaſtica: habet locũ etiã in alijs priuilegijs & beneficijs Principum. Vnde ſubreptio ipo facto vitiat priuilegiũ: & alia bñficia principis, vt in. l. j. ff. de na. reſti. & in. l. & ſi legibus cõſentaueũ. C. ſi cõtra ius, vel vtili. publi. & qd ibi no. tenẽt hîc doct. & in. c. cũdilecta. ſ. eo. & hoc no. Et vitiat ſurreptitio, etiã ſi ignorãter
d & p ſimplicitatẽ [d] fuit cõmiſſa. Satis eñ eſt, p Princeps non fuiſſet veriſimiliter cõceſſurus, ſi ceſſaret ſubreptio, vt in. c. conſtitutus. & qd ibi dixi: & plenius tetigi in. c. ſup literis. ſ. eod.

ZACHARIAS.

c ¶ Quæ aũt põt eſſe diuerſitatis ratio, quare ſubreptio ipſo facto vitiat beneficia: priuilegia, & non ſic literas impetratas ad lites, nullo iure hoc exprimit. Vnde diuerſimodè ſolet dici tñ ratio ſatis apparẽs eſt, quia ſubreptio magis vitiat gratiã, ſeu beneficiũ, quàm literas de ſimplici iuſtitia: quia facilius concedũtur iſta quã illa, vt in. c. pe. de cri. fal. Itẽ videt iſte magis ingratus, qui nititur obtinere bñficiũ cum ſubreptione. item in ſpiritualibus debet eſſe o
15 mnis puritas. in. d. c. quàm pio. ¶ † Circa ſecũdũ mẽbrũ principale, qñ debeat opponi exceptio ſubreptionis: diſtingue breuiter poſt Cõpo. & Iun. ſ. eo. tit. c. conſtitutus. Quædam eſt exceptio cõcernẽs literas tm̃, vt quia p miſiſti cõtra me nõ impetrare literas, vel obtinuiſti il
d e las ad lites per ſubreptionẽ. [e] & tũc cũ iſta ſit exceptio dilatoria: debet opponi ante lit. cõteſtati. vt in. c. inter monaſteriũ. de re iudi. Aut exceptio cõcernit gratiã & literas, quæ ſunt
e ad beneficiũ impetratæ, & tunc põt opponi ante lit. cõteſta. cõtra literas in vim dilatoriæ, & poſt lit. cõte. Itẽ cõtra gratiã in vim peremptoriæ. Nam quatenus ſubreptio cõcernit gratiã, & ſic negotiũ principale, cauſat peremptoriam exceptionẽ, q põt opponi, qñcunq; poſt ſententiã, vt in. c. finẽ. de do. & cõtu. & in. l. p emptorias. C. ſen. reſcĩ. nõ poſ. Et de hac materia vide qd no. Io. an. in. c. j. vt li. nõ cõte. lib. vj.

SEB. SAPIA.

e ¶ Per ſubreptionem. Sentit ergo do. Abb. p valet pactũ de non impetrando reſcriptum. vide Ana. in conſi. vj. & ibi Bologni. in additionibus.

d ¶ Simplicitatem. Adde Lap. alleg. lxxxix.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiatus non dicitur ille, qui habet canonicatũ ſine præbenda.*

Reſcriptum

a ¶ Nonnulli. Adde Pau. Pergulensem in dubijs suis in dubio. vij. reddentẽ rationem, quare duæ affirmationes non faciunt vnam negationem sicut duę negationes faciunt vnã affirmationem. Respondet: quia aduerbia affirmatiua nõ distribuũt, sed ex significato & modo significandi cõfirmant quicqd inueniunt qualitercunq; sit illud, aduerbia verò negandi distribuunt iuxta sententiã beati patris Augu. dicẽtis, 2 q̃ negatio est tãtę malignantis naturæ, q̃ quicquid inuenit, destruit, & 3 eius oppositũ ponit. Vnde ista dictio vniuarsalis negatiua, nonnulli. æquipollet huic particulari. i. aliqui & q̃ duæ negationes faciunt vnam affirmationẽ: ꝓbatur in. l. duob⁹. ff. de ver. sig. & no. in l. j. C. de fer. fugi. gl. & Imo. in cle. vnica. in ver. nec. nõ. de offic. deleg. & Cy. & doc. in. l. qui se patris. C. vñ libe. no. in. c. & si christus. de iure. p Io. Cal. & do. meũ in. c. in nostra. de rescr. Barto. in. d. l. duob⁹. & in. l. fœminæ. ff. desena. & Domini. in. c. j. de iureiur. li. vj.

4 *Specialis expreßio obtentorum, requiritur in rescripto.*

5 *Impetrans diuersas literas, an debeat facere mentionem secundæ de prioribus.*

6 *Ab idem beneficium potest impetrari alius titulus ad cautelam: non tamẽ, quòd ex vtroq; titulo quis habeat.*

8 *Impetrãs secũdas literas surreptitias, si eis vtatur, ex nullis cõsequetur. ex primis validis nõ, quia videtur renuntiatum ex secundis non, quia sunt surreptitiæ.*

9 *Vtrum sit facienda mentio in rescripto de literis, quæ possunt annullari.*

10 *Impetrans beneficium debet facere mentionem de beneficio, quo ipse fuit spoliatus.*

Spoliatus de facto non perdit titulum beneficij, sed possessionem tantum.

11 *Gratia, an possit probari sine literis.*

Scriptura, an sit de substantia gratiæ.

Episcopus potest fieri solo verbo Papæ citra aliquas literas, non tamen potest ille se gerere pro Episcopo, nisi ostendat per literas.

Titulus beneficialis, an probetur per literas, aut per collationem.

¶ Adde, q̃ negatiua aliquando ponitur pro affirmatiua, vt per gloss. pe. in. c. licet. de testa. Et adde, quòd qñq; etiã cõtingit q̃ duæ negationes nõ affirmant, sed vna habet ꝓ superflua, & alia manet in suo effectu. quod est, quando mens eius, qui duas negatiuas proponit, non põt aliâs esse salua, vt in. l. j. & ibi doct. no. in. §. fi quis simpliciter. ff. de ver. oblig. Et vide, quæ habentur in. l. cuiuscunq;. in. §. fi fructuari⁹. ff. de vsufru. Et adde etiam, q̃ affirmatiua, qñq; resoluitur in negatiuam. l. non debet. ff. de dolo. c. oẽs leges. j. di. c. j. xxvij. dist. c. proposuisti. lxxxij. dist. no. in. c. gaudemus. in. §. j. de diuor. probatur in. c. super hoc ibi, dũ dicit tex. coactè. i. non sponte. de renũ. & in. c. j. xxv. di. dũ ibi dicit vnius. i. non pluriũ. Et adde, q̃ plus creditur data etiam paritate, imò etiã in inferioritate testibus affirmantibus, quã negantibus, vt voluit glo. in. l. diem proferre. §. fi plures. ff. de arbi. & habetur in. l. j. circa prin. ff. de ven. inspi. & per Inn. in. c. veniens. de ver. signifi. & in. c. inquisitionis. de accu. & per Io. And. in. c. cũ oporteat. eo. tit. & per Archi. ij. q. v. in. c. omnibus. & c. Artaldus. viij. q. ij. Et adde, q̃ plus tollit negatio, quàm inducat affirmatio. l. si sic. ff. de verb. obli. l. hoc genus. ff. de cõdi. & demon. & vide gl. mag. in. c. cum dilectus. de consuetu. & habetur per Io. Andr. in. c. j. de rescript. lib. vj.

b ¶ SEB. SAPIA. ¶ Appellatione beneficiorũ. Vide Car. in cle. ij. in. vij. no. de iudi. vbi vult, q̃ si quæratur, an cõstitutiones loquentes de beneficijs habeant locũ in canonicatibus, distinguit an simus in materia larga, & tunc sic. Si verò in materia stricta, & tunc non. vide de hoc verbo molestia, Ale. in consi. lij. viso testamento. in. ij. vol. per Fely. latè in. c. causam quæ. col. antepenul. ẽ. eod.

c ¶ Sine præbenda. Adde Rotam de præben. xxv. in nouis. itẽ si legatus. Et facit ratio iudicio meo, quia canonicus sine præbenda: dicitur canonicus in herba, vt voluit Io. an. in. c. relatũ. & c. dilectus. de præbẽ. & in. c. cũ nostris. de cõcess. præbẽ. & voluit Pet. de anc. in. c. eum, qui. de præbẽ. li. vj. vbi dicit, q̃ inane est nomen canonici sine præbenda. Facit etiam quia tale ius ad rẽ, non poterit permutare, vt plenè per Imol. in. c. fi. in. viij. colũ. de rerũ permu. ZACHARIAS. ¶ Ego puto dictum do. Panor. quod iste intactum reliquit: indistinctè non esse verum. Nam habeo, q̃ canonia sub expectatione præbendæ intra numerũ, est beneficium. ita no. Ludo. Roma. consi. cccxl. vij. Dic igitur, quòd aut loquimur de recepto in canonicum sub expectatione præbendæ scilicet intra numerum, & tunc dicatur assecutus beneficium.

per Rotam, vbi. s̃ & iura ac rationes per eum ibi alleg. Aut loquimur de recepto extra numerum, & tunc si præbendæ non sint distinctę, etiam dicit habere beneficium: vt per Rotam ibidem, & per Card. in cle. j. de præben. si verò sint distinctæ præbendæ, tunc habet locum dictum Abb. Anto. Francis. ¶ Circa hoc quod dicitur de canonico sine præbenda: adde, quòd collato canonicatu intelligitur etiam collata præbenda, vt per Inn. in. c. proposuit. de concess. præben. & per Arch. in. c. eum, qui. de præben. lib. vj. & vide tex. in. c. tibi, qui. & in. c. duob⁹. de rescrip. eo. li. & vide tex. qui videtur velle, quòd collato canonicatu intelligatur collata præbenda. in. c. ꝓposuit. de cle. excõmu. & vide Io. an. in. c. si clericus. de præben. lib. vj. & Lap. ĩ. c. si postquã. de præben. eli. & vide text. in in. c. peruenit. de appel. de quo patsu habet per gl. in c. si canonicus. xvj. q. j. & in. c. si capitulo. & ĩ. c. cũ sup de concess. præbẽ. lib. vj. adde tamen quòd ex collatione canonicat⁹, statim quis nõ habet administrationẽ, donec sibi assignaret præbenda, tamen est canonicus, & habet ins canoniæ vt Inno. in. c. ex ore. de his, quæ fi. à maio. parte cap. & in. c. proposuit. de concess. præben. vbi etiã dicit Inn. quòd facta assignatione præbendæ canonico j habet ipse administrationẽ, licet patiatur controuersiã super præbenda. Et adde, quòd canonicus non potest esse laicus, quia ius canoniæ est ius spirituale. Vide not. per Io. and. in reg. indultũ. de reg. iur. lib. vj. & vnde habuerit ortũ canonicatus, & ipsa canonia, vide do. Cardi. in cle. fi. de præben. in. j. q. vbi etiã tractat an canonicatus sit titulus perpetuus. de quo etiam habetur in. c. dilectus. de præben. & vide gl. in d. c. dilectus. an receptus in canonicum vltra numerũ essequatur præbẽdam postea vacantem ex vi suę creationis in canonicũ primò factæ: de quo plenè per do. Card. in cle. fi. de præben. in. vij. q. Et an numerus canonicorũ possit excedere numerũ præbendarum. vide Inn. in. c. tuis quæstionibus. de præb. Et adde: quòd canonici eligentes aliquem in canonicum vltra numerum, rũpant numerum; nisi illud faciant authoritate Papæ, quia tunc non videntur frangere numerum: vt per gl. in. c. pro illorum. de præben. & per do. Cardi. in. d. cle. fi. in. viij. q. Putarem tamen, quòd etiam isto casu, quando reciperẽt authoritate Papę aliquem vltra numerum, quod protestarentur, q̃ nõ intẽdunt recedere à numero. de qua materia protestationis in proposito, vide quæ plenè tractantur in. c. cum. M. de constitu. Et an appellatione canonici veniat canonicus regularis: vide gl. quã do. Card. dixit esse singu. in cle. di spendiosam. de iudi. quę glo. dicit quòd sic, quãdo tamen non transit sine dubio, quando fieret mentio de canonico in materia, quæ non conueniret canonico regulari. Et adde, quod canonicus tenetur scire grãmaticam adeò, quòd eius ignorantia repelleret eum à canonicatu: vt voluit Archid. in. c. statutum. in. §. j. & in. c. si eo tempore. de rescri. in. vj. & vide plenè per do. Car. in cle. ne in agro. de sta mona. Et an canonicatus in ecclesia cathedrali sit dignius beneficium, quã sit cura. vide Hostien. in sum. de fi. presby. in. §. fi. in ver. circa. & habetur in. c. statutum. in. §. j. de rescrip. lib. vj. & per Inn. in. c. fraternitatem. de sepul.

d ¶ Ad rem. Adde Dñi. in. c. si motu proprio. in. ij. col. de præben. in. vj. post Io. and. & Io. de lig. ibi contra Arch. in cle. si Roman⁹. in ver. obtinet. & ibi Imo. ij. co. Car. in cle. ij. in. xij. q. de off. or. Rot. de renũ. xij. quidã cardinalis. ad fi. in anti. q̃ est etiã. e. ti. in antiqori. & secũdũ prædicta intellige Bal. ĩ. l. si is, q. §. fi. ff. de exc. tu. Limita tũ vt latè ꝓ Imo. post Hostien. Io. an. & But.

Rescriptum ad beneficia debet facere specialẽ mentionem, non solùm de beneficio: quod quis habet, sed de eo, quod quis expectat. nu. 4. & 7.

Molestare quid importet?

CAP. XXXII.

IN nostra. ¶ Intelligit vario modo, sed inhęrẽdo verbis literę. h. d. in summa. Receptus per literas apostoli-

a ¶ Nonnulli. Adde Pau. Pergulensem in dubijs suis in dubio. vij. reddentẽ rationem, quare duæ affirmationes non faciunt vnam negationem sicut duę negationes faciunt vnã affirmationem. Respondet: quia aduerbia affirmatiua nõ distribuũt, sed ex significato & modo significandi cõfirmant quicqd inueniunt qualitercunq; sit illud, aduerbia verò negandi distribuunt iuxta sententiã beati patris Augu. dicẽtis, 2 q̃ negatio est tãtę malignantis naturæ, q̃ quicquid inuenit, destruit, & 3 eius oppositũ ponit. Vnde ista dictio vniuarsalis negatiua, nonnulli. æquipollet huic particulari. i. aliqui & q̃ duæ negationes faciunt vnam affirmationẽ: ꝓbatur in. l. duob⁹. ff. de ver. sig. & no. in l. j. C. de fer. fugi. gl. & Imo. in cle. vnica. in ver. nec. nõ. de offic. deleg. & Cy. & doc. in. l. qui se patris. C. vñ libe. no. in. c. & si christus. de iure. p Io. Cal. & do. meũ in. c. in nostra. de rescr. Barto. in. d. l. duob⁹. & in. l. fœminæ. ff. desena. & Domini. in. c. j. de iureiur. li. vj.

¶ Adde de negatiua. Ange. cõsi. lxj. Anto. Francis.

¶ Adde, q̃ negatiua aliquando ponitur pro affirmatiua, vt per gloss. pe. in. c. licet. de testa. Et adde, quòd qñq; etiã cõtingit q̃ duæ negationes nõ affirmant, sed vna habet ꝓ superflua, & alia manet in suo effectu. quod est, quando mens eius, qui duas negatiuas proponit, non põt aliâs esse salua, vt in. l. j. & ibi doct. no. in. §. fi quis simpliciter. ff. de ver. oblig. Et vide, quæ habentur in. l. cuiuscunq;. in. §. fi fructuari⁹. ff. de vsufru. Et adde etiam, q̃ affirmatiua, qñq; resoluitur in negatiuam. l. non debet. ff. de dolo. c. oẽs leges. j. di. c. j. xxvij. dist. c. proposuisti. lxxxij. dist. no. in. c. gaudemus. in. §. j. de diuor. probatur in. c. super hoc ibi, dũ dicit tex. coactè. i. non sponte. de renũ. & in. c. j. xxv. di. dũ ibi dicit vnius. i. non pluriũ. Et adde, q̃ plus creditur data etiam paritate, imò etiã in inferioritate testibus affirmantibus, quã negantibus, vt voluit glo. in. l. diem proferre. §. fi plures. ff. de arbi. & habetur in. l. j. circa prin. ff. de ven. inspi. & per Inn. in. c. veniens. de ver. signifi. & in. c. inquisitionis. de accu. & per Io. And. in. c. cũ oporteat. eo. tit. & per Archi. ij. q. v. in. c. omnibus. & c. Artaldus. viij. q. ij. Et adde, q̃ plus tollit negatio, quàm inducat affirmatio. l. si sic. ff. de verb. obli. l. hoc genus. ff. de cõdi. & demon. & vide gl. mag. in. c. cum dilectus. de consuetu. & habetur per Io. Andr. in. c. j. de rescript. lib. vj.

b ¶ SEB. SAPIA. ¶ Appellatione beneficiorũ. Vide Car. in cle. ij. in. vij. no. de iudi. vbi vult, q̃ si quæratur, an cõstitutiones loquentes de beneficijs habeant locũ in canonicatibus, distinguit an simus in materia larga, & tunc sic. Si verò in materia stricta, & tunc non. vide de hoc verbo molestia, Ale. in consi. lij. viso testamento. in. ij. vol. per Fely. latè in. c. causam quæ. col. antepenul. ẽ. eod.

c ¶ Sine præbenda. Adde Rotam de præben. xxv. in nouis. itẽ si legatus. Et facit ratio iudicio meo, quia canonicus sine præbenda: dicitur canonicus in herba, vt voluit Io. an. in. c. relatũ. & c. dilectus. de præbẽ. & in. c. cũ nostris. de cõcess. præbẽ. & voluit Pet. de anc. in. c. eum, qui. de præbẽ. li. vj. vbi dicit, q̃ inane est nomen canonici sine præbenda. Facit etiam quia tale ius ad rẽ, non poterit permutare, vt plenè per Imol. in. c. fi. in. viij. colũ. de rerũ permu. ZACHARIAS. ¶ Ego puto dictum do. Panor. quod iste intactum reliquit: indistinctè non esse verum. Nam habeo, q̃ canonia sub expectatione præbendæ intra numerũ, est beneficium. ita no. Ludo. Roma. consi. cccxl. vij. Dic igitur, quòd aut loquimur de recepto in canonicum sub expectatione præbendæ scilicet intra numerum, & tunc dicatur assecutus beneficium.

per Rotam, vbi. s̃ & iura ac rationes per eum ibi alleg. Aut loquimur de recepto extra numerum, & tunc si præbendæ non sint distinctę, etiam dicit habere beneficium: vt per Rotam ibidem, & per Card. in cle. j. de præben. si verò sint distinctæ præbendæ, tunc habet locum dictum Abb. Anto. Francis. ¶ Circa hoc quod dicitur de canonico sine præbenda: adde, quòd collato canonicatu intelligitur etiam collata præbenda, vt per Inn. in. c. proposuit. de concess. præben. & per Arch. in. c. eum, qui. de præben. lib. vj. & vide tex. in. c. tibi, qui. & in. c. duob⁹. de rescrip. eo. li. & vide tex. qui videtur velle, quòd collato canonicatu intelligatur collata præbenda. in. c. ꝓposuit. de cle. excõmu. & vide Io. an. in. c. si clericus. de præben. lib. vj. & Lap. ĩ. c. si postquã. de præben. eli. & vide text. in in. c. peruenit. de appel. de quo patsu habet per gl. in c. si canonicus. xvj. q. j. & in. c. si capitulo. & ĩ. c. cũ sup de concess. præbẽ. lib. vj. adde tamen quòd ex collatione canonicat⁹, statim quis nõ habet administrationẽ, donec sibi assignaret præbenda, tamen est canonicus, & habet ins canoniæ vt Inno. in. c. ex ore. de his, quæ fi. à maio. parte cap. & in. c. proposuit. de concess. præben. vbi etiã dicit Inn. quòd facta assignatione præbendæ canonico j habet ipse administrationẽ, licet patiatur controuersiã super præbenda. Et adde, quòd canonicus non potest esse laicus, quia ius canoniæ est ius spirituale. Vide not. per Io. and. in reg. indultũ. de reg. iur. lib. vj. & vnde habuerit ortũ canonicatus, & ipsa canonia, vide do. Cardi. in cle. fi. de præben. in. j. q. vbi etiã tractat an canonicatus sit titulus perpetuus. de quo etiam habetur in. c. dilectus. de præben. & vide gl. in d. c. dilectus. an receptus in canonicum vltra numerũ essequatur præbẽdam postea vacantem ex vi suę creationis in canonicũ primò factæ: de quo plenè per do. Card. in cle. fi. de præben. in. vij. q. Et an numerus canonicorũ possit excedere numerũ præbendarum. vide Inn. in. c. tuis quæstionibus. de præb. Et adde: quòd canonici eligentes aliquem in canonicum vltra numerum, rũpant numerum; nisi illud faciant authoritate Papæ, quia tunc non videntur frangere numerum: vt per gl. in. c. pro illorum. de præben. & per do. Cardi. in. d. cle. fi. in. viij. q. Putarem tamen, quòd etiam isto casu, quando reciperẽt authoritate Papę aliquem vltra numerum, quod protestarentur, q̃ nõ intẽdunt recedere à numero. de qua materia protestationis in proposito, vide quæ plenè tractantur in. c. cum. M. de constitu. Et an appellatione canonici veniat canonicus regularis: vide gl. quã do. Card. dixit esse singu. in cle. di spendiosam. de iudi. quę glo. dicit quòd sic, quãdo tamen non transit sine dubio, quando fieret mentio de canonico in materia, quæ non conueniret canonico regulari. Et adde, quod canonicus tenetur scire grãmaticam adeò, quòd eius ignorantia repelleret eum à canonicatu: vt voluit Archid. in. c. statutum. in. §. j. & in. c. si eo tempore. de rescri. in. vj. & vide plenè per do. Car. in cle. ne in agro. de sta mona. Et an canonicatus in ecclesia cathedrali sit dignius beneficium, quã sit cura. vide Hostien. in sum. de fi. presby. in. §. fi. in ver. circa. & habetur in. c. statutum. in. §. j. de rescrip. lib. vj. & per Inn. in. c. fraternitatem. de sepul.

d ¶ Ad rem. Adde Dñi. in. c. si motu proprio. in. ij. col. de præben. in. vj. post Io. and. & Io. de lig. ibi contra Arch. in cle. si Roman⁹. in ver. obtinet. & ibi Imo. ij. co. Car. in cle. ij. in. xij. q. de off. or. Rot. de renũ. xij. quidã cardinalis. ad fi. in anti. q̃ est etiã. e. ti. in antiqori. & secũdũ prædicta intellige Bal. ĩ. l. si is, q. §. fi. ff. de exc. tu. Limita tũ vt latè ꝓ Imo. post Hostien. Io. an. & But.

in vlt.co.in.c.relatum.de præbē. & per Moder.hīc.

a ¶ Et moleſtare. Adde glo.ſing.in l.ſi ſeruū.§ prætor.ff.de acqui.hęr. de qua fecit feſtū Bal.in.l.j.ī.iiij.co.in ver.itē puævo,ſi teſtator mandauit hæredi, ne moleſtet.C.de his quæ pœ.no.& vide eūdē in.l.j.in.ij.col.ver. ſed pone,ꝙ verba inſtrumēti.C.de vſu c fru.& in.l.j.C. de nūdi.Pau.de ca.cō.ſi.cxc.Imo.in.l.lucius.§. tres hæredes.& ibi gloſ.& Bar.ff.ad Treb.in l.j.§.nō aūt.& ſi qs te.li.eē iuſ. fue. & in.l.ſi priꝰ.in.v. op.j.ptis.ff.de op. no.nū.& plenè ꝑ Ro.in.l.ſi ſeruū.§. fi.ff.de acqr.hære. vbi ſequit dictum Bal.ī.d.l.j.& ꝑ Ro m.in.l.j.§.fi.ff.de pub.ꝑ doc.in.c.audita.de reſt.ſpo.ꝑ Imo.in.l.ſi paterfamilias.ff.de hęr. 5 inſti.Aret.in.c.intimauit . de teſti. Imo.in.c.pro illorū.in.v.col.de prę ben. Pet.de Anc. cōſi.xiij .Et ꝑ dicto iſtiꝰ hīc, facit bonus tex.c.quęrela.in fi.de ſimo. vbi ꝓhibet mole ſtia ſine ordine iudiciario,ergo à cō trario ſenſu cū ordine iuris eſt permiſſa .Facit quod voluit Rota.deci. cccj.itē ſi agēti.in ti.de reſt.ſpo.ī anti.& dixi in not. meis in litera. M. in ver.moleſtia.

¶ Adde Raph.cuma.cōſi.clvj. Ale. cōſi.xiij. Paul.de ca.conſi.cxcj. Anto.Franciſ.

¶ Adde,ꝙ ꝓmittēs nō moleſtare, ſeu nō iferre moleſtiā,dicit eā inferre eoipſo, ꝙ trahit ad iudiciū,vt ī l.die Sabbati.C.de Iudæ.Et de hoc verbo moleſtare: vide ī.l.j.C.de theſau.li.x.& ī.l.ij.C. d

ſub expectatione præbendæ:non cōſequitur receptus ius in præbēda,ſed ad ꝓbēdā. ¶ † No. iij,ibi:*impetunt & moleſtant*.differentiam inter impetere & moleſtare.[a] & vt nulla ſit inculcatio,poſſumus exponere ſecūdum Calde,quòd verbum impetere,refertur ad iudicium.vnde reus abſoluit ab impetitione actoris,vt in.c,cū eccleſia.de cau.poſ.& proprie . verbum verò moleſtare,refert ad moleſtationem extraiudicialem.facit.c.dilectus.j.de ſimo. ¶ † Vlt. not. 4 ibi,*expreſſam fecerit mentionem*.[b] & tene menti, b ꝙ de beneficio habito in re,vel in ſpe,eſt fienda mentio expreſſa in impetratiōe alterius gratiæ.Non ergo ſufficit generalis mentio : licet aliud dixerit Compoſtel.qui putauit ſufficere ſi dicatur non obſtante,ꝙ habeat aliud beneficium,vel ꝙ ꝓ eo in alijs eccleſijs ſcripſerimꝰ. Nam & hīc colligit,ꝙ mentio debet eſſe expreſſa ſit ſpālis[c] quod tenēt Hoſt.Io.an.& Cald.& cōiter doct.ſequētes.facit cle.ij.de off.ord.Nō ob.c.nō poteſt.de præbē.lib.vj.quia ibi nō pōnuntur verba reſcripti:ſed ſunt verba iuris referētis in effectuverbā reſcripti.ſicpoteſt intelligi.c.is cui.eo.tit.& lib.Debet ergo dici : non nō obſtante,ꝙ per literas noſtras ſit receptus in tali eccleſia:vel quòd habeat tale beneficiū curatū.Et de hoc vide,quod dixi.ſ.e.c.ad aures.Et ſic habes caſum,in quo non operat tantum genus quo ad omnia:ſicut ſpecies,quo ad ſpeciē.Nam licet ſub genere cōprehendantur omnes ſpecies generis:vt no.in.l.iuriſgentium in.§.ſed ſi fraudandi.ff.de pact.Tamen vbi requiritur notabilis expreſsio ſpeciei, non ſufficit facere mentionem per genus:quia expreſſio ꝓſpeciē poſſet retardare Prīcipē à cōceſsione.& hoc no. ¶ † Op.contra tex.in eo,quodvi 5 detur velle:ꝙ impetrās ſucceſsiuè plures literas ad diuerſas eccleſias,poteſt vti quib⁹ vult. Vnde ſi recipitur vigore aliarum literarū,non poteſt receptio ſua impugnari :licet reſpectu aliarū ſit excludendus.Hoc enim videtur iuri cōtrariū.Nam ex quo ſecundæ literæ non faciunt mentionē de prioribus,debent eſſe ipſo iure nullæ.Et ſic non deberet tenere receptio vigore ſecundarum:ad hoc tex.ſ.c.proxi . & j. de offi.dele.in.c.ex parte.&.ſ.eo.tit.c.cæterū. Sol.Glo.timore cōtrarij videt velle,ꝙ cū plures literæ impetrant ab eodē,oēs ſunt in pendēti,& poteſt quis vti primis,vel ſecundis :ſed eoipſo ꝙ vtitur alteris,reliquæ annihilantur: quia intentio Papæ fuit,ꝙ iſte cōſequeret vnū beneficiū,nec eſt vis fienda,ꝓ quas literas hoc cōſequat.Si tñ primæ literæ præſentatæ annullarentur ꝓ exceptionē,poſſet impetrans ſecū dū gl.vti ſecundis.Et ad contraria poſſet rīderi:ꝙ ꝓcedunt,qñ literæ impetrantur à diuerſis:ſecus ſi ab eodem:vt hīc.Dic clarius & latiꝰ applicando dicta doc.ꝙ aut impetrant plures literæ ſub eadem data,aut ſub diuerſa. Primo caſu,ſi impetrantur à diuerſis,dic vt habetur in.c.penulj.eo.li.vj.& vide quod dixi.ſ.eo.tit. c.capitulum.Si impetrarentur ab eodem videtur gl.hīc innuere,ꝙ oēs valent:& eſt in optione impetratoris,quibꝰ vult vti.qđ etiā ſentiūt Inno.& Abb.Cōtrarium tenet Hoſti . dicens nullā literā valere,quia videt impetrare fraudulenter,& ſic quælibet litera reperit vitioſa. d Et hanc opi.[d] videtur approbare Io.an.& Cal.

ſequitur etiam do.Ant.Niſi iſte impetrans ex euſaretur iuſta ignorātia:vt quia iſte impetrauit vnā literam per ſe aliam impetrauit ignoranter eius procurator,tūc enim debet ſibi dari optio.arg.c.gratia j.eo.lib.vj.Si aūt cōſtaret ꝙ fraudulenter fuerint impetratæ, in dubio præſumēdum eſt ſecūdū eum,quòd procedit opi.Hoſt.quod ſatis placet.Et hoc ſæpe contigit in coronatione Papæ:cū vnus,& idem faciat ſe poni in rotulo plurium cardinalium: ꝙ omnes habent eandem datam ad diuerſas eccleſias,vel etiā ad eaſdē.Hęc procedūt,vbi plures literæ impetrant ad diuerſa beneficia.Si autem ad vnum beneficiū.& habēt eandem formam,& datā,omnes tenent quiavna in effectu videtur litera,licet pluries exēplata.ſicut dicimus in pluribus teſtamentishabentibus eandē datam & formā,vt in.l.vnū teſtm.ff. de teſta. 6 Nunquid autē ad idē beneficiū poſsit ex poſt- b facto impetrari alius titulus[e] ad cautelā. Videt e ꝙ ſic,ad hoc tex.bo.in.c.poſt electionē.de conceſ.præbē.& in.c.ex parte Aſteñ.eo.tit. Non tñ,vt cōſequatur ius in beneficio ex vtroq; ti. quia eſſet cōtra.c.vt quis duas.de elec.li.vj .ſed vt ſe poſsit defendere ex vtroq; eſt notabile.vide quod latius dixi in.d.c.poſt electionē. ¶ Secūdo caſu principali cū impetrantur plures literæ ſub diuerſa data,aut à diuerſis:& dic . vt dixi,ſ.eo.ti.c.capitulū.Aut ab eodē,& eſt materia noſtra,in qua dic:ꝙ aut per primas literas fuerit aſſecutus iſte beneficiū , & poſtmodū impetrauit ſecundas ad aliud beneficium. Et in dubio nō valent literæ nō facientes mētionē de bñficio habito,vt in.c.ſi motu ꝓprio de præbē.Aut impetrauit ſecūdas poſtquā fuerat receptus in canonicū ꝑ primas,ante tamen quā cōſequeretur ,præpendā.Et dic idē:ꝙ non valent literæ,niſi expreſſam mentionē faciant de receptione facta ꝑ primas.de hoc eſt tex.hīc 7 in fi. † Quando ꝙ ꝑ primas literas nondū fuerat impetrator aliquid conſecutus,& impetrauit ſecūdas ad aliā eccleſiā.& iſte eſt caſus dubi tabilis.Gl.hīc voluit,ꝙ oēs valeāt,& ſit ī optio d ne impetratoris,quibus vult vti:vt.ſ.dixi. Sed Inn.Hoſt.Cal.& cōmuniter doc.tenēt oppoſitū,quia non eſt veriſimile ,ꝙ ſi Papa ſciuiſſet de prioribus ,cōceſsiſſet ſecūdas.Vnde ſaltem negari non pōt,qnin talis veritas ſit ſuppreſſa: quæ ſi fuiſſet expreſſa reddidiſſet Principem ad difficilius concedendum.ergo talis tacitur e nitas vitiat,per capit.poſtulaſti.& quod ibi dixi ſuprā eodem. Dicit tamen hīc Innocen .ꝙ ſi habens literas expectatiuas impetrat literas ad beneficium vacans : non ad vacaturum, quòd poteſt vti illis literis , dummodo velit renuntiare prioribus .Sed communis opinio docto,eſt in oppoſitum , quod puto verum: quia cum literæ ſecundę ſint ſurreptitiæ non poſſunt reuiuiſcere de renuntiatione primarum ſubſequenti.argumen.in capitulo ſi eo tē pore .de reſcriptis libro ſexto.habens tamen plures literas.poteſt vti primis:quia in illis nō reperitur aliquod vitium. † Et dicit Hoſtien. 8 notabile verbum,quòd ſi talis impetrans vteretur ſecundis ante,quām primis,quòd non poſsit aliqd cōſequi vigore primarū,qbus tacitè renūtiauit vtēdo ſecūdis:nec aliqd poterit firmiter cōſeq ex ſcdis,cū ſint ſurreptitię.ꝙ eſt notandū.

de ca.lar.e.li.& ī.l. quidēdū.C.de de. & vide plenè per Ale.ī ſuo cōſ.lij.ī ij.pte cōſ.& vide Ale.poſt Bar.ī.l.ī illa .la.ij.ff.de ver. ob.vbidicit Bar.ꝙ q ꝓmiſit aliquē nō moleſtare de facto,vel iure ſub pœna,ſi currit pœnā , ſiue moleſtet iudicialiter,q̄ dicit eſſe moleſtia de iure:ſiue extraiudicialiter,q̄dicit eſſe moleſtia facti. de quo ētꝑ Ale.ī l.ampliꝰ nō peti. ff.rem ra.habe.

¶ Mētionē.Vide Moder.poſt iſtū in.c.ad aures.ſ.eo. b

c ¶ Exꝑſſa . Adde Dñi.ī.c.qa piculoſum.ī verſi.not.ꝙ vbi reqrit exꝑſſa mētio.de ſen. excō.li.vj.& vide gl. in.l.negotiū.ī ver. ſpāli.C.deneg.ge. & ī.l.fi.inver.ſpāliter.C.eo.& quot modis capiat exꝑſſum:vide Bal.ī.l. j.in.ij.co.in ver.ad quod ſciēdūeſt,ꝙ exꝑſſum dicit tribus modis. ff. de vul.& pu.& ꝑ eū dē ī.l.j.ff.ſi qs ī iusvo.nō ierit.in fi. ī ver.qro, dicit hīc ſpāliter.& gl.in.c. vnico.de ſa.vnc.& Dñi.in.c.qa ꝓiculoſum.de ſenten. excō.li.vj.

¶ Et hāc opi. Dicas eſſe cōem:quā limita duobꝰ modis,vt hīc ꝑ iſtum poſt moder.ibi ni ſi ſecūdo mō .ſibi, ſi autem ad vnum beneficium.

¶ Aliꝰ titulꝰ. Ad cautelā vide iſtū ī.d.c.poſt electionē.ī.iij.not.ꝑ illū bo.tex.& ī.c.ij.de arb.& ī.c.dilecto. de ꝓbē.& ī.c.cū olim lo.ij.ad fi.de prui. & lap.alle. vltima ꝓpe.fi.& Carī.c. iter dilectos.verſi. ſed cōtra .ad fi.de fi.ī ſtr.& Imo ī.c. ex pte Aſtēſis. in j.no.de cōce.ꝓbē. & Rot.de reſcr.xl iij.ī anti.dec.īc.no. ꝙ vbi qs.& Card. cōſ.lxxj.īci. vacāte quadā parochiali eccleſia.Rot.cō ſi.xxxiij.inci.quo

ad primum.ad fi.Cal.de ele.cõsi.vij.inci.an capitulum.Et intellige ista secũ dum istũ in.c.cũ olim.in.ix.col.in ver.& no.istã gl.de re iud. & secũdũ Ro. cõsi.cccl.inci.casu propositæ.in.v.col.in ver.quo ad secundum.& secundum glo.j.in prin.in.c.ex tenore.s.eo.

a ¶ Quod est notandum.Adde But.& Do.hîc.& Io.an.in regul. ignorantia. de reg.iur. in sexto in mer.& dictum ibi Ioã. An. limitat Lapus all. lxxxix.incip.duo Prælati. & Moder.hîc.

b ¶ De literis primis inualidis.Adde mod.s.e.ex tenore.Cardi.Butr. & Do.hîc.

ZACHARIAS.

d ¶ Adde glo.in.c. ex tenore.istoꝫtit. & in.c. suggestũ. de iurepa.& in.c. cum nostris.de cõcess.præb.istũ expressum in. c. per vestras.de do. inter vir.& vxo. & Feli.in.c. cæterũ. col.iij.ver. limita tertiò.s.isto tit.

SEB. SAPIA.

c ¶ Quòd nõ. Adde Oldra.in cons. ccxix.quidã Hugo.circa principiũ vbi tenet,ꝙ de ꝓcessu nullo nõ est facienda mentio, vide Abb.& Imo. in.c.dilecti.j.de ex ce.vbi tenent, ꝙ de attentatis post appellationẽ per iudicẽ à quo,non est facienda mentio,quia veniunt retractatiua, vide Imo.&do.Ant.in c.ex parte. j. vlti. col.s.eo.ꝙ vbi tenẽt ꝙ nõ est opus facere mentionẽ de appellatione deserta.& vide ꝓ resolutio.d.Ias. in l.j.C. si contra ius vel vti.publi.

d ¶ Ex proprijs literis.Adde Cald. in ti.de ele.cõsi.xiiij.

e ¶ Ipso iure nullæ. Adde istũ in cap. oblatę.in vlti.not. de ap.Roma.cõsi. cccclxxxiiij. inci. dubitatur primò vtrumelectio.&c. in.vj.col.vbi alle. Cal.in ti.de rescri. consi.xiij.& doct.in.c.ex tenore.s.eo

f ¶ Ille tex.à contrario sensu. Vide ibi istum.

g ¶ Spoliatus.Adde Io.An.hu.& istũ in.l.cũ teneamur.de præbẽ.& Io.an.in c.de multa.super versi.habebat.de præbẽ.& vide hic ꝓmo.in ver.spoliatus. ¶ Adde,quod voluit Cal.cõsi.xj.de præbẽ.vbi dixit,ꝙ de illicita sua possessione quis teneatur facere mentionem.

h ¶ Sine literis. Vide moder.in rub.s.de cõsti.& istũ in.c.qualiter in princ.& in.c.nostri.in.j.col.j.de ele.& in cle.j.de hære.& Rotã de off.dele.in. x. no. Domi.in proœ.vj.in ver.vniuersitatis. Bal.in.l.humanum.C.de legi.in.l.falsus.C.de fur.ĩ.l.idẽ Vlpia.ff.de exc.tu.& i.l.si qua ꝓ cal.C.de Epi.& cle.& in.c.j.§.facṁ.ĩ ti.de pa.iur.firmã vñ.feu.gl.ĩ.c.duobꝰ.de rescri.li.vj.istũ in.c.si dilige.de simo.ĩ gl.& Imo.i cle.dudũ.§.nos eṁ. ĩ ver.aut scripto de sepul. ¶ Adde Old.consi.cccxxiiij.

i SEB. SAPIA. ¶ Gratiæ.An scriptura sit de substãtia gratiæ vide latè per Feli.in rub.de cõsti. vbi etiã,ponit,an possint ꝓbari per testes:vide do. Abb.in.c. si diligenti.j.de simo.& ibi Fely.& Bal.in.c.j.in fi.prin.per quos fiat inue.

a notandum.[a] ¶ † Sed circa hoc potest dubitari: 9 nunquid de literis primis inualidis[b] sit fiẽda mẽ b tio.glo.hîc sentit:ꝙ non.[c] Host.tenet contra- c rium. Dicit enim,ꝙ si quis pẽdentibus primis impetrauit secundas,licet postmodũ primę an nullentur,non tamen valent secundæ,quia ex quo pendebãt primæ:necdum erant annullatæ tempore impetrationis primarũ,nõ debẽt valere secundæ,ex quo nõ faciunt mẽtionem de primis.Quod tn̄ limitat Cal.qn̄ nullitas,seu d inualiditas surgit ex proprijs literis[d].sed si literæ aduersarij essent nullæ,vel elidibiles ꝓ exceptionẽ,non est necessarium de illis facere mentionẽ.Sic intelligit glo.in.c.nostris j.de concess. præbẽ.& quod no.s.eo.ex tenore.d.Anto. di- e stinguit,ꝙ aut literę sunt ipso iure nullæ[e], & non fuit necesse facere mentionẽ de illis . Aut elidibiles per exceptionẽ,& tunc est necesse facere mentionẽ,quia de literis nullis nulla est vtilitas in faciendo mentionem . Placet mihi, cum literæ sunt nullæ,& cum impetrator sciebat eas nullas,nec credo,ꝙ in hoc Host. senserit cõtrariũ.Sed dubiũ est,quando impetrator sciebat eas validas,& impetrauit secũdas:postmodum incœpit vti primis & ab illis exclusus per exceptionẽ vti secũdis.& istud est dubiũ gl.& Host.& in hoc fortè posset sustẽtari opi. Host. Nam ex quo erant in pendenti ,commisit iste fraudem in non faciendo mentionẽ,maximè,quia vtendo primis , videtur renũtiasse secundis. Item quatenus dicit.d. Ant.ꝙ si literę sint elidibiles,debet fieri mentio in secundis. Hoc limitarẽ in lr̄is ꝓprijs,secus in literis aduersarij,quas ipse põt elidere per exceptionẽ: quia impetrando literã cõtrariã,videtur habere aĩm elidẽdi,& sic loquitur gl.in.d.c.ex tenore.& vide quod ibi dixi.Credo etiã,ꝙ de literis prius purè renũtiatis,non sit necesse mentionẽ facere in secundis,quod satis sensit hîc Inn. in fortioribus terminis,quod no.Nec ob. c. s. proxi.quia ibi fuerat consecutus pensionẽ,vel aliud beneficium,ideò tenet facere mentionẽ de primis literis,licet renuntiatis,secus si nihil fuisset cõsecutus.& ad hoc facit ille tex.à con- f trario sensu.f ¶ † Quærit extra gl.nunquid de 10 beneficio,quo impetrans spoliat[g] est, teneat g facere mẽtionẽ.Io.cal.tenet:ꝙ sic.ad hoc quod no.in.c.cum teneamur.&.c.de multa.de præben.Probatur ratione.Nã si de iure quæsito ad rẽ tenet impetrãs facere mẽtionẽ,vthîc:fortius de iure quæsito in re.Nã per spoliationẽ de facto agitatã,nõ perdit quis titulũ beneficij,sed solũ possessionẽ:vt in.c.cõquerente.& c.in literis.de rest.spo.& qa ꝑ actionẽ habetad rẽ:ipam rẽ habere videt.vt hic iũcta gl.& in.l. q actionẽ.ff.de re.iur.facit regula,quã posui.s. 11 eo.c.postulasti ¶ † Sedò qrit,qa hîc fit ꝓbatio h gratiæ ꝑ literas nunqd sine literis [h] possit ꝓbari gra facta ꝑsenti ꝑ Romanũ Põtificẽ. & hoc incidit in illã .q.nũqd scriptura sit de esse gratiæ:de quo vide plenè ꝑ Io.an.post Archid. in l proœ.vj.li.Et ibi tãdẽ cõcludit:ꝙ scriptura requirit ad ꝓbationẽ gratiæ.nõ tn̄ est de substãi tib gratiæ.[i] Vñ mortuo Papa,q fecit gratiã :literis nõdũ extractis nõ expirat gra:sed succes- sor debet dare literas faciẽdo mẽtionẽ de ꝑdecessore.facit.c.literis j.e. ¶ Et ex hoc dicit Bal. in.l.humanũ.in fi.C.de le.ꝙ si Papa verbo ꝓnũtiauit aliquẽ Epm vel Abbatẽ,ꝙ statim facta pronuntiatiõe,ille sic ꝓnũtiat[9] est Eps seu k Abbas.[k] qđ no. Dixit tn̄ꝙ non debẽt recipi isti ꝓ ꝑlatis nisi gratiã ꝓbẽt ꝑ literas Apostolicas: aliãs tã sic gerẽs,quã canonici eũ recipiẽtes,incurrũt graues pœnas,vt habet in extrauag.Bonifacij.viij.q̃ incipit iniunctæ.Et hoc vltimũ bn̄ no.qa multi i hoc errãt.Hoc idẽ sentit Cal. l hîc.i ea.nunqd literasit loco tituli[l] bn̄ficialis:tenet Cõpost.in.c.sup literis.s.e.ꝙ sic.¶ Arch. tn̄ in.c.j.de lit.cõte.li.vj.hoc limitauit,vt ꝓcedat in collatiõe fiẽda:sed in iam facta collatiõe collatio est titul[9],& nõ litera.¶ Io.Cal.cõcludit & melius hîc,ꝙ tã in collatiõe facta,quã fiẽda litera nunquã est loco tituli,vñ nõ est titulus remot[9],nec immediatus:sed sicut collatio vbi interuenerit est titulus,ita & mãdatũ verbale de cõferẽdo est primordiũ tituli.Nõ eṁ põt dici titulus:quia per literas vt cõferatur, nõ acquiritur ius in beneficio:sed solũ facultas implorandi officium executoris.Ad quod vide bo.gl.in.c.veniẽs.de renũ.Litera verò est ꝓbatio collationis,vel istius principij,quẽ ad modum contingit in contractu,qui perficitur solo consensu.Nam scriptura superueniẽs nõ est de substãtia cõtractus,sed fit ad probationem contractus.l.contrahitur.ff.de pig.&.l. cõsensu.ff.de actio.& obligatio. facit quod leg .& no j.de re iudi.in.c.sicut. Abbas.

k SEB. SAPIA. ¶ Seu Abbas. vide Ang.in.c.cũ salutatus.C.de sent. pas.vbi dicit,ꝙ verba illa Imperatoris,iste sit doctor incõtinenti faciũt ꝙ quis sit doctor.

l ¶ Loco tituli. Adde Imo.s.c.ꝓxi.in vl.col.post Card. Do.in.c.j.de lit.cõte.in.vj.quasi in fi. quicquid dicat ibi Archi.& Rot. in nouis decisi.cccclvj.inci.circa secundũ.vbi alleg. Cõpo.s.eo.cõstitut[9]. ad fi.vnde secũdũ Bu.& Do . gratia nõ est cõseruatiua tituli,nõ creato titulo ꝑ collationẽ. & semel de literis cõstito hic collatio cõseruat̃ sine literis,ideo si ꝑderet literas :nihilominus valeret gratia,vt patet in.c.cũ olim.lo.j.de priui. dũmõ. ꝓbaret, ꝙ Papa hanc gratiã ꝑ literas fecisset.facit tex.in. c. sanè. de renũ.& in glo. pe.in fi.vbi ad ꝓditionẽ,vel ad renuntiationẽ litera rũ,non sequit̃ ꝓditio tituli.

Anto.Francis.

¶ Circa hoc, an ad validitatẽ gratiæ requirantur literæ,& an illis ꝑditis perdatur gratia & titulus . Dicas,ꝙ gratia Apostolica nõ censet perfectaex sola signatura supplicationis facta ꝑ Papã,sed tunc demũ perficit̃, quando sup ea literæ sunt expeditæ.Et ideo in bn̄ficialibus nõ dicitur ante literas confectas,quis habere canonicũ tit.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio potest fieri per priuatam personam ex priuilegio ei concesso.*

2 *Capitulum non habet aliquam iurisditionem,sed Episcopus,qui tamen debet ipsam explicare cum consensu capituli.*

Iurisdictio potest acquiri ex consuetudine.

3 *Iudex potest cognoscere,an sua sit iurisdictio?*

4 *Actor potest fundare intentionem suam super ex-*

Quod intellige quo ad potestatẽ & iurisdictionẽ dandã executori,quia de tali potestate & iurisdictiõe loquit̃ deci.Rotę hic alle.quæ aliãs est.cccxxxviiij.& ad hoc vide,quæ pulchrè no.Io.an.in proœ.vj.in nouella,super versi.trãsmittimus.& vide ibi Do.de sancto Gemi.q dicit,ꝙ licet in gratia motu ꝓprio facta,requirantur literæ ad pronationẽ gratiæ factæ,tn̄ secus est in gratia facta nõ motu proprio,quia illa põt probari ꝑ testes per .c. si motu ꝓprio à cõtrario sensu.de præb.li.vj.Dicit tn̄ ibi Pau.quẽ recitat ibi Do.ꝙ vbi Papa facit gratiã,super qua mandat fieri literas,nõ dicitur gratia perfecta ante,quã literæ cõficiantur. Et vtrũ ad esse & substãtiã gratiæ requirantur literæ:an verò solũ ad probationem.vide quæ habentur & notantur ꝑ Bal.in.l.humanum.C.de leg.& per do.Fely.in rub.de constitu.

ZACHARIAS.

a ¶ Priuatæ personæ. Adde pro isto dicto Spe. in ti. de leg. 5. nunc tractemus. ver. sed numquid. & ibi Io. an. in addi. ad ipsum, Anto. de bu. in. c. nobis. in pe. co. de iurepa. Pet. de ancha. incip. per literas. de præben. & Arch. in sum. xxv. dist.

b ¶ Non habet de iure communi. Vide hîc Bu. & Imo. quod intellige nõ vacante sede, aliâs sic, p. c. cum olim. de maio. & obed. facit etiam in simili glo. in c. præterhoc. in ver. Ducibus. xxxij. dist. & in c. bene quidem in ver. Romanum pontificem. xcvj. dist. & in c. Mẽnã ij. quæstio. v. quẽ dicũt, ꝙ Papa põt cõcedere laico ius excõicandi & interdicẽdi & suspẽdendi clericos. & no. Inno. in c. ecclesia. in. iij. col. de consti. allegando glossi. in d. c. bene quidem. quã etiã sequitur Petr. de monte. in tractatu de potestate Papæ & concilij. in. xix. colum. & Ana. in c. sicut in vno. in. j. colum. de hæret. & Domi. in §. ad hæc. in. iiij. colum. xxxij. dist. & glo. in c. j. in gl. iij. xciiij. distinct. & vide istum in c. ab excommunicato. in. j. colũ. j. co. titu. Faciunt quæ habentur per glo. & docto. in c. decernimus. de iudi. Et an laicus, qui non est in sacris: possit absoluere ab excõmuni. vide gl. j. & doc. in c. canonica. in versi. presbyter. de senten. excom. & Archidia. in d. c. bene quidẽ. & Imol. in c. ab excõmunicato. in antepenulti. co. in versi. an autẽ isti executores. j. eo. tit.

¶ Adde, vt per Romanum consil. cclxvj.

c ¶ De omnimodo

ceptione aduersarij.

5 *Fundare se an quis possit super eo, quod aliàs impugnauit.*

6 *Sententia, qua pronuntiat se esse iudicem: est interlocutoria.*

7 *Procurator reuocatus ante certificationem reuocationis quicquid agit, tenet.*

8 *Dominus si ratificauit gesta per falsum procuratorem non potest vlterius contradicere.*

9 *Mandare videtur ille, qui patitur aliquem agere in causa sua, & non contradicit.*

Appellatio videtur facta nomine meo, si quis me præsente, & non contradicente appellauit.

10 *Procurator, an & quando possit reuocari. 12.*

11 *Rescriptum nullum assumit vigorem, si iudex pronuntiauit validum, & ab hoc non fuit appellatum.*

13 *Soluens procuratori reuocato: an liberetur.*

14 *Procurator habens speciale mandatum, an possit literas impetrare.*

Coniuncta persona, non agit pro coniuncta in his quæ requirunt speciale mandatum.

CAP. XXIII.

Ex parte Decani.

¶ Legitur varijs modis, sed secundum lec. magis cõmunẽ & literę cõueniẽtem. h. d. Non valet rescriptum, quod ꝓcu. reuocatus, de hoc certificatus extra iudiciũ impetrauit. Secus tamen si in iudicio: dummodo reuocatio ad notitiã aduersarij, vel iudicis non peruenit. ¶ In prima ponitur facti narratio. In secũda iudicum instructio ibi, *quia verò*. Vel sic summa secundũ alium intellectum satis notabilem. Quicquid procurator reuocat[a], & de hoc certificatus in iudicio facit in fauorẽ dñi, non tenet, licet reuocatio ad notitiam iudicis: vel aduersarij non ꝓuenerit, secus si illud tẽdit ad cõmodum aduersarij. ¶ Casus literalis. Capitulũ Laudunen. habebat indulgentiã à sede Apo. vt forsitã posset excõmunicare quẽcũꝙ in eorũ offensam inciderent manifestam, occasione huius indulgentiæ Decani & capitulum Laudunen. tulerunt sentẽtiã excõicationis in nobilẽ virum. I. propter quod orta fuit controuersia inter eos super ipsa sententia: & quibusdã alijs articulis. Vñ procuratores vtriusꝙ ad sedẽ Apo. accesserũt & super ipsa sententia & alijs articulis litẽ sunt contestati. Et quia de his in præsentia Papæ non poterat fieri plena fides, commisit Papã cãm iudicibus sine debito terminandã: hoc adiecto in cõmissione: vt non obstarent literæ præter assensum partiũ anteà impetratæ. dictus nobilis citatus proposuit, ꝙ per literas non erat procedendum ex eo, quòd Gul. qui literas impetrauerat falsus extiterat ꝓcurator: quia ante impetrationem illarũ mandatum ꝓcuratoriũ fuerat reuocatũ: vnde per tales literas respondere non tenebatur. Et adverso ex parte capituli dicebat, ꝙ ad Papam vel ad capitulum talis reuocatio non peruenit: iudices interlocuti sunt se debere procedere per illas literas, tandẽ petebat procurator capituli, vt iudices inspicerent prædictã indulgentiam. Procurator illius nobilis ex aduerso respõdit, ꝙ per literas illas procedẽdũ non erat, ostẽdens illas posterius impetratas continentes, vt si de partiũ procederet voluntate: causam terminarent eãdem, aliô quin cãm sufficiẽter instructã remitterent ad sedẽ Apo. Ex parte capituli fuit allegatũ illas literas non valere, quia impetratæ fuerũt per eũdẽ Gul. post reuocationẽ mãdati, d vnde literæ nõ valebant. Iudices dubitauerunt, vtrũ per primas, vel secundas literas deberent ꝓcedere. Cõsultus Papa rñdet, ꝙ secũdũ statutum cõcilij literæ apostolicæ impetratæ sine spã li mandato dñi, nõ valent: nisi esset de illis personis à quibus non exigitur de iure mandatũ. vnde mandat, ꝙ si reuocatio mandati ad ꝓcuratorẽ illius nobilis peruenit: ꝓcedant in negotio iuxta continentiam priorũ literarũ: non obstãtibus posterioribus, quia multominus valent literæ, quæ impetrant ab illo à quo reuocatũ est mandatũ, & si nullũ mandatũ habuisset.

1 Ber. ¶ † Nota primò iuncta gl. j. ꝙ priuatæ p-
a sonæ[a] potest concedi priuilegium excõicandi suos manifestos malefactores. Similis indulgentia habetur in. c. ex parte j. de verb. si. vbi plenè de effectu huius indulgentiæ. & vide quod no. Inn. in. c. venerabili. de cẽsi. vide tex. in. d. c. dilecto. de sen. excõ. lib. vj. vbi no. vtrũ habens aliâs f iurisdictionẽ, posit in facto ꝓprio sniam excõ-
2 municationis fulminare. ¶ Not. secunndò ex hoc, & ex tex. ꝙ capitulum etiam ecclesię cathe-
b dralis nõ habet de iure communi[b] potestatem excõicãdi, nec etiã interdicẽdi. vt in. c. quæsiuit j. de his, quæ fi. à ma. par. ca. Nã iurisdictio de iure cõi est penes Epm, licet eam debeat explicare cũ cõsilio capituli: vt in. c. iij. de cõsue. libr. vj. & xv. qõ. vij. Eps. & in. c. nouit. & c. quanto. de his quæ fi. à Præla. tamen ex speciali cõsuetudine põt capitulũ acquirere iurisdictionẽ. sic intellige. c. irrefragabili. §. cæterũ. de offi. ordina.

3 ¶ † No. tertiò & tene menti, ꝙ etiã vbi contẽ-
c dit de oĩmodo defectu iurisdictionis[c], põt iudex cognoscere & ꝓnuntiare, an sua sit iurisdictio. & hoc multũ bene probat hîc. Nã si exceptio istius ex toto fuisset vera: isti iudices delegati nullã habuissent iurisdictionẽ contra istũ nobilem. Et tamen potuerũt isti iudices de hac exceptione cognoscere: & super ea pronuntiare. & per hoc multũ limitatur & extenditur. c. Z ACHARIAS. sup literis. s. eo. vt nõ solũ iudex cognoscat, qñ iurisdictio est elidibilis per exceptionẽ. sed etiã quando opponit nullã cõpetere. & nõ tradas istum tex. in hoc obliuioni. & facit quod infrà

4 dicã sup gl. ¶ † No. iiij. ꝙ super exceptione ad-
uersarij, põt actor fundare intentionẽ suã quãdo fundat se non super incluso in ipsa exceptione. Nã vt hîc vides, nobilis iste excipiendo proposuit se reuocasse illũ procuratorẽ. & tamẽ super hac confessione per modũ exceptionis facta fundauit capitulũ intentionẽ suã contra secundas literas. Et hunc tex. no. ad hoc al-
d leg. tex. in. c. cum venerabilis.[d] de excep. vbi ple
5 nissimè examino istũ articulũ. ¶ † Not. v. ꝙ qs
e potest se fundare super eo, quod impugnat[e], quando ad alium effectum impugnat, quàm respectu illius super quo fundat. Quod intellige, quando non impugnat ipsum factum, sed solẽnitatem facti: quod est notandum. Et probatur hoc ex eo, quia capitulũ impugnabat illam reuocationem procuratoris respectu validitatis priorum literarũ. & fundat se super ea ad inualidandas secundas literas. Pro hoc facit optimè iste text. ad hoc, quod not. Barto. in. l. non vtiq ff. de

defectu iurisditionis. Adde Mod. in. c. super literis. s. eo. in. iij. fal.

d ¶ Cum venerabilis. vide ibi modernio.

e ¶ Super eo: quod impugnat. Vide Moder. s. eodem capitulum. vbi derunt plures fallentias ad regulam. ex eo. de regulis iuris. in. vj. vbi in. viij. fallen. fecerunt mentionem de isto text. & de dictis doct. hîc.

¶ Adde quando quis possit se iuuare ex eo, quod impugnat. Roma. consilio. ccc. xlvj.

f ¶ Est interlocutoria. Vide Moder. in rubrica, de re iudica. & in cap. significantibus. & ibi per do, meũ & aliosmoder. de offi. de leg. & do. post gl. in authẽ. habita. C. ne fil. ꝓ patre.

¶ Adde, ꝙ licet talis sit sententia interlocutoria habens vim diffiniti uæ, tamen est differentia, quia lata à delegato, nõ potest reuocari, sed ab ordinario sic. per. c. significantibus. de offi. delega. & ita tenet Roma. consi. cclvij.

Z ACHARIAS.

¶ Adde quòd à tali sententia tanquàm vim diffinitiuæ habente, potest appellari. Ita no. glo. sing. in authen. habita. C. ne fi. pro pat. quam singularizat Lud. Roma. singu. cxxix. incipien. si iudex. & ibi an possit reuocari cui ad de Feli. in capitu. legebatur. in principio. de maiori. & obed. & in ca. cum cessante. & ibi isti de appel. Anto. Franci.

¶ Circa hoc de reuocatione interlocutoriæ. Dicas, quòd regulariter potest reuocari ꝓ iudicem: qui eam tulit, dummodò reuocet ante dif-

finitiuam: vt in.l.quod iussit.ff.de re iud.& in.l.post sententiam.& ibi per Bal.C.de sentē.& interlo.omniū iud.& per Bal.in fi.l.C.si minor se maio. di.& no.do.in.l.dicere.ff.de arbi.& per Lanfrā.ori.in repeti.c.qm̄ contra. in versi.sententia.de proba.Adde tn̄ q̄ interlocutoria mandata executioni nō pōt reuocari: nisi cum causæ cognitione. ita no.Ioā.de Imo.in.c.cū cessante.in.v.col.de app.& ibi p Phi. Frā.in.ix.limi.de quo etiā vide Inno.in . c.sacro.de sentēn.excō . vbi plures limitatiōes & declaratiōes & extensiones ponit ad istā regulā. & vide Bar.in.l.j. C.sent.rescin . nō pos.& quod hîc dicitur, dicitur de legato qđ nō pōt reuocare suam interlocutoriā. dicas illud ēe verum, nisi eēt ab illa appellatū: vt singulariter voluit Bar.ī.l.si p ses.C.qūo & qñiu dex.p tex.in.c.dilect⁹.el.iiij.de prę ben.& per Rom. in suis fin.in vers. sentētia qua quis. Et qñ snīa interlocutoria dicatur habere vim diffinitiuæ: vide tex. fin.iuncta gl.in.l. intra vtile.ff. de mino.quā Bald. dixit singularē in l.j.C.qñ ꝓpuo. nō non est necess.vbi habetur, q̄ snīa est lata sup vno artisubstati quoad negotium principale, dicitur habere vim diffinitiuæ ad quod vide gl.in cle.fin.de ap.& in cle.fi.de ap.& in cle.j.de causa pos.& proprie. Et vide Alex.de Imol.in.l.v.col.ff.de verb.oblig.

ff.de excep. ¶ † Not.vj.ibi: *interlocutoria* quòd sententia, qua quis pronuntiat se iudicem esse, est interlocutoria, nō diffinitiua: habet habet tn̄ vim diffinitiuæ: adeò, q̄ etiā de iure ciuili pōt appellari. de quo est gl.no.in aut.habita.C. ne fil.pro pa. Et no.ex tex. practicā pronuntiā di, cum reuocatur in dubiū de validitate literarū. ¶ Not.ibi: *si reuocatio mandati &c.* iuncta glo. quicquid agit procurator reuocatus ante certificationem reuocationis, etiā in fauorem domini, tenet: ita q̄ aduersarius nō potest allegare illam reuocationē in præiudicium reuocātis. Et in hoc habeo istū tex. pro notabili. & hoc idem voluit gl.hîc & Inn. ¶ In gl.ij.no.& ex tex. q̄ in eodē iudicio, & eodē libello pōt agi cōtra eundem, super pluribus articulis. [a] Ad idē.c.cū dilectus.de causa pos.& proprie.c.dilectus j̄.de cape.mo.& ibi gl.iij.alleg.multas cōcor. ¶ In gl.iij.in fi.intellige secundum Compo. q̄ istæ secundæ literæ fuerūt impetratæ de consensu procuratorū vtriusq; partis. Vel forte faciebāt mētionē de priorib⁹ literis in clausula ibi inserta: in hoc tn̄ nō est vis. ¶ † In glo. in verbo: *falsus procurator.* [b] Not.istā gl.iuncto tex.quæ solet frequenter allegari.& dicit Inn. q̄ si dn̄s tacitè, vel expressè ratificat gesta [c] per procuratorē falsum, non pōt vlterius contradicere.l.iij.§.falsus.ff.rē rat. hab. & in.l.licet.ff. de iudi. † Et ex hoc infert Inn.ad vnū [d] notabile dictū, qđ quotidiè allegaf: q̄ si quis [e] scit aliquē se gerere procu.suo in iudicio & nō cōtra

a ¶ Super pluribus articu. Adde Alex.plenè in.l.si idem.in principio.ff.de iurisdi.omniū iudic.& plenius in.l.edita. in quinta colum.C.de eden.& per Roma.in.l.ñ.§.item si in facto.in.iñ.columna. ff.de verbo.obligatio. cum concor.

¶ Adde Roma.consil.cclxv.

b ¶ Falsus procurator. Adde Bal.in.l.falsus.in.j.no.C.de fur.& Alex.in.l.licet.circa prin.C.de procu.& per Bertach.in versi.procurator falsus. Quibus adde, q̄ qui habet mandatum generale & facit actum requirentem speciale, dicitur fuisse falsus procurator: secūdū Bal.in.c.nonnulli.in.j.co.s.eo. ¶ Adde quis dicatur falsus procurator. Ioan.de Ana.consi.cxvj.&. ciij. Anto.Francis. ¶ Circa hoc de falso procuratore. Dicas, q̄ falsus procurator dicit tripliciter, ꝑpriè.s. ꝑprñsimè, & impropriê: vt Spe.in ti.de test.in.§. vltra. Bal.hic alle, in.l.falsus.in.j.col.C.de fur. Et adde, q̄ procurator falsus exigens tenetur ad duplū condi.furtiua: vt per Bald.in.d.l.falsus. Item etiā tenetur de falso, vt per gl.in.l.si pupilli.in.§.pe.& ibi per Barto.ff. de neg. ges. Imo. gl.& Bar.in.l.si procuratori.in.iñ.col.de cōdi.ob.cau.ff.tenetur etiam de furto: non tn̄ dicitur cōmittere furtum manifestū: vt in.c. iniuria. in.iñ.col.per Bal.in versi.quæro, an falsus, in titu.de pa.iur.fir.& idem Bal. in.l.falsus.in.j.op.C.ne fur.vbi etiam dicit, q̄ tenetur condi.inde.per.l.creditoris.C.de condic.inde. Et adde, q̄ factum per falsum procuratorem, pōt tacitè & expressè ratificari per dn̄m. vt per do.de Ro.in deci.ccccxxxiñ.q̄ inci.si habens.& in deci.ccccl ix, inci.fuit dubitatū.& deci.ccccl x.incipien. per prædicta.in not. Et cōis est opi.doc.in.l.si tutor.C.in q.cau.in integ.restit.nō est necess.vbi omnino vide per Bart.in.ñ.oppo.& in.l.lice.ff.de iu. & iu.l.licet.C.de procu.& in.l.si procuratori falso.in prin.de cōdi.ob.cau. quod est verum, nisi iudex pronuntiasset procuratorem non habere legitimū mandatum, secundū Bar.in aut.ei, qui.in.j.col.C.de tempo.app.& voluit idem Bal.in.d.l.licet.C.de iudi. quia tunc factū per talem procuratorē, nō posset ratificari per dn̄m: & multos alios casus, quibus gesta per falsum procuratorem nō possunt ratificari à dño quāuis sint gesta nomine suo. vide per Bal.in.l.si vxor.in.ij.colum.C.de condi.inser.& in.d.l.falsus.in.xiñ. col.& vide Inn.in.c.ex parte Decani.de rescrip.vbi dixit, quòd gesta per falsum procuratorem in consistorio Principis non possunt ratificari: nisi ad præiudiciū dn̄i.& vide etiam quæ habentur per doct.moder.in.l.q̄ ꝑprio.in.§. ꝑcurator, vt in cæteris.& in.l. ꝑcurator, cui gn̄aliter libera. ff. de procur.& vide etiā no.per doc.inter quos.in.§.qui alieno.ff.de dam.infec.

c ¶ Expressè ratificat gesta. Vide moder.in.c.cām q̄.el.j.ad fi.de iud, post. istū.& do.meū & in.c.fi.de re iu. & no.in.d.l.licet.& ī po.§.ratih.ff.de ꝑcu.& per Bal.in.l. Iulia.ff.q̄ satisf.co. & Do.in.c.nōnulli.s.eo. Et an sufficit ratificatio post tēpus datū ad acceptādū? videtur q̄ nō, per id qđ no.Bar.in.l.bonorum.ff.rē ra.hā.& dicitur in summario decisionū Rotæ.xiñ, in nouis. in tit.de cōcess.p. bē.qđ intellige, nisi ratificatio tē. dat ad p̄iudicium solius ratificantis: quia tunc pōt ratificare qñcunq̄: vt per Arch.in.c. vt circa.de ele.in & per.l. Pompo nius.la.ij.& quod ibi Barto.ff.de nego.gest.Et adde istum consi.cij.incip.Iesu Christi. &c. circa primū dubium.in.ij.co.

d ¶ Infert Inn.ad vnum. Adde Alex. examinantem ipsum dictum Inn. in repe.l.sæpe.in.j.col.cum.x.seq.ff.de re iudi.pro quo dicto facit gloss.īn. c. tantis' Damel.in glo.fi.ibi, ver dic.xxlj, dist.& Bu.in.c. post cessionem. in antepenul.col. de proba. & in.c, inter dilectos.in eadem col.de fi. instr. & in.c.cum in iure.in, ix.col.in ver, no.istud dictum.de offic.de leg.& Alex. vbi.s.ixx.saluatione, & Rotā in titu.de procu.xxxxviij.& seq. in nouis.

e ✠ SEB.SAPIA. ¶ ¶ Quòd si quis. Vide do.Abb.in cons.vij.in.ij.volu.vbi tenet contra Inn. Idem tenet Ro.in cons.clxx. sciebat Romanus. & Paul.de cast.in.l.si tutor.C.in quib.cau.in inte.restit.non est nec. & respō det ad illam regulam, quæ habet, q̄ in his quæ possunt esse præiudicialia, tacens non videtur consentire.

f ¶ Dare mandatum. Adde Roma.consili.clxx.latissimè An. ficu. consilio xxxvij.

g ¶ Præsentare & non contradicente. Adde in simili Rotam de procu.deci. xiij.in anti.quòd si quis cōstituit procuratorem pro se & alijs præsentibus non contradicentibus, valet procuratoris constitutio. & vide Rotam deci. ccccxvij. Item, si habes in ti.de concess.præbend . xiij. in nouis. facit bon. tex.in clementi.j.de procura.& ibi Imo.tex.singula.in.l.cum ostendimus §.fina.ff.de fideiusso.tuto.singu.secundum R.& alios in.l.j.in princ.ff.de verbo.obliga.& per istum in.c.non iniustè.j.de procura.& bon.tex.in.l.si filius.la.iij.& ibi Angel.signat peo literis cambij.ff.ad Macedo. Bart.in.l. quo enim.ff.rem ra.habe.& in.l. Titius Seio.ff. de constituta pecun. facit quod voluit Mattheus de Mates.in not.xxiiij.incipiē.notabilem modū. & quod legib.& not.in.l.cum tabernam.§.idem quæsijt.ff.de pignor. & in.l.pub.§.fi.ff.depos.& quod voluit Bal.post Iac.de Are.in.l.fi.C.si certa.& in.l.si ex cautione.in.iiij.q.C.de non nume.pecu.& per istū in. c. non iniustè.in.iij.col.j.de procu.

ZACHARIAS. ¶ Addetu in quibus nec tacita, nec expressa ratificatio falsi procuratoris gesta confirmat, per Ro.sing.cccccclxxxij.incip.tu audiuisti.l.si tutor.vbi ponit.iij.fal.nisi iudex pronuntiasset talem non ēe procuratorē: aut mandatū nō habere, vel nisi statuto caueretur, quē nō habētē mādatū nō admitti, vel nisi illegitimus procurator, de cuius dubitaba, tur mandato admissus fuisset cū cautione rati, iuncta protestatione, q̄ si apparuerit ipsum mandato non parere, gesta per eum eū possent haberi rata. Addit domi.Feli.in.c.causam.col.fi.allega.ix.rationes tamen approbā do.in tit.de iudi.

SEB. SAPIA.

a ¶ In amico. Hãc opi. q̃ amicus põt agere sine mandato, latè cõprobat d. Ias. in l. exigendi. col. ñ. C. de procu. & quid operetur talis amicitia, ponit And. Sicu. in repe. l. cũ acutissimi. C. de fide icõ. vbi tenet, q̃ dispositio illius. l. procedat in amico de uincto magna amicitia. de quo latè per do. Ber. Soci. in repeti. l. cnm auus. col. iiñ. ff. de cõdic. & demon.

b ¶ Prohibere. Vide gl. & doc. in. c. nõne. de præsum.

ZACHARIAS.

c ¶ Posit reuocari Adde tu. Bart. & Alexã. in. l. filius. & sequẽ. ff. de ꝓcura. & gl. Barto. Gul. de Cug. in. l. procuratorib⁹. C. eo. Car. in clemẽ. j. in fi. eod. tit. Tu vide latius per ro. sing. incip. tu scis q̃ procurator.

d ¶ Pronuntiat validum. Adde Roma. cõsi. cccl xxxiiñ.

cet. de reg. iur. lib. vj. vbi dicit, q̃ si agitur de re cõcupiscibili & honorabili: tacẽs habetur pro consentiente: vt in. l. qui patitur. ff. mandati. Si verò agitur de re onerosa, seu dãnosa: tunc tacens habetur pro cõtradicẽte. Nã iudicio meo hoc committitur iudicis arbitrio. ¶ Tertium mẽbrũ, cum à principio tẽpore gestionis non erat certũ, an sequeretur effectus dãnosus, vel concupiscibilis: vnde cũ posset se habere ad lucrũ & damnũ, maximè qñ inchoatio est vtiliter facta, tũc sumus extra theoricam Inn. & rationẽ Bar. Et quanquã do. Ant. hîc videatur sequi Ber. dicendo, q̃ vbi certitudinaliter agitur de fauore meo: tunc bene videor dare mandatum: sed vbi agitur de dãno, vel potest tendere ad dãnum, nõ videor dare mandatum. Hoc dictum nullibi probatur, ex quo vt dixi, potest sequi idem commodũ. Nã agens pro alio frima fronte videtur agere ad vtilitatẽ illius. Patet ex eo quia ius admittit coniunctã personã ad agendum sine mandato, quã tamen non admittit contra expressam voluntatem domini: vt in. l. Põponius. in fi. de neg. gest. Si em̃ initium agendi esset damnosum absenti, nõ admitteret ius istum ad agẽdum: quia tacitè videtur dominus contradicere. Et quãquã Cy. in. d. l. si pecuniam. dicat, q̃ in cõiuncta psona, vel amico [a] dominus videtur dare mandatum ratione cõuentionis, vel amicitiæ. arg. in. l. si seru⁹ cõis. ff. do. inter vi. & vxo. Tamẽ ego cõferentia inter has personas nõ habita, in proposito distinguerem secundũ ea, quæ plenè dixi in. c. nõne. de præsum. Et distingue sic: q̃ aut iste qui gerit se pro procuratore, tendit ad obligandũ personam dni: & dns sciens & patiens non videtur consentire: vt in. l. filiusfa. §. inuitus. ff. de proc. Vbi dicitur, q̃ si quis constituit me procuratorem præsentem & tacentem, nõ videor cõsentire. Aut tendit iste certitudinaliter in fauorẽ domini: & videtur dominus consentire: & dare mandatum: vt est tex. no. in. l. qui patit. Aut tendit, seu tendere potest in graue ꝓiudiciũ: & tũc aut est casus, in quo põt dns prohibere, [b] & nõ prohibendo videtur cõsentire: secus si de facto prohibere non posset. Ad hoc, quod legitur & notatur in. l. Caius. ff. de pignoratitia actione. & in. l. fideiussor. §. pate. r. ff. de pignor. §. & quod nota. in. l. rem alienam. ff. de contrahenda emptione. per Dynum in regula, is qui tacet. de reg. iur. lib. vj. & per Bar. in. l. quæ dotis. ff. solu. matrimo. ¶ † In gl. in verbo: *propter suspicionem* ibi: *& ante. lit. contestat*. de hoc an & quãdo ꝓcurator possit reuocari, [c] vide tex. cum gl. in. c. ij. de procu. lib. vj. ¶ In ea. glo. ibi: *quare ergo non reuocatur*. Hęc gl. vsq̃ ad fi. instat circa intellectum. c. quare primæ literæ valuerunt, & secundæ nõ: cũ ambæ fuerunt impetratæ ab eodẽ ꝓcuratore reuocato: non tñ gl. clarè loquit. videt tñ habuisse bonũ intellectũ & clarius loquũtur doctores, vt dicamus, q̃ primæ literæ fuerant impetratæ in iudicio. Ideò valuerunt ex quo notitia reuocationis nõ peruenit ad iudicem, vel aduersariũ. Nam hæc est regula in materia reuocationis respectu eorũ, quæ aguntur in iudicio: vt probatur in. c. mãdato. de procurato. vbi de hoc. Sed secundæ literæ fuerunt impetratæ extra iudicium. ideò satis fuit ad earũ nullitatem ipsum procuratorem fuisse de reuocatione certioratum. Quasi velit gl. q̃ in extraiudicialibus non sit necesse reuocationem procuratoris ad alios punire, sed satis est procuratorẽ certioratum fore. Nõtamen doc. aperiunt, quare primæ literæ dicãtur iudiciales, & non secundæ. dom. Ant. dicit hanc lect. cõem sibi nunquam placuisse: quia non videt in hoc diuersitatem inter iudicialia & extra iudicialia: quia etiam in extraiudicialibus debet aduersarius certificari de reuocatione procuratoris: cùm possit decipi, sicut in iudicio. Itẽ secundũ eum etiam secundæ literæ videntur iudiciales: cũ fuerunt impetratæ litæ pendente. Sed pace ipsius salua lect. cõmunis est verissima, & dictum suũ posset saluari certo casu: sed non in terminis literæ. Vnde declarando hanc lec. cõmunẽ dico, q̃ primæ literæ dicũt iudiciales: quia fuerunt impetratæ in iudicio: quia causa pendẽte coram Papa procuratores vtriusq̃ partis cùm de meritis causæ non posset in curia liquere, impetrauerũt trãslationem iudicis. & sic obtinuerunt cõmitti causam in partibus. Et sic oportebat, vt notitia istius reuocationis peruenire ad aduersarium vel ad iudicem. Aliãs posset aduersarius deludi. Sed secundę literę fuerunt impetratę extra iudicium: quia post primas, per quas negotium erat commissum in partibus, & ipse solus procurator reuocatus eas impetrauit. Vnde non sequitur, non fuerũt impetratæ lite pendente: ergo in iudicio: cùm multa fiant extra iudicium lite pendente. Nec obst. quod dicit. d. Ant. etiã in extraiudicialib⁹ aduersarium fore certiorandũ de reuocatione procuratoris: quia illud non est vsquequaq̃ verũ. non em̃ procedit cum procurator non destinatur ad certam personam. nam in ista secunda impetratione procurator nihil agebat cũ parte: sed per se in fauorem domini. Vnde satis erat ad nullitatem actus ipsum procuratorẽ fuisse certioratum: vt est tex. in cle. vnica. de renunt. Sed vbi procurator destinaretur ad contrahendum cũ certa persona: tunc fateor, q̃ de reuocatione est illa persona certioranda: vt in. l. si fideiussor. ff. man. Sequitur hîc Io. and. post Nico. mat. & j. latius dicam. Et in hoc casu potest verificari dictum do. Ant. vt non sit differentia in hoc inter iudicialia & extraiudicialia. Par enim est ratio in vtriq̃. Nã ideo, vt puto, in iudicialibus debet notitia reuocationis peruenire ad aduersarium, vel ad iudicẽ, qui tenet locum aduersarij: qa in iudicio quasi cõtrahimus. l. iij §. idẽ scribit. ff. de pec. Ex quo procurator fuit destinatus ad quasi contrahẽdum cum certa persona, debet illa talis persona certiorari de reuocatione ne deludat ad libitum aduersarij. Et idem est in extraiudicialibus eadem rõne cum procurator mittitur ad certã personam. & nota bene hanc rationẽ. Et per hoc habes clarum & defensatũ primũ intellectũ isti⁹ capituli. ¶ Secundò principaliter põt tex. intelligi, q̃ vtræq̃ literę fuerũt iudiciales. & ideo tenuerũt primę & nõ secũdæ: qa primæ tẽdebãt in fauorẽ aduersarij, qui ignorabat reuocationẽ ꝓcuratoris aduersarij. & ideò ipetratio nõ tenuit. vt in. c. madato j. de ꝓcu. Sed secũdæ literæ cõcernebãt fauorẽ istius nobilis, qui reuocauit ꝓcuratorẽ suũ. vñ ignorãtia capituli ꝓdest capitulo ignoranti, & nõ isti nobili sciẽti. ar. in. cũ vniuersorũ. de rerũ pmu. & in regula, eũ, q. de reg. iur. lib. vj. Et iste no. intellect⁹ limitãs multũ. c. mandato. palle. & secũdũ hũc intellectũ, quẽ senserũt Ho. & Cęp. summa ui secũdo loco, & tene eũ mẽti. ¶ Terti⁹ est intellect⁹ principalis, q̃ ambę literę fuerũt extraiudiciales & tũc tõ diuersitatis inter primas & secũdas literas est: qa primis iudices ꝓnuntiauerũt à quorũ ꝓnũtiatiõe nõ fuit appellatũ: & sic sentẽtia trãsit in rẽ iudicatã. sed cõtra secũdas literas fuit exceptũ & iudicatũ. Et hũc intellectũ, an quatenus sensit ista gl. in eo, q̃ põderat, q̃ nõ fuit appellatũ. sed aptius hoc tenet Gul. naso dicẽs vtrũq̃ rescriptũ nõ valuisset: sed primũ assumpsisse vigorẽ ex iudicis ꝓnũtiatione. Et no. istũ intellectũ. nã nescio alibi ita expressum. † ¶ Nũc infert ex eo clarissimè q̃ rescriptũ nullũ assumit vigorẽ, si orta cõtẽtiõe sup nullitate, iudex pronuntiauit validũ [d] & nõ appellatur. Et sic ꝓbat ea, quę not. per Lap. in. c. j j. eo. lib. vj. & ea, quæ dixi in. c super literis. s. e. Intellige tñ, qñ rescriptum nõ fuerat falsum: hoc dico per ea, quæ dixi post Inn. in. d. c. super literis. ¶ Item sequẽdo prædictũ intellectũ, q̃ ambæ literę fuerint extraiudiciales, do quartũ & nouum intellectum ad istum tex. q̃ primum rescriptum ideò valuit, quia procurator reuocatus illud impetrauit: & cùm procurator aduersæ partis ignoret reuocationẽ. Cùm enim ille procurator fuerit destinatus ad promouendum istam causam cum capitulo: & incœperat eam

a ¶ Qualiter ſit reuocandus. Adde tu pulchrè Io. de Ana. conſilio. xxv. vbi ponit duas limitationes notabiles hîc per alios nõ relatas: & ibi ponit, an valeat præſentatio reſcripti facta procuratore reuocato.

b ¶ Inſtitorẽ. Adde Imo. in clemen. j. in viĵ. col. ver. ſi verò nõ fuit expreſſa. de renũ. & Bar. in. l. qui hominẽ. §. ſi Titium. ff. de ſol. & Bal. in. d. §. proſcribere.

eam proſequi, tenent geſta per capitulum, ſeu procuratorem ſuũ cũ iſto falſo procurato. ante, quã certificaret de reuocatione: vt in. d. l. ſi fideiuſſor. & quod. s̃. dixi Secũdũ verò reſcriptũ fuit impetratũ per ipſum procuratorẽ reuocatum duntaxat, & concernebat fauorẽ dñi reuocantis. Ideò ad inualiditatem actus nõ fuit neceſſe, niſi vt ipſe procurator certificaret cùm alterius non intereſſet. Ad hoc tex. in. l. ſi mãdaſſem. ff. mandati. fa. cle. vnica. de renũ. Et ob prædicta põderatur in tex. q̃ reuocatio nõ peruenit ad aduerſarium circa primas literas: & non ſic circa ſecundas: quia in ſecundis nulla captio fit aduerſario: ſed in primis ſic ſi reuocatio valeret. nã ſi dicerem⁹ cõtrariũ, poſſet multum damnificari aduerſarius: quia nõ haberet dñs, niſi clam reuocare procuratorẽ. Et hunc intellectum puto veriſsimum: & potes inducere ad iſtum tex. ſingulariter id, quod. s̃. dixi. q̃ etiã in extraiudicialibus reuocatio debet peruenire ad aduerſarium, ſi procurator fuerat cõſtitutus ad aliquid cum eo agendum. Et neſcio q̃ alibi ita bene probetur. & multum facit pro iſto intellectu: quia impetratio propriè nõ poteſt dici actus iudicialis. ¶ † Et generaliter cũ quæritur, qualiter ſit reuocandus[a] ꝓcurator. quia materia eſt pulchra, & quotidiana, non omittã. Inn. videtur hîc velle, quòd non ſufficit procu. certificari quo ad hoc, vt alijs fiat p̃iudicium: ſed oportet publicè conſcribere, vt nullus habeat eum deinceps pro procu. vt in. l. ſed ſi pupillus. in. §. proſcribere. ff. de inſtitor. Et no. bene hoc dictum propter authoritatẽ Inn. ſed Ioan. Andr. dicit dominum ſuum in legibus dixiſſe, quòd illa. l. ſed & ſi pupillus. loquitur in inſtitore & nõ in procuratore ſimpli

ci. vnde diſtinxit ille in quadã diſputatione, cuius verba refert & ſequitur Ioan. And. hîc. Aut
b vult dominus reuocare inſtitorem,[b] & niſi pu
c blicè conſcribat, non habetur pro reuocato.[c]
d Et quis propriè dicatur inſtitor,[d] vel exercitor. vide per Innocẽ. plenè in. c. quod quibuſdam. de fideiuſ. aut reuocator procurator ſim
e plex,[e] & tunc ſi non eſt certificatus,[f] non valet
f regulariter reuocatio. De hoc tamen remitto ad plenè not. per gl. in cle. vnica. de renun. quæ ponit dicta Cyn. in. l. mandatum. C. mandati. ad hoc. l. ſi mandaſſem. ff. eodem. aut procurator erat certificatus de renuntiatione: & tunc aut iſte falſus procurator contraxit domino ſciente & patiente: & præiudicat domino per ea quæ. s̃. dixi poſt Innocen. Et tene menti hoc membrum: ego tamen limitarem & diſtinguerem prout. s̃. dixi poſt Inno. quia ſcientia & patientia non debet indiſtinctè nocere dño, ex quo ſemel eum reuocauit. ¶ Aut contraxit domino ignorãte: & ſi dominus habuit ratũ geſtũ, vel partẽ geſtorũ, ſibi præiudicat. arg. in. l. cũ quæritur. ff. de admi. tu. aut non habuit ratum & ignorauit: & tunc aut miſerat eum primum ad contrahẽdum cũ certa perſona: & nõ valet reuocatio: niſi illa certa perſona certificetur: vt. d. l. ſi fideiuſ. & optimè probatur hoc ſecundũ quartum intellectum.[g] Sed ſi non deſtinabatur ad certam perſonam: tunc ſatis eſt procurato. fuiſſe certificatum. vnde agat contra-
h hens contra ipſum falſum procuratorem: [h]
i vt in. l. ſi procuratori. ff. de condi. ob cauſam. facit. l. ſi procurator. ff. de condi. inde. Debuit ille contrahens cum ipſo cogitare hoc euenire poſſe. arg. in. l. ſi quis domum. ff. loca. Limitamen hoc dictum ſecundum ea, quæ dicta ſunt

reuocatione non notificat illam ſibi: vt eſt no. glo. & ibi doc. no. in. c. quamuis. de procu. lib. vj. Et adde quòd procurator conſtitutus ad tradendum reuocatus, ſi ignorans reuocationem tradat, non transfert dominiũ. l. iĵ. §. ſed ſi quis donaturus. ff. de don. pro quo vide Pau. de caſt. in conſilio. lix. inci. venerabilis vir. in penultima columna. circa fi. vbi etiam ponit de procuratore conſtituto ad renuntiandum beneficiũ eccleſiaſticũ, qui fuit poſteà reuocatus & ignorans reuocationem renuntiauit: & ibi concludit, q̃ valet renuntiatio. de quo etiã vide in clementina. cum illuſio. de renuntiati. Et vtrũ debitor ſoluens procuratori reuocato libere tur niſi ſibi ſit notificata reuocatio: vt per Bart. in. l. q̃ hominem. in. §. ſi Titium. ff. de ſol. & per Bar. in. l. ſi non ſortem. in. §. qui filio. de cõdi. inde. in &. l. ſi procurator. in. iĵ. col. de condi. ob cau. & no. Bal. in. l. inuito. C. de ſol. Et aduerte, q̃ talis debitor ſcienter ſoluens procuratori reuocato non ſolùm nõ liberatur à creditore: ſed nec poteſt repete reab ipſo procuratore, cui ſoluit: quia videtur illi donare, vt pulchrè decla. Barto: & doc. ſequũtur in. l. diſpenſatorem. ff. de ſolu. &

in. l. cum parte. in. §. Meuio. ff. de leg. ſecundo. Et idem tenet Bal. in. l. falſus. in. xĵ. C. de fur. Vbi ponit etiã quid de ſoluente falſo procuratori legitimato, per ſententiã iudicis: vbi etiã per eũ in vlti. char. & quid de ſoluẽte procuratori poſt mortẽ domini, quẽ ſciuit mortuũ: an liberetur. & quid etiã ſi ignoret mortẽ dñi: vide gl. Bar. & doc. ĩ. l. eius q. ff. ſi cer. pe. & ad materiã etiã vide Bar. in. l. cũ qs. in. §. q hoiem. ff. de ſol. Et an, & qñ ex quibus cau. & an poſt litẽ cõteſtatã poſsit procurator reuocari, vide per Spe. in ti. de actio. in pe. char. in ver. item, qui procuratorẽ. & in tit. de lit. cõteſt. in. §. fi. in ver. itẽ poſt eã. & in tit. de cura. in. §. vt autem. in ver. ſed nũquid. el. j.

g ¶ Secũdũ quartũ intellectũ. Adde do. in. d. clem. j. & iſtũ in. c. ex inſinuatiõe. in. iĵ. col. de ꝓc. & Pe. de An. Ang. in. d. cle. j. & Are. ĩ. §. rectè. iſti. mãdati. niſi in caſu. d. c. fi de procu. li. vj. ſecundũ Saly. in. d. l. mãdatũ. in. xvĵ. col. Item niſi procurator eſſet datus ad negotia vſq; ad certũ tẽpus, ſecũdũ Paul. de caſt. conſi. cccxxxj. inci. viſis & ponderatis omnibus. in. ĵ. colum.

h ~ SEB. SAPIA. ¶ Falſum procuratorem. Quomodo poſsint ratificari geſta per falſum procuratorẽ. vide latiſsimè per. d. Iaſ. in. l. licet. C. de procura. vbi ponit regulam cum. xiĵ. fallen. & vide omnino Alexandrũ. in cõſi. xxxĵ. viſo puncto. in primo vol. refert pulchrum Bal. in. l. Iul. in. v. quæſtio. ff. qui ſatisda. cogan.

i ¶ Falſo procuratori. Adde Rot. de ꝓc. Deci. ĵ. in no. Bar. & Bal. in. l. C. de ſatiſ. Cy. in. l. mãdatũ. in pe. col. C. mã. Io. fab. ĩ. c. adhuc. in pe. col. ver, quæritur iuxta hãc gl. inſti. mãdati. Bar. & Pau. in. l. qui hoiem. §. ſi Titium. ff. de ſol. & Bal. ĩ. l. mãdatũ. in ver. fi. C. mã. & in. l. ſi ꝓcuratorẽ. ad fi. verſi. qd ergo in procuratore. ff. de ꝓc. Bar. in. l. nõ ſolũ. §. morte. ĩ. vj. col. ver. qñq; p hãc, p teſtationẽ me exonero. ff. de op. no. nũ. & ibi Ale. ĩ. x. col. verſ. itẽ Bar. voluit Sal. in. d. l. mãdatũ. in. xvĵ. col. ver. aut ĩ mãdato nõ cõtinebat. Do. in. c. ex inſinuatione. in. ĵ. col. ver. hoc verũ. niſi fuiſſet cõſtitutus. j. eo. Imol. in. c. mandato. in penu. colum. ver. in alĵs autem conclude. eo. titu. & in clement. j. in antepe. colum. ver. dicit tamen Anto. de renun. & Fran. de Albe. in dicto. §. proſcribere. Et communis opini. eſt, quòd publicè ſit notificanda reuocatio procuratoris, etiam non dati ad gerenda negotia cum

12 a

~ SEB. SAPIA.
c ¶ Pro reuocato. Vide pulchrum cõſi. Alexã. in cõſilio. xliiĵ. aliâs cl xxxiĵ. colũ. ĵ. in ĵ. vo. vbi principaliter tractat qñ poſsit intentari inſtitoria. & ponit quinq;, quæ requiruntur ad hoc, vt cõpetat contra dominũ pro mutuo facto in perſonã inſtitoris.

d ¶ Inſtitor. Adde quis dicatur inſtitor. Abbatẽ conſilio. xvj.

ZACHARIAS. ¶ Adde tu meli⁹ p Bar. ĩ. l. j. & l. in ſtitor. ff. de inſtit. Et dic, q̃ dicitur ille, qui præponit negotiationi vniuerſali q̃ſtuariæ, etiã certi loci non deſignati: vt per eundem in. l. ſi in ſtitorẽ. ff. ſi certũ peta. & in ru. C. de eõſt. pe. co. iĵ. bal. ĩ. l. mãdatũ. co. iĵ. C. mãdati. & alex. in. l. j. ff. de inſtituto. & cõſ. xliiĵ. in princ. volu. ĵ.

e ¶ Procurator ſimplex. Adde gloſſ. mag. in fi. l. nec illud. xxx. q. v. gl. magiſtram in. c. tibi dño. in. gl. ĵ. poſt prĩ. lxiĵ. dif. Inn. Io. an. But. & Imo. in. c. quidã. j. de renun. & quid in maleficĵs. vide Bar. poſt Gul. de cu. in. l. ſi pecuniã. §. ſi ſeruum. ff. de condi. ob cãm. gl. in. c. mulieres. in glo. fin. circa medium. de ſenten. excom. & ibi doc. contra Inn. gl. ordi. in. c. cum quis in verſ. mandato. de ſenten. excõ. li. vj. & ibi domi. Saly. in. l. non ideò min⁹. in. vĵ. col. ver. quæro quartò. C. de accuſa. & Ange. in. l. j. C. de Ņili aggerib⁹ non rumpẽ. Albe. in. j. in pe. colũ. ff. de offi. procur. Cęſaris. & in trac. male fi. in verſi. Sempronium mandatorem. fo. ix.

f ¶ Si nõ eſt certificatus. Fallit in caſu. c. fi. §. fi. de procurato. in. vj. quê tex. amplia quinq; modis, de quibus hîc per Moder. Itẽ fallit etiã, qñ eſt actus qui non poteſt fortiri effectũ citra conſenſum domini: ſicut eſt tranſlatio dominĵ: quia tunc per procuratorem reuocatum non transfertur dñium, licet reuocationem ignorauerit. Ita no. gl. magna. ad fi. in clemẽ. j. de renun. & ponit Pau. de caſtr. in. l. eius qui in prouincia. in. vj. col. ver. interdum mãdo tibi aliquid. ff. ſi cer. peta. & Imo. in. d. cle. j. in. vj. col. & Bald. in. l. ſi ꝓcuratorem. in vlti. col. ff. man. & Imo. in. c. mandato. in. v. col. j. eo. licet Sali. aliter voluerit in. l. mandatum. C. mandati. in. xvj. col. verſi. quæro ſecundò. ſol. vt ibi per eum in pe. col. ver. aut quæritur de liberalitate. fallit hîc in caſu cle. j. de renun. quam amplia, vt hîc per Moder. fallit etiam hoc fauore liberationis per glo. magnam ante fin. in. d. cle. j. Et ſentit iſte paulò inferius in verſi. quòd ſoluentes procuratori reuocato liberantur. Fallit etiam hoc, vbi ſolùm agitur de præiudicio conſtituentis: quia tunc valet reuocatio procuratoris, etiam non intimata: & geſta per ipſum ſunt nulla, ſecundum Cardinalem poſt Lau. in clementina prima. in. viĵ. col. de renunt. in ver. vnde pro pleniori.

Anto. Franciſ. ¶ Circa hanc materiam de procuratore reuocato, an & quã do procurator reuocatus obliget dominum, vide tua quæ habentur in. l. ſi pecuniam. in. §. j. ff. de cond. ob cau. & in. l. mandatum. C. man. in. l. ſi nõ ſortem. in. §. qui filio. ff. de cõdi. inde. Et an geſta per talem procuratorem valeant. vide plenè per. d. Car. in cle. j. in. v. oppo. de renun. Et adde, quòd procurator reuocatus tenetur aduerſario ad intereſſe, ſi habens notitiam de ſua

certa persona, debet seruari. d. §. proscribere.

ZACHARIAS.

a ¶ Publicè nota. Adde Alexã. in l. si procuratori. de cond. ob. cãm. Plus dico, quòd non poterit repetere not. Bar. in. l. dispensatorẽ. ff. de sol. & in. l. cũ pater. §. Meuio. ff. de leg. ij. Bald. in. l. falsus. co. xij. versi. tertiò quæro. C. de furt. nec tali opitularetur iussus iudici. Non em̃ posset talis procuratoris falsi personam legitimare vt no. Bal. vbi. s. col. pe. ver. vlterius q̃ro. Aduerte tn̄, q̄ talis iussus iudicis in soluẽtẽ nõ excusaret. facit tn̄ vt possit illud solutũ cõdi. indebi. reperi: vt per Bart. in. l. licet. in fi. C. de procura. idem Bar. in. l. nouissimè. ff. quod falsi. tuto. autho.

b ¶ Notabilis expressio. facit. l. itẽ apud Labeonẽ. §. hoc edictũ. ff. de iniur. & c. c. q̃uis. de p̃bẽ. li. vj. vbi ea, quæ sunt speciali notatu digna: nisi exprimãtur, videnť neglecta.

c ¶ L. illud. & l. patri. Adde istũ in capitul. nõnulli. §. sunt & alij. suprà eodem.

d ¶ Nõ extẽditur Adde bo. textũ in. c. P. &. G. de offi. deleg. Limita tn̄ in casu. c. q̄ v. de iudi.
¶ Adde Alexã. cõsi. cxxxv. ij. li.

SEB. SAPIA.

e ¶ Appellari. Vide Fel. post alios in. c. suborta. j. de re iud. vltra Abb. Not. ex hoc tex. q̄ à ꝓnuntiatiõe per quã iudex tacitè, vel expressè ꝓnũtiat se iudicẽ cõpetentẽ, potest appellari q̄ſ sine dubio procedit de iure canonico: imò etiã de iure ciuili, secundũ gl. in aut. habita. C. ne fil. ꝓ pa. 13 in glo. in verbo, falsus. † Nã soluens procuratori reuocato liberatur: nisi reuocatio sit publicè nota: [a] vt in. l. eius, qui in prouincia. ff. si cer. peta. licet possit intelligi in institore: tn̄ satis placet primum dictũ tãquã æquius. & hoc no. ¶ In gl. in verbo. *non valere dicebant*. ibi: *si quis testibus*. & ibi soluitur istud contrariũ. Nã speciale est in ecclesia, vt possit recipere ea, q̄ faciunt pro se, & respuere, quæ faciunt contra se. ¶ † In gl. in ver. sine speciali. in fi. de hac ma- 14 teria vide not. s̄. eo. nõunulli. Et dic, vt ibi. Sed no. fi. glo. in eo, quod dicit, ꝙ procurator generalis cum libera, potest istas literas impetrare. Contrarium tamen tenet hîc do. Ant. imò pl⁹ dicit in. d. c. nõnulli. q̄ si in procuratione exprimerentur aliqui casus requirentes speciale mãdatum subiecta clausula generali, non potest talis procurator literas impetrare: quia vbi requiritur notabilis expressio, [b] non sufficit illa clausula generalis modo prædicto. ad hoc q̄ſ no. gl. in simili in. c. fi. de procura. lib. vj. & in. c. procurator. de elec. lib. vj. sed nec illud dictũ, nec id quod dicit hîc mihi placet: quoniam nego, ꝙ hîc requiratur illa notabilis expressio de qua iuribus. s̄. allega. sed solùm sequitur speciale mandatum: vt in. l. procurator, cui generaliter libera. ff. de procura. & in. c. qui ad agendũ. eod. tit. lib. vj. Idem est dicendum, quando illa clausula generalis sequitur casum requirentẽ speciale mandatum, in. d. c. qui ad agendum. & hoc fortifico. Nam coniuncta persona minorem potestatẽ habet, quàm procuratores prædicti. Hinc est, ꝙ coniuncta persona nõ potest agere ea, quæ requirunt speciale mandatum. l. illud. & l. patri. [c] ff. de minori. & not. in. l. vero procuratori. ff. de solutio. Item hîc agitur de modico præiudicio: & sic sumus extra casum cle. non potest. de procuratoribus. Imò videtur mirãdum, quòd procurator generalis nõ admittatur, cùm latiorem potestatẽ habeat, quàm coniuncta persona: vt patet, vt no. in. d. l. vero procuratori. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Rescriptum non extenditur ad personam in eo non expressam.*
2 *Iudex non admittendo exceptionem legitimam grauat partes: & possunt appellare.*
3 *Subreptio per ignorantiam posita, an & quando vitiat rescriptum.*
4 *Error in expressione beneficij, an habeat vitiare rescriptum, si constat de corpore.*
5 *Impetrans dignitatem, cùm sit officium non committit subreptionem.*
6 *Impetrans beneficium vacans per mortem, committit surreptionem, si fuit vacans per renuntiationem.*
7 *Intellectus verus ad. c. susceptum. de rescrip. lib. vj.*

CAP. XXXIIII.

Significante. ¶ Rescriptum impetratum contra hominem alicuius diœcesis non extenditur ad hominem eiusdem nominis alterius diœcesis. In prima ponitur appellantis narratio. In secunda appellationis cõmissio, ibi: *ideoque*. ¶ Casus literalis. Quidã nomine R. impetrauit literas contra. V. sub hac forma. Conqueritur R. de. V. Remensis diœ. super quibusdam pannis. V. citatus corã iudicibus, excipiendo proposuit, cùm non esset de Remensi diœ. sed de Leodien̄. quòd per huiusmodi literas non po- f terat conueniri: cùm diœce. Leodien̄. nullam faceret mentionem, & quia iudex hanc. exce- g ptionem admittere denegaret, ad sedem Apo sto. appellauit. vnde Papa mandat quatenus si ita est, reuocetur in irritum quicquid factum fuit post appellationem. B. ¶ † No. j. quòd re- i scriptum nõ extenditur [d], nisi ad personam in d eo expressam: nec præsumitur error in circũscriptione personę. ¶ † Nota. ij. quòd iudex 2 non admittendo exceptionem legitimam, videtur grauare partem, licet expresè non pronuntiet: & ex hoc potest appellari. [e] de quo in e c. ex parte. M. de appel. & per Bart. in. l. à procedente. C. de dila. ¶ † In gl. ibi: *quòd rescripta* 3 *stricti iuris sunt*. No. gloss. & idem not. glo. s̄. eodem nonnulli. ¶ Secundò not. ex gloss. in eo, quod ponit verum intellectum ad. c. super lite- f ris [f]. s̄. eo. Et intẽtio gl. est ista ꝙ tũc surreptio ꝑ ignorãtiã nõ habet vitiare q̄n id ad quod vo lo vti rescripto: cõprehẽdit in rescripto. sed ex presi aliquam falsitatem ad habendum rescriptum: qua tamẽ tacita, nihilominus rescriptũ habuissem. secus autem vbi volo vti rescripto ad casum non cõprehensum: licet per ignorantiam exprimerem alium casum. Et hoc etiã vo 4 luit Inno. in. d. c. super literis. ¶ † Sed extra gl. quæro nũquid indistinctè procedat decisio huius. c. Inno. & Compo. ꝙ non. Dicunt em̃ procedere, q̄n per alia expressa non põt cõstare de corpore: sed si constaret [g] puta: quia dixi cõtra g Titium legentem Senis diœcesis Florentiæ: cũ tamen Titius sit diœce. Aretinæ: tunc valet rescriptum: ex quo iste solus Titius legit Senis, q̄ est de diœ. Aretina. & tenementi hoc dictum: quia facit ad multa. Sed Pe. Abb. & quidã alij, indistinctè tenuerunt oppositum: quia rescripta sunt stricti iuris. & ideò nõ debent extendi ad hominem alterius diœ. quã expressæ. arg. in l. in ambiguo. ff. de re. dub. & in. l. quoties. ff. de hære. insti. facit. c. susceptum. j. eodem. libr. vj. Io. An. hîc aliter dicit, se coniungendo cum eo quod ipse ponit in addi. Spe. in tit. de rescrip. p̃ sen. §. vlti. ver. quid si indubitatè. distinguit & bene, quòd aut expressa vera diœcesi literas habuisset: & tunc error non habet vitiare, si constat de corpore: & sic procedat prima opi. Aut expressa vera diœcesi literas non habuisset: & tunc error habet vitiare. Exemplum: impetra ui iudicem remotum vltra vnam dietam à vera diœcesi à loco: sed expresi diœcesim propinquam. Secus autem vbi vera diœcesis non esset remota vltra vnam dietam à loco impetrationis. ¶ Tamen aduerte, quia potest indistinctè teneri opinio Innocen. Nam in casu quo trahe ret vltra vnam dietam, rescriptum potest annullari, non eo respectu, quòd ille non comprehendantur in literis: sed eo respectu, quia non potest trahi vltra vnam dietam. Et ideo dico aduertendum ad modum excipiendi. Nã ex quo constat de corpore, non debet reus di- h cere: ego non comprehendor in primo rescripto: sed debet dicere, ego non possum trahi vigore ipsius rescripti. [h] ¶ Sed incerto casu salua rem opi. Ioan. an. quando. s̄. in rescripto apponeretur quã reputat sin. Imo. hîc, de quo per Ia. in. l. ij. ff. si qs in ius voc. non ierit.

f ¶ Super literis. Vide ibi not.

g ¶ Si cõstaret. Tenetur communiter, quòd in casu istius decretalis, si cõstaret de corpore, valeret rescriptum: vt hîc per istũ post Bu. & Imol. & idem Do. & Hostiẽ. in sum. de rescript. præsenta. §. q̄ possunt. in. iij. colũ. ver. idẽ si erretur. & Spe. eo. ti. §. fi. ver. quid si indubitatè. & Bart. in l. demõstratio falsa. ij. colũ. ver. q̄ro. ff. de conditioni. & demonst. & sentit Bar. in. l. patronus. §. liber. ff. de leg. ij. Rotam de rescrip. xvj. in no. & xlviij. in anti. j. col. ibi: qa cõstat de certo corpore. quę est ẽt in ti. de rescri. in antiquiorib⁹. Facit Rota, de cõcess. ꝑben. xv. in anti. & Egi. deci. dcxlij. errorẽ. &c. Imo. post Step. in cle. si de beneficio. in iij. col. ver. quęrit Stephan⁹. de prębẽ. quẽ Stephanũ reprehẽdit ibi Cardi. in. iij. oppositione. Faciat Io. an. & ī. c. q̃uis. ad fi. de prębẽ. in vj. & ibi Do. i vlt. col. & Lap. alleg. xvj. in fi. & Imo. post Card. in vlti. col. ꝑ illũ text. & Bal. in. l. pe. ff. de reb. du. doct. in. l. demonstratio fil sa. ff. de condit. & demõ. & in. l. si in noĩe. C. de test. insti. de le. §. si quis in nomine no. in l. si quis in fundi vocabulo. ff. de legatis. j. Et declara ista vt hîc ꝑ Moder. & vide omni no hîc Pe. de Anchar.

¶ Adde 'Alexã. cõsi. cxxxv. ij. li.

SEB. SAPIA.

h ¶ Rescripti. Propin. Innoc. facit text. iu. l. his verbis. §. fi. ff. de hęr. insti. vbi error in

neretur illa clauſula, non obſtante conſtitutione, de duabus dietis Nam tunc ſi diœceſis falsò expreſſa, eſt propinquior quã vera diœceſis, puto ꝙ literæ ſunt ſubreptitię. Quia ſi fortè Pa. ſciuiſſet diœceſim [a] illius eſſe remotiorem, non appoſuiſſet illam clauſulã. Et not. hanc conſiderationem: quia puto veriſimã. Dicit etiã Io. And dr. ꝙ etiã error ī noĩe [b] vel cognomine nõ habet vitiare ſi cõſtat de corpore Facit. inſti. de leg §. ſi qs in nomine. & ſequunt do. de Ro. deciſi. cxxv. ¶ † Sed vltra alios quæro, nũquid prædicta habeãt locum in literis impetratis ad beneficia: vt falſitas expreſſa circa expreſsionem beneficij non habeat vitiare, ſi conſtat de corpore beneficij. [c] Et hæc quæſtio eſt quotidiana & notabilis. In qua conclude, ꝙ expreſsè & incidẽter tetigerũt doc. de Ro. deciſio. ccclxviij. [d] in antiquis. Quòd aut falſa expreſsio nõ fuit cauſa inductiua Principis: quia ea pariter ſuppreſſa literas dediſſet nec fuit appoſita cauſa reſtringendi gratiam. Exẽplum in. d. c. ſupſceptũ. & tunc non habet vitiare per rationem. c. ſuper literis. s̃. eo. quod eſt valde notandũ. † Exemplũ, quidam impetrauit Sacriſtiã Sen̄. & dixit eam eſſe dignitatem: reperitur ꝙ eſt officiũ, & non dignitas: fuit cõcluſum per maiorẽ partem dominorũ, ꝙ nõ habet vitiare: quia fortius deciſſet Papa, ſi dixiſſet, ꝙ erat officium. ¶ Itẽ illa falſa expreſsio nõ reſtringit gratiã ad certũ caſum: ſecus vbi reſtringeret: quia tũc vitiaret in alio caſu, licet cõſtaret de corpore beneficij. ¶ † Et iſte eſt [e] verus & notabilis intellectus, quem multi ignorãt, ad. c. ſuſceptũ. [e] vbi dicitur, ꝙ ſi impetraui certum beneficium, quod dixi vacare per mortem: non venit illud beneficium, ſi vacat per renuntiationem: licet conſtet de corpore & renuntians habeatur pro mortuo quo ad beneficium. Nam illa expreſsio vacationis habet reſtingere gratiam ad illũ caſum: ideò nõ extenditur ad aliũ caſum. & hęc perpetuò notabis: quia faciunt ad multa. Abbas.

✤ SVMMARIVM. ✤

1 *Ciuitas, an veniat appellatione diœceſis. nu. 3. & 11.*
Reſcripta ad lites ſtrictè interpretantur.
2 *Clauſula, & quidam alij, non ſemper comprehendit pares vel minores. 10.*
4 *Ciuitatis appellatione, an comprehendantur ſuburbia.*
5 *Diœceſis appellatione, an veniat ciuitas?*
6 *Ciuium appellatione, an veniant illi de comitatu.*
7 *Comitatiuorum appellatione, an veniant ciues?*
8 *Natus ex ciuibus in comitatu, dicitur eſſe ciuis.*
9 *Natus ex parentibus per aliquem locum tranſeuntibus, non dicitur ciuis illius loci.*

CAP. XXXV.

RODULPHUS. ¶ Per reſcriptum impetratũ cõtra homines diœc. nõ poſſunt cõueniri homines ciuitatis: & diuidit vt proxima decretalis. ¶ Caſus literalis. Magiſter. R. impetrauit literas à ſede Apoſto. in hac forma. Conqueritur magiſter. R. ꝙ Epiſcopus Sagien. ſuper reditibus & rebus alijs iniuriatur eidem: iudices per clauſulam generalem, & quidã alij, Rodulphũ clericũ ſancti Chriſtophori ſuper ipſa eccleſia citauerunt. Idẽ Rodulphus excipiẽdo propoſuit corã eis, ꝙ cùm eſſet de ciuitate Sagien. & ſub illa clauſula, quidam alij diœce. Sagien. nullus de ciuitate Sagien. intelligit includi: per clauſulam illam non poterat cõueniri. Et quia dicti iudices exceptionem huiuſmodi admittere noluerunt ad ſedem apoſto. appellauit: mandauit Papa vt ſi ita eſt, in irritũ reuocatur quic
1 quid poſt appellationem inuenerit eſſe factum. B. ¶ † Nota. j. & nunquàm tradas obliuioni, quòd in materia ſtricta appellatione
f diœceſis nõ cõprehẽdit ciuitas: [f] ſecus aũt in materia larga & fauorabili: vel ſaltẽ in materia indifferẽti. Ad hoc vide bo. tex. cũ gl. in ç. vnico. de re. pmu. li. vj. & in. c. cũ eps. de of. or. li. vj. ¶ Et ex hoc infert ꝙ verba reſcriptorũ ad lites ſunt ſtrictæ interpretationis. quod not. glo. s̃. proxi. &. c. nõnulli. &. c. ad hæc. de hac materia la-
2 tius infrà ſubijciam. ¶ † No. ij. quòd clauſula generalis, & quidam
g alij: [g] ſequens enumerationem certarũ perſonarum, vel rerum, nõ ſemper comprehẽdit paria, vel minora expreſsis, ſed reſtringitur & ampliatur ſecundum determinationem. quæ annectitur clauſulæ. Hic eñ fuit impetratum reſcriptum cõtra Epm Sagiẽ. & quoſ

patria non vitiat diſpoſitionem, ſi conſtat de corpore, & per illum tex. dicit Ang. fuiſſe quendam decapitatum, qui erat deſcriptus in in libro bannitorum, tanꝫ de vna patria, & tamen re vera erat alterius diœceſis: & excipiebat ſe non eſſe illum bannitum, de quo loquebatur liber bannitorũ, ex quo non erat de patria illa, de qua non loquebatur liber. & tamen non obſtante illa exceptione: quia conſtabat de corpore fuit decapitatus.

dã alios: nec tn̄ cõprehendit clericos ciuitatis. Et hoc propter determinationẽ illã quæ ſequebatur: videlicet Sagiẽ. diœce. ad hoc quod no.
3 Inn. in. c. fi. de offi. Arch. ¶ † In gl. j. ibi: quia ciuitas & diœce. diuerſa ſunt. no. bene hanc glo. in eo, quod dicit diœceſim eſſe diuerſam & ſeparatam à ciuitate. In contrarium facit: quia ciuitas eſt caput diœceſis, vnde cõprehẽdi debet appellatione diœce. tanquã pars ſub vno toto: vt patet in. c. j. de offi. ordi. & in. d. c. vnico. de rerum permutation. libr. vj. Hinc eſt, ꝙ tota diœceſis vnà cũ ciuitate appellatur parochia Epiſcopi: vt in. c. Apoſtolicæ j. de do. ¶ Sol. ꝓpter hæc contraria multi impugnauerunt deciſionem iſtius tex. dicentes, ꝙ non fuit iuridica deciſio ſed hoc aſſerere in Principe, eſt temerariũ. Ideo cõiter dicit, ꝙ in odioſis non venit ciuitas appellatione diœceſis. quia licet nomen diœce. in ſuo genere ſumptũ, cõprehẽdat ciuitatẽ, vt in iuribus in contrariũ allegatis: tn̄ cũ capitur in ſua ſpecie diœceſis differt à ciuitate: qa diœce. reſpectiuatur ad ipſam ciuitatẽ. Vnde in multis iuribus dicitur, ꝙ omnes de diœceſi debent confluere ad ciuitatẽ tempore ſynodi epiſcopalis. ¶ Et ex hoc tene mẽti, ꝙ vbi vnum verbum poteſt capi in ſuo genere, & in certa ſpecie, ſi ſumus in materia odioſa, debet capi in ſpecie ſua & non in genere: ſecus ſi in materia fauorabili. Et vide ſimile in adoptiõe. Nam adoptio generaliter ſumpta, includit in arrogationem. Sed ſi ſumitur in ſua ſpecie, differt arrogatio ab adoptione: iuxta ea, quæ dixi in. c. vnico. de cog. lega. & no. in. l. prima. &

[a] ¶ Sciuiſſet diœceſim. Facit ad hoc, quod pulchrè ponit Do. in. c. ſtatũ. in princi. in gl. ſuper ver. literarũ ī fi. ij. no. ibi: quia ſemel ꝓpter hoc. de reſcrip. libr. vj. & illud dictũ habui in facto, & obtinui hoc Paduæ.

[b] ¶ Error in nomine. Vide quod legi. & no. in. l. ſi nomine. C. de teſta. vbi plenè per Moder.

¶ Adde, ꝙ errans in nomine ꝓprio vel patris, vel auꝰ preſumitur fatuꝰ. ideò talis error vitiat. ita Roma, cõſil. clxxix.

ZACHARIAS. ¶ Adde Bar. in. l. fi. C. de hæ. inſtit. & ibi. d. Alexã. & Fel. hîc. col. ij. ver. declara quinque modis. vide melius in. l. ſi quis in fundi. de leg. j. in l. in venditionibꝰ. de cõtra. em. Bal. in. l. non ideo. C. de hære. inſti. Spec. plenè in tit. de libel. concep. §. v. & Oldra. conſil. cclvj. Ant. Franciſ. ¶ Circa errorẽ noĩs proprij, an & quando vitiat, vltra hîc alleg. per apoſtil. vide per Bal. in. l. ſi Fortidianum. C. de legatis. & per Bal. in. l. non ideò. C. de hære. inſti. & inſtit. de lega. in. §. ſi quis in nomine. & vide per Specu. in titu. de libel. concep. in. §. xv. & vide Bal. in. l. fi. in princi. vbi etiam per Bar. C. de hære. inſtitu. vbi habetur, quòd error in nomine proprio loquentis ſine dubio vitiat: ſecus autem eſt in errore nominis ꝓprij tertię perſonæ: quia non vitiat, vt ibi per eos, & per Alexan. plenè in l. ſi in nomine. ff. de verb. obli. Quid autem de errore nominis proprij filij. Dicas, quòd vitiat ſecundum Bald. in. l. fi. in. j. oppo. C. de hære. inſtitu. quã ſequitur Alex in. l. ſi in nomine, de verbo. oblig. & etiam in. d. l. fin. de hære. inſti. vbi dicit hoc eſſe verum: niſi filius eſſet natus & nutritus abſente patre. & hoc modo poteſt intelligi, quod vol. Bart. in. l. ſi in nomine. C. de teſta. vbi videtur tenere, quòd error nominis filij hæredis inſtituti non vitiat. Et adde, quòd error in nomine non nocet, quando conſtat de corpore: vt plenè trac. in. d. l. ſi quis in fundi vocabulo. de lega. j. & per Spec. in ti. de lib. concep. §. xv. verſi. quod ſi hominem. Et quid de errore in pronomine, vel in nomine appellatiuo, vel in nomine ciuitatis: vide per Spe. in tit. de iudi. deleg. in. §. qnto. in verſicu. quid ſi Epiſcopus. & in tit. de cita. in §. j. verſi. item excipitur quòd citatio. & per Oldra. in conſil. cclvj.

c ¶ Si conſtat de corpore beneficij. Adde Moder. in capitul. ſuper literis. in iij, colum. ver. limita. iij. s̃. eo. poſt, iſtum ponentem eadem in. vj. col.

d ¶ Deci. ccclxxvij. Hodie eſt. xix. in ti. de præbendis, in antiquis.

e ¶ Ad. c. ſuſceptum. Adde iſtum in. c. ſuper literis. in. vj, colum. s̃. eo. faciat quod vo. Ro. cõſi. xxij. inci. neſcio quid dubitationis. & quod no. per Bal. in. l. ſi mater. C. de inſti. & ſubſti. ſub condi.

f ✤ SEB. SAPIA. ¶ Ciuitas. Ex hoc Matthæ, in nota. xciij. mirabilem regulam colligit: quòd vbi aliquod verbum habet duo ſignificata, vnum largum, aliud ſtrictum: in materia exorbitãti capitur in ſtricta ſignificatione. De quo per Decium in repet. capitu. primi. colum quinta. j. de proba. vide ad hæc Are. in. l. cum lege. ff. de teſta. Bulga. Senenſem pulchrè in rubrica. ff. ſolu. matr. colum penu. & vlt. dom. Iaſo. in. l. ij. in ſecunda lect. C. de ius vocan.

g ¶ Et quidam alij. Vide, no. s̃, eodem. c. ſedes.

a ¶ Ciuitatis. Adde Archi. in c. felicis. de pœnis. in vj. & ibi Io. Andrę. in vĳ. col. verſi. ſed dubitatur. hîc & ibidem Do. in penul. col. de quo dicto Archidia. & Ioan. And. in d. c. felicis. meminit Pe. de Ancha. in repe. reg. acceſ ſorium. in. lxviĳ. col. ibi. & pro, & contra faciunt not. de reg. iuris. in ſexto & Bald. hîc & in l. j. in. ĳ. col. de offi. præfect. vrb. & ibi Albe. & Barto. in l. ĳ. ff. de verb. ſig. & glo. j. in c. fi. de p̃ben. & ibi Imo. & iſtum ad fi. allegantes gl. penult. in fin. in capit. accepimus. in fine. de æta. & qualita. & vide Cardina. in clementi. ne romani. §. ſanè. in vĳ. & vĳ. q. deelectionib⁹. Et circa diffinitionẽ ciuitatis, vide eundẽ in clemẽ. dudũ. in verſi. iuxta ciuitates. in j. q. deſepultu. bal. in l. ex hoc iure. in vj. col. ibi ciuitas ergo. ff. de iuſt. & iu. & Bar. in l. ſi hæres. §. vicif. ff. de legat. j. in extrauaganti. qui ſint rebelles. ĩ ver. lombardiæ. cum concor. de quib⁹ per Alexan. in l. j. §. ſiue autem. ff. de no. oper. nun. & Archi. in c. ſtatutum. in princi. in ſecunda columna. de reſcri. in vj. & qualiter conſtituatur ciuitas. vide Bar. in l. j. in princip. C. de metropol. Berito. libro. xj. & Inno. in c. cum ab eccleſiarum. de offi. ordi. quem allegat Barto. in l. fin. poſt prin. ff. de colle. illicitis.

¶ Adde Alexan. conſi. xc. iiĳ. lib.

b ⁂ SEB. SAPIA. ¶ Appellatiõe ciuitatis. Vide Car. in c. null⁹. lxj. diſtĩ. Bologni. in commento priuilegĳ Bononienſis, quod appellat Theodoſianum: in verbo, comitatiuos.

c ¶ Veniũt ſuburbia. Adde iſtũ in c. fi. de p̃ben. & facit. c. ſuꝑ ſpec. de priui. ¶ Adde, quod Romã. conſi. cccliiĳ. vult, qꝓ in materia indifferenti appel. ciuitatis, veniant ſuburbia.

ZACHARIAS. ¶ Adde, qꝓ de ſtricta ſignificatione nõ veniunt cõmitatus ſtrictè appellando ciuitatẽ. No. Inno. nec etiam ſuburbia in prohibitis & odioſis, nec diſtrictus nec recõmẽdati, cõfœderati aũt ſic: vt plenè ꝑ Alex. in l. ĳ. de ver. ſig. poſt. Pau. de Lea. in cle. ne Romani. & ibi doc. de elec. nec omitto vnũ ſing. dictũ, qꝓ ibi ſit ciuitas, caſtrũ vel oppidũ, cui Papa, vel Imperator, vt ciuitati ſcripſit. no. Inno. in c. cũ ab eccleſiarũ. in j. col. in fin. ſuꝑ gl. ſua in marg. ver. itẽ hoc ipſ, qꝓ Princeps. & ibi Io. and. de offi. ord.

d ¶ Alicui doctori. Contrariũ tenet Saly. in l. cui pacto. ff. de ſer. expor. Tñ ꝑ iſto facit, qd' dicit in d. c. ſi ciuitas. & Bal. ĩ. c. ꝓxi. ad fi. & omninò videbis Moder. hîc, videlicet do. meũ & do. Fel. & Calde. in tracta. de eccleſiaſtico interdicto. primo membro. q. xĳ. Facit etiam, quod voluit do. poſt Imo. in ca. vt circa. in princi. in. iij. col. de elect. in. vj. & Mat. de mat. in tractatu extenſi. in pe. col. vbi alleg. d. c. ſi ciuitas. & gl. fin. in c. c̃q c̃q. devſur. in. vj. & gl. in cle. j. de ſepul. in ver. ſepelire. & vide Ana. in rubric. de Apoſta. ad fi. & in. c. cũ ſit. de ſimo & iſtũ in. c. bonæ. poſt princ. de poſtu. Præla. & & plura hic accumularũt Moder. de effectu illuſionis euitandæ & illuſionis detectione, quos omnino videbis.

e ¶ In materia larga. Facit. l. ædificia. ff. de verbo. ſigni. & l. qui ex vico. ff. ad mu. & in. c. j. de vſu. in. vj. iuncta gl. in ver. alienigena. quod voluit Bar. in l. ea. l. ff. ad muni. & in l. no dubito. ff. de cap. & quod voluit iſte cõſi. cxlviij. in. q. Raynerĳ de Tuſcanis. & conſi. cxxviij. & omnibus per partem narratis. & Angel. in l. inſule. ff. de iudi. & vide Car. in cle. ne Romani. in. vij. q. de electio. & Bal. in l. j. §. in initio. in prin. ff. de offi. præfec. vrbis. Et an appellatione ciuitatis veniat portus, & mare illi adiacens: vide glo. in c. vbi periculũ. §. porro. in ver. cũ ſua curia. de ele. in. vj. & Ang. in. d. l. inſula. cũ alijs alleg. hîc ꝑ Moder. in. viij. col. in ver. ĳ. cõcluſio. & in tex. declarat. ĩ. ix. col. Anto. Fran. ¶ Numquid autem apellatione ciuitatis contineatur comitatus? Innocen. in c. Rodulphus. de reſcript. dicit, quòd de ſtricta ſignificatione non comprehenditur, & idẽ Bal. dicit in margarita ſuper Inno. in verſi. ciuitatis. in ver. iĳ. Nec etiam continẽtur ſuburbia in prohibitis & odioſis. nec continetur diſtrictus nec recommendati: ſed cõfœderati ſic: vt plenè ꝑ Alexan. in l. ĳ. de ver. ſignifi. Habetur per Pau. de lea. in cle. ne Romani. de elec. Adde tamen, qꝓ ciuitas & caſtrum in hoc parificantur: vt non ſufficiat præſcriptio. x. an norũ contra vrunque etiam titulo & bona fide: vt ꝑ Bald. in l. fin. C. de ſacr. ſanc. eccle. & ibi etiam per Sal. & per Alex. in cõſilio. j. in. iiĳ. parte cõſiliorum in pe. col. Et adde etiã, qꝓ ciuitas efficitur ſi Papa, vel Imperator ſcribat caſtro, vel oppido, vel ciuitati, vt nota. voluit Inno. in c. cũ ab eccleſiarũ in. j. col. in fi. & ibidem etiam Ioan. de officio ordi. de quo etiam vide ꝑ Card. in cle. fin. in §. fi. de ſen. excõ. & ꝑ Bar. in extraua. ad reprimẽdum. in verſi. ciuitas. & habet ꝑ Bart. in l. ſodales. in. ĳ. col. ff. de colle. illi. Et an ciuitas veniat appel. pſonæ, vide Bal. in rub. C. ad Tre. & in. c. j. §. conuẽticula. in verſicu. ſecũdò no. de pa.

f ¶ In literis impetratis ad beneficia. Adde Cõpo. j. c. c. Abbatem. & Arch. in. c. q̃uis. lo. j. de præbẽ. in. vj. & gl. fi. in. c. accepimus. in verſi. in eccleſia. in tit. de æta. & quali. Et probatur in. d. c. q̃uis. cũ ſua gl. & facit tex. iũcta gl. & in. c. fi. in ver. ciuitatis. de p̃bẽ. & ibi ꝑ Imo. & iſtũ allegãtes gl. in. d. c. accepim⁹. & vide gl. ĳ. in. c. j. & ibi Do. de rer. ꝓmu. in. vj. & iſtũ in. c. cũ cõtingat. in. ĳ. no. de fo. cõpe. Do. poſt Io. And. & Ioã. de ſantu. in. d. c. q̃uis. §. j.

g ¶ De priuilegĳs. Adde iſtũ in. c. dilecti. in. iiĳ. col. de fo. cõpe. & Moder. in

a Secus videtur in literis de iuſticia [a]cum mandat ei, qui erat obliga-
6 tus. ad hoc, quod no. gl. in d. c. accepimus. & d. c. quãuis. ¶ † Venio
b ad tertiũ. & concludo, [b] ꝙ appellatione ciuiũ [c] veniunt nõ ſolũ illi
c de comitatu, ſed etiam illi de territorio: vt in. l. qui ex vico. ff. ad muni. & l. qui incontinẽtibus. ff. de verborum. ſignific. per Barto. in. l. prima. ff. ad muni. & in. l. ij. ff. de ver. ſig. & in. l. nõ dubito. ff. de capti. Et vide bo. gl. in. c. j. de vſur. libr. vj. Et hoc in materia larga vel ſaltẽ indifferenti: ſecus putarẽ in materia reſtringibili per ea, q̃ s. dixi. licet aliter ſentiat Bar. in. d. l. ij. vbi dicit, ꝙ cõdemnata ciuita
7 te videnſ condemnati comitatiui: ſed illud põt procedere in mate
d ria cõi ciuibus & comitatiuis. ¶ † Ad vltimum dic, ꝙ appellatio ne comitatiuorũ [d] nõ veniunt ciues: quia comitatiui ſunt obliga ti ad ſtrictiora onera, quã ciues. l. ij. & quod ibi no. C. ne ruſtica ad
8 vllũ obſequiũ. li. vj. no. in. d. l. j. Puto † tñ, ꝙ in materia larga, ſi daſ priuilegiũ diœceſi ab hominibus, vel comitatu: ꝙ cõprehenditur totius comitat⁹, ſeu tota diœ. in ſuo genere p. s. dicta. ¶ An aũt na tus ex ciuibus in comitatu, dicaſ comitatiu⁹, vel ciuis: dic, ꝙ ciuis: ꝙa quo ad iſta onera nõ inſpicimus locũ originis, ſed ꝑſonas, ex qui
9 bus quis naſcitur. ita notãter dixit bar. in. d. l. j. ¶ † Sed eſt dubiũ no
e tabile, vtrũm natus in aliqua ciuitate [e] ex parentibus, qui non cõſti tuerunt ibi domicilium, ſed erãt tranſeũtes, vel ad tẽpus trahebãt ibi morã, dicantur ciues illius ciuitatis? Bar. videſ dubitare in. l. fi-lios. C. de munici. & ori. li. x. videtur tñ magis inclinare, ꝙ nõ. quia oportet ad hoc, vt acquirat ciuitatẽ, ꝙ parẽtes cõſtituerint ibi do miciliũ. quod eſt dictũ ſingu. & ſemper menti tenẽdũ. Et pro hoc ego allego ex quo qs habet animum ſe transferendi fingitur eſſe in illo loco: vt. l. quæſitũ. in fi. de leg. iij. & in. l. hæres abſens. ff. de iud.
10 in. c. Romana. cũ ſua gl. de fo. cõp. li. vj. & prædicta no. ¶ † In ead. gl. in fi. no. hanc vltimã. q. gl. concludit eñ proceſſum nõ valere, ſi fuit actũ cõtra perſonas maiores, vel negotia maiora expreſsis. Cõ trariũ tenet Inn. in. c. ſedes. s. eo. & Cõpo. hîc, ſed Ioã. And. dicit, ꝙ reſpectu perſonarũ, nõ valet proceſſus: ſecus reſpectu rerũ. Moue tur, quia ex proprio ſignificato verborũ veniũt maiores perſonæ & maiora negotia. dic. c. ſedes. alle. quod reſtringit hanc materiã lo quẽs de perſonis, dicit ꝙ maiores non cõprehẽduntur. Tractans ve rò de rebus, dicit ꝙ ſuper maioribus rebus non tenetur reſponde re: & ſi res maiores cõprehenduntur: ſed competit exceptio. Si er go non opponitur, tenet proceſſus: tum, quia in maioribus rebus n õ deficit iuriſdictio: tũ, quia videtur prorogatio facta. Nã poſi-ta iuriſdictiõe circa perſonas, poteſt fieri prorogatio de re adrem: vt in. c. cùm olim. de offi. delega. & no. gl. in. c. P. & G. eodẽ. tit. Sed in perſonis maioribus: cũ non cõprehẽdanſ, deficit iuriſdictio: nec
11 põt fieri ꝓrogatio de ꝑſona: ad ꝑſonã vt in. c. p. & g. ¶ † Et p hoc dicit ipſe Cõpo. bene dixiſſe in eo, quod dicit, ꝙ ſi datur reſcriptũ ſuper eccleſia ſancti Nic. dicẽ. Sagiẽ. valet libellus, ſi nõ excipitur ſuper eccleſia ſancti Nico. ciuitatis Sagiẽ. Do. Ant. non videſ hoc vltimũ approbare quo ad caſum iſtius. c. quia etiã bona quæ ſunt in ipſa ciuitate, non comprehenduntur: ex quo fit mentio de diœ ceſi. Ego fateor, quòd non cõprehendunt, ſed dico valere proceſ
f ſum, ſi non fuit exceptum in prorogatione iuriſditionis de re ad rem. ex quo non deficit iuriſditio quo ad perſonam Sic puto intel lexiſſe Compo. & Ioan. And. de hac tñ materia vide, quod plenè dixi in. c. ſedes. ¶ Et not. ſingu. iſtud dictũ Ioan. An. in eo, quod di cit ꝙ ex proprio ſignificato verborũ, ſub illa clauſula generali: & quidam alij. cõprehenduntur maiora expreſsis, tàm in rebus, quã in perſonis. & hoc facit pro his quæ dixi in. d. c. ſedes. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Reſcriptum ad lites tranſit in ſucceſſores illius, contra quem fuit impetra-tum, ſi ipſe fuit conuentus: & ſic re non integra. 6.*
2 *Maſculinum concipit fœmininum in reſcriptis.*
3 *Fœmina non ſuccedit in feudum: in dignitatem verò ſic.*
4 *Dignitas non moritur.*
Reſcriptum impetratum contra eccleſiam, an extendatur ad prælatum pro motum poſt impetrationem.
5 *Iudicis datio non valet, ſi eſt mortuus ante dationem ille, cõtra quem datur.*
7 *Priuilegium non tranſit in ſucceſſorem, ſi mortuus eſt tempore datæ is, cui conceditur.*

c. cãm. ix. col. in ver. iñ. declaratio. s. eo. & Imo. in cle. ij. col. de ſeque. poſ. & fru. Bal. in. c. j. de offi. or. licet aliter hîc Imo. tñ in. c. fi. de præbẽ. Idem vo-luit, quod iſte. Adde Bal. conſi. cclxxvj. incip. Rex romanorum.

a ¶ In literis de iuſtitia. Vide Cõpo. & Imo. in. c. Abbatem. j. eo.

b SEB. SAPIA. ¶ Et cõcludo. vide Bologni. vbi. s. & in verbo quos ciues. & põ vide And. Sicu. in cõſ. clxxxvj. in. iñ. vo-lu. vbi tenet onc-tra Abb. hîc.

CAP. XXXVI.

Significauit. ¶ Si cõuen[i] endus p clau ſulã moriat re integra ſucceſſor cõ c ueniri nõ põt. & diuiditur vt ꝓxi mũ. ¶ Caſus literalis. G. & B laici impetrarũt literas à ſede Apoſtolica ſub hac forma cõque ſti ſunt nobis, B. G. ꝙ Epſ Tullen. & quidã alij clerici & laici ſuper tali re & reb⁹ alijs iniuriã tur eiſdẽ. Iudices p clauſulã generalẽ citauerũt comitiſſam Namuteñ. ꝓ eo, ꝙ ipſa ſucceſſerat fratri ſuo in eo comitatu cui quãdã ſummã pe cuniæ dicti. B. & G. mutuauerãt: & ſic eã tan-quã hæredẽ cõueniebãt: ipſa p ꝓcuratorẽ ſuũ, fecit excipi corã ipſis, ꝙ cũ adhuc frater ipſius mulieris viueret, qñ eædẽ literæ impetratę fue runt nec per illas literas dũ viueret frater eius fuerit ad iudicium euocatus per literas illas nõ poterat cõueniri. & quia iudices hãc exceptio nẽ admittere noluerũt, ad ſe. Apoſto. appella-uit: mandat Papa, ꝙ ſi ita eſt totũ quod poſt ap
1 pellatio. factũ eſt, n irritũ reuocet. B. ¶ † No.
g j. ꝙ reſcriptũ ad lites trãſit in ſucceſſorem [g] il-lius, cõtra quẽ fuit impetratũ, ſaltem re non in tegra. & hoc ꝓbat no. iſte tex. à cõtrario ſenſu ſecus videtur ſi res eſſet integra. qd' an ſit verũ
2 indiſtinctè j. ſubiciã. ¶ † No. ij ar. ex tex. ꝙ per
h illã generalẽ clauſulã: quidã alij: [h] põt fœmina cõueniri. & ſic videtur, ꝙ in reſcriptis ad lites,
i maſculinũ cõprehẽdat fœmininũ. [i] Textus tñ

ZACHARIAS.

¶ Dic, ꝙ ĩ ꝓpriè ſumpto vocabulo ciuiũ, verũ eſt dictũ iſtorũ: quia ꝓ priè ciuis dicitur originarius nõ eſt priuilegio. vt. l. ci ues. & ibi doct. & Bal. in. l. j. col. ver. quærit glo. C. de ap cum ſi. Et iſtis adde Alex. conſil. xx. col. fi. verſi. & conſtat. conſi. clviij. col. pen. in prin. vol. ñ. vbi habes qs propriè dicatur eſſe ciuis. Et an ciuis quo ad quædam ſit, propriè ciuis. conſi. clxxxj. col. j. in fi. eo. volumi.

d ¶ Comitatiuorum. Adde Bar. in. d. conſi. cxvj. ciuitat Camerini. & in. l. ñ. & in. l. ñ. circa med. ibi bi eniter diximus. ff. de verb. ſign. & in. l. ſi quis. per illũ tex. C. de na. li & in. l. nõ dubito. i. j. no. ff. de capti. faciat qd' voluit Bal. in. l. j. poſt prin. C. q ſit lon. coſue. pro quo eſt glo. fi. in. l. ex caſſ. de poſtul.

e ¶ Vtrum natus in aliqua ciuitate. Adde Nico. de Neapo. Bald. & Angel. & Paul. de Caſt. in lectu. Bononien. in. l. huiuſmodi. §. legatum de legat. j. & ibi doc. lice. Imo. & Pau. de Caſt. in lec. Paduana. & Alex. in. d. §. lega-tum, teneant contrariũ & Rapha. in. l. cætera. §. fi. eo. titu. faciat quod not. Do. c. j. §. j. vltra medium. de vſuris. in ver. no. in. vj.
¶ Adde quod voluit Anto. de Bn. conſi. xxj. in fi.

f ¶ Sed dico valere proceſſum. Not. ꝙ vbi cõmittit irritatio, actus tenet: p iſtũ tex. & in. c. præcedẽti. & ſequẽti. Et de modo cognoſcendi, qñ verba important actũ eſſe nullũ: & qñ importãt annullãdũ, vide. d. meũ. ĩ. c. ſi di ligẽti. in. xxxvij. col. cũ ſeptẽ ſequẽtibus. de fo. cõpe. & Alexã. in apoſt. in l. Imperator. ff. de iure fiſci. & Mod. hîc. in. xxix. col. in ver. verba latę ſnĩę.

g ¶ In ſucceſſorem. Vide not. in. c. quia. x. de iud. & nũquid intelligatur de ſucceſſore vniuerſali, vel particulari; vide hîc doc. & maximè dom. Car. fa-ciat qd' voluit Bar. in. l. creditores. C. de pig. & in. l. j. col. C. cõiade le. & qd' voluit Bart. in. d. l. creditores. & Ang. in. l. actio. C. ſi vn⁹ plurib⁹. & Bart. & Ang. in. l. j. ff. de his, q̃ in teſt. delen. & Bal. iu. l. j. C. de executio. rei iudic.

h ¶ Quidã alĩ. Vide no. ĩ. c. ſedes. s. e. & ĩ. c. ñ. e. ti. li. vj. vbi ꝓ Io. An. & alios.

i ¶ Maſculinum comprehendat fœmininum. Adde Bal. in. c. ſedes. s. eod. in ver. nunquid includantur. vide in. ñ. colum. Ioã. An. & alios, in. c. ñ. j. e. titu. li. vj. & ibi per Io. de Fantu. & per do. meum hîc dicentem hic non proba-ri communem doctrinã doctorũ, ꝙ in ſcriptis maſculinũ genus cõcipit fœ mininũ, prout tenẽt Io. And. Pet. Abb. antiquus de Butrio & Imo. hîc: & Ioã. de fantu. in. d. c. ñ. Et hoc tene: quia idẽ do. meus hoc tenuit in clemẽ. j. de elec. vbj de materia poſt gl. ibi: in verſi. homines. Et an maſculinum cõ-cipiat fœmininũ: vide gl. ñ. & ibi doc. in. c. generali. eo. titu. lib. vj. & videas Bal. & doc. in. l. quicũq. C. de ſer. fugit. & in. l. ſi ita ſcriptũ. & ibi per Imo. hîc. alle. & plenè per Archi. in. d. c. ſi qs ſuadẽte. & Bar. in. l. iura. la. ñ. in verſ. quæro, quid ſi ſtatutũ. ff. de leg. & p iſtũ. in. c. mulieres. id fine. de ſent. ex. com, cũ alĩs concor. Et placet mihi cõis opi. quia argu. à cõtrario ſenſu in reſcrip. validum eſt in iure. ſingu. eſt gloſſ. in. l. ſi procuratorem. §. ſi igno.

rãtes.in ver.duorũ fratrũ reſcripto intelligere licet.ff.mã.quã reputauit ſin gu.Ro.in.l.ſi cũ dotẽ.ff.ſol.mat.circa fi.prin.&.d.meus in rep.tu.de reſcr. in cle.circa fi.& dixi in no.me.in.j.no. Adde ẽt ꝙ maſculinũ cõcipit fœmininũ.Sp.in ti.de alleg. & diſ. §. poſt hoc.ver.vel maſculinũ.Pe.de Anch.in l.tres fratres.ff.de pac.& Bal.in l.cũ multæ.C.de do.ante nup.& in cõſi.in ci.ex reſcripto ap paret.& in.l.Gal lus.in prin.in. iĳ. col.ĩ gl.q̃ inc.abũ dat.ibi:contineri ſub maſculino.ff. de li.& po.in.l.j.ĩ pe.col.ĩ ver. vtrũ ãt ſi ſtatutũ loqui tur de cõiũctis in maſculino genere &c.C.q admit.cy. in.d.l.qcunq;.Iac. bu.& Bald.in.l.ſi qs in tãtã.C.vñ vi a Bar.in.l.j.§.deeo. ff.de pac.& bal.in c.fin.de cã poſ.& ꝓprie.vbi alleg. iſtũ tex ꝙ ſi caſtrũ priuilegiatũ trãſit ad fœminã,debea tur cẽſus,& nõ fi delitas.

a ¶ Adde,an maſcu linũ cõcipiat fœ- mininũ,Ro. cõſi. xciĳ.&.cxlviĳ.& Alexandrum.cõ- ſilio.lx.& conſil. lxxx.&. cxxxv.

istę ex totò hoc non probat:quia mulier con- ueniebatur,nõ ex ꝑſona ſua,ſed ex perſona de- functi.Nã per illã generalẽ clauſulã intẽdebat iſte impetrator includere comitẽ,& nõ iſtã mu lierẽ.Sed quid dicẽdũ de iure, recurre ad mate riã ſatis diſcuſſam per Arc.xvij.q.iiij.c. ſi qs ſuadente.per Bar.in,l.j.ff.de verb.ſign.vide in Spe.in tit.de reſcrip.p̃ſen.§.fi.verſi.ſed quærit. Et ſatis puto eã includi in materia noſtra:cùm nõ agatur de re multũ præiudiciali:per reſcri- ptũ ad lites ſolũ datur iudex,& nõ fit aliud pręiudicium parti.& maſculinũ[a] regulariter con- cipit fœmininũ.l.ſi ita ſcriptum .ff. de lega.ij. ¶ †Nota.iij.ꝙ fœmina ſucccedit in dignitati- bus[b]. vnde iſta mulier ſucedit fratri ſuo in co mitatu. Dicit tn̄ Vicen.hoc ꝓcedere ſecundũ conſuetudinẽ gallicanam.ſecus de iure cõmu- ni:quia in dignitatibus feudalibus non ſucce- dit mulier,niſi aliud ſit dictum in conceſsione feudi:vt in lib.feu.de ſucceſ.feu.c.j.§.filia. Ad- uerte in dignitatibus & feudalibus [c] hoc eſt in dubitatũ.ſed in dignitat.nõ feudali videtur ſe- cus:videlicet ꝙ de iure cõmuni ſuccedat fœmi na.ad hoc.c.dilecti.de arbi.&.xij.q.ij.in.c.cum deuotiſsimã.& facit iſte tex.Nã hîc nõ dicitur

b

c

4 ꝙ iſtę comitatus eſſet feudalis. ¶ ††Op.cõtra tex.videt eñ,ꝙ iſtud reſcriptum debebat extẽ d ad iſtã comitiſſam.Qm̃ dignitas nõ moritur [d] licet moriatur præſidẽs:vt in.c.liberti.xij.q.ij. & in.c.ſi gratioſè j̃.e.li.vj.Sol.tex iſte poteſt in telligi duobus modis.Primò,ꝙ debitũ fuit cõ tractũ noĩe comitatus ita ꝙ ipſa dignitas eſſet obligata:ſed comes erat cõueniẽd⁹ noĩe digni tatis.& tũc ꝓcedit cõtrariũ qđ eſt ſatis difficile & verũ ĩ ſe.Vñ dicũt hîc Inn.& cõpo.ꝙ ſi reſcri ptũ ĩpetrat cõtra eccleſiã põt cõueniri q fuit ꝑ mot⁹ in p̃latũ poſt impetrationem:qa dignitas non variatur per promotionẽ præſidentis. Et no.bene hoc dictum:& tunc dic iſtum intelle ctum nõ procedere ad iſtũ tex.ſed intelligo,ꝙ pecunia fuit mutuata fratri pſonaliter & actio erat dirigẽda cõtra fratrẽ,& nõ contra comita tũ.& ꝑ hoc iſte tex.cũ dicit ꝙ mutuauerat fra tri.ne ob.ꝙ tex hîc põderet,ꝙ iſta mulier cõ- ueniebatur:quia ſucceſſerat in comitatu:quia hoc põderatur ad cõcludẽdũ,ꝙ iſta erat hæres fratris ſui. nã cõmuniter comites nihil habẽt vltra comitatum.ideò ponderatur iſta ſucceſ- e ſio ad inferẽdũ eã eſſe hæredẽ vniuerſalẽ. [e] & ſic intelligendo euitatur contrarium. ¶ In gl. gl.Barto.& ibi plenè Bald.in.l.cõuenticulã.C.de epiſ.& cleri.Adde,tñ ꝙ tale argumentum nõ habet locũ,qñ eſſet contra caſum alterius legis:vt eſt no.gl.in.c.cupientes.§.ſi per viginti.in ver.cõmodè.de elect.lib.vj.& not. gl.in.c.j.in ver.ꝓmittimus.de æta.& qual.eod.lib. & habetur in.l.iĳ.C.de condi.inſer.& eodem modo non ſumeretur tale argumentum in ſtatutis contra cãm.l. & iu ris communis. ſe cundum Bald. in l.ſi quis.in.ĳ. col. C.de fur.& ꝑ Pau lũ de ca.in cõſi.cc lxxj. & in conſi. cccxxxiiĳ.& per Alex.in.l.oẽs po puli.in pe.col. ff. de iuſti.& iur.& ĩ auc.ex teſtamen- to.C.de collat. & per Alex.in con. lxxvj.in iĳ.parte conſi.& in.l.ſi eũ §.qui iuriarũ.ff. ſi quis cau. nec ẽt habet locũ tale ar- gumentum quan do ex eo reſulta- ret aliqua abſurdi tas ſeu prauus in- tellect⁹:vt in.l. cũ patrem.& ibi per Bar.& Bal.in prĩ. C.de condi. inſer. & in.l.apud anti- quos.C.de fur. & per Bar.in.l.Mar cellus.in.iiĳ.colũ.

ZACHARIAS. ¶ Dic,ꝙ præalleg.conſi.dñi Alex.ſunt volum.j.dic tn̄,ꝙ verũ eſt,ꝙ cõcipit fœmininũ,ſed nõ ex proprio verbi ſignificato,verũ ex rõnis idẽtitate:vt no.plenè Car.in cle.j.q.v.de bap.Bal.in.l.fi.q.xiĳ.C.de hære.inſti.Et ꝑ dictis iſtius adde eũdẽ Car.in cle.j.q.ĳ.de ſepultu.& Ioã. de Imol.in.l.ſi ita.ff.de leg.ĳ.& iſtum conſi.cxxxv.volu.j.

Anto.Franci. ¶ Adde,ꝙ maſculinũ,qñ cõcipit fœmininũ,illud cõcipit ex quadã interpretatiõe & ꝓpter idẽtitatẽ rõnis.de quo vide plenè p.d.Car. in cle.j.ĩ.iĳ.q.de ele.& vide Bar.in.l.j.ĩ prin.ff.de pe.& Bal.in.l.fi.i.xiiĳ.q. C.de hære.ĩſti.& hñ ꝑ Imo.in.l.ſi ita.de leg.ĳ.& vide oĩno.d.Car.in cle.j.in princi.in.ĳ.q.de ſepult.vbi dicit,ꝙ maſculinũ cõcipit fœmininũ in legibus & cõſtitutionib⁹ Pa.vel Eporũ,in qbus p̃ſumit nihil iniquũ diſponi.Sec⁹ eſt in ſtatutis laicorum Principũ:qa maſculinũ nõ cõcipit fœmininũ.& vi de do.Car.in cle.j.in prin.vbi ẽt p gl.in.vĳ.q.de reg.vbi ſorores mẽdicãtiũ trãſeũtes ſine licẽtia puniũtur,vt mẽdicãtes.& vide do.Alex.in.l.ſi extra- neus.de cõdi.ob cau.& in.l.qd⁹ dicit.in.v.char.de ver.obl.poſt Io.de Imo. & in cõſi.xlj.in.j.pte cõſi.Et an concipiat fœmininũ in ſtatuto loquẽte de vi cũ armis,vel ẽt ſine armis.vide gl.& Bal.in.l.ſi cõſtante.ĩ.§.fi.ff.ſol.ma. & ꝑ Alex.in.l.j.ff.ad legẽ Iuli.de vi pub.Et adde,ꝙ maſculinũ cõcipit fœ mininũ in his,qbus diſpoſitio põt adaptari fœminæ.& nõ aliãs:vt p Bal.in l.ſeru⁹.C.cõia de ſuc.Et adde,ꝙ maſculinũ ꝓplatũ à canone cõprehẽdit fœ- minas niſi eadẽ cõſtitutiõe,vel alia excipiat fœmina:vt no.gl.in.c.gñali.de ele.li.vj.Et qd ĩ emphyteoſi cõceſſa nobilibus & eorũ generationi,an ſub verbo eorũ.cõprehẽdant fœminæ.vide Bal.ĩ.l.ĳ.in.ĳ.col.C.de iure ẽphit.Et de materia maſculini & fœmini vide omnino Bal.in.l.Gall⁹.ĩ prin.de lib. & poſthu.Alex.ĩ.l.j.de ver.ſig.& melius in ſuo.cõſi.cxxxv.in.j.pte cõſi. vbi inter cætera dicit,ꝙ ſtatutũ puniẽs furẽ famoſum pœna furcatũ nõ cõ- prehẽdit fœminã furẽ.Itẽ dicit,ꝙ appellati. doctoris nõ venit fœmina do ctor.de qno vide ꝑ do.Car.in cle.eos.de cõſan.& affi.& in.c.gñali.de elec. l.vj.Et adde ẽt,ꝙ qñ ꝑ legẽ vel ſtatutũ puniret poſteritas,nõ cõphende- ret fœmina:vt in.c.vbicũq;.de pœ.in.vj.& habet ꝑ gl.do.car.in cle.j.in.§. j.circa prin.de pe.Et an ecõtrà maſculinũ cõcipiat à fœminino:vide ꝑ Bar. in.l.ſi ita ſcriptũ.in prĩ.de leg.ĳ.Et ideò monachi nõ veniunt appellatiõe monialiũ.de quo ꝑ do.Car.in cle.j.de cõſan.& affi.& ꝑ Bal.Alex.in.l.ſed ſi hac in.§.liberos.de in ius voc.& in.l.iura.poſt Bar.ff.de legi.& habet de hoc arti.per.gl.inſti.q dare tu.po.in.§.fi.& per Bal.& doc.in.l.ſi quis id,ꝙ ff.de iuriſ.om.iu.& in.l.quiſqs .C.ad leg.Iul.maie.& habet ꝑ Io.an.in add. Spe.in tit.de alle.& diſpu.in.§.iiĳ.vbi ẽt per Bal.in ver,an maſculinũ. & ꝑ Bal.in.l.ne paſsim.C.de iur.& fac.ignо.& ꝑ do.Card.in cle.j.de reſcrip.& in cle.ĳ.de elect.& in.cle.j.§.j.de reb.ec.nõ alie.& in cle.ĳ.in.v.q.de priui le.& vide Bar.in.l.iĳ.in.§.j.ff.de reg.geſt.& plenè ꝑ eũ,in.l.ſi quis intantã C.vnde vi. ¶ Et an verbũ virorum prolatum in ſtatuto concipiat fœminas vide gl.in cle.j.de reſcrip.& Bal.in.l.ſcripturas.in fi.C.qui po.in pig.ha.& vide plenè per Alex.in.l.j.ff.de ver.ſig.Et in quãtum hîc fit mentio de ar gumento in contrario ſenſu,an habeat locũ in legibus vel ſtatutis.vide per

a SEB. SAPIA. ¶ Maſculinũ.Hanc materiam,an maſculinum conci- piat fœmininũ,latè expedit.d.Iaſ.in.l.ſi quis id quod.ff.de iuriſdi.om.iud. & latiſsimè per Deci,in rep.l.fœminę.ff.de reg.iur.col.xiĳ.& ibietiã col. j.ponit an mulier poſsit habere dignitatem magiſt.& ponit ꝙ non regula riter:tn̄ fallit in Abbatiſſa,vt ibi latè per eum.

b ¶ In dignitatibus.vide quod legitur & nota.in.l.mulieres.C.de dig.li.xij. & in.l.in multis.ff.de ſtatu.homi.& in.c.dilecti.hîc alle.& in.c.noua quæ dam.de pœni.& remiſsio.
¶ Adde qualiter ſuccedat in dignitatibus:Ang.conſi.ccxxxvj.Pe.de Anc. conſi.cccl.xlj.vbi latè alleg.cõſi.iĳ.ĳ.lib.

c ¶ Et feudalibus Adde.c.j.§.hoc autem.qui feu.da.poſſ.Paulum de caſtr. conſi.cxxxv.Specu.de feu.§.ſecundo.verſi.xxiiij.& ſequenti.quod eſt ve rum,niſi feudũ ad nullum ſeruitium fuerit conceſſum,& maſculus non ex tet ſecundũ Bald.in.c.primo.§.hoc autem.qui feu.dare poſ. & in.§.ſimi liter.de capi.qui curi.ven.& Roma.in ſingu.in verſiculo feudũ.& in fœmi na.Et in quibuscaſibus fœmina ſuccedat in feu.vide Bald.in.d.§.hoc ãt.& in.c.j.in princ.quando maritus ſuccedit vxori.& in.c.primo.§.quien etiã Epiſcopum vel Abbatem.& in.c.j.de ſuc.feu.& in.l.ſi.inci.quoti.C.de ſu is & legi.& in.c.primo.§.fœmina quoq;.per quos fiat inueſti.& in.d.c.j. §.hoc autẽ.& in.c.§.j.in.j.colum.de ſuc.feu.& per do.meum hic poſt.Bal. & alios.& per Bal.in.l.ij.ff.de ſena.& vide hic Bal.ſi regina Apuliæ nubat cuĩdam militi ſimplici,an faciat eum regẽ:& an deficiente rege gens libera poſsit creare regẽ,vide hic eũdẽ Bal.& in.l.ex hoc iure.ff.de iuſti.& iure.
¶ Adde Ro.conſi.cccl.xviij.& Ange.hîc proximè.

d ¶ Dignitas non moritur.vide Bal.in.l.cẽteſimis.in.§.ſi ita ſtipulat⁹,in. iij. col.in ver.vlt.formo hîc vnã quæſtionẽ difficilem.ff.de ver.ob. vide quod legitur & no.in.l.annua.ff.de annu.leg.

e ¶ Hæredem vniuerſalem.vide q̃ dixi.ſ.in apoſti.in ver.ſucceſſorẽ & vide ad prædicta tex.in.l.imperatoris.ff.de pub.glo.in.c.paſtoralis.& in.c.tua nobis..de decimis Io,an.in.c.cũ homines.eo.tit.cum.ſi.

j.in fi.

j. in fine videt gl. cõcludere in effectu, q̃ ſi defunctus cõueniendus erat expreſſus in reſcripto, q̃ tũc reſcriptũ extẽditur ad ſucceſſorẽ, etiã re integra. per. c. dilecti. de fo. cõpe. Videtur tn̄ gl. reſtringere, qn̄ fuit impetratũ reſcriptũ in cã dignitatis. Si verò defunctus nõ erat expreſſus in reſcripto, ſed erat conueniẽdus ſub clauſula: tũc caſum reſtringit hũc tex. ¶ Et hãc lec. tene: qa cõis eſt & vera. ſed difficile eſt reddere verã & concludentẽ rõnem diuerſitatis: in cuius redditione multũ inſtatur hîc. Sed cõclude breuiter, & clarè, q̃ ideò in primo caſu extendit, qm̄ reſcriptũ habuit vires ſuas in perſonã defuncti cum viueret tp̃e datæ: vn̄ extendit ad ſucceſſorẽ, qa fingit eadẽ perſona cũ defuncto: vt in aut. de iureiur. à moriente præſtito. col. v. Sed in ſecũdo caſu, qn̄ defunctus erat cõueniẽdus ſub clauſula: nec fuit cõuentus tp̃e vitæ ſuæ, reſcriptũ corruit: cũ nõ fixerit radices in perſonã cõueniendi. ¶ † Nã non valet iudicis datio, cũ non viueret is cõtra quẽ iudex datur: vt in. l. ij. ff. quæ ſen. ſine ap. reſcin. Sed iſte iudex videt datus cõtra cõueniendum ſub clauſula, tp̃e quo exprimit. Nã anteà nõ habet iuriſdictionem iudex in non expreſſo: vt in. c. paſtoralis. §. j. s̃. eo. meritò corruit reſcriptũ quo ad iſtũ, qui deceſsit antè, quã exprimeret. Et ſi diceres eoipſo, quòd exprimit, fingit expreſſus tp̃e dati reſcripti. arg. in. l. potior. ff. qui po. in pig. ha. vbi conditio trahit retro à tp̃e initi cõtractus. Sol. duplex. Prima, qa hîc nõ põt retrotrahi: cũ deficiat ſubiectũ per mortẽ. Sic̃ in. c. ſi pro te. j. eo. libr. vj. Secũda ſol.
a & melior: in eodẽ caſu nõ debẽt concurrere duæ fictiones[a]: vt no.
b in. l. j. C. de dot. promiſ. Sed ſi reſcriptũ [b] hoc caſu extẽderet ad ſucceſſorẽ, cõcurrerent duæ fictiões. Prima, q̃ fingeret iſte expreſſus tp̃e datæ. ſecũda, qa ſucceſſor fingeret eadẽ perſona cũ defuncto. Nã verè ſucceſſor nõ eſt eadẽ perſona cũ defuncto. ¶ Ex his limita. l. hæres abſens. ff. de iu. vbi dicit hæredẽ poſſe cõueniri, vbi defunctus poterat: debet enim intelligi in ordinario, & nõ in delegato, ſaltẽ dato, ſub illa clauſula generali. Ratio eſt: qa reſcripta ſunt
6 perſonalia & odioſa: meritò reſtringẽda. s̃. eo. c. ad hæc. ¶ † Et ge-
c neraliter cũ quærit, an reſcriptũ extẽdat ad ſucceſſorẽ [c]: diſtingue poſt Cal. hîc. & Ioã. an. in regula is, qui in ius. de reg. iur. in mercu. Quòd aut materia ſup̃ qua impetrat reſcriptũ, non eſt extẽdibilis ad ſucceſſorẽ: & expirat reſcriptũ per mortẽ. Exẽplũ in actore. Impetratũ eſt reſcriptũ ſup̃ beneficio debito: nã ſi moritur, nõ põt hęres eius vti illo reſcripto: qa nõ ſuccedit in beneficio. cũ in bn̄ficijs nõ habeat locũ ſucceſsio: vt in. c. ex trãſmiſſa. de fi. presby. Exẽplũ in reo. Fuit impetratũ reſcriptũ: vt reus deponeret ab ordine, vel à beneficio: certũ eſt, q̃ mortuo reo non põt conueniri ſucceſſor:
d qa crimina morte extinguunt. [d] xxiij. di. c. quorundã. & in. l. ij. C. ſi reus, vel accu. mor. fue. Aut materia concernit ſucceſſorẽ. & tunc aut res nõ eſt integra: puta, qa defunctus fuit citatus. & tũc reſcriptum extenditur ad ſucceſſorẽ. arg. hîc à contrario, ibi: ad iudiciũ euocatus. Aut res eſt integra: & tũc aut prædeceſſor erat cõueniẽdus ſub clauſula: & tũc non extẽditur ad ſucceſſorẽ: vt hîc, ex quo non fuit expreſſus dum viueret. Et hoc verũ, niſi reſcriptũ fuiſſet impetratũ cõtra dignitatẽ: vt. s̃. dixi. Aut cõueniendus erat expreſſus in reſcripto: & tũc ſi fuit reſcriptum impetratũ in materia cõcernente dignitatẽ, licet nomen prælati fuerit expreſſum: & tunc extẽditur ad ſucceſſorem: & in hoc caſu loquitur propriè dictum c. dilecti. Aut nõ concernebat dignitatẽ, ſed perſonã: & tunc non extenditur ad ſucceſſorẽ ſingularem, niſi in tribus caſibus. Primus ſi ſucceſſor ſuccedit in vitiũ: & in hoc caſu loquit. c. quia. v. de iud. Secũdus caſus in. c. j. de alie. iud. mutã. Tertius, ſi emanat ſecũda iuſſio: vt in. d. c. quia. v. Secũdũ aliũ intellectũ. Aut quærit, nũquid debeat extẽdi ad ſucceſſorẽ vniuerſalẽ: & fuerũt multæ opiniões: ſed opinio magis cõis habet, q̃ ſic, quia cẽſent eędẽ perſonę: vt. s̃. dixi. Itẽ, quia agit de modico præiudicio. Et intellige hîc, q̃ defunctus erat in rerũ natura tẽpore dati reſcripti: aliâs reſcriptũ non valet:
7 vt in. d. l. ij. ¶ † Et ita, nec priuilegiũ
e [e] tranſit in ſucceſſorẽ, ſi mortuus eſt tẽpore datæ is, cui conceditur: vt eſt text. multũ notabilis in. l. Neratius. ff. de regu. iur. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Literæ executoriales valent etiam, quòd non præcedant monitoriæ.*

2 *Proceſſus factus contra rationem, non eſt ipſo iure nullus: niſi ſit peccatum ex forma.*

ZACHARIAS. ¶ Dic eſſe verũ, ſi talé reſcriptum ſit perpetuatũ: quia tunc ad hæredẽ vniuerſalẽ tranſit. ita no. Spe. in ti. de leg. §. reſtat. ver. quid ſi impetraui. & ibi Bal. in addi. ad eũ. ver. ſi cõmittitur. Ant. de Bu. in. c. qa v. de iud. & Alexã. in. l. beneficiũ. decõſti. Principum.

Antoni. Franciſ. ¶ Circa hoc, an reſcriptum trãſeat ad hæredes? Dicas re tranſmiſsibili ad hęredes re trãſit, ſi res nõ eſt integra: vt qa citatio emanauit. ſecꝰ ſi eſt integra: niſi in certis caſibus, de quibus hîc p. d. Abb. & ſcriben. ſuper re verò nõ trãſmiſsibili, indiſtinctè nõ tranſit. de quo vide p. d. Ant. & doc. in c. dilecti. de fo. cõpet. & habet per Spe. in ti. de reſcri. preſen. in. §. ij. & in ti. de le. in. §. reſtat. & in ver. qd ſi impetraui. & ibi p Bal. in addi. & vide tex. Bald. Fulg. & nouiſsi. in. l. ij. in prĩ. qn̄ libel. prin. datus. C.

¶ Duæ fictiões. Limita niſi ſurgãt ex duplici fõte. l. ſi qs rẽ. §. j. ff. de polli. iuncta. l. ſi. C. de ſac. ſan. eccle. & p Car. in cle. quod circa. xx. q. de elec. & in cle. ij. in viij. q. vt lit. pẽ. Limita. ij. niſi duæ fictiões ſint inductæ ambæ à iure cõi: vt dicit Bal. in. l. j. in fi. C. qn̄ lic. ab emp. di. Limit. iij. niſi vna fictio deſcẽdat ab alia. vt p Bal. in. l. j. C. de do. p̃miſ. & Do. in. c. nõ. oẽs. ij. q. vij. p Bal. in. l. j. in antep. co. C. de fur. & Bar. in. l. ſi is q pro emp. ff. de vſuc. Fallit etiã fauore libertatis. l. cũ quaſi. in. j. rũſo. & ibi Ang. ff. de fideic. lib. vbi ponunt duo ſpãlia. Primũ eſt, q̃ ſnĩa lata pro mortuo, tenet cõtra regulã. l. furioſo. ff. de re iud. Secundum eſt, q̃ decretum, quod non poteſt vires habere in perſona defuncti, tranſit in eius hæredem.

Ant. Franc. ¶ Qn̄ duæ fictiones poſsint circa idẽ cõcurrere: vide tex. in. l. captũ. & ibi per Bal. C. de ca. & poſtli. reuer. & vide Bar. in. l. ſingularia. in prĩ. ff. ſi cer. pet. & in. l. ſi verò nõ remunerãdi. in. §. Marcel. ff. mãd. & in. l. cũ poſt. in. §. gener. ff. de iure do. & p Bar. in. l. gerit. in vlt. co. ff. de acq. hæ. vbi dicit, q̃ qũ pcedũt à diuerſis principijs, poſſunt cõcurrere. Et vide de iſto cõcurſu duarũ fictionũ, per. d. Car. in cle. quod circa. in. xx. q. de elec. Et an & qn̄ duo ſpecialia concurrant in eo. ſubiecto, vltra ea, quæ ponit Bar. in. l. ſi is, qui pro emptore. in vlti. q. de vſuca. & in. d. l. ſingularia. vide Old. in conſil. lxxix. incip. quod duo ſpecialia.

1 *Literæ executoriales valent etiam, quòd non præcedant monitoriæ.*

Exinſinuatione † Nõ valẽt literę executorię, in qbus impetrãs falsò dixit monitorias præceſsiſſe. Primò ponit partis deciſa querela. Secũdò prouiſio. ibi: *quocirca.* ¶ Caſus liter. Quidã clericus. I. noïe, impetrauit literas preceptorias ſup̃ prouiſiõe ipſius ad Ep̃m Ambian̄. & poſtmodũ ad iudices iſtos ad literas executorias impetrauit Ep̃m ſupradictũ. in qbus cũ de monitorijs fiebat mẽtio Ep̃s propoſuit coram iudicibus, q̃ ipſe nullas monitorias receperat: & cõſuetudo eſt eccleſię: vt pręceptorię nõ dent, niſi monitoriæ præceſſerint: vn̄ per eas veritate tacita impetratis ꝓuidere nõ tenebat eidẽ. Cõſultus Papa reſpõdet, q̃ ſi ſuper hoc nullę monitoriæ præceſſerint, ſuperſedeant executorijs: dũmodò executoriæ de monitorijs fecerint mẽtionẽ: aliôquin procedãt per executorias iuxta traditã ſibi formã. Ber. Not. j. q̃ literæ executorię
f valent ſine monitorijs, dũ tn̄ ceſſet ſubreptio[f]. hinc hodiè cõiter ſolũ dant executoriæ: monitorię & præceptoriæ hodiè nõ ſunt in vſu: niſi qn̄ Papa reſcribit pro receptiõe alicui[9] monialis. ¶ † Sed quęro: hîc Papa mãdat procedi præ
2 uia rõne: qd ſi iudices ꝓceſſerũt cõtra rationẽ: nũquid tenet ꝓceſſus? vr̄, q̃ nõ: quia cõtra formã mãdati: vt in. c. cũ dilecta. s̃. eo. & c. venerabili. de off. dele. & in. l. diligẽter. ff. mãdati. In cõtrariũ facit. Nã proceſſus contra ius litigatoris valet: vt in. c. cum interj. de re iud. Doct. hîc dicunt proceſſum valere: quia iſta clauſula non limitat iuriſdictionem: nec dat formam procedendi: ſed potius ſapit monitionem & inſtructionẽ iudicis. Nã ſemper intelligitur, vt iudex procedat præuia ratione. ideò ſi exprimitur, non datur noua forma. quod bene no. quia facit ad multa. & hoc dictũ allegaui in. d. c. cũ di-

a ¶ Duæ fictiões. Limita niſi ſurgãt ex duplici fõte. l. ſi qs rẽ. §. j. ff. de polli. iuncta. l. ſi. C. de ſac. ſan. eccle. & p Car. in cle. quod circa. xx. q. de elec. & in cle. ij. in viij. q. vt lit. pẽ. Limita. ij. niſi duæ fictiões ſint inductæ ambæ à iure cõi: vt dicit Bal. in. l. j. in fi. C. qn̄ lic. ab emp. di. Limit. iij. niſi vna fictio deſcẽdat ab alia. vt p Bal. in. l. j. C. de do. p̃miſ. & Do. in. c. nõ. oẽs. ij. q. vij. p Bal. in. l. j. in antep. co. C. de fur. & Bar. in. l. ſi is q pro emp. ff. de vſuc. Fallit etiã fauore libertatis. l. cũ quaſi. in. j. rũſo. & ibi Ang. ff. de fideic. lib. vbi ponunt duo ſpãlia. Primũ eſt, q̃ ſnĩa lata pro mortuo, tenet cõtra regulã. l. furioſo. ff. de re iud. Secundum eſt, q̃ decretum, quod non poteſt vires habere in perſona defuncti, tranſit in eius hæredem.

Ant. Franc. ¶ Qn̄ duæ fictiones poſsint circa idẽ cõcurrere: vide tex. in. l. captũ. & ibi per Bal. C. de ca. & poſtli. reuer. & vide Bar. in. l. ſingularia. in prĩ. ff. ſi cer. pet. & in. l. ſi verò nõ remunerãdi. in. §. Marcel. ff. mãd. & in. l. cũ poſt. in. §. gener. ff. de iure do. & p Bar. in. l. gerit. in vlt. co. ff. de acq. hæ. vbi dicit, q̃ qũ ꝓcedũt à diuerſis principijs, poſſunt cõcurrere. Et vide de iſto cõcurſu duarũ fictionũ, per. d. Car. in cle. quod circa. in. xx. q. de elec. Et an & qn̄ duo ſpecialia concurrant in eo. ſubiecto, vltra ea, quæ ponit Bar. in. l. ſi is, qui pro emptore. in vlti. q. de vſuca. & in. d. l. ſingularia. vide Old. in conſil. lxxix. incip. quod duo ſpecialia.

b ¶ SEB. SAPIA. ¶ Sed ſi reſcriptũ. Vide limitatiões, quas ponit ad hãc regulã. d. Fel. in. c. cũ. M. Ferra. col. v. verſi. limita. iiij. s̃. de cõſti. & d. Iaſ. in. l. qm̄ in priori. col. vlt. C. de inof. teſt. & amplia, vt p Iaſ. in. l. ſi. in. vij. col. in v. limitatione. ff. de cõſti. princ. Vide etiã ad hanc regulã do. Sozi. in. l. j. in iij. col. ver. ij. conclu. ff. de leg. j. Alex. in conſi. xxx. col. iij. in. j. volu.

c ¶ Ad ſucceſſorẽ. vide in. c. quia. v. de iudic. & in. c. dilecti. de foro cõpe.

d ¶ Morte extinguunt. Limita per tex. iũcta gl. in fi. de hær. quæ ab inteſt. defe. in. §. per contrariũ. in ver. poſt mortẽ. cũ ibi not. per doct.

e ¶ Nec priuile. Adde Bal. ĩ. c. j. §. porro. in ti. q̃ fuit. j. cã bn̄ fi. amit. vbi alle. gl. inſti. de acti. ĩ. §. itẽ miſta. in ver. iniud. & qđ legi. & no. ĩ. c. ſanè. de priui.

f ¶ SEB. SAPIA. ¶ Subreptio. adde tex. in. c. capitulũ. s̃. eo. Et cõſydera, q̃ hodiè eſt iſte tex. correctus. Nã qn̄ quis exprimit falſum. quod ſi princeps oĩno ſciuiſſet, tn̄ literas conceſsiſſet: ſi exprimit per ſimplicitatẽ, vel ignorantiã; nõ vitiatur reſcriptũ. c. ſuper literis. s̃. eo. Sed hodiè ita de facili

Papa cõcedit literas executorias sine monitorijs, sicut cũ eis: ergo videtur q̃ iste tex. sit correctus. super hoc cogita.

a ¶ In d.c. cum dilecta. Vide ibi istum in.vj.col.

b ¶ Hoc dicit. Vide ad quid alleg. d. Ant. Cõpost. & Io. An. hîc in c. audita. de resti. spo. vide ibi do. Abb. Andr. Barba.

c ¶ In c. cũ M. Vide ibi istũ. & qd̃ legit & no. in l. illud. ff. de acq. hę.

d ¶ Nõ est grauare. Faciãt not. in c. tibi qui. & in c. duob⁹, de rescrip. li. vj. & quod in simili habet in l. Titia. §. qui inuita. ff. de leg. ij. vbi nõ est verisimile, q̃ pater voluerit grauare filiũ duplici onere. & in l. si cũ dotẽ. §. si pater. ff. sol. mat. & in l. planè. §. si duob⁹. ff. de leg. j. & vide gl. in l. j. in glo. fin. C. de mulie. & in quo loco munera. lib. x. q̃ quis nõ dedet pro eadem re bis grauari. Antoni. Francis. ¶ Circa hãc materiã, an quis debeat duplici onere grauari: dicas regulariter nõ: qa qui invno grauat debet in alio releuari. l. eũ qui. ff. de in litem iuran. Q̃ñq̃ tn potest qs alio onere grauari, si onus imponat ex alia cã, cq̃ fuerit impositũ primũ grauamẽ. de qua materia plenè habet per Spe. in ti. de teste. in. §. j. in ver. sed si admissus. & in ti. de inquisitione. in. §. v. in ver. itẽ potest. & in ti. de accu. in. §. j. in vers. illud quoq̃. & vide Pau. de ca. in cõsi. ccvj. Et an onus iniunctũ legatario in vno legato, censeat repetitũ in alio eidẽ facto. Vide in l. in repetẽdis. ff. de lega. iij. & in l. is cui. ff. de cõdi. & demon. Aduerte tn quòd onus adiectũ prælegato, potest imponi etiã vltra vires prælegati. l. Pamphilo. §. fi. & ibi per Bar. ff. de leg. iij⁹. Et adde, q̃ onus iniũctũ duobus hæredibus, vel legatarijs, remanet totũ vni, cui remanet, vel accrescit legatũ, vel hæreditas altero recusante partẽ legati vel hereditatis. l. ciuitatibus. §. Lucius. ff. de leg. j. & hĩ per Bal. in l. quoties. la. ſ. C. de fideic. & in l. j. in §. j. C. de cadu. tol. Pro quo facit, quia onus iniunctũ legatario remanet apud hæredẽ, si legatũ efficiat caducũ. l. Celsus. aliâs incipit, pater meus. & ibi per Bar. ff. de leg. ij.

e ZACHARIAS. ¶ Super prouisiõe duorũ. Adde in casu diuerso, quid si Papa in suo rescripto prouisionis beneficij, cuius collatio est ordinarij, apponeret clausulã nõ obstãte collatione alteri facta. vide per Cõpos. sing. But. & doc. in. c. causam, quæ in fi. §. eo. Bar. Cepo. in tract. de ser. rusti. præ di. q. iij. in prin. & Alex. cõsi. ccxlvij. incip. viso. tit. & xxxiiij. volu. iij.

f ✠ SEB. SAPIA. ¶ Quòd ordinarius. Habui de facto hoc anno pulchrã quæstionẽ: summus Põtifex cõcesserat literas cuidã pro duobus beneficijs vacaturis, spectãtibus ad collationẽ Epi Cremonẽsis & Brixiẽsis: euenit, q̃ duo bnficia simul vacarũt in diœcesi Cremo. petijt ille sibi cõferri vigore p̃dictarũ literarũ. dicebat, q̃ in diœcesi Cremo. nõ debebat habere nisi vnũ: & aliud in diœcesi Brixiẽsi: quia nõ videbat summus põtifex grauare Epm Cremonẽ. in duobus bnficijs. Est em̃ grauamẽ, vt dicit hîc d. Ab. & in dubio cẽset grauare min⁹, cq̃ fieri possit. Ego dixi cõtrariũ: qa cõsyderauit Papa bnficia, q̃ primò vacarẽt, & iõ censet ex verbis velle grauare. Et ad hoc bn cõsydera verba. d. Ab. hîc. Fundamenta cætera omitto.

g ¶ Dubitationẽ. Facit quod no. iste in. c. rursus. in vltimo not. qui cleri. vel vouen. q̃ quæstio debet esse dubia. & quod legitur & no. in l. ancillæ. C. de furtis. & in l. ille, aut ille. §. cũ in verbis. & ibi Bar. ff. de leg. iij.

h ¶ Si pro alio non scripserimus. vide ibi docto. & Archid. in. c. accepimus, in suis reportatis. j. de ætate & quali. & in. c. si clericus pauper. de præb. li.

lecta. a vbi plenè expediui hanc materiã. & dic, vt ibi. ¶ In glo. j. ibi: sed ordo & cõsuetudo curiæ: dic, q̃ olim obseruabat iste stylus. Hodiè secus: vt. s. dixi. Sed gl. retulit se ad tempus suũ.

SVMMARIVM.

Papa præsumitur grauare eccle. in minus quã possit.
1
Canonicus recipiendus, intelligitur cum præbenda.
2
Grauatur quis, dum beneficia confert.
3
Collatio beneficiorum computatur inter fructus.
Solita poni in rescriptis, habentur pro appositis.
4

CAP. XXXVIII.

MAndatum Apostolicũ. † Hæc decretalis legit principaliter duobus modis: & secũdũ intellectum gl. h. d. ¶ Cessantibus clausulis, in dubio Papa nõ intendit grauare eandẽ eccleſiã seu eundẽ collatorem super prouisiõe duorũ: ideò secũdus impetrãs repellit, siue primus expectet, siue sit iam gratiã cõsecutus. Sed secundũ aliũ intellectũ. h. d. b Nõ intendit Papa eundẽ collatorẽ grauare de duobus: vbi pro secundo scribit, cũ clausula: si pro alio nõ est rescriptũ, qui huiusmodi gratiã prosequat, etiã primo tpe datæ, vel præsentatiõis secũdi gratiam assecuto. In prima ponit dictũ. In secunda eius rationem: ibi: *cum super*. ¶ Casus literalis. Papa mandauit Episcopo Nouiẽn. vt magistrũ. S. faceret recipi in canonicum & in fratrẽ eccleſiæ suæ, si pro alio ibidem non scripserit, qui huiusmodi gratiã prosequat: sed Episcopus iam alium ad mandatũ Papæ recepit: qui beneficiũ obtinuerat. dubitauit, vtrum teneretur prosequi mandatum apostolicum ex eo, quòd dicebatur in mandato: si pro alio nõ scripserimus, qui huiusmodi gratiam prosequatur: cum nullus prosequatur hãc gratiam, sed iam esset prosecutus. Consultus Papa respondet, q̃ ex quo alium iam recepit ad mandatũ suũ, mandatũ istud exequi non tenetur: quia nõ est intentio Papæ grauare eccleſiã super receptione duorũ. Ber. ¶ † Not. j. valere literas super receptione alicuius in canonicũ: licet nulla fiat mẽtio de assignatione præbẽdæ. Non tn intelligas istum debere remanere sine præbẽda: quia esset cõtra. c. relatũ. j. de præbẽ. sed præbẽda venit accessoriè ad canonicatum: vt in. c. si clericus. &. c. si postquã. de præben. lib. vj. Et qui vult principale antecedens, videtur velle
c consequens & accessoriũ: vt in. c. cum. M. c de consti. ¶ Not. ij. ibi: *faceres recipi*. q̃ Papa quãdoq̃ dat executorẽ ad cõpellendũ ordinariũ: vt prouideat iuxta mandatũ suũ. Quandoq̃ dat executorem ad prouidendũ vice sua: vt in. c. Abbatẽ. j. eo. & plenè de materia in
3 c. si capitulo. &. c. si soli. de concess. pręben. lib. vj. ¶ † Itẽ not. q̃ in-
d tentio Papæ nõ est grauare d ordinariũ super prouisione duorũ. e
e Ex quo not. q̃ ordinarius dicitur grauari: cũ Papa confert bene-
f ficia ad ipsius collationẽ spectantia. Et est ratio: collatio censetur quædã donatio cũ ordinarius vtatur liberalitate alicui conferendo: vt not. in. d. c. relatũ. Hinc dicit glo. not. q̃ collatio beneficiorũ computatur inter fructus: vt not. in. c. cũ olim. de maio. & obe. vn de non potest dici non grauari, cũ priuetur hac liberalitate & facultate douandi. Ex quo infertur, q̃ hodie possunt ordinarij multum conqueri cũ ex reseruatione summi Põtificis & ex literis expectatiuis, ius cõferẽdi sit quasi abdicatũ ab ipsis ordinarijs. quod est contra. c. ecce. xcix. di. Quia non debet Papa ita prouidere suis cõmodis seu vtilitatibus Romanæ curiæ cũ tanto graui præiudicio ordinariorũ. & ordo eccleſiasticus confunditur, si sua iurisdi. vnicuiq̃ Episcopo nõ seruatur. vt in. c. peruenit. xj. q. j. ¶ Pro introductione glo. & materiæ opp. contra tex. Decr. debet continere dubitationem g in se: quia debet edi incasu dubio: vt in. c. cum in
g iure. de offi. deleg. & in l. j. in fi. ff. ad muni. & in l. quod Labeo. ff. ad Carbo. Sed ista decretalis nullã continet dubitationẽ: quod patet ex eo, q̃ Papa scripsit sub cõditione pro secũdo, si pro alio non fuerit scriptũ: & cõpertũ fuit, q̃ pro alio scripserat: ergo ista gratia est nulla ex defectu cõditionis positę. Quod procedit, maximè cũ cõditio est de præterito. cũ illa nõ suspẽdat: qa certũ est naturę vtrũ scripserat pro alio, vel nõ: vt in. l. cũ ad præsens. ff. si cer. peta. Sol. dicit gl. j. & bene, q̃ dubitatio potuit esse, qa gratia secũda videbat cõditionalis ex sola pẽdentia primæ gratiæ: quia dicebat, si
h pro alio nõ scripsimus h, qui hmõi gratiã prosequat: sed primò fuerat gratiã prosecutus & sic nõ videbat habere locũ prima cõditio cũ amplius nõ penderet prima gratia. Et per hoc ponit gl. rationẽ dubitãdi: sed decisio fuit in contrariũ. Et ratio decidendi secundũ gl. est: quia cũ Papa nõ intenderet grauare eandẽ eccleſiã super receptione duorũ, fortius grauamen elicitur prima gratia executa, quã ea pẽdente: & sic fortius obstabat exceptio cõtra secundũ impetrantẽ. ¶ Sed cõtra hoc opp. Nã de intẽtione Papæ nõ apparet, nisi per illã clausulã: sed illa clausula refert ad pẽdentiã primę gratię: ideò cũ illa esset executa, nõ habebat obstare illa clausula. Et ob hoc fortè gl. ij. dicit, q̃ etiã sine expressiõe istius clausulæ: Papa nõ intẽdit grauare eundẽ collatorẽ super receptiõe duorũ, nisi exprimat. Vnde secundũ gl. ista clausula, si pro eo. semper subintelligit. Quod patet ex eo, q̃ qñ Papa vult secũdũ recipi, apponit clausulã nõ obstãte: q̃ pro alio scripserimus. Ad hoc bo. tex. in. c. pe. in. fi. j. eo. li. vj. alij tenẽt oppositũ dicẽtes, q̃ nisi Papa apponat illã clausulam, si pro alio. tenet ordinarius recipere secundũ, & tertium. &c. Nã si intentio Papæ esset, nõ grauare eccleſiã sup receptiõe secũdi nisi hoc expresso: superflua esset ista clausul. si pro alio nõ scripserimus. ¶ Io. An. hîc. & in. c. pe. s. alleg. tenet primũ intellectũ: quẽ sequit gl. qa aliâs frustra poneret illa clausula, nõ obstãte. Nec obsta. si dicat, q̃ secundũ intellectũ gl. superfluit illa clausula, si pro alio. quia nõ est absurdũ, si exprimant ea, quę tacitè insunt: vt in. c. significasti. de elect. Sed absurdum est tollere nõ obstãtia: vt obstantia: vt puta, si dicatur: recipias talem nõ obstãte, q̃ sit doctor, vel non obstante, q̃ habeat tẽpus legitimũ. Hostien. posuit tertiam lectu. q̃ aut prima gratia pendet, & non valet secunda: nisi apponatur clausula conualidatiua: vt puta non obstãte, q̃ pro alio. &c. Et est ratio secundũ eum in odiũ vacaturarũ, ne plures sint expectantes in eadem eccleſia: vel sub eodẽ collatore: cum sic daretur votum captandi mortẽ plurimorũ. Item si nõ apponatur clausula, nõ obstante.

ſtante.videtur iſtæ gratię pendentes referri ad idē beneficiū:& ſic quodammodo induceret ſectio præbēdæ:& ideò eſt opus ad hoc vt valeat ſecūda gratia,ꝙ apponatur clauſula nō obſtante. Ad idē adducit c.præſenti.de off.leg.lib.vj.vbi dicitur,ꝙ legatus nō pōt facere duas gratias pendere ſub eodem collatore: ſed vna executa poteſt facere ſecundam:ergo fortius hoc pōt facere Papa. Aut prima gratia eſt excuta,& tunc ſecundum eum, valet gratia niſi apponatur clauſula inualidatiua:& in hoc caſu procedit iſte tex. & hanc lect.tertiā ſecutus eſt hic Ioan.Cald.in ſuo commento. & adducit pro hac lect.ſtylū hodiernum Romanæ Curiæ.Apponit enim Romana curia illā clauſulam,non obſtante,ꝙ aliqui per literas noſtras ſint recepti:vel vt recipiantur,inſiſtāt: vel aliqua:literas noſtras impetrauerint ſuper prouiſione de beneficijs eis fiēda. Vnde ponderat ipſe,ꝙ iſtæ clauſulæ ſolū conſeruant pendentiam gratiarū:& non gratias executas:quia gratia executa non obſtat ſecundæ,ſed exequenda ſic ratione prędicta.Ad.c.pe.præalle.rn̄det dupliciter.¶ Primò,ꝙ ibi gratię reflectebātur ad idem beneficiū. Item nulla erat executa,vel fortè in vtriſq; literis erat clauſula, ſi pro alio.Et ideò non valebant vtræq; literæ.Et hunc intellectum Hoſti.& Cald.ſecutus fuit quidā doctor ſolennis dum hoc.c.Paduæ repeteret:& adducebat iſtū tex.in ver.eccleſiā ante dictā.Nō enim Papa hîc ſimpliciter dicit,ꝙ nō intendit eccleſiā grauare de duobus:ſed retulit ſe ad illam eccleſiam,cui ſcripſerat,ſi pro alio. Quaſi dicat reſpectu alterius eccleſię,cui nō ſcribitur cū illa clauſula:ceſſat intentio Papæ.Sed Ioan.de lig.d.Ant.d.Cal.& communiter alij ſcribentes hîc ſequunt primū intellectū gl. & approbant do.de Rot.deciſi.xxxv.vbi dicunt hoc procedere etiā ſi ambæ vel alteræ literæ eſſent in forma pauperum .Fundamentū iſtorū eſt, quia litera hîc fundat ſe ſuper grauamine,& non ſuper pendentia primæ gratiæ,vel ſuper odio vacaturarū:grauamē verò magis vrget gratia executa,quā ea pendēte.Item ſecundū.d.Ant.probatur
a hoc alio reſpectu.Nā caſus omiſſus[a] relinquitur diſpoſitioni iuris cōmunis.l.ſi cum dotem.in princ.ff.ſolu.matri.&.c.ſuſpectū.j.eo. lib.vj.ſed hîc Papa conditionauerat gratiā ſecundā in euentū pendentiæ primæ.Prima autē non pendebat hîc:quia erat executa. & ſic erāt hîc extra prouiſionem Papæ.Et nihilominus Papa voluit ſecundū admitti.quod profecto nō contingit vi clauſulæ,ratione prædicta:ſed ex diſpoſitione iuris cōmunis. ¶ Aduerte: nam hæc motiua ceſſarent,ſi teneremus opin.Cald.dicentis,ꝙ conſecutus præbendam poteſt dici gratiā proſequi ex eo,ꝙ actualiter percepit reditus.& ſic virtute clauſulæ ſecundus fuit expulſus: cùm extiterat conditio.Sed hoc non obſtante ſemper tenui primā lec. & ſum motus ex nouo fundamento. Dico enim,ꝙ iſta intentio Pa-
b pæ inſurrexit ex ſtylo curiæ.[b] Nam â principio Papa non ſcribebat pro aliquo beneficiando:vnde in volumine decreti,non reperitur has gratias vnquàm fuiſſe conceſſas.Sed poſtmodum Papa incœpit ſcribere cum moderamine,dando primò monitorias:ſecundò præceptorias:tertiò executorias.Et alias nō ſcribebat pro ſecundò,quin apponeret illam clauſulam: ſi prò alio non ſcripſe-
4 rimus:vt hîc cum duobus ſequen. ¶ † Nam ex ſtylo curiæ comprehendimus intentionem Papæ, adeò ,ꝙ ſolita inſeri in reſcri-
c ptis,habentur pro expreſsis.ad hoc.c.ex literis:[c] de conſtitu.&.c. cum cauſam.de elect.&.c.ij.ſ.eo.¶ Et ex his colligitur,ꝙ iſta clauſula,ſi pro alio:non ſuperfluè ponitur, ſeu ſaltem antiquitus ponebatur:quia nullo iure expreſsè cauet,ꝙ Papa non intendat grauare eccleſiā ſuper receptione duorū.Sed vt dixi, ex cōſuetudine Papæ inſurrexit illa præſumptio tacitæ volūtatis. Et ꝙ hæc lect. ſit vera,patet in.c.capitulū.ſ.eo.non diuinādo ad illū tex.Nā primo recepto excluditur ſecūdus in eadē eccleſia:nec apparet,ꝙ ibi eſſet clauſula,ſi pro alio.Nec ob.ꝙ text.iſte ſe referat ad illā eccleſiam,vbi fuit reſcriptū cū clauſula:quia dico hoc facere potius cō tra illū inducentē iſtam literā ad hunc effectū. Nā ſi intentio Papæ nō erat grauare illā eccleſiā,niſi per clauſulā:,uidebat in vno caſu tm̄.i.in euentū pendētiæ primæ:fortius vr̄ ,ꝙ nō intendebat grauare eccleſiā illam,vbi in ſecūdis literis nullā clauſulā apponit: qa prouidēdo in caſu pendētiæ,videbat tacitè velle,ꝙ gratia executa nō haberet obſtare.ar.c.nōne.de præſum.& tn̄ hîc contrariū decidit.¶ Ad.c præſenti.de offi.leg.li.vj.multipliciter poteſt rn̄deri.loquit en̄ in legato,qui tanquā habēs ordinariā ,cōcurrit cū vj.& quod not.in.c.Abbatē,& in.c.literis.j.eo.& in.c.pe,eo.tit.lib.vj.

a ¶ Caſus omiſſus.vide pulchrè per Bal.in.l.ſi mater.C.de inſti.& ſubſtitu. ſub cōditio.fact.vbi pulchrè.& in.l.cōmodiſsimè.ff.de libe.& poſthu. & in.l.ſi extraneus.de cōdi.ob cau.& Ioan.An.in.d,c .ſuſceptum.in nouel. de reſcrip.libr.vj.

quolibet collatore:vnde nō dicitur grauare eccleſiam,niſi ex ſola pendentia.Nā conferendo, vtitur iure ſuo.Itē ibi nō dicitur, ꝙ valeāt ſecūdæ literæ nō facta mētione de prioribus:hîc aūt loquimur in Papa, qui licet poſsit cōferre oīa beneficia:nō tn̄ vult vti hac poteſtate ordinariorū:niſi hoc exprimat.argu.in.c.peruenit. xj.q.j.¶ Quid autem ſi in ſecundis literis nulla ponitur clauſula:nūquid annullantur vi ſurre-
d ptionis[d]?vide per Ioann. Andræ.in. c. penulti. præallega. Ego credo indiſtinctè, quòd non: ſed ſolùm vi exceptionis grauaminis competentis eccleſiæ grauatæ . pro hoc facit capitu. tibi,quij.eod.libr. vj. non diuinando ad illum tex.Nam ſi literæ ſecundæ fuiſſent ſubreptitiæ,non valuiſſet prouiſio illarum vigore fa-
e cta.Et de pluribus clauſulis,[e] & de earū intellectu,qui verſatur in literis beneficialibus : vide per Ioan. And.in.c.pe.& in.c.ſi beneficia.de præben.lib.vj.& hic per Io.Cal. Abb.

b ¶ Ex ſtylo curię. vide no.in.c.quā graui.de cri.falſi. & in.c.ex literis. de cōſti.ſ.& Moder.in.c.j .in ver. ſtylus.ſ.eo.

c ¶ Ex literis. ibi: in ver.tam moris noſtri.& melius in.c.cū.M.ferra. in ver.ſicut conſueuit fieri. ſ. & ibi plenè p Moder.de conſti.

SEB.SAPIA.

d ¶ Vi ſubreptionis. Vide de hac q.per Inn.& do. Ant.in.c.capitulum ſanctæ crucis.ſ.eo.

e ¶ De pluribus clauſulis . Vide Vitalem in tra . cta .ſuo clauſularum.

SVMMARIVM.

1 *Grauare non dicitur eccleſiam ille, qui miſit executorias:ſed ille,qui primò miſit monitorias.*
2 *Principium attenditur & non finis:licet principium non eſſet neceſsitatiuum finis.*
3 *Papa,an confirmet & ſequatur geſta per prædeceſſorem.*
4 *Gratia expirat:ſi moritur concedens re integra.*
5 *Literæ executoriales,vel monitoriæ non faciunt acquirere ius in beneficio:ſed collatio ſic.*
6 *Clauſula,ſi ad mandatum noſtrum alium non recepiſtis.quid importet : & quid differat ab illa,ſi ad mandatum Papæ? &c.*

CAP. XXXIX.

1 **Literis.** ¶ † Eccleſia in qua primus Papa dedit monitorias,& ſecūdus executorias: per primū,nō per ſecundū intelligitur grauata.Primò ponit mādatum ,quod exequi iubet.Secūdò tollit exceptionē.ibi: *non obſtante.* Tertiò exprimit cām.ibi: *cum factum.* ¶ Caſus literalis.Honorariusmandauit quibusdam canonicis per literas monitorias:vt.T. Subdiaconum reciperent in canonicū & fratrem :demum mortuus eſt Honorarius . Dn̄s Grego. mādauit per literas executorias,vt dictū Subdiaconū reciperent in canonicum & in fratrē. & ſic fuit receptus.Poſteà verò idem Gre.mādauit eiſdem,vt.G.clericum reciperent in canonicum & in fratrem,niſi pro alio per ipſum eſſet eorū eccleſia grauata.Dicebant canonici, ꝙ non tenebātur illum recipere:cùm alium admandatum eiuſdem Greg. recepiſſent. Mādat Papa,vt illū.G.clericum recipiant in canonicū & in fratrem,non ob.ꝙ.T.Subdiaconū per literas executorias ipſius Greg.recepiſſent:cū factū Honorarij potius,quā ſuū fuerit proſecutus.Ber.¶ No.j.ꝙ pronomē vos,contēplat potius perſonā,quā dignitatē.facit.c.ſi gratioſè.
f j.eo.li.vj.& quod no.in.l.cēteſimis[f].ff.de ver.
g obli.¶ Not.ij.ꝙ nō dicitur Papa grauare eccleſiam ſuper receptione pluriū[g],ſi prædeceſſor
2 h grauauit pro primo.¶ † Item no.quòd actus[h]

g ¶ Sup receptione plurium.vide quę dicta ſunt.ſ. c.proximo.de offic.dele. cū ſimi.

SEB. SAPIA.

h ¶ Quòd actus . Per hanc regulā decidit qō, ſtāte ſtatuto , ꝙ ciues nō poſsint aliena rē inter viuos, vel ex contractu in forenſes:ſi hæres vēdit rem forēſi,vel in forenſem trāsfert alio titulo inter viuos nō cōprehendit ſub ſtatuto :ſi teſtator iuſſerat in teſtamēto rē illā in forēſem trāsferri:qa magis dr̄ vltima volūtas& ſolu.debiti proce dētis ex vltia volūtate,ꝙ ſimplex cōtractus. Et hāc qōnē diſputauit Iac.But.vt refert Io.an,in ru.de re. pmut.& per hāc rōnē determinat Angel.& Imol.

vbi alĳ in.l.ſi ita quis.§.ea lege.ff.de verb.oblig.

a ¶ Principio & non fini. Adde, q̃ inſpicitur magis cauſa proxima, cq̃ remota.l.ſi mulier.& ibi no.ff.re.amo. Facit etiã ad.q.teſtator grauat hæredem vẽdere fundũ forẽſi: mortuo teſtatore, hæres vẽdidit forẽſi fundũ. Extat ſtatutũ, q̃ in actu inter viuos, nõ poſsit fieri alienatio: q̃ valebit iſta alienatio: quia cenſeť facta ex cauſa vltimæ volũtatis, & nõ ex actu inter viuos. Attẽditur enim cauſa mouẽs, & non cauſa finalis. & ſic qui ordinat actũ, magis facere videť, cq̃ qui proſequitť ordinatũ. per gl. ſi.in.l.in æſtimationibus.ff.de peti.hære. ſecundũ Ange. ibi: & per eũdem in. l. ſi ita quis.§.ea.l.ff.de verb.obl. & in.l. j.C.cõiade leg. & in.l. ſi dignũ. & in.l.qui fundũ.ff. ad le.fal. & diſputauit hãc.q. Old. Iaco.Bu.Bonoñ. quos refert Ioan. An. in addi. Spe. in tit. de rer. permu. & per Dy. in l.vxorem.§.agri plagã.ff.de le.iij. Cy.in.l. j.C.cõia de leg. Bar.in.l.ſi ita quis.§.ea lege. ff.de verb.oblig.

a attribuitur principio, & non fini [a]: quam quam principium non eſſet finis neceſsitatiuum, ſed exhortatiuum: quod patet hîc. Nam receptio primi attribuitur Papæ, qui dedit executorias. & tamen certũ eſt, q̃ monitoriæ non neceſsitabant: ſed executoriæ tantũ. ¶ † Vltimò no. q̃ Papa debet proſequi ſaltem ex vrbanitate factum inchoatũ per prædeceſſorem [b]. Hodiè tamen quo ad materiã noſtram fit totũ oppoſitũ: quia omnis Papa nouiter creatus reuocat oẽs gratias factas per prædeceſſores, ſi per eas non ſit acquiſitum ius in re: vt in.c.ſi.de conceſ.prẽben.lib.vj.& hoc facit in odium vacaturarum: ne tot gratię expectatiuæ pendeãt. & hæc cauſa eſt honeſta: aut vt ipſe prouideat. & fortè iſta verior [c]. ¶ † Opp. cõtra text. videtur q̃ receptio primi erat omnino attribuẽda iſti, qui dedit executorias: quia monitoriæ expirauerant re integra per mortem Papæ. Nam gratia fienda expirat, ſi concedens moritur re integra: vt in.c.ſi cui.de præben.lib.vj. Sol.do. Anto. inſtat & tandem faciendo cõtrarium dicit, q̃ ex vrbanitate Papa fuit proſecutus factũ prædeceſſoris. Sed iſta ſolut. mihi nõ ſatisfacit: quia ſi monitoriæ in totum expirauerant, non põt actus attribui primo. ad hoc.c.cũ acceſsiſſent. ſ.de conſti. Non enim reuiuiſcunt primæ literæ. ſed effectus cauſatur ex ſecũdis. vnde di

b

c

4

quo Bar.in.l.ex diuerſo.in prin.ff.de rei vẽdi. & per doct. in.c.grauis.j.de reſti.ſpoli. facit quod habetur per gl.in.l.j.C.de vſucap.transfor. & qñ debeat attendi principiũ & finis: vide bo.glo.in.c.dudũ.el.j.in ver.electionis tẽpore.j.de electio. & in.c.ſcientes.in ver.ab initio.j.de cenſib. faciat etiam quod dixi in gl.j.in princ. Decreti, poſt Domi. ibi: an opus attribuať cõpilanti, vel etiã addenti, & reducenti: vide ibi. Et no. mirabilẽ text. in l.ſi.§.ſed cũ antiquitas. C. de cur. fur. iuncta.l.ſi qs in ſuo. C. de inof. teſt. q̃ ſi filius cõmiſit cõtra patrẽ ingratitudinẽ, & ex poſtfacto efficitur furioſus: q̃ pater poterit eũ exhæredare. & ſic attendiť principiũ & nõ finis: ſecundũ do. meũ hîc contra Bal. in l.furioſum. C. qui teſta.fa.poſ.facit. l.j.ff.de pœni. & quod not. in.l.libellorũ. ff. de accuſ. & plura iura alle. hîc do. meus principiũ ſpectãtia: vnde eum hîc in fin.

¶ Adde quod voluit latè Alex. cõſil. xxiiij. ĩ.li. vbi ponit de vulnerãte aliquem in domo, & proſequẽte eũ extra domũ: quod voluit Pau.de ca. cõſi. cclj. de eo, qui cœpit proſequi malefactorẽ in diſtrictu Veronẽſi & cœpit in territorio Paduano: & de muliere minore nõ petẽte tutorẽ: vide Ang. cõſ. cxviij. Ro. cõ. ccccxvij. Anto. Franciſ. ¶ Circa iſtud brocardũ, de quo hîc tangiť, an ſit ſpectandũ principiũ, & nõ finis: qcq̃ potius debeat attẽdi per Spec. inti. de integ. reſti. in. §. ĩ. ver. cũ etiã. & per Ang. poſt Bar. & ibi etiã per Alex. in.l.quod ait. in. §. quod ait. ff. de adul. & per Alex. poſt Bart. in.l. denicq̃. in. §. ſi quis. ff. de mino. & per Bar. in.l.j.ff. qui po. in pig. ha. & per Bal. in.l. tutor. ff. de tute. & rat. diſtra. & vide bo. gl. in.l.iĳ. §. ſeio. ff. de mino. & vide gloſ. in.c. principatus. j. q. j. & vide Ang. Are. inſti. de iuſti. & iure. in. §. his ita. & vide do. Cardi. in cle. ſi. de reſcri. & in cle. dudũ. de elec. Et adde, q̃ principiũ extẽdit ſe vſq̃ ad mediũ. & deinde incipit finis. ſecundũ gl. mag. in.l.j. ff. ſi quis ius dicẽ. nõ obtempe. Et qualiter ſumať principium & finis: vide Bar. in.l.iĳ. ff. de fur. vbi ponit plures quæſtiones circa iſtam materiam.

b ¶ Per prędeceſſorẽ. Facit.l.ſi ego.§.j.ff.de iure dot. & tit. q̃ ſucce. teneanť. & l. verũ. §. ex facto. ff. de mino. & quod no. in.l. & quia. ff. de iuriſ. om. iu. in.c. innotuit. de elec. & in.l. ille à quo. §. tẽpeſtiuũ. ad Treb. per Bal. hîc ponentẽ, ſi ſcribať Eẽpo, qui eſt mortuus: an ſucceſſor teneať illud p̃ceptũ exe cutiõi mãdare. & Io. An. in regula, qui prior. li. vj. in ſolutione quæſtionis.

c ✠ SEBSAP. ¶ Iſta verior. vide ad hoc vnũ pulchrũ dictũ Thomę faſtuli, quod refert. d. Feli. in.c. in noſtra. in. xxxix. corolla. in fi. ſ. eo. vbi dicit, q̃ reuocatoria literarũ, quã facit nou⁹ Papa, nõ extẽdiť ad expectatiuã ſup dignitate & p̃bẽ. ſi iã ſortita eſt effectũ ĩ dignitate, & nõ in p̃bẽ. nõ annexa.

d ¶ No. iſtam glo. Vide hîc pulchrè per do. meum.

e ¶ De legato vtrũ dicať recepiſſe mandatũ Papæ ille, qui recipit mandatũ legati Papæ. cõclude: aut legatus mãdat de ſpeciali cõmiſsione Papæ: & illud mandatũ diciť eſſe Papale. l. vnũ ex familia. §. j. ff. de lega. ĩ. c. in cauſis. & ibi iſte. de elect. & quod no. in.l. Theopõpus. ff. de do. præalle. an ex generali poteſtate ſuæ legationis: & tũc ſecus: vt in.c.hi qui. hîc alleg. Ant. Franc. ¶ Circa iſtã materiã, an factũ à legato dicať eſſe factũ Papæ: ad de primò, q̃ legato Papæ eſt obediendũ tanq̃ ipſi Papę: vt in.c.cũ parati. de appel. c.ſi Abbatẽ. de elec. in. vj. no. in. c. fi. xciĳ. di. Et iõ legatus diciť eſſe ordinarius, & eius iuriſdictio durat etiã mortuo Papa. c.ĩ. de of. leg. lib. vj. & tenuit Bal. in addi. Spe. in ti. de leg. in ver. legatus eſt ordinarius. & vide do. Car. in clem. peñ. in. v. q. de præbẽ. Et pro hoc facit: qa legatus Papę gerit vices Papæ. c.cũ venerabilis. de cõſue. c. mãdata. de præſum. & habeť per Spec. in titu. de leg. §. ĩ. in ver. patet, & in. §. nunc oſtendendũ. in ver. legatus igitur. Et an legatus ſedis Apoſto. ſit aliud ab ipſa ſede Apoſto. & an ſit aliud, cq̃ eccleſia Romana. & an geſta legati, dicẽtur geſta ſedis Apoſtolicæ: vide per Spec. in tit. de leg. in. §. v. in prin. & ibi etiam vide in ſpe-

Summa-

SVMMARIVM.

Abbas potest habere collationem beneficiorũ in diœcesi Episcopi: & hoc ex aliquo priuilegio.

Episcopus de iure cõmuni habet collationem beneficiorum in diœcesi sua.

2 *Iuspatronatus qui habet in aliquo beneficio: an debeat grauari, si alius vult tale beneficium conferre.*

3 *Beneficium, si fuit datum secundo impetratori antè, quàm primus impetrator præsentet literas suas, quid erit agendum.*

4 *Executor datus ad beneficium potest contradicentes excommunicare: licet in literis nil dicatur de excommunicatione.*

5 *Delegatus Papæ potest excommunicare: licet in literis hoc non dicatur.*

CAP. XL.

ABbatem. ¶ Diœcesanus, cui scribit: vt in diœcesi sua, vbi pro alio scriptum nõ est, prouideat, vel faciat prouideri: non põt id exequi circa beneficium spectans ad collationẽ alicuius iam pro alio grauati. & non diuidit. ¶ Casus literalis. Dñs Papa mandauit Abbati sancti Proculi: vt. s. clerico in aliqua ecclesia sui monasterij prouideret. posteà mandauit Diœcesano per literas gñales, vt alij clerico faceret prouideri in diœcesi sua, vbi pro alio scriptum nõ esset. Episcopus cõpellebat Abbatẽ, vt illũ clericũ in aliqua sua eccle. faceret recipi. Rñ. Abbas, q̃ iã receperat mandatũ pro alio: vñ Episcopus nõ poterat cõpellere ipsum p̃ literas gñales ad promissionẽ illius. Cõsultus Papa rñdet, q̃ Abbas ad hoc cogi nõ põt nec eũ Eps aggrauare super cõferendis ecclesijs, aut beneficijs, etiã
1 si Eps facultatẽ habeat per easdẽ literas prouidẽdi. Ber. ¶ † No. j. q̃ collatio beneficiorũ sitorũ in diœcesi põt pertinere ad Abbatẽ & sic ad Prælatũ inferiorẽ Episcopo: & hoc de iure speciali: puta ex priuilegio, vel præscriptiõe, seu statuto facto tpe fundationis ecclesiarũ: qa de iure cõi institutio, seu prouisio beneficiorũ spectat ad Epm.[a] x.q.j.in.c.regenda. & c.nouerint. & xvj.q.vij .c.oẽs
a Basilicæ. & in.c.cũ ex iniuncto. in fi. de hære. & vide gl. in.c. sciant
b cuncti. de elect. lib.vj. & vide quod dicã j. tit. proxi. c.cũ dilectus. [b] ¶ No. ij. q̃ grauamẽ in receptione secũdi cõsyderat habito respe-
c ctu ad indemnitatẽ collatoris[c], & nõ ad indẽnitatẽ ecclesiæ. & per hoc. c. declarant capitula proximè præcedẽtia. Nõ ergo cõsyderatur grauamen rõne redituũ, sed rõne facultatis conferendi: cũ prę latus nõ possit prouidere suis: & maximè his, qui seruiũt ecclesiæ. ¶ Itẽ no. tex. iuncta gl. pe. q̃ qñq̃ executor datur ad prouidendũ: qñq̃ ad exequendũ: de quo in.c. si capi. & c. si soli. de cõcess. præbẽ.
2 ¶ † Sed quæro, nũquid respectu iurispatronatus possit quis vti exceptione grauaminis: pone exemplũ. Abbas ad mãdatũ Papæ prouidit Titio de beneficio spectante ad collationem suam: nunc Episcopus executor vult prouidere de beneficio spectante ad iuspatronatus Abbatis: nũquid Abbas possit se defendere exceptione grauaminis? Host. dicit, q̃ sic, siue sint de mensa Abbatis, siue spectent ad collationẽ suã: siue ad pręsentationẽ suã: non debet in eis de nouo grauari. Cõpost. tenet cõtrariũ: quia potius dicit grauari collator, quã præsentator. In hoc tñ distinguit, q̃ aut Papa mãdat illũ cõpelli ad prouidendũ: & non põt fieri prouisio in bñficio patronali: cũ collatio nõ pertineat ad istũ. Aut Papa dat potestatem executori ad prouidendũ: & tũc secus. & hoc dictũ est cõmunius: quod tñ ego intelligerẽ in patronatu ecclesiæ. Secus in patronatu
d laicorũ: qa per literas gñales nunquã Papa intẽdit præiudicare[d] iuri patroni laici: vt no. in cle. ij. de prębẽ. & in.c.cũ dilectus. de iure pat. ¶ In glo. j. ibi: *qui primò suum mandatum repræsentat*. Hoc dictũ nõ videt v erũ: quia in beneficialibus stamus datæ & nõ præsentationi: vt plenè dixi in.c. capitulũ. s. eo. & dic, vt ibi. ¶ † Sed quęrit
3 hîc Host. quid si prouisio[e] sit facta secũdò antè, quã primus suas literas præsentaret: videt, q̃ debeat secũdus remoueri, & primus instituí. ad hoc. d.c. capitu. in cõtrariũ facit. c. audita j. de resti. spo. Cõcludit Host. in hoc Papã cõsulendũ. Io. Cald. dicit, q̃ si primus impetrãs nõ habebat ius affectiuũ, valet prouisio facta secũdò: aliãs debet secũdus remoueri. & no. hoc dictũ. Tñ puto, q̃ in casu huius capituli, vbi pro secũdo scribit, cũ clausula, si pro alio: nõ procedat dictũ Cal. si primus nõ fuit negligẽs. Ratio, quia hæc cõditio, si pro alio: cũ referat ad tẽpus præteritũ, nõ suspendit actũ: sed incontinẽti facit actũ valere, vel nullũ esse: vt in.l. cũ ad præsens. ff. si cer. pet. Cũ ergo pro alio fuerat rescriptũ: ergo secũda gratia nulla ex defectu cõditionis. & sic collatio reperit facta vigore literarũ nullarũ. Et ad materiã vide quod dixi in. d.c. ca
4 pitulũ. ¶ In gl. pe. ibi: *excommunicare contradicto res.* no. gl. q̃ executor datus simpl[r] ad faciendũ prouideri, põt excõicare cõtradicẽtes: licet nõ exprimat in literis. Et idẽ tenet Inn. hîc. nõ deluſoria videt hęc potestas, si correctionẽ aliquã
f iste nõ haberet: vt in.c. ex literis.[f] de offi. deleg.
5 & in.l.ij. ff. de iurisdi. om. iudi. ¶ † Ex quo infero, q̃ fortius poterat delegatus Papæ excõicare, licet in literis nõ dicat: vt possit cõpellere p̃ censurã ecclesiasticã. hîc nõ sunt alia. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio licet lata sine causa rationabili, tenet.*

2 *Excommunicatus potest impetrare rescriptum super iniustitia excommunicantis.*

3 *Clausula relata ad diuersos, potest operari diuersos effectus.*

4 *Ignorantia non præsumitur in facto proprio. 18.*

5 *Excõmunicatio, quando teneat, & quando sit nulla.*

6 *Laicus ex permissu Papæ potest excommunicare.*

7 *Iudex excommunicatus non potest alium excommunicare.*

8 *Iudex occultè excommunicatus, an possit aliquẽ excommunicare.*

9 *Infans furiosus, & infidelis, sunt incapaces excommunicationis.*

10 *Excommunicatio, an reddatur nulla propter notoriam iniustitiam.*

11 *Excõmunicatio iniusta licet teneat quo ad homines: tamen non quo ad Deum.*

Excommunicatus iniustè, si contemnat, ligatur apud Deum ex contemptu.

12 *Absolutio iniusta excommunicati, facta à superiore an teneat.*

13 *Archiepiscopus non habet iurisdictionem in subditos suffraganei, nisi per appellationem.*

14 *Excommunicatus appellans, an debeat absolui à iudice ad quem, an debeat fieri remissio ad iudicem à quo.*

Remissio non debet fieri ad iudicem suspectum, vt cognoscat: sed bene, vt ita faciat.

15 *Iudex excommunicatus maiori potest absoluere excommunicatum.*

16 *Absolutus ab excommunicatione iniusta, nõ tenetur dare illas cautiones, quas dant alij. &c.*

Iudex licet non sit sacerdos, potest quem ab excommunicatione absoluere.

17 *Terminus datus ad absoluendum aliquem, an possit præteriri: & sic ante terminum absolui?*

18 *Nolo hoc facere: non importat nolle facere in futurũ sed in præsenti.*

19 *Ordo absolutionis ab excommunicatione.*

20 *Excommunicatus, an possit inuitus vel non petens absolui.*

21 *Hæreticus præsumitur, qui sustinet excommunicationem multo tempore.*

CAP. XLI.

ABexcommunicato. ¶ Per rescriptũ directum excõ f
municatori, vt absoluat excõicatũ si cõtra conciliũ eum excõicauit, datis executoribus, qui eo nõ parẽte, exequantur: non excõmunicatori, sed executoribus cognitio demandat. h. d. Primò ponit factũ, ex quo quæstio. Secũdò sol. ibi: *excõmunicatori*. Tertiò in solutione rõnem interserit. ibi: *qui de facto*. ¶ Casus literalis. Quidam Prælatus excommunicauit aliquem subditũ suũ contra formam concilij

cie, nũquid factũ legati dicat esse factũ dñi Papæ. & in eo. tit. p discursum habet, quæ possit facere ipse legatus, & quæ nõ: de qbus habet, etiã p gl. in.c. quod trãslationẽ. & ibi plenè p doct. Mod. de offic. lega. vbi plenè tractatq̃ possint exerceri per legatum, & quæ non.

SEB. SAPIA.

a ¶ Ad Epm. vide latè p Fel. in.c.cũ venerabilis. de ex cep. vbi facit regulã cũ pluribus ampliationibus. & qnq̃ fallẽtijs.

b ¶ Cum dilectus. Vide ibi & in. c. cũ olim. post gl. de ma. & obe. & in.c.cũ cõtingat. p istũ de foro cõpe. & per Ana. in d.c.cũ ex iniuncto. & bo. glo. in c. q̃q̃. de elec. li. vj. & per istũ in c. relatum. de cle. nõ resi. faciãt etiã not. in cle. vnica. de renũ. in gl. in ver. manibus. & quod no. Ioã. de Imo. in.c. de multa. de præben. & Car. in clem. j. de rer. permuta.

¶ Adde Ioan. de Ana. consil. lxij.

c ¶ Collator. Adde vt per Ioã. de Ana. consi. xliij.

d ¶ Intẽdit præiudicare. Adde istũ in.c. dilect⁹. el. iij. in gl. j. de prębẽ. & gl. & oẽs in. d. cle. r. hîc. alleg. in verbo apostolicis.

¶ Adde Roma. consi. cccl xij.

e ¶ Quid si prouisio. Vide quod dicit, & no. in. c. tibi, qui. de resc. lib. vj. post doct. hîc. & in.c. expar te. el. j. de offic. deleg.

f ¶ In.c. ex literis. vide in.c. prętereà. eod. titulo. & quod no. per istũ & alios, in.c. pro illorum. de præbendis.

a ¶ Tenet. Vide not. xj. q. iij. in. c. j. & no. in. c. per tuas. de sen. excom. & in c. cum contingat. de offi. deleg. & xj. q. iij. in summa. & in. c. qua fronte. de app. & in. c. solet. de sen. excom. lib. vj. Calde. & do. meum hîc.

ZACHARIAS. ¶ Et in hoc à suspensione differt: quia monitione non præmissa non tenet: vt not. in. c. reprehẽsibilis. & ibi doc. de appel. & hanc differentiã ponit ibi Anto. Sed tu dic etiã monitione non præmissa ab hoĩe, si propter crimen ad pœnam criminis proferat: qa sine monitione ferri potest: vt excommunicatio. Ita no. Inn. singu. in c. j. in glos. sua. in versi. suspẽdere. 1 de excess. Prela. & in. c. ad hoc. circa mediũ. ver. itẽ quia suspẽdit. de app. probat. in. c. tã literis. de testi.

b ¶ Ead. clã. Adde text. in. c. olim. s. e. Facit bo. tex. in c. cũ dilectus. de cõsue. vbi verbũ relatũ ad diuersa, diuersimodè operatur. text. & ibi But. in. c. cũ ad sedem. de restitu. 3 spo. & quod leg. b & no. in. l. iã hoc iure. ff. de vul. & pupil. substi.

¶ Adde Old. cõsil. lxxxj. in fi.

Antoni. Francis. ¶ Circa hoc, an monitio debeat 4 præcedere excõmunicationẽ, vel c suspẽsionẽ. Dicas d q debet precedere in excõmunicatione, vt is qui debet excõmunicari, cõstituat in cõtumacia: vt in c. sacro. de sentẽ. excom. & in. c. de illicita. xxiij. qõ. iij. requiritur trina admonitio: vt in. c. Romana. in versic. sed nec. de sent. excõ. Et habet per. d. Ab. in. c. fi sacerdos. de offi. ord. Et talis admonitio requiritur ante, quàm feratur sententia excommunicationis & interdicti: vt per Specu. in titu. de teste. in. §. xiij. in versi. qualiter. & in titu. de. j. & ij. decre. in. §. iij. ver. quid si reus. Et eodem modo dicas de suspensione, quæ non potest fieri nisi præcedat monitio, sicut interdictũ & excommunicatio: vt in. c. reprehensibilis. & ibi doct. not. de app. quod est verum, si talis sententia suspensionis feratur ab homine pro cõtumacia: secus si feratur propter crimen ad pœnã: quia potest ferri sine monitione: vt singulariter voluit Inn. in. c. j. in gl. sua. in ver. suspẽdere. de excess. præla. & in. c. ad hæc qm̃. in ver. itẽ, quia suspẽdit. de app. & probat in. c. tam literis. de testi. Et adde, q suspensio nõ requirit absolutionẽ sicut excõmunicatio: sed sufficit q iudex declaret suspẽsum satisfeciss̃e. de quo vide glo. & do. Card. in cle. j. in. q. xxx. de deci. & in cle. j. in. §. pe. de priuileg. Et tenementi, q sn̄ia interdicti nõ tolliur per satisfactionẽ, sed requiritur q relaxetur: vt per Card. in cle. j. in. §. de pœ.

c ¶ In facto proprio. l. fin. ff. pro suo. & quod legitur & not. in regula ignorantia. de reg. iur. lib. vj. nisi factum proprium sit valde intricatũ, arduum, & antiquum valde, secundum doct. hîc.

¶ Adde Roma. consi. cccclxxxj.

Anto. Franc. ¶ Circa hoc de ignorãtia facti proprij, an illa excuset etiam in facto antiquo? Dicas, q regulariter ignorantia facti proprij, nõ excusat: vt per Barto. in. l. si quis delegauerit. de noua. & in. l. si res. ff. de leg. j. & per Bar. & Alexã. in l. nõ fatet. de confes. & per Dy. in regula, presumit. de reg. iur. lib. vj. & habet p Spec. in ti. de depos. in §. vj. quod tñ nõ procedit, qñ quis esset in puncto mortis: qatũc pr̃ sumit ignorantia etiã in facto proprio, secũdũ Ange. in aut. de triẽ. & semis. in. §. illud quoq;. & facit tex. in. l. haccõ sultissima. §. at cũ humana fragilitas. C. qui testa. facere poss̃. Itẽ excusat etiã qñ qs esset multis negotijs occupatus se cũdũ Bart. in. l. fi. de re iud. & in. d. l. si quis delegauerit. & vide Alex. in cõsi. ccxiiij. in ij. parte cõsiliorum. Itẽ etiã excusat in magno diuite & in eo, qui bona possidet in regione remota: qa non p̃sumit̃ scire vires & facultates suas: secundũ Bald. in. l. ij. in vij. qõ. C. de rescin. vendi. & habetur per Bar. in aut. sed cum testator. C. ad leg. falc. Itẽ etiã excusat in facto proprio, qñ agit̃ de dãno euitãdo. l. cũ is. in primorñ so. & ibi gl. & Bar. in. l. sed si me putẽ. ff. de cõdi. indeb. & tenet Bar. in. l. cũ de indebito. in prin. de probat. vnde qñ qs soluit indebitũ, p̃sumit̃ ignorãter solu̇isse. & ideò repetit etiã nõ, pbata ignorãtia. de quo etiã per Bar. in. l. fideiuss. ff. ad velle. & in. l. fi. ff. pro suo. Et adde, q ignorãtia in facto, pprio etiã antiquo graui tã & notabili, nõ pr̃sumit̃, nec̃ excusat. c. cũ illorũ. de sen. excõ. & vide plenè per Alex. in. l. peregrè. in princ. ff. de acqui. pos. & habet p Bal. in. l. j. in. xv. co. C. de cõfes. & p gl. in. l. magnã. C. de cõtrah. & cõmit. stipu.

d ¶ SEB. SAPIA. ¶ Ignorantia. Vide q per hoc dicit Feli. in. c. cũ olim. col. iij. j. de re iud. vbi dicit, q valet collatio legati de beneficio reseruato nõ facta mentione de reseruatione: quando non diu ante ipse cõferens fecerat reseruationem: cũ in facto proprio & recenti non, præsumatur ignorãtia, nec obliuio. vt hîc.

e ¶ Dare laico. vide. s. e. c. excpte Deca. in apo. sup hoc nõ habet de iure cõi.

¶ Adde quod voluit Roma. consi. cclxv.

f ¶ Iudex occultè. Faciat quod voluit Io. mona. & Ioã. And. Pau. & Do. in c. j. de rescrip. lib. vj. & Ioã. Calde. in. q. incip. excõmunicatus. doct. in. c. ad probandum. de re iudi.

g ¶ SEB. SAPIA. ¶ Teneat sn̄ia. Vide pulchrè p Feli. in. c. ad probandũ. posse. ad

generalis: scilicet nulla monitione præmissa: ille conquestus fuit dño Papæ. Vnde Papa mandat illi excõmunicatori, vt si ita est, ipsum sine difficultate absoluat: aliôquin mandat alijs, vt illũ absoluant: si excommunicatũ ipsum nõ duxerit absoluendũ. Super verbis istis, si ita est, orta est dubitatio: vtrum ista cognitio pertineat excõmunicatori, an alijs quibus hîc mãdatur. dicit hic, q ista cognitio non demandat executori, qui de facto suo certus esse debet: sed alijs demandat. Ber. ¶ † Not. j. q excõmunicatio lata sine monitione, & sine causa rationabili, tenet. 2 Quod probatur ex eo. Nã iste dicebat se ligatum contra statutum concilij generalis. de quo in. c. sacro j. de sent. excom. ibi autẽ dicitur q excõmunicatio debet fieri competenti monitione præcedenti. & idẽ potest colligi ex tex. in. c. sacro. vt ibi dixi. Facit tamen in casu. c. constitutionem. de sent. excõ. lib. vj. quod declara, vt dixi in. c. sacro. ¶ Not. ij. q excõmunicatus iniustè remittit̃ ad excõmunicatorem suũ absoluendus. Quod an sit verũ indistinctè: dicã j. super glos. ¶ No. iij. q excõmunicatus põt impetrare rescriptũ super iniustitia excõmunicãtis. ad hoc. c. j. j. eo. li. vj. ¶ † No. iiij. q eadẽ clausula b relata ad diuersos, potest operari diuersos effectus secundum subiectam materiam. Et ad hoc solet allegari iste tex. Nam hæc clausula, si ita est: relata ad excõmunicatorem, non importat cognitionem, monitionem, & instructionem quandã, seu notionem: sed relata ad iudices deputatos in defectũ excõmunicatoris, inducit causæ cognitionem. ¶ † Item not. q in facto proprio c nõ præsumit̃ ignorantia: d seu in facto alieno indagato iudicialiter. Nam iste excõmunicator præsumitur esse certus, vtrũ excommunicauerat contra cõcilium. quia hoc consistit in facto proprio. & ad hoc solet allegari iste tex. s. quòd in facto nõ præsumit̃ ignorantia. & de hoc aliquid j. ¶ † Opp. contra tex. in eo, quod innuit excommunicationẽ latã sine causa rationabili, & monitione nõ pr̃missa, tenere. Quòd autẽ hoc colligat̃ ex tex. probat̃ ex eo, quia iste dicebatur ligatus cõtra statutũ cõcilij generalis. de quo in. c. sacro j. de sent. excõ. Vbi dicitur iudicem non debere aliquem excommunicare sine causa rationabili & competenti monitione præmissa. Vnde obstat. c. vt nostrum j. vt eccleſiastic. benefi. & c. â nobis. el ij. de sent. excom. vbi dicitur, q eccleſia, debet se conformare diuino iudicio. Ad idem. ij. q. j. c. Deus omnipotẽs. sed ipse De9 neminẽ dãnat iniustè: vt in. c. j. de re iudi. lib. vj. & c. literas j. de resti. spo. ergo nec eccleſia debet ligare aliquem iniustè. Itẽ & secũdò obst. c. cui est. xj. q. iij. vbi probatur excõicationẽ esse nullã. Item cessante causa dispositiõis, debet cessare dispositũ: vt in. c. cum cessante. de appel. l. adigere. §. quãuis. ff. de iurepatro. Sed causa excõmunicatiõis est peccatũ mortale: vt. xj. q. iij. c. nemo. & c. nullus. ergo vbi cessat peccatum, non debet tenere excõmunicatio. ¶ Solu. cùm quæritur, an & quando tenet excommunicatio, vel sit nulla: distingue post Calde. quòd quãdoq; excommunicatio est nulla: quãdoq; tenet, sed est iniusta: quãdoq; tenet, & est iusta. Pro primo membro cape regulam. vbicunq; datur inhabilitas seu incapacitas in agente seu patiente, excommunicatio est ipso iure nulla. Exemplũ primi: cùm excõmunicator non est capax, seu exercere non potest istam iurisdictionem 6 spiritualem. † Exẽplum in laico: vt in. c. bene quidem. xcvj. distin. & in. c. si Imperator. & in e c. duo. ea. dist. Papa tamen posset dare laico e potestatem excommunicandi: quia excõmunicatio est iuris, & non ordinis. Et de hoc habes gl. no. in. d. c. bene quidẽ. xxxij. dist. c. præter. §. 7 verũ. & in. c. transmissam. de electio. † Itẽ pone exẽplũ in iudice excõmunicato: nam excõmunicatus maiori nõ potest alium excõicare: quia cũ sit ipse extra eccleſiã: ponere non põt alium extra eccleſiam: vt in. c. audiuimus. xxiiij. q. j. & ibi vide bonã gl. & in summa eiusdẽ 8 causæ. † Cadit tamen notabile dubiũ, si iudex f occultè f excõicatus aliquẽ excõmunicat, nunquid teneat sententia g. Et gl. tenuit in dicta summa excõicationem esse nullã: licet debeat obseruari, donec cõstiterit iudicẽ esse excõicatũ. & ita cõiter solẽt doc. tenere. Sed. in cõtrariũ ego allego sin. dictũ Inn. in. c. si verè j. de sen. excom. vbi tenet cõtrariũ. Et fortè illa opi. verior: qa excõicatio est iurisdi. & ea, quæ fiunt à iudice non notoriè excõicato, tenẽt ratiõe publicæ vtilitatis: vt in. c. ad pbãdũ. de re iu. & vide ad materiã, qđ ipse Inn. tradit in. c. j. de schisma. † Exẽplũ secũdi, scilicet cũ incapacitas est 9 in patiẽte, cũ iudex excõicat infantẽ, furiosum vel talem, de quo certũ est eũ delinquere non

g ¶ SEB. SAPIA. ¶ Teneat sn̄ia. Vide pulchrè p Feli. in. c. ad probandũ. posse. ad

poſſe. ad hoc quod no. in. c. Romana. §. in vniuerſitatem. de ſen. excom. li. vj. Itã pone exemplũ in infideli, qui nõ eſt capax huius cenſuræ: vt in. c. gaudemus j. de diuor. Item eſt nulla, vbi error intolerabilis exprimitur in ſentẽtia: vt quia excommunicatur quis, quia facit bonũ: vel quia nõ committit malum: vt in. c. per tuas. de ſen. excom. & in. c. venerabilibus. in. §. pe. eo. ti. li. vj. & vide quod not.
10 gl. in. c. præſenti. eo. ti. li. vj. ¶ † Sed dubitari poteſt quid ſi excõicatio non contineat in ſe errorẽ expreſſum: tamẽ notorium eſt eam
a eſſe iniuſtam[a]: nũquid notoria iniuſtitia reddat eam nullã. nam in alijs ſentẽtijs talis notorietas vitiat ipſo facto: vt no. dixit Inno. in c. fraternitatis. de frigi. Pro quo facit bo. tex. in. c. inter cæteras. de re iudi. & quod ibi dixi. Doct. hîc nõ attingũt iſtum caſum: ſed Arch. tetigit in. d. c. venerabilibus. & videtur innuere, ꝙ non ſit nulla quia iura ſuper hac nullitate loquuntur: cũ error fuit expreſſus in ſentẽtia. Hæc opi. poteſt ſuſtẽtari, vt excõicatio habeatur in maiori reuerẽtia: ſed de iuris ſubtilitate crederẽ ſentẽtiam eſſe nullam:
b quia ceſſat[b] præſumptio iuſtitiæ, quæ facit tenere ſentẽtiam iniuſtã. Ad hoc quod no. in. d. §. in vniuerſitatẽ. Item fortius debet eſſe nulla excõicatio, quã alia ſentẽtia: cũ contineat in ſe maiorem iniquitatẽ: cum agat iudex remouere quẽ à gratia Dei ex cauſa notoriè iniuſta. ¶ Venio ad ſecũdũ in quo cõclude, quòd vbi datur habilitas in agente & patiẽte, & ceſſat expreſsio erroris modis prædictis: tunc excõicatio tenet, licet ſit iniuſta ex ordine: quia nõ fuit
c ordo ſeruatus. Vel ex cã ſine cauſa rationabili[c]: vel ex eo omnino: qa ſuperior iniquo aĩo excõicauit. Et de his iniuſtitijs habes. xj. q. iij. in. §. cũ ergo. & in. §. ſi ergo. & vide bo. gl. xj. qõ. iij. in ſumma. Et in hoc caſu loquitur iſte tex. Dixerũt tamen quidã, ꝙ nulla in hoc eſt differentia inter excõicationẽ & alias ſentẽtias. Nã & alię tenẽt licet ſint iniuſtæ: vt in. c. cũ inter. de re iud. Sed tu dic melius, ꝙ reſpectu iniuſtitiæ cauſæ & animi ꝓcedit hoc dictũ: ſed nõ reſpectu iniuſtitiæ ſeu defectus ordinis: quia talis defectus reddit ſnĩas nullas. ij. q. vj. c. ei, qui. §. diffinitiua. & in. l. prolatã. C. de ſen. & interlo. om. iu. ſed ꝑ hoc excõicatio nõ vitiatur: vt hîc, & in. d. c. ſacro. licet excõmunicator veniat puniẽdus, vt ibi. Quæ autem eſt ratio? dic, ꝙ hoc fuit inductum vt claues eccleſiæ haberẽtur in maiori reuerẽtia. xj. q. iij. c. nemo cõtẽnat. & vt ꝑ meritũ obediẽtię iſte iniuſtè ex cõicatus creſceret. xj. q. iij. c. quid ergo. Item, quia excõicatio ſumit effectũ & ſubſtantiã à poteſtate clauiũ. Defectus ergo ordinis nõ põt eſſe ſubſtãtialis. i. ordo requiſitus in excõicatiõe fienda, nõ
11 eſt ſubſtãtialis: ſed de iuſtitia ratione prædicta. ¶ † Aduertẽdũ tamẽ, ꝙ licet excõmunicatio iniuſta teneat quo ad homines: non tamẽ quo ad Deum,
d [d] ſi nõ ſubeſt cauſa rationabilis. Quia niſi quis
e peccet, nõ põt priuari gratia [e] Dei. xj. q. iij. c. temerariũ. & in. c. literas. de reſt. ſpolia. Sed ſi quis contẽneret excõicatione iniuſtã, tunc ligaretur ex cõtemptu etiã apud Deũ: vt in. c. per tuas. s̃. alleg. Sed ad cõtraria. s̃. formata dic, ꝙ multa fieri nõ debent, facta tamẽ tenẽt: vt in. c. ad apoſtolicam. de re. Item procedũt quo ad Deum. & vide bo. gl. xxiiij. q. j. c. quodcũq;. vbi gl. tractat qd operatur excõicatio quo ad Deum. & vide quod dixi in. c. ita quorundã. de iudæ. ¶ Vltimo mẽbro dic breuiter, quòd excõmunicatio eſt iuſta, & tenet, quando ceſſat oĩs iniuſtitia & incapacitas modis prædictis. & ad. d. c. cui. xj. q. iij. quod facit cõtra ſecundũ mẽbrum: dic, ꝙ ibi
12 lata fuit excõicatio ab hęretico: ideò fuit nulla: vt ibi no. ¶ † In gl. j. ibi: *& quis per ſimplicem querimoniam.* Aduerte clarius & latius. nam gl. in prima parte proſequitur, quid debeat facere ſuperior ex communicatoris: cùm proclamatur per excõicatum conquerentẽ
f de excõmunicatore. & diſtingue [f] comprehendẽdo gl. & dicta docto. quòd aut excõmunicator eſt ordinarius, aut delegatus. Primo caſu, aut non fuit ab eo appellatũ: ſed per ſimplicẽ querelã excõicatus adiuit ſuperiorẽ: & tunc dicit Calde. quòd ſuperior debet remittere excõmunicatũ ad excõminicatorẽ: vt eũ abſoluat, ſi eũ in iuſtè excõmunicauit. & põt dare iudicẽ, qui eo nolẽte abſoluere, ipſe exequatur: vt hic. Ad hoc. ad reprimendã j. de offi. or. dicit tamen Calde. ꝙ ſi ſuperior abſoluit ſine remiſsione, tenet abſolutio quia cùm ſit iudex, nõ curatur, ꝙ malè fecerit in non remittendo: qa iniuſta abſolutio valet, ex quo eſt facta â ſuperiore: vt in. c. venerabilibus. in. §. vlti. de ſenten. excom. in. vj. Hoc dictũ ego puto limitandum & diſtinguendum, prout habetur, in. d. c. venerabi-
13 libus. in princip. Nam † ſi appellatur ad Archiepiſcopũ: quia ipſe

de re iudi. vbi recitat authoritates pro & contra, an valeat ſentẽtia: & tenet opi. do. Abb. hîc: & addit duas rationes: vt ibi per eum.

a ¶ Iniuſtã. Vide do. Card. & do. meũ hîc plenè de hoc, & doct. Mod. j. de re iudi. in. c. ad probandũ. ¶ Adde cõſi. xix. de ſen. excom.

b ✠ EB. SAPIA. ¶ Quia ceſſat. Vide do. And. Sicu. in cõſ. xxxviij. col. iij. in. ij. volu. vbi probat opi. Abba. exeo, quod dicit Abb. in. c. qn tauallis. de iureiu. licet dicamus, ꝙ ſnĩæ arbitri iuſtę vel iniuſtęeſt ſtãdum: tñ nõ habet locũ, qñ notoriè eſt iniuſta, dequo conſuluit Ro. in cõſi. xlj. viſis,. cũ alijs alleg. per eũ. vide Abb. c. cùm inter. colũ. ij. j. de re iud. in. c. ſubor ta. eo. tit. & oĩno vide Fel. in. c. inter cæteras. colũ. vij. ver. viij. declaratio. de re iudic. & c. quando. col. xij. ver. fallit tertiò. de probatio.

c ¶ Cauſa rationabili. Adde in ſimili gl. in. c. quãto. de iureiurã. & & in. c. nõ eſt. de vo. & vo. redẽp.

d ¶ Non tñ quoad Deum. Adde tu Ro. conſi. ccclix. vbi ponit, an iuſta excõicatio ſit iuſtus metus ad aliquid faciendũ.

✠ SEB. SAPIA.

e ¶ Priuari gratia. Ex hoc ſequit, ꝙ qui obtinuit aliquid per ſententiam iniquam, in foro animæ tenetur ad reſtitutionem: de quo per Abba. in. c. quia pleriq;. colũ. vij. ver. ſecunda concluſio. de immu. eccle. per Imo. in conſil. cxlvij. in cauſa vertente.

f ¶ Diſtingue tres caſus. Vide hîc melius per Cald.

g ¶ In mora. Ad. de, qñ periculum dicat eſſe in mora abſolutionis, Old. conſi. xciij.

14 per tuas. ita communiter dicũt doct. hîc. † Sed tu melius diſtingue tres caſus: quia aut certum eſt excommunicationem eſſe iniuſtam, & non debet fieri remiſsio. Aut certum eſt eam eſſe iu
g ſtam, & debet fieri, ne periculum ſit in mora[g]: vel ſi excõmunicator requiſitus malitioſè deneget. Aut dubitatur: & tunc eſt in optione ſuperioris: ſed honeſtius eſt, vt remittat. Ita diſtinxit tex. in. d. c. venerabilibus. in. §. ſanè. cum duobus ſeq. ¶ Et ex his dic, ꝙ iſta remiſsio nõ fit ad ignominiam iſtius excommunicatoris: ſed ad honorem ſeruandũ: quia minor pudor eſt, ꝙ quilibet corrigat factũ propriũ, quã corrigatur ab alio: vt in. c. qualiter j. de accuſa. Et pro hoc iſte tex. in verbo, deferatur. & d. c. venerabilibus. vbi dicit, ꝙ honeſtius & cõgruentius ſic. &c. ¶ Et ſi diceres, quare fit remiſsio ad iudicẽ ſuſpectum? dic, ꝙ non fit remiſsio, vt ipſe cognoſcat: ſeu ſolũ, vt abſoluat. Nã in abſolutione nõ poteſt prætendi ſuſpicio. Et eodẽ modo dicas, in. c. accepta. de appel. vbi dicit, ꝙ nõ debet appellãs remitti ad iudicẽ à quo. Si verò excõicator fuit delegatus: & tũc aut fuit appellatũ ab eo, aut nõ. Primo caſu ſuperior delegãs non tenet remittere, ſi nõ vult: cũ poſsit reuocare delegatũ qñcunq;: vt in. l. iudiciũ ſoluitur. ff. de iud. & in. c. ſuper quęſtionũ. de offi. deleg. ſed ſi vult remittere põt diſtinguẽdo modo prędicto. ¶ Si verò nõ fuit appellatũ: & tũc aut excõmunicauit ante ſnĩam diffinitiuã, aut pòſt. Primo caſu poteſt fieri ad eũ remiſsio. ad hoc. c. prudentiã. de offi. dele. & debet fieri per aliũ citra delegantẽ: vt ibi. Si verò excõmunicauit poſt ſnĩam: aut nõ eſt lapſus annus: & fit remiſsio. Aut eſt annus elapſus, & nõ poteſt fieri: qa nõ remãſit in eo iuriſdictio: vt in. c. querẽti. & quod ibi not. de offi. deleg. Ipſe tn delegans põt ſemper non remittere, ſi vult: quia iudiciũ ſoluit. &c. ¶ In ea. gl. ibi: *ſed quid de cauſa principali.* Iſte articulus melius expedietur in gloſ. fi.
15 vbi hoc tangitur. ideò dic, vt ibi dicam. ¶ † In eadem gloſ. ibi: *& ita ſuſtenſus.* Aduerte, nam gloſſ. ex text. & prædictis infert, ꝙ excommunicatus minori poteſt abſoluere excõmunicatum. Et dic, ꝙ colligitur hoc modo. Nã ſi iſte

a ✠SEB. SAPIA. ¶ Quàm absolutio. De differentia inter relaxationẽ & absolutionem, vide Feli. in c. Apostolicæ. j. de except. vbi tamẽ fuit memor de Abb. hîc. vide etiã Abb. in c. veniens. n̄. ad fi. j. de testib.

b ¶ Post lapsum terminum. Facit quod in simili voluit Bal. in l. fi. §. si quidem. C. de iure delibe. ibi: statutum disponit, q̄ contumaci detur terminus decem dierũ. &c. quod voluit idẽ Bal. in l. obseruare. ff. de offi. procõ. & in l. id qd̄ pauperibus. C. de epis. & cle. in l. iubemus. C. de iud. & Ioan. Cal. hîc. But. & Car. facit quod habetur in l. si quis heres. ff. de acqui. hære.

c ¶ Nolo absoluere. Facit quod nota. in l. illa stipulatio. ff. dever. sign. & quod habetur in c. cõmissa. de elec. lib. vj. & dicit hîc Petr. de Ancha. q̄ verbũ nolo, prolatũ ante finem termini non importat talem abdicationem: sed suspensionẽ voluntatis. alleg. no. in l. qui se patris. C. vnde liberi. & tex. in l. filij. §. j. ff. ad Tertu. & illũ tex. allegat hîc But. & do. meus. Ego verò adduco Io. de Imol. istũ & oẽs in c. finẽ litibus. de dolo & cõtu. vbi loquũtur de verbo nolo, & verbo volo.

¶ Adde facere quod not. Do. in l. si finita. §. Iulianus. ff. de dã. infecto. q̄ citatus qui dixit si nolle venire, nõ sit expectandus.

Antoni. Francis.

excommunicauit contra concilium, incidit in pœnam illius. c. sacro. per quam potest dici excommunicatus minori: cùm non possit administrare sacramenta: & tamẽ potest absoluere, vt hîc. Est ratio, quia excõmunicatio minorso lũ priuat à sacramentorũ participatione, nõ ab exercitio iurisdictionis. & idem in interdicto
16 ab ingressu ecclesiæ. de quo in. d. c. sacro. ¶ † In gl. in versi. difficultate. in fi. not. gl. nam ex ea re lata ad tex. habes, q̄ excõmunicatus contra formam. c. sacro. s. fine monitione, vel causa rationabili debet absolui sine omni difficultate. Nõ enim tenetur præstare iuramentũ deo parẽdo mandatis ecclesię. nec aliam cautionem, nec ali quod aliud mandatum potest sibi fieri in satisfactionem excõmunicationis. Et licet Abb. dixerit iuramẽtum esse præstandum, ne frangatur disciplina ecclesiastica: vt in c. cum desyderes. de sent. excom. tamen Hosti. & communiter doc. tenent gl. & melius. Nam potius est relaxatio ista, quæ fit de iniusta excõmunicatione, quã absolutio: [a] vt in. d. c. sacro. Vnde tenuit hîc Hosti. q̄ iudex etiã non sacerdos potest absoluere à tali excommunicatione: secus dixit si excommunicatio fuisset iusta. ¶ Ioan. Cald. tenet, q̄ in omni casu iudex potest absoluere ab excommunicatione, licet non sit sacerdos: quia excommunicatio est iurisdictionis. Ex quo infertur, q̄ vicarius Episcopi, licet non sit sacerdos, potest excõmunicare & absoluere. Et idẽ in legato Papæ, qui non esset sacerdos. De quo vide plenius in c. à nobis. ij. de sentẽ. excom. Et hanc opi. puto veriorem respectu pœnæ: non autem respectu culpæ. Nã respectu culpæ absoluens debet esse sacerdos: vt in. c. omnis j. de pœniten. & remis. & in c. noua. eo. titu. Potest tamẽ, & sanctum est, & honestum seruare opi. Hosti. vt sic iudex imitetur ipsum saluatorem, qui nõ curauit aliquem pro parte, sed in totũ. si enim committit absolutionẽ sacerdoti, po-
17 terit ille absoluere à pœna & à culpa. ¶ † In gl. in ver. *exequatur*. in fi. aduerte latius. Aut eñ faciant vnam affirmationem, vt dictũ est. s̄. in alijs apostillis. Et adde, quòd nolo, & non volo differunt: quia nolo est verbum exigens causæ cognitionem, secundũ do. Cardi. in clem. dudũ. in. §. & si n̄dem. de sepul. Verbũ aũt non volo. denotat merã voluntatẽ, etiam sine causa. de quo vide Bal. in c. j. in vij. col. de mili. vasal. qui contu. est. & vide per do. Abb. in c. finem litibus. de dolo & contu. & vide gl. in c. ij. de sponsa. & vide Io. And. in c. prudẽtiam. in. §. sexta. de offic. deleg.

✠SEB. SAPIA.

d ¶ Finis termini. Vide quæ latè dicunt Mod. in l. qui se patris. in gl. j. C. vnde libe. vbi gl. tangit, an ista verba, nolo adire, inducãt repudiationem. & ibi multa dixi or dinario.

¶ In iudicio. Faciat in arg. quod habetur in. l. eũ pro quo. ff. de in ius vocan. & in. l. cũ oportẽdimus. §. fin. ff. de fideiuss. tut. & in. l. si quis vxori. §. si seruũ fugitiuum. ff. de furt. & in c. j. de iud. secundũ vnã lect. & text. in. l. manumissiones. ff. de manumiss. vind.

¶ Quod in facto proprio. Ad de Bar. in. l. nõ fatet. & in. l. fidei cõmissum. ff. de confes. & l. error C. de iur. & fact. ignorã. & in l. si res. ff. de leg. j. & in. l. si qs delegauerit. ff. de noua. faciat quod voluit Bar. in. l. n̄. §. quod obseruari. C. de iur. calũ. & quod voluit Cy.

superior præfixit terminum certũ excommunicatori: aut nullum. Primo casu in dubio post
b in dubio post lapsum terminum, [b] potest iste deputatus cognoscere & absoluere: sed an pos sit ante lapsum terminum. gl. tenet hîc, q̄ non. Et idem etiam Inn. etiam partes consentirent: quia cum iurisdictio non detur ifti deputato: nisi post lapsum termini: nõ possunt partes ante tempus iurisdictionẽ tribuere. ar. in. c. significantibus. j. de offi. delega. Hosti. tenet contrarium: quia in fauorem iftius excommunicatorit fuit præfixus terminus: ergo debet illi posse renuntiare j̃. de reg. c. ad Apostolicam. & in. l. si quis in conscribendo. C. de pac. ¶ Ioan. Calde. sequitur dictum Inn. quia licet remissio fiat in fauorem excommunicatoris: præfixio tamen
d termini fit ad limitandum, & restringendum ipsius potestatem. Vnde concludit cum Compost. q̄ nisi excõmunicator committat sibi vicesuas, nõ potest deputatus absoluere, nisi forte intra terminum dixerit se velle absoluere. do. Ant. dicit posse distingui: q̄ aut excommu-
c nicator dixit, nolo absoluere. [c] & debet expe-
d ctari finis termini [d]: quia licet noluerit absolue re in præsenti: non tamen negauit se nolle absoluere in futurum. Aut dixit nolo absoluere, nec vnquã absoluam: & tũc poterit absoluere: iste deputatus non expectato lapsu termini: & satis est æqua distinctio. ¶ Vel aliter potest di-
e ci: q̄ aut in iudicio [e] dixit se nolle absoluere, &
f frustra expectatur lapsus termini. Aut dixit extra iudicium: & tunc secus cũ potuerit hoc exiracundia dicere. Ad hoc tex. cum gl. in c. venerabilibus. in ver. secus præalleg. Aut nullus terminis fuit præfixus per superiorem: & tũc deputatus non potest absoluere ante negligentiã excommunicatoris. Conuincetur autem negligentia per deputationem termini ab isto deputato faciendã. arg. in. c. irrefragabili. in. §. excessus. de offic. ordi. ¶ † In glo. in ver. *de facto suo*.
18 Not. istam glo. quia quotidiè allegatur iuncto
f text. q̄ in facto proprio [f] non cadit probabilis

¶ Circa hoc, quod dicitur de verbo nolo: & de verbo volo. Dicas, q̄ verbũ volo prolatũ à testatore in actu testandi: vt quia ad id vocauerit testes induxit dispositionem. l. Pamphilo. §. propositum. & ibi Bar. ff. de leg. iij. & Bar. in. l. gerit. in. iiij. col. & ibi etiam Ang. ff. de acqui. hæ. & vide nouissimos in. l. j. in. ix. col. C. de summa tri. & fide ca. & vide Bar. in. l. serui electione. in prin. in vl. col. ff. de leg. j. & ibi omnino vide do. Alex. similiter in. ij. col. vbi infinita alle. & vide Bal. in. l. in vendentibus. in. v. q. de cõtrahen. emp. & vide gl. & Bal. in. l. verbum volo. C. de fideicom. & Bart. in. l. j. in prin. ff. manda. Et adde, quòd si quis dicat, volo talem in vxorem, intelligitur tunc contrahere cũ ea: secus si dicit: volo contrahere cum tali: nisi præcessisset tractatus de cõtrahendo: vt per do. Cardi. in cle. j. in. xx. q. de consan. & affi. Et ad illud, qd̄ hîc dicitur de eo, qui citatus dicit se nolle venire, q̄ non est vlterius expectãdus, vide glo. & ibi Bal. q̄ talis dicitur verè contumax in. l. consentaneum. C. qũo & quãdo iudex. & de eo, qui dicit nolo adire, q̄ non videatur repudiare hæreditatẽ. vide Bar. in. l. quia poterat. ff. ad Trebel. Et adde, q̄ paria sunt nolle, & nõ posse. clemen. j. §. verum. & ibi gl. & do. Card. de hæreti. & vide p Spe. in titu. de instru. edi. §. xiij. ver. sed si aliter. Et adde, quod verbum volo. importat contrarium verbi nolo: vt per Barto. in. l. iam dubitari. in. ij. not. ff. de hære. insti. Et quando verbum volo, & verbum nolo: simul proferuntur, qd importet: vide Bal. in. l. quidam elogio. in. ij. col. in ver. quid ergo si sic dicat. C. de iure deliberan. Et dicas, q̄ attenditur, quòd verbum proferatur posterius: quia vltimum corrigit primũ. Et adde quòd velle & nolle habent medium, scilicet non nolle: vt not. voluit Bal. in verbo volo. C. de fideicom. vbi dicit hoc esse mirabile: quia non nolle exponitur. i. velle: cùm duæ negatiões in. l. cũ falsum. ff. de acqui. hære. & ibi Rom. tex. & ibi Ang. in auẽ. de triẽ. & semis. §. illud. & per eũdẽ Ang. in auẽ. sed cũ testator. C. ad leg. fal. & Ange. in. d. l. si quis delegauerit. faciat glo. in. l. iij. §. duæ causæ. ff. ad Carbonia. Limita etiã secundũ do. meũ hîc: nisi esset aliquis nimis senex: quia præsumeret obliuio in facto proprio. faciat illud Senecæ in sexta tragœdia. Senũ languescit memoria. Et illud Ciceronis in Catone maiore: At memoria minuitur. & faciat tex. in. d. l. iij. §. duæ causæ. & quod habet in. l. quidã tabularũ. ff. de furtis. & quòd voluit Bal. in. c. cũ rem alienã. C. de leg. Limita etiã si esset infirmus morris cogitatiõe turbatus: quia tũc præsumet obliuio in facto proprio. l. hac cõsultissima. §. at cũ humana fragilitas. C. qui test. face. possunt. ita dixit Ang. in. d. §. illud. in auẽ. de triente & semis. & Bar. in. d. auẽ. sed cũ testator. C. ad leg. falci. facit quod no. in. l. quisquis. C. de rescin. vendi. c. in. §. in fraudẽ. insti. qui manumit. nõ pos. & in auẽ. de hær. & fal. in. §. si verò. ver. finautẽ. col. j. & quod distinguit Bar. in dicta auẽ. sed cũ testator. & vide hîc dñm meũ. Limita etiam nisi esset homo dives habẽs multa mobilia, quorũ curã dimisit suis factoribus: vt sunt Reges, Duces, & similes habẽtes magna patrimonia, quæ reguntur per ministros deputatos. In istis autẽ præsumit ignorãtia patrimonij: secus si esset pauper, iuxta illud Maronis in bucol. Bisq̄ die numerãt ambo pecus alter & hœdos. Limita etiã, nisi essent aliquæ coniecturæ in contrariũ: puta in mercatore habente totũ suum patrimonium in mercantijs & nominibus debitorum & sic in nominibus confusis & inuolutis ad quorũ notitiam esset necessaria indagatio. l. si ita fuerit. ff. de manumis. testa. & in. l. in testamento. ff. de condi. & demon. Adde Roma. consi. cclxxiij.

ignorantia.

ZACHARIAS. ¶ Adde tu ſupradictis, quòd etiã in antiquo facto proprio grauitamẽ,&notabili,nõ præſumitur iguorãtia:nec excuſat.no,iſte in c.cũ illorum.de ſentẽ.excom.Anto.de butri.hic.Alex.in.l.peregrè.ff.de acqui.poſſeſ.glo.in.l.magnam.de contrahen.& commit.ſtipula.& Bald.in.l.j.columna.xv.C.de confeſsis.

SEB. SAPIA.

a ¶ Ignorantia. Vltra limitationes, quas ad hanc regulã ponit do.Alex. in.l.ſi res legata.ff. de lega.j.limita, vt nõ procedat, quando tractatur de dãno euitãdo.& probat etiam rem aliter ſehabere:quòd tũc preſumitur error in facto,pprio ita no.in.l. cum de indebito.ff.de proba.& in.l. ſed & ſi me putẽ. in prin. ff.de cõdi. indebi. Limita etiã vt per Are.in.l. ita ſtipulatus.in.iij.notabili.ff.de ver.obli.& vide ad hanc materiã And.ſicu.in cõſi.xxxij.col.pe.in j.vol.& Ro. in cõſi.cclxxiij.

b ¶ Alieno.vide hic Bal.& Bart. in.l.ij. §.quod obſeruari. C. de iura. calũ.& Bal.in.l. cũ remalienã.C. de lega.facit qđ voluit Ange.in.l.quidã tabularũ. ff. de fur. vbi dixit eſſe notabilẽ caſum: qa ſi teſtis interrogatus vno tẽpore, vel in vno iudicio dicat ſe nõ recordari: & alio tẽpore dicat ſe recordari, qđ non eſt ſibi contrarius, & ſtatur dicto vltimo.hęc enim ſunt poſsibilia, qđ quis vno tẽpore melio recordetur, quàm alio tẽpore. & dicit eſſe caſum in.l. iij.C. duę cauſæ.ff. ad carbo. & idem voluit Barto.in.l.qui bona.§.ſi quis ſtipulaturus.ff.de dam.infec.facit,quod habetur in.c.cauſam quæ.& in.c.cum cauſam.de teſti.& Inno.in.c. qualiter. el.ij.de accuſa.vbi dicit,quòd in teſte non eſt tolerabilis obliuio in perſona: ſed bene eſt tolerabilis obliuio in die.& voluit Archi. in.c. nihilominus. iij. quæſtio.ix.& Bal.in.l.presbyteri.C.de epiſ.& cleri.in.j.col.verſi. ex prædictis etiam dico,vbi alleg.Inno.in.c.qualiter.in gl.magna.

¶ Adde Fulgo.conſi.lxxij.

c ¶ Indagare. Adde Ro.cõſi.ccclj.vbi cõcludit,qđ impetratio domini facta in curia eſt ſurreptitia,ſi non facit mentionem de acceptatione beneficij facta per procuratorem in partibus,ex quo erat interuallum ſex menſium inter impetrationem & acceptationem.

d ¶ Innotuit. Vide gl.in.c.ad falſariorum.in ver.dixerint.de cri.fal.quod no. ſecundum But.pro cuſtodibus villæ,qui tenentur denuntiare maleficia. facit quod no.Bar,in.l.j.§.occiſorum.ff.ad ſilla.&Bal.in.l.ſi ideò.C. de his,qui bus vt indignis.

e ¶ Ignorantia. Adde Bald.in.l.iuris ignorantia. in ver.tu dic. C. qui admit.& quod le.& not.in.l.regula.ff.de iu.& fac.igno.& quod voluit But.& Imol. in.c.ij.§.de conſti.in vlti.col.& Cy.in.l.ſi.C.de teſt.& Ro.in.l.ſi duo.ff.de acqui.hær. Adde Alex,conſi.lxxj.j.li.Ro.conſi.lix.

f ¶ Annexa. Adde quod voluit Ro.cõſi.cccliij, vbi plura concludit, qđ ſtatutum,vel conſuetudo tradens officiali poteſtatem exequendi,videtur etiã tribuere poteſtatem pronuntiandi accuſationem fiendam.

g SEB. SAPIA. ¶ Excõicatione. Hoc etiã procedit in eo,qui eſt excõicatus ad tẽpus p Papã. Non enim poſt tẽpus cenſetur abſolutus: niſi petat abſolutionem. Ita tenet do.Fel.in.c.j.j.de iud.quod nõ procedit ſecũdũ eũ, quando quis eſſet excommunicatus per conſtitutionẽ quæ poſteà fuit reuocata: quod ẽt ſequitur Deci.ibi. & ex his limitatur pulchrè reg.l. Imperatores. ff. de poſtulã.vbi prohibitum ad tempus, poſt tẽpus cẽſetur permiſſum: vt nõ procedat, cũ poſt illud tẽpus venit adimplendũ aliqd pro forma.

h ¶ Petat. Dicam.j. in-ſeq.apoſtil.

i ¶ Significaſti. Vide ibi iſtum. Et an petẽs abſolutionẽ videatur fateri ſe ligatũ:vide hîc But. & glo.in.c.exhibita.de homi.& glo. ordi.in.c.venerabilẽ.de elec. & Bart. in.l.decẽ.ff.de ver. obli.& Hoſti.in.c. ij.de ord.cogni.& Archi. in.c.pia. de excep.li.vj.& iſtũ in.d.c.ij. & Bal.in c,venerabilẽ. & in l.ij.C. de inge. ma. & in.l. ad ſolutionem.C.de re iudi. Anto.Franciſ.

¶ Circahoc,an petens abſolutiõem videat fateri ſe excõicatum Dicas,qđ ſi petit ſe abſolui ad cautelã,nõ videtur fateri ſe ligatũ & ita loqtur gl.in c.exhibita. de homi. hîc alle. & qđ voluit Inn. in.c.venerabilẽ. de elect. cũ alijs etiã hîc al leg.tamẽ aduerte, qa abſolutio etiã ad cautelã non debet ſtatim cõcedi:ſed debet iudex ſe ſummariè informare præſente aduerſario,vel cõtumaciter abſente:dictũ eſt notabile Inn.in.c.p tuas.de ſen. ex cõ. Qñ aũt petit ſimplr ſe abſolui,in dubio vr fateri ſe ligatũ:quia non ligato nõ eſt neceſſaria abſolutio vt p Inn.in.c.venerabilibus.de ſen.excom.li.vj. nec mirũ,qa abſolutio præſupponit vinculũ & ligamẽ.c.ad diſſoluẽdum. de de ſpõ.impub.& ideo dicebat Bal.in.l.ſi.in.j.col.in ver.cõſulunt tamẽ aduocati qđ abſolutio à iuramẽto ſemper debet peti ad cautelã:ne quis videatur fateri ſe piurũ. Et quare abſolutio in foro pœnitẽtiæ fiat per modũ indicatiuũ:& quare debeat prẽmitti,miſereatur.&c.vide bea.Tho.in.iiij.xxij.q.art.xij. Et an pro abſolutione ab excõicatione poſsit quis pecuniã petere.vide eũdem Tho.ij.ij.q.cẽteſima arti.ij. Et qñ ſacerdos poſsit,vel non poſsit abſoluere ſuũ ſubditũ:vide eũdẽ Tho.in quarto.di.x.arg.viij. Et adde, qđ qui vult verè abſolui,ſi eſt ligatus pluribus ſentẽtijs, vel vna tãtũ ex pluribus tãtũ cauſis: debet oĩa exprimere.aliâs abſolutio erit ſurreptitia:vt in.c.officij. de ſentẽ. excõ.& no.in.c.ex parte.de offic.or.& quæ ſit forma abſolutionis ſacramẽtalis & fori pœnitẽtialis.vide bea.Tho.in.ij.parte.q.lxxxiiij.

k ¶ Sentẽtiarum. Adde diſt.xviij.q.vlt.arti.ij.&vide do.Io.Calde.in rep.Car. but.& do.meũ hîc & Pau.de leaza.in rep.c.ſi.de poſtu. præla. & opi.Ioannis An.& Tho.eſt cõis.& pro qua opi.eſt bonus tex.in.c.de illis presbyteris.in ver.miſeratio Apoſtolica veniã ſolet præſtare correctis.xj.q.iij.

l ignorãtia.[a]vnde præſumitur ſcientia,niſi ſub ſint aliquæ coniecturæ in contrariũ. Et cõclude poſt doc. qđ in facto proprio præſumitur ſciẽtia,vt hic:niſi factum ſit intricatum valde, vel niſi ſit multum de longinquo:vt not.in.c. tertio loco.de proba.niſi facti magnitudo aliud ſuadeat:vt in.c.cum illorum.in fi.j.de ſentẽ. excõmuni.& no.bene hoc dictum. ¶ In facto verò alieno[b],regulariter non preſumitur ſciẽtia:vt in regula præſumitur ignorantia. de re. iur.li.vj.Fallit ſi hoc factum ſit publicè notũ: vt in.c.j.de poſtula.præla.& in.c. quod dicitis xvj.diſt.vel niſi quis teneretur indagare[c] illud factum alienũ:vt in.c.innotuit.[d]iuncta glo.de electio.&vtrunq; dictum probatur hîc. Nam iſte excommunicator præſumitur ſcire vtrũ excõicauerit ſine monitiõe,vel ſine cauſa: vel vtrũ cauſa fuerit rationabilis:quia licet hoc vltimũ ſit de facto alieno: tamẽ tenebatur illud indagare. Et regulariter,an & quando excuſet ignorãtia,[e]vide quod no. in regula,ignorãtia de re.iur.li.vj.&.j.q.iiij.c.turbatur.§. notãdũ. & in regula cum ſunt.eo.tit. in mercu. ¶ † In gl.ſi.in ſi.ex hac gl.collige ordinem procedẽdi obſeruandum per iſtos deputatos ſeu delegatos. Nam excõmunicatore nolente abſoluere, & prætẽdente iuſtitiã ſententiæ:debẽt iſti delegati abſoluere ante omnia:nec aliter audire excommunicatũ,niſi abſolutionẽ petat, præſtita cautione de parendo mandatis eccleſiæ, ſi cõſtiterit eum eſſe iuſtè ligatũ. & iſte eſt primus actus,quem iſti facere debent. Nec ob.ſi dicat,quòd litera mãdat iſtũ abſolui ſine difficultate:quia illud refertur ad excõmunicatorẽ in caſu,quo illũ excommunicauerit contra formã concilij.Sed quo ad iſtos delegatos illud nõ procedit:quia ex quo eis nondũ conſtat de iuſtitia excõicationis,non debẽt abſoluere ſine cautione. Nec eũ audire,niſi prius petat abſolutionem cum obligatione cautionis: quia ex quo fatetur ſe ligatũ,licet iniuſtè, non perſeuerare in excommunicatione, ne videatur eam contẽnere.de quo dic, vt plenè habetur in cap.per tuas.de ſent.excom.& in.c.cum contingat.de offi.delega.Secundò facta abſolutione debent iſti cognoſcere de iuſtitia, vel iniuſtitia excommunicationis: & ſi conſtiterit excommunicationem iuſtam puniẽt querelantem.Si verò conſtiterit eam iniuſtam puniẽt excommunicatorem ſecundum formam quæ traditur in dicto capitulo,ſacro. ¶ Tertiò ſecundum gloſſ.ſi conſtiterit excommunicationem iniuſtam,debent iſti delegati cognoſcere de negotio principali. Hoc tamen vltimum non admittunt doctores indiſtinctè. Sed diſtinguit Ioan. Calde. poſt doctores, qđ aut non fuit appellatum ab excommunicatione,aut ſic.Primo caſu non poſſunt iſti delegati cognoſcere de cauſa principali: ſed eſt decidenda per iudicem proprium:niſi ſuperior in commiſsione hoc expreſſerit. Aut fuit appellatum:& tunc eſt ſeruanda diſtinctio gloſſ. & videtur bona & æqua diſtinctio. ¶ Sed quo ad primum membrum dicerem,quòd ſi excõmunicatio eſt annexa[f] negotio principali, videatur tacitè commiſſa cognitio ſuper principali in euentum iuſtæ excommunicationis. argumento in cap.prudentiam.in fin.de offi. de leg.Sed vbi excommunicatio non eſſet connexa negotio principali:puta: quia fuit excommunicatus in negotio principali pro cõtumacia,commiſſa:procedat tunc dictum Calde.& per hoc habes glo.totam expeditam. ¶ † Sed not.vltimò ex principa.gloſſ.quem non debere abſolui ab excommunicatiõe,[g] niſi petat[h]. Et idem not. gloſſ. in cap.ſignificaſti[i].de eo, qui du.in matrimo. & quod ibi dixi. Sed beatus Tho.in.iiij.ſententiarum,[k]quem alleg. & ſequitur Ioan.And.in cap.j.de ſenten. excom. libro.vj.dicit, quòd ſi per excommunicationẽ quis efficitur deterior, debet iudex illã tollere: qa ex quo videt illã non proficere: debet vti alio remedio. ¶ Et dicit etiã,quòd inuitus põt abſolui ab excõmunicatione: qa in excommunicatione eſt cõſyderare duplex malũ:ſcilicet malum culpæ,& malũ pœnæ. Malũ culpę ſ.ipm peccatũ:cũ ſit ex nobis, nõ poteſt à nobis tolli, ſine volũtate noſtra:vt in regula:peccati venia.de re.iu.li.vj.Malũ verò pœnę plerũq; eſt extra nos. qa ſine facto nro ingerit.vñ

a ¶ Multas pœnas. Vide tex. & ibi doct. in c. sacro. j. de sen. excom. Ioan. and. & alios. in. c. j. eo. ti. li. vj.

b ¶ Quo ad ecclesiã militantem. faciat in simili gl. in c. non est. de voto.

c ¶ Præsumitur hæreticus. Faciat quod legi. & no. in. c. cũ cõtumacia. de hære. li. j. & in. c. j. de iudi. & in. c. rursus. & in. c. quicunq; xj. q. iij.

d ¶ Cum tamẽ habe ret. Licet iste tex. exprimat de eo, q loquitur falsum, di cens se non benefi ciatũ. Idẽ est in ta cẽte beneficiatum licet beneficiũ suũ sit tenue: vt hodiè est text. in. c. si mo tu proprio. hîc al lega. Et nõ est lici tum decipere prin cipẽ in impetratio ne. facit. l. fi. in verbo, mentẽ nostrã fefellit. C. de his, q à non domi. manu mi. & vide text. & do. in. c. cum olim de re iudi. Et an, & quãdo liceat deci pere: vide Bald. & do. meum hic.

e ¶ Licet exiguum. An lex curet de minimis. vide hic plenè per do. meũ & Bal. in. c. cũ adeò s. eo. & latius cæte ris dixi in ca. cum te. de re iudica.

¶ Adde, q lex nõ curat de minimis latè Alexan. consi. ciiij. Anto. Francis.

¶ Adde, quòd re gulariter lex non curat de minimis l. Seio. de in integ. rest. vbi pro mini ma læsione nõ cõ ceditur restitutio. & in. l. rebus. in. §. possunt. ff. cõmo.

Quòd tamen intel ligas esse verum in his, quæ concedun tur contra ius com mune: secus in his, quæ sunt secundum ius commune. per. l. si proprietarius. in fi. ff. de dam. infe. & declarat Bart. in. d. l. Seio. Itẽ hęc regula est vera: nisi in appellatione, quæ etiã pro minimo grauamine potest interponi: vt in. c. de appellationibus. & ibi per do. Ant. & doc. de appel. Et adde, q res dicitur minima secũdũ quali tatem rei & personæ: vt declarat Bar. & in. d. l. Seio. & habetur per do. Flori. & doc. in. l. res bona. de contrahen. emp. & in. l. ij. quod cum eo. & vide gl. in l. illicitas. in. §. veritas. ff. de offi. præsi. quæ dixit, q porcellus rustici, est oculus rustici. Et adde etiam, q tertia pars non dicitur esse minima pars. l. cum oportet. §. cum autem. & ibi per Bal. C. de bo. quæ libe.

f ¶ Non valet. Adde in. c. sup literis. s. eo. & in. c. nõnulli. & in. c. ad audientiã. el. ij. & hodiè est expressum in. d. c. si motu ꝓprio. & plenè hîc per do. meũ.

g ¶ Nullũ & minus. Regulariter parũ & nihil æquiparantur. bonus tex. est in c. licet causam. in ver. nulla vel modica. de proba. & bona gl. in. c. tenere. per illum tex. xxxj. dist. & de consecratio. dist. ij. re vera.

Anto. Francis. ¶ Adde, quòd illud quod minus est etiã si parum sit, dicitur nihil esse. l. j. §. hæc verba. ff. si cui plus quã per. l. falcidiã. l. illud. ff. de tri. habe tur per Bar. in. l. si seruus. in. §. si ita. ff. de le. j. & per Bal. in aut. contra rogatus C. ad Treb. & in. l. illud. in. §. si cuius dolo. & ibi per Ang. ff. de Trib. & ideo dicebat Spe. in ti. de accus. in. §. vj. in versi. sed qd si pauper. quòd qui nihil ha bet: nil põt eius periculo esse. Et vide tex. in. l. diuus. ff. de in integ. resti. vbi dictio parũ exponitur pro nõ. ideo, qui parum habet, dicitur non habere: vt ibi. & habetur in. l. j. in. §. fi. ff. ad. l. Aquil.

h ☙ SEB. SAPIA. ¶ Fraudulenter. Hoc ideo videtur procedere, quia quã do aliquid requiritur pro forma etiã, q sit minimum, debet interuenire: vt sicut pœna põt ingeri in inuitũ: ita & remoue ri per absolutionẽ. Par enim ius est in ligando & soluẽdo: vt in. c. verbũ. de pœni. dist. j. Vnde sicut quis põt excõicari inuitus: ita & absolui. Et hæc opinio cõmuniter tenetur: quam credo verisimã: non vt absoluatur à peccato, sed vt absoluatur ab ista pœna excõicationis. Nã excõmunicatio ingerit multas pœnas [a]. ¶ Sed Io. Cal. non seqtur hanc opi. Dicit enim, si qs fuit iustè excõicatus; & perseuerat in cõtumacia sua: nõ debet absolui, etiã si efficeretur deterior: ne malitia sua prosit illi: & ne detur cau sa malignandi. Itẽ, quia si sine cõtritione relaxatur excõicatio, nũquã fuit absolutus. xxiiij. q. ij. c. legatur. Fatẽ tamẽ, q si absolueretur de facto, q teneret absolutio quo ad ecclesiã mili tantẽ. [b] Dicit etiã, q inuitus põt & debet absol ui, quãdo satisfecit, & nõ vult absolui, vt magis mereat: vel quãdo excõicatio fuit iniusta. Sed primũ dictum plus mihi placet. ar. c. prodest. xxiij. q. v. Tene tamẽ mentẽ dictũ Calde. Nam faciunt prędicta cõtra istos tyrãnos, qui excõicati magis indurescũt, & deteriora committunt. Habes enim per prædicta, vtrũ debeant absolui satisfactionẽ nõ offerẽtes. Pro dicto tamẽ Cal. multũ facit. c. cũ sit Romana. in fi. de appel. & xj. q. iij. c. audi denicq;. & c. fin. de pœnis. ¶ Et occurrit mihi nũc media opi. per quã reducerẽ ad concordiã illas opi. cõtrarias quia aut est spes de correctione alio remedio, sublata excõicatione: & ꝓcedit opi. bea. Tho. & Io. an. qa siue plectẽdo, siue indulgẽdo, hoc solũ bene agitur, vt vita hominis corrigatur: vt dicit tex. in. c. prodest. xxiij. q. v. Aut nõ est spes de correctiõe alio remedio: & ꝓcedit opi. Cal. vt non absoluatur: quia ex quo non vult obedire ecclesiæ, debet haberi tãquam Ethni cus & publicanus. i. dest vt gentilis & infidelis: vt in cap. nouit. de iudi. † Et sustinendo excõmunicationẽ tanto tempore, præsumitur hæ reticus: [c] vt in. c. fi. de pœ. & quod ibi no. & no. hanc distinctionem: quia puto verisimam.

21

a ¶ Multas pœnas. Vide tex. & ibi doct. in. c. sacro. j. de sen. excom. Ioan. and. & alios. in. c. j. eo. ti. li. vj.

b ¶ Quo ad ecclesiã militantem. faciat in simili gl. in. c. non est. de voto.

c ¶ Præsumitur hæreticus. Faciat quod legi. & no. in. c. cũ cõtumacia. de hære. li. j. & in. c. j. de iudi. & in. c. rursus. & in. c. quicunq; xj. q. iij.

d ¶ Cum tamẽ habe ret. Licet iste tex. exprimat de eo, q loquitur falsum, di cens se non benefi ciatũ. Idẽ est in ta cẽte beneficiatum licet beneficiũ suũ sit tenue: vt hodiè est text. in. c. si mo tu proprio. hîc al lega. Et nõ est lici tum decipere prin cipẽ in impetratio ne. facit. l. fi. in verbo, mentẽ nostrã fefellit. C. de his, q à non domi. manu mi. & vide text. & do. in. c. cum olim de re iudi. Et an, & quãdo liceat deci pere: vide Bald. & do. meum hic.

e ¶ Licet exiguum. An lex curet de minimis. vide hic plenè per do. meũ & Bal. in. c. cũ adeò s. eo. & latius cæte ris dixi in ca. cum te. de re iudica.

¶ Adde, q lex nõ curat de minimis latè Alexan. consi. ciiij. Anto. Francis.

¶ Adde, quòd re gulariter lex non curat de minimis l. Seio. de in integ. rest. vbi pro mini ma læsione nõ cõ ceditur restitutio. & in. l. rebus. in. §. possunt. ff. cõmo.

Quòd tamen intel ligas esse verum in his, quæ concedun tur contra ius com mune: secus in his, quæ sunt secundum ius commune. per. l. si proprietarius. in fi. ff. de dam. infe. & declarat Bart. in. d. l. Seio. Itẽ hęc regula est vera: nisi in appellatione, quæ etiã pro minimo grauamine potest interponi: vt in. c. de appellationibus. & ibi per do. Ant. & doc. de appel. Et adde, q res dicitur minima secũdũ quali tatem rei & personæ: vt declarat Bar. & in. d. l. Seio. & habetur per do. Flori. & doc. in. l. res bona. de contrahen. emp. & in. l. ij. quod cum eo. & vide gl. in l. illicitas. in. §. veritas. ff. de offi. præsi. quæ dixit, q porcellus rustici, est oculus rustici. Et adde etiam, q tertia pars non dicitur esse minima pars. l. cum oportet. §. cum autem. & ibi per Bal. C. de bo. quæ libe.

f ¶ Non valet. Adde in. c. sup literis. s. eo. & in. c. nõnulli. & in. c. ad audientiã. el. ij. & hodiè est expressum in. d. c. si motu ꝓprio. & plenè hîc per do. meũ.

g ¶ Nullũ & minus. Regulariter parũ & nihil æquiparantur. bonus tex. est in c. licet causam. in ver. nulla vel modica. de proba. & bona gl. in. c. tenere. per illum tex. xxxj. dist. & de consecratio. dist. ij. re vera.

Anto. Francis. ¶ Adde, quòd illud quod minus est etiã si parum sit, dicitur nihil esse. l. j. §. hæc verba. ff. si cui plus quã per. l. falcidiã. l. illud. ff. de tri. habe tur per Bar. in. l. si seruus. in. §. si ita. ff. de le. j. & per Bal. in aut. contra rogatus C. ad Treb. & in. l. illud. in. §. si cuius dolo. & ibi per Ang. ff. de Trib. & ideo dicebat Spe. in ti. de accus. in. §. vj. in versi. sed qd si pauper. quòd qui nihil ha bet: nil põt eius periculo esse. Et vide tex. in. l. diuus. ff. de in integ. resti. vbi dictio parũ exponitur pro nõ. ideo, qui parum habet, dicitur non habere: vt ibi. & habetur in. l. j. in. §. fi. ff. ad. l. Aquil.

h ☙ SEB. SAPIA. ¶ Fraudulenter. Hoc ideo videtur procedere, quia quã do aliquid requiritur pro forma etiã, q sit minimum, debet interuenire: vt sentit Bal. in. c. cum adeo. col. ij. ver. itẽ ex paruo defectu. s. eo. Nam vbi est le uis solẽnitas, licet parui sit effectus attendi debet: vt tradit Ro. in cõsi. cccij. in proposita cõsultatione. & ita tradit in specie de deci. in. c. de appellationibus. col. ij. ver. tertius casus. j. de appella. vbi tenet, q etiam de minimis curatur, quando requiritur pro forma.

i ¶ Cuicunq; in patria sua. Vide tex. iuncta gl. in. l. in ec clesijs. C. de epi. & cleri. & per totum tit. de cle. peregri. quod est bene no tandum ad excusa tionẽ nonnullarũ ciuitatũ statuentiũ beneficia & officia non esse dãda forẽ sibus & alienige nis. quod bene ser uãt dominiveneti. & vide Bald. hic & do. meum. faciat il lud Cice. potiores nobis inquit sunt ciues, quã peregri ni. & text. fin. in. l. ij. C. de anno. ciui. li. ij. in ver. pauperi bus nostris. & ibi Bar. & tex. in. c. fi. de cleri. peregri. & facit. c. nullus. lxj. disti. quòd intelli ge, si reperiantur idonei: aliãs capiẽ tur extranei. Et ita intelligitur. c. vene rabili. de præb. & quod no. in. cũ in ter canonicos. de elec. & in. c. bone. el. ij. de postulati. Præla. & in. c. inter quatuor. de relig. domi.

¶ Adde And. Si cu. consil. xxxvij. Anto. Francis.

¶ Circa materiam statuti prohibẽtis forensem habere officia, siue acqre re simpliciter siue acquirere immobi liaviltra ea, quę ple nè tradunt per scri ben. in. l. in quorũ. ff. de pig. videas quæ habẽtur per do. Anto. in consi. suo, incip. an valeat statutum. & per Bar. & doct. in. l. dubiũ. C. de cõtrahen. emp. in. l. si ita quis. in. §. ea lege. ff. de ver. ob. & per Pau. de cast. in consi. cxcvj. in cip. posset quis dicere. & per Alex. post Bar. in. l. si in emptione. §. omniũ. de cõtrahẽ. emp. & per eundẽ Alex. in. §. j. de act. emp. & per Ioã. An. Bu. & doc. in. c. cõstitutus. de in inte. restit. & vide Bal. in. l. fi. in. §. fin. C. communia de lega. vbi dicit, quòd tale statutũ est cõtra ius cõe, & ideò non extendendum tãquã odiosum. Et ideò dicit, q in dubio non operatur in cõmissione preci. Et Adde, q stãte tali statuto: forẽsis singularis peritiæ & doctrinę nõ cõprehẽderetur in eo: imò talis forẽsis stãte huiusmodi statuto, nõ ꝓhibere tur acqrere. l. sed & reprobari. in. §. fi. in ver. maximè disciplinatus. & ibi p Ia. de Are. & Bal. ff. de excu. tu. quoniã talis forensis singularis doctrinæ habetur ꝓ ciue, & gaudet priuilegijs ciuiũ: vt no. scriben. in. d. l. in quorũ. Et adde etiã, q ꝓhibitus acqrere per tale statutũ nõ posset acqrere sub nomine vxo ris, vel filiorũ: quia præsumeret facere in fraudẽ. ita Bal. no. in. l. mancipia. C. si quis alteri, vel sibi. de quo per scribẽ. in. d. l. in quorũ. & in. l. acta. C. plus va lere, quod agi. Et adde etiam quòd prohibitus acquirere per tale statutum, si fiat sibi legatum, licet nõ possit habere rem legatam: tamen debet habere æstimationem: vt dixit Baldus. in. l. apud Iulianum. in. §. constat. ff. de lega. j. & Bart. in. l. filius. in. §. si quid. eo. tit. vel debet habere rem legatam, non vt eã obtineat: sed vt illam vendere compellatur, secundum Bal. no. in. l. cum quæstio. circa fi. in ver. vt scias. C. de le. & vide Cyn. in. l. Deo nobis. C. de Epis. & cle. & Fed. de Sen. in consi. xij. & in cõsi. xxvj. & per do. Abb. in. c. in prẽsen tia. in pe. char. de ꝓba. Et adde quòd forẽsis ꝓprie dicitur, qui non est natus forensem,

i ¶ Cuicunq; in patria sua. Vide tex. iuncta gl. in. l. in ec clesijs. C. de epi. & cleri. & per totum tit. de cle. peregri. quod est bene no tandum ad excusa tionẽ nonnullarũ ciuitatũ statuentiũ beneficia & officia non esse dãda forẽ sibus & alienige nis. quod bene ser uãt dominiveneti. & vide Bald. hic & do. meum. faciat il lud Cice. potiores nobis inquit sunt ciues, quã peregri ni. & text. fin. in. l. ij. C. de anno. ciui. li. ij. in ver. pauperi bus nostris. & ibi Bar. & tex. in. c. fi. de cleri. peregri. & facit. c. nullus. lxj. disti. quòd intelli ge, si reperiantur idonei: aliãs capiẽ tur extranei. Et ita intelligitur. c. vene rabili. de præb. & quod no. in. cũ in ter canonicos. de elec. & in. c. bone. el. ij. de postulati. Præla. & in. c. inter quatuor. de relig. domi.

¶ Adde And. Si cu. consil. xxxvij. Anto. Francis.

¶ Circa materiam statuti prohibẽtis forensem habere officia, siue acqre re simpliciter siue acquirere immobi liaviltra ea, quę ple nè tradunt per scri ben. in. l. in quorũ. ff. de pig. videas quæ habẽtur per do. Anto. in consi. suo, incip. an valeat statutum. & per Bar. & doct. in. l. dubiũ. C. de cõtrahen. emp. in. l. si ita quis. in. §. ea lege. ff. de ver. ob. & per Pau. de cast. in consi. cxcvj. in cip. posset quis dicere. & per Alex. post Bar. in. l. si in emptione. §. omniũ. de cõtrahẽ. emp. & per eundẽ Alex. in. §. j. de act. emp. & per Ioã. An. Bu. & doc. in. c. cõstitutus. de in inte. restit. & vide Bal. in. l. fi. in. §. fin. C. communia de lega. vbi dicit, quòd tale statutũ est cõtra ius cõe, & ideò non extendendum tãquã odiosum. Et ideò dicit, q in dubio non operatur in cõmissione preci. Et Adde, q stãte tali statuto: forẽsis singularis peritiæ & doctrinę nõ cõprehẽderetur in eo: imò talis forẽsis stãte huiusmodi statuto, nõ ꝓhibere tur acqrere. l. sed & reprobari. in. §. fi. in ver. maximè disciplinatus. & ibi p Ia. de Are. & Bal. ff. de excu. tu. quoniã talis forensis singularis doctrinæ habetur ꝓ ciue, & gaudet priuilegijs ciuiũ: vt no. scriben. in. d. l. in quorũ. Et adde etiã, q ꝓhibitus acqrere per tale statutũ nõ posset acqrere sub nomine vxo ris, vel filiorũ: quia præsumeret facere in fraudẽ. ita Bal. no. in. l. mancipia. C. si quis alteri, vel sibi. de quo per scribẽ. in. d. l. in quorũ. & in. l. acta. C. plus va lere, quod agi. Et adde etiam quòd prohibitus acquirere per tale statutum, si fiat sibi legatum, licet nõ possit habere rem legatam: tamen debet habere æstimationem: vt dixit Baldus. in. l. apud Iulianum. in. §. constat. ff. de lega. j. & Bart. in. l. filius. in. §. si quid. eo. tit. vel debet habere rem legatam, non vt eã obtineat: sed vt illam vendere compellatur, secundum Bal. no. in. l. cum quæstio. circa fi. in ver. vt scias. C. de le. & vide Cyn. in. l. Deo nobis. C. de Epis. & cle. & Fed. de Sen. in consi. xij. & in cõsi. xxvj. & per do. Abb. in. c. in prẽsen tia. in pe. char. de ꝓba. Et adde quòd forẽsis ꝓprie dicitur, qui non est natus forensem,

uo etiam facit. cap. c. 26. q. 7. & Abb e
llegans seq. Siraq. sub. nº. 226. gl. 1. p. 9
ostiens. & aly. in. c. cognouerit. ibiq; An
pe. 1mol. in fi. de leg. monent Platz
enter animaduertũt
ut Sfraz excomunica
si eam futuram pre
inutilem & contem
:~

SVMMARIVM.

1 *Impetrãs beneficiũ, si nõ facit mẽtionẽ de illo, quod habet, licet sit minimum, cõmittit subreptionem.*

2 *Nullum & minus vtile, quando æquiparentur.*

3 *Subreptio committitur, si quis impetrans beneficium non facit mentionem de patria sua.*

CAP. XLII.

1 SI proponente. ¶ † Si impetrãs rescriptũ ad beneficiũ dixit se nõ beneficiatũ, cũ tamẽ hẽret [d] beneficiũ, licet exguũ: [e] nõ valet rescriptũ. Et ho diè dicẽdũ est, vt clarius habet in. c. si motu ꝓprio. de præbẽ. li. vj. Vbi indistinctè deciditur q qualecũq; beneficium habeat impetrãs, nisi de illo faciat mẽtionẽ, nõ valet [f] impetratio secũdi. Et diuiditur ista Decretalis in duas partes. In prima quæst. In secũda solutio, ibi: *illud*. ¶ Casus literalis. Aliquis habebat modicũ beneficiũ, de quo nõ poterat cõmodè sustentari: impetrauit literas super obtinendo beneficio ꝓponẽs se nondũ beneficiũ assecutũ: nullã faciendo mentionẽ de illo beneficio, licet modi co: dicitur, q literæ nõ valent tãquã fraudulen
2 ter obtẽtæ. Ber. ¶ † No. primò casum, in quo nullũ & minus [g] cõpetẽs, nõ æqparãtur. & hoc
h ideo in casu nostro, quia videt [h] fraudulẽter tacuisse tenue beneficiũ: vt facilius haberet gratiã ad secundũ. Sed alio respectu nullũ & min[9] vtile æquiparãtur: vt in. c. ij. de trãsla. Episco. ¶ Vltimò no. ex fi. quòd subreptio in beneficiis vitiat nedũ gram, sed rescriptũ. facit ad
3 ea quæ dixi. s. in. c. ad audientiam. ¶ † In gl. fi. ibi: si de terra illius est oriũdus. Signa glo. quia nescio alibi, q si forẽsis impetrat beneficiũ, & non facit mẽtionẽ de loco suæ originis: gratia est subreptitia. Quia in dubio Papa intẽdit ꝓ
i uidere cuicũq; in patria sua. [i] & quãuis do. An. nõ videatur hanc glo. approbare, per no. in. c. ne pro defectu. de elect. Ego tamen dico hanc glo. verisimam. Et ad no. in. c. ne pro defectu. dic, q procedit in canonicis, q sciẽter eligẽdo

a ¶ Multas pœnas. Vide tex. & ibi doct. in. c. sacro. j. de sen. excom. Ioan. and. & alios. in. c. j. eo. ti. li. vj.

b ¶ Quo ad ecclesiã militantem. faciat in simili gl. in. c. non est. de voto.

c ¶ Præsumitur hæreticus. Faciat quod legi. & no. in. c. cũ cõtumacia. de hære. li. j. & in. c. j. de iudi. & in. c. rursus. & in. c. quicunq; xj. q. iij.

d ¶ Cum tamẽ habe ret. Licet iste tex. exprimat de eo, q loquitur falsum, di cens se non benefi ciatũ. Idẽ est in ta cẽte beneficiatum licet beneficiũ suũ sit tenue: vt hodiè est text. in. c. si mo tu proprio. hîc al lega. Et nõ est lici tum decipere prin cipẽ in impetratio ne. facit. l. fi. in verbo, mentẽ nostrã fefellit. C. de his, q à non domi. manu mi. & vide text. & do. in. c. cum olim de re iudi. Et an, & quãdo liceat deci pere: vide Bald. & do. meum hic.

e ¶ Licet exiguum. An lex curet de minimis. vide hic plenè per do. meũ & Bal. in. c. cũ adeò s. eo. & latius cæte ris dixi in ca. cum te. de re iudica.

¶ Adde, q lex nõ curat de minimis latè Alexan. consi. ciiij. Anto. Francis.

¶ Adde, quòd re gulariter lex non curat de minimis l. Seio. de in integ. rest. vbi pro mini ma læsione nõ cõ ceditur restitutio. & in. l. rebus. in. §. possunt. ff. cõmo.

Quòd tamen intel ligas esse verum in his, quæ concedun tur contra ius com mune: secus in his, quæ sunt secundum ius commune. per. l. si proprietarius. in fi. ff. de dam. infe. & declarat Bart. in. d. l. Seio. Itẽ hęc regula est vera: nisi in appellatione, quæ etiã pro minimo grauamine potest interponi: vt in. c. de appellationibus. & ibi per do. Ant. & doc. de appel. Et adde, q res dicitur minima secũdũ quali tatem rei & personæ: vt declarat Bar. & in. d. l. Seio. & habetur per do. Flori. & doc. in. l. res bona. de contrahen. emp. & in. l. ij. quod cum eo. & vide gl. in l. illicitas. in. §. veritas. ff. de offi. præsi. quæ dixit, q porcellus rustici, est oculus rustici. Et adde etiam, q tertia pars non dicitur esse minima pars. l. cum oportet. §. cum autem. & ibi per Bal. C. de bo. quæ libe.

f ¶ Non valet. Adde in. c. sup literis. s. eo. & in. c. nõnulli. & in. c. ad audientiã. el. ij. & hodiè est expressum in. d. c. si motu ꝓprio. & plenè hîc per do. meũ.

g ¶ Nullũ & minus. Regulariter parũ & nihil æquiparantur. bonus tex. est in c. licet causam. in ver. nulla vel modica. de proba. & bona glo. in. c. tenere. per illum tex. xxxj. dist. & de consecratio. dist. ij. re vera.

Anto. Francis. ¶ Adde, quòd illud quod minus est etiã si parum sit, dicitur nihil esse. l. j. §. hæc verba. ff. si cui plus quã per. l. falcidiã. l. illud. ff. de tri. habe tur per Bar. in. l. si seruus. in. §. si ita. ff. de le. j. & per Bal. in aut. contra rogatus C. ad Treb. & in. l. illud. in. §. si cuius dolo. & ibi per Ang. ff. de Trib. & ideo dicebat Spe. in ti. de accus. in. §. vj. in versi. sed qd si pauper. quòd qui nihil ha bet: nil põt eius periculo esse. Et vide tex. in. l. diuus. ff. de in integ. resti. vbi dictio parũ exponitur pro nõ. ideo, qui parum habet, dicitur non habere: vt ibi. & habetur in. l. j. in. §. fi. ff. ad. l. Aquil.

h ☙ SEB. SAPIA. ¶ Fraudulenter. Hoc ideo videtur procedere, quia quã do aliquid requiritur pro forma etiã, q sit minimum, debet interuenire: vt sentit Bal. in. c. cum adeo. col. ij. ver. itẽ ex paruo defectu. s. eo. Nam vbi est le uis solẽnitas, licet parui sit effectus attendi debet: vt tradit Ro. in cõsi. cccij. in proposita cõsultatione. & ita tradit in specie de deci. in. c. de appellationibus. col. ij. ver. tertius casus. j. de appella. vbi tenet, q etiam de minimis curatur, quando requiritur pro forma.

i ¶ Cuicunq; in patria sua. Vide tex. iuncta gl. in. l. in ec clesijs. C. de epi. & cleri. & per totum tit. de cle. peregri. quod est bene no tandum ad excusa tionẽ nonnullarũ ciuitatũ statuentiũ beneficia & officia non esse dãda forẽ sibus & alienige nis. quod bene ser uãt dominiveneti. & vide Bald. hic & do. meum. faciat il lud Cice. potiores nobis inquit sunt ciues, quã peregri ni. & text. fin. in. l. ij. C. de anno. ciui. li. ij. in ver. pauperi bus nostris. & ibi Bar. & tex. in. c. fi. de cleri. peregri. & facit. c. nullus. lxj. disti. quòd intelli ge, si reperiantur idonei: aliãs capiẽ tur extranei. Et ita intelligitur. c. vene rabili. de præb. & quod no. in. cũ in ter canonicos. de elec. & in. c. bone. el. ij. de postulati. Præla. & in. c. inter quatuor. de relig. domi.

¶ Adde And. Si cu. consil. xxxvij. Anto. Francis.

¶ Circa materiam statuti prohibẽtis forensem habere officia, siue acqre re simpliciter siue acquirere immobi liaviltra ea, quę ple nè tradunt per scri ben. in. l. in quorũ. ff. de pig. videas quæ habẽtur per do. Anto. in consi. suo, incip. an valeat statutum. & per Bar. & doct. in. l. dubiũ. C. de cõtrahen. emp. in. l. si ita quis. in. §. ea lege. ff. de ver. ob. & per Pau. de cast. in consi. cxcvj. in cip. posset quis dicere. & per Alex. post Bar. in. l. si in emptione. §. omniũ. de cõtrahẽ. emp. & per eundẽ Alex. in. §. j. de act. emp. & per Ioã. An. Bu. & doc. in. c. cõstitutus. de in inte. restit. & vide Bal. in. l. fi. in. §. fin. C. communia de lega. vbi dicit, quòd tale statutũ est cõtra ius cõe, & ideò non extendendum tãquã odiosum. Et ideò dicit, q in dubio non operatur in cõmissione preci. Et Adde, q stãte tali statuto: forẽsis singularis peritiæ & doctrinę nõ cõprehẽderetur in eo: imò talis forẽsis stãte huiusmodi statuto, nõ ꝓhibere tur acqrere. l. sed & reprobari. in. §. fi. in ver. maximè disciplinatus. & ibi p Ia. de Are. & Bal. ff. de excu. tu. quoniã talis forensis singularis doctrinæ habetur ꝓ ciue, & gaudet priuilegijs ciuiũ: vt no. scriben. in. d. l. in quorũ. Et adde etiã, q ꝓhibitus acqrere per tale statutũ nõ posset acqrere sub nomine vxo ris, vel filiorũ: quia præsumeret facere in fraudẽ. ita Bal. no. in. l. mancipia. C. si quis alteri, vel sibi. de quo per scribẽ. in. d. l. in quorũ. & in. l. acta. C. plus va lere, quod agi. Et adde etiam quòd prohibitus acquirere per tale statutum, si fiat sibi legatum, licet nõ possit habere rem legatam: tamen debet habere æstimationem: vt dixit Baldus. in. l. apud Iulianum. in. §. constat. ff. de lega. j. & Bart. in. l. filius. in. §. si quid. eo. tit. vel debet habere rem legatam, non vt eã obtineat: sed vt illam vendere compellatur, secundum Bal. no. in. l. cum quæstio. circa fi. in ver. vt scias. C. de le. & vide Cyn. in. l. Deo nobis. C. de Epis. & cle. & Fed. de Sen. in consi. xij. & in cõsi. xxvj. & per do. Abb. in. c. in prẽsen tia. in pe. char. de ꝓba. Et adde quòd forẽsis ꝓprie dicitur, qui non est natus forensem,

in loco: ſed ſi eſt natus in loco licet ex patre forenſi, non dicitur propriè fo
renſis,& vide Pau.de caſt.in conſilio.cxciij.in vlti.col.& per eundem in con
ſi.ſuo.ix.Et adde quòd illi, qui ſunt de caſtro ſubdito epiſcopatui ciuitatis:
vbi viget tale ſtatutum: non dicuntur eſſe forenſes. ita no.voluit Bald.in auᵗ.
qua in prouincia.C.vbi de cri.agi opor.& vide Alex.in.l.in prouinciali.§.fi.
ff.de no.oper. nũ
tia.& per Bald.in
rubri.C. qui accu.
non poſ.

a ¶ Inducit ſubre
ptionẽ. Vide Bal.
in.c.eam te. & ibi
dixi.ſ.e. An. Bar.

b ¶ Abutentiũ. Vi
de.c.ſedes.&.c.nõ
nulli.in.ver.abutũ
tur.ſ.eo.

c ¶ Æquiuocatio
nominis. Vide in
in.c.inter dilectos
de fide inſtrumẽ.
& in.c. quoniam
Abbas.& ibi no.
de offi. delega. &
Specu.de cita. §.j.
ver.quid ſi.& ver.
ſequenti.

d ¶ Sunt enim per
ſonalia. Vide.ſ.in
c. ſignificante. &
ibi iſtum in.j. no.
& Io.and. Hoc li
mita, niſi reſcri
ptũ impetratũ ab
vno alteri proſit,
vt in re indiuidua:
vt in. l.infra.C.de
diuer. reſcriptis.
& facit bo.tex.in
l.ſi communem.
ff. quẽadmo. ſer.
amit. Et multa ac
cumulat hîc do.
meus circa miſtu
ram. & vide eum
hîc.& in repeti. c.
Raynaldus. circa
fi.de teſta.

SEB. SAPIA.

e ¶ Quòd reſcriptũ
Vide multa, quæ
ad propoſitũ po
nit Feli.in.c.fi.co.
vlt. ſ. de conſtitu.
& Calde.in cõſil.
j. ſubti. de cõſtit.
& Præpoſi. in. c.
cũ haberet. de eo,
q duxit in matri
moniũ, quam pol
luit per adulte. vbi ponit quid ſi Papa conceſſit literas vni, vt poſſit abſolui
ab excommunicatione papali incurſa, propter aliquod delictum: an poterit
abſolui pro tempore, quo perſeuerauit in delicto poſt impetratas literas.

f ¶ Ad futuras. Vide quæ plenè no.in.c.quia circa.de priuile.& ibi dicam. Li
mita tamen hunc tex: niſi reſcriptum ad futura: puta mercator impetrauit re
ſcriptum, quòd poſſit conuenire præteritos debitores & futuros, ſecũdum
Io.And.in addi.Spe.in ti.de reſcrip.præſenta.§.ratione autem cen. ver.exci
pitur.in addi.quæ incipit, Accurſius.tamen tales literæ ſunt cõtra ſtylum cu
riæ,& præſumuntur ſubreptitiæ: niſi appareat de certa ſcientia Papę. limita
ſecundò iſtum tex. ſecundum Butri.hîc: niſi ſimus in caſu, in quo ex eadem
inſtantia ſequi poſſet condemnatio propter ius futurũ ſuperueniens. quod
putat ipſe procedere, quando ius peruenit ex caſu de pręterito: ſecus ſi ǫ̃no
ſuperueniret de nouo. Limita tertiò, niſi paulo poſt datam reſcripti contro
uerſia fuerit orta, per gl.celebrem.in clemen.literas.j.eo.& voluit Hoſt. hîc,
qui dicit illud procedere, non ſolùm in reſcripto ad lites: ſed etiam in reſcri
pto ad beneficia.& ſic cle.literas. non habet locum in beneficio paulo poſt
datam creato. Limita etiam & quartò niſi agatur de modico præiudicio; qa
verba vniuerſalia includunt futura. l.fi.§.quæ res pig.obli.poſ.& voluit Bal.
in.l.ij.ff.de procu. facit quod voluit Specu.eo.tit.ſcilicet de procu.§.ratione
autẽ,& voluit Roma.in.l.damni infecti.in.§.ſi is, qui vicinas.ff.de dam.infec.

forenſem, videtur renuntiare eorum fauori. Sed iſta gl.procedit in impetrante à Papa, qui nõ pręſumitur ſcire rationẽ huius impetratis vñ taciturnitas nationis inducit ſurreptionẽ[a]. Quia ſi expreſsiſſet ſuã nationẽ Papa nõ cõceſ
ſiſſet ſibi gratiã in partibus alienis: vel ſaltẽ nõ ita de facili, vt colligitur ĩ. de cleri. peregri. per totum. Ad idẽ bon.text. in.c.bonæ.ij.de poſt. præla. dum tex. ibi dixit: nec vellemus ei præfi cere alienũ.& vide etiam tex.no.in.c.nullus in uitis.lxj.di.& ad.c.ad decorem ĩ. de inſti. quod videtur contrariari prædictis: dic, vt ibi no.& vide quod ibi dixi. hîc non ſunt alia.

a

SVMMARIVM.

1 *Abutentes reſcripto, priuantur commodo ipſius.*
2 *Æquiuocatio nominis tam actoris, quàm rei: an vitiet reſcriptum?*
3 *Reſcripta nõ poſſunt alijs cedi: quia ſunt perſonalia.*
4 *Reſcriptum impetratum ad vnam rem: non extenditur ad alias res creatas poſt impetrationem. 8.*
5 *Diuerſi iudices non debent impetrari contra eundẽ, ſiue ſuper vno negotio, ſiue pluribus. numero. 9. 10. 13.*
6 *Citatio facta ad locum æquiuocum, non eſt nulla: ſed arctat citatum, vt compareat in loco conſueto.*
7 *Expenſæ & damna, an ſint idem.*
8 *Seruitus non poteſt conſtitui ſine re: ſed bene poteſt quis obligari ad conſtituendam ſeruitutem, quã do res erit.*
9 *Reſcriptum corruit, ſi impetrans moritur tempore datæ: & ille contra quem impetratur.*
10 *Pœnalis diſpoſitio extenditur ex identitate rationis vt ſeruetur diſpoſitio, non quo ad pœnam.*
11 *Ratio quando non poteſt reddi, niſi vna: illa habetur pro expreſſa.*
12 *Noua conſtitutio, an & quando reguletur ſecundũ antiquam.*
14 *Iudex, qui pronunciat reſcriptum non valere: vel ſe non eſſe iudicem: poteſt condemnare partem in expenſis.*
15 *Iudex non tenetur aliquem condemnare in expenſis, niſi fuerit petitum.*
Iudex non impartit officium ſuum ad vtilitatẽ priuatam: niſi petatur.
16 *Statutum, ſi iudex non terminauerit cauſam intra certum tempus, puniatur: non habet locum, ſi hoc non fuerit petitum à parte. ſ. vt citò terminetur.*
Appellari non poteſt à iudice, qui non condemnauit in expenſis, ſi non fuerunt petitæ.
Appellari non poteſt à iudice, qui non facit id, quod potuit ex officio ſuo facere.
17 *Iudex delegatus delinquens, an poſſit puniri per ordinarium loci?*
18 *Abutentes reſcripto, an poſſint puniri criminaliter.*
Impetrans per ſubreptionem poteſt etiam criminaliter puniri.

Limita quintò, niſi lites futuræ ſint connexæ litibus præſentibus· quia venirent lites ortæ poſt mandatum, ſecundum Dy.in.l.qui habet.§.fi.ff.de tutel. & ibi per Bar.& do.meum hic: quia allegat in ſimilit, glo.fin. in cle.j. in ver. deputatis.de teſta. facit gl.in cle.vt hîc, qui.de æta.& quali. ſuper ver.in poſte rum.& per iſtũ in.c.poſtoralis.in.§.verum.de app. Limita.vj. niſi futura ſint appendentia præ ſentium: vt eſt pignº, vel hypothe. l.fi.C.quæ res pi. oblig. poſ. & per Gul.& Dyn.& Bald.hîc in.ij. col. Limita.vij. niſi futura veniãt iure ac creſcẽdi.ff.de inof fi. teſt.l. qui repu diãtis.§. vlti. ſecũ dum Bald. hîc, in ij.col. vel niſi futu ra veniant rei au gmento. C. de ap pel. l. ampliorem §.fi. ſecundũ Bal. hîc. Quandoq; ta men dicimus futu ra non contineri. ſecundũ Bal. hic, per not.ff. de con di.& demon.l. nã ad ea.ff.mã. l. ſi ti bi mãdauero.§. is cuius. Niſi ſit adẽ ptus ſtatus ſimul cum bonis. ff. de leg. iij. l. ſi depor tati ſeruo. Quo ca ſu etiam futura ve niũt: licet poſſeſ ſio futurorũ non acquiratur fiſco ſi ne apprehenſiõe: vt not.ff.mã.l. cũ duobus.§. idẽ re ſpondit. vbi eſt o ptima gloſ.& ple nius dicã in. d. ç. qa circa. poſt iſtũ. Adde do. de Ro ta. deci. ccccclxx. in antiquis. Anto. Franciſ.

¶ Circa hoc, an ſtatuta extendan tur ad caſus futu ros. Adde, ꝙ regu lariter ſtatuta & le ges comprehẽdũt caſus futuros, & non præteritos. l. fi. in fi. C. fi cer. pe.

CAP. XLIII.

1 QVia nonnulli. † Abutẽtes reſcripto apoſtolico in caſibus hîc enumeratis, priuantur cõmodo reſcripti & cõdẽnãtur in ſumptibus & dãnis aduerſario. Et nõ diuidit. Nã ponit. vij. vel. viij.
b vitia abutẽtium[b] reſcriptis Apoſtolicis. ¶ Ca
2 ſus literalis. Ponitur per Ber.in gl.j. ¶ † Not.
c j. quòd æquiuocatio nominis[c] non vitiat literas apoſtolicas. Et eſt ꝑculdubio verum reſpectu ipſius impetratoris. Nã ipſe pręſumit impetraſſe, ex quo eſt in poſſeſsione literarum: licet reperiatur alius: qui ſit eiuſdẽ nominis & cognominis. Et ꝙ æquocatio vitiet, videtur bo.tex.in.c.inter dilectos.de fid.inſtr. vide tamen ad materiã, quod no.in.c.quoniã Abbas.
3 de off.dele. ¶ † No.ij. quòd reſcripta nõ poſ-
d ſunt alijs concedi: ſunt enim perſonalia.[d] vnde nõ excedunt perſonas in eis cõtentas. concor. c.p.&.g.de offi. deleg. Et ex hoc dicũt doc. ꝙ cedens iura ſua alteri nõ põt ceſsionario cõce-
4 dere reſcriptum. ¶ † Not.iij. quòd reſcriptũ[e]
e ſimpliciter impetratum ad lites, nõ debet extẽ
f di ad futuras[f] cõtrouerſias exortas poſt impetrationẽ. Et ad hoc quotidie alle. iſte tex. Idẽ dicimus de reſcripto ad beneficiũ vacaturũ: vt non extẽdatur ad beneficium creatum poſt data
5 tam literarũ: vt in clemen. fiĵ. eo. ti. ¶ † Itẽ no.

vbi per Bal.& per Bar.in.l.omnes populi.in.v.q.prin.in.xvij.col. & ibi etiã per Alex.in.viij.col.ff.de iuſti.& iur.& in.l.illicitas.in prin.ff.de offic.prefi. & habetur per Bal.in.l.meminimus.C.de legi.hæredi.& in.l.vnica.in.§.locũ. C.de cadu.tol.& per eundem Alex.in.l.cum lex.ff. de legi. & in conſi.ſuo lxxix.in quarta parte conſiliorum. vbi dicit, ꝙ ſtatutum non trahitur ad prę terita, etiam ſi ratio ſtatuti poſſet trahi ad caſum præteritũ. quod etiã voluit Bal.in.l.teſtium.in vlti.no.C.de teſti.& in.l.comparationes.in vlti.not.C. de fi.inſtru. vbi dixit, ꝙ forma probãdi, quæ inducitur per ſtatutum cõprehen dit futura, & non præterita: imò nec etiam ſecundũ traheretur ad cauſas præ ſentes. de quo vide Bar.in.d.l.omnes populi.in.ij.q.prin. Et propterea dice bat Pau.de caſt.in.l.iubemus.C.de teſt. quòd ſtatutũ diſponens, ꝙ teſtamen ta fiant cum certa ſolẽnitate. intelligitur de teſtamẽtis futuris, non aũt de factis: licet mutari poſsint à teſtatore viuo,& de nouo fieri cum ſolẽnitate ſtatuti. tamen Ang.in authenti. vt nouæ conſtitutiones.& in auᵗ. vt cum de appellatione cognoſcitur. in princi. in ver. aduerte pro declaratione. videtur tenere contrarium. De quo vide Bar.in.d.l.omnes populi.in.ij.q.v.qõ.prin.in ver. circa tertium. ff. de iuſti.& iure.& in.l.ſancimus.in fi. C. de ſac. ſan. eccle. & vide per Pau.de ca.in cõſi.ſuo.xc.incip.in cauſa Sfortij. Et de materia iſta ſtatutorũ, quæ cõprehendant,& ad ea, quæ extendũtur, & quã extenſionẽ & interpretationẽ patiantur & recipiãt: vide plenè per Bart. & omnes in.d.

l.omnes populi.& in.l.ſi verò.in.§.de viro. ff. ſoluto matrimonio, & in.l. ſi ſerui veſtri.C.de noxa.

a ¶ Ad locum æquiuocum. Facit quod leg.& no.in.l.pen.ff. de iuſtitia & iure.& quod ibi no.per moder.

b ¶ Futuro ædificio. Adde Apoſtillam domini Bar.bellenzini in.c.ad audiẽ tiã. de eccle.ædifi. & do.Car.&alios in.c. ad diſſoluendũ. de deſpõſati. impub.& in cle.literas.de reſcrip.

c ¶ Inhæreat. Adde qđ voluit Ro. conſil. cclxxvij. vbi dicit, ꝙ mandatum procuratoris conſtituti in lite ad beneficiũ cẽſetur tacitè reuocatum per renuntiationẽ Prælati factã de ipſo beneficio: quia mandatum nõ habet amplius quid, ſuper quo ſe fundet.

d ¶ Ex tenore. Vide ibi dicta.

e ¶ Perdere cauſam Adde videndum Pe.de Anch.con. xvj.in fi.

✠ SEB. SAPIA.

f ¶ Ratione legis. Vide Iaſ.in.l.j. C. de in ius voc. vbi tenet, quòd in correlatiuis in pœnalibus diſpoſitio loquens in vno, extenditur ad aliud quo ad pœnam, quando eſt eadẽ ratio. & de ratione legis, ꝙ ſit tanquã anima. Ad hoc propoſitum vide multa per Curtium ſeniorem in conſi.ix. Ticinenſi ſtatuto.colum.ix.vbi etiam tenet,& probat ex multis, ꝙ vbi eſt eadem ratio, non dicitur fieri extenſio. vide etiam do.Ia.in.l.penu.ff. de in ius voc.vbi tradit, an diſpoſitio, quæ extenditur ad vnum caſum extenditur quo ad pœnam.

g ¶ Quo ad pœnã. Vide bo.tex.& ibi Bal.in.c.j.§.porro.in ti.quæ fuit prima cauſa benefi.amit.& plenè per Imo.& Ro.in.l.ſi verò.§.de viro.ff.ſol.matr. & in.c.conſtitutionem.de regula.li.vj.cum concor.
Adde do.Car.conſi.lx. And.Sicu.conſi.xxxiiij.xlviij.&.lj.

h ¶ Regulatur ratione legis. Vide per Dyn.in reg.fin.de reg.iur.lib.vj. & per Bal.in.l.non dubium.C.de legi.cum concor.

ZACHARIAS. ¶ Et vltra illas adde Phil.Fran.in alle.reg.fi.iſtũ conſi.j. col.iij.ver.vltimò adduco pulchrum motiuũ vol.j.quod elicit ex dictis Cy. in.l.non dubium.C.de legi.Bal.in.l.ſcire.de excu.tut.& conſi.cccxcix.col.ij. vol.j.Alex.conſi.lij.col.iiij.ver.quinimo plus.vol.iiij.& Lud.Ro.in rep.auẽ. ſimiliter.col.xxvij.& ſequen.C.ad.l.fal.
¶ Adde quod Bal.conſi.jj.li.iij.dicit, ꝙ ratio legis, mẽs & verba idem ſunt.

i ¶ Extenſio ad limites illius rationis. Adde gl.& ibi Car.in cle.j.in ver.eligatur.de elec.& glo.in cle.j.de reſcrip.in ver.præſidentes.in fi.& gl.in cle. auditor.in ver.beneficio.eo.ti.gl.in.c.ij.de confeſ.li.vj.docto.in.c.ij.requiris.de appe.iſtũ in.c.ſicut de teſti.& in.c.pen.de immu.eccle.& in.c.fin.in prin.ix. col.de iureiu.& in.c.j.in.viij.col.de re iud.& in.c.de vxore.de ſepul.in.ij.co. & in.c.eccleſiæ.& in.c.quia plerũq;.de immu.eccle.& in.c.ſuggeſtum.& in c.propoſuit.de appe.& in.c.per tuas.eo.ti.& in.c.inquiſitionis.in.iiij.col.de accu.& in.c.fi.§.cæterũ.de ele.& in.c.penul.in fi.de cõſtitu.Do.in.c.frequẽs. de reſt.ſpo.in.v.col.& in.c.eũ qui.in.iij.col.de præben.li.vj.
¶ Adde Andr.Sicu.conſi.xxxij.& quando in correctorijs ſit fienda extenſio.vide Ro.conſi.cccxxxvij.&.cxxviij.

k ¶ In.c.j.de tempo.ord.li.vj.vide quæ plenè dixi in notabilibus in ver.extẽſio. Adde Bal.in.l.maximum vitium.C.de lib.præte.in.iiij.col.inver.vlterius quæritur de tali quæſtio.& Pe.de Ancha.in.c.ſtatutum.§.cum autẽ.eo.ti. libro.vj.vbi refert ſe ita conſuluiſſe in facto apud Teruiſiũ.& Io.An.in addi. Spe.in ti.de ſen.§.cum aũt.& in ti.de execu.ſen.§.poſtremò.faciat quod nõ. Bar.in.l.j.§.& parui.ff.quod vi aut clã.& Bald.& ibi plenè per do.meum in c.j.ſ.eo.& in repe.c.Raynaldus.de teſta.in.lxviij.char.in verſi. iſta gl.induci poſſet ad quæſtionem.

l ✠ SEB. SAPIA. ¶ Extenſionis. vide quæ addita ſunt ad Abbatem in proœ.Greg.col.iiij.vbi.d.Abb. reputat etiam ſing.glo.in.d. c.j. de tempo. ordi.li.vj.

m ¶ Conſtitutio noua. Adde duos bonos tex.ſimul iunctos in.l.vt tantum.ff, de ſeruo cor.iuncta.l.ſi quis ſeruo.C.de fur.
Adde Roma.conſi.cccxlv.

quẽ nõ poſſe impetrare diuerſos iudices contra eũdẽ, ſiue vnicũ ſit negotiũ, ſiue ſint plura. & de hoc dicẽdũ: vt hodiè clarius habeť in.c. 6 diſpẽdia.j.e.li.vj.&aliqđj.cũ gl. ¶ † Itẽ no ibi: *que commune*, iuncta gl.in verbo: *vel indetermi natè*. ꝙ citatio facta ad locũ æquocũ, a non eſt ipſo iure nulla: ſed arctat citatũ ad cõparendũ in loco ſolito.de quo dic, vt clari 9 habeť in gl. 7 ¶ † Vltimò no. ꝙ expẽſæ & dãna ſunt diuerſa & hoc verũ ſtrictè ſumpto vocabulo: ſed largo mõ nõ differũt.de quo dic, vt legiť &no.in c.in noſtra.de iniur. 8 ¶ † In gl.in verbo, *ad futuras*. ibi: *futuro ædificio*. b gl.nõ ſoluit hoc cõtrariũ: ſed dic, ꝙ rei quæ nõdũ eſt, ſeruitus cõſtitui nõ põt: qa nõ põt eſſe qualitas ſine ſubiecto: vt in.c.cũ Marthæ.de cele. miſ. Sed ꝑſona bñ põt obligari ad cõſtituendũ ſeruitutẽ: cum res erit in rerũ natura. Et hoc caſu loquunť cõ traria alle.in prin.gl. Vñ Papa cõcedẽs ſimpliciter raſcriptũ, vr̃ habuiſſe reſpectũ ad lites tũc exortas: qa cũ reſcriptũ ſit quędã qualitas, quę dať ad iuris obſeruãtiã: oportet, c ꝙ inhæreat alicui rei: & ſic ꝙ habeat aliquod ſubiectũ. & iſtã puto rõnẽ decidẽdi in cle.fi.eo.titu. Quod ideò reſcriptũ nõ trahitur ad beneficiũ poſteà creatũ: qa oportet, ꝙ tẽpore impetratiõis ſit aliquod ſubiectũ, ſuper quo fundeť illa gratia. Hinc eſt, ꝙ ſi mortuus eſt tpe datæ is, cui cõcediť priuilegiũ, corruit ipſum priuilegiũ: vt in.l. Neratius. ff.de regu.iur. Idẽ eſt ſi tẽpore datæ mortuus eſt ille, cõtra quẽ cõcedebať reſcriptũ: vt in.l.ij.ff.ſi quę ſen.ſine appe.reſcin. Oĩa enim 9 iſta corruũt ex defectu ſubiecti nõ exiſtẽtis tpe dati reſcripti † Gl. in ver. *ſuper vno negotio*. ibi: *imò videtur quòd cauſam debeat perdere*. Aduerte tamẽ, ne iſta gl. decipiat te. Nã nõ dicit hoc aſſertiuè: ſed arguẽdo loqtur. Et veritatẽ huius articuli poſuit gl.in.c. ex tenore d. ſ.eo. Et ibi cõcludit, ꝙ trahens aliquẽ ad diuerſos iudices ſuper e eodẽ negotio, nõ debat ꝑdere cauſam: e licet poſsit in expenſis cõdẽnari.& lex hîc alle.ponit caſum ſpecialẽ,& latius hãc materiã tetigi in.d.c.ex tenore. Et iudicio meo hîc videtur caſus, ꝙ nõ debet perdere cauſam: cũ papa mãdat iſtũ condẽnari in expẽſis & in ꝑditiõe reſcripti: ergo ſecus reſpectu cauſæ.& tene hoc vltimũ mẽti. 10 ¶ † In gl.in ver. *ſuper pluribus perſonalibus*. in fi. Ex hac gl. poſſunt elici duæ. q. Prima nũqđ diſpoſitio huius tex. habeat locũ in realibus actiõibus.&.eo.modo põt quæri quo ad effectũ.c.diſpẽdia.de reſcrip.in.vj.cũ ibi reſcripta annullẽtur ipſo facto impetrata contra eundẽ ſuper pluribus actiõibus perſonalibus. Et in hac.q. gl. tenet hîc, ꝙ nõ:& multi hic tenuerũt, ꝙ nõ debet fieri extẽſio cõſtitutionis odioſæ & pœnalis. Sed Hoſt.hîc,& in.d.c.diſpẽdia.diſtinguit, ꝙ aut cõmodius poſſunt tractari apud iudicẽ:& habet locũ diſpoſitio iſtorũ iuriũ, etiã in realibus. Secus ſi nõ cõmodius: vt puta, qa res & teſtes ſunt in varijs locis. ¶ Io. An. dicit ibi, quòd diſpoſitio eſt obſeruãda in realibus. Sed nõ hahet locum pœna illius.c. Et eſt hoc dictũ ſingulare in materia extẽſionis: vt dicamus, quòd diſpoſitio pœnalis debet extẽdi ex idẽtitate rõnis reſpectu ſtatuti: id eſt vt obſerueť ipſum ſtatutũ: ſed nõ debet extendi quo ad pœnã: vt ſi de facto nõ fuit obſeruata diſpoſitio, committatur pœna. Tamen in hac materia extenſionis Ioan. And. fuit ſibi multum contrarius maximè in gl.ſuis.&vide qđ ipſe no.in regula, in pœnis.de reg.iu. lib.vj.in mer.& gl.in.c.cõſtitutione.de regularibus li.vj.& in.c.in fidei fauorẽ.de hær.eo.lib.& in cle.j.de elect. ¶ Sed mihi placet, ꝙ f vbi poteſt apparere de ratione legis, f ꝙ tunc ex idẽtitate rationis g debet extendi, etiã quo ad pœnã. g Ad hoc allego tex.not.in.l.ij.in §.quid ſi curatores.& in.§.quid ſi deceſſerint.ff.ad Tertul.vbi hoc probatur apertiſsimè. Ad idẽ bon.text.in.l.libertũ.in.§.ſenatus.ff. de ritu nup. Nec ex hoc dicas, ꝙ illa ſit interpretatio extenſiua: qa imò eſt intẽſiua & intellectiua: quia lex nõ eſt aliud, quã ipſa ratio legis: vt probatur in.l.non dubiũ. C.de legi.& ibi per Bal.& in regula.fi.de reg.iur.li.vj.& ibi per Dy. Vnde quẽadmodum corpus h regulatur ab anima: ita & ipſa lex regulatur ratione legis. h ,& non à verbis. Nã verba legis reſtringuntur & ampliantur ad limites rationis ipſius legis: vt eſt pulcher text.in.l.cũ pater.§. dulciſsimis.ff. de leg.ij.& tex.in.l.pater filium.§.fundũ.ff.de leg.iij.& facit quod not.Bal.in.l.ſcire.ff.de excu.tuto. Et licet Bar .dixerit in auť.quas actiones.C.de ſacro.eccle.quòd ex identitate rationis non debet induci legũ correctio: multi tñ dixerũt cõtrariũ. & tenet gl. in.d. auť.quas actiones.ſeu in.l.fi.e.ti. Itẽ illud dictũ Bart. ꝓcedit, qñ rõ legis nõ ẽ expreſſa: alʒ ſec 9 . Et ita ibi limitauit Bal. illud dictũ Bar. 11 ¶ † Et plus ego puto, ꝙ etiã ſi rõ non ſit expreſſa in.l.tñ ex quo nõ põt elici, niſi vna rõ finalis & indubitata: debet fieri extenſio ad li- i mites illi 9 rõnis. i Quia prę ſumẽdũ eſt legiſlatorẽ fuiſſe motũ ex rõne finali: vt no.ſentit gl.in.l.tale pactũ.ff.de pac. Et hoc, quod.ſ.dixi, videť tenere notabiliter Bal.in.l.maximũ vitiũ.C.de lib.præte. & Cy.poſt Pe.in.d.l.nõ dubiũ.& in.l.j.C.quæ ſit long. conſuet.& 12 ita comperi me in.q.facti conſuluiſſe. ¶ † Ex his cõcludo primam quæſtionẽ: quia vbi eſt eadẽ rõ in realibus, quæ eſt in perſonalibus habet locum diſpoſitio iſtius text.&.c.diſpendia. Et adde ad præ- k dicta gloſſ.in.c.de tempo.ord.libro.vj. k quæ eſt ſingularis ad iſtã l materiam extenſionis l . Et hæc diſtinctio commoditatis, quam feci in realibus, habet locum etiam in perſonalibus: licet Compoſt. aliud hic ſenſerit. Sed Hoſtien.& Ioan. And. poſt eum videntur tenere hoc in.d.c.diſpendia. Et quanquam ille tex. apponat pœnam ſine diſtinctione commoditatis: tamen quia illud.c.diſtinguit,& fundat ſe ſuper commoditate: non eſt abſurdum, vt illa conſtitum tio noua m recipiat interpretationem, & qualificetur ſecundum iſtam diſpoſiaionem antiquam. arg.in.l.non eſt nouũ. &.l. ſed &

poſterior

a ¶ Cum dilecta. Ipsum tex. allegauit iste in c. cum omnes. in v. col. §. de. consti. & in c. pastoralis. in j. col. de rescri. & in c. quēadmodū. de iureiur. & in c. iurauit. de probatio. iij. col. & vide quæ dixi no. in litera. Et in ver. extensio. in no. incip. dispositio simplex.

b ¶ In expensis. Adde alium bonum tex. in c. cæterum. & ibi doc. de rescrip. & vide do. Card. hic tenētem contra Pe. & Spe. & sic tenuit illud, ꝙ tenet hīc iste. & vide Io. de Imol. post Bart. in l. iudex postquā. ff. de re iudic. & Pe. de Anc. in repe. c. finē litibus. de do. & contu. vbi alle. Fede. de Se. in cō silijs suis. & Io. de Imo. in dicta cle. j. & do. meum hīc nitentem sustinere cautelam Pet. de Saxonia. Spe. & Io. An. tenetamen in practica opinionē istius. ¶ Adde Io. Mo. in c. dispendia. e. ti. Fed. cō. xxvij.

c ¶ Petitum. Adde istum in. c. finem litibus. de do. & contu. & in. d. c. venerabilis. hīc alle. & quod voluit in c. licet causam. de ꝓba. & adde Bal. in l. nō quicquid. ff. de iudi. pro dicto Spe. hic alleg. per istū. & Pe. de Anch. in c. sciscitatus. §. eo. facit, qđ a voluit gl. & Bald. in l. j. C. quomodo & quando iu. & in c. j. §. iudices de pa. iura fir. in vsi. feud. vbi dixit quòd ad hoc, vt iudex dicatur negligens, debet pars instare, & petere ab eo. alleg. text. in l. si quis ex argentarijs. §. cū autē. ff. de edē. & gl. in l. cum seruum. C. de ser. fug. & ad de do. Car. in c. cū sit generale. de fo. comp, vbi dixit, 14 ꝙ debet peti iustitiam reddi, ad hoc, vt iudex dicatur negligens. per gl. huius. c. & vide istum in c. auditis, de procu. & vide Bar. in l. consentaneum. in fin. C. quomodo & quādo iudex. & ibi Bal. in prin. in ver. item mandatū ibi: item hoc debet fieri ad petitionem actoris. & Bal. in l. j. §. magistratibus. ff. de magi. cōueni. & quod voluit But. in, c. significauerunt. est excep. & in c. super hoc. de renū. & gl. in c. licet causam. de proba. licet do. meus dicat hic, quòd lex, sancimus, loquitur in ordinario: & contrarium decidit tex. in dicta l. sancimus. in ver. scituris iudicibus nostris, si hoc prætermiserint, ex substātia sua lęsis detrimentū resarcire. vbi verba dirigūtur ad iudicē: & per cōsequēs oritur iudicis officiū: vt est gl. multū solēnis in l. si soror. C. de col. & facit tex. in. d. clem. j. vbi text. dicit per iudicē: ergo iudex debet condemnare in expēsis: licet nō petatur. Et not. illud quod dicit iste in. d. l. sancimus. tene tamen opi. istius, quę est cōis. Nec ob. d. l. sancimus. quia debet intelligi secundū tex. in. d. cle. j. & in. d. c. cæterum. & d. c. cum appellationibus. propter rationem istius, ad quam non respondet. d. meus.

posteriores. ff. de legi. Et no. hoc in materia interpretatiōis, vt si lex antiqua loquatur qualificatiuè: lex autem noua apponit maiorē pœnā, & non replicat qualitatē legis antiquæ, illa qualitas subintelligit repetita. Satis enim est, ꝙ prouidet de grauiori pœna. quod est singulariter notādum. & facit quod no. Bart. in. d. l. sed & posteriores. præalle. Et per hoc etiā expeditur secūda. q. quæ tacitè potest colligi, ex 13 ista gl. ¶ † In gl. in ver. *literas*. in fin. Not. istam gl. singulariter. & in effectu quæritur, nūquid corā pluribus ordinarijs possum aliquem trahere eodē tēpore super diuersis actiōibus: vel super vna trahere corā delegato & super alia corā ordinario. Et ponit hic gl. cōtrarias, & postremò respondet, ꝙ hoc fieri nō potest: sicut nec corā diuersis iudicibus delegatis. Et sic gl. vult extendere id, quod hīc dicitur in delegato ad plures ordinarios, & ad delegatum & ad ordinariū simul. Sed Inn. & Compost. tenent contrariā sententiā. Nam si cōuenio te coram delegato super vna actione, si non possem te conuenire coram ordinario super alia, frustratur ista mea actio: cum non comprehendatur in rescripto. & sic nō possem te conuenire corā delegato: vt in. c. cū olim j. de offic. dele. Ergo si dicerem, ꝙ aut quis traheret eūdē coram diuersis ordinarijs super pluribus actionibus, quæ commodius possunt tractari apud vnum: & tunc habet locum opi. huius gl. nam ex idētitate rationis debet fieri extensio huius c. maximè cum hoc cōtineat in se magnā æquitatem. arg. in. c. cum dilecta a de confir. vti. vbi bo. tex. Aut volo te conuenire coram delegato & ordinario: & tunc aut prius cœpi te conuenire coram otdinario: & obstat exceptio. Sic si volo cōuenire te coram delegato, super alio dummodo possim commodè coram ordinario istam actionem promouere. argu. huius text. Aut prius conueni te coram delegato & tunc habeat locum opi. Inn. vt possim trahere te super alio coram ordinario: ne actio mea interim frustraretur. Et maximè hoc procedit, si volo te conuenire super actione corā ordinario exorta, post impetrationem rescripti. ¶ In glossa antepe. Not. gloss. pro intellectu illius authenticæ: & consequenter vide quod not. Ioan. and. in dicto capitulo dispendia. ¶ † In glos. fi. ibi: *quod isti ijdem iudices*. No. Anto. Francis. ¶ Circa istā materiam de negligentia iudicis. Adde, quòd iudex nō dicitur negligēs, si nō facit ex eo, quia pars non petijt: quia nō tenetur impartiri officiū suum, nisi petatur. l. iiij. §. hoc aūt iudiciū. ff. de dam. infec. pro quo vide notabilem gl. in. l. cum seruū. C. de ser. fug. & vide no. in l. argentarius. in. §. cum aūt. ff. de eden. & per Bal. in. c. j. §. iudices. in. iij. col. de pa. iu. fir. in vsib. feu. & eundē in. l. mācipia. C. de ser. fug. & in. l. j. in. §. magistratibus. vbi bo. tex. ff. de magi. conue. Et ideò dicebat Bart. in. l. dāni infecti. in. §. Sabini. in fi. ff. de dā. infe. quòd negligentia iudicis, non præsumitur, nisi post protestationē sibi factam, & nisi ꝓ interpellationem. & vide etiā Bal. in. d. mancipia. C. de ser. fugi. & in. l. fi quando. in. j. colū. C. de testi. ꝙ negligentia iudicis est lata culpa, vel dolus præsumptus. & quod committit in nō recipiēdo libellū querimoniarum, & in non recipiendo testes & partiū probationes: & facit ipsum iudicem teneri. & alibi dixit Bal. in l. nō solùm. C. de cōmer. & merca. quòd negligentia in iudice circa crimina deducta coram eo, facit eum cōscium criminū. imò dixit Bal. in d. l. mancipia. ꝙ non solùm index negligēs tenetur parti ad interesse: sed etiā est sufficiēs causa: vt ipse iudex priuetur officio. & vide Spe. in tit. de compet. iudi. adi. in. §. j. in versi. xxiij. quòd negligentia iudicis laici in non faciendo iustitiam inter subditos suos: facit secularē effici de foro ecclesiastico.

b bene hanc glo. quæ continuè allegatur, ꝙ licet iudex delegatus perpendat rescriptum non valere: nihilominus annullando rescriptum po- b test condemnare actorem in expensis. b quia quo ad istud incidens, est iudex. Ad hoc hodiè videtur tex. cum gloss. in clem. primā j. eodem titulo. Et idem potes dicere eadem ratione in ordinario, cuius iurisdictio declinatur à reo. Quia licet iudex pronuntiet se non esse iudicem rei, potest nihilominus condemnare actorem in expensis: quia sicut est iudex super illo incidenti, an sua sit iurisdictio: vt in capitulo, super literis. & quòd ibi dixi suprà eodem. ita est super accessorijs ad ipsum incidens. infrà de offic. delegat. capit. prudentiam. Aduerte tamen ad vnam notabilem limitationem Pet. quam sequuntur communiter doctores hīc & Spe. in titulo de expensis in. §. iuxta. ver. ix. Dicit enim cautum esse, vt prius iste iudex condemnet in expensis, & posteà pronūtiet rescriptum non valere: ita si prius pronuntiaret rescriptum non valere: non poterit posteà condemnare in expensis quasi per pronuntiationē defierit esse iudex. Sed ego hoc dictū nō soleo sequi & credo firmiter, ꝙ de iure nō sit verū. Et primò alleg. casum fortè expressum in contrariū in. c. cū appellationibus. de appel. li. vj. vbi dicit tex. ꝙ iudex appellationis potest pronuntiare appellationē friuolā: & cōdēnare appellatorē in expensis nedū in eo tpe, sed per totā illā diē. Quia in istis accessorijs durat iurisdictio iudicis, per totā illā diem: vt ibi. & in l. Paulus. ff. de re iudic. Ecce ergo, quòd pronū tiando appellationē friuolā, pronuntiaret per cōsequēs se nō esse iudicē: sed quia habebat iurisdictionē super illo incidenti, potest cōdēnare etiā in expensis. Ita dico in proposito, quòd non sit necesse: vt prius fiat condēnatio. Quinimo posset fieri post pronuntiationē per totam illā diem. Itē probo ratione. Pronūtiādo rescriptum nō valere, pronūtiat solùm se non habere iurisdi. in principali: non autem in incidenti: imò eo ipso, quòd pronuntiat, videtur fateri se habere iurisdi. in incidenti: ergo potest condemnare in expensis. cum istud sit accessorium ad illam quæstionem incidentē. & 5 hoc bene not. ¶ † In ea. glos. ibi. *dummodò petic *tum c fuerit ab eis*. No. glo. quia singularis est, limitans multū. l. sancimus. C. de iud. vt id quod

ZACHARIAS. ¶ Adde prædi. gl. Bar. Bal. & Guyd. de Suza. in. l. fi. C. quādo prouo. nō est necē. Bar. in. l. iiij. §. hoc aūt. de dam. infe. Bar. in. l. non quicquid. §. fi iudex. ff. de iudi. vbi concludit cū isto. Item Nic. de Neapo. in l. §. magistratibus. ff. de magi. conue. & Spec. in ti. de appel. §. ij. ver. xxxiiij. & seq. & in ti. de dona. inter vi. & vxo. §. fin. ver. illud. Sed vtrum iudex, qui ob defectū condēnationis in expensis petitis illas soluit, poterit illas à victo repetere. no. plen. Iaco. Rebuf. in. l. missi. nu. iij. & in apost. ad eum. C. de exactī. tribu. lib. x.

Anto. Francis. ¶ In isto passū. An iudex qui omisit victum condemnare in expēsis: si victori soluat illas expensas possit illas repetere à victo? Adde primò, ꝙ expensarum condemnatio debet fieri pro victore cōtra victū: vt in. l. properandū. in §. siue aūt. C. de iud. & in. c. finē litibus. de do. & contu. & in. l. sancimus. C. de iud. & in. l. eū quē temerè. ff. eo. & per Spe. in ti. dę dona. inter vi. & vxo. in. §. fi. & in ti. de expē. quod est verum. & procedit, nisi victus ha-

buiſſet iuſtã cauſam litigandi. vt in.l.iij.§.ſi rem.& ibi doc,no.ff.de leg.j.& per Bar.in.l.qui ſolidum.in.§.etiam.ff.de leg.ij.& in.d.l.properãdum.in.§. ſinaũt.& per Bar.in.l.ſi quis inficiatus.ff.de poſi.& per Bal.in auᵗ.generaliter.C.de Epiſ.& cle.& ideò ſi propter iuſtã cauſam litigãdi non cõdẽnauit victũ in expenſis,dato quòd illas victori ſolueret:non puto rem eam poſſe repetere à victo: quia illas ſoluiſſet minus debitè, ex quo victus ꝓpter iuſtam cauſam litigãdi nõ debuit in a expẽſis cõdẽnari; ſed ſi debuiſſet victum cõdẽnare & nõ condẽnauit, & poſtmodum fuit pervictorẽ iudicialiter conuictus ad 16 tales expenſas:credẽ eum poſſe repetere à victo: qa iudex niſi malitioſè omiſiſſet condẽnationẽ expẽſarũ ſoluit illas expenſas:ad quas victus erat obligatus.& in quibus debuiſſet cõdemnari per ea,quæ voluit Cy. & Bald.in.l.ſancimus.in vlti.col.& auᵗ.generaliter.in pe.col.C.de iud.& in.l. obſeruare.in §.proficiſci.ff. de of.procõ.& le.& per Lanfrã.ori.in repe.c. quoniã cõtra.in ver.expẽſæ. c de prob. Et an & quãdo iudex pro 17 cedit ex officio habeat locũ condemnatio expẽſarum. vide per do.Card. in cle.ſępe.in.§.fi. in.vij.q.de ver.ſig. & per do.An.poſt gl.in.c.de do.&cõtu.& per Alex. in l.j.ff.ad Turpil.

A Et eſt gl.vlt.ĩ.c. j.de cõſe. lib.vj. Et vide feli. in.c.ſuper his.col.v. j.de accu.

dicitur,quòd iudex non condemnans partẽ in expẽſis, tenetur reſarcire de ſuo. habet locum quãdo expenſæ fuerunt petitæ per partem. Et ratio huius dicti eſt,quia iudex[a] nõ tenetur officiũ ſuum impartiri nõ poſtulatũ ad vtilitatẽ priuatã:vt eſt tex.no.in.l.iiij.§.hoc aũt iudiciũ ff.de dam.infe.vbi Bart.tenet iſtam opi.huius gl.& idem no.in.d.l.ſancimus.facit quod not. Inn.in.c.ad noſtrã.ij. de iureiu. Et facit hoc dictũ adꝗæſtionem. ¶ † Statuto cauetur,ꝙ ſi iudex nõ finit quæſtionẽ intra certũ terminũ, debeat ſoluere certã pœnam,ꝙ iudex non incidat in pœnã,ſi non fuerit petitum à partibus: vt decideretur intra terminum. & hoc tenuit do. Ant.in.c.venerabilis.de iu.quod not. ¶ Et facit iſta gl.ad aliam quæſtionem,nũquid poſſit appellari à iudice,ſi nõ condemnauit victũ in[i] expenſis in caſu,in quo non fuerint petitæ? Do.de Rota deci.cccLxj.multũ ſingulariter dixerunt,ꝙ ſic.quidam tamẽ ex eis tenuerũt cõtrariũ. ¶ In contrariũ tamen facit gl.iſta:quia ex quo iudex nõ dicitur grauaſſe,nõ debet eſſe locus appellationi. Et facit notabile dictũ Specu.in ti.de of.iudi.in.§.impedit.poſt principiũ ✠ vbi dicit,quòd nõ poteſt [A] appellari[b] à iudice, b ſi non facit id,quod potuit ex officio ſuo facere. Imputari enim debet nõ poſtulãti: & tene ſemper mẽti iſtã gl.quã communiter ſequuntur do.noſtri in.c.exceptiõem[c]. de except. Et ego plenè examino iſtam quæſtionẽ in.c.ſignificauerunt.de teſti.dic,vt ibi. ¶ † In ea.gl.ibi: *poterunt iſti iudices cõueniri coram ordinarijs*. No. gl.ſingulariter:nam facit ad quæſtionem antiquorum,nunquid delegatus[d] delinquens in legatione ſua,poſſit cõueniri coram ordinario loci. Legiſtæ antiqui hanc quæſtionem tractauerunt in auᵗ, qua in prouincia. C. vbi de cri. agi oportet.& Io. An. hîc.& concluſio ſit hæc quòd aut delegatus deliquit in non procedendo:& tunc,quia ſolùm exceſsit contra Papa in non parendo mandatis ipſius, non poteſt per alium inferiorem puniri. Aut deliquit peruerſè agendo:& tunc poteſt puniri per ordinariũ loci. Quia nõ conuenitur,vt delegatus, ſed vt criminoſus. Sed dicit Ioan.an.ſe nõ credere,ꝙ pendente cauſa[e] cora eo,poſſit conueniri coram ordinario ſaltẽ vbi impediretur procedere in cauſa ſibi delegata. Nam reſpectu illius cauſæ dũtaxat eſt maior ordinario:vt in.c.ſtuduiſti.de of.leg. ¶ † Vltra gl.quæro nunquid 18 iſti abutẽtes[f] reſcripto apoſtolico poſsint puniri criminaliter. Nam hîc ſolùm imponitur pœna ciuilis,ſeu cum agitur ciuiliter,Inno. dixit, quòd ſic.Iſti enim qui tradunt literas alijs ciuſdem nominis,& recipientes poſſunt puniri pœna falſi:ficut illi,qui ſibi ſupponunt partum alienũ:vt nil falſi nominis.& in.l. qui falſam.ff.de falſis. Alij verò aliter abutentes poterũt puniri de crimine ſtellionatus. Et eſt crimen ſtellionatus,cum delictum non ſumit ſi-

SEB. SAPIA.

a ¶ Quia iudex. Facit,ꝙ no. do. Ant. in.c. venerabilis. j. de iudi.vbi vult,ꝙ ſi ſtatutum diſponat, ꝙ poteſtas debeat compellere e agnatos ad cõpromiſſum, intelligiẽ ſi petatur.ſequitur Alex.in cõſil.lxx 18 ij.in cauſa vertẽte. f col,pe.in.j.vol. Et quod dicit hîc Abbas infert, & ex multis comprobat do.Iaſ.in.l. vniuerſa.col.ij. C. de preci.Impera. offerẽ. vbi adducit.v.fundamẽta pro corroboratiõe.& multa adducit idem do. Iaſ.in. l. admonendi.in lectura.col.v.ff.de iur eiur.in.v.no.

b ¶ Non poteſt appellari. In contrarium facit tex.in.c.Raynutius.de teſt.vbi iudex potuit ex officio ſuo pronũtiare ſuper certa portione,& non pronũtiauit:nec fuit petitum à parte nihilominus fuit appellatum:& ſic contrą cõmunem doctrinam doctorum;pondera tamen ad hoc illum tex.in practica tamen ſequere iſtum.

¶ Adde tamen,ꝙ ſi facit id,quod tenebatur,& grauet partẽ:vt puta dãdo dilatiõem nimis breuẽ,quam dare non tenebatur: põt de iure canonico alia repeti, ſecundum Bar.in.d.§. hoc autẽ iudicium. & ſequitur Ro. conſil. cccc xcvij.

bi ſpecificum nomen. Vnde puniuntur iſti delinquentes extraordinariè:de quo dicendum, vt habetur.ff.de crimi.ſtellio.per totum. Per hoc ego dicerem, quòd impetrãs reſcriptum Apoſtolicum:vel priuilegium per ſubreptionem doloſam,ꝙ non ſolùm punitur commodo reſcripti,ſed etiam poterit aliter puniri criminaliter.pro hoc bo.tex.in l.ſi quis obrepſe c rit[g].ff.de fal. & in.l.ſi legibus. C. ſi contra ius, g vel vti.pub.videtur expreſſum.

¶ In.c.exceptionẽ Vide ibi iſtum & modernos.

d ¶ Delegatus. Facit quod not.in. c. prudẽtiam. §. adijcimus.de off.dele. & quod no.Spec. in ti. de inquiſitione.§.j.ver.ſed põe. &Ioan.An.hîc.& Cyn.in auᵗ.qua in ꝓuincia.C. vbi de cri.agi opor. & vide no.in.c. volẽtes in.§.notarij.de hære.& Fede.de ſen. conſi.cx.& Cal.in repe.c.j. de rap.in vlt.q.& do. Cardi. hîc diſtinguẽtem. &vide Pet.& bal. in.d.auᵗ.qua in ꝓuincia. & ibi Rap. Fulg.& per dominum meum hîc.

De conſuetudine Rubrica.

✠ *SVMMARIVM.* ✠

1 *Conſuetudo quid ſit.*
2 *Appellatione iuris,an veniant ſtatuta & conſuetudines.*
3 *Verba generalia debent verificari in qualibet ſpecie contenta ſub genere:in materia non odioſa.*

¶ Hæc rubrica continuatur ad præcedentia hoc ordine. Viſum eſt.ſ.de iure ſcripto,quod conſiſtit in conſtitutionibus & in reſcriptis:meritò ſubijcitur de iure non ſcripto,quod conſiſtit in conſuetudinibus.

1 ¶ † Quid autem ſit conſuetudo,[h] vario modo diffini h tur. habes bo.tex. Iſido.in Decre. vbi dicit, quòd eſt quoddam ius moribus vtentium approbatum,quod pro lege ſuſcipitur,cum deficit lex:vt habetur.prima di.cõſuetudo. ¶ Io.An.ponit varias diffinitiões in tractatu conſuetudinis,quem poſuit.j.in fi. huius tit. & inter cæteras diffinitiones ponit diffinitionẽ Iac. e * de Ra.quæ videtur placere Bart.in.l.de quibus.ff.de legi.vt dicamus, ꝙ conſuetudo eſt quoddã ius,quod eſt moribus,ſeuvſibus populi totius,vel maioris partis ratione initiatũ cõtinuatũ & cõſtitutũ,legis habẽs authoritatem. Vel breuius ſecundũ Io.an. Conſuetudo eſt quoddã ius moribus illius introductũ, qui authoritate publica legẽ condere poteſt. Hæc autẽ vltima diffinitio aliquantulũ poſſet calũniari,per tex. in c.fi.j.eo.vbi patet,ꝙ cõſuetudo poteſt induci cõtra canones per inferiores à Papa:&tamẽ inferiores non f poſſunt edere legẽ,ſeu ſtatutũ cõtra canones.xxv.q. ij.c.inſtitutiõis.j.de maio.& obe.in.c.quod ſuper his. No. Ioã.an.in.c.fi.de off.Archipresby.&videtur hoc g 2 mirabile:ſed vide quod circa hoc dicam in.d.c.fi. † Ex cõtinuatione rubricæ & ex dictis diffinitiõibus infertur ad quæſtionem quotidianam & notabilem. Fuit compromiſſum in quoſdam arbitros,hoc adiecto,vt i pronuntiarent ſecundũ iura[i] nũquid poterũt pronũtiare ſecũdũ cõſuetudines & ſtatuta loci. Guy.de Suza.in.q,ſtatutorũ,dicit fuiſſe determinatũ,ꝙ nõ:ſaltẽ ſecũdũ cõſuetudines &ſtatuta[i] iuri cõtraria. Mouetur per auᵗ.præſides.C.de epiſco.audi.& p.l. rẽ nõ nouã C.de iu. Itẽ qa appellatione iuris intelligiẽ de iure cõi Romanorũ.inſt.de iu.na.gẽ.& ciui.in.§.ſed quoties. &hoc dictũ refert Io.An.in addi.Spe.ti.de arbi.§.ex cipitur.ver.itẽ,ꝙ corruptus.&ſequitur hic Io.An.dicẽs ꝙ arbitri poterũt in ordinarijs iudicijs, vti ſtatutis & cõſuetudinibus loci,ex quo reſpectu ꝓnuntiationis h tãtũ fuit poteſtas reſtricta ad ius. Sed ſi fuiſſet dictũ, vt deberent procedere & ꝓnũtiare ſecũdũ iura: eſſet illud valde periculoſum:quia in procedendo & pronũtiando tenẽtur obſeruare iura cõmunia, & nõ ſtatuta,vel cõſuetudines loci. Hãc opi.retulit & ſecutus fuit dũs Car.j.e.ti.c.fi.Sed cõtrariũ reperi tenuiſſe domi.Ant.in.c.quintauallis.de iureiu. & antequã eũ viver.nũc accedo.ibi:ideò quæro.C.quæ ſit lon.cõſue.But.& Imo.in.c.fi.j.eo.

i ¶ Secundũ iura. Adde gl.& ibi iſtum in apo,in proœ.clemen.in ver,iuris.& derem, hæc

istũ in.c.cumana.in.xj.col.in ver.de iure.j.de ele.& in.c.ex parte.s.in.j. not. s.eo.vbi dixi,q verbum de iure positum ibi in tex.intelligitur largo modo. Ang.in sua.q.incip.duo inuicem litigantes.Bar.in.l.rerũ.ff.rer.amo.Roma. in repe.rubr.ff.de arbi.in.v.colũ.in ver.xv.Bal.hic,& in.l. cum veniſſent. de eo,qui mit.in poſ.in ver.in tex.ibi,ſecũdum ius.iſtud verbũ ſimpliciter pro latũ, & ibi But. & Imo.Bal.in.l.cõſtitutiõis nouę. circa fi.in ver. plus dico C.de bo. quæ libe. ſequitur Ro. in. l. poſt dotẽ.ff. ſolu. mat.& Bald. in.l. vnica.in.xj. col. in ver.quinimo dico. C. de confeſ. & in titu.de pace cõſtã. in ver.nos Romanorũ. & Bal.in repe.§.quæſitũ.l.ſed & quis.in. xj. col. in ver.quæro vlterius, vtrũ iſte, qui renũtiat omni iuri & beneficio. ff. ſi quis cau.& in.l.illa inſtitutio . circa finẽ primi reſponſi.in ver.ſed pone, quòd fuit cõpromiſſum in aliquẽ. &c.ff.de hære. inſti.&per iſtũ in.c. cũ nobis.de ele. in iij.col. & p Bal. in l.Gallus.§. ſi eius. ff.de lib. & poſth. Inno.& alios in.c. cũ ad ſedẽ.de reſt. ſpo: Et per iſtum in.c. cãm. de ꝓba. & per Bal.in.l.qui cunq;.C. de ſer.fugit. Teſtator inſtituit filios in ea parte, quæ eos tangit de iure: modò aliter debeẽ filijs de iure cõmuni, ſpeciali municipali,ſecundũ quod ius intelligetur ipſe decidit, quòd intelligitur ſecundũ ius cõe,&non ſecũdũ ius municipale.Et adde gl.in.c.Romana.j.reſponſo.in ver.de iure.& gl.ibi dicit de conſuetudine ſecus.de appel.li.vj.faciat gl.in.ver.de lege.de tranſa.&in.c.fi.in ver.de iure.j.de pac,licet aliquæ decretales non habeãt has duas gl.vl.videlicet in ver. de lege.& in.ver.de iure. Et concluderem q appellatione iuris venit omne ius:vt eſt gl.in dicto proœ.cle.in ver.iuris.niſi materia ſubiecta nõ patiatur, vel aliud eliciatur ex verbis & mente diſponentis. In dubio verò intelligimus de potiore.d.§.ſed quoties.hic allegato.

¶ Adde quæ ponã in.c.cum nobis.in.x.no.j.de elect.Aeneas falco. Anto.Francif. ¶ Circa hũc articulum quomodo intelligãtur illa verba de iure,vel ſecùdũ ius.& an veniat ius cõe,vel cõſuetudinariũ,vel ius municipale.vide Spec.in ti.de appel.in.§.iiij.& Bal.in.l.quicũq;.in.v.col.C.de ſer.fug. vbi fit cõclũſio,q iuris appellatione in reſcriptis,venit etiam ius municipale per tex.cum gl.reputatũ ſingularem,in.c.j.vt lite pen.Imò dixit Inno.in c.cũ veniſſent.de eo,qui mit.in poſ.cauſa rei ſeruan. quod illud dicitur fieri ſecundum ius vel de iure,quòd fit ſecundũ conſuetudinẽ loci: quia cõſuetudo loci dicitur eſſe ius cõmune,quãdo eſt legitimè introducta:vt in.l.de quibus.ff.de legi.& in.l.oẽs populi.ff.de iuſt.& iure.& ideò no. dixit Bal. in.l. illa inſtitutio.ff.de hære.inſt. Et idem do.Anto.in.c.quintauallis.de iureiur. & Lud.de Ro. in rub.de arb.quòd arbiter electus cũ clauſula, q arbitreẽ de iure,vel ſecũdũ ius cõe:q poterit arbitrari ſecũdũ ius municipale,vel ſecundũ cõſuetudinẽ loci:cuius tamẽ contrarium videtur voluiſſe Io.an.in addi. Spe.in ti.de arbi.in.§.recipitur.de quo habetur per Ang.in.q.ſua. quæ inci. duo adinuicẽ litigantes.& vide per Alex.in.l.poſt dotem.in penul.char. ff. ſol.ma.& per nouiſſimos in.l.oẽs populi.in.ix.col.& ſeq.ff.de iuſt.& iur.& per do.Car.in.c.fi.de cõſue.& per do.Abb.in rub.de conſue.& per Bar.ce. po.Veronen.in.l.nominis.in.§.verbum.ff.de ver.ſign.

a ☙ SEB. SAPIA. ¶ Ius ciuile.Contra Abb.tenet Andræ.Sicu.in cõſil. lxvj.illud in medium.col.iij.in.iij.vol.vide Fel.in.c.ius generale.j.diſt. Iaſo. in.l.præſcriptis.C.ſi contra ius,vel vtili.publi.vbi dicit, quòd opi. Abb.hic, eſt magis communis. De quo etiam latè per Iaſo. in.l. omnes populi. in vtraq; lectura. ff. de iuſt. & iur. probatur opi.Abb.in c.Rom.in prin. cũ gl.in ver. de iur.de appe.in.vj.& in.c. fi.cum gl.in ver.de iure debita. de conſue.in.vj.

☙ SEB. SAPIA.

b ¶ Non poſſit. vide do.Abb.in.c.eccleſia ſanctæ Mariæ.circa fi.de conſtit. vbi ponit plura exempla ad hoc notabile And. fic. in rub.j.de re.eccl. nõ alienand.in.iij. dubio. Et ad ſaturi tatem vide illatiõnẽ præceptoris & dñi mei do. Roch. Curtij , ſenatoris Regij.in repe.c.fi. col.lxxiij.ver. quinta ſit cõcluſio .j.c. vbi ponũtur. xxj. illatiões,& octo limitationes ad regulam huius tex.

¶ Tacitum & expreſſum.Vide do. meũ.s.rubri.huius ti. & quod legi.& no.in.l.cum quid. ff.ſi cer.pe.

¶ Adde Ful. cõſi. xxxiiij.

ZACHARIAS.

¶ Adde Inn. in.c. j.in.j.col. in fi.ver. item vbi populi, de conſue. Bald.in tra. de tabe. q.ij.& in.l. de quibus.qõ. xix.ff.de leg. Bar. in.l.oẽs populi.in.iij.co.in fi.in ver.expeditus de contrarijs.ff.de iuſt.& iur. Flo.in.l.venditor.§.ſi conſtat.ff.communia prædi.& iſtum in.c.fi.ver.tertiò requiritur poſt gl.& ibi in apo.ad eum.s.eo.ti.

A Vbi vt de Barba. & Fely.& in recollectis ad Decret. col. 13. & Iaſ. in .l. oẽs populi.ff. de iuſti.& iur.

d ¶ Quæ qdẽ cõſuetudo cũ gramẽ inferat. Adde.l.ex facto.ff.de vul.& pu.& c.pe.de cle.nõ reſi.&.c.cũ veniſsẽt.de inſt.pulch.tex.& ibi Bar.in.l.ſub ptex tu.ff.de var.& extraord.cri.& no.Bald.in.l.j.C.de mono. & facit bo. tex.in c.exfrequentibus.de inſtit.vbi ſuperior ex officio ſuo poteſt tollere malas cõſuetudines & graues eccleſiæ.

¶ Adde,quando conſuetudo oneroſa eccleſiæ valeat.Abba.conſi.lxvij. Anto.Francif. ¶ Circa hoc,an cõſuetudo grauãs eccleſias debeat tolli.Dicas q conſuetudo,quæ ſeruari nõ põt ſine pcto mortali,illa debet p ſupiorẽ callari:vt no.doct.in.c.fi.de prẽſcri. Imò etiã ſi nõ põt ſeruari ſine veniali pctõ:& p And.Sicu.ibidẽ in.j.col.in ver.no.abolẽdã.per no.in.c.ij.de pact. li.vj.& in.c.ſi verò.de iureiurã.& habetur p glo.ſum.xiiij.di.& in.c.ſi aliqd. xxij.q.iiij.& ibi p gl.in ver.priorẽ.& p Archi.Et adde, q cõſuetudo ſuper vſuris,nõ debet ſeruari etiã per eũ,qui iurauit illã ſeruare:vt no.Bal.in.l.eos in.§.ſuper.ver.quæro,quid ſi aliquis iurat.C.de vſu.Et quòd cõſuetudo nutritiua peccati,nõ debeat ſeruari:no.etiã in.c.ex parte.de conſuet. Ea enim, quæ mala eſt,nõ eſt ſeruãda:nec dicitur cõſuetudo, imò potius corruptela: vt in auẽt.vt nulli iudicũ.in.§.j.& in.c.j.in fi.de alie.feu.&in.c.j.de cogni.feu. & in.c.pe.& fi.de cõſue.c.quæ cõtra mores.c.mala cõſuetudo.viij.diſt.c.quã quã.de cẽſi.li.vj.& habetur p Bal.in rũ.C.quę ſit lon.cõſue.circa fi.Aliâs aũt cõſuetudo eſſet ſeruãda.l.minimè.ff.de leg.l.de quibus.eo.ti.cle. dudum.in §.verũ.de ſepu.& ibi per do.Car.c licet ex ſuſcepto.de ſo.cõpe.c.j.in ver.ab

✠ SVMMARIVM. ✠

1 *Conſuetudo item ſtatuta non valent contra eccleſias: ſed ſi fortè ab initio valebant : tunc officio iudi.annullantur,ſi veniunt contra eccleſiã: ſed ſi grauamen eſt modicum,valent.4.*

2 *Decima debetur, nihil ſoluto ipſis, qui debent decimas:quod conſuetudo ſit in contrarium.*

3 *Conſuetudo quo ad bona patrimonialia clericorum, an valeat.*

Bona patrimonialia clericorũ, an ſint priuilegiata.

4 *Conſuetudo,vt canonici teſtentur de rebus acquirẽdis ſuæ præbendæ poſt eius mortem,valet.*

5 *Reſtitutio in integrum, an poſſit peti à clerico: tam in bonis patrimonialibus, quàm reditibus ſuæ præbendæ.*

CAP. I.

Conſuetudines. ¶ Põt legi duobus modis,&ſecũdũ primũ&cõem intellectũ hoc intẽdit. Conſuetudo inferens grauamen eccleſijs,vel eis grauoſa, nõ tenet. Vel ſecũdũ aliũ intellectũ magis ſingularẽ. Cõſuetudo inferens grauamẽ eccleſijs,debet iudicis officio tolli.& nõ diuiditur. ¶ Caſus literalis.Cõſuetudines,quæ eccleſijs grauamẽ inducũt,penitus ſunt extirpãdæ.B. ¶ † No.j.& tene menti vnã regulã generalẽ & notabilẽ in fauorẽ eccleſiarũ:vt in earũ præiudiciũ,& grauamẽ nõ modicũ:cõſuetudo induci nõ poſſit. b Per qd arguo idẽ dicẽdũ in ſtatuto. Nã cõſuetudo & ſtatutũ nõ differũt, niſi ſicut tacitũ & expreſſum: c qa in cõſuetudine ĩteruenit tacit9 cõſenſus in ſtatuto verò exp̃ſſus:vt in.l.de qb9.ff.de leg.Et pondera iſtũ tex.qa loquit generaliter, nec reſtringit ſe ad cõſuetudinẽ cõtra libertatẽ eccleſię.ſed põderat grauamẽ.Et ſic facit,vt neq; ſtatutũ, neq; cõſuetudo eccleſijs grauoſa teneãt.Et ſi quæreret de rõne decidẽdi, poſſet reddi duplex rõ. Prima fauor religiõis:nã multa ſpecialia ſunt inducta fauore religionis & eccleſiarũ:vt in.l.ſunt perſonæ.ff. de reli.& ſump.fu. Secũda ratio & ſubtilior. Conſuetudo eſt quædam lex,vt dixi.s.ſuper rub. ſed lex c debet eſſe rationabilis & cõuenire fini ęterno & ſic religioni. Et ſic cõſuetudo grauoſa eccleſijs eſt cõtra finẽ legis: cũ ſit cõtra debitã religionẽ Deo & ſanctis: ideo cõſuetudo talis nõ valet.Et ex his verificatur.j.lectura:vt tex.iſte intelligat de cõſuetudine abuſiua, quæ tãquã rõne carẽs nũquã tenuit.j.eo.c.fi.&.lxviij. diſ. cor ep̃i.Secunda lec.magis notabi.quæ nõ ſolet dari ad iſtũ tex.eſt:vt intelligat,q cõſuetudo tenebat inducta fortè ex aliqua rõne, ſeu neceſsitate.Quæ qdẽ cõſuetudo cũ grauamẽ d inferat d ipſis eccleſijs,debet ex officio iudicis

antiquo.de pa.constan.in vsi.feu.& in.l.j.&.ij.C.quæ sit lon.consue.

a ¶ Contra quosdam rusticos. Vide hic Cardinalem & dominum meum.

¶ Adde tu q̃ tales rustici præscriptiõe.xl.annorũ cũ ti. vel sine tit.præscripti.cuius memoria nõ extet in cõtrariũ,tueri se possent.vel si maior pars ecclesiarũ ita seruaret.p ea,quæ voluit Fede.cõsi.clv.vbi ponit, an parochiani vigore cõsuetudinis possint cõuenire plebanũ, vt det cãdelas bñdictas in die purificationis. Anto.Francis.

¶ Adde circa hoc an parochiani possint ex pscriptiõe lõgi tpis agere cõtra plebanũ,seu sacerdotẽ pochialẽ, vt det cãdelas consuetas,& alia quæ sunt cõsueta dari: & q̃ ipsi pochiani ex prescripriõe tãti tpis cuius initij memoria in cõtrariũ nõ existit, pñt psentare Rectorẽ, 2
ẽt si cõstaret à principio ecclesiã fuisse factã liberã:vt p d.Car.in.cle. ij. de iure.est tn verũ,q̃ ipi pochiani tenẽtur facere viã añ ecclesiã pochialẽ: vt no.voluit Bar.in.l. ad instructiões.C. de sac.san. eccl. Et adde q̃ pochiãi tenent alere sacerdotẽ sup parochialẽ pauperẽ.c. statuimus.xvj. q. j.c. cũ sicut.de conse.ecc. vel alta. No. do.in c.relatũ.de præbẽ. & tenẽtur ẽt ad refectionẽ suæ plebis:quãuis pochiani ecclesię subiacẽtis plebi nõ teneãtur ad refectiõem plebis:vt per Pau. de ca.in.l.de cõsuetudine.ff.de leg.& parochianus põt vẽdicare ecclesiã& rẽ ipsius ecclesiæ iniustè alienatã.l. iubemus.in.§.sanè el.j.& ibi p Bar.C. de sa.san.eccl.& vide tex.&q̃ ibi no. in.c. si q̃ presbyterorũ.de re.ecc.nõ ali.quæ dicatur ecclesia parochialis & plebania: vide quæ ple.no.in.c.fi.de paro.& per Inn.& doc.in.c.de multa.de præbẽ.& per Bal. in.l.fi qs ad declinandã.C.de epis.& cler.Et an parochia possit diuidi p Episcopũ inuito parochiali Rectore etiã ex causa,habetur per gl.& do.Abb.in c.ad audiẽtiã.de eccle.ædi.& dicit ibi do.Abb.q̃ si subest iusta causa,põt fieri talis diuisio:vt per gl.in.c.j.x.dist.& vide gl.xciij.di.in.c.nulla.&do.Abb. in.d.c.ad audiẽtiam.dicit,q̃ cã vna & sufficiens esset,si parochia, vel plebs esset ita ampla:q̃ in ecclesia non possent temporibus debitis conuenire parochiani:quia tunc post fieri noua ecclesia,quæ habeat partem parochianorũ primæ ecclesiæ.& eodem modo dicendum videtur idem in Papa volente diuidere episcopatum in plures episcopatus:vt ibi per eum.

tolli &cassari. Et hęc lec.magis cõuenit verbis literæ: Nã appellatiõe consuetudinis intelligit de ea,quæ tenet:& q̃ iã pscripta est:vt no.j. de cle.cumana. Itẽ tex.dicit,q̃ debet remitti cõsyderatiõe nostra &c.quæ verba clarè sonãt, vt iudicis officio remittãtur illa. Non enim esset opus officio iudicis,vel remissiõis,si cõsuetudo ꝓrsus nulla esset. Et maximè hoc põt sustẽtari,qñ à principio cõsuetudo nõ erat in tãtũ grauosa:sed ex post facto ĩcœpit inducere grauamẽ nõ paruũ. Nã tũc indubitãter dicedũ est q̃ iudicis officio illa remittat. Ad hoc bo. tex. in fi. in.c.quãto.de cen.& in.c.suggestũ j.de deci. Nã iudex ex officio suo debet ꝓuidere indẽnitati ecclesiarũ:vt in.c.cum venissent.in fi.de iudi.facit quod no.in.l.iiij §.hoc aũt iudicium ff.de dã.infe. † Et ex his habes declaratã secũdã lec. Et facit iste tex. secũdũ vtrãq̃ lectu. cõtra quosdãrusticos[a] nolẽtes soluere decimas ecclesiæ:nisi prius aliqd munus eis à presbytero tradat.& ad hoc allegãt cõsuetudinẽ, q̃ est cõtra c.decimas.el.iij.xvj.q.vij. Et fuit his diebus,& credo q̃ adhuc vigeat disceptatio magna in castro Corciani inter plebanũ illius castri & homines:q̃ ex antiqua cõsuetudine dicũt,q̃añ solutionẽ decimarũ, debet dare psbyter certas libras carniũ porcinarũ cuilibet pochianorũ.

¶ † Sed q̃ro,nunqd disposition huius tex. vẽdicet sibi locũ,quo ad ipsos clericos, & eorũ bona patrimonialia:[b] Host.videt velle,q̃ sic. Nã sup verbo ecclesijs.addit idẽ in clericis. alleg. c.clericij.de iu. Et p hoc infert do. Ant.q̃ consuetudo nõ valet in graue ꝓiudiciũ bonorũ ꝓpatrimonialiũ ipsorũ clericorũ. [c] vñ quẽadmodũ bona ecclesiarũ nõ possunt collectari p laicos:ita nec bona clericorũ. Gaudẽt eñ secũdũ eũ eo.priuilegio cũ reb⁹ eccles. vt no.in.c. ex literis. de pig. Sed tu aduerte.nã doc.hîc nihil dicũt de patrimonio clericorũ, sed solũ de clericis.& allegãt illud.c.clerici.quod qdẽ.c.non ꝓbat,nisi respectu priuilegij ipsis clericis tributi,in fauorẽ totius ordinis clericalis. Necvalet fundamẽtum,q̃ gaudẽt eo. priuilegio. Nã ipsemet do. Ant. firmat regulã in cõtrariũ, in c.si diligẽti.[d] de præscri. vbi dicit,q̃ solùm in casibus à iure expresis,gaudẽt eo. priuilegio. & hoc multi voluerunt,vt dixi in.c.ecclesia.§. de consti. Fateor tamẽ,q̃ collecta non põt imponi rebus patrimonialibus clericorũ. sed nõ p istũ tex.sed p.c.fi.de vi.& ho.cleri.vbi plenè dixi.& per Bar.in.l.rescripto.ff.de mu. & ho. vñ puto,q̃ istud.c.nõ sit extẽdẽdũ ad ꝓbona patrimonialia ipsorũ clericorũ,ꝓpter regulã superius alle. ¶ Itẽ, qa in simili videmus,q̃ bona clericorũ nõ gaudẽt eodẽ priuilegio cũ ecclesijs in prescriptiõe: qa cõtra ecclesias nõ currit pscriptio:nisi quadragenaria:vt j. de prescri.in c.de quarta.& in auf.quas actiões.C. de sacrosan.ecc.sed cõtra bona pr̃imonialia clericorũ currit prescriptio,sicut cõtra bona laicorũ:vt est gl.fin.xvj.q.iiij.c.possessiões. Fa.qd̃ no.Io. an.in reg.qui ad agẽdũ.in merc. ¶ Hoc idẽ vr̃ velle aptè Io. an. in regu.nemo põt. in mercu.

4 † Vbi format.q.nũ qd valeat cõsuetudo, vt canonicus possit testari de fructibus suæ præbẽdæ ꝓcipiẽdis post mortẽ,vsq̃ ad annũ. & concludit q̃ sic.& ita fuit approbatũ p quãdã extrauag.vt ibi no. Et ad istũ tex. rñdet, q̃ illa cõsuetudo præiudicat successori in pbẽda,& nõ ecclesiæ. Et sic aptè vult valere cõsuetudinem grauosam cõtra clericos,nedũ in patrimonialibus, sed etiã in reditibus eis debitis occasiõe ecclesiæ. Et tene hoc dictũ mẽti: qa nõ solet allegari,sed singulariter restringit istũ tex. Itẽ officio iud.non ita ꝓuidet bonis pr̃imonialibus clericorũ,sicut ecclesiarũ. Hinc est,q̃ in bonis pr̃imonialibus cleric⁹ nõ petit restõnẽ in interrõne lęsionis:nec in reditibus ecclesiarũ eis debitis:vt sentit gl.no.in cle.vnica.de in inte.restit.Spe.in ti.de rest.in inte.§.qualiter.ver. sed
5 nunqd clericus.vbi oĩno vide. † Et quod dixi de cõsuetudine grauosa ecclesiæ, nõ intelligas q̃ omnis cõsuetudo cõtra ecclesiã reprobetur rõne cuiuscũq̃ grauaminis. Sed debet ĩtelligi,
e qñ affert magnũ grauamẽ:[e] aliâs tenet cõsuetu
f do.[f] ad hoc.c.cũ dilectus j.e.c.cũ omnes. de cõsti.&.c.Abbatej.de ver.si. Facit quod no.Inn. in.c.quod sicut. de ele. Vbi not. dicit posse induci ex cõsuetudine:vt ecclesia vacãte canonici nõ ꝓcedãt ad electionẽ:nisi prius morte ꝑlati Regi nũtiata,[g] & postulato assensu regio de
g procedendo ad nouam electionem. quod no.

SVMMARIVM.

1 *Appellatione ecclesiarum non veniunt monasteria vel alia loca pia.*

2 *Hospitalia & alia loca religiosa gaudent priuilegijs*

etiã do.Abb.in.c.j.in no.j.de cle.peregri. vbi dicit per illũ tex. quòd clerici in patrimonialibus gaudent illo priuilegio,quo in rebus ecclesiæ.

d ¶ In.c.si diligenti. Vide ibi istum.

e ¶ Magnum grauamen. faciat in simili bo.tex.& quod ibi voluit Io.And.in c.fi.de dona.,ꝓpter verba posita ibi in tex.seu graue rerũ suarũ dãnũ,&tex. in.c.frequẽs. de restit.spo.li.vj.& in l.propter litem.ff. de excusa.tu.& tex.in.l. scio. ff.de in inte.rest.& tex. iuncta gl. in.c.j. in ver.detrimentum. eo.tit.

Anto.Francis.

¶ Quæ dicãtur esse grauia onera,seu magnũ grauamẽ. Dicas id cõmensurandũ esse ad commodũ, quod quis sentit:quia nõ põt quis grauari, nisi inquantum est honoratus.l. ab eodẽ C.de fideicommis. Et ideo succedit illa regula, q̃ in vno grauatur, debet in alio releuari.l.eum qui.ff.de iureiur.l. j.in fi.C.de his,qui ante aper.ta.no.in c.j. de parochi. Et adde quòd in peccatis illud dicitur esse graue: quod est mortale. & ille dicit grauiter peccare, qui mortaliter peccat.c.si celebrat.& ibi not. de cler.excõ.mini.Et quæ dicantur personæ graues: vide no. in cap.licet ex quadã. de testibus Et quæ dicãtur negotia grauia, not. doc.in.c.ad hoc.de offi.Archi.&quæ dicãtur graues inimicitiæ, vide notabilem gl.in.c. cum oporteat.de acc.& quæ dicantur onera grauia,vide etiã glo.& docto.in.c. querelam. de procura. & not. do.in c. si pro debilitate. & in.c.fina. in. §. is cui. de officio delleg.& vide gl.in.c.si ęgrotãs.v.q.iij.& habetur per Host.& Ioã.an.in.c.fi.de cri.fal.& vide gl.& doc.& ibi per do.Car.in.xj.q.in cle.non põt.de procur.

f ❧ SEB. SAPIA. ¶ Tenet consuetudo . hoc modo potest procedere quod dicit Federi.de Senis in consi.clv.quæstio an laici.vbi dicit,q̃ valet consuetudo,quòd presbyter debeat dare in die purificationis candelas ex cera alba:quia parum est præiudicialis.pro quo facit glo.in cap.fin.v. distin.quæ vult,quòd Prælatus potest dare aliqua bona ecclesiæ,si ita se habet consuetudo.vide Curtium senatorem in dicto.c.fin.col.lxxx.versicu.limita modò j.eodem.

g ¶ Regi nuntiata. Adde,quod voluit Inno.in.c. super his.de accu. quem iste refert in.c.ex parte Adæ.de testi.in.vj.col.in ver.si.plenius per Inn.in.c. sup his.ibi:& inter cætera ponit vnum notabile dictum,& vide istum in.c. cum terra.in ver.item no.& in.c.cum inter vniuersas.in ver.not. ibi vice regia.de electi.tex.& ibi istum in.c.nobis.de iurepa.

¶ Adde tu,q̃ dictum Inn.dicit singulare Ro.sin.suis.fol.xvij.in fi.

ZACHARIAS. ¶ Dic tu quòd istud est sin. Ro. in nu.cclxxxviij.qd̃ incip.c.cum terra.de elect.

a ¶ SEB. SAPIA. ¶ Clericorum. Vide cardi.in cle. præsenti. in.ij.no.de censi. vbi dicit,q̃ bona clericorũ nõ habentia onus annexũ, sequũtur psonã tãquã accessoria. & ideò gaudẽt eodem priuilegio,quo ad forum,quo ipsi clerici.de quo per Abb.in.c.cum sit generale.colũ.ij.j. de foro compe. vide

b ¶ Patrimonialia. Adde glo.& plenè per moder.in.c.ecclesia sanctæ Mariç. de consti.& ibi plenè dixi. Adde tu Pau.de ca.consi.cccxxij.

c ❧ SEB. SAPIA. ¶ Clericorum. Vide cardi.in cle. præsenti. in.ij.no.de censi. vbi dicit,q̃ bona clericorũ nõ habentia onus annexũ, sequũtur psonã tãquã accessoria. & ideò gaudẽt eodem priuilegio,quo ad forum,quo ipsi clerici.de quo per Abb.in.c.cum sit generale.colũ.ij.j. de foro compe. vide

a ¶ No.j. Vide tex.in.c.cum dilecta.vbi venit monasterium appellatione ecclesiæ.de rescrip. Andr. Barba.
ZACHARIAS. ¶ Adde, ꝙ in stricta appellatiõe ecclesię, nõ venit monasteriũ & oĩs locus pius, appel. eccl. vt no. Io. An. & ibi doct. in c.ij. in prin. de rest. in integ. li.vj. in nouel. Idẽ in fauorabilibus vt plenè per Card. in cle.ij.in.iij.q.de iu. Anto. Francis.
¶ Quid veniat appellatiõe ecclesię, & quot modis dicatur ecclesia: vide gl.in.c.fi.ne Pręla. vices suas. & aliam glo.in.c.cũ dilecti. de ver.sig. & vide tex.& qd ibi not. in.c.ecclesia. de cõsecra.dist.j.&vide Ioan.An.in addi. Spec. in ru. de immu.eccle. Et an appellatiõe ecclesiæ veniat hospitale. vide no. in clemẽ. literas. de præben. vbi videt innui, ꝙ nonveniat, de quo in ca.fi qs oẽm.j.q̃ vij.&. xxiij. q.j.in c. sancimus. & habetur in aut. de alie.&emph.in.§.j. & vide bo. text.in C. de xenodochijs xxiij.q.j. & habet in cle. qa cõtingit. de relig. do. Et an appellatione ecclesiæ, veniant monasteria. vide gl. in.c. grãdi. de sup.neg. præla.in.vj. Et habetur p Io.an.in.c. certificari. de sepu. Et an appellatiõe ecclesiæ veniat basilica, siue ecclesia nõ cõsecrata, vide tex.iuncta gl.in capitu. j. de religio. domi.& in capitu. j.de consecra.eccl. vel alta.in.vj. Et an appellatione ecclesiæ ciuitatis, vel prouinciæ veniat ecclesia cathedralis, vel metropolitana. vide tex.& ibi no.in.c.quàmuis.el.j.in.§.j. de præben.li.vj. Et adde, ꝙ ecclesia quandoque dicitur vxor, quãdoq; dicitur filia, & quandoq; dicitur mater: vt not.in.c.quorum vices. xvij. dist. & in.c.cum clerici. de verb.signi. Et adde etiam quòd ecclesia continetur appellatione pauperum: tex. est in.l.omnes. in princ. C. de epis. & cle. & ideò legata incerta, quæ debent distribui per executores testamẽtorum inter pauperes, possunt dari fabricæ ecclesiæ pauperis. de quo vide per Ioã.an. in.c.fi. de testa. lib.vj. in nouella.

b ¶ Non veniunt monasteria. Adde hîc Car. & Do.in.c.grandi. hîc alleg. & ibi dixi plenè in mea repe. & vide.c.requisisti.&.c.fi. de testa. c.generali. &.c.sciant cuncti. de elec. lib.vj. & aut. hoc ius porrectũ. C. de sac.san.eccle. & in aut. de alie. & emphi.in.§.fi verò quidã. in quibus iuribus hæc verba ponuntur, vt diuersa. facit. c.j.&.ij. de in integ.resti. lib.vj. & vide do. meũ hîc, qui ad hoc ponderat. l. omnia priuilegia. C. de sacr. san. ecc. Adde Fed. consi. cclxxj. vbi etiam tenet, ꝙ appel. ecclesiarum & monasteriorũ in fauorabilibus, nec odiosis, venit hospitale.

c ¶ Loca. Adde Host.in.c.cõquestus. de fo.cõp. c. accedentibus. de priui. & ibi istum. Ang.in.d.§.fi verò quidã. Bal.in aut. licentiã. C. de epis. & cleri. scribẽtes oẽs in.c. de quarta. de præscrip. Bal.in.l.fi quis ad declinandã. C. de Epi. & cle.in.iij.col. Archi. xviij.q.iij.c. diffiniuit. Bal.in.d.aut. hoc ius porrectum. Inno.in.c.cũ ad sedem. de resti.spo. istum in.c.cum sit generale. de fo.compe. Pet. de Anch. in cle. dispendiosam. de iudi. & in cle.j. de in integ.resti. & in cle. causam. de elec. istum in.c.fi. de testa. & in.d.c. acceden tibus. Pau. in.d.cle. dispendiosam. & in cle. constitutionẽ. de ele. Lap. in.c.

ecclesiarum.
3 *Consuetudo potest inducere, vt possessio transferatur absque aliqua traditione.16.*
4 *Testis debet deponere in actu, qui potest percipi visu, & auditu: vidi & audiui.*
5 *Testis, qui audiuit aliquem loquentem, licet non viderit: plenè deponit, præterquàm in testamento.*
Cæcus vtrum possit deponere de auditu, si habet notas voces contrahentium.
6 *Possessio, an acquiratur ecclesiæ sine traditione: si de hoc non sit consuetudo.*
7 *Pensio, quæ recipitur ex aliqua re: transfert possessionem illius rei in accipientem.15.*
8 *Publiciana non competit ecclesiæ, si sibi non est tradita possessio: quia publiciana ad hoc, vt competat, requiritur possessio: licet præcesserit contra eius habilis ad translationem dominij.*
9 *Possessio in pluribus casibus transfertur sine apprehensione.*
10 *Possessio siue inuestitura beneficij tàm absentis, quã præsentis, quomodo fiat.*
Dispositio legis, quòd meo. ff. de acqui. pos. loquitur, quando ille qui tradidit verbo & oculo, erat in possessione.
11 *Possessio beneficij vtrum possit accipi propria authoritate ab habente titulum in beneficio.*
12 *Clauium traditio ita demum transfert possessionẽ rerum, si fiat apud illum locum, vbi sunt res.*
13 *Dominium transfertur absque traditiõe, si res erat penes contrahentem.*
14 *Possessio transfertur per constitutum.*

CAP. II.

EX literis. ¶ Valet cõsuetudo, per quã ecclesia acqrit dominiũ & possessionẽ rei sine solẽnitate legali. Vel summa aliter, & sic. Cõsuetudine põt introduci actus, siue solẽnitas, per quẽ sine apprehẽsione reali trãsfertur possessio rei absentis. Et est casus singularis, & secunda pars ibi: *discretioni.*
¶ Casus literalis. Talis erat consuetudo in Da

j.§.hoc aũt. de ele.li.vj. & in trac. de synodo. q.xl. &.lvij. Bal.in.l.orphanotrophos. C. de Episcop. & cle. glo.in.c, quidam. xviij.q.ij. & Do.in.c.grandi. de sup.negl. Præla.li.vj. & per do.meum hîc in.c.fi. de test. & distingue: vt per Do.in.d.c.grandi. Lud.Ro.consi.ccccvij.inci. cùm præsupponatur.
¶ Adde Ro. cõsil.ccccix. vbi dicit, ꝙ fugiens ad hospitale, est ita tutus, sicut fugiens ad ecclesiã. Consiliũ aũt. s. allegatũ per aliũ apostillãtem loquitur de rest. in integrũ.
SEB. SAPIA.

cia, si aliqs in sanitate seu etiã in vltima voluntate vult ꝓ remedio peccatorũ suorũ cõferre locis religiosis aliquas possessiões: accipiebat modicũ terræ in extremitate pallij, qd manu ꝓlati sustinet, & ponit sup altare, sub testimonio vidẽtiũ & audiẽtiũ & huiusmodi donatio vulgariter appellat scotatio. qdã malitiosè nitebant huiusmodi donatiões infringere ꝓ eo ꝙ solẽnitatibus nõ testamẽtorũ in hmõi vltimis volũtatibus nõ seruabat. Significatũ fuit hoc dño Papæ: vñ mãdat qbusdã, ꝙ hmõi donatiões, quæ ꝓtextu talis cõsuetudinis fiũt locis religiosis, vel etiã sunt collatę, faciãt inuiolabiliter obseruari: qa hmõi signũ, ꝙ appellat scotatio, nõ solũ est ar. factę donatiõis: sed etiã
1 traditæ possessiõis. B. ¶ † No.j.[a] ꝙ appellatio
a ne ecclesiarũ, nõ veniũt monasteria, [b] nec alia
b loca religiosa: vt puta hospitalia. Nã tex. inverbo, discretioni. ponit ista, vt diuersa. & hoc verũ strictè sumpto vocabulo, aliâs sec. de quo dic, vt leg. & no.in.c.grãdi. de sup.ne. Præla. li.vj. &.liiij. di.c. Abbati. §. hoc aũt authoritate.
2 ¶ † No.ij.ar. ꝙ hospitalia & similia loca [c] religiosa gaudẽt priuilegio ecclesiarũ. Clarius ꝓbat in.l.oĩa priuilegia. C. de epi. & cle. vbi tex. & Bar. Et tene hoc mẽti. Hinc dixit Ioã. an. in c.ij. de in integrũ rest. lib.vj. ꝙ hospitalia possunt petere restitutionẽ in integrũ ratiõe lęsionis, sicut ecclesia. ¶ † No.iij. quòd cõsuetudo [d]
3 d põt inducere aliquẽ actum, per quem artificio sẽ trãsferatur possessio sine apprehẽsione corporali. Nam de iure cõmuni licet possessio acquisita possit retineri solo animo, non tamen potest acquiri, nisi interueniat actus corporalis. l. licet. C. de acquiren. pos. Nam dicit possessio, quasi pedũ positio: quia tũc naturaliter habetur cum pedibus calcatur: v t in.l.j. ff. de acquir. pos. Et vide gl.in.c.conquestus.j. de fo.cõpe. sed cõsuetudo põt inducere aliquã formã
e in signũ traditæ possessionis. & iste est ꝓprius
4 casus istius cap. [e] ¶ † Item nota ibi, videntium

a ¶ Ista cõsuetudo dicitur vxor, quia sicut vxor sequitur virum, ita ista cõsuetudo sequitur ecclesiam. Et dicitur filia, quia sicut filia succedit patri, ita ista succedit ecclesiæ. Et dicitur mater, quia sicut mater nutrit filium, ita ista nutrit ecclesiam. Et dicitur quorum vices, quia sicut vices sunt, ita ista est.

d ¶ Quòd consuetudo vide do. Cartiũ senatorẽ in. d.c. fi. col. xvij. ver. nonò infertur. j. eo.

e ¶ Istius cap. Vide Bal.in.l.fi.C. de sa. san. ecc. & in.l. traditiõibus. C. de pa. & in.l. sancimus. §. cũ aũt. C. ad Treb. ad fi. & in.l.j. C. cõmunia de lega. in pen. col. & in.l.iij. C. de fur. & in.l. de qbus. ff. de lega. in pe. col. in ver. viso de causis. &. §. e. in rub. in. iij. col. in qbus locis allegabat istud ca. vario mõ intelligens. & vide Lu. Ro. in.l.j. ff. de acqui. pos. contra Bald. in prædictis locis. & do. meum hîc allegãtẽ text. & Bart. in.l. raptores. C. de epi. & cle. & text. & gl. in.c. cùm venissent. de rest. spo. & tex. in c.j.j. de do. & cõtu. & ibi Pet. de Anc. & tex. in.c. contingit. e. ti. & ibi Car. & contra Bal. facit tex. in.l. quãuis. ff. de bo. aut. iu. poss. & Bal. hîc in apo. in qbus omnibus istis locis, tãgitur vtrum statutũ, vel cõsuetudo possit transferre possessionẽ sine aliquo actu corporali apprehensiuo, seu figuratiuo possessionis apprehensæ.
¶ Adde tu Alex. cõsi. lxxxiij. ij. lib. & Naui. in.d.l. cum hæredes. Anto. Francis. ¶ Adde, ꝙ possessio, quę transfert ex dispositiõe statuti: puta, si statutũ dicat: ꝙ possessio transferat ad aliquẽ sine apprehẽsione. dicit esse possessio ciuilissima: vt not. voluit Bal.in.l.fi.in.iij.col. in vers. vnũ tñ nõ est omittẽdũ. C. de sac. san. ec. allegãs. c.ij. de cõsue. & idẽ Bal.in.l.j.in.ij. col. C. si plures vna sen. fue. cõdẽnati. & Ang. & Ale. in.l.j. ff. de distra. pig. & Pau. de ca. in.l. seruũ. C. de rei vẽ. & in.l. fi soror. de iure deli. Bal. tñ in.l. j. C. cõia dele. in ver. sed nũqd eo mo. dicit possessionẽ nõ trãsferti per statutũ, sine corporali apprehẽsione, quod etiã tenuit Pau. de ca. cõsi. j. Ang. aũt in.l. fi vacantia. C. de bo. vacan. dicit, ꝙ ex forma statuti sic disponentis transfert posio sine tit. de quo dicto facit mentionẽ Alex. in.l. cũ hęredes. ff. de acqui. pos. Adde tñ, ꝙ ista possessio ciuilissima translata per statutũ, dicitur esse possessio ficta: & ex ea nõ tribuitur interdictũ recuperãdæ: vt voluit Bal. in aut. defuncto. in.ij. col. in fi. C. ad Tertul. Et adde, ꝙ ista possessio ciuilissima inducta per statutum appellatur possessio artificiosa: vt dicit Bal. in rub. de causa pos. & proprie. De quo dicto meminit Alex. in l.j. in.v. char. ff. de acqui. pos. Illa aũt possessio, quæ acquirit ꝓ traditionẽ rei corporalẽ, dicit esse vera possessio: vt ꝓ Bal. in.l.j. C. cõia dele. Dicit etiã vera possessio ea, q̃ quęrit ex traditiõe ficta: vt puta ex cõstitutiõe ꝑcarr, qñ qs cõstituit se alterius noĩe possidere: quo casu cęssus traditio sit ficta: tñ trãsfert verè possessio: vt ꝓ Bar. & Alex. in.l.j. in prin. in pe. col. ff. de acqr. pos. ꝓ tex. in.c. ij. de cõsue. Et adde, ꝙ possessio trãsfert per traditionẽ clauiũ domus. l. clauibus. & ibi Bar. ff. de cõtrahẽ. emp. & vide oĩno Bar. in.l.

iij. in prin. ff. de acqui. poſ. Et ibi vide per Alex. multos caſus, in quibus trãſfertur poſſeſsio ſine corporali traditiõe. Et adde, ꝙ poſſeſsio bonorũ ingreſſi monaſteriũ, quæritur monaſterio ſine aliqua apprehẽſione. ita Bart. in. l. ſi adoptauero. ff. de preca. & Bal. in auᵗ. niſi rogati. in. fi. C. ad Tre. & in auᵗ. ingreſſi. in. iij. op. & in. l. pe. in. §. cũ aũt. in fi. C. de ſac. ſan. eccᵉ. & per Bar. in auᵗ. ſi qua mulier. e. tit. in pen. col. & vide

a gl. reputatã ſingulãrẽ ad hoc in. c. ſi qua mulier. xix. q. fi. & no. doc. Canoniſtæ in. c. in pſentia. de proba. quod eſt verũ ſecũdum oẽs in locis præal. quando quis ſimpliciter dedicat pſonã ſuã monaſterio. Sed ſi dedicaret ſe expreſsè, & bona ſua monaſterio: tũc nec poſſeſsio, nec dominiũ acquireretur eccleſiæ ſine traditiõe: vt ſin. voluit. d. Ant. in. c. fi. in. iij. char. de cã poſ. & ppri. quẽ refert & ſequitur Frã. Are. in. d. c. in preſentia. in. ij. col. & nouiſsimi Legiſtæ in. d. auᵗ. ingreſſi. C. de ſac. ſan. eccl. Et propterea dicebat Bal. in. l. j. in fi. C. de rerum permu. referẽdo Inn. in. d. c. in preſentia. quòd poſſeſsio per ſolũ titulũ acquiritur eccleſiæ ſine apprehẽſione, quod videᵗ eſſe ex mẽte gl. ſi. in fi. in. c. ij. præalle. de cõſue. Et adde, quòd quãuis in legatariũ trãſeat dominium recta via à die mortis teſtatoris: vt in. l. à Titio. ff. de fur. tamẽ poſſeſsio rei legatæ non trãſit ſine apprehenſione: vt tenet glo. & Bar. in. l. j. in. §. veteres. ff. de acquirẽ. poſ. & no. Bal. in. l. peuul. in vlt. col. in. §. fin. C. ad Trebel. niſi fortè legatum eſſet factũ eccleſiæ, vel pauperibus; quia tũc in eos tranſit & dominiũ & poſſeſsio ſine apprehenſione: vt in. l. j. & ibi Bal. C. quorũ lega. Dicit tamẽ Io. and. poſt Compoſt. in. c. ij. de conſue. & in. c. trãſmiſſa. de ele. & d. Ab. in. c. cum aliquibus. de re iud. & in. c. authoritate. in vlt. col. de inſtitu. ꝙ poſſeſsio beneficij trãſfertur per inueſtiturã, ſiue per collationem factam in facie ipſius beneficij abſq; alia apprehenſione. de quo etiã per Alex. in. l. j. in prin. in antepe. col. ff. de acquir. poſ. Quod tamen intelligendum eſt eſſe verum, quando nullus eſſet in poſſeſsioñe talis beneficij: quia tũc eſſet neceſſaria corporalis apprehenſio, vt no. omnes. c. cum Bertoldus. de re iud. & no. gl. in ver. & ſi mandatum. in. c. ex ore. de his, quæ fi. à maio. parte cap. & glo. in verſi. poſſeſsionem. in. c. per tuas. de dona. & plenè per do. Abb. in. d. c. authoritate.

a ¶ Videntium & audientium. Facit illud Maronis: vlla tuarum audita mihi, nec viſa ſororum. & Bal. hîc. & quod no. in. l. ſolam. C. de teſti. & .c. cum cauſam. eo. ti. & in. c. bonæ memorię. de elec. & But. hic, & quod not. in. c. teſtes. iij. q. ix. & in. c. præſentiũ. de teſtibus. li. vj. But. in. c. auditis. de electio. & in. c. auditis. de procu. & in prooe. Grego. Bal. in. l. teſtium. C. de teſtibus. & in. l. hæredes palam. ff. de teſta. in. l. ij. §. voluntatẽ. ff. ſol. mat. & in. l. ſolã. C. de teſti. Bar. in. l. j. ff. de auᵗ. tu. per But. iſtũ & alios. in. c. peruenit. de teſt. cog. glo. & ibi do. in. c. vt circa. de elec. li. vj. & eundẽ Do. in. d. c. præſentiũ. & Ang. in d. l. teſtiũ. facit quod voluit gl. ſin. in. l. Titius. ff. de bo. poſ. ti. generali. quem allegat Car. in. c. fi. de maio. & obe. facit tex. in. c. ſicut. de reg. & in. c. cũ Ioannes Eremita. de fid. inſt. & tex. in. c. cõquerẽte. de. offi. or. & tex. in. c. j. de poſtu. Præla. & tex. iuncta gl. in. c. in primis. in ver. pũte. ij. q. j. vide ad hoc ple. quæ ibi dixi. & no. iſtũ tex. ſecundũ But. etiã hîc, ꝙ quædã percipiũtur duplici ſenſu, vt hic eſt tex. Et iſto caſu opus eſt, vt reddat cauſam duplici ſenſu: & allegat ad hoc Inno. hîc: ipſe verò dicit ſe putare, quòd ſufficiat, ſi teſtis reddat cãm ſolũ altero ſenſu. & de hoc dicit eſſe tex. ſin. in. c. fi. de ſuc. ab inteſta. Tu alle Bal. in. l. vnica circa prin. C. de cõfeſ. vbi tenet, ꝙ teſtis in re perceptibili duplici ſenſu, tenetur reddere teſtimoniũ, ſeu cãm dicti duplici ſenſu. Fallit ſecundum eum in teſte groſſo & idiota: quia plerũq; ponit vnum ſenſum pro alio. & de hoc dicit eſſe tex. ſin. in. d. c. fi. no. But. & iſte in. c. quoties. de teſt. & facit in ſimili gl. multum ſolẽnis in. l. ſtipulatio iſta. §. hęc quoq;. ff. de ver. ob. & quod in ſimili voluit gl. in. l. j. C. de vſur. & in. l. quoties. C. fa. her. ergo ſecus in teſte docto & perito. ar. eius, quod voluit gl. in. l. quod ſi nepotes. ff. de teſt. tu. & ad prędicta facit gl. in. c. teſtes. iij. q. iij. in ver. de his qui viderint. & dixi ple. in. d. l. quoties.

Adde Alex. conſi. xlj.

ZACHARIAS. ¶ Volu. j. col. ij. ver. accedit. & conſilio. xx. col. j. circa medium vol. iiij.

Anto. Francif. ¶ Circa hoc, an teſtis ad hoc, vt probet, debeat reddere rationem dicti ſui vltra ea, quæ ple. tra. in. l. ſolam. & in. l. teſtium. C. de teſti. hîc alleg. Dicas, ꝙ teſtis deponẽs de his, quæ oculo mentis & non ſenſu percipiuntur, non probat ſine redditione cauſæ, etiam ſi de cauſa non interrogetur: vt no. Inn. in. c. cũ cauſam. de teſti. & ibi etiam per. d. Abb. & not. d. Abb. in. c. cõſuluit. de app. & d. Pau. de ca. in cõſi. cclxxiij. vbi dicit nõ probari dominiũ per teſtes ſine cauſa deponẽtes: licet nõ fuerint interrogati. quia dniũ eſt res perceptibilis oculo mẽtis; & nõ ſenſu corporis. ſed de his, quæ ſenſu corporis percipiuntur, teſtis probat ſine cauſa: ſi non fuerit de cã interrogatus: ſed interrogatus debet reddere cãm: aliâs nõ probat: vt per Bar. in. l. cum hi. in. §. vult igitur. in. iij. notabili. & ibi etiã Bal. qui legit illũ. §. cũ. §. eã tranſactionem. in ver. & hoc inducit glo. ff. de tranſac. & idẽ Bal. in. l. furioſum. vbi etiã per. d. Pau. de ca. & Alex. in vlti. col. C. qui teſt. ĩa. poſ. & Paul. de caſt. in

5 per vtrunq; ſenſum. & ad hoc poteſt allegari iſte tex. & tenet Ioan. and. & Hoſtien. ¶ † Dicit enim Hoſtien. quòd vbi quis habet deponere de actu inuiſibili: vt puta ſuper expreſsione verborum, nõ eſt neceſſe, quòd teſtis deponat de viſu. vnde valet dictum teſtis, qui ſolũ audiuerit verba, licet non viderit perſonam. & ponit exemplum in quæſtione facti. Quidam tabernarius ſubtraxerat ganeæ ſuæ furtiuè ſcyphum ſuum argenteum, quem nolebat reſtituere, nec in præſentia teſtium confiteri: licet in præſentia ipſius mulieris non negauerit. Mulier illa notarium & quoſdam alios

c teſtes poſuit poſt parietem: ᶜ & ipſum taber-

conſi. clxxvij. & vi de oĩno Alex. in. l. de minore. ĩ. §. tormenta. in. iiij. col. ff. de q̃ſti. & in. l. j. in princ. poſt glo. de ope. no. nũ. Aduerte tamẽ, ꝙ qñ teſtis deponit ſup notorio: vel ſuper fama: vel ſuper re miraculoſa: debet reddere cauſam ſui dicti, eriã non interrogatus: vt ple. per Andr. Sicu. in c. conſuluit. el. j. in ij. notabili. de app.

Et adde etiã, ꝙ teſtis deponens de conſcientia etiam ſi deponat ſuper negatiua probat abſq; redditione cauſæ per ſenſum corporis. ita Bal. no. in. c. j. in §. fi. in. j. col. in ti. ſi deinueſti. inter do. & vaſal. lis ori. aliâs deponẽs ſuper negatiua debet reddere cauſam ſui dicti: aliâs nõ probat. vt volu. Bal. in. l. cũ hi. §. j. ff. de tranſact. & in. l. ij. C. de contrahen. empti. in repe. & idem Bal. in. l. iij. ad fi. C. de teſti. & tenet Alex. in. l. j. in fi. prin. de ope. no. nun. & tene menti, quòd teſtis debet reddere cauſam dicti ſui aliter, quã per verbum, credo, vt no. volu. Spe. in ti. depoſi. in. §. vj. in ver. hoc tamẽ. Et adde, ꝙ teſtis deponẽs de re perceptibili ſenſu corporis: ſi dicat ſe ſcire, quia percepit ſenſu corporis: nec declaret quo ſenſu corporis percepit: nõ probat. Ita no. voluit Bald. in. l. teſtiũ. C. de teſt. & Alex. in. l. j. in. x. col. ff. ſi cer. pe. ſecus aũt ſi ſimpliciter diceret teſtis, res ita fuit no. Ita vol. Bal. poſt gl. in. l. ſi paterfamiliâs. ff. de hære. inſtituẽ. & Alex. in. d. l. j. ſi cert. peta. & Alex. poſt Bar. in. l. q bona. in §. ſi alieno. in vlt. col. ff. de dam. infe. Et tene menti notabile dictum Bal. in. l. edita. in. xxvj. col. C. de eden. vbi dicit, ꝙ teſtis deponens de aliquo facto, nõ reddens rationem dicti ſui, etiam non interrogatus, dicitur deponere, vt pecus: & nõ vt homo. ¶ Et vlterius etiam adde, quòd ſi iudex examinans, non interrogat teſtem de cauſa ſciẽtiæ: tenetur parti ad intereſſe: vt no. do. Abb. in cap. cum cauſam. de teſt. Et ad illud quod dicitur, quòd teſtis deponẽs de re perceptibili duplici ſenſu, debet reddere cauſam pervtrunq; ſenſum. Dicas hoc verum quando vnus tantũ ſenſus, per quem teſtis deponit, nõ redderet rem certã & claram: vt per Bal. in. l. conuenticula. in. v. col. C. de epiſco. & cleri. & in. l. ſi non ſpeciali. in vlt. col. C. de teſtamẽ. & per Bar. in. l. j. §. j. ff. de auᵗ. tuto. & per Ange. in authẽ. de inſtru. cau. & fi. in. §. j. in. j. col. & in auᵗ. ad Trebel. in princip. in fi. j. col. Et deniq; adde quòd licet duo teſtes faciant plenam probationem: vt in. l. vbi minor. ff. de teſti. & in cap. in omni negotio. eod. titulo de teſti. & vnus teſtis omni exceptione maior faciat ſemiplenam probationem, ita quòd poſsit peruenirì ad delationem iuramenti in ſupplementum probationis iuxta materiam. l. admonendi. ff. de iureiur. & c. fin. de iureiur. tamen vnus teſtis etiam non interrogatus de cauſa ſcientiæ ſi non deponit de cauſa: non probat etiam ſemiplenè. ita nota. voluit Bald. in. c. ſacramentum. in. ij. colum. in ver. & vnum ſcias. de conſue. recti. feu. & vide Specul. in titulo de teſte. in. §. in verſicu. ſed nunquid ſufficit, & habetur per gloſ. in. l. Lucius. in verb. debeant. ff. de infami. & per Bar. in. d. l. de minore. in. §. tormenta. ff. de quæſtio. & per Alexan. in. d. l. j. in princi. de ope. no. nuntia.

b ✠ SEB. SAPIA. ¶ Teſtis interrogatus. Nunquid autem ſufficiat teſtẽ deponere per ſenſum auditus, vide accumulata latiſsimè per Alex. in. l. quod meo. §. ſi per venditorem. ff. de acquiren. poſſeſsio. per domi. Iaſo. in rubri. ff. de iureiuran.

c ¶ Poſuit poſt parietem. Vide hîc dom. meum in. xvij. colum. vbi dicit ſe in facto conſuluiſſe & in facto defendiſſe quendam accuſatum de crimine capitali, qui poſitus ſeueriter ad tormenta conſtanter negauit, ſe illud delictum commiſiſſe. Sed cum eſſet ſolus cùm Poteſtate, confeſſus erat delictum ſed coram teſtibus nolebat confiteri: Poteſtas poſuit teſtes & notarium poſt parietem, & blando ſermone extorſit confeſsionem ab illo. & rogauit Poteſtas notarium & teſtes de illa confeſsione. & ſic fecit eum decapitari: & nihil aliud alle. Tu allega iſtum in. c. præterea. in. iiij. colũ. j. de teſti. & vide Cyn. & docto. in. l. teſtium. C. de teſti. & per Ang. & Moder. in. l. ſi non ſpeciali. C. de teſt. & vide Imo. & do. meum in. d. c. præterea. vbi Gofr. dicit idem eſſe in loco obſcuro. Per quod infertur, quòd ſi teſtes erant in domo obſcura: & teſtator erat infirmus, & vox eius erat nota teſtibus: poſſunt deponere ipſi teſtes de ipſo teſtamento. & ita in terminis conſuluit dominus meus propter dictum Gof. ibi. & vide etiam ad prædictam apoſtillam Alexandr. in. d. l. ij. §. idem Labeo. in ver. vnde contrà. & in. d. l. ſi non ſpeciali. & Spe. in titu. de teſte. §. j. ver. quid ergo ſi viro & muliere. Fulg. in. l. ſi vnus. C. de teſta. glo. no. in. d. c. præterea. Adde tu Alexan. conſilio. xciiij. & xcvij. ij.

narum

narium calefactũ inducit ad confitendum, ꝙ subtraxerat sibi scyphum:& promisit se restituere:quo audito,mulier rogauit tabellionẽ &testes super cõfessiõe tabernarij.quasi velit,ꝙ cõfessio põt ꝓbari per testes:licet ipsi nõ viderint personam loquẽtem. quod est notabile verbũ.Idem voluit Bart. post gl.in.l.ij.§.idẽ Labeo.ff. de aqua plu.arc.¶ Et facit ad.q.nũquid cæcus possit deponere su per verbis cõtrahẽtiũ,si habet notas illorũ voces.Dic vt no. in.d. §.idẽ Labeo.& vide bo.gl.in.c.testes.iij.q.ix.dixi plenè in.c.cũ cau sam j̃.de testa.Vnde scias,ꝙ cõiter tenetur per Legistas, ꝙ speciale sit in testib.Non enim valet testamẽtũ,nisi testes viderint & au
a dierint testatorẽ loquẽtẽ:[a]vt in tex.in.l.si nõ speciali.C.de test. Et hoc ideo arbitror:quia vox testatoris propter infirmitatem solet mutari:in alijs aũt casibus fuit sin.opi.quorũdam modernorũ, in d.l.si non speciali.quòd dictũ talis,qui non vidit personã, non est omnino integrũ:quia de facili põt decipi quis in voce.& latius di-
6 co in.d.c.cũ causam.¶ † In gl.ij.in fi.in verbo consuetudinis. Aduerte ad fi.gl.in eo,quòd dicit,ꝙ donatio ista valeat,etiã citra cõsuetudinẽ.Nam adducitur ad.q.Nunquid possessio cessante cõsue tudine transferatur in ecclesiã ex ti.habili ad transferendũ dominium?Hæc gl.potius sentit,ꝙ non:dũ dicit: ꝙ valebat donatio.& nihil dicit de translatiõe possessionis.Clarius hoc sentit gl. sequẽs prope fi.in eo,quod dicit,ꝙ licet ecclesia non apprehendat possessionẽ,tamen acquirit dominiũ rei sibi collatæ.Et not.glossam illã sic intellectã.Nam facit ad intellectũ.l.fi.C.de sacrosan.eccle.nam per illam.l.ecclesia habet insignia priuilegia:vt ex solo ti.acquirat sibi dominium.Licet in priuatis non acquiratur dominiũ sine tra
b. ditione possessionis:vt in.l.traditionibus[b].C.de pac. & in.l. quoties.C.de rei rẽdi.Nam videtur dicendũ,ꝙ illa.l.fi.solùm prouide at respectu dominij,& nõ respectu possessionis.Et hoc apertè vo luit Inno.hîc,dicens,ꝙ vigore huius consuetudinis ecclesia acqui rebat possessionẽ rei sibi donatæ. & cõmuniter moderniores videntur hoc dictum sequi.Archi.tamen in.c.moderamine.xvj.q.j. multum instat.& finaliter videtur concludere oppositum.s. ꝙ fauore ecclesiæ transferatur,etiã possessio.& adducit istum tex.Sed hoc dictũ certè mihi non placet.& iste tex.probat oppositũ: quia
7 fundat se super consuetudine:aliâs enim de nihilo prouideret iste
c tex.& hoc est tenendũ. [c] ¶ † Solet tamẽ allegari vnum dictũ Inn. contrariũ in.c.cũ venisset.de resti.spolia. vbi dicit speciale esse in ecclesia:vt si aliquid datur nomine possessionis,transferatur possessio.sed aliqui libri habent nomine pensionis.& ita habeo in lectura mea.Et videtur melius cõuenire illi literæ, quæ facit mẽtionem de pensione.sed in eo,quòd dicit,quòd est speciale in ecclesia non bene loquitur.quia cuilibet etiam priuato acquiritur possessio,si domino consentiente, vel possessore rei,recepit pensionem ex illa re vigore locationis:vt est gl.& Bar.in.l.quãuis.ff.de acqui-
d ren.possess.dico plenè in dicto capitu.cum venisset. [d] ¶ † Et ex his
8 infertur ad quæstiõem notabilem & subtilẽ, nunquid publiciana competat ecclesiæ ante traditionẽ possessionis ex solo ti.habili ad translationem dominij.Et est publiciana quoddam remedium introductum in fauorem illius,qui habuit rem ab eo,quem putabat verum dominum,cum non esset dominus.Nam si cadit à possessione, cum non possit rem vendicare:quia non est dominus, potest agere publiciana & recuperare possessionem. De hac publiciana habes gl.latam in.c.Abbate sanè.de re iud.li.vj.&tex.cũ glo. institu.de act.in.§.aliæ.ff.de publiciana.per totum.Spec.in ti.de loca.in.§.nunc aliqua.in ver.lviij.tenet,ꝙ nõ:quia cum illud sit remedium exorbitans à iure communi,non debet extendi.Do.Ant.dicit hîc posse attentari contrarium: quia regula iuris ciuilis est, ꝙ vbi ex contractu cum vero domino,transfertur dominium:ex eo quòd fuit cum eo,qui putabatur dominus,tranfertur vsucapiendi conditio:vt.l.clauibus.ff.de contrahen.emp.Sed alia regula habet,quòd vbi competit vsucapiendi conditio, datur publiciana. ff.de publi. quasi per totum. Ergo ecclesiæ competit publiciana, quasi rem habuerit ab eo,qui putabatur dominus: quia si habuisset à vero domino,habuisset dominium:vt in.d.l.fin. C. de sacrosan.eccle.Et scias,ꝙ hanc opini.tenuit Inno.in.c.in præsentia j̃. de
e probationi.licet ipse non alleget [e]. Sed ego tenui semper primum dictum:vt non competat ecclesię publiciana,eo casu,quo non est translata possessio.Moueor primò per tex.expressum in.l.eũ,qui. li.Franc.Are.consi.xxxvij.&.xlv.
Anto.Franciscus. ¶ Vltra hic dicta de testibus,qui existentes post cortinã vel parietẽ aliquid audierũt,& vltra gl.hîc alle.in.c.prætereà.Dicas,ꝙ Io.de Imo.in.d.c,prætereà.dixit illã gl.esse singularẽ & in iure canonico solitariã quòd quãdo agitur de probanda copula ad effectum impediẽdi matrimonium cõtrahendũ nõ probabitur copula per testes, q audiuerunt iuuenẽ & mulierẽ se ad inuicem cõmisceri intermedio pariete,vel cortina:in reliquis autem dicit cõem opinionem esse in cõtrariũ & esse verã. Et ꝓpterea dicit gl. reputata singularis,in.l.in summa.in.§.idem Labeo. ff. de aqua plu.ar.quòd testes qui habent notas voces cõtrahentiũ licet audiant intermedio pariete, vel cortina,probãt cõtractum. & illa gl. habet locum in cõtractibus: tamẽ nõ habet locũ in testamentis, qa non sufficit, ꝙ testes audiuerint testatorẽ loquentẽ & testantẽ intermedia cortina, vel intermedio pariete:vt no . volunt Cy.& Bar. in l.si nõ speciali. hîc alle.Et adde,ꝙ pro illa gl.in.d.l.in summa in.§.idẽ Labeo,est bona gl. in. c. testes.iij.q.ix.in ver.quæ viderit.quæ dicit,ꝙ cæcus potest esse testis, si habet notas voces cõtrahẽtiũ.& ꝙ regulariter valeat testimoniũ de auditu prio,cortina vel pariete intermedio:qñ quis habet notas voces retro eõtrahẽtiũ:tenet expressè Arc.in.c.videt.xxij.q.v.q ab hac regula excipit.viij.casus. Et adde,ꝙ in criminalibus nũquã valet testimoniũ de auditu ꝓ cortinã interediã,vel tenuẽ parietẽ.vt tenet Imo.in.d.l.in summa.in.§. idem Labeo. ꝓ quo facit optimè tex.in simili in aut.de instr.cau.&fi.in.§.sed si quis.de qua materia oĩno vide Ang.in.d.l.si nõ speciali.& per do.Anto.in.c.tã literis.& ibi plenè per nouissimos.de testi.Et de cõfessione facta in tortura, quid & quãtũ ꝓbet,relinquitur arbitrio iudicis,qui hoc habet arbitrari ex coniecturis:vt no.vol.Bal.in.l.interpositas.in.j.col.C.de trãsa.& per Alex.in.l.j.in.§. diuus.ff.de quæst.& per Cy.& Sal.in.l.ij.C.de custo.reo.& per Pe.de Anc. in cle.j.de hære.& tene mẽti,ꝙ cõfessio facta in tortura,& etiã ratificata intra diẽ & noctẽ ad bãchũ iuris,nõ sufficit ad cõdẽnationẽ,vt no.in.l.ij. ff. de custo.reo.& in.l.j.in.§.diuus.& in.§.si qs vltro.& ibi ꝓ Bar.ff.de.q.quod verũ intellige,nisi cõiuncta cũ fama publica:quia tũc faceret indiciũ indubitatũ,quòd sufficeret ad condẽnationẽ,vt ꝓ Bal.in.l .fi.in.j.col.C.de ꝓba.&per Bal.in.l.ij.in.iij.col.C.quod me.cã.& vide Alex.in cõsi.xlv.in.iiij. parte consiliorũ.Et adde,ꝙ cõfessio facta in tortura de delicto, quãdo fuit geminata, probat:vt est glo.singularis,& ibi Alex.in.l.capite quinto.ff.de adul. & per Bar.& Alex.in.l.j.§.q.ff.de.q.Et adde,ꝙ cõfessio criminis etiã extorta dolo,vel blãditijs aduersarij,vel iudicis habet præiudicare confitenti secũdum gl.in ver.probata.ff.de mino.&ꝓper Bal.in.l.de tutela.in.ij.col. C. de in inte. rest.& hoc sine dubio procedit, quãdo iudex erat competẽs, & sedebat ad hoc:aliâs non probaret:licet forsan confitens posset cogi perseuerare in illa vt plenè traditur in.c.at si clerici.de iudi.

a ✠SEB. SAPIA. ¶ Testatorẽ loquẽtẽ.vide Mat.in no.cxxv.no.quod licet regulariter.vbi dicit,ꝙ in codicillis valet dictũ testiũ deponentiũ, ꝙ audiuerũt testatorẽ.& quid in alijs actibus inter viuos,vide Alex.in consi.c.in casu prædicto.col.ij.in.iij.vol.repetitum in consi.xxix.in.iiij.volumi.

b ¶ Traditionibus. Vide ibi doct.&inst.de rerum diui.§.traditæ.

c ¶ Et hoc est tenẽdũ. Vide hic Car.& Imo.& quod no.in.c.in prẽsentia.de proba.& quod le.& no.in.l.si adoptauero.ff.de precario.
¶ Adde Old.cõsi.xxx.& cõsi.cclxxviij.in fi. vbi videt tenere, ꝙ possessio rerũ eius,q ingreditur monasterium trãseat in ipsum per.d.l. si adoptauero.

d ¶ In.d.c.cũ venisset. Vide ibi But.& Inn.in.c.in literis.de resti.spo.vbi vr̃ dicere contrarium in.d.c.cum venisset.& concordat cum eo,quod hîc voluit.

e ¶ Ipse non alleget.imò allegat.

f ¶ Nec publiciana. Adde Cardina.hîc & Bal.in.l.fin.in.iij.colum.in versicu.

ſed poſt prędicta quæro, vtrum ſicut eccleſiæ &c. C. de ſacroſan. eccle. & omnes hic. & vide bo. gl. in. l. ſiue aût. in. §. ſi duobus. in ver. vt ſi quidem. ff. de pub. & ibi Bal. allegat Dy. in. l. ſi finita. §. ſi de vectigalibus. ff. de dam. infect. & per eundē Bal. in. l. j. §. j. ff. de pub. & in. l. eum, qui. §. prętor. ff. eodem. Angel. in. l. quæcūq; ff. eo. & in. d. §. ſi duobus. Lap. Abb. in. d. c. Abbate ſanè. ſuper glo. in ver. largitione. & ibi docto. & vide domi. meum hîc.

SEB. SAPIA.

a ¶ Exemplū. not. q; ſi in inſtrumento eſt appoſita clauſula: vendidit & tradidit, videt data licētia apprehędędi poſſeſſionē ppria authoritate: vt tenet Bar. in. l. prædia. circa fi. ff. de acquiren. poſ. & hoc quando non eſt res in cōſpectu cōtrahētiū. Si enim eſſet in cōſpectu, inducitur traditio. vt not. Bart. in. l. ij. in fi. ff. de acqui. poſ. & do. Abb. hîc, & Bal. in. l. indicta. colū. j. C. de rei ven. & Alexā. in. l. j. §. ſtipulatio. ff. de ver. obli. vbi dicit, quòd ſi dico: dono tibi fundū, quem tradidi, ſi non ſit traditus: videtur data licētia apprehędędi ppria authoritate De quo paulò. j. per Abb. hîc.

b ¶ Inueſtitura. Ade iſtū & ibi dicā in. c. tranſmiſſam. j. de elect. Butr. & Inno. hîc. Bal. hîc in lec. etiā in apoſtil. Bal. in rub. C. de cōtrahē. emp. in ver. vij. quæro. & in. l. quoties. C. de rei vend. in quadam addi. & Guydo de ſuza. in. l. fi. C. de ſacroſan. eccle. & But. in. c. cū veniſſent. de reſti. ſpo. vbi alle. no. per Io. an. in addi. Spe. in tit. de emp. & ven. §. ſciendū. in addi. incipiē. hic ſubintratur, ſi iſte vendat. Bar. in cōſi. incip. Pet. Ioan. Bal. in. c. j. §. ſi facta. ſi de feu. fue. cōtrouer. Ang. in conſi. ciiij. incip. ſuper dicto facto & in cōſi. clv. incip. viſo dicto libello, ad fi. & Pau. de caſt. in cōſi. cccl. xiij. incipi. viſis actis & actitatis inter dictas partes, & inſtrumentis hinc inde productis, in quibus locis tenet id quod tenet Bal. in dicta rubrica. in. xvij. q. Quatenus loqtur de traditiōe per conſtitutionem precarij. & vide eundum Baldum in. l. voluntas. C. de fideic. in ver. quæro nunqd dicatur alienare. & ibi Alexā. in apoſt. & vide eundem Bal. in. l. traditionibus. in ver. per inueſtituram aût. & ibi Sal. & moder. C. de pac. & vide eundē Bal. in. l. j. C. de dona. in ver. no. per traditionem. & in. c. j. §. nulla. in ver. quæro, dicitur hîc. per quos fi. inueſti. & in. l. ea lege. C. de cōdi. ob cauſam. & in. d. c. j. §. ſi facta. & in. c. j. in ti. quid ſit inueſtitura. & p ſum miſtas in. c. j. de noua forma fideli. & in ti. de cōſue. recti feu. vbi per Iaco. de bel. & in. c. j. in ti. quid ſit inueſti. & p Pet. de Anch. poſt Dy. in rep. c. j. de re. iur. li. vj. Et quot modis fiat inueſtitura, & quid importet: vide Bal. & moderni. C. de acquiren. poſ. in. l. licet. & in. l. traditionibus. in princip. & in. l. j. ad fi. C. de re. permuta. Et an inueſtitura transferat poſſeſſionem. vide Imol. C. de acquiren. poſſeſſio. in. l. licet. & Bald. in. c. j. quid ſit inueſti. & Butri. in. c. fi. de cauſa poſ. & proprie. Bald. & Ang. in. l. quędam. ff. de rei ven. & in. l. ij. C. de fideicō. & eundem Bal. in prę. feu. in. iij. diuiſione. & in. l. de quibus. ff. de leg. & per eundē Bald. in. l. j. in. iij. q. ff. de re. diui. & in. l. ab. emptione. ff. de pac. & per Oldra. in. conſi. ccxvij. incipien. ſuper eo, qđ quęritur. quod con

8 q; in caſu † huius. c. vbi vigore cōſuetudinis acquirebat poſſeſſiōe ſine traditione: q; tunc ſi eccleſia habuiſſet rē à nō dño, potuiſſet agere publiciana, ſi decidiſſet à poſſeſſiōe iā habita. & hæc dicta puto veriſsima. ¶ † In glo. fina. & clariori intellectu gl. op. cōtra tex. in eo, qđ in fi. innuit, q; per iſtam ſolēnitatē trāsferebatur poſſeſsio rei abſentis ſine apprehēſione corporali. Hoc em̄ videtur cōtra. l. licet. C. de acqui. poſ. & c. paſtoralis j. de priui. l. vbi patet, quòd ſine apprehēſione corporali, nō transfert poſſeſsio. Nec obſtat ſi diceres, q; in eccleſia eſt ſpeciale, q; ex ſolo titul. trāsfertur dnium: vt in. d. l. fi. Quia ad trāſlationē dnij nō ſequitur poſſeſsionis tranſlatio: vt in. d. c. paſtoralis. & in. l. cū hæredes. ff. de acquiren. poſ. Vbi tex. no. diq; licet hæres adeūdo hæreditatē acquirat dominiū rerū hæreditariarū: poſſeſsionē tn̄ nanciſcitur, niſi corporalis fiat apprehenſio. Sol. dic ordinando gl. q; licet regulariter procedat oppoſitio, tn̄ qnq; trāsfertur poſſeſsio ſine apprehenſione corporali per certos actus artificiosè introductos iuris diſpoſitiōe. & de hoc glo. ponit multa exempla notabilia. ¶ † Exemplum [a] primum eſt inueſtitura, [b] quæ fit de certo beneficio. Nam quis inueſtitur quando que per traditionem annulli: & transfertur poſſeſsio rei abſentis. & in hoc not. iſtam glo. Nam contrarium not. gl. in. c. authoritate. de inſtit. & in. c. per tuas. de dona. & in ca. exore. de his, quæ fi. à maio. par. cap. Gloſ. dubitauit in. c. ſi quis deinceps. xvj. q. vij. Ioan. and. hunc articulum plenè examinat poſt Compo. in. c. tranſmiſſam j. de elec. Et quia ſunt dicta quotidiana, & notabilia: diſtingue ſic poſt eos. Aut inueſtitura ſit ante omnem iuris tranſlationē: vt puta dicit Epiſcopus: inueſtio de tali beneficio. & tunc inueſtitura habet ſolùm vim collationis beneficij. Satis enim operatur in tranſlatione iuris. Aut fit inueſtitura poſt electionem & habet vim confirmationis: vt in dicto c. ex ore. & quod ibi nota. Et qnq; fit poſt trāſlationem iuris: & tunc aut in conſpectu bene

ſilium refert hîc Card. & hîc do. meus ſe in facto habuiſſe. q. de facto: pone q; anteceſſor inueſtiuit aliquē per annulū de feudo. Poſteà inueſtiuit aliū de eodē feudo corporaliter, quę inueſtitura ſit prędferenda.

¶ Adde, an poſſeſsio acquiratur per inueſtiturā: Raph. comē. cōſi. cxxxvij. vbi dicit, quòd per aſsignationē ſtali in choro, & loci in cap. acquiratur poſſeſsio canonicatus, & etiam per annuli portæ eccleſiæ apprehenſionem: dummodo annullus ſit traditus ab habente poteſtatem. & vide per eundē pulchrè cōſil. cccxvj. & inquātū ſuprà ſcriptus addens alle. Oldra. vide tu Roma. conſilio ccccix.

ZACHARIAS.

¶ Adde, q; ſi cōperiantur duæ inueſtituræ eodem die factæ. & non apparet de priori tate alterius illarum, quòd prędet illa, quæ eſt plenior. ita no. Feli. in. c. paſtoralis. cōl. v. verſ. de duobus autem teſtamentis. ibi: & ſcias, q; quādo appareret. ſuprà de reſcriptis.

Anto. Franciſ.

¶ Circa inueſtituram quid ſit, & quibus verbis fiat & quæ ſit eius forma: & quomodo peti debeat, vide per Ioan. andr. in addi. Specu. in rubr. de inſtr. edi. ad fi. & vide quæ not. glo. & Bal. in c. j. quid ſit inueſti. & in capi. j. in §. fin. per quos fiat inueſti. in vſi. feu. & vide nota. per do. Anto. & doc. in cap. authoritate. de inſtitu.

cij, aut in abſentia. Primo caſu transfertur poſſeſsio per inueſtituram. vt in. l. quod meo. ff. de acquiren. poſſeſsione. Nam oſtendendo rē oſculo, & tradendo verbo per inueſtituram, videtur tranſlata poſſeſsio. not. bene hunc caſum. Hoc tamen non procederet, ſi nuntius à iudice vel ab epiſcopo hoc faceret, vt ſingulariter dicit Spe. in titulo de primo & ſecundo

c decreto. in. §. iā de effectu. c in prin. Vbi dicit, q; ſi nuntius miſſus à iudice: vt mittat aliquem in poſſeſsionem plurium rerum, poſuit illum in poſſeſsioem vnius: alias verò voluit poſſeſsiones transferre oculo & verbo. Puta dicendo: pono te etiam in poſſeſsionē illarū rerum: quòd propter hoc non eſt tranſlata illarū rerū poſſeſsio: quia eſt contra regulā iuris, de qua ſuprà. Nec obſtat. l. quod meo. quia loquitur quando ille qui tradit verbo, & oculo erat in poſſeſsione: ſed nuntius non eſt in poſſeſsione. & eſt dictum ſingulare & non tradendum obliuioni. Ita ego vltra alios lunito illud dictū Compo. & Ioan. and. Sed diceres tu, idem videtur in collatore: nam collator nō in poſſeſsione beneficij. & tamen volunt do. quòd per inueſtituram factam in conſpectu beneficij, transfertur poſſeſsio. Ad quod ſaluando illud dictum, reſpondeo quòd collator regulariter habet cuſtodiam beneficij vacantis. gloſſ. eſt notabilis & ſingularis in capitulo, cum vos. de offic. ordina. Item intellige, quòd oculo & verbo transferatur poſſeſsio, quando alius non eſt in poſſeſsione. Nam per illam traditionem fictam, non poteſt priuari tertius poſſeſsione ſua. ita notabiliter voluit Compo. Et facit tex. in. d. l. quod meo in. §. ſi venditorem. Niſi prius fuiſſet lata ſententia cōtra illū poſſeſſorē, ſe cūdum eundē Cōpo. Aut inueſtitura fit in abſentia bn̄ficij: & tūc nō transfertur poſſeſsio, per regulā ſuperius dictā. Et tenet hoc Inn. allegās. l. ſi ex ſtipulatione. ff. de acqui. poſ. quæ bene facit: ſed melius facit iudicio meo. l. prædia. ff. eodē. Vbi plus probatur, quòd ſi extra cōſpectū ei, ego dico: do tibi talem rē, & tra-

Et adde quòd inueſtitura facta per annulum de re vendita, vel donata, quæ ſit in abſentia operatur ſolùm licentiam occupandi eā propria authoritate: vt ſing. vol. Inno. in. cap. ij. de conſue. & Bald. in. l. j. in fin. C. de re. permu. in xvij. quæſtio. & per Cyn. & Bald. in. l. j. C. de dona. & per Alexan. in. l. iij. & in. l. ſi ex ſtipulatione. ff. de acquirenda poſſeſ. & no. in cap. per tuas. de dona. & per Ioan. Andr. in cap. commiſſa. de elect. & per Ang. in. l. ſi vacantia. C. de bo. vacan. lib. x. in lect. & per Bald. in cap. j. in. ij. col. quid ſit inueſti. & in. d. rubri. de contrahen. empt. in. xvij. quæſtione. vbi dicit, quòd ſi inueſtitura fiat in loco, vbi poteſt fieri vera traditio: quòd illa transfert poſſeſsionem. Et adde, quòd quando reperiuntur duæ inueſtituræ de eadem re, ſi appareant eodem die factę, illa debet præferri, quę eſt plenior. pro quo etiam vide Bal. in. c. j. in. n. col. quid ſit inueſti. in vſi. feu.

c ¶ In. §. iam de effectu. in prin. vide iſtum in. c. cum aliquibus. in pen. colum. de re iudi. Tu dic, q; opi. Spec. ſequitur Butri. in. c. cum veniſſent ad fi. verſi. vnum non admitto. de reſti. ſpo. Bal. & Pau. de caſt. in. l. non eſt nouum. ff. de pig. acti. Ang. in repe. l. ſi quis. §. differentia. ff. de acquir. poſ. Bar. & Ange. in. l. cum vnus. §. fi. ff. de bo. autho. iu. poſ. Bar. in. l. j. in princ. in pen. colū. ver. quid ſi executor. ff. de acqui. poſ. & ibi Ro. Alex. & Areti. & d. meum hîc in. xiiij. col. & But. & Imo. hîc. & Alex. conſi. ccxiiij. viſa facti narratione. in. j. col. & hanc partem tene. ad contraria motiua per iſtum in. d. c. cum aliquibus. reſpondet Alex. in. d. l. j. & d. Fel. in. d. c. cum aliquibus. in ver. non obſtat: quem omnino vide.

¶ Adde Alex. conſi. lxxiij. iij. vol.

do: non

a ✠ SEB. SAPIA. ¶ Propria authoritate. Vide Alex.in.d.l.prædia.circa fi.&.d.Ias.in.l.fi ex stipula.ff.de acqui.pos.vbi dicunt, quòd ex solo titulo censetur data licentia apprehendendi possessionem propria authoritate, quando possessio non erat apud tradentem.

b ¶ Clauium. Adde Bal.& Moder.in.l.traditionibus.C.de pac. ¶ Adde Ol. cõsi. ccix. in causa hospitalis.

ZACHARIAS. ¶ Adde eundem Old.consi. ccviij. Bar.in.l. clauibus ff. de contrahen. emp.&ven.omni no per eundem Alex.& doc.in.l. j.in prin.ff. de acqui.possess.& in.l. iij.in princi.& ibi Alex.eo.ti. Et an in spiritualibus, p Anto.de Butri.in c.fi. de causa pos. & proprie. Ampliat.d.Inno. in.c. ij.de fid. instru.q etiam dominium transferatur p clauiũ traditionem. Quod est verum si titulus sit habilis.quia si secus,viderentur traditæ claues in dubio cã custodiæ, non do minij transferẽdi: vt no.doc. in.l. cũ pater.§. pater pluribus.ff.de leg. ij. & ibi glo. in ver. pluribus. Bart. & Dy.in apost.not. Pet.de Ancha. in clemen. j. §. sanè. de hære.& Alex. in alle.l. clauibus. Antoni.Francis. ¶ An per assignationẽ clauium acqratur possessio: vide etiã Inno. in c.ij.de fi. instr. Et adde, q assignatio clauium cameræ facta p hospitem hospitato in suo hospitio, domino rerũ, non liberat hospitem à custodia: vt p Bar. in.d.l.fi.post glo. in.§.itẽ si. in fi. ff. nau.cau.sta. Et ad de, q claues serarũ debent stare apud seniorẽ: vt in l.cũ pater.§.pater pluribus. & ibi p Bar.ff.de lega.ij.& habetur per Bal.& doc.in.l.procurator.C. de eden.per.l. fi.ff.de fi.instr.vbi habetur, q instrumẽta debent stare penes seniorem. De quo etiam vide Bal.in tractatu schisma.in.xiij.col. Et adde quòd claues & seræ dicuntur esse pars domus.& propterea veniunt in legato, vel venditione domus.ibi Bar.in.l.quæsitũ.in prin.ff.de fund.instru.& in.l.fundi. in princi. de act.emp.& ideò Bal.in.l.ij.C.de ver.sign. dixit, q venditor tenetur eas tradere emptori.de quo etiam per Alex.in.l.clauibus.de cõtrahen.em.hîc alle.

c ¶ Lex, quòd meo. De hoc casu & alijs hic numeratis à docto.vide Bal.in.l. traditionibus.& adde Innocen.in.c.inter cætera.de prębend.vbi dixit, quòd in spiritualibus est speciale: vt interueniente authoritate superioris absq; alia traditione, acquiratur ius permutare volẽtibus in rebus permutatis. pro quo iste ibi alle.c.si tibi absenti.de præben.li.vj.& adde Bal.in.l.ea lege.C.de con

do: nõ transfertur per hoc possessio: sed videtur data potestas intrandi possessiõem ꝓpria authoritate: vt. d.l. prædia. & ita voluit Barto.post alios ibi & in.l.ij.C.de acquirenda possessione. Idẽ dicit Azo: vt refert hic Inn. in inuestitura: vt per eã detur potestas ingrediẽdi possessionẽ propria authoritate. quod bñ no.

11 ¶ † Nunqd aũt obtinẽs titulũ beneficij, possit sine inuestitura ingredi possessionẽ ꝓpria

a authoritate. [a] no.in.d.c.transmissam.& ibi dico,& hoc quo ad primũ exemplũ. ¶ † Secũdũ

12 exẽplum in traditione clauium: [b] vt in.l.clauibus.ff.de cõtrahen.emptio.alleg.in gl. Aduertẽ: debes enim intelligere, quãdo claues traditur apud ipsam stationem, seu apud ipsam domum: nã tunc videtur trãslata possessio eorũ, quæ sunt sub clauibus, licet aliter corporaliter nõ apprehẽdantur. ¶ Tertiũ exẽplũ in visu: & loquitur gl. nimis generaliter. sed debes intelligere, vt. s. dixi quando visu ostẽditur, &

c verbo traditur. & ita loquitur lex, quod meo. [c]

13 alleg.in gl. ¶ † Quartũ exemplũ, si rem meam penes te depositã tibi vendo.& idẽ dic, si alio titulo erat penes te: vt instit.de re.diui.in.§.interdũ. Et ex hoc habes casum & quasi regulã, in quo ex solo titulo trãsfertur dominiũ, etiã in priuatũ, quãdo. s. possessio, vel detẽtio erat

14 penes cõtrahentẽ. ¶ † Quintũ exemplũ in titulo constituti: [d] & iste est casus quotidianus.

d Nã si quis rem suã, quã vendidit, vel donauit, vult possidere nomine alterius, incontinenti

e trãsfertur possessio ciuilis in illũ: [e] vt in.l.quędã.ff.de rei vẽ. Et ideò notarij quotidie apponunt in instrumẽtis istã clausulã: & dicunt, q transfertur vera possessio & dominiũ adeò, quòd si iste postmodũ vẽderet, vel donaret alteri, & traderet sibi possessionẽ: nihilominus primus est potior. Et ita voluit Ioã. An. in addi. Spe. in ti. de emp.& vend. in.§. j. ver. & hoc scias. notant aliqui doct. in.l. quoties. C. de rei ven.& Bar.in.l.si is, qui ꝓ emptore.ff. de vsucap.& videtur tex.no.in.l.certæ [f] i.ff.de precario: vbi ꝓbatur, q verè trãsfertur possessio p titulũ constituti. ¶ Sextũ exẽplum, si quis conducit rẽ suam ab alio. Iste tamẽ casus põt comprehẽdi sub prędcedenti: quia cũ ipse possideat nomine proprio, cõducẽdo sciẽter ab alio, videt velle possidere nomine illius. Secus dic, si ignorãter. Non enim valet cõductio rei meæ ignorãter facta: vt in.l.q rem ꝓpriã. C. locati. Vide plenè per Bar.in.l.si rẽ aliquã.ff. de acq. pos. Adde aliud exẽplum: cũ quis trãsfert rem

f

di.ob cau.in.iij.arti.ibi: ego do tibi aliam cautelam meliorem.in.iij.col.in.xj. oppositione: dicentẽ, q cũ dominiũ possit corporaliter dari per cõtractum & vltimam voluntatẽ, similiter possessio: vt est casus no.C.de leg.in.l.fi. vide Alex.in apostil.ad Bal.in.d.l.ea lege.& ibi Saly.& vide etiam Iac.de Are.in l.prædia. ff. de acqui.possess.quòd per instrumentum, in quo continetur aliquẽ tradidisse, nõ ꝓbatur traditio. sed illa verba importãt licentiam intrãdi possessionẽ ꝓpria authoritate. de quo vide hîc p Io. Cal. Pe. de an. Io. de Imo. & do. meũ in antepe.col. in ver. vltimò quærit. Ange. in.l.quædã. ff. de rei vẽ. & ex gl. & dictis doc. habes, p quos actus fictos trãsferatur possessio sine corporali apprehensione. Adde similem gl. & meliorẽ in.l.j.C. de acquiren. possessio.

in aliũ, retento sibi vsufructu: vt in.l.quisquis.

15 C. de dona. † Adde alium cũ recipitur pẽsio [g]

g de cõsensu possessoris: vt in.c.cũ veniisset. præal. & ibi plenissimè istũ casum distinguo. Ad propositũ ergo: cũ multis casibus supradictis artificio iuris trãsferatur possessio sine apprehensione corporali. Ita potuit cõsuetudo, quę est altera lex, inducere trãslationẽ possessiõis, inducẽdo istã solẽnitatem: de qua hîc. Nec credas hoc speciale in ecclesia. Nã idem esset si inter laicos hoc induceret cõsuetudo. quod sentiũt hîc doc.& clarius. d. Ant. hîc tenet. Hoc etiam videntur cõcludere rõnes superius dictæ.& per hoc habes clarè materiã expeditam

16 huius.c. quæ solet difficilis reputari. ¶ † Ad prędicta adde dictum Inn.in.c.in literis.de re. spo. Vbi notabiliter dicit, q hodiè ex generali cõsuetudine, per installationem factam in certa sede, videtur acquisita possessio illius dignitatis, seu beneficij. Dicit tamen, quòd vbi con d suetudo nõ seruatur ad vnguem, nihil trãsfertur: & ideo si installaretur in alia sede, quã soli ta: non transfertur possessio. &c.

✠ SVMMARIVM. ✠

1 *Sententia à non suo iudice lata, non valet, etiam quòd consuetudo sit in contrarium.2.*
2 *Consuetudo attribuit iurisdictionem non habenti.*
5 *Iudex potest ferre sententiam ad consilium sapiẽtis.*
4 *In, ista dictio capitur multipliciter.*
5 *Clericus sponte litigans corã iudice non suo, nil agit.*

CA. III.

1 AD nostram. ¶ † Nõ valet cõsuetudo, vt sententia à nõ suo iudice lata teneat. vel sic. Nõ valet cõsuetudo, vt in causis ecclesiasticis dictũ populi pro sentẽtia teneatur. Communis diuisio. Secũda ibi: *nos igitur*. ¶ Casus literalis. In diœcesi Pictauiẽsi talis erat consuetudo in causis ecclesiasticis, q cùm aliqua causa tractatur, ibidẽ audi tis allegationibus vtriusq; partis: ab his, q̃ præsentes sunt, sapientibus & insipientibus, quæritur quid iuris sit super causa illa. & quod illi dicunt, vel aliquis eorum de consilio præsentiũ, pro sentẽtia seruatur. Peruenit hoc ad notitiã dñi Papæ: scribit Papa Eẽpo Pictauiẽsi: dicẽs q talis cõsuetudo canonicis obuiat institutis, & iõ nulli [g] debet eẽ momẽti: qa snĩa à nõ suo iudice lata, non tenet. Vnde mãdat eidẽ Episcopo, vt

g

& in.d.l.ab emptione.& in rub.C.de contrahen.emp.in.xxj.q. Ang.in.l.stipulatio hoc modo cõcepta.ff.de ver.ob. Sal.in.l.actiõe.ff.pro so.& l.post p fecta.C.de ac.em. An.& Bal.in.l.fi.C.de acq.pos.& p.d.meũ in.c.fi.de preca. Adde Alex.cõ.lxxxj.iij.li.& ibi, an titul [g] fuit null [g], & an similiter cõstitutũ.

e ✠ SEB. SAPIA. ¶ In illum. Vide.d.Ias.in.l.ab emptione.colum.vj. ff. de pac, vbi admonet notarios ne dicant quòd constituit se possidere per cõstitutum, & precario nomine. allegat Ang.Aret.in.§.actionum.col.iij. insti. de actio. de quo dixit in.l.crediteres.circa seeũdã. q.. plenè Bar.C.de pignori.

f ¶ Certæ. Illũ tex.ad hoc Nico.de nea.ibi magni fecit, & do.meus.in repeti. ru.de causa pos.& ꝓpri.circa finẽ.& vide Bald.in.l.j.C.de acqui.pos. & facit quod ipse voluit in.l.ea lege.C.de condicti.ob causam.post Pet.& Cyn.

g ¶ Pensio. Adde Alex.cõsi.xj.iiij.li.Pau.de cast.consi.cccliij.in antiquis.

a ¶ In.c.cum cõtingat. vide ibi dicta & qd' le.& no. in l.j. C.de emanci.li. & in.l.fi.& ibi gl. in verb.cõſuetudine.e. & in.l. viros C.de diuer.offi.li. xij.& ibi per Bar. cum alijs concor.

b ¶ Ad cõſilium ſapientis. Limita,vt per Barto.in.l.ille aut ille. §. cum in verbis.ff. de le.iij. & per no.in.l. ancillæ.C. de fur. & in.l.j.C.de rela.

c ¶ Dictio in. Add. de Bal. per illum tex.in.l.ſi pater,ij. not.C. de vſuf.q dictio in. poſita ſuper tẽpore, ponitur pro vſq;:vn de idem eſt dicere in tempus, quòd vſq; ad tempus. ¶ Adde tu pleniſ ſimè Rom.conſil. cccl xxvj. Anto.Franciſ. ¶ De dictiõe in, dicas quòd habet varios ſignificatº, nã aliquãdo ponitur pro valde: vt in.l. Gallus.in.§. ille caſus indifficilis,ff.de li.& poſthu. Aliquãdo denotat modũ:vt in l. quibus diebus. in. §. Termilius. ff.de condi.& demonſt. & ibi per Bar.& habetur in l.j.in.§.in flumine ff.de flum.& in.l. j.in.§. hoc interdictũ. ff. de cloa. & d in.l.j.in.§.meritò. C.de Iuſti. codic. cõfir.& per Bart. in cõſi.ſuo inci.in Chriſti nomine amen.inſultus. & per Flor. in.l.j. §. hæc verba.de his, qui deie. vel effu. 5 & per Spe. in tit. de diſpu.& alleg. in.§.iiij,ver.vel in e & per Old, in cõſilio. xlix. & per Alex.in cõſil.j.in iiij. parte cõſiliorũ. Et adde,q denotat aliquid non eſſe principale:vt cũ dicitur,talis dignitas eſt in tali eccleſia. ita domi. Car.in cle.ij. in.§. j.in.ix.qõ.de æta. & quali.vbi notabiliter dicit, q ſi mãdatur alicui ꝓ uideri in tali eccleſia,nõ intelligitur in cauſis ſubditorũ ſuorũ,poſtquã ſibi de meritis ipſarum cõſtiterit, ſententiã proferat ſecundũ quod poſtulat ordo iuris, præmiſſa cõ ſuetudine nõ obſtãte.B. ¶ † Not.j.quòd licet ex conſuetudine poſsit acquiri iuriſditio:vt in c.cũ contingat.[a] de fo.comp.&.ix. q.iij.c.conqueſtus. Nõ tamẽ valet cõſuetudo,vt ſentẽtia à nõ ſuo iudice lata teneat. Eſt em irratiõabile vt valeat ſentẽtia latà à non habẽte iuriſditionẽ. ¶ † Not.ij.quod ſentẽtia nõ debet ferri ad cõſiliũ ſapientũ & inſipientũ. à contrario ergo facit iſta litera:vt ad cõſiliũ ſapiẽtis[b] poſsit ꝓ prius iudex ferre ſententiã. de quo plenè dicemus in.c.ſi pro debilitate.de offi.deleg. & per Bar.in.l.j.§.ſi plures.ff.de exer. ¶ † Not.iij.q dictio:in[c] quãdoq ſtat priuatiuè:vt hic in verbo: *inſipientibus*. quaſi non ſapientibus. qnq ſtat augmẽtatiuè.vt in.c.jj. de fideiu. iũcta gl. in.l.Gallus.§.ille caſus indifficilis.ff.de liber.& poſt. Quandoq nihil operatur:vt no. in.c.no bis.j. de iurepa. ¶ No.vlti. quòd cõſuetudo inimica canonibus preſumitur irrationabilis prima fronte. Et ad hoc tene menti iſtum tex.facit ad ea,quæ dicam j. in.c.ſi. ¶ Op.contra tex. in eo, q in fine Papa cõcedit facultatem ipſi Epiſcopo liberè iudicandi. Nã ſi conſuetudo erat irrationabilis,non erat opus aliqua cõceſſione:quia fruſtra precibus imploratur,quod iure cõmuni conceditur. l.j. C.de theſauris.li. x.& in.c.j.§.de reſcri.iuncta gl.Sol.Io.an.exponit text. ibi concedimus:ideſt à iure cõceſſum eſſe oſtendimus.quaſi dicat,q Papa non conceſsit de nouo,ſed declarat eã competere conſuetudine nõ obſtante. Et fortè Papa fecit hoc ad cautelam iſtius Epiſcopi: vt ſic eſſet tutus apud populum. ¶ In gl.j.ibi: *nec iſtud eſt inconueniens*. No.bene gl.quòd quãdoque eſt vtile in facto dubio exquirere cõſilium à pluribus tam literatis, quã illiteratis: tàm ſapientibus, quã inſipientibus. Nam quãdoq parum ſapientes habent in certa re eleuatum intellectũ & ingenium, & acutius ſciunt diſcutere & decidere vnũ caſum,quàm omnes ſapiẽtes:ſicut narrat hîc Ioã. And.de fatuo Pariſien[d].qui decidit quæſtionem miro modo inter tabernarium & quẽdam pauperem:à quo tabernarius volebat extorquere pecuniam,qui comederat panem ad odorem aſſati. Nam ſoluit illi ex ſono vnius denarij turonenſis.quã quæſtionem non potuiſſet Cato melius decidere ad ſatisfaciendũ animis imprudentiũ.ſed ſolue hoc contrarium prout habetur in gl.ſequẽ. ¶ † In glo. fi.ibi: *niſi in cauſa reconuentionis*. Aduerte,quia gl.non congruè excipit iſtũ caſum & ſequentem:quia per reconuentionem[e] & prorogationem iuriſditionis efficitur ille iudex:& ſic non reperitur ſententia lata à non ſuo iudice. Sed poteſt excipere caſum ſecundum Hoſt. contẽtum in.c.ſi diligenti.de foro comp.&.xj.q.j.c. inolita.&.c.placuit.vbi ſententia lata à iudice ſeculari contra clericum ſponte ibi litigãtem, non poteſt haberi rata à iudice eccleſiaſtico in odium ipſius clerici.& dic,vt ibi.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo non valet, vt clericus exerceat actus epiſcopales.2.*

2 *Præſcriptio etiam vetuſtiſſima,non preiudicat, quã do præſcribens non eſt capax illarum rerũ, quas vult præſcribere.*

Conſuetudo non facit quem capacem.

Laicus nunquam poteſt præſcribere actum ſpiritualem.

Poſſeſſio tanti temporis,cuius non extat memoria, habet vim tituli, quando datur capacitas in exercente.

Præſcriptio rerum,quæ ſunt dignitatis, vel iuriſditionis epiſcopalis, valet facta à clerico.

3 *Ordines reſeruati Epiſcopis.*

4 *Sacramenta eccleſiæ aliqua ſunt neceſsitatis, & aliqua voluntatis.*

Chriſma quid ſignificet: & quare fit in fronte?

6 *Perfectio actus reſeruatur ſuperioribus.*

7 *Sacramenta reſeruata ſolis Pontificibus non delegãtur: niſi à Papa: niſi delegentur alijs Pontificibus: id eſt Epiſcopis.*

Delegatio eorum, quæ ſunt iuriſditionis epiſcopalis, poteſt fieri ab Epiſcopo: ſecus eorum, quæ ſunt ordinis.

8 *Laicus de mandato Papæ, an poſsit dare chriſma.*

9 *Papa poteſt delegare collationem ordinum: licet cõfectionem Euchariſtiæ, non.*

Abbas, an poſsit conferre minores ordines.

12 *Delegatus poſt prohibitionem ſibi factam: nil poteſt agere.*

13 *Papa vtrum poſsit prohibere Epiſcopis, ne conferant ſacramenta.*

Papæ non obediendum: ſi attentat contra vniuerſalem ſtatum eccleſiæ.

14 *Laici, an & quæ ſacramenta poſſunt miniſtrare tẽpore neceſsitatis.*

15 *Clericus hæreticus, vel excommunicatus: an poſsit fidelibus adminiſtrare ſacramenta.*

16 *Cum excommunicatis licitè participatur propter neceſsitatem.*

CAP. IIII.

1 QVanto. ¶ † Nõ valet conſuetudo permittens presbyteris, vt chriſmẽt. Vel generalius ſic. Conſuetudo non poteſt operari, vt clericus non epiſcopus poſsit exercere ea, quæ ſunt reſeruata ordini epiſcopali. & eſt caſus notabilis. Et ſunt duæ partes. In prima præſumptuoſa conſuetudo. ¶ In ſecunda ipſius reprobatio, ibi: *diſcretioni*. ¶ Caſus literalis. Quidam ſacerdotes apud Conſtantinopolim conferebant ſacramentum confirmationis chriſmando in fronte baptizatos: quod ſacramentum tempore Apoſtolorum ſoli Epiſcopi conferre debent, per manus impoſitionem. ſed ipſi ad ſuam excuſationem ſolam conſuetudinem allegabant: Papa mandat vicario ſuo, vt omnibus presbyteris diſtrictè prohibeat, ne decœtero talia ſacramenta conferre præſumant: qa licet non ſint à fidelibus contemnenda, tamen tutius eſt omittere ſine periculo ex neceſsitate, quæ legem nõ habet, quàm illa recipere ab his, qui ea cenferre non poſſunt: quia vmbra quædam ſolummodò oſtenditur in opere:ve
2 ritas autem in effectu non ſubeſt. Ber. ¶ † No. j. vnam regulam menti tenendam, quòd ea, quæ ſunt ordinis epiſcopalis, non poſſunt acquiri per inferiorem ex conſuetudine quantũ cunq

quòd poſsit ſibi ꝓuideri de illa eccleſia: ſed de alijs beneficijs cõtẽtis in eccleſia. de quo in.c.cum olim.de præbẽ. Quãdoq; etiã ponitur pro ante: ꝓ quo vide gl.in cle. clauſam. in ver. in domo. de elec.

d ¶ De fatuo Pariſien. Adde do.meum Barb. in cõſil. lvij.inc.cle. &c.capio primã dubitationẽ in.j.volu.& in conſi.lix.inci.illud in mediũ.in.j. col.in fi.ij.vo.

ZACHARIAS.

¶ Adde eundem Barba. in.l. is cui bonis.co.ij.ver.& ſi diceret in furioſo.ff.de ver. obli. facit quod voluit Bald.Ange.& ſequa.in.l.furioſum C.qui teſt.fa. poſ. & Cal.in.c.fin. de renũ. & de alio fatuo Romano:qui diſputauit contra Græcum ſapienter.meminit diffuſè gl.in.l.ij.in ver. cõſtituti.ff. de ori. iu.

e ¶ Per recõuẽtionem. Vide plenè per iſtum in. c. at ſi clerici.j. de iud. in.j.colũ.in ver.reſtat ergo examinare. & in.ix. col. in verſi.quæro expediẽdo ſecũdam ibi, aduerte iſte paſſus. & per do. in.c.j. de mutuis peti.&.iij.qõ.viij. cuius in agendo. & in auẽ.& conſequẽter.C. de inter lo. om. iu. cũ alijs concor.

¶ Io.an.in.c.ij. Adde istum in.c.cũ A postolica.circa fi.in ver.not.tamẽ bene. de his, quæ fi.à præla.& in.c.causam quæ.in.j.no.& ibi latè p Moder.de præscri.& in.c.ad aures.e.ti.& in.c.nouit.in.xij.col.de iud. But.in.c.peruenit. in vj.col.de cẽsi. Bal.in.l.oẽs.in fi.C.de prẽscri.xxx.anno. Domi.in.c.catholica. xj.dist.& in.d.c.ij.in.vj.col. Abb.& Ana.in.c.de hoc.de simo. Car.cõsi. lviij.

ZACHARIAS. ¶ Adde inquãtũ dicit epatũ esse ordinẽ: dic, ꝙ est verũ largo mõ: vt per Car. Alex. andrin. in cle. iij. in opp. vij. de æta.& qua. vbi dicit, ꝙ largo mõ Subdiaconatus Diaconatus, Presbyteratus:& Episcopatus, sunt ordines sacri: strictè verò à Subdiaconatu suprà. Qui aũt dicantur sacri ordines: vide Inn. in.c.j. de schisma.& in.c.prout. de dolo & cõt. Do. xxxij. dist. c. erubescant. & præalle. Car. in clemẽ. j. xxiij. q. de consan.& affini. Anto. Francis.

¶ Circa hoc, quot sint ordines ecclesiastici & clericales.& de hac differentia inter Theologos, qui dicunt tãtũ esse. vij.& Canonistas, qui dicũt esse. ix. vide Io.an. in salutatione lib. vj. in gl. super ver. Eps.& vide quę habẽtur per do. in.c. quoties. de pur. cano. Et quid sit ordo sacer: vide Inn. in.c.j. de schima.& per magistrũ Sen. dis. xxiiij. vbi etiã per beat. Tho. Et ꝗbus modis quis cõpellatur ad susceptionẽ sacri ordinis vide tex. in.c. quęris.& ibi plenè no. de æta.& qua.& in.c. si qui clerici.& se. lxxiiij. dis. & vide glo. in.c.licet canon. de ele. li. vj. Et quę habẽtur in.c.cũ ex eo. ti.& li. Et adde, ꝙ licet olim Subdiaconatus nõ esset ordo sacer, tamen hodiè sic: vt in.c.à multis de æta.& qua.& in.c. miramur. de ser. non or.& in.c.j. de cle.cõiu. Et an valeat collatio ordinum, si omittatur celebratio missæ: cõmunis opi. est, quòd sic: vt in.c.ꝙ sicut. in. §. sup eo.& ibi gl. de elec.& no. in.e.j. lxxv. dis.& in.c. literas. de tẽpo. or.& vide do. Cardi. in clemẽ. generaliter. in penulti. qõ. de ætate & quali. Et vtrũ oẽs ordines possint vno die conferri: dic, quòd omnes minores sic: vt est gl. in.c.iij. de tẽpo. ordi. & habetur p glossam in.c.ij. de eo, qui furti. or. susce.& in.c.ordinationes. lxxv. dist. imò omnes minores ordines & subdiaconatus non possunt eadem die conferri, vt per gl. in.c.j. lxxxvj. dist.& habetur in.d.c.ij. de eo, qui furti. or. susce. Et an prima tonsura sit ordo, vide glo. in.d.c.j. lxxxvij. dist.& Arch. in.c.nõ oportet. xliij. dis.& vide omnino bea. Tho. in. iij. sen. dist. xxiiij.

a ¶ Adde Cal. cõsi. ij. de præscrip.

SEB. SAPIA.

b ¶ Actũ spiritualẽ. facit quod no. Abbas. in.c. accedentibus. j. de exce. Præla. vbi vult, ꝙ vale at consuetudo, ꝙ plati possint cõcedere indulgẽtias: ꝗ talia sunt iuris. secus nõ possunt ex cõsue. cõcedere ea, quæ sunt ordinis. Cõtrariũ tamẽ ꝙ nõ possunt concedere indulgentias tenuit Cal. in repe.c. postulasti alias incipit nr̃o. j. de pœni.& remis.

c ¶ Possunt prẽscribi. Adde Archi.& Io. And. in.c.cum Episcopus. de offi. or. li. vj.& quod leg.& no. in.c. dilectus. eo. tit. in anti.& xvj. q. iij. c. quicunq;.& Lap. alle. xcij. & faciat glo. in.c. dilectus. j. de appel.

¶ Adde Bald. consi. xciij. v. li. Ro. cõsil. cclxxj. in fin. Cal. vbi. s.

d ¶ Ordinẽ episcolem. vide do. & alios do. post glo. in ver. Episcopos. in pœmio. vj.& gl. in.c. omni. in ver. à capite. xxxij. dist. & Host. in.c.cũ cõtingat. de æta.& quali. facit. c.j. de test.& per Summistas in ti. de ord. ab Episcopo.& sunt. ix. ad similitudinem superioris Hierachiæ: quia sunt ix. chori angelorum. Theologi contrà, vt per Richar. iiij. senten. xxiiij. dist.& Ioã. de Lig. in.d.c. cum contingat.& ibi Car.& Gul. de monte lau. in clemen. in plerisq;. de elec.& ibi But.& Imo.& Do. in.c. cleros. xxj. dist.& do. meum hic in. iiij. dist. in.

¶ Adde. d. Præpositum in.c.j. xxj. dist.& c. perlectis. xxv. col.

fans vnius diei saluari nõ põt. de consecra. dist. iiij. in.c. firmissimè.& in.c. regenerante. Sacramentũ verò cõfirmatiõis, est necessariũ victuris. Nã cum homo militet quotidiè inter hostes inuisibiles, per illud sacramentũ confirmationis cõfirmatur & roboratur miles,& efficitur fortis cõtra agones & insidias Diaboli. Vnde fortior est ad resistendũ insidijs diabolicis, qui est cõfirmatus, quã baptizatus dũtaxat: vt in.d.c. Confertur enim spiritussanctus, quem Apostoli olim cõferebãt ex sola manus impositione. Et quia hodiè Prælati non sunt ita beati, quemadmodũ Apostoli: fuit institutum, vt ipsi cõferrent hoc sacramentũ cum collatione chrismatis. † Et quid significat chrisma,& quare chrismatio fit in fronte: dic, vt no. in.c. vnico. de sacra vnc. ¶ Secũdò principaliter quęrit nunquid cõferatur character in isto sacramento? Collectarius hîc post beatum Thomam. tenet quòd sic. aliter tamen quàm in baptismate. Nam per baptismum quis participat spiritualia,& disponitur anima ad facilius suscipiẽdum gratiam Dei: vt dixi post Innocẽt. super rubrica de baptismo. Sed in isto sacramento confirmationis efficitur fortior, & infunditur gratia contra insidias Diaboli. vt suprà dixi. ¶ † Tertiò quæritur quare hoc sacramentum reseruetur Episcopis duntaxat: cum baptismus, qui est ianua omnium sacramentorum, vt in capitulo finali. de presbytero non baptizato. permittatur simplicibus sacerdotibus? Solut. perfectio actus communiter reseruatur superiori. vides enim, quòd electio pertinet ad canonicos,& confirmatio ad superiores, in capit. nihil. de elec. Ideò cum istud sacramentum sit cõfirmatio baptismatis:& sic perficitur ipse baptismus, dignum fuit reseruare ipsis superioribus in signum præeminentiæ.

7 ¶ † In gloss. prima in fin. hæc gloss. quo ad effectum potest reduci ad duas quæstiones. Prima, nunquid ista sacramenta reseruata solis pontificibus possint delegari inferioribus: & per quem? Secunda quęstio, præsupposita validitate delegationis, si delegans postea prohibet, nunquid imprimatur character ex sacramento exhibito contra interdictum delegantis? ¶ Ad primam quæstionem ampliãdo verba gloss. est concludendum, quòd per inferiorem Prælatum â Papa, non potest fieri ista delegatio non pontificibus: quia nõ possunt isti disponere contra statutum & ordinem ecclesiæ. Hoc probatur in capit. aqua. de consecra. eccles. vel alta. vide gloss. in cap. peruenit. xcv. dist. quæ, ponit ibi notabilem regulam, quòd nihil habet Episcopus, quod sit iurisdictionis: quod non sit delegabile per eum: secus in competentibus ratione ordinis episcopalis: vt di-

a ¶ Io.an.in.c.ij. Adde istum in.c.cũ Apostolica.circa fi.in ver.not.tamẽ bene. de his, quæ fi.à præla.& in.c.causam quæ.in.j.no.& ibi latè p Moder.de præscri.& in.c.ad aures.e.ti.& in.c.nouit.in.xij.col.de iud. But.in.c.peruenit. in vj.col.de cẽsi. Bal.in.l.oẽs.in fi.C.de prẽscri.xxx.anno. Domi.in.c.catholica. xj.dist.& in.d.c.ij.in.vj.col. Abb.& Ana.in.c.de hoc.de simo. Car.cõsi. lviij. proposita. q. Arc. Spalatẽ. consi. xxvij. Mutius qdam. & facit glo. de hoc nõ vsitata in.c. nobis. in versi. iurisdictiõe. in fi. de iurepa.& in.c. quod fi cut. in ver. impedi ri.& ibi istũ de electio.& Car. consil. lxxxix. capitulũ ciuitatẽse. Et limita prædicta, vt per moder. in.d.c. causam q̃.& adde Bal. in.l.j.C. de mãci.& pondera, qd̃ voluit idẽ Bal. in rub.C. de preci. Imper. offe.& domi. meum hic.

a b cunq; vetustissima. Ratio est: quia cõsuetudo non facit quẽ capacẽ. Hinc dicit Io. And. in.c. ij. [a] de præben. lib. vj. ꝙ quantuncunq; longo tempore laicus exercuerit actũ spiritualem [b]; nunquã tamen illñ potest præscribere. Nam possessio temporis, cuius initij non est memoria, habet vim tituli, quãdo datur capacitas; in exercente: aliâs non. quod verbũ tenebis mẽti. Et sic limita & restringe capitulũ primum. de præscrip. lib. vj.& in.l. hoc iure §. ductus aquę. ff. de aqua quoti.& æstiua. Secus dicit in cõpetentibus Episcopo ratione iurisdictionis, vel dignitatis Episcopalis. Nã illa possunt præscribi [c] per inferiorem clericum: vt in.c. auditis.& c. cum olim. de prẽscrip. Dixi in capitulo, accedentibus. de excess. Præla.& plenè in.c. cum cõtingat. de foro cõpe. Et ex his potes sumere secundam regulam. ¶ Item no. ꝙ ritus Apostolorum circa sacramenta habent impedire characteris impressionem. Nam immediatè post mortem Christi, omnes presbyteri in cõmuni regebant ecclesiam: non sic erant inter eos Episcopi: sed idem presbyter, quod episcopus. & pariter conferebant omnia sacramẽta: vt in c. olim. xcv. dist.& in.c. legimus. xciij. dist. Sed postmodũ ad schismata sedanda fecerunt, seu ordinauerunt Apostoli, vt crearentur Episcopi,& certa sacramenta eis reseruarunt, illa interdicendo simplicibus presbyteris. Et vides hîc, ꝙ talis ordinatio habet impedire etiã impressionẽ characteris: quia si presbyteri illa de facto conferunt, nihil cõferunt: quod facit ad infrà dicenda. Et ex his & ex tex. diligenter no. pro opi. Canonistarũ cõtra opinionem Theologorum, quòd est dare ordinẽ Episcopalem [d] sic, ꝙ nouem sint ordines. De quo vide glos. in prooe. vj. in verbõ, Episcopus. & si vis tenere opinionem Theologorum, vt nõ sit ordo: dic, ꝙ hoc operatur ordo presbyteratus iũctus cũ dignitate episcopali,& intercedẽte ordinatione ecclesiæ. ¶ † Item not. ꝙ quædã sunt sacramenta reseruata solis Episcopis, ꝗ inferioribus non licet attingere, vt chrismate: ordines sacros cõferre: virgines benedicere: ecclesias cõsecrare:& similia: vide super his text. in.c. quãuis. lxviij. di. ¶ † No. ꝙ sacramẽtum confirmationis, [d] non est sacramentũ necessitatis. vnde potest quis saluari: licet nõ sit chrismatus: dũmodo illud sacramentũ non ex cõtẽptu dimiserit. Nã ex septẽ sacramentis ecclesiæ [e], quædã sunt necessitatis: quædã voluntatis. de quibus vide per glo. in.c. veniens. de transa. ¶ Quæro pro declaratione huius sacramẽti cõfirmationis, quare hoc sacramentũ fuit institutũ: cum nõ sit necessitatis? Solut. dic. vt habes tex. not. de cõsec. dist. v.& in.c. j.& ij. Nã baptismus necessarius est moriẽtibus: quia sine eo etiam in-

3 4 e

c ¶ Possunt prẽscribi. Adde Archi.& Io. And. in.c.cum Episcopus. de offi. or. li. vj.& quod leg.& no. in.c. dilectus. eo. tit. in anti.& xvj. q. iij. c. quicunq;.& Lap. alle. xcij. & faciat glo. in.c. dilectus. j. de appel.

¶ Adde Bald. consi. xciij. v. li. Ro. cõsil. cclxxj. in fin. Cal. vbi. s.

d ¶ Ordinẽ episcolem. vide do. & alios do. post glo. in ver. Episcopos. in pœmio. vj.& gl. in.c. omni. in ver. à capite. xxxij. dist. & Host. in.c.cũ cõtingat. de æta.& quali. facit. c.j. de test.& per Summistas in ti. de ord. ab Episcopo.& sunt. ix. ad similitudinem superioris Hierachiæ: quia sunt ix. chori angelorum. Theologi contrà, vt per Richar. iiij. senten. xxiiij. dist.& Ioã. de Lig. in.d.c. cum contingat.& ibi Car.& Gul. de monte lau. in clemen. in plerisq;. de elec.& ibi But.& Imo.& Do. in.c. cleros. xxj. dist.& do. meum hic in. iiij. dist. in.

¶ Adde. d. Præpositum in.c.j. xxj. dist.& c. perlectis. xxv. col.

e ¶ Sacramentum confirmationis. vide docto. in.c. veniens. hic allegato.& j. q. j. §. sed nondum.

a ¶ Nõ poſsit, faciat quod no. in. c. ꝓpoſuit. de conceſ. præben. in. c. ij. de iudi. & doct. oẽs hîc, & maximè p Imol. & quod not. in. c. bene qdẽ. xcvj. di. in. c. Mẽnam. ij. q. v. & in. c. præter hoc. xxxij. diſt. & Bal. in. l. reſcripta. C. de preci. Impera. offe, & in. c. aqua. de conſec. ecc. vel al. & bea. Tho. in. iiij. ſen. di. vj. q. iij. ar. j. & per But. in. c. cum ad monaſterium. de ſta. mo. & quod voluit gl. in c. vbi periculũ. de elec. li. vj. & plenè fuit dictũ in. c. quę in eccleſiarũ. ſ. de conſti. & not. in. c. ſunt quidam. xxv. q. j.

b ¶ In. c. cũ cõtingat vide ibi plenè per doctores.

SEB. SAPIA.

c ¶ Faciunt Abbates. Vide Cardi. in cle. ij. §. ſtatuimus q. ix. de ſta. mona. vbi dicitur, ꝙ Abbates non pñt conſecrare veſtes, calices, cruces, & veſtimenta eccleſiæ: niſi ex priuilegio, vel ex conſuetudine. Dicit etiã Gemi. in. c. vt A poſtolicæ. de priuileg. in. vj. quòd nõ poſſunt conſecrare virgines.

d ¶ In titu. de æta. & qua. ſupple. in. d. c. cum contingat.

ZACHARIAS.

e ¶ Vel alia neceſſaria. dic, ꝙ nec etiã circa illorũ eſſentiã diſpẽſare põt, & non poteſt Papa diſpẽſare, vt qs ſine baptiſmo aut cõfeſsione ſaluet. ita dicit no. Feli. in c. j. col. xiiij. ver. ſeptima & vltima declaratio. ſ. de cõſt. poteſt tamẽ diſpẽſare, ꝙ differat ad tempus: vt ibi per eum vbi ille multa allegat.

eit hîc gl. in fi. & bene: reſpectu Papę reperiuntur tres opiniones. ¶ Prima, ꝙ Papa collationem horum ſacramentorum poteſt delegare presbytero dũtaxat. ¶ Secunda opin. quod etiam ſimplici clerico dummodò habeat illud ſacramentum, quod alij conferre vult. & in hac opi. videtur reſidere gl. ¶ † Tertia opin. quòd 8
etiã laico põt hoc Papa demandare, dummodò laicus receperit illud ſacramentum. Et hãc opin. refert hic Gul. & Inn. apertè tamen non approbando. Glo. in. c. manus. de conſe. diſt. v. videtur illã approbare in eo, quod ponit regulam dicens, quòd ex de delegatione Papæ quilibet poteſt conferre ſacramentum, quòd ipſe receperit. Cõmunior tamen opin. videtur, vt laico hoc demandare non poſsit. a & videt opi. a
iuſtior: maximè quia ex hoc denigraretur ſtatus eccleſiæ, quòd Papa facere non poteſt. j. q. vij. in. c. & ſi illa. ¶ † Sed dubiũ eſt quid in collatione ordinum gl. in. d. c. manus. videtur vel 9
le, quòd idẽ dicẽdum ſit, quod ſuprà. Sed collectarius hîc poſt beatum Tho. dicit, quòd collationẽ minorũ ordinum poſſet Papa delegare ſimplici ſacerdoti. ſecus in collatione ſacrorũ: quia ſacri ordines habent actus & exercitium in confectione Euchariſtiæ. Nã vt dicit glo. notabilis in. d. c. peruenit. non põt Papa cõmittere nõ presbytero vt conficiat corpꝰ Chriſti: quia Chriſtꝰ hoc cõmiſit ſolis presbyteris: vt ibi. Ita videtur dicendũ in ꝓpoſito: vt ſicut in cõfectione Euchariſtiæ nõ diſponit contra inſtitutionem Epiſcopi: ita nec in ordinatione miniſtrorũ ipſius ſacramenti. Ego potius putarẽ vt ſacerdoti hoc poſsit delegare indiſtinctè: quia licet de ſacramẽto Euchariſtiæ ſit diſpoſitũ inſtitutiõe dominica, qui habeat illud adminiſtrare: hoc tamẽ non eſt diſpoſitum in collatione ordinũ. Nã olim presbyteri in com

aliquid. & in ver. quid ſit ordo. & vide etiam beatum Thomã in vltima parte ſummæ, queſtione. lxvj. articulo quinto. & ad materiam vide gloſſam de conſecra. diſtin. iiij. c. ſi non pontificali. Et quæ ſit pœna paruuli decedentis ſine baptiſmo. Dic, ꝙ eſt pœna ꝓpetuę carẽtiæ viſionis Dei. quod theologi alijs verbis dicũt, quòd habeãt pœnã dãni, & non ſenſus: qa ipſi aliter nõ cruciãtur, niſi quia carent viſiõe diuina. de quo habetur in c. firmiſsimè. & in cap. regnante. & in c. nulla. de conſec. diſtin. iiij. & vide no. glo. in. c. maiores in. §. ſed adhuc. in ver. carentia. de bapti. Et adde, ꝙ baptiſmus debet exhiberi in eccleſia: & non priuatis domibus, aut alijs locis: niſi in caſu neceſsitatis: quia tũc põt baptizari quis in domo priuata. Et ideò mulier etiam in articulo mortis, põt in fantem baptizare: vt in. c. mulier. de conſecra. diſt. iiij. Filij etiam regum & principum poſſunt in priuatis domibus baptizari: vt ĩ cle. j. de bapti. Et adde, quòd baptiſmus tã adultis quàm paruulis remittit culpã, & infundit gratiam: vt in clem. j. de ſum. trini. & fide catho. Et adde, ꝙ baptiſmus plꝰ valet, quã pœnitẽtia: qa per pœnitẽtiam cum cõtritione, licet deleatur peccatũ: remanet tamen ſatiſfactio temporalis. per baptiſmũ verò vtrunq; tollitur

muni regebant eccleſiam, & ordinabãt ſacerdotes. Vnde quẽadmodum olim poterant, ita videtur, ꝙ poſsit Papa hoc concedere ſacerdoti, maximè delegando: cũ nihil exerceat delegatus nomine proprio: vt in. c. ſanè. de offi. dele ga. l. j. ff. de of. eius cui mã. eſt. iuriſd. Quinimo dico, ꝙ minorum ordinum collationem poſſet Papa ſacerdotibus proprio iure cõcedere. Nam ſacerdos poteſt hodie conferre primam tonſuram: dummodo habeat ſubiectum: vt
b no. Hoſti. in. c. cum contingat. b de æta. & qua. Et Abbatibus cõceſſum eſt, vt poſsint conferre minores ordines: vt leg. & no. in. c. Abbates de priuil. libr. vj. & in. c. j. de ſup. negl. Præla. lxix. diſt. in. c. j. Quidam tamen voluerunt di-
c cere, quòd hoc faciunt Abbates c vigore benedictionis, quam recipiunt: quæ partim videtur ſimplex, partim ordinaria. i. in parte accedit ad cõſecrationem Epiſcopi: vt quaſi videatur conferri quidã ordo. Plus tamen mihi placet: vt hoc habeant ex priuilegio, quod alibi di
d co latius in titul. de æta. & quali. d & hoc quo
10 ad primam quæſtionem. ¶ † Quo ad ſecundam, aut prohibitio ſit habẽti collationem ex delegatione. & gl. dicit, & bene: quòd poſt prohibitionem * nihil confert. & idem tenet gl. in d. c. manus. * & eſt cõis opin. Probatur ratiõe: quia ſublata poteſtate delegata, nulla poteſtas remanet in ipſo delegato: vt in. l. iudiciũ ſoluitur. ff. de iudi. & in. c. ſuper quæſtionũ. de offi.
11 dele. ¶ † Sed dubiũ eſt quid ſi ꝓhibitio fieret Epiſcopo per Romanũ pontificem: nunquid conferret ſacramẽtum poſt ꝓhibitionẽ? Inn. refert hîc tenere quoſdã, ꝙ non: qa licet Papa nõ poſsit tollere ſacramentũ baptiſmi, vel alia
e neceſſaria: e põt tn circa illa diſponere, vel dando formã, vel diſponẽdo de pſonis à quibus & qbus ſint conferẽda: vt no. in. c. j. de baptiſmo.

gl. eſt notabilis. in ca. fine pœnitentia. de conſe. di. iiij. Et adde, quòd paratus & diſpoſitus baptizari, ſi morte præuentus, non potuerit baptizari, debet ſaluus reputari. videt ex. in. c. debitum. de bap. & in. c. cathecizmus. &. c. non dubito. & in. c. ſicut. de conſe. di. iiij. Et quare baptiſmus tollit peccatum originale: vide glo. in. c. j. de conſe. di. iiij. Et adde, ꝙ ſi Papa, vel Epiſcopus ꝓhiberet aliquem baptizari, nihilominus valeret baptiſmus, ſi batizaretur: vt no. voluit Inn. in. c. quãto. de conſue. Et an poſsit noua conſtitutio fieri per eccleſiam circa baptiſmum, & an poſsit tolli ꝑ Papã: vide quæ plenè habentur in. c. j. de ba. Et adde quòd ſacramentum baptiſmi fuit inſtitutũ in baptiſmo Chriſti, vt per gl. ſum. de conſe. diſ. iiij. & in. c. per aquã. & in. c. ex quo. c. circũciſio. Et dicit illa gl. ꝙ baptiſmus Ioã. nõ fuit ſacramẽtũ. & ideo multi baptizati ab eo, fuerunt poſteà rebaptizati. vide bo. gl. in. c. aliud. ea. di. quę dicit, ꝙ Ioãnes baptizauit in noĩe dñi venturi ad mortẽ, ad paſsionẽ, & ad iudiciũ, ꝓ quo vide bo. tex. in. c. nõ generabãtur. de cõſe. di. iiij. de quo pulchrè habet in. c. dedit. j. qõ. j. Et adde etiã, ꝙ baptiſmus collatus à laico, etiã extra caſum neceſsitatis valet licet cõferẽs peccet. Pro quo vide gl. in. c. Subdiaconus. xxxiiij. q. j. & habetur in. c. j. de ſum. tri. & fi. cat. & vide glo. in. c. ſanctũ. de cõſe. di. iiij. & ꝑ bea. Tho. in. iij. pte ſum. q. lxiij. ar. iiij. Et adde, ꝙ baptiſmꝰ nõ põt reiterari: vt in ti. ne ſacrũ bap. reite. C. & hinc eſt, ꝙ baptiſmus poteſt cõferri ſub cõditione, ſi aliâs nõ fuit baptizatus: & inde ſumpta eſt practica in his, q tpe natiuitatis ſunt in ꝑiculo mortis, baptizantur ab obſtetricibus: ꝙ dicãt ſacerdotes, cùm ad eccleſiã portãtur & baptizẽt: ſi nõ es baptizatus, ego te baptizo. ſi es baptizatus, ego te lauo: vt no. Bar. & cæteri ſequuntur, in. d. l. j. C. ne ſacrũ bapt. reite. Et adde, ꝙ ſi quis baptizaretur in caſu neceſsitatis in litore maris, vel in flumine: ꝙ tamen fieri non debet citra neceſsitatẽ: non eſt neceſſe, quòd tota aqua benedicatur, vel cõſecret: ſed ſolũ tãta quãta ſufficit ad baptiſmũ cõferẽdũ: vt eſt gl. in. c. detrahe. j. q. i. & habetur ꝑ Inn. & doc. in rub. de bap. Et adde, ꝙ tanta debet eſſe aqua: quãta poſsit per

Anto. Franſ. ¶ Ad iſtam materiam de baptiſmo. Dicas, ꝙ baptiſmus eſt de neceſsitate ſalutis, adeò quod tã adulti, quã paruuli ſine baptiſmo morientes damnantur. ca. firmiſsimè. de conſe. diſt. iiij. Et ideò dicitur baptiſmus eſſe ianua omniũ ſacramẽtorũ: quia ante baptiſmũ nulla ſacramẽta pñt recipi. c. cupiẽtes. de presby. nõ ba. c. ij. de cogna. ſpũ. in. vj. c. cũ Pau. j. q. j. & c. prẽter. §. verum. xxxij. di. & habetur per gl. in. c. quicũq;. lxxvij. diſt. Et ideo dicimus ꝙ omnis homo quãtũcũq, etiam ſanctificatus in vtero, tenetur ad baptiſmũ eſt bo. tex. in. c. quiſqs. de cõſe. di. iiij. & habetur ꝑ beatũ Tho. in. iiij. diſt. vj. & in. iiij. di. iiij. Idem ſanctus doctor dicit, ꝙ baptiſmus debet pueris conferri quãtò citius põt: adultis autẽ non debet ſtatim cõferri, ꝓper multas cauſas, quas ponit idem ſanctus doctor in. iij. parte ſum. q. lxviij. articu. iij. Iudæi tamen baptizandi debent per. lx. dies abſtinere, & pœnitentiam agere. cap. ne quod abſit. de conſe. diſt. iiij. Et an effectus baptiſmi ſit æqualis in omnibus vide glo. ſum. de conſe. diſtin. iiij. & ibi per Archi. & vide ſanctum Tho. in in. iij. diſt. iiij. &. v. Et an baptiſmus Ioan. fuerit à Deo. vide ſanctum Tho. in iij. parte ſum. q. xxxviij. arti. ij. Et quæ ſit forma baptiſmi, quam ſeruat eccleſia: & an illa ſit de ſubſtantia: & ſic exactè ſeruanda. gloſſ. in. c. j. de bapt. videtur tenere, ꝙ non. per ea, quæ hebentur in. c. à quodam. & in capit. multi. de conſecra. diſtin. iiij. Tamen in contrarium videtur eſſe opi. Theolo. ꝙ illa ſit exactiſsimè ſeruanda adeò, ꝙ ſi diceretur: baptizo te in nomine Chriſti: vel in nomine trinitatis: nõ eſſet quis baptizatus: vt per beatum Thomã. in. iiij. diſt. ij. articu. ij. & ideò dicebat Innocen. in. c. j. de bapti. poſt gl. quòd cũ forma baptiſmi ſit, vt quis baptizetur in nomine patris & filij & ſpũſancti: ꝙ ſi omitteretur illa copula &: vitiaretur baptiſmus. & adeò eſt ſeruãda forma, quòd nec in latino, nec in vulgari licet peruertere ordinem verborum: neq; aliquid addere, vel ſubtrahere: vt per Innocẽ. & Hoſtiẽ. in cap. j. de bap. per Hoſtien. in ſumma de baptiſ. in. §. quæ ſit eius forma. in verſiculo, quid ſi

fundi super maiori parte corporis, vt per Host. in ti. de ba. §. quæ sit forma. vbi dicit non esse baptizatum illũ, cuius pes, vel manus tantũ baptizaretur per consequens talis non posset in ecclesia sepeliri, cũ anima non baptizati sit damnata. de conse. dist. iiij. c. nulla. & in c. Limina. xxx. q. j. de quo vide p do. Car. in cle. j. c. ad hæc. de sum. tri. & fi. ca. & vide etiã. d. Car. in cle. j. in fin. de re. permu. vbi dixit: q per Papã nõ põt tolli, vel impediri baptismus. Et quotuplex sit baptismꝰ, vide gl. in c. j. & in. c. baptismi vicẽ. de conse. di. iiij. & vide q̃ habentur & no. in c. pe. de bapt. & q̃ no. per glo. & doct. in. c. ij. in gl. ñ. de presby. non bapti.

Nam Papæ secũdũ istos est obediendum in omnibus spũalibus in concernentibus periculũ animæ, nisi illa reperiant expresse interdicta, vel sint contra fidẽ. Et no. hãc regulã quã videtur sequi Hosti. in. c. quanto. de transla. Epi. Sed tu adde notabile dictum Inno. in. c. inquisitioni. de sen. excom. vide in hoc, quod dixi in c. si qñ. ª s. de rescri. ¶ Ipse tamen Inno. concludendo dicit, q aut Papa facit legem, per quam tollit hanc potestatẽ Epis, & nihil ageret Eps, posteà conferẽdo: aut simpliciter ꝓhibet epis, ne facerent. & tunc prohibitio non impediret impressionẽ characteris[b]. Dicit tn Inn. no. verbum obliuioni nunquam tradendum, quòd si ne causa rõnabili, & alijs nota. non est Papa sustinendus, attentãdoista, vel similia cõtra vniuersalem statũ ecclesiæ. & pondera ex his verbis duo. ¶ Primò, q nõ præsumitur in Papa cã rationabilis, si vult venire cõtra vniuersalẽ statum ecclesiâ. sed oportet q cã[c] sit alijs not. facit quod no. doc. in. c. nulli. de sen. excõ. ¶ Secũdò pondera, q non dicit Papam non posse, sed eũ nõ sustinẽdũ. q. d. q ecclesia vniuersalis debet Papæ resistere. Tamen ecclesia non resistente, videtur actus valere. & tene menti hoc dictũ sic intellectũ. Et sic habes casum, in quo ecclesia vniuersalis põt resistere Papæ, licet nõ veniat cõtra fidẽ. Vnde aũt Papa habeat hanc potestatẽ? dicit hîc Inn. q ex illa potestate tradita Petro per Christũ: quodcunq; ligaueris[d] super terram. &c. & exponunt quidam, vt ipe refert, quodcunq; ligaueris super terram, scilicet per constitutiones & præcepta. [e] ¶ Et not. hoc dictũ: ex quo põt inferri: q præceptum principis[f] tantũ valet quãtũ constitutio. In cõtrariũ tamẽ facit illa distinctio Inno. dum distinguit inter legem & simplicem prohibitionem. quæ distinctio non placet do. Anto. hîc, dicenti se nõ videre differentiam inter legem & præceptũ. vel prohibitionem in ipso Principe. Sed tu vide similem differentiam: quam facit Bar. in. l. fi. C. si contra ius, vel vti. pub. Et credo: q vbi concurrunt in præcepto ea, quæ concurrunt in. l. tantum ligat præceptũ Principis, quantum lex. Quia quod Principi placet legis habet vigorem. insti. de iure na. gen. & ci ui. in. §. sed & quod principi. Puto q Inno. habuit optimam sentẽtiam in hac sua distinctione. Nam faciendo legem, & auferendo per legẽ potestatẽ Episcopis: nihil potestatis quo ad actũ ꝓhibitũ remanet ipis Epis. Sed qñ simpliciter ꝓhibet: nõ tollit ptãtẽ: sed interdicit exercitiũ. Meritò hoc casu imprimitur character non obstante prohibitiõe Papæ, quia simplex ꝓhibitio non ipedit impositionẽ characteris in habẽte ptãtẽ, etiã si in ꝓhibitiõe apponatur clausula Decreti, irritans &c. Ad hoc vide bo. tex. cũ glo. in cle. in plerisq;. de electio. Et hæc opi. Inn. sic intellecta plꝰ placet, quã opi. d. Anto. q nõ faciẽdo differẽtiã inter legẽ & ꝓhibitionẽ, dicit q in sacramẽtis, in quibus imprimitur character nec lex, nec simplex prohibitio impedit impressionẽ characteris. Cũ Epi aliâs habet ptãtẽ. ad hoc allegat. d. cle. in plerisq;. & gl. in. c. prouida. de ele. lib. vj. Sed ego intellige rẽ modo prædicto. Loquũtur eñ illa iura, qñ per legẽ nõ est sublata potestas. Quòd hoc sit verũ, ꝓbatur p istũ tex. iunctis superius dictis. Nã simplices sacerdotes habebant olim potestatem sacramenta illa conferendi, sed ex ritu & dispositione Apostolorũ sublata potestate, nihil iuris cõferũt, vt hîc. Ergo idẽ dicẽdũ in Epis si per summũ Pontificẽ, quo ad certũ sacramẽtũ eis auferatur illa potestas. & p hoc habes expeditã quæstionẽ secũdã. ¶ † Sed q̃ro, 12 nũquid laico liceat tẽpore necessitatis[g] cõferendi se nõ videre differentiam inter legem & præceptũ. vel prohibitionem in ipso Principe. Sed tu vide similem differentiam: quam facit Bar. in. l. fi. C. si contra ius, vel vti. pub. Et credo: q vbi concurrunt in præcepto ea, quæ concurrunt in. l. tantum ligat præceptũ Principis, quantum lex. Quia quod Principi placet legis habet vigorem. insti. de iure na. gen. & ci ui. in. §. sed & quod principi. Puto q Inno. habuit optimam sentẽtiam in hac sua distinctione. Nam faciendo legem, & auferendo per legẽ potestatẽ Episcopis: nihil potestatis quo ad actũ ꝓhibitũ remanet ipis Epis. Sed qñ simpliciter ꝓhibet: nõ tollit ptãtẽ: sed interdicit exercitiũ. Meritò hoc casu imprimitur character non obstante prohibitiõe Papæ, quia simplex ꝓhibitio non ipedit impositionẽ characteris in habẽte ptãtẽ, etiã si in ꝓhibitiõe apponatur clausula Decreti, irritans &c. Ad hoc vide bo. tex. cũ glo. in cle. in plerisq;. de electio. Et hæc opi. Inn. sic intellecta plꝰ placet, quã opi. d. Anto. q nõ faciẽdo differẽtiã inter legẽ & ꝓhibitionẽ, dicit q in sacramẽtis, in quibus imprimitur character nec lex, nec simplex prohibitio impedit impressionẽ characteris. Cũ Epi aliâs habet ptãtẽ. ad hoc allegat. d. cle. in plerisq;. & gl. in. c. prouida. de ele. lib. vj. Sed ego intellige rẽ modo prædicto. Loquũtur eñ illa iura, qñ per legẽ nõ est sublata potestas. Quòd hoc sit verũ, ꝓbatur p istũ tex. iunctis superius dictis. Nã simplices sacerdotes habebant olim potestatem sacramenta illa conferendi, sed ex ritu & dispositione Apostolorũ sublata potestate, nihil iuris cõferũt, vt hîc. Ergo idẽ dicẽdũ in Epis si per summũ Pontificẽ, quo ad certũ sacramẽtũ eis auferatur illa potestas. & p hoc habes expeditã quæstionẽ secũdã. ¶ † Sed q̃ro, 12 nũquid laico liceat tẽpore necessitatis[g] cõferendi, sed ex ritu & dispositione Apostolorũ sublata potestate, nihil iuris cõferũt, vt hîc. Ergo idẽ dicẽdũ in Epis si per summũ Pontificẽ, quo ad certũ sacramẽtũ eis auferatur illa potestas. & p hoc habes expeditã quæstionẽ secũdã. ¶ † Sed q̃ro, 12 nũquid laico liceat tẽpore necessitatis[g] cõferendi, sed ex ritu & dispositione Apostolorũ sublata potestate, nihil iuris cõferũt, vt hîc. Ergo idẽ dicẽdũ in Epis si per summũ Pontificẽ, quo ad certũ sacramẽtũ eis auferatur illa potestas. & p hoc habes expeditã quæstionẽ secũdã. ¶ † Sed q̃ro, 12 nũquid laico liceat tẽpore necessitatis[g] cõferendi, sed ex ritu & dispositione Apostolorũ sublata potestate, nihil iuris cõferũt, vt hîc. Ergo idẽ dicẽdũ in Epis si per summũ Pontificẽ, quo ad certũ sacramẽtũ eis auferatur illa potestas. & p hoc habes expeditã quæstionẽ secũdã. ¶ † Sed q̃ro, 12 nũquid laico liceat tẽpore necessitatis[g] cõferendi

morum Pontificum & Imperatorũ etiã extra corpus iuris existentes, probant: & habent vim canonum & legum, vt in. c. si Romanorũ. xix. di. & habetur in. c. pastoralis. de fid. instru. Et hinc est, quòd dicimus, q epistolæ decretales connumerantur inter scripturas canonicas. c. in canonicis. xix. dist. Epistolæ aũt & literæ qnæ scribuntur per alios Principes suis officialibus, vel alijs inferioribus nõ habẽt vim legis. tum quia ad talem Principem non pertinet legẽ condere. tum etiã quia potius cẽsentur esse, vt literæ priuatę, & in casu particulari conscriptæ, quæ quid & quantum probẽt & de earum effectu, habetur in. l. non epistolis. & ibi per Bal. & Salyce. C. de probatio. & in. l. iubem⁹ C. de liber. causa. Et quando sit crẽdendum epistolæ habetur per gl. in l. si procuratorem ff. de procuratoribus. & habetur in l. nesatisdatio. ff. rẽ ratam habe. & per gl. primam. in. c. ea noscitur. de his, q̃ fiunt à prælato si ne consen. capi. Et tene menti, q recipiẽs epistolam eo ipso: quòd eam recipit: consentit cõtentis in epistola. & ideo si contineret contractũ, nasceretur obligatio nisi recipiens statim protestaretur se non velle obligari. l. fi filiusfamiliâs absente patre ff. ad Macedo. & habetur in. l. Titiꝰ Seio. ff. de constit. pecu. & vide tex. & ibi Bal. ponit in. l. Publia. ff. depo.

a ¶ In. c. si qñ. Adde aliquid in. c. cum adeò. per istum. e. ti. & latius p Moder. in. c. quæ in ecclesiarum. s. de cõstitu.

b ¶ Characteris. vide Fely. in. c. si qñ. co. vj. s. de rescr.

c ¶ Causa. Vide Oldra. cõ. cclxxxvij. quẽ sequitur Ro. in cõsi. cccclxxxiiij. dubitatur primò. & Abb. in disputatione sua incip. Eps. col. xxj. Feli. in. c. quę in ecclesiarum. in. xxij. col. de constit.

d ¶ Ligaueris. Adde Inn. in. c. quod sup his. j. de vo. & vo. redem.

e ¶ ¶ Adde. d. Præpositum in. c. in nouo. xxj. distinctione.

f ¶ Præceptum principis. Adde Ang. in. l. j. ff. de tes. in. ij. col. in gl. quæ incipit Imol. & quid in inferiore â principe, dicit ibi Ang. esse secus. Contrariũ tamen determinat idem Ang. in. l. itẽ veniũt. §. cæterũ. in vers. & ex his habes. ff. de peti. hære. vbi Ang. dicit, q epistola transmissa per Principẽ debet seruari pro lege in omnibus casibus. Idem dicit esse in eo, qui habet potentiam legis condendæ. & dicit vigere hoc de facto in ciuitate Teruisi. ad cuius Potestatem quædam epistola per Ducem Venetorum fuit transmissa, eo tẽpore, quo per Venetos illa ciuitas regebatur. & vertebatur quæstio, an ius faceret in omnibus casibus. & certè faciebat: si solus Dux habuisset facultatem legis faciendæ. de quo dicit esse casum in. l. j. ff. de consti. Princi. & hoc sequitur do. meus in. c. j. in. ij. col. de proba. vbi dicit q vbicunq; est talis dñs terræ, cuius mandatum in terra illa seruatur pro lege: q epistola illa habet locum legis. & vide eundẽ in rubri. s. de consti. in. xv. col. & ibi do. meus allegat Bal. in. l. certum. C. vnde cogna. q vbicunq; mandatum Baronis seruatur pro lege, & sic habet potestatem legis cõdendæ & est monarcha in baronia sua, quod tamen dictum non reperio in lectura mea. faciat. c. constitũ. ij. distin. & quod voluit Bald. in. l. receptitia. C. de constit. pecu. vbi dixit, q Comes in suo comitatu magis assimilatur principi, quàm præsidi. vnde eius statutum est ius ciuile, & non prætorium. & vide Bal. institu. de iu. na. §. sed & quod principi.

¶ Adde Roma. consilio. cclx.

Anto. Franci. ſ. ¶ In hoc passu, an epistola Principis vel Papæ habeat vim legis, etiam si fortè rescribatur in casu particulari. Dicas, quòd epistolę sum

g ¶ Tempore necessitatis. Quæ liceãt necessitatis tempore. Pet. de anch. hîc alle. l. ij. C. de patr. qui fi. distra. &. c. iij. de fur. cle. j. de ho. l. si quis furno. ff. ad l. aquil. Adde eundẽ Pet. consi. lxxxiiij. inci. & theoricis. vbi cõtra fugientẽ non potest allegari exceptio incompetentiæ, & hoc propter necessitatem quia res est tempore peritura, & illud dictum refert do. meus in rub. de for. cõpe. in. v. col. & in. c. cum non ab homine. in. xix. col. de iudi. & in. c. fi. e. tit. in. xvj. col. & Ro. consi. ccxxviij. & in. l. ij. & ibi Alex. & Moder. ff. de iudi. om. iud. licet Fran. Areti. illud dictum Petri impugnet. in consi. xcv. incip. respondeo breuiter. facit tex. pro Pet. de Anchar. in. l. j. C. vbi quis de curi. vel cohorta. facit. l. ait prætor. §. si debitorem. ff. quæ in fraud. cre. glo. in. l. nullus C. de Iudæ. & facit. l. j. C. de ope. lib. in fi. & ibi Bal. q tempore necessitatis ꝓ seruitijs personalibus, potest dominus imponere subdito suo charitatiuum subsidium vsq; ad valorem operarum: vel mandare subdito, q seruiat alteri in eisdẽ operis: vt. ff. eo. l. si libertus artem. Quod not. pro limitatione eorum quæ no. Bal. in. l. ij. de dona. & Barto. in. l. si is, qui. §. fi. ff. de pig. faciat quod voluit Bald. in. l. iubemus nullam. C. de sacrosanct. eccle. si. quòd priuilegium exemptionis, non prodest in casu magnæ necessitatis reipu. Et quando etiã sine necessitate possit dominus mandare liberto, vel famulo, q alteri seruiat vide Bar. in. l. si non sortem. §. libertus. ff. de condi. inde. in vlti. columna.

¶ An aũt in casu necessitatis possit dominus vendere rem vasalli, vel sibi imponere collectas. videt Bal. q non. in. l. pe. C. de bo. quæ liberis. Et Adde Cy. in. l. j. C. de noua. ¶ No. etiam, q qui facit ex necessitate, nõ meret præmiũ, & sic præmium ordinatũ capienti bannitos, nõ debetur Potestati, quia tenetur illud facere ex necessitate officij: vt. ff. ad sil. l. ij. §. vtrũ. ita voluit Bal. in. l. ij. in. ij. no. C. de ope. libe. & in. l. ab hostibus. la. ij. C. de cap. nisi nominatum statutum loqueretur de officiali capiente. Facit. c. cum Apostolus. de censi. &. c. licet. de ferijs. vbi licitũ est piscari diebus festiuis propter necessitatem est gl. sing. in. l. ij. C. de fer. in ver. fideiussioni. & q diebus festiuis licitũ est

d ¶ ¶ SEB. SAPIA. ¶ Et præcepta. Vide Abb. in. c. translato. s. de cõsti. vbi allegat Inno. in alio loco. Et facit ad hoc quod dicit Bald. in. c. olim ex literis. in fi. de rescri. q cõtra Papã scandalizantem ecclesiam primò vtendum est verbis, deinde habens, tertiò lapidibus. & vbi non sufficit virtutis ingenium, ibi valeat armorum præsidium & tutela. vide etiam Abb. in. c. cum teneamur. j. de præben.

capi facere debitorẽ fugitiuum ꝓpter neceſsitatẽ faciat glo.ſing.in.l.ij.§.cũ in eadẽ.in ver.cõferret.ff.ad.l.rhodiã de iactu. Quæ dicit ꝙ oĩa ſunt cõia. i. cõicanda tpe neceſsitatis.& ibi Ange.arguit ꝙ ſtipẽdiarij dantes operã rei bellicæ licitè pñt accipere ꝓpter neceſsitatẽ victualia ad viuẽdũ.& vide gl. in.l.pro hærede.§.quid ſi tñ.in ver.maximè futurarũ.in fi.ff.de acq.hær.& ꝙ propter neceſsitatẽ põt capi debitor, vt ſatisfiat ſuo creditori. & ibi Bar.refert ſe dixiſſe in materia repſaliarũ., ꝙ ſicut pp inopiã creditor põt capere perſonã liberã debitoris, vt ſibi ſatisfaciat ĩ opis: ita erit ꝓpter delictũ ciuitatis nõ reddentis ius, ſi copia ſuperioris haberi poſſit, vt rapiantur hoĩes illi⁹ ciuitatis in quos ciuitas habeat iuriſditionẽ: & cõpelli ad opas & ſatisfactionẽ in opis.facit.c.j.de pigno. & ibi p do. meũ.& qd' habẽt in.c.licet exquadã de teſti.& i.l.ſi ali⁹ §.belliſsimè.& ibi Bar.ff. qd' vi aut clã.& gl.in.c. veniẽs.de trãſa.tex.ĩ c.ij.de obſer. ieiu. vbi neceſsitas excuſat à ieiunio. & tex.in.c. diſcipulos.de cõſe. diſ. v. & tex.in.c.qd' nõ eſt licitũ.de regu. iur.& plenè per Ana.in.d.c. iij. de fur.tex.& ibi plenè p do.meũ.in.c.j. de fer.vbi ꝓpter neceſsitatẽ licitum eſt operã ſeruilia nõ facere dieb⁹ feſtiuis, ſeu dnicis.& vide Ang. cõſi.cclxxviij.ĩ.iij.co. ꝙ neceſsitas ſoluta eſt oĩ lege. Et qñ dicaſ neceſsitas & caſus neceſsitatis, vide iſtũ cõſi.xvij.in.j.vo. Ft adde q̃ paulo inferi⁹ p iſtum ponuntur. quæ ſacramenta neceſsitatis tempore conferri poſſunt per laicum.

¶ Adde do. Præpoſitũ in.§.qm̃.xlvij.diſt. Pet.de Anc.cõſ.vcv.& dicit Bal. cõſi.lxx.iij.li. ꝙ neceſsitas eſt magiſtra virtutis. Et an rõne neceſsitatis poſsit ĩponere charitatiuũ ſubſidiũ, vide Cald.cõſi. iij.& qd' voluit cõſi.ij.de cẽſi.

¶ Anto.Franci. ¶ In iſto paſſu de neceſsitate imminente conclude, ꝙ neceſsitas nõ ſubiacet legibus, vt hîc per iſtũ.& habẽt in.l.his cauſis.ff.de cõdi.& demõ.& in.l.j.ff.de off.cõſu.& in.l.ij.ff.ſi cer.pe.& in.l.j.& ibi p Bar. C. de oper.lib. Et ideò dicim⁹, ꝙ illud qd' nõ eſt licitũ, neceſsitas licitũ facit, vt in regula, ꝙ nõ eſt. de reg.iu.in.vj. Et ꝓptereà dicit.d.Car.in cle.j.in.xxix.q.de reb.ec.nõ alie. ꝙ ſi ſit neceſsitas celer & ĩminẽs: põt res eccleſiaſtica alienari ſine ſolẽnitatib⁹ iuris. Aduerte tñ, ꝙ neceſsitatis cã iuris diſpõ ſuſpẽdit, vel relaxaſ in ꝑte, nõ aũt ĩ totũ tollit: vt in.l.caſus, C. de teſt. vbi Bal. dixit, ꝙ ſen tẽtia q̃ aliâs ferri nõ põt de nocte, põt tñ ferri in caſu neceſsitatis cũ ſolẽnitatibus tñ à iure traditis. de qbus. in.§.ſedebũt. in auẽ. de iudi. Et in.d.l.caſus. ẽt dicit, ꝙ miſſa inchoata ex cã neceſsitatis põt ſuſpẽdi, put a ſi ſupueniret excõicat⁹. Et ibi etiã dicit, ꝙ neceſsitas facit ꝓbabile id, quod aliâs eſſet improbabile. de quo in.l.ſi teſtamẽtũ. C. de teſta teſta. vñ dicim⁹, ꝙ actus neceſſari⁹ naturæ nõ dicit eſſe actus extrane⁹, vt in.l.cũ antiqtas. C. de teſta. & tene mẽti, quòd neceſsitatis cã puta in articulo mortis illi, q aliâs eſſent abſoluẽdi ꝑ Papã, poſſunt abſolui ꝑ quẽlibet inferiorẽ. de quo vide ꝑ Spec, in ti. de ſen. in.vj. in ver. iſtud quoq;. de quo habẽt etiã in cle.j. de pœ.& per Inno. in.c. decæterò. de ſen. excõ.& ꝑ.d.Abb. in.c.ſi de ſepul.& in.c.ea noſcit. de ſen. excõ.& in.c.paſtoralis. de offi.ordi.& vide gl. in.c.fi. de ſen. excõ.ĩ.vj. Imò etiã in tali caſu neceſsitatis poſſet abſolui à mero laico, ſi clericus haberi nõ põt, vt voluit gl. in.d.c.paſtoralis.& habetur in.c.ſanctum. de conſecra. diſt. iij. Eſt verũ, quòd ſi cõualeſcat, vel aliter euadat illud periculum: debet pro abſolutiõe accedere, vel ad Papã: vel ad eũ, q habet ptãtẽ abſoluẽdi in illo caſu, aliâs reincideret in excõicationẽ, neq; eſſet abſolutus: vt in cle.j.in fin.& ibi p do. Car. de pœ. Et tene mẽti, quòd excõicat⁹: q ante mortẽ petijt pœnitẽtiã,& oſtẽdit ſigna cõtritiõis, ſi morte præuẽtus, nõ potuit habere, debebit abſolui poſt mortem à Papa aut ab alio, à quo potuiſſet abſolui viu⁹ & nõ ab alio, vt in.c.à nobis. ad fi. de ſen. excõ.& vide gl. in.c.j.xxvj.q.vj. Et aduerte, quòd ea, quæ dicta ſunt ꝓcedũt in neceſsitate ſine qua, nõ autẽ in alia neceſsitate.& ita intelligitur id; quod dicit, quòd in neceſsitate oĩa ſunt cõia, & in tali neceſsitate licitũ eſt alicui aliena capere, vt habetur.ĩ.c.ij.de fur. & in.l.item quanuis.in.§.ff.cõia ꝑdio. Et ideo tẽpore neceſsitatis & cariſtiæ, põt paup iudicis officio cõpellere habentes blada & alia come ſtibilia ad cõmunicandum de iure, vt tenent doct. in l.ij.in.§.cũ aũt.hîc alleg.per apoſt.ff. ad leg.rho.de iac. & vide gl.in.c.ſæpe.de teſti. ſpoli. & in.d.c.ij.de fur. & vide quæ habentur in. c.ideo. §.hiſita.xxv.qõ.j. vbi habetur de duid, qui comedebat ex neceſsitate panes ꝓpoſitiõis quos non licebat comedere, niſi ſacerdotib⁹. Et quo modo attendatur iſta neceſsitas, vide bea. Tho. ſecũda ſecũdæ.q.cxlj. arti.vj.& in ſumma contra gentiles. lib.ij. q.xxix. & vide beatum Tho. ſecunda ſecundæ.q.xxxij.articu.ij.vbi dicit, ꝙ tempore neceſsitatis licitũ eſt accipere aliena. Et adde quòd qui aliquid facit ex neceſsitate, non meretur prẽmium, neq; pœnam. xviij.q.ij.in.§.q.quæ ſunt.& in.l.proximè.ff.de ritu nup. Et adde quòd neceſsitas eſt iuſta cauſa diſpenſandi: vt per glo.in.c.expoſuiſti.de præben.& habetur per Inn.in.c.eã te.de æta.& quali.& habetur in.c.vnico.x.q.iij. Ad de tamen, ꝙ nulla neceſsitas excuſat à fornicatione: vt in.c.diſcipulos.de cõſe. diſt.in.v.& no.in.capi.ſicut ſanctus.xxx.q.iiij. Et an deniq; illud, quod fit propter neceſsitatem, aut permittitur ex neceſsitate, ceſſat ceſſante neceſsitate.c.quòd pro neceſsitate.j.q.j. quod pro remedio.j.q.vij.& ix.q.j. in. c. ordinationes.

a re vel ſacramẽta adminiſtrare: [2] videtur primò ꝙ nõ. Nam ſicut non licet ſacerdoti conferre ea, quæ ſunt Epiſcopis reſeruata, ita pari ratione non debet laicis licere attentare reſeruata ipſis ſacerdotibus. ¶ Sed concludendo primò pone regulam: ꝙ de ſpectantibus ad clericos, illud ſolũ licet laico: quod reperitur ſibi expreſsè conceſſum.& hãc regulã ponit hîc Inn. originaliter poſuit gl.xxiiij.q.j.in.c.fin.& tene eã menti. ¶ Quæ aũt ſunt conceſa laicis tempore neceſsitatis. Dic, ꝙ ſacramentũ pœnitentię nam tẽpore neceſsitatis põt quis,& debet confiteri laico: nõ tamẽ ꝑ iſtũ põt abſolui, ſed ex cõtritione & obedientia ex tali confeſsiõe eſt dignus venia, vt eſt tex.notabilis. Auguſti. de pœn.di.j.quẽ pœnitet.& vide bon.gl.in.c.paſtoralis.in.§.prætereà. [b] de offi.ordi.& tetigit b
Inno.hîc. Item licet laico [c] cõferre ſacramentũ c
baptiſmi tempore neceſsitatis, etiam ſi ſit mulier. [d] de conſe.diſt.iiij.in.c.mulier.&.j.q.j. qd quidã. ¶ Eſt tñ differentia inter clericũ & laicum in collatione huius ſacramenti. Nã clericus licitè baptizat, licet neceſsitas non vrgeat, laicus verò licitè nõ attentat, niſi inſtãte neceſsitate. Sed tamẽ ſi ꝑter neceſsitatẽ baptizat tenet baptiſmus,& ipſe laicus puniẽdus eſt: quia vſurpauit officium clericis deputatũ, vt in.d. c. quod quidam. ¶ Dubitaſ de ſacramẽto Euchariſtiæ, nunquid laicus in neceſsitate poſsit illud adminiſtrare, vt puta decedit quis, & nõ reperiſ presbyter, nũquid laicus poſsit capere Euchariſtiam de eccleſia & exhibere infirmo? Quidã, vt refert hîc Inn. dicunt: ꝙ ſic: vt ſicut in præcedentibus ſacramentis poteſt laic⁹ ſe ingerere neceſsitatis tẽpore, ita & in iſto. Nec ob.c.fi.xxiiij.q.j. quia loquitur de hæretico â quo nõ eſt licitum recipere Euchariſtiã etiam neceſsitatis tẽpore. Et not. ad hoc illũ tex. quin imo dixerunt plerique, ꝙ tempore neceſsitatis põt quis per ſe illud ſacramẽtum recipere. Sed Inn. nõ firmat hãc opinionẽ, ſed videtur recedere dicendo ꝙ. c. præter. §. verũ. xxxij. diſt. qđ ſolet allegari ad ꝑdicta, nõ loquiſ de laico, ſed de clerico aliâs ꝑciſo ab eccleſia: vel quia eſt ſimoniacus, vel notorius fornicator. Collectarius verò poſt Inn. videtur firmare, ꝙ nedum laico, ſed nec etiã Diacono licet illud ſacramẽtũ attentare, quod no.& cõtra laicũ facit regula, quã ſuprà poſui.& per hoc ſoluit.q. ¶ Quid de extrema vnctione:& licet quidã voluerint: ꝙ laicus poſsit illã cõferre neceſsitatis tẽpore, cõitertamẽ hoc teneſ ꝑ regulã ſuperius dictã. reliqua verò impẽdere nõ põt. licet poſsit matrimoniũ contrahere. ¶ † Vltimò põt dubitari quid de clericis præciſis [e] ab eccleſia: vt ſunt hæretici excõicati ſuſpenſi ab homine, vel â iure. De his dic, vt habes tex. cu gl. in.d.§. verum. Et reſpectu ſacramenti baptiſmi. habes hîc gl. fi. q̃ dicit neceſsitatis tẽpore etiã ab hęretico recipi põt.& tene menti gl.& etiã tex. cũ glo. in dicto.§. verũ. Sed colle. refert ſe audiuiſe cle. vij. dũ Piſis legeret quartũ ſnĩarũ in minorib⁹ conſtitutus, tenere cõtrarium. Mouebatur, qa excõicatis & hæreticis non poſſumus cõicare ſine peccato: vt in.c.nuper. de ſentẽ. excõicati. Non ergo debet cõmitti malũ ꝓpter ſequẽs 13 e
quòd qui aliquid facit ex neceſsitate, non meretur prẽmium, neq; pœnam. xviij.q.ij.in.§.q.quæ ſunt.& in.l.proximè.ff.de ritu nup. Et adde quòd neceſsitas eſt iuſta cauſa diſpenſandi: vt per glo.in.c.expoſuiſti.de præben.& habetur per Inn.in.c.eã te.de æta.& quali.& habetur in.c.vnico.x.q.iij. Ad de tamen, ꝙ nulla neceſsitas excuſat à fornicatione: vt in.c.diſcipulos.de cõſe. diſt.in.v.& no.in.capi.ſicut ſanctus.xxx.q.iiij. Et an deniq; illud, quod fit propter neceſsitatem, aut permittitur ex neceſsitate, ceſſat ceſſante neceſsitate.c.quòd pro neceſsitate.j.q.j. quod pro remedio.j.q.vij.& ix.q.j. in. c. ordinationes.

a ✠ SEB. SAPIA. ¶ Adminiſtrare. Quæ ſunt licita tempore neceſsitatis ponit.d.Iaſ.in.l.principalibus.ff.ſi cer.pe.And.Sicu.in rub.j.de fer.Felyn.in c.cum in eccleſiæ.j.de ſimo.& in.c.querelam.in fi.j.de iureiurand.

b ¶ In.§.prætereà. Adde gl.fi.in.c.ij.de pœ.& remiſ.in.vj.& in.c.à nobis. Io ij.in ver.potuerit.de ſen.exc.& in.c.veniens.de tranſ.& in.c.inferior.xxj.di. & Spe.in tit.de pœni.& remiſ.§.nunc aliquis.circa prin.quod declara, vt ꝑ gl.& oẽs in.d.§.prætereà.& Hoſt.in ſumma.de pœni.& remiſ.§.cõfitẽdũ. ij.col.li.vij.ꝓ tpe neceſsitatis.& Tho.in.iiij.di.xx.q.j.arti.j.dicit, quòd talis actus ꝓdeſt quo ad dãnationẽ æternã, non tñ diminuit de pœna purgatorij vt faceret abſolutio ſacerdotis.& hinc eſt etiã, ꝙ finito periculo: debet confeſsio reiterari ſacerdoti: ſecũdũ eũdẽ Tho.in.iiij.diſt.xvij.q.iij.art.iij.& Hoſti.vbi.ſ.& vide Imo.in.l.ij.vj.col.ver.adde in eo, quod dicit.ff.de publi.iud. Quòd ex quo nõ eſt abſolut⁹ quãtũ ad eccleſiã ꝑ ſin.gl.in.d.§.prætereà. nõ ſepelieſ corp⁹ ei⁹ in cœmiterio tãquã corp⁹ excõicati, ſi erat excõicatus p.c. ſacris, de ſepul. niſi apparuerint ſigna cõtritionis:& de illis cõſtet. Nã tunc poſt mortẽ declarabiſ abſolut⁹. de ſen.exc.lo.ij.ſecũdũ eũ. Tu dic, ꝙ ſi conſtat, ꝙ fuit cõfeſſus laico. videnſ appere ſigna cõtritiõis, ſi verò ſupuixit ꝑ tps poſt periculũ. tũc certũ eſſet illũ actũ cõfeſsionis expiraſſe ꝑ prædicta.

c ¶ Licet laico. etiam patri carnali. vide tex.in.c.ad limina.xxx.q.j.

d ¶ Etiam ſi ſit mulier. Adde Spe.in ti.de pœ.& re.§.num.aliqua circa prin.& Moder.in.d.§.prætereà.&.c.paſtoralis.de of.ord. Quod intelligas, quando baptizandus eſſet cõſtitutus in extrema neceſsitate, vnde non ſufficeret q̃libet neceſsitas: niſi eſſet extrema: per tex.in.d.c.quẽ pœnitet.de pœni.diſt. j, ſecundum do.meum hîc quem omnino vide.

e ¶ Præciſis. Adde, d. Præpoſitum, in.c.ſuper.§.ad hoc.xxij.diſt.

bonum.

ZACHARIAS.
a ¶ Cõicare excõicato. Adde his cessantibus, an Papa cõicans cũ excõicato sit excõicatꝰ, & dic, vt per Felyn. in c. nulli. col. fin. ver. & ꝙ Papa nõ possit. de sen. exc. reprobando glo. ibi, ꝙ sic.
b ¶ In. c. quæsiuit. vide ibi do. & istũ & quod not. in. c. dilectus. de appel. ¶ Adde Io. de li. in trac. de ecclesia stico interdicto.
c ¶ Pœna maior. Ideò dicit Ro. cõsi. cccl xix. ꝙ excõmunicatio iniusta est iustus metus.

ZACHARIAS.
¶ Adde tñ tex. c. cũ medicinalis. de sen. excõ. lib. vj. ꝙ excõicatio nõ est pœna capitalis, sed medicinalis. Idem no. Bar. in. l. fi. C. si â non compe. iudi. Bal. in. l. j. col. x. C. de hære. insti. & Specu. in titu. de pos. §. viij. ver. quid si. Et in quãtum dicit iste ꝙ in ecclesia Dei grauior non inuenitur pœna, videt tacitè innuere Papam non habere gladium sanguinis. Dic tu, ꝙ Papa statuẽdo põt imponere contrâ facientibus pœnã mortis, nõ tñ exequendo: vt p Fel. in. c. si qñ. colum. iij. versi. vnde dicit Bal. §. de rescrip. Antonius Franc. ¶ Circa hoc, an ecclesia possit imponere pœnã corporalẽ & sanguinis, vide Inn. in. c. qualiter & qñ. de accus. el. ij. & vide quod no. doct. in in. c. ij. de Apostа. & vide bo. gl. xij. q. ij. in. c. in anti. & c. cum deuotissimã. & in. c. si vos. xiij. q. v. & ibi gl. & vide in. c. irrefragabili. in fin. de offi. ordi. Et est cõclusio, ꝙ ecclesia habet pœnam corporalem, quam tñ per se non exercet sed alteri exequẽdam committit. de quo vide glos. in. c. sæpe, xxviij. q. ij. & quæ habentur in. c. sententiã sanguinis. ne cler. vel mona. & vide quæ habentur per glo. & doct. & maximè Ioã. de ana. in. c. in archiepiscopatu. de rapto.

bonũ: maximẽ ex quo ista necessitas nõ nocet adulto omisso illo sacramento, quia succedit baptismus flaminis j. de baptismo. in. c. debitũ. & c. si quẽ. xxiiij. q. j. Et ad id quod facit in contrariũ, respondet: ꝙ loquitur, quãdo ignorabat, ꝙ ille esset hæreticus. Et ad tex. Gratiani. §. verũ. dũ dicit ꝙ melius est recipere ab hæretico, quã inæternũ perire. Rñdet, ꝙ ille non perit, ex quo reperit idoneũ à quo recipiat sacramentum. Et quãquã hæ rõnes videãtur vrgere: tñ in primam sententiam, quæ Canonistis est cõis, me vehementer impellit dictũ ca. si quẽ. vbi tex. Aug. clarè præsupponit illũ fuisse hæreticũ, & de hoc constare volenti recipere sacramentũ. ¶ † Itẽ si pro corporali necessi
4 a tate licitũ est cõicare excõicato [a], vt in. c. quoniã. xj. q. iij. & in. c. si verẽ j. de sen. exc. ergo fortius hoc debet licere pro necessitate spirituali. ¶ Ad idem facit. c. j. prope fi. §. de sum. trinita. vbi dicitur, ꝙ à quocunq; conferatur hoc sacramentũ, proficit ad salutem, dummodò ritè & secundum formam ecclesiæ. & idẽ videtur velle Inno. in. c. j. de baptismo.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus sine capitulo: nec econuesò, non habet potestatem in iurisditionibus, nisi præscripserit.*
2 *Consuetudo non valet, per quam violatur sententia ecclesiasticæ censuræ.*
3 *Episcopus vtrũ possit contra exemptos ferre sententiã.*
Exemptus non efficitur illius fori, vbi delinquit.
Proijciens lapidem ex vno loco: si offendat vnum, qui erat in alio loco, in quo loco dicitur cõmissum maleficium.
4 *Iudex non debet pronuntiare super non petito.*
5 *Iudex non tenetur pronuntiare super exceptione peremptoria, sed potest, si vult.*
6 *Iudex potest non supplere ex officio suo, quando defectus consistit in iure.*

CAP. V.

CVm inter. ¶ Non valet consuetudo p quã interdicti sententia violatur. In prima ponitur querela. In secũda exceptio ibi: *procurator*. In tertia sententia, ibi: *nos*. ¶ Casus literalis. Canonici sancti Petri de curia, habebãt priuilegiũ, vt tpe interdicti possent celebrare diuina occasiõe huius priuilegij tpe interdicti positi in ciuitate Cenoma. celebrauerũt diuina pulsatis cãpanis, & altavoce: ac si nullũ esset interdictũ. vñ orta est cõtẽtio inter ipsos & canonicos Cenomanẽ. Sed canonici sancti Petri allegabant ꝙ ecclesia sua libera erat & exempta. ꝙ tẽpore generalis interdicti de consuetudine celebrant diuina pulsatis cãpanis interdictis & excõicatis exclusis. Dñs Papa cõsyderans, ꝙ ex tali consuetudine, si qua foret frangeret neruus ecclesiasticæ disciplinæ, decernit illã cõsuetudinẽ decæterô nõ seruandã. Ber. ¶ † No. primò, quòd eps solus & etiã capitulũ per se põt ponere gñale interdictũ in ciuitate. Hoc tñ intellige de cõsuetudine, vel priuilegio. Nam de iure cõi capitulũ nõ habet potestatẽ interdictũ promulgandi: vt in. c. quæsiuit. [b] de his quæ fi. à maio. par. ca. nec Eps sine consilio, vel consensu capituli, vt in. c. j. de exce. præla. & dic, vt ibi. Credo tñ. ꝙ si Eps præscripsisset in iurisditionalibus cõtra capitulũ, quod põt, vt in. c. iiij. de consue. li. vj. ꝙ tunc solus poterit promulgare interdictũ. ¶ Not. secũdò, ꝙ sententia cẽsuræ appellatur neruus ecclesiasticæ disciplinæ. Nã quẽadmodum vires hoïs cõsistũt in neruis: ita in sententia cẽsuræ cõsistũt vires ecclesiæ. Vnde alibi dixit tex. ꝙ in ecclesia Dei, nõ reperitur pœ
c na maior [c]. xxiiij. q. iij. corripiãtur. Itẽ põt dici neruus, quia sicut neruus flectitur, sed non rũpitur, ita & sñia cẽsurę. ¶ † No. tertiò, ꝙ cõtra
2 vires sententiæ cẽsuræ nõ potest induci consuetudo, nec contra ecclesiasticã disciplinã. vnde nulla est cõsuetudo cõtra honestatem, vt in. c. cũ decorẽ. de vita & honesta. clericorũ. ¶ † Vltimò no. ꝙ exẽpti tenentur seruare sententiã
3 generalis interdicti ab Epo promulgatam. Et hodie religiosi etiã exẽpti nõ seruãtes interdictum: cũ ecclesia matrix seruat illud, sunt ex-
d cõicati: [d] de quo est dicendum, vt in cle. ex frequentibus. de sen. excõ. Sed contra hoc oppo. Eps nullã sentẽtiã põt ferre contra exemptos. xvj. q. j. c. frater. ergo nõ tenẽtur seruare exẽpti interdictũ promulgatũ ab Epo. Sol. dicit Ioã. And. se credere, ꝙ vinculum interdicti extẽditur ad exemptos, non ex sñia hoïs: sed dispositiõe iuris. & hoc fuit inductũ, ne vilesceret cẽsura ecclesiastica. & hæc sol. bona. Nam debes scire, ꝙ Eps nõ potest specialiter interdicere ecclesiam exẽptam, sed ferẽdo gñale interdictũ in loco tenentur exempti per quandã cõsequẽtiã illud seruare. Vel aliter secũdũ eũ attentari põt, ꝙ sñia hoïs extendat ad exẽptos: qa ex pulsatione cãpanarũ & prolatione vocum, lædantur nõ exempti. & sic ratione delicti Epus habet in eos iurisdictionem, vt in. c. j. de priui. li. vj. Hæc secũda solutio non placet, & esset pe- e
riculosa, çũ hodie religiosi exẽpti habeãt priui legiũ, ꝙ etiã ratione delicti, nõ possunt puniri ab epo. & sic sequeret ex rõne cessante, ꝙ hodiè tales religiosi nõ tenerent seruare sñiam generalis interdicti. quod oĩno falsum est, vt in d. cle. ex frequẽtibus. Itẽ rõne delicti exẽpt9 nõ efficit subditus: nec locus subijcitur Epo: vt in cle. vnica. de foro cõpe. licet possint delinquẽ- f
tes extra locũ exemptũ puniri per Epm. Vnde tene primã sol. nõ tamẽ ex ratiõe sua, ꝙ ex illicita pulsatione campanarũ, seu vocũ ꝓplatione per quã lædunt audientes existẽtes extra locũ exemptũ possint exẽpti ab ordinario loci conueniri & puniri rõne delicti cõmissi extra locũ exemptũ. Nã licet ipsi pulsent in loco exempto, tñ ex quo sonus protẽditur extra locum exẽptũ delictũ causat in vtroq; loco. Exẽplum in eo: qui ex loco exempto mittit lãceã seu lapidẽ, & lędit existẽtẽ in loco nõ exẽpto, vt no. in regula, in obscuris. libr. vj. in mercu. dixi in
e c. j. de præsump. [e] ¶ † Opp. cõtra tex. in eo, ꝙ
4 Papa pronuntiauit hîc specificè super consuetudine: cùm tamen hoc non fuisset à parte petitum. & sic est cõtra. c. licet Hely. de simo. Sẽtentia enim debet esse conformis petitioni, vt ibi. Et alibi dicit tex. quòd fatuus est iudex, qui sententiat super non petitis, vt in. l. ifi. C. de fi-
f deicõ. liberta. [f] Solu. dicit Inno. quòd Papa ex officio suo hanc consuetudinẽ irritauit, potiꝰ vitia extirpando, quàm sententiando. Et solet
5 quotidie allegari istud dictũ. ¶ † Alij aliter dicunt: iudiciomeo hæc disceptatio non cadit in

SEB. SAPIA.
d ¶ Sunt excõicati. Vide Cardin. in cle. j. in princip. in iiij. oppo. de sent. excõ. vbi dicit, ꝙ licet religiosi non seruantes interdictũ sint excõicati, nõ tamẽ fiunt irregulares. Et adde ꝙ licet quis sit exẽptus â iurisdictiõe ordinarij, vel maioris sui, non tamẽ censetur exemptꝰ ab obsequio reuerentiali. l. fi. in fi. C. de bo. lib. No. Ange. & Imo. in. l. alia §. eleganter. ff. solu. matri. not. in. c. venerabili. j. de cẽsi. no. Alexã. in. l. sed & si hac. §. patronũ. ff. de in ius vo. Et hæc fortè est ratio: quare exempti tenentur obseruare interdictũ. hoc enim tendit ad reuerẽtiam Episcopi.
e ¶ In. c. j. de præsum. vide ibi istũ in. ij. no. & facit ꝙ voluit Bald. in. l. si quis nõ dicã rapere. C. de epis. & cle. in. iij. col. in ver. & ideo iuxta prædicta.
f ¶ Vt in. l. fi. C. de fideicom. lib. Adde Maria in repe. ca. qualiter. el. ij. de accu. Mod. instit. de act. §. curare. & in. l. vinũ. ff. si cert. peta. & limita, vt ibi per eos. & per Bal. in. d. l. fi. ; ver. itẽ quæro. & Ale. ibi in apost. Bal. in l. & fi seuerior. in ver. circa vltimũ. Et dicas regulã esse, ꝙ sñia debet esse coformis libello. l. vt fundus. ff. commu. dist. & d. c. qualiter. Quod intellige verũ, nõ quo ad conclusionem libelli: quia secũdum hoc q̃libet sñia esset condemnatoria: sed debet esse conformis quo ad tria: scilicet quo ad rẽ:

quò ad ad cām,& quo ad actionem intentatam.j.q̄ per sentētiam debet determinari res deducta in libello,secundum causam,ex qua est petita res,secundum modum agēdi deductum in iudictum,& sic snīa debet esse conformis libello quo ad modum decidendi,secundum Bal.in.l.ij.ibi,ex libello,C de sent.ex peri.re.& in.d.l.fi.versi.item quæro quid est dictum.Refert Lanfran.in, c .quoniā contra.in versi.interlocutiones . in ver.alterius sciendum.de proba.& in clementi.sæpe. in versicul. iuxta petitionis.de verborum sign. Dic clarius,q̄ snīa debet esse conformis libello in modum decidendi.i.q̄ per sentētiā debet determinari id , qd' est petitum in libello cōdēnando,vel absoluendo.Limita.j,hanc regulā non habere locū super incidenti vel emergenti, quia valet sententia nō conformis libello,secūdum Bal.in.l.& si seuerior.in ver.vlt.circa istud.ibi,tu dic.facit.l,ediles.§.sciēdum.ff.de ædi.edi.& quod voluit Bal.in.d.l.fi.ver.item quæro.& Alex.ibi in apo.Limita.ij,non habere locum in snīa interlocutoria secundū Bal.in. d. l.fi.in.ij.opp.Limita.iij.qñ snīa est cōdēnatoria:quia iudex in cā pōt modificare libellū.ff.de pet.hære.l.cum is,qui legatum.& Bal.in.d.l.fi.in.ij. oppo. Limita.iiij.nisi plures fuerint conuenti insolidū eodē libello,cū clausula , q̄ agens vnica solutione,sit contētus,quia tunc inspicitur libelli forma.tex. & ibi Bar.& Bal.in.l.j.C.si plures vna snīa.Ang.& Imo .in.l.si q̄ separatim .§. quoties.ff.de app.Nec ob.q̄ sententia debet esse conformis libello,quia illa regula procedit respectu rei,vel personarū,vel summæ in iudicium deductæ:secus respectu qualitatis adiectæ in libello, vtputa insolidum secundū Bal.& Ang.& omnes in.d.l.j.& Bal.in.d.l.fi.Limita quintò, nisi diuersitas surgat ex qualitate probationū.Nā si petitur res diuidi,pōt vni adiudicari. vnde magis inspicitur natura iudicij,quā modus agendi secundū Bald.in .d. l.fi.ver.op.& videtur.Limita sextò in causa appellationis secundum Bal .in dicta lege finali .versicul.item ope.Limita septimò in iudicio diuisorio,quia si petatur diuisio bonorum ,potest iudex vni adiudicare rem ,alteri vsum fructum secundū Flo,in.l.v.ff.de vsufruct.Itē alteri æstimationē & alteri rē secundū doc.& Bar.in.l.Aquiliana.ff.de transac.per.l.arbor.§.de vestibulo. ff.cōi diui.facit quod no.per Bart.in rub.ff.sol.mat.Limita octauò nisi agatur quāto minoris.quia valet sententia in redhibitoria.l.bouem,.§.aliquando.ff.de ædil.edict.& optimè facit text.in.l.si is,qui hæres.§.j.ff.de except. rei iudi.quos tex.alleg.Bald.in.c.j.in prin.vt lit.non cōtesta.q̄ vbi vna actio continet aliā lis contestata incontinenti videtur contestata super contenta ī effectu,nō in forma specifica.Limita nonò,nisi snīa ferat̄ sup eo,quod tacitè inest ex natura rei in iudiciū deductæ ,text.& ibi But.& Imo.in .c . cum ad sedē.de resti.spo.Bald.& doc.in.d.l.fi.Limita decimò. nisi sentētia ferat̄ super cōcomitantijs: puta loco & tpe,qñ agitur in genere nō specificata aliqua cā:secus si cā specificaret̄.tex.est in.c.Abbate sanè.de re iudi.lib.vj. voluit Bald.in.l.j.in ver.modò quæro.C.si pluresvna snīa.Limita vndecimò,nisi iudex ferret snīam per æquipollens secundū Bal.in.d.l.fi.in ver.nā non videt̄.Limita duodecimò,nisi iudex in snīa suppleat de re.data ineptitudine libelli:& ille sit articulus iuris:vel extat cōsuetudo non allegata bo.tex. in .c. Raynutius.cir.fi.vbi secundū Thuscanæ consuetudinē ciuitatis.de test.& ibi Inn.Faciat quod voluit iste in.c.afferre.j.de præsump.vel si pronuntiat statutū:vel consuetudinē corā se aliegatā,non valere secundū Bal.in.dl.fi. vers. itē quæro,qūd valet sententia.Limita decimotertiò,nisi ,pnuntiatio fiat iuxta libellū secūdū Bal.in.l.fi.in ver.item not.Limita decimoquartò,nisi snīa feratur in his,quæ veniunt ln consequentiā petitorū:vel sint correlatiua vel correspōdentia,vel ex eodē fonte descendāt:secūdū Bal.in.l.cū eorū.in ver. sed contra immediatè opp.C.de sen.& interlo.om.iu.Et intellige venientia in consequētiā,siue iure actionis,siue officio iudicis .Sunt enim de tacitis appendentijs libelli secūdum Bal.in.d.l.fi.in ver.itē super hoc articulo.Limita decimoquintò,q̄ si in libello fuit actū ad restitutionē possessionis,& iudex cōdēnauit ad restōnem fundi snīa pōt justineri.Nā videt̄ condēnasse secundum petitionē.ita pulchrè voluit Speculator in tit.de restit.spo.in,§ .spolia tus.in ver.& no.q̄ quidā & alleg.l.pen.C.sent.quæ sine cer.quan. Refert ibi Bal.in.l.ij.col.in ver.sed quod si iudex locut⁹ est.facit quod voluit Bal.in .l. pe.in prin.C.si à nō cōpe.sequitur But.in.c.cū ad sedem.de resti.spo.& vide Bal.in addi.Spec.in tit.de resti.spo.versi.si peto,q̄ si petatur restitutio possessionis,valet snīa.de restitu.Limita decimosextò in Principe,seu in Papa, quia pōt ,pferre snīam non conformē libello,secundum Inn.& doct.in.c.cū venissent.de insti.Limita decimoseptimò:q̄ snīa valet etiā quo ad vnū , non nominatū in libello:absolutū tñ à iudice,secūdū Saly.& Fran.Are.in consi. incip.an sentētia sit nulla.Et ita superioribus diebus in facti cōtingētia consului.Nā vn⁹ nō nominat⁹ in libello fuit conuentus,& fuerunt factæ approbationes:& lata snīa absolutoria ,p eo,dixi valere.allegaui Firma.in versi.sententia sine libello.Limita.xviij.quia fallit in causis summarijs,vbi proceditur

6 isto tex.quia isti canonici deduxerunt consuetudinem per viam exceptionis peremptoriæ: sed certum est q̄ licet iudex nō teneatur pronuntiare super exceptione peremptoria,quia satis super ea pronuntiat pronuntiando super principali:vt in.c.j.de ordi.eog.tñ si vult specificè pronuntiare,nō ex hoc potest redargui: vt in.c.cū Io.de fi.inst.& plenè dixi in.e.j.præalleg. ¶ † Et si diceres,q̄ pars aduersa non allegabat prauitatē consuetudinis:dico,q̄ ex quo iudici constat exceptionē nō cōcludere:maximè cùm defectus consistat in iure,pōt ex officio suo supplere:[a] vt in.c.Raynaldus.de test. & quod ibi dixi,&.j.c.cū dilectus,&.C.vt quę desunt aduoca.l.j.sicut contingit in petitione actoris.Nam si notoriè nō cōcludit,debet iudex libellum lacerare ex officio suo.xj.qō.j.c. j.de offi.vica.Ita dicendum est in exceptione. & not.hoc dictū Inn.sic intellectū.Fateor tñ, q̄ vbi consuetudo nō faceret ad causam,& cōstare iudici de irrationabilitate,tunc speciale est in Papa,[b] vt possit illam tollere:sed alius iudex debet ichoare nouā instātiā,& nō sup illa ,pnūtiare:sicut in simili no.Io.an.ī.c.mādatū[c] sine figura iudicij:quia sufficit,q̄ ,pnūtiet̄ iuxta petitionē,etiā sufficit q̄ in aliquo conueniat,licet in oībus nō conueniat.vñ si petit⁹ fuerit equus , qui fortè est mortu⁹,& consequenter succedit æstimatio.ita pulchrè dixit Bar. in extrauaganti,ad reprimendū.inver.& sine figura iudicij.vbi ad hoc allegat tex.singulariter in clementi.sæpe.in ver.iuxta petitionis formā.de verbo.signifi .Refert Lanfranc.

a

b

c

ZACHARIAS.

¶ Addeinquantū dixit, q̄ Papa & Princeps possint snīam ferre nō cō formē libello :an valeat eorū snīa sine citatione.Et cōclude,q̄ nō:vt per Fely.in.c.quæ ī ecclesiarū.col.xxvj. versi.limita sextò ibi,& infert,quòd Princeps.ś. de consti.licet postea subdat se putare,q̄ valeat.ita no.Bar.scilicet pro.j.opi.in.l. fi. C.de leg.& in.l.j.ver.sed hîc quæritur.C.qū o & qñ iu.Idem in pluri.feu.secutus est Io.An.in.l.omnium.C.de test.& Io.an.in.c.cū olim.de re iudi.

Anto.Fran.¶ Adde,q̄ quāuis regulariter snīa debeat esse cōformis libello, vt in.l.fund⁹.ff.cōi diui.cū si.Tñ hoc intelligit̄ quo ad rē,quo ad cām,& quo ad actionē,vt pulchrè declarat Lanfrā.ori.in.c.qm̄ contra.in versi.snīa.& in ver.vlterius est sciendū.de proba.Itē intellige hoc verum:nisi in qualitate sit difformis:quia tūc valet.Tenent Bar.& Bal.in.ij.col.& ibi etiā Ange.in. l.j. C.si plures vna sen.fu.condē.Itē hoc verū nisi petitio sit super interesse iuris publici:vel de re concernente periculū animæ,quia tūc snīa pōt ferri ex veritate,non seruata forma petitionis,vt no.do. Car.in cle.sæpe.in.§.j.de ver. sig.Item nisi snīa interlocutoria:vt per Bal.in.l.fi.in princ.in.ij.opp. C.de fideicō.li.Itē nisi in iudicio diuisorio:in quo licet petatur diuisio bonorū,pōt iudex alteri assignare rē:& alteri vsumfructū adiudicare,vt voluit Flori. de sancto Petro.l.v.ff.de vsufru.Et eodem modo vni assignare rē & alteri æstimationem,qñ res esset indiuisibilis.Itē etiā nisi iudex ,pnuntiaret dāda esse pignora fideiussoribus:licet non si petitū,vt in.l.cū eorū.vbi casus notabilis C.de sen.Itē etiā nisi agat̄ quāto minoris.vt quia valet snīa in actione redhibitoria,quādo non esset conformis libello:vt in.l.bouē.in.§.aliqñ .ff. de ædil. edic.& alios plures casus:in quibus valet etiā si nō sit conformis libello:vide p Alex.de Imo.in.l.vinū.in fi.ff.fi cer.pet.& tene menti,q̄ snīa in dubio præsumit̄ conformis in libello in tantū,,p ex ea probat̄ tenor libelli . si de eo aliter non apparet,vt est glo.in ver.prohibem⁹,reputata singularis:& ibi per do.Abb.in.c.dudū.in vlt.col.de deci.Et adde etiā,q̄ si petat̄ restitutio possessiōis valet snīa,de restituenda re,vt no.voluit Bal.in addi.Spe.in ti.de resti.spo.in ver.si peto.Et inquātū hîc dicitur de snīa Papæ vel Principis: Adde q̄ snīa Principis esset non conformis libello valet vt in.l.Aemilius.& ibi per Bar.& Alex.ff.de mi.& no.d.Ant.in.c.licet Hely.de simo.& no.Archi.in.c.ij.de rest.spo.in.vj.& p Io.de Imo.in.c.cumveniissent.de insti.& no. Spe.in ti.de lit.conte.in.§.j.in ver.pe.vbi notabiliter dicit q̄ snīa sine libello ferri non potest ab inferiore à Principe,etiā de partiū consensu.de quo per Ho.& Io.an.in.c.j.de lib.obl.& per gl.in.c.fi.de re iu.& p Alex.de Imo.in l.ius publicū.ff.de pac.Papa tñ potest ferre snīam sine libello:vt per Spe.in ti.de lib.conce.in.§.nūc videndum.in ver.xxij.Et prædicta facit,quia sententia Principis etiā sine solēnitate valet.vt no.in.c.in causis.de re iu.& habet̄ p Pau.de ca.in.l.si quis Imperatorē.C.qui testa.fa.pos.& vide Bal.in.c.j.in.iij. col.ad fi.in ver.obseruet̄.in tit.si inter do.& vasallis ori.in vsi.feu.Et adde ēt q̄ licet sine partis citatione non valeat,vt in.l.de vno quoq;. ff.ce re iud.& in l.nā ita diuus.ff.de adopt.& plenè per Inn.in.c.dudū.el.ij.in.ij.col. de elect, ple,p do.Car.in cle.ij.in.§.deniq;.in.l.opp.de re iu,vbi ponit & latè dispu tat,an sit nulla:vel rescindēda p appellationē,tamē snīa lata à Papa contra tenentes res ecclesiæ,tamē nulla præcedente citatione vel monitione.Ita not. voluit Bal.in vsi.feu.in.xij.co.in.j.diuisione feu.in ver.potest etiā Papa

a ~ SEB. SAPIA. ¶ Supplere.vide Pau.de ca.& Moder.in.l.vbi pactū.C. de trāsa.& Moder.in.l.j.ff.de of.assess.vbi est gl.q̄ ineptū libellum debet iudex dentibus lacerare.& idē dicit Abb.in.c.examinata.colū.pe.j,de iud.vbi alij:& in.c.si clericus laicū.de fo.compe.& in.c.fi.de lib.oblati.

b ¶ Speciale est in Papa.Tu dic:q̄ etiā inferior à Papa:per bonum tex.in.c. ex frequentibus.de insti,in ver.ex officio tibi commisso tam iniquā consuetudinem de prouincia tua velis.&c,vbi But.ad hoc alleg.ho,tex.& vide tex. in.l.sub prætextu.& ibi Bar.ff.de extraor.cri.vbi dicit,q̄ potestas ex officio suo potest facere sibi apportari statuta istorum disciplinatorum,& videre si ibi est aliquod statutum sapiens contra religionem.&c.

c ¶ In.c.mandatum.Adde Butr.& istum,in.c.causam quæ.el.j.in.iij.colū.Ibi aliā limitationem ponit.d.Ant.de testi.Adde istum in.c.ij.de concess.præb. in prin.&.c.cum parati.in fi.de app.& in.c.cum dilectus.de ord.cog.in fi.in x.col.& in.c.itē cum quis.in.iiij.col.& in.c.ex eōquestione.in.x.col.de rest. spo.Limita,vt per istum in.c.veritatis.in notabili.ibi considerato.de do. & cōtu.& vide Pau.& Do.in.c.fi.de iureiu.lib.vj.& Io.de Imo.in.c.cum olim. de rerum permu.& istum.in.c.at si clerici.in.xiij.col.de iudi.

a ¶ In.d.c.cũ accesisſent. vide ibi plenè p iſtũ & d.meũ. & p eũdẽ d.meũ hîc.
b ¶ In honoribus deferendis. faciat quod legi. & no. in l.j. ff. de albo inſcriben. & in c. ſtatuimus. de ma. & obe. Et inquantũ dicit ad cõſuetudines vicinorũ, alle. tex. ſin. in l.j. C. de canon. largiti. ti. li. x. vbi ſi defecit theſaurarius prouinciæ, recurritur ad theſaurariũ vicinæ prouinciæ. & facit tex. in l. iiij. §. ſi tam vicinũ. ff. de dam. infect. & l. diuꝰ. ff. de tut. & cur. da. ab his. & bonus tex. in l. quod ſæpe. §. fi. ff. de cõtra hen. emptio. & in tex. in l. plocis. C. de anno. & tribu. li. x. & allego cap. quãto. & c. quoſdã. de pſump. & l. ſi vicinis. C. de nu. & l. cũ nauclerũ. C. de naui. li. xj. & l. ij. C. de anno. ciuili. eo. li. & l. ſi qs ad declinãdã. verſ. ſi aũt. C. de Epi. & cle. & tex. in l. qui filiabus. ff. de le. j. & facit quod pulchrè voluit Bar. in l. j. ff. ſi cer. pe. quę oĩa nõ tradas obliuioni ꝓpter vicinitatẽ, de qua loqꝫ tur tex. & oẽs docto. hîc.

¶ Adde Lap. all. cxxiij. vbi ponit, an cõmiſsio, quæ debet fieri in vno loco, poſsit fieri in alio ꝓpter vicinitatẽ, vbi eſt copia peritorũ. Ro. conſi. ccccxxxiij. vbi latè ponit: an publicatio acceptationis beneficij: qꝫ nõ põt fieri propter guerras, poſsit fieri in loco vicino. & vide Fede. conſi. ccj. Anto Fran. ¶ De cõſuetudine loci vicini: an illa ſit ſeruãda in loco vicino. Dicas, ꝙ ſic. ſi nõ eſt iuri cõi cõtraria, vt p Inn. in c. dilecto. de offi. Archi. & in c. cũ olim. de cõſue. & vide plenè per Pau. de ca. in conſi. clix. in ij. col. Et adde, ꝙ cõſuetudo ciuitatis debet ſeruari in caſtris & locis illi ſubiectis, & etiã in curia Epi, vt per Bar. in l. ex ea. in fi. prin. ff. de poſtulã. vbi ſe remittit ad ple. no. per eũ in l. cunctos populos. C. de ſum. tri. Et habeť per Bal. in l. ij. in ij. q. C. qui teſta. fa. poſ. Propterea dicimus, ꝙ cõſuetudo feudorũ contra ius cõe, nõ ſeruať in alijs cauſis nõ feudalibus: vt per Bal. in auť. ſi quas. C. de ſa. ſan. & in l. ij. in. vij. q. C. de reſcin. ven. & in c. imperialẽ. de ꝓhi. feu. alie. per Fede. & p Ang. in l. de quibus. ff. de legi. & per Alex. in l. qui Romæ. in §. Flauius. ff. de ver. ob. Et ad id quod dicitur, ꝙ illud, quod debet fieri i vno loco: põt fieri in loco vicino, ſi forſan ibi adeſt copia peritorũ. Adde ꝙ talis locus, vbi eſt copia peritorũ dicitur eſſe locus inſignis. & in eo poterũt cauſæ delegari etiã ſi ſit caſtellũ, vel alia villa, dũmõ habeat merũ imperiũ, vt p Bal. in l. in bonorũ. ff. de bo. poſ. ti. gñali. & p Bar. in l. iuris. in. j. q. C. qui admit. ad bo. poſ. & vide Spe. in ti. de cita. in. §. j. in ver. item quod ad locum.

c ✠ SEB. SAPIA. ¶ Quod vbi. Vide pulchrũ tex. in l. in teſtõ. el. j. ff. de cõdi. & demõ, vbi no. Pau. de ca. ꝙ q tenetur aliquid facere ſub certa forma, & ſub pœna, ſi nõ poteſt illã formã abbreuiare, ſine ſui culpa, non incidit in pœnam. tenetur tamen illud facere, vt poteſt arbitrio boni viri. & illum tex. dicit ſing. do. Iaſ. in l. j. col. v. circa medium. ff. de vulg. & pupil.

d ¶ Ad inſtar. Vbi aliquid ponit ad inſtar alteriꝰ, ille æqualiter recipit oẽs cõditiones illius. in auť. de hær. ab inteſta. §. ſinaũt. Et expone ad inſtar. i. ad effectum: vel ad ſimilitudinẽ. ff. de condĩ. inde. l. ſufficit. facit. l. inſtar. C. de iure fiſ. Inn. in c. inter dilectos. ver. cæterum. de fide inſtru. de offi. dele. c. ij. li. vj. in cle. j. de iud. ff. de pub. l. eũ, qui. §. in publiciana. ff. de præto. ſtip. l. j. §. j. Arch. de priuil. c. ſi Papa. li. vj. & vide Alb. de roſa. in ſuo dictio. in ver. inſtar vbi alleg. Arch. in d. c. ſi Papa. in. ij. co. de priui. impetratis ad inſtar. facit quod voluit Bal. hîc, vbi dicit iſtũ tex. eſſe in arg. ꝙ ſi in eodẽ vol. ſta tutorũ reperiũtur diuerſa & varia ſtatuta, ꝙ equius & iuſtius ſeruãdũ eſt. & ſic cõſuetudo nõ vitiat ſtatutũ, quia ſupponiť interpretationi ſapientum. l. ij. §. j. ff. de orĩu. Itẽ inducit ſecundꝫ do. Ant. ad. q. inſtrumẽtũ debet extẽdi ſecũdũ ritũ & cõſuetudinẽ notariorum. reperiunť diuerſi ritus notariorũ circa ipſa inſtrumenta, inſpiciť ritus rationabilior, & minus præiudicialis alteri.

ZACHARIAS. ¶ Tu addde ad hanc materiã plenè per Car. in cle. j. de iud. & Felv. poſt alios. in. c. inter dilectos. in fi. de fi. inſtru. & Gemi. in. c. ij. de offi. legat. lib. vj.

Abbas.

✠ *SVMMARIVM.* ✠

1 *Conſuetudo aliarum ciuitatum eſt attendenda, ſi in propria ciuitate non eſt, dummodò ſit rationabilis. 4. 7.*

2 *Archiepiſcopus, vel Epiſcopus, an poſsit conſtituere nouam dignitatem in eccleſia ſua ſine licentia Papæ. 3. 6.*

Ad inſtar &c. quando aliquid cõmittitur ad inſtar alterius capitur illud, quod eſt magis rationabile.

Caſus, ſi non reperitur deciſus, ad quod eſt recurrẽdum. vide ſ. de conſti. c. translato. nu. 5.

7 *Studium, ſi hodiè erigeretur in aliqua ciuitate, haberet omnia priuilegia authenti. habita. licet in alijs ſtudijs non ſeruentur.*

8

CAP. VI.

CVm olim. ¶ † In attribuendis officijs nouæ dignitati, ſeruatur conſuetudo vicinarũ ciuitatum: ꝙ ſi diuerſa fuerit, ſeruabitur magis rõnabilis & alijs nõ præiudicans. h. d. cõis diuiſio. Secũda ibi: *quocirca*. ¶ Cãſus literalis. Eps Londoñ. petijt à dño Papa licẽtiã, vt poſsit ĩ eccl'ia ſua cõſtituere Præcẽtorẽ. dñs Papa petitã licentiam cõceſsit dũmõ in cõferẽdis ſibi reditibus nulli faceret ꝓiudiciũ: ita ꝙ Præcẽtor ille in ſeſsionibus, proceſsionibus, & alijs haberet illã dignitatẽ in eccleſia Londoñ. quã habẽt alij Præceptores in eccleſijs Anglicanis, & tũc Eps cõſtituit Præcẽtorẽ. Præcentor ille taliter inſtitutus occaſiõe literarũ dñi Papæ, q̃dã in ꝓiudiciũ aliarũ dignitatũ nitebať vſurpare. vñ alij ꝓſonatũ habẽtes in eccleſia Lõdonen. cõqueſti fuerunt dño Papæ. mãdat Papa Epo Helien. ſi ſecũdũ diuerſas cõſuetudines locorũ Præcentores alij diuerſas hñt dignitates ĩ eccleſijs Anglicanis faciat illũ Præcẽtorẽ eſſe cõtentũ illa dignitate, quã põt habere ſine ꝓiudicio aliorũ: ſaluis rationabilibus & approbatis cõſuetudinib⁹ eccl'iæ lõdoñ. Ber. ¶ † No. j. Archiepm nõ poſſe inſtituere dignitatẽ in eccleſia ſua ſine licentia Papæ. licet illa dignitas nõ ſit noua, ſed iandudũ creata. Nã prę cẽtoria hæc erat in alijs eccleſijs, & ſic nõ erat noua dignitas. Sed tu dic, vt pleniꝰ dixi ĩ. c. cũ acceſsiſſent. ſ. de cõſti. vbi cõcluſi oppoſitũ. & ad iſtũ tex. rñde: ꝙ fortè capitulũ non cõueniebat cũ Epo. & hoc voluit petere à Papa, vt euitaret opin. contrarias, q̃ in hoc articulo vrgẽt, vt no. hîc in gl. ĩ. d. c. cũ acceſsiſſent. [a] ¶ † No. ij. Epm non debere nouã dignitatẽ, vt bñficiũ cõſtituere cũ graui alterius ꝓiudicio, imò videť, ꝙ reſpectu reditũ nullũ ꝓiudiciũ põt afferre alijs bñficiatis, qđ no. & de hoc j. cũ gl. ¶ † No. iij. ꝙ vbi in honorib⁹ deferẽdis [b] nõ apparet in iure, nec ex cõſuetudine ſpeciali quid iuris: recurrẽdũ eſt ad conſuetudines vicinorũ. ¶ † Itẽ no. & tenebis ſemp mẽti: ꝙ vbi [c] aliqd mãdat fieri ad inſtar [d] alteriꝰ, ꝙ ſi illud inſtar reperitur diuerſum, debet ſimpl'r capi mediũ. nec minimũ: ſeu maximũ, ſed magis rationabile, alteri minus præiudicãs. ¶ Contra iſtũ tex. op. de. c. catholica. xj. di. vbi dicitur, ꝙ q̃libet eccleſia regiť ſuis ſpãlibus coſuetudinibus & cõſtitutionibus. ergo videtur, ꝙ Eps & capitulũ poterãt iſti ꝓcẽtori dignitatẽ certã præferre: tã in ſeſsionibꝰ & ꝓceſsionibꝰ: [e] quã in alijs. Solu. dicũt hîc cõiter Anto. Franciſc. ¶ Qñ aliqd cõceditur ad inſtar alterius ſine dubio intelligiť ad ſimilitudinẽ eẽ cõceſſum, ita ꝙ id, quod vni eſt cõceſſum, intelligať etiã eſſe cõceſſum alteri. de quo vide q̃ plenè tra. p Alex. & do. in l. j. ff. de leg. j. & vide p Mod. ĩ. l. ſufficit. ff. de cõdi. inde. & p Arch. in. c. ſi Papa. de priuileg. lib. vj.

e ¶ Tam in ceſsionibus & proceſsionibus. Adde hîc Bal. per iſtũ tex. ꝙ conſuetudo deſignat loca ſedendi. & qui non debẽt præpoſterari: & antiquiores clerici & doctiores debẽt habere primũ locũ, deinde cæteri. & dicit Bal. in l. obſeruare. §. antequã. ff. de offi. procon. p illũ text. ꝙ attenditur conſuetudo circa iſta, & ꝙ ĩ Tuſcia fratres minores vadũt añ ꝓdicatores, qa ibi eſt cõſuetudo, ꝙ digniores ſequantur. & altior locꝰ ſecundũ eum eſt, qui magis eſt propinquus dño. alle. glo. j. §. aliã. inſti. de bo. poſ. in ver. altiore loco. & in eccleſiaſtico ſcribiť: loquere maior natu: te enim decet primũ loqui. ſecũdũ eũ. & dicit Bal. in c. j. §. Marchio. in. iij. col. q feud. da. poſ. ꝙ Barones debent ſedere penes Regẽ ordine cõſueto. Iſte honor appellať priuilegiũ: vt no. de Archidi. Rauẽnæ: & Mediolani. l. decernimus. C. de ſac. ſan. ecc. ſecundũ eũ ſubdentẽ in vna dictione, ꝙ attenditur conſuetudo in quo loco ſedere debet cantor in choro. & dicit iſte conſi. xxij. Fuit à me poſteà q̃ſitum nõ valere de cõſuetudine, ꝙ Archi. ꝓcedat vicarium Epi. alle. c. legimꝰ. xciij. di. vbi reprobať inſolẽtia quorundã Diaconorum, q ſe maioribus ꝓferebãt. & Adde bo. tex. in l. fi. C. de offi. ꝓfe. vrbis. in ver. locum is, qui iuxta matriculæ veritatẽ ſequiť, obtineat & tex. in c. fi. §. verũ & ibi do. xviij. diſt. & quod habeť in. c. ſtatuimus. de ma. & obe. & in l. j. ff. de albo ſcriben Limita niſi poſterius matriculatus, vel poſterius ordinatus eſſet doctior & melior. gl. eſt notab. in. §. ordinatione. in ver. oĩno. in auť. de monachis. quã ſequiť Ang. ibi. & Lud. in l. cum quid. ff. ſi cer. pe. & ibi Alex. in ij. col. & not. Saly. in l. quidẽdum. per illum tex. C. de poſtu. & Ludo. in l. ſi verò. §. de viro. liij. fallent. ff. ſol. mat. addens tex. in c. Eporum. lxxxiiij. di. & in l. vnicuiq; C. de proximis ſacrorum ſcriniorum. lib. xij. gl. in l. j. C. de anno. cum lib. xij. Car. in cle. ij. ij q. ver. viij. de magi. facit tex. in l. ſed & reprobari. ff. de excu. tut. in ver. valde diſciplinatos. & ibi Bal. & per Ludo. in l. ſi cum dies. §. ſi arbiter. ff. de arbi. per illum tex. in ver. quod puto verum, ſi & eius ſit authoritatis arbiter. &c. vbi cõceditur arbitro magnæ authoritatis, ꝙ poſsit renuntiare in feceſsibꝰ. id eſt in viridarijs vel alijs locis delectabilibꝰ, qui ſunt extra ciuitatem ſecundum glo. §. multæ. in ver. edic. in auť. de teſt. & Albe. in. d. §. ſi arbiter. in fi. Aliâs primò licentiatus & poſteà doctoratus præcedit illum qui medio tempore fuit doctoratus. Ang. Are. in. §. quædã. in. x. col. de act. inſt. per tex. ſin. in l. j. C. de conſuli. lib. xij. quem tene mẽti, quia fuit in facto ſecundum eum. cuius verba ponit Alex. in l. j. ff. de obſequijs. in apoſt. facit quod no. do. in c. à collatione. ad fi. de ap. in. vj. quod voluit Bal. in cõſi. inci. Archi. vbi dicit, ꝙ Archidiaconus præfertur Præpoſito. & plenè p doc. moder. in rub. de maio. & obe. in. c. ſtatuimus eo. ti. & vide Do. in. d. c. Eporum. & tex. in. d. l. decernimus. in ver. in ſedendo. & ibi gl. & glo. in. c. quàm periculoſum. vij. q. j. & Bal. in l. ex hoc iure. ff. de iuſti. & iur. & tex. in l. quoties. in

ver.ſedenti.C.vbi ſenato.vel clariſsimi.tex.in.c.præcipimus.xiij.di.tex.& ibi Ang.in.l.cum ſalutatus eſſet.C.de ſen.paſsis.

¶ Adde tu Fran.Are.cõſi.xxij.vbi ponit,an valeat cõſuetudo,q̃ non habẽs dignitatẽ præferatur habenti.& vide de doctorato & licentiato.quis prę ferri debeat,Ro.conſil.cccxxxiij.in fi.

Anto.Franciſ.

¶ Circa hoc,quis ſedere debeat in digniori & altiori loco.Dicas,q̃ locus eſt aſsignand⁹ ſecundũ dignitatẽ ordinis:& ex qualitate loci,& ordine arguitur ordo dignitatis: vt eſt text.in.l. i j.in. §. poſt originẽ.iuer ſi.& velut in locũ ff.de orig.iur. Et de iſta p̃cedẽtia, maximè inter religioſos vide plenè p̃ do.Fel.inrub.de maio.& obe. vbi ponit, an debeat attendi prior approbatio regulæ, vel aliæ dignitates q̃ ſunt apud ipſos religioſos,puta dignitates Abbatiales:de quibus oĩbus plenè habeť ĩ cõſi.ſredditis ferè a p̃ oĩa collegia Italiæ in qõne prę cedenti: inter monachos beati Benedicti,& canonicos regulares: quæ q̃ ſunt impreſſa non puto vlterius inſiſtendum,quia facilè haberi & videri poſſunt.Et quis ſit locus inſignis, dictũ eſt in apoſt. præcedenti,& ponit Spe.in ti.de citat.in.§.j.in verſi. itẽ.q̃ ad locũ. ibi allega.& per do. ćto .in .c.ſtatutũ. de reſcrip.lib. vj. Circa locũ autem iudicij,dicas,q̃ ſi ueloquamur in iudice,ſiue in arbitro,locus debet eſſe honeſtus & tutus.l.ij.in.§.pe.ff. ſi quis cau.l.ſi cũ, §.ſi arbiter.ff.de arb.c.cum perſonæ.de priuile.li.vj.&.c.ſtatutum.§.cũ verò.de reſcr.eo.li.&.c.venerabilibus.§.& hoc.de ſen.excõ.in.vj.& per Arch. iij.q.ix.in.§.e.& in quo loco poſsit arbiter cognoſcere & laudare:vide per Spec.in ti.de arbi.in.§.viij.in ver.de loco.& in tit.de cita.§.j.in ver.ſed nunquid arbiter.& ecõtrà,quis cicatur locus incõgru⁹:no.in.c.ab eo.de appel. li. vj.& in cle.quãuis.in.§.ſimiliter.& ibi doct.no.de ap.& habeť p̃ Bar.in.l.j.in §.adeundi.ff.quando ap.ſit .& per Archi.in.§.biduũ.ij.q.vj.& de forma appellationis,quando locus nõ eſſet tutus & congruus,ſi forſan p̃ iudicẽ aſsignaretur,vide p̃ Spe.in tit.de app.in.§.j.in ver.ſi aũt.& in.§.reſtat.in ver. & no.& habetur per do.Cardi.in cle.j.in.xxij.q.de foro compe.

a ¶ Multum inſtat. Vide hîc do.meum poſt Imo.

b ⁂ SEB. SAPIA. ¶ Debet attendi.Hoc idẽ dicít do.Iaſ.in.l. de quibus. col.j.ff.de leg.vide Io.an.in rub.huius ti.& ibi do.Ant.circa fin.& Car.in. c. fi.j.e.q.j.Et quomodo cõſuetudo vnius loci attẽdať in altero loco,tradit Cal. in conſi.ij.quidã nobilis .col.xx.& illuſtris Curtius in.d.c.fin.col.l.ver.quintò limitatur.& col.lxxxviij.ver.ſecundò amplia.& ibi latè, an conſuetudo ciuitatis attendi debeat in caſtris.

do.q̃ Eps & capitulũ hîc fortè nõ cõueniebãt: aliâs aũt p̃cederet cõtrariũ: quod ſatis mihi placet.Quidam tn̄ tenuerũt oppoſitum, quia non debet iſta eccleſia deuiare à cõſuetudine eccleſiarũ,& violare conſuetudines vicinorũ. quod mihi non placet,quia in eccleſia Dei nil officit diuerſa conſuetudo:vt in.c.de tri.de cõ ſe.di.iiij.quinimò Papa nõ præcepit,vt ſequamur cõſuetudines Ro.eccleſiæ,niſi in concernentibus fidẽ,vt in.c.j.de ſum.tri.li.vj.in ver. docuit.Nec violatur aliarũ conſuetudo,cũ illa remanet valida in loco,vbi viget. Nã vides hîc,q̃ reſpectu eiuſdẽ dignitatis variæ poſſunt eſſe conſuetudines eccleſiarũ in eadẽ prouincia. ¶ In gl.in ver.*præiudicium*.in fi.tenebis mẽti ſemper fi.gl.Ex qua habes notabile dictum, q̃ Eps nõ põt p̃ libito cõſtituere nouã dignitatẽ.ſeu nouũ bn̄ficiũ,ſeu nouã eccleſiã in præiudiciũ aliarũ dignitatũ,ſeu eccleſiarũ:ſecus ſi iuſta cã interueniẽte.Et pro hoc vlti.dicto gl. adde bo.tex.in.c.ad audiẽtiã j.de ec.ædi.Et facit hîc gl.ad.q.nunquid poſsit Eps oĩ cã ceſſante cõſtituere eccleſiam in parochia alterius,vel cõſtituere dignitatẽ in eccleſia.d.Ant.multum inſtať,&finaliter videť concludere,q̃ põt, ex quo nõ vult afferre alteri præiudiciũ. Nã hoc tendit in augmentũ cultus diuini. ¶ Ego hoc dictũ admitterẽ reſpectu dignitatis exigendæ in eccleſia cethedrali,qa illud tendit in augmẽtũ cultus diuini,& nemini nocet. Sed q̃ poſſet conſtituere eccleſiã in parochia alterius,ceſſante cã:nõ admitterẽ indiſtinctè,quia ex cõſtructione nouæ eccleſiæ generať præiudiciũ antiquæ, ſaltẽ de facto:vt reſpectu oblationũ, q̃ fiũt in eccl'ia noua.Quòd hoc ſit verũ,adduco c.j.de ope.no.nũ.vbi eccleſia parochialis p̃ denũtiationẽ noui operisobtinuit,vt deſtitueretť capella ibidẽ ædificata.quod profecto nõ obtinuiſſet,niſi p̃iudiciũ prætendere potuiſſet. Et vide ibi ad hoc gl.fi.quæ hoc ſatis videtur ſentire.nec videtur augeri cultus diuinus . q̃ ſi illa eccleſia nõ eſt neceſſaria,potius vileſcit ex numeroſitate.ar.in c.j.de priuile.in fi.&.xciij. di.c.legimus.facit.d.c.ad audientiã.&.c.paſtoralis.de his quæ fi.à prælat. ¶ † In glo.in ver.*il lam*.ibi:*quod minorem*.dic,q̃ hoc non dicitur cõtrariũ:ſed eligitur illa cõſuetudo, quæ minus eſt alteri præiudicatiua,& magis rationabilis.

c ¶ Attendi ius commune.facit in ſimili dictũ Inn.in.c.in literis.de reſt .ſpo & quod voluit Cy.& Saly.in.d.auť.habita.

¶ Adde tu Lap.all.xlij.ſed cõſi.ccj.in prin.& vide quod voluit Cal.cõſi.vj.

d ⁂ SEB. SAPIA. ¶ Particularem.vide Pau.de ca.in conſi.clxj.in præſenti cauſa.in.j.col.ſecundum antiquam impreſsionem.

⁂ SEB. SAPIA.

& iura al.in cõtrariũ loquunť in alijs caſib⁹.Et
b dicit Vinj.e.in.c.fi.q̃ primò debet attendi⁽ᵇ⁾ ius
c cõe⁽ᶜ⁾.ſi verò ius cõe nihil diſponit: tunc attendenda eſt cõſuetudo generalis,vel ſpecialis illius loci,vt in.d.c.catholica.ea deficiẽte recurrendum eſt ad conſuetudinẽ vicinarũ eccleſiarum,vt hîc.Si verô couſuetudo eſt difformis, attendetur cõſuetudo minus nociua:vt hîc,& in ver.'quocirca.& in.c.ex parte j.de cenſi.oĩb⁹ deficientibus recurrendũ eſt ad.c.fi.xx.di.vt.ſ. cõgregentur ſapiẽtes & ſeniores, quorũ cõſilio ſtetur.& no.hoc dictũ.Eſt em̃ generaliter
f obſeruandum vbicunq̃ agitur de tribuendis honoribus alicui dignitati.velvbi dubitaretur qualiter Prælatus ſe debet habere in ſubditos, vel quid ſimile:vt in.c.ſuper eo.de cenſi. Vnũ tn̄ mihi non placet ex dictis Vin.in eo,quod dicit primò recurrẽdũ eſſe ad ius cõmune,& ſe-
d cũdò ad cõſuetudinẽ particularem.⁽ᵈ⁾loci.Nam videtur primò recurrendum ad conſuetudinẽ quia conſuetudo derogat iuri communi:vt in c.fi j.e.Sed ſaluando Vin.potes ſic diſtinguere: quòd aut cõſuetudo verſatur circa illam dignitatem,de cuius honore conferendo q̃ritur : & ſerua illud quod.ſ.dixi.ficut patet per totũ ti. de offi.Archidi.vbi cõſuetudo præualet iuri cõi.But cõſuetudo verſatur circa conſimilẽ dignitatẽ:& tunc põt ſaluari dictũ Vin.vt ſi dignitas ſimilis de nouo erigitur,prius recurren
e dũ fit ad ius cõmune quã ad cõſuetudinẽ,q̃ ſeruatur in alia eccleſia particulari.Pone exẽplũ,⁽ᵉ⁾ quòd ſint tres Archidiaconi in diuerſis eccleſijs,non in eadem ciuitate,habentesvarias conſuetudines,ſi conſtituitur de nouo Archidiaconatus in alia eccleſia,credo quòd in honoribus deferendis ſit prius recurrendũ ad ius cõmune,quã ad conſuetudinẽ aliarũ eccleſiarũ,
f quia conſuetudo ſpãlis⁽ᶠ⁾ nõ p̃iudicat iuri vniuerſaliter:ſed tantũ ſpãliter.Et in hoc caſu debet intelligi.l.q dicit,quòd licet conſuetudinis nõ ſit parua authoritas,nõ tamẽ vincit legẽ.ſ.vniuerſaliter.& in.l.ij.C.quę ſit lõ.cõſue. &. viij.
8 diſt.cõſuetudo. † Et per hoc infero ad notabile dictũ qđ ſi hodie de nouo erigereť ſtudium generale in aliquo loco,deberet illa vniuerſitas habere integra priuilegia auť.habita.C .ne fi.,p̃ pa.vt etiã in criminalibus haberent ſcholares iudices proprios:nõ obſtãte,quòd ibi gl.

e ¶ Pone exẽplũ. Facit:q̃ qñ cõſuetudo põt concordari cũ iuri cõi cõ ſuetu.nõ derogat iuri cõi.Goffre.in ſumma huius tit. per tex.in.c.cũ dilecť⁹.j.e.facit tex. in.c.cum expediat de electt.in.vj.in.l. vnica.C.de inoffi. dona.

f ¶ Cõſuetudo ſpã lis.Adde: q̃ conſuetudo nõ extendit ſe, vt voluit Bar.in authen.qui rẽ.C.de ſacroſan. ecc.Cy.&.Bart.in l.j.§.iij.ff. de iti.actuq; pri.& plenè per do. meum in c.quod tranſlationem.de of.leg.

¶ Adde ,an conſuetudo extendať Frã.are.cõſ.cxxxiij.Pau.de ca.conſi.clxj.in prin.

ZACHARIAS.

¶ Dic tu,q̃ cõſuetudo eſt ſtricti iuris,ideò regulariter non extendiť per ſimilia. Not. Bal.in.c.j.in fi.prĩ. de conſu.feu.& in auť.ſi quas ruinas. in.j.co.C.de ſacroſan.ec.quod eſt verũ,maximè in ea cõſuetudine iuri cõtraria,vt no.In no.in.c.dilecto.in fi.gl.ſuæ.in ver.ſupradi.de offi.Archi.flo.in.l.vendi. tor.§.j.ff.com.prędio.Pau.de ca.cõ ſi.clxj.Ol.cõſil.cc xxxvj.& Alexã. conſi.lxviij.vo.ñ. Anto.Franciſ.

¶ Tu adde circa hoc,an cõſuetudo extendať id,quod

voluit do.Abb.in.c.fi.de conſue.vbi dixi,q̃ extenditur,niſi ſit erronea,& vide etiam Pau.de ca.in cõſi.clix.in.ñ.col.vbi dicit q̃ cõſuetudo,q̃ primogenitus ſuccedat in regno,extenditur etiã vt ſuccedat in feudo,& vide etiã Alexan.in conſi.xvj.in.j.parte cõſ.vbi dicit,q̃ cõſuetudo cõtraria iuri cõi nõ extenditur ex idẽtitate rationis.Et adde Bal.in.l.quicunq;.in.vñ.col.C. de ſer. fug.,& in.c.j.qui feu.da.poſ.vbi dixi,q̃ conſuetudo eſt ſeruanda ad vnguẽ, ſine extenſione aliqua.& ideo dixit Bal.in.l.in adoptione.in penul.col.C.de ado.q̃ conſuetudo militaris eſt ſeruanda inter armigeros tantùm,& nõ debet ad alios extendi. conſuetudo aũt nutritiua peccati,nedum excuſat à peccato,ſeu à pœna,ſed illa non debet ſeruari,vt no.in.c.ex parte.de cõſue.Pro quo facit,quia mala conſuetudo nõ dicit conſuetudo ,ſed potius corrupte la:vt in authen.vt nulli iudicum.in.§.j.c.j.in fi.de alie.feu.c.j.de cogni.feud. c.pe.& fi.de conſue.c.quæ contra mores.&.c.conſuetudo.&.c.mala.viij. di. c.quanquã.de cẽſi.in.vj.habeť latè per Bal.in rub.C.quæ ſit lon.conſue.circa fi.Et adde, q̃ conſuetudo: quæ ſeruari non poteſt ſine peccato mortali ,illa debet caſſari,vt in.c.fi.& doc.no.de præſcri,Imò etiam ſi nõ põt ſeruari ſine peccato veniali,debet caſſari,vt plenè per And.ſicu.in.d.c.fi.per not. in

dicat,quòd

c.ij.de pac.in.vj.& in.c.si verò.de iure iur.& habetur p gl.xiiij.di.in sum. & per glo.in .c.si aliquid.in versic. priorē.& ibi per Arch.xxij. q. iiij.

a ¶ Legatꝰ iurisdictio. adde gl.in.c. quod trāslationē. de offi.leg. & ibi istū,& Pe.de Ancha.in.c.j.hîc alle. & Pet.de anch.in c.cū ex offi.de rescrip.

¶ Adde vt p Ro. consi.ccccxcviij.

b ¶ Amittit nomē. facit tex.in.c.cum in ecclesiæ.in ver. quia legem mortis.de simo.&tex. iuncta gl.in.c. admonere.in princ. xxxiij.q.ij.vbi ponitur versus,Si repriueris, nec nomē hīe mereris.

c ¶ Quo ad pœnā huius seculi. Ade Lud.Ro.in notabili.xx. inci. an cōsuetudo reprobata,& gl .in ver. antiqua.in.c .ij. de tēp.ordi. & dicit hîc Pet.de Anch. se in facto obtinuisse,Rector vel læ fecit multospo ni incæpis:fuit formata inquisitio cō tra eū de priuato carcere:ipse ꝓbauit,ꝙ eius p̄decessores fuerunt vsi isto iure:licet fortè minus iustè.fuit excusatꝰ& ꝓpter consuetudinē, licet prauam.faciat tex.in.l.j.ff.de abigeis.& quod voluit Bal.in cōsi .incipi.in Christi nomine amē.qñ aliqd cōcedit.vbi cō fuluit statutū permittebat ludū in certo loco,& extra illum locū ꝓhibebat.mō de cō suetudine quilibet ludebat extra illā locū, fuit excusatus ꝓpter cō suetudinē.& vide Pet.de Ancha .cō si.cclxxxv.inci.iure stricto,& consuetudine.& incō si.l.inci.in Christi noie.&c.Cōsuetudo. quæ habet in cōtrariū ponderа.c.inter dilectos de excess.ꝓlat. Sed dic,ꝙ ille tex.loq

dicat,ꝙ doct.& scholares renuntiauerunt illi aut.in criminalibus per non vsum,seu per consuetudinē oppositam.Dico em̄,ꝙ consuetudo nocet dūtaxat ī illis locis,vbi viguit,sed ex quo studiū erigitur de nouo , debet prius recurri ad ius cōmune,& sic procedat istud notabile dictum Vin.ꝙ sic intellectū & limitatum tene bis menti:quia ad multa facit.Nec ob.tex.iste: vbi non recurrit ad ius cōmune,sed ad cōsuetudinem vicinarum ecclesiarum.hoc ideō,qm̄ in iure cōi nihil disponit de ista præcentoria. & ideō fuit opus recurrere ad consuetudinē:secus si fuisset constituta dignitas, cuius officiū disponeretur à iure cōi:vt est Archidiaconatꝰ & Archipresbyteratus & similes,quia tūc obseruabitur dictum Vincentij. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo,per quam Prælatus solet dimittere prælaturam sine consensu superioris:non valet.6.*

2 *Prælatus,an & quando possit eligi ad aliam prælaturam.*

3 *Legatus de latere potest dare Prælatis exemptis licentiam transeundi ad alias dignitates.*

4 *Consuetudo mala dicitur corruptela.*

5 *Faciens actum contra ius,prætextu prauæ consuetudinis,an excusetur in vtroq; foro.*

7 *Necessitate cessante,cessat omnis actus concessus propter ipsam.*

CAP. VII.

Cum venerabilis.

1 ¶ † Non valet consuetudo,ꝑ quā prælatus sine superioris licētia potest dimittere prælaturam,etiā si vellet trāsire ad aliā dignitatē. Vel aliter & sic. Nō potest induci ex consuetudine:vt quis possit dimittere dignitatē sine superioris licentia:vel,vt possit electus administrare non habita confirmatione à superiore.In prima parte ponitur temeraria translatio.in secunda trāslati excusatio.ibi:*postmodum*. Tertiò excusationis reprobatio,ibi,*cum igitur*.¶ Casus literalis.Epūs Hostien̄.&.L.sanctæ crucis presbyter Cardinalis erant legati in Alemania:inuenerūt quòd quidam Abbas monasterij Hermon̄.quod ad romanā ecclesiā pertinet,nullo medio transiuerat ad monasteriū Corbien̄.quod est fil'r sedis Apostolicæ spāle,sine licētia dn̄i Papæ, vel eiꝰ legati,nec petita:nec habita confirmatiōe Abbas in suā defensionē allegabat generalē cōsuetudinē illius terræ.Consultꝰ Papa, super hoc respondet ꝙ talis cōsuetudo canonibus inimica corruptela potius debet dici. & ideō Papa madat eā decæterò non seruari.Ber.¶ † Not. j.ꝙ Abbas pōt eligi in Abbatē alterius monasterij.& ꝙ iste fuerit electus:denotat' istud verbū,cōfirmatione.positū in tex.Et hodie est casus notabilis & magis clarus,in.c.si Abbatem. de elect.lib.vj.per quē traditur notabilis regula,ꝙ quilibet Prælatus citra Epm quantuncū-q; sit suæ Prælaturæ alligatus,pōt eligi ad aliā Prælaturā,ita ꝙ non est opus,ꝙ postulet: non tn̄ pōt iste cōsentire suæ electioni: nisi habita licētia à suo superiore:vt hîc:secus est in Epo. Nā ipse non pōt eligi ad aliā dignitatē,sed debet postulari:vt in.c.fi.de postu.præla. vbi de hac materia.¶ † No.ij.ibi,*Romanæ ecclesiæ*.ꝙ licet oēs ecclesiæ sint subiectæ Romanæ curiæ,

vt in.c.cuncta per mundū.ix.q.iij .ecclesiæ tn̄ exemptę dicuntur speciales ipsius Romanæ ecclesiæ.de quo in.c.si Papa.de priui .lib.vj.Item not.ꝙ legatus de latere potest confirmare electiones exēptorū,& dare Prælatis exēptis licē tiam transeundi ad alias dignitates.concor. d. c.si Abbatem.etiā si sit electio ad aliquē episcopatum,vn̄ licet legatus de latere nō possit trās ferre Epm:vt in.c.qđ trāslationē.de off.leg.Potest tn̄ confirmare electionem factā ad ep̄atū etiā exemptū:vt ꝓbat' in.d.c.si Abbatē.Habet

a etiā legatus iurisdictionē[a] in exceptos,vt in.c.

4 j.de ver.sig.lib.vj.& quod ibi no.¶ † Not.ibi: *quàm corruptela*. ꝙ consuetudo irrationabilis

b amittit nomē[b] cōsuetudinis.& appellat' corruptela.&dicit' corruptela,ꝙa mala cōsuetudo assumit',vt priuilegiū cōtra mētē Canonū,vt in c.mala aūt cōsuetudo.viij.di.Et no.ꝙ cōsuetudo,q̄ est inimica canonibus,prima fronte præsumitur irrationabilis,cōcor.s̄.c.ad nostrā . & dicā in.c.fi.j̄.e.¶ Op.cōtra tex.ī eo,ꝙ innuit satis eē petere licētiā trāseūdi,licet nō obtineat. qđ est cōtra.c.admonet.&.c.qđ in dubijs. &.c. nisi j̄.de ren.Sol.dicit Io.an.& bene:ꝙ hîc factū narrat'.& ad maiorē aggrauationē istius Abbatis,dicit' ꝙ ēt licētiā nō petijt:vn̄ de iure stādū

5 est cōtrario.¶ † In gl.j.in fi.no.signāter glo.& nō tradas obliuioni.Facit em̄,ꝙ gerēs actū cōtra ius p̄textu cōsuetudinis prauæ, ex quo adhuc prauitas cōsuetudinis nō erat ꝑ ius declarata,nō debet puniri tanquā legis trāsgressor, sed debet tolerari p̄textu cōsuetudinis.Et vide cōsimilē glo.iiij.di.c.deniq;.q̄ dicit,ꝙ licet praua cōsuetudo excusetꝫ quo ad pœnā huius

c seculi[c]:nōtn̄ quo ad Deū,[d]qđ no.Sed hoc intel

d ligo,qn̄ ignorātia prauę cōsuetudinis esset crassa,& supina,vt puta,ꝙa cōtra ius naturale.xxxij.q.vij.c.flagitia.sec⁹ putarē, vbi eēt ꝓbabile dubiū sup̄ validitate cōsuetudinis.Nātūc ignorātia legis nō est pctm̄.ad hoc tex.ī.l.regula .ff. de iu.& fa.ig.& in.cj̄.ꝓxi.facit qđ no.Inn.in.c. e

ꝑ tuas.de simo.& adde.c.gaudem⁹ in fi j̄.de diuor.& gl.c.j.de post.p̄la.in verbo , decæterò . li.vj. An verò gesta p̄textu prauę cōsuetudinis debeāt tolerari,vide qđ dixi in.c.fi.C.de cōsti. & facit.c.fi.de spōs.duo. in verbo , decætero.

6 ¶ † In gl.in verbo,*consuetudinem*.ibi:qđ esse nō debet.dicit Io.an.ꝙ meli⁹ dixisset,quorū neutrū esse debet.q.d.ꝙ nedū nō valet cōsuetudo vt p̄latus trāseat sine licetia sup̄ioris.sed nec valet,ꝙ electꝰ administret ante habitā cōfirmat. à sup̄iore.Et refert Cōp.ꝙ ob hoc fuit cassata electio cuiusdā Prioris sanctęcrucis.& hoc idē no.Arch.in.c.eū q.de p̄b.li.vj.ꝑ priuilegiū tn̄ hoc Papa qn̄ꝙ aliqbꝰ cōcedit,vt fratribꝰ Cartusiēsibus.& no.hoc dictū.Et in fi.gl. aduerte: ꝙa hoc dictū gl.facit cōtra tex.Nā iste Abbas erat exēptus,& vltramōtanus distās multū à Romana curia:& tn̄ non potuit administrare nō habita priꝰ cōfirmatione.Sol.dictū doc.hîc ꝙ ca.nihil.de ele.nō ꝓfuit in isto casu,ꝙa in illis partibus erāt tūc legati,à qbus poterat iste

7 petere confirmationē.† Et no.bene istud dictū:quia notabiliter limitat illud.c.nihil.Et ex his duobus capitulis, potes colligere , ꝙ vbi aliquid concedit' propter necessitatem : durat

e concessio[e],quatenus viget necessitas[f],& nō aliter.facit.xvj.q.j.c.gn̄aliter.Itē dicerē vltra doctō.ꝙ hîc ex alio capite nō habebat locū.c. nitur de actu reprobato,nō solùm à lege naturæ , sed etiā à lege positiua.& de actu, qui in se est malus ,& multa in simili hîc accumula do.meꝰ quæ ponit Ro .in repe.rub.de arbit. in.xxvij. colū . in ver.sed an ista cā reductionis. Quibus Adde Bal . in c.cum Bertol . de re iudi.& in.c. cū parati.in fi.de appel.& in rubri. de resti.in inte.& Butrig.in.c.ij.eo .tit.

¶ Adde tu Alex. consi.cxxij.j .lib. &.vij.ij.lib.

SEB. SAPIA.

d ¶ Quo ad Deum. Vide do.Ias.in. l. de quibus.ff.de legi.vbi pōit ad hoc multa exēpla , & idem traditꝰ in .l. singularia.col .pe. ff.si cert. petat.& Corneus Peru.in cōsi.xxviij.in hac consult.in.iij .vol. are.in consi.xj .ꝓcedendū.Anchar. in consi.lj.consuetudo.ad fi. Cardi. Flori.in consi .cxxxij. presbyter. col.ij.Alex.in cō si.cvij.pro inuestigatione.in.ij. vol. Fely.in.j.in.viij.limi.j.de re iudi.

e ¶ Durat cōcessio. Adde Bal.in.l.veluti.ff.de iusti. & iur.& in.l.cū ꝓponas.C.de naut.fœ. & in rub.de consue.ad fi.& in ru. de fi.instr.& Pet. de Ancha.in regula,possessor.ī. xxvij.col.in ver. iiij. q̄rit'.de reg.iur .vide,quę dixi in gl. j.in.c.quod ꝓ necessitate.j.q.& ibi eam induxi ad.q. ꝙ si aliqua collecta est imposita ciuibus ꝓ necessitate vrgente,ea cessante cessare debet collecta.qđ no.cōtra Prīcipes īponētes collectas subditis ; qua cessante ipa grauamina tollere non curant.

¶ Adde tu de ītellectu.c.nihil . vidē dūOl.cō.ix.vbi latè explicat.ici.posito sine p̄iudicio.

SEB. SAPIA.

f ¶ Necessitas. Fa-

cit optimè textus.in.l.cura.§.deficientium.ff.de mune.& hono.vbi priuilegium concessum ob paupertatem,superuenientibus diuitijs cessat.vide Roma.in consi.cccclix.in proposita consultatione,vbi vult ꝙ priuilegium ciuilitatis concessum à senibus Pisanis propter concordiam inter eos existentẽ: cessat ea rupta.& vide eundem Rom.consi.ccccxvij.in proposito casu. vbi vult,ꝙ si aliquis populus conuenit soluere certũ censum superiori protegenti terrã eius, & illa terra demoliatur, non cogitur amplius soluere illũ censum. & multa ad propositum adducit.d.Ias.in.l.j. in prin.in.v.no.ff.de offi.eius.

a ¶ Cum dilecta.vide ibi dicta.

b ¶ Licentiã. videt iste sentire,ꝙ licẽtia põt præstari verbis tacitis, & idẽ videt sentire Inno.& oẽs.in.c.j.de iur.cal.vbi dicũt,ꝙ clericus debet præstare iuramentum de licentia sui Prælati. tñ si clericus est corã Prælato suo.& iurat corã eo de nõ præstando alteri licentiã:videt data licentia.& vide istum in.c.nonne. in.v.col.de psum. Cõtrariũ tñ tenet Io.an.in c.si abbatem.in prĩ.de ele. li.vj in nouell. Refert Lap.alle.xxxvj.incip.in causa.ĩ v.col.ibi:qa ybi requirit licentia. & Roma.in.l.ij.in.§. volũtate.ff. solut. mat.Bal.ĩ.l .obseruare. §.fi.in fin.in ver.extra no,ff.de offi.procõ.& leg. cũ alijs cõcor. Dicas, ꝙ licentia debet præstari verbis expressis, qñ quis cõtrahit cum alio,quã cũ ipo p̃lato à quo debeat licentiam conseq. & isto modo potest reducere opiniones añ concordiam secundũ dominum hic.

¶ Adde,ꝙ cõcordãtia de qua in superiori apost.fuit An.de Bu.in.c.cũ consuetudinis.j.e. vt refert & sequitur Abb.consi.xl. Anto.Francis.

¶ Circa hoc de licentia,an requiratꝙ præstet exp̃sè vel sufficiat illam præstari tacitè,ad de ꝙ in dubio licentia præsumitur esse de substantia actus in quo requiritur: hil.nam solùm distantia loci supplet defectũ confirmationis. sed in casu nostro erant duo defectus. s. defectus confirmationis & vinculum,quo iste Abbas erat ligatus Abbatiæ suæ.vnde non poterat deserere suam Abbatiã prætextu.c.nihil.quia vbi insunt duo impedimenta,vno sublato remanet & reliquũ ,vt in c.ex tuarum.de autho.& vsu pal.in.l.fi domus. ff.de ser.vrba.prędi. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo, quòd Abbas vnius monasterij eligatur de alio monasterio: valet.*
2 *Monachus electus in Abbatem: an & quando requirit consensum in electione à superiore.*
3 *Electio Prælati spectat ad collegium illius ecclesiæ, vbi prælatus eligitur.*
4 *Patronus ecclesiæ non potest etiam tempore, quo fundatur, disponere de iuribus ecclesiæ in præiudicium Episcopi: sed bene hoc potest Episcopus facere ad requisitionem patroni.§.11.*
6 *Verbum vnum prolatum in vna dispositione: potest diuersimodè intelligi.*
7 *Consuetudo tribuit intellectum legi, cui est standum, licet non sit bonus.*
8 *Iudex, an & quando possit per partes pronuntiare. i. pronuntiare super vno articulo, & super alio supersedere.*
9 *Monachus in causa monasterij, nõ agit sine mãdato.*
10 *Episcopus potest creare nouum delictum, & imponere maiorem pœnam: quàm imponat ius cõmune.*
12 *Titulus etiam iniustus dat causam præscribendi.*
13 *Sententia lata contra ius, ita demum est nulla, si est contra ius clarum, secus si illud ius est dubium.*
14 *Episcopus non põt ius vnius ecclesiæ alteri tribuere.*
16 *Alternatiua aliquando importat ordinem, & aliquando stat in sui natura.*
17 *Electus & non consecratus potest exercere ea, quæ sunt iurisdictionis episcopalis.*
18 *Prælatus suspensus, vtrum possit exercere iurisdictionalia in canonicos.*
19 *Moniales habent electionem.*
20 *Abbatissa habet iurisdictionem: & potest habere collationem beneficiorum.*
21 *Statuti uerba dubia debent interpretari, vt minus lædant ius commune, quàm sit possibile.*
22 *Titulus non requiritur ad inducendam consuetudinem, sed solus vsus.*

CAP. VIII.

CVm dilectus. ¶ † De consuetudine potest induci,ꝙ vna ecclesia de gremio alterius teneatur sibi prælatum eligere.& consuetudo est optima leguminterpres.ita cõmuniter summatur.Sed posset summari notabilius,vt patebit ex infrà dicendis.& sunt duæ partes principales.In prima narrat duplicẽ quęstionem electionis cum partium allegationibus.Secunda ibi:*quia nobis.* vnam diffinit,& alterã diffiniẽdã committit.

2 a ¶ Casus literalis. Vacante mona. Andreñ. electus fuit quidam monachus eiusdẽ monasterij Gu.nomine,in Abbatem monachi charofe. monasterij:huic electioni se opponẽtes, dicebant electionem Andreñ.cœnobij de suo monasterio faciendã,propter quod quæstio tàm super electione prædicta,quã super iure eligẽdi Abbatẽ delata est ad sedẽ Apostolicam. In præsentia Papæ proponebat dictus Gul. monachus,ꝙ tàm de iure communi,quàm de priuilegio speciali ad capitulum Andren.monasterij pertinebat electio.vnde petebat electionẽ de se factam confirmari.Procurator monasterij charofeñ.proposuit ex aduerso,ꝙ olim ad petitionem patronorum monasterij Andreñ.fuit à Diœcesano Episcopo constitutũ, vt si locus ipse intantum crescceret,vt Abbas constitueretur ibidem,electio Abbatis ipsius penes fratres. eiusdem loci,& capitulum charof.penderet.& obtentu huius statuti sic fuit longis temporibus obseruatũ : vt monasterio Andreñ.vacante monachi eiusdem loci de gremio charofeñ.sibi eligebant aliquem in Abbatem,vnde cum electio ipsa fuerit contra statutum prædictum & consuetudinẽ,quæ est optima legum interpres celebrata, meritò cassari debebat:& mandari fratribus Andreñ.vt decæterò eligant sibi Abbatem de monasterio charofeñ.Insuper allegauit,ꝙ electio ipa facta erat de suspenso:& à suspensis,& ideo etiã electio nõ tenebat.Dominus Papa auditis hinc-inde propositis,quia cõstitit ei, quòd electio facta fuit de suspenso & à suspensis,eam cassauit iustitia exigente.i.cassam & irritam nũtiauit.Verumtamẽ,quia prædictũ statutum ita posset intelligi,ꝙ per illud non derogetur iuri cõmuni:nec priuilegio hoc modo,vt electio pertineat ad capitulum And. & confirmatio ad capitulum charofen.Mandat Papa quibusdam,ꝙ si monachi charofeñ.talem consuetudinem probauerint:per quam præiudicetur iuri communi:videlicet,ꝙ monachi Andreñ.eligerent sibi Abbatem de monasterio charofen. secundum illam consuetudinem debeant iudicare electionem.Andren.monasterij decæterò faciendam.Quòd si talem consuetudinem non probauerint,ad iudicẽ monachis Andren. ius eligendi Abbatẽ,vt liberam habeant potestatem,vel de gremio sui monasterij,vel aliun de eligendi sibi Abbatem ,præsentãdo ipsum charofen.capitulo, vt si canonica fuerit electio,à capitulo charofen. confirmetur. Bern.

2 ¶ † No.j.ꝙ monachus electus in Prelatum potest electionem de se factã prosequi etiã in iudicio contentioso.concor.c.cum dilecta[a].ẽ.de rescrip. Aduertendum tamen puto,quòd aut eligitur ab extraneo collegio,& non potest cõsentire electioni de se factæ sine licentia sui superioris,vt in.c.si religiosus.de ele.lib.vj. Aut eligitur à collegio proprio. & tunc eoipso, quòd eligitur,videtur sibi data potestas acceptandi:vnde in acceptatione nullius consensus exigitur,vt hîc. Nam illum eligendo videretur sibi dare licentiam b acceptandi. Et vt no.voluit,& declarat Bar.ĩ.l.fi.in.§.j.ver.necessitate in.vij.co.C.de bo.quę li.& vide Bal.in.l.fi.C.de ero.mili.anno.li.xij.vbi dicit,ꝙ licentia præstanda debet præstari in scriptis.& sic videtur necessarium,ꝙ exp̃sè p̃stet. Adde tũꝙ licẽtia trãseũdi ad aliã ecclesiã eiusdẽ epat⁹,sufficit.& si tacitè p̃stet,qm̃ sufficit ꝙ supior sciat,& ꝙ nõ ,phibeat.c.j.&.ij.lxxxj. di.no.do.Car.in cle. fi.de elect.vbi etiã dicit,ꝙ in transitu ad aliã ecclesiã alteri⁹ diœcesis ,vel epatus requiritur exp̃ssa,& nõ sufficit tacita.no .in. c. admonet.de renũ. & ibi dixit domi. Cardi.ꝙ talis licẽtia debet esse spãlis de transeũdo ad talẽ ecclesiã,vt ibi dixi.in.xj. q .aliâs vacaret primũ beneficiũ p trãsitũ ad secũdũ.Et adde,ꝙ licet monach⁹ possit transire ad arctiorẽ religionem petita licẽtia supioris,licet nõ obtenta,tñ si vult trãsire ad minorẽ,vel parẽ,nõ sufficit licẽtia Abbatis ẽt exp̃ssa,vt p. d.Car.ĩ cle.ij.ĩ.ix.q.decle. Et adde ꝙ qñ monach⁹ vult agere vel accusare, vel ,pcuratorẽ cõstituere: expresse requirit licẽtiã Abb.cõcessa aliâs ,pcessus non valet ẽt si ex post ratificet,vt p do. Car.in cle .religiosus.in.ij.op.de ,pcu.& ĩ cle.j.in. §. volum⁹.de for.cõ. in.iij.q. Adde tñ, ꝙ qñq; licẽtia p̃t ,pbari ,pprio iuramẽto,put hñt.c. significasti.& ibi p gl.de hær. Et ad de ẽt ꝙ in ,progatiõe iurisdictiõis faciẽda p clericũ in Ep̃m nõ suũ: debet esse exp̃ssa:nec ꝙ sufficit tacita,vt not.Inn.in.c.dilecti.de fo.cõpe.& vide p.d.Paul. de ca.in.l.j.ff.si qs in ius voc.nõ ie. Et adde ẽt,ꝙ qñ monach⁹ vult ire ad curiã pricipis ,req̃rit licẽtia spãlis & exp̃ssa.cle. j. §. qa verò.de stat.mo.si cut ẽt requirit ĩ admini sacramẽti:vt no.gl.in clem.j.de priui.Et adde ẽt ꝙ licẽtia, q̃ debet p̃stari p iudicẽ ĩ aliquo actu faciẽdo d3 p̃stari cũ causæ cognitiõe aliâs actus non valet, & ideò req̃rit,ꝙ p̃stetur exp̃sè.vt voluit Bal.& Pau.de ca.ĩ.l.sed si.l.ĩ.§.p̃tor.ff.de ĩ ius vo. A.F. facit

a ☞SEB.SAPIA. ¶ Et facit. Vide Fel.in.c.cum nuncius.in fi.j.de testib. vbi multa ponit ad propositum.

b ¶ Videtur sibi dare cõsensum. Tu adde Ioan.and.in.c.nõne.de præsum.in ver.& sic facit ad qõnẽ.& ibi p istũ & alios.& Bal.in.l.is,qui.§.neq;.in versi. & facit ad statutũ.ff.de acqr.hære.& ĩ.l.si filiusfa.ver.q̃ro hîc de tali qõne.C. de pet.hęre.& ibi Ang.& Bal.in exceptiõe.ĩ ver.no. q̃ ille.& ĩ ver.op. & in versi.ista lex facit ad.q.C.de euictio.& in.l.fin.in versi.q̃ro dicit statũtũ.C. ad Mace. & vide bo.tex.ĩ.l. Põponi⁹.al's in.l. si gratuitã.§.si qs fideiubeat.ff.in q. cau.pig.vel hip.tacitè contrahatur. & facit tex.ĩ.l.Titi⁹.ff.qui.mo.pig. vel hyp.sol.& ibi Ange.p illũ text. Ibi em̃ probatur, q̃ in mutuo consensu includit ratificatio. Quod si ex dispõne statuti vt dicit ibi Ange.filius non põt obligare se sine licentia patris, & ambo obligant se in cõtractu:q̃ vr̃ data licẽtia.& alibi in iure non itabñ probatur secũdũ eũ.facit quod voluit Saly.in.d.l. fi.post Bald.C.ad Maced.& Pet.de Ancã.c. fi.de cle. egro.& ibi Io.de Imo.& quod voluit Ho.in.c.possessiones.de re.eccle.nõ alie.& adduco Bal.ĩ.l.filiũ. in fi.ver.vlt.no.ff. de his,q̃ sunt sui, vel alie.iu.vbi dixit, q̃ paria sunt patrẽ cõsentire filio: vel se simul obligare cum filio. Quod facit ad statutum Perusinum.alle.d.l.cùm pr̃.§.libertis.hîc alle.& ibi Flo.de sancto Petro in fi.dixit,q̃ cũ filio⁹ nõ possit agere,sine cõsensu patris.l.fi.§.j.ver.necessitate.C.de bo.quæ lib.& simul agãt, q̃ videtur alter alteri cõsentire.arg.hîc facit.d.l.Titius.in prin.secundũ Bar. facit quod voluit do.Car.in.c.olim.el.j.de rest.spo.& facit,quod no.in.l.si qs mihi bona.§.iussum.ff.de acqui.hære.

¶ Adde Raph.Comen.consi.xl.Abb.consi.xj.vbi dicit,q̃ ex quo clericus locat Episcopo,videtur sibi dare licentiam.

c ¶ Ad collegium illius ecclesiæ.vide quod legi.& no.in.c.j.de ele.&.xviij. q.ij.c.Abbatem.xvj.q.vlti.c.fi.Limita,nisi oẽs de conuentu essent mortui: quia tunc spectaret ad illum Prelatum,ad quem spectat potestas confirmãdi,vt no.in cle.in plerisq;.de electio.

¶ Adde Ao.consi.cccxxxij.

d ☞SEB. SAPIA. ¶ Ipsius ecclesiæ. Vide Abb.& Imo.in.c.iij.j.de eccle. ędi.& Abb.in.c.significasti.j.de præben.& omnino per Fel.in.c.cum venerabilis.in.xj.col.j.de excep.

e ¶ Non potest patronus. Faciat quod legi.& no.in.l.nemo potest.ff.de le.j.

¶ Adde Cald.consi.j.de eccle.ædifi.

f ¶ Añq̃ ecclesia sit fundata. Facit quod no.in.c.pię mẽtis.xvj.q.vij.& quod voluit hic Pe.de Anc.q̃ in fundatione monasterij,possunt apponi conditiões & pacta cõ dõnalia:vt in cõdõnis euẽtũ talis ecclesia ędificanda dẽat aliquã alteri seruitutẽ:& sic rei,quæ nondũ est,potest apponi onus,sicut in reb⁹ possessis ab hostibus.si cõtingit recupari:vt ĩ.c.Abba.sanè.de re iu,li.vj.

¶ Adde quod Fe.cõs.ccxlvij.tenet,q̃ nec tpe fundatiõis possit Eps sine cõsensu capitu.eximere ecclesiã à iurisdict,sua:sicut nõ põt tpe fundationis cõcedere laico,quòd habeat vocẽ in ecclesia colleg.quod est minus,

g ☞SEB. SAPIA. ¶ Iuri cõi. Vide Are.in.l.iã hoc iure.in.v.no.ff.de vulga.& pup.vbi dicit,q̃ qñ est impossibilis talis determinatio ꝓpter diuersam naturã rerũ vel personarũ, fit difformis interpretatio. Idẽ vult Alexã. in.l.testamenti.col.ij.C.de testa.mili.& ibi Dec.latè col.v.in.iij.limi. Adde etiã ad hæc do. Abb.in. c. maiores.j.de bapti.

¶ Euitat correctio iuris.facit gl. in.c.cupiẽtes.§.q̃ si p.xx.de ele. li. vj.& gl.in auẽ.ex testõ. C.de colle. legit & no.ĩ.l. ex facto.ff.de vul,& pu.& ĩ.l.si seruiue stri. C.de nox.& ĩ l.cõstõnib⁹. ff.ad mu.& ĩ.l vt gradatim.§.& si lege.ff. de mu.& ho.&vi de Bal.ĩ.l.j.ĩ.iij.co. in ver.itẽ no.ff.de cõst.prĩ.q̃ cõstitutio & edictũ semp dñt ĩterp̃tari secũdũ rõnẽ &ius cõe alle.hũc tex.& sic extẽdit istũ text. ad edicta. & vide eũdẽ bal.ĩ.l.oẽspopu.ĩ ver. mõ q̃ro vtrũ vnũ statutũ.ĩ xiiij.co.ff.ue iust. & iu.& faciat bo. tex.in.c.dilecto.j. de ver. sig.& qđ voluit Bal.in.l. cũ mr̃e.ĩ ver.vlt.q̃rit. hîc.C.de rei vẽ.vbi all.istũ tex.facit q̃ voluit idẽ Bald.in auẽ.nisi tricẽnalis. C.de bo,mat. quẽ refert & sequitur Anc.in repet. c. j. de cõsti.& q̃ voluit idem Bal.in le j.C. de ces. bono. quẽ refert Anch. in.d.ca..j.& quòd voluit idem Bal. in authentica omnes peregri.C.

Eẽpo:meritò p̃t ad petitionẽ patroni, q̃ fortè aliter nõ vellet ecclesiã fundare, hoc statuere. h

6 ¶ † Itẽ no.aliud not.dictũ:q̃ idẽ verbũ relatũ ad diuersos diuersimodè põt,& debet interp̃tari,si vniformit sumẽdo p̃iudicaret iuri cõi.g Et est in hoc tex.multũ sing.ad interpretationẽ statutorũ. Nã statutũ Epi hîc disponebat, vt electio p̃lati pẽderet penes fratres eiusdem loci,& capitu.charofensis. & quatenus verbũ electio cõcernit fratres eiusdẽ loci,stat ꝓpriè: quatenus verò cõcernit capitu.charofen.stat ꝓ cõfirmatiõe. Nã cõfirmatio largissimè sumpto vocabulo, põt dici electio. est enim pars & finis electionis.Et fit ista interpretatio : q̃a si verbũ electio,quo ad vtrũq̃ casum staret ꝓ priè& strictè,præiudicaret iuri cõi: q̃a de iure cõi electio p̃tinet dũtaxat ad collegiũ illius ecclesiæ. ¶ Et ex hoc & ex tex.no. verbũ nũquã obliuiõi tradẽdũ: q̃ verba statuti dñt ĩtelligi largissimè,vel strictissimè,si ita ĩterp̃tãdo eui

h tat correctio iuris cõis. h Vñ statutũ hoc largis

i sime i ĩterp̃tat:q̃a verbũ electio sumit ꝓ cõfirmatiõe. Et sic,qđ dici solet,q̃ statutũ debet strictissimã ĩterp̃tationẽ minus recedit à iure cõi. vñ quo ad istũ effectũ p̃t interp̃tari ẽt largissimè:

7 vt hîc.& quotidie ad hoc.alle.iste tex. ¶ † Itẽ no.q̃ cõsuetudo ẽ legũ interptatrix optima.

k & q̃ lege existẽte dubia k debemus recurrere ad cõsuetudinẽ loci:& si de ea appet,ñ ẽ recedẽdũ ab illo ĩtellectu,quẽ cõsuet.tribuit. ẽt si ex postfacto appet,q̃ iste ĩtellectus in se nõ sit bo. Nã debet illud saltè valere rũne cõsuetudinis:& tene mẽti hoc dictũ.Facit quod le.&nota.in.l.minimè.&.l.si de interpretatione.ff.de leg.Et no.ex hoc & ex tex.virtutẽ cõsuetudinis:habet enim vim interpretatiuã. Itẽ habet

{ vim* abrogatoriã,seu derogatoriã. Nã derogat legi,vbi est cõtra legẽ:vt in.c.fi.j. e. Habet & tertiò vim imitatiuã: quia imitat legẽ, vbi

cõia de suc.& in.l.data opa.C.q̃ ac.nõ pos.& in.l.j.C.e.vbi alle.istũ text.in ru.C.e.in.l.acce.in vlt.q.C.de vsu.& Bar.in.l.fi.C.de spõ.& Bald.in auẽ.si ea.C.de epi.& cl.& Ang.& Io.de Imo.in.l.post.ff.ad tre.faciat.c.licet. de of.or.& vide hîc plenè per.d.meum.vbi alleg.aliqua contra ista & soluit.

i ¶ Largissimè. Adde no.in.l.ñ.C.de noxa.& in.l. Cæsar.ff.de pu.& hoc q̃ñ interpretatio larga fit à lege,vel q̃ñ supfluitas verborũ resultat.arg.l.iij.§.j. ff.de iureiur.Itẽ nisi discordẽt à iure cõi:quia pro cõcor. sunt extẽdẽda & largè interpretãda.c.ad audiẽ.de cle.nõ resi.& ibi Bu.& doc.in.c.fi.de cõsue.in.vj.Itẽ si tractet de fa.pu.l.hoc mõ.ff.de cõd.& de.no.in.l.cætera.§. pe.ff.de leg.j.& p Bar.in.l.quẽadmodũ.in.ij.co.ver.ex hoc patet.C. de agri.& cen.li.xj.& Pau.de ca.in consi.xxiij.inci.viso pũcto.in.xiij.colũ.p d.l.vt gradatim.§.si lege.& per Alex.consi.vj.post me.primæ colũ. & in ver.iiñ.quia.& in consi.cxlñ.in prin.quartæ.in.v.vol.& in consi.lxxvj.in prin.ij.col.& in consi.ix.in.j.col.in prin.in eo.vol.per Are.consi.xxix.& in consi.xcvñ.& in consi.cix.& in consi.cxxxiij.dicit an consuetudo extendatur.& plenè per Alex.in cõsi suis.pro quo recurras ad tabu.suorum cõsi.Itẽ nisi sint secũdũ vel p̃ter ius cõe.d.c.ad audiẽt.& ibi p Bu.& Imo. in.d.c.fi.de cõsue.j.& plenè p Fir.in reper.suo.in ver.statutorũ.extẽ.ver. vñ.& ver.lxxiñ.vel nisi sit cõfor.in cõi secũdũ Pau.de ca.ĩ.l.ius ciui.ff.de iusti.& iu.& in.ñ.cõsti.Co.faciat ẽt ad p̃dicta,qđ voluit Bal. in.l.ab execu. in.ij.co.ibi,itẽ appet ex prædi.ibi,nã statu.§.quo.ap.nõ rec.Bal.& Ang. in.d.l.ñ.& doc.post gl.in.l.fi.§.in cõputatiõe. C.de iu.deli.Bart.in.l.fi.C. de recep. Ang.in repe.l.si vacantia.C.de bo.vacan.li.vj.

k ¶ Lege existente dubia. Adde istum post Io.an.in simili.in.c.j.in ver. & vt habeas perfectè hanc materiam.de consti.

Cap. Cum dilectus. Panor. ſuper Prima parte Primi.

a ¶ Libellus continet plures articulos. Adde iſtū in.c.cū inter.in.vj.col.in ver ſi.nā & ſi pluribus capitulis.j.de ſentē.& re iudi.& ad ſaturitatē do.Fely.ibi in.iiij.col.in ver.de ſentētia.vbi ponit regu.cū.xiiij.fallen. & per Mo. in.l.j. §.ſi ſtipulāti.in.ij.&.iij co.ff.de ver.ob.& doc.in.l. quædā mulier. ff.fa.her. & in.l.ex boc iudicio.ff.eo.& bo.tex.& ibi Abb.in.j.not.in.cū Io. de fide inſtr. cū alijs cōc.

b ¶ Monachus. vide quod le.& no. in cle. religioſus. de ꝓpc.& in.c.cām quæ.el.j.de iu.& in.c.inſuper.de teſti. & ibi ꝑ iſtum in no.
¶ Adde.d.de Ro. deci. ccccxxxiiij. in nouis,inci.monachus. vbi tenēt, ꝙ abſq; mandato poſsit monachus agere ꝓ defenſa monaſterij & Abbatis, & ꝓ cōfirmatiōe Abbatis. ſubdūt tñ, ꝙ cautꝰ eſſet,ſi haberet licentiam ab Epo.

c ¶ Cōiuncta perſona cōiunctione ciuili. Vide noꝰ. per iſtū poſt gl.i.c.cū M.Ferra.in glo.j. ibi.habebat māda tū.de cōſtit.& ibi plenè per.d. Feli. & per Io.an.in ti. de reſcri.præſent. §.ratioue quoque impetrātis.verſic. ſed nūqd. & Hoſti.latè in ſum. de reſcri.§. quæ pñt. in.vij.char.ver. xcvij.ibi.& nūquid ꝓ canonico. & ꝑ iſtū in.d.c.corā.in ij.col.& in.c.fi. in iij.col.de poſtu.ꝑ Bu.Imo.& iſtum in.c.fi. de procur. cū alijs cōcor.

d ¶ Habet locū. Add de,an hoc ſit verū Cal.cōſi.j.ne ſede vacan.

e ¶ Cōtra ius commune. Limita,niſi ex cā,vt ꝑ Bald.in l.omnes popu. in vj.col.in verſi.niſi fortè fiat ex euidenti & neceſſaria cā. Refert & ſequit iſte in.c.fi.j.eo.in.vij. col.& in.c.at ſi clerici.in.§.de adulterijs.in.v.co l.ibi, prædicta limita.de iudi. & per Fely.in.c.quod ſuper his.in.iiij.col.in ver.fallit primò.de maio.& obe.vbi etiam ponit alias ſex limitationes:de quibus vide ibi per eum. Adde Roma.conſi.cccxxv.

f ☞ SEB. SAPIA. ¶ Pro hoc vide Abb.in conſi.xxxj.in ciuitate Maſſana.in prin.vbi dicit, ꝙ Eps pōt remittere quartā debitā,& nondū datam.& ſucceſſor talē remiſsionē non poteſt reuocare.& ſimiles adducit Feli.in.c.q̄ in eccleſiarū.col.xvij.de cōſt.& And.Sicu.in.c.vt ſuper.de re.eccle.non alie. & plenius in ru.eo.tit.in.ij.dub.in.vij.co.& de hac mate.ad ſaturitatē tradit il luſtris ſenator.d.Rochus Cur.in.c.fi.co.xxxvj.j.e.vbi facit. x.caſus ad diſcuſionē huius artic.an & q̄n ipſius inferiores poſsint ſtatuere contra canones.

g ¶ Adiuuare ius cōe. Vide tex.& ibi iſtū in.ij.not.in.c.fi.de eo,q fur.or. rece.& d.meū in.c.j.§.de cōſti.in.xlvij.col.& in.c.fi.de or.cog.& quod plenè no.Io.an.in.c.fi.de of.Archipresby.& vide Car.in cle.ne Romani.in prin.in j.q.de cle.& in cle.fi.§.quod ſi.in prin.de pœ.per iſtū tex.& glo.in cle.ij.de æta.& qua.Hoſt.& Io.an.in.c.ex parte.el.j.de ver.ſig. Do.in.c.in.ix.col. de de cōſti.in.vj. Iſtū in.c.quoniā.§.porro.in.vij.col.vt lite nō cōteſt.& in.c.cū dilectus.de cōſue.Fed.cōſi.clxxxij.Cal.de cōſti.cōſi.xiij.Bu.in.d.c.innotuit.notarē ex illo tex. ꝙ Eps pōt roborare pœnas canonū & ſtatuere excommunicatio.cōtra nō ſeruātes ipos.& vide oīno Fel.ī.d.c.qd' ſup his.ī.vij.fal.
¶ Adde Fed.cōſi.xvij.

h ¶ Eccleſiæ inferioris. Vide not.in.c.cū omnes.de conſti.

i ¶ Sine voluntate patroni. vide not.per iſtum do.meū.& Fely.in.c.cum acceſsiſſent.

k ¶ Minus iuſtus titulus. Adde in ſimili bo. text.in.c. tua.de iureiu. ibi, idē iudicaē de iura mēto putatiuo, ſi cut de vero. & c. Apoſtolica.de ꝑsbyt. nō bapti.& vide iſtū in.c.cum cōtingat.de reſcr. vbi notat.differentiā inter reſcriptū verū & putatiuū. & ꝙ priuilegiū dotis habeat locū in matrimonio putatiuo,ſentit gl.& Bal.in.l.ſi vt ꝓponis.C.de cōdic.ob cau.& vide iſtum in.c.ij.de do.poſt diuor.reſti.& Io. an.ī.c.j.e.ti. & Pe. de Anc.in.c.ex literis. de pign. vbi tractāt, an matrimoniū putatiuū, & dos putatiua gaudeant priuilegio,quo gaudeat verū matrimnniū & vera dos. & vide bo.tex.l. dotale pdiū. ff. de fun. dot.iuncta.l.ſi cū dotē.§.fi.ff.ſo.ma. vbi dos putatiua gaudet priuilegio verę dotis:vt ſicut fundus verę dotis alienari nō poteſt ita& fundus dotis putatiuæ. &| vide d.meū ī. c.iurauit. de ꝓba.in.v.co.facit qd' voluit Bal. in.l.falſus tutor.§. an etiā in patrē.ff. quod fal. tu.auth. & vide nota.dictū Bal.in.l.eā quam. in.v.co.& ver.mo dò ego quæro. & in verſi. denuò.C. de fideicom.tex.& ibi Bald.in.l.ſi ex voluntate.C.de donat. inter virum & vxorem.& Roma.in.l.ſi cum dotem.§.j.ff.ſoluto matrimonio.& in.l.ſi donatione.C.de colla.

Anto.Franciſ. ¶ Vtrū matrimonium putatiuū & dos putatiua habeant priuilegiū veri matrimonij & veræ dotis:vide Ale.vltra hic all.in.l.interdictū. ff.de fundo do.& Bal.in.l.j.in.iiij.col.ff.ſol.ma.vbi dixit, ꝙ dos putatiua dicitur eſſe dos ciuilis tantū.& vide Bal.in.l.j.de cōdi,ob cau. q dixit, ꝙ inſtrm dotis putatiuæ habet executionē paratā:ſicut inſtrumentū veræ dotis. Et vide gl.reputatā ſingu.in.l.pe.ff.quod fal.autho.tut.quæ dixit, ꝙ dos putatiua debetur marito ex pacto vel ſtatuto de lucranda dote,ſi dotans fuit in dolo:aliās non. Et adde quòd vxor putatiua cōmittens adulteriū,perdit dotem ſicut vxor verè adultera.de quo habetur in.c.plerunq;.de do.inter virum& vxo.& gl.in.l. conſenſu.C.de repu.& no.in.d.l.j.C.de condict.ob cau. Quod verum intellige,ſi vir eā accuſet de adulterio & cōdemnetur:aliās ſecus. de quo per Specula.in titu.de dote poſt diuortium reſtituēda.in.§.ij.in verſi. quid ſi mulier.& in titu.de exceptio.& replic.in.§.dicto de dilatorijs.verſi. item quæritur.& per Barto.in.l.j.§.illud.poſt' gloſſ.de rei vxo.actio.& vide Paulum de caſt.in conſil.cxix.vbi dixit, ꝙ matrimoniū etiā putatiuum nō eſt violandū:ſicut nec debet violari verū matrimoniū. Adde tamen, ꝙ quātocūq; tpe vir & mulier cohabitauerint in figura matrimonij,& ꝑ cōſequēſ

A Et gl. prima in cle. vt hi qui. de ætā.& qua li.

deficit lex:vt.j.di.c.cōſuetudo. & vide bo. gl. inſti.de iu.nat.in.§ ex nō ſcripto. ¶ † Itē no. ꝙ vbi libellus cōtinet plures articul.[a] ſeparatos: ſi prius cōſtat de vno,quàm de alio,poteſt iudex prius ꝓnūtiare ſuper illo,& ſuper alio ꝓcedere.ita facit hîc Papa. Nā hic diſputabatur ſuper electione iā facta,& ſup iure eligēdi: & quia prius cōſtitit de inualiditate electionis, prius ſup ea ꝓnūtiauit:& ſup alio articulo cō miſit cām decidendā. ¶ An aūt regulariter iudex poſsit ꝑ partes ꝓnūtiare,plenè no.in.c.cū ex of.de ꝑſc.& dic,vt ibi.ſeu in.c.cū inter. de re iu. qa nō bn recordor. ¶ In gl.j.ibi:habebat mādatū à capitulo.gl.hîc ſoluit tacitā oppoſitionē. Nā nō poterat iſte Gul. licet eſſet effectus,agere de iure eligēdi: cū illud cōpetebat monaſterio. † Et ex hoc & ex gl.not. ꝙ monachus[b] nō pōt agere ꝓ iure monaſterij ſine mā dato,licet ſit coniuncta perſona cōiunctione ciuili[c].vt in.c.coram.de officio deleg. vbi canonicus non agit pro eccleſia ſua ſine mandato. Sed in eo quod gl.no.ſubijcit, ꝙ hic vacabat ſedes:nō ſoluit contrariū,qd' poſſet formari de.c.fi.ne ſe.va.vbi habeē, ꝙ vacāte ſede, nō pōt cā in iudicio agitari. Inn. dat hîc nouā & mirabi.ſol.quā neſcio alibi. Dicit em̄ aliud eſſe in eccleſia cathedrali:& aliud in eccleſia inferiori. quia mortuo Epiſcopo, capitulū non ſuccedit in adminiſtratione bonorū ꝑtinentiū ad Epm:ſed mortuo Abbate cōuentus habet adminiſtrationē oīm rerū: & pōt inſtituere ſyndicū,& & ꝑ eū agere. alle.l.j.ff.quod cuiuſq; vni.no. Et hoc dictū ſemp tenebis mēti. Nā nullibi ꝓbaē hæc differētia: nullus tamē doctor auſus eſt eſt hoc dictū aptè re ꝓbare: ſed vt dixi nullibi ꝓbaē. Nā maior cōmunio eſt inter Epm & capitulū ſuū, quàm inter Prę latū inferiorē & ſuū capitulū:vt in.c.nouit.& in.c.quāto.de his,quæ fi.â ꝑla.facit.c. reqſiſti. de teſt.vñ plerique voluerūt, ꝙ mortuo ꝑlato inferiore capitulū nō ſuccedat in ipſius iuriſdictione. quod ſentit idē Inn.in.c. cū acceſsiſſent.ſ.de cōſti. vnde inter iſtos ego nō puto aliquā drīam quātū ad hoc:qd' vr̄ ſentire idē Inn. in.c.j.j.ne ſe.va.ibi vide. Videas ēt gl.in.c. j. de rei.ec.nō ali.ver.eccleſiæ.li.vj.q no.dicit, ꝙ tiſic videē, ꝙ in præiudiciū eccleſiæ inferioris[h], nō poſsit Eps ſtatuere ſine conſenſu capituli, nec ſine volūtate patroni[i], ſi eſt patronata. & tene hoc vlti.mēti:quia neſcio alibi. ¶ † Not. iij. ex gl. ꝙ minus iuſtus titulus[k] dat cām ꝑſcribēdi. vnde ſtatutū Epi nō debeat intelligi, ꝙ electio actiua,vel paſsiua,ꝑtineret ad capitul. charofenſe.& tamē illud ſtatutū gn̄aliter loquēs dedit cām præſcribendi capitulo charo-

d ne ſe.va.habet locū, [d] ēt in inferiorib⁹ eccleſijs. Sed credo, ꝙ ꝓ tāto Inn.facit hic illā differentiā: qa cōiter bona Epi & capituli ſunt diuiſa: iō mortuo Epo, nō habet capl'm liberā adminiſtrationē bonorū Epi:nec illa in iudiciū deducere poteſt:vt in. c.fina. Sed inter Abbatē & cōuentum bona ſunt cōiter cōia:iam mortuo Abbate capit.nō recipit adminiſtrationē bonorum Abbatis,ſed communium. Tamen nō puto ꝙ poſsit in iudiciū deducere cām ꝑ iudicialē ipſi Abbati. Et de hoc vide bo. gl. in cle.fi.de ꝓcu. Ad iſtū tex.dic, ꝙ agebaē de iure eligēdi:qd' ius ꝑtinet ad ipm collegiū,& nō ad Prælatū. Itē cōmodius agiē ſede vacā. qa aliās nō poſſet deueniri ad electionē ꝑlati. ad hoc quod no.idē Inn.in.c.edoceri.de reſcrip. & in
10 d.ſ.c.j.ne ſe.vac. ¶ † In gl.in ver. *conſtitutū*. No. plura ex hac gl.&.j. ꝙ Eps nō pōt ſtatuere cō-
e tra ius cōe[e]. pro hoc.c.quod ſuper his ꝫ de ma.
f & obe.& in.c.inſtitutionis[f].xxv.q.ij. vide plene ꝑ Io.an.in.c.fi.de of.vicar. Pōt tñ ſtatuēdo
g adiuuare ius cōe[g].ſ.apponendo pœnā, vbi ius nō apponit:vel aggrauādo pœnā à iure appoſitā:vt in.c.ij.de cōſti.li.vj. Et vide gl.in cle.ne Romani[A].de ele. Itē pōt ſtatuere creādo bnficiū de nouo:& ſic ſtatuere ꝑter ius,in.c. ij. de cōſti.li.vj.& vide qd' no.Io.an.in regu. ea, q̄. li.vj.in merc.facit.c.catholica.xj.di. ¶ Not.ij. ex fi.gl.no.& ſingularē limitationē ad ꝑdicta. Procedūt enim qn̄ ius cōe eſt ꝓductū in eſſe: & per illud eſt alteri ius acquiſitū. ſecus autem vbi ius nō eſt alteri adhuc acquiſitū:vt in fundatione eccleſiæ. Nā tempore fundationis poteſt Epiſcopus ſtatuere:vt illa eccleſia eligat ſibi prælatū de aliena eccleſia, vel quid ſimile.
11 ¶ † No.tñ glo.in eo,quod dicit, ꝙ hoc debet ſtatuere cū capitulo & de cōſenſu patroni. Et
h ſic videē, ꝙ in præiudiciū eccleſiæ inferioris[h], nō poſsit Eps ſtatuere ſine conſenſu capituli,
i nec ſine volūtate patroni[i], ſi eſt patronata. &
12 tene hoc vlti.mēti:quia neſcio alibi. ¶ † Not.
k iij. ex gl. ꝙ minus iuſtus titulus[k] dat cām ꝑſcribēdi. vnde ſtatutū Epi nō debeat intelligi, ꝙ electio actiua,vel paſsiua,ꝑtineret ad capitul. charofenſe.& tamē illud ſtatutū gn̄aliter loquēs dedit cām præſcribendi capitulo charo-

ſteterint in matrimonio putatiuo: ſi detegat inter eos nõ potuiſſe eſſe matrimoniũ aliquo impedimẽto forſan ſubſiſtẽte, nunquã põt allegari p̃ſcriptio quia matrimonium nullo tẽpore præſcribitur: vt no. voluit Bal. in. l. j. in. iiij. col. C. de eman. lib.

a ¶ Snĩa lata cõtra ius. Vide doc. Mod. in. c. j. j. de iudi. & in. l. cũ prolatis. ff. eo. But. in. c. paſtora. in princ. de reſcri. & in. c. ab excõicato. in. v. col. eo. tit. & in. c. cũ ſpeciali. in. vij. col. de app. & Bar. in. l. pe. co. C. de emẽ. Iuſtini. Cod. Do. in. c. tm̃. xxj. di. & iſtũ in c. cũ Bertoldus. in xj. co. in ver. ij. de re iudi.

SEB. SAPIA. 13 fenſi: vt haberet electionẽ paſsiuã. ¶ Sed cõtra hoc fortiter opponitur. nã capitulũ charofenſe ita intelligendo ſtatutũ errabat in iure: quia vt vides Papa aliter interpretatur. ſed error iuris impedit p̃ſcriptionẽ: vt eſt tex. in. l. nunquã in vſuca. ff. de vſuca. & eſt tex. cũ gl. in. c. dudũ. de deci. & vide bo. gl. in. c. Apoſtolicæ. de do. So. dic cõtrariũ procedere, qñ erratur in iure claro & indubitabili: ſecus vbi ius eſſet dubiũ & multipliciter intelligibile: vt hîc. & eſt caſus multũ no. ¶ † Et ex hoc põt elici vnũ dictũ not. q tũc ſnĩa lata cõtra ius[a] eſt nulla: quando

b ¶ Secus. Ex hoc a dicit Bal. in. l. ſi in b fanti. col. iiij. C. de iu. deli. q ſi iudex tulit ſnĩam, q hæreditas patris delata filio non manu 14 mittit ad extraneos: nõ dr̃ cõtinere errorẽ exp̃ſſum. c vide Bart. in. l. qd' Nerua. co. vj. ff. de po. vbi latè poſui quid operetur dubietas iuris.

c ¶ Cõſtitutus. Vide ibi gl. in verſic. quocũq; & ibido cto. & adde plenè q̃ in ſimi. no. d. Feli. in. c. q̃ in eccleſia rũ. in. xviij. col. eſt ver. prima declaratio primi mẽbri, cũ. ij. ſe. s̃. de cõſt.

d ¶ Tertio mõ põt capi electio. No. q q cõfirmat, vr̃ eligere, tñ indirectè loquẽdo, ſecundũ. d. meũ hic. vide eundẽ hic in euidẽtialibus: & Inn. in. c. ij. de reſti. in inte. cũ eligere & cõfirmare cõpetãt diuerſis iudicibus, & diuerſa nõ ſunt idẽ: ſed qñq; tendũt ad idẽ. l. j. §. ſolẽt. ff. qñ ap. ſit. no. in. c. poſtulaſtis. de cõceſ. præb. Sicut q cõfirmat teſtamẽtũ, nõ facit teſtamẽtũ. l. oĩm. C. de teſt. faciũt q̃ no. in. c. inter dilectos. de fi. inſt. & in. c. fi. de inſti. & in. c. p veſtras. de iurepat. & facit quod no. Cy. in. l. ex his verbis. C. de do. inter vi. & vx. & bal. in. l. ſi donatio. C. de do. & qd' habet in. l. q in p̃incia. §. j. ff. de ri. nu. vbi ponitur cõfirmatio p̃ legitimatiõe. & ille tex. eſt valde ſĩn. ſecundũ Bal. in. c. curauit. j. de p̃b. & in. c. lator. de re iu. q filius illegitimus tractu tp̃is nõ efficitur legitimus: ſed p priuilegiũ Impe. & qd' fauore p̃lis Imperator diſpẽſat cũ inceſtuoſis. faciat quod no. iſte in. c. quoties de pact. & qd' not. oẽs in. c. j. de ele. & Ang. in. l. & quia. ff. de iu. om. iu.

ZACHARIAS. ¶ Addetu p primo dicto huius Inn. in. c. ex pte. in. iij co. in gl. ſua, in ver. inhibere. de arb. Cy. in. l. ij. in prin. in apo. & ibi in addi. ad eũ. ff. de excu. tu. Ber. de fir. in tract. de epi. in. ij. parte. li. ij.

e ¶ Iuri cõi. Vide Bal. alleg. iſtũ tex. in. l. j. ff. de cõſti. prin. in. iij. col. in ver. itẽ no. q cõſtitutio. & edicta ſemp debẽt interpretari ſecũdũ ius cõe. & ſic Bal. extẽdit iſtũ tex. loquentẽ de ſtatuto & cõſuetudine ad edicta. & vide eundẽ Bal. in. l. omnes populi. xvj. col. in ver. aduerte ergo. ff. de iuſt. & iur.

f SEB. SAPIA. ¶ Significatio. No. hîc Abb. velle, q largiſsima ſig. nõ eſt im p̃pria. quod eſt no. ad plura. & faciũt no. p Abb. in. c. ſedes. in. j. no. & in. c. rodulphus. s̃. de reſcri. ſed Bar. idem Abb. s̃. c. ſentit contrarium.

g ¶ Si ſtatuto cauetur. Adde Bu. & iſtũ in. c. cãm q̃. j. de do. & cõt. & iſtũ in. c. ex pte. el. iij. in. j. co. de ver. ſig. & in ru. de reg. in fi. ſed dictũ Bar. hîc alle. rep̃hẽdit Frã. de rãpo. in. l. fi. §. in cõputatiõe. de iure delibe. C. & iſte in. d. c. cãm quæ. tamẽ dicit dictũ Bar. procedere in cauſa leuis præiudicij, ſecus ſi eſſet magni, cum qua concordia tranſiuit ipſe Inn. in. d. l. iiij. in. §. prætor ait.

h ¶ A ſuſpenſis. Vide de materia huius gl. bo. gl. in cle. cupientes. in verſi. ſuſpẽſi. circa me. & in ver. quæ. s̃. poſui. de pœ. & ibi in prin. illius gl. de multiplici ſuſpẽſione: & an ſuſpẽſus ab officio ſit ſuſpẽſus à beneficio p cõſequẽtiã, ſeu debeat ſibi beneficiũ ſubtrahi. Dicas, q aut quis eſt à iure ſuſpẽſus ab officio: & cenſetur ſuſpẽſus à beneficio. hoc videt p̃bari in. c. præter. xxxij. di. Aut ab hoĩe: & tũc aut in ſnĩa exprimit, & ſerua ſnĩam. Aut ſimpliciter fit de officio mẽtio, & nõ apparet de mẽte p̃ferẽtis, an voluerit vel nõ cõp̃hendere beneficiũ: & tũc aut ſertur ſuſpẽſio propter crimẽ, ſeu aliã grauem cãm: & cẽſetur ſuſpẽſus etiã à bñficio. de purga. cano. c. inter. Aut ſit ſuſpẽſus p̃pter infamiã ſeu ſcandalũ, vel aliam leuem cauſam: & tũc talis ſuſpẽſio nõ extẽditur ad beneficiũ. ar. ij. q. v. c. presbyteri. fi. & c. ij. de pur. ca. quia ſine magna cauſa beneficium ſubtrahi nõ debet. xv. q. vj. inuentũ. Si tamẽ hoc caſu ſuſpẽſus cõtẽneret ſuſpenſionẽ ſeu eſſet in motu ad abſolutionẽ petendã, debet eidẽ beneficiũ ſubtrahi: vt. c. cũ bonæ. de æt. & qual. facit. c. fin. de ele. & . c. vnicũ. §. cũ verò. ne ſe. vac. li. vj. Quid aũt de excõicato ſimpliciter, an debeãt ſibi reditus eccleſia ſticiſubtrahi, vide bo. tex. in. c. paſtoralis. in fi. de ap. & ibi gl. in ver. ſubtrahuntur. & vide gl. in cl. ij. in verſi. ſuſpenſus. devi. & ho. cle.

¶ Adde qd' Ol. cõſi. cc. xxxvj. tenet, q ſuſpẽſus ab hoĩe ſit ineligibilis actiuè & paſsiuè. & ita dicit debere intelligi hãc Decle. ſecus in ſuſpenſo à canone. Dicit etiã ibi, q nõ valet ar. ab excõicato ad ſuſpenſum: q ſi ſuſpenſi fuerint admiſsi ad electionẽ cũ alijs: q nõ vitiatur electio. ibi vide.

ZACHARIAS. ¶ Dic tu hoc eẽ diſcriminis inter ſuſpẽſum à canone & ab homine: quia ſuſpẽſus à canone põt eligere, & nõ eligi: vt no. Bald. in ſua marg. in ver. ſuſpenſus. nu. viij. & Inno. in. c. cũ in cunctis. col. vlt. in gl. ſua in ver. ſuſpenſionis. de ele. Suſpẽſus verò ab homine tã actiuè, quàm paſſiuè eſt ineligibilis: vt hîc, & gloſſ. in. c. Apoſtolicæ. in verb. retardari. de excep. Aduerte tñ. q Car. in cle. ij. q. xj. & ſeq. de æta. & quali. ampliãdo primũ dictũ, tradit, q ſuſpenſus à voce, pane, & vino: poteſt eligi & eligere.

Ant. Franc. ¶ Circa iſtũ paſſum, an ſuſpẽſus ab officio dicatur eſſe ſuſpẽſus à beneficio, & ecõtrà: & qñ qs eſt ſuſpẽſus ab homine, vel à iure: vel ẽ ſuſpẽſus à crimine, vel ex alia cauſa. Adde, q qñ aliquis eſt ſuſpẽſus à iudice donec pœniteat, vel ſatisfaciat: magis videtur eſſe ſuſpẽſus à Deo, quàm ab homine: quia hõ exprimit illud, qd' tacitè ineſt p legẽ: vt pulchrè no. & declarat Inno. in. c. propoſuit. de cleri. excõ. mi. Et adde, q ſuſpẽſus à canone, ſi celebrat, nõ efficit irregularis: ſecus ſi ab homine. Excõicatus autẽ qualiter, cunq; ſit excõicatus, ſiue à canone, ſiue ab hoĩe celebrans, bene efficit irregularis: vt no. voluit Inno. in. c. ſicut. de coha. cle. & mulĩ. Et adde q ſuſpẽſus ab eccleſia, vel à beneficio, non debet intereſſe tractatibus eccleſię: vt per Inno. in. c. Apoſtolicæ. de exceſ. præla. Adde etiã q ſuſpenſus à beneficio propter crimen liquidũ, videt eſſe ſuſpenſus à beneficio: ſecus ſi non propter crimen liquidũ, ſeu p̃pter ſuſpicionẽ criminis, vel infamiã, vt no. voluit Inno. in. c. cũ decorẽ. de vi. & hone. cle. Et an ſuſpenſus ſit capax beneficij: vide glo. in. c. cũ Vintoneñ. & in. c. per inquiſitionẽ. de elec. Et quis ſit effectus ſuſpẽſionis à beneficio. vide per Inn. in. c. cum in cunctis. in. §. de elec. & in. c. paſtoralis. in fi. de appella. Et an ſuſpenſus ab officio, dicatur eſſe ſuſpenſus à beneficio vltra ea, quæ hîc alleg. vide per docto. Mod. in. c. latores. de cle. excõi. mini. Et an talis ſuſpenſus ab officio intelligatur eſſe ſuſpenſus ab officio diuino, vel ab adminiſtratione: vel ab vltroq: vide, quæ not. per gloſſ. in cle. j. & ibi, per Scribent. de deci. & per do. Card. in cle. j. in. §. ſi quis. in. viij. q. de re. eccle. non alie. Et an ſuſpenſus ſimpliciter intelligatur eſſe ſuſpenſus ab officio tantũ. not. in. c. ſi quem. de ſentẽ. excõ. & in. c. at ſi clerici. de iudi. & in. d. c. latores. & in. c. cũ dilectus. de cõſue. Et quis poſsit abſoluere à ſuſpenſione ab officio: vide gloſ. in cle. j. de hæret. in ver. excõ. ſen. Et vide, quæ habentur in cle. j. in. §. ſi quis. de re eccle. non alie. Et an ſuſpenſus ab officio poſsit priuatim dicere horas: vide Io. and. in. c. j. de re iudic. lib. vj. Et an ſuſpenſus ab officio poſsit audire diuina: vide Arch. in. c. teſtamentũ. vj. diſtin. & not. in. c. j. de ſen. excõ. in. vj. Et adde, q põt qs ſuſpendi ab officio & beneficio propter ſolam cõtuma

ciã:vt no.doct. in c.cũ bonæ.de æta. & qual.& in.c.veritatis.de do.&cõtu.&per Arch.ii.ij.q.v.in.c.j. Et de effectu ſuſpẽſiõis à beneficio: vide gl.in.c.cũ dilectus de cõſue.&glo.in a c.cũ Vintoniẽſis. & per Inn.& Hoſti.in.c.ſicut.deco ha.cler.& vide gl. in verſ.beneficiorũ.in cle.fi. de vita & ho.cle. Et an ſuſpẽſus ſimpliciter videat ſuſpẽſus ꝑ petuò, vel ad tẽps: Inn.& Io.an.in.d. c.cũ bonæ.de ęta. & qua. Et de multiplici pœna ſuſpẽſorũ vide glo. mag.in.c.nihil. de ele.& adde, ꝙ ſuſpẽſus à canone ꝑcipit fructus beneficij:ſecus ſi ſuſpẽſus ab hoĩe. Vide nota.gl.j.in.c.præ c ter hoc.xxj. di. & quæ habentur & no.ꝑ Scribẽtes in c.paſtoralis. præal.de app. Et quæ ſit differẽtia inter ſuſpenſionẽ& excõicationẽ & ĩter dictũ: & in quib⁹ cõueniãt:vide no. in.c.dilect⁹. de appel.& Inn.in.c.ad hoc.& in.c. qm̃.e. e.ti.& in.c.vt priuilegiũ. de priuil. & in.c.venerabili. de ſen.ex. & vide no.per Arch.in.c. adhuc.xxxij.diſt. & in.c.ſacerdos.l. di. Et de multiplici ſpecie ſuſpẽſionis vide gl. ma. q̃ enũerat.xxv.ſpecies ſuſpẽſionũ.in cl.cupiẽtes.depœ.

SEB.SAPIA.

a ¶ Beneficia cõferre. Vide text.in.c. quia diuerſitatẽ.ſ. de cõceſ.preb.vbi Imo.no.ꝙ ſuſpenſus non poteſt beneficia conferre.

ſpenſo ab officio. Gl.ponit in hoc principaliter duas opi. † Prima, ꝙ ſuſpẽſio ab officio nõ 18 priuat poteſtate exercendi iuriſdictionalia in canonicos: tamẽ fatetur hæc opi.ꝙ talis ſuſpẽſio priuat facultate eligendi. ¶ Alia opi.principalis, in qua gl.finaliter reſidet, habet oppoſitum.ſ.ꝙ ſuſpenſus ab officio, nõ poteſt iuriſdictionalia exercere: nec eligere: nec beneficia cõferre.[a]. Et pro hac opi.facit iſte tex.&. c. cũ inter. R. de elec.& tex.à contrario in.c.ſi celebrat.de cle.ex.mi. Et hæc opi.videt placere cõmuniter doc.maximè Inn.& Cõp.q dicunt, ꝙ ſuſpẽſus ab officio & beneficio, vel ab officio tantũ, vel ſimpliciter: intelligit ſuſpẽſus ab oĩbus ꝓdictis: quia appel.ſuſpẽſionis in gñe, intelligit de maiori[b] ſuſpẽſione. ar.in.c.ſi quem. de ſent.exc. Secus dicũt in ſuſpẽſo à pontificalibus, vel in eo, cui eſt interdictus ingreſſus eccleſiæ. Nã iſta interdicta nõ extendũtur vltra in eis expreſſa, ſed per hoc nõ reſpondetur finaliter ad contraria. ¶ Io.an. in fi.ſui apparatus dicit, ꝙ hoc operat miſtura officij & iuriſdictionis, quã habet ſpiritualis iuriſdictio ad officium. i. ordinẽ. Et no. hęc verba. vult enim dicere, ꝙ propter iſtã miſturã & cõnexitatem quandã, quæ eſt inter ordinẽ & iuriſdi. ſpũalẽ, ſuſpẽſus ab officio intelligitur ſuſpẽſus etiã ab omni iuriſditione. Sed cõtra[c] hãc ſolu. põt inſtari. Nã collatio vel electio nõ ẽ iuriſdictionis: nec etiã videt ordinis eꝑalis: & tamẽ ſuſpẽſio ab officio inducit ſuſpẽſionẽ ab illis. Itẽnõ eſt tãta miſtura, quin poſsit ſeparari, ſaltẽ ab ordine epiſcopali: vt in.d.c.tranſmiſſam. Do. Ant. dicit, ꝙ ꝓdicta ſunt iuriſdict. in electo & confirmato, ſed poſt conſecrationem depẽdẽt ab ordine. Nã cõfirmatio fit in fine cõſecrationis: ideò ſecuta cõſecratione poteſtas cofirmationis transfunditur in poteſtatẽ ordinis: & ſic omnia iſta iuriſditionalia dependẽt ab ordine. ¶ Sed certè hæc ſolu. videtur nimis exqſita: nec eſt generalis. quid enim in aliquo ſuſpẽſo, q̃ nõ eſt epiſcopus. † Itẽ moniales habẽt 19 electionẽ: vt in.c.indẽnitatibus. de ele.li.vj. & tamẽ nõ habẽt ordinẽ: vt in.c.noua quædã. de pœ. & remiſ. † Itẽ Abbatiſſa habet iuriſdictio 20 nẽ: põteſt etiã habere collationẽ beneficiorũ, iuxta no.in.c.dilec. de exceſsi. Præla. & in.c. dilecta. de ma. & obe. & tñ nullũ habet ordinẽ. Cũ ergo iſta poſſunt ſtare ſine ordine: ergo in mate.pœnali nõ debet fieri illatio de vno ad aliũ: vt in.c.ij. de trãſla. Epi. Nec ꝓbat hoc eſſe quod ad hoc cõtingit abeſſe: vt in.d.c. ij. & in l.neq; natales. C. de proba. ¶ Vnde in hac materia ego aliter & melius dicerẽ. & latius extẽ dẽdo mate. cõcludo ſic: ꝙ aut quis eſt ſuſpẽſus minori ſuſpẽſione, quæ infligit ꝓpter participationẽ cũ excõicato: & illa nõ priuat facultate exercẽdi iuriſditionalia: nec facultate eligẽdi, ſed ſolùm participatione ſacramentorũ. & ꝓpter hũc effectũ nõ põt eli in prẽlatũ. de hoc eſt tex. clarus in.c.ſi celebrat. de cl.exmi. & dicit ibi. Aut eſt alicui interdictus ingreſſus eccleſię: & tũc ſolùm eſt priuatus poteſtate exercẽdi ordinẽ in ipſa eccleſia. Vnde ſi celebrat interim in eccl'ia, efficitur irregularis: vt eſt tex. in.c.is cui. de ſen.ex.li.vj. vnde ſi extra eccleſiã celebraret, nõ incurreret pœnã. de quo tamen dic & ibi no. Nec priuat hoc interdictũ facultate exercẽdi iuriſdictiõalia, vel eligẽdi. ad hoc

c.ſacro. de ſen.exc. iuncto. c. ab excõicato. ſ. de reſcri. Aut ſuſpẽditur eꝑs à põtificalib⁹: & tũc ſolũ cẽſet ſuſpẽſus ab illis, q̃ dependẽt ab ordine põtificali, & nõ ab alijs, vt voluerũt ꝓdicti do. Hoſt. & Io.an. in.c.j. de ſen.exc.li.vj. Quare puto, ꝙ ſic ſuſpẽſus põt exercere iuriſditionalia: qa vt dixi, iuriſditionalia ſunt ſeparata ab his, quæ ſunt ordinis põtificalis: vt in. d. c. tranſmiſſam. & in.c. aqua. de cõſe.ec. vel alta. Quandoq; quis ſuſpenditur à bñficio, & nõ intelligit ſuſpẽſus ab officio, vel â iuriſdictione: vñ canonicus ſuſpẽſus â ſuis bñficijs, põt elige re: vt probat in.d.c.cũ Vintonẽſis. iũcto. c. cũ in cunctis. de ele. Quãdoq; ſuſpẽdit quis ab officio & beneficio ſimul: & ſuſpẽdit ſimpl'r. & tũc ſiue ſit ſuſpẽſio ab hoĩe, ſiue à canone infert pœnã in caſu. c.j. de re iu. lib.vj. dicerẽ, ꝙ talis ſuſpẽſio priuat facultate exercẽdi iuriſdictio. ſpiritualẽ, & cõferẽdi beneficia, & eligẽdi: quod intellige durãte ſuſpẽſione. Nã quia iſta ſunt data ſup ordine eccleſiaſtico, laicus nõ poteſt iſta exercere: vt in.c.ij. de iu.xcvj.di. c. bene qdẽ. & lxiij.di. in.c. qa. §. verũ. Si ergo qs ſuſpẽdit à fundamẽto, vr̃ ſuſpẽſus ab oĩ ædificio, quod eſt ſupra fundamẽtũ: vt.j.q.j. c. cũ Paulus. & ſic põt ſaluari illa op. Io.an. dũ dicit de miſtura inter ordinẽ & iuriſdi. eccleſiaſti. Nã cõſydero, ꝙ verbũ officij ẽ valde latũ. Nã qcqd habet electus ẽ officij ꝓpter beneficiũ: ergo ſuſpẽdẽdo te ab officio: videor te ſuſpẽdere nedũ ab ordine: ſed ab oĩ officio clericali. Si ergo ſuſpẽſio fieret ſimpl'r ab ordine: & tũc dicerẽ, ꝙ aut qs ſuſpẽdit ab ordine põtificali: & ſolũ credo illũ ſuſpẽſum ab illis, quæ ſunt ordinis epiſcopalis: nõ autẽ de his, q̃ ſunt iuriſditionis. ar eorũ quæ. ſ. dixi, quando quis eſt ſuſpenſus à pontificalibus, aut ſimpl'r quis eſt ſuſpenſus ab ordine: & tũc dicerem ꝓpter quandã cõſequentiã, quòd cenſet facta ſuſpen ab oĩbus, q̃ ſunt fundata ſup ordine: vt à iuriſdictione ſpirituali, & omnibus ſimilibus. Et facio iſtã cõſyderationẽ vltra alios, ꝙ ſuſpenſus ab offõ cẽſeat directè ſuſpẽſus à iuriſd. ſpũali & facultate eligẽdi & cõferẽdi, ꝓ quandã cõſequentiã. Nec ea, quæ. ſ. dixi de Abbatiſſa & monialib⁹. Nã ſunt religioſę pſonæ vñ religio facit eas capaces: ſed non in religioſis poteſtas eccleſieſtica eſt fundata ſuper ordine. & ꝓ hoc 21 habet clarè materia huius gl. ¶ † In gl.in ver. *nec iuri*. in fi.no.gl.ꝙ vbi verba ſtatuti ſunt clara[d], non debemus illa impropriare: vt reducãtur ad ius cõmune. Sed vbi verba ſunt dubia, vel habẽt duplicẽ intellectũ, quorũ alter ẽ ꝓprius: & reliquus improprius: tunc bene debemus facere interpretationẽ: & capere intellectũ impropriũ: vt minus recedatur à iure cõi quàm fieri põt: vt probat notãter hîc. & in. l. ij. C. de noxa. Vide ꝓ Bar. in.l. oẽs populi. ff. de iuſt. & iu. per Io.an. in regu. pro poſſeſſore. in mer. & vide quod dixi in.c. cauſam. ſ. de reſcr. ¶ In gl.fi.in fi. aduerte: nã licet iſte text. faciat mẽtionẽ de cõſuetudine: iſta tamẽ nõ videtur ꝓpriè cõſuetudo. Nã ꝓ cõſuetudinẽ acquirit ius vniuerſale: qa conſuetudo eſt quoddã ius: vt dixi ſup ru. Sed ꝓ iſtã cõſuetudinẽ de qua in tex. detrahebat iuri vnius collegij, & cõmodũ applicabat alteri collegio, ergo nõ eſt conſuetudo, ſed potius præſcriptio. Nã iſta ẽ ſubſtãtialis differẽtiã inter conſuetudinẽ & præſcriptionem:

b ¶ De maiori. Faciat gl.in.c.pia. in ver. ſpeciẽ. de ſen. excom. li.vj. quã alleg. iſte in.c. ſolicitè. de reſti. ſpol. & in c. in præſentia. in ver. no. vlterius. de proba.

SEB.SAPIA.

c ¶ Sed contra. Vide tex. in.c.fi.j. de cle. excom. mini. vbi do. Ant. no. in ſpecie, ꝙ ſuſpenſus ab officio dicitur ſuſpenſus etiã à iuriſdictione.

d ¶ Sunt clara. Not. cõtra multos iudices captioſos, q̃ ſę penumero apponũt dubia in ſtatutis claris, & manifeſtis: cõtra quos loquitur. l.ij. C. de le. & c.cũ contingat. ſ. de reſcri. & facit ad. q. ſtatuto cauetur, ꝙ iudex ad petitionẽ partis, teneat iudicare ſecũdũ cõſiliũ ſapiẽtis: ꝙ ſi de illa causa ẽ caſus clarus, & indubitabilis: nõ debet eã cõmittere conſilio ſapiẽtis. l. ille aut ille §. cũ in verbis. & ibi Bar. ff. de le. j. Adde quod in ſimili dixit Bart. in l. eleganter. in prin. de cõdi. inde. & quæ dicunt in.l. j. C. de relationi. & Bald. in.l. ancillæ. C. de furt. & in.l.j. in fi. in ver. quarta eſt relatio. C. de lega. & in.l.j. in ver. ex hoc vltimo no. C. de relat. & in.l. volũtatis. in.ij.co. in ver. quęro. ſi ſtatutũ ciuita. C. de fideic. Bal. & Imo. in.l. ſi ſtipulatus. ff. de ver. ob. Bart. in.l. ab executore. in.ij. qõ. in fi. ibi: ſi verba erant oĩno clara. ff. de ap. Bar. & ibi Alexã. in apo. in.l. placet. in prin. ibi, quod conſiliũ nõ debet habere aliquid dubium. C. de ſacroſanc. eccle. faciat quod voluit Angel. conſil. cclviij. inc. do. An. & c. in ij.co. & faciat qd ipſe voluit cõſ. cxxxiiij. & vide Ro.

in ru.de arbi.in prin.iij.chartæ.& vide omnino apo.Alex.in.d.l.ille,aut ille, §.cum in verbis.faciat quod voluit Bal.in.l.vnica.C.ne liceat in vna eademq; causa tertiò prouocare.in.iij.co.in ver.extra quæro.

a ¶ Titulus.vide.d.Ant.in.c.j.deprobat.vbi refert se in facto cõsuluisse,q̃ Episcopus tenetur edere librum collationum & institutionum factarũ per eum,ex eo: quia censeretur esse actus publi.

SEB. SAPIA.

b ¶ In cõsuetudine inducenda.Aliter sentit gl.in.c.cum ecclesia Sutrina.in versi. tẽporis.j. de causa pos.& proprie.Sed malè dicit:quia hæc opi. quã tenet Ab.hîc est cõis. vide Cal. in cõsi.vlti.sub titu.de cõsue.Alex in cõsi. c.xxxiiij. sup primo q̃sito. co.j.iiij.vo. Alex. &.d.Ias.in.l.de quibus. col.xij. ff. de legi.Alex.in cõsi. vj. viso. columna finali. in. j. volumine

c ¶ Nõ est leuis,imò magna.Adde q̃ cõsuetudo vim habet decreti: & tenaciter obserua uata habet vim iustitię.Bal.in.c.j.in prin.ĩ.ij.col.q̃ feu. da.pos.Itẽ dat iurisdict. l. viros. C. de diuer.offic.lib. xij.c.cũ contingat.de fo.cõpe.Itẽ dat mãdatũ:vt.ff.quod cuiusq; vni. no.l. nulli.& facit.C.de iu.fis.l.sup creandis.& no.in.l.fi.C.de agri.& cen.lib.xj.& in.c.cũ clerici.de ver.sig.in no.& Bal.in.d.c.j.in prin.Inn.& Barb.in.c.ex literis.de ꝓba.& Inn.in.c.edoceri.de rescri.& vide sing.tex.secundũ Ang.in.l. cũ prætor.in ver.is quoq;.ff.de iu.vbi cõsuetudo dat ptãtẽ delegãdi. & dicit Inn.in.c.cũ ab ecclesiarũ Prælatis.de offi.dele.q̃ cõsuetudo dat iurisdictio. arbitris.& no.in.c.j.de cape.mo.in no.de of.Ar.& in.c.tua.de cõ.vti.vel inu. per Innoc. & dicit gl.ſ.c.j.lx.di.q̃ in quo ordine debet esse cãtor,vel primicerius,cõsuetudini relinquitur.Et dicit etiã gl.in.d.c.j.in vers. Episcopus.q̃ licet cõfirmatio spectet tantũ ad Ep̃m & electio ad capitulũ,tamẽ seruanda est cõsuetudo.Et pulchrè dixit gl.xxx.di.si quis virorũ.&.xxj.q.iiij.in summa.quòd clerici possunt vti vestibus pretiosis secundũ cõsuetudinẽ suæ ꝓuinciæ.& possunt ferre vestes fodratas de sandalijs adeò,q̃ dixit Benedict⁹ Capra doctor Perusinus in.c.pe.in gl.in ver. deauratis.de vi.& ho.cle.q̃ in vestibus attẽdenda est cõsuetudo locorũ.vnde si consuetudo nõ haberet diuersitatẽ aliquã inter habitũ clericorũ & laicorum,ipsa esset attẽdẽda,adeò, q̃ clericus tũc diceret incedere in habitu clericali,quando incedit in habitu honesto & clericis consueto. quod facit ad no.in,c.si iudex laicus. de sentẽ. excõ.li.vj.hinc est.q̃ vltramõta.excusantur,si vtãtur pallijs diffibulatis:quia sic est cõsuetudo vltra mõtes.prout voluit glo.in.d.c.si quis virorũ.pro quo etiã facit.quia secundũ Car.post Inn.& Pe.vestes variãtur de ætate ad ætatẽ:& ex cõsuetudine.facit quod no.Cæpol.in consi.x.&.xj.Alex cõsi. viij. inci.videtur super primo dubio.in vlti.col.in.j.vol.Et ita superioribus diebus defendi quosdã nobiles Brixienses clericos accusatos de homici.qa' satis dicunt detulisse habitũ clericalẽ,ex quo deferebãt habitũ scholasticũex quo cõsuetudo scholariũ & clericorũ in minoribus deferre habitũ scholasticũ. Nã clerici seculares nõ habẽt certum habitũ.vnde largè dicimus habitũ clericalẽ conuenientẽ & nõ prohibitum clericis: vt dicit glo.pe.in cle.j.in ver si.secularis.de ele.Nã quæ vestis dicatur secularis,relinquitur arbitrio iudicis.Nã in dubio interpretabitur magis vestẽ ecclesiasticã,quàm secularem, propter pœnã secundũ gl.& Imo.in cle.ij.in prin.de vi.& ho.cle.Etiã si clericus portaret vestẽ prohibitã:puta de rosato,vel scharleto : non continuè, nec causa vsus proprij,sed ex alia ob festum licitum doctorale:vel vxorale: vel ob honorem alicuius magistratus,secundum Imo.post alios in.d.cle.ij. in.iiij.colum.& ita in facto obtinui.Et Innocen.in.c.j.de libel.oblati. dicit, quòd consuetudo potest remittere solennitatem offerendi libellum post litem contestatam,vel quemlibet ordinem iudicialem.Item consuetudo est tantæ authoritatis,quòd non requirit confirmationem superioris:quia confirmatur legitimo temporis cursu.l. an in totum.C.de ædificijs priuatis. & Baldus in.l.quicunque.in quarta columna.in versicu.scias autem.C.de seruis fugiti.dicit,quòd id quod consuetum est fieri,non dicitur arbitrarium, sed necessarium.l.sacculari.j.ff.de extraordi.crimi.& nota.in.l.quid ergo.§. pœna grauior.ff.de his,qui notan.infamia.& quia consuetudo est actus practicus:ideò est seruandus ad vnguem.& in.l.j.in tertia columna.C.de fruct. & litium expensis, dixit,quòd illud, quod consuetudine cauetur pro expresso habetur.ff. de ædil. edicto.l. q̃'si nolit.§.qaasi dua. & penulti. Item consuetudo inducere potest, quòd credatur ad plenum scripturę priuatæ discretorum virorũ : licet non possint creare tabelliones generales.de fide instrumentorum.c. cum. P. tabellio. per Innocentium & per Baldum in l.prima.C.de summa trinitate & fide catholi. in decima colum.in versicu.vlterius quæro. Licet ibi Baldus loquatur de statuto: tamen facit inquantum allegat.c. cum dilectus.de fid. instrumentorum. & in l.vnica.C. de confess. per eundem Bal.in.iiij.colum. in versi.consyderanda est etiam consuetudo loci.& per istum in.c. bonæ. el ij.de Po.Præla.& in rubrica.ſ.eodem.& docto.in.l.quædam.§.nummularios.ff.de eden.& Ro.in.l.admonendi.ff.de iureiur.Fede.de Se. consil. xix. Bu.in.c.j.de appel.& Ang.in' qõ.inci.Astensis miles.& Bald.in.l.comparationes.in.iiij.colum.in versi.ego addo septimam scripturam. & ibi Alexan. in apostil.C.de fide instrumentorum.Item consuetudo dat priuilegium: vt no.Innocẽ.in.c.nouit.de iu.Item declarat & extendit factum.Ita dixit Cynus in.l.licet.C.loca.Item super consuetudine potest fundari libellus.c.dilectus.de officio ordi.tam super possessorio,quàm super petitorio.Innocen. in.c.cum ecclesia.de causa possess.& proprie. Item per rescriptum Principis non tollitur consuetudo:nisi de ea fiat mentio.Archi.in.c.in his.xj. dist. Item consuetudo dat licentiam vtendi rebus alienis,dato tamen pretio: puta pro lignis,vel lapidibus.l.venditor.§.si constat.ff.communia prædiorum. Item consuetudo dat iurisdictionem quandoq; realem.Nã territorium sonat iurisdictionẽ:quia est ius cõtinẽs:& iurisdictio est ius contentũ,& effectus.l.fi.C.vbi & apud quẽ.Quãdoq; dat priuilegiũ personale,sicut priuilegiũ cõcessum Comiti super eo,quod non est de iure cõmuni,quæ nõ adhæret territorio.Ita no.Cy.in.l.ergo.ff.de acqui.re.do.Itẽ consuetudo metitur territoria.l.quicũq;.C.de fun.limitro.li.xj.Itẽ notarius debet apponere in instrumẽto clausulas cõsuetas.tex.est fin.secundũ Bal.in.l.gñaliter.C.de fide ius.Quod intellige procedere,qñ instrumentũ,vel cõtractus est in fieri:sed postquã est cõpletũ nõ poterit secũdũ Bal.in ru.C.de reuo.his,quæ in frau. cre.in ver.denuò quæro.Itẽ cõsuetudo atttẽditur magis, quàm mera verborũ significatio.l.librorũ.§.quod tamẽ Cassius.ff.de le.iij.Itẽ potest consuetudo imponere pœnã rei licitę:vt puta in mr̃imonio,si ex eo sequat illicitũ: puta,qa seminat discordia & tumultus.ita no.in.c.statutũ.de hær.li.vj.in no. & est exp̃ssum in.l.libertũ.in prin.ff.de ri.nu.Itẽ cõsuetudo debet seruari in ingressu officij.l.nec qcquã.§.obseruare.ff.de of.ꝓcõ.Itẽ cõsuetudo valet,vt quis subijciat se pœnæ capitis.gl.est fing.in.c.cũ hõ.in gl.fi.xxiij.q.v.quã fecit fin.Roma.no.cxxix.certũ est.&.d.meus in ru.de fideiu.& Mo.in. c.legebatur.de ma.& obe.& dixi.j.q.j.in sum.Itẽ cõsuetudo potest idẽ qd' pactũ.vnde põt naturalẽ obligationẽ inducere & tollere:si hoc dicatur cõsuetudo.Ista est gl.fi.in ru.C.de decre.decur.li.x.Itẽ cõsuetudo põt facere,vt qs puniatur in terris confœderatis:casus est singularis in.l.non dubito.ff.de capti.Itẽ potest quis citare in territorio alieno,si hoc dictat cõsuetudo.l.iij.§. fina.ff.de testi.Itẽ valet cõsuetudo,q̃ pro vno sextario frumenti soluantur duo sextaria alterius bladi.Bal.in ru.ſ.eo.Item si sacerdos cantat Euangelium,debet stare in apparatu diaconali.glo.est fing.in.c.ecclesiastica.in ver. ceruicem.xxiij.di.Nisi cõsuetudo disponat cõtrariũ,quã bene notabis pro

SVMMARIVM.

1 *Capitulum sine Episcopo non potest inducere nouas consuetudines,nec antiquas immutare.3.4.*

2 *Authoritas consuetudinis non est leuis,sed magna.*

3 *Ecclesia regitur non solum à iure canonico:sed etiã à consuetudine.*

Transgressor consuetudinis rationabilis punitur:sicut transgressor legis.

5 *Episcopus,an & quæ potest facere,siue statuere sine cap.*

6 *Episcopus,si præscripsit iurisdictionem contra capitulum.i.quod non soleat requirere eius cõsensum,poterit sine eo statuere:quia statuta condere est iurisdictionis.*

CAP. IX.

CVm cõsuetudinis.

1 ¶ † Capitulum sine Episcopo cõsuetudines nouas facere,seu statuta,vel antiquas immutare non potest.& est textus notabilis:& multum allegabilis. Primò ponit rationem inhibitionis. Secundò inhibitionem ibi: authoritate. ¶ Casus literalis. Canonici Parisien.irrequisito Episcopo suo, & sine suo consensu,quasdam consuetudines ecclesiæ suæ immutauerunt,& quasdam fecerunt de nouo. Dicit Papa, quòd authoritas consuetudinis non est leuis.& nouitates quandoq̃ discordiã inducũt.Vnde præcipit,q̃ sine cõsensu Episcopi,canonici dimittãt consuetudines eccl'iæ:nec nouas inducãt.qd' si fecerint

2 decernit irritas & inanes.Ber.¶ † No.primò, q̃ authoritas cõsuetudinis non est leuis, imò

c magna.ᶜad hoc.c.in his,&.capit. consuetudi-

Cap. Cum cõsuetud. Panor. super Prima parte Primi.

eo, q est rex & Dux: qa in actibus quos geret tanquã Dux, stabit in apparatu ducali: puta cũ bireto & sceptro ducali; & in actibus quos geret, vt Rex, stabit in apparatu regali: vt puta cũ insula regia. Et idẽ dicas in milite & doctore: vt in actibus militaribus vtãtur veste militari: in actibus doctoralibus veste doctorea: nisi aliter se habeat cõsuetudo. & illam gl. alle. Ro. sing. ccc. Ixvj. ic. doctor miles. & Io. an. ī. c. vt quisq;, de vita & ho. cle. Itẽ consuetudo licet iniqua excusat à pœnatẽ porali. gl. in. c. denique. in ver. cõsuetudie. iiij. di. fin. secũdũ Ro. no. xx. gl. ī c. cũ venerabilis. s. e. & gl. ī. c. sanè. in a ver. antiqua. de tẽpor. Bal. in cõs. inc. in Christi noie a. mẽ. qñ aliqd cõcedit. Pe. de Anc. cõsi. cclxxxv. inc. iure scripto & consuetudine. Alexã. consi. xc. p inuestigatione prædictorũ. Balī. c. j. de feu. cog. & in. l. vnica. in. x. co. C. de confes. no. Hosti. & Io. An. & But. in. c. ij. de fi. instr. In contrariũ pondera tex. in auth. omnes pegri. C. cõmu. de suc. vbi statuta & cõsuetudines iniq nõ excu- b sant delinquẽtẽ à pœna. & ī auth. naiuig. C. de fur. Dic ad illa cõtraria, q cõsuetudo nõ excusat: imò nec valet, qñ p̃cedit lex derogatoria ad consuetudinẽ: vt voluit iste in fi. huius capituli. Itẽ cõsuetudo in pœnalibus extẽdit de similibus ad similia. tex, est sing. in. c. j. §. porrò. in ti. quæ fuit prima cã benefi. amit. Itẽ cõsuetudo potest facere, vt res inter alios acta prosit alteri: vt qñ est cõsuetudo, q extraneꝰ emptor cõsorti reuẽdere teneat. tex. est sing. in. c. cõstitutus. de in inte. resti. ita dixit Bal. in ru. C. res inter alios acta. in ver. no. q ex cõsuetudine. & idẽ voluit in. l. j. in prin. C. cõi diui. Itẽ cõsuetudo & statutũ potest efficere, q cõsortes teneant̃ soluere pœnas pecuniarias bannitorũ, secundũ Bal. in. d. rub. & ibi Sal. & Bald. in l. j. C. ne filius pro pa. & Albe. in prima parte statuto. q. vj. &. lxvij. Itẽ, statur consuetudini antiquæ in pascuis, molendinis, põtibus, & cõmoditatibus aquarũ. Bal. per illũ tex. in. c. j. in ver. sicut ab antiquo. in ti. de pa. constan. Itẽ consuetudo præstat ius dãdi vocẽ in electione imperatoris. gl. fi. in. c. ad Apostolicæ. de reg. iur. li. vj. vbi vnus de doctoribus imperij de consuetudine habet vocẽ in eligendo. vide ibi in ver. illi autem.

¶ Adde, q consuetudo, cuius in contrariũ memoria non existit, tribuit priuilegiũ, & æqpollet veritati: & illa est potẽs ad acquisitionẽ pedagiorũ & aliorũ iuriũ fiscaliũ: vt dicit Bal. cõsil. clxxxvij. &. cvij. j. li. Abb. cõsi. vij. ij. lib. Car. cõsi. lvij. And. sic. consi. xxvj. illa æquipollet iustitiæ & cõsuetudini, du bietas, q̃ declarat̃. Dicit Bal. cõsi. cxxxj. cõsuetu, eddit inualidũ, quod de iure cõmuni erat validũ. Dixit Ol. cõsi. cv: cõsuetudini declarãtur & interpretãtur statuta. Dicit Car. cõsi. lx. cõsuetudine induci põt, q fœminæ succedãt in feudo, secundũ eundẽ cõsi. lxiij. & dixit Ang. cõsi. clxxxvij. q verba instrumẽtorũ & inuestiturarũ declarãtur cõsuetudine. & dicit Bal. cõsi, clxxxv. j. lib. quod cõsuetũ est, innatũ est. & illa põt inducere alienationẽ feudi: illi, sicut matri, adhibẽda est reuerẽtia: illa æquiparatur iuri naturali. quod est quodãmodo immutabile, illa est potẽtior p̃scriptione. & latius vide in. l. de quibus. ff. de leg. in apost. meis. ad Bar. in stampa de tortis.

Ant Franc. ¶ Circa hãc mate. de habitu. Dicas, q clerici seculares nõ habent à iure certũ & determinatũ habitũ, p quẽ ab alijs discernãtur: licet certæ formæ habitus & certi colores ipsis prohibeãtur: vt dixit no. gl. in cle. j. de elec. hîc alle. & ple. no. in. c. pe. de vi. & ho. cle. Et adde, q habitus clericalis cõsistit tantũ in duobus, videlicet in vestibus honestis, & in tonsura: vt no. Io. an. in c. si iudex laicus. de sen. exc. li. vj. & vide Bal. pulchrè declarantẽ in. l. si qua p calũniã. C. de epi. & cle. Et adde, q talis præsumitur quis, qualẽ habitũ defert vt dixit Bal. in. l. directè. C. de manu. testa. & habet̃ in. l. ij. & ibi per Bar. C. de ser. expor. & ple. p Alex. in. l. itẽ. §. si quis virginẽ. ff. de iniur. & ideò dicimꝰ q si quis non portat habitũ suum, & offendatur ab aliquo, nõ tenetur offendens tanquã offenderit talẽ: vt no. Bal. in. l. si ignorans. ff. loca. & idem Bald. post gl. in, d. l. si qua per calumniã & gl. & Bar. idem volunt in. d. §. si quis virginem. Et adde, q clericus qui dimisit habitũ clericalẽ, si monitus non reassumit, punit̃ tanquã apostata: vt per gl. in. c. tuę. de apostа. & etiã alijs pœnis, de q̃bus habetur in. c. perpẽdimꝰ. in gl. pe. de sent. exc. & no. etiã gl. in. c. pe. de vi. & ho. cle. p̃alle. & vide tex. in c. si qua mulier. xxx. dist. quid dixit, q habitus viri nõ debet assumi à mulire, nec ecõtrà: & ideò dicimus, q mutatio habitꝰ cũ laruis, aut cum talibus ludis: non est licita: imò est peccatũ mortale: vt in. c. cũ decorẽ. de vi. & ho. cleric. in. c. presbyteri. xxiiij. di. & in. c. nõ oportet. de cõsecra. dist. v. & est bo. tex. Deute. ca. xxij. & in epist. Pau. ad Cor. vj. ca. & no. Io. an. in regu. ea, quæ. de reiu. lib. vj. in merc.

1 nis. xj. di. ¶ †No. ij. q capitulũ sine Episcopo nõ põt facere statutũ in ecclesia, nec ĩmutare c antiqua statuta, vel cõsuetudines. ¶ Et ex hoc 5 & ex tex. no. q ī eccl'ia põt esse statuta & cõsuetudines antiquę: & sic nõ solũ iure canoĩco regitur eccl'ia, sed statutis p̃ticularibus laicorũ, & cõsuetudinibus antiqs. Cõcor. c. catholica. xj. di. Et trãsgressor cõsuetudiis debet puniri, sicut trãsgressor legis[a]: vt ī. d. c. ī his. Qd̃ intelligę de cõsuetudine rõnabili. Nã irrõnabilis ẽ extirpãda: vt. s. e. c. cũ venerabilis. & c. quãto. & viij. di. mala cõsuetudo. ¶ †Sed p̃ intellectu huius. c. q̃ro nũqd idistinctè capitu. teneat̃ habere cõsensũ Epi in statutis edẽdis. Sol. hîc dicit Inn. q cõsensus Epi req̃rit̃, si capitu. vult statuere in p̃sona Epi, vel circa iura ipsius, vel circa cõem statũ eccl'ię, vel in negotijs magnis & arduis. Quasi secus, si capitu. vult statuere sup rebus exiguis p̃tinẽtibus ad capi. puta qualiter capitu. debeat cõgregari, & qualr distribuant̃ quotidianæ distributiones, vel mẽsa grossa diuidi debet, vel qd simile. de quo vide bo. gl. in c. ij. de ver. sig. li. vj. & tene illã mẽti. ¶ Idẽ vr̃ di cẽdũ in ecclesijs inferioribus subiectis Epo: vt in magnis & arduis nõ posit̃ fieri statuta sine cõsensu Epi: & hoc no. voluit Inn. in. c. req̃ sisti. de test. & in. c. cũ acc̃sissent, s. de cõsti. & in. c. cũ oẽs[b]. e. ti. Et rõ est: qa Eps est generalis spõsus oĩm eccl'iarũ suæ diœ. Vñ tota diœc. dr̃ sua pochia: vt ī. c. Apostolicæ. de do. Hinc est, q agit p̃ eccl'ia sibi subiecta: vt in. c. fina. & quod ibi no. de succes. ab inte. & canon dicit, q regenda est eccl'esia p̃uisione Epi. x. q. j. c. regẽda. Iõ nõ debent clerici inferiores sup arduis[c] & magnis negotijs facere statuta sine cõsẽsu Epi: alr̃s cũ cõsensu p̃nt facere. ¶ †Sed nunc q̃ro, qd de Epo. an eps cũ cõsensu capituli possit facere indifferẽter statuta? gl. xviij. dist. in sum. dicit, q sup maioribus negotijs, nõ põt Eps facere statutũ, ẽt cũ cõsensu capitu. Et illã gl. hîc sequit̃ do. Ant. de Bu. Sed certè nõ intelligit̃ ita gñaliter. Põt enim intelligi primò de maioribus negotijs reseruatis Papæ. nã sicut de his nõ põt episcopꝰ cognoscere, vt in. c. maiores. de baptis. nec fortius sup ea statuere. & sic intellige illã gl. Vel intellige secũdò, qñ statuta cõcernũt aliorũ p̃iudiciũ. Nã tũc illi sunt vocandi: vt no. dicit Inn. in. c. ij. de loc. & in. c. fi. de of. leg. & isto mõ intellexit Fed. cõs. xvij. sed. j. intellectus plus mihi placet. Cõclude ergo, q in reseruatis Papæ nõ põt Eps facere statutũ: nec ẽt regulariter cõtra ius cõe: vt dixi. s. c. pxi. sed p̃ter ius, vel adiuuando ip̃m ius põt statuere. ¶ Dicit tamẽ Gof. q requirit̃ cõsensus capituli. Sed Arch. post Host. dicit sufficere, q req̃rat̃ cõsiliũ. i. si capitu. sine cã rõnabili nõ vult cõsentire, valent statuta. Hoc posuit Arc. ī. c. j. de cõst. li. vj. &. xviij. di. in sum. & vide qd̃ ip̃e no. ī. c. Eps. xxiiij. di. Q̃nq̃ tñ req̃rit̃ cõsensus: vt si vult statuere in spectãtibus ad Ep̃m & capit. Sic posset̃ itelligi cõtraria op. & hęc mihi plꝰ placet. Nã quẽadmodũ ī corrigẽdis excesibus subiectorũ. & ī iurisdi. exercẽda nõ tenet̃ habere Eps cõsensũ capit. sed sufficit cõsiliũ: vt in. c. iij. j. e. li. vj. & in. c. nouit. & in. c. quãto. de his, quę fi. â p̃la. ita in condendis statutis seruantur.

a ✠ SEB. SAPIA. ¶ Transgressor legis. Vide Felinum in capitulo primo. columna. ix. infrà de sponsalibus. vbi dicit Archidiaco. in. c. vtinam. lxxvj. distinctio. quòd si quis ieiunaret die dominico, diceretur transgressor cõsuetudinis populi Christiani: quæ pro lege est obseruanda. & subijcit dicentem sanctum Thomam, quòd consuetudo etiam in foro conscientiæ est seruanda.

b ¶ Cum omnes. Vide ibi Inn. & doct. & quod no. iij. di. c. regula. §. porro. in c. j. de maio. & obe. &. xviij. di. in sum.

c ¶ Super arduis. Vide quod voluit Hostien. in capi. ex gestis. de clericis nõ resident. & Imo. in. l. infamem. ff. de publi. iudic. vbi ad hoc allegat bonum textum in capitu. ecclesia senatum habet. xvj. q̃. prima. & plenè per dominũ meum Barba. in tractatu suo. de præstan. car. & dixi in capitulo edoceri. hîc allegato.

tutis

a ¶ A iurisdictione. vide Inn. in c. cũ accessissent. de cõst. & Bar. in l. oẽs populi. de iu. & iur. in j. q. prin. tu vide gl. in l. j. in ver. põt. & ibi plenè p Alexã. & Mod. ff. de iu. om. iu. in. iiij. co. in eadẽ, ibi æqtatis statuẽdæ. & Bal. in. l. oẽs popu. in. v. col. in versi. dico ergo, ꝙ statuta cõdere est potius de quadã iuris permissione, quàm sit annexũ iurisdictioni. & per eundẽ ibi in. ij. col.

¶ Adde ꝙ statuta cõdere sit iurisdictiõis, tenet Ro. cõsi. ccxx.

b ¶ De stricto iure. Adde ꝙ p opi. Pe. de Anc. q̃ nũc est in facto corã Patriarcha Veneto in cã Archiepi Spalateñ. & sui capituli. facit quod voluit Cal. cõs. xj. de cẽ. Ol. cõsil. clxxij. in. iiij. co. ꝓpe fi. & c. j. de reli. do. cũ no. per Ro. cõs. cccl xviij. in fi. ca. & cõsuluit idẽ Abb. consil. lxxj. ij. li. si bene põderet. Nec ob. ꝙ cõdere statuta, qd̃ est accessoriũ, sit magis arduũ, quã habere iurisditionẽ: quia licet accessoriũ sit digni⁹ & potẽtius suo principali: tñ illius naturã seqt̃: vt ẽ tex. not. in. l. & si non sint. §. pueniam⁹. ff. de au. & ar. le. & ita dicit Lu. in cõ fil. cccxxx. Et an Eps posit pscribere, ꝙ in exercẽda iurisdictione non teneatur reqrere cõsi. capituli. vide Io. mo. & Arc. in c. nõ est. j. eo. ti. in vj. Old. cõsi. cxcv.

c ¶ Cõsiliũ. Vide Bal. in. l. j. §. si plures. ff. de exerc. & doc. in. c. cũ in veteri. j. de ele. & i. c. cũ olim. de arb. & dixi in. c. ex parte. s̃. de consti. & Bu. & do. meũ. vt hîc ple.

¶ Adde Ang. consi. clxxxj.

ZACHARIAS. ¶ Adde quid si ille cuius cõsensus, vel cõsiliũ requiritur, nolit p̃bere cõsensũ: & an & qñ iudex possit dare licentiã omittẽdi talẽ cõsensum, vide cõs. Alex. cõsi. lvij. vel secundũ maio. nu. est. cxcix. col. ij. ver. fi. iij. p̃suppono. d. An. Cor. sin. suo. lxviij. in ver. cõsensus. vbi cõcludit, ꝙ poterit adiri superior. sed vltra p̃dicta, tu dic, ꝙ decretũ iudicis, si in actu in quo cõsiliũ, vel cõsensus alicui⁹ q̃rebatur, interuenit, ꝙ tũc illud decretũ supplet illum cõsensum, vel cõsi. omissum, siue negatũ. Ita no. singu. Iacob. Rebuf. in l. j. nume. v. & ibi in additione ad eum. C. de decre. decurionum. sine decretis non faci. lib. x.

d ¶ Pro suæ volũtatis libito. Adde istũ in. c. ij. in. iij. no. ibi, no. bene, tene mẽti significatũ. de se. pos. & fruc. & vide. l. fideicõmissaria libertas. la. ij. ff. de fidei. li. Imo. in. l. si sic. ff. de le. j. & Bar. in. l. alio. in. ij. col. ff. de ali. & cib. le. & Bart. in. d. extraua. ad repri. in ver. videbitis. & Fel. in. c. canonum. in. xxxv. col. de consti. ibi, & sic dicatur secundum libitum tuum.

¶ Adde tu Ro. cõsi. cxij. & latius in rub. de ar. per eundẽ cum his, quę ibi posui apostillando.

e ☞ SEB. SAPIA. ¶ Quòd statutũ. Ex hoc dicit Abb. in. c. irrefragabili. & in. c. nouit. de his, quæ fiũt à Præla. in. ij. col. ꝙ nõ valet cõsuetudo contra correctionẽ, vel morũ reformationẽ. Et plura exẽpla ponit pulchrè domi. meus Rochus Curtius in repe. c. fi. j. e. col. vij. ver. tertiò amplia. & plura p̃nt colligi ex his, quæ accumulat in. xxviij. & xxix. col. vbi infinita ponit exẽpla, quando consuetudo dicatur irrationabilis.

f ¶ Pronitatẽ ad peccandum. Facit bo. tex. in. l. conuenire. ff. de pac. do.

g ¶ Qui declarat. Adde Io. an. in proœ. decr. super verbo declaramus. Et do

tutis regulariter nõ requiritur cõsensus capituli: sed fortè super arduis deberet interuenire consensus. facit quod no. Inn. de rescri. c. edoceri. ¶ † Aduerte tñ ad vnã sing. opi. quam posuit. d. Pe. de Anch. in repe. c. j. de cõsti. Dicit enim se credere, ꝙ si Eps præscribit cõtra capitulũ, ꝙ in exercenda iurisdictione nõ teneatur requirere ipsius cõsi. quia in statutis cõ dẽdis nõ est necesse habere cõsiliũ capituli: qa
a statuta dependent à iurisdictione[a]. vnde præscriptio cõtra vnũ extenditur ad reliquũ: vt in regula, accessoriũ. de reg. iu. lib. vj. quod est ꝓ babile dictũ: & semper memorię tenendũ. Ta
b mẽ de stricto iure[b] nõ teneo istud dictũ: quia editio statuti est quid sepatũ, & magis arduũ ab exercitio nudæ iurisdictionis. Nã statuta sunt certa & perpetua: vt in. c. fi. de of. leg. Iurisdictio verò, seu exercitiũ variatur ex tẽpore. vnde not. dicit Bar. in. d. l. omnes populi. ff de iusti. & iu. ꝙ ptãs habẽs arbitriũ imponendi pœnã, nõ põt à princi. p̃ sua statuta declarare pœnas: qa cũ ista recipiãt varietatẽ ex tpe, & cõditione p̃sonarũ, nõ debet fieri declaratio añ tp̃s. ar. in. l. cũ pater. §. à filia. ff. de le. ij. qd̃ est bñ not. Hinc not. cõsil. Fede. d. cõsi. xvij. ꝙ Eps nõ põt statuere in his, in q̃bus haberet po
c testatẽ dispẽsandi: qa dispẽsatio variat̃ secũdũ necessitatẽ tẽporũ, & p̃rogatiuã p̃sonarũ: statutũ verò est firmũ & certũ. & no. hoc. Itẽ q̃ro, qñ debet quęri cõsensus, vel consiliũ[c] alterius: vide quod dico in. c. ex parte. s̃. de consti. & in. c. cũ nos. de his, quæ fi. à præla. sine cõsensu. c. & hic per. d. Ant. de Bu. Abbas.

1 *Consuetudo, per quam quis inducitur ad peccandũ, vel ad sua bona dißipandum, non valet. 3.*
2 *Verba, pro suæ voluntatis libito: important liberam voluntatem, freno rationis non submissam.*
4 *Declarans aliquam rem, nihil de nouo inducit.*
5 *Laici in concernentibus peccatum, habent iudices Papam & Imperatorem.*

CAP. X.

1 EX parte. ¶ † Nõ valet consuetudo, ꝓ quã qs inducit̃ ad peccandũ, vel propria dissipandũ. Prima pars recitat duas cõsuetudines irrationabiles, quas secundò reprobat ibi: *tenore.* ¶ Casus literalis. In quadã terra seruabãtur duæ cõsuetudines. Prima erat, ꝙ si aliquis deueniret ad inopiã quocunq̃ casu, siue aliquo modo amitteret bona sua, posset alienare bona vxoris suæ pro voluntate sua. Alia erat, ꝙ si vxor alicuius fidẽ coniugij violaret, & ipse propter hoc dimitteret, ac cipiebat medietatẽ bonorum viri sui, cũ potius priuanda esset omnibus bonis mariti, & etiam dotem perdere deberet: mãdat Papa, ꝙ decæterò istæ consuetudines non seruentur.
2 Ber. ¶ † No. j. significata horũ verborũ, pro
d suæ voluntatis libito[d] &c. Nõ enim importãt arbitriũ boni viri: sed inducũt volũtatẽ liberã freno rõnis nõ submissam: qd̃ no. ꝓpter statuta. Et no. de verbo: libito. nã importat liberã voluntatẽ. & idẽ tenet Bar. in extra. ad repri. in ver. videbit̃. Et facit iste tex. sic intellectus ꝓ statutis vniuersitatis scholariũ huius studij almæ ciuitatis Senarũ. Dicũt em̃ inter cætera, ꝙ rector ꝓ licẽtia habẽda in examine suo, nõ teneat̃ aliqd soluere, nisi ꝓut processerit ex suo libito volũtatis. & ita aſs in facto rñ
3 di. ¶ † No. ij. ꝙ statutũ[d] inducẽs pronitatẽ ad
e peccandũ[f], non valet. Nã quemadmodũ nõva
f let cõsuetudo, vt hîc: ita & fortius statutũ. nil mirũ: qa lex debet esse rõnabilis, sancta & honesta. iij. di. erit aũt lex. ¶ Vlt. no. quẽ se posse defendere cõtra antiquã cõsuetudinẽ allegãdo ipsius irrõnabilitatẽ. Nã Papa hîc nõ reuocauit istas cõsuetudines de nouo, sed declarauit istos nõ teneri ad obseruantiã istarũ con-
4 suetudinũ. ¶ † Ille em̃, qui declarat[g], nihil de
g nouo agit: vt i. l. hæredes palã. ff. de test. & no.
5 in. c. cũ tu. de vsu. ¶ † Sed cõtra hoc, & contra

ctor. in. c. j. de sum. trini. li. vj. & in proœ. vj. ibi: sacrosanctæ. Bal. in. j. cõstit. C. §. qbus. & in. l. fi. C. de test. ver. q̃ro nũquid testes. & in. l. j. §. huius studij. ff. de iust. & iu. & in ru. C. de re. ꝓmu. & in. l. j. post prin. C. de test. ma. & in. l. cũ testamẽto. in fi. C. eo. Arch. xiij. q. ij. in sum. per istũ in. c. pastoralis. in princi. de exce. & in. c. super quæstionũ. in. ij. no. de offi. deleg. & in. c. cum dilecti. de accu. & in. c. cũ olim. de arb. in. iij. no. vbi alleg. Bar. in. l. oẽs populi. ff. de iusti. & iur. Vnum tñ scias, ꝙ cõditio declarãdi nõ trãsit in hæredem tex. est sing. in. l. q Romæ. §. Augerius. ff. de ver. ob. secundum Bal. in c. significauit. in. ij. col. de rescri. facit quod not. in. l. idẽ Põponius, ad fi. ff. de rei vẽ. Nec ob. dictũ Bal. in. c. ea quæ. de re iudi. ꝙ inferior nõ põt de sentẽtia cõfirmata p superiorẽ iudicare: itẽ necde clarare. qa illo casu interpretatio, seu declaratio legis, operatur idẽ, quod ipsa lex. l. ita fidei. ff. de iure fis. Et eius est interp̃tari cui⁹ est cõdere. l. fi. C. de legi. & c. inter alia. de sen ten. excom.

¶ Adde, ꝙ p hoc cõsuluit Ro. consi. xlv.

Ant. Francis.

¶ Circa hoc, an & qñ & ad quẽ spectet declaratio. Dicas, ꝙ in his, q̃ pẽdẽte ex aio alicui⁹ statur declaratiõi illius: & ideò declaratio libelli ob scuri ꝓtinet ad libellantẽ. l. si quis intẽtiõe ambigua. ff. de iu. & hoc verũ si libellans est viuus. Eo autẽ mortuo declaratio nõ põt fieri p hæredẽ. vt no. gl. in. l. idẽ Põponius scribit, si frumẽtum. in. §. fin. ff. de rei vẽ. Adde tñ, ꝙ si ageretur de declarãda voluntate testatoris dubia, mortuo testatore hæres, q̃ verisimiliter nouit animã defuncti in his, quæ dependent à mera voluntate defuncti, & eius aio potest illum declarare cũ iuramẽto, secundũ Bar. in. l. gerit. ff. de acqui. hære. in. ij. col. in ver. venio ad quæ situm. & in. viij. col. in ver. venio ad quartum. Et an & qñ ius declarãdi transeat ad hęredẽ, vide per Bar. in. l. inter stipulantẽ. in. §. j. de ver. ob. & in. l. si qs à filio. in. §. si plures. ff. de leg. j. & vide Bal. & doc. in. l. in vendentis. & in. l. fi. ad fi. C. de contra. empt. & in. l. si stipulatus fuero illud aut illud. ff. de verbo. ob. Et an appellatione declarationis, veniat suppletio, & correctio: ita quòd cui data est potestas declarandi, possit supplere & corrigere. vide nota. per doct. in. c. super quæstionum. in prin. de offic. delega. & in cle. ne romani. de elect. & in. l. hæredes palã. §. si quid post. ff. de testa. Et adde, ꝙ declaratio testamenti dubij potest fieri per testatorẽ corã duobus testibus tantũ: vt in. d. l. hæredes palã. in. fi. j. & ibi per Bar. ff. de testa. & per Bar. in. l. j. C. de codicil. Et vtrum iudex possit declarare sententiã sui prædecessoris. vide Bar. in. d. l. inter stipulantem. in. §. j. de verbo. oblig. qui dicit, ꝙ non: imò quòd declarandi est personalissimum. Et adde, quòd declaratio verborum dubiorũ testamenti, fieri potest etiam post longum tempus: vt no. volu. Bal. in. l. volũtatis. C. de fideicom. & in. d. l. hæredes palam. in. §. j. ff. de testa. quia ius declarandi non præscribitur: vt dicit Bal. in. l. petens. in. iij. col. C. de pact. Et tenementi glo. singu. in. l. quicquid adstringendæ. ff. de verbo. obligatio. quæ dixit, quòd declaratio libelli semel facta, non potest variari. de quo per Bald. in. l. fina. in. iiij. colum. C. de fideicom. & per. Ange. in. d. l. si quis intentione ambigua. Et adde, ꝙ declaratio sententiæ obscurę põt fieri etiã per iudicem

executionis, ſecundũ Bal. in l. hac cõſultiſsima. in. iij. col. C. qui teſta. fa. poſſ.

a ¶ Iudex ſecularis. Facit bo. tex. cõiuncta doctrina Bar. in l. ſub prætextu. ff. de extraor. cri. ꝙ poteſtas & capitanei terrarũ poſſunt videre ſtatuta & ordinamẽta iſtorũ diſciplinatorũ: & ſi ibi reperiũt aliqd quod nõ ſpectet ad religionẽ, poſſunt iſtud collegiũ diſſoluere, & hoc dictum ſequitur Bal. in c. j. in. §. in conuenticulã. de pa. iura. fir. vbi etiã dicit, ꝙ cogẽt ẽt iſtiede re ſua ſtatuta ep̃o, & Eps cõtra malas cõuẽtiones habet iuriſdictionẽ à iure: vt in. d. §. cõuenticulã. qđ eſt notandũ ſecundũ Bal. & cũ Bar. trã. ſit Bal. in l. j. C. de monopo. & in l. collegiũ. C. de hæ. inſti. facit lex, potioris. C. de of. rec. a prouinc. ¶ Adde tu Ro. ſing. ſuis folio. ix.

b ¶ Mediũ attingere difficilimũ eſt. vide gl. in c. j. ĩ ver. modũ. j. de of. cuf. q̃ alle. verſus ouid. & inſt. de re. di. in §. cũ aliena. ibi: placuit media ſnĩa. & inſti. q manu. nõ poſ. in. §. ſedcũ libertas. ibi: nos mediã quodãmodo viã eligẽtes. & in l. antiq. ibi, medietatẽ quãdã ſecuti ſunt. ff. ſi pars hær. pe. Et quot modis capiat mediũ, videas iſtũ & alios in. c. j. de proba. & no. ꝙ medium capitur dupliciter. V no modo, quod eſt inter duo puncta & extrema. Alio modo dicitur mediũ pũcta le. quod æqualiter diſtat à quolibet extremorũ, ſecundũ Ariſt. li. Ethicorũ, & refert Bal. in l. qui ſella. §. in ruſticis. in fi. ff. de ſer. ruſt. prædi.

¶ Adde quod voluit Pet. de Anch. conſi. ccxj.

c ¶ Parcus. inquantũ doct. hic poſt gl. loquũtur de parco & prodigo p iſtũ tex. Bal. hĩc colligit argumentũ, ꝙ pater nõ tenetur dare alimenta filio prodigo. Sed cõtra eum facit tex. multũ ſolennis in l. impetrator. ff. ad Tre. qui probat ꝙ patri ꝑdigo filius nõ poteſt denegare alimẽta. ergo eodem modo nec pater filio prodigo poteſt denegare alimenta. facit tex. in authẽt. de inc. nup. in prin. & in l. mutus. §. manẽte. ff. de iu. do. Do. meus Barb. hĩc alle. tex. in indiuiduo cõtra eũ. in l. tutor pupilli. ff. de iureiu. q parũ facit. & Ia. de are. in l. libertus qui operarũ. ff. de ope. lib. ſecundũ primã lect. poſitã ibi in gl. in ver. diuerſa. vbi licet patronus perdiderit ius ſuccedẽdi: nõ tñ perdit ius alimentorũ. ergo idẽ in filio: qa ſi pater aſsignauit filio alimenta, & diſsipauit illa in ludo: decidit, ꝙ pater tenetur ad alimenta. & alleg. Bal. in auẽ. ſi capti. in fi. C. de epi. & cle. & in l. ſcimus. in prin. in. v. q. C. de inof. teſta. & rñdet ad iſtũ tex. quòd erat conſuetudo, ꝙ maritus diſsipans bona ſua alienaret ꝑ voluntate bona vxoris: quo caſu ſi erant dotalia, remanebat indotata. quod erat contra publicum bonum. l. j. ff. ſolu. ma. Non autem eſt ſic inter patrem & filiũ. nã filius quodã mõ dicit dñs in rebus patris. l. in ſuis. ff. de li. & poſt. ergo Bal. nõ potuit colligere hoc ex tex. Ego addo ꝑ do. meo bal. in. l. ij. §. j. ff. ſol. ma. & Alex. in. l. ſi cũ dotẽ. §. ſi poſt ſolutũ. in. iij. col. ibi: dicit tñ Bal. ff. e. vbi dicit, ꝙ nõ ob. ꝙ filius legitimã perdiderit: nõ põt tñ pater denegare alimẽta filio. p bo. tex. in ar. & ibi. Ia. de Are. in. d. l. libertus, q operarũ. qđ ſing. limitat Bal. in. d. auẽ. cõtra rogatus. in ver. & facit ad duas. qq. C. ad Tre. niſi filius partẽ ſuã dolo, vel lata culpa diſsipauerit: qa tũc etiã alimẽta pdit. & ita ſaluarẽ Bal. hĩc: ſecus ſi culpa leui. alle. l. ẽt. §. j. ff. ſol. mat. Idẽ tenet Spe. in ti. q fi. ſint le. §. j. ver. ſed pone. vbi dicit, ꝙ licet iuri alimẽtorũ renũtiari nõ poſsit, iuxta. l. cũ hi. ff. de tranſac. tñ p dolũ & delictũ ſuũ perdit quis ſua alimẽta. Et ad materiã vide bo. tex. & ibi Alex. in. d. l. Imperator. Adde Ro. in d. auẽ. quod locũ. & Ang. in. l. pater. ff. de euic. faciat qđ no. Bar. in. l. cũ oportet. §. nõ aũt. C. de bo. quæ li. & vide Alex. in apo. ad Bal. in. d. auẽ. cõtra cum rogatus. in ver. peculiũ. & Pau. de ca. cõſ. xiij. &. d. Fel. in. c. quæ in eccleſiarũ in co. xliij. i bi: & inquantum ſentit Io. An. de conſti.

Ant. Fran. ¶ Circa iſtã mate. alimentorũ, q̃ pater teneẽ præſtare filio: adde j. ꝙ in omnibus caſibus, in quibus pater põt filiũ exhæredare, de quibus habetur in. §. cauſas. & in. §. aliud quoq; capitulũ. in auẽ. vt cũ de app. cog. & enumerãt p gl. or. ad hoc in. c. qntauallis. de iureiur. in illis eiſdẽ põt filio denegare alimẽta: ſi tñ eũ pœniteret de peccato, teneret eũ alimẽtare: vt per Io. An. & per. d. An. in. c. qntauallis. præalle. in ver. op. ꝙ parendũ &c. Et adde ꝙ pater teneẽ alimentare filiũ egentẽ, etiã ſi filius haberet filiũ diuitẽ: vt nota. voluit Cy. in. l. j. de alien. lib. & no. Bar. in. l. pe. ff. de li. ag. Et tene mẽti, ꝙ alimẽta, quæ debẽtur iure ſanguinis, ꝑput ſunt iſta, quæ debẽtur à patre filio: & econtrà: nõ poſſunt peti iure actionis, ſed officio iudicis: vt no. Bar. in. l. ſi qs à liberis. in princi. de lib. ag. Nec ꝓpoſ ſunt peti ꝑ tẽpore præterito: ſed ꝑ tpe futuro dũtaxat: vt no. Bar. in. l libertis quos. §. j. ff. de ali & ciba. le, & adeò ſunt debita à patre alimẽta filio. vt etiã debeã tur filijs natis exil licito coitu, p ea, q̃ habẽtur & ple. tractã. ꝑin. c. cũ haberet. de eo, q̃ du. in mat. quã pollu. p adul. Quod procedit ẽt ſi pater in teſtõ. ꝓhibuiſſet illa dari filio: vt p bal. no. in. l. id qđ pau peribus. in vlt. co. in ver. vlti. q̃ritur. C. de epi. & cle. & p Spe. in ti. de ſucceſ. ab inte. in ver. nũc dicamus. Et puto, ꝙ ẽt filio ꝑdigo debeãt: quia alimẽtatio filiorũ eſt de iure naturali: vt no. Bar. in. l. j. in. §. ſtudij. in. ij. col. in ver. quæro vtrũ. ff. de iuſt. & iu. & idẽ Bar. in. l. ſi qs à liberis. præalleg. in. §. ſi vel parens. & Bal. in. l. cũ nõ ſolum. in. §. ipſum. C. de bo. quæ lib. & ea quæ ſunt iuris naturalis, non videntur eſſe prodigo interdicta. vt in. l. is cui bonis, de ver. ob. & in. l. ſi quęramus. ff. de teſt. Et adde, quòd alimenta debita filio iure ſanguinis, ſi forſan ſe aluit ex ſuis operis, non repetuntur: ſed ſi accepit pecuniã mutuò, vt ſe aleret: competit actio mutuanti cõtra patrẽ ꝑ talibus expenſis factis filio, ſecũdũ Bar. in. l. libertis. in. §. j. ff. de ali. le. in. ij. q. Et ad prædicta facit: quia alimenta ſemel præſtita, & conſumpta debẽt iterũ præſtari: per gl. quã ibi Bal. ponderat. in. l. ſi cũ dotẽ. in. §. j. ff. ſo. ma. & habetur per Spe. in ti. qui fi. ſint leg. in ver. ſed pone quidã. & ibi per Bal. in addi. in ver. an filius. Et propterea dicebat Ang. in. l. cũ hi. in. §. cauſas. de tranſ. ꝙ alimenta præſtanda, quando eſt dubiũ, ne diſsipentur: non debẽt præſtari ſimul eodẽ tẽpore. Et adde, ꝙ adde etiã, ꝙ alimenta poſſunt denegari filio nolenti laborare: niſi eſſet ſibi verecũdia laborare: vt quia eſſet nobilis, ſecundũ Bar. in. l. j. in fi. j. col. in ver. item hæc lex facit. C. de mendi. validis. lib. xj. Et adde etiã, ꝙ cauſa alimentorũ poteſt agi etiam die feriata in honorẽ Dei, quando alimenta debentur officio iudicis: vt in his, quæ debentur à patre filio: ſecus ſi deberentur iure actionis: puta ex teſtamento: vt in. l. ij. & ibi plenè per Alex. poſt alios. ff. de feri. Et quãdo petuntur alimenta per filiũ à patre quæ cauſæ cognitio requiratur: vide per Spe. in ti. de off. iud. in. §. j. & §. poſtremò. in ver. tertiò dicendũ. Et an à ſententia lata ſuper alimentis debendis & alimentorũ decreto poſsit appellari: vide Spe. in ti. de app. in. §. j. in ver. ſed nunquid. Et adde, ꝙ alimentis futuris etiã cũ iuramento non põt renuntiari: ſed præteritis ſic. ſecundũ Bal. in. l. pactũ. in vlt. q. C. de Co. & idẽ tenet Bal. in. l. cũ hi. circa prin. ff. de tranſac. & Raph. Fulg. in. l. qui fidem. in prin. e. ti. ſed idẽ Bar. in. l. ſi quis prò eo. circa fi. in prin. ff. de fideiuſ. & Imo. in. c. cũ contingat. in pe. char. de iureiur. de quo per nouiſsimos in. l. de alimẽtis. C. de tranſac. Puto tamen veriorem eſſe primã opi. quia denegare alimẽta, nihil aliud eſt, quàm hominẽ necare: vt in. l. necare. & ibi Bar. ff. de libe. ag. & no. in. c. j. lxxxiij. di. Et ideò dicimus, ꝙ pendente cauſa ſuper alimentis: puta ſuper filiatione: interim debet filius, ſi eſt in quaſi poſſeſsione filiationis, alimentari: ne interim fame pereat, ſecundũ gl. & Bar. in. d. l. ſi quis à liberis. in. §. ſi vel parens. & in. l. ſi neget. ff. de lib. agno.

d ¶ Liberalitas pereat. Facit bo. tex. in. l. officio. in ver. modus aũt. ff. vbi pupedu. debeat. vbi in expenſis ſeruandus eſt modus, licet Dy. ibi dicat: maledicatur qui fecit illam legem. ſed Ray. dicit ibi: imò bñdicaẽt. Nic. de nea. ibi dixit ex hoc appere Dy fuiſſe largũ, & Ray. fuiſſe auarũ: ſed ſecũdũ. d. meũhĩc malè loqtur, quia laudare medium, eſt laudare virtutem, & non vitium.

e ¶ Primipilarij. vide gl. in ru. C. de primipilo. li. xij. & vide quod le. & not. in l. non ſolùm. §. qui primipilum. ff. de excu. tu. & in. l. ſed & milites. §. fi. ff. eo. in ver. primipilarij. & in ver. exercent.

ne pro-

a ¶ Et dãno filiorum. Facit quod no. in. c. Raynu. de testa. vbi quærit, nunquid valeat statutũ, vel consuetudo tollens legitimã deb tam filio, de qua qõne Cy. in. l. sancimus. C. de nup. Bar. & Mod. in. l. Titio centũ. §. Titio genero. ff. de cõdi. & demon. & in consi. incip. ex facto proponit: ꝙ nobilis. Bal. in. l. j. §. ius naturale. ff. de iust. & iur. & ibi per Ang. ꝙ Dy. in regula in dultũ. de reg. iur. in. vj. & in. l. cũ ratio. ff. de bonis dãnatis. & Bal. in. l. cũctos populos. in versi. subsequẽter quærit. C. de summ. tri. & in. l. lege. C. de leg. hæ. & in. l. fi. §. ipsum aũt. C. de bo. quæ lib. & in auth. nũc aũt. C. de sacro. eccle. & in. l. hac edictali. in prin. C. de secũ. nup. cũ alijs quęsitis dãdis. in. d. c. Raynutius. & cõis opi. doc. est, ꝙ licet statutũ nõ possit in totũ tollere legitimam: põttñ eam minuere.

ZACHARIAS.

¶ Adde ad prin. huiꝰ apost. Lud. Ro. fin. suo. dcxij. incip. quidã Cardinalis. & ad seq. apost. adde gl. & Car. alex. in. c. statuimus. §. Neophytũ. lxj. di. eũdẽ in. c. cũ cessante. col. j. de appel. Bar. & Alexã. in addi. ad eundẽ in l. ij. §. fi. de dona. & Feli. in. c. cũ nũtius. col. j. ver. no. j. & col. sequẽ. de testib.

¶ Adde, ꝙ cessante ratione, statutum cesset: Rom. consil. cclxvj. Antoni. Francis.

¶ Circa istũ passum, an per statutũ possit in totũ tolli, vel minui legitima. & eo. modo secundũ cõsuetudinẽ Pau. de ca. in auth. nouissima. C. de inof. testa. & d. Car. in cle. ij. in princ. in. vij. q. de re iudica. & in. c. Raynu. in ver. qa verò. in. ij. opp. tenent, ꝙ nõ possit tolli in totũ secundũ Dy. in regula, indultũ. de reg. iur. lib. vj. Sed Cy. in. l. sancimus. C. de nup. dicit consuetudinẽ esse in contrariũ. & ꝙ illa valet. Et dicit etiam valere statutũ tollẽs in totũ ipsam legitimã: si tñ aliquid relinquat loco legitimæ: puta si statutũ excluderet filiã ab omni successiõe paterna relicta sibi dote loco legitimę. quod etiã videt voluisse Bart. in. l. cũ lege. & in. l. si quis presbyter. in fi. cũ auth. ibi posita. C. de epis. & cle. & Bal. in auth. hoc amplius. in. xxxviij. q. in lect. antiqua. C. de fideic. & idẽ Bal. in. l. j. in. §. ius naturale. de iusti. & iur. in. l. maximũ vitium. in. vij. q. C. de libe. prete. & Ang. in. l. quod de bonis. in. §. fi. ff. ad leg. falci. & in auth. de hæredi. & fal. ad fi. & in. l. Papinianus. in §. quarta. ff. de inoffic. testa. vbi dicunt, ꝙ potest minui: sed nõ in totũ tolli. de quo etiam vide Fede. de Sen. in consi. lxxv. & Oldr. in consi. clxx. & do. de Rota. in decis. xvij. in anti. & Ro. in cõsil. cxxxij. Albe. de Rosa. in opere statutorũ in. ij. parte. q. ciiij. & Ioan. de Imo. in. c. cum causam. de iureiurand. & Ioann. Petru. de Perusi. in. l. si emancipati. C. de colla. & Pau. de ca. in consi. lxxvj. & in consi. cxviij. in quibus locis dicunt, ꝙ potest in totũ tolli: sed idẽ do. Pau. in cõsi. cxxxj. dicit, ꝙ non põt in totũ tolli: sed bene minui. do. Alex. in cõs. lxvj. in prima parte cõ filiorũ: dicit, ꝙ legitima de iure cõmuni non potest tolliin totum: nec minui. per. l. qm̃ in prioribus. C. de inoff. testa. Sed ꝙ statutum sic: quãdo extarent agenti per statutũ vocati ad successionem: aliâs autem non. Idem autem Alexan. in. l. post dotem. in. v. charta. fol. matri. post Bar. in. l. Titio cẽtum. in. §. Titio genero. ff. de condi. & demõ. dicit statutũ posse illã minuere. Bal. autem in. l. fin. in. §. ipsum. C. de bo. quæ libe. dicit, ꝙ potest minui quatenus sufficit ad alimenta: non autem, vt ea nõ sufficiat ad alimenta quod etiamtenet. d. Abb. in. c. Raynutius. de testa. vbi dixit, ꝙ non valet statutũ tollẽs legitimam in totum, quãdo filius aliâs non haberet, vnde viueret: aliâs sic. Et prædicta procedunt in legitima, quæ debetur descendentibus de bonis ascẽdentiũ: quia illa videt esse debita iurequodam naturę: secus autem est in legitima, quæ debet ascendentibus in bonis ascendentium: quia cũ illa sit de iure positiuo, potest etiam in totũ tolli per statutum. Ita Bal. no. in. l. j. §. ius naturale. ff. de iusti. & iure. & in. l. lege. §. de leg. hær. & Rom. in consi. ccxxxij. & Ang. in cõsi. ciij. incip. statuto cauetur. vbi dicit, ꝙ statutum excludens matrẽ à successione filij propter masculos, intelligitur etiam excludere eam à legitima: quę hoc casu potest in totum tolli per statutum: cùm sit de iure positiuo.

b ¶ Aggrauatur. facit text. in. l. iij. ad fi. d. de epis. audi. & ibi Gul. de cu. Bal. & tex. xxv. di. in. c. vnũ orar. §. criminis. Odo. & Bal. in. l. apud antiquos. C. de furt. Bal. c. j. §. furtum. de pace iur. fir. Cy. in. d. l. apud antiquos. Bald. in auth. sed nouo iure. C. de ser. fugi. & in. c. de appel. j. de appella. gl. singu. in. l. lege Cornel. ff. ad sillan. per istum in. c. j. de cleri. percu. In contrariũ facit l. si diuturno. ff. de pœnis. l. querela. C. de fal. l. adulter. C. de adul. Rñdetur ꝙ procedũt ī foro cõtẽtioso: secus in foro Dei secũdũ do. meũ hîc. & vide pro.

---

ne ꝓpter gemitus vxoris & filiorũ malè gererẽt eorũ officiũ. Et no. bene istũ casum. Nã ex cõsimili rõne potes defendere multa statuta, quæ maximè vigẽt Florẽtiæ: vt bõa filiorũ & vxoris etiã ipsi filij possint capi ꝑ delicto fallẽtiæ: scilicet quãdo pater fallit, seu cedit foro. Et idem in similibus casibus arduis & valde periculosis. Nã amore cõiugis & filiorũ, sępe homines retrahuntur ab illa fallentia. Illa tamen statuta iniqua sunt, quãdo ex necessitate inducitur quis ad fallendum. Sed quia multi fallũt ex proposito, vt videmus: ideò emanauerũt illa statuta. An autẽ cessante ratione statuti, sit obseruandũ illud statutũ cum tanta iniquitate & dãno filiorũ[a] & vxoris? vide quod no. Inn. in. c. quia plerique. in fi. de immu ecclę. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo contra ius naturale, cuius transgressio est peccatum, non valet.*
2 *Consuetudo non excusat in peccatis quo ad Deum.*
3 *Ius diuinum potest limitari, minui & augeri, vel distingui, si ratio suadet ab ipsa lege positiua: secus si ratio non suadet.*
Cõsuetudo cõtra. x. præce. nõ valet: nisi rõ suadeat.
Statutum quòd pro homicidio imponatur pœna pecuniaria: an valeat.
Statuta, quòd liceat occidere consanguineos ad vindictam, sunt illicita.
4 *Statutũ, quòd bannitus possit impunè offendi: valet.*
5 *Consuetudo rõnalis, vel irrõnalis quòd cognoscatur?*
6 *Duo contraria possunt esse simul vera consyderatis diuersis finibus.*
7 *Requisita ad consuetudinem inducendam.*
Præscribi vtrum dicatur consuetudo.
8 *Consuetudo inducitur ab habente potestatem legis condendæ: & nõ procedit in viris ecclesiasticis.*
Mulieres non possunt inducere consuetudinem.
9 *Consuetudo contra canones valet: sed statutum non.*
Seculares personæ possunt statuere contra leges: ecclesiasticæ verò non. & quæ est ratio.
10 *Noua causa superueniens inducit actum, qui aliâs non poterat fieri.*
Procurator generalis ex noua causa superueniente, mutat quæ specialiter dominus commisit.
Delegatus specialis Papæ in illa causa est maior legato generali.
11 *Quantum tempus requiratur ad consuetudinem inducendam, tam de iure canonico, quàm ciuili.*
12 *Consuetudo inducitur ex scientia, non per errorem.*
De similibus ad similia proceditur in consuetudine: licet aliquando secus.
13 *Consuetudo inducitur etiam ignorãte illo, qui habet potestatem iura condere.*
14 *Præscriptio non minuitur in tẽpore à iure constituto: licet fiat sciente illo, contra quẽ præscribitur.*
15 *Cõsuetudo inducit illorũ, quæ possunt aliâs præscribi.*
Laici neque præscriptione, neque consuetudine acquirunt spiritualia.
Papa potest facere laicos capaces spiritualium.
Forma dat esse rei.
16 *Consuetudo ad hoc vt valeat, non requiritur, quòd sit obtenta in contradictorio iudicio.*
Actus in iudicio obtenti, quo inducũt consuetudinẽ.
17 *Consuetudo ex quot vicibus introducitur.*
18 *Consuetudo ad hoc, vt sit valida, an requiratur quòd ea vtatur maior pars populi.*
19 *Consuetudo vtrum tollatur per vnicum actum?*
20 *Præscriptio & consuetudo, in quibus differunt.*
Titulus requiritur in præscri. sed in cõsuetudine nõ.
21 *Consuetudo si habet id, quod habet lex, an sublata lege sit sublata consuetudo.*
22 *Consuetudo contra legem diuinam, vel naturalem, non valet: & quid contra alias leges?*
23 *Legitima vtrum possit tolli, vel minui per statutum.*
24 *Consuetudo semel reprobata, an possit ãpliusinduci.*
Consuetudo an tollatur per legem sequentem.
25 *Ciuitas si facit statutũ contra suã consuetudinẽ, tollitur consuetudo, licet de ea non faciat mentionẽ.*

CAP. XI.

CVm tanto. ¶ Habet materiã amplã & multũ subtilem: & multa sunt scripta in materia consuetudinis. Et videbis plenissimè in tractatu, quẽ posuit hîc Ioã. And. post lecturã huius. c. in quo inter serit ferè omnia dicta legistarũ, vsq; ad tẽpus suũ. & per Legistas præcipuè tractat in. l. j. & ij. C. quæ sit lon. cõsu. & per Dy. & Bar. in. l. de quibus. ff. de legi. & vide gl. per Arch. ibi. xj. distin. cõsuetudinis. Ego solũ prosequor ea, q æ sunt necessaria ad intellectũ capituli: & gl. Nã reliqua relinquẽda sunt studio cameræ. hoc dicit istud. c. in summa. Cõsuetudo non derogat iuri naturali, seu diuino, cuius trãsgressio peccatũ inducit: nec positiuo, nisi fit rationabilis & præscripta: & habet duo dicta. Secundũ ibi licet & quæ libet pars põt subdiuidi. ¶ Casus literalis. In prima parte dicitur, quòd quantò amplius quis in peccato perseuerat, tantò grauius peccat: vnde cõtra ius naturale nulla consuetudo excusat: quia trãsgressio iuris naturalis periculũ salutis inducit. Secũdò dicit, quòd cõsuetudo longeua nõ est vtilis: tamẽ nõ adeò valet, vt præiudicet iuri cõi, siue positiuo: nisi illa consuetudo sit rõnabilis & præscripta: qa præiudicat iuri cõi in loco, vbi cõsuetudo illa seruatur. B. ¶ Not. j. quòd ex diuturnitate peccandi, peccatũ aggrauatur.[b] ad idẽ. c. imita

j.l.quicunq;.C.de ser.fugi.vbi geminatione delictorũ pœna multiplicat. qđ est verũ secundũ Bald.ibi,qñ vnũquodq; delictũ habet in se terminũ & finẽ:vt ibi per eũ in.ñ.no. Et intelligit ibi Bal.istud verũ:qñ quis vult;prę scribere ipsum actũ delinquẽdi per diuturnitatem temporis:quia nõ põt. qa quandiu perseuerat in peccato ,tantò magis punitur:secus si delictũ est iam cõmissum:qa tũc pœna infligẽ da tẽporis prę scri a ptiõe aboletur .l. querela .C. de falsis.& vide elegan tẽ tex.in.l.lex Iu lia.ad leg.Iul.rep. b quem tex.allegat pro singulari Bal. in.l.j.C.ne ex de- c lic.defun.& Bar. in.l.si cui.in.§.cũ d sacrilegiũ in vers. omisi hic vnã qõ e nem.ff.de accusa. quẽ refert iste in f d.c.j.de cleri.per- cus.Adde Anch. 2 consi.iiij. Antoni.Francis.

¶ Circa hoc degeminatiõe delictorũ siue multiplicatiõe,adde quòd absq; dubio in foro cõsciẽtiæ,siue delicta plura cõmittunt,siue vnũ &idẽ pluriesreiterant,magis & grauius debet qs puniri.qa quãtò diutius quis permanet in peccato :tãtò grauius debet puniri:neq; excusatur ex cõsuetudine peccandi. vt est text.in.c.fi.de consue. Pro quo etiã est text.in.c. cũ ī eccl.de simo. & in.c.cum habe 3 ret.de eo qui du. in matri.quã pol lu. per adulte. In foro autẽ contentioso multiplicatio delicti eisdẽ loco & tpe cõmissi,facit cẽseri esse vnũ & idem delictũ.& ideò si quis sæpius cũ eadẽ in vno & eodẽ loco & die committat adulteriũ ,vel ludat,vel vestes prohibitas portet,nõ tenet,nisi provno delicto:vt no.vol.Saly.post Bal.in.l.quicunq;.in.ñ.col.C.de ser.fug. Neq; ex ista geminatione actus prohibiti roboratur ipse actus: vt in auc. si qua mulier.& ibi per Bal.§.ad velle.Adde tñ,q; geminatio actuũ validat actũ priorẽ inualidũ.l.talis scriptura.& ibi per Ang.& doct.ff.de leg.j.l.legata inutiliter.& ibi per Barto.eo.titu.& per Bald.in tract.schisma.in.xix.col. vbi multa dicit circa geminationẽ actuũ,quid operetur.& quẽ effectũ inducat. Et tene mẽti,q; licet mulier obstãte Senatusc̃osulto velleiano non possit pro alio fideiubere,si tñ geminatè fideiuberet ,& labatur bienniũ, etiã si non fuerit certiorata de beneficio velleiani,sibi cõpetente:non potuerit opponere talẽ exceptionẽ.l.si mulier.& ibi per Bal.ff.ad velle. Et adetiam,q; licet sententia interlocutoria possit reuocari.vt in.l.quod iussit.ff. de re iudi.tamen quando esset geminata,non posset reuocari:vt est gloss. reputata singularis in ele.cum à repulsione.de appella.

z ¶ Infelicẽ.Facit tex.de pœ.di.ñ.c.si em̃ inquit .& Boetius de conso.Phi. re.vj.q.j.concordat.c.cum haberet j.de eo qui dux.in matri.de quo ibi dixi. No.ibi:infelicẽ a animã.quòd aĩa infelicitatur ex peccato.& est ratio:quia p peccatũ separatur à Deo.xxxij.q. j.c.cũ renuntiatur.Itẽ no.ibi:allegatam. quòd anima alligatur b per peccatũ. ¶ † Itẽ not. vnã regulã ex prima parte,q; consuetudo nihil po test cõtra ius naturale,quãdo est tale, q; ipsius trãsgressio inducit peccatũ. c quod quãdo sit j. subijciã. ¶ Et no.quòd ius naturale d quãdoq; ponit ,p iure diuino:vt hîc. Tamẽ puto q; cõprehẽditur tã ipsum ius diuinum, e quã ipsum ius naturale. Nã neq; ius naturale, neq; ius diuinum põt immutari per consuetudinem: f Et quatuor modos,quibus sumitur ius naturale, vide per gl.no.j.di.in.c.ius naturale. ¶ † Item no.quòd consuetudo non excusat in peccatis quo ad Deũ, sed fortius accusat.qa quãtò peccata sunt diuturniora, tantò sunt grauiora:vt in tex.facit.xxxij.q.vij.c.flagitia.& vide bo.gl. cũ tex.iiij.dist.c.deniq;.¶ Not.in.§.licet.quòd cõsuetudo prævalet iuri positiuo, si est ratiõabilis & præscripta.A cõtrario : cõsuetudo rõne carẽs,nõ derogat iuri.Et ratio est: quia cõsuetudo cũ sit quædam lex,debet habere ratio nẽ in se:aliâs nõ est lex.iiij.dist.c.erit aũt lex. si ergo amittit substãtialia legis,nõ põt præiudicare legi.¶ Vltimò nota,q; ius humanũ appellatur ius positiuũ. Et dicitur ius positiuum ad differẽtiã iuris naturalis. Nã manu positũ est: & põt variari ex tẽpore:vt in.c.an debet.de cõsan.& aff.Ius verò diuinũ,seu naturale ,p cedit à rõne & instinctu naturali.vnde sicut naturalia sunt immutabilia.v.dist.in princi.& ipsum ius diuinũ.Et scias,q; ius diuinũ appellat qñq; ius naturale:qa rõne naturali inductũ:vt not. Inn.in.c.quæ in ecclesiarũ. de const. † In gl.ij. hæc gl.versat circa intellectũ primæ partis:& nimis breuiter se expediuit. Vnde pro clariori intellectu primò op.contra tex.q; videt,q; ius naturale sit ius mutabile.Nã circũcisio erat de iure diuino:& tamen post aduentũ Christi illi succesit baptismus:vt in.c.maiores j.de bapti. Itẽ de iure diuino mulier cessabat p plures dies post partũ ab ingressu tẽpli:vt.v.di.in prin. & tamẽ hodie põt mulier liberè ingredi ecclesiam quãdocunq;: vt in.c. vno.de purgatione post partũ. Et multa alia fuerũt secundũ legẽ Mosaicã inducta, quæ hodie prorsus cessant: vt in obligatiõe Sabbati & similiũ.So.gl. metu cõtrarij intelligit text.de præcepto morali. in.iĩ.q; peccator apud Deũ est monstrũ,spectante Deo simile monstrũ.

b ¶ Alligatur.Alibi dicit,q; aĩa captiuat propter peccatũ. c.nisi cũ pridem. de renũ.& secũdũ Frã.Vercel.dicit ad similitudinẽ corporis ligari: quod per vincula lĩgat.c.j.de depos.& dum hõ peccat,augmentat vinculũ aĩæ. Nã dũ aĩa nostra est in corpore,est in carcere & in vinculis. iuxta illud:solue de carcere animã meã.& Cicero de somnio Scipiõis, volãt ad cælũ ex corpe,quasi ex vinculis aĩæ.& dicit hîc Petr. de Anc.q; in delictis est dareobligatio nẽ naturalẽ, etiã quoad fiscũ:qa ille qui delinq;t, vĩ cõsentire ad pœnã.l.j.§.bestias.ff. de postulã.D.meus hîcallegat tex. in.l.Imperatores. in ver.ipse te pœnæ subdisti.ff.de iure fisci. Ego allego gl.in .l.cum ,pbatio.quę dicit peccatum tuũ punit.ff.de ,pb.& facit gl.in.c.fi.de accu. vbi stultus in culpa , sapiens in pœna.quę allegat text.in.c.qui ea. xxxviij.dist.

¶ Adde illud Psalmistæ:aĩa nostra, sicut passer erepta est de laqueo venantiũ:laqueus cõtrit9 est,& nos liberati sumus.

c ✣ SEB. SAPIA. ¶ Peccatum. Ex hoc conclusio vĩ posse iferri,q; nõ valet cõsuetudo, q; Iudæi possint mutuare pecunias sub vsuris Christianis:quia vsurę sunt ,phibitę,etiã de iurediuino.Dicit tamen illustris domi.meus Curtius hîc co.x.ver. limitat modo . q; imò valet:quiaex ea nõ inducit peccatũ,imò euitatur peccatũ :qa tollit occasio fœnerãdi Christianis.& ita tenet Paul.de ca. in cõsi. cccxciiij. nõ vĩ expediẽs.secundũ antiquã impressio. & Alex.in cõsi.j.in.ñ. vol.liij.Alex.fuit sibi cõtrarius & cõtrariũ cõsuluit:vt refert.d.Iaso.in.l.cũctos populos.in vtraq; lectu,C.de sum.trini.& ibi tenet & multa allegat, quòd imò non valet talis consuetudo,& idem comprobat ex multis idem domi.Ioan. baptista, de sancto Seuerino.& ita est tenendum.

d ¶ Naturale. Quot modis capitur ius naturale: vide bo.glo.in.c.ius naturale.j.distinctio.

e ¶ Ius diuinũ. Vide Bar.& doc.in.l.fi.C.si cõtra ius.& in.c.quæ in ecclesiarũ.de cõsti.p doc.& ibi per.d.Feli.plenè & pulchrè in .vñ.col.ibi: expedita. Pet.de Anc.in rep.c.j.§.de cõsti.in.xj.q.principali .Bal.in.l.j.ff.de cõsti.& instit.de iu.na.gẽ.& ciui.§.sed naturalia.& qđ no.ī.c.nobis. de deci.

f ZACHARIAS. ¶ Per cõsuetudinem. Adde quòd in totũ verum est, q; tolli non possit. Pro parte autẽ & ex causa rationabili sic:vt per glos.& ibi Cy.in.l.fi.C.si cõtra ius,vel vtil.pub.& in.l.j.de consti. Prin.Ang.in.l. per ter-

cum mulier. fol. mat. & Lu. Rom. sing. suis. in ver. testa. ver. quid si ciuitas.

a SEB. SAPIA. ¶ Statutum. Vide Fel. in rub. j. de homi. Aret. in cõsi. lviij. diligẽter. col. vj. Alex. in. l. j. col. iij. ff. quod quisq; iur.

b ¶ Pro nitatem peccandi. Adde. Host. in sum. huius tit. §. iij. versi. quid ergo. & Bal. hîc pulchrè loquentẽ. & Hosti. & doct. in. c. ij. de deli. puero. & text. & ibi Do. in c. factæ sunt aũt leges. iij. di. vbi probatur ex illo tex. quòd pœna pro delicto debet esse talis, q̃ per illã coerceat audacia delinquentiũ. Ergo p pœnã pecuniariã, vt similẽ coerceat audacia. & ibi Do. reprehẽdit cõsuetudinẽ Venetorũ, q̃ percutiẽs cleri. de nocte, soluat quinq; solidos vt non valeat. quia dat materiã delinquẽdi. & hoc voluit Archi. quẽ sequũt Pet. de Anch. & doc. in. c. Eps. ne cle. vel mo. lib. vj. & iste in. d. c. ij. & Bal. in. c. j. §. vel furtũ. de pa. iur. fir. dicit nõ valere statutũ imponẽs pœnã contẽptibilẽ pro delicto. & idẽ voluit Bal. hîc in. ij. col. in ver. scias. & qd' voluit idẽ Bal. in. l. cũctos populos. in. v. col. in ver. sequit in cã fi. C. de sump. tri. Verbi gratia: si statutũ sine cã, vel ex praua occasiõe, p̃mittit homicidiũ: ista est turpis permissio: & ideo statutũ nullũ. & allegat not. per Host. Sed cũ causa. s. magna sit: vt qa est bãnitus propter enormitatẽ delicti: istud bñ posset statui. l. iij. §. trãsfugas. ff. de fica. & l. raptores. C. de epis. & cle. Et ex his apparet, q̃ nõ valet statutũ, q̃ creditor possit occidere debitorẽ sibi non soluentẽ: vt no. in. l. j. C. de ces. bo. Sed bene valeret statutũ, q̃ bãnitus ex graui crimine possit occidi: vt in. l. raptores. & idẽ voluit Do. in. c. ij. de cõsue. lib. vj. & per istũ tex. reprobat cõsuetudo, in p̃in. ij. col. Et hoc voluit Tancre. de Corne. de in sua cõpendiosa. in. xij. rub. in vlti. q. in fi. vbi allegat Archi. in. c. fi. ne cle. vel mona. lib. vj. vbi dicit tale statutum nõ valere: qa est cõtra legẽ Mosaicã vereris testamẽti: & contra iura Decretorũ, secundũ quæ pœna homicidij est mors. xxiij. q. v. c. miles. & . c. cũ hõ. & in. c. si homicidiũ. & est bonus tex. in. c. oĩs aũt lex. iij. di. in ver. q cædẽ fecerit, capite plectat. Et licet hîc Imo. dubitet, quæ pœna imponebat de iure fforum pro homicidio: tene tñ, q̃ erat pœna capitis. pro quo vide Ang. in cõs. xiij. inci. nos Carolus. vbi multũ elegãter examinat, si de iure fforũ imponebat pœna mortis pro homicidio. & Host. hîc sequit. d. Gal uanus doctor antiquus dũ hîc Paduæ legeret in rep. huius. c. In contrariũ tñ vide Alber. in sua secũda parte statutorũ, in. q. cxxij. incip. itẽ quæro, an valeat statutũ, quod est in multis ciuitatibus: vbi cõcludit totũ mundũ hoc seruare, q̃ valeat. & idẽ sentit Bar. in. l. j. ff. de pub. iudi. & Ang. in. l. is, qui cũ telo. C. de fica. & Bal. in. l, gracchus. C. de adul. dũ dicit Perusij vigere statutũ, q̃ occidẽs vnũ, põt se redimere sexcentis libris. & idẽ Bal. in. d. c. j. §. vel furtũ. & idẽ sentit hîc Io. de Imo. & in. d. l. j. ff. de publi. iud. Do. meus hîc pro cõcordia dicit, q̃ aut loquimur ante factũ: & t̃ũc nõ valet statutũ, seu cõsuetudo: vt homicida soluat pœnã pecuniariã. & isto modo procedat opi. Host. & sequaciũ. Aut loquimur post factũ. & tũc procedat dictũ Albe. & aliorũ. Et mouet ex doctrina Io. An. in. c. ij. de testa. lib. vj. vbi facit similẽ distinctionẽ: cũ isto casu non inducat quis ad homicidiũ propter peccatũ: & sic tollit illud incõueniens adductũ per Host. Vel posset aliter dici secundũ eũ, q̃ statutũ sit validũ: vbi imponit pœna pecuniaria magna quæ dicit esse vita hoĩs: vt dixit gl. in. l. aduocati. in ver. vitã. C. de aduo. diuer. iu. & tũc procedat opi. Alber. & aliorũ, per id quod voluit Bal. in. l. parẽtes. C. de testi. æquiparãs cãm magnã ciuilẽ & pecuniariã causæ crimina li. Nec obst. dictũ Tancre. qa lex Mosaica est seruanda inter Iudæos. Nec obst. q̃ iura Decretorũ imponãt pœnã mortis. Ergo statutũ nõ poterit illam pœnã alterare: qa iura Decretorũ nõ dãnãt statuta aliter disponentia. Itẽ p̃cedat hoc in populo t̃paliter subiecto ecclesiæ: secus in populo subiecto imperio. qa talis populus nõ põt cõcedere cõtra iura & cõia statuta: vt in. d. l. oẽs populi. ff. de iust. & iur. & dicit nũc̃ reperisse istũ passum ita bene examinatũ. Ego adduco Aret. in cõsil. lix. inci. diligẽter cõsyderatis oĩbus in. viij. col. in versi. quis autẽ. vbi refert Host. in. c. r, in fi. de delic. pue. But. ibi. & hîc in. xj. charta. q̃ nõ valet statutũ, vel cõsuetudo, per quã pro homicidio imponit pœna pecuniaria, vel vilis. Et idẽ tenet Bal. secundũ eũ, q̃n hoc fit sine cã in. d. c. j. §. iniuria. circa fi. in ver. pone pro homicidio. & in vers. quæro, statuto cauet. De pace iura. fir. Credo in pũcto iuris opi. Host. esse veriorẽ: quia negari nõ põt, quin tale statutũ, vel cõsuetudo inducat ad delinquẽdũ. per. d. l. cõuenire. ff. de pac. dotali. & p. d. c. factæ sunt aũt leges. & quod voluit Do. maximè non cõcurrente aliqua iusta causa.

Anto. Francis. ¶ Ad istum passum, an valeat statutũ, vel cõsuetudo, quòd pro homicidio imponat pœna pecuniaria, vel pro alio magno delicto imponatur modica pœna. Dicas, q̃ pœnę debẽt cõmensurari ad delicta: vt in l. respiciendũ. ff. de pœ. & ideò põt dici, q̃ cũ de iure cõi pœna homicidij sit pœna capitis: vt in. l. j. ff. & C. ad leg. Corne. de sica. & etiã iure canonico sit grauis pœna introducta: vt in. c. j. de homi. vt̃ tale statutũ non tenere: vt dixit Archi. in c. duo ista. xxiij. q. iij. & in. c. fi. ne cler. vel mona. lib. vj. & idẽ etiã vol. Hosti. & Io. an. in c. fi. de cõsue. qd' etiã voluit Bal. in c. j. in. §. iniuria. de pac. iur. fir. In vsi. feu. & vide Bar. in l. j. in. iij. col. ff. de publi. iud. & vide Ang. Are. in trac. maleficiorũ. inver sic. ex interuallo mortuus. & vide Ang. in. l. si vacantia. C. de bo. va. li. x. vbi dixit, q̃ cõdẽnatus in pœna pecuniaria in loco domicilij, ex, statuto existẽte in eo loco, põt decapitari in loco delicti. & vide Bal. in aut. qui semel. C. qũo & quando iu. & in. l. j. in. iij. col. C. de ædil. act. vbi dixit, q̃ si statutũ dicat, q̃ cõmittẽs duo homicidia, de capitetur. & aliud statutũ dicat, q̃ primo homicidio soluatur pœna pecuniaria: q̃ licet primũ homicidiũ nõ cõputetur in numero: tamẽ etiã si p̃ primo homicidio sit soluta pœna pecuniaria: ille homicida debet decapitari: & hoc ne detur materia delinquẽdi. quod etiã voluit Bal. inst. de vsuca. in. §. aliquãdo. & in addi. Spe. in ti. de loc. in ver. pro primo anno. Et de huiusmodi materia homicidij, & qua pœna puniatur, & quale homicidiũ sit punibile pœna capitali: vide Spe. in ti. de homi. & in ti. de iniu. & dã. da. in ver. occidens. per totũ. Et adde, q̃ primũ homicidiũ cõmissum fuit cõmissum per Caim in personam Abel fratris sui. de quo vide gl. in. l. si quis homicidij. C. de accu.

c ¶ Contra statuta. vide hîc Bal. in. iiij. col. in ver. sed.

ZACHARIAS. ¶ Adde tamẽ tale statutũ non valere saluis dictis istius in. c. quæ in ecclesiarum. in ver. nota primũ. & ibi dixi in apostil. post alios. s. de consti, cui addas aliã gl. fin. in. l. cũ fundum. in ver. posteà. ff. de vi & vi ar. videlicet, q̃ tale statutum de vindicta, debet intelligi, q̃ quis illam faciat pro prijs manibus: secus si per alium. vide no. Bal. in. c. ad nostram. in. j. co. de proba. quòd potestas priuato concessa occidendi non potest denegari. quem Feli. in præalle. c. quæ in ecclesiarum. col. iij. versi. procedit ergo dictum statutum. refert & sequitur, limitando tamen: vt ibi per eum.

¶ Adde Bal. consi. cxc. v. li. & Bar. consi. clxxxvj. vbi ponit de statuto dictã te, q̃ offendens debeat se ponere in manibus offensi. si tutor nomine pupilli soluat pecuniã: ne pupillus se ponat in manibus offensi: an valeat: & dic, q̃ nõ: quia dicit, q̃ melius est pati pœnam corporalem, & pacem cõsequi, quã pecuniam soluere, & in odio remanere.

Anto. Francis. ¶ Circa hoc, an vindicta permissa ex forma statuti, p̃ut est in ciuitate Senarũ, possit alteri cõmitti, vel mãdari: vide Bal. in. c. j. in. §. j. in. j. col. in ver. & hoc facit ad statutũ. de pa. iura. fir. & in. l. iij. in fi. C. cõmuni diui. vbi dixit, q̃ non: per. l. cum fundũ. in. §. fi. ff. de vi & vi ar. & idem voluit ipse Bal. in. l. accusationis. C. quod met. cau. & in. l. vt vim. ff. de iusti. & iur. & in. l. j. C. vnde vi. In repe. tamẽ Bal. in. l. gracchus. C. de adul. videtur tenere contrarium. de quo vide Petr. de Ancha. in cap. canonum statuta, in repe. ad fin. de consti. & per Alex. & Paul. de castr. in. l. si cum dotem. in. §. transgrediamur ff. sol. mat. & per Ro. in. l. iij. in. §. si maritus. ff. ad Silla. & in. l. j. in fin. de ope. no. nun. & per Alex. in. l. non solùm. in. §. si mandato. ff. de iniu. & per Bal. in l. ij. in. xviij. col. C. de serui. vbi examinat illũ passum: an vindicta per aliũ sit permissa. & vide Pau. de Cast. in. l. refectiõis. ff. cõia prædio. vbi dicit, q̃ si statutũ p̃mittat vindictam, debet sic intelligi, vt ille per se faciat: quamuis etiam possit cõuocare amicos ad faciendam talẽ vindictam impunè. Adde tamen q̃ si statutũ permittat cõpetẽtem vindictã: q̃ si percussus percutiat à solo cũ multitudine tñ amicorũ, teneret de excessu: vt dixit Bal. in. l. si familia. ff. de iurisd. om. iud. Et adde etiã, q̃ si statuto permittat vindicta, intelligit vsq; ad quartũ gradum, secundũ Bal. in. l. abdicatio. C. de pat. pote. Et tene mẽti, q̃ licet de iure vindicta nõ sit permissa: cũ nõ possit qs se sine iudice vindicare: imò scriptũ est, nihil esse vindicta grauius: vt in. c. qa suspecti. iij. q. v. Imò nedũ est faciẽda vindicta: sed nec etiã defyderãda: vt in. c. de occidendis. xxiij. q. v. tñ põt à statuto p̃mitti, vt plenè p Bal. in. l. is penes. C. de po. & p Alex. in. l. j. in. §. vsq;. ff. de iniu. Et q̃uis nõ sit permissa vindicta de iure cõi: vt etiã habet in. l. scientiã. in. §. qui cũ aliter. & ibi plenè p Floria. ff. ad le. aql. tñ multi sunt casus, in quibus etiã est p̃missa vindicta. de qbus habet per Spe. in ti. de actio. in. vĩ. char. in fi. in vers. itẽ qui vult. & in titu. de off. oĩm iud. in. §. põt. in prin. & in tit. de accusa. in ver. sed pone. & tene mẽti, q̃ vindicanti se, q̃n id facit lacessitus & prouocatus, ignoscit: vt plenè

per Spe.§.ſi de crimi.in modũ excep.oppo.in verſi.ſed quæro.

a ¶ Videtur hęc limitari, Adde mod.in.c.quæ in eccleſiarũ.& ibi.d.Feli.in v.col.de cõſti.Richar.in.iij.ſen.q.ñ.ar.j.Inn.in.c.dudũ.ñ.in gl.inci. quod electionis tpe:de elec.& ſequitur Archi.in.c.quærẽdũ.ñ.q.vñ. & plenè p do.Feli.in.d.c.quæ in eccleſiarum.vj.co.vbi oĩno videas eum: an poteſtas occidendi poſsit delegari. Et an ſtatutũ loquẽs de occidente, procedat in mãdãte. & qd in foro cõſciẽtiæ.

b ¶ Bãnitus. Rõ eſt quia bannitus eſt trãſſuga & hoſtis ciuitatis.d.l.amiſſione.§.j. hic allegata. hoſtis autẽ ciuitatis põt impunè occidi.l. j. ff. de ſica. Adde Bar.ĩ.l.vt vim.& in.d.l. omnes populi.in xiij.col.ff. de iuſt.& iu.& in d.§. j.& in. l. vbi pactũ. C.de tranſac.& in.l.ñ.C.qñ liceat ſe ſine iudice vindicare.et ibi Bald. & in.l.data opera. C. q accuſ. nõ poſ. & in.l.de curionẽ.C.qui.ex cau. infa. irrogat. per Albe.in.quarta parte ſtatutorũ.q. xvij.p But. in.c.ſi verò. el.j.j. de ſen. excõ. per Gem.in.c.nõ eſt. c.his ita.circa medium vj.diſtin.& Pet.de Ancha. in c.j.in.iij.principali quęſito.ſ.de cõſti. & per eundẽ ibidẽ.in.xj. qõne prĩcipali. Imò dixit Bar. in. d.l.ñ. C. quando liceat ſe ſine iudi.vindi. § q nõ valeat pactũ factũ cum bannito de eo nõ offendẽdo. quod eſt cõtra vtilitatem publicam: vt plenè ipſe diſputauit in q.incipi. Lucanæ ciuitatis ſtatuto. videas tñ nouem caſus collectos p do.Feli.in.c. quæ in eccleſiarum.in iij. co.ibi.per iſtã cõcluſionẽ:de cõſti. In quibus ſtatutum nihil operatur, nec excuſat homicidam.& videas hîc Bal.in.ñ.col.in ver.vnde bannitus. Adde, quòd cõis eſt conſulentium opi.quòd valeat.de quo per Bar.cõſi. cclxxxj. Bng.conſi.lxxxvñ.Abb.conſi. ciij. Alex.in multis ſuit cõſilijs prout in tabula dictorũ conſiliorum videre potes.

ZACHARIAS. ¶ Tu dic q de iure cõi ſtatutũ pmittẽs impunè occidi, nõ valet vt p Feli.latè in.c.quæ in eccleſiarũ.col.ñ.ver.ex iſta gl.inferẽ. & ibi p eũ cõcor.vbi etiã nọ.aliquid poſt iſtũ.ſ.de cõſti.qbus adde Bal. ĩ.l. cũ mulier.ver.ſed an de iure cõi.ff.ſol.matr.& Bar.in.l.vt vim.ff.de iuſt. & iur. Nec etiã de iure canonico.ita no. Hoſti.hîc. Et qualiter ĩtelligaẽ ſtatutũ, q bãnit⁹ impunè occidaẽ, vide per Alex.cõſi. lxxvij. p totũ.volu.ij.

c ✠ SEB. SAPIA. ¶ Occidi. Ego dũ legerẽ.l. quod Nerua.circa primã qõnem Bar.ff.depoſiti.deprehẽdi maximã cõtrarietatẽ inter Theologos & inter canoniſtas: an in foro cõſcientię liceat permittẽte ſtatuto bannitũ occidere. Feli.enim in.c.quæ in eccleſiarũ.col.iij.tenet quòd ſic. & allegat Richardũ diſtin.xxxvij.q.ij.arti.j.ſed cõtrariũ tenet Bal.in.l.j.C.ſi à non cõpe.iudic.vbi dicit, quòd omne homicidiũ etiã permiſſum à ſtatuto habet in ſe dolũ.& Albe.de roſa.in quarta parte ſtatutorũ.q.xix.refert audiuiſſe à multis religioſis, quòd occidẽs bannitũ authoritate ſtatuti teneatur. Refert & ſequitur do. Iaſ.in.l.vbi pactum.colũ.vj.C.de tranſac. Nellus in tractatu bannitorum.quæſtio.xj.in ſecunda parte ſecundi temporis.vide etiã Bal.in.l.decuriones.C. ex qui. cau.infa.irroga.

tis locis, permittentia cõſanguineis vindicare mortẽ, ſeu iniuriã cõſanguineorũ. Hæc enim ſtatuta videntur illicita: quia quod debet fieri per viã iuſtitiæ, non debet exerceri cũ rancore animi: maximè, quia præbẽt materiã peccati & ſcandali.ar.in.l.non ſinguli. ff. de reg.iur. &.in.l.cõuenire.ff. de pac. dota. De quo vide per Io.an.in addi. Spe. in ti.de cõſti. vbi videt hoc limitari[a], quãdo ſtatutũ dat hanc facultatẽ, vt ex rancore animi faciant vindictã. Secus ſi datur, vt miniſtro legis ſeu iuſtitiæ: quia ſtatutum poteſt illos cõſanguineos miniſtros iuſtitiæ facere.xxiij.quæſtione.v.c.nõ eſt crudelis.& dic latius: vt ibi no. ¶ † Per prædicta poteſt etiam ſolui quæſtio, nunquid valeat ſtatutũ, vt maximè bannitus[b] valeat impunè occidi. [c] Et dicẽdum quòd ſic, ſi ſit ex cauſa rationabili: qa bannitus eſt hoſtis ciuitatis: de quo per Bar.in.l.omnes populi.ff.de iuſti.& iur. & in l.amiſsione.ff.de cap. dimi. Et bene facit text. in.l.minimè.ff. de relig.& ſump.fune.& tenet Ioan.An.in loco præalleg. ¶ In glo.in verbo: *non ſit vilis*. Aduerte in hac glo.quę eſt ſuper.§. licet.vſq; ad finẽ tractatur materia cõſuetudinis. Et quo ad cõtrariũ gl.dic ſecundũ docto. quòd principiũ huius.§.poteſt intelligi dupliciter. Primò, vt intelligatur de cõſuetudine in genere,& in abſtracto: vt ſit ſenſus, quòd auctoritas conſuetudinis, nõ eſt vilis: ſed dum venit applicanda ad actus particulares fit diſtinctio, de qua in fine: vt non habeat præiudicare iuri poſitiuo. niſi ſit rationabilis & præſcripta. Vel ſecundò poteſt intelligi principiũ de bona & mala cõſuetudine. [d] Nã apud illos, inter quos viget, non eſt vilis authoritas etiam ſi ſit mala. Nam ſolet aſſumi pro priuilegio: vt in.c.mala cõſuetudo.viij.diſt. Tamen nõ eſt intantũ valitura, vt præiudicet legi: niſi ſit rationabilis, & legitimè præſcripta. ¶ † In gloſ.in ver. *niſi fuerit rationabilis*. hæc glo. inſtat, quę dicat rationabilis conſuetudo, vel irrationabilis. & in effectu ponit duas regulas: quæ bn põderatæ ſunt multũ aduerſæ. ¶ Prima regula, quòd omnis conſuetudo eſt rationabilis, quam iura nõ reprobant. & ſic quælibet cõſuetudo poteſt induci, ſi nõ habet iuris reſiſtentiã. Sed cõtra hãc regu. facit tex.in.c.ad audiẽtiã nr̃am.& in.c.cũ inter.ſ.eo.vbi tex. reprobat cõſuetudinẽ, quæ nõ fuerat per prius damnata. ¶ Secũda regula eſt, quòd illa dicitur rõnabilis, quę non obuiat canonicis inſtitutis. Et in effectu hæc regula vult, vt nulla cõſuetudo valeat contra legẽ. qđ eſt cõtra iſtũ tex.&.l.de quibus.ff.de legi. ¶ Vltimò gl.ponit vnũ caſum generalẽ, quòd cõſuetudo contra neruum eccleſiaſticæ diſciplinæ, vel cõtra libertatem eccleſiæ, nõ tenet. Et no. hũc caſum. quia comprehendit in ſe multos caſus pticulares.& hoc dictũ tenet Bar.in.d.l.de quibus.& facit tex.in authẽ.caſſa & irrita.C.de ſacroſan.eccle.& in.c.j.& in.c. vlt. ſ. eo. Extra gl. reperiuntur aliæ opi. Inn. dicit, q; ſi cõſuetudo cõtra legẽ habet legis aſsiſtẽtiam, valet: ſec⁹ ſi lex reſiſtit. ¶ Hoſtiẽ. dicit hoc relinquẽdum arbitrio diſcreti iudicis. Nã nõ poſſet dari certa doctrina. & idem tenuit gloſſ. in ver. rationabilia.in.c.j.de cõſti.li.vj. Sequitur Io. Andr. hîc, dicẽs quòd iudex conſyderabit caſus habẽtes iuris exiſtẽtiã. Et ſi cõſuetudo, de qua quæritur, magis accedit ad caſum cõſimilem habentẽ iuris aſsiſtẽtiam, nõ iudicabitur per cõſuetudinem. ſi non accedit ad caſum habentẽ iuris aſsiſtentiam, iudicabitur ſecũdum cõſuetudinem. Quaſi velit in ſnĩa dicere, quòd cũ in iure non habeamus determinationẽ, quæ cõſuetudo dicatur irratiõabilis: ſed habemus aliquas cõſuetudines improbatas, procedit iudex in caſu dubij de ſimilibus ad ſimilia: vt ĩ.l. nõ poſſunt. ff. de legi.& in.c.cũ dilecta.de confir. vti. vel inuti. Do. Ant. de But. ponit aliã theoricam dicẽs, quòd conſuetudo rationabilis ſecundum vnũquodq; ius, accedit ad finẽ illius iuris. Vnde finis iuris canõici &diuini, eſt felicitas aię: finis verò iuris ciuilis, eſt bonũ publicũ. Vnde ſi cõſuetudo tendit ad felicitatẽ animæ, eſt rationabilis ſecundũ ius canonicũ & diuinum. Si verò repugnat fini æterno, cõſuetudo eſt irrationabilis. Ad hoc bo.tex.j.di.c.cõſuetudo. in fi. vbi tex. dicit, quòd conſuetudo debet cõgruere religioni & diſciplinæ eccleſiaſticę. De iure verò ciuili conſuetudo eſt irrationabilis, ſi nõ tẽdit ad bonũ publicũ: quia finis iuris ciuilis ad hoc tendit. Et ideò leges permittentes vſuras & præſcriptionẽ cũ malafide, erant rõnabiles ſecundũ ius ciuile: quia omnia iſta permittebantur in finẽ boni publici. Sed ius canonicum improbat, quãdo lex repugnat felicitati æternę: quia ad legẽ canonicã ſpectat dirigere hominẽ in Deum. De quo vide, quod no. illorum. vt in clemen.j.& ibi per dominus Cardin. de vſu.& habetur Eſaiæ, x. capitulo, vbi ſunt præciſa verba. ve vobis, qui conditis leges iniquas. Et ideò ſtatutum tollens defenſiones, non valet. l. vt vim. ff. de iuſti.& iure. Quod tamen intellige verum, niſi ex iuſta cauſa, vel propter demerita, vel propter contumaciam tolleretur defenſio. vt in.l. ſed ſi per prætorem. ñ. ſed ſi cum decreto. ff. ex qui cau. mat. De quo etiam per Paulum de caſtro.in.d.l.vt vim.& per Rartol.ibi, etiam per dominum Paul. in.l.cum mulier.in ſecunda colum. ff. ſoluto matrimo. Et propterea dicitur, quòd ſtatutum, quòd etiam inculpabiles poſsint capi pro repreſalijs, vel quòd inculpabiles teneantur ad emendationem damni, non valet ſecundũ Bal. in authentic. ſed omnino. in.ij. colum. in verſicu. non dubitatur. C. ne vxor pro mari.& vide Bartolum. in.l. ſi in rixa. in ſecunda columna. ff. de ſicarijs.& in.l. ex maleficijs. in.§. is quoque. ff. de action.& obliga. vbi ponit de ſtatuto, quòd vicini, vel illi de villa teneantur ſub certa pœna capere malefactorem, vel teneantur damnum emendare, quomodo illud debeat intelligi.

d ¶ Mala cõſuetudine. Bald. hîc dicit, quòd prauæ cõſuetudines nõ ſunt ſeruãdæ, nec imitãdæ. & licet nihil alleget, facit text. in authẽ. nauigia. C. de fur. & authẽ. omnes peregrini. C. cõmunia de ſucceſ. Et ſubdit hîc Bal. q prava eſt cõſuetudo, quæ punit totã villã, vel totam parochiã, p delicto vnius: cum cęteri nõ ſint in culpa. allegat glo. in authenti. vt nulli iudicũ. §. quoniã. licet per linguas aſſeſſorum diuulgata ſit: tu limita niſi culpa & negligentia inhabitãtiũ aliquod maleficiũ ſeu damnũ datum ſit in villa, & agnoſceret malefactor. per ea quę notant docto. in cap. fin. poſt Innocen. quod met. cauſa.& in.l. ſiqñ. C. vnde vi. qa tũc valebit conſuetudo, ſeu ſtatutum. ¶ Adde, an valeat ſtatutum: quòd villa teneatur ad emẽdam damni. Ro. conſi. vij. Antoni. Franciſ. ¶ Adde, q ſtatuta iniqua per hãbẽtes generalem arbitrium ſtatuẽdi, fieri nõ poſſunt: vt per Bal. in.l.j. in prin. C. de mona. Imò peccatum eſt condere ſtatuta iniqua: & ve conditoribus

a ¶ Finem vtriusq; iuris. Vide Ioã. de ligna. & istũ. s. in proœ. Greg. glo. & doct. in. c. cũ contingat. de iureiur. glo. & doct. in. c. clerici. de iudi.

b ¶ Arbitrio iudicis. Hanc opinionem tenet tanq; cõmunem, quã sequitur hic Imo. allegãs gl. in. c. j. in ver. rationabilia. de cõsti. lib. vj. & Archi. x. di. leges. & in. c. frustra. viij. di. pro qua opi. facit tex. iuncta gl. in. d. c. j. & tex. in. c. ad apostoli-cam. in versic. per Ep̃m loci veritate cognita. de simo. vide p Bal. in. iij. col. ibi: rationabilis. in. l. deqbus. & in versi. alij dicũt. ff. de legi. & vide hic do. meum. in ix. co. vbi sup hoc

Adde Ful. consi. clvij. in fi.

SEB. SAPIA.

c ¶ Sed iudex. Hęc opi. vr̃ cõis p Cal. cõsi. xviij. an ciuitas. in ti. de cõstit. Feli. in. c. ecclesia sanctę Marię. col. iij. s. de cõstit. per And. Sicu. in. c. at si clerici. §. deadulte. col. iij. j. de iud.

d ¶ Nubere. Vide istũ post Io. An. & alios in proœmio Greg. & vide do. meũ hic, ĩ. xij. co. ĩ ver. tu põ de. & ĩ. l. maximũ vitiũ. C. de libe. p̃te.

e ¶ Non põt p̃scribi. Adde Ang. in l. si quis emptiõis. C. de p̃scrip. xxx. an. vbi dicit: salua reuerẽtia Canonistarũ: nõ est bene dictũ, q; cõsuetudo præscribat cũ diuturnitas tpis non inducat in ea p̃scriptionẽ, sed tacitũ consensum populi. Et iõ dicit, q; differentia est inter præscriptionẽ & consuetudinẽ: qa præscriptio ꝓceditex cõsensu præscribentis: & eius contra quę præscribitur. Sed cõsuetudo resultat ex cõi assuefactiõe totius, vel maioris partis populi. & vide Bal. in. l. j. C. deserui. in versi. vnde no. hic q; præscriptio vocat cõsuetudo. in i. col. & in fi. illius l. dicit, q; æquiparant præscriptio, cõsuetudo, & pactũ. Et dicit, q; ille tex. facit ꝓ Canonistis, qui ponũt præscriptionẽ in diffinitione cõsuetudinis: tn̄ impropriè loquunt: cũ vbi nõ est possessio ibi nõ est præscriptio. Adde eundem Bal. in. l. ij. in. xv. opp. C. de edi. diui. Adri. tol. & in. l. de qbus. in. vij. col. in. viij. oppos. ff. de legi. & p Ang. ibidẽ in. ij. col. in ver. qũo præscribit cõsuetudo. & in. vj. versi. iij. quærit, igit qd̃ est illud longũ tp̃s. & in. viij. col. ibi: ista quæstio pẽdet ex hoc vtrũ in cõsuetudine interueniat ꝓpria præscri. & vide Bal. in. d. l. de qbus. in. viij. oppos. vbi exponit præscripta. i. roborata, seu firmata. & vide glos. apud Legistas in. l. nemo. §. tpalis. ff. de reg. iur. sing. fcd̃m Bal. in. c. j. §. fi. qui feuda. pos. & in. c. cũ accessissent. s. de consti. & do. meus hic in. xxv. col.

6 Ioan. An. in regula, possessor. in mer. vbi ponit finem vtriusq; iuris. a Quanquã hæc theorica d. Ant. sit vera in se, & satis exquisita: tn̄ per eã non possumus discernere & distinguere, quæ consuetudo dicatur rationabilis. Nã sæpe consuetudo non tendit in fœlicitatem æternam: & tamen approbatur: vt patet in. c. cùm dilectus. s. eo. & c. cũ ecclesia. de causa poss. & propri. cum similibus. Vnde satis est, q; cõsuetudo non nutriat peccatum. Dom. Card. posuit aliã theoricam, q; consuetudo, quæ non est contra ius naturale, gentium, vel positiuum, prę-sumitur rationabilis: nisi probetur cõtrarium. Sed si est contra aliquod istorum iurium præsumitur irrationabilis: nisi probetur contrarium. ¶ Et hæc theorica videtur prima frõte bona: quamuis iuris resistentia inducat præsumptionem contra consuetudinem. ar. bon. in. c. j. de præscrip. lib. vj. ¶ Sed hęc theorica mihi ex toto non placet: quia cùm consuetudo consistat in iure, nõ habet pars probare ipsius rationabilitatem: sed iudex habet hoc discernere. Et concordando omnia prędicta dicerem, quòd hoc relinquendum est arbitrio iudicis: b vt voluerunt Hosti. & Ioã. And. Sed iudex c informando animum suum habebit respectum ad theoricas prædictas. Nam ponderabit vtrum finis cõsuetudinis sit bonus, vel malus. Item vtrum sit contra ius, vel præter: & an ex aliqua ratione iusta fuerit inducta: & vtrum ius approbet similem consuetudinem, vel reprobet. & hoc tene menti. ¶ Sed contra hoc & contra prædicta fortiter opp. Nam videtur, q; nulla cõsuetudo cõtra ius possit esse rationabilis: quia ius est fundatum super ratione. iiij. dist. c. erit autẽ lex. & in. l. leges sacratissimæ. C. de legi. & in. c. consuetudo. j. dist. ergo cõsuetudo huic legi rationabili contraria non potest esse rationabilis: quia si vnũ contrariorũ est bonũ, seu rationabile: aliud est malũ, siue irrationabile: vt in c. intellecto. de iureiurã. & in. c. hospitiolum. xxxij. dist. Sol. dic post Io. And. q; consyderata vnica ratione, & vnico fine consuetudo cõtra legem non potest esse rationabilis. Sed cõsyderatis diuersis rationibus potest esse cõsuetudo rationabilis contra legẽ, etiam rationabilem. Pone exemplũ: ius induxit, vt Episcopus tractet negotia cum capitulo: vt in. c. nouit. & in c. quanto. de his, quæ fiunt à Præla. Et ideò lex fuit bona & multiplex: quia Episcopus & canonici faciunt vnum corpus. Item, quia firmius est iudicium: quod plurimorum sententia confirmatur: vt in. c. prudentiam. de off. deleg. Tamen consuetudo potest induci contra legem: vt in. c. iij. de consue. lib. vj. quæ est etiam rationabilis alia ratione consyderata, videlicet, vt facilius expediantur negotia. Vnde duo cõtraria possunt simul iuncta esse vera consyderatis diuersis finibus: vt nubere & nõ nubere. d xxvij. q. j. c. nuptiarum. ¶ † In gl. fi. hęc glo. diuiditur principaliter in duas partes. In prima ponit requisita ad consuetudinem inducendam. In secunda parte ponit multiplices differentias inter consuetudinem & præscriptionem. Secunda ibi: *sed quam differentiam.* Redeundo ad primum quæri potest, quot & quæ requiruntur vt possit induci consuetudo. Sol. & gl. enumerat ferè decem, vel vndecim requisita. In fine tamen videtur recedere à prædictis, & solùm exigere rationabilitatem & cursum temporis. ¶ Primò secundùm gl. hîc, in prin. requiritur, vt sit rationabilis: & quæ dicatur rationabilis: dic, vt dixi in præcedenti glos. ¶ Secundò requiritur, q; sit præscripta: & in hoc sunt multę varietates: & maximè, quia Cyn. post Petr. reprobauit quodammodò verba istius tex. dicẽs quòd consuetudo non potest præscribi e: quia præscriptio respicit ius formatum: consuetudo est quid disponens: ergo non potest prę-scribi. Sed tu dic, q; tex. non debet intelligi: vt consuetudo prę-scribatur: siue præscribatur dominium alicuius rei: sed debet esse præscripta f: id est obtenta per cursum temporis requisiti ad præscriptionem. Item & secũdò ius canonicũ requirit consuetudinẽ esse præscriptam g solũ, qn̄ est contra ius positiuũ. Nam inferiores nõ possunt statuere h contra ius canonicũ: vt dixi s. eo. c. cùm dilectus. vnde si volunt tollere aliquem canonẽ oportet quòd concurrat quędã præscriptio cõtra ius, vel legẽ superioris. Debes enim scire, q; ius ciuile nunquã requirit cõsuetudinem esse præscriptam etiam cõtra ius: sed solũ ius nostrum canonicum facit mẽtionem de ista prę-scriptione. Et puto, q; ista sit diuersitatis ratio: quia seculares personæ habent potestatem ab Imperatore condendi leges etiã contra legem Principis: vt in. l. omnes populi. ff. de iustitia. & iure. Vnde, si inducunt consuetudinem contra legem non est opus, quòd ipsi præscribant contra legem Principis: quia illam legem Principis: possent directè tollere per contrarium statutum. Vnde in consuetudine inducenda secundũ ius ciuile sufficit tacitus consensus populi: non aũt, vt dixi, requirit aliqua præscriptio: vt in. d. l. de quibus. Sed de iure canonico, nõ est permissum viris ecclesiasticis statuere contra canonẽ: vt in. c. quod super his. de maio. & obed. & in. c. institutionis. xxv. q. ij. Ideò oportet, vt tollat canon Papæ, quasi per quandam præscriptionẽ, vnde præscribitur non cõsuetudo: sed potius illa lex Papæ: sed consuetudo dicitur præscripta modo prædicto. ¶ † Et est vnũ mirabile, h q; consuetudo possit induci contra canones per inferiores: & per statutũ ab eis non possit fieri. Nam consuetudo non potest induci, nisi ab habentibus potestatẽ legis cõdendæ: vt in. d. l. de quibus. & dixi. s. super rub. ¶ Hinc not. dicit Bar. in. l. j. ff. de legib. q; vsus & mores mulierum i, non introducunt consuetudinẽ: quia non pos

f ¶ Prę-scripta. Ita exponit Bal. in. d. l. de qbus. in. viij. opp. ff. de leg.

¶ Adde Alex. cõsi. cxxvj. ij. lib. & vide Spe. in ti. de cau. pos. & ꝓprie.

g ¶ Prę-scriptã. Vide bonũ tex. in. c. cũ esses. de test. & in. c. Cumana. de ele. & in. c. fi. in prin. de offi. ord. li. vj. & c. non est de cõsue. lib. vj. cõtra Legistas dicẽtes: nõ esse dandã cõsuetudinis præscriptionẽ: qa in cõtrariũ vrgẽt illi tex. & gl. in. d. l. nemo. §. tpalis. ff. de reg. iur. & Bal. in. c. j. in. j. col. de feud. cogni.

¶ Adde tn̄, q; appellatiõe consuetudinis intelligit̃ de p̃scripta: vt voluit Fed. cõs. xcij.

h ¶ Mirabile. Adde Bal. in. l. de qbus. in. ij. co. ff. de legi. in ver. patet quar tũ subst̃ãtiale: scilicet, q; talis sit populus, q; possit statuere. Nam si nõ põt in expresso, nec intacito: cum vtrobiq; requirat̃ par potẽtia causæ efficiẽtis. Et iõ si statuto ciuitatis cauetur, q; syndici villarũ teneant̃ de nũtiare maleficia & quædã villa stetit p centũ annos, q; in ea nõ fuerũt maleficia denuntiata: tn̄ ista cõsuetudo est inualida. cũ illi de illa villa nõ habeant potestatẽ statuẽdi: nisi illa cõsuetudo esset expressè approbata p superiorẽ. l. C. de test. dicas tn̄, q; licet p̃sonæ ecclesiasticæ nõ possunt statuere cõtra ius canonicũ: vt in. c. quod super his. de maio. & obed. tamẽ bene possunt facere constitutionem: vt in. c. ij. de constit. lib. vj.

i ¶ Mulierũ. Adde Rom. idem dicentẽ sing. suis. fo. j.

ZACHARIAS. ¶ Adde qd̃ est sing. xlij. in ordine. quod inci. ad hoc, vt secunda cõsuetudo. in fi. Adde eundem consi. xcviij. & Are. cõsil. xxij. in prin. & Feli. plenè in. c. cũ accessissent. col. iiij. in fin. versi. septimò limita.

a ✠ SEB. SAP. ¶ Condere legē. Vide Feli. in c. ſup his. j. de maio. & obe. vbi latiſsimè, q̄ poſſunt inducere cōſuetudinē, vel ſtatuere cōtra canones.

b ¶ Canones. bene faciat dictū Inn. in c. cū. P. tab. de fid. inſtr.

¶ Adde Rom. ſing. fo. v. vbi tenet, q̄ nō valet cōſuetudo cōtra ius canonicū, prohibens ſportulas: cōtra Spe. in ti. de ſalario. §. dictū. licet Pe. de Ancha. conſil. ccij. in prin. ſequaē dictū Spe. pro quo facit eiuſdē Spe. dictū in tit. de loca. §. ſexto. verſi. v. vbi dicit, q̄ ad valorem conſuetudinis, ſufficit ſi eccleſia Romana conſuetudinē diſsimulet. Et an cōtra canones valeat conſuetudo. vide Calde. cō b ſil. iiij. eo. titu.

ZACHARIAS. ¶ Adde, q̄ debuit allegaſſe ſing. cl. xxxij. quod inci. teſtis, q̄ ius canonicum. Ego nihi c lomin⁹ adhærerē opi. Spec. de qua hîc. pro quo addu co glo. j. in auē. de iud. & in auē. offeraē in ver. ſportulis. & ibi Bar. C. de lit. conte. gl. in. §. triplici. in verſi. libello. ibi: ſed hodiè. inſtit. de act. quā Ang. Io. fab. & alij ſcribentes tenēt. & ibi dicit Iaſ. eſſe cū Spe. & illa glo. cōmunio rē opi. Idē tenuit Imol. in. l. Pōpo. aliâs eſt. l. vni. de re iud. potes tñ videre Ant. Corſe. ſing. cxciij. in verſi. ſportulæ. vbi diſtinguēdo nititur hoc concordare.

e ¶ Fuiſſe rationē. Adde aliam rationem per Butr. & Imo. in. c. j. detrāſla. Prēlato. quos refert hîc dominus meus in. xliij. col. & vide aliam rationem Lapi. al legatio. cj. in ſexta columna. ibi ergo Princeps, qui ſingulas circunſtantias facit. &c.

d ¶ Dicit tñ Bal. in. l. omnes populi. in. v. col. in verſ. ſed hîc dubitatur. ff. de iuſti. & iure. Refert etiam iſte iſtud dictū in. c. at ſi clerici. §. de adulte. in. v. col. in ver. prædicta limita. de iudi.

e ¶ Si hominem. Pro ornatu illius leg. vide do. meum in repe. rub. C. qui admit. vbi poſuit multa dicta circa mediū, quæ eo tacito, reaſſumpſit Feli. in c. canonū. in. xxv. col. in ver. bene facit. d. l. ſi hominem. de conſti.

¶ Adde Rom. conſi. cccxxv. vbi per illā leg. dicit, q̄ Epiſcopus poteſt ex cauſa vrgenti contra canones diſpenſare.

Anto. Franc. ¶ Circa diſpenſationē faciendā dicas, q̄ ſolus Papa diſpēſat contra canones: quia ipſe ſolus eſt ſupra ius poſitiuū: & Ēps non pōt diſpenſare, niſi in caſibus in iure expreſsis, quibus caſibus pōt facere diſpenſationē ſolus ſine capitulo: vt per glo. in. c. cum ex eo. de elect. lib. vj. & in q̄bus caſibus poſsit Ēps diſpenſare. vide Spec. in tit. de diſpenſa. in. §. nunc de Epiſcoporū. vbi plenè hoc tractat. & vide gl. in. l. miror. l. diſ. & per do. Card. in cle. j. in. §. j. de reli. do. & in q̄bus caſibus valeat diſpenſatio Patriarchæ: vide per Spe. in ti. de diſpē. in. §. ſunt quoq;. & in q̄bus poſsit etiā diſpenſare legatus de latere. vide per Spe. in eo. tit. in. §. cōſequenter. & in. c. quod tranſlationem. de offi. leg. & in. c. ſicut vnire. de exceſ. præla. & eodē modo in q̄bus caſibus ab inferiore ab Ēpo poſsit diſpēſare: q̄a regulariter nō eſt pmiſſa talis diſpēſatio: niſi in caſibus à iure expreſsis. vide Card. in clem. j. in. xxvj. q. de offi. vica. & eundē in cle. j. in. §. ſi q. in. ij. opp. de priui. & vide no. p Bal. in. l. reſcripta. C. de preci. impe. offe. & vide Spe. in eo. tit. de diſpen. vbi ponit, in q̄bus caſibus Papa poſsit diſpēſare: & i q̄b⁹ nō. in. §. nūc breuiter. & in. §. nūc videndū. Et q̄ non poſsit diſpenſare cōtra ius diuinū: nec ſup iure diuino p̄hibitis: vide quæ habentur in. c. ſup eo. de vſuris. & ibi p Io. an. vbi dicit, q̄ nō pōt diſpēſare ſup p̄hibitis in no. & vet. teſta. & ibi etiā vide. d. Ant. q̄ tenet q̄ nec cōtra Euāgeliū pōt diſpēſare: vt in. c. deinde. xxvij. diſ. & in. c. ſicut. xliij. di. & vide gl. in. c. literas. de reſt. ſpo. Et eo. mōdicas de Imperatore, licet ſit dei vicarius in tp̄alibus: tñ nō pōt diſpēſare cōtra legē diuinā: vt p Bald. in. l. j. C. de iur. au. annu. Nec mirū, q̄a ſi talē diſpēſationē nō pōt facere Papa: lōgè minus pōt Imperator, q̄ eſt inferior Papa, & illi ſubeſt: vt in. c. Imperator. & in. c. duo ſunt. xcvj. diſt. & hī p. d. Abb. in. c. nouit. de iud. & in. c. venerabilem. de elect. Et adde, & Imperator licet oīs poteſtas ſit à Deo: vt in epiſtola Pauli ad Romanos. xiiij. tñ habuit iuriſdictionē à populo Rom. & non immediatè à Deo. xciij. diſt. in c. legimus. Hodiè

1 ſunt mulieres condere legē: a vt in. d. l. j. quod no. Et per hanc rationem intelliges impugnationem, quā faciebam ad diffinitionē Io. And. quā poſui ſuper rub. Quia vides, q̄ â viris eccleſiaſticis poteſt induci cōſuetudo contra canones, & tñ non poſſunt facere legē contra canones. Vnde oportet te dicere, q̄ iſta cōſuetudo aſſumit vires, non ſolū ex tacito eo conſenſu virorū eccleſiaſticorum: ſed authoritate Papę permittētis induci conſuetudinē cōtra Canones. b ¶ Sed pulchrum eſt videre, † quare valet cōſuetudo cōtra canones, & nō ſtatutū: & quare perſonis ſecularibus fuit inductū: vt legem 9 poſsint condere contra legem Imperatoris: & non ſic fuit indultū viris eccleſiaſticis: vt poſſint cōtra canones ſtatuere: & eſt ſubtilis inueſtigatio. Credo illam fuiſſe rationē: c quia ius ciuile finaliter tēdit in bonum publicū: & in vtilitatem priuatorum: vnde ſi populus vult ſibi præiudicare contrariā legem cōdendo, Imperator non curabit: quia poteſt populus in hoc renuntiare fauori ſuo: vt in. c. ad Apoſtolicā. de regula. Itē, quia mores hominū ſunt diuerſi ideò voluit Imperator, vt quiſq; populus poſſit ſibi facere legem: non tñ cōtra honeſtatem: nec cōtra iura reſeruata Principi: ſed in ſuum præiudicium duntaxat. ad hoc. d. l. oēs populi. & quod ibi not. Bart. Sed ius canonicū principaliter intendit hominē dirigere in Deū, & venit ad bonū publicum eccleſiaſticū. Vnde ſtatutum contrariū editum ab inferioribus, præſumitur temerariū: & ambitioſum: & fini ęter no contrariū. Ideò non poteſt Papa dare poteſtatem clericis ſtatuendi cōtra canones: ſed cō ſuetudo toleraē: quia ſurgit ex tacito conſenſu & nō pręſumitur tāta ambitio. Itē, quia magis ſcandalū oritur ex conſuetudinis reprobatione: cū currat tacitus cōſenſus & longo tpe continuatus. 10 ¶ † Dicit tñ Bal. d vnū ſingulare dictū per. l. ſi hoiem. e ff. manda. q̄ ex cauſa vrgenti, f & veriſimiliter nō prouiſa â canone poteſt fieri ſtatutū contra canonē: & multū bene facit illa lex. Ibi enim dicitur, q̄ ſi dedi mandatū ſpeciale alicui, vt manumittat aliquē ſeruum certū: poteſt procurator generalis dñi ex noua cauſa interdicere procuratori ſpeciali, ne manumittat. Quaſi ex noua cā per dominiū non cōſyderata poſsit procurator generalis venire contra mandatum ſpeciale ipſius dñi. Ita dicendū in inferioribus: vt poſsint ex cauſa noua & vrgenti ſtatutū edere cōtra ſpeciale ſtatutū ſuperioris. Et per hoc dictū & illam. l. tene menti aliud dictū ſingulare: quia ex cauſa noua pōt legatus generalis in patribus prohibere delegato Papæ ſpeciali, ne pręcedat in cauſa ſibi commiſſa. Quāquā in illa cauſa delegatus ſpecialis dicatur maior delegato generali: vt not. c. ſtuduiſti. de offi. leg. ſed vt dixi hoc vltimū admittitur ex noua cauſa, nō conſyderata per Papā. 11 & hoc bene not. ¶ Quantū verò tempus g requiratur ad cōſuetudinē inducēdā. Variæ ſunt opi. Glo. hîc in prin. requirit tēpus decē annorū, ſicut in præſcriptione. Alij requirūt tēpus de cuius initio memoria nō ſit: vt ſtatim ſubijcitur in gl. ¶ Sed tu conclude ſic materiā: aut quæriē de iure ciuili: aut de iure canonico. Primo caſu cōmuniter tenetur, vt ſufficiat tēpus decem annorū, etiā ſi conſuetudo ſit cōtra ius. Quod probāt Legiſtæ hac ratione. Iura requirunt longū tp̄s ad inducendā conſuetudinē: vt C. quæ ſit lon. cōſue. in rubro & nigro. & in. l. ij. C. de ſerui. ſed longū tēpus dicīē decē annorū: vt. C. de præſcript. lon. tēpo. per totū. ergo &c. Et hāc opi. ſequiē Bart. in. d. l de quibus. & Cy. in. d. l. ij. De iure verò canonico dic, q̄ aut cōſuetudo eſt præter ius: & ſufficit tēpus decē annorū. ad hoc gl. no. in. c. fij. eo. lib. vj. & in. c. cōſuetudo. xij. di. Quod videē limitandū, niſi cōſuetudo veniat ad detrahendū iuri alicuius eccleſiæ: quia tūc ſicut in præſcriptione eccleſiæ requiriē tēpus. xl. ann. ita in conſuetudine. Et hoc eſt not. dictum Ino. ſ. eo. cum dilectus, quod eſt bene not. Videtur tñ ibi Inno. reſtringere, q̄ñ conſuetudo eſt contra eccleſiā particularem: ſecus ſi cōtra eccleſiam vniuerſalem. Non tamē ad hoc video bonam rationē diuerſitatis: q̄a nō debet eſſe minus fauorabile totū corpus eccleſiæ, quā aliquod membrū ipſius eccleſiæ. Aut conſuetudo eſt contra ius canonicum: & tunc requiritur tēpus quadraginta annorū: vt & in hoc caſu requiritur, q̄ conſuetudo ſit præſcripta: vt hîc & in. c. iij. eo. tit. lib. vj. Et rationem diuerſitatis inter ius canonicū & ciuile. ſ. dixi. Et quare maius tempus requiritur, autem habet ab eccleſia: vt plenè per Cardi. in cle. fi. in. vij. q. de cenſi. & dixit Bald. in. l. fi. C. de quadri. præſcrip. alleg. Inno. in cap. licet de fo. compe. quòd Imperator eſt aduocatus eccleſiæ & Papæ: pro quo vide glo. & Cald. in cle. j. in. §. fin. de iureiur. & vide tex. & do. Abb. in cap. venerabilem. de elec. & in c. tibi domino. & in. c. Ego Ludouicus. lxiij. di. & idem dicūt doc. ibi in alijs Principibus: per ea, quæ habentur in. c. Principes. & in. c. regum. xxiij. qō. v. vnde poſſunt deponi per Papam ſi non tuentur eccleſiam. de quo vltra dicta per do. Abb. in. d. c. venerabilem. vide gl. in cle. ad noſtram. de hæret. quæ habentur. & not. in. l. ij. xxij. di.

f ✠ SEB. SAPIA. ¶ Ex cā vrgenti. Ille tex. ad hoc reputatur ſin. per Iaſ. in. l. non. ſolū. §. morte. col. xxj. ff. de ope. no. nun. vbi plura refert, quæ per illum tex. decidūtur: de quibus etiā vide per Iaſo. in. l. j. C. de preci. Imper. offe. in. l. oēs populi. in lect. Papienſi. col. iij. ff. de Iuſts & iu. & latiſsimè p Marſiliū Bononien. in. l. j. §. fi. col. ix. ff. de quæſtioni.

g ¶ Quantū verò tēpus. Vide Bal. in. l. de quibus. in. vij. col. in ver. quæro ergo quantū tempus. & ibi Ang. in. vj. col. in ver. quæritur igitur.

¶ Adde Alex. conſi. lxix. ij. li. Pe. de Anch. conſi. ccxxj. in fine. Ro. ſin. ſuis ſo. iij. do de. Ro. deciſ. ij. in nouis. vbi ponunt quantum tempus requiratur ad

ritur,

inducendam consuetudinem, de optando in ecclesia.

a ¶ Vnum tamen puto. Adde Butr. hîc in .xxxiij. col. in versicu. per quæ puto. & in versicu. idem puto. vbi limitat alio modo: nisi consuetudo procedat ex actibus illius, qui pōt ius tollere: ga tūc sufficit spatiū .x. anno. & ideò si ex actibus Papæ inducerēt cōsuetudo, sufficerēt decē anni, per istū tex. iuncta gl. qd' intellige, quando Papa sciuisset: & a vsus fuisset istacō suetudine: secūdū doc. hîc in quarto requisito, post. d. Ant. Adde Alex. consi. vj. & seq. j. libr. & .ccxxvij. iij. lib.

b ¶ Ex certa scientia. vide oīno hîc do. Car. & Bal. in l. de quibus. in. v. opposi. ff. de legi. in. vj. col.

SEB. SAPIA.

c ¶ Quòd cōsuetudo. Vide Cor. Perusi. in consil. clv. ex quo statutū. in penul. col. in. iij. vol. & in cōsi. .ccxciij. multa in medium adducunt. co. ix. in. ij. vol. Alexā. in cōsi. vj. col. fi. in. j. vol. Card. Alexā. c. frustra. vij. distin.

d ¶ Si esset verum. Adde, q illud tā quā singulare in singu. suis. fo. iij. posuit Ludo. de Roma.

ZACHARIAS. c

¶ Dic, q est sing. Rom. nu. cj. quod inci. quæro secundò, qd lex. istud non est verū: vt p istū diffusè hîc: p Mod. in. l. de quibus. co. xv. ibi, bona ratione. ff. de legib. vide plenè Alexā. consi. cvj. col. ij. vol. j. Ange. cōs. ciij. Aret. cōsil. xlvij. & Zabarel. consil. lij. col. j.

e ¶ Sed contra primū. Vide bonū tex. cōtra But. Et pro isto in. l. fi. in ver. antiquitus. C. quæ sit lon. consue. & vide text. iuncta glo. in authenti. de restituen. & ea quæ parit, in versicu. & facta lex iam quodammodo longeua. columne. iij. & ibi gloss. in versicul. longeua. exponit, id est inueterata. quæ capitur pro spatio decem annorum, vel vndecim: nihilominus realiter importat spatium centum annorum, allega. l. fina. C. de sacrosan. eccl. quod est mirabile pro intellectu huius, c. in ver. longeuæ consuetudinis. Pro Butri. tamen facit tex. in. c. duo simul. in versic. ab antiquo. de of. ord. & in. c. cū cōtingat. de deci. in tit. de pa. cōstan. in. c. j. in ver. sicut ab aliquo. Dicas, q attēdi debet materia subiecta: quia aut ista verba antiqua: & sicut ab antiquo proferunt simpliciter sine alio adiūcto: & tunc importāt tēpus, cuius non extat memoria in contrariū. & hoc casu casu procedat doc. But. & iura allegata pro eo. Aut exprimunt cū alio adiuncto: vt cōsuetudo antiqua: & tunc specificant per illud adiunctū, puta p cōsuetudinē: vel per alias leges: quia in materia cōsuetudinis talia verba nō intelligunt pro tpe, de cuius initio nō extat memoria in cōtrariū: vt in d. l. de qbus. & in. l. diuturna. Et iste tex. intelligit de cōsuetudine præscripta: scilicet quadraginta anno. secundū doct. hîc. & vide Alex. in apost. ad Bal. in auth. quas actiones. in fi. super ver. antiquissimis. C. de sac. san. eccl. Anto. Francis. ¶ Factū dicitur esse recēs & de recenti, qn̄ sumus intra biēniū: secundū Host. in. c. cū in tex. & ibi p doc. de re iud. & per consequens factum transcendens biēniū diceret esse factū antiquum: tn̄ antiquū dicit, vt etiā ille dicit secūdū subiectā materiā: & aliqn̄ post centū annos: vt not. Archi. xvj. q. ij. in. c. si plures. & p Io. Ant. in. c. j. de iurepat. lib. vj. Aliquādo post quadraginta annos: vt no. in. c. veniēs. de testib. & vide Alexā. qui multa dicit in pposito, in consil. lviij. in iij. parte consil.

¶ Præscribi. Faciat quod voluit Bal. in. l. j. in. ij. co. ff. de consti. prin. q si principi placet, q nullus pater teneat alimentare filiū nonvalet. Itē si Principi placet, q lex naturę non habeat locū in suis actis, tale beneplacitū nō est lex vt in clem. pastoralis. de re iud. ergo eo. modo non pōt consuetudo.

¶ Quāto. Vide istū ibi. in, j. not. & in. c. cū apostolica. circa fi. de his quæ fiūt à Prela. & in. c. dilecto. in j. not. de testib. & ibi. d. meū & Are.

¶ Adde Abb. cō si. xl. & do. de Rota decisi. ccxxij. eo. ti. in antiquis. vbi ponūt, an valeat cōsuetudo, q laicus præscribat iuspatronatus. & vide do. Cardi. cō sil. lvij.

h ¶ Laicos capaces. Vide Bal. in. l. rescripta. in. ij. colū. in ver. itē cōmittit spiritualia. C. de preci. Impe. offe. q Papa cōmittit spiritualia etiam mero laico. xxij. di. verū. vbi gl. & in. c. bene quidē. xcvj, dist. & in. c. Mennam. ij. q. ij. iō Rex Anglorū, & Rex Vngariæ cōferunt in suis regnis præbendas ex priuilegio Papæ. Facit quod no. in. c. veniens. vbi doct. tractāt, an Reges possint dare priuilegia super decimas. & ibi loquuntur de illo sancto Rege Stephano Regni Vngariæ.

i SEB. SAPIA. ¶ Contradictorio iudicio. Vide Alex. in cōs. cxxxvj. in causa & lite. col. pe. in fi. in. ij. vol. Iaso. in. l. de quibus. col. xij. ff. de legi. Cors. Perusi. in cōsi. ccxciij. circa supradictā cōsultationē. col. ij. in. j. vol.

k ¶ Abbate. Vide ibi gl. in ver. cōtradictorio iudicio. & ibi istū, notabis tn̄, q per snās arbitrorū nō confirmat cōsuetudo. Io. An. ibi in nouel. refert Bal. in. c. j. in. ij. col. de feu. cog. in versi. extra gl. & Rom. in sing. suo in lite ra. S. & dixi in. c. cum Io. & A. in glo. super verb. dilata. de re iudica. Adde Abba. consi. xxvj. & consi. lij. j. lib. & consi. lxxij. ij. lib.

1 inducendam consuetudinem, de optando in ecclesia.

a ¶ Vnum tamen puto. Adde Butr. hîc in .xxxiij. col. in versicu. per quæ puto. & in versicu. idem puto. vbi limitat alio modo: nisi consuetudo procedat ex actibus illius, qui pōt ius tollere: ga tūc sufficit spatiū .x. anno. & ideò si ex actibus Papæ inducerēt cōsuetudo, sufficerēt decē anni, per istū tex. iuncta gl. qd' intellige, quando Papa sciuisset: & a vsus fuisset istacō suetudine: secūdū doc. hîc in quarto requisito, post. d. Ant. Adde Alex. consi. vj. & seq. j. libr. & .ccxxvij. iij. lib.

b ¶ Ex certa scientia. vide oīno hîc do. Car. & Bal. in l. de quibus. in. v. opposi. ff. de legi. in. vj. col.

SEB. SAPIA.

c ¶ Quòd cōsuetudo. Vide Cor. Perusi. in consil. clv. ex quo statutū. in penul. col. in. iij. vol. & in cōsi. .ccxciij. multa in medium adducunt. co. ix. in. ij. vol. Alexā. in cōsi. vj. col. fi. in. j. vol. Card. Alexā. c. frustra. vij. distin.

d ¶ Si esset verum. Adde, q illud tā quā singulare in singu. suis. fo. iij. posuit Ludo. de Roma.

ZACHARIAS. c

¶ Dic, q est sing. Rom. nu. cj. quod inci. quæro secundò, qd lex. istud non est verū: vt p istū diffusè hîc: p Mod. in. l. de quibus. co. xv. ibi, bona ratione. ff. de legib. vide plenè Alexā. consi. cvj. col. ij. vol. j. Ange. cōs. ciij. Aret. cōsil. xlvij. & Zabarel. consil. lij. col. j.

e ¶ Sed contra primū. Vide bonū tex. cōtra But. Et pro isto in. l. fi. in ver. antiquitus. C. quæ sit lon. consue. & vide text. iuncta glo. in authenti. de restituen. & ea quæ parit, in versicu. & facta lex iam quodammodo longeua. columne. iij. & ibi gloss. in versicul. longeua. exponit, id est inueterata. quæ capitur pro spatio decem annorum, vel vndecim: nihilominus realiter importat spatium centum annorum, allega. l. fina. C. de sacrosan. eccl. quod est mirabile pro intellectu huius, c. in ver. longeuæ consuetudinis. Pro Butri. tamen facit tex. in. c. duo simul. in versic. ab antiquo. de of. ord. & in. c. cū cōtingat. de deci. in tit. de pa. cōstan. in. c. j. in ver. sicut ab aliquo. Dicas, q attēdi debet materia subiecta: quia aut ista verba antiqua: & sicut ab antiquo proferunt simpliciter sine alio adiūcto: & tunc importāt tēpus, cuius non extat memoria in contrariū. & hoc casu casu procedat doc. But. & iura allegata pro eo. Aut exprimunt cū alio adiuncto: vt cōsuetudo antiqua: & tunc specificant per illud adiunctū, puta p cōsuetudinē: vel per alias leges: quia in materia cōsuetudinis talia verba nō intelligunt pro tpe, de cuius initio nō extat memoria in cōtrariū: vt in d. l. de qbus. & in. l. diuturna. Et iste tex. intelligit de cōsuetudine præscripta: scilicet quadraginta anno. secundū doct. hîc. & vide Alex. in apost. ad Bal. in auth. quas actiones. in fi. super ver. antiquissimis. C. de sac. san. eccl. Anto. Francis. ¶ Factū dicitur esse recēs & de recenti, qn̄ sumus intra biēniū: secundū Host. in. c. cū in tex. & ibi p doc. de re iud. & per consequens factum transcendens biēniū diceret esse factū antiquum: tn̄ antiquū dicit, vt etiā ille dicit secūdū subiectā materiā: & aliqn̄ post centū annos: vt not. Archi. xvj. q. ij. in. c. si plures. & p Io. Ant. in. c. j. de iurepat. lib. vj. Aliquādo post quadraginta annos: vt no. in. c. veniēs. de testib. & vide Alexā. qui multa dicit in pposito, in consil. lviij. in iij. parte consil.

¶ Præscribi. Faciat quod voluit Bal. in. l. j. in. ij. co. ff. de consti. prin. q si principi placet, q nullus pater teneat alimentare filiū nonvalet. Itē si Principi placet, q lex naturę non habeat locū in suis actis, tale beneplacitū nō est lex vt in clem. pastoralis. de re iud. ergo eo. modo non pōt consuetudo.

¶ Quāto. Vide istū ibi. in, j. not. & in. c. cū apostolica. circa fi. de his quæ fiūt à Prela. & in. c. dilecto. in j. not. de testib. & ibi. d. meū & Are.

¶ Adde Abb. cō si. xl. & do. de Rota decisi. ccxxij. eo. ti. in antiquis. vbi ponūt, an valeat cōsuetudo, q laicus præscribat iuspatronatus. & vide do. Cardi. cō sil. lvij.

h ¶ Laicos capaces. Vide Bal. in. l. rescripta. in. ij. colū. in ver. itē cōmittit spiritualia. C. de preci. Impe. offe. q Papa cōmittit spiritualia etiam mero laico. xxij. di. verū. vbi gl. & in. c. bene quidē. xcvj, dist. & in. c. Mennam. ij. q. ij. iō Rex Anglorū, & Rex Vngariæ cōferunt in suis regnis præbendas ex priuilegio Papæ. Facit quod no. in. c. veniens. vbi doct. tractāt, an Reges possint dare priuilegia super decimas. & ibi loquuntur de illo sancto Rege Stephano Regni Vngariæ.

i SEB. SAPIA. ¶ Contradictorio iudicio. Vide Alex. in cōs. cxxxvj. in causa & lite. col. pe. in fi. in. ij. vol. Iaso. in. l. de quibus. col. xij. ff. de legi. Cors. Perusi. in cōsi. ccxciij. circa supradictā cōsultationē. col. ij. in. j. vol.

k ¶ Abbate. Vide ibi gl. in ver. cōtradictorio iudicio. & ibi istū, notabis tn̄, q per snās arbitrorū nō confirmat cōsuetudo. Io. An. ibi in nouel. refert Bal. in. c. j. in. ij. col. de feu. cog. in versi. extra gl. & Rom. in sing. suo in lite ra. S. & dixi in. c. cum Io. & A. in glo. super verb. dilata. de re iudica. Adde Abba. consi. xxvj. & consi. lij. j. lib. & consi. lxxij. ij. lib.

1 rit qn̄ est cōtra ius, quā qn̄ est præter. Vnū tn̄ puto a verissimū, q vbi cōsuetudo venit cōtra ea, quæ sunt reseruata Principi in signū specialis priuilegij: tūc vtroq iure requirit tēpus, de cuius initio non est memoria: vt est tex. no. in c. super quibusdā. de verb. sign. Cessat enim in illis casibus ratio, quā. s. dixi, per quam de iure ciuili sufficit tēpus decem annorū. ¶ † Tertiò 12 requiritur secundū gl. q cōsuetudo sit inducta ex certa scientia b, & nō per errorē: alleg. l. quod non ratione. ff. de legi. Aduerte, quia illa lex facit in contrariū. Nā ibi dicitur, q si per errorē fuit inducta cōsuetudo, nō debet extēdi ad casum similem. Et ille text. est not. in hoc, q licet aliās cōsuetudo extēdat ad casum similē: intelligе si nō habet ius in cōtrariū: vt in. l. de quibus. & quod ibi not. præalleg. Secus qn̄ cōsuetudo fuit inducta per errorē. Nam tunc tenet quo ad illū casum: sed nō extenditur ad casum similem. Et ponit exemplum, in quibusdā locis est consuetudo, si dns vini apponat manū ad plaustrū, quo vinū portatur: q rusticus nō tenetur de periculo: & tn̄ non debet extendi hęc cōsuetudo ad alia liquida: tn̄ seruanda est in casu suo ex quo populus consensit in illa cōsuetudine: credens fortè hoc esse iuridicū & rationabile. Sed vbi esset tantus error, q tolleret cōsensum populi, tūc procederet gl. & non esset cōsuetudo introducta: quia deficeret cā efficiens: scilicet ipse consensus populi: vt in. d. l. de quibus. ¶ † Quartò requiritur, q consuetudo c sit inducta sciente illo, qui potest ius condere, alleg. l de qbus. in fi. ff. de leg. & multi tenuerūt hanc opi. Sed Io. j. di. c. consuetudo. & .iiij. di. in. c. in istis. §. leges. & .viij. di. in. c. frustra. tenet, q consensus Pa. seu scientia non requirit ad consuetudinē inducendā: aliās rarò vel nunquā induceretur cōsuetudo. Et hæc opi. videt communior: & mihi placet. Primò, per istū tex. qui solū requirit, q sit rationabilis & præscripta. Itē per. c. j. de cōsti. lib. vj. vbi dicitur, q Papa censetur ignorare statuta & cōsuetudines locorū. ¶ Dicit tn̄ hîc do. Ant. notabile verbū, si esset verū, q vbi consuetudo induceret contra ius, sciente Papa, q tūc sufficit tēpus decem annorū: quia habetur cōsensus illius, qui pōt legem cōtrariā condere: dictū est notabile, sed nō bene iure probatur. Illud tn̄ fateor, qn̄ Papa sciuisset: & vsus fuisset illa consuetudine: sed vbi solū præstat patientiā, non videtur hoc dictū procedere: quia multa per patientiā tolerant:

14 vt. c. cū iam dudū. de prębē. ¶ † Item, quia ista est quasi quædam præscriptio contra legē superioris. vnde sicut in præscriptione sciētia illius cōtra quē præscribitur, nō minuit tempus â iure statutū: ita nec in cōsuetudine inducenda contra legē Principis. Posuit etiam hic do.
d Ant. aliud dictū notabile, si esset verū d: quod tamen fuit originaliter Ioā. mona. & Archi. in c. generali. de elect. libr. vj. quòd vbi ius requirit antiquā consuetudinē: vel vbi obuiat omni iuri, requiritur tēpus, de cuius initio nō est me
e moria. Sed contra primū e apertè facit tex. iunctis dictis doc. in. d. l. de quibus. vbi cōsuetudo dicit inueterata: licet sit obtēta per tēpus decē annorū. Nam non plus importat verbū, antiquata, quā verbū, inueterata. In contrariū facit iste tex. solū enim requirit consuetudinem tūc præscriptā, cū est contra ius. Itē quia cum f de iure ciuili regulariter sufficiat tēpus decem annorū, nō debemus deuiare â dispositione legali: nisi quatenus reperitur in iure cautum: vt in. c. j. de noui ope. nūtia. Et hęc duo dicta melius fuissent collocata. s. in secundo requisito.
15 ¶ † Quintò requirit secundū gl. q sit tale ius,
f quod possit præscribi: f nam laici nō possunt acquirere spiritualia ex præscriptione, seu consuetudine. Pro hoc. c. cām. de prescri. &. c. Mas sana. &. c. sac. san. de elec. Et no. q sicut ex præscriptiōe laicus nō pōt acquirere ius spūale: ita nec ex consuetudine. Et dico, q etiā nō suffice ret tps, de cuius initio nō est memoria: vt not. voluit Io. an. in. d. c. ij. de prębē. li. vj. optimè fa
g cit. c. quanto g. s. eo. Posset tn̄ attētari, q in his, g
h in qbus Papa pōt facere laicos capaces: h q tūc possit induci cōsuetudo: nō dico, præscriptio, vt laici possint attētare spiritualia, si Papa scivit cōsuetudinē induci: & nō contradixit. arg. opti. in. l. de qbus. præalleg. nisi dicas cōsuetudinē tolli, vel impediri propter irrationabilitatē. Et fortè hoc vltimū verius. Nam ratio est quasi cā formalis ipsi i cōsuetudinis: formalaūt
16 dat esse rei: vt in. c. qa propter. de elec. † Sextò requirit, q cōsuetudo sit obtēta in cōtradicto
i rio iudicio. i alle. gl. l. cū de cōsuetudine. ff. de le
k ga. &. c. Abbate k j. de verb. sig. Quòd parte cōtradicēte, vel semel saltē fuerit iudicatū cōsuetudinem esse. Et licet aliqui hoc tenuerint, tn̄ cōis opi. Canonistarū & Legistarū est in oppo h sitū: vt istud necessariò nō requirat. Probat ratione: cōsuetudo inducit ex moribus & vsibus hominū: vt in. d. l. de quibus. & in. d. c. cōsuetu

a ¶ Sint vſi. Pro hac glo. facit. l. j. C. quæ ſit longa conſuetudo.

b ¶ Quot vices. Vide glo. & doct. & ibi dixi in. c. conſuetudo. j. diſt. & not. in. l. iij. C. de epiſco. audien.

c ¶ De qbus. Vide ibi Bal. in. vij. co. in ver. circa primũ q̃rit, nũqd ex vno facto. & p Ang. ibi in. v. col. in verſ. de frequẽtia actuũ, in. vj. col. in ver. iuxta hîc no. Adde do. Card. Conſi. lxij.

d ¶ Maior pars populi. Adde Ang. in. d. l. de qbus. in j. colũ. & vide do. meũ hîc in. lij. co. in verſic. tu adde inquãtũ iſte quærit parũ. & in ver. ſed quæro nunqd vnicus actus &c.

SEB. SAPIA.

e ¶ Illa conſuetudine. Vide Fel. in. c. j. co. vj. ver. limita ſecũdò. j. de treu. & pa. & Hoſti. in cõſ. vij. nũc q̃ſitũ. col. iij. in. j. parte.

f ¶ Poſſent aliæ. Vide Hoſtien. in ſum. huiꝰ ti. ⁱ ver. extra ſummã notanda eſt differentia inter præſcriptionẽ & cõſuetudinẽ. vbi plenè de hoc Alex. in. l. more. in. iiij. col. verſ. nec ipſa lex. ff. de iuriſ. om. iu. p Inn. in. c. cũ eccleſia. de cau. poſ. & ꝓprie. & in. c. dilecto. de of. Archi. & p Io. an. in c. iij. de cõſue. lib. vj. in nouel. p Cy. & Bar. in rep. l. ij. C. q̃ ſit lon. cõſue. & p Bal. in. l. ſi qs ad declinandã. in ix. co. C. de epiſ. & cle. & in. l. j. ad fi. C. de ſeruitu. & in aut. quas actiões. C. de ſac. ſan. eccl. in pe. co. & in. l. de qbus. in. v. col. ff. de leg. & ibi Moder. p Balã. l. fi. in xv. op. C. de edi. dui Adri. tollẽ. per Spe. in ti. de præſcrip. §. j. verſ. ſed q̃ eſt differentia.

¶ Adde Alex. cõſil. vj. j. li. & Abb. conſil. xvij. ij. lib.

ZACHARIAS.

¶ Adde dũ alleg. Alex. cõſil. vj. eſt in. j. &. ij. co. vol. j. & conſil. cxxiiij. in fi. j. col. in prin. ij. volu. iiij.

g ¶ Conſuetudinis Vide Bal. ĩ. d. l. de qbus. xxj. col. in ver. viſo de cauſis, videamus de aliquibus effectibus cõſuetudinis.

h ¶ Tollaꝫ conſuetudo. & inſti. de iu. natu. §. ex nõ ſcripto. ergo nõ requiritur neceſſariò actus iudiciarius. Item ſi dictũ gl. eſſet verũ, nunq̃ã poſſet ita introduci cõſuetudo: quia oportet, ꝓ habeat initiũ: & ſic nunquã poſſet iudiciari pro conſuetudine, ex quo nunquã fuit obtenta in iudicio. Fateñ tñ docto. vtriuſq; iuris, ꝓ ex actu iudiciario introducitur conſuetudo; puta, quia iudex iudicauit contra legẽ populo ſciente, & non cõtradicente: vnde actus iudicialis ſufficit ad probãdum cõſuetudinem, non vt actus iudiciarius: ſed quia per illũ actum detegiꝫ cõſenſus populi. & ſic procedunt alleg. in gl. ¶ † Septimò requiriꝫ ſecundũ glo. ꝓ homines ſint vſi[a] conſuetudine varijs vicibus animo introducẽdi conſuetudinẽ. Hîc cadit alius articulus, ꝓ vices[b], ſeu actus requiruñ ad inducendã conſuetudinem. Multæ ſunt opi. in hoc Canoniſtarum & Legiſtarum. Sed cõis opi. eſt, ꝓ requirũtur tot actus, & ita notorij: vt veriſimiliter tranſiuerint in notitiam populi. Nam vt ſæpe dixi, nõ actus, ſed tacitus cõſenſus populi inducit conſuetudinẽ: vnde vbicunq; ex cõiecturis habeꝫ tacitus cõſenſus populi: tunc nõ curatur de magna frequentia actuũ. ¶ Dubitatur tñ nũquid vnicus actus notorius introducat conſuetudinem? Quidam dixerunt, ꝓ ſic. Bart. contrà, in d. l. de quibus.[c] quia cõſuetudo introducitur ex frequẽtia moris: ſed ceſſat frequẽtia, vbi eſt vnicus actus. Itẽ eſt contra ſubſtantiã & ſignificationẽ vocabuli. Nã conſuetudo eſt quaſi cõmunis aſſuefactio. Itẽ ex vno actu quantũcunque notorio, non poteſt elici cõſenſus populi: quia forte per errorẽ, vel cauſa vitandi ſcandalum populus prima vice nõ cõtradicit. & hoc mihi placet. ¶ Diſtingue tñ, ꝓ aut ille vnicus actus habet cauſam ſucceſsiuam: & ſufficit, ſi habuit continuationẽ per tẽpus, intra quod inducitur cõſuetudo. tex. alleg. ſing. in materia in c. cũ de beneficio. de præbẽ. lib. vj. Nã ſi beneficiũ ſeculare confertur regulari, & poſsidetur per regularem tpe habili ad conſuetudinẽ inducendã, efficitur illud beneficium regulare: licet vnica collatio interuenerit. Et ita ecõtrà, ſi regulare conferꝫ ſeculari: & illa collatio habet actum ſucceſsiuũ: ſcilicet poſſeſsionẽ cõtinuatam per regularem. Et idẽ dic, ſi ædificaretur pons in publico: & haberet cauſam permanentem. ¶ † Octauò requiritur ſecundũ gl. ꝓ maior pars populi[d] vtatur illa cõſuetudine[e]: quia ſicut maior pars populi nõ poteſt facere legẽ: ita nec inducere conſuetudinem. Intelligo glo. de maiori parte populi habente conſenſum habilem ad introducendã legem, ſeu conſuetudinẽ. Nã mulieres & infantes & furioſi non cõputanꝫ in numero: quia iſti nõ poſſunt legẽ cõdere: vt in. l. j. ff. de legi. Itẽ intelligo glo. de conſuetudine, quæ diſtinguit totũ populũ: ſed ſi tractaremus de cõſuetudine introducenda in aliquo collegio, ſufficit maior pars iſtius collegij. Hoc tñ ego limitarem: nam maior pars nõ ſufficit ad introducendã legem: quia oportet ſaltem, quòd ſint duæ partes vniuerſitatis: vt in. l. nulli. & in. l. planè. ff. quod cuiuſque vni. Sed maior pars iſtarũ duarum partiũ ſufficit ad diſponendũ: vt in l. quod maior. ff. ad municip. & in. c. j. de his, quæ fi. à ma. par. cap. Et ideo dicerẽ, ꝓ ſaltẽ duæ partes illius vniuerſitatis, ſeu collegij, debẽt eſſe ſcientes: ꝓ illa cõſuetudo introducitur. & per hoc eſt expedita prima pars glo. ¶ † Sed quæro circa iſtã partẽ de quæſtione quotidiana: nũquid vnicus actus interueniẽs contra conſuetudinẽ interrumpat ipſam cõſuetudinẽ? Conclude, ꝓ aut cõſuetudo non erat adhuc cõpleta & perfecta, & interrũpitur cõſuetudo: ita ꝓ eſt opus de nouo incipere, quia per hoc apparet de tacito cõſenſu populi, ꝓ non velit inducere conſuetudinẽ: cũ fecerit actũ contrariũ. arg. in lege, vbi repugnãtia. ff. de reg. iur. & . c. ſolicitudinẽ. de appel. in fi. Sed ſi cõſuetudo erat cõpleta & perfecta, tũc vnicus actus in contrariũ nõ tollit conſuetudinẽ, ſed oportet, ꝓ tollaꝫ eo tẽporis & modo, quibus fuit inducta: quia iam lex eſt: ideò debet tolli tanquã lex. Credo tñ indifferenter ſufficere tempus decẽ annorum. & ſic intellige glo. in. l. nemo alieno nomine. §. j. aliâs incip. temporalis. ff. de reg. iur. ¶ † Et Io. And. hîc circa ſecundam partẽ gl. inſtat in reddenda ratione diuerſitatis inter præſcriptionẽ & conſuetudinem. & eſt notabilis quæſtio & magni effectus. Glo. in hac qõne nihil perfectè dicit. Sed tu poſt doc. dic, ꝓ principalis & fundamentalis differentia eſt: qa ex præſcriptiõe acquiriꝫ ius priuato, ſiue illud ius trahatur ex publico, ſiue ex priuato: conſuetudine verò non acquiritur ius alicui priuato, ſed in publico: vnde cunq; cauſetur etiã ſi ius trahatur ex priuato: vt in. l. venditor. §. ſi conſtat. ff. cõia prædio. vbi patet, ꝓ poteſt introduci cõſuetudo, ꝓ quiſq; poſsit dato precio fodere lapides ex fundo alterius: vnde ius iſtud trahitur à priuato: & acquiriꝫ in publico & in cõmuni. vnde ſi acquireꝛeꝫ certis perſonis, non eſſet cõſuetudo, ſed præſcriptio. Nã cõſuetudo eſt lex, quæ debet eſſe cõis: vt. iiij. diſ. c. erit autem lex. ſi ergo acquiriꝫ priuato, nõ põt dici lex: quia non eſt cõis: & ideò not. dicit Ioã. Andr. hîc: ꝓ. c. cum dilectus. ſ. eo. impropriè ponitur in hoc titulo: quia loquitur potius de præſcriptione, quã de conſuetudine: vt ibi dixi. Quia ius ibi ſubtrahebaꝫ illi collegio, & acquirebaꝫ certo collegio. & not. bene hoc dictũ: quia nõ dicit conſuetudo, vbi ius acquiritur certo collegio: quia collegiũ tenet vices vnius. Eſt enim quoddã corpus fictũ & repreſentatũ: vt in. l. mortuo. ff. de fideiuſ. & in. l proponebatur. ff. de iud. ¶ Scias tn, ꝓ quãdoq; vnũ & idem poteſt eſſe præſcriptio reſpectu certorum: & conſuetudo reſpectu aliquorũ. Pone exemplũ: quod not. ponit Io. and. in. d. c. iij. j. eo. lib. Si Epiſcopus acquirit, vt ſolus poſsit corrigere ſubditos ſine conſilio capituli: quo ad capitulũ, & Epm, eſt præſcriptio: quia detrahiꝫ capitulo & acquiriꝫ Epo. Et ſic nõ põt dici cõſuetudo, cũ acquiritur vni: ſed reſpectu ſubditorũ, qui veniũt corrigẽdi per ſolũ Epiſcopũ, dicitꝫ cõſuetudo. & idẽ reſpectu Epi quo ad ſubditos: qa ſubditis nihil detrahiꝫ: ſed eſt eis q̃dã lex, vt per ſolũ Epiſcopũ iudicenꝫ. Et iõ dicit ibi not. Io. And. ꝓ quatenus Epiſcopus cõtendit contra capitulũ debet habere titulũ: quia eſt præſcriptio & in præſcriptiõe cõtra ius requiriꝫ titulus: vt in c. j. de præſcrip. li. vj. Et ſic intellige gl. cũ tex. in. d. c. iij. in ver. canoni. ſed quatenus litigat cõtra ſubditos, nõ teneꝫ allegare titulũ: quia cõtra illos eſt cõſuetudo: vt dixi: & in cõſuetudine etiã contra ius nõ requiriꝫ titulus: quia hoc nullo iure caueꝫ: imò potius videꝫ oppoſitũ. vt hîc. Nã in cõſuetudine cũ ſit quædã lex, inſpiciꝫ ſola voluntas, ſeu tacitus cõſenſus. Et ex his habes aliã differentiã notabilem inter præſcriptionẽ & cõſuetudinẽ: quia in prima requiriꝫ titulus: & in ſecũda nõ requiritur. Poſſent aliæ[f] aſsignari differẽtiæ ſpeciales: ſed iſtæ ſunt præſtãtiores & fundamẽtales. & tene mẽti.

g ¶ Vltimò cõcludẽdo materiã cũ quæriꝫ de effectu cõſuetudinis[g] diſtinguo poſt Bar. in. d. l. de qbus. vbi clarius loquiꝫ, quã doc. nr̃i hîc. & reformabo in aliqbus habito reſpectu ad ius noſtrũ. Quòd aut cõſuetudo eſt ſcdm legẽ: aut pręter: aut contra. ¶ Primò caſu valet cõſuetudo, & duob. modis põt eſſe ſcdm legẽ. Primò, interpretãdo ipſam legẽ: vt in. c. cũ dilectus. ſ. eo. & in. l. ſi de interpretatiõe. & in. l. minimè. ff. de legi. Secũdò cũ confirmat ipſam legẽ: vñ ſæpe in iure allegaꝫ tex. & cõſuetudo circa idẽ: vt. ſ. eo. cũ dilectus. & in. c. ſopitæ j. de cẽſi. vbi bonꝰ tex. Et facit ad materiã qdꝫ no. gl. in. c. j. de cõſti. li. vj. vbi q̃riꝫ: † nunqd ſi cõſuetudo habet id, ꝓ lex: ſublata lege tollaꝫ cõſuetudo[h]? & dic, vt ibi. & aliqd tetigi in. c. j. & c. ſup eo. de cog. ſpiri. Secũdò, qñ eſt p̃ter legẽ valet cõſuetudo: vt

in. c.

in.c.catholica. & in.c.his.xj.dist.&.j.dist.c.consuetudo. ¶ Tertio
22 casu dic, † ꝙ aut est cõtra legem diuinã:& nõ valet,[a] nisi procedat
a rationabiliter distinguendo, aut declara, vt.s̃.dixi lati⁹. Aut est cõ
tra legẽ naturæ:& etiam non valet quia naturalia sunt immutabi-
lia.v.dist.in prin.& in.§.sed naturalia.insti.de iure natu. Pone exẽ
b plũ, si haberet consuetudo, vt filij, [b]non educarentur à parẽtibus.
Nã de iure naturali sunt eis debita alimẽta.j.distin. c.ius naturale.
23 ¶ † Et facit ad illã quæstionẽ, nunquid per statutũ, vel cõsuetudi
c nẽ possit tolli, vel diminui legitima debita filio.de quo plenè dixi
in.c.Raynutius & raynaldus.j̃.de testa.& dic, vt ibi. Aut est contra
ius gẽtiũ,& etiã nõ valet ꝙa ius gẽ.põt dici ius naturale: ꝙa naturali
rõe ductũt vt in.d.l.oẽspopu.ff.de iusti.& iure. Et hoc intelligo ni
si consuetudo disponeret contra ius gentiũ, distinguendo sicut.s̃.
dixi. ¶ Hoc hoc probat: nã ius positiuũ põt ex causa disponere cõ
tra ius gentiũ:& contra ius naturale:vt inducendo seruitutem:vt
in.c.ita quorundã.de Iudeis. Itẽ priuando quẽ dominio suæ rei:vt
de præscri.per totũ.ita consuetudo hoc põt facere cũ sit quædam
lex. ¶ Et ꝑ declaratione horũ terminorũ scias, ꝙ ius naturale, est
nomẽgnale.&cõprehẽdit in se legẽ diuinã & legẽ naturę & legẽ gẽ
tiũ.& ius diuinũ,& ius gẽtiũ appellantur iura naturalia:quia natu
rali ratione sunt inducta:vt in.d.l.omnes populi.no.Inn.in.c.quæ
in ecclesiarũ.s̃.de constit. Qñꝙ verò ius naturale sumit᷑ in sua spe-
cie & propriè. Quo ad propositum ius naturale dicitur, quidã in-
stinctus naturæ ex ratione proueniens. de quo videbis gl.j. dist. in
c.ius autem naturale. vbi ponitur quot modis sumitur ius natura-
le & tene illam gl.menti. Ius diuinũ quid sit, habes.j.distinctione.c.
ius gentium. Et de iure naturali, ead. distinctione. c.ius naturale.
Aut consuetudo est contra legẽ positiuã, vt contra leges, canones,
seu statuta. Et tũc aut est contra libertatẽ ecclesiæ.& non valet, vt
in aut. cassa & irrita. C. de sacrosan. eccl. & in.c.j.& in.c.cũ inter. s̃.
eo. Aut est contra vtilitatem publicam,& etiã nõ valet: quia sicut
non valet lex, vt in.l.fi. C. si contra ius, vel vti publi. ita nec consue
tudo: quod no. Aut est cõtra vtilitatẽ priuatã:& tũc aut procedit
lex derogatoria ad consuetudinẽ:& non valet cõsuetudo sequens.
secũdũ Bar. in. aut. nauigia. C. de vsur. &.l.eos. C. de vsur. & nota
24 hoc dictũ. ¶ † Ex hoc eñ infertur, ꝙ cõsuetudo semel reprobata[d]
d à lege, nõ põt amplius induci. Sed ego soleo allegare gl. fin. in cõtra
riũ. in cle. statutũ. de elect. & vide illã glo. Et credo ꝙ si subest ratio
noua, q̃ nõ suberat tpe legis dãnãtis cõsuetudinẽ: ꝙ tũc poterit de
nouo induci. arg. optimũ in.l.si hominẽ. ff. mada. & in.c.nõ debet.
de cõsan. & affi. in princ. & plenè hoc examino in.c.ij. de probati.
Aut nõ habet legẽ derogatoriã:& tũc aut lex prẽcedit,& sequitur
cõsuetudo, aut ecõtra. ¶ Primo casu, si cõsuetudo est gñalis, vin-
cit legẽ gñaliter & vniuersaliter. Intellige tñ secudũ ius canonicũ,
dũmodo sit rationabilis & præscripta: vt hîc. Aut consuetudo est
particularis:& tũc nõ vincit legẽ vniuersaliter: vt in.l.ij. C. q̃ sit lõ.
cõsue. sed solũ vincit legẽ, vbi consuetudo viget: vt in, d.l. vẽditor
in.§.si cõstat. ¶ Secundo casu, qñ prẽcesit consuetudo, & lex cõtra
ria sequitur: tenet Bar. ꝙ tũc consuetudo nõ vincit legẽ, imò tolli
tur per legẽ sequentẽ. alle. l.iij. ff. de sepul. vio. Dicit tñ ꝙ Canoni-
stæ tenent oppositũ. & certè casus est in contrariũ in.c.j. de consti
lib. vj. vbi dicitur, ꝙ lex papæ non tollit consuetudinem certi loci
contrariã: nisi de ea fuerit facta mentio: quia papa nõ præsumitur
25 scire istas consuetudines. ¶ Ex † quo ego infero, ꝙ si ciuitas facit
statutum contra suam consuetudinem, tollitur consuetudo, licet
de ea non faciat mẽtionẽ: quia ciues præsumuntur scire suam con
suetudinẽ: vt no. in.l. omnes populi. ff. de iudi. & facit .c. quod dici
tis. xvj. dist. & sic cessat ratio. d.c.j. & per hoc habetur satis declara
ta materia huius cap. tam quo ad primã partem, quàm quo ad se-
cundam. hîc non sunt alia.

De postulatione Prælatorum *Rubrica.*

☞ SVMMARIVM. ☜

1 *Postulatio quid sit.*
2 *Electio quid sit.*
3 *Electores id est, qui habent potestatem eligendi, non possunt eligere illum, qui per solam postulationem potest esse Prælatus: aliàs electio esset nulla.*

¶ Viso de iure scripto & non scripto: quia parum est iura cõdere, nisi sint ministri, qui eadẽ iura tueã
tur: vt in.l.ñ. ff. de origi. iur. & in .c. vbi periculũ.
§. præterea. de elect. lib. vj.. Ideò de ipsis ministris &
eorũ assumptione meritò erit videndũ & qm̃assumõ
tnr altero ex tribus modis: scilicet per postulationẽ a
electionẽ & trãslationẽ. ideò de omnib⁹ istis tribus.
j̃. subijcit. & quia postulatio innititur gratiæ, præ-
1 mittis titulũ de post. Præla. ¶ † Quid autem sit po
stulatio: vide per glo. in.c. vnico. eodem titulo. li. vj.
quæ dicit, quòd est petitio gratiæ à superiore facta.
illa tamen est potens descriptio: quàm diffinitio cũ b
euacuet prorsus naturam diffiniti: nec est conuerti-
e bilis cum suo diffinito, sicut debet esse quælibet bo
na diffinitio: vt not. gloss. super rubrica. de summa
trini. & institu. de ob.i. in princip. Ideo latius potest
diffiniri sic: quòd postulatio est quædam gratiæ pe
titio à superiore facta de promouendo aliquem ad
prælationem, ad quam de iure communi propter
defectum aliquem, vel impedimentum eligi, seu ꝑ c
2 moueri non poterat. ¶ † Et ex hoc tacitè infertur
f differentia inter electionem & postulationem. Nã
postulatio innititur gratiæ[f]: vt in capitul. penulti.
j̃. eod. electio verò innititur iuri. Vnde electio solet
sic diffiniri, quòd est alicuius personæ ad Prælatio- d
nem, vel fraternam societatem canonicè facta[1] vocã
tio. Et licet olim promiscuè iura vterentur his voca-
bulis: vt in.§. his omnibus. lxj. dist. &. lxiñ. dist. lite-
g ras. hodiè tamẽ est maxima differentia[g] inter postu
lationem & electionem: vt colligitur ex præmissis.
Vnde ille, qui de iure potest eligi, nõ debet postu-
lari:& si electores illum postulant, nihil agunt: quia
debent prouidere de meliori, quod possunt & me-
liori modo. Vnde illi, qui eligunt, consentiunt in e-
lectum, veluti sponsum: & per electionem initia-
tur vinculum matrimoniale: vt in capitul. cum inter
canonicos. j̃. de elec. & in capitul. fina. de transla. E-
pisco. Sed illi, qui postulant, non consentiunt in po
stulatum: vt in sponsum: nec initiatur aliquod con-
iugium: sed vota sua dirigunt in superiorem: vt supe
rior de gratia debeat admittere postulatum. de quo
vide quod not. in dicto capitul. vnico. eodem titul.
libr. vj. in gloss. tertia. & per Innocent. infrà, capitu.
proxim. Nam oportet primò videre fundamenta
materiæ, posteà meliora dicemus. Abbas.

☞ SVMMARIVM. ☜

1 *Violans interdictum papæ non potest postulari ad prælaturam.*
2 *Negans videtur confiteri. & nu. 6.*
2 *Abbas potest esse procurator pro ecclesia cathedrali.*
4 *Postulatio dependet à gratia & debet humiliter peti.*
5 *Quasi: ista dictio est aliquando veritatis expressiua & aliquando non.*
6 *Taciturnitas procuratoris habetur pro confessione in præiudicium domini, nisi confessio sit erronea. & nu. 15.*
7 *Cõfessio potest pro parte acceptari: & pro parte nõ.*
8 *Proficere & sufficere differunt. nam multa proficiunt, quæ non sufficiunt.*
9 *Constitutio siue edictum ligat, dummodo solenniter: id est publicè promulgetur.*
Citatio non potest proponi per edictum, nisi quando incertũ est quis debeat citari.
10 *Constitutio, siue lex, siue statutum solenniter edita, vel editum: ligant: licet non promulgentur publicè.*
11 *Constitutio ligat scientem non expectato cursu duorum mensium.*
12 *Volens probare se ignorasse statuta, an admittatur iuramento.*

tudo vide Bart. & legistas in.l.j. §. lex falcidia. ff. ad legem falci.

ZACHARIAS.

a ¶ Nõ valet. Adde Alex. consi. cviñ. in prin. aliâs secun dũ maiorẽ nume rũ est ccxlix. volumine. ñ.

b ¶ Vt filij. Facit qd᷑ voluit Bal. in l.j. in. iij. col. ff. de consti. princi. vbi princeps non põt facere quòd alimẽ ta, non debeantur filijs.

c ¶ Ad illã qõnẽ. Vide quæ dixi. s̃. in alia apostill. in versi. & dãno filiorum.

d ¶ Consuetudo semel reprobata. vide hîc plenè ꝑ do. meũ in consi. xxviij. in versi. itẽ oppo & vide Cy. in l.ñ. C. quę sit lõ. cõsue. & in. l. dudũ. C. de contra . em. & Pet. de Ancha. & Ioã. de Ana. in ca. qm̃. ne ꝓla. vi. suas. & per eũdẽ. Pe. in cle. j. de rescri. & in. c. extirpandæ. §. j. de prę ben. & in. c. ad nostram. de prob. & d. clem. si vnus. de re. eccle. Salyc. d.l. dudum. Cardi. & Imol. in. d. cle. statutum. oẽs in. d. c. ñ. de proba. & ibi p istũ in. vj. nota. ibi: & ꝓbat opin. Bal. in. l. de quib⁹. in ver. quarto contra hanc sol. ff. de leg. Bar. in. l. cunctos populos. in vij. col. in ver. circa primũ passum ibi nõ obstãte. C. de sum. trini. & in l. testamẽti factio ff. de test. & ibi p Ang. & in. l. si mihi & tibi. §. j. de lega. j. & per Ange. in re. §. nõ ex scripto in. de iure na. cũ alijs concor.

e ¶ Sicut debet esse Vide Bart. in .l.j. ff. de testi. & in. l. j. §. dolũ. ff. de do.

f ¶ Gratię vide bo. tex. in. c. j. j. eo. in ver. piũ. & istũ ibi in. ij. nota.

ZAHARIAS.

g ¶ Maxima differentia. Vide tu qualis sit ista differentia inter ele-

ctionẽ & poſtulationem: per Mandago. in trac. ſuo de elec. in parte. j. c. lxv. in apoſtil. in verſic. ferè. Dñi. in. c. j. §. ſed ſi. & ibi Philip. Fran. de elect. lib. vj. & in. c. circa. eo. tit. gl. & Zabarel in cle. fi. eo. ti. ſi latè ſumatur hoc nomẽ electio, comprehẽdit & poſtulationem & prouiſionẽ: vt per alleg. in. d. c. j.

a ¶ Cathedrali. facit tex. iũcta ſupraſcriptiõe: ĩ. c. p venerabilẽ. q fil. ſint legi.

b ¶ Quaſi. vide bo. gl. j. in. l. j. ff. detrã ſact. & gl. in. l. in perſonã. §. qui pecuniã. in ver. quaſi fideiuſſor. ff. de pact. & gl. in. l. in facto. in ver. quaſi tripertitam. ff. de cõdi. & demõ. gl. & ibi iſtum in. c. ꝓput. de dolo & cõtu. & in. c. cũ ecclesia Sutrina. in ver. quaſi poſſeſſionẽ. de cau. poſſeſ. & ꝓprie. & in c. ad noſtrã. el. iij. in verſi. quaſi per extortionẽ. & ibi iſtum de iureiur. tex. & ibi Bart. in l. itẽmela. §. ſi pluſeruũ. ff. ad leg. Aquil. & in. l. fideicõmiſſa. §. nunc ꝗ. in verſi. quaſi bono viro. ff. de leg. iij. per iſtũ in. c. q̃ ſiuit. de ver. ſig. & plenè per Firma. in reptorio ſuo in ver. quaſi. Bar. in l. ſi in rixa. in vlti. col. in princ. ff. de fica. & in. l. diuortio. §. ſi fundũ. in j. opp. & ibi Dyn. ſolu. ma. Bal. in l. hoc colore. ff. de inof. teſt. Ol. cõſi. clv. inci. qa de forma electionis. gl. ĩ l. ſi mulier. §. fina. ad Trebel. & per Bar. Brixiẽ. in ſuo reperto. in verſic. quaſi in glo. in l. ſi ante. in ver. quaſi dotis. ff. ſol. ma. & ibi Bar. & doc. & ꝓiſtũi. c. qm̃ frequẽter. §. fi. in verſic. no. j. ex gl. iuncto tex. ꝙ dictio quaſi, vt lite non conteſt.

¶ Adde de hac dictione per Ale. conſi. lxxvij.

ZACHARIAS.

c ¶ Tenetur reſpõdere. Adde Bart. in l. j. C. de relatio.

Præſumptio, quòd quis ſciat ſtatuta, non eſt iuris & de iure.

13 *Promulgatio edicti ſatis apparet, ſi videt obſeruari.*

14 *Appellatio impoſita ſine iuſta cauſa, non valet.*

Appellantes, an & quando poſſunt diſiſtere ab appellatione in cauſa lectionis.

16 *Homines vnius prouinciæ præſumuntur ſcire edictum promulgatum in vna parte illius prouinciæ, ſi edictum concernebat totam prouinciam: ſecus ſi partem tantùm.*

17 *Fama ſola ſufficit ad ſciendum edictum eſſe promulgatum.*

Fama facit plenam probationem, vbi agitur de modico præiudicio.

18 *Legatus poteſt interpretari reſcriptum Papæ.*

Dubium magnum, ſi reſultat ex reſcripto Papæ, eſt recurrendum ad papam.

19 *Scriptura vtrum ſit de ſubſtantia legis, vel ſtatuti.*

20 *Iudex poteſt interpretari leges quo ad cauſas decidendas per eum.*

21 *Sententia interlocutoria non eſt reddenda in ſcriptis niſi innoteſcat.*

22 *Iudex vtrum poſſit interpretari ſententiã ſuam poſt quàm tulit.*

23 *Arbiter, an poſſit interpretari ſententiam ſuam poſt quàm tulit.*

24 *Communis opinio doctorum inducit probabilem errorem: & indicans ſecundum eam, non tenetur ad pœnam.*

25 *Scholaris, qui iudicat ſecundum ſingularem opinionem magiſtri ſui, non tenetur in expenſis.*

26 *Gentiuus, an importet dominum, & nu. 30.*

Pronomen meum & tuum: an importet dominium. nu. 30.

27 *In pœnalibus quomodo fiat larga interpretio.*

Auxiliantes debent pati eam pœnã, quam principales patiuntur.

Participans cum excommunicato incidit in eandem excommunicationem.

28 *Adhærentes, an veniant appellatione ſuorum.*

29 *Pax facta inter principales, an extendatur ad adhærentes ipſorum.*

31 *In pœnalibus quomodo, & quando fiat extenſio.*

Eligentes, vel poſtulantes indignũ, ſunt ipſo iure priuati poteſtate aliũ eligendi pro prima vice. Quod quando intelligatur pro prima vice ĩ. de electionibus. in. c. cum Vintonenſis. in nu. 11. & 13. ad finẽ.

32 *Pœna apppoſita contrahenti matrimonium, non extenditur ad contrahentes ſponſalia.*

33 *Electio, ſiue poſtulatio facta in loco interdicto, an valeat.*

34 *Poſtulatio ſolẽnis, ſi eſt admiſſa, habet vim electiõis.*

35 *Clauſula, ſi reperitur idoneus. &c. verificatur facta generali inquiſitione abſque quod examinentur, vel iurent teſtes. &c. vide in. c. cum nobis. in. vij. nota. & ſequẽ. ĩ. ti. j*

Idẽ tz Bal. ĩ. l. iij. C. qũo & qñ iud. Et cõcludecũ eis, ꝙ interrogat⁹ in iudicio tacẽs, cõſentire videt. eũdẽ. & poſt eũ Fel. c. nõne. & ibi fallẽ. ad iſtã reg. de præſum. eundẽ. in. c. veniẽs. de ſi mo. & in. c. cãm matrimonij. verſi. ſecunda declaratio. de offi. dele. & Lãfr. de oria. in ſuo tra. arg. ſup ver. homologatio. Anto. Fran. ¶ Adde ad hoc de taciturnitate: ꝙ taciturnitas in iudicio ad interrogationẽ iudicis ĩducit cõfeſsionẽ: ſed ad interrogationẽ ꝑtis, ĩducit negationẽ: vt eſt gl. in. l. certũ. in §. j. ff. de cõfeſ. & no. Bal. & doc. in. l. iij. in. j. no. C. qñ fiſ. vel priua. vbi dicit, ꝙ tacẽs vr̃ negare, niſi p̃cedat monitio iudicis: qa tũc videt fateri: de quo vide p Spec. in. ti. de depoſi. in. §. nonò tagendũ. in verſi. itẽ illud. Et adde, ꝙ taciturnitas apud acta habet vim ſtipulationis. l. cũ oſtẽdimus. in. §. fi. ff. de fideiuſ. tu. Et de materia, an & qñ tacitur

Cap. I.

1 ADhæc in beato. ¶ † Impoſtulabilis eſt qui violat interdictũ. h. d. quo ad titulũ. habet eĩmmulta alia dicta q̃ nõ faciũt ad materiã. Diuidit. Nã primò ponitur iniuſta poſtulatio & ipſius p̃ſentatio. Secundò cõtra poſtulatũ obiectio ꝓcuratoris confeſsio & excuſat. ibi: *verũ*. Tertiò ibi: *quod nec*. excuſationũ reiect. Quarto, poſtulationis caſſatio. ibi: *nos*. Quinto, gratioſa eligendi vel poſtulandi permiſsio. ibi: *licet*. ¶ Caſus literalis. Eccleſia Senonenſ. vacante canonici Senonẽ. licet ab initio in diſcordia fuiſſent tandẽ cõueniẽtes in vnũ, Altiſiodorẽ ep̃m in ſuũ archiepiſcopum poſtularũt. poſtmodũ ꝑ magiſtrũ. R. p̃ceptorẽ ſuũ petierũt à domino Papa, vt poſtulationẽ admitteret, eidẽ Ep̃o daret licẽtia trã ſeũdi ad eccleſiã Senonẽ. Sed dominus Papa antequã dictus magiſter ad ipſum accederet intellexit ꝓ certo, quòd dict⁹ epiſcopus interdicti ſentẽtiã, quã dominus Papa protulerat in terrã Regis Frãciæ nõ ſeruaret: quod idẽ magiſter nõ negauit in præſentia Papæ requiſitus: allegans, ꝙ ſententiã ipſam ſeruare non tenebatur quia nõ peruenerat ad notitiã ipſius Epiſcopi per literas Papæ, nec per literas legati, qui ſentẽtiã promulgauit: nec per mandatũ alicuius executoris. Inſuper allegauit quòd dictus Rex in Altiſiodorenſi dioceſi terrã propriã nõ habebat: vnde interdictũ nõ extẽdebatur ad dictũ Altiſiodorenſ. Super hoc ſcribit capitulo Senonẽ. dicẽs ꝙ prima allegatio non ſufficit: nec proficit ad excuſationẽ Epiſcopi Altiſiodorẽ. quia Cardinalis ſentẽtiam interdicti publicè promulgauit multis præſentibus: & ſententia illa in regno Franciæ à multis publicè ſeruabatur. Et qñ aliqua conſtitutio publicè promulgatur, non eſt neceſſe, quòd ſingulorũ auribus intimetur: ſed ſufficit ad hoc, vt quilibet eam ſeruare teneatur, ꝙ eſt publicè promulgata. Et quòd ita ſit probatur per conciliũ Sardicenẽ. cuius verba hîc ponuntur. Ad aliã allegationẽ reſpõdet, quòd non valet, ꝙ dictus Rex in Altiſiodorẽ. dicœciſi terrã propriã dicitur non habere: qa totã terrã Regi Frãciæ mandauit ſubijci interdicto & Cardinalis interpretatus fuit mandatũ Papæ: & ſentẽtiã interdicti promulgauit in terram illam: quæ regi tunc temporis adhærebat. Et terra illa Altaſiodorẽ. adhærebat tunc ipſi Regi. prætereà ex alia cauſa excuſari non potuit ex quò nouerat Metropolitanã eccleſiã ſuã ſeruare ſentẽtiã interdicti. vnde ipſe eã ſeruare debebat. Dominus papa his præmiſsis, qui ſecundũ Apoſtolũ omnem inobediẽtiam debet punire conſiderans inobedientiam illius Epiſcopi prædictã poſtulationẽ repulit, vt indignã: nõ propter poſtulãtem eccleſiã: ſed propter poſtulãtẽ perſonã cũ obedientia non prodeſſet humilib⁹ ſi cõtẽptus cõtumacibus nõ obeſſet. In fine dicit quòd cũ hominẽ poſtulaſſent indignũ, amiſiſſent poteſtatẽ eligẽdi: de gratia tn̄ concedit eiſdem, vt de perſona idonea eccleſiæ Senonẽ. debeãt prouidere. Ber.

2 ¶ † In tex. ibi: *non negauit*. non dicit fuit confeſſus, ſed nõ negando videtur confiteri. de quo ĩ. dicã. ¶ Et infrà, ſub iſto ĩ. continebatur ꝙ terrã Franciæ ſubiecit interdicto: ſed iſta non fuit terra Franciæ. Et ibi: *nec ſufficit*. imò nec proficit. ¶ No. literã, ꝙ non omnia proſunt, quæ ſufficiunt. Et ibi: *non facile facultas credendi tribuitur*. No. nõ de facili: ergo ſi vult probare ignorãtiã admittitur.

3 ¶ † No. j. ibi: *per Abbatẽ*. ꝙ Abbas poteſt eſſe procurator ꝓ eccleſia cathedrali.

a [a] Ita colligunt doc. ex tex. & facit. c. ſopitæ. de cẽſi. & vide qd̃ dixi in. c. in noſtra. de procu. & in. c. cũ. I. &. A. de re iudi.

4 ¶ † No. ij. ex principio practicã porrigẽdi poſtulationẽ factam de epiſcopo. nam debet concludi vt papa dignetur trãſlationẽ facien do pium præbere aſſenſum. Et pondera illud verbũ, pium. Nã qa poſtulatio dependet à gratia: vt dixi ſuper rub. oportet, ꝙ via ſupplicatoria, ſeu petitoria petat admiſsio poſtulationis.

5 ¶ † Not. iij.

b ibi: *quaſi pro certo*. ꝙ dictio quaſi [b] nõ ſemp ẽ expreſsiua veritatis ſed diminuit aliquid de ſignificato eius, cui adijcit: vnde ſenſus literæ eſt, ꝙ totaliter nõ cõſtabat, ꝙ epiſcop⁹ nõ ſeruabat interdictũ: ſed quaſi cõſtabat. qñꝙ tn̄ hæc dictio quaſi, eſt expreſsiua veritatis de quo vide gl. in. c. parochianos. de deci. & in. c. potuit. de dolo & cõtuma. vbi dixi.

6 ¶ † Nota. iij. ibi: *non negauit*. quòd is, quis interrogatur, tenetur reſpondere [c] & ſi non reſpondet, habetur pro

c

nitas inducat conſenſum, vel negationẽ: vide in reg. qui tacet. de reg. iur. in vj. & vide per Bar. & Alex. in l. quæ dotis, in pe. col. ff. ſol. mat. & vide Bar. poſt gl. in l. Titia. la. j. §. Lucia. ff. de leg. ij. & Bal. in l. ſi ſine. in. ij. col. C. ad vellei. & per Saly. in l. inuitus. de procur. & no. in l. Caius. ff. de pign. act. & habetur per Inn. & docto. in c. ex parte. de reſcrip. & tene menti, ꝙ tacens nõ videtur adire,

vbi nulla reperit a geſtio pro hærede. Ita Bal. not. in l. ſi certis annis. in fi. C. de pac. quem etiam vide in l. cũ antiquioribus. in b ij. col. C. de iure de lib. Et adde. ꝙ ta- c turnitas non arguit conſenſum, quando quis contradicẽdo nõ poſſet obuiare: vt in l. ſæpe. & ibi doc. 7 ff. de re indi. d

SEB. SAPIA.

a ¶ Suum præiudiciũ. Et ex hoc ſumitur cautela ad excludendum dilatorias exceptiones: vt p Abba. in. c. j. j. de iud. in no. & not. Bar. Veroñ. in cau. ego nouam cautelam. quod procedit etiam ad fundandã intentionem ad- 8 uerſarij: vt no. do. f Iaſon. in l. admonendi. col. xxj. ff. de iureiuran. & etiam poſt concluſionẽ in cauſa: vt per Feli. in. c. cum Ioannes. colũ. iij. j. de fide inſtru.

b ¶ In præiudiciũ domini. Vide Bar to. in l. certum. §. 9 ſed an & ipſos. ff. de confeſ. per Cy. in l. vna. C. eo. per Cõpoſtel. in. c. p inquiſitionẽ. de elect. per Spec. in ti. de cõfeſ. §. poſtremò. ver. ſi verò ſit per procura g torem. & per Hoſti. in ſum. de ꝓcu. §. j. ver. ſed nũquid confeſsio. p Butri. & iſtum in c. j. in ver. venio nunc ad tertium membrum. vt li. non conte.

c ¶ De cõfeſ. An illud. c. loquens in principali perſona habeat locum in procuratore: vide hic Petr. de Anchara. & domi. meum. in. xxiij. colum.

¶ Adde, quãdo factũ procuratoris noceat dño. Alex. conſil. lxxxiiij. ij. li. Anto. Franciſ. ¶ An & quando factũ procuratoris noceat dño quo ad exceptionem parendam contra ipſum ex facto procuratoris: & an quo ad actionem mouendam contra ipſum ex facto ipſius procurator. vide Barto. & doc. in l. j. in. §. ſi procurator. ff. ſi quis ius dicen. non obtẽpe. Et quid de contumacia procuratoris, an noceat domino: vide Bald. & doc. in l. cũ qui res agit hæredũ. C. de procu. Et adde qñ factum procuratoris diſplicet domino: debet ab eo reuocari: aliãs nocet ipſi domino: vt not Inn. c. ex parte Decani. de reſcrip. Et adde etiam, ꝙ factum procuratoris facientis: vt nuntius cùm ſit procurator non valet. Ita Bar. in l. qui autem. in. §. conſtituere. de conſti. pecu. Et tene mẽti, ꝙ factum ſimpliciter per procuratorem, licet non procuratorio nomine domini, videtur factum vigore præcedentis mandati: vide Bar. ſing. in l. ſi pupilli. in. §. itẽ ſi procurator. in vl. col. ff. de negotijs geſtis.

d ¶ Poteſt aduerſarius. Vnde iſtũ in. c. bonæ. el. ij. in. j. eo. & in. c. ꝑtereà. el. ij. in. j. no. de trãſac. Bal. in l. quidã. C. de trãſac. & in rub. C. de fide inſtr. in. ij. col. & in l. ij. C. de dona. ante nup. & in l. j. C. vt quæ deſunt aduoc. & in l. j. §. editiones. ff. de eden. Bar. in l. quædã. §. fi. ff. eod. & in l. ſi quidẽ. C. de ra. pto. per Butri. Card. & ibi latè per Imo. in d. c. bonæ.

¶ Adde Alex. conſilio. xxxvij. j. lib.

tur pro cõfitẽte in ſuũ ꝓiudicium. a ad hoc facit. c. ſi tibi abſenti. & quod ibi no. de præben. libr. vj. & l. de ætate. §. qui tacuit. ff. de interro. act. Et no. ꝙ hoc habet locũ etiã in procuratore tacente: vt taciturnitas eius habeatur ꝓ cõfeſsiõe in ꝓiudiciũ domini. b Nã iura interpretantur, ꝙ tacitè cõfiteatur. ad hoc vide bonũ tex. in. c. ij. de cõfeſ. lib. vj. & quod dixi in. c. penulti. de iura. calum. ¶ Itẽ not. ꝙ cõfeſsio facta per vnũ ex duobus procuratoribus nocet domino, quod an ſit verũ indiſtinctè: dic, vt habes tex. no. iuncta gl. in. c. ſi duo. de procur. lib. vj. ¶ † No. ꝙ quãdo cõfeſsio fit ſub eodẽ conſtructo ſeu qualificato, poteſt aduerſarius d recipere partẽ cõfeſsionis, e quatenus facit ꝓ ſe: aliã partẽ cõfutare, ſeu repellere per rationes probabiles, ſeu per ꝓbationẽ. Ita facit hîc Papa. nã iſte procurator cõfitebatur ſaltẽ tacitè, ꝙ Eps non ſeruabat interdictũ: ſed dicebat, ꝙ illud ignorabat: Papa verò ſup nõ obſeruãtia, fundat ſe ſup cõfeſsiõe procuratoris: & ignorãtiæ allegationẽ cõfundit per probabiles rationes. Simile quod legitur & no. in. c. ex parte Deca. de reſcri. ſic limita no. in. c. j. de cõfeſ. li. vj. & per Bar. in l. Aurelius. in. §. idẽ quęſijt. ff. de lib. lega. ¶ † No. in ver. *quod nec ſufficit*. & tene mẽti differẽtiã inter ſufficere f & ꝓficere. Multa enim proficiunt, quæ non ſufficiunt. ſed Io. And. alle. c. ſacris. quod me. cauſ. Et dic, quòd verbum proficere, ſonat in quoddã adiuuamentum: vt cum aliquid prodeſt quo ad quid: ſed nõ quo ad totum. Illud verò dicitur ſufficere, quod ad perfectionem actus non indiget alio adminiculo. Et ad hoc vide gl. not. q̃ tacitè hoc ſentit in. c. ſtatutum. in prin. in ver. canonicis. de reſcrip. libr. vj. ¶ Not. quòd ad hoc quod conſtitutio liget contrauenientes, ſatis eſt quòd ſolenniter edatur; id eſt fiat: aut publicè promulgetur. Nõ autem eſt neceſſe, g vt cuilibet ſigillatim nuntietur. Et ex hoc no. vnam differentiam inter citationem & conſtitutionem, ſeu edictum. Nam citatio non põt proponi per edictum: ſed debet perſonaliter fieri: vt in clem. j. de iudi. & no. in. c. cauſam. de do. & contu. & in l. iiij. §. prætor. de dam. infe. Sed cõſtitutio poteſt promulgari per edictũ. & eſt ratio: quia cõſtitutio eſt gñalis: ideò ſatis eſt, vt generaliter proponatur. Et idem eſt e etiam in citatione, vbi eadem ſubeſſet ratio. Vnde dixit ſingu. Innoc. in. c. fina. qui ma. accuſa. poſſ. quòd etiam hodie admittitur h citatio h i per edictum, i quando neſcitur quis perſonaliter ſit citandus. facit quod legitur & no. in. d. clemen. j. de iudic. & in aut. ſi omnes. C. ſi vt ſe 10 ab hære. abſti. vbi text. ¶ † Et no. in alio ſingulariter iſtum text ibi: *ſolenniter editur, aut publicè promulgatur*. Nam per illam alternatiuam aut, poteſt colligi argumentum optimũ: quòd k cõſtitutio ligat etiam ante, quàm ſolenniter k aut publicè promulgetur: dummodo ſolenniter fuerit edita: ſecus autem ſi fuerit edita ſine ſolennitate. Nam tunc expectatur promulgatio. ſic poteſt limitari, & intelligi quod not. in. c. ſecundo. de conſti. & iiij. diſtin. in. c. in iſtis. §. leges. Et ex hoc poteſt inferri, quòd conſtitutio ſolenniter edita in concilio populi liget: licet non fuerit publicè promulgata. 11 ¶ † Not. ibi: *ſed id ſolum ſufficit. &c.* & tene mẽ ti, quòd conſtitutio ligat ſcientes, non expecta to lapſu duorũ menſium. l vel alterius temporis. quod tenet glo. in. c. ij. de reb. eccle. nõ alie. lib. vj. dixi in. c. ij. de conſtitu. Multi tamen cõ g trà. ſed ego ſoleo hunc text. quaſi pro caſu adducere. Nã probatur hoc per verbũ ſufficit: in eo quòd text. dicit ſufficere ad obſeruantiam conſtitutionis, quòd habeatur cõſtitutionis notitia: ergo per verbum ſufficiẽs, includitur quod nõ eſt neceſſariũ aliud adminiculum ad ipſius obſeruantiã: vt. ſ. dixi de ſignificato hu- 12 ius verbi. ſufficit. ¶ † No. ibi: *non facile, facul-* m *tas credendi*. & tene mẽti tex. Probat enim no tabiliter, ꝙ ꝓſumptio quæ oritur ex promulgatione ſtatuti non eſt iuris, & ſupple de iure. ſed admittitur quis volens ꝓbare ipſius ignorantiã: non tamen ſibi alleganti ignorantiam de facili creditur: vnde põdera illud verbum, non facile. de quo vide quod dixi poſt Inno. in c. ij. ſ. de conſti. Ex hoc poteſt inferri, quòd nõ ſufficit iuramentum n allegantis ignorantiam n conſtitutionis. Contrarium tamen ſentit glo. in. c. propoſuiſti. lxxxij. diſt. quod an ſit verum indiſtinctè, dic vt dixi in. dicto capit. ſecundo. 13 ¶ † Not. in verſicu. *ſed inde liquido* °. quòd e- o tiã ſuffraganei tenẽt obſeruare generale inter-

SEB. SAPIA.

e ¶ Partẽ cõfeſsionis. Vide Lanfrã. de oria in repi. c. qm̃ cotra falſam. in ver. cõfeſsiones col. vj. j. de proba. & ibi quæ ponũtur in apoſtillis.

f ¶ Sufficere. Vide iſtũ in. c. cum dilectus. de ſucceſ. ab inteſta. & in. c. cũ dilectus. in colũ. xx. in gl. j. in ver. reſtitutio faciẽda de ordi. cog. & in c. ſi. de ſpõſ. duo. & inc. cum apud. & in. c. tuę. & in c. cũ locũ. de ſpõſa. & in. c. quoniã cõtra. in. xxij. col. de proba. & Roma. ĩ. l. cũ mulier. in. xvij. col. in ptĩcip. ff. ſolu. ma. di xi in notabili. in ver. ſufficit.

¶ Nõ aũt eſt neceſſe. Vide bonũ tex. in. l. iubemus in ver. frequẽtioribus ciuitatis locis. C. de defen. ciui. & tex. in. l. ij. §. ex actis deinde regibus. ver. pro roſtris. ff. de origi. iuris.

h ¶ Hodiè admittit. Adde doc. ĩ. l. ſi eo tpe. C. de diſtra. pig. & in aut. q ſemel. C. qũo & qñ iudex. & not. vnã ſing. deci. do. Franc. de alber. in extrauag. ad repr. in ſuis apoſtil. ad Bar. ꝙ licet pſonæ ſint certæ, q̃ debẽt citari, ſufficit illas citari ꝑ preconẽ: qñeſt multitudo. Et ita dicit ibi ſentire Bar. ſup verſi. citatũ. quod dictũ aliãs practicari, fecit Baptiſta: prout ipſe refert in. l. cunctos populos. C. de ſum. trini. quod dicit eſſe notãdũ: quia paucis innotuit.

i ¶ Per edictũ. Adde Pau. de ca. cõſ. lj. & vide dñm Cardinalem. cõ. lxxiiij.

k ¶ Solenniter. Vide iſtum in. c. paſtoralis. in. ij. col. de fide inſtru. gloſ. in da ta. vj. libri. in verſi. anno quarto.

l ¶ Duorũ menſiũ. Vide gl. in data. vj. libri. in ver. anno quarto. Feli. in. c. ij. de cõſt. ¶ Adde qualiter cõſtitutio noua liget; & qñ ligare incipiat: dom. Cardi. conſi. xcix.

m ¶ Non facile. Facit tex. in. c. veniens. el. ij. in fi. de teſti.

n ¶ Iuramentum. Vide tex. in. c. nulli. de elec. li. vj. & in. c. ſi verò aliquis. in ver. ignorauerat. de ſenten. excõ. gl. iuncto tex. in. c. preſentiũ. de teſti. tex. & gl. in. c. paſtoralis. de excep. cũ ſimili. & vide iſtũ in. c. ij. verſi. venio ad quartum. de conſti. ¶ Adde do. Car. conſi. xxxiij. vbi dicit, quòd allegans ignorantiam conſtitutionis, auditur ſi illam dilucidè probare poteſt.

o ¶ Liqdo. Vide iſtum & doc. in. c. ij. de cõſti. vbi probatio requiritur lucida. & ſecundũ Inn. & ibi But. dicit: iuramẽtũ ſolũ nõ ſufficere: ſed iſte dicit ibi hoc eſſe arbitrariũ. Vide eũ oĩno ibi in ver. venio ad quartum. & vide doc. in. c. innotuit. de elect. & in. c. fi. qui matrimo. accu. poſſunt.

Cap. Adhæc. Panor. ſuper Prima parte Primi.

a ¶ Locum veniæ. Facit tex. in. c. alligant. xxvj. q. vĵ.
¶ Adde qđ Archidia. in. c. iĵ. de conſuetu. ita dicit: ꝙ prælatus debet eſſe in correctione benevolus: in iudicio iuſtus: in punitione miſericors.

b ¶ Socium conuenientem. optimè facit clem. j. de electio. &. c. diuerſis fallaciĵs. de cleri. coniug. & facit ad quæſtionẽ: an vno ex ſcholaribus recedente poſsit ipſe recedens ponere aliũ loco ſui in domo vel camera inuitis ſociĵs. de qua per gl. inſt. loca. in fi. & per illũ in. c. in ter dilecto. in ver. vltimò ſcias. de fi deinſt. Bal. in. l. nemo. C. loca. Paul. de ca. ĩ. l. & hęc diſtincti. §. cum fundum. ff. eod. faciat quod voluit Bal. in. l. j. C. q teſt. fac. Adde, ꝙ ideò quidam Philoſoph⁹ dicebat: noli habitare vbi tui ſimiles non iuuenies.

SEB. SAPIA.

c ¶ Suo propoſito. Vide gl. in. l. non aliter. ff. de, vſu & habita. vbi dicit, ꝙ ſcholaris ſocius non poteſt inducere ganeas. De quo per Bart. Veronẽ. in tracta. ſer uitutum. ſub tit. de ſerui. vſus.

d ¶ Appellatione. Facit text. & qđ ibi no. in. c. gratũ. de offi. deleg.

e ¶ De prouincia. Dicit hic Bald. ꝙ reg. l. verius. ff. de proba. in qua dicitur quòd ignorantia p̃ſumẽ, niſi ꝓbẽ ſnia. Fallit in his, q̃ ſunt no. ꝓ ſe: id eſt naturaliter vt. C. de in ius vocan. l. venia. Nam homo præſumitur ſcire ea, quæ ſunt manifeſta, vel quaſi. Item fallit regula in his, quæ ſunt publicè nota: quæ nemo ignorare debet: nec licet: niſi probaretur ignorantia per, ipſius ætatem, vel abſentiam. C. de falſ. mo. l. j. in fin. &. ff. de decre. ab ordi. faciend. l. fin. & in. c. j. quo tempore miles. quod plenius dic, vt nota. in c. propoſuiſti. per Archidia. lxxxj. diſtin. & in reg. præſumitur. per Dyn. & Io. and. Notabis tamen, ꝙ quidam ſunt, qui præſumuntur ignorantiam ſimulare, vt vxor, & alĵ domeſtici qui præſumuntur facere ſcire res, quæ erant in domo mariti: vt ſingu. not. in. l. ñ. C. quando & qui. quarta pars de be. li. x. Itẽ ad ꝓbandã ætatẽ ꝓpter aſsiduã conuerſationẽ. l. de tutela. C. de in inte. reſti. mino. Itẽ rõne officĵ: vt. ff. de cõfir. tut. l. tutores. Adde quod do. Car. conſ. cxiiĵ. dicit: ꝙ eſt ſtultitia ignorare id, de quo cõiter eſt fama. Anto. Franciſ. ¶ Circa hoc an ignorantia præſumatur. dicas, ꝙ ignorantia facti regulariter præſumitur. l. verius. ff. de prob. l. ſi fideiuſſores. vt ibi bar. ad velleia. l. fi. ff. pro ſuo. l. qui in alterius. de reg. iur. Vide plenè per do. car di. in clemen. j. in. vj. q. de conſang. & affi. quod intellige verum, niſi probetur ſcientia: vt puta, quòd fuerit domi denuntiatum: vt no. glo. in. l. j. C. de ſatiſdatione. & in lege. ſi tutor. & ibi Bartolus Baldus & Angelus. C. de pericu. tut. Item niſi in vicinia ſit fama publica, vt per glo. Bar. & doc. in. d. l. ſi tutor. & per Saly. plenè in. l. qui de crimine. C. de accu. & in. l. j. C. de his qui latro. & vide Bar. in. l. ſi cui. in. §. primo. de accuſa. & in. l. qui Romæ. in §. duo fratres. de verbo. oblig. Item, niſi factum ſit publicũ, vel notorium: vt plenè per do. Card. in cle. j. de conceſ. præbẽ. Et p̃dicta etiã intellige vera in facto alieno. non aũt in facto proprio: vt in. l. ff. pro ſuo. & habetur p Spe. in tit. depoſi. in. §. ſexto. ver. itẽ non eſt niſi factũ propriũ. etiã ſi eſſet antiquũ: vt per Bar. in. l. ſi quis delegauerit. ff. de noua. Et eodẽ modo, quãdo quis eſſet in puncto mortis: quia ignorantia facti præſumeretur: vt per Angel. in authentica de triente & ſemiſſe. in. §. illud quoq;. Ignorantia autem iuris nõ præſumitur: & ideò debet allegari, & probari: imo potius p̃ſumeretur mala fides. l. quẽadmodum. C. de agri. & cenſi. lib. x. reg. qui contra iura. de regu. iuris & vide gloſſ. in. c. ſi diligenti. de fo. compe. & Barto. & Ange. in. l. ſed & ſi lege. in. §. ſcire. de peti. hære. vbi dicunt, ꝙ mala fides præſumitur, quando non probatur ignorantia iuris. Et adde quòd ignorãtia iuris non excuſat prælatos: vt not. Inno. in. c. conſtitutus. de appella. Et adde etiam, quòd ignorãtia iuris nõ excuſat mulierẽ, quę potuit conſulere peritiores: aliâs ſic: vt no. do. &to. poſt Bald. & Alexandr. in. l. iuris ignorantia. C. qui admit. & ibi etiam dicunt poſt Bart. ꝙ ſi mulier eſt in loco: vbi nõ eſt copia peritorũ præſumit pro ea: ſcilicet, ꝙ non potuerit conſulere peritiores: aliâs ſecus. Adde t̃n, ꝙ ignorãtia iuris naturalis neminẽ excuſat: vt hîc & qđ dicim⁹, ꝙ quis nõ præſumit ignorare ius. l. leges ſacratiſsimæ. &. l. ſi. C. de legi. & eo, modo ignorantia iuris diuini nõ excuſat: vt per Card. in cle. j. ĩ. vj. q. de cõſangu. & affini. Et quibus permittatur ignorare ius & qb⁹ nõ: vide, alex. in con. cxĵ. in prima parte conſilio rũ. Et de ignorantia iuris naturalis, ꝙ neminem excuſet: vide etiam per Spec. in tit. de ſum. trini. & fide catho. Et adde, ꝙ ignorantia etiam excuſat à pœna & dicto, niſi ſit ſupina & craſſa: vt per Bal. in. c. j. in. §. vaſallus. ſi dẽ feu. fue. controuer. inter domi. & vaſal. & in. l. error. in. iiĵ. col. C. de iuris & facti ignoran. & vide per Bar. in. l. ſi quis teſta. lib. eſſe iuſſus fue. Et adde, quòd ignorantia probetur iuramento: nota. gl. in. l. ſi cui. in. §. ĵſdẽ crimĩbus. ff. de accu. & per Archidia. ĵ. q. j. c. in primis. & vide Car. in. d. cle. j. de conſangui. & affini. q. viĵ. vbi dicit probari iuramento, quando aliter non poteſt probari. & dicit Barto. & poſt eum Alexan. in. l. ſicut. in. §. ĵſdem. de accu. ꝙ quãuis probetur iuramento: poteſt tamen probari contrarium. de quo vide gl. in. c. ñ. de tempo. ordi. in. vj. & vide Ioã. de Imo. in. l. qui bona. in. §. quidam. de dam. infecto.

f SEB. SAPIA. ¶ Parte prouinciæ. Vide gl. in. l. ſi tutor petitus. C. de per. tuto. Alexã. conſi. xxxvj. in. j. volu. do. Iaſ. in. §. ſed iſtæ. col. xx. inſti. de actio. & in. l. ſi error. in. iĵ. col. de iur. om. iud.

g ¶ Exiſtens Adde, vt per Roma. conſi. lix.

h ¶ Veniens. Vide ibi do. Hoſtien. Ioan. an. & iſtum in. c. inter dilectos. de fide inſtru. Et vide alium caſum, in quo fama probat in factis multum antiquis: gl. & ibi Ange. in. l. at qui natura, §. cum me abſente. ff. de negotĵs geſtis. Saly. in. l. proprietatis dominium. C. de probationibus. Bald. in. l. conuẽticulam. in. v. columna. in verſiculo, ex his etiã in foro. C. de epiſco. & cle. & plenè per Saly. in. l. ea quidem. in ſua repeti. in. iiĵ. col. in ver. accedamus igitur ad quartum & vltimum. ſ. ad materiam famæ. de accuſa. & Bald. in auẽ. quas actiones. in ylti. co.. in verſi. quarto & vltimo. C. de ſacroſan. eccle. vbi dicit, ꝙ in factis antiquis multũ operatur fama. alleg. Inn. in. c. veniens. de verbo. ſigni. Adde quando fama probet, Alex. conſi. lxvj. iij. li. & conſi. cc. viij. iij. li. Roma. conſi. lxxvj. &. c. iij. Roma. in terminis, de quibus hîc conſi. cccl xxxvĵ.
Anto. Franciſ. ¶ An, & qñ fama probet, vel nõ: & inquãtũ ꝓbet: vide Bar. in. l. de minore. in. §. tormenta. ff. de quæſtioni. & vide Ang. Aret. in tract. maleficiorum. in glo. in ver. fama publica præcedente, & vide Lanfr. Oriatenere

dictũ cũ videns eccleſiã matropolitanã illud obſeruantẽ: licet de ſnĩa interdicti aliã probationẽ nõ habeãt. Facit quod habet in cle. j. de ſenten. excõ. ¶ No. in ver. *igitur*. ꝙ prælatus debet eſſe promptus in vlciſcẽdo & puniẽdo inobedientiam ſubiectorũ. Et ꝙ peccatũ eſt non ſubſiſtente cã rationabili, parcere inobedientibus & contumacibus. vide tamen text. not. ij. q. v. c. quãto. vbi dicitur, ꝙ ſicut in contumacia perſiſtentibus ſeruos nos eſſe conuenit: ita humilibus & pœnitentibus locum veniæ [a] negare non debemus. Seneca in lib. de virtutibus: Honeſtũ & magnum vindictæ genus eſt ignoſcere. quod not. ¶ Itẽ no. ibi: *vlciſci*. quòd capit hîc in bonam partem pro pœna, ſcilicet iuridicè imponenda. iuxta no. ibi: *ne nil obediẽtia pro deſſe videretur*. &c. Et tene ſemper mẽti, quòd pœna malorũ videtur prodeſſe bonis. & hoc ideò, quia magis relucet iuſtitia bonorum ex punitione malorũ. Vnde in Pſalterio. Lętabit iuſtus cũ viderit vindictam: man⁹ ſuas lauabit in ſanguine peccatorum. Ex quo dicit quidam Theologi: quòd pater exiſtens beatus gaudet videre filium in inferno: & econtrà. ¶ Not. in in fi. literæ ibi: *non conueniebat propoſito veſtro*. ar. quòd quis debet eligere ſociũ cõueniẽtem [b] ſuo ꝓpoſito [c] & ſuis moribus. nã corrumpũt bonos mores conſortia mala. xxviij. q. j. ſæpe. ¶ †In glo. j. in fi. ex hac gl. poteſt tolli contrariũ quod formari poſſet cõtra tex. qualiter tenuit hæc poſtulatio pendente appellatione. Solu. poteſt primò dici ꝙ iſta appellatio non tenuit: quia fuit interpoſita ſine iuſta cauſa: vt in glo. Secundò põt dici extra gloſ. ꝙ vnanimiter poſtulando videntur receſsiſſe ab appellatione, [d] aut poſtulatione. arg. in. c. ſolicitudinẽ. in fi. de appel. & quælibet ſol. bona. Et an & quando poſsint appellantes recedere ab appellatiõe in cauſa electionis: vide bonum tex. in. c. quanuis. de elect. li. vj. ¶ †In gl. ij. in fi. & plenè hũc articulum explicaui in. c. j. hîc alle. vt in. capitu finali. de confeſsio. & dic, vt ibi. Ad. l. ſi defenſor. hîc alle. dic, ꝙ loquit in defenſore, qui nõ habebat mandatũ. Ad. l. certũ. in §. penul. dic, ꝙ loquitur quando confeſsio procuratoris erat erronea: & quia fuerit cõfeſſus dño occidiſſe illum, qui tempore confeſsiõis viuebat. ¶ †In gl. iij. in fi. no. bene hanc gl. iuncto tex. & extra glo. collige ſubtiliter ex tex. quòd quilibet de prouincia [e] præſumittur ſcire ea, quæ publicè [f] fiunt in aliqua parte prouincię, [f] nam ſententia interdicti fuit publicè promulgata, certa parte prouinciæ: & tamen omnes de prouincia p̃ ſumuntur ſcire quod intellige de factis concernẽtib⁹ totã ꝓuinciã: ſed ĩ factis cõcernẽtib⁹ vnã diœceſim tm̃, ſolũ p̃ſumunt illi ſcire, q̃ ſunt in diœceſi: nõ aũt iſti q̃ ſunt ĩ ꝓuincia. Vñ exiſtẽs extra diœceſim ꝓbabiliter allegat ignorãtiam eorũ, q̃ ſunt facta in diœceſi: vt eſt tex. no. in. c. ſi. q ma. accuſa. poſ. Idẽ dic in his, q̃ cõcernũt ciuitatẽ: ꝙ exiſtẽs [g] extra ciuitatẽ p̃ſumit ignorare ea q̃ fiũt in ciuitate: qa ex quo factũ cõcernit certũ locũ dũtaxat, nõ p̃ſumit notitia, niſi quo ad exiſtẽtes in illo loco. facit quod no. Inn. ſup rub. de cõſue. & Bar. & Cy in. l. cunctos populos. C. de ſum. trini. & fide catho. ¶ †In gloſ. in pub. *publicè*. ibi: *& ideo non excuſatur*. No. ſing. iſtã gl. vſq; ad fi. ex qua habes ꝙ ſola fama facit probationẽ ſufficientẽ, vt interdictũ ſuperioris obſeruetur: ſicut dicimus quo ad excõicatiõẽ vt in. c. illud alleg. in gl. Et eſt ratio quia vbi agitur de modico præiudicio, fama facit plenam probationem, vt dixi in c. veniens. [h] j. de teſt. Itẽ, quia in iſtis ſpiritualibus debemus tenere

in repeti.l.admonendi.ff.de iureiurã. in antepen. & vl.char.vbi enũerat casus, in qbus fama plenè ꝓbat: & illos in quibus semiplenè:& illos in quibus nihil ꝓbat & in qbus faciat indicium.

a ¶ Quod tutius est. Adde Ro.cõsil.cclxxxvij. ꝓximè alle.vbi cõsuluit,ꝙ rõne dubij absolutionis, est tuti[9],ꝙ excõicatus euitet eã : nec põt agere iniuriarũ ,si tanquã excõicatus euitetur ab aliquo.

b ¶ Scriptura. vide plenè per istũ, & plenius pdo.meũ & do.Feli.in rub. ŝ.de consti. & ibi dixi.

SEB. SAPIA.

c ¶ Statuti. Vide saly.& alios in.l.humanũ .C.de legib. Pe.de Anch.in regu.nemo.de reg. iur.lib.vj.& arg. iur.lib.vj.& argumentatur ad partes. Deci.in rubr. de consti.vbi latiſsimè per eum.

d ¶ Leges. Adde Roma.consil. cxciij.

e ¶ Sibi videbitur. Vide Bart.in extrauagã.ad reprimẽ.in ver.videbitur.Butri.in. c. cũ ad sedẽ. de restit. spoli.& in.c. quẽreti.in vlti.not. ꝑ illũ tex.de verb.signi.La.alle.lxix. Domini.in.c. catholica.xj.distin.

f ¶ Non exẽplis. Limita nisi essent approbata : vt voluit gl.in.c.fin. in versi.exẽpla.xx. dist.quæ dicit , ꝙ exẽplis publicæ personæ,siue authẽticæ vtendum est, vel exemplis plurium: & vide istũ i.c.afferte. in j.nõ.j.de ꝓsump. vbi dixit ꝙ exẽp. Principũ approbatis rectè iudicare possum[9].& ita dicit limitãdã.d.l. nemo. Limita secundò,nisi essent exẽpla veteris testamenti approbata tñ per nouũ: quia licitè secũdũ

a nere in dubio quod tutius est [a]:vt in.c.iuuenis. de spõsa.no.gl.in.c.vnico.de scruti.in ordi.facien. ¶ † In glo.in ver.*interpretatus*.ibi:*interpretatur*.mandatum papæ.no.gl.ꝙ legatus potest interpretari mandatũ papæ:& idem not. gl.in c.sicut.§.ex his.xj.q.j.& Spec.in tit.de legato.§. superest.vers.legatus quoq;.& in.§.nunc ostendẽdũ.versi.xxxiiij.Sed aduerte,ꝙ glo.oppo.de quibusdã iuribus,in quibus cauetur,ꝙ eius est interpretari cuius est condere:& nõ soluit.Hosti.sol.tripliciter.primò,ꝙ legatus hoc fecit ex plenitudine legationis.Secundò,ꝙ legatus fecit ex speciali mãdato papæ.Tertiò,ꝙ fine mãdato processit:sed papa habuit postea ratã istã interpretationẽ.Et ex his duabus solu.vltimis videtur velle,ꝙ de iure non posset legatus interpretari mandatum,seu priuilegiũ Papæ. Inno.dicit,ꝙ sicut iudex potest legẽ interpretari in causa vertente coram eo:vt in.l.nõ possunt.ff.de legi.ita potest legat[9] interpretari re scriptum.Et puto,ꝙ ista sol.sit bona. Nam vt probatur in.c.super literis.de rescrip .iudex interpretatur rescriptum ad suam potestatẽ certificandam:& vt pronuntiet,an sit iudex,& ad quantum extendatur iurisdictio sua:ita potuit iste legatus interpretari rescriptũ papæ:vt appareat quam potestatem reciperet ex eo mandato. Item puto,ꝙ vbi oriretur aliquod dubium difficile,deberet recurri ad papã.& in hoc casu possent intelligi iura hîc allegeta pro contrarijs. ¶ Item principaliter not.ex gl.quatuor species interpretatiõis.Nã interpretatio principis est generalis,necessaria,& in scriptis redigenda.Et dicit,ꝙ est generalis:quia extenditur ad omnes. Est necessaria,quia necessariò tenemur sequi interpretationẽ principis.est in scriptis redigẽda:quia secundũ vnam opini.lex debet redigi in scriptis:vt dicitur secundũ quosdã allegando. ¶ † Et ex hac gl.habes,ꝙ scriptura [b] est de substantia legis,seu statuti. [c]De hac materia vide latè quod ponit Io.An. in regu. nemo potest ad impossibile.de reg.iur.lib. vj. in mercu.& per do.de Ro.decisio.xxxviij. per gl.& Cy.in.l.j.C.de legi.Et opi.cõmunis videtur,quòd scriptura non sit de [A] substantia legis,sed vtile est eam redigere in scriptis:vt conseruetur illius memoria.Et pro hac opi.quam teneo adduco bonum tex.in.c.j.de renun.lib. vj.vbi successor redegit in scriptis constitutionem prædecessorũ ne traderet obliuioni:ergo valebat prius constitutio antequã redigeretur in scriptis.Vnde scriptura ibi postea interuenit non ad validatem legis:sed vt cõseruaretur eius memoria.Ad idẽ adduco secundò insti.de iure natu.in §.sed & quod principi.vbi dicitur quod principi placuit legis habet vigorẽ.Ergo sola voluntas Principis cum effectu facit legẽ. Est alia species interpretationis , q̃ fit per consuetudinem.Nã consuetudo est optima legum interpres:vt in.c.cum dilectus.de consuet. & ista interpretatio est generalis:quia extenditur ad omnes in quibus viget illa consuetudo . Itẽ est necessaria modo prædicto:sed non redigitur in scriptis:quia consuetudo cõseruatur in memoria hominum. ¶ † Tertia species interpretatiõis fit per iudicem.Nã iudex põt interpretari leges,[d]quo ad causas decidendas per eũ vt not. Innoc.in.c.cum speciali.de appellatio.

facit tex.in authen.iusiurandum quod præstatur ab his.vbi iudex iurãs iudicare secundum
e id,quod sibi videbitur[e]:scilicet non secundum voluntatem,sed secundum bonum iudicium informatũ à legibus.Et hęc ĩterpretatio nõ est generalis : quia alij iudices non tenentur iudicare,secundum quod iste iudicauit. ¶ Quoniã
f nõ exẽplis,[f]sed legibus iudicandum est : vt in l.nemo.C.de sentẽ.& inter.Itẽ,hoc interp̃tatio iudicis est necessaria:qa necessariò ptes tenẽt illã sequi.vnde sententia tranſit in rem iudicatã nisi appelletur:vt in.c.quod ad consultationẽ. de re iudi.Et est hęc interp̃tatio in rescriptisre digenda:secundũ glo.intellige respectu sententiæ diffinitiuæ,quã profert:vt in.c.fi.de re iu.
21 lib.vj. † Sed sententia interlocutoria non fertur in scriptis:& tamẽ propter notorium causæ est redigenda in scriptis:vt in.c.qm̃.de proba. ¶ † An autẽ iudex possit interpretari suã
22 g sententiam post quàm eã tulit,[g]si de nouo circa eam oriatur aliquod dubium?Gloss.ista arguit,quòd sic:& tene menti in hoc gl. sed vide latius per doct.in.c.ex.pte.iij.de ver.sig.pleni[9] per Bar.in.l.ab executore.ff.de appel. vbi concludit quòd isti maiores iudices possunt.vide-
23 tur tex.in.d.l.ab executore. ¶ † De arbitro, [h]
h an possit suam sententiam interp̃tari postquã eam tulit:vide per Spec.in tit.de arbi.§.fi.vers. sed nunquid verbum.& versi.seq.Vide text .ꝙ non possit.in.c.cum olim j̃.de arbi.§.fin.vbi papa fuit aditus super dubio sententiæ,& non arbiter.& vide quod ibi dixi.& quod habetur.in l.quid tamen.ff.de arbi. ¶ Quarta species interpretationis fit per magistrũ seu per doctorem
h Nam quilibet magister seu doctor,põt interpretari dubia illius facultatis in qua est doctor vt in.l.vnica.C.de profes.qui in vrb.Castantinopo.lib.xij.Et ob hoc dicimus,quòd ante doctoratum quis nõ põt magistraliter legere,nec disputare.Nec obst.ꝙ lectura detur scholarib[9]
i in aliquibus studijs:qa potius datur eis, vt addiscant,quàm vt doceãt.Et hæc interpretatio magistrorum non est generalis,secundum gl. nec necessaria:nec in scriptis redigẽda.quæ verba declara:vt.ŝ. dixi. Nam interpretatio doctoris non necessitat nos ad illam sequendam: sed intantum statur illi interpretationi,quatenus probatur lege,seu ratione. Et in eo,quod glo.dixit,quòd hæc interpretatio non est redigenda in scriptis:dicunt doc.hoc intelligendũ de necessitatevel in scriptis publicis,seu authẽticis.Sed bene possunt redigi in scriptis:vt vi-
k demus seruatum olim in lecturis doctorum & hæc interpretatio est sequenda:& de ea facit mentionem text.in capitulo primo.de decimis[i] & in.c.capellanus.de ferijs & in capitulo literas.de restitu. spoliato . cum similibus.
24 † Excusat etiam hæc opinio magistrorum à pœna.Nam si communis opinio habetcertum intellectum legis :licet ille intellectus non sit verus in se: nihilominus sequens illum in iudicando,vel extra iudicium, non incurrit pœnam legis:quia communis opinio [k] doctorum
l inducit probabilem errorem. [l]& ad hoc vide textum iuncta gloss. in capitulo vnico.eodem titulo .libro.vj.facit textus in.l.regula.ff.de iuris & facti ignorantia.Bartolus.in. l.de eo. C. de pœna iudicis.qui malè iud. Et vide quod di

illa iudicatur secũ dñm istũ iud.c,afferte. Limita etiã tertiò , nisi sint exãpla virorum magnæ anthoritatis,quia in dubio sunt sequenda: secũdũ Bald.in.d.l. nemo.& ibi dicit gl.ꝙ ex consilijs virorum prudentiũ:& ex consultationibus principum nascitur cõsuetudo:quod ꝓcedit qñ talia sunt producta siue deducta in notitiam populi.Limita ẽt ꝙ licet exemplis non sit iudicandũ inquantum inter alios est iudicatũ tñ bene videt posse iudicari exẽplis iquãtũ ĩter eosdẽ & iudicatũ,licet ĩ diuersa instantia: secundũ Butriga. & Imo.in.c.cũ inter vos.ff.de re iudicata.

g ¶ Postq̃ eã tulit. Vide gl.ij̃.in.l. si vt proponis.C.de execu.rei iud.& ĩ ea,q̃.C.commina. vel epist.o.

h ¶ De arbitro. Vide gl.fing.& ibi Moder.in.l.j.ff.ficer.pe. super ver. interpretationẽ , & Imo.in.c.qntauallis.de iureiurã.

i ¶ De deci. Dicit tex.fing.ĩ.l. si idẽ cũ eo.ĩ prin.ĩ ver. Sabino & Cassio. ff.deiur.om.iu.& ibi Ange. colligit & pro decisione dubij.vbi lex deficit,sufficit allegare authoritatem maiorũ .facit qđ voluit Hos. c.inq rendũ.de pec.cle.

k ¶ Cõis opi. Facit bonus tex.in .l.j. in verf.crebior apud veteres opi. ff.de offi.q̃sto .& bonus text[9].in.l. adlthetas.in prĩcipio.in ver. generaliter.ita omes opinantur.ff.de his, qui no.infa.

A Videistũ in ru. de cõstitut.in fi.

SEB.SAPIA.

l ¶ Errorem . Vide per Felin.in.c. nam concupiscentiã.ŝ. de constitu ti in.c.j.in vltima. colũ.eod.tit.& la

tè tetigi.in.l.quod Nerua.in materia latæ culpæ.ff.depo:

a ¶ Sui doctoris. Intellige, qñ ille eſt ſolennis doctor per id, quod habetur in.c.cum beatiſsimus.xxiij.quæſtione.j. Intellige etiam dūmodo ille doctor non ſit ſolitus tenere opiniones inſolitas. Bal.in.l.j.in.ij.col.in ver.q̃ro, nunquid imperitia in iudice præſumatur. C. de pœna iudi. qui malè iu.

¶ Adde Petr. de Ancha.cōſi.ccxxxiij.in fine.

ZACHARIAS. ¶ Adde Barb. in repe.rub.de fide inſtr.char.vij.ver. a & p illū tex.dicit ibi Nico.de Neapo.& do. amadeꝰ de Caſt.in ſuo tra. ſyndi.ī ver. itē eo q̃ plures innocentes cōdēnauerūt. & Bolo.in ſua re. aut.habita.conſi. xxv.verſi.ſimiliter, qui tulit ſentē tiā. C. ne fi., p̃ pa. vbi limitat: vt in j.apoſt.dicēs iſta eſſe verba do. Bal. in.l.filiū quē habētē. C. fami.erci. Tu vide Feli.in.c. j.col.fi.ver.v.no. q̃ iudex.s̄.de cōſti.quibus adde, p̃ hoc, bo.glo.ſ. in. c. nunc beatiſsmus. xxiij.q.j.

b ¶ Pronomina, meū. Vide gl. in gl.in.c.quo iure. viij.diſ.& in.c., p̃ illorū.in.j.no.per iſtū de p̃ben. & p eundē in.c.nullus de iureiu. Bart.& doc.in ru.de noui ope. nūc. & vide Bar.in.l. qntus.ff. de.aui & ar.le. & Bal.īru.C. de ver. ſig.&in.l.j.C.e.& per Fed.de Se. in cōſi.clxixx. inci. quidā in ſuo teſta mēto.& vide tex. in.l.iij.& ī lectu. Bart.in. l. ij.ff.de manumiſ. Adde Fed. conſi. ccxix.

c ¶ Genitiuo. Vide plenè p̃ legiſtas in ru.ff.de no.op. nū.& in.l.ij.¶.ī locum.ff.de reli. & ſum.fune.& vide iſtū in.c.qa.v. in ver.& ex hoc no. q̃ genitiuꝰ.& ibi Martinū Laudē. ſem & Sal.in proœ.C.in.iij.oppo.& plenè per doc.in.d.rub.& per me in repe.c.grandi.in ver.Regis Portugaliæ.de ſup.neg.Præla.

¶ Adde Alex.conſi.cxxxvj.& pluribus aliꝭ conſilijs.

d ¶ Mera pœna. Vide Io. And.in.c.fi.de elect.lib.vj.& vide iſtū in.c. inter alia.in ver.& ex hoc & ex tex.not.de immu.ecc,& doct.in.c.ij.de conſti.

e ZACHARIAS. ¶ In eandē excōicationem. Adde an Papa cōicans cum excōicato incidat in excommunicationē, quæ poſui in addi.ad iſtum in.c. quanto.in apoſt.in ver.communicare excōicato.in fi.s̄.de conſuetu.

f ~ SEB. SAPIA. ¶ Vbi ceſſat. Vide nota.per Feli.in.c. Rodulphus.s̄. de reſcriptis.

g ¶ Adhærentes. vide Do.in.d.c.ad.apoſtolicæ.in.ij.col.ver.not.q̃ pax.

xi in.c.vt debitus.de appe.& in.c.finē litibꝰ.de dolo & contu.& hoc indubitatum in cōmuni opi. ¶ † Sed vide not.dictū Ol.in.l.quæſitū.§. j.ff.de fun.inſtru.vbi dicit: q̃ motus ad opinionē ſui doctoris, [a] debet excuſari à condēnatiōe expenſarum: quia probabiliter quis ſequitur opinionē ſui doctoris: imò debet diſcipulus in practica ſequi doctorē ſuū ſeruata tñ veritate: & defendere opinionē ſui magiſtri. ad hoc. l. dicere.§. & ſabinus.ff.de arb. Vñ fertur Ariſtotelem reprobando tñ opinionem platonis magiſtri ſui dixiſſe: amicus plato: ſed magis amica veritas. ¶ † In glo.in ver. *terram propriam.* ibi: *domino damus actionem.* Senſus gl.eſt, quòd iſta pronomina meū [b] tuū & ſuum, & his ſimilia denotāt dominiū. Et idē in ginitiuo [c] cū dicit, talis equus eſt Petri. Et de pronominibus vide bonū tex.cū glo. in.c.quo iure.viij.diſt. De genitiuo modo prædicto eſt bo.tex.in.l.ij.§.in locū ff.de reli.& ſump.fune. Et ad hoc tene menti iſtā glo.cū iuribus præalle. Sed hoc dictū videtur contra principiū gl.& cōtra tex. Ex quo enim papa madauit terrā Regis ſubijci interdicto, debuit intelligi de terra propria ipſius Regis, & nō de terra ſibi adhærente in præſtando auxiliū & fauorē. ¶ Solutio. duplex pōt intelligi ex iſta gl. q̃ iſte tex. p̃cedat ex larga & impropria ſignificatione vocabuli. Nā ſecū dū propriā & ſtrictā ſignificationē illa verba important dominiū. ¶ † Sed dices tu: cum hîc ſimus in pœnalibꝰ: quare hîc fuit facta iſta larga interpretatio cōtra regulā, in pœnis. & regulā, odia. de reg.iur. li.vj. &.c.ſtatutū. de elec. li. vj. Solutio. cōtrariū eſt difficile & plericq̃ ſoluē do dicūt, q̃ hîc nō tractabatur de mera pœna [d] Nā interdictū ſicut excōicatio eſt medicinale. Nā fertur interdictū donec fuerit ſatisfactum nec diminuit patrimoniū alicuiꝰ. Illa em̃ eſt vera pœna q̃ eſt corporis afflictiua: vel q̃ diminuit patrimoniū alicuiꝰ: vt in.l.ſeruorū. ff. de pœnis. & in.l.iij.ff.de dā.infec. Vñ tū qa hęc ſnīa erat medicinalis, tū qa auxiliātes debēt eadem pœna coerceri: vt in.c.j.de offi.dele.legatꝰ fuit interpretatus largè hoc mādatū: vt terra regis diceret nō ſolū p̃pria, ſed ſibi adhærēs auxilio & fauore. videmꝰ ſimile in excōicatiōe. Nā cōicātes excōicato ī crimine dānato p̃pter qd̄ fuit excōicatꝰ, incidūt in eand. excōicationē: [e] vt in c.ſi cōcubinæ j. de ſentē. excom. ¶ † Ex p̃dictis no. ſingulariter, q̃ vbi ceſſat [f] iſta larga inteꝑtatio, terræ adhærētes [g] nō veniūt appellatione terrarū ſuarū. † Et facit ſingulariter hoc ad q̃ſtionē: Duo principes fecerūt pacē adinuicem & p̃miſerunt ſub certa pœna nō offendere ſe, nec terras alterutriꝰ: vtrū adhęrētes, ſeu bona adhęrētiū illiꝰ includāt in capitulis pacis? credo q̃ nō: quia in cōtractibꝰ ceſſat [h] iſta largiſsima interpretatio: vt in.c.cū dilecti. de don. Itē alleg.tex.ibi: valde notabilem & menti tenendū, in.c.ad Apoſtolicæ. de re iudicata. lib.vj. in verb. *volebat.* vbi clarè probatur, q̃ iſti adhærētes non includūtur in capitulis pacis: niſi exprimantur. Et vide notabile dictū Inn. ibi, qui per illū tex. cōmodauit fidelitatē eccleſiæ Romanæ. Dicit em̃, q̃ nunquā Romana eccleſia voluit habere pacem, nec pacis tractatum: niſi p̃mitteret de adhærētibꝰ & īpunitate eorū ex quo colligit q̃ īfideliter agūt illi, q̃ q̃ faciūt pacem & illos, qui ſibi præſtiterūt auxilium, nō includunt in tractatu pacis. † Vide tamen ad principale dictū, quod no. Bart. in proœmio ff. vbi dicit, q̃ genitiuus modo prædicto, & illa p̃nomina denotāt dominū [i] ex propria & ſtricta ſignificatione verborum. Et ideò in ſtatutis deberet fieri talis interpretatio: ſed ſecūdum cōem vſum loquendi compehenduntur non ſolū domini & poſſeſſores: ſed etiā ſimplices detentores: vt depoſitarij, cōmodatarij, & ſimiles. Nam habens equū cōmodatum: dicit, iſte equus eſt meus: & coloni ſolent appellare poſſeſsionem ſuam, quā colūt. ad hoc bona gl. l.jj. in princi. ff. de orig. iuris. Vbi eſt ergo hæc conſuetudo ſeruanda: idem eſt etiā in ſtatutis ar. in.l.librorū. in.§. quod tamen Caſsius. ff. de leg.iij.& quod no. Barto. in.l. oēs populi. ff. de iuſti.& iur. Sed ceſſante conſuetudine ſerua, quod dixi diſtinguēdo: an materia ſit reſtringibilis, an fauorabilis: & per hoc habes primam ſolutionem glo. declaratā. ¶ Secūdò gl. ſoluit q̃ iſta terra adhærens erat Regis, quo ad iuriſ dictionem, ſed non quo ad proprietatē: vt eſt videre in terris iſtorū baronū cōſiſtentiū ſub aliquo Principe. Et ex hoc ſecundo intellectu no. quòd genitiuus poſitus modo prædicto verificatur non ſolùm quo ad proprietatem, ſed etiā quo ad iuriſditionē. Vnde ciuitas pōt dici mea, licet non habeā proprietatē omniū, quæ ſunt in ciuitate, ſed ſolùm iuriſditionem. Et hoc modo totus mundus dicitur ſacratiſsimi Imperatoris. vt in.l.bene à Zenone. C. de quadrien.præſcrip.& quod ibi no. & per Bar. in.l.j.§.fi.ff.de rei vend. Extra gl. dantur aliæ ſolutiones: ſed prædictæ ſufficiunt. ¶ † In gl. fin. ver. *priuare.* ibi: *ad poſtulationem extenditur.* Nota iſtam glo. ſingularem iuncto text. quòd conſtitutio pœnalis extenditur. [k] Nam cōſtitutio

¶ Adde Ange. cōſi. cclvj. ibi vide qui dicant adhærentes, qui complices. Anto. Franciſ. ¶ Adde, q̃ illi dicūtur adhærētes, q̃ ſunt eiuſdē volūtatis, cuius eſt principalis: vt p Ang. in aut. de hære. & fal. in princ. in. ñ. col. in fi. & in aut. de alie. & ēphiin. §. œconom. in ix. col. & vide Bal. in.l.fi. in vl. col. C. de ędil. act. Et adde, q̃ adhęrētes terrę offedētis p̃priū Eꝑm incidūt in ni terdictū ſicut ipſa terra pr̄icipaliter offendens: vide Car. in. cle. j. in. §. terra. in fi. de pœ. & vide eundem car. ī. cle. j. de reli. do. & adde q̃ pax facta à pr̄icipalibꝰ liga ētad hęrētes. tex. ē in. c. j. de poſtu. Preła. & ibi p Inn. & p Io. An. in. c. ad Apoſtoli cæ. de re iu. in vj. quod eſt verū ſecūdū Ang. & do. in. l. quæ religioſis. ff. de rei vē. ſiue expreſsè fiat mētio in pace de adhærentibus, ſiue non: qa etiā de ipſis videtur eſſe actū: ſed tutius eſt q̃ exprimant: vt p Ang. in locis p̃allē. & p Alexā. in l. ſi conuenerit. in §. ſi muller. de pi. actio. & tene mē. ti qd̄ dixit Ang. in. d. §. œconomꝰ. q̃ adhærētes non dicuntur ſubditi, ſed potius ſocij & qui dicant eſſe ſe quaces compli. ces & attinentes: & qd inter ſe differant, vide Ang. in præalle. aut. de de hæred. & fal. in prī. in ver. ex hoc no. cū tribus verſ.

¶ Ceſſat. Adde Bal. conſi. lviij. vbi dicit, q̃ cōtractus pacis eſt ſtrictiu.

¶ Dominiū. Adde, q̃ in priuile. gīs genitiuus ſem per importat dominium, ſecundū Ro. conſi. clxxx.

ZACHARIAS. ¶ Latius p Alex. in rub. ff. de nou ope. nū. & ibi Bar tol. & doc. Franc. Pata. in. j. cōſti. C. Alexā. in ru. ff. de iuriſ. om. iudicū. & in conſi. v. vol. iij. Bal. oīno ī. l. vt in priuatorū. C. ſi à nō. cōpe. iud. & iſtū in. c. qa. v. de iudi.

k ¶ Cōſtitutio pœnalis extēdit. Vide bonū tex. in. c. j. §. porro. & ibi Bald. dicit illū tex. melioꝰ de iure, in ti. q̃ fuit prima cā bñficii. amit. & gl. in clem. auditor. in ver. bñficio. de reſcrip. & gl. in. c. fi. in ver. electione. de elec. libr. vj. & gl. in. c. l. verſi. talis. de tēp. or. lib. vj. & gl. in aut. ſacrā puberū. C. ſi aduer. ven. & Bart. in aut. ſed cū teſtator. C. ad leg. falc. Et rō aſsignari pōt qa vbicūq; duo ęqparantur à iure, ius exorbitans, & pœnale loquēs de vno habet locū in reliquo, maximè vbi eſt eadē rō. faciat gl. in cle. j. in verſi. eligat. de elect. & vide Bal. & Alex. in. l. ſi qs id, quod. in. vj. col. in ver. colligit etiā Bal. ex hac gl. ff. de iuriſ. om. iud. & plenè per Imo. in. l. ſi verò. §. de viro. ff. ſol. mat. & in. c. cōſtitutionē. de regu. li. vj. per docto.

edita

¶ Adde Ro. consi. ccccvj.

SEB. SAPIA.

a ¶ Cõstitutio edita. Hoc est regulare: vt not. in l. si quis id, quod. ff. de iurisdi. om. iu. tradit Are. in c. qualiter. ñ. §. fi. j. de accusatio. & in cõsi. cxliij. Barb. in cõs. l. in. iij. vo. Sed limita, vt nõ procedat quando pœna est irrationabilis: vt no. An. in. §. ius aũt. colũ. vij. vt inst. de iur. nat. gẽ. & ciui. & not. in. d. l. si quis id, quod. Itẽ quãdo est pœnalis materia & correctoria: vt per do. Ant. de But. in. c. fi. in materia extensionis. s. de cõsue. traditur in. c. trãslato. de constitutu. Item, qñ pœna est inducta respectu alicuius personæ: vt not. in. l. fi. ff. de in ius vocan. in. §. item mista. insti. de actio. Itẽ in materia priuationis, vt per Ias. in. l. illam. C. de colla. & in. l. quod te. ff. si certum petatur.

SEB. SAPIA.

b ¶ Hoc casu. vide Bald. in. l. j. C. si rector prouin. & Alex. in cõs. cxciiij. in. ñ. vol. vbi reprehẽdit Abb. hic.

ZACHARIAS.

c ¶ Contrahentes sponsalia. Dic, q̃ quãuis istud dictum sit verum: etiam in spõsa de p̃senti: vt per Pet. de Anch. in repe. c. j. cha. xlvij. ver. quęro de quęstione, q̃ mihi occurrit. de cõstitutio. vbi dicit se vnà cum dño Anto. cõsuluisse, q̃ stante statuto, q̃ filia nupta nõ admittatur ad successionẽ nõ habet locũ in desponsata de p̃senti. Refert & sequit Hippol. de Marsi. sing. suo cvj. incip. qui de proximo. Idem not. iste ī. c. tertio loco. de p̃sum. & ibi moder. dicens se ita de facto Se

a edita [a] contra eligentes indignũ, extẽditur hîc ad postulantes: vt sicut eligentes indignũ, sunt ipso iure priuati ꝓ prima vice potestate eligẽdi: vt in. c cùm in cunctis. j. de electio. ita postulantes scienter indignũ. ¶ Et q̃ postulãtes sint ipso iure priuati: sentit Ioan. An. hîc in verbo, priuare. exponẽdo, idest priuatos, hac vice ab electiõe repellere. Idẽ sentit in. c. proximo. Sed in regula, odia. de reg. iur. lib. vj. in mercu. vbi tetigit materiã extensionis dicit q̃ si vis non inferatur huic literæ: tex. iste probat cõtrariũ scilicet, quòd non sint priuati, sed per sententiam priuandi per literã ibi: priuare. & sic non fiet extensio constitutionis pœnalis. sed mihi plus placet dictum glo. & iudicio meo apertiſ simè probat in. c. sequẽti: & in. c. scriptũ. in fin. j. de electio. & vtrobiq̃ dicã. Vnde cõclude, q̃ vbicunq̃ extrema sic se habent, q̃ de vno peruenitur ad reliquum, vel ad eundẽ finẽ: & tunc etiam in materia pœnali & restringibili fit extensio: ita quòd dispositũ in vno habet locum in reliquo. Ad hoc tex. iũcta gl. in. c. fi posquã de electio. libr. vj. in in fi. Et hoc casu b [b] intellige istã gl. & optimè facit. l. oratio. ff. de spõsa. vbi dicitur q̃ vbi prohibetur matrimoniũ, videnť prohibita etiã sponsalia. ¶ † Tu adde, q̃ licet prohibito matrimonio videantur sponsalia ꝓhibita: attamen pœna apposita contrahẽtibus matrimoniũ nõ extẽditur ad contrahentes spõsalia. c [c] Gl. est singularis in cle. j. de consan. & affini. quia de spõsalibus peruenitur ad matrimoniũ. ¶ † Sed extra gl. q̃rit nunqd valeat electio vel postulatio facta in loco interdicto? Hugo Vercellenẽ. vt hîc refert Io. an. tenuit q̃ sic: qa per interdictum solũ suspẽdũtur diuina & ecclesiastica sacramenta: vt in. c. fi. de sen. excõ. li. vj. Sed electio est, quidã contractus, siue q̃dam obligatio: ideò non videť prohibita tẽpore interdicti. Archid. tñ in. c. in noïe domini. xxxiij. distin. tenuit contrariũ. Sed primũ dictum seq̃tur Io. And. hîc. & cõiter doctores post eũ. Et videtur ꝓbari hæc opinio p̃ istũ tex. in ver. sed inde liquido. Nã ista ecclesia Metropolitana erat interdicta propter generale interdictũ, & nihilominus processerat ad postulationẽ, quã Papa non recipit: non propter ecclesiã postulãtem, sed ꝓpter personã postulatã: vt dicitur in tex. Nec obst. c. vbi periculũ. in. §. porro. de electioni. lib. vj. vbi dicitur, quòd electio Papæ nõ debet fieri in loco interdicto. nã illud est speciale in electiõe Papæ. Itẽ ibi nõ dicitur, quòd electio p̃ hoc reddatur nulla, imò mero iure tenet: vt ibi not. & hîc per Ioan. And. & notabilis hãc q̃stionẽ: quia põt adduci ad multa. ¶ † Secundò quæritur, quid operatur admissio postulationis? Sol. dicunt doctores, q̃ de iure videtur postulatus habilitatus, vt possit eligi: sed curia Romana, vt euitetur circuitus & ecclesiarũ dispendium, seruat quòd admissa postulatione postulatus cõsequitur ius, acsi fuisset electus & confirmatus: vnde nõ indiget alia confirmatione, vel electione: vt probatur hodiè ī. c. seq. Et hoc intellige in postulatiõe solẽni. Nã duplex est postulatio. s. solennis & nõ solẽnis. solẽnis dicit q̃n postulatur ab eocui põt super omni impedimẽto postulati dispensare. Non solẽnis verò dicitur. q̃n postulatur ab eo, qui nõ põt dispensare super impedimẽto. Requiritur tamen eius consensus in promotione rõne sui interesse. Pone exemplum. Canonici volũt eligere monachũ in Epm: sed quia monachus nõ potest consentire sine licentia Abbatis: vt in. c. si religiosus. de elect. lib. vj. canonici postulant ab abbate: vt concedat eis illũ monachũ. Si eñ Ab. consenserit, hæc admissio postulatiõis nõ habet vim electionis & confirmationis: sed debet de nouo eligi & peti confirmatio electionis: quia Abbas non habebat potestatem prouidendi ecclesiæ cathedrali. Idem dic, quando canonici petunt filiumfamiliãs à patre: quia volunt petere in Episcopũ, & idem in similibus. ¶ Vltimò hic opponitur contra text. in eo, q̃ Papa formauit inquisitionem cõtra istũ Epm non præcedente infamia: & sic obst. c. qualiter & quando. de accusa. Solutio. dicit Inno. multum notabiliter, quòd contrarium procedit, quando fit inquisitio cõtra promotum: vt puniatur. Sed in inquisitione contra ꝓmouendũ quæ fit ad finem, vt promoueatur: vel repellatur, non exigitur infamia. d [d] Nam de debet superior ex officio inquirere ne promoueaťindignus: vt in. c. cum nobis j. de electionibus. Dicit tamen q̃ ista inquisitio fit sine solennitate, neque recipitur iuramentum: e [e] neque debet fieri inquisitio de certo crimine, sed in genere: puta interrogando de ætate: de moribus: de legitimitate: de scientia: & similib. Dic etiam, quòd non sunt in hoc necessarij testes: intelligę scilicet iurati. Nam ista inquisitio fit solùm ad informationem istius superioris. ¶ † Et ex prædictis singulariter no. practicam, quam debet obseruare executor deputatus ad prouidẽdum alicui de certo beneficio cum clausula, si per eum fuerit repertus idoneus. &c. Non eñ tenetur executor procedere cum solennitate iudiciali, nec recipere à testibus iuramentum: sed potest formare generalem inquisitionem modo prædicto. ¶ Sed contra hoc ob. iste tex. vbi papa inquisiuit de certo crimine: cum dicatur in tex. quòd ante, quàm procurator veniſſet ad papam constabat papæ quasi pro certo, quòd ipse Episcopus violauerat interdictum. &c.

nis cõsuluisse. de præsump. & in. c. ex publico. de cõuer. coniu. cũ aliis per eundem alle. Si tamen esset ad domũ viri ducta: vt ei cõiungeretur, secus esset. ita fingu. dixit Salyin. c. cum te. in fi. verfi. C. de do. ante nu. quod ꝓ valde fingu. refert & sequitur Fel. in alleg. c. tertio loco. colũ. iij. verfi. & retenta &c.

d ¶ Non exigitur infamia. No. pro limitatione. c. qualiter & quãdo. el ñ. de accusa.

e ¶ Non recipitur iuramentum Vide gl. & ibi Bald. ī. c. j. §. fi duo post gl. ibi in verfic. testimonium. de pace. ten. & vio. eius. vbi dicitur, q̃ informatio põt fumi etiã à teste nõ iurato. & illã glo. dicit esse sing. all. etiã glo. in. c. cum olim essemus. in ver. fratrũ. de priuileg.

¶ Adde, vt ꝓ Oldra. consi. xlj. Anto. Francisc.

¶ Circa hoc dicas, quòd ista informatio põt capi à iudice sine iuramento ad inquirendum: & dixit Bal. in. l. in quorũ de pign. q̃ talis informatio habita sine iuramẽto facit prævalere testes, cũ quibus cõcurrit. Ad quod vide Alexan. in consi. xciij. ī quarta parte consiliorũ. Et adde, q̃ talis informatio põt dari iudici etiam in camera secundun Innocẽ. in. c. cũ in tua. q̃ matri. accusa. po. & per Alexã. in. l. capite qnto. de adulter. Et adde, q̃ iudex potest informari de stilo & de consuetudine: & de fama: vt per Barto. Flor. & Alexan. in l. lege Iulia. ff. de testa.

SVMMARIVM.

1 *Innouantes postulationem cassatam, priuantur potestate eligendi. 3.*

2 *Eligentes scienter indignum, sunt priuati potestate eligendi ipso iure. 10. alios casus vide ī. 14. 16.*

4 *Abutentes priuilegio, priuantur commodo ipsius.*

5 *Priuati sunt aliqui aliqua potestate: illa potestas remanet penes non priuatos licet numero pauciores, qui repræsentant totum collegium: etiã si fuerit vnus. 8. 9.*

6 *In delictis illud, quod facit maior pars, nõ videtur factũ ab omnibus: si illi alij expresse cõtradicũt: secus si tacẽt: quia tacentes habentur pro consentiribus in eorum præiudicium.*

7 *Vniuersitas si committit rebellionem, an omnes homines illius vniuersitatis puniantur.*

Vniuersitas tunc peccat, quãdo factum est delictum colligialiter.

9 *Vniuersitas, vel collegium potest remanere & conseruari vno solo: si alij sunt mortui, vel priuati. 11.*

11 *Habens potestatem eligendi non potest seipsum eligere: vide quæ scribo hîc & in. c. primo. in numero. 6 ī. de electio.*

a ZACHARIAS. ¶ Eligendi & pouſtlandi. Adde, an tales qui poſtulaue rũt indignum, poſsint variare quouſq; p̃ſentata fuerit ſuperiori poſtulatio prima, per iſtum in.c.j.ſ.eo. & in.c.bonæ.el.ñ.iſto tit. gl. Io. And. in nouel. Pet. de Anc. Do. & Phip. Frã. in.c.ſi cõpromiſſarius. §.ſi verò. eo. tit. lib.v. eundẽ Pet. de an. cõſi. cxv. in prin. & Cal. conſi. v. col. ñ. in princip.

b ¶ Denuo eligere. Facit iſte text. in ar. ſecundũ Bald. hîc ad quæſtionẽ an notarius depoſitus à tabelliona tu poſsit per Comitẽ palatinũ iterum creari? & determinat q̃ nõ. alleg. q̃d̃ no. in auẽ. de armis. §. fi. colla. vj. vbi dicit eſſe glo. no. de hoc: & hoc motiuum format Oldra. in conſ̃ ſuis. ſubdit ẽt eſſe ar. q̃ ſentẽtia arbitratoris caſſata de nouo ferri non poſsit. pro quo vide q̃d̃ not. in. l. ſi vt, pponis. C. quo modo & q̃n iudex. & in. l. iudex poſtquã. ff. de re iudi. & in. c. in literis. de offi. delega. Adde Hoſtien. in ſumma de pœni. & remiſ. §. cui cõfitendum. q̃ Cardinalis priuat⁹ officio Cardinalat⁹ nõ põt iterũ creari Cardinalis. & vide textum iuncta glo. j. in. l. ñ. C. de vẽdi. li. & apud conci. manu. & ibi Bald. in principio. dicit per illam legem determinari quæſtionem domini Oldradi, de eo eo qui creatus eſt tabellio, & poſteà deponitur ab officio, quòd non poteſt de nouo creari per Comitem palatinum, etiam ſi per principem eſſet reſtitutus ad famam, nõ tamen ad officium. Et idem dicit in ſacramento baptiſmatis: quia licet quis ſit effectus hæreticus, & Papa indulgeat: non tamen poteſt iterum baptizari: quia non eſt quid reiterabile. ſecundũ gloſſam in dicta. l. ñ. & vide per Petr. de Ancha. in clementi. j. de exceſ. præla. facit quod habetur in. l. ſi aliquid. C. de ſuſceptori. & arca. libro. x. & ibi Barto. & doctor. & dictum Bald. in. di. l. ñ. ſequitur Roma. in. d. l. ſi verò. §. de viro. fallen. xxxiñ. ff. ſoluto matrimonio. maximè per. l. iudices. C. de digni. libro. xñ. & vide Baldum. in. l. ñ. in verſi. vltimò no. C. de liber. & eo. lib. vbi dicit, quòd doctor priuatus doctoratu propter delictum, non poteſt iteratò iterando examen redoctari: vnde videtur facilis deſcenſus &c. & ponit verſus. Quem ſemel horrendũ maculis infamia nigrat: Ad bene tergendũ multa laborat aqua. Et vide Bal. in præ. Grego. in. viñ. col. vbi dixit, q̃ ſemel remotus propter delictum iteratò eligi nõ poteſt. alleg. no. in auẽ. de armis. §. fin. col. vj. & idẽ voluit in c, at ſi clerici. in. iiñ. col. de iudi. vbi dicit, q̃ tabellio perpetuò depoſitus ab officio cum infamia, dicitur extinctus: & nunquam redit ad illud: & nõ poteſt denuo creari tabellio. glo. dicit eſſe ſing. in auẽ. de armis. in gl. fi. in ver. denũtiamus. Limitarẽ omnia prædicta niſi de ſcientia Principis p̃ textũ. in d. l. ñ. C. de lib. & eo. li. quia princeps poterit de nouo creare. & adduco pulchrum tex. in. l. nullus ex his. C. de diuer. offi. c. lib. xñ. vbi eſt tex. quòd reſolutus à militia ad eãdem nõ aſpirabit ſine licentia Principis ex quo textu infertur, q̃ Cardinalis priuatus officio cardinalatus, poterit p̃miſſu principis, id eſt Papæ, iterum aſſumi ad cardinalatũ, & vide ad prædicta textũ. & ibi Bar. in. d. l. ſi aliquid. & facit. l. ſi quis ex argentarijs. §. j. & ibi glo. ff. de eden.

¶ Adde quando electione prima inualida poſsit alia fieri? Roma. conſilio cccxcñ.

Anto. Franciſ. ¶ Circa hoc, an ſi notarius propter delictum commiſſum in officio aliquis alius fuit priuatus officio tabellionatus, poſsit ad illud iterũ aſſumi, & ipſum excercere. vide gloſſ. in. l. ſi quis ex argentarijs. hic alle. ga. in verſicul. editionis. & Barto. in. l. eadem. ff. ad leg. Iul. repetund. & vide Specu. in tit. de inſtrumen. edi. in §. reſtat. in verſic. ſed nunquid tabellio. Et adde, quòd notarius priuatus officio nihil poteſt addere prioribus rogationibus, etiam de mandato iudicis. l. ñ. in §. miles. & ibi no. ff. de his, qui notãtur infa. & nota. in. l. quid ergo. in. §. pœna grauior. eodem titu. Eſt tñ verum, quòd iudex anteq̃ eum priuet, poterit mandare: vt quod omiſerat in inſtrumẽto ſuppleat. Sed poſtq̃ priuauit, eſt impoſsibile. q̃ tali ſic priuato officio mandẽt, vt addat quæ omiſerat: quia tunc cũ non ſit notarius, addition eſſet facta à perſona priuata vt plenè tractauit in. d. §. pœna grauior. Et adde, quòd notarius condemnatus de falſo, non poteſt decætero confice re inſtrumenta niſi iudex cauſa ſibi reſeruauerit talem facultatem, quod facere poteſt. ſi vult ſecundum Bald. no. in. l. depoſitũ. C. depo. & in. l. iubemus. in. §. ſanè. C. de ſacroſan. eccle. & tenet Bart. in. l. ſi quis in prĩcipio teſtamenti. in. §. fi. de lega. iñ. & in. l. ex militari de teſt. mili. & habetur per Bald. in in. l. ñ. C. de manu. vin. & in. l. ſi quis ex argẽtarijs. in. §. cogent. & ibi per Alex. ff. de eden. Adde tñ, q̃ qñ notarius eſt condemnatus de falſo, inſtrumẽta facta ante cõdẽnationem valẽt. ſed poſt nõ valẽts. Ita bal. in. l. ñ. C. de fi. inſtr. & in. l. in exercendis eo. ti. & in auẽ. ſed nouo iure. C. ſi certũ pet. & vide gl. ĩ §. in his. in auẽ. de fide inſtru. Et idẽ voluit Barto. in. l. Barbarius. in vlti. col. ff. de off. præto. vbi etiam dicit, quòd notarius accuſatus vel inquiſitus de falſo, pendente proceſſu & cauſa falſitatis, poteſt inſtrumenta conficere: imò priuatus officio tabellionatus propter falſitatem poteſt publicare inſtrumenta ſua anteà facta, & ea perficere: vt no. doc. & Pau. de ca. poſt eos. in. l. prętor. §. ſed ſi dominus. ff. de eden. & in. l. ſi arbiter. C. de ſent. & Bartol. in. l. ad teſtium. in. §. primo. ff. de teſta. De cardinalibus autem priuatis, de quibus hîc mentio: adde, quòd ab alio iudicari non poſſunt, niſi à Papa: vt pulchrè voluit Ioan. And. in. c. dilecto. de præben. Et adde quòd in diſpoſitione Cardinalis Epiſcopi, requiruntur. lxxñ. teſtes. In Cardinalibus autem Presbyteris requiruntur. liiñ. In cardinalibus autem Diaconis requiruntur xxvñ. vt habetur in cauſa præſul. ñ. quæſtione. iiñ. Et quis poſsit eos deponere & depoſitos reſtituere. vide gloſſ. & docto. in. c. ex geſtis. de cleri. nõ reſidẽ. & in. c. j. de ſchiſma. li. vj. Et adde, quòd Cardinales cum delinquũt, debent acrius puniri, q̃ cæteri: cùm ipſi aſsiſtant do. Papæ, qui eſt vicarius Chriſti, exemplo. Adde de quo dicit ſanctus Aug. quòd quãtò erat Deo proximior: tãtò grauius peccauit. vt in. c. conſideret. de pœni. diſt. v. & exẽplo etiam Luciferi. de pœniten. diſt. ñ. c. Princeps. &. c. principum. & ideò dicebat Hoſt. in ſumma. de pœni. & remiſ. in. §. cui confitendum. in verſi. cui Cardinales. quòd debent cauere, ne ſint nebulæ ſine aqua deuotionis lachrimarum turbinibus agitatæ. Et adde, quòd Cardinales tractantes de eligendo futuro Papa incidunt in crimen læſæ maieſtatis ſecũdũ Inn. & Io. Andr. in capitul. veniens. de accuſa. quod dictum refert & ſequitur Baldus in titulo de leg. Conrad. in vſib. feud. & in. l. quoniam liberi. in verſiculo & adde, quòd Papa. de teſt. & Alexander. in. l. prima. ff. ad legem Iuliam maieſtat. De hæretico autem de quo hic fit mentio: an debeat rebaptizari: puto non eſſe difficultatem: quia ſacramentum baptiſmi nõ eſt aliquo pacto reiterabile: vt in titu. C. ne ſanctum bapti. reite. Adde tamen, quòd hæreticus, qui nunquàm fuit baptizatus, volens baptizari, ſi non poteſt, quia quia aquam non habent, habetur pro Chriſtiano quo ad remiſsiouem peccatorum: non autem quo ad matrimonium contrahendum: nec quo ad ordines ſacros recipiendos. Quia baptiſmus eſt ianua omnium ſacramentorum. pro quo vide gloſ. in capitul. caue. viceſimooctaua quæſtione prima. Et deniq; adde, quòd hæreticus, ſi conuertatur ad fidem, recuperat bona: ſed debet incarcerari ad pœnitentiã agendam: hodie autem inquiſitores imponunt pœnam ex arbitria eorum, per capitul. vergentis. de hæred. & per capitul. v tcommiſsi. in. §. & illorum. eodem titulo. libro ſexto. Itẽ recuperãt iuſpatronatus eccleſiæ: niſi per ſententiam fuerint eo priuati: vt per Gem̃. in capitul. in principio. de iurepatrona. libro ſexto. & de prædictis vide Cardinalem in clementina prima. in. §. final. in vltima quæſtione. de vſuris.

tes po-

CAP. II.

12 *Collegium, vel ius ipſius vtrum ſit extinctum, ſi ſunt mortui, vel abſentes omnes de collegio.*

13 *Poſtulatio admiſſa per ſuperiorem, habet vim electionis & confirmationis.*

15 *Geſta per habentes authoritatem valent, etiam nõ vocatis illis, qui erant inhabiles.*

17 *Habentes authoritatem aliquem actum explicandi: ſi non legitimè explicant, non priuantur tali authoritate.*

Ratum. ¶ † Qui poſtulationem caſſatam vitio perſonæ innouat, eſt eligendi & poſtulandi poteſtate priuatus: & continuatur hoc cap. ad præcedens. tractaẽ eñ de illa materia. Diuidit. nã primò ponitur narratio duplicis poſtulationis & alterius admiſsio, ac alterius derogatio. Secuudò ponitur papalis approbatio: ibi: *nos*. ¶ Caſus literalis. Canonici Senonẽ. receptis literis caſſatiõis poſtulationis prædictæ fraudulẽter ſuppreſſerũt literas ipſas: legatus tñ Apoſtolicæ ſedis, qui ſuper hoc mandatum Apoſtolicũ receperat, mã dauit p̃dictis canonicis: vt ad electionẽ procederẽt canonicè celebrãdã: quidam canonici Senonẽ. poſtulationem caſſatam à domino Papa iterum innouauerunt: quidam alij canonici licet eſſent numero pauciores, poſtulauerunt Epiſcopum cameracenſem. Cardinalis intelligẽs, quòd illi qui poſtulationem caſſatam innouauerant, eſſent eligendi ſeu poſtulandi poteſtate priuati: & ideò ad alios licet numero pauciores eſſent, poſtulandi authoritas eſt deuoluta poſtulationem factam de Cameracenſi admiſit dominus Pa. & prædictũ cameracenſ. abſoluit à vinculo, quo tenebatur eccleſiæ ca
2 mera, & cõfirmauit factum legati. B. ¶ † No. j. tex. hîc apertum, quòd poſtulãtes ſcienter indignum, ſunt priuati ipſo iure poteſtate eligẽ
a di & poſtulandi. [a] Probat enim hæc litera, q̃ canonici: vt in. c. præcedenti fuerunt ipſo iure priuati poteſtate eligendi & poſtulandi: quod colligit ex eo, q̃ iſti canonici innouãdo poſtulationẽ caſſatã perdiderũt priuilegiũ eis cõceſſum per Papã. Itẽ dicit tex. q̃ iſti canonici fuerunt abuſi benignitate ſedis apoſtolicæ: quia Papa in cap. præcedenti gratioſè conceſſerat
b iſtis quòd poſſent denuo eligere [b]. nam de iure non poterant. Et ſic facit iſte tex. pro his, quæ dixi in cap. præcedenti: puta, quòd ſicut innouãtes poſtulationem caſſatam, ipſo priuãtur: ita & poſtulãtes à principio ſcienter indignũ.
3 ¶ † No. ij. q̃ ſicut habẽtes ptãtem eligendi & poſtulandi à iure cõi priuãtur eoipſo ptãte eligendi poſtulando indignũ: ita priuantur habẽ

a ¶ Ex priuilegio.facit.l.si qñ.& qd' ibi no.C.de inof.test.&.l.si cui.ff.de ser.
b ¶ Abutentes priuilegio. Vide tex.& ibi plenè no.in.c.cũ accessissent.de cõsti.& in.c.cum illorum.de sen.excom.
c ¶ Priuati & inhabiles. Vide doct.in.c.fi.de procu.& ibi istũ,& in.l.sicut.ff. quod cuiusq; vni.nomine.
Adde Ro. consil. ccccxciij.
d ¶ Quòd in delictis.facit qd' no.ĩ c.graue.de sen.excõ.& gl.in.l.aliud §.refert.ff.de reg. iur.vbi bo.gl.
¶ Adde, vt p Fe. consi.cccxv.

ZEB. SAPIA.

e ¶ Ab oĩbus. Vide Bal.in.l.j.in versi. &hoc facit ad plura.ff.de mag.cõuẽ. Ange.& Mod.in l.& suũ. §. hodiè. ff.de pact.Pet. de An.in cõs.x.videt efficaciter. Andr. Sicu.in consil.vij. in.j.vol.
f ¶ Cõmisit rebellionẽ. Vide Io. de lig.in cle.j.de pœ. & ibi Imol.in. ij. col.&.d.Cardi. in ver.ciuitas.in.ij.q. Idẽ ẽt tenet Do. post Io.an.in.c.felicis.§.fi.de pœ.in vj.in.iij.colũ.&.d. Abb.in.c.dilect⁹. el.ij.circa fi.j.de simo.& Ang.in cõsil.clxiij.inci.cum multitudo.& plenè per do.Feli. in c.cũ oẽs.in. xcvij. col.ibi.& ideò Ange. de cõstit. facit quod voluit Pau. de ca.cõs.lxxxvj. inci. in Christi. in causa fortij.
g ¶ Collegialiter. Vide.d.Fel. in. d. ca.cum omnes. d. col.xxvj.
¶ Adde latè Frã. Are.consi.clxiiij.

ZACHARIAS.

¶ Adde istũ in.c. dilectus.el.ij. col. iij.ver. no. hãc gl. de simo.Ange.in l.sed si ex dolo.§. sedan.ff.de do.Ia. Rebu. latè in.l.qn q;. nu.1.2.&.3.& in addi.ad eum,& quasi p totã.l.C.de decur.li.xj.eundẽ super ru.de mun. patrimo.e.li. Qd' verũ est î delicto faciẽdo:secus autẽ in omittẽdo:vt ibi dẽ.& p Sal. in.l. j. C.de sedit.& Fel. in præl.c.dilect⁹, j.ver.sed hãc conclusionẽ.Itẽ in delicto cõtinuato:vt per Pe.de Anch.

a tes potestatẽ eligẽdi ex priuilegio[a], si postulãt scienter indignũ. ¶ † No.iij.q abutẽtes priuigio[b] sibi cõcesso,sunt illo priuati, seu saltẽ debent priuari. ¶ † No.iiij.vnã regu.in materia electionis,q aliquibus priuatis potestate eligendi,illorũ potestas deuoluit ad alios canonicos:licet numero pauciores. Et sic vnũ totũ ius collegij residet in non delinquẽtes. Et idẽ dic eadẽ ratione in alijs actibus capitularibus. Nã si omnes essent inhabiles:puta, quia excõmunicati,vel suspensi:tota potentia capitularis residet penes habiles:licet illi faciãt minorẽ partẽ collegij,vt hîc:quia hoc casu isti repsentant totũ collegium.Cũ priuati & inhabiles[c] non sint cõputandi in numero.ad hoc,qd leg. & not.in.c.illaj.de elect.vide bo.gl.in cle. qd' circa.eo.tit. ¶ † Itẽ no.v.ex hoc & ex tex.q in delictis[d] illud quod fit à maiori parte,nõ censetur ab omnibus[e]:imò maior pars venit punienda duntaxat.Minor verò pars quæ cõtradixit,non inuoluitur peccato aliorũ:nec pœna peccati.vt satis colligit hîc. Et vide ad hoc Inn.in.c.j.de his,quæ fi.à maio.par capitu.vbi not.dicit hoc ꝓcedere,qñ minor pars expresse contradicit:secus si tacet.Nã tunc inuoluitur peccato & pœna peccati, vnà cũ expresse cõsentientibus.quod dictũ sing.not.Et potest esse ratio:quia ex quo quis vocatur ad vniuersitatẽ,debet aut cõsentire,aut cõtradicere.Vnde cũ teneat loqui,seu consulere affirmatiuè, vel negatiuè:tacendo habet ꝓ cõsentiente in suũ præiudiciũ.ar.in.c.præc. & quod ibi dixi. & in.c.ij.de confes.li.vj.& melius in.l.de ætate.§.qui tacuit.ff.de inter.act.facit.c.si tibi absenti.iũcta gl.de pbẽ.li.vj.Et aduerte,quia prę dicta ꝓcedũt qñ pœna apponẽda cõcernit singulos:tunc enim pauciores cõtradicentes non puniũtur. † Sed dubiũ est,qñ ex delicto venit pœna imponẽda cõcernens ipsam vniuersitatẽ:vt puta maior pars vniuersitatis alicuius ciuitatis cõmisit rebellionẽ[f] contra principẽ:minor verò pars in cõsilio contradicit:nihilominus maior pars rebellauit totã ciuitatẽ: nũqd debeat puniri tota ciuitas: cũ nõ possit fieri sine discrimine minoris partis,quæ non cõsensit.De hac not.q.vide per Inn.in.c.grauamen. de sent.exc.plenius p Bar.in.l.aut facta.§.fi. ff. de pœ.tetigi in.c.dilectus.de simo.vbi tractaui,an & qñ vniuersitas possit accusari,& qualiter sit puniẽda:vide aliquid etiã p Bar.in tractatu de tyrãnide. Vnũ tamẽ tene mẽti, q nõ dicit vniuersitas,seu ciuitas aliquid facere:nisi illud deliberatũ fuerit collegialiter[g].vñ si maior pars huius ciuitatis faceret aliquẽ insultũ, vel rebellionẽ:nõ debet dici,q ciuitas fecit:ex quo non fuit illud deliberatum collegialiter. Ita dicit gloss.no.& bene in.l.sicut.ff.quod cuiusq; vniuer.sequitur Bar.in.d.l. aut facta.facit quod no.glo.in.c.j.de reb. eccle. non alie. lib.vj. ¶ † No.vlterius,q sicut potestas partis delinquentis,residet in alia parte,quãdo eligẽtes habent potestatẽ à iure cõi:vt in.c.cum in cunctis.& in.c.cũ Vintonensis. de elec.ita deuoluitur potestas,quando eligentes habẽt potestatẽ ex priuilegio:vt hîc. ¶ Et ex his infero ad questionẽ.Pone,q potestas eligẽdi fuit data per canonicos tribus cõpromissarijs: quorũ duo sciẽter elegerũt indignũ:tertius elegit idoneũ:queritur nũquid valeat electio istius tertij:videt q sic:quia potestas duorũ resedit in isto. argumen.hîc. *Sed contrariũ* est verum: quia illud capitulum loquitur quando aliqui eligũt collegialiter:ideò potestas residet penes eligẽtes idoneũ:sed in casu pmisso cõpromissarij nõ eligũt:vt collegiũ,sed vt singuli:habẽtes potestatẽ à collegio.Vnde potestas cõpromissariorũ eligẽtiũ indignũ,deuoluit ad compromittẽtes[h]: vt in.c.si compromissarius.de elec.li.vj.Reperitur ergo electio ab vno tantùm facta.& hãc sensit Io. An.in.d.c.si cõpromissarius.& in.c.cũ in iure[i].& in.c.quia propter.j.de ele. ¶ † In gl.pe.in fi.no.singulariter istã gl.ad quã quotidie fit remissio:cũ quẽrit nunquid ius vniuersitatis possit remanere in vno solo[k] omnibus alijs mortuis,vel priuatis? Cõcludit isto glo.q sic.Vnde tota potẽtia collegij residet in isto solo[l].& hanc opi.gl.tenent Inno.& Hosti.& cõmuniter doc.& videtur probari p.l.sicut.§.fi.ff.quod cuiusq; vni. & hanc opi.tenet ibi.gl.& Bar. ¶ Iste tamẽ solus non poterit seipsum eligere[m]:quia notare tur ambitione:vt in.c.per nostras.de iurepa. Non ob.quod dicitur de grege animaliũ:quia illud procedit in vniuersitate rerum inanimatarum,quę quidem vniuersitas non habet bona,seu iura. Nec est ibi animus hominis, in quo cõseruetur illud ius collegij. Meritò extractis capitibus animalium definit vniuersitas,seu grex.Sed nos loquimur in vniuersitate personarum,quæ habet bona,& iura:ideò ius collegij residet in vno solo.† Ad.c.bonę. alle.in gl.responde clarius fic.quòd illi quandoq; de collegio eligũt scienter indignum:& tunc ipso iure sunt priuati potestate eligendi pro ea vice:& ideò potestas residet in eis,qui non deliquerunt:vt hîc,& in.d.c.cum Vintonensis.Quandoq; eligunt indignũ cõtra formam:& tunc eligentes non sunt priuati, sed priuãdi potestate eligẽdi:vt in. d.c. qa ꝓpter. Et ibi notabitur,an valeat electio istorũ,si iterum eligunt seruata forma ante,quàm priuẽtur.& eis tamen priuatus per sententiam deuoluitur potestas ad illos,qui non peccauerũt in forma. Quandoq; tres eligũt idoneum,& seruata forma,tamen cõtempserunt aliquem de vniuersitate,qui deberet vocari.& isto casu electio tenet:sed instante cõtempto,debet electio ista cassari:nõ tamẽ priuantur potestate eligendi:licet aliud senserit hîc gl.Et cõtrarium huius tenuit gl.in.d.c.bonæ.in fi.pe.gl. quæ fuit additio.& ista opi.communiter tenetur.& iste casus contingit in.d.c.bonæ.Ideò ille solus,qui fuit contemptus non potuit per se eligere:quia alij non erant priuati potestate eligendi:sed nos loquimur,quãdo alij sunt priuati,vel mortui præter vnum.† Pondera tamen gl.in eo,quod dicit,q collegium non est in vno.Nam deest ibi significatum vocis:

consi.cõsi.cliij.inci.ex narratis.col.vij.ver.& si dicatur. eundẽ Fel.vbi.s.ver. secundò limita.vel nisi populi delinquentis detegetur voluntas:vt.d.co.ver si.tertiò limita.
h ¶ Ad compromittentes. Adde,vt per Cal.consi.vj.eo.titu.
i ¶ Et in.c.cũ iure. Vide ibi doctores.

¶ Adde limitandũ, vt per Pet. de Anc.consi.clvj.

ZACHARIAS.

k ¶ In vno solo.Ad de Iac.Rebuf.in.l. actores. nu.j.& ibi apo.ad eũ.C.de exac.tri.x.& Alexã.cõsi.xcv.volu. iiij.& cõsil. xcvij. in prin.vol.ij.
l ¶ In isto solo.vide Inn.ĩ.c.illa.j.de ele.q si omnes de capitulo sunt excõicati vno excepto:& eligũt platũ si ille ignorauit ipsos excõicatos, vel sciẽs ꝓtestat⁹ est:q eos non admittebat ad eligẽdũ:vt electio per illũ vnum in quo residet totum ius capitu.valeat: qd' est singul. notandũ.Limitat hoc.d. meus non habere locũ in vitio simoniæ.vñ nõ valet electio simoniaca: licet aliquis ex eligẽtibus ignorauerit fuisse commissam simoniã.& vide Phil.in.c.bonę j.ti.j.Barto.Brixi. in.c. si fortè. lxv. di. Et an collegiũ remaneat in vno. vide Inn.in.c.cum ex iniũcto.de no. ope.nũ.& Bal. in l.si grege.de leg.j. & quod not. Inn. in. c.cũ nobis. & in.d.c.illa.de elec. Et ad gl.istã adde no.in.l.pater filiũ. §.Tusculan⁹.ff.de le.iij.faciat qd' voluit Bar.in.l.quod in rerũ.§.fi.in ver si.quæritur si collegiũ.ff.de lega. j.
¶ Adde Abb.cõ si.xxv.
m ¶ Eligere. Limita secus esse, si sunt duo, qbus est data potestas eligendi.Nã possunt vnũ ex ipsis eligere secundũ istũ in c.j.nu. 6. j. de elc. & elec.po.Item limita, nisi ille sol⁹ noĩe collegij daret alteri potestatem eligendi, qtãquã cõmissarius poterit illũ solũ eligere:vt aliâs habet

per iſtum in.c.licet de vitanda.de elect.in fi.Aeneas de falc.

a ¶ Si oēs ſunt mortui.faciāt quod no.iſte in.c.de multa.in fi.in ver. quo ad ſe cundū.de præb.& vide Bar.in.d.l.fi.in ver.quæro,an deſtructo collegio. ff. de colleg.illi.Bar.& doct.in.l.inter ſtipulantē.§.ſacrā.ff.de ver.obl.Io.an.in c.priuilegiū.de re.iur.in.vj.Dyn.in.l.pater filiū.§.Tuſculanus.ff.de lega.iij, Bal.& Imol. in.d. l.ſi grege.Ang.in l. proponebaṫ. ff. ff.de in.& in.l. ſeruitutes.§.ſi ſublatū.ff.de ſer.vr. p̄d. & in.d.§.ſacrā.& in.l.q res. §. areā. ff.de ſol.Bal.in ti. de pac. cōſtan. in ver.nos.& in auṫ. habita.C. ne fil. ꝓpa.& in. d.l.ſicut. quod cuiuſq; vni. rio.& in.d.l.ſeruitutes.§.ſi ſubla.& gl.in.d.c. priuilegiū.circa me.& vide iſtū poſt Ioā. an.in.c.Abbate.in gl.fi. de verb. ſig.

ZACHARIAS.

¶ Adde Bertha. de Fir. in tract.de Epi.in.iij.pte.lib. j.q.xxxj. ver. qd aūt ſi maior pars. & q̄ poſui in add. in ver.in vno ſolo s.proxi.

SEB.SAPIA.

b ¶ Se geſſerit. ꝙ pœna priuationis nō imponaṫ, niſi ſpecialiter à lege exprimaṫ. eſt caſus in.§.optimū ibi, nec q̄libet eſt lex aliqd tale dicēs.in auṫ.de non eli.ſecū.nub.Corſe.in ſing.ſuis.col. vj.ver. ſi alicui ſtatuto.ſed in contrariū eſt tex.in. c. j. §.porro.quæ fuerit prima cauſa be ne.ami.& in.c.auaritiæ.de præbē.in vj.gl.in.l ſi quis in tātam.C.vnde vi.

c ¶ In.c. fin. Vide bo text. in. l. at ſi quis.§.idē Labeo. ver.cū in eū pœna ſtatuta non ſit. ff. de reli.& ſum. fu. &.xv. qō. viij. in ſum.vbi gl. & facit text.in auṫ. de nō eli.ſecun.nub. in ver. nō eſt lex tale quid dicens. Adde Old. conſi. lxiiij.

ſed ius collegij cōſeruaṫ in vno. ¶ † Quid aūt ſi omnes ſunt mortui,vel expulſi de collegio: nūquid ſit extinctū collegiū & ius ipſius? vide Inn.in.c.ij.de no.ope.nū.& quod not. in.c. cū ſup.de cau,poſ.& ꝓpri.vide bo. gl. & tene eā mēti in.c.ſtatutū.de elect.li.vj.Per gl.& Bart. in.d.l.ſicut.ꝑ eundē in.l.fi.de colle.illi.& in.l.j. §.fi.ff.de acq.poſ.Et cōcluſio eſt hîc,ꝙ aut col legiū fuit deſtructū authoritate ſupioris: & ipſo facto extinguunṫ oīa iura & priuilegia collegij.Aut deceſſerūt hi omnes de collegio, vel expulſi fuerūt ꝓpter eorū delictū.Et tunc in collegio eccleſiaſtico cōſeruantur oīa iura collegij apud ipſam eccleſiā.Sed in collegio ſe culari eſt dubiū.Nam glo.in.d.l.ſicut. tenet ꝙ extinguiṫ collegiū,ac pereūt iura collegij. Alij tenuerūt idē in collegio ſeculari:qđ in eccle ſiaſtico:vt conſeruet ius apud parietes.Præce dēs tn opi.videt cōis.Poſſet tn dici, ſi ius collegij eſt collatū loco,tūc non extinguiṫ ius:licet deſint collegiati.Poteſt poni exemplū,qn̄ deſineret propter guerrā,vel peſtē, vniuerſitas ſcholariū.Iura enim collegij cōſeruāṫur apud ciuitatē,cui priuilegiū ſtudij collatū eſt.

13 ¶ † In gl.fi.in fi.No.ex gl.duos modos, qbus poteſt ſuperior procedere,ꝑ admittēdo poſtulationē.Primus, vt dicat: ꝓuidemus eccleſiæ veſtræ de tali perſona,ꝓut poſtulaſtis.Et pro iſta practica facit iſte tex.in ver. ꝓuidiſti . Alius modus eſt,vt ſuperior dicat poſtulationē veſtrā admittimus &c.& hæc admiſsio habet effectū electionis & cōfirmationis:vt dixi.s.c. j.& ponit Inn.iſtos duos modos . Dicit tamē ſecundū modū magis iuri cōgruere:qa prouiſio ſpectat ad ſuperiorē : haberet ergo ſupior poſtulationē admittere,vel repellere. Ad hoc c.ſeq.&.c.j.ꝓpe fi.s.e.Nunquā tn ſuperior debet dicere:poſtulationē cōfirmamus. qa verba poſtulatorū dirigūtur in ipſum ſuperiorē: nec vis acquiritur poſtulato.Qualiter autem ſe debeant habere poſtulantes ad ſuperiorem: vide bo.glj̄.c.ꝓxi.in verſi.qua gratia moueaṫ.

14 in fi. ¶ † Extra gl.Inn.ponit hic aliquos caſus, in quibus eligētes ſunt priuati ptāte eligendi. Et primus caſus, qn̄ poſtulāt ſciēter indignū. s.c.j.Secūdus,qn̄ poſtulationē caſſatā vitio ꝑſonæ innouant:vt hîc.Tertius, qn̄ eligūt per abuſum ſeculatis ptātis:vt in.c.quiſqs.j̄.de ele. vbi de hoc.Quartus,qn̄ eligūt ineligibilē:vt ī c.innotuit.j̄.de ele.Quintus,qn̄ recipiūt poſtulatū,vel electū:vt ꝑlatū,cuius electio vel poſtulatio eſt nulla:vt in.c.bonæ.j̄.tit.ꝓxi.Sextus ſi ſunt excōicati,vel ſuſpenſi:vt in.c.cum dilectus.de conſue.& in.c.cū inter.R.j̄.de elect.Septimus,cùm nō eligiṫ infra tēpus à iure præfixū:de quo in.c.ne ꝑ defectu.j̄. de elect. Octauus cū poſtulant poſt appellationē:vt in.c.bonæ.j̄.ti.proxi.ſecus dixit Inn.in electione facta poſt appellationē.Quia electionē,cū ſit via ordinaria,nō pōt appellatio īpedire:niſi ex cā iuſta ſit interpoſita:vt in.c.cū nobis.j̄.de ele.Sed poſtulationē impedit appellatio, etiā & cauſa fruſtratoria interpoſita.Rō ſecundū eū,qapoſtulatio debet eſſe cōcors:vt in. c. ſcriptū.j̄. de ele. Refert tn quoſdā dicere nō eſſe in hoc dr̄iam inter poſtulationē & elect. Hoſt.cōcordādo dicit,& bene.Aut poſtulatio fit ſine cā , vel non,à duabus partibus:ꝓcedat cōtraria opi.vt appel.fruſtratoria talē poſtulationē nō impediat.Quia talis poſtulatio vincit electionē:vt in.d.c.ſcriptū.ergo eſt fortior,quàm electio.&vide plures alios caſus per Hoſti.in ſum.tit.de elect.§.qualiter.verſi.

15 cauendum. & ſeq.& ponit circa prædicta duas regulas. † Prima eſt,ꝙ valet electio facta non vocatis illis,qui ſunt priuati vel inhabiles ad eligendum,licet primò nō ſit diſcuſſum,an ſint priuati.Satis enim eſt,ꝙ poſteà poſsint conuinci:quia ſi in veritate non habebāt poteſtatē eligendi,non erat opus eos vocare.facit.c.fina.de ſupp.neg.præla.& quod legitur & notatur in.c.illaj̄.de elect.Et idē dic in alijs actibus particularibus,vt valeat actus expletus per habētes vocem in capitulo,licet inhabiles,& priuati,non fuerint

16 vocati:nec fuerit diſcuſſum per prius, an ſint priuati. ¶ † Secūda regula eſt,quòd caſſata electione vitio perſonæ,eligentes ſunt priuati ea vice poteſtate eligendi:vt in.c.cū in cunctis.j̄. de ele.Quod intellige,quando elegerunt ſcienter indignū : ſecus ſi ignoranter:

17 vt in.c.innotuit.j̄.de elec. ¶ † Sed dubiū eſt quid in alijs actibus capitularibus:nunquid diſponētes rē nō legitimè , ſint priuati poteſtate explicandi talē actū legitimè.Ita, ꝙ poteſtas deuoluatur ad alios,licet numero pauciores? credo,ꝙ nō:quia hoc nō reperitur iure cautum:niſi in actu electionis.Vnde cùm priuatio vocis danda ſit pœna:nō debet extendi ad caſum in iure nō expreſſum.Pro hoc facit.c.quia præter.j̄.titul.proxi. vbi eligētes contra formam non ſunt priuati.ad idē.c.bonæ.el.ij.j̄.de elect.vbi patet,ꝙ eligentes aliquo ſpreto & contempto,non ſunt priuati:ergo pœna priuationis non habet locum regulariter:ſed minus legitimè maior

b pars ſe geſſerit. ᵇfacit gl.in.c.fi.ᶜde iurepatro.

c

SVMMARIVM.

1 *Poſtulatio facta à minori,quàm tertia parte collegij,non valet.*
Poſtulatio,per quam priuata vtilitas præfertur communi,non valet.
2 *Clericorum appellatione regulariter non veniunt canonici.*
Species vbicunq; ponit aliquid vltra genus ſuum,non comprehenduntur ſub illo genere.
3 *Pœnalis diſpoſitio debet largè interpretari,ſi aliter non habet effectum.*
4 *Laicus non poteſt eſſe canonicus.*
5 *Cardinalis,vel Epiſcopus,an debeam eligi:an poſtulari ad aliā dignitatem.*
6 *Cardinalis non poteſt eſſe Epiſcopus.*
7 *Iudex poteſt allegare pro vtraq; parte,& aperire dubia proceſſus.*
Romana eccleſia quid ſignificet.
8 *Poſtulatio,ſiue nominatio,ſi ſunt legitimè factæ, acquirunt ius poſtulato ſiue nominato.*
Poſtulantibus non licet à poſtulatione recedere,ſi poſtulatio repræſentata eſt ſuperiori.
9 *Iudex,an & quando poſsit ex officio ſuo ſupplere.*
10 *Sententia lata vtraq; parte præſente valet:licet non appareat,quòd iudex protulerit ad inſtantiam partis:ſi verò pars eſt abſens,iudex non ſupplet,niſi petente parte præſente.*
11 *Priuatus nō tenetur præferre bonum publicum ſuo cōmodo,licet iudex ſit.*
12 *Poſtulatio vtrū debeat admitti,ſi numerus poſtulantiū nō eſt maior duplo.*
Stylus Romanæ curiæ facit ius.
Non conſueuit facere:eſt idem ac ſi diceret,non potes facere.
Conſuetudo Romanæ curiæ,non extenditur ad talias.
13 *Gratia,ſi eſt iuſta,princeps poteſt compelli ad ipſam faciendam.14.*
15 *Baſtardus licet aliquis ſit,tamen poteſt in Prælatum poſtulari, ſi non reperitur alius,per quem eccleſiæ bene conſulatur.*
Poſtulatio debet admitti,ſi eſt neceſſaria & iuſta.
16 *Poſtulantes debent prouidere de aliquo ſtipendio illi,quem fecerunt ordinare,vt poſtularent:& non poſtularunt.*
17 *Seu:iſta dictio quomodo ponatur.*

CAP. III.

1 BOnæ memoriæ. ¶ † Poſtulatio, ꝑ quā priuata vel minor vtilitas cōmuni vel maiori præfertur:vel quæ fit à minori quàm tertia parte collegij,admitti non debet.Et prima pars ponit duas diſcordes poſtulationes.Secunda vtrāq; repellit cauſas exprimens,ibi:*nos*. Tertia monet nouā prouiſionem fieri,

a ¶ Canonici. Adde Lu. Ro. in l. ij. in prin. ff. de ver. ob. vbi tacito isto, dicit, illud, quod dicit iste. & vide Lap. & Do. in c. j. §. hæc autẽ. de elect. li. vj. & vide istũ in c. ad abolendã. in gl. ij. de hęre. & in c. nõ dubiũ. in j. no. de sen. exc. tex. & ibi do. Car. & Bal. in c. ad aures. quod me. cã. & per. d. meũ hîc. Et cõclude, ꝙ vbi materia siue pœnalis & exorbitans, siue fauorabilis congruit tã simplicibus clericis, quàm canonicis, appellatione clericorũ veniunt canonici. vbi verò mate. nõ cõgrueret, & essemus in materia pœnali, appellatione clericorũ nõ venirent canonici. Si verò essem⁹ in materia larga & fauorabili: tunc venirẽt. ar. nigri iũcto rubro. in tit. de vi. & ho. cleric.

¶ Adde Abb. cõsil. ix.

¶ Adde, an appellatione clericorũ veniãt Episcopi: vide do. meũ. do. Vinc. de Hercolanis de Peru. vulgariter dicto, el Frisio, in sua dispu. solenni inci. in nomine Iesu Christi vidi, & quantum, &c. vbi per. xvj. fundamenta tenet ꝙ nõ in mate. stricta & pœnali. Aeneas de falc. Anto. Franci.

¶ An appel. clericorũ veniant monachi. arbitror decisionẽ, de qua hîc fore verã, & maximè in pœnalibus, in quibus est faciẽda restrictio. vt in regula odia, & in regula in pœnis. de re. iur. in. vj. Ad detũ, ꝙ appellatione clericorum non veniũt monachi: nec conuersi monasteriorũ: vt no. in l. oẽs. in §. ꝑ tereà. C. de epis. & & cle. & vide do. Abb. in c. j. ne cle. vel mo. & per. d. Car. in cle. j. de cele. mis. Quid autẽ de presbyteris, diaconis, & subdiaconis & alijs inferioribus: dicas, ꝙ sic. per gl. & do. Car. in cle. j. de off. or. & per. d. Abb. in nõ dubiũ. de sent. exc. & per Spe. in tit. de instru. edi. §. nũc verò aliqua. in ver. quid de ꝑpositis. Eps aũt nõ venit appel. clericorũ: vt per Spe. in tit. de rescrip. præsenta. cõtra fi. ver. quid in rescripto, & in tit. de leg. in ver. quid si dispensatum. & no. in c. fi. de præben. & in. c. so-

fieri, ibi: *mãdantes*. ¶ Casus literal. Ecclesia Rauennate vacãte, quidã canonici Rauennatẽ. postulauerũt Epm Imo. quidã verò postularũt sanctę Praxedis presbyterũ Cardinalẽ. Postulationes istæ delatæ sunt ad sedẽ Apostolicã. Papa auditis allegationibus vtriusꝙ partis tam de iure, quàm de facto: Papa etiã allegauit plenius ꝓ vtraꝙ parte: Papa cõsyderãs, ꝙ præsentia Cardinalis vtilior esset, nõ solũ ecclesiæ Romanæ, verũ etiã ecclesiæ generali, quàm ecclesiæ Rauennatẽ. & ideò volẽs ꝑferre cõmunẽ vtilitatẽ priuatæ: postulationẽ Cardinalis non admisit. Ex alia parte cõsyderans, ꝙ Eps Imo. à minori, quàm à tertia parte fuerat postulatus: & huiusmodi postulationes in discordia factas Romana ecclesia admittere nõ consueuit: quia qñ etiam in concordia fiunt, nõ tam ex iure, quàm ex gratia moueat. postulationem Imo. nõ admisit: mandans capitulo Rauennati: vt in personã idoneã cõuenire procurent. Ber. ¶ † Not. j. ex text. iuncta suprascriptione, ꝙ appel. clericorũ veniunt canonici[a]. Nã Papa hîc scribit clericis Rauẽnatis ecclesiæ: nec loquitur de clericis nõ canonicis, sed de canonicis: quia ipsi sunt, qui habent qui habẽt potestatẽ eligendi ꝑlatũ. Alij verò, qui nõ sunt canonici, licet habeãt ibi beneficia nõ tn̄ sunt de capitulo nec faciũt collegiũ: vt in c. dilecta. de exce. præla. & in c. quia ꝓpter. j. tit. proxi. & Inn. in c. ij. de inst. & faciunt hęc ad. q. nũquid in omni materia appel. clericorũ veniãt canonici. d. Car. cõcludit ꝙ sic: alle. vltra tex. istũ. c. ꝙ exẽptionẽ. de priui. lib. vj. vbi tex. not. dicit, ꝙ si Papa eximit clericos alicuius ecclesiæ, etiã canonici intelligũtur exempti: & tamen materia exemptionis est restringibilis: cũ per eã præiudicetur potestati ordinarij. ar. xj. q. j. c. peruenit. Item, quia esse canonicũ nõ ponit aliquid super alios clericos, nisi quatenus à iure specialiter eis conceditur: ergo debẽt canonici venire appellatione clericorũ: cùm nomẽ clerici, sit nomen generis. & genus infert suas species. ¶ Cõtrariũ tenui super rub. de vi. & ho. cle. vbi concludo, ꝙ in materia restringibili appellatione clericorum veniunt canonici: nec alij in dignitate constituti. Quia vbicunꝙ species pnnit aliqnid vltra genus suum, appellatione generis non venit illa species. tex. est valde nota. in c. statutum. de elect. li. vj. vbi appellatione ecclesiæ parochialis, non venit ecclesia parochialis collegiata. Quia semper habet qualitatem collegij vltra parochiam. & ibi dicit textus hoc procedere in materia odiosa: secus in materia fauorabili, vel indifferenti: vt ibi no. per Ioan. An. Ad idem no. dictum Inn. in c. sedes. §. de resc. vbi dicit, ꝙ si Papa dat rescriptũ cõtra Titiũ clericũ. & quosdam alios: sub illa clausula generali non veniunt canonici: quia sunt dignio res simplicibus clericis. Cũ ergo canonicus habeat qualitatem canonicatus vltra alios cleri-

cos, non debet venire appellatione clericorũ in materia restringibili. Secus dicit in materia fauorabili. vt sentit Feder. de Se. cõsi. lxxj. vbi dicit, ꝙ si Papa concedit priuilegium Cardinali, vt possit conferre beneficia clericorũ suorum decedentium &c. ꝙ veniunt beneficia canonicorum, si canonici aliqui sunt sui cõmensales: quia istud priuilegiũ non est odiosum. sed fauorabile. ¶ Ad ca. j. per exemptionẽ. qd̄ videtur multũ strictę: dic, ꝙ ibi fit larga interpretatio: vt euitetur absurditas. Nã absurdũ foret, ꝙ exemptis clericis ecclesiæ nõ forẽt exempti canonici, qui sunt principaliores in ecclesia. Item posset cõtingere, quòd illud priuilegium aliâs nil operaretur: vt puta, quia in ecclesia non sunt alij clerici præter canonicos. † Et dispositio debet largè interpretari quantũcunꝙ pœnalis, si aliter non posset habere effectũ: vt est tex. no. in c. si sententia. de sent. excom. li. vj. Ad istũ tex. dic, ꝙ materia ista non erat odiosa: nec poterat intellgi, nisi de canonicis. Sed ideò appellauit hîc eos clericos & non canonicos: quia in ecclesia Rauẽnatẽ. sunt duo collegia ex priuilegio Papæ. Vnum Cardinalium (appellantur enim Cardinales propter honorem[b], licet nõ sint Cardinales.) Aliud est collegium canonicorũ: vnde vt Papa cõprehẽderet hîc oẽs: vsus fuit hoc nomine generis: quia omnes canonici sunt clerici. Sicut enim ex quo quis est homo, est animal: ita ex quo quis est canonicus †, est clericus: ꝗa ius canoniæ non cadit in laicũ: vt no. glo. in c. cũ M. de cõsti. est tex. in c. ij. de insti. & ibi per Inn. & hæc notabis ad alias materias. ¶ † No. ij. ꝙ Cardinalis non eligitur, sed postulatur. Nam cũ sit alligatus ecclesiæ Romanæ, nõ habet liberũ volatũ. vñ sicut Eps nõ potest eligi ad aliã sedem, sed debet postulari: vt hîc, & in c. fi. j. eo. Ita etiam Cardinalis [c] nõ debet eligi, sed postulari. & hanc opi. tenuit Host. & optimè probat iste text. capiendo verba propriè. Sed Abb. & Egi. tenuerunt cõtrariũ dicentes ꝙ Cardinalis nõ Episcopus potest eligi. Et ad istũ tex. rñdet, ꝙ verbũ postularũt, ponit hîc im ꝓpriè quo ad Cardinalẽ: ꝓpriè quo ad Episcopũ. vnde dicunt, ꝙ Cardinalis fuerit hîc electus, & non postulatus. De hac mate. dic, vt plenè dicam in c. ecclesia. el. ij j. titul. ꝓxi. ¶ † No. iij. hic argu. opti. ꝙ ꝓmotus in Cardinalem, non debet tenere episcopatum, saltẽ in titu. Nã Cardinalis debet assistere Papæ [d]: ꝗa ꝑsentia sua, est sibi magis vtilis, quàm in alio epatu. Episcopatus aũt reqrit residentiã cõtinuã. Nã durũ est dimittere ecclesiã sine spõso. Paria em̄ sunt [e] nõ habere spõsum, vel prorsus inutilẽ [f]: vt in c. ij. de trãsl. epis. Vnde vides hîc ꝙ Papa noluit admittere postulationẽ factã de isto Cardinali: quia oportuisset, aut desere Romanã curiã, aut morã trahere extra Episcopatũ. Vtrũꝙ aũt erat incõueniens: meritò Papa postulationem non admisit. Et sic col

b ¶ Cardinales propter honorem. Vide gl. in c. pudor. in ver. Principẽ mundi. xxxij. q. ij.

c ¶ Ita etiã Cardinalis. No. casum, in quo Eps & Cardinalis æquiparant. Scias tamen ꝙ Cardinalis est maior Episcopo in offic. Abb. in c. qd̄ sup his. in fi. de fi. inst. Host. in c. ecclesia el. ij. de ele. Imol. in c. dilectus filiꝰ. el. j. de præb. & vide bo. tex. cũ glo. in c. quanquã. ij. q vij. facit quod voluit Io. mona. in c sup eo. de hære. li. vj. & tex. in c. ꝙ venerabilem. §. rationibꝰ. qui fi. sint le.

ZACHARIAS.

¶ Adde, ꝙ cardinalatus dignitas est maior post Papatu. no. Fel. in rub. de maio. & obed. col. v. ver. & limitat istũ in c. ecclesia. el. ij. de elect. Bart. in l. j. §. si qs. in j. col. ff. de app. Fel. in c. quod super his. col. finali. versi. vltimò dicit hîc. de fide instr. licet Gemin. in c. episcopus. xvij. distin. aliter ibi sentiat.

d ¶ Assistere Papæ. Quia Cardinales nedũ cõsulunt Romanæ ecclesię sed vniuersali. Sũt enim vnũ corpus cum Papa, sicut canonici cũ Episcopo. facit quod no. in c. ecclesia. el ij. de ele. & Ho. in c. antiqua. de priuile. & Bal. in l. cũ multa. C. de bon. q̃ lib. ꝙ Cardinales sunt capitulũ vniuersale. alle. Arch. xxj. q. ij. cũ redemptor. & c. Abbatibus. volũt doct. in c. super eo. de hære. li. vj. & Alua. in c. j. in princ. Epm, vel Abbatem.

¶ Adde latè Ro. consi. ccccxviij. & consi. vlti.

SEB. SAPIA.

e ¶ Paria em̄ sunt. In cõtrariũ tamẽ facit, ꝙ mulier sterilis. & sic inutilis quo ad sobolem, habet dotis priuilegia: vt traditur latè in l. j. ff. solut. mat. Sed illud est

actum vitio accidentali, vt ibi no.

f ¶ Vel prorsus inutilem. Facit tex. in l. quoties. ff. qui satisf. cog. & gl. in l. si

pat er. C. ne de ſtatu def. & text. aureus in l. accuſaturus. ff. de adul. & pulcher tex. & ibi Bal. in l. ij. C. de eunu. tex. in c. ij. de cri. fal. Bald. in l. ſi vt proponis. la. j. C. qũo & qñ iu. Do. in c. pia. de exce. li. vj. gl. ſing. & ibi Sal. in l. fi. C. ad le. Flaui. de pla. tex. in l. nõ putauit. §. nõ quæuis. iũcta gl. & ibi Bal. ff. de bon. poſ. cõtrata. Sal. in ru. C. de ꝓb. gl. in c. vera. xlv. di. & gl. in l. ij. C. de hær. & l. iiij. §. cõdemnatũ. ff. de re iu. cum ſi.

¶ Adde gl. in l. fi. C. ad legem Fla. de pla. vbi dicit, ꝙ vidua dr̃ quę habet rum inutilem.

a ¶ Iudex põt. Vide, qd le. & no. in c. cũ Io. Eremita. de fi. inſt. & quid in notario: nunqd poſsit allegare ꝓ vtraq; parte: vide gl. xlv. di. c. diſciplina. in verſi. gladijs.

b ¶ Romanæ eccleſiæ. Adde Bald. in auť. quas actiões. in vlt. co. in ver. & j. hîc q̃ro. qd eſt dicere eccleſia Romana. C. de ſac. ſan. ec. vbi dicit, ꝙ eccleſia Romana capitur tripliciter. Primò ꝓ dño Papa: quia Papa eſt eccleſia animata: qa vbi ẽ Papa, ibi eſt eccleſia, ſecundũ Inn. & doc. in c. ego. N. de iureiu rã. Secũ do modo ponitur Romana eccleſia ꝓ ſuo matrimonio, vde qc. quid eſt de iuriſdictiõe eccleſiæ Romanæ principaliter, & ꝓ ſe tanquã patrimoniũ. b. Petri. Tertio mõ dicit eccleſia Ro. eccleſia Lateranẽn. quæ eſt epiſcopatus ſummi Pontificis. & eſt maior eccleſia vniuerſi orbis: vt not. in c. nemo. xvj. q. iij. ꝓ Arc. Et quot modis capitur eccleſia. vide gl. & do. in c. fina. ne prælvi. ſuas. Bal. in ru. C. de ſac. ſan. ecl. & in. c. j. lxxiij. di. & vij. q. j. c. ſcire. & in. c. ſicut. & tex. cum glo. ibi, prima. in. c. cum clerici, de verborum ſignific.

c ¶ Vniuerſali. Adde Old. conſi. lxij.

d ¶ Vtilitas cõis. Vide tex. & ibi doc. in c. licet. de reg. & l. vnicã, ad fi. C. de caduc. tol. & in auť. de non ali. §. quia verò. col. j. & l. actione. §. labeo. in ver. ſemper enim. ff. ꝓ ſo. & bo. tex. in l. nullu. C. de ero. mi. anno. lib. xij. vbi creditor differens recipere debitum à repu. cadit à iure exigendi. & tex. ſing. in l. j. C. de condi. in hor. pu. li. x. vbi fauore publicæ vtilitatis cõpellitur quis emere merces corruptas. & tex. in l. nullus penitus. C. de cur. pu. li. xij. vbi propter publicã vtilitatẽ grauantur perſonæ priuilegiatæ, facit. c. non minus. de immu. eccl. l. in prouinciali. §. fi. cũ l. ſeq. ff. de no. ope. nun. & quod voluit Bal. in rub. qui accu. non poſ. & tex. in l. ſi pendentes. §. ſi quid cloacarij. ff. de vſu fru. & tex. melior de iure. in l. ſi quis in graui. §. is quoq;. ff. ad ſill. vbi libertas datur ſeruo fauore publicæ vtilitatis in caſu prohibito dari. & facit tex. in l. j. C. ne lice. in emp. ſpecierũ ſe excuſare. libr. x. vbi compellitur quis emere frumentũ à repu. Et no. vnũ ſing. dictũ But. in. c. ex parte. j. de reſcri. ꝓ illum tex. ꝙ ſi pars adſtrinxit ſe ad duo, iuxta no. in l. Diuus. ff. de re iud. & in c. licet cauſam. de proba. & non probauit, niſi vnũ: ꝙ ad petitionẽ partis nõ poteſt iudex ferre ſententiã: ſed iudex ex officio poteſt ferre, ſi illud probatũ tendat ad publicã vtilitatẽ: vt voluit Bal. in l. j. aliâs ſecunda. C. de condi. in de. quod no. pro limitatione dictæ l. Diuus. & c. licet.

7 a ligit argu. ex tex. ꝙ Cardinalatus, & eꝑatus nõ ſunt cõpaſsibiles in eadẽ perſona. Nouiſsimis aũt tꝑibus ſeruatũ ẽ, ꝙ Eꝑs ꝓmotus in Cardinalẽ, nõ ꝑdit ipſo iure epatũ: imò retinet illũ titu. vt prius: niſi Papa aliter diſponat. & ita ſeruatũ fuit in Cardinali. S. Crucis, quo ad epiſcopatum Bonoñ. & in Cardinali. S. Marcelli quo ad eꝑatũ Senẽ. Et hoc, quia plerique cõſuluerũt, ꝙ. c. de multa. de ꝓbẽ. nõ habet locũ in epiſcopatibus, cardinalatibus, & ſimilibus. Et verũ dicunt quo ad verba iuris: ſed quo ad mentẽ, putarẽ cõtrariũ: quia potius debet vacare ipſo facto vnus eꝑatus ꝓ adeptionẽ alterius vel cardinalatus; quàm vacet vnus Archidiaconatus per adeptionẽ alterius dignitatis inferioris. De mate. tñ vide quod no. in c. dilectus de cõceſ. ꝓb. vbi eſt propria materia, & bo. textus. ꝓ prima parte. ¶ No. iiij. ibi: *de facto, & de iure*. ꝙ allegationũ, q̃ fiunt in iudicio, quædã conſiſtunt in iure, & quædã in facto. Ex facto enim ius oriť: vt in l. ſi ex plagis. in §. in cliuo. ff. ad leg. Aquil. ¶ † No. v. ibi, *curanimus allegare*. ꝙ iudex põtª in cauſa vertẽte corã eo allegare ꝓ vtraq; parte. Põt ergo iudex aperire dubia ꝓceſſus, & allegare plenius iura facientia pro vtraq; parte, quã fecerũ aduocati. & ad hoc quotidiè allegať iſte tex. & concor. l. j. C. vt quæ deſunt aduo. par. iud. ſupple. ¶ No. vj. ꝙ Cardinales conſulunt nedũ Romanæ eccleſiæᵇ: ſed toti eccleſiæ vniuerſali. Sunt enim vnũ corpus cum Papa: ſicut canonici cũ Epõ, de quo plenius dicã in. c. eccleſia j. titu. proxi. ¶ No. vij. ꝙ appel. Romanæ eccleſiæ, qñq; intelligiť de Roma. eccl'ia pticul'r ſumpta, qñq; ſumiť ꝓ vniuerſaliᶜ eccleſia. Nã vnica eſt eccleſia totius orbis. xxiiij. q. j. loquitur & in. c. vnico. de ſchiſma. li. vj. Eccleſię verò particulares ſunt mẽbra iſtius eccleſiæ vniuerſalis: & cõſiſtit eccleſia vniuerſalis ex collectione fideliũ. de cõſ. di. j. c. eccleſia. ¶ No. viij. tex. ibi: *non immeritò præferentes ſpeciali vtilitati &c.* ꝙ vtilitas cõisᵈ eſt ꝑferenda ſpeciali, & maior minori. Quid aũt ſi concurrat cõis vtilitas in diuerſis perſonis? dic, vt no. in l. j. ff. ſolu. ma. ¶ † Vlti. no. tres modos ꝓuidendi eccleſiæ vacanti. ſ. ꝑ electionẽ, poſtulationẽ, & nominationẽ. & dicit Hoſt. ꝙ electio debet eſſe canonica, qa debet capitulũ in ea ſeruare formã à canone ꝑfixã: vt in c. qa propter j. tit. ꝓxi. Et ſi eſt legitimè facta, acquiriť ius electo: vt in. c. cũ inter canonicos j. de elect. Poſtulatio verò debet eſſe cõcors: & poſtquã eſt ꝑſentata ſuperiori nõlicet poſtulãtibus ab ea recedere: vt j. c. proxi. Nominatio verò debet eſſe ſolẽnis: & fit ſecundũ eũ, qñ duo vel tres, qui ſunt excellẽtiores in capitulo, vel alibi nominãť Papæ: & petiť ꝑ collegiũ: vt Papa prouideat eccleſiæ de aliquo illorũ. Et ꝑ hãc nominationẽ quodãmodo ius
e acquiritur nominatisᵉ. ar. xvj. q. vlti. cõtra ſanctorũ. Nec poſſunt nominãtes recedere à nominatione poſtquã facta eſt ſupiori, ſecũdum eum: ſicut dicimus in poſtulatione: quia vtro biq; eadẽ eſt ratio. Fatent tñ Inn. & Hoſt. ꝙ ſi poſtulãtes, ſeu nominãtes, & ſupior à quo petitur poſtulatio conueniunt, poſſunt poſtulãtes reſilire, non obſtante contradictione poſtulati, ſeu nominati: quod no. Et quanquã Inno. dixerit, quòd inter poſtulationẽ & nominationẽ eſt differentia: quia poſtulatio fit cum ſolẽnitate: nominatio verò ſine: tamen placet Hoſt. dicẽti, ꝙ poſtulatio propriè fit de vno: nominatio de pluribus. Vel poſtulatio fit, quãdo plures ſunt in collegio: nominatio verò qñ vnus eſt ſolus: quia ꝓpriè in vno nõ cadit electio: dic tamen, ꝙ cadit ius electionis: vt dixi ſ. c. ꝓxi. Et ſatis poteſt teneri illa opinio: vt poſtulatio fiat de vno: nominatio de pluribus. Et intellige in nominatione ſolenni, quæ fit modo prædicto: quãdo datur libera poteſtas ſuperiori prouidendi vni ex nominatis. Nam quædam eſt nominatio non ſolennis, ſcilicet quando ante ſcrutinium fiendũ aliquis nominatur inter canonicos tanquã bonus & ſufficiens. Illa enim nominatio non tribuit ius nominato: vt in. c. quod ſicut. de elect. ſed ſolùm præponitur in collegio: vt eligatur, ſi placet collegio. Solẽt enim nominari plures, & poſt eà fit ſcrutiniũ de omnibus: & habens maiorẽ partẽ vocũ remanet electus. vt in. d. c. quia ꝓpter. & hoc plus placet, quàm hoc quod põit glo. fi. Quid autẽ ſit propriè electio, ſeu poſtu
9 latio, dixi ſuper rubri. ¶ † In gl. j. in fi. No. ſingulariter iſtam glo. quæ ſolet iuncto tex. quotidiè allegari: cùm quæritur, an & quando iudex poſsit ex officio ſupplere. Et de materia vide aliquid per Inn. in c. ad noſtram. el. iij. de iureiur. aliquid dic, per glo. xxxiij. di. in. c. priuſquã. q. xxx. q. v. iudicantem. & in Spec. de diAntonius Franciſcus.

¶ Circa hoc an qs cõpellatur emere vel vẽdere ratiõe publicæ vtilitatis, vel alia ratione: dicendũ eſt, quòd regulariter non compellitur quis inuitus emere, vel vẽdere: aut aliquẽ contractũ facere: vt in. l. nec emere: C. de iure delib. & in. l. alieno. in. §. ſi quis. de fideicommiſſ. libertatibus. Tamen ratiõe publicæ vtilitatis cõpellitur quis emere & vendere frumenta: & alia victualia, vt per Barto. in. l. Imperatores. ff. ad leg. Iul. de anno. & ꝑ Cy. in. l. ij. C. de epiſc. au. & per Bart. in l. non dubium. in §. fi. ff. de leg. iij. & l. j. in. §. cura carnis. ff. de of. præf. vr. & in. l. annonã. ff. de extraor. cri. & in. l. j. C. de lati. liber. tollen. & vide gl. in. d. l. nec emere. & in. l. inuitum. C. de contrahenda emptione. in quibus locis enumerantur multi caſus, in quibus quis compellitur contrahere. & vide Barto. in. l. prima. in verſic. not. quòd pro vtilitate. C. de debitoribus ciuitatum. libro vndecimo. & vide dominum Alexandrum in apoſtil. ad Barto. in. l. quod ad præſens. C. de murile. libro vndecimo.

¶ Adde quòd quis cogtur vendere eccleſiæ, vel fiſco, quando eorum intereſt: vt per Floria. poſt Guli. de cug. in. l. ſi quis ſepulchrum. & in. l. ij. in. §. locum. ff. de reli. & ſump. fune. & per Ang. in. l. j. in fi. ff. ſoluto matrimonio. & per Ioan. de lig. in. c. ad Apoſtolicæ. de dona. & vide ſingularem tex. ad hoc in. c. primo, ibi per dominum Abba. de rerum permu. vbi quis compellitur vendere ſeu permutare cum fiſco. Et adde, quòd quis etiam compellitur vendere conforti, vel coniuncto offerenti idem precium, quod offerret alius potius, quàm extraneo: vt in. l. ad officium. C. comm uni diuidundo. vbi etiam Bald. notat: & per eundem Baldum in. l. ſecunda. in fine. colum. C. de reſcindenda venditione. & per Romanum in. l. j. in ſecunda columna. ff. in ius vocati, vt eant. & domi. Alexan. poſt Barto. & docto. in. l. qui Romæ. in. §. cohęredes. ff. de verborum obligationibus. & habetur per Ioan. And. in additio. Spec. in titu. de empt. & vendi. in. §. penult. in verſicu. ſed pone. in additione magna. in fine.

e ¶ Nominatis. Adde Anch. conſi. ccxv. & an poſtulatione præſentata liceat variare: per Ro. conſi. ccclxxxv.

a ¶ Hoc autē iudiciū. Vide ibi plenè per Ro. & vtrumq; Imo. & per Archi. in c. iudicantem. xxx. q. v. & docto. in c. ad petitionē. in c. cum dilectus. & in c. inquisitionis. de accu. in c. per tuas. & in c. cum clamor. de testi. & in c. constitutus. de ap. & in c. cū dilectus. de consue. & insti. de act. §. si minus. & in §. curare. & in c. cū nobis. j. de elect. & in c. cū Ioannes Eremita. de fide inst. & vide oīno Bal. & dominū meū hīc. & vide Bar. in l. si quod ex Pamphila. ff. de leg. ij.

ZACHARIAS.

b ¶ Pōt de iure supplere. Adde, an possit à iudice nolēte supplere appellari, ꝑ Spec. in tit. de offi. iudi. §. impedit. ver. quid si iudex. Et an, & qñ iudex non supplēs, cū possit, faciat litē suā, ita vt taneat: vide p Bar. in l. j. col. j. C. qūo & qñ iu. vbi dicit, ꝙ tūc demū facit litē suā, si nō supplet. quando ius est verum: secus si est falsum. Idē ꝑ Spe. in tit. de allegatio. & dispu. §. fi. ver. qd si nolit.

c ¶ Sibi nota, vt iudici. Vide tex. singularē secundū lectu. Azo. in l. vbi pactū. C. de transact. Nā iudex ꝑcedit in facto sibi noto, qñ ei cōstat cōpetere actionē agenti ipso iure: per text. singu. in d. l. vbi pactū. Faciat quod legit & not in l. j. in fi. ff. de peti. hære. & quod voluit Bar. in l. lecta. ff. si certum petat. & in l. eum, qui ita. ff. de verb. obli. & in l. exceptionē. C. de ꝑba. & in l. si vnus. §. pactus. ff. de pact. & doct. in c. exceptionē. de excep.

d ¶ Vt in noto. vide istū in c. afferte. de præsum. in vlt. no. in ver. ex prædictis. & tex. in c. cū venerabilis. in versiculo, quia verò constitit. de exceptionibus. vbi Baldus in positione casus. & istum in vltimo notabili. ibidem.

sputatione & allegatione §. fi. quasi per totū. & per Bar. & Bal. in l. j. C. vt quæ desunt aduo. plenius per eundē Bal. in l. iiij. §. hoc autē iudiciū[a]. ff. de dam. infe. per gl. in. c. cupientes. §. cæterū. in verb. cōtumacia. de ele. li. vj. & in c. pia. de excep. eo lib. in ver. publicè. ¶ Et pro declaratione materiæ ꝑsequar prius aliquos casus quotidiè occurrentes. Secundò submittā vnā regu. Et primò dicēdū est, ꝙ iudex sem per potest de iure supplere[b], siue causa sit publica, siue priuata, inducendo legē, vel canonē seu statuta loci: vt voluit hīc glo. & bene. Pōt etiā induci lex à simili: vt no. gl. Bar. & Bal. in d. l. j. præalle. ¶ Secūdò pōt supplere de facto in his, q̄ sunt sibi nota, vt iudici[c]: vt puta, si ex actis patet aliquod ius cōpetere parti, quod ꝑpter ignorantiā pars omittit: vt in c. Raynaldus: & ibi per Innō. de testa. ¶ Tertiò supplet in facto sibi noto: vt in notorio[d]: vt no. ꝑ glo. & doct. in l. j. C. qui & aduer. quos. & per glo. in d. c. pia. ¶ Quartò supplet in exceptione, q reddit iudiciū retro nullū. Exemplū in c. cām, quæ j. de iud. no. gl. in d. c. j. [e] de elect. libr. vj. & Bal. in d. l. j. ¶ Quintò supplet, vbi vertit ꝑ icu lum animarū[f]: vt in c. exceptionē j. de exce. no. per gl. in d. c. cupientes. ¶ Sextò supplet circa repulsionē testiū. Potest enim iudex ex offic. suo mittere ꝑ vicinis: vt videat ex relaxatiōe eorū, an testis sit idoneus: vt in aut. de testi. §. j. no. Bar. in d. §. hoc aūt iudiciū. Cōcernit enim honorē & dignitatē iudicis, & bonū publicū: vt indignus non admittatur in testem. facit. l. quos prohibet. ff. de postu. Tu verò hoc intelige, nisi vt talis exceptio, quæ possit per partē omitti[g], vt puta: si testis est aliās idoneus, sed est familiaris aduersæ partis. Ex quo eīm pars nō excipit, iudex nō debet ex officio repellere Facit quod in simili not. in c. accedens. el. j. vt lit. nō cōte. & hoc no. Io. An. in addi. Specula. in ti. de teste. §. j. ¶ Septimò supplet in fauorē publicū præsertim, cùm ꝑcedit ex officio no bili[h]: vt in d. §. hoc autē iudiciū. & quod ibi no ta. Idē facit ad vtilitatē eccleſiarū: vt in c. cum veniſſent. de insti. & ad vtilitatē miserabilium ꝑsonarū pupillorū & viduarum: vt no. in. d. §. hoc autē iudiciū. Itē secundū gl. hīc supplet de facto. quādoq; altera parte absente. alleg. l. fin. C. de appel. & ideo dixit gloſſ. quandoq; : quia aliqui intelligūt illā leg. ꝙ ponat casum ſpecialē in causa appellationis. quod no. ibi gloſ. Sed Barto. in d. l. fi. & in d. §. hoc autē iudiciū. voluit ponere in hoc regulā : ꝙ vbicunq; iudex pōt ꝑcedere contra absentē, potest supplere de facto ad vtilitatem absentis: vt testes producere: pro absente excipere, & alia facere:

de testi. & in c. super eo. de testi. & Bal. in l. quos ꝑhibet. ff. de postu. in. l. j. §. si curatores. ff. de magi. conue.

h ⁂ SEB. SAPIA. ¶ Officio nobili. Nota tamen, ꝙ nunquā iudex potest supplere, nisi pars illud posset opponere: vt per Bar. in l. nō solūm. §. quanquā. ff. de iniur. faciunt no. per Bal. in l. decuriones. de his, qui no. infa. & per glo. in l. ita demū. C. de procu.

quæ incumbunt absenti. argum. d. l. fi. & in authen. qui semel. C. quomodo & qñ iud. & hæc opi. quasi cōiter hodiè tenetur. Sed Bal. eā nō ap ꝑbat in d. l. j. dicens, quòd illa lex fi. debet intelligi, quando iudex supplet pro absente in facto sibi noto vt iudici: vt puta per inspectionem actorū. Nā nulla lex est, quæ clarè dicat iudicē posse inducere testes pro absente. & hæc opi videtur verior de rigore iuris. sed opi. Bar. est æquior & communior. ¶ Illud tamen scias, ꝙ iudex potest in omni causa ex officio testes iam inductos interrogare, qui hoc i obscurè deposuerūt[i]. Itē interrogare ptes quā k docunq; visum sibi fuerit[k]: vt. c. cū Ioannes. de fi. instr. no. gl. in c. præsentia. de ꝑba. & Barto. in d. §. hoc autē iudiciū. Et potest circa prædicta ponere regulam, quam faciunt Barto. & Bal. in d. l. j. quòd in his, quæ radicantur in ꝑsona iudicis pōt iudex semper ex officio supplere vtraq; parte præsente. Ad officiū enim l iudicis pertinet libellum examinare[l]: vt in l. j. ff. de off. asse. iuramentū calumniæ deferre: dilationes dare. Itē pronūtiare in causa. ¶ † Vnde concluditur, quòd valet sententia lata vtra que parte præsente: licet non appareat, ꝙ iudex eam protulerit ad instantiā partis: sed altera parte præsente iudex non supplet, nisi petēte parte præsente: vt in l. ꝑperandum. C. de iudi. & in l. ad peremptorium. ff. eo. tit. In his verò, quæ radicantur in persona partis: vt excipere, petere, & ꝑbare, & similia: iudex regulam riter non supplet[m]: quia nō debet assumere officium partis & supplere cōmodum priuatū: vt no. Inno. in d. c. ad nostram. fallit in casibus 11 præalle. ¶ † In glo. in ver. *communē*. Not. bene finē huius gl. ꝙ quis nō tenetur præferre bonū publicū suo priuato, si priuatum bonum non includit sub publico. Et idem no. gl. in c. licet. de regu. Ratio est, quia prima charitas incipit à seipso. Iudex autem debet præferre bonū publicū priuato: licet priuatū non includatur sub publico: quia bonum publicū est melius priuato: hoc casu potest intelligi iste text. n & quod no glo. in l. vnica[n]. C. de stat. lib. vrbis Ro. lib. xj. Vbi no. ꝙ si Faber habet apothecā, iuxta scholas, ita ꝙ impedit exercentes studiū, debet per iudicē expelli propter bonū publicū. quod nutritur in scholaribus: vt in aut. habita. C. ne filius ꝑ patre. Plenius tamen dic de ista. q. & de materia, vt not. per Bart. in l. j. ff. 12 solut. matri. ¶ † In gloſſ. in verbo: *in tanta*. ibi: *numerus postulantium fit duplo maior*. hoc procederet quando postulatio concurreret cum electione alterius partis. Tūc enim non debet admitti postulatio: nisi numerus postulantiū sit

i ¶ Obscurè deposuerūt. Vide tex. & doc. in c. cū clamor. de test. & vide quæ dixi in. c. fi. ŝ. de consti. & vide gl. in aut. de testi. §. quia verò. & no. c. per tuas. eodem titu. & in. c. in præsentia. in versi. dubium. de proba.

⁂ SEB. SAPIA. ¶ Fuerit. Vide Fely. in. c. exceptio. nē. j. de excep. colum. j. ij. & iij. vbi ponit, q̄ possit facere iudex etiā in uitis partibus.

¶ Libellū examinare. Vide Baldū in ru. C. de vind. li. in fi. j. co. & gl. xj. q. j. in. c. sacerdotibus. in ver. incēdit quæ dicit, ꝙ iudex debet destruere libellū, q nō est legitimè cōpositus, & dētibus lacerare: vt voluit Inn. in. c. j. de offi. vica. & vide Abb. in. c. examinata. in pe. colum. in vers. nūc venio ad glo. de iudi. vide Bart. & ibi Alex. in. l. ꝑhibitū. C. de iu. fis. vbi alle. gl. in. l. j. ff. de off. asse.

¶ Limita, nisi essemus in casibus, in quibus nō requirit libellus: quia licet ꝑduceret ineptus teneret: licet posset lacerari: vt est gl. sing. in. l. vnū. in fi. gl. magnę ff. si cer. pet. & vide Bar. in extraua gan. ad reprimendum. in versic. ne figura.

¶ Adde Ro. cōsi. lxix. & cxix.

ZACHARIAS.

m ¶ Regulariter nō supplet. Adde tu, qñ possit de facto vel de iure iudex supplere: plenissimè ꝑ Bal. & doct. in. l. j. C. vt quæ desunt aduo. par. ad sup. Specul. in titu. de instrumen. edi. §. iiij. versicu. quid si abbreuiatura. plenius in titulo allega. & dispu. §. vj. per totum. & de offi. iud. §. j. versic. ante litem & ver. po st sententiā. Io. de Imo. in. l. eum qui ita. §. qui ita. de ver. ob. Alex. in. l. iij. §. hoc autem. ff. de dam. infe. Ang. in. l. si pars. de inoff. testa. & in. l. fi. ff. de peti. hær. & Car. in cle. j. in. iij q̄. de offi. ord.

n ¶ Gloſſ. in. l. vnica. Vide de ista quæstione. & pro illa gloſſ. istum post Hostien. in. c. fina. in versi. extra gloſſ. de iudi. & plenè per doct. in. d. l. j. ff. solu. mat. post Barto.

¶ Adde Roma. consi. ccxxviij.

e ¶ Gl. in. c. j. Vide ibi in ver. absentia. sing. secundū istū in. c. insinuāte. in gl. in ver. postmodū. de of. dele. & in. c. quoniā cōtra. circa fi. de proba. & plenè per. d. meum in. c. causam quæ. el. j. de iudi.

f ⁂ SEB. SAPIA. ¶ Periculū animarū. Hoc firmat Bald. in. l. mulierem. C. si manci. ita veneat. in. l. ne quicquā. §. vbi decretū. col. x. ff. de of. ꝑcons. & leg. in. l. vnica. col. xvij. C. de confes.

g ¶ Per partes omitti. vide bo. gl. in aut. de testi. §. & licet. & ibi Ang. de testi. in col. vj. & doct. per illū tex. in. c. ex literis. de transact. & in. c. ex parte Adę.

a ¶ Duplo maior. Adde vt per Ro. consi. cccxxx. &. cccclxxxiij.

b ¶ Non consueuit. Facit in simili tex. in l. apud Iulianum. §. fi. in fi. ver. distrahi non soleant. ff. de leg. j.

c ¶ Imponere legem. Vide bo. tex. in c. pro illorum. de præb.

d ¶ Pro opi. Gof. Tu põdera istũ tex. in ver. vnanimiter, quasi postulatio debet fieri neminedi screpãte: ad hoc, vt dicamus ꝙ Papa cõsueuerit eã admittere. qđ est cõtra doct. hîc. & de hoc dicetur in c. seq. in ver. vnanimiter.

e ¶ Iusta cã. Faciat gl. j. q. vij, c. regriris. §. nisi rigor. & gl. ij. in c. quanto. de iureiu. gl. j. in c. nõ est. de voto. & no. doc. & ibi per istũ. in c. fi. de trãs.

¶ Adde tu Old, consi. ccij.

f ¶ In c. ij. Docto. hîc errãt: debuissent allegare. c. nullus. e. ti. & vide ibi istũ in. iij. no. inducẽtẽ hoc ad qõ. ꝙ vbi in aliquo casu ex forma statuti requiritur consensus vnius in fauorẽ alterius, si non vult cõsentire sine cã legitima, potest haberi recursus ad superiorẽ. & vide istũ in c. qđ Dei timore. in fi. de stamo. & vide Bart. in l. si cũ dotẽ. §. eo aũt tẽpore. & ibi plenè ꝑ Mod. ff. sol. ma. & in l. trãsactione. C. de trãsac. & in l. turpia. §. j. ff. de de lega. j. optimè facit, qđ voluit iste in. c. j. de re. pmu. & in c. relatũ. de cle. non resi. & in. c. tuæ. & in. c. auaritiæ. de pbẽ. & Bald. in. l. in cõiunctione. in fi. ver. q̃ro, qd si isti duo. C. de nup. Et faciũt not. p eũdẽ in l. viduæ, in ver. pone. C. e. & Pet. de Anch. in repe. c. canonũ statuta, in ver. trãseo ad statuta, quæ q̃q; ꝓhibent. de consti. & vide istum in c. postquam. in fi. j. de elect.

duplo maior[a]. ¶ Sed dubiũ est, quid si nõ currat electio, sed sola postulatio, q̃ fit à maiori parte capituli dũtaxat: nũquid talis postulatio possit admitti ꝑ supiorẽ inuita minori parte? Goff. hîc tenet ꝙ sic: quia regulariter valet, qđ fit à maiori pte capituli: vt in. c. quia ꝓpter. de elect. & in. c. j. de his, quæ fiut à maio. pte capitu. &. lxv. di. in. c. j. &. ij. Nec ob iste tex. in eo, ꝙ dicit, ꝙ Romana ecclesia nõ cõsueuit in tanta diuisione postulationẽ admittere: quia secũ dũ eũ litera nõ dicit; ꝙ nõ põt: sed ꝙ nõ cõsueuit. Host. dicit, ꝙ quo ad alios supiores tantũ est dicere, ꝙ Papa nõ cõsueuit[b]: quãtum, ꝙ nõ debet. Quia stylus Romanæ curiæ, facit ius quo ad alios: vt in. c. ex literis. de cõstitu. Papa tñ sibi & successoribus suis, nõ potest ꝓimpone re legem[c]: sed alijs sic: vt in. c. innotuit. de elec. & sic sensit Host. ꝙ alius supior citra Papam nõ potest admittere postulationẽ factã à maiori parte: sed oportet, vt cõcurrant duæ partes collegij. Et no. sing. hoc dictũ ꝓpter authoritatẽ Host. Sed mihi plus placet opi. Goff. Et ad istũ tex. respondeo aliter, quàm ipse faciat. hîc enim loquit in postulatione facta à minori parte, quàm tertia parte. ¶ Et ꝓpter hoc dicit litera, ꝙ Papa nõ consueuit in tanta diuisione admittere postulationẽ. Ergo secus, si postulatio fuisset facta à maiori parte capituli, vel collegij. & sic facit hæc litera optimè ꝑ opi. Goff[d]. à cõtrario sensu. ¶ Prætereà in his quę tangũt articulos fidei, cõsuetudo Rom. ecclesiæ nõ extendit ad alios: nisi Papa hoc disponeret: vt in. c. j. de sum. tri. li. vj. ¶ †In glo. in verbo: *in tanta diuisione*. & no. glo. in eo, qđ dicit iniuriã fieri postulato & postulatoribꝰ. si postulatio nõ admittit sine causa. Idẽ not. in c. seq. & pe. Nã gratia q̃nq; est debita: vt quando subest iusta cã[e] illã faciendi. Pro quo vide bo. gl. j. q. vij. exigũt. & in. c. dño sancto. & in c, vt cõstitueret. l. di. & in. c. cupiẽtes. in §. pe. in gloss. in verbo gratia. de electio. lib. vj. & bonus text. iuncta gloss. l. distin. in. c. fina. ¶ †In gl. in verb. *quàm gratia*. ibi: *debet compelli per superiorem*. No. istã gl. & tene eã mẽti: ex qua colligit, ꝙ vbi subest iusta cã, põt supior cõpelli ad dispẽsandũ, & gratiã faciendũ. pro hoc qđ dixi in glo. præc. ¶ Quis aũt dicat supior hoc casu. vide Arch. in. c. quã sit. de elect. lib. vj. &

13 ¶ †In ea. gl. ibi: *de iurepatronatus*. c. pastoralis. hãc particulã glo. doc. nõ approbant: quia illud. c. pastoralis. loquitur in præsentato à patrono, cui quærit ius ex p̃sentatiõe[g], iuxta no. in. c. cũ Bertoldus. de re iudi. sed nos loqmur in postulato, cui nullum ius quæritur: cum sit inhabilis. Sed posset iudicio meo gloss. saluari quo ad ipsos postulantes: vt si fecerunt aliquem ordinari, vt eum eligerẽt: & postmodum eo ordinato, alium elegerũt: tenet enim ista electio, cũ nullũ ius fuisset illi acquisitum. Sed isti sic eligentes poterunt conueniri, vt prouideant primo in stipendio[h] cõpetenti: vt habeat vnde viuere possit, ex quo fecerũt eũ sic ordinari. Et hoc voluit gl. no. in. c. Osiꝰ. §. sed aliud. lxj. distinct. & vide omnino illam gl. quia prosequitur quædã alia pulchra in materia postulationis. ¶ Et in fi. gl. no. bene fi. gl. ex qua habes qualiter se habere debeãt postulantes: cùm petuntà superiore postulationem admitti. Debent enim se fundare super gratia Sed tu intellige, vt est glo. not. in. c. cupientes.

17 §. pe. in ver. gratia. de elect. li. vj. ¶ †In gl. fi. in fine. No. bene fi. glo. pro significatu huius dictionis seu[i]. Nam vult gloss. ꝙ non sit vera dictionibus. quòd dictio seu, quando cadit inter res, ponitur pro coniuncta, & eius natura est ampliare: puta, si dico: dono totam pecuniã, quã habeo Perusij, seu Paduæ: quòd vtraq; pecunia veniat in legato: & vide do. in. c. j. de iuramento calumniæ, li. vj. Barto. in. l. j. C. de naui. lib. xj. & in. l. si is, qui ducẽta. §. vtrum. ff. de reb dub. & in consi. suo inci. dominus Sabinensis. & in. l. si quis ita. ff. de au. & ar. leg. &. l. ad protegendã. C. de liberali causa. Cy. in. d. l. cũ quidã. & in. l. conuenticulã. C. de epi. & cle. Bal. in. c. j. vt li. nõ conteſt. & in. c. quoniam. de testi. & in. c. cũ cõtra. de testi. cog. Do. post La. in. c. licet. in. iiij. col. de of. vica. li. vj. Archi. in. c. j. aliâs. ij. de re. iur. li. vj. & in. c. statutũ. §. cũ verò. de rescri. eo. li. & in. c. Romana. §. cũ aũt. de appel. eo. lib. & in. c. ego. Lud. lxiij. di. Car. in cle. j. §. porrò. de sum. tri. & fi. catho. per istũ & alios in. c. inter cætera. de rescrip. & ibi dixi.

¶ Adde quæ posui in. c. inter cætera. de rescrip.

ZACHARIAS.

¶ In stipẽdio. Adde, ꝙ ẽt post postulationẽ fiũt impẽsæ ꝓ cõfirmatione cõsequẽda: & cuius sumptibus aut bonis, maximè si postulatio est discors, per Mãdago. in tit. de elect. c. lviij. in gl. in ver. pertinentibus. in. j. pte. Bald. & istũ in. c. præterita. col. j. ver. si. in gl. ibi vel alias. de ele. Phil. Francis. Pe. de Anch. in. c. cupientes. §. fi. alꝰ. s. ꝓxi. ti. Et de. q. quã iste tãgit hîc, vide Bert. de Firma. in tract. de Episcopo. in. j. pte li. iij. q. xxxix. barto. Ioã. de Pla. Lucam de Penna. & Iac. Rebuf. in. l. ñ. & ibi in additi. ad do. Rebu. C. de decu. lix. & l. vna. C. de sump. recu.

¶ Seu. Adde Bal. in. l. cũ quidam. in ix. oppo. C. de verborum significationibus. quòd dictio seu, quando cadit inter res, ponitur pro coniuncta, & eius natura est ampliare: puta, si dico: dono totam pecuniã, quã habeo Perusij, seu Paduæ: quòd vtraq; pecunia veniat in legato: & vide do. in. c. j. de iuramento calumniæ, li. vj. Barto. in. l. j. C. de naui. lib. xj. & in. l. si is, qui ducẽta. §. vtrum. ff. de reb dub. & in consi. suo inci. dominus Sabinensis. & in. l. si quis ita. ff. de au. & ar. leg. &. l. ad protegendã. C. de liberali causa. Cy. in. d. l. cũ quidã. & in. l. conuenticulã. C. de epi. & cle. Bal. in. c. j. vt li. nõ conteſt. & in. c. quoniam. de testi. & in. c. cũ cõtra. de testi. cog. Do. post La. in. c. licet. in. iiij. col. de of. vica. li. vj. Archi. in. c. j. aliâs. ij. de re. iur. li. vj. & in. c. statutũ. §. cũ verò. de rescri. eo. li. & in. c. Romana. §. cũ aũt. de appel. eo. lib. & in. c. ego. Lud. lxiij. di. Car. in cle. j. §. porrò. de sum. tri. & fi. catho. per istũ & alios in. c. inter cætera. de rescrip. & ibi dixi.

¶ Adde quæ posui in. c. inter cætera. de rescrip.

SEB. SAPIA. ¶ Dictionis seu. De hac dictione tradit Barto. in. l. si quis ita. ff. de auro & argento legato. Abb. in. c. inter cætera. s. de rescriptis. Barto. in. l. generaliter. C. de sacrosanct. eccle. Ro. in consi. clxxix. amplissimè doctor.

siunctiua: sed potius dictionis præcedentis expositiua: communiter tamen solet poni disiunctiuè. Sed gloss. procedere potest, quãdo ponitur inter duo omnino similia. Et circa hanc differentiam inter postulationem & nominationem: placet mihi magis dictum Hostien. quod suprà retuli, quàm dictum glo. licet dictum gloss. posset etiam saluari.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus potest in aliam prælaturam postulari.*
Postulantes non possunt à postulatione recedere, si est præsentata Papæ, nisi cum voluntate superioris. 12.
2 *Vnanimiter & concorditer, istæ dictiones important, quòd nullus discrepauerit.*
3 *Archiepiscopus debet eligi à canonicis cathedralis ecclesiæ, & non à suffraganeis: nisi ex consuetudine simul admittantur.*
4 *Præscribens ius eligendi, præscribit etiam ius postulandi.*
5 *Electio siue postulatio facta contempto, & non vocato illo, qui debebat interueuire, venit irritanda.* 6.25.26.27. *& habet locum in omnibus actibus capitularibus secundum istum in.c.cum inter.el.ij.in versi. quo ad tertiam, infrà titu. primo.*
7 *Habere ius in aliqua re, an significet respectu proprietatis, an respectu possessionis.*
8 *Mandata diuersa, & diuersæ formæ, si emanant à Principe agitur ex primo, ante receptionem secundi: licet secundum mandatum emanauerit, antè, quàm actus expediretur ex primo.*
9 *Collegium, an consistat in his, qui sunt congregati: licet pauciores, si alij nolunt venire.* 25.
11 *Variatio non admittitur in electione post publicationem scrutinij: secus in postulatione, dummodò non sit præsentata.* 10.23.
Variatio admititur antè, quàm sit alteri quæsitum.
13 *Postulatus vtrũ poterit repetere expensas, quas facit sequuta variatione.*
14 *Expendens pro me aliquid simoniacè non repetit, etiam si sibi mandassem, quia*
Mandati actio non oritur ex turpi mandato.
15 *Eligentes debent eligere personam notam: nam ignotus non potest eligi, nisi super idoneitate recipiantur testes.*
16 *Eligi debet potius in loco, qui peregit vitam suã ibi, quàm alius extraneus.*
17 *Iustum & honestum si concurrunt, præfertur honestum.*
18 *Postulatio potest cõfirmari ex consensibus singulariter superueniẽtibus.* 27.
19 *Præsumitur, quod aliquis habeat aliquid iure suo, non de gratia, nisi in casu: quia gratia non præsumitur.*
Alleganti gratiam incumbit onus probandi.
Spoliatus ante omnia, debet restitui.
20 *Possessio iurium incorporalium ad hoc, vt quæratur quæ sint necessaria.*
21 *Fides in dubio, an præsumatur bona vel mala.*
22 *Papa, si aliquid facit ex plenitudine potestatis, non præscribit.*
24 *Minor pars non tenetur sequi iudicium maioris partis contra conscientiã.*
28 *Iniuria dicitur fieri, quando non conceditur successori id, quod erat concessum prædecessori.*
Emphyteosis, si est reuersa per mortem vasalli, debet potius concedi hæredi ipsius vasalli, quàm extraneo.
29 *Confessio, an & quando possit pro parte acceptari, & pro parte non.* numero.31.
30 *Libri mercatorum faciunt fidem pro eis in parua quantitate.*
Consuetudo, quòd credatur libris mercatorum in magna quantitate, an valeat.

CAP. IIII.

1 BOnæ memoriæ. ¶ † Archiepiscopus in Archiepiscopũ postu-
a latur[a]: & ex quo postulatio p̃sentata est Papæ, nõ possunt postulantes ab ea recedere: sed debet supioris iudiciũ expectari. h.d. quo ad tit. Diuiditur decretalis in sex partes. In prima ponitur postulationis admittendæ petitio, & contra eam exceptio & replicatio. In secunda Apostolica trimẽbris ꝓuisio. Secunda ibi: *nuntijs.* vsq; ad §. cæterum. In tertia temeraria & iniusta postulatio, & eius repulsio: prouisionis faciendæ monitio, & eiusdem comminatoria contentio, vsque ibi: *verum.* In quarta suffraganeorũ ad concordiã reuocatio, canonicorũ dissensio: duplicis postulationis iniusta innouatio. vsq; ibi: *nec nocebat.* In quinta ponitur tacitæ obiectionis respõsio. vsq; ibi: *intelleximus.* In sexta ponitur diffiniti ua ꝓuisio: archiepãlis trãslatio: ac pallij vtẽdi ꝓuisio. ¶ Casus lite. Ecclesia Strigo. vacãte, canonici Strigo. postulauerũt Archiep̃m Colo. Quidã suffraganei Strigo. ecclesię. s. Quinq; ecclesien. Eps, & quida alij huic postulationi se opposuerũt: dicentes, ꝙ eis cõtemptis & exclusis, qui ius in electione habebãt, huiusmodi postulatio facta fuit: propter quod nuntij vtriusq; partis ad sedẽ Apostolicã accesserũt: sed nuntij capituli econtrà respondebant, ꝙ suffraganei de gratia solummodò fuerant requisiti: sed ipsi suũ consiliũ denegarunt, & alia etiã ꝓponebant cõtra ipsam postulationẽ: quia de his nõ cõstitit domino Papę: ita super hoc reduxit ꝓuidendũ, si suffraganei subsistere voluerint in conrradictione sua & canonici Strigonen. voluerint instare suæ postulationi, vtraq; pars ꝓcuratores idoneos ad sedem Apostolicam deberet destinare. Si verò suffraganei volunt desistere à sua cõtradictione, & canonici volũt in suo ꝓposito ꝓmanere, mittant personas idoneas, quæ domi. Papam reddant certiorẽ super negotio postulationis. Si aũt suffraganei in cõtradictione perfistere voluerint, & canonici diffidant de iure suo, aliã personam idoneã sibi ꝓuideant canonicè in pastorẽ. Istud fuit primũ mãdatum: sed ante, quàm istud mandatum ad capitulum peruenisset: quidam canonici temerè recedentes à postulatione, quã domino Papæ præsentauerãt alijs perfistẽtibus in sua postulatione prędictũ Quinq; eccleſien. Ep̃m postularunt, postulationẽ domino Papæ præsentantes: sed dns Papa eã nõ admisit: cũ facta fuisset in maiori cõtradictione, quàm prima, & cõtra formã mandati prædicti: mãdat capitulo, vt personã idoneã sibi prouideãt in pastorẽ, requisito suffraganeorũ assensu, si de cõsuetudine antiqua esset requirendus: aliòquin Papa prouideret ecclesiæ de pastore. Istud secundũ mandatũ cũ ad capitulũ peruenisset: canonici inniteẽtes mandato priori suffraganeos ad concordiã reuocarũt, præter Ep̃m Quinq; eccleſien. quo facto receperũt secundũ mandatũ. & illi qui Colocen. postulauerũt, eandẽ postulationẽ innouarũt reuersis quibusdã, qui dictũ Episcopũ postularũt. Alij volentes procedere iuxta tenorẽ secundi mandati ad capitulũ cæteros cõuocarunt: sed illi noluerũt cõuenire cũ illis. Illi credentes penes se remansisse potestatẽ eligendi dictũ Ep̃m iterũ postularũt, ꝓpter quod vtraq; pars ad sedem Apostolicam accesit. Auditis rationibus & allegationibus vtriusque partis, scribit Papa super hoc capitu. Strigonen. dicens, ꝙ nõ nocet discordia illorum, qui prædictum Episcopum postularunt, quia primò in postulatione Colocensi omnes conuenerunt & consensum suum propriis subscriptionibus roboratum ad sedem Apostolicam transmiserunt: vnde non potuerunt posteà suum consensum mutare. Si em̃ postquam postulatio præsentat domino Papę, possent ab ea recedere postulantes, sibi fre

ZACHARIAS.

a ¶ Postulat. Ade, quid in Abbate exẽpto, an eligatur, vel postuletur? & dic, vt ꝓ Mandagotum in tractatu suo de elec. in prima parte. c. liiij. & ibi in gl. ij. quod postulari debet à Romano pontifice, aut ei⁹ legato. ita. no. Inn. & Ber. Com post. in. c. fi. istò titulo. Pro quo est argumentũ in. c. cum venerabilis. ſ. de consue. Sed tu dic, quòd exẽptus Abbas est eligẽdus. c. fi Abbatẽ. de elec. li. vj. tex. in. c. fi religiosus. & in. c. nullus eo. ti. lib. vj. & vbi q; per Archi. Pe. de Anch. Domi. Philip. Francũ & doc. in. c. cũ in veteri. eo. tit. quibus plenius per Berta. de fir. in tracta. de Ep̃o. in. j. parte fo. ij. q. xxix. cum sequen.

a ¶ Vnanimiter. Vide iſtū in c. ad aures. in j. not. quod metus cauſa. poſt Bar to. & Cardi. vbi tenet contra Butrig. ibi. & in c. fina. in primo nota. j. eodem. & in c. licet. in primo not. de offi. lega. & vide text. in. c. tertio loco. de proba. in ver. vox fuit vnanimis. & vide tex. in. c. cū eccleſia Sutrina. de cauſa poſ. & proprie. & ibi per. d. meū in repe. Butr. in c. dilectus. circa prin. de temp. ordi. & in. d. c. cū

quenter illuderent, & ipſius iudicium ab illorū arbitrio ꝓcedere videretur. & ideò Papa licet neutram poſtulationē admittere teneretur, tamen quia omnes, licet diuerſis temporibus conuenerunt in Colocen. poſtulationem ipſius admiſit, abſoluēs illū à vinculo, quo tenebatur eccleſiæ Colocen. & dat ei licentiam tranſeundi ad Strigonen. eccleſiā, ſibi poſtmodū palliū tranſmiſſurus. Bern. ¶ † Nota. j. ibi:

2 *vnanimiter*[a]. iuncto verbo: *nec obſtabat*. Ex quo collige, quòd illud dicitur fieri vnanimiter, quod nemine diſcrepante fit. Dicuntur enim vnanimes, cùm nemo diſcrepat. Ad idē capi. fina j. eodem. & c. cum dilectus j. de electioni.

b Idem dic de aduerbio concorditer: [b] vt no gl. in clementi. ne Romani. §. j. de electionib. dixi plenè in c. nō poteſt. de re iudicata. Et in hoc tenementi iſtum text. quia alibi non ita bene probatur. Nā in principio hîc dicitur, quòd vnanimiter poſtulauerunt Archiepiſcopum Colocen. Et in ver. nec obſtabat. dicitur, ꝙ pa

c riter[c] vniuerſi conuenerunt in illum. ¶ † Secundò no. quòd ius eligendi Archiepiſcopū non ſpectat ad Epiſcopos ſuffraganeos, ſed ad

d canonicos[d] ipſius eccleſiæ cathedralis dunta-

xat: vnde Epi ſuffraganei nō dnt de iure intereſſe electioi, etiā cū canonicis: tn tenet cōſuetudo: vt ipſi eligāt vnà cū canonicis: vt hîc patet

4 expreſsè. ¶ † No. iij. ꝙ p̄ſcribēs ius eligēdi[e] in

e certa eccleſia, dicit p̄ſcripſiſſe etiā ius poſtulan-

f di[f]. hæc not. ꝓbat iſta lra in prin. Nā iſti ſuffraganei dicebāt poſtulatio. attētatā eis cōtētis, qui ius habebant eligendi, vnà cū canonicis: & ſic ex iure eligendi inferebant ad ius poſtulandi. Per quod infero, ꝙ ſi extraneus à collegio per. xl. ann. ſemp elegiſſet vnà cū collegio: & tūc inſtaret poſtulatio fienda, debet admit

f ti ad poſtulādū vnà cū alijs. Et ratio poteſt diſe, quia præſcribens ius eligendi, habet reſpectum ad acquirendum ius in genere. Poſtulatio autem eſt quaſi pars electionis: & per poſtulationē peruenitur ad effectū electionis. facit optimè. c. in cauſis j. de ele. & quod dixi in c. j. §. eo. & in. c. cū in tuaj. de deci. quod. c. optimè facit. Nam ibi dicitur, ꝙ præſcribens ius decimandi in certa terra, videtur præſcripſiſſe quo ad omnes fructus, qui poſſunt ex illa terra ꝓuenire, licet tēpore præſcriptiōis ſolū recepit de certis fructibus: qa alij fructus nō fuerunt inde collecti. Secus aūt ſi fuiſſent alij

d ¶ Ad canonicos. Vide bo. tex. & ibi doct. in. c. cum eccleſia Sutrina. de cau. poſ. & proprie.

SEBSAPIA.

e ¶ Ius eligēdi. Vide Io. Franc. Balbū Taurinen. in tract. præſcrip. in prima parte quintæ partis principalis. q. viij.

f ¶ Etiā ius poſtulādi. Idem voluit Bald. hîc. pro quo facit, ꝙ idē ius ſtatuit in vtroq; qa pœna ſtatuta, ſeu impoſita eligenti indignū habet locū in poſtulāte in dignū, ſecundum gl. & doct. in. c. j. §. eo. & do. meum hîc. & facit etiam quod voluit Pet. de Anch. in. c. j. de cōſti. Aliqs p̄ſcripſit iuriſdictionē

in certo loco: ꝙ videtur præſcripſiſſe poteſtatē condendi ſtatuta in illo loco. Sed contra Bal. & iſtū hîc non probatur hoc ex iſto tex. quia fuerūt verba partis. in ver. aſſerentes. quæ nō inducūt iuris miniſteriū. gl. ſing. in l. j. in gl. mag. circa med. ſecundū Ro. ibi in l. vnica. C. quando non pet. partes. voluit Ioā. And. in c. dilecto. de præben. & cōtra eos eſt tex. hîc in ver. per electionē, vel poſtulationē ſuffraganeorū aſſenſu requiſito. Nec ob. ꝙ ap. electionis venit poſtulatio: quia olim ſic: ſecus hodie. cum diuerſi ponantur tituli, diuerſa forma, & diuerſus modus. Et pōdera tex. hic in fi. vbi Papa in deciſione complectitur vtrūq; & contra eos facit, ꝙ præſcriptio nō extenditur. Bar. in auc. qui rem. C. de ſacroſan. ec. in l. prima. §. iij. ff. de itine. actuq; priua. Cy. in l. j. C. quæ ſit lon. conſue. in. iiij. oppo. Innocen. in. c. paſtoralis. de deci. Pet. de Ancha. in. c. cum ex officij. de præſcri. Abb. per illum textū in. c. cum olim. eodem titu. Inno. in. c. in literis. de reſtitu. ſpolia. Archi. in. c. Reatina. lxiij. diſtinctione. text. in l. vim paſſam. §. præſcriptione. ff. de adulte. & doct. in. c. quod ad conſultationem. per illum text. de offi. delega. Innocen. in. c. dilectus. de capel. mo. Tenere tamen potes dictum eorum per rationes ſuas. Item quia eadem ratio eſt præparatorij & præparati. l. fina. C. ad exhib. l. ordinarij. & ibi Bal. C. de rei ven. Item rei principalis & præambuli ad rem principalem. l. oratio. ff. de ſpon. Et quia vnopermiſſo videtur ꝓmitti id, per quod deuenitur ad illud iuribus vulgaribus. & ita limitabis iura docto. inquantū dicunt, ꝙ præſcriptio nō extenditur: verum eſt ad omnia extranea: ſecus ad præambula & connexa implicitè in præſcrip. Itē, quia præſcribēdo totū, videor præſcripſiſſe partem per id, quod habetur not. in. c. cū in tua. de deci. ¶ Limitatur etiam prædicta regula, ꝙ præſcriptio nō extendatur, niſi præſcribatur pars, quæ ſit indiuiſibilis ab ipſo toto. Nam cū ius decimandi ſit vniuerſale & indiuiſibile, ꝙ præſcripta parte, videatur totum præſcriptum. dummodò aliter non ſit in poſſeſsione totius per id, qđ no. in. d. c. cum in tua. & Inn. in. d. c. dilectus.

¶ Adde Ro. conſi. ccxliij. vbi conſuluit, ꝙ præſcripta iuriſdictione exequēdi lauda, videtur præſcripta iuriſdictio pronuntiandi ſuper executione. & vide in. c. conſuetudinis. §. de conſuetu.

Ant. Franc. ¶ Circa hoc, an verbū aſſero, inducat diſpoſitionē & effectū diſpoſitiuū, ſiue affirmationē. Dicas, ꝙ ſic, ſi ꝓferat ab habente ptātē legis cōdendæ: vel ab habente ptātē interp̄tandi, & gloſſandi: vt ꝓin doctore, ſicut dicimus de verbo credo. per ea, quæ habētur in l. planè. la picola. ff. de lega. j. ¶ Et adde ꝙ aſſerēs ſe debitorē Titij in centū ex cauſa depoſiti, videt ꝓmittere, licet verbū promiſſum ſit in ſcriptura expreſſum: vt no. voluit Bald. in l. conttactus. in. iiij. col. de fi. inſtru. vbi dixi, ꝙ ſubauditur verbū promiſſiuum. & alibi dixit Bar. in l. j. in. §. j. in. j. opp. ff. à qbus ap. non licet, ꝙ aſſertio facta in iudicio habet vim pacti.

¶ Et tenementi, ꝙ aſſertio teſtatoris non habet mutare veritatem: & ideò ſi teſtator dicit: lego nepoti meo pauperi: non probatur ex hoc paupertas, nec talis aſſertio facit legatum dici eſſe factum ad piam cauſam, ſi ſit diues. Ita Bald. notabiliter in authenti. ſimiliter. in. j. col. in ver. quid ſi legatur. C. ad

fructus.

b ¶ Cōcorditer. Ad de gl. in. l. cupientes. in ver. concorditer. de elect. lib. vj. Bu. & Inno. in c. j. de maio. & obe. iſtum in. d. c. licet. de offi. leg. & in. d. c. ad aures. quod metus cau. & plenè in. c. non poteſt. de re iud. vbi pleniſsimè per Fel. in. vij. col. in ver. verbū concorditer. Bal. in. c. licet. in prin. de elect. & in. c. cū inter canonicos. in princi. eo. tit. & in. c. cū olim. de re iudi. & in. c. fina. in penult. colum. ver. ſextò quæro. de præſum. Car. in cle. ne Romani. de elect. in ver. concorditer. Arch. in. c. dilectionis. lxxvj. di. Domi. in. c. multis. in fi. xvj. diſt. & in. c. ij. in. v. colum. in ver. j. videndum. de arbi. in. vj. & in. c. Apoſtolica. vltra med. lvj. diſtin. ca. Romanum. in. l. iiij. §. Cato. in fi. ff. de verbo. oblig. Pet. de Anch. in. l. & ſuū: §. fi. ff. de pact. per iſtū in. c. in ſingulis. in vlti. colum. ff. de ſtatu mona. & in. c. in cauſis. in. iiij. colum. ver. poteſt etiam notari. de elect. Alexan. conſil. cclxv. in cauſa & lite vertente. Et licet docto. fuerint varij ſuper hoc ver. concorditer. tamen concluſio eſt iſta, quòd verbum concorditer prolatum cum iſtis verbis ab omnibus & ſingulis: intelligitur nemine diſcrepante. per glo. in. c. vbi periculū. in. §. ij. dē quoq;. in verſi. ſingulis. de elec. in. vj. Itē qñ materia tangit ſingulos, vt ſingulos, requiritur omnium conſenſus. per. l. Sabin⁹. ff. communi diui. Item & tertiò, quādo ſumus in materia ſtricta & ſtatutaria ſecundū Bal. in. c. cū olim. de re iudi. quia tunc omnes requirantur, & nō ſufficit maior pars. Itē ſi eſſemus in materia compromiſſaria, ſecundū Alexā. in. d. cōſi. cclxv. Itē ſi eſſemus in materia contractuū ſecundū Pet. de Ancha. & Alex. in. d. l. & ſuū. §. fi. Si verò eſſemus in mate. ptinēte ad collegium: putā, quia verba referunt ad collegiū, vt vniuerſos: & tunc licet de propria ſignificatione vocabuli, verbū cōcorditer, importet actū fieri omnibus conſentiētibus, vt eſt gl. in. d. c. cupientes. in. §. ad hæc. in. ver. concordē. tamē iſta eſt cōis opi. ꝙ requirit omniū cōſenſum: niſi tale verbū proferatur in diſpoſitione noua, ſuper negotio vniuerſitatis, in quo aliās ſufficiebat maior pars quia Princeps ita diſponeret per viā mandati: quia diceret aliquid fiendum eſſe in plena concordia: exponeretur. i. à maiori parte, ſecundū Abb. in. c. cū olim. in fi. de re iu. per illum tex. cum glo. fi.

¶ Limitarē etiā, niſi materia ſubiecta requireret maiorē partē. Et ita intelligerem Bal. in. d. c. cū inter cano. & in. d. c. licet. in. d, c. cum olim. & Card. in. d. c. non poteſt.

¶ Limitarē etiā niſi diceretur in inſtrumento: Abbas concorditer cū omnibus monachis cōſtituit ſyndicū. tunc verba verificarentur in omnibus, qui erāt præſentes: per id quod voluit Spe. in tit. de ſyndi. §. j. in. iiij. col. ver. porro. Facit quod voluit Bu. in prooe. decre. Rex pacificus. ver. ſanè. ante finē: ꝙ ſi teſtis dicat actum præſentibus hominibus de vicinia, valet dictum: licet aliqui eſſent abſentes. dummodò omnes præſentes interfuerint actui. & ita cōcordo doct. varia loquentes ſuper hoc paſſu.

¶ Adde tu in eo, ꝙ addens ſupraſcriptos ſequēdo Abb. dicit, ꝙ illud dicitur concorditer fieri, quod fit à maiori parte. quod reprobat Roma. conſil. cccc. cxij. pe. c. in cauſis. j. eo. vbi ponuntur, vt diuerſa: cōcorditer, & factum à maiori parte.

c ¶ Pariter. Vide Butri. c. cum in iure peritus. de electio. in. iij. colum. Alex. conſi. cclxv. inicpien. in cauſa & lite vertente inter Franciſcinam. Butrig. in c. non poteſt. circa fin. de iudi. & facit tex. in. d. c. cū in iure. in ver. pariter. ver maior pars. vide gl. in. c. bonæ. el. j. ver. ad nos. de elect. & vide tex. in. c. cū olim. el. ij. ver. pariter conquerentes. de of. dele. vbi exponit. i. cōiter. Quādoq; exponit pariter. i. eadē die, diuerſis tamē momētis: vel eodē momēto. l. ſi fundus. §. ſi duo. per gl. & Bar. ff. de pig.

leg.fal.& de assertione facta à testatore,vide quæ habentur in.l.neq; profes sio.C.de testi.

a ¶ Percepissetdecimam.Adde Abb.cõsi.lxxj.ij.lib.in.c.casus talis ,quidam cle.& latè vide Roma.cõsi.cccl xviij.vbi ponit,an maior natu:qui præscripsit ius præsentandi in vna ecclesia videat etiã præscripsse in alijs in quibus agnati vel cipus suus habebat ius pñtandi.

ZACHARIAS.

b ¶ Prosequentecõ tẽptũ.Adde q̃ solus absens cõtemptus prosequitur suũ cõtẽptũ, vt p Mand.in sæpe.alleg.tract.de elect. in.j.parte.ca.xxxiij.in gl.in versi. si voluerit,& ibi rõnẽ quare solus cõtemptus:nec alius ab eo cõtemptum prosequit.cui adde Fede.de Señ.cõsi.cxxxv.& cõsi. ciiij.& Oldr.cõsi. xx.& Fely.in tractatu de indulgen. incip.hodie mecũ eris in paradiso.in x.amplia.& in ca. cum Bertoldus.colũ.iiij.ver.limitaqn tò.de re iudicata. Et sic non transit ad successores contemptorum, vt p gl.& doc.in.c.qd' sicut.Imo.& Do. in.c.cupiẽtes. §.si verò.col.fin.& ibi Phili.Fran.de electio.lib.vj.

c ¶ Quia ius habeo. No.istaverba ĩ practica, quando ponuntur in libello.

d ¶ Latè interpretari.vide istũ in.d. c.cõstitutus.in vlt. col.&.c. examinata.de iudi. in . xij. col.& in.c.pro illorũ.de præbẽ.& in c.cæterũ.de iud.& in.c.ij.de ord. cog. &in.c.cũ ad sedẽ. deresti.spol.& in c.conquest⁹.de foõp.in.iij.col.in. c. cum venissent . de in integ.rest.& in c.auditis.depscrip. No.legistæ in.l.solemus.& in.l.si qs intentione ambigua.ff.de iudic . & l.edita.C. de edẽ. & vide bo.tex . in l.j.§.ij.ff.si ser. vẽ. ¶ Adde Rom. cõsi.cccxlv.

✠ SEB.SAPIA.

e ¶ Libellantis .De hoc latè per Moder.in.l. sed & si possessori.C.itẽ si iurauero.ff.de iure iuran .ibi bo.tex. ad hoc.

a) fructus percepti,ex q̃bus iste nõ pcepissetdecimã[a].Ita dicẽdũ in ꝓposito,q̃ si postulatio fuisset q̃nq̃ facta ĩ eccl̃ia.& isti suffraganei nõ fuissent admissi:nisi tm̃ in actu electiõis,tũc p̃scripsissent ius eligẽdi dũtaxat,nõ aũt postulandi.

5 ¶ † No.iiij.q̃ sicut electio attentata aliquo cõtempto venit irritãda cõtẽpto ꝓsequente cõtẽptũ,

b) [b]vt in.c.quod sicut.& in.c.bonæ j.tit.ꝓximo.Ita & postulatio debet irritari,seu non admitti ĩstãte cõtẽpto,qui debebat de iure vocari.

6 ¶ † No.v.q̃ electio siue postulatio debet irritari nõ solũ q̃n fuit cõtẽptus aliquis,qui debebat interuenire de iure cõmuni,sed etiam si fuit cõtẽptus ille:q debebat interesse de iure spãli:puta de cõsuetudine,vt hîc.No.vj.q̃ exercẽs aliquod ius ex gratia:nõ acquirit possessionẽ illius iuris.vñ si posteà nõ admittit ad exercitiũ illius iuris:non põt dicere se spoliatũ quia qui gratiã cõcessit põt illã q̃ncũq̃ reuocare,vt in.l.cũ p̃cario.ff.de preca.& in.c.fi.eo. tit.&.xvj.q.iij.in.c.clerici.

7 ¶ † Itẽ.vij.no.q̃ ꝓcedit iste libellus,peto talẽ electionem cassari,

c) quia fuit facta me cõtẽpto,quia habeo ius[c] eligendi vnà cũ electoribus.Videt em̃ p hæc verba inferre,q̃ etiã sit in possessiõe eligẽdi.Nam aliãs iste libell⁹ nõ cõcluderet,quia ille,qui nõ est in possessione eligẽdi nõ dicit cõtẽni si non vocat:quia ius vocis dãdæ sequit magis possessionẽ , quã ꝓprietatẽ:vt in.c.cõsultatiõib⁹.de iu.pa.& in.c.grelã j.de elec.& in.c.cũ olim . de cã pos.& ꝓpric.no.Inn.in .c. Cuma.de elec.& in.c.in literis.de rest.spol.Et no.hîc diligẽter istũ tex.quia alibi nõ ita bñ ꝓbat.Illa em̃ verba,quia ius habeo.&c.vident prima frõte cõcludere ius ꝓprietatis,& nõ possessiõis:vt no. in.c.cũ ecclesia.de cã pos.& ꝓpric.Sed hîc fit larga interpretatio.quia libellus debet latè interpretari [d]vt cõcludat intentionẽ libellãtis[e], vt in.l.si quis intentione ambigua.ff.de iud.le. & no.in.c.cõstitut⁹.de rel.do.

8 ¶ † Itẽ. viij. no. q̃ vbi à superiore duo mãdata diuersæ formæ, valet qd agit secũdũ primũ mãdatũ ante receptionẽ scdi.licet secũdũ mandatũ emanauerit antequã actus expediret.Sunt em̃ isti excusandi,ex quo nõdũ receperãt secũdũ mãdatũ . & ad hoc vide bo.tex.in.c.audita.[f]de resti .spol. & ibi plenè dixi.

9 ¶ † No.ix.in ver. *verum*. ꝓpe fi.ipsi⁹ ver.ar.op.q̃ vbi vniuersitas legitimè cõgregatur nolẽtes venire ad vniuersitatẽ faciũt se alienos,ita q̃ totũ ius vniuersitatis residet penes venientes,licet fuerit minor ps vniuersitatis.Hîc aũt nõ voluit factũ minoris partis, quia fecerũt cõtra formã mãdati:vt j. dicã.sec⁹ si fecissent secũdũ formã.Et dictũ ꝓbat alius tex.multũ no.in.c.cũ dilect⁹ j.de ele.& optimè facit qd no.Io.an.in.c.in causis.e.tit. ¶ Legistę tm̃ hoc cõiter non admittũt.dicũt em̃ esse necessariũ,vt saltẽ duæ partes collegij sint oẽs p̃sentes.vt no.Bar.in.l.oẽs populi.ff.de iust.& iur.Sed tu vide,qd dixi in.c.cũ oẽs.[g]de cõsti.&

10 aliquid dicã in.d.c.in causis.

11 ¶ † No.x.in ver. *nec obstabat*.vnã regulã in materia electionis,q̃ singulariter ꝓbat hîc,& nõ alibi:q̃ postquàm

f ¶ Audita. Vide ibi doc.& ĩ.c.cũ cõtingat. de rescri.& ĩ.c.ex lr̃is.de off.dele.

g ¶ Cum omnes.in vlti.col.in ver.tamen vnam diuersitatẽ maximã reperio inter Canonistas & Legistas.Inn.in.c.j.de maio.& obedien.& ĩ.c.ij.de operis noui nuntia.& in.c.cum nobis olim.de electio.& ibi p istũ in vlti. char. & vide gl.in clem.quod circa.de ele.& in.c.in causis.in.v.colum.in ver.sed aduerte.eo.ti.& Pe. de Anchara.in rep.c.j.ib xvj .char. de constitutio.

postulatio est p̃sentata Romano põtifici,non possunt postulãtes ab ea recedere,& aliũ eligere,vel postulare,sed debẽt postulãtes expecta

h) re iudiciũ Papæ sup̃ admittẽdo:vel improbãdo illã postulationẽ.Et idẽ dicũt doc.cũ præsentatur alteri supiori:qui põt illã admittere. qd satis mihi placet ex idẽtitate rõnis ne.f.contrariũ agẽdo illudere videãtur sup̃ iori .Facit cle.cũ illusio & variatio.de renũ. ¶ Et ex hoc infertur à contrario sensu,q̃ añ, quã postulatio sit p̃sentata supiori:possint postulãtes variare inuito postulato,adeõ q̃ dicit Inn.hîc & sequũtur cõiter oẽs doc.q̃ nuntius missus ad postulationẽ p̃sentatã supiori,põt reuocarian te,quã postulatio fit p̃sentata. Tũ,quia sufficit q̃ reuocatio peruenerit ad ip̃m nũtiũ,seu procuratorẽ,vt in ca.ex parte Decani.de rescri.&

i) in.c.mãdato.de procur. Tum,quia ex quo postulatio nõ est p̃sentata admittitur variatio,vt

11 hîc à contrario. ¶ † Et ex hoc habes vnã differentiã quo ad facultatẽ variãdi inter postulationẽ & electionẽ. Nã in electione nõ admittitur variatio post publicationẽ scrutinij: vt in c.publicato j.de elect.Sed in postulatione admittitur variatio quãtũcũq̃ sit publicatũ scrutiniũ,& postulatio inde sit secuta.Satis em̃ est vt nõ sit supiori p̃ntata,vt hîc.Diuersiratis rõ est,quia per postulationẽ nullũ ius acquiritur postulato,cũ sit inhabilis.Vñ nõ habet de quo cõqueratur,nec superior põt cõqueri ex quo sibi nõ est facta p̃sentatio. ¶ Et ex hoc & ex

h) tex.collige vnã regulã[h],q̃ quis põt sæpe variare[i] ante,quã ius sit alteri q̃sitũ,secus si ius est q̃sitũ alteri,vt in.d.cle.& in hoc casu habet locũ

12 regula mutare.de re.iur.li.vj. ¶ † No.xj .aliud dictũ notabile limitãs p̃cedentẽ regulã,q̃ si superior & postulãtes cõueniũt,admittitur va-

k) riatio.etiã si postulatio sit p̃sentata superiori[k]. Nã hæc postulatio erat p̃sentata, & tm̃ Papa dedit ptãtem ab ea recedendi sub certa forma & sic tex.est hîc pro notatis in.c.p̃cedẽti. Nec habet postulat⁹,de quo cõqueratur,cũ ius nõ

13 sit sibi q̃sitũ,vt p̃dixi. ¶ † Quid aũt si fecisset aliquas expẽsas præsertim cũ consensu postulãtiũ,nũquid possit illas repetere secutavariatione? Inn .& cõiter doct.sequẽtes dicũt,q̃ nõ. qa cũ nõ haberet ius fecit illas,nõ est sine nota am-

14 bitionis. ¶ † Et no.bene hoc dictũ,nã facit ad qõnẽ:amicus tuus expẽdit aliquid simoniacè, vt tibi cõferretur certũ beneficiũ:nũquid possit à te repetere illas expẽsas? dicẽdũ est,q̃ non: quia iniustè illas fecit:nec etiã haberet actionẽ mãdati:si tu mãdasses illi,vt illas expẽsas faceret:quia ex turpi mãdato non oritur actio :vt in.l.si remunerãdi.in.§.rei.ff.mandati.& est gl. no.in.l.quæ vtiliter.ff.de neg.gest.Et tene mẽ ti hoc dictũ:sed respectu expensarũ postulantium,vide quod legitur & no.in gl.fi.c.cupiẽtes.de ele.lib.vj.& distingue,vt ibi.

15 ¶ † Not. xij.quòd eligentes non saluãt cõscientiã suam eligendo illum:cuius plenam notitiã nõ habẽt. Et no.tex.in eo,quod dicit plenã. vnde dicit loã.An.& bene,q̃ ignota persona non est eli-

h) ¶ Vnã regulã. Pro hoc bñ facit tex.in l.fi.C.de repud. hære.vbi mod.no.Facit regulã.l. patre furio .ff. de his, q̃ sunt sui:vel alie.cũ no.p Fely.in.c.sup his.col.ij .de accu. p Ias.in.l.j.in prĩc. co.iij.ff.de no.operis nũ.& p Fel.ĩ.c. q̃ in ecclesiarũ .co. xviij.ver . secũdus casus.de cõstitu.

✠ SEB.SAPIA

i) ¶ Sæpe variare.Faciat cõsi.Cal.xvij. in ti.de iure patr .ĩ ver.an laicus.& l.si quis iusiurã.C .de re.cre.& ibi Bal.& ĩ auẽ.habita.ĩ ver. tertiò q̃ro.xij.col. C.ne filí⁹ ꝓ patre. Et illud quod.dicit iste,ꝓcedit in casu postulatiõis: & nõ in pñtatiõe. Itẽ loq̃t, q̃ nullũ ius est acq̃sitũ: sed facta pñtatiõe est ius acq̃sitũ saltẽ adrẽ.c.cũ Bertol. de re iudi.& ibi p istũ in cõtrariũ facit gl. in cle.plures.ĩ ver. pñtare.de iurepa. tro.& c.cũ aũt. eo. ti.& videt casus in l.q absenti. ff . de do.& in.c.j.de cõ cess.pb.li.vj.& in.l. q absenti.ff.de ac. q̃.pos.& plmo.ibi q rñdet ad istum tex.vide ibi Alex. in apost.in ver .sed electio.prĩ ps, est verior.p no.p istũ in.c.cũ vos.de off. or.& in.c .dilect⁹. de of.leg.& p Bel lẽ.in.c.à nobis. de iurepa.& vide no. p doc.in.d.l.q absenti.ff.de do.& vide Bal.in.l.ij.in vj. col.in ver.xviij.q̃ro. an postulatiõe pñtata postulato, vel superiori habeat locũ pœnitẽtia. C . de rem. & aqnæ.

¶ Adde latè Pet. de anch.cõsi. ccj.

ZACHARIAS

i) ¶ Pñtata superiori. ¶ Adde,quod posuit in apostilla rũ

iſtum.in.c.gratum.in ver.eligendi & poſtulandi.in nu.2.ſ.eo.tit.

a ¶ In loco.facit bo.tex.l.in eccleſijs.C.de epiſ.& cle.& vide bo.glo.in.c.ſi ꝓponente.in gl.ij.ibi ,itē ſi de terra illa.de reſcript.vbi iſtum.&.d.meum,licet But.ibi contrà.& etiã Pet.de Anch.hic,& vide.c.hortamur.& in.c.nullũ.lxx j.di.&.c.nullus inuitis.lxj.diſt,& facit bo.tex.in.l.ij.in ver.ciuibus noſtris.C. de anno.ciu.lib. xj.

Et ibi Bar.dicit argumentũ,ꝙ officiales poſiti ſuper faciendis eleemoſynis publicis,nõ debent illas dare extraneis pauperibus quod voluit Ioan. an.inti.de inſtr.edi. §.ſiverò aliqua.ver. ſed an pauperes.Facit ꝙ Eps, qui debet diſpẽſare bona inter pauperes: nõ b debet dare extraneis pauperibus.C. de epiſ.& cle.l. nulli.& vide tex.in authen.de eccl.titu.§. ſi quis aũt pro redẽptione.& glo.j.ſin. in.c.ſi pater.de teſ. lib.vj.& vide bon. tex.in.l. quæ cõditio.in.§.fi.ver.ſi nõ appareat,ꝙ mortuꝰ ſenſerit in eiꝰ municipij foro.ff. de cõdi.& demonſtra.& vide do.meũ in.c.licet.de ferijs.vbi diſtributio eleemoſynæ eſt facienda pauperibus vicinis & non alienis.

¶ Adde tu per Federi.cõſ.xxxiij.vbi ponit de vſuris erogandis.

Anto.Franciſ.

¶ Circa hoc cui erogãda ſit eleemoſyna.Dicas:ꝙ debet fieri oĩbus pœnitẽtibus,tũ potius fideli,quã infideli,potius captiuis:quàm aliꝭ.& potius conjunctis,quã extraneis,& potius ſenibus,quã iuuenibus,& potius infirmis, quã ſanis,& potius nobili,quã ignobili,& debebit fieri de iuſtè quæſitis & ſine põpa.pro quo vide plenè per.d.Card.in cle.j.in.§.ideoq;.de reli. & vene. ſanc.nec debet fieri meretrici,vt cõſentiat in coitu.vt ibi per eũ,nec mendicãtibus validis,vt in ti.C.de mendi.vali. Et vide bo.tex.in.c.eleemoſyna.xiiij.q. v.vbi dicit tex.ꝙ de malè acquiſitis & illicitis lucris nõ debet fieri eleemoſyna.& vide Archi.in.c.nõ eſt.j.q.j.& bo.tex .in.c.ex tranſmiſſa.de deci.vbi dicitur,quòd de bonis alienis nõ põt fieri.& vide domi.Abb.in.c.olim.&.c.innouamus.de cenſi.vbi,ꝙ eleemoſyna poteſt fieri de iniuſtè extortis per gabellarios.& vide Pau.de ca.in conſi.ſuo.lxxij.& vide pulchros text. ad hoc xiiij.q.v.per totã.q.¶ Et adde,ꝙ eleemoſyna facta in ſtatu peccati mortalis nõ prodeſt ad ſalutẽ,ſed ad mitigandũ Deum,vt in. c.nõ eſt.& ibi pulchrè ꝑ Archi.j.q.j.¶ Et adde,ꝙ eleemoſyna dari debet pſonis,vel eccleſiæ de diœceſi,quibus dari conſueuit:vt in.l.priuilegia.C.de ſacroſan.eccle,quod verum eſt,etiam ſi ſtatuto cauetur,quòd detur alteri eccleſiæ,vel alterius perſonis, quia tale ſtatutum non valet,ſecundũ Bar.ibi in fi.per.c.ad Apoſtolicam. de ſimo.& vide.Io.And.in addi.Spec.in tit.de inſtru.edi.in.§.nũc verò aliqua.& vide etiã Specu.in titu.de loca.in.§.nunc verò aliqua.in ver. lxviij. vbi multa dicit de eleemo.& inter cætera dicit,ꝙ diues cogitur facere eleemoſynam per ſuperiorem.

¶ Et adde,ꝙ vxor poteſt facere eleemoſynam de bonis viri moderatè:& ſecundum conſuetudinem,niſi vir expreſsè prohibeat:vt voluit Bar.in.l.j.ff.rerũ amo.& habetur per Flo.in.l.mulier.ff.ad legem aquil,& vide do. Cardi.in cle.ij.de vi.& ho.cleri.& vide bo tex.in.c.quod Deo.xxxiij.q.v.

¶ Et adde,ꝙ eleemoſyna debet fieri de fragmentis menſæ Prælatorũ pauperibus in loco exiſtentibus,vt clemen.ij.in.§.j.& ibi per do. Car.de cenſi. & habet in.c.nõ cogãtur.xlvj.diſt.& de materia eleemoſynæ vide in.c.miror.& in.c.medicina.& ſe.de pœ.diſt.j.& in.c.fratrem.lxxxvj.diſt.& per Hoſti.in ſum.de pœ.in.§.ſi quis.

genda.ad hoc j.de cleri.peregri.quaſi per totũ. Et ob hoc ſeruat in Romana curia,ꝙ ſup idoneitate perſonę,ibidẽ promouẽdæ recipiant teſtes. ¶ † No.xiij.ꝙ vbi ĩ loco[a] reperiunt idonei,non debet ꝑfici extraneus. Eſt em̃ quis honorãdus & promouendus in eo loco, vbi ſuã peregit ætatem:neq; debet alius obripere ſtipenda alijs debita:licet hodiè malè ſeruetur. Et vide in hoc canonem antiquũ pulcherrimum. in.c.nullꝰ inuitis Eps def.lxj.diſt. ¶ † No.xiiij. ꝙ vbi cõcurrit honeſtũ & iuſtum,præferendũ eſt iuſtũ honeſto[b],Hîc em̃ cõcurrebãt iſta.Nã honeſtas concurrebat ex parte Epi Quinq; eccleſien.quia honeſtũ erat vt potius promoueretur ad ſuã ſedẽ Metropolitanã,quã ꝙ vnus Archieps præficeret alienæ ſedi.Itẽ honeſtius eſt,vt quis promoueatur ad maiorẽ dignitatẽ quã quòd transferat de pari ad parem.Sed ex parte Archiepi Colocen.concurrebat iuſtitia, cũ ipſe fuiſſet poſtulatus ab omnibus,qui habebant ius poſtulandi,licet diuerſis temporibus conſenſiſſent,vt in litera.¶ † Vltimò no. quòd poſtulatio poteſt approbari ex conſenſibus ſingulariter ſuperuenientibus.Nã poſtulatio iſtius Archiepi Colocen.fuit corroborata ex conſenſibus ſuffraganeorũ poſteà ſingulariter accedentibus,quod an poſsit de iure in diſtinctè fieri,dicam ſup glo.pe.¶ † In glo. in ver.*de gratia*.ibi:*nec præſumat ſibi ius creare in poſterum*.Not.bene hãc particulã gl.videtur em̃ ſentire,quòd non debeat præſumi gratioſa cõceſsio in exercitio alicuius iuris,ſed potius debet præſumi,quòd vtens intendebat vti iure ſuo.Et facit ad hãc qõnẽ,pone quòd aliq̃s fuit in poſſeſsione iuris eligendi,vel alterius iuris: demum excluditur ab exercitio illius iuris:pe

b ¶ Honeſto.Sed quid in caſu,in quo cõcurrat licitũ & honeſtũ?dic,ꝙ attendi debet id,quod eſt honeſtũ,vt eſt glo.iuncto tex.in.l.ſemp in contractibus.ff.de reg.iur.& vide bo.tex.in.l.ſemper in coniunctionibus.ff. de ritu nup.& facit gl.x,q.ij.in.c.ea em̃.§.hoc ius porrectũ.in ver.& plus.Et quãuis liceat cõtrahẽtibus inter ſe decipere,vt in.l.in cauſæ.la.ij.§.idẽ Põponiꝰ. ff.de mino.& in.l. itẽ ſi ꝑcio.§.quẽad modũ.ff. de loca. tñ honeſto & bonoviro nõ cõgruit vt eſt gl.ſin.in.d.l. ſemp incõtractibꝰ ſecũdũ Ana. in. c. cãm q̃iter œconomũ.de teſti.Itẽ licet permittat ĩ ꝑcio poſſe ſe decipere:nõ tñ ĩ vitio & qualitate rei.gl. in.l.Iulianus.in.§. ſi verò ignorãs. in gl.mag.ff.de acti. emp.Itẽ nõ licet ĩ quãtitate rei, text, iuncta gl.in.c.pertuas.de do.& vide tur ꝙ bari in.l.ſi teruũ.§.j.ff.de actio. emp.&vide Io.de ana.in.c.in ciuitate.devſur.in.vij.colũ.vbi ꝑ glo.in.d.l. ſemp conſulendo Ferrariæ dedit bonam cautelam.

Anto. Franciſ.

¶ Quando honeſtum & licitum cõcurrunt, quod ſit ꝑferẽdũ:videlo. An.in.c. bonæ.el ij.circa fi.de poſt. ꝓlato.& vide beat. Tho.ĩj.ij.q.ciij.arti.j.&.ij.vbi dicit, ꝙ honeſtũ, idem eſt qđ virtuoſum. & vide eũ in.j.diſ. in arti.iij.&.ij.q.cxlv.arti.iiij. ¶ Et

tit iſte nunc ſe reſtitui,obijcit, quòd gratioſè fuit admiſſus ad exercendũ illud ius. Iſte verò negat gratiã,& dicit quòd ſuo iure fuit vſus: quærit cui incũbat onus probãdi:an agẽti, an verò excipiẽti.Inno.refert quoſdã diſtinxiſſe inter iura corporalia:& incorporalia, vt primo caſu ꝑſumat gratioſa cõceſsio:ſecus in ſecũdo.Sed ipſe Inn.tenet ĩdiſtinctè,ꝙ allegãti gra
c tiã incũbit onus probandi,qa ex quo quis probat ſe fuiſſe in poſſeſsione:& demũ deiectũ ab ea,debet ante oĩa reſtitui.cũ & prædo ante oĩa ſit reſtituendus:vt in.c.in literis.de reſt.ſpo.Et hãc opi.Inn.ſequũtur cõiter doct.Et mihi placet intelligẽdo:ꝙ exercuerit tale qd,qđ de gra
d tia nõ ſolet cõcedi.vñ in iſtis,q̃ nõ ſolet[d] de facili concedi,nõ præſumitur gratioſa cõceſsio, vt voluit ipſe Inn.ĩ prima parte ſuæ gl.& Bar. in.l.j.§.hoc interdicto.ff.de itine.actuq; priua.
e In his verò,q̃ ſolẽt gratioſè[e] concedi:non præſumitur ꝙ quis intenderit vti iure ſuo,niſi ꝑ-
f betur ſaltẽ per indicia.Pone exẽplũ:[f] amicꝰ florentinus,qñ veniebat ad hãc ciuitatẽ Seneñ.ſolitus erat hoſpitari in domo amici:dicemꝰ ne ꝙ ꝓpter aliquas vices acquiſiuerit poſſeſsionẽ hoſpitandi?certè dicẽdũ eſt,ꝙ nõ.Quia hoc ſolet cõcedi ex quadã amicitia.vñ nõ eſt ꝑſumendũ,quòd iſte fuerit paſſus illũ vti iure hoſpitãdi,tanquã iure ſuo:vt no.Inn.in.c.cũ eccleſia. de cã poſſ.& proprie.Et idẽ dic,qñ extraneus â collegio fuiſſet admiſſus ſolũ in capi.ſed nõ dedit vocẽ in electiõe.Nã per hoc nõ debemꝰ præſumere:quòd iſte intendat vti iure ſuo:& quòd poſſeſsionẽ quæſiuerit intereſſendi,qa de gratia ſolet cõcedi nuda intereſſentia ſine datione vocis.Et facit qđ not.Bar.in .d.§. hoc interdicto.¶ Et inſtat hîc Inn.circa acquiſitio

adde ꝙ nõ ſolũ qđ licet,ſed etiã quod eſt honeſtũ cõſyderari debet.de quo in.c.magnæ,de voto.¶ Et quare nõ oẽ quod licet,eſt honeſtũ,vide Arch.in c.aliud.xj.q.j.& propterea dicit qs poſſe facere,qđ honeſtè põt facere.l. ꝙ vulgo.ff.de ſta,homi.l.filiꝰ.ff.de cõdi.inſti.l.ſi cũ dies.§,cõpromiſſo,ff.de arbi. Et quid ſit honeſtas,& vñ dicat.vide Io.an.in ru.de vita & ho.cleri.& vide bo.gl.in.l.iuſtitiæ.ff.de iuſti.& iur.q̃ dixit,ꝙ honeſtꝰ hõ dicit hõ morigeratꝰ,aliena nõ tollẽs,& quãtũ in ſe eſt in alijs virtutẽ operãs.Et qñ dicat aliqd eſſe honeſtè actũ:vide gl.in.l.q̃ vtiliter.ff.de neg.geſt.¶ Et adde ꝙ honeſtas debet ꝑferri oĩ lucro,vt dixit Bal.in.l.reꝑhẽdẽda.C.de inſti.& ſubſti.ſubcõdi.fac.Et dixit ipſe Bal.in.l.quod ex liberta.C.de ope.lib.ꝙ ius honeſtatis eſt exceptũ ab oĩ ſupioritate.& dicebat Alex.in.l.nepos Proculo.ff.de ver. ſigni.ꝙ ꝓpter honeſtatẽ recedimus â proprio ſignificatu verborũ. Et adde, ꝙ honeſtꝰ hõ habet ꝓ ſe præſumptionẽ:ꝙ nihil dolo faciat.vt notabi.voluit Specu.in titu.de ceſ.ac.in.§.j.in ver.ſed opponitur.

c ¶ Alleganti gratiã.vide Arch.in.d.c.ſi cui.de præb.lib.vj.ꝙ qui allegat gratiã habet illã probare.& ibi Io.And.in.c.ex parte Adę.de teſt.& iſtũ in ca.ij.in iiij.col.de reſt.ſpo.& in.c.eam te.de reſcript.

Adde,quod voluit Oldra.conſil.clvj.

d ¶ Quæ non ſolẽt.Vide bonũ tex.in.l.apud Iulianũ in fi.ff.de le.j.& ibi doc.

e ¶ Quæ ſolẽt gratioſè.Rõ eſt,qa in his,q̃ ſunt liberæ facultatis,nõ ꝓſcribunt, & nõ obligãt:vt legit & no.ĩ.l.j.C.de ſerui.& aqua.per Bart.in.l.cũ de in rẽ verſo.ff.de vſu ꝑ Cy.in.l.j.C.q̃ ſit lõ.cõſuetu.ꝑ Io.An.in.c.Ioã.de cle,cõiu.ꝑ iſtũ ibi in fi.& in.c.qm̃.de vi.& ho.cle.ĩ.ij.co.& ĩ.c.ſua nobis.& ĩ.c.ad Apſtũ.de ſi.no.& j.cõiter cæteras.de reſcr.ĩ fi.& ĩ.c.ex ꝑte Aſtẽ.de cõceſ.ĩ.ij.co.

¶ Limita tñ niſi aliqua præſtent in piã cãm ita pulchre dixi Pau.in.c.in literis.in.x.col.in ver.imõ q̃rit.de reſti.ſpo.al.e.tex.in.c.ad Apoſtolicam.& voluit Abb.in.d.c.ſua.in.ij.col.in ver.tertiò poteſt ſolui.

f ✠ SEB. SAPIA. ¶ Pone exẽplũ.vide.d.Abb.in.c.cũ eccleſia,Sutrina.j.de cã poſ.& ꝓprietat.& ĩ.c.ſua.j.de ſimo.vbi cẽt ponit hoc exẽplũ.vide ad hoc d.meũ.d.Rochũ Curtiũ ſenatorẽ.ĩ.c.fi.co.lvj.ver.ſeptimũ req̃ſitõ.ſ.de cõſue-

nem iu-

nem iuriũ incorporaliũ,quã materiã tractauit in varijs locis præ
sertim hîc:& in.c.in literis.de resti.spo.& in.c.cum ecclesia.de cau
sa pos.& proprie.& in.c.ij.de in integ.resti.& in.c. dilectus filius.
20 de capel.mona.& in.c.cõquerente.de offi.ordi.¶ † Sed circa mate-
riã nostrã potest poni hæc regula,ꝙ ad hoc,ꝙ quis quærat qua-
si possessionem iuris incorporalis,oportet necessariò,ꝙ concur-
rant duo.Primò,ꝙ iste intendebat vti iure suo,& non iure alteri⁹
vt in.l.fi.ff.queadmodũ ser.amit.Ratio est:quia ad acquirendum
possessionẽ necessariò requiritur animus acquirẽtis:quia sine ani-
mo & corpore regulariter nõ acquiritur possessio,vt in.l.licet .C.
de acqui.pos.ponitur in.c.cum nostris.de cõcess.præbẽ.¶ Secũdò
a requiritur,ꝙ exercuerit illud ius sciente & patiente[a] aduersario,in
cuius præiudiciũ acquirebatur possessio,quia possessio istorũ iu
riũ incorporaliũ inhæret ossibus istius,qui possidet. Ideò nõ põt
acquiri sine scientia & patiẽtia illi⁹,cũ ex sola patiẽtia oriatur illa
possessio,vt in.l.quoties.ff.de serui.Et videt tex.ꝑ prædictis in.l.
ij.C.de serui.& ibi cõiter tenẽt doct.Et si plurium interest,requi-
ritur sciẽtia & patientia oĩm,secũdũ do.Inno.hîc:& bene secus est
in rebus corporalibus,quia ibi nõ requirit dñi sciẽtia,vt in.l.fi. C.
de præscrip.lõ.tẽpo.dixi in.c.vigilãti.de præscri.¶ An autẽ sit ne
cesse,ꝙ credat vti iure suo,an sufficiat,ꝙ hoc ĩtẽdat? dicit Inn.suf
ficere.ꝙ hoc intẽdat,licet non credat.Host.dicit hoc verum, nisi
in beneficialibus.Sed tu dic,& melius,ꝙ ad acquirendã iustã pos-
sessionem necesse est,vt credat,vti iure suo:aliâs est in mala fide,
quia nõ possidet cogitatione domini:vt in.c.si virgo.xxxiiij.q. ij.
Sed ad acquirendã possessionẽ:non requiritur,ꝙ credat vti iure
suo:sed satis est,vt hoc intẽdat,quia & prædo põt acquirere pos-
21 sessionẽ alterius:vt in.d.c.in literis.¶ † An aũt in dubio ꝓsuma
tur bona fides,vel mala:dic,vt plenè dixi in.c.si diligẽti.de præscri.
& in.c.ij.de in integ.resti.Et quãtũ ad ꝓpositũ nostrũ,dicendũ est
ꝙ vbicũq; postulatio est cõtra ius,nõ ꝓsumitur iusta:nisi ex ali-
quibus coniecturis iustificetur tex.est notabilis in.c. ad decimas.
de resti.spolia.in.vj.facit.l.quẽadmodũ.C.de agri.& cẽsi.li. xj .vñ
in casu huius capituli nõ præsumetur,ꝙ isti suffraganei essent in
b possessione eligendi bona fide.Quia hoc est cõtra ius,[b] quia si eis
mouetur quæstio ante,quã eligãt,debent ostẽdere saltẽ coloratè
quo iure prętẽdũt ius vocis dãdæ.& hoc casu intellige hanc glo.in
fi.quod no.Si tñ fuissent diu in possessione,ꝑsumit bona fides, vt
no.Inn.in.d.c.ij.& in hoc casu intellige.c.cũ ecclesia sutrina.de cau
sa pos.& proprie.nõ temen debet interim spoliari illa possessiõe:
vt not.Inn.in.c.in literis.de restitu.spo.in.c. Cumana.de elec. sed
potest eis moueri quæstio modo ꝑdicto.¶ † Vnũ tamẽ singulari
ter no.ex dictis Inn.dicit eñ inter cætera,ꝙ Papa vtendo aliquo
iure ex plenitudine potestatis,nõ acquirit possessionẽ illius iuris,
nec præscribit.Ratio,quia dñs nõ dicitur pati:cũ Papa hoc faciat
ex plenitudine potestatis:ergo præscriptio nõ habet locũ:cũ solũ
currit contra negligentẽ.Sed si Papa,vel Imperator ex plenitudi-
ne potestatis cõcederet aliqua iura alicui,& crederet Princeps de
iure posse concedere,& tunc ille,qui recipit,bene præscribit,si ha
bet bonã fidem.¶ In gl.in ver.*diffidere*.ibi,*constituat alium defenso-
rem*.Istud cõsilium gl.nõ placet cõiter doc.quia parũ refert,an qs
c faciat per se,an per aliũ:[c] vt in.c.pe.de pecu.cleri.& in regu. qui ꝑ
aliũ.de re.iur.li.vj.Et ideô cõsulũt doc.ꝙ si Prælatus diffidat de iu
re ecclesiæ suę,ꝙ cõicato cõsilio capituli derelinquat illã rẽ,vel ce
dat liti.Si aũt nollet capitulũ cõsentire,tũc dicat,mũdę sunt man⁹
meæ.vt in.c.Ephesis.xliij.dist.De hac materia vide qđ dixi post gl.
23 in.c. fi.de ꝑscrip.& quod no.Inn.in.c.ij.de tes.li.vj.¶ † In ea.gl.ibi:
nisi iam publicatio scrutinij.&c. doc.cõiter impugnant hanc glo. per
per tex.â cõtrario sensu,vbi innuitur,ꝙ ante, quã postulatio fit
præsentata supiori,possunt postulãtes ab ea recedere.ergo obstat
variationi sola publicatio scrutinij,Et.c.publicatio.quod allegat
gl.loquit in electione,ꝙ nõ in postulatione.Nã electio innitit iu
ri,postulatio gratiæ:ideo facilius permittit recessus à postulatiõe,
quã ab electione.Nã postulãtes deliberant gratiã petere à superio
re:vñ ante,quã præsentetur papę ipsa postulatio,possunt absq; ali
cuius iniuria velle gratiã nõ petere.Sed qñ consentiũt in aliquẽ eli
gendo,tunc vident cõsentire in illũ,vt in sponsum:ideò nõ pñt si
ne illius iuris iniuria recedere,publicato eorũ cõsensu.¶ In glo.in
ver. *temerè*.. Hæc glo.in prin.sentit oppositionem cõtra tex.in eo,
quod dicit,ꝙ hi,q postulauerũt Quinq; ecclesien.Epm,temerè re

a ¶ Sciente & patiẽte.Vide gl.j.in.l.j.ff.de act.emp.& vendi.& istã in.c. cum Ioannes.in.vj.col.in versi.an autem sufficiat.de fi.instru.& vide plenè ꝑ Bal. in.l.ij.in.iij.col.in ver.sed quia materia possessionis.&c.C.de serui.& aqua vbi plenè de possessione iurium incorporalium.

b SEB. SAPIA.¶ Contra ius.de hac materia latè traditur in.c.cum eccle sia Sutrina.j.de cã pos.& ꝓpriet. vbi ponit,an in præscri ptiõe iuris eligẽdi, reqrat titul⁹ de quo etiã p.d.Io.frã. Bal bum in tract. præ- scrip.in prima par- te quintę partis prĩ cipalis.q.iij.

cesserũt à prima postulatiõe.Nã videt,ꝙ nõ te merè imò iustè,cũ Papa dedisset eis mandatũ ꝙ si diffiderẽt de iure eorũ,ꝓuiderẽt sibi de ꝑ sona idonea.Sol.Gl.primò rñdet:ꝙ alia pars appellauerat.Secundò dicit,ꝙ postulatio fue- rat ꝓsentata Papæ:ideò nõ potuerũt à prima postulatione recedere:q̃ solutiões nõ ꝓcedũt. Nã hîc nõ cõstat de appellatiõe saltẽ ltĩma.Nõ ob.ꝓsentatio facta Papę.qa Pa.dederat iam eis ptãtẽ recedẽdi ab illa postulatiõe.¶ Ideò solu- e melius,vt sentit Inn.ꝙ facultas recedendi fuit eis data sub cõditiõe.i.si diffiderẽt de iure eorũ.Sed nõ videbant diffidere,ex quo maior pars capituli nõ diffidebat.Nã rescriptũ fuit oĩ bus,vt capitulo,ideò nõ, videbant variasse ex ZACHARIAS. diffidẽtia iuris,sed poti⁹ ex incõstãtia,qa si du bitassent de iure eorũ,requisissent suffraganeos quorũ cõtẽplatione Papa ꝑmisit eis facultatẽ
24 variãdi.† Et ꝑ hoc soluit,si dicat,ꝙ minor ps nõ tenet cõtra cõsciẽtiã sequi iudiciũ maioris partis.Nã vt dixi,nõ fecerũt hoc ex diffidẽtia. Itẽ satis est:ꝙ hîc habebãt formã mãdati,vt eo casu recederẽt,quo de iure eorũ diffiderent.
25 ¶ † Et in fine gl.no.ꝙ ad hoc,ꝙ electio valeat
d oportet ꝙ duę partes vocãdorũ[d] sint in capitu lo.Et idẽ dic,quo ad alios act⁹ explicãdos,quo ad vniuersitatẽ.Nã potentia capitularis cõsi- stit in duabus partibus:vt in.l.nulli.& in.l.pla- nè.ff.quod cuiusq; vniuersi.Valet tñ quicquid facit maior pars illarũ duarũ partiũ.& ita intel ligitur.c.j.j̃.de his,quæ fiũt à maiori parte capi tuli.&.l.qđ maior.ff.ad munici.& no.glo.in.d. l.nulli.¶ Aduerte tñ,ꝙ licet valeat gestũ, qñ duæ partes fuerũt in collegio:tamẽ si aliquis fuit cõtẽptus:põt ꝓsequendo cõtẽptũ, facere
e retractari[e] id:quod fuit gestũ eo absente:vt in ca.bonæ j.de elect.¶ In gl.in ver. *consuetudine*. ibi:*vel ideo dicit*.Not.hanc secundã solutionẽ. gl.enim videt recedere à ꝓcedẽti solutione:vt
f sola possessio[f] iuris eligẽdi nõ sufficiat, vt quis debeat admitti ad eligẽdũ,ex quo nõ est de col legio,sed debet istã possessionẽ suã colorare aliquo titulo legitimo.Sed intellige iltã glo.vt dixi.s.sup gl.tertia.¶ In gl.in ver.*ante,quàm*.in fi.pro intellectu huius gl.& tex.op.cõtra literã in eo,quod in ver.intelleximus,dicit,ꝙ si neu- f tra postulatio esset approbãda &c.videt eñ,ꝙ imò postulatio facta de Collocẽ.erat approbã da:quia fuit facta vnanimiter à toto capitulo, & suffraganei posteà cõsenserãt,vt dicit i ver. verũ.Neq; debebat,obstare sola cõtradictio Quinq; ecclesien.Epi, cum satis sit ꝙ postula- tio sit facta à duabus partibus:vt in.c.scriptũ. de elect.hîc aũt oẽs consenserũt,præter illũ so lum.gl.instat & non clarè soluit.Sed colligẽdo dicta doctorum:& clarius ad hunc intellectũ explicandum,dic,quòd ex quadã ęquitate po- stulatio Colocẽ.videbatur admittenda : quia vt dixi oẽs consenserũt præter vnũ,licet diuer sis tpibus,& de discordia vnius,nõ videbatur multũ curãdũ.ar.eorũ,quæ no.gl.s.in procę.

c ¶ An per aliũ .vide istũ in .c. mulieres. de sen.exc.& doct. in.l.si quis id,quod ff.de iurisdom.iu.& l.ita tamẽ.§. gessis- se.ff.de admini. tut.

d ¶ Duæ partes vocã dorum. Adde, ꝙ nõ sufficit eligẽtes esse in maiori par- te,vt no.Inno.in.c. cũ nobis olim. & ibi iste co.v.ver.sed dubiũ est.isto tit. & Fely.in.c.cũ oẽs. col.pe.& seq.versi. extra gl.s.de cõsti. & in.c.j.col.j .versi. quæ sit verior. de maio.& obed.Imò sentiunt duas par- tes præsentiũ debe re vocari.Ita per.d. Car.Alex.in.c.quã to.co.lxiij.ver.not. succesiuè:& col.fi. ante fi.Ita etiã not. Bar.Bal.& Ang.in l.nulli.& in.l. pla- nè.ff.quod cuiusq; vni.no.Ang.Are. ĩ §.fi itẽ testamẽto. co.ij.ver.& aduer- tas.inst.de satisf. tut. iste in.c.ecclesia.co lum.ij.ver.vij. qrit. extra gl.j.de elect. & Ang. Perusi. in consi.xlv.in princi.

e ¶ Facere retracta- ri.Adde tu per Ol dra.consi.lxiij.

f ¶ Sola possessio. vide no.in.c.in lite- ris.de restitu. spol. & in cap .consulta- tionibus.de iurepa. vide Cald.consi. vj. quę requirantur.in tit.de cã pos.& ꝓ- prie.& in tit.de iu repatr o.in consilio xij.vbi alle.not.per Ioan. Andr.hic .& not.in capitu . cum ecclesia . de causa poss.& proprie. & vide dominũ meũ, hic.in.xiiij.col. vbi dicit se in facto cõ- suluisse Parmæ .& Bar.in.l.ij.C.de ser-

ui.& aqua.

¶ Adde.d.Car.consi.cxxxviij.& vide in ca. in literis.de restitu .spol.

a SEB. SAPIA. ¶ Quòd ſi fund⁹. vide. d. Iaſ. in. l. ij. col. vij. ver. itē quinto. C. de iure emphy. vbi limitat nō ꝓcedere, qñ ēphyteoſis eſt finita ꝓpter canonē nō ſolutū, ſed ꝓcedit, qñ eſt finita per generationē. Et ſubdit ꝙ dictū Bur. in. d. l. j. §. pe. cōiter approbatur.

b ¶ Renouationē. Idē voluit Bar. in. l. j. ff. de priui. credit. & Bal. in. l. ne cui. C. locā. Ro. in ru. ff. de ar. in. xix. co. i ver. xj. qa ēphyteoſis. & i. l. ij. ī prī. ff. ſol. ma. & in cōſ. xxij. inci. ꝓpoſitę mihi cōſultatiōis hñda veritate, i ver. quo ad vltimū &c. per iſtū in. c. ij. de loca to. Bal, i addi. Spe. in tit. de loca. ī. xj. col. in ver. emphy teoſis debet poti⁹ renouari. & idē te nuit Ang. in. §. p mittit. in. d. l. j. & Gof. in. d. c. j. de lo ca. & gl. j. & Car. ī c. pe. in e. ti. de po ſtula. pla. vbi ſeqt Bar. in. d §. pmittit & do. meū ibi, & hīc cōtrariū tū tenet Imo. i. l. ſi mihi & Titio. in fin. prin. ff. de ver. ob. in. c. ij. in ver. libe rè. de feudis. & hīc & Bal. in. c. j. quē admodū feud. adfi li. ptineat. circa fi. & ibi Iac. Aluaro. & Pet. de anc. cōſi. cxxxiij. incip. plenè & ſubtiliter allegatū repio. & cōis opinio eſt cū Bar. ꝓut atteſtat Ro. i. d. cōſi. xxij. Quā intellige ꝓcēdere: qñ ipſi de agnatiōe petētes ſe renouari, ſunt ī ſtituti, ſec⁹ ſi extranei eſſent ab illo inſtituti, qa extranei illi præferū tur. l. ex facto. §. fi. ad Treb. & l. vt iu 27 riſiurādi. §. ſi liber ti. ff. de opis libertorū. Ita pulchrè cōſuluit Imol. in cōſi. incip. qdam Thomas de Pan. ¶ Limita. ij. opi. cōem ꝓcedere, cū ſupſunt deſcēdētes pſonæ defunctæ: in cui⁹ pſona finita eſt ēphyteoſis, ſec⁹ qñ nō ſupſunt ſecūdū Pe. de anch. in palleg. ſuo cōſi. cxxxiij. ¶ Limita. iij. ſecūdum iſtū hīc, qñ Prælat⁹ eſſet aliās cōcеſſur⁹ extraneo. ſec⁹ ſi vellet retinere penes eccleſiā. Limita. iiij. ſi hæredes illi⁹ emphyteotę, vel vaſalli petierūt renouationē ītra annū ſibi fieri: ſec⁹ ſi elapſo anno, qa illud ius renouādi durat ann. o. c. j. §. Titius. ſi de feud. fuerit cōtouer. ¶ Limita. v. opi. cōem poſſe ꝓcedere re exiſtētē integra, & nemini adhuc facta cōceſsione, ſecus autē ſi alteri fuerit facta cōceſsio. ar. eorū, quæ no. in. c. quāuis. de reſcrip. lib. vj. Faciat ad prædicta, quod voluit Cy. & Bal. in. l. imperator. ff. de pac. i. ij. col. ibi ex iſta lectura. no. argu. vbi dicūt, ꝙ ſi teſtator reliquit bona ſua diſtribuenda inter pauperes p miniſtrū fratrū de pœnitētia, & priorē fratrū p̄dicatorū, & vn⁹ eorū vult eligere in paupes cōiūctas pſonas teſtōris, q̄ veræ ſint pauperes, & alter vult eligere alios pauperes: ꝙ Eps debet magis cōiūctis fauere. Nō dicūt ꝙ iſtud ſit de neceſsitate: ſed ſicut lex alibi gratiā facit, ſi hoc facit, tñ iſta eſt gratia quodāmodo debita. allegāt. l. j. §. pmittit. ff. de aqua quoti. & æſti. & vide Bar. ī l. j. in. v. co. in ver. ex hoc ſeqt ibi: itē ex hoc cōcludit. ff. de iuriſ. om. iud. ꝙ illud, quod ps petit, ſibi nō debe ri: licet quādoq; eſ ſet iniuria: ſi denegaret, & allegat. d. l. j. §. pmittit. ¶ Limita ēt. vj. niſi res fuerit ſuorū maiorū. l. ſi in emptionē. ff. de minori. & voluit Ro. in. d. cōſi. xxij. in verſi. quo ad vltimū. ibi vltimò ad hoc ſpāliter induco.

¶ Limita ſeptimò doctrinā Bar. ꝓcedere qñ emphyteoſis eſſet finita p generationē finitā, non aūt qñ expiraſſet propter canonem nō ſolutū ita ſingulariter cōſuluit Ludo. Ro. cōſi. ccij. inci. quo ad primum, quo quæritur in primo dubio. Referunt Mod. repetētes. in. l. j. in verſi. no. circa. fi. ibi, an verò dña. & aliqd ibidem in gl. magna. in ver. repelle re. ad fi. C. de iure emphyt. & habes nunc iſtū paſſum melius collectum per me, quā. ꝓ aliū Deo fauente. Corſetus.

¶ Addetu, qlicet ſupraſcriptus addēs more ſolito plenè locut⁹ ſit, tñ nō vidit Pe. de ancha. cōſi. clxxiij. vbi dicit, ꝙ ſiue emphyteoſis ſit finita per canonem nō ſolutū, ſiue ob aliā cām, dūmodò dolus emphyteotæ abſit debet renouari emphyteoſis. & inferioribus terminis firmauit. licet nō ita apertè cōſi. cccxxj. circa finē. & dicit Ro. d. conſi. cexij. ꝙ in illo caſu nō vendicabāt no. per Bar. in. d. §. permittitur.

c ¶ Confeſsio quatenus. vide quæ dixi in. ſ. eo.

ZACHARIAS. ¶ Adde prædictis Bar. in. l. ſi quidem. C. de excep. Bul. in. l. ego cum Geminiano. C. de tranſ. gl. in. c. cupientes. & ibi Gemi. de elec. lib. vj. Bar. in. l. non vtiq;. & ibi Alex. in addi. ad ipm. ff. de exce. Fel. in. c. examinata. & in addi. in ipſum. col. ij. de iudi. Ludo. Bolo. in. l. ſi te. C. de ingen. & manumiſ. Lanfran. de ori. in. c. quoniam contra. ver. confeſsiones. nume. 12. in apoſt. in ver. acceptari. de probatio. & Alex. conſi. ij. col. pe. in fi. vo. iiij.

tem: con-

Neq; obſtat, ſi dicat, ꝙ quidā receſſerāt ab illa poſtulatione, quia nō poterāt ab ea recedere, ex quo poſtulatio erat p̄ſentata Papæ, & hoc voluit tex. in ver. nec obſtabat. ¶ Neq; ob. ſi dicat, ꝙ Papa dederat eis facultatē variādi; non obſtāte præſentatiōe, qa vt dixi, hāc poteſtatē dedit capitulo, & ſub certa forma, ſcilicet ſi diffiderēt de iure ſuo. vnde minor pars nō potuit recedere, quia nō facit capitulū. Itē vt prædixi non receſsit ex diffidentia iuris, ſed ex incōſtātia: cū nō requiſierunt ſuffraganeos. ſed de rigore & ſubtilitate iuris neutra poſtulatio videbatur admittēda. Nā illa facta de Colocen. poterat impugnari, quia Eps Quinq; eccleſiē. nū quā illi cōſenſit, neq; fuit diſcuſſum, an haberet vocē in electione. † Et cōtēptus vnius ſoli⁹ 26 eſt ſufficiens, vt retractetur electio, vt in. c. bonæ. ij. de ele. Nō obſtat, qđ dixi, ꝙ valet poſtulatio facta à duabus partibus, quia illud procedit, qñ minor pars nō fuit cōtēpta. Poſtulatio verò facta de Quinq; eccleſien. Eō ex multiplici capite non erat admittenda. Primò, quia erat facta in diſcordia. Itē à minori parte: neq; conſenſerāt ſuffraganei, neq; fuerat diſcuſſum an haberet vocem in electione, neq; poterant recedere à priori poſtulatione rōne p̄dicta, neq; habet obſtare, ſi dicat ꝙ maior pars fuit in negligentia, ergo tota poteſtas recidit in minorem partem. Ad hoc enim rñdetur multiplici ter. Primò, quia minor nō pōt conuincere maiorē partē de negligētia: ex quo nō inſtabat ter minus iuris, vel hominis ad electionē faciendā vt in. c. cū dilectus. j. de elect. ¶ Vel ſecūdò & melius, maior ps nō erat in negligētia: cū innouauerit poſtulationē factā de Coloceñ. quę tñ innouatio nō valuit, quia fuit facta in diſcordia, neq; fuit requiſitus conſenſus ſuffraganeorum. Et propter iſta, q̄ poterāt allegari contra vtranq; electionē & poſtulationē, Papa dixit in verſi. intellexim⁹. quòd & ſi neutra eſſet poſtulatio approbanda, ad eū tamen erat deuolu ta poteſtas. &c. ¶ † In glo. pen. in fi. doc. ſoluūt 27 & bene, quia aut electio à principio nō tenuit, & tūc nō pōt cōualidari per cōſenſus ſuperuenientes. & ita loquuntur cōtraria & clarius ꝓbatur in. c. auditis. de elec. Aut electio à principio tenuit, puta, quia fuerunt præſentes duæ partes vocādorū, ſed tertia pars fuit cōtēpta. & tūc cōtēpti poſſunt cōſentire ex poſtfacto. Ratio, quia iſtorū cōſenſus nō venit ad validādam electionē, cū tenuit à principio, ſed pōt fieri ne retractet electio eis ꝓ ſequētibus cōtēptum. Vnde iſti conſenſus ſupueniētes, nō augent numerū eligentiū, vt no. in. c. quod ſicut. &. c. eccleſia. el. ij. j. ti. proxi. & de clauſula prædicta latius dicet in. d. c. auditis. ¶ In glo. fi. ibi, *pallio quod ibi inueniet.* Io. and. dicit, ꝙ nullū ibi inueniet remittēs ad no. in. c. ad hoc. de vſu pallij. Nā eſt opinio quaſi cōis, ꝙ Archieps tranſlatus ad aliū archiepatū, defert primū palliū ſecū, nō tamē eo vtetur in ſecunda eccleſia, ſe habebit aliud de nouo, vt dicit in fine literæ, ſed ſepelietur cū vtroq;, quia pallium ſequitur perſonam. de quo dicebatur in. d. ad hoc. † Et in fi. 28 gl. Nota ex iſta gl. ꝙ iniuria fit ſucceſſori, ſi denegat ſibi priuilegiū, quod p̄deceſſori fuit cōceſſum, licet perſonaliter. Quia ex quo fuit cōceſſum p̄deceſſori, eadē rōne oportet concedi ſucceſſori. & vide bonū tex. cū gl. c. diſtin. c. fi. & bene ꝓbat litera in. l. j §. pe. p̄alleg. in glo. vbi dicitur, quòd ſi aliquis habet priuilegiū pſonale ducēdi aquā ad fundū ſuū: ꝙ iniuria fit ei, q ſuccedit in fundo, ſi denegatur ſibi conſimile priuilegiū. ¶ Et per illū tex. dicit ibi Bar. notabile verbū, ꝙ ſolet multū allegari, ꝙ ſi fund⁹ a, vel res emphyteoticaria reuertit ad eccleſiam per mortē vaſalli: vel emphyteotæ. Prælat⁹ facit iniuriā hæredi, ſi petenti nō facit renouationē, b ſeu cōceſsionē, ſicut habuit defect⁹. Vñ dicit, ꝙ hæres poterit adire ſuperiorem illius Prælati, & facere eū cōpelli ad cōcedēdū. Hoc dictū ego limitarē, qñ Prælatus eſſet aliās conceſſurus extraneo: ſed ſi vellet retinere penes eccleſiā, nō credo, ꝙ poſſet cōpelli: ſaltē ſi ceſſat nūc neceſsitas, quæ cōpulit eccleſiā ad faciēdum primā cōceſsionē. Vel fortè, quia eccleſia indiget nūc, & tpe cōceſsionis nō indigebat. ar. in. c. nō debet. in princ. de conſan. & affini. Aliās fruſtra prouidiſſet lex: vt res eccleſiaſtica nō daretur in feudum, niſi recipiēti ꝓ ſe. & duobus ſucceſſoribus per lineā maſculinā, vt in auth. de nō alienā. in. §. emphyteoſim. Quod an ꝓcedat hodiè hoc vltimū dixi in. c. in præ- 29 ſentia. de prob. poſt Io. an. ¶ † Extra gl. op. cō tra principiū capituli. videt enim, ꝙ intentio ſuffraganeorū erat fundata ex cōfeſsione nūtiorum capituli. Nā iſti nuntij cōfitebātur, ꝙ ſuffragan eorū cōſenſus multoties fuerit de grā requiſitus. vnde debuit valere confeſsio, quatenus c præiudicabat canonicis in eo, ꝙ cōfitebātur, ꝙ eorū conſenſus fuerat requiſit⁹ in electione. Quatenus aūt cōfitebātur, ꝙ de gratia fuerūt requiſiti, nō faciebat illa cōfeſsio fidē, quia qs pōt cōfiteri cōtra ſe, nō autē ꝓ ſe. xiiij. q. ij. §. j. ergo ſuffraganei poterāt recipere iſtā cōfeſsionē, quate⁹ faciebat ꝓ eis. & reſpuere quatenus faciebat contra eos, & pro aduerſarijs. facit. c, cum veniſſent. de inſti. & c. præterea. il. ij. de trāſac. Sol. dicit Abb. ꝙ iſti, qui fuerūt cōfeſsi, erāt nūtij, & nō ꝓcuratores: vñ eorū cōfeſsio nō debebat nocere canonicis. Vel ſcdò, intētio canonicorū cōcernebat ꝓprieta-

tẽ:cõfessio aũt istorũ cõcernebat possessionẽ.
¶ Sed moderniores soluũt aliter:& melio⁹,dicẽtes,ꝙ ista cõfessio emanauerat qualificatè: vñ in effectu erat vnicũ factũ qualificatũ:ideò nõ poterãt suffraganei recipere & approbare cõfessionẽ illã,sine qualitate.[a]& hoc dictũ tenẽt per legistas & Canonistas.& no.in.l.Aurelius. §.idem quæsijt.ff.de lib.leg.vbi plenèper Bar to.& ĩ.l.si quidẽ.C.de exce.& p Canonistas in c.j.de cõfes.li.vj.facit.c.cũ olim.de cẽsi. Secus est,qñ cõfessio cõtinet duo facta separata. Tũc eẽm põt aduersari⁹ recipere vnũ factũ,qđ facit ꝓ se,& aliud qđ cõtra se facit,respuere,vt not. in loco p̃alle.Pone exẽplũ in primo casu,cõfessus sum recipisse cẽtũ à te, q̃ mihi debebas ex cã mutui. Nõ potes tu dicere tuã intẽtionẽ esse fundatã,ꝙ mihi tradidisti centũ,& ꝙ mihi incumbat onus probãdi:ꝙ ex cã mutui recepe rim̃:qa vt dixi ista cõfessio cõtinet vnicũ actũ qualificatũ,nõ em̃ cõfiteor recepisse à te cẽtũ simpliciter,sed illa centũ,q̃ mihi debebas. Vnde debes aut totam cõfessionẽ recipere,aut totam respuere,& idẽ dic quo ad terminos hui⁹ literę. Exẽplũ secũdi,petis à me cẽtũ occasione mutui. Ego rñdi,ꝙ bene mutuasti cẽtũ,sed tu teneris mihi in mille ex alia cã.hoc casu tu bñ potes fundare intentionẽ tuã super cõfessione mea,& respuere aliã partẽ cõfessionis,quia cõtinet factũ separatũ.Sed do.Car.voluit limitare hoc vltimũ.quãdo cõfessio emanauerat viũa voce:secus dicit,si ꝑ scripturã,quia cũ scriptura sit quid indiuisibile,nõ põt pars eã approbare pro se,& respuere cõtra se.allegat dictũ.c.cũ olim.& gl.in.l.Publia.ff.depositi.Sed hoc dictũ nũquã mihi placuit.& Bar.aptè sentit cõtrariũ in.d.§.idẽ q̃sijt.& Bar.& Bal. in.l. vnica.C.de cõfes.& optimè facit tex.in.l. Publia.quicquid senserit ibi gl.& in.c.si quid veri.xxxvij.di.Nõ ob.c.cũ olim.qa loquit de scriptura publica,sed nos loquimur de priuata. Nam priuata ꝑsona bñ põt scribere cõtra se: sed nõ ꝓ se,vt in.l.exẽplo.de ꝓbatio. ¶ † Vide tñ notabilẽ limitationẽ quã ponit Bal.in. d. l. vnica.[b]dicit em̃ hoc dictũ nõ ꝓcedere indistictè in libris mercatorũ,quia ex quo scribũt ꝓ aduersario,debet eis credi,quaten⁹ scribũt cõtra. dũmodò quãtitas sit parua.Mouet: quia officiũ istorũ cõiter est approbatũ:& tacitè vr eis mandatũ, vt cõficiãt codicẽ rõnũ.vñ offm scribẽdi nõ debet eis esse dãnosum. Et placet mihi hoc dictũ.facit qđ not.in.l.qdã.& in.l.si quis ex argẽtarijs.ff.de edẽ.Sec⁹ dicit ibi Bald. in magna quãtitate,quia tũc nõ debet eis credi in fauorẽ eorũ,licet liber cõtineat aliqua cõtra eos,& in fauorẽ aduersarij. qđ bñ notabis.
¶ Dicit etiã valere cõsuetudinẽ,vt credat libris mercatorũ etiã in magna quãtitate,accedẽte tñ iudicis cõsciẽtia.i.si iudici visum fuerit,vt quia habebit cõsiderare qualitatẽ mercatoris:& grauitatẽ p̃iudicij. Secus dicit si cõsuetudo haberet,vt indistictè crederẽt libris mercatorũ in eorũ fauorẽ,qa talis cõsuetudo dat occasionẽ malignãdi.arg.in.l.conuenire.ff.de pac.dotalib⁹.& ĩ.c.quãto.de diuor.Et no.hoc dictũ singulariter.Cõtrariũ tñ ipse sentit in.l. cũctos populos[c].C.de sum.tri.& si.catho.vbi dixit singulariter valere talẽ cõsuetudinẽ: vel statutũ.allegauit.c.cũ dilectus[d].de fide instru. Sed mihi plus placet primũ dictũ,quod in veritate fuit per eũ magis examinatũ,& ideò illa debet dici sua opinio. Nec ob.c.cũ dilectus.qa loquit:cũ scriptura cõficitur,nõ ad cõmodũ ꝓpriũ sed alterius. Nãcõsuetudo potest inducere,ꝙ scriptura priuata sit authẽtica,nõ tñ ad ꝓpriũ cõmodũ:nisi cũ p̃dicta distinctione:scilicet accedente iudicis cõsciẽtia. & hoc semp notabis. ¶ † Adde ad p̃dicta vnã limitationẽ bonã,quaten⁹ dixi,ꝙ si cõfessio fuit facta qualificatè,nõ põt aduersarius recipere partẽ quatenus facit pro se,& aliã partẽ respuere quatenus facit ꝓ aduersario.Procedit em̃ nisi cõtra illã partẽ,q̃ facit ꝓ cõfitẽte sit vrgens præsumptio.[e]Ad quod vide bonum tex.iũcta gl.in versi.donec ꝓbatũ.j.de insti.c.cũ venissent.hîc dicit Bar.in.d.§.idẽ quęsijt.ꝙ si qs cõfitet se interfeciss hoiem ad sui defensionẽ põt cõdẽnari de homicidio ex sua cõfessiõe:nisi ꝓbet,ꝙ ad sui defensionẽ[f]fecerat,qa p̃sumptio est cõtra rõnẽ operis perpetrati:cũ sit factũ à iure dãnatum.Itẽ quia verisimile nõ contingit:ꝙ aggressus interficiat suũ aggressorẽ.& idẽ dic in simi libus.Põt dari & alia limitatio.Nã cõtra partẽ quã impugnat,põt adducere ꝓbabiles coniecturas:& recipere cõfessionẽ quaten⁹ facit ꝓ se.& ꝓ hoc.c.j.§.e.&.c.ij.j.de transa. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Per postulationem nullum ius acquiritur postulato, etiam quòd sit præsentata Papæ, & tunc non possunt partes à postulatione recedere,ne illudatur superiori.*
2 *Postulatio non admissa,an & quando inferat iniuriam postulato,vel postulantibus.*
3 *Citatus,vt præsentet se conspectui iudicis,potest per procuratorem comparere.*
4 *Electus acquirit plenum ius, & potest facere se confirmari.*
Papa nõ recognoscẽte superiorẽ ad quẽ recurretur.
Præsentatus à patronoecclesiæ acquirit aliquod ius, licet mutabile per præsentantem.
5 *Variatio,an admittatur in electionibus factis de aliquibus officialibus.*
Electi ad aliquã dignitatem,an illã consequantur,si electores recesserunt à tali electione.
6 *Beneficium collatum alicui absenti,an possit ei tolli ante acceptationem.*

CAP. V.

POstulationem. ¶ Postulatio depẽdet à grã. vel specialius sic.Postulatio cõtra quã agit de cõtempto,potest sine præiudicio alicuius reijci, potest tamẽ de spãli gratia admitti.& habuisti in effectu hunc tex.§.c.proxi.Loquitur em̃ de eodẽ facto,& cõtinuat in ver.nũtijs. ante ver.seq.si aũt.Nã cõtradicentib⁹ ibi suffraganeis,Papa rñdet ꝓut ibi dicit,in ver.nũtijs. & etiã mãdauit prout hîc dicit. ¶ Casus literalis.Dicit Papa,ꝙ per hmõi postulationẽ nullũ ius acquiritur postulato.& ideò sine præiudicio alicui⁹ poterat postulationẽ p̃dictã repellere,tamen de gratia mandauit,vt partes mitterent procuratores suos añ ipsum: vt vtraq; parte præsente,quod iustũ fuerit,decernatur.
1 Ber. ¶ † No.primò,quòd per postulationem etiam superiori præsentatã,nullũ ius[g] acqrit postulato,vel alteri.Quod autem dicit, quòd postulãtes nõ p̃nt ab ea recedere,intellige post præsentationẽ superiori factam,vt dicit. §.ca. c.j.de cõfes.lib.vj. But.& alios in.c. præterea.el.ij. de transact.Specu.ti. de posito.
¶ Adde,quod voluit Bar.cõsi.ccx. & Ludo.Ro. singu.suis.fo.iiij.

ZACHARIAS.

¶ Dic tu,ꝙ est sing.xxviij.quod incipit,accusatus de homicidio.&c. all.in eo casu Hyppoli.de Marsi.singu.clxxxv.quod incipit, confessio inquisiti.Tu vide melius per Lanfrã.de oria.in ca. quoniã contra falsam.in ver. confessiones. in aposti. in ver.defensionẽ. nu.12.de ꝓbatio.
¶ Per procuratorẽ.vide istũ in c.fi.ĩ.iiij.no.de eo qui mit.in possess. in versi.nostro te conspectui repræsentes.iuncto fi.licet ad illũ tex.posset dici,ꝙ fuit expressus ibi procurator.& vide in.c. exposuit.de dila. c.cũ essent. de fimo.&.c.j.de iudi. lib.vj.& debet mitti procurator instructus.c.cupientes.§.deniq;.de electio.lib.vj.
¶ Adde tu,quando citatus possit comparere per ꝓcuratorem,& quãdo non. Calde.cõsi.iij.de dila.

a ¶ Sine qualitate. Vide apostil.Alexã.in.l. Aurelius. §.idem quæsijt.ff. de lib.lega.hic alleg.& vide Bal. in l.vnica.C.de confessis.in.iij. colũ. ver.iij.si quidem.
¶ Adde Roma. consilio.clxvij.& cccclij.
b ¶ Vnica.In.iij.colum.ibi,nã si mercator est notabilis &c..
¶ Adde Francis. Aret.cõsi.xlv.vbi dicit,ꝙ fortè illud dictũ Bald. est de iureverũ:& quòd tale statutũ debet intelligi de ptinẽtibus ad mercantiã.
c ¶ Cunctos populos.In.x.colũ. in versic.& vlterius quæro.ibi,quæro ergo primò.
d ¶ Cum dilectus. No.pro singulari intellectu ipsius c.Sed certè Bal.ibi in.x.col.in.d.l.cũctos .dicit valere statutũ, ꝙ stetur libris mercatorũ, seu scripturæ cãpsoris,vel mercatoris,tanquã publico instrõ,sed nihil dicit de cõsuetudine. Et istud idẽ voluit in.l.cõparatiões.ĩ.iij.col. ver.ego addo septimam scripturã C.de fide instru.

SEB. SAPIA.

e ¶ Vrgens p̃sumptio. vide Lãfrã. de Oria.in repe.c. quoniã cõtra falsam.in verbo.confessionis.col.vj. j. de probatio.
f ¶ Ad sui defensionẽ.vide Bal. in l.si filius.§.in exceptionibus.de interroga.acti.& in l.vnica.C.de confess.in.iij.col.& in l.nec codicillos. C.de codicil.Bald. & Imo.l.decẽ. de ver.obli.Bal.in.l. si qdẽ.C.de exce. & in.l.ij.C.de do. ante nup.& p istũ in.c.cũ venissent. de institutio.& p illũ tex.& ibi etiã Imo.& Bal.in.l.j. §.editiones.ff. de edẽ.& in.l.ea,quę C.de cõdic.inde. & in.l.si qdẽ.C.de transac. Archi.in
g ¶ Ber. ¶ † No.primò,quòd per postulationem etiam superiori præsentatã,nullũ ius acqrit postulato,vel alteri.Quod autem dicit, quòd postulãtes nõ p̃nt ab ea recedere,intellige post præsentationẽ superiori factam,vt dicit. §.ca.

a Anto.Fran. ¶ An & qñ citatus posit cõparere p ꝓcuratorẽ, ꝙ citat⁹ ꝑsonaliter cõpareat: nõ põt mittere procuratorẽ secũdũ gl. in ver. delegatũ. in.c.j. de judi. lib. vj. & no. in.c.cũ dilecti. de dolo & contu. quod tamen intelligit Bal. verũ in.l.fi. C. de proc. in. j. notabili. nisi cã cõparitionis exprimeret in citatione, & esset talis, in qua quis posset comparere per ꝓcuratorẽ, quia tunc posset comparere per procuratorẽ: quãuis esset citatus, vt personaliter compareret Bald. in. j. col. in ver. & per hoc istud principium, ꝙ citatus, vt personaliter cõpareat: nõ põt poni in bãno; si compareat per procuratorem stante statuto, ꝙ citatus possit cõparere per se vel p ꝓcuratorẽ. ¶ Et adde, ꝙ citatus simpliciter potest comparere & per se, & per procuratorem. l. præsenti. §. cũ aũt. C. de his, qui ad eccl. cõfu. l. j. §. vsus. ff. de proc. & c. cum parati. de appel. & ibi per doct. in. c. Eps. xviij. distinc. Quod intelligeverum, nisi qualitas causę requireret personalẽ cõparitionem, secundũ Bal. in. d. l. fi. C. de procu. in ver. quæ a rit vtrũ. & in vers. venio ad secundã partem: putasi causa ad quã citaretur esset causa criminalis, in qua non posset procurator interuenire, iuxta ea quæ habentur, p gl. in. c. veniens. de accusa. & in. c. tuæ de procu. & in. l. pe. in. §. ad crimen. ff. de pub. iudi. & in. l. seruum quoq; in. §. publicè. ff. de procura.

A Et Ias. in. l. beneficium. col. 8. de constitu. Princip.

¶ Et adde, ꝙ citatus semper debet comparere legitimè, etiã si in citatione nõ sit hoc dictum. Ita no. voluit Bal. in. l. j. C. qui pe. tuto. & Bar. post gl. in. l. si minor. ff. de bo. au. iu. possi. Et ideò dicebat Bald. in. l. j. in. §. vsus. post glo. præalle. ꝙ mittens procuratorem inhabilem, non debet amplius citari, quia censet verus contumax ac si dixisset nolo venire. iuxta gl. in. l. consentaneũ. C. qũo & quando iud. de quo vide Bar. in. l. si finita. in. §. Iulianus. in. iiij. col. ff. de dã. infecto. ¶ Et adde, ꝙ citatus etiã simpliciter, si non comparet pro se, debet mittere procuratorem instructum, etiã si sit in carcere: vt no. voluit Inn. in. c. querelã. de procu. & habetur per Inno. in. c. dilectus. e. ti. Tene tamen menti, ꝙ citatus ad vnum actũ & ad aliũ, seu alius succesiuè, non tenetur mittere ꝓcuratorem, nisi ad illũ actũ, ad quẽ est principaliter citatus vel monitus: vt no. voluit Inn. c. cõstitutus. de procur. Et adde etiã: ꝙ citatus cõparens per se, vel per procuratorẽ, nõ debet statim recedere, sed debet expectare donec iudex sedeat pro tribunali, vt est gl. in ver. expectatum. in. c. cũ in veteri. de elec. & habet in. c. certum. xj. q. iij. & in. c. si quis aũt. xviij. di. & in. c. j. viiij. q. v. & plenè habetur in. c. cõsuluit. de offi. dele. ¶ Et adde ꝙ si citatus tardè arripit iter veniendi ad iudicẽ, ita ꝙ non potest in termino comparere nõ excusatur: quia nimium se arctauit, vt est gl. in ver. imputari in. d. c. cũ in veteri. & habetur. in l. ij. in fi. ff. si quis cau. & in. l. cum postulassem. ff. pe dã. infe. ¶ Et adde deniq;, ꝙ citatus & generaliter in principio litis, põt petere se citari ad singulos act⁹: vt voluit Fed. de Señ. in consi. suo. clxj. vbi dicit ꝙ practici causidici semp solent de hoc protestari. Et ad materiã qñ quis simpliciter citatus possit comparere per procuratorem. habetur per do. de Ro. in suis deci. ciiij. q̃ inc. si citat⁹.

b ¶ Consequitur ius. vide. s. c. proxi.

c ¶ Sit loc⁹ variatiõi. Vide Pe. de Anc. hîc, & Bar. in. l. ex eo. ff. de test. mili. facit proxi. istud non fit rõne iuris alicui quæsiti, sed ne illudat superiori, vt ibi dicit in ver. nec obstabat. in fi. ¶ † Secundò no. ꝙ postulationẽ põt superior reijcere, sine alicuius præiudicio. Ex quo infert, ꝙ nullã iniuriã irrogat superior postulationem non admittendo. Contra quod facit, quod not. in. c. bonæ. el. j. s̃, eod. & hîc in glo. j. Sed dic, quòd iste tex. procedit, qñ postulatio non est cõcorditer facta, seu agitur cõtra eã de contemptu. Vnde pondera literã ibi per postulationem memoratam. vnde refert se tex. ad illã postulationẽ. De qua in. c. præcedenti: quam se opponebãt suffraganei. Secus autem dicendum est qñ postulatio fit propter vtilitatẽ, seu necessitatẽ ecclesiæ & concorditer saltẽ â duabus partibus collegij. Nã talis postulatio nõ põt reijci sine iniuria postulantiũ & ecclesiæ, in qua facta fuit postulatio, vt no. in. d. c. bonæ. & per Io. An. post Host. in. c. cum tes §. deniq; in ver. grã. de ele. lib. vj. ¶ No. ibi, monasterium j. de elec. vide bonã gl. in. c. cupiẽ *de spirituali gratia*. quòd postulatiouis admissio dependet. â gratia speciali. Sed intelligo modo prædicto, quando postulatio nõ est facta in concordia. Tunc enim interueniẽte cõcordia dependet â gratia non speciali: sed generali, vt notatur, in dicto capitulo cupientes. ¶ † Item 3 no. ꝙ citatus: vt præsentet se conspectui iudicis põt cõparere p procuratorẽ. [a] ad id évide bonũ tex. & quod ibi dixi in. c. pen. de iu r. cal. ¶ † In 4 gl. ibi: nisi publicatio scrutinij. glo. j. prosequit hîc opi. suam quam tenuit in. c. præcedenti, sed vt dixi. docto. hoc cõiter reprobant, quia capitul. publicatio. loquitur in elec. Nã differentia est inter postulatum, præsentatũ à patrono & electũ. Electus eñ innitit pleno iure, & petẽdo confirmationẽ in nullo petit gratiã. vnde vt dicit hîc Io. and. potest superbè accedere ante superiorẽ, etiã caputio, vel bireto non eleuato, si cõfidat de idoneitate ꝑsonæ suę, & cõminari, ꝙ nisi ipe cõfirmet habebit recursum ad supiorẽ. Et intellige hoc vltimũ in supiore hñte ius cõfirmãdi citra Papã. Nã Papa põt ex plenitudine ptãtis cõfirmationẽ ipedire. facit ix. q. iij. p principalẽ. & c. cuncta p mũdũ. neq; habet supiorẽ ad quẽ recurrat, vt in. c. licet. de

b ele. ¶ Præsentat⁹ verò cõsequit ius, [b] vt in. d. c. cũ Bertold⁹. de re iud. no. Inn. in. c. dilect⁹. de off. leg. tñ qa prõn⁹ põt variare aliũ ꝑsentãdo, vt i c. qd aũt. de iurepat. debet cũ humilitate petere instõnẽ, vñ petit gratiã expeditiõis. i. vt expediat cito. & ne ali⁹ interim p patronũ ꝑsentet. vñ debet leuare caputiũ, & se curuare. ¶ Postulat⁹ aũt oĩno innitit gratiæ, ideò debet genua flectere. i. cũ maiori hũilitate petere, vt admittat postulatio. Et in effectu verba p̃dicta hoc intẽdũt: qa postulat⁹ nullũ ius acqrit: p̃sentatus verò acquirit aliquod ius, sed nõ ita firmũ, sicut electus. ¶ † Extra gl. q̃rit, num indistĩ

5 ctè in alijs dignitatib⁹: seu officijs sit locus va

c riationi. [c] Pone exẽplũ, conciliũ huius ciuitatis per se, vel aliquos ciues fecit electionem de ali

d quo potestate [c] nũquid possunt variare & recedere ab illa electione, sicut faciũt postulantes an verò teneant ꝑsistere, sicut eligentes? Et idẽ gñaliter põt q̃ri in oĩbus officijs q aliquib⁹ deferunt, aut per dñm terræ, aut p vniuersitatẽ

e ppli, seu collegiũ inferiorũ. De hac qõne [e] vide

c* per Bar. in. l. absenti. ff. de [A] do. p cui⁹ dicta satis iura canonica limitant & declarant. ¶ Et cõclu de post eũ sic: q̃dã sunt officia, quæ tenet deputatus ex necessitate subire, vt officium tutelæ curæ, vel alterius magistratus publici in ciuitate sua. Nã tenetur ciuis, vel incola subire hæc onera in loco, nisi habeat iustã excusationem: vt in. l. munerũ. in. §. iudicãdi quo q̃ necessitas. ff. de mune. & hon. & in. l. incola. ff. ad munici. no. Inn. in. c. j. de his, q̃ fi. à ma. par. capi. Et in istis acquirit ius electo quãtũcunq; absenti añ oẽm acceptationẽ, vt in. l. illud. cũ. l. se. ff. de

ZACHARIAS.

d ¶ De aliquo potestate. Tu adde plenè de hoc Iac. rebuff. in. l. si quos. nu. 1, & ibi in apostil. ad ipsum ibi. C. de decur. li. x. & eũdem latius in. l. pręcepit. nu. 7. & ibi etiã in apostil. & Lucam de pena. ibi. C. de cano. largi. titu. eo. libr. vbi plenè examinatur, q. quæ hîc subdiuidit. s. vtrũ Papa, vel dñs secularis possit beneficium: vel officiũ quod absenti contulerat mutare sine illius iniuria ante receptionem ad officium. Anto. Francis. ¶ Circa istam materiã, an & quãdo admittatur variatio, vel mutatio. Dicas, ꝙ variatio regulariter reprobatur tam in laicis quã in clericis, vt in cle. j. & ibi p gl. & d. Car. de renũ. vbi dixit do. Car. ꝙ ꝓsumptio est ꝙ variatio vel mutatio fuit cã variandi à veritate, & ibi dicit: ꝙ est propriũ mulierũ. iuxta illud: Varium & mutabile gen⁹ semp fœmina. iuxta tex. in. c. ita nos. §. sed obijcitur. xxv. q. ij. & ideo dicebat Spe. in ti. de rela. in. §. ij. in ver. sed pone ꝙ variatio semp habet cõtra se ꝑsumptionẽ. Et de mutatiõe, vel variatiõe: aut correctiõe circa libellũ & actionẽ ꝓpositã plenè tra. in. l. edita. C. de edẽ. Et an variatio actionis requirat nouam instantiam: vide Bal. in. l. curatoris. in. ij. col. C. de neg. gest.

¶ Et adde, quòd ex varietate ipsorum etiam permittitur variatio dispositionum & statutorum & legum. vt in. c. non debet de consan. & affi.

¶ An autem in electionibus admittatur variatio: & quando: vide gl. in. c. bonæ. el. ij. de postula. prælat. & in. c. cum inter canonicos. & in. c. publicato. de elect. & per Io. and. in. c. continebatur. de his, quæ fiunt à Præla. & vide per Dy. latè in regula, quod semel. de reg. iu. lib. vj.

¶ Et adde etiã, ꝙ superior eligẽs absentem ad officiũ, ante illi⁹ acceptationẽ põt variare. De quo vide per. d. Abb. in. c. à nobis. de iure patro. & habet per Bar. in. l. sed & reprobari. i prin. ff. de exc. tu. & vide. d. Ab. ĩ. c. accedẽs. de p̃bẽ.

¶ Et tene mẽti, ꝙ sapiẽtis est mutare propositũ de bono, tñ in meli⁹, vt in. l. nonnũquã. de colla. bono. & in. l. si sterilis. in. §. fi. de act. emp. & in. l. fi. in fi. de diuortijs. & in. l. generaliter. de nõ numera. pecu. & in. l. contra maiores. C. de inoff. testa. & in. l. Papini. in. §. sed nũc impu. ff. e. tit. Nũquid aũt liceat patrono variare in præsentatione clerici ad ecclesiam patronatam, vide quæ habẽtur in capi. quod autem. de iurepatro. vbi fit differentia inter patronum laicum & clericum.

¶ Et deniq; adde, ꝙ variatio in electione Imperatoris admittitur, recedẽdo ab eo, in quẽ nõ cõsensit maior pars electorũ imperij, & noĩando aliũ, sicut fit in electiõe Papæ, vt ĩ. c. licet. & ĩ. c. venerabilẽ. de ele. & vtrobiq; p. d. Abb

e ¶ SEB. SAPIA. ¶ De hac qõne. Vide etiam per Ange. de Areti. in. §. his tu. &

itaq; insti. de iust. & iu. Et de doctoribus variantibus, tradit do. Ias. in l. edita. colum .iiij. C. de eden. in l. prętor ait. §. si aliqñ. co. iij. in prin. ff. de op. no. nun. & in l. j. in prin. co. iij. ff. quod quisq; iur. & dicit Bald. in l. Labeo. ff. de ser. & aqua. ꝙ talis variatio est erubescẽda. tamen dicit idẽ Bal. in l. de tutela. C. de in inte. resti. mi. quòd non dicitur quis contrari⁹, licet hodie credat vnum: & cras credat aliud.

a ¶ Nisi velit. Adde Bar. in l. quoties. §. data. ff. de optio. lega. & faciunt nota. per eundem. in l. Labeo. ff. de iureiurand. & quod no. in. c. quia cunctis. de concess. pręben. li. vj. & quod no. in. l. qui absenti. ff. de acqui. pos.

b ¶ Variare. Adde quod ideo consuluit Old. consi. clxxxiiij. ꝙ compromissarius electionis: qui dixit, damus vobis .G. in Episcopum, nõ põt corrigendo dicere, do Gul. in Episcopum. de quo latius ibi.

c ¶ Vnanimiter. Vide. §. cap. proxi. in ver. vnanimiter.

d ¶ Liberã facultatẽ. Vide text. in. c. quæ in ecclesiarũ. in ver. liberã facultatem. & ibi dixi §. de consti. & in c. j. in ver. liberè. §. de rescrip. glo. in cle. generalem. in ver. liberè. de æta. & quali. & in. c. j. ver. liberè. de reg. lib. vj. & ibi Gemi. in cle. dudum. in ver. liberè. de sepul. & tex. in. c. j. in ver. liberam potestatem. de offi. ordi. & ibi Butri. Imol. & plenissimè ibidẽ per do. meũ in. iij. col. cũ nouẽ sequentibus vide eũ ibi omnino. & vide Bal. in l. ij. in. vj. col. C. de ser. & aqua. quòd liberum dicitur tribus modis. ¶ Primo modo, q. d nõ tu. & cu. da. ab his. Ideo post electionẽ factam non potest illud officiũ sibi tolli. Facit. C. in q. cau. haben. tu. quasi per totũ. ¶ Ex quib⁹ infertur, ꝙ scholari electo in Rectorẽ, acquirit ius per solam electionem quantuncũq; absenti, nec possunt amplius electores ab electione recedere. ¶ Quædã sunt officia, quæ non tenet quis subire, nisi velit, [a] vt si eligit ad magistratũ alterius ciuitatis. & in istis est distinguendum. Aut enim electores elegerũt iure proprio, vt puta in concilio huius illustrissimæ ciuitatis Senensis, & tunc ante receptionẽ officij, possunt electores variare: qm̃ ante acceptationem non est acquisitum ius electo, vt in præalleg. l. absenti. & in. l. qui absenti. ff. de acqui. pos. facit c. si tibi absenti. de præben. li. vj. sed post acceptationẽ nõ possunt variare: quia quasi quidã contractus est initus inter eligentes & electũ, vt in. c. cũ inter canonicos j̃. de elec. Quãdoq; electores non eligunt iure proprio, sed alieno: vt quia â superiore habent officiũ eligẽdi potestatem, vel aliũ officialẽ: & isti postquã elegerunt nõ possunt amplius variare[b], nõ quia ius sit acquisitũ electo absenti, sed qa functi sunt eorũ officio, vt in. c. in literis. de offi. dele. Et hæc est rõ quare canonici eligendo absentẽ: nõ possunt variare: quia functi sunt eorũ officio: cũ elegerũt iure nõ proprio, sed ex officio eis â iure delegato. Hæc etiã est rõ, quare Epsnõ potest variare cõferendo bñficiũ absenti: etiã ante acceptationem, vt in. d. c. si tibi absenti. quia functus est officio suo. ¶ Ex quo infert aliud dicendũ in dño seculari, vel Papa, qui absenti deputauit, seu cõtulit officium, vel beneficiũ. põt enim ante acceptationẽ mutare sine eius iniuria. Postulantes verò licet iure alieno nitãtur, possunt à postulatione recedere, quia adhuc non sunt functi eorũ officio, quia postulando disponunt solũ postulare gratiam à superiore. vnde non sunt functi officio, quia postulatio non habet vim electionis: sed est quoddã inchoamentũ ad effectũ electionis obtinẽdũ: ideò possunt retrocedere. ar. bo. in. c. quod autem. de iurepatro. An autem electus ad dignitatem ecclesiasticã teneatur illã acceptare, dicam in. c. seq. & prædicta bene notabis.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus non potest ad aliam prælaturam eligi, sed postulari. 4. 5.*
2 *Vnanimiter fit illud, quod fit nemine discrepante.*
3 *Liberè quis potest facere aliquem actum, quando non requirit consensum alterius.*
Personæ, quæ debent postulari: & quæ debent eligi.
6 *Clerici habentes ecclesias, non possunt istas dimittere, & ad alias transire sine licentia superioris.*
7 *Episcopus, qui renuntiauit episcopatui, an debeat eligi, vel postulari.*
Electus tantùm ad episcopatum, an ad alium episcopatũ debeat eligi, vel postulari.
8 *Cardinales vtrum debeant eligi, vel postulari in aliquem episcopatum.*
9 *Postulantes aliquem, debent omnem defectum postulati exprimere, aliâs non valeret.*
10 *Confirmatio postulationis, ad quem spectet.*
Episcopus non potest dispẽsare super defectu ætatis.
Archidiaconus debet esse maior. xviij. annorum.
Episcopus potest dispensare super omnibus casibus à iure expressis, licet non sint expressi in persona Episcoporum, sed generaliter.
11 *Postulatus, an debeat consentire suæ postulationi.*
Electus in Episcopum potest ab initio non acceptare, sed si semel est Episcopus, non habet vlterius voluntatem. 12.
Episcopus non potest renuntiare episcopatui sine licentia Papæ.
12 *Episcopatus translati, an vacent à tempore translationis factæ per papam, an à tempore acceptationis factæ per episcopum translatum.*

CAP. VI.

ET si vnanimiter.

1 ¶ † Episcopus non est eligendus ad aliam dignitatem, sed postulandus. Diuiditur quo ad mentem. Nam primò recitat factum. Secundò cassat electionem & rationẽ submittit. ¶ Casus literalis. Canonici Calaritani concorditer elegerũt in suum Archiepiscopum Episcopum Sutrinũ, petentes ipsum sibi concedi à dño Papa. Respondet Papa, & dicit: ꝙ quãuis cõcorditer sit electus: cũ ipse sit alligatus ecclesiæ suæ, sine promissione Papæ ecclesiam ipsam dimittere nõ possit: electionem ipsam irritauit, quia nullo modo debuit eligi: sed tantũ postulari. Ber. ¶ † No. j. ꝙ

2 c illud fit vnanimiter, [c] quod fit nemine discrepãte. quod clarius probat. ff. e. bonę. el. ij. vbi dixi. ¶ No. ij. ꝙ postulandus nõ põt eligi, quãtuncũ ꝙ concurrant omnia vota capituli. concordia verò vnanimis nõ habet tollere defectum postulandi, vt propter concordiam possit eligi.

3 d ¶ † No. iij. ibi. *liberum non habeat.* ꝙ nõ dicitur quis habere liberã facultatẽ [d] alicuius rei, qñ sine alterius consensu non potest de illa disponere. Liberã ergo potestatẽ habet quis, quãdo potest sine alterius consensu disponere, vt not. in c. licet Episcopus. de præbẽ. li. vj. & in. c. demulta. eo. titu. ¶ No. iiij. ꝙ gesta contra canones, sunt nulla: seu irritanda. hunc articulum plenè

e examinaui in capitul. ij. de testibus. [e] vbi vide.

4 ¶ † Item no. rationes, quare Episcopus nõ potest eligi ad aliã dignitatẽ, sed debet postulari. Est enim alligatus matrimonialiter iuri alterius ecclesiæ. vnde oportet, ꝙ primò gratiosè absoluatur à priori vinculo. ¶ Et not. differentiam inter postulationẽ & electionem. Nam multi possunt postulari, qui nõ possunt eligi. & qui sunt isti dicam statim cum gl. diuide hãc e gl. in quatuor partes capiendo eius mẽtem. In prima quæritur de ratioue huius literæ, quare Episcopus non debet eligi, sed potius postulari. In secunda parte ibi: *idem est dicendum.* quæritur, an sint alij citra Episcopos: qui debeãt postulari: & non eligi. In tertia incidenter tractatur à quo debet peti: vt postulatio admittatur id est, quis est superior in admittenda postulatione, ibi: *& ideo postulari.* & illã quæstionem interserit gl. in medio secundæ quæstionis ibi: *& ideo.* quia incidenter eam formauit, & non principaliter. Vnde aptius illa particula poneretur post finem secundæ quæstionis. In quarta & vltima parte glo. quæritur, nunquid eligendus possit postulari, cum postulandus nõ possit eligi. & quarta pars ibi: *& nota quòd sicut postulandus.* ¶ Quo ad primam partem dic clarius: quã gl. ꝙ Eps non potest ideò eligi, quia

f matrimonio spũali [f] est alligatus ecclesiæ suæ.

5 † Vñ ꝓpriè matrimoniũ spũale nõ est, nisi in- cogitur. ff. de arb. l. iij. §. j. Secundo modo, quod non corrigitur. ff. de le. iij. l. fideicommissa. §. quãquã. Tertio modo dicitur liberũ, quod ęquã legis libertate ferãt. l. itẽ si vnus. §. si in duos. &. §. prĩcipaliter. ff. de arbi. & l. creditor. §. lucius. ff. manda. tex. & gl. in. l. j. in ver. liberè. C. de sa. san. eccle. & l. si qs maior. *in* versi. libero arbitrio. C. de trãsact. & ibi Bald. & text. in. l. magis puto. §. sięs alienũ. in ver. non enim prætori libet rum arbitrium. ff. de rebus eo. text. & ibi doc. in ca. ij. de arbi. in. vj. &. c. ij. §. fanè. de testa. lib. vj. & in. si quæ de procu. eo. li. c. statuimus. in ver. libero, de reg. auct. oẽs peregrini. & ibi Ange. post gl. C. cõmunia de succes. c. imperialẽ. §. callidis. de prohi. feud. alie. per Fe. de. per Oldra. consi. cxxv. inc. graua mina. & per istũ ĩ c. in cunctis. §. cũ verò. j. de elec. cũ alijs simi.

ZACHARIAS.

¶ Adde prędictis Bald. in trac. suo schismatis. v. & viij. col. eũdẽ in. l. si quis maior. C. de trãsact. eũdẽ in l. ij. §. ñ. C. cõia de lega. & Alex. consi. cxxix. in. j. col. volu. j.

e ¶ In cap. ñ. de testibus. Vide eũ. in ij. colũ. Barto. & Bal. post Dy. in. l. non dubium. C. de legi. Bar. in. l. prætor ait, ĩ primo responso. ff. de operis no. nuntia. in. l. cum lex. C. de fide iuss. in. l. vniuersæ. C. de precib. Imp. offe. & in. l. fi. ff. de diuortio. & per docto. in. c. vides. x. dist.

f ¶ Matrimonio spirituali. Vide tex. iuncta glo. in. c. cũ inter canonicos. ĩ ver. coniugale. j. de ele. & bo. gl. j. in. c. quanto. lxiij. distinctio. & quod

legitur & notatur in.c.requiſiſti. de teſta.& in.c.fi.de tranſla. Epiſcopi. ¶ Adde Calde.cõ ſi.j.de tranſla. Epi. & Abb,conſi.cj.

a ter Epiſcopũ & eccleſiã ſuã. ad hoc.c.ſicut.vij. q.j.c.inter corporalia.de trãſla.Epiſ. Et in ſignum huius matrimonij defert annulũ,vt in c.clericiꝯ.de vi.& honeſt.cleri. Ideò cũ habeat cõiugẽ,nõ põt cõſentire in aliã coniugẽ, quia cõmitteret adulteriũ,vt no.in.d.c.ſicut. Eligẽtes aũt cõſentiũt,vt in ſponſum,& per electionẽ initiatur matrimoniale vinculũ inter eccleſiam & electũ,vt in.c.fi.de tranſla.Epi. Oportet ergo,vt prius abſoluaꝫ ab illo vinculo matrimoniali ante,quã aliud matrimoniũ initieꝫ cum alia eccleſia. Et ideò debet poſtulari,quia poſtulãtes nõ cõſentiũt in poſtulatũ,vt in ſpõſum.ſed ſolùm petũt gratioſè,vt tollaꝫ vinculum & defectus. Vñ quãadmodũ habens vxorem carnalẽ,nõ põt cõſentire in ſecũdam, ſed oportet vt prius gratioſè abſoluaꝫ ab illa,aliãs cõmitteret adulteriũ. Ita dicẽdum eſt in cõiugio ſpũali. Iſta eñ cõiugia ſpũalia & carnalia iu

b dicantur ad paria, vt in.c.inter corporalia. de tranſla. Epi. & hoc quo ad primã quæſtionẽ. ¶ Ad ſecundam,an.ſ.ſint alij poſtulãdi pręter Epos. ponit hîc quatuor conditiones perſonarũ,quæ ſunt poſtulãdæ. Alij extra gl. voluerũt dare regulã,ꝙ oẽs qui nõ poſſunt conſentire electioni ſine conſenſu alterius,ſunt poſtulandi,& non eligendi. Quæ regula cõiter damnaꝫ vt patet in religioſis,qui nõ poſſunt conſentire electioni ſine conſenſu eorum ſuperiorum vt in.d.c.ſi religioſus.de elect.lib.vj.& tñ poſſunt eligi i Epos: vt ĩ.d.c.ſi religioſus.&.c.quorundã.e.ti.& lib. Alij verò voluerunt tradere aliã regulã: ſcilicet ꝙ nõ valẽtes trãſire ſine licẽtia ſuperioris,debẽt poſtulari & nõ eligi. Et ſic ſumebant arg.ex verbis huius literæ in rõne ſui,dum dicit,ꝙ Eps tanquã alligatus: & nõ habens liberum volatum nõ põt eligi. † Sed hæc

6 regula etiã nõ recipiꝫ à doctoribus. Patet eñ eius falſitas in clericis habentibus eccleſias, q nõ poſſunt dimittere eorũ eccleſias & tranſire in alias ſine licẽtia ſuperioris,& tñ poſſunt eligi,vt j.de elect.in.c.dudũ.& in.c.cũ inter. cum multis ſimilibus. Ideo Inn.& alij doct. antiqui videntes difficultatẽ in dando regulã ꝓceſſerũt hîc,p enumerationẽ caſuum,ſeu perſonarum numerando multas ꝑſonas, quæ debent poſtulari,& non eligi. quas videas hîc per Ioã. an. Alij moderniores voluerũt dare alias regulas,ſed mihi placet hæc breuis regula,vt dicamus ꝙ Epi & ſuperiores non poſſunt eligi,ſed debent poſtulari per ſuprà dicta. ¶ † Dubitatur aũt circa iſtã regulã, primò in Epo,qui renuntiauit epiſcopatui: nunquid poſit eligi,an debeat poſtulari. De qua qõne vide quod no. c.poſt trãſlationẽ j.de renuntia.ſed opi.verior videtur,ꝙ poſit eligi,quia deficit ratio hîc poſita. Talis enim non eſt alligatus alicui eccleſię matrimonialiter. habetur eñ ille qui renũtiat quo ad eccleſiã pro mortuo.xvj.q.c.generaliter.§.ecce. vnde abſolutus eſt à priori vinculo.

c ¶ Secũdò dubitatur in electo c in Epm nondũ conſecrato: in quo dic,ꝙ ſi non eſt cõfirmatus poteſt eligi,cũ poſſit priori electioni renuntiare: vt no.in.c.ſi electio.de elec.lib.vj. vnde ceſſat in iſto rõ huius literæ. ſi verò eſt electus & confirmatus ſunt opiniones,ſed ſatis mihi placet,ꝙ nõ põt eligi,quia per cõfirmationẽ matrimonium eſt cõtractũ & confirmatum,licet nõdũ ſit conſummatum per conſecrationẽ,vt in.d.c.inter corporalia.præalleg.vbi bo. text. nec põt renuntiare ſine licentia Papæ. vt ibi.

8 ¶ † Dubitatur etiã in cardinalib⁹,qui quo ad d officiũ reputantur maiores Epis,nunquid poſſint eligi,an verò poſsint poſtulari,ex quo ſunt Cardinales nõ Epi? Nam ꝙ poſsint,facit quia in eis ceſſat rõ coniugij ſpũalis. In cõtrariũ facit,quia eorũ titulis habẽt epiſcopalem iuriſdictionẽ,vt dixi in.c.his,qui.de maio & obediẽ. & ſunt alligati Romanæ eccleſiæ. & de his aliquid in.c.bonæ.el.j.ſ.e. dicã latius quid tenendum in cap.eccleſia.el.ij.j.titu.proximo. & per hoc ſit declarata hæc prima regula. ¶ Secunda regula. omnes clerici citra Epos non prohiben e tur eligi ex eo,quia habent eccleſias,ſeu dignitates inferiores. Hæc regula probatur in ca. ſi Abbatẽ j.de ele.li.vj. vbi probatur, ꝙ Abbas põt eligi in Epm. & ad idẽ c.cum inter. &.c. dudũ.el.j.j.tit.proxi. vbi præpoſiti & habentes dignitates inferiores, poſſunt eligi. Ad idẽ c.ſi religioſus.præal. &.c.quorũdã.eo.tit.& li. vbi habetur, ꝙ religioſi etiã mẽdicãtes poſſunt eligi non tñ debẽt iſti tranſigere ſine licentia ſuperioris: nec electioni cõſentire, vt in dictis iuribus. poſſunt tamen poſtulari poſtulatione nõ ſoleni. Ante electionẽ de eis fiendã poterũt poſtulari ab eorum ſuperioribus, vt eos licẽtient ſeu concedãt eligẽdos per eos: vt dixi in.c.j.ſ. eo.tit. Et differentiã inter iſtos & Epos eſt: qa propriè, vt prædixi, matrimonium ſpirituale non conſiſtit, niſi inter Epm & eccleſiã ſuã. Inter alios verò habentes dignitates inferiores & eccleſias eorũ, non coutrahitur propriè matrimonium: ſed quaſi matrimoniũ. Et ꝙ ſit quaſi matrimonium: probatur in.c.quia propter. iũcta glj.de elect. Magis latè dicitur quaſi matrimonium inter Rectores eccleſiarum & ipſorũ eccleſias. & latiſsimè poteſt dici matrimoniũ contrahi inter canonicũ & præbendã ſuã. Cũ ergo iſti inferiores nõ dicanꝫ ſtrictè habere cõiugẽ: poſſunt eligi ad aliã dignitatẽ, licet conſentire, vel trãſigere nõ valeãt ſine ſuperioris licentia. ¶ Tertia regula magis generalis. Patiẽtes defectũ propter quem nõ poſſunt exercere officiũ, ad quod promouenꝫ, vel aliãs inhabiliter tantur à iure, ad illud officiũ ſeu dignitatẽ, nõ poſſunt eligi: ſed debent poſtulari. Et ſub iſta regula comprehẽduntur oẽs patiẽtes defectũ in ordine, vel ætate. Itẽ irregulares criminoſi, & intruſi per potentiam ſeculare: vtj.ti.proxi. c.quiſquis. Itẽ qui ſemel fuit hæretic⁹, ſeu ſchiſmaticus, vt.j.q.vij.c.cõuenientib⁹.cũ.§.ſeq.& j. ti.proxi. quia diligentia. & multi alij cõſimiles. Rõ huius regulæ patet. Nã ex quo nõ poſſunt de iure exercere illud officiũ, ſeu dignitatẽ, nõ poſſunt canonici in eos conſentire, tanquã in ſponſos: ex quo non ſunt habiles ad illud matrimonium contrahendũ. Ergo oportet, ꝙ pri⁹ gratioſè tollatur per poſtulationẽ illud impedimentũ. ¶ An aũt oẽs indigni poſsint poſtu-

g lari? dic ꝙ nõ, vt in.c.j.j.e. Sed dicẽdũ eſt, ꝙ aut ſunt indigni indignitate indiſpenſabili, puta, quia ſunt hæretici, vel criminoſi perſeuerãtes in crimine, vel quid ſimile, & tũc nõ valẽt etiã poſtulatio de his facta. & poſtulantes iſtos ſciẽter priuantur ꝓ ea vice poteſtate eligẽdi & poſtulãdi, vt ĩ.c.j.&.ij.ſ.e.ti. Quidã ſunt indigni indignitate diſpẽſabili, & tũc ſubdiſtingue, qa aut indignitẽs eſt magna, ita ꝙ durũ ſit aduerſus illam

---

legitur & notatur in.c.requiſiſti. de teſta.& in.c.fi.de tranſla. Epiſcopi. ¶ Adde Calde.cõ ſi.j.de tranſla. Epi. & Abb,conſi.cj.

SEB. SAPIA

a ¶ Eccleſiam ſuã. Adde, ꝙ Abbas dicitur ſponſus: vt per Bar.in.l. ſi ita quis.§.j,circa fi.ff. de leg.ij.not.in.c. qa propter.j.tit. j.

ZACHARIAS.

b ¶ Iudicantur ad paria. Dic tu quòd matrimonij appellatione nõ ſolũ intelligitur de carnali iuxta.l.j.ff.ſoluma. ſed etiã de ſpirituali tanquã de digniori, vt p tex. in.c.nuptiarũ bonũ.xxvij.q.j. per quod Diony. de Peru.in ſuo cõſil. inci.& ſi doctrina cæcum illuminet. quẽ Abbas antiquus refert in repeti.c.qualiter. & bene.lo.ij.q.viij.in pe.art. quòd ſtatutũ diſponens aliquid cõtra cognoſcẽtem mulierem nuptam habet locũ in cognoſcẽte monialẽ, cuius matrimoniũ indubitanter eſt dignius facit quod bñ no. Hyppo.de malſi. ſingu.ſuo. cxxix. incip. dum eſſem. alleg.ſing.dictum Bal.in.c.iurauit.in j.colũ.& ibi Fely. de proba.

6

c ¶ In electo. vide gl.in.d.c. quanto. & do.me⁹ hoc limitat, niſi Epsfuiſſet priuatus epatu ſuo, ꝓpter demeritũ, qa tũc nõ poſſet eligi ad epatũ ꝓpter ei⁹ demerita: per ea q̃ dixi in c.bonæ.el.j.ſ.eo.ĩ ver.denuo.tñ cum diſpenſatione ſuperioris de gratia poſſet per ea, quæ ibi dixi. Et adde Bal.in.l.acceptã.in vj.col.C. de vſur.in verſi.xix.quæriꝫ, ſcholaris priuatus eſt de matricula &c.

7

d ¶ Quo ad officiũ. Vide iſtũ in.c.qd' ſup his.in fi.de fide inſtru. Hoſtiẽ. in.c.eccleſia.lo.ij. de electiõe. Imol. in.c.dilectus el.j. de præben. text. iuncta gloſſ.in.c. quãquã.ij.q.vij.

¶ Religioſi. Tu videtex.& ibi iſtũ in primo no.in.c. cũ venerabilis.ſ. de conſue.& in.c. ſi religioſus. & in d.c. quorundam. de ele.lib.vj.

¶ Adde, vt per Oldra.conſi.xxvj.

SEB. SAPIA.

e ¶ Sine licentia ſuperioris. Sed dubitatur quid ſi clerici promoueantur ad eccleſiã ſeculariẽ, an poſsit cogere ſuperiorẽ aliquo remedio ad cõſentiendũ, vide.d.Abba.in.c.quod Dei. in fin.j.de ſta.mona. cõcludẽtem, ꝙ ſic. Et ibi infert ad ſtatutũ, ꝙ mulier vel minor nõ poſſit contrahere ſine conſenſu propinquorũ: ꝙ propinq poſſunt cogi ad conſentiendũ. & hæc intelligit, quã do vtilitas & neceſſitas hoc ſuggerit, vt ibi per eum.

¶ Poſsint poſtulari. Adde do.Card. Manda.in ſæpe alle.tra,de ele. in a. poſt.in ver.irregulares.ca.xxvij, in prima parte. & latius Berta. de fir. in trac.ſuo de Epiſcopo. in prima parte.lib.ij.per totum.

9

¶ Omnes defect⁹. Facit Innoc. in c. dudũ. el. ĩ. de ele. facit. c. primũ & ſecũdũ. de fi. p̃sby. li. vj. & qd̃ voluit iſte in c. cũ nũti⁹. 9 de teſt. & in c. nõ debet. de cõſan. & a affi. vbi diſpẽſat⁹ in vno, non videt diſpẽſat⁹ quo ad aliũ defectũ: niſi oẽs exprimãtur. Anto. Franciſcus. ¶ Qñ aliquis eſt diſpenſatus circa vnũ defectũ, talis diſpenſatio non porrigit ad alium defectũ: de quo in diſpẽſatiõe nõ eſt facta mẽtio: vt eſt gl. ĩ. c. nos cõſuetu dinẽ. xĩj. diſt. vbi dicit, ꝙ diſpẽſat⁹ ad vnũ ordinẽ nõ poteſt ad aliũ ordinem ſuperiorẽ promoueri. Pro hoc. c. lector. xxxiĩj. diſ. & habet in c. j. j. q. v. & in c. ſa luberrimũ. j. q. vĩj. & habet ꝑ Bar. ĩ. l. cũ pp. de le. p̃ſt. Nec mirũ, qa cũ diſpenſatio ſit iuris cõis relaxatio, & rigoris mitigatio, vel pœnalitatis moderatio facta per habentem authoritatem: illa nõ videt eſſe extẽ dẽda: cũ ſit potius odioſa. nec debeat fieri, niſi ex vtilitate, vel ex alia rõnabili æqtate. & eã lex ciuilis ĩdulgentiã vocat: vt ꝑ Bal. in addi. Spe. in tit. de diſpenſa. in. §. j. in. ver. j. & habet in ti. de leg. in. §. ix. & ſeq. & ideo debet fieri cũ cã: aliãs nõ valet: nec tutus eſt, q diſpẽſat quo ad Deũ: vt ꝑ gl in. c. nõ eſt. de vo. Imò peccat qui diſpẽſat ſine cã, ſecundũ Inn. in. c. diuerſis fallacijs. de cleri. cõiug. & i. c. veniẽs. de fil. p̃sby. & habet ꝑ Paul. de ca. in cõſ. cxvĩj. Et eodẽ mõ non valet, ſi fiat ex cã 11 falſa. & q facit, pec b cat, ſicut q diſpenſat & diſpenſatur ſine cã: vt ꝑ Old. pulchrè in conſil. cclv. Et ꝑ hoc facit qa diſpenſatus ſus illã diſpenſare: & tũc nõ debent etiam poſtulari. ad hoc vide bo. tex. in. c. poſt tranſlatio nẽ. in fĩ. j. de renũ. Aut nõ eſt ibi tanta indignitas: vt quia patiunt defectũ in ætate, fortè reſpectu vnius, vel duorũ annorũ: & tunc procedit, qd̃ dixi: ꝙ pñt poſtulari. † Tamẽ intellige, dũmõ in poſtulatione exprimant oẽs defectus. [a] Nã ſi aliqui ſubticerent: tunc talis poſtulatio nõ eſſet admittẽda. & ſcienter talẽ poſtulantes eſſent priuati: vt mõ p̃dicto. ar. in. c. innotuit j. tit. ꝓxi. dixi poſt doc. s̃. c. j. ¶ † Venio 10 nũc ad tertiã partem gl. ſcilicet à quo ſuperiore ſit petendũ: vt poſtulatio admittat. Et dicit a tius, q̃ glo. quia aut poſtulatur quis in Eꝑm: & tunc ad ſolũ Papam pertinet poſtulationẽ admittere: qa vt dicũt doc. & bene: cauſa Eꝑorũ numerat inter maiores cãs. & cauſæ maiores reſeruant Papæ: vt in. c. maiores j. de bap. & in c. vt debit⁹. in fĩ. de ap. & in cap. qd̃ trãſlationem. de offic. leg. cũ ſimi. Aut fit poſtulatio ad inferiores dignitates, ſeu eccleſias: & tunc ad eũ, quem ſpectat confirmatio, etiã ſpectat poſtulationis admiſsio: qa admiſsio poſtulatiõis habet vim confirmationis: vt dixi in. c. j. s̃. eo. Hoc intellige dũmõ apud iſtũ cõfirmatorẽ cõ currãt duo. ¶ Primũ, ꝙ poſsit diſpẽſare in illa dignitate, rõne cuius fit poſtulatio. Nã ſi non põt diſpẽſare, non põt poſtulationem admittere: cũ ibi requirat diſpẽſatio. Et ideò ſi canoni ci poſtularẽt, puta in Archidiaconũ aliquẽ ha bentẽ. xviij. annos dũtaxat, nõ poterũt ab Eꝑo petere, vt iſta poſtulatio admittat: licet ad eũ aliâs ſpectet cõfirmatio electionis. Rõ, quia ſu per iſto defectu ætatis nõ põt Eꝑs diſpẽſare: vt in. c. vnico. de æta. & quali. li. vj. Secũdò requirit, ꝙ iſte ad quẽ ſpectat cõfirmatio ſit Eꝑs. Nã vt dicũt hîc doc. & fuit originaliter dictũ Inn. in. c. ij. de eo, q furtiuè ordinẽ recepit. Inferiores p̃lati citra Eꝑos non poſſunt diſpẽſare: niſi in caſibus ſpecificè eis permiſsis, vñ ſi caſus eſt 11 ſpecificè permiſſus, poterit tunc ab iſtis inferioribus poſtulari ex quo habent poteſtatem confirmandi. Et differẽtia inter Epiſcopos & inferiores in materia diſpenſandi, hæc eſt: quia epiſcopi ſemper diſpenſant, vbicunq; à iure permittitur diſpenſatio in genere: licet ſpecifi e cè non permittatur epiſcopis: vt not. Inn. in. c. 13 dilectus. de tempo. or. dixi plenè in. c. at ſi clerici. § de adulterijs. de iudi. Sed inferiores epiſcopis non diſpenſant, niſi in cauſis ſpecificè eis permiſsis: vt no. in. d. c. ij. & dixi in. d. §. de adul. ¶ Quo ad quartã & vlti. partem gloſſ. de hoc dic hodiè, vt habetur in. c. vnico. e. ti. lib. vj. Et gl. in effectu ponit hîc veritatẽ. Nõ emꝫ debet eligi poſtulandus: quia debent canonici proui dere eccleſiæ meliori modo, quo pñt. Ex quo ergo iſte eligibilis eſt, debet eligi & nõ poſtulari: quia per electionem vitiat matrimonium ſpirituale: nõ aũt ſic per poſtulationẽ: vt dixi in. c. j. s̃. eo. Si tamen dubitatur vtrũ aliquis ſit eligibilis, vel poſtulabilis: tunc põt teneri theorica huius gl. & dic plenius, vt habetur in text. & gloſſ. in. d. c. vnico. ¶ † Extra glo. q̃ro, nunquid poſtulatus poſsit cõſentire poſtulationi ſuæ, [b] ſicut electus conſentit ſuæ electioni: vt f in. c. q̃ ſit. de elec. lib. vj. dic, ꝙ nõ Na ante, q̃ poſtulatio admittatur per ſuperiorem, non põt iſte conſentire: qa cũ nullũ ius ſit ſibi queſitũ, notaret de ambitiõe: [c] debet tñ declarare intentionem ſuam. Si verò vult cõſentire, bene poterit dicere: nõ diſſentio. Sed epiſcopus poſtulatus nõ debet diſſentire, neq; cõſentire: ſed debet dicere: neq; conſentio: neq; diſſentio: ſed diſpoſitioni dñi Papæ me committo. de quo vide bo. tex. iuncta glo. in. c. cupientes in. § denicq. de elec. lib. vj. Dicit emꝫ hîc Ioã. An. ꝙ eꝑs non habet in hoc conſenſum nec diſſenſum: quia ex quo ſemel paſſus eſt eꝑari, poteſt tranſferri etiã inuitus ad aliã dignitatẽ. licet enim à principio quis nõ cogat inuitus acceptare eꝑatum, tñ ex quo eꝑs eſt, & ſemel conſenſit, non põt amplius cõtradicere. Vnde in hoc ſecũdũ Hoſt. cõparatur monacho, qui nõ habet poteſtatẽ cõtradicẽdi ſuperiori ſuo. xij. q. j. c. nolo. & c. nõ dicatis. Et hoc verũ ſecũdũ eũ, ſi eſt cõſecratus. Si enim eſt tm confirmatus: tũc inuitus nõ trãſfert, quia nõ poteſt inuitus cõſecrari: ſed ſatis eſt, ꝙ dignitati cedat, ſi nõ vult conſecrari: vt in. d. c. ij. de trãſla. epi. non tamẽ poteſt cedere ſine licentia Papæ: vt ibi. Sed p̃sbyter parochialis poteſt inuitus trãsferri ad aliã eccleſiam, ſecũdũ eũ. alle. c. quæſitũ, de re. permu. 12 † ¶ Aduerte: nã ex iſtis põt ſolui queſtio, an qs cõpellat acceptare dignitatẽ eccleſiaſticam. & põt hæc quæſtio diuidi in duo mẽbra. Aut quærit de eo, qui nõdum eſt promotus: aut de promoto: vrrũ inuitus poſsit trãferri? Quo ad primum dicit hic. d. Anto. quòd ſi eſt d laicus, [d] non compellitur: vt not. in. c. cum monaſteriũ. de elec. Si eſt clericus, poteſt preciſsè compelli per Papam: ſed alius ſuperior citra Papam, nõ põt eum compellere: vt ſic inuitus efficiat Prælatus. ſed poteſt eum compellere, vt de nolente fiat volens, quaſi cauſatiuè: puta per excommunicationem, vel alijs remedijs. alleg. gl. quæ hoc tenet. vij. q. j. c. ſcias. ¶ Idem tamen quo ad primum ſentit hîc Pau. de elea. in repe. huius. c. Sed quo ad promotum trãsferendum tranſit do. Anto. cum dicto Io. an. & Hoſt. quæ. s̃. retuli. Do. Car. tenuit hic ſimpliciter, ꝙ nunq̃ poteſt quis præcise compelli, vt efficiatur prælatus: quia ad contrahendũ iſtud matrimoniũ requirit conſenſus: vt in. c. cũ inter canonicos j. tit. ꝓxi. Itẽ nõ cõpellit qs beneficia acceptare, [e] vt in. c. vbi iſta. & c. geſta. lxxiiij. di. ¶ † Et hæc qõ põt eẽ multũ vtilis ad effectũ, dũ quæritur: nunqd eꝑatus ipſius trãſlati d vacet à tpe tranſlationis factæ per papã: an à tẽpore acceptationis factæ per eꝑm trãſlatũ. Et fuit olim ardua qõ in eꝑo Florentino promoto in abſentia in Cardinalẽ, Nã dubitabat vtrũ ante acceptationẽ cardinalatus vacaret e eꝑatus à tpe, quo fuit ꝓnũtiatus Cardinalis: an verò à tpe acceptationis dũtaxat. Et vide tu de hac no. q. quod no. Ioan. an. in regula, quod ob gratiã. de re iu. li. vj. in mercu. Nã doc. fuerũt varij, vt ibi not. & reſpectu epiſcopi tranſlati placet mihi hæc opi. quam tenet gl. Io. mo. vt ibi no. ꝙ aut papa trãsfert eꝑm ad aliũ eꝑatum propter neceſsitatẽ, vel vtilitatem eccleſiæ: & tũc ſi de hoc conſtat, vacet eꝑatus poſteà à tpe tranſlationis, quia non debet in hoc expectari cõſenſus eꝑi. ar. op. in. d. c. ſcias. Et placet mihi, ꝙ efficiatur inuitus prælatus [f] alterius eccleſiæ: quia non dicitur de nouo matrimoniũ contrahere. Eccleſia enim vniuerſalis eſt vnũ corpus f myſticũ. vnde ex quo ſemel conſenſit eꝑari in hac eccleſia vniuerſali, non põt reſiſtere papæ ad beneficium nõ põt illud permutare cũ alio, etiam ſimili: niſi hoc ſibi ſpecialiter cõcedat: vt volunt dñi de Rota, in deci. ſuis, cccxxxij. & ccccxlĩj. in no. Et ideò dicebat Bal. in. l. ſi qs ſeruo. C. de ſtit. qd̃ cũ diſpẽſatio ſit odioſa: nõ extendit ad futũra: & de materia diſpẽſatiõis vide latè per Specu. in d. tit. de leg. in. §. ix. & ſeq. & in ti. de ſen. in. § ſexto. in ver. poſtremò. & ſeq. vſq; ad fin.

ZACHARIAS.

b ¶ Poſtulationi ſuæ. Tu adde de hoc ꝙ ſæpe alleg. Card. Mãda. in. d. tra. ſuo. de ele. ĩ. j. parte. c. lvj. ĩ gl. in ver. in elec. & ĩ ap. D. Nic. Boerĩ. ad eũ. Ad idem vide Gemi. & Card. Alexan. in. §. ſed aliud. lxj. diſt. ad quos in hac materia recurrito.

SEB. SAPIA.

c ¶ Ambitione. Facit ad illud, ꝙ ingrediẽs monaſteriũ ſpe conſequẽdi Abbatiã, ſi ꝓteſtatus eſt ſe ingreſſum fuiſſe cũ hoc aĩo: non põt eligi. De quo per Abb. in. c. cũ ad noſtrã. j. ti. proxi. in. c. penul. in gl. fi. de vo. cum concor. de quibus p do. Iaſ. in authen. ingreſsi. colũ. vij. C. de ſac. ſan. eccl.

d ¶ Si eſt laicus. Vide Inn. Card. & domi. meũ hîc poſt Lap. & Ioã. Calde.

e ¶ Bñficia accepta re. Facit. bon⁹ tex. j. e. c. ſi tibi abſenti. de ꝓbẽ. lib. vj. & voluit Cal. in cõſi. j. ĩ. ĩj. co. de trãſla. epiſc. vbi allegat iura alle, hîc. & xxxij. q. j. c. integritas. in ver. voti. & ibi gl. & no. in. c. licet canõ. de ele. li. vj. & l. inuitis. ff. de reg. iur. l. ij. ff. de decu. & l. hi, q ad ciuilia. C. de appel.

f ¶ Inuitus Prælatus. Vide hic Pet. de Ancha. & do.

Card. hic. & do. meũ, vbi dicit ſe vidiſſe quãdã cõſtitutionẽ factã in ſacro cõcilio Cõſtãtienſi, in qua cõtinebat, q̃ Papa non poſſet transferre Eꝑm inuitũ: niſi interueniret certa ſolennitas. & do. Cal. dicit ſe reſpondiſſe cuidam Card. q̃ poterat non acceptare. Cardinalatum, differendo cõſenſum. & interim erat eꝑs: qa intelligebat ꝓmotus inquãtum vellet. ꝑ not. ꝑ Io. An. in. c. quod ob gratiam. de re. iu. libro, vj. & refert doct. Bononien. & Florẽ. ita cõſuluiſſe. & vide Bal. in. l. reſcripta. in fi. ñ. col. C. de ꝓbi. Impe. offe. q̃ oĩa beneficia mundi ſunt obediẽtialia & manualia reſpectu papalis poteſtatis: iõ põt pro libito voluntatis Eꝑm de ſuo epiſcopatu ad alium transferre. Diſtinguit tñ, aut procedit ꝓuidẽdo: & non cogit ꝓuiſus trãſire: qa ꝑſumit factũ eius fauore. Aut procedit iubendo: & cogitur tranſire: quia ꝑſumitur factum fauore eccleſiæ. vñ. q. j. c. omnis. & vide Io. Calde. in ti. de trãſla. Epiſc. in conſil. j. vbi pulchrè conſuluit, q̃ Eꝑs in dubio promotus in Cardinalẽ, non cogitur inuit⁹ acceptare cardinalatum. & prouiſio facta de ſuo epatu alteri, nõ tenet ipſo non acceptante cardinalatum. Fatetur tñ q̃ Papa inuito Eꝑo põt eum promouere in Cardinalẽ & cogit acceptare. Subdit q̃ cardinalatus non eſt ſimilis epiſcopatui & quòd poti⁹ eſt offm. nec per illũ efficit ſpõſus eccleſię. & olim Eꝑi ꝓmoti in Cardinales, non conſueuerunt retinere epatum. Dicit tamen ſe ſcire, q̃ contrarium tenet curia. Et ad prædicta vide bo. glo. in. c. diſplicet. in ver. inuiti. xxiij. q. iij. & gloſſ. in. c. omnis. in ver. coactè. vñ. q. j.

¶ Adde tu de meteria iſta videndum do. Car. conſi. lxxxj. Cal. conſi. j. de transla. Epiſc. Abbat. conſi. c. j. Rom. conſi. cccl xv.

ZACHARIAS. ¶ Adde idem eſſe in officijs ſecularibus. Inuitus eñ acceptare cogit officium, ad quod eſt electus. tex. eſt ſing. in. l. ſi ad magiſtratũ. & ibi Iac. Rebuf. & in addi. ad ipm. C. de decu. lib. x. quẽ dicit ad hoc eſſe ſingularẽ Ro. ſingu. clxxxvñ. quod incip. qua pœna punit. Tu adde eundem Rebuf. in. l. ex omnibus. in prin. & ibi etiam in apoſt. ad eũ. e. tit. Anto. Franciſ. ¶ Vtrũ Eꝑs poſsit inuitus transferri. Dicas, q̃ quemadmodum non poteſt eligi inuitus: vt in. c. vbi. & in. c. honoratus. & in. c. geſta. lxxiij. diſtin. & no. Bal. in. l. nec emere. C. de iure delibe. & in. l. ſi ad ſcribatum. C. de appe. & per doc. in. c. fi. de poſtu. Præla. & habetur in. c. omnis. vñ. q. j. & in authen. qũo opor. epi. in. ſ. ſed etiã. Tamen puto, quòd poſsit transferri etiã inuitus: imò & ſibi epiſcopatus dari, ſi hoc viderit ſuperior & papa vtile eſſe eccleſiæ: cui ꝑferẽ. q̃nimo qui præferẽ epiſcopatui, debet eſſe idoneus: vt in. c. cum in cunctis. de elect. Eſt bene verum, q̃ ſufficit, q̃ ſit idoneus. etiam ſi magis idoneus poſsit haberi: vt in. c. metropolitano. lxiij. diſtin. & in. c. cum inter. & in. c. cum dilectus. de elec. & in. ſ. nec aũt. xxv. diſt. & eſt bo. gl. in. c. licet. viij. qõ. j. & habetur in. c. dudum. el. j. de electiõe. & in. c. fi. de offi. cuſto. & habetur per glo. & Bart. in. l. cũ quidam. de leg. ij. Imò ambitioſus nõ põt, nec debet eligi: nec ad epatũ trãsferri. c. nullus ita q̃. j. qõ. j. cap. ſicut. j. q. vj. c. qui epiſcopatum. viij. q. j. & habetur in. l. fi. quẽq̃. de Epiſcopis & cleri. & habeẽ p. d. Abb. in. c. per noſtras. de iure patro. & per do. Cardi. in cle. in pleriſq̃. in. vñ. q̃ſtio. de electio. vbi ponit illam quæſtionem, an deſiderans dignitatem vel epiſcopatum, peccet.

¶ Adde tñ, q̃ Epiſcopus nõ debet dari, qui ſit ſuſpectus populo, vel Principi: vt voluit Inn. in. c. ſup his. de accuſa. & in. c. niſi cũ pridem. de renũ. vbi dicit, q̃ talis, q̃ eſſet ſuſpectus deberet renũtiare, vel permutare. Et de materia trãſlatiõis Eꝑorũ habetur in. c. mutationis. vñ. q. j. & per Spe. tit. de noto. crimine. in. ſ. viij.

¶ Et euitet circuitus. Cle. audit. de reſcri. cum cõcor. ibi poſitis in gl. pe. & ĩ. l. dñs teſtamento. ff. de condi. indebi.

¶ Adde, quæ poſui in apoſtillis. ad Ioã. de Imo. in d. cle. auditor.

¶ Gratiæ. Vide bo. tex. ſ. tit. ꝓxi. c. j. in verſi. pium.

¶ Vt not. in. l. ij. Vide ibi Bart. & Angel. ibi. violenter. de quo etiam per Barto. in. l. filius familiãs. el. j. ff. de teſtamẽ. & in. l. ſi vxor. ſ. ſi qs vxorẽ. in fin. ff. ad legẽ Iuliã de adulte. & ꝑ iſtũ in. c. dudũ. el. ij. in. xvj. colum. de electio. & per Matthæ. de Mateſi. in notabi. incip. not. q̃ ſi Titius. vbi limitat dictum Bar. in d. l. ñ. niſi communis regionis vſus loquẽdi accipiat illa verba actiua in violentia iuris. Et de nominibus verbalibus, vide iſtum in. c. j. in vlti. col. j. de iudi. Pet. de Anc. Imo. & Gemi. in. c. j. de vita & honeſtate cleri. li. vj. Bar. in prœmio fforũ. & in. l. mariti. ſ. quæſitum. ff. de adult. & in. l. j. ſ. illud. ff. de tribu. & in rubri. C. de naui. lib. xj. & ibi Alexan. in apoſtil. & per do. meum in. c. quia. v. de iudi. dixi in repeti. ad iſtũ in ver. violenter. Auto. Franciſ. ¶ Verbum violẽter: poteſt accipi actiuè & paſsiuè: ſecũdũ qualitates perſonarũ, ad quas refertur, & cui adijcitur. & ſecũdũ etiã qualitatem negotij, in quo tale verbũ profertur: vt per Bar. in. l. ij. in fi. colũ. & ibi vide oĩno Alex. ff. de duobus reis. & eũdẽ Alex. in. l. ſi ita ſcriptũ. la j. ff. de manu. teſt. & in. l. ſi vxor. in. ſ. penul. in verſi. vltimò volo vos ſcire. ff. de adulte. & vide eũdẽ Alexã. in. l. j. ff. de acqui. poſ. vbi dicit, q̃ poteſt intelligi: vt ſuprà actiuè & paſsiuè: niſi ſit conſuetudo, quòd intelligatur actiuè tantùm. & vide Ang. in. l. cum res. C. vi bo. rapto.

¶ In eccleſia. faciat. c. cum terra. j. eo. vide ibi. d. Ant. facit quod not. Ioan. An. poſt alios in. c. bonæ. el. ij. j. e. Sed q̃ poſsit fieri qđ ſpectat ad alios: facit. c. ſacro. à cõtrario ſenſu. j. e. & facit. c. poſt trãſlationẽ. de re iud. c. cãm. & c. cũ dilect⁹. j. e. & habeẽ p oẽs ĩ. c. veſtra. de loca. de ſtatuto fiẽdo maxiè ſi apponeretur verbum poſsit. & quod voluit Bart. cõſi. incipi. capitaneus patrimonij. tñ q̃a Papa põt diſtinguere ius diuinum: faciat cle. hi, qui. de æta. & quali. & quod voluit Feder. conſil. xvij. vbi alle. c. ex parte. el. iij. de de ver. ſig. ſed hîc eſt cõſuetudo, quòd ius eligendi ſpectat ad alium. vide doct. in. c. ij. de in inte. reſti. Facit quod voluit Ioan. an. in. c. conſtitutus. de elec. Andræ. Barba.

SEB. SAPIA. ¶ Nullus in eccleſia. An diſpoſitio iſtius. c. poſsit tolli prælatum

De electione & electi poteſtate. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Poſtulatio ſolẽnis hz vim electionis & cõfirmatiõis.*
2 *Nomina verbalia habet duplicem ſignificationem, ſcilicet actiuam & paſsiuam.*

¶ Cõtinuat hæc rubrica ad ꝓcedẽtẽ hoc ordine: qa poſtulatio eſt ꝑambula electiõi (fit eñ vt p eã ſubla to impedimẽto efficiat qs habilis ad eligẽdũ) meritò poſt rubricã ꝓcedentem ſubñcit iſta de electiõe.

¶ Aduerte: hęc cõtinuatio doctorũ habet locũ reſpectu poſtulatiõis nõ ſolẽnis: aut ẽt ſolẽnis ſcđm diſpo
14 ſitionẽ intrinſecã iuris. † Sed hodiè, vt dixi ĩ. c. j. ſ. tit. proximo, vt euiteẽ circuitus[a] admiſsio poſtulatiõis ſolẽnis habet vim electiõis & cõfirmatiõis; & hoc

a ſi pro bono publico vult eũ transferre ad aliã eccleſiã particularẽ. Quia ſolũ hîc alteratur locus: nõ aũt dignitas reſpectu eccleſiæ vniuerſalis. Ad hoc facit optimè text. in. d. c. ſcias. Aut Papa trãsfert Eꝑm ꝓpter meritũ perſonæ: & tunc non vacat primus epatus: niſi à tempore acceptationis: qa ex quo Papa fecit ob gratiã ſui debet expectari ſuus conſenſus. arg. in. d. regula, quod ob gratiã. & ſentit Ioã. An. poſt Io. mo. in. regula. ¶ In alijs verò, ſi nunquam quis fuit promotus in Epiſcopum: puto, quòd nõ poſsit ꝓcisè conſtitui eꝑs ẽt per papã: quia nõ põt de nouo cõtrahere matrimoniũ ſpũale ſine cõſenſu: vt in. d. c. cũ inter. Sed papa poſſet illũ cõpellere ad acceptãdũ. hoc facit ꝓ bono publico: ſaltẽ q̃n nõ reperit alius ita æquè idoneus. vnde dicit Io. An. notabile verbũ in. d. c. ſi ele. de elec. li. vj. q̃ peccat electus nõ acceptãdo dignitatẽ, ad quã eligit, ſi non reperit alius æquè idoneus, per quẽ poſsit illi eccleſiæ conſuli. Placet etiã mihi, q̃ presbyter parochialis poſsit transferri inuitus: dummodo ſubſit cã ſufficiẽs, puta: qa nõ põt priori eccleſiæ proficere propter duritiem plebis, vel quid ſimile. In concilio tñ Piſano, cui ꝑfuit Alex. propter imprudentiã quorũdã ſummorum Pontificũ fuit ſtatutum vt Epiſcopi & Abbates nõ poſſint trãsferri inuiti: niſi ſubeſſet cauſa euidens & rationabilis. Abbas.

De electione & electi poteſtate. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Poſtulatio ſolẽnis hz vim electionis & cõfirmatiõis.*
2 *Nomina verbalia habet duplicem ſignificationem, ſcilicet actiuam & paſsiuam.*
3 *Quomodo cognoſcitur, quòd eccleſia ſit collegiata.*
4 *Epiſcopus poteſt eligi aliquis, licet non ſit presbyter: dummodò tempore debito efficiatur presbyter.*
5 *Collegium ſit ex duabus, vel tribus perſonis.*
6 *Collegium reſeruatur in vno, ſi alij ſint mortui. Collegiũ ad hoc, vt valeat: nõ requirit præſentia ꝑlati.*
7 *Habentes poteſtatem eligendi prælatum, poſſunt vnum ex eis eligere, etiam quòd ſint duo.*
8 *Populus ſit ex decem hominibus: idem in plebe: idem in gente: quid in familia, turba & cœtu. Populus, ſi non conſentit electioni factæ in aliquem Eꝑm, illa electio irritatur: ſi ex hoc oriẽ ſcãdalũ.*
9 *Princeps põt reſiſtere electiõi factæ de aliquo ĩ eꝑm ſi ipſe nõ fuit requiſitus prout erat cõſuetudo: vel ſi habet electum ſuſpectũ etiã ſi papa elegiſſet.*
10 *Ius eligendi ſiue præſentandi deuoluitur ad eum: qui habebat electũ, vel ꝑſentatũ cõfirmare: ſi oẽs de collegio, vel patronus ſine hæredib. mortui ſint.*
11 *Canonici ſoli cum Epiſcopo faciunt capitulum: non autem alij beneficiati, licet ſint perpetui.*
12 *Rectores aliquorum collegiorum, quam iuriſdictionem habeant: & à quibus debent eligi?*

CAP. I.

Nullus in eccleſia.

¶ Congregatio eccleſiaſtica, ſeu collegiũ eccleſiaſticum debet ſibi

b lus ita q̃. j. qõ. j. cap. ſicut. j. q. vj. c. qui epiſcopatum. viij. q. j. & habetur in. l. fi. quẽq̃. de Epiſcopis & cleri. & habeẽ p. d. Abb. in. c. per noſtras. de iure patro. & per do. Cardi. in cle. in pleriſq̃. in. vñ. q̃ſtio. de electio. vbi ponit illam quæſtionem, an deſiderans dignitatem vel epiſcopatum, peccet.

¶ Adde tñ, q̃ Epiſcopus nõ debet dari, qui ſit ſuſpectus populo, vel Principi: vt voluit Inn. in. c. ſup his. de accuſa. & in. c. niſi cũ pridem. de renũ. vbi dicit, q̃ talis, q̃ eſſet ſuſpectus deberet renũtiare, vel permutare. Et de materia trãslatiõis Eꝑorũ habetur in. c. mutationis. vñ. q̃. j. & per Spe. tit. de noto. crimine. in. ſ. viij.

¶ Et euitet circuitus. Cle. auditor. de reſcri. cum cõcor. ibi poſitis in gl. pe. & ĩ. l. dñs teſtamento. ff. de condi. indebi.

¶ Adde, quæ poſui in apoſtillis. ad Ioã. de Imo. in d. cle. auditor.

¶ Gratiæ. Vide bo. tex. ſ. tit. ꝓxi. c. j. in verſi. pium.

¶ Vt not. in. l. ij. Vide ibi Bart. & Angel. ibi. violenter. de quo etiam per Barto. in. l. filius familiãs. el. j. ff. de teſtamẽ. & in. l. ſi vxor. ſ. ſi qs vxorẽ. in fin. ff. ad legẽ Iuliã de adulte. & ꝑ iſtũ in. c. dudũ. el. ij. in. xvj. colum. de electio. & per Matthæ. de Mateſi. in notabi. incip. not. q̃ ſi Titius. vbi limitat dictum Bar. in d. l. ñ. niſi communis regionis vſus loquẽdi accipiat illa verba actiua

d in violentia iuris. Et de nominibus verbalibus, vide iſtum in. c. j. in vlti. col. j. de iudi. Pet. de Anc. Imo. & Gemi. in. c. j. de vita & honeſtate cleri. li. vj. Bar. in prœmio fforũ. & in. l. mariti. ſ. quæſitum. ff. de adult. & in. l. j. ſ. illud. ff. de tribu. & in rubri. C. de naui. lib. xj. & ibi Alexan. in apoſtil. & per do. meum in. c. quia. v. de iudi. dixi in repeti. ad iſtũ in ver. violenter. Auto. Franciſ. ¶ Verbum violẽter: poteſt accipi actiuè & paſsiuè: ſecũdũ qualitates perſonarũ, ad quas refertur, & cui adijcitur. & ſecũdũ etiã qualitatem negotij, in quo tale verbũ profertur: vt per Bar. in. l. ij. in fi. colũ. & ibi vide oĩno Alex. ff. de duobus reis. & eũdẽ Alex. in. l. ſi ita ſcriptũ. la j. ff. de manu. teſt. & in. l. ſi vxor. in. ſ. penul. in verſi. vltimò volo vos ſcire. ff. de adulte. & vide eũdẽ Alexã. in. l. j. ff. de acqui. poſ. vbi dicit, q̃ poteſt intelligi: vt ſuprà actiuè & paſsiuè: niſi ſit conſuetudo, quòd intelligatur actiuè tantùm. & vide Ang. in. l. cum res. C. vi bo. rapto.

d ¶ In eccleſia. faciat. c. cum terra. j. eo. vide ibi. d. Ant. facit quod not. Ioan. An. poſt alios in. c. bonæ. el. ij. j. e. Sed q̃ poſsit fieri qđ ſpectat ad alios: facit. c. ſacro. à cõtrario ſenſu. j. e. & facit. c. poſt trãſlationẽ. de re iud. c. cãm. & c. cũ dilect⁹. j. e. & habeẽ p oẽs ĩ. c. veſtra. de loca. de ſtatuto fiẽdo maxiè ſi apponeretur verbum poſsit. & quod voluit Bart. cõſi. incipi. capitaneus patrimonij. tñ q̃a Papa põt diſtinguere ius diuinum: faciat cle. hi, qui. de æta. & quali. & quod voluit Feder. conſil. xvij. vbi alle. c. ex parte. el. iij. de de ver. ſig. ſed hîc eſt cõſuetudo, quòd ius eligendi ſpectat ad alium. vide doct. in. c. ij. de in inte. reſti. Facit quod voluit Ioan. an. in. c. conſtitutus. de elec. Andræ. Barba.

d SEB. SAPIA. ¶ Nullus in eccleſia. An diſpoſitio iſtius. c. poſsit tolli prælatum

per contrariã cõsuetudinem, vide Abb.in.c.ñ.j. de rest.in integrum.

a ¶ Si verò aliter. Facit in fi.gl.fing. & ibi Car.&Imo. in cle.vt hi,qui.in verbo cõcedatur. de ætate & qual. Ange.& Imol.in l.si quæramus .ff. de test.&per tex. in.l.fi.C. de testa. mili.in verbo:nul lomodo . & per Imol.& do.meũ Barba.in. c. ij. de test.Roma.consi. cccxxv.inci.quo ad primũ cõsulta tionis articulum.

b ¶ In ecclesijs cathedralibus. c.cũ ecclesia Sutrina. de causa possess.& proprie. & in plerisq;.c.huius titu.

c ¶ Vt collegium. d.c.cũ ecclesia.cũ ibi not.vide quæ dixi in. c.cũ oẽs. s.eodem.

d ¶ Presbyter.vide bo.text.in.c.porro.lxxxiiij.disti.

e ¶ Collegiũ . vide glo.in rubri .ff.de colle.ill.& Bal.in rub.C .pro socio. Bar.in.l.fin .ff.de colle.illi. doct.in c.dilecta.de exce. præla.post glo.j. ibi,& vide Bar.in d.l.ptor.in princ. hîc alleg.

f ¶ Populũ . quid sit populus . vide Bal.in.l. etiã.i.iij. col.C . de exec.rei iudi.& facit versi. Populꝰ est arbor, populus collectio gentis.Et quot faciant parochiam: dic.xx.vt.x. quæstio.in.c. vnio.Et quot faciũt familiã:vide Bald.in.l. lubemus.§.sinautẽ.i fi.C.ad Treb. vbi dicit,quòd est nomẽ collectiuũ, & verificatur etiã in vno.

SEB. SAPIA.

g ¶ Et hoc facit.vide ẽt Bartol.in.l. sicut.§.j.ff.qđ cuiusq; vniuer. in.l. j.ff. de prob.Car. in de. in plerisq;. in princ.q.vlti.de electio.Bal.in authẽ.qđ locũ.colũ. ij.C.de colla .Et q veniant appellatione populi, ponit Feli.in.c.eccle

prælatũ eligere:& aliter adeptus ecclesiam,expellendus est. Vel summa aliter,& sic.Ecclesię collegiatæ nõ debet prouideri de prælato per collationẽ,seu prouisionẽ:sed per electionem canonicã fiẽdã per ipsum collegiũ.h.d .Primò prohibet:& secũdò contra id factũ vitiat.ibi, *si verò*. ¶ † No.primò vnã regulã in materia prouisionis ecclesiarũ.Nã si ecclesia est collegiata,nullus citra Papã põt ibi p̃ficere p̃latũ: sed debet fieri electio per illos de collegio : & electus cõfirmari p superiorẽ:vt in.c.trãsmissam.& in.c.nihil j.eo. Nã pondera literã ibi,si verò aliter.[a] excludit ergo oẽm aliã ptãtem.Et de legato Cardinali est tex.in.c.pe.de offi.le.li. vj.vbi patet,q nõ põt se impedire in ecclesijs collegiatis quo ad p̃latum ipsarũ ecclesiarũ. olim verò prouisio eꝑatuũ ptinebat ad papã: vt in.c.j.&.ij.xxij.distin . Prouisio verò inferiorũ ecclesiarũ pertinebat ad eꝑm .Sed postmodũ hæc ꝓuisio fuit innouata,& in ecclesijs cathedralibus[b] & collegiatis fuit data ptãs ipsis collegijs eligendi Prælatũ.In alijs verò nõ collegiatis fuit data potestas pręsentãdi patronis. Et vide de origine huius facti bo.glosſ. quam tenebis menti.in.c.quã q̃.de elec.li.vj. & quod not.Ioan.An.in regula,quod alicui gratiosè: de re.iu.lib.vj.in mercu. ¶ † Not .secũdò ibi, *fuerint in congregatione*. quòd ad hoc,q clerici in ecclesia bñficiati habeãt electionẽ prælati, oportet q sint in ecclesia:vt collegiũ.Secus aut tẽ si sunt ibi singulariter bñficiati:vt in.c.dilecta.de exce.Prę la.vbi bo.tex.cũ gl. † Qualiter autẽ cognoscatur an clerici sint,vt collegium: an vt singulares:vide per Inno.in.c.cũ nobis j. eo.tit.& ibi dixi. ¶ Not.iij.ibi: *presbyter*. [d] q quilibet prælatus põt appellari presbyter. Est enim hoc nomen dignitatis:vt.c.cleros. versi. presbyter.xxj.di.& tex.cũ gl.in.c.non põt j.de re iudi.Et colligitur hoc notabile exponendo literam presbyter: idest Prælatus.Nam olim nõ erat differẽtia in noĩbus:sed eligebaꝫ vnus presbyter, q̃ erat oĩbus,qui hodie vocaꝫ eps. vt in.c.olim.xcv.di. † ¶ Secundò tex.exponiꝫ ibi,presbyter:vt presbyter eligatur, scilicet in p̃latum:qa qui p̃est collegio ecclesiastico , debet esse p̃sbyter:cũ habeat curã aĩarum,respectu collegij:vt in.c.j.de æta.& quali.nõ tñ requiriꝫ necessariò,vt tpe electionis fit presbyter:sed satis est,q tpe debito efficiatur presbyter:vt in.d.c.j.& in.d.c.cũ in cunctis.§.inferiorã.j.e. ¶ Vltimò no.q adipiscens ecclesiã aliter quã per viã electiõis:præsumiꝫ per ambitionẽ & cupiditatẽ adeptus illã.& hoc procedebat olim ante,q̃ summi põtifices reseruarẽt etiam sibi ptãtem ꝓuidẽdi ecclesijs collegiatis.Hodiè autẽ cessat ista p̃sumptio:cũ electores hodie non conferant ius virtute reseruationis , prodest tñ multũ electio canonicorũ: qa facilius papa mouet ad prouidẽdũ, vbi cõcurrũt vota canonicorũ. ¶ † In glosſ .prima,ibi: *tres collegium*. [e] pondera gl.Nã videtur velle facere differẽtiã inter cõgregationẽ & collegium :vt duo sufficiãt ad cõgregationẽ faciendã:vt hîc. tres verò requirant ad faciẽdũ collegiũ.Sed gl. inquãtum habuit hũc intellectũ,non bene loquiꝫ:qa cõgregatio capiꝫ hîc ꝓ collegio.Si em nõ faceret collegiũ,non sufficeret cõgregatio pluriũ:vt in.c .dilecta.de exce.præla.vide gl.x. q.j.c.j. q̃ rectius loquiꝫ dicẽs,q de iure canoni co duo faciunt collegiũ:de iure ciuili requirũtur tres:vt in.l.Neratius.hîc alleg.Et fortè potuit esse diuersitatis ratio:qa nõ reperiunꝫ tot clerici bñficiati,sicut laici . & hæc opinio est magis cõis.Posset secũdo modo litera intelligi,q duo eligunt Prælatũ.s.tertio mortuo.vñ à principio requirunꝫ tres sicut de iure ciuili. Standũ enim est iuri ciuili,ex quo non reperiꝫ expressè correctũ per ius canonicum. ¶ † Sed hæc opi.nõ videꝫ sustentabilis : qa ius collegij cõseruaꝫ ẽt in vno alijs mortuis:vt hîc dicit in gl.& ĩ.c.gratũ.s.ti. ꝓximo.Vñ si tex.habuisset respectũ ad mortuos,fecisset mẽtionẽ etiã de vno.gl.tñ hîc in fin. voluit restringere text.vt duo faciãt collegiũ.Sed Io.de ligna.& Pet. vidẽtur reprobare hoc dictũ gl. Mouenꝫ primò qa ad esse collegij,nõ requiriꝫ:vt ibi sit prælatus:vt no.Inn.in.c.cũ non ignoresj.de præbẽ. vñ sicut duo clerici põnt facere collegiũ,vt hîc: ita prælatus & clericus.Saluando glo.& dicta docto.distingue sic:q aut à principio statuiꝫ: vt ibi sit collegiũ duorum,quorũ vnus sit p̃latus,& alius clericus.& nõ puto hoc fieri posse. Quia p̃latus nõ est propriè de collegio: nec venit appellatione collegij:cũ sit caput collegij: de quo vide gl.notabilẽ in clemẽ. vt hi,qui.de æta.& qualitate.ergo oportet,q præter prælatum constituanꝫ in ecclesia saltẽ duo, qui faciant collegiũ.Nã à principio nõ põt collegiũ cõstitui in vno.& in hoc casu saluo istam glo. ¶ Aut à principio fuit statutum simpliciter: vt in ecclesia essent duo clerici collegialiter:& tũc isti faciunt collegiũ , vt hîc.& cũ habeant iura collegij,põnt sibi eligere p̃latũ etiã ex seipsis.De quo vide qđ not.Ioã.An.in regula,in toto.de re.iur.lib.vj.in mercuriali.Et si eligũt vnũ,ex tunc ius collegij remanebit in altero: quia nõ potest prælatus esse caput collegij,& ipsum collegiũ.& sic põt saluari dictum illorũ doctorũ. ¶ † Secundò principaliter no.glo.in eo,qđ dicit,q decẽ hoĩes faciũt populũ.[f] Idem no.gl.in.c.j.x.q.j.& Bar.in.l.prætor.alle.in gl. Et hoc facit[g] ad statutũ,quo punitur is, qui cõgregat populũ de nocte:vt si cõgregauit decẽ homines,dicit congregasse totum populum . Idẽ dic de plebe.Nã decẽ faciũt plebẽ: vt in.c. vnio.x.q.iij. Idẽ dic de gente:[h] vt not.Bar.in.d. l.prætor. Vnde dicit se consuluisse in statuto, quo puniebaꝫ,qui cõgregaret gentẽ de nocte, vt si cõgregauerit decẽ,incidit in statutũ.hoc probaꝫ per.l.oẽs populi.ff.de iusti.& iur.iuncto. §.oẽs populi.inst.de iure natur .vbi videꝫ probari,q gens & populus sunt synonima. Dicit tñ,q si homines essent eqtes,sufficerent pauciores ad faciendũ gentẽ,puta quinq; numero.per.l.oues.ff.de abigeis. Vbi dicitur abigeus respectu quinq; ouiũ:sed respectu equi, qđ est animal magnũ:dicitur abigeus,qui subtraxit vnũ.Et in eo,qđ gl.dicit,q plures q̃ decẽ,aut quindecim faciunt turbam:idem dic de cœtu[i]:vt probatur in.l.prætor.pręalle.Respectu verò familiæ,dic q saltẽ requiruntur tres ad faciendam familiam: vt in.l.detestatio.§.fi. ff.de verbo.signi.no.gl.in.d.c.j. ¶ Oppo.contra text.in eo,q collegium eligit sibi prælatũ, Nam capitulum ecclesiæ cathedralis non habet prælationem episcopalem:ergo nõ potest eligendo illam transferre in alium:quia nemo dat ,quod non habet:vt in.c.quod autem.de

a Si verò aliter.

b In ecclesijs cathedralibus.

c Vt collegium.

d Presbyter.

e Collegiũ.

f Populũ.

g Et hoc facit.

h Gente.

i Cœtu.

sia sanctæ Marię. col. xxviij.versic. tertiò quæro.s.de constitutio.

¶ Gente . Adde Barto.in.l.j.C. de pròba,& in.l.j.in fi. ff. de iusti.& iure.

¶ Cœtu.adde cy, & Bal .in.l.j.C.de tu.& cur.illustriũ personarũ. vbi dicunt,q.x.faciunt cœtũ.vide in.d.l. prętor.in prin.ff. vi bo rap.

a ✠ SEB. SAPIA. ¶ Electiõe collegij. Vide Ro. in cõsi. cccxxxj. in vltima col. Feli. in c. nihil cum scandalo. col. j. ver. decimo propter scandalũ. j. de præscrip.

b ¶ Singulariter no. Adde Rom. sin. suis fo. xviij. & consi. cccxxxñ. ZACHARIAS. ¶ Adde quod voluit allegare Ludo. Rom. singul. suo dccxcix. qđ inci. an eps. ꝑ quo adde istũ in dispu. quæ inci. Eps & quidã rector. & Imo. in c. ad supplicationem. de renũ. secꝰ tñ est in papa vt p Fel. in c. sup eo. dist. vñ. post Inno. & Car. in c. nisi cum pridem, de renun.

¶ Adde inquantũ dicit de bono cambio, istũ in. c. cum in cunctis. §. j. in numer. 3. j. e. Aenæas falco.

c ¶ De principe. Vide quæ dixi in c. j. de cõsue. s.

¶ Adde vtrum istud dictum Inn. habeat locum in papa. s. vt ipse teneatur requirere cõsensum principis? & iste tenet ꝙ nõ, in. c. cum iter. in penult. not. s. e. Aenæas falco.

d ¶ Mortui. Vide istum in. c. cũ ecclesia Vulterana. in pe. col. in versi. qd autẽ si essent mortui. &c. de ele. Cõpo. in. c. ne pro defectu. e. ti. & Fed. de Senis. consil. xxxiij. a

e ¶ Quòd nõ. Adde Rom. singu. suis fol. xix.

✠ SEB. SAPIA.

f ¶ Pia cã. Vide Bar. in. l. cum senatus. ff. de re. dub. & dicit ibi Paul. de ca. ꝙ talia collegia, licet sint ad b piã cãm, sunt tñ 9 c seculãria, & pñt sub iudice laico cõueniri. & ita dicit se consuluisse. Et idẽ dicit Pau. de castr. vbi latè Alexã. in. l. collegium. C. de hære. instit. de quo per Car. in cõs. xiij. & in cle. qa cõtingit. de religi. domi.

iurepa. Sol. dicit Ioã. de lig. ꝙ collegiũ non habet ius ꝓlationis formaliter: habet tñ virtualiter. Simile in dño fundi, qui formaliter non debet sibi seruitutẽ, cũ res sua nemini seruiat. Tñ potest in fundo suo alteri constituere seruitutẽ: vt in. l. per fundũ. ff. de serui. rusti. ꝓdi. Hoc dictũ mihi non placet in oĩbus collegijs. vñ capitulũ ecclesiæ cathedralis non põt dici, ꝙ virtualiter habeat ius epale: cum à solo papa procedat hæc ptãs. xxij. di. in. c. j. &. ij. Sed põt dici, ꝙ capitulũ hoc facit non authoritate propria: sed ex ptãte officij sibi tributi à canone. Nõ enim eligunt iure proprio: vt dixi in. c. pe. s. ti. proxi. Sed in istis collegijs inferioribus & maximè popularibus, posset procedere dictũ Io. de lig. ¶ Secũdò opp. cõtra tex. de c. obeuntibus. lxiij. di. vbi nõ solũ collegium, sed ẽt religiosi vocant ad eligẽdum epm. Solu. dicit Cõpo. ꝙ religiosi vocant non ad eligendũ, sed ad cõsiliũ impẽdendũ. & est illud de honestate secũdũ eũ. ille tñ tex. videt irritare electionẽ aliter factã: de cõsuetudine tñ nõ seruat qđ ibi dicit. ¶ Populus aũt vocat nõ ad eligẽdum, sed ad consentiendũ electioni. lxiij. dist. in c. plebs. cum sequẽt. Princeps etiã vocat, vt defendat ab oppressionibus; vt in. c. vota. §. principibus: eadem distinctione. † ¶ Sed aduerte. pone, quòd populus non vult cõsentire electo per collegiũ: nunqd debet irritari electio? vide gl. notabilẽ. lxij. dist. c. j. quæ dicit, ꝙ non: ex quo nõ habet cãm rationabilẽ cõtradicẽdi, nisi scãdalũ generaret. ¶ Et no. singulariter hoc vltimũ, ꝙ cũ scandalo populi nõ debet quis præfici, etiã interueniente electione collegij. a Pro quo facit optimè. c. cũ teneamur. de præbẽ. c. nisi cũ pridẽ. de renun. & vide singulare dictũ Inno. ibi: vbi dicit, ꝙ si populus ꝓsequitur ꝓlatum iã institutũ: nec põt cõpesci à tali prosecutiõe: vt populus ꝙescat, & ecclesia stet in quiete, debet prælatus cedere, vel remoueri ꝑ superiorẽ, assignato tñ sibi alibi bono cambio: qđ singulariter no. b † ¶ Itẽ respectu eius, qđ dixi de Principe: c vide no. ꝑ Inn. ĩ. c. qđ sicut. de ele. vbi dicit, ꝙ põt ex cõsuetudine induci, vt canonici nõ ꝓcedant prius ad electionẽ: q denũtiẽt Principi mortẽ ꝓlati, & petãt ipsius assensum in electione futuri ꝓlati, aliter cassabit electio attẽtata cõtra cõsuetudinẽ. arg. bonũ in. c. electis. lxiij. dist. Itẽ põt Princeps obijcere contra electũ: ꝙ est sibi suspectus in regimine. Non enim tenet admittere ꝓlatum, de quo nõ possit cõfidere: ne fortè reuelaret aduersario secreta regni. Hoc dictũ posuit Inn. in. c. super his. de accusa. est quod singulariter not.. Per hoc eñ dictũ, satis æquè poterit Princeps non admittere ꝓuisum per Papã, si põt probabiliter 10 ostẽdere illũ sibi suspectũ. † ¶ Quæro tertiò, d qd si oẽs de collegio sint mortui, d ad quẽ spectabit tũc prouisio ecclesiæ? doct. in cle. in plerisq. de ele. & Archi. in. c. cũ simus. ix. q. iij. dicũt, ꝙ ad epm, q eliget noĩe collegij. Sed tu limita hoc dictũ, qñ ad epm pertinebat ius cõfirmãdi electũ à collegio. Vñ in hoc pono meliorẽ regulã: ꝙ ꝓpter negligẽtiã collegij: vel mortẽ oĩm de collegio, ius prouidendi deuoluit ad eũ, q habeat ptãtẽ cõfirmãdi electũ, siue sit ep̃s, siue sit alius ꝓlatus. Idẽ dic, quo ad ius instituẽdi: vt patrono negligẽte, vel mortuo sine hærede, ius prouidẽdi deuoluat ad illũ, ad quẽ pertinebat institutio. Ad hoc vide gl. notabilẽ, & tene illã semp mẽti, in cle. vnica. de supplen. neglig. præla. in verbo dispositionẽ. ¶ Quærit quartò qualiter ꝓuidetur alijs bñficijs, seu ecclesijs nõ collegiatis? So. dicit hîc Compo. ꝙ ad præsentationẽ patroni, si habẽt patronũ: vt in. c. nobis de iurepa. Si autẽ non habẽt patronũ, ꝓuidebit eps. xvj. q. vij. c. oẽs basilicæ, Sed tu dic latius, vt dicã in. c. cũ ecclesia Vulterana ĩ. e. vbi tractabo generaliter de ptãte cõferendi oĩa beneficia, siue sint in ecclesia cathedrali, siue in alia. ¶ Quærit qntò, q forma debeat obseruari in electiõe, qñ ĩ ecclesia nõ sunt plures, q duo, vel tres? Sol. dicit Goff. ꝙ eligãt more antiquo: qa ꝓpter defectũ psonarũ, nõ ꝑt seruare formã. c. qa ꝓp ĩ. e. Tu dic, vt lati⁹ ibi dicã. ¶ † Quærit sextò 11 nũqd bñficiati in ecclesia vltra canonicos, habẽt vocẽ in capitulo? e Doct. cõiter tenẽt, ꝙ nõ equãtũcũq sint ibi ꝑpetuò bñficiati: qa solũ canonici faciũt collegiũ, vt vnũ corpus cũ epo, vt in. c. nouit. de his, q fi. à ꝓla. & idẽ notãt doc. in. c. ij. de instit. vbi dixi. Et idẽ dic in ecclesijs collegiatis inferioribus, vt canoni solũ faciãt collegiũ; non autẽ ibi habentes altaria: seu capellas, vel alia bñficia: vt ꝓbat 12 in. d. c. dilecta. iũcta gl. j. de excess. ꝓla. † ¶ Vltimò hîc quærit, nũqd qđ hîc dicit, habeat locũ in collegio seculari: vt illi de collegio possint sibi eligere vnũ rectorẽ? dic, ꝙ si exercẽt aliquã ꝓfessionẽ, vel negotiationẽ licitã & honestã, possunt sibi eligere rectorẽ, q habebit iurisdictionẽ in ciuilib⁹, in his tãtũ, q oriunt occasiõe illi⁹ professiõis seu negotiatiõis. tex. est notabilis in. l. fi. C. de iurisd. om. iudi. & no. Inn. in. c. cũ ab ecclesiarũ. de offi. ordi. & in. d. c. dilecta. & Bar. in. l. fi. C. de colle. illici. Idẽ dic in faciẽtib⁹ collegiũ ex aliqua f pia cã: vt sunt isti disciplinati: vel facientes collegiũ pro maritandis puellis, vel similibus pijs actibus. Nã isti faciũt collegiũ approbatũ, vt in. l. fi. ff. de colleg. illici. & per Bart. ibi: dixit eñ idẽ in. d. l. fi. ꝙ rector istorũ nõ habebit iurisdictionẽ, sed solùm potest disponere in volentes. Potest tamen aliquem cassare de collegio, si non non vnlt obedire. facit. c. ex literis. de constitu. Abbas.

✠ SVMMARIVM. ✠

1 *Statutum intelligitur factum à populo, si interrogetur populus, an sit faciẽda aliqua res & acquiescat.*

2 *Papa, an habeat totã potestatem ipse solus: an vnà cũ vniuersali ecclesia.*

3 *Bonus licet quilibet præsumatur in singulari, tamen in populo collecto fecus, etiã respectu singulariũ personarum. Nã aliquæ præsumũtur corruptæ, & quòd aliquis sit bonus: ad quem spectat probare. vide ĵ. c. proxi. nume. 7.*

4 *Populus non potest sibi eligere aliquem in prælatum.*

5 *Populus non potest habere ius præsentandi.*

6 *Argumentum à cõmuniter accidentibus valet, etiam in malo præsumẽdo.*

CAP. II.

OSius Episcopus. ¶ Populus non debet Epm vel aliũ Prælatũ eligere. vel sic. Electꝰ ad clamorẽ populi, nõ debet per superiorẽ cõfirmari. Priò ponit narratio: secundò approbatio. ibi: *synodus.* ¶ Casus literalis. Osi⁹ Eps in cõcilio Sardicẽsi, dixit si aliqs ostẽdit literas populi, per quas lras popul⁹ ipsum petat in suũ ꝓlatũ: qa ꝑsumptio est cõtra ipsum, ꝙ populũ corruperit ꝑmio & mercede: dicit ꝙ ꝓ hmõi fraude dãnaret: ita ꝙ laicã cõionẽ in fi. nõ recipiat: nisi pœnituerit, & synod⁹ ipsi⁹ sniam approbauerit. Ber. ¶ † No. j. modũ & practicã cõdendi canões, seu cõstitutiões in cõcilio gñali. Nã vn⁹ ex ꝓlatis cõcilij ꝓponit totam materiã cõstõis fiẽdæ: & interrogat totũ cõciliũ, vtrũ velit sic statuere: & si cõciliũ acqescit, habet illud ꝓ statuto. Et hoc idẽ obseruat in istis vniuersalib⁹ secularib⁹: vt no. Bar. ĩ. l. oẽs populi. ff. de iusti. & iur. vbi dat aliã practicã: vt ꝓponat materia ĩ cõfuso: vt puta dicet vn⁹, placet ꝓuidere sup tali materia: postmodũ insurgẽt cõsultores dãtes sup illa materia varia cõsilia statuẽdi. & illud consilium quod obtinebitur in vniuersitate, erit lex, seu statutum 2 ipsius vniuersitatis. ¶ † Not. ij. & tene menti, quòd synodus, seu concilium generale facit quandoq constitutiones citra materiã fidei. Ex quo infertur, quòd potestas ecclesiastica est in Papa & in tota ecclesia. In Papa est tanquàm in capite: in ecclesia autem

tanquã

tãquã ĩ corpore. Vñ vide tex. notabilẽ in. c. ita dñs. xix. di. vbi dicit ꝙ ptãs nõ fuit data soli Petro: sed toti eccleſiæ. Petro tñ tã q̃ capiti eccleſiæ. hoc tñ nõ eſt ſine opinionibus. Nã multi volũt dicere, ꝙ tota ptãs fuit collata Petro: & ꝑ cõſequẽs reſidet ĩ ſolo papa. de quo pleniſsimè dixi in quadã diſputatiõe: & aliqd dicã in. c. ſignifi caſtiĵ. eo. ¶ Tertiò no. ꝙ lex edita ĩ cõcilio põt publicari noĩe cõcilij, [a] licet nulla fiat mẽtio [b] de papa: vt patet ibi ſynodus rñdit. &c.

a b & idẽ ꝓbat in. c. j. de ſpõ. & in. c. aduerſus. de immu. eccl. In multis tñ cap. dicit, ſeu actus attribuunt papæ cũ cõſilio cõcilij, & cõcordia vt dixi in. c. j. [A] de ſpõſa. Intellige tñ, ꝙ papa hic cõphẽdit appellatiõe ſynodi: qa nõ ꝑt fieri cõciliũ generale ſine papa. vt in. c. multis. xvij. diſt. ¶ †Quartò no. ꝙ ſynodus [c] quãdoq; capit ꝓ cõcilio

3 c generali. & eſt ſynod⁹. c. nomẽ grẽcũ vñ latinè idẽ eſt, qđ cõgregatio. Solet tñ cõiter capi ſynod⁹ ꝓ cõgegatiõe, quã facit epͣs ex clericis ſuæ diœceſis: vt ĵ. de accuſ. c. ſicut olim. Vñ cõiter dicimus, ꝙ epi faciũt ſynodũ: Archiepͣs facit cõciliũ ꝓuinciale, vocãdo. ſ. oẽs

epos [B] ꝓuinciæ. & de his plenè ꝑ Inn. ĩ. c. grauẽ ĵ. de ꝓbẽ. Papa dicit facere cõciliũ generale reſpectu p̃latorũ toti⁹ orbis. Dubiũ tñ eſt de iure qs debeat ĩtereſſe ĩ cõcilio generali, & dare vocẽ: plenè dixi in dicta diſputatiõe. Itẽ not. ꝙ in ppͥo p̃ſumunt exiſtere aliq nõ habẽtes ſyncerã fidẽ, ſed poti⁹ p̃mio & mercede corruptibiles. & vñ in hoc mirabilis iſte tex. qa qlibet ĩ ſingulari p̃ſumit bon⁹: vt in c. fi. de p̃ſum. & tñ ĩ populo collecto nõ eſt iſta p̃ſumptio reſpectu

4 d ſingulorũ, vt hîc. ¶ †Vltimò no. ꝙ popul⁹ [d] nõ ꝑt ſibi eligere p̃latũ, ſeu rectorẽ eccl'iaſticũ quãtũcũq; videat eligere vnanimiter & cõcorditer. neq; ſufficit, ꝙ clamor ppͥi ẽt iſurrexerit ĩ eccl'ia petẽdo aliquẽ ĩ p̃latũ: quia potuit hoc fieri ĩ fraudẽ: vt dicit ĩ lra. ¶ Sed q̃ro, quid intẽdit tex. ibi, *literas populi*. &c. Sol. Põt itelligi iſte tex. dupliciter ſcđm doc. ꝙ cũ q̃reret de iſta inſtõne ſua ad epatũ, vel aliã p̃laturã: rñdebat, ꝙ habebat literas populi qui ſurrexerat ĩ eccleſia vnanimiter cũ eligẽdo. Vel ſecũdò petebat iſte cõfirmationẽ à ſuperiore & de electiõe ſua faciebat fidẽ oſtẽdẽdo literas populi, qui eũ elegit: q̃ quidẽ electio nõ valet duplici reſpectu. Priò, quia facta ꝑ laicos: vt in. c. maſſana ĵ. e. ſecũdò, quia fuerãt facta ad clamorẽ populi: & no. ꝙ minus p̃ſumit ꝓ toto populo, q̃ ꝓ aliquibus prudẽtibus de populo: quia in toto populo reperiũtur multi

5 viles nõ habẽtes rectũ iudiciũ rõnis, ſed corruptibiles. †Et limita hũc tex. ꝑ. c. q̃relã ĵ. e. Nã qñq; populus p̃t habere ius p̃ſentandi: vt ibi. nõ tñ eligendi, vt hîc: & in. c. nobis. de iurepa. ¶ †In gl. in ver.

e *corrumpi*. ibi, *quia frequentius*. & hoc facit, ꝙ valet ar.[e] cõiter accidẽtibus ẽt in malo p̃ſumẽdo. in. c. j. ĵ. de cle. non reſidẽ. Vel ſolue aliter ſecũdũ Hoſt. ĩ malo, & in his quæ cõtra ius fiũt, nõ põt niſi malus animus p̃ſumi: vt in. c. j. ĵ. de p̃ſum. & in. c. ſi Chriſt⁹. de iureiu. ſecus in dubijs. & hoc caſu loquit cõtrariũ formatũ in gl. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Electus debet neceſſariò cõfirmari, ſi per ſupertorẽ reperit idoneus. 4. 5. 8.*
2 *Electus non dicitur habere plenum ius ante confirmationem.*
Electio facta à ſecularibus, an requirat confirmationem ſuperioris.
3 *Cõſuetudo, quod electio eccleſiaſtica nõ cõfirmetur per ſuperiorẽ, nõ valet.*
4 *Confirmatio quomodo eſt facienda per ſuperiorẽ in electo & præſentato.*
Idoneus ad aliquod officium, quomodo quis præſumatur?
6 *Inquiri de fama alicuius debet in loco vbi eſt conuerſatus.*
7 *Idoneum quem eſſe, ad quem ſpectat probatio.*

CAP. III.

POſtquàm. ¶ Electio canõica cõfirmãda eſt: debet tamẽ ſuperior ante cõfirmationẽ inquirere de cõuerſatiõe, & vita electi, vbi fuit cõuerſatus. primò ponit vnũ dictũ: ſecũdò aliud. ibi: *cuius*. ¶ Caſus lrãlis. dicitur in. c. iſto, ꝙ qñ cõfirmatio electionis petitur à ſuo ſupiore, ſupior inquirere debet de vita & moribus electi in loco, in quo cõuerſat. & ſi dignus inueniat & electio ſit

1 canonica, cõfirmari debet ſine dilatiõe. Ber. ¶ †No. primò, ꝙ cõfirmatio eſt neceſsitatis: licet electio à principio fuerit volũtatis. canonici emͣ nõ tenent eligere certũ, ſed pñt eligere, quẽ volũt dũmõ idoneũ: vt in. c. quia ꝓpter ĵ. e. Superior aũt ad quẽ ſpectat electionis cõfirmatio: tenet ex debito electionẽ confirmare, ſi nihil impedit electũ. Hinc eſt, ꝙ ptãs cõfirmandi, ſeu inſtituẽdi ptinẽs ad epm, trãſit ad capitulũ ſede vacãte: vt ĩ. c. cũ olim. de maior. & obe. & in. c. j. de inſti. li. vj. ſecus in ptãte cõferẽdi ſeu eligẽdi: vt in

a ¶ Concilij. Vide iſtum in. c. j. de pact. & ibi per do. meum.

b ☞ SEB. SAPIA. ¶ Nulla fiat mentio. Vide Deci. in. c. j. in prima lect. col. j. ĵ. de iud. vbi dicit ꝙ cõſtitutio fit principaliter à Papa approbãte. cõcilium dicit conſtitutio papalis facta in conſilio: vt in. c. licet. j. eo. cũ ſimilibus. ſi verò principaliter fit ab ipſo cõcilio, dicit cõciliaris: vt hîc, de quo per Fe. poſt Abb. in. c. j. ĵ. de ſponſa libus. Arguit tñ d. Deci. vbi. ſ. ꝙ ſemꝑ debeat dici papalis. quia concilij cõſentit, & Papa principaliter nominat. & qui alteri facienti cõſentit nõ dicit facere. l. ſi pater. in fi. ff. de manu. vindi. & ibi per eum

A Vbi vide Felyn. & Dec. in c. r. de iudic.

¶ Synodus. Vide bo. text. de his oĩbus. xv. diſt. c. ſicut. & iſtum in. c. ego. N. de iureiu.

B Et an laici debeant interuenire, vide gl. & iſtũ in. c. fi. ĵ. de hisquę fiũt à prælat.

d ¶ Populus. Vide not. in. c. cura. de iurepatro.

¶ Adde, aduerte tñ licet populus non poſsit ſibi eligere prælatũ debet tñ electiõi cõſentire: vt in. c. plebs. cũ tribus ſequẽ. lxiij. qđ. adeò ꝙ electio facta ſine cõſenſu populi, ꝑt irritari: ſi ex hoc ſequit ſcãdalũ. lxñ. diſt. c. j. & ibi not. facit dictũ ſing. Innoc. in. c. niſi cũ pridẽ. de iure nũ. Aenæas falc.

ZACHARIAS.

¶ Tu dic, inquantum iſte ponit, ꝙ electio facta ſine conſenſu populi, poteſt irritari, ſi ex hoc ſequit ſcãdalũ: vt not. ſ. c. ꝑre dẽ. in apo. in verſ. ſingulariter not. nume. 9. Et adde ꝙ hodie laicis ius eligendi prælatos ex conſuetudine & priuilegio cõpetit: vt no. iſte & docto. in. c. maſſana. & in. c. ſacroſancta. & ibi Deo duce, notabimus. j. eod. not. Fel. in. c. apoſtòlicæ, colũ. iiñ. verſ. cæterum

3 e limitabis. de exceptio.

¶ Argum. Vide bonã gloſ. & ibi docto. in. l. neq; natales. C. de proba. in. l. certi condictio. §. ſi numos. ff. ſi certum pet. l. certæ. §. fi. ibi, quotidiè enim p̃cariò. ff. de precario. Bar. ĩ. l. qs ſit fugitiu⁹. §. apud labeonẽ. ff. de ędil. edi.

f ¶ Sed collatio ibi: libera. Vide tex. iũcta gl. ĩ ver. liberaliter. de ꝓb. c. relatũ.

¶ Adde, vt per Fede. conſil. xxx.

g ¶ Plenum ius. Vide q̃ ſcripſi in. c. poſtulationem. in nume. 4. in verſicu. pleno iure. ſ. de poſtu. prælato. vbi concordando vnum dictum, quod videtur huic contrarium. Aenæas. fal.

h ¶ Indigni. hoc dixit Ioan. Mo. in. c. ſuper eo. de hære. li. vj. quòd eccleſia indiget viris literatis, & non aſinis ferratis.

i ¶ Abruptò. vide in. c. cum nobis olim. j. eo.

k ¶ Informari. vide quæ dixi in. c. j. ſ. de poſtu. Præla.

a ✠ SEB. SAPIA. ¶ Per cõtradictorem. Vide Abb. in c. cũ nobis. j. eo. vbi videt velle, ꝙ in caſu quo petẽs electionẽ confirmari, deberet probare certam ætatem: ſi apparet cõtradictor, non debet ꝓbare. cuius tñ cõtrariũ ſentit Abb. in. c. in præſentia in gl. in. verbo ſecũdæ. de probatio. & tenui contrarium in. l. de ætate. in. iij. q. Bar. ff. de minori.

b ¶ C. fin. de pſum. Vide ibi Domi. & doct. in cle. vni ca. in verb. cõſtitue rit. de offic. deleg.

c ¶ C. nullus. de iurepat. Vide quæ dixi in. c. bonæ. el ñ. ſ. titu. proxi. in apo. in titu. ñ.

d ¶ Per alium. Vide Archi. & Ioan. And. in. c. vt circa. de elec. li. vj. & in c. licet ex quadã. de teſt. & pulchrè per Ludo. Roma. no. ſuo. cõſ. ici. an iuramentũ teſtis.

e ¶ Trãſlato. Vide ibi docto.

✠ SEB. SAPIA.

f ¶ Nota ſeptimò. Plura prodita fuerunt conſilia ſup hac materia ſuperioribus annis: extant duo dñi Decij. cõſi. clj. maximi pôderis: & in ſequenti conſilio, vbi latiſsimè de ptãte ſummi põtificis: & ad quos ſpectet cõgregare cõcilĩũ. multa etiã de negligẽtia Papæ tradit acutiſsimus & copioſus doctor, do. Ioan. Igneus. in diſputatiõe ſua, an rex Frãciæ recognoſcat Imperatorẽ.

c col. vñ. aliqua ẽt p Deci. in. c. porrecta. de confir. vti. vel inuti.

g ¶ Cõcilia. An & qñ cõciliũ ſit ſupra Papã. & vide iſtũ in diſpu. Eps, & qdã rector. & Archiepi. florẽ. in ſecũda parte tertię partis ſuę ſummę. ti. xxiiij. inci. nõ abſcõdi miſericordiã. vbi multa de cõcilio, & de eius inferioritate ad Papã. & p iſtũ in concilio facto vltimo loco Baſileæ, trãſlato poſteà Ferrariã, poſteà Florẽtiã. & per iſtũ in ſermone habito Baſileæ. incipi. maximũ. & p Ludo. Ro. in vltimis tribus cõſi. in qbus locis ẽt voluerũt, ꝙ Papa nõ hæreticus, ſed ſcãdalizãs, poſsit deponi à cõcilio: ſecuti gl. in. c. ſi Papa. xl. diſt. ſed ꝓ maioritate Papę ad cõciliũ & cõtra dictã opi. vide Pe. de mõte, Epm Brixi. in libello de ptãte Papę & cõcilij. & Archi. florẽ. in ſecũda partæ ſuæ ſummæ tit. iij. c. xj. dũ ponit de ſchiſmate. vbi multũ inſtitit pro Eugenio cõtra cõciliũ Baſileæ. Poſt ipm ſcripſit ẽt And. barb. in cle. ne Romani. fol. xvij. de ele. vbi pro papa facit. lxxxvij. arg. & refert Platina, in li. de vita põtificũ. de Ioan. xxiij. fuiſſe deciſum in cõci. Cõſtãtiẽſi: ꝙ cõciliũ gñale legitimè cõgregatũ, habet ſtatim ptãtẽ à Chriſto: quo fundamẽto cõceſſo, dicebant ipſum põtificẽ ei ſubijci. Eſt ẽt ad materiã cõſi. Lud. cccclxxx. dũ cõſuluit cõtra collationẽ Papæ factã cõtra ſtatutũ cõcilij Baſiliẽſis. Plenè ẽt ſcribit Lu. idẽ cõſ. ccccccxxiij. ſecutus latè gl. in. d. c. ſi Papa. & vide Ang. de Ancona in li. de ptãte eccle. q. v. arti. iij. & vide Lud. Ro. cõſi. cccxxxij. quo ad primũ. in fi. & Bal. in. c. olim. ad fi. de reſcr. & Do. in. c. propter. lo. j. in fi. xxvij. diſt. ꝙ in caſu neceſsitatis poſſunt prælati cõgregare cõciliũ irrequiſito Papa. & vide Pe. de mõte, in dicto tracta. de ptãte Papæ. x. col. ꝙ licet. clemẽ. ne Romani. §. irritũ. de ele. irritat geſta p Cardinales in ſpectãtibus ad papã vacãte papatu. & ſic nõ vident poſſe cõgregare cõciliũ, p c. j. xvij. diſt. Tñ illud intelligitur, niſi ſe impediãt de talibus ꝓpter regulãdã citius & clarius electionẽ Papæ factã in diſcordia: vel producentem ꝙ ſi cõtradictor appareat, tenet ſuperior recipere ꝓbatiões oblatas p cõtradictorem: a vt in d. c. fi. Eo verò deficiẽte, relinquerẽ hoc arbitrio ſuo. Nã ſecũdũ formã electi recipiat ꝓbatiões. Nã poſsibile eſt, ꝙ electus ita notoriè ſit ideoneus, vt nulla alia ſit fiẽda examinatio: vt eſt bo. text. in. c. cõſtitutus. el. ij. de app. & vide bo. tex. cũ gl. xxiiij. di. in. c. nullus. ¶ † Vltimò no. ꝙ inqſitio famæ debet fieri in loco, vbi qs eſt cõuerſatus. & dicit alibi lex, ꝙ qs eſt habẽdus ꝓut æſtimat in ciuitate ſua. ff. de quæſtionibus. l. j. † ¶ Sed ꝓ declaratiõe literæ quæro, cui incũbit onus ꝓbãdi idoneitatẽ, vel dignitatẽ electi: cũ tex. hîc mãdet electionẽ cõfirmari ſub cõditione, ſi nihil electũ impediat. Solu. dicũt doc. ꝙ electus pſumit idoneus: vt ĩ. c. fi. de præſum. b ſuperior tñ debet ex officio inqrere. Puto primũ dictũ ꝓcedere quo ad bonitatẽ intrinſecã, q̃ ineſt homini à natura: quo ad extrinſecã verò & accidẽtaliter ꝓueniẽtẽ, ceſſat pſumptio. Vñ ſi dubitat de tali idoneitate, non debet ſuperior cõfirmare talẽ: niſi ipſe doceat ſe eſſe idoneũ: vt apertè ꝓbat in. c. cũ dilect⁹ j. eo. melius in. c. cũ nobis. eo. ti. vbi fuit dilata cõfirmatio: quia nõ potuit cõſtare, ꝙ electus haberet ætatẽ à iure requiſitã. Et vide ad materiã oĩa, quæ no. Io. An. in regula, infamibus. de reg. iur. lib. vj. vbi ꝓſequit materiã, qñ cõtradictor apparet, & opponit: vtrũ ſibi ĩcũbat onus probãdi iſtã idoneitatẽ extrinſecam: an verò elect⁹ teneat ꝓbare. & vide de vtraq̃ idoneitate text. cũ gl. in. c. ſi fortè j. eo. ti. li. vj. ¶ † Vltimò q̃rit, quid ſi ſuperior renuit electionẽ cõfirmare nulla legitima cã in cõtrariũ exiſtẽte? Sol. dicũt doct. & bñ, ꝙ debet recurri ad ſupiorẽ, vt ipm cõpellat electionẽ cõfirmare. arg. in. c. nullus. de iurepat. c Dic tu melius, ꝙ ſuperior poterit cõfirmatori pfigere certũ terminũ ad cõfirmãdũ, & ſi intra terminũ nõ cõfirmauerit, poteſtas deuoluit ad eũ. Nã licet ad cõferendũ & eligẽdũ ſit tẽpus à iure pfixũ, tñ ad cõfirmãdũ vel inſtituẽdũ nõ reperit tps pfixũ à iure, ideô oportet, vt modo prædicto procedatur: vt dixi poſt do. de Rota. in. c. ij. de conceſ. præben. Abbas.

✠ SVMMARIVM. ✠

1 *Iuramentum poteſt quis exigere per procuratorem.*
2 *Papa nihil poteſt diſponere contra euangelium.*
3 *Papa, quando eſt, & in quibus caſibus contra concilium: & in quibus cõcilium contra papam.*
4 *Papa qui eſt in notorio & incorrigibili peccato, & in eo perſiſtit, poteſt tanquam hæreticus puniri.*
5 *Beneficia debent purè conferri: & an habeat locum in papa. 7.*
6 *Expreſsio eorum, quæ tacitè inſunt, quando aliquid operetur.*
8 *In iuramento excipitur authoritas ſuperioris. hoc quomodo intelligitur.*
9 *Papa non poteſt quem abſoluere à iuramento, niſi legitima cauſa.*
Diſpenſatio papæ cõtra ius diuinũ, non facit tutũ diſpenſatum corã Deo.
10 *Digitus non eſt membrum: ſed pars membri.*
11 *Compenſatio non admittitur in depoſito.*

CAP. IIII.

Significaſti. ¶ Electo in Archiepiſcopum, ſedes Apoſtolica pallium non tradit: niſi prius præſtet fidelitatis & obedientiæ iuramentum. Et pertinet iſtud. c. ad ſecundam partẽ rubricæ. Primò ponit admirationem, quam cõfundit. Secundò duplex admirãdi motiuũ, cui reſpõdet. Tertiò cõcludit. Secunda ibi: *aut omne*. Tertia ibi: *cum igitur*. ¶ Caſus literalis. Dominus papa per nuntios ſuos miſit pallium Archiepiſcopo Panormitano tali cõditione, ſi ipſe ſacramẽtũ præſtaret, ſecũdũ formã, quã ipſe papa illi trãſmiſerat per apochriſarios ſuos: propter qđ mirati ſunt Reges & regni maiores, ꝙ papa propter hoc iuramẽtũ exegerit: dicẽtes, ꝙ nõ eſt iurãdũ authoritate Euãgelij: vbi dicit: Nolite iurare omnino: qđ amplius eſt, à malo eſt. nec ab Apoſtolis, nec in cõcilijs inuenitur, ꝙ ſit iurandũ. Archieps ſignificauit hoc dño papæ: ipſe reſcribit ei dicẽs: mirent ſup hoc dñm Ieſum Chriſtum, qui eandẽ cõditionẽ appoſuit: dũ dixit: Simon Petre ſi diligis me, paſce oues meas. argumentat papa ex facto dñi. ſi ergo dñs, qui conſcientias omniũ nouit, hac cõditiõe fuit vſus: multo forti⁹ & papa potuit apponere hanc conditionem, qui hominũ cõſcientias non nouit. Poſteà reſpondet authoritati Euãgelij: Nolite iurare. &c. qđ amplius. Et dicit, ꝙ incredulitas eorũ, qui nolũt credere, niſi iuret: facit, vt hoc malũ, id eſt iuramẽtũ exigat dño permittente. & multi etiã poſt iuramẽtũ præſtitũ ab vnitate eccleſiæ & ab obediẽtia ſedis Apoſtolicę receſſerũt: qđ malũ eſt. Et ꝓpter hoc malũ iuramẽtũ pro fide, pro obediẽtia, ꝓ vnitate, debet pſtari. Dicũt etiã, ꝙ in cõcilijs nõ inuenit, ꝙ ſit iurãdũ. ſed hoc nõ obſtat: quia romana eccleſia præſtat authoritatem cõcilijs: & per eius authoritatem robur accipiunt: & in cõcilijs ſemper excipit eius authoritas. In fine dicit, ꝙ qui inſignia ſuæ dignitatis à ſede Apoſtolica petũt, dignũ eſt vt ſigna ſubiectiõis Apoſtolicę ſedi exhibeat. p q̃ declarẽt ſe habere & ſeruare capitis vnitatẽ. Ber. ¶ No. primò, ꝙ
1 palliũ põt mitti electo in archiepiſcopũ per nuntium. ¶ † No. ſe-
d cũdò, quẽ poſſe exigere iuramẽtũ per aliũ: a puta per procuratorẽ, vel nuntiũ. & ei videtur iuratum, cuius nomine iuratur. concor. c. ſi diligenti. de præſcrip. ¶ No. tertiò illa verba, per q̃ Chriſtus conſtituit Principẽ & papã beatũ Petrũ. ſ. paſce oues meas. &c. nõ autem per illa: Tu es Petrus, & ſuper hanc petrã. &c. Nam per illa verba Chriſtus promiſit ſibi pontificatum: cùm fuerit locutus in futurũ. &c. Item iſta verba: Paſce oues meas. fuerunt dicta petro poſt paſsionem, quo tempore petro fuit collatus pontificatus: vt in. c. conſiderandum. l. diſtinctio. Vbi dicitur, ꝙ petrus fuit factus pontifex poſt delictum abiuratiõis per eum commiſſum. Et vide quod habetur in. c. fidelior. eadem diſtinctio. dixi plenè in. c. trãſ-
e lato. c ſ. de cõſtitutio. ¶ No. quartò, ꝙ Chriſti actio, debet eſſe noſtra inſtructio. concor. ij. quæſtiõe prima. c. Deus omnipotens. &
2 c. qualiter & qñ. ſecundo. de accuſatio. ¶ † Nota quintò, ꝙ papa non poteſt aliquid diſponere contra Euangelium. de quo vide bonum textum in capitulo, ſunt quidam. xxv. qõne prima. ¶ Not.
3 ſextò, quòd pro fide, obedientia, & vnitate, eſt licitũ iurare. Adde
f alios caſus, qui hîc habentur in gloſſ. ¶ Nota ſeptimò, f quòd cõ-
g cilia g generalia non ſunt ſupra papam: vnde non poſſunt ſtatuẽdo

præfigere

ſchiſma.quo caſu poſſunt congregare conciliũ: licet ſit actus ſpectans ad Papam:& prima facie alienus à facto electionis.alleg.Car.hîc,vbi ẽt iſte idẽ tenet allegãs Hug.in.c.ſi duo.lxxix.diſt.& idẽ etiam ponit Car.cõſi. cl.q̃ſitũ ſæpe fuit à me.in verſ.tertiò q̃ro.vbi ponit eadem verba formalia reſpondendo ad.§.irritum.& vide do.meum in.c.quod tranſlationem.in lviĵ.col.ibi: & ſi allegetur. de offi. leg.Et vide Pe.de mõte in tract. ſuo de cõgrega'. cõcilij.dicentẽ hãc cõ gregationẽ ſpectare ad collegiũ Cardinaliũ, q̃bus negligẽtibus Imperator cõgregabat cõciliũ,& eo negligẽte p̃lati ipſi cõueniẽt petẽdo licẽtiã ab aſſerto Papa,& ea ẽt nõ obtenta diſcedẽdo. Et facit ſolẽnis ordo ſeruatus in cõcilio Cõſtãtiẽſi in depoſitiõe Io. Papæ.xxiij.de quo per Platinã poſt alios hiſtoricos,in li.de vita põtificũ.vbi dicit à cõcilio fuiſſe deputatos viros peritos,q̃ iudicauerũt.xl.capitula ei obiecta eſſe digna depoſitione:qa in aliquibus erat adeo inueteratus, q̃ ꝓpter incorrigibilitatẽ ſapiebat hæreſim,& aliqua erãt ſcãdalũ paritura,ſi amplꝰ fuiſſet toleratus. Et ſic cõciliũ cognouit de qualitate criminũ ipſius Papæ. An aũt habeant iſti de concilio ordinariã,vel delegatã:vide Marti.de laude.in tractatu de cõci.q.xxiiĵ.quæ incip.q̃ro an cõgregato cõcilio.poſt Ioã. An.&.Imo. in.c.graue.de præben.& pulchrè dicit Bal.in.d.c.olim.ad fi.de reſcrip.q̃ vbi tractaꝫ de authoritate Papæ,& ſua cauſa,nõ requiriꝫ eius authoritas in cõgregatiõe cõciliĵ.Et ſic limitaꝫ,qđ habeꝫ.xvĵ.diſt.quaſi p totã:& in cõ gregatiõe generalis cõcilij minor pars eorũ,q̃ debẽt intereſſe, põt citare maiorẽ,data eius cõtumacia:põt minor ꝓnũtiare ſe cõſtituere cõciliũ generale,& in ſe eſſe iuriſdictionẽ. Item dixit Pe.de mõte,in ſuo libello de Papa.xvj.col.ibi ſextò quæro quot perſonæ.Ex quo inferꝫ,q̃ ſicut cõciliũ eſt iudex cõpetẽs,vbi agiꝫ de crimine Pa.ſaltẽ qualificato,illis modis, quos ponit gl.in.d.c.ſi Papa.ita ſit cõpetẽs in cognoſcẽdo,an ipm crimẽ, quod opponiꝫ Papæ ſit tale,quale eſſe oportet: vt cõciliũ iudicare poſsit per iſtud dictũ Petri:ſecũdò per regulã,q̃ habet,q̃ iudex cauſæ pr̃eparãtis,eſt etiã iudex cauſæ præparatæ.l.ordinarij. ver.ab eodẽ iudice.C.de rei vendi.& ibi Bal.in.l.minor in fi.prin.ff.de euic.Pau.de ca.in.l.ĵ.ad fin. C.vbi & apud quẽ.& Marianus in.c.ĵ.xl.co.ver.xĵ.fallit.de mutuis peti. Et vtrũ Papa poſsit nõ cõgregato cõcilio deponere Cardinales: vide do. meum in tractatu ſuo de p̃ſtã.Car.in.viĵ.q.principali.& vide oĩno Card. in dicto cõſ.cl.vbi ponit,q̃ cõciliũ eſt iudex inter cõtẽdentes de papatu. Itẽ qñ Papa accuſaꝫ de hæreſi.in.j.col.& in.ĵ.colũ.ponit qs habeat cõgregare cõciliũ,& vide iſtũ in.c.licet .de vitãda.i.ĵ.co.in ver.ĵ.colligiꝫ.e.tit ¶ Adde Pau.de caſt.conſil.cccl xxxvĵ.in ſecundò impreſsis.

Anto.Frãci.¶ Circa iſta ſcrupuloſam & periculoſam materiã de cõcilio, puto ante oĩa eſſe cõſiderãdũ,q̃ aliquod eſt cõciliũ prouinciale: & iſtud cõgregaꝫ de mãdato Papæ,vel Patriarchæ,ſeu Metropolitani:vt habeꝫ in c.Regula.§.porro.iĵ.diſt.& in.c.multis.xvĵ.diſt.& hoc cõciliũ ſic cõgregatũ eſt maius,q̃ ſingulares p̃lati de ꝓuincia:vt in cle.j.§.qđ etiã in interdictis.& ibi plenè p do.Cardi.de ſentẽ.excõ.vbi ẽt dicit,q̃ eſt maius ipſo Archiep̃o & ip̃o Metropolitano,à quo ad ipſum cõciliũ ꝓuinciale appellaꝫ:vt ibi p do.Cardi.p.d.§. porro.iĵ.diſt.¶ Et adde,q̃ tale cõciliũ ꝓuinciale,p̃t cõgregari ẽt ſine Metropolitano: qñ ibi nõ eſt Metropolitanus: vt in.c.placuit.& ibi p Archi.xviĵ.diſt.¶ Et adde q̃ talia cõcilia ꝓuincialia debent cõgregari ante quadrageſimã,& circa aut ũnum:vt in.c.decernimus.xviĵ.diſt.& in.c.ſicut olim,de accu.Et qđ in talibus cõciliĵs tractari debeat:habeꝫ in.c.qualiter & qñ.el.ij.de accu.& in.c.ſeq.& habeꝫ ĩ.c.graue.de p̃bẽ.& Inn.in.c.in ſingulis.& in.c.ea,quæ.de ſta.mona.vbi etiã tractat de cõgregatiõe capitulari,quæ fit p religioſos:vel ſingulis annis: vel ſingulo biẽnio:& q̃ in illis tractãda ſint:& de cõcilio ꝓuinciali,habeꝫ etiã in.c.j.de iudi.¶ De cõcilio aũt gñali,ſiue vniuerſali,qđ dicit repræſentare vniuerſalẽ eccleſiã.ꝓut videꝫ eſſe optimus text.in.c.maiores. xxiiij.q.j. vñ ſumpta eſt practica,q̃ ſeruaꝫ in modernis concilijs:dũ dicit ſacroſancta ſynodus Laterañ.vniuerſalẽ eccleſiã repræſentãs. De quo ẽt eſt tex.in.c. ſynodũ.xij.diſt.In hoc puto multũ eſſe aduertẽdũ & cõſiderãdũ, cũ agaꝫ de vniuerſali ſtatu eccleſiæ:& de ptãte & ſuperioritate ſummi põtificis ad conciliũ,& ecõtrà:& de ptãte & authoritate reuerẽdiſsimorũ do .Car.& aliorũ Prælatorũ ad tale vniuerſale cõciliũ cõueniẽtiũ:& ſup qua materia nouiſsima per excellẽtiſsimos Iuriſcõſultos ꝓut vidi:& per Legi.fuerũt edita tpe Iulij põtificis maximi:q̃ poſteà indixit p̃ſens Lateraneñ.cõciliũ, qđ adhuc nõ videꝫ eſſe perfectũ:ſubtiliſsima concilia.& ideò dixi ſcrupuloſam & periculoſam eſſe materiã:qa de maximis & arduis in ſimilibus concilijs rebus agiꝫ,& pertractaꝫ.¶ Et primò conſiderãdũ,eſt ad quẽ ſpectet congregatio talis concilij vniuerſalis.& non credo dubitãdũ,q̃ regulariter debet fieri à ſummo pontifice:vt in.d.§.porro.iij.diſt.& in. c.j. per totũ.xvij.diſt.& ideò dixit gl.in.c.qđ trãſlationẽ.de offi.leg.q̃ congregatio talis gñalis concilij eſt de reſeruatis Papæ.qđ etiã videꝫ voluiſſe Ioã. and.in.c.nemo.de elec.li.vj.in nouella.ſup gl.ij.& ita ẽt voluit Bal.ĩ trac. ſchiſma.in.xv.col.vbi dicit,q̃ cõciliũ ſacrũ totius orbis,non poteſt congregari,niſi p Papã .Et de tali cõgregatione cõcilij gñalis ad quẽ ſpectet, habeꝫ in.c.ſignificaſti.hoc eo.ti.& in.c.eccleſia.de conſecra.diſt.j.& in.c. mãdatis.j.q̃.vij.& in.c.bñ qdẽ.xcvj.diſt.& in.c.Adrianus.lxiiij. diſt.& facit bo.tex.iuncta gloſſ.in ver.vniuerſalibus.j.q.vĵ.in.c.conuenientibus, & alia gl.in ver.legatus.ĩ.c.regula.xvij.diſt.quæ dicunt,q̃ ſolus Papa congregat concilium:aut legatus Apoſtolicus de mãdato Papæ:& idẽ etiam voluit glo.in.c.ſicut vnire.de exce.p̃la.& Spec.in tit.de leg.in.§.ſupereſt videre.in ver.ſed nũqd.& ſentit bea.Tho.ſecũda ſecũdæ q̃.j.arti.x.& in j.parte ſummę.q. xxxvj. arti.ij.& vt dixi non credo de hoc dubitãdũ: qa regulariter talis congregatio gñalis concilij ſpectat ad Papã:qđ etiã ſentit Ioã.de Ana.in.c.fraternitatis.de hære.circa.j.col.& eſt bo.tex.& forſan melior de iure,in.c.ideò.ij. qui dicit,q̃ poteſtas congregandi concilia ad ſolũ Papã & ſedẽ Apoſtolicã ſpectat. Et ꝓpterea dicere ſolemus,q̃ cõcilium gñale factũ ſine authoritate Papæ nullũ habet firmamẽtũ:vt in.c.j.& ſe.& quaſi p totã diſt.xv.diſt. ¶ Difficultas autẽ eſſe videꝫ,nũqd aliquo caſu cõgregatio cõcilij ſpectet ad reuerẽdiſsimos do.Car.ſiue ad eorũ ſacrũ collegiũ vel aliquos ex ipſis reuerẽdiſsimis do.Cardinalibus,ẽt vt ſingulis in vnũ cõuenientibus: maximè illis caſibus,q̃bus Papa põt accuſari,& accuſatus iudicari p cõcilium, tãq̃ eo caſu,ſiue illis caſibꝰ authoritas Papæ in ꝓpria eius cã,nõ videatur eſſe req̃rẽda,cũ ẽt ſi req̃reret,ſciẽs tractãdũ eſſe de cã,tale cõciliũ cõgregare denegaret.Et dixerũt qdã ẽt nouiſsimè cõſulẽtes,q̃ iſto caſu nõ req riꝫ authoritas Papæ:ſed q̃ cõgregatio concilij tali caſu ſpectat ad reueren diſsimos do.Car.& ſufficit maior pars eorũ in tali congregatione faciẽda. Nec habet eo caſu locum diſpoſitio.c.licet de vitãda.de electi.freti primò authoritate Bal.in.c.olim.circa fi.de reſcrip.& eiuſdẽ Bal.in eo.c.pe. col. vbi dixit,q̃ ĩ ꝓpria cã Papę nõ req̃riꝫ eius authoritas.dicẽtes idẽ voluiſſe do.Cardi.in conſi.cl.in.iij.dubio.& Archi.Flo.in tertia parte ſuæ ſummę in ti.xxiij.c.ij.§.vij.& dicunt cum iſta opi.concordare do.Abb.in.c.p̃alle. licet.vbi alleg.Hug.idẽ tenentẽ.in.c.ſi duo.lxxix.diſt.& in eo loco dicit ibi do.Abb.ita practicatũ fuiſſe Piſis:vbi Cardinales cõgregati ſcripſerũt ad Principes & prælatos.& plus dicit Cardi.in.d.conſi.in.iiij.dubio, q̃ ſi Cardinales non concordarẽt in congregatione concilij q̃ eo caſu talis congregatio ſpectaret ad Imperatorẽ.& in eo conſi.inducit ad hoc text.in.c. ſi.lxv.diſt.qđ ẽt videꝫ eſſe de mẽte Archi.flo.in loco p̃alleg.ſuæ ſummę. Dubium tñ eſſe videꝫ,nunqd eo caſu,quo ad cardinales ſpectaret congregatio concilij,talis congregatio ſpectet ad eos vt collegium,an verò ,vt ſingulos.& Bal.in.d.c.olim.in.ij.col.de reſcrip.videꝫ ſentire,q̃ ſpectet vt ad collegium,& ideò dicit q̃ maior pars ipſorum requiriꝫ.allegãdo .l.qđ maior.ff.ad muni.ſubdens,q̃ maior pars p̃ſentium requiriꝫ,dummodò adſint duæ partes.p ea,q̃ habenꝫ in.l.nulli.ff.qđ cuiuſq̃ vniuer.Et ꝓ hoc fuit regula,q̃ eſt,q̃ in actibus collegialibus maior pars collegij attendiꝫ, vt per gloſ.in.c.cum oẽs.de cõſti.& in.c.j.in ver.tractatus.de reb.ec.non alie.in.vĵ. & hoc idẽ etiã videtur velle do.Card.in præalleg.conſi. cl.vbi in.iij.& in.iiij.dubio concludit,q̃ ſi collegium Cardinalium , ad quos pti net conuocare concilium ſit diuiſum,& non concordet in tali congregatio ne ,q̃ deuoluiꝫ hęc ptãs congregãdi ad Imperatorẽ,nec videꝫ,q̃ vna pars Cardinalium poſsit id congregare ſi ſit minor pars,q̃ velit maiorẽ partẽ congregare. Et ꝓ hoc facit illa cõis concluſio,q̃ in actibꝰ vniuerſitatis, vel collegij,debẽt duæ partes intereſſe.& ſufficit maior pars illarum duarũ partium.d.l.qđ maior.ff.ad muni. & hoc modo eſt ĩtelligẽda:vt cõcludit do.Abb.in.c.cum oẽs p̃alle.& in.c.j.circa fi.de his,q̃ fiunt à maiori parte capi.& idẽ voluit etiã Bar.in.l.qđ maior.p̃alle.tñ vt dixi nouiſsimè conſultum fuit contrarium in eo caſu,in quo agiꝫ de intereſſe Papæ,quo caſu in congregatione concilij eius authoritas nõ req̃riꝫ:vt dixit Bal.in.d.c.olim. de reſcrip.qa non eſt veriſimile,q̃ ip̃e velit conſentire tali congregationi ex quo vt videmus concilia iſta gñalia non ita facilè congregantur vt dicit Car.Alexã.in.c.ſciendũ.xvij.diſt.& principale fundamentum huius partis videtur eſſe qa non habemus in ſimili,q̃ qñ in aliquo caſu conſenſus Prælati req̃ritur iuxta ea,q̃ habentur in.c.cãm q̃.de iudi. ſi agatur contra p̃latũ,non req̃ritur eius conſenſus,vt not.doc.oẽs.in.c.edoceri.de reſcrip. alle.gl.in.c.cũ paſtoris.ĵ.q.vĵ.& facit gl.mag.in fi.in.l. cũ non ſolùm.C. de bo.q̃ libe.Et plus dicebãt nouiſsimi conſulẽtes,q̃ eodẽ modo reuerẽ diſsimi Cardinales,q̃ remãſerant Romæ cũ ſummo põtifice:etiã ſi multi eſſent,nõ erant requirẽdi in tali cõgregatione:qa ex quo Papa tãquam caput eſt ſuſpectus,etiã alij qui veriſimiliter caput ſequunẽ,ſunt ſuſpecti.& de illis debet iudicari,ſecũdũ qđ iudicaꝫ de capite,per not. Vin.quẽ co.C.ſi Rector ꝓuin.& facit tex.& qđ ibi no.d.Abb.ĩ.c.accedẽs.vt lite nõ cõteſt.Idẽ eñ debet eſſe iudicãdũ de adhærẽtibus,qđ iudicatur de principalibus.c.ad Apoſtolicæ.de regula.li.vj.no.in.c.j.de poſtula.p̃la.l.q̃ religioſis.& ibi Ang.ff.de rei vendi.quemadmodum ergo Papa hoc caſu tãquam caput ſuſpectum excluditur à tali congregatione:ita etiam debent excludi reuerendiſsimi dñi Cardinales eum ſequentes ,& illi adhærentes. ¶ Mouebanꝫ etiã dicti cõſulẽtes ex alio fundamẽto:vbicũq̃ agitur de intereſſe particularis eccleſiæ,ſi Prælatus eſt negligẽs in cõgregando capitulum,poteſtas congregandi deuoluitur ad capitulũ,& à capitulo negligẽte deuoluitur ad particulares canonicos eccleſiæ:vt not.d.Abb.in. c.cum olim.in.iĵ.col.de teſti.alle.Inn.in.c.dilecti.de maio.& obe.& ibi hoc idẽ

videt voluisse do. Abb. post Hosti. & alios. & do. Ant. & Imo. in. d. c. cũ olim. Et q̃ data ista negligẽtia Prælati ptãs deuoluat etiã ad particulares de capitulo, vel collegio videt voluisse gl. in. l. vt circa. in ver. aliqui, de elec. lib. vj. vt habet in. c. si quis presbyterorũ. de reb. eccle. nõ alie. & in. c. non liceat. xij. q. ij. & p gl. in. c. cõstitutũ. el. j. xv. q. j. & p gl. in. c. sacerdotes. in ver. monẽdo. xv. q. iij. & in. c. qa cõ tingit. in ver. indebito. de religi. do. quãto magis id dicere debemus: vbi agit de interesse vniuersalis ecclesiæ: qd̃ videt esse maioris piculi. Ideò cautius videt esse incedẽdũ. c. vbi periculũ. de ele. li. vj. ideò videtur, q̃ particulares ẽt cardinales talẽ cõgregationẽ facere possint. & q̃ talis ptãs congregãdi sit ad eos deuoluta ꝓpter negligẽtiã summi põtificis & aliorum do. Cardinaliũ ipsi põtifici adhærẽtiũ talẽ cõgregationẽ facere. & quãuis aliâs hæc ptãs cõgregãdi cõciliũ aliquo casu spectaret ad reuerẽdissimos Cardinales: vt collegio: tñ qa ipsum collegiũ deprehẽditur in negligentia: hæc ꝓuincia videt deferri ad Cardinales particulares arguẽdo à simili de eccl'ia particulari & illius ĩteresse ad ecclesiã vniuersalẽ, in qua agitur, seu agi videtur de maiori interesse. Et iõ potuus videtur argumentari à minori ad maius iuxta materiã. c, cũ in cunctis. de elec. & aut. multò magis. C. de sa. san. eccl. & in. l. quãto magis. ff. de iureiur. ¶ Ego autem adhærẽdo opinioni, quã magis verã & catholicã esse puto, dico quòd congregatio vniuersalis cõcilij regulariter spectat ad ipm Papã: nec alius põt talẽ vniuersalẽ synodũ cõgregare absq̃ ipsius authoritate & hoc est singulare summi pontificis priuilegiũ: vt vniuersalis cõuentus sine ipso nõ fiat. hoc em̃ primò ꝓbat authoritate sacræ scripturæ in lib. j. Machabæ. in. iiij. c. vbi inter alia, q̃ Simoni sacerdoti magno totius populi oĩm sacerdotũ cõsensu attributa sunt, hoc est primũ & singulare, vt cõuentus sine ipso ĩ regione non fieret. Cũ aũt iuxta Apostoli sniam sacerdotiũ veteris legis sit figura noui testamẽti: & summus sacerdos noui testi sit lõgè excellẽtionis dignitatis, q̃ esset summ⁹ sacerdos veteris testi: tenẽdum est, q̃ hoc idẽ priuilegiũ in noua lege diuina instõe habeat ille summ⁹ sacerdos. i. Papa: vt. s. eius soli⁹ authoritate talis synodus debeat cõgregari. Et iõ tũc dicit legitimè cõgregata, qñ de mandato Papæ ipso interueniente, vel alio de eius spãli mandato fuit cõgregata: vt legit & notat in c. Regula. §. porro. iij. dist. & in. c. j. &. ij. xvij. dist. & hanc partẽ tenuit bea. Tho. in locis. s. alle. & do. Archi. Flo. in. ij. parte. iij. partis suæ summæ. in ti. xxiij. sub rubri. qñ dicit cõcil. legi. cele. hoc etiã tenuit. d. Car. fix. de Turre cre. appellatus in sua summa de ecclesia intitulata. li. iij. c. vj. hoc ẽt patet ex authoritatib⁹ multorũ sanctorũ patrũ, quas Gratia. ĩducit in lib. decre. dist. pal. xvij. quasi ꝑ totã dist. hãc partẽ ẽt tenuit Archi. remẽ. in lib. suo de synodis. vbi multa cõmemoras in. c. xvij. inter cętera dicit nõ esse mirandũ: q̃ ipsorũ vniuersalius cõciliorũ authoritatem Romano pontifici ascribamus. nã nulla concilia rata legũtur quę apostolica authoritate suffulta nõ fuerint: cõmemorãdo multa concilia qbus summi pontifices authoritatẽ pręstiterũt. & inter cętera redarguit Ioan. Cõstantinopolitanus Episcop⁹, q quandã vniuersalẽ synodũ cõgregauerat absq̃ authoritate Romani pontificis: illudq̃ cõprobat authoritate Pelagij Papæ q de hmõi illic ita vocatiõe oĩb⁹ Episcopis sic scribens inqt: relatũ est ad apostolicã sedẽ Ioannem Constantinopolitanum Epm vniuersalẽ se scribere: voscq̃ ex hac sua ꝓsumptione ad synodũ conuocare generalẽ: cũ generaliũ synodum cõuocandi authoritas Apostolicę beati Petri, sed singulari priuilegio sit tradita: & nulla vñq̃ synodus rata legitur, que apostolica authoritate non sit suffulta: & hæc pars ab eodem cardinale sancti Sixti in ꝑalle. sua summa, de ecclesiæ in prealle. li. & capi. plurib⁹ rõnibus. & fortissimis argumẽtis & iuribus cõprobat. Id etiã firmat do. Car. in. d. c. licet de vitãda. in. q. xxvij. vbi dicit, quòd olim Imperatores cõgregabãt concilia, put de Constantino legit in. c. habeo librum. xv. dis. & de Iustiniano, q similr sextã synodũ cõgregauit: vt in. c. sexta. ea. dist. & de Cõstantino, q Nicenã synodũ etiã congregauit: vt in. c. sancta. xv. dist. & ibi ẽt legit de multis alĳs cõciliĳs, que facta sunt mediãtib⁹ Imperatoribus: q̃ Constantinus etiã ꝑcesserit in Nicena synodo habetur in. c. cõtinua. xj. q. j. legit ẽt de Carolo Imperatore, qui simul cũ Adriano cõciliũ constituit: vt in. c. Adrianus. lxij. dist. Tñ postea constitutũ est, q̃ ad solũ Romanũ pontifi cẽ talis cõgregatio spectet: vt in. c. ideo. ij. q. vij. & in. c. j. in. §. hĩc est. xvij. dist. & habetur in. c. mãdastis. ij. q. v. &. c. in regula. xvij. dist. & in. d. §. porrò. dicitur, q̃ ẽt legatus de latere, nõ habet ius cõuocandi cnocilium; nisi specialiter sit sibi demandatum per Papam, vel quando eius celebratio est sibi commissa: per text. in. c. j. de iudi. lib. vj. Et per illam regulam, qui vult consequens, videtur velle & antecedens. l. ad rẽ mobilem. & l. ad legatum. ff. de procu. & pro hoc facit ratio: quia ꝯuocatio debet fieri per maiorem de vniuersitate. l. prima & ibi no. ff. de albo inscri. l. prima. C. de decurio. lib. x. c. in synodo. lxiij. distib. not. Innocẽ. in. c. j. de maio. & obe. & Ioan. And. in. c. in causis. & in. c. ecclesia. &. c. cum nobis de ele. sed inter fideles nullns est maior Papa præter Deum. igit ad ipsum debet spectare cõuocatio fideliũ: ꝑtertim, qa in cõuocatione cõcilij ꝑlati & fideles citant, & eis ꝓcipit: vt veniãt vt dicit glo. in ver. ꝓcepisset in. d. §. hinc etiã. xvij. di. metitò hęc facultas, nõ videtur cõpetere nisi illis, q habẽt superioritatem & imperium, alĳs citatio nõ arctaret. l. si qs in alienа. ff. de iudi, iudicare primam sedem. s. Papam: nec Augustus: nec populus: nec clerus. & facit. c. cuncta per mundum. &. c. per principalem. ead. causa

l. ĳ. ff. si quis in ius voca. nõ ierit. cap. super literis. de rescrip. c. prætereà. de dilatio. Sed nullus habet iurisdictionẽ, vel imperium super oẽs fideles, nisi Papa: c. cũcta ꝑ mũdũ. ix. q. iij. ideò nullus cõno cat cõciliũ gñale, nisi Pa. Ipse em̃ omniũ christianorũ & ecclesiæ militãtis est caput & pater: & oẽs christicolę ad ipsum tãq̃ caput & patrẽ debent habere recursum. c. nec licuit. xv ij. dis. c. rogamus. xxiij. q. j: vñ si fine licentia Papę conuocaret cõciliũ, esset acephalũ, & sine capite: & esset quoddã mõstrũ cõtra naturã aliorũ cõciliorũ, q̃ constãt primò ex capite: deinde ex alĳs membris. c. submittitur. xxj. dist. c. qm̃. xvij. di. c. si Eps. &. c. si qs Eporũ. Nã si à synodo generali excluderet caput seu capitis authoritas: eo ipso capitis & mẽbrorum vnitas dissiparetur & causaretur schisma. Pro quo facit illud, quod dixit philosophus Polit. primo: q̃ in omni iusta plurium cõgregatione magna, vel parua, necesse est vnum regulare & regere, & alios regulari & regi. Sed conuocato cõcilio sine pontificis authoritate non erit, qui alios regulet & regat. Et confirmant hæc: quia cũ concilium sit collectio omnium fideliũ: vt in. c. ecclesia. de consecra. dist. j. ergo comprehendit ipsum Papam: qui est fidelium caput: vt in d. c. rogamus. xxiij. q. j. Patet etiam, q̃ talis conuocans iudicium & sententiam diceret de Papa: & ipsum sibi submitteret, vel inferiorẽ faceret: quia conuocatio semper est facienda ab illo, qui habet aliquam iurisdictionem, vel authoritatẽ, vel superioritatem supra vocatos in causis, quare fit vocatio, vt in. c. quoniã. & in. c. placuit, & in. c. si quis Episcoporum. xvij, dist. & in. c. vocatio. v, qõ. ij. Et puto, q̃ si qs ab ista veritate catholica deuiaret: nõ parũ distaret ab hæresi: præsuppositа tamen ista regula pro vera: illam puto multipliciter limitandã & declarandã. ¶ Primò sic quidem dico, q̃ licet authoritas congregandi cõcilium vniuersale sit apud Papam: tamen potest ipse Papa illud cõgregare ex cõcilio fratrum & reuerendissimorũ Cardinaliũ. nec propter hac diceretur concilium malè congregatum. Dicitur em̃ actuũ. vj. c. Conuocãtes aũt duodecim multitudinẽ discipulorum dixerũt, nõ est ęquũ &c. per quem text. dicebãt aliqui ꝓbari, q̃ authoritas cõuocandi cõcilium, nõ erat solius Petri: sed totius collegij Apostolici: & eodem modo potestas conuocandi concilium, non est solius Papæ: qui locum Petri tenet: sed etiam reuerendissimorum Cardinalium, qui Apostolos tanq̃ ecclesiæ cardines repræsentant. Nam dico, quòd non sequitur cõsequentia: Duodecim Apostoli simul cum Petro dicuntur turbam discipulorum ad synodum conuocasse sicut etiam nunc faceret Papa, si simul cum Cardinalibus conuocaret, non tamen sequeretur, q̃ talis conuocatio non esset facta authoritate Papæ, sicut nec ibi sequit, q̃ illa conuocatio nõ fuerit facta authoritate Petri, licet hoc ibi non exprimat expresse. Maior enim fuit reuerentia Apostolorum ad beatum Petrum, vtpote ad caput & principem eorũ: qd̃ maximè cõprobatur ex authoritate beati Cirilli in lib. thesaurorũ vbi dicit, q̃ Apostoli in Euangelijs & in epistolis in omni doctrina Petrum esse loco dñi, in eius ecclesia dantes eidẽ locũ in omni capitulo & congregatione & in omni electione & confirmatione. Et ita illã authoritatẽ etiam declarat idem Cardi. sancti Sixti de Turre cre. in dicto lib. iij. de ecclesia. c. vij. in responsione. j. argu. qd̃ fecit ad alteram partem. Sicq̃ nõ sequitur Papa vnà cũ do. Cardinalibus conuocat concilium generale ergo concilium non cõuocatur authoritate solius Papæ. imò sequitur oppositũ, quia si Papa nõ faceret talem conuocationem, & in illa authoritatẽ pręstaret, soli dñi Cardinales facere nõ possent, nisi vt. j. declarabitur. Sed bene solus Papa posset facere sine ipsis Cardinalib⁹. per ea, quæ. s. alle. sunt, probando, quòd solus Papa congregat. Secundò limitatur & declaratur prædicta regula, vt nõ solùm Papa, sed etiam Imperator authoritate Papæ ꝓposit ipsum vniuersale cõcilium cõgregare, & ideò in ecclesia Dei multa concilia, vt pote Nicenũ, Cõstantium, Ephesinum, Calcedonense, & alia multa leguntur fuisse congregata per Imperatores, vt in. c. canones. xv. dist. & in. c. sexta. xvij. dist. Et de tali congregatione ipsi Imperatores non reprehenduntur tanquam vsurpatores alienæ authoritatis, imò potius cõmendant quasi talem congregationẽ fecerint zelo fidei & christianæ religionis, sed vt dixi ista congregatio facta per Imperatores ad talia concilia, fuit facta authoritate Romanorum põtificũ, vt dicit Archi. in. c. mãdastis. ij. q. v. vbi tex. dicit hæc formalia verba. Valẽtinianus Augustus nostra authoritate synodũ congregari iussit. Et ibi dicit Archi. super verbo nostra authoritate. vbicũq̃ inuenies Imperatorẽ congregasse conciliũ, intellige, q̃ cõgregauit secũdũ formã illi⁹. c. mãdastis. s. authoritate Romani pontificis. & sic Imperatores concilia congregantes magis fuerunt executores voluntatis & authoritatis Romanorũ pontificum, cũq̃ q̃ illam congregationẽ fecerint ex eorũ authoritate & ideò in illo. c. sexta synod⁹. xv. dist. dicuntur hæc formalia verba. Synodus vniuersalis Constantinopoli celebrata est, & greco sermone conscripta, tpibus Papæ Agathonis exequente pñtissimo Principe Constantino. Illis enim tẽporibus ecclesia non erat potens vt de facto posset compellere nolẽtes venire ad conciliũ, neq̃ erat potens dare tutum accessum vocatis de longinquis partibus & congregandis & ideò sedes Apostolica ꝑ principes & Imperatores faciebãt sæpe, qd̃ ꝑ seipsam facere cõmodè nõ poterat. Postea verò disponẽte dño potuit per se talem congregationẽ facere & illa per se, & non per

Prīcipes & Impatores facit, & fecit: quāuis in. c. Adrianus. lxiij. dist. dicatur, ꝙ Carol⁹ rex cōstituerit synodū cū Adriano Papa. nō est intelligēd⁹ ille tex. quòd ei⁹ authoritas in cōuocatione synodi cōcurrerit cū authoritate Papę: sed quòd ipse exequēdo authoritatē Papę & eius volūtatē: illā synodū cōgregauerit: vt ꝓximè dictū & declaratū est. Ea enim, quę sunt facta authoritate Papę: illa dicūtur esse facta ab ipso Papa: qa ea nostra sunt, qb⁹ authoritatē nostrā īpartimur: vt in. l. j. circa fi. de Iustini. Codi. cōfir. Et aduertaꝯ, quia si inueniaꝯ ali qñ iussu Imperatorū Eꝑos cōueniſſe, tñ tales Eꝑorū cōuētus, vniuersalia cōcilia nō sunt dicēda: nisi tales cōuentus essent suffulti authoritate Romani pōtificis: vt in. c. bene quidē. xcvj. dist. & in. c. multis. xvij. di. ficq́; ergo dicendū est, quòd si aliquādo Imperatores vniuersalia concilia cōgregarunt: talē cōgregationē fecerūt authoritate Papę, & nō ex seipsis, & istud sine dubiò facere potuerūt & debuerūt exequētes mandata Apostolica: sed principaliter & ex se nō possunt istud facere: nisi forsan aliquo casu, de quo ēt. j. fiet mentio. ¶ Tertiò puto limitandā esse regulam: de qna suprà: quādo aliquis casus occurreret, in quo imminēti periculo ecclesię nō posset obuiari, nisi mediante cōcilio vniuersali, & Papa nollet illud in veritate cōuocare: tunc alius à Papa: vt. j. declarabitur poterit concilium conuocare. aliâs in manu vnius hominis esset fidem Christianam & statū ecclesiæ vniuersalis subuertere. Hoc enim casu, si vniuersali ecclesię periculū immineret: & Papa requisit⁹ per do. Cardinales & p alios ecclesię ꝓlatos & p Principes nollet cōgregare vniuersale concilium, neq; dare authoritatē congregandi: quia tunc talis habendus esset, vt suspectus de hæresi: & redderetur suspectus in fide: posset cōgregari concilīū p reuerendissimos do. Cardinales: vt fieret debita & necessaria prouisio: vt videt apertè probari ex tex. in. c. error. lxxxiij. dist. Error enim cui nō resistitur: approbatur: & cùm veritas minimè defendit opprimitur. Nec caret scrupulo iso cietatis occultæ, qui manifesto facinori desijt obuiare. Tamē nō vr̄, ꝙ iste casus posit occurrere: cùm ecclesię status periclitari nō posit: licet forsan posset nauicula Petri aliqualiter naufragari. Vñ dicit Matthęi vltimo c. Ego autē vobiscū sum vsq; ad consummationē seculi: nisi forsan ꝓpter bellorū disidia & discordia inter Christianos: sicut dicit eueniſſe & factū esse ante tempora Constātini: vt habeꝯ in. c. canones. xv. dist. ita quòd ex talibus disidijs & discordijs facilè posset imminere periculum ecclesiæ & eius status. quod, vt dixi, non video quomō posit accidere: cū semper in maioribus casus statuerint antiqui patres esse ad ecclesiam recurrendum vt in. c. rogamus. xxiij. q. j. tñ si casus occurreret, vel quòd esset periculum alicuius erroris inter Christianos: vel quòd status ecclesiæ periclitareꝯ tūc putarem, quòd cōgregatio cōcilij vniuersalis, qñ Papa req̄situs non vellet hoc facere, spectaret ad reuerendissimos do. Cardinales. ¶ Quartò etiā dico p dictā regulā, ꝙ solus Papa cōgreget cōciliū vniuersale, vel eius authoritate per aliū cōgregetur: nō habere locū, in casu quo Papa apud graues & doctos viros esset diffamat⁹ de hæresi: q̄ infamia sine scandalo ecclesiæ, vel periculo fidei dissimulari, aut tolerari non posset. Hoc enim casu talis practica videreꝯ esse seruāda: vt primò ipse Papa p do. Cardinales requireret sup cōgregatiōe talis concilij: aut ipsis reuerendissimis cardinalibus negligentibus p aliquos alios fideles req̄reret, vt ipse Papa aboleret â se talē infamiā publicè cōfitēdo catholicā fidē: maximè circa articulū, vel articulos de quo, vel de qbus diffamabaꝯ: & hmōi confessionē per bullas & papales literas denūtiare illis, apud ꝙ quos talis infamia decurrisset. Et hmōi practica & modus vr̄ fuisse obseruata & obseruatus circa Paulū Apostolum: vt habeꝯ in actibus Apl̄orū. xx. c. vbi habeꝯ, ꝙ cùm Apostolus esset diffamatus apud credentes ex Iudæis, quòd ipse p̄dicaret legē Moysi non esse seruandam, consilio beati Iacobi & seniorū, qui Hyerosolymis cōgregati erant eū eo, ingressus tēplum more Iudęorū ibi purificatus aboleuit infamiam, eo modo, quo suprà narratū est. Si verò cōtingeret, ꝙ Papa ita requisitus nollet hoc facere: tunc requirendus esset. vt vel congregaret vniuersale concilium: vel alteri illud congregandi authoritatē præberet: & tūc cōciliū hoc modo cōgregatū habebit ingrere de veritate eius, de quo est infamatus. Vbi autem nec congregare, nec alteri authoritatē congregandi dare vellet: tūc reuerendissimi do. Cardinales, vt prestantiora mēbra ecclesiæ Romanæ: qbus potissimè incūbit necessitatibus vniuersalis ecclesiæ prouidere, & periculis imminētibus obuiare: deberent cōgregare: & cōuocare prelatos ecclesiæ ad inquirēdū de veritate infamiæ. Et an si Papa eēt veraciter hæreticus. Qū autē Cardinales hoc nollent facere: tunc Imperator, aut Principes Christiani Imperatore hoc nolente, possent hoc facere: vel ipsimet Prælati ecclesiæ, intelligētes talē vehemētē suspicionē de Papa, possent seipsos cōgregare: sicut legit fuisse tpe Marciliani Papę: vt habeꝯ in. c. nūc autē. xxj. dist. & isto casu congregatis ipsis Prælatis & alijs, q essent vocati in aliquo loco: esset requirēdus Papa, vt sua authoritate, autorizaret illā congregationē: sicut legitur factū tēpore Symmachi Papæ: vt habeꝯ in. c. hinc etiā. xvij. distin. quòd si Papa faceret & authorizaret ipam cōgregationem, sicut fecit Symmachus: tūc legitima foret cōgregatio & authorizata à Papa. Si autē nollet: tūc cōgregatio Prælatorū, quę iam eēt facta, modo suprà, deberet ꝓcedere ad inquisitionem veritatis, etiā Papa nolente: & hoc fieret tam authoritate iuris diuini, q̄ humani. De authoritate iuris diuini, habetur Ioā. xij. vbi dicit: qui spernit me, & non accipit verba mea: habet, qui eū iudicet: & sermo quē loquutus sum, iudicabit eū in nouissimo die. Et propterea Paulus Apostolus in epistola ad Gal̄. j. c. dicit: Si quis vobis Euāgelizauerit præter id, quod accepistis, anathema sit. Qui erunt illā epistolā declarantes: cū par in parē nō habeat imperiū? & multò magis inferior in superiorē: vt in. c. innotuit. de elec. & in. l. nā & magistratus. ff. de arbi. videt, ꝙ Apostol⁹ nō potuerit excōicare Apostolos, q erāt sibi pares: neq; Angelos, q erāt superiores. Rñdet, ꝙ Apostolus ꝓtulit hāc sniam, nō propria authoritate: sed authoritate Euāgelicæ doctrinæ, cui⁹ authoritas est: vt q. cunq; cōtra illū dicūt excludēdi & repellēdi sunt, per illā authoritatē Io. xij. de qua. s. ¶ Authoritate iuris humani, hoc cōprobatur, iuxta ea, q̄ habentur in. c. si Papa. xl. dist. vbi est ille text. Bonifacij Papæ & martyris. in quo decidit, ꝙ sup hoc crimine hæresis in Papa: solus & dūtaxat cōpetēs iudex videtur esse cōciliū: & eoipso, ꝙ Papa nō vult dare authoritatē cōgregatiōi p̄latorū in tali casu: ipsum ius intelligit sibi dare istā authoritatē ipso facto: vt in. d. c. hinc etiā. xvij. di. aliâs frustratoriè ius disponeret, ꝙ in casu hæresis cōciliū vniuersale posset iudicare Papā hæreticū: si Papa pertinaciter persistēs in hæresi sua, negaret cōuocare cōciliū: nec authoritatē congregādi alteri dare vellet: nec cōgregationi iam factæ vellet authoritatē præstare. Nā frustratoriū esset iura cōdere, si nō assignareꝯ minister, qui iura seruari faceret: vt dicit tex. in. c. vbi periculū. de ele. li. vj. & est optim⁹ tex. in. l. j. in. §. post originē. ff. de origine iur. Et isto casu inq̄sitiōe debitè facta, & inuēto, ꝙ Papa veraciter in hæresim lapsus fuerit concilium, sic vt. s. congregatum deberet illuminformare de veritate & ostēdere illi p sacram scripturā, aut per vniuersalis ecclesiæ determinationē, ipsum esse in errore & esse erroneū. qd̄ ipsemet tenet: & illū charitatiuè admonere: vt dictum errorē abiuraret, siue illū reuocet cōfitēdo publicè fidei veritatē: assignādo etiā sibi terminū, intra quē illud faciat: sed si intra terminū sibi assignatū nō fecerit, cōciliū hoc casu nihil vltra pōt cōtra ipsum Papā facere: vt expressè voluit Hug. in. c. nūc autē. xxj. di. & in. c. si Papa. in versi. à fide deuius. Et isto casu ipsemet Papa in foro cōsciētiæ quātū culpabilem se sciuisset: p suū cōfessorē animę suæ ꝓuideri faciat: vt in p̄alleg. c. nūc aūt. quod si facere noluerit: tūc cōtra eū ꝓcedereꝯ, secūdū qd̄ j. declarabit. Et hęc ꝓxime dicta ꝓcedūt, qñ Papa esset diffamatus de hęresi tātūmodo. ¶ Vlterius & quinto loco, non habet locum prædicta regula, quando notorium esset Papam esse hæreticum: puta, q uia incidisset in hæresim dānatam illam publicè asserendo & prædicando. Tunc enim dom. Cardinales, aut alij Prælati catholici illum charitatiuè debent monere: vt abneget prædictam hęresim, in quam lapsus esset catholicam fidem inuiolatam integramq́; profitendo: sicut facere tenetur quilibet bonus & fidelis Christianus, ostendendo illi per scripturam sacram: aut vniuersalis ecclesiæ determinationem errorem suum: & illud quod tenet, esse alienum à fide catholica. & si paratus sit corrigi, & abnegato errore, fidem Christi tenere & confiteri: tunc, vt proximo casu dictum est, concilium in eum non habet aliquam authoritatem. Sed si nollet reuocare errorem, sed pertinaciter in eo persisteret: nec vellet se corrigere: tunc Cardinales primò deberent ab eo recedere, iuxta authoritatem Ioann. in epistola canonica secunda. in capitu. primo. vbi loquens de fide Christi, dicit: si quis ad vos venerit, & & hanc doctrinam scilicet Christi non habet: nolite illum recipere in domum: nec ei dixeritis aue. & ibi glos. ordinaria dicit nolite & c. id est, non tm̄ non assentiatis ei, sed nec ad horā recipiatis. & istud idē colligit ex tex. in capitul. Anastasius. decimanona distinct. ¶ Secundò ipsi Cardinales debent prælatis ecclesiæ hunc casum denuntiare. & eos conuocare: vt veniāt ad succurrendum ecclesiæ in hoc horribili & periculoso casu: & ad prouidēdū ipsi ecclesiæ: qa ipse Papa à petra fidei, super quā fundata est ecclesia: vt habetur Matth. xvj. c. pertinaciter & incorrigibiliter cadēdo cecidit. Et tunc concilium Prælatorum hoc modo & ordine congregatum, debet iuris authoritate procedere, vel ad illius depositionem, vel ad declarationem, quòd ille non sit amplius Papa: & quòd Apostolica sedes vacet, & illi amplius tanquàm Papæ nullus adhæreat, vel obediat. Huiusmodi enim criminis hæresis notoriè proprius est iudex concilium, per ea, quę habentur in. d. c. si Papa. xl. di. ¶ Sexto etiā casu, videlicet qñ duo cōtenderēt de papatu. iuxta tex. in. c. si duo. lxxix. di. tūc absq; dubio est necessaria cōgregatio cōcilij vniuersalis: vt in eo decernat qs eorū sit ver⁹ Papa. & isto casu, si certū sit, ꝙ alter cōtendentiū sit ver⁹ Apostolicus: puta, qa sit elect⁹ à duabus partib⁹ Cardinaliū. & p cōsequēs, ꝙ alter sit intrusus, & poti⁹ Apostaticꝰ, q̄; Apostolicꝰ: vt in. c. fact⁹ est. vij. q. j. Tūc cū nō occurrāt rationabilis dubitatio, quis sit ver⁹ Papa nō est necessaria cōuocatio vniuersalis concilij: vt dijudicetur de electione illius, quæ p̄sumat esse canonica: sed est necessaria ad condemnationē intrusi: & ad mandandū, ꝙ oēs obediāt Apostolico, & non apostatico. iuxta tex. in. c. si quis pecunia. lxxix. di. sicut legitur factū fuisse tēpore Damasi Papæ contra Vrsinū, & tempore Cornelij cōtra Nouatianū. Si verò cōtentio esset inter duos super iure electionū, quæ illarū fuerit canonica, & ipsi contendentes vellent se submittere iudi-

fert etiā Io. An. p istū tex. ꝙ sol⁹ Papa pōt interp̄tari statuta cōcilij: nec mirū secundū eū: cū possit etiā tollere & limitare: vt ī. c. statutū. &. c. sicut. xv. di. & ī. d. c. aliorū. Vide etiā gl. in c. legimus. xciij. di. vbi text. Hieronimi facit in cōtrariū dicētis, ꝙ orbis est maior vrbe.

cio alicuius sapiẽtis, vel aliquorũ sapiẽtũ: vt staretur illorũ iudicio: tũc secũdũ aliquos nõ videret esse necessaria cõuocatio cõ cilij: sicuti videt fuisse factũ tẽpore, quo Symach⁹ & Laurẽti⁹ cõtendebãt de papatu: vbi cũ neutra pars alteri cedere vellet: cõstituerũt, vt lis iudicio cuiusdã Regis Theodori finiret: & tandẽ Rex existẽs apud Rauẽnã, auditis legatis vtriusq; partis: decreuit, vt q prior ordinat⁹ esset: aut quẽ maior pars cleri & populi simul elegisset: ille sederet in sede Apostolica. Vbi aũt cõtẽdẽtes nollẽt se submittere: tũc cõgregãdũ foret cõciliũ, vt de iure electionis discernat, & iudicet: qa hoc casu talis cõtẽtio est p cõcilium dirimẽda: hæc cõuocatio debet fieri p ambos ipsos cõtendẽtes: ita vt quilibet eorũ cõgreget Prælatos suæ obediẽtiæ, ad aliquẽ locũ: ita q ambobus cõciliũ cõgregatũ iudicet de tali cõtẽtione. Vbi aũt tales de papatu contendentes, nolẽt hoc facere: tũc reuerẽdissimi domini Cardinales deberẽt etiã cõtradicẽtibus cõtendẽtibus cõciliũ cõgregare. vbi verò ipsi do. Cardinales nolẽt cõgregare: aut forẽt in hoc negligẽtes, ipsi Prælati ecclesiæ habẽtes zelũ Dei, possent se cõgregare ad ipsum incendiũ extinguendũ. Aut ipse Imperator, cuius interest: vt pax fit nõ solũ in vrbe, sed etiam in toto orbe: quę pax esse nõ põt stãte cõtentione super summo põtificatu. iuxta authoritatẽ Christi, q̃ habetur Matthęi. xxj. c. dũ dicit, q̃ oẽ regnum in se diuisum desolabitur. sicq; isto casu erit procedẽdũ ad cõuocationẽ cõcilij vniuersalis. & erit casus in quo ali⁹ à Papa posset cõuocare cõciliũ. ¶ Septimò posset ilia regula limitari eo casu, quo Papa esset mortuus naturaliter, aut ciuiliter, vel renũtiasset põtificatui. &. d. Cardinales nolẽt procedere ad electionẽ: tũc cõcilium vniuersale esset cõgregãdũ: vt hoc casu vacante necessario ecclesiæ prouideret de pastore: & ex quo Papa nõ adesset, qui cõgregaret cõciliũ, & etiã do. Cardinales nõ vellẽt cõgregare, & ausugerẽt, vel deficerẽt: tũc recurrendũ esset ad ea q̃ habẽtur in. c. fundamẽta. de elec. li. vj. & in cle. ne Romani. de elec. & erit cõgregãdũ p Impatorẽ, aut p clerũ Romanũ: vt in eo sic cõgregato prouideatur necessitati ecclesiæ: cũ in talibus necessitatibus, q̃ respiciũt totã rẽpublicã Christianã defficientibus ordinarijs, qui habẽt ꝓuidere: prouisio videtur spectare ad ipsam rẽ publicã. & prouisio fiet hoc modo authoritate iuriũ prædictorũ. ¶ Alio etiã &. viij. casu poterit cõciliũ cõuocari ab alio, q̃ Papa: videlicet quando Papa deueniisset ad insaniã & demẽtiã: ita vt demẽs factus redderet inhabilis ad regẽdã vniuersalẽ ecclesiã. Hoc enim casu cõciliũ nõ poterit cõgregari per Papã, qñ talis demẽtia quã incurrisset, esset incurabilis per naturam. quo casu esset iudicãdus quasi mortuus: cum nõ posset exercere eos actus, qui officio summi põtificatus incũbẽt. argumẽto tex. in. c. j. de cleri. egro. li. vj. Et isto casu dom. Cardinales deberẽt hoc denũtiare Prælatis ecclesiæ: vt in vnũ cõueniẽtes cõsulãt, quid agendũ sit. An. s. sit eligendus vel quid faciẽdũ: vel forsan sit ei dãdus coadiutor, quasi tunc ecclesia poti⁹ vacare videat. iuxta ea, quæ habẽtur in. c. j. &. ij. & ferè p totã. q. & per glo. summæ. vij. q. j. vbi plenè de materia. ¶ Nono etiã casu puto cõciliũ posse cõgregari ab alio, quàm à Papa: si forsan accidat, q̃ simul cũ Papa omnes Cardinales morerẽtur: puta, quia occiderẽtur. hoc enim casu prouidendũ esset ecclesiæ, & necessariũ esset congregare conciliũ: quod nõ posset cõgregari nec per Papã, nec per Cardinales: tũc cõciliũ erit cõgregandũ, vt prouideatur ecclesiæ necessitati, per ipsum Imperatorẽ. & ad illũ spectat talis solicitudo: cũ ipse sit aduocatus & defensor ecclesiæ: vt in. c. venerabilem. de ele. & ideò seruãdum erit, quod habetur in. c. fundamẽta. de elec. li. vj. & in cle. ne Romani. eo. ti. sicut etiã dictũ est in septima limitatione. ¶ Decio etiã casu videt cõciliũ cõgregari posse p aliũ, quã p ipsum Papam, quãdo. s. contingeret causam aliquã agitari contra Papã, quo casu in propria causa nõ videtur, q̃ ipse posit esse iudex: vt in titul. C. ne quis in sua causa. & in. l. qui iurisdictioni. ff. de iurisdi. om. iudic. cũ simil. Et ideò isto casu, si causæ nõ possunt sine cõcilio terminari, quæ cõtra Papã obijciuntur: cõgregabitur cõciliũ ad solicitudinẽ Imperatoris authoritate tamen Papæ. iuxta illũ tex. in. §. hinc etiam. xvij. dist. Et aduertendum puto: quia quando dictum est, q̃ per reuerendissimos Cardinales congregabitur concilium, quando Papa non vellet congregare: vt in casibus de quibus suprà: intelligendum est, quòd talis congregatio spectabit ad eos: vt collegium: quia collegiũ do. Cardinalium, cum sit in possessione eligendi Papam: vt in. c. licet. de elec. & in. c. vbi periculum. eo. titu. lib. vj. ad ipsos vt collegiũ videntur spectare omnia, quæ sunt necessaria & consequentia: vel ad electionẽ, vel prouisionẽ eorũ, quæ cõcernũt ipsam ecclesiã vniuersalẽ: modis tamẽ & formis à iure statutis & ordinatis: iuxta ea, q̃ habentur in. c. vt præteritæ. de elec. & in. c. cupientes. §. ad hæc. & in. §. si verò. de ele. li. vj. & habetur per gl. in. c. fi. lxv. di. neq; putandũ est q̃ singulares Cardinales, aut eorum aliqui particulariter possint concilium congregare, etiã in casibus, in quibus Papa non vellet cõgregare: vt voluit Bald. in. c. olim. de rescrip. Nam collegium Cardinalium habet cum Papa coniunctionem & communionem maximam: vt per Hosti. & Io an. And. in. requisisti. de testat. adeo, quòd ipsum collegium Cardinalium est, vnũ corpus cum Papa. habens Papam pro capite speciali; licet Papa sit caput generale ecclesiæ vniuersalis: vt not. Host. & docto. in. c. antiqua. de priuj. & ideò dicebat de rescr. li. vj. vide tu bo. gl. in. c. vbi periculũ. de elec. li. vj. q̃ dicit, q̃ licet hõestũ sit, q̃ Papa nõ reuocet statuta cõcilij sine cõsilio ipsius cõcilij: põt tamẽ si vult. Pro quo facit tex. ibi. & Ioan. de ligna. in suo tracta. de bello, quòd collegium Cardinalium debet regere totum orbem: per ea, quæ habentur. in. c. j. &. ij. de offi. d. ele. lib. vj. & not. in. c. fundamenta de elec. eodem lib. Et habetur per Spec. in titu. de lega. ij. in. §. sequitur videre. circa prin. & hoc maximè verũ est in concilijs & arduis negotijs, per ea, quæ habentur in. c. venerabili. de offic. ordi. & in ca. exposuit. in tex. hic. Sed text. iste & oĩa prædicta debent limitari & restringi ad ea, q̃ pẽdẽt à plena dispositiõe papæ. Nã in his, q̃ sunt iuris positiui, indubitãter papa est supra conciliũ, quia ipse est fi. de dilati. Fateor tamẽ, quòd singulares Cardinales possunt requirere collegium Cardinaliũ: vt Papa nolente congregare cõciliũ, ipsum collegium congregẽt. Et ipse collegio nolente congregare, pro tali congregatione recurrendum est ad Imperatorem: vt videtur esse casus in. c. fi. lxv. distin. vbi negligẽte illo, ad quem de uoluitur congregatio vicinorum Episcoporum, ipsi populi conuocent conuicinos Episcopos. Ipse autem Imperator repræsentat totum populum Christianum: cum in eum translata sit iurisdictio & potestas vniuersi orbis. l. ij. §. nouissimè. ff. de origi. iuris. lege prima. §. cũ enim. C. de iu. enucle. loco ergo ipsorum populorum, ipse Imperator conuocat cõciliũ. Et ꝓ hoc facit: qa cõuocatio cõciliorũ, put dictũ est. s. ab initio fiebat per Imperatorẽ: sed postea fuit reseruata Papę. Deficiẽte autẽ isto iure Papa seu nõ conuocãte, deficiẽtibus q̃; his, qui succedũt loco papę, scilicet collegio ipsorũ Cardinaliũ, seu ipo collegio nolẽte congregare, reuertimur ad ius pristinũ scilicet vt Imperator congreget qa res de facili reuertit ad naturã suã, & ad suũ primũ principiũ vt in ca. ab exordio. xxv. dist. Et prædicta confirmãtur qa congregatio concilij de natura fit, vbi agitur de his, q̃ spectãt ad fidẽ catholicã: vt si q reperiãtur forsan errare in fide, corrigãtur p conciliũ. & in eodẽ concilio statuat, qd sit tenẽdũ. Sic eñ in Nicena synodo dãnatus fuit Arrius, in Constantino politana, Macedoni⁹ in Ephesina, Nestorius in Calcedonensi Euticen. vt habetur in. c. j. xv. dist. Sed cũ agitur de fide, ꝓt Imperator interesse concilio non ad potẽtiã obtẽdẽdam, sed ad fidẽ confirmãdã vt in. c. nos ad fidẽ. xcvj. dist. Interest eñ Imperatoris fidẽ defendere. & ideò si Papa est de hæresi suspectus aut de aliquo graui crimine, ex quo posset induci scãdalum in ecclesia & inter Christianos, potest ab Imperatore exigi, vt iudicet, qd sentiat. vt in. c. satagẽdum. xxv. qõ. j. iunctis ibi notatis p Archi. Et ideò dicẽdum est, q̃ cum Imperator sit pars cõcilij & in eo habet interesse suo iure & nõ ex gratia, vt habeat in. d. c. nos ad fidẽ. xcvj. dist. Dicẽdum erit, q̃ nolẽte Papa cõgregare cõcilium, nolẽte ẽt collegio Cardinalium illud facere, q̃ collegium ꝓpter cõmunionẽ, quã habet cũ Papa subrogatur in tali ptãte: ptãs cõgredãdi illud deuoluitur ad proximũ superiorẽ. argumẽto eorũ, quæ habent in. c. nulla ecclesiastica ministeria. de cõcess. præbẽ. ꝓximus aũt superior est ipe Imperator. Et pro hoc ẽt facit qđ no. Inn. in. c. j. de maior. & obe. vbi dicit, q̃ q maioris est dignitatis in ecclesia, vel si nõ est ibi dignitas: ille q maioris ordinis, vel si sunt æqualis ordinis: ille q prius est ordinatus, debet noĩare, vel eligere, vel cõuocare capitulũ, eo casu, quo deficit is, ad quẽ de iure spectat ipsa cõuocatio: p ea, quæ habent in. l. fi. ff. de fide instru. & in. l. j. de albo. inscri. & in. c. fi. xvij. dist. q̃ iura ibi alleg Inn. ¶ Sed dubiũ ingerit in hac materia, & nõ paruũ insurgit, si Papa nõ velit cõgregare cõciliũ reqsitus, vt suprà: si ẽt nõ velit cõgregare collegiũ Cardinaliũ: si forsan ẽt cum eis assentiẽs Imperator reqsitus nõ velit & ipe cõgregare: & nihilominus immineret, vel cã hæresis extirpãdæ de ecclesia: aut de maiori parte illi⁹: vel aliqua alia ardua cã: puta, qa forsan grauia crimina & multũ scãdalosa & notoria obijcerẽtur Papæ: quæ si tolerarẽtur facilè possent grauissimũ scãdalum inducere: si nullus esset, qui concilium vellet congregare, vel id lud congregare nõ posset. Et hoc casu saluo semp iudicio saniori & maximè sanctæ matris ecclesiæ putarẽ, quòd requisitis oĩbus, ad quos spectaret gradatim cõgregatio, secũdũ ea, q̃ dicta sunt suprà: q̃ cæteri Prælati inferiores possent in vnum cõuenire, & seipsos congregare ꝓ huiusmodi scandalis tollẽdis, & hęresi forsan quæ subesset extirpanda. Et quãdo ipsi Prælati nolent conuenire, putarem q̃ Principes Christiani, etiam seculares possent, quãdo essent cõcordes reqrere oẽs Christianos & ecclesiasticos & seculares, vt conuenirent ad huiusmodi scandala tollenda, & hæresim extirpandam, si qua supereesset: aut dubitaretur, ne illa superueniret. nec esset incõueniens, quòd hoc casu Principes seculares se de clericis intromitterent. Non enim simpliciter prohibetur laicis se intromittere de clericis, & de his, quæ ad clericos spectare videntur: sed tunc prohibetur hoc laicis, quãdo nõ subest aliqua ratio in contrariũ. sicut videmus, quòd ex ratione speciali, ratione feudi permittitur laicis se impedire de clericis vt in. c. verùm. de fo. compe. & in. c. Romana. in. §. debet. & ibi per gloss. de appel. lib. vj. In hoc autem casu nedum subest ratio specialis, sed specialissima, ne fides catholica periclitetur: ne stat⁹ ecclesię ruat, & maximũ naufragium patiatur nauicula Petri si forsan plures contenderent de ponti ficatu: ne maxima scandala inter Christianos oriantur propter grauissima & notoria crimina obiecta Pontifici vel de quibus ipse esset plurimum infamatus. & hanc opinionem etiam videtur sentire do. Cardin. in prælle. c. licet. de elec. in. xxxv. q. cũ duabus sequẽtibus. ¶ Nec puto aliquo pacto duos, aut tres Cardinales à pontifice & à collegio Cardinalium dissentientes posse talem congregationem concilij sua authoritate fa-

caput

cere prout quandoq; nouissimis temporibus factũ fuit: sed bene puto per eos posse moneri, vel vt rectius dixerim, requiri summum pontificem, & in eius defectum collegiũ Cardinaliũ & illis renuentibus Imperatorẽ pro conuocatione talis concilij: & oĩbus prædictis nolentibus id facere, quod cæteri Prelati factis requisitionibus prædictis possint conuenire ex seipsis pro cõcilio faciendo. & in defectum omniũ possint Christiãi Principes quãdo concordes essent ad obuiandum talibus scandalis etiã conuenire, & ecclesiasticos Prælatos ad prædicta requirere. ¶ Et illud non omitto, quòd quãdo inter principes Christianos essent graua bella & seditiones, q; reuerendissimi dni Cardinales videntes rẽpublicã Christianam esse in magno periculo: eorumq; sacrũ collegiũ debere suadere summo põtifici, suãq; sanctitatẽ requirere, vt pacẽ inter Principes Christianos ponat: iuxta ea, quæ habentur in c. nouit. de iudi. ¶ Et aduertẽdũ etiam puto, q; in cõcilio generali in multis casibus notatis p glo. in c. fi. de his, quæ fi. à Præla. sine consensu capituli, possent inuitari & interesse etiã laici & seculares, non vt iudicẽt, vel disponãt: nisi prout suprà dictum est: sed vt plenè per do. Abba. & alios post. eum: in c. j. de iu- Qui aũt sint in cõcilio per tractãda: & q̃ solẽnitates sint seruãdæ in inchoatione cõcilij, & aliis actibus, no. in c. qualiter & quando, el. ij. de accu. & in c. seq. & per Inn. in c. graue. de præbẽ. & in c. in singulis. & in c. ea, q̃. de statu mona. & de solẽnitatibus seruandis in cõcilio habetur per Inn. in c. cũ nobis olim. de elec. & in c. quod sicut. eo. titu. & in c. cũ ecclesia Sutrina. de causa pos. & ꝓprie. & notat in. c. vt Apostolicæ. de priuilegiis. li. vj. Et qualiter debeãt notari acta cõcilij: Dicas, q; secundũ formã tex. in c. ad Apostolicæ. de re iudi. li. vj. & in c. sacro. de sent. excõ. & in c. fin. de baptis. & vide notabilẽ tex. in c. de laicis. xij. q. ij. De diuersis formis seruãdis in actis cõcilij: habet in c. de his. xij. di. & in c. placuit. ea. dis. & in c. illud statuẽdũ. xiij. di. & in multis aliis locis, q̃ tã breuitatis omittãtur. & qualiter Prælati sint vocãdi ad cõciliũ: vide glos. in c. si Eps xvij. di. & ibi per Arch. vbi dicit, q; isto casu sufficit vnica citatio: & habetur p Ioã. An. in c. ego. N. & in c. breui. de iureiu. & in c. nõ minus. de immunit. eccle. & vide Inn. in c. cũ nobis olim. de elec. Et qua pœna puniantur, nõ veniẽtes ad cõciliũ vocati: notatur in c. peruenit. xvij. dist. & in c. placuit. & in c. seq. & vide gl. in c. Episcopus ad synodum. ea. dist. xxvij. ¶ Et adde, q; ista causa excusandi Episcopum, si non venit ad concilium vocatus, est quando eodẽ tempore vocatur à Rege. vide gl. in c. si egrotans v. q. iij. Et an prælati possint ante finem concilij recedere: vide text. in c. si quis autẽ. xvij. dist. & in. certũ. xj. q. iij. & vide, quæ notãtur in c. j. de iudi. & in c. si postq; ꝓ. de elec. ii. vj. ¶ Et an cõciliũ legitimè cõgregatum possit recusari, vt suspectũ: pendet ex notatis per doc. & gl. in c. j. de iudic. & in c. in singulis. de sta. mo. & cõcluditur q; sic. per ea, q̃ habentur. in c. quia suspecti. iij. q. v. vbi habet, q; Ioãnes Chrisostomus recusauit iudiciũ cõcilij. ¶ Et an concilium generale congregatũ possit per Papam dissolui ex iusta cãs: vide glos. reputatã singularẽ. in c. vbi periculũ. in ver. cõcilio. de elec. lib. vj. quę videt tenere, q; sic. & vide bonũ text. in c. bene quidẽ. xcvj. dist. circa finẽ & facit. c. licet. in fi. de elec. & videtur fuisse practicatũ tẽpore Eugenij quarti, qui dissoluit cõcilium Basilienſe: & illud transtulit: noluit tñ illi cõciliũ consentire: & statuit Pa. id nõ posse facere: & altercatiõe orta fuerũt multa mala in eccl. & tandẽ schisma pernicio sum. ¶ Et an cõcilium possit dispensare, absolue re, & alia facere, quę spectãt ad solum Papã. & ipsi soli Papæ sunt reseruata: vide gl. in c. iij. de cleri. excõicato ministrã. & habetur in. c. mutationes. & in c. Eps. de loca. vij. q. j. & in. c. presbyter. lxxxij. di. ¶ Et adde quòd quando Papa deponit Imperatorẽ, nõ est necesse, q; cõgreget cõciliũ: imò sol⁹ potest facere: vt est glo. in c. ad Apostolicæ. de re iudi. lib. vj. ¶ Et si concilium contra dicit Papæ cui stet, vide gl. in c. Anastasi⁹. xix. di. & in c. nemo. ix. q. iij. & per Archi. in c. sicut. xv. di. & vide Hug. ix. q. iij. in c. cuncta per mundum. Et putarem, q; in his, in quibus concilij̃ est supra Papã, stetur ipsi cõcilio: in aliis autem stetur Papę. ¶ Nunquid antẽ seu Episcopi sint de numero facientiũ gñale cõciliũ. vide tex. i. c. j. & i c. sancta. xvj. di. & in c. hanc cõsuetudinẽ. x. q. j. & in c. septuaginta. xvj. di. Et vide glos. in c. concilia. centesima distinctione. & in §. hinc etiam superius allegat. & in c. si quis diaconus. l. distinctione. ¶ Et de conuocatione concilij, & de modo citandi, & de alijs, quæ ad materiam cõciliorum pertinent: vltra ea quæ dicta sunt. s. vide per Ioan. And. do. Card. & alios scribẽtes post eos in c. licet. præallega. de electio. & in c. j. de renuntiatio. lib. vj. & per Hugo. in c. si duo. lxxij. distinctione. ¶ Et hæc dicta sint ita per functoriè, & longius quàm decreueram ad instructionem aliqualem circa præsentem materiam.

caput ecclesiæ. [a] vnde licet potestas fuerit data Papæ & toti ecclesiæ: Papæ tamen fuit attributa tãquã capiti. vnde debet moueri corpus ad dispositionem capitis. Et vide ad prædicta bo. text. in c. ita dominus. xix. di. & in c. in nouo. & in c. quãuis. xxj. di. & xxiiij. q. j. c. loquitur. & c. pudenda. & c. quodcunq;. Sed in his, quæ non dependẽt à plena potestate Papæ, nõ est simpliciter dicendũ, quòd Papa sit supra cõciliũ. Ideò in cõcernẽtibus fidẽ, cõciliũ est supra Papã, vnde nõ põt Papa disponere contra dispositũ per cõciliũ. vide bonũ tex. & gl. in c. Anastasius. xix. di. Hinc est, q; cõcilium potest condemnare Papam de hęresi. vt in c. si Papa. xl. di. vbi dicitur quòd Papa potest esse hæreticus & de hæresi iudicari. Et dicunt doc. in c. in fidei fauorem. de hære. lib. vj. q; conciliũ est iudex. puto tamẽ quòd si Papa moueretur melioribus rationibus & authoritatibus quã cõciliũ, quòd standum esset sententiæ suæ: nã & concilium potest errare sicut aliãs errauit super matrimonium contrahendũ inter raptorem & raptã. Et dictũ Hieronymi melius sentientis postea fuit prælatum statuto concilij: vt probatur. xxxvj. q. j. in c. tria. iuncto. c. placuit. facit quod leg. & no. xx. di. c. j. Nam in cõcernentibus fidem etiam dictũ vnius priuati esset præferendũ dicto Papæ si ille moueretur melioribus rationibus noui & veteris testamenti quã Papa. Nec obstat si dicatur, q; concilium nõ potest errare quia Christus orauit pro ecclesia sua vt non deficeret. vt in cap. maiores. in prin. de baptis. & no. xxiiij. q. j. à recta. & in c. pudenda. Quia dico quòd licet cõcilium generale repręsentet totam ecclesiam vniuersalem: tamen in veritate ibi non est verè vniuersalis ecclesia sed representatiuè: quia vniuersalis ecclesia constituitur ex collectiõe omnium fidelium: vnde omnes fideles orbis constituunt istam ecclesiam vniuersalẽ: cuius caput & sponsus est ipse Christus. papa autem est vicarius Christi. & non verè caput ecclesiæ: vt not. glos. in cle. ne Romani. de elec. quę notabiliter dicit, quòd mortuo papa, ecclesia non est sine capite. & ista est illa ecclesia, quæ errare non potest. pro hoc. de conse. distin. j. ecclesia. vnde possibile est quòd vera fides Christi remaneret in vno solo: ita quòd verũ est dicere, quòd fides non deficit in ecclesia: sicut ius vniuersitatis potest residere in vno solo alijs peccantibus, vt not. glos. in c. gratum. s. tit. proxi. Hoc patuit post passionem Christi. nam fides remansit duntaxat in beata virgine: quia omnes alij scandalizati sunt: tamen Christus ante passionem orauerat pro petro vt non deficeret fides sua: ergo non dicitur deficere, nec etiam errare, si remanet vera fides in vno solo. Et fortẽ hinc dixit glos. not. xxj. distinctione capitul. quanuis. quòd vbi sunt boni, ibi est ecclesia Romana. Item dic, quòd in concernentibus vniuersalem statum ecclesiæ non potest papa disponere contra statuta concilij: si statuendo contrarium decolararetur status ipsius ecclesiæ: vt dicit text. prima quæstion. vij. capitul. & si illa. Et in hoc casu intelligo multas glos. quæ videntur velle, q; papa non potest dispensare contra vniuersalem statum ecclesiæ: vt not. in c. literas. de restitutione spoliatorum. & vide quod no. Inn. in c. quanto. de consue. Vbi dicit papa nõ permittendus venire cõtra statutũ generale ecclesiæ sine causa rationabili, & alijs non. secus dicerem, vbi non decoloraretur seu diffamaretur ecclesia: vt quia ex causa rationabili, puta vult venire limitando statum ecclesiæ, seu tollendo statutum collegij super statu ecclesiæ. Sic intelligo quod not. glos. in capitu. quę
4 ad perpetuam. xxv. quæstion. j. † ¶ Item adde
b ad prædicta glos. singularem [b] in prædicto capitulo si papa. quæ dicit, quòd si papa est in

a ✠ SEB. SAPIA. ¶ Caput ecclesiæ. Dicit Bald. in c. j. qualiter do. proprie. priue. quòd Papa est omnia, & super omnia. & idem Bald. in c. cum super. colum. j. de cau. pos. & proprie. quòd Papa est supra ius, & contra ius, & extra ius. & dicit Hosti. in c. cum venissent. j. de iudi. quòd potest Papa æquare quadrata rotũdis. Et ideò dicit Bartol. in l. Barbarius. ff. de offic. præto, quòd Papa est solutus legibus: ita, vt non committat simoniã recipiendo pecuniam pro collatione beneficiorum. de quo per Feli. in c. ex parte. j. in prin. de offi. delega. & multa de laudibus Papæ ponit Feli in c. j. col. ij. &, iij. de constitu. vbi tamẽ imminet peccatum, non est obediendum ipsi Papæ. vide Fel. in c. si qñ. in prin. de rescri. adeò, q; dixit Bal. in c. olim ex literis. in fin. de rèsc. quòd contra Papam scandalizãtem ecclesiã, vtendum est primò verbis, deinde herbis, tertiò lapidibus. & multa circa ea, quæ potest Papa, ponit elegantissimè do. Io. de sylua. in trac. de iure. iur. in. iiij. parte priuile.

b ✠ SEB. SAPIA. ¶ Gl. singularem. Hæc glos. scandalizauit ecclesiã tẽpore Eugenij quarti, secũdũ Cardi. Alexan. in. d. c. si Papa. & de ea fuit maxima altercatio superioribus annis regnãte Iulio. ij. & causa fuit, quòd

à multis approbat, à multis improbatur. Approbatur per Abb. hîc, & in disputatione sua Eps & quidã rector. col. ix. & in. c. cũ venissent. in. iij. col. j. de iudic. & in. c. fraternitatis. in. j. no. j. de hær. & in. c. quoties. vbi Ioã. de Ana. j. de simo. & per Ro. in consi. ccccxxiij. quo discutien. in. v. col. Improbatut per Car. d. Alex. in. d. c. si Papa. & in summa. xv. dist in. col. xxxiij. & alios impbantes refert Feli. in. c. nonnulli . in prin. col. iiij. de rescript. & in cap. ij. ver. xxiij. si Papa colum. ij. de præscri. & ideo Car. Alexã. in. c. synodum. in. j. colum. ad fin. xvij. distin. intelligit illam gl. quod Papa possit super alio crimine, cp super crimine hæresis accusari, admonendo, nõ corrigendo. Vide etiam Decium in præallegatis consilijs. clj. & sequẽti: contra quem cõsuluit do. Ias. sed nondum prodierunt in lucẽ eius consilia.

ZACHARIAS.

a ¶ In aliquo citra Papam. Tu adde cum isto, cp solus Papa potest beneficium ad tempus conferre, & sub conditione. not. plenè Fel. in. c. fi. in fin. colum. iij. versi. inquantum dicitur officia nõ esse. de iudic.

b ¶ In. l. iij. Vide ibi plenè per Legistas. & in. l. nõ recte. C. de fideiuss. soribus.

SEB. SAPIA.

c ¶ Dispositio. Papæ. Vide Old. in consi. xcvij. factũ tale est. & adde quod etiã in voto intelligitur excepta authoritas Papæ: vt not. d. Ant. per illũ text. in. c. non est .j. de voto. vide Corse. 6 tum in repet. rub. j. de iureiurando. in. xxiij. priuilegio. vide. d. Ioannem de sylua. in tractatu de iureiur. in. iij. quæsti. principali.

ZAHARIAS.

d ¶ Et in ea esset in b corrigibilis. Adde quod licet do. Hostien. & Card. in. c. j. de symoni. teneant cõtra istã opi. Tu dic tamen istam esse communiorem, quam tenet sanctus Tho. ij. ij. q. c. arti. j. & in. iiij. senten. dist. xxv. qõ. xv. Cardi. sancti Sixti in tract. de potestate Papæ. quæstione. lxv. & Felin. post istum. in dicto. c. j. columna. ver. inquantum do. Abb.

peccato mortali notoriè, & scandalizat alios: nec est corrigibilis: qa in tali peccato iugiter permanet, cp põt tanquã hæreticus puniri: qa videt malè sentire de fide. ¶ Et no. ppetuò illã gl. q̃ tenet p oẽs: & hæc sufficiãt in transitu electiõis, quãtũ ad hãc materiã. ¶ In gl. j. in fi. vel dicit secundũ doc. ab apos, qd est nũti9: & Chrysis, qd est aurũ: quasi nũtij deaurati. Di cũt tñ, cp nũtij Papæ nõ sunt tales, sed plũbati: sed dic, cp nihilominus possunt dici deaurati: quia dãt plũbũ, & reportãt aurũ. ¶ In gl. ij. in fi. hæc glo. inuolutè loquit: in effectu tñ sentit tres solut. ad cõtrariũ formatũ, de. c. quã pio. vbi dicit spiritualia esse tradenda omni cõditiõe cessante. Prima sol. est, cp ista nõ fuit conditio in effectu, sed poti9 quędã talis monitio. Nã monuit, vt iuramẽtũ p̃staret: quia palliũ ex antiqua ordinatiõe, nõ est aliter tradendũ. ¶ Secũda sol. cp à superiore põt apponi conditio: nec tñ inducit simo. hæc sol. non ꝓcedit in aliquo citra Papã: a qa quisq; inferior debet spiritualia purè cõferre: sicut iura disponunt, vt in capit. fina. de pac. & in capitu. quæsitum. de rerum permuta. cum sim. & vide gl. iuncto text. in capitu. secundo. infrà eod. li. vj. Vbi discutit, an valeat collatio bñficij, quã facit Eps sub cõditione, si vacat. Et cõcludit ibi, cp debet Eps, quãtũ põt purè bñficia cõferre. Vñ ibi retractãt electiões, quę fiũt sub cõditione. facit regu. actus legitimi. de reg. iu. li. vj. & & qd ibi no. maximè p Dyn. In Papa verò põt dici, cp ĩ his q̃ sunt simoniaca de iure positiuo, põt apponere cõditionẽ: vt vult. quia est supra ius posit. vt in. c. ꝓposuit. de cõcessio. p̃bẽ. Sed in his, quæ sunt simoniaca de iure diuino, non põt Papa apponere cõditionẽ, p quã inducat simonia. Ad hoc: quod notat gl. in. c. ex parte. j. de offi. delega. & in. c. cũ pridẽ j. de pactis. Sed alias cõditiões ex natura earũ, peccatũ nõ inducentes, potest Papa apponere etiã alterãdo naturã beneficiorũ: vt in. c. si gratiosè. & quod ibi no. de rescrip. lib. vj. &. vij. q. j. c. pastoralis. ¶ An autẽ possit Episcop9 apponere onus beneficio vacanti, tractat hîc Hostiẽ. sed materia est hîc impertinens. & ideo dicendum: vt plenè notatur in. c. significatum. de præbẽ. & & in. c. vnico. vt ecclesia benefic. ¶ † Tertiò soluit gl. cp ea, quæ tacitè insunt, possunt exprimi in traditione spiritualiũ sine aliquo vitio simoniæ. & hanc solut. not. tanquã verisimam, & quotidie allegatur iuncto text. & idẽ notatur in. c. olim j. de restitutione spoliatorum. & in dicto capitu. ad audientiam. de præscriptio. Hęc enim est regula iuris, quòd si ea, quæ tacitè insunt, exprimantur, vt inerant, nihil operantur in. l. iij. b. ff. de leg. j. & in. l. cõditiones. ff. de conditio. & demonstratio. Et intellige, vt dixi quando exprimũtur, vt insunt, aliâs secus: & sic soluitur contrariũ quod formari potest. de. l. fi ita relictum in §. illĩ, si volet. de legatis primo. vbi dicitur, quòd si relinquo illi centum, si volet. legatum est conditionale. secus est si relinquo simpliciter, & tamen illa conditio, si volet: tacitè inest legato: cùm legatarius possit repudiare legatum. Sed dic, quòd non fit ibi expressio, prout tacitè inerat. Nam quando relinquo, si volet: suspendo virtutem legati in euentum conditionis: vnde nihil acquiritur legatario ante, q̃ declaret voluntatem suam, vt ibi: sed quando simpliciter fit relictũ, acquiritur legatum, etiam ignoranti: licet commutabiliter si non voluerit acceptare, quia dispositio est pura, & non conditionalis, vt. l. cum pater. §. surdo. ff. de lega. ij. Et vide ad prædicta bonam gloss. 7 in. c. vno. de spon. lib. vj. ¶ † Ex prædictis deciditur quæstio, episcopus contulit vni ecclesiam curatam sub conditione, si resignauerit primam: nũquid teneat talis collatio? Colecta. hîc, quòd sic: quia hæc conditio tacitè inest. arg. in. c de multa. de præbẽ. Et dic, quòd inest tacitè cum effectu. Nam tenetur resignare primam: vt in. d. c. de multa. Ad propositum ergo iura antiqua disposuerunt, vt pallium non tradatur, nisi iuramento præstito. nil ergo noui hîc deducebatur in conditiõe, sed exprimebatur illud, quod inerat ex dispositione iuris. ¶ In gloss. in versi. *pro vnitate.* in fin. Idem not. in. c. nullus j. de iureiur. &. j. qõn. vij. quoties. Sed an, & quando generaliter sine peccato iurare licet? dic, vt dixi in. c. & si 8 Christus. & in. c. si verò. de iureiuran. ¶ † In gloss. in verbo, *excipiatur authoritas.* ibi: *in iuramento.* hoc intellige secundum quod dixi in. c. venientes. de iureiuran. scilicet de his, quæ dependent à c plena dispositione papæ. c In alijs autem non intelligitur excepta authoritas in iuramento. Imò dicimus, cp papa non potest quenquam absoluere à iuramento sine causa: vt not. gloss. in. c. quanto. de iureiuran. quæ communiter tenetur. & Inno. in. c. cum inter P. de renũ. Et idem est in omnibus, quæ sunt de iure diuino. Nam contra illa sine causa papa non potest dispensare. vnde non est tutus coram Deo ille, cum quo papa dispensauit: vt est gloss. sing. in c. non est j. de voto. Pro hoc facit text. in. c. sunt quidam. xxv. q. j. Idem dic, quo ad concilia generalia: vt intelligatur excepta authoritas papæ. scilicet in his, quæ depẽdent à plena potestate papæ: & in his, in quibus concilium non est supra papam. quod declara: vt 9 s. dixi. & latius tetigi in quadam disputatione. † & secundum ea, quæ suprà dixi, puto limitandã gl. in. c. si quis pecunia. lxxix. dist. quæ disputat, vtrũ papa possit accusari de simonia. Et cõcludit, cp nõ: qa simonia nõ est strictè hæresis, de qua papa possit accusari. Sed limita: vt prædixi: nisi esset talis simonia, quæ induceret peccatum notoriũ, & scãdalizaret alios, & in ea esset incorrigibilis: d vt d no. per glos. in. d. c. si papa. ¶ In gl. penul. super ver. *assumuntur.* in fin. vel dic clarius post docto. cp ideò tex. dicit, cp pallium assumit tãtùm de corpore beati Petri: quia traditio pallij immediatè dependet à Romana ecclesia. Ideo tex. vtitur hîc illa dictione tãtùm. nec obst. cp Patriarchæ dant pallium Archiepiscopis sibi subiectis: vt in. c. antiqua. de priuile. quia illud non fit sine authoritate papæ. Vel dicitur assumere de corpore beati Petri: quia consecrãtur in quodam altari, quod est constructum in honorem beati petri, & consecratum. Hostien. tamen dicit, non referre in cuius honorem altare sit consecratum. Nam dicit se hoc expertum in receptione pallij: quia vnus ex diaconis Cardinalibus de mandato papæ pallium sibi tradidit. & dicit verba quæ habẽtur in. c. ad honorem j. de autho. & vsu pallij. ¶ Quarę autem dicit text. quòd Archiepiscopi sunt membra de membro? Sol. dicunt doctores, quòd vnica est ecclesia vniuersalis. xxiiij. quęstion. j. cap. sequitur. Cuius caput est ipse Deus, seu papa loco Dei: cæteri verò prælati & ecclesiæ particulares sunt membra huius capitis, vel mẽbra ex membris. Nam sicut in humano corpore à brachio procedit manus, à manu digitus: à digito vnguis: ita à capite Romanæ ecclesiæ procedunt sedes patriarchales: ab istis Archiepiscopales, ab istis episcopales: ab eis inferiores prælati. Et ergo in summa vniuersalis ecclesia vnum corpus: & prælati & ecclesię par 10 ticulares sunt membra huius corporis. † ¶ Et aduerte quia sentiunt per hoc tacitè docto. quòd digitus sit membrum. Sed tu dic melius, vt not. Bartol. in. l. ij. de pub. iud. Dixi in cap. primo. qui clerici vel vo. Et in summa conclude, quòd illud propriè dicitur membrum, quod habet officium per se distinctum in corpore: vnde

a re:vñ ꝓpriè manus eſt mẽbrũ,ſed nõ digit⁹:[a]ſed digitus eſt pars
11 membri.facit optimè.c.fi.lxxxix.di.¶ †In gl.fi.in fin.dic,quòd illud eſt ſpeciale in depoſito,in quo non admittitur compenſatio, propter rationem,quæ ibi redditur.

SVMMARIVM.

1 *Sciſmaticus nõ poteſt amplius promoueri ad epiſcopatũ:niſi diſpẽſetur.*
1 *Sciſmaticus vtrum ſit hæreticus.*
Papa non poteſt puniri,niſi de ſola hæreſi.
4 *Electio ipſo iure nulla,aliquando confirmatur per ſuperiorem.*
5 *Subditi non tenentur obedire ſuperiori ſciſmatico.*
6 *Pœnitentia quam quis agit pro peccato:reſpicit Deum, & non mundum.*
Incidens in peccatum notorium, non poteſt ſacrameta adminiſtrare ſine diſpenſatione.
7 *Sciſmaticus non poteſt diſpenſari,niſi à ſolo Papa.*
Legatus Papæ poteſt confirmare electionem factam de promouendo in Epiſcopum:tamen non poteſt diſpenſare ſciſmaticum.
8 *Infamia vtrum tollatur,ſi infamatus fuit abſolutus.*
9 *Hæreticus rediens ad fidem,an recuperet,quæ prius habebat.*

CAP. V.

QVia diligentia.¶ Sciſmatic⁹ ad vnionẽ eccleſiæ reuerſus,ſi eligit in Epiſcopũ,electio nõ tenet:ſed ex diſpẽſatione põt confirmari.In prima ponit qſtio iuris.In ſecunda reſpõſio,ibi:*diximus*. quæ tria facit.Prĩò cõfirmari gratioſè permittit,ſi tria cõcurrãt.Secũdò de cõſecratiõe ꝓuidet,ibi: *mandantes*. Tertiò ꝓteſtatur,ibi:*ſalua*.¶ Caſus literalis. Quidã ſciſmaticus reuerſus ad catholicã vnitatẽ,electꝰ fuit in Epiſcopũ Aquilegiẽ. eccleſiæ ſuffraganeũ,quę tũc ſciſmatica erat.Quidã Cardinalis,legatus Apſticæ ſedis,quæſiuit,an electionẽ ipſius deberet cõfirmare.Reſpondet Papa,ſi à ſciſmatico nullũ ordinẽ recepit, & ipſius electio facta fuit ſecũdũ formã canonum:dũmodò nihil adſit,qđ impediat,ꝓmittit Papa diſpẽſatiuè ipſius electionẽ cõfirmari: mãdans,vt eũ faciat à catholicis Epiſcopis ſuffraganeis Aquilegiẽn. eccleſiæ cõſecrari,ſalua debita iuſtitia,& reuerentia eiuſdẽ eccle-
1 ſię ad catholicã redierit vnitatẽ.Bern.¶ No.j. ꝙ incidẽs ſemel in ſciſma, ſeu adhęrẽs Antipapę,nõ põt amplius de iure eligi,ſeu ꝓmoueri ĩ Epiſ. diſpẽſatiuè tn̄ poterit:vt hîc:& ĩ.c.nos cõſuetudi-
2 nẽ.xij.di.&.j.q.vij.c.cõueniẽtib⁹.cũ.§.ſe.¶ †An aũt ĩcidẽs ĩ ſciſma ſit hęreticus:vide gl.fin.xxiiij.q.j.c.j.Eſt.j.gl.poſt gl.ſummę,q̃ dicit,ꝙ nõ:ſi credit papatũ eſſe apud illũ,cui adhęret.Et idẽ dicĩ eo, q tenet ſe ꝓ Papa.& allegabat multũ ꝓ ſingulari gl.illa in ſciſmate ꝓterito. Nã dicebãt illi,q ſe gerebãt ꝓ ſummis põtificibus,ꝙ non poterãt per conciliũ iudicari:quia Papa non põt accuſari, niſi de hæreſi:vt in.c.ſi Papa.xl.di.Sed in caſu iſto ſchiſma eſt ſine hęreſi:
b vt dicit illa gl.ſing.[b]Sed ex aduerſo rũdebat:ꝙ gl.illa poterat ꝓcedere in ſciſmate nõ inueterato:ſed cum iſtud ſciſma fuiſſet antiquatũ:nec darẽt operã efficacẽ vt tolleret,nõ erat ſine grauiſſima ſuſpiciõe hæreſis.Itẽ poterãt reſpõdere,& melius: ꝙ cõtrariũ procedat in Papa indubitato:ſed ex quo inter Chriſtianos dubitabatur,quis eſſet verus Papa:hæc poteſtas diſcernẽdi cõpetit con-
3 cilio:vt eſt text.ſingu.in.c.ſi duo fortè cõtra fas.lxxix.di.¶ †Not. ij.ibi:*abiurato ſciſmate*.vnũ caſum,in quo criminoſus penit⁹ debet
c crimẽ abiurare.[c]i.cũ iuramẽto renũtiare.Et idẽ ſit in caſu hęreſis: vt in.c.quoties.j.q.vij.hæretici ergo & ſciſmatici, nõ debẽt recipi
4 ad vnitatem eccleſiæ:niſi prius abiurato crimine.¶ †Tertiò not. caſum,in quo electio nulla tãquã facta de inelegibili,diſpenſatiuè admittit,& cõfirmat ꝓ ſuperiorẽ,regulariter aũt cõtrà:vt in.c.in-
5 notuit j.eo.¶ †No.iiij.ꝙ ſubditi nõ tenẽtur obedire ſuperiori ſciſmatico,nec ab eo recipere ordines:nec aliqđ ſacramẽtũ.imò poſſunt ꝓpria authoritate ab eo recedere:vt eſt glo.in.c.cũ nõ liceat. de ꝓcri.Vñ Patriarcha Aquilegiẽn.q erat in ſciſmate,nõ requirit hîc ad cõſecrãdũ ſuffraganeũ ſuũ:ſed ſit cõſecratio ab alijs ſuffraganeis catholicis.¶ Et ex hoc & ex text.not.caſum, in quo ſuffraganei ſupplẽt defectũ Metropolitani.An aũt hoc ſit de iure:an verò hoc ꝓceſſerit ex ſpeciali mãdato Papę.Credo,ꝙ de iure.quod ſentit gl.in.c.j.c.diſt.Facit qđ no.in.c.ſuffraganeis j.e.& dic,vt ibi.

a ¶Digitus. Vide plenè in repertorio meo ad iſtũ in litera.n.ver.membrũ. vide Io.de Ana.in.c.ad audientiã.de cri.fal.& in.c.cũ ex iniũcto.de hær. ¶Adde Bar.latè conſi.cxciij.
Ant.Frã.¶ Ad hoc de digito,dicas:ꝙ nõ eſt mẽbrũ:ſed eſt officiũ mẽbri vt in.l.nõ ſunt.ff.de ſta.ho.in gl.fi.& in.l.Offili⁹.ff.de ædil.edi,& ibi Bar. no.& in.l.ij.ff.de publ.iu.& ille cui eſt abſciſſus digitus,nõ dicit debilitatus in mẽbro: vñ ſtatutũ loquẽs de debilitãte mẽbrũ, ſeu incidẽte: nõ habet locũ in incidente digitũ, vel debilitãte manus,vel pedes.per d.gl.ĩ.d.l.nõ fuit. ff.deſta.ho.Quod tn̄ intellige verũ: niſi incideret talis digitus ex quo tota man⁹ redderet inutilis:puta pollex:vt ibi p Bart. & ĩ.d.l.Offili⁹.& in.d.l.ij.de publi. iu.vbi dicit,ꝙ tũc mẽbrũ dicit debilitari qñ ei⁹ offm aliqualiter impedit.De quo ẽt vide per Io.an.in.c. fi.& ĩ.c.ij.de corp. vi.vbi ponit,an talis cui eſt abſciſſus pollex,poſſit ordinari.& an ille,q habet ſex digitos vel quatuor ĩ manu,poſſit ordinari:& an digitus dicat mẽbrũ:vide ẽt Bal.in aut. ſed nouo iure.C. de ſer. fugi.in prima colũ.& in.c.primo.de nou.for.fide.in vſib.feu.& eundem Bal. in .l.data opera.in.xv.col.C.qui accuſa.non poſ.& in.d.aut.ſed nouo iure.ponit q̃ ſint officia digitorum diſtincta.& vide ple.per Ioã.de Imo. poſt Bartol.in.d. l.ij.de pe.iud.& per Ange.Are.in trac.malefi.in gloſſ.in ver.membrum,
b ¶Glo.fin.Vide iſtũ poſt alios in rub.de ſciſma.
¶Adde quod voluit Oldra.conſi.lxij.& melius.lxv.
c ~SEB. SAPIA.¶ Abiurare.No.tn̄,ꝙ vbicũq; præſumit,ꝙ aliquis ſit facilis ad iurãdũ:nũq; cogit abiurare.i.cũ iuramẽto renũtiare,prout ſi clericus teneat cõcubinã:nõ debet cogi abiurare.Itẽ Abb.in.c.clericos.in prĩ. de cohab.cle.& mulie.cũ ſimilibus.de quibus p Deci.in.c.q̃ſtion.in fi.de appella.Et ideò dicit do.Abb.in.d.c.clericos.ꝙ non debet rector deferre iuramẽtum ſcholaribus,vt obſeruẽt ſtatuta:ex quo ſunt faciles ad iurandũ.Et ſcias,ꝙ verbũ abiurare,aliter accipitur apud humaniores,apud quos interpretat abiurare.i.rem creditam negare periurio:vt apud Vergi.lib. viij.Enæ.abiurateq; rapinæ.& ita huius interpres explicat.& in ſimilibus ſenſum ponit in.l.tẽperẽt.C.de veſti.olobe.li.xj.ibi,abiurato precio.
d ~SEB. SAPIA.¶ Quòd eccleſia.Vide text.& q̃ not.ibi p Abb.& Fe. in no.in.c.eã te.j.de reſcri.vbi not.ꝙ Iudæus factus Chriſtianus, eſt cõmẽdãdus,& eſt capax beneficij.vide gl.in.c.obeũtibus.§.fin. in gl.magna ad fin.lxij.diſt.q̃ vult,ꝙ emẽdatus prefert illi,q̃ ſemper fuit bonus,facit tex. in.c.fidelior.vbi gloſſ.diſ.vide.d.Iaſ.in rub.ff.de iuſti.& iu.colum.j.
e ¶Nouus hõ.Adde quãto tempore dicatur quis effectus nouus homo,di mittendo vitia?Ro.conſi.ccxxxvj.
f ¶Sine diſpẽſatiõe.Vide q̃ dixi in.c.bonæ.el.j.ĩ ver.denuo.§. de poſt.ꝓla.
g ¶Per abſolutionem.Adde quòd excõmunicatus ex antiqua lege indiget abſolutione,etiam poſt reuocatã legem: niſi in reuocatione dicatur,ꝙ antiquè lex debeat haberi pro infecta.Tunc enim oĩs effectus antiquæ legis eſt ſublatus:ita vt excõmunicatus non indigeat abſolutiõe:vt eſt gl.in clemen.j.in verſi.infectis.de immnu.eccle.& illam gloſſ.allegauit Cardi. hic. & iſte in.c.non debet.in fi.de conſan.& affi.in.c.cum te.de re iudi.& in c.nulli.de ſentẽ.excõ.plenè per dominũ meũ in.c.q̃ in eccleſiarũ.in.xv. col.de cõſtitu.Mod.in.c.fi.eodẽ titulo.Card.in.c.ad petitionẽ.de accuſa. ¶Adde quòd id,quod dicitur,quòd excommunicatus eſt infamis,debet intelligi cum grano ſalis:vt dicit Ro.ſingu.ſuis.folio.iij.vbi vide.

Cap. Licet de uitanda. Panor. ſuper Prima parte Primi.

a ¶ Per contrariũ actum. Faciat qd̃ voluit Bal. in. l. diuus Traianus. ff. de teſ. mi. & in. l. qui accuſare. C. de eden. & quod no. docto. in cap. cum in tua. de ſpon. c. inquiſitiõis. infi. de accuſation. vbi mala fama probata tollitur per bonam famam probatam.

Anto. Franciſ. ¶ Circa hoc de bona, vel mala fama, adde quod voluit Bal. in. l. fi. in vlti. col. C. de proba. & d. Alex. in. l. fi. ff. b de q. in. ij̃. & vlti. col. vbi dicunt, ꝙ bona fama probata elidit indicium ad delictũ. & ibi etiam dicunt, ꝙ indicium non ſufficit ad torturam contra perſonam honeſtam & grauem, & bonæ famæ: ſed contra pſonã vilẽ. de quo etiam per Ange. in. l. milites. C. de q. Et ad prædicta 3 vide pulchrũ conſil. Angel. cccviij. quod. incip. factũ eſt tale, Chriſtophorus &c. vbi dicit, quòd magis credendũ eſt teſtibus de bõa fama, c̃ deponentibus de mala fama, etiã ſi ſint pauciores numero. quia habẽt, qui deponũt de bona fama præ 7 ſumptionem naturæ pro ſe.

¶ Et adde, ꝙ teſtes deponentes 8 de fama, debẽt deponere de cauſa ſcientiæ. & generaliter quomodo probetur fama p teſtes, vide Bar. & Ang. poſt eum. in l. de minore. §. tormenta. ff. de. q. & Bald. & Saly. in. l. ea quidẽ. C. de accu. & per Io. An. Inn. & do. Anto. in. c. cũ oporteat. de accu. & p Archi in. c. omnibus. & in. c. presbyter. ij̃. q. v. & per Bart. in. l. iij̃. in. §. eius. ff. de teſti. & per Alex. in cõſi. xix. in. iiij̃. parte cõſil. & vide plenè per An. are. in trac. ma

mia facti: cũ cõſiſtat in facto, non põt tolli ex ſola pœnitẽtia: ſed oportet, ꝙ per contrariũ actum a tollat̃ à mẽtibus hominũ. Infamia verò iuris, qñ irrogat̃, nõ põt tolli: niſi per Principem: vt plenè dixi in. c. cũ te. de re iudi. ¶ † Et adducit̃ hæc litera in argumẽtũ: vtrũ hæreticus rediẽs ad fidẽ, recuperet iuſpatronat. qd̃ prius habebat? gl. in. c. maximũ. j. qõ. vij. & Io. hîc, tenẽt ꝙ ſic: ſed Bar. diſtinguit, vtrũ fuit lata ſentẽtia vel nõ: vt primo caſu nõ recuperet: ſecũdo ſic. Sed dic melius, & clari9, ꝙ vbicũq; præceſſit bonorũ publicatio ab hoſie, vel â iure, nõ recuperat qs bona p pœnitẽtiã, quia ſemel cõmiſſum nõ retractat̃. facit. c. vergentis. iuncto. c. penũ. de hære. & l. cõmiſſa. ff. de publi. niſi Princeps de gratia reſtitueret eum ad priſtina bona. ¶ An aũt talis reſtitutio trahat̃ ad bona prius alienata p Principẽ. dic, ꝙ non: vt no. Bar. in. l. fi. C. de ſentẽ. b paſ. Si autẽ publicatio bonorũ, nõ eſt facta: ſed ſolũ pdidit quis exercitiũ iuriũ ſuorũ: vt cõtingit in exõicato & ſchiſmatico: tunc iſti integrè recuperãt bona ſua, ex quo redeũt ad vnitatẽ. & in hoc caſu intelligit̃ iſte tex. Nã eccleſia nõ pdit iura ſua: ſed ſolùm exercitium ſi prælati & electi labũtur in hæreſim: ideo per reuerſionem ad vnitatem exercent priſtina iura.

SVMMARIVM.

1 *Papa debet eligi ſaltem à duabus partibus Cardinalium: aliàs electio eſt nulla. §.*

2 *Papa poteſt facere conſtitutionem ſuper electione ſui ſucceſſoris, quem tamen non põt eligere ipſe.*

Concordia non dicitur interuenire, ſi vnus diſſentit.

3 *Papa, ſi reperitur quòd tempore ſuæ electionis erat vxoratus: tamen debet remanere in papatu.*

4 *Diuus Petrus habebat vxorem, cum promotus eſt ad papatum. Continentia verò proceſſit ex conſtit. eccleſiæ.*

Græci presbyteri habent vxorem.

Vxoratus ſi facit ſe promoueri ad ſacros ordines, licet illos recipiat: verè tamen non habebit illorũ d *executionem, ſi vult cum vxore permanere.*

6 *Epiſcopatus non habet maiorem dignitatẽ ſupra ſe: ſed habet officium.*

7 *Subiaceat excommunicationi: intelligitur ipſo iure.*

Verba futuri temporis indigent executione, non autem important ipſo facto.

8 *Electio Papæ licet nulla, poteſt cõualidari, ſi ſuperueniunt conſenſus Cardinalium, qui aſcendant ad perfectum numerum.*

9 *Sententia non poteſt ferri de futuris, ſi obligatio non eſt orta de præſenti.*

10 *Electio Papæ vtrũ poßit per aliquã excepto. elidi.*

11 *Statutum excludens omnem exceptionem contra inſtrumentum publicum, vel contra ſententiã: non excludit, quin poßit excipi, ꝙ inſtrumentũ non eſt publicum: vel ꝙ ſententia non eſt ſententia.*

Sententia lata à non ſuo iudice, nõ dicitur ſentẽtia.

12 *Electus metu, ipſo iure nullã habet iuriſdictionem.*

13 *Electus, an cõputet vocẽ ſuã in numero eligentium.*

14 *Maior pars intelligitur de maiori parte præſentium in concilio.*

15 *Cardinales omnes ſi mortui ſunt, ad quem ſpectat electio Papæ.*

CAP. VI.

Licet de uitanda.

¶ † Elect9 in Romanũ põtificẽ à duab9 partib9 Carnaliũ nulla exceptione obſtante eſt Papa. Electus autẽ à minori numero gerens ſe pro papa, incidit vnà cũ ſibi adhærentibus in pœnas hîc contentas. hoc dicit. Et ſunt tres partes. In prima ponit̃ b cõſtitutionis cauſa. In ſecũda cõſtitutio. In tertia q̃dam proteſtatio. Secunda ibi: *ſtatuimus.* Tertia ibi: *ex hoc.* ¶ Caſus literalis. In ordinatiõe Romani pontificis eccleſia ſæpe paſſa eſt ſciſſurã propter multorum ambitionem. Ad malũ hoc euitãdũ in poſterũ, ſtatuit Alexander in cõcilio Lateran. quòd ſi in ordinatione ſummi põtificis plena omnium Cardinalium non potuerit eſſe cõcordia, & duæ partes cõcordauerint: & tertia noluerit conſentire duabus: vel ſi aliũ nominare præſumpſerint: ille, qui â duabus partibus eſt electus, ſine omni exceptiõe, Romanus pontifex habeatur. Si qs verò de tertia parte confiſus epiſcopatũ vſurpare præſumpſerit, excommunicationi ſubiaceat ita, vt etiam viaticum ſibi denegetur niſi reſipuerit. Præterea, ſi à paucioribus, quàm â duabus electus fuerit: niſi maior concordia interuenerit, nullatenus aſſumatur: & prædictæ pœnæ ſubiaceat. Et ex eo, quòd de ordinatione Romani pontificis ſtatuitur, nullum fit præiudicium canonicis inſtitutis, & alijs eccleſijs: in quibus ſententia maioris, & ſanioris partis debet p̃ualere. Quia qd̃ eis in dubiũ venerit, per ſuũ ſuperiorem poterit diffiniri: ſed in Romana eccleſia ſpeciale quid ſtatuitur: quia 2 ibi nullus ſuperior inuenit̃. Bernard. ¶ † No. c primò, quòd papa poteſt facere conſtitutionem ſuper electiõe ſui ſucceſſoris: habet ergo iuriſdictionem ſuper explicandis poſt mortẽ ſuã. ¶ Et hoc procedit ex poteſtate ſibi à Chriſto tradita, dũ in perſona Petri ſibi dictum eſt quodcunq; ligaueris ſuper terram, erit ligatũ & in cœlis. &c. vt habetur in Euangelio: tranſumptiuè. xxiiij. qõ. j. c. quodcũq;. & exponuntur illa verba, quodcunq; ligaueris. ſ. per ſtatuta, d vel præcepta: vt not. Innoc. in. c. quanto. d de conſue. Et ponderandum eſt hoc verbum quodcũq;, qd̃ eſt vniuerſale affirmatiuum. Nihil enim excludit: dũ dicit, quodcũq;: vt in. c. ſi Romanorum. xix. di. & in. c. ſolitæ. de maio. & obe. Et intellige claue diſcretionis nõ errante: vt in. c. manet. xxiiij. q. j. not. Ho. in. c. quanto. de trãſ. Epi. & Inn. ĩ. c. quãto. de iureiu. ¶ Hinc dicimus duas eſſe claues Petri, per vnã ſignificat̃ poteſtas: per aliã diſcretio ſiue ſcientia. vñ vna ſiue reliqua parũ valet. de quo legi. & no. xx. di. in. c. j. cũ. c. ſeq. & c. fi. de exceſ. Præla. Nõ tñ papa põt ſibi eligere ſucceſſorẽ: vt no. gl. in * c. Apoſtolica *. §. hisoĩbus. viij. q. j. & ſequitur Io. An. hic, & Archi. in. c. ſi trãſitus. lxxix. diſt. & tenetur hoc dictũ cõiter per doct. Et eſt rõ: qa effectus hmõi electiõis refertur ad tp̃s, quo nõ eſt futurus papa. l. eũ qui. ff. de iuriſdi. om. iudi. ſed cõſtitutio, quã facit ſuper electiõe, admittitur: qa prouidet futuris ſcãdalis, & in ca ſu, quo alius p̃ter eũ ꝓuidere non põt. Poſſet tñ papa dare poteſtatẽ alicui prælato eligendi ſibi ſucceſſorẽ: vt in. c. petiſti. vij. q. j & tũc fit electio authoritate papę & nõ propria. ¶ No. ij. ꝙ papa ſępe facit ſtatutũ approbãte cõcilio duntaxat non diſponẽte, ac etiam de concilio Cardinaliũ. Et vide qd̃ dixi. s̃. in. c. Oſius. & ĩ. c. j. de ſpon. & videtur honeſtum, vt iſta, quæ concernũt electionẽ futuri Põtificis, explicentur in

leficiorũ. in gl. in verſi. fama publica p̃cedẽte. & ibi per apoſtillam.

b ¶ In. l. fina. c. de ſen. Adde gl. fi. & ibi Bar. & alios in l. Gall9. §. & qd ſi tm̃. ff. de li. & poſt hu. vide ibi plenè per Alex. in. viij̃. col. Imol. & iſtũ in. c. inter quatuor. de ma. & obe. & ibi p do. Fel. in iiij. colũ. in ver. in quãtũ cũ alijs cõcordã. ibi poſitis peũdẽ. in. c. vergẽtis. in. ij̃. colũ. de hære. Imo. in cle. j. e. ti. in fi. & in. c. in nr̃a. de procur. ¶ Adde Alexan. conſi. cj. ij̃. lib.

SEB. SAPIA.

c ¶ No. primò. Vide Card. in cle. ij̃. in. v. q. de elec. vbi dicit, ꝙ licet Petrus elegerit ſibi ſucceſſorẽ, tamen eius exemplum non eſt trahendũ ad cõſequẽtiã. & ibi qd ſi cũ Cardinalibus facit cõſtitutionem circa electionẽ ſucceſſoris: an valeat. Et vide etiã excellentiſsimum Iurecõſultũ do. Ioannẽ de Sylua. in trac. de iureiurand. in iiij̃. parte. col. vij. ver. xxxix.

d ¶ Per ſtatuta. Ad de Innocen. in. c. qd̃ ſup his. de vo. & vo. redemp. & not. Moder. in. c. j. de conſtitu.

3 tur in cõcilio: vt hîc. & in c. in noïe dñi. xxiij. dist. ¶ †No. iij. ꝙ cõ
currẽtibus duabus partibus collegij, nõ dicit intercedere plena cõ
cordia. Et plus dico, ꝙ etiã nõ potest dici cõcordia: vbi vnus solꝰ
a discrepat: vt no. in cle. ne Romani j. e. ti. dixi in. c. nõ potest[a] j. de re
4 iudi. ¶ †Not. iiij. ibi: *absq; vlla exceptione*. casum, in quo remouet
omnis exceptio cõtra electũ: ergo à duabus partibꝰ nõ poterit op-
poni, quòd non sit de collegio Cardinaliũ: licet aliud iura antiqua
viderẽtur innuere: vt in. c. oportebat. lxxix. di. &. c. solet. vel quòd
sit vxoratus, vel monachus: vt no. gl. in. c. si quis pecunia. ea. dist. &
in. c. quã sit. xviij. q. ij. ¶ Qualiter autẽ fiat, si in veritate electus in
Papã habeat vxorẽ, vide gl. fin. in d. c. si quis pecunia. quæ dicit, ꝙ
si refricatur in dubiũ, põt dicere, ꝙ nemo põt cognoscere: cum in
hoc nõ habeat superiorẽ. Si verò cõstat clarè de matrimonio: tũc
aut vxor inducet ad cõtinẽtiã: aut si noluerit cõtinere, reddat de-
bitũ: & nihilominus stet in papatu: quia nõ repugnãt substãtiæ pa
patus, seu clericatus. Nã & Petrus habebat vxorẽ: cũ fuit promo-
tus in Papã: cõtinẽtia autẽ processit ex cõstitutiõe ecclesiæ. Vñ vi-
demus, ꝙ presbyteri Greci sine pcõ cõtrahũt matrimoniũ: vt in
c. Nicena. xxj. d. dist. & no. j. c. cũ olim. de cle. cõiu. & facit quod in
fi. no. Inn. in. c. placet. de cõuer. cõiug. & ꝑalle. gl. de quo aliâs dubi-
taui. quã approbat hîc. d. Ant. Et ad prędicta facit iste tex. qui dicit
ꝙ electus à duabus partibus debet haberi pro Romano Pontifice
absq; vlla exceptiõe. Videt ergo hîc Papa ap ꝓbante cõcilio abstu-
lisse oẽ impedimẽtũ iuris positiui. sec⁹ effet, vbi cõiugat⁹ faceret
se ꝓmoueri in sacerdotẽ licet eñ iste recipiat verũ ordinẽ, vt no.
Inn. i. d. c. placet. Tñ si restituit vxori petẽti, nõ habebit excusatio-
nẽ ordinis: quia ecclesia cũ isto nõ legit dispẽsasse. & per has ra-
tiones põt saluari gl. in d. c. si quis pecunia. quã perpetuò tene men
5 ti. ¶ †Quintò no. ibi: *electus fuerit*. ꝙ ex sola electione[b] duarũ par-
b tiũ Cardinaliũ, elect⁹ cõsequitur papatũ. vnde nõ appellat electus:
sed Romanus põtifex: nec indiget ad exercitiũ põtificatus cõfirma
tione, seu cõsecratiõe, vel intronizatiõe. Et hoc ꝓbat apertè iste
tex. & clarius no. Inn. ¶ Et an verbũ receptus, positũ in text. quod
videtur obstare, quasi vltra electionẽ, requirat receptio? dicũt do-
cto. ꝙ copula. & põt exponi pro, id est: *vel intelligitur receptus
habito respectu ad cõsuetud inẽ: quia elect⁹ intronizat. Itẽ põt ve-
rificari verbũ, qñ qs habet duas partes ꝓ accessum aliorũ Cardina-
6 liũ: licet à principio non habuerit duas partes: vt j. dicã. ¶ †Sextò
no. ibi: *nomẽ Episcopi*. ꝙ Papa appellat Eps. Nã denominat se ab or-
dine tanquã digniori. & nõ ab officio. Nã sup episcopatũ, non est
dare aliũ ordinẽ: licet reperiat maior dignitas. de quo vide glos. in
c prœ. vj. in prin. ¶ †Not. vij. varias pœnas, quibus afficit gerens
8 se ꝓ Papa cõtra cõstitutionẽ huius capituli. Nã priò est excõicat⁹
ipso facto vnà cũ sibi adhærẽtibus: & hoc tenẽt doctores exponẽ-
tes textũ ibi: excõicationi subiaceat, s. ipso iure. Et pro hoc facit vl-
tra eos. qa per ista verba: excõicationi subiaceat, fertur excõicatio
ipso facto, vt habes gl. no. in. c. vnico. de iniurijs. li. vj. probatur in
c. si qs suadẽte. xvij. q. iiij. iũcto titulo de sentẽtia excõicatiõis. Nã
in. c. si quis suadẽte. dicitur, ꝙ percutiẽs clericũ excõicationi subia-
d ceat[d]: & tamẽ iura cõiter interpretãtur, ꝙ per ista verba feratur ip-
so facto excõicatio: vt patet in toto tit. de sentẽtia excõ. & hoc la
tius tetigi: vt credo in. c. aduersus. de immu. ecclesia. ¶ Secũda pœ-
na venit imponẽda per sentẽtiã. s. depositio ab ordine: vt patet ibi,
mulctentur. quę verba sunt futuri tẽporis: & ex ꝓprio significato re
quirunt executionem ordinis, vt notat glos. in. regula, in pœnis.
de regulis iuris. libr. vj. dixi in. c. si diligenti. de fo. compe. ¶ Ter-
tia pœna, quia denegatur eis in vita communio corporis Christi.
¶ Quarta, ꝙ nisi resipuerint, incurrunt perpetuã damnationem
post mortẽ cũ Dathẽ & Abyrõ, quos terra miraculosè viuos ab-
sorbuit. Et tangitur hîc historia, q̃ habetur Numeri. c. xvj. Nã isti
duo & Chore tertius, inter eos insurgẽtes cõtra Moysen & Aarõ,
volebãt sibi vsurpare põtificatũ: nec obediebãt Moysi & Aaron.
Tandẽ miraculosè dũ oẽs offerrẽt incẽsum, terra dirupta est, vbi
isti & familia ipsorũ cõsistebãt: & eos viuos absorbuit: & ignis e-
xiuit terribilis & cõbussit ducẽtos & quinquaginta viros, qui istos
sequebantur in eorũ facinore. & plenius dic, vt habet in. d. c. xvj.
9 ¶ †Octauò no. ꝙ electus à maiori parte Cardinaliũ, nõ debet se
gerere ꝓ Papa: aliâs incurrit pœnas ꝑdictas: nisi maior cõcordia in
tercesserit. i. nisi alij Cardiales accedãt ad istũ electũ à maiori ꝑte.

a ¶ Non potest, vide ibi Mod.

b ❧ SEE. SAPIA, ¶ Ex sola electione. Vide Bal. in. l. fi. col. ij. versi. & d
cit Inn. C. de quadri. præsc. & in. c. j. qui feu. da. pos. vbi tenet, ꝙ Papa post.
electionem potest administrare. Spec. in ti. de rescri. præsenta. §. ix. versi.
Item quòd obtentum.

Ita, ꝙ computatis istis posteà accedẽtibus, ha-
beat duas partes. Et est istud spãle in electione
Papæ: vt posit cõualescere ꝑ accessum aliorũ.
Et qđ accedẽtes ex post facto computentur in
numero, ita quòd augeãt numerũ eligẽtiũ: se-
cus in electione aliorũ Prælatorum. vt not. in
c. auditis. &. c. quod sicut &. c. ecclesia. el. ij. j. eo
dem. ¶ Not. ergo regulam, quòd in explican-
dis per collegia inferiorum ecclesiarum, suffi-
cit maior & sanior pars collegij. Et not. quòd
duo requiruntur copulatiuè: nõ ergo sufficit,
quòd sit maior pars, nisi etiam sit sanior. Nec
etiam sanior: nisi sit etiam maior. cõcor. c. quia
propter j. e. &. c. j. j. de his, quæ fi. à ma. par. capi.
Et per hũc tex. & iura proximè alleg. dic, quòd
e etiam in statutis cõdendis[e] sufficit maior pars
collegij: nec requiruntur duæ partes cõsentiẽ-
tes: cùm text. iste ponendo regulam, requirat
solum maiorem partem. & sequitur Bar. pro-
priè in quæstione statutorum, in. l. omnes po-
puli. ff. de iust. & iur. Et hoc tene, quicquid sen
serit gl. in. c. j. de his quæ fi. à ma. par. ca. ¶ Item
no. finem literæ, & tene eam menti. Ex qua col
f ligunt duo dicta notanda. Primò, quòd papa[f]
non habet superiorem: vnde dixit Io. An. in. c.
olim j. de resti. spol. quòd papa omnino nulli e
subest. Idẽ sensit Hosti. in. d. c. quãto. de trãsla.
g epi. vbi dicit, [g]quòd papa & Christus faciunt
vnum consistoriũ, ita quòd excepto peccato,
potest papa quasi omnia facere, quæ potest
Deus: & nisi circa fidem à nemine potest iudi-
cari. Ad idem vide quod no. Io. an. in. c. ad ho-
norem. de autho. & vsu pal. vbi quasi idem sen f
sit. Et facit quod habetur. ix. q. iij. c. nemo. &. c.
aliorum. &. c. cuncta per mundum. & in. c. per
principalem. Sed tu limita: vt dixi in. c. signifi-
casti. §. eod. ¶ Secundò colligitur, quòd super
schismate non potest congregari cõcilium. Et
ad id quod tex. hîc dicit: dic, quòd ideo specia-
le statuitur hîc in duabus partibus Cardina-
lium: quia non potest ad superiorem haberi
recursus. Et videtur hoc dictum tenere hîc. d.
Anto. Sed tu vide text. fing. in cõtrarium. in. c.
si duo fortè contra fas. lxxix. distin. vbi apertè
probatur: maximè iuncta glos. quòd in discor
dia duorum electorum, debet congregari cõ- h
h cilium[h] generale. & ille remanebit papa, quem
concilium approbauerit. Et fuit illud. c. valde
singulariter alle. Pisis & Cõstantię, quãdo fuit
congregatum concilium contra illos conten-
dentes de papatu. ¶ Quis autem congregabit
tunc concilium, cum ad solum papã pertineat
cõgregario concilij: vt. xvij. di. multis. & quasi
per totum? Dicit Hug. notabile verbum in. d.
c. si duo. qđ notabiliter retulit Arch. ꝙ ad col-
lationem Cardinaliũ spectabit congregatio.
& illud dictum Hug. multum fuit allegatum
in illa congregatione concilij & practicatum.
vñ Cardina. cõueniẽtes Pisis, scripserũt ad vni
uersos principes & ꝓlatos orbis. Et pro hoc fa
cit. nam ex quo electio papæ pertinet ad Car.
ergo omnia per quę puenit ad electionẽ vnici
& veri pastoris, debẽt ad eos pertinere. arg. in

ZACHARIAS.

c ¶ Gl. in prœ. vj. in pri. Adde quæ ibi posui in apost. ad istũ post alios, &. s. i. c. bonæ. el j, in apost. in ver. ita etiã Card. post alios. nu. v. s. de po stu. Præla.

d ¶ Excõicationi subiaceat. Adde istum in. c. cleric⁹. in vlti. col. ne cler. vel mona. & dñm meum do. Audr. Sicu. i. c. si diligẽ-ti, de fo. cõpe. vbi plenè de hoc. & Dy. &. d. Fel. i. c. rodulphus. i. xx-viij. col. in ver. ver ba latæ sententiæ. ibi: subiaceat. in xiij. col. & sequẽ. vbi de hoc verbo subiaceat, & aliꝭ s. de rescrip. & vide istũ in. c. cum in cunctis. §. fina. in vlti. colum. j. eod.

e ¶ In statutis cõdẽ dis. Vide no. in. c. cum oẽs. de cõsti. s. post gl. & ibi p dñm Fe. post alios in. xvj. co. ibi: i ea. gl. si verò sunt plu res, vt collegium.

f ¶ Papa. Adde qđ voluit pulchrè Bal. i. l. rescripta. in. ij. co. in ver. de papa aliqd dicã. C. de prec. imp. offe.

❧ SEB. SAPIA.

g ¶ Vbi dicit. Vide q̃ addidi. s. eo. c, si gnificasti. & vide Car. i cle. j. §. fi. q. xvij. de iureiur. vbi dicit, qd pos-sit Papa. Fel. in. c. cõstitut⁹. de rescr.

h ¶ Consilium. Vi de q̃ dixi. s. eo. fi-gnificasti. in vers. concilia.

ZACHARIAS.

¶ Sit ista firma conclusio, ꝙ vbi agit cõtra Papã: tunc cõcilium est supra cũ, & illum iudicare põt: vt plenè not. Archi. & Do. i. c. in fidei fauorem. de hær. li. vj. & iste in. c. significasti. j. eo. tit. & in. c. propo suit. de cõcess. ꝓb. & in. c. fraternita tis. & ibi Fel. de hære.

a ¶ Poſſe. Adde. c. faciat homo. xxij. qō. ij. & l. filius. ff. de condit. inſti. & quod leg. & not. in. c. ſciſcitatus. ſ. de reſcrip.

A Intelli ge vbi eſt quæſtio de papatu inter duos. Scd ſi vn⁹ eſt pa pa indubi tatus, tūc nullus eſt ipſo ſupe rior. vt p iſtū in. c. ſignifica - ſti. ſ. eod.

SEB. SAPIA.

b ¶ Vltimò. vide Bar. in. l. j. ff. de in iu. rupto. Alexā. conſi. liij. col. fina. ver. quinimo. vol. j. Georgium Natam in cle. ſæpe. in prin. in. iiij. no. de verb. ſigni.

c ¶ Vnus. vide qđ leg. & no. in. c. j. de his, quæ fiunt à maio. par. capi.

SEB. SAPIA

d Vbi dicitur. Vide de hac regula Ange. de Aret. in §. præiudiciales. in. A. colum. vbi remiſsiuè do. Iaſon. colum. xj. inſti. de actio. Et limita ſingu. vt per Lanfrā. de oria. in clem. di ſpendioſam. colū. iiij. ver. prima eſt iſta. de iudi.

e ¶ Tractus. Adde Bald. & But. in. c. auditis. de procu. Butr. & Imol. & alios. in. c. finem litibus. de dolo & contuma.

¶ Adde tu Rom. conſi. cxxxvj.

c. prudentiā. & c. prætereà. de offic. dele. & in l. oratio. ff. de ſpon. & in. l. ad legatum. & l. ad rem mobilē. ff. de procu. & l. cui iuriſdictio. ff. de iuriſdi. om. iudi. Et ad iſtū text. in eo, quod dicit ad ſuperiorē nō poteſt haberi recurſus. dic ſ. [A] cōmodè: quia cōciliū gn̄ale non poteſt de facili congregari, & interim eccleſia patere tur grauiſsimū præiudicium. Nō em̄ dicimur poſſe, [a] qđ cōmodè nō poſſum⁹: vt in. l. nepos Proculo. ff. de ver. ſig. ¶ Vltimò [b] ex p̄dictis & ex tex. no. ꝙ electio Papæ ſpectat ad Cardinales dūtaxat. Eſt ergo opus, vt expectetur Imperator, vel etiā ipſius nūtius, ſicut olim. lxiij. di. *c. quia*. §. verū. Et licet, ſecūdū iura, antiqua Ep̄i Cardinales haberēt prę alijs p̄rogatiuam: quia ipſi prius tractabant de electione: poſteà vocabāt Cardinales presbyteros & dyaconos: vt habetur in. c. in noīe dn̄i. xxiij. di. Hodie tamē ex cōſuetudine oēs Cardinales pares ſunt. Puto tamē, ꝙ de iure deberet ſeruari primū: quia iſte tex. nō derogauit priorib⁹ cōſtitutionibus: ſed adiunxit, vt patet in prin. ibi: *decreuimus adiungendum &c.* A lege aūt antiqua nō recedit: niſi quatenus reperitur cautū in noua: vt. l. præcipimus. in fi. C. de ap. ¶ Sed aduerte ad vnā notabilē obiectionē, quā fecit cōciliū Piſis & Cōſtātiæ. dicebāt em̄, ꝙ iſta iura, quæ tribuūt Cardinalibus electionē Papæ, loquūt quando eccleſia vacat per mortē, vel renūtiationē Papæ. Quādo aūt p̄ cōciliū: vel ꝙa cōcilium cōgregatū ſup̄ diſcordia decreuit nullū eſſe Papā: tunc electio debet ſpectare ad totū conciliū: quia iura antiqua vidētur hoc velle: vt. d. c. ſi duo. cū ſi. cōtētis in ea. di. quæ iura in hoc caſu nō reperiunt correcta per iura noua: ergo ab eis nō eſt recedēdunt: vt. ſ. dixi. Placet mihi in iure hæc obiectio, ex quo conciliū eſt congregatū. Pro euitāda tamen diſcordia fuit obtentū, vt cōciliū pro illa vice trāsferret poteſtatē ſuā in collegiū Cardinaliū: & ita Cardinales elegerunt ex ptāte propria & concilij. & hæc diligēter notab is. ¶ Sed p̄ declaratiōe text. quæro, dicit hic ꝙ ſpāle aliquid ſtatuitur in electiōe Romani pōtificis circa concurſum duarū partiū: nunquid ſint & alia ſpālia? dic, ꝙ ſic: quorū quidā colligunt ex iſto tex. & miſcēdo, ea q̄ cōſiſtūt in iure & in facto: dic poſt Io. And. ꝙ eſt ſpāle in ſcrutatorib⁹ vocū. Eligunt em̄ duo gn̄ra ſcrutatorū. Et prīò tres q debēt ſcrutari vota oīm Cardinaliū. Itē alij tres, qui debēt ſcrutari pri⁹ vota iſtorū triū ſcrutatorū & eligūtur iſti tres ſcrutatorès de quolibet ordine Cardinaliū. ſ. vnus Ep̄s, alius Presbyter, tertius Diacon⁹. Et hoc cōſiſtit in facto, nō in iure: ꝙa Cardinales cōſueuerūt ſic facere: non autē adſtringunt à iuris impoſitione: vt j. dicā, nulla forma eſt eis à iure impoſita. Secūdū ſpeciale, q libet Cardinalium poteſt nominare quos, & quot vult: nec refert vtrū qlibet Cardinalis dicat eligo, vel dicat: noīo, ſeu cōſentio in talē. Iſte em̄ tex. aliquando appellat electionem, aliq̄n cōſenſum. Vn̄ ſatis eſt vt habeat cōſenſum duarū partiū Cardinaliū, p̄ quēcunq̄: dummodò intendant eū eligere in Papā: ſecus eſt in electiōe aliorū prælatorū: ꝙa debet fieri electio p̄vnū, noīe toti⁹ collegij: vt in. c. ſicut. de elect. i. lib. vj. vt le. & not. in. c. in Geneſi j. eo. ¶ Tertiū ſpāle, quia nō eſt differentia in ordine noīationis. Nō em̄ eſt vis, vtrū vltimò nominatus fuerit electus. Satis eſt em̄, quòd ſit electus à duabus partibus. Sed certè idē eſt in electionibus aliorū p̄latorū: ꝙa per noīationē nō acquirit ius primò noīato: vt in. c. qđ ficut j. e. ¶ Quartū ſpeciale eſt in acceſſu: nam durante ſcrutinio, q̄tūcūq̄ publicato, poſſunt alij Cardinales accedere ad electū per alios, & reſilire ab electiōe, quā fecerāt: vt ſic habeatur conſenſus duarū partiū: vt. ſ. dixi. Vnde ſi reperitur quis electus etiā ab vno ſolo: ex quo nemo reperitur electus à duabus partibus, poſſunt Cardinales accedere ad iſtum, & augmentare numerū eligentium. ar. hīc in. § prætereà. quod non eſt in electionibus aliorū: vt. ſ. dixi. Tn̄ dicit Hoſti. hoc procedere, niſi nominatus à minori parte geſſerit ſe pro Papa: ꝙa cū tūc ſit ipſo facto excōicatus: vt. ſ. dixi: nō videt de mente huius tex. ꝙ poſsint alij ad iſtum accedere, & ſuam electionem validare. quod mihi ſatis placet. ¶ Quintū ſpeciale colligit ex p̄dictis, & ſpecificè: cum Cardinalis vult variare publicato ſcrutinio. Nam dicit Hoſti. ꝙ non pōt ſimpliciter reſilire ab electiōe, quā fecit, etiā ſi reperiat ab ipſo ſolo electus: ſed bn̄ pōt variare per acceſſum. i. accedēdo ad electū per alios. arg. hīc in ver. p̄tereà. Quod nō cōtingit in electione aliorū: ꝙa publicato ſcrutinio non poſſunt electores variare, ēt p̄ acceſſū. vt in. c. publicato j. eod. ¶ Sextū ſpāle, ꝙ in electione Papæ non fit collatio: niſi quo ad numerum: vt hīc. in alijs verò electionibus, fit etiam collatio quo ad meritum. & c. vt in. c. eccleſia. ij j. eo. ¶ Septimū ſpeciale eſt ꝙ in iſta electiōe nō admittit aliqua exceptio cōtra electum à duab⁹ partib⁹: ſecus in alijs: vt in. c. fi j. eo. li. vj. Quod an ſit verū indiſtinctè j. latius dicā poſt glo. ¶ Octauū ſpeciale in expectatione abſentiū Cardinaliū. debet em̄ abſens expectari, put dicit in. c. vbi periculū. j. e. li. vj. ¶ Nonū ſpeciale, ꝙ à iure nulla forma eſt tradita in iſta electiōe papę. vn̄ poſſunt Cardinales eligere: vt volūt dūmō conſentiāt duę ptes vt hīc. Poſsūt ergo eligere p̄ ſcrutiniū ſecretū, ſeu publicū, vel facere cō promiſsū. Dicit tn̄ Io. An. & bn̄ ꝙ [c] ſolus Cardinalis poſsit reſiſtere cōpromiſſo: ne p̄iudicet iuri ſuo: ꝙa in re cōi potior eſt conditio p̄hibētis: vt in regu. in re cōi. li. vj. Idē tn̄ eſt quo ad hoc vltimū in electiōe aliorū p̄latorū: vt no. in. c. ſcriptū. & in. c. ꝙa p̄pter j. eod. ¶ Decimū ſpeciale: ꝙa electiōes aliorū p̄latorū reqrūt cōfirmatiō nē: vt. ſ. e. ti. c. poſt q̄. & j. e. nihil. ſed electio papæ nō reqrit de alio adminiculo: vt. ſ. dixi. Vndecimū ſpeciale, ꝙ in electiōe papę reqrunt duę ptes collegij: ſed ī electiōe aliorū ſufficit maior ps, vt hīc. ¶ Duodecimū ſpāle quo ad p̄ſonas hic cōtētas, q̄ nō habet locū in electionib⁹ aliorū. ¶ Tertiūdecimū & vltimū, circa exceptionē ex cōicatiōis, ſuſpēſiōis, vel interdicti nō admittēdā cōtra eligētes. Nā Cardinales, vt citò p̄uideat eccl̄iæ vniuerſali, nō p̄nt repelli p̄ exceptionē p̄miſsā: vt ī cle. ne Romani j. e. Sed electores aliorū p̄latorū, p̄nt repelli: vt no. ī. c. illa j. e. p̄nt ēt adduci alia ſpālia, q̄ colligas p̄ te ex tex. c. vbi p̄icul. & cle. ne Rom. p̄al. ¶ In gl. j. ī fi. Et dic, ꝙ ſuper electione papæ emanauerūt q̄nq̄ iura. Primū ius antiquū, de quo exēplificat iſta gl. Scđm ius nouū hui⁹ capl̄i. Tertiū fuit magis nouū ī quadā extrauagāti Inn. quarti, q̄ īcipiebat, frequēter. & hodiè illa eſt ſublata p̄p cōpilatidnē Sexti. Quartū fuit ius magis nouū: vt ī. c. vbi p̄iculū j. e. li. vj. Quītū fuit ius nouiſsimū, qđ habetur ī cle. ne Ro j. e. ¶ † In gl. ij. ī fi. vbi dicit. [d] ꝙ tractus [e] futuri t̄pis nō ſpectat ad iudicē: ergo nō potuit papa hīc cōdere ſtatutū ſup̄ futuris cauſis. Doc. p̄ ſolutiōe remittūt ad no. ī. c. ī noſtra. de ſepu. & ī. c. p̄latis. de hom. lib. vj. Sed die clari⁹, ꝙ cōtrariū loq̄t in iudice q nō p̄t ſnīare ſup̄ futuris, ſi obligatio nō eſt orta de p̄ſenti: ſec⁹ eſt in cōſtitutiōe, q̄ fieri p̄t, vt obuiet futuris malis: ꝙa cōſtitutio nō vidicat de p̄nti ſed ſnīa ſic. Iō aliud ī ſnīa, q̄ ī cōſtitutiōe. & vide ad p̄dicta tex. iūcta gl. ī. c. Ro. § caueāt. de ſen. exc. li. vj. ¶ In gl. iij. ī fi. vl̄ expone ſcđm Io. an. inimico hoīe. i. hoī. Nā diabol⁹ inimicat hoī bus p̄pter inuidiā. De quo vide bo. tex. xvj. q. ij. ī. c. viſis. & de pœ. di. ij. ī. c. Prīceps. ¶ † In gl. in ver. *excepti̅ōe*. ibi: *niſi de hæreſi*. Pō dera bn̄. vult em̄ ꝙ cōtra electū à duab⁹ partib⁹ Cardinaliū poſsit opponi de hæreſi, p̄ viā exceptiōis. Inn. & Cōpo. dicūt ꝙ licet papa poſsit accuſari de hæreſi; vt in. c. ſi papa. alleg. ī gl. nō tn̄ p̄t de hę reſi excipi: ꝙa iſta litera remouet oēm exceptionē. Et p̄ hac opi. facit, ꝙa ex ſola electiōe, elect⁹ cōſequitur ius: vt. ſ. dixi. Et no. hīc in gl. fi. ideò exceptio nō eſt in hoc caſu proportionabilis: quia exceptio opponit cōtra petētē: cū ſit actiōis excluſio: vt ī. c. ij. de or. cog. Sed electus in papā nihil petit: cū iam ſit adeptus plenum ius.

Gof. &

a ¶ Detrahitur. adde Gemi. in. c. filij. de hæ. lib. vj. faciat etiã gl. fing. l. iurisg. §. quod ferè. in ver. cõtrariũ ibi cãm obligandi. ff. de pac. & ibi Ang. alle. Cy. in. l. reos. §. cũ in tabulis. in ver. videbantur. ff. de duob. re. Tertia est in l. j. in ver. inter pñtes. C. de contrahen. & cõmit. sti. & tex. melior de iure in l. quinq. & ibi Bar. C. de apo. pub. lib. x. Bal. in. c. iiij. loco. de proba. alle. gl. in. d. §. quod ferè. Bald. in. c. sicut. de re iudica. & in. l. generaliter. de nõ nu. pecu. Butr. in c. si cautio. de fide inst. gl. j. in. l. ij. §. circa. ff. de do. exceptio.

b ¶ Non sit publicũ. Adde Romã cõs. xj. Pau. de ca. consi. cxliij. Old. consi. cvj.

ZACHARIAS.

¶ Adde alias tres pulchras limitationes: videlicet, q̃ ñ tollat etiam exceptionẽ, q̃ ꝓuenit ex defectu iurisdictiõis. not. est sin. a Hip. de Marsi. in gu. x. incip. tu scis q̃ exceptio. Item nõ tollit exceptionẽ causatam à iure naturali: vt no. idẽ sin. lxxj. inci. cõfirmatio supe- b rioris. Nec postremò illam, quæ habet ortũ ex facto aduersarij: vt not. idem sin. xcvj. & Lanfran. de oria. in repet. c. quoniã contra falsam. in ver. exceptiones. in apost. magna Celsi. in fi. de proba.

Anto. Francis.

¶ Quas exceptiones tollat confirmatio actus, & quid illa operetur: habetur. in. c. j. & ij. de confirm. vti. vel inutil. & per Spe. in eo. tit. per totum & vide gl. multum notabilẽ in. c. frater noster. xvij. qõ. iij. quæ dicit, q̃ confirmatio habet tres effectus. Primus est: qa facit rẽ esse maioris authoritatis. Secundus est, qa validat inualidũ. Tertiꝰ est, qa reddit actũ irreuocabilẽ. de qua materia ẽt vide in. c. exꝑte & i. c. accessissent. & ibi p gl. de cõ. & habetur i. c. qa diuersitatẽ. de cõce. ꝓb. & in. c. fi. xj. di. addetñ q̃ cõfirmatio nõ tribuit ius vbi requrit dispẽsatio, si cõfirmãs nõ hꝫ ptãtẽ dispẽsandi vt nota. voluit Inn. i. c. inotuit. de ele. Et q̃ ius acqrat cõfirmato ex cõfirmatione vide Inn. in. c. exꝑte. de arbi. & q̃ habent & no. i cle. ne Romani. in. §. nos itaq̃. de iure eiu. Et an in cõfirmatione requrat causæ cognitio, habet per Inn. in. c. fi celebrat. de cle. excõ. mini. & p Cõp. in. c. qd' sicut. de ele. & per Io. An. in. c. fi. de offi. dele. Et vide q̃ habent in. c. exa. in gl. fi. de iud. & p Bar. in. l. fi qs. C. de dec. lib. x. & p Spe. i ti. de ist. edi. i. §. nũc

Gof. & Philip. tenuerũt dictas gl. quia si põt cõtra papã agi de hæresi multò fortius excipi: vt in regula qui ad agendũ. de reg. iu. li. vj. Io. An. sequitur Inn. & ad illã regulã respõdet, q̃ non habet locũ in possessorijs recuperãdæ, vel adipiscẽdæ: vt hîc no. Do. An. hîc multũ instat, & aliquãtulũ cõfusè procedit: capiẽdo tñ, qd' videtur de mente sua, & aliqua addendo, cũ q̃rit an aliqua exceptio sit admittẽda contra electũ in Papã, distingue sic. Quòd aut opponitur aliqua exceptio per quã negat istũ fuisse electũ à duabus partibus Cardinaliũ: puta, qa negãtur aliqui ex electorib⁹ fuisse Cardinales, vel quid simile: & talis excepti. idubitãter debeat admitti. Ratio quia iste tex. in excludẽda exceptione fundat se super electione à duabus ꝑtibus cardinaliũ facta. debet ergo admitti omnis exceptio, per quam detrahitur [a] huic qualitati, sup qua se fundat ius in reuocatione exceptionum vt in. l. j. §. & parui. & ibi plenè per Bar. ff. quod vi aut clã. dixi in. c. item cum quis. de ref. spoli.

¶ † Hinc est, q̃ si statutũ remouet exceptionẽ cõtra instrumẽtũ publicũ, admittit nihilominus exceptio: q̃ illud instrumẽtum nõ sit publicũ [b]: quia tunc cessat statutũ. Hinc dicit [c] gl. notabil. in cle. vnica. de seq. q̃ si per cõstitutionem remouetur oĩs exceptio contra sniam: põt nihilominus oppo. quòd sentẽtia fuerit lata à iudice non suo: quia talis non est snia: vt in. c. at si cle. de iud. Aut ꝑsupponit, q̃ electio fuerit facta à duabus partibus Cardinaliũ: & tũc est dubiũ. Puto tñ, q̃ omnis exceptio, q̃ naturaliter, idest, de iure diuino, vel naturali infert istũ nõ esse, nec posse esse papã: q̃ talis exceptio sit admittenda quia inficit ius habẽdi & possidendi. Nam talis exceptio admittitur etiã in possessorio recuperandæ: vt no. glo. viij. di. c. quo iure. dixi in. d. c. itẽ cũ qs. vñ hæc exceptio, q̃ electꝰ sit hæreticus, vel q̃ sit mulier, vel furiosus, vel infans. debet admitti, qa si est hæreticus nõ põt esse papa: quia ius papatus nõ cadit in eum. Cũ eñ sit extra ecclesiã nõ põt esse caput eccl. Idẽ in muliere vt in. c. nouaj. de pœ. & remis. Idẽ in furioso & infante: cũ isti naturaliter nõ habeãt consensum. Et ꝓ hoc facit ista litera dũ dicit, q̃ taliter electꝰ debet haberi ꝓ Romano põtifice remota oĩ exceptiõe. Necessariò eñ oportet q̃ litera verificet in eo q põt esse papa, saltẽ de iure diuino, vel natura. Et intellige q̃ ob. exceptio ante, quã adipiscat possessionẽ administratorũ. Nã posteà nõ posset excipi, sed deberet accusari rõne ꝑdicta. Et ꝑdictæ exceptiões sunt potius intentiões. Nã excludũt intẽtionẽ electi nõ actionẽ: qa nulla actio sibi cõpetit in casibus ꝑdictis: sed exceptio reddẽs eũ incapacẽ, seu inhabilẽ de iure positiuo, non debet ad

mitti. Et de hac exceptiõe põt intelligi ista litera: q̃si ꝓ ista verba voluerit tex. tollere oĩa impedimẽta iuris, positiui. Vñ nõ poterit opponi q̃ sit laicꝰ: quia & petrus erat laicus, qñ fuit cõstitutꝰ põtifex. Idẽ si opponit, q̃ sit cõiugatus: vt. s. dixi, vel quid fiẽ. ¶ Ex ex prędictis infero ad. q. no. pone, q̃ aliquis fuit electꝰ in papã per seditionẽ, vel ꝑsumptionẽ, vel quolibet ĩgeniñ nũquid iste sit papa, vel põt recipi pro pa. vide tex. sin. in. d. c. in noĩe dñi. xxiij. di. q̃ dicit q̃ nõ est: sed ẽ excõicatꝰ cũ oĩbꝰ fautoribus suis & sic ille tex. non est hodie sublatꝰ ꝓ istũ. qd'. voluit exꝑsè hîc Host. Dicit eñ, q̃ nõ solùm obtinẽs papatũ cõtra prouisionẽ huiꝰ. c. incurrit pœnas de quibꝰ hic: sed ẽt obtinẽs papatum ꝓ seditionẽ. &c. incurrit pœnas hîc positas: nec debet recipi ꝓ papa. Exposuit Host. ista verba q̃ seditio ponit ꝓ violẽtia, vel oppressiõe: ꝑsumptio ꝓ ambitioso tractatu ꝓmouẽdi ingeniũ ꝓ fraude, calliditate & dolo. Et ad hoc allego. lxxix. di. c. si quis pecunia cũ multis. c. eiusdẽ di. & dicit q̃ illa. c. essent legẽda inter Cardinales in electione papę. ¶ Aduerte vltra doc. hîc. nã prędicta possunt habere duplicẽ intellectũ. primꝰ est, q̃ electꝰ ꝑ seditionẽ nõ sit papa: qñ nõ fuit electus ab habẽtibus potestatẽ & iste intellectꝰ est clarus. & sentit gl. in. d. c. si qs pecunia. vbi q̃rit in principio, vtrũ electꝰ in papã simoniacè posit accusari de simonia. & cõcludit q̃ non. & tñ ista electio fuit facta ꝓ præsumptionem seu ꝓ ingeniũ: nihilominꝰ gl. illa sentit q̃ sit papa. Et ꝓ hoc facit iste tex. qui remouet oẽs exceptiones & dispõit, vt habeaꝫ ꝓ Romano põtifice ab vniuersali eccl. ex quo fuit electꝰ à duabus partibus Cardinaliũ. Et iste intellectus mihi placet ad illa iura. vnde dicerem, quòd contra electum à duabus partibus Cardinalium non potest opponi, quòd fuit electus per ingenium, præsumptionem, vel seditionem: nisi sit talis exceptio, quæ ipso facto annullet illam electionem. Vnde dubitatur, vtrum electio facta per impressionem, seu violentiam sit ipso iure nulla. & fuit maxima contentio tempore schismatis proximè præteriti in electione Vrbani. Nam Cardinales dicebant, quòd elegerant papam per impressionem Romanorum & recedẽtes ab electiõe elegerunt alium papam in ciuitate Fundensi. & multi valentissimi viri consuluerũt quòd data impressione, illa electio nõ valeret: multi contrà. Et vide ad prædicta singulare dictum Innocen. in. c. quod ficut j. eod. vbi tenet, quòd electio facta per impressionẽ, tenet glo. licet sit cassanda. & multi tenuerunt istã: partẽ. plericꝫ tenet oppositũ. & procedit qõ, non solùm in electione Papæ, sed etiam in

12 qualibet electione. † Puto in hoc articulo sic

aliqua. de ꝑbẽ. Et adde, quòd cõfirmatio semper intelligitur facta cum illa clausula: sine ꝓiudicio tertij secũdũ Bal. in. l. j. in prin. ff. de cõsti. prin. & vide plenè p And. Sicu. in quodã cõsi. suo qd' incip. scripsit. in pe. col. qd' cõsi. est positũ inter cõsilia Alexã. post consi. ciij. in. iiij. pte cõsiliorũ. & tenementi, q̃ confirmatio facta in forma cõi, nõ tribuit ius: vt per Specu. in tit. de delato. in. §. nũc ostendẽdũ. in ver. sic. ix. sed bñ tribuit cãm præscribendi: vt per Inn. in. c. j. de deci. & habetur ꝑ Paul. de ca. in consil. clxñ. & p Oldr. in cõsi. cxliij. & in consi. ccxxxvj. secꝰ aũt si est facta ex certa scientia: vt per Spec. in tit. de instru. edi. in. §. nũc autẽ videndum. in versi. itẽ opponit. & seq. & ꝑ Andr. Sicu. in præalleg. cons. Et quid operetur cõfirmatio priuilegiorũ, & vide Bar. in. l. priuilegia. C. de sacro. san. eccle. & in. l. j. col. ff. de his, qui sunt sui, vel alien. iur. & Bal. in. c. in præsentia. in. v. colũ. de ꝓba. & in l. j. C. de Monop. & in. l. nec damnosa. C. de preci. Impe. offe. & p Ro. in consi. ccvij. inc. præsens casus. & per Ale. de Imol. in consi. lvij. incipi. viso instrumẽto & tit. quæstio.

¶ Adde tamen, q̃ si in confirmatione facta per Papam vel principẽ quando priuilegiũ esset subreptitium: talis confirmatio nihil operaretur, etiã si esset appositа clausula de plenitudine potestatis. & q̃ si actus est inualidꝰ & priuilegium est inualidũ, etiã de nouo cõcedi: & q̃ tollat oẽs defectꝰ tàm iuris q̃ facti: talis confirmatio nõ tolleret subreptionem: & nihil operaretur vt est singularis & aure. de cisio & multũ notabilis. d. Abb. in. c. iter dilectos. in. vj. colũ. de fi instru.

c ~ SEB. SAPIA. ¶ Hinc dicit. Facit quod not. Bald. in. l. ij. C. de excep. rei iudi. circa fi. quòd stante statuto, q̃ contra executionem instrumẽti guarentigiati, non opp. possint ni si quæ exceptiones: poterũt tamen opponi illæ exceptiones, quæ veniunt ad eneruandam liqdationẽ debiti. Nam illud statutum non habet locum, nisi pro liquidis, vt tenet idẽ Bald. in. l. per diuersas. C. manda. Pau. de castro. & Ale. in. l. postulante. in fine principij. ff. ad Trebel. & ideò tales exceptiones, per quas cessat statutum, semper possunt opponi.

a ¶ Qualitate. Facit quod voluit Bald. in.l. denuntiaſſe.§.quid tamẽ ff.de adul.& in cõſi.x.inci.accuſatio iſtituta fuit. Gul. de cu.& Bar.in.l. quid ergo.§. pœna grauior. ff. de infa.Petr.de Ancha.in.c.ſignifica ſti.el.ij.de homi. & in.c.qa ꝓpter de elec.per iſtũ in c.licet cãm.de ꝓba.Cy.& bal.in.l. ij.C.de prob.& dixi plenè in repertorio meo ad iſtũ & in notabilibus in ver.qualitas.& per iſtũin.c.j.qd' met.cau.& in.c.j. de regu.

¶ Adde Ro.con. lxxvj.vbi accusãs vxorẽ de adulterio,debet probare matrimoniũ.

b ¶ Matrimonio carnali.vide gloſ. in cap.notificaſti. xxxiij.q.v.

c ¶ Nõ valet. Adde tu Cald.conſi. primo.Pe.de Ancha.conſi.ccc.

d ¶ Vocum.Adde Abb.conſi. xxv. ¶ Adde gl.ſingu. in.c.per noſtras. j.de iurepatrona. quæ indiſtinctè dicit,ꝙ pſona electa nõ videtur cõputanda in numero eligentium ad hoc,vt augeat numerũ propter ambitionem,quæ videtur contraria dictis hîc:niſi dicas ꝙ illa gloſſ.intelligitur ſecũdũ iſtã diſtinctionẽ.Cogita tũ. Aenæas de falco. Anto.Franciſ. ¶ Circa hoc,an pſona electa cõnumeret in numero eligentiũ:dicas,ꝙ aut fit electio per viã ſtatuti:& non cõnumerat. Aut fit per viam compromiſsi:& cõnumeratur inter eligentes de quo vide per glo .& do. in ca .per noſtras. de iurepatronat. & per gl.viij.q.j. in.c.qui epiſcopatum.& in.c.eccle. veſtra. vbi etiam per gloſſ. de ſortileg. Fallit tamẽ in electione Papæ.

diſtinguendũ:ꝙ aut electores compelluntur per impreſsionẽ eligere certũ:& tunc ipſo iure nõ valet electio: quia eſt contra proprium ſignificatũ & ſubſtãtiale vocabuli.Nam eligere,eſt vnũ ex pluribus voluntariè capere. vnde non eſt electio,vbi non eſt voluntas libera. xxiij.q.v.ad finẽ & eſt text.valde not.in.c. vbi periculũ.in.§.cæterũ j.e.li.vj. Vbi dicit, quòd ceſſat electio,vbi amittitur libertas eligendi. Et pondera verbũ,libertas.requiritur ergo in electione conſenſus liber.ſi ergo adeſt conſenſus ſine qualitate[a] libertatis, nõ eſt illa electio. Sic in ſimili dicimus in matrimonio carnali:[b] vt in.c.cũ locum.& quod ibi noj.de ſponſa.vide glo.in.c.quiſquis.&.c.bonæ j.e.quę ſentiũt quæ prædixi.Idem etiã ſentit Bart. in trac.de tyrãno. vbi dicit, ꝙ ſi ciuitas habẽs electionẽ Rectoris & per tyrannum cõpulſa eligeret Rectorẽ,nõ valet electio. Vñ ſnię latæ ab illo Rectore,eſſent nullę.pro quo bñ facit.l.ij.ff.de iudi.vbi requiritur liber cõſenſus in trãsferẽda, ſeu prorogãda iuriſditione.Ex quo etiã infertur,ꝙ ſi tyrannus iuit ad ciuitatẽ liberã cũ exercitu magno:& propter timorẽ exercitus, ciuitas eligit tyrannũ in dominũ,trãsferendo in illum oẽm iuriſditionẽ nõ valet[c]:quod tali timore agitur:vt per conſequẽs non valebũt geſta à tali tyrãno.quod bene notabis. & firmat Bar.in.d.tract.de tyrãno. facit quod not.in.l. decernimus.C.de ſacroſan.eccle. ¶ Aut cõpelluntur electores eligere aliquẽ de certo genere perſonarũ.& puto, ꝙ talis electio valeat:qa non amittitur oĩno libertas eligendi , ſed reſtringitur.Sicut in ſimili videmus in cõſuetudine,q̃ põt reſtringere ius eligẽdi: puta ad certum genus parſonarũ:ſed non poteſt tollere libertatẽ remanẽte peteſtate eligendi:vt probatur in.c.cũ terraj.e.& ibi per Io.And.iũcto.c. cũ dilectus.de cõſue.&.c.Abbate.de ver.ſigni. & ſic pñt dictæ opi.& iura contraria reduci ad
13 cõcordiam iudicio meo. ¶ † In gl. in *à duabus partibus*.ibi:*dic quòd non*.Vult ergo gl.ꝙ electus nõ cõputatur in numero duarũ partiũ . & iſte intellectus verſatur etiã in electionibus aliorũ nũquid vox electi debeat cõputari in numero
d vocũ [d] eligentiũ.Et intellige iſtã quæſtionem duobus cõcurrentibus,videlicet quòd iſte electus ſit de collegio:ita quòd habeat vocem in illa electione. Item quòd conſentiat electioni de ſe factæ & alium non eligat. Nã ſi ipſe eligeret aliũ velnõ haberet vocẽ in collegio,eſſet indubitatũ,quòd vox ſua nõ cõputaret in numero.Sed eo caſu,quo conſenſit electiõi de ſe factæ,& habet vocem:conclude poſt doc. aut fit electio per ſcrutinium priuatum,& vox ſua non computabitur in numero: quia cum ipſe ignoraret:an fuerit electus ab alijs , nõ poterat dicere: eligo meipſum:quia tunc tanquàm ambitioſus eſſet repellendus.Sed ſi electio fuit facta per ſcrutinium publicum:ita quòd quilibet palam exprimebat votum ſuum ,tunc vox electi computatur in numero.quod intellige, quando prius fuit electus ab alijs. & ipſe conſenſit illi electioni.Nam tunc non poteſt dici ambitioſus:cùm non oriatur à ſe,ſed ſit vocatus à fratribus.Et vide quod dicam in capitulo,cum in iurej.eod em.puto tamẽ, ꝙ in papa ſit iſtud ſpeciale :ꝙ ipſe in ſcrutinio publico, vel priuato cõſenſiſſet in aliũ,ꝙ poſteà videns ſe electũ ab alijs,põt recedere ab electiõe. quã facit & accedere ad electionẽ de ſe factã: quia admittit variatio : vt.ſ. dixi in electiõe Papæ per acceſſum:vt in fi.gl.nõ tñ intelligas iſtã gl.ꝙ Cardinales ſimpliciter poſsint recedere ab eo,quod ſtatuitur hîc à duab9 partibus.Nã eſſet contra cle.ne Romanij.eo.Sed intellige,quòd poſſunt recedere formaliter,nõ aũt materialiter,vnde poſſunt Cardinales conuenire ſecundũ doc.vt electus à maiori parte ſit papa qa per iſtã cõuentionẽ ſpecialẽ videntur omnes conſentire in electũ à maiori parte,& poſſunt Cardinales ita cõuenire:quia eis,vt.ſ.dixi,non eſt tradita certa forma eligendi.vnde ſatis eſt,quôd in effectu conueniant duæ partes Cardinalium.Secus eſt in electiõe,vbi pro forma debet interuenire certus numerus:de quo vide tex.iuncta gl.in.c.ſi cui j.eo.lib.vj. ¶ In gl.in ver.*nullatenus*.in fi.dic quòd hodie eſt de iure nouo,vnde iſta glo.præſagiuit ius nouũ:vt habet
14 in.c.vbi periculũ j.eo.lib.vj.iuncta cle.ne Romani.eo.ti. ¶ † In gl. in ver.*ſpeciale*.ibi:*ſed quòd debeant eſſe præſentes*.Hæc ſolutio bona. vnde conclude tã de iure ciuili,quã cano.ꝙ ad hoc vt valeat quod agit in aliqua vniuerſitate ,oportet quòd duæ partes vocandorũ ſint præſentes:vt in iurib9 alle.in gl. quicquid fit à maiori pte duarum partium,tenet:vt in.l.quod maior.ff.ad mun.& in.c.j.de his quæ fi.à ma.parte ca.quæ iura debent ſic intelligi.& hoc communiter tenetur à legiſtis vt no.per glo.in.l.planè.hîc alle.& per Bar.in l.omnes populi.ff.de iuſti.& iure. ¶ Sed de iure canonico dubitat vtrum requirãtur neceſſariò duæ partes:ſi multi vocati noluerũt venire.de quo vide in.c.cum nobis.& in.c. in cauſis j.eodẽ.Iem de iure canonico certũ eſt , ꝙ ſi condemnatur vnus qui debebat vocari,poteſt facere caſſari quicquid fuerit actum per totam vniuerſitatẽ.vt in.c.bonæ.ij.& in.c.quod ſicut j.e.Et quo ad Cardinales dicunt hîc doc.& benè,quòd ſufficiunt duæ partes præſentiũ: dũ modo alij fuerint expectati:vt habetur in.c.vbi periculum.ſ.alle. vnde non eſt neceſſe,ꝙ conſentiant duæ partes omnium Cardinalium ,ſed præſentium in conclaui.arg.x.q.ij.c.ea eñ. ¶ † Extra gl.
15 quæritur,quid ſi omnes Cardinales caſu ſunt mortui:ad quẽ tunc ſpectabit electio Papæ.Hoſt.refert.duas opi. Quidã dicũt quòd ad clerum Romanũ:arg. d.c.in nomine domini. Alij dicũt, quôd ad conciliũ generale,ſicut pertinebat de iure antiquo.lxxix.di.qua ſi per totũ.Ipſe Hoſt.dicit,ꝙ prima opi.eſt tutior,ſecunda iuſtior. Nam difficile eſt cõgregare cõciliũ.ſi aũt omnes ſunt mortui præter duos,illi poterunt eligere & vnus poterit eligere aliũ dũmodò alius conſentiat electioni ſuæ.Si verò vnus ſolus remanſit, ille habebit electionẽ iuxta no.in.c.gratũ.ſ.tit.proxi.non tamen poterit eligere ſeipſum:vt in.c.ꝑ noſtras.de iurepa.Putarẽ tñ ꝙ iſte nomine totius collegij poterit dare hanc poteſtatẽ alteri, & ille tãquã cõpromiſſarius poterit eligere iſtũ,modo ceſſet fraus & ambitio.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus debet habere completum triceſimum annum: & debet eſſe natus ex legitimo matrimonio, tamen ex legitima cauſa poteſt circa hoc diſpenſari.2.*
3 *Legitimatus per ſequens matrimonium poteſt eſſe Epiſcopus.*
4 *Scientia,quæ requiritur in prælatis,qualis eſſe debet.*
5 *Argumentum de maiori ad minus ,validum eſt in iure.*
6 *Annus,an requiratur completus:an incœptus in aliqua diſpoſitione.*
Ætas,quæ requiritur in dignitatib9,quãta eſſe debeat, vide in diſcurſu.
Abbatiſſa non poteſt eſſe aliqua,quæ fuerit vidua:vel illegitimè nata.

CAP. VII.

1 CVm in cunctis. ¶ † Electio ad Epiſcopatum fieri debet de digno ſcientia moribus & ætate:& qui habet.xxx. annum cõpletum, & ſit de legitimo matrimonio natus.h.d.vſq; ad.§.cũ verò. Diuidit iſtud principiũ in tres partes.Nã primò ponitur vna ratio ſtatuendi.Secũdò alia ibi: *eapropter* . Tertiò ſtatutũ ibi:*præſenti*. ¶ Caſus literalis.Quia quãdoq; eligebantur aliqui in eꝑos,qui nõ erãt idonei moribus,ſcientia,vel ętate:ſtatuit cõciliũ Lateranẽ.quales debeãt eſſe,qui eꝑos eligi debeãt: oſtẽdẽs hoc per locũ à minori:dicẽs, ꝙ in cũctis ſacris miniſterijs tria ꝑcipuè ſunt requirẽda:ſcilicet ætatis maturitas:grauitas morum : & literarum ſcientia.

ſciẽtia. ergo multò fortius hæc in Epõ ſunt requirenda, q̃a cũ eps ad curã ſit poſitus aliorũ, in ſeipſo debet oſtẽdere qualiter alij debeãt ſe habere. Ne ergo, qd̃ ꝓpter neſcitatẽ tẽporis q̃nq; factũ eſt trahatur à poſteris in exẽplũ: ſtatuit cõciliũ Laterane. vt nullus de cæterò eligaſ in epm, niſi qui iã. xxx. annorũ ætatis peregerit: & de legitimo ſit natus matrimonio, qui vita & ſcientia cõmendabilis demõſtretur, cũ electus fuerit & habuerit cõfirmationẽ & poſſeſſionẽ eccleſiaſticorũ bonorũ, trãſacto tpe de cõſecrandis Epis à canonib⁹ diffinito ille ad quẽ ſpectat collatio bñficiorũ ipſius liberã habeat cõferẽdi poteſtatẽ. Secundò dicit, ꝙ inferiora miniſteria. ſ. Decanatũ, Arcidiaconatũ, & alia q̃ curã habẽt aiarũ annexã, null⁹ recipiat: niſi q iã. xxv. annũ attigerit, & ſcientia & moribus cõmẽdabilis demonſtret. Cũ aũt aliquis de p̃dictis aſſumptus fuerit, & monitus ad ordinẽ debitũ promotus nõ fuerit, ſtatuto tpe diffinito à canonibus, ab illo remoueatur officio, & alij cõferatur: qui velit & poſsit ea adimplere, & ſi ſup hoc appellauerit, nullaten⁹ audiat, & hoc ſtatutũ nõ ſolũ de promouẽdis, ſed etiã de iam ꝓmotis, pręcipitur obſeruari. Tertiò dicit, ꝙ clerici qui cõtra formã iſtã quẽquã elegerint, eligendi poteſtate priuent: & ab eccleſiaſticis beneficijs nouerint ſe ſuſpẽſos p trienniũ: & eps qui contra hoc fecerit, aut cõſenſerit fieri, conferendi p̃dicta officia poteſtatẽ amittat: & p capitulũ, & ſi capitulũ negligens fuerit, per Metropolitanũ ordinentur. Ber. ¶ Not. j. tres qualitates requiſitas in promouendis ad ſacros ordines & ad miniſteria. i. ad dignitates & officia eccleſiaſtica. Nã primò requirit ætatis maturitas. Secundò morũ grauitas. Tertiò literarũ ſcientia. Potes addere alia quartã: ſcilicet, ꝙ ſit de legitimo matrimonio natus: vt patet j. de fil. p̃sby. quaſi per totũ. Circa primã. ſ. ætatẽ requiſitã in ordinãdis, dic, vt habes hodiè in cle. generalẽ. de æta. & quali. Circa ſecundã de grauitate morũ: habes j. de vita & ho. cleri. per totũ. & xlj. diſ. p totũ. circa tertiã. ſ. ſciẽtia, qũę & qualis requirat in ꝓmouẽdo, dicã j. De ętate verò requiſita in promouẽdo ad dignitatẽ & bñficia inferiora, vide quod plenè dixi in. c. ſup inordinata. de p̃bẽ. ¶ No. ij. ꝙ eps dicit generaliter præeſſe curæ toti⁹ diœceſis. vnde tota diœceſis põt ſibi dici parochia: vt in. c. Apoſtolicæ j. de dona. ¶ No. iij. ibi: *in ſeipſo debet oſtẽdere*. ꝙ eps debet eſſe ſpeculũ [a] aliorum in moribus. [b] concor. c. magnæ. de voto. ¶ † No. iiij. ibi, *ea propter*. quòd ſecundũ tpis neceſsitatem põt diſpenſari circa promouẽdos in epos, patientes defectũ eorũ quæ hîc requirũtur. cõcordat. c. innotuit j. e. Vnde hic refert Io. Andr. ꝙ quidã nobilis & põtẽs fuit promotus in epm diſpẽſatiuè. in. xviij. an. hæc tamẽ diſpẽſatio nõ debet fieri ſine maxima cã. Vtrũ aut Papa peccet diſpenſando, vbi non ſubeſt cã: vide Inn. in c. cũ ad monaſteriũ. de ſta. re. & qd̃ meli⁹ dixi in. c. de multa j. de p̃b. Vnũ tn̄ ſcias, ꝙ vbi nõ ſubeſt cã legitima nõ dicit ꝓpriè diſpẽſatio [c] ſed potius diſsipatio vt colligit ex diffinitiõe diſpẽſatiõis. quã diffinitionẽ vide p gl. no. j. q. vij. in. c. requiritis. § niſi rigor. & tene illã gl. [2] mẽti: qa tangit multa neceſſaria in materia diſpẽſationũ. ¶ † Vlti mò no. ꝙ eligendus in epm debet cõpleuiſſe. xxx. annũ. Nã in anno xxx. Chriſtus fuit baptizat⁹. & incepit p̃dicare: ideò ad ipſius ſaluatoris inſtar, iſtud tps fuit p̃fixũ in epõ: vt in. c. p̃sbyter. lxxviij. diſt. Gl. tn̄ ibi refert Io. Chriſoſt. tenuiſſe, quòd Chriſtus nondũ cõpleuerat tũc. xxx. annũ: ſed ſolũ attigerat. xxx. dies. de. xxx. ann. ¶ † Itẽ põdera tex. dũ requirit, ꝙ ſit natus de legitimo matrimonio. Nõ em̄ requritur ſolũ, ꝙ ſit legitim⁹: ſed ꝙ ſit natus de legitimo matrimonio. An aũt põt ꝓmoueri in Epm legitimatus p ſequẽs matrimoniũ: hæc litera ſic põderata facit, quòd nõ. ſed cõtrariũ tenet gl. [d] [4] d. c. innotuit. & dic vt ibi dicam. ¶ † Pro declaratione literæ, q̃ro q̃ ſnĩa requirat [e] tã in epõ, quã in alijs habẽtib⁹ dignitates, vel officia, vel beneficia eccleſiaſtica? Sol. Inn. ponit hîc quædã bona dicta & in effectu cõcludit, ꝙ q̃dã eſt ſcia eminẽs, q̃dã mediocris: q̃dã ſufficiẽs. Eminẽs ſcia dicit illa, p quã qs ſcit difficilimas. q. explicare: & diffinire in prõptu ſine volutiõe librorũ. Mediocris verò dicit p quã dificiles. q. decidunt cũ reuolutiõe tn̄ librorũ. Sufficiẽs aũt eſt legitimè requſita ſecũdũ qualitatẽ officij, ſeu beneficij. Vñ dicit qs habere ſciẽtiã ſufficientẽ qñ ſufficiẽter põt explere ea, q̃ neceſſariò incũbũt officio ſuo. Et hæc ſufficientia conſyderat arbitrio boni viri ſecundũ qualitatẽ loci vbi habet iſte viuere & cõuerſari, & ſecundũ qualitatẽ officij ſui. Ideò ad propoſitã. q. eſt dicendũ, ꝙ Papa deberet habere maiorẽ ſcientiã reliquis. cũ ſit p̃poſitis curę totius Chriſtianitatis. Epi verô deberent habere noticiã noui & veteris teſtamenti: cũ omni petenti tenentur reddere de fide rõnẽ: de quo vide bo. tex. xxxiij. di. in. c. qui Eps. lxij. di. in. c. j. & ij. Itẽ ſecũdũ Hoſtiẽ. debẽt habere ſcientiã iuris canonici: cũ ſecundũ illã debeant iudicare præſertim in cauſis matrimonialibus, vt in [c] c. j. de cõſan. & affi. Archidiaconi verò & p̃poſiti debent ſcire iura, ſecundũ Inn. cũ habeant ſecundũ illa iudicare. Sed hoc ego intelligo in his Archidiaconis & p̃poſitis, qui habent iuriſdictionẽ cõtẽſioſam. In illis verò qui ſolũ habẽt nudũ nomẽ: vt Archidiaconus & præpoſitus Senen. non requirerẽ talẽ ſcĩam. Quia, vt dixi ſatis eſt, vt habeant ſufficiẽtẽ ſcientiã. Et ſufficiens appellatur ſecundũ qualitatẽ officij & dignitatis ſuæ. Religioſi verò & Eremitæ magis indigent comtẽplatione, quã ſciẽtia. ar. xvj. q. j. in. c. legi. Supplet em̄ defectũ ſciæ p̃fectio charitatis: vt in. c. j. j̃. de renũ. Vnde dicit Inn. ꝙ in Abbate non requiritur magna ſcientia. & dicit Arch. in. d. c. leg. ſufficere ſibi, vt ſciant cantare & legere. Collec. dicit hoc verũ niſi habeat curã animarum. Sed ego nõ video qualiter poſſet primũ dictũ ſaltẽ de iure procedere, cũ quilibet Abbas habeat ſaltem curã fori pœnitentialis reſpectu monachorũ ſuorum. De presbyteris verò dic ꝙ debẽt ſcire canones pñiales: & illa q̃ habent in. c. quæ ipſis. xxxviij. diſt. ¶ Ex p̃dictis infert & ex tex. quòd omnino illi terati non debent ordinari. Et probat hoc clarius in. c. fi. de tẽp. ord. li. vj. ſi tn̄ ordinarent, acciperẽt characterẽ, ſecundũ do. quia ex quo qs [d] eſt baptizat⁹, eſt capax cuiuſlibet ſacramẽti: vt in. c. veniens. de p̃sby. nõ bapt. Parũ aũt ſciẽtes non debent ꝓmoueri. Niſi ſecundum Inn. ſint dociles, id eſt apti ad addiſcendum. quod procedit ſecundũ Hoſti. diſpẽſatiuè, & ex magna cã: quaſi nõ ſufficiat, ꝙ quis ſit docilis ad hoc, vt ꝓmoueat, & bene loqũit. & credo hunc intellectum habuiſſe Inn. Sed dixi, conſiderandã eſt multũ qualitatẽ loci. Nam in prępoſito hominib⁹ abiectis & modicæ cõditionis, non requirit tanta ſcientia: ſicut in eo, qui p̃ponitur curæ magnorũ virorũ. concludit tn̄ Inn. vnũ dictum notabile [f] ꝙ peccat acceptãs dignitatẽ, vel officiũ, ſi non habet ſufficientẽ ſcientiã ad exercẽdum ea quæ incumbunt illi dignitati, vel officio. & videtur hoc dictum probari vltra rationem naturalẽ in. c. non eſt putanda. in fin e. j. quæſtio. j. ¶ Idem dic de promouendis ad doctoratum. habentes enim ſufficientem ſcientiam, illi non peccant petendo gradum:

pæ: vt ibi per ſcriben.

a ¶ Speculum. vide bo. text. in. c. præcipuè. xj. qõ. iij. & in. c. qualiter. el. ſecunda. de accuſa.

b ✠ SEB. SAPIA. ¶ In moribus. Adde tex. in. c. cleros. xxj. diſt. q dicit, ꝙ Epi, latinè dicunt ſpeculatores. & ideò text. in. c. clericũ. §. exhis. xj. qõ. j. appellat epm ꝓ curatorẽ animarũ vñ text. in. c. ante oĩa. xl. diſ. dicit ꝙ Epi officio, nihil eſt laborioſius & periculoſius: ſed nihil beatius apud Deũ, ſi bene agat.

c ¶ Diſpẽſatio. Vide bo. glo. in. c. vt cõſtituerẽt. i ver. detrahẽdũ. l. di. vide. ſ. eo. c. ſignifica ſti. piſtũ in. v. col. Hoſti. & do. in. c. dudũ el. ij. de elec. & gl. do. in. c. quãto. de iureiurã. docto. & ibi p iſtum in. c. de multa. de præbend. & in. d. c. dudũ. in. xv. co. in fi. & in. c. quia in tm̄. de p̃ben. in c. licet. & in. c. literas. de reſt. ſpo. in vj. col. in. c. ſuper eo. de vſu. in. c. fin. de diuort. & in. c. cũ ad monaſteriũ circa fi. de ſta. mona. & in. c. p venerabilem. in. ij. col. qui fil. ſint legi.

d ¶ Adde Spec. & Io. An. in ti. de diſpẽ. & in tit. de le. §. ix. ¶ Gl. in ver. cõiugatã. in fin. & ibi iſtũ. Pe. de ancha. ra. in. c. p tuas. de proba. Ioã. and. in addi. Spe. in rub. qui fi, ſint le. Bart. in. l. incõcubinatu ff. de cõcu.

ZACHARIAS. ¶ Tu limita hãc gl. & quod p iſtũ illi addit p ſing. dictũ Franc. de cre. ſing. ſuo. xxij. incipien, ecce habebã. niſi talis eſſet nepos concubinę quo quis mortuo filiã vxorẽ duxiſſet. Idẽ nõ. Hippo. de Marſ. ſing. cxxj. inci. nepos ex filio. & Iac. rebuf. in. l. filios. nu. j. & in addi. ad eum. C. de mu. & orig. lib. x.

e ¶ Quæ ſcientia requratur. Tu adde his, an Papa poſsit cũ illiterato diſpenſare: vt ſit Eps. no. Fel. in. c. fi qñ. col. ij. ver. dũ gl. hîc dicit. de reſcri. & poſui in addi. ad iſtũ in ru. de ſum. Trini. col. fi. nu. vj. in addi. in verſi. Epi. in no.

f ✠ SEB. SAPIA. ¶ Dictum notabile. Vide tex. in. c. cum ſit ars artium. de æta. & qua. vbi probatur, quòd eſt in culpa ordinans & ordinatus illiteratus, ſed dicit ibi Inn. ꝙ qui ordinant, non ſunt ſemper in culpa: ſed illi quibus iniungitur examinandi cura: & quãtũ peccent, qui parum curioſè examinãt, videãt tex. in. c. quando. xxiij. di. Et adde, ꝙ mirabiliter dixit Pe. de Ancha. in cle. j. in vlti. no. de æta. & quali. quòd promouens ſciẽter indignum, tenetur eccleſię quam læſit ad intereſſe.

a ¶ Digni. Vide iſtũ in.c. ꝓpoſuiſti. de ꝓba vbi enumerat qualitates req ſitas in doct. in vl ti. colũ. ibi: & ſex requiruntur. & vi de Bartolum poſt Cy. in. l. omnes po puli. ff. de iuſti. & iure.

SEB. SAPIA.

b ¶ Pro argumento. De hoc argumento vide Abb. in. c. per venerabi lẽ. qui fil. ſint leg. per Iaſo. in. l. quæ de legato. col. j. de legat. j. in regula, cui licet. de regu. iur. lib. vj. Iaſ. in. l. ſi qñ. §. generaliter. in fi. C. de inoffic. teſta.

c ¶ Cõpletus. De materia vtrũ annꝰ cœptus habeatur pro completo: vi de gl. & doc. in. l. qua ętate. in prin. ff. de teſ. & ꝓbar. in. l. ſi cui legetur. in prin. vbi latè attingit iſtã materiã, diſtinguendo ff. de lega. j. vide iſtumin. §. inferiora. in. ñ. nota. Aenæas falco.

SEB. SAPIA.

d ¶ Non fuit caſta. Ex genere oritur ſiniſtra præſumptio: ꝙ talis filia, qualis mater. Sic etiã talis filiꝰ, qualis pater: vt no. gl. in. l. quod ſi nolit. §. qui mãcipia. ff. de ædili. edic. vbi põit illud carmẽ: Sæpe ſolet filiꝰ ſi lius eſſe patri. fa. tex. in. c. ſi gẽs Anglorum. lvj. diſtĩ. de quo omnino vide do. And. Sicu. in conſil. xxxiij. pręclare. col. xix. in. ñ. volu.

SEB. SAPIA.

e ¶ Vacent beneficia. Quid autẽ in Abbate, an vacẽt eiꝰ beneficia ante benedictionẽ: an verò reqratur benedictio, ſicut in Epiſcopo requiritur conſecratio. vide Oldr. in conſi. xiij. vbi concluditur, ꝙ nõ. & ita tenent communiter doc. ĩ. c. de multa j. de præben.

cum petam facultatem communicandi alijs ſcientiã quã habẽt. quod pertinet ad charitatẽ: ſed in minꝰ inſtructis eſt peccatũ præſumptionis. ita dixit gl. in. cl. ij. de magi. quã no. ¶ Vnũ tñ ſcias, ꝙ pauciſsimi dignia attingũt gradũ doctoractꝰ: vt no. in. l. cũctos populos. C. de ſumma trini. per doc. Allego in hoc dicta dictorũ, nõ ꝙ in hoc ſint neceſſaria: ſed ad inferendũ, ꝙ etiam illis temporibus promouebantur indigni: & ſemper fuit. ¶ In gl. j. in fi. dic ꝙ in Epõ requiruntur multa alia, quàm hîc exprimãtur. Et ponit Hoſtiẽ. verſus: Anni triginta, ſaceror do: pura volũtas: & morũ grauitas, ſapientia, ſponſa parentis. Concurrens fama, decus: hæc hæc dant pontificalem. Et declarando primũ: Anni. xxx. probatur hîc. Sacer ordo: quia promouendus in Epiſcopum debet eſſe in ſacris, ſaltem in ſubdiaconatu: vt in. c. à multis. de ætate & quali. Pura voluntas: quia debet eſſe liber, & non ſeruus: vt j. de ſer. non ordi. per totum. Morũ grauitas: vt probatur hîc. Sapientia debet eñ habere ſapientiã, nedũ quo ad ſpiritualia: vt in præalle. c. Epiſcopꝰ. ſed etiã quo ad temporalia. Vnde ſimplex & inexpertus nõ debet promoueri in Epiſcopũ: ſi tñ fuerit promotus, nõ debet deijci propter hanc ſimplicitatem quo ad temporalia: ſed debet dari ſibi coadiutor: vt probat. xxxix. diſt. c. j. iuncto. c. quia frater. vij. q. j. Sponſa parentis: quiaꝰ debet eſſe de legitimo matrimonio natus, vt hic. Cõcurrens fama: quia non debet opin. promouendi in aliquo vacillare: ſed debet eſſe famę bonę. vt in. c. tãtis Daniel. lxxxj. diſ. & d. c. omnipotẽs j. de accu. Et dicit Io. An. ꝙ ſi vltima pars iſtorũ verſuũ diceret pontificatus: tũc dictio decus. poneret illud requiſitũ. ſ. quòd promouendus debet eſſe decorus. i. non corpore vitiatꝰ: vt j. de corpo. vitiat. per totũ. Sed & debent etiam in eo concurrere illa. xij. c. apoſtolicæ regulæ id Titũ. j. &. j. ad Timothe. iij. Quæ tractantur à. xxv. di. vſq; ad. l. excluſiuè: & à. lxxxj. vſq; ad cj. Tñ, vt dicit Hoſtiẽ. & bene, requirẽdus eſſet à Deo talis: quia de facili non reperitur in humanis homo, in quo concurrant talia & tãta requiſita. ¶ In gl. in ver. *multò fortius*: ibi: *niſi præcellat alios ſcientia*. Intellige hoc ſanè, prout not. gl. in. c. viliſsimus. hîc alleg. Nam ſufficit, quòd Prælatus habeat ſufficientem ſciẽtiam, licet reperiatur alius eo ſufficiẽtior. ¶ † Et in fin. gloſſ. no. iſtam gloſſ. pro argumentob à minori ex maiori ſumpto: vt tale argumentum procedat, etiam in iure: vt hîc. & in eo quod gloſſ. in fi. explicat de Paulo & Euſtochio. & intellige de Paulo, q fuit fortior Euſtochio, quæ fuit virgo. & licet fuerit fortior: tamẽ nõ potuit reſiſtere ſtimulo carnis: ergo nec Euſtochium. ¶ † In gloſſ. in verb. *exegerit*. in fin. Nota bene iſtam gloſ. quia quotidiè allegatur. & vide Archidi. in. c. ſi annum. de iudi. lib. vj. vbi dicit, quòd regulariter annus debet eſſe completusc: niſi aliud caueatur in iure. Diſtinctio tamen huius glo. communiter recipitur. Sed ego multum concordarem verba diſpoſitionis. Nam ſi diceretur, quod in. xviij. anno poſſet quis promoueri, ſufficit quòd attigerit vnum diem, octauidecimi anni: quia verum eſt dicere iſtum eſſe in octauodecimo anno. Secus, ſi diceretur, quòd habeat. xviij. annos. de quo vide plenius per gloſſ. in cle. generalẽ. de ætate & quali. ¶ Extra gl. quæro, quæ ætas requiratur in abbate. dic ꝙ iure clarè non cauetur: ſed in abbatiſſa eſt tex. in. c. indemnitatibus j. eo. lib. vj. vbi dicitur, ꝙ debet eſſe. xxx. annorũ. dic etiã quòd debet eſſe virgo: vnde vidua non põt eſſe Abbatiſſa quãtuncunq; caſtè vixerit in monaſterio. de quo vide gl. in cle. attendentes. de ſtatu. regu. ¶ In Abbate verò cõmuniter dicitur ſufficere ſi attingat. xxv. annos. per. §. inferiora j. eo. c. Nam iſta eſt ætas requiſita in omnibus dignitatibus inferioribus. vnde ex quo tex. in dicto c. idẽnitatibus. prouidit ſolũ de Abbatiſſa, videtur voluiſſe relinquere Abbatẽ in cõmuni regula aliorũ ꝓlatorũ. Et nil mirũ. Nam olim promouenda in Abbatiſſam debebat eſſe ſexagenaria. nam tẽpus in eis debet ſupplere defectum ſexus & diſcretionis. In inquiſitore hæreticę prauitatis requiritur. xl. annus. vt in clemen. nolentes. de hæreti. de quo mirantur ibi gliſſa. ꝙ in Epiſcopo ſufficiat xx. an. qui eſt etiã inquiſitor hæreticę prauitatis à iure deputatꝰ: vt in. c. ꝓ hoc. de hæreti. lib. vj. Vñ dicit, ꝙ hoc eſt de arbitrarijs, quaſi non poſſet reddi rõ ſufficens inter Epiſcopũ & inquiſitorẽ. Sed fortè hoc cõtingit quia promouẽdi in Epos trãſeunt cũ magna inquiſitione. Nã recipiuntur teſtes, & diſcutitur prius promotio in conſiſtorio Papæ in collegio Cardinalium. Itẽ quia promotus ad tantã dignitatem præſumitur ex omni parte idoneꝰ. Sed officium inquiſitionis non committitur cũ tanta indagatiõe: & ideò volue runt iura, vt ſit maturus ætate: & regulariter de ætate requiſita in canonicis, & alijs, dixi plenè in. c. ſup inordinata. de ꝓbẽ. ¶ Vlteriꝰ ęro qa patiẽs defectum in natalibus, nõ põt ꝓmoueri ad ordines, vel in epm nunquid poſsit ꝓmoueri in abbatiſſam videtur primò ꝙ defectus nataliũ nõ impediat: cũ nõ habeat recipere ordinẽ: vt in. c. noua. de pœni. & remiſ. Contrariũ eſt verũ: vt not. in. d. c. idẽnitatibꝰ. Nã Abbatiſſa dicit habere dignitatẽ, vt ꝓbat in. d. c. indẽnitabus. ergo defectus nataliũ impedit: vt. c. jj. de fil. presby. Itẽ poteſt timeri de incontinentia: ex quo mater non fuit caſtad iuxta illũ verſic. Inſequitur leuiter filia matris iter. An aũt habentes filios poſsint promoueri in epiſcopos, etiam ſi ſint legitimi: vide bonũ tex. cum gl. in. c. Syracuſanæ. xxviij. diſtinct.

d

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus dicitur in mora petendi conſecrationem, ſi non petit poſt tres mẽſes à die confirmationis. 5.*

2 *Epiſcopus electus & cõfirmatus poteſt exercere ea quæ ſunt iuriſdictionis: ſed non ea, quæ ſunt ordinis epiſcopalis ante conſecrationem. 6.*

3 *Beneficia promoti & translati in Epiſcopum vacant ipſo iure.*

4 *Beneficia promoti in curia: an vacent in curia, vel extra.*

6 *Tempus quod datur ad eligendum, vel electioni conſentiendum, quantum ſit: & ad quædam alia gerenda.*

7 *Diſpenſatio quæ procedit motu proprio largè interpretatur: ſecus illa, quæ venit ad poſtulationem partis quia ea eſt odioſa: niſi veniat motu proprio. 8.*

9 *Diſpenſatio ad vnum, extenditur ad conſecutiua ad aliud.*

10 *Beneficia priora, an vacent, ſi electus de facto adminiſtrat ante, quàm ſit confirmatus.*

11 *Diſpoſitio ca. quanto. de transla. Epiſcopi. loquitur in Epiſcopo, qui tranſtulit ſe de facto alium epiſcopatum.*

Cum verò. ¶ Beneficia electi in Epiſcopũ vacãt per cõfirmationem adeptiõis, poſſeſsionis, & cõſecrationis ſecutã: vel poſt tẽpus præfixũ ad petendã cõſecrationem. h. d. vſq; ad §. inferiora. ¶ No. j. quatuor reqſita ad hoc ꝙ vacẽt bñficia electi in epm. Primò eñ requiritꝙ fuerit electus. Secundò, ꝙ cõfirmationem electionis fuerit conſecutus. Tertiò, ꝙ ſit adeptus poſſeſsionẽ, Quartò, ꝙ ſit cõſecratus, vel ꝙ ſit in mora petendi cõſecrationẽ. † Et dicitur eſſe in mora ſi nõ petit intra tẽpus præfixum à canonibus: ſcilicet intra tres menſes à tempore confirmatiõis habitę: vt in. c. ij. lxxv. diſtin. & dicam latius poſt gl. Et ex his & ex tex. no. ordinem procedendi. Nam primò quis eligitur. Secundò electio confirmatur. Tertiò adminiſtrationem cõſequitur. Quartò conſecratur. & vnum naſcitur ex reliquo. Nam vigore electionis fit confirmatio: & virtute confirmationis competit ius adminiſtrãdi: vt in. c. trãſmiſſam j. eo. † Et vt poſsit plenè adminiſtrare

a ¶ Ipso iure. Adde Abb. consi. cj. Cal. consi. j. de transl. Præla.
¶ Adde q̃ posui in. c. licet. in vñ. not. s̃. & vtrũ beneficia electi in Eccl̃m, vacent ante acceptationẽ: vide in. c. fi. in nu. xiñ. s̃. de postula. præla. tñ credo, q̃ non, quia requiruntur quatuor, de quibus. s̃. in no. j. ad hoc, vt talia beneficia vacent. Aenæas falco.

b ¶ Liberã. vide q̃ dixi in. c. fina. s̃. de postu. præla.

c ¶ Consecutus. vide bonum tex. in c. licet Episcopus de pręben. lib. vj.

d ¶ Adde istũ in. c. j. in nume. viñ. s̃. eo. Aenæas falco.

e ¶ Dñs tẽporalis. quod põt cõtingere duobus modis Primò si non fuit requisitus in electione, prout erat cõsuetudo: vt dixit singulariter Inn. in. c. quod sicut. j. eo. vel quia Princeps habet ipsum suspectũ se cũdũ eundẽ Inn. in. c. super his. j. de accu. nã vtroq; casu princeps põt resistere: & istis duob⁹ modis põt de iure resistere. si autem de facto resisteret, tũc Papa habebit prouidere. Vel dicas q̃ nũ quã põt de iure resistere: vt in. c. qđ sicut & ibi Abb. in nume. 7. j. e. tñ solet tolerari recusatio Principis ex iusta cã. Aenę. falco.

e ¶ Maioris partis No. per. c. de multa. de præbẽ. & d. c. licet episcopus. eo. ti. lib. vj.

f ¶ Tres mẽses. ad de Cal. cõsi. iiij. e. titulo.

ZAHARIAS. c ¶ Adde, q̃ iusto impedimento impedito non currit illud trimestre: & qualiter debeat ita impeditus agere si non possit haberi copia Romani pontificis: recurre ad gl. ordi. in. c. cupientes. & ibi Archi. & Pet. de Anch. do. & Phil. fran. in. §. quod si per viginti. in verſic. bo. proposita. & in. §. insuper. in ver. impedimento. eo. tit. li. vj. vbi dicit talẽ in scriptis debere p̃ testari: vt ei nõ currat tẽpus p. l. cũ quidã. & ibi Bar. Ang. & Pa. de ca. C. de his, qui per me. iudi. nõ app. Cano. in. c. si iustus. de appel. Ant. de butr. cõs. xxvij. in prin. Bald. cõsi. cxvj. volu. j. Alexan. cõsi. xix. col. ñ. ver. circa secũdum. vol. j. cõsi. clxv. col. ñ. circa fi. volu. ñ. & Rotã decisi. xxñ. incip. qñ aliqua causa. in anti. in titu. de iudi.
Anto. Francis. ¶ An impeditus debeat protestari, & quomodo? Dicas q̃ impeditus facto iudicis, debet protestari de tali impedimento: aliãs non excusaretur: vt per gl. in. c. cupientes. §. quod si per viginti. de elect. libr. vj. & per Bar. in. l. j. §. dies. ff. quando appel. fit. & habetur per Imol. & Gemi. in d. §. quod si per viginti. & no. in. c. fi. de appel. secus aũt est in alijs impedimentis, in quibus non est necessaria protestatio, q̃uis illa sit vtilis. & ad cautelam fieri soleat, secũdũ Pe. de Anch. in. d. §. quod si per viginti. & Imol. in. d. c. fi. de appel. & habetur per Inn. & Feli. in. c. ex ratione. in. vij. colũ. de appell. & vide Pau. de cast. in consi. xxj. & omnino Alexand. post Rom.

administrare debet consecrari: quia electus & cõfirmatus põt exercere ea, quæ sunt iurisdi. ea verò, quæ sunt ordinis ep̃alis, non exercet ante cõsecrationẽ habitã: vt in. c. trãsmissam j. eo. vnde cõiter dicunt Canonistæ: q̃ cõsecrando ep̃alis est ordo: ideò in multis iuribus dicitur Ep̃m ordinari, in aliquibus consecrari: quia in cõsecratione recipit ordinẽ episcopalẽ. Theologi tñ dixerũt, q̃ non erat ordo sicut nec prima tõsura. vnde ipsi dicũt septẽ esse ordines ecclesiasticos. Nos autẽ Canonistę dicimus nouẽ quia cõputamus primã tonsurã, & ordinẽ episcopalẽ. de quo vide bo. glo. in prœmio Sexti.
¶ † Vltimò no. q̃ beneficia p̃moti & translati ad ep̃atum, vacãt ipso iure [a] vnde nõ requiritur alia sñia: vt colligitur ex tex. ibi: *habeat liberam facultatem.* Non em̃ haberet collator liberã [b] potestatẽ, seu facultatẽ cõferendi, si haberet necesse expectare sententiã priuationis, vel alicuius cõsensum: iuxta not. in. c. de multa j. de præbẽ. & c. licet Episcopus. eo. tit. libr. vj.
¶ Sed quæro, nunquid de necessitate requirantur omnia hîc expressa ad hoc, vt vacent beneficia istius promoti? Sol. dic, q̃ saltẽ in effectu requiruntur, & si non formaliter. Nam hodiè propter reseruationem summorũ põtificum, electiones non confirmantur: sed Papa prouidet ex officio suo: vnde illa prouisio cum pronũtiat aliquem episcopum, habet vim electionis & confirmationis, sicut dicimus in collatione beneficiorũ: vt not. in. c. cum olim. de cau. possess. & proprieta. Vnde dicẽdum est, q̃ post prouisionem factam per papã, non vacant immediatè beneficia prouisi, seu pronuntiati: sed debet expectari, vt iste prouisus consequatur prius administrationẽ & quòd consecretur. Et quanquã curia hodiè de facto non seruet, sed immediatè conferat beneficia pronuntiati: tñ illa collatio nõ habet effectum, seu habere deberet: nisi postquã prædicta interceſſerint: qa non debet quis perdere primum beneficium: nisi plenè sit secundum consecutus: [c] vt in. c. si quis iam tranſlatus. xxj. quæstione. secunda. & in capitul si qui Episcopi. xcij. distinc. ¶ † Et vtrum beneficia promoti in curia vacent in curia, an extra curiam: & si existendo in curia recipit possessionem episcopatus per procuratorem: vide ad hoc gloss. nota. singu. in. clementi

a b c d e

4

in. l. si pupillo. in. §. si quis ipsi prætori. ff. operis noui nuntia. & in. l. ij. C. de nautico fœnore, & habetur p̃ Bar. in. d. l. ñ. in. ¶ quod diximus. ff. si quis cau. & habetur in. c. j. §. si autẽ. & in. c. plerunq; de rescriptis. ¶ Et Adde quod Bar. in dicto. §. quod diximus. dicit, quòd est de consuetudine facere talem protestationem. Alexander autem ibi dicit, quòd requiritur talis protestatio ad declarandũ animũ protestantis. Et adde q̃ impeditus per iudicẽ prosequi appellationẽ intra annũ restituitur ad tantum tẽpus, quanto fuit impeditus. vt per Inn. in c. ex ratione de appella. & per Pau. de castro in præalleg. cõsi. xxj. & in alio consi. xxv. & habetur in. l. cũ ipse. vbi per Bal. & doc. ff. de excusa. tuto. Et plus dicebat do. Pau. in dicto consil. xxv. quòd idem est dicendum, q̃n etiã impeditur p̃ partem, secundũ Cy. in. l. fin. C. de adul. secus si fuisset impeditus culpa sua: quia tunc currit sibi tẽpus, vt p̃ Innocẽ. & Hostien. in. c. fi. de elect. & habetur in. l. quibus diebus. in prin. ff. de condi. & demon. Et adde, q̃ impeditus debet probare impedimentum: & q̃ perfeciſſet id, qđ intendebat perficere nisi fuisset impeditus. text. est no. secundũ Bart. ibi, in. l. qui commeat⁹. ff. de re mili. & idem tenet Bar. & Alexand. post eũ in. d. l. iij. §. quod diximus. ff. si quis caut. & habetur per Bart. in. l. præses. C. de ap. & per Bal. in l. in pecuniarijs. de ferijs. & vide Alex. in consilio xlix. in secunda parte consiliorum.

d [d] nus temporalis non vult pati istum nanciſci possessionem. Ideo text. vult, q̃ ad hoc, vt vacẽt priora beneficia, oportet, quòd de facto habuerit administrationẽ bonorũ. ¶ Quid aũt si habuit partem bonorum? Solutio. dicit petrus quòd si consecutus possessionem maioris partis [e] bonorum, habet locum iste tex. secus si minoris partis. argumentum in. c. frequens, de restitutione spoliatorum. libro sexto. & vide de hoc quod legitur & notatur in capitulo. si tibi concesso. de præbendis. libro sexto. & in capitulo transmissam j. eodem. & in capitul. commissa. eodem tit. libr. vj. Vbi etiam not. quid si habuit administratiosionẽ spiritualiũ, & non tẽporaliũ? ¶ † In gl. in ver. *decurso tempore.* ibi: *sed verius est.* Et hæc secũda opi. verior, cũ suppletione tamen. Nam tres menses [f] dãtur ad petendam consecrationem: vt currãt isti tres mẽses à tempore habitæ confirmationis: vt. s̃. dixi & si confirmatus negligit cõsecrari infra istud tẽpus, statim vacant beneficia sua: non tamen debet incontinenti repelli ad episcopatu. Sed debet expectari per alios tres menses: & quo ad hãc repulsionem, procedunt iura, quæ faciunt mentionẽ de sex mensibus: vt in capitul. quoniam. c. distinctione. & in. c. secundo. de transla Epi. Et generaliter de istis temporibus contingentibus tempore vacationis: vide bo. & plenam glossam. in capitul. si electio. de electiõe. libro. sexto. vbi habetur de tempore præfixo ad eligendum, & electionem præsentandum de electo & de tempore præfixo ad consentiẽdum electioni: & de tempore petendi confirmationem, consecrationem & pallium. ¶ † In glossa. in verſiculo. *ad quem ſpectant.* ibi: non dicitur pleno iure. nota principium glossæ, quare expectatur tempus consecrationis, ex quo habet possessionem episcopatus. nam licet habeat possessionem, non tamen adhuc potest dici Episcopus, ex quo non est consecratus. sed debet appellari electus, [g] quantuncunque etiam sit confirmatus. vel prouiſ

e f

6

g ¶ Electus. Vide istũ in. c. tàm literis. in ver. cõsecrandi. & in ver. à prælatione. j. de test. gl. in. c. j. de reli. do. & gl. in præ. cle. in verſ. pontificatus. & ibi istũ in apost. Vide Inn. & istũ in. c. de multa. de præbẽ. vbi. non dicit Ep̃s ante cõsecrationẽ. gl. in cle. ñ. in ver. põtificũ. de cele. miſſ. vbi appel. ponti ficis, nõ venit electus & confirmatus nondũ cõsecratus & gl. in cle. j. in verſi. quãuis. de pœ. fallit in casu cle. j. in ver. Ep̃is. de fo. cõpe. quia materia ibi ſubiecta ita concernit electos & confirmatos nondum consecratos, sicut Ep̃os, cùm electus & confirmatus tantũ ea põt, quæ sunt iuriſditionis, sicut Ep̃s. & vide istũ in. c. cũ Apſica. in fi. de his, q̃ fi. à præla. & in. c. eos. de hæ. Et ideo pluchrè dixit Bal. in. l. si nondum. C. de furtis. & not. quòd si ciuitas, interfecit electum, non tñ dicitur interfeciſſe ep̃m. quod no. pro limitatione. c. ita nos. xxv. ij. quẽ tex. alle. Abb. in. c. cũ cãm. in fi. de probat. & in c. cum dilectus filius. el. ij. in. v. col. de simo. & in. c. inter quatuor. in. iij. col. de maio. & obe. vbi si ciues interfecerunt ep̃m, priuatur ciuitas & eccleſia dignitate ep̃ali. appellatione tñ p̃lati cõprehenditur electus & confirmatus vt probatur in. d. c. tam literis. & voluit Gemi. in. c. j. lib. vj. de iureiu.

¶ Adde Oldr. cõſi. xxxiij. vbi ponit, ꝙ ſecus eſt in Abbate: quia eſt Abb. ante bñdictionẽ: & eius bñficia vacãt adepta poſ. licet nonſuerit bñdictus.

ZACHARIAS. ¶ Adde Feli. in c. eam te. col. v. ver. tertiò reſtringitur. de reſcriptis. ſecus eſt in epiſcopo, vt ibi per eũ. vbi ponit differentiam, quę inter epiſc. & Abb. eſt quo adiſta. Dicit pro hoc. ſ. ꝙ Abb. ſtatũ poſt electionem appelletur

Abbas. in c. j. de ſupplen. negl. prę la. iſtum in c. me minimus. in prin. & ibi Felin. de ac. & põt ante ſuam benedictionẽ vti baculo paſtorali, anulo & mitra: vt no. iſte cap. intermonaſterium, col. vlt. verſi. quæro vltimò. de re iudi. poſt Io. and. in cle. attendentes. §. ſtatuimus. de ſta. mona. quod tamẽ intelligo de priui legiatis: vt in c. p̃alle. §. ſtatuimus.

a ſus [a] per papam: vt in c. tua. de his quæ fiunt à p̃la. & j. eo. c. noſti. vnde non poteſt dici translatus ad plenũ. ¶ In ea. gl. ibi: *ſtatim poſſunt conferri priora beneficia*. Not. gl. ex qua habes, ꝙ ſi prouiſus de epiſcopatu, facit ſe ſtatim conſecrari, non debet expectari tempus trium menſiũ [b] vt vacent priora beneficia. Et hanc opi. gl. tenet Inn. & Cõpo. & cõiter doc. præter Hoſ. qui in hærendo verbis literæ: requirit p̃cisè lapſum illius tẽporis præfixi ad conſecrationem: quia ſecundũ eũ tex. ita loquitur. nec eſt illa ſola rõ, quã allegat gl. quia poſſet repelli ante conſecrationẽ: ſed eſt etiã illa ratio, ſcilicet ꝓpter multas expenſas, quas ſolet facere ꝓmotus. & allegat Hoſti. pro ſe. c. ſi qui eꝑi. xcij. di. ¶ Ioã. An. per illũ eundẽ tex. cõcordãdo diſtinguit, ꝙ aut iſte cõſecratus ante lapſum trium menſium, habuit poſſeſſionẽ eꝑatus: & tũc cũ plenè ſit trãſlatus, vacãt ſtatim bñficia priora: vt probatur ibi. Aut nõdũ eſt adeptus poſſeſſionem: & nõ ſufficit ſola conſecratio: vt hîc. & hæc opi. vera & ſatis hoc fuit de mente huius gl. & facit. c. ſi quis iã translatus. præall. ¶ † Sed dubiũ eſt qd ſi confirmatus, ſeu prouiſus habet diſpẽſationẽ vt non teneretur cõſecrari intra annum, nunquid ſuſpendatur ad annũ vacatio priorũ beneficiorum, præſuppoſito, ꝙ in diſpenſatio ne nihil de prioribus beneficijs caueatur. ¶ Io. And. in effectu videt velle, ꝙ aut hæc diſpẽſatio fuit cõceſſa motu proprio papæ: vt tũc nõ vacabunt ſtatim priora beneficia: ſed expectabitur annus. aut papa diſpenſauit ad inſtantiã: & tunc ſeruabitur, quod hîc dicitur ſcilicet ꝙ vacabũt poſt tres mẽſes. &c. Ratio diuerſitatis eſt ſecũdũ eum, quia primo caſu debet fieri larga interpretatio, [c] ex quo diſpenſatio [d] motu ꝓprio principis fuit facta. Sed in ſecundo caſu non debet fieri extenſio de vno ad reliquũ: cũ materia ſit odioſa. arg. pro vtroq; dicto in c. ſi motu proprio. cũ ſeq. de præbẽ. lib. vj. ¶ † No primò hoc dictum Io. an. ex quo habes duo dicta notanda. primum, quòd diſpẽſatio licet in ſe ſit odioſa & reſtringibilis: vt in c. j. &. ij. de fil. presby. li. vj. tñ ſi fit motu proprio, debet latè interpretari. & not. vnũ effectũ conceſſiõis factæ motu proprio: quod habet limitare glo. in clemen. ſi Romanus pontifex. de præbend. Secundum dictum, quòd diſpenſatio non debet extendi ac actum, quaſi cõſecutiuum, ſi eſt facta ad inſtantiam. Domi. ant. dubitat de hoc ſecũdo dicto: quoniam priora beneficia vacãt per conſecrationem: aut per negligentiã in pętenda conſecratiõe, quæ committitur per curſum illius tẽporis, de quo in tex. † Sed obtinẽs diſpẽſationẽ, vt nõ teneaꝫ cõſecrari intra annũ dicit negligẽs: ergo nec vacabunt priora beneficia. Et hæc opi. plus placet quã præcedens. nã vacatio beneficiorũ venit conſecutiuè ad conſecrationẽ. diſpenſatio autem ad vnũ extendit effectũ validũ ſup actu, in quo diſpẽſatur abſq; eo, ꝙ extẽdatur ad illud cõſecutiuũ ordinis ſacerdotalis eſt, ꝙ poſsit habere ecclẽ. curatã. de ele. li. vj. licet canon. & tamen non extenditur ad illam. Hanc opinio. tenuit Oldrad. conſi. ccxv. incip. puncta breuia. in. iij. col. & But. in c. literas. de filiis presby. Moder. hoc volunt in c. poſtulaſti. in. xviij. colum. de reſcrip. & Conſt. hîc in. §. ſeq. & Spec. in tit. de leg. ñ. ver. quid ſi diſpẽſatum. & Gemi. in c. ij. de fil. presby. lib. vj. & per iſtum in c. pro illorum. de præben. & gl. in cle. generalem. de æta. & qual. & Gemi. in c. licet canon. præalleg. in prĩ.

b

c

d

e ad conſecutiua [e] ad illud: vt no. gl. in c. quia intantũ. de præbẽ. & in c. ſi quis in clero. vij. q. j. facit qd̃ no. Hoſt. in c. poſtulaſti. de reſcrip. & vide quod plenè dixi in c. at ſi clerici. in §. de adul. de iudi. ¶ Et in fi. gl. Hæc iura vt dixit Ioã. an. & benè, nõ ꝓbãt hoc vltimũ dictũ gl. & dic ꝙ. c. litera. loquitur in duobus canonicatib9 in eadẽ eccleſia. & eo. modo. c. cum noſtris. nõ loquit etiã in caſu noſtro. & cõtra gl. videt text. in c. de multa. in fi. de præbẽ. vbi dicit, ꝙ per receptionẽ ſecundi curativacat primũ cõſimile: ergo ſecus ſi primũ erat ſine cura ¶ Sed dubiũ

f eſt ſi primũ requireret reſidẽtiã: [f] nunquid vacet per adeptionẽ ſecũdi curati. & credo ꝙ nõ: licet debeat priuari. quod plenius dico in. c. fi.

10 de cleri. non reſi. & in. d. c. de multa. ¶ Vltimò hîc quærit, vtrũ priora beneficia vacent, ſi electus adminiſtrat de facto ante confirmationẽ.

g Collec. hîc ꝙ fic. [g] allegat. c. quãto. de trãsla. eꝑi. Aduerte, quia nõ debet iudicio meo pl9 operari adminiſtratio facti, quã iuris. ſed ſi iſte de iure adminiſtraſſet: nõ per hoc vacarẽt priora beneficia, ſed deberet expectari tẽpus præfixum ad cõſecrationẽ, vt hîc: ergo idẽ dicamus in eo quiadminiſtrat de facto: vt nõ ſit melioris conditionis ſtultus, quã ſapiens: vt in c. eũ qui. de

11 præben. lib. vj. ¶ † Ad. c. quanto. dic, ꝙ loquit in epiſcopo qui tranſtulit ſe de facto ad aliũ Eꝑum. Nã quia de facto plenè trãſlatus eſt, ꝓdit primũ epiſcopatũ: & nõ debet habere ſecũ dũ: vt ſic careat habito & ambito: vt ibi.

SVMMARIVM.

1 *ÆEtas habilis requiritur tempore collationis: aliter collatio eſt ipſo iure nulla: ſed an requiratur in beneficijs non curatis. 3.*

2 *Beneficiatus non faciens ſe promoueri ad ordines, an ſit ipſo iure priuatus beneficio. 9. 10.*

4 *Archidiaconus regulariter non habet curam animarum, & non poteſt excommunicare.*

5 *Excommunicatio per quas perſonas poteſt fieri.*

6 *Excõmunicatio facta cũ maiori ſolẽnitate, non plus ligat, quo ad Deũ quã aliæ: ſed fit ad terrorem.*

7 *Epiſcop. non poteſt diſpẽſere circa defectus ætatis.*

8 *Epiſcopus conferendo beneficium ſcienter inhabili, non pro hoc videtur ipſum habilitare: ſecus in Principe.*

11 *Epiſcopus oportet, quòd ſit Subdiaconus tẽpore quo eligitur in Epiſcopum.*

12 *Promouendus ad dignitates inferiores, vel ad eccleſiam curatã: an debeat eſſe ſaltem in ſacris tempore promotionis.*

Inferiora. ¶ In dignitatib9 & officijs citra Eꝑatũ, ac curatis beneficijs, debet aſſumẽdus. xxv. annũ attigiſſe: & aliâs eſſe idoneus ſciẽtia & morib9: & ſi nõ eſt in ordine requiſito, debet ꝓmoueri in ꝓximis tẽporibus: aliâs monit9 nõ parẽs priuat bñficio, nõ ob-

f

g ¶ Quòd ſic. Adde Oldr. conſi. cxcj. dic tamen quòd Epiſcopus benedicens populum ante, cũ conſentiat electioni: nõ dicitur adminiſtrare: nec incurrit aliquas pœnas: ſecundum eundem Old. conſi. ccxvj.

dixit, ꝙ non attingens. xxv. an. eſt inhabilis ad rectoratum parochialis eccleſiæ: & ſic licet haberet presbyteratum ante hanc ætatem, per hoc non cenſeret habilis: imò collatio beneficij curati facta minori eſt nulla ipſo iure, ſecundum eum ibi per illum text. ſecus putarem ſi diſpenſatio nõ poſſet ſe habere ſine conſecutiuo: per id quod voluit geminia. poſt Arch. in c. cum ex eo. §. elapſo. de elect. lib. vj. & per tex. in clemẽ. ne in agro. §. cæterum. de ſta regu. & per iſtum in capitul. quia intantum. de præb. faciat quod voluit Cald. in cõ filio primo. de fil. presby. & Inn. i. c. fi. eo. ti. faciat etiã qui vult antecedens, vult & cõſequens: vt notat Abbas in capitul. cùm M. de conſtit. & in capitul. olim. de cenſi. & illud. & l. placet. ff. de acqui. hære. l. ad rem mobilẽ. & l. ad legatũ. ff. de procura. cum ſimilibus.

¶ Adde hîc dictis per Abbatem quod voluit Pe. de Ancha. conſil. ccxciij. vbi voluit quòd habens ex diſpenſatione, ꝙ non teneatur ſe facere promoueri ad ſacerdotium vſq; ad annũ: ꝙ tamen vigore illi9 diſpẽſationis, non debet ſtare, quin ſe faciat promoueri ad diaconatum.

f ¶ Reſidentiam. Adde Old. conſi. xiiij. Paul. de caſt. conſi. ccc. Old. cõſi. clxv. Lap. alleg. xxxvj. cxvj. & cxvij.

ſtante ap-

ZACHARIAS.
a ¶ Vel ꝓuiſus. vide Firma. in trac. de epiſ. in. iiij. parte lib. iij. circa prĩ. vbi facit differentiam inter Epiſcopum & Abbatẽ.
b ¶ Menſium. Vide in propoſito tex. & ibi docto. poſt Bar. in l. illa. la. j. ff. de ver. obli. & quæ poſui in textualibus. Aenæas falco.
c ¶ Larga interpretatio. Adde Pe. de Ancha conſi. ccxviij. & dicit Cal. cõſi. ij. qui fil. ſint leg. quòd licet diſpenſatio ſit odioſa, ꝙ tamen debet aliquid operari.
d ¶ Diſpenſatio. vide pulchrè per Feli. in c. poſtulaſti. in vltima charta. verſi. limita ſextò ſ. de reſcrip. & ibi latè, an in diſpenſationibus fieri debeat larga interpretatio.
e ¶ Ad conſecutiua. vide bo. tex. in c. accepimus. de ætate & qua. vbi ap ꝓbatus ad ordinẽ vr̃ approbat9 ad bñficiũ, tãq; ordinis cõſecutiuũ. notabis tñ, ꝙ diſpenſatio non trahitur ad cõſecutiua eius ſuper quo diſpẽſatur, quando diſpenſatio ĩprimit
SEB. SAPIA.
8
9

ſtante appellatiõe: niſi ex cã legitima excuſet.h.d.vſq; ad §.clerici,
2 ¶ No.primò, q; miniſteriũ idẽ eſt,qd officiũ, ſeu dignitas.[a]vñ qa in principio fecerat mẽtionẽ de dignitate epali,voluit hoc ſtatuere ſup inferioribus monaſterijs.i.ſuper dignitatibus & officijs inferioꝛib9. Et differẽtia ẽ inter miniſteriũ & myſteriũ. Nã myſteriũ eſt idẽ,qd' ſacramẽtum.miniſteriũ eſt idẽ,qd officiũ,& de vtroq; vide bo.tex.j.q.j.c.multi.& largo mõ etiã Papa dicit habere officium:vt probatur.s.c.proxi. ¶ No.ij.vnã regulã circa ætatẽ reqſi tã in promouẽdis ad inferiora beneficia,ſeu dignitates,& ad eccleſias curatas.Requiritur em̃ neceſſariò tẽpore collationis.xxv. annus ſufficit tm̃,quã ſit incœptus:licet nõ cõpletus.quid aũt in promouendis ad alia beneficia:dic,vt dixi plenè in.c.ſuper inordinata de præben. ¶ Tertiò no.q; Archidiaconus nõ tenet ſe facere ꝓmoueri in ſacerdotẽ,ſed ſatis eſt,vt ſit Diaconus:ſecus autẽ eſt in Decano, prẽpoſito & ſimilib9,vt hîc & in.c.j.de æta.& quali. ¶ Quartò no.q; licet presbyteratus ſit annexus alicui beneficio,vel dignitati:non tm̃ eſt neceſſe,q; promouendus habeat ordinẽ requiſitum tẽpore promotionis.ſed ſatis eſt,q; faciat ſe promoueri poſtmodũ in proximis tẽporibus.quod an ſit verũ indiſtincte,dicã cũ gl.Se-
1 cus aũt eſt in ętate. † Nã ætas requiritur tẽpore collatiõis:aliàs collatio eſt ipſo iure nulla:vt hîc.& melius in.c.ſi eo tpe .de reſcrip.li.
2 vj.facit.c.vnicũ. de ęta.& quali.e.li. ¶ † Vltimò no.q; nõ faciẽs ſe ꝓmoueri ad ordinẽ,quẽ beneficiũ requirit,nõ eſt ipſo iure beneficio priuatus:nec debet priuari ſine monitione.quod hodiè limitatur.nã eccleſijs parochialib9 incõtinẽti eſt priuatus ,q; nonfacit ſe intra annũ ꝓmoueri in ſacerdotẽ:vt ĩ.c.licet canõde ele.li.vj.& vide ibi plenè gl.an & qñ requiratur hodie admonitio.hoc tm̃ dictũ nõ ꝓcedit in eccleſijs parochialibus [b]collegiatis,vt in.c.ſtatutũ. e.
3 tit.lib.vj. ¶ † Sed quęro,qd ſi iſtę dignitates,vel officiũ nõ habeãt curã,nunqd neceſſariò requirat ætas.xxv.annorũ.do.expreſsè nõ tangũt:ſed tex.iſte videt prima fronte ꝓbare,q; non:qa loquit de miniſterijs habẽtib9 curã animarũ:ergo ſec9 in alijs.Sed Io.An.ſolus videt tacitè ſenſiſſe cõtrariũ,q; ſup verbo,alia,dixit ſupplẽdum qñq;:quaſi ſenſerit,q; nõ ſit neceſſe,q; habeat curã animarum.Sed ego hoc dictũ teneo & ꝓbo p.c.vnũ.de ętate & quali.li.vj.vbi dicit,q; eps põt diſpenſare dignitatibus & in pſonatibus nõ habẽtib9 curã poſt.xx.annũ. ergo de iure in illis etiã reqrit tps.xxv.annorũ. quia aliâs diſpẽſatio nihil operaret:nec habem9 aliud ius de ætate diſponẽs ſup iſtis dignitatib9 inferioꝛib9. Vñ dicim9,q; ẽt Abbas
4 cõprehẽdit ſub iſto.§.vt no.gl.c.idẽnitatib9.poſt prin̄.e.li. ¶ † In gl.in ver. *Archidiaconatũ*.ibi:*ſed nõ principaliter*.vult ergo gl.q; Ar
c chi. [c]habeat curã animarũ:ſed nõ principaliter.& fortè ideò dixit, & nõ principaliter.quia habet illã ſub ẽpo quaſi vicari9 ẽpi à iure deputat9:vt no.in ca.j.de offi.Archi.hinc eſt,q; alij nõ põt cõmittere curã animarũ:vt in.c.cũ ſatis.de offic.Archidi.Sed ego intelligo gl.procedere ſecundũ cõſuetudinẽ diuerſorum locorũ.Nam in multis locis Archidiacon9 habet ſub ſe parochiã diſtinctã,in qua exercet curã animarũ.Itẽ requirit & viſitat totam diœceſim loco Epi,& in iſtis caſibus meritò excommunicat,ex quo habet iuriſdictionem .Et ita intellige iura,quæ innuunt,q; Archidiaconus excõicauerit.Sed vbi nõ habet actu curã,nec habet ſubditos ſicut hic Senis,& in multis alijs locis,tũc nõ põt excõicare vbi nõ dicit habere curã animarũ,ex quo eã nõ habet,nec in foro contentioſo,nec pœnitẽtiali & de iure cõi non habet propriè curã animarum,p̃ſertim tenendo opi.Io.an.in.c.ad hæc.in.§.in quadã.de offi.archi.vbi dixit,q; ſuper duob9 dũtaxat,de quib9 in illo tex.& in.c.vt noſtro eo.tit.archi.fundat intẽtionẽ ſuã de iure cõi,ſup alijs ſuccũbit,niſi ꝓpter cõſuetudinẽ. Vñ officiũ archidiaco.determinat vt plurimũ ſecũdũ cõſuetudines: locorum ,ſecundum quas intelligitur totus ferè titul9 de of.Arc.& no.Inn.& Io.an.poſt eũ ĩ.c.j.e.ti. ꝓ hoc facit.c.archidiac.eo.tit.vbi ſecũdũ verã lec. ꝓbat, q; archidiacon9 nõ põt de iure cõi excõicare.vide etiã gl.in.c.cũ ſatis.præalleg. vbi latè diſputat an habeat curã animarũ, & poti9 videt inclinare in p
5 tẽ negatiuã. ¶ † No.ij.ex gl.q; omnes p̃lati etiã circa ẽpm poſſunt excõicare:ſine tamen ſolẽnitate de qua.xj.q.iij.in.c.debent.& .c.cũ aliquis.Et intellige de prælatis habentibus ſubditos actu,vt in.c. cum in eccleſijs.de maiori.& obediẽ.& in.c.ficut de ſimonia.& in
d c.cum ab eccleſiarum.[d]præallega.de offici.ordi. ¶ Dubitatur etiã de p̃sbyteris curatis,nunqd poſſunt excõicare ſuos parochianos & dicendũ,vt ſequitur legit & notatur in ca.ſi ſacerdos.& in.d.ca. cum ab eccleſiarũ.de offi.ord.Et generaliter,qui poſſunt excõmunicare dixi in repe.c.ſi quis cõtra.
6 de ſo.cõpe. ¶ † Et ſcias,q; excõicatio,quæ fertur cũ ſolẽnitate prædicta nõ ligat magis quo ad Deũ:ſed ſeruatur illa ſolẽnitas ad terrorem & quo ad facultatẽ obtinẽdi abſolutionẽ:quia
7 non põt abſolui,niſi cũ eadẽ ſolẽnitate. ¶ † In gl.ſuper ver.xxv.annũ attigerit.ibi: *licet ſit in minori ætate*.gl.ergo hîc refert opi.quorũdã, q
e tenuerũt ẽpm poſſe diſpenſare [e] circa defectũ b ætatis in ꝓmouẽdis ad eccleſiam curatã,vel dignitatẽ.Sed gl.remittit ad.c.cũ dilectus j.eo.& ibi tenet contrariũ & melius.& videtur hodiè c hæc cõtraria opi.probari,in.c.vnico.de ęta.& qual.lib.vj.per locũ à ſpeciali.Nã ibi permittitur Epiſcopis diſpenſatio in dignitatibus & p ſonatibus nõ curatis:ergo ſecus in curatis.Nec Z AHARIAS.
obſt.c.prætereà.& alleg.hîc in gl.quia loqtur in defectu ordinis, & nõ ætatis.Maior eſt em̃
8 defectus ordinis,quã ætatis. ¶ † An etiã epi-
f ſcopi [f] in caſibus,in quibus poſſunt,videantur diſpenſare conferendo perſonatũ,ſeu dignitatẽ minori.dic,q; nõ :imò venit puniẽdus quia contulit indigno:Ita finaliter determinat glo. no.in.d.c.vnico.& facit quod no.Io.An.in.c. ij.de ſchiſma.Sec9 dic in princip.Nã princeps conferendo ſcienter indigno videtur,diſpenſare,dũmodò per literas ſuas poſsit conſtare de d
g certa ſcientia indignitatis [g]:vt no.Bar.in.l. Barbarius.ff.de offi.præto.ſecus in inferiore:vt dixi.ſic põt Inn.reduci ad cõcordiã,qui vnũ dixit in capitulo. veniẽs.de fil.presby.& aliud dixit in.c.diuerſis fallacijs.de cleri.cõiuga. Diuerſitatis ratio eſt:quia Princeps nõ tenet adhibere cauſæ cognitionẽ in diſpẽſando:ſed ſufficit ſola volũtas:vt in.§.ſed & quod princi.inſti.de iure natu.fallit.l.quidã cõſulebant.ff.de re iudi. Sed inferior debet adhibere cauſæ cognitionẽ aliâs punitur:vt no .in.d.c.ij.per Inn.in.c.cum ad monaſteriũ j.de ſtatu regu.& in fi.gl.dic ,q; hodie ceſſat hæc difficultas.per clemẽ.generalẽ.de æta.& quali.vbi habetur,quòd in.xxv.anno põt quis ordinari in presbyterum. ¶ Et an ẽpi poſsint diſpenſare circa ætatem in ordinibus cõferendis.dic,quòd non:vt not.glo .in
6 d.cle.generalẽ. ¶ † In gl.in verſic. *præfixo à cau.* ibi:*vel ſaltem vſque ad ſex menſes*.Et de hoc dic vt leg.& nota.in capitulo.ſi pro clericis pauperibus.de præbendis.libr. vj.& in.c.commiſſa. de electio.eodem libr.Debent enim iſti promoueri in quatuor proximis temporibus , ſi fieri poteſt,vt ibi.Hodie autem circa promotus ad eccleſiam curatam Dic,vt in.c. licet canon.eodem titulo.libro.vj.Debent enim iſti promoueri intra annum ad ſacerdotium:aliâs ſunt priuati ipſo facto:vt ibi.Et de hac mate- g
ria vide ibi plenam gloſſ.& in fin.glo.tene dictum glo.Nam hodiè non ſeruantur interſtitia,ſeu interualla temporum,quæ olim obſeruabantur. Vnde etiam laicus in carnipriuio,
10 poteſt eſſe ſacerdos,in feſto reſurrectionis domini noſtri Ieſu chriſti.de quo vide gloſ.in.d. clementi.generalem . de æta.& qual. ¶ † In gl. *remouantus*. in fine.Intentio glo.eſt quòd quædam ſunt beneficia habentia certum ordinem

SEB. SAPIA.
a ¶ *Seu dignitas.* Ad hoc text.hũc no.Io.And.in.c. ñ.j.de conceſ.præben.& ibi omni. no videas Abb.& de differẽtia inter myſteriũ & miniſteriũ: vide do. abba.in.c.j.in.iij.nota.j.de vita & hoc.& in.c.ad noſtrã.de ſimo.
b ¶ Parochialibus adde latè Federi. conſi.lxxxvj.
c ¶ Archidiaconus. Adde quę ſit antiqua natura Archidiaconi.Rom.cõſil.ccxxxj.
Z AHARIAS.
¶ Adde Spec.in tit.de iuriſ. omni. iud.verſ. ſed caſu, Archid.in.c.j. de offi.Arch.Spe. in tit.de offi. Archi. per tot.& Car.in cle.j.in.xiiij.q. in opp.de offi.ordi. eũdẽ ĩ cle.fi.ibi:an ſit dignitas.deprę ben.
d ¶ Cũ ab eccleſiarũ.vide per.dom. meum domi. Andr.Sicu.
e ¶ Epm poſſe diſpẽſare.Adde latè Ro.cõſ.ccxxv.
SEB. SAPIA.
f ¶ Epi. Vide Spe. in tit. de diſpenſ. §.qualiter. & ibi Bal.in additionibus.vbi dicũt , q; requiritur q; p inſtrumẽtũ,vel per teſtes conſtet ; q; Eps voluerit diſpenſare:aliâs promouendo aliquẽ ſcienter indignũ, non cenſetur diſpenſare.vide Firmianũ in ſecunda parte libri quarti. qõ.xxv.in tracta. de Epo.vbi etiam dicit eſſe ſecus in Imperatore & papa:& ibi ponit q; requirãtur ad hoc vt Papa cenſeatur diſpenſare.
g ¶ Indignitatis. Cl dra.pro & contrà cõſi.cccxxv.vſq; ad.cccxxxij.

annexum,& ad illa promotus tenetur facere ſe promoueri ad ordinem requiſitum.& quia ex quo recipit alterum connexorum, videtur ad reliquũ ſe obligaſſe.quædã ſunt beneficia,q̃ non habent certum ordinem annexũ:vt canonicatus:& in illis non tenetur quis facere ſe ꝓmoueri ad maiores ordines:niſi prout neceſsitas,vel vtilitas eccleſiæ requirit.ſic intellige.c. quæris.alleg.in gl. ¶ Sed contra hoc,& contra tex.op.ſi beneficium habet certũ ordinẽ annexum:ergo oportet,ꝙ tempore promotionis habeat illũ ordinem. Ad hoc quod legitur & no.in cle.vt hi:qui.de æta.& quali.facit.c.j. xl. diſt.Sol.dic,ꝙ quædã eſt annexio reſpectu aptitudinis: quædã verò annexio reſpectu actus. Primo caſu requiritur,ꝙ quis habeat ætatem tẽpore promotionis,in qua quis poſsit ꝓmoueri ad ordinẽ reqſitũ.nec eſt neceſſe ꝙ tũc habeat illum ordinẽ:ſed ſatis eſt:ꝙ ſit habilis ad illũ accipiẽdũ:& tenetur illum recipere,quã citius põt tẽporibus tamen cõpetentibus. Et in hac annexione intellige iſtũ tex.&.c.ſi pro clericis pauperibus.& in.c.eum cui.de præben.li. vj.Nã iſtis iuribus patet, ꝙ eccleſia curata vel dignitas habet annexũ presbyteratũ:& tn̄ non requiritur,ꝙ quis ſit in ſacerdotio tempore ꝓmotionis:ſed ſatis eſt,vt poſteà promoueat vt hîc,& in iuribus præalle.Et ideò,quia illa annexio eſt reſpectu aptitudinis: quia debet eſſe aptus ad illum ordinem.Sed ſecundo caſu, qn̄ eſt annexio reſpectu actus,requiritur neceſſariò quòd tempore promotionis habeat ordinem annexum beneficiorum. Exemplum dicit ſtatutum,ꝙ talis præbenda non conferatur niſi actualiter conſtituto in ſacerdotio:& tũc oportet ꝙ tẽpore collationis ſit ſacerdos:aliãs non valet collatio.hoc fuit ſubtiliter de mente gloſſę.in.d.clemen.vt hi,qui.quam tene menti † Videmus ſimile in eligendo Epiſcopum. nã requiritur tẽpore electiõis,vt ſit ſubdiaconus vt in.c.à multis.de æta.& quali.vnde habet ordinem ſubdiaconatus annexum actu.Maiores verò ordineshabet annexos aptitudine.Et hãc cõcluſionem videntur etiam velle domini de Rota.deci.iij. Vbi ponunt notabilẽ & cotidianam quæſtionem,nũquid expectans, Apoſtolicus non exiſtens in ſacerdotio,poſsit accepta re beneficium, cui eſt annexum ſacerdotium, actualiter modo prædicto. ¶ Et tandẽ videntur concludere,poſt Ioannem mona.& alios, quòd aut beneficium habet actu ſacerdotium annexum ex prima fundatione beneficij: & tunc non poteſt expectans illũ beneficium acceptare,ex quo non eſt in ſacerdotio: ſaltem quando illud beneficium fuit fundatum per laicum.Quia non eſt verosimile, quòd per clauſulas generales[a] appoſitas in literis Papę voluerit derogare ordinationi beneficij: ne laici retraherentur ab ædificatione eccleſiarum.facit illud quod notat.gloſſa in clement. ſecunda.de præbendis ſed ſi beneficium habet ſacerdotium annexum,non ex fundatione ,ſed ex ſtatuto poſteà facto per Epiſcopum & capitulum: tunc poteſt beneficium acceptari ꝓ expectantẽ,propter clauſulas,quæ ſolent apponi in litera,in eo,ꝙ Pa.ſolet mandare nõ obſtantibus quibuſcunq; ſtatutis.&c. ✠ Et hoc intellige:vt dixi [A] in annexiõe reſpectu actus.Nam in annexione reſpectu aptitudinis, indiſtinctè poteſt expectans tale beneficiũ acceptare.per.d.c.ſi pro clericis pauperibus.& hoc bene notabis.Qualiter autẽ congnoſcitur, an ſit annexio reſpectu actus,vel aptitudinis,recurrendũ eſt, vt dixi,ad verba. ¶ † In gl.in verſi.*ſi canones*.in fi.No.gl.quia ponit veritatẽ.Sed quæro,nunquid promouendus ad dignitates inferiores,vel ad eccleſiam curatam,debeat eſſe ſaltem in ſacris tempore promotionis? Inno.hîc,& Compo.ꝙ non:quia tex.iſte eſt ſolùm facit mentionem de ętate moribus & ſcientia:nec requirit certũ ordinem tempore promotionis:ſed ſolùm mandat,vt poſtquam promoti fuerint,aſſumãt ordines requiſitos. ¶ Hoſt.tenuit contrarium dicens,ꝙ ſine diſpenſatione nunquã poteſt quis promoueri ad talia beneficia:niſi ſit ſaltẽ in ſacris.per.c.prætereà.de ætate & qualita. ¶ Io.An.in.c.vnico.de ætate & quali.li.vj. in nouella. diſtinxit inter dignitates & perſonatus,habentes ſacros ordines annexos,& inter alios non habentes ſacrum ordinem annexum: vt in primis procedat opi.Hoſti.in ſecundis procedat opin. contraria. Aliam tamen limitationem reſpectu eccleſiæ curatæ dedit in.c. ſi pro clericis pauperibus.prędalle.in glo. ſua.Primũ dictũ.ſ.Inn.cõiter obſeruatur.& hanc.q.pleniſsimè tangã in.c.dudũ.el.j.j.eo.dic, vt ibi. ¶ No.tamen dictum Io.And. ꝙ nõ omnis dignitas, ſeu pſonatus habet ſacrum ordinem annexum.Vnde gloſſ.ſing.lx. diſt. capi.j.quæ dicit,quòd quem ordinem debeat habere cantor .primicerius,& ſimiles:ſtãdum eſt conſuetudini.Et potes capere hãc doctrinam clariorem:ꝙ vbicunq; habens dignitatem,officiũ, vel perſonatum,no habet curam animarũ,nec in iure cauetur, quòd debeat habere certum ordinem:tunc ſerua illam gloſſ. vt recurratur ad conſuetudinem. Nec obſtat iſte text. quia reſtrinxit ſe ad dignitates habentes curam:& ideò dicit,quòd debet ſe facere promoueri in ſacerdotem.

a ¶ Clauſulas generales.Adde Petrũ de Ancha. conſil. xix.vel cccxv.

b ¶ Ad conſuetudinẽ.Adde Old.cõſil. ccxxij.

ZACHARIAS.

c ¶ Propria electione fienda. Adde ad quẽ deuoluat poteſtas eligendi vbi elegerunt ſciẽter iudignum: & dic,ꝙ ad Pa.licet alius ſibi ſit imediat⁹ ſuperior: vt per Bar.& Hoſt. in.c.bonæ.lo.j.j. eo.& per Cõpoſ. in.c.cũ Vintonẽ. eo.tit.qd' probat per ea,quæ poſui j.proxim.apo.in ver.ad metropolitanum.Et idẽ in regularibus beneficijs:vt not.Bart. Cõpoſt.in.c.ne ꝓ defectu.& Hoſti. in.c. cũ in cũctis. iſto tit.per tex.in c.cũcq̃.hic alle.eo. tit.lib.j.licet Vin. in.c.innotuit. j.e. tenerit cõtrariũ & prædict, adde text.in prag.ſan. eo.tit.§.quod ſi p̃ dicta.& ibi glo.in ver.priuati.Arch. do.& Car. Alex. in.c.ſacrorum.§.j. lxiij.diſt.

A In dubio tamẽ habet ordinẽ annexũ aptitudine,& nõ actu: vt p iſtũ in.c.r. de ætat. Domi.in.c.ſi pro clericis.de prębẽd.in.6. Et Imol. in cle. vt hi, qui.de ætat.

SVMMARIVM.

1 *Eligentus ſcienter indignum priuãtur pro vna vice poteſtate eligendi: & ſuſpenduntur per trienniũ à beneficijs, quæ habent in illa eccleſia:vbi faciunt malam electionem.*

2 *Delinquens aliquando pro eodem delicto patitur duplicem pœnam.*

3 *Pœna vbicunque ponitur a iure,ratione alicuius delicti: debet illud delictũ eſſe conſummatum ad hoc, vt pœna committatur.*

4 *Epiſcopus conferens beneficium indigno,priuatur poteſtate conferẽdi pro prima vice,ſi ſcienter fecerit.*

Eligentes indignum,quòd priuẽtur,an habeat locũ in omnibus electoribus.

5 *Collatio beneficiorum ad quem ſpectat,ſi per aliquos ſit amiſſa, vel per negligentiam,vel delictum.*

6 *Collatio beneficij facta indigno,eſt ipſo iure nulla.*

Tempus quando eſt datum in medio alterius temporis, quando debet inci pere currere,an tunc quando conceditur,vel finito illo primo tempore?

Clerici ſanè. ¶ Eligentes indignum cõtra formã huius cap.priuati ſunt pro prima vice poteſtate eligendi.& idem in collatore:& defectũ capituli ſupplet Epiſcopus & econuerſo.& ſi capitulum negligit,fit deuolutio ad Metropolitanum.h.d.vſque ad finem. ¶ † No.primò hîc duas pœnas contentas contra eligentes indignum.Prima, quòd priuati ſunt poteſtate eligendi. Intellige pro prima vice.i. ꝓ prima electione fienda.[b] Vnde hanc poteſtatem recuperant in ſecunda electione:vt in.c.cum Vintonenſis.j.eodẽ.Secunda pœna,ꝙ ſunt ſuſpenſi per triennium à beneficijs eccleſiaſticis.Intellige hãc pœnam reſpectu beneficiorũ:quæ quiſq; habet in illa eccleſia, ad quam fuit facta electio:ad alia verò beneficia non extẽditur,vt eſt hodie text. in.c.ſi compromiſſarius.infrà eodem.libro ſexto. Et per hæc duo iura dixit Ioan.Andræ. notabile verbum in regula odia.in merc.lib.vj.ꝙ verba diſpoſitiõis nõ debent ita largè ſumi, ſicut poſſent ſecundum latam ſignificationẽ verborum.Sed debẽt reſtringi,ex quo ſubeſt aliqua ratio,ſeu æquitas reſtringendi. Nã vt hîc vides,tex.iſte ſuſpendebat iſtos eligentes indignum ſimpliciter à beneficijs. ¶ Et tamen reſtringuntur iſta verba ad beneficia:

ficia:quæ habẽt in illa eccesia.& hoc ideò:quia eligentes sic eligendo lædunt illam, eccleſiam ad quã fit electio:ergo pœna non debet vagari reſpectu aliorũ beneficiorũ,quæ ſunt alibi,& & hoc not.bene. ¶ † Et ex hoc & ex tex.not.ꝙ
2 a quandoq; pro eodẽ delicto [a] quis punit dupli
b ci pœna, [b] & vtraq; imponit.de quo in.c.at ſi clerici.in fi.de iudi. ¶ Not.ij.ibi: *elegerint*. ꝙ hãc pœnã nõ incurrũt electores,niſi elegerint indignum.Intellige ſcienter. vt.in.c.innotuit. j.eo.Ex quo infertur,ꝙ ſi aliquis nominauit in ſcrutinio indignũ,ſed receſsit ab illa nominatiõe antè,quã peruenireꝫ ad electionẽ,vel ſcrutiniũ fuit laceratũ:nõ habẽt locũ iſtæ pœnę:vt
3 eſt hodiè tex.in.c.perpetuò j.eo.lib.vj. ¶ † Et per iſtũ tex.& illũ poſuit Ioã.An. vnũ dictum ſemper mẽti tenẽdũ in regula odia.in mercu. ſuper verbo pœna:dicẽs,ꝙ vbi pœna apponit à iure ipſo facto propter aliquod delictũ commiſſum:nunquã eſt locus illi pœnæ : niſi illud
c delictũ ſit cõſummatum [c] quantũcunq; fuerit
d inchoatũ [d].Sed poſſet extraordinariè puniri: quia delictum inchoauit:pœna tñ à iure impoſita nõ habet locũ.hoc dictũ probat hîc iũcto illo.c.perpetuò.Et credo,ꝙ Ioã.And.hoc ponat in regula,in pœnis.in mercu. Pro quo facit aliud ſingulare dictũ Barto.in.l.j.ff.de fica. vbi dicit,ꝙ ſtatutũ puniẽs delictum certa pœna,nõ habet locum in eo,qui inchoauit,ſeu incipit illud delictũ:ſi illud nõ perfecit:quia ſtatutũ,& maximè pœnale eſt ſtrictiſsimè interpretandum:vt in regula odia.lib.vj.Et de hoc
4 vlti. vide plenè,quod no.Bar.in.l.ſi quis nõ dicam rapere.C.de epiſ.& cleri. ¶ † Not.iij.ibi: *Epiſcopus*. ꝙ Eps conferens beneficiũ indigno, priuat poteſtate illud conferendi:Intellige prima vice:vt.ſ.dixi in electoribus: vt qñ ſciẽter contulit indigno:ſecus,ſi ignorãter:vt j.eo.innotuit. ¶ Et not.ex hoc,& ex tex.ꝙ ſicut capitulũ ſupplet negligentiã Epiſcopi in collatiõe beneficiorũ:vt in.c.ij.de ſup.negli.præla.& in c.ij.de cõceſ.præben.ita ſupplet, ſi Epiſcopus priuatur propter delictũ ſuũ:quia contulit beneficiũ indigno:vt hîc. ¶ An aũt pœna eligentium haheat locum in omnibus electionibus: dic,ꝙ non.Primò,ꝙ non habet locũ in Cardinalibus eligentibus Papam:quia hoc nõ eſt iure cautũ.Et hoc not.gl.in.c.ſi duo.lxxix.di. Itẽ non habet locum in Prælaturis citra Epiſcopatũ:ſed reſtringitur ad Epiſcopatus & ſuperiores dignitates:vt in.c.ſi cõpromiſſarius. præal
5 leg. ¶ † In gl.ſi.ibi: *ſed illud eſt ordinarium*. Pondera gl.& dic ꝙ regulariter maior ſupplet negligentiam inferioris:iuxta not.in.c.cũ ſimus. ix.q.iij.&.c.ex parte.de cõceſ.prębẽ.Et hoc voluit ibi dicere gl.dum dicit:ꝙ eſt ordinarium. Minor aũt non ſupplet negligentiã ſuperioris niſi in caſibus in iure expreſsis:vt no.Inn.in .c. quia diuerſitatẽ.de conceſ.præbẽ.Vnde ſi non diceret hoc de capitulo,non poſſet capitulum ſupplere defectum Epiſcopi. ¶ Et generaliter cum quæritur ad quem fiat deuolutio [e] in collationibus beneficiorum,ſeu electionibus:diſtinguendum eſt. Quòd aut quæritur in eccleſijs cathedralibus,aut inferioribus.primo caſu
f ſerua decretalem, quanquã j.eo.lib.vj.vbi dicitur,ꝙ in caſu negligentiæ deuoluitur poteſtas ad Metropolitanũ, [f] ſcilicet quo ad prouidendũ eccleſiæ ad Epiſcopo:alijs verò caſibus poteſtas deuoluitur ad Papã. In eccleſijs verò ſeu beneficijs inferioribus ſubdiſtinguendum eſt: quia aut loquimur de deuolutione fiẽda de capitulo ad Epiſcopũ,aut ecõtrà. ¶ Primo caſu, aut capitulũ negligit:& tũc deuoluit poteſtas ad Epiſcopum:vt in.c.ij.de conceſ.prębẽ.Aut peccauerũt eligendo indignũ:& ſi omnes peccauerũt,deuoluitur poteſtas ad ipſum Epiſcopum:vt in.d.c.ij.& in.c.quanquã.præalleg.in fi.Aut aliqui nõ peccauerunt:& tunc poteſtas deuoluitur ad non peccantes:non aũt ad ſuperiorem:vt in.c.gratum.ſ.ti.proxi.Si autẽ Epiſcopus interfuit capitulo in collatione:vel electione tanquã prælatus,vel canonicus: ſerua, quod habetur in.c.poſtulaſtis.de cõceſ. prębẽ. ¶ Secũdo caſu,dic ꝙ aut Epiſcopus perdit. poteſtatẽ in beneficijs ſpectantibus ad eum iure proprio:& fit deuolutio ad ſuũ capitulũ, ſiue perdat propter negligẽtiam ,ſiue per propter delictũ:vt probatur hîc iuncto.c.ij.de conceſ. præben. ¶ In beneficijs aũt deuolutis ad Epm, ex negligentia inferioris:puta,quia Abbas ſubiectus Epiſcopo neglexit cõferre beneficia ad eum ſpectantia:quo caſu fit deuolutio ad Epiſcopũ.Et tunc eſt dubium, nunquid capitulũ ſuppleat hoc caſu defectũ Epiſcopi:& finaliter cõcludit hîc Inn.ꝙ nõ.ſed hoc modo poteſtas deuoluit ad proximũ ſuperiorẽ : puta Archiepiſcopũ.arg.c.ne pro defectu.in fi j.eo.Et idẽ tenuit Io.And.in.c.quãquã.præalle.& ſatis mihi placet hæc opi.Et ratio diuerſitatis inter beneficia ſpectãtia ad Epiſcopũ iure proprio, & iure deuoluto: eſt,ꝙ non eſt tanta communio inter Epiſcopũ & capitulũ in beneficijs deuolutis,ſicut in beneficijs ſpectantibus iure proprio.Nã in deuolutis Epiſcopus vtitur poteſtate tanquã ſuperior illius,à quo facta eſt deuolutio:idcò capitulũ nõ habet in illis cõmunionem.meritò ad aliũ ſuperiorem debet fieri deuolutio.arg.in.c.licet.&.c.fi.de ſup.negli.Præla.Sed in beneficijs proprijs eſt cõmunio inter eos,cùm faciat Epiſcopus vnũ corpus cũ ſuo capitulo.Et omnia dicatur Epiſcopus poſſidere nomine Epiſcopi:& ſic etiã nomine capituli:iuxta not.ꝑ Inn.in.c.dilecti.de maio.& obe. facit.c.cum clerici j.de verb.ſig.Et vide aliã differentiã inter beneficia,quã ponit Ioã.And.in d.c.quãquã. Aut Epiſcopus nõ habet ius conferendi,ſed ius confirmãdi:vt puta,quia ad aliquos citra Epm ſpectat electio , & ad Epiſcopum cõfirmatio,qui confirmat ſcienter indignum.Et hoc caſu etiã dubitatur ,an poteſtas cõfirmandi deuoluatur ad capitulũ:anad proximum ſuperiorẽ.Inn.ponit hîc duas opi. Prima opi.ꝙ deuoluat ad capitulum.arg. hîc per
e illa verba,aut cõſenſerit fieri.&c. Alia opi.quę magis placet,eſt vt deuoluatur poteſtasad proximum ſuperiorem,quaſi confirmationem fecerit tanquam ſuperior.Et ad tex.iſtum in verſicu.conſenſerit.reſpondet Inno.ꝙ poteſt intelligi,quando Epiſcopus interfuit capitulo, tanquã canonicus.Mihi placet prima opi.quã apertè ſentit hîc gl.pen.Nam tex. non põt alio modo intelligi,in ver.cõſenſerit.niſi intelligat quãdo Epiſcopus cõſenſerit confirmando,ſcilicet indignũ:vel admittẽdo præſentationẽ de indigno.Nã quando Eps interfuit,vt canonicus:nõ fit deuolutio ad capitulum: ſed potius ad eum tanquã Epiſcopũ:quia nõ peccauit,vt

SEB.SAPIA.
a ¶ Eodem delicto. vide latè Bal.Ful. & Paul.de Ca.in l.j.C.de ſum.trin. & fide ca.& Sali. in.l.qui de crimine.C.de accuſ.Et nunquid punitus in foro canonico per iudicem eccleſiaſticũ,poſsit puniri per iudicẽ ſeculare :tradit do. Anto.in.c.tuę.de procu.Io.de Ana. in.c.de his .de accuſa.Abb.& Ioã. de Imol.in.c.j.de off.or .& Abb.in c.de cauſis . colũ. pe. de offi.deleg.
b ¶ Duplici pœna. vide Io.An .in.c. Felicis.ſ.cæterũ. de pœ.li.vj. doc. in.c.tuæ.de proc. & in.l. ſenatus cẽ ſuit.ff.de accu.
c ¶ Conſummatũ. Iſtud dictũ refert iſte in.c.j. de eo, qui mit.in poſ.cã rei ſer.in .v.colũ. ver.ex prędictis. & eſt tex.& Bal. in.l.ſi quis nõ dicam rapere .in.ij. col.in verſi .iuxta hoc quæro. C. de Epiſ.& cler .in.l. data opera, in co. xiij.in ver. Itẽ in pœnis ſtatutorũ. C.qui accuſa.non poſ.& in aut .habita.in vlti.col.C. ne fil.propat.vbi dicit, ꝙ in talib⁹ 5 delictis,inquibus pœna ipſo facto cõmittitur,nõ habet locũ pœnitẽtia:vt eſt glo.ſi.in cle. ne in agro. ſ. quia verò.in verſ. ipſo facto.de ſta. mon.& Bal .in.l. ſi quis ſeruo.in fi. C.de fur.& in ru. ff.ſol.mat.& in.l. j.ſ.hoc autem.ff. quod quiſq; iur¹. & in.l.qui autem operas.per illum text.ff.de infa.& Cy.in.d .l. ſi quis nõ dicam rapere. Limita hîc vnum

niſi cõſtitutio puniat attẽtatum:vt eſt caſus in.l.j. ſ. beſtias. ff.depoſi. ſecundũ Salyc.in d.l.ſi quis non dicam rapere.
¶ Adde Bal.cõſi. cclxxvj.Alex.cõſil. cxv. Franciſ. Aret.conſi .xlix.

SEB.SAPIA.
d ¶ Inchoatũ.vide Fel.in trac.quando conatus punitur,not.per Moder.in.l .j .ſ .hæc verba . ff . quod quiſq; iur.

e ¶ Deuolutio.Ad de Ro.conſi .ccclxj.& qd de præſentatione : vide Lap.allega.lxvij. &.lxxviij .& qd de executoribus: vide Cal.cõſi.j.de ſupp.negl.præla. Fed.conſi.clx.de iuriſdictiõeexercenda data negligentia ſubditorum.

ZACHARIAS.
f ¶ Ad Metropolitanũ. Tu dic,ꝙ in ſolo caſu negligẽ

tiæ,deuoluit poteſtas ad Metropolitanũ,quod ꝓbat in Decretali Alexã. iiij.j. de app. dilecti. Quã tñ limitabis nõ procedere,ſi ad ſolos Eꝑos ſpectaret electio. Tũc em̃ ſi fuerint negligẽtes,nõ deuoluit poteſtas eligendi ad eorũ ſuperiores:ſed ad eorũ capitula:vt no. Mãdago. in ſuo trac. de elec. c.j. parte.j. in gl. pe.& fi.& Fed. de Sen. cõſi. xxx. & Fran. de pataui. in ſuo trac. de poteſtate, cap. ſede vac. q.j.

SEB. SAPIA.

a ¶ Nõ placet. Hoc etiã tenet. d. Abbas. ĩ. c. graue. j. de præbẽ. de quoibi per Car. & Io. de Imol.

b ¶ Amittat. vide Pe. de Anc. in cõſil. vj. poſito inter cõſilia Cal. tit. de feu. incip. an iniuria. But. in. c. fi. de poſtula. Gaſp. de Cald. in. c. cũ cleri ci. de pact. Mod. in. c. ij. de reſcri. fa cit tex. & ibi per iſtũ in. c. querelã. in verſi. remouen tes. de iureiur.
¶ Adde, q̃ poſui in iſta materia, in c. licet. in. vij. no. ſ. eo. Aenæ. fal.

SEB. SAPIA.

c ¶ Amittat. Vide Abbat. in .c. j. ne Præla. vices ſuas. glo. in. l. ſi quis in tantã. in ver. amit tat. C. vñ vi. Feli. in. c. Rodulphus. col. xvj. ver. verba lata ſnia. colũ. j. ſ. de reſcrip. vbi re ſcrip. vbi refert, ꝙ verbũ amittat, eſt futuri temporis: niſi addatur ipſo iure.

d ¶ Defectũ. Vide Abb. in. c. fina. de cle. excom. mini ſtran.

e ¶ Finis primi triẽ nñ. vide Io. An. in addi. Spec. in titu. de pœ. in fi. prin. & quid de dilatio ne data alicui per legẽ, an cõfundat cũ conuentionali dilatione, vel inci piat à die primi termini cõuentionalis: vide Bal. in. l. fi. C. de repud. hær. faciat tex. in. l. capi te quinto. ff. de adult. vide quod in fi. no. Bar. in. l. fi. ſ. quoties. ff. de publi. Anto. Franc. ¶ Circa quod hic dicit de dilatione, adde licet dilationes ſint à iure taxatę, poſſunt tñ prorogari, vel minui p iudicẽ ex cauſa. l. interdũ. & ibi per gl. Bar. & doct. ff. de iud. l. fi. & ibi Ang. no. ff. de fer. & habetur per Spe. in ti. de dila, in. ſ. nũc videamus. in ver. & ſub hoc. vtrũ aũt debeat adhiberi cauſæ cognitio in tali prorogatione faciẽda, vel abbreuiatione, ha betur per Bart. & Paul. de caſt. in. l. fi. præalle. & per Pau. de ca. in. l. j. C. de dila. & in ſuo conſi. ciij.
¶ Et adde, ꝙ qñ iudex nõ vellet moderare dilatiões à iure taxatas ex cã, poſſet ab eo appellari: vt not. Spe. in tit. de cita. in. ſ. ij. in fi. & in. ſ. vj. in fi.
¶ Et adde, ꝙ non ſolũ dilatio ad producendũ iura & inſtrm partis, quæ à iure eſt cõceſſa vſq; ad concluſionẽ in cauſa: vt in. c. cũ dilectus. de fide inſtru. põt abbreuiari p iudicẽ, ſed etiã dilatio data ad apponendũ exceptio nes dilatorias, quę vſq; ad litis conteſtationẽ: vt in. l, ita demũ. C. de procu. põt & debet ex cauſa abbreuiari per iudicem, ſecundũ Pau. de caſt. in. l. ora tionẽ. ad fi. Itẽ dilatio quatuor menſiũ: quæ datur iudicatis ad ſoluendũ in actiõibus perſonalibus, põt minui, vel prorogari à iudice. l. ij. & ibi ꝑ Bar. & doc. ff. de re iud. Et habet in. c. quodad cõſultationẽ. de re iud. & in. l. iiij. ſ. condẽnatũ. de re iud. vide do. Car. in cle. j. de vi. & ho. cleri. Et hæc vera ſunt etiã, qñ procederet in cauſa ſola facti veritate inſpecta: vt ꝑ do. de Rot. deci. xcix. quæ incip. oẽs. in not. Quid aũt de dilatione bãni taxata per ſtatutũ, an poſsit prorogari, vel abbreuiari per iudicẽ? habet per Bal. & Paul. de caſt. in. l. fi. ſ. & hoc q. dẽ. C. de iur. deli. & dicit non. Et iõ ſi ſtatutũ diceret, ꝙ aliquis deberet ſoluere condemnationẽ intra certũ terminum, aliâs amputet ſibi manus: nõ põt talis termin⁹ per iudicem abbreuiari: vt ſingulariter voluit Bal. in marg. ſua. in ver. dilatio. in ver. pe. Et quid de termino dato ad appellandũ, & ad Apoſtolos recipiendũ, & ad appellationẽ proſequendã, & ad inuentariũ cõficiendũ: & de alĳs etiã dilationibus, quę à iure ſtatuunt, & de tpe ſtatuto ad petendũ in integrũ reſtitutionẽ: vide latè ꝑ Bal. in d. l. fin. in. ſ. cũ generaliter. C. de iure delib. & ꝑ Bar. & Alex. in. d. l. ij. ff. de reiud. & per Bal. in. l. eos. C. de ap. & per Bart. in l. j. ff. de libel. dimi. & ꝑ Bal. in. l. dicere. in. ſ. vnde videndũ. ff. de arbi. & per gl. in. c. j. in. ſ. monitiões. de mili. vaſal. qui contu. eſt: & vide etiã ꝑ Bal. in ver. ſicu. feud.
¶ Et quid de dilatione conualidata hæredi ad implẽdum volũtatẽ defuncti. Dicas, ꝙ illa põt prorogari, non aũt breuiari: vide Bald. in aut. hoc amplius. in. j. op. C. de fideic. & & vide Pau. de ca. in conſi. ſuo. clxv. in quibus etiam locis habetur, an dilatio, quæ datur per iudicem confundatur cum dilatione legali, ſiue ſtatutaria: vel quando ille incipiat.

Eꝑs: ſed vt canonicus: vt in. c. poſtulaſtis. præalleg. & in. c. à collatione. de appel. lib. vj. ¶ Et ex his conclude, ꝙ ſi Eꝑs perdiderit ptãtem cõferendo, cõfirmando, ſiue inſtituẽdo præſentatũ per patronũ: ſemper fit deuolutio ad capitulũ ſuũ: niſi in beneficijs deuolutis ad Eꝑm ex negligẽtia inferiorũ. † Et ex his põt decidi quę ſtio: nũquid collatio facta ſcienter indigno, ſit ipſo iure nulla. doc. apertè nõ tangunt hîc. Sed vide Io. And. poſt Compoſt. in. c. capitulũ ſanctæ crucis. in pe. col. de reſcrip. Vbi videt velle, ꝙ collatio facta criminoſo, nõ eſt nulla: ſed venit annullanda. arg. in. c. inter dilectos. de exceſ. Præla. & vide per Fed. conſi. xiij. circa medium. quod mihi nõ placet[a]. Vñ credo, ꝙ collatio facta nõ idoneo ſciẽtia, moribus, & ætate: eſt ipſo iure nulla: & poteſtas prouidẽdi illa vice deuoluit ad aliũ modo prędicto. Hoc videt probare tex. in. d. c. quanquã. in fi. iuncta gl. penul. & hîc. Nã text. iſte in perditiõe huius poteſtatis, & in nullitate actus, voluit æquiparare electores & collatores. Non obſt. ꝙ text. dicat ptãtem amittat[b]: qa illud verbũ amittat, [c] debet intelligi, ſcilicet ipſo iure: vt patet per præcedentia & ſequẽtia. Nam de ſignificato verbi amittat, eſt vt nõ requirat actualẽ executionẽ, ſeu factũ alterius: ſicut in ſimili dicimus de illis verbis, excõicationi ſubiaceat. Nã illud verbum ſubiaceat, eſt eiuſdẽ temporis, cũ illo verbo amittat. Et per illa verba fertur excõicatio ipſo facto: vt not. gl. in. c. vnico. de iniurijs. lib. vj. in fin. Dixi plenè in. c. clerici s ĵ. ne cleri. vel mona. ſecus ſi tex. dixiſſet, priuet: quia hoc verbũ requirit executionẽ alterius. Et puto, ꝙ in collatoribus ſit tenenda cõcluſio, quã facit Io. An. in electoribus in regula, odia. in mercuria li. vbi concludit, ꝙ iſte ſ. clerici. habet locũ ſolùm in defectibus hîc expreſsis: ſcilicet qñ eligitur patiẽs defectũ [d] in natalibus, in ætate, & ſcientia, & moribus. Si aũt canonici eligerent patientẽ aliũ defectũ, tũc cõcludit, ꝙ nõ incurrũt pœnã de qua hîc: quia iure nõ cauet. Quod aũt prædixi habet locũ in deuolutionibus fiendis de Eꝑo ad capitulũ: & econtrà. ſed ſi poteſtas cõferendi, eligendi, præſentãdi, vel confirmandi ſpectat ad inferiorẽ citra Eꝑm & capitulũ: puta Abbatẽ, Archidiaconũ, vel præpoſitũ: tunc iſto priuato propter negligentiã, vel delictũ deuoluitur poteſtas ad proximũ ſuperiorẽ: vt in clem. vnica. de ſup. neg. Præla. ptãs tñ inſtituẽdi, vel eligendi, ſeu præſentãdi deuoluit ad illum, qui habebat ptãtem confirmãdi, vel inſtituẽdi: licet aliâs non ſit ſuperior. ĵ. Pone exẽplũ. capitulũ alicuius eccleſię habet eligere: poteſtas aũt cõfirmãdi ſpectat de iure ſpeciali ad Abbatẽ, & nõ ad proximũ ſuperiorẽ. Et idẽ dic cũ patron⁹ negligit præſentare, vel præſentat indignũ: quia ille dicitur ſupplere, qui habebat ptãtem cõfirmandi, & inſtituẽdi: qa cenſet ſuperior quo ad beneficiũ, licet nõ ſit ſuperior quo ad ꝑſonas eligentiũ, vel præſentãtiũ. & de hoc eſt glo. ſing. in dicta cle. vnica. ¶ † Vltimò hîc quæritt, quid ſi durãte iſto triẽnio, quo canonici ſunt ſuſpẽſi à beneficijs, cõtingat iterũ eos eligere ſciẽter indignũ: & ſic incidũt in nouam pœnã alterius triẽnij: nũquid iſtud ſecundũ trienniũ incipiet ſtatim poſt factã electionẽ: an debeat expectari finis primi triennij? [e] Et hæc quæſtio põt contingere ſæpenumero in cõſimilibus terminis. Io. An. refert opi. multorũ, qui hanc qõnem diſputarũt: tandẽ ipſe concludit indiſtinctè, ꝙ ſecundũ trienniũ incipit ſtatim poſt cõmiſſum delictũ: ita, ꝙ priora tẽpora confundunt in ſecundis: quia ex quo pœna imponit ipſo iure, neceſſariò debet incipere ſtatim poſt commiſſum delictũ. Et idẽ concludit ipſe in glo. ſua. in cle. ij. de magi. in fine. ¶ Sed mihi plus placet opin. quãm ſentit Bar. in ſimilibus terminis. in. l. in ſenatus. ff. ad Turpil. vbi format quæſtionem: ſtatuto cauetur, [f] quòd committens homicidium, ſoluat mille: & ſtet ad confinia per decennium, durante primo decennio homicida commiſit aliud homicidiũ: quæritur nunc vtrum debeat expectari finis primi decẽnij: an verò ſecundũ decenniũ debeat immediatè currere? & concludit, quòd quando ꝙ pœna imponitur, vt ſpecies: puta dicit ſtatutum, ꝙ ſtet ad confinia per decenniũ à tempore delicti commiſsi: & ſic determinat tẽpus: & ſic ſecundũ decennium debet inconti nenti currere: aliâs nõ eſſet illud decenniũ, ſed aliud. argu. bonum in. l. ſi vſusfructus mihi in bienniũ. ff. de vſufru. lega. ¶ Aut pœna apponit generaliter, & indeterminatè: puta ſtet ad con

f ¶ Statuto cauetur. Adde Petr. de Ancha. c. j. de conceſ. præben. & in conſil. iiij. Bal. in. c. ex parte. in. j. col. ibi à tempore vltimi ſtatuti. de conſtit. & in. c. prætereà. in. v. col. in ver. vtrũ plures dilationes. de dilatio. Io. And. in cap. vnico. de plus pet. Bar. in. l. aut damnum. ſ. quiſquis. vbi bo. tex. ff. de pœ. domi. meum in. c. ex literis. de conſti. & in. d. c. prætereà. & in. l. ita ſtipulatus. in. xvij. aliâs. in. xviij. colum. ff. de verbo. oblig. Et adduco Bart. in l. Meuius. ſ. duobus. in. xiij. col, in princip. in verſicul. ij. inducitur. ff. de legat. ij. vbi ponit notabilem qõ. Conſuetudo eſt in eccleſia Piſana, quòd ſi vnus ex canonicus moriatur, canonici lucrentur fructus primi anni: demum accidit de vna præbenda, ꝙ vacauit bis eodem anno, vtrum debeant habere fructus duorum annorum: determinant poſt Petr. & alios, quòd non: ne duæ cauſæ lucratiuæ eiuſdem fructus cõcurrant. & dicit Pet. ꝙ ita fuit determinatũ vltra mõtes, vbi fuit hæc cõſuetudo. Et ſubſequenter ponit aliã qõnem, de qua, vt ibi per eũ, in ver. iij. ego induco: ſtatuto cauetur, ꝙ ſi quis portauerit bladum extra comitatum: quòd perdat animal ſuper

finia-

finia per decennium: & tunc incipit secundum decennium finito primo: quia aliâs non solueret pœnã delicti. facit. c. j j. de pœ.

SVMMARIVM.

1 *Electio facienda de ali quo superiore, potest compromitti etiam in penitus extraneum. 2.*
3 *Moniales possunt compromittere electionem Abbatissæ in masculum.*
4 *Habens mandatum eligendi, intelligitur de idoneo: quia mandatum licet generale de eligendo, intelligitur de idoneo: aliâs electus non idoneus non est recipiendus.*
5 *Electio Prælati, non potest committi laico.*
Laicus licet possit esse procurator in spiritualibus, non potest esse arbiter.
6 *Habens authoritatem eligendi, & confirmandi, vtrũ possit se vnico actu expedire: scilicet eligere & confirmare simul.*
7 *Ecclesia subiecta Episcopo debet in omnibus actibus consensum Episcopi habere.*
8 *Arbitrator, quis seu amicabilis compositor.*
Laudum ipso iure nullum, non reducitur ad arbitrium boni viri: secus si est iniustum.
9 *Compromittentes non possunt soluta pœna recedere à persona electa.*
10 *Electores, an & quando possunt variare: vide infrà eodem capi. cum terra. in fine.*

CAP. VIII.

1 CAusam quæ. ¶ † Compromittentes super electione tenẽtur recipere electum à compromissario, si est idoneus. h. d. Communis diuisio, secũda ibi: *si sorores.* ¶ Casus literalis. Vacante monasterio sanctæ Margaritæ: moniales contulerunt potestatem eligẽdi Abbatissam in Epm Bono. promittentes eã recipere in Abbatissam, quã Eps dixerit eis prouidendã. Moniales verò postmodũ re non integra voluntatem suã mutare volebant: mandat Papa quatenus si hoc verũ est, illam quam Episcopus eis prouiderit, in suam faciant recipi Abbatissam, si idonea fuerit. Bern. ¶ Not. j. ꝙ moniales appellãtur sorores: & econtrà. vnde hæc verba videntur sinonima. i. idẽ importantia: quod est cõtra vulgares. secundum Ioan. Andræ. qui sorores appellant subiectas fratribus mendicantibus, alij verò appellant moniales. Idem dic de monachis: quia possunt appellari fratres: vt. in. c. cãm j. de iud. Nã olim [a] antè, quã esset adinuentũ in concilio: vt fideles appellarẽtur Christiani, oẽs appellabantur fratres: vt est tex. iuncta gl. in. c. sacrosan. xxij. dist. sunt enim omnes Christiani fratres in Christo: quia per lauacrũ regenerationis recognoscunt spiritualiter vnũ patrem. s. Deũ. Vnde hinc oẽs fideles cuiusꝙ sint conditionis, orando Deũ dicunt: pater noster. vide ad hoc tex. in. c. ad mensam. xj. qõ. iij. sed postmodũ per excellentiã relictum fuit hoc nomen religiosis propter charitatẽ, quam inuicem debent habere: vt appellẽtur fratres
2 vel sorores. ¶ † Not. ij. ꝙ compromissum de eligendo Prælatum
3 potest fieri in forinsecũ, seu extraneum à collegio. ¶ † Item no. ꝙ moniales possunt transferre potestatem eligendi Abbatissam in masculum: non ergo tenentur compromittere in alias moniales. Item no. ꝙ hîc potestas eligendi potest conferri in habentẽ potestatem cõfirmandi. Et hoc notabile colligitur intelligendo, ꝙ iste moniales erant subiectæ isti Episcopo: quo casu ad ipsum Episcopũ pertinebat de iure communi potestas confirmãdi electionẽ: vt
4 not. glo. xviij. q. ij. c. ij. ¶ † Itẽ not. ꝙ dantes potestatẽ alicui eligen
b di Prælatũ, vel aliũ officialẽ, videntur intellexisse de idoneo. [b] Vnde si electus non est idoneus, nõ tenentur isti electũ recipere. ¶ Et facit ad. q. qñ cõmunitas eligit duos ciues, vt vadant ad eligendum potestatem, vel Capitaneũ. Si enim eligunt indignũ: puto, ꝙ ciuitas non tenetur illũ acceptare: vt hîc. quod not. Nã in mandato generali non venit, ꝙ eligant indignũ. arg. in. l. si procurator. ff. de cõ
5 di. inde. & in. c. si compromissarius j. eo. lib. vj. ¶ † An aũt [c] hæc po
c testas eligendi prælatũ, possit cõferri in laicum: vt in cõpromissarium? videtur, ꝙ sic: quia compromissarius censetur procurator cõpromittentium. Eligit enim ipsorum noĩe. Ad hoc quod leg. & no. in. c. in causis j. eo. & in. d. c. si cõpromissarius. Sed laicus põt esse procurator in spiritualibus: cũ exerceat nudũ ministeriũ: vt est tex. not. de procu. c. j. li. vj. ergo. &c. Cõtrarium puto verũ: quia in quo portaret & condemnet in. x. Alio statuto cauet, ꝙ in oĩbus maleficijs commissis de nocte pœnæ duplicentur: modò quidam extraxit frumentũ super mulo de nocte: vtrũ teneat ad duos mulos? certè non: ne duæ causæ lucratiuæ cõcurrãt: vt ibi p eũ. & vide p Bar. in. l. sanctio legũ. ff. de pœ.

a ¶ SEB. SAPIA. ¶ Nã olim. Not. est, ꝙ fraternitas dicit octo modis: vt

electiõe prælati, nõ versatur nudũ ministeriũ: imò habet arbitrari, an quis sit idoneus ad officiũ Prælaturæ: nec est oĩno simpliciter procurator. Imò officiũ radicat in persona sua adeò ꝙ non põt reuocari: de quo tñ est dicendũ: vt in. d. c. in causis. Ad hoc adduco tex. in. c. cõtingit. de arbi. vbi patet, ꝙ nõ põt assumi arbiter laicus super spiritualibus. & subijcit ibi in tex. Ratio: qa nõ decet, vt laicus in talib⁹ arbitret. quæ quidem ratio optimè militat in qõne nostra. Faciat in arg. c. Massana. & c. sacrosanj. eo.
6 ¶ † Secũdò qrit, pone ꝙ cõpromissum fuerit factũ in Epm, qui habebat potestatẽ cõfirmandi electionẽ: nunquid poterit iste Eps, ex quo nũc habet ptãtẽ eligẽdi: vt cõpromissarius, & cõfirmandi: vt Eps vnico actu expedire. s. per viã prouisionis, dicẽdo: prouideo vobis de tali in Abbatissam: an tenet prius eligere tãquã cõpromissarius, & posteà cõfirmare tanquã Eps? Io. An. dicit, ꝙ fortè olim poterat se expedire vnico actu: sed hodiè secus: cũ post electionem debeat proponi edictũ ante confirmationẽ iuxta formã. c. fij. eo. li. vj. d. Ant. dicit, ꝙ nec hodiè, nec olim possunt illa expediri vnico actu: cũ diuerso iure istę potestates cõcurrũt in eadem psona. & hoc quod no. in. d. c. cũ inter canonicos j. e. ¶ Ego distinguerẽ latius sic: ꝙ aut
c istæ ptãtes concurrũt in eadẽ persona diuerso iure: aut eo. Primo casu, aut ꝓpria authoritate habet ista exercere vtrũqꝫ: & tũc est in optiõe suã, an velit prouidere vnico actu: an diuersis vicibus. Et hoc fuit finaliter de mente Io. An. in. c. ne pro defectu j. eo. vbi dicit, ꝙ si ptãs eligendi per negligẽtiã deuoluit ad superiorẽ potest superior eligere iure deuoluto: & posteà cõfirmare iure proprio. Itẽ poterit prouidere vnico actu per viã. s. prouisionis, seu collationis. Quia cũ habeat ipse vtranꝫ ptãtẽ ex officio proprio, põt miscere vtrunꝫ: quod satis mihi placet: cũ nõ censeat iste hoc casu iure diuersorũ. Pro hoc alleg. no. dictũ dom. de Rot. deci. lv. vbi notabiliter dicũt, ꝙ si per negligen
d tiã patroni deuoluitur ptãs ad Epm, tenet Eps conferre beneficium intra tẽpus præfixum ad conferendũ [d]. ¶ Et sic not. singulariter, ꝙ non tenet Episcopus priuseligere, & apud seipsum præsentare & posteà instituere: sed potest vnico actu expedire per viã collatiõis. Et tene mẽ
e ti: quia habet tps ad conferendũ hoc beneficiũ. [e] Sex mensiũ à tpe deuolutionis quẽadmodũ intra prædictũ tps tenetur cõferre beneficia spectãtia ad eũ iure proprio: vt in. c. ij. de concess. præbẽ. facit optimè ad ꝓdicta a. c. si electio j. eo. tit. lib. vj. & c. licet j. de sup. negli. præla. Si verò habet ptãtem eligẽdi & cõfirmandi iure diuerso, & non proprio: vt quia est cõpromissarius respectu electionis: & tunc nõ potest se expedire vnico actu: quia nõ debet miscere istas ptãtes: vt alius eligat: & vt alius habeat cõfirmare. Ad quod vide bo. gl. in. c. vt circa j. eo, lib. vj. & per Inn. & gl. in. c. cũ inter canonicos j. e. quod not. in cle. si beneficio. de præbend. in glo. & in c. cũ venissent. de insti. & per do. de Ro. decisi. cclv. Si verò eodẽ iure habet quis vtranꝫ po-

quam ibi latè per Deci. facit. tex. j. c. Massana. j. hoc ti. in. c. c. sacrosan. eo. tit. & Io. An. in. c. ij. de præbẽ. vbi dicit, ꝙ nõ valet cõsuetudo in cõtrariũ, etiã cuius initij memoria in cõtrariũ non existeret. & hoc procedit etiãin laico patrono. c. nobis. j. de iurepatro.

d ¶ Ad cõferendũ. Adde Rom. sing. ccccxciij. vbi dicit, quòd si executori præfixa est meta, distribuẽdi in certas personas data negligentia, Episcopus tenet in illas dispẽsare.

e ¶ Quẽadmodũ. Adde do. Feli. in. c. cũ accessissent. in. xij. col. in ver. ex hoc dicto. de consti.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA

a ¶ Differentia. Vide iſtū poſt alios in.c.quintauallis.de iureiu.in.v.col.in ver.ex p̄dictis collige alias differētias.& per doc.in.l.ſocietatem.§.arbitrorū.ff.pro ſoc.pulchrè p Ang.Are.inſti.de ac.§.oīm autē in.ij.&.iij.co.vbi ponit caſus,in qbus arbiter & iudex æquiparant,& in qbus differunt.

b ZACHARIAS. ¶ Inter arbitrū. Tu vide pro hac differentia,quod not. in apoſt. Celſi ad Fran.cre.ſing.ſuo cxlvij.qd' incipit cōmiſſaeſt q̄ſtio.

ZACHARIAS.

c ¶ Boni viri. Adde quid ſi arbiter fuerit electus p̄cō promiſſarios : vt bonus vir habito p̄cipuè reſpectu ad ipſum,& non ad alium:an impediat laudū reduci ad arbitriumboni viri.vide Lu. Roſing. inci.an à laudo,vbi alle.ſin.dictū Bar.in.l.iij.§. tametſi.ff.de arb. tenet ,q̄ impedit reductionē, quē Alex.in apoſt.ad iſpm in alle.l.iij.ſe quit dicēs ſin. ēt &aureū dictū.idē in apoſtil.in.l.ſocietatē.§.arbitrorum.in vlti.col.in verſ.operātur.ff. pro ſoc.& Lāf.de ori.allegās ſin.prę miſſum Ro.ī ſuo tra.de arbi.in vlt. parte.ver.& ideo licet ibi firmiter non figat pedem. Antoni. Franciſ. ¶ Circa hoc, an & qñ eſt factū cō promiſſum in aliquē,vt in bonūvirū,poſsit ab eo peti reductio ,qñ ēt sūt addita illa verba non habito reſpectu ad aliū.Dicas,q̄ q̄uis Bar.in locis hîc alleg. & aliqui hîc allegantes tenuerit ,ſicut hîc dī,q̄ non poſſit peti reductio ad arbitriū boni viri:tñ Bal.in.l.cū hac.in.ij.col.ſ. de arbi.vī tenere cō trariū. Et pro eo facit:qa qñ eſt factū cōpromiſsū: vt arbiter pro libito volūtatis ,pnūtiet : nō excludet beneficium reductionis prout etiā voluit Bald. in.l. pen.in.iij.co.C.de arbi.& in.l.iij .in ver.& per hoc appet.C.de do.promiſ.& in.l.fin. §. ſed & ſi quis.in.j. col.C.cōia deleg. vbi dicit,q̄ clauſula, q̄ arbiter pro-

A Nēpe iudicis ordinis illi⁹ loci. glo. in.c.ſtatutum. hoc tit. lib. 6. &.c.ſi clericus.de præbēd. eo .lib.

teſtatem:tūc pōt vnico actu ſe expedire. Nam collatio habet vim electionis & confirmationis:vt no.in.c.cū olim.de cauſa poſ.& propri. 7
¶ †In glo.j.in fi.Not.ex hac gl.q̄ Eps nō dicit eſſe de collegio eccleſiæ inferioris ſibi ſubiectæ:licet ſit caput collegij . & dic ,q̄ eſt caput mediatū,non immediatum:iuxta tñ not. in.c. cū ab eccleſiarū.& c.paſtoralis.de off.ordi. Et quia eſt caput. Itē & propter communionem, quę eſt inter Epm & eccleſias ſibi ſubiectas,debēt iſtæ eccleſię ſibi ſubiectæ in omnibus actibus habere conſilium & cōſenſum Epi:vt not. Inn.in.c.requiſiſti.in fi.de teſta.& in.c.cum accepſiſſent.de conſti. 8
¶ †In glo.in ver.ſi tñ exiſtat idonea.in fi. Not.iſtam gl. pro differētia [a] inter arbitrum [b] & arbitratorem,ſeu amicabilem cōpoſitorem. Et quatenus glo.dicit, q̄ dictū arbitri tenet,ſiue ſit æquum , ſiue iniquū. dic illud verū:niſi contineat euidentē iniquitatem,ſeu peccatū. De quo dic ,vt plenè dixi in c.ij.de arbit . Quatenus aūt dicit,q̄ dictū arbitratoris,ſeu amicabilis cōpoſitoris non tenet: niſi ſit æquum.intellige.ſ.in effectu : quia poteſt peti reductio ad arbitriū [A] boni viri [c] .i.vt per iudicē tanquam bonūvirum reducatur ad æquitatem [d]:vt in.l.ſocietatē §.arbitrorū.ff.pro ſocio. Laudū tñ tenet,niſi eſſet nullum alia ratione:puta quia latū contra ius ſcriptū,vel cōtra fauorem cōpromiſsi:vt in.c.examinata. de confir.vti.vel inuti. Tūc enim non petitur reductio ad arbitriū boni viri , ex quo laudū eſt nullū. Tamen iſta nō ſunt neceſſaria in caſu noſtro:quia vt dicit Io. And.& bene compromiſſarius ad eligendū non eſt propriè arbiter, vel arbitrator:ſed eſt potius procurator . Cōpromiſſarius eligit enim nomine collegij,non nomine proprio:vt in.c.in cauſis.j.eo.& in.c.ſi cō promiſſarius.eo.tit.lib. vj.Dic etiā,q̄ non eſt propriè procurator:quia poteſt hæc poteſtas reuocari: vt dicetur plenè in .c.in cauſis.j.eod. Vnde eſt quædā ſpecies de per ſe. Nam arbiter & arbitrator ſumūtur in diſcordia.ſed cōpromiſſarius ad eligendū quandoq̄ deputat nulla exiſtēte diſcordia:ſed,vt facilius prouideatur eccleſiæ de prælato:accedit tamen magis ad naturam arbitrorū,quā arbitratorum;quia arbiter propriè aſſumitur ad litem decidendā. Arbitrator autē ſuper diſcordijs ortis in contractu,vel quaſi:vt in.d.§.arbitrorum.cū duabus legi.ſeq. 9
¶ †Et ex hoc infert,q̄ nō poſſunt cō promittentes ſoluta pœna,vel intereſſe recedere à perſona electa:vt hîc.licet ſecus ſit in dicto arbitri:vt in.c.dilecti.j.de arbi. ¶ In gl.fi.in fin.tene hoc vltimum dictum gl.quod eſt hodiè approbatum:in .d .c.ſi compromiſſarius. 10
¶ †Et generaliter,cum quęritur,an electores poſſunt variare alium eligendo :diſtinguendū eſt, aut elegerunt nomine proprio:vt faciunt canonici:aut nomine alieno:vt faciunt cōpromiſſarij.Primo caſu aut electio tenuit,& non poſſunt variare:vt in.c.publicato [e] .& in.c.cū inter j.eo.Quod tñ limita:vt dixi in.c.pen.ſ.titu.proxi.Aut electio non tenuit:& tūc aut vitio formæ:& poterunt iterū eligere antè,quā

a b c d e

nūtiet pro libito:vel ad beneplacitū:intelligit ad arbitriū boni viri.De quibus verbis importantibus arbitriū boni viri:habet p Alex.in.l.ſi ſic.ff.de leg.j.& in.l.j.ff.de leg.ij.& vide bo.tex.in.c.nimis.de exceſ.Præla.& hoc dictū Bal.intelligerē niſi forſan dolus arbitri interueniſſet:quia tūc verū eſſet,q̄ lædēdo partem enormiter dolo adhibito,poſſet peti reductio ad arbitrium boniviri, etiā ſi eſſet dictū, q̄ arbiter poſſet procedere altè & baſsè:qa tūc nō videret ,q̄cedere:vt bonus vir,ex quo dolosè ageret: ſecundū Io.an.in.c. humilis.de ma.& obe.Etvoluit etiā ipſe Bal.in.l.& in maioribus . C . de ap.& in.c.j .§.inter pares.in.ij.co. de lege Conra. in vſi. feud. & habet p Ro.in rub.de arbit.in.vj.col. & p Pau.de ca.in cōſi. lxx.& in cōſ.lxxxij.ſiantē dolus nō interueniſſet, tūc putarem opi. Bar.eſſe veriorē: quia tūc proceſsiſſet vt bonus vir,licet ſine dolo partē læſiſſet. Et ita putarem has opiniones fore cōcordandas.

priuentur:vt not.do .in.c.quia propter j. eod. Aut nō tenuit vitio materiæ:vt quia elegerūt indignū. Et hoc aut ignoranter:& poſſunt iterum eligere:vt in. c.innotuit .& in.c.cū terra. j.eo. Aut ſcienter,& non poſſunt eligere:quia ex hoc ſunt priuati & poteſtas eſt tranſlata in alium:vt in.c.ſ.proxi.§.fi.& in.c.gratum .ſ. de poſtu.præla. ¶ Secūdo caſu principali ,quādo elegerunt nomine alieno ,tanquam compromiſſarij:aut electio tenuit &non poſſunt variare:quia ſunt defuncti eorum officio j. eo . c.cum in iure.& in. d.ca. ſi compromiſſarius. Aut electio non tenuit vitio materiæ :& non non poſſunt amplius eligere,ſiue ſcienter,ſiue ignoranter,quia functi ſunt eorum officio:vt p̄bat in.d.c.ſi cōpromiſſarius . Aut electio nō tenuit vitio formæ:& tunc aut iuerunt cōtra formā errore probabili:puto,q̄ poterūt iterū eligere:qa nō vident elegiſſe,ex quo nō ſeruarunt formā eis traditā:vt probat in.l. quid tñ. ff.de arbi.& eorū,quæ not.Inn.in.c.j.de re iu. vbi ponit de executore, qui probabili errore ductus prouidit de beneficio nō debito : nunquid poſsit prouidere de debito. Aut ſcienter iuerunt contra formā.& tūc puto,q̄ nō poterunt amplius eligere:quia functi ſunt eorū officio.arg.in.c.cū dilecta.de reſcri. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Electus & non confirmatus non poteſt conferre beneficia & alios actus Epiſcopales facere. & idem eſt in alijs electis.2.*

3 *Venire contra factum proprium eſt licitum ,quando illud factum non tenuit ex defectu poteſtatis.5.*

4 *Epiſcopi & alij prælati prouiſi per Papam,videntur electi & confirmati eodem inſtanti.*

Scriptura eſt de ſubſtantia probatoria : non de ſubſtantia gratiæ adeò,quòd teſtes non admitterentur ad probandum gratiam.

5 *Iudex,an & quando poſsit venire contra ſententiam ſuam.*

Confeſsio,an poſsit mutari per confitentem: & quid de libello.

Teſtes vtrum poſsint variare.

Societas poteſt ad libitum reuocari ex iuſta cauſa.

Prælatus poteſt eſſe iudex in cauſa ſuæ eccleſiæ.

CAP. IX.

1 NOſti. ¶ †Electus ante confirmationē beneficia cōferre,vel aliter adminiſtrare nō pōt. h.d.Primò ponit ius,exquo infert e mandatū.ibi: *mandamus*. ¶ Caſus literalis.Quidam electus fuit in Epiſcopū Liconī.iſte fic electus antè,quā haberet cōfirmationē,cœpit adminiſtrare,& conferre præbendas & dignitates. Dicit Papa,q̄ cū iſtius electio confirmata non fuerit : prædicta facere non poteſt :vnde mādauit Papa Epiſcopo Vigorien.vt ei præciat,vt ſi quam fecit conceſsionē de prędictis, 2 eam ſtudeat reuocare.Ber. ¶ †Not.j.q̄ poteſtas adminiſtrandi deſcēdit ex confirmatione: non autem ex electione collegij.Per electionē enim quis conſequitur ius prælaturæ & adminiſtrādi in habitu:ſed per confirmationē ſuperioris conſequit ius adminiſtrandi in actu : vt dicit

SEB. SAPIA.

d ¶ Ad æquitatem. Sed hoc nō habet locū,niſi ſit læſio in ſexta parte:ſecundū Bart.in.d. l.ſocietatē.§. arbitrorum.colū. vij. Quòd qūo intelligi debeat.d.Alexā.in.l.ſi quis arbitratu.in fi.ff.de verb.obl.& larius per dīm Bar. Vero.in tracta.de ſimulatio. cōtract. in.vj.caſu principali.col.xj .verſi. inj.opi. vbi videt reprehēdere Bar. Ego diſcuſsi in.l. ij.C.de reſcin.vendij. vide etiam ad hæc quæ no.Bar. in.l.fi. ff.de præto.ſtipulatio.

¶ Publicato. Vide ibi iſtum poſt alios doct.

2 ✠SEB.SAPIA. ¶ Not.ij. Hoc etiã procedit, q̃ quis posit venire cõtra factũ suũ, qñ actus est nullus. c. si quis Episcoporũ. de reb. eccl. non ali. no. Do. Abb. in. c. j. col. v. j. de iud. vide etiã no. in. c. diuersis. de cleri. coniu. & not. per Mod. in. l. trãsactione. C. de trãsac, vbi dicunt, q̃ quis põt detegere turpitudinẽ suã, & venire cõtra factũ suũ: qñ actus est nullꝰ. vide ẽt Alex. in cõs. cxxvij. co. i. vide etiã Pau. de ca. in. l. & hæredi. §. filia. col. ij. ff. de pact.

b ¶ Nõ tenuit. dic, vt glo. fi. 3

c ¶ Per testes. Vide quæ ponam in. c. innotuit. in num. xvij. j. eo. Aeneas falco.

d ¶ Si qs presbyteror. vide ibi Imo. & Bart. in. l. post mortẽ. ff. de adop. 4 & in. l. qui ea mẽte. ff. de fur. & aliquid peristũ in. c. cũ super qõne. de cõces. præben.
¶ Adde Francis. Are. consi. cxiiij.

✠SEB.SAPIA.

e ¶ Et diffinitiuã. De hoc latè p scribentes in. l. quod iussit. de re iudi.

✠SEB.SAPIA.

f ¶ Semel fecit. de hoc traditur in. l. edita. C. de eden.

✠SEB.SAPIA.

g ¶ Nõ debet audiri. vide Alexã. in cõs. lx. co. j. vo. iij.

h ¶ Si creditoribus. c Bal. ibi dicit, q̃ illud quod dicit q̃ qs nõ põt venire cõtra factũ: fallit in eo, qui tanq̃ arbiter tulit sñiam: qm̃ si illacã est fibi delegata poterit iudicare cõtra id, quod iudicauit tanq̃ arbit. refert Arch. ī. §. itẽ si cõtra patrẽ. iij. q. vñ. Fallit etiã in iudice, qui iudicauit à cuius sñia est appellatũ: q̃ postea si succesit appellãti, poterit dictã appellationẽ prosequi, & venire cõtra sñiam à se latã vt voluit Io. An. in addi. Spe. in ti. de sen. pla. §. qm̃ vers. qd si procurator. referũt & sequũt Bu. & Imo. in. c. j. de re iu. gl. est & ibi Arch. in d. §. itẽ si cõtra patrẽ. Cui adde, qd no. in. l. j. ff. de except. rei iu. & vide Imol. in. l. si eum ho. ff. de fideiuss. Antoni. Francis. ¶ An & qñ quis

dicit gl. notabilis hîc. & in. c. quanto. lxiij. di. & idem in electiõibus collegiorum secularium: vt no. gl. in. l. priuatorũ. C. de iurisd. om. iudi. & Bal. in auth. habita. C. ne filius pro patre. & vide quod dixi. s. eo. in. c. postquã. ¶ † Not. ij. [a] quẽ posse venire contra factum proprium, qñ illud nõ tenuit[b] ex defectu potestatis. & ad hoc solet allegari iste tex. de quo dicendũ est: vt j. latius dicam. ¶ Vltimò no. q̃ ante confirmationẽ appellatur quis electus habita electione collegij. Idem dic post confirmationem ante consecrationẽ: vt in. c. tuaj. de his, quæ fiunt à Prælа. ¶ † Sed quęro, quid de istis Prælatis, qui hodiè prouidentur per Papã: nunquid isti statim possunt administrare: cum sint per Papã pronũtiati? dic, q̃ sic: quia talis prouisio habet vim electionis & confirmationis: vt not. in. c. cum olim. de causa posses. Dic tamen, q̃ non debet recipi tanquã prælatus: nisi per literas Papæ faciat fidem de prouisione sibi facta: aliãs recipiẽtes eam incurrunt pœnam: & est hodiè prouisum in quadam extrauaganti. Dic tamẽ, q̃ immediatè cum Papa pronuntiat aliquem prælatum, statim ille sic pronuntiatus est verus prælatus: quia ad esse gratiæ non requiritur litera, sed solũ sufficit factum principis: sed litera est de substantia probatoria: non autẽ de substantia gratiæ. not. Bald. in. l. humanum. C. de legibus. per Ioan. And. & Archid. in procemio Sexti. Vnde hodiè non sufficeret probare per testes, [c] quòd Papa pronũtiauit aliquem Episcopum, ad hoc, vt recipiatur in ecclesia, tãquam Episcopus: sed oportet vt probetur per literas Papæ modo prædicto. ¶ † In gl. fi. not. gl. quæ solet allegari: cum quęritur, an & quando quis possit venire contra factum proprium: Pet. de Fantus. ponebat hîc aliam theoricam, dicẽs: q̃ aut factum est nullum ratione conferentis: puta, quia non habebat potestatem disponendi, vel nõ seruauit solennitatẽ debitam: & potest quis venire cõtra factum suũ, licet sit nullum. alleg. c. diuersis fallacijs. de cler. coniu. Secus si ignoranter disposuit: vt in. c. innotuit j. eo. Inno. dat aliam theoricam dicens: vbicũq̃ factũ est improbatum à iure, semper quis potest venire contra factum proprium: vt hîc. & in. c. si quis presbyterorũ[d]. de reb. eccle. non alie. Nõ ob. secũdum eundem. c. diuersis fallacijs: quia ibi factum non erat omnino nullũ: sed poterat aliquo modo sustentari. vel illud procedit in odiũ Episcopi, qui scienter prouidit de beneficio clerico coniugato. vel tertiò, procedit illud dispensatiuè secundũ eũ. Sed põt dici, q̃ cũ ista sit via brocardica & discurrat p̃ multos & infinitos casus, nõ põt sub certa regula distringi: sed secundũ varietatem factorũ, aliqñ licet venire cõtra factũ proprium: aliqñ non. Et in iudicijs põt ista quæstio discuti multis modis: & respectu iudicis: & respectu partiũ. Nam in iudice potest dubitari, an possit venire contra sñiam interlocutoriã & diffinitiuã[e]. de quo dicendũ est: vt dixi in. c. cũ cessante. [A] de ap. & in c. in literis j. de offi. deleg. Respectu partis posset dubitari, circa cõfessionẽ & libellũ: nũquid

f possit venire cõtra id, quod semel fecit.[f] de quo in. c. fin. de confes. & in. c. ij. de libel. obla. Eodẽ modo posset dubitari respectu testiũ: nũquid possint variare. de quo in. c. prætereà. de testi. cogen. Circa facta extra iudiciũ posset etiã dubitari tam in cõtractibus noiatis, quã innominatis, & alijs dispositionibus sumentibus vim ex facto vnius partis tm̃. ¶ Sed pro aliquali introductione & concordantia iuriũ, quæ allegant in gl. potes fic distinguere, sumẽdo aliqua dicta Cald. in. c. si quis presbyterorũ. præalleg. & hîc per doc. Quòd aut quis vult venire contra factũ suũ nomine alieno, & ad cõmodũ alterius: aut nomine proprio, & ad cõmodũ proprium. Primo casu aut est remotꝰ ab administratione, & nõ potest venire illo nomine: vt in. c. monemus. xij. qõ. ij. vbi patet, q̃ Prælatus, qui malè alienauit, non põt noie ecclesiæ repetere malè alienata, si fuit remotus ab administratione. Aut non fuit remotus: & tũc potest venire contra factũ propriũ, ex quo agit noie administratiõis suæ & factũ suũ põt improbari. secus autẽ vbi legitimè factũ suũ explicasset: vt in. d. c. si quis presbyterorũ. &. xij. q. ij. c. nõ liceat. & in. c. ij. de pœ. cũ simi. ¶ Secũdo casu principali, qñ vult venire nomine proprio: & tunc aut imminet periculũ animarũ, vel fauor publicæ libertatis: & potest venire cõtra factũ propriũ ex quo de iure illud põt dãnari: vt in. c. tenor. & in. c. consangui. de re iudi. & in cap. interrogatam. C. de libe. cau. secundum vnum intellectum. Aut nõ imminet talis fauor: & tunc aut factum nõ tenuit, aut tenuit: sed est cassandũ. Primo casu, aut vult venire cõtrà in iudicio, aut extra iudicium. Primo casu si allegat turpitudinem suam, nõ debet audiri[g]: vt in. l. si creditoribus[h]. C. de ser. pig. da. manumiss. & in. c. ter dilectos. de dona. Aut excipiendo allegat turpitudinẽ suam: & auditur. ff. de condi. ob tur. causam. in. l. iiij. & vide in hoc quod plenius dixi in. c. cũ super. de concess. præben. & per Bar. in. l. iusiu. §. procurator. ff. de iureiuran. Si extra iudicium, aut factum non tenuit ex persona facientis: & potest cõtrauenire. argumẽ. hîc. Aut non tenuit ex persona recipientis. Et distinguitur: vt. s. quòd aut scienter hoc fecit, & non potest contrauenire in odium suum: & sic potest intelligi capitul. diuersis fallacijs.
¶ Ex quo infertur, quòd si Prælatus scienter contulit beneficium indigno, non potest ipsemet reuocare factum suum. quod not. pro intellectu illius capitul. diuersis. Aut ignoranter fecit & potest contrauenire, vt in cap. innotuit j. e. Si verò factum non est nullum, sed est cassandũ: tunc non potest quis venire contra factum propriũ: vt in. l. post mortẽ. ff. de adoptio. Et dic, q̃ regulariter in contractibus nominatis, non est locus pœnitentiæ ex quo semel tenuerunt etiam re integra, [i] secundũ Inn. vt in. l. sicut. C. de actio. & obli. quia cõtractus à principio sunt meræ volũtatis: ex postfacto sunt necessitatis: vt ibi. Fallit in cõtractu mandati. inst. mãdati. §. rectè. nã reuocat re integra vt ibi. ¶ Secũdò fallit in cõtractu depositi: qa

tra factũ suũ, illud reuocãdo, vel mutãdo: habetur in. l. post mortẽ. ff. de adop. & vide gl. in c. certè. xij. q. j. & no. in. c. si qs presbyterorũ. de reb. ec. nõ alie. & in. c. nosti. de elect. & no. ī. c. accepimꝰ, de ęta. & quali. & p̃ gl. in. c. veniens. de fi. presby. & habẽt in. c. lator. de re iud. & p. d. Anto. de But. in. c. diuersis fallacijs. de cle. coniug. & in qbus casibus admittat, vel nõ admittat pnia, habetur per gl. in. l. si pecuniã. ff. de cõdic. ob caus. & in l. qs sit fugitiuus. ff. de ædil. edic. & per Cyn. in. l. j. in ij. q. C. de pact. & per Dy. in regula, quod semel placuit. de regu. iur. libr. vj.
¶ Et adde, q̃ sem per admittit pœnitẽtia, qñ qs vocat aliquẽ ad iudiciũ vetitum: vt habetur per gl. in. l. in criminali. & ibi Cy. in. ij. q. C. de iur. om. iud. Et tene mẽti, q̃ missio nuntio, vel literis ad aliquẽ, admittitur pœnitentia & reuocatio antè, q̃ perueniãt ad partẽ, cui mittunt: vt est gl. fi. in. l. j. ff. de cõtrahẽ. emp. & habẽt in. l. iij. ff. de sponsa. & in l. mandatũ. C. mãda. & in. l. si ideò. C. de accusat. & vtrobiq̃ per Cy.

✠SEB.SAPIA.

i ¶ In re integra. Vide remissiuè p̃ Feli. in. c. ij. in. ij. col. ver. no. de exceptio. Ias. in. l. si donatione. col. penul. C. de colla.

A Vide Felyn. & melius in c. qualiter & quã do. le. j. ī. de accus.

SEB. SAPIA.

a ¶ In cõtractibus. vide Corneũ in cõ si. xxviij. ihac cõ sultatione. volu. j.

SEB. SAPIA.

b ¶ Innominatis. ad de alium casum, in quo quis potest contrauenire facto suo. p Paul. de ca. in. l. & hæred. §. fi lia. ff. de pact. aliũ per Car. in cõsilio cxxxvij. col. iij. v- bi dicit, quòd Rex qui alienauit ī præ iudiciũ regni põt cõtrauenire, etiã si iurasset. Et idẽ vult do. Ab. in. c. intellecto. j. de iu reiur. Et generali ter, qñ cõtractus est factus p prin- cipem in præiudi ciũ subditorũ, po test ipsis volẽti- bus reuocari: vt not. in. c. dilecti. j. de maio. & obed. in. c. j. j. de proba. Ro. in cõsi. xxvj. pro decisiõe Ias. in. §. item Seruia na. col. xxij. insti. de action.

c ¶ In facto eccle- się. vide gl. & doc. de hoc in. c. cũ ve nissent. de iudic. vbi plenè p Mo- der. istum, Andr. & Francis. Areti. Corset.

¶ Adde latè Ol- dra. consi. clvj.

ZACHARIAS.

d ¶ Gesta cõtra ap pellationem sunt nulla. Adde, q̃ li cet excõmunica- tio post appella- tionẽ legitimam, sit nulla, vt hîc p istum. & in. c. per tuas. de sen. excõ. Secus tñ est in ab solutione post ap pellationẽ: qa va- let, nec per appel- lationem suspen- ditur: vt per Imo. in. c. ab excõicato. §. de rescri. doc. in c. qua frõte. & ibi Philip. q. iiij. j. de app. Rot. dec. ccc- xcix. incip. item si pronũtiatur. in not. & Spe. in tit. depos. §. vij.

potest deponẽs depositum reuocare ad libitũ: vt. l. j. ff. depositi. & in. c. j. eo. ti. ¶ Fallit tertiò in societate: vt. l. sed & socius. §. fi. ff. pro soc. Si tñ intempestiuè reuocatur societas: potest agi ad interesse: vt ibi: nisi subsit causa reuocandi: vt quia socius est rixosus: vel aliâs inhonestè vi uit in domo: vt est tex. not. in. l. si cõuenerit. ff. eod. Nã ex his causis potest socius repelli â so- cietate. ¶ In contractibus [a] verò innominatis, potest dari hæc regula, q̃ admittit pœnitentia re integra, & etiam re non integra: sed succedit obligatio ad interesse. de quo plenè legitur & not. in. l. si pecuniã. ff. de condi. ob caus. Et dicã aliquid de istis contractibus innominatis in. c. cũ inter j. eo. Et ratio eorũ sumitur ex dictis gl. Quia in cõtractibus nominatis ius acquiritur parti: ideò nõ est licitũ contrauenire: secus au- tem in innominatis [b]. ¶ Sed contra tex. opp. vi detur enim, q̃ iste electus non possit reuocare quod fecit: quia nemo iudex est in facto pro- prio: vt in. l. vnica. C. ne quis in sua causa. Doc. dant tres sol. Prima, q̃ iste reuocauit tanquàm actor, & nõ tanquã iudex. Secunda, q̃ in noto rijs cessat suspicio: vt no. in. c. ex parte. de verb. sign. Tertia sol. q̃ in facto ecclesiæ [c] suæ potest Prælatus esse iudex. ij. qõ. vij. c. si quis erga. & not. in. c. j. de pœ. libr. vj. Hæc solutio est bona in se: sed non cõgruit literæ: quia cum iste non esset adhuc cõfirmatus, nõ poterat procedere: vt Prælatus etiã in notorijs: & sic est falsa etiã tertia sol. Dic ergo, q̃ iste renũtiauit, quod ges sit: nõ tanquã iudex, sed tanquã actor: vel de fa cto, sicut de facto administrauit. vel hîc fecit hoc authoritate sedis Apostolicæ. Abb.

a
b
c

SVMMARIVM.

1 *Gesta post appellationem aliquando sunt nulla, ali- quando sunt annullanda.*

Excommunicatio lata post appellationem extraiudi cialem, est nulla.

2 *Gesta contra ius sunt ipso iure nulla: secus contra priuilegia.*

3 *Electi in vna ecclesia, & propter aliquid remoti, an possint iterum eligi.*

Electus illegitimè gerens se pro prælato, non potest ad aliam dignitatem promoueri sine dispensatione Papæ.

4 *Appellatio extraiudicialis, an releuet appellantem.*

5 *Scandalum vt euitetur, multa conceduntur.*

CAP. X.

COnsyderauimus. ¶ Electio facta post appellationẽ, & prima non cassata, vel cõtra pri uilegia ecclesiæ cassanda est. Diuiditur. Nã pri mò præmittit causas cassationũ. Secũdò vtran que electionem cassat, ibi: *quapropter*. Tertiò mandat ecclesiæ prouideri ibi: *vobis*. ¶ Casus liter. Vacãte quadã ecclesia, quidã canonici ap pellauerunt: q̃ alij nõ procederent ad electio- nem, sine illis: & cõtra priuilegia ecclesiæ suæ. Illi non obstante illa appellatione, elegerũt Io- annem Fontinum, appellantes statim, ne alij contra electionem aliquid attentarent. Illi vi- dentes, quòd nõ detulerãt suæ appellationi, & contra tenorẽ priuilegiorũ ecclesiæ suæ ad ele- ctionem processerant: quendam alium. B. nomine elegerunt. De- lata causa est super istis electionibus ad dominum Papam: auditis allegationibus partium: Papa consyderans, q̃ electio Ioãnis Fron- tini facta fuit post appellationem, & contra priuilegia eccleſię: vi dens etiam, q̃ electio. B. post illam qualemqualẽ non cassatam, & post appellationẽ, per quã omnia ad suũ statum debent reduci fa- cta fuit, vtranq̃ cassauit: dans canonicis potestatẽ, vt aliam perso nam idoneam sibi eligant in Rectorẽ: ita tñ q̃ vtriusq̃ prædicto- rum non minus fama ipsorum integra cõseruetur: & q̃ in alijs ec- clesijs possint promoueri: & liceat eis in eorũ alterum consentire 1 præter, quã in ista ordinatione. Ber. ¶ Not. j. & tene menti: q̃ ele ctio facta post appellationẽ extraiudicialem, non est ipso iure nul la: sed venit irritanda, si appellatio fuit legitima. ¶ Ex quo infert, q̃ gesta post appellationẽ extraiudicialem, non sunt ipso iure nul la: licet veniant retractãda, si fuerunt gesta post appellationem le- gitimã. Et in hoc iste tex. est valde not. Intellige, q̃ appellatio fuit interposita à parte: secus si fuit interposita à iudice: licet extra iudi cium: qui a tũc gesta contra appellationem sunt nulla: [d] vt proba- d tur in. c. dilecti. & c. dilectis j. de appella. vbi excommunicatio lata post appellationem extraiudicialem fuit nulla. & ad limitationem prædictorũ vide quod dixi in. c. j. de appel. & in. c. consuluit. eo. ti. vbi plenius tetigi. ¶ † Not. ij. & tene menti, q̃ gesta cõtra priuile 2 gia ecclesiæ, nõ sunt ipso iure nulla: licet veniant retractanda. Nã electio prima fuit hîc facta cõtra tenorem priuilegiorum: & nihi lominus tenuit: licet fuerit in cã cassationis. ¶ Ex quo habes nota bilem differentiã inter priuilegia & iura cõia. Nam attentatũ con tra ius cõe, regulariter est ipso iure nullũ: vt in. c. vides. x. dist. & in regula, quę contra ius fiunt. de reg. iur. lib. vj. & in. l. non dubiũ. C. de leg. Secus in attentato cõtra priuilegia: vt hîc not. probat. Nã licet priuilegia sint priuatæ leges. iij. di. c. priuilegia tñ non sunt le ges cões. Itẽ priuilegia consistũt in facto, & possunt probabiliter ignorari: iura verò cõmunia cõcernunt cõmodũ publicũ: nec pos sunt ꝓbabiliter ignorari: imò est latæ culpę ignorare iura cõia: vt not. per Bar. in. l. quod Nerua. ff. depo. ¶ Tertiò not. q̃ eligẽtes cõ tra priuilegia ecclesiæ & cõtra appellationẽ legitimã, seu post pri- mã electionẽ nõ cassatã, nõ sunt priuati ptãte eligẽdi: sed possunt de nouo eligere, quod bene notabis. Ex quo infert, q̃ nõ propter quãlibet iniustitiã electionis, debẽt priuari eligẽtes ptãte eligẽdi. ¶ Quartò no. q̃ electio facta post primã nõ cassatã, licet sit incau sa cassationis, nõ tenet. Et est ratio: qa per primã electionẽ, est con tractũ matrimoniũ inter ecclesiã & electũ: vt in. c. cũ inter cano- nicos j. eo. Ergo nõ põt in aliũ tanquã in spõsum cõsentire, durãte priori vinculo: cũ ecclesia adhuc nõ sit libera. Vñ verbũ, cassamus positũ in tex. ponit propriè quo ad primã electionẽ: & impropriè quo ad secundã. Nã prima nõ fuit nulla: vt patet ex eo, qa secunda inualidat: quia fuit facta prima non cassata: ergo prima tenuit: qa si fuisset nulla, nõ poterat cassari: vt in. c. ad dissoluendũ. de spon. impu. Sed secũda fuit nulla rõne prædicta: qa nõ possunt esse vali dæ duæ electiones ad eãdem ecclesiã: vt in. c. auditis j. ea. facit. c. vt quis duas. eo. tit. lib. vj. ¶ Not. v. q̃ licet retractet electio alicuius, nõ ꝓpter hoc lædit fama & opinio electi: si electio nõ fuit cassata vitio psonæ: secus si personæ defectu: vt j. e. c. super eo. ¶ † Sextò 3 & vltimò no. & tene mẽti, q̃ vbi duo fuerũt electi in eadẽ ecclesia in discordia: & vtraq̃ electio ex aliquo defectu cassat, nõ debet in eadẽ vocatione aliquis istorũ assumi in eadẽ ecclesia. Et hoc pro- pter discordiã euitandã: sed si oẽs vnanimiter concordarẽt in vnũ, valeret electio: qa tũc cessaret cã prohibitiõis: vt no. Host. j. eo. c. super eo. Sed cõtra hoc op. de. c. licet. §. e. vbi gerẽs se pro Papa est excommunicatus, si electio sua non tenuit. ergo videtur, quòd nõ possit amplius eligi in eadem, vel alia ecclesia. Solu. dicunt docto. & bene, quòd illud est speciale in Papa. Item loquitur, quando ele ctus minus legitimè gessit se pro Papa faciendo schisma: sed electi de quibus hîc, nõ gesserunt se pro Episcopis: nec fecerunt scisma: sed solùm defendebant iudicialiter electionem eorum. Si autem electus gereret se pro Prælato, vel intromitteret se in ecclesia per potentiam laicalem, non posset iste amplius promoueri ad aliquã dignitatem sine dispensatione Papæ: vt in. c. quisquis. & ibi nota j. 4 eod. titu. facit. c. auaritiæ. e. titu. lib. vj. ¶ † In gloss. j. in fin. & not. bene secundam partem huius glossæ. Ex qua habes, quòd appel-

latio

a ✠ SEB. SAPIA. ¶ Appellandi. vide no. per Bar. in. l. j. in prin. col. iij. ff. de ope. no. nũ. vbi tradit, an in nun. noui ope. debeat causa exprimi.

b ¶ Scandalũ. Adde quæ permittant cã scandali euitãdi. An, sicu. consi. xj. ZACHARIAS. ¶ Adde istũ in. c. constitutis. col. ij. de app. vbi dicit, ꝙ si imminet scãdalũ, põt inferior se intromittere de his, q̃ ad Papã sunt delatio etiã extra iudiciũ non valet: nisi in ea exprimatur causa probabilis appellandi: [a] super quo fuerũt opiniones: vt not. gl. in. c. cordi. hîc alleg. ¶ In gl. pen. ibi § *ignominiæ*. vbi dixit tex. not. ꝙ miles depositus de militia, propter culpam suã efficitur infamis. Et idem dicit ibi gl. No. in clerico deposito, vt efficiat infamis. Gl. ista in solutione sentit, ꝙ contrariũ procedit, si electio hîc fuisset cassata vitio personæ. & sic sentit, ꝙ isto casu electus efficitur infamis. Quod doc. nõ admittunt, q̃n per viã exceptionis fuit probatũ crimen: quia crimen probatũ per modũ exceptionis, nõ infamat. in. c. cũ dilectus. de ord. cog. An aũt indistinctè sit hoc verum: dic, vt dicam j̃. eo. c. super eo. ¶ † In gl. fi. ibi: *propter scandalum*. [b] Not. gl. & hoc cõmuniter tenetur à doct. & dic, vt. s̃. dixi in vlt. no. ¶ Ex hac glo. iuncto tex. no. ꝙ propter scandalum euitandum põt fieri licitè prohibito: vt quis non eligatur in certa ecclesia: licet ipse in nullo deliquerit. Nam etiã multa licita sunt dimittẽda, propter scandala vitanda, ex quo possunt omitti sine peccato: vt in. c. ij. de no. oper. nunc. & in. c. nihil [c] prodest. de præscrip. &. c. cum teneamur. de præben. Abb.

✠ *SVMMARIVM.* ✠

Archiepiscopus habet iurisditionem ordinariam in suffraganeos: id est Episcopos prouinciæ.

Qui non potest per se, non potest per alium: nisi ille alius de per se posset.

Episcopus nondum consecratus, potest concedere indulgentias.

CAP. XI.

SVffraganeis. ¶ Metropolitanus cõfirmatus, licet nondũ receperit pallium, potest suũ suffraganeum consecrari facere. vel sic. Metropolitanus confirmatus & cõsecratus, nõ põt pallio non recepto suũ suffraganeũ consecrare: sed potest mãdare alijs suffraganeis, vt illũ consecrent. & facit ad secundã partem rubricæ. ¶ Casus litera lis. Quidã electus est in Archiepiscopũ & confirmatus: quærebatur vtrũ suffraganei sui possint ad mandatũ ipsius aliquẽ suffraganeũ suũ electũ in episcopũ consecrare: cum adhuc pallium nõ recepit, in quo cõfertur plenitudo põtificalis officij. Respondet Papa, ꝙ suffraganei sui bene possunt, & debẽt per mandatũ ipsius Metropolitani electũ illum in Episcopum cõsecrare: licet palliũ non receperit. Ber. † No. j. ibi, *ad mandatum ipsius*. iuncto tex. ibi: *ad eius iurisditionem*. ꝙ Episcopi ꝓuincię tenẽtur obedire Archiepiscopo illius prouincię. Pertinet enim ad eius iurisdictionẽ. Nam Archiepiscopus habet iurisdictionẽ ordinariam in omnes Episcopos ꝓuinciæ: vt in. c. pastoralis. de offi. ord. & in. c. sicut olim. de accu. &. vj. q. iij. c. sci tote. quod intellige, nisi sint exempti speciali beneficio Papæ. ¶ Not. secũdò quòd Archiepiscopus appellatur Metropolitanus. dicitur enim Archiepiscop⁹ ab archos, quòd est Princeps: quasi Princeps Episcoporũ. Dicitur aũt metropolitanus, vel à mensura ciuitatũ: quia olim fuit Archiepiscopus deputatus & prępositus multis ciuitatibus prouinciæ: vt dicitur in. c. cleros. xxj. dist. Vel dicitur Metropolitanus à metros, quòd est mater: qa archiepiscoprlis ecclesia est mater ecclesia totius ꝓuincię vt no. gl. in. d. c. cleros. Episcopi aũt prouincię dicũtur suffraganei Archiepiscopi, à suffragã do: quia suffragantur sibi in officio episcopali puta cõsecrãdo alios Episcopos: itẽ celebrãdo cõsilia & similia. ¶ Tertiò no. ꝙ electus & consecratus potest appellari Metropolitan⁹: licet nõ possit appellari Archiepiscopus, si nõdum recepit pallium: vt in. c. nisi j̃. de autho. & vsu pal. ¶ No. quartò, ꝙ sicut electus & consecratus põt exercere ea, quæ sunt ordinis: vt in. c. transmissam j̃. eo. ita electus & cõfirmatus non dũ cõsecratus, potest exercere ea, quæ sunt iurisditionis. Quæ aũt dicãtur iurisditionis, & quæ ordinis: dicetur plenè in. c. transmissam. ¶ Vltimò no. ꝙ de iure cõi electus in Episcopum debet cõsecrari ab alijs Episcopis prouinciæ & Archiepiscopo suo: vel ipsius mãdato. Quot aũt requirũtur necessariò ad cõsecrationẽ alterius Episcopi: dic, vt in. c. nec episcopi. & in. c. si Archiepiscopus j̃. de tẽpo. or. ¶ Op. cõtra tex. videtur, ꝙ iste electus cõfirmat⁹ nõ poterat mãdare suũ suffraganeũ ab alijs consecrari: quia cõsecratio est ordinis: vt in. c. quod sicut j̃. eo. ergo cum iste nõ potest per se consecrare: cùm nondũ sit ipse consecratus, non debet posse hoc alijs demandare: quia qui per alium facit, per se facere videtur: vt in. c. mulieres. de sen. excõ. in regula: qui per aliũ. li. vj. & alibi dicit iuris regula. Quòd suo nõ licet noie nec alieno licebit: vt in regula, quod alicui. de reg. iu. li. vj. Item fortiter facit cõtra istũ text. c. j. dist. vbi dicitur, ꝙ electus in Archiepm, nõ debet differre consecrationẽ suã: ne differatur cõsecratio suffraganeorũ. Ergo videt, ꝙ si nõdũ ipse est cõsecratus: ꝙ non potest per se, nec per aliũ suffraganeũ consecrare. Sol. contraria vidẽtur vera. & propterea dixerunt quidã, ꝙ c ista nõ fuerat Decretalis: sed potius fuerat quędam prouisio fundata super quadã æquitate: quasi dicat, ꝙ de iure nõ põt iste hoc demãdare ante suã cõsecrationẽ. Sed ista opi. fuit olim posita, quando ista Decretalis erat in secunda compilatione, quæ non erat papalis: sed cuiusdam Ioan. Galen. Non autem poterat hoc dici postquam fuit posita in tertia, & quarta & quinta compilatione: quia istę compilationes fuerũt Papę. & Papa mandat: vt istis Decretalibus vtamur in iudicio & extra: vt. s̃. in procœ. Ideò cõiter tenetur, ꝙ de mero iure potest electus & confirmatus demandare hanc cõsecrationem alijs suffraganeis. hoc tenet gl. pe. in. c. j. de transla. Episco. & gl. in. c. j. c. dist. & doc. cõmuniter. hîc. ¶ Ad contraria dic, ꝙ procedũt q̃n quis mãdaret consecrationẽ alijs nõ habentibus potestatem consecrandi: sed suffraganei ex quo sunt Episcopi habent potestatem consecrandi. Et solũ eis deerat iurisdictio & potestas consecrandi, non subiectum: vnde electus

det tẽp. ord. & quæ not. Legistæ in. l. si quis filio. in. §. hi quoq;. & seq. ff. de iniust. rup. & ir. test. & habet per bea. Tho. in. d. q. xliij. art. vj. & ar. viij. & in. iij. dist. xxxviij. ar. ix. & vide Io. An. in. c. j. de offi. dele. li. vj. in ver. scãdali. & in. c. cũ teneamur. in gl. vlt. de præbẽ. vbi ponit, an & q̃n veritas sit propter scãdalum omittenda. & vide bo. tex. in. c. generalis. in fi. liij. dist. vbi habet, q̃nihil cũ scandalo est faciẽdũ. & vide bonã gl. ad hoc in. c. ad aures. præalle. de tẽp. ordi. in gl. iij. vbi alle. multas cõcor. & videetiã Legistas in. l. si oleũ. ff. de dolo. & in. l. æquissimũ. ff. de vsufruc. vbi ponũt, quæ licẽt, propter vitandũ scãdalum: & quæ nõ. & vide Arch. in. c. j. xliij. dis. & in. c. j. Jj. dist. & in c. inter. xj. q. iij.

¶ Et adde ꝙ scandalũ facit quẽ irregularẽ. vt habet in. c. ex literis. in gl. ij. quæ alle. cõcor. de homi.

¶ Et adde etiã ꝙ propter scandalũ dimittit licitũ matrimoniũ: vt in. c. super eo. de cog. spi. & ad materiã vide Spe. in tit. de inquisi. in. §. quãdo autẽ. ver. vtrũ autem.

¶ Et tene menti, ꝙ ratione scandali vitãdi nomina testiũ sunt retinẽda & nõ propalãda, tex. est reputatus singularis in. c. fi. de hære. lib. vj. & vide do. Ab. in. c. cum. I. & A. de re iudi. & an ꝓpter scandalũ sint tolerãda mala: vide etiã Alex. in cõsi. j. in. ij. parte cõsil.

✠ SEB. SAPIA. c ¶ C. nihil Ibi multa traduntur per Feli. quæ fiunt ratione scandali. & adde vnum quod ponit Feli. in. c. j. in vl. col. de rescr. aliud quod ponit Ioã. And. in. c. de hoc. desimo. aliud quod ponit Imo. in. c. omnis. de pœni. & remissio. & Ab. in. c. dilectus. de excess. Prælat. Aliud Decius in l. fin. colũ. ij. C. de edi. diui Adria. tollen.

a quodã. de sta. reg. & Mod. in. c. ex literis. el. j. de ho. & gl. in. c. peruenit. xv. dist. & Cardi. cõs. xcvij. ĩ prin. Antoni. Francis. ¶ Addas, ꝙ semper scandalis est obuiãdũ. cle. j. de of. ordi. & ibi per d. Car. in. vij. not. & peundẽ in cle. j. de immu. ecc. in j. qõ. & in cle. j. in prin. de sen. excõ. b & in cle. pen. eo. tit. & ibi etiã per Cardi. & dicebat Arc, xxj. q. j. in. c. hacrõne. ꝙ cã euitandi scãdali malũ toleratur. Idẽ etiam à iure recedit: vt hĩ in. c. non põt. xxiij. qõ. iij. & per Car. etiã in cle. j. in princi. de pœn. Et an bona ꝓpria sint ꝓpter scãdalũ omittenda, & sic omittẽda esset punitio peccatorũ. & an c sit cessandũ à sacra doctrina propter scãdalũ: & an propter scandalũ euitãdũ sit cõmittendũ peccatũ veniale: vide beatũ Tho. ij. ij. q. xliij. arti. j. & in. iiĩ. di. xxviij. arti. vj. & ibi declarat qd sit scãdalũ & quotuplex sit: & an tpalia sint dimittẽda ꝓpter scãdalũ. vide eundẽ Tho. in præalleg. q. xliij. vbi etiã ponit, an cibus sit dimittẽdus ꝓpter scãdalum: & an debeamus vitare iudiciũ ꝓpter scandalũ. Et generaliter, q̃n ꝓpter euitãdum scandalũ sit aliqd omittendũ, vel faciendũ: not. in. c. nisi in. §. pro vitã do. de renũ. & vide bo. glo. in. c. cũ ex iniũcto. de noui ope. nũ. & aliã gl. in. c. cũ quisq;. xxiij. q. iiij. & vide quę no. in. c. nihil. de præscript. & in. c. ad aures.

& confirmatus cõmittendo hanc conſecratio nem,ſolũ exereet iuriſdictionem :quia tribuit facultatem conſecrandi ſubditum proprium. Epiſcopi autem hoc faciunt poſtmodum iure ſuo. Vide optimũ ſimile in ordinatione clericorũ,vacante ſede. Nam capitulũ poteſt committere alteri Epiſcopo,vt ordinet clericos alterius diœceſis:vt in.c.cum nullus.de temp.ordi.lib.vj.tñ certum eſt,ꝙ capitulum per ſe ordinare non poteſt:cũ non ſuccedat,niſi ſolum in his,quæ ſunt iuriſdictionis:vt in.c.cũ olim. de maio.& obe.Item in alijs põtificalibus. Nã poteſt capitulũ ſede vacante,alienum Epiſcopum inuitare, vt exerceat ibi põtificalia: vt in c.pontifices.vij.q.j.Hinc dicit Compo.ꝙ ſede vacante Metropolitana,poteſt capitulũ illius eccleſiæ demandare conſecrationem ſuffraganei:prout hîc dicitur:quia ex quo cõmiſsio fit ab habẽte poteſtatẽ,ſolùm verſatur ibi iuriſdictio,& non ordo.Et per hoc habes bonã limitationẽ ad iura dicentia,ꝙ is videtur facere,cuius noĩe fit.Illa enim procedunt,qñ ille cui fit cõmiſsio,nõ poterat facere noĩe ſuo ſed ex toto facit tãquã alius.Secꝰ vbi faceret noĩe ſuo, licet habuerit authoritatem ab alio: vt hîc.Et hoc voluit in effectu Inno.hîc. ¶ Ad ſecundũ contrariũ.d.c.j.c.diſt.datur multiplex ſolutio: vt ibi.& hoc no.Primò,ꝙ procedit qñ electus & cõfirmatus eſt in mora petẽdi conſecrationem. Nã tunc non poteſt hoc alijs demandare: vt ibi.Secundò loquitur ibi,qñ ipſe Archiepiſcopus vult per ſe cõſecrare.Nã tunc oportet, ꝙ differatur cõſecratio ſuffraganei,donec ipſe fuerit conſecratus.Vel tertiò loquitur , qñ in prouincia non ſunt,niſi duo Epiſcopi. Nam ſi Archiepiſcopus nondũ eſſet conſecratus, non poteſt alios conſecrare:quia ad minus requirũtur duo Epiſcopi cum Archiepiſcopo:ſeu tres Epiſcopi:vt in.d.c.nec Epiſcopi.¶ Ad.c.quod ſicut j. eo.quod videtur etiam facere in oppoſitum:dic ſecundum Inn.ꝙ loquitur in arduis. Nam Archiepiſcopus,qui nõdum recepit pallium,non poteſt ardua explicare:vt cõſecrare: vngere virgines:cõcilium prouinciale celebrare:& ſimilia:vt hîc.Sed leuia poteſt. argu j. eo. c.tranſmiſſam.& conſecrare Epiſcopum cenſetur leue:cùm etiam Epiſcopi ſuffraganei hoc poſſunt per ſe,vacante ſede Metropolitana:vt in.c.quia per ambitiones.lxiiij.diſt.Et no.gl.in d.c.j.c.diſt.vbi de hoc,& per doct. hîc. ¶ † Ex his infertur ad quæſtionem quotidianam:nunquid electus & confirmatus , qui nondum eſt conſecratus:poſſet concedere indulgẽtias ,maximè ſi nõdum eſt presbyter[a].de qua quæſtione,vide per Cald.poſt beatum Tho.in.c.accedentibus.de exceſ.prælato.vbi concludit poſt beatum Tho.ꝙ ſic.Quia remiſsio,quæ fit per indulgentias nõ concernit adminiſtrationem ſacramentorum : ſed potius iuriſdictionem . Nam cõmunicat iſte theſaurum eccleſiæ , qui dicitur eſſe cõgregatus ex meritis ſanctorum: vt plenè dixi in.c.ad liberandam.de Iudæ. Et idem dicendum de legato Papæ , licet non ſit ſacerdos.& vide per beatum Tho. iij . ſententiarum.diſtin.cxx.q.iij.argu.iij.&.q.iiij .artic. ij.& idẽ dic de ſimilibus quæſtionibus. Abb.

✤ *SVMMARIVM.* ✤

Electus & caſſatus non propter vitium perſonæ,poteſt ad aliam prælaturam eligi.4.6.

2 *Infamia vtrum naſcatur per crimen probatum per exceptionem.*
Infamis infamia facti , ſuſpenditur à beneficijs, donec ſe purgauerit.
3 *Teſtis poteſt repelli à teſtimonio, ſi probatum fuerit aliàs fuiſſe repulſum.*
5 *Collatio facta notorio infami,etiam infamia facti,non tenet.*

CAP. XII.

1 SVper eo. ¶ † Is cuius electio fuit caſſata non vitio perſonæ:ſed electionis modo: iterum eligi poteſt:ſecus ſi vitio perſonę.h.d.Et quotidiè ſolet allegari.Primò ponitur quæſtio. Secundò ſolutio:ibi: *hoc tuam.* In quo duo facit.nam primò reſpondẽdo diſtinguit.Secũdò excipit.ibi: *niſi.* ¶ Caſus literalis.Aliquis electus fuit ad aliquam prelaturam:caſſata eſt eius electio:idẽ electus fuit poſtmodum ad regimen alterius eccleſiæ:quęritur an eius electio debeat confirmari? Reſpondet Papa,ꝙ ſi prior electio,nõ fuit cauſata vitio perſonę:ſed propter modum electionis:promotionem eius in eadẽ etiam eccleſia,& in alia non poterit impedire:niſi forte ſimoniacæ prauitatis aliquid interceſſerit.Ber. ¶ † Not.j.ꝙ electio caſſatur quandoq; ex duplici defectu:ſcilicet perſonæ & formæ ipſius electionis.Exemplũ primi:opponitur contra electũ crimẽ,vel aliquis defectus:puta natalium,vel ꝙ eſt corpore vitiatus, vel quid ſimile.Exemplum ſecundi,qñ in electione non fuit ſeruata forma canonica,de qua hodiè in.c.quia propter j. eo.Vel electores erant excõmunicati,vel ſuſpenſi.Et generaliter poteſt dici, ꝙ qualitercunq; electio retractetur ſine vitio,vel defectu electi:nũquàm talis caſſatio habet impedire promotionẽ electi . Ratio diuerſitatis eſt:quia vitium concernens perſonam,figillat, & notat ipſam perſonã,& eã ſequitur,ſicut lepra leproſum:vt.j.q.j.c.citò turpem.Secus eſt in alia extrinſeca:quia cũ non cõcernat perſonã electi,nõ debet promotionem ipſius impedire.Secũdò no.ex hoc & ex tex.ꝙ crimen per exceptionem probatum,non ſolũ repellit pro illa vice:ſed etiã notat perſonam,vt amplius promoueri non poſsit. ¶ Sed contra hoc & contra text.opponitur fortiter.d.c.ij. de ord.cogn.vbi habetur,ꝙ crimen probatum per viam exceptionis,nõ infamat. Ad idẽ.l.Lucius.ff.de his,qui not.infa. Eſt & alius tex.multũ diſtinguens in.c.ſuper his j. de accu.vbi dicit tex.ꝙ licet crimen ſit probatũ contra electũ per viam exceptionis:nõ tamen per hoc debet iſte perdere beneficia prius habita:licet repellatur à proſequẽdo illud beneficiũ,ad quod fuit electus.Sol.propter hoc & ſimilia cõtraria,iſtud.c.legitur pluribus modis:duobus in glo. & tribus extra eã. ¶ Primus intellectus eſt,ꝙ iſtud crimen probatum contra electũ non infamat infamia iuris:vt in cõtrarijs:ſed infamat electũ infamia facti. Nã grauatur[b] opi.ſua ex eo,quia repulſus fuit vitio perſonę.& infamia facti impedit promotionẽ[c]:quia opinio promouẽdi,de nullo debet vacillare:vt in.c.tãtis Daniel. lxxxj.diſtin.& in.c.oĩpotens j. de accu.Iſte intellectus eſt ſatis in ſe bonus:quẽ clarius firmat gl.in.c.cũ inter canonicos j. e.Et probat alia ratione.Nam ſi infamatus infamia facti ſuſpẽdi debet à beneficijs habitis,donec ſe purgauerit:iuxta ea,quæ leg. & not. ij.q.v. in.c.presbyter.& in.c.ij.& in.c.inter.de purga. cano .Multò fortius debet impediri promotio infamati:quia turpius eijcitur quã non admittitur.&c.vt in.c.quemadmodum.de iureiu.Et ſequẽdo hũc intellectũ,dic ad.c.ſuper his. ꝙ loquitur in beneficijs habitis. Illis enim non priuatur propter crimen probatum,per viam exceptionis:ſed nos loquimur in beneficijs obtinendis. Et facit ad prædicta quod no.dicitur in regula,infamibus.de reg.iur.libr.vj. & quod not.in.l.ij.C.de digni.lib.xij.Vbi patet,ꝙ non ſolùm infamia iuris,ſed etiam facti impedit ne quis promoueatur ad dignitates[d] & beneficia.& iſte intellectus ſic declaratus ſatis ſuſtentabilis eſt. ¶ Secundus intellectus gloſſ.eſt,vt intelligatur tex.quando crimen propter quod electio fuit caſſata,non contingebat ipſam electionem.Nam ratione contingentiæ videtur crimen principaliter deductum:vt patet in his quæ legun.& not. in capitulo primo.de exceptio.& capit.ij.de confeſsis.& in.l.ij.§.ſi publico.ff de adulter.Et oportet intelligere,quòd contra electionem inſtabatur principaliter :vt caſſetur & incidenter conſiſtit de vitio electi:vt puta,quia commiſit ſimoniam circa electionem. Vnde videtur illud crimen principaliter deductum : quemadmodum deducebatur

SEB.SAPIA.
a ¶ Presbyter. Vide Hoſt.in ſumma.de pœni.&remiſ.§.ſi quis poſ ſit.verſi.ſed nunquid.& Spe.e.ti. verſi.ſed nũquid. vbi dicit,ꝙ melius facit Epiſcopus , ſi abſtinet à cõceſſione indulgẽtiarum antè, q; cõſecretur.vide etiam gl.in.c.accedentibus.j. de exceſ. Pręla.vide Firma. in rub.de Epiſ.in iij.parte ſecũdæ principalis. li. iij. qõ.xix.

SEB.SAPIA.
b ¶ Nam grauatur. multa vitia ex quibus impediat electio enumerat Firma.in trac.de Epiſcopo in.ij.lib.

ZACHARIAS.
c ¶ Impedit promotionẽ .Intellige hoc eſſe verũ, dũmodò in ſnia dicatur.Ita ſingulariter Bald.in.l.j. col.x.C.de hære. inſtit.Pau.de caſ. cõſi.lix.& conſi. cxcvj.

2

d ¶ Ad dignitates. Adde Rom.cõſi. ccxcvij.vbi dicit, ꝙ ille repellit ab oĩbus dignitatibus, qui de dolo accuſatus eſt:licet nondũ condẽnatus ſit.Et qñ infamia facti infamet: vide per eundem cõſi.cclxxvij .Et quod dicit de crimine deducto p viam exceptiõis: intellige qñ ſpecificè eſt deductũ & eſt locus,& tẽpus:vt voluit Cal. conſi.j.de excep. & vide Old.cõſi. lxxviij.&.ccxcj.

a

1

ducebatur callatio electionis. iste intellectus est bonus in se: sed ali quantulum restringit literã. ¶ Tertiò legitur extra glo. per doc. ꝙ crimen electi fuit hîc deductum per viam accusationis, & non exceptionis. Iste intellectus non habet scrupulum: sed restringit nimis literam. Ideò datur intellectus quartus: ꝙ prætextu primę exceptionis, non debet iste repelli à promotione secũda: sed oportet, ꝙ de nouo excipiatur de illo crimine. Iste intellectus non probatur in litera, quæ innuit istum non debere repelli ex eo, ꝙ aliâs fuit repulsus. ¶ Quintũ intellectũ ponit Inno. dicens, ꝙ exceptio, quæ opponitur contra electũ, habet in multis vim accusationis. Vnde appellatur qñq; accusatio: vt in auth. de sanctiss. Epi. in §. fi qs autem electũ. Vnde quẽadmodũ accusatio figillat accusati & conuicti personam: ita & hîc exceptio. & solet multum allegari hæc lect. Inn. & eam declarat sic. ¶ Duplex est exceptio, quędã propriè dicta, & quædam impropriè dicta. Propria exceptio est, quæ opponit à stimulato & vocato ad iudiciũ contra vocantem, & ipsi⁹ accusationẽ. Nam exceptio est accusationis exclusio, vt in l. ij. ff. de exce. & ista exceptio regulariter vltra repetitionem ibi fiendã, nihil operat. Satis eñ inducit ex quo pro tũc repellit, secundum naturã suã, vt in d.c.ij. de or. cog. & hæc exceptio propriè habet locũ. Exceptio verò impropria est, quando proponitur cõtraria
a ab aliquo spõte nemine ipsum stimulãte. [a] Exẽplũ quãdo quis opponit cõtra electionẽ, seu personã electi. Nã ab isto opponente nihil petitur: sed ipse vltroneus, seu volũtariè se offert impugnando electionem. Ideo ista talis exceptio habet, vt dixi vim actionis: seu accusationis. Nã sicut actor, seu accusator venit sponte ad stimulandũ alium, ita iste qui excipit contra electionem opponendo crimẽ contra electũ venit sponte. Et dicitur hæc exceptio intentionis: quia opponitur intentioni electi, potius quàm actioni: ex quo electus nihil petit: sed est in intentione petẽdi cõfirmationem vel cõsecrationẽ. Et de hac exceptione impropriè dicta, vide lati⁹ per Inn. in c. dudũ. & in c. cũ dilectus j. eo. & c. sup his. de acc. & sic videtur, ꝙ talis exceptio habeat quo ad casum istius c. effectũ accusationis, & figillat & notat psonam electi, sicut faceret accusatio. ¶ Sed intellige, ꝙ nõ per hoc notat personã electi infamia iuris licet sit tale crimẽ, de quo aliâs condẽnatus per viã accusatiõis efficeretur infamis. Quod probo apertissimè per c. super his. præalle. Vbi cõcluditur, ꝙ per crimẽ probatũ cõtra electũ, per viã exce. non debet electus perdere priora beneficia, quæ profectò perderet: si notaret infamia iuris, qa infamia adimit honorẽ iam quæsitum, vt probatur in l. infamia. C. de decu. li. x. dixi in c. inter dilectos. de excess. prælato. ¶ Vnde placet mihi magis j. lec. gl. declarata, vt §. ad quam etiam corroborandã adduco. c. testimonium. de
3 testi. † vbi patet, ꝙ repulsus semel à testificando per viã exceptiõis põt de nouo repelli probando id solùm, propter quod aliâs fuit repulsus, ergo idẽ & fortius videt dicendũ in ꝓmouendo. ar. in. c. fi. de testi. ¶ Sed pro declaratione prædictorũ & tex. quæro, nũ qd iste tex. habeat locum indistinctẽ qualitercunq; electio fuerit cassata vitio personæ? Solu. dic, ꝙ non. Vnde præmittendum est, ꝙ qñq; cassatur electio ꝓpter crimen electi verè probatũ. quãdoq; ꝓpter crimen p̃sumptũ. Quandoq; ꝓpter infirmitatem ipsius electi talem, quæ habet impedire ꝓmotionẽ. P one exẽplũ in c. cũ inter canonicos j. eo. Primo casu habet locũ indistinctẽ text. noster. Secundo casu non impedit secũda ꝓmotio, si potest se purgare de illo crimine præsumpto, quia cõtra crimẽ p̃sumptũ admittit purgatio, vt est tex. in c. officij. prope fi j. eod. Tertio casu, quãdo ꝓpter infirmitatem. dic, ꝙ si põt probare, ꝙ ab illa infirmitate cõualuerit: nõ impeditur noua promotio, quinimo multi tenuerũt ꝙ de nouo debet ꝓbare ipsum laborare illa infirmitate, quia semel infirmus, nõ semp p̃sumitur infirmus. Secus in vitioso, quia semel malus, semper præsumitur malus: vt in regula, semel. de reg. iur. li. vj. Quæ aũt opinio sit verior, dicã in c. cum inter canonicos j. eo.
4 ¶ Sed est aliud dubiũ no. & quotidianũ: nunquid dispositio huius c. habeat locũ in præsentatione, & collatione, vt dicamus, ꝙ semel repulsus vitio personæ, sicut nõ potest amplius eligi, ita nõ possit amplius p̃sentari per patronum, nec sibi beneficiũ cõferri. Sol. dicit Io. cal. ꝙ in p̃sentatione habet locũ, quia p̃sentatio est quasi quædam electio, vt in c. querelã j. eo. Sed in collatione putat hoc ca. non habere locum. Mouetur, quia in electione tractatur de iure quærendo, in collatione verò de iure quæsito. Nam per collationem acquiritur ius in re vt in c. pe. de præbẽ. lib. vj. Facili⁹ aũt tollitur
a ius ad rẽ, quã ius in re. Itẽ cõtra ꝓ puisum nõ potest opponi, nisi crimẽ cũ infamia, vt in d.c. accedens. de acc. sed cõtra electum potest opponi infamia. Itẽ crimẽ, vt in d.c. super his. ergo cõtra ꝓ puisum põt opponi simpliciter, quia
b fuit repulsus. quia esset opponere solùm de infamia, sec⁹ si de nouo opponeretur illud crimen cum infamia. Ego dubito: an hoc dictum sit verum, cum tex. iste in responsione loquat generaliter de ꝓmotione. Et innuit ꝙ talis repulsio impedit promotionẽ in eadẽ, vel in alia ecclesia: ergo impedit collationem cum poti⁹ fiat ꝓmotio per collationẽ, quã par electionẽ. Prætereà ratio decidendi hæc est, ꝙ opinio ꝓ mouẽdi in nullo debet vacillare: vt ṽ. dixi. Sed ista ratio fortius militat in collatione, quã in
5 electione: quia citius ꝓmouetur per viam collationis, quam electionis. ¶ † Item & tertiò posset dici, ꝙ collatio facta notoriè infami in
b famia etiã facti, non tenet [b] per illã regulã: Infamibus portæ dignitatum patêre non debent. Quæ habet locũ etiã in infamiã facti: vt dixi. facit. c. cum in cunctis. §. inferiora. ṽ. eo. vbi habetur: ꝙ beneficia nõ sunt conferenda, nisi ei qui scientia & moribus cõmendabilis demonstratur. Sed infamis infamia facti nõ est moribus cõmendabilis, quia infamia non oritur ex
6 bonis moribus. ¶ Sed quæro, quid si electio fuit cassata simpliciter & non apparet: an vitio personæ, an vitio formæ? Dic cõcludendo dicta doc. ꝙ aut apponebatur solùm contra personam: & præsumitur cassata vitio personæ, quia sententia simpliciter debet intelligi secundum acta, vt in l. si præses. ff. de pœ. Aut opponebatur solùm contra formam, & præsumitur cassata vitio formæ, ratiõe prædicta. Aut opponebatur contra formam & contra personam: & tunc in dubio præsumitur cassata vitio formæ. Quia facienda est in odiosis benignior interpretatio, vt in d.l. si præses. & l. interpretatione. eo. tit. & in l. hæ enim. ff. de suspec. tuto. in simili facit bona gloss. in §. suspectus. instit. de suspec. tut. & hæc sufficiãt. Abb.

in hac materia obijciendi contra electum. Ber.

a ¶ Stimulante. vide latè per Fely. in rubri j. de excep. vbi de multiplici exceptione.

b ¶ Non tenet. ad. de Federi. consi. l. vbi dicit ꝙ collatio facta periuro, non est nulla, sed venit annullanda. & dicit Calde. cõsi. xx. de concess. præben. quòd valet collatio facta infami, licet eius impetratio non teneat.

SVMMARIVM.

1 *Monachus vnius monasterij potest eligi in Abbatem alterius monasterij. 3.*

2 *Eremita non dicitur religiosus, licet gaudeat priuilegio ecclesiastico & non habet superiorem Eremitam.*

CAP. XIII.

CVm monasteriũ.

¶ Istud. c. legitur duobus modis. Primò, ꝙ iste Eremita non erat ꝓfessus. & hæc lect. est communior. & secundũ istam. h. d. in summa. Monachus vnius monasterij, potest eligi in Abbatem alterius monasterij. Sed quia secundum istum intellectũ. parum vtilitatis affert hæc Decretalis, cum præsertim hodiè sit clarius prouisum, in cle. j. de elec. ideò sequendo primum intellectũ, qui est clarus & singularis, potest sic summari. Nõ professus potest postulari in Abbatem, si ex

a SEB. SAPIA. ¶ Quòd monachus. clericus autẽ & secularis non potest in Abbatem eligi, etiam ꝙ esset instructus in regula; vt est gl. in. c. officij. j. eo. Sed dicit ibi do. Abb. ꝙ hoc non procederet, quoniam esset euidens vtilitas. & faciunt no. in. c. cum causam. & in. c. ad nostram. hoc titu.

b ¶ Alterius monasterij. Adde vt per Calde. consi. xiij. de statu. mona. & Frãcis. Are. consi. vij.

SEB. SAPIA.

c ¶ Quòd Eremita. vide do. Marianũ Socinũ. in. c. j. col. iij. versi. octaua declaratio. j. de foro cõpe. vbi videtur cõcludere: ꝙ Eremitæ sint laici, & largo modo dicũtur religiosi. vide etiam moder. in. c. ecclesia sanctæ mariæ. s. de constitu. vbi declarant qui dicantur religiosi.

d ¶ Continentiam. Adde Calde. consi. vj. de statu reg. & consi. xxxj. de statu mona.

ZACHARIAS.

¶ Adde tu ꝙ eremita non ligatur voto castitatis: sed matrimonium cõtrahere potest: vt no. glo. valde singu. in. c. ex parte. de cleri. coniug. secundum Ludo. in suis sing. in versi. Eremita. Nec etiã voto paupertatis ligatur: vt no. Bertha. de fir. in trac. de Epi. vol. ij. dicitur tamen ecclesiastica persona: vt p̃ istam gl. & doc. in l. ij. ff. de in ius vocã. glo. vj. q. j. c. qui verè. Inno. hic, & Car. in cle. pe. co. ij. de sent. excommu. licet sibi contrarius tenuerit op̃positum in clem. ij. q. xj. de præbẽ. Nec potest vt clericus impunè offendi, quinimo offendens pœnam excõmunicatiõis incurrit. doc. in. c. ij. de foro competenti.

Anto. Francis.

¶ Circa hæc, quę hîc dicuntur de Eremitis, an gaudeant priuilegio clericali, vide quæ no. in. c. super eo. de sen. excom. & vide glo. in. c. j. in §. fi. de excess. Prælatorum. lib. vj. & do. Ant. in. c. ij. de foro compe. & habetur per Cyn. in l. placet. C. de sacr. san. eccle. & tenet gl. in. c. qui verè. xvj. q. j. & aliam glo. in. c. nulla ratione. xciiij. dist. qui dixerunt ꝙ Eremitæ subsunt Episcopo loci: & an vita Eremitica siue solitaria sit perfectior, quã congregatio religionis. vide beatum Tho. secunda secundæ. qõ. cxxxviij. arti. viij. Et an possit Eremita relicto Eremo transire ad vitam monachalem. vide gl. in. c. si clericatus. xvj. q. j. & in. c. qui verè. præalleg. Et an eremita possit habere proprium, habetur per gl. in. c. j. de excess. Prælatorũ. lib. vj. & per gl. in. c. ex parte. el. ij. de cler. coniu. & per gl. in. c. scripsit. xxvij. q. ij. & vide bonum tex. in. c. per latum. xix. q. iij. & in. c. cum Io. de fi. inst. & per Bar. in auth. si qua mulier. C. de ss. san. eccles. & per Bal. & Albe. de rosa. in auth. ingressi. eo. tit. Et an etiam dicatur persona ecclesiastica, vide gloss. & doc. in. l. ij. ff. de in in ius voc. & vide do. Cardi. in cle. ij. in. xj. & xij. q. de præben. vbi videt tenere latè disputãdo, ꝙ non sint personæ ecclesiasticę tamen in cle. pe. in. ij. q. de sen. excom. tenet contrarium. Et de huiusmodi Eremitis vide per do. Ant. de but. in quodã suo consi. inci. in nomine patris & filij & spũssancti amen quia hic agitur. in ver. ad octauum bene considerandum. & vide Angel. in consil. suo xvij. quod incipit arguo. & in alio cõsi. cxxviij quod incipit, in themate.

1 a b prælatum. ¶ † Secũdò no. secũdum vnũ intellectũ: ꝙ monachus[a] vnius monasterij, potest eligi in Abbatem alterius monasterij. [b] Hoc limita ꝓut habetur in cle. j. e. ti. Nam ꝓcedit, si monasteriũ ad quod vocatur, est eiusdẽ religionis & habitus. Si autem est diuersę religionis, vel diuersi habitus, non potest eligi, sed debet postulari: vt ibi no. in gl. ¶ Tertiò no. arg. ꝙ cõfirmatio electionis factæ de Abbate spectat de iure cõi ad Ep̃m loci. ad quod vide tex. iuncta gl. xviij. q. ij. in. c. j. ¶ In cõtrarium tamẽ facit ista litera: quia fuit petita confirmatio à Papa. Sed primũ ꝓcedit de iure cõi. adistud verò dic, vt j̃. ¶ Vltimò no. casum secũdũ vnum intellectum, in quo postulatio confirmatur, cõmuniter autẽ postulatio admittitur, nõ aũt cõfirmatur, vt in. c. bonæ. & in. c. gratũ. s̃. titu. proxi. de hoc aliquid j̃. ¶ Contra tex. oppo. in eo, ꝙ iste Eremita fuit electꝰ in Abbatẽ. Nam Eremita potest habere propriũ: vt in. c. perlatum. §. ecõtra. xix. q. iij. nec ꝓsitetur aliquã regulam. ergo non potest promoueri in Abbatẽ, cũ soli professi promoueri possint, vt in. c. officij. & in. c. cum in magistrũ. & in. c. cũ causam j̃. eo. & hodie habet clarius in. c. nullus. eo. tit. lib. vj. Sed comprehendo gl. & dicta doct. dic, quòd istud cap. potest intelligi tribus modis, sed duobus modis principaliter. Primò, ꝙ iste Eremita non erat professus: sed stabat in nemore, sicut faciunt alij boni Eremitæ, quorum vita commendabilis est. vt est bonus tex. in. c. qui verè. xvj. q. j. Ad contraria respondetur, quòd loquuntur de promotione: quæ fit per viam electionis: & sic per viam iuris. Istud loquitur de postulatione. Licet enim non professus, nõ valet eligi: pot tamẽ postulari: quia postulatio dependet à gratia. Et quòd possit postulari, tenet Inno. hîc. Requiritur tamẽ, ꝙ postulatio fiat bona intentione, & non per ambitionem. ¶ Hanc etiam opinio. tenet gl. xvj. quæstione. j. in. c. præsbyteros. & dicit Inno. ꝙ Eremita[c] est religiosa persona: & tenetur seruare & ꝓmittere continentiam. [d] alleg. c. scripsit. §. ecce quod. xxvij. q. ij. & tene mẽti hoc dictũ Inn. † Tamen gl. in. d. §. ecce. ponit opi. contrariam, scilicet ꝙ Eremita nõ sit religiosa perso-

c d 2 na: & etiam puto, ꝙ non sit: licet gaudeat priuilegio ecclesiastico respectu fori, vel personæ. Et quãquã dicat Inn. ꝙ debeat seruare & promittere continentiã, hoc iure non ꝓbat. Vnde non probatur iure: quam vitam debet ducere Eremita. de quo vide glo. no. in. d. c. q verè. quæ dicit inter cætera, ꝙ sunt sicut locustæ sine Rege. & vide quod plenè dixi in. c. ij. de foro compe. Et tenendo istum intellectum qui mihi multũ placet ad literam: dum dicit, ꝙ Papa confirmauit, dic, ꝙ nõ cõfirmauit simpliciter postulationem, sed ordinationem factam per Episcopũ in eo, quod admisit postulationem. Et secũdũ istũ intellectũ facit hæc litera no. in argu. ꝙ Eps nõ põt admittere istam postulationem, quia cũ fit cõtra ius, vt non ꝓfessus promoueatur in Abbatẽ, nõ põt Eps dispensare, cum non reperiatur in iure ista dispẽsatio sibi permissa. Debet ergo recurri ad Papam. & hoc tenuit do. Ant. hîc: licet dubitãdo. Sed credo dictũ verissimum, & vide per Ioã. An. qui hoc tenuit in. c. officij. præall. in. c. nullus. eodẽ tit. lib. vj. licet aliud senserit ibi Arch. per Inno. in. d. c. dilectus. de tempo. ordinatio.

3 ¶ † Ad idem adduco glo. no. in. d. cle. j. de elec. quæ vult, ꝙ monachus vnius monasterij non potest promoueri in Abbatẽ monasterij alterius religionis sine dispensatione Papæ: ita, ꝙ concludit, ꝙ si pòst postulatur, non põt Episcopus talem postulationem admittere. ergo fortius idem dicendum cum postulatur non professus. ¶ Et ex prædictis collige & tene mẽti duas conclusiones. Prima, ꝙ nõ professus potest postulari in Abbatem. Secunda ꝙ postulatio talis non potest admitti, nisi per Romanũ pontificem. Et iste intellectus multũ mihi placet ad hoc, ꝙ ista Decretalis afferat aliquod noui, sed quia non congruit rubricæ, ponitur secundus intellectus: vt intelligatur tex. in electione, scilicet intelligẽdo, ꝙ iste Eremita erat aliâs monachus. & pro isto intellectu facit tex. dum dicit, ꝙ cum fratribus suis laudabiliter vixerat. Non ob. in eo, quòd faciat mentionem de Eremo, quia quandoq; monachi habitant in Eremo. Vel secundum glo. Eremus est nomen cuiusdam monasterij. & iste intellectus diuiditur in duos. Nam primò potest intelligi, ꝙ iste fuit verè electus. & capitur hîc postulatio pro electione, quia iura antiqua ꝓmiscuè vtebantur istis vocabulis. & pro isto intellectu facit iste tex. in fine, eò, ꝙ Papa confirmauit illam ordinationem. Nam vera postulatio non confirmatur sed admittitur: vt. s̃. dixi. Fuit autem petita cõfirmatio à Papa: quia fortè istud monasterium non erat subiectum Episcopo: sed ipsi Papę: vt dicit gl. Secũdò potest intelligi: ꝙ iste erat monachus: & fuit postulatus, qa erat monachus alterius religionis, seu alterius habitus, vel patiebatur defectum in ordine. ¶ Quis autem possit admittere hanc postulationem, dic vt. s̃. dixi. & respectu defectus ordinis, dic vt no. in. c. vnico. de ætate & qualita. libro. vj. & melius in. c. prætereà j̃. de ætate & quali.

a ¶ Subſtantialia. Adde quod voluit Old.conſi.cclix.vbi dicit non valere ſtatutum canonicorum: ꝙ vocentur abſentes, aliâs electio non valeat.

b ✠ SEB. SAPIA. ¶ Non valeat. Vide doct.in rub.j.de appel. And.ſicu.in repe.rub.de fi.inſtru.col.xxxiiij. Abb.in cõſi.lxxij.in.ij.vol.

c ¶ Subſtantiæ actus. Adde, quod voluerũt do.de Rota.deci.cccxl. in antiquis.de conſuetu. vbi tenuerunt nõ valere conſuetudinem: ꝙ valeat inſtrumentũ abſq; loco & die, licet contrariũ voluerit Bald.conſil.lxiij. v.lib. conſulendo ſuper ſtatuto Cortonæ, dictãte ꝙ inſtrumentũ non vitietur: licet in eo non ſit locus, nec dies: & ꝙ ſoli notario credat abſq; loco & teſtibus. Anto.Franciſ. ¶ Quæ ſint ſubſtantialia inſtrumẽti. Dicas quòd ſunt dies, locus, ſeries facti: indictio ctio, nomẽ Impetatoris, vel Papę, anni dñi, & inuocatio domini, de quibus habetur p glo.in.l. generali. C.de tabu.li.x. & in auc. vt præponatur nomẽ Impetato.in princ.& p Spec.in titu.de inſtru.edit.in. § .ij. & per totum, & in tit.de procura. in.§.ij.in verſ. ſed quid ſi in mandato.& per Bart. & Ale.in proœmio ſſorũ. Debet etiã continere ſignum notarij, vt in locis præalleg.& habetur per Ang.aret. & ſcribẽ.in.j. rub. inſti. Adde tamẽ, ꝙ quando fieret inſtrumentum de tè, quæ non requirit ſcripturam: ſi non apponeretur dies valeret inſtrumentum, prout latè voluit Barto.in conſil. ſuo, quod incipit reperitur. & quod dictũ eſt de loco, intellige non ſolùm de loco gñali, ſed etiã ſpeciali. ſecũdum Ang.in dicta auc. vt præponat̃ nomẽ imperato.& habetur per gl.in c.Abbate ſanè.de re iudic.& vide Bar.in l.contractus.in.iij. col.de fide inſtr.& in.l. comparationes.eodem titu.in iij.col. Quod aũt dictum eſt de indictione, dicas, ꝙ ſi omittatur, non valet inſtrumẽtum, ſi verò apponatur, ſed falſa: bene valet ſecundum Bar.in.l.nominatim.ff.de conditio. & demonſt. & in.l.ſi librarius.dẽ regulis iuris.& in.l.admonendi.in.vij.col.ff.de iureiuran.& per Bal.in prima conſtitu.C.in.§.& ſi quæ.& Ioan.And.in data.vj.li. eſt, tamen verum, quòd inſtrumentum ſine indictione probat ſemiplenè mortuo notario, vt per Bar.in dicta l. admonendi. in vij.colum.& per domi.Anto. in.c. fi.de iureiuran.& per doni. Alexã. in.l.de pupillo .§. qui nuntiat.ff. de ope.no.nuntia.& eodem modo dicendum eſt de die vt illius omiſsio vitiet.ſed falſa, id eſt ſi ponat̃ vna ꝙ alia, non vitiat ſecundum Bal.in.l. ij.C.de falſa cauſa adiect.leg.& de loco, & de indictione:& eius materia:& an omiſſa poſsit ſuppleri p teſtes: vide p Bal. in.l.ſi.in.iij.col.de fideicõmiſ.& per Ang.in dicta auc. vt prẽponatur nomen imperatoris. & per Lanfranc. plenè in.c.quoniã contra.in verſi.in ſtrumenta.in.vij. col.de proba. per gl.in prima cõſti. C.& per Spe.in ti. de inſtrumen. editio.in.§.j.in verſi. poſt annos. & in verſicul.breuiter. Quodaũt dictum eſt de inuocatione nominis domini, dicas illud non eſſe de ſubſtantia inſtrumenti neceſſariã, ſecundũ Bal. in.l.j. C .de nouo Cod.confirmã.& habetur per Ale. poſt Bal.& Paul. decaſt.in.l.iuriſgẽtium.in.§.ſi paciſcar.ff.de pac.

¶ Adde tñ, quòd inſtrumentum ſu per quolibet contractu,& actu debet fieri, ſecũdum cõſuetudinem loci, vbi fit, vt pulchrè declarat Bar. in.l.ex ea parte.ff. de ver.obli.

ZACHARIA.

d ¶ Principis. Ad de Car.Alexã. in c.j.& Feli.plenè ĩ c.dilecto.in prin. de teſti.Barba. in ca.Raynaldus .de teſta.Berta de fir. in tract.de epiſc. parte.j.q. xxxiij. & Felyn.in.ca.ad

&qualitate. Abbas.

✠ SVMMARIVM ✠

1 *Conſuetudo, per quam tolluntur ſubſtantialia actus non valet.*

Appellari nõ debet à vicario Epiſcopi ad Epiſcopũ quia eſt eademnet iuriſdictio, & conſuetudo aliter diſponens non valeret.

2 *Conſenſus aliquorum laicorum, quando requiritur in electione eccleſiaſtica.*

Conſuetudo multa non poteſt inducere, de quibus hîc.

3 *Electio quæ per vim eſt reſtricta ad certum hominẽ: non valet: ſecus ſi ad vnum ex certis.*

4 *Matrimonium contractum metu, an valeat.*

Electio non facta in loco conſueto, valet, dummodò aliud non deficiat.

CAP. XIIII.

CVm tèrra. ¶ Non valet conſuetudo, per quam collegium ad alterius voluntatem teneat̃ ſibi eligere Prælatum. Vel breuius ſic. Electio debet eſſe in libertate eligentium, nec valet contraria conſuetudo. Primò ponit̃ deciſum exordium: ſecũdò narratio, ibi: *ſicut*. Tertio petitio, ibi: *quia igitur*. Quæ tria facit. Primò cãm reddens dãnat conſuetudinem. Secundò ſtatuit, & ſtatutum declarat. Tertio permittit, & permiſsionẽ determinat. Secunda ibi: *ſtatuentes*. Tertia ibi: *quo facto*. ¶ Caſus literalis. In terra Hieroſolimitana talis in electionibus conſuetudo ſeruabat̃: cũ electio alicuius Prælati deberet celebrari, conuentus illius eccleſiæ duas perſonas nominabat latenter auribus Patriarchæ vel Principis: vt ſic eſſet in poteſtate Patriarchæ alterum præficere vel vtrunꝙ repellere. Quia ergo talis conſuetudo redundabat in perniciẽ eccleſiaſticæ libertatis, præcepit Papa illam conſuetudinem abolendã penitus, ſtatuens vt in omnibus conuentualibus eccleſijs forma electionis canonicæ obſeruetur, vt electores conueniant in vnum: cum debet electio celebrari: & inuocata ſpirituſſancti gratia perſonam idoneam ſibi eligant in Prælatum. & ſi in perſonã quam intendunt eligere, eſſet peccatum, vel ſi modũ canonicum non ſeruarent, tandiu deliberent in perſona, & in modo, ꝙ ſcilicet perſonam idoneam inueniant, & modus canonicus obſeruetur & vacanti eccleſiæ cõſulatur. quo facto perſona electa præſentetur Patriarchæ vel Principi: vt ſuũ præſtet aſſenſum, ſed propter hoc non debet electio ĩpediri Ber. ¶ No. j.ibi, *cõuentus*. ꝙ quælibet eccleſia collegiata poteſt dici cõuentualis: licet nõ ſit regularis ſed ſecularis. Poteſt etiam appellari capitulũ, ſeu vniuerſitas. Nam hæc ſunt ſynonima. i. idẽ importãtia licet vulgariter congregatio religioſorũ appelletur conuentus, ſecularium autem capitulum: iure tñ hæc differentia non probat̃ imò potius probat̃ oppoſitũ: vt hîc, & in.c.capitulũ ſanctæ crucis.de reſcrip.vbi de hoc. & xv.diſt.c.j. ¶ No.ij. ꝙ cõſuetudo cõtra libertatem eccleſiaſticã, nõ valet. vnde pondera literã in ratione ſui, quæ generalis eſt. Nõ eñ reſtringit ſe ad caſum electionis, ſed generaliter damnat cõſuetudinem, quę tendit in perniciẽ eccleſiaſticæ libertatis. concor. auc. caſſa & irrita. C.
1 de ſa.ſan.eccle. & facit.c.j.de conſuet. ¶ † Not.
a iij. ꝙ conſuetudo nõ põt tollere ſubſtãtialia[a] electionis. Nã eligere eſt vnũ ex pluribus capere. hîc aũt tenebant̃ eligere Prælatũ ad voluntatẽ principis: ſeu Patriarchæ, quod erat cõtra ſubſtantiam actus nec eſt hoc ſpeciale in electione: ſed eſt generale in quolibet actu: vt non va
b leat conſuetudo, per quã detrahitur ſubſtantię
c actus[c], ipſo actu remanente, vt probatur in.c. ij.de cõſuetu.lib.vj. iuncta glo.vbi patet ꝙ nõ valet cõſuetudo. vt appellet de vicario Epi ad ipſum Epm, quia eſt cõtra ſubſtantialia appellationis: cum appellatio ſit de minori iũdice ad maiorem prouocatio. ſed vicari[9] Epi facit idẽ conſiſtoriũ cum Epo: quia iuriſditio ſua nõ eſt alia à iuriſditione Epi. ſic etiam nõ valet pactũ vel modus appoſitus contra ſubſtãtialia actus: vt in.c.fi.de precarijs. & in.l.cum precario .ff. eo. & in.l.per ſeruũ.§.j.ff.de vſu & habit. vbi dicitur, ꝙ nõ valet, ſi quis legat vſumfructũ rei ſine vſu. ¶ No. quartò, ꝙ cõſuetudo nõ poteſt tollere libertatem in actu eligendi. An autem
2 poſsit illam reſtringere ĩ dicetur. ¶ † Item no. ꝙ poteſt induci ex conſuetudine, vt poſt factã electionem in eccleſia, requiratur conſenſus
d Principis[d], vel Patriarchę. & dicit hîc Inn. ꝙ requiritur iſte conſenſus poſt confirmationem: niſi aliud habeat conſuetudo. Sed dic tu latius, ꝙ aut cõſuetudo ſuper hoc nihil diſponit: nec Princeps, vel alius patronus, & tunc de iure nõ tenetur capitulum requirere ante, vel poſt cõſenſum principis, vel alterius ad quem ſpectat confirmatio electionis: & maximè hoc procedit in ſecularibus. ad hoc.c.bene quidem. xcvj. diſt. & c. eccleſia ſanctæ mariæ. de conſti. &. c. fi. de re.ec. nõ alie. poteſt tamen de honeſtate Princeps requiri, vt conſentiat, non ꝙ conſenſus habeat pręſtare robur, ſed vt non poſsit in futurum opponere cõtra electum, vel electionem exceptiones alias legitimas: maximè ſi dubitat de proditione patrię, vel relatione conſiliorum & ſecretorũ ſuorum, vt no. Inno. in. c. ſuper his. de accu. Aut eccleſia habet patronũ, & tunc debet requiri conſenſus patroni poſt electionem factam, & non ante, vt in.c.nobis. j. de iur.pa. Si aũt non vult conſentire ſine cauſa rationabili, nõ propter hoc caſſabitur electio: ſed requiritur cõſenſus, vt audiantur ſuę exceptiones legitimę, ſi quas habet: vt in poſterum non poſsit opponere. & hoc modo poſſet intelligi iſte tex. Fortè enim Princeps, vel patriarcha erat patronus eccleſię. Aut conſuetudo diſponit ſuper aſſenſu requirendo: & tunc aut conſuetudo habet, vt requiratur aſſenſus poſt electionem, & valet. ¶ Non tamen debet induci retractatio electionis, ſi ille diſſentit ſi-

apoſtolicam. cap. Apoſtolicæ. colũ. iiij. verſi. cæterum limitabis. de exce.

SEB. SAPIA.

b ¶ Quòd matrimonium. Ad hoc facit optimus tex. in. l. hoc modo. ff. de conditio. & demonſtra. vbi licet matrimonia debeant eſſe libera, tamen facultas nubendi poteſt reſtringi, ad certum locum, quando ibi commodè cõtrahi poteſt matrimonium: quẽ tex. multum not. Bar. ibi & alij.

b ¶ Mors Prælati. Adde Roma. ſingu. ſuis. folio. v.

ZACHARIAS.

¶ Adde, ꝙ eſt ſingu. in ordine. nu. cclxxxviij. incip. cle. cum terra. vbi tenendo talẽ conſuetudinem valere. alle. dictũ Imo. in ca. quod ſicut, iſto tit.

SEB. SAPIA.

c ¶ Sed tamen. Vide Bar. & alios in l. qui per ſalutẽ. ff. de iureiur. Dy. & Bar. in l. ſerui electione. vbi etiam alij. ff. de le. j. Bar. in l. ij. §. data. ff. de opt. lega. Cy. in l. fi. C. de contrahẽ. empti. Bald. in l. poſt aditam. C. de imp. & alijs ſubſ.

d ¶ Concluſionem doc. Adde videndum Rom. conſi. cccclxxxiij.

ne cauſa legitima, vt hîc in fine. Aut habet conſuetudo vt electio dependeat à facultate, ſeu voluntate Principis, vel alterius: & tunc talis conſuetudo non valet, vt hîc, quia tollit libertatem eligendi. Secus autẽ ſi reſtringeret ipſam libertatem, vt ꝓbatur in. c. Abbate. de verborum ſigni. & in. c. cum dilectus. de conſue. & in c. ij. de in integ. reſtitu. In quibus iuribus probatur, ꝙ valet conſuetudo, vt collegium teneatur ſibi eligere Prælatum de alieno collegio. Item poteſt induci conſuetudo, vt collegium teneatur admittere forenſes ad coeligendum ſecum, vt in. c. ſcriptum j. eodem. & in. c. cum eccleſia Sutrina. de cauſa poſſeſ. & proprie. Poteſt etiam per conſuetudinem in totum tolli poteſtas eligendi: vt in. c. ij. de in integ. reſt. vbi Epiſcopus prætendebat habere poteſtatem eligendi Abbatem in ſumma ergo vt dicit Io. an. & bene, conſuetudo non poteſt tollere libertatem eligẽdi ipſa electione remanẽte, quia tolleret ſubſtantialia ipſius electionis: quia nõ eſt electio, vbi adimitur libertas eligendi: vt in. c. vbi periculum. in §. cæterum j. eo. tit. li. vj. Sed conſuetudo bene poteſt reſtringere libertatẽ modis prædictis: vel in totum auferre poteſtatem, quia tollẽdo poteſtatẽ in totũ, permanet ſeu deuoluitur libertas eligendi ad electores, ad quos poſteà per conſuetudinem deducit. Simile no. in cle. ij. de reb. eccle. non alie. vbi patet, ꝙ vacante eccleſia, põt vniri & ſubijci tota ipſa eccleſia: non aũt poſſunt alienari bona particularia ipſi⁹ eccleſiæ vacãtis. & rõnẽ vide ibi per gl. ¶ † Et ex prædictis inferꝛ, ꝙ qñ reſtringitur libertas eligẽdi, non dicit caſſari ipſa electio, vel tolli libertas eligendi. quod facit adad, quod dixi. in. c. licet. §. eodẽ: vt valeat electio facta per metum, ſeu impreſsionem: quando electores non compelluntur eligere certum, ſed aliquem de certo genere perſonarũ. ¶ † Et ꝓ hoc puto poſſe attentari, quòd matrimoniũ carnale contractũ per metũ, modo prædicto, teneat quando non fuit compulſus cõtrahere cum certa perſona, ſed cũ aliqua de certo genere, quã ipſe elegerit. Nam olim in veteri teſtamento matrimoniũ erat in præcepto in genere, iuxta illud quod habetur in Geneſi, Creſcite & multiplicamini. & legitur & nota. in. c. nuptiarũ. xxxviij. qõ. j. nihilominus non per hoc deerat liber conſenſus in contrahẽdo. & facit admateriã. c. cũ locũ j. de ſpon. de hoc tñ poſſet fatis dubitari. ¶ Et adde ad prædicta no. dictũ Inn. in. c. quod ſicut j. eo. vbi dicit, ꝙ põt induci ex cõſuetudine, vt mortuo Prælato capitulũ nõ prius procedat ad electionem, quã nuntietur principi mors Prælati, & petatur ab eo poteſtas eligendi, ſeu cõſenſus: vt cum cõſenſu ſuo procedãt ad electionem. Nam per hoc nõ tollitur libertas eligendi. Sed potuit hæc conſuetudo induci propter intereſſe Principis, vt admoneat ad eligendũ aliquem bonũ & ſibi fidelem: & vt defendat eccleſiam ab oppreſsiõibus aliorum, & ne quid prauitatis in electione intercedat. quod bene notabis. ¶ In gl. in verſi. *in quo*. in fine. No. ex iſta gl. locũ, in quo debet fieri electio Prælati. Et dicit hîc Hoſt. ꝙ cõſuetudo poteſt inducere vt fiat in certo loco, & vbi non ſubeſt conſuetudo, non eſt vis in quo loco fiat: dummodò ſit honeſtus. arg. in. l. pen. ff. de iuſtitia & iure. & in. l. ſi cum dies. in. §. ſi arbiter. ff. de arbitris. De iure tamen videtur mihi, ꝙ debeat fieri in eccleſia, ſeu capitulo illius loci, cui debet præeſſe Prælatus: vt dicit gl. in. c. cum nobis j. eodẽ. vbi electio fuit facta in choro: ſed in caſu. c. cum inter canonicos j. eo. facta fuit in capitulo. vide etiam bonum tex. cum glo. in. c. quod ſicut j. eodem. vbi dicitur, ꝙ debet fieri in eccleſia. ¶ † An autẽ valeat electio, ſi nõ fiat in loco cõſueto? puto ꝙ ſic: dummodò aliud canonicum non obſiſtat. argumẽtum in. c. conſiderauimus. §. eodem. malè tamen faciunt electores peruertendo conſuetudinem. ¶ In gl. in verbo: *diligentiam*. in fine. Ex iſta gl. eliciuntur duo, intellectus. Primus, vt canonici poſsint procedere ad ſecundam electionem, ſi fuit peccatum in prima: reprobata tamen prius prima electione, quia non debent procedere ad ſecundam prima non reprobata per ſuperiorem. Secundus intellectus, vt intelligatur quando electores peccarunt in perſona nominata, vel in forma, ante, quã tranſirent ad electionem, vt ſit ſenſus literæ, ꝙ ſi canonici ante electionem factam deprehendunt peccatum in forma vel materia, debent adhibere diligentiã
c vt prouideatur eccleſiæ legitimo modo. ¶ Sed tamen conclude
d ſumendo concluſionem doctorũ: ꝙ aut prima electio eſt notoriè nulla, & electores nõ ſunt priuati poteſtate eligẽdi, puta, quia elegerũt ignoranter indignum: & poſſunt ꝓpria authoritate ad ſecundam electionem tranſire, quia ex quo electio eſt notoriè nulla, non oportet expectare: vt reprobetur à ſuperiore: vt in. c. conſtitutus. de appel. & no. in. c. auditis j. eodem. & c. inter dilectos. de exceſsibus Prælatorum. Sed ſi electio non eſſet nulla, ſed iniuſta, vel ſaltẽ haberet colorem validitatis, vel electores eſſent priuati: tunc non eſt licitum tranſire ad ſecundam electionem, vt in iuribus allegatis in glo. Et vide quod legitur & nota. in. c. perpetuò j. eo. lib. vj. vbi habetur, an canonici poſsint reſilire à ſcrutinio ante electionem factã, ſi deprehenduntur nominaſſe indignũ. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus adhuc non conſecratus habet ea, quæ ſunt iuriſdictionis, non autem ea, quæ ſunt ordinis epiſcopalis.*

2 *Excommunicatus poteſt abſolui etiam à non ſacerdote, dummodò habeat iuriſdictionem.*

Excommunicatus inuitus poteſt abſolui, ſed non quo ad peccatum.

3 *Epiſcopus vtrum poſsit exercere ſuam plenariam iuriſditionem, ſi non acceperit poſſeſsionem epiſcopatus.*

4 *Epiſcopus ante conſecrationem, non poteſt clericum deponere, ſed bene poteſt ipſum priuare beneficijs.*

Excommunicare, eſt meri imperij.

CAP. XV.

1 TRanſmiſsam. ¶ † Electus confirmatus nõ conſecratus poteſt ea, quæ ſunt iuriſditionis, non autem ea, quæ ſunt ordinis epiſcopalis. Vel aliter & ſic. Per confirmationem electionis transfertur poteſtas exercendi, quæ ſunt iuriſditionis epiſcopalis, non autem ea, quæ ſunt ordinis. Illa enim transferuntur per conſecrationem. & pertinet iſte tex. ad ſecundã partẽ rub. ſcilicet de electi poteſtate. In prima ponitur conſultatio. In ſecunda reſponſio. ibi: *reſpondemus*. ¶ Caſus literalis. Clerici cuiuſdam electi & confirmati pro exceſsibus ſuis excommunicabantur, vel interdicebantur, aut etiam ſuſpendebantur âprædicto electo. Ipſi ſententiã eius contemnentes transferebant ſe ad commercia laicorum: dicentes, ꝙ electus ipſe non poterat eos excommunicare, ſuſpendere, vel interdicere, cùm nondũ eſſet in Epiſcopum conſecratus, niſi ſpecialiter eſſet ei à ſede apoſtolica indultũ. Conſultus Papa reſpondet, ꝙ ex quo confirmationem electionis accepit de talibus & conſimilibus liberam habeat poteſtatem excommunicandi: interdicendi, vel ſuſpendendi: præter illa, quæ conſecrationis miniſteriũ deſiderant: vnde iuriſditionem ſuam in ipſos li-
2 berè poterit exercere. Ber. ¶ † Nota primò, ꝙ excommunicatio eſt iuriſditionis, nõ autem ordinis epiſcopalis. Nam vt vides hîc, electus confirmatus poteſt excommuuicare ſubditos. Idem videmus, ꝙ prælati non epiſcopi hãc ſententiam cenſuræ exercent in ſubditos: vt in. c. cum ab eccleſiarum. de offi. ordi. & in. c. ſicut j. de ſimo.

a Abb. h. nº. 4. falsa at Padill. inf. inter nº. 6. C de trãsaction.

de simo.& in.c.eum in ecclesijs.de maio.& obed.cum simi. ¶ Ex quo infertur,ꝙ electus confirmatus,licet non sit sacerdos: possit excommunicare:cum non requiratur sacerdotium ad exercitiũ iurisditionis.arg.hîc.Ex eo,quod dicitur de Archidiacono : ꝙ nõ tenetur esse sacerdos,sed diaconus duntaxat,vt in.c.cunctis.§. inferiora.s̃.eo.& tamen Archidiaconus habens iurisditionem, excommunicat,vt dixi post gl.in.d.c.cum in cunctis.Et ex hoc etiã infero,ꝙ non sacerdos habens iurisditionem,potest ab excõmunicatione absoluere:quia eadẽ ratio est in absoluendo,quæ est in ligando.de pœni.dist.j. ca.verum.Licet Hostien.senserit contrarium in.c.quoniam.de vita & hone.cleri.vbi dixit,ꝙ non sacerdos,non absoluit ab excõicatione.Sed intellige illud dictum quo ad absolutionem fiendam in foro pœnitentiali,respectu peccati: quia soli sacerdotes habent illam potestatẽ,vt in.c.omnis.de pœni.& re.facit.c.j.prope fi.de summa trini.Sed quo ad tollendum vinculum excõmunicationis quo ad ecclesiam militantem,sufficit,ꝙ quis habeat iurisditionem ecclesiasticam.de hoc satis sentit Io.an.post Host.in.c.dudũ.el.ij.j̃.eo. Hinc dicimus,ꝙ illud vinculum excommunicationis quo ad ecclesiã militantẽ,potest tolli ab
a inuito[a],licet inuitus non possit absolui â peccato:vt no.in.c.ab excommunicato.s̃.de rescri.& per Io.an.in.c.j.de senten.excõ.libro vj.¶ No.ij.ꝙ iste tres sententiæ excommunicationis,suspensiõis, & interdicti,sunt applicabiles ad personam.Potest ergo quis excommunicari suspendi,& interdici.Quid operetur sententia interdicti in personam? dic,vt in.c.is cui.de sen.excom.lib.vj. facit c.sacro.eo.titu.¶ No.iij.ꝙ mercimonia sunt licita laicis,& prohi
b bita clericis.[b]& clerici illa exercẽtes possunt excõmunicari,vel aliter compelli ab illis desistere.Ad hoc negotiatorem clericum,& in.c.fornicari.lxxxviij.distin.& j̃.ne cle.vel mona.c.j.& ibi dixi.facit.c.fi.devita & hone.cleri.¶ No.ibi:*habitu clericali*.iũcto tex.ibi: *vestes laicales*.ꝙ vestes claricales debent differre à vestibus laica-
c libus.Ex quo infertur,[c]ꝙ clerici debent habere proprium habitũ Illud tamen scias,ꝙ respectu formæ cõmunis,non reperitur iure
d cautum,ꝙ clerici seculares habeant certum habitum[d]:sed quædã vestes & certi colores sunt ei prohibiti.de quibus in ca.clerici . el grande.de vita & hone.cleri.Et vide ad prædicta gl.in cle. j .prope fi.de elect.& in cle.ij.de vit.& honest.cler.Et de vestibus sericis,an sint eis interdictæ,vide glo.xxj.q.iiij.in summa.dixi in.d. c. clerici.facit ad principale dictũ.c.vnicum.de cle.coniug.lib.vj.& c.si iudex laicus.de sen.excõ.eo.lib.vbi fit mentio de habitu clericali.¶ No.ibi: *laicorum manus associant*. Quòd manus qñq; ponit pro potentia,seu adiutorio:iuxta illud Psal.In manus tuas commendo.&c.Et not.contra clericos inuocantes patrocinium laicorum ad effugiendam debitam vindictam Prælatorum.¶ Itẽ not. ibi:*ex quo electionis.&c.*ꝙ per solam corfirmationem cõsequitur Prælatus potestatẽ exercendi iurisditionem.Et facit hæc litera in arg.ꝙ ad potestatem exercendi iurisditionem,non requiritur inductio in possessionem:sed eoipso,ꝙ quis est confirmatus potest iurisditionem exercere,& omnia alia pertinentia ad illam Præla
ʒ turam,quæ sunt iurisditionis.de quoj̃.dicam latius. ¶ † Vltimò
e no.[d]ꝙ eorum,quæ spectant ad Episcopum quædam sunt iurisditionis: quædam ordinis.Nam episcopatum dicimus esse ordinem vt no.glo.in procemio Sexti,& ex institutione ecclesiæ multa licent ordini episcopali,quæ alijs ordinib⁹ sunt nterdicta:vt chrismare.s̃.de consue.c.quanto.ordines conferre,& similia.de quib⁹ glo.Ista non transeunt in electum confirmatum;nisi post consecrationem,id est,postquã habuit ordinem episcopalem ,qui confertur in ipsa consecratione.¶ Sed contra text.oppo. & videtur, ꝙ ex sola confirmatione non adipiscatur electus potestatem exercendi iurisditionalia,sed requiritur,ꝙ præcedat installatio,seu in
f possessionem inductio[e].Ad hoc.c.vt nostrum.de officio Archid. vbi fit mentio de ista inductione in possessionem,quę si non esset necessaria ad potestatem administrandi,non fuisset â iure inuenta.Ad idẽ.c.in nomine domini.xxiij.dist.vbi dicitur,ꝙ si Papanõ potest installari,seu intronizari in vrbe,potest tamen administrare.Ergo à contrario installatio videtur necessaria ad actum administrandi.Facit etiam.xcij.dist.in.c.si quis ordinatus.cum seq.Solut.propter hæc cõtraria & similia,quæ formari possent, reperiũ tur in hac materia duæ opi.cõtrariæ.Inn.enim hîc,Hostien.& Compo.Io.and.& cõiter ferè alij sequentes tenent opi.ꝙ inductio in possessionẽ,nõ est necessaria:sed eoipso,ꝙ quis est confirmatus:vel habuit aliquid succedens loco confirmationis,puta:quia fuit institutus seu prouisus per superiorem de illa dignitate :põt incontinenti administrare,quantuncunq; non apprehenderit adhuc corporalem possessionẽ prælaturæ.¶ Pro qua opi.facit iste tex.in eo, quod ex quo iste acceperat confirmationẽ suæ electionis poterat administrare & iurisditionẽ exercere. Ad idẽ.c.nosti.s̃.e.& j̃.e.qualiter. & .c .nihil est.quæ iura solũ videnť exigere cõ firmationem ad potestatẽ administrandi.¶ Et ad contraria,quæ faciunt mentionem de instal latione,respondent tenentes hanc opi.ꝙ procedunt secundum consuetudinem locorum. Nã vbi est consuetudo,vt prius non administret,quàm fuerit missus in possessionem , facienda est installatio.Vel secundum eos installatio est de solennitate:non autem de substantia:sicut videmus in iudicio.Nam multa sunt de ordine substantiali,multa verò de solẽnitate non substantiali,vt not.ij.qõ.j.in summa.& dixi in.c.cum.I.&.A.de re iudi.Quidam verò tenuerũt contrariã opi.dicentes ꝙ ante,quàm Prælatus inducatur in possessionẽ Prælaturæ, non potest administrare quantuncunq; fuerit cõfirmatus,seu institutus:seu prouisus. Et hãc opi.firmauit Archidi.in.c.eum,qui. de præbẽ dis.lib.vj.¶ Plus etiam ibi voluit,ꝙ si propria authoritate quis apprehenderet possessionem prælaturæ,perderet ius quod haberet in ea, per illum tex.in.§.j.¶ Hanc opi.ꝙ requiratur
g installatio[g].sentit etiam Dy.in re.j.de reg.iur. lib.vj.& nouissimè latè prosequendo firmauit Pet.de Anch.in regula,sine possessione.de re. iur.lib.vj.& hîc.Motus inter cætera,quia confirmatio habet vim diffinitiuæ sentẽtiæ,vt no. in.fi.j̃.eo.li.vj.Sed post sententiam diffinitiuã,
f non est licitum parti propria authoritate capere rem sibi per iudicem adiudicatam,sed oportet,ꝙ per istum iudicem decernatur sibi possessio,iuxta illud,quod legitur & no.in.c.in literis.& c.quærenti.de offi.dele.&.c. cũ nostris. de cõ cess.præben.vbi per Inn.in.l.qui restituere.ff.de rei ven.& in.l.non est singulis.ff.de re. iuris.Item & secundò facit cle.quãuis.de fo.cõpe.vbi speciale est in Episcopo expulso â sede sua:vt possit administrare,iuxta formã ibi traditam.ergo regulariter non existens in possessione Prælaturæ nõ potest administrare.Exercitium enim iurisditionis depẽdet à possessione,sicut perceptio fructuum,vt in. l. bonæfidei.ff.de acqui.re.do.facit quod no.Inno.in .c. cum dilectus.de reli.domi.Item adducit simile in tutore & vsufructuario, quibus prælati æquiparantur,vt in.c.de dona.& no.in. c .fi. de pig.Isti autem non administrant, nec vsufructuarius capit fructus : nisi decernatur eis possessio,vt.l.iij.ff.de vsufru.facit quod no .in l.lex quæ tutores.C.de admini.tuto.Ego pro concordantia harum opinionum dicerem sic, ꝙ aut alius est in possessione Prælaturæ ,licet iniustè,& tunc non est licitũ confirmato ,seu prouiso administrare:nisi prius inducatur legitimè in possessionem.Quia secus faciẽdo esset

ZACHARIAS.

a ¶ Ab inuito .adde tu de hoc per Cardin.in alleg.c. ab excõicato.s̃.de rescrip.& in cle.j. q.xxxvij.de priuile.ꝑ.c.quod q-dam.j.de pœ.& remis.

b ¶ Clericis . Adde Abb.consil.vj . ij. libro.

SEB. SAPIA.

c ¶ Ex quo infert. Vide gloss.in.l.si ignorans.ff.loc .q̃ dicit,ꝙ percutiẽs clericũ in habitu laicali:nõ est excõmunicatus . de quo per Barto.in l.item apud Labeonem.§.si quis virginem.ff.de in iu.ꝑ Bald. in.l .si qua per calũniã. col.j.de epis.& cleri.& in.c .quæ in ecclesiarum col.j. j.de consti.

d ¶ Certum habitum Adde Alex. consi.viij.j.lib. ¶ Adde do. Ant. Corset.in addi.ad istum in.c.cum cõsuetudinis . in .j. apostil.post prin. s̃.de consuetudi. Aenæas falco.

e ¶ Vltimò no.Nũ quid istud procedat in Abbate electo ponit Fely.latè in.c.eam te.j.de rescript.

f ¶ Inductio. installari,exponitur .i. poni in stallo Prę lati . ita exponit do.Ab.in.c.qualiter col.ij.j̃. hoc ti. & ad hoc quod cit hîc dom.Abb. vide gloss.in.c.ne Dei.in gloss.ij.de simo.Innocen .in c.cum super.de cã possess.& proprie. Cardi.in clemen. iij.in fi.de præbẽ dis.

g ¶ Installatio.Adde quod voluit Oldra.cõsi .cxlv. versus finem. ¶ Adde tu pro concordia horum doctorũ discordãtium , ꝙ installatio est de solennitate,non autem de substantia electionis Prelati,vt per Inno.in.c.cum super.de causa pos. & proprie,& bi etiam Car.& eun-

dem in cle.iij. in fi.de præben.

a ¶ Administrare. Et no. ꝙ quando prælatura vacat: nõ est necesse Epi scopum electum corporaliter apprehendere possessionem bonorum,vt vult Pau. de ca.& alij in.l.cũ hęredes.in fi.ff.de acquirẽ.pos. vide Bal.in.l.fi.co.ij.C. de edi.di.adri.tol. cum allegatis per Firma.in tract. de Epo.in.j.parteter tij libri.q.lvj.

b ¶ Dilapidaret Ad de Oldra, consili. cxcj.

c ¶ Vel annuli. Ad de quæ posui in c.ij.& vide Oldr. consi. cxliij. vbi declarat Compo. hic.

d ¶ Depositio cleri corũ est ordinis episcopalis.Tu vi de latè de hac.q. doct.in.c.non potest.& ibi Dyn.de re.iur.Gemi.in.c. ij.post Io. an. de pœ.lib.vj.Spe .in ti.de accu.§.j.vers. degradatur.& me lius.§.iiij.ver.scelerũ.vide omnino per Bertha.de fir. in trac.de Epo. in vlt.parte.libr. viij.

e ¶ Clericali. vide Firma.in præalle. tracta.de Episcopo.in.iij.parte secundæ principalis tertij lib.in pe .q. vbi dicit ꝙ sicut Episcopusnon cõsecratus:nõpotest ordinare clericos, ita nec eos punire.pergl.hîc.quod est sanè intelligẽdum,vt per Abb. hîc.

spoliare possessorẽ propria authoritate.quod non licet,vt in.d.c.eum qui.quod loquitur in violento possessore,vt.xvj.q.vj.c. placuit. & in.l.si quis in tantam.C.vnde vi.& in §.sed nedum talia.insti.vi bo.rap.Facit quod no.doct. in.c.per venerabilem.qui filij sint legi. Aut prę latura ita vacat,ꝙ nemo est in possessione illi⁹ tanquã prælatus:& tunc teneo opini.cõem vt post confirmationem,seu institutionem licitum sit administrare[a]. Pro hoc faciunt iura superius alleg.quæ solũ faciunt mentionem de confirmatione.ad idẽ.c.auaritiæ.e.tit.libr. vj. Prætereà parũ vel nihil operaretur confirmatio,si de necessitate requireretur inuestitura ad potestatem administrandi.& pro hoc glo. no.in.c.quanto.lxiij. dist.quæ notabiliter dicit,ꝙ per electionem datur potestas administrandi in habitu,per confirmationem verò datur in actu. Vnde cofirmatio deducit potestatem quæsitam per electionem adactum.Idẽ sentit glo.iuris ciuilis in.l.priuatorum.C.de iu risdi.om.iudic.Et hæc distinctio quam.s.feci, videtur de mente dominorũ de Rot .deci.iiij. ¶ Conclude ergo totam materiam per hæc membra,ꝙ aut sub est in loco consueto:vt cõ firmatus,seu institutus,vel prouisus non administraret añ installationẽ. Aut est consuetudo simpliciter de installando,aut subest cõsuetudo simpliciter de nõ ministrãda añ installationẽ & etiam confirmationẽ:aut nulla subest cõ suetudo.Primo casu seruãda est cõsuetudo, vt communiter volunt doc.facit in.c.in his.xj.di stinct.Et vide de efficacia installationis, quod no.Inn.in.c.in literis.de re.spo.Vbi dicit,ꝙ nisi fiat in loco solito,ꝙ non acquiritur aliqua possessio.quod no.& in hoc casu possunt intelligi iura loquentia de hac installatione.¶ Secundo casu debet fieri installatio ex quo consuetudo hoc habet: sed nõ est de substãtia potestatis administrandi,ex quo consuetudo solum habet, vt fiat installatio.Nam videtur potius de solennitate,quã de substantia,sicut missa spiritus sancti in actu electionis.Est enim de solennitate,sed nõ de substantia,vt no.j.e. quia propter. ¶ Tertio casu tenuerunt quidam,vt refert hîc Inno.valere consuetudinem,vt quis possit administrare ante confirmationem.Sed ipse Inn. & Host.sentiũt oppositum,quod mihi placet. Quia hæc consuetudo posset tendere in maximam perniciem ecclesiæ, quia nonnunquam indignus dilapidaret[b] bona ecclesiæ administrando ante approbationem factam per superiorem.Ad hoc.c.j.s.de consuetu.Item frangitur bonnm obedientiæ & neruus ecclesiasticæ disciplinæ,contra .c.cum inter.de consuet. Et pro hac opi.ꝙ non valet consuetudo,optimè facit quod leg.& no.in.c.cum venerabilis. de consue.& præalle.c.auaritiæ.Sed in istis collegijs secularibus tenuit Bal.in aut.habita . C. ne fi.pro pa.consuetudinem valere,& ita de facto practicatur in electo in rectorem scholarium.¶ Quarto & vlti.casu,quando consuetudo nihil disponit,serua quæ dixi in distinctione,quã.s.feci distinguendo,an alius sit in possessione Prælaturę,vel ne.Ad.c.in nomine, domini.xxiij.respondet Inno.ꝙ â cõtrario ibi colligitur,ꝙ potest Papa administrare antequàm intronizetur.Et quatenus facit mentionem, de illa intronizatione,habuit respectum ad consuetudinem. Nã de iure secus est,vt patet in.c.licet.s.eo.Vbi colligitur ,ꝙ eoipso ꝙ quis electus est in Papam,consequitur plenam potestatem administrandi.¶ Ad.c.si quis.xcij.di.respondetur, ꝙ loquitur non de potestate administrandi in ecclesia.ad quam fuit deputatus,sed in ecclesia, ad quam se transtulit.Item ibi loquitur,quando non potuit habere possessionem de facto.Et eodem modo potest responderi ad cle.quanuis.de foro competẽ.per locũ à speciali.Procedit enim in expulso,& sic quando alius est in possessione.Non ob.quod dicitur,ꝙ cõfirmatio habet vim sententiæ,quia illud verum in fauorem electi:aliâs autem non per omnia æquiparatur sententiæ.quia sententia fertur inter litigantes,& quando actor petit rem ab alio possessore.Sed nos loquimur quando vacat prę latura,ita ꝙ confirmatus non intendit vim alicui inferre.Nam sicut liceret domino propria authoritate intrare rem suam vacantem,& capere inde fructus,iuxta no.per Inno.in.c.querelam . de ele.Ita licere debet confirmato,qui habet titulum propria authoritate intrare possessionem & administrare bona prælaturæ. Nõ ob.ꝙ dicitur de vsufructuario,quia cùm dominus habeat possessionem,non debet ipse propria authoritate possessionem apprehẽdere.Item ad id quod dicitur de tutore,dic quòd maior est potestas Prælati,quã tutoris.De quo vide bo.gl.v.q.iij.c.fi.& idem quod dixi de Prælaturis dic de alijs beneficijs inferioribus, vt est de mente:Inn.hîc:quia eadem est ratio in vtrisq;. Et per hoc põt decidi in alia.q.quid operatur inuestitura,quæ fit de beneficio p

c traditionẽ bireti.vel annuli,[c] de quo hîc per Compos.& Io.an. di

4 xi.in.c.ij.de consue.dic,vt ibi. ¶ † In gl.fi.in fi.not.bene hanc gl.&

d quatenus dicit quòd depositio clericorũ est ordinis episcopalis[d] sunt opi.in tex.doct.Nam quidam tenuerunt cõfirmatum posse cognoscere in causis criminalibus clericorum.& hanc opi. tenuit Inn.Nam secundũ eũ electus confirmatus potest exercere ea,quę sunt meri imperij,vt excõicare,concilium congregare:vt hîc,&j. eo.quod sicut.Item iudices seculares cognoscunt de causis criminalibus,ergo & electi confirmati.Specificè tn non tangit Inn.nũquid possit deponere clericũ , vel cognoscere de crimine expositę te depositionem.Et no.ex dicto Inn.ꝙ excõicare est meri imperij contrarium sentit glo.ij.c.quisquis.¶ Secunda opi. est ꝙ electus confirmatus non possit cognoscere de crimine requirente depositionem.arg.xv.q.vij .c. felix.&.c.sicut autẽ.¶ Tertia opi. quòd possit cognoscere:sed non sententiare.differt tn sententiam in tẽpus consecrationis.¶ Quarta opi.quòd possit cognoscere & iudicare eum deponẽdũ & degradandum,sed nõ degradabit ipse,sed alius ad postulationẽ suam.& hac opi.tenuit Host. ¶ Quinta fuit opi.Io.de lig.qui considerauit tres actus.Primus est in cognoscẽdo.Secundus in iudicando.Tertius in exequendo per degradationem actualem.& iste tertius non licet non consecrato .Mihi placet opinio glo.simpliciter intellecta,vt non consecratus.non possit deponere clericum ab ordine clericali.[e] Quia sicut non põt illũ

e ordinem conferre ante consecrationem,ita nec illum ordinẽ auferre.Quia maior potestas requiritur in auferendo ordinem,quã in conferendo,vt colligitur ex.c.fi.xv.qõ.viij.Vbi dicitur quòd Episcopus solus potest conferre ordinem,solus autem auferre nõ potest.& est tex.in.c.ij.de translatio.Episcopi. Nec placet mihi, quòd possit cognoscere de crimine requirente depositionem,saltem quando intẽdit procedere ad degradationem actualem, quia certus numerus Episcoporum requiritur in examinatione causę vt not. Io.and.in.c.degradatio.de pœ.libro sexto.dixi plenè in.c. at si clerici de iudi.Electus autem & confirmatus nõ dicitur Episcopus ante consecrationem,sed appellatur electus,vt in.c.tua.de his,quæ fi.à præla.no.glo.in cle.j.de bapt.Sed priuare quem beneficio potest.quia nõ est ordinis episcopalis:& solus Episcopus potest cognoscere,& priuare.vt no.xv.q.vij.in sum.Et tenent communiter doc.hîc.Item potest cognoscere de alijs criminibus,dũmodò non intendat ad degradationem,sed ad aliam pœnam . vt hîc.

Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Papa potest partes litigantes in beneficialibus compellere ad compositionem.*

a ¶ Non posset. adde Fede. consilio cxxxiiij.

b ¶ Ad vitam suã. Adde an tũc sol⁹ posit, vel cõuentus. Fed. cõsi. c.

b ¶ Appellare. vide tex. etiã exp̃ssum in. l. j. ff. de appel. recipi. vbi Bart. & Ang. Are. not.

d ¶ Non modicam. Adde Old. consi. clxxiij.

e ¶ Benedicitur. Oldr. consi. xiiij. ¶ Adde, an valeat cõsuetudo, ꝙ Abbas nõ bñdicatur. & conclude post Car. in cle. attendẽtes. §. statuimus. de sta. mo. & post Fely. in. c. meminimus. col fi. in fi. de accu. ꝙsic. Et adde ꝙ bñdictio Abbatis nõ imprimit characterẽ: sed est quædam solennitas orationũ: quæ debet præcedere & fieri ante executionẽ, vt per Archi. in. c. quoniam. lxix. dist. & Host. in. c. venerabilem. isto tit. & Old. cõsi. hîc alleg. quod inci. cum quærit. cir. fi. Et vtrũ possit talis bñdictio qualibet die fieri: vide per Felyn. in c. inter monasterium. col. j. ver. de ista bñdictione de re iu.

Anto. Francis. ¶ Circa hoc, ꝙ ex cõsuetudine pusit induci, quòd Abbas nõ benedicatur, & qualis sit illa bñdictio, quæ datur Abbati, vltra ea quæ habent in. §. statuim⁹. hîc alle. & in. c. meminimus. etiam hic alle. vide gloss. & doc. in. c. j. de sup. ne. præla. & Ioan. an. in. c. noua quædam. de pœ. & remis. & in. c. tuam. & in. c. cum contingat. de æta. & quali. & habetur per. d. Abb. post Host. c. inter monasterium. in vlt. col. de re iudi.

¶ Addas tamen, ꝙ Abbas non benedictus, non põt conferre ordinẽ Ptalmistatus; vt

nem. 7.

2 *Prioratus alicuius monasterij potest concedi à papa, vt possideatur toto tempore vitæ illius, cui conceditur, & alius citra papam nõn possit.* 10.

3 *Appellatio interposita ab illo cuius non interest, nõ valet.*

4 *Literæ testimoniales faciunt magnam præsumptionem, licet non plenam.*

5 *Præsumptiones plures, quando adinuicem concurrũt adinuicem se elidũt: nisi vna sit potentior altera & hoc stat in iudicis arbitrio,*

9 *Suspensi, an & quando possunt eligere, eligi tamen indistinctè non possunt.*

8 *Preces principis non inducunt iustum metum regulariter.*

9 *Sententia principis lata sine causæ cognitione, non habet præsumptionem validitatis.*

Index, an & quando possit cogere partes ad concordiam.

11 *Contractus innominati habent duplicem modum agẽdi ex parte obseruantis vt possit vel agere, vt pars obseruet, vel repetere, quod dedit.*

32 *Clausula rato manente pacto, non operatur respectu contrauenientis, sed obseruantis.*

13 *Contractus innominati, non habent locum in spiritualibus.*

14 *Collatio siue renuntiatio beneficij simoniacè facta nõ tenet.*

15 *Suspensi præsumendo eligere non priuantur potestate eligendi, licet malè faciant.*

Eligentes suspensum, non sunt priuati potestate eligendi, licet electio sit nulla.

CAP. XVI.

CVm inter. R. ¶ Qui electioni de se factæ renuntiat, appellare nequit ad impediendam electionẽ alterius. & electio quæ est à suspensis celebrata: non tenet, hoc dicit. Primò narrat factum, secundò diffinit articulũ, de quo constabat. ibi: *nos attendentes.* Tertiò ibi, *sanè.* illud de quo cõstabat diffiniendum cõmittit. Et pro intellectu literæ præmitte: quòd vacãte monasterio Schafhusien. Constantien. diœcesis, quidam R. senior fuit electus in Abbatem in discordia cuius electioni quidam. R. iunior: & quidam alij ex monachis se oppositerũt. Tandẽ qõ fuit delata ad sedem Apostolicam. Papa aũt videns istã qõnẽ protrahi in longũ, cõpulit partes ad cõpositionem: vnde vigore cõpositiõis ille. R. senior renunciauit electioni de se factæ, & de manibus Papæ suscepit prioratum ad custodiam illius monasterij ab eo, dum viueret possidendum. Sed reuersus ad monasterium, non fuit ab aduersario receptus, imò malè tractarunt eum: & demum euadens manus eorum appellauit ne aliqua fieret electio in monasterio. dicẽs, ꝙ intendebat redire ad suũ ius pristinum ex quo aduersarij noluerũt seruare cõpositionẽ. Itẽ ꝓpter illum excessum cõmissum in personã istius. R. & quosdã alios, Cardinalis legatus qui erat in partibus, tulit sniam interdicti in monasteriũ, & in monachos ipsius. Sed hoc nõ obstante monachi celebrarũt diuina, & processerũt ad electionẽ Abbatis illum. R. iuniorẽ eligẽdo. Et denuo ꝓpter p̃dicta. q. fuit delata ad summũ põtificẽ, & pro parte. R. senioris opponebant principaliter duo contra electionẽ factam de. R. iuniore. Primò, quia fuerat attentata post appellationẽ interpositã ab ipso. R. seniore. Secũdò, quia fuerat facta ab ipsis monachis interdictis & suspẽsis: & ad faciendã fidẽ de iterdicto portauit ille. R. senior quasdã literas Præpositi & capituli Constantien. Ex parte verò. R iunioris negabat interdictũ. & allegabat, ꝙ Diœcesanus loci ipm electũ cõfirmauerat, & bñdixerat. vnde nõ erat verisimile, ꝙ mun⁹ bñdictiõis impẽdisset, si fuisset facta electio de suspenso, & à suspẽsis. Contra appellationẽ dicebat, ꝙ illa appellatio nõ valuit quia ex quo monasteriũ vacabat per renũtiationẽ illius. R. senioris: nõ poterat per appellationẽ suã impedire, ne fieret electio. Papa auditis partiũ allegatiõibus, quia constitit sine aliqua ꝓbatiõe, ꝙ illa appellatio fuit minus legitima, qa nõ poterat appellare, ne fieret electio ex quo renũtiauit iuri suo ꝓnũtiauit illã appellationẽ fuisse minus legitimam: sed qa de snia interdicti non poterat in curia fieri plena fides licet adessent p̃sumptiones cõtrariæ se inuicẽ colligentes: Papa cõmisit illũ articulũ expediẽ

1 dũ in partib⁹ secũdũ formã hîc cõtẽtã. ¶ † Nota. j. argumẽtũ optimũ & quasi exp̃ssum in tex. ꝙ Papa põt in beneficialib⁹ cõpellere partes litigãtes ad cõponẽdũ. An aũt hoc liceat indistinctè vnicuicꝫ iudici, dicet cũ glo. j. tene tn mẽti istũ tex. quia nõ reperit in hoc alius ita exp̃ssus. ¶ Not. ij. ꝙ monachus electus in prælatũ põt electionẽ suã prosequi, & sup ea litigare. concor. c. cũ dilectus. de cõsue. & c. ij. de in inte. resc. ✱ cum si. est ergo religiosus huius iuris A capax.

2 ¶ † No. tertio ibi: *dum viueret possidendos.* ꝙ Papa põt prioratũ manualẽ seu claustralẽ cõcedere religioso, ab eo toto vitę suæ tpe possidẽdũ Et sic habes vnũ casum: in quo põt religiosus esse ꝓpetu⁹ in prioratu claustrali, seu manuali. Alius tn citra Papã etiã Abbas propri⁹ nõ possetª hoc mõ ꝓpetuare religiosum in istis prioratibus manualibus, quia est cõtra iuris dispõnẽ,

a vt in. c. cũ ad monasteriũ. in. §. nec alicui. de sta. reg. Sẽtit Inn. in. c. fi. q cle. vel vo. & vide latiꝰ p Fede. de Se. cõsi. cclix. dixi i. d. c. cũ ad monasteriũ. Vn põt Abbas remouere talẽ priorẽ, non

b obstãte, ꝙ illũ posuerit ad vitã suãᵇ. Et no. istũ tex. deligenter ꝓ limitatiõe. c. porrecta. & c. ad nostrã. de cõfir. vti. vel inut. vbi habet, qđ non põt religioso cõfirmari priorat⁹ ad vitã. Procedũt em illa iura, nisi Papa illud faciat ex certa sciẽtia, vt hîc, qđ tenet etiã Inn. hîc. & no. in. c.

3 nisi. de ꝓbẽ. ¶ † Quartò no. ꝙ nõ valet appella

c tio ĩterposita ab eo, cui⁹ nõ interest appellare: & ad hoc quotidie solet allegari ista litera. con

4 cor. q. vj. c. nõ solẽt. ¶ † No. in ver. *sanè.* iũcta gl. ꝙ literæ testimoniales p̃lati & capituli fa-

d ciũt p̃sumptionẽ nõ modicã, licet nõ faciant plenã ꝓbationẽ. facit. c. innotuit j. eo. & c. veritatis. de dolo & cõtu. dixi plenè in. c. post cessionẽ. de ꝓba. ¶ No. ibi: *munus benedictionis.* ꝙ

e Abbas electus & cõfirmatus benedicitur[e]. Eps aũt cõsecrat: vt s. c. pxi. An aũt ista bñdictio Abb. ex toto sit simplex: an partim ordinaria, ✱ vide p gl. in cle. attẽdẽtes. [B] de sta. regu. ¶ † Itẽ

5 not. ꝙ vbi cõcurrũt duæ p̃sumptiones, quarũ altera nõ præpõderat, iuicẽ se elidũt. sec⁹ vbi altera esset vehementior, vt in. c. literas. de prę

A Ad quod vide eũdem in. c. cum dilecta. in fin. de rescript.

B Vide Fely. in. c. meminimus. j. de accusat.

a ¶ Dilectus. Adde Old.conſi.cclxxviij.
ZACHARIAS. ¶ Tu dic de hac.q.vt plenè dixi in addi.ad iſtũ in.c.cũ dilectus ver.à ſuſpenſis.ſ.de conſue.hic ꝓ iſtũ all.vbi plenè diſtinguebat, concludens ſuſpẽſum ad officio.& beneficio,vel ſimpliciter eſſe actiuè & paſſiuè ineligibilem. ſecus in ſuſpẽſo à beneficio tm̃. Et aduerte, qa iſte in prædecenti apoſtilla allegat corruptè Old.cõſ.cclxxviij. Eſt enĩ conſil. cclxxxvj. quod inci. viſis. in ij.col.& p̃di. adde Bertha. de fir. in trac.de Epõ.in.j. a parte.li.ij. q.v. & Fely.in.c.Apoſtolica.co.viij.ver.dũ aũt dicit.j.de exceptio.

b ¶ Preces. Adde Ale.conſi.xvj. Adde Io.de Pla. in.§.quadru.inſti. de act.vbi notabiliter dixi: ꝙ ſi ſubdit⁹, aliàs nõ cõtentus cõtrahat rogatu Principis, p̃ſumit̃ metu feciſſe. Nã rogamina ſuperiorũ, mandata ſunt ſecũdũ glo.in cle.j.in ver.exhortamur.de teſt.& ĩ l.j.in ver. quẽadmodũ.ff.quodiuſſu.& ita dicit tenere Inn.in.c. petitio.j.de iureiur.& multa in materia, vide per iſtos inſti.in.d.§.quadru. Aenæas fatco.

SEB. SAPIA.

c ¶ Preces Principis Adde gl.in.c.inſinuante. qui cleri. vel vouen. q̃ vult ꝙ imperium Regum non inducat iuſtũ metũ. faciũt not.ꝓ Bar.in.l.ad inuidiam.C.quod met.cau. Et vide d.Iaſ.in.l. principalibus. ff.ſi cert. pet.vbi dicit, ꝙ officialis perpetuus põt cũ ſubditis cõtrahere, nec irritãtur contractus ratione metus.

SEB.SAPIA.

d ¶ Ad componendũ. Vide latè per Alex. in.l. quidã eſtimauerũt.in.ij. colũ.ff.ſi cer.pet. & pleniſsimè per Fel.in ru.de treu. & pace.aliquid ꝓ Areti.in.l.ij.§. ex his.co.iij.ff.de ver obli.& ꝓ Fely. in.c.capitulum.col.pe.ſ.de reſcri.& in.c.fi.col.ij.de re iudic, Decium in.l.fi.col.ij.in fi.C.de edic.diui Adri.tollen.

e ¶ Diu litigauerunt. Adde Ro.conſi.cxxvj.

f ¶ Obedientiarius Papæ. Adde, quid ſi iſte redeat ad monaſterium abſq; licentia Papæ, an poſsit Fe.conſi.cclxiij.

g ¶ Pro ſuo itereẽ. Adde q̃ qs poſsit appellare ꝓ ſuo itereẽ. Ro.cõſi.ccxliij.

h ¶ Clauſula rato. Adde Alex.conſi.cxxvj.

ſumptio.bon⁹ aũt iudex arbitrabit, an & qñ ſint pares, vel altera potẽtior: qa nõ p̃t ſup hoc dari certa regula, ſicut dicim⁹ in alijs ꝓbatiõibus: vt in.l.iij.de teſt.& in.c.in noſtra.eo.titul. ¶ † Vltimò no. ꝙ ſuſpẽſi ab offo nõ p̃nt eligere. Ptãs ergo eligẽdi inhæret offo, de quo plenè no.in.c.cũ dilect⁹ᵃ de cõſuetu. Et intellige tex. ĩ ſuſpẽſis ab hoĩe, vel à canone inferẽte pœnã. ſec⁹ ĩ ſuſpẽſis à iure ſuſpẽſiõe ſimplici, puta ꝓpter participiũ cũ excõicato. Nã iſti p̃nt eligere, ſed nõ eligi. de quo dicẽdũ, vt plenè no. ĩ c.ſi celebrat.de cleri.excõ.mini. ¶ † In gl.j.ibi: *magis vacillabat*. Aduerte, qa gl. nõ aperit, vtrũ Papa poſsit indifferẽter de iure cõpellere p̃tes ad cõpoſitionẽ. Vñ cõtra tex. videt facere j. qd̃ met.cau.ꝓ totũ. Nã cõpulſus ad aliqd faciẽdũ põt agere ad reſcindẽdũ actũ, actione qd̃ met. cau.& cõcor.ff.qd̃ met.cau.ꝓ totũ So. fortè metu cõtrarij dixerũt Tãc.& Goff. hîc ꝙ iſta fuit cõpulſio cõdõnalis & nõ p̃ciſa. Sed hoc nõ ſoluit cõtrariũ, qa actio, qd̃ met. cau. daṫ ꝓ vi cõditionali. Itẽ cõpoſitio nõ põt fieri ꝓ vim p̃ciſam, qa anim⁹ hoĩs nõ cadit in ptãtẽ alterius. Vñ tex. hîc dicit ordinatiõi cõſenſit, licet inuitus. Inn. exponit literã inuitũ. i. inſtãtia precũ ductũ. q.d. ꝙ Papa nõ cõpulit ad cõponẽdũ, ſed quodãmõ deuicit eũ inſtãtia precũ. ¶ † Exquo no. ꝙ p̃ces[b] inſtãtiſsimæ Prĩcipis nõ ĩducũt iuſtũ metũ. Vñ ad reſcindẽdũ actũ nõ põt qs allegare maximas preces Principis. [c]qd̃ bñ no. Qd̃ ego intelligo, niſi eſſet talis Princeps: q̃ ſolebat malè tractare ſuis p̃cibus nõ acquieſcẽtes. Nã tũc puto, ꝙ iſtę p̃ces excuſant, & habẽt vim iuſti met⁹. Sic intellige tex. iũcta gl. in.l.j.§. q̃ one rãdę.ff.quarũ re.act.non daṫ. ¶ Tertiò ſoluit idẽ Inn. ꝙ Papa coegit iſtũ ad cõponẽdũ ꝓpter mala: q̃ ſciebat de eo, q̃ ꝓbari nõ poterãt: dicit tñ, ꝙ alteri, quã Papæ hocnõ licuiſſet. ¶ † No. ſingulariter hoc dictũ, ꝙ Papa põt diſponere ex ſciẽtia, quã habet vt priuata p̃ſona. Quod ego intelligerẽ in his, q̃ plenè pẽdẽt à ptãte ſua ſec⁹ aũt in alijs, vt in cle.paſtoralis.de re iudic. Hinc dicit ſingulariter Bal.poſt gl.ĩ.l.fi.C. de legi. ꝙ nõ eſt p̃ſumẽdũ ꝓ ſnĩa Prĩcipis, ſi ꝓcedit parte nõ vocata: & ei⁹ defenſiõe nõ admiſſa. ¶ An aũt poſsit papa cõpellere p̃tes ad componẽdũ. vide primò gl.in.l.j.ff.de no.op.nũ.in .§. & poſt. Quæ gñaliter loquẽs de iudice: dicit ꝙ nõ põt cõpellere partes ad cõponẽdũ[d]. & illa gl. cõiter tenet, licet aliud ſenſerit gl. in auṫ. vt dif.iudi.in.§.ſi verò cõtigerit. Tñ ĩ principe puto, ꝙ poſsit cõpellere in his, q̃ pẽdẽt à ptãte ſua vt in iſtis beneficialibus, & alijs iurib⁹ eccleſiaſticis: quia Papa habet in iſtis plenitudinẽ ptãtis, vt in.c.ad honorẽ. de author. & vſu pal. Maximè, quia ius eſt dubiũ ꝓpter pẽdẽtiã litis. Et facit gl.in.c.ꝓ principalẽ.ix.q.iij.q̃ dicit papam poſſe priuare Epm̃ ſuo epatu. Quã gl. limita & reſtringe, ꝓut dixi in.c.fi.de cõfirma. vti. vnde fortius poterat cogere ad cõponẽdã, cũ dubius ſit euẽtus litis. vt.l.qd̃ debeṫ.ff.de pecu.& in.c.fraternitatis.de frigi. In his verò, q̃ nõ depẽdẽt à plena ptãte principis: puto, ꝙ cã nõ ſubſiſtẽte nõ poſsit cõpellere ad cõponẽdũ, qa debet vnicuiq; ius ſuũ reddere ꝓ ſnĩam ltĩmã. vt.ſ.in ꝓœ. Cã tamẽ legitima cõpellẽdi p̃tes ad cõponẽdũ in quolibet iudice, eſt quando parres diu litigauerũt, [e]& qõ eſt multũ dubia. Nã tunc etiã iudex ſecularis põt cõpellere partes ad cõponẽdũ, vel cõpromittendũ, & negligẽtiã ipſi⁹ poterit iudex eccleſiaſticus ſupplere excõicãdo partes, niſi veniãt ad cõcordiã. Pro hoc vide tex.no.in.c. placuit.xc.diſt. Dixit aũt hîc do. Pe.de anch. ſe putare, ꝙ in caſib⁹ huius gl. poſſet etiã Eps cõpellere clericos ad cõponẽdũ. ſ. q̃ litigãt ſup bñficio, nec de facili põt lis decidi. Nã Eps põt ex cã tales trãſferre inuitos, vt in.c.q̃ſitũ.de re.ꝓmuta.qd̃ mihi ſatis placet. Aliàs aũt cã ltĩma nõ ſubſiſtẽte, põt & debet iudex hortari ad compo-
10 nẽdũ nõ aũt cõpellere. Sic ĩtellige.c.ſtudẽdũ.xc.di. ¶ † In gl.ij.ibi, *ſi tamen electi canonicè fuerint*. Aduerte, quia gl.ꝓ hæc nõ rñdet ad contrariũ. Nã iſte. R. ſenior nõ fuerat electus ꝓ collegiũ, ſed habuit à papa prioratũ & cuſtodiã. & ideò dic vt dixi in notabilib⁹, ꝙ papa hoc fecit ex certa ſcĩa. Et dicit hîc Vin. ꝙ ſi Abbas vellet iſtũ remouere ſine cã: nõ poſſet, qa quo ad iſtũ prioratũ eſt obe
f diẽtiarius papæ[f], & non Abbatis. Remanet tamẽ in alijs ſubiectus Abbati. de hac materia vide quod plenè dixi in.c.adnoſtrã. & ca.
11 ſeq.de confir.vti.vel inuti.& no.dictum Vin. ¶ † In gloſ.in verſ. quod ex conſenſu.in fi. Pro intellectu huius glo. & tex. oppo. contra literam. Videtur emm̃ ꝙ iſte. R. ſenior potuerit appellare ꝓ ſuo
g intereſſe vt nulla fieret electio, qa ex quo renũtiauit electiõi de ſe factæ: vigore cõpoſitionis, vt ipſe poſsideret prioratum & cuſtodiam eiuſdem monaſterij, poterat redire ad ius ſuum priſtinum aduerſarijs nolẽtibus obſeruare compoſitionem, vt in.l.ſi diuerſa. C. de tranſact. & in.l. cum precibus. C. de præſcri. verb. In iſtis enim contractibus innominatis facio: vt facias. &c. poſtquàm qs impleuit contractum pro parte ſua, habet duplicẽ modum agendi contra aduerſarium recuſantem adimplere contractum ꝓ parte ſua. Poteſt enim agere vt adimpleat actione in factũ. Item poteſt repetere, quod dedit, quia dedit ob cauſam. vnde cauſa nõ ſecuta, poteſt repetere, vt.ff.de condictione ob cauſam. quaſi per totum. & in.l.j.ff.de rerum permu. & plenè de his contractibus innominatis. in.l. naturalis.ff.de præſcriptis verbis. & per Cy. in.l. ex
1 placito. C. de re. permu. ¶ † Sol. glo. circa hoc & ſimilia cõtraria multum inſtat, & in effectu ponit quatuor ſolutiones. Prima, qa hîc fuit appoſita clauſula: vt pœna ſoluta per contrauenientem, ſtaretur compoſitioni, ideò licet aduerſarij cõtrauenerint, nihilominus vigore pacti, ſtandum erat compoſitioni. ¶ Et no. ex hac
h ſolu. quòd clauſula, rato[h] manente pacto. operatur etiam in fauorem contrauenientis. contrarium tamen not. glo. in.c. potuit. de locato. & in.l.ij. C. de iure emphy. vbi communiter notatur, ꝙ iſta clauſula ſolùm operatur reſpectu obſeruantis pactum. ¶ Et fortè ob hoc dixit hîc gl. ꝙ hæc ſolutio non eſt bona: nec ſcolligitur
13 hîc. † Secunda ſolutio, quòd contraria procedunt, vbi quis conditionaliter, ſeu reſpectiuè adimpleret contractum pro parte ſua: ſcilicet habito reſpectu ad implementum fiendum per aliam partem. Sed in caſu noſtro iſte. R. ſenior purè renuntiauit iuri ſuo, nõ autem ob cauſam. Nam iſta ſpiritualia purè ſunt renuntianda, ita quòd in eis non habẽt locũ illi contractus innominati, do, vt des: facio, vt facias. &c, arg. in.c. ſuper eo. de tranſact. & not. hanc ſolu. Sed hæc ſol. eſſet vera, niſi interueniſſet authoritas papæ, vel alterius ſuperioris: qui habet caſſare ſuſpicionem fraudis. Nam hîc dicitur: quòd papa coegit eum ad componendum. Item quòd iſte inuitus conſenſit ordinationi. Item ſubijcitur, quòd ex conſenſu compoſitionis receptæ, iſte, R. ſenior amiſit ius: quod habebat, ergo non renuntiauit purè, ſed fuit ductus vigore illius compoſitionis. Vnde licet in renuntiationis actu non apponeret conditionem, vel modum, tamen ex præcedentibus ſatis apparebat, ꝙ non purè renuntiabat. Et pro hoc videtur text. in.c.cum pridem de pactis. Vbi ille ceſsit ltti purè in manibus Papæ, ſed quia papa prius prouiderat, vt per aduerſarios prouideretur illi in competenti beneficio, videtur ex illa coniectura: quòd ille ceſ-

ſerit

ſerit liti ob cauſam. Vnde aduerſarijs nolentibus illi prouidere de beneficijs, ſicut Papa ordinauerat: reduxit illum Papa ad ius ſuum priſtinum. Idem videmus in reſignatione, quæ fit ex cauſa permutationis: nam illa reſignatio fit tacitè ob cauſam. Vnde ſi aduerſarius non vult reſignare beneficium ſuum, poteſt redire ad ius ſuum priſtinum: vt in.c. cum vniuerſorum. de rerum permut. Tertia ſolu. colligitur ex verbo, *dum viueret poſſiden.* quæ bene & ſanè intellecta, ponit iudicio meo veritatem: vt dicatur, ꝙ hæc compoſitio fuit adimpleta per vtranq; partem: quia Papa ordinauit in compoſitione, vt. R. ſenior renuntiaret Abbatiæ, & reciperet Prioratum & Cuſtodiam eiuſdem monaſterij: & poſt renuntiationē per eum factam recepit à manibus Papæ prioratum & Cuſtodiā partibus conſentientibus. Vnde licet poſteà reuerſus ad monaſteriū non reciperetur: non tamen poterat dicere compoſitionem non fuiſſe adimpletam. Nam plenum ius fuerat per collationem ſibi factā cōſecutus. ideò poterat & debebat agere, vt illi aduerſarij obedirent ſibi tāquā Priori & Cuſtodi: non aūt poterat retractare cō poſitionem perfectam. Et per hoc ſoluuntur contraria. nec ob.c. cum pridē. quia ibi ille, qui ceſſerat liti, nō fuerat aliquo modo cōſecutus aliquid ab aduerſarijs. Sed ſolūm Papa mandauerat, vt illi prouiderent de competenti beneficio. vnde illis nolentibus licitū fuit illi redire ad ius ſuū priſtinum. Et hæc ſol. videtur de mēte Inno. & Hoſt. hic & multū mihi placet. Quarta ſolutio, quòd incontrarijs fuit imploratum officiū iudicis: hîc ſecus. Hæc ſolutio non videtur bona: quia ſi iſte. R. ſenior habuiſſet facultatē implorandi iudicis officium, vt reduceretur ad ius ſuum priſtinū: non poſſet dici, quòd ſua nō interfuiſſet appellare ne fieret electio: cuius contrarium dicitur in tex. Et ideo tene ſolutionem præcedentem. vnde nō ſine myſterio litera ponderat, quòd iſte. R. renuntiauit Abbatiæ: & de manibus Papæ recepit Cuſtodiam & prioratū quaſi ad inferendum, quod hincinde fuit cōpoſitio recepta & adimple-
14 ta. ¶ † An aūt teneat renuntiatio beneficij: vel collatio ſimoniacè facta: vide per Inn. in.c. cum vniuerſorum, præalleg. de rerum permuta. vbi tenet, ꝙ nō. Et no. ſingulariter illud dictum: & vide, qđ ibi dixi. Sed cōtra prædicta & cōtra tex. opponitur. videtur enim, quòd ſi iſtius. R. non interfuit appellare, non debuit etiam audiri quatenus impugnabat electionem factā de. R. iuniore rōne interdicti. Quia is, cuius nō intereſt, non debet audiri: iuxta notata in.c. ex parte. A. de teſti. vbi notatur de illa exceptione: tua nō intereſt. & per Inn. in.c. ſuper his. de ac. So. dicunt doc. & bene, quòd reſpectu appellatiōis interponendæ, nō intereat iſtius. R. ſenioris: quia ſolū appellabat, ne fieret electio propter ius ſuum, cui tamē renūtiauerat. Sed quatenus impugnabat electionē reſpectu interdicti, ſua intererat: quia cū eſſet monachus monaſterij, intererat ſua, ne illegitimè ꝓmotus præficeretur monaſterio: & ſibi in prælatū. arviij. q. j. c. audacter. & eorū quæ no. Inn. in. d. c. ſuper his. & ꝑ prædicta clarè patet intellectus huius cap. ¶ In gl. in verbo, *præiudicat.* ibi: *hîc ſecus.* Gl. non exprimit, quare ſecus hîc: id eſt quare iſte. R. iunior, cū eſſet reus, non fuit abſolutus: ex quo præſumptiones ſuper interdicto erant dubiæ: & actor plenè non probauerat illam exceptionem. Nam debebat reus abſolui, vigore illius regulæ. Cū iura partium ſunt obſcura, reo fauēdum eſt. & c. vt in regula, cum iura. de reg. iur. li. vj. vel vigore alterius regulæ actore non probāte reus debet abſolui: vt in.c. fin. de iureiuran. Solutio. dicendū, ꝙ illa iura procedūt quādo fuerūt datæ dilationes debitæ ad ꝓbādū hîc aūt ſolū pars exceperat, nec defecerat in ꝓbādo. Et quia in curia nō poterat iſte articulus de facili liquere ꝓpter probationū diſtātiā, Papa cōmiſit iſtum articulū in partibus decidēdū. Decidit aūt articulū appellatiōis Papa: quia de illo ſibi cōſtitit ſine aliqua
15 ꝓbatione. ¶ † In gl. fi. in fi. & ex hac gl. iuncto tex. collige, ꝙ ſuſpē ſi præſumēdo eligere, nō priuātur poteſtate eligēdi: licet malè faciant. Itē aliud indicio meo notabiliter ꝓbat hæc litera iuncta gl. ꝙ
a eligentes ſuſpenſum, nō ſunt priuati ptāte eligēdi, [a] licet electio ſit nulla. Rō: quia ſolū priuantur electores, quando in electo concurrit vnus de quatuor defectibus expreſsis in.c. cum in cunctis. ſ. eo. & ibi dixi: & per Io. An. in regula, odia. in mercu. de quorū numero non eſt iſte. Nam pōt eſſe ſuſpenſus ſine crimine: vt puta iniuſtè. Item crimen pōt eſſe occultum &c. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Pronuntiatus à Papa in prælatum, eſt verus prælatus: tamen nihil poteſt miniſtrare ante, quàm habeat literas Apoſtolicas.*
Scriptura non eſt de ſubſtantia gratiæ: ſed de ſubſtātia probationis.
2 *Electus ante confirmationem, non poteſt adminiſtrare, etiam quòd conſuetudo ſit in contrariū, quia non velet.*
3 *Electio nulla propter defectum ſcientiæ electi non confirmatur ex ſcientia ſuperuenienti.*
4 *Electus adminiſtrans ante confirmationem, an perdat ipſo facto ius, quod habet per electionem.*
5 *Ex: iſta dictio denotat cauſam immediatam.*
6 *Debitores ſoluentes non habenti adminiſtrationem, an liberentur.*
7 *Electus adminiſtrans ante confirmationem, ſi contulit alteri beneficia ſua, an caſſata electione irritetur collatio beneficiorum.*
8 *Electus & caſſatus, quia ante confirmationem adminiſtrauit, an poſſit denuo eligi, vel in illā, vel aliam eccleſiam.*

CAP. XVII.

QValiter. ¶ Si electus nō habet ſufficiētē ſciētiam, vel ante cōfirmationē adminiſtrat, eius electio caſſari debet. Primò ponitur deciſum exordium. Secundò factum ibi: *verum.* Tertiò electionis caſſatio, ibi: *ſufficienti.* ¶ Caſus literalis. Eccleſia Pennen. vacāte: canonici quendam in Epiſcopum elegerunt. Ille electus confirmatione nōdum habita, ſtatim cœpit adminiſtrare. electio iſta preſentata fuit domino Papæ, vt eam confirmaret. Papa examinato electionis proceſſu, inuenit quōd dictus electus adminiſtrauerat, nō habita confirmatione recipiendo à clericis & laicis iuramenta fidelitatis, non attendens: ꝙ nemo debet ſibi honorem aſſumere, ſed qui vocatur à domino tāquā Aaron. vnde Papa electionē de ipſo factā caſſauit. & quicquid ex ea, vel ob eam noſcitur eſſe ſecutum. Ber. No. j. ibi: *ante confirmationem.* quòd per ſolam confirmationem poteſt quis ſe ingerere adminiſtrationi prælaturæ. Vnde pondera, quòd litera iſta nihil dicit de inſtallatione prius fienda Facit ad ea, quæ dixi in.c. tranſmiſſam. ſ. eod. Hodie tamen per extrauag. Bonifa. quæ incipit: iniuncto. eſt prouiſum, ꝙ ante, quàm habeat literas Apoſtolicas ſuper ſua promotione non debet adminiſtrare: nec debet recipi ab eccleſia tanquam prælatus: aliâs recipientes & receptus incurrunt pœnam, de qua ibi.
1 ¶ † Ex quo infertur, quòd pronuntiatus per Papam, licet habeat nouum certiſsimum de pronuntiatione, non per hoc poteſt aliquid adminiſtrare de bonis prelaturæ: niſi prius habeat literas Apoſtolicas. & ita ſemel feci obſeruari. Nam quidam pronuntiatus vicinus curiæ, volebat poſt pronuntiationem conſtituere vicarium in eccleſia, quod facere non poterat. Dic tamen, ꝙ per pronuntiatiōem eſt verus prelatus: qa litera eſt de ſubſtātia ꝓbatiōis
b non aūt de ſubſtātia gratię [b] ſeu prouiſionis: [c]

¶ Adde pro iſta communi opi. ꝙ clauſula, rato &c. operatur tantū in fauorem ſeruantis pactum: vt ſubdit iſta gl. & Bar. poſt Gul. de cu. in. l. ij. & quod ibi ponit in apoſt. ad domi. Gul. C. de iure emphi. Bar. in. l. qui fidē. col. ij. ver. quæro quid ſi hoc caſu. & ibi Alex. ff. de tranſactio. eundē Bar. & Dy. in. l. cum pater. ¶. libertis. ver. vltimò glo. ſignat. ff. de leg. ſecundo. Et an faciat pœnā pluries cōmitti, vide omnino per Bal. in addi. ad Spec. in ti. de loca. col. v. ver. pœna. & quòd ſic.

SEB. SAPIA.

a ¶ Poteſtate eligēdi. Hoc verū eſt, ſi ue electus ſit ſuſpēſus à beneficio iuxta. c. per inquiſitionem cū glo. ij. e. ſiue ab officio: iuxta tex. in. c. cū dilectus. ſ. de conſuetu. no. in. c. cum bonæ. de æta. & qual. Et ad hæc quæ dicit Abb. hîc. vide firma. in præal. tracta. de Epiſcopo. in. j. parte ſecundi li. in. v. q. vbi declaquod dicit hîc: ꝙ ſuſpenſus pōt eligere, ꝓcedere, qñ eſt ſuſpenſus per ſententiā legis: nō ſi per ſnīam hōis: in gl. in. c. tanta. de exceſ. præla.

b ¶ Non autem de ſubſtantia gratiæ. Adde Ia. Rebuf. in l. prohibitum. nu. 1. & in apoſtil. ad eū. C. de decu. libr. x. vbi plenè examinat hunc articulum: & vtrum poſſit per teſtes ꝓbari, vbi ſcriptura requiritur per eūdē l. qnq;. nu. 1. & ibi etiam in apoſt. nu.

SEB. SAPIA.

c ¶ Seu prouiſionis. Vide latè per Fel. & Decium in rub. ſ. de conſtitu.

vt nota. per Ioan. Andræ. & Archid. in præ. Sexti, & per Bal. in l. humanũ. C. de le. vbi ſpecificè attingit hoc vltimũ dictũ. ¶ Not. ij. ibi:
a *irreuerenter*. vnã cauſam[a] quare exigitur cõfirmatio ad facultatẽ adminiſtrãdi. Nam primò ob reuerẽtiam ſuperioris. Secũdò pñt addi aliæ cauſæ, quas vide per glo. in c. auaritiæ j. eo. ti. li. vj. ¶ Tertiò no. quòd recipere iuramẽta fidelitatis & obedientiæ à ſubiectis, ptinet ad adminiſtratiõem eccleſiæ. Vnde hæc dũtaxat electus attentando videtur adminiſtraſſe. & p cõſequẽs incidit in pœnam, de qua hîc. Quid aũt ſi electus pmittit ſe inſtallari. i. poni in ſtallo Prælati, prout eſt moris quarũdã eccleſiarũ. Tenẽt hîc doc. cp per iſtum actũ tãtũ dum modò aliter non adminiſtraret, nõ incidit in
b pœnam. Tũ, quia p hũc actũ nõ adminiſtrat[b] bona prelaturæ: tamẽ, quia cõſuetudo excuſatar, in l. minimè. ff. de leg. ¶ † Non tñ intelligas cp cõſuetudo valeat, vt electus poſsit adminiſtrare ante confirmationẽ. Nã contrarium tenuit[c] ſ. eo. trãſmiſſam. & vide quod no. Ol. cõſil. cxlviij. vbi diſputat hunc articulũ. ¶ Not. & tene mẽti literã, ibi: *nemo debet ſibi honorem aſſumere, ſed qui vocatur à Deo*. Ex quo primò habes, cp Prælatura eſt honor. dic tamẽ, quòd principaliter non datur ppter honorẽ: ſed ppter onus: ſed in conſequẽtiã propter adminiſtrationem debetur prælato honor. de quo vide tex. & ibi plenè per Archi. viij. q. j. qui epiſcopatum. vide pulchrũ tex. Hieron. in. c. eſto ſubiectus. xcv. diſtĩ. Item ſecũdò collige quòd legitimè pmotus præſumitur vocatus à Deo ſicut Aaron. de quo vide. xxj. diſt. c. & Leuiti. c. xviij. Not. ibi: *donum ſcientiæ*. Et tene menti tex. quòd ſcientia dicitur donum Dei. Et not. ibi: *pontifici conueniens*. qualẽ ſcientiã debet habere Epiſcopus. Nã ſufficit, quòd habeat conuenientem põtifici. Et dicitur cõueniens illa, quæ ſufficit ad explendũ ea, quę ſibi ex officio incũbunt: vt dixi poſt Inn. ſ. eo. cum in cũctis licet enim in Epiſcopo deſyderetur eminens ſciẽtia: conueniens tamẽ toleratur: vt hîc. & j. eo. c. cum nobis. Quid aũt ſi promotus p Papã nõ habet cõueniẽtẽ ſcientiã? dic, vt dixi in d. c. cum in cũctis. ¶ † No. ibi: *poſtquã nobis præſentaſti eundem*. ar. ſecundũ quoſdã, cp ſufficit electum habere ſcientiã cõuenientẽ tempore, quo electio præſentatur ſuperiori. Quod ego non credo: quia ſi electus patitur defectum in ſcientia, electio eſt nulla: vt in. d. c. cum in cunctis. nõ autem põt conualeſcere ex idoneitate ſuperueniẽti: vt in. c. ſi eo tẽpore. de reſcri. lib. vj. Vnde illa verba, poſtquàm &c. refero adſequentia, & nõ ad præcedentia. ¶ † No. ibi: *irritandam*. cp adminiſtrans ante cõfirmationẽ nõ perdit ipſo facto ius ſibi quęſitum per electionẽ: ſed debet electio per ſententiam irritari. & hoc erat indubitatum tempore huius cap. ſed hodie dubitatur propter. c. auaritiæ. prealleg. Nã tex. ibi videtur velle, cp electio talis ſit irrita ipſo facto. Alij verò intelligunt iſtum text. procedere, quando electus adminiſtrauit aliquo quæſito colore: puta tanquã œconomus: ſecus ſi adminiſtrauerit, vt electus. Prima tamen opinio communior[d] & verior eſt: vt ibi nota. in gloſſ. & iſtud verbum, *irritanda*. quatenus refertur ad patientem defectum in ſcientia ſtat impropriè: quia electio talis eſt nulla: vt in dicto. c. cum incunctis. ſed quatenus refertur ad adminiſtrantem, ſtat propriè. ¶ † Vltimò no. ibi:
e *ex ea, vel ob eam*. differentiam eſſe inter ex,[e] & ob. Nam iſta dictio ex, denotat cauſam ppinquã: illa verò dictio ob. denotat cauſam remotam: vt no. Bar. in l. liberorum. col. iiij. de verb. ſigni. Et hũc puto intellectũ horum verborũ. Docto. tamen hîc aliter exponunt, vt illud verbum, ex ea: comprehendat cõiuncta: illud verbum, ob eam: cõprehendat remota. quod idem videtur in effectu cum præcedẽti. Vel verbum, ex ea: comprehendit ea, quæ electus fecit alijs. i. geſsit erga alios. verbũ, ob eam: comprehẽdit geſta per
6 alios erga electũ. ¶ † Ex hoc inferunt docto. quòd debitores prælaturæ ſoluentes iſti electo non confirmato, non ſunt liberati à debito, quo tenebantur eccleſię. quia irritantur omnia geſta virtute illius electionis. Sed tu intellige, niſi illi debitores fuiſſent obligati ex cõtractu inito cum electo: licet ſuper bonis eccleſiæ: quia iſti tunc ſunt obligati ratione cõtractus: vnde liberãtur ſoluendo cõ-
f trahenti ſecum.[f] Iſta notanter dicit Inno. in capitulo, in literis. de reſtit. ſpo. alleg. tex. opt. in l. ſi vrbana. ff. de condi. indebi. & ibi per
7 Bart. quod no. ¶ † Quid autem, ſi electus ingerens ſe adminiſtrationi Prælaturæ ante confirmationem contulit alicui beneficia, quæ prius ipſe habebat alicubi: nunquid caſſata ſua electione, ſic repulſus, à prælatura poſsit repetere illa priora beneficia? Cõpo. hîc dicit, cp ſic: quia non tenuit illa collatio ex defectu poteſtatis. Item quia hîc irritantur omnia geſta per electum. Secus dicit, ſi cõtuliſſet illa beneficia poſt confirmationem: quia tunc licet confirmatio caſſetur ob aliquam cauſam: non tamen debet caſſari collatio: vel alia geſta per iſtum electum & confirmatum: quia ratione duplicis officij, ex quo tolerabatur in eo, debẽt omnia geſta valere licet propter aliquem actum intrinſecum nunc annulletur titulus vel appareat nullus: per. l. Barbarius. ff. de officio Præto. & per id quod no. Inno. in c. nihil j. eo. facit. c. ad probandum. de reiudi. Et cum iſto dicto trenſeunt communiter ſcribentes hîc, præter Gaſ. de Cal. qui tenuit cõtrarium quo ad vtrunq; dictum reſpectu collationis beneficiorum. Dicit enim quo ad primum, cp ex quo iniuſtè & temerè contulit beneficia ſua ante, quàm eſſet confirmatus: non debet poſſe illa repetere: quia fuit in culpa cõferendo: & tunc in reuocando allegaret turpitudinem ſuam. Nõ ob. iſte text. Nam debet intelligi de reuocatione illorum, quæ non tendunt ad vtilitatem ipſius reuocantis. & certè prima fronte videtur bona cõſyderatio. tamẽ ego dicerẽ ſic, quòd ſuperior poteſt illam collationem habere ratam in odium iſtius: ex quo iniuſtè & temerè illam reſignauit. arg. in c. quod in dubijs. de ranũ. Sed ante, quàm ſuperior in pœnam ipſius, habeat hoc ratum: poterit repetere illa beneficia: quia non potuit illa reſignare. Vnde poteſt allegare nullitatẽ prouenientem ex perſona agentis: iuxta ea, quæ dixi in capi. noſti. ſ. eod. niſi poſtquã incœpit adminiſtrare, eſſet lapſum tempus trium menſium præfixum conſecrationi: quia tunc puto, quòd beneficia ſua vacent ipſo facto: ſicut vacarent in electo & confirmato. ne ſit melioris conditionis ſtultus, quàm ſapiens. argu. optimum in capitulo eum, qui. de præben. libro. vj. In ſecundo caſu, quando contulit poſt confirmationem, tenet Gaſpar, quòd illa collatio debet reuocari: quia iuſtè putabat conferre. Quod mihi placet: dum modò ſit in probabili errore. argumentum optimum in cap. ſi be
8 neficia. de præben. libro. vj. ¶ † An autem iſte, cuius electio fuit caſſata: quia adminiſtrauit ante tempus, poſsit denuo eligi in eadem, vel alia eccleſia? tenet Archidia. in dicto capitulo auaritiæ. quòd non: quia electio fuit caſſata vitio perſonæ: ideò obſtat ſibi capitulum ſuper eo. ſuprà eodem. quod bene notabis. ¶ Et no. iſtud contra iſtos, qui ex potentia Principis ſecularis ingerunt ſe in adminiſtratione ſola electione pæcedente. Iſti enim efficiuntur ineligibiles: vt in capitulo quiſquis. infrà eodem. & in dicto capitulo, ſuper eo. Et puto firmiter, quòd ſi Papa ignorans illum ſe intruſiſſe promoueat eum ad prælaturam: quòd talis promotio eſt ſurreptitia: nec habet titulum verum prælaturæ: quia requiritur diſpenſatio, vt promoueatur: quam Papa non fecit, nec expreſsè, nec tacitè: cum ille ipſe ignoraret vitium intruſionis

a ¶ Vnam cauſam. Adde aliàs p Old. conſi. cxcj.

b ¶ Nõ adminiſtrat. Adde, cp nec bene dicẽdo populum, & dimittendo ſe portari ad altare: vt voluit Old. conſi. ccxlvj.

c ¶ Tenui. Aduerte quia. d. Abb. p expreſſum tenet illud idẽ, qd' tenet hîc, in. d. c. trãſmiſſam. in ver. tertio caſu. vbi alle. rationẽ, quare non vale at talis cõſuetudo vide ibi. Aenæas fal.

d ¶ Cõmunior. Adde Old. alle. conſi. cxcj.

ZACHARIAS. ¶ Adde quæ dicã j. eo. in apo. ad. c. nihil. in ver. adminiſtrare. numer. x. vbi plenè Deo duce examinabo: an & qñ poſsit electus añ cõfirmationem adminiſtrare.

e ¶ Ex. adde Ol. cõſil. xlix. ¶ Adde Bart. in l. nõ dubium. in vlt. col. C. de leg. & ibi Iaſ. pulchrè in. ix. no. Aenæas falco.

SEB. SAPIA.

f ¶ Contrahenti ſecum. Vide Bal. in l. ij. colũ. xvj. verſi. Iiij. q de ſexto pũcto. C. de ſerui. & aqua. Io. de Imol. in. c. nihil. circa medium. in gl. in verbo adminiſtrent. j. eodem.

intrusionis. quod bene no. & per hoc sunt declaratæ glo. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Si vocantur ad electionem non vocandi, valet electio facta, eis non expectatis.* II.
2 *Decanus non dicitur de capitulo, nisi sit canonicus: vel nisi sit consuetudo.*
2 *Capitulum potest canonicos absentes requirere ad eligendum. Sed an valeat consuetudo, quòd debeant expectari absentes. vide. 4. 8.*
5 *Consuetudo onerosa non extenditur de loco ad locum: neque de persona in personam.*
6 *Persona in quam concurrunt duæ diuersæ potestates, non adstringitur illas vnico actu expedire: vide infrà eo. in. c. cum inter canonicos. 9.*
7 *Papa vacante regno, in quo habet proprietatem ipse succedit, & succedit in iure vasalli rebellis: vel scismatici.*
Absentes, in quibus actibus sunt vocandi.
Casus exceptus à regula, extenditur ex paritate rationis.
Ratio, si non potest reddi, nisi vna: illa habetur pro expressa.
9 *Consuetudo inferens præiudicium ecclesiæ, non valet etiam iurata.*
10 *Vocatus ad aliquem actum, & propter contemptum non veniens, est vltrius vocandus.*
12 *Gratia semel concessa, non potest amplius reuocari, si est alteri ius quæsitũ.*
13 *Vocatus & non expectatus vtrum agat ad interesse.*

CAP. XVIII.

1 CVm inter vniuersas. ¶ † Legit duobus modis. secũdum primũ intellectum hoc intendit. Qui vocant ad electionẽ canonicum nõ vocãdum, illum expectare tenentur: nisi per Papã absoluantur: vel periculũ sit in mora. h. d. secundũ intellectũ gl. secũdum aliã lec. cõmunem hoc intẽdit. *Si* vocãtur ad electionẽ non vocandi, valet electio facta eis nõ expectatis. & duæ sunt partes principales. In prima decisè ponit supplicationẽ capituli, quam iustificat. Secũda cãm reddẽs, illã admittit, & capitulũ instruit. ibi: *quia verò*. ¶ Casus literalis. Archiepiscopus Capuanus apud Panormũ diẽ clausit extremũ. Decanus & quidã alij cum Archiepiscopo apud Panormũ manẽtes, intimauerũt capitulo Capuano de morte sui pastoris, mandantes capitulo, vt sine ipsis ad electionẽ nõ procederẽt pastoris. Capitulũ hoc intellecto, miserũt nuntiũ suũ Decano & alijs, qui erãt Panor. xij. dierũ terminũ assignãtes eisdẽ, intra quem post receptionẽ literarũ iter arriperẽt redeũdi. Papa rescribit, quãuis ecclesiastica consuetudo nõ exigat, vt canonici tã remoti ad electionẽ pastoris vocẽtur: & illi p̃cipuè, q̃ mortẽ pastoris an̄, q̃ capitu. p̃sciuerũt & hoc totũ figi ficauit capitulũ Capuanũ dño Papæ: & ipse sup hoc rescribit. capitulo dicẽs: qa verò mora p̃iculosa est in electiõib⁹, & sæpe dãnosa mãdat Papa capitulo Capuano: vt inuocata spirituũsanti grã, p̃sonã idoneã p̃ electionẽ canonicã sibi p̃uideãt in pastorẽ: trãsmittẽtes ad sedẽ Apostolicã nũtios p̃ quos vice Regia petãt assensum, &
2 gratiã cõfirmatiõis Ap̃licæ req̃rãt. B. ¶ † Not. j. ibi: *ad decanum.*[2]
a iũcta gl. j. ar. q̃ Decanus est de capitulo, q̃ ego puto verũ, si aliãs canonicus est: vel hoc aliãs habet cõsuetudo. Aliãs em̄ soli canonici faciũt capitulũ. vt in. c. innotuit. &. c. q̃to. de his q̃ fiũt à p̃la. not. in
3 c. j. s̃. e. & in. c. ij j̃. de in. &. c. cũ olim. de re iu. ¶ † No. secũdò, q̃ capitulũ põt absentes canonicos admonere & req̃rere, vt in termino debeãt cõparere ad eligẽdũ. Põt ergo capitulũ abbreuiare terminũ iuris præfigendo terminũ, p̃ut sibi videt: & si canonici sunt discordes, stat̃ maiori parti: vt no. j̃. c. p̃xi. & facit. c. j. de his, quę fiunt à maior. par. c. ¶ † No. iij. ibi: *quãuis ecclesiastica consuetudo non*
4 *exigat.* ar. quòd sup vocationẽ canonicorũ absentiũ stãdum est cõsuetudini. & videt hæc litera probare quòd canonici vocentur de loco remoto. In contrarium tamen facit tex. in ver. quia verò. vbi dicit̃, q̃ mora in electiõe est valde suspecta & sæpe damnosa. ergo nõ deberet valere cõsuetudo: cũ sit ecclesiæ grauosa: vel possit esse dãnosa. ar. c. j. de cõsu. Illud certũ est, q̃ valeat cõsuetudo, vt absentes canonici vocẽtur. De quo vide tex. iũcta gl. quã tenebis menti in. c. cũ in ecclesijs. de præbẽ. li. vj. Sed an valeat cõsuetudo, vt valb de remoti vocẽtur, posset dubitari p̃pter p̃dicta: putarẽ, [b] q̃ vbi absentes possent vocari & electio fieri intra terminũ iuris. de quo

a ¶ Decanũ. Adde Fede. consi. c. vbi dicit simpliciter, q̃ decanus est de capi. ZACHARIAS. ¶ Adde Car. in. c. ad hæc. de off. Arc. Et dic, q̃ Decan⁹ in ciuitate habet nõ tãtùm vocem in capitulo: sed primum locum, & in choro similiter: vt per Rotam dec. ccccxlviij. in. fuit dubitatum. &c. in nouis. Et quis dicatur Decanus. vide Arch. in. c. in capite. l. distin.

in. c. ne p̃ defectu j̃. e. q̃ tũc valet cõsuetudo: qa nõ põt dici dãnosa ecclesiæ ex quo nõ excedit terminus iuris: aliãs autẽ secus. ¶ Not. ibi: *vice regia.* q̃ sereniss. imus Rex præstat assensũ electioni factæ de Põtifice. & sic nõ expectat̃ prius cõfirmatio, quã petatur assensus: licet aliud senserit Inn. s̃. eo. c. cũ terra. Quare aũt petitur iste assensus Regius: dãt doc. tres sol. Prima, q̃ fortè ista ecclesia habebat feudũ à Rege. & videtur mirãda hæc solutio: q̃ ratione feudi debeat requiri assensus dñi post electionẽ prælati: iure tamẽ nõ p̃batur quod meminerim. Se cũda sol. q̃ fortè Rex erat patronus illius ecclesiæ Capu anæ. & hæc sol. est vera in se. & p̃batur in ca. nobis j̃. de iurepatronatus. Tertia sol. q̃ fortè hoc habebat cõsuetudo. simile in
c præalle. c. cũ terra. in fi. & j̃. eod. quod sicut. Ex quo no. q̃ põt induci ex cõsuetudine, [c] vt consensus Regius petatur post electionẽ factã per capitulũ ante confirmationẽ. Vide etiã Inn. in
d d. c. quod sicut. vbi dixi valere cõsuetudinẽ, vt nuncietur[d] prius principi mors prælati, & petatur licẽtia eligẽdi futurũ successorẽ. Quo casu posset probabiliter dubitari, nũquid Papa, qui hodie prouidet ecclesijs cathedralibus & regularibus teneatur prius requirere consensum Principis in illis locis, in quibus erat dicta consuetudo. Nã cũ prouisio Papæ habeat vim electionis & cõfirmatiõis, videtur q̃ teneatur requirere, sicut tenebatur ipsum capitulũ. In cõtrariũ facit: quia Papa p̃uidet iure suo
5 & nõ vice capit. ar. in. c. ij. de præ. li. vj. † Ergo cõsuetudo grauosa inducta cõtra capitulũ, nõ debet extendi ad Papã: quia consuetudo onerosa non debet extendi de loco ad locũ: vel de persona ad personã: vt no. dixit Inn. in. c. fi. de
6 off. Arch. & hanc partẽ putoveriorẽ. ¶ † Vltimò no. in fi. quòd vbi duo iura diuersa cõcurrunt in eadem persona: non adstringitur illa persona illa iura simul vnire & vnico actu illa expedire. sed potest procedere separatè iure diuersarũ personarum. Hoc colligitur hic in eo, quòd dicit Papa quôd capitulũ debet prius petere à Papa assensum vice Regia, & post modum confirmationẽ electionis. Vnde noluit confirmãdo vtrunq̃ actum expedire: sed voluit procedere seorsum, ac si in duabus personis ista iura coucurrerẽt. Facit quod dixi in
c. cum in cunctis. §. fi. s̃. eo. & quod not. gl. in. c.
7 vt circa. eo. li. vj. ¶ † Sed quæritur quare Papa succesit loco Regis? datur multiplex respõsio. Primò, quòd fortè vacabat regnum Apuliæ: & sic Papa succedit in iuribus regni, sicut succedit vacãte imperio: vt in. c. licet ex susceptо. de foro competen. Non tamen hoc intelligas in quolibet regno: vt eo vacante succedat Papa: sed dic, vt in dicto capitulo licet. Sed dictum illud procedit in regno, cuius proprietas pertinet ad ecclesiam: vt est re-

¶ Tu dic esse singula. in ordine nu. cclxxxviij. quod incipit, cle. cum terra. de elect. Pro quo adde, quod nota. in apostil. ad istum in capitulo, constitutus. apostli. fi. vbi alleg. etiam hoc singu. Ro. & quod ibi post alios addidi s̃. de rescriptis.

Anto. Francis.
¶ Circa hoc de decano: dicas, quòd Decanus dicitur esse nedum de capitulo, sed honorabilior de capitulo: vt in cap. post electionem. de concess. præben. & habetur per glo. in. c. cum inter vniuersas. de electione.
¶ Et adde quòd Decanus dicitur, qui præest decem clericis: vt p̃. Arch. in. c. ij. capite. l. distin. Decanus etiã dicitur Archipresbyter: vt in. d. c. in capite. & habetur per glo. in. c. perlectis. xlv. distin. & not. in. c. j. l x. distĩ. Et decanatus si sit in ciuitate, est dignitas: & habet iurisdictiõem & primum locũ in choro & capitu. vt in decre. hîc allega. quòd autem sit officium Decani: & an teneatur ad residentiam: vide gl. quæ tenet, q̃d sic. in cap. ex parte. el j. de cleri. non resi & habetur per Io. And. in commento. ca. cum in iure. de officio de lega. Quod autem sit officium Decani ruralis: & an dicatur vicarius foraneus Episcopi: vide glo. in cle. ij. de rescript. & habetur per Archi. & doc. & per do. Car. latè in. c. ad hæc. de off. Archi.

b ¶ Putarem. Adde Old. consi. cclix.

SEB. SAPIA.

c ¶ Ex consuetudine. Vide Inno. & Abb. colũ. ij. in fi. ca. quod sicut. j. eo. & dominum meum do. Rochum Curtium in repet. c. fi. colũ. lxxx. versi. limita modo. s̃. de consuetu.

d ¶ Nuntietur. Ad de Lud. Ro. in sin. suis so. xiiij.

ZACHARIAS.

a SEB. SAPIA. ¶ Adminiſtrationẽ. Vide tñ tex.in.c.alius.xv.qõ.vj. vbi dicitur, quòd Rex inutilis debet depõi. gl.tñ intelligit inutilis. ſ. effœminatus. vide Bal.in.l.reſcripta.C. de preci.Impera.off.dicit Bal.in.j.cõſti.ff.veteris.& Alb.de Roſ.in.l.bene à zenone.C.de quad.præſcri.ꝙ licet ſubditi ꝓpter iniuſtitias, quas facit Rex non poſsint ipſum expellere, põt tñ impator. gnũ Apuliæ. ¶ Secũdò poteſt intelligi, quòd Rex erat rebellis, vel ſciſmaticus. Ex quo not. quòd Papa ſuccedit, & poteſt exercere iura regia, quando Rex vaſallus eccleſiæ, eſt rebellis vel ſciſmaticus. Vel ſecũdũ Vincen. fortè erat paruulus. Ex quo infert, quòd vaſallo exiſtente paruulo dominus habet adminiſtratio nem. [a] Quod tamẽ non putat verũ: nã tunc debet tutor adminiſtrare. ar.c.ex ratione. de æta te & qualitate & hoc putoverius. Facit quod legitur & no.in.c.grãdi. de ſupplen.negli. Præla.lib.vj.& in.c.nobis de iure patro. ¶ In glo. ij. in fi. dic, quòd etiã præſuppoſito, ꝙ iſti fuiſſent in loco, vnde eſſent vocandi: nihilominus in eorũ abſentia poterat capitulũ aliquos nominare, capiẽdo nominationẽ propriè. Quia per nominationẽ non acquiritur ius nomina to: vt in. c. quod ſicut j̃.e. Et ad iſtũ tex. reſpon dent docto. ꝙ nominare accipitur hîc pro eligere, vel ꝓ nominatiõe ſolẽni: quãdo ſcilicet capitulũ nominat duos, vel plures Papæ: & petit, vt Papa de eorũ altero prouideat: vt dixi in.c.bonæ.j.ſ.ti.proxi. ¶ † In gl. in ver. *remoti*. in fi. facit hæc gl. in effectu tres cõcluſiões. Prima quòd abſentes regulariter nõ ſunt vocãdi. Fallit in actu electionis. Secũda, ꝙ an remoto loco ſint vocandi abſentes in actu electionis, ſtandũ eſt cõſuetudini. Tertia, quòd in alijs actibus ab electiõe præſentes in eccleſia cõſtituunt totã vniuerſitatẽ: dummõ duæ partes ſint præſentes. ¶ Quo ad primã cõcluſionẽ, vide gl. pleniorẽ, quæ cõiter ſolet allegari in.c.ij. de teſti. lib.vj. Quæ dicit, ꝙ in tribus caſibus vocãtur abſentes [b] .ſ. in actu electiõis: vt hîc, & j̃.c. ꝓpter. In ceſſatiõe [c] à diuinis: vt in.c. ſi canonici. de offi.ordi. li.vj. & in collatiõe præbendarũ: vt in.c.cũ in eccleſijs. de præben. eo. li. In alijs aũt dic abſentes nõ eſſe vocãdos. Et dicũ tur abſentes, qui nõ faciũt reſidentiã in loco, vbi eſt eccleſia: vt in.c. *ea* *eñ. §. hoc ius porre ctum. x.q.ij. Dum dicit ibidẽ ſeruiẽtium. &c. ¶ Exiſtẽtes ergo in caſtris nõ ſunt vocãdi. & dic dictũ illius glo. procedere regulariter. Sed vbi occurreret caſus ponderoſus ſimilis alicui illorũ triũ, deberent abſentes vocari: quia non apparet ratio, quare in illis tribus ſint vocãdi: niſi propter grauitatẽ præiudicij & põderoſitatẽ facti. Ergo in conſimilibus deberent abſentes vocari: quia caſus exceptus à regula extẽditur propter idẽtitatẽ rationis: vt eſt text. bo. & menti tenẽdus, in.d.c.cũ dilecta. de confir. vti. vel inuti. & glo. in.l.j. C. de cõd. indebi. Et quãquã iſta iura nõ exprimant rationẽ quare in prædictis trib⁹ caſibus vocãtur abſentes tñ qñ nõ põt cõiecturari, niſi vnica rõ & naturalis: debet fieri extẽſio ſecũdũ rõnẽ cõiectura tã: [d] vt voluit Cy. in.l.nõ dubiũ. C. de le. & Bal. in.l.maximũ vitiũ. C. de li. prẽte. ſed alia rõ preter prędictã cõiecturari nõ põt. Et hoc dictũ ſentit Inn. in.c.ij. de no. ope. nũ. vbi ſentit, ꝙ in factis arduis debẽt vocari abſentes. & maximè cõſiderãdũ eſt præiudiciũ abſentiũ. Itẽ puto, ꝙ vbi aliq ſunt abſentes ſine eorũ culpa: vt qa ſunt exules, vel timẽt potẽtiã Tyrãni, & tunc iſti ſunt vocãdi, vt ſaltẽ conſtituãt ꝓcuratorẽ. Hoc ſentit Inn. in.d.c.ij. & Bar. in.l.oẽs populi. ff. de iuſt. & iu. optimè facit tex. in.c.quãto. lxiij. diſt. qui ſic põt intelligi: vt ibi no. & in. c. 9 bonæ j̃.eo. ¶ † Ad ſecũdã concluſionẽ gl. vide gl. in.c.corã j̃.eo. & limita prout ſ. dixi in not. Valet enim cõſuetudo, vt abſentes nõ vocẽtur vt prædixi: valet etiã vt vocẽtur, dũmodò poſ e ſint vocari ſine magno præiudicio eccleſiæ. [e] Nã imminẽte magno præiudicio eccleſiæ, nõ eſt ſeruanda cõſuetudo, etiam iurata: vt eſt gl. no. xj. diſtĩ. c. in his. Optimè facit tex. in.l.j. de his, quæ fi. à maio. par, c. facit quod no. Inn. in c. accedentibus. de priui. Quo ad tertiã & vlt. cõcluſionẽ gl. dic, ꝙ regulariter ſufficiunt ſeruiẽtes in eccleſia ad expediẽdũ ea, quæ incunbunt capitulo. Et ſufficit quòd ſentiat maior pars capituli: vt eſt tex. no. quem tenebis mẽti in. §. præalle. hoc ius porrectũ. Requiritur tamẽ ad hoc, vt actus nõ poſsit aliquo modo impugnari: vt oẽs deſeruiẽtes vocẽtur ad capitulũ. Nã ſi aliquis nõ vocaretur, poſſet agere de cõtẽptu: vt in.c.bonę. el. ij j̃.eo. Et licet loquatur electiõe: idẽ puto in alijs actibus capitularibus. facit qd̃ not. Imo. in.d.c.ij. de no. oper. nun. & in.c.j. de his quæ fi. à maio. par. ca. Tñ ad hoc, vt actus valeat, req̃ritur neceſſariò, ꝙ f duæ partes [f] reſidentiũ ſint præſentes: qa potẽtiæ capitulares reſidẽt in duabus partibus: licet valeat, quod facit maior pars illarũ duarũ partiũ: qa maior pars capituli cẽſetur hoc facere. Sic reducũtur ad cõcordiã iura, quę vidẽtur contraria. Nã quidã requirũt duas partes: vt in.l.nulli. & in.l.planè. ff. quod cuiuſq; vni. Quidã requirũt maiorẽ partẽ: vt in.l. qd̃ maior. ff. ad muni. & in.c.j. de his, quę fi. à ma. par. c. & de hoc ꝓ gl. in.d.l.nulli. Hoc limita. vt dicã in.c. in cauſis j̃.e. Abſentes enim qui nõ ſunt vocãdi, non cõputanꝰ in numero duarũ partium: vt no. glo. in cleri. quod circa. de electio. Idem puto de vocatis per habentem poteſtatem, & cõtemnentibus venire: quia faciunt ſe alienos: vt j̃.eo.c.proxi. & no. in. d. cle. quocirca. In his tamen alia regulam ponunt Legiſtæ f communiter: vt dixi in.ca cum omnes. de cõſti. & aliquid dicam in.d.c. in cauſis. ſed hæc vi 10 dentur iuri canonico conſentanea. ¶ † In glo. in verbo. *cognouerunt*. in fin. & hanc concluſionem gl. quòd ſint vocandi, tenent hic communiter doct. Non ob. iura prius allega. quia quandoq; requiritur intimatio ad fi. ſimplicis ſcientiæ: & tunc procedunt illa iura: quia certus nõ debet certiorari: vt in regula. eum, qui certus. de reg. iur. lib. vj. Quãdoq; requiritur intimatio ad alium effectum, quàm propter ſimplicem ſcientiam habendam: & tunc procedit concluſ. gl. vt no. in.c.fi. de emp. & ven. per Bar. in.l.emptor. C. de euic. & in.l. denuntiaſſe. ff. de adul. In caſu autem noſtro debent abſentes vocari non ſolùm, vt ſciãt mortem prę lati: ſed vt ſciãt diem electionis fiendæ. Vnde dicunt doc. ꝙ ſi aliquid interfuiſſent aſſignationi diei: vel fuiſſent vocati ad aſſignandum diẽ, & cõtẽpſiſſent venire, nõ eſſent ampli⁹ vocandi

fia patiatur detrimentum: vt no. Inno. poſt Hoſt. in.c.cum nobis. in.ij.col. in ver. reuocare. de ele. & habetur per Bal. in marga. ſuper Inn. in ver. abſens. in ver. ſecundo.

¶ Et adde, ꝙ abſentes non cõputãtur in numero eligentiũ, etiã ſi ratificarẽt vt per Inno. in.c. in Geneſi. in vlti. co. & in.c. quod ſicut. de ele. & habetur ꝓ gl. in.c. cũ in eccleſijs. in ver. faciẽda. de præben. in.vj.

¶ Et qs dicat eſſe abſens. Dicas, ꝙ ille, q tãtũ diſtat, vt verba loquẽtis audire non poſsit: vt in.l. abſentẽ. & ibi gl. & doc. ff. dever. ſig. & in.l. pẽſens. ff. de ꝓcur. & j̃ habẽt in auẽ. de fideiu. in prin. & ꝓ gl. & do. in.l.fi. C. de præſc. lõ. tẽ. & per gl. & doc. in.l.ij. in. §. fin. in ver. abſens. ff. ſolu. ma. & in.l. hęres abſens in prin. ff. de iu. & per Bar. in l.ij. in fin. col. ff. de duo. re. & in.l. pe. in. §. ad crimen. in vij. col. ff. de pub. iu. & per Bal. in.l. fin. in. §. vbi aũt. C. de bo. quæ li. & ꝓ Ale. in.d.l. pñs. de procu. tamẽ gl. in l. ſi ideo. in. §. fi. in ver. abſit. ff. de eui ctio. dicit, ꝙ ille q eſt extra continentiã vrbis dicitur eſſe remotus & abſens. per.l. ſi abſentẽ. ff. de ver. ob. & vide Spe. in tit. de præſcri. in ver. qñ aliquis. & eundem in ti. de iu. dele. in §. v. in princi. & in ti. de cita. in. §. j. in prĩ. vbi plenè examinat, quãdo quis dicat eſſe in loco remoto. de quo ẽt vide ꝓ do. Card. in cle. cãm. in. §. j. in. j. q. de elect.

¶ Duę partes. Ad de Lapũ al. cxxxj. Ro. cõſi. ccclij.

SEB. SAPIA.

b ¶ Abſentes. vide per Alb. in prima parte ſtatutorum. char. clxiiij. latè ꝓ Fel. in.c. cũ omnes col. xiiij. in ver. ea dẽ gl. ſ. de cõſtitu.

c ¶ In ceſſatiõe. Ad de Ol. cõſil. cclix. a

SEB. SAPIA.

d ¶ Conjecturatam. Vide gl. in. l. eam quã. vbi do. multũ extollunt. C. de fideicõ. ſed ꝙ in dubio præſumantur ppũares rõnes, tenet Sal. in.l. ſerui. veſtri. C. de noxal. & Bar. in.l. liberorum. colũ. vij. ff. de ver. ſig.

ZACHARIAS.

e ¶ Sine magno prę iudicio eccle. Adde inquãtum dicit abſentes eſſe vocã 8 dos ad electiõem: adde à quã remoto loco ſunt citãdi iſtũ in.c.cum inter vniuerſas. colũ. j. ver. no. iij. ſecundũ quẽ valet cõſuetudo, ꝙ à valde remoto loco citẽtur canonici, vel religioſi ad electonem: ſi mõ poſsit electio b fieri intra terminũ c iuris: qa tũc nõ prę ſumit talis conſuetudo eſſe dãnoſa eccleſiæ: ex quo non exceditur terminus iuris: aliâs ſecus. Pro quo eſt gl. in pra. ſan. in. §. cũ humanę in. ver. die præfixo. eo. ti. gl. Bart. & Ang. in auẽ. de alie. & em. §. qcũq;. colla. ix. Arc. & d. Car. Alexã. in.c. quãto. lxxiij. diſt. Fel. in.c. cũ oẽs. col. ij. in fin. cũ duabus ſequẽ. ſ. de conſti. Bart. Io. de pla. Lucã. de Penna. & Ia. Reb. in.l. quoties. & ibi in apoſt. ad. d. Reb. C. de legatio. li. x. Anto. Franciſ.

¶ Adde, ꝙ quãdo d citat abſens ad eligẽdũ, nõ eſt expectãdus per totã dilationẽ legalẽ: ſed per modicũ tẽpus & tanto tpe, quòd veriſimiliter poſſit venire: ne eccle

candi:aliâs aut deberẽt vocari,etiam si scirent diem assignatam:se cundum doct. ¶ Sed ego dubito de hoc vltimo:quia ex quo sciũt vacationẽ ecclesiæ:&diem assignatã ad electionẽ fiendã,nõ video ad quẽ effectum debeat fieri vocatio.Nisi dicas,quòd possint age re de contẽptu,ex quo fecerũt deliberationẽ sine requisitione, & vocatione absentiũ. ¶ In gl.in ver. *reuersi.* in fi. Solue hoc contra rium:quia ex quo aliqui venerũt,præsumptio est,ꝙ alij existentes in eodẽ loco,potuissent venire.ar.in.c.cũ dilecti. de do. & contu. Posset tamẽ probari cõtrariũ propter diuersas qualitates concur rentes in diuersis personis.Nam põt esse,ꝙ venientes erant iuue-
11 nes & sani:alij verò senes,& multum debiles. ¶ † In gl.pe.in fi.no. istã.q.gl.quia facit ad multa. Doc.hîc communiter tenẽt opi. Io.
a an.vt non sit necesse expectare vocatos,non vocandos.[a] Quia nul lo iure cauetur,ꝙ talis electio facta illis nõ expectatis,sit cassanda Non enim possunt dicere se cõtemptos, ex quo de iure non erant vocandi.Fatendum est tamen,ꝙ poterant agere ad interesse: si ex hoc pasi sunt aliquod dãnũ.Puta,quia rõne vocationis conduxe-runt equos,& alias expẽsas fecerunt.Sic in simili põt reuocari mã datum manente actione mãdati ad interesse:vt in.l. si præcedente ff.man. Item absentes remoti nõ sunt vocandi in fauorẽ ecclesiæ: vt hîc.ergo nõ poterant præsentes huic fauori ecclesiæ renũtiare. arg.in.c.si diligenti.de foro cõpe.& eorũ quæ no.Inn.in.c. accedẽ
12 tibus.de priuil. ¶ † Nec ob.si dicatur, ꝙ gratia semel cõcessa, non põt reuocari:vt in.c.vnico.de cõmo.quia illud procedit,quãdo iã ius est quæsitum alteri:sed in casu nostro duplex ius competebat præsentibus.Primum,quia nõ tenebãtur vocare.Secũdum,quòd nõ tenebãtur expectare.quanuis ergo renuntiauerint primo iuri, non per hoc alteri fuit renuntiatum:vt in capi.ex tuarum. de vsu. pal.Prætereà hîc non fuit concessio gratiæ facta: licet simplici-ter vocauerint absentes,vt venirent. vnde nullo iure tenebantur
13 expectare. ¶ † Et faciunt hæc ad quæstionem: nunquid inuitãs aliquem ad prandium,teneatur ex necessitate prandium exhi-bere:ex quo inuitus acceptauit? Aliqui sentiũt,ꝙ sic,in.c.fi. de re-nun. Aliud sentit Io.And.s.in prœm.in.c.Rex pacificus.super ver bo,fratrem Raymundum.ibi enim sentit,quòd põt agi cõtra inui tãtem de dolo ad interesse.ar.in.l.sed actio.ff.si quis cau.Quasi sen tiat,ꝙ si non põt prætendere aliquod interesse:puta,quia propter hoc nõ fecit maiorẽ morã in loco,vel quid simile.& hoc satis pos set procedere de iure ciuili iudicio meo,ex quo non interuenit ibi stipulatio:quia ex simplici pollicitatione non agitur de iure ciuili ff.de pollici.in.l.j.&.ij.Nec etiã ex pacto nudo:vt in.l. iurisgentiũ ff.de pac.Sed de iure canonico posset satis dubitari,&vbi interue nisset pactũ, recurrẽdum esset ad.c.j.de pactis.Sed in simplici pol licitatione esset magis dubitandum:&pollicitatio differt à pacto: quia pollicitatio est vniꝰ:cũ sine pacto promitto tibi aliqd. Pactũ verò est duorũ:vt in.l.pactũ.de pol.no.gl.in cle.Romani. de iure iu.Vnde ex simplici pollicitatiõe nõ credo,quòd posit alius age-re pro interesse suo:quia.c.j.loquitur de pacto:sed peccat retroce
b dẽs.[b] iuxta illud Psal.Quę procedũt de labijs meis,non faciam irri ta.An aũt debeat mitti hora prandij pro inuitatis? dic prout not. Ioan.An.& Cal.in.c.fi. de renuntia. & Cal. consuluit vxorem suã super isto:quæ respondit satis æquè,quòd pro mulieribus & forẽ sibus debet mitti,quæ non libenter se ingerunt:sed pro alijs non: nisi essent graues personæ. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Electio facta post appellationem extraiudicialem:an sit ipso iure nulla.*
2.7.8.
3 *Vocati nolentes comparere faciunt se alienos ab illo actu:nec computantur in numero interuenientium in capitulo.*
4 *Concorditer dicitur fieri:licet illi,qui contempserunt venire, cõtradicant.*
5 *Excipiens debet probare exceptiones suas.*
6 *Appellatione iuris,veniunt consuetudo & statuta.*
7 *Appellans in vno articulo,suspendit totam causam.*
9 *Congregare capitulum,vel collegium,ad quem spectat.*
Terminus præfixus capitulo ad eligendum:an possit restringi.
10 *Collegium,si est congregatum:& postea aliqui discesserunt,vtrum remanentes possint explere ea,quæ occurrunt.*
Paria sunt non venire & venire,& non stare vsque ad finem.

Citatio vna sufficit pro istis extraiudicialibus.
Citatus ad aliquem actum,an debeat venire demane,an de sero:vel qua hora?

CAP. XIX.

c CVm nobis. [c] ¶ Non debet inspici, an post appellationem,sed an contra fuerit electio celebrata. hoc primò.Et penes vocantes,quibus cõpetit vocandi potestas remanet ius eligendi,si vocati venire contemnunt.hoc secundò. Et ad officium cõfirmatoris spectat examinare electum, etiã nemine opponente.Et nisi electus doceatus legitimæ ætatis &literaturæ,habetur pro non legitimè electo.hoc tertiò.Diuiditur.nã primò ponitur allegatio cõtra electum. secundò ibi: *sed contra.* allegatio pro electo. Tertiò ibi: *his igitur.* ipsius examinatio. Quartò ibi: *nos.* procurationis commissio. ¶ Casus literalis.Recepto â capitulo Capuano mãdato prę dicto,canonici cõuenerunt in capitulo ad tra ctandum de electione pastoris. Archi.cũ quibusdam socijs appellauit,ne fieret electio:nisi canonica,secundum tenorem mandati Apostolici & statim recessit.Alij,qui remanserant in capitulo Archi.& alios ad capitulum reuocauerũt,vt secundũ mãdati Apostolici tenorem procederent ad electionem: & cum ipsi nolent redire credentes potestatem eligendi ad se deuolutam fuisse:quidam subdiaconum domini Papæ in Archiepiscopum elegerunt. Causa ista ad dominum Papam est delata.Papa auditis allegationibus vtriusꝙ partis super hoc rescribit capitulo Capuano dicens: Cum autem constet appellationem interpositam fuisse:ne fieret electio,nisi canonica:videri po terat quòd medio tempore, nihil debuit inno uari.[e] & ideo talis electio iudicanda erit irrita & inanis post appellationem legitimè factam. Sed cõtra hoc sic responderi poterat:cum appellatum fuisset,nõ vt nulla fieret electio: sed vt fieret canonica:si canonica electio fuit post
c modum subsecuta nihil contra formam appel lationis: sed potius secundum ipsam videtur fuisse processum.Et ideo electio non erat aliquatenus irritanda.Prætereâ cùm post appel lationem Archi.recessisset &alij eum reuocas
d sent:& ipse noluit venire:alienum[d] ab electio ne se fecisse videtur:propter quod contra electionem nihil posse opponere videbatur.His ergo & alijs allegatis, licet contra personã ele cti nihil obiectum fuerit:tamen vt dicit Apo stolus:manum nemini cito imponas. diligenter debet inquiri, quæ circa personam electi sunt inquirenda.De literatura eius cœpit inq rere.& licet non eminentis sciẽtiæ, tamẽ suffi ciens est inuentus:sicut dicit ab eis, qui ipsum cognouerant. de ætate tamen veritatem scire non potuit,ꝙ trigesimum attigisset annũ.Vn de Papa volens personæ pariter & ecclesiæ p uidere,& rationes & canones obseruare:præ fatum subdiaconum concessit in procuratorem ecclesiæ Capuanæ,committẽs eidem libe ram administrationem,tam in temporalibus,
f quàm in spiritualibus.Ber. ¶ † No.ibi: *iudicãda erat irrita.* bonum ar.quòd electio attenta contra appellationem extraiudicialem, est ipso iure irrita.Sed aduerte,quia in contrarium facit versicu. sed contra. ibi: *irritanda.*

a ¶ Vocatos nõ võ candos.Adde pro hoc facere gl. in.l. vinũ.ff.si cert.pet. per quã Ro. cõsi. cliij. voluit, ꝙ si citatio, quæ fieri nõ debuerat,sit fa cta &minus legiti mè:quòd non habet vitiare actum: vide Old.alleg.cõ si.ccclix.

SEB. SAPIA.

b ¶ Retrocedens.In tellige, ꝙ peccat, sed nõ mortaliter, aliâs.d.Abb.ad.hęc sibi contrariatur, prout põderat do. Lancelotus Galiaula in ru.ff.dever. ob.chart.xij,colũ. iiij.vbi etiam tenet ꝙ nõ peccat:quia ius canonicũ etiã prouidet ad tollendũ peccatũ veniale,secũdum Abb. in ca.fin.in. iiij. de præscriptio.

c ¶ Cum nobis.Ad hũc tex.vide Abba.in.c.edoceri.colũ.ij. s. de rescript. vbi allegat ad hoc quòd quilibet prę latus habet liberã administrationem à iure.

d ¶ Alienum. Adde Rom.consi.cclij. Lapum allegatione.cxxxj.

SEB. SAPI'A.

a ¶ Q3 si electus. Cõtrarium sentit Bal. in l. cũ te. col. pe. C. de ꝓba. vbi ꝙ qñ qs petit officia, & habet aduersariũ debet ꝓbare ætatẽ, q̃ requirit ad illud oftm. si verò nõ habet aduersariũ: tũc ꝑsumit idoneus: vide no. in c. in pũtia. in gl. j. in ver. ij. j. de probat.

b ¶ Cẽsetur actor. Adde Old. consi. ccxcj. vbi dicit, ꝙ obijciẽtes crimina electo, habẽtur loco accusatorũ.

c ¶ Verbũ no'. Ad ꝓ hoc qd' voluit Fede. cõsil. cclxij. vbi dicit, ꝙ si Papa trãstulit monachũ ad aliud monasteriũ intuitu ꝑsonæ: ꝙ ad illud potest redire sine licẽtia Papæ, secꝰ si intuitu monasterij: ibi vide in fine. ¶ Adde istũ latè in l. fin. in nu. xiij. ſ. de postu. prælat. Aeneas de Falco.

d ¶ Soli Papæ. Ad de videndũ Old. consi. ccviij.

ZACHARIAS.

e ¶ Ne fiat electio. Tu adde, ꝙ appellatio ab electione fienda, nõ impedit, quin fiat. c. cũ inter vniuersas. & ca. quia quia propter. & vtrobique ꝑ gl. & doct. isto tit. Bene tamẽ põt appellari, si non fiat canonicè: vt subdit istehîc. Idẽ no. Bertha. de Fir. in tract. de Epõ. j. parte. li. iij. q. xxxviij. & Car. Mãdago. in tracta. de elec. c. lx. parte. iij. in gl. in ver. appellauit. in fi.

SEB. SAPIA.

f ¶ Per appellationẽ. Vide no. ꝑ De ci. in rub. j. de app. col. iiij. vbi tangit an appellatio extraiudicialis sit ꝓ priè appellatio, & nunquid suspendat iurisdictionẽ iudicis. & de ista differentia, quam ponit dominus Abbas inter appellationem iudicialẽ & extraiudicialẽ: qa in appellatione iudiciali legitimè interposita, veniũt irritanda omnia gesta per iudicẽ post appellationẽ: licet de directo nõ sint cõtra appel. qa nõ debet iudex ꝓcedere in illa cã post appellationẽ legitimã. Sed in appellatiõe extraiudiciali, solũ veniũt irritãda ea, q̃ fiũt post & cõtra appellationẽ. Vñ nõ sufficit ad irritationẽ: ꝙ aliqd fit factũ post appel. Et ideò si

per quod verbũ videt colligendũ cõtrariũ. & ꝓfecto hęc litera nõ probat vnũ, vel reliquũ. Tũ: quia facit pro & cõtra. Tũ, qa nõ sunt verba Papæ, sed allegationes ꝑtiũ. & prima allegatio nõ est vera. Vñ dũ litera dicit videri poterat, supple & malè, vt sequit in ver. sed contra, An aũt electio sit dicẽda irrita, vel irritanda de iure: qa post appellationẽ attẽtata: dicã j. cũ gl. j. ¶ † No. ij. ꝙ nõ oĩa gesta post appellationẽ extraiudicialẽ sunt irrita, vel irritanda, sed oportet, ꝙ sint post & cõtra appellationẽ Et ad hoc quotidiè all. iste tex. de quo j. latius dicã. ¶ † Tertiò no. ibi: *alienos fecisse videntur* & tene semp mẽti istũ tex. in hoc, ꝙ vocati ad capitulũ ꝑ habentẽ potestatẽ, faciũt se alienos si cõparere nolũt. Ex quo infertur, ꝙ isti non sunt cõputandi in numero absentiũ, seu in numero eorũ, q̃ sunt in capitu. Sed quo ad actũ tñc explicãdũ habent ac si nõ eẽnt de capĩo: faciũt enim se alienos: vt in lra. Quod clarius voluit Inn. in c. ecclesia. el. ij j. eo. & in gloss. in cle. quod circa. e. ti. Et idẽ dic de his, q̃ de iure nõ sunt vocãdi. Nõ em dñt cõputari numero vt no. in locis ꝑall. ¶ † No. ibi: *concorditer celebratæ*, iuncta suprascriptione: ꝙ electio dicit cõcorditer celebrata ꝑ capitu. si oẽs existẽtes in capitu. cõsentiũt: licet vocati, q̃ contempserũt venire, cõtradicãt. Ratio colligit ex his, q̃ ꝓximè dixi: qa illi, q̃ cõtẽpserũt, nõ hñtur, seu reputant de capit. quo ad illũ actũ, & tenehoc menti. ¶ Not. v. ibi: *nemini citò manum imponas*. ꝙ ꝓmotus sine debita examinatione: dr citò ꝓmotus. qd nõ est fiẽdũ: sed debet supior prius axaminare ꝑsonam, & posteà promouere. ¶ Sextò no. ꝙ in causa electionis supior supplet ex officio nobili ad inquisitionẽ faciendã: licet ab aduersarijs nõ opponat. Et not. in hoc casu, in quo superior ꝓcedit ex inquisitione sine infamia. de quo vide qd' dixi in. c. j. de postu. præla. ¶ No. vij. ꝙ electus nõ est confirmandus, nisi doceat se idoneũ quo ad idoneitatẽ extrinsecã. Vnde Papa hîc noluit confirmare istũ electũ: quia nõ potuit sibi cõstare de ætate idonea: nõ tñ constitit de cõtrario. sed hoc vltimum nõ sufficit, vt hîc habes tex. no. ¶ † Et optimè facit iste tex. ꝓ opi. Io. an. in regu. infamibus. li. vj. in merc. vbi cõcludit, ꝙ si electus[a] habet aduersariũ ipsi aduersario incũbit onus ꝓbãdi exceptionẽ suã: quia asserenti incũbit onus ꝓbãdi, & excipiẽs censẽt actor[b] quo ad onus ꝓbãdi exceptionẽ suã: vt in. l. in exceptionibus. ff. de ꝓb. & in. c. in præsentia. de ꝓba. sed si nõ habet aduersariũ incũbit ipi electo onꝰ ꝓbãdi se idoneũ. Itẽ si habuit aduersariũ: sed deficit in ꝓbãdo, vel nõ obiecit opponẽdo. Nã tunc nõ respectu aduersarij, sed vt obtineat cõfirmationẽ à supiore debet ꝓbare se idoneũ: vt est tex. no. hîc. ¶ No. viij. ibi: *curauerimus indagare*. bo. tex. ꝓ his, q̃ dixi in c. j. ſ. ti. ꝓxi. post Inn. ꝙ supior in examinãdo super idoneitate promouendi, nõ tenetur recipere iuramenta testium: sed põt sine iuramẽto inquirere ad suam cõscientiã informandã. Hodiè tamẽ in curia recipiuntur testes super idoneitate promouẽdarum. Nã põt superior hoc facere, vt sibi videtur: nõ tamen ad hoc de iure adstringitur: vt apertè colligitur hîc. ¶ Not. ix. ibi: *ecclesiæ pariter & personæ*. ꝙ etiã cũ ꝓuidetur prælaturæ, põt haberi ratio solùm ad prouisionẽ ecclesiæ, sed etiã ad meritũ personæ: & est bene notandũ. Vnde facit ista litera: pro his, quæ no. Io. an. post Io. mo. in regu. quod ob gratiam. in merc. vbi cõcludit notabile verbum ꝙ si Papa transtulit prælatũ absentẽ ad maiorẽ ecclesiã ꝓpter meritũ ꝑsonæ, nõ videtur prima ecclesia vacare à tẽpore ꝓmotionis factæ per Papã, sed à tẽpore quo cõsensit translationi. Secus vbi Papa principaliter translationẽ illã fecisset ad vtilitatẽ, seu necessitatẽ ecclesiæ: quia tunc incipit prima vacare statim à tẽpore promotionis, quod verbum noc. ¶ Not. x. ibi: *tam rationes quàm canones obseruare*. ꝙ superior dispensans cõtra canones ex causa videt obseruare rationẽ & canones. & dic, ꝙ seruant canones, quibuscauetur, ꝙ ex causa est dispensandum. Nã vbi est causa dispensandi dispensatio est debita: vt no. glo. in c. vt constitueretur. & c. domino sancto. l. dist. facit. j. q. vij. in. * c. requiritur *. ſ. nisi rigor. cum. c. exigunt. nõ aũt seruat canones cõtra quos dispẽsat: imò illos violat: quia per dispensationẽ vulnerantur illa iura. xxiij. q. iiij. c. displicet. no. Archi. in. c. licet canõ. de elect. lib. vj. ¶ † Et opimè facit hæc litera sic intellecta ad quæstionẽ. mandat Papa decidi aliquã causam secundũ ius: dubitatur nunquid delegatus possit causam illam decidere secundũ cõsuetudinẽ & statutũ loci. tenuit, ꝙ sic: quia ius vult, vt causa decidatur, secundũ cõsuetudinẽ & statutũ loci: vt in. c. fi. de cõsue. & xj. dist. c. in his. Ergo sic faciendo decidit causam secundũ ius: licet Io. An. senserit cõtrarium in addi. Spe. sed quod suprà dixi multi tenuerũt, de quo aliquid tetigi super rub. de cõsuetudinibus. & in. c. quintauallis. de iureiuran. vbi per domi. Anto. ¶ Vltimò no. ꝙ ecclesiæ vacanti datur quãdoq ꝓcurator cũ libera potestate administrandi in spiritualibus & tẽporalibus. Et in ecclesia cathedrali hęc datio competit soli Papę[d]: vt habes bo. tex. in. c. is, cui j. eodem. li. vj. Et alio vocabulo appellatur iste procurator visitator: vt in. d. c. is, cui. Vbi habetur de potentia istius procuratoris, seu visitatoris: & solet Papa hunc titulũ concedere Cardinalibus: cũ cõmendat eis ecclesias cathedrales, seu regulares. Et habes hîc in tex. vnã causam legitimã ꝓpter quã potest fieri ista cõcessio. f. cũ exigit vtilitas, seu necessitas ecclesiæ habere certã personã in Prælatũ, quæ tũc non est legitimę ætatis: vnde potest interim cõstitui procurator, seu visitator illius ecclesiæ cũ libera ptãte administrandi in tpalibus & spiritualibus. qd' no. Et hunc procuratorem posset facere capitulum sede vacante in beneficijs spectantibus ad collationem Episcopi: quia licet non possit illa conferre: vt in. c. vnico. ne sede vacante libr. sexto. Potest tamen modo prædicto illa commendare seu administratorem cõstituere donec fuerit illis beneficijs prouisum per superiorem: vt no. Ioã. An. in. d. c. vnico. Et idem puto dicendũ in Episcopo quo ad bñficia spectãtia ad collationẽ Papæ iure reseruatiõis, vel deuolutiõis: vt si nõ est aliquis, qui interim illis beneficijs possit prouidere, valeat Episcopus ibidẽ deputare administratorem idoneũ, donec Papã fuerit ꝓuisum. ar. x. q. j. c. regenda. Idem puto Episcopum posse facere in ecclesijs spectãtibus ad collationẽ suã, donec ipse prouiderit intra tempus legitimũ. facit. c. nemo j. eod. li. vj. & qd le. & no. in. c. cũ vos. de offi. or. ¶ In glo. j. ibi: *nisi ad ea, quæ illegitimè fiunt*. No. gl. ꝓ his, quæ dixi sup tex. Sed cõtra hoc facit, qd le. & no. in. c. fi à iudice. de ap. li. vj. vbi dicit, ꝙ ꝑ appellationẽ in vno articulo, suspendit iurisdictio iudicis quo ad totã cãm. Ita, ꝙ nisi prius reuocet grauamẽ, nõ tenet appellãs cõparere ad citationẽ ipsius iudicis. Ad idẽ facit. c. significãte. cũ. c. Rodulphus. ſ. de resc. vbi Papa mãdat irritari, quicqd fuerit attentatũ post appellationẽ. ¶ Sol. dicit Inn. ꝙ in hoc est differẽtia inter appellationẽ iudicialẽ & extraiudicialẽ: qa in appellatione iudiciali legitimè interposita, veniũt irritanda omnia gesta per iudicẽ post appellationẽ: licet de directo nõ sint cõtra appel. qa nõ debet iudex ꝓcedere in illa cã post appellationẽ legitimã. Sed in appellatiõe extraiudiciali, solũ veniũt irritãda ea, q̃ fiũt post & cõtra appellationẽ. Vñ nõ sufficit ad irritationẽ: ꝙ aliqd fit factũ post appel. Et ideò si appellat in capĩo, ne fiat electio[e] ꝑ cõpromissum: & appellatione nõ obst. maior pars capituli cõpromisit: sed electus noluit acceptare, si capĩm posteà ꝓcedit ad electionẽ ꝑ scrutiniũ vocatis appellãtibus, & nolẽtibus cõparere, valebit ista electio: qa nõ est cõtra appel. licet fiat post. & idẽ in similib. Diuersitatis rõnẽ posuit Inno. nõ hîc: sed in. c. qa propter j. eo. prope fi. dicẽs, ꝙ per appellationẽ[f] iudi-

iudicialem ſuſpenditur iuriſdictio iudicis quo ad illam cauſam: vt in iuribus præalle. Ideò non poteſt amplius procedere. & no. hoc dictũ: quia facit pro his, quæ dixi in. c. ſuper eo j. de appel. vbi plenius dixi. Sed appellatio extra iudiciũ, non habet ſuſpendere poteſtatẽ cõpetentẽ parti: ſed ſatis eſt, ꝙ defendat appellantem ne opprimatur circa id, ſuper quo appellatur. Si enim aliquid attentatur poſt appellationẽ extraiudicialẽ, ſed nõ contra, pars appellans non opprimitur in iure ſuo: imò opprimeret pars appellata, ſi *nõ* poſſet vti iure ſuo. Sed diceres tu, hęc ratio Inn. nõ eſt ſufficiẽs: quia idem eſſet dicendũ in iudice. Non enim opprimit
a appellantẽ, ſi procedit poſt appellationem non contra[a]. ¶ Sol. cõtrarium videtur vrgere: ſed defendendo Inn. reſpõde ſic, ꝙ aliud in iudice: quia cũ iudicium reddatur in inuitũ: vt in ca. intelleximus. de iudi. & in. l. inter ſtipulantem. §. ſi Stichum. ff. de ver. obli. ſi iſte cõpelleretur litigare corã alio iudice ſuper alio articulo cauſæ, grauaretur dupliciter. Primò, quia haberet ꝓſequi articulum appellationis corã ſuperiore, & reſiduũ cauſæ corã iſto iudice, à quo appellatur. quod eſt iniuſtum. Itẽ ex quo iudex grauauit eum in vno articulo, nõ debet compelli ad litigandum coram alio iudice ſuper alio articulo eiuſdẽ cauſæ. Maximè, quia appellatio ꝓpter hoc fuit interpoſita: vt cauſa illa deuoluatur ad ſuperiorem propter iniquitatẽ primi iudicis. Sed in appellatione extraiudicialibus iſta nõ contingunt: quia ſi appello in vno articulo, non habeo neceſſe litigare coram aduerſario ſuper alio articulo eiuſdẽ cauſę. Nec poſſum prætendere grauamẽ in futurũ reſpectu alterius articuli, ſi pars vult illum expedire vtens iure ſuo: & hęc eſt optima ratio diuerſitatis. Et in fi. glo. faciunt hæc contraria: quia in nuntiatione noui operis, debet deſtrui quicquid ædificatur poſt denuntiationẽ factam ſiue iuſtè, ſiue iniuſtè: vt in iuribus alle. in gl. Et tamẽ denũtiatio noui operis fit extra iudiciũ. Ergo idẽ dicendum eſſet in appellatione extraiudiciali. ¶ So. cõtrarium videtur difficile, in quo ſoluendo dixit Io. an. ꝙ illud fuit fortè ſtatutum propter breue tempus, quod datur nũtianti nouum opus. Solùm enim expectaꝫ per tres mẽſes ad docendũ de iure ſuo: ideò is, cui facta eſt denuntiatio, debet ſuperſedere, & nihil attentare iuſtè, vel iniuſtè. Quia in mora modici tẽporis nõ eſt magnũ ꝓiudiciũ: vt in. l. ſi debitori. ff. de iudi. Sed in appellatione datur annus, & ex cauſa biẽnium: vt in cle. ſicut. de appel. Ideò durum eſt, ꝙ pars appellata teneretur differre ius ſuum per tantum tẽpus. Vnde ſatis eſt quòd nihil illegitimè attentet. hæc tamen ratio poſſet aliquantulũ moderari: quia iudex tenetur ſuperſedere. Poſſet tamen reſponderi: quia ſi iudex confidit, ꝙ appellatio ſit minus legitima, poteſt procedere ad vlteriora: vt in. c. nõ ſolùm. de appel. lib. vj. & melius in. c. eum, qui. de do. & contu. lib. vj. & Do. Ant. reddit aliã rationẽ, dicẽs: ꝙ non videtur differentia inter appellationẽ extraiudicialẽ & nuntiationem noui operis, quo ad iſtum articulum. Quia nuntiatio noui operis non venit ad conſeruandũ poſſeſsionem nuntiantis: ſed ad conſeruãdum eum in ſtatu ſuo. Meritò nihil debet poſteà attentari: ſed appellatio venit ad tuendum ius ꝓprietatis: ideò oportet, ꝙ iuſtificetur appellatio. Si autẽ appellaretur propter poſſeſsionem, idẽ eſſet dicendũ, ꝙ in nũtiatione. Nõ bene capio hanc rationẽ: quia licet appellem, ne quis me moleſtet in poſſeſsione mea: ſi ego nõ eram in poſſeſsione, non dicitur aduerſarius meus aliquid innouare intrando poſſeſsionẽ illam: quia nõ facit cõtra appellationẽ. Tamen ſecus videtur in nũtiatione noui operis: quia ex quo quis denuntiat, debet denuntiatus ſuperſedere, donec ille doceat de iure ſuo: aliâs ſi non ſuperſederit, debet ante omnia retractari ædificium: licet nõ probetur, ꝙ ſit in poſſeſſione. Quare puto, ꝙ iura introduxerunt illud ſpeciale in nuntia-
b tione noui operis propter præiudiciũ graue[b], quod poſſet generari nuncianti. Nam ſi tu ædificares ſuper ſolo meo: & denũtiatio non haberet impedire: haberẽ litigare quaſi ſpoliatus. Vnde ita cõſyderando grauitatẽ præiudicij ex parte nuntiantis, & modicitatẽ ex parte denuntiati, introduxerunt iſtam viã, vt denuntiatus habeat ſuperſedere: & nuntians habeat docere de iure ſuo intra modicũ tẽpus. & faciunt prædicta ad ea, quæ. §. dixi. ¶ † An
8 aũt innouata poſt appellationẽ extraiudicialẽ ſint nulla, an annul-
c landa[c]. Inno. ſentit, ꝙ annullãda. Dicit enim, ꝙ iſta appellatio, ne fieret electio, niſi canonica: nihil operetur. Quia ſi ſequit electio canonica, non debet irritari:: cũ non ſit cõtra appellationem: vt in textu. Si autem ſequitur electio minus canonica, debet irritari, etiã ſine appellatione: vt in. d. c. bonæ. el. j. in fi. §. ti. ꝓxi. & j. eo. ti. c. quia ꝓpter. Hoſt. dicit, ꝙ appellatio operatur: quia inducit nullitatẽ actus vnde electio poſt appel. erit nulla: vbi aliâs, ſi ſi fuiſſet minus canonica, fuiſſet irritanda. Et ꝓ primo adducit. c. auditis j. eo. & ſic aptè ſentit Hoſt. ꝙ electio attentata poſt & contra appellationẽ legitimã, eſt ipſo iure nulla. Et ſic tranſit Io. an. ſimpliciter recitando. & not. bene hoc dictũ. Sed cõtrariũ tenẽt hîc. d. Ioã. de a
lig. & do. Car. & facit iſta litera in verbo, irritanda. vt ſuprà induxi. Pro hoc facit, quia appellatio extraiudicialis, eſt quædam prouocatio ad cauſam: vt in. c. cum ſit Romana j. de appel. Sed citatio, vel pendentia litis, non habet inducere nullitatẽ actus, ſi poſſeſsio eſt penes actũ agitantem. Nec ob. c. auditis. quia ſecundũ do. Anto. tũc appellatio inducit nullitatẽ actus, qñ cauſa, ꝓpter quã appellaꝫ, ẽ ſufficiẽs ad inducendũ nullitatẽ, puta quia appellatur, ne ſuſpenſus, vel excõmunicatus eligatur, vel electio fiat à maiori parte ca. ¶ Sed dices tu, quid ergo operabitur appellatio extraiudicialis, ſi non inducit nullitatẽ ipſo iure: nec dat cauſam retractandi: niſi actus fuerit minus legitimè attentatus: vt hîc. Sol. dic, ꝙ operatur multa. Primò, quia deuoluit cauſam ad ſuperiorem[d], ita quòd ſuperior ex officio ſuo re- d
uocabit omnia attentata: vt in. c. bonæ. & qđ ibi plenè dixi j. de appel. Item eſt alius effectus valde no. quia ſi appello ex cauſa, quam veriſimiliter timeo, & ſequatur actus contra appellationẽ: debet irritari actus, licet non probem illam cauſam fuiſſe verã. Satis enim eſt, ꝙ erat veriſimilis: nec habuiſſet effectũ retractationis ſine appellatione. Pone exẽplum in dicto Inno. hîc, qui quærit: pone, ꝙ canonicus appellat, ne fiat electio in tali loco: quia timetur de impreſsione. Canonici non ob. appellatione b
eligunt, nulla impreſsione intercedente, quæritur, nunquid talis electio debeat retractari. & licet quidã dixerint, ꝙ non: ipſe tamen Inn. concludit contrarium: dummodò probetur, quòd veriſimiliter timebatur de impreſsione. Et vied alios effectus, quos dixi in. d. c. bonę. ¶ Adde ad prædicta gl. ſing. in. c. non ſolũ. de appella. libro ſerto. in gloſſ. magna, prope medium. quæ videtur ſentire tertiam opinionem in hac materia. Dicit enim, quòd inuocata poſt appellationem extraiudicialem pen- e
dent ex futuro euentu: [e]non autem ſunt nulla ipſo facto. & allegato capitulo conſyderauimus: ſuprà eodem. & fortè ſentit illa gl. quòd interim geſta tolerantur. ſed ſi fuerit declaratum appellationem eſſe legitimam, declarabitur actus nullus: aliâs ſecus. Et hæc eſſet noua reſponſio, ſeu nouus intellectus ad hoc capitulum, conſyderauimus. quòd ideò ibi nonvaluit ſecunda electio, quia non conſtabat, an ꝓmiſſa eſſet nulla. vnde erat opus ceſſare primã ꝓpter colorem ſubſiſtentiæ: quẽ habebat: iuxta no. in. d. c. auditis. Tu adde aliã limitationẽ notabilem, quam dixi in. c. j. de ap. vbi tex. videtur probare, quòd collatio poſt appellationẽ ſit nulla. & dic, vt ibi. ¶ † In gl. in ver. *revocare*. in fi. No, bene iſtam gl. ad quam quoti 9

cialem & extraiudicialẽ circa reuocationẽ attẽtatorũ. vide pulchrè per do. Soci. in cõ ſi. xlv. viſa appellatione. col. ij. ad finẽ. cũ ſeq. in. j. ꝑte Deci. in. c. j. poſt no. j. de appel. latius in. c. bonæ. colum. v. ver. duode cima differentia. e. titu.

¶ Et non contra. Iſtã. q. examinat melius, quàm aliquis hõ de mũdo modernorũ Princeps. d. Iaſ. in. l. ij. in. iiij. no. C. ſi contra ius vel vti. pub. vide etiã. d. Fel. in c. j. in. ij. nota. j. de ſponſa. vide pulc. dictũ ꝑ Bald. in. l. maximũ. in ver. vlterius quęritur. C. de li. præte. Adde tamẽ in mate. vnũ dictũ, & fortè nõ reperies per aliũ: videlicet, ꝙ ſi derogaꝫ iuriſdictioni aliquorũ iudicũ, videt ſublata iuriſdictio, quam habebant de iure cõi, nõ aũt ex cõ ſuetudine, qđ eſt magni effectus: ita ſing. poſuit in loco ſolitario. in l. viros. C. de diuer. offi. libr. xij. Aeneas de Falco.

SEB. SAPIA.
b ¶ Præiudiciũ graue. Vide. d. Iaſ. in l. j. colũ. j. ff. de no. oper. nun. vbi tenet, ꝙ operis noui nun. poſsit dici appellatio extraiudicialis.

ZACHARIAS.
c ¶ An annullãda. Adde Spe. in tit. de offi. om. iud. §. v. ver. ſed quærit. & ver. iſtud autẽ. in tit. de rela. §. v. in prin.

SEB. SAPIA.
c ¶ Ad ſuperiorem Vide decem differentias, quas ponit Deci. in. c. bonæ. j. de app.

c ¶ Ex futuro euẽtu. Adde pro hoc quod voluit Paulus de caſtro conſil. xxj. vbi dicit,

q̄ si iudex tardauit per exceptiones partis oppositas libello appellationis, non prosequi appellationē: q̄ iudicabitur an tēpus ꝓsequēdæ app. fuerit la psum in cognitione exceptionis, & an essent friuolæ, vel admittendæ.

a ☞ SEB. SAPIA. ¶ Maior pars capituli. Vide Io. An. in addi. Spe. in tit. de ele. §. j. in. iij. col. vbi dicit, q̄ in citatione absentiū, debet inferi certa hora diei, qua fieri debet electio. Vide Fir. in tra. de Ep̄o. in. iij. p̄te. li. primi q. xvij.

b ¶ Terminū abbreuiare. Adde quod voluit Ro. consil. ccxxij.

ZACHARIAS. ¶ Tu dic, q̄ terminus alicui actui p̄figit iure, vel statuto, p̄ueniri non p̄ot regulariter: ꝓrogari verò sic de partiū consensu. Ita no. Reb. in. l. si tēpora. nu. j. & in add. ad ip̄m. C. de fi. inst. lib. vj. Ant. Franc. ¶ Circa hoc, an terminus iuris possit prorogari, vel ꝓueniri. adde Bal. in. l. fi. in. j. col. C. q admi. ad bo. poss. vbi dicitur, q̄ termin⁹ iuris nō p̄ot p̄ueniri. Vtrū autē iudex possit illum abbreuiare, not. in regu. indul tū. de reg. iu. li. vj. & no. doc. in. c. cū sit Romana. de appel. & in cl. quamuis. in. §. verum. de app. Et est cōclusio, q̄ terminū datū à iure sine hoīs ministerio iudex nō p̄ot abbreuiare: secus si cū hoīs ministerio. Ex cā aūt p̄ot terminus iuris ꝓrogari: vt p Inn. in. c. pia. de excep. li. vj. & habet̄ per Cy. & docto. Legistas in. l. fi. C. de adul. & in. §. ad hoc. in auth. vt lic. matri & auiæ. & l. petenda. C. de tēpo. in int. resti. pe. & in. l. scire oportet. in. §. cōsequēs. ff. de excusatione tuto.

c ¶ Vnus solus. Adde q̄ idem tenet Ro. consi. ccclij.

d ¶ Aliq exeunt. Adde Lap. alle. cxxxj & de quod voluit Ol. consi. cxxij

e ZACHARIAS. ¶ Maioris partis. Adde ꝓ opi. istius gl. eundē in. c. cum inter vniuersas. co. j. ver. no. ij. j. eo. ti. §. j. in prin. & Old. de laude, cōsil. cxxij. inci. citato capitulo. Bertha. de Fir. in tract. de epi. in. iij. parte. li. j. qō. xxij. & Car. Mandago. in sæpe. alle. trac. de elec, c. xxix. &. c. xlix. in. j. parte.

f ☞ SEB. SAPIA. ¶ Vltimò. Vide Io. de Imo. in. l. miles. §. decem. ff de re iud. Phil. Perusinū, in. c. cū parati. in. iij. q. ij. principa. de appel. Bald. in. l. si vt proponis. C. quomodo & quando iud. vbi dicunt, q̄ si citatio fiat sine horæ expressione. intelligitur pro hora de mane consueta celebrandæ electiōis. Dicunt tamen, q̄ si fiat pro certa die ad aliquem actum iuridicum: intelligitur pro secunda hora iuris. scilicet de serò. secundum Bart. in dicta. l. miles. §. decem.

diè fit remissio: cū quærit, an maior pars capituli[a] possit restringere terminū à iure præfixū capitulo ad eligendū, & mouere minorem partē. vt in termino assignato & restricto debeat interesse ad electionē faciendā. Et hęc. q. est valde vtilis etiā ad alios actus capitulares expediēdos: nūquid. s. possit maior pars admonere minorē partē, vt veniat ad vniuersitatē, ita q̄ si nō venerit possit maior pars ꝓcedere ad expediendū ea, quæ incumbunt. ¶ Et primò debes scire, q̄ q̄nq̄ ex cōsuetudine potestas cōgregādi capitulū, siue collegiū spectat ad aliquē de ipso collegio: vel fortè ad Ep̄m, seu p̄latū collegij. Quādoq̄ de cōsuetudine nō spectat ad aliquē hæc conuocatio. Primo casu, aut iste, ad quē spectat cōuocatio vult restringere terminū iuris: & videt, q̄ possit, qđ sentit hîc Inn. sed aliud sentit ipse in. c. ecclesia ij j̄. e. & illud dictū videt verius. & sentit hîc. d. Ant. Nā licet ad eū spectet cōuocatio capituli: nō tn̄ habet potestatē restringēdi terminū iuris: cū ille terminus sit præfixus in fauorem collegij: ergo nō p̄t iste illū terminū abbreuiare[b]: vt in. d. c. si diligenti. de fo. cōpe. & in. c. ad apostolicā. de reg. facit regula indultū. de reg. iu. lib. vj. Nec cōsuetudo dās sibi potestatē cōgregādi collegiū, debet extēdi ad casum diuersum. i. ad potestatē restringendi terminū iuris iuxta no. in. c. fi. de offi. Archi. per Inn. facit. c. cū contingat. de deci. ¶ Sed vbi nō tractatur de restringendo termino iuris tūc p̄ot iste monere oēs de collegio: vt certo termino veniāt ad collegiū, si nō venerint facit eos contumaces, vt nō possint puniri per istū vocantē, sed quo ad hoc, vt potestas capituli remaneat penes venientes. Et hoc not. voluit Inno. in. c. j. de ma. & ob. & ī. c. ij. de ope. no. nū. & Io. an. in. c. in causis j̄. eo. & ibi dicā, quid iuris, si ad vocationē istius nō venit, nisi minor pars: nūquid tota potestas residet penes istā partem minorē. Si verò de cōsuetudine nō est aliqs, ad quē spectat cōuocatio collegij: an de iure possit antiquior cōuocare collegiū. dic, vt no. Inn. in. d. c. j. vbi tetigi. Eo tn̄ casu, quo nō seruatur, q̄ per aliquē cōuocet collegiū: tunc sunt opi. qualiter illud collegiū fit cōuocandū præsertim restringēdo terminū iuris ꝓ electione fienda. Et in hac. q. sunt tres opi. gl. tenet hîc, q̄ maior & sanior pars p̄t cōuocare minorē partē p̄figēdo ēt terminū restrictiuū iuris. Secūda fuit opi. Host. dicētis oportere, vt duæ p̄tes colle

gij cōueniant, & q̄ ex causa arctēt terminū iuris. Si autē non conueniūt duæ partes, nec subest causa restringendi terminum iuris, nō potest restrictio fieri. facit. l. nulli. &. l. planè. ff. quod cuiusque vni. ¶ Tertia opi. Inn. dicentis, q̄ præsentes p̄nt monere absentes, etiā si vnus solus esset p̄ns. all. iura, q̄ opi. suā apertè nō ap̄pbant. ¶ Cōcluderē sic, q̄ necessariò req̄rūtur duæ p̄tes ad monendum alios: qa potētiæ capitulares cōsistūt in duabus partibus: dū colle giū est in cōgregādo: vt ī. d. l. nulli. & l. planè. & l. l. notationū. C. de decu. li. x. Tenet Inn. in. d. c. ij. vbi etiā dicit, q̄ nō est vis, qualiter cōgregent: & p̄ quē istæ duæ partes: dūmodò cōueniant simul in vocāda minori parte. Et valet ista vocatio p̄ duas partes facta ad cōstituendū minorē partē in cōtumacia: ita q̄ nō potuerūt allegare se contēptos. Maior aūt pars nō sufficit, quia iura, quæ dicunt standū est maiori parti collegij: ꝓcedūt, q̄n collegiū est cōgregatū, in quo saltē intersint duæ p̄tes vocandorū: vt dixi. s. c. ꝓxi. Si aūt istæ duæ partes volūt restringere terminū iuris, placet mihi opi. Host. vt ex causa possint, sine cā minimè. Sed subest causa eo-ipso, q̄ voluit prouidere ecclesiæ vacanti. Nā terminus trium mē siū fuit præfixus à iure fauore collegij: ergo p̄ot collegiū, qđ rep̄sentatur in duabus partibus huic fauori renūtiare in fauorē ecclesiæ. Simile no. in. c. cū inter j̄. eo. ¶ Hæc ꝓcedūt, q̄n nō instat finis termini iuris: sed instāte fine est dubiū, nunquid possit pars p̄sens

c procedere ad electionē. Inn. tenet, q̄ sic, etiam si esset vnus solus[c]. ar. in. c. fi. lxv. di. Et hæc opi. mihi placet: quia nō tenetur etiā vnus dimittere ius suū propter absentiā aliorū. Nā ex quo terminus est præfixus à iure, oēs vident esse moniti in termino: vt in. c. potuit. de loca. Et intellige, q̄n absentes sciuerūt vacationē ecclesiæ. aliās aūt debuisset pars p̄sens hoc notificare absentibus: vt in. c. quia ꝓpter j̄. e. Pe. tn̄ tenuit, q̄ nunquā potestas maioris p̄tis deuoluitur ad minorē: nisi in casu delicti. ar. in. c. gratū. s̄. ꝓxi. sed primā partē tenuit hîc. d. Ant. & cōiter alij. Debet tn̄ p̄sens vocare absentes, si cōmodè p̄ot. Dic ēt, q̄ si absentes cōueniūt in vno loco, possunt vocare minorē partē: p̄sertim cū ea, q̄ incūbunt, melius possunt expediri extra ecclesiā, quàm in ecclesia: fortè qa timet impressio in ecclesia: vel qđ simile. quod voluit hîc Host. & Innoc. in. d. c. ij.

10 ¶ † Sed dubiū est: p̄o, q̄ capitulū sit cōgregatū: demū aliq exeūt[d]

d de capitulo: nūquid possunt remanētes explere ea, q̄ incūbūt aliorū absentia nō obstante? Inn. videt primò velle, q̄ nō: quia nō p̄nt isti p̄sentes alios cōstituere in cōtumacia. Intellige ex quo non instat terminus iuris. Cōpo. dicit, q̄ si maior pars recessit; recedēdo videt reuocare terminū præfixū. Credo q̄ si duæ partes remaneāt in vniuersitate, nō est curandū de recessu tertiæ partis: quia perinde est, ac si vocata noluisset venire. Nā paria sunt non venire, vel nō expectare vsq̄ ad fi. vt in. c. j. de iudi. &. xj. q. iij. in. c. certū. Nec credo necessariū, vt minor ps reuocet per duas p̄sentes, ex quo à principio oēs fuerūt citati ad illū actū. Nā cōtumaces sunt, ex quo nō steterūt. Si verò recesserunt duæ partes, vel vltra: tūc tertia ps nihil poterit facere: quia capitulū nō rep̄sentat in minori p̄te: vt in. c. ecclesia j̄. e. & illi recedendo vident reuocare vocationem factam. Hæc vera, nisi instaret terminus iuris: quia tunc puto, q̄ minor pars poterit ꝓcedere ad electionē: quia ius interpellat pro homine: vt in. d. c. potuit. ¶ Quandoq̄ & tertiò remansit solum maior pars: & iste casus est magis dubitabilis. Nam quòd possit procedere, facit, qa ex quo collegiū fuit cōgregatū, debet stari iudicio p̄tis maioris. vt ī. c. j. de his, q fi. à ma. p. ca. In cōtrariū facit: qa ī vniuersitate nō fuit ꝓpositū negotiū expediēdū. Sed p̄t dici, q̄ vniuersitas ē ī cōgregādo: ergo req̄rūt duæ p̄tes. Mihi placet p̄ce. di

e ctū: qa ex quo oēs erāt ī collegio: stādū ē iudicio maio. p̄tis, q̄ten⁹ intēdit terminū ñ reuocare, sed ad vlte. ꝓcedere. ¶ An aūt duę p̄tes possint ꝓpriè citare mino. p̄tē. Inn. dicit no. hîc, q̄ ñ. sed poti⁹ monere, seu requrere: qa citatio spectat ad iudicē. sed duæ p̄tes collegij ñ hnt iurisdi. in mino. p̄tē. Intellige ī vniuersitate nō hnte iurisdi. vt est capitulū: ergo nō debet fieri citatio: sed monitio, seu rq̄sitio. qđ ē no. Dicit ēt Inn. q̄ hoc casu, nō requnt tres citationes vel vnica peremptoria: sed sufficit vnica requisitio: seu monitio. qđ dictū no. Et pro hoc facit: quia in istis requisitionibus extraiudicialibus sufficit vnica vocatio: vt no. gl. in. c. si Episcopus. xviij. di.

11 & in glo. in cle. j. de hære. præsertim, quando par requirit parem.

f ad hoc quod no. doct. in. c. cū cā. de offi. deleg. ¶ † Vlti. c in hac materia

teria quæro de vtili qõne: nunquid citatus seu monitus vt tali die veniat ad capitulũ: teneatur venire mane, vel de sero: an possit differre vsq; ad supremã horã diei? Conclude mentẽ doc. hoc: ꝙ citatus seu monitus debet cõparêre ea hora, qua cõgruè [a]põt expediri actus, ad quem citatur. vñ si ille actus solet fieri de mane, debet tunc cõparêre citatus: ergo sic, vt cõpareat tali die ad electionẽ faciendã debet cõparêre de mane ante prandiũ: quia tunc solet fieri electio propter missam Spiritussancti, quæ solet præmitti. Si aũt actus põt expediri cõgruè de mane, & de sero: potest iste monitus differre vsq; ad sero: vt in. c. cõsuluit. de offi. dele. Et ideo dicit Io. An. & bene, ꝙ citatus, vt cõpareat ad assignandũ diẽ pro electione fienda: põt differrẽ vsq; ad sero. Et idẽ dic in similibus actibus. ¶ In gl. pe. in fi. Primã opi. tenuerũt Tan. & Gof. moti: quia prẽlatus põt dici procurator: vt in. c. ij. de do. sed Host. Cõpo. & cõiter doc. sequẽtes tenẽt secundã opi. quæ fuit additio à tpe Inn. Et illa secũda opi. verior. Hoc probaẽ ex diuersitate vocabulorũ: nã licet Prælatus in quibusdã æquipareẽ procuratori: non est tñ propriè procurator. imò multũ differt à procuratore: de quo vide gl. not. v. q. iij. in. c. fi. Prætereà text. hîc dicit: propositũ vestrũ volumus perdurare. &c. Si enim Papa cõfirmasset hîc istã electionẽ, nõ erat opus dicere hæc verba: quia non potuissent amplius ab electione resilire: vtj. eo. publicato. & in. c. ij. de trans la. Episcopi.

a ¶ Congruè. Adde. noui. maximè Alex. in. l. si finita §. Iuli. ff. de dam. infect.

SVMMARIVM.

1 *Illegitimus non potest eligi in prælatum: sed postulari sic.*
2 *Papa, an possit confirmare electionem absentis & ignorantis.*
3 *Prælatus cuiuscunque prælaturæ, excepto Episcopo potest eligi: Episcopus verò debet postulari.*
4 *Legitimatus ad vnam dignitatem: non est capax alterius dignitatis.*
5 *Imò: ista dictio est correctiua.*
6 *Promouendus in aliquam dignitatem, vtrum teneatur dicere defectus suos & non reuelans suos defectus: an possit cum bona conscientia beneficium possidere.*
7 *Inhabilis promotus à Papa ad dignitatẽ, est effectus habilis: secus si ab alio quàm à Papa.*
8 *Dispensatio non potest fieri sine causæ cognitione: nisi à principe.*
9 *Ignorantia in facto alieno non præsumitur: si aliquis ex officio sibi iniuncto tenetur inquirere. 21.*
10 *Mandatum speciale requiritur in impetranda dispensatione: secus in impetrando beneficio.*
Iudex ex officio suo potest repellere non habentem mandatum.
11 *Dispensatio superueniens, an habeat confirmare actum nullum?*
Dispensatio nulli est concessa citra Papã, nisi specialiter à iure cõcedatur.
12 *Electores possunt impugnare eorum electionem ex causa superueniente.*
13 *Electus non potest inuitus confirmari.*
Episcopatum non potest quis cogi ad accipiendum, vel acceptandum.
14 *Decretum, an faciat plenam fidem de contentis in eo.*
15 *Laicus vtrum possit esse notarius in causis spiritualibus.*
Sigillum si est oppositum in aliquo instrumento publico, & posteà sigillum corruat, non per hoc fides instrumenti deficit.
16 *Decretũ siue scriptura, vtrum sint de substãtia electionis, siue postulatiõis.*
17 *Legitimatus per subsequens matrimonium, dicitur etiam ille, qui non est natus ex concubina, sed ex alia.*
Legitimatus per subsequens matrimonium dicitur verè legitimus, etiam in materia stricta. & succedit in feudo paterno.
Naturales filij nati ex alia, quàm ex concubina, nullo casu possunt patri succedere.
18 *Naturales filij propriè dicuntur illi, qui sunt nati ex concubina retenta loco vxoris.*
19 *Filij presbyterorum sunt insuccessibiles: quia non dicuntur naturales: sed spurij.*
20 *Electio criminosi occulti, non est ipso iure nulla: sed annullanda.*
22 *Ignorantia potest probari per proprium iuramentum.*
23 *Papa non debet generaliter vti plenitudine potestatis.*

CAP. X.X.

1 INnotuit. ¶ †Illegitimus eligi nõ põt: & si eligit, electio est nulla: licet postulari possit. Vel aliâs sic. Illegitimus põt postulari: non aũt eligi. & electores nisi probauerint illũ ignoranter egisse, incidũt in pœnas Latera. cõcilij. Diuidit. nã primò ponit factũ & electio de inhabili. Secũdò allegatio pro dispensatione, ibi: *quamuis*. Tertiò electionis cassatio, ibi: *habito*. ¶ Casus literalis. Ecclesia Vigorien. destituta pastore, canonici eiusdẽ concorditer magistrũ M. Archid. Eboracen. in Epm suũ elegerũt. vñ petiuerũt cõfirmationem electionis ab Archiepo Cantuarien. Metropolitano ipsorũ: sed qa secretè electꝰ ille absens erat, eã distulit cõfirmare: qui tãdẽ veniẽs fuit spõte cõfessus, ꝙ de legitimo matrimonio nõ fuerat ꝓcreatus: postmodũ capitulũ à sede Apostolica pẽtijt eandẽ electionẽ cõfirmari. Quidã aũt suffraganei Cãtuarien. significauerũt dño Papæ, ꝙ fuerat filius cuiusdã militis ex quadã nõ cõiugata & in genua susceptus: & idẽ magister idipsum est cõfessus: sup hoc scribit Papa Archiepo Cãtuariẽ. ꝙ licet canõ Latera. cõcilij, ab Alexandro editus, nõ legitimè ꝓgenitos adeò prosequaẽ, ꝙ electionẽ talẽ innuit nullã esse: tñ nõ potuit legẽ imponere successori: vt cũ talibus dispẽsare nõ possit: cũ par in parẽ nõ habeat ptãtẽ. Multa emi in hoc casu dispẽsationẽ inducere videbant: morũ honestas: literarũ scientia: & fama ꝑsonæ approbatæ à qbusdã fratribus dñi Papæ: qui eũ in scholis cognouerãt: & electio cõcorditer facta: & humilis cõfessio confitentis. Habito ergo sup hoc diligenti tractatu, Papa intelligẽs, ꝙ capitulũ Vigorien. eũdẽ magistrũ nõ postulauerat: sed improuidè ipm elegit, electionẽ ꝓdictã canoni prædicti authoritate cassatã, denũtiauit irritã & inanẽ, parcẽdo capitulo Vigorien. ꝙ ei nõ imponit pœnã expressam in casu supradicto: nec cõpellit eos ꝓbare ignorantiã, quã allegãt. Post cassationẽ electionis prędictæ, supplicatũ fuit dño Papæ: vt dispensaret cũ eo: sed quia talis supplicatio nomine capituli nõ fiebat, eã nõ admisit: cũ nuntij capituli ad hoc nõ fuerũt destinati, decernẽs irritũ & inane, qcquid añ receptionẽ præsentiũ sup ordinatiõe Vigorien. ecclesiæ fuerit attẽtatũ. Quòd si Vigoriẽ. capitu. dictũ magistrũ duxerit postulãdũ: postulationẽ suã apud sedẽ Apostolicã ꝓsentare ꝓcuret. B. ¶ No. j. ibi, *prior & conuentus*. iũcto tex. ibi, *capituli Vigorien.* & ibi, *Vigorien. capitulum*. ꝙ cõuentus & capitulũ sunt sinonima. Nã id quod primò vocaẽ conuẽtus, postmodũ appellaẽ capꝫm. de quo in. c. capitulũ sanctę crucis. de rescri. Dicũt tñ qdã, ꝙ ista ecclesia Vigoriẽ. est cathedralis regularis ideo cõgregatio appellaẽ cõuẽtus. Nã ex cõsuetud. cõgregatio religiosorũ solet appellari cõuẽtus. Põt & nihilominus appellari capꝫm: vt hîc. etiã cõgregatio põt appellari cõuẽtus à cõueniẽdo in vnũ: vt in. c. j. prope fi. xv. di. † No. ij. ꝙ absens [b] & insciꝰ põt eligi in prælatũ: nõ tñ debet cõfirmari, nisi prius cõsentiat. [c] & de hoc vide in. c. quãuis ĩ. eo. li. vj. ¶ An aũt Papa possit electionẽ absentis & ignorãtis & cõfirmare: vide quod dixi. s. ti. ꝓxi. c. fi. Et dicit Host. hîc, ꝙ qñꝙ Papa cõfirmat electionẽ absentis, & noïe illius cõsentit. alle. lxiij. di. c. qa igit. & c. quanto. Quod an debeat habere effectũ, electo inuito & reluctãte: dic, vt dixi in. d. c. fi. ¶ †Tertiò no. ꝙ Archid. põt eligi in Epm: nõ aũt est necesse, vt postuleẽ. Ex quo infertur, ꝙ prælatus citra Epm nõ impediẽ eligi, rõne suæ prẽlaturæ. Et idẽ in Abbate: vt in. c. si Abbatẽ.

b ¶ Quòd absens. vide Bal. hoc etiã tenentẽ in. l. fi. in iñ. q. C. de contrahend. emp. in. l. vt perfectius. C. de annali excep. not. Bart. in. l. vnũ ex familia. ff. de leg. iñ. & facit quod not. Bald. in. l. scimus. §. sed & siqs. C. de lat. liber. tollẽ. vbi dicit, ꝙ prẽbenda potest conferri absenti.

c ¶ Cõsentiat. Adde, ꝙ absens, tamẽ præsentari nõ potest: licet absens patronus præsentet, vt tenet Lap. alleg. lxxxv.

a ¶ Maiorem. Adde Cal. consi. j. de filijs presby. Anto. Francis. ¶ Ad hoc, vt patronatus absens possit præsentare, & absens possit pntari, vide s o. An. in. c. fi. de concess. præben. & quæ no. in. c. illud. de iurepatro. vbi est cõis conclusio, q patronus ecclesiæ põt committere alicui prẽsentationẽ, etiã beneficij non vacãtis. Et quod patronus possit facere etiã prẽsentationẽ per literas: vide gl. in clem. frequens. in ver. literas. de excess. Præla. & not. per docto. in. c. ea noscit. de his, quę a fiunt à Prela. sine consensu capitul. est etiam verum, quòd licet præsentatio possit fieri per literas & p procuratorẽ absentis: vt dictũ est tñ oportet q præsentatus sit coram Epo præsens, vel corã eo, cui præsentat. gl. est reputata singularis in cle. dudũ. in. §. statuim⁹. in ver. præsentari. de sepul. & vide do. Card. hoc idẽ tenẽtem, in. d. cle. frequẽs. de excessib. Præ- 5 lato. c

SEB. SAPIA.

b ¶ Quòd si aliq. d Hoc tamen non e videtur verũ indistinctè: maximè f quando vnus deliquit in territorio alterius: quia ille in cuius territorio deliquit potest illum punire: vt tradit Goffre. in summa. titulo de iudic. columna prima. vide nota. in rubrica. de appellationibus. 6 & in. l. iij. ff. de arbitr.

c ¶ Non est idem. Adde Romanum consil. cccxxxx. viij.

d ¶ Dictio imò. Adde Romanum consilio. xiiij. vbi si iudex dicit, condemno, imò absoluo: sententia est absolutoria.

Anto. Francis. ¶ Adde, quòd dictio imò, quãdoq; stat correctiuè eius, qd' dictum est in præcedentibus: vt in exẽplo hic posito, quãdo iudex dicit cõdẽno: imò absoluo, quoniã tunc sentẽtia est absolutoria: quia corrigit verbũ condemno, prius prolatũ: vt voluit Bal. in prima cõsti. C. in verb. imò. & idẽ Bal. in. l. j. C. de fur. in. vj. col. Et quòd stet correctiuè, vide notabilem text. & ibi doct. no. in. c. filij. de hære. li. vj. & habetur per Legistas. in. l. iurisgentiũ. in. §. quinimo. ff. de pactis. & in. l. Pomponius. ff. de nego. gest. & in. l. si ita. ff. de hære. instit. & habetur in. c. nemo. de simo. & in. c. quanto. in princip. de iureiu.

¶ Et adde quòd quandoq; stat & ponitur copulatiuè, seu coniunctiuè: vt in l. imò. ff. de li. cau. & in. l. iubemus. §. œconomus. C. de sacrosan. eccl. Et de significato huius dictionis, imò: vide plenè per Bart. in. l. si ita scriptum. ff. de hære. instit. & in. l. Stichus. ff. de manumis. & per eundem Bar. in. l. j. in. §. quibus. C. de nouo Codi. compo. & per gl. in. l. j. in ver. quinimo. C. de sepu. vio. & per Bal. & Albe. de Rosa. in prooe. C. in fi.

e SEB. SAPIA. ¶ Correctiua. In contrarium tamẽ facit tex. in. c. ij. j. de tráfla. Episcopi. Pro resolutione dicendũ est, q cõsiderata forma & effectu absolutè, nullũ simile est idẽ. quia per omnia nõ est idẽ: sed considerato effectu, simile põt dici idẽ, quantũ in casu, in quo est simile: vt colligitur ex not. in. l. qui liberis. in prin. ff. de vulg. & pup. vt latius dixi in. d. l. quod Nerua. & de hac reg. vide latè Fel. in. c. capitulum. s. de rescri.

ZACHARIAS.

4 ¶ Ieo. li. vj. Prælatus ergo citra Epm, siue sit regularis, siue secularis, nõ prohibetur eligi rõne suæ prelaturę. ¶ Quartò no. q illegitim⁹ dispẽ satus circa dignitatẽ inferiorẽ, nõ intelligit dispensatus circa maiorẽ, [a] præsertim circa dignitatem Episcopalem. Nam iste electus non poterat esse Archidiaconus sine dispẽsatione: vt in. c. j. de fil. presby. li. vj. & tñ non potuit eligi in Epm: quia ad permissionem minoris dignitatis, nõ venit pmissio maioris: sed ecõtrà sic: vt in. l. relegatorum. in fi. ff. de interdic. & rele. ¶ Not. v. q licet aliqd prohibeat in iure, nõ p hoc prohibet dispẽsatio circa illud ius. Itẽ no. q Papa nõ põt ex ptãte Apostolica imponere legẽ suo successori, quã de necessitate habeat obseruare. Idẽ no. xij. q. ij. c. nõ liceat Papę. Rõ reddit in litera: qa par in parẽ nõ habet imperiũ. Et no. hãc rõnẽ: quia quotidiè ad hoc solet iste tex. allegari. cõcordat. l. ille à quo. in. §. tẽpestiuũ[b]. ff. ad Trebel. Ex quo infert, q si aliqui[b] puta Germani sunt dñi alicuius ciuitatis: non põt vnus reliquũ iudicare. de quo vide, quod dixi in. d. c. prudentiã. de off. dele. ¶ † Not. ibi: *pari post eum: imò eadem. &c.* q par non est idẽ.[c] Et quotidie allegat, quod nullũ simile est idẽ. l. quod Nerua. ff. depos. & no. q dictio imò.[d] est correctiua[e]. de quo vide bo. gl. in. c. prædicator. xvj. q. j.[f] ¶ No. in verbo, *multa.* q merita personæ multũ iuuant ad dispẽsationem obtinendã. & idem probatur in fi. literę. vbi tex. dicit, q propter prærogatiuã meritorũ, potest capitulũ postulare illũ magistrũ. Sola ergo meritorũ prærogatiua est sufficiẽs ad inducendũ principẽ ad dispensandum: licet nõ concurrat ecclesię necessitas, vel euidẽs vtilitas, quod no. Item collige, q multũ prodest ad cõfirmationem, seu prouisionẽ prælaturæ obtinendæ habere electionẽ concordẽ: petitionem populi: Principis assensum & aliorũ suffragia. ¶ Item not. ibi, *quàm læsa conscietia &c.* arg. opti. ad illã quęstionẽ: an promouendus vel ordinãdus teneat pãdere delictũ, seu defectũ propriũ. Et facit ista litera, q sic: aliãs nõ vr̃, q possit saluare cõscientiã suã. ¶ Vinc. dixit hoc procedere in irregularitate; secus aũt in alio peccato, qd nõ inducit irregularitatẽ, seu incapacitatẽ. & cũ eo transeunt cõiter doc. hîc. & no. hoc verbum. Ego remitto te ad tex. iuncta gl. notabili in. c. ex pœnitẽtibus. l. dist. vbi recitant opi. cõ- f trariæ. Sed Archid. ibi sequit Inn. in. c. inquisitionis. de accu. vbi dicit, q ordinãdus tenetur pandere delictũ, quod impedit ordinis executionẽ. g Item dixit in promouendo, qñ delictũ seu defectus impediret beneficij retentionem sine dispensatione. Et in hoc casu intelligo istũ tex. & facit præalle. c. inquisitionis. secus aũt in alio peccato occulto: qa ibi non requirit dispẽsatio: sed sufficit, q apud Deũ agat pœnitẽtiã: vt in. c. fi. de tẽpo. ord. vbi bo. tex. Ex his infert ad aliã qõnẽ: an existens in peccato tpe promotionis, vel collatiõis, seu electionis de se factæ possit cũ bona cõscientia illud beneficiũ in posterũ possidere[h]. Hãc quæstionẽ deciderem sẽ cũdũ prædicta. Nã si erat tale crimẽ, qd' inducebat irregularitatẽ, vel incapacitatẽ: ita q sine dispẽsatione beneficiũ non poterat obtinere: tũc nõ poterit cũ bona cõscientia illud beneficiũ obtinere quãtuncunq; defectus, seu crimen sit occultum: vt hîc. ¶ An aũt sufficiat dispẽsatio superueniẽs: dicã infrà. Si autẽ crimen nõ erat tale: & tũc aut erat publicũ & graue: & non valuit promotio sine dispensatione: vt in g d. c. fi. de tẽp. ord. & in. c. cũ in cunctis. s. eo. nã electio fuit nulla, vt ibi. ¶ † Sed si Papa talem scienter promouisset, tacitè cũ eo dispensasse[i] videt. arg. in. l. quidẽ cõsulebant. ff. de re iud. & in. l. idem Vlpianus. ff. de excu. tut. tenet Bar. in rep. l. Barbarius. ff. de offi. præto. Secus in inferiore citra Papã, qui nõ videtur dispẽsare nec potest, nisi præmittat causæ cognitionem: vt not. Io. An. in. c. ij. de schisma. Et secundũ hoc possunt reduci ad concordiã dicta Inn. quæ videntur cõtraria in. c. diuersis fallacijs. de cleri. coniuga. & in. c. veniẽs. de fi. presby. Nã in vno loco dixit, q promouẽs scienter indignum, videt dispensare[j]: in alio loco contrarium dicit. 8 ¶ † Sed reducas ad concordiã per distinctionem inter principem & inferiorẽ. Diuersitatis ratio est: quia inferior citra Principem, nõ potest dispensare, nisi præmittat causæ cognitionem[k]. Nã hoc importat verbũ, dispẽsatio. vt not. gl. no. j. q. vij. c. §. nisi rigor. secus in Principe. & de vtroq; vide not. dictũ Inn. in. c. cum ad monasteriũ. de sta. reg. Si autem crimẽ erat occultum, tunc peracta pœnitẽtia licitè potest beneficium obtinere. Quia crimen occultum nõ inducens irregularitatem, non inducit nullitatẽ electionis, vel prouisionis ipso iure: sed

f ¶ Gl. in. c. prædicator. xvj. q. j. ad. de istã glo. fuisse alle. pro fing. per Lud. Põta. in. l. j. ff. de re iu. p Bart. in. j. cõsti. C. §. quibus. ad hoc quod j. dicit. Et dic, q eius effect⁹ est, q vltima dispositio valeat. Not. Bart. in. l. Stich⁹. de manumis. test. vbi loquit de teste apris, imò mañ. Adde q etiã est electiua: vt plenè per Bal. in. l. qdã eulogio. col. ñ. C. de iure delib. & intrac. scismatis. col. pe. vbi dicit, quòd p hanc dictionẽ finis corrigit principium.

g ¶ Executionem. Adde qd' voluit Ro. consil., ccxvj. vbi dicit, q patiẽs se eligi ad officiũ ad quod est inhabilis, debet capite puniri.

Antoni. Francis. ¶ Circa hoc, an inhabilis patiens, se eligi ad officiũ, aut beneficiũ puniatur aliqua pœna. Dicas primò quòd qui eligit indignum, præsumitur scienter facere: quia præsumitur habere notitiam eius quẽ elegit. l. si patronus. & ibi per Bartol. ff. de constitut. Et iõ dicebat Hosti. in. c. cum terra. de ele. q electores psumũtur scire qualitates electi. & iõ taliter indignũ eligentes, priuantur potestate eligẽdi: iuxta ea, quæ habentur in. c. cũ in cunctis. de elec. & per Bar. in. l. cũ qdã. la. ij. ff. de le. ij. & pro hoc facit quod voluit Inn. in. c. si celebrat. de cle. excõmuni. vbi dixit, q electio facta de criminoso, vel inhabili est nulla. De quo etiã per doc. in. c. auditis. de elec. & habet per Arch. in. c. nullus. lxij. di. quod etiã cõprobat: qa eligẽtes sciẽter indignũ, & ad dignitatẽ inferiorẽ episcopali priuãtur iure eligẽdi: vt in. c. dudũ. el. j. de elec. fateor tũ q electionẽ de se factam melius est recusare, quã acceptare qñ scit se esse indignũ: vt voluit. d. Tho. in. q. de quolibet. q. v. arti. xxj. Nõ aũt credo, quòd sit verũ dictũ Romani in cõsi. hic alle. q talis inhabilis sic electus debeat puniri pœna capitis: quinimò electio de inhabili videt qñq; valere: licet aliqñ remoueat: & aliqñ etiã dispẽsatiuè toleret: vt habetur in. c. fi. de æta. & quali. & in. c. ij. de corpo. viti.

h SEB. SAPIA. ¶ Possidere. Vide Firma. in trac. de Episco. in. j. parte ij. li. q. xxxij. vbi dicit aliqua peccata impediunt electionem: aliqua nõ. & q cautela est, q eligendi confiteantur peccata ante electionem.

i ¶ Dispẽsasse. Adde Ol. cõsi. cccxxxv. cũ quatuor sequẽtib⁹. Ro. cõsi. ccxvj.

k ZACHARIAS. ¶ Causæ cognitionem. & in casibus ei permissis matu requiritur

reꝯ cã discussa: vt no. doc. in. c. at si clerici. de iud. Inn. in. c. veniẽs. in prin. de fil. presby. Bar. Alex. & Mod. in. l. Barbarius. col. x. de offi. præto. Papa aũt & Princeps, vt vult iste, sine cã dispensare põt. Quod tñ limitabis in voto, in quo dispensatio Papæ sine cã, nõ valet: nec est dispensatus quo ad Deũ tutus, si facta est dispensatio ad instantiã vouentis. doc. in. c. nõ est. de voto. Cardina. in clem. ñ. §. j. qõ. §. de pœ. & re.

¶ Vtrũ dispensatio sine cã facta valeat quo ad Deũ. Dicas, ꝙ non etiã in dispositiõe Papali, secũdũ gl. in c. nõ est. hîc alleg. etiã vr esse ex mẽte gl. in. c. dudum. el. j. de elect. quod tñ intellige verũ in dispẽsatiõibus, quæ essent cõtra ius diuinũ & naturale: secus si similiter essent cõtra ius positiuũ: quia in talibus volũtas Papæ, vel Principis habet pro cã. Ad quod videno tabile dictũ Spe. in ti. de leg. §. nũc breuiter. in ver. & no. & idẽ no. Inn. in. c. cũ ad monasteriũ. de sta. mo. 9 Inferior autem à principe potest dispensare etiã sine cã cõtra propriũ statutũ, licet non contra ius cõe: vt voluit Inn. in. d. c. cũ ad monasteriũ licet ipse tenuerit contrariũ in. c. ex tenore. de tẽp. or. Et ꝙ in dispẽsatione requirat cã, secũdũ tñ ea quæ dicta sunt. s. habet in. c. cum nobis olim. de elect. & p Inn. in. c. veniẽs de fil. presby.

¶ Quid aũt si cã exprimat, quę nõ sit vera: an vitiet dispensatio: vide quæ habent in. c. quia. de cõsan. & affi. & in. c. ex parte. de conuer. coniug. & per Archi. in. c. j. lv. dist. & in. c. quod pro remedio. j. q. vij. Nunquid aũt dispẽsatio facta ab inferiore à Principe posit p eũ sine cã reuocari: vide gl. reputatã singularem: quæ dicit, ꝙ nõ. in. c. cũ ex eo. de elec. li. vj. quæ alleg. c. ex tua. de fil. presby. & . c. j. de renun. li. vj. Et adde, ꝙ dispensationes tanꝯ odio requiritur sententia cassationis. tex. est not. secundũ intellectũ gl. in. c. inter dilectos. de excess. Prælat. Sequitur Cal. in. c. super eo. s. e. Ante ergo, quàm priuetur, licitè tenet beneficiũ, & cum bona conscientia. Ad hoc, quod no. Inoc. in. c. cum nostri. de concess. præben. & hoc bene notabis. ¶ Et secundũ hoc limitarem dictũ Bart. in. l. ij. C. si seru. vel li. ad decu. aspira. lib. x. Vbi quærit, an debeat puniri, qui dũ promouetur ad officiũ, vel dignitatẽ non detexit defectũ suũ. & tandẽ cõcludit, ꝙ si defectus nõ erat alijs notus, nõ tenebat pandere. Quia nemo tenetur detegere turpitudinẽ suã: secus si erat alijs notus. Nã tunc punit, si ipse nõ manifestauit tẽpore promotionis: per tex. illius. l. ij. quę verba no. Sed primũ mẽbrũ puto limitandũ per supradicta. s. ꝙ vbi sine peccato nõ põt tenere beneficiũ, vel ordines exequi: tenet manifestare defectũ quãtuncũꝙ occultũ tẽpore promotionis, vel ordinationis suæ. ¶ Itẽ not. principaliter, ꝙ illegitimus potest dispẽsatiuè promoueri ad Episcopatũ ex sola meritorum prærogatiua: licet hoc nõ exigat necessitas, vel euidẽs vtilitas ecclesiæ. quod est bene notãdũ. & idẽ potest dici circa alios defectus. ¶ † No. ibi: *nec probare cogimus ignorantiam.* bo. tex. iuncta glo. ꝙ in facto alieno, quod quis indagare[a] tenetur ex officio, præsumit scientia[b]: & alleganti ignorantiã incumbit onus probandi. & nõ tradas hoc obliuioni. Nã solet subtiliter ad hoc iste text. allegari. & facit regula iuris, in. c. quãuis j. de reg. iur. vbi dicit, ꝙ nõ est pastoris excusatio: si lupus oues comedit, & pastor nescit. i. allegaret se nescire. Et loquit de Prælato, qui dicit se ignorare de vita subditorũ. Nã cũ teneat ex officio inquirere de vita subditorũ: vt in. c. j. de offi. ordi. & in. l. cõgruit. ff. de offi. præsi. nõ præsumitur illorũ delicta ignorasse. 10 ¶ † Not. ibi: *cum non ad postulandam dispensationem.* arg. opti. quòd ad petendum dispensationem requiritur mandatũ speciale: & quòd nõ põt quis sine mandato impetrare pro alio dispensationẽ tenemẽti. Secus est in volente impetrare beneficiũ pro alio: vt est gl. no. in. c. ad aures. & . c. nõnulli. s. de rescrip. in glo. pe. in fi. ¶ Itẽ no. ex eisdẽ verbis, ꝙ iudex ex officio suo debet repellere non habentẽ sufficiẽs mãdatũ. ad qđ vide gl. op. in. c. j. de elect. lib. vj. ¶ Vlti. no. casum, in quo vna via phibitũ, admittitur alia via. Nã illegitimus non potest hîc promoueri per viã electionis: & tamẽ suadet via postulationis. Cõtra quod facit regula, cũ quid vna via &c. de reg. iu. li. vj. & . c. tuæ. de pcur. Sed solue vt ibi no. nã contraria[a] pcedũt, qñ aliquid prohibetur attento effectu: secus si phibet attẽto modo. Nam illegitimus prohibetur promoueri per viã iustitiæ: nõ autem per viã gratiæ, vt postulatio. 11 ¶ † Quæro, pone ꝙ electio, vel collatio seu prouisio de aliquo facta sit nulla ex aliquo defectu, vel crimine: nũquid dispẽsatio superioris superueniẽs sine cõsensu eorũ, qui elegerũt, vel cõtulerũt, seu prouiderũt, habeat confirmare seu validare illã electionẽ, seu prouisionẽ. Et pone exemplũ in terminis, q̃ de facili pnt occurrere. Cõfirmatio electionis alicuius psonatus spectat ad inferiorẽ Epõ: electores elegerũt patientẽ defectũ in ætate. ille ad quẽ spectabat cõfirmatio cõfirmauit: qui cũ nõ esset Eps, nõ potuit dispẽsare circa defectũ ætatis: iuxta. c. vnicũ. de æta. & quali. li. vj. Quia nullus citra Papam dispẽsat, nisi specificè sibi à iure pmittat. Et not. dicit Inn. in. c. ij. de eo, qui fur. or. recepit. Dixi plenè in. c. at si clerici. §. de adul. de iudi. Iste taliter electus & cõfirmatus, vidẽs se non habuisse ingressum per ostium, petijt dispensationẽ ab Episcopo: q Eps dispẽsauit in terminis illius capituli: nulla de nouo facta electione, vel cõfirmatiõe, nec interueniẽtibus electoribus & cõfirmatoribus: quęrit nũquid licitè posit iste dispensatus retinere illũ psonatũ ex quo à principio factũ fuit nullũ? Quidã vt refert hîc Inn. sentiũt, ꝙ nõ. nã in pmissa. q. di stinguũt: ꝙ aut potestas cõferẽdi illã dignitatẽ, seu psonatũ, spectat ad dispẽsantẽ: & tũc valet dispẽsatio superueniẽs, quasi dispẽsando videat de nouo conferre. Sed vbi collatio vel electio nõ pertinebat ad istũ dispensantẽ, sed ad aliũ: tũc nõ valet dispẽsatio ad hoc, vt iste posit retinere illũ psonatũ: nisi cõsentiãt illi, quorũ est electio, vel collatio: quasi sentiant isti, ꝙ ex quo electio, vel collatio fuit à principio nulla, non sufficit sola dispẽsatio superioris superueniens: nisi sequatur noua electio, vel collatio, vel saltẽ illorũ consensus: ad quos spectat. Sed Inn. & Hosti. tenent indistinctè valere dispẽsationem superuenientẽ: quia d dispẽsatio cõfirmat id, qđ erat[d] inualidũ. Tollit enim impedimẽtũ, propter qđ electio, vel collatio erat nulla: ergo poterit nũc iste licitè obtinere psonatũ cũ bona cõscientia. Et cũ hac opi. transit hîc Ioan. An. Io. Cal. approbat istã decisionẽ, quãdo electio vel collatio erat nulla ex causa præcedẽti: vt in exemplo suprà posito. Secus dicit ex causa superuenienti: puta electus & cõfirmatus, seu prouisus per aliquem citra Episcopũ, cõmisit tale quid, propter quod ipso facto fuit priuatus beneficio: Episcopus dispensat nunc cũ isto. Non enim secundũ eũ sufficit ista dispensatio facta sine consensu eorũ, qui habẽt eligere, seu cõfirmare, seu prouidere. Quia iã ius eligendi seu prouidendi erat acquisitũ illis: ideò propter dispẽsationem superuenientem, non debent illi prid uari iure suo. Sicut in simili no. in. c. dudum. j. c. vbi concludit, quòd non põt dispensari circa personã vnius ex duobus electis in præiudicium alterius, cui ius iam erat acquisitũ ex inhabilitate alterius. Ad idẽ facit quod no. gl. in. c. quanuis. de rescrip. li. vj. vbi gl. no. examinat quæstionẽ, an Episcopus posit restituere depositum inuito patrono? & hæc vltima limitatio mihi placet. ¶ Sed circa dictum Inn. & Hosti. distinguerem aliter. licet enim causa nullitatis præcesserit, nõ tamẽ puto quòd indistinctè dispensatio superueniens, sufficiat. Sed dicerem sic, quòd aut erat tale delictum, seu defectus, qui non inducebat nullitatẽ ipso

sæ & stricti iuris nõ sunt ampliandæ, sed potius restringẽdę. c. ꝙ dilectio. de cõsan. & affi. c. j. &. ij. de fil. presby. in. vj. Quod intellige, qñ dispensatio fit ad instantiã alterius, & ad priuatã vtilitatem: secus qñ fieret motu proprio & ad publicã vtilitatem. quia essent ampliãdæ: vt not. voluit. d. Ant. & Mod. post eũ, in. c. cũ in cunctis. §. cũ verò. de elect. & vide do. Card. in c. quia circa. de cõsan. & affi. vbi videtur tenere contrarium. Et quæ sint illa, quæ inducant dispositionẽ. vide per gl. in sum. j. q. vij. & in c. de multa. & in c. expositi. de præben. & multa pulchra in materia dispensationis vide per Archi. in c. licet canon. de elect. lib. vj.

a ¶ Indagare. Adde Ro. cõs. cccl xxx.

SEB. SAPIA.

b ¶ Præsumit scientia. Hoc probari potest per regulã ꝙ qui non facit, quod facere tenet præsumitur in dolo. l. si procuratorem. §. dolo. & . l. dolus. ff. mãda. l. carceri. ff. de cust. reo. Et rationẽ dicit. d. Abbas. in. c. de eo, qui mit. in pos. ꝙ si prælatus abest ab ecclesia, in qua tenetur residere, & maritus ab vxore, præsumit malitiosa absẽtia. Et dicit Bal. in. l. quicũꝙ. col. j. s. de ser. fu. ꝙ nõ præsumit ignorãtia de eo, quod est notorium: sed potius præsumit dolus. quia scire tenentur.

SEB. SAPIA.

c ¶ Nam contraria. Vide text. cũ ibi not. in. l. quæsitũ. ff. de in ius vocã. in. l. aduersus. §. j. ff. de inof. test. & quæ notantur in l. scire. §. si mater. ff. de tuto. & curato. da. ab his.

d ¶ Quod erat. Adde ꝙ Spe. in ti. de lapsis & dispensatis. §. nũc de Epõrum. in fin. tenet opi. Inn. & Host. & eã. tenet Gas. Cal. cõs. j. de ele. alleg. Spe. sed Io. Cal. eo. loco dicit initiũ semper spectandũ: tamen cõmunior opin. est superior.

iure: sed dabat facultatem cassandi: & tunc indubitanter sufficit dispensatio sequens, etiã illis non vocatis: per ea, quæ no. Inn. in c. cũ nostris præalle. & in c. nisi. de renun. Aut inducebat nullitatẽ ipso iure: & si delictũ erat illis electoribus notũ, põttolerari dictũ Inn. & Host. quia non possunt illi allegare nullitatem ex facto eis iam noto. arg. in c. nulli. de elect. lib. vj. & in c. diuersis fallacijs. præalleg. Debẽt enim primo cõsensu perseuerare. Aut ignorabãt tẽpore electionis, seu prouisionis: & non credo dispensationẽ superuenientẽ sufficere sine illorum cõsensu. arg. opti. in d. c. nulli. ¶ † Vbi patet ꝙ electores possunt impugnare electionẽ propriam ex facto nouiter eis detecto. & hoc no. ¶ † In gl. j. no. glo. ꝙ superior nõ potest inuito electo ipsius electionem confirmare. Pro hoc facit, quia ad contrahendũ istud coniugiũ spirituale, requirit consensus eligentiũ, qui repræsentat ipsam ecclesiam, & etiam electi, qui est futurus sponsus: vt in c. seq. Sicut enim matrimoniũ carnale nõ potest contrahi sine consensu mulieris & viri: vt in c. cũ locũ. & c. tua. j. de sponsa. ita nec istud cõiugium spirituale, quod contrahit inter ecclesiam & electum. Ex hoc infert, ꝙ superior non potest aliquẽ compellere ad acceptandũ prælaturã. Quòd an sit verũ in Papa: vide quod dixi in c. fi. de postu. præla. An aũt peccet electus, non consentiẽdo electioni de se factæ: vide per Io. An. in c. si electio j. eo. lib. vj. & ibi cõcludit, ꝙ sic, si non reperitur alius ęquè idoneus, per quẽ possit Dei ecclesiæ consuli: aliâs secus. & dic, vt latius ibi no. ¶ Io. gl. ij. in fi. Not. hãc gl. pro decreto electionis: & in effectu facit duo. Primò quærit quid debeat cõtinere decretum secundum: an istud sit de substãtia electionis. Ad primã quæstionẽ breuiter dicendũ, ꝙ Decretũ est quędã scriptura continens seriem electionis à principio vsq; ad finẽ. Et fit ista scriptura siue decretũ, vt appareat formã fuisse seruatã in electione: & vt eligentes nõ possint amplius negare, quin consenserint electioni. Et dicit [a] decretũ à decerno decernis: quod idẽ est in proposito, quod ordino, seu dispono. Est ergo decretũ dispositio, seu ordinatio totius electionis: seu cõtinens ordinem electionis. & vide de materia bo. gl. in c. Episcopus. lxj. di. ¶ † An autẽ istud decretum faciat plenã fidem [b] super contentis in eo: tres reperiuntur opi. Prima Inno. & Cõpo. dicentiũ, ꝙ non: sed est potius quædã litera testimonialis secundũ eos. Mouent principaliter duplici motiuo. Primò, quia hæc scriptura fit sup facto capituli: ergo scriptura ista inita per capitulum, seu ipsius authoritate, nõ debet facere plenã fidem: quia non est credendũ scripturæ alicuius in facto proprio: vt no. in c. ij j. de fide instr. & in l. exemplo. C. de probatio. ¶ Secunda ratio: quia iura disponũt, vt mittantur ad superiorem instructores, qui habent superiorẽ instruere super ordine electionis: vt in c. nihil j. eo. & melius in. c. cupientes. eo. ti. lib. vj. Si enim decretum faceret plenam fidem, nõ esset opus mittere instructores: quia superfluis remedijs nõ est vtendũ. ¶ Secunda fuit opi. Hostiẽ. dicentis, ꝙ prima facie decretum facit fidẽ, nisi denegetur per aduersarios. Nec obst. quòd iuramandant instructores destinari: quia possunt intelligi eo casu, quo decretum non intercesserit, vel ad maiorem cautelam. ¶ Tertia fuit opi. d. Ant. distinguentis: vtrum decretum fuerit factũ per publicam personam attestãtem omnia fuisse gesta in præsentia sua: & tunc nõ apparet ratio, quare huic decreto non detur fides plena. Aut decretũ fuit confectũ manu priuata: & tunc procedit prima opi. Et hæc tertia opi. mihi satis placet: dummodò in tali scriptura interueniant omnia requisita ad substãtiam scripturæ publicæ: vt testiũ præsentia, & similia. ¶ † An aũt [c] iste notarius possit esse laicus [d] in actu electionis: dicam in c. quia propter j. eo. & plenè examinaui materiã in c. sicut j. ne cleri. vel mo. vbi examinaui generaliter vtrũ super spiritualibus possit laicus cõficere instrumentũ. Et an & qñ clerici notarij possint publicare scripturam: & arbitror, ꝙ eo casu, quo decretum fit per personam publicam, ꝙ non sit de necessitate, quòd apponatur sigillum capituli: quia scriptura publica facit esse fidem absq; alio adminiculo: sed sigillum est necessarium, quando scriptura est priuata. Ad hoc vide singulare dictum Innoc. menti semper tenendum in c. inter dilectos. de fid. instr. vbi dicit, ꝙ si instrumentum, siue priuilegium confectum manu publica, habeat sigillum appensum: licet perdatur sigillum, vel destruatur: nõ per hoc corruit fides instrumenti: quia sufficit authoritas notarij. Intellige quando scriptura habet omnia signa publicitatis: ideò cautum est, vt collationes beneficiorum & similia fiant per manũ publicã: ne destructo sigillo prælati corruat fides instrumenti. † Ad secundam quæstionem gl. an istud decretum sit de substantia electionis. gl. j. recitat quosdam tenere, quòd non: sed postmodũ sentit contrarium: quia hodiè publicatio voluntatum est de substantia. &c. Sed vt dicit Io. Andr. & bene gl. in hoc ineptè loquit: quia quanuis ea, quæ dicuntur in gl. sint de substantia electionis tãquã concernentia formam: non tamen sequitur, quòd ista scriptura sit de substantia electionis: imò tenet Hostiẽ. ꝙ decretum non sit de substautia electionis. sed satis est, ꝙ de ea possit fides aliter fieri. & de hoc videtur gl. in d. c. Episcopus. lxj. di. Quidam tamen voluerunt dicere, ꝙ decretum est de substantia postulationis, & non electionis. Cuius contrarium probatur in c. Osius. §. sed aliud. ea. di. ¶ † In gl. in verbo. *coniugata*. in fi. No. singulariter istam glo. iuncto text. nam quotidie [e] solet allegari: nec habemus super hoc aliquem text. expressum. Ex qua glo. collige, ꝙ natus ex soluto & soluta legitimatur per sequens matrimonium: licet mulier non esset cõcubina: sed ex furtiuo accessu genuerit filium. & idem sentit gl. in c. qualis. xxx. qõ. v. Et hanc opin. secutus est Ioan. And. hîc. Trãsit etiam domi. Anto. & Goff. in sum. huius titu. seu de fi. presbyt. in §. si quis. Sed Barto. tenet contrarium in l. concubinam. ff. de cõcub. & idem Petr. de Ancha. & dicit se vidisse consilium Oldr. super hoc. Mouentur isti: quia iura de hac legitimatione loquentia requirunt, quòd filius sit natus ex concubina retenta in domo loco vxoris ex indubitato affectu: vt instit. de nupti. ℨ. aliquando & de hæredib. quæ ab intesta. defe. §. quibus. Posset addi iudicio meo hîc ratio fortior. Nam natus ex non concubina, sed ex furtiuo accessu, non potest de iure ostendere patrem. Est enim vulgò quasi conceptus: quia non subest aliqua præsumptio, quare magis dicatur filius istius, quàm alterius. arg. l. vulgo concepti. ff. de stat. homi. ergo non debet iste legitimari per sequens matrimonium: cum non sit indubitatus filius. Nam fortè ob hanc causam iura ciuilia requisiuerunt concubinam ad hoc, vt proles legitimetur ex sequenti matrimonio. Et quanquã prædicta multum vrgeant, tñ sequor opi. glo. fauore legitimationis & matrimonij. & per. c. tanta j. qui fil. sint legiti. vbi text. circa istam legitimationem non requirit concubinatum, sed solùm fundat se super fauore matrimonij: & requirit duntaxat, ꝙ tempore conceptionis poterat esse matrimonium inter virum & mulierem. Facit quod in simili no. ibi & in regula, sine culpa. de regu. iur. lib. vj. in mercu. Nam iura ciuilia requirunt ad hoc, vt legitimetur proles præcedens, ꝙ interueniãt in isto matrimonio instrumenta dotalia: vt instit. de nupt. in §. præalleg. & tñ ius canonicum nullam facit mẽtionem de huiusmodi instrumẽtis dotalibus: sed solùm fundat se super fauore matrimonij. Vnde sicut nõ curatur de instrumentis dotalibus: itanec curandum est de concubinatu: sed illud solùm sufficit ad legitimationem,

SEB. SAPIA.
a ¶ Et dicit. Vide Mod. in l. ne quic quã. §. vbi decretũ ff. de offi. pconſ. & lega. in l. si finita. §. Iuli. ff. de dã. infecto.
b ¶ Plenã fidẽ. Ad de Spe. in ti, de elect. §. j. versi. celebrata. vbi latè de materia.

SEB. SAPIA.
c ¶ An autẽ. Vide not. per Dec. in c. decernimus. colũ. ij. j. de iudi. vbi disputat, an religiosi & clerici possint esse notarij.

d ¶ Laicus. Adde Spe. in tit. de instr. edi. §. viij. ver. quid ergo.

ZACHARIAS.
¶ Adde Car. Mãdag. in tracta. suo de elect. parte. j. c. xix. eundẽ in eadẽ parte. c. xxij. in gl. in ver. secreto.

SEB. SAPIA.
e ¶ Nã quotidie. Vide Ang. Aret. in §. fi. inst. de nu. per practic. Pap. in for. libel. quo petitur hæred. ab inte. in gl. in verf. nullis. Mod. in. l. generali. §. j. C. de inst. & substit. vide latè per Deci. in consi. clv. & diligenter. vbi tandẽ cõcludit id quod Abb. hîc.

12 13 14 15 16 17 a b c d e

tionem,ꝙ tẽpore conceptionis poterat eſſe matrimonium inter
a virum & mulierem[a]. Et ex prædictis iuncta gl. habes bene notare
b ꝙ etiam in materia reſtringibili, appellatione legitimè[b] nati, venit
legitimatus per ſequens matrimoniũ. Fingitur enim legitimè natus. Et ex hoc puto, quòd talis ſic legitimatus ſuccedit in feudo paterno. arg. hîc iuncto c. cum in cunctis. s. eo. de quo vide quod plenius dixi in c. tanta. qui fil. ſint legi. ¶ † Si aũt matrimoniũ nõ fuiſ
18 ſet ſecutum: tunc credo, ꝙ iſte natus ex furtiuo acceſſu ad mulierem, non ſuccedat patri in aliquo decedenti ab inteſtato: quia iura dicentia, ꝙ filij naturales ſuccedant patri ab inteſtato in duabus vncijs, non extantibus filijs legitimis: nec coniuge: vt in auſ. licet C. de nat. libe. loquuntur in natis ex concubina retenta in domo, indubitato affectu: vt eſt tex. ſatis bonus & clarus, in auſ. quibus mod. nat. effi. ſui. § ſi quis aũt defunctus. Et hanc opi. firmat Ioan. And. in addi. Spe. in tit. qui fil. ſint legi. circa prin. vbi dicit, ꝙ licet omnes nati ex ſoluto & ſoluta, appellentur ex communi vſu naturales: tamen propriè naturales dicuntur nati ex concubina retẽta in domo loco vxoris. Et facit hoc dictum ad ſtatuta facientia mentionem de naturalibus tantùm. Et idem videtur voluiſſe Spec. in tit. de ſuc. ab inteſta. in ver. nunc de naturalium. vbi requirit tria. Primò, ꝙ iſti ſint nati ex ſoluto, & ſoluta. Secundò, ꝙ ex concubina. Tertiò, ꝙ ſit vnica concubina. Et hanc opinionem firmat glo. in c. niſi cum pridem. in verſ. Manſeres. de renun. & in c. per venerabilem. qui fil. ſint legiti. in verbo: non naturalibus. & videtur de hoc bo. tex. in c. liberi. xxxij. q. iiij. Quare aũt aliud in hac quęſtione, quàm in præcedenti? dic, ꝙ ibi ſuperuenit matrimonium, vnde fauore matrimonij ſubſequitur legitimatio. Sed in caſu noſtro non ſuperuenit matrimonium: ſed ſolũ loquitur de facultate ſuccedendi. Vnde non debemus diſcedere à diſpoſitione iuris ciuilis: præſertim cùm ſubſit cauſa legitima excludendi eos à ſucceſsione
19 per rationem, quam. s. allegaui. ¶ † Filij autem presbyterorũ [c] nõ
c ſuccedunt patri in aliquo: quia non dicuntur propriè naturales, ſed ſpurij: quia presbyteri dicuntur quaſi matrimonium contraxiſſe cum eccleſijs. Vnde dicuntur committere nõ ſimplicem fornicationem, ſed adulterium. De quo vide gloſſ. not. quam tenebis menti in. d. c. per venerabilem. in ver. adulterinis. & glo. in. l. ij. C. de Epiſ. & cle. per Bar. in. l. fi gener. ff. de his, qui. vt indig. per Archid. in c. eos. xxxij. diſtin. Item quia concubinatus in eis eſt omnino damnatus: vt ĩ. de coha. cle. & mul. per totum. ¶ In gloſ. in ver. *innuit nullam eſſe.* in fi. No. gl. iuncto tex. pro intellectu iſtius. c. cũ in cunctis. quod melius declaratur hîc, quàm ibi: & tene concluſionem huius glo. ꝙ quo ad vtrunq; , ille eſt canon latæ ſnĩæ: ſed clarius hoc probatur in c. fi cõpromiſſarius. & c. quãquã ĩ. eo. lib. vj.
20 ¶ † Vnũ tamẽ ſcias, ꝙ ſi eligitur criminoſus occultus, electio nõ
d eſt ipſo iure nulla, ſed annullãda: [d] vt eſt tex. no. in c. inter dilectos. de exceſsi. Præla. & vide quod dixi in c. ſuper eo. s. eo. ¶ In gloſ. in ver. *in ſcholis.* in fi. Not. gl. quæ quotidiè ſolet allegari. Quandoq; tamen ſcholares exiſtentes in partibus effecti aliqualiter elati ex proſperitate fortunæ, dicunt alijs ſcholaribus, non noui vos. con
21 tra quos gloſſ. arguit in c. prophetauit. j. q. j. ¶ † In gl. in ver. *ignorantiam.* in fi. Not. duo ex iſta gloſ. Primò, quòd quis præſumitur ſcire factum alterius, quando eſt tale factum, quod tenebatur indagare ex officio ſuo: ſecus ſi non tenebatur inquirere. Nam tunc præſumitur ignorantia de facto alieno: quo caſu debet intelligi regula, præſumitur ignorantia. de regu. iur. lib. vj. Et ad hoc ſolet allegari quotidiè iſte tex. iuncta glo. ¶ Ex hoc infero, ꝙ ſi Prælatus cõtulit ſubdito indigno dignitatem, vel beneficium: præſumitur ſciuiſſe eius indignitatem: niſi probet ignorantiam. Quia tenebatur prius inquirere de vita & moribus illius: vt in c. poſtquã. s. eo.
22 & in c. nihil ĩ. eo. cum ſimi. ¶ † Secundò no. ꝙ ignorantia [e] poteſt
e probari per proprium iuramentum. [f] Idem no. glo. in c. nulli ĩ. eo.
f lib. vj. & in c. in electum. xxxiiij. q. ij. Facit text. in c. ſi verò. ij ĩ. de ſenten. excom. Quod tamen limitat Pau. in cle. cõſtitutionem. de electio. niſi communiter fuiſſet ille habitus pro illegitimo, ſeu fama fuiſſet orta contra eum. Nam tunc non debet ſtari iuramento proprio: cùm ſit vrgens præſumptio contra eum. quod ſatis mihi placet. & not. illud verbum. ¶ Item ſecundum Compoſt. poterit probari ignorantia, probando quòd electus communiter habebatur pro legitimo, & tanquã legitimus ſungerebatur publicis honoribus. ¶ In gl. pen. in fi. do&. communiter concludunt, ꝙ aut canonici elegerunt ante reſtitutionem factam per Papam: & tunc tenet electio: quia fuit facta ad eccleſiam vacantem. Nec poterãt diuinare, ꝙ Papa vellet illum reſtituere, vel præſumere: ꝙ Papa vellet ipſum eligere ex plenitudine pote
23 ſtatis. † Quia ſecundum Inn. non debet Papa generaliter vti plenitudine poteſtatis: ſed ex a
cauſa tantùm. quod verbum ſingulariter not. Nam cũ iura ſint fundata ſuper ratione. j. diſt. c. conſuetudo. non debet Papa recedere à iure ordinato ſine cauſa. Et vide ad hoc quod dixi in c. de multa. de præbẽ. Et prædicta intellige: niſi Papa appoſuiſſet decretum afficiens, etiã ignorantes: vt in cle. j. de conceſ. præben. Aut Papa conſtituit, vel elegit antè, quã canonici elegiſſent: & tunc non valet electio canonicorum, quantuncunq; ignorantium: quia reperitur facta ad eccleſiam non vacantem: contra c. ij. de conceſ. præben. Et hæc quæſtio procedit præſuppoſito, quòd dignitas depoſiti non b
vacet in curia. de quo dicendum, vt legitur & no. in c. ij. de præbẽ. lib. vj. Et an beneficia promoti in curia vacent, vide gloſ. in clemen. j. vt lite penden.

¶ Et mulierem. Adde quod Ang. cõſi. xxix. vbi latè examinãs hanc materiam dicit, ꝙ determinatio canoni. procedit in foro eccleſiaſtico, non in Cæſareo. & ibi vide an ſuccedat in feudo: & Ro. etiam conſil. cclxv. concludit ꝙ non ſuccedat.

SEB. SAPIA.

¶ Appellatione legitimè. Vide p do. Iaſ. in. l. ſi quis pro emptore. ff. de vſuca. vbi latè, an legitimatus veniat appellatione legitimi. vide Deci. in cõſi. clv. col. iij. vbi ponit ad quos effectus legitimatus ꝙ ſubſequẽs matrimonium cenſeatur legitimus. & ibi nũ quid excludat ſubſtitutum.

c ¶ Presbyterorũ. Adde Bar. conſi. xlix. quid de alijs naturalibus, ponam in. c. per venerabilem.

ZACHARIAS

d ¶ Sed annullãda. Adde Car. Mandago. in ſæpe allega. trac. de ele. parte. col. lix. in gl. in ver. periurus. & in verſ. tales. & Feli. in. c. querelam. in iij. col. in princ. de iureiur.

SEB. SAPIA.

e ¶ Quòd ignorantia. vide Ang. in. l. plagij criminis accuſatio. C. adle. fla. de plagi. facit regula, quam ponit gl. in. §. ſed iſtę. in iſti. de actio. quòd in his, quæ dependent ex volũtate alicuius, ſtat ſuo iuramento.

f ¶ Propriũ iuramentum. Adde Roma. conſi. ccclxxxj.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus citra Epiſcopum poteſt ad aliam prælaturam eligi: Epiſcopus verò debet poſtulari.*
2 *Infirmitas impediens, eſt cauſa, ne aliquis promouea tur in Prælatum.*
3 *Eligentes non poſſunt in præiudicium electi validitatem illius electionis compromittere. §.*
4 *Electus poteſt diſſentire ante confirmationem ſine conſenſu ſuperioris, poſteà verò non. 11.*
6 *Conſenſus contrahentium ſufficit, quòd interueniat diuerſo tempore, vnus ab alio.*
7 *Repulſus ratione alicuius incapacitatis: an præſumatur ſemper in illa incapacitate permanere: an onus probandi transferatur in excipientem.*
8 *Res inter alios acta, licet non faciat plenam fidem in alio caſu: tamẽ facit præſumptionẽ, quæ tranſfert onus probandi in aduerſarium.*
9 *Maior pars poteſt renuntiare honori introducto in fauorem totius collegij.*
10 *Matrimonium in ſtatutis, intelligitur de carnali, non ſpirituali.*

CAP. XXI.

CVm inter canonicos. ¶ Electus à maiori parte capituli, ſi eſt idoneus, & cõſenſerit, vel cõſentire velit, etiã ſi non ſit de gremio eccleſiæ, refutari non poteſt. Vel aliter ſic. Non poſſunt electores in præiudicium electi compromittere: ſed ſi conſenſerit electioni ſuæ, vel cõſentire velit, non obſtante laudo in contrariũ lato, eſt confirmandus: ſi aliud canonicum ſibi f
non obſiſtat: licet non ſit de gremio illius eccleſiæ quantuncunq; ob hanc cauſam à minori parte ſuit appellatum. Et in hoc vltimo eſt iſte tex. multum not. Diuiditur. Nam primò factum, & partium allegationes. Secundò ibi:

ZACHARIAS.

a ¶ Prælatus citra Episcopū. Adde ne te fallat hoc dictum: quia est nimis crudū, ꝙ Abbas exemptus eligi nō potest, sed postulari à Rom. pontifice: vt per Hosti. in, c. cū venerabilis. j. de consue. vel etiā vt cō munior est opi. à legato à latere. & hāc cōmunem tenent Ber. & Compost. in. c. vl. j. de postul. sed tu dic, ꝙ etiam eligi pōt per istū text. Pro quo est alius tex. in ter. in. c. si Abbatem. eod. ti. lib. vj. & ibi per Archi. Pet. de Anch. Dom. & Philip. Fran. & dixi. s. in addi. & istū in. c. bonæ. lo. ñ. in ver. postulat. in prin. de postu. Præla.

b ¶ Coadiutor. Ad de latè Old. cōsi. xliij.

SEB. SAPIA.

c ¶ Nūquid. Vide no. in. l. cōtinuus. in prin. ff. de ver. obl. in. l. j. in prin. ff. de pac. & dicit Bal. in. l. j. col. antepenul. C. qui admit. ꝙ vbi requiritur cōsensus, debet intelligi in ipso actu: quia dicitur consensus, quasi simul sensus. de quo etiam per Mod. in. l. si quis mihi bona. §. iussum. ff. de ac. quirē. hæredi.

d ¶ Interueniat. Ad de Fran. de Aret. cōsi. xiij. Lapum allegat. lvij. Cald. consi. v. de spōsa.

discretioni. diffiniendū committitur. ¶ Casus literalis. Vacāte ecclesia Saonen. canonici conuenerunt simul ad electionē celebrandā, & singuli requisiti communi consensu Prępositum Astensem elegerunt, excepto. S. Subdiacono, qui prius appellauit: ne dictum Præpositū eligerent morbo Epileptico laborantē. Pro quo alia vice tanquā inhabilis fuerat recusatus: nec ad aliam ecclesiam debet fieri transitus, donec reperitur idoneus in ecclesia Saonen. Postmodum Archipresbyter pro parte sua dictus. S. pro se, super quæstiōe ista in Mediolanen. Archiepiscopum compromiserunt Archiepiscopus magistrum. G. modicen. canonicum eis dedit in Episcopum, & etiam cōfirmauit. Demū causa super his ad sedem Apostolicam est delata. hæc & alia in præsentia Papæ allegata fuerunt: mandat Papa quibusdam, quia cōstat electionem de præposito prędicto à maiori & saniori parte capituli celebratam fuisse publicatam, etiam & subscriptam, electionē ipsam debeant confirmare: dūmodò dictus præpositus 6
electioni de se factæ consenserit. Cùm per mutuum consensum eligentiū & electi, quasi coniugale vinculum sit contractum: nisi sufficienter sit ostēsum eundē præpositum morbo epileptico laborare: super quo extitit appellatū contra ipsum nō obstante appellatione, si qua ex alijs causis superius memoratis fuerit interposita, quæ friuolæ sunt: nec obstāte eo, quod post talem electionem per Archiepiscopū dicitur esse factum: quanuis à partibus compromissum fuerit in eundē: cùm electores ab electione non potuerunt resilire. Et idē est etiam si non compromiserunt: etiam si dictus præpositus nondū electioni factæ consensit: duntamen velit consentire: electionē illius debeāt confirmare: dūmodò morbo non laboret obiecto. Ber. ¶ No. j. ꝙ prælatus citra Episcopū [a] potest eligi in Episcopū: nec est necesse, quòd postuletur tanquā dignitati suæ alligatus: quia nō est in vinculo matrimoniali obligatus: ideò potest eligi. ad idem. c. innotuit. s. e. & c. si Abbatem j. e. lib. vj. ¶ No. j. ibi: *in capitulum.* ꝙ electio prælati fit in capitulo. Quando ꝙ tamē fit in choro: vt in. c. cū nobis. s. eo. & in hoc standum est cōsuetudini: vt ibi no. ¶ No. iij. ꝙ contra nominatū potest singularis de ecclesia opponere ne eligatur: & ex iusta causa ad superiorem appellare. ¶ † No. ꝙ patiens morbum impedientem morbosum administrare dignitatē, est ineligibilis. Infirmitas enim impedit promouendum, si dubitatur de cōualescentia. Nō tamē repellit iam promotum: sed debet sibidari coadiutor [b] j. de cleri. ęgro. c. tua. & in. c. de rectoribus. ¶ † Not. ꝙ canonici non possunt in
prejudiciū electi facere compromissum super electione, vel validitate electionis iam factæ, etiā si electionis validitas reuocetur in dubiū. ¶ † No. ꝙ per consensum electi & eligentium contrahitur spirituale coniugium inter ecclesiam & electum. Non ergo ad istud vinculum contrahendum necessariò requiritur confirmatio, vel consecratio: sed ex solo cōsensu eligentium & electi contrahitur: per confirmationem autem subsequentem illud vinculum efficitur ratum: quia non potest amplius electus renuntiare sine superioris consensu: vt in c. ij. de translatio. Episcopi. Per consecrationem verò dicitur tale coniugium consummari: vt in. c. fi. eo. tit. vbi bon. tex. Vnde quēadmodum inter virum & vxorem ex solo consensu contrahitur matrimonium carnale: vt in cap. sufficiat. xxvij. q. ij. & in. c. fin. de sponsa. duo. Ita dicendum in isto coniugio spirituali: nam canoni ei eligēdo repræsentant ecclesiam: vt in. c. requisisti. &. c. relatum. de test. ¶ † Not. ꝙ de necessitate non requiritur, ꝙ tempore consensus præstiti per electum, eligentes perdurent in priori consensu. Ex quo enim semel elegerunt, potest electus posteà consentire: licet electores nunc dissentiant. quia cùm non possint de iure dissentire: vt in. c. publicato j. eo. perinde est, ac si perdurarēt in priori consensu. Et per hunc tex. reprobatur opi. cuiusdam doct. antiqui, qui tenuit in hoc contrarium: dicēs de necessitate requiri, ne consensus eligentium & electi concurrant eodem tēpore. Nec sufficit, quòd electus cōsentiat eo tempore, quo electores dissentiūt. argu. c. fi. de procu. lib. vj. Fatebatur tamen, ꝙ electores debebant compelli ad consentiendum. Sed hæc opin. euidenter reprobatur hîc. Nec obst. c. fi. præalle. quia loquitur in eo casu, quo is, qui primò consensit, potest dissentire ante consensum per aliam partem præstitū. Sed in casu nostro, non possunt canonici resilire, ex quo semel elegerunt. Sunt enim functi officio eorum: vt plenè dixi in 6
c. pen. de postu. Præla. ¶ † Et faciunt prædicta ad quæstionē, nun c
quid [c] in alijs actibus seu gerendis, valeat contractus, si partes consentiunt diuerso tēpore? Et primò pono in matrimonio: mulier consensit hodiè: demum elapsis aliquibus diebus consensit masculus: nunquid matrimonium dicatur contractum. Sic etiam potest poni exemplum in alijs. Pone, ꝙ hodiè consensi venditioni de aliqua re factæ: tu non consensisti statim, sed interiecto tēpore: nunquid valeat talis venditio, seu emptio? vide ad hoc glo. no. in. l. consensu. ff. de actio. & oblig. & in. l. j. de contrahen. emp. Specu. in titu. de sponsa. in. j. col. Et videtur ibi concludi, ꝙ contrahentes debent eodem tēpore consentire. sed cōtrarium videtur notari per Hosti. & Ioan. And. in. c. dilectus. &. c. ex literis. el. ij. de spon. Sentiunt enim, ꝙ si is, qui primò consensit, perduret in suo consensu non habet officere: ꝙ alterius consensus diuerso tempore interue d
niat [d]. Nam dicuntur consentire. i. simul sentire. quia perseuerādo in primo consensu, dicūtur consentire tempore consensus ab alia parte præstiti. Et pro hoc optimè facit iste tex. hîc. Nam contrahitur hîc matrimonium spirituale: licet consensus eligentium & electi, non interueniat eodem tēpore: quia canonici videntur cōsentire, ex quo nequeunt à priori consensu resilire. & ad idem. c. fi. de procura. libr. vj. ¶ In glo. j. ibi: *dicitur esse capitulum, vbi maior pars.* Not. singulariter istam glo. ꝙ vbicunq; est dissensio inter illos de capitulo super iuribus capitularibus, capitulum dicitur esse, vbi est maior pars: & tanquam capitulum potest constituere procuratorem, & alia agere, quæ pertinent ad dispositionem capituli. Nā in dubio præsumitur pro maiori parte, donec minor pars ostēderit causam legitimam contra maiorem partē: vt in. c. j. de his quæ fiunt à maio. parte ca. & in. l. quod maior. ff. ad muni. & in. c. apostolica. lvj. dist. Nec obstat, si dicatur collegium consistere penes duas partes: vt in. l. nulli. & in. l. planè. ff. quod cuiusq; vniuer. Quia illud procedit dum collegium est in congregando: sed postquàm est congregatū, & disceptatio est inter eos, dicitur consistere collegium penes maiorem partem capituli: vt plenè dixi in. c. cum nobis. s. eodem. Et no. bene glo. in fi. in eo, quod dicit, quòd si procurator est constitutus à maiori parte, habebit expensas à capitulo: licet sit litigium cum singulis de capitulo. Goffre. tamen nititur impugnare hoc dictum glo. motus: quia non debet isti prouideri de bonis aduersariorum. Hosti. dicit, ꝙ regularis debet expensas habere ab ecclesia, etiam lite pendente: cùm non habeat vnde illas faciat: iuxta illud, quod legi. & not. in. c. olim. & in. c. ex parte j. de accusa. ¶ Secularis autem litigabit de suo: & si obtinebit, recuperabit expensas ab ecclesia, ex quo vtiliter gessit negotium ecclesiæ: vt in. c. cum pro causa. de procur. Si verò succumbit, sentiet ipse & socij damnum. Aduerte, quia hæc dicta Hosti. puto procedere non in maiori parte capituli: sed in minori parte litigāte pro ecclesia. Vñ posset in hac materia sic distingui: ꝙ aut litigat maior pars & habebit expensas ab ecclesia, ex quo litigat pro iuribus ecclesiæ.

Vnde

Vnde præsumitur moueri bono zelo.arg.hîc. Nam hoc appellat capitulũ,vbi est maior pars:licet sit dissensio inter singulares de capitulo.ergo debet cõsequi omnia iura de capitulo.argl.in regula, accessorium.de reg.iur.libr.vj.Credo tamen,quòd si maior pars capituli,fouet iniustam causam improbabiliter: quòd satis faciet dando ecclesiæ de proprio.arg.in.c.de multa.de præbend.& in.l. non est ignotum.§.de administra.tuto.sed respectu minoris partis satis potest teneri opinio Hostien. ¶ †In glos.in vers. *recusatus*. in fi.Not.ex hac glo.duo.Primò [a],quòd sicut semel crimino
7 a b sus præsumitur perdurare in eodem crimine,nisi probetur emendatus:[b]vt in regula,semel malus. de regulis iuris.libr.vj.Ita videtur dicendum in morbo:vt semel morbosus præsumatur labora re eodem morbo,nisi probet se liberatum. Et in hoc tene menti istam glos.nam aliqui tenent contrarium:vt statim dicam. ¶ Secundò not.ex glos.quòd semel repulsus prætextu morbi,non potest amplius eligi:nisi probet se liberatum.vnde repulsio facta respectu vnius ecclesiæ facit fidem,quo ad aliam ecclesiam: sicut in sententia lata contra electum super crimine:vt in.c.super eo.s̃.eodem. ¶ Innocen.& Hostien.aliter distingunt,quo ad vtrumq; dictum.Dicunt enim,aut quis fuit repulsus ex vitio durabili:vt puta propter crimen,vel infamiam.& procedit primum dictũ. Aut repulsus ex vitio,seu defectu non durabili:tunc non sufficit probare quẽ fuisse aliâs repulsum,vel morbosum:sed oportet, quòd probetur eum de præsenti illo morbo laborare.argu.hîc,vbi Papa nõ mandat inquiri:an aliâs fuisset repulsus,licet hoc fuisset obiectum:sed solùm mandat inquiri de existentia morbi.Domi.Anto.dicit,quòd quo ad excipientem,nõ est fundata intentio ex eo, quòd semel fuerat repulsus :quia variata electione variatur effectus sententiæ.vnde excipiens habet de nouo probare.& sic intelligit text.in medio.sed si aliâs morbosus petit se,vt sanum admitti,debet probare se liberatum:vt in fin.c.Ioan.Andr. tenuit indistinctè,quòd onus probãdi incumbit ei,qui semel morbosus[c] fuit
c repulsus.argum.huius text.in fi.Item,quia præsumptio transfert onus probandi in aduersarium:vt in.c.vnico.vt eccl. benefi.& sic
d in effectu approbat opi.glo.quæ mihi satis placet. [d]Nam ea,quæ non mutantur solo cursu temporis,non præsumũtur mutata.vnde sufficit in illis probare,quòd aliquo tempore extiterunt: sicut dicimus in eo,qui semel fuit dominus, vel semel possessor. Nam semper presumitur dominus,vel possessor:nisi probetur contrarium.vt leg.& not.in.l.siue possidetis.C.de probatio.& dixi in.c. in præsentia.eodem titu.Morbus autem non tollitur solo tractu temporis:ideò præsumitur quis in eodẽ perdurare:sicut dicimus in furioso.licet enim ille sit morbus curabilis,tamen semel furio-
e sus [e] semper præsumitur talis [f]: nisi probetur contrarium : vt est
f tex.iuncta glos.in.c.fin.de suc.ab intesta.& in.c.indicas.iij.qõ.ix.
8 ¶ †Nec obstat si dicatur,q̃ res inter alios iudicata,non debet facere fidem in alio casu:vt in.c.inter dilectos.de fide instru.quia dico,q̃ licet non faciat plenam fidem,facit tamen presumptionem: vt dixi in.c.veniens.ij.de testib.sed sola præsumptio sufficit ad remouendum promouendum.argu.in.c.super eo.s̃.eo.lxxxj.dist.c. tantis.Et quãquã morbus non sit delictũ,tamẽ est defectus:debet enim clarè constare de idoneitate promouẽdi:vt in.c.cum nobis. s̃.eo. ¶ In gl.in ver. *nec ad aliam ecclesiam*. ibi: *Tan.dixit & melius*. Et hæc opi.Tan.cõmuniter hîc allegabatur per doct.& eã approbat consuetudo,secundum Host.& teneas illam,quicquid posteâ dixerit Hosti.Nam videtur clarè probari per istum tex.vbi Papa
9 reputat friuolã exceptionẽ. †Et ex hoc not.q̃ maior pars potest renuntiare fauori introducto ad honorẽ totius collegij. ¶ In glo. in ver. *& confirmauit*. ibi: *quoniam tanquàm arbiter elegit*. quasi velit glo.dicere,q̃ cũ quis habet ius eligendi & confirmandi,eodẽ iure eligendo videtur confirmare:secus si habet iure diuerso. Puta iure deuoluto, & iure proprio,vel tanquã arbiter & tanquã Archiepiscopus:quia cũ repręsentet duas personas,potest separatim illos actus exercere.De hoc vide quod dixi plenius in.c.causam.s̃. eo.& quod no.do.de Rot.decis.cclv.& glo.in.c.vt circa j.eo.libr. vij. ¶ In gl.in ver. *& subscriptam*. in fi.tene glos.& ad istũ tex.dic, q̃ Papa ponderauit,q̃ electio erat facta & subscripta ad magis notandã inconstantiam canonicorũ:sed quo ad impotentiam varian di sufficit sola publicatio scrutinij:vt in.c.publicato j.eod.& dicit

a ~ SEB.SAPIA. ¶ Primò. Vide Feli.in.c.j.col.ix.ver.*fallit octauò*.j.de proba.latè per And.Sicu.in.c.testimonium.in glo.in verb.emendatus.vbi etiã remissiuè per Feli.j. de testi.vide circa hãc regulã Abb.& Felin.in.c. scribam.j.de præsump.Et quod si quis per triẽniũ laudabiliter vixit,præsumatur emẽdatus:ponit Io.de Imo.in.c.cũ deputati.j.de iudi.

Inno.hoc procedere etiã in electionibus canonicorum:vt post publicationem factã non liceat variare.arg.ij.q.vj.c.ei qui.§. nominationes.& in.l.hi,qui ad ciuilia.C.de appel.& not.
10 hoc vltimum. ¶ †In gl.in verbo, *quasi coniugale*.in fi.No.duo ex hac glo.Primò, [g]q̃ per solum consensum eligentiũ & electi,est verè cõtractum matrimonium spirituale:sed quia adhuc non est ratum,id est firmũ:tex.vtitur hac
g dictione quasi.Vel dic secundum doct.q̃ ideò dicit quasi:quia coniugium spirituale dicitur contrahi ad instar carnalis: vnde dicitur istud quasi coniugiũ:quia verũ & proprium coniugium dicitur carnale:istud spirituale est quasi coniugiũ.Et hoc not.pro statutis facientibus mentionẽ de coniugio:vt intelligantur de car
h nali,& non de spirituali[h]:quia in statutis verba capiuntur propriè:& non impropriè:vt in.c. in nostra j.de iniur. ¶ Ad prædicta, q̃ dicatur esse cõtractũ coniugium per cõsensum: vide glos.in.c.quanto.lxiij.dist.quæ dicit,q̃ per solam electionẽ acquiritur ius prælaturæ & ius administrandi in habitu:sed per confirmationem acquiritur exercitiũ.& idem sentit glo.in
11 l.priuatorũ.C.de iurisdi.om.iudi. ¶ †Secũdò not.ex glo.q̃ electus potest ante confirmationẽ renuntiare electioni de factæ quantuncũq; consenserit.de quo vide glo.pleniorem in.c.si electio j.eo.lib.vj. ¶ In glo.in verbo,*resilire*.in fi.dic melius,vt dixi in.c.bonę.alleg.in gl.quia differentia est inter electionem & postulationem. ¶ In gl.in verbo, *non compromiserint*. ibi, *maximè supple*. Tene gl.quia sicut non possunt electores directè recedere abelectione:vt in.c. publicato j.eo.ita nec indirectè cõpromittendo in præiudiciũ electi.Nam eò,q̃ elegerunt, functi sunt eorũ officio:vt plenè dixi in.c. penul.s̃.de postula.Pręla.ergo non possunt com
f promittere in præiudicium electi. ¶ Extra gl. quæritur,quid si iste.s.canonicus obtulisset in capitulo probatiões super morbo obiecto, & appellasset:nũquid illa oblatio probationis habuisset iustificare appellationẽ? videtur quòd
~ SEB.SAPIA. g sic,per.c.interpositam j.de appella. Contrarium no.tenet hîc Inno.dicens contrariũ procedere in iudicio:secus autẽ qn̄ oblatio probationis fuit extra iudiciũ:quia cũ capitulum vtatur iure suo,nõ tenet recipere probationes super exceptionibus oblatis cũ non sit iudex, sed pars. Idẽ dicit Inn.si Episcopo parato alicui cõferre beneficiũ comparet tertius,& opponit,q̃ ille est criminosus offerendo probationem super criminibus obiectis:nõ tenetur Episcopus ante collationem admittere probationem si non vult.nec probationis oblatio habet iustificare appellationem propter reiectã probationem. Quia nõ procedit Episcopus in collatione vt

b ¶ Emẽdatus. Ad de Ro. consil.cc. xxxvj.

ZACHARIAS. ¶ Et quis modus est seruãdus in volẽte probare,tex. in.c.testimoniũ. de test.& Pet. de Anch.cõsil.xxx. Sedaduerte,quòd vbi quis per triennium stetisset absq; perpetrando flagitiũ:de quo fuit aliquis conuictus q̃ absq; alia probatione præsumitur esse emendatus.notat Bald,& Angel. in authentica. demancipa, §.ñ.

c ¶ Semel morbosus.adde Ro.cõsi. cclxxxvij,vbicõ suluit , q̃ quis semel excõmunicatus,semper debet euitari ,donec legitimè probetur absolutio.

~ SEB.SAPIA. d ¶ Satis placet. Vide Bar.in.l.de ętate.colũ.pen.ff.de mino.in.l.spadonem.§.qui absolutus.ff.de excusatuto.

e ¶ Semel . Adde Alex.consil.cxlj. j.libro.

~ SEB.SAPIA. f ¶ Præsumitur talis. Vide Mod.in l.furiosum.C.qui testa.face.pos. & not.in.l. diuus.ff. de offi.præsi.

~ SEB.SAPIA. g ¶ Primò. Vide tex.in.c.nisi cum pridem.versi.verùm.j.de renun. per quẽ dicit Car. in consi.cxlj.punctus quæstiõis,q̃ qui acceptauit beneficium sibi collatũ, videtur per quasicontractum se obligare ad administrationẽ.Et vide Feli.in capi. quoniam. §.porro.in prin.j.vt lite non contesta. vbi dicit,quòd multę

sunt differẽtiæ inter matrimonium spirituale,& carnale; adeò q̃ qui vult de vno ad alterum arguere, debet probare similitudinem . & istud voluit Imo.in.c.tuæ,j.de sponsa.

h ¶ De spirituali.Adde quod Ro.sing.suis fo.xxiij.dicit,q̃ ita pater tenetur dare eandem dotem filiæ volenti intrare monasterium,quam daret,si vellet secundò nubere.

iudex: sed vt pars vtens iure suo. vñ non tenet ius suũ dimittere propter exceptionẽ & oblatam probationem. Caueat tñ ne conferat indigno beneficium; quia ex hoc posset puniri. Et idẽ notauit Inn. in c. ad dissoluendũ. de depõ. impu. & vide quod plenè dixi in c. fin. de præsump. Secus si corã confirmatore aliquis obijceret ei offerre probationes. Nã tunc appellatio iustificaret ex probatiõe oblata & reiecta, quia cõfirmator procedit, vt iudex: vt in. c. fi. J. eo. tit. lib. vj. Vnde si post talẽ appellationem confirmaret, nõ valeret electio. & vide ad prædicta quod dixi in c. cum nobis. ℈. eo. & in. d. c. interposita. vbi plenè tractaui de effectu istius probationis oblatæ: & an & quando habeat iustificare appellationem.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus remittens causam ad delegantem, potest præfigere terminum partibus, in quo debeãt comparere coram delegante.*

2 *Nobilitas attẽditur in clericis secularibus, secus in religiosis. & vox nobilium est maioris authoritatis alijs.*

3 *Allegationes intelliguntur tàm facti, quàm iuris.*

4 *Iudex non debet ferre sententiam contra contumacem: nisi sibi cõstet de meritis causæ: saltem vnius partis, si alia est contumax.*

5 *Sententia lata à iudice minus instructo, est ipso iure nulla.*

6 *Iudex potest iudicare super notorio: licet non fuerit in actis deductum.*

7 *Notorium potest appellari, postquàm est conclusum in causa.*

Notorij appellatiõe venit notoriũ facti, & nõ iuris.

8 *Idoneus requiritur, quòd quis sit tempore, quo eligitur: sed si postea efficiatur idoneus, non releuat.*

9 *Dictio penè, ferè, quasi. &c. diminuit parũ de signo vel re, cui additur.*

10 *Electio facta à maiori parte de digno, præfertur electioni factæ à maiori parte de indigno.*

11 *Eligentes indignum sunt priuati ipso facto potestate eligendi pro prima vice.*

Conferens beneficium scienter indigno, est priuatus collatione.

12 *Electus ad aliquam dignitatem ecclesiasticam: an tempore electionis requiratur, quòd sit in sacris.*

CAP. XXII.

DVdum. ¶ Electus à maiori & saniori parte capituli, si est & erat idoneus tpe electionis, cõfirmatur: secus autem si erat indignus in ordinibus, scientia, vel ætate, & fuit sciẽter electus: electus aũt à minori parte si est dignus, confirmabitur. h. d. Prima pars ponit cõmissionẽ prius factam. Secũda ibi: *ipso verò*. ponit iudicũ processum. Tertia ibi: *cumque*. ponit vnius partis comparitionem & alterius contumaciam. ¶ Quarta ibi: *gestis*. examinat processum non plenè remissum, ob quam causam sub certa forma diffiniendũ cõmittit. ¶ Casus liter. Vacãte Præpositura ecclesię Colocen. xiiij. canonici elegerũt prepositũ sanctorum Apostolorũ. xxiiij. elegerũt præpositũ. S. Georgij. Super istis electionibus cã fuit cõmissa iudicibus sub hac forma: vt si de partiũ procederet volũtate, cãm terminarent eãdẽ: aliõquin eã sufficienter instructã remittãt ad sedẽ Apostolicã. Iudices verò citauerunt partes ad præsentiã suã: lit. contest. receperunt testes & examinauerũt eligentiũ cõscientias: & audiuerũt allegationes vtriusq;. tandẽ præpositus. S. Georgij, dixit, q̃ nolebat stare snĩæ eorũ: vnde iudices processum causę ad sedẽ Apostolicam destinauerũt, partibus terminũ statuẽdo, quo deberẽt in pręsentia dñi Papæ cõparêre: in termino cõstituto præpositus sanctorũ Apostorũ accessit ad præsentiã dñi Papæ: præpositus S. Georgij nõ venit, nec misit aliquẽ respõsalẽ. dñs Papa diligenter respexit, q̃ pro præposito sanctorũ Apostolorũ faciebat authoritas: pro præposito. S. Georgij numerus eligentiũ: cùm primus à. xiiij. secũdus verò. à. xxiiij. fuissent electus. cõtra præpositum. S. Georgij fuit propositũ, q̃ patiebat in ordinibus, in sciẽtia & ętate defectũ: sed quia allegatiões ipsius quas corã iudicibus allegauit, dño Papę pręsentatæ nõ fuerũt: non potuit intelligere qd ipse rñderet ad obiectũ. & sic cã non fuit sufficiẽter instructa remissa: & ideò ad diffinitiuã snĩam procedere nõ potuit: cõmittit ergo cãm sub hac forma vt si notoriũ esset, vel cõstaret per ea, quæ iam dicta erãt, q̃ præpositus. S. Georgij electionis tpe, pateretur defectũ, vel in ordinibus, vel in scientia, vel in ætate, imponerent ei silentium super ista præpositura, non ob. ipsius absentia corporalis. & præposito sanctorũ Apostolorũ præpositurã adiudicaret: aliõquin cũ quasi à duabus partibus sit electus: & propter hoc appareat, q̃ bono zelo ipsum elegerint, impedimẽtis cessantibus ipsius prępositi. S. Georgij electionẽ cõfirmẽt alterius electiõe cassata. B. ¶ Not. j. q̃ habẽs dignitatẽ inferiorẽ põt eligi ad parem dignitatẽ: vacabit tñ prima post adeptionẽ secũdæ: vt in. c. de multa. de præbẽ. Habitus tamen dignitatis non impedit electionẽ.

1 ¶ † Secundò no. q̃ delegatus remittẽs cãm ad delegantẽ põt præfigere terminũ partibus, in quo debeãt cõparere corã ipo delegãte. Quod procedit etiã si literis cõmissionis hęc ptãs specialiter nõ fuerit attributa. venit em̃ hæc ptãs accessorie ad cõmissionẽ sibi factam. Quod tenuit hîc Io. An. & Inn. post prin. in c. fij. de accu. vbi de hoc. Itẽ no. q̃ etiã in electionibus factis ad dignitates inferiores, debet fieri triplex collatio. f. nũeri ad numerũ: meriti ad meritũ: zeli ad zelũ. & de his plenius in c. ecclesia. el. ij. j. e. ¶ † Itẽ no. tria q̃bus dr̃ quis cõsociũ in ecclesia præcellere: vt est dignitas, ętas, & receptionis tps. De. j. pone exẽplũ secũdũ Inn. & alios, si canonicus habet dignitatẽ annexã præbẽdę: vel est nobilior gñe, vel est literatior. ¶ Et no. ex hoc diligẽter, q̃ in clericis secularibus attendit nobilitas: & sic vox nobilis sit maioris authoritatis, quã plebeij: idẽ in literato. Pro hoc c. de multa. j. de præbẽ. in fi. vbi in collatiõe beneficiorũ hr̃ respectus ad nobilitatẽ & sciẽtiã, vt pinguius prouideat his, quã alijs. & vide gl. notandã. ij. di. c. lex. vbi dr̃, q̃ maiores natu dicunt nobilitate, dignitate, sciẽtia, & ętate. facit quod dixi in c. cõstitutus. j. de appel. In religiosis verò [a] nõ attendit nobilitas: vt leg. & not. in c. fi. de stat. re. ¶ Not. ex prædictis & ex text. q̃ antiquiores [b] in ecclesia dicunt pręcellere alios siue sit antiquitas respectu ętatis, siue respectu receptionis in ecclesia. Nã præsumitur pro senibus. Ad hoc text. in l. semper. ff. de iure immu. Itẽ prius receptus in ecclesia debet magis honorari, quàm posteà receptus: vt in. c. statuimus. de maio. & obed. In agendis ergo capitulariter vox istorũ, qui p̃cellũt dignitate, ætate, & tem-

ZACHARIAS.

a ¶ In religiosis verò. Videt iste tacitè innuere, q̃ nobilitas per religionis ingressum perdatur, sicut Comitatus, & ducatus ius: vt est gl. ordi. in c. scrip. xx. vij. q. ij. &. xx. qõ. iij. c. pijs. quas gl. al. leg. Spe. in tit. de stat. mo. §. j. versi. xj. & Bald. in. l. Deo nobis. C. de epis. & cleri. Dic tamen, q̃ nobilitas non perditur. Itano. fin. Ro. fin. xxxvij. inci. vtrũ nobilis. per istam rationẽ: quia nobilitas est quoddam ius sanguinis immutabile. l. ius agnatiõis. ff. de pac. Itẽ suitas est etiã ius sanguinis: ideo non perditur. ℈. al leg. l. Deo nobis. Antoni. Francis. ¶ Dicas, q̃ nõ. dicit. d. Abb. q̃ per ingressum religionis, perdatur ius sanguinis, & nobilitatis. Sed dicit, q̃ inter religiosos nõ attenditur nobilitas sanguinis.

SEE. SAPIA.

b ¶ Quòd antiquiores. Vide text. in l. fi. C. de tyro. lib. xij. & in. l. j. C. de consu. eo. lib. vbi Ioan. de Pla. cum multis allegatis p do. Iaso. in. l. cum quid. circa fi. ff. si cer. pe. Et quis dicat antiquior, declarat gl. in. c. fi. de consue. libr. vj. & doct. in. c. cum omnes. ℈. de consti. vide etiam glo. in c. lex ea. ij. distin.

& tẽpore, eſt maioris authoritatis & põderoſior, quã aliorũ vox.
3 de quo in.d.c.eccleſia. ¶ † Itẽ not. ibi: *allegationes pro eodem præpoſito.* ꝙ appellatione allegationũ, veniũt quandoq; allegationes facti dũtaxat, & non iuris. Nã iſte tex. in ver. cum autem. loquitur de allegationibus cõſiſtentibus in facto, vt ſunt exceptiones replicationes, & ſimilia. Non autẽ poteſt intelligi de allegationibus iuris: qa coram papa non ſunt neceſſariæ allegationes iuris: vt in.c.ſæpe. in prin. de appel. Nam cẽſetur omnia iura habere in ſcrinio pectoris:
4 vt in.c.j. de conſti. lib.vj. ¶ † Not. & tenementi, ꝙ vbi cã non eſt plenè remiſſa ad ſuperiorẽ, non debet ꝓcedi ad ſnĩam, etiã contra contumacem: quia non eſt ferenda ſnĩa contra cõtumacem: niſi liqueat de meritis cauſę: ſed eſt procedendũ: vt le. & no. in. c. prout. de do & contu. & in.l. conſentaneũ. C. quomodo, & qñ iudex. Nõ autem liquet de meritis cauſæ: ex quo omnia geſta cauſæ non ſunt remiſſa ad ſuperiorem. ¶ Et poteſt in hoc iſte tex. intelligi duplici ter. Primò, ꝙ allegationes ſcilicet præpoſiti ſancti Georgij, nõ fuerunt remiſſæ ad papam, ex defectu iudicum, vel alterius nũtij: quo caſu res eſt clara. Non eñ debet delictum vnius parti obeſſe, quæ in hoc non reperitur in culpa. ¶ Secundò poteſt intelligi, ꝙ iudices aſsignauerunt terminum cuilibet partium ad allegationes ſuas ad papam deferẽdas, aſsignato termino perẽptoriè, prout factum fuit in.c.cũ Bartoldus j. de re iudi. Et iſte præpoſitus ſancti georgij nec cõparuit, nec allegatiões ſuas præſentari fecit: quo caſu eſt magis dubiũ nunquid poſsit contra procedere ſuis allegationibus nõ inſpectis: ex quo per eũ deficit. Inn. tenet etiã in hoc caſu, non eſſe contra illũ procedendũ ad ſententiã, ex quo non poteſt liquere de meritis cauſæ ſine illis allegationibus. arg. hic: qd̃ eſt bene notandum. Et optimè facit ad idem tex. in.d.c.cũ Bertoldus. nam contumacia debet alijs modis arceri: non autem propter eam debet præcipitari ſnĩa, ex quo iudex nõ põt eſſe inſtructus. Et in hoc tenemẽti iſtum tex. ſecũdum iſtum intellectũ. puto tamẽ, ꝙ ſi iudex ferret ſnĩam, non viſis actis partis contumacis ex defectu ipſius ea nõ ꝓ-
a ducentis: ꝙ valebit ſententia, [a] ſi ꝓtendit ſe fore inſtructũ ſufficiẽter ex allegationibus & actis partis. Ad quod adduco tex. in.d.c.cũ Bertoldus. vbi iudex tulit ſententiam nõ viſis actis alteri⁹ ptis ꝓpter eius cõtumaciã: & tñ ſnĩa tenuit cũ fuerit opus reſtitutionem
5 petere. † Sed ſi apparet, ꝙ iudex non potuit inſtrui ex actis vnius partis, tm̃ ſentẽtia eſſet ipſo iure nulla tãquã lata à iudice min⁹ inſtructo: vt in.c.cũ ex literis. de reſti. in inte. & in.d.c.cũ Bertold⁹. ſecũdũ vnũ intellectũ, & vtrobiq; dixi per Bar. in.l. prolatã. C. de
6 ſenten. & hoc no. ¶ † Not. ibi: *vel ſi notorium &c.* tex. valde no. ꝙ iudex põt iudicare de eo, qd̃ eſt ſibi notũ, vt in notorio: licet notoriũ nõ fuerit in actis probatũ, & allegatũ. Facit. l. j. iũcta gl. C. qui & aduer. quos. & facit etiã iſte tex. ſecũdũ vnũ intellectum, ꝙ ẽt poſt cõcluſionẽ in cã põt notoriũ allegari. nã hîc erat cõcluſum in cã cũ nõ reſtaret niſi ferre ſnĩam, & terminus fuiſſet ꝑfixus ad ſnĩam audiendã. & in hoc eſt iſte text. ſatis notandus. Intellige tñ in notorio
b facti permanentis [b]. quia tale notorium non indiget ꝓbatione, ſed ſufficit, ꝙ allegeť. Solũ eñ iſtud eſt illud quod releuat ab onere ꝓbandi: ſecus in notorio actus tranſeuntis. nã iſta notoria requirũt probatiões: vt plenè not. ij. qõ. j. c. manifeſta. & in.c. ſicut. de re iudi. & in.c. veſtra. de cohab. cleri. & mulie. Ideò nõ pñt allegari poſt cõcluſionẽ in cã: cũ nõ debeãt tũc. nouæ admitti: vt.c.cũ dilect⁹ de
7 fi. inſtr. ¶ † No. ibi: *& per quæ iã dicta erãt &c.* ꝙ appellatiõe notorij, nõ venit ſtrictè id, qd̃ colligiť ex actis: ſed notoriũ facti dunta xat. nã notoriũ, & id, qd̃ colligebať ex actis ẽt poſt cõcluſionẽ in cã ponunť hîc vt diuerſa. Et facit optimè ad ſtatuta: vt ſi in materia reſtringibili fiat mẽtio de notorio: intelligať de notorio facti & non iuris: qa in tali materia debem⁹ verba ſtrictiſsimè capere. vt in.c. in noſtra. de iniurijs & de hoc notatur in.d.c. veſtra. & hoc tene mẽti.
8 ¶ † No. ꝙ elect⁹ debet eſſe idoneus in ſciẽtia, ætate, & ordine tpe electiõis: aliãs electio nulla. nec ſufficit, ꝙ ſupueniãt iſtę qualitates poſt electionẽ: qa qd̃ nullũ eſt à principio, tractu tpis nõ cõualeſcit: vt in regula non firmatur. de re. iur. lib. vj. Idem dic in impetratiõe. nã ad validitatẽ ipſius debet occurrere idoneitas tpe impetratiõis: nec ſufficit, ꝙ ſupueniat: niſi de defectu fuiſſet facta mẽtio ĩ impetratiõe: vt in.c.ſi eo tpe. de reſcrip. li. vj. Cui videtur obſtare c. ei cui. de ꝓbẽ. e. lib. Sed reſpõde, vt ibi plenè. nã ibi ĩpetratio fuit facta generaliter & non reſtricta ad certum beneficium: ideò ſatis eſt, quòd idoneitas adſit tempore acceptatõis: quia nulla fuit commiſſa ſurreptio propter generalitatem gratiæ: ſed in.c.ſi eo tẽpoe. grã fuit reſtricta ad certũ bñficiũ. & hoc pleni⁹ in
9 d.c.ei, cui. ¶ † No. ibi: *duæ penè partes.* ꝙ iſta dic
c tio penè. diminuit parũ de ſignificato ei⁹ cui adijciť. nã hîc dicebãtur cõcurrere penè duæ ꝑtes: qa deficiebãt quatuor eſſent duæ ptes integrę: & idẽ de dictiõe ferè vel quaſi. quod no. ꝓ
10 ſtatutis. ¶ † Vlt. no. ꝙ cõcurrẽtib⁹ duab⁹ electionib⁹ ſup eadẽ dignitate, quarũ vna ẽ facta à maiori ꝑte de indigno ſciẽter: alia à minori ꝑte digno, venit cõfirmãda electio facta à minori de digno, ẽt ſi ambæ electiões fuerunt factæ eodẽ cõtextu. nã hîc nõ apparet, ꝙ electio facta à maiori ꝑte de indigno ꝓceſsit: ſed potius colligiť cõtrariũ in prin. ca. Vbi dicit, ꝙ electores diuiſerũt vota ſua in duos. Ex quo habes, ꝙ poteſtas minoris ptis adueniẽs maiori parti in ipſo limine, & origine electiõis cõualidat ipſã electionẽ: vt videaťfacta ab habentibus totam poteſtatẽ. nã ſi ptãs maioris ptis nõ cẽſereť illi co trãsfuſa in minorẽ ptẽ, nõ poſſet cõfirmari electio facta à minori ꝑte: qa nõ eſt facta à maiori ꝑte capituli. ſ. ab habente poteſtatẽ capitu li, ſeu cap itularẽ. ¶ Ex quo inferť, ꝙ ſi electio minoris ptis ꝓceſsiſſet, nõ deberet confirmari ex eo, ꝙ pars maior elegiſſet poſteà indignũ: quia tempore electionis non concurrebat tota poteſtas in minori parte: nec poterat cõualidari ex poteſtate poſteà deuoluta. arg. in.c. auditis j. eo. Debet ergo neceſſariò iſte tex. intelligi, ꝙ aut electio maioris partis de indigno ꝓceſſerit. Aut ꝙ vtraq; electio fuerat facta eodẽ cõtextu. ad qd̃ vide qd̃ leg. & no. in.c. cõgrega
11 toj. e, ¶ † Et ex hıs & ex tex. no. diligẽter, ꝙ electores eligẽdo indignũ ſunt priuati ipſo facto ptãte eligẽdi: & ptãs deuoluiť ad alios nõ delinquẽtes, nõ ſolũ qñ electio fit ad epatũ & maiores dignitates: ſed etiã ad inferiores. Et optimè iudicio meo facit tex. ꝓ opi. quã tenui in.c. cũ in cũctis. ſ. e. ꝙ cõferẽs bñficiũ ſciẽter indigno, ipſo facto ꝓ prima vice priuaťptãte cõferẽdi, nec tenet collatio illa: & ptãs deuoluiť ad aliũ. nã ſi hoc ẽ in electiõe, vt hîc vides: & fortiꝰ in collatiõe cũ magis delinquat collator. qa collatio habet vim electiõis & cõfirmatiõis: vt no. ĩ c.cũ olim. de cã poſ. & ꝓprie. nec expectat aliã examinationẽ poſt ſe. ¶ Gl. in ver. *electiõis tẽpore.* ibi: *ſolutio verũ eſt.* No. iſtã gl. ꝓpter multa
d iura in ea alle. quorũ q̃dã põderãt initiũ: [d] qdã verò finẽ. vide aliã gl. in. ſciẽtes j. de cẽſi. q̃ allegat multa iura dicẽtia mediũ fore ſpectãdũ. Et gl. iſta inuolutè ſoluit nec potuiſſet clarè ſolue re cũ ſit via brocardica. Senſus tñ gl. videť, ꝙ ĩ actib⁹ patiẽtibus iuris effectũ, ex q̃bus produciť actio debet cõſiderari initiũ qñq; mediũ qñ q; finis. Sed in actib⁹ cõſiſtẽtib⁹ ĩ facto, ſpectať finis. ¶ Hoſ. in.d.c. ſciẽtes. dicit ꝙ in hac materia nõ põt dari certa regula: cũ diſcurrat ꝑ varios caſus. ſed ſecundũ diuerſitatẽ caſuũ, qñq; ſpectať principiũ, qñq; mediũ, qñq; finis. dixit tñ Cal. hîc ꝙ licet ſufficiẽter nõ poſsit dari regula: põt tñ generaliter ſic tradi. quòd vbicũq; actus recipit eſſentiam vel validitatem in initio, debet ſpectari priucipium. ſi in medio, ſpectatur medium: & ita finis ſi aſſumit ſubſtantiam in fi. & quaſi in effectu idẽ voluit do. Anto. ſed non eſt curendum de his verbis: ſed

SEB. SAPIA.
a ¶ Quòd valebit ſententia. Vide latè per Feli. in.c. eccl. ſanctæ marię. col. vj. ſ. de conſtitut. Moder. in.l. ij. C. de eden.

SEB. SAPIA.
b ¶ Facti ꝓmanẽtis hoc latè declara vt ꝑ Feli. in.c. cũ ordinẽ. col. viñ. ſ. de reſcr. vbi attingit, an & qñ notoriũ debeat allegari. Aliquid ẽt ponit Feli. in.c. affert e. co. ñ. j. de ꝑſum. A re. in.c. veniens col. v. j. de accuſa.

ZACHARIAS.
c ¶ Iſta dictio penè. Tu dic, ꝙ iſta dictio plenè nõ inducit contrarietatẽ, ſed potius conſequẽtiã. vt no. ff. de origi. in.l. ñ. ſ. ñſdẽ tẽporibus. Albe. de Ro. latè in præalle. ſ. ñſdẽ & in.l. ñ. ſ. j. de veter. iur. enu. & Oldra. conſi. xliij. in fin. quod valet ad teſtes concordandum.

SEB. SAPIA.
d ¶ Initiũ. Ex hoc, ꝙ initium ſit ſpectandũ, dixit ſingu. Cardin. in cõſil. cxxñ. ſeptimò Archipresbyter, quòd ſi ſtatuum priuat ipſo iure et abſentantẽ ſe ſine licentia vltra. xv. dies: ſi aliquis ſe abſentauit cum licentia pro certo tempore. & poſt illud tẽpus ſtetit abſens per quinde

cim dies,nõ cadit in pœnam ſtatuti quia ſtatutũ punit initiũ temeratiæ abſentiæ .& hoc dicit ſingulariſsimũ Feli. in,c, quoniã. §. porro. colũ.pe.in fi.j. vt lit. nõ cõteſta. Et de hac regu. q̃ initium ſpectandũ ſit, vide gl.& Bartol.in.l.iĩ. §.ſi qs. 12 ff.de mino.Alex, in.l.ſi filiꝰ.in princi.ff.de verb.obl. vbi dicit initium ſpectandum : niſi contractus requirat ĩplemẽtũ ex parte creditoris. tunc enim inſpicitur tempus implementi:vide etiam Bal.in.l. ſi ſeruus Meuij.§.fi. vbi etiam Io. de Imo. ff. de ſtip. ſeruo.

ZACHARIAS.

a ¶ Subdiaconus tpe electionis.Ad de Car.Mandag. in trac.de elect.pte.ij.c.lix.in gl.in verſi.canonicũ in ſacris ordinibus. deciſio.xxvj. pte j.Quid autẽ ſi tpe electionis,nõerat in ſacris:ſed ante poſtulationẽ confirmationis, eratꝰ dic q̃ non valet electio:vt no. Dyn. in.l.ĩ.§.j.in prin. & qđ ibi ponitur in addi.ad ipſum ff.de excu.tu. quinimo debebat talis poſtulari : vt plenè nota.in.c.à multis.j.de ęta.& quali.

SEB. SAPIA.

b ¶ Dignitatibus. Vide Fe.de ſe. in conſili.cxxvij.caſus talis eſt:quidã eſt canonicatus. vbi tenet q̃ etiam prioratus pñt conferri infantibus.vide Bal.in l.adminiſtrantes.§.eorũ ff.de exc.tut. vbi dicit, q̃ minores poſſunt habere p̃bendam & multa quæ cõſequi poſſunt minores, & quę nõ enumerat Firmian.in tract. de Eꝑo,in prima pte ſecũdi libr.q. xxxj.vbi etiã ponit quas dignitates ſeculares poſſint acquirere.

caſus decidẽdus eſt ſecundũ materiã ſubiectã. ¶ Extra glo.opp.contra tex.in eo,q̃ præpoſitus ſancti Georgij noluit ſtare diffinitioni iudicũ:& ob hoc cã fuit ad papam remiſſa.Nam iudiciũ reddit in inuitũ:vt ĵin.c.j.&.c.intelleximꝰ,de iud.ergo nõ potuit declinare iudiciũ iſtorũ.So.cõtrariũ procedit regulariter ſed hic potuit declinare iudiciũ ex forma commiſsionis. Nã vt patuit in antiqua papa commſit iſtis iudicibus cãm audiendam & decidendã,ſi partibꝰ placeret.ſi verò diſpliceret alteri partiũ: tunc cãm remitterent inſtructam. ¶ † Secundò op. in eo,quòd opponebat defectus ordinis cõtra p̃poſitũ ſancti Georgij.Nã cũ fuiſſet electus ad dignitatẽ inferiorẽ, nõ erat neceſse,q̃ eſſet in ſacris.ſed ſatis eſt,q̃ poſteà ad ordinẽ requiſitũ promoueatur:vt videtur ꝓbari in. c . cũ in cũctis.in.§.inferiora.ſ.Itẽ idem iudiciũ eſt habendum in dignitatibus inferioribus & eccleſijs parochialibus:vt in.§.inferiora.p̃alle.& in c.de multa.de p̃ben.Sed ad eccleſiã parochialẽ poteſt promoueri ille qui non eſt in ſacris: vt in.c.ij.de inſti.in.vj.& in.c.ſi pro clericis.de p̃ben.eo.lib.ergo ad iſtas dignitates inferiores. Prætereà ſpeciale videtur in promouendo ad ad eꝑatũ,vt ſaltẽ debeat eſſe ſubdiaconus tpe electionisᵃ vt in.c.à multis.de æta.& qua.ergo in dignitatibus inferioribus debent ſufficere minores ordines,cũ maior idoneitas requiraꝫ in ꝓmouendo ad eꝑatum,quã quo ad alias inferiores dignitates. ¶ So.propter hoc & ſimilia,quæ allegari poſſent,ſunt opiniones in materia.Quidã vt Vin.& Io.dixerunt , q̃ hodiè non eſt opus,vt promouendus ad iſtas dignitates inferiores ſit in ſacris : ſed ſatis eſt , vt poſtquã promotus fuerit,ordinetur ad iſtum ordinem,quem dignitas illa requirit: vt in.§. inferiora.præalle.& in.c.prætereà ĵ.de æta. & quali.Et dicunt quòd iura,quæ habentur ſexageſima diſtinctione,quæ videntur innuere cõtrarium,ſint hodiè correcta. ¶ Tan. & Goff. tenuerunt contrariam opi. dicentes,quòd hodiè etiam promouendus ad iſtas dignitates inferiores,& eccleſias parochiales, debet eſſe in ſacris per iſtum tex.& per.c.prætereà.prę alle. Nam ibi permittitur diſpenſatiuè,vt exiſtens in minoribus ordinibus poſsit adipiſci eccleſiam parochialem:ſecus ergo mero iure inſpecto. ¶ Tertiam opinio.poſuerunt Innocen.& Compoſt.diſtinguentes inter dignitatem curatam & non curatam: vt primo caſu debeat eſſe in ſacris,& ſecundo non.Et videtur Ioan. And.magis adhærere huic opinio.nam impugnat reſponſionem Io.& Vincen. in eo, quòd ad iſtum text.reſpondebant,quòd iſte patiebatur defectũ in ordinibus:quia iſte p̃poſitus erat laicus. Nã hoc nõ eſt veriſimile ſecundũ Io.An. cum eſſet iſte Præpoſitus ſancti Georgij.nam dicit patẽre in antiqua, quòd hic opponebatur,quòd iſte Præpoſitus erat in minoribus:remittit tamen ad not.in.c.vnico. de æta.& quali.li.vj.& ad dictũ.c.prætereà. Do. Ant.cõcludendo,vt aſſeruit ibi,&in.c.ex ore. de his quæ fiunt à maio.par.capi.diſtinguit, q̃ aut dignitas eſt curata:& eligendus debet eſſe in ſacris,vt hic.Idem ſi non eſt curata,ſed habet ſacrum ordinẽ annexũ ex inſtitutiõe dignitatis.Si verò neutrũ iſtorũ cõcurrit: tũc ꝓcedit alia opinio:vt ſufficiat q̃ ſit in minoribus:ſed de eccleſijs parochialibus nihil dicit neq; alia iura adducit.Sed ideo aduerte latiꝰ Nã iſta quæſtio põt diſcurrere:vt ſupra dixi,nõ ſolũ in dignitatibꝰ inferioribus:ſed etiam in curatis beneficijs. Nã quo ad idoneitatẽ promouendorum iſta æquirantꝫ vt in.d.§.inferiora. Vñ videas de hoc primo gl.no.l.diſt.c.j.q̃ tãdẽ cõcludit,q̃ in iſtis eccleſijs parochialibus,& in iſtis dignitatibus habentibus à iure ſacrũ ordinem annexũ,ſufficit q̃ tẽpore electionis,quis ſit in minoribus,& ætate habili ad recipiendum poſteà ordinẽ requiſitũ.Sed in iſtis dignitatibus b & perſonatibus,quæ nõ reperiũtur in iure certũ habere ordinẽ annexũ:nec ſunt curatæ:vt eſt primiceriatus,ſacriſta,& ſimiles:die ſtandũ eſſe conſuetudini loci ad quẽ ordinẽ debeat iſte promoueri.& no.ſing.in hoc vltimo iſtã gl.quia neſcio alibi.Io.Cald. ſatis plenè hunc articulũ examinauit:& Io.An.poſuit gl. in.c.ſi p clericis.de præben.lib.vj. & in.c.licet canõ.de elec.eo.lib.Et ibi loquens de promouendis ad eccleſias parochiales,dixit q̃ in caſibus in iure non expreſsis promouendus debet eſſe in ſacris per.c.prætereà.præalle.Quod dicit ſe nõ auder corrigere:niſi in caſibꝰ expreſsis,quorũ vnus eſt in.c.ij.de inſti.lib.vj.qñ ꝓceditur per viam p̃ſentationis & inſtitutionis. Alius eſt in.d.c.ſi pro clericis.qñ proceditur per viam interpretationis in curia:ſed Io.Cal.indiſtinctè hîc tenet q̃ in quolibet mõ ꝓmouendi ſatis eſt ,q̃ promouendus ſit in minoribus ordinibus tã reſpectu dignitatũ inferiorũ ,quã eccleſiarum curatarũ.Et hæc opi.mihi placet.primò arguendo per locũ à ſpeciali de eꝑis:ſecundò per illũ.§.inferiora.vbi tex.in promouendis ſolùm requirit ætatẽ,mores & ſcientiam.In ordinibus verò ſolùm diſponit,vt recipiantur poſt promotionẽ. ¶ Tertiò moueor quia ille.§.æquiparat dignitates inferiores & eccleſias parochiales quo ad idoneitatem promouendorũ ad illa.ſed habemꝰ hodiè clarum q̃ exiſtens in minoribus poteſt cõſequi eccleſiã parochialem. vt in iuri.præalle.ergo ad iſtas dignitates inferiores pñt promoueri.Nõ ob.motiuũ Io.an.nã ſi cũ proceditur per viã extraordinariã puta per p̃ſentationẽ & inſtitutionẽ põt ꝓmoueri exiſtens in minoribus:vt in.d.c.ij.ergo fortius cũ ꝓceditꝫ p viam ordinariã, vel iuridicã:vt eſt electio,vel collatio.Prætereà ſicut in impetratione,quæ eſt odioſa & reſtringibilis:vt in.c.quãuis.de præben.libr. vj. non obſtat defectus ſacri ordinis:ergo fortius non debet nocere, cũ proceditur per viam electionis vel collationis.Ergo dicamus, q̃ iſta iura noluerunt ponere ſpecialitatem in iſtis caſibus , quia non apparet de ſufficienti ratione ſpecialitatis:ſed quòd de mente illorũ iuriũ fuerit,q̃ defectus ſacri ordinis non haberet impedire. Non ob.iura quæ habentur.lx.diſtin.nam poſſunt primô exponi, vt ibi no.gl.in.c.j.vt dicatur ſit p̃sbyter.i.fiat. Simile in. c.ij.de fo. compe. Vel,quòd hodie ſint correcta. Nam illa requirebant preſbyteratum tempore promotionis.& tamen hodie clarum eſt , q̃ non requiritur:vt in.§.inferiora. Non ob.c.prætereà .quia poteſt intelligi de diſpenſatione generaliter hodie facta à canone:non autem de fienda per ſuperiorem. Vel quòd hodie ſit correcta per iura lib.vj.præalle. Ad iſtud .c.reſponderi poteſt , quòd patiebatur iſte defectum in ordine reſpectu ætatis: quia non erat in tali ætate,in qua potuiſſet promoueri ad ſacerdotium,quod requirebat iſta dignitas:vt in.c.j.de æta.& quali.& per hoc habes iſtum paſſum examinatum.

SVMMARIVM.

1 *Exules,ſi non poſſunt eſſe in ciuitate propter pratialitatem,non poteſt contra eos in eorum præiudicium aliquid ordinari:& poſſunt interpellare ſtantes in ciuitate,vt conſtituant eis locum tutum in expediendis negotijs ciuitatis.*10.

2 *Poſtulantes amittunt ius poſtulandi:ſi patiuntur poſtulatum ante confirmationem adminiſtrare,ſed non eligentes.*

Poſtulatus & electus adminiſtrantes ante cõfirmationem:ipſo facto ſunt priuati.

Priuati poteſtate eligendi,transferunt illam in alios ſuos de collegio.

3 *Pax facta ſub certa pœna:ſi vnus rũpit,& poſteà alius,intelligitur rupta à primò tantùm.*

4 *Notorium.de neceſsitate recipit probationes.*

5 *Notoria, an & quando indigeant citatione.*
6 *Authoritas iudiciaria facit præsumere omnia solenniter acta.*
7 *Testes singulares regulariter non probant.*
Testes singulares dicuntur illi, qui discordant in facto.
8 *Citatum se non fuisse, non potest probari. 16. 17.*
9 *Libellus ineptus non vitiat processum, si in causa ille non solebat dari libellus.*
Electio facta per metum, est ipso iure nulla.
12 *Notorium licet aliquid sit tamen non constat iudici, debet ipse super hoc accipere probationes.*
13 *Negatiua, an & quando possit probari. 16.*
Creditur plus duobus affirmantibus, quàm centum negantibus, nisi in negatiua coarctata.
14 *Negatiua, an & quando transferat onus probandi in aduersarium. vel in negantem.*
Præsumptio transfert onus probandi in aduersarium.
15 *Fundans se super paupertate, vel diuitijs, debet illas probare.*
17 *Citatum aliquem fuisse debet probari per asserentem citationem.*
18 *Collegium, vel repræsentans collegium, debet citari & non singuli de collegio.*
19 *Vniuersitas, vel collegium: quomodo citetur?*
20 *Vniuersitas, vel simile nõ potest excommunicari, sed suspendi.*
Excommunicatus, vt contumax, si non reperitur contumax, an sit excommunicatus.
21 *Absentes an debeant mittere nuncium, vel procuratorem in aliqua causa.*
22 *Postulantes, vel eligentes aliquem per impressionem laicorum, sunt priuati ipso facto potestate eligendi. Limita vt per istum in. c. cum Vintonẽ. in frà eo. in vlt. col. ver. sed contra. &c.*
23 *Collatio beneficiorum vel electio, ad quẽ spectat, si fuerit per alios amissa?*

CAP. XXIII.

BOnæ memoriæ. ¶ Legif hoc cap. principaliter tribꝰ modis: & secundũ principaliorẽ intellectũ, q magis cõgruit literæ. h. d. ¶ Recipiẽtes postulatũ ad ecclesiã tanquã institutũ, vel administratorẽ, ante admissionẽ postulatiõis à supe riore factę: priuati sunt potestate eligẽdi: & ad alios, licet pauciores, deuoluit ptãs eligẽdi. & si oẽs priuati sunt, deuoluit ad Papã in ecclesijs cathedralibus. Vel secũdũ aliũ intellectũ, qui placet multum Inn. h. d. ¶ Qui p impressionẽ laicorũ aliquẽ postulauerunt, ipso iure sunt priuati potestate eligẽdi. Hæc tamẽ lect. non multũ conuenit literæ huic: sed allegatiõi cõtentæ in antiqua. Tertiò legitur secundũ eundẽ Inn. Alio mõ secũdũ quẽ. h. d. ¶ Qui post & cõtra appellatioẽ legitimã aliquẽ postulauerũt, sunt ipso facto priuati potestate eligendi: & ad alios licet pauciores, ptãs deuoluit Hæc etiã lect. nõ multũ cõgruit literę, sed magis elicit ex antiqua. Diuiditur hæc decre. principaliter in quatuor partes. In prima factũ: & sub certa forma cõmissio. In secũda ibi: *licet autem.* ꝓcessus factus iuxta dictã formã. In tertia ibi: *contra verò.* oppositio cõtra processum legati & respõsio. In quarta ibi: *nos igitur.* motꝰ Principis, & cõfirmatio processus. ¶ Et ꝓ euidẽtia casus p̃mitte, ꝙ vacãte imperio, duo fuerũt electi in discordia: Octo. s. & Philippꝰ: ciuitas Magũtina adhærebat tũc Philippo: Præpositus aũt sancti Petri, qui aliãs erat canonicus Magũtinꝰ: & quidã alij canonici Maguntini, adhærebãt Ottoni: vñ ꝓpter potentiã Philippi nõ audebant stare in ciuitate Magũtina: interim vacabat ecclesia Magũtina, instabat Philippꝰ, vt postularet Eps Varmatiẽ. canonici autẽ exules nõ audẽtes venire ad ciuitatẽ ꝓpter potẽtiã Philippi, timẽtes ibidẽ impressionẽ, ne. s. cõpelleret eligere ad petitionẽ Philippi: miserũt nũtiũ ad capitulũ, petẽtes quòd cũ instaret tempus electionis fiendæ, deberent assignare locum tutum, in quo nulla timeretur impresio: aliãs appellabant ad Romanum pontificẽ. Capitulum verò hac petitione non obstante, postulauit Varmaticum Episcopum, & appellauit ne aliquid attentaretur per alios in præiudicium ipsius postulatitionis: & receperunt istum Episcopum postulatum ad administrandum iura ipsius ecclesiæ ante quàm Papa postulationem admitteret. Canonici verò absentes licet pauciores numero elegerũt dictũ Præpositũ in Archiepm. a pars[a] ciuitatis est expulsa: seu nõ audet ibi esse,

Orta itaque contentione super iuribus electionis & postulatitionis, contra ipsam postulationẽ factã à maiori pte opponebant principaliter tria secundũ vnũ intellectũ. primò, ꝙ postulauerãt post & cõtra appellationẽ legitimã. Secũdò ꝙ receperũt postulatum in administratorem iurium ecclesiæ: seu quòd ipse postulatus administrauerat ante admissam postulationem. Tertiò, ꝙ per impresionẽ laicorũ: videlicet philippi & aliorũ procerũ, dictũ Episcopũ postulauerũt. Cõtra electionẽ verò factam ab alia parte opponebantur principaliter duo. primò, ꝙ fuerat facta à pauciores canonicis. Secundò, ꝙ post appellationẽ interpositã à maiori parte. potest addi tertia oppositio, ꝙ fuerat facta postulatione nõ cassata. Occasione huius discordiæ causa fuit delata ad summum pontificẽ: qui causam delegauit cuidã delegato, qui erat in partibus sub hoc forma: ꝙ si cõstaret illos canonicos recepisse dictũ postulatũ in administratorem: vel ꝙ ipse postulatus administrasset inspiritualibus, vel tẽporalibus, deberet legatus illam postulationẽ nuntiare irritã & inanem: mandauit fortè de alijs causis inquiri quæ fuerunt ex hac litera decisæ. In facto verò electionis, mandauit inquiri de metu, quem præpositus & alij canonici timebant, & si de eo cõstaret, mãdauit cõfirmari electionẽ eorũ non obst. appellatione à capitulo interposita cum ipsi non duxerũt deferendum appellationi interpositæ ab alia parte. Legatus verò licet notoria forent, q̃ obijciebantur contra postulatũ, tamen ad maiorem cautelam testes recepit: & cũ de obiectis fuisset sibi facta certa fides illã postulationẽ denuntiauit irritã: & electionẽ aliorum canonicorum confirmauit: & electum ordinauit in presbyterum: & in Episcopum consecrauit. Contra processum legati opposuit capitulũ inter cætera, ꝙ eis & Varmatiẽ. Episcopo non citatis processerat: & sic ex defectu citationis dicebant processum nullum: papa verò istam obiectionem multipliciter confutauit: quia primò cum iste excessus esset notorius, non indigebat aliqua examinatione, nec citatione. Secundò, quia præsumendũ est pro his, quæ à iudice sunt acta: nec poterãt ipsi docere se non fuisse citatos: quia licet cuilibet dicere de se: eorũ tamen testimonia erãt singularia, & sic non ꝓbabãt. Tertiò, quia ipsi miserunt nuntiuum ad se excusandum: vnde erat præsumptio, quòd fuerunt citati: & quẽadmodum miserant nuntium: ità poterant destinasse procuratorem. Et tandem papa inspectis prædictis & maximè, quia ex tribus causis superius expresis, ipsi canonici reddiderunt se indignos. Item, quia præsuppositio, quòd omnes parter deliquissent, potestas fuisset deoluta ad ipsum papam, qui illam postulationem cassauit, seu cassam & irritam pronuntiauit: & electionem factam de præposito, qui nũc erat Archiepiscopus confirmauit. ¶ † Not. primò, quòd canonici existentes extra ecclesiam sine eorum culpa, maximè timentes tyrannidem alicuius, non sunt priuati potestate eligendi: sed retinent illam potestatem. Et facit hæc litera iuncta glos. pro his, quæ notat Bartolus in l. oẽs populi. ff. de iust. & iure. vbi dicit ꝙ si vna a pars[a] ciuitatis est expulsa: seu nõ audet ibi esse,

SEB. SAPIA.
a ¶ Vna pars. vide bal. in. l. cũctos populos. co. vj. C. de sum. trini. & fide cath. & in. l. j. C. de monopo. Aretin. in. l. fi quis à filio. §. fi. col. ij. de le. j. Ab. in cõsi. xcũij. col. iij. in. ij. dubio volu. ij. Anto. de Bu. in. c. fi. xxxvj. col. ŝ. de cõsuetu. vide etiã Bal. in. l. ij. §. deinde cum essent. ff. de ori. iu vbi dicit per illũ tex. ꝙ guelfi, qui sunt in vna ciuitate, possunt facere propria statuta de per se: & Gebellini etiam possunt facere de per se, vide etiam Albe. de Rosa. in. j. parte statutorum. in vj. q. sed an pars expulsa.

a ✠SEB. SAPIA. ¶ Offendere. Vide Bart. in l. aut facta, §. cã. ff. de pe. in l. ſi prædium. col. vlti. C. de ædi. act. vbi dicit, q̃ offenſa facta ſecundo loco non præſumitur ad rumpendam pacẽ, ſed ex offenſiõe facta. vide Car. in tracta. maleficiorũ. ſub rub. de tranſac.

b ¶ Dic, q̃ ſic. Iſtã opinio. ſentit etiã Bar. in l. j. §. cum arietes. ff. ſi quadru, paup. fe. dica. & in d. §. libertis. in vltimis verbis latius tamen circa iſtam quæſtionem vide Baldũ diſtinguentem in. l. ſemel mora. & ibi Moder. ff. ſolu. ma. & dominum Alex. in addi. ad Barto. in dicto. §. cum arietes. Quando autem ſimul ſe offenderũt: tũc neuter agit, vt Barto. in ſupradictis locis in l. ſi ſeruum 2 §. ſequitur. in fi. ff. de verbo. obligatio. vide omnino in iſta materia Iaſ. in l. cum proponas. C. de pact. Acnæ. fal. Anto. Franſc.

¶ Et ad iſtã quæſtionem de offendente illum, qui primò offendendo rupit pacem: dicas, quòd paria delicta mutua cõpenſatione tollũtur, quando committũtur eodem tempore: ſecus ſi ex interuallo: vt hîc: & vide quæ habentur in l. in arenam. C. de in officio. teſtamento. &. ĩ. l. viro atq; vxore. ff. ſoluto matrimo.

propter partialitatem: non poſſunt ciues remanẽtes aliq̃d ſtatuere in p̃iudiciũ abſentiũ. & cõcordat huic literæ, q̃d legit & no. ĩ. c. quãto. lxiij. diſtin. ¶ Secũdò no. q̃ nõ valẽtes accedere ad eccleſiã timentes ibi oppreſsionẽ in actu electiõis, poſſunt petere à capitulo: vt ſtatuat locus idoneus & tutus, in quo oppreſsio timeri non poſsit. Et ſi ſecus fieret, poſſet appellari. & ex his habes caſum, in quo licitè fit electio extra eccleſiã, ſeu ciuitatẽ, q̃ñ in eo loco veriſimiliter timetur impreſsio. Itẽ habes caſum in quo maior pars tenetur ire ad minorẽ partem vel ſaltem in loco tuto diẽ & locũ præfigere.

¶ No. iij. vnũ caſum expreſſum, † in quo poſtulatio ipſo iure caſſatur, & poſtulatores ſunt priuati ea vice poteſtate eligendi & poſtulandi: quando ſcilicet poſtulantes receperũt poſtulatũ quo ad tẽporalia, vel ſpiritualia: & fuerunt paſsi adminiſtrare poſtulatũ in ſpiritualibus, vel temporalibus. Et ex his habes ſecundũ hæc tẽpora duas differẽtias inter poſtulationẽ & electionẽ. Nã electus adminiſtrans ante cõfirmationẽ, nõ perdebat ipſo facto ius ſibi acquiſitũ: ſed electio veniebat irritanda. Nec eligẽtes erant etiã ex hoc facto priuati poteſtate eligendi: vt in. c. qualiter. ſ. eo. Secus aũt in poſtulatione. nam ſi poſtulatus adminiſtrat ipſo facto, poſtulatio eſt nulla: & poſtulantes ſunt priuati poteſtate eligendi & poſtulandi: & ad alios canonicos, qui non delinquunt, deuoluitur poteſtas. Et ſi pariter delinquunt, deuoluitur ad papã poteſtas. Ratio diuerſitatis quare magis delinquũt in poſtulatiõe, quã in electione, eſt: quia poſtulatio innititur gratiæ & nullũ ius eſt acquiſitũ poſtulato: vt in. c. bonæ. ſ. de poſtu. præla. Electio verò innititur iuri: & ex electione acquiritur ius in prælatura ipſi electo: licet non acquiratur exercitiũ: vt no. glo. in. c. quanto. lxiij. diſt. Hodiè verò ipſa electio ipſo iure caſſatur, ſi electꝰ adminiſtrat ante confirmationem: vt in. c. auaritiæ j. eodẽ. li. vj. eligentes tamen ex hoc non ſunt priuati poteſtate eligendi, quia iure non cauetur. Et ex his, & ex tex. no. quòd poteſtas deuoluitur in canonicos, nõ ſolũ quando alij canonici ele gerunt ſcienter indignum: ſed etiam quando aliter deliquerunt probabiliter. propter quod incurrunt priuationem ipſo facto: vt patet ex ſupradictis. &. j. dicẽdis. ¶ Item nota, quòd non deferens appellationi ſui aduerſarij prius interpoſitæ, ille non poteſt allegare ſuam appellationem poſteà interpoſitam: ſed aduerſarius bene poteſt fundare ſe ſuper appellatione prius ab eo interpoſita:: licet ipſe non detulerit appellationi poſteà interpoſitæ ab aduerſario: quia aduerſarius non detulerat ſuæ appell. ¶ † Et facit ad quæſtionem: duo 3 fecerunt pacem & promiſerunt ſub certa pœna ſe non offendere a: demum vnus offendit alium: & ille offenſus ſic offendit poſteà offendentem: quæritur nunquid poſsit ſecundus agere ad pœnam contra primum offendentem: ex quo ipſe poſteà offendit? Et b dic, quòd ſic: quia primus offendendo rumpit pacem. & ſic incidit in pœnam. nec poteſt allegare pacem ruptam contra ſecundũ: cum non poſsit fundare ſuper pace, quam ipſe prius violauerat. nam vt dicitur in litera, fruſtra legis auxilium inuocat qui committit in legem. Et hoc videt firmaſſe Bart. in l. cum pater §. libertis. ff. de legatis ſecundo. facit quod notatur in l. quæro. §. inter locatorem. ff. locati. ¶ † Nota in verſicul. licet. & tene menti, quòd licet 4 in notorio non ſit de neceſsitate recipienda probatio: vt in. c. manifeſta. ij. q. j. & c. euidẽtia. de accuſationib⁹. & c. ad noſtram. el tertio, de iureiurando. Poteſt tamen iudex ad cautelam probationem recipere, & reliquum iudiciarium ordinem ſeruare. Puto tamen, quòd pars pro qua facit notorium, poſsit reſiſtere: ne probationẽ cogatur adducere quia non debet onerari ſuperflua probatione. argumentum in. c. ſicut. de probationibus. & in capit. ad noſtram. Si tamen pars non reſiſtit, non vitiatur proceſſus ex eo, quòd ſit ſeruatus ordo iudiciarius. quod tene menti. ¶ † Item nota in verſicu 5 lo. *porro*. plura dicta notanda circa materiam notorij. primò quòd c in notorio c nõ requiritur examinatio, nec citatio. d Et no. ſin. hoc d vltimũ. nam communiter dicunt gl. q̃ ſaltẽ requiritur citatio: vt notatur in dicto capit. ad noſtram. & in. c. porro. cum ſimil. Hic autem apertè colligitur contrarium. nam hîc allegabatur defectus citationis. Et ad hanc allegationem confutandam replicabatur, quòd exceſſus erat notorius. & ſic ille non indigebat examinatione: & per conſequens nec citatione. aliàs reprobatio non cõcluſiſſet. Et idẽ videtur probari in. c. venerabilẽ j. eo ſed tu intellige, vt dixi in. c. cum olim. de re iud. &. c. ad natur̃. vt in. c. veſtra. de coha. cler. & muli. Quod vbi factũ eſt adeò notoriũ, quòd nulla defenſio poteſt parti abſenti competere, tunc non requiritur etiam citatio. & hoc caſu intellige iſtum texum. & in capitul. venerabilem. pro hoc textus in l. ſecunda. §. quod de frumẽtaria. de adm. re. ad ciui. pertin. & ibi per Bart. Et hoc caſu intelligit Innocẽ. in. c. quanto j. de transla. Epi: vbi hoc ſequitur. Sed vbi factũ nõ eſt ita notoriũ, tunc requirit citatio: aliâs ſentẽtia, ſiue proceſſus habitus eſt nullus. ¶ In hoc caſu intellige Inn. in. c. tua. de cohabita. cleri. & mulier. vbi hoc tenuit & alia iura & authoritates, q̃ requirũt citationẽ. Vnum tamen dictũ notabile & quotidianũ poſuit hic Innocens, q̃ vbi delictum eſt notoriũ: ſed ignoraf perſona delinquẽs: puta quia reperitur homo mortuus in ſtrata: & furtum commiſſum in apotheca: poteſt iudex ſine alicuius citatione ex officio ſuo inquirere: non tamen contra certam perſonam, ſed generaliter. Et ſi aliqui nominantur in illa inquiſitione generali: debet poſteà procedere ſpecialiter contra illos. quia proceſſus factus in generali inquiſitione, non facit fidem in ſpeciali: quia pars nõ fuit citata: nec vidit iurare teſtes & ſimilia. Et hanc practicam dicit ſeruare totũ mundum. & hoc idem ſentit Bartolus in l. finali. ff. de quæſtionibus. ¶ † Item nota ex textu tres regulas. prima, quòd propter au- 6 e thoritatem iudiciariam, omnia præſumuntur ritè & rectè geſta. e vnde oritur præſumptio tam reſpectu rectitudinis proceſſus, quàm reſpectu iuſtitiæ. quod intellige ſecunduum Innocentium. & bene, poſtquàm ſententia tranſiuit in rem iudicatam. Nam difficilimum eſſet omnia acta iudicij ſemper recenſere. Vnde ſuffi cit, quòd appareat de ſentẽtia poſt tranſitũ in rem iudicatã. & oĩa f præſumuntur iuſtè acta. f & idem dic in examinatione, quòd poſt lapſum decem dierum, omnia præſumentur iuſtè acta. & nota hoc vltimum. Tamen hunc vltimum articulum præſumptionis ſentẽtiæ longè plenè examinaui, in. c. qm̃ contra j. de probatio. & dic, vt ibi. ¶ Secunda regula, † quòd teſtes ſingulares regulariter non probant

---

c ✠SEB. SAPIA. ¶ In notorio. Vide per Abbatẽ, & alios in capitulo cum olim. j. de re iudicata. per dominũ Anto. in. c. tuam. de ordi. co. vbi dicit, quòd in actibus per iudicem expediendis in quibus certum eſt nihil poſſe opponi: poterit omitti partis citatio. vide Romanũ in conſilio. cccclxxxiij. Saluatoris. ad finem. vbi concludit quòd poſſeſſor beneficij intruſus notoriè, poterit priuari etiam non vocato poſſeſſore.

d ¶ Citatio. Adde latè Fran. Aretin. conſilio. clxiij. in conſilio edito in fauorem Florentinorum, cum vltimo ſupplicio. tradiderunt Archid. epiſcopum & Cardinalem. & in eodẽ caſu conſuluit dominus & præceptor meus, dominus Hier. tortus. cuius conſilium impreſſum & multa etiã ponit de notorio.

Anto. Fran. ¶ Vide ad materiam notorij vltra hîc alleg. gl. in l. emptorem ff. de ac. emp.

e ✠SEB. SAPIA. ¶ Rectè geſta. vide tex. & quod ibi notãt Sal. & Angelus in l. prima. C. de prædi. cu. libro. x. cum allcg. per Curtium ſeniorem. in conſilio. xliij. ſuper contingentia facti. colum. v. per Iaſ. in l. pacta nouiſſima. colum. ij. C. de pact.

f ¶ Iuſtè acta. Adde, quòd præſumatur pro rectitudine ſcientiæ. Alexãd.

a ꝓbant [a] Et dicuntur singulares: q a deponunt super diuersis factis: ita quòd quilibet est singularis ex dicto suo. quod intellige respectu obiecti. Nã respectu percipiendi, semper testes sunt singulares quia sensus meus, per quẽ ego percipio, nõ est tuus: sed meus: nec econtrà. Sed dicuntur contestes, & non singulares: quãdo obiectũ super quo deponunt, fuit repræsentatũ sensibus testium eodem tẽpore. Nam tunc videtur deponere de eodem facto quia diuersitas temporum potest inducere diuersitatem rerum. & testes debẽt cõ
b cludere necessariò [b] vt in.c.in præsentia. de probationi. & concordat huic tex. c. cũ dilectus j. eo. & in.c.tã literis. de testibus, cum similibus. ¶ Tertia regula est, quòd negatiua per rerum naturam probari non potest. & quotidie solet allegari iste tex. quòd negatiua est improbabilis. quod an sit verum indistinctè, dicã j. cũ gloss.
8 ¶ Item nota, † quòd quis non potest probare se non fuisse citatũ. & sic videtur, quòd non est standũ assertioni negantis citationẽ: ex quo de citatione constat verè & præsumptiuè. sed hoc intelligo vt dixi in capitu. cum paratij. de appellat. per Cy. in.l. si quis decurio. C. de falsis. ¶ Vltimò not. & tene menti, quòd si in notorio ex superabundati iudex seruauerit ordinem iuris: licet in aliquo deliquerit, seu defecerit contra ordinem: tamen ex hoc defectu nõ de
c bet vitiari totus processus. [c] Ex quo enim ad cautelam & nõ de necessitate seruat iuris ordinem, transgressio ordinis in aliquo non viciat: ex quo ordo non erat de substantia processus. Ita arguit hîcpa pa contra allegationem super defectu citationis. Nam primò dicit p̃sumendũ pro citatiõe. Secundò dicit, quòd p̃supposito, quòd citatio fuit admissa: tamẽ ex quo factum fuit notoriũ, non debet
9 ꝓcessus irritari. ¶ † Facit ad qõnẽ: si in cã fuit oblatus libellus ineptus: quòd talis ineptitudo non habet irritare seu vitiare si talis erat causa, in qua de necessitate nõ exigebatur libellus. de quo vide
d quod ligitur & not. in.l. vinum [d]. ff. si cer. peta. ¶ In gl. j. in fi. quare autem Papa non mandauit in casu isto, istũ Episcopũ priuari etiã proprio Episcopatu, ex quo transtulit se propria authoritate. dic quòd ad hoc non agebatur sed solùm contendebatur de præualiditate electiõis & postulatiõis. ¶ In gl. ij. in fi. hæc iura q̃ gl. all. pro cõcor. possunt adduci in cõtrariũ. qa electio nõ irritat ipsõ facto, si electus administrat ante cõfirmationẽ: sed debet per sentẽtiam irritari: vt in iuribus p̃allegat. in gl. Sed in textu nostro postulatio annullatur ipso facto: quia postulatus administrat ante admissam postulationẽ per superiorẽ. Vnde dicas, quòd ista iura alle. in glo. concordantur in genere: quia punitur vterq;. s. postulat⁹, & elect⁹ & postulantes: quia magis delinquit postulatus administrando: cũ nullũ ius sibi acquiratur ex postulatione, vt. s. dixi in notabilibus. ¶ In gl. in ver. *metuebãt*. ibi: *sed in casu huius decre.* Aduerte, quia hęc gl. sentit duas fol. ad. c. quia propter j. eo. vbi dicitur, ꝙ impeditus
e debet cõstituere ꝓcuratorẽ [e] ad electionis actũ: non aũt petere, vt mutetur locus electionis. cuius cõtrariũ innuitur. Sol. Et prima so
10 lu. est, quòd istud cap. in hoc recipiat hodiè limitationẽ. † Secũda solutio est melior, distinguens inter metum realem & personalem. & si metus est realis: puta, quia timetur impressio circa electionis actum, tunc habet locum quod hic dicitur. Non enim debet absens mittere procuratorem, vel venire, quia in persona vrriusq; timetur impressio. vnde tunc licitè petitur, vt assignetur loc⁹ idoneus & secur⁹: aliâs põt recurri ad superiorẽ, & appellari: vt hîc. Et idẽ dicas in quocunq; alio cõtractu eccle. imminẽte vt si melius põt expediri extra ecclesiã, quã in ecclesia propter metũ realẽ, debet capitulũ exire ecclesiã, & ire ad locũ securũ. de quo vide pulchrè per Inn. in.c.ij. de no. ope. nun. Si verò met⁹ personalis: qa solũ timet pson̄a absentis ꝓpter inimicitiã, vel odiũ: & tunc habet locũ. c. qa ꝓpter. p̃alle. ¶ Sed dubitari põt quid si maior pars sit absens ꝓpter metũ personalẽ: nunquid minor pars teneat exire & accedere ad maiore. Gl. ista in prin. nõ henè aperit intẽtionẽ suã Ego purarẽ ꝙ nõ: quia electio regulariter est fiẽda in eccle. vt in.c. qd̃ sicut j. eo. & in.c. cũ terra. s. eo. cũ simil. Vñ ex quo met⁹ vel impedimẽtũ cõcernit solũ psonas absentiũ, debet mittere procuratorem. si volunt personas: qu ia.c. quia propter. loquit indistinctè. ꝙ
ꝯ præsentes regulariter constituunt capitulum .x. qõ. ij. * c. ea em̃ *. An autem vbi metus est realis, possit maior pars constituere locũ securum, & terminum electioni fiendæ? glossa sentit hîc, quòd sic Sed ego puto quòd reperiantur duæ partes. de quo dic, vt ple-

consili. xij. secunda. lib. Et an omnia pręsumantur solẽniter acta, per Aret. consi. lxxix.

¶ Adde Bald. in.c. sicut. in. ij. col. j. de re iudic. vbi dicit, ꝙ ꝓpter authoritatẽ iudiciariã oĩa p̃sumuntur solẽniter p̃cessisse, etiã si iudex sit vn⁹ ribald⁹. qd̃ est no. Vide etiã p Bar. sing. in. in. l. frater à fratre. in. xv. col. ver. tertiò q̃ro. ff. de cõd. inde. qd̃ reputat nõ inueniri alibi Ias. in.l. singularia. in viij. col. ff. si cert. pe. Et ad principalẽ materiam vide Ias. in.l. pacta nouissima. in. iij. no. C. de pa. in. iij. no. C. Aeneas Falco. Anto. Franc.

¶ Et adde ad materiã, an & qñ p̃sumãtur solẽnitates requisitæ interuenisse, q̃ latissimè voluit Io. de imo. in.l. sciendũ. ff. de ver. ob.

nè dixi in.c. cum nobis. s. eod. ¶ In ead. glo. ibi: *solus talis timor sufficit &c.* No. hãc particulã gl. ꝙ ad iustificãdã appellationẽ ꝓpter timorem impressiõis interpositam, nõ est necesse, ꝙ impressio fuerit secuta. sed satis est probare quòd verisimiliter de ea timebat: qa appellatio extra iudicialis nõ requirit, ꝙ grauamẽ necessario p̃cedat. sed satis est, quòd verisimiliter timebat: vt in cle. sicut de appe. & facit quod no. in.c. cũ nobis. s. e. vbi idẽ sentit Inn. ¶ In ea. gl. ibi: *aliâs nullus esset consensus.* Not. glo. apertè em̃ sentit,
11 † quòd electio facta p metũ est ipso iure nulla. vnde nõ habet locũ hic illa regula, coacta volũtas, volũtas est. de qua in.c. meritò. xv. qõ. j. Rõ est, quia in electione requiritur nõ solũ cõsensus, sed ẽt liber cõsensus. metus em̃, & si nõ tollit cõsensum tollit tñ libertatẽ cõsensus: qa vbi
a intercedit met⁹ ibi cõsensus nõ est liber: vt ĩ. c. cũ locũ. de spõsa. & vide gl. xxxiij. q. v. c. notificasti. & bon⁹ tex. in. c. vbi piculũ. §. cęterũ. e. ti. li. vj. & ꝙ nõ teneat talis electio sentit, Inn. hîc
b cui⁹ cõtrariũ sentit. ĩ. c. qd̃ sicut j. e. ¶ Sed tu distĩgue, vt dixi plenè ĩ. c. licet. s. e. ¶ In gl. in ver. *cõstaret, vel posset suppleri maximè si vocati nõ fuissent.* Sensus gl. est quòd p̃supposito, ꝙ isti canonici absentes deficerẽt in probãdo metũ nihilominus debuissent obtinere, si nõ fuissent vocati ad electionẽ. Et rõ est, quia ex quo præsentes deliquerũt in admittẽdo postulatum circa administrationem ecclesiæ, potestas eligendi fuit deuoluta ad alios canonicos, qui nõ deli-
f queruntf. Nã propter istud delictũ canonici
c sunt ipso facto priuati potestate eligendi: vt innuitur hîc in litera. Ideo cessante omni metu potestas deuoluitur ad alios: licet pauciores. ¶ Sed dubiũ est, quid si absentes vocati no
d luerũt comparere sine iusta causa: præsentes autẽ propter eorũ delictũ priuãtur potestate eligendi, ad quẽ deuoluetur hæc potestas: an ad superiorẽ: an ad istos canonicos, qui vocati venire noluerũt? Credo, ꝙ ad superiorẽ: qa isti cõtemnẽtes venire fecerũt se alienos: vt. c. cũ nobis. s. e. Vnde si tota potestas capitularis remãsit penes p̃sentes: meritò succedũt iura, quibus cauetur, ꝙ si capitulũ delinquit, potestas deuoluitur ad superiorẽ: vt in.c. quãquã. eo. ti. lib. vj. Et hoc fortè sentit gl. hîc: dũ dicit si vocati nõ fuissent. fec⁹ ergo si fuissent, & sine iusta cã venire noluissent. ¶ In gl. in ver. *recepit.* ibi: *quia sibi non erat notorium* Vult ergo glo.
12 † ꝙ qñ aliqd est notoriũ alijs, sed nõ iudici: ꝙ tũc iudex recipiat ꝓbationẽ, ac si factũ nõ fuisset notoriũ. Sed tu dic, ꝙ iudex hoc casu habet duplicẽ viã procedendi. Primò seruando iuris ordinem: secundò recipiendo probationem super notorio. Et procedere debet, sicut proceditur super notorio. De quo vi-

a ¶ Nõ probãt. Add Alex. latè consil. clxxv. ij. libro. Areti. consil. xüj.

SEP. SAPIA.

b ¶ Necessariò. vide do. Lãfrã. de oria. in repe. c. qm̃ cõtra falsam. in ver. testiũ. col. v. & do. Ias. in repet. l. admonendi. charta xxiiij. ff. de iure. iu. vbi declarant, quomodò testes dicantur singulares.

SEP. SAPIA.

c ¶ Tot⁹ processus Vide latè Feli. in c. cũ ordinẽ. col. j. ŝ. de rescri.

d ¶ Vinum. Adde Ro. cõsi. cccliij. Adde in simili Canonistas in ca. examinata. j. de iudi. vbi cõcludunt, ꝙ cũ actio ſnõ sit exprimẽda in libello: si tñ ineptè exprimitur, nõ vitiatur libellus. sequuntur Legistę post Bart. in.l. j. in princ. ff. de edẽ. licet ibi dom. Ias. in vl. col. attẽtauerit cõtrariũ per multa: & etiã in.l. edicta. in. ij. col. C. eo. ti. & vide in materia oĩno Rom̃. q nõ solet in hoc allegari, in cõsil. cliij. Aeneas Fal.

ZACHARIAS.

e ¶ Procuratorem Dic ꝙ ad hoc,

vt talis procurator per impeditũ cõstitutus admittatur, ꝙ oportet, ꝙ tabellio testificetur in mãdato procuratorio cõstituẽtem præstitisse iusiurandũ ad sancta Dei Euangelia corporaliter tacta, ꝙ ltio detinetur impedimẽto: & vt credit, detinebitur in termino ad electionẽ præfixo: vt per Mandago. parte. j. c. xj. §. fin. & c. lix. parte. ij. & ibi per glo. in ver. iurauit.

f SEP. SAPIA. ¶ Non deliquerunt. Vide Firma in trac. de Epo. in

iñ. parte. lib. j. q. xxxvij. vbi dicit, ꝙ etiam ſi vnus tantùm fuerit, qui non deliquerit, ad eum deuoluitur poteſtas eligendi. per glo. hîc.

a ✠ SEB. SAPIA. ¶ Nunquid. Vide Areti. in. l. in illa. col. iij. ff. de ver. oblig. vbi ponit triplicem ſpeciem negatiuæ.

b ZACHARIAS. ¶ Negatiua nõ poſsit ꝓbari. Adde de hac materia negatiuę quotuplex ſit: & c. quæ probari poſsit: & qualiter, & quæ non: & an negãti incũbat onꝰ ꝓbandi, vel aduerſario pleniuſ cꝫ p aliquem ſcribẽtẽ p Lãfran. de ori. in. c. qm̃ cõtra. in nu. 3. cũ pluribꝰ ver. ſeq. j prĩ. & ibi ĩad. ad ipm̃ potiſsimũ ĩaddi. Celſi. de proba. Anto. Franciſ.

b ¶ Adde ad materiã ꝓbatiõis negatiuæ ea, q̃ habentꝰ p eũdẽ Lanfrã. & alios in. l. ij. & ĩ. l. ab ea parte. ff. de ꝓc. & vide bal. & Saly. in. l. actor. C. de proba.

✠ SEB. SAPIA.

c ¶ Plꝰ creditꝫ: vide do. Frã. Curtiũ ſenioreꝫ ĩtra. de teſ. in. xxvj. cõcluſi. vbi ponit qnq; limitatiões ad illud Creditꝫ magis duobꝰ teſtibꝰ affirmãtibꝰ, cꝫ mille negãtibꝰ. vide eũdẽ in xxv. concluſio. & xxiiij. vbi plura circa dictũ teſtis aſſerentibus negatiuam.

d ¶ Tene ergo. Adde Alex. cõſ. cxcvj. ij. lib. Ang. cõſ. clxj. & . ccxxxviij. Raph. cuma. cõ. clxiij. & fulg. cõſ. cxl. Frã. aret. conſi. lxxxiij.

✠ SEB. SAPIA.

e ¶ Iuramẽtũ propriũ. Vide tex. & q̃ ibi no. in. l. iij. §. ſed & ſi de conditione. de iureiur. Vide plures modos probãdi negatiuã per Curſiũ ſenioreꝫ in p̃alle. tit. de teſtib. in. xxij. conclu.

✠ SEB. SAPIA.

f ¶ Negãti. Adde vidẽdũ Frã. Ar. cõ. xxxi. Alex. conſ. xxxix. j. li. & cõſ. xxix. ij. lib.

g ¶ Improbabilis. vide Inn. in. c. ſup his. j. de accu. Bar. & alios in. l. in illa ff. de ver. obliga. Bar. l. de ætate. in de bonã gl. & quod ibi dixit in. c. ad noſtrã. el iij. de iureiu. ¶ Sed eſt dubiũ: qd ſi iudex ꝓceſſit, ac ſi factũ eſſet notoriũ ſibi: tn̄ cõſtabat, ꝙ factũ nõ erat notoriũ. de quo vide p Inn. in. c. tua. de cohab. cleri. & mulie. & dicã in. c. veſtra e. ti. ¶ In gl. in ver. *præſumitur*. in fi. Videt ergo velle ꝙ iſtud cap. in hoc hodie ſit ĩmutatũ. qd̃ nõ ꝓcedit: ſed intelligẽdus eſt tex. poſtquã trã ſiuit in rẽ iudica. de quo tn̄ dicẽdũ, vt plenè dixi in. c. qũ. de proba. ¶ In gl. in verr. *per rerum naturã*. No. iſtã gl. in materia negatiuæ, ad quã quotidie fit remiſsio. & vide aliã gl. in materia ſatis plenã. vj. q. vl. in. c. accuſator. & hæc gl. in effectu poſſet diuidi quo ad tex. in tres partes. Nã primò q̃rit de intellectu illorũ verborum. ꝙ negatiua per rerũ naturã probari nõ põt. Secundò q̃rit, an ſit indiſtinctè verũ ꝙ negatiua ꝓbari nõ poſsit. Tertiò incidẽter annectit, cui incũbat onus probãdi negatiuã. ¶ Quo ad primã qõnẽ, gl. dat duas expoſitiões. Primò, vt dicaꝫ p rerũ naturã. i. ſecundũ curſum cauſarum & expõe: id eſt, ſecũdũ cõſuetudinẽ. Nã cõſuetudo eſt altera natura: id eſt alterata natura: vt no. in. l. actor. C. de proba. Secundò exponit ſecundũ naturã. id eſt per naturalẽ probatiõnẽ id eſt per cãm rei. & ſenſus gl. eſt quòd negatiua nõ pot probari, per aliquã cãm realẽ, quia nõ entis, nõ ſunt cauſæ. Non ens eñ nõ multiplicat ſpeciẽ: & per cõſequens nõ põt directè p ſenſum percipi, ideò nec ꝓbari. ¶ †Et pro clariori intellectu, & expoſitione, gl. hîc intrat ſecundã qõnẽ: nunquid [b]ſit verũ indiſtinctè, ꝙ negatiua non poſsit probari[b]. & in hoc gl. in effectu diſtinguit, quòd quædã eſt negatiua vaga: id eſt nõ reſtricta ad certũ tẽpꝰ, locũ, vel perſonã: & tunc iſta negatiua non põt probari directè, vel indirectè: ſcilicet per teſte. Nam ſi generaliter nego quòd nõ contraxi matrimoniũ cũ Bertha. nõ eſt poſsibile, ꝙ per teſtes iſtã negatiuã probẽ. Sed ſi negatiua haberet reſtrictionẽ tẽporis, loci, vel perſonæ, tunc põt probari indirectè: id eſt, per obliquũ, ſeu per aliquam cauſamm ediam. Exemplum: Accuſatur quis, ꝙ interfecit Titium in ſecunda hora noctis in platæa: accuſatus põt probare, quòd nõ interfecit, probãdo p obliquũ. Nã poterit probare, ꝙ in ſecũda hora noctis erat cũ quibuſdã amicis ĩ alio loco, ita ꝙ nõ erat poſsibile, ꝙ ibi exiſtẽs potuiſſet interficere in platęa. Vñ teſtes directè non ponũt, ꝙ non interfecit: ſed ex dictis eorũ reſultat iſta ꝓbatio, ꝙ nõ interfecit. Et ita valida eſt probatio iſta, ꝙ p̃ferꝫ ꝓbationi factæ de affirmatiua. de quo vide gl. nota. in c. clerici. lxxxj. diſt. q̃ dicit: ꝙ ſi duo teſtes clerici dicũt, ꝙ clericus commiſit maleficiũ tali nocte: & accuſatus ꝓbat p alios duos teſtes etiam laicos, ꝙ illa nocte fuit cũ eis: ita ꝙ nõ potuiſſet cõmittere iſtud maleficiũ qn ipſi vidiſſent. hæc ꝓbatio p̃ferꝫ primæ: quia eſt pro reo: & reus eſt fauorabilior. Nã iura ſunt prõptiora ad abſoluendũ, quã ad condẽnandũ: vt in. c. ex literis. de proba. & in. l. abſentem. ff. de pœnis. ¶ Quod ergo dicitur, ꝙ plus creditur [c]duobꝰ teſtibus affirmantibus, quàm centum negantibus, vt in cap. ſuper hoc. de renun. nõ habet locum in negatiua ſic coarctata: ſed in negatiua credulitatis, vel purgationis. argumen. c. ad noſtrã j. de ꝓba. Io. An. hîc dicit, ꝙ vbicũq; negatiua cadit directè in ſenſum teſtis, ſicut affirmatiua: põt directè ꝓbari, ſicut affirmatiua. Exẽplũ, ſi video te nõ habere pileũ in capite poſſum directè deponere, ſicut ſi vellẽ ꝓbare affirmatiuã. Nã ita directè percipio te nõ habere, ſicut percipio te habere, in caſu quo haberes. Sed vbi negatiua directè nõ cadit in ſenſum teſtis: ſed p quãdã cãm mediã, ſeu p obliquũ: tũc nõ põt directè ꝓbari, ſed indirectè. pone exẽplũ in terminis p̃miſsis. Si accuſaꝫ Titius, ꝙ cõmiſit maleficiũ ſecũda hora noctis: & Titiꝰ ꝓbat, ꝙ ea hora erat alibi cũ quibuſdã amicis. Nã hoc caſu teſtes directè nõ poſſunt ꝓbare, ꝙ nõ cõmiſit maleficiũ: ſed indirectè. & in hoc multũ inſtat Io. an. hîc. Multi tn̄ tenuerũt cõtra primũ mẽbrũ, & p̃ſertim Io. de lig. dicẽs ꝙ nũq̃ negatiua directè põt ꝓbari: nec directè cadere in ſenſum teſtis. Nã affirmatiua ꝓbaꝫ p obiectũ repſentatũ ſenſui, p̃ què percipiꝫ: ſed nõ ens, nõ multiplicat ſpecies. & ſic nõ põt directè p̃cipi per ſenſum, ſed ĩdirectè: ſcilicet p remotionẽ à ſenſu. Quia ex quo aliqd nõ repræſentaꝫ ſenſui viſus, p̃ hoc mediũ iudico, ꝙ nihil eſt in loco. Sed iſtud nihil, directè nõ p̃cipiꝫ: meritò textus cõiter dixerũt generaliter, ꝙ negatiua non poteſt probari per rerum naturã. Et hæc opi. verior videt etiã placere do. Ant. Nã dicit indirectè negatiuã poſſe ꝓbari: directè nũq̃ ſibi placuit. Eſt tn̄ verũ, ꝙ qñ iſta negatiua eſt bene coarctata, tãtæ potẽtiæ & virtutis eſt, ſicut probatio affirmatiua. Tn̄ in effectu nõ refert, q̃ opi. ſit verior. Nã ꝓbatio cõcludit, ex quo fit ſup negatiua modis prædictis. ad

d hoc. c. tertio loco. de ꝓba. ¶ Tene ergo [d]quod prędictũ eſt, ꝙ negatiua non habens determinationẽ, nõ eſt probabilis: ſecus ſi eſt determinata & reſtricta modis p̃dictis: vt in. c. ex tenore. de teſti. cũ ſi. Hæc vera in probatione fienda per teſtes. Nam per iuramentum proprium

e [e]qñq; ꝓbaꝫ negatiua: vt in iuramento purgatorio: cũ quis iuraꝫ, ꝙ nõ cõmiſit maleficium: vel ꝙ non cõtraxit: vel qd ſimile: vt in. c. quoties. de pur. cano. & in. c. p̃ſentiũ. de teſt. cũ ſimi. probatur etiã per iuramentũ aduerſarij: cum rñdet ad poſitionẽ: vt in. c. j. de cõfeſ. lib. vj. Illa tn̄ non eſt propriè ꝓbatio: quia cõfeſſio eſt potius ꝓbatiõis releuatio, q̃ probatio: vt dixi ſuper rub. de ꝓba. Itẽ poteſt probari negatiua, qñ habet implicitã affirmatiuã: quia tunc reſoluiꝫ in affirmatinã: vt in. c. ſuper hoc. prędalle. & hæc

14 ſufficiãt quo ad ſecũdã qõnẽ. ¶ †Quo ad tertiã, hîc gloſ. & cõiter aliæ glo. iſtum articulum examinãtes cõcludunt, ꝙ ſi negatiua eſt improbabilis, transfundiꝫ onus ꝓbandi in aduerſarium: ſed ſi eſt

f probabilis incumbit onus ꝓbãdi negãti. [f]Sed tu vide plenius per Ioã. And. in reg. ſine poſſeſsione. in mercũ. de reg. iur. li. vj. & per Bart. in. l. in illa. la. j. ff. de ver. ob. & per Io. Cal. hîc. ¶ Ex quorum dictis breuiter cõclude ꝙ aut aduerſarius habẽt intentionẽ fundatam ſuper affirmatiua: & tũc neganti incũbit onus probandi, ſiue

g negatiua ſit probabilis, ſiue improbabilis. [g]Imputaꝫ enim ſibi, ſi intentionem ſuam probare non poteſt. ar. vj. q. ij. in. c. ſi tantùm. & in. c. plerunq; ij. qõ. vij. videtur ꝓbari iudicio meo in. d. c. j. de confeſ. lib. vj. vbi dicit, ꝙ ſuper negatiua improbabili, põt admitti ſi iudici æquũ viſum fuerit: ergo onus ꝓbãdi hãc negatiuã nõ trãſfundiꝫ ĩ aduerſariũ: aſs nõ eſſet neceſſe ſup ea facere poſitionẽ: qa aduerſarius haberet ꝓbare affirmatiuã. Itẽ indiſtinctè admittere tur poſitio ſup tali negatiua ĩprobabili, cuiꝰ cõtrariũ innuiꝫ hîc. pro hac parte facit cõis regula iuris & rõ naturalis: nã quiſq; debet ꝓbare id, qd̃ eſt cauſa ſuæ intẽtiõis, & nõ exquirere ꝓbationẽ ab aduerſario ſuo. vj. q. vlti. c. accuſator. l. j. C. de ꝓba. & l. ei incũbit. ff. e. ti. Si eñ ꝓbari nõ põt, dici ſibi põt, deficit tibi ꝓbatio, nõ ius: vt in. d. l. duo ſunt Titij. ff. de teſt. tute. ¶ Fallũt p̃dicta qñ ſup affirmatiua eius, qd̃ negaꝫ, iura mãdãt ſcripturã cõfici. Nã ſi tunc nego factum, tibi incumbit onus probandi per ſcripturam. Tum quia iura mandãt confici ſuper illo ſcripturã. Tum, quia eſt præſumptio, ꝙ nõ fuerat factũ: ex quo nõ apparet ſcriptura: & p̃ſumptio trãsfert onus probandi in aduerſariũ: vt in. c. vnico. vt eccle. benefi. Hinc dixit no. Inn. in. c. ſup his. de accu. ꝙ ſi cõtra electũ excipio, ꝙ nõ eſt clericus, ſibi incũbit onus ꝓbãdi, ꝙ ſit clericus: quia iura mandãt ſup ordinis collatiõe literas fieri. ij. q. j. c. legũ. & idẽ not. gl. ij. q. vj. in ſum. Et no. diligẽter hoc dictũ & plures caſus, in quibus iura requirunt ſcripturã. vide per gl. in. c. j. de cenſi. lib. vj.

Et in fi.

15 ¶ † Et in fi.gl.hæc lex persona facit in contrariũ,quia ibi dicitur, ꝙ asserenti aliquem nõ esse soluendo,incũbit onus ꝓbãdi.ergo nõ est verũ,quod præsumit̃ qlibet idoneus & potẽs.gl.non sol.multi stant in cõtrario.sed tu tene opi.glo.de qua Bar.facit magnũ festũ in.l.si verò.ff.qui satisd.co.q̃ per multa iura cõcludit̃& bene quòd
a fundanti se super paupertate,vel diuitijs,incũbit onus probandi:[a] & si nego aliquẽ esse diuitẽ,vel pauperẽ,habeo ego probare hoc.
16 ¶ † In gl.in ver.*singulares*.ibi: *non fuit citatus,quòd ego sciam*. Aduer quia hæc particula gl. potest habere duos intellect⁹.primus,ꝙ sic deponendo talis non fuit citatus,ꝙ ego sic iurans nõ incurro per iuriũ.& sic intelligẽdo gl.est vera.Secundus intellectus est, ꝙ per ista verba ꝓbat̃ illũ nõ fuisse citatũ.& iste intellectus nõ est verus. quia poterat citari me ignorante.Et ideo docto.cõiter dicũt,ꝙ talis depositio nõ facit fidẽ. sed tu dic verũ nisi iste ĩ dicto suo ad id set,quod nõ potuisset citari,quin in ipe sciuisset,puta,quia fuis secũ tota die,qua fuit citatus.& isto modo põt probari negatiua in alijs terminis. Nã posset aliquis dicere:talis nõ cõmisit tale homicidium:ꝙ ego sciã:nec potuisset cõmittere quin ego scirẽ,qa ego fui secũ illo tpequo homicidiũ fuit cõmissum. Ad hoc vide bo.gl. in.l.j.§.j.de iti.actu&q̃.priua.& per Bal.in cap.j §.si quis per trigĩta.
17 si de feu.fu.cõtro.co.x.& no.hoc dictum ¶ † In ea.gl.ibi:*ad legatũ nuntium destinatum*. No.bene hanc particulam gl.Ex qua habes iuncto tex.ꝙ si is,qui dicitur citatus,misit nuntiũ ad iudicẽ,psumit̃ ꝙ fuerit citatus:licet neget se fuisse citatũ.Hinc no.dicit Archi.in.c. ꝓposuisti.lxxxij.dist.ꝙ si cõparẽs corã iudice,neget se citatũ fuisse & petit,ꝙ ante oĩa aduersari⁹ ꝓbet citationẽ,nõ debet audiri.Nã præsumit̃,ꝙ fuerit citatus,ex quo cõparuit in iudicio.Et no.gl. in
b alio quaten⁹ ponit reg.ꝙ asserenti [b] citationẽ incũbit onus proban
c di.[c]& ꝓbat̃ hoc regu.in.c.qm̃ cõtra.de proba. & vide quod dixi in
18 c.cũ parati.de appel. ¶ † In ea gl.ibi:*non tamen singuli probant de se*. videt̃ hæc pticula gl.velle ꝙ singuli de capitulo fuerint citati& nõ capitulũ cõtra hoc facit:qa ĩ cã collegij debet citari collegiũ &nõ singuli de collegio qa aliud est collegiũ aliud singuli de collegio.vt in.c.liberti.xij.q.ij.facit.c.si capitulo.de concess.præben.lib.vj.Sulu.dicit hic no.Inn.quòd vbi certũ est,qui faciant capitulũ:tũc illi sunt citandi capitulariter.sed q̃n ignoratur penes quos cõsistit capitulum:puta quia qelibet pars dicit se facere capitulum:tũc cautela est,vt singuli de capitulo citentur. & ita fuit hîc actum quod
19 no.¶ † In ea.gl.ibi:*sed qualiter probabitur capitulum citatum*. de hac
d materia qualiter debeat citari collegiũ,siue vniuersitas,vide gl.plenior̃ in.d.c.si capitulo.& tene mẽti:p̃sertim in eo,quòd inter cætera dicit,ꝙ in explicãdis in capto passiuè sufficiũt maiores de capitulo:quia per eos deducit̃ ad notitiã totiꝰ capli.tn vtile est ꝙ congregẽt̃ vniuersitas si fieri põt:& tunc fiat citatio collegialiter.¶ In
20 ea gl.ibi:*quòd capitulũ sit excõicato*.dic,† ꝙ capl'm vel vniuersitas ex
e cõicari nõ põt,[e] sed suspẽdi vel interdici põt:[f] vt in.c.Romana.§. in
f vniuersitatẽ.de sen.excõ.li.vj.Et de hac materia gl.vide qd̃ legitur & no.in.c.ij.de testi.cog.& per Inn.in.c.P.&.G.de offi.dele.vbi q̃ rit̃,si iudex excõicauit aliquẽ,vt cõtumacẽ:nũquid iste sit excõicatus,si nõ erat cõtumax? ¶ In gl.in ver.*fecurè*.ibi:*non credo*.intellige istã gl.q̃n quis citatur ad cãm.sed si citatur, vt veniat ad electionẽ faciendã,impedit⁹ debet mittere ꝓcuratorẽ, si vult alias ꝓcedere ad electionẽ eo absente:vt in.c.quia ꝓpter j.eo.quia nõ debet impediri ꝓuisio eccl. ꝓpter impedimẽtũ istius.& hoc ẽt voluit gl. s.
21 in ver.metuebãt. ¶ † In gl.in ver.*nuntium*.in fi.fol.secũdũ Host. ꝙ ad excipiendam cãm,non sufficit nuntius,sed debet mitti ꝓcurator.& hoc casu loquit̃ iste tex.& tex.ĩ.c.j.de ꝓc.sed ad allegãdũ aliquid pro absente,puta infirmitatem,vel aliud impedimentũ, tũc sufficit nũtius. Debet tn literatoriè esse destinatus:vt in.c.prudentiã.hîc alle. ¶ In gl.in versicu.ex tribus causis.in fine.difficultas intelligendi causas priuationis, maioris partis:oritur,ex text.ex eo, quia Papa hic in princi. mandat solũ inq̃ri de vnica cã.s.quòd postulantes admiserũt postulatũ ad administrandũ,sed in ver.*deinde*. ponũt̃ duæ causæ.Nãibi vltra p̃dict.ponit̃ cã qa post appellationẽ legitiè interpositã p̃sumpserũt postulare.In ver.*nos igitur*. dicitur implicitè,ꝙ ex tribus causis isti reddiderũt se indignos,quas exp̃mit implicitè. Sed cõcludo capiendo substãtiã eorũ,q̃ hic scribũt vt em̃ dixi,iste tex.habet tres lectu.Prĩa quòd isti fuerunt priuati: quia receperant illum postulatum ad administrandum: vel passi

iñ.qõ.principali.ff.de mino.& in.l.is põt col.pe.ff.de acquir.hæredi.

a ¶ Probandi.Adde videndũ Ro.cõsilio.cxliij.& cõsi.cclxv. Anto.Fran. ¶ Et de modo ꝓbandi aliquẽ esse diuitẽ,vel pauperem,& aliquẽ nõ esse soluendo,vel non habere bona sufficientia ad satisfaciendũ creditoribus,vel liti:vide Bar.in.l.illa.& in.l.hoc iure.ff.de verb.obli.& in.l.si constante.in princi.ff.sol.matri. & ibi plenè per Ro. & vide Bal.& Sa. in.l.vbi adhuc.C. de iure do.

fuerũt eũ administrare in spũalibus,vel tẽporalibus.Et in istũ intellectũ oẽs cõueniunt: qa clarissimè probat̃ in prin.c.& secundũ eũ primo summaui tex.¶ Secunda lect. quæ multũ videt̃ placere Inn.est,ꝙ isti fuerũt priuati:quia postulauerũt aliũ scilicet Epm Vnormatiẽ. ꝓ impressionẽ laicorũ.Iste tn intellectus videtur verus in se.ar.in.c.q̃squis j.eo.nõ tn multũ cõ-
22 gruit literę huic. ¶ † Et ex hoc intellectu habes ꝙ postulantes aliquẽ per impressionẽ laicorũ, priuantur ipso facto ꝓ ea vice ptãte eligendi, & postulandi:& ptãs deuoluit̃ ad alios qui nõ deliquerunt,licet pauciores numero. ¶ Quid d autẽ sit in eligentibus per abusum secularis potestatis?dic vt habet̃ in.c.q̃s.in p̃alleg. ¶ Tertia lec.est,ꝙ isti inciderũt in pœnã priuationis qa p̃sumpserũt postulare post.& cõtra appellatio.legitimè interpositam.Et ex hoc colligit Inn.hîc & in.c.gratũ.s.ti.ꝓxi.vnã casum ĩ quo postulãtes potestate eligẽdi,& postulãdi priuãtur.Ho.ĩ.c.gratũ.dicit hoc ꝓcedere,vbi postulatio fieret ex cã,& à duabꝰ ptibꝰ collegij.Mouetur: qa talis postulatio p̃ualet electioni:vt scriptũ est j.e.Sed electores eligẽtes post appellationẽ nõ prinant̃ ptãte eligendi:licet electio veniat cassanda,vt ĩ.c.cõsyderauimꝰ.s.e. ergo nec postulãtes qñ faciunt duas ptes collegij:& ex cã fuerũt moti. ¶ Et ex hoc no.vnã differẽtiã inter postulãtes & eligentes:& possunt isti tres intellectꝰ cõiungi.& de eis iste tex. voluit facere mẽtionẽ in ver.*nos igitur*. dũ dixit, ꝙ ex iij. causis isti reddiderũt se indignos. Et ex his habes tres casus,in qbus priuãtur aliqui ptãte eligẽdi & postulãdi.& intellectꝰ.c.remanet clarus. ¶ In gl.fi.hic gl.in effectu tractat duo.Primò ad quẽ deuoluit̃ ptãs eligẽdi,q̃n electores sunt priuati ꝓpter delictũ ipsorũ,vel negligẽtiã.Secũdò qd si oẽs à princip. nõ deliquerũt: sed vna pars tn primò deliquit. ¶ Circa pri-
g mã.q.cõcludeg breuiter,† ꝙ in ecclesijs cathe-
23 dralibꝰ quo ad Eporũ electionẽ[h] & aliorũ, de-
h uoluitur ptãs in casu delicti ad solũ Papã.Sed in casu negligẽtiæ fit deuolutio ad ꝓximũ superiorẽ & est hodiè declaratũ in.c. quanquã j. e.ti.li.vj.& dic:vt ibi legit̃ & no.ita ꝙ opi.huius gl.ap ꝓbat̃ ibi.In electionibꝰ verò inferiorum Prælatorum, non fit deuolutio ad Papã: sed ad proximũ superiorẽ:vel ad capitulũ f secundũ dispositionẽ, quãm habes in. c.cum in cũctis.§.fi.s.e.ĩ.c.ij.de concess.p̃b.¶ In secundo,cõclude sequẽdo opin. Tãcre. quæ cõiter hic tenet̃,ꝙ si aliq delinquunt, ptãs recidit in i pauciores,q nõ deliquerũt: vt hîc.& in.c.dudũ.s.e.Nã priuati cẽsent̃ mortui. Sicut em̃ in in casu mortis succedũt superstites in totũ ius capitulare:vt in cap.gratum.s.tit.proxi. ita in casu priuationis ꝓpter delictũ. Est si isti pauciores postea delinquũt,vel eligere negligunt, g

videre ĩ in apostil.meis ad istũ ĩ.c.cũ incũctis.§.clerici.ĩ ver.electiõe fiẽdam.ĩ.ibidẽ ĩ.§.vl.ĩ apo.meã ĩ ver.ad metropolitanũ.s.eo. vbi plenè dixi,q̃n potestas eligendi ad Papa,& & q̃n ad superiorẽ proximũ deuoluatur.

h ✠ SEB. SAPIA. ¶ Episcoporum electionem. Vide Firma.in præall. tract.de Episcopo.in.iij.parte.lib.j.q.xxvij.

i ¶ In pauciores. Adde Ro.consi.ccclxxij. Lap.alleg.lxvij.

SEB. SAPIA.
¶ Assereti. Vide Are in.c.j. col. ij. &.iñ.j.de iudica. Moder.in.l.scien dũ.ff.de ver.obli.
c ¶ Onus ꝓbandi. Adde Pau.de Ca. cõs.cclxv.ĩ antiq.
d ¶ Vniuersitas. Adde qualiter vniuersitas sit citãda. Ange.consi.cxcvj.
e ¶ Non põt. Adde Francis.Areti.cõsi.clxiiij.

ZACHARIAS.
¶ Adde do.in.c. Romana.§.in vniuersitatem. & ibi Io.And.in nouel. de sen.excõ.li.vj. & Specu.in tit.de sen.exaõ.§. versi. ità not.vbi tenẽt non posse excõicari vniuersitatẽ: qa est corpꝰ sine aĩa.Se dũ iste subdit,ꝙ suspẽdi,vel ĩterdici põt: an si suspẽdat̃ sint singuli ipsiꝰ suspẽsi: an qui posteà nati sunt, vel qui loco mortuorũ positi sunt vide ꝓ Bart. in.l.qd̃ ĩ rerũ.§.fi. ĩ.vlt.q.ff. de lega. j. & in.l. inter stipulantẽ. §. sacrã. ad fi.ff. de ver.obli. Ange.post Dy. in.l.si grege. de lega.j. & ꝓ Inn.ĩ. c. grauẽ.ĩ gl.ĩ ver.cõfiliarios. de sentẽ. excom.

SEB. SAPIA.
f ¶ Interdici põt. Vide aliqd ꝓ Fel.ĩ c.eã te.s. de rescri. colũ.xj.vbi aleg. Do.ĩ.c. sicut vir. ĩ iñ.col.viñ.q.j. dicẽtẽ, ꝙ excõicatio nõ ligat nisi verã psonã,nõ aũt vniuersitatẽ, q̃ dicit̃ facta per sona.
g ¶ Conclude. Adde ꝓ ista cõclusi.

deuoluitur poteſtas ad eũ, ad quẽ fuiſſet facta deuolutio: ſi oẽs pariter deliquiſſent: nõ aũt redit ad eos, qui fuerant priuati. Rõ eſt: quia iſti pauciores repræſentabant totũ collegiũ: eis ergo delinquẽtibus nõ ſuccedũt. Nã quidã dicũt ꝙ deuolutio fit ad ſuperiorẽ. & ad. c. cũ Vinto nẽ j. eo. quod dicitur obuiare prædictis. dic, ꝙ ibi illi ad quos fuerat deuoluta ptãs, fuerãt priuati ptãte eligẽdi: ſed electio habuit effectũ. & dic, vt ibi latius dicetur.

SEB. SAPIA.

a ¶ In hoc tñ. Vide Inn. in. c. in Lateranẽſi. j. de p̃ben. do. Abba. in. c. de monach. j. de p̃ben. vbi dicit, ꝙ q̃ habent eccleſiam cõmendatã debẽt facere ei deſeruire ſecundũ debitum numerum clericorũ. quod facit ſecũ dũ eũ cõtra dños Cardinal. & alios habentes eccleſias commendatas.

SEB. SAPIA.

b ¶ Poſſeſſorio iudicio. An & qñ poſſeſſorium habeat loũ in iurib. latè traditur maximè per Abba. in. c. olim. iij. col. viij. j. de reſti. ſpo. per Pau. de Caſt. in conſi. lij. in cã q̃ vertitur. ſecundũ antiquam impreſſionem.

b ¶ Poſſeſſorio. ad de Ioã. de Lig. in conſilijs Bal. vol. v. cõ. xcvj. & Bal. in ſeq. cõſi. & do. Tho. Faſtolũ in dubijs Rotæ, dubio. xx. vj.

SVMMARIVM.

1 *Commendatarius. i. qui habet in commendam aliquã eccleſiam, debet de fructibus prouidere illi eccleſiæ circa cultum diuinum, & ſuperabundantes tenere pro ſuo ſuſtentaculo.*

2 *Poſſeſſorium datur etiam pro iuribus incorporalibus quibus aliquis eſt ſpoliatus. & nu. 12.*

3 *Parochiani non habent ius præſentandi: niſi ſint patroni: vel niſi ſint in quaſi poſſeßione.*

4 *Pleno iure intelligitur, quando alius non habet facere, niſi ipſe.*

5 *Eligentes ſufficit, quòd ſint in quaſi poſſeßione eligẽdi: licet nullum aliud ius habeant.*

6 *Laicus etiam ex conſuetudine non habet ius eligendi quia eſt quid ſpirituale.*

Patronus eligens aliquem poteſt reſilire ante præſentationem.

7 *Papa non poteſt recuſari, vt ſuſpectus.*

8 *Condemnatus nomine alicuius collegij tranſmittit cõdemnationem in ſucceßionem in illo collegio.*

9 *Ius præſentãdi clericũ in aliqua eccleſia, an ſit præſcriptibile.*

Laicus, an præſcribat iuſpatronatus.

Iuſpatronatus dicitur quid ſpirituale & quare acquiratur.

10 *Scientia vtrum debeat concipi in perſonam procuratoris, vel domini.*

11 *Coniunctæ perſonæ non poteſt ſolui.*

Coniuncta perſona agit ſine mandato, præſtita tamẽ cautione.

12 *Excõmunicatus iniuſtè poteſt petere, vt ante omnia reſtituatur ad priſtinam communionem.*

14 *Soluens omni anno certum quid: vtrum per hoc inciderit in obligationem aliquam.*

15 *Interdictum vnde vi, licet non detur ad immobilia: tamen datur ad immobilia venientia acceſſoriè.*

Interdictum vnde vi, aliud eſt derectum, & aliud vtile.

CAP. XXIIII.

QVerelam. ¶ Sufficit electo ad obtinendũ docere eligentẽ fuiſſe in quaſi poſſeſſione tpe electiõis: licet non ꝓbet ꝙ ꝓprietas iuris eligẽdi ad illũ ptineret. h. d. ¶ Primò ponit facti narratio. Secũdò cauſæ diffinitio. ibi: *nos igitur*. Prima tria facit. primò narrat cauſæ cognitionẽ. Secundò duplicẽ actoris petitionẽ. Tertiò rei rñſionẽ. Secunda duo facit. Nã primô diffinit primũ articulum cũ expreſsione cauſæ: & quãdã determinationẽ. Secũdò diffinit ſecũdũ articulũ cũ eadẽ determinatiõe. ¶ Caſus literalis. populꝰ ſancti ſaluatoris, cũ eſſet in quaſi poſſeſsiõe p̃ſentãdi rectorẽ i ipſa eccleſia. P. p̃sbyterũ elegit in rectorẽ ſancti Saluatoris, & p Cardinalẽ ſanctæ Suſannæ fuit inſtallatꝰ in ipſa. G. tituli ſancti Vitalis p̃sbyter Cardinalis p œconomũ eccleſiæ. S. Agathæ: cuius Cardinalis ipſe eſt gubernator, mouit qõnẽ cõtra. P. p̃sbyterũ ſup eccleſia ſancti Saluatoris. cã illa fuit cõmiſſa dño Inn. p Cæleſtinũ dũ erat Cardinalis, corã quo petebat œconomus ſanctæ Agathæ, dictũ p̃sbyterũ ad eccleſiã ſancti Saluatoris remoueri, quã eccupauerat in p̃iudiciũ eccleſiæ ſanctæ Agathæ, & in in iuriã Cardinalis, cũ ipſa eccleſia ptineat ad eccleſiã ſanctæ Agathę pleno iure. petebat inſuper penſionẽ. xvj. denariorũ papiẽ. debitã eccleſiæ ſanctæ agathæ p eccleſia ſancti Saluatoris ſibi reſtitui de nouo ſubtractã. Ex aduerſo rñdit p̃sbyter p̃dictꝰ, ꝙ ipſe nullã iniuriam fecit Cardinali: nec in p̃iudiciũ eccleſiæ ſanctę agathæ receperat eccleſiã ſancti Saluatoris cũ eccleſia ſancti Saluatoris cũ eccleſia ſancti Saluatoris, nullo iure pertineat ad eccleſiã ſanctæ agathæ: nec ſibi debeat reddere aliquã pẽſionẽ: ſed p electionẽ populi, ad quẽ ptinebat de antiqua cõſuetudine & p Cardinalẽ ſanctæ Suſannæ: ad quẽ ipſa eccleſia ptinet, fu erat inſtitutus. Lite cõteſta. & receptis ꝓbationibus hicinde, mortuo Cæleſtino, ſuccedit ei. Inn. ipſe rõibus vtriuſq; partis inſpectis abſoluit dictũ p̃sbyterũ ab impetitiõe œconomi ſanctæ Agathæ ſup electiõe & inſtitutione facta de ipſo in eccleſia ſancti Saluatoris imponẽdo ſilentiũ, ſup his œconomo ſanctæ agathæ: quia cõſtitit, ꝙ populꝰ ſancti Saluatoris erat in quaſi poſſeſsione p̃ſentandi clericũ, qñ ipſum p̃sbyterũ elegit ad illã: & eccleſia ipſa ſpectat ad titulũ ſanctæ ſuſannæ in ſpiritualibus pleno iure, ſalua qõne iuriſpatronatꝰ inter eccleſiã ſanctę Agathæ & populũ eccleſiæ ſancti ſaluatoris. Itẽ quia cõſtitit, ꝙ pẽſio. xvj. denariorũ papiẽ. monetæ fuit ſoluta eccleſiæ ſanctæ Agathæ annuatim ꝓ eccleſia ſancti ſaluatoris, & p multa tpa: ſed de nouo ſubtracta reſtituit eccleſiã ſanctæ Agathæ in eũdẽ ſtatũ pcipiẽdi p̃dictã penſionẽ ab eccleſia ſancti ſaluatoris in terminis, & cõdẽnauit p̃dictũ p̃sbyterũ ad ſolutionẽ pẽſionis ſubtractæ ſalua qõne ꝓprietatis inter ipſas eccleſias. Ber. ¶ No. j. ꝙ Cardinalis vltra ꝓpriũ titulũ habet qñq; eccleſiã in gubernatione: cuius dicit guber
1 nator legitimus & pro ea põt agere & defenſionẽ ſubire, tanquã legitimus eccleſiæ gubernator. Alibi tñ iſte gubernator appellatur procurator cũ libera: vt in. c. cũ nobis. in fi. ſ. eo. qñq; appellatur viſitator: vt in. c. is cui j. eo. lib. vj. qñq; cõmendatarius: vt in. c. nemo. eo. tit. & lib. Vñ quo ad poteſtatẽ agendi & procurandi bona eccleſiæ, nõ puto, ꝙ inter p̃dictos modos ſit differentia. † Cardinalibꝰ tñ ſolet eccleſia cõcedi in cõmendã, ſeu gubernationẽ: vt ex fructibus, qui ſuperſunt, deductis neceſſarijs expẽſis, poſsint cõgruè ſuſtẽtari: licet de alio cõmẽdatario ſint opi. in iure, vtrũ faciat fructꝰ
a ſuos. de quo p gl. & do. in. d. c. nemo. In hoc tñ[a] iudicio meo multũ errãt habẽtes iſtas eccleſias in cõmẽdam, ſeu gubernationẽ: quia debẽt tenere eccleſias illas in priori ſtatu: nec diminuere cultũ diuinũ ſolitũ: & ex fructibus ſuperextãtibus deductis expenſis pro ſtatu ſolito, debẽt ſuſtẽtari. Ad hoc vide Inn. in. c. paſtoralis j. de priui le. vbi dicit, ꝙ ſi religioſis cõceditur aliqua eccleſia, vt conuertant fructus illius in proprios vſus: intelligitur cõceſsio facta mõ p̃dicto: vt ſcilicet eccleſiã teneãt in priori ſtatu: qa nõ eſt veriſimile, ꝙ papa fecerit cõceſsionẽ in p̃iudiciũ diuini cultus. Fortius ergo prędicta interpretatio debet habere locũ, qñ eccleſia cõceditur Cardinali, vel alteri in cõmendam, vel gubernationẽ: vt p̃dixi. ¶ Itẽ not. ſecũdò ꝙ cõtra clericũ poſsidẽtẽ eccleſiã põt agi ciuiliter, vt remoueat de illa eccleſia, tanquã nõ legitimè inſtitutus. Is ergo ad cuius collationẽ, vel ꝓuiſionẽ iſta eccleſia pertinet, põt agere, vt clericꝰ
2 inde remoueat: & p eũ legitimè ordinet. facit. c. iij. de inſt. ¶ † Tertiò no. & tene mẽti ad hoc iſtũ. text. ꝙ ꝓ pẽſiõe nouiter ſubtracta
b ſolita annuatim p̃ſtari, põt agi poſſeſſorio iudicio, [b]ad ipſius reſtitutionẽ & ꝓbata pẽſiõe ſeu ſolita pręſtatiõe, debet actor reduci in eũ ſtatũ, in quo primò erat licet nil doceat de proprietate iuris pẽſionẽ illã pcipiẽdi. Et in hoc iſte tex. ſolet multũ allegari. Et ex hoc & ex tex. collige, ꝙ pro iſtis iuribus incorporalibus põt agi iudicio poſſeſſorio. Et no. ꝙ eo ipſo, ꝙ pẽſio ſolita, nõ ſoluit, videtur quis ſpoliari facultate, ſeu poſſeſsione percipiẽdi. aſr aũt nõ cõtingit in huiuſmodi ſpoliatione. qđ intellige ſecundũ Inn. qñ penſio fuit petita, & debitor recuſauit ſoluere nõ ꝓpter impotentiã, ſed ꝓpter in uoluntatem. ad qđ facit quod no. Inn. in. c. ſuborta j. de re iud. vbi dicit, ꝙ ſubditi vident ſpoliare dũm quaſi poſſeſsione iuriſdi. eo ipſo, ꝙ recuſant ſibi obedire. ¶ No. ibi: *per electionẽ populi ad quẽ de cõſuetudine. &c.* iũcto tex. ibi: *in quaſi poſſeßione præſentãdi. &c.* tex.

hic aper

hic apertũ pro opi. Inno. in. c. cum inter. in fi. de excep. ꝙ populus, ſeu parochianus alicuius eccleſiæ nõ habet ius prę ſentandi clericũ, ex eo, quia ſunt parochiani: niſi aliâs eſſent patroni. Qđ etiã ſequit Io. an. in. c. vnicõ. de cape. mo. li. vj. vñ ſi eccleſiæ nõ appareat patronus, ꝓſumit libera[a]: & ius inſtituendi ptinet ad Epm: nõ aũt poſſunt parochiani ſibi ius vẽdicare ꝓſentandi: niſi aliâs eſſent in quaſi poſſeſsione ꝓſentandi: ſeu de antiqua poſſeſsione ad eos pertineret ꝓſentatio: vt hîc in tex. Et in hoc ſolet adduci iſte tex. ꝓ ſingulari ad ꝓbandũ, ꝙ poteſtas præſentandi rectorẽ, eſt ꝓſcriptibilis, etiã ꝓ populũ iſtius eccleſiæ: in quo tamẽ ſunt opi. cõtrariæ: vt. j. ſubijciã. ¶ † No. ibi: *tanquam capella ſuo titulo.* iuncto text. ibi: *in ſpiritualibus pleno iure.* argu. opti. ꝙ cardinalis habet ius epiſcopale[b] reſpectu iuriſditiõis in titulo ſuo: & in capellis ſubiectis titul. Ad quod facit. c. is qui. & quod ibi dixi, de maio. & obe. qđ etiã tenuit Io. an. in. c. vnico. e. tit. lib. vj. Et opti. facit hæc litera in eo, ꝙ Papa dicit iſtã capellã ſancti Saluatoris, tanquã ſubiectã titulo ſanctæ Suſannæ ſpectare ad Cardinalẽ pleno iure in ſpiritualibus. Tũc † enim eccleſia dicit ad aliquã pertinere pleno iure, qñ ipe & nõ alius exercet ibi iura epiſcopalia: vt in. c. quoniã. & quod ibi no. j. de priui. ¶ † Itẽ no. ꝙ ad validitatẽ electionis, ſeu ꝓſentationis nõ requirit neceſſariò, ꝙ eligẽtes, ſeu ꝓſentantes habeãt ius eligendi, vel ꝓſentandi: ſed ſatis eſt, ꝙ ſint in quaſi poſſeſsione[c] eligendi, vel ꝓſentandi. cõcor. c. in cõſultationibus. j. de iurepat. ¶ Itẽ quo ad validitatẽ collationis: vt in. c. cũ olim. de cau. poſſ. & ꝓpri. Et ratio eſt, quia ꝓſentatio, collatio, & electio, ſunt quaſi fructus iuris eligendi præſentandi, & conferendi. Vnde quẽadmodũ fructus rei tẽporalis ptinẽt ad poſſeſſorẽ bonæfidei: & nõ ad dominũ rei: vt. l. bonæfidei. ff. de acq. re. do. no. in. c. grauis. de reſti. ſpo. Ita iſti quaſi fructus debẽt ptinere ad eos, qui ſunt in quaſi poſſeſsione. de quo plenè no. in. d. c. in cõſultationibus. & in. c. ij. de in integ. reſti. vide quod ibi dixi. & ad hoc ſolet quotidiè alle. iſte text.

¶ † Itẽ no. ꝙ ꝓſentatio patroni largo mõ poteſt dici electio. Nam prius eligit clericũ, & eũ electũ repſentat Epo, vel alteri ſuperiori. Nõ eſt tñ ſtricto modo electio, quẽadmodũ fit per clericos eccleſiæ collegiatæ: quia talis electio nõ poteſt cadere in laicũ, etiã de antiqua cõſuetudine: vt in. c. Maſſana. & in. c. ſacroſanc. j. eo. &. c. nobis. j. de iurepa. Eſt enim electio merũ ius ſpirituale, cũ tribuit ius prælaturæ & adminiſtrandi ſaltẽ in habitu: vt no. gl. in. c. quanto. lxiij. diſt. Et per eã initiat matrimoniũ ſpirituale: vt in. c. cũ inter canonicos. s. eo. &. c. fi. j. de tranſl. Epi. Sed per ꝓſentationẽ non cõtrahit aliquod vinculũ ſpirituale[d]: nec eſt merũ ius ſpirituale, ſed annexũ ſpiritualitati: vt in. c. quãto. de iud. & ibi plenius hoc declarauit. vide quod no. Inn. in. c. qđ ſicut. j. e. Et per illã electionẽ quæ ꝓcedit præſentationẽ nullũ ius acquiritur electo. vnde ante ꝓſentationẽ poſſet patronus reſilire. ar. in. c. cũ ante. j. de iurepatr. & quod ibi not. ¶ Vlti. not. ꝙ vna eccleſia poteſt eſſe in poſſeſsione pcipiẽdi penſionẽ annuã ab alia eccleſia, & pro penſionis ſubiectione, poteſt agi iudicio poſſeſſorio: vt. s. dixi. ¶ In glo. j. in fine. tene hoc vltimũ dictũ gl. Et quatenus nolit cauſam alteri delegare, poterit recuſari, vt ſuſpectus, vel ab hoc grauamine poterit appellari. & idẽ qđ gl. hîc tenet gl. iij. q. vij. c. infames. ver. ſi cõtra patrẽ. & in. l. eos. C. de vſu. & Spe. in tit. de appel. §. nunc tractemus. circa fi. Ad iſtũ tex poteſt reſpõderi dupliciter. Primò, ꝙ hîc non fuit appellatũ ab iſto Cardinali, antè, quàm fuiſſet electus in Papã, ſeu pendente quæſtione corã eo tanquã delegato fuit promotus in Papã. & illã. q. decidit iure proprio, de qua cognouerat: vt delegatus Papæ præmortui. vel ꝓſuppoſito, ꝙ ab eo prius fuit appellatũ: loquit tex. in Principe, qui nõ ſubijcit legi. ſecundũ Hoſt. & Io. An. ¶ † Et no. ſing. hãc vlti. ſolu. Infert enim ex ea, ꝙ Papa non põt, vt ſuſpectus[e] recuſari. Nõ enim præſumit, ꝙ velit contra iuſtitiam procedere. arg. xl. di. c. j. &. ix. q. iij. in. c. cuncta per mundũ. &. c. per principalẽ. & vide ad hoc, qđ dixi in ca. cũ veniſſent. de iud. & in. c. cũ dilecta. de confir. vti. vel inut. facit. l. proximè. ff. de his, quæ in teſt. delẽ. ¶ † In gl. ij. ibi: *ad ſolutionem penſionis nomine eccleſiæ.* No. gl. & hęc vltima verba ſoluũt formaliter cõtrariũ. Nã dum tolerat in eccleſia tenet pro ea rñdere: & per conſequens põt condẽnari noie eccleſiæ. & effectus condẽnationis ſequit ſuc ceſſorẽ: qui eccleſia in effectu videt condẽnata: & nõ prælatus, ſeu adminiſtrator. & ad hoc. l. poſt mortẽ. ff. qñ ex fa. tu. &. c. ſi gratio ſè. de reſcrip. lib. vj. ¶ † In gl. in ver. *conſuetudine.* ibi: quæ dat ius eligendi. Pondera bene hæc verba gl. videt enim per hoc ſentire, ꝙ ius prę ſentandi poterat acquiri per populũ, ſeu laicũ ex ſola cõſuetudine, ſeu præſcriptione. Et hãc opi. tenuit do. Marſilius. domi. Ioan. Andr. ad quam inducebat iſtum textum: in eo, quod dicit de antiqua cõſuetudine, præſentatio hęc pertinebat ad populũ. Sed Io. de mõtemerlo, diſputãdo tenuit cõtrariũ: quẽ ſequit Arch. in c. hortamur. lxxj. diſt. vbi multũ plenè proſequit iſtũ articulũ. Et ad iſtũ text. reſpondet, ꝙ quatenus facit mentionẽ de conſuetudine fuit allegatio partis, & nõ Papæ. Nã ſolũ papa fundauit ſe: qa populus erat in quaſi poſſeſsione præſentãdi, quã poſſeſsionẽ poterat habere vigore iuriſpatronatus. Et idẽ etiã poſſet dici ad id, quod allegabat, cõſuetudo antiqua nõ poterat vigore patronatus habere præſentationẽ ab antiqua conſuetudine. Nã conſuetudo põt cõcurrere cũ iure cõi: vt in. c. ſopitæ. de cenſi. Ioan. And. hîc tenet primã partẽ: & aſſumpſit poſtmodũ materiã diſputãdi: & poſuit diſputationẽ in reg. quod alicui. de reg. iur. lib. vj. in merc. Et ibi tanquã cõcludit, ꝙ cõtra eccleſiã liberã non põt laicus præſcribere iuſpatronatus: qa eſſet acquirere iſtud ius annexum ſpirituali cõtra eccleſiã, quod eſſe nõ põt. arg. in. c. Maſſana. j. eo. Sed ſi eccleſia habebat patronũ: tũc põt laicus cõtra patronũ pręſcribere iſtud iuſpatronatus: qa ex quo iſtud ius cõpetit laico, videt præſcriptibile per aliũ laicũ. ¶ Ego plenè iſtũ articulũ examinaui, in quadã diſputa. quæ inci. Augerio. & ibi cõcluſi, ꝙ licet iſta opi. Io. And. tanquã cõmunior ſeruaret in practica, quã Mod. cõiter ſequunt. tñ de mero iure plus mihi placet opi. cõtraria. Mouebar per rationẽ incõuincibilẽ. certũ eſt, ꝙ laicus[f] non põt poſsidere ius ſpirituale: & per conſequens nec præſcribere: vt in. c. cãm. de reſcript. & in c. Maſſana. in. c. ſac. ſanc. j. eo. Ita nec ius annexũ ſpiritualitati, ſicut eſt ius præſentãdi: quia de cõnexis idẽ eſt iudiciũ[g]: vt in. c. quãto. de iudi. & in. c. prætereà. de trãſac. & in. c. de iure. de iure patro. & in. c. tranſlato. de cõſti. cũ ſimi. vbi iuſpatronatus per oĩa cenſet tanquã ius ſpirituale rõne annexionis. Si ergo laicus nõ poteſt mero iure, illud ius poſsidere: ergo nec pręſcribere, qa præſcriptio nõ eſt ſine poſſeſsione: vt in reg. ſine poſſeſ. lib. vj. & in. d. c. cauſam. Non ob. ſi dicat, ꝙ iſtud ius eſt impoſsidibile ꝓ laicũ: vt. j. de iurepa. per totũ: quia rñdeo, ꝙ iſtud ius fuit gratioſè laicis cõceſſum nõ oĩbus, ſed patronis dũtaxat, fauore eccleſiarũ: vt laici inducerẽtur per acquiſitionẽ iſtius iuris ad conſtruendũ, fundãdũ, & dotandũ eccleſias: vt in c. qñ. j. de iurepa. Habilitatio ergo certarũ perſonarũ ex cauſa ſubiecta, non debet extendi ad alias perſonas, in qbus nõ concurrit cauſa, ſuper qua fundat illa habilitatio. arg. xvj. q. j. c. generaliter. & in. c. cũ ceſſante. de appel. Nã priui legiũ nõ debet extẽdi ad perſonas, non priuilegiatas: vt in. c. ſanè. de priuile. &. vij. q. j. petiſti. Ius ergo patronatus eſt poſsidibile per patronũ, non ex gratia cõceſſa à canone ꝓp cãm prędictã: ergo nõ ſequit, ꝙ ſit pariter per aliũ laicum poſsidibile, in quo nõ cõcurrit diſpoſitio canonica: nec cã prædicta. Et ad iſtũ text. ſatis põt reſpõderi modo prædicto. Nã papa in de

a ¶ Præſumitur libera. Adde quę. j. ponam.

b ¶ Ius epiſcopale. Adde Ro. cõſi. vlti.

c ¶ In quaſi poſſeſsione. Adde Cald. conſi. xx. Old. cõſi. cccxi..

d ¶ Ius ſpirituale. Adde Cal. cõſ. ix. de iurepat. vbi dicit, ꝙ præſentatio rectoris ad eccleſiã obtinet vim ſponſalitiorum.

e ¶ Suſpectus. Adde, an Papa poſsit vt ſuſpectus recuſari: & an ab ipſo ad concilium appellari poſsit: & an tunc cõcilium debeat remittere cauſam Papę. Roma. pulchrẽ cõſil. ccccxxj.

ZACHARIAS.

¶ Adde per Feli. latiſsimè in. c. in cauſis. col. iij. verſ. & dicit Abb. poſt Hoſt. j. de re iud.

SEB. SAPIA.

f ¶ Quòd laicus. vide latiſsimè excellentiſsimũ iurecõſultũ do. Ioan. de Sylua in trac. benefic. q. xxiij. ij. ptis vbi etiã ponit, an laicus poſsit; conferre ex priuilegio.

g ¶ Eſt iudiciũ. Adde ꝙ ꝓp hoc dicit Ro. ꝙ ita cõmittit in his ſimonia, ſicut in merè ſpiritualibus. eius cõſ. cclxix.

cisione solũ fundauit se super possessione capituli. Nã ex quo non apparebat alius patronus, populus ꝓprius præsentauerat Rectorẽ præsumptio iuris est, quòd ꝑsentauerat rõne iurispatronatus: quia ecclesia nõ nascitur: sed oportet, ꝙ habuerit constructorẽ. & ideò in dubio ꝑsumendũ est ꝓ possessore. ar. eius qđ leg. & not. in d. c. j. de reli. do. sed vbi populus
a fundaret se ex sola præscriptione[a], nõ video, quo iure debeat in causa obtinere. Vtile ergo est vendicare sibi iuspatronatus: vt fundet se nõ super mera præscriptione: sed super iurepatronatus. quòd ad illud præsumendũ alleget præsentatiões plurimas, & temporis cursum. ad hoc facit quod leg. & not. in l. cũ de in rem verso. ff. de vsu. & quod no. Io. an. in c. vnico. de iurepat. lib. vj. ¶ † In gl. in vers. œconomi. in fi. No. bene hanc glo. quæ quotidiè iuncto tex. solet allegari: cũ quæritur, an verba sententiæ sint concipienda in persoñ procuratoris ꝑsentis: an in persoñ domini absentis. Nã iste tex facit, ꝙ etiã de iure canonico verba sint concipienda in persoñ procuratoris, seu œconomi. De iure[b] verò ciuili est text. in b
l. j. C. de sen. & interlo. om. iud. quæ adeò stricte hanc obseruantiã exigit, vt disponat sentẽtiam esse nullã, quæ fuit lata in persoñ dñi, q non fuit in iudicio, & nõ in ꝑsoñ procuratoris ꝑsentis. ¶ In contrariũ tamẽ gl. adducit. c. licet j. de proba. & facit. c. suscitata j. de in integ. rest. vbi tñ gl. j. no. dicit, ꝙ ecclesia non multũ curat de ista solẽnitate. vñ tenet sentẽtia secũ dũ illã gl. de iure canonico siue sit lata in ꝑsoñ ꝓcuratoris ꝑsentis, siue dñi absentis. & tenebis mẽti illã gl. Hîc tñ in effectu glo. vult, ꝙ vbi verba sentẽtiæ nõ possunt rectè cõcipi in persoñ procuratoris: tunc possunt sine vitio formari in persoñ dñi absentis. Et ideò dixit ꝙ in causis matrimonialibus & alijs spiritualibus, nec nõ in causis criminalibus, verba sunt concipiẽda in ꝑsoñ dñi. Nã si agitur de matrimonio, non potest ꝓcurator condẽnari ad reddendũ debitũ vxori. Idẽ si agitur vt clericus priuetur hoc beneficio, nõ potest procurator priuari: cũ titulus nõ inhæreat personæ suæ, sed ꝑsonæ dñi. Itẽ in causa criminali si immineret pœna relegationis, nõ deberet relegari procurator. & idem in similibus terminis. ¶ Sed in alijs, in quibus sententia potest rectè cõcipi in persoñ ꝓcuratoris. gl. posuit hîc duas opi. antiquorũ Legistarũ. Nã quidã alij dixerũt, vt Ioã. Bosia. & Bul. ꝙ siue dñs fuit in iudicio à principio, siue non, ex quo ꝓcurator posteà interuenit, ferẽda est sentẽtia in ꝑsoñ procuratoris. Et aduerte, quia gl. hîc reperitur cõiter corrupta. nã alleg. Ia. baldui. & debet dicere Io. bosianus: vt no. in. d. l. j. ¶ Secũda opi. fuit Marti. dicentis, & tenẽtis, ꝙ procurator est cõdẽnandus, qñ dñs nunquã fuit in iudicio: secus aũt si dñs fuit à principio in iudicio, & litẽ contestatus est: & hîc difficultas principaliter orit ꝓpter tex. d. l. j. Ibi enim põderat, ꝙ dñs nõ fuerat in iudicio, & iudex cõdemnauit ꝓcuratorẽ. vnde sumpserũt multi arg. à cõtrario sensu, ꝙ si dñs fuit à principio in iudicio, nõ debet ꝓcurator, sed dñs cõdẽnari: qa ipse dñs ꝑ cõtest lit. est effectus dñs instãtiæ. Sed gl. ista nõ valẽs discernere veritatẽ ꝓpter arduitatẽ quęstionis, concludit, vt opinio saluetur, vtile esse ferre sententiã in personam omnium, vtriusq; s. dñi & ꝓcuratoris. Et hæc fuerũt verba glossatoris iuris ciuilis, in. d. l. j. vbi in effectu habetur ista gl. ¶ Sed cõtra vltimum cõsiliũ insurrexerũt quidã doct. vt no. in. d. l. j. dicentes, ꝙ secundũ istã practicã frustratoriũ esset consilium legis, in. l. furti. in. §. si qs alieno nomine. ff. de his, qui no. infa. vbi lex cõsulit, ꝙ si conuẽtus actione famosa vult vitare infamiã, constituet ꝓcuratorẽ: quia ꝓcurator condemnabit: nec ipse efficietur infamis: cũ sit cõdẽnatus alieno nomine. Nec dñs cũ sententia nõ fuerit lata in persoñ suã. & de intellectu illlus leg. dixi in. c. cũ te. de re iudi. Vnde dicebãt illi doct. ꝙ si iudex cõdemnaret procuratorẽ præsentẽ & dominũ absentem, nõ teneret sentẽtia respectu domini. ar. l. si mihi & Titio. ff. de ver. ob. sed solũ teneret in eo, ꝙ fuit cõdemnatus ꝓcurator: & sic dominus euitaret in prȩcedenti casu infamiã. ¶ Io. hîc miratur de illa subtilitate legali, vt sententia corruat ex eo, qa fuit lata in persoñ dñi, & non procuratoris. Nã ex quo consensu meo procurator interuenit in iudicio, nõ apparet ratio sufficiẽs, quare non valeat sententia lata in persoñ meã. Sed tu vide rationẽ huius subtilitatis legalis satis bonã & optimã per Bart. in. d. l. j. & l. stipulatio ista. §. si quis insulã. aliâs in. §. si stipuler. ff. de ver. ob. Fuit hæc enim legalis prouisio fundata super. l. quęcũq; ff. de act. & ob. vbi dicitur, ꝙ ea quæ nos gerimus, debent sumere initium ex persona nostra: aliâs non valet, quod agitur. Quemadmodum enim in contractu oportet, ꝙ procurator cõcipiat verba in persoñ suã: nõ autem in persoñ domini: vt in. d. l. quæcunq; & not. in l. multũ interest. C. si quis alteri, vel sibi. Ita & in isto quasi contractu. Nã in iudicio quasi cõtrahitur, vt in. l. iij. §. idẽ scribit. ff. de pecu. ergo oportet, ꝙ verba cõcipiãtur in persoñ illius, cũ quo fit iste contractus. Et per hoc concludit Bart. & bene, ꝙ nõ est specia
le in sentẽtia: sed idẽ est in quolibet actu iudiciali, in quo interuenit procurator: vt in contestatione & simi. Et idẽ quãdo procurator interueniret ex postfacto. Nã id, quod secũ geritur, debet concipi in persoñ suam ratione prædicta. ¶ His præmissis tanquam fundamẽto: vt plenè habeaẽ materia huius gl. cõcludendo in effec-
c tu dicta doct. vtriusq; iuris, distingue[c]: ꝙ aut in iudicio interuenit defensor: aut coniuncta persona: aut procurator simpliciter: aut administrator gnalis, & legitimus: puta œconomus vniuersitatis, tutor, & curator, & similes. ¶ Primo casu aut dñs sciebat, ꝙ alius eũ defendebat sine mandato. & tunc idẽ in eo, quod in ꝓcuratore. Nã ꝑsumit, ꝙ habeat mandatũ, vel dñs patiẽdo tacitè sibi videt dare mandatũ. ar. in. l. qui patit. ff. mãda. tenuit Bar. in. d. l. j. & Inn. in. c. ex parte Decani. de rescrip. Aut defensor agebat ignorãte dño. Nã qlibet pót aliũ defendere ꝑstita cautiõe de iudicato soluẽdo: vt no. in. c. j. de ꝓcu. in gl. Et tũc verba snĩæ sunt cõcipiẽda in ꝑsoñ ipsius defensoris, tñ absentis, quẽ defendit. Puta cõdemnamus talẽ defensorẽ noĩe talis. &c. vt in. l. liberto. §. fi. ff. de neg. gest. tenet Bar. in. d. l. j. ¶ Secũdo casu dic idẽ. Nã cõiũcta persona nõ admittit vt ꝓcurator. l. iij. §. j. ff. iudi. sol. vñ factũ cõiunctæ ꝑsonæ nõ nocet absenti, si nõ vult illa gesta ratificare: vt in. l. j. C. q. res iud. nõ no. vnde iudex verba dispositiua snĩæ cõcipiet in ꝑsoñ cõsanguinei agẽtis. sed verba executiua in ꝑsoñ cõsanguinei absentis. vñ dicet iudex, cõdẽnamus talẽ reũ Titio actori, noĩe talis cõiũcti, ad soluẽdũ mille suo cõiũcto. ¶ Nã debes scire & tenere
11 mẽti, † ꝙ licet cõiunctus possit agere ꝓ cõiũcto sine mãdato, ꝑsti ta cautiõe de ratihabitione: vt in. l. sed & hæ. ff. de ꝓcu. & in. c. nõnulli. in fi. & in. c. ex parte Decani. de rescr. tñ cõiũctæ ꝑsonæ non rectè soluit, sed solutio debet fieri dño. & si nõ est ꝑsens, debet pecunia deponi in loco tuto: vt no. ꝑ gl. & doc. in. l. vero ꝓcuratori. ff. de sol. Et ex hoc habes practicã cõficiẽdi libellũ, qñ cõiũctus agit ꝓ cõiuncto: vt recipiat verba dispositiua & executiua: secũdũ qđ. s. dixi de snĩa. ¶ Tertio casu qñ interuenit ꝓcurator simplex: tunc verba, quæ rectè non possunt concipi in personam procuratoris, debent concipi in personam domini: vt notatur hîc. & in d. l. j. Tamẽ debet iudex conari quantũ pót, vt verba dirigibilia in ꝑsoñ ꝓcuratoris, nõ dirigat in ꝑsoñ dñi. Sed si verba possunt rectè cõcipi in ꝑsoñ vtriusq; : tũc aut dominus nũquã fuit in iudi-
d cio: & tunc secundũ oẽs debẽt verba cõcipi in ꝑsoñ ꝓcuratoris[d]. ꝑ. d. l. j. Aut dominus fuit à principio in iudicio: sed posteà dedit ꝓcuratorẽ. & in hoc casu sunt opi. secundũ Bar. & mihi satis placet: vt

a ¶ Ex sola præscriptione. Adde istũ cõs. lxxvj. ij. li. vbi refert suã disputationem. & Alex. ipsum sequentem cõsil. cvj. ij. lib.

SEB. SAPIA,

b ¶ De iure. Vide de hac materia, q̃ no. in. l. furioso. ff. de re iudi. Bart. in l. liberto. ff. de nego. gest. in. l. furti. §. si quis alien. ff. de his, qui not. infa. in. l. si quis cum procuratorio. ff. de procu. in. l. mutari. in fi. eod. titu.

c ¶ Distingue. Adde tu Ang. consil. xcviij. vbi ponit, quid tenẽdum sit tàm de iure canonico. Alex. consi. cxix. lib. ij.

ZACHARIAS.

d ¶ Personam procuratoris. Istud tamen fallit, qñ causa esset commissa summariè, & de plano. & sine figura iudicij. Tũc eñ potest ferri sentẽtia verbis directis contra dominũ, licet nũquã fuit in iudicio, sed procurator. Ita Barto. in extrauagan. ad reprimen. in vers. figura. circa fi. sequitur Cu. in. l. furioso. ff. de re iudi. Et hæc decisio obseruatur, sicut Euangelium: secundum d. Ias. in. l. stipulatio ista. §. si stipuler. colum. vj. ff. de ver. obli. licet ipse conetur reprobare.

cet,vt ea,q̄ sequunt debeāt geri in psonā ꝓcuratoris,p rōnē p̄dictā.Si aūt aliter fieret,nō teneret snīa de iure ciuili:vt in.d.l.j. sed de iure canonico placet mihi opi.gl.in.d.c. suscitata. quia ex quo habemus cōsensum dn̄i,nō est curandū de ordine verborū.ar. ex his q leg.& no.in.c.ij.de pac.&.j.q.vij.quoties.&.xxiij.di. c. Psalmista. Tn̄ ad maiorē cautelā potest in p̄dicto casu seruari consiliū huius gl.& in.d.l.j.vt ferat snīa in psonā ꝓcuratoris & dn̄i: nō vt dns condemnet directè:sed in psonā ꝓcuratoris:vt puta cōdēnamus talē ꝓcuratorē Sēpronij:& ipm Semproniū in psonā sui ꝓcuratoris.& hoc fuit de mēte Bar.in.d.l.j.Et est vtile seruare hāc practicā, qn̄ dns aliquādo fuit in iudicio:vt euitent opi. p̄missæ. Sed si dns nunquā fuit in iudicio,nō est est opus seruari illā practicā: qa tūc secūdū oēs rectè cōcipit snīa in psonā ꝓcuratoris:vt in d.l.j. ¶ Quid aūt,si hoc casu ferat snīa in psonā dn̄i p̄sentis?& cōcludit Bart.in.d.l.j.valere sentētiā:quia dns est vtiliter dominus instātiæ:quia ex his,quæ aguntur in iudicio per procuratorē,vtilis actio acquirit dn̄o,& directa ꝓcuratori:vt in.l. si procurator. l.in causæ.in fi.ff.de procur.vide bo.gl.in mate.in.c.ij.de vsu. lib. vj.quæ no.ponit an & quādo,& q̄d quærat dn̄o ex facto ꝓcuratoris.vn̄ ex quo dns est psens,& cōsensit snīam in se ferri, valebit snīa:secus si esset tacēs rone p̄dicta. ¶ Et ex his infert ad quotidia nā quæstionē:pone,q ꝓcurator semp fuit in iudicio:sed dominꝰ fuit citatus ad snīam,qui nō cōparuit: nūquid teneat sentētia lata cōtra dn̄m tanquā cōtra cōtumacē?d.Lāber.de Rāpo.vt refert & sequit Bar.in.d.l.j.cōsuluit q nō:quia ex quo dns constituit semel ꝓcuratorē,declaranit animū suū,q volebat per aliū litigare:ergo nō debuit iudex citare dn̄m ad snīam audiendā:nec dns tenebatur cōparere:qa cuilibet est cōcessum cōparere p̄ ꝓcuratorē:vt in.l.j. ff.de ꝓcu. ¶ Quarto & vltimo casu,cū habēs generalē administratiōnē fuit in iudicio,dic:q non refert,an verba snīæ ꝓferantur in personā suā:an in psonā dn̄i:secundū Bar.in locis p̄alle. Et hoc casu dicit ipse,q possunt intelligi iura canonica,quæ nō vident facere differentiā in hac materia. Nā loquunt in œconomo[a] ecclesię, vel alterius vniuersitatis.ita loquit.c.licet.&.c.suscitata.p̄al.Et rō huius dicti est:qa generalis administrator p̄t verba concipere in contractu in psonā dn̄i:quia p̄t illi directè acquirere:cū habeat legitimā administrationē:vt in.l.eū,qui.§.si actori.ff.de consti. pec. ergo idē dicendū in iudicio,vbi quasi cōtrahit:vt.s̄.dixi.& ex prædictis habes hāc materiā declaratā. ¶ †In gl.in ver.*per multa tempora*.in fi.No.illā gl.[b]ex qua iuncto tex.habes,q qn̄ agit possessorio ad p̄stationē census,vel pēsionis subtractæ,nō est necesse allegare causam,quare debeat pensio,vel census:sed satis est dicere,q erat in possessione percipiēdi,& nouiter fuit sibi subtracta:vt satis ꝓbat hīc in litera.& idē no.Inn.in.d.c.peruenit.de censi.Si autē agitur petitorio,vt super ꝓprietate iuris percipiēdi censum,seu pensionē,debet allegari causa.Ita debet intelligi.c.puenit.de censi. p̄alle.Et ratio primi dicti est, qa spoliatus ante oīa debet restitui: nec debet ante restitutionē admitti aliqs sup iure ꝓprietatis: vt in.c.fi.de ord.cog. ¶ Sed contra hanc gl.& tex.opp.videt enim,q nō possit agi possessorio super solutione pensionis,vel census:qa in istis obligationibus personalibus,nō est reperire possessionem nec ꝓprietatē.Licet enim tu sis mihi obligatus ad p̄standā omni anno certā pensionē:nō tn̄ ꝓpter hoc possideo personā tuā, vel aliquid quod inhæreat personæ tuæ:sed solùm personaliter obligatus es ad præstationē:ergo nō posses agere possessorio:cū non possit cōtingere spoliatio,vbi nō est possessio.xxxij.q. ij. c. quod verò non formatū.& in.c.ad dissoluendū.de despō.impub. Et q nō possit ꝓ debito agi possessorio:videt tex.in.l.fi.ff.quo.bo.Sol. propter hoc cōtrariū Ia.de Are.Pe.& Cy.in.l.si certis annis,C.de pac.insurrexerūt cōtra dispositionē huius.c.dicētes,q cōtra.c. q̄relā.opus est querela:quasi innuāt,quòd istud cap. in hoc ꝓcedat de iure:sed locuti sunt secundū eorū morē.Nā qn̄ nō intelligēbāt canones,nō valētes aliter respondere,dicebāt q p errorē ꝓcesserāt.Cy.tn̄ postmodū & Io.an.in.c.puenit.p̄al.& aliquid sensit hīc & Bar.in.d.l.fi.dat aliū intellectū,q iste tex.procedit in obligatione reali.Nā pēsio debebat ab ecclesia sancti Saluatoris,fortè ꝓ aliquibus ædificijs antiquis:vnde erat in eis dare quasi possessionem & proprietatē:secus quando obligatio esset merè personalis. In primo intellectu cōueniunt omnes:& tūc litera est clara:& debet

a ¶ Oeconomo.Adde,an valeat sentētia lata cōtra syndicū,cui non fuit litem contestatus:Pau.de ca.consi.cccxviij.in antiq.

b ¶ No.istā gl.Allegaui istud dictū contra tenētes gl.in.l.j.ff.de eden.vbi dicitur,q si dico me fuisse in possessione census debiti, videor intentare solū possessoriū,& nō petitoriū: cōtului cōtra eos per istū tex.& per istud dictū Abb.Cremonæ. vide in meis consil. And. Bar.

intelligi,q ecclesia fuit restituta ad possessionē pristinā recipiendi annuā pēsionē. ¶ Sed p̄t intelligi secūdo modo,etiā in obligatione p̄sonali.vel qn̄ nō appar et de qualitate obligationis:licet em̄ nō sit dare possessionē:vel quasi ex annua p̄statione p̄sonali: tn̄ imponitur quidā status ad quē p̄t peti,vt fiat restitutio.

c Et hoc modo potest intelligi iste tex[c].vt patet ex verbis sentētiæ:vbi Papa nō restituit istam ecclesiā ad possessionē:sed in eū statū, in quo erat prius &c.vt patet in fi.literæ.& hunc in-
13 tellectū tenuerūt do.Ant.&.d.Car.† Pro quo alle.gl.no.ij.q.ij.c.nullus.quæ dicit, q excōicatus iniustè potest agere,vt ante omnia restituat ad cōionē pristinam:& tn̄ ibi nō est dare possessionē,vel quasi:sed potius est quidā status.Et hoc infert,q nō solū cū quis spoliatur possessione,vel quasi p̄t agere ad restitutionē: sed etiā cùm immutatur status suus violēter & iniustè p̄t agere:vt restituat ad pristi-
d nū statum[d].& facit optimè in ar.c.g. de resti. spo.vbi agit possessorio ꝓ libertate possidendi.& iste intellectus videt tenēdus secundū bo-
14 nā æquitatē iuris canonici. ¶ † Sed de iure ciuili,& secundū subtilitatē iuris canonici, non bene video:q iste intellectus possit sustentari. Nā si solui omni anno tibi decē:nō tn̄ sequit,
e q sim obligatus in futurū[e],vt p hoc tu cōstituaris in possessione, vel in statu percipiendi
f omni anno in futurū[f]. Nā quælibet p̄statio habet suū effectū.s.donationis.vn̄ nō cauſatur alius effectus,vt oriat ex hoc obligatio in futurū.Ad hoc,q ꝓ no.Bar.in. c.cū de in rē ver so.ff.de vsu.ideò si cesso à solutione,nō videt quō cōpetat tibi possessoriū.Ad istū tex. posset respōderi tenēdo primū intellectū, q hoc fiebat solū noīe ecclesiæ:& sic erat obligatio realis.& ad mate.vide quod no.in.d.c.puenit. Et ex prædictis infert ad qōnē quotidianā, q si tu pro certa re soluebas mihi omni anno pēsionem,& nūc denegas soluere,possum agere possessorio:vt hīc. ¶ In gl.fi.in fi.no.præcedētem sol. facit ad id,quod.s̄.dixi,q contra eū, qui soluit occasione certæ rei, possum agere possessorio, si nūc denegat soluere. ¶ Sed cōtra tex.opp.nā respectu pēsionis vnica fuit petitio:quia petebat œconomus pensionē subtractā sibi restitui:& Papa in snīa condēmnauit in duobus.Nā primò cōdēnauit in futuro secundò ad pensionē subtractā in præterito. Sol.Host.tenet,q duplex est petitio:licet hoc
15 non dicat.† Alij,vt Inn.dicūt, q ad illā petitionē veniebat accessoriè pēsio subtracta de præterito.Nā in interdicto vnde vi,venit oīs cōmoditas adēpta ratione spoliationis: vt no. in.c.grauis.de resti.spo.& in.l.j.§.hoc interdictū.ff.de vi & vi ar.& hæc solu.bona. licet em̄ interdictū vnde vi nō det ꝓ re mobili:vt in.d. §.hoc interdictū.& no.in.c.pastoralis.de cau. pos.& proprie.tamē bona mobilia veniūt accessoriè ad rem immobilem subtractā. Vnde, si expulisti me violenter de domo,& peto me restitui per interdictū ad illā domū:veniūt ac

c ¶ Iste tex. Adde Ro.cons.cccxj.& vide consi. s. alle. in notabilibus.

d ¶ Ad pristinū sta tū.Adde Cald. cō si.xj.de sta.mona.

ZACHARIAS.

e ¶ In futurū.Adde istū passum esse multū intricatum cōclude tn̄,q prę sumit quis ex curialitate talē annuam præstationem dedisse:nisi de alio titulo appareat:vt per gl.in.l.solent. de offi.ꝓc.& leg. Flo.in. l. sicuti. in prin.ff.si ser. ven. Bal.in.c.j.§.fi.ver. vasallus.in tit.quis sit inue.& in addi tio.Spec.in tit.de resti.spo.in versi. spoliatur.& ibi in Sp.§. nūc dicam⁹. ver.sed pone.Bar to.in.l.cū de in rē ver.in vlt.col. ver. quæro.ff.de vsur. Nisi tn̄ talis p̄stātio esset decennalis:secūdū Pau.de ca.consi.cccij. in ci.in cā nobilium. Tūc em̄ sufficeret allegare titu. licet nō ꝓbatū: vt per Inn.in.c.cū ecclesia.co.ij.de cā pos. & ꝓpri.& Alex. cōsi.ciiij.vo.iiij.& consi.ciij.vo.j.

SEB.SAPIA.

f ¶ In futurū. Hoc etiā videtur ꝓcedere,si fuerit facta præstatio per decenniū in hac materia:quia in beneficijs ecclesiasticis præstatio decennalis non videtur titulū causare: ita, vt quis possit cogi p̄stare: vt tenet Bal.in.c.contingit co.xiij.j.de do. & contu.sequitur.d. Ias.in.l.si certis annis.col.pe.ver.septimò limita. C. de pac.licet aliter dicant apostillantes hīc.

a SEB. SAPIA. ¶ Quia restituere. Vide Io. de Imo. in c. examinata. j. de iud. Inn. in c. cũ bonæ j. de reli. do. Alex. in l. vendicatio. ff. de rei ven. Car. in cle. j. in. xj. opp. vt lit. non conte.

b ¶ Vnus duntaxat. Adde Ro. consi. cccliij. &. ccclxv.

c ¶ Vnius solius. Adde Ro. consi. ccccccxij.

SEB. SAPIA.

d ¶ Dispositio. Materia hæc traditur ordinariè in. c. cũ oẽs. s. de consti.

SEB. SAPIA.

e ¶ Legitimatus. Vide Corneũ Peru. in cõsi. cc. ad euidẽtiã. per totũ. in. ii. ij. vol.

f ¶ Tẽporalia. Q. d. Papa non possit legitimare quo ad tẽporalia, nisi in terris sibi subiectis, tenuit consulendo solennis doctor Papiẽ. do. Franc. de Cur. cõsi lxxiij. xxv. colũ. ver. iiij. &c. Quid autẽ Imperator, an quo ad spiritualia possit legitimare. Bar. tenuit q nõ, in. l. qui in prouincia. §. diuꝰ. ff. de rit. nu. de tra q; mate. vide amplas remissiones. per. d. Alex. in ad. di. ad Bar. in. d. §. Diuus. & in mate. vide omnino eũdẽ Francis. Curt. in cõs. xiij. in. j. colum. Aeneas de Falco.

cessoriè oĩa vtensilia, quę erant in illa domo: quia restituere[a] est in pristinum statum reponere. ¶ Sed contra hoc & contra tex. opp. Nã interdictũ vnde vi, nõ dat, nisi ꝓ rebus soli. i. pro rebus immobilibus adhærentibus solo: vt in. d. §. hoc interdictũ. sed hîc nõ agebat pro rebus immobilibus: sed pro iuribus incorporalibus, quæ non adhærent solo. Sed dicit Inno. q̃ directum interdictum vnde vi, cõ petit pro rebus soli, modo prædicto: sed vtile interdictũ competit etiam pro iuribus subtractis: vt hîc. Et dicitur vtile, quando verba legis non conueniunt casui imminenti: sed mẽs duntaxat: vt plenè no. ꝑ Cy. in. l. ex placito. C. de re. pmu. Vel secundò potest dici secundum Innocen. hîc, q̃ agebatur officio iudicis. argu. in. c. ij. de offi. iud. vel posset hodiè agi condictione huius. c. querelam. quod no. ¶ Tractat etiam hîc Inuocẽ. qualiter perdatur possessio iurium incorporalium, præsertim iuris eligẽdi: vide hîc per eundem. Et de hoc vltimo scilicet respectu iuris eligendi: vide per Fede. de Se. consi. cij. vbi recitat ordinatè dicta Inn. & ista sufficiant. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Eligentes scienter indignum, sunt priuati potestate eligendi & nu. 6. & .11.*

2 *Potestas eligendi remanet penes non delinquentes, licet numero pauciores. si verò omnes delinquũt deuoluitur ad superiorem. & nu. 12.*

3 *Priuati potestate eligendi, an & quando possint per alios vocari ad eligendum. & nu. 9. & .11.*

Extranei possunt admitti ad eligendum, si alij volunt.

4 *Eligentes non possunt compromittere in aliquem ius eligendi, si vnus dissentiret.*

5 *Legitimatus per rescriptum Papæ potest in Episcopum promoueri. & nu. 7.*

Legitimatus per Papam, an succedat in temporalibus.

8 *Episcopalis dignitas non venit appellatione dignitatis in materia stricta.*

Dispensatus in minori dignitate, non videtur dispẽsatus ad maiorem.

Legitimari an possit per Papam natus ex fratre & sorore.

Legitimatus, an succedat in feudo.

10 *Suspensio à beneficijs, quos effectus pariat.*

13 *Electio facta à priuandis, an valeat.*

Extranei non vocati venientes ad aliquod collegium, possunt per vim repelli.

Dominis, quibus denegatur accessus rei suæ, licitum est frangere ostia.

CAP. XXV.

CVm Vintonen.

1 ¶ † Eligentes scienter indignum priuati sunt potestate eligendi in electione, quæ primò occurrit facienda. h. d. Diuiditur principaliter in tres partes. In prima ponit vota eligẽtium diuisa, & allegationes vnius partis. In secunda ibi: *illi vero.* ponit allegationes alterius partis. In tertia ibi: *nos igitur.* ponit sententiam. ¶ Casus literalis ponitur per gl. j. ¶ † No. j. q̃ aliquibus de capitulo eligentibus scienter indignum, potestas non recedit à capitulo propter indignitatem & delictum quorundam: sed si residet penes alios, qui non deliquerunt: licet pauciores numero: & isti repræsentant totum capitulum: secus autem vbi omnes electores deliquissent: tunc enim propriè fit potestatis deuolutio. & vtrunq; dictum probatur. s. eodem. c. bonæ. Dic vt latius ibi dixi. vnde vt dicit hîc Petr. differentia est inter ius residentiæ, & ius deuolutionis potestatis. Deuolutio potestatis fit cùm omnes delinquunt: quia tunc capitulum perdit potestatem eligendi. Residẽtia verò fit, quando aliqui de capitulo delinquunt, ꝓpter quod priuantur potestate eligendi. Nam tunc potestas propriè non deuoluitur: sed residet penes non delinquentes constituentes totum capitulum. Nam quemadmodum in casu mortis naturalis aliquo tamen de vniuersitate remanente potestas non deuoluitur: sed di

b citur residere penes superstites, etiam si vnus dũtaxat[b]: vt in. l. ficut. ff. quòd cuiusq; vni. no. in. c. gratum. s. titu. ꝓxi. ita & in casu priuationis ꝓpter delictum. habentur enim isti pro mortuis. arg.

3 xvj. q. j. in. c. generaliter. §. ecce. ¶ † Secundò no. q̃ hi penes quos residet potestas capitularis, possunt priuatis à iure ꝓpter eorum delictum, communicare potestatem eligendi. non ergo inhabilitantur illi prorsus, sed solùm priuantur, quæ quidem priuatio, cùm cedat in fauorem non delinquẽtium, penes quos residet potestas, potest ab eis remitti. & ad hoc quotidie alle. iste tex. Secus autem vbi isti essent inhabilitati, seu ab officio suspensi: quia tunc non possunt per alios habilitari: vt in. c. cũ dilectus. de consue. & in. c. illa. & quod ibi no. j. eo. facit cle. vt hi, qui. de æta. & quali. Sicut eñ possunt illi de capitulo extraneos admittere ad eligẽdũ vnà cum eis. & in. c. cũ ecclesia Sutrina. de cau. poss. & proprie. ita possunt admittere istos de collegio: licet ea vice sint priuati iure eligendi ꝓpter ipsorũ indignitatẽ. ¶ An aũt maior pars possit admittere extraneũ, vel ꝓ ea vice priuatũ, inuita minori parte: vide Io. An.

{ post Cõp. in. c. scriptũ j. e. vbi *notãter* cõcludit, q̃ nõ. Quinimò

c vnius solius[c] cõtradictio obuiat dispositioni omnium. arg. c. in re cõi. de re. iur. li. vj. & in. l. Sabinus. ff. cõi. diui. Et ex hoc not. casum,

d in quo dispositio[d] maioris partis de vniuersitate nõ ꝑualet dispositioni, seu contradictioni minoris partis. quod videtur contra. c. j. de his, quæ fi. à ma. par. capi. & l. quod maio. ff. ad mu. Sed dic cõtraria ista procedere in negotijs spectantibus ad vniuersitatem: & vbi causa subest disponẽdi: ita q̃ necessitas, vel vtilitas suggerit dispositioni maioris partis: sed vbi ista cessant, oportet, q̃ oẽs sint in concordia. Ita no. voluerunt gl. & Inn. in. c. cũ oẽs. de cõstit. Idem dic, vbi id de quo agitur spectat ad singulos. Ius enim & potestas eligendi spectat ad quẽlibet de vniuersitate pro parte: vnde interest cuiuslibet, ne forinseci admittant ad eligendũ: cũ pluribus admissis minus valeat vox cuiuslibet. ar. in. c. cũ M. de consti. † Hinc

4 etiã dixerũt doct. in. c. scriptũ. & in. c. qa propter j. e. q̃ nõ possunt de collegio vno cõtradicẽte com ꝓmittere in aliquẽ potestatẽ eligẽdi: quia nõ possunt isti ius singulorũ deteriorare eis inuitis. facit quod in simili no. in. l. j. C. quæ sit lon. cõsue. Secus dicit Cõp. in. c. scriptũ. si maior pars vult aliquos introducere ꝓ consilio habendo. Tunc enim cõtradictio minoris partis nõ ob. ar. c. obeuntib. lxiij. di. Nã hoc casu nõ deterioratur ius singulorũ: sed ꝓmouetur vtilitas collegij & iuris consilio obtẽperat. dequo in. d. c. obeũ

5 tibus. ¶ † Itẽ no. ar. ex. tex. q̃ legitimatus[e] per rescriptũ potest ꝓ-

e mouere ad dignitatem episcopalem: si legitimatio fuit facta per sedẽ apostolicã. qđ tenet hîc q̃dã glossella, quæ est sing. qđ an sit verum indistinctè super eam subijciam. Et ex hoc & tex. collige Papam posse legitimare laicũ: quod est indubitatũ quo ad dignitates ecclesiasticas: vt in. c. per venerabilem. & quod ibi no. qui filij sint leg. ¶ An autem prosit talis legitimatio quoad successionem

f & alia temporalia[f], dic, vt ibi dixi. ¶ † Item no. q̃ priuati potestate eligendi, pñt repelli ab electiõis actu per viam exceptionis. Cũ isti sint priuati ipso iure, nõ est opus, q̃ feratur sententia: quia incontinenti potestas incœpit recidere penes alios. vnde valeret electio ab alijs facta: licet nulla præcesserit licentia, vel declaratio

super

ZACHARIAS. ¶ Tu adde inc̃tum iſte q̃rit vtrũ Imperator poſsit legitimare illum, q̃ eſt de terris eccleſiæ: & dicit Bart. tenere, q̃ nõ. Tu limitabis hoc dictũ: niſi talis quẽ Imperator legitimat, eſſet ſcholaris: qa iſto caſu licet eſſet in terris eccleſiæ. tñ qa ſcholares ĩ ſtudijs publicis fũt ſub ſpeciali p̃tectione Imperatoris, valebit talis legitimatio. Ita ſingu. Bal. in authẽ. habita. co. ij. C. ne fi. propa. q̃ dictũ refert & ſequit Philip. ĩ. c. ſi duobus. §. deniq;. colũ. j. de ap. & Cardi. Ale. in. c. per venerabi lẽ. co. cxix. j. q̃ filij ſint legitimi.

Anton. Franciſ. ¶ Ad iſtam materiã nũquid Papa poſsit legitimare ſubditũ Imperatoris in terris ĩperij: non ſolũ quo ad ſpiritualia: ſed etiam quo ad ſuccedendum in temporalibus. Et eſt magis cõis cõcluſio, q̃ſic. Tum, qa iſte ſcholaris voluntariæ iuriſditionis, Tum, quia Papa haberet iuriſditionem etiã ĩ laicos habitu: & pater alliciatur deduci: maximè volente eo, qui legitimat. vide plenè p Iac. de zochis. & Alexã. in. c. per venerabilẽ. qui fi ſint legi. hic alle. licet Inno. ibi. & Bald. in Margari. a ſuper Inn. in ver. legitimari. verſi. ſecũdo videãt dubitare ſe. & vide Io. de lig. in trac. de ſentẽ. excõi. in pe. chart.

¶ De Impatore autẽ vtrum poſsit legitimare in terris eccleſiæ, & ſubditos Papæ quo ad tpalia: & poſsit legitimare filium clerici: vide ibidẽ 7 & conſului aliãs quòd ſic. quia iſta qualitas poteſtatis legitimãdi inheret dignitati põtificali & imperiali. & plura alia.

¶ Et adde, q̃ legitimatio ſingit retro: nõ ſolũ à natiuitate: ſed etiam àcõceptione. Ita. Bal. in addi. Spec. in titu. de procur. ver. ſecũdũ ſtylũ. & vide Bar. in l. ij. ff. de vul. & pupil. & Bar. in l. Gall⁹ §. & quid ſi tantũ. de liber. & poſth. & videſo. de Imo in l. ex facto. in. x. col. de vulg. & pupilla.

a ſup aliorũ priuatiõe: vt aptè colligit ex. c. bonæ. & c. dudũ. ſ. e. Nã ibi electio facta à paucioribus, q̃ nõ deliquerãt, p̃ualuit electioni maioris p̃tis, q̃ dereliquerãt, nulla p̃cedẽte ſup delicto, ſeu priuatiõe ſnĩa priuatiua, ſeu declaratoria. ¶ Vlti. no. ex fi. lr̃æ, q̃ eligẽtes ſciẽter indignũ, nõ ſunt priuati p̃tãte eligẽdi p̃ totã illãvationẽ: ſed in prima electiõe, q̃ occurrit faciẽ da dũtaxat, ſiue illa habuerit effectũ, ſiue non. Satis eſt em̃, q̃ illi fuer ũpriuati p̃tãte eligẽdi in prima electiõe. Ex hoc em̃ purgatũ fuit eorum vitiũ: licet Vin. tenuerit oppoſitũ: vt j. dicam. Sed p̃cedẽs dictũ eſt cõe, & cõſonat huic lr̃ę: & ſeq̃t ẽt gl. in c. ſi electio. de ele. li. vj. ſup ver. integrũ. q̃ idẽ not. dicit in caſu priuatiõis p̃p negligẽtiã: vt ſolũ negligẽtes ſint priuati p̃tãte eligẽdi vel cõferẽdi in primaelectiõe, vel collatio. q̃ occurrit faciẽda. & ſiue illa hẽat effectũ, ſiue nõ, p̃tãs incipit reſidere penesoẽs. Nã ſi ĩ priuatiõe p̃p delictũ hoc cõtingit: vt hîc, fortiꝰ idẽ dicendũ in priuatione p̃p negligentiã. Nã dolus p̃põderat culpæ, ſeu negligẽtiæ: vt in. c. ſup literis. de reſcri. cũ ſi. ¶ In gl. in verſi. *promeruit*. in fi. No. hãc gl. ſing. ſentit em̃ aptè quod p̃dixi. ſ. legitimã p reſcriptũ Apoſtolicũ poſſe eligi ad dignitatẽ epalẽ. Cõtra hoc dictũ gl. videt facere tex. in cnuctis. in princi. ſ. e. vbi dicit, q̃ eligẽdus in Ep̃m debet eſſe de legitimo matrimonio natus, ſed legitimatus per reſcriptum non fuit natus de legitimo matrimonio, cũm illa qualitas legitimitatis referat ad tẽpus natiuitatis[a]: ergo debet eodã tẽpore interueniſſe: iuxta theoricã Bar. in l. exfacto. ff. de vulga. & pup. & in l. præcipimus. C. de ap. ſentit gloſ. in. c. ſtatũ. in prin. ſuper verb. canonicis. de reſcri. li. vj. ¶ Et fortè ob hoc Goff. arguit cõtra iſtã gl. j. adducẽdo l. fi. C. de his, qui veniã ęta. imp. vbi patet, q̃ vbi fit mẽtio de legitima ætate, debet intelligi de legitima ætate naturali: nõ de ea, quæ ſuppletur beneficioimperiali. Itẽ appellatione mortis intelligit de naturali, nõ aũt de ciuili: vt in. l. ex ea pte. §. in inſulam. ff. de ver. ob. Et per gl. xvj. q. j. c. placuit. dixi in. c. cũ ſis. de conuer. coniu. & ita allegando in contrariũ tranſiuit hîc Goff. † Hoſt. ſequit gl. in hoc caſu, in quo in reſcripto fit mentio expreſſa de f dignitate epali: ſecus vbi legitimatio fuiſſet ſimpliciter facta. Do. Pe. de Anc. ſimpliciter ſecutus eſt gl. quantũcunq; in reſcriptis non fiat mẽtio de dignitate epali. Mouet, qa ſi conſtitutio Papæ poteſt quẽ facere legitimũ: ita q̃ promoueat in Ep̃m: vt in. c. tãta. qui fil. ſint le. iuncto eo, q̃ le. & no. & in. c. innotuit. ſ. eo. vbi legitimatus p̃ ſubſequẽs matrimoniũ p̃t eligiin Ep̃m. Idẽ dicendũ in legitimato per reſcriptũ ipſius Papæ: cũ lex viua non ſit minus potens, quàm lex mortua. Itẽ ſecundũ eum legitimatio, quæ fit per reſcriptũ, non põt dici ciuilis, ſed naturalis. Nã reſtituituit ad primæuũ ius, ſecundũ quod oẽs legitimi naſcebant. in aut. q bus mo. na. effi. ſui. p̃pè fi. Do. Ant. diſtinguit, q̃ aut Papa p̃ceſsit p viã diſpẽſationis: & tunc procedit opi. Hoſt. Aut per viam legitimationis: & tunc procedit iſta gl. ¶ Et ex his paſſus iſte redditur difficilis: in quo ſic dicerẽ. Quòd vbi proceſsit Princeps per viam diſpenſatiõis puta, quia diſpenſauit cũ illegitimo, vt poſsit promoueri ad ordines & dignitates eccleſiaſticas: hæc diſpenſatio nõ extendit ad dignitatẽ epalẽ: † quia in materia reſtringibili, vt eſt g diſpenſatio: vt in. c. j. & ij. de fil. presby. li. vj. & in. c. quod dilectio. de cõſan. & affi. nunquã appellatiõe dignitatũ venit dignitas epalis[b]. tex. b eſt no. quẽ ad hoc tene mẽti in. c. dilectus. iuncto. c. ij. de conceſ. præb. Et hoc dictũ tenent doct. in. d. c. dilectus. in mate. diſpẽſationis. Ad c idẽ vide gl. no. in. c. ij. de præb. li. vj. Quæ tenet q̃ in reſeruatione dignitatũ ſimpliciter facta nõ cõprehẽditur dignitas epalis: quia eſt dignitatum culmẽ: vt in. c. pe. de præb. Et idẽ dicendum, vt ſi fiat mentio de dignitate Epiſcopali, non extendatur diſpenſatio ad dignitatem archiepiſcopalem. Vnde diſpenſatus in mino- d ri, non vr̃ diſpenſatus in maiori: c vt no. glo. in c d. c. dilectus. Aut Papa[d] proceſsit per viã legitimationis: & tũc diſtinguerẽ ſic: q̃ aut Papa legitimauit, vt iſtũ poſsit promoueri ad dignitates eccleſiaſticas: & tũc dicerẽ idem, q̃ in diſpenſatione: quia hæc legitimatio idẽ importat, quod diſpenſatio. Aut legitimauit eũ reſtituendo illum primeuo iuri, & antiquioribus natalibus: q̃ ita decreuit illũ legitimũ, ac ſi fuiſ f ſet legitimè natus: & tunc nõ eſt dubiũ, q̃ talis legitimatus põt promoueri. ar. in. d. aut. quib. mo. na. effi. Et hoc caſu põt intelligi iſta glo. q̃ in dubio procedit in eo, qui eſt naturalis, obſtãte diſpoſitiõe iuris poſitiui. Quid aũt ſi obſtabat diſpoſitio iuris diuini: puta qs natus ex matrimonio cõtracto inter fratrẽ & ſororem nunquid Papa poſsit talẽ legitimare, e vt ſic talis legitimatio trahatur retro ad tps natiuitatis. vide, quod dixi poſt Io. an. in. d. c. per venerabilẽ. & aliquid tetigi in. c. literas. de reſti. ſpoli. & vide ad materiã præmiſſam, quod no. Inno. & alij in. c. fi. j. de trãsla. Ep̃i & Io. an. in. c. j. & ij. de fil. presby. li. vj. & põtaddi ad pręmiſſa vnus tex. ſingu. iuris ciuilis. in. c. j. §. naturales. ſi de feu. fue. cõtro. colla. x. vbi tex. dicit, q̃ natus legitimè poſteà legitimatus, nõ ſuccedit in feu dum[f]. Quod an procedat g in legitimato per ſequẽs matrimonium, no. ibi. & in. c. lator. & in c. tãta. qui filij ſint legi. ¶ In gl. in ver. *admiſerant*. ibi: *illos admittendo ſibi præiudicarunt*. Pondera bene gl. Sentit enim, q̃ ex ſola admiſsione ad actũ electiõis iſtis priuatis intantũ fuit cõicata poteſtas eligẽdi, q̃ nõ poterãt amplius repelli: licet nõ fuerit deuentũ ad electionẽ. † Et 9 hæc glo. facit ad. q. tactã hîc per doc. Quærunt g enim: pone q̃ iſti priuati fuerũt admiſsi, p̃ nõ priuatos: & elegerunt idoneũ: nõ priuati verò elegerunt indignũ, quę electio pręualuit? & cõcludunt, q̃ electio eorum, qui fuerũt priuati: quia per admiſsionem, fuit eis cõicata poteſtas eligendi. Idẽ dicunt ſi poſt admiſsionẽ & ante electionẽ moriãtur nõ priuati, vel recedũt, & nolunt eligere. Nã poterũt iſti, qui priuserant priuati eligere: quia per admiſsionem fuerunt incorporati capitulo, ac ſi non deliquiſſent.

a ⁂ SEB. SAPIA. ¶ Tps natiuitatis. Facit quod not. Alex. in. l. gr̃aliter. §. cùm autẽ. C. de inſti. & ſubſti. vbi dicit, q̃ licet legitimatus excludat ſubſtitutũ tamẽ non excludet, ſi in teſtõ dicet de filijs legitimè natis: quia conſideratur, quòd ſit legimus tpe natiuitatis. ſed vide. d. Deci. in cõſi. clv. & diligẽter. col. fi. vbi tenet contrariũ. Et in ſpecie aducit hoc fundamẽtum q̃ licet quis non poſsit promoueri in epatũ, niſi ſit natus de legitimo matrimonio. tñ legitimat⁹ poteſt p̃ moueri, vt ibi per eum.

b ¶ Epalis. Adde Old. cõſi. xiiij.

c ¶ In maiori. Ad de videndũ Old. cõſi. cxv. cui⁹ verba refert Io. an. ſu preſſo authore in addi. ad Spe. in ti. defi. presbyterorũ

⁂ SEB. SAPIA.

d ¶ Aut Papa. vide latè p Feli. ĩ. c. poſtulaſti. ſ. de reſc. vbi latè qũo in diſpenſationibus fit extenſio.

e ¶ Legitimare. Adde quod notabi. conſuluit Pe. de Anc. cõſ. ccccx.

¶ In feudũ. Quòd legitimat⁹ nõ ſuccedat in feudũ, neq; in ẽphiteuſim, tenuit Bal. & ibi Pau. de Ca. poſt eũ, in. l. fi. C. de his q̃ veniã æta. impe. d. Frã. Cur. Papi. in cõſi. xiij. ĩ. j. col. vbi ponit multa in materia legitimationis Aenæ. de falco.

ZACHARIAS. ¶ Adde inc̃tum dicit, quòd legitimati nõ p̃nt i feudum ſuccedere q̃ hoc eſt verũ, niſi expreſſè ſit dictũ, vt not. Alex. cõſi. ij. col. iij. in pri. & col. ix. ver. p̃dicta etiã. & col. ij. verſ. nõ obſtat. volu. j. & cõſi. xciij. c. col in fi. & in prin. iij. eo volu.

⁂ SEB. SAPIA.

g ¶ Quod an p̃ceVide Alex. ĩ. l. ex facto, §. ſi qs rogatus. col. xiij. ff. ad Trebel. Bald. in. l. generaliter. §. cùm aũt. C. de inſti. & ſubſtit. Deci. in. conſi. clv. col. iij.

Cap. Cum Vinton. Panor. ſuper Prima parte Primi.

10 ¶ †In ea.glo.ibi: *& iſti licet ſint ſuſpenſi à bene ficio*. No.fing.hanc particulã gl.vſq; ad fi.quæ melius, quàm alia gl.ponit effectũ ſuſpenſionis à beneficijs. Nã.j.vult, ꝙ talis ſuſpenſio nõ
a extendaſ ad facultatẽ eligendi[a]. vnde ſi occurrit electio durãte hac ſuſpenſione beneficiorũ põt ſuſpenſus eligere. Quod clariſimè ꝓbaſ hîc in eo, ꝙ Papa põderat, ꝙ nõ concurrebat tertia electio, in qua iſti nõ erãt priuati. Et tñ durabat trienniũ, per quod illi erant ſuſpenſi à beneficio. Inerat ergo poteſtas eligẽdi potius officiũ: quàm beneficiũ. vnde ſuſpẽſus ab officio non poteſt eligere: vt in.c.cũ dilectus.s̃.de cõſue.& ibi plenè dixi. ¶ Secũdò no.ex glo. ꝙ ſuſpẽſio à beneficijs nõ extendiſ ad ſuſpẽſionẽ ab officio: imò ſuſpẽſus à beneficio teneſ interim officiare in illo beneficio. Ad quod vide gl.in.c.cupientes.in §.cæterũ.in ver.omnibus beneficijs.j̃.e.lib.vj. ¶ Tertiò no.ex glo. ꝙ ſuſpẽſio à bñficio ſolũ referſ ad fructus bñficiorũ: nõ autẽ ad facultatẽ adminiſtrãdi in ſpũalibus & tẽporalibus. Circa quod dubito. Nã ſi eſt ſuſpẽſus à bñficio, videſ ꝙ nõ poſsit cõtra here noĩe beneficij.arg.opt.in.c.veritatis.j̃. de do.& cõtu.& gl.põt intelligi, quòd põt adminiſtrare tpalia quaten[9] adminiſtratio cõſiſtit in facto: nõ aũt in cõtrahẽdo. De hoc credote tigiſſe in.d.c.cũ dilect[9]. ¶ Vltimò no.ex gl. ꝙ ſuſpẽſus à beneficio debet inde habere modicã ſuſtẽtationẽ ne egeat.& per hãc vltimã rõnem gl.dicit Io.andr. ꝙ ſi iſte haberet patrimoniũ vel ex alio poſſet viuere nihil ꝓciperet durãte ſuſpẽſione. Tu vide ad materiam quod not.gloſſ.in.c.ſtudeat.l.diſtin.in capitulo primo.xxj.q.j.& ꝓ Archid. & in.c.ſi cõpromiſſa rius.j̃.eodem.libro.vj.& quod dixi poſt gloſſ. in.c.paſtoralis.de ap.& in.c.puenit.de fideiuſ.

11 ¶ †In gl.in verſ. *ſed tertia concurrebat*. ſup intellectu huius.c.multi varia ſenſere, nã Vincẽ. hic tenuit ꝙ ſcienter eligẽtes indignũ ſunt priuati ea vice poteſtate eligendi.i.ꝓ totã illã vacationẽ donec fuerit eccleſiæ ꝓuiſum cũ effectu. Et ad iſtũ tex.reſpondet quòd iſti priuati debebãt nũc admitti: quia fuerũt iã admiſsi ꝓ alios qui nõ fuerũt priuati. Sed vt dicit Io.an. iſte intellectus eſſet vtilis: qa per eũ vitarentur multę intricatiões. de quibus ĩ gl. & extra eã. ſed nõ conſonat huic literę cũ in ſecũda ratiõe papa expreſsè innuat cõtrariũ dicẽs ꝙ ca non lateranẽn. cõcilij vna vice dũtaxat priuat hmõi prę ſumptores. Et iſta electio q̃ nũc occurrebat fienda erat tertia & nõ ſecũda. & ſic apertè innuit ꝙ delictũ iſtorũ poteſt purgari antequã eccleſię cũ effectu ſit ꝓuiſum de paſtore. ¶ Alij & cõmuniter doc. dicunt ꝙ ſolũ in prima vice.i.in prima electiõe ſunt iſti priuati poteſtate eligẽdi: non autẽ in ſecunda vel tertia: licet illa electio quę primò occurrit fiẽda nõ habuit effectũ. Sed iſte intellectus diuerſimodè variaſ. quidã enim appellant ſecũdam electionẽ illã quę fit ex interuallo poſt illã factam de indigno. ſecus ſi eodẽ contextu fieret electio à non priuatis cum illis, qui ſcięter elegerunt indignũ. Nam tũc ſi iſta nõ habuit effectũ ex aliquo accidẽti, nõ dñt priuati admitti illam electionẽ. Et iſti duo intellectus tanguntur in gl. Sed vt plenius & clarius habeaſ materia diſtingue poſt Cõpo. quatuor caſus. Q̃n ꝓ em oẽs electores ſunt priuati: quãdoq; nõ ſunt priuati ſed priuãdi: quandoq; non ſunt priuati neq; priuandi: ſed electio eorum nõ habuit effectũ: fortè, quia electus noluit: conſentire vel renuntiauit poſt conſenſum ſeu mortuus eſt: vel quid ſimile. quandoq; & quartò aliqui ſunt priuati, aliqui non. ¶ †Primo caſu quando oẽs ſunt priuati poteſtas eligẽdi deuoluitur ad ſuperiorem. Et quis dicatur hoc caſu ſuperior. dic vt dixi. s̃.c.bone. & vt habetur in.c.quãquã.j̃.eo.lib.vj. & ſi iſte ſuperior proceſsit ad electionẽ purgatũ eſt vitium iſtorum qui deliquerunt. Vnde ſi ex aliquo accidenti iſta electio facta per ſuperiorẽ nõ poteſt habere effectũ: poteſtas deuoluitur ad primos electores. Quod procedit ſiue ad ſuperiorem facta fuerit deuolutio ratione delicti, ſiue negligẽtię: quod videſ probari hîc. & ſequiſ gl.in.d.c.ſi electio.j̃.eod. lib.vj. ¶ †Secũdo caſu quando non ſunt priuati electores ſed priuandi, vtrum valeat electio facta ab eiſdem electoribus ante, quã priuẽtur. Dic vt leg. & not.in.quia propterj̃.eo.vbi iſte caſus examinaſ. Nã quando canonici eligerũt contra formã nõ ſunt priuati poteſtate eligendi ſed priuãdi, & electio contra formã attenta-
b ta eſt nulla: vt in.d.ca.quia propter. ¶ Tertio[b] quando nõ ſunt priuati nec priuandi: ſed electio eorum non habuit effectum puta quia electus noluit conſentire, vel quia renuntiauit poſt conſenſum: vel fortè fuit electio caſſata, quia ignoranter elegerant indignum. Et tunc poteſtas reſidet penes eoſdem electores: ita quòd habent aliud tẽpus integrum ad iterum eligendũ: vt eſt hodie tex. in.d.c.ſi electio. ¶ Quarto caſu, q̃n aliqui ſunt priuati, aliqui nõ. Iſta eſt materia noſtra. In qua dicendũ, ꝙ aut illi, qui non ſunt priuati elegerũt ex interuallo poſt electionẽ illorum, qui ſunt priuati: & tunc ſecundũ omnes per iſtã electionẽ, ſiue habeat effectum, ſiue non: eſt purgatum vitium eorum delinquentium. Quia iſta fuit ſecunda electio. Vnde ſi iterum habent eligere debent oẽs vocari: cũ iſta ſit tertia electio. & hoc clarè probaſ in litera. ¶ Sed tu limita iſtud dictũ: niſi iſti, qui erant priuati, elegiſſent ſcienter indignum. Nã tunc poteſtas nõ redit ad priores, ſed deuoluitur ad ſuperiorẽ: quia cũ iſti repræſentarent totum capitulũ: vt. s̃. dixi: ſuccedũt iura, quæ dicunt, ꝙ poteſtas deuoluitur ad ſuperiorem: ſi omnes de capitulo eligunt ſcienter indignũ. Et hanc opi.firmat gl.fi.& ſecuti ſunt ibi cõmuniter doc.in.c.bonæ.s̃.e. Aut iſti, qui non erant priuati elegerũt eodem contextu cum his, qui elegerũt ſcienter indignum. Et hoc caſu inſurgunt varietates, in qua electo ne debeat habere locum pœna delinquentium. Cõp. hîc ſentit, & tenet, ꝙ ſi iſta electio non poteſt habere locum, non debet habere effectum: quia poterunt iſti nõ priuati eligere, & de nouo priuatis non admiſſis. & ſic ſenſit cũ opi. Tan. Quaſi non cenſeaſ ſecũda electio illa, quę cõcurrit eodẽ cõtextu cũ electione deliquentiũ. Nec gl.in effectu variat ab iſto intellectu: ſed ſolũ negat, ꝙ iſtę duæ electiones factæ de Decano & Prębẽtore fuerũt factę eodẽ cõtextu. Refert tamen Cõpo. alios tenuiſſe oppoſitũ: vt iſta electio facta à nõ priuatis cẽſeaſ ſecunda. Et ſic ſiue ſit facta eodẽ contextu, ſiue non: & ſic in alia electione, quę occurrit fienda deberent priuati admitti: quia fuit illorum vitiũ purgatum per electionẽ factam à non priuatis, quã impugnare non poterãt. Licet ex aliquo intrinſeco accidẽti nõ habuerit effectũ. Et iſte ĩtellect[9] plus placet Hoſt. & Ioã. An. & videſ cũ eo trãſire do. Ant. & facit ſecũdũ Io.an. iſte tex. in eo, quod dicit quòd iſti Prælẽtores ſolũ priuanſ in ſecũda electiõe. Ioan. cal. impugnat hũc intellectũ. Nãſequereſ, ꝙ delictũ priuatorũ, non eſſet punitũ. Nã ſi alia electio facta eodẽ cõtextu, non habet effectum, in nullo punirenſ illi, qui elegerunt ſcienter indignum, ex quo ſunt admittendi in alia electiõe. Nã idem cõtingeret ſi ignoranter elegiſſent indignũ. Et eſt bona conſideratio, & mihi placebat antequã eam vidiſſem: non tamẽ poſui aliquẽ intellectũ. ¶ Sed ego ꝓ concordia dicerẽ ſic: quòd aut electio facta eodẽ contextu à non priuatis recipiebat validitatẽ ex delicto priuatorũ: puta, quia iſti nõ priuati cõſtituebant minorem partem capituli: ita quòd ex delicto illorũ dũtaxat fuit valida: & tũc licet nõ habuerit effectũ: puta, qa electus cõſentire noluit, vel renũtiauit: vel qd ſimile. & nõ p̃t negari, qn vitiũ illorũ delinquẽtiũ ſit purgatũ ꝓ iſtã electionẽ. Nã pœna habuit locũ ſuũ: qa tũc ptãs reſidet penes alios ñ priuatos. & recipit iſta electio validitatẽ nõ ex delicto illorũ: ergo nõ debẽt excludi ab illa electione. ſi propter aliquod accidens illa electio non potuit habere effectum. argu. oppo. hîc.

Aut eli-

ZACHARIAS.

a ¶ Nõ extẽdatur ad facultatẽ eligẽdi. Adde ad hoc gl.in. c. ſi quãdo. in gl.fi.& ibi Archi. Pe. de Anch. Do.& Phi.Fran. eo.ti.li.vj. Alexã. in. c. presbyterũ. co.j.ĩ fi.& ibi Domi. xxviij. diſt. & quæ poſui in apoſtil. adiſtũ in. c. cũ inter. in verſ. dilectus. poſt alios. n. 6. s̃. e. tit.

SEBASTIA.

b ¶ Tertio. Vide Bal. in. l. poſt aditã. C. de imp. & aliꝭ ſub. vbi dicit, ꝙ ſi electio de indigno non eſt ꝓfecta, poteſt iterũ fieri: ita ꝙ nõ ſunt priuati electores iureeligendi. Qd̃ declarari debet, vt per Phil. Peru. in c. conſtitutus. in præſentia. j. de appella. vt non poſſit iterum eligere, quãdo interuenit contemptus.

Aut electio istorũ nõ priuatorũ erat valida absq; delicto illorũ, qui elegerũt scienter indignũ: puta, quia fuerat facta à maiori parte capituli. & tũc ꝓcedit opi. Compo. & sequaciũ, vt isti, qui elegerũt scienter indignum, priuent potestate eligendi in prima electione, quæ occurret in eadem ecclesia fienda[a]. Siue ista electio facta à nõ priuatis habuerit effectũ, siue non: quia si diceremus contrariũ, illi delinquentes nõ priuarẽtur potestate eligendi: & sic effugerẽt pœnã iuris. Nõ enim potest dici, ꝙ ꝓpter istã electionem factam eodẽ contextu sit purgatũ eorum vitium: cũ ista electio valuisset etiã si elegissent indignũ ignorãter. Nec fuerũt aliquando excluſi à capitulo: cùm istæ duæ electiones fuerũt factæ eodẽ tẽpore. Et hæc videtur ipsa veritas. Vnum tamẽ tene, ꝙ vbicũq; secunda electio facta à nõ priuatis, nõ habuit integritatẽ suã: quia solum electores peruenerũt ad tractatũ electionis, & infecto negotio recesserunt à capitulo. Nõ per hoc dicetur purgatũ delictũ priuatorũ: vt admittantur in sequenti tractatu: quia iura priuant istos præsumptores prima vice potestate eligendi: vt hîc & in. c. cũ in cunctis. s. e. Verba autẽ debent intelligi cum effectu: vt in. c. relatum, de cle. non resi. & in. l. j. §. fi. ff. quod quisq; iur. purgaꝝ ergo vitiũ, cùm per alios, ad quos est deuoluta potestas, fuit peruentum ad ipsam electionẽ cũ integritate sua: licet ex aliquo accidenti non habuerit effectũ, licet Tan. hîc aliud senserit: sed primũ verius. & tenet. d. Ant. & per hoc habetur clarè intellectus huius capituli. ¶ Sed contra tex. & positionem casus, quã gl. l. facit op. sic: Eligentes Præcentorẽ elegerunt eũ per impressionẽ: vt dicitur in prima gl. ergo etiã ipsi erãt priuati, seu priuandi potestate eligendi: vt in. c. quisquis j. eo. Sol. dicit Io. an. ꝙ illud. c. quisquis. nõ emanuerat tempore huius capituli. Vel põt dici secundum eum, ꝙ illud procedit, quando electores sponte consentiunt impressioni & abusui laicorum. Quod aũt hîc dicitur, procedit, qñ per metũ peruenerunt ad illã electionẽ. Vel tertiò illud cap. loquitur in impressione laicorũ hîc: quia fortè intercessit impressio clericorum
14 & quælibet solutio potest tolerari. ¶ † Extra gl. quærit hîc Inn. inter cætera, quid si priuati veniunt ad eligendũ cùm non priuatis: nunquid possint ab istis nõ priuatis violenter expelli? & cõcludit, ꝙ non. sed si nõ possunt eos aliter excludere, debent illos admitte
b re cum protestatiõe[b]: & protestatio præseruabit ius illorũ. ¶ Nõ ob. si dicatur, ꝙ antequã declarentur priuati, debẽt eorũ gesta valere, ex quo tolerãtur. viij. qõ. iiij. c. nonne. & in. l. Barbarius. ff. de offi. præt. quia illa procedũt secundũ Inn. in his, quæ cõpetunt ratione publici officij: sed electio spectat ad canonicos, nõ ratione publici officij: sed iure priuati. quod no. Quasi velit, ꝙ canonici in eligendo nõ exercent officiũ publicum: & ideò quantũcunq; canonici tolerentur: si tamẽ in veritate potest ꝓbari, ꝙ ipsi erãt priuati potestate eligendi, puta quia erãt excõicati, suspẽsi, vel aliter priuati, eorum electio declarabitur nulla ex defectu potestatis. Nec ꝓderit dicere, ꝙ tolerabant in illa potestate: quia tolerãtia solùm operaꝝ ratione publici officij. Et de hoc no. in. c. cũ dilectus.
c de consue. & j. e. c. nihil est. & c. illa. ¶ Sed quo[c] ad præcedẽs dictũ, nunqũid possunt violenter excludi per non priuatos: puto aliter & melius distinguendum: ꝙ aut notoriè constat, quòd illi sint priuati: & tunc poterunt violẽter illos excludere: quia molestãt istos qui repræsentant totum capitulum in ista quasi possessione eligẽdi. Vnde nõ dicũtur isti violẽtiam inferre, sed potius se defendere in quasi possessione eorum. Nã vim vi repellere licet. in. c. olim. el. j. de resti. spo. c. si verò. de sent. excom. c. significasti. de homi. cũ si. Et hãc opi. apertè in similibus terminis tenuit Bar. in. l. j. C. hoc interdicto. ff. de iti. actuq; priua. vbi dicit[a] quòd si forinsecus non de vniuersitate, vult interesse vniuersitati, potest violenter expelli de vniuersitate: quia turbat ipsam vniuersitatem in quasi possessione sua. ¶ Pro hoc optimè facit tex. in. d. §. hoc interdicto. & vide ad materiam quod dixi in. c. j. de immu. eccle. Vbi post doct. plenè examinaui, an liceat Episcopo, qui non recipitur ab ecclesia subiecta ad procurationẽ debitam frangere ostia domus ecclesiæ, & violenter intrare. & quid de canonicis, qui non admittuntur ad ecclesiã ad capitulum iniustè. & idẽ in similibus terminis. & dic: vt ibi dixi. Si autẽ non esset notoriũ, ꝙ isti essent priuati: tunc serua dictum Inn. pro quo adduco bo. tex. in. c. cùm secũdum leges. de hære. lib. vj. vbi habetur, quòd licet aliqui sint priuati, ipso facto bonis suis: puta, quia hæretici, vel inuoluti crimine læsæ maiestatis: non debent eorũ bona occupari ante, quàm præcedat sentẽtia declaratoria, quòd ipsi inciderunt in pœnam iuris. ita in proposito. Sed habebunt hoc casu non priuati duplicem viam. Primò practicam Inno. vt procedat protestatio j. eo. c. cumana. Secundò, quòd per superiorem faciant declarari illos esse priuatos: vt in. d. c. secundum leges. de hære. lib. vj.

SVMMARIVM.

1 *Eligens scienter indignum suspenditur à beneficijs per triennium.*
2 *Mala vita Prælati inducit malam præsumptionem contra totam ecclesiam, quæ ipsum tolerauit.*
Abbate remoto propter eius malam administrationem: non succedit conuentus ecclesia vacante. quia præsumitur contra ipsum.
3 *Monachus hodiè non potest esse delegatus: nisi Papa ex certa scientia sibi deleget.*
4 *Acta facientia mentionem, quòd testis iurauerit, faciunt plenam fidem.*
5 *Solicitans electores pro sua electione facit se indignum ad illam dignitatem.*
Simoniacus dicitur etiam ille, qui emittit preces pro sua promotione.
Clericus pauper impetrans beneficium, non dicitur ambitiosus.
6 *Testis in actu, qui potest videri, & audiri, debet deponere, vidi & audiui.*
7 *Princeps scienter promouens indignum motu proprio, videtur ipsum habilitare: secus si ignoranter: quia motus proprius Principis non confirmat gratiam contra intentionem Principis concedentis.*
8 *Suspensus à beneficijs propter malam electionem, intelligitur ab illis, quæ habet in ecclesia, contra quam deliquit.*
Suspensus ad beneficia habenda propter malam electionẽ, intelligitur, quòd non possit habere in illa ecclesia, contra quam deliquit.
9 *Conspirantes contra Prælatum: an prohibeantur esse testes contra statum ecclesiæ.*
10 *Testis dicens aliquid contra se, qua pœna venit puniendus. vide j. per discursum.*
11 *Infamia facti non solum priuat quem à beneficijs obtinendis, sed obtentis.*
Infamia debet purgari contra infamatum.
12 *Confessio facta in vno iudicio, facit fidem in alio iudicio.*
Acta facta in vno iudicio, non faciunt fidẽ in alio.
Confessio procuratoris in vno iudicio, non præiudicat domino in alio.
Confessio defuncti non nocet suo hæredi, si non habuit effectum contra defunctum. & confessio filij non præiudicat patri.
13 *Clericus potest subijci torturæ vigore confessionis factæ coram iudice seculari, vt persistat in ea.*
Confessus in vno iudicio, vtrum possit interpretari confessionem suam in alio iudicio.
14 *Inquisitio afficit mitiori pœna inquisitum, quàm accusatio accusatum.*
Confessio spontanea mitius punitur, quàm conuicta.

ZACHARIAS.

a ¶ In prima electione. &c. Adde Cardi. Mandago. in suo trac. de ele. parte. j. c. ij. in glo. fi. & Bertha. de firmo. in tracta. de Episco. parte. j. li. j. q. xiiij.

b ¶ Cũ protestatiõe. Adde quid si propter potentiã nõ audent protestari & an talis ꝓtestatio sufficiat, cùm dubitatur an aliq; sint suspensi, ita quòd sint intelligibiles. Oldr. consil. cclxxvj. Anto. Francis. ¶ Et de ista protestatione iuris cõseruatoria, qd operetur, & quos effectus producat, vide per Barto. in. l. non solùm. in. §. morte. ff. de ope. no. nunc. Et vide. d. Ant. dom. Ab. Imo. And. sicu. & Feli. in. c. cum. M. s. de const.

SEB. SAPIA.

c ¶ Sed quo. Vide Barto. in. l. j. §. necessario. ff. si mu. vent. no. faciunt no. per Bar. & Alex. in. l. j. §. nuntiatio. ff. de oper. no. nun. vbi tangnt quando liceat destruere ædificatũ in solo suo propria authoritate.

CAP. XXVI.

PEr inquisitionem.

1 ¶ † Eligens scienter indignum in Episcopum, est ob hoc suspensus

Cap. Per inquisitio. Panor. super Prima parte Primi.

a ¶ Totius ecclesię. Adde, vt per Ol. consil. cclxxviij. & an ex mala vita Prælati præsumatur contra totã ecclesiam. vide Anh. consi. clvij. Ant. Fran.
¶ Et dicit, ꝙ mala vita prælati inducit ꝓsumptionẽ cõtra totã ecclesiã. Iuxta illud dictũ Psalm. Cũ sancto sanctus eris &c. In Psalmo xvij. & vide quæ habẽtur in. c. cùm ad monasterium. de sta. mona.

b ¶ Esse delegatus. Adde videndũ. d. de Ro. deci. ccix. in antip. de rescri. Cal. consi. ij. &. vj de offi. deleg.

c ¶ Testis iuratus. Adde videndum Ol. consi. cccxiij. Adde, ꝙ notario actuario creditur sine testib⁹. c. qm̃ cõtra falsam. & ibi doct. post Inno. j. de ꝓba. & ꝙ Bal. in tract. de tabel. in v. q. quinimo dixit Spe. dictum solennè in ti. de testa. §. j. versi. sed pone. & ibi Bal. in add. in versi. si iudex. ꝙ post publicatas attestationes magis creditur notario, quàm testi dicenti non ita deposui. Q ꝙ dictũ est notandũ & paucis notũ: quia in ꝓposito reperio fuisse allegatũ per elegantẽ doct. & do. meũ do. Pau. Saxũ. de magnis. de Peru. Aeneas de Falco. 2 Ant. Fran.
¶ Et de hoc qñ testis contradicit a notario, & instrõ cui magis credatur: & qñ ex hoc vacillet fides instrumẽti, & scripturæ notarij. vide Bar. in l. j. & in l. fi. ff. quemad. testa. ape. & Bal. & Sal. in l. in exercẽ dis. C. de fi. instr. Et data paritate numeri: magis creditur notarijs, ꝙ̃ aliis testibus. ita Bal. in auẽ. sed cũ testator. C. ad leg. fal. & Ang. in auẽ. 3

à beneficijs ecclesiæ per trienniũ. Nec potest interim ad dignitatẽ illius eligi vel assumi. h. d. Primò ponit confessionẽ Præpositi: ex qua infert. Secundò ipsius indignã ꝓmotionẽ, ibi: *cùm igitur*. Tertiò mandat ipsum amoueri, ibi: *quo circa*. ¶ Et pone casum huius cap. fic. Vacãte Tholosano, quidã fuit electus multis canonicis contradicentibus: tandẽ eius electio fuit cassata sine vitio personę. Interim iste electus dedit operã solicitãdo precibus aliquos ex canonicis, vt ipm eligerẽt, & etiã illis, ꝙ in prima electione sibi contradixerunt ꝓstitit iuramentum fortè de præmiando eos in casu electionis: qui tenuit post electionẽ cassatã domum epalem, per quendã canonicum vocatum Mascaron, qui erat etiã cãcellarius: & demũ istis ꝓcedẽtibus fuit iste denuo electus in Epm ab omnibus canonicis inter quos erat iste Mascaron cõscius simoniæ & dilapidationis istius electi Procedente tẽpore antè, quàm esset lapsum trienniũ à tẽpore electiõis: Præpositus illius eccłiæ Tholosanæ fuit ꝓmotus in Epm Conuenarũ. & iste Mascaron fuit in ꝓpositũ illius ecclesiæ substitutus. Demũ orta graui in famia contra illũ Epm Tholosanũ, ꝙ fuerat electus iniustè modo prædicto: Papa cõmisit inquisitionẽ cõtra illum Epm, & super statu epatus Abbati Cisterciẽ. & duobus monachis montis frigidi, qui formata tela inquisitionis tã contra Epm, quàm super statu totius epatus, receperũt inter cæteros istum Mascaron in testẽ, qui iuratus deposuit, ꝙ ille Eps Tholosanus fuerat electus ꝓcedentibus suis precibus, & ꝓstito iuramẽto modis ꝓdictis: & ꝙ ipsemet Mascarõ tenuerat noĩe ipsius post primã electionẽ cassatã domũ epalẽ expendẽdo reditus & prouentus de consensu illius. Hac depositione facta isti cõmissarij retulerũt negotiũ Papæ, qui aduertens, ꝙ iste Mascarõ scienter elegit indignum: vt patebat ex sua depositione, & per consequens erat suspensus à beneficijs illius ecclesiæ per trienniũ: per. c. cùm in cunctis. s. eo. Indignũ erat quẽ debere interim promoueri ad aliquã dignitatẽ illius ecclesiæ. & ideò mandauit, vt iste Mascaron deberet remoueri ab officio Præposituræ: & ꝙ alius idoneus deberet assumi. Quid fuerit actũ contra illum iniustè electũ non habeť hîc: sed solùm fuit posita hîc decisio illius articuli, qui faciebat ad titulũ. ¶ † No. j. ibi: super statu episcopatus & Epi. arg. ꝙ raro, vel nunquã fit inquisitio contra Prælatũ, quin etiã fiat super statu totius ecclesiæ[a]. Nã ex mala vita prælati insurgit præsumptio cõtra totã ecclesiã, quæ tolerauit eum. Pro hoc. c. qualiter & qñ. el. ij. de accu. iuncto prin. cũ fine. &. c. cum. I. &. A. de re iud. Debẽt enim canonici resistere prælato malè administranti. ad hoc tex. iuncta gl. no. in. l. quoniã. C. de ap. Hinc alibi innuit tex. ꝙ Abbati remoto propter malã administrationem non succedit conuentus ecclesia vacãte in administratione: sed per superiorẽ debet reputari idoneus administrator: vt in. c. fin. in ver. si autẽ dilapidator. j. de sta. regu. Et potest illud attentari etiã in ecclesijs cathedralibus remoto prælato, aut propter malam administrationem tacente capitulo. & dic vt no. in. d c. fi. ¶ † Not. ij. iuncta suprascriptione, in qua

scribitur Abbati & duobus monachis, ꝙ monachus potest esse delegatus[b] Papæ, licet nullam habeat prælaturam. quod procedebat olim: hodiè autem secus: vt in. c. statutum j. de rescri. li. vj. & in cle. & si principalis. eo. titu. ni si Papa cõmitterat ex certa sciẽtia. Limita tñ 4 vt dixi in. c. causam. de iud. ¶ † No. iij. ibi: *iuratus asseruit*. arg. ꝙ per verba descripta in actis: c talis testis iuratus[c] sic dixit &c. probatur iura- d mentum testis[d] licet scriptura videatur enuntiatiua. Sed dic, ꝙ nihilominus facit fidẽ de iuramento: ex quo actus potuit interuenire tẽpore scripturæ. ad hoc quod no. Inn. in. c. quoniam j. de proba. & Bar. in. l. Theopompus. ff. de do. præle. ¶ † No. ꝙ solicitans electores ꝓ 5 sua electione reddit se indignum ad illã dignitatẽ. Nã probatur ambitiosus, & potest dici simoniacus, qui preces emittit pro sua ꝓmotione[e]. De quo. j. q. j. in. c. sunt nonnulli. & ca. e causa. q. vj. in. c. sicut is. Et gñaliter circa istas f preces, & an & quando sint licitæ[f]: vide gl. nota. & doct. in. c. tuam. de æta. & quali. Et adde ad prædicta glo. no. in. c. fi. de concess. præb. lib vj. quæ dicit nõ esse ambitiosum, nec damnosum: ꝙ pauper clericus sibi impetret beneficium. ar. in. c. cum secundum. de ꝓb. sed dic, ꝙ non debet ita instare, ꝙ eligať ad dignitatem: quia illã videtur ꝓcurare ꝓpter ambitionem g & nõ propter paupertatẽ: si tñ desyderaret[g]: vt possit prodesse ꝓximis: fortè hoc non esset damnandũ. & ita põt intelligi. c. qui epatũ desyderat. viij. qõ. j. & vide quod ibi no. Archidia- 6 co. ¶ † No. ibi: *se vidisse, pariter & audiuisse*. ꝙ vbi res, super qua testis deponit, est pẽceptibilis duplici sensu, visus, vel auditus, vel alijs sensibus: debet testis deponere per vtrunq; sensum, Sensus tamẽ visus est generalis ad omnẽ sensum ꝓter visionẽ mentalẽ. de quo vide bo. glo. & no. iij. q. ix. c. testes. & concordat huic. c ij. de consue. ¶ No. ꝙ iuramentũ præstitũ electorib. ante electionẽ ꝓsumitur illicitũ: vt. s. iurãs ex pacto eligať. ¶ No. ꝙ intrusus in aliqua dignitate nõ potest ad illã eligi: & eligẽtes puniuntur tanquam eligentes sciẽter indignum. Hic em̃ ad cõcludendã indignitatẽ electi põderať, ꝙ ipe añ electionẽ validã tenuit domũ epalẽ ꝓ ipm Mascarõ, qui expẽdebat de voluntate ipsius electi. Talis em̃ intrusus, cõmittit fur h tũ[h] secundũ Inn. qa cõtractat rẽ alienã inuito dño. de quo vide bo. tex. iũcta gl. in. c. dudũ j. e. An aũt valeat ꝓuisio facta de intruso nullamẽ tiõe habita de intrusione. ꝓfecto si esset facta ad instãtiã intrusi, nõ valet tanquã surreptitia ꝙa si Papa sciuisset verisimiliter sibi de illo beneficio nõ ꝓuidisset. vn fuit tacitũ id, quod ex presso, Papa saltẽ nõ ita de facili gratiã cõcessisset. & istud habet surreptionẽ iducere: vt in 7 c. postulasti. de resc. † Sed si Princeps motu ꝓprio ꝓuidisset: tũc puto valere, quia vr̃ Princeps ꝓmouẽdo sciẽter indignũ illũ inhabilitasse. Ad hoc qd̃ le. & no. in. l. quidẽ cõsulebat. ff. de re iu. & in. l. idẽ Vlpianus. §. j. ff. de exc. tu. per Bal. in repe. l. Barbarius. ff. de of. præt. facit qd̃ no. Inn. in. c. diuersis fallacijs. de cle. coniug. & in. c. veniens. de fi. presb. Si atũ ignoranter, tũc posset attentari ꝓuisionẽ esse nullã ex defectu intẽtionis Principis: quia nõ est verisimile, ꝙ Princeps scienter intrusẽ prouidisset

Motus

de testibus. in vlt. colũ. Et adde, ꝙ multum creditť in strumẽtd notarij, si alias esset fidelis in suo officio. vide Inn. in. c. illud. de præsump. & Bald. in. l. cùm res. in fi. C. de probat.

SEB. SAPIA.
d ¶ Iuramentũ testis. Vide no. per Bar. & alios in authẽ. si quis in aliquo. circa finem. C. de edẽ. Feli. in c. sicut. colũ. xv. j. de re iu. ꝓ Mod. in. l. sciendum. ff. de ver. ob.

e ¶ Promotiõe. Ad de Ro. consi. cccxvij.

ZACHARIAS.
f ¶ An & quando sint licitæ. Adde Inn. in. c. tuam. in prin. j. de æta. & quali. Archi. in. c. sunt nonnulli. j. q. j. Bar. & docto. in. l. j. ff. ad leg. Iuliã. de ambitu.

SEB. SAPIA.
g ¶ Si cõsideraret. Vide Bal. in. d. l. si quenquam. C. de epi. & cleri. & vide Fir. in tra. de Epo. in prima parte lib. iij. q. lxix. vide Bart. in. l. vniuersi. C. de legi. x. vbi no. illum tex. contra prælatos nostri temporis, qui nimia opera & ambitione procurant Cardinalatũ: sed Deus bene prouidet.

h ¶ Cõmittit furtum. Adde Old. consi. lxv.

Motus aũt ꝓprius nõ confirmat gratiã cõtra intẽtionẽ Principis cõcedentis: de quo vide quod no. Io. an. in. c. si motu ꝓprio. de ꝑb. li. vj. & Io. Cal. in. c. cũ dilectus. de iurepa. Tenẽt dñi de Ro. in eorũ quadã deci. Quid aũt cũ executor Apostolicus cõfert beneficiũ in digno ꝑsertim notorio. an teneat collatio? vide pulchrè per Inno.
8 in. c. inter dilectos. de excess. ꝑla. ¶ †No. vlt. ꝙ suspensus à bñficijs ex eo, qa indignũ ꝑlatũ elegit, nõ ꝑt durãte suspẽsiõe ꝓmoueri ẽt ad aliquã dignitatẽ. Aduerte tn, quia. c. cũ in cũctis. in §. clerici. s. e. vbi ponit hæc pœna suspẽsionis recipit aliquas limitatiões, & restrictiones. Primô enim nõ habet locũ illa pœna, nisi in electionibus Eꝑorũ & superiorũ: in inferioribus verò dignitatibus puniũtur electores pœna arbitraria. de quo vide tex. cũ gl. in. c. si cõpromissarius. j. e. li. vj. ¶ Secũda restrictio, ꝙ illa pœna suspẽsionis restringit ad bñficia dũtaxat, q̃ isti eligẽtes indignũ habebãt in eadẽ eccl'ia ad quã fuit facta electio: nõ aũt extẽdit ad bñficia aliarũ ecclesiarũ: vt sic solũ puniãt in bñficijs habitis in illa ecclesia, contra quã deliquerũt: vt est tex. in. d. c. si cõ ꝓmissarius. Ex quo infert ad not. limitationẽ istius. c. vt quẽadmodũ suspẽsio quo ad bñficia habita restringit ad bñficia illius eccl'iæ: ita & inhabilitas ad habẽda durãte suspẽsione causet solũ respectu illius eccleſiæ. in alia ergo ecclesia poterũt illi etiã durãte illo triennio suspẽsiõis ꝓmoueri. ar. in. d. c. si cõpromissarius. & põt etiã adduci tex. Nã ista habilitas respectu obtinẽdorũ venit accessoriè ad suspensionẽ factã de habitis, vt colligit hîc ex litera. in ver. cũ igit. ergo debet regulàri secũdũ naturã illius suspensionis: vt in reg. accessi. de reg. iur. li. vj. adhoc alle. gl. no. q̃ hoc tenuit in. c. cupiẽtes. in §. cæterũ. in ver. beneficijs.
9 in fi. e. ti. li. vj. ¶ †In gl. j. ibi: *sed super statu ecclesiæ admittuntur*. Vult ergo gl. ꝙ cõspirãtes cõtra ꝑlatũ admittunt in testes sup statu ecclesiæ: & sic contra alios de ecclesia, licet non contra prælatũ. Qd'
a an sit verũ[a] indistinctè, dic vt plenè dixi post Inn. in. c. cũ. I. &. A. de re iud. ¶ In gl. fi. ibi: *sed ille plus peccauit, quàm iste*. Adde, qa vt dicit Io. and. & bñ. ille fuit mediator simoniæ: meritò fuit punitus pœna simoniacorũ. Iste verò Mascarõ solùm fuit cõscius, ꝙ iste quẽ
10 elegit fuit simoniacus: & ideo nõ fuit punitus de simonia. ¶ †In ea. gl. ibi: *inquisitio fuit facta tam in capite, quàm in mẽbris*. ¶ No. bñ. & tene mẽti solu. huius gl. vult enim, ꝙ si in inqsitiõe gñaliter formata, testis[b] in inquisitiõe cõprehensus aliqd fuit cõfessus cõtra se: ꝑt
b & debet puniri ac si fuisset directè cõfessus cõtra se, & nõ in forma testimonij. Et ex hoc sentit gl. ꝙ si testis inter litigantes, vel in inquisitiõe formata cõtra aliũ cõfitet crimẽ ꝓpriũ: ꝙ nõ debet ex illa cõfessiõe puniri. Aduerte tn: quia iura, q̃ ad hoc glo. adducit, hoc nõ ꝓbant. Nõ enim loquũt in confessione sed in probatiõe criminis facta ꝑ alios testes: sed respectu cõfessionis sunt opi. vtrũ testis debeat ex hoc puniri pœna ordinaria, vel extraordinaria. De quo vide quod plenè dixi in. c. j. de exce. & plenè no. in. c. ij. de ord.
11 cog. & dic, vt ibi. Ex prædictis habes vnã lect. ad istũ tex. ¶ †Secũda lect. põt colligi ex his, q̃ ꝓcedũt in gl. ꝙ iste Mascarõ fuit repulsus ab ista dignitate ꝑposituræ nõ tm vigore suæ cõfessionis, quã tũ propter infamiã facti, q̃ ex illa surrexit cõtra eũ. Nã vt dixit hîc Inn. effectus infamiæ facti est, vt nõ solũ repellat à beneficijs obtinẽdis: vt in. c. inter dilectos. de excess. ꝑla. & in. l. ij. C. de digni. li. xij.
c sed ẽt vt priuetur beneficijs iã habitis[c]. Et põdera diligenter hoc vltimũ, ad quod solet allegari, vt plurimũ: sed profecto nõ est ve-
d rum[d]: quia propter solã infamiã facti, nõ debet quis priuari bñficijs habitis: sed debet fieri inquisitio cõtra eũ. Vñ infamia ꝑstat solã facultatẽ inquirẽdi: vt in. c. qualiter & qñ. el. ij. de accu. Põt tn si
e infamia esset multũ vehemẽs[e] interim suspẽdi durãte inquisitione. de quo vide tex. no. in. c. inter solicitudines. de pur. ca. & videꝑ Io. an. in. c. j. de accu. li. vj. & si nõ ꝑt ꝑ inqsitionẽ haberi veritas, remanẽte nihilominus infamia, debet indici purgatio: vt in. c. accedẽs. de accu. Et de modo procedẽdi cõtra infamatũ: vide gl. no. ij. q. v. in. c. ꝑsbyter fi. & in. c. si mala fama. & in. c. ij. de purga. capi. & per Innocen. in. c. cũ. P. eodem. tit. ¶ Tertius intellectus est, ꝙ istud crimẽ cõfessatũ ꝑ Mascarõ in forma testimonij contingebat cãm, de qua agebat: meritò debet puniri ex sua cõfessione: vt in. c. j. in fi. de accus. in. vj. & in. l. ij. §. si publico. ff. de adul. Et quare dicat cãm cõtingere, & an sit verũ, ꝙ propter hoc debeat puniri pœna
12 ordinaria, vide quod plenè dixi in. c. ij. de or. cog. ¶ †Quartũ intellectum posuit hîc Cõpo. & sentit tacitè Inn. ꝙ iste Mascaronnõ

a ¶ An sit verum. Adde Old. consi. cclxxviij.

b ⁂ SEB. SAPIA. ¶ Si testis. Vide tex. in. c. ad petitionẽ. j. de accus. vbi d. Abb. alleg. hunc tex. secnndum istum intellectum.

c ZACHARIAS. ¶ Iã habitis. Adde Bar. & post eũ Ia. Rebuf. in. l. infamia. in prin. & ibi in addi. ad dictũ Rebuf. C. de decu. li. x. Pau. de ca. consil. cxcvj. Lu. Pon. in suis sing. in ver. infamia. Inno. in. c. qualiter & quando. de acc. Bald. in l. mandatũ. C. mãda. & Spe. in titu. depositi. §. vij. ver fi. xix.

fuit priuatus propter confessionẽ factã in forma testimonij: sed de nouo fuit formata inqsitio cõtra eũ: & sua confessio, quã fecerat vt testis fuit adducta: vt probaret crimẽ cõtra eũ. Ex quo no. sing. ꝙ licet cõfessio facta indirectè in vno iudicio nõ valeat, vt cõfitens puniat directè de illo crimine: quod tenet Bar. in. l. si cõfessus. ff. de custo. reo. p. l. fi filiũ. C. de lib. cau. d tn põt illa cõfessio adduci, vt probet crimẽ cõtra eũ in alio iudicio specialiter instituẽdo cõtra ipsum. ¶ Cõtra qd op. de. c. inter dilectos. de fi. inst. vbi dicit ꝙ acta facta in vno iudicio, e nõ faciunt fidẽ in alio. Sol. dicit hîc not. Inn. ꝙ contrariũ procedit in probatione, quæ fit per testes, & instrã: secus aũt in cõfessione. Diuersitatis ratio secundũ eũ: quia multa potuisset f iste reus obiecisse, fortè cõtra attestationes & instrumenta, quæ non obiecit propter paruitatem ꝑ iudicij, de quo agebat. Obiecisset aũt si sciuisset criminaliter debere agi contra eũ, vel si tũc fuisset actũ criminaliter. Sed in cõfes g sione propria, nõ cadit aliqua excusatio: quia qd quisq; dilucida voce semel cõfessus est, nõ põt amplius denegare: vt in. c. ꝙ tuas. de prob. f & in. l. gñaliter. C. de nõ nu. pe. qd not.[f] singu. ¶ Sed idẽ Inno. in. c. qualiter & quãdo. el. ij. de h accu. prope fi. cõtrariũ videt sensisse. Ibi enim dicit, ꝙ si clericus fuerit cõuictus de crimine, dũ ageret cõtra eũ ciuiliter, põt Eps suus nouã inqsitionẽ cõtra eũ formare: & pro probatione adducere acta illius iudicij, in quo agebat ciuiliter. & sic voluit ꝙ nõ solũ cõfessio, sed etiã alia acta faciũt fidẽ in alia cã: licet nũc agat cõ tra eũdẽ criminaliter: & in priori iudicio fue- g rit actũ ciuiliter. Sed tu[g] tene dictũ Innoc. hîc: quia verius & cõmunius, qd tenet gl. iuris ciuilis. in. l. si q̃s ad se fundũ. C. ad leg. Iul. de vi pu. & Bar. in. l. ij. ff. vi bo. rap. Et qd dixi, ꝙ confessio facta in vno iudicio facit fidẽ in alio con-
h tra cõfitentem: intellige in cõfessiõe propria[h] secus in cõfessione procuratoris[i]. Nã illa non i facit fidẽ in alio iudicio cõtra dñm: qd tenuit sing. Cõp. & sequunt cõiter doct. hîc. Et est rõ qa procurator nõ potest ꝑiudicare domino: nisi in illa lite, in qua est ꝓcurator, vt in. c. cũ olim. de of. dele. Itẽ in confessione procuratoris cessat ratio, super qua se fundat. c. per tuas & l. gñaliter. ꝑal. Itẽ cõfessio ꝓcuratoris non est vera confessio dñi: sed ficta & interꝑtata: ficta aũt confessio non debet ꝑiudicare in alio iudicio. Pro hoc facit qd in simili no. Bar. in. l. cũ filius. ff. de ver. ob. & in. l. eius, q delatorem ff. de iu. fis. vbi vult, ꝙ ficta confessio alicuius nõ nocet suo hæredi, si no habuerit effectũ cõtra defunctũ: nec cõfessio filij facta nocet ꝑri: vt not. in. l. cũ filio. ¶ Itẽ limita ꝑdicta, cũ agit

cxcvj. Lu. Pon. in suis sing. in ver. infamia. Inno. in. c. qualiter & quando. de acc. Bald. in l. mandatũ. C. mãda. & Spe. in titu. depositi. §. vij. ver fi. xix.

d ¶ Non est verũ. Adde tu qd' Ro. cõs. ccxcvij. idem tenet, quod Inn. licet ibi non alle.

e ¶ Vehemẽs. Adde Bar. consi. inci. an fama cũ dicto syndici.

f ¶ Qd' not. Adde Io. de Ana. cõsi. j. Ang. cõsil. xxvij. vel. clxxxvij. vel ccxcvij.

⁂ SEB. SAPIA.

g ¶ Sed tu. Docto. tn in. d. c. qualiter vident velle, ꝙ dictũ Inn. ibi sit cõmunius.

ZACHARIAS.

h ¶ In cõfessiõe ꝓpria. Adde ꝙ oportet adhuc, ꝙ illa confessio propria sit vera ad hoc, vt faciat fidẽ in alio iudicio, vt per Lu. Ro. sing. suo. cccliij. qd' incipit, si confessus sum. secus autẽ si esset ficta vt per eũ ibi, qui alleg. Bar. sing. in. l. ij. §. Diuus. ff. de iure fis.

¶ Adde an semel confessus possit amplius denegare. Et dicas, ꝙ non nisi specificè probet errorem confessionis secundũ Bald. in. l. error. in pe. col. C. de iuris & fac. igno. Et in specie ità consuluit do. Francisc. Curt. in consi. lv. in. vj. colum. vers. & dum in motiuis. &c. & in consi. lxix. in vlti. co. in prin. & in multis consi. alleg. vt poteris reperire in tabula suorum consiliorum in versiculo confessio in principio. Et quòd confessio facta in vna instantia facit fidem in alia instantia maximè inter easdem personas. vide pulchrè per dominum Alexandrum in consi. xcvj. in prin. in primo volumine. & plenius in consi. xix. in princip. in iij. volumine, ad primam partem apostillæ: vide pulchrè per istum in. c. scriptum. in nume. 9. j. eod. Aeneas de Falco.

i ⁂ SEB. SAPIA. ¶ Confessione procuratoris. Vide Felin. restringentem in. c. j. col. pen. j. vt lit. non conte. & Aret. in consi. xiij. viso diligẽter. in

vlt.du. Et de confeſsiõe facta. vide Bal.in.l.ij.col.fi. C.de edẽ.Fely.in ru.de ꝓba.co.j.faciũt no.ꝓ do.Iaſ. in.l.ij.C.q teſt.fa. ppſ.vbi loquit̃ de cõfeſsiõe, q̃ fit ꝓ poſitiones. & ad marc.vide Feli. in c.j.col.iij.ver. ſecunda cõcluſio.j. de exce. vbi ponit duas limitationes ad iſtũ, ꝙ cõfeſsio in vno iudicio, facit fidem in alio.

a ¶ Perſiſtendũ. Add de videndũ Cald. cõ.xij.de iu.Cep. conſi.xj:Abb. cõſil. xxiiij.vbi dicit ſecus eſſe, ſi cõfeſsio eſſet facta corã alio iudice eccleſiaſtico incõpetenti tñ.Alex. b conſil.xiij.ĩ.lib. Are.conſi.cl. Ant.Franc.

¶ Et q̃ confeſſus corã vno iudice poſsit adhibita tortura compelli perſiſtere in priori confeſsione.vide do.Abb. & alios poſt eum in cap.at ſi clerici.in prin.de iudi.

b ¶ Interpretari. Adde Alex.cõſi. j.iij.li.Are.conſi. cxlvij.

c ¶ Sed minori.Add de, ꝙiſte ſentit, ꝙ accuſatio ſit fauorabilior, quàm in quiſitio quo ad punitionẽ criminis.cuius opi.confirmatur per ea, quæ voluit Cald. cõſi.j.de ac. & cõ ſi.ij.de pœ.Fulg. conſ.cxxxvj.Ce pol.lxv. Petr.de Anch.conſil.cxc. Abb.xxv.in quibus locis concludo, ꝙ inqſitio eſt via extraordinaria:accuſatio verò ordinaria.

d ¶ Cõtinuè. Adde Ro.conſi.clxiij. Ant.Franc.

¶ Adde ꝙ hoc verbũ cõtinuè intelligit̃ cùm tẽperamẽto. i. q̃ op⁹ eſt.text. eſt in.l. Apoſtata. C. de apoſt.& vide no. ſ.ĩ ꝓœ.Greg. & q̃ act⁹ dicat̃ fieri 14 cõtinuò & continuatè:vide gl.no. c

criminaliter:ſed ſi agit̃ ciuiliter confeſsio facta inter certas ꝑſonas nõ ꝓiudicat quo ad illam ꝑſonã:vt in.l.fi.ff.de inter.ac. ¶ † Vlti.contra 13 prædicta op.de.c.at ſi cleri.de iu. vbi cõfeſsio clerici, nõ facit fidẽ in alio iudicio, etiã criminaliter inſtituto. Sol.Inn.dupliciter. Primò, ꝙ illa confeſsio nõ facit fidẽ, vt clericus ꝑ ſuum Eꝑm ex illa poſsit directè dãnari: cùm fuerit facta corã iudice ſeculari.ſed bene poterit cõpelli ad perſiſtendũ[a] in illa cõfeſsione. Et not. ſing.hoc vltimũ dictũ Inn. Per hoc enim infertũr quidã, ꝙ clericus põt ſubijci torturæ vigore confeſsionis factæ corã iudice ſeculari ad dandũ intellectũ probabilẽ illi confeſsioni per quã excuſatur à crimine.ar.c.cũ dilecti.de accu. Quod an ſit verũ:dic, vt plenè dixi in.d. c.at ſi clerici. ¶ Secundò reſpondet Inn. ad cõtrariũ, ꝙ illud ꝓcedit in electione nõ ſpõte facta corã iudice ſeculari. vnde ne in aliquo cõprobet̃ iuriſditio laicorũ ſuper clericos, fuit ibi inſtitutũ:vt ex illa confeſsionẽ clericus in nullo poſsit dãnari. Et hæc ſecunda ſolu. mihi plus placet. de quo plenius dixi in.d.c.at ſi clerici. ¶ An autẽ poſsit indiſtinctè confeſſus in vno iudicio interpretari[b] in alio iudicio confeſsionẽ ſuã:vt ſibi non noceat? diſtinguit hîc Inn. ꝙ aut prima confeſsio emanauit in ſcriptis, & oportet, ꝙ interpretatio, ſeu excuſatio etiã ꝓbet̃ per ſcripturã per. l.gñaliter. ꝑal. Aut emanauit non in ſcriptis: & tunc poterit fieri excuſatio per alias probationes, vel per aliũ idoneũ intellectũ: iuxta ea, quæ leg. & no. in.d.c.cũ dilecti.de accu. Intellige tamẽ primũ mẽbrum huius diſtinctionis, q̃ ſcriptura fuit de ſubſtantia confeſsionis: vt quia fuit actũ vt confeſsio fieret in ſcriptis, quo caſu ſcriptura eſt de ſubſtantia actus: vt in. l. contractus. C. de fi.inſt. Seq⁹, ſi ſcriptura fuit inde facta ad probationẽ confeſsionis. & ſic intelligitur. d. l.generaliter. vbi dicitur, ꝙ nõ põt quis aliqd ꝓbare contra confeſsionẽ ſuã, quam fecit in ſcriptis, niſi per illã ſcripturã: vt ibi no. Bar. & ex prædictis habes plenè examinatũ quartum intellectũ. quod eſt valde no. ¶ Poteſt & quintò legi iudicio meo: ꝙ iſte Maſcaron non fuit confeſſus, vt teſtis. Nã in litera hoc nõ dicitur: ſed ſimpliciter, ꝙ iuratus aſſeruit. vnde poteſt intelligi, ꝙ iſte Maſcaron fuit interrogatus ſuper inquiſitione generaliter formata contra omnes de eccleſia, tãquã vnus de eccleſia. Nã illi contra quos formatur inquiſitio, tenentur medio iuramento reſpondere ſuper deductis in confeſsione: vt in.d.c.qualiter. el.j in.§ formã. Et quia fuit confeſſus contra ſe, meritò ex confeſsione propria directè facta ſuper inquiſitione iſte fuit punitus. ¶ Sed cõtra hoc opp. videtur enim, ꝙ debuit puniri pœna depoſitionis, vel priuari omnibus beneficijs: ar. in.c. inſinuatum. & capit. de hoc. de ſimo. Solutio, dic, quòd crimen confeſſatũm non merebatur tantam pœnam. non enim confitebatur ſe ſimoniacũ eſſe, vel fuiſſe: quo caſu procederet contrariũ. Sed ex confeſsione ſua ſolũ inducebatur, ꝙ elegerat ſcienter indignũ. vnde ſatis eſt, ꝙ fuerit punitus pœna ſuper hoc à canone inflicta. & ſic põt dici, ꝙ fuit punitus in hoc pœna ordinaria. ¶ † Nec ob. ſi dicatur, ꝙ quãdo ꝓcedit̃ per inquiſitionẽ, nõ debet inqſitus puniri pœna ordinaria: ſed minori[c]: ſaltẽ de iure canonico: vt ꝓbat̃ in.c. qualiter & q̃n.el.ij. ſ. alle. qa illud nõ procedit q̃n de crimine conſtat per cõfeſsionẽ propriam: quia tũc punitur acſi fuiſſet cõuictus per viam accuſationis: quia hîc tex.eſt no.in.c.fi.de cele.miſ. & in.c.ij.de confeſ. & quod ibi plenè dixi. Et intellige q̃n confeſsio fuit facta metu probationis: ſecus ſi à principio fuit ſpontanea: quo caſu procedunt iura quæ dicunt, ꝙ mitius eſt agendũ cũ ſponte confeſſo, quàm cũ cõuicto. de quo vide gloſſ. notabi. & quod ibi dixi in.d.c.de hoc j. de ſimo. Et circa materiã confeſsionis extraiudicialis ſuper crimine, an & quando plenè probet, vel aliâs ſemiplenè, pleniſsimè dixi in.c. at ſi clerici.

SVMMARIVM.

1 *Profeſſus, qui non eſt, non poteſt eligi ad regimen eccleſiæ regularis: nec valeret conſuetudo in contrarium. 6.*

2 *Continuè, iſta dictio importat factum continuum: licet habuerit modicum interuallum.*

3 *Conſuetudo diuturna, licet minus iuſta, præſtat probabilẽ cauſam dubitãdi.*
Sententia lata contra ius, de quo aliqua ratione poteſt probabiliter dubitari, valet.

4 *Conſuetudo mala eſt radicitus extirpanda: & non tollit ius.*

5 *Lex diuina poteſt allegari in deciſionibus cauſarum.*
Conſuetudo non poteſt habilitare prorſus inhabilem.

6 *Profeſſus alicuius religionis, debet ſuam profeſsionem facere in ſcriptis.*

8 *Profeſſus tacitè poteſt compellere monaſterium, vt eum recipiat expreſsè.*
Profeſſus, niſi expreſsè profiteatur, non poteſt promoueri ad aliquã prælaturam.
Pauper poteſt officio iudicis compellere diuitem ad faciendum ſibi eleemoſynam.
Conuerſus non poteſt petere vt recipiatur in monachum.
Monachus poteſt eſſe cum licentia Abbatis vicarius Epiſcopi
Laicus non poteſt eſſe vicarius Epiſcopi.

CAP. XXVII.

CVm cauſam. ¶ Si non profeſſus eligitur ad regimẽ eccleſiæ regularis, caſſatur electio cõſuetudine in cõtrariũ nõ ob. Cõmunis diuiſio. Secunda ibi: *quia*. ¶ Caſus literal. Quidam prioratus in eccleſia ſancti Petri Lucañ. vacauit. maior pars canonicorũ elegit in Priorẽ presbyterũ bonũ: quidã alij contradicentes dicebãt, ꝙ talis electio non valebat eò, ꝙ dictus presbyter bonus, non erat profeſſus ordinẽ regularẽ. Cõmiſſa fuit cauſa q̃buſdã, corã quibus allegabat̃: ꝙ cũ dictus presbyter bonus, nõ fuiſſet ꝓfeſſus ordinẽ regularẽ eligi nõ potuit in Priorẽ. In cõtrariũ proponebat̃, ꝙ multi priores cõtinuè vnus poſt aliũ fuerãt in eccleſia ipſa per multa & longa tẽpora, qui nõ fuerãt profeſsi. Dubitauerũt iudices, an talis cõſuetudo excuſaret, quominus talis electio valeret. Conſultus Pa. rñdet, ꝙ nõ debemus attendere ſolũmodò, quid ſit factũ, ſed quid potius faciendũ. Et ſecundũ legẽ diuinã nõ eſt arandũ in boue & aſino: nec aliquis debet induere veſtẽ de lana & lino contextã. Mandat, vt ipſam electionẽ debeãt irritare: & prædictũ presbyterũ bonum, & alios non profeſſos cõpellãt: vt b. Benedicti regulã in eadẽ eccleſia conſtituti ꝓfiteant̃, & ſeruent 1 aut eccleſiã ipſam oĩno dimittãt. Ber. ¶ † No.j. ꝙ cõtra electionẽ à maiori parte factã, ẽt in eccleſia regulari, pñt ſe opponere aliq, licet ſint regulares. Et in hoc poſſunt religioſi eſſe in iudicio ſine cõſenſu maioris partis capituli: licet eccleſia vacet: qa intereſt cuiuſlibet de eccleſia habere bonũ prælatum: vt eccleſiæ legitimè de paſtore cõſulatur. Ad hoc facit quod leg. & no.in.c. ſuper hiſ j. de accu. & viij.q.j.c.audacter. Et hac ratione ẽt vnus ſolus poteſt ſe opponere: & debet habere expenſas ab eccleſia: ex quo regularis eſt. iuxta ea, quæ dixi poſt Hoſt.in.c.cũ inter canonicos. ſ.eo. facit 2 quod legitur & not.in cap.ex parte j. de accuſationibus. ¶ † Secun d dò no.ibi: *continuè*[d] *vnus poſt alium*. quòd aliquid dicitur continuè factum, licet habuerit aliqd̃ modicũ tẽporis interuallũ. Nã vnus Prior immediatè non continuatur alteri: intermittitur enim tempus ſepulturæ prædeceſſoris. Item electionis alterius confirmatio &c. Sed propter temporis breuitatem, & quia non interceſsit factum contrariũ, dicit̃ continuè factum. Quod facit ꝓ teſtibus, qui dicunt ſe vidiſſe aliquos continuè poſſediſſe per decennium: vt dictum eorum non reprobetur: licet per aliqua modica interualla non viderint eos poſsidentes: ex quo tamen contrariũ nõ viderunt,

secundū Bar.in.l.duos.§.fi.ff.de duo.re.Et adde ꝙ illud dr̄ cōtinuè & cōtinuatè actū, qd̄ est factū aliquo modico interuallo interpositō c.fi.de fri.habeť in.l.ex facto.ff.de hære.insti.& in.l.foramē.ff.de ser.vr.præd.& in.l.j.§.quotidiana.ff.de aqua quo.& æsti.& vide in.c.si quis voluntariæ.l.di.& habeť in.l.cōtinuus.ff.de ver.ob.& vide Bar.in.l.si quis ita legauerit.ff. de condi.& demon.

& vide quæ habē tur in.l.hac cōsultissima.C.de test. & qñdicať possessio continuata: & qūo ꝓbeť aliquē continuè possedisse: vide ꝑ Spe. in ti.de proba.§.j. in fi.Et adde, ꝙ actus dicit continuè factus, etiā si interueniat aliqd̄ interuallū, dūmodò partes non diuertāt ad actū extraneos.l.iurisgētium. §. quod ferè.ff. de pact. c. j. de offic.archipresby.& ibi Io.An. & vide.lxxvj.di. c.scientia.& in.c. nunquā. de cōse. dist.v.

SEB.SAPIA.

a ¶ Cōsuetudo diuturna.vide pulch. dictū Bart.in.l. si quis sit fugitiuus. §.apud Labeonē. ff.de ædil.edi.vbi dicit, ꝙ cōtractus qui sapit vsurariā prauitatē ex consuetudine reputatur licitus:vide ēt Bart.Vero.in tra ct̄a.de simul. contra. co.iiij. Cōsuetudo enim habet constituere ꝓbabile dubiū iuris. c.licet.j. de spon. duorum.vide etiā Car.& Io. de Im. in.c.ex tuę.co.vj. j.de cle.non resid. vbi dicit, ꝙ licet Ēps nō possit statuere contra ius, tamen pōt statuere circa dubiū iuris in alterā partē. refert & sequitur Fel.in.c. quod super his.pe.co.j.de ma.& obe.

b ¶ Omnino. Vide Alex. consi.lxxxviij.iij.lib. Ant.Fran.

¶ Adde, ꝙ ista dictio omnino: habet significationē præcisam.l. supra iter.§.fi.ff. de aq̄ plu.ar. Et videgl. singu. secundum Bal. in.l.j.§.si pecuniā. ff. depo.q̄ dixit, ꝙ importat ipso iure.& ibi vide glo.in verbo

viderūt, nō pñt repelli à testimonio. ¶ † No. iij.ibi: *dubietatis & meritò*. quòd consuetudo diuturna[a], licet in se minus iusta, ꝑstabat, ꝓbabilē cām dubitādi de validitate iuris. Contrariū facit quod le.& no.in.c.cū dilectus.de cōsue. Ex quo hīc infert.d.Ant.valere sententiā latā contra ius, de quo pōt ꝓbabiliter dubitari: aut ratione cōsuetudinis, aut alia ratione. Pro hoc facit quod no. Inn. in. c. cū speciali.j. de app.&.c.P.&.G.de of.dele. ¶ † No.in ver. *quia*.& tene mēti tex.qa quotidie allegať contra fundātes se sup aliqua obseruatiōe. Nō em̄ debet simpliciter attēdi id, qd̄ fuit actū in præterito: sed potius id, quod de iure fieri debuit. quia nō ois cōsuetudo tollit ius: vt in.c.fin.de cōsue.& in.l.ij.C.quæ sit lon.cōsue. Nā mala cōsuetudo est radicitus extirpāda.viij.di.c.cōsuetudo. ¶ † No.ibi: *secundum legem diuinam*. ꝙ in decisionibus causarū pōt allegari lex diuina & vide quod le.& no.in.c.xx. dist. & habetur hæc lex Deute.xxij.c. † Itē no. ꝙ cōsuetudonō potest habilitare ꝓrsus inhabilē, ꝑsertim contra legē diuinā,& rationē naturalē. ¶ Itē not. ꝙ electio facta in ecclesia regulari de nō professo, venit irritāda cōsuetudine cōtraria non ob. Hodiè verò est ipso iure nulla: vt in.c.nullus.j.e.lib.vj. Et requiriť hodiè, vt non solū eligendus in ꝑlatū sit tacitè professus, ꝺ debet expresè esse ꝓfessus. Vnde nō sufficit tacita ꝓfessio: vt in.d.c.nullus. nisi fieret electio ad ecclesiā cathedralē regularem. Nā in tali ecclesia pōt eligi in Ēpm ēt nō ꝓfessus: puta nouitius, vel clericus sēcularis: vt in.d.c.nullus. Facit cl. j. vide gl.in.c.qd̄ dei timorē.de sta. re. & hoc cōtingit ꝓpter excellentiā dignitatis ēpalis: ratione cuius Ēps pōt dici religiosus: vt in.d. ca. ex multa. de vo. iō pōt religiosus immediatè præesse. ¶ No.ibi: *clericos non professos*. iuncto fi. c. ꝙ clerici seculares nō pñt esse ꝑbendati in ecclesia regulari. Vnde hīc mandatur, vt aut sti presbyteri profiteantur: aut ecclesiam o-imnino[b] dimittant. Et pondera illud verbum omnino:& optimè facit iste tex.cōtra opi.Hostiē.in.c.fin.in.§.præcipimus.de sta.regu. Nam Nā tenuit ibi Host.ꝙ seculares clerici possunt esse ꝑbendati in ecclesia regulari: dūmodò nō faciāt collegiū cū regularibus[c]. Tex.tamē ibi videť innuere cōtrariū.& cōtra opi.suā tenet ibi Ant.& satis iudicio meo facit iste tex.in fi. ver.omnino. Et no.ꝙ nō pōt ex cōsuetudine introduci, vt in ecclesia regulari stent collegia liter seculares & regulares clerici[d]. ¶ Sed contra tex.optimum. Ex quo enim isti clerici steterunt longo tempore in monasterio, videntur tacitè professi: vt in capi.ex parte j. de reg. & in,c.j.eo.ti.li.vj. Sol.pōt litera dupliciter intelligi secundū Io.an. Primō, quòd isti presbyteri steterūt in habitu seculari: quo casu cessat contrarium: vt in cle.ij.de re. Et tūc litera stat ꝓpriè: vt isti compellantur profiteri, aut inde exire: quia ecclesia regularis debet, si fieri pōt, de regularibus reformari: vt in ca.relatum.ne cle.vel mo.& in.c.inter.de reli.dom. Sed in defectum regularium, possunt institui seculares clerici.de quo plenius dicendū, vt leg.& no.in iuribus proximè alle. Secūdo pōt intelligi, ꝙ isti presbyteri fuerant ibi in habitu regulari: & sic erant tacitè professi. Et ad tex. respōdet, ꝙ mādabatur, vt expresè se profiterentur: vt sic nō possent assumere excusationē respectu ob seruantiæ regularis. † Et ex hoc intellecta no. ꝙ tacitè professus pōt cōpelli per superiorē: vt faciat professionē exp̄ssam. Nā ex tacita professione obligať monasterio: vt in.d.cle.ij. meritò pōt cōpelli: vt faciat id, quod iure & regula disponiť qbus caueť religiosum debere facere ꝓfessionē exp̄ssā, & in scriptis: vt scriptura propria obuiet sibi in futurum asserenti contrarium.xx.q.j.c.vidua.&.xxvij.omnes fœminę. † ¶ Et exprædictis infero ad aliam.q.quid ecōuerso: nūquid tacitè ꝓfessus possit instare vt monasterium cōpellatur eū recipere ad ꝓfessionē expressam? & dicēdū, ꝙ sic. Nā vtrinque ex professōe tacita est orta obligatio. Nā ipse est obligatus monasterio: & monasteriū sibi. Acqsiuit enim in ecclesia per ꝓfessionē tacitā ius monachatus & collegij: vnde nōpōt sine causa āplius inde expelli.facit ca.fi.de reg. Item interest sua, vt expresè profiteatur: cum aliās non possit promoueri ad aliquā Prælaturam regularē: vt in.d.c.nullus. & ca.indēnitatibus.e.ti.& lib.Facit.c.cum singula. de p̄b. li.vj. hanc opi. quòd possit instare, vt recipiať ad professionē exp̄ssam, firmauit Io.An.in addi.Spec.in ti.de sen.& re iu.§.vj. Vbi ēt quęriť quid de nouitio, qui stetit per annum in monasterio in habitu nouitiorū: nū qd possit agere, vt monasteriū recipiat eū ad professionē. Et ibi refert Host.tenuisse ꝓ sic: nisi monasteriū habeat aliquā iustā causam contradicendi. Et hæc opi.mihi placet. Nam ex quo monasteriū recipit illū in nouitium, tacitè videť obligasse: vt in futurum recipiat illū in monachū, si iusta causa non contradicit.ar.in.d.c.ad apostolicā.de regu. Dicit tn̄ Host.vt ibi refert Io. An.idem esse in eo, qui stetit in monasterio ꝑ annū tanquā frater, habitu non mutato. Nam videť intrasse, vt saluaret aīam suā. Et monasteria ad hoc sunt principaliter fundata, vt recipiant volētes eorū animas saluare. Licet Io. An.videať hic certo mō dictū Host. interpretari: tn̄ ego puto quòd in hac materia possumus considerare aliquos casus. ¶ Primus, qn̄ laicus, vel clericus, qui nunquā fuit in monasterio, instat vt recipiatur in monasterio, tanquā monachus, vel conuersus: sed monasterium sibi contradicit. ¶ Secundus casus, quādo intrauit, vt nouitius, & stetit ibi ꝑ annum: & nō instat, vt recipiať ad professionē. ¶ Tertius casus, qn̄ ē tacitè ꝓfessus, & petit vt recipiatur eius ꝓfessio expressa. ¶ Quartus casus, quando est tacitè professus, & petit vt recipiatur eius professio expressa. Quartus casus, quando fuit receptus, vt conuersus: & tunc instat, vt recipiatur tanquàm monachus. ¶ In primo casu putarē ꝙ possit iste quærens monachari implorare officium superioris: vt compellat monasterium ad recipiendum eum-

omnino.& vide gl.in cle.j.de vi.& ho.cle.& gl.in.c.& si Christus.in ver. omnino.de iureiu.& vide gl.j.in.c.dudum.de conuer.coniu.& in.l.Græcè.§.illud.ff.de fideiuss.& vide gl.in cle.vt hi, qui.de æta.& qual.quę dixit ꝙ hæc dictio omnino, excludit omnem dispensationem.& vide Arch.in c.ij.d e pact.in.vj.vbi dicit, ꝙ si lex, vel statutum dicit iuramentum omnino seruari debere. ꝙ excluditur facultas petendi relaxationem & absolutionē à tali iuramēto. ꝓ quo vide Ioā.d e Imo.in c.cū contingat. in ij.char.de iureiur. & vide tex.in.l.si nō sortē.§. indebitū.ff.de condi.indeb.vbi ꝓbať, ꝙ si adiungatur dictioni negatiuæ, puta, quia dicatur omnino nō: exponitur.i.nullo mō. quæ omnia tene mēti.

c ¶ Cum regularibus. Adde Alber. consi.xxj. de sta. regu.

d ¶ Regulares clerici. Istud videť cōtra tex.in cle.j. de elect.sed solue, vt per illustrē do. meū Rochū Curtiū in.c.fi. colum. xxviij.post med. ś.de consue. vbi dicit, ꝙ disparis professionis, nō pñt ēt ex consuetudine sociari in eodē monasterio: nisi habeāt collegia diuisa & separata: vt i ecclesia diui Ambrosij Mediolani, & in eccl̄ia diui Augu. Papiæ. & hoc etiā sentit. d. Abb.hic.in fi.

e ¶ Professionem. Adde, vt per Cal. consi.v.&.xv. de regu.

dē. Et dicit ſupior hoc facere: niſi monaſteriū hēat iuſtā cām cōtradicēdi: quā allegare tenet quia monaſteria ad hoc fuerūt principaliter fundata: vt recipiāt oēs clericos vel laicos volētes trāſire ad frugē melioris vitæ. Supior autē pōt cōpellere inferiores, vt debeāt vti re ad vſum deſtinatū: ſicut cōpellit rectorē hoſpitalis ad hoſpitalitatē obſeruandā. Et vt recipiat tot pauperes, quot poſſunt ibi ſuſtētari: vt in cle. quia cōtingit. de reli. do. facit. c. de xenodochijs. & c. ad hæc. e. tij. de inſti. c. j. & qđ leg. & no. in. c. ex pte Aſtēſis. in fi. de cōceſ. p̄b. ¶ Adde ad p̄dicta in ſimili gl. no. in. c. ſicut. xlvij. di. q̄ dicit pauperē poſſe implorare officiū Epi: vt cōpellat diuitē[a] ad faciendū ſibi eleemoſynā[b], quā gl. tene mēti. Secundo caſu & tertio dic, vt. s̄. dixi. In quarto. ſ. de cōuerſo: credo, ꝙ ex quo ſemel fuit receptus in conuerſum, nō poſsit amplius inſtare, vt collegiū teneat ipm recipe in monachū: q̄a eoipſo, ꝙ fuit effectus cōuerſus, fuit effectus quaſi ſeruꝰ monaſterij: vt dicit gl. ſing. in. c. vt lex cōtinētiæ. xxvij. q. j. Adeò, vt ſecundū illā gl. nō habeat facultatē intrādi religionē arctiorē: & no. ſing. hoc vlti mū. Nec ſubeſt cā ſaluādi animā: cū eā poſsit ſaluare tanquā cōuerſus: & alia ſunt iura conuerſorū, alia monachorū. facit. c. ex eo. in fij. e. li. vj. ¶ † In gl. ij. ibi: *diuerſæ profeſſionis in vno officio &c.* Cōtra hoc. c. facit. c. Deus quij. de vi. & hone. cle. vbi hoīes diſparis ꝓfeſsiōis fuerūt aſſociati in eod. officio p̄dicādi. Itē religioſus pōt eſſe de licētia Abbatis ſui vicarius Epiſcopi: cū illud officiū ſit curatū: vt no. Io. an. in cle. & ſi principalis. de reſcri. & Archi. in. c. in noua actione. xvj. q. vij. Sol. dic, ꝙ ꝓfeſsio pōt ſumi ſtrictè. Nā ſtricto modo duę ſunt profeſsiones in mūdo: vna laicorū: altera clericorū: ſ. vt in. c. duo ſunt genera. xij. q. j. Et hoc modo homines diſparis ꝓfeſsionis, nō debēt ſociari in eodem officio. Et de hac diſparitate loquit tex. in. d. c. in noua. vbi dicit: ꝙ laicus nō poteſt eſſe vicarius Epi[c]: quia eſt alterius ꝓfeſsionis. qđ tn̄ intellige: vt no. in. c. Ioānes. de teſta. vbi habet, ꝙ clericus & laicus poſſunt eſſe ſimul executores alicuius teſtamēti. ſed ꝓfeſsio clericorum poſteà diſtinguitur inter clericos & monachos &c. Et iſti clerici & monachi non poſſunt aſſociari, vt ſint in eodē monaſterio collegialiter: vt in cle. j. e. ti. An aūt poſsint cōiungi collegialiter in eccleſia ſeculari: vt religioſus ſit ibi Prælatus: vide bo. glo. in. d. cle. j. & dixi in. d. c. quod Dei in morē. Ad alia verò officia bene poſſunt per ſuperiorē aſſociari in cā ſuggerēte: ex quo nō faciūt vnū collegium reale. vn̄ in ſcholis religioſi clerici & laici pn̄t facere eandē vniuerſitatē: ex quo omnes exercēt ſtudiū eis cōpetens: nec eſt collegiū reale, ſed potius perſonale. quod ſentit Bar. in. l. fi. ff. de colle. illi. facit tex. in ꝓœ. vj. & vide de hoc quod dixi in quadā diſpu. quæ incipit, Gandulphus &c.

a ¶ Cōpellat diuitē. Vide Car. Alex. in. c. nō ſatis. lxxxvj. di. Bal. in. l. ſi furioſi. C. de nup. Fel. in. c. j. de offi. iudi. vbi etiā dicit, ꝙ aduocati poſſunt cogi ad patrocinium gratuitū pro pauperib⁹ & doctores ad cōſulendū, & medici ad medendum.

b ¶ Ad faciendū ſibi eleemoſynā. Ad de hīc expreſsē tenuiſſe Spec. in tit. de loca. §. nūc verò aliqua. ver. lxv. iij. vbi ple. & Car. in cle. j. §. ideò. de reli. & vene. ſanct. & Ho. in ſua ſum. de pœ. §. ſi quis.

c ¶ Nō pōt eſſe vicarius Epiſcopi. Adde, ꝙ licet non poſsit laicus eſſe vicarius Epiſcopi vt hīc, & per doc. j. alle. Pōt tamen eſſe illius aſſeſſor & cōſultor. ita no. Imo. & But. poſt Inn. in. c. decernimus. de iu. & Lan fiā. de oria. in tra. de arbi. in. ij. parte. ad fi.

CAP. XXVIII.

QVod ſicut. ¶ Noīatio, vel appellatio eius, cuius non intereſt, electionē nō impedit: ſed ſi vocādus contemnitur eo ꝓſequēte cōtemptū, caſſat electio etiam cōfirmata: & poteſt proſequi, niſi conſenſerit electioni. quod poteſt etiā ex poſtfacto. h. d. vſq; ad §. ſuper eo. & hæc prima pars ponit tria, quæ obijciebantur cōtra formā electionis, & pertinet ad primam partem rubricæ. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Nominatio non acquirit aliquod ius nominato: & quotuplex ſit.*
2 *Electio Epiſcopi in quo loco fieri debeat: & alio loco facta non tenet.*
3 *Contempti poſſunt caſſare electionem, etiam poſt confirmationem & conſecrationem. 15.*
4 *Epiſcopus in die conſecrationis non poteſt ordines conferre: ſed Papa ſic: & vide de hoc in ſummario. 3.*
5 *Prælatus ſine iuſta cauſa non poteſt bona eccleſiæ vendere, etiam cū conſenſu clerici & populi: aliās tenetur de ſuo.*
6 *Patronus non poteſt vendere ex conſuetudine ius intereſſendi in electione Epiſcopi, quia conſuetudo non facit laicum capacem iuris ſpiritualis regulariter.*
7 *Princeps laicus poteſt ex iuſta cauſa reſiſtere electioni factæ per Papam.*
8 *Vocatus ad aliquam rem quis non præſumitur, niſi probetur.*
9 *Electio nulla non poteſt per ſuperuenientes confirmari. 16.*
10 *Ratihabitio habet locum in ſpiritualibus.*
11 *Succeſſor non poteſt agere de contemptu prædeceſſoris.*
12 *Miſſa, an ſit de ſubſtantia collectionis ordinum.*
13 *Ordines ſacri non debent conferri extra quatuor tēpora, de quo vide hīc.*
14 *Prælatus iniuſtè alienans res eccleſiæ, non euitabit pœnam etiam quòd velit eccleſiam indemnem conſeruare.*

SUper eo. ¶ Hoc dicit. Epiſcopus dū celebratur miſſa conſecrationis ſuę, vel Archiep̄s ante receptū palliū ordines conferre non debent. h. d. vſq; ad ver. *quod autem.* qui nō ſumatur: tum ꝓpter diuerſitatē lecturarum: tū quia non facit ad titulū. Et iſta ſecunda pars ponit alia tria, quę obijcie bātur cōtra perſonā promoti. & ſic quęlibet pars diuiditur in tres partes principales, quæ ſatis patent in litera. ¶ Caſus lite. Vacante eccleſia Armachana, quidā Abbas electus fuit in Archiep̄m eccleſiæ Armachanæ: & poſtmodū cōfirmatus & cōſecratus. Quidam Epiſcopus & Abbas quidē opponebāt ſe huic electioni. Legatus Apoſtolicæ ſedis corā quo prædicti ſe opponebāt, inquiſiuit de modo ipſius electionis, & de perſona electi. Quia multi proponebant tam contra perſonam, quàm contra formam electionis: & inquiſitione facta inuenit plura tam contra electionem, quàm cōtra perſonam electi. Dubitauit Cardinalis quid ſibi eſſet faciendum: conſuluit Papam: & ipſe reſpondet ad illa, quæ contra electionem ꝓponebantur. Primò quædam electio dicebatur facta de tribus: ſed illa videtur potius nominatio, quàm electio. vnde nihil iuris acquiſitum fuit nominatis: & ideò licitè potuit procedi ad electionē celebrandā in eccleſia Armachana. Secūdū fuit appellatio à Rege interpoſita: & Papa dicit, ꝙ appellatio illam electionē nō potuit impedire: quia nihil attentatū fuit in p̄iudicium Regis: quia non noīatio, ſed electio ſolennis debet Principi præſentari: vt ſuū preſtet aſſenſum tanquā patronus: licet quandoq; per vſurpationē in cōtrariū fiat. Tertium fit, quia dicti Epiſcopus & Abbas contēpti fuerunt, vt dicebant. Dicit Papa, ſi electioni intereſſe debuerūt: & ipſi non contempti, ſed vocati fuerunt, dūmodò ſine periculo potuerint vocari, ſiue nequierint, ſiue noluerint ad electionem celebrandā venire, ipſorum abſentia electionem nō potuit impedire. Si verò non fuerint vocati, ſed contempti, caſſari debet electio: niſi poſteà ꝓ bono pacis voluerint conſentire. Super eo verò, ꝙ in die ſuæ conſecrationis antequā miſſa finiret acolytū ordinauit, ꝓ tāto exceſſu caſtiget: quia ſolus Romanus pōtifex, q ante hymnū Angelicū cōſecrat, & poſtmodum miſſam incipit & perficit, cōſecratus poſt ordines celebrare. Alij verò, qui inter epiſtolā & Euāgeliū cōſecrāt: qa Epi cōſecrati cōcelebrant principaliter celebranti, non debent tunc ordines celebrare: ne diuidat myſteriū vnitatis. Prætereà non licet Archiepo ſine pallio cōuocare conciliū, cōficere chriſma, dedicare baſilicas, ordinare clericos, & Epos conſecrare: & ideò multum p̄ſumit, q antequā impetret palliū p̄dicta p̄ſumit cū nō tāquā Epiſcopus: ſed

tanquam

tanquã Archiepꝰ facere videat. Sup eo verò, ꝙ tabulã argenteã alienauit, dũmodò ecclesiã reddat indẽnẽ æquanimiter poterit ꝓteriri: cũ hoc ꝓcesserit de clerici & populi volũtate. Ber. ¶ Et ex ꝑdictis potes colligere modũ ponẽdi casum literalẽ. Nã facta electione de quodam ꝓmouẽdo in Epm in ecclesia Armachana: secuta illius cõfirmatione, & cõsecratione, instabãt aliqui, vt iste Archiepꝰ deberet deijci: ad cuius deiectionẽ allegabãt tria cõtra psonã. Papa auditis alle. vtriusq; ptis decreuit, & mãdauit, vt in lra cõtinet. No. j. ꝙ noiatio largo mõ põt appellari electio. Nã is q noiat aliquẽ eligẽdũ, quodãmodo prius illũ mẽte eligit: sicut dicimus in pntatione, quę hoc respectu qñq; appellabat electio: vt in. c. ꝙrelã. s. eo.

1 ¶ † Et no. ꝙ ꝑ noiationẽ nullũ ius acquirit noiato. Itẽ ꝙ noiatio põt fieri de pluribus: nec talis noiatio impedit electionẽ de alio fiendã. ¶ Scias tn ꝓ clariori intellectu huius. c. triplicẽ esse noiationẽ. Nã quædã nominatio est minus solennis, quæ fit de aliquo eligẽdo, vt qñ aliq ꝓponũtur in collegio tanquã boni viri, vt de eis fiat scrutiniũ. & de hac noiatione loquit iste tex. Per hãc em̃ ius nõ acquirit noiatis. Vnde põt collegiũ noie istorum electorũ trãsire ad electionẽ alterius: vt hîc. ¶ Quædã est noiatio, q̃ fit in scrutinio electiõis: & ꝑ talẽ noiationẽ in verbo ꝙ nõ acquiritur ius noiato. ar. c. si tibi absenti. de ꝑbẽ. li. vj. Sed is, q nominauit, nõ põt amplius variare, si dignũ noiauit: & hoc publicato scrutinio. prius aũt videt, ꝙ possit: vt in. c. publicato j. e. ¶ Quædã ẽ nominatio solennis. s. cũ duo, vel plures nominãt Principi: & petit, vt ex his eligat vnũ: & ex hac noiatione ẽt nõ acqrit ius nominãtis: sed nominãtes nõ possunt variare ex quo

a illã noiationẽ ꝑsentauerũt superiori[a]: sicut dicim9 in postulatione. & hoc vltimũ voluit Host. in. c. bonæ. el. j. de

2 postu. ꝑla. ¶ † No. ij. ibi: *in cathedrali ecclesia.*[b] & tene mẽ

b ti in hoc istũ tex. ꝙ electio Epi debet fieri secundũ ius in ecclesia cathedrali, si fieri põt. Et intantũ gl. in. c. in noie dñi. xxiij. di. huic dicto videt innitti, vt teneat electionẽ alibi factã cessante legitima cã nõ valere. & tene mẽti illã gl. qa nõ ꝓbat aperto iure. Et põt adduci iste tex. in cõtrariũ: dũ dicit: ꝑsertim in ecclesia &c. ergo & extra eccle sia valeret electio facta. Host tamẽ in. c. cũ terra. s. e. non allegãs istũ tex. dicit, ꝙ si cõsuetudo disponit de certo loco stãdũ est cõsuetudini. Aliâs nõ est vis, vbi fiat electio dũmodò in loco clericis honesto. ar. in. l. pe. ff. de iust. & iu. Hoc dictũ Host. videt cõtra istũ tex. vbi cessante consuetudine dicit, ꝙ secũdũ cõstitutiones canonicas debet electio fieri in ecclesia cathedrali. Põt tn saluari dictũ sũum, ꝙ nõ est vis, vbi fiat. s. dũmodò fiat in ecclesia cathedrali. Nã põt fieri in choro: vt in. c. cũ nobis. s. eo. Itẽ põt fieri in capitulo. vt in. d. c. cũ terra. Et in similibus locis honestis intra ambitũ ecclesiæ. ar. c. qua frõte. de app. Si aũt cessante cã legitima fieret extra ambitũ ecclesiæ cate

h dralis, nõ valeret ꝓpter authoritatẽ ꝑalle. gl. Quia factũ cõtra legẽ nõ debet habere firmitatẽ: vt in regu. quæ cõtra ius. de re. iur. li. vj. & in. l. nõ dubium. C. de le. & in. c. ij j. de test. Et ad dictionẽ ꝑsertim: hîc posita dic, ꝙ debet intelligi secundũ verba sequentia, vt distinguat: an fieri possit in ecclesia, vel ne. ¶ No. iij. ꝙ in electionibus prælatorũ nõ debet de iure prius reqri Regius cõsensus, etiã Rege ipso hoc postulãte & appellãte, nec electio aliter fiat. quod ꝓcedit etiã si Rex sit patronus ecclesiæ: vt not.

c in gl. iij. ¶ No. iiij. in versi. *si autem.* ꝙ de iure speciali[c] põt Episcopo & Abbati cõpetere potestas interessendi electioni fiendæ de Archiepo. facit. c. scriptũ. j. e. &. c. cum ecclesia Sutrina. de cau. pos. & ꝓprie. & sic possunt in actu electionis cõuenire iure speciali homines disparis ꝓfessionis. facit ad ea, quæ dixi. s. eo. c. ꝓxi. No. v. ꝙ quemmodum debentes interesse electioni de iure communi, nõ sunt vocãdi, absentes, si commodè vocari nõ possunt: vt j. eo. quia ꝓpter. ita nec absentes debentes interesse iure singulari. ¶ No. vj. ꝙ vocatio absentium nõ est de forma substantiali ipsius electionis. Nam vt hîc apparet: valet electio facta aliquibus non vocatis: licet veniat retractanda cõtemptis ꝓsequentibus contemptũ. ¶ No. vij. ꝙ electio facta aliquibus de capitulo contẽptis nõ est indifferenter cassanda. Nã possunt cõtẽpti renuntiare con

d tẽptui, & cõsentire illi electioni[d] dũmodò à principio te

3 nuerit †. Et no. sing. istũ tex. ꝙ ratione contẽptus aliquorũ cassari potest electio etiã post cõfirmationẽ & conse

a cratione electi. quod tenẽt hîc doct. & satis ꝓbat per istũ tex. Quod tamẽ intelligas, qñ cõtẽpti nõ fuerũt ꝑsentes tẽpore, quo fuit emissum edictũ ꝓ cõfirmatione fienda. Aliâs aũt tacẽtes nõ possunt amplius cõtradicere: vt in. c. fi. j. eo. lib. vj. tenet Io. An. in. c. ij. de his, quæ fi. à præla. Si aũt non est facta adhuc cõfirmatio, dic ꝙ debent isti ꝓsequi cõtemptũ intra tẽpus datũ eis ad eligendũ. Idẽ dic in cõtẽptu in actu collationis: vt intra sex mẽses, qui dant ad cõferendũ possit prosequi cõtemptũ. ar. in. c. ij. de cõce. præb. & hoc tenuit Hosti. in. d. c. ij. & ita limita istũ tex. generaliter loquentẽ, qui nõ solet hîc in hoc de-

4 clarari. ¶ † No. in ver. *super eo.* ꝙ solus Papa põt ordines cõferre in die consecrationis suæ. ¶ Itẽ no. ex ver. præcedẽ. ꝙ ante receptionẽ pallij nõ põt Archiepꝰ quãtũcũq; cõsecratus exercere ea, q̃ sunt ordinis epalis: nec alia, quę sunt magni põderis: vt cõuocare cõciliũ prouinciale, & similia. & vide quod no. Inn. in. c. suffraganeis. s. e. ¶ No. ibi: *non tanquam simplex Episcopus.* ꝙ quilibet Archiepꝰ est Episcopus: tn exercẽdo actũ videt in dubio exercere: vt

e Archiepꝰ[e]. & nõ tanquã simplex Epꝰ. Facit in ar. hæc lif tera, ꝙ valens actũ exercere ex duplici potestate[f], videt actũ exercuisse prætextu maioris potestatis: facit. l. iij. ff

5 de mili. test. ¶ † Vlti. no. in ver. *quòd autem.* ꝙ consensus

d cleri & populi, nõ sufficit vt bona ecclesiæ sine iusta & canonica causa alienẽtur. Pro hoc. c. sine exceptione. xij. q. ij. & melius j. de im. eccl. in. c. aduersus. inver. ꝑpimprudentiã. Et no. bn istũ tex. cõtra ꝓlatos & collegia, q qñq; ad petitionẽ dnorũ tẽporaliũ tpe guerræ alienãt bona

e ecclesiæ. Et no. ꝙ Prælatus malè alienãs, tenet de suo pa-

g trimonio ecclesiã cõseruare indemnẽ[g], facit. c. de multa

6 j. de præb. ¶ † In gl. in ver. *impedire.* ibi: *non obstante aliqua consuetudine.* No. bene gloss. quòd laicus etiam patronus nõ potest ex cõsuetudine sibi vendicare ius interessendi electioni prælati. Nam consuetudo non facit laicum capacem iuris spiritualis: vt in. c. causam. de præscript. Dices tu quare patronus potest repræsentare rectorem ecclesiæ non collegiatæ: & non sic eligere prælatum vnà cum clericis ipsius ecclesiæ collegiatæ? Solu. dicit Compost. post Innocentiũ ꝙ electio est actus merè spiritualis. Nam per illam transfertur ius prælaturæ: saltem in habitu in electum, & contrahitur matrimonium spiri-

h tuale: vt not. gloss. in capitulo quanto. lxiij. distinctiõe[h]. facit textus in dicto capitulo cum inter canonicos: suprà eodem. Laicus autem non est capax exercendi hæc iura spiritualia: nec ecclesia voluit patronum facere capacem licet bene hoc potuisset, si voluisset. Nam Imperatori & multis Principibus ecclesia concesit aliâs ius eligendi & conferendi: vt in capitulo Adrianus. lxiij. distinctione: quæ tamen priuilegia tractu temporis ecclesia reuocauit: vt in capitulo. quia. §. verum. eadem distinctione. Sed per præsentationem transfertur ius prælaturæ: nec contrahitur matrimonium spirituale: sed est quoddam præambulum ad institutionem obtinendam: ex quo peruenit ius tituli & prælaturæ. Vnde licet laicus non esset ex se capax, etiam huius iuris præsentandi: vt in capitulo quanto. de iudicijs. tamen ecclesia voluit cum patrono in hoc iure non magnæ importãtię dispensare: vt laici inducerentur ad fundationẽ & dotatio nẽ ecclesiarũ. Et intellige, ꝙ iste Rex ex patronatu, vel cõsuetudine volebat, vt in electione requireretur ipsius

a ¶ Supiori. Adde Cal. cõsi. v. de ele.

ZACHARIAS.

b ¶ In cathedrali ecclesia. Tu adde videdũ vbi electio fieri dẽat, ꝓ Card. Mãda. in suo tra. de ele. pte. j. c. xix. & ibi gl. in ver. ij. cum se. & ibidẽ in c. j. in gl. in ver. in eo loco. ꝑ istũ in c. in causis. colũ. ij. ver. no. ibi, q remã ferãt. &. j. eo. Car. Alex. in. c. j. co. vj. in prin. ver. gl. sup ver. in vrbe. xxiij. di. & Phil. Frã. in ca. vbi periculũ. in prĩ. in. vij. no. & in §. j. in fi. e. ti. lib. vj.

c ¶ Iure speciali. Adde qđ voluit Ro. consil. cccxxxiij. in pe. col.

d ¶ Illi electiõi. Adde, vt per Ol. consi. lxiiij.

e ¶ Vt Archiepꝰ. Adde qđ pulchrè voluit Ro. consil. cccxliij.

SEB. SAPIA.

f ¶ Duplici ptãte. Facit qđ no. Ro. in. l. quan q̃. C. de testa. mil. vbi dicit ꝙ q habet ptãtẽ ordinariã, & delegatã, in dubio videt vti ordinaria potestate. & illud etiã sequit ibidẽ Cor. Perusi. Sed multa possent adduci in cõtrariũ ad ꝓbandũ ꝙ etiã actus videt in dubio celebratus secundum minorẽ potestatẽ possunt colligi ex his, quæ cumulat d. Lancellotus Galeaula in. l. centurio. in. ij. not. ff. de impu. & alijs sub.

g ¶ Cõseruare indẽnẽ. Adde Are. cõsil cxiiij.

h ¶ Lxiij. di. Adde Old. consi. j.

consensus: de iure autẽ petere nõ poterat. per. c. nobis. de iurepa. Quia cõsensus patroni debet requiri post electio nẽ factã: vt ibi: nec etiã de consuetudine poterat hoc sibi cõpetere: quia cõsuetudo non potest eũ facere capacẽ: vt. s. dixi. † Dicit tn hîc singu. Inn, posse ex consuetu-
7 dine introduci, vt mors [a] prælati nũtietur Principi, &
a ab eo petat licẽtia eligendi prælatũ: ita ꝙ aliter electio facta nõ teneat. Interest enim Principis, ne eligat aliquis sibi suspectus, qui possit reuelare secreta regni sui. arg. in l. omne delictũ. in. §. exploratores. ff. de re mili. Vnde alibi dixit Inn. ꝙ cõtra electionẽ factã põt Rex obijcere, ꝙ habet Episcopũ electũ suspectũ ratione p̃dicta. Et si potuerit hoc probare, debet electio retractari; vt ipse not. in. c. super his j̃. de accu. Ex quo dicto no. singu. ꝙ ex præ dicta causa suspicionis, potest Princeps secularis nõ admittere prælatũ institutũ per Papã. ¶ Aduerte tamen, ꝙ contra p̃cedẽs dictũ Inn. videtur facere multũ iste tex in ver. *& si secus aliquando per vsurpationem.* Vbi innuitur ꝙ cõtrarius vsus est potius abusus: & sic videtur, ꝙ non possit induci cõsuetudo, vt electio retractetur, ꝙ nõ fuit petita à Principe licentia eligendi. Pro hoc facit, quia aliquo modo impeditur libertas eligendi. facit. c. cũ terra. s. eo. Dictũ tamẽ Inn. solet cõmuniter teneri. ¶ † In
8 gl. in ver. *quod si eos vocatos &c.* no. ex fi. gl. ꝙ etiã in actibus extraiudicialibus non p̃sumitur quis vocatus, nisi probetur. Pro quo optimè facit cap. Albericus. de testi. &. c. sacro. de sent. exc. Itẽ ista vocatio est quædã solennitas extrinseca, quæ non præsumitur, nisi probet: vt plenè no. in. l. sciendũ. ff. de ver. ob. & per Inn. in. c, innotuit. de eo, qui fur. or. susce. ¶ † In glo. in ver. *consentire.* ibi: *sed contrã j̃. e. c. auditis.* Gl. non soluit contrariũ: sed solutio vera est, ꝙ aut electio tenuit: quia fuit facta præsentibus duabus partibus collegij & à maiori parte: & tũc potest rata haberi per cõtemptos: quia per consensum istorum nõ conualidat electio: sed solùm defenditur à iure retractationis. & in hoc casu intelligitur iste tex. Aut electio à principio fuit nulla: puta, quia facta à minori parte capituli: & tũc nõ potest conualidari [b] per consensus parti
b culares. & ita loquit̃ in. c. auditis j̃. eo. & ibi plenè dicam.
10 ¶ † In ea. glo. ibi: *circa spiritualia possum habere ratũ.* In pluribus locis. gl. tenuit istã opi. ꝙ in spiritualibus possum habere ratũ, quod meo noĩe est gestũ. de quo vide quod no. per gl. in regula, ratum. de reg. iur. li. vj. Et dic, ꝙ dictũ gl. nõ colligitur hîc: quia iste tex. nõ loquitur de vera ratihabitione, quæ trahitur retro, & mãdato cõparatur. Vnde ad hoc, vt oriatur mihi actio nõ possum habere ratũ, quod meo nomine nõ est gestũ: vt in dicta regula, ratũ. Sed quo ad incõmodũ meũ, vt nõ possim impugnare factũ per alios, possum habere ratũ, qd̃ meo nomine nõ est gestũ. & hoc casu intelligitur iste text. ¶ In ea. gl. ibi: *item pone.* No. sing. istã particulã gl. vsq; ad finẽ: quia quotidiè solet allegari. Ex qua primò collige differentiã inter successorẽ in prelatura & successorem in canonicatu. Nã successor in prælatura succedit in omnib⁹ iuribus cõpetentibus prædecessori ratione prælaturæ. Ratio, quia prælatura non moritur. xij. qõ. ij. c. liberti. & in. c. si gratiosè. de rescri. lib. vj. Nec debent alterari iura prælaturæ propter mutationẽ ministrorũ. Nã successor fingitur idem cum prædecessore. Sed in canonico aliud est, quia propriè canonicus non habet successorem nisi in præbenda. Iura enim sibi competentia transeũt in capitulum à quo venit præbenda: vt in. c. relatum j̃. de testamen. Capitulum autem non potest hîc impugnare electionem ratione contemptus: cùm impugnaret fac-
11 tum proprium. ¶ † Et ex hac ratione, quam sentit Inn. potest iudicio meo inferri, quòd si canonicus tanquam canonicus, fuit contemptus in electione alterius ecclesiæ: in qua iure singulari debebat interesse ratione canoniæ: quòd eo mortuo intra tempus agendi de contẽptu, poterit capitulum agere de contemptu: sicut prælatus agit de contemptu prædecessoris. ¶ No. ij. singulariter ex hac glo. ꝙ pro iniuria illata prælato, vt prælato potest agere successor in prælatura, sicut prædecessor: licet prælatus mortuus litem nõ fuerit cõtestatus. Ratio colligitur ex prædictis: quia iniuria censetur illata prælatu-
12 ræ, quæ non moritur. ¶ † In gl. in ver. *diuidatur.* No. istã gl. vsq; ad finẽ. quia quotidie solet in materia sua allegari. & præsertim tene eam mẽti in eo, ꝙ cõcludit missam nõ esse de substantia consecrationis, seu collationis ordinũ, vel chrismatis: sed propter ordinationẽ ecclesiæ, & ob reuerentiam sacramẽtorũ non debẽt conferri, & expleri sine missa. ¶ In ea. gl. ibi: *de hoc quod dixit Hug.* Aduerte hîc incipit additio Ber. glossatoris, & durat vsque ad ver. sed finita, & dicit Io. An. habuisse à magistro suo, ꝙ ista fuit vltima additio, quã fecit Ber. ad glo. suas. Vnde verisimile est, ꝙ libri habentes istã additionem in cõtextu glossarũ, habent alias additiones: & ideò quando vis informari vtrũ liber habeat additiones Ber. recurras ad istã gl. Et si reperitur ista additio, est verisimile, ꝙ habeat alias. Et habes etiã ex hac additione originem istius
c Ber. gl. Fuit enim [c] de ciuitate Parmensi, quæ est in Lom
13 bardia. ¶ † In ea. gl. ibi: *posset ordines celebrare, si necessitas esset.* Aduerte, quia gl. hic videtur limitare multũ istum tex. vult enim, ꝙ finita missa consecrationis, possit Episcopus nouiter cõsecratus necessitate imminẽte celebrare principaliter & ordines conferre. Et ꝓ hoc facit text. ibi: *non debent tunc &c.* quasi finita consecratione possit. Hoc dictũ nõ placuit hîc Host. Primò, quia non potest occurrere talis necessitas: cùm alij Episcopi prius consecrati sint ibi præsentes, per quos posset necessitati subueniri. Secundò, quia ordines non debẽt conferri extra quatuor tempora: vt in. c. j. & c. sanè. de tẽp. ordi. Et Eps consecratur die dominico: vt in. c. quod die dominico. lxxv. dist. & ad illam dictionem tunc: respondet, ꝙ debet exponi. i, eodem die. Pro hoc tex. in prin. huius. §. in quo nota ꝙ iste Archiepiscopus in die consecrationis suæ acolytũ ordinauit: sed iudicio meo satis p̃t saluari gl. ista in collatione minorũ ordinũ. Nã minores ordines p̃nt cõferri diebus dominicis, & alijs diebus festiuis: vt in. c. de eo. eodem titu. s. de tempor. ordin. Hinc est, quòd ille Archiepiscopus, qui ordinauit acolytum in die dominico, nõ redarguitur ex alio, nisi quia hoc fecit in die consecrationis suæ ante, quàm missarũ solennia finirentur. secus ergo si essent finita. Ad idem alia ratio literæ ibi: *ne diuidatur mysterium vnitatis.* quæ ratio cessat si ordines illos minores conferret post expeditam consecrationẽ, & missæ celebrationem: sed sacri ordines nõ debent conferri illa ratione: quia extra quatuor tẽpora nõ sunt conferendi: vt in iuribus præal. ¶ Sed iuxta materiã gl. quæ runt hîc doct. pone, ꝙ isti, qui cõcelebrant cõsecratori, præueniant ipsum in cõsecratione. s. in dicendo verba apta ad confectionẽ, seu ad transsubstantiandũ: nunquid per eorũ verba fit ibi corpus Christi: & quid si consecrator principalis post illorum verba, iterum illa verba dicat? in hac quæstione sunt diuersitates inter Innocent. & Hostien. ¶ Innocen. tenet, quòd ad illa verba illorum celebrantium prius prolata fuit facta vera transsubstantiatio in corpus Christi. Nec per verba replicata à cõsecratore fit alia transsubstantiatio: quia ex quo semel est ibi Corpus Christi, non potest magis adesse. Hostien. tenet contrariũ firmans, quòd ad verba illorũ, qui principaliter non celebrant, non contingit transsubstantiatio: quia hoc nõ intendunt: licet illa verba protulerint. & per consequens restat, quòd sacramentũ cõficit ex verbis consecratoris posteà prolatis. Credo, ꝙ sit animaduertenda intentio illorũ celebrantiũ: vt si per illa verba intenderẽt conficere verum corpus Christi, ꝙ sit facta transsubstantiatio: ex quo ipsi etiã celebrãt: licet nõ principaliter:

SEB. SAPIA.

a ¶ Vt mors. Vide ad saturitatem, an Rex possit eligere. d. Io. de Selua. in elegantissimo trac. de beneficio. in. ij. parte. q. xxi. ij. & ibi etiã. col. v. meminit de hac deci. Inn. ꝙ valet cõsuetudo, quòd mors Prælati nũtietur Principi.

ZACHARIAS.

b ¶ Nõ põt cõualidari. Ita no. Bern. Cõp. in. c. quia ꝓpter. ratio est in promptu. Nõ em̃ superueniẽs consensus validat q̃ ab initio nullũ est. Ita no. iste in. c. auditis. j. e. tit. xvj. q. iij. c. dilectio. §. potest. Albe. de Ro. in. l. qd̃ ab initio. vbi tangit de præsenti. q. ff. de reg. iur. & in reg. ratũ. & ibi in addi. do. Boerij. plenis. & remis. eo. tit.

SEB. SAPIA.

c ¶ Fuit enim. Illustris do. meus do. Rochus Curti⁹ in episto. ij. quæ præcedit tractatũ de consuetu. dicit, ꝙ Bernardus glossator erat Papiẽsis.

cipaliter: secus si eorũ intentio deficiebat, facit ad hãc. q. quod no. Io. Cal. in c. si sacerdos. ff. de offi. or. vbi tetigi. Quærunt hîc doct. secũdò: quid si aliquis presbyter stat prope alterũ presbyterũ celebrantẽ, & pręueniat modo prædicto ipsum celebratorẽ in ꝓlatione verborũ, quibus cõficitur corpus Christi: nũquid sit facta transsubstantiatio. Et cõcludunt, ꝙ non cũ ipse nõ sit vestitus vestibus sacris: nec aliâs seruauit, quę ecclesia instituit in cõfectione tãti sacramẽti: aliâs sequeret absurdũ, ꝙ presbyter existens in platea potest trãssubstantiare totũ panem ibi existentẽ. Facit ad prædicta. j. q. j. c. extra catholicã. & maximè ꝓcedit hæc sol. tenẽdo, ꝙ in illo presbytero defecisset intẽtio conficiendi. ¶ † In glos. fi. no. diligenter
14 istã gl. ad quã quotidie fit remissio: cùm quęritur, nũqd pręlatus, seu rector ecclesię debeat, seu possit euadere de iure pœnã dispositionis, ex delicto iniustæ alianationis rei ecclesiasticæ, si vult reddere ecclesiã indemnẽ de proprio patrimonio, vel aliunde. ¶ Et in effectu post multa argumẽta pro & contrà, gl. ista ponit duas opi. Nã quidã tenent ꝙ sic, argumento huius cap. & aliorũ: quæ ꝑmittuntur in gl. & hanc opi. tenet Io. an. xij. q. ij. c. Apostolicos. & in c. j. xvij. q. iiij. secuti sunt Tancre. Vincen. Philip. & Goff. hîc secundã opi. Contrarium tenuit hîc Ber. gl. quẽ secuti sunt Host. Io. an. & cõiter moderniores sequentes. & hæc opi. mihi placet. Et ad istũ text. respondet, vt in fi. gl. & bene. facit. xij. q. ij. c. monemus. &. l.
15 non prodest. ff. vi bo. rapt. ¶ † Extra gl. opp. contra text. de. c. post electionẽ. de concess. præb. & de. c. constitutis. el. ij. de appel. In quibus iuribus patet, quòd post confirmationem non admittitur exceptio contra confirmatũ ad impediendum confirmationis effectũ. Hîc autẽ iste electus non solùm fuit confirmatus, sed etiam consecratus: & sic nihil iuris restabat consequi: & tamen fuerunt hîc admissæ exceptiones cõtra formam electionis, & cõtra personam ipsius consecrati. Sol. propter hoc contrarium instat hîc Inn. & Cõpo. plenius post eũ: an & quan
a do[a] post confirmationẽ electionis possit admitti exceptio contra formã electionis, vel cõtra personã electi. & multa ex eorũ dictis sunt hodiè expedita: per. c. fi. de ele. li. vj. ¶ Concludendo tamen ex dictis eorum sic distingue: aut cõfirmatio fuit facta causa cognita, & partibus præsentibus: aut sine causæ cognitiõe. Primo casu, si nõ fuit appellatũ à sententia confirmationis: & non possunt partes, quæ fuerunt præsentes, aliquid obijcere, nec viam exceptionis, nec ꝙ accusationis: quia de facto vnius hominis sæpius non est quærendũ. per. c. cum dilectus. in fi. j. eo. & præal. c. fi. in. vj. & j. de accu. super his. Sed respectu eorũ, qui non erant præsentes, distinguendũ est, ꝙ aut sciuerũt causam cõfirmationis agi, & tacuerũt: & fit eis præiudiciũ. vt in c. fi. qui ma. accu. pos. facit. c. pen. de re iud. Aut probabiliter ignorabant: & tũc aut restat aliquid iuris conferendi ipsi confirmato: puta, quia est confirmatus, sed nondũ consecratus, & tunc admittitur exceptio: vt in c. super his. & quod ibi no. j. de accu. Aut nihil iuris restabat: quia erat consecratus, vel erat talis Prælatus, qui non indigebat consecratione, seu benedictione. Et tunc aut confirmatus est in possessione prælaturæ: & non debet admitti aliqua exceptio: quia non po
c test iudex operari naturam suam, nec respectu actionis, nec respectu intentionis: cum iste confirmatus nil petat: nec sit in intentione petendi. Et exceptio est intentionis vel actionis exclusio: vt in. l. ij. & quod ibi no. ff. de exce. Sed poterit ipse venire per viam accusationis vel denuntiationis. ad hoc. c. fi. de his, qui ma. accu. pos. & vide per Felin. consi. xxiij. & per hoc limita tex. in. d. c. fin. ¶ Secũdo casu principali, quando sine causæ cognitione facta fuit confirmatio: dic hodiè, vt habetur in. d. c. fina. eodẽ titu. lib. vj. Nam talis confirmatio non tenet: vt ibi. & vide plenè de hoc quod ibi dixi post Inno. in. c. cum olim. de cã pos. & in. c. cũ olim. de do. & contu. Ad istũ tex. potest dici, ꝙ hîc actũ fuit per viam accusationis seu implorationis officij iudicis. Potest tamẽ aliud membrũ addi ad prædicta, quando confirmatus non est in possessione & agit possessorio adipiscendæ: nunquid debeat admitti exceptio: dicendum, vt leg. & no. in. c. accedẽs. de accusa. & istud debuit præcedere secundum membrum princi-
16 pale. ¶ † Vlterius hîc quæritur, quid si electio nõ tenuit a nunquid valuit confirmatio subsequens: & nunquid iste sic confirmatus sit prælatus: an verò teneatur cedere? Quo ad primũ Inno. & Io. An. & communiter doc. seq. cõcludũt, ꝙ confirmatio tenet, quo ad validitatẽ gestorũ. Nã gesta per istũ cõfirmatũ tenẽt ratione publici officij: ex quo putabat confirmationẽ esse validã: vt in. d. l. Barbarius. ff. de offi. præto. & idẽ dixit Inn. in. c. nihil j. e. Sed an iste sit prælatus, dicit Innocentius infrà eodem c. cũ dilectus. ꝙ Iurisconsultus noluit ad istã. q. respondere. in. d. l. Barbarius. Nec ibi rectè respondet, an ille Barbarius, qui per errorẽ fuerat designatus prætor, cùm esset seruus, fuerit verus prætor: sed solùm deciditur, ꝙ tenent gesta ratione publici officij. ¶ Sed dicit Io. An. hîc, ꝙ quodcunq; istorũ defecerit, non est verus prælatus,
b siue electio sit nulla siue confirmatio[b]: & sic videtur, ꝙ teneatur cedere in foro animę. Sed posteà refert alios dicere, vt etiã recitat Inn. ꝙ sit distinguendũ, vtrũ electio tenuerit de iure naturali: puta ratione consensus eligentium & electi: licet fuerit nulla de iure positiuo. Et tunc ex quo fuit subsecuta cõfirmatio, est verus prælatus: nec tenetur cedere. secus si fuit nulla de iure naturali. Vt eñ dicit hîc Inn. electio potest dici canõica largè, strictè, & strictius. ¶ Dicitur canonica largè, quãdo electio tenuit de iure naturali: quia interuenit cõsensus eligentium & electi: sed non de iure positiuo. ¶ Strictè dicitur canonica, quãdo tenuit de iure naturali, & interuenerũt etiam substantialia iuris positiui, sed non solennia. ¶ Strictius dicitur canonica, quãdo tenuit de iure naturali, & interuenerunt omnia, quæ requiruntur de iure positiuo: siue sint substantialia, siue de solennitate non substantiali. puta, ꝙ vocentur absentes: vel quid simile: ita ꝙ nihil deficit de requisitis. Per contrariũ dicitur electio non canonica largè, quãdo nõ tenet etiã de iure naturali: quia non
c interuenit cõsensus, saltem liber eligentiũ & electi. vnde quãdo est canonica largè, licet non strictè, vel strictius, debet tenere confirmatio subsequens: & cõfirmatus est verus prælatus: nec tenetur renuntiare. Quia ius positiuum adinuenit formam ad scandala euitãda. Sed ex quo in casu nostro nullum scandalum affuit, & electio tenuerit de iure naturali: non debet iste esse obligatus ad renunciandum. Et videtur Inno. & cõmuniter doc. sequentes hîc sequi istam opi. quæ mihi nunquam placuit. Nam ex quo ius positiuũ reprobat consensum, nisi sit legitimus: non video, ꝙ etiã de iure naturali teneat talis electio. Nã Princeps potuit per legẽ suam talẽ consensum nõ solẽniter præstitum inhabilitare: vt in simili habetur & no. in. l. cum lex. ff. de fideiuss. facit. c. ij. de maio. & obe. ¶ Et pro hac opi. contraria allego primò gl. in. c. vni co. de postu. præla. li. vj. quæ dicit confirmationẽ nõ ꝓdesse, si electio erat nulla[c]. Ad idẽ gl. fi. in. c. quãm sit j. eo.
c li. vj. & gl. in. c. sicut. e. tit. lib. vj. & tenet Arch. in. c. sicut causam. eo. tit. & lib. vbi plenius prosequitur. Facit regula accessorium. de reg. iur. in. vj. & quia vbi fundamentũ deest, nihil superædificari potest. j. q. j. c. cũ Paulus. Et sic tene opi. quã primò sensit Io. an. ꝙ iste non sit verus prælatus siue electio sit nulla qualitercunq;, siue confirmatio: nisi confirmatio fit facta ex certa scientia per habentem potestatẽ confirmãdi omnẽ defectũ electionis. Et ad materiã vide quod leg. & no. in. c. si confirmationẽ j. eo. li. vj. vbi tractatur, an electio remaneat valida, si cassatur confirmatio: & quid econtrà. Abbas.

SEB. SAPIA.
a ¶ An & qn. Vide plenè de hoc arti. Firma. in præalle. trac. de Episcopo. in. iij. parte secundæ principalis. q. xxj. li. iij. & in. xxij. q. vbi dicit, ꝙ si quis cõparet in termino ad opponendũ cõtra confirmationẽ electo cõcessam: si interponatur appellatio extraiudicialis, nõ obstãte appellatione, debẽt electi cõsequi possessionem.

ZACHARIAS.
b ¶ Siue electio sit nulla, siue confirmatio. Tu adhęre opi. Innoc. quam iste subdit. ꝓ qua facit no. p Bart. in l. fi. de testa. tut. & per Alex. consil. ciij. vol. iiij. Oldr. consi. clxij. & consi. ccxxxvj. & Bertha. de Fir. in trac. de epi. in. ij. parte. iij. lib. & Feli. in. c. inter dilectos. co. vj. vers. in text. ibi cum igitur. de fide instru.

SEB. SAPIA.
c ¶ Si electio erat nulla. Hæc opi. cõ ꝓbat: qa ante, quã valeat cõfirmatio, requirit, ꝙ prius inquiratur de validitate electionis: vt per gl. in. c. Catinensis. lxj. dist. No. Spe. in tit. de alleg. & disp. §. fi. versicu. & breuiter. & in titulo de inquisitio. §. iij. in fum. ergo requiritur, ꝙ valeat electio.

SVMMARIVM.

1 *Electio facta à minori parte capituli, non poteſt confirmari, vel ratificari. 5. 6.*
Teſtis dicens ſe audiuiſſe legere aliquod inſtrumentum, non per hoc dicitur intellexiſſe.
3 *Nominatio non acquirit aliquod ius nominato.*
4 *Epiſcopus, qui eſt in aliquo collegio non tanquam Epiſcopus, ſed tanquam vnus de collegio, non debet alios præcedere.*
7 *Maximè, iſta dictio quomodo ponatur.*
8 *Electio non poteſt dici facta communiter, ſi omnes de capitulo ſingulariter præſtant conſenſum.*
6 *Quando emanauerant duæ electiones, quæ dicatur potior & validior.*

CAP. XXIX.

1 AVditis. ¶ † Electio ꝑminorẽ partẽ capituli facta nõ tenet: nec ꝑſubſequentẽ conſenſum ratificari poteſt. h. d. ſecundũ cõmunem intellectũ. Prima pars ponit diffinitionis cãm. ſecũda diffinit. ibi: *nos igitur*. ¶ Caſus literal. vacãte eccleſia Baiocen. ad electionẽ conueniẽtes canonici, pars vna elegit Gu. Archid. alia verò elegit. R. ſubdi. Electiones iſtæ delatę ſunt ad dñm Papam: ipſe verò examinatis meritis vtriuſq; electionis inuenit vtrãq; contra formã iuris attentatã: hoc modo. Cũ em canonici in capitulo cõueniſſent & volũtates ſingulorũ inquiſitæ fuiſſent: Decanus cũ paucioribus conuenit in dictũ. R. Subdiaconũ ipm eligendo: & cãtor cũ plurib⁹ nominauit dictum Gu. Archid. Tandem ſolus cãtor nominauit magiſtrũ. R. de Aldegijs, appellãs, ne Decanus, qui primã vocem in electione habebat, ad electionẽ procederet, ſine cõſenſu totius capituli, vel maioris partis. Decanus non obſt. appel. illa, nõ habito conſenſu maioris partis, ſed longè minoris, dictũ Gu. Archidia. elegit, ſtatim appellans, ne quis contra ipſam electionẽ aliquid attentaret. Decanus tñ allegabat, ꝙ electioni ſuæ plures alij conſenſerunt. Sed hæc allegatio nõ valebat: cum ex poſtfacto conualeſcere nõ poterat, quod ab initio nõ valebat. Quia electio, quæ fuerat irrita ipſo iure, per ſubſequentẽ conſenſum nõ poterat eſſe rata poſt electionem Decani. Cãtor & alij, q remãſerant in capitulo, poſt illã electionẽ Decani, nondũ caſſatã, & poſt appellationem ad ſedẽ Apoſtolicã interpoſitã, recedẽtes à noĩatione dicti Gu. Archi. dictũ Subdiaconũ elegerũt. Dñs Papa, qa vtrãq; electionẽ inuenit cõtra formã canonicã atteſtatã vt dictũ eſt, vtrãq; caſſauit. Ber. ¶ Et ꝑ intellectu literę ꝑmitto, ꝙ in hac eccleſia Baiocen. erãt duo principaliores. ſ. Decanus & Cãtor: q̃ fouebãt partes in capitulo. & dũ eſſent in tractatu electionis, Decanus animaduertẽs, ꝙ Cãtor cũ ſuis cõtradiceret voto ſuo: noluit noĩare Archid. quem habebat in aĩo eligẽdi: ſed malitioſè noĩauit quendã magiſtrũ ſuum Richar. Subdiaco. Cantor verò etiã malitioſè noĩauit Archidia. quẽ ſciebat gratũ alteri parti. Tãdem fuit interpoſita appellatio, ne Decanus ꝑcederet ad electionẽ ſine cõſenſu capituli, vel maioris ptis. Sed hac appellatione nõ obſt. Decanus cũ ſuis cõplicibus, qui nõ faciebãt maiorẽ ptẽ capituli, receſsit à nominatione ipſius. R. ſubdiaconi, & elegit dictũ Archidiaconũ in Epm, & etiã appellauit, ne quicquã contra illam electionẽ attentaret. Poſtmodũ verò quidã canonici ad uerſæ partis cõſenſerũt electioni factæ de archidiacono ita ꝙ iſtis cõputatis Archidiaconus habuit maiorẽ partẽ capituli. Iſtis antẽ electoribus recedẽtibus, Cãtor cũ ſuis ꝑceſsit ad aliã electionẽ, nõ obſtãte electione, quã fecerat de Archidiacono & elegit illũ. R. Subdia. Papa verò vtrãq; electionem duxit irritandã. Nã exprimitur in tex. rõ decidẽdi. ideoq; gl. vario modo intellexerũt iſtũ tex. & intãtum intricaĩ ꝑ gl. intellectus huius ca. ꝙ dixit Hoſt. iſtud* cap. potuiſſe* audiri, ſed nõ intelligi vſque ad tẽpora ſua. Io. an dixit, ꝙ nec ẽt ꝑ gl. ſuas habeĩ clarè intellectus huius ca. ſed tu dic, vt diceĩ j. ¶ No. j. ex principio ibi: *auditis & intellectis*. ꝙ licet qs audiat ꝑceſſumalicuius cauſæ: nõ ꝑpter hoc concludiĩ eũ intellexiſſe merita cauſæ. Poteſt ergo concurrere auditus alicuius rei
2 abſq; illius intellectu, ſeu intelligentia. † Et facit ꝑ teſtibus[a], qui dicunt ſe audiuiſſe aliquod inſtrumentũ legi: vt non per hoc concludaĩ neceſſariò ipſos intellexiſſe.
b Nã audire & intelligere ſunt diuerſa[b], vt colligiĩ hîc ex copula &: quæ de ſui natura habet copulare diuerſa: vt no. gl. ſuper ru. ff. de iur. & fa. ig. & ꝑ gl. in. c. querelãj. de ſimo. Põt enim qs audire nudum verborũ ſonum, & tñ
3 nõ intelligere verborũ efficaciã. ¶ † No. ij. ꝙ nominantes aliquẽ in tractatu electionis: nõ tenenĩ illũ noĩatũ eligere: ſed poſſunt ab eo recedere aliũ eligẽdo. Rõ, quia ꝑ noĩationẽ ſimplicẽ, nõ eſt acquiſitũ aliqd ius noĩato: vt. ſ. c. ꝑxi. in prin. Solẽt enim ante ſcrutiniũ fiendum de electione noĩari aliq̃ de capitulo, q̃ videanĩ apti & idonei ad regimẽ eccleſiæ vacantis: nõ tñ ꝑ hoc eliguntĩ, ſed ꝓponuntĩ, vt fiat de eis ſcrutiniũ ſi placet capitu. & hoc mõ fuerũt primò noĩati Archidiaconus & Subdiaconus: ideò licuit ab eorũ noĩatione recedere. ¶ Not. iij. ꝙ Decanus habet primã vocẽ in capitulo. hoc intelligunt doct. & bene procedere ex conſuetudine loci particularis. Nã in hoc ſtandũ eſt cõſuetudini, qua ceſſante, is qui eſt maioris authoritatis, habet primã vocẽ. alleg. doc. ad hoc. xvj. di. c. Iſidorus. Sed tu dic clarius, ꝙ ceſſante ſtatuto, vel cõſuetudine, canonicus prius inſtitutus in eccleſia. & ſic antiquior reſpectu inſtitutionis, debet ꝑeſſe alijs. vnde ad eũ ſpectat cõuocatio capituli & eſſe. primũ in voce & ſubſcriptione & in ſedẽdo & alijs cõſimilibus Facit ad hoc. c. ſtatuimus. de ma. & obe. & quod no. Inn. in. c. j. e. ti. & vide quod ibi dixi. Nã habẽtes dignitatẽ in eccleſia de iure nõ ſunt de capitulo: niſi aliâs ſint canoni
c ci. Soli enim canonici[c] faciũt capitulũ, & vnũ corpus cũ Eꝑo: vt in. c. nouit. &. c. quãto. de his, q̃ fi. à ꝑla. vide per Inn. in. c. ij. de inſti. & quod ibi dixi. & in. c. cũ olim. de re
4 iudi. ¶ † Adde etiã ad ꝑdicta gl. ſingu. in. c. à collatione. de appel. li. vj. quæ dicit, ꝙ ſi Epiſcopus habet vocẽ in capitulo tanquam canonicus, nõ debet habere primũ locũ in capitulo: quia non eſt ibi, vt Epiſcopus: ſed prior capituli debet habere primũ locum. & no. gl. illã ſing. quia ſẽpe cõtigit, ꝙ habẽtes dignitatẽ ſunt in quibuſdã collegijs perſonalibus, & nõ tanquã habentes dignitates: ſed tanquam particulares de collegio: ideò non debent iſti habere primum locum in collegio: ſed rector collegij. Et per hãc gl. potes defendere cõſuetudinẽ, quæ viget ferè in omnibus ſtudijs: vt Eꝑs quantumcunq; maximus, ex quo ſcholaris eſt, nõ ꝑcedat rectorẽ ſtudij: quia nõ eſt in hoc collegio ſcholarium, vt Epiſcopus, ſed tanquã ſcholaris. Itẽ no. ꝙ electio à principio nulla: puta, quia facta à minori parte capituli, nõ poteſt cõualidari per ſubſequẽtes conſenſus aliorũ particulariter ꝑſtitos. & ad hoc quotidiè allegaĩ hæc litera. Et ex hoc habes caſum litera lẽ, in quo conſenſus poteſt interuenire ex poſtfacto, etiã ad conualidandũ actum, vt ex nunc. Cuius cõtarium no,
5 in. c. cum cõſuetudinis. de cõſue. ſed dic, vtj. dicã. ¶ † In gloſſ. in ver. *cum tamen ex poſtfacto*. ibi: *electio iſta non erat nulla ipſo iure*. Hinc colligitur vnus intellectus ad tex. qua re nõ tenuit ſecunda electio, ex quo fuit facta poſt primã irritam & nullã. Nã electio, quæ non tenet ipſo iure, nõ debet præſtare impedimentum ſecundi: vt in. c. bonæ. & c. dudum. ſ. eo. Glo. ſoluendo reſpondet, ꝙ prima electio non erat hîc ipſo iure nulla, ſed irrita. Et pro hoc tex. in. c. fi. vbi Papa vtrãq; electionem irritauit: ergo prima tenuit. Contrarium tamen ſentit glo. ſequens. & glo. in ver. caſſatam. & vt prædixi, iſtæ glo. multum variauerunt intellectum huius cap. Et poſſunt colligi ex hac gl. quatuor lectu. ¶ Prima lectu. ꝙ prima electio tenuit hîc propter

SEB. SAPIA.

a ¶ Pro teſtib⁹. hoc dictũ videĩ dubitabile: qa dicit bal. in. l. teſtiũ. co. iij. C. de teſt. ꝙ ſi teſtis dicat: ſcio, quia ꝑſens fui. ꝑbat, qa illud verbũ ꝑſens, includit ſenſum & intellectum. & idẽ tenet Bar. in. l. hęredes palam. ff. de teſta. cũ alleg. ꝑ Fel. in ru. prooe mij huius li. colũ. pe. & ibi refert Inno. &. d. Anto. hic tenentes, ꝙ interſte ſufficit dicere ſcio: quia audiui.

b ¶ Sunt diuerſa. Adde quæ. ſ. poſui in prooe. & Ang. conſil. cclxxviij.

c ¶ Soli canonici. Adde Ro. conſil. cccxxxij.

ꝑpter ratihabitionẽ ſubſequentẽ:licet potuiſſet irritari ꝑpter pendentiã appellationis. Secunda autem electio non valuit:quia fuit facta poſt primam non caſſatam,& contra appellationem. Sed hæc lect.non eſt bona: cùm Papa expreſsè hîc dicat,quòd prima electio fuit nulla:ne ꝙ potuit conualidari ex conſenſu quorumdam ſuperue nienti. Et ſunt iſta verba Papæ,non partis,quia Papa hîc loquitur,vt patet in prin. Ideo gl.ſequens cum alia ſequẽ ti receſsit ab hoc intellectu,tenẽdo ꝙ prima electio fuit nulla ipſo iure:nec potuit conualidari ex ſubſequenti cõ ſenſu,etiam ſi appellatio non fuiſſet interpoſita. ¶ † Et
7 hoc probatur ex illa dictione,maximè:[a]quæ debet intel-
a ligi propriè & in hoc no.bene gl.ſequentem pro intelle lectu huius dictionis maximè:quæ quando ſtat propriè ponit idem in caſibus contrarijs, quando verò ponitur pro tantùm:ſtat impropriè:& idem not.in ca. quoniam frequenter j.vt lite non conteſt.in ver.maximè. ¶ Secun da lect.colligitur hic ex gl.fi.in ver. *ſed ſi dubium eſt*. cum ver.ſe.& ineffectu hoc intendit,quòd aut prima electio eſt euidenter nulla: & tunc non requiritur aliqua caſſatio,ſed poteſt ꝓcedi ad ſecundã. & hoc caſu procedunt contraria. Aut prima electio eſt nulla:ſed non euidenter imò eſt ꝓbabilis dubitatio ſuper nullitate:tunc non debet ꝓcedi ad ſecundã,niſi prius caſſetur prima,quæ habebat colorẽ validitatis. Et in hoc caſu põt intelligi text. Nam antequã emanaſſet deciſio huius decre.poterat ꝓbabiliter dubitari,vtrũ electio facta à minori parte,poſſet conualidari per ſubſequẽtes conſenſus aliorũ. Debu it ergo prius expectari caſſatio,ſeu declaratio ſuperioris ante,quã ꝓcederetur ad ſecũdã. Et no.bene hunc intelle ctum,qui mihi plurimũ placet.pro quo allego gl.fi.in.c. cõſtitutus j.de ap.quæ hoc tenet apertè. Vide etiam gl.in c.inter dilectos,in.ver.poſt modũ.in fin j.de exceſ.præla. ſentit Inn.in.c.cum terra.s.eo. Et quãquã ipſe Inn.& qui dã alij in.c.cõſyderauimus.s.e.vt recitat hîc Io.an.tenue runt ſufficere ad validitatẽ ſecundæ electionis, quòd no torium ſit primã eſſe nullam tẽpore ſententiæ:tamen mihi plus placet præcedẽs dictũ,quando prima nõ erat eui denter nulla:ſed poterat de eadẽ dubitari. ¶ Tertia lect. colligitur ex hac glo.in ver. *quidam tamen diſtinguunt*. ꝙ aut prima electio eſt nulla iure actionis,ſed nõ exceptionis:& iſta impedit ſecũdam: vt hîc. Sed hæc lect.vt dicit Io.and.& bene,eſt inutilis;quia non apparet, quando eſt nulla iure actionis,& nõ exceptionis. Licet do. Anto. di-
9 xerit poſſe dici,ꝙ tũc eſt nulla iure actionis & exceptionis,quãdo non tenet etiam de iure naturali:quia nõ inter uenit cõſenſus eligentiũ,liber ſaltem. Eſt autẽ nulla iure
c actionis, ſed non exceptionis, quando electio tenuit de iure naturali:licet ſit nulla de iure poſitiuo. Nam tũc de bet expectari ceſſatio primæ. In hoc tamẽ non multum perſiſto:nec credo hoc dictum verum:quia tex. eſt in cõ trarium in regula, non præſtat impedimentum. de reg. iur.li.vj. Quarta & vltima lectura colligitur ex hac gl.fi. in ver. *ſed quæ eſt ratio*. dicens,quòd ſecunda electio hîc non tenuit, non propter pendentiam primæ, quæ erat nulla:ſed ex defectu poteſtatis eligentium: quia licet pri ma electio eſſet nulla, non tamen poteſtas eligendi erat deuoluta ad Cantorem & ſuos. Quia alia pars non elege rat indignum,ſed cõtra formam. vnde non debebat Cã tor & ſui procedere ad electionem non vocatis Decano & ſuis complicibus. & hic intellectus poteſt ſuſtentari, quo ad nullitatem ſecundæ electionis:non tamen bene explicatur per gl. ¶ Ioan. And. hîc dicit poſſe concludi, quicquid ſcribatur per alios in materia:quòd ſecũda electio facta poſt primam ab homine,vel à iure non caſſatã eſt nulla; vt ſuprà eo. conſyderauimus. Sed ſi prima electio eſt caſſata ab homine,vel à iure:tunc poteſt procedi ad ſecundam electionem etiam non vocatis alijs electoribus,ſi ſunt priuati poteſtate eligendi:vt.s.eo,c.bonæ. Sed ſi non ſunt priuati,debent vocari etiam ſi eſſent priuandi:aliâs non valet electio ab alia parte facta:vt hîc &j.eo.quia ꝑpter. vbi de hoc. Sed per hoc non habetur clarè intellectus huius capi.quare vtraq; electio fuit hîc nulla,vel caſſata. Vnde poteſt concluſiuè & clarè dici,ꝙ a
prima electio fuit hîc principaliter nulla ex defectu poteſtatis:quia fuit facta à Decano & ſuis complicibus,qui non faciebant maiorem partem capituli:vt dicitur in litera. Nam potentia capitularis non conſiſtit penes mino rem partem: ideò non põt dici electio facta à capitulo: vt in.c.j.de his,quæ fi.à ma.par.ca. Et licet poſtfacto tot ex canonicis alterius partis acceſsiſſent ad primã electio nem Decani:tamen nõ potuit illa electio validari. Ratio quia electio debet fieri in cõmuni: & ſic collegialiter, nõ aũt ſingulariter. conſenſus autem particularis ſuperueni
8 ens,non poteſt validare electionem nullam. † Quinimo
b ſi oẽs de capitulo præſtarent ſingulariter cõſenſum,[b] nõ per hoc reſultaret cõmunis electio: vt in.c. in geneſi j. e. & vide bo.gl.in.c.j.de re.ec.non alie.li. vj. Secus aũt quã do actus ptineret ad aliquos vt ſingulares: quia tunc ex conſenſu ſuperuenienti prima diſpoſitio validatur:cùm non habeãt collegialiter cõſentire:vt eſt tex.in.l.per fun dum.ff.de ſerui.ruſt.prędio. Item ad hanc nullitatem pri mæ electionis adiuuabat appellationis pendẽtia:licet eti am ſine ea fuiſſet nulla:ideò litera dixit,maximè appella tione pendẽte &c. Secũda verò electio fuit nulla ex eodẽ fonte.ſ.ex defectu poteſtãtis. Nam ꝑpter acceſſum quo rundã ad primam electionem,Cãtor & alij remanentes nõ faciebãt maiorem partem capituli: & ꝓceſſerunt ad electionem alijs non vocatis, & poſt appellationem, & ante,quàm caſſaretur prima electio. Quę &ſi erat nulla, non tamen euidenter erat nulla ratione prædicta. Quini mo plus puto,quòd etiã ſi Cantor & alij feciſſent maio rem partẽ,non potuiſſent validè eligere:quia oportet ꝙ duæ partes collegij cõueniant ad hoc,vt teneat illud,qd fit per maiorem partem:vt plenè dixi.s.eo.c. cum nobis. Vnde hæc ſecũda electio fuit facta à non habentibus ſolidã poteſtatem eligẽdi,& alijs non vocatis& poſt appel lationem:& de ſubdiacono,qui non poterat eligi in Epi ſcopum tempore huius capituli. Nondum enim emana uerat.c.à multis j.de ætate &quali.oportebat enim,ꝙ eli gendus eſſet presbyter:iõ in fine literæ dicit, ꝙ præſum pſerunt eligere. R.cũ eſſet Subdiaconus Et ex prædictis
9 habetur clariſsimè intellectus huius capituli. ¶ † Et ad huc plenius expediendo materiam, diſtinguo poſt alios, dum quæritur,an & quãdo valeat ſecunda electio,collatio,vel poſtulatio. Dic,ꝙ[c] aut concurrunt duæ poſtulatiões,aut duæ electiones,aut duæ collationes. Primo caſu,ſi vna poſtulatio eſt facta à duplo maiori parte:& ex cauſa illa eſt admittẽda:vt in.c. bonæ ſuprà eo. & melius j.eo.c.ſcriptũ. Sed ſi poſtulatio concurrit cum electiõe. dicendum vt in.d.c.ſcriptum. ſi cõcurrũt duæ collatio nes,non valet ſecunda poſt primam:niſi prima ſit euidẽ ter nulla. de quo dic vt plenè legitur &no.in.d.c.inter di lectos.de exceſ.Præla. Si verò concurrunt duæ electiões eſt materia noſtra,in qua diſtinguendum: quòd aut ſecũ da electio eſt facta ab eiſdem electoribus, aut à diuerſis: Primo caſu aut prima electio erãt euidenter nulla:& eli gentes, nõ erãt priuati poteſtate eligendi: & valet ſecun da:vt in.c.cũ terra.s.eo. Si autem erant priuati poteſtate eligendi, non valet ſecunda:vt in.d.c. bonæ.in fin. Si au tem prima non erat nulla,ſaltem euidenter nulla: non te net ſecunda non caſſata prima:vt hîc.&.s.eo. conſydera uimus. Secundo caſu,quando ſecunda fuit facta à diuer ſis electoribus,aut ambæ electiones fuerunt factæ eodẽ contextu,aut diuerſo. Primo caſu videlicet ſi prima elec tio eſt facta à maiori & ſaniori parte capituli, & alia à minori:tenet electio facta â maiori & ſaniori:vt in.c. qa propterj.eo. Si autem vna eſt facta à maiori,& alia à mi-

¶ Maximè. adde Fran. Are. conſil. l. Anto. Francif.
¶ Et de dictione maximè:quid importet,& qũo intelligatur : vide in c.fi. de poſtula. & in.c.j.de dila. & in c.quoniã.§.porro j.vt lit.non conteſta. Et in.c.ad hæc de ap. Et adde,ꝙ aliquãdo implicat l.qui ſtatus. de teſta.tute. Aliquãdo ponitur ꝑtãtùm: xj.q.iij.c.ſi qs Epiſcopus. & ibi not. & vide gl.in.l.j. C. de nouo Codi.cõpo.in verbo,maximè. Aliquãdo ſignificat identitatẽ in caſu cõtrario:vt ẽ gl.ĩ.l.ꝙ ſi minor §. reſtitutio. ff. de mino. Aliqñ accipitur pro valde:vt eſt gl. in.l.j. in gl. pe.ff.ſolu.mat. Aliquãdo ſuperabundat:vt in.c.gratum de offi. dele. & ibi dixi concordando c.gratum.cũ.c.prę ſenti. pro refutanda correctione iurium. Et de hac dictione etiam vide in.l. eum qui. ff. de donatio.

ZACHARIAS.

b ¶ Singulariter cõ ſenſum.dic,vt per iſtum, ꝙ ꝑ ſingularem conſenſum non dicitur eſſe facta communis electio. Ita no.glo.& doc.in.c.cũ oẽs.& ibi poſui aliquid in apoſt. ad iſtum ſ.de conſt, & in.c. j.j.de re. ec.non alie. Bal.in auẽ. hoc ius porrectũ. C. de ſac.ſan.eccl. Idem in.l.nõ ambigitur. & ibi Ang.de leg. idẽ in addi. ad Specu.in tit.de inſtru. edi.in vlt.char. oĩ. nò per Alex. in.l. & ſuũ.§.hodiè. ff. de pac.conſil.xlij. vol.iiij.

SEB. SAPIA.

c ¶ Dic,ꝙ de hoc arti. vide Firmianum in præal.tracta. de Epiſco, in.j. parte libri tertij. q. xix. & ibi etiam tenet, quòd dicit glo.hic

quòd ſi incontinenti factæ ſunt duæ electiones, habet locũ collatio numeri zeli & meriti,

nori, ſed ſaniori parte: vt puta, qa maior pars eligit ignoranter indignum: & tunc nulla electio valet: quia electio debet eſſe facta à maiori & ſaniori: vt in dicto capitulo, quia propter. Sed ſi maior pars eſſet priuata: quia elegiſſet ſcienter indignum, valeret electio facta à minori parte: quia cenſetur facta à toto capitulo: cùm tota poteſtas eſſet deuoluta ad minorem partem: vt probatur. ſ. eod. Si verò fuerũt factæ diuerſo contextu: & tunc aut prima electio non tenuit: & electores erãt priuati propter delictum, & tenet ſecunda electio, etiam facta à paucioribus vt eſt caſus ſuprà eodem. c. bonæ. Aut prima electio nõ tenuit: tamen electores non erãt priuati: & non tenet ſecũda: quia nõ habebant iſta ſolidã poteſtatem eligẽdi ſine alijs. Quod intellige: vt. ſ. dixi. Idẽ & fortius ſi prima electio tenebat, vel nõ erat euidẽter nulla: vt hic. & ſ. eo. conſiderauimus. Et dicũtur electiones factæ eodem contextu ſecundum Inn. & Compoſt. quando fuerũt factæ omnibus exiſtentibus in capitulo, & pariter eligentibus. Dicunt factæ diuerſo contextu, quando vna pars eligit, poſtquam receſsit alia pars: quod procedit ſecundum Inno. niſi incontinenti ex eodem ſcrutinio, vel compromiſſo fuiſſet ſubſecuta ſecunda electio. Abbas.

ZACHARIAS.

a ¶ Oĩbus & ſingulis canon. cõſentiẽtib⁹. Vno enim cõtradicẽte non procederet: vt not. per Mandagot. plenè in. j. pte. c. xxxix. & in gl. in ver. non valeret. & per eundem fol. viij. in. ij. parte. in gl. in ver. ſpãliter. in eo tra. de ele. doc. in. c. qa ꝓpter. iſto titulo.

SVMMARIVM.

1 *Arbitri electi re non integra. i. poſtquàm cœperunt ſuper cauſa cognoſcere, non poſſunt à partibus reuocari.*

2 *Arbitri non ſolùm poſſunt eligi à partibus: ſed ab alio, cui partes mandauerunt, vt eligerent.*

3 *Compromiſſum, quod fit ab aliqua vniuerſitate in aliquem, debet fieri nemine diſcrepante: quinimo debẽt omnes expreſsè conſentire: quia taciturnitas non habetur pro conſenſu in arduis.*

4 *Arripere iter ad principem habet vim quòd talis arripiens videtur accepiſſe protectionem principis.*

5 *Sonus campanæ, an ſufficiat ad vocandos homines de vniuerſitate.*

6 *Commiſſarius quicquid facit, videtur factum à committentibus. Executores teſtamenti, quod faciunt, videtur mandatum ab ipſo teſtatore.*

7 *Res integra non dicitur vlterius, quando ſubſtantialia negotij incipiunt tractari.*

8 *Concorditer dicitur fieri, quod fit nemine diſcrepante.*

9 *Vocati ad concilium & non venientes, transferunt poteſtatem omnem in illos, qui venerunt, licet numero pauciores.*

10 *Mandatum non ſolùm continet expreſſa: ſed etiam vicina expreſsis.*
Poſtulatio venit ſub nomine electiõis, etiam in materia pœnali.
Quod prohibetur vendi, prohibetur pignorari.

12 *Gratia non præſumitur.*

13 *Poſtulantes poſſunt à poſtulatione recedere ante, quàm Papæ præſentetur, ſecus in electoribus.*

14 *Reuocatio poteſtatis alicui tributæ, dicitur expreſsè, licet aliquãdo tacitè fieri.*

15 *Matrimonium carnale requirit mandatum de certa perſona faciens mentionem.*

16 *Compromiſſum factum de aliquo eligendo ab vniuerſitate, non poteſt vnus de vniuerſitate reuocare.*

17 *Excommunicatio vnius ex compromiſſarijs, an vitiet geſtum ab omnibus.*

CAP. XXX.

1 N cauſis. ¶ † Poteſtas data compromiſſarijs ad eligẽdum prælatũ, re nõ integra reuocari nõ põt. & definit res eſſe integra, poſtquã cõpromiſſarij inceperũt habere tractatũ. h. d. Diuidit principaliter in tres partes. In prima ponit poſtulati petitionẽ. In ſecũda ibi: *nuntij verò*. ponit electi allegationẽ. In tertia ibi: *quia verò partim*. negotiũ diffinit: & partim diffiniẽdum cõmittit.

¶ Caſus literalis. Eccleſia Tholoſana vacãte, capitulum ad tractandum de electione inſimul cõuenerũt: & duos de capitulo elegerunt, vt quinq; de eodem capitulo eligerẽt electores: qui præſtito iuramento tractarẽt de electione paſtoris. Statutũ fuit à capitulo, vt ille quem illi quinq; concorditer eligerẽt, vel tres ex illis, dũmodò pſona eſſet idonea, pro Epiſcopo haberetur. Poſtmodum cũ illi duo q̃nq; electores elegiſſent: & illi quinq; ad tractãdum de electione ſeceſsiſſent in partẽ: & non poſſent omnes in vnã concordare perſonã: tres ex illis poſtulauerunt Epiſcopũ conuenarum: reliqui duo tertia die cum paucis de capitulo, reliquis abſentibus Archidiaconum Agenen. elegerunt. Demũ cauſa ſuper iſtis electoribus ad ſedem apoſtolicã eſt delata. In prẽſentia domini Papę omnia iſta ex parte illorũ, qui poſtulauerũt Epiſcopum cõuenarum propoſita fuerũt. e contrario nũtij prædicti Archidiaconi reſponderunt, ꝙ cum prædicti quinq; electores tractarent & inter ſe diſcordarent, ita quòd cõtẽtioſæ voces eorũ auditæ fuerunt à capitulo: capitulum per duas de canonicis eiſdem prohibuit, ne vlterius in negotio ipſo procederent: reuocãdo ſibi traditã poteſtatẽ mandãtes eiſdem, vt ad capitulũ redirent ad tractãdum de electione cum alijs: quorũ duo ad capitulũ ſunt reuerſi. Subſequẽti die capitulum prout moris eſt, fecit pulſari campanã ad capitulũ congregãdum: & cum prædicti tres cũ quibuſdam alijs ad capitulũ non veniſſent: Prior cum maiori parte capituli prædictũ Archidiaconũ Agenẽ. elegit. Auditis his & alijs Papa ſuper hoc ſcribit quibuſdã Abbatibus in hunc modum: quia poſtulatio facta de Epiſcopo cõuenarum facta fuit per illos, in quos totũ capitulũ tranſtulerat poteſtatẽ: propter quod de conſenſu totius capitulũ intelligitur eſſe facta. Et cũ res non eſſet integra ex eo, ꝙ electores in tractatu ꝓceſſerãt, poteſtatẽ illã capitulũ nõ potuit reuocare: ideoq; electionẽ ipſius Archidia. caſſauit. Vnde mandat Papa quatenus ſi perſonã illius Epiſcopi inuenerint vtilẽ & neceſſariã ad regimẽ eccleſiæ Tholoſanæ, & idoneã ad perfidiã hęreticorũ extirpandam, ei tribuant licentiã trãſeũdi ad eccleſiam Tholoſanã. B. ¶ † No. j. ꝙ capitulũ nõ ſolũ põt cõmittere perſonis certis poteſtatem eligendi, ſed etiam poteſt aliquos eligere, per quos eligantur compromiſſarij, qui habeãt poſtmodum eligere vice capituli. Ex hoc infertur, quòd compromiſſarij ad eligendum poſſunt à principio eſſe incerti: certificandi tamen per ipſos, quibus eſt data poteſtas eos eligendi. Et ex iſto tex. ſingulari infero, ꝙ ſi partes litigantes, vel differentes, volunt quæſtiõem eorum in aliquem amicum eorum communem compromittere: & non poſſunt habere concordiam de certa perſona eligenda: poſſunt dare alicui, vel aliquibus poteſtatem, vt ipſi eligant eis arbitrum, vel arbitros. Et valebit electio per illos facta, ac ſi ab ipſis partibus illi arbitri fuiſſent electi. & in hoc tene menti iſtum tex. & per hoc limita. c. innotuit. de arbi. & credo hoc ibi tetigiſſe. ¶ No. ꝙ in numero cõpromiſſariorũ nõ eſt vis. põt eñ vniuerſitas eos eligere in numero ſibi grato. ar. hîc iũcto c. cũ in iure. & c. cũ dilectus. j. eod. Et quod hîc dicitur de vniuerſitate eccleſiaſtica: idẽ dicerẽ in qualibet vniuerſitate: vt poſsit poteſtatẽ eligẽdi ſuperiorẽ in alios cõpromittere. ar. hic. & j. e. c. quia ꝓpter. & in regula, qui p aliũ facit. de re. iu. li. vj. ¶ No. ibi: *qui præſtito iuramento*. ꝙ iſti cõpromiſſarij deputati ad eligẽdũ, poſſunt adſtringi iuramẽto: vt electionis negotiũ fideliter & canonicè explicẽt. Facit ad id, qd̃ dixi de iuramẽto arbitrorũ, in. c. ij. de arbit. nõ tamẽ puto, ꝙ iſtud iuramẽtum ſit de ſubſtantia ſed iſtud fuit hîc ex forma cõmiſsiõis ſibi factæ. Ad hoc quod no. in. c. cũ dilectus. de cõſue. ¶ † No. ibi: *à ſingulis de capitulo ſtatutum eſt &c.* ar. ꝙ cõpromiſſum ſuper poteſtate eligendi, nõ põt fieri, niſi omnibus & ſingulis canonicis conſentiẽtibus. [a] & facit tex. j. eo. c. quia ꝓpter. tenẽt communiter

quòd ſi incontinenti factæ ſunt duæ electiones, habet locũ collatio numeri zeli & meriti,

2 ſiam Tholoſanã. B.

3

a

communiter doc. hîc,& in.c. quia propter.& in.c. ſcriptũj. Vnde
a nõ ſufficit hoc caſu maior pars[a] capituli. Ratio, quia cùiuſlibet in tereſt ſingulariter, vt eligat per ſe, non aliũ: ideò quilibet põt con tradicere, ne fiat compromiſſum. Et in re cõmuni potior eſt conditio prohibẽtis: vt in regula, in re communi. de reg. iur. li. vj. & in l. Sabinus. ff. communi diui. Et tene mẽti hoc dictum. Imò plus di cũt communiter hîc do cto. & originaliter fuit Cõpoſt. quòd non valet, cõpromiſſum factum ab vno nomine omniũ, alijs præſenti bus & nõ cõtradicentibus: quia cũ iſta res nõ ſit leuis, imò magnæ importantiæ, debent ſigillatim oẽs inquiri, & expreſsè cõſentire. Et no. hoc dictũ ſin. nec tradas obliuioni: ex quo põt ſumi hæc regula, ꝙ in arduis explicãdis in vniuerſitate, debent omnes expreſsè cõſentire. Nec ſufficit, ꝙ actus explicetur per alios nomine illo-
b rum, licet illi taceant,[b] & non cõtradicant. Quia in re oneroſa & graui, debet interuenire cõſenſus expreſſus: nec taciturnitas habe
c tur pro conſenſu.[c] Facit ad hoc quod no. Inn. in.c. in geneſi j. eo. & gl. in regula, is qui tacet. li. vj. ſecus poteſt dici in re leui, & maximè cõcupiſcibili: vt tunc taciturnitas habeatur pro cõſenſu: vt not. in locis præalleg. Ex quibus põt ſumi ſingularis limitatio ad not. per Inno. in.c. j. de his, quæ fi. à ma. par. c. Vbi no. dicit, ꝙ ſi in capitulo tractatur aliquid illicitum & dãnabile: tenentur illi de vniuerſitate cõtradicere. aliàs ſi nõ cõtradicũt, habentur pro cõſentientibus & inuoluunt peccato, & pœna peccati cùm alijs conſentientibus expreſsè. Vt iſtud dictum procedat quo ad euitãdum peccatũ, ne ſub velamine taciturnitatis peccatum nutriatur: ſed quo ad validi tatem actus tene quod. ſ. dixi. & hoc no. ¶ No. ibi: *capitulo publica runt*. ꝙ poſtulatio ſiue electio eſt in capitulo publicanda. & aliqui dicũt, quòd etiã populo eſt publicanda: quod nõ eſt damnabile, ſe cundũ Inno. ¶ No. ibi: *qui remanſerant in capitulo*. ꝙ licet capitulũ eligat prælatum in loco capitulari: compromiſſarij tamen à capitulo deputati nõ tenẽtur de neceſsitate in capitulo eligere Prælatum. Nam vt hîc vides iſti compromiſſarij ſeceſſerunt in partem ad tractandum de electione, canonicis remanentibus in capitulo. Et facit ad ea, quæ dixi. ſ. eo. c. quod ſicut. vt nõ ſit vis in quo loco fiat electio: dũmodo fiat intra ambitũ eccleſiæ cathedralis. ¶ No. ibi: *inhibuerunt eis ex parte noſtra*. & tene menti iſtũ text. pro conſuetudine iſtorũ inferiorum, qui cùm timẽt moleſtari, præcipiũt ex parte Regis, ſeu poteſtatis, ne eis fiat iniuria: licet à Rege, ſeu po teſtate non habuerint hanc poteſtatẽ præcipiẽdi. Nam capitulum præcipit hoc iſtis compromiſſarijs ex parte Papæ, ne ad vlteriora ꝓcederẽt: & tamen à Papa nullã ſuper hoc receperunt poteſtatem vt colligitur j. ex ver. *quia verò*. Et dicit Io. and. hîc, ꝙ hîc ponitur mos iſtorũ vulgariũ: quaſi ſentiat, quòd de iure tale mãdatũ nihil
4 inducat. † Sed tu adde vnum tex. iuris ciuilis in. l. de pupillo. in. § ſi quis ipſi prætori. ff. de no. ope. nuntia. vbi ſecundum lecturã ſecun dam, quã ibi ſentit gl. & notãter defendit Bart. probatur, quòd ſi quis ꝓteſtatur alicui, ne ædificet nouum opus: & arripuit iter eũ di ad ſuperiorem talis proteſtatio cum arreptione itineris, habet vim denuntiationis: ita quòd quicquid poſteà ædificatur venit de ſtruendum, acſi denunciatio fuiſſet facta. Nam ſecũdũ Bar. ibi vi-
d detur talis ex arreptione itineris[d] ad ſuperiorem poſitus ſub pro-
e tectiõe ſuperioris.[e] ar. in.c. dilecti j. de appel. & quod no. per Inn. & Io. An. in.c. vt debitus. eo. ti. Per hoc poteſt inferri, ſi timẽs iniuriam ſibi inferri præcipiat illi, ne iniuriã ſibi inferat, & arripit iter eundi ad principem: quòd per hoc videtur poſitus ſub protectio ne Principis: vt ſic iſtud præceptum cum arreptione itineris habe at vim cuiuſdam appellatiõis extra iudicialis ex quo puto, ꝙ graui us venit ille puniẽdus, qui intulit iniuriã poſt præceptũ cum arre ptione itineris, quã ſi iſta non præceſsiſſent. Nã videtur, ꝙ inferẽs iniuriam contempſerit nedũ ius, ſed etiam eum ſub cuius protectiõe iſte ſe ſupponit, qd diligẽter no. Et pondera, ꝙ Papa non re darguit capitulũ de præcepto taliter facto: quia nõ fuit factũ animo cõmittẽdi falſum, ſed repellẽdi iniuriã, quã credebant ſibi in-
5 ferri, ſi nõ cõſentirẽt cõuocationi capituli. ¶ † No, ibi: *campanam*[f]
f *pulſari fecerunt*. ꝙ vniuerſitas põt congregari per ſonũ campanæ,[g]
g vbi eſt hoc de more. Et no. diligẽter hũc tex. ꝓ cõmuni obſeruantia. Et dicit no. Inn. ſufficere hoc ſignũ in minoribus negotijs: ſed in electiõibus, in qbus debẽt abſentes vocari, nõ ſufficit ſonus cãpanæ. Sed debẽt abſentes vocari ꝑ nuntiũ, vel literas: vt in.c. cũ in-

a ¶ Maior pars. Intellige & limita vt pulchrè per Abba. in.ca. cùm omnes. in nu. 5. ſ. de conſtitu. Aenæas Falco.

b ¶ Taceant Adde videndum Ro. conſi. cccliij.

c ⁂ SEB. SAPIA. ¶ Pro conſenſu. Vide Alex. in. l. quæ dotis. ff. ſoluto mat. latè per Fel. in.c. cum. M. Ferrarienſis. col. xvj. ſ. de conſtit. Abb. in conſilio. lxxxix. col. ij. cum ſeqnent. in j. vol. in.c. ex parte decani. col. iij. cum ſeq. ſ. de reſcrip.

d ¶ Arreptione itineris. Adde no. maximè Alex. in. d. l. de pupillo.

⁂ SEB. SAPIA.

e ¶ Superioris. Vide Fulgo. in. l. j. C. vt lite penden. vbi ad hoc not. illum textum.

⁂ SEB. SAPIA.

f ¶ Campanã. Vide Bar. in. l. ij. C. de de cur. lib. x. Bald. & Pau. de ca. in. l. j. ff. de procura.

g ¶ Per ſonũ cãpanæ. Adde Ang. cõſilio. ccxvj. & vide qualiter vniuerſitas teneat: licet ſono cãpanæ nõ fuerit conuocata. Petrũ de Anch. conſilio. clvij.

ZACHARIAS.

¶ Adde Iac. Reb. in ru. de mune. patri. li. x. nu. j. & ibi in addi. vbi limitomate. de qua in iſta apoſt. & quã idem ponit in. l. quinq;. nu. j. & quaſi per totã. l. & ibi in Addi. C. de decur. eo. lib. x.

Anto. Franciſ.

¶ Quæ & quot ſignificẽtur per ſonum cãpanæ. vide no. gl. in.c. ſi capitulo. de cõceſ. præbẽ. li. vj. Et de officio cãpanæ: & vn de traxit ortũ vide Io. and. & do. poſt eum in.c. j. de offi. cuſto. & ſi monaſteriũ ædificatur de nouo in parochia alicuius: an ibi poſsit poni cãpana inuito rectore parochiali, vide Io an. An. in.c. patẽtibus. de priuile. Et qd fieri debeat, qñ in loco non eſſet cãpana, vel eſſet fracta, vt non poſſet pulſari: vel nõ poſſet pulſari ratione tẽporis: vt in paraſceue: & actus requireret ſonũ cãpanæ. vide Bar. in. l. j. §. hoc ſenatus. ff. ad ſil. & in. l. aut facta. §. tempus. ff. de pœnis. & Bal. in. l. ſed & ſi ſuſceperit. ff. de iudi. Et de campana etiam vide Ioã. an. in.c. Ioan. de homi.

h ¶ Cõmittentẽ. Adde. Ro. cõſi. cxvj. vbi dicit, qd electio Aretinorũ facta de mãdato florẽtinorũ nõ põt reuocari ab aretinis ſine cõſenſu florẽtinorum.

i ⁂ SEB. SAPIA. ¶ Quidam teſtator. Vide Bald. in auẽ. ſimili. C. ad legẽ fal. & in. l. ſi quis ad declinandam. col. xviij. C. de epi. & cle. i. vide quod in ſimili cõſuluit Petr. de Ancha. in conſi. ccccxxx. vbi poni. de executoribus, qui elegerunt fratres minores ad celebrandas miſſas.

k ¶ Reſpondi. Adde eius conſi. cx. ij. lib.

ad aliam eccleſiam non debet tranſire ſine noua examinatione. Et ſic videtur, ꝙ Epiſcopus vtilis vni eccleſiæ nō præſumatur vtilis alteri vel fortè hoc fit, quia ex poſtfacto potuit effici inutilis. ar. in. c. veritatis. de dolo & cōtum.
8 c. licet Hely. de ſimo. ¶ † Pōt etiam notari ex principio literæ vnum aliud bonum dictū, ꝙ
a illud dicitur fieri concorditer,[a] quod fit per omnes nemine diſcrepāte. Secus ſi fiat per maiorē partē. vnde illud, qđ fit per maiorē partē nō dicit cōcorditer fieri, qđ ꝓbat tex. ibi concorditer, vel tres ex illis. &c. Vbi tex. ponit iſta vt diuerſa. Idem videtur ꝓbari, in. c. quorūdā j. eo. li. vj. tenet glo. in cle. ne Romani. de elect.
9 dixi plenè in. c. non poteſt. de re iu. ¶ † Et no. de notabili & quotidiana quæſtione, ad quam inducitur iſte tex. Emanauit preconiū per preſidem vniuerſitatis cuiuſdā caſtri: vt audita cā pana venirent omnes ad electionē certam fiendam. Demum pulſata campana ex centū, qui erāt in vniuerſitate caſtri comparuerunt. xxx. duntaxat. Quęritur nūquid iſti ſoli poſſunt ꝓ
b cedere ad electionē faciendā?[b] Hanc quæſtionem diſputauit quidā Iac. Dini. Bon. canonicus, vt hic refert Io. And. & in effectu concluſit, quòd ex quo citatio emanauit per habētē poteſtatem: iſti venientes poſſunt eligere. Allegat no. in. c. j. de maior. & obedie. Sed ſi citatio fuit facta, non per præſidentē vniuerſitati ſed aliquibus de vniuerſitate procurantibus, ſubdiſtinguitur: quòd aut labebatur tēpus preſixum ad eligendū: & pōt minor pars præſens alios vocare ad eligendum: ne currat ſibi tempus. Aut nō labebatur tēpus: & tūc non ſufficit minor pars: quia hoc ſpectat ad maiorem partem. & oportet tūc, ꝙ veniant duæ partes & valebit, quod faciet maior pars: vt in. l. qđ maior. ff. ad munici. Io. an. remittit ad no. in. c. cum nobis. s. eod. & ibi pleniſsimè dixi. ¶ Sed aduerte, quia ibi ſolùm tractatur ad quem ſpectat præfixio termini ad eligendum: & de hoc dicendum, vt ibi. Sed prima pars huius quæſtionis nō tractatur ibi, vnde no. ex principio huius, quòd quando cōuocatio vniuerſitatis fit per eum, ad quem de iure, vel cōſuetudine ſpectat cōuocatio vniuerſitatis: tunc talis citatio cōſtituit non venientes in cōtumacia adeò, ꝙ venientes dūtaxat poſſunt explicare, quę in cumbebāt agēda: licet venientes nō faciāt maiorem partem, ſed longè minorē. Hoc dictum ſenſit Inn. in. d. c. j. de maio. & obedien. ſed nō fuit ita ſpecificè locutus. & idem ſenſit in. c. ij. de no. oper. nuncia. vbi vide, & communiter canoniſtæ in vtroq; loco ſolēt trāſire cū prædictis. Et hoc etiam admiror, ꝙ non allegauerunt dicta Legiſtarū in contrariū. Nec Bar. allegauit dicta canoniſtarū. Nam Bart. expreſsè tenuit contrarium in. l. omnes populi. in. ij. q. prin. in princ. ff. de iuſt. & iure. vbi dicit, quòd quātuncūq; vniuerſitas vocetur per magiſtratū: oportet tamen ad hoc, vt veniat ſeu valeat quod fit in vniuerſitate, ꝙ veniant ſaltem duę partes: vt in. l. nominationem. C. de decu. li. x. & in. l. nulli. ff. quod cuiuſq; vniuer. & ſpeciali ter pro deciſione allegat. l. fi. C. de prædi. decuria. li. x. vbi dicitur, quòd decretum nō debet ex tabella recitari. q. d. ſecundum eum non ſufficere, ꝙ tabella. i. per aliquod inſtrumentum pulſatile conuocetur vniuerſitas; ſed eſt neceſſe, vt ipſi veniant de vniuerſitate ſaltem duæ partes. Et ita hodiè practicatur in tota Tuſcia in vniuerſitatibus ciuitatum. Nunquam enim aliquid tractarent in conſilio, niſi venirent ſaltem duæ partes conſiliariorum. Concilium enim ciuitatis repręſentat totum populum: vt no. gloſſ. C. quæ ſit long. conſue. ſuper rubri. Mihi autem placet dictum canoniſtarū: ar. optimum in. c. cum nobis. s. eo. vbi dicitur, quòd vocati nolētes venire faciunt ſe alienos. Et adde gl. in clemē. quod circa. de elect. quæ dicit abſurdum eſſe in numero computare illos, qui vocati venire noluerunt. Pro hoc quia ſicut ius vniuerſitatis poteſt reſidere in vno ſolo, alijs remotis, vel longè agentibus: vt no. in. c. gratum. de poſtula. præla. & in l. ſicut. ff. quod cuiuſq; vniuer. Ita dicemus in alijs cōtumaciter nolentibus venire. Abſurdum namq; eſt, ꝙ per contumaciam particularium debeāt impediri negotia vniuerſitatis. Et ad dictam l. fi. quam pro ſe adducit Bart. poteſt reſponderi, ꝙ illa litera hoc non probat. Nam habet principaliter duos intellectus. Primus, ꝙ decretū nō debet ex tabella recitari. i. per tabellionem: quia iſtud nō eſt delegabile. & ſecundū iſtum intellectū illa lex nō facit ad ꝓpoſitū. Ad. l. nominationū. & l. nulli. pōt dici, ꝙ nō loquuntur quādo cōuocatio fuit facta per præſidentem vniuerſitati: & vocati ſunt in cōtumacia: ſed quādo vniuerſitas per ſe congregatur. Nā oportet: ꝙ tunc ſint duæ partes præſentes. ita ſentit Inn. in. d. c. ij. de no
10 ui ope. nū. & hæc no. ¶ † In gl. in ver. *quia verò poſtulatio.* in fi. no. bene iſtā gl. Ex qua collige, ꝙ in mandato nō ſolùm veniūt expreſ
c ſa in eo: ſed etiā ea, quæ ſunt præparatoria & vicina[c] ipſis expreſsis pręſertim, quādo ex nō expreſſo peruenitur ad id quod eſt expreſſum: ſicut hîc data poteſtate eligēdi venit poteſtas poſtulādi. & idē tenuit gl. in. c. nullus. lxj. di. in fi. gl. mag. & in. c. licet. viij. q. j. Dixit tamen Hoſt. hîc, ꝙ de rigore nō veniret poſtulatio: ſed hoc cōprehenditur ex quadā æquitate. Sed ego allego tibi gl. fin. in. c. j. de poſtul. præla. in fi. quæ vult, quòd etiā in materia pœnali ſub nomine electiōis, venit poſtulatio: cū per poſtulationē perueniat ad ipſam electionē. Et vide quod ibi dixi. & optimè facit. l. oratio. ff. de ſpō.
d vbi dicitur, ꝙ ꝓhibito[d] matrimonio cenſentur etiā ꝓhibita ſponſalia de futuro: quia per ea ꝓuenitur de facili ad matrimoniū. Ad idē. l. in quorū. ff. de pig. vbi patet, ꝙ res ꝓhibita vendi non pōt pignorari: qa per pignorationē de facili peruenitur ad deſtructionē vt in. l. ij. C. de iure do. impe. Ita dicamus in ſimili, ꝙ cū dantes poteſtatem eligēdi interdum vt eccleſiæ prouideatur de paſtore: venit omnis poteſtas per quam pōt eccleſiæ prouideri. Et præſertim hoc eſt admittendū, quādo gratioſè daretur alicui poteſtas eligendi. debet enim tūc fieri largiſsima interpretatio in præiudiciū concedētiū: vt in. c. cū dilectus. de cōſue. & in. c. cū olim. de verbo. ſig. Et ad cōtraria allegata in gl. dic, ꝙ procedūt in his, quæ nō ſunt ita coniuncta mandato principali. Iſta enim non veniūt ita intellige
11 c. cùm olim, el. j. de offi. delega. & vide quod ibi dixi. ¶ † In glo. in ver. *cum res non eſſet integra.* in fi. gl. Iſta multū variat in hoc ar. reſidet tandē in opi. ꝙ poteſtas data cōpromiſſarijs, non pōt reuocari etiā re integra exiſtente: quia nō erat purū mādatum, ſed potius quædam donatio, ſeu gratioſa conceſsio iſtis compromiſſarijs facta. Refert tamē gl. in fi. quoſdam tenuiſſe, quòd re integra poſsit reuocari. & hanc ſecundam opi. tenuerūt Vin. & Gof. hîc. & s. eo. c. cauſam. & Hoſt. dicens hic, ꝙ cū res eſt integra non intereſt iſtorum cōpromiſſariorū poteſtatē reuocāri: quia poterunt ipſi in capitulo habere vocem, ſicut alij. ſed ſi res nō eſt integra, pōt pręterdere intereſſe in reuocatione poteſtatis: quia ſinguli ſciūt, quibus ipſi fauebāt, quòd re integra ipſi neſciebant. Vnde cū incurrerint odiū plurimorū, intereſt eorū, vt nō reuocetur mādatū. Hæc ratio Hoſt. non militaret ſi cōpromiſſarij non eſſent de capitulo: qa reuocata poteſtate, nō haberent vocē in capitulo. Alij tenētes mediam viā diſtinguūt, & bene: cōcordādo opi. contrarias: quòd aut vniuerſitas dedit hāc poteſtatē ipſis cōpromiſſarijs, gratia ipſorū cōpromiſſariorū: vt ſi eos honorarent in actu eligēdi: & tūc ꝓcedat opi. gl. vt etiā re integra nō poſsit poteſtas reuocari, per rōnē gl. Aut hæc ptās fuit data, non fauore perſonarū: ſed vt prouideretur eccleſiæ fortè facilius per viā cōpromiſsi: ita quòd iſti fuerūt deputati nudi miniſtri & executores. & tūc procedit opin. contraria, vt re integra poſsit reuocari: ſecus re non integra. & in hoc caſu procedat iſte tex. Et hāc diſtinctionē videt approbare Ioā. An-
hîc. &

a ¶ Cōcorditer. Ad de Roma. conſilio ccccxij.

b ¶ Electionē faciē dā. vide Bal. in. l. j. col. vlt. C. quā. non peten. par. vbi dicit, ꝙ qui nolūt cōgregari ꝓpter cōtumaciā, priuātur eorum voce. & habet locū ius accreſcēdi: quia ius eligēdi accreſcit præſentibus: & ſic ſecundū poteſt facere Rector ſtudij, ſi duæ partes ſcholariū nolūt cōgregari pōt priuare contumaces vocibus & præſentibus ac creſcēt: vide etiam Bal. in. l. ij. §. j. col. iij. C. coīa de le. vide etiā Bal. in margarita ſua in verſi. vocati. vbi dicit, ꝙ quādo aliqui ſunt cōtumaces pūtes pūt eligere, ſi volunt. & hoc eſt vtilius eccleſiæ propter moram.

c ¶ Et vicina. Adde Ro. cōſil. cxiiij. & xciiij. dicit tamen idem Ro. cōſi. cccxxx. ꝙ habēs mādatum ad admiſsionē poſtulationis, & ad abſoluēdum à vinculo prioris eccleſiæ, non pōt ꝓſilire ad actum tranſlatiōis. Et per hoc, qđ hîc dicit Abb. idē cōſi. lxv. dicit, ꝙ executoribus, qbus data eſt ptās contrahendi matrimonium, videt data poteſtas contrahendi ſponſalia.

d ¶ Prohibito. Vide. d. ia. in. l. ij. co. fin. ff. de iuriſ. om. iudicū. Abb. in. c. tranſlato. in princ. verbis. s. de conſtitu. in. c. ſi celebrat. de cleri. excōmu. mini.

hîc.& cõiter doc.ſequẽtes.& videt de mẽte Inn.in.c.cõſtitutus.de cõceſ.præbẽ.& vide quod ibi dixi. Nec ob.ſi dicatur,ꝙ in hoc vltimo caſu reuocatio deberet admitti etiã re non integra, ſoluto intereſſe:cũ hoc ſit de natura mandati:vt in.l.ſi pecuniã.ff. de condictio.cau.da. Hoc enim procedit ſecũdũ Inn.in prophanis,non aũt in ſpiritualibus,quæ nõ recipiunt rectã æſtimationẽ:iuxta not.in c.corã,de offi.dele. Et no.ſin.hoc dictũ.&ſatis placet mihi præmiſſa diſtinctio. Nam prima opi.probari videtur in.d.c. conſtitutus. intelligẽdo vt ibi dixi. Secũda opi.videtur probari hîc in tex.nam fortiſsimũ eſt ar.à contrario ſenſu:ex quo iure nõ reperitur cõtrariũ:vt in.c.cũ Apoſtolica.de his,quæ fi.à Præla.& not.in.c.publicatoj.eo. ¶ Quid aũt dicendũ in dubio,ſi nõ apparet,an fauore eccleſiæ,an verò perſonæ ſit data ptãs? Dicit hîc do. Anto. quòd debemus cõſyderare qd actũ fuit per prius,quaſi velit dicere: poſsibile eſſet,ꝙ cõpromiſſarij hoc petierunt ex gratia. Vnde licet verba cõmiſsionis nõ ſapiãt gratiã:tamẽ in dubio intelligũtur ſecundũ ea,quæ acta ſunt. Pro hoc allego.l.ſi præſes.ff.de pœ.&.l.ſi ſeruus pluriũ.§.fi.ff.de le.j. Si aũt nõ põt apparere per ea,quæ præmiſſa ſunt,dicit præſumẽdũ,ꝙ potius voluerit capitulũ prouidere eccleſiæ,quã facere gratiã cõpromiſſarijs.† quia gratia nõ eſt præſumẽda ſecundũ eũ.alleg.c.fi.j.de tranſla.Epiſcopi.ſed poſſet[a] allegari melius.l.cũ de indebito.ff.de proba.in fi. Et no.gl.in.l.cum quid ff.ſi cer.pet.quæ no.dicit,ꝙ ſi dico vni: Tolle hãc pecuniam. non præſumitur donatio:ſed potius mutuũ, vel depoſitũ: quia nemo præſumitur iactare ſuũ:vt in.c.ſuper eo.de regul.&.d.l.cũ de inde
11 bito. Et no.ex prædictis naturã iſtorũ cõpromiſſariorum. ¶ † In gl.fi.in fi. No.bene iſtam gl.in fi.nã ſentit hîc veram &cõem opin. quæ tenetur in.c.bonæ.ij.de poſtula.Præla. ꝙ poſtulãtes poſſunt recedere à poſtulatiõe ante,quã poſtulatio ſit ſuperiori præſentata.[b] Licet aliud ſit in electione:vt in.c.publicatoj.e. Et iſtum text. qui videtur obſtare,cum capitulũ nõ potuerit recedere ab illa poſtulatiõe,reſpõdet gl.quod obſtabat huic capitulo fides præſtita: quia promiſerat illis cõpromiſſarijs recipere illum,quẽ ipſi eligerẽt. Et ſic habes caſum no.in quo à poſtulatione nõ põt recedi etiã ante,quã ſit ſuperiori præſentata. Puto tamen,ꝙ ſi cõpromiſſarij cõſentirent reuocationi,quòd poſſet capitulũ ab illa recedere ante,quã eſſet ſuperiori preſentata:quia poſtulatus nõ põt prętẽdere intereſſe:cũ ſibi ius non ſit quæſitum:iuxta no.in.c.poſtulationẽ.de poſtula.præla. Et ex hoc poteſt ſolui aliud cõtrarium, quod formari poteſt de.c.ſcriptumj.eo.vbi patet,quòd poſtulatio non præfertur electioni,niſi ſit facta à duplo maiori parte. Solu. illud procedit quando poſtulatio & electio de diuerſis factæ concurrerent. hîc aũt deficiebat poteſtas in electoribus:quia eã trãſtulerãt in illos cõpromiſſarios:nec poterãt illam poteſtatẽ reuocare cùm
14 res nõ eſſet integra. ¶ † Sed circa prædicta & circa tex.dubitatur vtrũ in caſu,in quo põt poteſtas reuocari,qualis debeat eſſe reuocatio? Innoc.tenet,ꝙ debet eſſe expreſſa,nec ſufficit tacita. puta ſi capitulũ re integra ꝓcederet ad alium eligendũ. Niſi enim reuocatio intimetur ipſis cõpromiſſarijs, teneret electio ſecũdũ eum ar. in.l.ꝓponebatur.ff.de iud. Puto hoc dictũ Inn. procedere,niſi prę cederet electio capituli. Nã tũc non video quomodo poſsit tenere electio cõpromiſſariorũ,licet ignorauerint eam. Quoniam ex quo res eſt integra,poteſtas permãſit apud capitulum:vt in.c. dudũ.de præbẽ,li.vj. Secũda verò electio reperitur facta poſt primã ergo nõ debet tenere.ar.eius,quod legit & no. in matrimonio car
15 nali in &.c.fi.de ꝓcu.li.vj. † Et ex iſto tex.põt colligi vna notabilis differentia inter matrimoniũ carnale & ſpirituale. Nã ad cõtrahẽdum matrimoniũ ſpũale ſufficit dare mandatũ aliquibus in genere,vt hîc:ſed in carnali matrimonio oportet,quòd detur ſpeciale
c mandatũ ad cõtrahendũ cum certa perſona:[c] aliâs mandatum nõ eſt ſufficiẽs:vt eſt tex.no.in.l.generali.ff.de ritu nup.& eſt gl. not.
16 in prædicto.c.fi.quã tenebis ſemper mẽti. ¶ Vlterius quęritur,nũquid vnus ſolus de capitulo poſsit re integra reuocare cõpromiſſum? Inn.& Cõpoſt.dicunt, ꝙ ſic: quia ſicut à principio põt vnus ſolus reſiſtere,ne fiat compromiſſum:vt.ſ. dixi: ita vnus ſolus re integra debet poſſe compromiſſum reuocare: vt in.l. Vrãius.ff. de fideiuſ. Contrariũ tamẽ tenuit hic Gaſ.de Cal.quia ex quo compromiſſum eſt factũ per totũ capitulũ; cũ iſti cõpromiſſarij ſint quaſi ꝓcuratores iſti[g] capituli,& nõ iſtius ſingularis tantũ,nõ põt

a ꝟ SEB. SAPIA. ¶ Sed poſſet. Facit tex.in.l.ſi quãdo.in prin.C.de inofficioſi.teſta.cũ alle.per gl.& alle.per Mod.in.l.ex facto.in prin.ff.de vul.&pup.

b ¶ Præſentata. Adde Pe.de Ancha.conſi.ccxj.

c ¶ Certa perſona. Adde,vt per An.de but.conſi.lxv.

d ZACHARIAS. ¶ Plus placet mihi. Adde pro iſta opi. Ro.conſi.cccl.ij.col.iij.verſi.quo ad tertiũ. Old.cõſ.cxx.& Feli.in.c.j.colũ.j.ver. quæ ſit verior.de maio.& obediẽ.& Car.mãdag.expreſsè tenẽtem in ſuo trac. de elect. parte. j. cap. xlix. vbi aliqd & ĩ gl.vbi tenet,ꝙ ſolus nõ tãtũ cõpromiſſum reintegra reuocare nõ põt: ſed nec minor pars.

ipſe ſolꝰ reuocare. Et hoc dictũ plꝰ placet mi-
d hi:[d] qa ex quo cõpromiſsũ[e] ſemel tenuit, oportet ꝙ maior pars cõcurrat in reuocatiõe. ar. in
e c.j.de his,quæ fi.à ma.par.ca.&.l.quod maior.
17 ff.ad muni. ¶ † Item quæritur,quid ſi vnus ex
f compromiſſarijs eſt excõicatus,[f] nunquid vitiaretur tota electio? Cõcludũt cõiter doct.ꝙ aut eſt excõicatus publicè:& nõ tenet electio, etiã aliorũ. ar.in.c.fi.de ꝓcu.&.c.ad probãdũ. de re iud. Si aũt eſſet occultè excõicatus,&tũc nõ remanet maior pars in non excõicatis:puta,quia erãt duo cõpromiſſarij: & tũc etiã nõ tenet electio. ar.in.l.pedius.ff.de arbit.ſecus ſi maior pars remãſiſſet in alijs. ad qđ facit qđ no.in.c.illaj.eo.& in.d.c.fi.de ꝓcu. Et hæc no. quia põt adduci ad alios actus explicãdos per vniuerſitatem, vtrũ excõicatio vnius inficiat totũ,qđ fit ab vniuerſitate.& dicẽdum eſt,vt ſ.& plenius dixi in.d.c.illa.& in.d.c.fi. Abbas.

e ¶ Cõpromiſſum. Hæc opi. videt verior per regulã, ꝙ ſolẽnitas,quo requ-
ritur in actus celebratiõe requiritur etiã in eius reſolutiõe: aut. ecõtrà ſi filij:& ibi Bart. ad hoc nota. C. de repu. gl.in.l. tria prędia. vbi Pau. de ca. ff. de ſer. ruſt. prædio. no. Bar. in. l. actor,in penul.col. ff. rem ra. hab. not. do. Iaſo. in. l. quod iuſsit. col. iij. ff. de re iudica. & alibi ſæpe.

f ¶ Excõicatus. Adde, vt per Ro, cõſ. ccccvj. vbi ponit de reſcripto impetrato à duob⁹, quorũ vnus erat excõmunicatus.

ZACHARIAS. ¶ Adde, quod voluit Alex. cõſ. ccccvj. ad fi. & adde eũ dẽ Ro. ſing. dccxviij. inci. nũquid reſcriptum. vbi concludit, ꝙ ſi eſt impetratũ reſcriptũ ſuper re cõi, ꝙ tũc valet ꝓ parte illi⁹, qui nõ eſt excõicatus: ſecus ſi ſup re cõi indiuiſibili: qa tũc nõ valet. alleg. Ioã. And. in. c. vtile. in ſua nouel. de re. iur. Tu adde eundem in ca. j. de reſcrip. li. vj. & Fel. in. c. venerabilem. col. ij. ver. fallit. ij. de excep. Anto. Franciſ.

¶ Et adde, quòd in materia ſeparãbili & diuiſibili nũ quã vtile vitiatur

SVMMARIVM.

1 *Electio canonicorum de conſuetudine poteſt pertinere ad ſolum capitulum.*
2 *Lis poteſt eſſe inter epiſcopum & capitulum abſque eo, quòd capitulum habeat curatorem ad litem.*
4 *Libellus poteſt continere plures petitiones cõtra eundem reum.*
5 *Poſſeſsio antiquior habet præſumptionem pro ſe.*
6 *Conſuetudo generalis, an debeat extendi ad loca particularia.*
Præſcriptio requirit titulum.
7 *Poteſtas conferendi præbendas non deuoluitur in ſuperiorem propter negligentiam, ſi ibi non eſt diuiſus certus numerus præbendarum.*
8 *Collatio beneficiorum, vel dignitatum, ad quem ſpectat de iure communi.*
9 *Parochiani vtrum præſumantur patroni, ſi ſunt in poſſeſsione præſentandi, & non reperitur alter patronus.*
10 *Conſuetudo præfertur iuri communi, etiam in prouiſione beneficiorum.*
11 *Iniuria non committitur ab illo, qui vtitur iure ſuo.*
12 *Habentes poteſtatem eligendi, ſi intra tempus præfixum non eligunt, tranſmittunt poteſtatem eligendi in ſuperiorem, etiam ſi ſunt diſcordantes in eligendo.*

CAP. XXXI.

1 CVm eccleſia, ¶ † De conſuetudine poteſt canonicorũ electio ad ſolũ capitulũ pertinere. h.d.& ſolet quotidiè allegari. Primò ponitur conſultatio. Secũdò reſpõſio ibi: *mandamus*. Caſus literalis. Eccleſia Vulterana canonicorũ obſequo longo tẽpore fuerat deſtituta. vnde Vulteranus Epiſcopus quoſdã canonicos elegit, & inſtituit in eadẽ:ſed canonici eos recipere nolebant,dicẽtes ꝙ talis electio in eorũ fuerat præiudiciũ attentata. ꝓpter quod epiſcopus cõtra canonicos illos literas Apoſtolicas ad florentinũ Epiſcopũ impetrauit, coram quo petebat

per inutile: aliâs ſecus. vide Bar.& doct.in.l. Græcè.§. illud. ff. de fide,& vide quæ habentur in.c. Maſſana.& in.c. ſacroſan. de ele. qñ inhabiles admittũtur cum habilibus ad electionem, an vitietur tota electio, vel actus qui fit.

a ¶ Debito obſeqo. Adde Cald.conſi. xxiiij. de ſtatu re.

b ¶ Vnū. Adde eundem conſil. xxxviij.ij.li.

SEB. SAPIA.

c ¶ Etiã ſuperioris. Facit tex.in.l.delator.ff.de iure fiſ.& in.l.at qui natura. §.cum me abſente.ff.de neg.geſtis vbi gl.Dicit Bal.in l.fi.in fin.C. ſi quis aliquẽ teſt.prohibue.q̃ ſi quis ꝓcurat vtilitatẽ ſuã honeſta cauſa,nõ dicitur alicui facere iniuriam.

d ¶ Particularia. Ad de Fran.Aret.conſil.cv.

SEB. SAPIA.

e ¶ Cõſuetudo. Vide Bar. in repeti.l. ij.q.xxxvj.C.quæ ſit lõga conſuetudo.Iaſ.in.l.oẽs populi.in.ij.lec.colũ. ix.ff.de iuſt. & iu. Laurẽtiũ Calca.in conſi.ij.col.xxiiij. vbi tradũt, q̃ conſuetudo vnius ciuitatis vel loci extenditur ad oppida& loca particularia illi ſubiecta:dũmòdo nõ habeãt propriã cõſuetudinẽ. vide etiam Are. in cõſi.xliiij. in ꝓpoſita cõſultatiõe. & latius in conſil. cx iiij.clariſsime&excellentiſsime doc. Corne. peruſi. in conſi.cccxix.circa primũ.col.xj. volu.iij.vide etiam.d. d. And. Sicu.in.c. fi.colũ.xxxj.poſt d.Ant. ſ. de cõſuetu.& latius ibi per illuſtrẽ præceptorem meum dñm Rochũ Curtium char.xxvij.colũ.j. verſi.ſecundò amplia.

ZACHARIAS.

f ¶ Ad Eꝑm &capitulum ſimul.vide per Car.in cle.j.q. xiiij. vt lite pendẽte.Et inquantũ dicit ad capitulum ſimul:dic tu hoc eſt iure ſpãli:vt p eundem Card.in cle.ſi de beneficio. de præben.in fi.

A Eſt gl. ſingul. in clem quia cõtingit. in verb. electiõe. de relig. domi.

B Idẽ Fely.in.c.cũ acceſsiſſent. in fi. ſ. de cõſt.

C Vide iſtum melius in. c. fi. col.pe. ſ. de conſuetud.

D Facit text.in.c. fi tibi abſ. dẽ præb. libr. 6. & melius in c. capitulũ. de cõceſ. præb. eo.libr.6.

Epiſcopus,vt canonicos ꝓhiberet ab iniuria, quã faciebãt eidem ſuper electiõe dictorũ canonicorũ.Secũdò petebat,vt canonici ipſum Epiſcopũ iure electionis libẽrẽ vti decæterò paterentur.Florẽtinus Epiſcopus lite ſuꝑ prę dictis articulis cõteſt.& receptis ꝓbatiõibus vtriuſq; partis,dubitauit qualiter ſuper prædictis deberet ꝓcedère: cõſuluit dominũ Papam cãm inſtructã remittendo ad ipſum.Ipſe reſpondet eidẽ,vt ſuꝑ primo articulo, in quo petebat Epiſcopus,vt canonicos ꝓhiberet ab iniuria,quã faciebãt eidẽ ſuper electione prædictorũ canonicorũ,abſoluat canonicos vulteranos ab impetitiõe Epiſcopi.Quia non videtur iniuriam facere, qui vtitur iure ſuo: cũ per teſtes lõgè melius ſit probatũ, q̃ canonici illo iure ſunt vſi ante,quã Epiſcopus Vulteranus.In ſecũdo articu.quo idẽ Epiſcopus petebat,vt paterẽtur Epiſcopũ vti liberè decæterò iure electiõis,abſoluit ſimiliter canonicos prædictos:cùm ſit notoriũ,q̃ in Tuſcia generalis cõſuetudo ſeruetur:vt canonici in cathedralibus eccleſijs irrequiſito Epiſcopo eligendi canonicos habeant poteſtatẽ.B. ¶ No. ibi: *debito obſequi &c.* iuncta gl.j. q̃ licet in eccleſia non ſit ſtatutus numerus canonicorũ: nihilominus non põt illa eccleſia defraudari debito obſequio canonicorũ. Et dic, q̃ dicitur de fraudari habito reſpectu ad cõſuetudinẽ eccleſiæ: vt ſi conſueuerunt eſſe plurimi canonici: nunc aũt ſunt pauciſsimi. Et idẽ ſentit gl. in.c. ex parte Aſtenſis.de conceſ.præben. in fi.vide quod ibi dixi.& in hoc tenẽmenti iſtum text. etiã pro eccleſijs regularibus,in quibus regulariter nõ ſolet eſſe certus numerus canonicorũ. Nam ex cõſuetudine antiqua põt deprehẽdi vtrũ eccleſia fraudetur in debito obſequio[a] monachorũ. & adde quod dixi in dicto ca. ex parte. ¶ † Secũdò no.ibi: *eligit&inſtituit.* q̃ electio canonicorũ põt ꝓtinere ad vnũ[b] tm̃:puta ad Eꝑm.Nã hoc obtinuiſſet epiſcopus: niſi canonici habuiſſent meliores ſicut ex conſuetudine poteſt electio canonicorum pertinere ad ſolum capitulum:ita probationes. Probat ergo per iſtũ tex.ſic inductũ:q̃ põt ꝓtinere ad ſolũ Eꝑm:vt hîc.& facit.c.ea noſcit j. de his q fi.à Præla.Põt etiã ꝓtinere de iure ſpeciali ad aliũ prælatũ:vt in.c.fi. de inſtitu. vbi donatio prębẽdarũ in eccleſia patracẽ.ꝓtinebat ad quẽ dã Abbatẽ.Dixit tamẽ hîc Hoſt. quòd nõ propriè dicit electio:cũ ꝓtineat ad vnũ, ſed potiꝰ canonicorũ[A] creatio.Hoc dictũ puto ꝓcedere,qñ nõ expectaret alteriꝰ cõfirmatio.Nã põt receptio ſeu creatio ꝓtinere ad capitulũ ſine alia cõfirmatiõe ſuperioris.& ex ſola receptione creat ius canoniæ.facit.c. cũ in eccleſijs. de præbẽ.li.vj.& qd̃ no.Inn.in.c.trãſmiſsã.ſ.eo. ti.vbi vide. Sed ſi expectat alteriꝰ cõfirmatio: puta,qa ſic habet cõſuetudo:vel priuilegium, tũc põt dici electio,licet ad vnũ ꝓtineat.Nã& patronꝰ dicit quodãmodo eligere:vt in.c.nobis.de iurepa.quia.j.eligit & poſteà prẽſentat. vñ ex quo expectat cõfirmatio ſupioris,debet dici electio,&nõ creatio.Sed dictũ Hoſt. ꝓcedit quo ad iſtũ tex. in quo eꝑs prætẽdebat ptã tẽ creãdi canonicos.[3] & vide Inn. vbi.ſ. † No. iij.q̃ cã põt eſſe in iudicio inter eꝑm & ſuũ capitulũ abſq; eo,q̃ cap.deꝰ curator ad litẽ.licet gl.aliud ſenſerit in.c.ſignificauit j.de ap.&vide

4 quod ibi dixi. ¶ † No.iiij.q̃ libellus poteſt continere plures petitiones contra eundum reum.concordat.c.veniens. de prẽſcrip.& c.querelam.ſ. eo.cum ſi.No. v. q̃ vtens iure ſuo, non dicitur alicui facere iniuriã,licet reſiſtat volũtati etiã ſuperioris.[c] Quia iniuria eſt,qñ aliqd nõ iure fit in dedecꝰ alteriꝰ:vt in.l.j.ff.de iniur.ſed ex quo qs prætẽdit habere ius,nõ dicit facere iniuriã. Ad idẽ bo. text.in.l.ſi factũ.§.non vr̃.ff.de re.iu.vbi dicit,q̃ nõ vr̃ vim facere, q cõtẽdit in iudicio actiõe ordinaria.&in hoc no.iſtũ tex.iũcta gl.

5 iij. ¶ † No.ibi: *ante,quã epiſcopus memoratus.* q̃ ꝑſumẽdũ eſt ꝓ eo,q ✱ꝓbauit[B] antiqorẽ poſſeſsionẽ,ad qd̃ vide qd̃ no.Inn.in.c.ſæpe.de re.ſpo.&qd̃ legit & no.in.c.licet.de ꝓba.&ꝑ Bar.in.l.cũ quęrebat

6 C.vñ vi. ¶ † No.vl.ibi:*generalis conſuetudo.* q̃ cõſuetudo generalis ꝓuinciæ debet extẽdi ad loca particularia ipſiꝰ ꝓuinciæ.Dixit tñ hîc Egidi.q̃ nõ ſufficeret gñalis cõſuetudo ſine ſpeciali cõſuetudine particulariũ locorũ.Hoſt.tñ in contrariũ adducit.c.ſuꝑ eoj.de cẽſi.&.c.fi.de offi.Arch.&ita trãſeũt doct.Sed tu dic clarius &melius,q̃ generalis cõſuetudo non debet extẽdi cõtra ius cõmune ad

d loca particularia,[d] in qbus nõ eſt talis cõſuetudo[e].Et idẽ puto,vbi

e cõſuetudo gñalis eſſet aliãs multũ onerosa: qa nõ debet extẽdi cũ præiudicio illorũ,q fuerũt diligẽtes in nõ admittẽdo talẽ cõſuetudinẽ:vt no.voluit Inn.in.c.fi.de off.Archidia. Pro hoc facit regula,odia.de reg.iu.li.vj.&.c.cũ cõtingat.de deci. &.l. qd̃ verò cõtra rõnẽ.ff.de le.Et in his caſibus põt ꝓcedere opi.Egid.Nã iſta cõſuetudo,q̃ canonici eligãt canonicos irrequiſito eꝑo,eſt cõtra ius:vt ſtatim dicet ſuꝑ gl.ergo cõſuetudo gñalis ꝓuinciæ nõ ſufficit,niſi adſit etiã cõſuetudo ſpãlis loci.Et ad iſtũ tex. dic, qd̃ capitulũ hîc nõ fundabat ſe ſolũ ſuꝑ hac cõſuetudine generali,ſed ſuꝑ alijs probatiõibus,quas induxit:per quas ꝓbauit intẽtionẽ ſuã: vt patet in j.parte.c.in fi.Vñ cõſuetudo gñalis ſolũ hîc adminiculabat intẽtionem capituli:iõ tex.dicit:maximè ſi ſit notoriũ.&c. ¶ Idẽ em̃ fuiſſet ſi nõ cõcurriſſet cõſuetudo gñalis:& hoc ꝓpter ꝓbatiões capituli Sedvbi cõſuetudo nõ eſt cõtra ius:nec aliter onerosa:tũc in dubijs particulariũ locorũ recurrẽdũ eſt ad cõſuetudinẽ generalẽ ꝓuinciæ.& hoc caſu loqtur.d.c.ſuꝑ eo. Aduerte, qa ꝓpriè iſta nõ erat cõſuetudo,quatenus capitulũ vult acqrere iura cõtra eꝑm:ſed potius eſt ꝑſcriptio.De cuiꝰ natura eſt detrahere vni & acqrere præſcribẽti.Vñ in tali cõſuetudine impropriè dicta reqreret titulus, ſicut in ꝑſcriptiõe.De quo habes gl.ſin.in.c.iij.de cõſue.li.vj.quæ

✱ſic debet intelligi & limitari.& vide ibi latius p Io. An.in[C] nouel

7 la. ¶ † In gl.j.ibi:*quia non erant diſtinctæ præbendæ.* vult ergo gl.&bene,q̃ vbi nõ ſunt diſtinctæ præbẽdę,ſeu certus numerus ꝑbẽdarũ & canonicorũ: ibi nõ fit deuolutio poteſtatis ad ſuperiorẽ ex negligẽtia habẽtis ꝓuidere,ſeu cõferre.Et hoc probat in.c.ij. iuncto c.ex parte.de cõceſ.præbẽ.Nã deuolutio poteſtatis fit:vbi bñficiũ vacat:vt in.d.c.ij.Sed vbi nõ eſt certus numerus:nõ eſt dare vacationẽ:vt in.c.dilecto.de præbẽdis.&id,qd̃ tenet hîc gl.ſequtur apertius hic Inn.dicẽs,q̃ vbi præbẽdę nõ ſunt diſtinctæ,nõ põt eꝑs ſupplere negligẽtiã:licet poſsit cõpellere habẽtes ꝓuidere p cẽſuraꝫ eccleſiaſticã.Sed Hoſt.dicit & melius,q̃ licet deuolutio hoc caſu nõ fiat ipſo iure:põt tñ eꝑs aſsignare terminũ canonicis intra quẽ debeãt eccleſiæ ꝓuidere de miniſtris.qd̃ ſi nõ fecerint poterit eꝑs la-

✱ꝑſo termino ꝓuidere.ar.op.in.c.irrefragabili.§.exceſſus[D].de offi. or.&.c.quãto.&.c.ad reprimẽdã.e.ti.&.c.ſignificaſti.de offi. dele. facit tex.ix.q.iij.c.cũ ſcimus.& hoc dictũ cõiter tenet.&idem dixi in.d.c.ex parte Aſtẽſis.& iſte eſt optimus modus ſupplendi negligẽtiã inferioris,etiã in alijs iuribus præſcriptis contra eꝑm.Videt eiñ data poteſtas inferioribus inqtũ ſunt ſoliciti in ea explicãda. iõ data negligẽtia modo prædicto,põt Eꝑs ſupplere: vt in iuribus præalle.& hoc no. ¶ In gl.ij.ibi: *dico,quòd de iure communi ſimul ad epiſcopum & capitulum pertinet collatio beneficiorum &c.* Põdera verba gl.nã cũ in prin.formauerit quæſtionẽ de collatiõe præbẽdarũ dũtaxat:nũc aũt vr̃ gñaliter cõcludere,vt omniũ bñficiorũ collatio ꝓtineat de iure cõmuni ad eꝑm & capitulũ ſimul.[f] Sed quatenus loquitur generaliter,malè dicit.nec.c.nobis. quod allegat hîc ꝓbat.imò cõtrariũ dicit:cũ dicat patronũ debere prẽtare inſtituẽ dũ eꝑo:& nullã mẽtionẽ agit de capitulo.Itẽ cõtra gl.eſt text.in.c. cũ ex iniuncto.in fi.de hære.vbi dicit, q̃ inſtitutio & deſtitutio ꝑſonarũ pertinet ad eꝑm.Ad idẽ.c.nouit.&.c.quãto. de his, quæ fi. à.præla.vbi in inſtitutiõibus & collationibus ſolũ mãdat ingri ca

pituli

pituli cõſiliũ. Sed fortè gl. voluit intelligere de collatiõe præbẽdarũ eccleſiæ cathedralis: ſed vſa fuit vocabulo nimis gñali. † Et qm̃ ꝓ hac materia ſemp fit remiſsio ad iſtud capitulũ, ꝓſequar latius eã vltra alios. Vñ gñaliter cũ quæriť ad quẽ de iure cõi pertinet ꝓuiſio dignitatũ & bñficiorũ: dic, ꝙ aut quæriť de p̃laturis eccleſiarũ collegiatarũ: aut de beneficijs inferioribus. ¶ Primo caſu in eccleſijs cathedralibus olim p̃tinebat ꝓuiſio ad ſolũ Romanũ pontificẽ: in inferioribus aũt p̃tinebat ꝓuiſio ad Epiſcopum loci. ſed poſteà tractu tp̃is fuit per Papã data poteſtas cuilibet collegio eligẽdi ſibi p̃latũ, ſiue ſit eccleſia cathedralis, ſiue inferior: vt in c. j. ſ. e. in c. ne pro defectu. &c. qa ꝓpter j. e. & xvj. q. vij. c. cõgregatio. Et de p̃dictis vide bo. gl. in c. q̃quã. de elect. li. vj. & p̃ Io. an. in regula, qđ alicui gratioſè. de re. iu. li. vj. in mercu. præſertim in ſolutiõe quæſtiõis. Et poteſtas cõfirmãdi electos fuit data ſuperiori immediatè. vñ electionẽ Abbatis confirmabat Eps loci. xviij. q. ij. in c. j. Electionẽ verò epi cõfirmabat Metropolitanus: vt in c. ſeq. & electionẽ Metropolitani cõfirmabat Patriarcha ꝓprius: vt in c. anti qua. de priuile. Electionẽ verò patriachæ cõfirmabat ſolus Papa: qa nõ eſt dare aliũ ſuperiorẽ: [a] vt ibi. Secundo caſu principali, cùm quæriť de ꝓuiſiõe aliorũ bñficiorũ, ſubdiſtingue, ꝙ aut quæriť de bñficijs ſitis in eccleſia cathedrali: aut de beneficijs ſitis in eccleſijs collegiatis inferioribus: aut de bñficijs ſonãtibus in nomẽ rectoriæ. ¶ Primo caſu, aut quęriť de præbẽdis ipſius eccleſię cathedralis: aut de dignitatibus ibidẽ ſitis. Primo mẽbro. ſ. circa præbẽdas eccleſiæ cathedralis, tres reperiũtur principales opiniões. Vna habet, vt pertineat collatio ad eꝑm cũ cõſenſu capituli: & hãc tenuit Cõpoſt. hic, ꝓ qua j. de his, quę fiũt à p̃la. c. ea noſcit. ¶ Secũdã opinionẽ tenuit hic Hoſt. dicẽs, ꝙ eps habet hoc facerè cũ conſilio tñ capituli. Pro hoc c. nouit. & c. q̃to. de his, q̃ fiũt à p̃la. Niſi oĩa bona poſsiderẽtur ſimul p̃ prælatũ & capitulũ: qa tũc ſimul haberẽt explicare. Vel niſi intereſſet alicui [9] ſpecialr: qa tũc haberet eps hoc facere cũ cõſenſu illi [9] p. c. ad hæc. in fi. de off. Arch. Tertia opi. poniť hîc in gl. vt ſimul p̃tineat ad eꝑm capitulũ. & hęc opinio differt à p̃cedẽtibus. Aliud eñ eſt qđ ſimul habeãt cõferre: aliud qđ eps cũ cõſenſu capli: vt legiť & no. in c. vnico. ne ſede vacante. li. vj. Et hãc opinionẽ, ꝙ ſimul p̃tineat ad vtrũq; : tenet gl. in c. irrefragabili. de off. ord. & in c. fi. de ſup. negligẽ. prælato. & in c. j. xxj. diſt. & c. diſt. c. j. ver. poſt ſecũdã. Secuti ſunt hîc Phili. Vincẽ. & Goff. Et ꝓ iſtis facit ſecũdũ Io. An. in c. qđ q̃buſdã. de fideiuſ. & c. qa nõnullis. ſ. verũ j. de magiſtris. & quodãmodo docto. & moder. trãſeunt cõiter cũ hac opi. Dñi de Ro. tetigerũt deciſi. clx. potius recitãdo opinionẽ iſtã, q̃ diſponẽdo. ¶ Ego dicerẽ ſic: ꝙ aut cõſtat præbendas fuiſſe inſtitutas de bonis cõmunibus eccleſiæ: aut de bonis alicuius priuatæ p̃ſonæ, quæ illas inſtituit retinendo ſibi patronatũ. Aut dubitať, de q̃bus bonis fuerũt inſtitutæ. Primo caſu, qñ ex bonis cõibus eccleſiæ, placet mihi opi. iſtius gl. vt ſimul ad vtrũq; p̃tineat creatio: ſeu præbẽdarũ collatio: tũ, qa intereſt oĩm de eccleſia habere canonicos gratos. Vñ cũ in hoc caſu cõcurrãt duo vincula: dicamus, ꝙ ſimul habeãt ꝓuidere p̃ illã regulã gñalẽ, qđ oẽs tãgit: ab oĩbus debet approbari: vt in d. c. ad hæc. Sed in eo caſu, qñ præbẽdæ habẽt patronũ, puto ꝙ patronus habeat eꝑm præſentare: iuxta no. in c. nobis. de iurepatro. Sed eps inſtituet cũ cõſilio, vel ſaltẽ cũ cõſenſu canonicorũ: ſed principaliter inſtitutio p̃tinet ad eꝑm. ar. opt. in c. nullus. xvj. q. vij. & potius requrerẽ conſiliũ, quã cõſenſum. ar. c. nouit. c. quãto. de his quæ fiunt à præla. & hoc caſu ꝓcedat opi. Hoſti. In tertio verò caſu, cũ ſumus in dubio, tenerẽ adhuc iſtã gl. qa in dubio p̃bendæ præſumunť inſtitutæ ex bonis cõibus eccleſiæ: vt in ſ. fi. xij. q. j. Et pro hoc mẽbro & j. adde, qđ no. Inn. in c. dilecti. de maio. & obediẽ, vbi no. dicit, ꝙ dignitas & iura eccleſiæ poſsidentur pariter p̃ eꝑm & capitulum. arg. in ca. cũ clerici j. de verbo. ſig. ¶ Idẽ, qđ. ſ. puto in ꝓuiſione dignitatũ ipſius eccleſiæ cathedralis eiſdẽ rõnibus. [b] Licet doct. hîc nihil dicã circa ꝓuiſionẽ ipſarũ dignitatũ. In tertio mẽbro, ſcilicet circa ꝓuiſionẽ inferioris bñficij ipſius eccleſię cathedralis: puto, ꝙ ſolus eps poſsit illa cõferre, etiã ſine cõſenſu, vel cõſilio capituli: qa iſta minora explicat eps ex ſuo officio generali. Quod videtur voluiſſe Inn. in. d. c. nouit. ſeu in c. quãto. e. ti. de his, quæ fiunt à præla. & facit quod ipſe Inn. no. in c. fi. de maio. & obed. vbi dicit gñaliter, ꝙ iſta minor explicat rector cuiuſcũq; vniuerſitatis ex ſuo officio ſine ipſa vniuerſitate. ¶ Quo ad ſecundũ caſum, ſcilicet cũ quæriť de ꝓuiſiõe bñficiorũ, ſeu præbẽdarũ eccleſiæ collegiatæ inferioris. Io. Cald. tenuit hîc, ꝙ prælatus & capitulũ illius eccleſiæ irreqſito eꝑo prouidebũt ſicut peragunt alia ipſius eccleſiæ negotia. Nec eſt tãta cõio inter eꝑm & eccleſiã inferiorẽ ſibi ſubiectã: quanta inter eꝑm & eccleſiã ſuã cathedralẽ: vt in c. requiſitij. de teſt. Meritò aliud dicẽdum in præbẽdis eccleſiæ cathedralis, quã in præbẽdis eccleſiæ inferioris. Prouideat ergo prælatus & capitulũ illius eccleſiæ, ſicut aliorũ bonorũ habẽt adminiſtrationẽ. & hæc fuit opinio principaliter Hoſti. in c. ij. de inſt. [c] ¶ Dñi de Ro. in d. deci. clx. fuerũt varij. nã qdã tenuerũt, ꝙ præſentatio p̃tinet ad Prælatũ & capitulum illius eccleſiæ inferioris: inſtitutio verò ad ipſum Eꝑm loci. Sed collector deciſionũ tenet prędictẽ opinionẽ: vt p̃tineat ꝓuiſio ad Pręlatum & capitulũ illius eccleſiæ. ¶ Ioã. de Ligna. hîc tenuit opinionẽ prædictẽ: vt præſentatio p̃tineat ad eccleſiã inferiorẽ, & inſtitutio ad epiſcopũ. & hãc ſecutus fuit Federi. de Senis, conſilio. ccxxxij. vbi plenius videas. Et mihi placet hæc vltima opinio: qa iura generaliter dicunt ꝙ inſtitutio beneficiorum pertinet ad eꝑm: & quòd habet ꝓuidere de præbẽdis & alijs beneficijs. Ad hoc bonus tex. in c. nullus. xj. q. vij. & in d. c. cũ ex iniuncto. Optimè facit. xvj. q. v. in c. j. vbi no. ꝓbatur, ꝙ etiã ſi alienus eps capellã cõſtruat in aliena Diœceſi, reſeruať ſibi dũtaxat præſentatio, ſicut cuicũq; patrono priuato. Inſtitutio verò & alia iura eꝑalia reſeruantur eꝑo loci. Ergo præſuppoſito, ꝙ ex bonis eccleſiæ inferioris fuiſſent inſtitutæ præbẽdæ ex quo tñ ſunt bona redacta ad ſpiritualia beneficia, debet inſtitutio p̃tinere ad Epiſcopũ. Sed vbi præbẽdæ nõ eſſent annexæ canonicatibus: ſed cõſiſterẽt in mera tẽporalitate tunc tenerẽ opinionẽ cõtrariã: vt inſtitutio canonicorũ pertineret ad eꝑm & præſentatio ad eccleſiã inferiorẽ. ¶ Tertio & vltimo caſu, cum quæriť de beneficijs ſonãtibus in nomẽ rectoriæ, dico, ꝙ de iure cõmuni collatio, ſeu inſtitutio p̃tinet ad ſolũ eꝑm, q̃ in maioribus beneficijs ꝓuidebit cũ cõſilio capituli ſui: in minoribus ſine cõſilio: vt legiť & no. in d. c. quanto. Et ſi beneficia iſta habẽt patronũ, fiet præſentatio per eũ ipſi eꝑo: vt in dicto. c. nobis. Aduerte tñ, qa qñq; beneficiũ, ſeu capella eſt fundata in ipſa eccleſia inferiori: & tunc puto, ꝙ ratiõe fundi rector ipſius eccleſiæ habebit præſentare vnà cũ patrono. Nã rõne fundi acquiritur iuſpatronatus: vt in dicto. c. nobis. & plenẽ per gl. xvj. q. vij. in c. piæ mẽtis. & vide qđ no. gl. lxxxiij. diſt. c. j. tetigi in ca. ad audiẽtiã. el j. de eccle. ædificand. vbi vide. Si aũt capella eſt ædificata extra eccleſiã, in parochia tamẽ alicuius eccleſię. Et tũc diſtingue, quòd aut eccleſia parochialis cõtribuit in dote, & habet præſentationẽ vnà cũ patrono: vt eſt tex. in. dicto c. ad audientiã. Aut nihil tribuit: & tũc nõ põt prætendere etiã præſentationẽ: vt probatur à cõtrario in dicto. c. ad audiẽtiam. ſed hoc caſu præſentatio pertinet ad patronũ, ſi ſupereſt. Si autem nõ conſtat de patrono dixerũt quidã quòd præſentatio pertinet ad parochianos. Sed tu tene, ꝙ libera collatio p̃tinebat ad Epi-

SEB. SAPIA.

a ¶ Aliũ ſupiorem. Ad quem ſpectet ꝓuiſio p̃bendarũ ſitarũ i eccleſia collegiata & cathedrali: vide Goff. & Hoſt. recitatos p Io. And. i. c. poſtulaſtis. j. de cõce. p̃b. vbi etiã bo. tex. in iſta materia. Pondera etiam text. in c. pe. ne fede vacã. videtur probare, ꝙ collatio prębẽdarũ eccleſię cathedralis pertinet ad ſolũ epiſcopũ: intelligẽdo illũ tex. ꝓut intelligunt ibi oẽs doc. & latiſsimè de hac materia vide. d. Io. de Selua in trac. de bñficio. in. ij. parte. q. xxij. vbi pulchrè reaſſumit omnes caſus.

b ¶ Eiſdẽ rõnibus. Vide Dñicũ i. c. de liberatiõem in. iiij. no. vbi Philip Frã. in primo. de offic. leg. li. vj. Old. i cõſ. cxlvj. factũ tale eſt. ¶ De iſti. Pro hac opi. videtur bonus tex. i. c. ſignificatũ eſt. & ibi not. Io. de Imo. de p̃bẽ. vi de Fel. in. c. cũ venerabilis. in. xj. & xij colũ. j. de excep. & Cardi. in. cle. j. verſ. Abbate. de ſta. mona. vbi idẽ tenet, ꝙ Hoſtiẽ. vide Lap. alleg. vlti. & Rotã in nouis, ſub tit. de cõceſ. p̃ben. deciſi. iiij. incip. de collatiõe præbẽdarũ. & in antiquioribus ſub titu. de p̃ben. deciſio. vij. incipi. quæritur. & vtro biq; concludiť, ꝙ ad ſolũ collegium pertinet.

scopum & idem dicendũ de ipsa ecclesia parochiali, si non cõstat habere patronũ. & no. voluit Inn. in c. cũ venerabilis. in fine. de exceptioni. Io. And. in c. vnico. de capel. monacho. lib. 9 Sexto. † An aũt parochiani præsumantur patroni, si sunt in possessione præsentãdi: & non cõstat de alio patrono: vide quod no. Ioã. An. in dicta regula. quòd alicui gratiosè. & facit ad materiam. c. j. de religio. domibus. Adde tamẽ ad prædicta gl. fin. in c. eam te. de æta. & qualita. quæ dicit, quòd si ecclesia parochialis ædificat in fundo suo aliam ecclesiã, poterit ibi ponere vicariũ. Et Prælatus maioris ecclesię erit Prælatus vtriusq;. Sed illã gl. intelligerẽ, quando ecclesia parochialis ædificauit sibi capellã vicinã, quasi in adiutoriũ sui: non aũt, vt esset beneficium per se stans. Nam tunc de necessitate habebit ibi præsentare rectorẽ perpetuũ quod sentit ibi Inn. sicut seruatur in quolibet rectore: prædicta procedunt in institutione beneficiorũ secularium. ¶ Quid aũt in reformatione ecclesiarum regulariũ, ad quem pertinet creatio: vide gl. sing. in c. fin. de reg. li. vj. quæ dicit, quòd ad Abbatẽ & cõuentũ simul: nisi aliud habeat consuetudo. Fundatur per c. ea noscitur. de his, quæ fiunt à Præla. qui quidem tex. profecto non probat illã opin. nec aliquo iure probatur. Vnde potius credo, q̃ pertineat ad Abbatem per. c. nullã. xviij. q. ij. & vide quod dixi latius in. d. c. ea noscitur. Quid autẽ, si essent mortui oẽs de ecclesia collegiata, dic, q̃ superior immediatus prouidebit de prę lato: vt no. Compost. in c. ne pro defectu. j. eo. & sequitur Fede. de Sen. d. consil. xxxiiij. facit 10 q̃ no. gl. xviii. q. ij. c. j. † Hæc omnia procedũt nisi cõtrariũ habeat cõsuetudo: quæ in prouisiõe beneficiorum prefertur iuri cõi: vt hîc. & in. c. fi. de inst. & in. d. c. ea noscit. & in. c. Abbate sanè. de ver. sig. ¶ † In gl. in ver. *iniuriarum.* 11 ibi: *& si noceat alij.* No. bene hãc gl. iũcto tex. q̃ nõ dicitur quis facere iniuriam vtendo iure suo, [a]licet ex tali vsu alteri, puta vicino, noceat vel consueta cõmoda auferat: ex quo non facit animo iniuriãdi. Nã tũc posset cõueniri actione iniuriarũ: [b]vt in. l. pe. ff. de iniurijs. Pone exẽplum: si habens partẽ domus inferiorem facit ignẽ pro vsu suo. Nã licet fumus ascẽdendo intret per fenestrã partis superioris: ita, vt noceat domino illius partis superioris nõ põt propter hoc cõtra eũ agi: ex quo non facit animo iniuriãdi. Secus, quãdo disponeret circa rẽ vicini: de quo dicẽdũ, vt no. præsertim per Bar. in. l. fluminũ. ff. de dã. infect. & in. l. j §. denicq;. ff. de aqua plu. arcẽ. vbi bo. text. Et facit, quòd in simili no. Inn. in c. fi. de rest. spo. vbi dicit, q̃ cum emulatione & iniuria alterius, non licet noua castra facere: nec vetera incastellare, quę non probantur prius fuisse habitata. quod nota. ¶ In gl. antepenul. doc. cõiter referunt no. gl. quòd quãdo duo probãt se exercuisse eundem actũ insolidũ: & probationes sunt æquales: si actus ille pertinebat ad vtrũq;, debet pro vtroq; sentẽtiari: vt illũ actũ exerceant cõiter. Quia in dubio debet probatio interpretari: vt cõueniat naturę negotij, de quo agitur. iiij. q. iij. c. testes. no. Inn. in c. auditis. de præscri. & vide quod dixi post gl. in c. licet. de probatio. ¶ Sed circa hoc quærit præsupposito, q̃ creatio canonicorũ spectet ad episcopum & capitulũ simul: quid si ipse cõsentiat in vnũ, & capitulũ in alium: quasi illorũ sit prę ferendus. Io. An. remittit ad no. in c. postulastis. de cõ c cess. præben. Tu verò dic, q̃ neuter [c]est admittendus: cũ nemo consensum habeat Episcopi & capituli. Ad hoc enim, vt teneat creatio, seu receptio, oportet, q̃ cõcurrat cõsensus Epi & capiculi, seu maioris partis ipsius. de quo vide tex. iuncta gl. in c. vnico. ne sede 12 vacã. li. vj. & quod dixi in. d. c. postulastis. † Et si nõ cõueniũt intra tẽpus præfixũ ad ꝓuidẽdũ: de quo in c. ij. de cõcess. præben. fiet devolutio ad superiorẽ, per istorũ negligentiã: cũ vtrũ sit dicere eos nõ prouidisse tempore debito: vt in. d. c. ij. & d. c. postulastis. ¶ In gl. pe. ibi, *agebatur petitorio.* sentit gl. & bene, q̃ in primo art. libelli agebatur possessorio. s. retinendæ: ne capitulũ impediret Epm in possessione sua. & per hoc tacitè petebatur, vt canonici p eũ instituti deberẽt admitti in ecclesia tãquã canonici. Nam ad validitatẽ institutionis factæ sufficit, q̃ instituens erat in possessione tẽpore institutiõis: vt in. c. querelã. s. e. & in. c. cũ olim. de cau. pos. & ꝓpriet a. ¶ In. ij. ar. agebat petitorio puta cõfessoria actiõe: quia dicebat Episcopus, q̃ de iure pertinebat ad eũ potestas recipiendi canonicos: & sic petebat pro eo pronũtiari: sed ex defectu ꝓbatiõis: & qa cap'm meli⁹ ꝓbauit de iure suo, succubuit Eps in vtroq; articulo.

a ¶ Iure suo. Adde Roma. cons. j. vbi ponit, an socius in uito socio possit in cõi solo fortulitium ædificare.

SEB. SAPIA.

b ¶ Actione iniuriarũ. vide Saly. in l. altius. C. de serui & aqua. qui dicit, qd⁹ licet vnicuiq; sit pmissum facere fenestrã in suo pariete, nõ tamen poterit facere, vt dideat vxorẽ, vel filiã vicini. & ita de facto se respondisse dicit Pau. de cast. in. l. cum eo. ff. de serui. vrba. prædio. Et aliqua pulchra ad ꝓpositum ponit do. Iasum in repetit. l. quomin⁹. in. v. co. ff. de flumi. & in. l. ex hoc iure col. ij. ff. de iusti. & iur. Et aliqua posui in repe. l. creditores. in secundo not. C. de pigno. vbi ad limitatiõem regulæ, q̃ non videtur facere iniuriã alicui, qui vtitur iure suo, vt non procedat, quãdo vtitur in odiũ alicui⁹ Allegaui tex. probãtem in. l. bouẽ. §. si quis cũ consiliũ. ff. de ędil. edic. & in. l. quia redhibiro. vbi gl. no. ff. de alie. iud. mutã. cau. fac.

c ¶ Neuter. Adde, q̃ si ptãs esset impar, q̃ dignior, & sic Eps, esset præferendus: vt volu. Cald. consi. vij. de præben.

SVMMARIVM.

1 *Cõpromittentes tenentur electionem factam à compromissarijs acceptare nisi ex iusta causa.*
2 *Compromissarij, si nõ oẽs, sed maior pars consentiat, quicquid agunt, valet.*
3 *Archiepiscopus habet potestatem confirmandi electionem suffragenei sui.*
4 *Testes singulares non probant.*
5 *Sententia lata in causa beneficiali non transit in rem iudicatam. nisi post decendium, quod non est indistinctè verum. 6.*
Sententia lata super causa matrimoniali nunquam transit in rem iudicatã.
Sententia nutritiua peccati, nunquam transit in rem iudicatam.
7 *Calumnia non potest opponi accusanti: si probat per vnum testem. 8.*
8 *Testis vnus non facit semiplenam probationem: nisi super facto principali.*
9 *Dispẽsatio super ætate in dignitatibus ecclesiasticis est reseruata Papæ, licet aliquo casu possit etiam episcopus. 11.*
10 *Dispensare contra constitutionem concilij solus Papa potest.*
12 *Testes minus idonei admittuntur: quando ex natura negotij non potest haberi alia probatio.*
Testis non iudicatur idoneus, quando ex suo dicto potest adscribi sibi laus, vel vituperium.
Opponens aliquas solennitates defuisse in aliquo actu, habet probare.
13 *Non potest quis se obligare ad pœnam beneficij perdendi.*
Popularis actio extinguitur vno agente: & non recipitur procurator in tali actione.
Accusatus ab vno, si fuit absolutus, non potest vlterius accusari.

CAP. XXXII.

CVm dilectus. ¶ † Compromittẽtes tenentur recipere electum à cõpromissarijs, si sit dignus: nisi cõtra formam compromissi eum appareat electũ. Et tres sunt partes. In prima ponitur allegatio pro electo. In secunda ibi: *verùm.* allegatio contra electum. In tertia ibi: *nos verò.* diffinitionis commissio. ¶ Casus litteralis. Ecclesia Morinen. destituta pastore, Archidiaconus eiusdem ecclesiæ electus extitit in pastorem. Super ista electione iam confirmata, orta fuit postmodum cõtrouersia inter Episcopũ electũ & eius sequaces: & quosdam alios canonicos eiusdem ecclesię. Delata est quæstio ad sedem Apostolicã, Ex parte electi fuit propositũ corã Papa, quòd cũ ecclesia ipsa vacaret, canonici eiusdẽ in tres canonicos Morinẽ. potestatẽ eligẽdi episcopũ contulerunt promittentes, vt illum reciperent in rectorem, quem de gremio ecclesiæ ducerent eligendum. Qui examinatis voluntatibus singulorũ Archidiaconum ipsius ecclesię elegerunt. Metropolitanus electionem examinans, & personam electi, & de ætate ipsius veritatem inquirens, pronuntiauit ipsum in ætate non sustinere defectum, & electionem ipsius confirmauit: vnde petebatur imponi silentium parti aduersæ, quæ malitiosè se opponebat: verùm quidam Berna. nomine proposuit exaduerso sub pœna beneficij sui se obligans, quòd prædictis tribus sub hac forma fuit data

eligendi

eligendi poteſtas: vt examinatis voluntatibus ſingulorũ, illum in quem omnes, vel maior, & ſanior pars capĩ, de gremio eccleſię cõ ſentiret eligere tenerent: ſed ipſi electores poteſtatem ſibi ttaditã nõ ſeruantes, dictũ Archidiaconũ, quẽ pauci de capĩo noiarũt, eligere præſumpſerũt. Vñ canonici Morineñ. poſtmodum moraban tur qualiter Archidiacon⁹ fuerat electus: cùm plures eſſent in eccleſia digniores. Cœperunt etiã publicè ꝓfiteri, ꝙ ipſum nullatenus noiarũt: & ſic talem ſurreptionẽ dño Papę retulerunt: petens dictus. B. dictum Archidiaco. remoueri ab eccĩa Morineñ. Dñs Papa videns, ꝙ res iſta erat pernicioſa exẽplo, ita duxit ꝓuidendũ: vt cõtradictores p̃ſtarẽt iuramẽtũ ꝙ malitioſè nõ proponãt hmõi qõnem, & prędicti tres electores iuramẽto adſtringanť dicere veritatẽ: quot ex canonicis examinationis tẽpore in dictũ Archidia conũ cõuenerunt: & ſi tres, vel duo illorũ dixerint, ꝙ maiors pars cõſenſit, in dictũ Archidiaco. cõtradictorib⁹ ſilentiũ imponať: cũ illorũ ꝓbatio ſufficiens nõ eſſet, eo quòd eſſent in ſuis teſtimonijs ſingulares. Si verò dixerint, ꝙ à paucioribus fuerit noĩatus: tunc ſi fuerit ſufficiẽter ꝓbatũ, ꝙ illũ de gremio eccleſiæ ſecundũ formã ſibi datam, eligere tenerentur, in quẽ oẽs, vel maior pars capĩ, conſentirẽt: electio ipſius caſſeť: alio qn quod de ipo Archidiacono factũ eſt, ratũ habeať: & cõtradictores cõpeſcãtur ab ipſius moleſtatiõe. & iudices p̃dictũ B. priuẽt p̃bẽda Morineñ. eccĩæ: qui ſe ad pœnã, ſi in ꝓbatiõe deficeret, obligauit: nõ obſtante, ꝙ ſup ætatis defectu obiectũ fuerat cõtra Epm. cũ idẽ. B. nõ multũ inſtiterit. & ſup hoc à Metropolitano fuerit iudicatũ: cuius ſnĩa in rẽ tranſijt
2 iudicatã, à qua intra decẽdiũ non fuerat appellatũ. B. ¶ † No. j. ꝙ ptãs eligẽdi ſimpĩr intres p capitulũ p̃t cõpromitti. Sed eſt dubiũ, nũquid hoc caſu valeat electio facta à maiori parte. qdã dixerunt quòd non: ſed oportet ꝙ oẽs cõueniant, ex quo cõpromiſſum fuit ſimpĩr factũ ad inſtať pluriũ ꝓcuratorũ datorum ſimpĩr, non in
a ſolidum. [a] Habent enim iſti oẽs ſimul poteſtatẽ, ita quòd non valet qcqd agunt, niſi oẽs cõſentiãt. ad hoc. l. plurib⁹. ff. de procu. & c. ſi duo. eo. ti. lib. vj. Sed Cõpo. cuius dictũ vr̃ placere doc. tenet cõtra
b riũ: ꝙ valet electio facta à maiori parte compromiſſariorũ, [b] ad inſtar arbitrorũ: vt in. l. ſi in tres. ff. de ar. & in. c. fi. j. de re iu. Et hoc dictum mihi placet. Nam ſicut in iudicib⁹ valet, ꝙ fit à maiori parte alijs p̃ntib⁹ & cõtradicẽtib⁹: vt ĩ. d. c. fi. ita debet valere, ꝙ fit à maiori pte iſtorũ cõpromiſſariorũ. Et ex hoc dicto no. ꝙ cũ aliq eligunť ſimpĩr ad aliqd̃ officiũ exercẽdũ, tenet qcqd facit maior pars
3 minori pte p̃nte & cõtradicẽte. qd̃ tene mẽti. ¶ † No. ij. ꝙ Metropolitan⁹ habet â iure ptãtẽ examinãdi & cõfirmãdi electionẽ ſuffraganei ſui. ad idẽ. c. nihil j. eo. ¶ Not. iij. ꝙ ptãs eligẽdi p̃t conferri in cõpromiſſarios, cũ reſtrictiõe, & vt illũ tenẽãť eligere, ĩ quẽ cõſenſerint oẽs de capĩo, vel maior ps. Cõtra ꝙ vr̃ obſtare. c. cũ terra. ſ. eo. Nã ſublata eſt libertas eligẽdi, ꝙ eſſe nõ debet: vt ibi. Sed rñde, quòd illud ꝓcedit in ipſis electorib⁹, q habẽt electionẽ iure ꝓprio quorũ libertas nõ debet ita reſtrĩgi: qa nõ dr̃ electio, vbi amittiť libertas eligẽdi: vt ĩ. c. vbi periculũ §. cæterũ j. e. li. vj. Iſtud verò. c. ꝓ
c cedit in ipſis cõpromiſſarijs, quorũ ptãs põt reſtringi. [c] Sũt em̃ iſti hoc caſu, quaſi miniſtri ipſorũ canõicorũ eligẽtiũ. & nõ. hoc dictũ
4 ꝓ limitatiõe illi⁹. c. cũ terra. ¶ † Itẽ no. ꝙ teſtes ſingulares nõ ꝓbãt cõcor. c. cũ cãm j. de te. & quotidie ſolet ad hoc allegari iſte tex. Quod tñ limita ꝓut no. gl. ſing. ĩ. l. ob carmẽ. ff. de teſt. & p Ang. de Peru. in diſpu. quę incipit. Aſtẽſis miles. & facit qd̃ no. gl. iij. q. ix. c. nihilomin⁹. & c. teſtes & p Inn. & Io. an. ĩ. c. quaĩr & qñ. el. ij. de ac.
5 † Itẽ no. & tene mẽti ſemp tex. qa alibi nõ ita bñ ꝓbať, ꝙ ſnĩa [d] lata
d in cã bñficiali trãſit in rẽ iudi. p lapſum decẽdij reſpectu. ĩ. cõtradictoris: ſed nõ ĩ fauorẽ bñficiati, quomin⁹ ſaltẽ iudex ex officio ſuo poſſit inqrere de ti. legitimo. Ad ꝙ vide gl. not. & quod ibi dixi in c. j. de cõceſ. p̃bẽ. ¶ Sed cõtra hoc vltimũ op. de. c. tenor. & c. lator. & c. cõſanguinei j. de re iu. vbi patet, ꝙ in cã matrimoniali ſnĩa nõ
e trãſit in rẽ iudicatã: [e] ergo ĩ mrimonio ſpũali: cũ iſta iudicẽť à pari: vt ĩ. c. ij. de trãſla Epi. Sol. cõtrariũ vr̃ difficle, & ſoluit Hoſt. quòd cõtra legẽ diuinã nõ trãſit ſnĩa in rẽ iudicatã: vt in cõtrarijs: ſed cõ tra legẽ canonicã aliqn Papa ſtatuit, vt nõ trãſeat ſicut cũ ferť ſnĩa ſup matrimonio in gradib⁹ humana lege ꝓbibitis: vt in cõtrarijs. Aliqn ſtatuit, vt trãſeat: vt hic. Nãpõt Papa ſupra ius diſponere: vt in. c. ꝓpoſuit. de cõceſ. p̃b. & cũ hac ſolone trãſeũt hĩc cõiter doc. Quæ qdẽ ſolu. mihi nõ vr̃ pfecta: qa Papa nõ debet diſponere di uerſa ſine cã. Nã diſpõ capi. ꝓ cõtrarijs allegatorũ eſt fundata, ſup

a ¶ In ſolidum. adde Cal. conſi. vj. de elec.
¶ Adde ad principalẽ. q. doc. poſt Bar. ĩ. l. inter ptes. & ĩ. d. l. duo ex trib⁹. ff. de re iudi. & vide in materia, quòd qñ ſunt plures arbitri, nõ põt fieri a ct⁹ co rã vno tm̃: do. Alex. in cõſi. iij. ĩ. iiij. col. ver. & tãto forti⁹. ĩ. j. vo. vbi ponit etiã an vn⁹ arbiter poſsit cõmittere vices ſuas, de quo vltra p Bal. in cõſi. cclxvj. in. iij. li. & p eũdẽ Alex. ĩ. cõſil. xix. in iij. col. in prĩci. in. iiij. vol. Et cõſideravnã differẽtiã ĩter arbitros & ꝓcuratores. Nã maior ps arbitrorum põt alĩs inuitis iudicare. d. l. duo ex trib⁹. ff. de re iud. nõ eſt ita in ꝓcuratorib⁹: qa duo, nolẽte tertio, nihilagũt: vt colligiť ex. d. c. ſi duo. & ex dictis Abb. hĩc. Quæ aũt ſit ratio differentiæ inter iſtos caſus, cogita. Aenæ. de fulc. Anto. Francif.
¶ Ad iſtã materiam videnda ſunt, q̃ habenť ĩ. l. itẽ ſi vn⁹. §. itẽ ſi intres ff. de arbi. nã qñ ſunt pluresarbitri debent oẽs reqri, aliâs non valeret ſnĩa: qa vn⁹ q erat abſens, ſi fuiſſet præſens, potuiſſet alios attrahere in ſuã ſnĩam. & niſi oẽs ſint reqſiti, nõ videť ſeruata forma mãdati, ſeucõ promiſsi. Et vide quæ hñr in. c. prudentiã. de offi. de le. & ĩ. c. cũ plures de offi. dele. li. vj.
b ¶ Cõpromiſſario rũ. Dictu iſtã eſſe veritatẽ: niſi tñ in cõpromiſſo aliter fuiſſet dictũ. Ita no. Car. Mãda. in ſepe alle. trac. ſuo de elec. j. pte. c. xl. vj. & ibi gl. ĩ verſ. cõtradicat. Idẽ in ij. pte. c. lix. ſo. ix. & ibi gl. in verſi. oẽs. & ĩ ver. cõcor diter. & eo. c. fo. xv. ĩ gl. ver. vnani miter.
c ¶ Reſtrĩgi. Adde, ꝙ nõ p̃t eis dari reſtrictio, vt eligãt illũ, quẽ ipſi noĩa bãt, vt voluit Cal. conſil. iij.
SEB. SAPIA.
d ¶ Quòd ſnĩa. vide Gemi. in. c. ordinarij. §. fi. in. fin. de offi. ordi. in. vj. & latiſsimè, per Fel in. c. lator. colla. vj. verſic. decima autẽ declaratio. j. de re iudi. vbi reſoluit difficultatem ſuper quam multum laborat. d. Abb. hĩc. & ibi latè, qñ ſnĩa matrimonio carnali tranſeat in rem iud.
e ¶ Rem iudicatam. Adde videndum Paul. de ca. conſi. cclxvj. in antiqui

Cap. Cùm dilectus. Panor. ſuper Prima parte Primi.

Anto.Franciſ.

a ¶ Tertiò opp. Ad iſtud, quod dicitur in hac tertia oppo. de teſti. ſingularibus. Adde ꝙ teſtes ſingulares non probant. vide quæ habentur in l. ſolam. C. de teſtibus. imò dixit Bar. inl. admonendi. ff. de iu. quòd melius eſt habere vnum bonũ teſtẽ ſolũ, quia tunc poteſt deferri iuramẽtum in ſupplementum probationis, vt ibi. Secꝰ ſi eſſent decem teſtes ſingulares: qa tunc nõ deferꝛt. de quo etiã ꝑ docto. Canoniſtas. in. c. fi. de iureiur.

b ¶ Vnus teſtis. vide latiſsimè ꝑ do. Iaſ. inrepe. l. admonendi colũ. lxvj. ff. de iureiur. verſ. venioad quartum caſum.

c ¶ Coniecturæ. ad de eundem conſ. viij.

d ¶ Solus Papa. ad de Old. conſi. cccxxxv.
¶ Adde Spec. in ti. de diſpẽ. §. nũc de epiſcoporũ. in princi. no. in. c. cũ dilectus. §. eo. tit. & in. c. cùm in cũctis. §. inferiora. ſ. e. arg. ad hoc. l. ij. C. de his qui ven. æta. jmpe.

e ¶ Poteſt diſpenſare. Adde iatè Ro. conſi. ccxxv.

f ¶ Editæ conſtitutionis. Vide Fely. in. c. j. colũ. xxvj. ver. fallit. xij. ſ. de conſti. latiſsimè ꝑ Marſilium Bononien. in. l. j. col. ix. §. fi ff. de quęſtio. Iaſ. in. l. nõ ſolũ. §. morte. col. ij. ff. de ope. no. nun.

g ¶ Nõ idonei. Adde Alex. qualiter debeat hoc intelligi. cõ. clxxvj. li. ij. Anto. Franci.
¶ Vtrũ teſtes: quibus ex ſua depoſitione põt reſultare honor, laus, vel vituperium, aut ignominia dicant eſſe teſtes idonei: vide quæ habentur in. c. ſuper eo. el. ij. de teſti.

tradictores: non tn̄ in modũ exceptiõis ad impediendum confirmationis effectum: ſed per viam denuntiationis: vel accuſatiõis vt eſt tex. in. c. conſtitutis j̃. de appel. & in. c. poſt electionem. de conceſ. præbẽ. Sed ſuper defectu ætatis noluit Papa admittere contradictorem in iudicio, quia Metropolitanus pronuntiauerat in iudicio electũ non pati defectum ætatis. Et ſic ſentẽtia tranſiuit in rem iudicatã, ex quo nõ fuit appellatum. Vel dic, vt ſentit Inno. ꝙ hîc reſtabat cõſecratio reſpectu cuius impediẽdæ poterant fieri oppoſitiones contra electũ, vt in. c. ſuper his. de accu. Et de hac materia vide quod plenè ibi no. in. c. quod ſicut. ſ. e. & quod dixi poſt Inno. in. c. cùm olim. de cauſa poſ. & proprie. Hodie verò, an contra electum cõfirmatũ præmiſſo edicto dubitatur, an debeant contradictores admitti ſaltẽ per viã denuntiationis, vel accuſationis. de quo per Fed. in conſi. xxiij. Et cõcluſio ſua eſt, ꝙ ſic, ſi nihil poteſt iſti nouiter venienti imputari, puta, quia illa crimina, quæ nunc opponit: erant occulta tẽpore edicti vel opponens erat tunc extra diœceſim. ad hoc facit. c. nulli j̃. eod. li. vj. & . c. fi. q ma. accuſa. poſ. ¶ † Et ad materiam vide Inno. 6
in. c. ad aures. de reſcrip. vbi vult, ꝙ quantuncunq; ſnia trãſeat in rẽ iudi. in cauſa beneficiali, põt tamen ſuperior audiri contra iniuſtè detinentem beneficiũ per viã denuntiationis. & pro illo dicto videtur hîc tex. ſecundũ vnũ intellectũ in ver. *nos vero*. ¶ † Tertiò op. [a] cõtra 7
tex. videtur enim: ꝙ iſte canonicus non debuit a
priuari præbenda eõ, quia nõ probauit. Nam â pœna calũniæ excuſatur accuſator, probãdo per vnũ teſtẽ: vt no. doc. in. c. ij, de cal. Sed iſte canonicus habuit plures teſtes, ſaltem ſingulares: ergo debuit releuari ab iſta pœna præſumptæ calumniæ. Solu. dicunt cõiter doct. ꝙ contrarium ꝓcedit, vt quis excuſet à pœna iuris, ſecus quo ad pœnam ſpecialẽ, ad quam quis ſe obligauit, niſi hoc probaret. Et no. ſing. hoc dictũ. Nã videtur non probaſſe probando minꝰ perfectè. ar. in. c. ij. de tranſla. Epi. & verba obligationis debent propriè ſumi. ar. in. l. amplius. ff. rem rat. ha. & quod ibi no. Bar. ¶ Sed cõtra hoc facit, quia hîc non habebat iſte canonicus aliquem teſtem ſuper hoc facto principali, qa quilibet canoicus deponebat de ſe, ꝙ non conſenſerant in Archidiaconum. Nemo autẽ dicebat, ꝙ maior pars non conſenſiſſet, cùm ſcrutinium fuerit factum in ſecreto. † Sedvnꝰ teſtis[b] 8
non facit ſemiplenam ꝓbationẽ: niſi qñ deponit ſuper facto principali, vt no. dicit Bar. poſt gl. in. l. fi. C. fa. ercif. ergo iſte tex. non ꝓbat limitationem doc. So. Suſtinendo eorum dictũ poteſt dici, ꝙ non ſolũ dictum vnius teſtis excuſat à pœna præſumptæ calumniæ: ſed etiam
conjecturæ[c], vt eſt tex. no. in. c. j. in fi j̃. eod. lib. c
vj. Vnde ſaltem iſti canonici ſingulariter deponentes faciebant conjecturam probabilem, ꝙ iſte canonicus non calũnioſè ſe opponebat: & ideò à pœna legali debuiſſet iſte excuſari, ſed non fuit excuſatus, quia agebatur de pœna cõuẽtionali, & no. ſemper hoc dictum in practica. ¶ † In gl. in ver. *ſuſtinere in ætate*. ibi: *niſi ſolus Papa*. [d] concludit gl. in hac prima parte, ꝙ ſolꝰ 9
Papa poteſt diſpenſare circa defectum ætatis d
eum promouẽdo ad epiſcopatum. Et quãquã glo. nihil alleget: mihi placet dictum glo. & adduco bo. tex. j̃. eo. nihil. Item faciunt rationes, quas glo. ſubijcit in ſeq. q. in qua gl. examinat, nunquid Epiſcopi poſsint diſpenſare, vt patiens defectum in ætate poſsit promoueri ad dignitates inferiores, & ad eccleſias parochiales in qua. q. ponit duas opi. nam quidam tenuerũt, ꝙ ſic. & hanc opi. ſecuti ſunt Inno. Phili. & multi alij. Alij opi. quã ſeqtur gl. habet cõtrariam. & hanc contrariam opi. tenet Io. and. hîc. Et hodiè põt hæc opi. defenſari: & limitari per. c. vnicum. de æta. & quali. lib. vj. vbi datur facultas Eꝑo diſpenſandi cum conſtituto. in. xx. anno. circa dignitates & perſonatus, non curata. Ergo ante. xx. annum, non poteſt cum aliquo diſpẽſare, nec etiam poſt. xx. circa dignitates curatas: ſeu beneficia curata. Quia ex quo illa conſtitutio permittit certo caſu, videtur in alijs ponere regulam in contrarium. ar. in. c. nonne. de præſumpt. & in. c. dñs. xxxij. qõ. vij. & in. c. ij. de coniug. lepro. Et hanc opi. tenet gl. in. c. licet canonj̃. eo. lib. vj. Item facit tex. in. c. dilectus j̃. de temp. ordi. vbi patet, ꝙ Eꝑs non diſpenſat contra canonem: niſi diſpenſatio reperiatur ꝓmiſſa. de quo ibi per Inno. & dixi plenius in. c. at ſi clerici. in §. de adulterijs j̃. de iudi. & per Archi. in. d. c. licet canon. Sed iſta diſpenſatio circa ætatẽ, nõ reperitur permiſſa, niſi in caſu prædicto. ergo
videtur omnibus citra Papam prohibita. ¶ † No. tamen gl. in rõ- 10
ne ſui. Nam ponit glo. hîc regulã. ꝙ Eꝑs nõ põt diſpenſare[e] contra e
conſtitutionem concilij. & quotidiè ſolet hæc gl. allegari. & vide glo. in. c. dilectus. el. j̃. j̃. de præben. quæ tenet idem in legato Papæ. Vide etiam gl. in cle. j̃. j̃. eo. ti. quæ ſentit & bene: ꝙ regulariter nullus citra Papam poteſt diſpenſare cõtra conſtitutionem concilij. & facit. c. ſignificaſti. ſ. eo. vbi Papa ſolũm excipit authoritatem Romani pontificis. Adde ad idem. c. poſt tranſlationem j̃. de renũ. vbi Papa reddit ſe difficilem ad diſpenſandum contra concilium. & vide quod no. Pau. in. d. cle. j. Spec. in tit. de leg. ſub ru. de diſpẽ. §. conſequenter. ver. & generaliter dico. per Archi. lxvj. diſtin. in ſum. Vide tn̄ omninò do. de Rot. deci. cõſi. cclviij. vbi dicũt, quòd ex magna cauſa neceſsitatis, vel vtilitatis poteſt Epiſcopus diſpenſare. & alleg. Io. de lig. in. d. c. at ſi clerici. Hoc dictum puto procedere, quãndo oriretur aliqua cauſa vrgens de nouo, & incognita
verоſimiliter per concilium tempore editæ conſtitutionis[f]. argu. f
opt. in. l. ſi hominem. ff. mand. vbi ex tali cauſa nouiter orta poteſt procurator generalis inhibere ſpeciali, ne exequatur mandatum ſibi per dominum iniunctum. Et per illã, l. dicit no. Bal. in. l. oẽs populi. ff. de iuſti. & iure: ꝙ ex cauſa magna poteſt Eꝑs etiam ſtatuere contra canonem. Quod intelligo de cauſa verоſimiliter tunc non cogita modo prædicto, ita, ꝙ nõ ſit verоſimile, ꝙ Princeps admiſiſſet diſpenſationem: ſeu contrariam conſtitutionem, ſi illã cauſam cogitaſſet. Facit quod no. Archi. in loco præal. & vide ad
hanc materiam: quod pleniſsimè dixi in §. de adulte. ¶ † Et per hoc 11
poteſt ſolui alia quæſtio, nunquid Epiſcopus poſsit diſpenſare circa defectum ætatis eum promouendo ad ordines. Nam idem dicerem, quod in quæſtione præcedenti per clemen. generalem. de ætate. & qualitate. & quod ibi no. Nec ob. c. prætereà. præalle. in glo. pro contraria opin. quia illud loquitur in patiente defectum in ordine ſacro. Nam talis defectus de facili poteſt ſuppleri, & hodie ſecundum opinionem communem non eſt neceſſaria in illo caſu diſpenſatio. de quo plenè dixi in capit. dudum. ſuprâ eodem. ¶ In gloſſ. in ver. *iuramento*. ibi, *vel dic*. quòd licet cauſa ſit ſuper re ſpirituali &c. nota bene hanc ſecundam ſolu. gloſſ. vult enim ſingu. quòd cùm agitur poſſeſſorio: puta ad reſtitutionem rei, non poteſt dici cauſa ſpiritualis, quia non agitur ſpiritualiter, licet agatur de re ſpirituali. Et facit hoc dictum, vt poſsit talis cauſa agitari coram iudice ſeculari. Quod an ſit verum, vide quod dixi in capi. fina. de iudic. & plenius in capitu. literas de iur. cal. Sed quo ad principalem materiam huius glo. ceſſat difficultas ipſius dupliciter. Primò, quia iſte textus non loquitur de iuramento calumniæ, ſed de iuramento malitiæ. Secundò quòd poteſt exigi: quoties iudici
videbitur: vt in cap. ſecundo. §. fin. eodem titu. libro ſexto. ¶ † In 12
gl. in ver. *ſi tres*. ibi: *vnde melius videtur*. Signa iſtam particulam gl. vſq; ad finem. Ex qua not. & tene menti: quòd vbi ex natura negotij non poteſt haberi alia probatio admittuntur in teſtes non idonei[g]. Nam iſti cõpromiſſarij non ſunt iudicandi idonei, cũ ex iſto g
facto

facto possent reportare laudem & vituperium, cederet enim ad eorum vituperium, si eorũ electio retractaret, & econtrà ad laudem, si approbaretur. Sed vbi ex dicto testis potest sibi adscribi laus: vel vituperium, nõ debet iudicari idoneus. iuxta no. in. c. inter dilectos. de excess. Præla. & in. c. cũ à nobis j̃. de testi. vbi plenè expediui hũc articulũ. Sed admittuntur isti, quia cum in secreto fuerit factũ scrutiniũ, non poterãt alij præter eos in hac re perhibere testimoniũ. Facit quod in simili habetur. in. l. consensu. C. de repu. & in. c. peruenit. el. ij. in fi. de test. co. Idem quod ista gl. tenet Io. An. in. c. fi. de test. lib. vj. super glo. ij. Et vide ad materiã huius glo. quod no. Inno. in. c. ij. de arbi. & ibi etiã tetigi. Et adde ad prædicta dictum Bar. in. l. quidam relegatus. in fi. ff. de re. dub. vbi per istũ tex. dicit, quòd si plures officiales elegerunt Titium in potestatem: & tunc non constat de quo Titio senserint, quia plures reperiuntur eiusdem nominis & cognominis, quòd si saltem duo ex illis officialibus deponant, de quo senserint standũ est illorũ testimonio. & idem dic in similibus quæstionibus. ¶ † In glo. in ver. ostẽsum. in fi. Idem dic, ꝙ hîc constabat de compromisso, ideò debebat præsumi: ꝙ erat liberũ. Si enim canonici dicunt, ꝙ fuit restrictum: debent hoc ipsi probare: quia opponenti incũbit onus probandi. vj. q. vlt. c. accusator, quod asseuerat. in. l. ei. ff. de ꝓba. Et regulariter quis habeat probare, qñ aliquid opponit cõtra electũ, vel electiõis formã vide per Io. and. in regula infamibus. de reg. iur. lib. vj. in mer. vbi cõcludit, ꝙ regulariter onus probandi incũbit opponenti & videtur ꝓbari in. c. j̃j̃. eo. lib. vj. & hîc. Vide tamen quod dixi in. c. cum nobis. s̃. eodẽ. ¶ † In gl. in ver. *obligauit* ibi: *spe eorum præmiorum.* dic, ꝙ ibi obligauit spem, quam habebat in p̃mio, seu in salario, sed hic obligauit ipsum præmium. i. ipsum beneficium iam adeptum. Prætereà ista obligatio fuit facta consentiente superiore. aliâs enim, vt dicunt doc. & bene non potest ꝙs se obligare ad pœnam beneficij perdendi. ar. in. c. quod in dubijs. & in. c. admonet. de renũ. & in fi. gl. adde. c. j. in §. adijcientes j̃. e. lib. vj. ¶ † In glo. pe. ibi: *ad hoc dicas.* not. gl. vsq; ad fi. quia quotidiè solet allegari. Ex qua habes, quòd sicut in criminibus & popularibus actionibus consumitur actio vno agente, nisi in casibus hîc exceptis, ita cum opponitur contra electum, seu confirmatũ, & idẽ videtur, cum agitur contra clericum ciuiliter, vt priuet beneficio: vt si vno agente fuit absolutus: non admittatur deinceps alius volens idem factum refricare. Dic tñ quòd propriè non est ista actio popularis, sed quasi. Nã in actionibus popularibus non admittitur procurator, vt in. l. licet in popularibus. ff. de procur. Sed in ista actione, de qua in tex. vel simili admittitur, vt in. c. super his. de accusa. in fi. Et de hoc per Io. an. in. c. dudum. el. ij j̃. eo. tit. Potest etiam dici, ꝙ sententia lata super ætate facit ius quo ad omnes, sicut lata super ingenuitate, vt. ff. de sta. ho. l. ingenuum. secundum Goff. & vide ad materiã Inno. in. c. causam. el. ij j̃. qui fil. sint legi. & quod ibi dixi.

SVMMARIVM.

1 *Electus connumeratur inter eligentes. §. 6.*
2 *Habentes potestatem eligendi iure alieno, non possunt in aliũ compromittere, secus si iure proprio.*
3 *Electus requiritur, quòd sit confirmatus, licet aliquando non.*
4 *Habentes potestatem eligendi possunt vnum ex ipsis eligere.*
5 *Tutor non potest emere rem pupilli à seipso, licet illa res sit omninò venalis, fallit tamen aliquo casu.*
6 *Electi ad distribuendum inter pauperes Christi, possunt seipsos eligere.*
7 *Electio debet fieri à maiori, & à minori parte capituli: aliâs non valet.*
8 *Eligentes scienter indignum, sunt priuati potestate eligendi.*
9 *Potestas eligendi deuoluitur in socios, licet numero pauciores.*

CAP. XXXIII.

1 CVm in iure. ¶ † Hoc cap. legit variis modis, sed inhærẽdo verbis literę. h. d. in sum. ¶ Si ex septem cõpromissarijs tres eligũt quartũ, & ille consentit & est idoneus, cõfirmabitur electio. Vel aliter secũdũ intellectũ intrinsecum. ¶ Si electio fit ex forma cõpromissi electus consentiendo electioni de se factæ à media parte eligentiũ, auget numerũ, & electionẽ pficit: & est casus sing. secũdũ istũ intellectũ. In prima ponit decisum exordiũ, notãs quærẽtẽ. In secũda cõsultatio ex compromisso super duplici electione facta. In tertia cõsultatiõis rñsio, cũ duplici determinatiõe. Secũda ibi: primus tuę cõsultatiõis articulus. Tertia ibi. sup quo. ¶ Casus literalis Defuncto decano cuiusdam ecclesiæ capitulum eiusdem cõpromisit in. vij. canonicos eiusdem ecclesiæ sub hac forma, vt illũ, quẽ ex se, vel alijs de gremio ipsius ecclesiæ oẽs, ipsi. vij. vel maior pars eligerẽt capilum iꝑm reciperet in Decanũ: tandẽ vnus ex illis. vij. electus fuit à tribus ipsorũ, & aliꝰ, qui non fuit de numero illorũ. vij. à tribus alijs electus fuit in decanũ. consultus Papa quis illorũ potior esset: rñdet ꝙ ille, qui de numero. vij. à tribus illorũ est electus secundum formam cõpromissi, debet in Decanũ assumi, dummodò electioni velit consentire. Ber. ¶ Not. j. ꝙ redarguendꝰ est iurisperitus, qui dubitat c de eo, quod nil vel parum dubitationis habet. Nã hîc in antiqua litera sequebatur. Et cum habeas copiã peritorum: non possumus nõ mirari, ꝙ super quibusdã articulis, qui aut nihil aut modicũ dubitationis habent, nos consulere voluisti. Et facit cõtra eũ: quia ponit conclusiones nõ multũ dubitabiles. Et ex hoc no. quòd lex debet esse in dubio, & ideo debet semper in dubio interpretari, vt decidat casum dubium. Ex quo infertur: ꝙ si vna lex, vel canon: potest habere duos intellectus, vnum dubitabilẽ d: & alium indubitabilẽ debemus illum capere, qui decidit casum dubitabilẽ, vt in. l. j. in fi. ff. ad muni. & in. l. quod Labeo. ff. ad Car. Tamẽ quo ad istum tex. dic, ꝙ ista quæstio est multum dubitabilis: adeò ꝙ secundum Io. an. indiget declaratione Principis vt patebit ex infrà dicendis. Sed admiratio Papæ põt referri ad alios articulos. qui deciduntur. ¶ No. ij. ꝙ articulus quando ꝙ ponitur pro parte consultationis: aliqñ habet aliam significationem. & vide glo. in. c. ij. de testi. lib. vj. ¶ No. iij. ꝙ potest per compromissum prouideri non solũm dignitati episcopali, sed etiam inferioribus dignitatibus seu personatibus: & concordat. c. causam. s̃. eo. ¶ 2 † Et puto eadem ratione: ꝙ habentes electionem quantuncũ ꝙ iure proprio possunt in alios compromittere: secus si iure alieno, cùm videatur tunc electa industria personæ. arg. in. c. fi. de offi. dele. & in. c. is cui. eo. ti. lib. vj. ¶ 3 † Not. iij. ex fi. ar. ꝙ ex sola electione quis potest consequi ius Decanatus absq; aliqua confirmatione. valet ergo consuetudo, vt saltem in istis minoribus electꝰ consequatur plenum ius ex sola electione, quod videtur tenere Bald. in auf. habita. C. ne fil. pro pat. regulariter tamen exigitur confirmatio etiam in officijs secularibus. de quo vide glo. no. in. l. priuatorum. C. de iur. om. iudi. & vide quod dixi. s̃. eo. in. c. cum ecclesia. & plenius in disputatione, quæ incipit Gandulphus. &c. ¶ 4 † In gl. j. ibi: *dicunt quidam.* hæc gloss. format. q. nunquid compromissarij possint vnum ex se eligere, si in compromisso non fuit hæc potestas expressè collata. & ponit circa hoc duas opi. Nã quidã tenuerũt ꝙ nõ. & hãc opi. sequit gl. hîc: quã dicit probari per. l. nõ licet. & l. si in emptiõe. ff.

a ¶ Sed admittuntur Vide Barto. in. l. si vnus ex argentarijs. §. item si pact. vbi dicit, ꝙ in probãdo furto admittitur probatio ꝙ coniecturas: qñ est difficilis probationis. vide Alex. in consi. liiij. in causa vertente col. ij. in j. vol. R. in consil. vij. visis fact. text. in. l. non omnes. §. à Barbaris. ff. de re. mili. cum allegatis per Deciũ in consi. cxxxiij. viso processu. colum. v. in fi.

b ¶ Formam. Ad Old. consil. cclide

c ¶ Vno agẽte. Adde vt per Ro. consi. clij.

d ¶ Quo ad omnes. Adde Pe. de Ancha. consi. cccxj.

e ¶ Qui dubitat. vide elegantem tex. not. in. l. domitius Labeo. ff. de testa. vide Bart. in. l. vt responsum. C. de transa. in. l. precibꝰ C. de impu. vbi dicit. in. j. not. refert Fulg. dicentem ꝙ illum tex. ꝙ prouectu inepte arguentes debent increpari, non sic tyrones. Nunqd aũt lex debeat esse de iudubitabili, & qũo ꝓcedat, vide Soci. in rub. ff. de rebus dubijs. Deciũ in. c. j. col. ix. de iud. in. j. lec. Bar. in. l. vbicunq; in nota. ff. de interroga. act. & ibi legendo dixi.

f ¶ Dubitabilem. Adde, quod voluit Ro. consi. ccc. ix.

ZACHARIAS.

a ¶ Sed cõtrariã opinio. Tu adde iſti opi. adhæſiſſe Archi. in c. epatũ. hîc per iſtũ alleg. iſte in c. conſuluit de iurepat. Ange. in l. iam tñ. §. in hac. ff. iud. ſol. Bart. in l. qui ab omnibus §. ſi Titio. & ibi Alexã. in apo. ad ipſum. ff. de leg. j. & Pau. de ca. conſi. cxxxiij. aliâs ſecundũ nouã impreſsionem, cõſi. cxxxj. in prin.

b ¶ Ceſſante. Adde Ang. conſi. xcv.

c ¶ Ex ſeipſis. Adde Pe. de Ancha. latè conſi. cclxxx.

d ¶ Adde, ꝙ pñt etiam inter filios ſuos diſtinguere, vt refert Iaſon poſt Pau. de caſt. ibi. in l. ſi is, qui. ĩ ij. col. ver. item per iſtũ. ff. de vulg. & pup. in materia vide oĩno Barto. & alios in apoſt. in l cum quidam. in prin. ff. de lega. ij. vbi multa ponuntur ĩ materiã. Aenæas Falco.

d ¶ Et circa hoc. vide do. Soci. in cõſ. xj. circa præſentẽ in. j. parte, ꝑ totũ.

e ¶ Enim literæ. Facit quod primo noĩatus præſumit magis dilectus. l. Publius. §. Titia. & ibi Bar. & do. Alex. in apoſt. ff. de condi. & dem. per Bart. in l. qui duos. ff. de leg. j. ꝑ do. Frã. cur. in conſi. lxxv. verſic. ſed præmiſsis nõ ob. in. ij. col. vide per iſtum. in c. dilecta in. iiij. nota. & in c. ſedes. in. iij. col. s. de reſcri. Aenæas falco.

f ¶ Duo enim. Vide latè per Deciũ poſt alios in c. cũ omnes. s. de conſtitu.

de contrahen. emp. in quibus iuribus patet, ꝙ tutor nõ põt rẽ pupilli à ſeipſo emere, licet ſit deputatꝰ ad diſtrahẽdum. Et idẽ tenuerũt Tanc. & Io. de Deo. & Boa. s. e. in cauſis. Sed cõtrariam opi.[a] quã recitat hîc gl. in prin. tenuit Io. in c. qui epatum. viij. q. j. Itẽ Hoſt. Iuno. Cõpo. & multi alij hîc. & eſt quaſi cõis opi. Tenet etiam Accur. gl. iuris ciuilis in l. planè. ff. quod cuiuſq; vni. no. & Archid. in d. c. qui epatum. & videtur hæc opi. ſatis ꝓba ri per iſtum tex. & melius facit. c. cum in veteri ĩ. e. ¶ Itẽ ex cõtraria opi. poſſet ſequi fraus & abſurditas, ſecundũ Hoſt. Nã inter cõpromiſſarios poſſent fraudulenter poni illi, de quibus vtius poſſet eccleſiæ prouideri. Nec obſtant iura alle. per gl. Loquunt enĩ qñ ptãs datur vni, ꝙa etiã certo caſu põt emere tutor rẽ pupilli, ſi hoc facit palam & fraude ceſſante[b]: vt in. l. pupillus. ff. de aut. tu. Hîc aũt loquimur, cũ ptãs cõpetit pluribus, vñ nõ põt dici, ꝙ electus oriatur à ſe, ſed potius vocat â deo & ſocijs. & facit qđ leg. & no. in ſimili. ĩ. l. cũ ipſe. C. de cõtrahẽ. emp. Et hæc faciũt optimè in arg. ꝙ plures deputati ad diſtribuenda certa bona ad pias cãs pñt illa diſtribuere in aliquem ex ſeipſis, dũmodò aliâs egeat. Et circa hoc [d] vide, quod plenius dixi. in. c. j. &. ij. de coha. cle. & muli. Itẽ facit, ꝙ ſi certi officiales deputantur ad eligendum aliquos officiales, poſſunt aliquem ex ſeipſis eligere, niſi forma ptãtis eis tradita reſiſtere. Secus dic, cũ poteſtas eſſet eis tradita: vt ſequit in glo. Nã iſte eligendo ſeipſum eſſet tã quã ambitioſus repellendus. viij. q. j. in ſcripturis. etiam ſi iuraſſet eligere idoneiorẽ. Quia, vt dicit hîc Inn. & bñ quiſq; debet in ſeipſo cognoſcere culpam. v. di. ad eius & de alio debet præſumere bonum, vt in. c. fi. de præſump. ¶ In gl. fi. ꝓ intellectu gl. opp. contra tex. videtur enĩ, ꝙ iſta electio facta à tribus ex ſeptem cõpromiſſarijs nullo modo valere debuerit, tũ quia forma cõpromiſſi exp̃ſsè habebat. vt deberet quis eligi ab omnibus, vel à maiori parte, vt patet hîc in tex. Tum, quia hoc videtur de iure cõi: vt in. c. quia ꝓpter. & c. eccleſia ĩ. eo. facit. c. fi. de re iudi. So. gl. metu cõtrarij dicit, ꝙ ꝑſona iſtiꝰ electi cõſentiendo electioni de ſe factæ auget numerum eligentium & ſic ex ſeptem habuit quatuor: & per cõſequẽs maiorẽ partẽ. Dixit tñ in fi. ꝙ hodiè nõ valet talis electio, quia ꝑſona electi non debet computari in numero eligentiũ ꝑ c. Cumana ĩ. eo. & ſic ſentit gl. ꝙ hodiè iſtud. c. ſit ſublatũ quod eſt cõtra id, qđ habet. s̃. in procœ. Nam fruſtra fuiſſet hîc poſitũ, ſi eſſet correctum ꝑ illud. c. cumana. Itẽ cõtra primũ dictũ gl. facit, vt nõ debeat computari in numero. qa aut iſte cõſenſit electioni fiendæ, & tanquã ambitioſus eſt repellendus. Aut electioni iam factę, & cum nõ eſſet facta à maiori parte, nõ poterat adhuc præſtare conſenſum: cũ nõ dicat vocatus à Deo, ex quo electio nõ dũ eſt facta à maiori pte. vt in. d. c. eccl̃ia. & in. c. qualiter. s̃. eo. Sol. metu huius cõtrarij dixit hîc Inn. ꝙ iſte cõſenſit electioni iam factæ: qa & ſi nõ habuit maiorẽ partẽ, habuit tñ æqualem & ſaniorem. Fuit enĩ pars ſua ſanior ex ordine compromiſſi. Nã fuit dictũ, vt poſſent eligere ex ſe, vel ex alijs. Ex ordine enĩ literæ[e] colligitur, ꝙ iſta pars fui ſanior. ar. in. c. mandato. de p̃bẽ. li. vj. & in. l. quoties. ff. de vſufru. † Hæc opi. Inno. eſt fundata ſuper ea opi. quæ habet, ꝙ electio facta à ſaniori pte dicit eſſe facta à maiori. vt noĩ. eo. c. ſcriptũ. & c. eccleſia. quæ quidẽ opi. cõiter damnat. Duo enĩ[f] requiruntur copulatiuè ad validitatẽ eorũ. quæ fiũt ab vniuerſitate, vt fiãt. ſ. à maiori parte, & ſaniori: vt in d. c. ꝓpter. & in. c. j. de his, q̃ fi. â maio. par. ca. vbi etiã tetigi. Et ex his patet ꝙ lec. Inn. non eſt vera, & exp̃ſsius ſibi reſiſtit. c. eccleſia ĩ. eo. Aliã lectu, poſuit hîc Cõpo. dicẽs ꝙ perſona electi computatur hîc in numero eligẽtium ex forma compromiſſi: quia fuit dictũ, vt ex ſe poſſent eligere. Vñ licet aliâs ceſſante hac forma potuiſſent eligere vnũ ex ſe, electus tñ non habe-

ret augere numerũ. Hæc lec. Compo. nõ placet Io. andr. & bene. quia nõ habet in ſe rõnem ſufficientẽ. Nam licet fuiſſet dictũ, vt poſſent vnum eligere ex ſe, nõ tñ ſequit, ꝙ tacitè voluerint, vt ꝑſona electi cõputaret in numero eligentũ. Cũ iſta ſtent ſimul, ꝙ vnus eligatur ex ſe: & ꝙ electio fiat à maiori parte ipſorũ. Et non ꝓbat hoc eſſe quod ab hoc cõtingit abeſſe: vt in. c. ij. detrãſla. Epi. & in l. neq; natales. C. de ꝓba. Procederet enĩ cõſideratio Cõpo. ſi fuiſſet compromiſſum in duos hoc adiecto, vt poſſint vnũ eligere ex ſe. Nã tũc tacitè voluiſſent cõpromittentes, ꝙ voxelecti cõputaretur cũ aliter nõ potuiſſet fieri electio à maiori parte. ¶ Tertiã lec. ſeu quartã poſuit hîc Hoſt. dicẽs, ꝙ vbi ꝓcedit ꝑ viã cõpromiſſi: vox electi auget numerũ. & cõſentiendo electioni ſuæ perficit ipſam electionẽ. quo caſu ꝓcedit iſte tex. Aut ꝓcedit ꝑ viam ſcrutinij, & nõ cõputatur in numero: vt in. c. Cumana. quod gl. adduxit in cõtrariũ. Ratio diuerſitatis ſecũdũ eũ eſt: quia cũ ꝓcedit per formã cõpromiſſi: nõ debet eſſe cõpromiſſarijs officiũ dãnoſum. Itẽ: qa electus non oritꝫ à ſe, ſicut oritur in forma ſcrutinij. Et cum hac lec. Hoſt. tranſeũt hîc cõiter doc. ſequentes. Sed cõſidera quia ratio Hoſt. eſt nimis breuis, ſed per alia verba clarior a loquitur Io. an. poſt eũ. in. c. per noſtras ĩ. de iurepa. & hîc. Et dic, ꝙ vera ratio diuerſitatis eſt: quia cõpromiſſum nõ arctat ad ſeruandã formã. c. quia ꝓpter ĩ. e. vt ibi patet. Vñ poſſunt & ſolent cõpromiſſarij eligere palã, vt vnuſquiq; audiat vota aliorũ: vñ cũ qs nõ poſsit eligere qui ſciat ſe ab alijs electum conſentiẽdo electioni de ſe factæ à parte æquali, non videt ambitioſus, nec oriri â ſe, cũ ſit prius vocatus à Deo & à ſocijs merito cõſentiẽdo auget numerũ cũ ſit vnus de habentibus ptãtem nec diſpoſuit principaliter in ſeipſum. ſed potius diſpoſitioni ab alijs factæ conſenſit. Nec eſt hoc ambitioſum, ſed meritorium & officium charitatis, ſi bono corde fit. ar. viij. q. j. qui epatũ. Sed qñ ꝓcedit per formã ſcrutinij, cũ in ſecreto quiſq; conſentiat, & ſi ignoret: an fuerit ab alijs electus nõ põt conſentire in ſeipm: quia ſic videret ambitioſus à ſeipſo oriri, & ex hac rõne dico, quòd non debemus præcisè diſtiuguere inter formam compromiſſi, & formam ſcrutinij. Nam & compromiſſarij poſſen tprocedere per ſcrutinium priuatum. quo caſu non poſſet electus conſentire in ſeipſum, quia oriretur à ſe, niſi ex poſt facto poſt publicationem velit recedere à cõſenſu alij præſtito: & conſentire electioni de ſe factæ, vt hîc ſubijcitur in hac glo. Sed idem eſſet in forma ſcrutinij, vbi neceſſariò non eſſet ſeruanda forma. c. quia propter. ¶ Ideò poſſumus & melius diſtinguere ſic: ꝙ aut ſumus in caſu, in quo eſt ſeruanda neceſſariò forma cap. quia propter. vt in electione Epiſcopi, vel prælati regularis, per cuius mortem remanet eccleſia viduata, & tũc ante, quàm vox electi computetur in numero eligentiũ quia à principio non poteſt quis conſentire in ſeipſum: cum quis debeat conſentire in ſecreto, nec ex poſtfacto, ſcilicet poſt publicationem poteſt accedere ad aliam electionem. cùm conſenſus de ſubſtantia debeat pręſtari in ipſo ſcrutinio, ita quòd conſenſus poſteà ſuperueniens nihil operatur, vt in dicto capit. quia propter. iuncto. c. auditis. eod. titu. Aut ſumus in caſu, in quo non eſt neceſſariò ſeruanda illa forma iuxta not. per glo. in. c. ſicut cum. & in. c. is cui ĩ. eod. lib. vj. Et tunc aut fit electio cunctis audientibus: aut per ſcrutinium priuatum. Primo caſu poteſt procedere diſpoſitio huius cap. cum ſemper ſubſit eadem ratio cum non oriatur à ſe nec ſit ambitioſus, ex quo videt ſe electum ab alijs. Puto tamen, quòd ad hoc, vt iſte poſsit conſentire electioni de ſe factæ, oportet quòd vox ſua vnà cum alijs, qui eum elegerunt conſtituat maiorem partem, ſecus ſi ad paritatem duntaxat perduxit vota aliorum: vt ſentit hîc dominus Philip.

Phili. Videret enim ambitionis, si consentiret electioni de se factæ: ex quo electio non reducitur ad maiorẽ partem vnà cum consensu suo: sed si fuisset ꝓcessum ꝑ formã scrutinij priuati non posset iste cõsentire à principio in seipsum, cum ignorat, an alij in eũ cõsenserit. Credo tamen, vt ſ. dixi, quod si iste electus ab æquali parte cõsensisset in scrutino priuato in aliũ, qui nõ est electus à maiori parte, ꝙ posset recedere facta publicatione ab alia nominatione & consentire electioni de factæ, & cõsentiendo augere numerum, quia ex quo necessariò nõ est seruanda forma. c. quia ꝓpter. potest augeri numer⁹ per accessum, sicut seruatur in electione Papę, iuxta no. in. c. licet. ſ. e. & in electione Imperatoris, vt no. in. cj. ꝓxi. Et hoc est, quod voluit gl. hîc & in sequenti. q. & hæc videntur fuisse de mente Io. an. in regula. in toto. de re. iur. in merc. lib. vj. vbi dicit, ꝙ si omnes canonici ecclesiæ cathedralis sunt mortui ꝑter duos: potest vnus aliũ
a eligere² in Eꝑm, & electus consentiendo auget numerũ, vt hîc, ita ꝙ electio non dicitur facta ab vno, sed à toto capitulo. Nã & iura dicũt, ꝙ electio põt esse cõcors, vt in. c. quã sit. xviij. q. ij. Sed nõ põt dici cõcors: si electus cõsentiret in aliũ, ergo de mente iuris est, ꝙ electus consentiẽdo electioni suę cõputet in numero eligentiũ. qđ intellige modo ꝑdicto. Et fortius ꝑdicta procedũt, qñ compromissum fieret in duos. Nã vnus posset eligere aliũ, & electus cõsentire: vt voluit hîc Hostien. & bene.
6 ¶ Et secũdũ prædicta limitarẽ & distinguerem vnũ dictum Hosti. hîc eò: ꝙ dicit, ꝙ in electiõe Papæ põt habere locum id, quod hic dicitur: ꝙ vox electi auget numerũ eligentiũ. Intelligo enim quando fit electio per scrutinium priuatũ, vel qñ facta publicatione recederet electus à nominatione de alio facta in quã nõ cõueniat maior pars. & consentiret electioni suæ. Qualiter aũt debeat iste electus consentire electioni suæ ad hoc, vt augeat numerũ eligentium. dicit hîc Phili. & bene, ꝙ non deberet dicere eligo, vel coeligo meiꝑm: ne principaliter disponeret in seipsum cõtra. c. fi. de instit. Sed debet sic dicere, cõsentio electioni de me factæ. Et si diceret, quomodo consentit electioni, ex quo adhuc non est perfecta, cũ nõdũ sit facta à maiori parte, sed ab æquali? Dic, ꝙ licet nõdũ sit facta à maiori parte, est tamen in fieri. Non est enim omnino fienda, sed consentiendo illico augetur numerus: ficut in simili no. in. c. ꝑtere à j. de app. per Inn. An autẽ possit iste electus semp consentire electioni de se factæ? Dic ꝙ nõ, secundũ doc. Debet eñ consentire intra tempus à iure statutũ ad electionẽ fiẽdã vel in compromisso appositũ. Nã cũ electio perficiatur suo consensu demũ intercedẽte: oportet, ꝙ cõsensus suus intercedat intra tps electioni fiendæ præfixũ. ar. in l. bonorũ. ff. rem ra. ha. & facit quod no. gl. in. c. quã sit.
b de elec. lib. vj. ¶ Vltimò[b] ꝓ declaratione dictorum, &
7 tex. quæritur quid † si aliqui ex cõpromissarijs elegerũt scienter indignũ, nunquid valeat electio facta ab alijs de idoneo, si nõ constituũt maiorẽ partẽ oĩm? Hæc quę stio dependet ab alia: nunquid potestas istorũ cõpromissariorũ: qui elegerũt scienter indignũ deuoluat ad alios cõpromissarios, qui nõ deliquerũt, an redeat ad capitulũ. Nã si redit ad capitulũ nõ valet electio, quia nõ est facta à maiori parte. Sol. dicit hîc Host. ꝙ talis electio nõ valeret in terminis huius. c. ꝓpter formã appositã in cõpromisso. Nam fuit dictum, ꝙ electio fieret ab omnib⁹ quæ à maiori parte. Ista autem non reperitur facta à maiori parte, & sic sentit, ꝙ cessante tali forma valeret electio facta à minori parte, ex quo alij sunt priuati. ¶ Sed mihi nõ placet hæc cõsyderatio Host. nã & si nihil fuit dictũ in compromisso, tamen tacitè intelligit: vt fiat ab omnibus, vel saltem à maiori parte, vt dixi in capitulo præcedenti. Vnde quemadmodum valeret electio facta à maiori parte ex quo alij compromissarij sunt priuati, quia elegerunt scienter indignum, ita debet valere cum fuit dictum in compromisso, vt fieret ab omnib⁹ vel à maiori parte. Nam alijs priuatis electio potest dici facta ab omnibus, quia fuit facta ab illis, in quo tota potestas erat deuoluta, vt habetur in simili in. c. congregato j. eo. Nam certũ est, ꝙ etiam cõpromissarij eligentes scienter indignũ sunt priuati potestate eligendi, vt in c. si compromissarius j. eod. titu. lib. vj. Nec delictũ maioris partis debet nocere minori parti, vt potestas redeat ad capitulum. Nam illud. c. si compromissarius. loquitur, quando omnes compromissarij elegerunt scienter indignum. Tunc enim potestas redit ad capitulum, secus si omnes coeligũt & electio facta à minori reperitur facta de idoneo: & prædicta not. faciunt enim nedum ad electiones, quæ fiunt ad ecclesiastica officia, sed etiam secularia.

SVMMARIVM.

a ¶ Eligere. Vide omnino, quæ posui. ſ. eo. in. c. j. in nu. vj. in ver. ex seipsis. Aenæ. falc.

1 *Imperator non eligitur à Papa, sed confirmatur, siue approbatur. Nã eius electio spectat ad certos Principes Alemaniæ.*
2 *Iurans obseruare fidelitatem alicui tanquam Imperatori si declaratur, quòd non est Imperator, non tenetur iuramentum obseruare. 17. 25.*
3 *Priuilegium concessum alicui à papa non potest turbare legatus de latere.*
4 *Necessitas facit aliqua, quæ citra necessitatẽ nõ essent faciẽda.*
5 *Iudex etiam delegatus papæ perperam procedit sine citatione. Sententia etiam principis sine citatione nulla est.*
6 *Papa sine magna causa nõ debet se impedire circa temporalia. Papa non potest tollere ius quæsitum tertio.*
7 *Imperator, siue Rex, ex quibus causis possunt deponi.*
8 *Argumentum à sufficienti partium enumeratione tollitur, quã do partes non sunt sufficienter enumeratæ.*
9 *Principes si sine causa denegãt auxilium ecclesiæ oppressæ, possunt deponi.*
10 *Citatio non requiritur in causa notoria.*
11 *Excommunicatio impedit promotionem etiam ad secularem dignitatem.*
12 *Spurius non potest promoueri ad sacros ordines, quia filius in multis fert delicta patris.*
13 *Iuramentum, an sit licitum, vel non spectat ad papam, vel Episcopum non autem ad iudices seculares. 24.*
14 *Peccat nolens acceptare dignitatem, si non reperitur alius idoneus.*
15 *Dignitas, quæ solet conferri per electionem, non debet semper dari illis, quorum anteces sores habuerunt illam dignitatem.*
16 *Regnum, cui est deferendum, si non reperitur aliquis de domo regia?*
18 *Papa potest omnia, quæ potest Christus claue non errante. Imperator recognoscit imperium à papa.*
19 *Priuilegia super spiritualibus concessa laicis, potest papa ad libitum reuocare.*
20 *Electores imperij si eligunt indignum scienter, electio deuoluitur ad papam.*
20 *Excommunicatus occultus, an quæ facit rectè faciat.*
22 *Petens absolutionem ab excommunicatione, non per hoc fatetur se fuisse excommunicatum.*
23 *Absolutio vtrum possit peti per nuntium, vel per literas.*
24 *Pactum de futura successione iuratum, quo casu valeat. Contra iuramentum notoriè illicitum propria authoritate licet venire, aliàs debet adir i superior. Contra iuramentum licitum, potest quis venire propria authoritate ex magna necessitate.*
26 *Vilitas magna æquiparatur necessitati. Imperator electus põt tũc ante coronationẽ administrare. Gesta à non habente authoritatem non valet.*
27 *Exceptiones contra aliquam rem oppositæ, debent prius examinari ante, quàm illa res mandetur executioni.*

SEE. SAPIA.

b ¶ Vltimò. Spec. in ti. de elec. versi. sed quid si omnes.

CAP. XXXIIII.

1 VEnerabilem. ¶ † Electꝰ ī Imperatorē à maiori parte illorū,ad quos ſpectat electio:ſi fuerit idoneꝰ per Papā cōfirmabitur. Sed vt dicit Cal.& bene melius,& ꝓprius dicit approbabit: quia nec in iſto nec in alio iure ꝓbat:ꝙ electio Imperatoris confirmet per Papā,ſed approbatur.Et ad hoc vide bo.tex.in cle.Romani.de iureiurando. vbi ponunt formaliter verba,quibus vtitur Papa in examinatione electionis Imperatoris.Nam denuntiat & declarat electum eſſe idoneū,vt clarius & latius ibi habet.Vel ſumma aliter iſtū tex.& pinguius ſic. Electio Imperatoris ſpectat ad Principes Germanos,tres Prælatos & quatuor laicos,& electio facta per eorū maiorem partē cæteris non contēptis tenet ad Papā pertinet electū examinare,approbare,& inungere :conſecrare & coronare,ſi eſt dignus vel reijcere,ſi eſt indignus.Vt quia ſacri legus,excōicatus,tyrannus factus hæreticus, paganus, periurus,vel eccleſiæ pſecutor& electoribus nolentibꝰ eligere Papa ſupplet & data paritate vocum eligentiū, nec accedente maiori concordia,pōt Papa gratificari, cui vult hoc dicit no.iſte tex.Diuidit.Nā in prima ponit reprehenſionē legati.In ſecūda ibi:*verum.* captando beneuolentiā Principis ipſorum ius,& poteſtatem declarat.In.iij.ibi *obiectioni.*reſpondet ad id,quod obijciebatur contra legatū.In quarta ibi ,*eos.*monet Principes vt adhæreant Ottoni & recedant à Philippo :& ꝙ hoc facere debeāt,probat quatuor rōnibus.In quinta ibi:*nobilitatem.*hoc ſpecialiter mandat Duci in ſupraſcriptione nominato.¶ Et vt habeas perfectè intellectū literæ præmitte,ꝙ dum olim eccleſia Romana eſſet oppreſſa ab Aſtulpho Rege lōgobard orū Papa requiſiuit auxilium ab Imperatore,qui olim habitabat in Græcia. Nā poſtquā ciuitas Romana vbi erat imperiū,fuit tradita eccleſiæ per Conſtantinū Imperatorē. Imperator iuit ad habitādū in Græciā,& fecit ædificari ſeu ampliari ciuitatem Conſtantinopolitanā tūc nobiliſsimam.Et qm̄ ille Imperator,qui tunc regnabat in Græcia noluit eccleſiæ præſtare auxilium,Papa illū priuauit,& imperiū tranſtulit in Germanos dando poteſtatē ſeptē Principibus Alemaniæ,quorū tres ſunt prælati,cæteri verò laici quos nominat gl.in.c.ad Apoſtolicæ.de re iud.lib.vj. vt haberent eligere futurū Imperatorē.Et hac ptāte & ordinatione ſtante vacante imperio electores diuiſerūt ſe in duas partes.Nā quidā conuenerūt in Philippū ducē,Alij verò in Ottonē.Legatus papæ,qui erat tunc in illis partibus ex mandato ipſius papæ in prædicationibꝰ & alijs collationibus ſuis,& etiam in ſuis literis denuntiauit perſonam Ottonis idoneam ad impiū obtinēdū, & perſonā Philippi declarauit indignā.Et ſuadebat omnibus,quatenus recederēt ab obediētia philippi & adhærent Ottoni principes,& alij qui adhærebāt philippo,querelarūt apud Romanū pōtificē,dicētes ipm̄ ꝓ perā ꝓceſsiſſe,qa aut in illa electione,vel approbatione geſsit pſonā electoris:& tūc poſuit falcē ī meſſem alienā,vtpote,qa electio nō ptinebat ad legatū,ſed ad ipos principes.Aut geſſerat pſonā cognitoris.i.iudicis.& cū ꝓceſsiſſent altera ptiū absente.l. Philip. minimè citata iniuſtitiā illi fecerat.Papa verō hoc ſcripſit Duci cuidā qui iurauerat philippo fidelitatē tanquā Imperatori. primò captādo beneuolētiā principū , dicēs ꝙ ad principes illos Alemaniæ de iure & antiqua cōſuetudine ptinet electio Imperatorū.ſed ipi debēt recognoſcre :ſicut recognouerāt,ꝙ authoritas examinādi pſonā electā ſpectat ad papā,qui eū vngit:cōſecrat,& coronat. ¶ Secundò rndet papa obiectioni,q̄ fiebat cōtra legatum dicēs ꝙ nō ꝓceſſerat:vt iudex,neq; vt electo:ſed vt denūtiator.Nā denūtiauit ꝓpter crimīa publica ipiꝰ Philip .eius pſonā eſſe indignā ad īperiū obtinēdū : & cū illius crimina eſſent notoria:nō erat opꝰ iudiciaīr ꝓcedere: pſertim cū electores illiꝰ Phili. ꝓceſsiſſent alijs electoribus cōtemptis:& nō vocatis . Denicq; in.iij.pte Pa.cōfirmādo ꝓceſſum legati declarauit illū Philip.ducē indignū:& Ottonē electū delarauit idoneū,& ꝙ hoc facere poſſet ꝓbat iure & exēplo,vt patet ī litera.Quartò principaliter inſerit Papa aliā cām,q̄ reddebat illum Philip .indignū,vel eius electionē nō eſſe admittēdā,qa pater & frater immediatè pfuerāt imperio.Vnde ſi iſte Phili.nūc obtinuiſſet imperiū,videret,ꝙ nō ex electione,ſed ex ſucceſsione deferret imperiū.¶ † Vltimò Pa. 2 monet iſtū principē,cui ſcribit,vt oīno debeat recedere ab illo Phili .nō obſtāte iuramēto ſibi pſtito ,quia cum fuit pſtitū ſibi tāquā Imperatori illo reprobato ad imperiū obtinendū nō eſt hmōi iuramentū obſeruandum. 3 ¶ † No.j.*in meſſem alienam.*ꝙ nō licet legato etiā de latere ꝓturbare priuilegiū alteri ꝑ Romanū pōtificē cōceſſum.ad hoc bo.gl.in.c.ꝓ illorū j.de pbē.q̄ vult hoc ꝓ- 4 cedere,etiā ſi priuilegiū ſit clericis cōceſſum.† Iuxta literā verò collige:ꝙ nō licet ponere falcē in meſſem alie
a nā:tpe tn̄ neceſsitatis licet[a] de quo dic,vt in.c.diſcipulos.
b de cōſe.di.v.nec licet[b] trāſire ꝑ agrū alienū dn̄o īuito: ni ſi in quibuſdā caſibus à iure exp̄ſis.de quo vide gl.j. di. oēs leges.& in.l.Diuus.ff.de ſer.ru.prę.vbi dicit text .ꝙ nō licet venatoribꝰ,ſeu aucupibꝰ trāſire per agrū alienū cā venādi,ſeu aucupādi.¶ No.ij.ibi:*derogauerat dignitati.*ꝙ eligere Imperatorē eſt dignitas.Nā ſi notariꝰ ipiꝰ Prīcipis dicit habere dignitatē:vt in.l.vnica.C.de māda.prī.no.Bar.ī.l.iij.ff.ad le.Iu.repe.Fortiꝰ ipi electores
c cēſendi ſunt habere quādā digmtatē, eſt tn̄ dignitas ſine iuriſdōne.nā multis alijs modis pōt capi dignitas:de qbus vide bo.gl.in. c.qa nōnulli,de cler.nō reſidē. & per Bart.in.l.j.C.de dign.li.xij.& vide qđ ibi dixi ī.c.de multa.de pbē.¶ † No.iij.ibi:*abſente altera partium.&c.*ꝙ per 5 perā ꝓcedit iudex,etiā ſi ſit legatꝰ Papæ parte nō citata,vn̄ reguīr nō valet ꝓceſſus.iij.q.ix.c.caueāt.&. c. oīa in.c.ij.de teſtib.Quinimo ēt ſnīa ipius Principis eſt nul
d la ex defectu citatiōis[d] vt eſt gl.no.& ibi per Bar.ī.l.fi.C. de le.facit cle.paſtoralis.de re iud.& gl.in.c.fi.de hær.li. 6 vj.vide tex.& qđ ibi dixi.ī.c.j.de cā poſ.& ꝓpr.¶ † No. iiij.in ver.*verum.*ibi, *recognoſcimus vt debemus.* ar.ꝙ papa nō pōt ſine cā priuare electores īperij , vel ipſorū ptātē aliquatenꝰ īpedire ,pſertim qa vt ſubijcit in tex. nō ſolū de iure,ſed ēt de antiqua cōſuetudine hæc ptās eis cōpetit.prohoc vide bo.gl.in.c.ad Apoſtolicæ.de re iud.li.vj.¶ Itē,qa papa nō debet ſuper iſtis tēporalibꝰ ſine maxima cā ſe ipedire,vt ī.c.cām qui fil.ſint legi.Nec priuare pōt laicos eorū iure,ſibi cōpetēti,vt no.Inn. in c.inquiſitioni.j.de ſent.excō.Et priuilegiū cōceſſum de ſui natura perpetuū:nō debet reuocari,vt not.Inn.in.c. noui.de iud.¶ Itē no.*de iure & antiqua cōſuetudine.*ꝙ cō ſuetudo pōt cōcurrere cū iure cōi,& ſic adijcere maius robur & vinculū ad ipm̄ ius cōe.cōcordat.c.ſopitæ.de de cēſib.¶ Itē no.ibi:*à Græcis trāſtulit.&c.*magnā p̄rogatiuā ptātis Apoſtolicæ ad imperiū.Nā Papa pōt ex cā maxima trāsferre imperiū de gētę ad gētē.Itē pōt examinare electū in Imperatorē:approbare perſonā :vngere cōſecrare,& coronare,ac etiā reprobare,ſi opus eſt, vt hīc.Pōt etiā ex cā ſuperuenienti deponere iam coronatū,vt in.c.ad Apoſtolicæ p̄alle.Ex qbꝰ oībꝰ & ſiībus q̄ plenè tetigi.in.c.nouit.de iudi .pōt colligi maioritas ſummi pōtificātꝰ ad imperium ſeculare. & proſequere hanc materiam,vt plenè dixi in.d.c.nouit.Item no .ibi: *Germanos.*quòd Theutonici dicuntur Germani, quod exponens gloſſ.xxxiiij.diſtin.c.j.dicit: quòd ſunt veri Germani:

a ¶ Licet.Adde qđ voluit Rom.ſing. ſuis. fol. xiij ,vbi dicit,ꝙ ille q̄ equitat per longa itinera, poteſt licitè de menſe Maij capere herbam pro æquo.

SEB. SAPIA.

b ¶ Nec licet. Vide Bald .& Paul. de ca.in.l.ꝓ agrū. C.de ſer.cum allegatis per Felv. in c.omnes.j.diſt. & adde quod dicit Ang.in.l.ij.§. cū eadē.per illū tex. ff.ad.l.Rho.de iactu. ꝙ armigeris dantibus operam bello licito : pmittitur depredari victualia tempore neceſsitatis.refert & multa alia addu cit do.Franc.Cur. ſenior in repe. l. admonendi. colū. Ixixix .de iureiu. vide dom.Iaſ.in.l. principalibus . ff. ſi cer.pet.Firm.in tract.de gabellis. in.ij.parte octauæ præſentis.qō.j.& vij.

c ¶ Dignitatē. Adde,ꝙ alij notarij nō dicuntur habere dignitatem , vt voluit Ol. cōſil.l.

d ¶ Citationis . adde Fran.Are. conſi.clxiiij.

Germani:id est veri nobiles. Vel secundū Io. And. hîc, dicunt à gigno, gignis, propter fœcūditatē in generādo. est enim patria multum generatiua. ¶ No. ibi: *electum in Regem*. ꝙ primò quis eligitur in Regē postea in coronatione promouetur ad imperiū. Ante ergo coronationē[a] propriè non solet appellari Imperator. & sentit hîc Io. an. ꝙ eligitur in Regem. s. Alemaniæ. Io. cal. dicit, ꝙ melius diceretur Romanorū. & ita loquitur tex. in clemen. Romani. de iureiurando. Per electionem ergo dicitur Rex romanorum, in coronatione appellatur Imperator. Simile in Epō & archiepō, q̄ ex sola electione, & etiam confirmatiōe nō assumūt, seu nō cōsequūtur nomē Epi, seu Archiepi: sed ex consecratione & pallij traditione, vt in. c. nisi. de autho. & vsu pal. & vide glo. in cle. ij. de cele. missa. ¶ No. ibi: *vngimus & consecramus*. ꝙ Imperator cōsecratur. Et ex hoc sumpserunt quidam argumentū ꝙ Imperator recipit ordinem. s. subdiaconatus. quod reprobat gl. in. c. Valentinianus. lxiij. dist. & communiter doc. hîc. Vnde impropriè dicitur imperator cōsecrari: ꝓpriè vero consecrat Epūs: & Imperator inungitur. Et de vnctione Imperatoris, & eius effectu & aliorū Regū, vide quod legi. & no. in. c. vnico, infrâ de sac. vnc. Imperator etiā coronatur triplici corona, ferrea, argētea, & aurea: & à quibus coronetur & significatū istorū metallorū vide per gl. in cle. Romani prælleg. Et quatenus tex. hîc dicit ꝙ ad papā spectat eū vngere consecrare[b] coronare, dicit hîc Io. And post Host. ꝙ Cardinalis Hosti. Imperatorē vngit ex antiqua consuetudine ex mādato Papæ, sed Papa suis manibus eū coronat corona aurea. ¶ No. in ver. *est enim regulariter ac generaliter*. differētiā inter hæc. Nā regula patitur instantiā, seu exceptionē, vt no. super rub. de re. iur. sed genus[c] cōprehendit sub se oēs spēs suas. nec est dare sibi exceptionē. Mens ergo literæ est: ꝙ cōiter & vniuersaliter obseruatū est &c. no. semper prædicta: ergo ad eū spectat examinatio. ¶ † Not. ibi: *sacrilegium vel excommunicatum. &c.* & plura crimina impediētia, seu inhabilitātia ad imperiū obtinendū[d]. Quæ verō crimina deijciāt Imperatorē iam creatū, vide gl. no. xl. di. si Papa. in fi. quę dicit ꝙ omne crimē sufficit, si de eo Imperator est incorrigibilis. Sed tu vide Inno. in. c ad Apostolicæ. vbi no. dicit, ꝙ imperator & alij reges nō debent priuari, nisi ex maximis causis, seu delictis. Quia cū nō possint deponi sine magnis periculis, detrahendū est rigori. ar. in. c. latores. j. de cle. excō. mi. Vn cōcludit ibi Inn. ꝙ ex[e] facilioribus causis deponunt clerici, quā isti Principes. vide tn tex. cū gl. in. c. alius. xv. q. vj. vbi colligitur, ꝙ rex Frāciæ fuit depositus per Papā ex eo, quia erat effœminatus. i. nimis sequebatur mulieres, secundum gl. ibi. ¶ † No. in ver. *obiectioni*. ibi, denuntiatoris officiū, qa licet valeat argu. à sufficienti diuisione seu partium enumeratione, vt hîc in princi. & in. c. si diligenti. de ꝓscri. Tamen tollit hoc ar. vbi oēs partes sufficiēter numeratæ nō sunt. Nā isti Principes hîc arguebāt, ꝙ aut iste legatus gessit psonā electoris, aut cognitoris. & vtroq; casu malè ꝓcessit. Sed Papa cōfutā do hoc arg. adiecit quòd nec electoris, nec cognitoris gessit psonā, sed denūtiatoris officium exercuit. & hoc vltimū membrū fuerat omissum ab alijs arguentibus. & de hoc vltimo modo arguēdi, & multis alijs: vide per Bal. in. l. cōuenticulam. C. de epis. & cle. ¶ No. ibi: *quanuis plures ex illis. &c.* quòd in electione Imperatoris, prævalet qcquid fit à maiori parte electorū. Nō ergo requirit omniū cōsensus, nec duæ partes eorū, sicut in electiōe Papæ, sed sufficit maior pars sicut cōiter cōtingit in electiōibus aliorū ꝓlatorū, vt in. c. licet. in fi. s. e. Et hæc faciūt in ar. ad. q. nunqd isti electores imperij exerceāt hāc potestatē, vt singuli, an vt collegiū. Host. tenuit hîc, ꝙ vt singuli multi tenuerunt oppositū. Idē sequit Io. and. in addi. Specu. in tit. de rescrip. ꝓsenta. §. vlti. ver. pe. Et ista cōtraria opi. plus mihi placet, quia cū isti electores successerūt in locū populi romani, qui vt vniuersitas, eligebant sibi Imperatorē, debēt isti censeri eodē iure cū illis, vt surrogatum sapiat naturā eius: in cui⁹ locū surrogatur. vt in. c. ecclesia. j. vt lite pēdē. Præterà sufficit hîc maior ps sicut cōtingit in actib⁹ collegij. vt in. l. qd maior. ff. ad muni. & in. c. j. de his, q fi. à maio. par. ca. Itē debēt oēs hîc cōuocari & simul actū expedire. Ideò dixi hîc no. tex. quòd plus obest electioni cōtēptus vni⁹, quā cōtradictio multorū. Quia cōtradictio minoris partis præsentis, nō impedit electionē maioris partis, sed vnius cōtēpt⁹ pōt facere totā electionē retractari. vt in. c. quod si

a ⁂ SEB. SAPIA. ¶ Coronationem. Vide Angel. in. l. bene à zenone. C. de quadrien. præscript. vbi dicit: ꝙ Imperator ante coronationem non dicitur Imperator, sed Romanorum Rex. vide Fely. in. c. causa, quæ. col. j. cum pluribus sequentibus. s. de rescript. vbi ponit, an appellatione Episcopi veniat electus.

cut. s. e. & in. c. bonę j. eo. Oīa em̄ hęc signa sunt collegij. Nā in spectantibus ad singulos pōt q̄libet p se pstare cōsensum: vt in. l. p fundū. ff. de ser. rust. pdi. Sed tenēdo opi. Host. quòd isti eligūt tanquā singuli probaret hîc vna notabilis[A] theorica Bar. & mēti tenēda in. l. oēs populi. ff. de iu. & iur. Vbi dicit, quòd vbicūq; maior pars præualet minori parti, etiā in actibus ad singulos spectantibus, debēt oēs: ad quos actus ptinet simul cōuocari. ar. in. l. maiorē. ff. de pac. & l. & suū. eo. tit. Et vide in hoc qd̄ pleni⁹ dixi in. c. iij. de iurepat. vbi tetigi, an proni debeāt simul cōuenire ad pśentatiōis actū. ¶ No. in ver. *nos vtiq; reputamus & nominamus Regem*. ꝙ Papa nō cōfirmat psonā istius electi in Imperatorē, sed solū declarat & noīat eū idoneū & Regē. & sic videt quòd electio imperatoris nō indigeat cōfirmatiōe exp̄ssa. & facit text. in d. cle. Romani ꝓput. s. induxi. ¶ Itē not. ibi, *post admonitionem, & expectationem*. tex. quasi apertū, quòd in electiōe Imperatoris pnt electores variare recedēdo ab eo: in quē nō cōsensit maior pars, & accedere ad noīationē alterius, sicut obseruatur in electione Papæ, vt no. in. c. licet. s. eo. & vide qd̄ plenè dixi. s. c ꝓxi. ¶ No. ibi, *si principes admoniti. &c.* opt. quòd ad eligēdum Imperatorē nō est tps à iure pfixū. vnde si negligūt eligere, nō deuoluitur illico ptās ad Papā, sed debēt prius admoneri pfixo eis alio termino, intra quē debeāt eligere. Quod si nō fecerīt, tūc deuoluitur potestas ad Papā, vt hîc no. ꝓbat. Et vide bo. gl. in. d. c. ad Apostolicæ. & idē seruari debet vbicunq; tps nō est pfixū, sicut dixi, respectu institutionis. s. c. ꝓxi. & i. c. ij. de cōcess. pbē. ¶ Et no. tex. ibi, *vel non potuerunt, vel non voluerunt*. quòd licet electores imperij velint eligere, nō tn pnt. nihilomin⁹ post admonitionē & expectationē ptās prouidēdi deuoluit[f] ad papā[e], ne sedes apostolica careat defensore sine sui culpa. Et tene mēti in hoc istū tex. qa nō recordor de alio cōsimili. & facit optimè in ar. quòd si prōni eccleſiæ non pnt ex aliquo ipedimēio eligere, quòd post lōgā expectationē pōt Epūs eccleſiæ ꝓuidere: ne careat eccleſia rectore sine sui culpa. de quo vide qd̄ dixi in. c. qm̄. & in. c. cū ꝓpter. de iurep. ¶ † Itē no. ibi: *aduocato & defensore*. quod Imperator est aduocatus & defensor eccleſiæ. Tenet em̄ ꝓ posse eccleſiam defendere & exaltare, vt in dicta clementina Romani. &. lxiij. distinctio. c. tibi domino. & capi. ego Ludouicus. & idē in alijs principibus. vide bo. tex. q. v. principes. &c. regnum. Meritò principes[g] possunt deponi, si sine causa legitima denegarent impendere auxilium eccleſiæ oppreſſæ, præsertim hoc

b ¶ Consecrare. Add de do. Car. consil. penul. vbi de creatiōe Imperatoris.

⁂ SEB. SAPIA.

c ¶ Sed genus. not. ꝙ illud dicitur generale, quod nul' ā patitur exceptionem, quod facit ad impugnandū diffinitiones, quę nō cōprehendunt oēs casus. Nā diffinitio debet esse generalis. l. j. §. dolum. ff. de dolo no. gl. in. l. ff. de le. ergo falsa, si aliquem casum non comprehendit. & ad hoc facit tex. in l. j. ff. de reg. Cato. tamen contra hāc differentiam inter regulariter & generaliter, sentit gl. in. c. pastoralis. in prin. s. de rescri.

A Idēi ste in. c. cum omnes. colum. §. de constitut.

ZACHARIAS.

d ¶ Ad imperium obtinendum. Ad de: an si talia crimina contra electum Imperatorē opponantur, eius coronatio differatur: donec discutiatur. & cōclude cum Inn. hîc, ꝙ sic quemadmodum in electo in Epīscopum eius consecratio differtur per. c. super his. j. de accusatiōibus. Anto. Francis.

e ¶ Quod ex. Ex quibus autem causis clerici deponūtur, & propter qūæcrimina, habetur in. c. at si clerici. in. §. de adulterijs. j. de iudi. & in c. cum non ab homine. eo. tit. & in c. perpendimus. de senten. excom. Et ex quibus causis Prælati remoueantur à benefi cijs, & an ex facilioribus causis remoueantur Pręlati inferiores, quā Episcopi: & an remoneantur: si efficiantur inutiles. & an tunc debeant vitæ necessaria percipere, habetur per gloss summæ. & ibi Archidiaco. vij. quæstio. j. & habetur in. c. tua. de clerico egro.

f ZACHARIAS. ¶ Ad Papā. Vide pro hoc Inn. in. c. cū. M. s. de consti. Cardi. in cle men. j. in fi. prin. de iureiuran. Bal. in. l. fi. col. ij. C. de quadrien. præscri. & in. c. j. ti. de pa. constan. §. in ciuitate.

g ⁂ SEB. SAPIA. ¶ Meritò principes. Vide Bald. in. l. fina. C. de legi.

Inn. in cle. ad apostolicæ. de re iud, vbi dicũt, q̃ Imperator potest deponi à Papa ex iusta causa: imò populus põt eũ priuare imperio secundũ Bar. in l. nõ ambigitur. ff. de leg. vide do. Io. Igneũ in disputatione, an Rex Franciæ recognoscat imperatorẽ. in. vij. colũ. & modũ procedẽdi cõtra Imperatorem. vide Laudensem in trac. de prĩci. q. cxcvij. de voluntate.

Anto. Francis.

a ¶ Progenitorũ. Aduertendũ est, quia peccata parentũ nũq̃ debent imputari filijs, vt j. c. vndecũq;. & in. c. nasci. de adul. lvj. di. Quod a est intelligendum b esse verũ spũaliter, & quo ad animam. vt in. c. j. §. his ita. xxiiij. q. ij. & in. c. si habeo. & in. c. sicut sati⁹. xxxij. q. iiij. Corporaliter autẽ qñq; puniuntur ex culpa parentũ, vt hîc: & in. l. quisqs hic alle. Est tñ verum: q̃ originale peccatum parentum filijs imputatur quia illud fuit cõmissum in diuinam maiestatẽ. de quo habet in. c. qd est, quod dicitur. & in. c. cum ita. de pœ. dist. iiij. & habetur in. c. maiores de baptismo. & in. c. si baptizata. de consec. dist. iiij. Et ad materiã istã vide quod ple. no. p doc. in. l. j. C. ne fi. pro pat. & per Archi. xxiiij. q. iij. in sum. Et illa authoritas, de qua hîc, q̃ sæpe solet filiꝰ similis esse patri, procedit, q̃ parentes debent bonis moribus filios instruere, vt. c. 'presbyteros. xlvij. di. Educatio enim filiorum est de iure naturali, vt in c. ius naturale. j. di. & in. l. j. & in. l. manumissiones. ff. de iusti. & iu. Et ideo dicit tex. in. c. ad eius verò. v. di. q̃ procedit si tenemus opi. Canonistarũ cõmunem. q̃ imperium immediatè ꝓcedit à Papa, licet mediate à Deo. vt plenè dixi in. d. ca. nouit. & vide bo. glo. in cle. ad nostrum. de hære. & tex. xxij. di. in. c. j. &, ij. & extraua. Boni. vnã sanctam. ¶ † Item not. ibi: *sunt enim notoria impedimenta*, & c. iuncto tex. in prin. ibi: *cum citata nõ fuerit*, tex. no. q̃ in notorijs non est necesse citare partem: ex quo factum est ita notorium, vt certũ sit absenti nullam defensionem competere posse. & concor. tex. in ca. cum olim. de re iud. & vide, quod ibi dixi, & plenissimè tetigi in materia notorij, in capitu. vestra. de cohab. cler. & mul. ¶ † No. ibi: *scilicet excommunicatio*. q̃ excommunicatio impedit promotionẽ etiã ad secularem dignitatem. valet ergo electio facta de excõmunicato, etiam ad secularem dignitatem. quod tene menti. Facit quod le. & no. in c. ad probandum. de re iudi. & in. c. fi. de proc.

12 ¶ † No. ibi: *quam progenitores eius. &c.* quòd ad repellendum quem à dignitate adipiscẽda etiã seculari consyderatur nedum delictũ propriũ sed progenitorum. Vnde prosequutio ecclesiæ à progenitoribus istius Philip. facta hîc aggrauat ne iste promoueatur. Nam timentur in filio & liberis crimina paterna & ꝓgenitorũ[a]. Nam sæpe[b] solet filius similis esse patri. Hinc est q̃ filius punitur propter crimen læsæ maiestatis à patre commissum. Nam efficitur infamis, & excluditur ab omni successione parentis, & vita ex sola misericordia reseruatur. de quo dicendum etiã, vt plenius habet in. l. quisquis. §. j. C. ad leg. Iul. maie. canonizata. vj. q. j. sub. c. quæro. incip. si quis cum militi b⁹. & hæc est vna ex causis, quare filius spurius non potest ad ordines promoueri, vt no. gl. in. c. ij. de de fil. presby. li. vj. ¶ † No. & tene menti text. ibi: *ad nostrum iudicium pertinere*. q̃ vbicũq; dubitatur, an iuramentum sit licitum, vel illicitũ non potest Princeps secularis cognoscere, sed ad solum Papam pertinet cognitio. Et videt tex. innuere, q̃ alij prælati citra papam nõ possunt de hoc iudicare, sed ego allego no. & sing. dictũ Spec. in ti. de leg. §. nunc ostẽdendũ. ver. xxiij. vbi dicit, q̃ etiam Eps põt interpretari iuramentum. alle. cõtra. de pi. significante. & ad hunc tex. respondet tripliciter. Primò, q̃ ꝓcedit in negotio arduo, & inter magnas personas. Vel qñ vult dare licentiam contrauenien-

13 di, sine permutatione, vel alia cõmutatione in melius. Quod est menti semper tenẽdũ ꝓ limitatione istius. c. Nã hîc doc. cõiter trãsiuerunt inhærentes verbis literæ. Et ꝓ isto dicto Spec. allego no. Inno. in. c. debitores de iureiur. & qd ibi dixi. ¶ No. ibi: *cæteris fiducia tolleretur*. q̃ nõ reprobatur fiducia, seu spes ad dignitatem obtinẽdã. In cõtrariũ facit text. no. in. c. fi §. q cunq; primatũ. xl. di. vbi dicitur, q̃ qui primatũ desiderat in terra, reperiet cõfusionẽ in cælis: quin imo subijcit, q̃ etiã tractare de primatu est peccatum. & vide ibi bo. gl. Sed dic, q̃ spes primaria est dãnata, vt ibi, nõ aũt secũdaria, vt hîc. de

14 quo vide bo. gl. in. c. quid ꝓderit. lxj. di. ¶ † Itẽ licet indignũ sit ad dignitatẽ aspirare, tñ põt licitè quis laborare vt tollatur impedimentũ, ꝓpter quod posset impediri ꝓmotio. & hoc casu loquitur iste tex. Nã peccat nolens accepta re dignitatẽ, si per aliũ nõ põt ita bene ecclesiæ ꝓuideri. de quo vide no. dictũ in. c. si electio j.

15 eo. tit. lib. vj. ¶ † No. ꝓpe fi. ibi: *non nisi de domo ducis*. q̃ dignitas, quæ defertur per electionem, non debet successiuè deferri pluribus de eadẽ domo, ne potius videatur dignitas delata ex successione, quã ex electione. Ad hoc enim non aduertũt nonnulli improbi laici qui sæpe numero instant, vt beneficiũ aliquod nõ exeat familiam eorum, allegantes antiquitatẽ procã. Dicunt enim iãdiu illud beneficium semp fuit collatum alicui de domo eorũ. Nam hæc sola allegatio debet esse sufficiẽs ad impediendum collationem alicui de domo fiendam. Nam si istud debet seruari de dignitatibus secularibus fortius in ecclesiasticis: vt infrà de fil. presbyterorũ. c. ad extirpãdas. ¶ Itẽ no. q̃ imperiũ non b defertur ex successione, sed electione, & olim idẽ obseruabat in regnis particularibus, vt no. in. c. Moyses. viij. q. j. Sed hodie ex cõsuetudine deferunt per successionem. vt leg. & no. in. c. li

16 cet j. de voto. ¶ † Quid aũt si deficit successio quia non reperit aliquis de illa domo regali. vi de quod dixi in. c. licet ex suscepto. de fo. cõpe.

17 ¶ † Vltimò not. ex fine literæ, q̃ duces & alij Princeps præstãt Imperatori iuramentum de fidelitate & obedientia. ¶ Et quòd istud iuramentum præstitum ratione dignitatis: non liget illo deposito ab illa dignitate. Nam depositus censetur mortuus. xvj. q. j. §. ecce. Idem dic in ipo depositio: vt non teneatur ex his q̃ gessit legitimè ratione dignitatis. Non em̃ obligationes sequunt personã, vt in. l. post mortem. ff. qñ ex fac. tu. quẽadmodũ nec honores, vt hîc. ¶ In gloss. in ver. *transtulit*. ibi, *ad Carolum magnum*. Quidã dicũt q̃ iste Carolus fuit Gallicꝰ: & nõ Germanꝰ, & ideo dicũt, quò primo fuit imperium trãslatũ in Frãcos posteà in Germanos. de quo vide tex. iuncta gl. lxiij. di. in. c. ego Ludouicus. ¶ Alij dicũt, quòd imò fuit iste Germanus: vel præsuppositio quòd fuerit Frãcus: tñ in personam suã fuit translatũ imperiũ in germanos. vt sic post ipsius mortem imperiũ veniret in germanos. Illud aũt certũ est, q̃ germanis fuit datũ imperiũ: vt hîc: & in. c. i die de cõse. di. v. Dicunt tñ hîc quidã noua inuestigatiõe, nullo iure ꝓbari: q̃ ex sola natiõe germanorũ debeat eligi Imperator, Et ad istũ tex. & cõsimiles respõdẽt, q̃ imperiũ fuit trãslatũ in eos actiuè, quia fuit data Principibꝰ Alemaniæ potestas eligendi. Imperatorẽ. vnde nõ ꝓhibet quin ipsi possint eligere de alia natiõe, licet ab olim nõ fuerit aliquis extra illã nationẽ electꝰ. Et hãc opi. sensit hîc. d. Car. Sed mihi hęc opi. nõ placet: quia videt cõfundi ꝓ istũ tex. in eo, quod dicit ĩperiũ fuit trãslatũ in germanos in pson̄ã magnifici Caroli. Certũ q̃ est, q̃ ĩperiũ fuit trãslatũ in Carolũ pasiuè, & nõ actiuè quia fuit ipe ꝓmotꝰ in Imperatorẽ, nõ aũt fuit sibi data ptãs eligẽdi. Ergo pasiuè fuit ẽt trãslatũ ĩperiũ in Germanos, aliãs tex. non bene diceret. Nã dixisset, q̃ in psonas illorũ Principũ fuit trãslatũ imperiũ in germanos. & no. bene hãc cõsiderationẽ. Itẽ nõ fuisset ĩperiũ trãslatũ à Græcis secũdũ primã expositionẽ, cũ secũdũ eã possent hodie eligi per electores. nec est indecẽs, vt de certa gẽte, seu genere psonarũ debeat eligi p̃sidẽs. Nã hoc videmꝰ qñq; seruari in dignitatibus ecclesiasticis, tã ex priuilegio quã ex cõsuetudine: vt ꝓbat in. c. cũ dilectꝰ. de

18 cõsue. & c. Abbate, de ver. si. † Papa aũt hoc potuit ex praua cõsuetudine processit, q̃ aliquæ matres tradunt filios alijs nutriẽdos. filios enim suos parentes rõne diuini cultus deferre non debent. vt in. c. presbyteros. lxvij. di. tamẽ filij etiã sacerdotũ nõ remouentur à sacerdotio, si morũ honestas eos commendabiles facit: vt in c. j. lxvij. dist.

b ¶ Nã sæpe. vide glo. quæ meminit huius carminis. in l. quod si nolit. §. q̃ mancipia. ff. de ædi. edi. de quo ꝓ And. Sicu. in cõs. xxxiiij. ꝓclarè. col. xix. in. ij. vol. si tamen filij virtute sint prẽditi, licet parentes fuerint improbi maiori sunt laude digni, quã qui nascuntur ex parentibus probis. cap. nunquã. vbi Cardi. Alexã. no. lvj. di. quẽ ad hoc dicit sing. Andr. sic. in consi. lvij. præclarè. colũ. viij. in ij. vo. vide gl. in. c. vndecunq;. lvj. di. quæ refert illud Iuue. malo pater tibi sit Thersites. dummodo tu sis Eacidæ similis. & ad hoc facit text. in. l. legem Anastasij. C. de naturali. lib.

tuit facere ex magna cã tũc cõcurrẽte: cũ posit facere qcq̃d Deus põt. Aliãs Chr̃s, non fuisset dilgens paterfamiliãs, si nõ dimisisset in terra aliquẽ loco sui, qui expediẽtibus causis posset oĩa facere, q̃ ipse Chr̃s. Et hãc argumẽtationẽ facit Inn. si bñ recolo, si in c. ad Apostolicæ. præallega. seu in c. qd̃ super his. de vo. & vide plenè in c. quãto. de iurciu. Hãc etiã regu. firmauit Host. in. c. quãto. de transla. Episcopi. vbi dicit, ꝙ cũ Dei & papæ idẽ sit cõsistoriũ, ar. in. c. Romana. de off. or. lib. vj. oĩa põt facere quæ ipse Christus, excepto peccato. Sed impropriè excipit peccatũ: quia peccatũ nõ cadit sub potentia, imò sub impotẽtia. Vnde dicimus, ꝙ Deus peccare non põt: nã peccatũ potius ꝓcedit ex defectu, quàm ex impotẽtia. facit quod leg. & no. xv. q. j. c. j. de pe. dist. ij. c. fi. intellige tñ, ꝙ papa oĩa põt claue discretionis nõ errãte: vt no. Inn. in. d. c. quãto. vide tex. xxiiij. q. j. in. c. manet. Et præcipuè, p̃dicta sunt vera tenendo cõem
a opi. Canonistarũ: ꝙ Imperator recognoscit imperiũ à papa [a] iuxta ea q̃ dixi plenius in. c. nouit. de iud. Et ꝙ hoc sit verum apertissimè patet ex eo, quòd Romani per vim & oppressionẽ acq̃siuerũt imperiũ. Vñ quod dicitur. xxiij. q. j. c. j. ꝙ virtutib⁹ acquisiuerunt imperiũ, debet intelligi de virtutibus nõ theologicis, sed politicis: vt ibi not. prætereà isti electores hãc potestatẽ habuerũt, nõ à populo Romano, vel abliquo Imperatore, sed â papa: vt hîc. Vñ hodiè põt Imperator suã potestatẽ legitimare ex authoritate ecclesiæ. nã de alijs Imperatoribus ante approbationẽ ecclesiæ poterat dubitari, an cũ bona cõscientia teneret imperiũ. de quo vide, qd̃ no. Inn. c. qd sup his. in fi. de voto. vbi excusat eos valde debiliter. Sed tu vide melius p̃ Bal. in. l. cunctos populos. C. de sum trini. vbi ꝓbat, ꝙ
b imperiũ est à Deo [b] p̃missiuè approbatiuè formaliter & affectiuè. & dic vt ibi ¶ In gl. in ver. Germanos. ibi: *ipsi habent regimẽ Romanæ ecclesiæ*. &c. intellige glo. de illo regimine de quo habet. lxiij. dist. c. Ardianus. & c. seq. nã Imperatori olim præbenti auxilium ecclesiæ latis oppressæ tribuit papa cũ cõsensu cõcilij potestatẽ eligẽdi papã & alios põtifices. Sed illud priuilegiũ posteà fuit reuocatum
19 cũ eo abuteretur: vt patet in. c. quia. §. verũ. ea. di. ¶ † Ex quo no. ꝙ priuilegia concessa laicis super spũalibus, possunt reuocari per papã: quia in istis quisq̃ tenet obedire summo põtifici: vt no. Inno. in c. inquisitioni. de sen. excõ. Si aũt priuilegiũ esset tributũ sup tẽporalibus, an & qñ possit reuocari? dic, vt plenè dixi, in. c. nouit. de iudi. Et an ex inuestitura laicorũ facta vigore priuilegij cõsequatur inuestitus ius spirituale? dic, vt no. Inn. in. c. quod sicut. §. eo. ¶ In ea gl. ibi, *sicut & Rex Schacorum*. No. gl. apud Græcos est nudũ nomẽ imperij. sic & qlibet in domo sua põt dici imperator, seu Rex: vt in. c. duo ista nomina. xxiij. q. iiij. Vnde Io. an. refert hîc fabulã, de quodã rurali, qui receptauit Richardũ Regẽ Angliæ incognitũ, qui in aucupatione sua seu venatione, instante discrimine tẽporis p̃diderat exercitũ suũ: & cũ nollet obedire rustico in lotiõe manuũ, vel secundũ aliquos, cũ rex vellet se preferre illi in mẽsa dedit illi alapã, dicẽs: ꝙ quilibet est Rex in domo sua. Quasi dño domus sit obediẽdũ in domo sua p̃cipiẽti. ferẽt ẽt ꝙ Rex ad palatiũ suũ reductus fecit rusticũ inuitari: vt sic ipsum nolẽtem obedire faceret verberari. sed rusticus sapiens in oĩbus Regi obediuit lauãdo manus, & cõsimilia faciẽdo & sic Rex remãsit frustratus intẽtiõe sua: & dicit ꝙ multa bona illi cõtulit. ¶ In ea. gl. ibi: *est aũt Imperator super oẽs Reges*. no. gl. vsq̃ ad finẽ. Ex qua collige magnã Imperatoris ptãtẽ: oẽs em̃ põtẽtiæ regũ fluxerũt ab ĩperio, tanquã riualis à flumine: & de hoc vide pleni⁹ p̃ Bal. in. c. q̃s dicat dux. col. x. Vide ẽt gl. no. in. c. Adrian⁹. lxiij. di. q̃ dicit ꝙ Reges Hispaniæ nõ recognoscũt Imperatorẽ: quia de faucibus infideliũ eruerũt illa regna. De rege Frãciæ & istis cõsimilib⁹: vide quod dixi post gl. & Inn. in. c. p̃ venerabilẽ. q̃ fil. sint leg. Et inquãtũ hæc glo. subijcit, ꝙ oĩa sunt in ptãte Imperatoris: intellige quo ad iurisdictionẽ: nõ aũt quo ad dominiũ. Quia dñiũ de iuregẽ. est apud priuatas p̃sonas. in. d. l. iusgẽtiũ. &. in. l. ex hoc iure. ff. de iust. & iur. Nec põt Imperator sine cã priuare quẽ dñio suo: vt no. Inn. in. c. q̃ in ecclesiarũ. de cõs. & Bar. in. l. fi. C. si cõtra ius vel vtili. pub. & Cy. in. l. p̃scriptiõe. C. eo. ti. & vide ad materiã, quod not. Bar. in præ. ffor. & in. l. j. in fi. de rei vẽ. ¶ In gl. in ver. *sacrilegiũ*. ibi: *nã & sacrilegi familia repellitur à sacramẽtis*. Intellige prout loquit: qñ. s. ipsa familia est sacrilega: locus dicendũ est in familia alicuius sacrilegi. Nã dũmodò abstineat à sacrilegio, nõ reperitur iure cautũ, ꝙ debeat repelli à sacramẽtis ecclesiæ.

Nã. c. miror. allegatũ in gl. nõ loqtur de sacra- a
mẽtis, sed de obligationibus: vt in odiũ dñi & detestationẽ criminis, nõ admittat familia sacrilegi ad obligatiões. ¶ In gl. in ver. *fauore*. ibi b
tũc demum. No. ex hac gl. vbi electores imperij discordãt in pari numero, nec fit accessus: ita ꝙ posit maior pars haberi, põt papa eligere vnum ex illis, ꝓut sibi libuerit. Sicut cõtingit in patronis discordantibus dispari numero. in
20 c. quod aũt j̃. de iurepa. ¶ † Secundò sentit gl. ꝙ si electores imperij oẽs eligũt scienter indignũ, ptãs ꝓnidẽdi deuoluit ad papã qd̃ tñ hic apertè nõ probat. Puto tñ dictũ in se verũ: qa ex quo istam ptãtẽ habuerũt à papa, debet ad ipsum redire ptãs, si ea abutunt. arg. in. c. gratũ §. de postu. præla. & facit tex. hic in ar. in versi. nos vtiq̃. ¶ In gl. in ver. *aduocato carebit*. ibi: *nõ potest esse patronus*. Gl. loquit nimis obscurè & rectius dixisset secũdũ Inn. & Phi. ꝙ aduocat⁹ ecclesiæ non est patronus: sed est quasi parens seu protector. q. d. licet Imperator sit aduocatus ecclesiæ: nõ tñ patronus. & dicitur aduocatus. i. defensor. iõ tex. dicit aduocato & defensore carebit. &c. ¶ In gl. ĩ ver. *lotharius* in fi. solue hoc cõtrariũ vt no. in. c. de q̃bus. xx. dis. vbi gl. dat tres solutiones. & vide quod legi. & no.
21 in. c. in causis j̃. de re iud. † ¶ In gl. in ver. *publica*. ibi: *debet esse publica*. Nõ referas gl. ad tex. qa esset falsa. nã electio facta de excõicato, est nulla quantũcunq̃ ille sit occultè excõicatus: vt in c. cũ dilectus. de consue. & in. c. cũ inter. §. e. no. Inn. in. d. c. cũ dilectus. & Ioã. An. in. c. j. de rescri. lib. vj. Et vide qd̃ dixi plenè in. c. veritatis de do. & cõtu. vbi tetigi, nunquid valeãt gesta
22 ab ipso excõmunicato tolerato. ¶ † In glo. in ver. *postulauit*. in fi. no. gl. q̃ solet quotidiè allegari, ꝙ petẽs absolutionẽ, tacitè fatet se excõicatũ. [d] & idẽ videt tenere Host. hîc: & in. c. ij j̃. de ordin. cog. Sed Inn. hîc & in præalle. c. ij. tenet cõtrariũ, dicẽs ꝙ licet fateat se habere læsam conscientiã: nõ tñ fatet per hoc se excõicatũ. Videtur tenere Arch. in. c. pia. de exce. li. vj. & colla. hîc. & facit quod no. Io. An. in. c. exhibita. de homi. & tenet Spec. in ti. de ꝓba. §. videndum. ver. sed nunqd. vbi ad istum text. rñdet, ꝙ hic denotatur tẽpus, in quo recognouit se excõicatũ, nõ aũt denotatur cã. Quasi dicat, ꝙ iste per nuntiũ recognouit se excõicatũ eo tẽpore, quo petijt absolutionẽ p̃ nuntiũ. Bart. tñ in. l. decẽ. ff. de ver. obli. tenet op. huius gl. Sed contrariã partẽ puto veriorẽ: qa solet peti ad cautelã, & bonarũ mentiũ est timere culpã: vt in. c. ij. de
23 obse. ieiu. & vide qd̃ dixi in. c. ij. p̃alleg. ¶ † Et no. ex p̃dictis innecto tex. ꝙ per nuntiũ põt q̃s absolui. quidã contrariũ per id, quod le. & no. in. c. cũ desideres. &. c. â nobis. de sen. exc. Abbas dicit, ꝙ dicit, q̃s nõ debeat absolui per nuntium, si tamẽ absoluit, tenet absolutio [e]. & no. e
hoc dictũ: quia satis placet. Et dic, ꝙ iste tex. nõ ꝓbat, ꝙ iste fuerit absolut⁹ p̃ nũtium: sed petebat absolutionẽ p̃ nũtiũ. An aũt p̃ literas quis possit absolui: vide bonũ tex. iũcta gl. ij. q. v. c.
24 quãto. ¶ † In gl. in ver. *illicitum*. ibi: *sed illa lex loquitur in hæreditaria &c.* Ex his, quæ hîc allef
gantur in glo. istud iuramentũ reddebatur [f] dubiũ. Nam quatenus erat de futura successione, quia iurauerat obedire nepoti suo vt Regi & Imperatori futuro, viuente adhuc Imratore, videbatur iuramentum illicitum, vt

¶ A Papa. Adde eundẽ cõsi. lxxxiiij.

b ¶ Est à Deo. Ad de latè Old. cõsi. lxix. & melius in ꝓpositio. cõsi. clxxx. in. iij. col. circa mediũ.

c ¶ Fatetur. Adde Ro. consi. cclxv. ¶ Adde Bar. in. l. j. in fi. princ. ff. de no. oper. nũ. & ibi ꝑ Mode. quos vide ẽt post Bart. in d. l. decẽ. & ꝑ istã opi. quã tenet hîc iste, redditur dubiũ illud, qd̃ no. voluit Bal. in. l. ij. C. de iur. anu. au. vbi dixit, ꝙ ꝓ instrumentũ legitimationis probat quẽ illegitimè natũ qa disp̃satio p̃ supponit veritatẽ in cõtrariũ quod reputat no. dignũ & istu dictũ seqt Pau. de ca. in. d. l. decem. vbi vide. Aen. de Fal.

ZACHARIAS.

¶ Tu dic melius, ꝙ q̃s per petionẽ absolutionis non videtur fateri seẽ excõicatũ. sed bñ conscientiã suam læsam. Item not. Bal. in sua mar. in ver. absolutio. ver sic. vñ. & Spec. in ti. de proba. §. iij. ver. sed nunquid.

SEB. SAPIA.

d ¶ Se excõmunicatũ. Vide Fel. in c. Apostolicæ. in vlti. no. de excep. vide Cardi. in. c. p̃ pẽdimus. ad fi. de sen. exc. vbi dicit, ꝙ ꝓbata absolutione nõ infertur excõicatio: quia potuit fieri ad cautelã. vide Rom. in antiquis. de sen. excõ, deci. x.

ZACHARIAS.

e ¶ Tenet absolutio. Adde Bald. & Alexan. in. l. post mortẽ. §. fi. ff. de adop. & Rot. deci. ccccxxx. inci. si dicamus. in no. Anto. Fransc.

f ¶ Reddebatur:, Ad istã materiã an quis possit venire contra iu.

ramentũ per eũ præſtitũ abſq; periurio, nõ expectata relaxatione ſuperioris, etiã materia. l. fi. C. de pac. etiã ſi iuramẽtum videatur eſſe contra bonos mores. vide quæ habentur in. c. debitores. & in. c. cũ cõtingat. & in. c. quãto. de iureiu. & in. c. q̃uis. de pact. lib. vj. & per Bal. & do. & Legiſtas in. l. pactũ quod dotali. C. de colla. & per Io. An. de Imo. in ſuo. conſi. vbi examinat materiam pacti de futura ſucceſsione, de quo in. d. l. fi. C. de pac. Et mihi ſemper placuit ea opin. q̃ ob reuerentiã iuramenti præſtiti, ex quo etiam videtur eſſe obligatio q̃ſita Deo non debeat quis propria authoritate non expecta- a ta declaratione ſuperioris: nec poſſit contra venire abſq; timore periurij: quia cũ ſim⁹ in materia peccati & dubium ſit, an iuramentũ obliget, vel non obliget: an ſit ſeruandum, vel nõ ſeruãdum & an illi ſine periurio poſſint cõueniri, ſeu ſit expectanda ſuperioris authoritas: quia in dubijs ſemp tutior pars eſt eligenda: vt in c. iuuenis. de ſpõ. & in c. ad audientiam. de homi. & in. l. quoties. ff. de reb. du. & in. l. ea. in. §. j. ff. de re. iur. & in regula, inſpicimus. de reg. iur. in. vj. Et alibi dicitur, q̃ ratione dubij, melius eſt aliquid ſuperfluũ facere, q̃ nihil facere aut aliqd oimittere: vt ĩ. c. qeſcam⁹ xlij. di. & ĩ. c. corripiant. xxiiij. q. ij.

a ¶ Agitur. Adde Petr. de Anch. cõſi. ccccliij.

in. l. fi. C. de pac. Et not. iſtã gl. quia illa lex non facit mẽtionẽ de iuramẽto: ſed ſolũ dicit pactum nõ valere cõtra bonos mores. Sed Bar. l. ſtipulatio hoc mõ cõcepta. ff. de ver. oblig. & aliqui doc. in. d. l. fi. tenẽt & bñ, etiã iuramentũ non valere: vt in regula nõ obligatoriũ. de regu. iu. li. vj. Sed in cõtrariũ faciebat, q̃ volũtas Imperatoris viuentis interceſſerat in hoc, ſeu in obligatione: & pactũ valet de futura ſucceſſione cõſentiẽte eo, de cuius ſucceſsione agitur, [a] eo tamẽ p̃durãte in cõſenſu vſq; ad mortem: vt dicit tex. in. d. l. Sed ille cõſenſus Imperatoris nõ videbaꝰ hîc valere: qa nõ agebaꝰ hic de re ſua: cũ imperiũ deferatur ex electione, & nõ ex ſucceſsione: vt hîc. Meritò dicit hic Papa, q̃ in tali dubio nõ debuit iſte Dux venire propria authoritate cõtra illud iuramentũ: ſed debuit cõſulere Romanũ põtificẽ. Et ſic intellige & limita gl. ſeq. in princi. quã. no. in eo, quod facit tria mẽbra, q̃ aut iuramentum eſt oĩno licitũ: & tũc eſt obſeruandũ: vt j. de iureiu. p totũ. Aut eſt illicitũ: & hoc cõſtat: & tũc propria authoritate põt quis venire cõtra: vt xxij. q. iij. & quaſi per totũ. Aut dubitaꝰ, an ſit licitũ, vel ne. & recurrendũ eſt ad ſuperiorẽ: vt hîc. & idẽ voluit hîc Inn. qui tamẽ vltra dixit, q̃ ſi iuramentũ põt ſeruari ſine interitu ſalutis æternæ: licet ſit temerariũ & p̃nicioſum exẽplo: debet tamẽ ſuperior prius adiri. arg. c. cũ quidã. de iureiur. & hîc. Si autẽ eſt temerariũ, nõ autẽ exẽplo pernicioſum: & tũc debet ſeruari arg. c. debitores. de iureiurã. Et ſubijcit no. verbũ & menti tenẽdũ, q̃ nedũ in temerarijs iuramẽtis: ſed etiã in licitis, & honeſtis, poteſt qs venire cõtrà p̃pria authoritate inſtante neceſsitate, ſi ſuperior nõ põt adiri. xj. q. iij. c. anteceſſor. Ita putati ipſe imminẽte neceſsitate, vel magna vtilitate ſpirituali. Sed hoc vltimum non placet Hoſtienſ. quia propter vtilitatem, [c] non eſt periurium committendũ. Nõ enim debet admitti malũ propter bonũ, quod inde ſequitur: vt in. c. nõ magno. j. de cle. vel mo. Sed. d. Cardi. placet dictũ Inn. quia magna vtilitas comparatur neceſsitati: vt

b ¶ SEB. SAPIA. ¶ Propter vtilitatẽ. An & quãdo magna vtilitas æq paretur neceſsitati: vide per Felin. in. c. cùm ſuper. in princ. de teſt. cog. & eundem in. c. cùm acceſsiſſent. col. x. de conſtitu.

c ¶ Variæ opi. Adde vidẽdũ latè Ol. cõſ. clxxx. vbi multa alle. p & cõtra.

d ¶ Dependet Adde Oldr. conſi. xxij.

e ZACHARIAS. ¶ Coronationẽ adde quæ dixi. ſ. iſto. c. in apo. in verſi. ad imperium. in. vñ.

Anto. Fran. ¶ Ad iſtũ paſſum, an Imperator ante coronationẽ habeat plenitudinẽ ptãtis impialis: cũ non dicatur Impator, ſed Rex romanorũ: vide Bart. in extrauagan. ad reprimen. in ver. Reges. & gl. in. c. legimus. xciij. di. & per Alber. de Roſa. in. l. bñ à zenone. C. de quadri. præſcrip. & vide glo. in. c. indẽnitatibus. de elec. li. vj. & habetur per Io. And. in addi. Spec. in ti. de reſcrip. præſenta. §. fi. in verſi. itẽ, q̃ obtentũ. Et an Imperator ante cõronationem ſuã recipiat aliquem ſacrum ordinẽ, & quẽ, vide etiã Bald. in rub. j. C. & vide Ioan. And. in. c. ij. de præbẽ. lib. vj. vbi dicit, quòd ex noĩatione nullũ recipit ordinẽ. De quo etiã per Spec. in ti. de lega. §. nunc oſtẽdendũ. ver. xxxix. Et à quo proceſſerit imperiũ: vide Bal. in. l. j. C. de ſumma trini. & . Bartol. in. l. prima. ff. de requiren. reis. allegat. d. l. bene à zenone. & vide Bar. in dicta extrauagã. ad reprimendũ. in princi. vbi videtur velle, q̃ proceſſerit à Deo, & habetur per Iacob. Alua. cõciuẽ meum in ti. quis dicatur Dux, Marchio, vel Comes, in pri. & in titu. de pace iura. fir. in vſi. feu. & hodiè hoc videtur eſſe expeditum in extrauag. Bonifacij, quæ incipit, vnam ſanctam. & habetur in. c. cauſam. el. ñ. qui fil. ſint legi. & in. c. quoniã. x. diſtin. & vtrum omnes Reges de iure ſubſint imperio. vide gl. vij. qõ. j. c. in apibus. quæ dixit, quòd ſic. & gloſſ. in. c. Adrianus. lxiij. diſt. quæ dicit Regem Franciæ & Hiſpaniæ ſubeſſe Imperatori: & habetur per do. Cardi. in cle. Romani. de iureiuran. in. x. oppo. Et pro Imperatore eſt notabilis gloſ. cle. paſtoralis. in verbo & illud. de re iudi. quæ dicit, q̃ Imperator fundat intentionem ſuam in toto orbe de iure cõi: cũ dicatur eſſe dominus totius orbis: vt in. d. l. bñ à zenone. & ĩ. l. deprecatio. ff. ad leg. rhodiam de iac. & habetur per gl. in. c. cõuenior. xxiij. q. viij. & per Bal. in d. l. j. C. deſum. tri. Tamẽ, q̃ Rex frãciæ non ſubſit Imperatori, videtur tex. in. c. per venerabilem. qui filij ſint legi. & plura circa coronationẽ Imperatoris, ponit idẽ Alua. in præalle. c. j. qs dicaꝰ Dux Marc. vel comes. & adde gloſ. in. c. ius quiritum. j. diſt. q̃ dixit, q̃ qui nõ vult ſubeſſe imperio Romano, p̃dit ius ſuccedendi: & alibi dixit text. in. l. ij. C. de cri. ſacrile. quòd diſputare de eo, quod facit imperator, eſt ſacrilegium. & vide tex. in authẽ. vt omnes obe. iudi. prouinciarum. §. & hoc conſiderãtes. colũ. v. vbi dicitur, quòd Imperator habet vniuerſalem iuriſdictionem ab aſcendente vſq; ad deſcendentem ſolem, &

not. Innoc. in. c. cũm omnes. de conſti. Et mihi placet hoc dictum: quando imminet talis vtilitas, pro qua ſuperior ipſum veroſimiliter, ſi potuiſſet adiri, abſoluiſſet à iuramẽto. facit. l. tutor qui repertorium. ff. de adminiſt. tuto.
25 xvij. quæ. iij. c. nullus. ¶ † In gloſſ. fi. not. gloſ. iuncto text. q̃ iurans obedire Regi, vel alteri principi, intelligitur eo remanẽte in principatu. vnde iuramentum non ligat eo priuato.
26 ¶ † Extra gloſſ. quæritur, nunquid electus in Imperatorem poſsit illico adminiſtrare ante, quàm coronetur, vel approbetur. Solu. olim
c erant variæ opi. [c] ſed hodiè receptum eſt conſuetudine vt ſtatim adminiſtret. Et ſi plures ſunt electi in diſcordia, quilibet adminiſtrat,
d ſed validitas geſtorum depẽdet [d] à futuro euẽtu. de quo vide gloſſ. in cle. Romani. præalle. quæ circa iſtam materiam ponit plura notan
27 da. ¶ † Vltimò hic quæritur, nunquid poſsit contra coronandum excipi ad effectum diffe
e rendi coronationem [e] donec exceptiones fuerint examinatæ? Innoc. ſentit hic, q̃ ſic. nam ſicut poteſt examinare electum ante coronationem, vt hic, ita debet admitti exceptio, cum coronatio ſit quædam confirmatio, quã etiã pręcedit manus impoſitio, quia debet vngi & conſecrari, vt in litera, ergo debẽt prius admitti exceptiones probabiles, ſicut contra Epiſcopum conſecrandum: vt in. c. ſuper his. de accu. Et hæc opi. placet mihi, licet quidã dicant hoc iure non probari. Idem dic contra Abbatem benedicendum, vt not. doct. hîc. & probatur. j. de accu. in. c. meminimus.

SVMMARIVM.

1 *Abſentes ſunt vocãdi in electiõibus fiẽdis & ſunt vocandi per nuntium, vel literas, & non ſufficit ſonus campanæ, quando ſunt in prouincia. z.*
2 *Maior pars intelligitur numero & authoritate: & iſta copulatiuè requiruntur.*
4 *Extenſio de caſu ad caſum non debet fieri niſi militet omnimoda ratio.*
5 *Conſuetudo, an & quando valeat, vt omni caſu abſentes vocentur, vel non vocentur.*

ab vtroq; latere. ſ. meridiei & ſeptentrionis & in omnibus inſulis, quæ vſq; ad occeani receſſus extẽduntur: vt in auẽ. vt eccleſia Romana. in. §. quod igitur. Et an ſit dare aliquam ciuitatem liberam ab imperio. vide quæ habentur per Iacob. de Are. & doct. in. l. omnes pnpuli. ff. de iuſti. & iure. & iu lege, non dubito. & in. l. hoſtes. ff. de capti. & dixit Cyn. in. l. donationes, quas. C. de dona. inter vi. & vxo. & Bartol. in. l. quidam conſulebant. ff. de re iudi. quòd omnes, qui non recognoſcunt ſuperiorem, dicuntur habere poteſtatem imperialem. Et alibi dicitur quòd regnum Italicum & Germanicum dicitur eſſe Imperatoris propriè: vt in ca. fina. de prohibi. feu. alien. per Fede. in. §. firmiter. & in titu. de pace tenen. in princ. & in tit. hic finitur lex, deinde incipiunt conſuetudines regni. Et adde q̃ Imperatori nihil imponi poteſt: dummodò ſit catholicus: vt not. Barto. in lege, Barbarius. in ver. & iuxta. ff. de offic. præto. & Imperator poteſt nobilitare quem vult, & conferre honorem cui vult, & ei ſic facienti eſt obtẽperandum: vt in lege, ſacrilegij. & ibi Baldus not. C. de diuerſis reſcriptis. & vtrum Imperator poſsit reuocare donationem factam eccleſiæ not. gloſ. in authenti. quomodo opor. epiſ. in princip. & not. in. l. non ambigitur. ff. de legi. & not. Hoſtien. in ſumma de immu. eccle. in. §. quantum. & no. in. c. ego Ludouicus. lxiij. diſtin. & not. Io. an. in. d. cle. Romani. Et vtrum Imperator poſſet mihi offerre meum, habetur in. l. ij. in. §. ſi quis à principe. ff. ne qd in lo. publ. & in. l. fi. ff. de pig. act. & per Cy. in. l. reſcripta. in iij. quæſt. de preci. impe. offe. & p Bar. in. l. fin. C. ſi cõtra ius, vel vti. pub.

Cap.

CAP. XXXV.

CORAM. ¶ Absentes ad electionẽ de ꝓuicia sunt vocãdi & cõfirmat electio maioris & sanioris partis In.j.ponit decisa narratio. In secunda ꝓuisio, ibi: *si verò*. Et ponit casum, ꝙ celebratis duabus electionibus in discordia, papa cõmisit illas decidẽdas: prout de iure fuerit. & si cõtingeret de iure vtrãq; cassari, papa mãdauit electionẽ celebrari de nouo: prout habetur in litera. ¶ Not. primò ibi: *tituli sanctæ Prudentianæ*. ꝙ presbyter Cardinalis nuncupatur per titulũ suũ. Quid de episcopo & Diacono, dixi plenè in.c. ex gestis. de cler. non residẽ. ¶ † Not. ibi: *conuocatis*. ꝙ vbi aliqui ex electoribus sunt absentes, nõ sufficit cõgregare capitulũ per sonũ cãpanæ: sed debent absentes conuocari per nuntiũ, aut literas. Aliâs electio videt eis cõtemptis facta, & ipsis prosequẽtibus cõtemptũ venit irritanda: vt j. c. proxi. & .s. eo. c. qd' sicut. & in. c. cũ inter vniuersas. Si aũt oẽs essent præsentes, sufficit cõgregatio per sonũ cãpanæ, si hoc est de more in illo loco. sic intellige. c. in causis. s. eo. vbi tetigi. ¶ † No. ibi: *fratribus*. ꝙ oẽs clerici eiusdẽ collegij pñt dici fratres ꝓpter dilectionẽ, & charitatẽ q̃ magis debet affluere inter eos quã iter alios. de quo vide qd' no. in. c. ad mẽsam. xj. q. iij. ¶ † No. ibi: *maiori & saniori* [a] *parti*. ꝙ nõ sufficit aliquid esse gestũ à saniori parte vniuersitatis, nisi etiã illa pars sit maior in numero. Requirũtur ergo duo copulatiuè ad validitatem gestorũ. Idem videtur innuere tex. in. c. quia ꝓpter j. eo. & in. c. j. de his q̃ fiunt à ma. par. cap. ¶ † In gl. j. Ex hac gl. habes tres intellectus ad literam. Primus est, vt hîc ponat regula circa vocationẽ absentium: vt existẽtes in prouiucia sint oẽs vocãdi, secus si extra ꝓuinciã. & secũdũ hũc intellectũ, hęc Decr. determinat & declarat. c. qa ꝓpter j. eo. Vbi dicit, ꝙ omnes sunt vocandi ad electionem: qui commodè vocari possunt. & illi dicũtur commodè posse vocari, qui degunt in eadem prouincia. ¶ Secundus intellectus est, vt potius illud capitulũ. quia propter. determinet & restringat istud ca. quam econtrà, vt sic sit sensus, ꝙ existẽtes in ꝓuincia sunt vocãdi. s. si cõmodè vocari possunt: vt in. d. c. qa ꝓpter. Vnde nõ est curãdũ, an aliq electores sint in ꝓuincia vel extra. sed illud solũ debet inspici an cõmodè vocari possint. Nã possibile est, ꝙ qs est in alia ꝓuincia: tn vicinior erit ecclesiæ, de cuius electiõe agit, quã alius q erit absens in eadẽ ꝓuincia, fortè multũ lõga & lata. Et potius debet attẽdi mẽs legis, quã eius verba: vt in. c. intelligentia. & in. c. ꝓptereà. de verb. sign. & regula fin. de re. iur. lib. vj. ¶ Tertius intellectus quasi p̃cedẽti cõformis: ꝙ de iure nõ debet haberi consideratio ad ꝓuinciã: sed solũ vtrũ cõmodè possint absentes vocari. Et ad istũ tex. respõ. gl. ꝙ loquit secũdũ specialẽ consuetudinẽ illius loci. & sic valet cõsuetudo, vt oẽs de ꝓuincia vocẽt: licet de facili nõ possint oẽs cõmodè vocari. Et pro hoc vltimo intellectu optimè facit tex. in. c. in genesi. j. eo. in fi. vbi valebat cõsuetudo, vt oẽs de regno Frãciæ vocarent, cũ tn illud sit amplissimũ regnũ. ¶ Hîc sunt duo prĩcipaliter examinãda. primò quid dicẽdũ de iure cõi. Secũdò nunqd indifferenter in hac vocatione valeat consuetudo. ¶ Circa primũ mihi placet secũdus intellectus: vt illi debeãt vocari, qui cõmodè vocari possunt: per illud c. qa ꝓpter. nã hæc opi. sec. lect. est æqua & ecclesiæ vtilis. nã posset prouincia esse multũ lõga & lata, ita ꝙ sine magno ecclesiæ incõmodo nõ possent absentes expectari. [b] qn aũt dicantur cõmodè posse vocari? dic, ꝙ non põt dari certa regula: sed bonus iudex arbitrabitur secundum pericula imminẽtia & discrimina viarũ. Nã fortè si citò non fieret electio, immineret periculũ scismatis, seu intrusionis, vel abusus laicæ potestatis, vel quid simile: vel propter guerras imminẽtes, nõ põt fieri de facili vocatio. ꝓ hoc. c. de causis de offi. deleg. & l. j. ff. de iur. delibe. Et is ad quẽ spectat cõfirmatio electionis, erit idoneus iudex super hoc dubio: arg. in. c. fi. j. eo. ti. li. vj. Et ad istũ tex. dic ꝙ papæ fuit hoc visum, ꝙ oẽs ꝓuincię possunt cõmodè vocari: ideo mandauit oẽs illos cõuocãdos. nõ em posuit hîc papa regulam generalẽ: nec debet extẽdi iste tex. indifferenter ad alias ecclesias: cũ in alijs non concurrat eadẽ ratio; cũ aliæ prouinciæ possint esse latiores & breuiores. † Et ius nõ debet extendi de casu ad casum, nisi militet eadẽ & omnimoda ratio: vt in. c. trãslato. de consti. cũ ibi no. & in. l. nõ possunt. ff. de legi. & istum puto verum intellectũ huius capit. per hoc cessat quæstio, quã faciũt hic do. quærentes de qua prouincia intelligat iste tex. & dicũt, ꝙ de vsuali: idest secundũ qd' vsu & cõmuniter appellãtur prouinciæ: vt Tuscia, Lombardia, & similes. non autẽ debet intelligi secundũ quod habetur. vj. q. iij. c. scitote, vbi dicitur, ꝙ illa est prouincia, [d] quæ habet vnum Regẽ & vnũ Metropolitanũ. nam multæ hodie appellantur prouinciæ vsu, quæ non habent Episcopos. Sed vt dixi, ista difficultas cessat, tenendo intellectum præmissum. nam hîc papa retulit se ad istam prouinciam certã: nec dedit regulã quo ad alias ꝓuicias. ¶ † Quo ad secundam quæstionem dixerunt quidam, ꝙ consuetudo valeat, secundũ quam remoto loco absentes sunt vocandi, respectu distãtiæ vocationis. Sed nõ valet vt absentes nullo modo vocẽtur. Sed hoc dictum nõ placet hîc Io. An. arg. in. c. cũ in ecclesijs. de p̃ben. lib. vj. vbi text. approbat cõsuetudinẽ, vt absentes nullo modo vocentur. Et quãquã ille tex. non loquatur in electionibus prælatorũ: sed in collationibus præbendarũ & canonicatuũ: tn eadẽ ratio est in electionibus prælatorũ. nam de iure absentes debent vocari in receptiõibus canonicorũ sicut in electio. p̃latorũ, vt ibi. Sicut ergo valet consuetudo in illo casu: ita debet valere in casu nostro. Prætereà videmus, ꝙ consuetudo põt in totũ deferre alicui ius eligẽdi & priuare veros electores: vt in. c. cum dilectus. de cõsue. & in. c. cum ecclesia Sutrina. de cã poss. & proprietatis. Ita & fortius debet esse potens ad restringendum ius eligendi, competẽs respectu vocatiõis fiẽdæ. Et hanc partẽ tenet gl. in. d. c. cũ in ecclesijs. quã not. & fuit de mente huius gl. Facit in simili quod leg. & no. in. c. iij. de consue. lib. vj. nã hęc cõsuetudo põt esse eccl. vtilis ꝓpter faciliorẽ expeditionẽ: sicut valet cõsuetudo cõtra ius cõe: vt Eps nõ teneat requirere canonicorũ cõsiliũ: vt in. d. c. iij. Aut habet cõsuetudo vt absentes omnino vocent ad electionẽ. & puto illã valere: dũmodo nimiũ nõ tẽdat ad dãnũ ecclesiæ. nã si haberet, vt etiã cũ incõmoditate deberent absentes vocari, nõ putarẽ illã consuetudinẽ valere: qa nõ valet cõsuetudo ecclesijs grauosa vel saltẽ est tollenda: vt in c. j. de cõsuetu. Secº si haberet, vt cũ praua incõmoditate deberẽt vocari. quo casu intellige rẽ istã gl. & tex. in. d. c. in genesi. in fi. vt sic parua incõmoditas tolleret rõne cõsuetudinis, ꝓpter authoritatẽ ipsius cosuetudinis: vt. s. decõ suet. c. fi. Et hac etiã rõne puto valere cõsuetudinẽ, vt in oĩbus actibus debeãt vocari absentes: maximè in alienatione rei ecclesiasticæ. nã de iure absentes non sunt vocãdi in alienatiõe: vt est tex. sing. in auth. hoc ius porrectũ. C. de sacrosanc. eccl. canonizata. xij. q. ij. in. * c. ea eĩ *. §. hoc ius. & ibi gl. q̃ hoc tenet. Et vide p gl. ĩ. d. c. cũ in ecclesijs. & gl. in. c. fi. j. de maio. & obe. in verbo, præsentium. & ad materiã vide qd' dixi. c. cum omnes. de constitu.

ZACHARIAS.

a ¶ Maiori & saniori. Adde ad hoc Ia. rebu. in. d. l. nominationũ. in. ij. & in addi. & ibi quibus rebus maior pars sufficiat. & qualiter capiat illa maior pars. C. de decurioni. li. x. Anto. Francis. ¶ Quæ dicat maior pars, in quib⁹ casibus, & qũo cõsideretur maior pars, an respectu numeri, an alio respectu vide quæ habentur per Bartolus. & Doct. in l. maiorẽ. ff. de pa. & in. l. quod maior. ff. ad muni.

b ¶ Expectari. adde Old. consil. cclix. ij. libro.

ZACHARIAS.

¶ Adde Alexã. cõsil. ccxviij. in fine. lib. ij. Et dũ alleg. in apostil. Ol. consi. cclix. dic ꝙ voluit dixisse consiliũ. cclvij. & eũdem cons. cliij. Federi. de Sen. cons. lxxxviij. in fine. Et his adde, qd' no. in apo. ad istũ in. c. cũ dilecti. in apost. in ver. fine magno p̃iudicionu. vj. s. eo. titu.

SEB. SAPIA.

c ¶ Vocari. Vide Firmi. in tractatu de Episco. li. j. in ij. pte qõ. vij. vbi dicit, ꝙ absentes etiã extra prouinciã sunt citandi, si commodè citari possunt.

SEB. SAPIA.

d ¶ Prouincia. vide Bar. in extrauagã q sint rebelles. in versi. lombardiæ. Car. Flo. in cle. dudũ ver. extra ciuitates. in. j. q. de sepul. vbi ponit, vnde dicatur prouincia, & quot modis dicat prouintia. ponit Ioannes de Imol. in. c. peco. vj. de testibus. vide remissiuè p Felin. in. c. Rodulphus. col. xiij. ver. cæterum. s. de re scrip.

SVMMARIVM.

1 *Contemptus vnius facit, quòd cassetur electio ab omnibus facta: non tamen est ipso iure nulla. 4. 8.*

2 *Egrotus licet non possit euadere: tamen non debet de eius dignitate, vel bonis aliquid fieri ante, quã actualiter moriatur & sepeliatur. 11. 12.*

3 *Absens causa studiorum, debet vocari ad actus celebrandos à capitulo.*

5 *Electio alicuius caſſata propter contemptum, poteſt iterum fieri de illomet & ab eiſdem.*
9 *Contẽptus vnius plus operatur, quàm contradictio plurium.*
7 *Collatio minus legitima, nõ arctat citatum.* 14.
10 *Abſentes, in quibus caſibus ſunt vocandi.*
Conſilium debet adunari cum ſolennitate: aliâs nihil ageret.
11 *Actus factus, an ruat, ſi de honeſtate nõ erat fiẽdus.*
13 *Electio quæſita per ambitionem, an retractetur.*

CAP. XXXVI.

1 BOnæ meõriæ. † Caſſat electio ptis maioris cõtẽpta minori pte ẽt ſi eſt vn⁹ ſolus. Nõ tñ ius eligẽdi deuoluit ad minorẽ. h. d. ſecũdũ vnũ intellectũ cõmunẽ. In. j. ponit deciſa facti narratio. In. ij. diffinitio, ibi: *conſtituto.* in qua duo facit. primò caſſat electionẽ ſecũdãexprimẽs quare. & põit antipophorã. Secũdò caſſat primã, ibi: *electionẽ autẽ.* ¶ Caſus literalis. Epõ Cremonẽ. ĩextremis agãte, cũ deſperaret de vita ipſius: capitulũ ipſius eccleſiæ citauit quendã canonicũ ſuũ in ciuitate Regia in ſtudio cõmorãtẽ: vt ad certũ terminũ veniret ꝓ electiõe futuri paſtoris: dicto canonico nõ veniẽte ad terminũ ſibi datũ, & epõ elapſo termino viã vniuerſæ carnis ingreſſo, ante quã corpus ipſius traderet ſepulturæ abſente ꝓdicto canonico, capitulũ cõtulit ptãtẽ eligendi qbuſdã canonicis eccleſiæ ſuæ: & poſt mortẽ epiſcopi & ante ſepulturam ipſius cœperunt tractare de electiõe paſtoris. Et quidã ex illis & maior pars cõuenerũt in Archipresbyterũ ipſius eccleſię: alij in Archidiaconũ ſuum. Eo verò ſepulto minor pars conſenſit ꝓmaiori: & ſic dict⁹ Archipresbyter poſt ſepultur ã ab oĩbus eſt electus. cui electioni dicti Archipresbiteri Archidiaconus & capitulum conſenſerũt, poſtmodũ verò ſuperuenit dictus canonicus [a] aſſerens ſe fuiſſe contemptum, propter quod electio non valebat: credens ad ſe poteſtatẽ deuolutã eligẽdi, prædictum Archidiaconũ elegit. ꝓpter electiones dictus canonicus pro ſe & quibuſdã alijs ad ſedem apoſtolicam acceſsit. Papa verò de meritis iſtorũ cognito, electionẽ Archidiaconi celebratã poſt electionẽ archipresbyteri nõ caſſatã, caſſauit: quia non debuit ad ſecundã procedere ante caſſationẽ prioris in pœnã, interdicens dicto canonico vocẽ cõtradictionis in primo cõſenſu capitulo perdurante, & electionem Archipresbyteri iuſtitia exigẽte caſſauit: tum, quia corpore dicti Epiſcopi nondum tradito ſepulturæ habuerunt de ipſa electiõe tractatum contra canonicas ſanctiones. tum, qa canonicus contemptus fuit, licet vnus ſolus fuerit: quia in talibus plus nocet vnius contẽptus, quàm multorum contradictio in præſenti. Nec valet prædicta citatio: quia cũ mortem Epiſcopi præuenerit, non potuit arctare citatum. Bern. ¶ † No. primò, quòd licet deſperetur de conualeſcentia Prælati ęgrotantis, non tamen per hoc poteſt haberi tractatus ſeu ordinatio ſuper futuri pontificis electione. Debet enim expectari mors omnino: quia ante mortem [b] Prælati, nec eccleſia vacat, nec ius eligendi ſeu ordinandi competit canonicis: vt hîc, & in. c. obeũtibus. lxiij. diſt. ¶ † No. ſecundò ꝙ canonicus etiã abſens cã ſtudiorũ debet citari, ſeu moneri, vt veniat ad electionẽ futuri põtificis: dũmodo ſit in loco. vñ poſsit congruè vocari: iuxta ea, quæ dixi. ſ. c. proxi. aliâs electio facta illo cõtẽpto, venit irritãda, eo ꝓſequẽte cõtẽptũ. ¶ No. tertiô ꝙ capitulũ põt citare abſentes canonicos ad electionẽ fiendã. An in capit. debeant eſſe duæ partes, an ſufficiat maior pars ad validitatem citatiõis & termini præfixionis: vide quod dixi in. c. cũ nobis. ſ. eo. ¶ No. quartò ibi: *H. pro ſua.* ꝙ non ſolũ electus põt proſequi in iudicio electionẽ ſuã, ſed electores cõcordat. c. cũ dilectus. ſ. de conſue. & c. ij. de in inte. reſti. vide quod no. Inn. in. c. dilectus. ij. de
4 præb. ¶ † No. quintò ibi: *nec caſſatam.* ꝙ electio facta per capitulũ aliquibus ex canonicis cõtemptis, ſeu non legitimè vocatis: nõ eſt
a ipſo iure nulla [a], ſed venit potius irritãda. Quod intellige, qñ in capit. ſaltẽ adfuerunt duę partes canonicorũ vocandorũ. Nã ſi nõ adfuerunt duæ partes, non valet quicqd fit, vel in capitulo, vel vniuerſitate, ex quo minor pars eſt comtempta: ſeu non legitimè vocata. Ad hoc. l. nulli. &. l. planè. & qd' in eis no. ff. qd' cuiuſq; vniuerſitatis, ſunt àprincipio apud duas partes: dum vniuerſitas eſt in cõgregando. licet in diffiniendo valeat, quicquid facit maior pars illarũ duarũ partiũ. & ita intellige. l. qd' maior pars. ad municipa. & in. c.
5 j. de his, quæ fi. à maio. par. capi. ¶ † No. ſextò ibi: in primo conſenſu capitulo permanente. ꝙ eligentes aliquo canonico contempto, non per hoc debent priuari poteſtate eligendi: imò caſſata electione propter contẽptum, poteſt capitulum procedere ad aliam electionem: & eundẽ quẽ prius elegerant de nouo aſſumere quia cũ electio nõ ſit caſſata propter delictũ electi, põt iterũ eligi: vt in c. ſuper eo. ſ. eo. ¶ No. ibi. *nondum traditũ ſepulturæ.* ꝙ ſaltem de honeſtate non debet fieri electio futuri prælati ante, quàm corpus ſit traditũ ſepultnrę. An aũt ſit nulla ante ſepulturã attentata, dicam
6 ſtatim cũ gl. ¶ † Item not. & tene menti tex. in ver. cum plus. quòd magis obſtat contẽptus vnius, quã multorũ contradictio in præſenti. Et eſt ratio, quia contemptus vnius duntaxat præbet facultatem retractandi electionẽ: vt hic, & in. c. venerabilẽ. ſ. eo. ſecus in contradictione aliquorum præſentiũ: quia talis contradictio non obeſt vltra electionẽ maioris & ſanioris ptis: vt in. c. quia ꝓpterĩ.
7 eo. ¶ † No. vltimò ex fi. quòd citatio temeraria, ſeu non legitimè facta, non arctat citatum ad comparendum. vnde paria ſunt quem
b non fuiſſe citatũ, aut minus legitimè [b] fuiſſe citatũ. Sed cõtra hoc & cõtra tex. opponit. nã paria ſuut ꝙ aliquid fiat tempore habili, vel tẽpore inhabili: dũmodo effectus cõferatur ad tẽpus inhabile: vt in. c. de vxore. & qd' ibi noĩ. de ſepul. Sed effectus iſtius citationis factæ iſto canonico abſente fuit collatus in tẽpus habile: ergo non debebat corruere ex eo, qa fuerat facta prælato nondũ mortuo. Sol. dupliciter. primo mõ poſſet dici, ꝙ hæc citatio & eius effectus fuerunt in tẽpore inhabili. nã citatio fuit emiſſa nondũ Epiſcopo mortuo, & præfixus terminus ad vigiliam pẽtecoſtes: & ſic ad tẽpus quo poſsibile erat iſtũ ꝑlatum adhuc viuere. nõ em̃ citarũt vt cõpareret poſt mortẽ prælati. Vel ſecundò dico & melius, ꝙ præſuppoſito, ꝙ etiam citaſſent, vt cõpareret poſt mortẽ prælati: ex quo tamen fuit facta in vita prælati, non habuit arctare citatũ vt compareret poſt mortem. Ratio, quia omnis tractatus eſt inhibitus: vt hîc, &. lxxix. diſtinc. c. nullus. Vnde prohibet iſte tractatus non ſolũ habito reſpectu ad effectũ ipſius, ſed etiã ad ipſum
c initium cũ nullũ ius [c] competat capitulo in electione ante mortẽ prælati. Et pro hoc bo. tex. in ſimili in. c. fi. de ſepul. lib. vj. vbi religioſus non põt ſibi eligere ſepulturam, licet effectus iſtius electionis conferatur poſt mortẽ. & ſic ad tempus in quo eſt exemptus ab obedientia Abbatis. Et hoc ideo quia etiã principiũ prohibetur: quia cùm non habeat volũtatẽ. xij. q. j. c. non dicatis. nõ potuit illã exprimere, cum viueret. Ad idẽ bo. tex. in. l. ſi minor. ff. de ſeru. expor. Quinimò plus dicit hic Boa. ꝙ etiam ſi citatio fuiſſet facta poſt mortem prælati, ex quo tamen fuit emiſſa ante mortem non
d valet. quod mihi ſatis placet. [d] Quia in citatione plurimum conſideratur initium. illa enim eſt propriè citatio, quæ emanat â iudice, ſeu decretum de citãdo. factum verò nuntij eſt executio: iuxta no. per Ioan. mo. & Io. an. in. c. Romana. §. cõtrahentes. de foro
8 competen. lib. vj. & tetigi in. c. fi. de ferijs. ¶ † In gl. j. hæc gl. intricatè

a ¶ Non eſt ipſo iure nulla Adde car. Mãda. in trac. ſuo de electio. in prima parte. c. xxxij. & in gl. in ver. vitioſam. Fede. de Se. conſi. ccxxvij. & conſi. cxiiij. & Old. cõſi. lxx. & nouiſsimè per Feli. in. c. cum Bertoldus. colũ. iiij. ver. limita. vt. j. de re iudi.

b ¶ Legitimè. Adde quod Ro. cõſi. ccccx. dicit, ꝙ illegitima citatio, q̃ puenit in notitiã citati, ita arctat, ſicut legitima. per clementi. cauſam de electi.

SEB. SAPIA.

c ¶ Nullum ius. Ex his colligitur quo modo procedat prædicta regula, qpparia ſunt aliqd facere tẽpore habili, vel inhabili, & conferre in tẽp⁹ habile. de quo vide etiã Bar. in. l. alia. §. elegãter. ff. ſoluto matri. vbi limitat non procedere, quando tẽpore quo fit act⁹, reqritur illa qualitas. Aliam limitationem tradit. d. Iaſ. in. l. fi. col. iij. C. de pact. vide ad hanc regulã Ale. in. l. Gallus. §. inſtituens. ſ. de libe. & poſthu. & in. l. inter ſtipulãtem. §. ſacram. colũ. ij. ff. de verb. obliga.

d ¶ Initium. Adde quòd hæc ratio non videtur bona generaliter: quia valet citationis cõmiſsio facta per iudicem die feriata pro die non feriata: vt latè conſuluit Fed. cõſ. ccxl iij. licet aliter voluerit Paul. de ca. conſi. xxv. tamen quo ad dictabona eſt quia conſiderauit initium reſpectu poteſtatis capituli ante mortem Prælati. & ꝑ predictis facit qd' voſuit Cal. conſil. j. de elect.

2 ꝓ

catè ꝓcedit:& in effectu proſequitur duas quæſtiones.prima, nũ quid electio facta per capitulũ contẽptis aliqbus ſit nulla,vel annul
a landa.[a] Et in hac quæſtione licet primò alleget,ꝙ ſit nulla,tñ poſteà concludit veritatem:ꝙ non eſt nulla licet ſit irritanda contemptis proſequentibus iniuriam ſuam:vt hic & in.c.quod ſicut.s̃.eo.
9 vbi melius probat.¶ † Secunda quæſtio eſt nũquid caſſata electione propter contẽptũ aliquorũ,debeant priuari iſti contemptores poteſtate eligẽdi ꝓ prima vice:vt ſic iſta poteſtas applicetur alijs contemptis dũtaxat. Et in hac quæſtione gl.prius ſentis, quòd ſic. Et pro hac parte facit iſte tex.in eo,ꝙ papa reprehendit iſtum canonicũ,ꝙ prius debuit expectare iudiciũ papæ,quã procedere ad ſecundã electionẽ.Et ſic innuitur ꝙ poſt ſententiã papæ potuiſſet ſolus eligere.ſed gl.in ver. *& quod dixi.* cautè corrigit,ꝙ prius dixerat:& fuit illa aditio vſq; ad fi.Quia concludit,quòd ratione cõtẽptus ſolũ debet in pœnam retractari ipſa electio:nõ aũt debent electores priuari poteſtate eligendi.Quia cũ iſta pœna priuationis non ſit hoc caſu à iure ſtatuta,non eſt imponẽda per aliũ, quã per eũ,qui habet plenitudinẽ poteſtatis.ſ.per principem.& ita põt intelligi iſte tex.Et.hæc opi.communiter tenetur per doc.& optimè facit iſte tex.in ver.in primò conſenſu &c.Nec obſt.ſi dicatur,ꝙ ſi eligentes contra formã debent priuari poteſtate eligendi:vt in .c. quia propter j̃.eo.ergo fortius eligentes aliquo contempto:cũ tũc delinquant contra proximũ.præterea.c.quia propter j̃.eo dãs formam electioni,diſponit:vt abſentes vocentur. ergo electio facta abſentibus non vocatis,eſt attentata cõtra formã:& per cõſequẽs deberent electores priuari pro prima vice poteſtate eligendi:vtin dicto.c.quia propter.Sol.licet eligentes contra formã ſint priuãdi:tamen nõ ſequitur,ꝙ eligentes aliquo contempto,ſint etiã priuãdi:quia vt dicit Io.And.& bene.& ſatis fuit de mente glo.huius
b in addi.Cùm illa pœna priuationis non ſit ſtatuta [b] in caſu noſtro non debet pœna.c.quia ꝓpter.ad iſtũ caſum extendi:qa pœnæ nõ ſunt extẽdẽdę.de pœni.di.j.c.pœnę.Et vide bo.gl.in.c.fi.de iu.pa. ſatis ergo eſt quòd ratione contemptus in pœnam retractetur electio & iſta pœna eſt in iure ſtatuta, & alia non ſufficit, quòd iſta pœna imponatur.Nam odia debent reſtringi,& non ampliari vt in regula odia.de reg.iur.lib.vj.¶ Ad ſecũdũ cõtrariũ dicendũ ꝙ vocatio abſentium non eſt de forma ſubſtantiali,ſed eſt de iuſtitia.Nã ſi eſſet de forma ſubſtantiali electio facta aliquo contẽpto eſſet nulla:vt in.d.c. ꝓpter.& tñ i caſu noſtro nõ eſt nulla vt hic.& in.c.quod ſicut.s̃.eo.& in.c.eccleſia.el.ij.j̃.eo.Et ad iſtũ tex. vltra p̃cedentẽ rñſiõe põt reſpõderi:vt ſenſit hic Abbas,ꝙ potuiſſet iſte ꝓcedere ad ſecũdã prima caſſata,nõ tñ ſolus ſed vna cũ alijs.¶ Cõclude ergo,vt habeat totã materiã gl.magnæ clarã,tres caſus.Qñ ꝙ electio fit p maiorẽ partẽ de indigno ſcienter & tunc electio eſt nulla & ptãs eligendi ipſo facto deuoluit ad minorẽ partẽ,quæ nõ deliquit:vt in.c.bonæ.s̃.eo.& in.c.cõgregato j̃.e.cũ ſi.¶ Quãdoꝙ ſecunda electio facta per capitulũ,eſt cõtra formã ſubſtãtialẽ: de qua in.c. quia propter & tũc electio eſt ipſo iure nulla:ſed electores nõ ſunt priuati poteſtate eligendi,ſed debent priuari per ſentẽtiã:& poteſtas applicatur alijs,qui nõ deliquerũt cõtra formã:debet tñ expectari ſententa priuationis, de quo vide quod no.Inn. & Cal.in.d.c.quia ꝓpter.vbi dicã.¶ Tertius caſus,quando electio fit per capitulum de idoneo,& ſecundũ formam : ſed aliquis de capitulo fuit contemptus,ſeu non legitimè vocatus.Et hoc caſu electio tenet: vnde poteſt ratificari poſt contemptum :nam non
f poteſt renuntiare facultati proſequendi iniuriam ſibi illatam: vt in dicto.capitulo.quòd ſicut. *Sed* ſi vult proſequi cõtemptum retractabitur electio per ſententiam:vt hîc:& in.d.c.eccleſia Qua caſſata debent omnes ſimul conuenire ad electionem nouiter fiendam:quia vt prædixi nõ habet hoc caſu locum pœna priuationis niſi papa ex plenitudine poteſtatis vellet hanc pœnam infligere:vt d ſ.dictum eſt. & per hoc habetur clarè intellectus iſtius tex.& glo. ¶ *Sed* quæro nunquid in alijs actibus citra electionem,habeat locum iſta proſecutio contemptus:vt retractetur actus geſtus per vniuerſitatem ad petionem contempti.*Sol.*credo,quod in omnibus actibus,in quibus abſentes debent vocari ſi aliquid contemnũtur,ſeu legitimè non vocẽtur,debet actus retractari ad petitionũ contempti:ex quo non legitimè geſtus eſt ar.hic.& in regula,quæ contra ius.de re.iu.libro. vj.facit quod nota.Barto.in.l.omnes po f

a ¶ Annullanda.Adde,vt per Old.conſi. xxiiij.

b ¶ Statuta.Cõſidera ꝙ pro iſto dicto facit illud, ꝙ ſingr voluit Ioã.an.i.c. diſpẽdia.de reſcrip.in.vj.vbi dicit diſpoſitionẽ pœnalem extẽdendã propter ſimilitudinẽ rationis.nõ tñ pœnã in eo iſertã.de quo tñ cogita,p ea,q̃ ponit iſte.s̃.i proœ.in nu.xv.verſ.ſed circunſcripta.&c. Aenæas Falco.

ZACHARIAS.

puli.ff.de iuſti.& iu.& ſenſit gl.in.c.cũ oẽs. de
10 conſti.& in.c.j.de his,quæ fi.à ma. par.ea.† Et qui ſunt actus,in quibus abſentes ſunt vocandi:vide gl.in.c.ij.de teſti.lib.vj,dixi plenius in d.c.j.de his,quæ ſi.a ma.par.capi.& dic,vt ibi. ¶ In actibus verò,in quibus abſentes neceſſariò non ſunt vocãdi:ſi vniuerſitas nõ fuit legi
c timè cõgregata:[c]puta,quia nõ ad ſonum campanæ:vt moris eſt:ſed cõuenerunt fortè duæ partes:& proceſſerunt aliquibus de vniuerſitate non intereſſentibus,nec vocatis. Tũc etiã
d puto,ꝙ actus deberet retractari [d] ad petionẽ contẽptorũ.ar.in.c.cauſis.s̃.eo.& in.l.fi.C. de p̃di.decu.ſine decre.non alie.libr.x.facit dicta
11 regula,q̃ contra ius.¶ † In gl.ij.in fi.No.ſingulariter iſtã gl.& non tradas eam obliuiõi,ꝙ ad validitatẽ electis neceſſariò non req̃rit.ꝙ p̃ce
e dat ſepultura p̃lati.[e]vnde cadauere adhuc ſup terrã manente,põt ꝓcedi ad electionẽ futuri pontificis.in hoc tamen fuerũt diuerſitates inter doc.Nã Hoſt.Vincẽ.& quida alij tenuerũt cõtra iſtã gl.dicẽtes,ꝙ illud quod dicit Pa.hîc fuit ſtatutũ in fauorẽ mortui & ꝓpter honeſtatẽ:vñ nõ poſſunt canonici huic iuri renũtiare.ſed Inn.Cõpo.Io.An.& cõiter docto.ſequẽtes tenent opi.gl.licet ſit honeſtũ,vt expectet prius ſepultura prælati vt in.c.obeuntibus.lxiij.diſt.& in.c.poſtquã.l.di.vbi gl.dicit,ꝙ à die mortis currit tempus eligẽdi.Et dicit Io.And. quòd melius dixiſſet ab hora mortis:quaſi ſentiat,quòd illa dies mortis nõ excluditur: imò debet computatari tempus trium menſium ab illa hora mortis.quod bene no. Vnde abſurdum eſſet dicere,ꝙ tempus incipiat currere ſtatim ab hora mortis:& ꝙ capitulum non poſsit eligere:niſi poſt exequias Prælati.Nam tempus non currit,non valent eligere,vtin.c. quia diuerſitatem. de conceſ. præben. Et hæc opinio mihi placet.Pro qua adduco bo. text. in.c.iij.viij.q.j.in fi.vbi dicitur, ꝙ poſt obitũ quieſcentis clerici,habent poteſtatem eligendi.Et ad.c.nnllus.lxxix.diſt.dic,ꝙ loquitur de honeſtate.& eodem modo poteſt reſponderi ad iſtum tex.Hic enim fuerunt duæ cauſæ caſſationis.vna.ſ.propter contemprum canonici & iſta fuit potiſsima & finalis cauſa. Alia,ꝙ corpus nondum fuit ſepulturę traditum,fuit impulſiua.Nam honeſtum fuiſſet aliter facere:ſed hoc ſolùm non ſufficeret ad caſſationem electionis.Vide ſimile in vxore [f] mortuo viro carnali:nam honeſtum eſt,vt non nubat intra annum luctus:non tamen hoc eſt neceſ-

c ¶ Legitimè congregata. Adde tu iſta.qõ.eſſeformatã p Iac.rebuf.i.l. cũ te.nu.ñ. & in addi.ad ipſum.de decu.li.x.Et qualiter cõgregeť vñ ibidẽ n.iiñ. & i addi.ang.cõ.lxvj.& Roma.ſingu.dcclix.citatio ici.facta collegio .&c. Anto.Franciſ.
¶ An & qñ abſentes ſint inquirẽdi & qñ dicantur legitimè vocati & reqſiti ad actum collegñ, vel vniuerſitatis faciẽdæ: vide no.gl.in.c.p̃ſentium.deteſt.& in.c.cùm in eccleſijs. de preben.li. vj. & per gloſ.in c.cùm omnes. de conſti.& no.in.c. ñ.de no.ope.nun. & eſt bona gl.i.c. q̃uis de offi.ord. li.vj.& no.i.c.j.d' his,q̃ fi.à ma.pte. c.& vtrũ abſentes ſint vocãdi,qñ capt'm vel collegiũ vult facere ſtat.vi de no.glo. in.c.ñ. de his, q̃ fi. à ma. par.ca. & p Bart. in. l. oẽs populi. ff. de iuſti. & iur. & no.doct.in.d.c. cùm oẽs. Et adde ꝙ abſentes citati ad electionem, vt cõpareãt in certo termino,nõ debẽt expectari p totã dilationẽ, ſed per modicũ ſpatiũ tẽporis: vt habeť p Inn.& Hoſ. in.c. cũ nobis.eo. ti. de elec. Et adde, qd' abſens dicitur eſſe ille,q nõ eſt infra cõtinentia ædificia vrbis: vt in.l. abſentẽ.ff.de ver. ſig.& in.l.pñs. ff. de ꝓcura.& q nõ

eſt i eadẽ ꝓuincia:vt.l.fi.C.de p̃ſcri.lõ.tẽp.& habeť in.§. p̃ſcriptionũ. & in c.placuit.xvj.q.iij.& in.c.vbi periculũ.in.§.j.&in.c.cãm.de elec. li.vj.

d ¶ Retractari. Adde Ale.conſi.j.iiij.li.

e ☙ SEB.SAPIA. ¶ Sepultura Prælati. Vide Bar.in.l. poſt ſuſceptã.ff. de excu.vbi videť declarare,& nõ ꝓcedere qñ Eps eſt tali morbo cõpręhẽſus,vt factº ſit ꝓrſus inutilis.Nã tũc eo ĉt viuẽte poſsit fieri electio de altero qã no.Inn.in.c.licet Heli.de ſymo.vide Fir.in trac.de Epo.li.j.in.j. parte qõnis.iij.vbi refert,ꝙ Veneti vidẽtes Frãciſcũ Foſcari Ducẽtali ſenio cõfectũ,vt eſſet inutilis aliuũ ſibi Ducẽ curauerũt:qa ꝓpter præ dolore mortuus eſt Franciſcus:vt ipſe refert ibi.Etiam ponit quod ſi facta eſt electio de vno,cùm eſſet fama,ꝙ Epiſcopus erat mortuus.

f Anto.Franc.¶ Vxore. Ad iſtud,an vxor de neceſsitate intra annũ luctus

ꝓpter mortem mariti debeat abſtinere ab alio matrimonio, dicas, ꝙ abſq; dubio, ſi nubat, valet matrimonium, propter authoritatem Apoſtolic. de qua in.c.pe.& fi.de ſecũ.nupt. hîc alle. tñ nõ euitat pœnas legales, maximè in pdẽdo lucrũ, qnod ipſa cõſeq̃reť, ſi nõ nuberet intra annũ luct⁹. Et quę cõſiſtũt ĩ dãno alteri⁹, de qb⁹ habeť in.l.hac edictali.& in.l.fœmine. C.de ſecũ.nupt.& ibiꝑ Bal.& Sal. plenè no. Canoniſtæ in d.c.fi.de ſecũ.nu.

a ¶ Sibi tutũ. Add. de Oldr. cõſ.xliij. Adde quòd ẽt citatus ad locũ peſtiferũ, non teneť cõparere, vt cõſuluit do. Petrus.& Phi. Corne⁹ de Puſio in conſi.cxxxj.in ij.co. vbi etiam. in iiij.vol. Aenæas de falco. Anto. Fran.

¶ Vtrũ qscitatus ad locum nõ tutũ arcteť ad veniẽdũ ex tali citatiõe, vltra ea q̃ habenť in cle. paſtoralis. in gloſ. inverb. notoriũ, de re in. vbicõcludiť, quòd talis citatio nõ arctat. vide no. in.c. ex ꝑte. de appel. Et ꝑ Spe. in tit. de cita. in.§.j. inver. item, ꝙ citatiõ. & habeť per Bart. in.l. recuſare. in.§. filius, ff. ad Trebel. & in l. ſemp. ff. ſi quis in ius voca. nõ ie. Et vide Arch. v. q.ij. in.c. ſi primates. & gl. iij. q. viij. c. indicas. & Inn. in.c. ꝑtereà. de dila. vbi diciť, ꝙ citatio aliter facta, q̃ fieri debeat, non arctat citatum. Et an citatus excuſeť ſi in loco adquẽ citať, eſt peſtilentia habetur ꝑ glo. & doc. in.c. cùm dilecti. de do. & cõtu. Et dicit Bar. ꝙ ſic in ꝑalle. §. filius & in ꝑalle. l. ſemper Et vide glo. in.c. cõis. xxiij. d. & in c. quorundã. lxxvij. di. & no. ibi ẽt ꝑ glo. in.c. ad ſupplicationẽ. de re, nun. & habetur in præalleg. c. ex parte. de appel.

b ¶ In Abbatẽ. Add, quòd poteſt eligi ad prioratũ manualẽ, vt cõſuluit Fe. cõſi. cclviij & dicit ẽt eſſe arbitrarium ꝙ eligatur in Abbatem. all. Ioan. An. hic.

ſarium: vt in.c.pe.& vl. de ſecũd. nup. Et quando ꝙ eſt vtile ſtatim poſt mortẽ: puta ſi canonici timent impreſsionẽ principis. Et per hoc poteſt cõcludi, ꝙ potius valebit collatio beneficij facta rectore defuncto, nõdum tradito ſepulturæ: cũ iſti rectores non dicãtur propriè contrahere matrimoniũ ſpirituale: vt no. in.c. quia ꝓpterj̃.eo.& dixi in.c. clericij̃. de vita & hone. cleri. vnde non eſt tm̃ vinculũ inter eos & eccleſias ſuas, ſicut inter Epiſcopũ & eccleſiã ſuam cathedralẽ. facit. c. requiſiſti. de teſta. hęc procedũt, cũ quæriť de tractatu electiõis poſt

12 mortẽ prælati ante ſepulturã fiendã. ¶ † Sed dubiũ eſt nũquid poſsit fieri tractatus electionis ante mortem prælati eo fortè in extremis agente. & in hoc contingit dubitari de pluribus. primò nunquid licitè poſsit haberi tractatus. Secundò, præſuppoſito ꝙ non, nunquid electio cõtingẽs poſteà ex tali tractatu ſit nulla vel annullanda. Tertiò, nunquid canonici tractantes, & præſertim ſe obligantes ad electionẽ certæ perſonæ faciẽdam, ſint illo facto priuati poteſtate eligendi. Hęc tria in effectu per multa verba tractat hîc Inn. Sed tu conclude breuiter poſt eum, ꝙ tractatus deliberatorius, ſeu diffinitori⁹, eſt oĩo illicitus ante mortem prælati: non ſolũ quando cõcluderent electores inter ſe de certa ꝑſona eligẽda: ſed etiã quando ordinarentur aliqua ſ pectãtia ad electionem futuram: vt puta, ſi eligerent locum electionis fiende: vt citarẽ abſentes hec em̃ ordinatio & ſimilis, eſt prohibita à iure: vt hîc in fin. & lxxix. diſtin. in.c.ij. & idem dic ſecũdum Inn. & Hoſt. de omni tractatu ambitioſo conuentionali, ꝓactionali, vel conditionali, vel aliter in honeſto: ſed tractatus conſultorius, non eſt prohibitus à iure, etiam ſi aliquis dicat: ꝙ talis perſona eſſet honeſta ad iſtam prælaturam: & alijs perſuaderet, vt ipſam eligerent: non tamen debent omnino deliberare. Et ſecundũ hoc poteſt intelligi. c. ſi tranſitus. lxxix. diſtin. vbi probať, quòd viuente etiã Papã poteſt haberi tractatus conſultorius de ſubſtitõe ſummi pontificis. & vide ſpecialiter in Pa. bo. tex. in.c. in nomine domini. xxiij. di. & oĩnoq̃d dixi in.c. licet. §. eo. ¶ Ad ſecundũ, an electio facta poſt mortẽ prælati, poſt tamen tractatũ habitum in vita prælati, ſit nulla: concludit Inno. ꝙ non: quia hoc non reperitur iure cautũ, ſed debet annullari, ſi fuit facta de illo, pro quo præceſsit tractatus diffinitoribus, vel ſi ꝑ ceſsit ordinatio in vita prælati: quia reperitur facta contra iuris diſpoſitionẽ: vt hîc in. dic. c. j. Et per hoc reſpõdetur ad tertiũ. nõ em̃ ſunt electores priuati propter illum tractatum: cũ hoc non cauetur iure. ſed ſunt puniendi: quia egerunt rem illicitam: quinimo, ſi receſsiſſent à priori tractatu, ſeu à prioribus obligationibus: & eligiſſent debitè aliam perſonam, non eſſet talis electio retractanda licet ipſi poſſent puniri ex eo, quod elegerunt contra ius: vt in.

13 c.ij. de maio. & obe. ¶ † Quid autem de electione facta de eo, qui quæſiuit eam per ambitionem, ſeu ſeditionem vide in papa, quod habetur in.d.c. in nomine domini. & quod dixi in.d.c. licet. In aliò verò talis electio ſaltem eſt retractanda propter vitium ambitionis præcedentis: vt in

14 c. in ſcripturis. viij. q.j. ¶ † In glo. fin. ibi: *etiam vt alleget priuilegiũ.* no. gl. & vide aliam gloſ. latiorem in.c. veniens. de accu. &. iij. q. ij. ſi epiſcopus. & intellige gloſ. quando notorie conſtat citationem eſſe temerariam: aut quia citatio in ſe continet aliquid iniuſtum: aut quia notorium eſt citationem aliâs iniuſtam, licet in ſe non cõtineat iniuſtitiam. & vide gloſſ. iuncto text. in cle. paſtoralis in §. piſana de re iudi. quæ dicit, quòd ſi quis citatur ad locum notoriè

a non ſibi tutum, a non tenetur comparere, nec excuſatorem mittere. Et generaliter circa iſtam materiam vide per Inno. in.c.ij. de dila. vbi dixi: & per Ioan. An. in regula, ſcienti. in mercur. ¶ Extra glo. quęro quid intendat litera, dum dicit: *in pœnam interdicentes eidem contradictionis vocem.* Soluti. dicunt aliqui vt Vincent. quòd non poterit iſte canonicus opponere contra formam, ſi capitulũ in primo conſenſu voluerit perdurare: ideſt de nouo eligere illũ Archipresbyterum. Sed contra perſonam poterit obijcere. Nam & compromittentes poſſunt opponere contra perſonam electã à compromiſſarijs: vt in.c. cauſam. §. eodem Sed Innoc. dicit ꝙ nõ poterit iſte obijcere contra perſonam, nec etiam contra formam: quia præſumitur malo zelo cõtradicere. Alij aliter. Sed opi. Inno. ſatis videtur conuenire literæ: non tamen puto in hoc ſtandum: quia licet papa iſtud prouiderit in negotio iſtius electionis: non tamen videtur hoc extendendum ad alias electiones. ¶ Secũdò contra hæc, & contra text. oppo. videtur enim quòd ex quo electio Archipresbyteri fuit reprobata, qd̃ nõ proſit ꝙ capitulũ duret in j. cõſenſu Oportet em̃, electio fiat ſeruata forma vt in.c. qa ꝓpter j̃.eo. ad cuius obſeruantiam requiritur factum. Solut. ſtandum eſt contrario: vt non ſufficiat primus conſenſus: cũ ille fuerit illicitus ſecundum docto. & text. debet intelligi de primo conſenſu ſ. in effectu. Dicuntur enim canonici perdurare in primo conſenſu, ſi de nouo iterum eligunt illum Archypresbyterum.

SVMMARIVM.

1 *Abbas alicuius monaſterij non debet quis creari: niſi primò fuerit monachus & profeſſus. 2.*

3 *Monachus non debet quis fieri, vt poſteà creetur Abbas.*

Clericus quis non debet fieri ſub ſpe habẽdi beneficia: quia committit ſimoniã ſaltem mentaliter: licet per hoc non perderet beneficia: niſi ab initio præceſſerit pactum de adipiſcẽdo officium Abbatis, vel beneficia.

Simoniaca collatio non tenet.

4 *Monachi poſſunt habere dignitates ſeculares curatas: ſed non curatas.*

5 *Nulla, iſta vniuerſalis negatiua, excludit omnes actus, quibus adhæret.*

CAP. XXXVII.

1 CVm ad noſtram. ¶ Non † monachus in ptælatum regularem eligi non poteſt. Primo ponit factum, Secundò caſſat ibi, nos. ¶ Caſus literalis. Quidam ſimul factus fuit monachus & Abbas, qui tamen debuerat antè eſſe monachus quã Abbas: peruenit hoc ad notitiam domini papæ. papa videns, quòd contra regulares traditiones, hoc fuerat attentatum: electionem de ipſo factam caſſauit: quia nemo debet monachari ſpem habens, vel promiſſionem, quòd Abbas fiet. Ber. ¶ No. j. ibi: *gerebat.* modũ & practicam faciendi commemorationem de aliquo intruſo. Non enim debet nũcupari prælatus alicuius loci: ne videať iſte pronuntians in eum conſentire. argu. c. ex ore. de his, quę ſi. à ma.

2 par. capi. ſed debet dicere, quòd gerit ſe pro tali prælato. ¶ † No. ſecundò quòd clericus ſecularis non poteſt eligi in Abbatẽ Oportet enim, quòd tempore electionis ſit monachus: quinimo non ſufficit quòd ſit monachus: niſi ſit inſtructus competenter in regula monachali: ideò nouiter profeſſus non poteſt eligi in abbatem⁵ j̃.c. proxi. & in hoc vltimo plurimum in diuerſis partibus ex

b 3 ceditur. ¶ † No. tertio & tene menti quòd nemo debet effici monachus: cum ea fiducia & ſpe: vt promoueatur in Abbatem. nam videtur tunc monachari, non propter Deum, ſed propter honorem ex cauſa quæſtus. Hæc verba habentur. xvj. q. viij. per laicos. Et idem dic de clerico ſeculari. nam recipiens ordinem propter beneficia cõſequenda, committit ſimoniam ſaltem mentalẽ: quia intẽdit ſeruire Deo ꝓpter vtilitatẽ bñficiorũ ad ꝙ vide bo. gl. lxx iiij. di.

iiij.d.c.cõsului. ¶ An aũt adepti bñficia & dignitates hac ambitiõe p̃cedẽte teneantur in foro animæ resignare illa beneficia. quasi iu stè non adepta. dic ꝙ non: sed tenentur satisfacere deo per pœnitẽ tiã: vt probatur. in. c. fi. de simo. Cũ simonia mentalis non obliget quẽ ad resignationẽ beneficiorũ, sed aliter Deo satisfaciendũ per pœnitẽtiã: secus dic vbi præcessisset pactum: puta quia dixit nolo
a monachari: [a] nisi promittas me eligere in abbatem: vel facere priorem: vel nollo ordinari: nisi ꝓmittas mihi conferre tale beneficiũ. Nam tunc intercedit simonia expressa. Vnde obligatur ad renunciandum: vt in. d. c. fi. & quod ibi no. quinimo posset attentari, ꝙ talis collatio, seu electio sit nulla quia collatio simoniacè facta nõ tenet. ar. j. q. j. c. ordinationes. No. In. c. cũ vniuersorum. de re. permu. Adde ad prædicta glos. in. c. quod interrogasti. xxvij. di. quæ dicit, quòd si aliquis sit monachus ad hoc, vt possit fieri Abbas: ni
b hilominus remanet [b] monachus: licet ficta & non syncera fuerit eius intentio: fuit enim simulatio ob inhonestam causam: ideo nõ excusat. ¶ In gl. ibi: *clericus seu secularis* potest eligi in Abbatem. an autem possit postulari? Ioan. and. ꝙ sic. Sed in contrariũ. facit glo. j. c. prox. Sed tu vide quod plenè dixi in. c. cũm monasteriũ. s. eo. & dic vt ibi: & aliquid dicam in. c. seq. ¶ In ea. gl. ibi: *& ibi soluit cõtrarium*. dic vt ibi not. ¶ † In ea. gl. ibi: *eos eligũt ad sua officia*. Intellige
4 de officijs curatis: nam religiosi non possunt habere beneficia secularia non curata: vt in. c. super. & quod ibi no. de reg. Sed benefi
c cia & dignitates curatas p̃nt habere: [c] vt in. c. quòd Dei timorem. de sta. regu. & vide quod ibi plenè dixi. & hoc contingit ꝓpter exercitiũ curæ, & officiũ prædicãdi. quod est valde p̃uilegiatum: vt in. d. c. qđ Dei timorẽ. Et licet aliqui dicãt hîc, qđ defertur in hoc religioni vt religiosi possint assumi ad officia secularia, & nõ ecõ trà. Dic tñ melius, vt prædixi: ꝙ istud nõ fit fauore religionis: sed quia clerici seculares non sunt experti regulã monachalẽ: nec de facili põt in expertus experiri & instrui. Ideò non põt eligi in præla tũ regularẽ, sed religiosus de facili põt instrui in vita & moribus clericorũ secularĩũ: quia instructus instrictiori de facili instruitur
5 in laxiori, & non econtrà: vt dixit Hostiẽ. j. c. prox. ¶ † In gl. ij. no. bene istam gl. ꝙ secundaria spes in beneficijs consequendis, nõ reprobatur in ordinando, seu monachando, quasi principaliter debeat quis duci, vt seruiat Deo. Et consimilem glos. habes in. c. qd proderit. lxj. distinct. & in. c. per laicos. xvj. quæstione. vij. sed aliq tenent opt. vt sentit Archid. in dicto capitul. per laicos. & optimè facit iste tex. pro contraria opi. ibi. nullam spem. &c. Vnde põ
d dera illam dictionem vniuersalem negatiuam. [d] videtur enim excludere omnem spem tam principalem, quàm secundariam: vt in capitul. solitè. de maio. & obe. & xix. dist. capitu. fi Romanorũ. Hostien. c. hîc primò, super text. intellexit de spe proueniente ex pacto, vel expollicitatione: cui consensit iste monachãdus, seu ordinandus. Et pollicîtatio est promissio ab vno facta: pactum verò est duorum consensus: vt in. l. pactum. ff. de polli. Sed post distinxit, quòd aut vacat Abbatia: & tunc non est licitum habere aliquam spem: vt fiat Abbas, secus si non vacat. Nam tunc potest habere spem, vt non honoretur. sed vt oneretur: id est, vt possit prælaturæ prodesse, & alijs. Non autem desyderare & habere spẽ: vt præsit alijs: vt in. capi. qui episcopatum. viij. quæstione. j. & cõ tra distinctionem glo. adducit Host. c. fi. de simo. Satis potest dici, quòd nullam spem debet ordinandus, seu monachandus habere: vt alijs præsit: & sic propter honores seculi, vel propter diuitias. Ad hoc. c. fin. xl. distinctione. vbi bonus tex. & hîc. Et dum dicit nullam spem: vt possit sibi prodesse: ita quòd sperat potius ꝓpter bonum publicum. Tunc talis spes non videtur damnata: vt in. d. c. qui episcopatum. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Abbas debet creari de suo ordine: vel de alieno, si expediens erit.* 4.
2 *Impubes non potest fieri monachus.*
Patria potestas soluitur per ingressum religionis.
4 *Electus & cassatu propter delictum temporalem, potest defectu cessante iterum eligi: secus si fuit cassatus propter crimen.*
5 *Legatus non potest committere causam simpliciter, & de plano: quia non potest tollere substantialia iuris.*
6 *Excommunicatus obligatur monasterio ex professione sua.*
7 *Monacus quis non potest creari in illo monasterio, in quo pro tunc non est Abbas.*
Abbate mortuo: an potestas transeunt in capitulũ.

CAP. XXXVIII.

OFficii. ¶ In abba. eligi nõ potest, nisi instruct9 in regula monachali. Cõmunis diuisio. Secunda ibi: *nos autem*. ¶ Casus literalis. Vacãte monasterio posito in medionatio
a nis puersæ, monachi cũ nõ possent sui ordinis personã idoneã inuenire, per quã posset monasteriũ gubenari: in quẽdam nobilem & discretum oculos extenderunt, per quem poterant melio9 defensari: & accesserunt ad patrẽ ipsius humiliter postulãtes ab ipso, vt filiũ suũ induceret, quatenus habitum susciperet monachalem, nullam spem dãtes patri de ipsius promotione. & pater ad hoc filiũ suum induxit, qui monachus factus statim in Abbatem electus, cuius electio confirmata fuit per legatũ Apostolicæ sedis. Dubitauit legatus successor illi9 qui illã electionẽ cõfirmauit: an talis electio valuerit: cũ dictus Abbas paratus sit purgare se,
b quòd ad hoc nulla fuit ambitione inductus: petens à Papa vtrum dictus legatus electionem potuerit confirmare, vel dispensare cum ipso. & si electio ipsa sit cassanda, vtrũ iterũ possit eligi in Abbatẽ. Respondet Papa, quòd ex his, quæ incõtinẽti sunt acta, ostenditur, quòd talis eligi non potuit in Abbatem. & ideò Papa electionẽ illã decreuit irritã & inanẽ: qa prius
c voluit esse magister: quã discipul9: sed postquã fuerit in regula cõpetenter instructus: si necessitas & vtilitas postulauerint poterit in abbatẽ
d assumi: ne monasteriũ opprimatur incursibus maglinorũ: prius tñ ab ipso purgatione recepta. Bar. ¶ † No. ibi: *cũ non possent sui ordinis*. ꝙ
1 primò eligendus est Abbas ex propria congre
e gatione [e] in defectũ aũt põt eligi de alieno monasterio. ad quod vide tex. expressum. c. quã fit xviij. q. ij. possunt tñ monachi illi fauori renũtiare, & sibi eligere de alieno monasterio, quẽ admodũ clerici seculares: de quibus vide text.
2 iũcta gl. in. c. cũ inter canonicos. s. eo. ¶ † No. ij. ꝙ filius põt à patre postulari, vt efficiat9 monachus. Dic tñ, ꝙ pater nõ põt filiũ puberẽ in-
f uitũ [f] tradere monasterio: vt in. c. cũ simus & qđ ibi no. j. de reg. ¶ Itẽ filius põt inuito patre intrare monasteriũ ex quo pubes est Nã p ingressum monasterij soluit9 patria potestas: vt
g no. gl. in. c. j. xx. q. ij. & in. l. si ex cã. ff. de mino. Et ad materiã vide quod no. Inn. in. c. ij. j. de re. ¶ No. iij. ꝙ p̃sumptio [g] est cõtra ea q̃ incõtinẽti fiũt. vñ statim post monachationẽ electus in prælatũ, præsumittur ambitiõe p̃laturæ indu
h ct9, & ad hoc solet allegari iste tex. [h] ¶ No. cõtra momentaneos magistros. nam debet quis esse prius discipulus, ad hoc. xvj. q. j. in cap. fi clericatus &. c. sic viue. vbi text. no. ¶ No. ibi *purgatione*. recepta. & tene mentiꝙ induct9 ambitione p̃laturæ ad monachatũ, vel clericatũ, h
non põt de iure eligi ad aliquã p̃laturã. Nã papa nõ patit hîc istũ assumi in Abbatẽ, nisi pri9 se purgauerit ꝙ ambitiõe p̃laturæ nõ fuit ĩductus ad monachatũ. Et nescio alibi ita bo. text. facit. viij. q. j. c. in scripturis. vbi dicit, ꝙ fugiẽtibus: & nõ defiderãtibus cõferẽdæ sunt dignitates. ¶ † Vltmò no. & tene mẽti, ꝙ reprobata electione alicuius ꝓpter impedimentũ, seu

SEB. SAPIA.
a ¶ Nolo monachari. vide Abb. in. c. pe. in gl. fi. j. de voto, cũ allegatis per do. Ias. in authẽ. ingressi. co vij. C. de sacr. san. eccle. vide Bal. in. l. ab Anastasio. C. mãda. vbi dicit p tum cõmittere simoniã, ẽt si post promotionẽ donat promotori.

SEB. SAPIA.
b ¶ Remanet monach9. Facit quod dicit Abb. in. c. in nostra. col. ñ. j. de sepul. vbi dicit, ꝙ si quis blandis verbis allicit aliquen ad seruiendũ Deo est bonus dolus.

c ¶ Possunt habere. Adde Fed. consi. cxxix.

d ¶ Negatiuã. Vide Corneũ in cõs. lxx. in. ñ. volu. in pe. colũ. verfic. & illa. Aenæas Fal.

SEB. SAPIA.
e ¶ Congregatione. Vide Abb. in c. ne nimia. de religi. domi. & in. c. cũ venerabilis. C. de cõsue. & no. ĩ. c fi abbatem. de electio. lib. j.

f ¶ Inuitum. Adde And. sicu. consi. lx. & vide quod voluit Cal. cõsi. j. q cleri. vel vouen,

SBE. SAPIA.
g ¶ Præsumptio vide. Bar. ĩ. l. post contractum. ff. de dona. & adde ꝙ ex facti præcipitatione dol9 presumit. §. sed aliud. v. q. v. de quo per And. sicu. in. cõsi. j. colũ. xl. ver. præterea. est aduertẽdum. in. j. vol.

h ¶ Iste text. Adde Fede. cõsi. cclviij.

¶ Prædicare. Adde Olr.conſi.ccxx viij.& vide quod voluit conſi.lxv.vl tra medium.

Anto.Franc.¶ Et hãc materiã, ꝙ prædicare populo verbo Dei, ſit ꝓpriè officiũ curæ vide no.gl.in cle.vt ꝓfeſſores.de regula.& quod not.do.in.c. qd' Dei timore.de ſta.reg.& qd' no.ꝑ Hoſt.& Io.an.c.excõicamus.in .§. qa verò.de hæret.

Et an ꝑlat⁹ teneaĕ ꝓdicare, habeĕ ī.c. inter cætera.de of fic.ord.& in.c.ſit rector.cũ ſe.xliij. di.Et q ꝑñt ꝓdica re & q nõ:vide bo nã gl.xvj.q.j.c.a dijcimus. & vide gl. ſummæ.xcij. di.Et aduerte, qa Inn.in.c.excõica mus.in.§.ſi verò. a de hære.dicit qd' magiſtri in Theo logia hñt à iure līam ꝓdicãdi: hñt tñ ſecũdũeũ neceſ ſe hr̃e licentiã ab ep̃o loci.& vide la tè p.d.car. in cle. dudũ .in.vj.q. de ſepul.vbi latè tra ctat, q poſsint ꝓdi care & qui poſsit dare licẽtiã ꝓdicã- 4
di.hr̃ in ꝑalle.cle. dudũ.in.§.ineccle ſijs.& ibi ꝑ Paul. de ca.& vide Inn. in.d.c.excõmuni cam⁹.§.ſi verò. v- bi dicit, ꝙ īferior ep̃o niſi hoc habe at ex priuilegio ñ põt darelicẽtiã.& qs poſsit darelicẽ tiã ꝓdicãdi in pa- rochia aliena.hr̃ e b
tiã in locis ꝑalle. & vide gl.in . c.j. de reſi.domi.lib. vj.Et adde ꝙ offi ciũ ꝓdicãdi ẽ gña liter oĩb⁹ laicis in terdic.vt i.c.cũ ex iniũcto.& in.c .ſi cut.de hæreti . & adde, ꝙ ꝓdicator ab oĩ vitiorũ incẽ tiuo ꝑſtare ſe dz a lienũ.vt in.c. ſex to die.xxxxv.di. & ꝓdicatores ſa- cris literis ſemp debẽt inſiſtere ne tũc q̃rãt addiſce- re, q̃ alios ex offi- cio debẽt docere. xxxvj.di.i.c. ec- ce.imo ꝓdicatores maximè debẽt cauere ignorãtiã, q̃ cũctorũ errorum eſt mater .xxviij.di. in. c.ignorãtia.& q̃ requirantur in ꝓdicatore verbi dei,& quas cõditiones debet habere, hr̃ in.c.ſit rector.xliij.di.& habeĕ in ſumma piſana.in verb.ꝓdicator in.§.ꝓdicator dz habere. Et adde, ꝙ exiſtẽs.in pec catomortali ꝓdicãs, dicitur mortaliter peccare, ſecũdũ Tho.in.iiij.ſent.di. xix.Et an liceat ꝓdicatori ac cipere mercedem pro ꝓdicatiõe:vide gl.lxxx vj.diſt.cũ multa:& vtrum peccet recipiẽdo, hr̃ per Tho.in.q.de quolibet q.ij.ar.xij.& in.iiij.q.xxv.ar.xij.Et adde, ꝙ ꝓdicatio verbi Dei plus ꝓficit ad ſalutẽ: q̃ euchariſtia: vt eſt gl.in.c.interrogo.j.q.j.& hr̃ in ꝑal.c.iter cæte ra.de of.or.& an religioſis licitũ ſit ꝓdicare:vide be.Th.ij.q.clxxxvij.ar.j.

b ¶ A ſolo Papa. Sed quis facit expẽſas cum poſtulatur ab vno monaſterio ad aliud:vide Cal.cõſi.xiij.de ſta.reg.& quis facit axpẽſas cũ pauper de or dine mendicantiũ poſtulatur:vide Oldr.conſi.xxvij.

ZACHARIAS. ¶ Adde tu quod dixi in addi.ad iſtũ in.c.bonæ.lo.j.ī apo

defectũ tẽporalẽ, ꝑt illo defectu ceſſante.iterũ eligi ad eãdẽ prælaturã.facit qd' le.& not.in.c. cũ inter canonicos.§.eo.Secus dic, vbi repro- baretur electio propter crimẽ:vt in.c.ſup. eo. §.eo.& dic vt ibi. ¶ In gl.j.ibi: *propter officiũ prædicandi*.hoc ideò dicit gl.quia de iure cõi habẽ tes curã aĩarũ, habẽt offm̃ ꝓdicãdi, vt ſunt epi ſcopi & alij rectores eccleſiarũ curatarum . ad hoc.c.cũ ex iniuncto.j.de hære.& quod no.in cle.j.de reg. Vñ fratres mendicãtes ꝑñt hodie ꝓdicare, a nõ de iure cõi:ſed expriuilegio eis tri buto:vt in cle.dudum.de ſepul. Vñ alij religio ſi: q nõ ſunt priuilegiati: nõ ꝑñt ꝓdicare: niſi ha berent eccleſias curatas.xvj.q.j.c.monach⁹. & in.c.ſunt nonnulli.&.c.doctos.Hoſt.tamẽ ad- dit aliam rõnem: qa facilius monachi poſſunt inſtrui in vita clericorũ, quã clerici in vita mo nachorũ: vt dixi in.c.p̃cedenti. Præterà dic, ꝙ cleric⁹ ſecularis videĕ monachari, non ꝓpter deũ, ſed ꝓpter laturã ad quã elect⁹ qd nõ cõtin git in monacho, q iã cleric⁹ eſt: nec oportet, vt aliqs agat vt rpælatus fiat. ¶ † In ea.gl.ibi: *poſtu lari*.in Abbatẽ aduerte, qa gl.hîc vr̃ vẽlle, ꝙ cle ric⁹ ſecularis in ab.nõ poſsit poſtulari: ſed iſtud nõ ꝓhibetur hîc: cũ tex.roprobet electionem, nõ aũt poſtulatiõnẽ: vñ ſentit Io.and.hîc,& cla rius in.c.p̃cedenti: ꝙ cleric⁹ ſecularis poſsit po ſtulari in abbatẽ, licet eligi nõ poſsit. Quod ẽt tenuit Inn.in.d.c.cũ monaſteriũ.& dic, vt ibi plenè dixi. Dic tñ, ꝙ talis poſtulatio nõ põt ad mitti per aliũ citra papã.ad hoc vide bonã gl. no.in clementi.eo.tit.vbi gl.vult, ꝙ homo ar- terius profeſsionis vel habitus non poteſt po- ſtulari in abbatẽ: niſi à ſolo papa. b Idem ergo dicẽdũ de clerico ſeculari.quod etiã ſentit Ioã. An.in *Spec.in tit.de le.in.§.cõſequẽter.in prin.* Licet Cõpo.hîc ſentiat cõtrariũ: dicens, ꝙ lega tus Cardinalis in hoc põt diſpenſare: cũ nõ vi- deaĕ iſtud de reſeruatis papę.de q̃busin.c.ꝙ trã ſlãtionẽ.de offic.lega. Et ad iſtũ tex.reſpõdet, ꝙ nõ prohibet diſpenſationẽ: quia iſte legatus non diſpenſauit, ſed electionẽ cõfirmauit. Sed primũ dictũ plus mihi placet. Nã conſultatio hæc fuit facta non ſolum reſpectu cõfirmatio nis: ſed etiam fuit quæſitũ, nunquid poterit le gatus diſpenſare. Et quãquã papa ad iſtam quę ſtionẽ nõ rñdeat explicitè: ſatis tñ rñdet tacitè 6
cũ noluerit iſtã admitti, niſi.j. fuerit inſtructus e
in regula. p̃terà diſpẽſatio nõ vr̃ cõceſſa niſi a- 7
tib⁹ exp̃ſsis. cũ p eã vulnerãr̃ iura. vt ī.c.dilect⁹ de tẽp.ordinã. ergo nec legatus p̃oſt diſpenſa- f

re hoc caſu: cũ nõ reperiatur cõceſſum. Et re- gulariter nõ põt inferior ī aliquo ĩmutare, vel vulnerare conſtitutionem ſuperioris.in cle.ne Romani.de elect. † Facit etiã gl.in.c.fi.de hære li.vj. q̃ dicit legatũ nõ poſſe cõmittere cauſam 5
pr̃ & de plano. c &c. qa nõ põttollere ſubſtãtia c
lia d iuris, forti⁹ ergo nõ dz poſſe tollere iſta iu- d
re, q̃ ꝓhibẽt nõ expertũ, nec ꝓfeſſum ꝓmoue ri ad p̃laturam regularẽ. ¶ In glo.fi.ibi: *per tres mẽſes*.alij aliter dicũt: ſed Io.an.dicit & melius, hoc eſſe arbitrariũ. ꝓ hoc vide tex.iũcta gl .in c.tũ ex literis.j.de re.in integ.ſup ver.inſtruct⁹ nã facilius inſtruiĕ vnus, quã reliquus: cũ ingeniũ ſuppleat tẽp⁹. ¶ Sed iuxta gl. op.cõtra tex. in eo, qd' in fi.dicit iſtũ poſſe iterum eligi poſt quã fuerit inſtruct⁹ & vrgẽs neceſsitas,& eui- dẽs vtilitas monaſterij poſtulauerit. vr̃ emm̃ ſa- tis eſſe, ꝙ ſit inſtructus: nec ꝙ debet requiri alia neceſsitas. Sufficit emm̃, ꝙ monaſteriũ vacet. Sed Inn.ſupplet ad tex.maximè.q.d.ꝙ iſte poterit eligi, ſicut qlibet ali⁹ de monaſterio, ex quo in ſtructus eſt in regula. Vel põt dixi ſecũdũ Ho. ꝙ ſi eſt inſtrut⁹, & nõ bene adhuc expert⁹ pote rit erigi vrgẽte neceſsitate, ſeu vtilitate mona ſterij. Nã ceſſantib⁹ iſtis nõ debet eligi, ex quo nõ ẽ bñ adhuc expert⁹: licet ſit ĩſtrut⁹. ſed ſi tã to tpe ſtetit in monaſterio, ꝙ ſit ĩſtruct⁹ & ex pert⁹, hz locũ primũ dictũ. Et hæc cõſideratio mihi placet. nã monaſter. hoc nõ debebat va care vltra tres mẽſes: vt ī.c.qa ꝓpterj.e. vel ſaltẽ vltra ſex ſecũdũ iura antiqua. Vñ nõ erat p̃ſum ptio, ꝙ ītã breui tpe iſte poſſet ꝑfectè experiri regulã monach.cũ à iure deĕ ann⁹ vt ī.c. ad apo ſtolicam.de re. Meritò pa.hic exigit neceſsitatẽ & euidẽtẽ vtilitatẽ monaſterij, ad hoc vt iſte poſsit in eadẽ vacatiõne aſſumi in abba. Et no. iſtũ tex.qa fin.eſt ſecũd ũ iſtũ intellectũ, ꝙ cõ- petẽter inſtruct⁹ in regula, licet nõ plenè exper tus: qa nõ ſtetit magno tpe in monaſterio, põt eligi ī abb.vrgẽte neceſsitate, vel vtilitate mo- naſterij. qd' bñ tenemẽti. ¶ Sed q̃ro: nũqd lai cus ſeu cleric⁹ ſecularis poſsit eligi ī monachũ Inn.ꝙ nõ, ſed debet poſtulari. Ho.dicit melius ꝙ quicqd dicat Inn.ꝙ clerici & laici quotidie intrant monaſteria. Et hoc dictũ puto veriſsi- mũ, p̃ſertim: qa adeſſe monachi ñ req̃rit, ꝙ ſit cleric⁹.xvj.q.j.c.gñaliter. † Imò ẽt excõicatus obligat̃ e monaſterio ex ꝓfeſsiõe ſua: vt le.& no. in.c.cũ illlorũ.de ſen.excõ. ¶ † Sed q̃ro q̃o ꝓpo tuit effici iſte monachus vacante monaſterio: eũ ſine abbate non põt quis monachari f in ali d
eundem cõſilio .lxvj

e ¶ Excommunicatus obligatur. Adde Cal.conſi.xx̃.de reg. Anto.Fran. ¶ Circa hoc, an excõicatus obligetur religioni: & poſsit mo- nachari: vide Bal.in.l.ſub prætextu.C.de ſac.ſan.eccle.& vide Innoc.in.c. cùm illorum.de ſenten.excõi.& an poſsit contrahere matrimoniũ carna- le: habeĕ in.c.ſignificaſti.de eo, qnĩ du.in mat.quã pol.per adul.& in.c. ſi verò.de ſen.excom.vbi probatur, ꝙ ſic.& etiã alios contractus facere. de quo per.d.Car.in.c.veritatis.de do.& cõtu.&.c.ſignificaſti.q matri.ac.po. & in cle.j.de priui.& per Spe.in titu.de ſponſa.in.§.j.vel.ſed nunquid. & per gl.in.c.null⁹.de cõſe.diſt.iiij.& ꝑ Archi.xcv. diſt.i.c.illud. &.xxviij. quæſtio.j.in.c.nõ oportet. Et an poſsit facere eleemoyſnam, vel ſoluere de cimas, aut oblationes: habetur per Inno.in.c.cum voluntate.de ſen.excõi. & no.in.c.ex tranſmiſſa.de decimis.

f ¶ Monachari. Adde quod vol.Cal.conſi.xvj.

quo mona-

quo monasterio. Pro hoc.xviij.q.ij.nullam.& in.cap.porrectum. de reg.Sol.dicit Sol dicit Io.An.ꝙ pōt intelligi tex.dupliciter.Primò,ꝙ iste fuit effectus monachus alterius monasterij:& hoc casu cessat cōtrariū.Secūdò pōt intelligi, ꝙ fuit effectus monachus istius monasterij vacantis:& tūc ad contrariū respōde,quòd procedit qñ receptio monachi spectat ad solū Abbatē,quo casu vacāte monasterio ptās non trāsit in capitulū.Sed hīc poterat spectare receptio ad Abbatē & cōuentū simul:quo casu potestas residet in monasterio vacāte:vt est hodiè tex.not.in.c.fi.de reg.lib.vj.Itē poterat spectare receptio ad solū conuentū,scdm eū. ¶ Et no.dili gēter hoc dictū,vt cōsuetudine possit induci,ꝙ creatio monachorū spectet ad conuentū. Adduco in ar.c.vnicū.in sede vacā.lib.vj. vbi creatio monachorū potest pertinere ad solum capitulum .ad idem.c.cum ecclesia Vulterana.s.eo.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus minori excommunicatione potest esse in numero eligentium:non tamen potest eligi.4.6.8.*
2 *Papa,quo casu debet,vel potest vti plenitudine potestatis.*
Plenitudo potestatis,in quo consistat:& quid importet.3.
5 *Testis existens in peccato mortali,an repellatur à testimonio.*
7 *Excommunicati si interuenerunt in aliquo actu:an ille actus ruat, vel saltem respectu habilium remaneat firmus.*
Inhabilitas vnius,vtrum suppleatur per inhabilitatem alterius.10.
Illi qui nō erāt vocandi,nō possunt agere de contēptu,si nō fuerūt vocati.
Excommunicatio quomodo cognoscatur an sit maior vel minor?
Excommunicationis appellatione,in dubio venit maior.
10 *Vtile per inutile,an & quando vitietur?*

CAP. XXXIX.

ILla quotidiana. ¶ Electio aliās canonica cōfirmatur:licet quidā eligentiū essent minori excōmunicatiōe ligati.h.d. In prima ponit facti narratio.In secūda ipsius cōfirmatio,ibi: *quia*. ¶ Casus litera. Quidā electus fuit in Epm siue in aliū prælatū.hac in electiōe interfuerūt quidā,qui per solā participationē inciderāt in excōicationem minorē.Dubitabat,an propter hoc electio vitiaret.cōsultus Papa rndet,ꝙ pro certo inuenit electionē illa canonicā extitisse:& ideò eā cōfirmauit. Vtrū tn si qs defectus fuerit propter hoc,ꝙ illi excōmunicati minori excōicatiōe interfuerūt,Papa supplet de plenitudine ptātis.Ber. ¶ † No. j.ꝙ electio nō dicit minus canonica ex eo,ꝙ excōicati minori excōicatione,fuerūt admissi ad eligēdū?Ratio est:quiaminor excōicatio nō priuat ptāte eligēdi actiuè,sed passiuè tm :vt in. c.fi celebrat.de cle.excō.mi.vbi satis probat,quod prius dixi. ¶ Secundò no.ibi: *de plenitudine potestatis*. ꝙ Papa habet plenitudinem ptātis: sed vocant alij prælati in partē solicitudinis:vt in.c.ad honorem j. de vsupallij.Nā ptās ecclesiæ fundatur in Papa tāquam in capite: & alij Prælati tanquā mēbra capitis,mouentur ad nutū ipsius. de quo dicēdū,vt plenè dico in.c. ex gestis.de cler.nō resi.in lec.† An aūt Papa[a] debeat indifferēter vti plenitudine ptātis:vide qđ no.dicit Inn.in.c.innotuit.s.eo.qđ rarò & ex cā debet Papa vti plenitudine ptātis.& intelligo de hac plenitudine,quęest supra legē [A] scripta.qn.s.vult disponere cōtra legē scriptā,vtēdo potētia absoluta quæ cōsistit in plenitudine suæ ptātis.& quæ censetur exēpta à laqueo.l.scriptæ:vt in.c.significasti.s.eo.& in.c. ꝓposuit.de concess. præbē.& vide gl.in.c.vbi periculū.eo.ti.li.vj. ¶ † Not.vlterius,ꝙ suppletio,quā facit Princeps de plenitudine[b] ptātis,refert qn ꝙ ad defectū extrinsecum:sicut hīc,quo ad excōicationē eligentiū:præsuppositō,ꝙ illa excōicatio habuisset vitiare . Et ꝑ hoc limita qđ no.Spe.in tit.de leg.§.nūc ostendēdū.vers.xviij.vbi dicit,ꝙ ista cla supplētes de plenitudine ptātis &c.refert solū ad defectū circa solemnia intrinsecū.& idē Archi.in.c.Cenomanēsem.lvj.di.de quo dixī in.c.j.de trāsa.Nā illud dictū Spe.& Arch. ꝓcedit,vbi simplr apponit illa cla:sec9 vbi habet determinationē ad defectū,etiā intrinsecū:qa tūc supplet etiā respectu illius defectus:vt probat hīc. debēt ergo pōderari verba clę. ¶ † No.ibi:*simpliciter excōicationis*. ꝙ excōicatio,q̄ cōtrahit ex participatione cū excōicato,dicit simplex:& alio vocabulo appellatur minor. & fortè dicitur simplex respectu effectus:qa excōicatio maior duplicē habet effectū:quia priuat cōione hoīm,& participatiōe sacramētorū.Sed excōicatio minor solū priuat participatiōe sacramentorū:vn habet simplicē effectū:vt probatur in.c.si celebrat.præal.iuncto.c.à nobis j.de excep. ¶ † Sed cōtra istū tex. op.Participās cū excōicato peccat mortaliter, saltē qnq:iuxta ea quæ plenè dixi:in.c.sacris j. qđ met.cau.Sed peccatū mortale repellit à testimonio:vt in.c.testimo.de testi.Itē ab accusatione:vt in.c.j.de accus.debet repellere etiā ab electiōe,ꝑsertim cū electio sit actus spūalis:vt in.c.Massana j.e.& prædicta sunt tpalia Sol. dicit Io.an.ꝙ quidā sunt actus, quorū exercitiū cōcernit alterius ꝓiudiciū:& tūc peccatū mortale repellit ab illis actibus:& in his ꝓcedūt cōtraria.Quidā sunt actus quorū non est exercitiū in alterius præiudiciū,sed potius versat circa expletionē iure ꝓprio:& tūc peccatū mortale nō repellit ab illis actib9:vt in casu nostro. Vtrū aūt omne peccatū mortale repellat à testimonio,[c] vel ab accusatione:dic,vt dixi in.d. c.testimoniū.& in.d.c.j.† Dic etiā formalius, ꝙ effectus excōicationis minoris nō opponit iuri eligēdi actiuè:sed iuri eligendi passiuè: qa vt prædixi excōicatio minor non repellit à cōmunione hoīm:nec à ꝓsecutiōe iuris proprij: sed solū à participatiōe sacramētorū:vt in.d.c. si celebrat.Sed is,qui eligit,nō vtit sacramētis sibi prohibitis:cū nō versēt sacramentū in electione:meritò nō debet repelli ab electiōe.Sed eligi nō pōt:quia eligit vt administret sacramēta diuina,à qbus ipse remotus est ꝓpter excōicationē:meritò de eo nō pōt fieri electio. ¶ Et ex prædictis concludit,ꝙ ista suppletio,quā fecit Papa,nō fuit ex necessitate: sed ex abūdāti. tū vt satisfieret opponentibus:tūc fortè propter timorosas aliquorū cōscientias,qui credebāt electionē illam esse minus canonicā ex interuentu illorum excōmunicatorū . Prædicta procedūt,qn admittunt ad eligendū excōicati minori excōicatione ligati. ¶ † Sed dubium magnum[d] est,quid si admittātur aliqui maiori excōmunicatione legati:nunquid inficiet tota electio propter admissionē istorum:an debeat sustineri electio propter eos, qui fuerūt habiles[e]?& hanc.q.multū prosequitur Inno.hīc,& alij post eum:in aliquibus tn ipse Innoc.sentit contrariū eorum,quę dixi hīc,in.c.fij.de procura.quam materiam expedias prout ibi dixi. Nam de hoc ibi est tex.not.& melius cadit ibi in materia , quàm hīc . vbi etiam tetigi , quid si admittuntur aliqui inhabiles alia inhabi-

a SEB. SAPIA. ¶ An aūt Papa.Adde Ang.in.l.bn à zenone.col.j.C. de quad.prescr.Pau.de ca.in.l.cēturio.co.j.& Alex.col.vij.ff.de vulga.& pup.vbi dicūt,ꝙ in dubio Princeps vtit iure cōi,non absoluta prāte.vide etiā Fel.in.c.cū inter.col.iij.de excep.vbi aliqua ponit qd operet clausula de plenitudine ptātis:vide etiā Bal.in tit.de pa.Cōstan.col.xx.ver.nō obstat.vbi dicit, ꝙ populus Romanus nūq fuit vsus plenitudine ptātis:nec in iure ciuili reperitur hęc forma. & iō dicit idē Bal.in.l.antepe.in.ij.no.C.qui. admit.ꝙ factū superioris debet interpretari: vt non sit vsus plenitudine ptātis,qa eanō debet vti nisi ex cā.& hoc etiā dicit in Papa Gemi. in cōsi.xxxvj.co. fi.Cal.in cōs.viij. ante fi.in fi.de rescrip.d.Frā.Curt. senior in cōs.xx. col.ij.cū sequētibus. vbi plura de plenitudine ptātis.& Are.in cōsi. clxv.colū.x.circa secundū dubium. ¶ De plenitudine . Adde de hac clausula,ꝙ eundē cōsi.lxij.& ibi dū subditur suppleti tes.&c.per Fran. Aret.cōsi.xv.Alexan.consi.ij.j.lib. Antoni.Francisc. ¶ Adde , ꝙ ista clausula de pleni tudine ptātis includit defectus solēnitatis: non aūt defectus inhabilitatis,vel alios defectus naturales , vt per Spe.in tit. de leg.§.nūc ostē dēdum est.ver.& no.ꝙ si clausula.& ibi per Bal.in addi.& habetur per Alex.in cōs.lxiij. in.j.parte cōsiliorū.Et adde ꝙ talis clausula nō fuit in vsu añ cōcessum imperiū Cęsari secundū Bald.in ti. de pace Cōstā.in §.libellariæ.in.j.col.circa fin.Et adde etiam quòd ista clausula, supplentes omnes defectus de plenitudine potestatis,operatur tm circa defectus iuris positiui,nec inducit absolutionem ab excommunicatione,vt per domin. Card.in cle.ij.in.§.cæterorum.in.iij.not.de re iudic.& habetur per Alex. in consi.lxxix.in.j.parte consi.

A Quia ipse non habet plenam potestatem supra ius diuinum.in cap. sunt qd. xxv. q.j.&.c. superior. j.devsur.

c ¶ Testimonio.Adde Fed.consi.cxx.

d SEB.SAPIA. ¶ Sed dubium magnū.Vide Bald.in.l.j.C.si rector prouin.vbi dicit,ꝙ canonici excōmunicati ab Episcopo,si eligūt nō perdunt vocē in scrutinio.vide etiam Bal.in margarita sua in verbo excōicatus.vbi dicit,ꝙ excommunicatus non habeat ius eligendi.allegat Innoc.in.c.cum dilectus.s,de consuetu.& vide Firma.in tract.de Episcopo.in.iij.parte.q. xxxj.lib.j.vbi etiam tangit,an si fuerit facta electio,vitietur per vnū excōmunicatū.Nunquid autem excōicatus possit conferre beneficia ,latè examinat.d.Io.de Syl.in tra.de beneficio.q.iij.in.ij.parte principali,vbi enumerat,quæ possit facere excommunicatus,& quæ non.

e ¶ Habiles.Adde Oldra.consil.clix.&ibi vide,an sit differentia inter suspensionem iuris,vel hominis.

litate,[a] quàm excõicationis: & vide etiã qđ no. Io. an. in regu. quod alicui. in mercu. lib. vj. Ad idẽ, certũ eſt, ꝙ notoriè excõicati, nõ dñt admitti ſciẽter ꝑ alios: aliâs tota electio corruit: vt in. d. c. fi. & facit tex. hîc in arg. â contrario literæ. ¶ Sed dubiũ eſt, qd ſi excõicati nõ ꝓnt de capitulo repelli de iure, vel de facto? dixerunt hîc Inn. & Cõp. ꝙ poſſunt admitti ꝓmiſſa ꝓteſtatione, ꝙ non intendũt eis cõicare ius eligendi & poterit fieri ꝓteſtatio publicè, vel occultè, ſi veriſimile timetur. ar. in. c. j. quod me. cau. & in. c. fi. de elect. lib. vj. ſi autẽ ꝓnt de capitulo repelli: tũc omnino ſunt repellendi aliâs electio habiliũ eſt nulla in odiũ eorum, ꝙ ſcienter admiſerunt excõicatos: vt in. d. c. fina. Sed Hoſt. inſurgit contra primum membrũ. Dicit enim, ꝙ iſte nõ eſt caſus, in quo licita ſit cõmunio cũ excõicato: cũ nõ computeť in caſibus contentis. xj. q. iij. c. quoniã multos. Ideò dat ipſe aliud remedium nõ excõicatis: vt ſi nõ poſſunt expellere excõicatos, recedãt tunc à capitulo, & congregent aliavice, excõicatis non vocatis, nec admiſsis: nec poterunt agere de contemptu: quia nõ erãt vocãdi, ex quo erãt excõicati. Et vide quod no. in. c. cũ dilect[9]. de cõſue. & in. c. cum inter. R. s. e. ti. & hęc practica Hoſt. mihi placet, qñ non curreret tẽp[9] electoribus. ſed vbi immineret finis termini ꝓfixi ad eligendũ: tunc ꝓpter neceſsitatẽ inſtã poterit ſeruari practica Inn. & Cõp. qa nõ debet qs ius ſuũ negligere, vt euitet ꝓticipationẽ excõicatorũ: ex quo ſine dãno iuris ſui non ꝓt eos euitare. ar. op. in. c. fi verò[b]: & qđ ibi not. j. de ſen. exc. & xj. q. iij. anteceſſor. & i. d. c. qm̃.

¶ † In gl. j. ibi: *cõtraria de ſuſpẽſiõe iudicis.* dic, ꝙ nõ eſt differẽtia iter ſuſpẽſionẽ iuris & iudicis. Nã ſi iudex excõicaret aliquẽ minori excõicatione ſeu ſuſpẽderet à ſacris tãtũ, qđ idẽ ẽ: poſſet iſte ſuſpẽſus ſeu excõicatus eligere: ꝑ ea, q̃. s. dixi. Et idẽ dicendum eſt in ſuſpẽſione iuris, ſeu canonis. Nã ſi canon ſuſpẽderet aliquem ſimpl'r, celebrando efficereť irregularis: vt in. c. j. in fi. de re iud. lib. vj. & in. c. cũ medicinalis. de ſent. excõ. lib. vj. & vide per Io. an. in. d. c. j. Differentia ergo cõſiſtit in hoc, vtrũ ſit qs ligatus excõmunicatione maiori, vel ſuſpẽſione maiori: an minori. Nam primo caſu ſiue ſit ligatus à iure, ſiue à iudice, non põt eligi, nec eligere: vt in. c. cũ dilectus. de conſue. & quod ibi plenè not. In ſecũdo caſu põt eligere, ſed nõ eligi: vt in. d. c. ſi celebrat. ¶ † Qualiter aũt cognoſcitur excõmunicatio maior, vel minor[b], ſeu ſuſpenſio? dic primò, ꝙ debent inſpici verba excõicatoris, ſeu ſuſpendentis. & ſi important effectum excõicationis, ſeu ſuſpenſionis: dicitur excõicatio maior: aliâs minor. Cauſa enim cognoſcitur per effectũ. In dubio enim appellatione excõmunicationis, vel ſuſpenſionis, intelligiť de maiori. de quo dic, vt no. in. c. pen. & quod ibi not. de ſent. excõ. ¶ † In gl. fi. in fi. dicit Io. An. & bene, ꝙ iſtud arg. non colligitur hîc: quia nihil erať hîc inutile. & dicit, ꝙ regulariter nõ vitiatur vtile per inutile. [c]De hoc[d] tamen dic, vt plenè not. in regula, vtile. de reg. iur. lib. vj. vide quod dixi in his, quæ explicantur ab vniuerſitate, vel à ſingularibus: an vitietur totum ex eo, quia aliqui erant inhabiles. in. c. cum ſuper. j. de off. deleg. & in. d. c. fi. de procu. Et per hæc vtrobiq; not. determinatur materia hîc tracta ta per Innocen.

a Anto. Franciſc. ¶ Circa hoc, qñ admittunť inhabiles cum habili? b[9]: puta nõ ꝓfeſſi, vel conuerſi cũ ꝓfeſsis: an vitieť tota electio: vide q̃ plenè habẽtur in. c. Maſſana. & i. c. ſacroſancta. hoc eo. titul. de elect.

ZACHARIAS. b ¶ Maior vel minor. Adde no. in ca. ſi celebrat. iſto tit. & c. cõſtõnẽ. & c. ſtatuim[9]. de ſent. exc. lib. vj. ꝙ quo bo. glo. xj. q. iij. c. multos. & ea. cauſa. & q. c. excellentiſsimis.

c ¶ Inutile. Iſtud brocardũ examinat latiſsimè Bar. & doc. ĩ. l. j. §. ſed ſi mihi. ff. de ver. ob. Aenęas falco. Anto. Franciſ. ¶ Adde Barto. ad iſtud brocardum in. l. greçe. in §. illud. ff. de fide. iuſſo.

SEB. SAPIA. d ¶ De hoc, vide Bar. in. l. ſi quando ſponſus. ff. de do. ĩter vi. & vxo. cum allegatis remiſsiuè ꝑ Alexã. ĩ. l. certi cõdictio. §. qm̃. ff. ſi cer. pe. vbi Roma. ĩducit ad aliquas quæſtiones. vide etiã Abb. in. c. cũ tempore. j. de arbi.

SVMMARIVM.

1 *Merita cauſæ ſi non poſſunt probari in curia: debent committi in partibus.*
2 *Mores alicuius ſunt inquirendi in loco, vbi diu ille fuit verſatus.*
3 *Electores nõ poſſunt ius eligendi in alium compromittere: vel aliquem extraneum admittere: niſi omnes nemine diſcrepante conſentiant.*
Conſenſus mutuus importat neminem diſcrepare.
4 *Canonici tantùm faciunt capitulum, & non alij exiſtentes in eccleſia: licet poſiti in aliqua dignitate.*
5 *Abſentes poſſunt committere voces eorum in vnum ſolùm.*
6 *Collegia plura, ſi conueniunt ad aliquid faciendum: an computentur voces per capita, vel per collegia.*
7 *Electio & poſtulatio ſi ſimul concurrunt, quæ præfertur. 14.*
Maior pars duplo importat duas partes totius. 13.
8 *Epiſcopus non transfertur ad alium Epiſcopatum: niſi primum Epiſcopatum renuntiet.*
9 *Confeſsio non poteſt per dominum reuocari, etiam incontinenti: niſi probet de errore. & idem in confeſsione propria.*
10 *Inſtrumentum tranſumptum ſine ſolennitate, non facit fidem.*
11 *Habens poteſtatem eligendi vnà cum alijs, poteſt etiam non impeditus conſtituere procuratorem de cõſenſu aliorum, qui poſſunt obſtare: vt vnũ ex ipſis faciat procuratorem.*
12 *Capitulum non ſuccedit Prælato in his, quæ habet prælatus ratione conſuetudinis vel iuris ſpecialis.*
15 *Patriarcha eſt maior Archiepiſcopo.*
16 *Approbatus ad vnam dignitatem: an videatur approbatus ad aliam, vbi requiritur eadem idoneitas.*

CAP. XL.

1 SCriptum. ¶ † Habet materiã ſubtilẽ & difficilem: intantũ, ꝙ gl. & aliqui dixerũt extra eã hoc. c. cõtinere potius quandã prouiſionẽ quã ius cõe. Iſte tñ intellectus cõiter nõ teneť: qa ſcdm eũ hęc decretalis eſſet hîc ſuperflua: contra id quod hr̃ in proœ. s. & intelligẽdo quod cõtineat ius cõe, põt ſic ſummari inhærendo verbis literæ. ¶ Si poſtulatio cũ electiõe cõcurrit, & numerus poſtulãtiũ eſt duplo maior, & poſtulatis eſt idone[9] poſtulatio admittitur reiecta electione. Si verò indignus, & hoc maior pars poſtulantiũ ignorauerit, poſtulatio & electio reprobať. Si verò ſciebat & electus eſt idoneus, cõfirmať electio. & idem ſi numerus poſtulantiũ nõ eſt duplo maior. h. d. vt dixi inhærendo ſimpliciter verbis literæ: ſed debet terminari & diſtingui: vt j. ſubijciã. ¶ Diuidiť principaliter in quatuor partes. ¶ In prima ponit arengã, ſeu exordiũ deciſum. ¶ In ſecũda ibi: *ſanè.* narrat factũ electionis & poſtulationis. ¶ In tertia ibi: *verum quia.* ponit commiſsionis cãm. ¶ In quarta ibi: *per apoſtolica ſcripta.* cõmiſsionis formã. Et hæc vltima pars ſubdiuidiť: quia prima ponit proceſſum, quẽ faciet delegatus partibus inuitis. Secũda ibi: *& ſi partes.* ponit diſtinctionẽ, quã faciet, ſi partes conſentiãt quatuor caſus declarãdo. & ſecundus eſt ibi, *quòd ſi tertius.* ibi: *ſi verò.* quartus ibi: *niſi.* ¶ Et pro intellectu literæ incipe à primo caſu. In eccleſia Cõſtantinopolitana tũc vacante, erãt. xxv. canonici oẽs habentes vocẽ in electiõe: qui tractãtes de ſubſtitutione futuri Patriarchæ, mutuo conſenſu conuenerunt, vt ad electionem faciendã admitterenť. vij. Prępoſiti per ſe, aut per eorum procuratores. Item ꝙ admitterenť duo procuratores pro ſingulis Prælatis eccleſiarũ conuentualium: ita, ꝙ quilibet Prælatus haberet vocẽ in electione: & tũc temporis eccleſiæ conuentuales habebãt. xvj. Prælatos. Itẽ ꝙ oĩbus cõputatis oẽs erant xlviij. voces, quarũ. xvj. elegerũt plebanũ ſancti Pauli de Venetijs. vij. verò Præpoſiti. & ix. canonici. & xvj. Prælati. & ſic numero xxxij. poſtulauerũt Archiepiſcopũ Eradinẽ. ſ. in Patriarchã. Vigore huius diſcordiæ partes cõſtituerũt ſe apud Romanũ pontificẽ: & qm̃ in curia non potuit fieri fides de meritis electi & poſtulati: nec de ſtudijs ſeu zelo eligentium: & an Præpoſiti & Prælati fuiſſent admiſsi de cõſenſu oĩm: nec etiã plenè de numero eligentiũ: & poſtulantiũ: Papa cõmiſit hãc cãm decidẽdã cuidã Notario ſuo i. Protonotario: cui primò mandauit abſolutè, vt de meritis & de idoneitate ipſius electi & poſtulati, diligenter inquirere venetijs: vbi nati fuerunt, & diutius conuerſati. De ſtudijs autem ſeu zelo ipſorum eligentium, & poſtulantium, & generaliter de omnibus, quæ poſſent illam cauſam inſtruere, deberet fieri inquiſitio apud Conſtãtinopo. vbi celebratæ fuerũt electio & poſtulatio. Et

tio. Et iſta fuit prima pars cõmiſsionis, in qua nõ continebaꝫ deciſio cãæ: ita ꝙ etiã partibus inuitis cõmiſſarius iſte habebat facere iſtã inquiſitionẽ: vt refert Papa. Diffinitionẽ verò cauſæ cõmiſit Papa iſti Protonotario, ſub cõditiõe ſi partes cõſenſerint. ſuppleſcd̃m vnũ intellectũ: ꝙ iſte cõmiſſarius diffiniret, ita ꝙ partiũ conſenſus hîc requirebaꝫ reſpectu facultatis diffiniẽdi. Siſe in.c.dudũ. §.eo.vñ ſi partes cõtradixiſſent diffinitioni fiẽdæ, habebat dñs iſte inquirere & cãm remittere ad Papã decidendã: ſi aũt partes præſtarẽt cõſenſum: & iſte diffiniret: Papa dat iſti cõmiſſario ſuo modũ & formã decidẽdi: in qua determinat quatuor caſus, prout hr̃ in tex. quos j. vnà cũ alijs reaſſumã. ¶ No. j. ex prin. iũcta gl. deci. ꝙ quatuor Patriarchales ſedes deſignãt quatuor Euãgeliſtas. & quare Euãgeliſtæ figuranꝫ per aĩalia, vide bo. tex. in proœ. cle. hoc eñ in antiqua cõpilatione ſequebaꝫ in circuitu rõne ſedis Patriarchalis, quatuor ſedes eſſe debere. ¶ Not. ibi: *plena oculis*. ꝙ prælati debẽt eſſe oculis pleni[b]. & dic oculis diſcretionis tã in ꝓpalibus, quã in ſpũalibus. pro hoc. xxiij. di. in. c. q Eps. Itẽ debẽt habere ſex alas, per quas deſignanꝫ ſex leges. ſ. Naturalis, Moſaica, Prophetica, Euãgelica, Apoſtolica, & Canonica. ¶ Tertiò no. ꝙ eligẽtes & poſtulãtes poſſunt electionis & poſtulatiõis cãm proſequi: quãtũcunq; electi & poſtulati nõ poſtulẽt. de quo vide quod no. Inn. in. c. ij. de cõceſ. præbẽ. ¶ No. iiij. in ver. *verum*. ꝙ vbi de meritis cãæ nõ põt fieri in curia plena fides, debet cõmitti in partib9. ¶ † No. v. ꝙ ante cõfirmationẽ electionis, vel admiſsionẽ poſtulationis, debet fieri inquiſitio de meritis electi & confirmati & poſtulati, & zelo & aĩo, ſeu ſtudijs eligentiũ & poſtulantiũ: & reſpectu electi & cõfirmati debet fieri inquiſitio, vbi nati fuerunt, & diutius verſati. Nã ibi melius habetur morũ notitia. facit. xix. q. ij. in. c. duæ. &. §. eo. c. poſtquã. Reſpectu verò ipſorũ eligentiũ & poſtulantiũ fit inquiſitio in loco, vbi celebratæ fuerũt electio & poſtulatio. ¶ † No. in ver. *& ſi partes conſenſerint*. ibi: *vt ſi conſtiterit de mutuo conueniſſe conſenſu*. ꝙ electores poſſunt cõi conſenſu[b] cõicare extraneis ius eligendi in electiõe, quæ imminet fiẽda. Nã quẽadmodũ poſſunt totam ptãtem in cõpromiſſarios transferre: vt in. c. cãm. & in. c. in cauſis. §. eod. cũ ſi. Ita & fortius debẽt poſſe cõicare ptãtem aliquibus: vt vnâ cũ eis coeligãt. Dixit tñ hîc Cõpo. no. verbũ, ꝙ ad hoc vt extraneis cõicetur iſtud ius eligẽdi, oportet ꝙ oẽs electores cõſentiãt vñ vno diſcrepante, nõ põt aliqs admitti: vt habebat vocẽ in capitulo: quia intereſt cuiuſlibet, ne forinſeci admittanꝫ cũ ex hoc diminuatur cuiuſq; ptãs. Pro hoc facit iſte tex. in ver. mutuo cõſenſu. Ad idẽ facit. c. qa propter j. e. &. c. in cauſis. vbi leg. & not. ꝙ nec cõpromiſſum põt fieri, niſi oẽs electores cõſentiãt. vñ vno contradicẽte impediꝫ cõpromiſſum: qa fit præiudiciũ cuilibet ſingulr̃ ex tranſlatione ptãtis in cõpromiſſarios. Et ex hoc collige, ꝙ maior pars vniuerſitatis, non põt aliquid ſtatuere in præiudiciũ iuris ſingulorũ. Dicit tñ Cõpo. ꝙ maior pars poſſet inuita minori parte aliquos admittere ad conſulẽdũ: licet nõ quo ad eligendũ. arg. in. c. obeuntibus. lxiij. di. Nã per hoc nõ fit præiudiciũ alicui: imò iura conſulũt, vt adhibeanꝫ cõſiliarij: vt in. d. c. obeũtibus. & hoc bene no. Nã non ſolũ ꝓcedit in actu electionis: ſedetiã in alijs explicãdis per quãlibet vniuerſitatẽ ſeculare, vel eccleſiaſticã. militat tñ ſemper ratio præalle. Ex hoc etiã inferꝫ, ꝙ in cõcilio gñali poſſunt prælati ſde iure habẽtes vocẽ deciſiuã admittere ſimplices clericos aliâs voces nõ habẽtes. ¶ *Sed vtrũ* poſsint admittere aliquib9 diſcrepantibus: diſtingue, vt. §. dictũ eſt: vñ puto, ꝙ quælibet natio per ſe poſſet aliquos admittere ad cõſulendũ, vel decidendũ ſecundũ diſtinctionẽ prædictã. Et qui ſunt de iure habẽtes vocẽ deciſiuã, vel conſultiuã in concilio gñali, dicam plenius in. c. graueꝫ. de præbẽ. in lec. ¶ Not. ꝙ in electione Patriarchæ, vel Epi Præpoſiti & alij Prælati eccleſiarũ conuẽtualiũ non habentes vocẽ, poſſunt admitti de gratia: vt hîc. Et in eo ꝙ iſte tex. ponit Præpoſitos & Prælatos eccleſiarũ conuẽtualiũ, vt diſtinctos: colligiꝫ, ꝙ tex. iſte loquiꝫ de Præpoſitis non habẽtibus collegiũ ſub ſe. aliâs eſſent Prælati eccleſiarũ conuẽtualiũ: nec diuerſificarenꝫ à Prælatis. vñ põt iſte tex. intelligi de Præpoſitis, qui ſolẽt eſſe in eccleſijs cathedralibus, habẽtibus ibi ſimplicẽ dignitatẽ, vel perſonatũ, ſeu bñficiũ ſimplex: prout cõſuetudo varia viget in diuerſis eccleſijs.

4 ¶ † Et ex hoc intellectu & ex tex. no. ꝙ Præpoſiti, q aliâs nõ ſunt canonici, nõ habẽt de iure vocẽ in cap. Soli enim habẽtes ius cano

a ✠ SEB. SAP. ¶ Oculis pleni. De duplici oculo mẽtali & corporali, vide gl. in. c. quorũdã, de elec. li. vj. vide Arch. in, c. pro humani. de homic. li. vj.

b ZACHARIAS. ¶ Cõi conſenſu. Adde Manda. in trac. de elec. parte. j. c. xliij. & in gl. in ver. habeat, vbi alleg. Hoſt. in. c. quia propter. §. vel ſaltẽ. j. eo. & Inn. in. c. innotuit. in fi. j. de arbi. quibus adde gl. Bar. Bal. And. & Salic. in. l. inſtitutio talis. ff. de condi. inſtit.

niæ faciunt capitulũ, & vnũ corpus cũ Epõ: vt in. c. nouit. &. c. quãto. de his, quę fi. à Præla. dixi in. c. ij. de inſtit. niſi aliud habeat cõſuetudo:

5 vt le. & no. in. c. cũ olim. de re iudi. ¶ † No. ibi: *& duo alij*. ꝙ plures electores poſſunt cõſtituere vnũ, vel duos ꝓcuratores, qui habebũt tot

c voces, quot ſunt voces conſtituentiũ[c]. Vñ põt vnus ꝓcurator habere. x. voces, vl̃ plures, ſi tot electorũ ſuſtinet vices. & idẽ dicẽdũ in cõcilio gñali, vel ꝓuinciali. Poſſunt eñ ex cã cõſtitui ꝓcuratores pro abſentib9: vt dicã ĩ. d. c. graue.

6 ¶ † Not. ibi: *tótque tunc temporis. &c.* ꝙ vbi diuerſa corpa coniunguntꝫ in vnũ ad aliquẽ actũ explicãdũ, nõ vt diuerſę vniuerſitates, ſed vt faciãt vnũ corpus: cõputanꝫ voces per capita, & nõ ſecũdũ corpa. & in hoc tene mẽti iſtũ text. Hîc eñ cõtraueniebãt tria corpora. eratẽ capitulũ ꝑ ſe. Itẽ vniuerſitas prælatorũ, eccleſiarũ conuẽtualiũ & præpoſiti. & tñ ad validitatẽ electionis nõ requiriꝫ maior pars corporũ: ſed cõſyderaꝫ numerus ſingulorũ: qđ nõ cõtingit ex alio, niſi qa nõ cõueniũt, vt diuerſa corpora: ſed vt faciãt in hoc actu vnũ corp9. Simile, cũ cõueniũt hoĩes diuerſorũ officiorũ vigore alicui9 ſtatuti ad aliqd explicãdũ. Nã ſi conueniũt in illo actu, vt vnũ corp9, ſatis eſt habere maiorẽ partẽ ſingulorum: licet nõ cõueniat maior pars ipſorũ corporũ. Sec9 dic, qñ diuerſa corpa conuenirẽt ad aliquẽ actũ explicandũ tãquã corpa diuerſa: nõ aũt, vt faciãt tũc vnũ corpus. nam ad validitatẽ actus, nõ ſufficit tũc maior pars ſingulorũ: ſed oportet, ꝙ cõueniat maior pars ipſorũ corporũ: vt ſi ſunt tria corpa cõueniat ſaltẽ maior pars duorũ corporũ. & pro hoc vide bo. tex. iũcta gl. in. c. paſtoralis. j. rñ. de reſcri. & qđ ibi dixi. Iõ not. dicit hîc Io. An. ꝙ ſi electio ſpectaret ad certũ prælatũ pro tertia parte: & ad capitulũ pro alia tertia parte

d & ad clerũ ciuitatis pro alia tertia parte: nõ ſufficit ad validitatẽ electiõis, ꝙ electus habeat totũ clerũ & minorẽ partẽ capituli: licet ipſi ſint plures numero. Et quia in hoc exẽplo nõ concurrit, niſi vna vox: qa clerus totus [d] nõ habet niſi vnã vocẽ: capitulũ verò aliã. Sed nõ põt dici capitulũ, vbi non eſt maior pars: vt in. c. j. de his, quæ fi. à ma. par. ca. Itẽ ſi prælatus & maior pars capituli eligerẽt vnũ: & clerus cũ reliqua parte capitu. eligeret alium: valeret electio facta à Prẹlato, & à maiori parte capituli: licet in numero perſonarũ iſti eſſent pauciores alijs: quia vt prædixi: hîc habetur reſpectus ad corpora & nõ ad capita perſonarũ. Idem dicendũ hodiè in cõcilio generali: nam procedit per nationes: & ſic per corpora: non autẽ per capita. Oportet eñ ad validitatem actus, ꝙ cõcurrat maior pars nationũ: licet fortè in maioriparte nationũ eſſent pauciores numero: vt qa fortè aliæ natiões diſſentiẽtes ſunt ꝑpluresin numero perſonarũ. & hoc bñ not. Ex varijs autem circunſtantijs poterit comprehendi an iſti conueniant, vt diuerſa corpora, aut vt facientes vnum corpus. Si enim dantur voces in vnum, non poteſt dici: niſi vt conueniant tanquã in

7 vnũ corpus. † Not. & tene mẽti ſemꝑ iſtũ tex.

ZACHARIAS.

c ¶ Voces cõſtituẽtium. Adde an tales procuratores diuerſorum poterunt diuidere voces, quas ex pluribus habent. dicit Hoſ. ꝙ ſiue habeat in mandatis nominãdi certos, & ex pluribus diuerſos, ſiue ſimpliciter ſit datus, poterit in diuerſos nomine diuerſorum cõſentire, ſecũdũ Hoſt. in. c. mulieres. j. de ſen. excõ. Sed cõtrarium, ꝙ verius eſt, tenent Inn. & Ber. Compoſ. quod probaꝫ per tex. in. c. ſicut xl. diſt. & in. hne minẽ. ff. de leg. ij. Et ratio eſt, ꝙ ſi in diuerſos cõſentiret vota diuiſa, ita incerta viderẽtur: cum nõ appareat, an ne plus in iſtũ ꝙ in aliũ declinaret, q̃ opi eſt hodiè approbata p. c. ſi qs iuſto. §. porro. e. ti. li. vj. & in. d. §. porro. Adde Archidia. poſt tex. glo. d. Pet. de Anc. & Phi. Frã.

✠ SEB. SAPIA.

d ¶ Clerus totus. vide Ang. & Imo. in. l. liber hõ. §. Titius. ff. de hær. inſti. vbi dicunt per illũ tex. ꝙ ſi recto ri & vniuerſitati ſcholarium datur poteſtas eligendi notariũ, tantã vocẽ habet Rector ſolus, ꝙ tam tota vniuerſitas. Vide d. Ab. in. c. paſtoralis. §. de reſc. vbi aliqua dicit ad declarationem eorũ quę dicit hîc. & vide do. Iaſo. in. l. fi. col. v. C. de impuber. & alijs ſubſt. vbi allegat etiam, quæ hîc dicũtur & eundem in. l. fi teſtamento. ff. de vulg. & pup.

quo ad principalẽ ſui materiam, ꝙ vbi cõcurrũt electio & poſtulatio in eadẽ eccleſia, data idoneitate electi & poſtulati: præferr̃ poſtulatio, ſi eſt facta à duplo maiori parte capituli: aliâs præferr̃ electio: licet nõ ſit facta à maiori parte capituli. Et dicitur facta à duplo maiori parte, qñ eſt facta à duabus partibus capituli: vt puta ſi ex. xxx. canonicis. xx. poſtulãt. & x. eligunt. vñ requiritur exceſſus vltra duas partes. & ſic iſta verba maior pars duplo alibi declarãtur, vt importent duas partes totius: vt habetr̃ in ſimili. in. c. licet. s̃. eo. & in. c. indẽnitatibus j̃. eo. lib. vj. Tenet Io. An. in. c. ſi qñ j̃. eo. lib. vj. in nouel. & ſentit Inn. hîc. Quare aũt præferatur hæc electio facta à minori parte ca. cõtra. c. qa propter j̃. eo. dicã ſtatim cum gl. ¶ Not. ibi: *poſtulationem admittas.* iuncto text. ibi: *& electionem confirmes.* vnã differentiã[a] inter electionẽ, & poſtulationẽ. Nã poſtulatio nõ cõfirmat̃ ſed admittit̃. & hæc admiſsio habet quaſi vim electionis & cõfirmationis: ſed electio cõfirmat̃. Diuerſitatis ratio eſt, qa poſtulatio innititur gratiæ: nec per eam initiatur matrimoniũ ſpirituale: ſed eſt quædã precum porrectio apud Principem: vt de poſtulato prouideat: vt dixi in. c. j. & ſuper rubr. de poſt. Præla. ſed per electionẽ initiatur matrimoniũ ſpũale: vt in. c. cũ inter canonicos. s̃. eo. & in. c. fi. de tranſla. Epi. & acquiritur ius electo: vt no. gl. in. c. quanto. lxiij. diſt. Nã electores cõſentiũt in electũ, tanquã in ſponſum: nõ ſic faciũt poſtulantes, quia poſtulatio fit de eo, qui de iure cõi propter aliquod impedimentũ, non põt eccleſiæ præfici. de quo vide qđ plenè dixi in. c. fi. de poſt. Præla. vbi plenè dixi, qui debeãt eligi, & qui debeãt poſtulari. ¶ † Not. ibi: *ipſum Archiepiſcopum abſoluas. &c.* practicã quę hodiè ſeruatur in curia Romana in trãſlatione Epiſcoporũ. Nam primò abſoluit̃ à vinculo eccleſiæ ſuæ, cui matrimonialiter eſt alligatus. vij. qõ. j. c. ſicut. & poſteà præficitur eccleſiæ, ad quã transfertur. Simile habetur in. c. bonæ. el. ij. de poſt præla. & in. c. poſt trãſla. de renũ. Et hæc practica eſt de iure: vt no. Io. An. in regula, quod alicui gratioſè. in mercu. nõ enim poteſt de iure alteri eccleſiæ præfici, remanente priori vinculo: quia ſicut cõiugatus non põt cõſentire in ſecundã vxorẽ, niſi abſoluat̃ à prima: ita nec Eps cõſentire in ſecundã cõiugẽ ſpũalem: niſi abſoluat̃ à prima. Pro hoc. d. c. ſicut. vij. q. j. & c. niſi cùm pridẽ. de renun. Dicerẽ tñ, ꝙ alio nõ expreſſo transferẽdo poſteà vnũ Epm ad aliũ Epiſcopatũ: tacitè videt̃ ipſum abſoluere à priori vinculo: niſi aliud exprimat. arg. opti. in. l. illud. ff. de acqui. hær. & in. c. cũ renũtiat̃. xxxij. q. j. Tenet gl. quã no. in. c. relatio. xxj. q. j. Alia quę poſſent colligi ex aliqua parte huius ca. examinabo plenius ſup gl. iõ plura hîc non colligo. ¶ † In gl. j. ibi, *ſine aliquo interuallo.* No. fing. iſtã gl. iũcto tex. ꝙ cõfeſsio procuratoris nõ põt incõtinẽti reuocari p dñm[b], aliter de errore cõfeſsionis[c] nõ edocto. Idẽ dicde cõfeſsiõe ꝓpria: vt habes gl. no. & mẽti tenendã. in. c. fi. de iureiu. li. vj. in verſ. iuſta. & in. c. apud. xxxij. q. j. Ex interuallo aũt nõ põt reuocari cõfeſsio ꝓpria, aut ꝓcuratoris: niſi doceat̃ de errore. de quo dicendũ, vt in. c. fi. de confeſ. Et ſic alio mõ poſſet intelligi iſta litera, ꝙ fuit reuocata ex interuallo, doct. tñ de errore. ¶ † Sed opp. extra gl. vr̃ enim, ꝙ ſufficiebat inſtr̃m ad fundandã intentionẽ poſſeſſorij. & ſic videt̃ quod ſufficiat inſtr̃m ad fundandã intentionẽ poſſeſſorij. Sol. multiplex datur hîc ꝑ doct. Nã. j. põt intelligi, quòd iſtud inſtr̃m nõ erat originale, ſed trãſſumptũ ſine debita ſolẽnitate. & ſic nõ faciebat fidẽ: vt in. c. j. de fid. inſtr. quæ ſolutio mihi nõ placet, ꝑ tex. ibi publicũ inſtr̃m. Vel ſecũdò fortè ex aliqua parte eligentiũ aliquod canonicũ obijciebat̃, cõtra illud. Vel tertiò, licet per inſtr̃m cõſtaret de nũero poſtulantiũ, non tñ cõſtabat: an Præpoſiti & Prælati fuiſſent admiſsi ad eligendũ mutuo conſenſu electi: nec per id de peritia electi & poſtulati: nec de ſtudijs eligẽtiũ: meritò Papa, nõ obſtãte illo inſtr̃o, cõmiſit cãm, prout hr̃ in text. ¶ In gl. in verb. *conſenſerint.* in fi. Intellige iſtã gl. ſcđm ea, quæ dicẽtur in gl. in verb. *confirmes.* Nam gl. hîc dixit iſta verba ſequẽdo opi. ſuã, ꝙ iſta decr. cõtineat quandã ſpecialẽ prouiſionẽ, & nõ ius cõe: ſed tu dic, vt dicet̃ in prę alle. gl. † Gl. in verb. per alios. in fi. hæc gl. ſentit, ꝙ iſti tres erãt impediti. & ideò potuerũt ꝓcuratores cõſtituere. Gof. dicit ꝙ no. ꝙ duplicẽ gratiã capitulũ fecit iſtis extraneis. Primò, qa admiſerunt eos ad eligendũ. Secũdò, vt poſsint per alios intereſſe. Et idẽ ſentit hîc Inn. dicens, ꝙ ſicut impeditus põt de iure procu. cõſtituere: vt in. c. qa propter j̃. eo. ita nõ impeditus cõſentiẽtibus electoribꝰ: vt hîc. Et tenein hoc ſemper mẽti iſtũ tex. iũcto. d. Inn. & Gof. ꝙ electores poſſunt facere gratiã, vt nõ impeditus cõſtituat ꝓcuratorẽ. Facit quod in ſimili no. Io. An. in regula, quod alicui. in mercu. vbi tenet, ꝙ licet inuito collegionõ poſsit quis cõſtituere ꝓcuratorẽ, niſi aliquẽ de ipſo collegio: tñ põt capitulũ conſentire: vt conſtituat extraneũ. Quid aũt vbi nõ eſt ſeruata forma. c. qa propter. vide quod dixi poſt Io. And. in. c. cõſtitutus j̃. de app. ¶ In gl. in ver. *duo.* ibi: *ſingularis pro quolibet.* vult. dicere, ꝙ habebãt iſti procuratores tot voces, quot erãt Prælati, qui erãt. xvj. ſecundũ gl. & iõ dixit, ꝙ erãt ſexdecim: quia ex quo electus habebat ſexdecim canonicos electores: & poſtulãtes habebãt. ix. canonicos. vij. Præpoſitos, & oẽs Prę latos: nõ poterãt habere duas partes: niſi Prælati ad minus fuiſſent. xvj. qa vij. Prępoſiti. & ix. canonici conſtituũt. xvj. vñ ad faciendũ. xxxij. voces requiruntur aliæ. xvj. & hæc computatio facit pro infrà dicendis. ¶ † In gl. in ver. *tótque tunc temporis.* in fi. Not. bene iſtã gl. quã ſequunt̃ cõmuniter doct. & maximè Hoſt. qui dixit, ꝙ in his, quæ cõpetunt Prælatis ratione cõſuetudinis, maximè contra ius inductæ, nõ ſuccedit capitulũ ſede vacãte. Secus in his, q̃ cõpetũt de iure cõi: quo caſu loquunt̃ cõtraria alle. in gl. Et idẽ dic, de his, q̃ cõpetũt Prę lato alio iure ſpãli. Nã nec in illis ſuccedit capitulũ: vt in. c. verũ. de fo. cõpe. Et vide quod ibi dixi, & tene mẽti in hoc iſtũ tex. iuncta gl. vt ſi aliquid gratioſè cõcedit̃ Prælato, illud nõ tranſeat in capitulũ ſede vacãte. ¶ † In gl. in ver. *duplo maiorem.* ibi: *niſi duæ partes.* No. gl. nã tacitè exponit tex. in eo, quod facit mentionem de numero duplo maiori. Nã dicit̃ duplo maior, qñ cõcurrũt pro illa parte duæ partes vniuerſitatis: vt. s̃. dixi. & de materia huius dic, vt ſtatim dicam in gl. ſeq. ¶ Et in fi. glo. & de hoc vide bo. tex. in. c. ſi qñ j̃. eo. lib. vj. ¶ In gl. in ver. *confirmes.* Hæc gl. cõcludit in effectu, ꝙ hæc Decr. in duobus nõ cõtineat ius, ſed quandã prouiſionẽ Papæ ſpecialẽ, quæ debebat ſortiri effectũ ex cõſenſu partium dũtaxat. Primò in eo, ꝙ electio hîc facta non à minori parte capituli cõfirmatur qñ ſtipulatio nõ fuit facta à duabus partibus. Secũdò in eo, ꝙ hæc poſtulatio videt̃ admitti de iure cõi. Nã poſtulatio ſemper innititur gratiæ, etiã ſi ſit facta ab oĩbus, vel à duabus partibus: vt leg. & no. in. c. pe. de poſt. Prę la. & hãc tenuit Gulna. ¶ Sed cõtra hunc intellectũ facit tex. s̃. in prooemio: vbi dicit̃, ꝙ hæc cõpilatio fuit facta reſecatis oĩbus ſuperfluis: licet nõ contineat ius cõe: & ꝙ conſenſus partium ſolùm adhibetur hîc quo ad deciſionem, non quo ad modum decidendi. Et ad contraria quibus cauetur nõ valere electionem, niſi fieret à maiori parte capituli: reſpondet Inn. ꝙ illa regula non procedit, qñ electio concurrit cum poſtulatione. Tunc enim ſeruari debet, quod hîc dicitur: ꝙ ſi poſtulatio nõ ſit celebrata à duabus partibus, debet cõfirmari electio facta à maiori parte, quã tertia parte. Vel põt dici & ſecũdò ſcđm eũ, ꝙ regula iſta nõ fallat hîc: qa iura cõtraria: dũ dicũt de maiori & ſaniori parte: dictio & debet exponi. pro. i. quaſi ſentiat ſufficere ad validitata electiõis, ꝙ fiat à ſaniori parte: licet nõ à maiori numero. Hoc tñ vltimũ cõiter nõ recipit̃: quia cũ iura requirãt cõiter illa duo copulatiuè: eſſet impropriare & extorquere literã: exponere &, pro. i. Pro hoc adduco tex. fing. i. c. eccleſia. el. j. j̃. eod.

ZACHARIAS.
a ¶ Differentiam: Nũquid aũt ſub verbo electio cõprehendatur poſtulatio: vide Feli. in. c. in noſtra. co. xx. in. xxxij. corolario, circa fi. s̃. de reſcrip.

ZACHARIAS. 8
b ¶ Incõtinenti reuocari per dominũ. Tu adde iſtũ articulum & totam fermè materiam reuocationis cõfeſsionis, eſſe per me examinatam in apoſtil. meis ad iſtũ in. c. per inquiſitionẽ. in verſ. quod not. in not. addi. num. xij. s̃. eo. tit.

SEB. SAPIA.
c ¶ Errore confeſsionis. Vide not. per Bart. in. l. non ſolùm. in prin. ff. de procu.

9

10

11

12

13

j.e.vbi intãtũ requiriť maior pars reſpectu numeri,ꝙ nõ valet electio facta à maiori parte partiũ cõparatiõe minorũ:ſed debet fieri à maiori parte totius capit. Ad idẽ.c.j.de his,q̃ fi.à.ma.par.capi. &.l.quod maior.ff.ad mu. Doc.tñ ſequuntur primũ dictũ Inn.vt hæc Decre.cõtineat ius hodie obſeruãdũ in ſimilibus caſibus. Et vt clarè habeať materia huius.c.videamus primò illos quatuor caſus,q expreſsè dicunť in tex.& cõſequẽter videbimus magis dubitabiles,p̃ quorũ deciſionẽ declarabiť intrinſecè materia huiꝰ cap.

14 ¶ † Primus caſus ex deciſis hîc eſt,ꝙ ſi poſtulatio eſt facta à duabꝰ partibus,data idoneitate perſonæ poſtulati,& ſeruata forma debita:debet admitti poſtulatio,& reijci electio facta à tertia,vl̃ minori parte. Et rõ huius caſus eſt: qa potẽtia capitularis,ſeu vniuerſitatis cõſiſtit in duabus partibus.vñ in tertia parte non eſt aliqua virtus capitularis:vt in.l.nulli.&.l.planè. ff. quod cuiuſq̃ vniuer. no.adeò ꝙ à principio vniuerſitas põt ex duabꝰ partibus cõſtitui: vt in iuribus p̃alleg.& dixi plenè in.c.cũ nobis.§.eo. Vñ licetpoſtu

a latioª ſit via extraordinaria,& electio ordinaria:tñ ex quo virtꝰ capitularis inſequiť illã viã extraordinariã, illa eſt præferẽda.& hoc ſentit gl.præcedẽs poſt prin. Nec ob.ꝙ poſtulatio innitať gratiæ: qa per iſtũ text.nõ tolliť in aliquo ius ſuperioris. Hîc eñ nõ dr̃,ꝙ ſuperior nõ teneať admittere poſtulationẽ.vñ poterit ſupior reijcere,ſi nõ vult gratiã facere.& ſic tolliť cõtrariũ,quod glo.hîc formabat circa fi.vide tñ ad materiã bo.gl.in.c.cupiẽtes.§ pe j.e.li.vj. quæ dicit, ꝙ ſi poſtulatio fit ab oĩbus partibus,vel à duabus:& ex cã:puta neceſsitate vel vtilitate eccleſiæ:tũc poſtulatio à gratia generali depẽdet. De qua in.c.ſedes.de reſcri.vñ diciť iniuriã facere ſuperior eũ nõ admittẽdo. Si verò nõ eſt facta à duabus partibus, vel nõ ex cã:tũc dependet à gratia ſpãli.& dic ibi plenius no. ¶ Secũdus caſus,qui decidiť eſt,ꝙ ſi poſtulãtes nõ faciũt duplo maiorẽ numerũ,præferť electio,ſi eſt facta de idoneo. Et ſic innuit,ꝙ electio facta à minori parte capituli,ex quo eſt facta à maiori tertia parte,venit cõfirmãda. Et iſte eſt caſus difficilis ꝓpter regulas iuris reſiſtẽtes,de qbus.§. Sed dic,ꝙ ratio decidẽdi de iure potuit eſſe,ꝙ nõ datis duabus partibus poſtulãtiũ,nõ eſt ibi reperire potẽtiã capitularẽ:ſed aliquid de virtute capitulari reperiť nũc in parte eligentiũ:cũ habeat aliquos de duabus partibus.& habito reſpectu:qa prouidẽt ipſi eccleſiæ per viã ordinariã, & meliori modo quo fieri põt. ſ. cõſentiẽdo in electũ tanquã in ſpõſum alijsperſiſtẽtibus in via extraordinaria:præferẽda eſt meritò ipſa electio:vt citius prouideať eccleſię viduatę:quaſi imputandũ ſit maiori parti capituli,quæ eligit viã extraordinariã & perſiſtit in ea. Tñ negari non põt,quin deciſio iſtius caſus conueniat cõibus reg.iur.ſed potuit emanaſſe rõnibus prædictis:p̃ſertim in fauorẽ eccleſię:ne diu remaneat ſine paſtore.& hoc facit ad alia infrà dicẽda. ¶ Tertius caſus,q̃ poſtulãtes faciũt duas partes,ſed poſtulatus ignorãtibus poſtulãtibus erat indignus.& tũc debet reprobari poſtulatio: qa facta de indigno.& etiã electio à tertia parte,vel minori,non debet hoc caſu cõfirmari:qa cũ duæ partes poſtulãtes nõ ſint priuatæ,tota ptãs capitularis nõ remãſit in eis:vt in.d.l.nulli.&.l.planè. ¶ Quartus caſus eſt,q̃ oẽs poſtulãtes,aut maior pars poſtulauit ſcienter indignũ:& electus à tertia parte eſt idoneus.& tũc debet electio cõfirmari,vt hîc,& in fi.literę. Et iſtius caſus eſt difficile videre cãm,quare cõfirmeť electio facta à tertia parte, vel minori: cũ vt.§. dixi in tertia parte,nõ eſt aliqua potẽtia capitularis. ¶ Gl. fi.quã multi nõ habẽt,quæ eſt ſup verbo, *confirmes*. ſentit,& bene iudicio meo:ꝙ ideò cõfirmatur hoc caſu electio,qa reperiť facta à maiori parte illorũ,qui habebãt ius eligẽdi:vide Inn.hîc.& licet expreſsè nõ colligať ex litera:cũ tex.in hoc nõ reddat qõnem:colligiť tñ tacitè ex cõputatiõe,quã.§. feci. Nã electores erãt.xvj.& poſtulãtes ad plus erãt.xxxij.maiori parte poſtulãtiũ poſtulãte ſcienter indignũ,nõ potuerũt ignorãtes eſſe vltra.xv.qa ad minꝰ.xvij. poſtulauerũt ſcienter indignũ:aliâs ipſi feciſſent maiorẽ partẽ, exxxxij. Reperiť ergo hoc caſu electio facta à maiori parte oĩm, qui habebãt ius eligẽdi:qa poſtulãtes ſcienter indignũ ſunt priuati:vt in.c.j.§.poſtu.præla.remãſit ergo tota ptãs penes alios,ex qbus electores erãt plures numero.cũ eſſent.xvj.vñ deciſio huius caſus cõuenit oĩbus reg.iur. ¶ Sed dubiũ eſt,& ſit iſte quintus caſus,vltra tex.maior pars duarũ poſtulãtiũ poſtulauit ſciẽter indignũ:ſed illi,qui poſtulauerũt ignorãter,ſunt plures numero,quã eligentes. Pone exẽplũ extra terminos literæ,ꝙ ex.xij.qui erãt in capitulo, duo elegerũt.x.poſtulauerũt indignũ, ex quibus maior pars ſciẽter poſtulauit,ita ꝙ ignorãtes ſaltẽ erant quatuor,qui ſunt numero plures,quã duo,q elegerũt:nũqd iſto caſu debeat cõfirmari electio,ex quo poſtulatio fuit facta à duabꝰ partibꝰ,ex quo maior pars poſtulauit ſciẽter indignũ? Inno.dicit,ꝙ iſto caſu ſunt reprobandæ electio & poſtulatio:cũ electio nõ ſit facta à maiori parte ius habentiũ.vel ſecundũ eum poteſt dici, ꝙ abiecta ſubtilitate ſtandum ſit ſimpliciter verbis huius literæ. q. d. ꝙ ſit electio confirmanda:cùm tex.hîc ſimpliciter dicat electionẽ confirmandam:cũ maior pars poſtulantiũ poſtulauit ſcienter indignũ, quod tñ videť abſurdũ ſecundũ Cõpoſt. quia ſequereť ſecundũ iſtum vltimũ intellectum,ꝙ ſi ex.xl.poſtulãtibus vnus ſolus elegiſſet.&.xx. poſtulaſſent ſciẽter indignũ,ꝙ electio vniꝰ cõfirmareť in præiudiciũ.xix.qui poſtulauerunt ignoranter indignũ. Põt tñ dici ſecundũ eũ,ꝙ tunc ignorantes faciũt electionẽ reijci:cũ conſtituũt numerũ duplo maiorẽ reſpectu eligentiũ.& ita recitandotranſiuit ſimpliciter Io.an. vñ velle nõ curandũ,ꝙ electores hoc caſu ſint pauciores numero:quia ex quo maior pars poſtulantiũ peccauit, ptãs eorũ accreſcit oĩbus, tam ignorãter poſtulãtibus,quã poſt eligentibus:& ſic electores ſunt vltra tertiã partẽ habito reſpectu ad ptãtem,quæ eis accreuit. ¶ Ad

a uerte:quia hoc eſſet extendere ſecundũ caſum prædictũ,vt electio ſemp̃ præferatur,q̃ poſtulãtes nõ cõſtituũt duas partes, quod etiam ſenſit Cõpo.ſed profecto nullo iure probatur hîc. Nã iſte tex.fundauit ſe ſuper maiori parte ſciẽter poſtulantiũ indignũ habendo reſpectũ ad computationẽ ſuprà factã:quia electoresre manebant plures numero reſpectu oĩm,apud quos reſidet ptãs:ideò electio debet cõfirmari per communes regulas iuris:quæ nolunt neq̃ electionem,neq̃ alia vniuerſitatis negotia habere vim & effectum:niſi explicentur à maiori parte. Nec obſt.id,quod dictum fuit in ſecũdo caſu:quiacùm ille ſit exorbitans à iure,non debet ad alios caſus trahi:vbi ſaltem nõ eſt omnimoda & eadem ratio: quia non debet ius correctorium extendi:vt in.l.quod verò contra.ff.de legib.& per gloſ.in.c.j.de tempo.ordi.lib.vj. Procedit enim caſus ſecundus,quando à principio poſtulatio non fuit facta à duabus partibus:ſed quando poſtulatio fit à principio à duabus partibus,licet iuris fictione illi,qui poſtulauerunt ſcienter indignum, non debeant computari in numero. Tamen negari non poteſt,quin in facto in parte poſtulantium concurrant duæ partes:ideò non debet admitti electio facta à tertia parte: cũ habeat in oppoſitum contradictionem duarum partium ſaltem in facto. Nam in multis caſibus iuris conſyderatur numerus in ſolo facto conſiſtens,licet nõ ſic quo ad iuris effectũ:vt probatur in cle.quod circa.de elec.& in.c. indemnitatibus.§.ij.eo.tit.lib.vj. Meritò aliud debet eſſe in electione,quando reperitur facta à maiori tertia parte habito reſpectu ad oẽs de vniuerſitate,qui poſtulauerunt:quã q̃ eſt facta à maiori tertia parte fictione iuris,& nõ quoad verũ numerũ. Et hanc partẽ ſentit Io.Cal.hîc, dicens & bene,iudicio meo:ꝙ nunquã electio facta ã maiori parte capituli,debet cõfirmari; niſi q̃ cõcurrit cũ poſtulatione,quæ à princi

SEB. SAPIA.

a ¶ Licet poſtulatio. Et ad hoc facit quòdremediũ extraordinarium præfertur quãdo eſt potẽtius,not. Barto.in.l.Aemilius.in prin.per illum tex.ff.de minori.facit text.cũ glo.in.c.ij.j.de integ.reſti.in.vj. cum allegatis per Mod. in.l.in pro uinciali.§.j.ff.de ope.no.nun.

pio non fuit facta à duabus partibus numero. ¶ Et ex hoc etiã inferr̃ ad ſextũcaſum ſatisetiã dubitabilẽ. Pone, ꝙ poſtulatio fuit facta à duabus partibus: minor, pars poſtulauit ſciẽter in dignũ: maior verò ignoranter, nũquid electio ſit cõfirmanda. Iſte tex. vr̃ tacitè à cõtrario innuere, ꝙ nõ: qa dicit electionẽ cõfirmandã, qn̄ maior pars poſtulauit ſciẽter indignũ & iſtud argu. à contrario ſenſu optimè põt procedere qn̄ maior pars ignorãs facit duas partes eligentiũ: puta ſi ex. xij. habẽtibus ius eligẽdi, duo ſeu tres poſtularũt ſcienter. Alij verò nu. vij. poſtularunt ignoranter. Hoc caſu nõ eſt æquũ, ꝙ cõfirmeť electio duorũ: cùm remaneant circa ignorãtes duę partes reſpectu eligentiũ. ¶ Sed dubiũ eſt, quid ſi ignorãtes non faciãt duas partes reſpectu eligentiũ: nunquid debeat electio
a cõfirmari[a]: dicit Io. An. poſſe dici, ꝙ ſic: per id quod dr̃ in caſu ſecũdò. Nã vbi poſtulatio fuit facta, etiã de idoneo à duab⁹ partibus, præferr̃ electio: vt ibi. Ergo potius præferenda eſt hoc caſu electio: cũ poſtulatio ſit facta de indigno: nec reperiar̃ facta à duabus partibus: cũ nõ debeãt cõputari in numero illi, qui ſciẽter poſtularũt. Vel põt dici ſecundũ eũ ſtandũ eſſe ſimpr̃ verbis huius literæ cũ nõ diſtiguat: ſed ſimpr̃ innuat: ꝙ ex quo minor pars tm̃ deliquit, nõ eſt electio cõfirmẽda. Et ꝓ hoc facit ꝙ no. Inn. & Cõpo. qui dixerũt priuatos cõputãdos in illa electiõe, ex quo priuationẽ incurrũt. q. d. ſatis eſſe, ꝙ iſta poſtulatio fuerit facta à duabus partibus. Sed certè iſta cõſyderationon eſt bona: quia ſi iſti priuaticõputarenť in numero ad effectũ repellẽdi electionẽ factã à tertia parte: eodẽ modo & pari rõne deberent cõputari in numero, qn̄ maior pars poſtulauit ſcienter indignũ. & tn̄ hoc eſt falſum: qa præualet electio facta à tertia parte. ex quo maior pars poſtulauit ſciẽter indignũ: vt eſt in tex. d. Ant. pro diuerſitatis rõne habuit vnã cõſyderationẽ ſatis debilem iudicio meo. dixit em̃, ꝙ qn̄ minor pars duarum partium poſtulauit ſcienter indignum: poteſtas iſtorum accreſcit alijs, qui poſtulauerunt ignoranter: quia reperitur potentia capitularis: merito reijcitur etiam electio: quia reperitur ſolũ facta à tertia parte. Sed qn̄ deliquit maior pars poſtulantiũ: tũc ptãs illorum accreſcit pariter oĩbus tã ignoranter poſtulãtibus. quã eligentibus: cũ non reperiar̃ potẽtia capitularis in alia parte tm̃, ex quo maior pars deliquit. vn̄ electio virtute ptãtis ſuperueniẽtis ex delicto aliorũ, reperiť facta à maiori tertia parte. Et hæc eſt ſua intẽtio, licet ꝓ verba magis obſcurè prolata: ſed vt dixi nõ placet mihi hæc conſyderatio: quia cũ oẽs ſunt in capitulo, & eodẽ cõtextu eligunt, ſeu poſtulant: non apparet ratio, quare ptãs delinquentiũ nõ accreſcat oĩbus ſimul in omni caſu: præſertim, qn̄ prius ſaltẽ per momentũ fuit pronunciata poſtulatio. Nã illicò ptãs accreuit alijs non delinquẽtibus, iuxta no. in. c. congregato j. eo. Et ideò dicas, vt etiã ſenſit hîc Cal. ꝙ electio nunquã eſt cõfirmãda: niſi ſit facta à maiori parte omnium, qui nõ deliquerunt. vnde ſi ignorantes, qui poſtularunt, remanẽt plures numero, quã ſint eligẽtes: debet reprobari electio, & valet poſtulatio: licet ignorantes non conſtituãt duas partes. ¶ Nec obſt. quod habeť in ſecundo caſu: quia vt dixi, cũ exorbitet à iure, nõ debet extendi: ſed ſolũ procedit qn̄ à principio computatis omnibus vocibus, poſtulatio non fuit facta à duabus partibus. & tunc electio facta à maiori tertia parte, quæ eſt verè maior tertia: non ſolùm quo ad iuris effectũ, ſed etiam quo ad factum ſit præferenda in omnibus alijs caſibus, in quibus cõfirmanda electio facta: niſi à maiori parte capituli, ſeu habentiũ ius capitulãdi. Debet enim reſtringi ius nouum, quantũ fieri poteſt: vt minus corrigat communes iuris regulas, quã fieri poſsit: vt in regula odia. de reg. iur. li. vj. & in. l. præcipimus. in fi. C. de ap. Et ex prædictis habeť clarè intellectus huius cap. & materiæ. ¶ †In glo. in verbo: *præſumptione.* in
15 fi. tene menti hanc gl. ꝙ approbatus ad dignitatẽ Epiſcopalẽ, non
b per hæc cẽſetur approbatus ad Archiepiſcopalẽ, vel maiorẽ. [b] Et ſic habes ex glo. ꝙ maior idoneitas requiriť in Archiepiſcopo, vel Patriarcha, quã in Epiſcopo. Pro hoc, quia iſti habẽt ampliorẽ iuriſdictionẽ: cũ Archieps habeat ſub ſe plures: Epos: Patriarcha habet ſub ſe plures prouincias: & ſic plures Epiſcopos & Archiepicopos: Eps aũt ſolũ prẽeſt diœceſi. & vbi maior imminet cura, ibi maior idoneitas requiriť. ar. in. c. cũ in cunctis. in prin. s. eo. & in. c.
16 cũ ſit ars artiũ. de æta. & qua. Et pro hac opi. glo. †vide quod not. Inn. in. c. cum venerabilis. de excep. vbi dicit, ꝙ approbatus ad aliquid, intelligitur approbatus ad illa: vbi eadẽ requiritur idoneitas perſonarũ: ſecus vbi maior. Ad idẽ vide quod habetur in ſimili in l. relegatorũ. in fi. ff. de interd. & releg. Vel ſolue ſecũdò extra glo. ſecundũ doc. quia potuit iſte Eps effici indignus poſt promotionem ad Epiſcopatũ. Ex quo no. ꝙ promouendus ad aliã dignitatẽ cõſimilẽ priori, debet examinari propter indignitatẽ, quæ potuit ſuperuenire ex poſtfacto. Nam vt dicit Pſal. Ex adipe procedit iniquitas. & vide pulchrũ tex. Hieronimi contra cõtra prælatos, qui affluunt diuitijs in. c. eccleſiæ Principes. xxxv. diſt. Vel tertio vbi cunꝙ adijcitur, ſeu vnitur gratus: cùm poſsit opponi exceptio, debet fieri examinatio, ſecundum doct. & not. has ſolutiones: quia faciunt ad multa.

SEB. SAPIA.

a ¶ Confirmari. Vide Bald. in margarita ſua in verſ. cõſuetudo ver. pen. vbi tenet, ꝙ electus nõ debet cõfirmari, ſi electioni nõ interfuerũt duæ partes capituli. Refert ſimpliciter & ſequiť Firmianus in tracta. de Epiſcopo in ſecunda parte ſecundę principalis. qõ. xiij. lib. iij.

SEB. SAPIA.

b ¶ Vel maiorẽ. Vide no. per do. Iaſ. in. l. ij. col. j. ff. de leg. j. vbi bene valet argumentũ affirmatiuè ſi cõcediť, quod eſt maius: ergo quod eſt minus. non econuersò. facit tex. in l. j. C. decõſuli. lib. xij. vbi prior in patriciatu, & poſterior in conſulatu refertur priori in conſulatutm̃. quẽ inducũt Mod. in c. clerici. j. de iudi. ad. q. ꝙ licẽtiatus poſterius, & doctorat⁹ prius, præfertur licentiato prius & doctorato poſterius.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia non debet vacare ſuo paſtore, vltra tres menſes. & non eligentes intra illud tempus paſtorem, puniuntur. 3.*
2 *Vidua in ſtatutis & alijs diſpoſitionibus ſumitur propriè pro illa, quæ caret marito.*
3 *Communis vſus loquendi habet locum in omnibus diſpoſitionibus.*
4 *Prouiſio ſuperioris de aliquo paſtore in eccleſia, habet vim electionis, & confirmationis.*
5 *Monachus tenetur magis obedire Abbati ſuo, quàm Epiſcopo loci.*
6 *Prælatus non tenetur requirere conſenſum capituli in eo, quod ipſe habet iure deuolutionis.*
7 *Electores, an debeant eligere prælatum de gremio eccleſiæ.*

CAP. LXI.

1 NE pro defectu. ¶ †Si illi ad quos ſpectat electio, negligunt eligere prælatum cathedralis vel regularis eccleſiæ intra tres menſes, proximus ſuperior eccleſiam ordinabit: ꝙ ſi intra alios tres mẽſes nõ fecerit, canonicè punietur. h. d. Et primò ponitur conſtitutionis cauſa. Secundò conſtitutio, ibi: *ſtatuimus.* Et hæc litera quatuor facit. Nam primò ſtatuit tẽpus electioni. Se cũdò priuat negligentes, ibi: *intra quos.* Tertiò ad ſuperiorẽ deuoluit, ibi: *ac ipſa.* Quartò punit ſuperiorem, ſi negligit, ibi: *is verò.* ¶ Caſus literalis. Propter defectũ paſtoris eccleſia viduata tam in tẽporalibus, quã in ſpiritualibus frequenter ſuſtinet læſionem. & ideò concilium volens & periculis animarũ & eccleſiarũ indemnitatibus ꝓuidere, ſtatuit: vt eccleſia cathedralis, vel regularis vltra tres menſes non vacet: & ſi intra tres menſes iuſto impedimento ceſſante electio celebrata non fuerit, electores eligendi poteſtate careant ea vice: & poteſtas eligendi ad proximum ſuperiorem transferatur. & ille ad quem fuerit deuoluta poteſtas intra alios tres menſes cum conſilio capituli ſui & aliorum religioſorum, de perſona idonea ipſius eccleſiæ viduatæ: vel ſi ibi non reperitur idoneus, de alia non differat eccleſiam ordinare, ſi & ipſe voluerit canonicam effugere vltionem. Bernard. ¶ Nota primò quòd prælatus eccleſiæ comparatur paſtori: Demon autem lupo rapaci. Iſte enim conatur deuorare, & inuadere gregem domini:

prælatus

a SEB. SAPIA. ¶ Pascere. Facit tex. quē semper cordi habere debent prælati in.c.pen.j.de reg.iur. q̄ non potest esse pastoris excusatio si lupus oues comedat, & pastor nescit.

b Anton. Francis. ¶ Ad istud, q̄ dicatur vidua. Dicas, q̄ vidua etiam dicitur q̄ nūc̄ habuit virū: vt no. Bar. in.l.j. ad fi. C. qñ imperator interpu. & vidu. & etiam, que habuit vitū: sed est factū diuortiū inter eos: vt in.l. mu liere, ff. de don. inter vi. & vxo. & no. in auc. quomō oport. Episco. ī. §. j. Illud autem qd dicit q̄ secūdum cōem vsum loquē di. illa ꝓprie dicit vidua, cuius vir est mortu⁹. p ea, q̄ habētur in.c. vidua. xxxiij. dist. est ita demū verū, si vir illā carnaliter cognouerit: aliās secus secūdū.d.Ab. not. ī.c. ex tenore. in fin. de fo. cōpe. Proprie autem & strictè dicitur vidua, que virum habuit, sed nō habet & ideo statutū loquēs de vidua, intelligit proprie de ista, quæ virū habuit, & iam nō habet: qa statuta debēt intelligi ī casu ꝓprio & vero: vt in.l. iij. ī. §. hęc verba. ff. de neg. gest. & in.l.j. §. fi is q nauem. ff. de exerc. Itē ea q̄ habet virū sed inutilē, vel absentē, largo mō & improprie dicitur vidua: vt est notabilis glo. in.l. fi. in verbo orbitates. C. ad.l. Faui. de plagia. vbi p Bal. & habet p Alex. in.l. eleganter, in §. q reprobos. ff. de pi. act. vbi in fimili dicit, q̄ pater dicitur orbatus filijs, qū habet filiū inutilē. Et adde q̄ stante statuto: q̄ vxores bannitorū expellantur de ciuitate mulier mortuo marito, q̄ vidua remansit, pōt reuerti ad ciuitatē: nō obstāte tali statuto. ita nota. Bart. in.l. Titia. in §. vsuras. ff. de le. ij. & Bal. in.l. volūtas. in. ij. colū. C. de fideicō. & idē Bal. in.l. fi. in. ij. not. C. quibus ad liberta. ꝓcla. non licet & idē Bal. in.l. cū acutissimi. in. ij. colū. in ver. no. illud sta

Prælatus autē tenet pascere. s. ²spūaliter: iuxta illud Euangelicum. Pasce oues meas. s̄. eo. c. significasti. & de multis nominibus Demonis, not. s̄. de sum. tri. c.j. ¶ No. ij. duo mala q̄ contingunt ex defectu pastoris: imminet periculū animabus: & ecclesiæ circa facultates suas. ¶ † Nota. iij. ibi. *ecclesia viduata*. q̄ ecclesia carens pastore, dicitur vidua. ᵇpro hoc. c. ij. de transla. Epicopi. Nā & mulier dicitur vidua, cuius maritus mortuus est: vt in.c. vidua. xxxiiij. di. si aūt nō habet virū, dicit vacās secūdū Io. An. alle. glo. in.c. pe. xcij. di. ¶ Sed tu dic & melius, q̄ vacans capit pro vidua. ita exponit gl. in.l. qui cœtu. ff. ad leg. Iul. de vi pu. vñ mulier, q̄ nūq̄ habuit maritū, ex etymologia vocabuli pōt appellari vidua. Dicit em̄ vidua, quasi sine duitate: sicut vecors sine corde: vt dicit tex. ī.l. malū. in. §. viduā. ff. de ver. sig. Sed ex cōi vsu loquendi, solū appellat vidua, cuius maritus mortuus est. sic intellige. d.c. vidua. Vñ si hodie in aliquo statuto fieret mentio de viduis, ᶜintelligerē de relictis mortuis maritis quia cōis vsus loquendi in oī dispōne p̄fertur propriæ significatiōi vocabuli: vt in.l. librorū §. qd tñ Cassius. ff. de leg. iij. & in.l. cū delanionis. in. §. asinā. ff. de fun. instru. no. Bar. in.l. oēs populi. ff. de iust. & iu. & vide bo. gl. in.c. nonnulli. de rescip. & qd ibi dixi. & facit. c. ex literis. de spon. ¶ Not. in versi. *statuimus*. & tene semp mēti. q̄ trimestre tp̄s ᵈad eligēdū, seu prouidendū solū habet locū quo ad p̄latū ecclīæ cathedralis, vel regularis: in alijs verò prælatis quarūcūq̄ ecclesiarū, vel dignitatum, dat semestre: & in eis habet locū. c. ij j̄. de cōces. præben. Nā qa magis est periculū ī ecclesijs cathedralibus & regularib⁹, cū ipsarū ecclesiarū p̄lati sint veri pastores: fuit necesse citius occurrere vacatiōi, & deputare tp̄s ad ꝓuisionē faciēdā. ¶ Not. ibi: *iusto impedimento cessante*. q̄ tp̄s p̄fixū electiōi, nō currit impeditis. vñ concludunt doct. hîc, & bñ: per istū tex. q̄ non est opus petere restitutionē in integrū, si impedimētū durauit vltra tres mēses. vñ reiecta distinctione quorūdā, cōiter tenet, q̄ siue impedimētū ꝓueniat à principio, siue post inchoatū trimestre: semp impedit cursum tp̄is. Et ꝓ hoc facit. c. qa diuersitatē j̄. de cōces. præb. vbi idē ꝓbat in tpe p̄fixo ad cōferēdū. ¶ Quid autē ī tpe statuto patrono ad p̄ntādū, nūqd currit ipsi patrono impedito, vel ignoranti? dic vt dixi in.c. ij. & .c. cū ꝓpter. de iurepa. ¶ † Not. ibi: *deuoluatur*. q̄ negligētes eligere intra trimestre, priuant ipso facto ptāte eligendi ꝓ ea vice. vñ hîc nō requirit aliqua sñia: sed ex iuris dispositiōe fit ipso facto hæc deuolutio. pro hoc. c. q̄q̄. e. tit. li. vj. Et p hoc dixerūt hîc doc. & bene, q̄ si elapso trimestri electores eligūt, & superior ad quē facta est deuolutio, ipsa electiōe nō cassata, aliū eligit: nō valet electio facta per electores, & est nulla, post deuolutionē potestatis ad superiorē. Pro quo videt tex. in.c. fi. de sup. ne. præla. & facit. c. licet. eo. ti. secus eēt si nō essent priuati, sed priuādi p̄ sentētiā. Valeret em̄ electio attētata ante sniam priuatiuam: vt dicet j̄. c. ꝓxi. ¶ No. ibi, *ad eum qui proximo. &c.* q̄ in ecclesia ēt cathedrali fit deuolutio in casu negligētiæ ptātis ꝓuidēdi, nō ad papā, sed ad proximū superiorē. Olim autē fiebat deuolutio ad papā in eccl̄ia cathedrali: vt in.c. cū dilectus. de cōces. p̄bē. Hodie secus: vt hic. Quod tamen restringit ad casum negligētiæ. in alijs aūt casib⁹ fit deuolutio ad papā: vt in.d.c. q̄q̄. vbi bonus text. ¶ No. ibi: *vltra tres menses*. qd tātū tp̄s habet superior ad quē fit ptātis deuolutio, quātum hnt electores. & idē obseruat in semestri præfixo in prouisioni bus aliarū ecclesiarū: vt in.d.c. licet. de sup. ne. Præla. Nā surrogatus debet cēseri eodē iure cū alio, in cuius locū surrogat. Hinc est, q̄ tenetur eligere de illa ecclesia, & homines illius qualitatis: sicut tenebant eligere primi electores: vt est tex. not. in clem. j. de sup. neg. Præla. & facit tex. hîc in. versi. *de persona idonea ipsius quidem ecclesiæ &c.* vnde sicut primi electores debent eligere Prælatum de gremio ipsius ecclesiæ si ibidē reperiatur idone⁹: vt in.c. nullus. lxj. dist. & in.c. q̄ sit. xviij. q. ij. le. & no. s̄. e. cùm inter canonicos. ita superior ad quem fit deuolutio: vt hîc. ¶ † Not. vlt. ibi: *canonicè ordinare*. q̄ superior ad quē fit deuolutio non tenetur præcisè eligere, sicut primi electores: sed pōt prouidere eccl̄iæ de pastore: & sic procedere p̄ viā prouisiōis. Prouidēdo em̄ eligit & cōfirmat. habet em̄ iste superior electionē iure deuoluto, & cōfirmationē iure proprio: vnde ex quo in eū sunt collatæ istæ ptātes, pōt eas explere vnico actu. nā prouisio habet vim electiōis & cōfirmatiōis: vnde not. Inn. in.c. cū olim. de cā pos. & proprie. probat autē prædicta iste tex. in verbo: ordinare, qd sonat. i. prouidere: vt in.c.j. de iurepa. ¶ Doc. tamē hic reuocāt in dubiū, nūquid ita superior teneatur prius eligere iure deuoluto, sicut tenebantur electores, & postmodū cōfirmare iure ꝓprio. & quidā tenuerūt, q̄ sic: p̄sertim eo casu, quo electores tenebātur electionē factā p̄ntare patrono: vt in.c. cū terra. s̄. eo. vt aliqna honorificētia reseruetur patrono ī ipa electiōe. nō em̄ hæc possent obseruari, si superior procederet per viā prouisiōis. & hāc opin. tenuit hîc Egi. pe. s̄. eo. c. cū inter. sed Cōp. tenuit cōtrariū in c. cū inter. præalle. & idē Inn. & Hosti. Sed Io. and. dixit hic primū dictū esse veri⁹, sed secundū obseruat. Vel secūdū eū pōt dici, & melius q̄ optio datur superiori, ꝓ quē modū velit ꝓcedere, cū iura faciāt mētionē de vtraq̄ via. & optimè facit. c. si postquā. in fi j̄. eo. lib. vj. & in c. si cōpromissarius. eo. tit. & li. & videtur tex. hic, in verbo, ordinare. & ita trāseūt hic cōiter doc. Tu vide qd dixi in.c. cām q̄. & in.c. cū iter canonicos. s̄. eo. & glo. in cle. fi. de beneficio. de præb. & p̄ do. de Ro. de ci. cclv. Et posset ī hoc congruè distingui, q̄ aut ptās eligēdi & confirmādi spectat ad superiorē non proprio iure, vt puta quia ptātē eligēdi habet tāquā compromissarius tūc primò eliget, & tanquā superior postea confirmabit vt in.c. cū inter canonicos. s̄. eo. & ibi p̄ gl. & in.c. vt circa. e. ti. lib.

matrimoniū carnale. iuxta plenè no. per eundē do. Anto. in.c. tuæ. de spō. & quia hic fit mentio de cōi vsu loquēdi, q̄ debet attēdi in statutis: dicas illud esse verū, qñ statutū est dubiū secundum Bar. in. §. qd tamē Cassius. hic all. & in.l. oēs populi. in iij. q. vj. q. principalis. ff. de leg. iij. Ad quod etiam vide Bart. in.l.j. in prin. circa mediū. ff. de suis & legi. & ī.l. si qs carū. de leg. iij. & in rubri. ff. de no. ope. nū. in verfic. sed circa vnū. & in.l.j. in. §. ptātis. in ver. ī statuto verò licet debeamus. ff. de pecu. Et alibi dicitur q̄ cōis vsus loquē di p̄ualet cuilibet constōni. Ita Bar. in.l. talis scriptura, in. ij. colum. ff. de lega. j. Adde tñ qd cōis vsus loq̄n di nō dicit ꝓpria significatio, secundum Bart. in.l. cū de lanionis. in. §. asinam.

c SEB. SAPIA. ¶ De viduis. hic ēt dicit do. Abb. in.c. sanè. in fi. j. de fo. cōpe. Refert & sequit Fel. in rub. huius libri. col. iij.

d ZACHARIAS. ¶ Trimestre tempus. Adde de hoc. s. q̄ tēpus electioni de ep̄o vt Abbate faciendo dat. & qd pro alijs bñficijs, per Card. Mā. da. in tit. de elect. c. iij. & ibi in addi. in ver. triū mēsiū, in prima parte.

vj.vbi glo.etiam tangit. Tex.tamen in.d.c.causam. videtur innuere, ꝙ etiam poterit procedere per viã prouisionis. de quo vide quod ibi dixi. Aut istæ potestates pertinẽt ad eum iure proprio, licet altera cõpetat iure deuoluto: & tũc aut aliquid debebat obseruari per electores ante cõfirmationẽ electiõis: & debet prius eligere: quia debet obseruare id, adquod primi electores tenebant: vt in.d.cle.j. non cm̃ debet fieri hæc deuolutio cũ præiudicio tertij. aliâs aũt, vbi simplr habebãt eligere seruari potest opi. Io. An. vt sit in optione sua. ¶ Quero pro declaratione tex. & prædictorũ, in qbus ecclesijs habet locũ dispositio huius tex. Sol. colligẽdo dicta Inn. & doc. hîc dic, ꝙ habet locũ in ecclesijs cathedralibus. i. respectu principalis Prælati. s. Epi: nõ aũt habet locũ in alijs dignitatibus, seu in canonicatibus, & alijs beneficiatis in ipsis ecclesijs cathedralibus. In illis em̃ datur semestre ad eligẽdũ, seu prouidendũ: vt in.d.c.ij. de cõcess. prebẽ. & quod ibi dixi. Pro hoc facit iste tex. in eo quod dicit, ꝙ intra tres mẽses cathedralis ecclesia prælato nõ vacet: & ibi ecclesia viduata. Nõ enim dr ecclesia vacare, nec vidua: nisi p mortẽ Epi. Ipse em̃ est sponsus: nõ aũt alij habẽtes ibidẽ dignitates inferiores. vij. q.j.c. sicut. &.c.ij. de trãsla. Epi. & hoc tenet: licet Host. dixerit, ꝙ de mẽte habet locũ, etiã in dignitate inferiori, quę est in ecclesia cathedrali post pontificalẽ, si bona ecclesiæ & Epi sunt diuisa: qa solet esse liuor & inuidia inter Epm & capitulũ. vnde timendũ, ne illa dignitate vacãte pastor cõuertatur in lupũ. ij.q.vj.c. decreto. ad fi. hoc tn dictũ non seruatur de facto: vt dixit Io. An. & bene. Et dic, quòd nõ congruit huic literæ: vt s̃. dixi. ¶ Dubiũ verò maius est quo ad ecclesiã regularem. Nã hîc dicit Inn. & sequunt doct. ꝙ illa dr regularis, quo ad istum tex. in qua sunt clerici, vel cõuersi, sine proprio viuentes. dũmodo sit collegiata. quod dictũ ex toto mihi nõ placet: cũ istud.c. deuiet à iure antiquo. s. à.d.c.ij. de cõcess. pręben. Debet strictè intelligi, vt minus corrigat ius antiquũ, quàm fieri possit: vt in.l. præcipimus. in fi. C. de app. Propriè aũt illa ecclesia dicit regularis, quę habet regulã approbatã: ita quòd saltẽ clerici, seu conuersi profiteant tria substãtialia cuiuslibet religionis. de quibus in .c. cũ ad monasteriũ j. de sta. reg. aliâs aũt si non ꝓfitent illa tria: licet aliquod illorũ trium promittãt, non dicuntur propriè habere regulã: sed potius quendã modũ viuendi: vt dicit glo. not. in cle.j. de reli. domib. in cle.j. de sen. excõ. & tene mẽti illas gl. & vide quod dixi super rub. de reg. Prætereà hoc probo ratione. in ecclesijs regularibus propriè sumptis habet Prælatus maiorẽ potestatem in subiectos, quã habeat Prælatus ecclesiæ secularis. Nã correctio regulariũ pertinet primo loco ad Prælatũ: vt in.c. quanto. & quod ibi not. de offi. ordi. Sed Prælatus secularis regulariter nõ impedit se de criminibus clericorũ: sed potestas pertinet ad Episcopũ. de quo vide, quod plenè dixi in rep.c. fi quis cõtra clericũ. de fo. cõpe. & aliquid in.c. cũ contingat. in lect. eo. ti. Vnde mortuo Prælato regulari, dicitur ecclesia carẽre pastore & vidua: cũ dispositio & correctio ptinet ad illũ Prælatũ, secus in Prælato
5 eccleſiæ nõ regularis. † Hinc dixit gl. in.c. q re sistit. xj.q.iij. ꝙ monachus tenet magis obedire Abb. suo, quã Epo loci. Quod intellige, vt dixi in.d.c. quãto. & habet locũ iste tex. in prelatis principalib⁹ ecclesiarũ regulariũ quocũ ꝙ nose nũcupẽtur. Nã quędã monasteria reguntur p Abbates, quædã per priores: quædã verò p Præpositos, vel similes. ad hoc c. in singularis j̃. c. sta. reg. Et dixit Cõpo. text. ꝓcedere, siue electio pertineat ad collegiũ, siue de iure speciali pertineat ad aliũ superiorẽ: puta Abbatẽ, vel aliũ: dũtamen tractet de Prelato perpetuo: secus si esset Prælatus, quẽ Abbas poneret & deponeret pro suo libito. & in hoc nõ videtur ei tũc cõpetere semestre tempus. Facit cle. qa regulares. de sup. ne. præ. Itẽ non habet locũ iste tex. in prioratu & in alijs officijs, quę sunt in monasterio: licet in illis supplea tur negligẽtia Prælati Abbatis, per illud c.ij. de cõcess. præbẽ. & vide tex. in.d.cle. quia regulares. procedit enim iste tex. in principali Prælatura ipsius ecclesiæ regularis. Et per hoc dico nõ procedere dictũ Hosti. in eo, quod dicit istũ tex. ex mente habere locũ in oĩbus ecclesijs exemptis, mortuo Prælato, qui est caput ecclesię. Nã hoc est diuinare & ampliare terminos literæ, quæ solũ prouidet in prælatura ecclesiæ cathedralis & regularis. & ita sentit Io. And. hîc, & optimè facit ad cõclusionẽ prædictã quod no. per glo. in.c. sequ. Puto tn̄ quòd vbi de iure speciali Prælatus ecclesiæ collegiatæ, licet secularis haberet iurisdictionẽ generalem, sicut Abbas in monasterio: quòd tunc talis ecclesia cõprehenderetur ex idẽtitate rationis. quod sentit gl. in v.c. seq. ¶ In gl.j. ibi: *nihil additur.* dic, ꝙ hæc constitutio addit ad ius antiquũ primo respectu deuolutiõis fiendæ ad superiorẽ. Item quo ad ecclesias regulares, vt idẽ tps sit præfixum ordinationi ecclesiæ regularis & cathedralis. ¶ In gl. in versic. *iusto impedimento.* ibi: *sed si Papa interdiceret electionem. &c.* ✍ Intellige, quòd interdicat nõ simplr: A tunc nõ curreret tps. secus si simplr interdicit ne eligerẽt sine sua licẽtia: quo casu currit tps nisi peterẽt licentiã eligendi: vt not. in.c. fi̇j̃. eo. ¶ In ea. glo. ibi: *sed: nunquid est hc necessaria protestatio.* Intellige in casu proximè dicto. & dic, ꝙ si non põt haberi superior, debet fieri protestatio: vt in.c. pastoralis. de offi. ord. ¶ In gl. in ver. *ea vice.* in fi. not. gl. quæ cõiter tenetur: & vide gl. quæ videtur huic concordare capitul. si electio infrà eod. libr. vj. & vide quod plenius dixi in.c. cũ Vintoñ. s̃. eo. Quidã aũt exponunt, ea vice. i. in tota illa vacatione. sed dictũ
6 gl. verius per illud.c. cũ Vinto. ¶ † In glo. in ver. *consilio.* in fi. tene mẽti gl. & nõ tradas obliuioni. Nã ex ea potes capere vnã regulã, ꝙ in spectãtibus ad Prælatũ iure deuoluto, nõ tenetur de necessitate habere cõsensum, aut consiliũ capituli sui: sed de honestate debet requirere consiliũ. & hãc partẽ sentit hîc etiã Inn. Et pro hoc facit iste tex. vbi in deuolutiõe ptãtis, nulla fit mentio de cõsilio capituli: sed solũ facit mentionẽ de superiore. Ad idẽ. c. quãquã j̃. eo. lib. vj. vbi solũ fit mẽtio de superiore. ¶ Nũquid aũt ist⁹ superiore negligẽte prouidere intra tres mẽses deuoluat ptãs ad capitulũ suũ, vel ad aliũ proximũ superiorẽ. dic, ꝙ ad proximũ super. orẽ: quia in his, quæ cõpetunt Prælato iure deuoluto, fit deuolutio ad superiorẽ, & non ad capitulũ suum: vt probat in.c. licet. &.c. fi. de sup. neg. Præla. dixi in.c.ij. de cõcess. præbẽ. & in.c. cùm in cunctis. s̃. eo. Vn̄ intellige istũ tex. ꝙ iste superior canonicè punier non solùm in deuolutiõe ptãtis per iura prædicta: sed etiã arbitrio superioris: vt sentit hîc Host. ¶ † In gl. fi. ibi: *propter hoc cassetur electio.*
7 vult ergo, quòd licet metropolitanus, seu superior ad quem deuoluta est potestas teneat eligere primò de gremio illius ecclesiæ:
a tn̄ si hoc nõ facit, propter hoc nõ debet electio illius cassari. [a] Hosti. tenet contrariũ canonicis cõtradicentibus. Mouetur, quia iste tex. deuoluit hanc ptãtem cum hac limitatione: vt prius eligat de gremio illius ecclesiæ, si ibi reperitur idoneus. opi. tn̄ gl. seruatur secundũ Io. And. & dicit Cõp. Papã ita sibi respõdisse. Mihi tn̄ inspecto mero iure placet opi. Host. Et adduco bon. tex. in.c. nullus inuitis. lxj. dist. vbi dicitur, ꝙ clerici, seu canonici possunt talẽ Prelatum renuere, si non est de proprio gremio: quia fit eis iniuria ex quo inter eos reperitur idoneus. Nec obst. si dicatur, ꝙ capitulum hoc idẽ debet facere: vt s̃. dixi. & tamen valet electio, si eligunt extra gremium: vt in.c. cum inter. s̃. eo. Ergo idem dicendũ in superiore ad quẽ facta est deuolutio. Dico enim aliud in capitulo, quã in superiore: quia capitulum potest renunciare fauori canonicorum. vt proprio: quod non potest superior. argu. c. si diligenti. de foro compe. ¶ Sed contra hoc, & contra text. opp. videtur enim,

quòd

✍ SEB. SAPIA.

a ¶ Cassari. Vide. d. Ant. in.c. pe. s̃. de rescri. Et per hãc glo. videtur velle, quòd si forẽsis impetrat beneficiũ, & non facit mentionẽ de loco suę originis, gratia si est surreptitia. sed d. Abbas ibi tenet cõtrarium. Et ad gl. hanc respõdet, ꝙ procedit in canonicis, qui sciẽter eligendo forẽsem, videntur renũciare eorum fauori. Sed ista sol. nõ est bona: quia glo. hæc loquit in Metropolitano, qui non potest renũciare fauori canonicorum. vnde aliter dicerem, ꝙ hæc gl. malè dicit & reprobatur: vt per Abb. hîc.

A Hic locus corruptus est, qui ita legi debet: quia tunc curreret tẽp⁹: scc⁹ si simpliciter interdixit: quo casu non currit tẽpus: vt nota. in.c. fi. j̃. odem.

ꝙ de eadem eccleſia non poſsit eligi aliquis in prælatum, cum oēs deliquerunt in non eligendo intra tempus præfixum. Solu. dicit Innocen. ꝙ fortè aliqui erant abſentes. Item potuit eſſe, ꝙ aliqui ex præſentibus noluerunt eligere propter metum, vel aliam iuſtam cauſam. Et ſic ſentit, ꝙ illi qui fuerunt in mera negligentia, tanq̄ delinquentes non poſſunt eligi. Sed contrarium ſentit hîc Hoſti. dicens, ꝙ etiam ceſſantes eligere ſine cauſa, non dicuntur delinquere: cùm ſolum contēnant ius proprium. Vel dic ꝙ præſuppoſito, ꝙ iſti aliquatenus deliquerint: tamen ſufficit pœna hîc ſtatuta, vt hic ſubijcit in gloſſ. Nec omne delictum priuat poteſtate eligendi paſsiuè: vt legitur & not. in. c. ſicut j. de iureiu. & in c. florentinum. aliâs Archidiaconum. lxxxv. di. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Electio prælatorum debet fieri ſecundum formam hîc datam, quæ an ſit de ſubſtantia: vide. 12.*
2 *Abſens poteſt per procuratorem eligere: præſens verò non: niſi iuſtè ſit impeditus.*
3 *Eligere, qui non poſſunt.*
4 *Inuitus nemo poteſt compelli, vt interſit in aliqua electione facienda: niſi multum interſit eccleſiæ.*
5 *Abſentes nō debent cōputari in numero illorū, qui habēt eſſe in capitulo.*
6 *Scriptura eſt de ſubſtātia in electionibus. i. vt redigatur electio in ſcriptis.*
7 *Maior & ſanior pars copulatiuè requiritur in electionibus.*
8 *Abbatiſſa dicitur habere dignitatem.*
9 *Abbates poſſunt cognoſcere de cauſis ciuilibus & criminalibus.*
10 *Notarius in actibus ſpiritualibus, non requiritur quòd ſit clericus: niſi in aliquibus.*
11 *Mandatum non requiritur, quando quis agit nominè capituli, quando capitulum tacet, & tractatur res ſibi fauorabilis. 13.*
12 *Conſenſus requiſitus in actibus explicandis per vniuerſitatem, non debet ſingulariter præſtari: ſed collegialiter.*
Abſentes non vocati, non reddunt actum nullum: ſed poſſunt annullare ſi volunt.
Intellige in caſu, in quo abſentes eſſent vocandi. Limita infrà. 16.
Statutum Epiſcopi, vel capituli annullans electionem, in qua non fuerunt vocati abſentes, eſt nullum.
Statutum inferioris non poteſt in aliquo immutare ſtatutum ſuperioris.
13 *Tacens habetur pro conſentiente in re meritoria & concupiſcibili.*
14 *Teſtis regulariter debet examinari in ſecreto: fallit in aliquo caſu. 15.*
17 *Mox, ſtatim, illico, iſtæ dictiones, quantum tempus demonſtrent.*
Summariè dicitur committi cauſa, quando committitur per iſtas dictiones ſuprà.

CAP. XLII.

QVia propter. ¶ Per aliquam de tribus formis hîc cōtentis. ſ. ſcrutinij, compromiſsi & inſpirationis procedi debet ad electionem in eccleſijs cathedralibus. aliter electio celebrata nō valet: & cōtra facientes priuandi ſunt ea vice pt̄āte eligendi. h. d. vſq; ad §. illud. In quo interdicit procuratorem in electionis negotio cōſtitui: niſi concurrant ibi contenta. & hoc vſq; ad §. electiones. Ibi verò vſq; ad fi. præcipit electiones ſolenniter publicari & clandeſtinas reprobari. hoc vult in effectu vſq; ad fi. & eſt decre. multum famoſa & principalis in titulo: & diuiditur tota principaliter in duas partes. In prima ponitur conſtitutionis cauſa. In ſecunda conſtitutio ibi: *ſtatuimus*. Et illa ſecūda pars ſubdiuiditur in tres partes, vel quinq;. Nam primò ponit principaliter ſtatuta. Secunda pars ibi: *illud*. Tertia ibi, *electiones*. Et iterū illa ſecunda: *ſtatuimus*. ſubdiuiditur in quinq; partes. Nā primò ponit formā ſcrutinij in electionibus celebrandis. Secundò compromiſsi. Tertiò caſſat electiones aliâs factas. Quartò excipit. In qua exceptione includit formam diuinæ inſpiratiōis. Quintò eligentes contra formas ſupraſcriptas mandat priuari. Secunda ibi: *vel ſaltem*. Tertia ibi: *aliter*. Quarta ibi. *niſi*. Quinta ibi: *qui vero*. Et qm̄ iſte tex. in effectu ponit quinq;. Nā primò ꝓſequit formā ſcrutinij: vſq; ad verſi. vel ſaltem, Secundò ponit abinde vſq; ad ver. niſi. formam compromiſsi. Tertiò ponit vſq; ad ver. illud, exceptionem & diuinam inſpirationem. Quartò vſq; ad ver. electiones. procuratorem conſtituit. Quintò vſq; ad fi. reprobat electiones clādeſtinas. Procedam pro clariori intellectu
1 expediēdo quālibet partem de per ſe. ¶ † Caſus literalis. Quidam maliciosè & fraudulenter nitebantur diuerſas formas electionum inuenire: propter qd̄ multa pericula & impedimēta proueniebant in eccleſijs viduatis. Et ideò ad hæc pericula euitanda, ſtatuit conciliū tres formas electiōis cathedraliū & regulariū eccleſiarū. ¶ Prima forma eſt hæc, vt vocatis omnibus, q dn̄t & volūt, & poſſunt commo-
a dè intereſſe: eligantur tres de capitulo[a] fide digni, qui ſigillatim & ſecretè vota omniū diligenter inquirant, & in ſcriptis redigant. quo facto incontinenti ante, q̄ ad alia diuertant, vota illa publicent in p̄ntia capituli. Et ſi plures ſint electi fiat hinc & inde collatio numeri ad numerū: meriti ad meritū: & zeli ad zelū: & ſic collatione habita non obſtante appellatione alicuius, is eligit, in quē oēs, vel maior & ſanior pars capituli cōſentit. ¶ Secūda forma, vt eligēdi poteſtas aliquibus viris idoneis a ¶ Tres de capitulo. Adde an poſſint eē plures, vel pauciores, & an p̄nt aliunde, q̄ de collegio aſſumi, vide Berta. de fir. in tractatu de epiſco. in prima parte li. iij. qō. j. Iſtū in. c. j. col. v. ver. tertiū &c. & Bal. col. vj. per gl. ibi fing. & Ludo. Rom. conſi. cccxxxij. colū. ij. verſicul. quo ad tertium.
cōmittatur, qui vice oīm puideāt eccleſiæ vi-
duatæ: aliter verò q̄ dictū eſt, duobus modis
2 prædictis electio facta non valeat. ¶ † Tertia forma eſt, ſi quaſi per inſpirationem diuinam cōiter ab oībus abſq; vitio electio fuerit celebrata: qui verò contra prædictas formas eligere attentauerint, eligendi ea vice poteſtate priuent. poſtmodū dicit, ꝙ nullus in electionis negotio procuratorem conſtituat: niſi ſit abſens de eo loco, vn̄ debeat aduocari. & ſi iuſto ſit impedimento detentus: vt venire non poſsit ſup hoc ſi opus fuerit fidem faciat iuramento: & tunc ſi voluerit cōmittat alicui de capīo vices ſuas. In fine reprobat papa clādeſtinas electiones: ſtatuens ꝙ quàmcito electio facta fuerit, ſolenniter publicetur. Ber. ¶ Et primò ex prima parte not. ibi: *quas quidem*. ꝙ ante iſtud cap. non erat à iure producta alia forma ſubſtantialis eligendi. ſed quiſq; conabatur inuenire nouam formam: vt colligitur ex principio literæ. Et hæc conſideratio facit, vt in electionibus in quibus neceſſariò non ſit ſeruanda forma huius cap. poſsit procedi abſq; aliqua forma. In quibus autem electionibus ſit neceſſariò ſeruāda forma huius
3 cap. dicā j. poſt glo. j. ¶ † No. ſecūdò ibi, p̄ntibus oībus. i. quorum præſentia, ſeu à quibus debet electio celebrari. Nā illis p̄ntibus, q̄ debent & volunt & poſſunt cōgruè intereſſe. Et vtitur tex. verbo, debēt. vt excludat illos, qui de iure non debent intereſſe electiōi: licet ſint de collegio, ſeu canonici eccleſiæ: vt ſunt excōicati & ſuſpenſi. vt in. c. cū dilectus. de conſue. & in. c. cū inter. & dixi. s̄. eo. illa. Item excludunt qui nō ſunt in ſacris conſtituti: vt in cle. hi, qui. de æta. & quali. Item excludūtur impuberes & irregulares: vt in. c. ex eo j. e. lib. vj. & in. c. is qui. de ſenten. excō. eo. lib. & cōſimiles perſonæ inhabiles ad eligendū. Includuntur autē tacitē per hoc verbū debēt. q̄ de iure debent intereſſe: vt ſunt h̄ntes vocē de iure cōi, vel ſpāli: vt in. c. j. s̄. e. & i. c. cū eccleſia Sutrina. j. de cauſa poſ. & proprie. Secūdò requirit, ꝙ
4 velint intereſſe. ¶ † Ex quo verbo not. ꝙ illi, qui nolunt intereſſe nō debent compelli, niſi

ZACHARIAS.

a ¶ In scriptis redacta. Adde q̃ in electionibus scriptura est necessaria, vt iste sensit: omissaq; electionẽ annullat, ita p Car. Mãda. in tra. suo de elec. sępius alleg. in .iij. .pte. c. lxj. & ibi gl. ī ver. secreto. idem. j. p. te. c. xxij.
Anto. Franciscus. ¶ Adde q̃ ī mnl. tis casib⁹ scriptura est necessaria ad ꝓbationẽ: de q bus vltra gloss. in c. j. de censi. lib. vj. hr̃ p Spe. in tit. de instru. edi. in. §. restat. & not. p Bal. & alios ī. l. pactũ, q̃ bonafide. C. de pac. & in. l. cõtrahitur. ff. de pig. & no. gl. & doc. in. c. rursus, qui cle. vel yo. & hr̃ p gl. ī. c. fi. xx. q. j. & in. c. omnes. xxvij. q. j. & an scriptura sit de substantia gratiæ concessæ per Papam: vide per Inno. in .c. pastoralis. de rescrip. q dicit, q̃ nõ. & vide Archi. & Io. An. in ꝓœ. Sexti. & vide gl. ī cle. dudũ. a q̃ incipit: hoc vr̃ expressum. de sepul. Et an sit de substãtia priuilegij hr̃ p gl. in. c. in stitutiõis. xxv. q. ij. Et an sit de substantia legis: vide per Bald. & legistas in. l. humanũ C. de leg. & Felin. in rubri. de const. Et adde, q̃ ex quo inuenitur scripra præsumit sic factũ: sicut scriptũ est: vt ī. l. Titia. in §. pe. ff. de ver. ob. & ī. l. ex hac. ff. de do. & in. l. ne in arbitris. C. de arbi. & illi stat, donec ꝓbet cõtrariũ: vt not. glo. in. §. item verborũ. insti. de inuti. stip. & ī. l. j. C. de fi. instr. & iure hastæ fi. li. x. & hr̃ per gl. ī aut. de instru. caute. & fi. in. §. fi verò moriantur. & per gl. in. c. cùm à nobis. de testi. Et adde, quòd mandatum Principis requirit scripturam; vt no. 5

interfit ecclesiæ. Nam pro interesse ecclesiæ poterunt cõpelli. qd̃ satis mihi placet. facit qd̃ leg. & no. in. c. j. de his, q̃ fi. à ma. par. ca. ¶ † Ex hoc ét verbo. No. hîc doc. q̃ nolẽtes interesse non dñt cõputari in nume. duarũ partiũ: non ergo est necesse, q̃ cõgregent duæ partes, ex quo aliqui faciẽtes duas partes nolunt interesse. Et pro hoc vide bo. glo. in cle. qd̃ circa. de elec. q̃ dicit, q̃ illi, q vocati nolũt interesse, nõ debent in numero computari. Quod ergo, dicit, q̃ ab initio debent duæ partes vniuersitatis cõuenire: vt in. l. nulli. & in. l. planè. ff. qd̃ cu iusq; vni. no. debet intelligi saltem in electionis negotio de duabus partibus illorũ, qui volunt, & debẽt & possunt commodè interesse: vt hîc. & facit qd̃ plenè dixi in. c. cùm nobis. & in. c. in causis. §. eo. Tertiò requritur, q̃ possint cõmodè interesse. & hæc commoditas refert ad vtilitatẽ ecclesiæ: & nõ psonæ secũdũ doc. & bene. Quasi, si non possunt cõmodè vocari propter nimiam distantiam, potest electio sine illorũ præsentia fieri. Et qñ non possit cõmodè vocari: vide quæ dixi in ca. corã. §. eod.
¶ Not. iij. principalirer ibi: *secretè & sigillatim.* casum in quo vota singulorum de vniversitate debẽt exquiri in secreto & sigillatim. ergo regulariter nõ est necesse, q̃ in agẽdis & explicandis per vniuersitatẽ vota exquirantur in secreto: sed põt quilibet votũ suum dicere in cõmuni alijs audientibus. Licet sit vtile, vt in secreto exquirantur, vt liberius vnusquisq; possit volũtatem & iudicium suum exprimere: tñ si hoc nõ fit: tenet actus cũ speciale inducat hîc in electionis negotio: ergo rel̃r nõ est necessariò obseruandũ. argu. in. c. præsenti. de præb. lib. vj. & hoc tene menti. 6
¶ † Not. iiij. ibi: *in scriptis redacta.* [a]casum, in quo scriptura est de substantia actus. vide plures alios casus, per gl. no. in. c. j. de censi. lib. vj. Et collige ex hoc per locũ à spãli, q̃ regl̃r in alijs, q̃ fiunt per vniuersitatem, non est opus, vt vota singulorum redigãtur in scriptis. 7
¶ † Nota, vt ibi: *maior & sanior pars,* q̃ nõ valet electio nisi fiat per maiorem & saniorẽ partẽ capi. non ergo sufficit sanioritas, nisi etiã concurrat maioritas. Nã de natura istius copulatiuę & est copulare vtrũq; extremorũ principaliter: vt not. gloss. in. c. quærelam. de simo. & super rub. de iur. & fac. igno. ff. Licet Innoc. & minus bene, sequẽdo opi. suam, in. c. scriptum. §. eod. exposuerit hic illam dictionẽ &, pro. i. quasi secũdũ eũ, sufficiat sanior pars: vt sic iuris fictione illa censeat maior. sed hoc est impropriare istã literã. Et vide, qd̃ plenius dicam in. c. ecclesia. el. ij. j. eo. Sentit Io. And. hic quod primò dixi: vt illa dictio &, stet propriè. s. copulatiuè. c. j. de his, quæ fi. à ma. pte ca. & qd̃ ibi dixi. ¶ Circa istam partem primam quæritur primò, in quibus electionibus habet locũ dispositio huius capituli. Sol. Gloss. j. instat & tandem concludit in effectu, q̃ in electionibus Eporũ & aliorũ prælatorũ ecclesiarum collegiatarũ, q̃ habent generalem iurisditionem in ecclesijs collegiatis. Nam Epi[b] sunt propriè sponsi ecclesiarũ: vij. q. j. c. sicut. & isti alij prælati ratione generalis iurisditionis, quã habent in collegiatis ecclesijs, pñt quodãmodo appellari spõsi: ideo per mortẽ istorum prælatorum remanẽt ecclesiæ viduatæ, & sine pastore. Iste aũt tex. in- b

tẽdit ꝓuidere solũ in ecclesijs viduatis, vt ibi, ecclesiæ viduatæ. Ergo infert, q̃ in electiõib⁹ canonicorũ & in alijs dignitatibus, seu ꝓsonatibus ecclesiæ cathedralis, nõ habet locũ dispositio huius cap. qa per illorũ mortẽ nõ remanẽt ecclesiæ viduatæ: cũ nõ sint sponsi, sed prę lati principalis. Et in hanc partem videnr cõiter inclinare doc. licet aliq cõtra, de quorũ numero fuit Hosti. qui dixit istũ tex. habere locũ in oĩbus electionibus bñficiorũ spectantibus ad collegiũ. Et ad tex. dũ facit mẽtionẽ de ecclesijs viduatis, supplet, seu ministris destitutis. Sed hoc destruit istã literã, & cõitet non tenet nec est cõueniẽs, q̃ vbi agitur de modico præiudicio seruet tanta solennitas: præsertim cũ nõ deficiat superior, qui poterit difficultatib⁹ occurrẽtibus prouidere. ar. in. c. vbi periculũ, in prin. eo. ti. li. vj. & in. c. licet. in fi. §. eod. Eodem modo reprobat cõiter opi. Goffre. qui in quodã suo opere dixit, q̃ hoc. c. nõ habet locũ in electionibus Abbatũ: qa nõ sunt propriè pastores, [c]& nomen sonat potius in solicitudinẽ, q̃ in honorẽ. Nã hoc est falsum, vt dixit Ioan. An. & pãtet in. c. officij. §. eo. vbi Abbates dicunt pastores. 8
¶ † Item etiam Abbatissa dicit habere dignitatẽ, [d]vt probat in. c. indẽnitatibus. §. verũ j. eo. lib. vj. & facit in alio ille tex. in eo, quod voluit ponere spãlitatẽ in abbatissa ex dispositiõe noua. In electiõe Abbatũ seruãda est forma huius. c. Prætereà electiones Abbatũ æquiparantur in mulis electionibus Episcoporũ: vt in. c. cupientes. post prinj. eo. li. vj. Et placet mihi hæc opi. vt dicamus cõcludẽdo q̃ solũ in electionibus illorũ prælatorũ, per quorũ mortẽ ecclesia remanet viduata & sine pastore habeat locũ dispositio huius cap. nec arbitror, q̃ in qualibet ecclesia collegiata habeat locũ iste tex. Sed oportet, q̃ prælatus habeat iurisditionẽ gn̄alẽ: vt sensit gl. † prout habẽt Abbates, q pñt cognoscere de causis criminalibus & ciuilibus. Et ꝓ hoc optimè facit text. in. c. præ. vbi papa æqparat ecclesias cathedrales & regulares: & illarũ prælatos appellat pastores. & per illorũ mortẽ dicit ecclesias viduatas. vnde ibi apertè colligit, q̃ in hac materia nõ debet istud verbũ viduata. capi strictè. q̃q̃ eñ proprie solus eps dicat spõsus & maritus: & per cõsequens ꝓ ipsius soli⁹ mortẽ, dicatur propriè viduata ecclesia. tñ hoc verbũ nõ capit ita strictè hic: vt patet in. c. præcedẽti. & cũ hæc Decre. sit fauorabilis: vt colligit ex prin. cap. cũ emanauerit: vt impedimenta & pericula ecclesiarũ tollerent, nõ debet multũ strictè intelligi. Ad hoc, quod in simili dicit glo. not. in. c. fin. & in. c. sciãt cuncti j. eod. lib. vj. In electiõibus ergo aliorũ bñficiatorũ, seu prælatorũ à supradictis, sufficiũt singulares consensus illorũ de capitulo: q̃dmodo præstẽtur in cõi. i. collegialiter in ipso capi. nec est de necessitate seruanda aliqua istarum formarum: sed electus simpliciter à maiori & saniori parte habebit ius. Ad hoc vide bo. gloss. quam tene mẽti in. c. sicut j. eo. titu. & li. & tene menti illas duas gloss. ¶ Quæro secũdò principaliter, nũquid formæ huius cap. necessariò sint seruandæ in postulatione: cùm tex. solùm faciat hic mẽtionem de elec. Sol. dic, q̃ duplex est postulatio: q̃dam minus solennis, per cuius admissionem non consequitur postulatus ius prelaturę, sed habilitatur, vt 9

voluit Ang. in cõ sil. suo. clxxxvij. qd̃ incipit: mãdatũ. & an in cõtractu emphiteotico scriptura sit de substãtia. glo. dixi, q̃ fic. in. l. j. C. de iure emphi. & vide tex. in aut. de non alie. in. §. sed nec q̃.

~✣ SEB. SAPIA.
b ¶ Nam Epi. vide do. Abb. in. c. dudum. ij. j. eo.

~✣ SEB. SAPIA.
c ¶ Pastores. Vide tamẽ Bart. in. l. si qs ita. §. j. circa fi. ff. de legat. ij. vbi dicit, q̃ solus Abbas dicit sponsus. Itẽq; Abbas habeat dignitatẽ. vide Fel. & Deci. in c. ij. in. ij. not. j. de iud. vbi dicunt, q̃ propriè Abbas habet dignitatem & ibi Deci. declarat in quo gradu Dignitatis sit. vide per eundem in. c. qa nos. in. iij. not. j. de appella.

ZACHARIAS.
d ¶ Abbatissa dicit hr̃e dignitatem. Legistæ habent text. in. l. generali. C. de sac. sanc. eccl. vide Ge. in. capit. indẽnitatibus. per istum alleg. in. ij. no. & Fel. in. c. me minimus. colũ. ij. versi. vlterius q̃ro. de accusa.
Anto. Franciscus. ¶ Et quã iurisditionẽ habeat Abbatissa: & qualiter possit ea vti: & vtrũ possit excõicare, vel bñficia cõferre? vide p gl. & doc. in. c. dilecto. de maio. & obe. & in. c. de monialibus. de sent. excõ. & in. c. dilecta. de excess. Præl. & in c. noua quædam. de ꝓœ. & remiss. vbi habere, q̃ non põt prędicare nec pñam iniungere pro peccatis. Et an habeat prælationẽ ordinariam habet p sanctum Tho. in. iiij. sent. q. xxv. arti. iij.

habilitatur, vt posit eligi: & tunc non est seruanda dispositio huiꝰ cap. cũ dabeat seruari postmodũ in electione fienda. Exẽplum: cũ postulatur laicus: vt faciat se promoueri ad ordinẽ sacrũ: vt posit eligi, vel postulaꝫ monachus ab Abbate: vt posit eligi. Quædã est postulatio solẽnis, per cuius admissionẽ cõsequit postulatus plenũ ius: ita ꝙ admissio facta ꝑ superiorẽ habet vim electiõis & cõfirmationis: & tũc debet seruari forma cap. quia satis talis dicit electus, habito respectu ad futurũ. Et pone exemplũ in c. scriptũ j. eo. & in c. bonæ. el. ij. §. e. Et vide qđ dixi in c. j. de postu. Præla. & hãc opi. firmauit Inn. in c. causis. §. eo. ¶ Tertiò quæritur nunquid habeat locũ hoc in collatione? dic, ꝙ nõ vt no. gl. in c. sicut cũ j. e. lib. vj. vnde si ad plures spectat collatio, pñt simul omnes cõferre, nec est necesse, ꝙ fiat per vnũ noĩe oĩm: vel ꝙ fiat scrutiniũ secretũ: vt hic dicit. sed sufficiũt singulares cõsensus: vt ibi not. & facit. l. per fundũ. ff. de ser. rusti. p̃di. ¶ Quartò quærit: cũ hoc sit ꝑuisum de scrutatoribus respectu collegij, qs habebit scrutari vota istorũ scrutatorũ? Sol. in hoc dant diuersæ practicæ sed melior & cõmunis est, vt duo ex eis scrutẽtur tertiũ. & est vtile secũdum Io. An. vt primò ipsi scrutent seipsos: nec reseruentur in fi. qa cũm aliorũ vota sint eis nota: posset electio depẽdere ab eorũ potestate: & est vtile: vt capitulũ hoc exprimat à principio: vt duo ex eis scrutent tertiũ antè scrutiniũ aliorũ. Alij dicũt, ꝙ poterit dari quartus, qui cũ tabellione scrutabit illos tres. & hæc practica posset seruari, sed prima melior & cõior. Quintò quęritur per quẽ debẽt vota singulorũ redigi in scriptis cũ tex. loquatur hic impersonaliter, vt patet ibi: *in scriptis redacta*. Solu. dicit glos. in verb. redacta. ꝙ per ipsos scrutatores, vel per aliquẽ tabellionẽ, & tene menti in hoc glo. quatenus dicit de tabellione: quia text. de eo nullã mẽtionẽ facit: nec qualis debeat esse ista scriptura. vnde dicit Ioã. An. ꝙ nõ refert, an sit publica, vel priuata: cũ tex. loquatur hic indistinctè. & credo, ꝙ de mẽte tex. fuerit, ꝙ ipsimet scrutatores ꝑ aliquẽ eorũ debeãt vota redigere in scriptis priuatis. Nã in hoc officio eis delato credit eis: licet multa mala possint facere: sed nõ præsumitur. ad hoc alleg. bo. tex. in c. cũ dilectus. & quod ibi dixi. §. eo. facit quod no. Bar. in l. quidã relegatus. ff. de reb. du. vide bo. gl. in d. c. sicut cũ. tñ cõiter tenet, ꝙ notarius ꝑt adhiberi. † ¶ Sed dubiũ est, nunquid possit esse laicus: an verò debeat esse notarius clericus? [a] Compo. tenet hic, ꝙ põt esse laicus. Cõtrariũ tenet Ho. Abb. Pe. & d. Egi. arg. c. Massana j. e. vbi reprobat electio ꝑ interuẽtũ laicorũ. Sed pro prima parte facit cõsuetudo secũdũ Io. an. in c. j. de ꝓcu. li. vj. & tenet Spe. in ti. de instru. edi. in §. restat. ver. quid ergo si tabellio. & qdã alij sequẽtes. Et hãc opi. puto veriorẽ: qa notarius scribẽdo, nullã authoritatẽ exercet: nec aliquid spũale ministrat: sed solùm præbet nudũ ministeriũ, seu officiũ: quẽadmodũ procurator in re spũali, qui non repellit à procuratione ex eo, qa laicus: vt in d. c. j. Præterea spãle videtur in cã hæresis: vt clericus seu persona religiosa, fit notarius. de quo dicẽdũ: vt in c. vt officium. de hære. lib. vj. Ergo regulariter clerici nõ debẽt adhiberi, vt exerceant notariatus officiũ. & vide quod dixi in ca. sicut te j. ne cleri. vel monac. vbi tetigi, an & qñ clericus possit exercere tabellionatus officiũ. & an creatus notarius à laico, possit conficere instrumenta in spãlibus. & dic vt ibi. ¶ Sextò hic quærit, per quẽ debeat fieri collatio, & electio: cùm text. hic impersonaliter dicat: vt collatione habita eligatur. &c. So. dic, ꝙ per illum cui capitulum hoc commiserit. & est vtile secũdũ doc. ꝙ capitulum à principio det potestatem istam istis scrutatoribus: vbi cõcurrũt plures electores: debet fieri collatio numeri ad numerũ: meriti ad meritũ & zeli ad zelũ: vt sic appareat qs electorũ habeat maiorẽ numerũ: & qs est maioris meriti: & quo zelo, seu aĩo electores fuerũt moti ad eligendũ. Nam ex istis tribus apparebit clarè quis habet maiorẽ & sanioꝛẽ partẽ. Nam maioritas consistit respectu numeri: sanioritas verò respectu meriti & zeli. & de his vide, quod plenius not. in c. ecclesia. el. ij. j. eo. & adde bo. tex. in c. si qñ. j. eo. lib. vj. vbi dicit, ꝙ qñ vna electio fit à duabus partibus, cessat collatio meriti & zeli. dic, vt ibi plenius legi. & not. ¶ Si verò vnus solus fuerit electus, ẽt debet fieri collatio nõ numeri ad numerũ: cũ cessat alia electio. sed fiet de numero merito & zelo. Nã primò cõsiderabitur vtrũ habuerit numerũ sufficientẽ: qa fortè præsentes non faciunt duas partes, ꝓut deberẽt: vel fortè nõ oẽs habẽt vocem. Item fiet collatio de merito electi, an sit idoneus ad illã dignitatem. Item de zelo, an bono aĩo: an verò per preces illicitas in illũ cõsenserũt. Electio autem fiet per vnum nomine totius capituli: & per verba singularis numeri: vt probatur in 11 d. c. sicut cũ. † Et vide de hoc ibi bo. gl. quæ dicit sufficere, vt sine mãdato aliqs eligat nomine capituli: quia capitulum tacendo videtur hoc habere ratũ: cũ tractetur de actu cõcupiscibili, vt ecclesiæ prouideatur de pastore. Et tene menti illam gl. qa facit ad multã. cũ sæpe aliquis de vniuersitate sine mãdato loquatur pro tota vniuersitate pñte, & nõ cõtradicẽte. Limita tñ secũdũ ea, q̃ scripsi in c. scriptum. §. e. vbi oĩno vide. & qđ not. Innoc. in c. j. de his, quæ fi. à ma. par. cap. ¶ Et per hoc potest decidi. vij. q. qđ debeãt scribere isti scrutatores, & in q̃ forma. Sol. dic ꝙ debent scribere vota singulorum: vt probatur in tex. ibi: vota cunctorũ. &c. Vnde pondera verbũ: vota. qđ idẽ sonat, qđ desideria cũctorũ, seu dispositiones aĩorum. vnde scrutatores debẽt diligenter exqui- a
rere: vt in tex. interrogãdo. i. in quem volunt cõsentire: & quare consentiunt in illum nominatũ per eos: & quo zelo in illum consentiunt: & interrogare etiã de meritis illius & qualitate personæ. Hoc sentiunt doct. hîc. & iudicio meo probat iste tex. dum dicit: vota cũctorum diligenter exquirãt. Vnde põdera illud ver. vota. aliâs non posset fieri plena collatio meriti & zeli. prout habet fieri: vt in litera subijcitur. &. §. tetigi. ꝙ dicit Io. an. ꝙ poterunt scrutatores singulos adstringere per iuramentum. ¶ Alij verò dicũt, ꝙ hoc non est [A] necesse, cũ nõ sit iure cautũ: sed poterũt oẽs adiurare sub aĩæ periculo. & per Deum, vt cõsentiãt in illũ, quẽ putant meliorẽ. & ꝑ quẽ melius ecclesiæ prouideat. ad hoc adduco bo. tex. in c. cõstitutis. in prin. el. ij. de app. quẽ tex. no. Fiet aũt scriptura in effectu hac forma, secũdũ Io. An. Talis adiurat⁹ & interrogatus &c. cõsensit in talẽ. vel sic: talis interrogat⁹ &c. respondet ego nomino talem, seu consentio in talẽ: vel eligo talem. Et ꝙ possit hoc vltimum fieri adducitur c. in genesi j. eo. in ver. ne, vel idẽ repeti. &c. quasi innuat ille tex. ꝙ singuli possunt dicere in scrutinio: talẽ eligo. sed postea facto scrutinio, debet sequi cõis electio: quia vnus debet eligere nomine omniũ, per verba singularis numeri. puta dicendo, ego talis ex cõmissione capituli, eligo talem noĩe totius capituli. Mihi tñ placet prima, vel secũda forma: vt in scrutinio quilibet dicat cõsentio, vel nomino talẽ: non autem eligo. & pro hoc tex. hic dũ dicit: vota cunctorũ &c. & ibi, dum dicit: is eligatur, in quem omnes, vel maior pars consensit. Non tamen puto, ꝙ vitiaretur electio ex tertia practica: ex quo postea 12 sequitur communis & vnica electio. ¶ Vlterius quærit, nunquid omnia hîc contenta vsq; ad versi. vel saltẽ. sint de substantia? So. glo. in ver. *maior & sanior*. circa hunc articulum instat: & doc. plenius. & prosequere post Ioã. An. concludendo ea, quæ sunt necessaria & de substantia. Primũ eñ substãtiale est, vt electio fiat per congregatos in vnum. Non enim sufficeret consensus eligentium singulariter præstari: puta si quilibet consentiret in camera sua: sed oportet, ꝙ collegialiter consentiãt. ad hoc c. in genesi j. eo. & vide glos. in c. j. de reb. eccle. non

SEB. SAPIA.

a ¶ Notarius clericus. vĩ verior opi. ꝙ notarius laicus nõ possit rogari de electione ꝑti. qa notarius laicus nõ ꝑt cõficere instrumentũ de re spũali. & si cõficit non valet instrumentum: vt tenet Ho. in c. cõtingit. j. de arb. Lanf. de oria. in tra. de arb. in. ñ. parte. co. j. & ita ꝑ multa cõcludit Firm. in tra. de Epõ. q. xxx. ĩ. j. pte libri tertij. vide Dec. in c. decernimus. j. de iudicijs. vbi an notarius laicus possit rogari de re spũali.

A Imò est hodie sub stãtiale. c. primo. verſic. ad locum de electi. in pragmat. sanctio.

alie. lib. vj. Nec istud est speciale in electione, vt ibi sentit gl. sed regulare & gnale in omnibus explicandis per vniuersitatē: vt dixi in. c. cū oēs. s. de cōst. facit quod notat glo. in. l. sicut. ff. quod cuiusq; vni. no. * Non tamen * per hoc intelligas, ꝙ pntia sit de substantia. nam contēptus aliquorum, nō inducit nullitatē electionis: vt in. c. quod sicut. & c. bonę. s. eo. & in. c. ecclesia. el. ij. j. eo. ergo prę̄sentia, seu vocatio absentiū, nō est de forma substantiali, sed de iustitia: qa retractabitur electio nō vocatis prosequētibus contēptū. & hoc ēt voluit p̄alle. gl. Intelige tamē, ꝙ ad validitatē electiōis requirunt duæ partes vocādorū: aliās non consistit ibi vniuersitas. & valebit quicqd disponit maior pars: vt notat in. l. nulli. & l. planè. ff. quod cuiusq; vni. noīe. facit quod dixi in. c. cū nobis. & in. c. in causis. s. eo. Nec valeret[a] statutū Epi & capituli inducens nullitatem propter defectū aliquorū, nō vocatorū: vt no. Ioā. An. in addi. eo. ti. in. j. col. qa nō pōt statutū immutare formā istius cap. ar. cle. ne Romani. j. eo. ti. vnde non pōt statutū infringere electionē vali dā: nec validare nullā cōtra dispositionē huius tex. qd bn no. Et facit satis bn. d. cle. ne Romani. vbi patet, ꝙ cōstitutio inferioris nō pōt in aliquo immutare, nec detrahere cōstōni superioris. & facit quod in simili not. Io. an. in c. fi. de appe. lib. vj. ¶ Secūdū substātiale est, vt scrutatores assumant per collegiū. Nō em̄ dnt se ingerere: redderētur em̄ suspecti: vt in. l. quę oīa. ff. de procu. & pro hoc
13 tex. hīc, in verb. assumātur. † Sed ego dubito, vtrū istud sit substantiale. Nā si tres de capitulo cōgregato alijs videntibus & tacētibus, incipiunt scrutari vota aliorū: & demū capitulo nō cōtradicente, seruatis oībus seruādis sequatur cōis electio, crederem talem electionē valere: qa cū agat de re meritoria & concupiscibili, tacētes habent pro cōsentientibus. sicut in simili no. gl. in. d. c. sicut cū. e. tit. lib. vj. & facit quod no. Inn. in. d. c. in genesi. Tutū tn̄ est seruare: vt expressè assumantur per collegiū. & pro hoc facit quod dixi post doc. in. c. scriptū. s. e. ¶ Tertiū substātiale est, vt assumant tres scrutatores, non plures, vel pauciores. gl. tn̄ p̄alle. dixit hūc ternariū numerū nō esse de substātia: dūmodo sint tot inqsitores, ꝙ fraus fieri nō possit. & idē tenuerunt Vin. & Tan. sed cōiter tenet oppositum. & magis hoc vltimum cōuenit literæ in eo, quod specificè facit mentionē de tribus. pro hoc. l. si vnus. C. de testa. ¶ Quartum substantiale est, ꝙ isti tres sint de collegio: sed gl. p̄alleg. tenuit hīc, hoc nō esse de substātia. quod ēt tenuerunt Vin. & Tā. Sed Gof. Inn. & Host. tenēt primum, quod magis cōuenit lr̄æ. & intelle xit Inn. de collegio eligētium, nō de collegio ecclesiæ vacantis tm̄. Nā infidelius p̄sequunt negotium electionis illi, ad quos spectat electio. Et hoc fortè dicit, ꝙ nōnūq; electio spectat ad aliud collegium, q̄ ecclesiæ vacātis rōne cōsuetudinis: vel priuilegij: vt in. c. Abbatej. de ver. sig. & in. c. cum dilectus. de consuet. cum si. ¶ Quintum substātiale est vt vota singulorum exquirant in secreto: vt quisq; liberius possit dicere votum suum. p hoc tex. ibi, in verbo secreto. Nā solū excludit alios de collegio: nō autē alias personas necessarias. Hic dicit Inn. se credere, ꝙ p̄nt aliqui testes adhiberi. quod Host. dicit, nō esse tutum: quia verba huius tex. nō patiunt. Quod ēt vr̄ placere Io. An. dicēti, ꝙ sic fecit pluries obseruari: vt quēad modum testis deponit in secreto: ita & isti scrutandi.
14 ¶ † Sed aduerte: quia & testes possunt deponere & examinari in p̄sentia aliquorum testium: vt possint cōuinci de falso, si probaretur postea veritas in cōtrarium, & ipi negarēt se depositasse, vt reperit scriptum. vnde est cautum, vt in graui & pōderosa cā, assumant duo testes in examinatiōe cuiuslibet testis. Et ꝙ hoc fieri possit, alleg. tex. no. in. c. vt officium. de hære. li. vj. senserunt Inno. & Hostiē. in. c. Albericus. de test. & vide, qd dixi in. c. sicut. & in. c. cum cām. eo. ti. Et ad iura q̄ dicunt testes examinādos sigillatim in secreto: vt in. c. venerabili. eo. ti cū si. Rnde, ꝙ nō debēt plures testes cōmisceri: qa vnus posset alterū instruere: sed nō prohibēt iura aliquos testes adhiberi in examinatione cuiuslibet testis: vt per se: imo mādāt adhiberi in cā ponderosa, sicut in cā hęresis: vt in. d. c. officium. Ita pōt dici ad tex. nostrū. & in hoc no. illā gl. præal. nō tn̄ debēt esse isti testes terribiles, sicut scrutatores. Vnde dicūt hic doc. & bene, ꝙ si aliqs ex scrutatoribus esset nimis potens & terribilis in singulis scrutandis, ꝙ pnt aliqui opponere: vt ille non assumat, & erit iusta cā appellādi: qa aliās nō posset qlibet votū suū liberè
15 exprimere. ¶ † Sextum substantiale est, vt sigillatim fiat ista inqsitio. nō em̄ debēt vocari bini, vel trini: sed qlibet singl̄r per se: vt patet in verbo sigillatim, sicut obseruatur in testibus, qui nō debent plures cōmisceri in examinatione: alās nō valeret depositio: vt not. in. d. c. vene-
16 rabili. & in. c. cū cām. ¶ † Septimū substātiale est, vt vota oīm exqrant, vt patet ibi: vota cūctorū. &c. vn̄ si vnus ex p̄ntibus scrutaret, vel aliqs ex ipsis scrutatorib⁹ omitteret, nō valeret electio. Et intellige, vt dixi, qn̄ cōtēnit, seu prętermittitur aliqs ex vocatis. Nā si aliqs nō vocare tur ad electionē, cōtēpus illius nō reddit electionē nullā quia vocatio oīm nō est de forma substantiali: vt. s. dixi. ¶ Octauum substantiale est, vt vota exqsita rediganť in scriptis publicis, aut priuatis: vt. s. dixi: vt patet ibi in scriptis redacta. ¶ Nonū substātiale est, vt postq̄ vota fuerint in scriptis redacta publicētur in cōi: dic scilicet in capitulo. ¶ Decimū substantiale est, vt ista publicatio votorū fiat mox postq̄ fuerint in scriptis redacta: vt colligit ibi mox publicentur. aliqui tn̄ in hoc variant: sed primū tutius & cōius. ¶ Vndecimū substātiale est, vt facta publicatione votorū, fiat collatio numeri, meriti, & zeli: vt. s. dixi. ¶ Duodecimū substātiale, vt fiat ista collatio mox post publicationem nullo actu extraneo intermisso. qd voluit hīc gl. licet aliq in hoc variēt. sed tene, qd dixi in ar. in. l. cū antiquitas. C. de test. ¶ Tertiūdecimū substātiale est, vt facta collatiōe sequat cōis electio. Et intellige, ꝙ fiat per vnū noīe capli, & per verba singularis numeri: vt in. d. c. si cū. & in. c. cū ab vno. de re iudi. li. vj. ¶ Quartūdecimū substātiale est, vt ipsa electio fiat statim post collationē nullo. s. actu extraneo itermedio: vt in. c. cū post petitā j. eodē. ¶ Quintūdecimū substātiale est, vt electio fiat de illo, in quē maior & sanior pars capituli consensit, vt hic. ¶ Xvj. substātiale est quōd ista electio sit verbalis: vt ī. c. ecclesia. & ī. d. c. sicut cū. & ī. d. c. cū ab vno. ¶ Decimūseptimū substātiale est, vt ipa electio solēnit publicet. Nō em̄ debet eē clādestina: vt hic ī fi. & debet publicari in capło. Et etiā est tutū, vt publice tur populo. pro hoc quod leg. & not. in. c. cū dilectus. s. eo. ¶ Decimūoctauū substātiale est, vt seruet ordo oīm prædictorū, & successiuè oīa seruētur per ordinē, sicut s. numeraui. Non enim debet fieri p̄posteratio noīe capituli, & posteà votorū inquisitio: vel quid simile. Aliqui volunt addere, ꝙ præfixio diei ad electionē celebrandā sit de substantia. qd̄ tamē non videt verū, sed potius est de iustitia: quia vt dixi vocatio absentium est de forma substātiali. ¶ Addūt ēt aliqui, vt scrutatores sint fidedigni, vt in litera ibi: fidedigni. Sed cōius tenet hoc esse nō de substātia, sed de iustitia. Fuit eīm dictū potius admonendo, q̄ quid substantiale inducēdo. & ista idoneitas p̄sumit: vt in. c. fi. de præsum. & quod ibi not. Itē addūt aliqui, ꝙ electio fiat in ecclesia, de cuius prælato fit electio vt in. c. quod sicut. s. e. licet hoc sit honestū & iustū, non tamē locus est de substantia: nisi aliud haberet consuetudo. ar. in. c. qua fronte. de apo. & tenet Host. hic additur ēt per aliquos, ꝙ fiat electio postq̄ corpus Prælati defuncti fuerit traditū sepulturæ. Sed tu dic, vt plenius dixi. s. c. bonæ. el. ij. Ex p̄dictis vides difficultatē huius formæ scrutinij, in qua multi ēt viri perfecti deficiunt ignoran

tes practicā:

SEB. SAPIA.
a ¶ Nec valeret. qd & qn̄ Epi possint statuere cōtra canones, latè tangit Feli. in. c. quod super his. j. de maio. & obe. & latissimè illustris do. meus Regi⁹ senator Rochus curti⁹, in rep. c. fin. col. xxxvj. ver. primus igit. s. de consuetu.

17 tes practicã: vt dicit glo. in c. cũ expediat j. eo. lib. vj. ¶ † In glos. in ver. *mox*. in fi. No. bene istã gl. qa quotidie solet allegari pro signi
a ficato istarum dictionum mox, [a] statim, illicò, & similiũ. capiũtur eñ in iure diuersimodè. Nã qñq; verificant in modico tempore: qñq; in minori. Sed est dubiũ, qualiter debeãt capi regulr? dic q; vbi ius determinat, seruãda est ipsa iuris dispositio in casibus hic alleg. in gl. sed vbi ius non determinat: tũc istæ dictiones & similes verificantur in modico tempore, secũdũ qd arbitrabit bonus iudex, habito respectu ad ipsius circũstãtias. arg. in l. j. ff. de ver. ob.
& vide tex. iuncta glo. in c. * an sit * j. de appel. Et ad materiã. vide glo. in c. si in qualibet. xx. qõ. ij. in Spec. in tit. de dispu. & alle. § post hæc. ver. itẽ mox adde dictũ Barto. in l. j. ff. iudi. sol. vbi no. dicit, quòd si quid debet statim fieri. intelligitur quòd summariè & sine ordinario processu fiat. arg. C. vnde vi. l. momentariæ. iuncta. l. j. C. de vsu. rei iudi. Abbas.

SVMMARIVM

1 *Procurator effectus dominus instantiæ, an possit reuocari per dominum proprium.*
2 *Electores, qui committunt ius eligendi in alterum: debent omnes nemine discrepante consentire. 6.*
3 *Pactum positum in compromisso, vt eligatur vnus, non valet.*
4 *Cõpromissarij debẽt determinare in illo loco, vbi fuit factũ cõpromissum.*
5 *Electores si maior pars eorum eligit scienter indignum: an potestas eligendi remaneat penes maiorem partem, etiam quòd stet in vno.*

¶ Vel saltem. ¶ In hoc ver. not. primò, q; habẽtes ius eligẽdi, possunt eligere nedum per se, vt. s. in prima parte huius cap. sed etiã per alios, quibus possunt cõmittere vices suas. & hoc dupliciter. Aut constituendo eos nudos ministros & commissarios capituli. Aut conferẽdo seu donando eis illud ius pro illa vice: vt in. c. constitutus. de concess. præben. dixi in. c. in causis. s. eodẽ. Et in modo translationis est magna differentia, saltem quo ad effectum reuocandi ipso iure potestatẽ. De quorum reuocatione, an & quando possit fieri: distingue, vt dixi in. d. capit. in causis. quod quidem cap. dixerũt quidam nõ habere locum in reuocatione scrutatorũ, seu eorum, qui debent alios scrutari & inquirere: dicentes, q; illorũ potestas semper po-
1 test reuocari, etiam re nõ integra. ¶ † Alij verò contra, si res non est integra. argum. in c. ij. de procura. lib. vj. sed do. Ant. de bu. placet plus primum dictum, & etiã mihi: qa non possunt isti scrutatores prætendere interesse: & reddunt se suspectos volentes prosequi cõtra intentionem capituli. argu. in l. quæ omnia. ff. de procura. Nec obst. ca. ij. præall. quia loquit in procuratore ad iudicia, qui efficitur dñs instãtiæ post lit. contesta. & nihilominus nõ pot
2 resistere, quin reuocetur domino instantiæ: vt ibi no. ¶ † Not. ij. ibi: qui vice omnium, q; ad validitatem compromissi requiritur cõsensus oĩm. vnde vnus solus potest impedire, ne fiat cõpromissum super electione: quia interest singulorũ, ne quis priuet voce sua: quod tenent hic cõiter doc. & idem not. in c. scriptũ. s. eo. vbi dixi. & confirmat hoc glo. in ver. vice omnium. & ibi aliquid dicetur. ¶ Circa istã formã cõpromissi primò q̃ro, vtrum teneantur cõpromissarij seruare aliquã formam in electione per eos fienda. dic, q; non: vt hîc colligitur in ver. vel saltẽ. Nã hæc dictio importat istam formam compromissi esse subsidiariam. Sensus enim literæ est, q; aut canonici eligãt per viã scrutinij, seruando formam supradictam. Aut si nolunt se subijcere illi formæ, saltẽ conferant potestatẽ eligẽdi aliquibus viris idoneis. Vnde fuit adinuenta ista via pro faciliori: vt euitetur forma scrutinij, quę tñ difficilis est. Debet tamẽ electio fieri per verba singularis numeri, & per vnũ vice omniũ. De quo tñ dicẽdũ: vt habetur in c. cũ ab vno. de reg. iur. lib. vj. & in c. sicut cũ j. eo. lib. vj. Et no. pro significato illius dictionis saltem: & debet scribi per e: vnde ponit Ioã. an. versus. Saltim saltãdo: sed saltem diminuendo. cõiter tamen ista dictio solet proferri corruptè: quia profertur per. i. quando stat diminutiuè, & malè. ¶ Secundò quæritur, nunquid ista potestas eligendi debeat istis cõpromissarijs tribui absolutè? dic, q; est in optione ipsorum compromittentium. Nam possunt compromittendo promittendo simpliciter illum recipere in Prælatum, quem isti elegerint: vt in. c. causam. s. eodem. Possunt etiam restringere eis hanc

a ZACHARIAS. ¶ Istarum dictionum mox, Adde tu quot modis capiatur hæc dictio mox, in iure: no. in l. j. ff. si cert. pe. gl. in l. si pupilli. § idẽ ait. ff. de nego. gest. Dy. & Bar. & ibi in addi. ad Dy. in l. fructus. ff. sol. ma. & gl. & Bal. in l. Gallus. § ille casus. ff. de libe. & posthu. & in l. si quis hęres institutus. ff. de acqui. hære. & in l. j. § qui præsens. de verbo. oblig.

potestatem, vt teneãtur scrutari secretè vota omnium: & illũ eligere, in quẽ cõsenserit maior pars & sanior capituli: vt est text. in c. cùm dilectus. s. eodem. De cuius reuocatione fuit dubitatũ p; istũ tex. ideò emanauit nouissimè. c. cùm expediat j. eo. lib. vj. & ibi declarat formã illam nõ esse correctam per dispositionẽ huius cap. & sic posset per istam formam procedi pariter per viã scrutinij: de qua in prima parte cap. hãc formã dicit glo. esse vtiliorem in d. c. cùm expediat. Non tamen, intelligas, q; cõpromittentes possint in aliquo tollere substãtialia huius cap. vnde non valeret compromissum, vt compromissarij eligerẽt illum, in quem consentiret maior pars capituli, partiũ comparatione minorũ: quia requiritur de substãtia maior & sanior pars totius capituli: vt
3 est text. not. in c. si cui j. eod. lib. vj. ¶ † Tertiò principaliter quæro, vtrum valeat compromissum de eligendo certam personam? doct. cõiter, q; non argu. in l. qualem. & in l. item si
b vnus. ff. de arbit. ¶ Quarto quæro, [b] in quo loco debeant eligere compromissarij? quidam dicunt, q; vbicũq; eis fuerit libitum. facit. c. cũ dilectus. s. eo. & in c. in causis. Alij verò dicũt q; tenẽtur eligere in ipsa ecclesia vacante: sicut tenentur canonici: vt in. c. qd sicut. s. eodem. & c. cum terra. Non eñ potuit capitulũ trãsferre maiorem potestatẽ, q̃ habeat. & hoc est
4 tutius secundũ Inn. † Hostien. verò dicit, q; si compromissum est factum in ecclesia videtur necessarium: vt electio fiat in ecclesia: quia de illo loco: vbi fit compromissum, videntur cõpromittentes sensisse: vt. l. si cùm dies. § si arbiter. ff. de arbi. Fatetur tamen Hostien. non esse de substantia electionis nisi aliud habeat consuetudo. Et dic tu, vt dixi in. c. cum terra. & c. quod sicut. præalleg. & not. dictum Hostien. cum quo communiter transeunt hic do. Et facit iste tex. qa inter substãtialia electionis nullam mentionem facit de loco, quasi locus nõ sit de substantia. Iustum tamen, vt fiat in eccle
5 sia: vt in. d. c. quod sicut. ¶ † Quinto quærit, quid si ex tribus compromissarijs duo scienter eligunt indignum, tertius elegit idoneum nunquid valeat electio vnius? doc. sunt varij.
b Quidam tenent, q; sic: quia potestas duorum eligentium scienter indignum deuoluitur ad illum vnum, qui non deliquit. ar. j. eo. c. cõgregato. Alij tenent contrarium: quia compromittendo in tres, videntur voluisse: vt non valeat electio vnius. Tu de hoc vide, quod dixi in. c. cũ in iure. s. e. & per ibi no. potes ampliare materiam istius formæ cõpromissi. ¶ Sex-
c to & vlti. hic quæritur, an electio [c] facta non seruatis formis præscriptis, seu aliqua earum, sit ipso iure nulla. Nam text. hoc non aperit, sed solùm dicit, q; electio aliter facta non valeat. Sol. dicunt Inno. & Cõpo. q; ipso iure nõ valet Hostien. tenet contrarium. s. q; nõ requiratur sententia: sed primum dictum Innoc. est verius, & cõiter tenet per doct. sequẽtes & videt p; bari in d. c. sicut cũ. & in c. si cui j. eo. lib. vj. & facit. c. ecclesia. el. ij j. eo. in verbo: decer-

Anto. Franciscus. ¶ Et quanto tpe verificetur hæc dictio & fi'es: vide per Bar. post glo. in l. fructꝰ. in vers. mox. ff. so. ma. & vide opti. glo. xx. q. ij, in c. j. Et adde, q; aliqñ accipit p; interuallo. x. diebus: vt in l. ad perẽptoriũ. ff. de iudi. cũ l. seq. Aliqñ p; spatio duorũ mẽsium: vt in l. à diuo Pio. ĩ. § j. ff. de re iud. Aliqñ ĩtelligitur, q; primũ poterit: vt in l. tutores. C. de admi. tut. Aliqñ intelligitur vsq; ad annum, vt in c. si in qualibet. xx. q. ij. & ĩ. c. lõginqtatẽ, xij. q. ij. Et de materia istarum dictionum vide Archi. ĩ. c. venerabilibus. in. § si verò de sen. excõ. vj. & in c. j. & ij. de cõcess. præbẽ. & ĩ. c. Abbatẽ. in princ. de re. iur. eo. lib. & hñ etiã per glo. in l. si pupilli. in. §. idẽ ait. ff. de neg. gest. & p; glo. ij. in l. momentariæ. C. vñ vi. Aliqñ ẽt intelligitur intra triduũ: vt ĩ. l. & post. ĩ. § j. ff. de transa. Et adde, q; qñ lex ĩ actu dispositiuo loqtur per verbũ mox, intelligit. i. ipso iure, vt not. Bald. in l. si qs maior. C. de transac.

SEB. SAPIA. ¶ Quarto quęro Vide tñ, q; in dubio intelligamus de loco consueto, vt not. gl. in l. si locus. ff. de iud. probat tex. Paul. de ca. no. ĩ. l. pe. ff. de iust. & iu. Et p; hoc p; locũ à cõsuetis, de quo latè p; Fe. ĩ. c. cũ. M. ferrariẽ sis. colũ. ij. & iij. §. de consti. per Ia. in l. vt liberis. C. de colla.

SEB. SAPIA, c ¶ An electio. Vide do. Abb. in c. si j. de sortile. vbi ẽt tenet Inn. opi.

a Anto.Franci. ¶ Non valeat. An per illa verba non valeat, inducatur actus nullitas ipſo iure: vide bo.text.in cle.paſtoralis.in verb.negatio.de reiu. vbi fit mentio de ſententia lata ſine cauſæ cognitiõe. q illa non valeat & ſit ipſo iure nulla. Tamen.d.Ant.in.c.cum ex literis.de in inte.reſt.tenet quòd non ſit ipſo iure nulla: ſed veniat caſſanda. & per cõſequens per illa verba non inducatur nullitas ipſo iure: ſed requiratur illius caſſatio & annullatio. de quo habetur per Bartol. plenè in.l. prolatã. C.de ſen. & interlo. om.iu. & vide ea, quæ habentur & not.in l.j.&.ij.C.qñ prouo.non eſt ne. Et adde, q illud dicitur eſſe nullum, qd' fundit9 nõ valet: licet ſit verũ. Falſum autem eſt quod non eſt: ſed ſi eſſet, aliquid eſt vt not.in.l.ſi quis legatum.ff.de fal. per.do. Ale.poſt Barto. Et adde, q illud quod eſt ipo iure nullum, & funditus, non poteſt validari ſecundum Bald.in.l.fi. in.§.neceſsitate. in.ij.col.C.de bo. quæ libe. & habetur per Inno.in.c. prudẽtiã.de offic. leg.& vide p Spe. in tit.de ad.in.§.j. in verſi.qd ſi vn9. Et adde, q dictio nullatenus, inficit actum ipo iure: vt eſt ſingꝛaris gl. in authen. ſi mulier. C.ad velle. & habetur p. d.Car.in cle.ſup literis.de reſcrip. & eodem modo dicendum eſt de dictione nullomodo, quæ dicitur eſſe vniuerſalis negatiua, per quam excluditur etiam diſpenſatio ſuperioris: vt eſt not.glo.in.cle.hi, q.de æta.& quali.

SEB. SAPIA.

b ¶ Vt valeat electio. vide Spe.ĩ ti. de elec.§.fi.& in additionib9. vbi ẽt dicit, q nõ dicitur electio inſpirata, quæ fit vno cõtradicente, nõ enim dicit cõcordia canonicorũ, qñ vn9 diſcordat: vt per Abb.ĩ.c.nõ pt.de re iu.no. Io.de Imo.ĩ cle.ne Roma. p illũ tex.de elect.

c ¶ Iſtius formę.adde Ro.cõſi. cclxv.

d ¶ Dicit Hoſ.adde Old.cõſ.clv.vbi ſeqꝛ dicta Hoſt.hoc & ibi latius vide.

e SEB.SAPIA. ¶ Quia pœna.vide Ange.in aut.de litigato. ad fi.& Fran.Cur.in ſing.vij.& Ia.in.l.ij.in.v.not.C.del iu.emphi.& in.l.cum poſteaq̃.in.iij.not.C.de pact.

f ¶ Sententia.adde Ang.conſi.xxxvj.Calde.conſi.x.de verb.cb.

nit inualidã. Ex his no. q per hæc verba non valeat, a inducit nullitas ipſo facto. ¶ In gl.in ver. *aliquibus viris.* ibi: *dummodò viri religioſi.* i.bonæ conditiõis. Nõ em̃ eſt neceſſe, vt ſint religioſi. i.profeſsi aliquã regulã approbatam. Satis em̃ q ſint viri idonei: vt in text. ibi: viris idoneis. Debẽt tñ eſſe clerici, & non laici: vt in.c.contingit j̃.de arbi. ¶ In fin.gl.ibi. *l.item ſi vnus.* & facit.c.ſi cõpromiſſarius j̃.eo.ti.li.vj. † In gl.in ver. *vice omnium.* ibi: *quod mihi non videtur.* No.gl. q ad cõpromiſſum faciẽdũ ſu per electionis negotio, requiritur oĩm cõſen ſus. & idem tenẽt cõiter doct.hîc.&.ſ̃.c.ſcriptum. & idem puto in alijs negotijs eccleſiæ expediendis: vt compromiſſum non poſsit fieri â capitulo: niſi oẽs conſentiant: qa cũ ſit res volũtaria. l.ſi dictum.ff.de euicti. oportet q oẽs cõſentiant: vt no.in.c.cũ oẽs.de cõſti. & per Ioã.An.in regula, qd oẽs.de reg.iu.li.vj.in mercu. & facit qd dicãt poſt Hoſt j̃.in §.illud. Et hoc intellige, qñ aliquis de collegio cõtradicit à princi pio. ſi aũt facto cõpromiſſo, per totũ collegiũ ſupueniret, qui non erat vocandus, nõ debet ad petitionẽ iſtius retractari cõ promiſſum: vt in regula factũ legitimè. de re. iur.in.vj. & ſentiũt cõiter doc.hîc, & i.c.eccleſia. Hoſtiẽ.tñ hic ponit ſing. limitationem ad prædicta: dicens, q ſi tres ſunt in collegio, & duo volũt cõpromittere tertio cõtradicente, ſtãdũ eſt iudicio duorũ. Tũ, quia duo faciunt duas partes collegij. arg.c.ſcriptũ ſ̃.eo.&.c.licet. Tũ, qa neceſsitas nõ ſubiacet legi. in.c.q̃to.ſ̃.de cõſuet. cũ nõ poſſet ſeruari ſcrutiniũ propter paucitatẽ iſtorũ collegiatorum. Hoc dictũ ſatis ęquũ eſt: & trãſeunt cõiter docto. cũ eo. Sed dubito, an hoc ſit verũ: cũ tex.hic dicat: vicè oĩm &c. nec duæ partes pñt præiudicare minori parti in iure ſuo: & cuiuſlibet intereſt hr̃e prælatũ ſecundũ iudiciũ animi ſui, ob quã cãm ptãs eligẽdi fuit data collegio: vt in.c.j.ſ̃.eo.facit.viij.q.j.c.audacter. Et ſi diceres, quã formã ſeruabunt iſti, ex quo ſunt ita pauci. Solu. pñt primò eligere per viã inſpirationis: vt j̃.in verb.niſi. ſi aũt oẽs in vnum non conueniunt, poterunt eligere. Aut ſeruando formã ſcrutinij eo mõ, quo poſſunt: puta capiẽdo vnum ſcrutatorẽ cum notario: præſertim ſi tenetur opi. q nõ ſit de forma ſubſtãtiali: vt ſint tres ſcrutatores, quod tenet gl.ſ̃.in.j. parte. Vel poterunt eligere more antiquo, ſine forma aliqua: vt voluit Gof. in.c.j.ſ̃.eo.vbi dicit, q cũ pauci ſunt in collegio, nõ tenentur ſeruare aliquã formã. vnde poſſunt procedere ſine forma ſcrutinij & compromiſsi. Hoſt. tamen dicit ibi ſe conſentire Gof. in forma ſcrutinij. ſed dixit quòd tenentur procedere per viam compromiſsi, aut inſpirationis. Sed mihi plus placet dictum Goff. quia propter paucitatẽ, nõ debẽt iſti compelli ad transferendũ ius ſuum in alios: qa fidelius ipſi proſequerent̃ negotiũ propriũ & eccleſiæ eorũ. Item, qa lex nõ ligat cũ de facto ſeruari nõ põt, vt.iiij.di.c.erit autẽ lex. non ergo ligat eos forma ſcrutinij, nec forma cõpromiſsi: qa illa eſt voluntaria: vt.ſ̃. dixi: & præſertim hoc procedit, qñ eſſent duo tm̃ in collegio: vel vnus: in qbus caſibus dixerunt Inn.& Cõp. q ſi duo tm̃ ſunt, ſufficit mutuus conſenſus eorũ ſine alia forma. Quod etiam voluit Ioan.An.in reg.in toto.in merc. Si verò eſt vnus poterit corã teſtibus exprimere ſuũ cõſenſum, & poſteà eligere, & electionẽ publicare: puto etiam ſufficere, vt ab electione incipiat. Nam eligendo exprimit conſenſum ſuum: quia in vno nõ eſt ſeruanda illa forma: vt prius præſtetur conſenſus & poſteà ſequatur electio: vt not.in d.reg.in toto. Abb.

SVMMARIVM

1 *Inſpirati à Deo dicuntur illi, qui omnes nemine diſcrepante aliquid faciũt in bonũ.2.3.*

4 *Alienatio rei eccleſiaſticæ non ſeruata forma, an ſit nulla, vel annullanda.*

5 *Electio facta ab illis, qui veniebant priuandi: etiã contradicente illa parte, ad quam poteſtas eligendi erat peruentura, valet.*

Alienatio bonorum facta à delinquẽte in fraudẽ futuræ ſentẽtiæ, nõ valet.

Pœnitentia non prodeſt delinquentibus in foro contentioſo.

1 b Niſi. ¶ † Veniendo ad iſtũ ver.niſi.in quo tangitur tertia forma. ſ. inſpirationis. Not. primò, q ad hoc, vt valeat electio b facta per inſpirationem, req̃runt̃ de ſubſtãtia duo. primò, q ſit facta ab oĩbus. vno em̃ cõtradicẽte, nõ valeret iſta electio: quia non videt̃ tũc facta inſpirante Deo. ar.viij.q.j.c.nec nouũ. q tenent hic cõitet doc.& bñ. Secũdò, q ſit fct̃a abſq; vitio ſimoniæ, vel alicuius tractatus. ¶ Sed cõtra hoc & cõtra text.opp. videtur enim, q potius aggrauent̃ iſti, qñ eligunt per formã inſpirationis, q̃ quando per formam ſcrutinij. Nam in forma ſcrutinij ſufficit maior & ſanior pars: vt.ſ̃.in.j.parte cap.hic requiritur conſenſus oĩm. Sol.in hac forma inſpiratiõis releuãtur ab onere iſtius
c formæ c ſcrutinij. Non enim ſubijciunt̃ iſti alicui formæ, ſed ſolũ dat̃ pro forma: vt fiat ab oĩbus abq; vitio. Et p hoc, q nõ req̃ratur alia forma, facit tex.hic in ver.niſi.dum venit exceptiuè ad p̃ceden
2 tia. ¶ † Itẽ. quia vbi ſpũs Dei: ibi libertas. quia qui ſpũ Dei agũtur, non ſunt ſub lege.in.c.licet de re.&.xix.q.ij.c.duę ſunt. Qñ aũt oẽs de collegio nemine diſcrepãte, & ſine aliquo vitio cõueniũt in vnũ
3 videnꝫ inſpirati à Deo. ¶ † Sed q̃ro d quare text.hic dicit: quaſi per
d inſpirationẽ: quare poſuit illã dictionẽ, quaſi? Sol.dicit Hoſt. e q ta
e citè ibi includunt̃ duæ formæ inſpiratiõis. Illa em̃ electio fit p verã inſpirationẽ, q̃ fit authore Deo: nec idiget alia cõfirmatiõe: vt fuit electio beati Nicolai, Ambroſij, & Seuerini: de quib9. lxj.di.in*.c. ſtatuim9.§.ecõtra. * fit aũt electio p quaſi inſpirationẽ, qñ nõ cõſtat q authore Deo ſit facta p̃ſumit̃ qñ oẽs de collegio vno ore cõſentiũt ĩ aliquẽ ſine aliquo tractatu p̃cedẽti. vñ dici tũc quaſi p inſpirationẽ. i. ſimilitudinẽ veræ inſpirationis. Et qd̃ dixi, q nõ debet p̃cedere tractatus: intellige ſecũdũ Io.An.de tractatu ſpeciali, generalis aũtẽ poſſet fieri: puta, ſi vnus prædiceret rogemus Deũ pro bono p̃lato: vel hortãdo alios ad electionẽ Prelati nõ aũt debet ſieri pſuaſio reſpectu certæ pſonæ: qa tũc electio fieret ad ſuggeſtionẽ alteri9. ¶ In gl.in ver.priuent̃ ibi: p ſententiã non ipſo iure. & hoc teneas, qa pœna f hic poni t̃ p verba futuri temporis. quo caſu
f ſemper requiritur ſententia. f de quo vide bo.gloſ.in regula in pœnis.de regu.iur.lib.vj.&j̃.c.ſeq.& plenè dixi in.c.ſi diligenti.de foro compe. Nõ ob.c.cùm in cunctis.ſ̃.e. De quo gl.opponit, quia ibi loquitur cũ peccaꝫ eligendo: ideò pœna imponit̃ ipſo iure. hic verò cũ peccatur cõtra formã hic traditam: electio tñ fuit facta de
4 idõeo. vñ magis eſt p̃ctm̃ materiæ quã formæ: † p facit cõtra no. p gl.xij.q.ij.in ſum.& in.c.ſine excepti one. q̃ dicit, q alienatio rei eccleſiaſticæ facta in caſu nõ licit, q nõ ſeruat forma, tenet: ſecus ſi in caſu licito non eſt ſeruata forma. Sed tu tene qd̃ dixi poſt glo.in c.j.de in integ.reſt. ¶ Extra gl.hic q̃rit̃ ad quẽ deuoluit̃ hæc ptãs ſecuta ſnĩa priuationis, cũ tex.hic ſolũ dicat, q ptãte priuent̃. Sol. Inn.& Hoſ.multũ ĩſtãt: & inuolutè, ſed tu dic breuiter, q aut peccauerunt oẽs in forma: & tunc ſecuta ſnĩa, deuoluet̃ poteſtas ad p

ximum

ximũ ſuperiorẽ:niſi ſit eccleſia cathedralis:qa tũc deuoluit poteſtas ad ſolum papã:vt in.c.q̃q̃j.e.lib.vj. Aut aliq tantũ elegerũt cõtra formã:& tunc poteſtas deuoluit ad eos,qui nõ peccauerũt,arg.j.eo.c.cõgregato.&.c.cũ Vintoñ.ſ.eodẽ.& hoc tenuit gl.& bñ in.d.c.q̃q̃. ¶ †Sed circa iſtã vltimã partẽ cadit quęſtio difficilis. Pone,ꝙmaior pars elegerit contra formã,ſed electo mortuo ,vel acceptare nolente,vult illa maior pars ꝓcedere ad nouã electionem,minori parte,quæ non deliquit, cõtradicente , & appellante,ne fiat electio per eos:cũ ipſi ſint priuandi per ſnĩam:& poteſtas eſt deuoluẽda ad ipſam minorẽ partem.Quærit nũquid valebit electio maiorſi partis,attenta contradicente minori parte,& appellante ob cauſam prædictã?Inno.& Hoſt.latè ꝓſequunt hanc quæſtionẽ. Nã qdã tenuerunt,ꝙ electio iſta nõ tenet,vel ſaltẽ eſt retractanda:qa videt fctã in fraudẽ, & præiudiciũ minoris partis,cui illud ius eligẽdi erat applicãdũ.ſicut nõ valet alienatio bonorũ facta ꝑ eũ,qui deliquit in fraudẽ futuræ ſnĩæ.vt in.l.poſt contractum.ff.de do.vbi plenè de materia.Inno.verò & Cõpo.tenent:ꝙ electio valeat:nec ſit retractanda:ex quo fuit facta ante ſnĩam priuatiuam, dummodò ſit facta ſine fraude.Sed nõ eſt in dubio hoc caſu præſumẽda fraus ,ſecũdũ eos qui vident voluiſſe ꝓuidere eccleſiæ vacanti.Hoſt.aũt tenet primã partem,ex quo p̃ceſſit appellatio minoris partis,cuius intererat ne fieret electio.Io.Cal.diſputauit hãc qõnẽ.& tãdẽ ſecutus fuit opi.Inn.& Cõpo.motus principaliter:qa añ ſnĩam priuationis poteſtas eligẽdi erat penes iſtos.vnde potuerũt eligẽdo p̃uenire hãc ſnĩam.arg.in.c.ſi tibi abſenti.de præben.li.vj.potuerunt autem iſti,qui peccauerunt puniri alia pœna.Et ſic ceſſat cõtrariũ eorũ ,qui dicebãt in delictis nõ eſſe locũ pœnitentiæ in foro cõtentioſo.ff. vi bo.rapt.in.l.nihil ꝓdeſt.& in.l.qui ea mente.ff.de fur.D. Ant.videtur inhibere opi.Hoſt.qa cũ ius ſit quæſitũ minori parti ex delicto maioris partis,& fuit appellatio interpoſita ex iuſta cauſa per minorẽ partẽ:ergo aut eſt irrita,aut venit irritãda:vt in.c.bonæ.de app. ¶ Mihi autẽ placet opi.Inn.Compo.& Cal.Moueor principaliter:qa cũ qs venit priuandus poteſtate,aut bñficio ꝑ ſentẽtiã,
a iuſtè poſsidet añq̃ priuet:[a]præſertim cũ poſsit ante ſentẽtiã cũ eo diſpẽſari:vt not.dicit Inn.in.c.cũ noſtris.de cõceſ.præbẽ.Ergo ante priuationẽ iuſtè poſsidebãt iſti ius eligẽdi:& ꝑ cõſequẽs iuſtè elegerunt.nec tenebant ius eorum omittere,propter appellationem & cõtradictionẽ minoris partis:qa non tenetur quis omittere ius ſuum propter ſnĩam priuationis,quæ poſsit fieri in futurum. Ius em̃ non ſine miniſterio noluit iſtos eſſe incõtinenti priuatos,ſed priuandos :ergo authoritate iuris poſſunt interim vti poteſtate ſua:qa noluit ius eos ipõ facto priuari.Prætereà nego,ꝙ aliquod ius ante ſnĩam fit quæſitũ minori parti.Nã poſt ſnĩam deuoluit ad minorẽ partẽ ex quadã cõſequẽtia:quia ex quo minor pars nõ deliquit,nõ debet puniri .& illi qui ſunt priuati,habeant ꝑ mortuis, xvj.q.j.§.ecce.Vnde totũ ius vniuerſitatis reſidet in minori parte:ſicut ſi illi eſſent mortui.l.ſicut.ff.qd̃ cuiuſq̃ vni.no`.q̃ quidem rõ ceſſat ante ſnĩam priuatiuã.Tũ qa nõ ſunt ibi habẽdi ꝑ mortuis,ſeu priuatis:tũ,quia pœna priuationis non imponitur in fauorẽ minoris partis:ſed principaliter odio delinquẽtiũ,licet in cõſequẽtiam hoc ius iſtorũ accreſcat nõ delinquẽtibus.Ergo ante ſententiam nõ poſſunt iſti impedire electionem aliorum : quia adhuc ante ſententiam eorum nõ intereſt:ergo non debent audiri appellantes.ij.q.vj.c.non ſolent.& in.c.cum inter.R.ſ.eo. Abbas.

SVMMARIVM

1 *Procurator non poteſt interuenire in caſu electionis fiendæ,niſi in caſu neceſſitatis:vel niſi alij de capitulo hoc velint:in alijs verò cauſis poteſt.*

2 *Procurator in caſu,in quo poteſt conſtitui:vt.ſ.proxi.eſt conſtituendus vnus de capitulo,vel vniuerſitate:niſi illi de collegio hoc non curent.*

Procurator iurans dominum eſſe impeditum:ſi poſteà appareat non eſſe verum:geſta per eum non retractantur, niſi ex officio iudicis.& idem eſt ſi non iurauit.

Iuramentum delatum à parte partis non admittit poſteà probationem in contrarium.

4 *Electores non poſſunt admittere procuratorem abſentis non iurãtem legitimam abſentiam:niſi omnes conſentiant.*

Appellatio iudicialis ſuſpendit iuriſditionem iudicis:ſed appellatio extraiudicialis non parit iſtum effectum.

Illud. In iſto §.j.not.ꝙ in electiõis negotio,nõ p̃t qs reglr ꝓcuratorẽ cõſtituere:niſi ſit impeditus[b] in eo loco,vñ nõ ſit meritò vocandus.Et in hoc tene mẽti ſemp iſtũ tex.à cõtrario literę. Collige & tene menti,ꝙ in alio negotio põt qs procuratorẽ cõſtituere:vt vice ſua interſit vniuerſitati: licet ipſe cõſtituẽs poſsit eſſe per ſe.Nã ſpeciale ſtatuit hic in electiõis negotio.Ergo in alijs negotijs explicãdis p capitulũ,ſeu vniuerſitatẽ aliã,põt etiã nõ impedit[c] ꝓcuratorẽ cõſtituere:per illũ tex.Quinimo dixerũt quidã in.c.cõſtitutis j.de ap.ꝙ vbi nõ eſt ſeruãda forma huius cap .qa ꝓpter.etiã in negotio electiõis,põt etiã nõ impeditus ꝓcu
c ratorẽ cõſtituere,per illũ tex.qui bene facit in arg.hic â cõtrario ſenſu.Sed tu vide,qđ ibi dixi.vbi concluſi ,ꝙ in electione ſit ſpeciale,[c]vt nõ poſsit quis cõſtituere ꝓcuratorẽ:niſi ſit impeditus per hunc text.hic.dum ſimpliciter interdixit:nec retulit ſe ad caſum,in quo ſit ſeruanda forma hui[9] cap.Videt em̃ electa in electiõis negotio induſtria perſonæ.arg.bo.in.c.is cui.de offi. dele.lib.vj.ſed in alijs negotijs habet locũ,quod.ſ.dixi.quod etiã tetigi in.d.c.cõſtitutis.& hoc nõ tradas obliuioni.Vnũ tñ ſcias ꝙ ſi alij de capitulo volũt admittere procuratorẽ , etiã non impediti ad electionẽ faciẽdam,poſſunt nõ obſtãte diſpoſitiõe huius cap.qa licet tex.hic dicat,interdicim[9]. iſtud tamẽ interdictũ emanauit in fauorẽ aliorũ . Quod patet ex eo,qa illi de collegio poſſunt cõicare ius eligẽdi penitus extraneo:vt in.c.ſcriptum.ſ.eo.ergo fortius poſſunt admittere procuratores eorũ,qui de collegio ſunt. & hoc caſu alijs cõſentientibus põt intelligi.d.c.cõſtitutis.& hoc fuit ſatis de mẽte doc.hic. ¶ Secũdò not.ibi: *vni de collegio.* ꝙ volens procuratorẽ cõſtituere ,non põt extraneum deputare:ſed debet vices ſuas cõmittere ali-
d cui de collegio[d]:vt hic,& in.c.penulj.eo.lib.vj.vbi text. optimè de iſto procuratore.Et hoc intellige, niſi alij electores velint iſti gratiam facere.Nã eis volẽtibus poteſt conſtitui extraneus.ad hoc.d.c.ſcriptum.& facit:qa poſſent iſti de nouo aliquos extraneos admittere ad eligendum.d.c.ſcriptũ.ergo fortius procuratorẽ iſtius de collegio,licet ſit extraneus:& nõ admittere procuratorem extraneũ.fuit hoc ſancitũ in fauorẽ collegij,ne compellerẽtur ſecreta ſua cõicare extraneo.Et per hoc dico , ꝙ iſtud non eſt ſpeciale in electione:ſed generaliter non poteſt aliquis conſtituere procuratorẽ extraneũ in explicandis negotijs in vniuerſitate.Quod ſentit Io.an.in regula,quod alicui.de reg.iur.lib.vj.in mercu.licet quidam tenuerint oppoſitũ.in.d.c.conſtitutis.ſed ibi firmauit primum.&
3 tenebis hoc menti.¶ †Sed quæro,quid ſi procurator cũ ſpeciali mãdato iurauit in animã dñi,ꝙ tenebatur impedimento:& ſic tanq̃ procurator fuit admiſſus.Demum electione facta,aliquis cuius intereſt,qui fortè perdit electionem propter voluntatem illius, vult probare, ꝙ ille conſtitutus non detinebatur iuſto impedimento : & ſic per conſequens non poterat procuratorẽ cõſtituere: mun quid debeat admitti ad probãdũ?Quidã vt refert Innoc. ꝙ non:quia ex quo ſemel iurauit,delato ſibi iuramento, nõ eſt amplius quærẽdum de iſto impedimento : vt in.l.

¶ Adde q̃ poſſit poſt iſtũ,in.c.licet de vitanda.in.vñ. not.ſ.eod.Aenæas Falconius.

a ¶ Anteq̃ priuet. Adde quod voluit Lap.alle. lxxviij. &.cxxvj. circa fi.

ZACHARIAS.

b ¶ Niſi ſit impeditus.Adde ꝙ non ſufficit eſſe impeditum,imò requritur iuſtũ impedimentũ:& ꝙ duret tpe electionis fiendę:& ꝙ de hoc prę ſtet ipſe cõſtituẽs tabellioni mandatum ꝓcuratorium facienti ꝯporale ſuper ſacroſanctis Euangelijs iuſiurandum:vt dixi in apoſt. ad iſtũ. in c.bonæ. in ver.impedit[9].nu.ix.ſ.eo.

c ¶ Sit ſpeciale.Ad de Fede. conſilio ciüj.cuius dicta ſequitur Lap.alleg. lxxviij.

SEB. SAPIA.

d ¶ De collegio. Ad hoc facit, ꝙ q ſurrogat aliquem in locũ ſuũ:debet ſurrogare talẽ,qui ſit eiuſdẽ qualitatis:vt in doctore dicit Bartol.in.l.j. C.de princi.agẽ.in reb.li.xij.No.Bal. perillũ tex.in.l.parabolani.C.de epi. & cleri,& hæc q̃ dicit Abb.hic, vide Philip.Peru. in.c.conſtitutis.j. de appel. Firma. in tracta. de Epo. in.iij.parte, libr.j. q.xiij.

v. §. dato. ff. de iureiur. Nã oĩs controuerſiæ finis eſt iuramentũ: vt dixit tex. in. c. & ſi Cnriſtus. de iureiur. Et hoc placet Inn. niſi aliud dicat, ſecũdũ eũ, in iſtis ſpiritualib⁹: ne quis p ſurreptiõis aſtutiã adipiſcat dignitatẽ. Sed tũc ſecũdũ Hoſti. admitteretur probatio ex iudicis officio: & nõ ad inſtantiã partis. & tene mẽti ſingulariter hæc dicta: ꝙ etiã in ſpiritualibus non admittit probatio in contrariũ poſt iuramẽtũ: niſi ex iudicis officio. Do. Anto. vr tenere, ꝙ ex quo offert probatio poſt iuramẽtũ, põt admitti etiã ad inſtãtiã partis, per. l. admonendi. ff. de iureiur. ſed profecto errauit in hoc: qa ſolũ lex loquit in iuramẽto neceſſario. ſ. cũ defert à iudice. Tũc em debet retractari ſupueniẽte probatiõe: qa reperit lata ſnia p probationẽ nõ integrã, ſine facto partis. ſed qn negotiũ eſt expeditũ parte deferente iuramẽtũ parti, nõ admittit poſtea probatio in cõtrariũ: [a] qa illa delatio iuramẽti volũtaria habet vim trãſactionis: & plenæ probationis: vt in d. c. & ſi Chriſtus. & in. l. ij. ff. de iureiuran. & in. d. §. dato. & habes gl. ord. in. c. fi. de iureiu. Tene ergo primũ dictũ cũ limitatiõe Hoſt. p id, qđ in ſi fi not. glo. in. c. j. de cõceſ. præb. & Inn. in. c. ad aures. s̃. de reſcrip. ¶ Quid ſi procurator ſit admiſſus ad eligẽdũ ſine iuramẽto, nũqd poſteà poſsit is, cui⁹ intereſt, probare ꝙ dns nõ erat impeditus? doc. cõiter concludunt hic, ꝙ nõ. vident em illi de collegio in hoc renuntiaſſe iuri eorũ, admittẽdo illũ ſponte ſine delatione iuramenti. Nam poſſunt etiã admittere: licet dns non ſit impeditus: vt. s̃. dixi. ¶ † Sed quæſtio magis difficilis eſt: quid ſi maior pars capituli eſt contenta iuramento ſuper probatione impedimẽti. minor autem pars cõtradicit, & vult probare, ꝙ dns nõ ſit impeditus: nũquid prævaleat diſpoſitio maioris partis, vt nõ admittatur probatio in cõtrariũ oblata per minorẽ partẽ? quidã dicũt, vt refert Inno. ꝙ ſtãdũ eſt maiori parti: quia ad tollẽdã incredibilitatẽ capituli, fuit prouiſum hic de iuramẽto. Ergo ſatis eſt, ꝙ maior pars capituli cõtẽtat iſta probatione. dicit tn Inn. ꝙ ſi poſteà corã ſuperiore probaret cõtrariũ: ꝙ reuocaret ſuffragiũ illius tn: non autẽ tota electio poſteà ſecuta, etiã ſi fuiſſet appellatũ p minorẽ: niſi tota electio põderet à ſuffragio illius. Rõ ſecũdũ eũ, quia ſolũ illud debet reuocari, qđ ſit poſt & cõtra appellationẽ. c. cũ nobis olim. s̃. e. Sed electio nõ eſt facta cõtra appellationẽ, ſed ſolũ fuit ſuffragium illius admiſſum: ideò ſatis eſt, ꝙ illud ſuffragiũ caſſet. Nec ob. ſi dicatur, ꝙ quicquid fit poſt appellationẽ legitimã, debet retractari: vt in. c. vt debitus j̃. de app. cũ multis ſimilibus. Ad hoc em rndet ſingulariter Inno. & tene mẽti dictum ſuũ. Dicit enim illud procedere in appellatione iudiciali: ſecus in extraiudiciali. Et idẽ firmauit in. c. cũ inter canonicos. s̃. eo. etiã ſi fuiſſet oblata probatio per appellãtem. Rõ diuerſitatis eſt, quia appellatio iudicialis ſuſpẽdit iuriſditionẽ iudicis, ex quo eſt legitima: vt in. c. ſi à iudice. & c. non ſolũ. de app. lib. vj. & in. c. paſtoralis. §. præterea. & in. c. ſuper quæſtionũ. in fi. de offi. deleg. meritò quicquid facit poſteà iudex, nõ tenet: cùm ſua iuriſditio ſit ſuſpenſa. Sed appellatio extraiudicialis ſuſpẽdit poteſtatem cõpetẽtẽ parti, quo minus poſsit vti iure ſuo: ſed ſolùm defendit appellantem, ne aliquid fiat cõtra appellationem. Nec releuat oblatio probationis: quia cũ pars nõ ſit iudex: nõ tenet probationẽ admittere: ſolum ergo debet caſſari, qđ ſit cõtra appellationẽ, & nõ poſt appellationem. Hoſtiẽ. dicit hic ſe nõ videre, quin hæc* electio* tota dicat facta contra appellationẽ: cũ fuerit appellatũ, ne fieret electio admiſſo procuratore non impediti. Nec obſt. ſecundum eum iudicium maioris partis: quia cùm iſte actus recipiendi procuratorem non impediti, ſit voluntarius: nõ habet locum. l. quod maior. ff. ad muni. imò vnus ſolus [b] põt reſiſtere oĩbus: vt not. in. c. cũ omnes. de cõſti. & tene ſingulariter mẽti hoc dictũ. &. s̃. dixi latius. ¶ Io. an. concordãdo has opi. diſtinguit, ꝙ aut tn ſuper erat de tpe eligendi, ꝙ poterat recipi probatio minoris partis, & fieri electio. & ꝓcedit opi. Hoſti. Aut nõ ſupererat tãtũ tps, & minor pars eligit cũ maiori parte ꝓteſtatione præmiſſa. & procedit opi. Inn. Mihi placet primũ dictũ diſtinctionis. Nã licet iſte tex. cõtẽtet ꝓbatiõe iuramentali: nõ videt tn excludere probationẽ per factũ in cõtrariũ fiendũ: vt eſt glo. in ca. ij. de tẽp. ord. lib. vj. Et ſoleo allegare duos tex. qui hoc probãt ipſos iungẽdo: videlicet. c. cõtinebatur. de deſpõ. impu. &. c. propoſuiſti. de proba. & ibi tetigi. Sicut autẽ nõ poſſunt oẽs de vniuerſitate vno ſolo reſiſtẽte cõicare vocẽ extraneo: vt in. c. ſcriptũ. s̃. eo. & ibi dixi poſt Cõpo. Ita nõ poſſunt hic admittere iſtũ ꝓcuratorẽ nõ impediti: cùm nõ habeãt vocem, niſi interſit perſonaliter illa interpoſitione. ergo poteſt vnus ſolus cõtradicere, & probare contrariũ. & per cõſequẽs appellare, ſi in cõtrariũ fieret. vbi aũt vrget terminus electionis fiendæ: nõ tenẽtur cõtradicẽtes eligere cũ maiori parte illo admiſſo: niſi maior pars cõſentiret proteſtatiõi: quia aliãs faceret ſibi præiudicium. ad hoc gloſ. no. in. c. Cumana j̃. eo. & quod ibi dicam. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Publicatio electionis qualiter fieri debeat?*
2 *Electio clandeſtina, an ſit ipſo iure nulla.*
Electio clandeſtina, an vitietur.

1 Electiones. † ¶ Not. ꝙ electio debet ſolẽniter publicari. Qualiter autem fiat iſta publicatio? [b] dicũt Inn. & multi alij, quòd publicabitur clero & populo per aliquẽ: nec eſt vis qualiter fiat. & cũ publicatio non ſit de ſubſtãtia ſatis eſt quòd electio nõ ſit clãdeſtina. Hoſt. verò dicit, ꝙ ſi publicatio non fit, ſed omittitur cã nocẽdi electo: talis omiſsio nõ vitiat. arg. j̃. eo. c. publicato. aliãs ſecus, vt hic; Io. An. plus placet opi. Inno. ſatis mihi videtur ꝓbabilis opi. Hoſ. ar. in. c. nobis. &. c. ſicut j̃. de ſimo. vbi patet, ꝙ dans pecuniam in acquiſitione ſpũalis iuris in dãnum & fraudẽ alterius, nõ poteſt illi nocere. ita dicamus in omiſſione huius publicationis, ſi fiat in fraudẽ electi. ¶ † Sed quæro, nũquid electio clandeſtina ſit ipſo iure nulla? So. dic, ꝙ ſic: quod tenet gl. per iſtũ tex. ĩ. c. vnico j̃. vt eccle. bene. in verbo, occulta. Et facit iſte text. in eo, quòd tales electiones reprobat. ergo inducitur nullitas ipſo iure: vt in regula, quæ cõtra ius. de regu. iur. lib. vj. &. x. diſt. c. vides fili chariſsime. & ĩ. l. nõ dubiũ. C. de legi. Secus dic de collatione clandeſtina. Illa enim tenet mero iure, licet ſit ſuſpecta. vt ſingulariter probatur in. d. c. vnico. & dic vt ibi dixi. Nam vt ibi tetigi, credo poſſe attentari idem eſſe in electionibus, in quibus neceſſariò non eſt ſeruanda forma huius. c. qđ qn fit, dixi. s̃. in prima parte cap. Nã ſi clandeſtinitas nõ habet vitiare collationem, quæ habet vim electionis & confirmationis: fortius vitiare nõ debet ipſam electionem [c] dũtaxat. hîc autem vitiatur ex diſpoſitione huius cap. quod ſolùm prouidet, cũ agitur de electione eccleſiæ viduatæ. ¶ Quando autẽ electio dicat clandeſtina? [d] gl. fi. proſequitur. ſed clarius Compo. dicẽs illã eſſe clandeſtinam: de qua capitulum, ordinauit: quòd clandeſtina maneat, & quòd nihil de ipſa dicatur à canonicis. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Conſentiens electioni de ſe factæ per abuſum ſecularis poteſtatis efficitur ineligibilis in alia dignitate: & electio eſt nulla. 3. 5.*
2 *Electus ad dignitatem eccleſiaſticam à laico: & eandem obtinẽs à ſuperiore eccleſiaſtico, adhuc iniuſtè illam tenet: & eſt excommunicatus excommunicatione minori. 7. 8.*
Princeps ſciẽter diſpẽſans cũ inhabili, videtur illũ habilitare.
4 *Laicus ex priuilegio poteſt habere ius eligendi: ſecus ex conſuetudine.*
6 *Electio facta per metum eſt ipſo iure nulla. 5.*
Excõicatus minori excõicatione celebrãdo, efficit irregularis.

Caput

a ¶ In cõtrariũ Adde videndũ quod pulchrè voluit Ro. conſil. cij.

ZACHARIAS.

b ¶ Iſta publicatio. Adde p Car. Manda. in trac. ſuo. de elec. pte. j. c. xvj. & ibi gl. in ver. interiectos.

c ¶ Ipſam electionẽ. Adde ꝙ hoc videt dicẽdũ verũ: niſi eſſet cõſuetudo, quòd etiã in electionibus non requirẽtib⁹ formam hui⁹ cap. forma tn ſeruaret: qa tũc ꝓpter cõſuetudinẽ electio in talibus clãdeſtina eſt nulla: per ea, q̃ voluit Old. conſi. clvj.

SEB. SAPIA.

d ¶ Clandeſtina. Vide Bar. in l. ñ. C. de his, qui ex purat. lib. x. vbi dicit, ꝙ dicit clãfieri, quod nõ fit ſeruata conſuetudine, vel conſueta ſolennitate. licet fiat corã teſtib⁹. vide etiã Bar. in l. j. C. de pred. curia. lib. xj. in l. ꝓhibere. ff. quòd vi aut clã. in. l. clam poſſidere. ff. de acq. po. in. l. in fraudẽ. ff. de his, quib. vt indig.

CAP. XLIII.

QVisquis. † ¶ Consentiẽs electiõi de se factæ per abusum potestatis secularis, efficitur ineligibilis ad dignitatẽ: & electio est nulla. Eligentes autẽ â beneficijs per triẽnium suspẽduntur: & tunc sunt priuati ptãte eligendi. h. d. & duæ sunt partes. In prima ponit electũ cõsentientẽ. In secũda punit eligẽtes & electionẽ vitiat ibi: *qui verò*. ¶ Casus litera. Frequẽter eligebãtur multi p impressionẽ, siue per abusum ptãtis secularis: & electi cõsentiebãt, ꝙ erat cõtra ecclesiæ libertatẽ. Ne de cætero talia fiãt, statuit cõciliũ, ꝙ si aliquis electioni de se factæ cõsenserit cõtra canonicã libertatem, ille careat cõmodo electiõis: vt fiat ineligibilis: & sine dispẽsatiõe ad aliquã nõ possit eligi dignitatẽ. Hæc est pœna illius, qui consentit. Secũdò imponit pœnã electoribus, ꝙ qui electionẽ taliter celebrare prẽsumpserint, quã dicit Papa irritã ipso iure, ab officijs & beneficijs per trienniũ suspẽdãtur: & sunt tũc eligẽdi potestate priuati. Ber. ¶ No. priò & tene mẽti, ꝙ electio etiã facta p clericos, p abusum tn potestatis secularis, est ipso iure nulla. Qđ apertè colligitur ex eo, ꝙ tex. in verbo, qui verò: dixit illã electionem esse irritã. Qn verò dicatur electio facta per abusum ptãtis secularis, satis dicã cũ glo. j. ¶ Not. secũdò ꝙ recipiens dignitatẽ p
a abusum[a] potestatis secularis, cõtrahit irregularitatẽ quo ad dignitates obtinẽdas: vnde nõ põt amplius sine dispẽsatione promoueri ad aliquã dignitatẽ. Fortius ergo hîc dicendũ, quãdo quis recipit dignitatẽ immediatè à manibus laicorũ. & sic iste text. videtur addere pœnam seu inhabilitatẽ ad ea, quæ habẽtur. xvj. vij. in. c. si
2 quis deinceps. ¶ † Et ex hoc & ex text. apertissimè põt inferri, ꝙ si recipiẽs dignitatẽ à manib⁹ laicorũ, eã posteà obtinet à superiore ecclesiastico sine dispẽsatione tacita, vel expressa: ꝙ iniustè eam obtinet: cũ ex illa receptiõe iniustè facta fuerit effect⁹ inhabilis ad dignitatẽ obtinẽdã. Puto tamẽ, ꝙ si Princeps. s. Papa sciẽter prouideat de illa dignitate, in qua se intrusit: ꝙ videat tacitè secũ dispẽsare. ar. eorũ, quæ dixi, in. c. diuersis fallacijs j. de cleri. cõiu. Et facit quod no. Bal. in. l. Barbarius. ff. de offi. prẽto. vbi cõcludit ꝙ si Prĩceps sciẽter ꝓmouet inhabilẽ, cũ eo tacitè videt dispensare. & facit l. quidã cõsulebat. ff. de re iudi. Secus autẽ esset dicendũ in alio superiore citra Papã: quia ille nõ cẽsetur dispẽsare, nisi saltẽ p̃miserit causæ cognitionẽ, sup causa dispẽsandi. de quo vide quod no. per Ioan. And. & alios in. c. fraternitati j̃. de schis. ¶ Quæro primò, nũ quid iste tex. habeat locũ in electione cuiuslibet dignitatis? Hosti. quòd non: sed solùm procedit secundum eum, cùm quis per talẽ abusum eligitur ad dignitatem Episcopalem. Sec Innocẽ. tenet hũc text. habere locum in qualibet dignitate. & hæc opin. communiter tenetur. & mihi satis placet: cùm text. hic loquatur indistinctè.
3 ¶ † Secundò quæritur, nunquid possit electus qui consensit huic electioni, & contra formam huius cap. promoueri in canonicum, vel ad alia minora beneficia? docto. quòd sic: quia tex. iste solum electum inhabilitat quo ad dignitates. Dicit tamen hîc Abb. quòd ad ecclesiam curatam non poterit promoueri: quia illa æquiparatur dignitati j̃. eod. c. dudum. Hoc dictum mihi nõ placet: quia cũ tex. iste sit pœnalis, debet propriè & strictè intelligi: nõ autem largè & impropriè: vt in. c. statutum j̃. e. libr. vj. & in reg. odia. de reg. iur. li. vj. Certum est ecclesiam simpliciter curatam non esse pro-
b priè dignitatẽ: cũ non habeat iurisdictionẽ fori contentiosi.[b] iux-
4 ta ea, quæ dixi in. d. c. de multa. de p̃bẽ. † ¶ Tertiò & vlti. quærit, nunqd indistinctè habeat locũ iste tex. doc. ponũt hîc duas limitationes. Nã primò excipiunt, qn laici haberẽt ex priuilegio ius eligẽdi. Secundò quãdo hoc haberẽt ex consuetudine. allegãt. c. Adrianus. lxiij. dist. Placet mihi hęc limitatio: quia nõ dicitur abusus, ex quo laici elegerunt ex priuilegio: vt in. c. Adrianus. sed secunda li-
c mitatio de cõsuetudine [c]mihi nõ placet: quia non potest laicus [d]
d de consuetudine, etiam maximi temporis, de cuius initio non est memoria acquirere ius eligendi, etiam vt coẽligat cum canonicis: vt j̃. e. c. Massana. & per Ioan. And. in. c. ij. de præbẽ. lib. vj. in nouel. vnde ꝓpriè talis vsus, põt dici abusus. & hæc cõsuetudo est potius corruptela: vt in capitul. Massana. in fin. ¶ In gloss. j. ibi: vt laicus Princeps, nec potestas. Idem dic in laicis priuatis, si ipsi admittuntur ad eligendum, vnà cum clericis, electio fit ipso iure nulla & irrita: vt in. d. c. Massana facit quod not. gl. sequens. Inn. autẽ hîc po-

a ¶ Per abusum. Adde, vt per Old. consi. ccvij. & consi. j.
b ¶ Contentiosi. Adde. quod voluit Old. consi. cl.
c ZACHARIAS. ¶ De consuetudine. Adde quicqd dicat iste, quòd veritas est, ꝙ tã ex cõsuetudine, q̃ priuilegio competat laicis ius eligendi, not. Archi. Do. & Car. Alex. in. c. j. & in. c. Adrianus. lo. ij. Feli. in. c. dilecto. per illum tex, & dixit s. in aposti. ad istũ. c. Osius. in aposti. in ver. populus. s. eo. titul.

nit tria exẽpla hui⁹ abusionis. Primò, cũ clerici req̃rũt laicos, vt intersint electiõi. Secũdò cũ requirũt cõsensum Prĩcipis secularis sup certa p
5 sona eligẽda. ar. s. e. c. cũterra. † Tertiò cũ eligũt minis alicui⁹ secularis potẽtis. & no. singulariter hoc vltimũ. Vr em ex hoc In. sentire, ꝙ electio facta p impressionẽ secularĩũ, sit ipso iure nulla: & cõsentiẽs tali electiõi incidat in pœnã hic posità. Cõtrariũ tn ipse sentit in. c. quod sicut. s. e. vbi tenuit, ꝙ electio facta p metũ, non est ipso iure nulla: sed in hoc vltimo distingue,
6 vt plenè dixi in. c. licet. s. e. ¶ † In gl. ij. ibi: *liberũ debet esse arbitriũ*. No. hoc dictũ iũcto eo, qđ seq̃ in gl. Ex quo collige, quòd electio facta p metũ, est ipso iure nulla: qa licet sit ibi cõsensus nõ est tn liber. & idẽ no. gl. iiij. s. e. bonæ. el. j. & facit tex. ĩ. c. dilectissimi. viij q. ij. & ĩ ca. in noĩe dñi. xxiij. disti. & meli⁹ in. c. vbi p̃iculũ. in §. cæterũ j̃. e. ti. lib. vj. vbi dicit tex. ꝙ cessat electio, vbi amitit libertas eligẽdi. Limita, vt dixi. ĩ. d. c. licet. ¶ Gl. in ver. *ineligibilis fiat*. ibi: *quòd est futuri tẽporis*. No. bn hãc theoricã gl. vbi canõ loq̃tur p verba futuri tpis, nõ inducit pœnã ipso
e facto: sed req̃rit snĩa. [e] & idẽ no. gl. in regula, in pœnis. de reg. iur. li. vj. & illa est plenior ista. & vide qđ dixi pleni⁹ in. c. si diligẽti. de fo. cõ. Et no. inquãtũ dicit, ꝙ p verba fiat alienus. &c. nõ
f inducit canõ latæ snĩæ. [f] sec⁹ dic de hoc verbo, fit: vt no. gl. ĩ. c. quicũque. de hære. li. vj. dixi plenius in. c. ij. de foro cõpe. Tn quo ad tex. nostrũ dicit gl. & bene, ꝙ pœna hîc imponit ipso iure, nõ ex ꝓprio significato huius verbi, fiat: sed ex his, quæ sequunt in tex. Multũ tn ob. c. præterea. de iurepatro. vbi dicit quòd recipiẽs bnficiũ à laico, debet cõione priuari: ergo nõ est priuatus ipso iure. gl. nõ rndet: sed Inn. dicit illum tex. ꝓcedere, cũ qs recipit bnficiũ in ꝓprietatẽ. sec⁹ si recipit in titulũ. Nã tũc grauius punitur vt hîc. & idẽ sentit gl. in. c. si quis deinceps. xvj. q. vij. Sed hæc rnsio nõ mihi placet. habem⁹ circa istã materiã tria iura diuersa. ¶ Primò. d. c. si quis deinceps. xvj. q. vij. vbi ĩterdicit ingressus ecclesiæ recipiẽtibus dignitatẽ à manibus laicorũ, donec resipuerint. ¶ Secũdò habemus. d. c. præterea. vbi disponit, ꝙ taliter recipientes debent cõione priuari. ¶ Tertiò habemus istũ tex. qui vr inhabilitare istos ad dignitatẽ cõsequẽdã. vnde si bene hæc iura ponderentur: nullã cõtrarietatem continent: sed vnũ suppletur p aliud. ¶ † Et primò circa intelectũ. c. si. quis deinceps. est sciẽdũ ꝙ Inn. hîc sensit, ꝙ recipiẽs dignitatem â laico est excõicatus minori excõicatiõe: p illud cap. Et si cõtra cũ ageret iniudicio deberet excõicari, & depõi p. no cõstitutiones. ea. cã. & q. Ille tn tex nõ loq̃t de excõicatiõe minori expressè: sed solũ dicit: interdicim⁹ ex p te Dei oĩpotẽtis introitũ eccl̃iæ donec resipuerit. vñ posset dubitari, nũqd celebrãdo añquãa

& vide glo. in clem. j. de vi, & honest. cle. in. c. quia sæpe. de cle. libr. vj. & in c. ne captan dę de cõcess. p̃bẽ. eo. li. & p Io. an. in regula, vtile p inutile. de re. iur. li. vj. & vide quæ habent in. l. fi. cũ exceptiõe. in. §. quaten⁹. ff. qđ me. cã.

SEB. SAPIA. ¶ Latæ snĩæ. Vide. d. Feli. in. c. Rodulphus. col. xvij. ver. fiat. s. de rescri. vbi refert & seqtur Calder. hic tenẽtem, ꝙ verbũ fiat, quod apponit Papa in supplicatiõib⁹, capitur pro tunc. i. de præsenti,

SEB. SAPIA. ¶ Nõ potest laic⁹ Vide do. Decium in. c. decernimus. col. antepe. verfic. quintò infert. j. de iudi. vbi etiam tenet ꝙ de cõsuetudine laicus nõ põt habere ius eligendi etiã si habeat patronatus.
e ¶ Sententia. Adde Lud. Ro. cõsil. ccc vij. si tn diceretur oĩno, vel oĩbus modis fiat alienus, nõ requireretur snĩa secundum eũdem primo singulari, Anto. Francis. ¶ Adde, ꝙ quãdo ista verba oĩno vel oĩbus modis: apponũtur ĩ aliquo actu habẽt significationẽ precisam: vt in l. supra iter. ff. de aqua plu. arc. & exponũtur. i. ipso iure. glo. est singlaris secundũ Bal. in. l. j. in. §. si pecuniã, in ver. oĩno. ff. de posi. & adde aliam gl. in cle. j. de vi. & ho. cle. in ver. oĩno & aliam in. c. & si Christ⁹ ĩ ver. oĩno. de iureiur. & adde, ꝙ hæ dictiones excludũt omnem dispensationẽ: vt est notabilis gl. in cle. vt hi, qui. de æta. & quali. in vers. oĩbus modis. Et adde etiã, ꝙ si statutum dicat iuramentum esse oĩno seruandũ excludit facultas petendi absolutionẽ. ita nota. voluit Archidia. ĩ. c. ij. de pact. in. vi. & hĩ p Ioã. de Imo. in. §. cũ cõtingat de iureiur. ĩ. ij. chart. Et de significatu istarũ dictionũ, vide glo. j. in. c. dudũ. de cõuer. cõiu. & quę hñr in. l. Græcè, ĩ §. illud. de fideiuss.

a ¶ Interdictus. Adde Cal. conſi. iiij. de ſent. excom.

b ¶ Conſtitutio cõcilij. Adde quod Fede. conſil. lxx. tenet, q̃ Epiſcopus diſpenſat cum homicida occulto. Et an Epiſcopus diſpenſet contra concilia, & quando: vide Lud Ro. conſil. cccxxv. Anto. Franciſ. ¶ Circa hoc, an Epiſcopus poſsit diſpẽſare cõtra canones cõcilij generalis. vide Archi. in. c. licet canon. de elec. libr. vj. vbi tenet, q̃ non. vide bon. glo. in. c. dilectus. de præbend. Hoc tamẽ intelligе verum: niſi ſubeſſet iuſta cauſa diſpenſandi: quia tũc poſſit diſpenſare ſecundũ Io. de liga. in. c. at ſi clerici. de iudic. & ita tenent do. de Ro. in ſuis deci. ccccclxxxiij. Et gñaliter qui ſint caſus in quibus Epiſcopus poſsit diſpẽſare, & in quibus non: vide per Inn. & d. Ant. in. c. dilectus. de tẽp. or. & per Spe. in tit. de leg. in. §. nunc de Epiſcopo. Et de poteſtate epiſcopali circa diſpẽſationem, vide etiam no. glo. in. c. ſi Epiſcopus de pœni. & remi. lib. vj. Et vide etiã per Inn. & dom. An. in præalleg. c. dilectus.

a mitta dignitatẽ taliter acquiſitã, efficiatur irregularis. & videtur primò q̃ ſic: p. c. is, cui. de ſen. exc. li. vj. vbi dicitur, q̃ celebrãs in eccleſia incurrit irregularitatẽ, ſi ſibi erat ingreſſus eccleſiæ interdictus. a & dicit ibi glo. illum tex. procedere tã in interdicto hõis, quã iuris. Sed ſecundũ intellectũ Inn. præmiſſum eſſet dicendũ cõtrariũ: qa excõicatus minori celebrando, nõ efficitur irregularis: vt in. c. ſi celebrat j. de cle. excõ. mini. Sed ego conſydero, illud. c. ꝓprie nõ loquitur de ſuſpenſione, neq̃ de interdicto lato à iure: ſed poti⁹ eſt q̃dã ſuſpẽſio facta à Deo approbata ibi p illũ canonẽ: vt videt ſentire Inn. in. d. c. ſi celebrat. in fi. j. col. vbi ponit notabilẽ theoricã, dicẽs, q̃ cũ quis ſuſpẽditur à canone donec reſpuerit, videt poti⁹ ſuſpẽſio Dei, quã canõis. Sed põt dici, q̃ canonis p̃ ap̃probationẽ. Et pro hoc intellectu facit p̃alle. c. præterea. vbi nõ inducitur pœna ſuſpẽſiõis. Et ex hoc inferr, quòd ſi talis celebret, nõ efficeret irregularis: quia nõ eſt ſuſpẽſus à canõe inferẽte pœnã: nec ꝓpriè interdicit ſibi ingreſſus eccleſiæ à canone: licet de hoc poſſet dubitari. Et poti⁹ cõſulerẽ tali, q̃ abſtineret à celebratiõe, dõec dimitteret dignitatẽ taliter acquiſitã capi. verò. p̃tereà. diſpõit, q̃ talis debeat cõione priuari, & excõicari: vt in. d. c. cõſtitutiões quia nec p iſtũ tex. nec p iura antiqua, talis eſt excõicat⁹. Iſte verò tex. addit inhabilitatẽ nouã, vt ſine diſpenſatiõe nõ poſsit ꝓmoueri ad alquẽ dignitatem. † vñ cõiungẽdo oĩa iura p̃dicta, poſſum⁹ dicere, quòd cõſentiẽs electiõi factæ p abuſum ſecularis ptãtis, ſeu recipiẽs dignitatẽ à manib⁹ laici, eſt ipo facto ſuſpenſus: ſaltẽ quo ad ſe. cũ ſit in pctõ. Item debet excõicari, niſi dimittat dignitatẽ ſic acquiſitã, nec deinceps põt ſine diſpẽſatiõe ꝓmoueri ad aliquã dignitatem: vt hîc. & ſic nulla eſt cõtrarietas inter iura p̃dicta. In ea. gl. ibi, *conſenciſſe videtur*. hæc rõ gloſ. non eſt bona. Nã. c. nup. ſup quo gl. ſe fundat, loquit quo ad ptãtem abſoluẽdi ab excõicattiõe. vñ nõ debet trahi ad facultatẽ diſpẽſandi. Pro hoc vide gl. in. c. cupiẽtes. in. §. cæterũ. j. e. li. vj. Imò in facultate diſpẽſandi dat regula in oppoſitũ. ſ. q̃ vbi canõ nõ indulget diſpẽſationẽ, videt illã inferiori ꝓhibere: vt in. d. c. dilectus j. de tẽp. ord. Dictũ tñ glo. q̃ Epi poſſint hoc caſu diſpẽſare, cõiter tenet p doct. p̃ter Phili. hîc & Bar. Brixi. in. d. c. ſi qs deiceps. in addi. ad gl. Hîc do. Ant. variauit. Primò diſtrinxit inter dignitatẽ Epãlẽ & inferiores: vt primo caſu nõ poſsit Epus diſpẽſare: vt in prin. cap. ſed in ſecundo ſic: & in. §. q verò. poſtea tenuit indiſtintè Epm nõ poſſe diſpẽſare: b quia cũ iſta ſit conſtitutio cõcilij, d cenſet diſpẽſatio prohibita: vt no. gl. in. c. cũ dilectus. ſ. eo. Hoc dictũ do. Anto. eſſet verũ, ſi text. iſte nõ feciſſet mẽtionem de diſpẽſatione: ſed ex quo dixit poſſe diſpẽſari: vr indulſiſſe poteſtatẽ diſpẽſandi Epis: quia alʒ fruſtra feciſſet mẽtionẽ de diſpẽſatiõe: cũ nulli dubiũ ſit papã in hoc poſſe diſpẽſare. & hanc theoricã expreſsè poſuit Inn. in. d. c. dilectus. & credo illã ſequi. d. Ant. in. c. at ſi clerici. in. §. de adulte. de iudi. vbi pleniſsimè dixi de hac facultate diſpẽſandi. ¶ In. gl. in ver. *ſuſpendantur*. in fi. So. clarius cõtrariũ. ſ. formatũ. de. c. cũ in cũctis. Ibi em̃ loquit in alio caſu. ſ. vbi clerici eligãt ſciẽter indignũ. Tũc em̃ ipſo facto ſunt ſuſpẽſi à bñficijs p trienniũ. c hic verò loquit, cũ elegerũt c idoneũ: ſed p abuſum ſecularis poteſtatis. & ſic cõtra eccleſiaſticã libertatẽ. vñ canõ hic voluit imponere pœnam ipo facto: aut quia iſti nõ tñ deliquerũt: aut quia hic imponit duplex pœna. Nã ſuſpẽdentur iſti non ſolùm à beneficijs, ſed ab officijs. Abbas.

b ¶ A bñficijs. p triẽniũ. Adde limitãdo iſtud dictum eſſe verũ, in eligentib⁹ ſciẽter indignũ in Epm: qa vltra id, qd̃ p̃miſſum eſt, ſuſpẽdunt ab eorũ bñficijs per triẽnũ: vt hic. Sec⁹ aũt in eligẽtib⁹ inferiorẽ à principe indignũ & ſciẽter. Tũc em̃ licet ſint ipſo iure priuati, nõ tñ ab eorũ bñficijs ſuſpẽſi ſunt ſecũdũ Hoſt. in. c. cãm, q̃. in fi. & in. c. cũ in cũctis. §. fi. iſto titul. & hæc pœna reſtringit ad bñficia, quæ eligentes hunc in eccleſia, quam taliter eligendo offenderent. c. ſi compromiſſarius. §. reſtringitur. eo. titu. lib. vj.

Ant. Franc. ¶ Adde, q̃ eligẽtes, licet eligãt indignũ, vt homicidã illegitimũ: vel aliãs irregularẽ, nõ ꝓptereà deuoluit ptãs ad ſuperiorẽ: qa non eſt negligens q̃ eligit, licet malũ: ſec⁹ ſi elegerit oĩno incapacẽ, vel ſi ſciẽter indignũ elegit: qa tũc nõ ꝓpter negligẽtiã, ſed ꝓpter malitiã deuoluit ptãs eligẽdi ad ſuperiorẽ: vt no. voluit Io. An. in. c. cũ noſtris. de cõceſ. præbẽ. in prin. & habet p do. de Ro. deciſi. cclij. Et adde, q̃ qñ qs eligit indignũ, in dubio p̃ſumit ſciẽter facere: qa p̃ſumit habere notitiã eius, quẽ eligit: vt p Hoſt. in. c. cũ terra. hoc eo. ti. & p Bar. in. l. ſi patron⁹. ff. de cõfir. tut. Et adde quod electio facta à ſuſpenſo à bñficio, nõ valet: vt no. in. c. p inq̃ſitionem hoc eo. ti. & in. c. ficõpromiſſarius. de ele. li. vj. & p Innoc. in. c. apoſtolicę. de excep. & per do. Car. in cle. vt hi, qui. de æta. & quali. pe. & vlti. q.

SVMMARIVM.

1 *Confirmatio electi facta ſine cauſæ cognitione, eſt ipſo iure nulla.*
2 *Electus & confirmatus, ſi reperitur indignus adhuc poteſt caſſari.*
3 *Dolus plus punitur, quàm negligentia.*
Negligentia prælati eſt peccatum mortale.
4 *Electi quo caſu poſſunt ante confirmationem adminiſtrare in temporalibus & ſpiritualibus: & quid de poſtulatis. 7.*
5 *Electus cõmiſſus examini vnius ab illo, qui habebat examinare: & cõmiſſarius minus bene examinauit: an teneatur, qui commiſit examen?*
Dolus non præſumitur, niſi probetur.
Dolus præſumitur ex coniecturis.
6 *Tacens in aliquo negotio, vtrum poſteà poſsit contra illud negotium aliquẽ defectum obijcere.*
8 *Remoti, qui dicantur, ſi in aliqua diſpoſitione fit mentio de remotis.*
9 *Lex etiam correctoria extenditur, vbi ratio legis correctoriæ militat.*
Ratio ſi non poteſt, niſi vna aſsignari in lege, illa habetur pro expreſſa.
Lex correctoria & pœnalis extenditur fauore eccleſiarum.
10 *Papa electus nõ põt cõfirmari: quia nõ habet ſuperiorẽ à quo cõfirmetur.*
Imperator etiam ante confirmationem de conſuetudine adminiſtrat.
Rector ſcholarium de conſuetudine non requirit confirmationem.
Conſuetudo poteſt tribuere plenumius electo circa confirmationem: quod recipit limitationem.
11 *Geſta ab illo, q̃ ſe gerebat pro præla. an teneãt ſi ille deijcit à prælatura. 17.*
Prælato agente pro iuribus eccleſiæ, an poſsit contra eum aliquid obijci: puta defectus tituli: vel aliud crimen.
Prælatus verus antequàm accipiat poſſeſsionem: non poteſt adminiſtrare.
Communis error facit ius, quando interuenit etiam authoritas ſuperioris, per qnam cauſatur communis error.
12 *Sententia lata ab illo, qui reputabatur iudex, valet: etiã ſi appareat, quòd non erat legitimus iudex.*
13 *Excommunicatus ſi aliqua gerit, an teneat?*
14 *Titulus non præſumitur ex recenti poſſeſsione: ſed ex longa ſic.*
Præſumptio transfert onus probandi in aduerſarium.
Exceptio excommunicationis eſt admittenda, quando obijcitur.
Tamen onus probandi eam, incũbit opponenti.
15 *Teſtis ſi fuit toloratus, tamen contra eum poteſt obijci exceptio criminis.*
16 *Compenſatio lucri & dãni, an conſideretur in eodem contractu, vel diuerſis: & quomodo?*

CAP. XIII.

Nihil. ¶ Si prælatus per negligentiam confirmauit indignum electum ad regimen animarum, perdit poteſtatem confirmandi primum ſucceſſorem, & à perceptione proprij beneficij ſuſpenditur: & promotus deijcitur. ſi verò per malitiam hoc fecit, grauius punitur. hoc primò. Electi immediatè ſubiecti papæ per ſe, aut per perſonas inſtructas, debent adire papam, & ab eo petere cõfirmationem. & ſi ſunt electi in cõcordia, & valde remoti: videlicet vltra Italiã cõſtituti, interim adminiſtrãt: ita tñ, q̃ nihil alienẽt. Bñ dicunt aũt & cõ ſecrãtur prout cõſueuerunr. Diuiditur tota decretalis in duas partes. primò ponit conſtitutionis cã. In ſecunda conſtitutio, ibi: *irrefragabili*. Conſtitutio verò habet tres partes. Prima prouidet circa confirmationis eorũ, qui eliguntur ad curam animarum. Secunda ibi

eunda ibi *Epiſcopi*:prouidet circa confirmationẽ & priuilegiũ exẽptorum.¶ Caſus literalis.Quidam minus idonei tam ſciẽtia, quã æquitate, eligebantur ad regimen animarum:propter quod eccleſijs multa pericula imminebant:volẽs concilium huic morbo cõgruam adhibere medelam,ſtatuit,q̃ cùm aliquis fuerit ad regimẽ animarum electus:ille ad quem pertinet confirmatio, diligenter examinet electionis proceſſum,& perſonã electã.& ſi electio fuerit canonica & perſona idonea electionẽ confirmet: & ſi contrarium fecerit repellatur electus,& confirmator puniatur hoc modo:vt ſi conſtiterit,q̃ per negligentiam promouerit hominẽ inſufficiens ſcientiæ,vel inhoneſtæ vitæ,vel illegitimæ ætatis,poteſtatẽ cõfirmãdi ſucceſſorem ipſius amittat:& à perceptione proprij beneficij ſuſpendatur quouſq̃ fuerit reſtitutus. ſi verò hoc p malitiam fecerit,grauius puniatur.Secundò dicit, q̃ Epiſcopi tales ad ſacros ordines promoueãt, qui cõmiſſum ſibi officiũ dignè valeant exercere:ſi & ipſi canonicam voluerint effugere vltionẽ. Tertiò dicit,quod qui nullo mediante pertinent ad Romanũ põtificem,ad ipſum perſonaliter preſentetur:aut nuntios ſuos tranſmittãt idoneos,per quos diligenter inquiratur de electionibus & electis:vt ſic poſtmodum confirmentur, ſi nullũ obſtiterit impedimẽtum:ita tamen.q̃ ſi aliqui ſunt valde remoti vltra Italiam,& electi ſunt in cõcordia,diſpẽſatiuè interim miniſtrent: ne eccleſię ex mora damnũ incurrãt:ſed de rebus eccleſię nõ alienẽt. munus verò bñdictiõis,ſeu cõſecratiõis recipiãt,ſicut cõſueuerũt. Bern. ¶ No.priò & tene mẽti principium,quod ſolet quotidiè allegari: quod ſic nocet eccleſiæ,quã promotio eorũ, qui indigni ſunt, & a minus habiles ad regimẽ animarũ.[a]Nam quod fit à Prælatis,facile trahitur à ſubditis in exẽplũ:vt in.c.magnæ j. de voto. Sunt enim Prælati oculi ſubditorũ.vnde eis exiſtẽtibus indignis, habet locũ illud Euãgeliũ.Si cæcus cæcũ ducit,ambo in foueã cadũt. & Pſal. in hac materia inquit.Obſcurẽt oculi eorũ,ne videãt.&c.¶ Not. ſecũdò ibi:*ad regimem animarum*.q̃ prælati dicũtur regere animas. vnde alibi appellãtur Reges.xij.q.j.c.duo ſunt. Et largo modo omnes habentes curã animarũ.poſſunt appellari Prælati:& hîc in verſi.Prælati.& clari⁹ hoc ꝓbat tex j.de cle.ęgrot.in.c.tua.Strictę tñ Prælati dicũt habẽtes forũ, vel iuriſdictionẽ fori cõtẽtioſi.de quo ꝓ Pau.de leaza.in cle.dudũ.de ſepul.dixi plenè in.c.tua. de clerico ęgro.& in.c.cũ ab eccleſiarũ j.de offic.ordi. & in.c.ij.de iudi.

1 ¶ † No.tertiò,q̃ electiõis cõfirmatio nõ debet impẽdi ſine inquiſitiõe,ſeu cognitione.Debet enim cõfirmator inquirere de electionis forma,& meritis electi.& hodie cõfirmatio facta ſine cauſæ cognitione,eſt ipſo iure nulla.De quo dic,vt legit & no.in.c.fij. eo. li.vj.Et habes per gl.nũquid idẽ ſit ſeruandũ in admiſsiõe poſtulationis,vel in collatiõe beneficij. ¶ † Quartò no.ibi: *deijciendus eſt indignè promotus*.q̃ etiã poſt cõfirmationẽ factã cũ cauſæ cognitione,poteſt deponi & deijci confirmatus, ſi conſtiterit ipſum eſſe b indignum.[b]Confirmatio ergo non precludit viam deijciendi indignè promotum,etiam reſpectu dignitatis ante confirmationẽ. An autem hoc hodie habeat locum propter diſpoſitionem.c.fin. præalleg.vide quod not.Fede.conſil.xxiij.& conſi. xcvij. quod dixi in capitul.cùm olim.de cauſa poſ.& proprie. in capitul. cùm olim.de dolo & contu.aliquid in capitul.cùm dilectus.ſ.e.¶ Quintô no.pœnam confirmantis electionem factam de indigno. Nam ſi per negligentiam ipſius hoc contingit,perdit poteſtatem confirmandi primum ſucceſſorem:& debet ſuſpendi à perceptione ꝓprij beneficij,donec fuerit viſum ſuperiori.Si verò hoc contingit per ipſius malitiam,debet grauius puniri ad arbitrium ſcilicet ſu-

3 perioris:cum hoc caſu pœna non determinetur hic.¶ † Et ex hoc & ex text.not.quòd cæteris paribus,grauius punitur dolus,quàm negligentia.facit.c.ſuper literis.de reſcrip.Item collige, quòd non omne delictum in prelato eſt depoſitione dignum:nec omnis negligentia.vide tamen gloſſ.in.c.ea,quæ.de offic. Archidia.in verſ. c reatu.quæ dicit,quòd negligẽtia Prælati eſt mortale peccatum.[c] & idem dicit in diſsimulatione. ¶ Not. in.§.*cæterum*. quod exempti immediatè Papæ ſubiecti,tenentur petere confirmationẽ electionis à ſolo Papa. Dic tamen.q̃ etiam legatus de latere poteſt iſtorum exemptorum electiones,confirmare:vt habes text.quẽ te nebis mẽti i.c.ſi Abbatẽ j.e.li.vj.Procedit ergo iſte tex.ſi legat⁹ de latere nõ eẽt ĩ partib⁹.Et ex text.collige,qd̃ de iure cõi Abbates &

Epi,nõ tenẽt petere cõfirmationẽ à Papa: ſed ptãs electiõis cõfirmãde ptinet de iure ad eorũ d ſuperiores[d] immediatos. Nã Papa hîc ſolum reſeruat ſibi poteſtatem confirmandi electionem exemptorum,qui immediatè ſubijciuntur papæ.& de hoc vide quod not.gloſſ.in.capi.quanq̃ j.eod.libr.vj.Hodie verò papa reſeruat ſibi poteſtatem prouidendi de omnibus dignitatibus:ita quòd poteſtas prouidendi hodiè reſeruatur Pape.ſolet tamen ex gratia 4 electos confirmare.¶ † Nota.in ver.ita quòd & tene menti,quòd electi poſſunt immedia- a tè adminiſtrare in ſpiritualibus & temporalibus ante confirmationem habitam:duobus tamen concurrentibus.Primo,quòd electio eorum ſit celebrata in concordia. & dic in concordia ſcilicet nomine diſcrepante: vt not.in clemen.ne Romani j.eodem & in cap.cupientes.in. §.ad hæc.in gloſſ.ſuper verbo concordem.eod.titu.lib.vj.Secũdo requiritur, quòd electi ſint valde remoti:vt puta vltra Italiam b conſtituti. & loquitur iſte text.in exemptis immediatè papæ ſubiectis. Quid autẽ in alijs habentibus ſuperiorem alium immediatum: vt puta Archiepiſcopum, vel Patriarcham? dicam cum gloſſ.fina.hodie verò non puto, quòd de rigore habeat locum iſte text.quia ex Quo papa reſeruauit ſibi poteſtatem prouidẽ di de dignitatibus,per conſequens abſtulit electoribus poteſtatem eligendi: vt in.c.ſi eo tẽpore j.eod.libr.& per conſequens electio non confert ius electo:ergo ceſſat diſpoſitio. capi. quæ eſt fundamentum ſuper concordi electione.Nam de iure per electionem eſt initiatum matrimonium ſpirituale:vt in.cap. cùm inter.ſ.eodem & in.ca.fina.de tranſla.Epiſcopi.vnde per eam ius acquiritur electo,& poteſtas adminiſtrandi in habitu: vt dicit gloſſ. ſingu.in.c.quanto.lxiij.diſtin.& dixi.in. capit. tranſmiſſam.ſ.eod.Et per confirmationem ſolùm datur poteſtas adminiſtrandi in actu.vnde non mirum,ſi iſte text.propter longam diſtãtiam præbet electo poteſtatem adminiſtrandi cùm per prius hæc poteſtas competeret in habitu.ſed vbi electio non tribueret hoc ius,nõ eſſet dicendum,quod huius capi.priuilegium d competat electo.Nam vt dixi ex gratia hodiè papa confirmat electos.¶ Nota. vltimò ibi: *munus benedictionis,ſeu conſecrationis*. q̃ iſtud cap.habet locũ ẽt in electiõib⁹ Abbatũ & Epi e ſcoporũ.Nã bñdictio ptinet ad Abbates.[e] de e quo vide bo.gl.in cle.ij.de ſta.reg.Cõſecratio vero ad Epum:vt in.c.qd̃ ſicut.ſ.e.& in.c.vnico.de ſac.vnc.vñ Abbas bñdicit:Eps vero cõſecrat.Et mens literæ eſt, q̃ licet exẽpti recipiãt cõfirmationẽ à ſolo Papa:bñdictionẽ ſeu cõſecrationẽ recipiet,vel à papa,vel ab alijs,ſecũdũ qd̃ cõſueuerũt.xxiiij.q.j.c.pudẽda.De iure aũt ceſſante cõſuetudine,debẽt recipe hanc bñdictionẽ ſeu conſecrationem à ſolo papa, ſeu eius authoritate:qa ipſe eſt p̃latus & Dioceſanus exẽptorũ: vt not.in.c.authoritate.de priui.lib.vj.& ita hodiè obſeruatur in oĩbus, 5 q ui recipiũt dignitatẽ ab ipo papa.¶ † Primò pro declaratiõe literæ, q̃ro, qd̃ ſi ſuperior examinauit,& confirmauit indignum per alium vt quia alteri commiſit examinationem, & confirmationem alicuius electi: & iſte cõmiſſarius ex negligẽtia, aut ex ignorantia, vel per

SEB. SAPIA.
a ¶ Regimen aĩarum. Vide tex.in c.præcipuè. xj.q. iij.vbi dicitur, q̃ tot mortibus digni ſunt Prælati, quot pditiõis exẽpla in ſubditos trãſmittunt. vide Ab.ĩ.c.licet Hel. in prin.j.deſimo.
b ¶ Indignum. ad de Old.cõſ.xviij. vbi ponit, an talis ſententia ſit interlocutoria.& an requirat ordo iudiciarius
SEB. SAPIA.
c ¶ Peccatum. Intellige quando eſt talis negligẽtia, q̃ ſit lata culpa. alʒ negligentia, q̃ eſt ſolum leuis, vel leuiſsima, nõ videt iuducere peccatũ mortale. Probo p dictũ Innoc.in.c. ſicut dignũ.j. de homi.vbi dicit, q̃ ille, qui eſt in leui, vel leuiſsima culpa,non tenetur in foro cõſcientiæ cõ probat.d. Decius in.c.j.in.ij. lectu. col.v. verſ.v.adde de conſtitu.
d ¶ Superiores. Ad de quod voluit Ludo.Ro.conſil. cccxxxij.
e ¶ Ad Abbates. Adde qd̃ voluit Oldr. conſi.xiiij.
ZACHARIAS.
¶ Adde Io.And. Ant.de Bu.& do. Car.in. c.cũ inter monaſteriũ,&ibi Feli.in prĩ.& iſtũ & in.c.cùm inter. & qd̃ poſui ĩ apo. ad eum poſt alios in ver. benedicit. nu.4.ſ.eo.tit.

a SEB. SAPIA. ¶ Indignum. Adde, ꝙ ſi aliquis promouit ſcienter indignum ad ſacros ordines, tenetur eccleſię quã lęſit, ad intereſſe. Ita Pet. de Ancha. in clemen. j. in vlt. no. de æta. & qnalita. Refert & ſequitur Fel. in. c. ſi quando. col. iiij. verſi. de inferioribus. s. de reſcrip.

b ¶ Operis vtitur. Adde Alex. conſi. j. iij. lib. Ro. conſi. clj.

SEB. SAPIA.

c ¶ Secundò q̃rit. a Vide no. p Alex. & alios in l. ij. ff. qd̃ quiſq; iu. vbi ponũt an, & quã do qui accipit im peritũ aſſeſſorẽ, teneatur.

d ¶ Vel defectus. Adde qd̃ voluit Oldra. conſi. cj.

SEB. SAPIA.

e ¶ Vltra Italiam. vide Fel. in. c. poſtulaſti. char. vlt. colũ. j. verſ. limita quintò. vbi refert Oldra. tenentem ꝙ diſpoſitio huiꝰ c. habet locũ, ſiue curia Romana ſit citra, vel vltra mõtes: dũmodo electus multũ diſtet à curia. & ꝓpterea no. hũc tex. ad hoc, ꝙ diſpẽſatio extendit, qñ eſt clauſa in corpore iuris.

ZACHARIAS.

f ¶ Erat Romæ. Adde p modũ in cidẽtis, ꝙ Papa non debet ſine cã trãsferre ſedẽ ſuã de Romana ciuitate. ita not. Inn. in. c. expoſuit j. de dila. Io. An. in c. fundamenta. de ele. li. vj. iſte in. c. ego. col. iij. verſi. ex hoc. de iureiu. & ibidẽ Fel. colũ. ſi. ver. in text. ibi, Apoſtolorum. Anto. Ftanciſ.

¶ Vide ad hoc, an Pap. poſsit mutare ſedẽ de vrbe ad aliũ locũ, Alb. de Roſa. in. l. iij. C. de ſum. tri. & fid. ca. Et gñaliter de ptãte Papæ vide gl. in. c. ſicut vnire. de exceſ. Prælа. & ĩ. c. qd̃ trãſlationẽ. de off. lega. & in cle. ij. in prĩ. de reli. domi. & vide Bal. ĩ. l. ſi teſtm̃ & in aut. hoc ĩter liberos. C. de teſt. & in. l. eã, quã. C. de fideic. & in ti. de pace Conſtan. in. §. liberatio. in vſibus feud. & in ꝓœm. vſus feu. in j. diui. in ver. aliqua, ſed pauca. 7

g ¶ Hoc priuileg. malitiã cõfirmauit indignũ. [a] Sol. dicit hîc Inn. ꝙ ſi iſte ſuperior malitioſè hanc poteſtatem non delegauit, ſed vera fide: ꝙ non eſt ipſe puniendus. facit. c. ſi quis. xxiiij. di. & c. cum ſecũdum j. de præben. ſecus ſi malitioſè hoc fecit: quia dicebatur electus indignus, quẽ ipſe fauore perſonæ intendebat confirmare. ſed nolẽs hoc facere p ſe, cõmiſit minꝰ idõeo, vel corruptibili ptãtẽ examinãdi & cõfirmãdi. Dicit tñ Hoſt. ꝙ in dubio non p̃ſumitur dolus: ſed qui illum allegat, habet probare: vt. l. quoties. §. q dolo. ff. de prob. Probatur tamẽ ex cõiecturis: vt in. c. ij. de renun. lib. vj. & in. l. dolum. C. de dolo. Dubito, an hoc dictum ſit verum. & crederem dicẽdum, ꝙ niſi Prẽlatus ex aliqua cauſa alteri delegauerit, teneatur ipſe ex culpa, ſeu malitia commiſſarij ſui: quia ex facto. ſ. illorũ, quorum operis vtitur, [b] tenetur: vt in. l. j. ff. de publ. per Barto. in. l. nequid. ff. de incen. rui. nau. & vide gloſſ. not. quæ hoc ſentit incapit. ſecũdo. de tempo. or. li. vj. ſecus autem vbi ex probabili cauſa hoc delegaſſet. ¶ Secundò q̃-ritur [c] à quo poterit ipſe ſuſpenſus indulgentiã promereri? doc. dicunt & bene, ꝙ à ſuperiori ſuo. Nam ſicut ſuperior eius, cũ ſuſpendit: ita poteſt ſuſpenſionem tollere. ar. c. cum inferior j. de maio. & obe. & xxj. di. inferior. & vide circa hoc, quod dixi in. c. tam literis j. de teſti. & gl. not. in cle. j. de hære. ¶ † Tertiò quæritur, quid ſi aliquis canonicus fuit præſens in omnibus actibus confirmationis, & tacuit: nũ quid poſt confirmationem poſsit obijcere cõtra electum crimina, vel defectus? [d] Hoſti. dicit, quòd non: per. c. fi j. qui ma. accu. poſ. Dicit tamen, quòd per viam denunciationis poterit audiri: ne indignus remaneat in Prælatura. Et pro hoc vltimo vide Inn. in. c. ad aures. de reſcrip. Et ex hoc ſentit Hoſt. ꝙ is, qui nõ fuit p̃ſens tpe cõfirmationis, põt obijcere cõtra electũ & cõfirmatũ. Intellige ſi reſtat adhuc cõſecratio: vt in. c. ſup his j. de accu. aliâs regulariter nõ auditur p viã exceptionis: cũ ſit electus conſecutus plenũ ius: vt in. c. poſt electionẽ j. de cõceſ. p̃bend. & in. c. cõſtitutis j. de appel. el. ij. ſed poterit venire p viam denũtiationis, vel accuſatiõis. Et in his caſib⁹ poteſt intelligi iſte tex. & hoc ꝓcedit etiã hodie iuxta no. p Fed. de Señ. cõſi. p̃alle. & vide quod latius dixi in iuribus ad quæ. s. remiſi. ¶ Quartò quærit nũqd eo caſu, quo cõfirmatio electiõis petitur in curia, debeãt citari illi, quorũ ĩtereſt, vel debeat poni edictũ, ſecũdũ qd̃ habet j. e. c. fi. lib. vj. Io. And. cõcludit & bñ. ꝙ aut eſt talis dignitas, q̃ cõpẽdit ĩ caſu. c. cupientes j. e. li. vj. & nõ eſt neceſſaria alia citatio: vt ibi habet. Idẽ ſi ſumus in caſu. c. j j. e. li. vj. Aliâs aũt ſalua plenitudine poteſtatis ſedis Apoſtolicæ debet ſeruari etiã in curia diſpoſitio huius. c. fi. Sed intellige ꝓpriè ſ. quando Papa procedit per viã cõfirmationis ꝑdictę. hodiè verò per viã reſeruatiõis ꝓcedit, & per viã prouiſionis: ideô nõ ſeruatur diſpoſitio illius. c. fi. & facit quod no. in glo. fi.

¶ † Quintò q̃rit, an iſtud priuilegiũ, de quo in fi. c. habeat locũ ĩ poſtulatis, vt poſtulati in cõcordia, ſi ſũt valde remoti, poſsĩt adminiſtrare ante admiſsionẽ poſtulatiõis? doc. bñ cõcludunt, ꝙ nõ: qa ꝑ poſtulationẽ nullũ ius acquiritur poſtulato. innititur em ſpãli græ: vt in. c. bonæ. & in. c. penu. de po. Præla. & hæc faciũt ad id, qd̃. s. dixi, vt hodiè non habeat locũ iſtud priuilegiũ etiã in electiõe: cũ ꝑ electionẽ nõ acquirit ius, rõne prædicta. Itẽ nõ habet locũ iſtud priuilegiũ, ſi legatus de latere eſſet in illis partibus: cũ poſſent ad illũ pro confirmatione recurrere: vt in. d. c. ſi Abbatẽ. ergo ceſſat rõ huius priuilegij: & per cõſequẽs ipm priuilegiũ. xvj. q. j. c. generaliter. ¶ In gl. in ver. *ætatis*. in fi. no. gl. in fi. & ſimile habuiſti. s. e. c. cũ dilectus. & de hac materia dic, vt ibi plenius dixi. ¶ In glo. in ver. *poteſtatis ipſo iure*. No. gl. & idẽ gñaliter Inn. dicit tn ꝙ hãc poteſtatẽ perdit: cũ ſuperior declarauit ipm cõfirmaſſe indignũ, ex negligẽtia, vel malitia. Et ex hoc iuncto tex. no. ꝙ per hoc verbũ, careat: inducitur canon latæ ſnĩæ. Idẽ videt ꝓbari in. c. s. proxi. qa nõ videt ex proprio ſignificato requirere factũ hoĩs. Idẽ no. gl. de verbo, ſubiaceat. in. c. vnico. de iniur. li. vj. in fi. & vide qd̃ dixi in. c. clericis j. ne cleri. vel mona. ¶ In glo. in verbo, *ſuſpendatur*. ibi, *variæ pœnæ ſtatuuntur à canonibus*. Principiũ huius gl. melius caderet in. §. Eꝑi. vbi dicit, ꝙ Eꝑi nõ debent ad ſacros ordines promouere indignos, ſi volunt effugere canonicã vltionẽ. Nam ſi quæratur, quę ſit iſta canonica vltio. potes recurrere ad iura quæ hic ponuntur in prin. gl. Et inſtat latius hîc Hoſt. circa p̃latos ordinãtes, aut promouẽtes indignos: ſed qa iura in hac materia loquẽtia ſatis clara ſunt non puto hic inſtandum. Eſſet em̃ potius laborioſum, q̃ ſubtile. & vide glo. in. c. is qui eccleſiaſticis. hic allega. in glo. & in fi. gl. Vel dic melius vt no. in. d. c. graue. Nã vbi fit ſuſpenſio à totali collatione beneficiorũ: meritò ibi requirit monitio præcedens. Hic aũt in pœnã delicti priuatur poteſtate cõfirmãdi primũ ſucceſſorem: & ſuſpẽditur à primo beneficio, donec viſum fuerit ſuperiori. ¶ In gl. in ver. *vltra Italiam*. ibi: *tamen conſuetudini ſtetur*. Vult ergo gl. ſtandum eſſe conſuetudini: cũ quærit qui dicãtur valde remoti. Gof. dicit, ꝙ imò ſtãdũ eſt literæ. q. dicat, cũ literamet declaret ſeipſam dum ſubijcit, videlicet vltra Italiã [e] conſtituti. nõ eſt à verbis literę recedẽdũ. vñ cõiter vltramõtani habẽt hoc priuilegiũ. Et hoc videt placere Hoſtien. qui intantum inhæret literæ quòd dixit, ꝙ ſi curia Romana eſſet apud Taurinũ. ſ. in finib⁹ Italiæ, ꝙ electi eccleſiarum vicinarũ, qui eſſent extra Italiam, gauderent hoc priuilegio. Sed certè multum reſiſtit Hoſtienſi litera, dum dicit: ꝙ valde remoti gaudent hoc priuilegio: vñ illa verba, videlicet, vltra &c. fuerũt poſita cauſa exempli: q̃ non hñt reſtringere dictũ, ſeu rõnẽ dicti. Nam ratio huius priuilegij fuit, ne eccleſiæ paterentur damnũ in expectãda cõfirmatiõe electi ꝓpter nimiã diſtãtiã locorũ. vbi ergo ceſſat iſta ratio: qa eccleſia, ad quã q̃s eſt electus, eſt vicina curiæ, debet ceſſare hoc priuilegiũ. Ad hoc tex. optimus in. l. cũ pater. §. dulciſsimis. ff. de le. ij. vbi patet, ꝙ verba diſpoſitiõis ſunt reſtrĩgẽda ad rõnẽ ipſius diſpoſitiõis, & nõ ecõtrâ. Papa em̃ dũ loquebat hic, erat Romæ: [f] & ſic habuit reſpectũ ad magnã diſtãtiã, q̃ cõiter cõtingit à Roma vſq; ad partes vltramõtanas. ¶ Dubitat ẽt hic, qd ſi curia exiſteret vltra mõtes: nũqd Italici gaudeãt hoc priuilegio [g]? & tenet Hoſtiẽ. ꝙ ſic: qa curia exiſtẽte vltra mõtes Italici reſpectu curiæ poſſent dici vltramõtani. & idẽ tenuerũt Gul. & Gar. in. c. auaritiæ j. eo. li. vj. Dicit Io. An. ꝙ hoc dictũ ſibi placeret, ſi iſte tex. priuilegiaret vltramõtanos. ſed litera loquit de cõſtitutis vltra Italiã: q̃ verba nõ poſſunt adaptari cõgruè ad Italos. cũ ipi nõ ſint vltra Italiã: imò ĩ Italia. Et ꝑ hoc decidit illa q̃ſtio: nũqd curia exiſtẽte vltra mõtes, electi vltramõtani gaudeãt hoc priuilegio, ſi ſint valde remoti à curia romana? Cõpo. vr̃ prìò tenere, ꝙ nõ: qa ceſſant verba & cã cõſtitutiõis. lxj. di. ĩ. j. §. is oĩb⁹. In cõtrariũ allegauit. l. j. §. ſexũ. ff. de poſtu. quaſi ſentiat, ꝙ iſta cã fuit hic impulſiua, & nõ finalis: iõ ea ceſſante, nõ debet ceſſare cõſtitutio. Sed ex mẽte Hoſti. Gaſ. & Gul. fuit ꝙ iſti nõ gaudeãt. Nã cũ ipi dicãt Italos hoc caſu gaudere hoc priuilegio, tacitè ſentiũt, ꝙ cã priuilegij finiat ĩ vltramõtanis. Io. An. dicit ſe cõſuluiſſe cuidã electo vltramõtano, cui cõtigit iſte caſus: ꝙ añ factũ nõ immiſceret ſe adminiſtratiõi. qa cũ iſtud ius ſit diſpẽſatiuũ & exorbitãs: non debet extẽdi extra terminos literæ. ar. in regula, q̃ à iure cõi exorbitat. de re. iu. li. vj Sed poſt factũ dicit pœnã locũ nõ hre, ſi vltramõtanus electus adminiſtrauit: quia pœna debet ſtrictè intelligi: vt in. c. ſtatutum j.

tutũ j.e.li.vj. Sed licet curia exiſtat vltra mõtes, non ceſſant propter hoc verba huius tex. nec etiã ratio: quia poſſet eſſe maior diſtãtia inter curiã Romanã ibidẽ exiſtẽtẽ, & electũ vltramontanũ: quã cõtingeret curia exiſtente in Italia, quo ad oẽs vltramontanos. Sæpe eñ ſecundũ eũ vnũ cõſulimus ante factũ: cuius cõtrarium cõſulimus poſt factũ. Facit quod not. in c. verũ. de iureiur. Et tenenti hunc modũ cõſulẽdi: cũ diſpõ pœnalis eſt dubia. ſimile no. ĩc. j j. de deci. li. vj. Do. Ant. dicit, ꝙ hæc rõ Io. An. ſibi nõ. placet. Dictũ tñ eſt verũ in ſe. Nã ad intellectum diſpoſitiõis, debet conſyderari perſona loquẽs. ad hoc. c. magnæ j. de voto. Sed Papa tpe quo edidit iſtã cõſtitutionẽ, erat Romæ: vt innuũt verba tex. in fi. Ideò facit mentionẽ de cõſtitutis vltra Italiã: quia iſti cõiter diſtant à curia Romana. & ideò cõcludit hoc priuilegiũ habere locum in omnibus valde remotis à curia Romana.

8 ¶ † Et qui dicãtur valde remoti, recurrẽdum eſt ad arbitrium iudicis, qui informabit motũ animi ſui, ſecudũ diſtãtiã, quæ eſt à Roma vſq; ad partes vltramõtanas: cũ iſte text. hic appellet iſtos valde remotos. & rõne huius magnæ diſtãtiæ priuilegiauit electos. Et videtur hæc ratio optima. & ea originaliter tenuit Ioã. de fantuſijs dicens: ꝙ cauſa finalis huius priuilegij fuit lõga diſtantia à curia Romana. & ꝙ illa verba text. videlicet, vltra Italiã conſtituti. fuerunt poſita cauſa exẽpli. & ea, quæ dicunt cauſa exẽpli, nõ habẽt reſtringere diſpoſitionẽ. & not. in c. j. ne cle. vel mona. Et hãc opin. fuit olim ſequutus dñs meus do. Card. ſed poſtea ab hac opi. receſſit: quia difficile eſſet determinare, qui dicãtur valde remoti. vnde dicit, ꝙ cùm iſte tex. ſit correctorius, nõ debet extendi vltra terminos literæ, etiã per idẽtitatẽ rationis: vt not. gl. in c. idẽtitatibus. in §. cæterũ j. e. lib. vj. Quod etiã voluit Bart. in auth. quas actiones. C. de ſac. ſan. eccl. vnde cõcludit ipſe, ꝙ oẽs vltramõtani gaudẽt hoc priuilegio, ſiue ſint vicini, ſiue propinqui. Et ꝙ illa verba tex. vltra text. vltra Italiã cõſtituti: fuerũt appoſita nõ cã exempli: ſed tanquã dãtia formã priuilegio. Sed hoc dictum mihi nõ placet. Eſt enim potius imponere legẽ verbis, quã rebus contra. c. cõmiſſa j. e. li. vj. Itẽ ſecundũ hoc dictum nũquã haberet locum iſte tex. in Italicis curia exiſtẽte vltra mõtes: deficerẽt eñ verba: quod eſt cõtra mentẽ huius. c. qđ non habet priuilegiare eccleſias vltramontanas, ſed Dei eccleſias in genere: vt patet ibi: propter neceſsitates eccleſiarum. Vnde dicerẽ cõcludẽdo, ꝙ vbicũq; concurrit diſtantia locorum, ſaltẽ tãta, quãta eſt â Romana ciuitate vſq; ad terminos Italiæ, & exẽptio electorum, ꝙ ſemper habeat locum iſte tex. vñ ſi curia eſt vltra mõtes: dicerẽ, ꝙ Italici & vltramõtani valde remoti gaudeant hoc priuilegio. Si verò curia eſt in Italia: tunc Italici nõ gaudent hoc priuilegio: quia nõ eſt Italia tam magna prouincia, vt exiſtẽtes in Italia dicãtur valde remoti, quo ad iſtud priuilegiũ obtinẽdum: vt text. hic clarè innuit. † ¶ Nec obſi dicat, ꝙ iſtud ius tanquã correctiuũ, nõ debeat extẽdi vltra terminos literæ. Ad hoc eñ rñdeo duobus modis. Prĩò, quòd illud dictũ nõ habet locũ, vbi rõ legis exprimit in lege: quia tunc ad limites rõnis, debet extendi ius quantũcunq; correctiuũ: vt no. Bal. in auth. quas actiões. C. de ſacroſan. eccle. Quinimo vbi cõcurrit oĩmoda eadem ratio, nõ propriè fit ibi extẽſio: ſed ex mẽte legis cõprehenditur õis caſus, in quo cõcurrit illa ratio: vt dicit gl. ſing. in c. j. de tẽpo. ord. li. vj. Probatur rõne. Nã lex nõ conſiſtit in verbis, ſed in ſui ratione. Nã verba deſeruiũt

a intẽtioni[a], & nõ econtra: vt in. ij. requiris. de app. & in. c. intelligẽtia. de verb. ſig. & in. l. non dubiũ. C. de legi. & in regula fi. & ibi p. Dy. de regu. iuris. li. vj. & notãter dixit Bal. in. l. maximũ vitiũ. C. de libe. ptẽ. & in. l. ſcire oportet. ff. de execu. tu. Sic eñ ſe habet rõ legis ad verba legis, ſicut aĩa ad corpus: vñ ſicut aĩa dominat corpori: ita rõ verbis. Quinimo voluit idẽ Bal. in. d. l. maximũ vitiũ. & poſt Cy. in. d. l. non dubiũ: ꝙ etiã ſi rõ nõ ſit expreſſa in lege, ex quo nõ põt coniecturari, niſi vnica & naturalis rõ ipſius legis: debet fieri extẽſio ad limites rõnis ꝓſumptæ. Hic autẽ in tex. noſtro ſatis apparet de rõne huius priuilegij. Emanauit eñ ꝓpter magnã diſtãtiã, ne eccleſiæ patiantur interim detrimentum in ſpiritualibus & tẽporalibus. Secũdò principaliter poteſt reſponderi, ꝙ cùm iſtud ius priuilegiatiuum emanauerit in fauorem eccleſiarum: non debet reſtringi: licet ſit correctiuũ, vel pœnale: ſed extendi fauore eccleſiarũ: vt dicit gl. no. in. c. ſciãt cũctij. co. lib. vj. & Ioan. And. in. c. fij. eo. titu. & lib.

¶ Et per prædicta dicerẽ, ꝙ ſi electus nõ multũ diſtaret

d à curia Romana: tamen propter viarũ diſcrimina, non poſſet ire, nec mittere de proximo pro confirmatione obtinenda: quod haberet locum iſtud priuilegium: quia licet verba deficiant, non deficit mens & ratio legis. Nã eadẽ ratio eſt in nõ multum remoto, qui propter impedimẽtũ nõ põt ire, nec mittere ad curiã: q̃ eſt in loco valde remoto. Et pro hoc facit in arg. bo. text. in. l. tutor, qui repto. ff. de admini. tuto. ibi, tutor adminiſtrat neceſsitate inſtante ante confectum inuentarium. ad idem xvij. q. iiij. in ca. nullus. & quod not. Paul. in clemen. j. de rebus eccle. non alie. & faciunt ad quæſtionem, quam

10 tãgam in gl. ſequẽ. ¶ † In gl. fi. ibi: *& in Romano põtificè.* defertur eum ſibi plenum ius ex ſola electione: quia non habet ſuperiorem à quo petatur electionis cõfirmatio: vt in cap. licet in fi. §. eodem. Adde tertium caſum in electione Abbatiſſæ. Quod intellige prout habetur in ca. indemnitatibus. §. ſi verò j. eodẽ lib. vj. Eſt & quartus caſus in electione Imperatoris

b [b]: nã ſaltẽ ex cõſuetudine hodiè eſt introductũ, vt electus poſsit immediatè adminiſtrare.

c [c] de quo vide gl. plenã & no. in cle. Romani. de iureiurãdo. Põt addi & quint[9] caſus: cũ cõſuetudo tribuit ius plenũ ex ſola electione: ita quòd non requiratur alia confirmatio: vt hodiè eſt videre in electione Rectoris ſcholarium. Non enim recipit confirmationem ab aliquo. Et quòd valeat talis conſuetudo: tenet Bald. in auth. habita. C. ne fi. pro pa. Regulariter electus ab vniuerſitate etiam ſeculari, debet confirmari à ſuperiore: vt eſt gl. not. in. l. priuatorum. C. de iuriſdi. om. iudi. & tenet Bal. in dicta authenti. habita. ¶ Dubito tamen an valeat conſuetudo in dignitatibus habentibus curam animarum per id quod legitur & not. in capitul. cùm venerabilis. de conſuetu. Poſſet tamen ſic diſtingui: quòd aut conſuetudo tribuit plenum ius electo ex ſola electione: ita quòd ipſa electio habet vim prouiſionis, ſeu electionis & confirmationis: & tunc valet

d [d] conſuetudo. Nam poterunt electores præſcribere iſtud ius prouidendi. argumentum in cap. cum dilectus ſuprà. de conſue. Aut habet conſuetudo, vt electus adminiſtret ante confirmationem: quam tamen teneatur à ſuperiore petere. & tũc non valet talis conſuetudo: quia poteſt eſſe damnoſa eccleſijs: quia nõnunquam contingeret, ꝙ indignus adminiſtraret. ad hoc cap. j. §. de conſue. & facit. c. auaritiæ j. eodem lib. & §. in cap. qualiter. ¶ In eadem gloſſ. ibi, *ſed contra videtur.* Concludit ergo gloſſ. iſtud ius non habere locum in electis, qui recognoſcunt alium ſuperiorem præter Romanum pontificem. & cum hac gloſſ. tranſeunt hîc communiter docto. Sed credo per ea, quæ dixi §. in præceden. gloſſ. poſſe ſuſtentari contrarium: quia licet hoc capitul. contineat priuilegium: eſt tamen redactum in corpus iuris: nec fuit mens Papæ priuilegiare exemptos ratione exemptionis. ſed propter neceſsitatem & vtilitatem eccleſiarum: conſiderans, quòd exempti nonnunq̃ ſunt valde remoti à Romana curia. quod de facili non contingit in non exẽptis reſpectu ſuperiorum ſuorum: ſed vbi caſus contingeret, non video, quare iſtud cap. meis. non debeat habere locum: cùm ſit fauorabile ipſis eccleſijs: vt ſuprà plenius dixi. ¶ In eadem

Adde, quòd latè voluit Old. explicans intellectum huius. c. conſi. ix.

SEB. SAPIA.

a ¶ Intẽtiõi. Hæc omnia & plura alia refert do. Frã ciſcus Curtiꝰ ſenſor in cõſi. ix. Ticinẽſi ſtatuto. colum. viij. &. ix.

SEB. SAPIA.

b ¶ Imperatoris. Vide Salicet. in. l. bene à zenone. col. j. cũ quatuor ſeq. C. de quadri. præſcri. vbi latè, an Imptor ante coronationẽ poſſit adminiſtrare: vide Feli. in. c. eã te. col. ij. §. de reſc.

c ¶ Adminiſtrare. Adde latè Oldr. conſil. clxxx.

ZACHARIAS.

¶ Adde, quòd ad vt hoc dictum ꝓcedat, tria concurrant, ſcilicet quòd ſit in cõcordia electus immediatè eccleſiæ capitulo ſubiectæ. & quod ſit extra Italiã cõſtitutus: niſi fortè curia cis montes reſideret: vt plenè per Cald. Mandag. in tracta. ſuo de elect. j. parte. e. lvj. de hoc latius per Bertha. de fir. in ſuo tracta. de epõ parte. iij. in princ. lib. iij. q. iij. cum pluribus ſeq. Oldr. conſil. cxlvj. & cõſ. cxcj. Ro. cõſi. cccxxx. col. v. verſi. qđ vltimum. Specu. in ti. de reſcrip. præſenta. §. fin. verſi. itẽ qđ obtentum. vbi etiam quid in papa, Imperatore, & aljs multis. & ibi Ioan. Andr. ad ipſum.

d ¶ Valet. Adde Oldr. conſi. cxlvj

gl. ibi, *ſed contrarium verum eſt in hoc caſu.* Not. bene hãc particulã gl. cũ qua tranſeũt cõiter hîc docto. Et ad contraria reſpõ. ꝙ ꝓcedũt, vbi electus nõ habuit vim & poteſtatẽ adminiſtrandi à ſuperiore: nec authoritatẽ confirmationi: vel quãdo prꝛceſsiſſet ſentẽtia cõdemnationis, vel inhibitio ſuperioris, vel notoria ſuſpenſio. Tunc eã non tenerent geſta: vt in [a] cap. veritatis. in fi. de do. & con
11 tuma. xxxiij. diſt. in. c. verũ. ¶ † Et vt habeas latius hanc materiã expediendo gl Inn. & Compoſt. diuido eam in duos articulos. Primus eſt, nũquid geſta ab eo, qui ſe gerẽbat pro Prælato, teneant, vel ſint reuocanda, ſi poſtmodum deijciatur ab illa prælatura[a]. Secundus articulus: nũ quid cõtra eũ, qui gerit ſe pro Prælato alicuius eccleſiæ agente pro iuribus ipſius eccleſiæ, poſsit obijci defectus tituli, vel aliquod crimen ad effectũ repellẽdi eũ ab agendo. Primò procedã enumerãdo aliquos caſus. Et primus caſus ſit quando gerebat ſe pro Prælato tamen non erat in poſſeſsione: & tũc indubitanter non valent geſta. arg. in cap. cõſultationibus, & qđ ibi no. de iurepatronatus. nec hoc caſu cõis error ſuſtineret geſta ex quo deficit poſſeſsio. Ad hoc qđ legitur & no. in. l. Barbarius. ff. de officio præto. & in. c. cũ dilectus j. de religioſis domibus. & facit quod no. Inn. in. c. ij. de in integrũ reſtitutione. & in c. in literis. de reſtitutione ſpoliato. Et facit glo. hîc, in eo quòd ponderat iſtum fuiſſe in quaſi poſſeſsione, etiam ſi ſi credatur verus Prælatus, nõ tenent geſta in dãnum eccleſię. vñ iſti ſoluentes non liberãtur, niſi cum eo contra xiſſent: vt in. l. ſi vt bona. ff. de cõdi. indebi. & ibi per Bar. & Inn. in. d. c. in literis. Vnde ſi intruſus aliquid alienauit, debet id reuocari: vt in. c. alienatiões. xij. q. ij. vbi bo. text. & ibi per gloſ. & Archi. Sed ſi [b] aliquem contractum feciſſet de rebus eccleſiæ, puta locando: tunc penſionem ſibi ſoluentes eſſent liberati: quia ſolũ erant obligati rõne contractus initi cũ intruſo: vt in d. l. ſi vrba. & not. Inn. in. d. c. in literis. Secus ſi fuiſſent penſionarij eccleſiæ ex contractu prius inito cum prædeceſſore: quia tunc non liberarẽtur ſoluendo intruſo: vt per Bar. & Inn. in locis prælleg. Nec cõis error iuuat, ex quo deeſt authoritas ſuperioris. Nã. l. Barbarius. præalle. fundat ſe ſuper cõi errore, & ſuper authoritate ſuperioris. Nã ille ſeruus [c] qui putabatur liber, habuit officium à ſuperiore: & ſic concurrebant ibi duo. ſ. authoritas ſuperioris, & communis error. Secus autem vbi adeſſet vnum tantùm: vt tenuit hic Inn. & bene. & Bal. in repe. d. l. Barbarius. Pro hoc facit glo. quæ ponderat iſtum fuiſſe in [d] quaſi poſſeſsione ꝓlationis de licentia Papæ: & quòd pro Prælato habitus eſt. Nec obſtat. c. querela. ſ. eod. & cap. conſultationibus. præallega. In quibus patet, quòd ſufficit ſola poſſeſsio ad validitatẽ act[9]. Nã illa iura loquũtur qñ ius reſiſtit poſſeſsiõi: ſicut in caſu noſtro. Nõ eñ põt qs adminiſtrare ex ſola poſſeſsione [e], niſi habeat authoritatẽ ſupioris: vt in regula, beneficium. de reg. iu. libr. vj. & c. ex frequentibus. de inſt. ¶ † Tertius caſus, [d] cũ quis ſe gerit pro Prꝛelato,
12 & habuit confirmationẽ à ſuperiore: ſed ex aliquo defectu nõ tenuit confirmatio, vel electio: & tunc geſta per per iſtum nõ debẽt retractari, ex quo aliâs legitimè geſta ſunt. cum hîc concurrat authoritas ſuperioris, & cõis error: vnde ſumus in caſu. l. Barbarius. prꝛeal. & facit tex. iij. q. vij. c. ij. §. tria. ver. verũ. & in. l. ſi arbiter. C. de ſen. & interlo. om. iu. vbi tenet ſentẽtia lata à delegato, qui putabatur liber: licet poſteà appareat eum fuiſſe ſeruum. Si ergo tenent geſta à delegato propter cõem errorem, & authoritatem ſuperioris: multofortius debent tenere in ordinario, in cuius officio verſatur maior vtilitas publica. Et idem dicẽdum in. q. huius gl. Nam ex quo iſte electus habebat poteſtatem adminiſtrandi authoritate ſuperioris, vel huius iuris: debent tenere omnia geſta, aliâs legitimè facta: licet poſteâ caſſetur ſua electio: vel ꝓnũtietur nulla. Et ꝓntelligo quãdo cõis error concurrebat: vt quia putabatur communiter eum eſſe legitimè electũ: quod etiã ſentit iſta glo. ¶ Quartus caſus principalis, cũ is qui gerebat ſe ꝓ prælato, fuit electus & cõfirmatus, ſeu prouiſus per ſuperiorem: tñ poſteà aliquid gerit propter qđ fuit priuatus ipſo facto prælatuta: puta, qa incidit in hæreſim. viij. diſtin. c. quo iure. & tunc ſi iſta priuatio fuit occulta tenẽt oĩa geſta. Et idẽ videtur quãdo dubitatur de priuatione. Nã ex quo tolerabatur in officio, debent tenere oĩa acta interim geſta: vt in. c. nonne. viij. q. iiij. & ibi ꝓ Archi. Sed ſi ſuſpẽſio vel priuatio eſſet notoria vel inhibitio ſuperioris prꝛceſsiſſet: tunc nõ tenerẽt geſta: vt in. c. veritatis. de dolo & cõtum. & in* . c. prꝛeter. *
13 §. verũ. xxxij. diſti. ¶ † Quid autem in geſtis ab excõicato, prꝛeſertim in ſpiritualibus: vide qđ plenè dixi. in. d. c. veritatis. & hæc ſufficiãt circa primũ mẽbrũ. ¶ Quo ad ſecũdũ nũquid cõtra iſtũ agẽtẽ poſsit obijci de defectu
e tituli, [e] vel de aliquo crimine? dic, ꝙ aut nõ eſt in poſſeſsione prælaturæ: & tunc põt opponi, ꝙ non habet titulum, ſaltem legitimum: & ſibi aſſerenti contrarium, incũbit onus probãdi: vt not. do. de Ro. deciſi. iiij. Et hoc procedit tenẽdo opi. illã, ꝙ electus cõfirmatus poſsit administrare: licet nõ ſit in poſſeſsiõe. de qua plenè dixi in
14 ca. trãſmiſſam. ſ. e. † Aut eſt in poſſeſsiõe prælaturæ: & tũc ſi poſſeſsio eſt recens, tenetur probare titulum: vt notatur per Io. And. poſt Inno. & Hoſtien. in. c. j. de cõceſſ. præben. li. vj. & per do. de Ro. deci. pãlle. Sic limita dictũ Compo. & doct. hic, dũ ſentiunt, ꝙ ſi cõtra ꝓlatũ remotũ excipitur in curia de defectu tituli: quòd ſufficiat probare poſſeſsionem. Nã debet intelligi qñ poſſeſsio non eſt recẽs. Si verò poſſeſsio eſt antiqua: tunc non obſtat exceptio defect[9] tituli: quia ex quo ſuperior ſuus eũ lõgo tẽpore in poſſeſsiõe ſuſtinuit: præſumitur ꝙ habuerit titulũ verũ. hæc ꝓſumptio transfundit onus probandi in aduerſarium: vt in. c. vnico. vt eccle. benefi. & per Io. and. & domi. de Ro. in locis præallega. Hoc verũ niſi talis poſſeſsio nõ patiatur ipſum ſuper titulo. Nam tunc eſt præſumptio contra eum. ideò poteſt ſibi obijci in iudicio, ꝙ non habet titulum. ſatis eſt tamen ꝓbare aliqualiter de titulo ad effectũ agendi: vt in. c. veniẽs. el. iij. j. de teſti. & tenent dñi de Ro. in præalleg. deciſio. in fi. Si autẽ opponeretur, ꝙ nõ habet titulũ legitimũ: non tñ negatur oĩno titulus: & talis exceptio non debet admitti, ſecundũ Cõpoſt. hîc. Quia omnia geſta tenent, ex quo interceſsit authoritas ſuperioris, & eſt in poſſeſsione prælaturæ: vt. §. dixi. Nec debet admitti exceptio criminis: quia ex quo toleratur in prælatura, valent oĩa geſta: vt in. d. c. nõne. & ibi per Archi. facit quod not. Inn. in. c. inter dilectos. de exceſ. præla. Exceptio verò excõicatiõis, ẽt ſi nõ ſit notoria, debet admitti ꝓpter periculũ cõionis, [f] ſecũdũ Inn. & Compoſt. qđ ſatis placet. onus
f tñ ꝓbãdi incũbit opponẽti: vt in. c. pia. de excep. libr. vj.
15 ¶ † Nec ob. ſi dicaſ, ꝙ cõtra teſtẽ toleratũ admittiſ exceptio criminis: vt ĩ. c. ſuper eo. & c. teſtimoniũ j. de te. Ad hoc eñ no. rñdet Inn. ꝙ aliud in teſte, licet teſtificari in ſe ſit publicũ officiũ: teſtis tñ nõ reddit teſtimoniũ rõne publici officij, qđ habet. ideo in teſte nõ operaſ tolerantia. ſed ſecus in prælato, qui habet publicũ officiũ. & ad
16 ꝓdicta adde qđ no. Spe. in ti. de ac. §. j. ¶ † Et in fi. gl. Nobñ hãc vltimã qõnẽ gl. Ex qua collige, ꝙ ex cõtractu geſto cũ intruſo nomine eccleſiæ, põt eo remoto verus ꝓlatus agere. ar. in. l. ſi vt proponis. C. de rei vẽd. & hoc firmauit Bar. in. d. l. ſi vrbana. in fi. & habes gl. ſimilẽ in. c. j. j. de ſciſmati. Hoſtiẽ. tñ voluit limitare glo. vt procedat in diuerſis cõtractibus initis per intruſum, cũ diuerſis ꝓſonis: vt tũc teneãt cõtractus initi in fauorẽ eccleſiæ: ſecus in illis, qui adferunt dãnũ. Nec debet fieri cõpẽſatio dãni & cõmodi: ex quo diuerſæ ſunt perſonę. ſecus dic in diuerſis cõtractibus initis cũ eodẽ: quia tũc debet fieri cõpẽſatio. Sed Io. and. tenet ẽt in hoc caſu cũ gloſſ. vt in diuerſis

a ¶ Prælatura. Add de quod voluit Lap. alle. lxxxix. & lxxvij.

SEB. SAPIA.

b ¶ Sed ſi. Vide Alex. in conſilio cxx. ponderatis narratis. colũ. ij. in fin. in. v. volumi. & Aret. in. l. quoties. ff. de acquir. hære.

c ¶ Ex ſola poſſeſſione. Adde Fede. de ſe. conſ. lxj.

SEB. SAPIA.

d ¶ Tertius caſus. Vide Iaco. de Belloui. in diſpu. ſua quæ incipit. cauetur aliquo iure, quam ponit poſt l. ij. C. quomodo & quando iudex. vbi quærit, ſi aliquo iure cauetur, ꝙ electio, vel collatio dignitatis, vel honoris, vel officij debeat fieri cum certa ſolenni tate: & aliquis talẽ dignitatẽ, vel officiũ obtinuerit nõ ſeruata iſta ſolẽnitate: an exiſtẽs in illa dignitate multo tempore, ſi geſſit multa, teneant: tandem concludit ꝙ nõ. qa deficit illa ſolennitas.

e ¶ Tituli. Adde vt per Fede. cõſilio. ciij.

f ¶ Cõmunionis. Adde vt per Ludo. Romanũ conſi. cccclxxxvij.

in diuersis contractibus nunquã fiat compensatio: licet eñm eadem persona sint gesta. secus in vno cõtractu cũ eodẽ gesto. Nam tunc non põt ecclesia recipere partẽ in fauorẽ suũ, & reijcere pro parte alia: quia vnus & idem contractus nõ debet claudicare. Aut enim totus cassabitur, aut sustinebitur. argu. bo. in. l. qđ si minor. & in. l. etiam. ff. de mino. xxv. ann. & facit. c. j. in fi. de in inte. resti. & hoc satis placet. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Expensæ quæ fiũt in negotio electiõis, debẽt restitui postea ab elect. 3. 5. 7.*
2 *Capitulum non debet occupare bona prælaturæ, prælato mortuo: & quis debet ea custodire: vide in. nu. 8.*
4 *Visitatio quã faciunt prælati, debet fieri expẽsis subditorũ, qui visitãtur.*
6 *Expensæ, quæ fiunt in funeralibus prælatorum: aut fiant de bonis prælaturæ vel de patrimonio defuncti.*

CAP. XLV.

VT præteritæ. ¶ Expensæ necessariæ, quis facit capitulum pro electione Prælati: de bonis prælaturæ debent fieri, vel reddi. Primò ponit dictum, quod secundo determinat, ibi: *dummodo*. ¶ Casus lireralis. Statuit Papa in. c. isto, vt expensæ necessariæ, quæ fiunt vacante ecclesia per capitulum pro negotio electionis, de bonis episcopatus, siue patriarchatus integraliter restituantur: dummodo canonici non occupent bona episcopatus
1 post decessum prælati. Bernard. ¶ † No. primò, ꝙ capitulum nõ tenetur ex proprijs redditibus facere expensas pro electionis negotio: cùm procurent vtilitatem prælaturæ. Et ad hoc quotidiẽ solet allegari iste tex. & vide alium tex. bonũ in. c. cupientes. in. §. penul. j. eod. lib. vj. Secundò no. ibi: *fiant vel reddantur*. duas practicas in huiusmodi expensis habendas. Potest enim capitulum sede vacante capere de redditibus ipsius prẹlaturẹ tãtùm, quòd sufficiat pro expẽsis. Hoc ĩnuit textus ibi, dum dicit, fiãt. Potest & secũdò expendere capitulũ de proprijs redditibns, & postea repetere ex bonis prælaturẹ: puta à Prẹlato nouiter creato. & hoc ĩnuit text. in verbo, reddãtur. & vtrumq; modũ sentiũt hîc doct. & clarius
3 Archidiac. in. capit. finali. lxiiij. distinct. ¶ † Tertiò no. quôd sede vacãte non potest capitulum occupare bona prẹlaturẹ: & contra occupantes sunt hodiè proditæ pœnæ de quibus in capit. quia sæpe j. eod. l. vj. in. c. præsenti. de off. ordi. li. vj. & facit quod habetur in clemen. statutum j. e. ¶ Vltimò no. hîc doct. quòd licet collegium eligentium possit constitui ex diuersis ecclesijs ad actum electionis: tamen solum capitulum ecclesiæ vacãtis prosequetur negotium electionis iam factæ. Hoc videtur probari hîc iuncto. c. scriptũ. ſ. e. Nam in electione Patriarchæ Constãtinopolitanis concurrũt ad eligẽdum clerici aliarum ecclesiarũ: vt in. d. c. scriptũ. & tamen solũ capitulũ Constantinopolitanæ ecclesiæ ꝓsequitur hoc negotiũ electionis. ¶ Aduerte, quia hoc dictũ simpliciter non probatur ex istis iuribus. Nã in. c. scriptum. illi clerici aliarum ecclesiarum fuerunt admissi ex gratia ad actũ electionis. vnde electione facta, non possunt aliquod ius prætendere: cũ sint functi gratia eis facta. argu. in. c. literas. de restitutio. spoliato. Sed vbi ex consuetudine, vel priuilegio forinseci haberent ius eligendi vna cũ capitulo ecclesiæ vacantis: credere, ꝙ etiã forinseci clerici possunt prosequi negotium electiõis: quia ex quo habẽt ius eligendi, interest eorum, vt electio habeat effectũ. ad hoc quod legi-
3 tur & no. in. c. ij. de in inte. resti. ¶ † gl. j. ibi: *vel aliâs*. Gloss. non aperit, an qualitercunque fiant expẽsæ in negotio electiõis, possint
a peti de bonis prælaturæ. [a] Nã debes scire, ꝙ quandoq; fiunt expensæ pro electione fienda: puta in vocãdis canonicis absentibus vel pro tabellione, qui solet vocari: vt conficiat instrumentũ super ipsa electione fienda: vel in cõsulendo iurisperitos. Quandoq; fiũt pro electione facta promouenda: puta vt obtineatur confirmatio: vel vt electus consentiat electioni iam factæ, qui est absens à loco, vbi facta est electio. Vincen. fuit hîc in singulagi opin. dicens ꝙ expensæ pro electione fienda debẽt fieri ex bonis capituli: quia capitulum in eligẽdo exercet officium suum & vtilitatem suam:
b & punitur si non eligit: vt in. c. ne pro defectu. ſ. eo. Sed expensæ fiendæ pro electione iam facta promouenda debẽt deduci de bonis prælaturæ. & in istis expensis intellexit istum textum. Sed com pos. tenuit contrarium hic dicens, ꝙ indistinctè expensæ debent fieri de bonis prælaturæ: cùm text. hîc generaliter dicat pro electionis negotio. &c. nec restringit se circa electionem iam factam promouẽdam. † Nec ob. motiuum Vincen. quia
4 sæpe quis facit expensis alterius id, ad quod tenetur: vt patet in visitatione prælati. Nam visitat expensis subditorum: vt in. c. cùm ex officij. de præscript. Idem patet in consecratione ecclesiæ: licet etiam prælatus teneatur consecrare ecclesias sibi subiectas: nihilominus potest exigere procurationem: vt in. c. cũ sit Romana j. de simo. Vincen. tamen dicebat illos casus esse speciales. Archid. in. d. c. fin. lxiiij. dist. videtur sequi Compost. hic. & cum eo trãseũt hic doc. scribentes. Et mihi placet hoc dictũ: quia officium capituli in eligendo, non debet sibi esse dãnosum: vt in. c. cùm expediat j. eo. li. vj. Item eligendo capitulum gerit negotium prælaturæ: ergo debet repetere expensas ab ipsa prælatura: vt in. c. cùm pro causa j. de procu. ¶ † Et per hoc soluit alia quæstio, nũqd
5 istæ expensæ pro negotio electionis fiendæ, seu factæ debeant deduci de bonis prælaturæ tantum: an de bonis omnium subditorum: vt sic quælibet ecclesia subdita teneatur contribuere. Hostien. hic multum instat: & finaliter concludit, ꝙ in hoc seruanda est consuetudo, quę est optima legum interpres: vt in. c. cùm dilectus. de consue. & in. l. de quibus. ff. de legi. Et posset adduci iste tex. secundum eum, ꝙ debet fieri electio de bonis omnium subditorũ, per illa verba, de. bonis patriarchatus fiant totaliter. exponendo verbum totaliter. i. cõmuniter. Sed si non potest apparere de consuetudine, dixit illas fiendas de bonis prælaturæ vacantis: quia ipsius principaliter interest: nisi ex
b pensæ [b] essent graues multum: quia tunc debẽt subditi contribuere: cùm teneantur ad charitatiuum subsidium: vt in capitulo cùm Apostolus j. de censi. ¶ Sed mihi hæc quæstio videtur indubia per istum text. in fin. cùm dicit, quòd expensæ debent reddi de bonis patriarchatus, dummodo canonici non occupauerint decedentis Patriarchæ bona. & sic loquitur text. de bonis Patriarchæ tantùm. Idem videtur apertè velle text. in. c. cupientes. in. §. pe. j. eod. libr. vj. vbi text. dicit, quòd debẽt fieri de bonis prælaturæ. ¶ Et per illum tex. potest solui alia quæstio, quæ fit hic: Et subijcitur in gloss. nunquid iste text. habeat locum in electionibus aliorum Prælatorum: cùm loquatur solum de electione Patriarchæ. & dicẽdũ, quòd sic. probatur per illum tex. & ibi in. §. ad hæc. in. d. c. cupientes. satis bene facit pro p̃dicta opi. Vinc. vt ex bonis prælaturæ deducantur expensæ pro electiõe iam facta promouẽda: non autẽ pro fiẽda. Et profecto hoc posset satis de iure sustineri, licet præcedẽs opi. cõtraria sit cõior: qa ius eligendi prælatũ fuit cõcessum capitulo in priuilegium. cũ olim ius prouidendi spectaret ad superiorẽ. iuxta no. ꝓ gl. in. c. q̃q̃ j. e. li. vj. Capitulũ ergo volẽs vti priuilegio sibi cõcesso, nõ debet ab alio reqrere expensas, qa videt potius eligere vtens iure suo,
6 q̃ gerẽdo negotiũ alteri⁹. ¶ † Et ex prædictis
c põt dubitari de alia quæstione, nunq̃d expẽsę [c] fiẽdæ in exequijs prælati mortui debeãt fieri de bonis p̃laturæ præsertim si defunctus habebat patrimonium, in quo habuit extraneũ hę-

a ¶ Prælaturæ. ad de Fed. cõs. cxix. vbi ponit qualiter probent. & ad materiam vide Old. consil. xxv̄ij.

SEB. SAPIA.

b ¶ Nisi expensæ. Faciunt not. per Abb. in. c. cũ pro causa. j. de procu. vbi tenet, ꝙ expẽsas factas ꝓ vtilitate capituli, non solũ extraneꝰ, sed quilibet de ecclesia potest repetere à capᵒ. vide ẽt Abb. in. c. de multa. de præbẽ. in. vj. vbi ponit, an ꝓlatus potest retinere expensas, quas fecit de ꝓprio patrimonio.

SBE. SAPIA.

c ¶ Nunqd expensæ. Hanc qõnẽ latè examinat pet. de Vbal. de pusio in tractatu canonicæ ẽpalis & parochialis. in vlti. cha. vbi incipit à Papa, & q̃rit de singulis cuius expensis debeant funerari.

a ¶ Do. Cardinal. Adde videndum eius conſi. cxxvij.

b ¶ Ad œconom. adde quod voluit Lap. alleg. lxxxj.

c ¶ Et furtū. Adde Ancha. latè conſi. lio. clvij

d ¶ Ipſo iure. Ad de illud quod voluit Bal. in pulchra. q. in. l. j. ff. de libe. & poſth. vbi dixit, ꝙ ſi in aliquo actu nō ſeruatur forma, actꝰ eſt nullus. & ibi ſequitur latè do. Alex. de quo etiam per do. Frāc. cur. in cō ſi. xlvj. in. iij. col. & latius in cōſil. xlix. in. xij. colū. ver, vbicūq; enim &c. vide p Fel. in c. ad aures. in ver. noua cōclusio. de reſcrip. vide aliqd per Bart. in. l. qui bona fide. §. qui alieno. in pe. colū. verſi. ſed quid ſi. ff. de dā. infec. Et vide iſtū in. c. cumana. in. x. not j. e. pro forma verò tunc intelligit̄ aliquid eſſe introductum: qñ lex vera procedit actū annullando, non ſeruata tali ſolennitate. Ita eleganter dixit. d. Ange. de periglis de peruſio, in repet. l. nemo poteſt. in. iij. colū. ff. de le. j. Ænæas falco. Anto. Franciſ.

¶ Circa hoc, qd̄ hîc dicit̄ de forma, addas, ꝙ forma nō ſeruata facit actū haberi ꝓ infecto: vt p. d. Car. in cle. j. in. §. j. in. x. q. de re. eccle. nō alie. p c. vides. x. di. Et ꝓ pterea dicit, ꝙ forma non ſeruata infringit alienationē rei eccleſię. & eodem mō infringit alienationē rei ciuitatis. vt plenè p Alexā. conſil. j. in iij. parte conſi. Et adde, ꝙ forma data cēſetur à ſtatuto prohibitiua: licet ſtatutū vltra non procedat annullādo actum. vt dixit Bald. in. l. non dubiū. in. ij. & antepe. col. C. de legi. & Salic. in. l. ſtatutis. C. de ſent. ex

redem. Et in hac. q. nunquā reperi authoritatē alicuius antiqui. Sed do. Car.[a] in hoc breuiſsimè dixit ſe credere, ꝙ ſint fiendæ ex nobis præ laturæ: quia procedūt à negotio electionis: vt in. c. bonę. §. e. el. ij. meritò videntur pertinere ad ipſum negotiū electiōis. ¶ Sed ego hūc articulum diſputaui plenè: & incipit diſputatio: Sempronius. in qua tandē cōcluſi, ꝙ expēſæ cō cernētes ſolatiū ſeu remediū animæ defuncti, debēt fieri ex bonis ꝓlaturæ, quātūcūq; ꝓlat⁹ habuerit ꝓpriū. ar. optmū in. c. Apoſtolicæ j. de donati. & xij. q. ij. bōæ rei. In quibus patet, ꝙ pōt Epiſcopus dare cēteſimā redituū eccleſiæ ſuę ālteri inferiori ꝓ ſuis ſepulturis magnificādis. ad idē. c. vbi piculū j. e. li. vj. vbi diſponitur, ꝙ mortuo Papa tenētur eccleſiæ inferiores celebrare exequias: quánquā eccleſia vniuerſalis ſit abſoluta ab eius lege poſt eius mortem: ar. in. c. pe. & vlti. de ſecū. nupt. Ita dicendum in prælato particulari quo ad eccleſiam ſuā: vt ſic ſit eadē ratio de parte quo ad partē, ſicut de toto quo ad totū: vt in. l. quæ de tota. ff. de rei vēdi. & in. c. paſtoralis. in. §. itē cum totū j. de offic. deleg. Quædā expēſæ fiūt ad cō ſolationē & pompā viuorū: vt magnus apparatus funerum in veſtibus & alijs ſimilibus: & iſta nō puto deducēda ex bonis ꝓlaturæ. argumētū eorū, quę habētur. xij. q. ij. animę defunctorū. & proſequere, vt plenè dixi in dicta diſputatione. ¶ † In eadē gl. ibi, *dummodomaior pars capituli certet pro electa & obtineat. &c.* Pōdera bene gl. videtur em̄ duo req̄rere ad hoc, vt iſtæ expēſæ poſsint repeti ex bonis prælaturæ pluribus electis in diſcordia. Prīō ꝙ maior pars capitu. certet ꝓ electo: & ꝙ obtineat. Sed tu vide hîc, qđ notat Inn. & plenius ꝑ glo. in. d. c. cupientes. in fi. Et breuiter conclude, ꝙ ſi electio eſt facta in cōcordia, ſaltē ꝙ vnus tātùm ſit electus à maiori parte capituli: nec opponitur aliquid à minori parte: tunc indubitanter habet locū iſte tex. & quod. §. dictū eſt. & ad hoc facit tex. in. d. c. cupiētes. in. §. ad hęc. Si verò plures ſunt electi in diſcordia: tūc non debēt ex bonis prelaturę capi expēſę: ſed ſi maior pars capit. ꝓſequtur vnā partē, & obtinēs repetit poſtmodū illas expēſas. idē ſi nō obtinet dūmodo vtiliter notoriū illud fuerit proſecutus. ſ. maior pars: vt in. l. ſed an vltro. ff. de neg. geſt. minor autē pars nō repetit expenſas: niſi obtineat. quia habet preſumptionē cōtra ſe: cūm proſequatur maiore parte reſiſtente. Et dic vt plenius not. in. d. c. cupientes. in fi. vide etiam per Old. in conſi. xxxij. vbi proſequitur de poſtulato religioſo ordinis mendicantium: nunquid debeat habere expenſas de bonis ꝓlaturæ, cū nō habeat propriū. & ſentit, ꝙ ſic. Idē videtur de mēte gl. ꝓallega. in fin. ¶ In gl. fi. in fi. Aduerte, quia finis huius gl. videtur cōtrariari principio. nā in fi. ſentit, ꝙ bona occupata debēt ſufficere ꝓ expēſis: & ſicꝙ nō teneantur canonici illa reſtituere. In principio verò ſentit, ꝙ propter occupationem debent cadere à iure ſuo. Io. And. dicit, quòd occupata computantur in expenſis. de accuſat. c. pen. Et ſic ſentit, quòd ſi expenſæ excedunt, quòd poterunt canonici illas repetere, quatenus excedunt. ſed per hoc reſpondetur ad motiuum glo. in princi. formatum. ¶ Concluderem ſic: quòd aut capitulum vacante ſede capit aliqua bona pro expenſis fiendis in negotio electionis: & procedit tunc opin. Ioan. Andr. aut capit aliqua bona iniuſtē illā occupando: & habent locum pœnæ contentæ in. c. quia ſæpe j. eo. lib. vj. Aut capitulum prælato creato & inuito occupat bona particularia, aliâs pertinentia ad prælatum prætextu expenſarum iam factarum. & habet tunc locum principium gloſſ. vt debeant iſti occupantes per vim cadere à credito: quia ſi creditor capit, vt rem debitoris, debet cadere à credito & iure ſuo. & ſecundum hanc diſtinctionē puto hunc text. in fi. intelligēdum. ¶ † Vltimò hîc quæritur quis debet cuſtodire bona prelaturę vacātis? Sol. dicit hîc Hoſti. quòd cuſtodia pertinet ad œconomum, [b] ſi quem habet, vel ad capitulū: & in defectum ipſius ad Metropolitanum. probatur in. c. non licet alicui. xij. q. ij. & vide de hac materia quod dixi in. c. bonæ. de app. & aliquid per Imol. in. c. vnico. vt eccl. benefi. Dicit autem inter cætera hic Hoſti. quòd cuſtodia bonorum eccleſiæ vacantis, poteſt ex conſuetudine competere aliquibus clericis. non autem laicis. xij. q. ij. de laicis. quod hoc profecto nō probat de conſuetudine: & contra dictum Hoſt. facit iudicio meo text. in. c. generali. j. eo. lib. vj. vbi text. generaliter loquitur: præſertim in fi. Et approbat conſuetudinem in facultate cuſtodiendi bona eccleſiæ vacantis: nec diſtinguit inter clericos. Et facit quod not. gloſſ. c. iudicatum. lxxxix. diſtin. quæ dicit, quòd cura ruſticorum & bonorum eccleſiæ temporalium poteſt committi laico. Ad idem vide quod dixi in. c. edoceri. de reſcriptis. ſed dictum Hoſt. poſſet procedere, qñ laicus prætextu cōſuetudinis vēdicare ſibi locum in adminiſtatione tēporalium & ſpiritualiū. Tunc em̄ puto cōſuetudinem non valere: argu. in. d. c. iudicatum. & xij. q. ij. c. hæc huius placiti. & facit. c. cauſam. de præſcri. Et debet is, qui ſuccedit in hac cuſtodia, facere inuentarium de omnibus bonis eccleſiæ: vt in. c. charitatem. xij. q. ij. & bona eccleſiæ vſurpans committit ſacrilegium, & furtum: [c] & nedum furtum ſimplex, ſed etiam peculatus. & dicitur peculatus furtum factum de re publica: quod grauiori pœnæ ſubijcitur. & de hic vide bonū. text. xxij. q. iiij. c. quid ergo. & facit. xij. quæſt. ij. in. c. qui abſtulerit.

a alicuius

b cuſtodia

c

8

SVMMARIVM.

1 *Forma quotieſcunque non eſt ſeruata, actus eſt ipſo iure nullus.*
2 *Conſentiens electioni de eo fiendæ incidit in ambitionem. 3. 5.*
4 *Peccatum non eſt malè intelligere legem, vel canonem.*

CAP. XLVI.

CVm poſt. ¶ Electio poſt collationem ex interuallo celebrata, non valet. hoc dicit ſecundum opin. magis communem. Primò narrat factum electionis: quā ſecundò caſſat, ibi, *quia.* ¶ Caſus literalis. Archiepiſcopus Lugdunen. poſtulauit licētiam cedēdi & obtinuit. poſt renūtiationē ipſius canōici Lugdunen. ꝑmiſſo ſcrutinio publicatiōe & collatiōe ſecuta ꝑpoſitū ſuū cōcorditer elegerūt in archiepiſcop. electio ꝓſentata fuit dño Papæ. examinato electiōis ꝓceſſu īuenit Papa, ꝙ poſt publicationē cōſenſum & collatiōis tractatū electio nō fuit ſtatim facta: ſed aliquādiu ꝓtracta: & cōſenſus electi priꝰ fuit req̄ſitus, q̄ electus: & ideò Papa electionē caſſauit exigēte iuſtitia ſolūmō propter inordinatū ꝓceſſum: qa nō fuit forma ſeruata. Ber. ¶ No. primò ibi, *concorditer.* iūcto tex. ibi: *collationis tractatum.* quòd licet electio ſit facta in concordia: nihilominꝰ fiēda eſt collatio, nō numeri ad numerū, ex quo vnicꝰ eſt electus. Compoſtel. tamen dicit, quòd poſſet defendi electio, licet non ſit collatio zeli & meriti: ex quo cōcors eſt: primum tamē dictum videtur placere Ioanni Andreę. & vide quod dixi in capitulo quia propter. ſ. eodem. Nam prima opi. videtur de mente iſtorum iurium. ¶ † Nota. ij. ibi: *caſſauimus.* quòd electio attētata contra formam ſubſtantialem, non eſt ipſo iure nulla, ſed venit caſſanda, quod tenuit Hoſt. in dicto. c. quia propter. ſ. eodem. & pro ſe adducebat iſtum tex. Sed contrariam communiter tenetur ſcilicet, quòd ſit nulla ipſo iureq: vt plenius dixi in. d. c. quia propter, & iſtum tex. exponit Ioan. And. id eſt caſſam & irritam nūtiamus. ¶ Tertiò & vltimò nota, quòd non ſufficit ad validitatem electionis ſeruare omnia contenta in dicto. c. quia propter. niſi ſerūetur ſcdm ordinem ibi traditum: non em̄ ſufficit facere electionē nec require

1

d

peri.reci.& idē Bal.in.l.certa.C.qñ prouo.nō est ne.tñ Bal.in.l.si quis decurio.C.de fal.p gl.ibi tenet cōtrariū,dicens,ꝙ gesta Gebelini electi ad officiū,valēt:licet statutū prohibeat eū esse in officio:& vltra nō procedat annullādo.tñ Alex.in cōsi.xxiiij.in.iiij.parte cōsi.dicit, ꝙ actus nō valet, qñ fit cōtra ꝓhibitionē statuti,etiā si statutū nō annullat.de quo etiā per Alex. cōs.xxxv. in.iiij. parte.& in l.j.ff.de liberis & posth. Et iō dicebat Bal.in.l. cōparationes.in.ij. col. C.de fide instr. ꝙ forma tradita à lege in dubio est de substantia: ita vt omissa vitiet actū de quo etiā p Bal. in.l.j.C.vt in pos. lega.& in.l. si tutor.C.in qui.cau. in integ. resti. nō est necess. Et adde ꝙ forma dicit tradita à lege: vel à statuto, qñ requiritur aliquid fieri ante actū,vel in ipso actu: quia eo nō facto iuxta dispositionē legis, actus est nullus ipso iure:vt inuē. hoc ius porrectū. C.de sac. san.eccl. & in.l.cū hi.§.fi prætor.ff.de trās. act.& in. l.hac cō sultissima.in prin. C.de testa.& vide bo.gl. in.c.dudū. hoc eo.tit.& vide Pau.de cast.in cōsil.lxxj. Id autem quod pōt ex interuallo interuenire ad actū,non dicit reqri pro forma. Ita Bar. post glo. in.l.vniuersa.C.de preci.impe.offe. & habet p Alex. in.d.l.j.ff.de libe. & posth. Et tene mēti, ꝙ forma data à lege, vel statuto debet seruari, etiā à rustico, muliere,&minore: secundū Bal.in.l.iuris.in fi.C.qui ad. mi.ad bo.possess. & dixit Spe.in ti. de aduo.in.§.v.in ver.cū aūt. Quòd si deficit forma in priuilegio,res caret priuilegio. Et eodē modo defectus formę arguit falsitatē literarum Apostolicarū: vt dixit idē Spec.in tit.de rescri. præsenta. in. §.iiij. in prin.& tene mēti quod dixit.d.Card.in cle.j.i.xxx. q.de deci.vbi distinguit inter formam traditam à

a nec requirere consensum eligēdi:nisi hæc fiāt b tēpore debito:quod dixi in.d.c. quia propter. ¶ Opp.cōtra tex.videt enim,ꝙ electio nō debeat vitiari:licet sit aliquantulū protracta post publicationē consensuum & collatiōis tractatum:quia.c.quia propter.videt requirere, vt publicatio votorū debeat mox fieri postquā ipsa vota fuerunt in scriptis redacta:non autē requirit,vt post collationis tractatū mox fiat electio. Vnde est ex quo istud nō enumeratur inter ea,quæ sunt de substātialibus ipsius formæ,nō debet vitiare electionē.arg.in.l.præcipimus.in fi.C.de appel.† Sol.propter hoc contrariū etiam per.c.publicato.j.e.in fi.variāt plurimum intellectus huius.c.Nam Goffr.Inno. Abb.& Cōpost.tenent,ꝙ electio non fuit hîc retractata ex ista protractiōe:seu ex dilata electione.post collationis tractatum:sed quia iste electus cōsensit electioni de eo fiendæ: dicunt etiā,ꝙ sola requisitio cōsensus, non vitiat electionē:quia bene potest requiri cōsensus eligēdi:vt pateat de ipsius volūtate, ne diu ecclesia vacet:si iste postmodū electus nō velit cōsentire. Vnde cōcludunt,ꝙ causa finalis huius cassationis,fuit:quia istæ Præpositus consensit antè,quā fuisset electus.Sed Philip.Hostiē.& Io. an.tenent contrarium:dicentes, ꝙ nisi electio fiat statim post publicationē cōsensuum,& collationis tractatū, non valet.Primò per istum tex.qui videt hoc apertè velle.Itē quia secundū Philipp.illa dictio mox,posita in.c.quia propter.circa publicationem fiendā,videtur post modū repetita:dū subijcitur de electione fienda.arg.in.l.Titia.§.idē respond.ff.de ver.obli. Nā ea quæ dicunt in præfationibus, videntur postmodū repetita:vt ibi. & facit.c. Aposto. xxxij.q.vij.Itē secundū Host.si publicatio debet fieri mox:potius electio debet statim fieri post collationis tractatū. nam ex multitudine scrutatorū posset abesse causa differēdi publicationem:& tñ ius requirit,ꝙ statim fiat publicatio:vt in.c.quia propter.sed nulla pōt subesse legitima causa differendi electionē post publicationē consensuū & collationē habitam:ergo de mente iūris fuit,vt etiā ista electio deberet statim sequi.Fatentur tñ Philip.& Hostiē. ꝙ mora naturalis & cōpendiosa non habebit vitiare electionem.arg.in.l.cū antiquitas.C.de test.Idē si post publicationē habitam diceret missa de spiritusancto:& tractaretur concordia:dūmodò non diuertatur ante electionē ad extraneos actus,sicut hîc cōtingit.Et pro hoc intellectu,quòd ex dilata electione fuerit facta hæc cassatio:& nō ex consensu præstito per electum:adducit Ioann.Andræ.istum tex.in fine. in eo,ꝙ cassat illam electionem ex inordinato processu dūtaxat:& sic nullo modo tangit vitiū electi.Nā si iste cōsensisset in electionē, incidisset in vitiū electionis: & sic electio fuisset cassata propter vitiū ipsius electi. ¶ Sed aduerte:quia gl.videt sentire tertiū intellectū.Dicit enim,ꝙ ꝓpter duas causas fuit cassata hæc electio.Primò,quia electio fuit protracta.Secundò:quia consensus istius Præpositi fuit requisitus ante electionē & præstitus:vnde cōcludit ꝙ vtrunq; istorū reddit formā inutilē.Et profecto iste intellectus gl.magis conuenit literę, quā præcedens intellectus doc.Sed gl.nō defendit lect.suā contra motiua superius facta:maximè per Io.an.in eo,quòd subtiliter ponderauit tex.qui in causa cassationis fundat se super inordinato processu dūtaxat:& nō tangit ambitionē & vitiū electi.Sed ego defendēdo hūc intellectū gl.quia mihi videt verisimus:dico, ꝙ quælibet illarū causarū est sufficiens ad nullitatē electionis inducendā:& ꝙ vtraq; cōcurrit hîc.Nā respectu moræ contractæ inter electionē & collationē:videtur text.apertus hîc. Secūdò potest allegari text.in.d.c.qa propter. nā ibi requiritur,vt mox fiat publicatio cōsensuum propter finē electiōis consequēdæ:vt patet ibi:is collatione habita eligat.,&c. Parū ergo prodesset illicò publicare scrutiniū, vel collationē facere,nisi statim posteà sequeret cōis electio.cū omnia illa sint ordinata ad finē electionis.Et hunc articulū tenet etiā gl.ibi: licet nō induxerit tex.modo prædicto.Respectu verò consensus requisiti & præstiti,vel requisiti tm:videtur tex.hîc.Nā Papa in principio ante cassationē expressit istas duas causas:ergo à verbis literæ nō est recedendū:ex quo nō constat de mēte cōtraria.ff.de leg.iij.l.nō aliter.& in.c. fi.de verb.sign. † Nec ob. motiuū Io.An.quia cōsensus hîc electus nō fuit requisitus antè,quā vota eligentiū redigerent in scriptis,vel publicarent:quo casu potuisset iste notari de vitio ambitionis:quia cōsensisset antè,quàm electores in ipsum consensissent.Sed hîc solū dicit, ꝙ consensus istius fuit requisitus antè, quā esset electus:idest,antè,quā sequeretur cōis electio in singularibus consensibus præstitis in scrutinijs:prout debet fieri:sicut dixi in.c.quia propter.vnde non pōt notari vitio ambitionis,ex quo oēs electores in ipsum cōsenserant in scrutinio:& sic erat vocatus à Deo & à fratribus. vt in.c.cū in iure.& quod ibi dicit.s.eo.solū ergo consentiēdo ante electionē cōiter factam, fuit peccatū in forma.c.quia propter.s.eo.nō aūt in forma naturali ipsius electionis. Nā secundū ius naturale & morē antiquū,non esset necesse,vt sequat cōis electio:sed ex solis cōsensibus singulariter p̄stitis resultat electio: sicut hodiè resultat in oībus electionibus in quibus nō est seruāda forma.c.quia propter.vt no.Inno.in.d.c.cū in iure.& gl.in.c.sicut cū.j.eo.lib. vj.& facit singulariter quod no.Inn.in.c.quod sicut.de elec.vbi dicit,ꝙ solus cōsensus eligentiū est forma naturalis electionis.Quare cōcludo,ꝙ si cōsensus est præstitus in scrutinio, peccat in forma dūtaxat.c.quia propter.nō aūt notatur cōsentiens aliqua ambitione: sed potius videt errare in iure positiuo:quia secundū ius naturale & primeuū,non requirebat alia electio. † Et vt singulariter dicit Inn.in.c.per tuas.el.ij.de simo.nō est peccatū malè intelligere canonē,cū sit de iure positiuo. vñ iste electus errauit in illa forma.c.quia propter.quę est de iure positiuo:meritò dicit hîc Papa in fine,ꝙ

iure:& formā traditam ab homine,vel à Principe.de quo etiā per eundem Car.in.c.cū delicta.de rescri.& per.d.Alexan.in.l.cū lex.ff.de fide.& tenemenți,ꝙ forma debet seruari ad vnguem& specificè,& non per æquipollens. Et ideo qñ statutum, vel lex requirit trinam citationē, non sufficit vna citatio peremptoria:secundū Bald.in.l.cessante,in vlti.colū.C.qūo & qñ iud., & habet per Bar.in.l.nemini.C.de aduo. diuer.iud.Et deniq; tene menti, ꝙ si forma est tradita simul cū potestate alicui nō habēti potestatem faciendi actū,si forma non seruetur, actus nō valet: tñ actus valet,etiam nō seruata forma: qñ forma est tradita aliās habenti potestatem faciē di.gl.est reputata sing.quā ibi not. do.Card.in prin. de iurep.in.vij.q.

a SEB.SAPIA.

b ¶ Hæc fiant. Dicitur autē tempus incōpetens, quando id, quod fieri debet,non potest cum deliberatione fieri:vt declarat Inn.in.c.cum in veteri.ad fin.in vers.non competenti.hoc tit.facit l.penul.C.de tempo.in integ.resti. peten.&.l.j.C. de tempo.appe.no. Bal.in marga. sua in versic.tempus. verficu.vj.

caſſabat iſtã electionẽ ex inordinato proceſſu duntaxat nõ propter peccatũ iſtius electi: quia habito reſpectu ad vtrãq; cauſam ſuperius allegatã, proceſſus duntaxat fuit inordinatus: quia non ſecundum ordinẽ. c. quia propter. factus: qa ille ordo requirit, vt ſtatim fiat electio poſt collationem; nõ autẽ prius debet requiri conſenſus eligẽdi. hîc verò fuit delata electio & cõſenſus requiſitus ante, quã ſequeretur communis electio. ¶ Et ex iſtis iuſtificatur tota iſta litera, quã oportet damnare in aliquo, ſecũdum lect. doct. Nec ob. c. publicato j. eod. ſuper quo fundatur primus intellectus Gof. & ſequaciũ. Nam ibi electores in fraudem electi protrahebãt electionẽ: meritò ſuperior poteſt compellere electores, vt perueniãt ad electionem, nõ obſtante mora contracta poſt collationẽ habitam & electionẽ ſecutã: & hoc ne ſupplãtetur electus ab electoribus. Hic autẽ tex. procedit, quãdo electores ſine fraude electi ex ignorantia, vel negligẽtia, ſeu aliqua malitia differunt electionẽ poſt collationẽ habitam. hæc autem mora debet vitiare electionem: vt hîc. & hoc idẽ not. in d. c. publicato. Ideò Pe. & Abb. dant hîc conſiliũ, quod ſi tu faues electioni, procures, vt electio nõ fiat: ex quo non fuit ſubſecuta incontinẽti: ſed procures, vt ſuperior compellat electores ad eligendũ. vt in d. c. publicato. Si verò ſtas cõtra electionem, procures vt electio ſubſequatur poſt morã: quia erit nulla: vt hîc patet. ¶ Qualiter† autẽ debeat ſe habere electus, quando requiritur, vt cõſentiat electioni de ſe factæ [a]? videlbonã glo. viij. q. j. c. in ſcripturis. & melius per Innoc. in. c. cũ in iure. ſ. eo. vbi dicit, quòd ſi cõſenſus requiritnr ante electionẽ, nõ debet iſte conſentire: quia poſteà caſſaretur electio ꝓpter ambitionẽ: vt hîc ſecũdum vnũ intellectum. ſed debet reſpõdere nolo, quòd me eligatis: & ita rogo. Poteſt etiã ſecundum vnum intellectum dicere: nõ intendo Dei vocationi reſiſtere: & ſic poteſt indirectè declarare voluntatem ſuam. Nam vt dixit no. Inno. hîc: & etiã ſenſit glo. quando ꝙ eſt vtile reqrere volũtatẽ eligendi ante electionẽ: ne ſi cõtingeret electũ poſteà renuere, vilipendatur dignitas: aut differatur ꝓuiſio eccleſiæ. Si autẽ requiritur conſenſus poſt electionẽ factam, poteſt electus reſpondere, nolens volo: & nolo volẽs. Poteſt autẽ ſecũdum eum, & eſt honeſtum, nõ ſtatim cõſentire: ſed aliquantulum reſiſtere: ne notetur ambitione. nõ tamen ipſe damnatur, ſi incõtinenti ipſe conſentiat: ſi fortè dubitat, ne aliquis pernicioſus ſe ingerat: vnde tunc poteſt dicere, charitas cogit me ad conſentiẽdũ. arg. viij. q. j. c. ſciendum. &. c. qui epiſcopatum. ¶ Qualiter autẽ debet reſpõdere poſtulatus: vide glo. in c. cupiẽtes. in. §. penj. eod. lib. vj. & per hoc debet limitari finis huius gl. fi. dum dicit, quòd ſi eligẽdus diſſentiat, non debet eligi. Debet eñ intelligi, qñ cõſtaret præcisè, ꝙ nõ valet Epiſcopatũ ſeu acceptare electionẽ ad aliã dignitatẽ: ſecus aũt vbi prohone ſtate diceret, ſe nõ velle cõſentire: quia vt dicit Hoſti. fugiẽtes & inuiti debẽt eligi: nõ aũt ambiẽtes & ſe offerẽtes: vt in. c. in ſcripturis. viij. q. j. Nũquid aũt peccet electus nõ conſentiẽdo electioni de ſe factæ? diſtingue, vt no. Io. an. in c. ſi electio j. eo. lib. vj. in nouel.

ZACHARIAS.

[a] ¶ De ſe factę. Adde ꝙ debet prius vires ſuas diſcutere, q ſcit ſe inſufficientem, & tanto oneri imparẽ viderit, dignitatem illam ad quam eligitur, penitus nõ acceptet. ſi verò ſufficiẽtẽ, cũ metu iuxta cõſilium Gre. j. q. j. c. nõ eſt putãda. in fine accedat. De quo plenè per Car. parte j. q. cxxxvij. & in gl. in verſ. diſcutiat.

[b] ¶ No. primò. Cõtra hoc tamen facit, quòd ſemper debet libellus ſuſtentari, ſi aliquo modo ſuſtentari poteſt. not. Bal. in l. ij. C. de formul. Et ideò do. Felin. in ca. examinata. col. vj. verb. adde Ludo. j. de iud. limitat regulam, ꝙ libell⁹ ineptus eſt reꝛciendus. vt nõ procedat, quando aliquo modo ſaluari poteſt.

ſ V M M Æ R I V M.

1 *Monachus vnius monaſterij electus Abbas in alio monaſterio, non habet amplius vocem in primomo naſterio, etiam ſi ex conſenſu capituli hoc ſibi reſeruauerit.* 3.

2 *Actor tenetur exprimere cauſam ſuæ petitionis, quando petitio eſt contra ius.*

3 *Monachus non poteſt habere locum in duplici monaſterio.*

4 *Titulum ſuæ poſſeſſionis nemo cogitur allegare: niſi habeat præſumptionem contra ſe.*

C A P. X V I I.

Conſtitutis. ¶† Monachus vnius monaſterij, alterius factus Abbas, in electiõe Abbatis prioris monaſterij vocẽ nõ habet, etiã ſi tale ius ab Abbate & monachis prioris monaſterij ibi fuit reſeruatũ. Primò ponit petitionẽ actoris. Secũdò expreſſionẽ cauſæ. Tertiò ſnĩam cõtra actores, propter cãm ineptã. Secũda ibi: *cùm autem.* Tertia ibi: *nos autem.* ¶ Caſus litera. Vacãte monaſterio Fiſcañ. electus fuit quidã in Abbatẽ: huic electioni opponebãt ſe quidã Abbates ꝓpter quod ꝓcuratores ipſorũ & ipſius electi ad dñm Papã habuere recurſum. Procuratores Abbatũ petebãt electionẽ illã caſſari. dicẽtes Abbates prędictos debere intereſſe electioni Fiſcañ. Abbates & fuiſſe cõtemptos: ex parte aduerſa petitũ fuit, vt illi procuratores exprimerẽt quo iure deberẽt electioni Fiſcañ. monaſterij intereſſe: & iuſſi fuerũt exprimere ius: & rñderũt ꝙ cũ olim aſſumpti fuerũt in Abbates monaſteriorũ ſuorum, cõceſſum fuit eis ab Abbate & cõuentu monaſterij Fiſcañ. vt haberẽt vocẽ in capitulo eo rñden. Papa rõnẽ illã friuolã reputãs: ſuper hoc impoſuit perpetuũ ſilentiũ Abbatibus ſupradictis. B. ¶† No. j. ꝙ[b] cũ petitio actoris eſt cõtra iuris diſpoſitionem, te neꝛ exprimere cãm petendi. Nã prima frõte libellus vr̃ ineptus, & per cõſequẽs reijciẽdus: vt in. c. j. & quod ibi no. Vincẽ. de offi. vi. meritò ad iuſtificationẽ libelli debet cã exprimi. & cõcor. c. ad decimas. de reſti. ſpo. li. vj. & facit quod no. Inn. in. c. ij. de dila. ¶ Secũ dò not. ꝙ monachus electus in Abbatẽ alterius monaſterij, nullã cõmunionẽ habet deinceps cũ priori monaſterio: nec põt etiã expreſsè ſibi reſeruare ius, ſeu locũ in primomonaſterio. & hoc quia eſſet cõtra iuris diſpoſitionẽ, ſecundũ quã nemo põt habere locũ in duplici monaſterio: niſi fortè vnũ depẽderet a alio. de quo dic vt habeꝛ in. c. fi. de reli. do. & in. c. j. de priui. lib. vj. Idẽ dic, ſi monachus ꝓmoueꝛ ad eccleſiã parochialẽ, non tanquã clauſtralis, ſed tanquã clericus & rector ſecularis. Nullã enim cõionem retineret cũ priori monaſterio: imò ſoluiꝛ à iure prioris monaſterij. xvj. q. j. c. nec pro cuiuslibet. nec teneꝛ talis habere ſociũ ſui ordinis: qa ex quo alienaꝛ à monaſterio, non tenetur Abbas dare ſibi ſociũ: vt no. gl. in cle. ne in agro. in. §. ad hæc. de ſta. reg. ¶ Quæro pro declaratione literæ, quare iſtud ius habẽdi vocẽ in capitulo non potuit cõcedi iſtis Abbatibus: cũ in multis iuribus videaꝛ ꝓbari cõtrariũ: vt in. c. ſcriptũ. ſ. eo. vbi prępoſitis oĩbus Prælatis eccleſiarũ cõuẽtualiũ, fuit cõceſſum ius eligẽdi in aliena eccleſia. Ad idẽ. c. cũ eccleſia Sutrina. de cau. poſ. & ꝓprie. vbi fuit retractata electio: quia prælati eccleſiarũ cõuẽtualiũ non fuerũt vocati ad illã electionẽ: cũ eſſent in poſſeſsiõe iuris eligẽdi. Nã abſq; eo, ꝙ iſti haberẽt locũ monachorũ in priori monaſterio, poterãt habet ius eligẽdi ex cõceſsione illorũ, ad quos ſpectabat electio: vt in dictis iurib⁹. Nã penitus extraneo põt iſtud ius eligẽdi cõcedi ab habẽtibus poteſtatẽ eligẽdi: vt in. d. c. ſcriptũ. & quod ibi dixi. & præſertim religioſis: vbi vr̃, ꝙ hoc ius cõcedi poſsit, arg. opti. in. c. obeũtibus. lxiij. diſt. Sol. iſtud cap. varijs modis intelligiꝛ ꝑ doc. in rõne decidẽdi. Gof. eñ dicit, ꝙ cũ iſtud monaſteriũ eſſet exẽptũ & immediatè, Papæ ſubiectũ: nõ potuerũt iſti monaſteriũ huic ſeruituti ſubijcere ſine licentiã Papæ. Prætereà iſtis fuit cõceſſum, vt haberẽt vocẽ in capitulo: nihilq; fuit dictũ, vt haberẽt ius eligẽdi: vñ cũ illa conceſsio eſſet odioſa, debebat reſtringi & nõ extẽdi ad facultatẽ eligẽdi. ar. in reg. odia. de reg. iur. li. vj. Iſte intellectus nõ placet Hoſt. qa ꝑ hãc ſeruitutẽ nullũ præiudiciũ generabaꝛ Papæ: iõ non erat neceſſe, vt haberẽ ipſius cõſenſus. Poſſet adduci ꝓ hoc dicto, quod no. Inn. in. c. conquerẽte. de offi. ord. Nec ſecũdũ eũ hæc cõceſsio erat odioſa, imò fauorabilis: cũ cõſilia plurimorũ ſint requirẽda in electiõe: vt in. d. c. obeũtibus. & vbi multa cõſilia, ibi ſalus. Prouerb. xxiiij. c. hinc canõ, quod à plurib⁹ quæriꝛ, facilius inueniꝛ: vt in. c. prudẽtiã. de off. dele. Sed prima cõſyderatio Gof. põt ſaluari, vt ſtatim ſubijciã. Cõpoſt. ſentit aliũ intellectũ dicens, ꝙ ſine conſenſu

Diœceſani

Diœcesani nõ valuissẽt ista cõcessio.arg.xij.qõ.ij.c.Abbatibus.& xvij.q.iiij.in vẽditionibus.quasi velit dicere,ꝙ quemadmodũ alia bona immobilia,val mobilia preciosa, nõ possunt alienari ꝑ monasteriũ,sine cõsensu supioris: vt in dictis iuribus ꝓxi.alle.Ita nec istud ius interessendi electioni,seu capitu. Et ex hac cõsyderatiõe põt saluari,vt dixi dictũ Gof. Nã imponere seruitutẽ ecclesiæ est, quodãmodo alienare iura ipsius ecclesiæ:meritò debuissẽt intercedere cõsensus superioris:& sic Papæ,si monasteriũ erat exẽptũ: vel Epi,si nõ erat exẽptũ:vt legit & no.in.c.authoritate.de priuile. li. vj.& in.c.nulla.xciij.di.Tertiã lec.ponit hîc Host.dicẽs clerico & monacho,vt monacho,põt cõcedi etiã vt habeat vocẽ eligẽdi, ita vt vox sua valeat,sicut vox alteri⁹ de capitulo:vt in iuribus in prin.alleg.hîc emi non valuit cõcessio:quia agebat,vt isti Abbates remanerẽt fratres & monachi prioris monasterij.Vñ cũ hoc fieri nõ possit:vt.s.dixi:nõ poterãt ꝑ cõsequẽs habere vocẽ in capitulo
a prioris monasterij[a].Fatet tn ipse Host.quosdã dixisse,ꝙ licet clericis secularibus possit istud ius dandi vocẽ concedi:vt in iuribus præal.non tn monachis,vel clericis alterius ꝓfessiõis.facit cle.j j. eo.ti.& ex his posset colligi quarta lec.¶ Quintã lec.sentit hîc Io. An.dicẽs dictũ Host.posse ꝓcedere,qñ ecclesia vacãte,ius eligendi pro vno actu,seu pro electiõe imminẽti cõcedit extraneis: quo casu loquunt cõtraria.Sed istud ius in posterũ cõcedi nõ põt:quasi velit dicere,ꝙ licet possit trãsferri ptãs eligẽdi in prima electione dũ ecclesia vacat:nõ tn põt cõcedi istud ius ecclesia nõ vacãte:præsertim qñ fieret cõcessio indeterminata,vt semper qncunq; cõtingeret ecclesiã vacare haberẽt isti ius eligẽdi.Et ad hoc adducit dictũ Cõpost.dicẽtis,ꝙ ecclesia nõ vacãte,non põt alicui noĩe proprio cõcedi ius eligẽdi:quia aperit via ꝓmissioni vacaturi bñficij cõtrà.c.ex tenore j.de cõcess.prębẽ.&.c.cõstitutus.e.ti.sed noĩe collegij sentit,ꝙ valeret cõcessio.arg.in.c.cõsultationibus j.de dona. Hæc lec.Io.And.puto,ꝙ debet intelligi secundũ Cõpost.& Goff. vt possit cõcedi:tn cũ licentia superioris,ne cõtingat iura ecclesiæ alienari.¶ Et ex prædictis possumus colligere multas rõnes decidendi ad istũ text.vt dicamus primò,quòd cõcessio hîc facta non valuit:qa nõ interuenit cõsensus superioris.Secũdò,qa fuit facta personis,& nõ ecclesiæ respectu vacaturi beneficij.Vel tertiò,qa agebat,vt isti remanerent cõfratres & monachi prioris monasterij:quod esse nõ põt.Secus aũt si monasterio vacante pro illa vice daret Abbatibus alterius monasterij ptãs eligendi.Nã tũc valeret cõcessio:qa nõ cõtingit hoc casu alienatio,nec aperit via ad vacaturũ beneficiũ:nec dat ius monachatus:sed solũ cõcedit pro vtilitate ecclesiæ:vt habeant plura iudicia in electionis actu:vt in.d.c. scriptũ.Et aduerte:qa prędicta clarè ꝓcedunt,quo ad excludẽdos istos Abbates actores in iure proprietatis:respectu cuius dũtaxat cõcludãt hæ rationes doc.Sed respectu possessionis nõ videt hîc, ꝙ doc.aliquid boni senserint.Nã potest acquiri possessio alicuius rei,vel iuris:cuius proprietas de iure haberi nõ potest:vt probat in.l.j.§.si vir.ff.de acqui.pos.& in.l.j.§.deijcitur.ff.de vi & vi arma. vbi patet,ꝙ licet marit⁹ nõ possit rẽ donare vxori:ita,ꝙ dñium ex tali donatiõe nullo modo transit:tn si res donata traditur,transit possessio in mulierẽ:quia possessio habet plurimũ facti:vt in.c.cũ nostris.de cõcess.præbẽ.adeò,ꝙ si mulier spoliat ab alio re sibi donata à marito:põt agere interdicto,vñ vi ad possessionẽ recuperãdã:vt probat no.in.d. §.deijcit.Facit opti.quod no.glo.xiiij.q.j.in summa.seu in.c.j.in glo.mag.ergo præsupposito,ꝙ concessio istis Abbatibus facta nõ valuisset quo ad trãsferendũ ius eligẽdi respectu proprietatis:fuit tn trãslata possessio,ex quo post concessionẽ fuerũt isti admissi ad actus capitulares:vt dicit in gl.j. ergo ratione possessionis,quã habebãt,debuerũt vocari ad electionẽ: & si fuerint contẽpti debebãt posse agere,vt electio ratiõe contem-
b ptus retractaret[b].Ad hoc.c.cũ ecclesia Sutrina.præalleg.vbi solũ propter possessionẽ iuris eligẽdi fuit retractata electio facta contẽptis illis,qui erãt in possessiõe.Et quãquã gl.j.hîc nitat rñdere ad illũ tex.ꝙ ibi allegabat cõsuetudo noĩe ecclesiarũ:hîc allegabatur cõcessio facta noĩe proprio: tn ex hoc non colligit aperta ratio diuersitatis.Nã saltem noĩe proprio poterãt habere possessionẽ :cũ possessio sit quid facti:vt.s.dixi in muliere.Ideò ad istum text. resonde aliter.Et primò potest dici, quòd hîc non agebatur possessorio:sed agebatur confessoria ratiõe:scilicet respectu proprietatis : quia fortè dicebant isti Abbates se habere ius interessendi capitulo:& ita petebant pronũtiari.Et pro fundamẽto intentionis eorũ adduxerunt cãm ineptã:meritò succubuerunt.& hunc fortè intellectũ sentit gl.in fi. Et adduco pro hoc istũ tex.dum dicit:in eo,ꝙ isti fuerũt iussi exprimere,quo iure deberent isti electioni interesse .& sic pondera verbũ debere,quod sapit ius proprietatis.Põt ergo intelligi ꝙ isti fundabãt se super possessione petẽtes electionẽ cassari:vtpote factameis exclusis,qui erãt in possessione.Et tũc ad contrariũ respõdeo dupliciter.Primò,ꝙ cùm isti essent in hac possessiõe mala fide:quia iure resistente per rationes.s.alleg.nõ tenebat capitulũ ipsos vocare ad electionẽ:quia possessor malæfidei nullũ commodũ põt habere,nec suffragiũ suũ debet cõputari in numero aliorũ:vt no.dixit Inno j. eo.c.Cumana.quod tene mẽti.¶ Secũdò,quia põt intelligi,ꝙ cũ ista possessio esset cõtra ius ꝓprietatis:nõ debebat habere effectũ restitutoriũ:saltẽ contra habẽtes iusproprietatis:nisi coloraretur per aliquã causam probabilem:vt no.probat in.c.ad decimas.ꝓalleg.hîc autem non solũ colorabat possessio:imò fuit expressa causa cõtra ius:vñ quẽadmodũ non debent obtinere,vt fiat eis restitutio possessiõis:vt in d.c.ad decimas.ita nõ debẽt obtinere, vt retra
a ctet electio per alios facta:vt no.probatur hîc iũcta gl.in prin.quod est valde no.Et ad.§ deijcitur.superius alleg.dic,ꝙ ibi mulier agebat interdicto cõtra tertiũ, pro quo nõ faciebat ius cõe.hîc aũt agebatur cõtra capitulũ istius monasterij Fiscañ.pro quo facit iuscõe:cũ ad ipm capitulũ duntaxat spectet electio Abbatis de iure cõi:vt in.c.j.§.e.& in.c.cũ dilectus.de consue.& pro hac diuersitate vide bonã gl.in. d.c. ad decimas.& in.c.j.de rescrip.lib.vj.& qd plenè dixi in.c.in literis.de resti.spol.Non obst .c. cũ ecclesia Sutrina.de caus. pos.& proprie.Nã vt ibi dixi,possessio ibi erat colorata ex diuturnitate tpis.Nam longo tpe fuerãt in possessione,& præsumebant possessores bonæ fidei:vt no.dicit Inn.in.c.ij.de in integ.resti.& vide ad intellectũ illius.c.cũ ecclesia.quod ibi pleni⁹ dixi.& p hoc habes hũc tex.plenè declaratũ tam
4 respectu iuris ꝓprietatis,quã possessiõis. † In glos.j.ibi: *quia isti tempore petitionis fuerant.&c.* Hæc respõsio non euacuat formaliter contrariũ:quia licet non essent in possessione ,potuerunt esse tpe electionis:nam respectu illius statuti isti tũc agebãt.Inn.verò respondet formalius dicens,ꝙ illa regula,ꝙ qs non cogitur dicere titulũ suæ possessionis:fallit propter præ
c✻sumptionẽ contrariã.[A] C.deproba.l.siue.& in c.vnico.vt eccle.benefi.Itẽ dic,ꝙ ista possessio erat contra ius:vt.s.dixi.merito tenebant exprimere cãm:vt in.d.c.ad decimas.&.c.dist .in c.cõtra morẽ,& in.c.j.de præscri.li.vj. Ab.

✤ *SVMMARIVM.* ✤

1 *Maior pars in electiõibus cõsyderatur respectu capituli:nõ aũt respectu aliarũ partiũ.& n.2. & 4.*

3 *Casus,in quibus verba necessariò requiruntur. Verba vbi de necessitate requiruntur, non sufficit simplex factum.*

5 *Patroni possunt præsentare aliquẽ:& valet præsentatio,licet non fuerit maior pars patronorum.*

6 *Collegium siue vniuersitas consistit in duabus partibus vocandorum:& quòd fit à maiori parte il-*

ZACHARIAS.

a ¶ Prioris monasterij.adde tu pro hoc Ludo. Rom. sing.suo,lxxij incipien.an scholaris priuatus. vbi tenẽdo istam opi. in fin.alleg.gl.casum esse in isto.c. secundum. Io.an. à quo licet iste hic, & Fel. in ca. cùm M.Ferra.co.ix.in fin.deuiare videãtur, sequere tamẽ Roma.opi.quam Iason & Moder. in.l.cũctos populos.col.xviij.C.de sum.trinita. & fide catho.vbi alle. meliorẽ tex.cꝫ faciat Rom.vt dicit ibi in.l.qcommeatus.§.tyroni.ff.de re milita.

✤ SEB. SAPIA.

b ¶ Retractaretur. Ad hoc facit qd not. Bal .in.l.ij.in fi.ff.de iurisd. oĩm iudi.vbi dicit:ꝙ si ex forma statuti, res immobilis nõ possit alienari in forẽsem:si fundus forẽsis tradat,cꝫ quis cõtractus sit inutilis vigore statuti,tamẽ transfert possessio.

A Item fallit in spiritualibus: qa possessor beneficij tenetur Epo titulũ exprimere c.ordinarij. de offic. ordi. libr.6.& c. cũ causam. de proba.

larum duarum partium valet &c.

CAP. XLVIII.

1 ECcleſia veſtra. † Electio debet fieri verbo, & de illo, in quem conſenſerit maior pars capituli: & nõ reſpectu aliarũ partium. & eſt caſus not. & quotidiè allegat. Primò ponitur propoſitio negotij. Secundò ipſius examinatio. ibi: *verum.* Tertiò ſententia. ibi: *vnde.* ¶ Caſus liter. Eccleſia Rothomagen. vacante, canonici ad eccleſiã cõgregati præmiſſo ſcrutinio ſecundũ formã concilij: quidam conſenſerunt in Thomã: quidam in Cancellariũ: & quidã alij ſingulares in ſingulares perſonas eiuſdẽ eccleſiæ cõſenſerũt. Electiones iſtæ delatæ ſunt ad dñm Papam. auditis ſuper his & alijs, quæ in præſentia Papæ & fratrũ ſuorum ſunt propoſita: inuenit, ꝙ illi qui conſenſerant in Thomã, maiorem partem faciebant reſpectu aliorũ, qui in alios conſenſerant: ſed ad maiorẽ partẽ totius capituli, nõ perueniebant. Prętereà conſiderauit Papa, ꝙ poſt publicationẽ & collationẽ nulla ſubſecuta fuit electio, ſed deportatio ad ſedẽ facta poſt appellationẽ legitimam. Sed talis deportatio pro electione haberi nõ debet: vnde quicquid factum fuit de Thoma caſſauit: ideſt, caſſum & irritum nuntiauit, petitione Cãcellarij nõ admiſſa. B. ¶ No. j. arg. optimũ, & quaſi expreſſum † ꝙ ad validitatẽ electionis nõ ſufficit quẽ habere ſaniorem partẽ capituli: niſi habeat etiã & maiorẽ reſpectu numeri. Nã vt hic vides examinatio fuit facta hîc de ſaniori: & hoc quia nõ expediebat. Nã ſi ſuffeciſſet ſanioritas Papa hoc examinaſſet & electionẽ ſanioris partis ap ꝓbaſſet. Neceſt veriſimile, ꝙ aliqua pars nõ eſſet ſanior: aut reſpectu zeli ipſorũ eligentiũ, aut reſpectu meriti electorum. & per hanc conſyderationem, puto hîc eſſe tex. cõtra opi. Inno. in. c. ſcriptum. s. eo. & in. c. quia propter. in quibus voluit ſufficere ſaniorẽ partẽ. & vide quod dixi in. c. quia ꝓpter. ¶ † Secũdò not. ꝙ in electione requiritur pro forma ſubſtãtiali verbalis electio: vnde nõ ſufficit factũ eligentiũ electionem tacitè importãs. Simile in baptiſmo, in quo requirũtur verba ad ſubſtantiã ipſius: vt in. c. j. de baptiſ. & in petitione Apoſtolorũ: vt in. c. ab eo. de appel. lib. vj. factũ ergo nõ ęquipollet verbis, vbi verba ſunt de ſubſtãtia: vt hîc. & in dictis iuribus: aliâs nõ minus valet factũ, quã verba: vt in. c. dilecti j. de app. xj. qõ. iij. in. c. exiſtimant. Quare puto, ꝙ in electionibus, in quibus non eſt ſeruanda forma. c. quia propter. s. eo. nõ ſunt neceſſaria verba: dũ modò conſtet de conſenſibus eligẽtium per ipſum factũ: ſicut in matrimonio carnali. iuxta no. in. c. tuæ. & in. cùm apud j. de ſponſa. ¶ Sed

4 quęro †, nunquid diſpoſitio huius cap. habeat locũ in omnibus electionibus, vel in alijs negotijs explicandis per vniuerſitatẽ: vt ad illorum validitatẽ nõ ſufficiat maior pars cõparatione aliarũ partiũ: ſed requiratur maior pars totius vniuerſitatis, ſeu capituli. Inn. videtur hîc ſentire, ꝙ non. Dicit enim opponendo de. l. maiore. ff. de verb. ſignifi. ꝙ hîc ideò nõ valuit geſtũ ab iſta parte: quia. c. quia propter. diſponit, vt electio fiat à maiori ꝑte capituli: quaſi ſentiat, ꝙ vbi non eſt ſeruãda forma illius capituli, ſufficit maior pars etiã reſpectu aliarum partiũ. Sed profectò hoc dictum Inn. non eſt verum, per. c. jj. de his, quæ fiunt à maio. par. capi. vbi in omnibus explicandis per vniuerſitatem, datur pro regula, vt non valeant geſta: niſi fiant à maiori parte capituli, & ſaniori. Sed non poteſt dici maior pars capituli, vbi non eſt maior omnium, qui interſunt capitulo. Nam maior pars reſpectu partium minorum non poteſt dici maior pars capituli: quia capitulum conſtituitur ex omnibus ibi præſentibus. Et facit quod no. in. c. ſcriptum. s. eod. & ſentit glo. in. l. nulli. & in. l. planè. ff. quod cuiuſ ꝙ vni. not. Facit. l. quod maior. ff. ad muni. & apertius hoc ſentit gl. fi. in. c. ſi cui j. eo. lib. vj. vbi glo. ſentit notabilem theoricã in caſibus, in quibus non eſt ſeruanda forma. c. quia propter. & propter diſcordiã non poteſt haberi maior pars totius capituli. vt primò illi de capitulo, ſeu vniuerſitate faciant prouiſionem, ſeu ſtatutũ: vt valeat id, quod fuerit factũ à maiori parte cõparatione minorũ partium. Valet enim prouiſio talis: quia omnes videntur poſteà cõſentire. & ita eſt ſtatutũ in electione Rectoris huius ſtudij Senenſis. quod quidẽ ſtatutũ valet, per prædicta. Ceſſante autẽ ſtatuto, nõ valeret electio rectoris: niſi haberet maiorẽ partẽ totius vniuerſitatis. per iſtũ text. & per prædicta. Et ſic aliâs vidi Paduæ propter hũc defectum, electionẽ rectoris retractari. Nã cùm vniuerſitas ſit quoddã corpus fictum repræſentatum per ſingulos de vniuerſitate: vt in. l. mortuo. ff. de fideiuſſ. non poteſt dici iſtud corpus vniuerſitatis aliquid feciſſe, niſi ſaltẽ maior pars totius corporis cõcludat: quia fictione iuris quod fit à maiori parte iſtius corporis, attribuitur toti corpori: vt in. c. j. de his, quæ fi. à maio. par. ca. & in. d. l. quod maior. & l. aliud. § referť. ff. de reg. iur. Et facit quod no. gl. in. c. j. ne ſede vac. lib. vj. quæ dicit, ꝙ in ſpectãtibus ad Eꝑm & capitulũ, oportet ad validitatem actus, ꝙ Eꝑs habeat ſecũ maiorem partẽ capituli: quia aliâs nõ diceretur capitulũ ſecum concurrere. & facit quod dixi in. c. poſtulatis. de cõceſ. præben. & per Fed. cõſi. j. ¶ † Sed cõtra tex. & prædicta opp. de. c. qñ. de iurepa. vbi valet præſentatio facta à maiori parte patronorũ: licẽt nõ cõcurrat maior pars oĩm. Sol. dicũt doct. cõiter illud procedere in patronis, qui præſentãt, vt ſinguli, & nõ vt collegiũ: ſecus aũt in ſpectãtibus ad aliquos iure collegij: & ſi ad collegiũ ſpectat præſentatio: nõ valeret præſentatio, niſi fieret à maiori parte totius capituli. ¶ † Et no. ſing. hoc dictũ. habes enim ex his, colligere duas concluſiones, ſeu regulas. Primã, ꝙ vbi actus[b] pertineat ad plures, vt ad collegiũ, requiritur ad validitatẽ ipſius diſpoſitio maiores partis totius collegij. Quod intelligo de maiori parte exiſtẽtiũ tunc in collegio. nam vt cõſtituatur vniuerſitas, ſufficit pręſentia duarũ partiũ vocandorũ. & valet quod fit à maiori parte iſtorum: vt not. in. d. l. nulli. & l. planè. dixi plenius in. c. cũ nobis. s. eo. & in. c. cùm oẽs. de cõſti. ¶ Secũda regula, ꝙ in ſpectãtibus ad plures, vt ad ſingulos in caſibus, in quibus valet diſpoſitio maioris partis, ſufficiat maior cõparatione minoris partis: vt in. d. c. qñ. & vide quod ibi dixi. Et fallit prima regula in electione prouincialis de ordine minorũ. Nã valet electio facta à maiori parte partium cõparatione minorũ: vt in cle. exiui. §. demũ. de ver. ſign. & ibi tex. ſing. Et per illũ text. per locũ à ſpeciali probať, quod ſuprà tenui: ꝙ etiã vbi nõ eſt ſeruãda forma. c. qa propter. habet locũ diſpoſitio huius. c. quod no. & ad. l. maiore. ff. de ver. ſignifi. per quã mouebať Inn. dicit Gof. & Vin. ꝙ ibi dicit maior pars reſpectu aduerſarij, qui minori tpe poſſederat: nõ aũt dicit maior pars totius anni. Ita hîc põt quis dici electꝰ à maiori parte, nõ reſpectu totius capituli: ſed reſpectu minorũ partium: ſed hoc nõ ſufficit in gerẽdis per vniuerſitatẽ. ¶ In gl. in ver. poſt appellationẽ. in fi. hæc gl. vt dicunt doct. & bene, deſtruit literã: quæ hãc appellationẽ vocat legitimã. Vnde ad. c. quia propter. per quod gl. mouetur, reſpondeť ꝙ poſt publicationẽ ſcrutinij, nõ poteſt interponi appellatio ad impediendam ſcilicet electionem futuram: quia non ſubeſt tunc cauſa iuſta retractandi electionem conſenſus maioris & ſanioris partis. Nam iſtud eſt de requiſitis. in. c. quia propter. Ad idẽ. c. auditis. s. eo. ti. vel ex aliqua alia iuſta cã potuit hîc interponi appellatio.

SVMMARIVM.

1 *Abbas non poteſt quis eligi, niſi fecerit profeßionem, & expreßam. & numero. 2.*

3 *Monachus nõ profeßus, nõ poteſt eligi ad aliquod officiũ adminiſtrationis.*

4 *Abbas, non poteſt quis eligi, qui ſit alterius profeßionis, vel habitus.*

Cap.

a SEB. SAPIA. ¶ Quã verba. Facit tex. in. l. reſtituta. in princip. & quod ibi doc. no. ff. ad Trebel. facit l. j. & ij. ff. de libe. & poſthumis. vbi Are. & Alex.

b ¶ Qꝰ vbi actus. vide Bar. in. l. oẽs populi. in. iiij. co. 2 verſi. ij. principaliter. ff. de iuſti. & iure. & in. l. nulli. in fin. ff. quod cuiuſ ꝙ vniuerſi. vbi vult, ꝙ duę partes omnino debẽt eſſe preſentes. Cuiꝰ contrarium ſentit Abb. hîc, dum dicit: ſufficit maior pars exiſtentiũ in collegio. quę opi. eſt verior: quia il- 3 li, qui nõ veniunt faciunt ꝙ totũ ius vniuerſitatis remaneat in præſentibus: vt per Abb. in. c. cum nobis. s. eo. & cõſuluit Ange. conſi. cclxviij. non eſt dubium. de quo tamẽ per a Deci. & Felin. in c. cùm omnes. s. de conſti.

CAP. XLIX.

1 CVm in magistrum. ¶ †Nō professus in Abbatē eligi nō potest. Primò recitat factum. Secundò prouidet, ibi: *mandamus.* ¶ Casus litera. In quibusdā ecclesijs regularibus eligebā tur quidā in Abbates, qui nondū erant professi ordinem regularem: hoc intelligens Papa scribit Diœcesano Ēpo dicens, ꝙ in magistrū assumi non debet, qui nondū fuit discipulus: neꝙ debet præfici, quia nō nouit subesse. vnde mandat, vt quoscunꝙ tales inuenerit, qui professi nō fuerint, abhuiusmodi remoueat abbatijs. B. ¶ No. j. principiū ad quod solet allegari quotidiè iste tex. & facit cōtra magistros momentaneos. hinc alibi dicit tex. Hiero. Longo tpe disce, quæ postmodū doceas. xvj. q. j. c. sic viue. & in. c. si clericatus. & alibi: Miserum est eū fieri magistrum, qui formā discipuli non assumpsit. lxj. q. j. c. miserum. Secūdò no. ibi: *nec sit præficiendus.* arg. opti. & quasi expressum, ꝙ nō solū per viam electionis: sed etiam per viā prouisionis nō debent, nisi professi in Abbates assumi. Si ergo cōuentu negligēte eligere, potestas deuolueretur ad superiorē immediatū. iuxta tex. in. c. ne pro defectu. s. e. nō poterit iste superior salua authoritate Romani pontificis præficere nō professum. Ad idē facit cle. qa regulares. de sup. negli. præla. vbi no. colligit, ꝙ is, ad quē fit deuolutio ex negligētia, tenet eligere seu promouere hoīes illius qualitatis, cuius erant adstricti primi electores. ¶ No. vlterius, ꝙ Diœcesano loci subsunt monasteria: vt in. c. monasteria. &. c. Abbates. xviij. qō. ij. sunt tñ exempta à lege diœcesana: vt in. c. dilectus. de offi. ordi. vbi plenè de hoc no. vnde verbū diœcesana, capitur hîc largo modo. cōprehendit enim iurisdictionē Episcopalē
2 generaliter: vt no. in. c. auditis. de præscr. ¶ †Quæro, nū quid sufficiat tacita professio ad hoc, ꝙ quis possit promoueri in Abbatē? dic, ꝙ olim sufficiebat. arg. hîc. Nam iste tex. solū requirebat, ꝙ per professionē quis efficeret primò monachus, vel regularis canonicus. & ad hoc sufficiebat indubitanter tacita professio: vt in. c. j. j. de regu.
a lib. vj. & in cle. ij. eo. titu. Hodie verò requirit expressa [a] professio: aliās nō valet electio: vt in. c. nullus j. eo. ti. lib. vj. An aūt possit præfici tacitè professus per viam prouisionis: dic, vt ibi no. per Ioā. an. ¶ †Secūdò quæritur,
3 quid in prioratibus & alijs administrationibus regularibus? Sol. dicebat Egid. ꝙ illis poterat præfici non professus: sed hodiè falsum est istud. Vnde etiā in illis cōsequendis requirit expressa professio. in cle. ne in agro. §. pe. de
4 sta. regu. & tene mēti illū tex. Tertiò quærit, †nunquid canonicus regularis possit eligi in Abbatē? hæc litera videtur innuere, ꝙ sic: sed tu intellige in monasterio canonicorū. Si aūt esset monasteriū monachorum, non valeret electio: qa hodiè prouisum est, vt homo alterius professionis, vel habitus non possit eligi in Abbatem: vt in cle. j. eo. tit. & tene menti illū text. fing. An autem possit postulari, & â quo, vide ibi glo. no.

SVMMARIVM.

1 *Absentes, an sint vocandi in electionibus fiendis.*
2 *Abbas ex speciali iure habet ius eligendi Episcopum vnà cum alijs canonicis.*
3 *Electionis ius, non dicitur præscriptum: nisi probetur, quòd interuenerit pluries electioni factæ de aliquo Prælato, & vocem dederit.*
4 *Consuetudo in dubio, & in quo casu: an intelligatur de præscripta?*
Libelli verba intelliguntur latè in fauorem libellantis.
5 *Protestatio veniens ad detrahendum iuri aduersarij: an noceat aduersario tacenti?*
6 *Tacens nō præsumitur consentire in re onerosa & præiudiciali.*
7 *Petitorium & possessorium si simul concurrunt, debet pronuntiari pro petitorio.*
8 *Protestatio contraria facto, an valeat.*
Protestatio non releuat protestantem in his, quæ protestans tenetur de iure facere.
9 *Citatus protestans coram iudice nolle consentire in eum, tanquā in iudicem: dicens non esse iudicem, nec per ea: quæ dicit, vel faciat, intendit recedere à sua protestatione: an talis protestatio teneat?*
10 *Venditio si fuerit facta & aliquis deceptus vltra dimidiā iusti precij, non valet, etiā ꝙ deceptio consistat in vno denario.*
11 *Iuris appellatione regulariter venit ius commune: licet aliquādo veniat ius speciale: venit etiam consuetudo.*
12 *Possessor malæ fidei, ante, quā declaretur esse malæ fidei, omnes fructus debet recolligere.*
13 *Excōicatus etiā occultus eligens facit, quòd electio sit nulla.*

CAP. L.

CVmana. ¶ Electio facta à nō maiori parte capituli, & omissa collatione, nō valet. Prima pars narrat factum. Secūda ibi: *cum. xviij.* electione vitiat. exprimens causam quare electores punit. ¶ Casus liter. Ecclesia Cumana vacāte, die statuta ad celebrādā electionē canonici & tres Abbates, qui vocem in electiōe habere dicunt, cœperunt de electione tractare: capellani & clerici ciuitatis eiusdē dicebāt se interesse debere electiōi, & ꝙ sine eis electio fieri nō deberet. Tandē ne per hmōi contradictionē differretur electio: capellani & clerici admissi fuerūt sub huiusmodi protestatione, ꝙ vxor eorū, qui non deberent interesse de iure, vel de consuetudine, non valeret, & sic præmisso scrutinio. vij. canonici, & vnus Abbas. xj. capellani, &. ix. clerici in Archipresbyterum a eiusdem ecclesiæ conuenerunt: & publicato scrutinio à parte sua, extitit electus: vtræꝙ electiōes istæ sunt ad sedē apostolicā delatæ. Dns Papa auditis meritis vtriusꝙ electionis, & alijs quæ partes proponere curauerunt, inuenit ꝙ. xviij. sunt canonici: &. xix. capellani. xx. clerici: & tres Abbates: sed neutra electio peruenit ad maiorē partem totius capituli: quia nō fuerat probatū, ꝙ clerici admitti debuerūt: nec fuit probatū, ꝙ capellani admissi fuissent, vel per consuetudinē, vel de iure. quia & si capellani interfuissent duabus electionibus Ēporum, & scrutatores dederūt voluntatē: non tñ vota illorū inquisita fuerūt, vel aliquos elegerūt: sed dato, ꝙ vota illorū inquisita fuissent, vel aliquos elegissent. Et per hoc tñ nō fuit pro- c batū, ꝙ illud eis competeret de iure, vel de consuetudine præscripta: & ideò dns Papa electiones prædictas factas etiā contra formā concilij generalis: quia collatio in cōi fuit omissa, quæ statim post publicationē scrutinij fieri debuisset: cassauit: & electores hac vice eligēdi potestate priuauit. B. ¶ No. j. ibi: *ad celebrandam electionem præfixa.* ꝙ capitulū nō tenet expectare vltimā diem termini à iure præfixi ad eligendū. De quo dic, vt in. c. ne ꝑ defectu, s. eo. sed pōt præfigere certā diem ad electionē celebrandā præueniēdo finē. Non enim debēt electores intantum se angustare. ¶ Et an sufficiat maior pars ad præfixionē
1 huiꝰ termini: dic, vt dixi i. c. cū nobis. s. eo. ¶ †No. ij. ibi: *qui præsentes.* iuncta glo. ꝙ licet de iure vocādi sunt absentes, ad electionem, si cōmodè vocari possunt: vt in. c. qa
b ꝑpter. s. e. valet tñ [b] cōsuetudo, vt absentes [c] non vocent. c sed resideat ius eligēdi ītegrū penes pręsentes. & sic valet cōsuetudo, vt oīno absentes non vocent. de quo vide qd dixi in. c. coram. s. eo. Posset tñ dici, ꝙ iste tex. nō probat hāc opi. gl. qm erāt nūc præsentes: sed fortè absentes tpe præfixionis termini reuocati. Nā istud præsentes, nō refert ad verbū cōgregati: dictū tñ in se est verū: vt dixi in
2 d. c. corā. tene mēti istā gl. † Not. iij. ꝙ Abbates possunt de iure speciali acquirere ius eligendi Ēpm loci, vnà cum canonicis ecclesiæ cathedralis. & facit. c. scriptū. s. eo. & c. fi. j. de insti. Not. iiij. quòd licet ad electionem pōtificis celebrandā cōueniāt hoīes diuersarū ecclesiarū, & diuersorū collegiorū, tñ quo ad electionis actum, vident oēs consentire, vt vnū collegium: vnde sufficit, quòd electio

a ¶ Expressa. Ad. de qd voluit Feder. consil. cclvij.

SBB. SAPIA.

b ¶ Valet tamen. Vide Car. in. c. fi. q. xix. s. decōsue. vbi ad hoc alleg. tex. in. ç. cū inter vniuersales. hoc titu. & ibi etiam. d. And. Sicu. co. pe. vide Abb. in cōsi. xxxviij. in. q. col. fi. in. ij. volu.

c ¶ Absentes. Ad. de Oldra. consil. cclix.

a ¶ Capellani. Adde Rom. singu. suis. fol. xxiij. & consil. cccl vij.
ZACHARIAS. ¶ Dic, q̃ est sing. in nu. dclix. quod incip. an simplex capellanus. vbi alleg. Inno. in. c. ij. de instit. inducentē tex. sing. in. c. fi. de sta. mona. qui loquit de secularibus habētibus capellas in ecclesia regulari, ad seculares clericos habētes capellas in ecclesia cathedrali: nisi tamen ex consuetudine admitterent tales ad eligendum cū dictis canonicis: vt not. in. c. cū ecclesia. j. de caus. a pos. & proprie. & s. no. in apostil. ad c. j. isto ti. & glo. in. c. cùm in eccle sijs. de prębendis. lib. vj.

b ¶ Fieri illatio. ad de latè Ro. consi. cccl xxj.

SBB. SAPIA.

c ¶ Quòd appellatione. vide Bal. in c. j. de feu. cogn. in vsib. feu. vbi dicit q̃ cōsuetudo, ante, cq̃ sit præscripta, nō dicitur cō suetudo, sed volū tas inducēdi consuetudinem: vide etiā Ang. in. l. diu turna. ff. de legib. vbi reputant hūc tex. sin. ad hoc. vide etiā Bal. in. l. binos. C. de aduo. diuer. iud. & nunqd etiam de iure ciuili consuetudo debeat esse præscripta: tradit. d. Iaso. post Bart. in. l. de quibus. col. x. sed latius per præceptorē meū. d. Rochum curtium, in repet. c. fi. co. xxxiij. vers. secundū requisitum. s. de consuetudi.

d ¶ Præscripta. ad de Fed. cōsi. xcij.

e ¶ Nullitatē. Vide quę posui in. c. cū post. in. ij. no. s. e. Aæneas falco.

SEB. SAPIA.

f ¶ Contraria opi. Hanc opi. tenuerunt plures relati per. d. Alex. in. l. nō solū. §. morte. co. xxij. ff. de ope. noui nun. & Ro. in cōs. cccxj. in casu proposito. vide Deciū distinguētem in. c. cùm. M. Ferrarieñ. col. vij. circa fi. s. de cōsti. vide doct. in. l. pacta nouissima. C. de pact.

g ¶ Vide tu gl. Adde videndū, quod per eandem gl. in proposito voluit Rom. cōsi. cccxj.

fiat à maiori parte oīm. ad idē tex. in. c. scriptū. s. e. & dic, vt ibi dixi. ¶ Quintò no. q̃ capellani[a] ecclesiæ cathedralis, nō habēt vocē in electione Epi. Nō enim sunt de capitulo: nec per se faciūt capitulū: sed sunt in ecclesia tāquā singulares. Ad hoc. c. penu. de cleri. nō resi. vbi glo. dicit, q̃ etiā ad alios tractatus nō debēt cōuocari cū canonicis. ad idē tex. c. cū dilecta j. de excess. Præla. vbi singu. probat q̃ etiā per se nō faciunt collegiū. ¶ Sextò not. cautelā & practicā optimā, cum dubitat: an aliqui debeāt interesse electioni, & tps instat: ita q̃ cōmodè nō pōt recipi probatio, an de iure hoc eis cōpetat: debēt enim admitti cū protestatiōe: vt eorū voces valeāt, si & inquantū apparеat postmodū eos debuisse interesse. cōcor j. eo. c. in genesi. nō ergo nocet electioni, aliās legitimæ: q̃ nō habentes vocē fuerint admissi vnà cū alijs. † No. vij. ibi: *& scrutatores dederint*. q̃ ad ꝓbandā, quasi possessionē iuris eligendi, non sufficit probare possessionē circa aliqua primordia & prę ambula ad electionē celebrandā: sed oportet, q̃ probet, q̃ vnà cū alijs elegerint prælatū: qa cū ista cōpetant de iure spāli, nō debet extēdi possessio de actu ad actū. Ad hoc tex. in. l. j. §. si quis. ff. de itine. actuq̃ prīua. & quod ibi not. Bar. vñ ad probādā hîc quasi possessionē eligendi, nō sufficit ꝓbare, q̃ isti capellani interfuerint duabus electiōibus: & vnà cū alijs elegerint scrutatores voluntatū: nisi cū alijs elegerint Prælatū: cū aliud sit interesse electiōi & scrutatores eligere, & aliud eligere Prælatū: vñ ex diuersis nō debet fieri illatio: [b] vt in. c. ij. de trāsla. Epi. & in. l. nec q̃ natales. C. de proba. Et pōdera, q̃ nō sufficit ꝓbare, q̃ quis interfuerit electioni. Nā potuit interesse, & tñ nō dare vocē. Nam qñq̃ ex gratia cōceditur sola & nuda interessentia: quia est modici prę iudicij. Vnde per hoc nō debet inferri, q̃ fuerit data potestas eligēdi, seu dādi vocē. pro hoc facit quod no. Inn. in. c. cū ecclesia Sutrina j. de cau. pos. & proprie. & in. d. c. dilectus. de cap. mona. facit. c. cū contingat. de deci. Et in hoc tene mēti istū tex. cū prædictis. ¶ No. viij. ibi: *vel ipsi aliquos elegißent*. argu. opti. q̃ sub potestate scrutandi vota aliorū, non venit potestas eligendi. vnde electi, vt scrutent vota sunt functi officio eorū, post votorū exquisitionē: electio ergo cōis debet sequi posteà ex dispositiōe capituli. de quo vide quod dixi in. c. quia propter. s. eo. ¶ † Not. ix. ibi: *vel ex consuetudine iam præscripta*. q̃ appellatiōe[c] cōsuetudinis intelligit in dubio de p̄scripta.[d] vnde nō sufficit probare cōsuetudinē alicuius tpis quod nō sufficit ad cōsuetudinē legitimè præscribēdā. & dicit Io. An. hoc alibi nō ita bene probari. & quotidie solet ad hoc allegari iste tex. Probat aūt hoc, ex eo, q̃ in protestatione nō fuit facta aliqua mētio de præscriptione: sed solùm fuit dictū, q̃ vox illorū, qui nō deberēt interesse de iure, vel de cōsuetudine nō valeret. Et Papa in decisione causæ dicit, q̃ licet isti capellani ꝓbauerint, q̃ interfuissent in duabus electiōibus: hoc tñ nō sufficit: qa per hoc nō apparet de cōsuetudine præscripta. & sic illud verbū simpliciter prolatū de cōsuetudine: intelligit de præscripta. Et hoc verū putat. d. Ant. nisi hoc verbū esset prolatū in materia larga: puta in libello: quia tūc intelligit de cōsuetudine, etiā nō præscripta. Adducit bonū tex. in. c. querelā. s. eo. & dicit illud procedere, qñ cōsuetudo etiā nō præscripta fundat intētionē libellātis: qa in dubio debemus verba libellātis in eius fauorē latè intelligere. Vñ si dico in libello q̃ cōsueui eligere: sufficit ꝓbare, q̃ aliquādo elegi: licet nō probē per tñ tps, q̃ sufficiat ad consuetudinē præscribēdā. pro hoc tex. in. l. si qs intentione ambigua. ff. de iud. & c. cōstitutus. iuncta gl. de relig. do.

Hinc est, q̃ in maleficijs dicimus, q̃ ꝑ duos actus[1] inducit cōsuetudo. pro hoc. l. iij. C. de epis. audiē. Secus aūt foret, vbi ad fundādā intentionē libellātis, requireret[e] consuetudo p̄scripta: qatūc de illa intelligeret. vide tñ ad materiā bonū tex. cū ibi not. in. c. cū ecclesia Sutrina. p̄alle. & tene mēti præmissum dictū. ¶ No. x. q̃ collatio zeli, numeri, & meriti, est de forma substātiali electiōis. Vnde ea omissa, nō valet electio: vt hîc. & dixi ī. c. qa ꝓpter. s. eo. vide tñ, quod hr̄ in. c. si qñ j. e. tit. li. vj. ¶ No. & tene mēti, q̃ eligētes nō seruata forma. c. quia ꝓpter. s. e. sunt priuādi ptāte eligēdi: licet nulla electio sit facta à maiori parte totius capli: vt optimè hîc ꝓbatur: vñ licet electio nō habeat effectū: nihilominus est pœna imponēda. Et pro hoc facit, qa defectus formæ inducit nullitatē[e] electiōis ipso facto: vt dixi in. d. c. qa ꝓpter. & nihilominus eligētes debēt puniri ex trāsgressiōe formæ: vt ibi. Vltimò no. ibi: *priuantes*. q̃ eligētes cōtra formā nō sunt ipso facto priuati ptāte eligēdi: sed priuādi p̄ sn̄iam. ad idē. c. quāquā. e. ti. li. vj. & dixi in. d. c. qa ꝓpter. ¶ Pro clariori intellectu tex. & gl. opp. cōtra tex. sic: vr̄ em̄, q̃ isti capellani debebāt oīno in nūero eligētiū cōputari. Ex quo em̄ q̃ qs in possessiōe eligēdi, debet ad electionē purè admitti: vt in. c. q̄relā. s. e. & in. c. cōsultatiōibus. de offi. dele. & in. c. cū ecclesia. de cau. pos. & ꝓprie. Ex qbus iurib[9] apertè colligit valere collationē, vel electionē eorū, qui sunt in quasi possessiōe: licet nō habeāt ꝓprietatē illius iuris eligēdi, vel cōferēdi. Et rō prędictorū est: qa electio siue collatio est quasi quidā fructus iuris eligēdi seu cōferendi. Fruct[9] aūt pertinēt ad possessorē: vt insti. de re. diui. §. si qs à nō dño. & no. ī. c. grauis. de resti. spo. & ꝑ Inn. in c. cū ecclesia Sutrina. p̄alle. & in. d. c. cōsultatiōibus. Tex. aūt innuit hîc cōtrariū: dicēs, q̃ p̄suppositō, q̃ isti capellani elegissent: ꝑ hoc tñ nō cōstitit, q̃ deberēt cōputari in numero eligētiū. Sol. gl. iij. q̄ est sup vers. *protestatione*. sentit istud cōtrariū ꝓpe mediū sui: & soluēdo dicit q̃ istorū vox valuisset rōne possessiōis, nisi p̄cessisset protestatio. cui qdē ꝓtestationi cōsenserūt clerici & capellani: alʒ nō feciſſet eis prę iudiciū in cōmodo possessiōis.

§ † No. j. sing. ex ista sol. gl. q̃ vbicūq̃ protestatio venit ad detrahendū iuri aduersarij, nō nocet aduersario: nisi expressè ꝓtestatiōi cōsentiat. Cōtrariū tñ huius gl. tenuit gl. in. c. j. xxvij. dis. dicēs protestationē obesse aduersario tacēti. Et ꝑ illā gl. cōsuluit hîc Abbas, vt cū fit ꝓtestatio ad detrahendū iuri alicui[9], ille de cuius præiudicio agit, debet ꝓtestari cōtrariū: si nō vult sibi præiudiciū generari. Inno. tñ Host. & Cōpost. sequunt dictū huius gl. vt nō sufficiat taciturnitas: sed requirat expressus cōsensus. & sentit Io. an. in. c. in genesi j. eo. tit. & placet. d. Ant. hîc. Sed pro cōtraria opi.[f] vide tu gl.[g] no. quę nō solet allegari. l. si fideiussor. ff. q̄ satisda. cog. q̄ dicit, q̃ si ego recipio fideiussorē hac protestatiōe præmissa: q̃ ipse nō alleget in futurū priuilegiū, q̃ fideiussor intercedēdo vr̄ tacitè acquiescere protestatiōi. Et pro hac opi. facit: qa ex quo aduersarius recipit factū, vr̄ recipere cū limitatiōe protestationis. arg. in. c. cū olim j. de cēsi. d. Car. distinxit hîc: q̃ aut protestās stat in meris finibus ꝓtestationis: & tūc protestio nō prę iudicat aduersario: nisi cōsentiat. & hoc casu procedat opi. cōtraria. Aut nō stat in meris finibus protestatiōis: sed vltra ꝓcedit dādo, vel promittēdo aliquid: & tūc aduersarius recipiēdo factū, & nō resistēdo protestatiōi, vr̄ tacitè acquiescere protestationi: qa non pōt recipere partē facti prose & partē reijcere: vt in. d. c. cū olim. & in hoc casu intelligit istū tex. Isti enim canonici nō fuerunt simpl'r protestati: sed admiserunt illos capellanos cū protestatione: ideò ex quo capellani acceperunt, vt interessent, vident acceptasse cū sua qualitate iuxta tenorē protestatiōis quantūcunq̃ expressè nō consenserint protestationi. & vr̄ hoc dictū satis coloratum.

¶ Ego tñ aliter dicerē: videlicet, q̃ aut protestantes cōcedunt id,

cedũt id,quod aliâs de iure cõpetit aduersario:restringendo tñ illud p protestationẽ:& tũc requirerẽ consensum expressum aduersarij. Quia in dubio,ex quo aliâs ille actus cõpetebat de iure,videt ꝙ in dubio voluerit potius vti iure suo,quã permissione aduersarij:cũ actus sibi cõpetat liberè iure suo proprio,& ex permissione aduersarij restringit ius suũ. Vnde in dubio nõ debet qs præsumi velle contẽnere ius propriũ:vt in.l.cũ de indebi.ff.de proba.& in c.super hoc.de renũ.facit quod not.gl.in.l.cũ quid.ff.si cer.pet.Ita dicendũ in proposito:cum existẽs in possessione iuris eligendi habeat iure proprio facultatẽ dandi vocẽ:sedadmittitur cũ protestatione restringendi,& ipse tacet:nõ est verisimile,ꝙ acquiescat protestationi præiudicãti iuri suo:sed potius,ꝙ intret capitulũ volendo cõtinuare possessionẽ suã .vbi aũt,quod permittit per protestationẽ,vel cõceditur seu donatur,nõ cõpetebat aliâs aduersario de iure:tũc fateor,ꝙ acceptãdo factũ,vr in dubio acceptare cum qualitate protestationis:quia vnicũ est factũ,licet qualificatũ. Ad hoc.c.Pisanis.de resti.spo.&.d.c.cũ olim.& ideò si prorsus ius nõ habens admitteret ad electionẽ cum protestatione,de qua in tex. valeret protestatio,quãtuncunq; expresè nõ consentiat illi protestationi:quia vr acceptasse factũ cum sua qualitate.Sicut dicimus in cõfessione qualificata,quòd non põt pro parte acceptari:& pro parte reijci:vt plenè dixi in.c.bonę.el.ij.de postu.prela.nec tñ credas per prædicta,ꝙ cõsensus aduersarij tacitus,vel expressus semper requirat in protestatione.Nã in his,quæ depẽdent à mera voluntate protestãtis,sufficit protestatio ipsius duntaxat: vt in.l.Nesennius.ff.de neg.gest.Exemplũ,si expẽsas facit quis cõsanguineo. Potest enim protestarietiã in absentia cõsanguinei,ꝙ facit animo repetẽdi:vt in.d.l.Nesennius:ita in præmisso dicto contingit.Nã si canonici admittunt prorsus extraneũ:cũ facere istã gratiam dependeat à mera volũtate eorũ,standũ est ipsorũ protestationi animorũ declaratiuæ:nec requiritur cõsensus alterius.Consensus aũt aduersarij requiritur,qñ protestatio tẽdit ad detrahendũ iuri suo, seu qñ factũ dependet à volũtate vtriusq; partis:quia nõ põt vnus alteri afferre iniquã conditionẽ,nisi consentiat:quia id quod nostrũ est,sine facto nostro à nobis tolli non põt:vt in.l.id quod nostrũ.ff.de reg.iur.facit.c.ab eo.j.eo.li.vj.&.c.ad apostolicã.de reg. Ita dicendũ in terminis istius cap.Cũ enim ratione possessiõis isti capellani deberent interesse,nõ faceret eis præiudiciũ protestatio
6 canonicorũ,nisi ipsi capellani cõsentirẽt. † Cõsensus aũt nõ debet
a præsumi ex taciturnitate,[a] ex quo tractatur de re onerosa & præ
b iudiciali:[b] vt no.Inn.j.eo.in gene.& dixi plenè in.c.nonne. de præsum.Et videtur de prædictis bonus tex.secundum communem intellectum in.c.in genesi.j.eod.vbi aliquid dicetur.& vide ad materiam protestationis,quod not.Ioan.And.post Ioã.mona. in regu. in generali.in merc.libr.vj.& per Barto.in.l.non solùm .§. morte. ff.de no.ope.nun.& quod dixi in.c.cum. M.de consti.& prædicta no. ¶ Sed contra hoc & cõtra tex.opp.aliter. Videtur enim,ꝙ etiã si capellani expresè consenserint protestationi:non tñ per hoc debuit eis generari aliquod præiudiciũ:quia in protestatione fuit dictũ,ꝙ vox eorũ,qui non deberent interesse de iure,vel de cõsuetudine nõ valeret:sed ex quo erant in possessione,debebãt interesse: qaius disponit,ꝙ rõne possessionis cõpetat facultas dandi vocẽ:vt s.plenè dixi:ergo protestatio nõ resistebat. Sol.contrariũ est satis difficile:nec; tactum per doc.antiquos.sed.d.Ant.variè soluit: & inter cætera vr inniti duabus sol.quarũ prima est hæc:ꝙ isti capellani nõ probauerunt se esse in possessione eligendi:sed ꝙ solũ coelegerunt scrutatores. Hęc sol.nõ est bona:quia subijcit,ꝙ etiam si aliquos coelegissent,per hoc tñ non constitit,ꝙ eis de iure hoc cõpeteret,vel ex consuetudine.Secunda sol.sua & melior est,ꝙ illud verbũ de iure,positũ in protestatione,declarat per id,quod subijcitur de cõsuetudine. Nã fuerũt admissi,si de iure vel cõsuetudine hoc eis cõpetat. Vnde sicut verbũ consuetudo, refertur ad ius proprietatis,ita illud verbum,de iure,debet referri ad iusproprietatis:& nõ ad possessionem tantùm. Et hæc so.satis potest tolerari:tñ puto,ꝙ ideò fuit facta hîc ista stricta interpretatio:quia pro canonicis protestãtibus faciebat ius cõe:cum ad eos solos spectet potestas eligẽdi:vt in.c.j.s.eo.& in.c.cũ dilectus.de consue. Ad capellanos autẽ & clericos,non poterat spectare,nisi de iure speciali.vnde isti canonici tanquã huius iuris proprietarij,volebãt con-
7 flictare,& certare cũ istis capellanis & clericis de iure eorũ. † Nã

quemadmodũ si in iudicio pro vno constat de proprietate,& pro alio de possessione,pronũtiari debet in effectu in fauorem proprietarij: quia ius proprietatis tanquã fortius absorbet cãm possessionis:vt in.c.cùm dilectus.de cau. pos.& proprie.& in.c.cũ ecclesia.eo.ti.Ita nũc extra iudiciũ intendebant isti canonici vigore protestationis:ꝙ causa proprietatis absorberet cãm possessionis:vt illi,scilicet prævaleãt, qui de iure,vel de consuetudine deberẽt interesse. Et sic ex quo pro canonicis constabat de iure proprietatis,& pro capellanis de iure possessionis,dũtaxat debuerunt prævalere canonici. & vide ad hãc sol.quod tacitè sentit Io.an.sup
8 regula.in generali.in ix. [A] co. ¶ † Tertiò cõtra prædicta & text.opp.videt enim,ꝙ saltem ex alio capite isti capellani & clerici debebãt obtinere:quia admittẽdo eos in cap.ad eligendum vnà cũ eis,videtur per contrariũ factũ recessisse à protestatione:vt in.c.cũ.M.de cõsti. Solu. gl.tangit hoc contrariũ:sed nõ sol.Simpliciter enim dicit,ꝙ hîc valuit protestatio:vt patet in fine literæ.Inn.hîc dicit,ꝙ protestatio hîc fuit vestita iusta causa:fortè ne differretur electio recipiẽdo probationes,vtrũ deberẽt interesse. Hostiẽ.verò dicit,ꝙ hîc & ibi fuit iusta cã,sed ibi recesserunt à protestatiõe per contrariũ factũ:hîc verò nõ.Sed nõ declarat quare potius recesserunt ibi à protestatiõe per contrariũ factum,quã hîc.d.Card.dicit,ꝙ hîc nõ fuerunt protestati,ꝙ volebãt illos simpliciter admittere:quo casu admittẽdo fecissent contrariũ factũ:sed protestati sunt,ꝙ eorũ vox nõ valeret, qui nõ deberẽt interesse de iure,vel cõsuetudine. Vñ admittẽdo eos nõ fecerunt contra protestationem. ¶ Sed aduerte:quia in.c. cum.M. Eerra.fecerũt contra protestationẽ(vt ibi dixi)protestantes.Nam ibi canonici,qui receperunt illos in canonicos,nonvenerũt directè cõtra protestationẽ:sed contra id,quod cõsecuti uè veniebat ad factũ.Nã de iure est,ꝙ si canonici aliqui recipiunt vltra numerũ , debeat eis ꝓuideri ex superexcrescẽtibus reditibus:vnde illa protestatio,ꝙ expectarẽt vacationẽ præbẽdarũ,non erat cõtraria facto subsequẽti:sed volebat tollere id,quod veniebat consecutiuè ad ipm factũ receptionis:& tñ per hoc nõ fuit recessum à protestatione:qa licet factũ nõ sit cõtrariũ protestationi:tñ est contrariũ ei , quod venit consecutiuè ad factum.& hoc sufficit ad tollendũ protestationẽ:vt sing.probat in. d .c. cum.M.ita vr,ꝙ debuerit cõtingere hîc : quia de iure est,ꝙ ex quo quis dat vocem electioni: eius vox debeat computari in numero:vt in.c. scriptũ.s.eo.protestatio ergo facta nõ erat cõtraria facto hîc subsecuto:scilicet admissionis. Ideò sol.aliter & sic,ꝙ in casu.c.cũ.M.dato illo facto receptionis Protestatio nõ dependebat à facto protestãtiũ:sed à dispositione iuris cõis:cui non poterãt protestantes renuntiare: quia velint nolint ex quo recipiũt aliquos in canonicos,tenent eis prouidere de reditibus superexcrescẽtibus:vt ibi colligit.Quare recipiẽdo illos in canonicos,obligarũt se per consequentiã ad prouidendũ secundũ dispositionẽ iuris & sic recesserunt à protestatione:qa protestatio nõ iuuat,qñ factum nõ dependet à potestate protestantis.Vide exemplũ materiale: si pater in casu,quo tenetur alere filiũ,protestatur ꝙ alit aĩo repetendi:non valet protestatio

ZACHARIAS.

a ¶ Taciturnitate, Tu dic,ꝙ protestatio in onerosis præsenti & tacẽti facta,nõ tollit ius cõmune:aut inducit obligationem. gl.no.in.l.fi.§.itẽ si prædixerit, & ibibar.ff.nau,cau. stabula. Idẽ in.l. non solũ.§. morte.ff.de no. oper. nũ.Cano.& Feli. in.c.cũ.M.Ferra. col.xx.versic.sed hãc doctrinã.s.de cõsti.& Alex. cõsil.lxxviij .incip. viso & diligenter ponderato .in fi. vol.v.& Ro.sing. suis.in nu. xxix. inci.fi qs ꝓmisit.

SEB. SAPIA.

b ¶ Præiudiciali,vide latè,quętradũt doct.in.l.quæ dotis.ff.sol.mat. latè Feli.in.c .nõne.j. de præsump.Fel. in.c.causammatrimonij.ver.tñ ista declaratio.j.de offic.deleg.

A Dic tertiò cõtrarium procedere quãdo aliqs est in quieta possessione. Idem in.c.ex literis .j. de iur.patro. Sed hîc capellani non erant in quieta possessione: quia canonici dicebant eos non esse admittendos. Igitur non obstat.

ZACHARIAS.

a ¶ Inquantũ de iure teneať. Dic, ꝙ niſi ſubderet illa clauſula: ſcilicet in quantũ de iure teneor. &c. ꝙ poſſet declarari cõtumax. no. Fel. in. c. cũ. M. Ferrarien. & ibi iſte, & poſt eum poſui in apoſtil. ad ipſum. nu. 2. in apoſt. in verſ. adde dictũ. de cõſtit. Sed aduerte, quia vt operetur talis proteſtatio, nõ obſtãtibus cõtrarijs actibus, debet replicare contra dictã proteſtationẽ, ſi habet libera facultatẽ: aliâs actus cõtrariꝰ proteſtationẽ tolleret vt plenè per Bar. in l. nõ ſolum. §. morte. ff. de noui ope. nuntia. Antoni. Franciſ.

¶ Ad hoc de proteſtatione facta p hęc verba: niſi & inquantũ de iure teneať. vide Inno. in. c. Cumana: hoc eo. ti. de elec. vbi dixit, ꝙ ꝓteſtatio facta cõtra iudicẽ qui dicit incõpetẽs: ſemp debet fieri cũ illa clauſula, ꝙ nõ intẽdit in illũ conſentire: niſi quatenus ſit cõpetẽs aliâs poſſet cõdẽnari tanꝙ cõtumax. quod etiã voluit ibidẽ Io. An. & not. Angel. & doc. in l. nõ videť. ff. de iud. & voluit Bal. in marga. ſup Inn. in verſ. cõtumax. in ver. v. Et eodẽ mõ dicas, ꝙ fieri debet proteſtatio in ꝓductione inſtrumẽtorũ: vt producẽs ꝓteſtetur quatenus faciunt inſtrã pro producẽte: qa tũc ſi qd eſt in inſtrumẽto, quod faceret cõtra eũ, nõ haberet ſibi nocere: niſi ille cõtra quẽ ꝓduceret inſtrm illud: & ꝓduceret quatenus proſe faceret. ita Bal. in l. j. in. ij. co. C. vtquę deſunt aduoc. par. & in l. j. in. §. edẽda ſunt oĩa. ff. de edẽ. & in l. rõnes. C. de proba. & in c. ij. de fi. inſtru. & quia ex iuris neceſsitate tenetur illum alere: vt no. in l. alimenta. C. de neg. geſt. ſed in caſu ca. noſtri, iſtud factũ deductũ in proteſtatione: vt vox pręſtaret ſuffragiũ, vel ne: depẽdebat à mera volũtate canonicorũ & capellanorũ: meritò ex quo partes acquieuerũt proteſtatiõi valuit proteſtatio cõtra id, quod veniebat conſecutiuè: ad factũ. Sed tu dices, quare eſt capellani cõſenſum ꝓteſtatiõi cũ per eã præiudicareť iuri poſſeſsionis. Sol. gl. iſta in fi. dicit, ꝙ inuiti hoc fecerũt cõpulſi ab aduerſarijs, qui negabãt illos ius habere. Hoſti. dicit ſe non videre, qũo ad hoc poterãt cõpelli. Nã ſi confidebãt de ſua quaſi poſſeſsiõe, debebant rñdere ſe non cõſentire ꝓteſtatiõi & nolle renũtiare ſuæ quaſi poſſeſsioni: & cõminari, vt ſi procederẽt ſine ipſis, proſequerenť ſpoliationẽ & contẽptũ. Et hoc placet Io. An. magis quã dictum Boatij, qui dixit, ꝙ ſi iſti noluiſſent admitti, cũ iſta proteſtatione præiudicaſſet eis, cũ ſe feciſſent alienos: vt in. c. cũ nobis. ſ. eo. ſed tu tene primũ dictũ: quia. c. cum nobis. loquitur qñ ſimpliciter vocati nolunt venire ad electionẽ: ſed iſti non admittebanť ſimpliciter: ſed cũ proteſtatione iuri eorũ detrahenti. Puto tn & credo hoc fuiſſe de mente Boa. ꝙ vbi per proteſtationem non detraheretur iuri iſtorum: ſed ſolùm fieret ad conſeruationẽ iuris admittentium: quòd tunc debet intereſſe cum proteſtatione illa: aliâs faceret ſe alienos. Exemplum: Tu dicis, quòd ex cõſuetudine præſcripta, debes electioni intereſſe. Canonici reſpondent, nobis nõ conſtat de hac conſuetudine: non ſufficit tps ad recipiendũ probationẽ, ſed admittimus te: ſi & inquantũ de conſuetudine hoc tibi cõpetat. Per hoc enim nõ præiudicať iuri iſtius. ¶ † Prędicta faciunt ad qõnem notabilẽ quã poſuit hîc Inno. in quadam addi. quã qui habent cõiter habent alias additiones Innocẽ. Cõiter ideò dixi: quia ſunt quædã additiones, quas pauci habent: inter quas vide in. c. dilectus. j. vt lite penden. Et quæſtio eſt: Pone comparuit quidã citatus coram iudice: & proteſtatus fuit, ꝙ non intendit conſentire in eum tanquã in iudicẽ ordinariũ, vel delegatum: ſed negat ipſum eſſe iudicẽ: nec per ea, quæ dicat, vel faciat intendit recedere à ſua proteſtatiõe: & ea præſuppoſita, petit copiam iuriſdictionis ſuæ & libelli: nunquid talis proteſtatio ſit licita? dicit Inn. ꝙ fatuus eſt aduocatus, qui ſic proteſtatur, ſeu conſulit clientulo, vt ſic proteſtetur. Nam ex hoc facit ſe cõtumacẽ, vnde poterit iudex dicere, & ego reputo te contumacẽ: & ita pronuntio. & ſic poterit illũ condemnare de coutumacia. argu. xj. q. iij. in. c. certum. & in. c. j. de iud. ſed ſi vult iuſtificare proteſtationẽ ſuam, debet addere ſecundũ eum, ꝙ nõ intendit cõſentire, niſi inquantũ de iure teneatur. [a] Et hoc dictũ [b] Inno. cõmuniter ſequuntur Legiſtæ, & Canoniſtæ, & reputatur notabile: præter. d. Anto. hîc; qui dicit ſe nõ videre, vnde ſurgat iſta contumacia, vel fatuitas aduocati. Nã ex quo pars litigat: licet fuerit proteſtatus, non poteſt dici contumax, nec curandũ de proteſtatione verbali: quia iudiciũ redditur in inuitum: vt in. l. inter ſtipulantem. §. ſi Stichum. ff. de verbo. obli. & in. c. intelleximus. de iudi. q. d. non obſtante hac proteſtatione, poteſt condemnari in ſimili iudicio, ex quo litigat. Et ſic iſta proteſtatio non obſtat iudici, vel aduerſario: quia ex quo iudex habet iuriſdictionẽ, non requiritur cõſenſus partium. Satis enim eſt ꝙ de facto cõpareant in iudicio, vt litigent. Tenemenți hoc dictũ. d. Ant. ſic declaratum: & videtur prima fronte confundere dictũ Inno. Sed certè puto vtrunq; dictũ eſſe verum: vt dicamus, ꝙ iudex ſi vult poteſt illum condẽnare, vt contumacẽ: quia licet reſpõdeatur de facto: tn proteſtatur, ꝙ non intẽdit ſibi obedire, vt iudici: ergo contemnit ſuã iuriſdictionem. Ideò ratione contemptus iudicialis, poteſt condẽnari de iſta contumacia. arg. in. l. vnica. ff. ſi quis ius dicen. non obtempe. ſed ratione intereſſe partis, non poteſt condemnari de contumacia: quianullũ intereſſe poteſt pars prætendere, ex quo nihilominus litigat. nec ratione nullitatis proceſſus: quia validitas ipſius dependet ab officio publico, & nõ à conſenſu partiũ. argu. in. l. priuatorum. C. de iuriſd. om. iudi & in. c. ſignificaſti, de foro compe. & quo ad iſtos effectus poſſet procedere opi. d. Ant. ſi tamen iudex nollet condẽnare iſtũ: poteſt nihilominus in cauſa procedere, & valebit proceſſus ratione prædicta. Nec Inn. ſentit cõtrarium: ſed dicit iudicẽ poſſe. Non enim tenetur hoc facere, præſertim ad inſtantiã partis: cùm ſolũ verſetur hîc iudicis contẽptus. & mulcta dependet ex mero officio iudicis: vt no. Bar. in l. ij. ff. ſi quis in ius voc. nõ ierit. ¶ In gl. in verſ. *ad maiorem partem.* Pro declaratione huius gl. opp. cõtra tex. videtur enim ꝙ electio facta de Archipresbytero peruenerit ad maiorem partem. Nam omnes, qui vocem dederunt, conſtituebant. lv. voces, vt colligit in verſi. cũ. xviij. Et quibus omnibus Archipresbyter habuit xxviij. vt colligitur ex principio cap. & ſic maiorem partem. Nã. xxviij. excedunt reliquam partem in vna voce. Sol. metu cõtrarij dicit gl. ꝙ clerici & capellani nõ debebãt hîc in numero computari, qui nõ probarũt iuxta proteſtationem, ꝙ de iure vel conſuetudine ipſi deberent admitti: ſed reſpectu canonicorũ & Abbatum, de quibus conſtabat, ꝙ voces habebãt vel reſpectu canonicorum tantùm: neutra electio peruenit ad maiorem partẽ capituli: vt patet ex computatione gloſſ. Ioan. Andræ. dicit, quòd etiam reſpectu omniũ nulla electio fuit facta à maiore parte: quia licet. xxviij. ex. lv. excedant reliquas voces in vna, tamen non excedunt medietatem omnium, niſi in dimidia voce. Et pondera diligenter hoc dictum. Per hoc enim vult, quòd ſi ex. ix. qui conſtituunt vniuerſitatem, quinq; conſentiunt: non dicitur illud factum à maiori parte capituli: quia medietas omnium conſiſtit in quatuor cum dimidia: habens autem quinq; excedit medietatem ſolùm in dimidia voce. Sed domi. Anto. ſentit hîc cõtrariũ, vt ſaltem ſufficiat iſte exceſſus ad conſtituendũ maiorem partem capituli. Mouetur, quia ſi iſtud nõ ſufficeret quare text. hîc ponderaret, ꝙ iſti clerici & capellani non probarũt ſe debere de iure intereſſe. hæc eñ ratio fuiſſet hîc ſuperflua: ſi etiã eis cõputatis nulla electio perueniſſet ad maiorem partẽ. Et ꝙ talis exceſſus ſufficiat, apertè ſentit gl. in prin. & mihi placet: tñ quia iura loquuntur indiſtinctè non requirentia in exceſſu maioris partis vocem integram: ſed ſolũ requirunt maiorẽ partem vniuerſitatis: vt in. c. j. de his, quæ fiunt à maio. ꝓ Inn. in. c. cũ oĩ. de cẽſi. & in. c. fi. vbi etiã per Hoſ. & doc. de fi. inſtr. & vide Bart. in l. Publia. ff. de poſ. & in l. Aureliꝰ. in §. pe. ff. de lib. leg. & in l. j. in fi. poſt gl. ff. de edẽdo. & vide Bal. in ſuoco ſi. ici. in Chriſtino mine amẽ: quæſtio talis eſt, ſi inſtrm. & Paul. de caſt. conſi. lxxix. & videas dom. de Ro. in deci. cclxxxvj. incip. licet quis. in nouis. vbi dicunt, ꝙ producẽs inſtrumẽtũ in quantũ pro eo facit, non videť confiteri contenta in eo cõtra ſe eſſe vera. Et de hmõi exceptione, ꝙ quis nõ intẽdit in iudicem cõſentire, vel non cõteſtari litẽ niſi inquantũ de iure teneať. & de eiꝰ effectu. vide ꝓ Spe. in tit. de aduo. in. §. x. in verſ. itẽ ſi iudiciũ. & ꝓ Spe. in ti. de lit. cõteſt. in. §. j. in verſ. patet ex premiſſis. Et de proteſtationibus gñalibus quæ ſolẽt poni in libellis, qd & cẽtũ operenť: vide per Spe. in tit. de libe. concep. in. §. fi. in vlti. in vlti. col. in ver. itẽ conſueuerũt. & vide Alex. in. §. morte, hîc al leg. circa fin. in l. non ſolũ. de oper. noui nun.

9 ✠ SEB. SAPIA.

b ¶ Hoc dictũ. vide Alexan. in l. ſi ita ſcriptũ. ff. de leg. j. Angel. in. §. illud quoq; col. ij. in authẽ. de exhi. reis. Tñ dictum Inn. videť dubitabile, ex not. ꝓ Pau. de caſ. in l. nõ videť. ff. de iudicijs, vide Deciũ in. c. j. col. antepe. j. de iudic. vbi dicit, ꝙ dictũ Inno. potius tueť ꝓpter authoritatem eius, cẽ ꝙ illud neceſſariũ. Videatis rationẽ, de qua ibi per eum.

maio.parte cap.& in l.quod maior.ff.ad municip.ſufficit ergo qua liſcũq; exceſſus,quia ex quo iura nõ diſtinguũt,nec nos debemus diſtinguere.xix.diſti.c.ſi Romanorũ.& in.l.de precio.ff.de publi.
10 & †optimè facit,quod in ſimili not.gl.in,c.pe.de emp.& vẽdi.vbi
a not.q; ad hoc,vt quis dicat deceptus [a]vltra dimidiã iuſti precij:ſuf ficit deceptio in vno Bolonino,ſeu denario quãtuncunq; paruo. Prætereà vnica vox,nõ põt diuidi.facit quod no.in.c.jj̃.eo.lib.vj. ergo eſt verũ dicere,q; vbi ex nouem ſunt quinq; q; vbi ſit maior pars capituli.ita vbi concurrunt.xxviij.ex.lv.Quid ergo fecerunt alij electores,cum Archidiaconus non habuerit niſi.xxij.voces.& ſic deficiebãt quinq; ad conſtituendũ.lv.nõ dicit hîc .fortè em̃,vt dicũt doc.conſenſerũt in aliũ,de quo propter paucitatem,non fit hic mentio.Alij verò dicunt,q; electio aliorũ.v.poſteà habuit lo cũ in inſtis electoribus priuatis,qui elegerũt contra formã. ſed de hoc nõ eſt vis.¶ Sed contra prædicta oppo.& videtur,q; imò Archidiaconus habuerit maiorẽ partem clericis & capellanis non cõputatis.Nam habuit nouem canonicos,& vnum ex Abbatibus & ſic.x.Ipſe verò conſentiendo electioni debet augere numerum:vt in.c.cùm in iure.s̃.eo.& ſic habuit.xj.qui faciunt maiorem partem illius numeri.xxj.Idem ſi computamus capitulum ſine Abbatibus nam canonici erant.xviij.& ipſe habuit.ix.eo computato ſunt.x. Solu.dicit glo.in ſecunda parte,quòd electus non computatur in numero eligentium : vt apertè colligitur hîc ſecundũ iſtam computationem.& ad hoc quotidie allegatur iſte tex.iuncta gl.Nõ ob. c.cùm in iure.Nam illud.c.quod procedit ex forma compromiſſi & hodiè dicit glo.ſe credere,q; illa electio non valeret.Tu de hoc dic,vt plenius dixi in.c.cum in iure.nam iſtud.c.procedit,vbi ſcrutinium electionis fit in priuato:tunc enim electus non poteſt oriri à ſeipſo.vt in.c.fi.de inſti. & notaretur ambitione.vij.q.j.in ſcripturis.ſecus autem vbi ſcrutinium fieret palam,& eſſemus in caſu, in quo non eſſet ſeruanda forma.c.quia propter.Nam puto addẽdum ad ea,quæ dixi in.c.cum in iure.q; in eccleſijs cathedralibus, & regularibus,non debeat hodiè cõputari electus in numero eligẽtium,etiã ſi procedatur per viã ſcrutinij manifeſti per cõpromiſſarios electos:quia electio debet fieri per vnum,etiam cũ procedit per viã cõpromiſsi:vt in.c.ſicut j̃.eo.lib.vj.& in.c.cũ ab vno.de re iud.eo.lib.Ergo oportet,quòd habuerit maiorẽ partem omniũ antẽ,quã poſsit conſentire electioni ſuæ cũ nõ debeat cõſentire antè
c ✠ quã electio ſit facta:vt in.c.cũ poſt [A] petitã.s̃.eo.fieri aũt debet p vnũ nomine omniũ:nec fieri poteſt, niſi de eo,in quem cõſenſerit maior pars:vt in.d.c.quia propter.ſed vbi ex ſingularibus cõſenſus in aliquẽ directis reſultat electio:ita q; nõ eſt neceſſe,q; fiat per vnũ nomine omniũ:tunc electꝰ à media parte capituli cõſentiendo electioni de ſe factæ auget numerũ,& perfecit electionẽ:quo caſu debet intelligi dictũ.c.cũ in iure.Et ſic limita,q̃ ibi dixi.Vel dic,q; in dicto.c.cũ.M.illi aduerſarij nõ cõſenſerunt proteſtationi expreſsè ideô nõ fuit eis generatũ præiudiciũ:hic aũt conſenſerunt:vt dicit
11 in glo.¶ †In gl.in ver. *de iure*[b].ibi:*id eſt ex priuilegio*.Nota bene iſtã
b gl.iuncto tex.q; vbi iſtud verbum de iure refert ad perſonam,quæ nõ fundat intentionẽ ſuã de iure cõmuni: intelligitur de iure ſpeciali.& pro hoc vide gloſſ.in.c.j.in fine.vt lite penden.facit.c.licet de proba.in princi. Ex quo habes, q; non ſemper appellatione iuris,intelligatur de iure cõmuni.[c] regulariter tamen contra,text.eſt
c inſti. de iure nat.gen.& ciuili.in.§ ſed quoties.Et facit iſte tex.iuncta gl.q; q; ſi cõmittitur alicui cauſa de iure decidenda : non poſſet decidi ſecundũ cõſuetudinem:cum ponãtur hîc iſta duo,vt diuerſa:vt patet ibi de iure,vel de conſuetudine quod tenuit Io.And.in addi.Spec.in tit.de arbi.§.excipitur.ver.item,quia corruptus.ſed cõtrarium tenuit do.Anto.in.c.quintauallis.de iureiur.dixi.s̃.de conſuetu.ſuper rubri.poteſt tñ cauſa indubitanter decidi, ſecundum priuilegia:vt patet ex prædictis.Et credo q; ſuffeciſſet illũ verbum de iure:quia ius vult,vt ſeruetur conſuetudo:ſed ad maiorẽ cautelam,fuit in proteſtatione additum,vel de conſuetudine.¶ In gloſ. ſi.in fi.Tene vlti.ſolũ.Sed extra gl.quæro.pone ad electionẽ celebrandam,vel ad aliũ actũ capitularẽ,veniũt duo:quorũ vnus dicit ſe eſſe in poſſeſsione canonicatus & præbendæ:& per cõſequẽs dicit ſe debere intereſſe capitulo :reliquus verò,qui licet non ſit in poſſeſsione canonicatus:tamen & præbenda ad eum de iure pertinet:& ideo petit tanquàm canonicus ſe admitti, quis iſtorum de-

a ✠SEB.SAPIA.¶ Deceptus.Illam gl.tenet Bal.in.l.ij.qõ.xij̃.C.de reſcin.ven.& ibi aſsignat rationem.& idem Bald.in.c.cùm cauſam.j.de æta. & Imo.in.c.cum dilect.col.iij̃.j.de emp.& vendi.& faciunt no.per.d.Iaſ. in authen.qui rẽ.C.de ſac.ſan.ec.vbi multa adducit ad hoc, q; de minimis curatur & q; emphyteota cadit à iure ſuo etiam ſi ceſſat

beat præferri,& in capitulo admitti?Sol. Inn. format iſtam.q.& in effectu concludit,q; ſi cõſtaret alterũ eſſe in poſſeſsione bona fide , ille deberet admitti,& non reliquus,qui dicit ſe ha
b bere proprietatem iuris: quia facultas dãdi vocẽ ſequitur poſſeſsionẽ,& nõ proprietatem:vt in.c.querelã.s̃.eo.&.c.in conſultationibus . de iurepatro.Et optimè facit,quod no.do.de Rota,deci.iiij.Nã ſi admitteretur proprietarius expelleret poſſeſſor ſine iudiciaria authoritate quod eſſe nõ debet:vt in.c.in literis.de reſtitu. ſpo.ſed ſi à principio nõ cõſtat de poſſeſsione, capitulũ admittet vtrũq; cũ proteſtatione :vt vox illius valeat,qui debet intereſſe & ſi cõſtiterit poſtmodũ alterũ fuiſſe in poſſeſsione bona fide,valebit illius ſolius vox.Si autem nemo eſt in poſſeſsione,vel reliquus erat:ſed nõ bo-
12 na fide:valebit ſuffragiũ proprietarij:†quia ſecundũ Inn.vbicunq; nemo eſt in poſſeſsione, velaliqs eſt ſed mala fide:omnis frnctꝰ rei pertinet ad proprietarium:quia poſſeſſor malę fidei nullum fructum debet conſequi:vt in .l. mala fide.C.de condic.ex lege.¶ Et not.bene hoc dictum Inno.non tamen videtur ex toto placere do.Ant . quia non poteſt quis expelli de poſſeſsione ſine iudicio. Et profecto ego non video quomodo poteſt valere vox proprietarij alio exiſtente in poſſeſsione:cum antè,quàm declaretur per ſententiam iudicis eum eſſe poſſeſſorem malæfidei,ad ipſum ſpectet perceptio omnium fructuum.Nec debet interim expelli:cùm & prædo ſit reſtituẽdus:vt in dicto capitu.in literis. Nec ob. dicta .l. mala fide.quã alleg.Innoc.loquitur enim quando proprietarius conuincit poſſeſſorem malæfidei in iudicio.Tunc enim priuatur poſſeſſor omni commoditate perceptionis:ſed ante ſentẽtiam nõ debet priuari ex officio priuato:vt in dicto capitul.in literis.& ipſemet in dicto capit.in literis.hoc dictum cõtrarium ſentit:vbi dicit nũquam valere electionem proprietarij alio exiſtente in poſſeſsione mala fide: ſed oportet, quòd poſſeſſor prius deijciatur per ſententiã iudicis.Dixit etiam Innocen.hîc,quòd ſi conſtaret aliquem eſſe malæfidei poſſeſſorem, nõ tenetur capitulum illum vocare ad electionẽ: ſed ſi ſua ſponte venit:non debet abijci.Et no. bene hoc dictum Innocẽ.Nam dubito vtrum prima pars ſit vera: nam cùm non debeat ſpoliari propria authoritate: vt ſuprà dixi : ſatis ſpoliaretur,ſi eo nõ vocato,procederet ad electionẽ.Vnde tutius eſt illũ vocare: & ſi cõſtiterit illũ eſſe ĩ poſſeſsiõe mala fide,vox ſua nõ

b ¶ De iure.. Circa hoc quod hîc dicitur,q; q̃n fit mentio de iure de quo iure intelligatur: an cõi,vel municipali:aut conſuetudinario,vel priuilegiatiuo?dicas, q; in dubio regulariter venit ius cõe: nõ aũt municipale ſeu cõſuetudinariũ:vt per Spec.in tit.de appel.in. §. iij̃.& per Bald.in l.quicũq;.in.v.co. C.de ſer.fugi. qd̃ tñ intellige verũ: niſi in reſcripto fieret mentio de iure.quia tunc veniret etiã ius municipale & cõſuetudinarium:vt eſt tex.reputatus ſin. iuncta gloſſa in capitul.primo. vt lit.pendẽ.Et ideò dicebet Inn. in.c. cũ veniſſent.de eo q mit . in poſſeſ. cauſa rei ſer.quòd illud dicitur fierſecundum ius , quod fit ſecun - dum conſue - tudinem . Et eodem modo dicas,quãdo in cõpromiſſo diceretur,quòd arbiter deberet de iure procedere ; quia intelligeretur, q; poſſet procedere etiam ſecundum ius municipale & cõſuetudinariũ:vt voluit Bald. not. in.l. illa iſtitutio. ff.de hære. inſtit. Et propterea ſi quis in iudicium deducit omnino ius ſuum : intelligit deducere non ſolùm ius commune , ſed etiam cõſuetudinarium &municipale & priuilegiatiuum.& in.l.ſi mater.in.§. denique.& ibi per dictum Alexand.de exce,rei iudica.& vide Innocent.in capitul. certificari.de ſepultu.& in capitul.fina.de officio Archidia. & vide gloſſam in capitul.conquerente.de officio ordinarij̃.& habetur per Baldum in.l.fina. C. de ann.exc.

A Ille textus ex eo loquitur , quia electio debet fieri mox poſt collationem vt iſte ibi tenuit: & ſic loquitur quando forma ſtricta eſt ſeruãda. Sed qñ procedit̃ per viã compromiſsi, nõ eſt ſeruãda forma ſtrictim:vt p iſtũ in.c. quia propter . s̃. eo.§. vel ſaltẽ.Ergo electꝰ poteſt cõſentire ſuę electioni:in omnibus , quando procedit̃ per viam cõpromiſsi manifeſti.

c ✠SEE B.SAPIA.¶ Iure communi.Vide Alber.in.j.parte ſtatu.q.cxxiij̃.ſi compromiſſum. Bald.in conſi.xxxiij̃.inter illuſtrem.in.j.parte & in conſi.cvj.verba paſtorum.col.ij̃.in ea parte.vide Felin.c.j.in.j. no. de ſpõſali.& in.c.licet cãm.in.ij̃.not.vbi etiam latè Deci.de probat.do.Iaſo.in.l. præſcriptione.C.ſi contra ius,vel vti.publ.

Panor. ſuper Prima parte Primi. Cap. Sacroſancta.

a ¶ Cum proteſta tione. Adde Old. conſ. cclxxxvj.
b Anto. Franciſ. ¶ Aduerte. Ad hoc an excõicatus poſsit eligi, vel eligere: primò adde q excõicatus hr̃ pro mortuo: vt in. c. grauẽ. de ſen. exc. vbi p Ion. qui vbi dicit abſq; dubio haberi ꝓ mortuo, quo ad ſpũalia. quod ẽt voluit Bar. in. l. Barbarius. ff. de offi. ꝓto. in. x. co. & dicebat Bal. in marga. ſup Inn. in ver. excõicatus in ver. iij. q excõicatus nõ eſt membrũ vniuerſitatis. Adde tñ q excõicatus excõicatiõe minori, eſt incapax beneficiorũ dignitatis, & clericatus: vt per do. abba. & do. poſt Inno. ī. c. ſi celebrat. de cle. excõ. mini. & habet p Arch. xxxiij. q. iiij. in. c. vir cũ ꝓpa. & per Gemi. in. c. is, cui. de ſentẽ. exc. Nec põt excõicatus eligi ad platurã, ſi eſt publicus: vt p ho. & Inn. in. c. cũ dilectus. de conſue. & in. c. finẽ litib⁹. de do. & contu. & per Bald. in ꝑalle. marg. in verſi. x. Et hoc quia non habet vocẽ in capitulo. de quo vide p. d. Car. in cle. j. in. vij. op. de regula. & per Inn. in. c. nulli. hoc eo. tit. & in. c. cõſului. ſti. de procur. tñ do. Abba. in. c. ex tuæ. de cle. non reſi. videt tenere cõtrariũ. de quo tñ vide p Spec. in tit. de elect. in. §. j. in verſi. porro. Et q excõicatus ſit ineligibilis, vide glo. & doc. in. c. illa. & in. c. perpetuo. de elec. li. vj. vbi dicit q eſt ineligibilis tã actiuè, q; paſſiuè. & vide p Philip. fran. in. c. cõſtitutis. de ap. vbi ẽt per gloſ. q allegat multas cõcor. Ad de tñ, q excõicatus occultus bñ pt eſſe iudex, & ꝓferre ſnias ī ꝓpha nis: vt in. c. ad ꝓbã dũ. de re iud. nõtñ in ſpũalibus. & iõ non poſſum ferre ſniam excõicationis: vt per. d. Car. in cl. ij. in. §. verũ. in fi. de ſen. excõ. Et adde, q excõicatus etiã occult⁹ nõ poſſet eligi imperator: vt in. c. venerabilẽ. & ibi p doc. de ele. & vide d. Abba. in. c. cũ dilectus. poſt Inno.

præſtabit ſuffragium: vt notat hîc Innoc. & in d. c. in literis. & in. c. ij. de in integrum reſtitut. quia nullã cõmoditatẽ debet habere poſſeſſor malæfidei: vt. ſ. dixi. ¶ Vlterius quærit hîc Innoc. quid ſi laici violenter ingerunt ſe in capitulo, & vol ũt eligere vnâ cũ clericis. So. dicit Innoc. quòd ſi violentia non eſt tãta, quæ debeat cadere in conſtantem virum, nõ excuſaret proteſtatio clericorũ. q. d. & bene, q clerici nõ debent illos admittere, etiam cum proteſtatione: aliâs non valeret electio, etiã clericorum tanquã facta per abuſum ſecularis poteſtatis: vt in c. quiſquis. ſ. eo. & j. in. c. Maſſana. vbi aũt met⁹ ſeu cõſtantia caderet in conſtantẽ virum: tunc poſſunt illos admittere cũ proteſtatiõe, [a] & valebit tunc clericorũ electio, nõ obſtãte q laici fuerunt admiſsi. Iuuat em̃ eos proteſtatio: vt hîc, quod not. Quid autẽ ſi alias habẽtes voces ſe ingerãt: ſunt tñ excõicati vel ſuſpẽſi. Sol. dicit Inn. q ſi ſunt occulti nõ eſt neceſſaria proteſtatio: cũ non poſſunt repelli. vij. q. iiij. c. nõne. ¶ † Aduerte: [b] quia in alijs locis aliud ſentit. Nã quãtuncunq; qs ſit occultus & tolerat̃ ſem per poteſt excipi contra eũ, qui eſt excõicatus, vel ſuſpẽſus: quia tolerãtia nõ prodeſt in his, q; non exercẽtur ratiõe officij publici. Canonici aũt nõ habẽt vocẽ, tanquã habentes publicũ officium, ſed ex ſuo iure priuato: vt no. idẽ Inno. in. c. cũ dilectus. de conſue. vbi dicit, q electio facta ab excõicatis vel ſuſpenſis, quãtuncunq; toleratis & occultis eſt nulla dũmodò poſsit ꝓbari eos tẽpore electionis fuiſſe ſuſpenſos, vel excõicatos. Et idẽ Io. An. in. c. j. de reſcrip. li. vj. Sed dictum Inn. poſſet hîc procedere in omnino occultis, qui non poſſunt probari excõicati, vel ſuſpenſi. vnde dicit Inno. q capitulũ procedere põt ad electionẽ, vel ad alios actus non vocatis ſuſpenſis, vel excõicatis, & ſufficit ſi poſteâ probetur, q illi erãt excõicati, vel ſuſpenſi vt ipſe no. in. c. gratũ. de poſt. prẽla. & in. c. cum Vintonẽ. & in. c. cõſiderauimus. ſ. eodẽ. Vnde conſulo, q ſemper fiat proteſtatio contra iſtos ne videant ſcienter admiſsi. & ſic corrueret tota electio per. c. fi j. de procura. Si aũt redeũdo ad verba Inno. dubitaretur, an ipſi eſſent publicè excõicati, vel ſuſpẽſi: vel ſi eſſet certũ nõ pñt tñ repelli ſine ſcandalo: admittãtur cũ ꝓteſtatione. De hoc vide quod dixi in. c. illa. ſ. eo. vbi latius tractatur hæc materia per doc. cũ excõicati, vel ſuſpenſi ingerunt ſe vnà cũ alijs ad electionem faciendã. &c. Abbas.

c ¶ Cluniacenſ. Adde quod voluit Lapus alleg. xj.
d ZACHARIAS. ¶ Eccleſijs inferioribus. Adde ſi ĩpetratæ ſunt literæ ſup eccleſia contra ꝑſbyterum, & erratũ eſt in noĩe preſbyterij, cõſtat tñ de eccleſia, vel ediuersò, & eſt erratũ in n oĩe eccleſiæ: an reſcriptũ ſit nullum. & vide Feli. remiſsiuè, in. c. ſignificante. col. ij. ver. declara quinq; modis. ſ. de reſcrip.

Anto. Franciſ. ¶ Adde circa hoc quod hic dicit de errore circa nomẽ bñficij ĩpetrati, vel eius, q ĩpetrat: q talis error non vitiat impetratiõnẽ, dũmodo conſtet per coniecturas, aut alio mõ de ipſa eccleſia & de corpore ipſius impetrantis: vt habetur in. l. ſi in nomine. C. de teſta. & ĩ l. ſi quis in fundi vocabulo. ff. de le. j. & in. l. in vendi. tionibus. de cõtrahen. empti. & per Bal. in. l. ſi fortidiãnũ. C. de lega. & in l. non ideo. C. de hæredi. inſti. & in §. ſi quis in noĩein ſti. de legi. & vide ꝑ Spe. in tit. de lit. conte. in. §. xiiij. verſ. quid ſi error. & in. §. xv. verſ. q ſi hoĩm. & habet per Old. in conſi. cclvj. & p dom. de Rota deci. cxxix. vbi dicunt quòd error nominis in ſcripto non vitiat & habetur per Inno. & Ioã. and. & cal. & Ant. de bu. in. c. ſignificante. de reſcript. & per Ho. in ſum. de reſcrip. in. §. q pñt. in. j. & ij. colũ. vbi pleniſsimè loquit & per Spec. in ti. de reſcrip. præſenta. in. §. ratione aũt in ver. quid de dubitante. & ibi per Io. And. in addi. Specu.

Conſuetudo etiam cuius temporis non extat memoria, non poteſt reddere laicum capacem iuris ſpiritualis. §. 9.

3 *Quod non poteſt fieri per pactum, poteſt fieri per ſtatutum. & ſic argumentum de pacto ad ſtatutum non valet negatiuè.*

4 *Iuſpatronatus non dicitur quid ſpirituale: ſed annexum ſpiritualitati.*

6 *Electus debet præſentari patrono, vt conſentiat vel vt poſsit opponere, ſi habet iuſtã cãm opponendi.*

7 *Electio alicuius prælati, quare non debet fieri ad preces laicorum, qui ſint potentes.*

8 *Parochiani nullum habent ius in præſentando, vel eligendo, niſi ſint patroni.*

CAP. LI.

Sacroſancta. ¶ Per cõpoſitionem factam cũ prælato & capitulo, nõ põt ius eligẽdi cõpetere laico, etiã patrono in eccleſia collegiata. h. d. Prima pars iniuſtã cõpoſitionẽ. Quã ſecundò reuocat ibi: *attendentes*. Caſus literalis. Quidam comes de Verlernia, patronus monaſterij ſancti Pancratij, pertinentis ad monaſteriũ Cluniacenſ. contendebat cum Abbate Cluniacenſ. qui de cõſenſu capituli ſui quãdã fecit cõpoſitionẽ: vt videlicet eſſet in arbitrio ipſius comitis recipere ad prioratũ dicti monaſterij, vnũ de duobus melioribus totius ordinis Cluniacenſ. quos Abbas duxerit nominandos. exceptis prioribus Cluniacenſ. & de charitate. Abbas Cluniacenſis ſucceſſor illius, qui fecit compoſitionẽ monaſterio ſuo damnoſam: acceſsit ad do. Papã: oſtendẽdo ſibi compoſitionẽ in præiudiciũ ſui monaſterij factam. Papa conſiderans, q ius eligen- non cadit in laicũ in collegiata eccleſia: & ideò illud erat pernicioſum exemplũ & redundabat in diſpendium eccleſiaſticæ libertatis, ſtatuit vt Abbas Cluniacenſis dictum prioratum poſſit liberè ordinare, non obſtante compoſitione iuri contraria: denuntiando poſtmodum ordinationem patrono, vt ſuum præſtet aſſenſum. ¶ † Not. j. ibi: ad *Cluniacenſ. eccleſiam*. iuncta ſupraſcriptione, in qua ſcribitur Abbati Cluniacenſi. quòd quandoque eccleſia non cathedralis denominatur â loco ſine expreſsione certi nominis ſeu illi⁹ ſancti ſub cuius vocabulo eccleſia eſt cõſtructa. Nã iſta eccleſia Cluniacenſis [c] non erat cathedralis cùm eidem prẽſideret Abbas vt patet in ſupraſcriptione. & hoc videtur contra glo. nota. in. c. quanuis ĩ. de præbendis. in. vj. vbi gloſſa not. dicit, quòd de ſtylo Romanæ curiæ eſt quòd quando facit mentionem de eccleſia cathedrali, quòd non exprimatur in literis nomen eccleſiæ: ſecus, quando fit mentio de eccleſijs inferioribus [d]: aliâs literæ eſſent ſurreptitiæ: quia contra ſtylum curiæ. vnde concludit, quòd ſi mandatur prouidere alicui in eccleſia ſancti Petri bononienſis & non reperitur ibi aliqua eccleſia ſub iſto vocabulo, niſi ſancti Petri, nõ valet gratia ꝓpter expreſsionẽ illius nominis ſancti Petri contra ſtylum

a Et lebit tunc clericorũ electio, nõ obſtãte q laici fuerunt admiſsi. Iuuat em̃ eos proteſtatio: vt hîc, quod not. Quid autẽ ſi alias habẽtes voces ſe ingerãt: ſunt tñ excõicati vel ſuſpẽſi. Sol. dicit Inn. q ſi ſunt occulti nõ eſt neceſſaria proteſtatio: cũ non poſſunt repelli. vij. q. iiij. c. nõne.

13 b Et hoc quia non habet vocẽ in capitulo. de quo vide p. d. Car. in cle. j. in. vij. op. de regula. & per Inn. in. c. nulli. hoc eo. tit. & in. c. cõſului. ſti. de procur. tñ do. Abba. in. c. ex tuæ. de cle. non reſi. videt tenere cõtrariũ. de quo tñ vide p Spec. in tit. de elect. in. §. j. in verſi. porro. Et q excõicatus ſit ineligibilis, vide glo. & doc. in. c. illa. & in. c. perpetuo. de elec. li. vj. vbi dicit q eſt ineligibilis tã actiuè, q; paſſiuè. & vide p Philip. fran. in. c. cõſtitutis. de ap. vbi ẽt per gloſ. q allegat multas cõcor. Ad de tñ, q excõicatus occultus bñ pt eſſe iudex, & ꝓferre ſnias ī ꝓphanis: vt in. c. ad ꝓbã dũ. de re iud. nõtñ in ſpũalibus. & iõ non poſſum ferre ſniam excõicationis: vt per. d. Car. in cl. ij. in. §. verũ. in fi. de ſen. excõ. Et adde, q excõicatus etiã occult⁹ nõ poſſet eligi imperator: vt in. c. venerabilẽ. & ibi p doc. de ele. & vide d. Abba. in. c. cũ dilectus. poſt Inno.

SVMMARIVM.

1 *Stylus curiæ, ſi non ſeruatus in literis: literæ ſunt ſurreptitiæ.*

Eccleſia non cathedralis, debet in literis nominari, ſub nomine illius ſancti, ſub cuius vocabulo eſt: aliâs literæ ſunt ſurreptitiæ: aliæ verò ſic.

2 *Patronus laicus, nõ habet ius eligendi Prælatum in eccleſia, neque de iure, neque ex pacto, neque ex conſuetudine.*

Laicus non poteſt habilitari ad ius ſpirituale tenendum, niſi à papa.

a ZACHARIAS.¶ Poteſt laicum habilitare. Adde iſtum & poſt eũ Fel. in.c.cãm.col.iij.ver. dum dicit Abbas priuilegium.s. de reſcrip.& poſui in apoſtil.ad iſtũ in.c.eccleſia ſanctæ Mariæ.in verſic.poteſtatẽ excommunicandi.nu.5.s.de conſti.

b SEB.SAPIA.¶ Conſuetudo. Hoc dictũ refert & ſequitur do.Decius in.c. decernimus. col.antepe.verſic. quintò infertur.j. de iudi.

c ¶ Per conſuetudinẽ. Adde Old.cõ. cxlvj.in fin. tenet q̃ id,qd̃ põt fieri p priuilegiũ, poſſit fieri per cõſuetudinẽ.
Anto.Franciſ.
¶ Circa hoc,an ea quæ poſſunt fieri per legẽ, vel p ſtatutũ,aut cõſuetudinẽ,poſsint fieri p pactũ:vide vltra hîc alleg. q̃ habentur p Bart.& doc. in.l.nõ impoſsibile.ff.de pa.& in.l. ius publicũ.eo.ti. & in.l.iuriſgẽtiũ. §.ſi ob maleficiũ. ff.de pact.& in.l. penul.de cõd. ob turpẽ cãm. Et adde q̃ priuilegium operaẽ fortius q̃ operet pactũ: vt in.l.fi.C.de bo.li. & ibi p Bal.in. ij. no.tñ priuilegiũ, impetratũ cõtra pactũ, nõ tollit illud, niſi de ipſo pacto fiat expreſſa mẽtio.capit. ex multiplici. de deci.& vide gloſ. in c.j.de pac.li.vj. in verſi.derogetur.ipſum autem priuilegium eſt potẽti⁹, q̃ ſit ipſum ius cõe:vt per Barto.in.l.verũ. in.§. fin.ff. de mino.& habetur in.l.iuriſperitos. in.§. qui priuilegio. & ibi per Bal.ff. de excu.tut. Et adde, q̃ priuilegiũ derogans ſtatuto,intelligitur etiã de ſtatuto futuro: vt p Bart. in.l. ſi mihi & tibi.§.ĩ legatis. ff.de lega.j.& habetur in.l. ſi ſeruitus.in prin. & ibi per Flo.ff.de ſer. vr. præ. Et quid operetur priuilegium continens illud idẽ,quod ius cõmune,ſeu ſtatutũ:habeẽ per Bartol.in leg.j.in princip.ff. ad legem.fal& in leg.ſi teſtõ.in.§.ſi mulieri.ff.de legat.iij.& per Bald.in.l.ſancimus.C.de iudic.& per domin.Abbat.in cap. cùm eſſes.in.iij.notabil.de teſtamen.

d SEB. SAPIA.¶ Vel ſtatutum. Vide Bartol.in le.j.§. familię.ff.de publica. Et vide dominũ Prepoſitum in capi. quę cõtra.viij.diſtin.& in.c. conſuetudinis.x.diſtinctio.Fel.in.c.eccleſia ſanctæ mariæ.col.xxxij.de cõſtit. & in.c.ij.col.penult.de proba.& in rubr.de præſcrip.col.vij.verſi.fallit.Latè Iaſo.in.ln.l.nõ impoſsibile.ff.de pact.Alexã.in conſi.l.vol.v.Frãciſci.curtium in tracta.ſequeſtorũ.qõ.xxij.in fi.Abba.& Maria.in.vj.not. in.c.ſi diligenti.j.de foro.cõpeten.

1 ſtylum curiæ.argu.in.c.quã grauij.de cri.falſi. hîc autem in tex.ponderando,vt prædixi, probatur contrariũ:qa in literis apoſtolicis denominatur eccleſia nõ cathedralis ab oppido,vbi conſiſtit:vnde puto illam glo.limitandam per iſtũ tex.vbi principalis in loco illo poteſt denominari à loco.Nam & aliâs talis eccleſia appellatur matrix:vt in cle.j.& quod ibi not. de ſen. excõ. Et ſi prælatus illius eccleſiæ habet epiſcopalẽ iuriſdictionẽ in illo loco, põt denominari prælatus illius loci abſq̃ cõmemoratione illi⁹ ſancti,ſub cuius vocabulo eccleſia eſt ædificata. Et ita intelligo iſtũ tex.in eo,q̃ ſcribitur abbati Cluniacenſi.nec fit mẽtio de nomine monaſterij.vide ad idẽ bonum tex.iũcta ſupraſcriptione in.c.j.de cõſang.& affi.vbi ſcribit Abbati Caſsien.qa Abbas habet iuriſdictionẽ epalẽ in caſtro:ſec⁹ aũt vbi nõ haberet iuriſdictionẽ epalẽ:qa tũc debet denominari à monaſterio. Et ſic pñt reduci ad cõcordiã iura q̃ ĩ hoc variè loquũt,& idẽ intelligo de alijs p̃latis inferioribus vt p̃poſito & Archidiacono:& ſimi.vt ſi ĩ aliquo oppido habẽt eccleſiã principalẽ & maiorẽ cũ iuriſditiõe epali in loco: vt denominẽtur à loco ſicut hîc fit de Abbate.& tene mẽti p̃dicta:qa ſolet illa gl.ſine aliqua limitatiõe allegari. Et multis iuribus reperiescõſimilẽ denominationẽ.¶ *Secũdò no.ibi:de conſenſu capituli ſui.* q̃ cõgregatio religioſorũ poteſt appellari capitulũ:licet vulgariter appelletur cõuentus. & idẽ no.p doc.in.c.capitulũ ſanctæ crucis. de reſcrip.Nã cõuentus & capitulũ ſunt ſynonyma. & de etymologia cõuentus & cœtus & ſimi.vide bo.tex.xv.di.in.c.j.¶ † Not.iij.q̃ non ſolũ de iure cõi patronus laicus nõ habet ius eligendi Prælatũ in eccleſia collegiata: vt in.c.nobis j.de iurepa.imò nec habere põt vigore cõpoſitionis initæ cũ Prælato de conſenſu capituli:vt hîc probaẽ. Et puto q̃ etiã Eps nõ poſſet hãc cõpoſitionẽ ſua authoritate validare: quia nullus Prælatus citra Papã põt laicũ habilitare[a] ad ius ſpirituale tenendũ:vt legitur & no.in.c.ij.de iudi.& in.c.bene quidẽ.xcvj.diſt. &.xxxij.diſtin.c.pręter.§.verum.& videtur de mente gl.in.d.c.nobis.& de hoc ibi per doc. & vide quod ibi dixi:&quẽadmodũ nõ valet cõpoſitio,ita nec cõſuetudo:ſecundũ doc.& bene per.c.Maſſana j.e.tit. Et ex hoc no.quidã, q̃ cõpoſitio & cõſuetudo[b] pari paſſu ambulant:dictu hoc procedere,quo ad terminos huius cap. quia conſuetudo non poteſt reddere laicum capacem iuris ſpiritualis:vt in.d.cap.Maſſana. vbi apertè probatur. Et facit quod not. Ioann. Andr.in.c.ij.de præbend.libr.vj.vbi dicit non ſufficere tempus,de cuius initio etiam non eſt memoria:quod no.¶ † Tamen dubiũ põt eſſe regulariter,vtrũ id quod nõ poteſt fieri per pactũ,nõ poſsit fieri p cõſuetudinẽ,[c] vel ſtatutũ[d]: de quo vide gloſſ.quæ ſolet reputari ſingularis per legiſtas.C.de decre.decurio.ſup rub.li. x.q̃ videẽ cõfirmare illã regulã ea q̃ nõ põt fieri p̃ pactũ,nõ põt fieri per cõſuetudinẽ,vel ſtatutũ.Sed certè illa gl.nõ eſt indiſtinctè vera.Et dic plenius & melius:vt no.Bar.in.l.oẽs.populi.iij.q.tertiæ.q.princip.ff.de iuſti.& iure.in repeti.Nã multa põt fieri per ſtatutũ,ſeu per conſuetudinẽ,quę non poſſunt fieri per pactũ.nã per pactũ nõ põt derogari iuri publico:ſed per ſtatutũ & conſuetudinẽ ſic in præiudiciũ illius iuris publici,vbi viget ſtatutũ,vel conſuetudo contraria:vt eſt glo.no.iuncto text.in.l. neque pignus.in.§.priuatorum.ff.de reg.iur.quod nota.Idem eſt qñ aliquid ſtatuitur ex iuris ſubtilitate.Puta vt non poſsit alteri ſtipulari. Nam pactum contrarium non valeret.argumẽ.in.l. nemo.ff.de lega.j.& in.c.tua.de teſta.ſed ſtatutum vel conſuetudo hoc poſſet,vt no.Bart.in d.l.omnes populi.Et eſt diuerſitatis ratio.quia in ſtatuto,vel conſuetudine,concurrit conſenſus populi tacitus,vel expreſſus:vt in.l.de quibus.ff.de legibus.ſed in pacto concurrit cõſenſus populi priuatus vt nota.per Bartol. latius in.d.l.oẽs populi.¶ No.quòd non ſolùm directum ius eligẽdi nõ cadit in laicũ etiam patronum ſed nec etiã indirectũ:vt hîc.Nunquid autẽ in eccleſia non collegiata poſsit habere laic⁹ e ius eligẽdi[e]? do.& bene,dicũt q̃ nõ:ſed rõne patronatus cõpetit ſibi ſola p̃ſentatio rectoris:vt in.c.nobis.&.c.fij.de iurepa.Quæ aũt ſit diuerſitatis ratio? dic,quia per præſentationẽ nõ initiaẽ aliquod matrimoniũ ſpirituale inter præſentatũ & eccleſiã,ad quã p̃ſentaẽ,ſed totũ ius ſpirituale transfertur in præſentatũ ex inſtitutione Epiſcopi,quæ debet ſequi:† ideò dicim⁹ 4 q̃ iuſpatronatus non eſt ſpirituale:ſed annexũ f ſpirituali [f] quia per p̃ſentationem [g] patroni p̃ g patroni peruenitur ad inſtitutionẽ,quæ eſt qd̃ ſpirituale:vt plenius dixi in.c.quanto. de iudi. ſed per electionẽ initiatur matrimoniũ ſpirituale:vt in.c.fi.de trãſla.Epi.& in.c.cũ inter canonicos.s.eo.Et per eã acquiritur ius ſpirituale electo:vt dicit gl.no.in.c.quanto.lxiij.diſt.q̃ ſingulariter dicit,q̃ etiam acquiritur ius adminiſtrandi in habitu:ſed per confirmationem cõpetit in actu,vt dixi in.c.trãſmiſſam.s.eodem. 5 † Latius autem cùm nõ ſit capax iuris ſpiritualis:vt in.c.cauſam.de præſcrip.cum ſi.non poteſt transferre ius,quod ipſe poſsidere non poteſt:ſed iura fecerunt mentionem de eccleſia collegiata:quia in non collegiatis regulariter proceditur per electionem:vt notat. in gloſſa in capitulo quanquam.infrà eodem titulo.libro ſexto.¶ Ex prædictis potes colligere rationem diuerſitatatis,quare eccleſia conceſsit laico poteſtatem præſentandi,& nõ poteſtatem eligendi.Noluit enim in hoc mero iure ſpiri-

e ¶ Ius eligẽdi. Ad de vt per Alex.cõ ſil.cvj.ij.lib.

f ¶ Annexum ſpirituali. Adde qd̃ ideò dixit Ro.cõ. cclxix. quòd in eo cõmittitur ſimonia ſicut in merè ſpiritualibus.
Anto.Franciſ.
¶ An in annexis ſpũalibus cõmittitur ſimonia,videẽ q̃ ſic,vt in.c. altare.j.q.iij.vbi habetur,q̃ vendere altare eſt ſimoniacũ, quãuis non ſit ſacrũ,ſed potius annexũ ſpiritualib⁹ quæ in eo exercẽtur:& tũ dixit Archid.in.c. ſanctorũ.x.q.j.nõ ſeruari de cõſuetudine de quo vide p Ro. in ſingu.ſuus,q̃ habentur per Alphabetũ in ver. obligati.in ver.fructꝰ. Adde tñ q̃ iuſpatronatus, quod q dẽ non eſt ſpũale ſed ſpũali annexũ iuxta ea,q̃ habenẽ in. c. decernimus de iudi.tamẽ ipm ius p̃ſcribit p annos.xl.vt p Alex. cõ.lviij.ĩ. iij. pte cõſiliorũ. De quo an p̃ſcribaẽ per laicũ, vide p.d. card. in cle.j.in princ.in v.q.de iurepa. Et an tranſeat iure particulari vel vniuerſali etiã in laicum. plenè habeẽ in.c. ex literis. de iurepa. Et vtrũ veniat in fideicommiſſo habetur p Dy. & Bal.in.l.cũ virum C.de fideicõmiſ. & in.l.fin.in peñ. col.C.de edi.diui. Adri.toll.vbi dicit q̃ nõ:ex eo,qa licet nõ fit ſpũale: tñ eſt ſpũali annexũ.& ſic de eo iudicãdum eſt tã q̃ de re ſpũali, q̃ quis enim cadat in laicum, illud eſt ex gratia conceſſum ipſi laico, vt plenè per dominum

Abbatem, & alios in rubric.de iurepa.& in præallegato.c.decernimus.de iudicijs.

g SEB. SAPIA.¶ Per p̃ſentationẽ. Vide q̃ latè tradũt Moder.in rub. j.de iu.& in.c.quãto.eo.tit.& no. q̃ licet do.Ab.hîc dicat,q̃ p̃ p̃ſentationẽ non initiatur aliquod matrimonium,quòd ſecundũ Cal.in cõſi.ix.in ti.de

iurepat. per presentationē videntur cōtrahi sponsalia de futuro. & ideò pre sentatus dicitur acquirere ius ad rem: vt per Abbat. in. c. cùm Bertoldus. co lum. j. j. de re iudi. & ita tenet Lapus alleg. viij, præsentatus. ad fi. Car. in cle men. j. in prima oppo. de. suppl. negli. præla.

a Ant. Francis. ¶ Cōpetere ex cōsuetudine. circa hoc, an laicus possit de cō- suetudine, vel 'ex præscriptione ha bere ius eligēdi in ecclesia collegiata Dicas, ꝙ laicus ēt de consuetudine nō potest esse pa tronus, neq; habe re ius eligendi in ecclesia collegiata vt in. c. Massana. de electio. & per Alex. in cōsi. lvij. inci. viso puncto. in. iiij. parte consi liorū. Laicus em nō se intro mittit de spiritualibus, vel illis annexis: nisi de licentia Pa pæ: vt in. c. contin git. de arbitri. & in c. causam. de pscri. & . c. princeps. xx vj. q. v. & habetur in. c. Adrianus. lx iij. di. & p Gem. in. c. ij . de præbē. li. vj. Nisi in casib⁹ à iure exp̄ssis: vt est singu. gl. in . c. fi. xxiij. q. j. Imò dixit Inn. in. c. cō- stitutis. de elec. ꝙ laicus possidēs spi ritualia semper p̄ sumit esse in ma la fide, quod etiā volu. Bal. in. l. sup longi. in . iij col . C. de præscrip. lō. tēp. Et ideo dixit ipse Bal. in. l. ma. lè agitur. C. de p̄. scri. xxx. an. ꝙ lai cus possidens bo- na spiritualia, co- a gitur ostēdere ti- tulum. & vide do. b Abb. in. c. qd' aūt in fi. & i. c. p̄tereà de iure patr. & in c. ex frequētibus de insti. ꝙ laicus non habet ius con ferēdi ecclesiā, ēt de cōsuetudine ni si forsan rōne scā- dali euitādi de cō sēsu Epi. puta qñ laicus eēt potēs & tyrānus, à cui⁹ ma nu eripi non pos- set ecclesia: quia tūc de licētia Epi posset illā cōfer- re religioso: aliās non de quo ēt per do. Ab. in. c. cura. & in. c. illud. de iurepa. & per Gemini. in. c. ij. . de præben. lib. vj. Posset tn laicus conferre beneficia ex priuilegio Papę vt in capitnlo Adrianus & se. lxiij. distin.

tuali cū eis cispensare. & hanc rationē sensit In
6 no. s. e. c. quod sicut. & hæc no. ¶ † Vltimo no. quòd in eccle. collegiata electio iā facta, debet præsentari patrono: vt pro honestate præbeat suum assensum. Et vt possit contradicere, si ha beat aliquam iustā causam cōtradicendi: si aūt sine causa rationabili contradiceret, talis con traditio non deberet obesse vt hic no. & videt tex. s. eo. c. cum terra. in fi. facit. c. quod sicut. e. tit. ¶ In glo. j. ibi: *& ideo non tenuit*. No. gl. quæ apertè tenet istā cōpositionem fuisse ipso iure nullam quod tenet Hosti. qui adducit in eo, qd papa non retractat istam compositionem: sed dicit, quòd eo nō obstante, poterit Abbas iste prouidere huic prioratui Et hanc opin. tene: li cet Goffr. hîc dixerit, quòd per in integ. resti. fuerit monasterio hic subuentum hęc enim o- pi. videtur in alio contra tex. in eo; quòd dicit istam compositionem fuisse iuri contrariā: er go erat nulla ipso iure: vt in. c. in nomine domi nij. de test. & in. c. quæ contra ius fiunt. de reg. iur. lib. vj. & . x. dist. c. vide. & in. l. non dubium C. de legi. & erat iuri contraria propter ratio-
7 nes, quæ subijciuntur in glo. ¶ † In quo autem erat dānosa ecclesiæ? dicunt doc. ꝙ electus per comittē cogebatur ex quadā reuerētia suis vo lūtatib⁹ & desiderijs deseruire, tā in alienādo bona ecclesiæ, quā in disponendo: ideô prohi- betur, ne ad preces aliquorū quis promoueatur ad dignitatē vt in. c. illud. viij. q. ij. facit. xvj. q. ij. in. c. visis. ¶ Ingl. in ver. *non cadit in laicū*. ibi:
8 *qui etiā nō sunt patroni, sed parochiani*. † No. ex hac gl. ꝙ parochiani aliās nō patroni nō habent ius eligendi, seu præsentadi rectorē in eorū eccle. Sed si ecclesia non habet patronū, libera colla- tio pertinet ad Ep̄m. quod tenet Inn. in. c. cū ve nerabilis in fi. de exceptiō ib. & Ioan. And. in. c. j. de capel. mo. lib. vj. An aūt hoc possit eis com petere[a] ex consuetudine, vel ex præscriptione: dic vt plenè dixi in. c. querelā. s. eo. & inquadā dispu. quæ incipit Augerio[b]. & per Io. And. in regula, quod alicui gratiosè. in mercu. & Arc. in. c. fraternitatem. lxxj. di. ¶ In ea. gl. ibi: *corri- gitur illa Decre*. Et pro hac solutiōe facit secun dū Io. An. quia ista fuit posterior illa cū fuerit Greg. sed nō placet hæc sol. cū iste tex. dicat, ꝙ hæc cōpositio erat iuri cōtraria. & ꝙ ius eligē di non cadit in laicū. Nā hæc Decr. nō inducit ius nouū, sed potius declarat antiquū: vt patet
9 ex verbis literæ. ¶ † Extra alias sol. gl. dant hîc duæ sol. p doc. q̄ tn possunt colligi ex dictis gl. in. d. c. nobis. Dicebat em Goff. ꝙ vi priuilegij in fundatione cōcessi, potest istud ius eligendi cōpetere laico patrono & in hoc casu intellige bat illā Decre. nobis. sed post fundationē, non potest hoc sibi competere, etiam vigore com- positionis, vt hic. primum enim permittitur, vt laici inuitentur ad fundandas & dotandas ecclesias: sed post-
d quam ecclesiæ sunt constructæ & dotatæ cessat hæc ratio. [d]. Si- mile in impositione census nam toleratur si ab initio imponitur, sed ex post facto noui census impositio reprobatur: vt in. c. prohi bemus j. de censi. iunto. c. prætereà. el. ij. de iurepa. Hāc. so. gl. repro
e bat. & bene, in. d. c. nobis. dicēs, ꝙ Episcopus in hoc non potest [e]au thorizare etiam tēpore fundationis, vt ius eligendi cōpetat laico, etiam patrono: quod puto verius per id, quod. s. dixi. Phili. pusuit hîc aliam solu. dicens, ꝙ ibi non dicitur, ꝙ laicus possit eligere: sed ꝙ potest tractare de persona eligenda. Vel dic tu melius, ꝙ ille tex. potest intelligi ex priuilegio papæ: vt ibi no. in glo. & dic plenius: vt ibi dixi. Extra glo. op. in eo, quòd papam hîc mādat isti Abbati, vt illū prioratū ordinet, sicut alios sibi subiectos. Nam ex quo iste prioratus erat conuentualis electio pertinebat ad conuētum: vt in c. j. s. eo. Sol. dicunt do. contrariū procedere de iure communi: sed iste tex. pōt intelligi de iure speciali: quia ex consuetudine, vel pri- uilegio, potestas prouidendi pertinebat ad Abbatem: quę quidem consuetudo potest valere. arg. in. c. ij j. de in integ. restit. Vel dic ꝙ posset intelligi ista litera, vt iste, ordinet per viā. s. electionis collegij & cōfirmationē suā. ad hoc tex. iuncta glo. xviij. q. ij. c. j. ¶ Vlt. hîc quæritur, quare tex. hîc dicit, ꝙ patronus debet impartiri post factum honestum assensum. Sol. dicit Ioan. And. ꝙ ideò dicit ho- nestum: quia sine aliquo grauamine, vel extortiōe alicuius tempo ralitatis, debet consentire. &c.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium concessum à Papa non potest per legatum de latere tolli.*
2 *Commissarius papæ, an possit esse simplex religiosus.*
3 *Iudex, cui fuit commissa causa, vt eam cognoscat cum consilio aliquorum potest dictam causam alteri delegare, & delegatus debet cognoscere eū cum dicto consilio: & sic.*
Delegatus debet cognoscere causam sibi delegatam eo modo, quo debebat cognoscere delegans.
4 *Clausula, conscientiam tuam grauamus, an importet, quòd causa sit indele gabilis.*
5 *Tempus datum aliquibus ad aliquid faciendum, potest vnus accipere, licet alij velint incontinenti videre.*
Tempus competens relinquitur arbitrio iudicis.
6 *Consensus consanguineorum, si requiritur in aliquo actu, ille actus potest si ne tali consensu celebrari in fauorem illorum, qui habebant consensum præstare.*
7 *Consilium aliquornm, si requiritur in aliquo actu: oportet, quod interueni- at ante actum,*
8 *Consilium, si requiritur in aliquo actu: & consulentes nolunt, vel differūt dare consilium: potest actus fine consilio expediri: nisi consulentes fue- rint requisiti in extremitate temporis. nu. 9. & . 13.*
9 *Citatus, qui tardè arripuit iter: non excusatur ex impedimento posteà in- terueniente.*
10 *Habens potestatem aliquid faciendi, si illud sibi committatur sub certa for ma, potest illum actum expedire: & valebit: licet forma non sit seruata: nisi in commissione fuerit processum ad vlteriora.*
11 *Consensus propinquorum, si requiritur in contractu: non requiritur, si cō trahitur cum ipsis propinquis.*
12 *Consilium aliquorum, si requiritur in aliquo casu, an in decisione casus sit omnino sequendum consilium? & quid de consensu; & quid si fuit iu- dicatum secundum malum consilium?*
13 *Consilium debet requiri ante scrutinium, & est vtile iterato requirere scrutinio publicato antè, quàm sequatur communis electio.*

CAP. LII.

Cvm in veteri. ¶ *Si* per papam mandatur absentibus eligere, ꝙ eligāt cū consilio aliquorum alioquin consiliarij prouideāt: eligentes debent consilium requirere in tractatu ele- ctionis, & cōgruo tempore expectare responsum: aliās electio nō tenet. Hoc dicit primō ponit electionis formā. Secundò causæ cō missionē & decisam iudicum relationem, ibi: *relato ergo*. Tertio causæ diffinitionē, ibi: *cùm autem*. ¶ Casus literalis. Ecclesia Bisun- tina va-

b ¶ Augerio Adde quæ posui in. d. c. querelem.
c ¶ Cessat hæc ratio. Adde eundem Fede. consi. ccxlvij.
d ¶ Non potest. Adde videndum Alexā, c. cōsilio. lvj. ij. lib.

a ¶ Commissarius. Adde Franc.Are.consi.lviij.vbi tenet,q̃ Papa scribens scienter religioso,& sibi committens causam criminalem,videtur dispensare,quòd sententiam sanguinis dicat.
Anto.Francis. ¶ Dicas circa hoc,an Papa cõmittẽdo cãm criminalem,videatur dispẽsare cũ religioso,cui committit,vt posit ferre sententiam sanguinis:q̃ sic:quia cõmittendo cãm criminalẽ, vr̃ oia accessoria cõmittere:iuxta ea,quæ habent in.c. p̃terea.de off.leg. & in l.ij.ff.de iurī. oīm iu. Habet em̃ Papa plenitudinem ptãtis,vt p̃ Alex. plenè ī cõsil.lxxx vij.in.ij.pte cõs.& in.cõs.ij.ī.j. parte. & q̃ facere Papa nõ posit:vide gl. ī.c.lr̃as.de re.spo. & p̃ Card.in cle.si Roman⁹.in.iij. q. de p̃ben.& vide q̃ habent ī.c. sn̄iam sanguinis .ne p̃la. vi.suas.& in.c.ī archiep̃atu.de rapt.

SEB.SAPIA.

b ¶ Ad qõnẽ.vide Bal.in.l.nulli.col. ij.ver. deinde not. C.de Epi.& cler. Card.ī cle.j.q.vj. de cõce.p̃b.Alex. in.l.more .colũ.v. ff.de iur.om.ind. Ang.in authẽ .ad hęc.C.de iudic.In no.& Feli.in.c.fi. de offi .deleg.

c ¶ Subdelegare. Adde q̃ idẽ eẽt, si diceret,cõmitti m⁹ discretionitu̧ de qua plurimũ cõfidim⁹.vt voluit Ro.consi.ccccxx.

SEB.SAPIA.

d ¶ Cõpetẽs. Facit l.cõtinu⁹.§. cũ ita. cum ibi not.ff. de ver.obli.

e ¶ Potest testari. Considera, quòd dñs Ab.vr̃ p̃supponere validitatẽ statuti,quòd mulier non posit testari sine cõsensu ꝓpinquorũ.nam Paul. de cast. do. Alex.& alij tenẽt q̃ tale statutũ, nõ valeat ī.l.ex facto. in prin.ff.de vul. & pup.sed no.Ia. ibi ī.ij.colũ .tenet quòd valet.Aenę as de falco.
Anto.Francis. ¶ Circa hoc, an valeat statutũ , q̃ mulier,vel minor nõ posit testari sine consensu propinquorũ, vel eorũ p̃sentia.aliàs testm̃ sit nullũ:q̃ ta

tina vacante, mãdauit papa capitulo Bisuntino: vt intra.xl. dies post receptionẽ literarum personã idoneam sibi eligerẽt in pastorẽ cum cõsilio sancti Benigni & Moricinũdi, Abbatũ & fratris.G.de ordine prædicatorũ. Alioquin dicti consiliarij ꝓuideant ecclesiæ Bisuntinæ. Recepto mandato die ad eligendum præfixo: canonici potestatem eligendi Archiepiscopũ sex ex canonicis suis cõtulerũt vsq̃ ad consumptionem cuiusdam candelæ duraturã:quę exti tit coram eis accensa tãdem electores cœperũt tractare de electione pastoris,& conuenerunt in dictum Abbatem sancti Benigni. Et cum super hoc consilium sociorum ipsius requisissent vnus eorum respondit,quòd habito inter se cõ silio,responderent: vt cum illi differrent dare responsum,& candela deficeret, electores ipsi non expectato responso ipsorum dictum abbatem in Bisuntinum Archiepiscopum elegerũt. Processus huius electionis ad sedem Apost. est delatus:sed quia de huiusmodi processu domino Papę non constitit, Archiepiscopo vienensi & Abbati de Firmitate iniunxit,vt si constaret,quòd electores prædicti super electione tractatum habuissent:& in tractatu electionis requisissent consilium prædictorum, electionem ipsius Abbatis,si persona esset idonea,confirmarent. & si in tractatu electionis nõ fuisset illorum consilium requisitum,quamuis postea requisitum fuerit tempore non cõpetenti :nec etiam fuit expectatum responsum ipsorum:vel si idem Abbas non esset idoneus,quod de ipso factum erat,cassarent. Inquisitores ipsi secundum mandatum dominipapæ procedentes suã inquisitionem domino papę remiserunt; Papa super hoc scribit quibusdam dicens: cum autem fuerit compertum tempore competenti requisitum consilium de persona prædicti Abbatis:& quando fuit requisitum,non fuit expectatum,nisi modico tempore,& nõ debeat alij obesse,quòd electores in tantùm se arctauerãt, electionem ipsius Abbatis non propter vitiũ personæ,sed propter vitium electionis cassauit Ber. ¶ †Not.j. quòd potestas eligendi potest restringi ad terminum breuiorem termino iuris ad petendum consilium forinsecorum de necessitate. Et hoc puto posse fieri à solo papa: quia in istis spiritualibus habet plenitudinem potestatis.s̃.c.significasti.&j̃.de authoritate.& vsu pal.in. capi.ad honorem. Alius autem citra papam,etiamsi esset legatus de latere,nõ posset ita potestatem istam restringere:quia cum ius eligendi competat collegio ex priuilegio papæ vt no.in.c.quanquãj̃.eo.tit.lib.vj.non potest legatus lædere priuilegium per papam cõcessum vt dicit gl.not.in.c.pro illorum j̃.de præben.ad idem facit regula,indultum .de reg.iur.lib.vj.

2 ¶ †Nota secundô.ibi: *fratris.G. de ordine. &c.* Quòd simplex religiosus potest esse commissarius[d] papæ:quod videturcontra.c.statutum.de

a rescrip.lib.vj.& cle.ij.eodem tit.Sed dic illa iura procedere in cõmissione iudiciaria fienda & exercenda:secus si negotium extraiudiciale cõmittitur.Nam cùm illa iura sint correctiua iuris antiqui,non debent extendi,sed strictè intelligi:vt in.l.præcipimus.in fin.C.de appel. & in regu.odia.de regu.iur.lib.vj.& sic non videtur quòd hodie iste text.in hoc corrigatur,per illa iura:quod sentit hîc domi.Cardi.Et mihi satis placet per rationem prædictam. Et hoc tenebis semper menti. Vel si vis fugere aliqualiter contrarium. Dic,quòd nondum emanauerant illa iura:vel quòd istud processit ex certa scientia papæ. Facit quod no.in.c. nonnulli.de rescrip.

3 ¶ †No.iij.& tene menti,quòd si mandatur alicui,vt certum quid faciat cum consilio aliquorum,non videtur per hoc sibi adempta potestas illum actum delegandi. Commissarius tamẽ tenetur requirere consilium,sicut tenebat prius mandatarius:vtrunq̃ probatur hîc notabiliter. Ex hoc infertur quòd si iudex ex forma statuti vel hominis tenetur ferre sentẽtiam cũ cõsilio sapientis,potest nihilominus vices suas delegare alteri in sententiando.& delegatus ab eo tenetur ferre sententiam cum consilio sapiẽtis. Non enim per illam commissionem generaliter factam videtur mandans voluisse adimere potestatem delegandi aliàs de iure competentem. Et facit in hoc iste tex.ad quæstionem

4 b [b]in qua aliàs consului.quòd licet papa in commissione causæ apponat in fi.clausulam,super quo tuam conscientiam oneramus.non per hoc videtur adimere potestatem subdelegandi: quia nõ relinquit decisionẽ causæ conscientiæ istius

c quo casu non posset subdelegare [c].argu.in.c.is, cui.de offic.deleg.lib.vj.sed committitur decisio iuridica,& oneratur conscientia ipsius . vn de non nimis est oneratus in committendo: quia habet eligere virum prouidum &c. Et facit pro hoc quod legi.& no.in.c.fi.de offic.delegati. ¶ Quartò no. ibi: *vsq; ad consumptionem cuiusdam candelæ*.quòd potestas data compromissarijs ad eligendum,potest arctari ad tem-

5 pus breuissimum. ¶ †Quintò nota ibi: *vno ex illis*.quòd si in actu requiratur consilium plurium, potest vnus solus petere tempus ad deliberandum: licet alij velint incontinenti respondere. Non enim possunt alij renuntiare tempori introducto in fauorem omnium. Nã vt dicit canon tempore egemus,vt maturè aliquid diffiniamus.l.distinction.in capitul.pondere.& hoc sentiuit etiam hîc docto. Et hoc dictum reputo notabile:vt licet vnius contradictio non obsit:vt infrà dicam:potest tamẽ impedire actum differendo responsum:dummodo non multum differat. Nam vt dicit text.in fin.debent isti consiliarij competenti tempore dare responsum. Et quod dicatur tempus

d competens[d]? dicunt docto.& bene,relinquendum arbitrio boni iudicis, qui hoc arbitrabitur secundum arduitatem negotij. Non enim debet præcipitanter aut morosè respondere: argument.in.l.quod dicimus. & in.l.ratum. ff. de sol.facit .c.causis.de off.delega.l.ait prætor.

6 ff.de iure delib. ¶ †Not.vj.q̃ habẽtes actũ exercere cum consilio aliquorum, possunt illum actũ disponere in personã vnius ex cõsilia

e rijs.& facit iste tex.q̃ si mulier non p̃t testari[e] tũ pẽdeat ex arbitrio illorũ propinquorũ,quorũ consensus requiritr̃:q̃ de iure fieri nõ debet:qa vltimæ voluntates nõ possunt dependere ex alieno arbitrio .l. illa institutio . &.l.c. captatoriæ.ff. de hær.insti.&.l. captatorias.C.de testa.mil. Id aũt qd̃ diciturde minore, nõ credo ꝓcedere in eo masculo,qui esset maior.xiij. ãnis.& in eafœmina, q̃ esset maior xij.qa isti quantũ ad facultatẽ testãdi,dicũt eẽ maiores.l.qua ætate.ff. de testa.& ideò ficut dicit,q̃ statutũ disponẽs de maiure ñ valet:ita ẽt credo esse dicendum in eo,q̃ esset habilis ad testãdũ quia quãtũ ad testãdũ,dicitur esse maior.Et adde q̃ statutũ disponẽs, q̃ testamenta debeãt fieri cum certa solẽnitate: debet intelligi de testamentis fiẽdis , non de factis:quãuis illa posit mutari viuo testatore:& possent de nouo fieri cũ solẽnitate statuti.Ita no.voluit Pau. de ca. in, l. iubemus. C. de testa. Sed Ang.videt tenere cõtrariũ in auc. vt nouæ constitutiões. & auc. vt cũ de appellat. cog.in prin.in ver si.aduerte pro declaratione est videre. Bar.in.l.oẽs populi.in.ij.q. & ī.v. q.prī.in.xvij. colũ.ff.de iust.& iu.&.l. sancimus. ad fin.C.de sacro. eccle.& in.l.illicitas.ī prin. ff.de offi.præsi.& in.l.cũ lex.in ver.sed nũ quid.ff.de legi.& per Bal.in.l.cõparatiões.in vlti.no. C.de fi.instr.Et vide eundẽ Paul.de ca.in consil.xcvj. incipi.in causa fortij.

Cap. Cùm in ueteri. Panor. ſuper Secunda Primi.

a ZACHARIAS. ¶ Sed in iſpo tractatu actus. Adde ꝓ hoc Bal. in rubri. C. de inſti, co. iiij. ver. ſed hic quero. eundē in ſua mar. in ver. cōſiliū. ver. j. & Bar. ī. l. j, col. antepen. verſ. ſed ſi ſtatutum. C. qui admit.

b SEB. SAPIA. ¶ Conſiliū poſtulari. Vide Moder. in. l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. ff. de acqui. hære. Pau. de Ca. Alex. in. l. ſi cùm dotem. §. eo autē tpe. ff. ſol. ma Alex. in. l. j. §. fuit q̄ſitū. ff. ad Treb. Car. ī. c. fi. de mai. & obe. vbi tradūt hanc doctri. quòd qñ in actu aliquo aliqd requiritur, a si ñ iterueniat vitiat actus. de quo etiā p. d. Io. ī. l. vni uerſa. col. fi. C. de p̄ci. impe. offe. ſed latiſsimè p Feli. ī. c. ex pte. co. j. cum ſeq. ſ. de conſtitu. b

SEB. SAPIA.

c ¶ Inſtāria. Nota tñ, ꝙ ſi immineret piculū conſiliū re q̄ſitū, pōt omitti: 8 vt eſt caſus ſin. in. c. fi. & ibi do. Ab. no. ne ſe. vacā. lib. vj. dicit ſi. Car. in. cl. j. ī. vj. q. de ſup. ne. Prela. vide Feli. in. d. c. ex pte. col. iij. ver. recipit predicta. & pro eo, quod dicit Ab hîc adde tex. in. c. cōſuluit. §. ſi quis tñ. j. de offi. dele.

d ¶ Præſtare. Adde ꝙ voluerunt. d. de Rot. dec. cccxliij. inci. canonici. hoc tit. in antiquis.

ZACHARIAS. c

e ¶ Aliquē ex his. Adde, quod poſui in apoſt. ad iſtum in. c. cùm in iure. in addi. quę incipit ſed contrarium nu. 4. ſ. de elec.

f ¶ Vni ex propinquis. Adde Ang. conſ. cxliij.

g ¶ Videatur pater. Adde Fede. conſi. cclix.

¶ Adde latè. d. Alex. in addi. ad Bar. in. l. is, q in fi. ff. de ac. hære. & iſtū in. c. cum dilectus. in. j. no. ſ. de conſue. & ibi do. Ant. Cor. Latè in addi. ad iſtū. quod c. credo, quòd velit allegare iſte: dum allegat dicta in. c. 10 cum conſuetudinis. vbi nil dicit. Aeneas de ſalc.

ſine conſilio cōſanguineorum: quod poteſt in illorū fauorē diſponere teſtamentum. & ita dicendū in ſimilibus. ¶ † Nota. vij. ꝙ vbi in actu requiritur cōſiliū aliquorū, non ſufficit petere conſilium poſt actum deliberatū: ſed in ipſo tractatu actus [a] debet conſiliū poſtulari [b], nec ſufficit petere debito tēpore expeteť rñſum. Et facit ad materiā Eporū, qui tenentur negotia eccleſiæ regulariter promouere cū conſilio capituli: debet eñ conſiliū requiri in actu, & non poſt actū: nec tenentur canonici præcipitare rñſum: Sed pñt petere tps congruū ad deliberandū. Idē dicit in iudice, qui ex forma ſtatuti teneť requirere conſiliū ſapientis: Nō eñ ſatisfit ſtatuto, ſi prius ſcribit ſententiā & poſteà petit cōſiliū: vel ſi non vult expectare conſultorem debito tpe. ¶ † Not. viij. ꝙ vbi requiritur in actu aliquorū cōſiliū, ſatis eſt illud requirere debito tpe & expectare reſponſum tpe debito & competēti. Si ergo cōſiliarij differūt plus debito rñdere, vel nolūt impendere cōſiliū: pōt procedi ad actum. ipſorū conſilio nō expectato: vt hîc no. probať, & tenēt etiā hîc do. & Bar. in. l. j. §. ſi plures. ff. de exer. ¶ † Vltimo no. ibi: *nec debeat aliȝ imputari*. ꝙ ſi is, qui tenebatur requirere cōſiliū arctauit ſe ad extremitatē actus: nō valet actus ſine cōſilio geſtus: licet propter extremitatē tpis nō potuerit habere cōſilium. Nā ſibi eſt imputandū, quare intantū ſe arctauit in petione cōſilij: vt hîc no. ꝓbať. facit. l. ij. ff. ſi qs cau. & qđ no. Inn. in. c. P. & G. de offi. deleg. Et hoc eſt contra iudicē, qui diſtulit petere cōſiliū vſq; ad ſi. tpis, quo labitur inſtantia [c]. Nam ſi ꝓnuntiat ſine conſilio, quod conſultor denegauit propter breuitatem temporis, nō tenet ſententia. & facit etiam textus. ſecundum docto. in. dicta. l. ſecunda. in eo, quod ſi citatus tarde aripuit iter, non excuſatur ab impedimento poſtea contingente. ¶ Oppon, contra textum, in fi. in eo, ꝙ Papa hanc electionē dicit irritandā: Nā videtur, ꝙ ſit irrita ipſo facto, cū ſit attētata cōtra formā mādati: vt in. c. cū dilecta. de reſcrip. & in. c. venerabili. de offi. dele. cū ſi. Sol. metu contrarij Io. an. exponit irritandā, i. irritā nuntiandā. ¶ Sed contra hoc & contra tex. op. videtur enim, quòd non ſit irrita, nec irritanda per. c. dilectus. el. ij. j. de præben. vbi valuit collatio facta per canonicos contra mandatnm Papæ: nec fuit irrita collatio: quāquā canonici aliter fuerint puniti ex tranſgretione mādati. hoc contrarium fuit viſum difficile do. Car. & tandem ſoluendo dixit, quòd illa electio fuit hîc f nulla: quia Papa ad vlteriora proceſsit in: uoꝫmiſsione. Nam dixit quòd alioquin iſti conſiliarij prouiderent de Archiepiſcopo. † Et ſic nō 10 obſtat quod gloſſa notat in clementina prima. de iurepatro. quæ ſingulariter dicit, quòd ſi mandatur aliâs habenti poteſtatem, vt aliquid faciat, ſub certa forma, tenet actus: licet forma, non ſeruetur per illud. capi. dilectus. Et dicit hîc. ꝙ iſtud dictum. ſ. relatum alibi non ita bene probatur. Sed ego aduco textu. apertum in. c. ſi capitulo. de conce. præben. libro ſexto. vbi dicitur, ꝙ ſi mandať canonicis aliâs poteſtatē habētibus, vt cō ferant certū beneficiū dato executore, vt illis negligētibus exequatur: per ſolā literarū præſentationē afficiuntur manus canonicarū vt prouiſio alteri facta, nō valeat. Nā ex quo ſuperior transfundit poteſtatē in axecutorē in defectum illorum, quibus mandat: adimit illis poteſtatem in caſu contumaciæ & inobediētiæ. Et ita cō tingit punctualiter hîc vt colligitur hîc ex illo ver. alioquin. ¶ Sed quæro cuius expenſis debēt iſti conſiliarij exercere cōmiſsionē eis factā dicunt doc. & bene, ꝙ expēſis dignitatis, cū inſtēt circa illam ordinādā. arg. in. c. vt præteritæ. ſ. eo. ¶ Secūdo quæritur, nunqd in electione compromiſſariorum, debeat requiri conſilium iſtorū conſiliariorū? Inn. & Cōpo. ꝙ nō ſatis eñ eſt reqrere in ipſa electione Prælati fienda. Alij cōtra, quia principaliter trahit ad ſe accеſſoriū: vt in regula, acceſſoriū. de regu. iur. lib. vj. Primū dictū cō muniter tenetur: Et iſtum puto verius: quia cū iſtud mādatum ſit contra ius, debet reſtringi: & ſic ſeruari in proprijs terminis: vt in regu. odia. de reg. iur. lib. vj. & de hoc videtur tex. hic. Nam & text. apparet, quòd in electione cōpromiſſariorū, non fuit requiſitū cō ſilium: nec Papa mādat de hoc inquiri. ¶ In gl. j. ibi: *quia ipſum eligē do illo conſentiente. &c.* No. bene. hanc gl. vult enim, ꝙ de neceſsitate non fuit requirendū conſiliū iſtius, quē intendebant eligere: tū, d quia conſentiendo poſteà electioni, ſatis videtur cōſiliū præſtare [d]: tum vt dicitur in gl. ſequēti: quia ſi iſte cōſentiret ante electionem deberet electio caſſari propter vitiū ambitionis: vt in. c. cū poſt petiā. ſ. eo. Io. an. dicit, ꝙ quāquā hæc opi. ſit probabilis: tutius tñ eſt vt iſtius etiā requirať cōſiliū: vt ſic ſatisfaciat formæ mandati. Nā poſſet cōſulēdo talē contingere ꝙ propter eius cnnſiliū diuerterēt ā ꝓpoſito, & aliū eligerent: ꝓ quē melius eccleſiæ cōſuleretur. nec tenentur requirere conſilium in ſpecie: & ſatis eſt dicere in genere de quo vos cōſulitis & c. Siutē cōſulerēt in ſpecie de perſona ſua, debet rñdere ſecundū Gof. iudicio aliorū hoc relinquo. Sed hoc vltimū nō placet Hoſt. qa notareť ambitiōe. Nā cū bona cōſcientia ſecūdū eū poterit dicere nō eligatis me, qa nō ſum dignus & ſi ipſum elegerīt poterit cū bona conſciētia poſtmodū cōſentire. & hęc opi. ſcilicet vt cōſiliū iſtius debeat reqri ſaltē in genere, cōmūitertenеť per do. ſequē. quod mihi ſatis placet: qa cōſiliū debet præcedere electionē: vt hic patet tex. ergo nō debet differri in tempus electionis: quia tēpore nō cōgruo petereť: vt in fi. literæ. & per hoc tollitur motiuū primæ gl. Nec obſt. motiuum primæ gl. Nec obſ. motiuū ſecundæ gl. quia ex forma mādati nō habebat iſte cōſiliarius præſtare conſenſum ſed cōſiliū dūtaxat. ¶ Quid aūt ſi Papa mandaſſet, vt iſti eligerēt cū cōſilio & cōſenſu illorū nunquid poſſent eligere vnū ex illis? Hoſt. dicit ꝙ ſic: qm̄ regula eſt, vt ex tribus electis valeat cōſenſus duorū. vnde ſatis eſt, ꝙ duo præſtent cōſenſum: dūmodo tertius non contēnatur: vt patet in arbitris & iudicibus ſimpliciter electis: in quibus valet ſentētia maioris partis: vt in l. itē ſi vnus. in fi. ff. de arbi. & in. l. duo ex tribus. ff. de re iudi. & in. c. fi. j. eo. ¶ Nota ſingulariter hoc dictū quòd vbicūq; eliguntur ſimpliciter plures ad cōſulēdum, vel cōſentiēdū, ſeu aliquod officium etiā extra iudiciū exercendū: valet quicquid facit maior pars: dum modò minor pars non contēnatur. quod eſt menti tenēdū. Quid aūt ſi fuiſſet dictū, ꝙ eligerēt, cū cōſilio & concordia conſenſu illorū triū: nunquid potuiſſent eligere aliquē ex his? e Hoſt. tenet, ꝙ nō: quia non poteſt aliquis cōſentire in ſeipſum ante, quā eligať. no 11 taret eñ de ambitiōe: vt patet ex p̄dictis: quod ſatis placet. ¶ † Nota tñ primū dictū huius primæ gl. facit eñ ad quæſtionē. ex forma ſtatuti, mulier non pōt cōtrahere ſine cōſenſu duorū proprinquo f rum contingit, ꝙ mulier vendit aliqua bona vni ex prōpinquis f: cum conſenſu alterius propinqui: nuncquid ſit ſatisfactum ſtatuto? videtur ꝙ ſic: quia propinquus emendo à muliere, videtur conſentire illi contractui. Nā ſatis eſt, ꝙ conſenſus intercedat in ipſo contractu. & facit optimè. l. pupillus. ff. de authori. tuto. Nec obſt. clementina. prima. de re. eccle. non alie. quia conſenſus propinquorum non exigitur hîc, vt authoritas: ſed vt quædam ſolennitas: vt dixi. in. c. cum conſuetudinie. aliâs. c. cùm dilectus. de conſue. facit etiam, quòd ſi ſtatutum diceret filiū non poſſe litigare ſine conſenſu patris: quòd ſi pater & filius ſimul litigant, videatur pater g conſentire. Et ad prædicta facit, quod not. Barto. in. l. cùm pater. §. libertis. ff. de lega. ij. & per Bald. in. l. fina. C. ad Macedo. & in. l. ſi fi-

lius

a ¶ Tenet. Adde eundem con. xj.

b SEB. SAPIAS. ¶ Nota bene. Ad declarationẽ huius materiæ vide rapha. Comẽ. in cõsi. lv. duo habẽtes simul litigare per totum. vbi vult ꝙ qñ ex coniecturis cõstat de voluntate partium, semper est sequẽdum illud cõ silium: & maximè, qñ ponunt istę dictiões, de & cũ cõsilio vide etiã Pau. de cast. in cõs. xv. in. j. &. ij. col. secũ dum antiquã impressionẽ, vbi declarat statutũ dis ponẽs, ꝙ iudex te a neat seq cõsilium vide etiã per Deci. c. si ꝑ debilita te. in. vij. col. cum seq. de offic. dele. vbi ponit, si aliqd fiat inspecto cõsi li. cum quo aliqd fieri debebat: an valeat: vide etiam Rapha. Comẽ. in cõsi. cxliij. Titius & seius. & Ange. in cõsi. cclxxj. pri 12 mus punctus. Et nunqd ille q dat b cõsiliũ, dicatur i dex, vel collega. posuit Felin. in. c. nõ potest. ad fin. de re iudi.

c ¶ Duorum agnatorũ. Adde, an tũc si nõ sunt agnati, sed agnatę, vel ba stardi anillarũ, vel illorum cõsilium sit requirendum. Ang. consi. ccxj. Anto, Francis.

¶ Quo ad istam materiam de con sensu & consi adde quid differant consensus & con silium, quæ habẽ tur in cle. exiui. c in. §. rursus. & ibi per domi. Car. de ver. sig. & in. c. cũ in veteri. de ele. & in. c. cùm olim. de arbi. Et quãdo qs obligetur ex con silio? Dicas, quòd regulariter nõ ob ligetur vt in regula, nullus ex consi lio. de regul. iur. libr. vj. & in. l. j. in fin. ff. mãda. & in * l. cùm. pater. in. §. d mandato. de leg. ij. & in. l. consi. cũ glos. de reg. iur. & ple. traditur per Canoni stas in. c. primo. de offi. de leg. & adde quòd consensus expressus præiudicat in tota causa: sed consensus tacitus præiudicat solum in actu, ex quo resultat: vt est not. glos. in clementi. sæpe. de verbor. signifi. & vide Paul. de castro. in. consil. suo. xxv. Et adde etiam, quòd consensus inducitur per solam præsentiam propinquorũ. l. si seruus communis. ff. de dona. inter virum & vxorem. & habetur per Bald. in. l. si constante. in. §. penul. ff. solu. matrimo. Et tene menti, quod consensus ditur quatuor modis, vt est or. glos. in versi. pari pœna. in capi. primo. & ibi per Innocen. in prima colum. de offic. deleg. E adde etiam, quòd cõsensus & authoritas differunt inter se, de quo per Bart. in. l. si qs mihi bona in. §. iussum. in. ij. col. ff. de acqui. hæredi. & per Bal. in. l. fi. in. §. j. ver. necessitate. in vj. colũ. C. de bo. quæ libe. & vide per In. in. c. j. in ver. tractatus. de re-

lius. de peti. hære. & per Io. An. in regula, q tacet. in mercu. vbi cõcludit, ꝙ si statuto eꝑi caue tur: vt nulla locatio valeat facta de re eccle. sine cõsensu suo, ꝙ si locatio sit Eꝑo tenet[a]: quia cõ ducẽdo videtur cõsentire. Et no. p̃dicta quia fa ciũt ad multa: sed in casu nostro, non valeret hoc tacitũ cõsiliũ, rationibus p̃dictis. ¶ In gl. in ver. *in tractatu*. ibi: *tractatus haberi debet ante electionem*. Dic ꝙ iste tractus nõ est de substã tia electiõis: sed solũ illa sunt de forma substã tiali de qbus dixi. in. c. quia ꝓpter. s. e. & in ca su huius. cap. fuit necesse prius tractare de ꝑso na eligẽda, saltẽ in genere: qa rõne formæ man dati. tenebantur requirere consiliũ istorũ ante electionẽ, & ante, quã cõsentirẽt in electum ali quẽ: vt dicit in gl. pe. in fi. & antepenul. ¶ † In ea. gl. ibi: *non imponitur necessitas consilium. &c.* No. bene[b], & tene menti gl. Ex qua collige qd' vbicũqꝫ qs tenet aliqd facere cũ cõsilio aliquo rũ nõ tenet sequi illorũ cõsiliũ: sed satis est pe tere cõsiliũ debito tpe, & expectare rñsum: qd' vr̃ ꝓbari. c. cũ olim. j. de arbi. Nã cõsiliũ ex ꝓprio significato, nõ obligat. ad hoc. iiij. dist. in. c. fi. §. hæc & si legibus. Sec[9] est secũdũ gl. Pe. si tenet quis hre cõsiliũ & cõsensum, seu cõsensum tm̃: qa tũc opꝫ seq illorũ cõsensum. & in hoc no. il la gl. Et ex istis duab[9] gl. habes differẽtiã iter cõ siliũ & cõsensum: sed capiẽdo dicta Bar. in. l. j. §. si plures. ff. de exer. distingue latius, ꝙ aut te netur quis aliquid facere cũ cõsilio aliquorũ: aut cũ cõsensu, seu volũtate. Prĩo casu, aut cõ siliũ postulatur ab eo, qui nõ habet sanũ intel lectũ: & capitur cõsiliũ pro cõsensu: vt in. l. im puberibus. ff. de suspe. tuto. Vnde, si caueretur statuto. vt papillus actum faciat cũ cõsilio duo rum agnatorũ[c] capitur ibi cõsiliũ pro consen su: quia pupillus non habet discretũ iudiciũ. facit. c. venerabili. iuncta gloj. de offi. dele. Quãdoqꝫ necessitas petendi consilium iniungitur aliãs habenti sanum iudicium: & tunc aut ille, cuius consilium debet requiri, est particeps il lius officij: & tunc consilium etiam capitur ꝓ consensu. & de hoc est tex. iuncta glo. in verbo cum consilio. in dicto. c. venerabili. Debet em̃ Prælatus tractare rem cum consilio coadiuto ris sui intelligitur enim de consensu: quia coad iutor est particeps officij. Aut non est parti- * ceps officij: & tunc satis est requirere [A] consi lium: nec tenetur[d] sequi. & hoc casu intellige istum tex. cum gl. & tex. in. d. c. cùm olim. & vo luit Barto. in. d. §. si plures. ¶ Nec est differen tia vtrum dicatur cum cõsilio, an de consilio: licet Cy. senserit cõtrarium in. l. quod pauperi bus. C. de episc. & cle. vbi dicit, quòd si de cõsi-

eccle. nõ alie. & vide per Io. de Imol. in. l. si cũ dotẽ. in. §. si pater. in versi. & est differentia. ff. sol. mat. Et adde, quod consensus patris requisitus per sta tutũ in contractum filij obligat patrem cõsentientem, perinde acsi pro misisset: vt ꝑ Bar. in. l. lucius. ff. de admi. tuto. & l. si cùm dotem. §. transi grediamur. in. ij. col. ff. solu. ma. & per eundẽ Bart. in. l. j. in §. si is qui nauẽ. ff. de exerci. & adde etiam, ꝙ qñ consensus propin quorũ, requiritur per statutũ in cõ tractu mulieris, eo deficiente red ditur contractus nullus: vt per Bal. in. l. fi. d. ver. neces sitate. in. j. col. prę alle. Secus tñ esset si deficeret solen nitas reqsita à sta tuto post contra ctũ: quia tunc con tractus tenet, sed impeditur execu tio. vt not. voluit Bald, in rub. C. de rescindẽ. vendi. in vers. qñꝙ requirũ tur. & secundum bal. in. l. si quis mi hi bona in. §. si co ram. & ibi per ro ma. & Alex. in vl tima. col. ff. de acq hęre. & tene men menti, ꝙ consen sus propinquorũ reqsit[9] ꝑ statutũ i cõtractu mulieris: vel minoris p̃sumi turiteruẽisse post x. annos: quia so lẽnitas intrinseca p̃sumit ex diutur nitate tps. Ita An ge. sing. voluit in l. qui in aliena. §. se cũdũ si adierit. ff. de acq. hær. & ibi Bal. in. j. col. idem Bal. in lege fecun da. C. de legi. hær. & in. l. si filius. in fi. C. de pe. hære. Et addde, ꝙ con sensus propinquo rum requisitus ꝑ statutũ in contra ctu (quo est cum cã iusta denegari, a liãs debet præsta ri. ita Barto. in. l. si cùm dotem. §. eo autẽ tẽpore. & ibi per Imol. in fi. ff. sol. matri. & vide bal. in. l. viduæ. & in. l. inconiunctio ne. C. de nup. & vide per Angelũ. Aret. ple. in. §. cõ

A Fallit quando cõsilium, ab eo re. quiritur. a cui[9] po testatis depẽdet. actũ fier vel non gl. in. c. 1. de for cõ pet. Domi. in. c. 1. ue sed vac. li. 6.

13 tepe. ¶ † Sed dubiũ est, quid si habens præsta re cõsiliũ, vel cõsensum, non vult p̃stare istud consiliũ vel cõsensum? dicit hîc Abbas intermi nis literę, qd' si hic Abb. nominaret ꝑsonã ido neã: & isti nõ vellẽt cõsentire iusta cã nõ allega ta, poterũt canonici appellare [g] & elige. & tene mẽti hoc dictũ nã ĩ multis locis ẽ statutũ ꝙ mu lier nõ possit cõtrahere, ẽt matrimoniũ sine cõ sensu duorũ agnatorũ. agnati reqsiti ꝑ mulierẽ nolũt cõsentire: secũdũ istã opi. Abb. poteritil la mulier appellare ad superiorẽ. qd' vr̃ sentire Bar. in. l. fi. de ap. reci. ¶ Sed an possit statim cõ trahere post appellationẽ, an teneat expectare iudiciũ superioris, ad quẽ appellauit: puto di stinguẽdũ, ꝙ aut in dilatione imminet periculũ? & procedit opi. Abb. aut. nõ imminet periculũ: puta, qa superior est p̃sens, vel qd simile:

sequẽs. instit. de suspec. tut. vbi alle. plures cõcor. & adde ꝙ tales ꝓpinqui p̃nt cogi ad cõsentiẽdũ p superiorẽ Et si nõ vellẽt cõsentire, posset superior ꝓ eis dare licẽtiã, de quo p. d. Abb. in. c. nullus. de iurep. & in. c. quod Dei. de sta. mona. Et adde, qd' talis cõsensus reqsitus ꝑ statutũ ĩ actu vel cõ tractu põt p̃stari ẽt post cõtractũ in cõtinẽti, secũdũ Bar. & do. in. d. l. si qs mihi bona. in. §. iussum ĩ. ij. col. & ibi p Ang. ff. de acquir. hær. & per eundẽ Bar. in. l. qui habet. §. si pupillus. in. ij. col. ff. de tute.

a ¶ Tenet. Adde eundem con. xj.

b SEB. SAPIAS. ¶ Nota bene. Ad declarationẽ huius materiæ vide rapha. Comẽ. in cõsi. lv. duo habẽtes simul litigare per totum. vbi vult ꝙ qñ ex coniecturis cõstat de voluntate partium, semper est sequẽdum illud cõ silium: & maximè, qñ ponunt istę dictiões, de & cũ cõsilio vide etiã Pau. de cast. in cõs. xv. in. j. &. ij. col. secũ dum antiquã impressionẽ, vbi declarat statutũ dis ponẽs, ꝙ iudex te a neat seq cõsilium vide etiã per Deci. c. si ꝑ debilita te. in. vij. col. cum seq. de offic. dele. vbi ponit, si aliqd fiat inspecto cõsi li. cum quo aliqd fieri debebat: an valeat: vide etiam Rapha. Comẽ. in cõsi. cxliij. Titius & seius. & Ange. in cõsi. cclxxj. pri 12 mus punctus. Et nunqd ille q dat b cõsiliũ, dicatur i dex, vel collega. posuit Felin. in. c. nõ potest. ad fin. de re iudi.

c ¶ Duorum agnatorũ. Adde, an tũc si nõ sunt agnati, sed agnatę, vel ba stardi anillarũ, vel illorum cõsilium sit requirendum. Ang. consi. ccxj. Anto, Francis.

¶ Quo ad istam materiam de con sensu & consi adde quid differant consensus & con silium, quæ habẽ tur in cle. exiui. c in. §. rursus. & ibi per domi. Car. de ver. sig. & in. c. cũ in veteri. de ele. & in. c. cùm olim. de arbi. Et quãdo qs obligetur ex con silio? Dicas, quòd regulariter nõ ob ligetur vt in regula, nullus ex consi lio. de regul. iur. libr. vj. & in. l. j. in fin. ff. mãda. & in * l. cùm. pater. in. §. d mandato. de leg. ij. & in. l. consi. cũ glos. de reg. iur. & ple. traditur per Canoni stas in. c. primo. de offi. de leg. & adde quòd consensus expressus præiudicat in tota causa: sed consensus tacitus præiudicat solum in actu, ex quo resultat: vt est not. glos. in clementi. sæpe. de verbor. signifi. & vide Paul. de castro. in. consil. suo. xxv. Et adde etiam, quòd consensus inducitur per solam præsentiam propinquorũ. l. si seruus communis. ff. de dona. inter virum & vxorem. & habetur per Bald. in. l. si constante. in. §. penul. ff. solu. matrimo. Et tene menti, quod consensus ditur quatuor modis, vt est or. glos. in versi. pari pœna. in capi. primo. & ibi per Innocen. in prima colum. de offic. deleg. E adde etiam, quòd cõsensus & authoritas differunt inter se, de quo per Bart. in. l. si qs mihi bona in. §. iussum. in. ij. col. ff. de acqui. hæredi. & per Bal. in. l. fi. in. §. j. ver. necessitate. in vj. colũ. C. de bo. quæ libe. & vide per In. in. c. j. in ver. tractatus. de re-

d ¶ Nec tenetur. adde And. consi. xcij.

e ¶ Non arctatur tutor. Adde Bal. consi. cclxij. iij. lib.

f ¶ Executor. Adde in terminis, de quibus hîc Ange. consi. cclxxj.

g ¶ Appellare, adde eundem consi. lxv.

& tunc debet expectare superioris iudicium: vt est de mente Bar. in l. si cũ dotẽ §. eo autẽ tẽpore. ff. so. ma. & in l. fi. §. j. ver. necessitate. C. de bo. quæ libe. & in d. §. si plures. Tñ quo ad q̃stionẽ, supra formatã: distingue sic latius post Bar. in §. si plures. præalle. ꝙ aut est p̃standum consilium, aut cõsensus. Primo casu, aut est prę sens ille qui debet præstare cõsilium: ita, ꝙ põt cogi: & tunc cõpellit consulere ex quo assumit à iure, vt quidã consultor. Et idẽ hoc casu, si te net p̃stare cõsensum. Nã ex quo cõsensus non requirit tanquã in re propria: sed vocat, vt qui dã consultor, ex dispositione legis, seu statuti: põt cogi ad consentiendũ: vt in d. ver. necessitate: & si nõ vellet cõsentire poterit iste dare licẽtiã: vt no. in d. §. eo autẽ tẽpore. & in locis p̃alle ¶ Itẽ potest dici, ꝙ vbi cõsilium. nõ necessitat, satis est consiliũ requirere. & si nõ vult cõsulere põt procedere sine cõsilio: vt. s̃. dixi. Sed vbi consiliũ capitur ꝓ consensu, serua ꝙ proximè dixi. ¶ Si aũt is, cuius assensus requirit nõ est presens: ita, ꝙ cogi non potest: & tunc aut iste assumit inter viuos ex dispositione hominis aut in vltima voluntate. Primo casu cùmas sumitur inter viuos ex dispositione hominis, non potest procedi sine eius consensu: vt in l. si quis arbitratu. ff. de ver. obl. Exẽplum: do tibi librũ pro eo precio, quod talis fuerit arbi-
a tratus si ille non arbitrat, non põt procedi [a]ad pfectionẽ actus si verò assumit in vltima volũtate: & iste non vult, aut non põt consentire: tuuc potest procedi sine illius cõsensu. de quo dicendum: vt in l. fi. C. cõmu. de lega. ¶ Quid, autẽ si iste cuius consilium requirit, dedit ma-
b lum consilium: [b]nunquid excusetur faciẽs actũ cum malo consilio? Compost. hîc ꝙ non: quia consiliũ non obligat: vt. s̃. dixi. Et ideo secundũ eum, si canonici elegissent sciẽter in dignum cũ cõsilio istorũ incidissent in pœnã. c. cũ in cũctis. s̃. eo. qd̃ no. Et idẽ sentit Bar. in d. §. si plures, vbi etiã dicit, ꝙ si iudex teneꝯ pronuntiare cũ consilio sapientis, nõ excusabitur, si fuerit secutus malũ cõsiliũ. Et si assumpsit cõsultorẽ de assensu partiũ nũquid possit cõueniri in syndicatu, si fuerit secutus malũ cõsiliũ: vel nũ quid possit appellari à tali snia? vide per Bart. in l. si cõuenerit. ff. de re iu. Et cuius [c]expẽsis [A]
c debeat peti cõsiliũ, qñ iudex vult ꝓnũtiare cũ cõsilio sapiẽtis. vide ꝙ no. Bar. in l. ti postulauerit. ff. de adulterijs. & infi. gl. ¶ Et si dicat ad qd̃ requirit istud cõsiliũ, si nõ teneꝯ illud seq? dicendũ qd̃ posset illos trahere in suã sentẽtiã. Nam ibi salus, vbi multa cõsilia. ꝓuerb. xxiiij. & in l. itẽ si vnus §. fi. ff. de arbit. Et ad id quod. s̃. dixi, ꝙ vbi quis eligitur ex dispositione legali ad cõsentiendum in facto alieno, ꝙ cõpelli potest ꝓ superiorẽ, si non vult consentire: optimè facit tex. & quod ibi not. in c. nullus. infra de iurepa. ¶ Et per hoc habes bonã practicã, si canonici nollunt cõsentire Epicopo in casibus, in quibus requiritur eorum cõsensus. Nam possunt compelli per superiorẽ: vt. s̃. dictũ est nisi allegent causam rationabilem in contrarium. ¶ In glo. in versi. *requisitum*. ibi: *insulam*. vbi tex. innuit, quòd non potest agi, nisi transeat totum tẽpus p̃fixum. & illi legi cõcordat. c. cõmissaj. eo. libro. vj. Sed solue cõtrarietatem istorum iurium, prout notat glossa in capitulo, commissa. infrà eodem. libro. sexto. & per legistas in l. hoc iure. ff. de verbo. obl. ¶ In glo. in ver. *expectatum*. ibi: *sed assensus exigitur*. Dicꝙ nec exigit cõsensus: sed sufficit expectare rñsum. gl. hic in & clarius gl. in ver. tractat. ¶ In ea. gl. ibi: *& tunc non adstringuntur ad aliquam formam*. Intellige hãc particulã, qñ fuit mãdatũ, vt eligã cũ cõsilio & assensu aliquorũ, quo casu nõ adstringuntur canonici seruare aliquã de formis. c. quia ꝓpter. s̃. eo. Nã si elegerẽt per formã scrutinij, debẽt cõsentire in eũ quẽ putã melioreꝫ. viij. q. j. c. licet. Sed hic ꝓpter formã mãdati tenẽtur eligere illũ, in quẽ isti cõsentiunt: nec forma cõpromissi seruari põt: quia nõ valet cõpromissum. vt eligãt quẽ illi volũt: vt in l. qualẽ. ff. de arbi. Nec pñt ꝓ inspiratione: quia nõ inducũtur spiritu Dei: sed sunt coacti ex forma mãdati. Cõsulũt tñ do. vt capiãt vnã ex illis formis, & seruẽt illã meliori modo, quo pñt, Secus dic, vbi arctanꝫ eligere cũ cõsilio aliquorũ: quia tũc cũ cõsilium necesitet eos ad certum eligendum: vt. s̃. dixi. debent seruare aliquam ex illis formis: vt voluit hæc gl. in seq. particula, & bene: & sequuntur hîc cõiter doc. licet quidã cõtra. ¶ Et no. ex gl. ꝙ cõsiliũ debet requiri ante scrutiniũ. Nã secũdũ Inn. & bene, derisoriũ esset reqrere post scrutiniũ: & est vtile requirere iterũ post scrutiniũ publicatum ante, quã sequatur cõis electio: & bene, vt dixit ista glo.

a ¶ Non põt procedi. Adde limitandum vt per Rom. consili. ccccclj.

b ¶ Malum consi. Adde Ange. cons. clxvxvj.

SEB. SAPIA

c ¶ Et cuius. Vide ibi Alex. colũpe. vbi sentit, ꝙ iudex excuset vide Ange. in consilio. clxxxvj. visis. co. pe. vbi sentit idẽ. Refert. & sequit. d. De. in. c. fi. ꝓ debilitate. col. pe. s̃. de of. delega. vide Car. in clemẽ. j. de æta. & quali. & in clem. in xj. op. de off. dele. Alexan. in l. maiorẽ. ff. de. pactis.

A Si est iudex, est delegat⁹, expensis partium. c. statutũ. §. assessorẽ. de rescr. libr. 6. Si ordinarius expẽsis proprijs. vt per istũ in. c. cum ab omni. de vit. & ho. cleri.

ZACHARIAS.

d ¶ Cùm in cũctis. Adde quod not. in apostil. ad istũ in alleg. c. cum in cunctis. & ibi an. Papa super illiterato possit dispensare, vt promoueetur in Episcopũ.

SVMMARIVM.

1 *Procurator absentis habet vocem in electionibus.*
2 *Episcopus non potest eligi, si est persona illiterata.*
3 *Maior pars, si eligit indignum: statim minor pars habet eligendi potestatẽ.*
4 *Gratia in dubio non est præsumenda.*
5 *Verba rescripti, in dubio sunt reducenda ad terminos iuris communis.*
6 *Minor pars, si prætendat ius deuolutionis ex electione maioris partis factæ scienter de indigno, an possit procedere ad electionẽ ex primo scrutinio.*

CAP. LIII.

CONgregato. ¶ Electus à maiori parte capituli: si est idoneus cõfirmat: aliàs cõfirmatur: electio facta à minori parte de digno. h. d. Hæc summatio est nimis generalis: ideò secundũ intellectũ intrinsecũ & veriorẽ, summo sic. Si maior pars capituli sciẽter elegit indignũ, valet electio de digno à minori parte, etiã ex eodẽ scrutinio facta. h. d. notabiliter. Primò duplex electio & super vtraq̃ partiũ allegatione. Secũda ibi: *nos*. diffinitionis cõmissio. ¶ Casus literalis. Ecclesia Niuerñ. vacante, capitulũ eiusdẽ die pręfixa ad celebrãdã electionẽ, cõuenerũt p̃missso scrutinio, secundũ formã cõcilij gñalis. xviij. cõputato quodã procuratore, cuiusdã absentis: cõuenerũt in Cantorẽ eiusdẽ ecclesiæ. xviij. verò in decanũ ipsius ecclesię cõsenserũt. Illi, q̃ Cãtorẽ in scrutinio noiauerũt: videtes q̃ essent numero plures quã illi. qui in Decanũ cõuenerant, ipsum Cãtorẽ in pastorẽ elegerũt. Postmodum pars Decani videꝫ ꝙ alij plurimñ deliquissent, eligẽdo p̃sonã sciẽtiæ & literarũ expertẽ: propter qd̃ illi erãt ipso iure eligẽdi ptãte priuati, secũdũ statuta Lat. ran. concilij. & ad eos eligendi potestas deuoluta. Decanũ prædictũ in suũ Episcopũ eligit, ad sedẽ apost. appellans. & fic negotiũ istud ad sedẽ Apostol. est delatũ corã Papa petebat pars Decani electionẽ ipsius cõfirmari, reliqua infirmata: cũ facta esset de persona indigna. pars altera electionẽ Cãtoris â maiori parte capituli canonicè facta, reliqua infirmata cõfirmari. Mãdat Pa. vt si dictus Cãtor in literatura defectũ nõ patitur, & aliâs est idone⁹, ipsius electio cõfirmetur, reliqua infirmata. Alioquin cantoris electione irrita nũtiata. Decanũ ipsum, si alias idoneus est, preficiat in pastorẽ ecclesiæ Niuerñ. B. ¶ †No. j. ibi, *computato procuratore &c.* ꝙ vox procuratoris absentis, debet computari in numero electorũ, quẽadmodũ si idse cõstituẽs per se dedisset vocẽ. Nã qui per aliũ facit, per seipsum facere videtur: vt in regula, qui per aliũ. de reg. iur. lib. vj. Et an & quãdo sit licitũ procuratorẽ cõstituere, dixi in. c. quia propter. s̃. eo. ¶ No. ij. ibi: *sua desideria*. iũcto tex. ibi: *sua vota*. ꝙ inscrutinio priuato electores propriè non eligũt: sed potius nominãt eligẽdum, vel cõsentiũt in eũ. An autẽ possit quisq̃ dicere: eligo: vbi est seruanda forma. c. qa propter. dic, vt ibi dixi. mihi tñ placuit ibi, quòd non. ¶ Nota. iij. ꝙ ex eodẽ scrutinio, possunt sequi plures electiones: & illa debet confirmari, quæ alijs de iure præualet. ¶ †No. iij. quòd defectus scientiæ literalis. reddit quẽ ineligibilẽ ad dignitatẽ episcop. & ad hoc. c. cũ in cunctis[d]. s̃. e. ¶ †No. qntò ꝙ si maior pars eligit sciẽter indignũ
1 2 3
d põt illico fieri ele. à minori parte, non expectata cassatiõe vel sen

tẽtia

tentia declaratoria nullitatis primæ electiõis. Satis enim est ad validitatem secũdæ electiõis, probare post factam primã electionẽ ipso iure nullam, potestatem fuisse ad minorem partẽ deuolutam & facit pro hoc. c. bonæ. el. ij. s̃. eo. & regula, non præstat impedimentũ. de re. iur. ¶ Vltimò no. hîc casum, in quo valet electio facta à maiori parte capituli. Sed cõtra hoc & contra text. opp. de. c. ecclesia. &. c. quia propter. s̃. eod. vbi requiritur maior pars totius capituli ad validitatẽ electionis. Sol. Propter hoc cõtrarium legitur istud. c. varijs modis. Io. de Deo doc. antiquus dicit hoc. c. procedere de gratia: quia de iure talis electio non debebat cõfirmari, licet electus à maiori parte esset indignus. Et fortè ipse motus fuit, quia in decisione huius tex. Papa non mãdat inquiri, vtrum maior pars elegerit scienter indignum, sed solũ mandat, vt electus à minori parte præficiatur ecclesiæ, si ille Cantor electus à maiori parte, esset indignus. Præterea tex. in fi. mandat istũ electum à minori parte præfici ecclesiæ: non autẽ mandat electionẽ eius cõfirmari: sicut disponit circa electum à maiori parte. & sic cum Papa hîc nõ processit via ordinaria, videtur quòd gratiosè mãdat istũ electum præfici ecclesiæ. Hęc lectu. cõiter non recipitur à docto. nec mihi placet. Tũ qa in tex. nullũ verbũ sapiens gratiam apponitur. † Tum, quia in dubio intellectus iurium, non sunt trahendi
4 ad gratiam: vt not. Inno. in. c. ex parte. A. de test. & maximè hodiè hoc est dicendum: quia de vento seruiret iste tex. hic, si cõtineret illam gratiam: cùm fuerit gratia momentanea, & nõ succesiua. & sic non debuisset in hoc volumine inseri: vt habetur. s̃. in procemio. Secundũ intellectum sentit gl. fi. hîc tacitè intelligẽdo, quòd maior pars fuerat priuata: quia elegerat scienter indignum. Vnde potestas integra eligendi remansit penes alios, quanuis numero pauciores: & sic non põt dici, ꝙ electio hic fuerit facta à minori parte capituli: imo à toto capitulo: cum fictiõe iuris in istis repræsentetur totum capitulũ. Et iste intellectus videtur adiuuari per d. c. bonæ. & quod ibi no. & per hoc cessat contrarium. Inn. ponit tertium intellectum, dicens: quòd vbi duæ electiones eodẽ contextũ factæ concurrũt, quarum vna est facta à maiori parte de indigno: & reliqua à minori parte de idoneo: debet confirmari electio facta de digno: etiã si maior pars elegerit indignũ ignorãter. Mouetur: quia ex quo eo. cõtextu. ideſt eo. scrutinio illico subsecutæ sunt, minor pars eligẽdo dignũ est sanior: ergo illa præferenda. Secus dicit si electio fuisset facta de indigno ignorãter à duplo maiori parte: quia tunc nõ confirmaretur electio facta de digno à minori, quã tertia parte. Diuersitatis ratio secũdũ eum, est: qa capitulũ est, vbi sunt duæ partes: ideò ex quo istæ duę partes nõ sunt priuatæ: quia nõ elegerunt scienter indignum, non põt valere electio facta ab alia parte, in qua non reperitur aliqua vis capitularis Sed quãdo nõ concurrunt duæ partes sed maior tantũ, tunc potestas capitularis est penes omnes: ideò si minor pars est sanior, debet præferri. Host. videtur sequi istũ intellectũ Inn. quòd vbi electiones sunt factæ eodem cõtextu, debet cõfirmari electio facta â minori parte, si maior pars eligit indignum ignoranter. Dicit tamẽ recedendo à dicto Inn. & in hoc casu, quãdo eodẽ cõtextu concurrunt duæ electiones, debet præualere electio facta, etiã ab vno de idoneo, si reliqui elegerũt indignum, licet ignorãter. Sed cõtrariũ ipse sentit in. c. scriptũ. s̃. eo. Nec iste intellectus Inn. & Host. aliquo iure probatur. Nõ obst. iste text. imò potius facit contra eos: quia isti canonici pauciores innitebantur iuri deuolutionis. Dicebant enim, quòd potestas eligendi erat deuoluta ad eos: qa illi plures elegerant indignũ: & allegabant conciliũ generale, scilicet. c. cũ in cunctis. s̃. eo. & sic tacitè dicebant, quòd scienter elegerunt indignum: quia illud. c. sic loquitur in deuolutione potestatis. vnde cõmissio Papæ licet generalis, debet intelligi secũdũ allegationẽ præ
5 cedentem. † quia in dubio, verba rescripti debent reduci ad termi
a nos iuris communis[a]: vt in. c. causam, quæ. de rescrip. Pręterea põt dici, ꝙ ideò Papa non fecit mentionem, an scienter elegissent indignũ: quia data indignitate scientiæ, præsumitur de facili scientia: quia iste defectus literaturæ est quasi patens. Ad hoc, quod leg. & no. in. c. si fortè j. eo, ti. li. vj. & sic intellectus. gl. fi. s̃. recitatus, videtur præstantior, quẽ sequuntur Phi. Boati. Egi. & Ioan. And. hîc. ¶ Et dant isti pro regula, ꝙ nunquã electio facta â minori parte, debet cõfirmari, nisi in casu. c. scriptum. s̃. eo. scilicet, quãdo cõcurrit cum postulatione, vt ibi dictũ fuit: vel quã do maior pars esset priuata: quia tunc ex quo potestas residet in minore parte, quæ censetur fictione iuris totum capitulũ: vt hîc, & in. d. c. bonæ. & in ca. gratũ. s̃. de postula. Præla. ¶ Et ex his infert Io. An. quòd si vna electio esset facta à maiori parte de indigno ignoranter, reliqua verò à minori parte de digno, vtraq; debet retractari electio, seu irrita nũtiari. Prima enim nõ valet: quia facta de indigno: vt in. c. in notuit. s̃. eo. secũda non valet: quia facta à minori parte capituli: nec potestas maioris partis hoc casu est translata in minorẽ partem, ex quo maior pars elegit ignoranter indignũ: vt in. d. c. innotuit. & hunc intellectũ tene, quem cõiter sequũtur moderniores. Sed circa hunc intellectum dubitatur, nũquid indistinctè valeat electio minoris partis maiore scienter eligẽte indignũ. Io. And. sentit, ꝙ non: sed oportet secũdũ eum, ꝙ præcedat electio facta de indigno: quia ante electiõem maioris partis, potestas nõ est deuoluta ad minorẽ partem: ideò cautè fecerũt isti canonici pauciores. permisserũt enim primò eligere maiorẽ partẽ: & postmodum innitẽtes iuri deuoluto, processerunt ad electionẽ. Secus aũt foret si minor pars per prius ꝓcessit ad electionẽ: quia cũ sit nulla: vt
a in. c. ecclesia. s̃. eo. nõ põt conualescere electione maioris partis subsequẽte de indigno scienter facta. ar. in regula. non firmatur. de reg. iu. li. vj. & melius in. c. auditis. s̃. eo. Sed Compo. & Inn. in. d. c. dudũ. s̃. eo. senserunt cõtrariũ dicẽtes, ꝙ ex quo prius omnes cõsenserãt in scrutinio, nõ est vis, quæ per prius eligit. Sed Compo. & Inno. nõ viderãt. c. perpetuò j. eo. lib. vj. vbi habet, ꝙ licet in scrutinio quis consentiat in indignũ scienter: nõ tamẽ per hoc priuatur potestate eligẽdi, nisi perseuerauerit in ea voluntate, donec fuerit subsecuta cõis electio. Quãquã ergo maior pars cõsenserit in scrutinio in indignũ: nõ tamẽ potuit minor pars validè eligere: cũ adhuc nõ esset ad eã deuoluta potestas aliorũ, quę nõ deuoluitur, nisi per pactũ electiõis: vt est tex. fin. in. d. c. perpetuò. Et hæc opi. videtur placere modernioribus: & mihi satis placet: licet Io. de lig. nitatur defendere illã opi. Inn. & Compo. dicẽs ꝙ electio sequẽs trahitur ad scrutiniũ, quasi retro fingãtur isti priuati à tẽpore scrutinij: quẽadmodum hæc vota minoris partis conualescũt ex electione maioris partis subsequenti facta de indigno. Sed vt dixi, hæc opinio nõ placet, quia electio nõ habet partes succesiuas: vnde incõtinenti aut tenet, aut est nulla: vt in. d. c. auditis. sed si electio minoris partis pręcedit, illico fit nulla. vnde nõ potuit cõualescere ex priuatiõe maioris partis subsequẽtis. Nisi diceres, ꝙ ea, quę in cõtinẽti fiunt, vidẽtur inesse: vt in. c. officij. s̃. eo. & in. l. lecta. ff. si cert. pet. Sed hæc allegatio non videtur habere locum, quando primus actus iam fuit perfectus. arg. opti. in. l. si tibi. ff. loca. & quod ibi no. Non ob. quod dixi, quòd vota cõualescũt ex actũ subsequenti: quia scrutiniũ habet partes succesiuas: quia electores cõsentiũt succesiuè, & nõ simul. Vnde in istis primus actus cõualidatur ex subsequentibus. arg. opti. in. l. per fundum. ff. de ser. rust. prædi. vbi si multi habent fundum, & quilibet per se cõcedit seruitutẽ in fundo: prima cõcessio vali

a SEB. SAPIA. ¶ Iuris cõmunis. Vide Moder. in. l. ex facto. in princ. ff. de vul. & pupil. in. l. si quando. C. de inoffi. testa.

6 datur per poſteriores. ¶ † Sed iuxta prædicta quæritur nunquid minor pars prætendens ius deuolutiõis ex electiõe maioris partis facta ſciẽter de indigno, poſsit ꝓcedere ad electionẽ ex primo ſcrutinio, in quo ſunt redacta vota omniũ de capitulo. An verò teneã tur facere nouũ ſcrutiniũ, & omnia de nouo inchoare. Quibuſdã placuit, quòd debeãt de nouo omnia peragere: quia in j. ſcrutinio cõſenſerunt tãquã ſingulares de capitulo: nunc aũt volunt eligere tãquã totũ capitulũ rõne poteſtatis ad eos deuolutæ. Sed Cõpoſt. quẽ ſequũtur hîc cõiter doc. circa hoc diſtinguit, ꝙ aut electio mi noris partis ſeqtur incontinenti, aut ex interuallo. Si ex interuallo debet facere ſcrutiniũ de nouo. per. c. cũ poſt petitam. ſ. eo. ſed ſi il lico poſt primã electionẽ: tũc non eſt opus nouo ſcrutinio. Et hoc dictũ mihi placet: & iudicio meo videtur tex. hîc in ver. Decanũ ipſum. vbi apertè innuit, quòd ex primis votis in decanũ directis, proceſſerunt iſti ad electionẽ iure douoluto. Non ob. motiuũ tenentiũ contrariũ: quia ſatis eſt, ꝙ ex eodẽ ſcrutinio ſequatur vnica valida electio: vt in. d. c. quia propter. ¶ Vltimò hic quęritur de intellectu illius ver. alioquin. Sol. dicũt Vin. & Egi. ꝙ refertur ſolùm ad defectum ſcientiæ, de quo præmiſerat: nõ ad alias indignitates: aliâs ſequeretur, quòd qualitercũq; eſſet indignus electus à maiori parte, deberet cõfirmari electio facta à minori parte: quod eſt falſum. quia nõ ſufficit omnis indignitas electi ad priuationem eligẽtium. Et facit hoc dictum pro opi. tenentium, quòd priuatio ſolũ habet locũ in dignitatibus expreſsis, in. d. c. cùm in cunctis, ſ. eo. de quo vide, quod ibi dixi. Nam iſtud. c. generaliter loquens, debet reduci ad terminos aliorum iurium. ¶ In gl. in ver. *literatura*, ibi: *ſed etiam ſecularium negotiorum*. No. bñ gl. & facit. c. in canonibus. xvj. q. j. Et quæ ſcientia dicatur ſufficiens, quę eminens, & quæ competens: vide quod dixi poſt Inn. in. c. cùm in cunctis. ſ. eo.

SVMMARIVM,

1 *Beneficia plura curata, nõ eſt licitũ habere. 5. 7. 9. 12. 14. 23. 26. 34. 35. & 36.*
2 *Beneficium quo reſpectu dicatur curatum?*
Exceptio intentionis dicitur illa, quæ non excludit ipſam actionem, quia ante excipitur, quàm agatur. nu. 29.
3 *Popularis actio non recipit procuratorem, & conſumitur vno agente.*
4 *Electores habent etiam officium poſt electionem factam, in ea defendenda.*
5 *Infamia quotuplex eſt.*
6 *Procurator non præiudicat domino in confeſsione, quam facit.*
7 *Poſitionibus criminoſis, an quis teneatur reſpondere.*
8 *Beneficium quo reſpectu dicatur curatum?*
10 *Litis conteſtatio fit per reſponſionem rei petitioni actoris: niſi reus proteſtetur, quòd non intendit litem conteſtari.*
11 *Confeſsio facta in proceſſu, qui non eſt validus in eo, quòd lis non eſt conteſtata, valet.*
Conteſtatio litis, an requiratur in ſpiritualibus.
13 *Surreptio vitiatur literas ad beneficia ipſo iure: ſed literas ad lites, nõ: ſed per ſententiam.*
25 *Diſpenſatio eſt ſtricti iuris.*
16 *Papa diſpenſans, vt quis poſsit plura beneficia retinere: intelligitur ſi canonicè retinet.*
Præter: iſta dictio, an ſtet incluſiuè, vel excluſiuè.
17 *Renuntiande liti & cauſæ: vel liti & iuri: non venit ius futurum, & quid ſi ſimpliciter renuntiat liti?*
Directè qui non poteſt aliquid facere, non poteſt etiam indirectè.
Prælatus qui non poteſt alienare bona eccleſiæ, non poteſt cedere liti, quæ verſatur de illis bonis.
18 *Fur quo caſu excuſetur, dicendo: credebam dominum permiſſurum.*
Fur non excuſatur, etiam ſi dominus diceret poſteà: fuit factum ex cõſenſu meo: niſi concurrant aliquæ veriſimiles coniecturæ.
Inuentor rei alienæ, quo caſu poteſt euitare ſuſpicionem furti.
19 *Poſsidens beneficium minus canonicè, non dicitur propriè committere furtum: ſed in fructibus verè committit furtum.*
Quodammodo, eſt dictio improprietatis.
20 *Geſta à prælato non vero, an teneant tam reſpectu fori temporalis, quàm pœnitentialis.*
21 *Abſolutio facta à non habente authoritatem, valet: quia talis abſens tolerabatur.*
32 *Caſus, vel cauſæ præteritæ non deciduntur ſecundum ius nouum.*
24 *Criminoſus vtrum poſsit eligi in prælatum.*
Excommunicatio minor, non ſemper eſt peccatum mortale.
25 *Litis conteſtatio non fit, ſi reus confitetur ante oblationem libelli.*
Sententia diffinitiua, non poteſt ferri, vbi non præceſsit litis conteſtatio.
Confeſſus, vtrum habeat quadrimeſtre tempus ad ſoluendum.
27 *Papa non poteſt alienare bona eccleſiæ ſine magna cauſa.*
28 *Omnis cauſa regulariter requirit plenum ordinem iudiciarium.*
30 *Iuramentum calumniæ exigitur in ſpiritualibus.*
31 *Procurator, ſi eſt vilis perſona, & dominus non: poteſt dominus compelli ad reſpondendum.*
32 *Confeſsio prælati quo caſu noceat eccleſiæ.*
33 *Matrimonium ſpirituale contrahitur inter eccleſias & Prælatos.*
35 *Conſuetudo, vt beneficiatus pluribus beneficijs poſsit diſponere de fructibus ad libitum ſuæ voluntatis, non valet.*
37 *Probationes dubiæ interpretantur contra illum, qui producit.*
Spiritualia non conceduntur ſub annuo cenſu.
Violenter, iſtud aduerbium poteſt ſumi actiuè & paſsiuè: & inducitur ad quæſtionem.
Accuſatus de percuſsione cum ſanguine, abſoluitur, ſi teſtes probant percuſsionem ſine ſanguine.
38 *Verba reſcripti in dubio ſunt reducenda ad terminos iuris communis.*
Diſpenſatio facta ab Epiſcopo ſine cauſa rationabili, non valet.
39 *Reſcriptum, ſi producitur, an requiratur alius libellus?*

CAP. LIII.

1 DVdum. ¶ † Habẽs plures dignitates, vel plura beneficia curata, ſine diſpenſatiõe Papę ineligibilis eſt. h. d. quo ad titulũ. Nam habet alia multa dicta incidenter, quæ non faciũt ad propoſitũ. Diuiditur principaliter in tres partes. In prima ponuntur narratiões partium corã Papa. In ſecunda ibi: *nos igitur*. cõmiſsio & proceſſus iudicũ. In tertia ibi: *licet autem*. proceſſus Papæ. ¶ Caſus literalis. Vacãte Rothomagen. eccleſia, canonici conuenerunt ad celebrandã electionẽ. Fuit electus Decanus ipſius eccleſiæ in paſtorẽ: cõtra iſtam electionẽ ſe opponebant. Archidiaconus ipſius eccleſię, & q dam alij canonici. Dicto Archidiacono ꝑ ſe & parte ſua &. G. Archidiacono procuratore eorũ, qui electionẽ celebauerunt in præſentia Papæ conſtitutis: inter alia quæ cõtra electũ obiecta fuerũt ꝓpoſuit Arch. prędictus, ꝙ idẽ electus poſt conciliũ generale, adeptus fuerat Archidiaconatũ Ambien. & ipſum cũ pluribus parochialibus eccleſijs, quas habuerat ante ipſum cõciliũ retinere præſumpſit: & dimiſſo illo archidiaconatu eccleſias ipſas retinuit. Sed in cõcilio ipſo dicit, vt quicũq; receperit beneficiũ habẽs curã animarũ annexã, ſi prius tale beneficiũ obtinebat, ipſo iure ſit illo priuatus: & ſi illud retinere cõtẽderit, etiã alio ſpolieť. Sed idẽ electus cõtra prædictũ cõciliũ veniẽs, notã cupiditatis incurrit: quã in alijs reprobare debuerat: & retinẽdo bñficia, quæ nõ ſpectabant ad ipſum, rẽ cõtractauit alienã: & ſic furtũ cõmiſit quodãmodo, vel rapinã. prætereà in ſuæ ſalutis piculũ multarũ animarũ diſpendiũ illas eccleſias retinebat, quæ ad eũ nullatenus ꝑtinebãt: cũ illis eſſet ipſo iure priuat9: & ſic ꝑ ipſum parochiani illorũ dãnabiliter ſunt decepti. Ex aduerſo rñdit ꝓcurator alterius partis, ꝙ ſi dictus electus plura bñficia obtinebat per cõceſsionẽ Rothomagẽ. Archiepi, excuſauit eũdẽ dño Papæ. Do. Papa excuſationẽ illã friuolam reputauit, mãdãs qbuſdã, vt ſi cõſtaret, ꝙ idẽ electus poſt receptũ Archidiaconatũ prædictã curã animarũ habẽtẽ præfatas eccleſias electõis tpe tenuiſſet, nec oſtẽderet ſecũ ꝑ ſedẽ Apoſtolicã diſpẽſatũ, electionẽ caſſarẽt ipſius, & eccleſiæ de ꝑſona idonea ꝓuiderẽt. Partibus ergo in iudicum pñtia conſtitutis, & præſtito iuramento de veritate dicẽda, & factis poſitionibus hincinde, tãdem idem Decanus electus ex qbuſdã grauaminibus ad ſedẽ apoſtolicã appellauit: iudices nõ obſtãte appellatione caſſauerunt electionẽ: & eidẽ eccleſiæ de Cenomañ. Epiſcopo prouiderunt. Poſtmodũ verò cauſa ad ſedẽ Apoſtolicã eſt delata. Papa examinato ꝓceſſu iudicũ prædictorũ, licet poſitiones & reſpõſiones factæ fuiſſent ſuper quibuſdã articulis, corã prędictis iudicibus: quia tñ Papa non inuenit lit. cõte. fuiſſe: quia ꝑ poſitiones & reſpõſiones, non fit litis cõteſtatio, ſed per petitionẽ in iure ꝓpoſitã, & reſpõſionem ſecutam cõteſtatio litis fiat: proceſſum eorũ. ſ. iudicũ: denũtiauit irritum & inanẽ. Poſt omnia iſta dictus Archidiaconus ex cauſa præ-

miſſa

a ZACHARIAS. ¶ Exceptio intẽtionis. Adde quòd exceptio intentionis non eſt ꝓpriè exceptio: vnde ſtãte ſtatuto, ꝙ nulla exceptio admittatur, poteſt tamẽ iſta exceptio obꝺici. ita notat Bal. in l. ſancimus. col. ij. C. de do. licet ipſe ſecundum Alex. in l. peremptorias. col. v. de cond. ob cauſam. videatur ſentire contrarium.

Anto. Franci.

¶ Circa iſtam exceptionẽ intẽtionis & facti, an ſit ꝓpriè exceptio. Dicas, quòd potiꝰ dicit defenſio, ꝙ exceptio: vt ꝓ Spe. in tit. de excep. in. §. j. in ver. defenſionis. & in ver. fi. & vide Bal. in addi. Spe. in ti. de lit. cõte. in ver. per exceptionẽ. vbi dicit, ꝙ exceptio intentiõis & facti opponit ante li. cõteſt. Adde tñ, ꝙ nõ põt opponi poſt tranſactionẽ & litẽ finitã: vt in l. nec. intentio. & ibi per Bal. C. de trãſa. & ibi dicit Bal. ꝙ talis exceptio opponit ei, qui agit de facto & de iure. & vide gl. in l. ij. ff. de exce. quę etiã dicit, ꝙ exceptio iuris dicitur illa, quę opponit actori habenti actionẽ. Et an ſtãte ſtatuto, de quo ſ. illa poſſit opponi: vide per Alex. in l. qui ſe debere, de condict. ob cauſam. & vide Pau. de ca. in cõſ. cxlij. vbi ponit, an exceptio de matrimonio ſit iuris, vel facti. de quo per Bar. in l. quoties. C. de iu.

b ¶ Poſitioni criminoſæ. Scias, ꝙ vbi qs rñdet poſitionibus criminoſis: tenetur rñdere per verbũ eſt, vel nõ eſt. ita ſin. Bar. in l. inter oẽs §. rectè. in fi. ff. de fur. qd tamẽ dictum Bart. videt dubiũ, per ea quę ponit ipſe in l. de ętate. §. nihil. in fine. ff. de inter. ac. & ibi hoc reperio ponderatũ ꝑ do. Alex. in addi. vbi multa bona ponit, quæ reſponſio admittatur in poſitionibus non criminalibus: quem vide omnino. Aenæas de falc.

ZACHARIAS. ¶ Ade iſtũ in. c. cãm. in. v. co. vbi ponit diuerſas doc. opin. & tandẽ cõcludit, vt hic. j. de teſt. & ibi etiã Fel. ver. in ea. gl. ibi perſonas. Adde in ſup Ia. Reb. in l. prætes. nu. ij. & ibi in addi. C, ſi ſer. aut liber. li. x, Bar. Sozi. regula. cccxj. & Lanfran, de oria. in. c. qm̃ contra. ver. reſpõſiones. nu. 10. ver. decima regula. & ibi in addi. ad eum. j. de proba.

Anto. Franciſ. ¶ Quantum ad hoc de poſitione criminoſa. quæ dicatur poſitio criminoſa: vide Bal. in l. trãſactiõe. la. j. C. de tranſa. vbi dicit, ꝙ vbi. miſſa eãdẽ electionẽ petijt irritari. Electꝰ ꝑdictus rñdet, ꝙ eius electio nõ erat irritãda, ſed potiꝰ cõfirmãda. Lite corã Papa legitimè cõteſtata & ꝑſtito à partibus iuramẽto, de veritate dicẽda: electus ipſe cõfeſſus fuit electiõis tpe bñficia tenuiſſe ꝑdicta, ſed excuſabat ſe dicẽdo, ꝙ nõ credebat dictũ Archidiaconatũ cura ãiarũ habere: ſed ipe cõfeſſus fuit in iure, ꝙ Arch. Ambiẽ. de cõſuetudine ſuſpẽdit, excõicat, & abſoluit ꝑsbyteros & priores & parochiales eccleſias interdicit, viſitat, & inqrit, & ꝓcuratiões recipit: & ex hoc ꝓbat, ꝙ curã habet ãiarũ annexã. & ſi etiã nõ haberet, ꝓſonatꝰ tñ extitit. & idẽ eſt iudiciũ de ꝓſonatibꝰ & bñficijs curã ãiarũ habẽtibus. Itẽ indulgẽtiã, quã inſup ſe hre dicebat Papa friuolã reputauit: quia impetrata fuit veritate tacita, & falſitate expreſſa: qua tacita, vel expreſſa: eã nullatenus habuiſſet. & exꝑſsit, ꝙ ꝑdictas eccleſias canonicè fuit aſſecutꝰ añ, quã Archidiaconatũ habuiſſet: cũ nullus poſsit duas parochiales eccłias hre, niſi vna pẽdeat ab altera, vel vnã intitulatã, & aliã cõmẽdatã haberet. Sed cũ ipſe vtrãq; intitulatã habuerit illas canonicè hre nõ potuit. Itẽ dixit, ꝙ reditus ſui ꝓſonatus, erãt tenues & exiles: ſuppreſsit qd plures parochiales eccleſias cũ pluribꝰ alijs bñficijs in diuerſis eccleſijs obtineret. Nõ fuit intẽtio Papæ ſecũ ĩ tot bñficijs diſpẽſare: nec de nouo ſibi aliqd cõcedere. Ad vltimũ: cũ nõ reſtaret, niſi ſnĩa ꝓferẽda: renũtiauit iuri, ſi ꝙ ei cõpetebat: & liti ſpõtanea volũtate: & Papa eiꝰ renũtiatiõnẽ admiſit. B. ¶ No. j. ibi: *Archidiaconus, & quidã alij eiuſdẽ eccleſiæ. &c.* ꝙ cõtra electionem factã à maiori parte, põt minor ꝑs ſe opponere allegãdo vitiũ electi, vel defectũ circa formã electiõis. & regl'r, qui admittantur ad opponẽdũ cõtra electionẽ, vel electũ: dic, vt plenè not. in c. ſup his j. de accu. ¶ † Secũdò no. ex eiſdẽ verbis, ꝙ ẽt ipſo electo nihil petẽte, põt obijci cõtra ipſius ꝑſonã, vel electiõis formã: vt hîc, & in. c. j. j. eo. li. vj. Nec ob. ſi dicat, ꝙ exceptio eſt actiõis excluſio: vt in l. ij. ff. de exce. ergo ſi nõ agit, nõ põt excipi. Dicẽdũ eſt enĩ, ꝙ licet electus nõ petat: eſt tñ in intẽtiõe petẽdi. qa intẽdit petere cõfirmationẽ & conſecrationẽ. Vñ erit iſta exceptio intẽtiõis, [a] potius quã actiõis in iudicium deductę, ex quo nulla deducta eſt actio: vt ſentit hic Inn. & bñ. Et circa hũc arti. an, & qñ poſsit exceptio deduci in iudiciũ añ, quã deducat actio: vide qd dixi in. c. ſi qs cõtra. de fo. cõpe. in prin. vbi hũc articulũ plenè declaraui, & aliqd tetigi ſup ru. de excep. No. iij. ꝙ Archidiaconꝰ põt eſſe ꝓcurator aliorũ clericorũ ſaltẽ in cã eccleſiaſtica. facit qd dixi in. c. in noſtra. de ꝓcura. vbi vide. Et ex hoc & tex. no. ꝙ in cã, quę mouet cõtra electũ ſeu electiõis formã, põt cõſtitui ꝓcurator. qd clariꝰ ꝓbat in cle. nõ põt. de ꝓcur. † Ex hoc infert ſe cũdũ Inn. ꝙ hæc nõ eſt ꝓpriè actio popularis cũ in ea nõ poſsit cõſtitui ꝓcurator: vt in l. ij in popularibus. ff. de ꝓcur. ſed eſt quaſi popularis ſecũdũ eũ. tuet enĩ ius populi & eccleſiæ viij. q. j. c. audacter. conſumit vno agẽte, ſicut ipſa actio popularis: vt voluit gl. no. in c. cũ dilectus. ſ. e. vñ põt dici, ꝙ hæc actio ſit anomala. ¶ † Quartò not. ꝙ electores nõ ſunt functi offi. eorũ per ſolũ electiõis actũ: imò poſſunt ipſi electionẽ ꝓſeq corã cõfirmatore, & ꝓ ea aſſumere defenſionẽ. cõcor. c. ij. de in inte. re. & c. cũ dilectus. de cõſue. Et tã de electoribus quã de collatoribus: vide ꝑ Inn. in. c. dilectus. el. ij. j. de ꝑbẽ. & facit. c. cupiẽtes. j. e. li. vj. † No. v. ꝙ detinẽs plura bñficia minus canonicè, incidit in multa vitia. ¶ Primò in trãſgreſsiõis notã. & tu. dic notã. i. infamiã. Vñ videt infamis. ꝓ hoc. vj. q. j. c. ĩfames. ſaltẽ infamia canonica. & quæ ſit iſta infamia canonica, & in quo differat à ciuili: vide qd dixi in. c. teſtimoniũ. de teſtibus. ¶ Secũdo incidit in cupiditatis vitiũ, ꝙ maximũ eſt. Vñ impedit quẽ ꝓmoueri ad dignitates. Nã cupidus de facili deuiat à vero: vt in. c. virũ. xlvij. diſt. & in. c. j. in prin. illiꝰ di. vbi dicit, ꝙ authoritate Apoſtoli, cupidi ꝓ hibẽtur ꝓmoueri. vñ Tullius. Peſsima res eſt cupiditas: qa ęgenos facit, quos capit: cũ finẽ querẽdi nõ inueniãt. ¶ Tertiò cõmittit furtũ nec ſimplex furtũ: imò cũ ſacrilegio. põt dici furtũ peculatꝰ. i. furtũ de re publica, ꝙ eſt grauius. & talis cũparat Iudæ: vt dicit tex. in. c. qd ergo. xxiij. q. iiij. facit. xij. q. ij. c. j. ¶ No. vj. qd intruſus in bñficio, nõ põt abſoluere ẽt in foro pœnitẽtiali, quanquã enĩ qlibet ꝑsbyter in ordinatiõe ſua recipiat ptãtẽ ligãdi & abſoluẽdi, illã tñ poteſtatẽ recipit in habitu: nõ aũt in actu: ex quo non habet ſubditos. ad hoc. c. oĩs vtriuſq; de pœ. & re. & vide ꝑ Io. An. in. c. cũ ſatis. de off. Arc. ¶ † No. vij. in ver. verũ. ꝙ cõfeſsio facta ꝑ ꝓcuratorẽ eligẽtiũ, nõ ꝑiudicat electo. Nã Papa noluit hîc ſtare in præiudiciũ electi cõfeſsiõi iſtius ꝓcuratoris eligẽtiũ. Vñ licet cõfiteret pluralitatẽ bñficiorũ electi, nihilominus Papa mãdauit de hoc inqri. ¶ † No. viij. ꝙ ẽt in cã ſpũali admittit vſus poſitionũ: & ꝙ põt fieri poſitio ſup pluralitate bñficiorũ: & hoc, qa pluralitas nõ ſemp eſt crimẽ: cũ qñq; excuſet ex diſpẽſatiõe bñficiorũ. Et circa hãc materiã poſitionũ præſertim cũ quærit, b an teneat qs rñdere poſitioni criminoſæ [b], inſtat hîc Inn. Sed tu vide ad materiã tex. bo. gl. in. c. ex pœnitentibus. l. diſt. & ꝑ gl. & doct. in. c. ij. de confeſ. lib. j. & vide Spe. in ti. de poſi. in. §. vij. in ver. xix. & ibi per Bal. in additio. & habetur per do. Car. in. c. ij. de confeſ. & in cle. ſæpe. in. §. qa. in prin. de verb. ſig. vbi dicit, ꝙ poſitioni cõtinẽti crimẽ, non teneat quis rñdere, quando eſt ſuper occultis: ſecus ſi ſuper manifeſtis. Itẽ dicit, ꝙ nõ eſt periurus. q reſpondet poſitionĩ cõtinẽti periuriũ, ſi negat ſe periorũ. & vide Bal. latè in l. accuſationẽ. C. de accu. & Io. de Imo. in. d. c. dudũ. vbi dicit, ꝙ ſicut quis nõ tenetur reſpõdere poſitiõi criminoſæ: ita nec illi, per quã peruenitur ad illam. Et an poſitiõi cõtinẽti publicã famã criminis, debeat reſponderi: & an illa

debeat admitti. vide Bar. in. d. §. qd' obſeruari. in vl. co. vbi refert Inn. in. d. dudũ. tenere, ꝙ in ſpiritualibus eſt rndendũ poſitiõi de infamia. ſed in tẽporalibus nõ. & vide Bal. in addi. Spe. in ti. de poſi. in ver. ſi libellãs. vbi dicit, qd' poſitio cõcepta per verba cõtumelioſa, nõ eſt admittenda. Et qualiter alijs poſitionib⁹ ſit reſpõdẽdum, vide plenè per Bal. doc. in. d. §. quod obſeruari. & per Spe. in ti. depoſi. in. §. iiij. v. & vj. & in ti. de inſtru. edit. in. §. v. inver. qd ſi quis. Et an reſpectu partis falſæ poſsit poſitio tota negari & qualiter ſit reſpõdẽdũ, vide ꝑ glo. & doct. in. c. j. & ij. de confeſ. li. vj. & in. c. cum ſup.

a SEB. SAPIA. ¶ Fori contẽtioſi. Vide Inno. & Ioan. and. in. c. de multa. j. de ꝓben. vbi etiã hic tenẽt ꝙ cura fori contẽtioſi nõ dicitur ꝓpriè cura.

b SEB. SAPIA. ¶ Per petitionẽ. Vide Rotã deciſio. xij. ſi pars. in no. vbi dicit, ꝙ litis cõteſtatio inducit ꝑ verba, nego narrata, prout narrãtur: & petita, ꝓut petuntur fieri debere, etiã ſi nõ ponãtur illa verba ão litis cõteſtan. & dicit Inn. in. c. j. de litis cõteſt. quòd litis cõteſt. ꝓſumit cõteſtata ão cõteſtandi, qñ verba ſunt apta. Imò plus voluit Bald. & Alexan. poſt Bart. in. l. ſi debitor. ff. d. peti. hæreꝛ. ꝙ litis cõteſtatio etiã inducit ꝑ dubitationem.

c SEB. SAPIA. ¶ Not. Facit ad hæc text. in ca. is cui. in fi. de ꝓben. li. vj. cũ ibi traditis per Scribẽtes.

d SBB. SAPIA. ¶ An iſta. Vide Moder. in. l. actione. C. de trãſa. & aliqua per Fel. in c. cãm. colũ. ij. de re iud.

e ¶ Præter. de iſta dictiõe vide Bar. idẽ dicẽtẽ in ſua ſolẽni repet. l. Cęſar. in. ij. col. ver. circa. ff. de publica. & vide eũdem & ibi modernioꝛes. in. l. ſi eũ. §. q iniuriarum. in. ij. co. ver. his ꝓmiſſis. ff. ſi quis cau.

in. cj. & ij. de cõfeſ. li. vj. & in. c. ij. de teſti. e. li. aliqd in cle. ſępe. de ver. ſig. dixi ſatis in. c. pe. de iura. calũ. & de poſitione criminoſa, an ſit rndendũ, dixi plenè in. c. ij. de cõfeſ. & iõ non hîc replicabo. ¶ No. ix. ꝙ cura aĩarũ põt capi dupliciter. eſt em̃ q̃dam cura fori pœnitẽtialis: & hęc ꝓpriè dicit cura. Ad hoc ꝙ no. gl. in cle. dudũ. de ſepul. quę no. dicit quẽ habere curã animarũ, qñ adſtringit ad dãdũ ſacra ſub curaſua poſitis: & illi cogunt ab eo recipe. Quædã vero eſt cura fori contẽtioſi,[a] quæ verſat circa exercitiũ iuriſditiõis ſpiritualis: vt in excõicãdo, interdicẽdo, abſoluẽdo, & ſimilia exercendo: & hæc nõ dicit ita ꝓpriè cura aĩarũ: tn̄ ſatis põt dici cura: cùm iſta ſint medicinalia ipſis aĩab⁹: vt in. c. cũ medicinalis. de ſen. excõ. li. vj.

8 ¶ † Et ex hoc & ex text. no. ꝙ beneficiũ dicit curatũ, ſiue habeat curã fori pœnitẽtialis: ſiue fori cõtẽtioſi: vt ꝓbat hîc. & in hoc tene menti iſtũ text. q ad hoc ſolet allegari. ¶ † Itẽ not. ibi: ꝑ ſedẽ Apoſtolicã diſpẽſatũ. ꝙ nõ valet diſpenſatio ſup pluralitate beneficiorũ curatorũ, vel dignitatũ: niſi fuerit facta ꝑ ſedẽ Apoſtolicã. & iudicio meo iſte eſt melior text. q poſsit allegari in hac materia. Nã. c. de multa ꝙ ſolet ad ad hoc allegari, licet faciat in argu. nõ tamẽ ita bene ꝓbat, ſicut iſte tex. Intelligi tn̄ Hoſti. hîc de diſpẽſatiõe, q̃ fit ꝓpter prærogatiuã pſonę: ſed ſi fieret ꝓpter neceſsitatẽ, vel vtilitatẽ eccleſiæ tenuit, ꝙ nõ ſit adẽpta Eꝑis. Iſte tn̄ text. multũ ſtringit cõtra opi. ſuã: & ita hodiè tenet curia Roma. nã tex. iſte loq̃t indiſtinctè cũ excludat diſpẽſationẽ indiſtinctè: niſi oſtẽdat facta ꝑ ſedẽ Apoſtolicã: opinio tn̄ Hoſt. æquior vt minus corrigat ius antiquũ, qd' ꝓmittebat Eꝑis diſpẽſationẽ: vt habet in. c. ſanctorũ. lxx. Vide tamen de hoc quod plenius dixi in. d. de multa. & in hoc tene mẽti iſtũ tex. ¶ No. vlterius arg. ꝙ iudex delegat⁹ dat⁹ in cauſa electionis, ꝑ cõſequẽtiã vr̄ deputat⁹ ad ꝓuidẽdũ ipſi eccleſiæ de ꝑlato in caſu caſſatiõis. Nã iſti delegati caſſata electiõe ꝓuiderũt eccleſiæ de Archiepiſcopo: vt patet in ver. partib⁹. in verbo ꝓuidiſtis. & ita aliàs qdã aſſeſſor cõſuluit. Sed Abb. & doc. cõiter ſequẽtes, hoc dictũ reprehẽdũt: dicẽtes, ꝙ iſti habebãt poteſtatẽ ꝓuidẽdi ex ſpeciali cõmiſsiõe eis facta: vt patet in antiqua. & illa ꝑs fuit deciſa, & cõtinebat ſub illa dictiõe & j. ꝙ ſatis mihi placet. ¶ † No. qualiter fit lit. cõteſt. Nã ꝑ petitionẽ[b] in iure ꝓpoſitã in indicio, & reſpõſionẽ ad eã factã. Et idẽ habet in. c. vnico j. de lit. cõteſta. & ſolit⁹ ſum allegare vtranq; literã ad ꝓbãdũ, ꝙ illa verba nõ ſunt neceſſaria: reſpõdeo ad libellũ ão litẽ cõteſtandi. Nã in dubio debet talis anim⁹ ꝓſumi ex quo reſpondet ad libellũ: niſi ꝓteſtatio fiat in cõtrariũ: vt no. Inno. in. c. cũ M. de cõſt. & notabiliter ſenſit Io. An. hîc ſup gl. in verbo in iure ꝓpoſitã, & rn̄ſionẽ. vbi gl. videt requirere, ꝙ cõfiteat animo cõteſtandi litẽ. ſed vt. ſ. dixi anim⁹ præſumit ex reſpõſione: vt voluit Io. And. & vide qd' pleni⁹ dixi in. d. c. vnico. & ꝑ hoc facit etymologia vocabuli, quæ ponit

11 in fi. glo. præallega. ¶ † Not. etiã, ꝙ in ſpiritualibus totus proceſſus corruit omiſſa lit. cõteſta. quãtũcũq; deſ in iudicio partiũ pręſentia. hodiè autẽ in iſtis ſpiritualibus dic: vt leg. & no. in cle. diſpendioſam. de iudi. Cõfeſsio tn̄ nõ periret. quia illa ad ſui validitatẽ nõ exigit telã iudicij, ſed ſatis eſt, ꝙ habeat colorẽ ipſius iuditij. i. ꝙ fiat in iudicio, vt not. dicit Inno. in. c. qualiter & qñ. el. ij. de ac. & facit. c. j. de accu. li. vj. Hinc eſt ſit ꝙ vbi ex aliquo defectu proceſſus null⁹, remanet tn̄ cõfeſsio partiũ, vt ſingulariter voluit Inno. in. c. Piſanis. de reſtit. ſpoli. & facit ibi tex. Ad idẽ tex. in cle. cõſtitutionẽ. in fi. eo. tit. de ele. Ita dicẽdũ quãdo ꝓceſſus cotruit ex defectu nõ cõteſtatæ litis: vt cõfeſsio nihilomin⁹ rema-

12 neat. ¶ † Not. ibi, *negare non põt quin perſonatus exiſtat*. qd' Archidiaconatus ſaltẽ eſt ꝑſonatus, ſeu dignitas, quãtũcunq; nõ habeat curã animarum in foro cõtentioſo, vel pœnitentiali, & hoc ꝓbat iſte tex. meli⁹ quã alius. Et facit etiã opti. iſte tex. ꝙ Archidiaconatus nõ põt teneri cauonicè cũ alio bn̄ficio curato: licet nõ hẽat curã aĩarũ ꝓpriè: vel impropriè, qd' puto indubitãter verũ, vbicũq; reqreret reſidẽtiã: ꝑ tex. c. ad hæc j. de præbẽ. & vide qd' ibi dixi. & in. d. c. de multa: vbi tetigi, ꝙ ſi nõ reqreret reſidẽtiã, nõ hr̄et aliquod officiũ, ſed nudũ nomen: vt Archidia. Seneñ. ſec⁹ dic, vt ibi.

13 ¶ No. ibi: *inualidam reputauimus*. ꝙ diſpenſatio ſurreptitia eſt ipſo iure nulla. facit. c. j. & ij. de fi. p̃ſby. lib. vj. & in. l. j. ff. de nata. reſt. Et idẽ dicendũ in oĩbus lr̄is gratioſis: ſecus in lr̄is impetratis ad lites. Illę em̃ nõ ſunt nullæ ſed ꝑ exceptionẽ annullãdæ. & de his vide ꝙ

14 dixi ꝓ rõne diuerſitatis. in. c. ad audiẽtiã. el. ij. de reſcr. ¶ † No. duos caſus, in qbus licitè qs poſſet tenere duas eccleſias curatas. Primus, ſi vna depẽdet ab alia: puta ſi eſt alteri vnita. cõcordat. c. jj. ne ſe. vacã. Idẽ, qñ eſſet vnita bn̄ficio ſimplici. vt eſt tex. in. c. ſup eo. de ꝓbẽ. li. vj. Secũdus caſus, quãdo vnã haberet qs cõmẽdatã: aliã in titulo. Põt ergo eccl'ia curata cõmẽdari, etiã habẽti aliã curatã in titulũ. Per quẽ aũt poſsit fieri hæc cõmẽda, & ad quãtũ tẽpus, vide hodiè tex. no. quẽ tene mẽti in. c. nemo j. eo. li. vj. & ibi tractat ple-

15 nè materia cõmẽdæ. ¶ † No. ibi, *cũ intẽtionis noſtræ nõ fuerit*. ar. op. & quaſi expreſſum, ꝙ ſi Papa diſpẽſat cũ aliquo, vt poſsit plura bn̄ficia curata ſimul retinere, vel beneficia obtẽta licitè detinere: talis diſpẽſatio nò refert ad plura beneficia: quia nõ eſt de intentiõe Papæ: vt hîc hr̄ in litera. Vnde cũ diſpẽſatio ſit ſtricti iuris: vt in. c. qd' dilectio. de cõſang. & affi. ꝑſertim in pluralitate beneficiorũ: vt in. c. qa intãtũ. de ꝓbẽ. & in. c. quãuis. e. ti. li. vj. Puto, ꝙ iſta pluralitas verificet in duobus beneficijs dũtaxat, vt in regul. pluralis lo-

16 cutio. de reg. in. lib. vj. & in. l. vbi numerus. ff. de teſti. ¶ † No.[c] ꝓpe fin. ibi: *nec intentionis noſtræ fuerit aliquid de nouo concedere*. argu. opti. & quaſi expreſſum, ꝙ ſi Papa diſpẽſat cũ aliquo, vt poſsit plura beneficia incõpaſſibila ſimul retinere: debet intelligi de bn̄ficijs aľs canonicè adeptis. Solũ em̃ operat hæc diſpẽſatio, vt ei pluralitas nõ noceat: nõ aũt cẽceditur titulus de nouo. Vñ refert talis diſpẽſatio ad beneficia minus canonicè adepta: niſi aliter fieret exp̃ſsio magis ſpãlis. ad hoc vide bo. tex. quẽ tene mẽti in. c. ſi gratioſè. in fi. de reſcrip. lib. vj. Fit em̃ in diſpẽſatione iſta ſtrictiſsima interpretatio: vt. ſ. dixi Et per hoc refert hîc Inno. fuiſſe ꝓnũciatũ cõtra argẽtinũ Præpoſitũ: cũ quo fuerat diſpẽſatũ: vt præter obtẽta poſſit recipere beneficiũ curatũ, & licitè retinere: vt per hæc verba nõ intelligat diſpenſatio facta circa obtẽta: vt illa poſſint ſimul retineri & obtineri cũ præpoſitura. debet em̃ illa dictio præter, intelligi, vt ſtet excluſiuè. ꝙ dictũ bene notabis. Et ex his incidẽter

d tractat hîc Inn. an iſta[d] dictio preter,[e] regl'r excludat vel includat:

e & tãdẽ vr̄ cõcludere: ꝙ regulariter ſtet excluſiuè. qd' dictũ no. ſed tu vide ꝑ Io. de lig. in cle. ij. de pœnis. & per Pau. in cle. j. de ſum. trini. & fide ca. & per Archi. in. c. ebron. xiij. q. ij. & per Bart. in. l. j. ff. de pigno. act. Et concluſio quaſi cõis, q̃ mihi placet, eſt hæc, ꝙ vbi illa dictio ſequit genus, vel annectit ei, ꝙ comprehẽdebat ſub præmiſſis: tũc ſtat excluſiuè. Exemplũ: do tibi omnia bona mea, præter talem librum: vel, lego tibi libros meos, ꝓter Decretũ. Nam ſi nõ excluderet à p̃miſsis, fruſtra poneret, cũ id cui annectit comprehẽderet ſub p̃miſſis. Et verba debent intelligi, vt aliqd operentur: vt in. c. ſi Papa. de priuile. lib. vj. & in. l. ſi quando. C. de inoff. teſta. Et pro hac concluſione facit tex. in. l. nã ꝙ liqdæ. ff. de penu. lega. Si autẽ adijcitur ei, qd' nõ cõprehẽdebat ſub præmiſsis: tũc ſtat incluſiuè. Nã ſi ſtaret excluſiuè, nihil operaretur: ex quo id, cui annectitur, nõ cõprehendebatur ſub p̃miſſis: vt in. l. j. iuncta glo. ff. de pig-

act.

vbi de multis alijs dictionibus. Aenæas de falco.

ZACHARIAS.

¶ Adde ꝓ facilio ri intellectu, ꝙ qñ ꝓpositionē affirmatiuā sequtur, tūc est dictio inclusiua. si verò negatiuā; tūc stat positiuè & exclusiuè: & sic effectus eiꝰ est ponere, quòd precedēs positio negabat. Ita no. Dy. in regula. pactū. de re. iu. li. vj. Exē plū primi: vt si dico. nec fundū, prę ter vsumfructum lego. Ecce, ꝙ ibi cōcludit fundum nō legari. &c. Secūdi, vt lego tibi Libros meos, prę ter Bart. ibi negat Bar. poni cū libris legatis. de hoc per Bart. in. j. si eū. §. fi. co. ñ. ver. his p̄misis. ff. si qs cau. Bald. in. c. j. §. sed res. ꝓ quos fiat inue. & Oldi. consi. xlix. in prin. Aduerte tñ, ꝙ in dispēsationibus nō includit, sed remouet vitiū obrepti ōis: vt no. Bar. in. l. Seia. §. vxori ff. de annu. leg. & Bal. in. l. si ita legatū. in princi. & ibi doc. de leg. j. & in l. q ita. de do. præleg. vbi dicit dotē videri legatā, si legātur cētū pręter dotē. De quo plenius per Cardi. in cle. j. de sum. tri. & in cle. j. §. pe. de hære. & in cle. iij. de pœnis.

Anto. Francis.

¶ Qūo ponatur dictio præter. vide Bar. & doct. in l. j. ff. de pig. ac. & in. l. nā qd liquidę. in. §. fi. de pe. le. & in. l. si tutor. in. §. si tutor. & ibi etiā per. Nic. de Neapo. ī addi. ad Bar. de tute. & rō. distrac. & vide Old. in cō. xlix. & Bal. in. c. j. ī. §. sed & res per quos fiat inue. sti. in. vsib. feu. & per Inn. in. c. dudū. el. ij. de elec. & vide etiā Bal. Bar. & Sal. in. l. actiōe C. de transacti. vbi fit conclusio, de qua hîc ꝓ aposti.

act. Exēplū: lego tibi oīa animalia mea præter Decretū: nā si hæc dictio nunc nō includeret, frustra fuisset apposita: cū appellatione aīaliū nō veniat Decretū. ¶ Sed qd dicēdum in dubio, vbi non pōt clarè apparere, an illud includatur sub præmissis, vel non. Puto, ꝙ in materia restringibili, vel odiosa, debeat capi secundū quòd magis conueniat materiæ: vt sic odia restringantur & fauores amplient: vt in regula, odia. de reg. iur. lib. vj. In materia verò indifferēti, teneo cum Inno. vt stet exceptiuè: quia hoc videt importare ꝓpria significatio vocabuli: & in hoc casu restringo Inno. & hoc. not. ¶ No. pe. ibi, cùm non restaret, nisi sentētia. ꝙ cessio litis pōt fieri etiā in fine causæ: cū oībus examinatis, nō restat, nisi ferre snīam. ¶ † Vltimò no. in fi. vnā practicā cedēti liti: quādo cedēs intēdit etiam renūtiare causæ: seu iuri cōpetenti: vt puta cedo liti causæ: vel cedo liti & iuri mihi cōpetēnti tempore cessionis: vt in. l. postquā liti. C. de pact. secus puto respectu iuris posteà supuenientis de nouo: vt in. c. cū inter. P. & quòd ibi no. j. de renū. facit quòd no. Bar. in. l. q Romæ. §. duo fratres. ff. de ver. obligat. & in præmissa practica verbū litis, refert ad instantiam iudicialem: quia ꝓpriè instantia iudicis dicit lis. Hic dicitur ꝙ per contestationē ꝓcurator efficitur dns litis: vt in. c. j. & ij. de procur. verbū iuris, seu causæ refertur ad ipsam cām, seu ad ius cēpetens in causa, vt hîc. ¶ Quid autē si simplr qs cederet liti? dic, quòd in dubio verbū litis stat largo modo, & refertur ad instantiā iudicialē & ad cām: vt ꝓbatur in. d. l. postquā liti. & in. c. cū pridē. de pact. Volens ergo [a] renūtiare instātiæ iudiciali dūtaxat: sit cautus: vt nō vtatur verbo litis, ꝑ supradicta: & ꝑ. l. litis nomē. ff. de verb. signi. Sed dicat renūtio instantiæ, vel renuntio isti liti: reseruando mihi ius pristinū in cā. Et an possit litigās super suo beneficio cedere liti in manibus illius, qui nō posset recipere renūciationē bñficij? vide per do. de Ro. deci. ccxcvj. vbi cōcludūt, ꝙ nō. ꝙ tene menti: ne per vnā viā cōceda tur, ꝙ per aliā viā ꝓhibetur: vt in regula, cùm quid vna via. de reg. iur. lib. vj. & in. l. oratio. ff. de spō. Et per hoc dixi in. c. cū pridē. de pact. ꝙ prælatus nō pōt cedere liti motæ sup iuribus ecclesiæ, si est super tali re, quā ipse solus alienare nō posset, ne indirectè alienet, ꝙ directè facere nō pōt. quòd not. ¶ In glo. ij. in fi. hodiè autē datur ordo qualr debeat procedi. Nā primò qs eligitur, posteà electio præsentatur electo: vt assensum præbeat. & electus Ēps post cōsensum, tenetur petere cōfirmationē intra certum tēpus: aliàs priuatur ipso facto omni iure sibi quæsito per electionē, de quo dic, vt hodie latius habetur in. c. quàm sit j. eo. lib. vj. & facit ꝙ nota, per Inno. in. c. dilectus. el. ij j. de prēben. ¶ In glo. iij. in fin. quæ decre. est hodie in Sexto prima in ordine huius ti. ¶ † In gl. in ver. furtū. Not. istā glo, primò diffiniēdo latiꝰ post glo. quòd furtū est contrectatio rei alienæ fraudulosa inuito domino animo lucrādi: vt insti. de ob. quæ ex deli. na. §. furtū. iuncto §. placuit. & in. l. j. ff. de fur. Et quatenus gl. hîc dicit, quòd excusatur quis contrectans rem alienam: si credebat dominum permissurū: prout etiam dicit tex. in. d. §. placuit, nō intelligas hoc dictū simpliciter: vt sufficiat dicere: credebam dominum cōsentire. Nā tex. videtur in cōtrarium in. l. quivas. in. §. vetare. ff. de fur. vbi dicitur, quòd dominus in dubio præsumitur vetare, etiā si videat rem suam ab alio capi, taceat. Debent esse ergo coniecturæ verisimiles ad præsumendū tacitā voluntatē domini. Vnde dicūt doct. hîc, & bene: quòd ex cōiunctione personarū qualitate facti & alijs circūstantijs, hoc arbitrabitur bonus iudex, vtrū scilicet sic asserēti, sit credēdū: quinimo plus dico, quòd etiā si ex post facto dominus rei diceret, quòd de consensu suo res fuit capta: quòd hoc solū non sufficit ad excusandum furem. aliās posset dominus semper etipere furem à manibus iudicis. ꝙ non est dicendū: cū ex delicto, ꝙ committitur contra priuatum acquiritur ius agendi: nedū ipsi priuato, sed etiā & reipublicæ: vt in. l. licitatio. §. quòd illicitè. ff. de pub. Et publicæ vtilitatis est, vt crimina nō remaneant impunita: vt in. c. vt famæ. de sent. excom. & in. l. ita vulneratus. ff. ad le. Aquil. Oportet ergo ad hoc, vt credatur etiā domino, vt cōcurrāt aliquæ verisimiles cōiecturæ. Et ita tandē cōcludit Bar. in. l. inter omnes. in. §. rectè. ff. de furt. Consulitur etiam reperiēti rem alienā: si vult euitare suspicionē furti, quòd faciat præconizari & intimari rei inuentionē: vt ꝓbatur in. l. falsus. in §. qui alienū. ff. de fur. & not. glo. in. c. quia frustra. de vsur. Et si qd expēdit iste inuētor, recuperat à domino: vt ibi not. Quinimò dicit no. Hostien. hoc nō esse iniquū dicere, vt aliquid detur inuentori: vt inducatur potius [b] ad manifestandū, quàm cælandum. [b] argumē. optimū in. l. iiij. in fin. ff. de condi. ob tur. causam. Et nota hoc dictū: iure tamē aptè nō ꝓbatur. loquitur enim ille tex. quādo à principio quis cōuenit cū domino: vt aliqd accipiat pro indicando seruum fugitiuū: Nā tūc valet conuentio, vt ibi: Sed hoc fortè ideo: quia seruus fugitiuus non erat apud istum indicatorē. Sed quādo res est apud eū differendo restitutionē cōtrectat rē alienā inuito domino: & sic est tūc cōmittere furtū. No. & tene menti dictū Hostiē. in practica. ¶ † Et in fi. gloss. not. fi. huius, quòd furtū propriè nō cōmittit detinēdo beneficiū minus canonicè: quia furtū nō cōmitti tur in re immobili: vt in. §. qui aūt, alleg. in glo. & ideo dicit tex. furtū quodāmō. &c. Et no. ex hoc iuncta gl. ꝙ dictio quodāmō, [c] est impropriatiua: dic tamē hoc dictū ꝓcedere respectu corporis bñficij: & iuriū ad illud pertinentiū. sed respectu fructuū, quos percepit malefidei possessor, cōmittit verè furtū: vt no. Bar. in. l. sequtur. §. fructus. de vsu. & Cy . in. l. ancillę. C. de fur. Et quāquā aliq dixerūt hîc: ꝙ ex quo beneficiū vacat, nō pōt dici furtū cōmitti ad instar iacētis hæreditatis. Cuius bona si surripiātur nō causatur actio furti cū eo tpe, nō sit dns. ꝙ tñ mihi nō placet: qa lōga est differētia inter vnū & reliquū casum: quia bona bñficiorū nū quā vacāt. cū christus dicatur esse dns. vñ bōa eccl'iæ dicūtur pīmoniū Iesu christi: vt in. c. cū ex eo j. e: li. vj. præterea ipm bñficiū dicitur possidere ꝑticularia bona ipsius: vt no. Inn, in c. līris. de resti. spo. & vide ad præmissa ꝙ not. in. c. cā Carpēsis j. de ver. sig. & facit tex. iuncta gl. xxiij. q. iiij. in. c. qd ergo. ¶ † In gl. in ver. *deceptæ. ibi: credo ꝙ perirent.* &c. Signa istā particulā vsq; ad finē, & nūquā tradas obliuioni. Nam

¶ Volēs ergo. V de not. in. l. causas C. de trāsac. & Geor. Nattā. in repe. cle. sępe, in pe. co. §. de verb. sig. vbi ponit quòd tripliciter capitur verbū li. & ibi per eū.

SEB. SAPIA.

¶ Quòd cælādū. Goc ꝓcedit si tenemꝰ, ꝙ non iudicare furem nō sit peccatū, ꝓut tenet Ang. ī. d. l. iiij. ff. de cōdi. ob tur. cau. vbi refert, ꝙ beatus Franciscus interrogatus, anvidisset homicidam transeuntē, rñdit ponēs manum in manica, hac nō trā siuisse: tñ contrariū videtur verius de iure canonico: vt tradit in. c. q cū fure. j. de fur. & gl. in. c. qdꝫ quidā. §. ex his. in ver. furti. j. q. j. Itē in foro cōsciētiæ vt tenet gl. in. c. nemo. in glo. ñ. de simo. Nā si est peccatū ergo turpiter accipit. Ille enim turpiter accipit, q tenēt facere gratis: vt ꝑ gl. in. d. l. iiij. quā ad hoc reputat sing. Bal. in. c. super eo. j. de trāsactio. sed hoc etiā vult glo. in. c. j. de benefici. fratris. in vsib. feu. Cogita tu diligentius.

Anto. Francis.

¶ De dictione, quodāmō. quę est no. improprietatis. vide Bal. in. l. si abducta. in. ñ. colū. C. de fur. & Bar. in. l. si vt certo. in. §. si duobus vehiculū. ff. commo. in. v. col. & in l. quod si vir. in fi. ff. sol. mat. & in. l. cum is. ff. de so. & vide Pau. de ca. in cōsi. xlix. inci. viso puncto. & per Bar. & Alex. in. l. si is, q ꝓ empto. ff. de vsuc. Et adde, ꝙ si duæ notæ improprietatis simul iungant, intelligūtur impropriissimè secūdū Bald. in. d. l. abducta, in ver. secūdò quæritur. per. l. in tempus. in. §. j. de vsu.

ſępenumero practicatur dictum glo.cũ multi teneãt beneficia minus canonicè. Et põt dũbi tari,nunquid valeant geſta per iſtũ prælatũ:& reſpectu fori cõtẽtioſi, ſeu tẽporaliũ dixi plenè in.c.nihil.§.eo.quo ad ſpiritualia reſpectu fori pœnitẽtialis,habes gl.fi.hîc, quã ſequunt cõiter doc. Vnde dicit Inn.ꝙ iſtæ animæ non erãt deceptæ:quia ex quo habebatur ꝓ Prælato & tolerabatur à ſuperiore verè abſoluebantur ab illo.viij.q.iiij.c.nonne.Et ad tex.poteſt dici,ꝙ animæ decipiebãtur quãtũ erat in iſto prælato.Itẽ poſſet dici: quòd ex quo notoriũ erat illũ nõ habere titulũ canonicum in beneficio, quòd verè decipiebãtur animæ: quia non datur tunc tolerantia, vt in.c.Apoſtolicæ j. de cle.excõi.mi.Poſſet tamẽ circa dictũ gl.dubitari,quid ſi aliquis eſſet intruſus, ita ꝙ nũquam habuiſſet ſuperioris authoritatẽ:nunquid geſta per iſtũ in foro contentioſo valeant:dic,ꝙ non vt plenè dixi in.d.c.nihil.Sed in foro animæ poſſet dici,ꝙ ſic propter fidem ſacramẽti ex quo ſubditi credebãt illum eſſe prælatum: præſertim cũ non ſit peccatũ malè intelligere ius poſitiuum:vt not.in.c.per tuas j. de ſimo.

21 ¶ †Et in hoc multũ errãt mulieres & ruſtici adeũtes ſæpe p̃sbyteros nõ habẽtes poteſtatẽ abſoluẽdi.Põt enim dici,ꝙ ſaluantur propter fidem ſacramẽti.Dixit Ioã.An.hîc quo ad terminos gl.tutũ eſſe,ꝙ ſi ante mortẽ hoc ſcirent iterũ cõfiteãtur.ar.eorum,quod legitur &no. in.d.c.omnis & in.d.c.ꝙ autẽ.de pœ.& remiſ. hoc dictũ puto verum in his,qui nunquã habuerũt inſtitutionẽ à ſuperiore:ſed in his,qui habuerunt & ex cã ſuperueniẽti fuerunt ipſo iure priuati.& nõ obſtãte priuatiõe iuris tolerabantur:nõ credo confeſsionẽ de neceſsitate iterandã:quia vt dicũt Inno.& Hoſti.rõne tolerantiæ,verè abſoluit ꝑ.d.c.nõne. ¶ In glo.in ver.*per conceſsionem*.ibi:*ideo non profuit huic conceſsio*.Dic clarius & melius,quòd bñficia curata receperãt ante cõcilium gñale:vnde quo ad illa valebat diſpenſatio Epiſcopi:quia nõdum erat adempta Eps poteſtas diſpenſandi: vt in d.c.ſanctorũ.Sed poſt concilium gñale de quo in.d.c.de multa.recepit iſte archidiaconatum, & ſic vacarũt priora bñficia ꝑ illud.c.de multa.ideo nihil operatur diſpẽſatio facta ante cõciliũ.Alij etiã dicũt,quòd iſta diſpẽſatio Epiſcopi nõ valuit:quia archidiaconatus Ambiẽ. non erat iſtis ſubiectus:& vtraq; ſolutio vera eſt in ſe. ¶ In gl.in ver.*electionis tempore*.Quæro ꝓ intellectu huius gl.quare Papa mandat caſſari electionẽ in euẽtum probationis duntaxat:quòd iſte electiõis tẽpore detinebat alia plura curata.Nã videtur ex hoc text.innuere, quòd ſi prius ante electionem dimiſiſſet,ꝙ valuiſſet electio.Solu.dicit hic gloſſ.ꝙ ideò tex. reſtrinxit ſe ad tempus electionis:quia ſi prius dimiſiſſet,foret purgatũ illud vitiũ.& ſic non deberet ſibi imputari priſtinũ peccatum,quaſi deſierit eſſe ꝙ fuit:& per pœnitentiam incipit eſſe nouus homo:vt dicit text.not.in.c.ferrum.l.diſt.Secus dicit gloſſ.ſi medio tempore dimiſiſſet illa beneficia:vt videtur glo.intelligere de tempore,qd̃ eſt inter electionẽ & cõfirmationem.Et in hac materia glo.multũ intricatè procedunt doct.& variæ ſunt opi.Nã verſatur hoc dubiũ non facile:an ſcilicet propter peccatum præcedẽs impediatur quis promoueri ad dignitatẽ.Puto,ꝙ in hoc verſatur fundamentum deciſionis huius tex.quia ante iſtum text.non habebamus iure cautũ, quòd detinens minus canonicè plura beneficia curata,non poſſet

22 eligi.Nec iſte text.inducit ius de nouo.† quia caſus præteritus nõ debet decidi ſecundum ius nouũ:vt legitur & no.in.c.fin.de conſti.& per gl.in.c.licet canonj.eo. lib.vj. Vnde tenet,ꝙ illa detentio pluriũ beneficiorũ põderabatur hîc ad inferendũ electũ fuiſſe tẽpore electionis in graui crimine conſtitutũ:& ſic non eſt ſpeciale in caſu huius cap.Idẽ enim eſſet in alio graui crimine:vt proba-

23 tur in.c.j.lxxxj.diſt.& in.c.fi.xxj.diſt.† ¶ Hodiè verò magis ſpecificè prouiſum eſt in terminis huius literæ per extrauagantẽ Ioan. xxij.quæ incipit.c.execrabilis.in.§.qui verò.vbi eſt diſpoſitũ,ꝙ ſi quis habens beneficiũ curatũ,vel dignitatẽ,perſonatũ,vel officiũ, recipit ſecundũ conſimile,& illico non dimiſerit primũ verbo,& facto in manibus ordinarij:quòd eſt priuatus vtroq;,& efficitur inhabilis ad ſacros ordines:& ad quæcunq; eccleſiaſtica beneficia. verba illius.§.refert glo.in cle.ſi plures.de præben. Vnde per illum tex.reputo iſtã cõcertationẽ glo.hodie ſuperfluã quo ad terminos literæ:quia nõ prodeſt.Prima,exquo iam effectuseſt inhabilis.nec credo aliũ citra Papã cũ iſto poſſe diſpẽſare.cũ tex.ille ſimpliciter reddat illũ inhabilẽ,& nullam mentionẽ faciat de diſpẽſatione. ad hoc.c.dilectus.de tẽpore.ord. & qd̃ dixi in.c.qſquis.§.e. ¶ Et per illum tex.dicti.§.dico eſſe ſopitã quęſtionẽ Cõpoſt.hîc in eo quod quærebatur,an ille qui detinuit iniuſtè plura beneficia,poſsit eligi ſaltem ad inferiorem dignitatem.Et quòd quidã dicebãt,ꝙ ſic: quia hoc ſolũ cauetur de Epiſcopo,in quo regritur maior perfectio.Sed ipſe Cõpoſt.tenuit cõtrariũ:ſed vt dixi hodie in terminis literæ iſte redditur inhabilis ad quæcunq; eccleſiaſtica beneficia.

24 †¶ Sed quæſtio gl.põt ꝓcedere & eſſe vtilis quo ad alia crimina: nũquid ſcilicet criminoſus tẽpore electionis vel anteà poſsit eligi in prælatũ:maximè Epm.Circa quã quæſtionẽ variæ ſunt opi.ita vt non appareat,quæ ſit cõmunior.& plurimũ intricatè ꝓcedunt hîc doc.Sed tu vide bo.gl.in.c.fi.xxv.diſt.& tex.no.ibi qui dicit,ꝙ promouẽdus debet eſſe ſine crimine,nõ ſolũ tẽpore electiõis,ſed etiã poſtquã fuerit effectus Chriſtianus:quia non poteſt de medio eccleſiæ malũ auferre,qui in ſimile delictũ corruit:vt ibi.& vide ibidẽ per Arch.qui videtur innuere poſt antiquos doct.quòd rigor iſtius text.ſit hodiè correctus per.c.fraternitatis.xxxiiij.diſt. ¶ Ego tamen breuiter ſic dicerẽ,quòd aut tempore electionis,qs eſt in peccato veniali:& nõ repellitur ab electione,vel ꝓmotione: quia ſic nemo poſſet promoueri,cũ nullus viuat ſine peccato:vt dicit text.in.c.j.lxxxj.diſt.facit tex.xxv.diſt.c.vnũ orar.§.criminis.

a Aut eſt in peccato mortali,& ꝑſeuerat in eo tẽpore electionis:[a]& tũc puto electionem non valere.Moueor,quia in tali peccato exiſtẽs nõ debet celebrare:eſt em̃ ſuſpẽſus quo ad ſe:vt in.c. quotidiè. cõſe.di.ij.& legit & no.in.c.fi.de coha.cle.&mulie.Ergo nõ põt eligi in Prælatũ,ſicut dicimus de excõicato minori excommunicatione,qui propter rationẽ prædictã nõ poteſt eligi:vt eſt tex.in.c. ſi celebrat.de cler.excõ.mini.& tamen excõmunicatio minor,quę vt plurimũ contrahitur per participiũ cum excõicato:nõ ſemper eſt mortale iuxta ea,quæ dixi in.c.ſacris.qd̃met.cauſa.Et ꝓ prædicta concluſione facit dictũ.c.j.lxxj.diſtinc.vbi habetur ſecundum Apoſtolũ,ꝙ debet eſſe ſine crimine promouendus:& crimen appellat ibi peccatũ mortale:cũ priuet vita æterna:vt in.§.aliâs ea demũ.d.c.vnũ.xxv.diſt.& facit etiã gl.in.c.florẽtinũ.lxxxv.diſt.quæ dicit,quòd iuramẽtũ temerariũ repellit quem à promotione,ſic ille non egit pœnitentiam.quam gloſſ.tenet menti.Aut ille non perſeuerat tempore electionis in peccato mortali:& tunc aut commiſit delictum manifeſtè & notoriè.& non valet electio,niſi prius fuerit ſecum diſpenſatum:quia non poteſt taliter delinquens exercere ordinem ſine diſpenſatione:vt probatur in.c.fin.de tem. ordi.puto tamen,quòd in hoc ſufficit diſpenſatio proprij Epiſcopi.Ad hoc quod not.Archid.in.d.c.fi.& Ioã.gloſſator in.c.ſi quis deinceps.xvj.qõ.vij.& gloſſ.in.c.quiſquis.§.eod.Aut peccatũ non fuit notorium:& tunc aut eſt tale,quòd impediat ordinis executionem,etiam poſt peractam pœnitentiam vt homicidium:ſimonia,in ordine,& ſimile;& tale delictum impedit electionem, vel ſaltem dat cauſam caſſandi:vt in.d.capit. fi.de temp.ord. & quod legitur & not.in.c.ex tenore.eo.titul. & vide ad materiam quod

not.

[a] SEB. SAPIA. ¶ Tempore electionis. Et hanc opi.tenet Hoſti. Io.Tã.&.d.Abb. in.c.cũ iandudũ. j. de præben. de hoc articulo vide cumulata per. d. Feli.in. c. dilectè. in.ñ.co.j.de exce.

not. Inno. in. d. c. si celebrat. Aut non est tale delictum, & tunc puto, ꝙ non impediat electionem post pœnitentiã. ar. in. d. c. Florentinum. & in. d. c. fi. de tempo. ordi. & facit. c. fidelior. l. di. vbi patet, ꝙ Petrus fuit promotꝰ in summũ põtificẽ, postquã negauit Christum, & hoc, quia egit pœnitentiam. vnde gl. ibi notabilis format quæstionẽ, quis sit præferendus in promotione, an is, qui nunquã peccauit an ille qui peccauit: & correctus est: cũm Christus non elegerit sanctũ Ioannẽ, qui nunquã deliquit, sed Petrũ qui eũ negauerat, & correctus fuit? & dic, vt ibi. ¶ Et si diceres ex quo Petrus notoriè & grauiter deliquit, quomodo potuit promoueri ad summũ apostolatum cõtra ea, quæ. s. dicta sunt. Solu. dic: ꝙ de eiꝰ cõrrectione & pœnitentia apertissimè cõstitit: & idẽ fieret hodiè de alijs, si apertissimè cõstaret de eorũ contritione, quia omnis cõstitutio humana cessat cessante eius causa. lxj. dist. in. c. statuimus. §. his omnibus. sed nobis non est licitũ iudicare de occultis, vt in. c. vnico. vt eccle. benefi. vnde non præsumitur vera pœnitentia in alijs, sicut in beato Petro. Item in eo cessabat omne scandalũ propter claritatem vitæ & miraculorũ concurrentiã. ¶ † In gl. in ver. *in iure propositam & responsionem.* ibi: *dicas quòd si libellus. &c.* signa istam particulã vsq; ad finẽ, & quatenus glo. dicit, ꝙ per cõfessionẽ
a fit cõtestatio, cùm fit prius libelli oblatio, [a] vide quod plenius dixi in. c. vnico. de litis contest. Et quatenus gl. dicit, ꝙ si reus confiteat ante oblationẽ libelli, non fit contestatio: nec fertur tunc sentẽtia diffinitiua ideò hoc dixit, quia vbi non præcessit petitio, non põt dici contestatio, vt hîc in tex. Et vide bonũ textũ, & eius practicã
b in. l. si reus[b]. ff. de procu. Nam si vis euitare sententiã diffinitiuã. va de illico post citationem, & offeras debitum. & dic vt plenius no. in. d. l. si reus. non autem põt sententia ferri: quia sententia diffiniti ua nõ valet lit. non contẽ. vt lite non contest. in rubro & nigro. Sed secundum glo. confessè fit præceptũ, vt soluat ad certũ tps. Sẽtit enim, ꝙ hoc casu non datur quadrimestre, quod regulariter datur condemnatus in actione personali, vt in. c. quod ad cõsultationẽ. de iudic. & tenuit expressè ibi do. Cardi. & est glo. ordi. & in. l. si debitori. ff. de iudi. & instit. de verb. obli. in. §. omnis. & vtrobiq; dicit dandũ hoc casu tempus decem dierum duntaxat. Sed tu dic illas glo. procedere ex consuetudine. Nam de iure debet dari quadrimestre, vt in. l. Iul. ff. de cõfess. no. Bart. in. d. l. si debitori. Et circa hunc articulũ vide, quod plenius dixi. in. d. c. quod ad cõsultationem. Et ad materiam huius glo. vide gl. in. l. vnica. C. de lit. conte. quæ videtur huic concordare. & ij. q. j. c. nos in quenquã. & quod no. doc. in. c. peruenit. el. ij. de appel. & Inno. in. c. ij. de in integ. restitu. vbi tractatur de viribus istius præcepti, an habeat vim diffinitiuæ circa appellationẽ, & alia. ¶ In glo. in ver. *per sedem apostolicam.* in fi. Not. gl. & idem no. j. in gl. magna. sed dic vt plenius dixi.
26 in. c. de multa j. de præbẽ. † & inter cætera dicit Hosti. hîc no. ver-
c bũ, quòd dispensatus[c], etiã per Papã circa pluralitatem istorũ beneficiorũ sine causa, licet sit tutus quo ad ecclesiam militãtem: nõ tamen quo ad triumphantem. & sic non valet dispensatio, quo ad Deum. argu. j. q. vij. c. & si illa. & facit quod no. glo. in. c. non est j. de voto. quãquã Inno. videatur aliud sentire in. c. cũm ad monasterium. de sta. regu. Sed primam opi. sentit Ioan. And. post beatum Tho. in. d. c. de multa. vbi dixi. Et habeo hanc opi. pro indubitata quando fieret dispensatio, vt clericus propter vtilitatem priuatã obtineret plura beneficia: quorum. alterum sibi sufficeret ad honestatem viuendi. Nam hoc casu non solũ alteratur humani iuris di-
27 spositio, sed etiam Christi patrimonium iniustè dispergitur. † Cũ ergo ipse Papa nõ possit sine causa alienare bona ecclesiæ sine graui peccato, vt no. Archid. in. c. non liceat. xij. q. ij. multofortius nõ potest alteri dare potestatem ipsum patrimonium malè dispergendi, Et ex hoc conuincitur motiuũ Inno. cũ non solum hîc versetur ius humanũ, sed potius diuinũ. Vbi autem per dispẽsationem violaretur ius humanum tunc posset procedere contraria opi. argu. in. c. proposuit. de concess. præben. Nam de iure positiuo tantùm est, quòd quis non possit obtinere, nisi vnum curatum, & quòd non possit per alium deseruire. Tutius tamen est, vt ceſſante causa, quis abstineat à tali dispensatione obtinenda: ne animæ condẽnentur: cũm non possit quis pluribus officijs intendere, vt in. c.
28 quia nonnulli. &. c. seq. de cle. non resid. ¶ † In glo. in verbo, *irritum.* ibi: *nihil valet sententia.* Hoc dictũ intellige in causis plenarijs

a ✠ SEP. SAPIA. ¶ Libelli oblatio. vide per Bar. in. l. si debitor. ff. de petit. hære. in ꝙ. l. si domus. §. in pecunia. ff. de le. j. in fi. le. j. C. de li. conte. vide Ange. in. §. illud quoq; in aut. de triẽ. & semis. & per Bart. in. l. iusiu. quod ex conuentione. §. j. ff. de iureiur.

b ¶ L. si reus. vide gl. contrariam in. c. cùm olim. de rerum permut. vide ibi Io. de Imo. & ibi dixi. And. Barb.

Nam in summarijs non est necessaria lit. contesta. vt in cle. sæpe. de verb. sig. Et cape istã regulã: & tene eã menti: quia oĩs causa regulariter est plenaria, & sic requirit plenũ ordinem
d iudiciariũ. & hanc regulam firmat gl. [d] in. l. iudices. C. de iudi. sequitur Bart. in extrauagan ad reprimendũ. in verbo: de plano. & Ioan. de lig. in. d. cle. sæpe. Sed ego allego tex. qui hoc satis bene probat, in. c. quoniam frequenter. in prĩ. j. vt lit. non contest. & facit etiam ibi rubrũ. Fallit hæc regula principaliter in duobus casibus. Primus vbicunq; sententia modicum præiudicium affert, vt in aut. nisi breuiores. C. de sen. ex peri. reci. &. xj. q. j. in. c. si quis cũ clerico. qui tex. sic debet intelligi. & in. l. iij. ff. ad exhib. & l. thesaurus. eo. ti. Idem si affert magnum præiudiciũ, dũmodo sit reparabile per aliud remediũ citra appellationem. Facit. c. veniens j. de testibus. & plenius prosequere hanc materiã, vt
29 no. Bar. & Io. de lig. in locis præalle. ¶ † In glo. in ver. *irritari.* in fi. No. bn hãc gl. quo ad duo. Primò in eo, ꝙ dicit posse procedi contra electum ad cassationem electionis per viam actionis & exceptionis. Nam potest quis per viam actionis petere electionem irritari ex defectu formæ vel personæ, vt hîc in verbo tandem. Potest etiam procedi: per viam exceptionis cũ s. electus petit confirmationẽ, vel consecrationem, vt in. c. super his j. de accusa. Dicit etiã, ꝙ potest excipi, licet nõ petatur confirmatio, qa electus saltem habet, vel habere debet intẽtionem petendi confirmationẽ, & tunc exceptio est intẽtiõis exclusio, vt no. dicit Inn. in. c. cùm dilectus. s̃. eo. &. s̃. tetigi. facit. c. primũ j. eo. lib. vj. ¶ No. ij. ex fi. gl. ꝙ idem est effectus quocũq; modo procedatur. & sic ꝙ in isto casu exceptio cõtra electũ, habet vim actionis. & cõcordat huic gl. in. c. super eo. ij. eo. & videquod ibi dixi. Nã probata exceptione cõtra electũ, cassatur electio: vt in. d. c. super his. & sic habet effectum cõsecutiuũ. & forte hoc ꝓpter periculũ animarũ. Regulariter aũt exceptio habet vim expulsiuã: nõ cõsecutiuã, vt in. c. ij. in fi. de ordi. cog. Hinc dicit quòd exceptio est actiõis ex
30 clusio, vt ĩ. l. ij. ff. de excep. ¶ † In gl. ĩ ver. *de veritate dicenda.* ibi: *ius nouum.* Dicit Hosti. quòd etiã iura antiqua hoc volũt. s̃. eo. c. cũ dilectus. & de despõ. ĩpu. c. atte stationes. in fi. Sed hodie dic, vt habet in. c. j. §. fi. de iura. cal. lib. vj. vbi patet, quòd etiã in spũalibus põt exigi hodie iura
31 mẽtũcalũniæ. ¶ † In ea. gl. ibi: *seq quo iure hoc faciant non vidi.* Hos. dicit, quòd videre potuit. c. in ꝓtractãdis. de iura. cal. & l. fi. C. de ꝓcu. & l. seruos. de testi. vbi patet, ꝙ cũ ꝓcurator est vilis, & dns iustior, põt dns cõpelli, vt ipse respõ

ralitatem: vel incompatibilitatẽ beneficiorũ, vide quæ habent. j. q. vij. in sum. & in. c. & si illa. & in. c. de multa. & in. c. exposuisti. de præben. Et adde, ꝙ in dispensatione ad incompatibilia: vel super ætate, vel super ordine, vel super residentia, temper debet opponi illa clausula, proui so, ꝙ animarũ cura. &c. & nisi opponat subintelligit, vt no. glo. in cle. j. de præbẽ.
d ZACHARIAS. ¶ Hanc regulam firmat glo. Adde tu videre de hac regula. s. litis cõtestatio, in quibus causis de necessitate non requiratur. & quando lite nõ cõte. ad diffinitiuam sententiã procedi possit, & testes recipi. per Lanfran. in repe. cle. sæpe. colum. viij. ver. capio gl. cum. ij. seq. & in fi. ix. col. & char. xxxj. de verbo. signifi.

ZACHARIAS. ¶ Adde Lanfrã. de oria. in repeti. d. c. quoniã cõtra in ver. rñsiones. nu. 5. ver. pri⁹ est. & ibi in addi. Celsi. ad eũ. j. de probatio.

Anto. Franci.

c ¶ Quòd dispensatus. Ad hoc, an dispensatio sine cã facta sup pluralitate beneficiorũ, vel circa alia, etiã si sit facta per Papã, reddat dispensatũ tutũ quo ad Deũ. Dicas, ꝙ sine dubio nõ, qñ dispẽsatio est cõtra ius diuinũ, vel cõtra vniuersalẽ statũ ecclesiæ, p hîc alleg. secus autem si contra ius positiuũ tm̃, quia in istis volũtas Papæ sufficit pro causa, vt per Spe. in ti. de lega. in. §. nũc breuiter. in ver. & nota. & p Inn. in. c. cum ad monasterium. de sta. mon. & vide Archi. in. c. licet canon. de ele. lib. vj. vbi multa posuit pulchrè circa materiã dispensationis. Et adde, ꝙ si Papa dispensat cũ aliquo sup plu ribus dignitatib⁹ obtinendis, non videt dispensare, ꝙ in neutra teneatur residere, imò videt velle, ꝙ in vna illarũ debeat personaliter deseruire. Vide Spe cu. in. d. tit. de leg. in. §. videndũ. in versi. quid si ĩdulgetur. & vide do. Car. in clem. j. de præb. in. ix. q. & quę sint illa, quę inducant dispensationẽ circa plu

deat. & facit hodiè tex. in c. præsentium j. de testi. lib. vj. vbi prælatus præstat in animam suã & illorũ de capitulo, hoc iuramentum de veritate dicenda. Syndicus autẽ ibi interrogatur si ne iuramento. & vide ad materiã quod dixi in
32 c. in pertractandis. præalleg. ¶ † In ea. gl. ibi: *ni si id fecissent de mandato capituli. &c.* No. gl. ꝙ cõfessio solius Prælati nõ nocet ecclesiæ, nisi haberet à capitulo mandatum litigandi. Et pro hoc optimè facit tex. quẽ glo. alle. in d. c. præsentiũ. & vide ibi bo. glo. & tene illã menti & glo. in d. c. de Constantinopolitana. xxij. dis. & idẽ no. gl. in c. fi. de præscrip. vbi formaui punctualiter istam qõnem. & vide quod ibi dixi, & intellige prædicta quãdo Prælatus habet capitulum. Si enim est solus, puta: quia ecclesia nõ est collegiata: vel de facto nõ habet canonicos, vel monachos: tunc cõfessio solius Prælati per viã cõtentiosę iurisdictiõis emissa, prędiudicat ecclesię: vt ꝓbat in. c. dilectus. de capel. mo. facit quod no. gl. in c. potuit. de loca. & in cle. vt hi, qui. de ęta. & quali. In quibus iuribus cõcludunt no. gl. ꝙ tantã potestatẽ habet solus Prælatus, quãdo est solus, quãtã habet Prælatus cũ suo capitulo. Ad idẽ facit quod no. gl. in cle. j. de reb. eccle. nõ alie. quę no. Secus dic in cõfessione emissa p viã volũtarię iurisdictionis: vt quia sponte vadit ad iudiciũ, & cõtetur in prędiudiciũ ecclesiæ. de quo per Bart. in l. certũ. ff. de cõfes. vbi vide. ¶ In gl. in ver. *de consuetudine suspendit.* ibi: *de iure communi.* videt ꝙ hęc pertineant ad Archidiaconũ: ergo glo. malè loquit. Et in contrariũ est tex. in c. Archidiaconis j. de offi. Archi. vbi scdm cõem intellectũ probat, ꝙ Archidiaconus nõ potest de iure excõicare. Quæ aũt de cõmuni pertineãt ad Archidiaconũ: vide per Io. an. in c. ad hęc. in §. in quadã. de offi. Archi. vbi dicit, ꝙ solũ fundat intentionẽ suã super illis duob9 cõtentis, in d. §. In alijs verò succũbet: nisi ꝓbet ius speciale. & tene menti hoc dictũ. Nã licet multa enumerent ĩ ti. de offi. Archi. Illa tamẽ attribuunt scdm varias locorũ cõsuetudines. Nã multa numerant cõpetẽtia alijs dignitatibus de iure cõmuni. ¶ In gl. in ver. *intitulatam.* No. istã gl. fin. est eñ mẽti cõmendanda. Et primò in eo, ꝙ ponit multas significatiões huius verbi, titul9. Vide etiã quod no j. de offi. Archipresby. in c. fi. Et not. ex hac prima parte, ꝙ habito respectu ad morem antiquũ, clerici possunt denominari per titulos ecclesiarũ, sicut Cardinales. Nã illę ecclesię eis assignatę dant in titulum alijs clericis in feriorib9. Verũtamen propter prędrogatiuã dignitatis, vel officij eorũ, fuit ab olim concessum, vt ipsi Cardinales haberẽt iurisdictionẽ epalem in titulis eorũ: vt in c. his, qui j. de ma. obed. & ibi dixi. & vide qualiter debeant denominari Cardinales in c. ij. de cle. non resi. vbi plenè tetigi in lec. ¶ †
33 a Secundo no. ex hac glo. ꝙ quilibet clericus potest dici maritus ecclesię suę. [a] & sic contrahitur matrimonium spirituale inter clericum & ecclesiam inferiorem. & pro hoc alle. bo. tex. in c. sicut in vna. xxj. q. ij. Dic tamẽ, ꝙ strictè solus Eps dicitur contrahere hoc matrimonium cum ecclesia: vt in c. ij. de transla. Epi. Dixi post Ioan. Andrę. in c. clerici. de vi. & ho. cle. Largè verò dicuntur cõtrahere hoc matrimonium Abbates, & alij prælati habentes generalem iurisdictionẽ in loco: vt in c. ne pro defectu. & in c. quia propter. §. eo. & ibi per gl. Largissimè verò quilibet clericus inferior dicitur hoc matrimoniũ contrahere
34 cũ ecclesia sua: vt in d. c. sicut in vna. qd̃ sic debet intelligi. ¶ † Tertiò no. ex hac gl. quòd de iure cõmuni etiã beneficia simplicia non possunt accumulari in eadem persona. sed valet consuetudo in cõtrarium. Et hodie innoleuit hęc consuetudo quasi per totum orbem. & pro ea vide text. iuncta glos. in c. gratia. de rescrip. li. vj. & in cle. gratia. eo. tit. per Innoc. in c. cùm iandudum j. de præben.
34 ¶ † Vlterius not. ex hac glo. quod Epi possunt etiam dispensare circa pluralitatẽ beneficiorum simplicium. Sed tu limita hoc dictum prout dixi in d. c. cum iandudum. & in c. literas. de concess. præben. & plenissimè in repe §. qui verò. in c. extirpandę j. de præbẽ. ¶ †
35 In glo. pe. ibi, *sine peccato mortali.* No. sing. istam glo. ꝙ peccat mortaliter tenens plura beneficia etiam simplicia, quorũ alterum per se sibi sufficiat. Hanc glos. limitarẽ, vt procedat, quando quis sibi lucrifaceret fructus, ita ꝙ ad vtilitatẽ priuatam, & ad augendum patrimonium vult illos. Nam ad istum effectum non puto hodiè valere consuetudinem in contrarium: quia consuetudo contra ius non valet, nisi sit rationabilis. & in c. fi. de consue. sed hæc consuetudo est contra omnem rationem, vt in c. ratio nulla. & quod ibi not j. de præben. & contra officium pietatis. xvj. q. j. in c. fi. & x. q. ij. in c. Episcopus. facit. c. quid ergo. xxiij. q. iiij. & j. q. ij. c. pastor. & c. clericos. vnde iura, quę videntur innuere in hoc valere consuetudinẽ. Sed vt verius dicam, glo. & doc. authoritates intelligo quando consuetudo disponit solùm circa potentiam retinendi plura beneficia simplicia: secus si disponeret, vt pro libito volũtatis possit iste beneficiatus de fructibus illorum disponere. & tene menti hoc dictum: vt. §. dixi. Et puto, ꝙ nec dispẽsatio Papæ valeret quo ad Deum sine causa legitima facta: quia sicut ipse Papa non potest sine peccato alienare bona ecclesię sine legitima causa: vt not. Arch. in d. c. non liceat. xij. q. ij. Ita nec alijs dare potestatẽ malè dispensandi. ar. c. nuper j. de dona. inter vir. Et de dote
36 post diuor. resti. ¶ † Extra glo. quæro, nũquid si probationes receptæ cõtra electũ, clarè cõtra eũ nõ cõcludũt, an debeat fieri pro eo, an cõtra, interpretatio. Solu. dicit Inn. ꝙ pro eo. vnde si testes deponũt electũ sub annuo censu concessisse beneficiũ: debet intelligi quòd receperit pecuniam pro temporalibus: non autem pro spiritualib9. Nã tẽporalia possunt cõcedi sub annuo cẽsu, sed spiritualia nõ j. ne Præla. vi. suas. quasi per totũ. Dicta verò testiũ possunt verificari tam in spiritualibus, quã in temporalibus, ergo vt fiat benigna interpretatio, debet intelligi in casu licito. Item si testes dicerent electũ irascibilem, debet intelligi zelo iustitię. & idẽ dicendum in similibus. Et hoc dicit Inno. verum, quando procedi tur per viam exceptionis. secus secundũ eum: si per viam accusatio nis cùm in ea immineat vtriq; parti supplicium. Nam & accusator non probans puniretur pœna talionis. & ideò nõ debet ita benignè fieri interpretatio pro eo in prędiudiciũ accusatoris. Itẽ in accusatione prosequit quis quandoq; iniuriam suã, vel suorũ. Et nõ. hãc mirabilem differentiã, quã alibi nõ legi. Sed do. Ant. dicit hoc dictũ sibi non placere: quia & in via accusationis debent probationes concludere necessariò: vt in c. in prędentia. & quod ibi not. de prob. Ego alle. no, dictum Bart. in l. ij. ff. de duo. reis. vbi no. dicit,
b ꝙ si accusat [b] quis ꝙ cognouerit Bertã p violentiã. & deinde sit ar-
c ticulus, ꝙ cognouit [c] Bertã violẽter. & ita testes ꝓbãt, ꝙ exhac ꝓbatione nõ potest accusatus puniri, quia istud aduerbiũ violenter habet duplicẽ significationẽ, quẽadmodũ omnia nomina verbalia quæ possunt intelligi actiuè & passiuè: vnde prędmissa ꝓbatio potest intelligi, ꝙ iste cognouit Bertã violenter, i. ꝙ ipse intulit violentiam Bertę. Potest scdò intelligi passiuè. s. ꝙ sibi fuit illata violentia, vt cognosceret Bertam. & hoc casu non concludit ad effectum pœnę inferendę scdm titulũ accusatiõis. Cũ ergo probatio nõ cõcludat intentũ accusatoris: non debet inde puniri accusatus. Ad idẽ alleg. Cy. in l. ij. C. de proba. vbi dicit: ꝙ si accusaui Titium de percussione cum sanguinis effusione, demum probo percussionem: sed testes nihil dicunt de sanguinis effusione: debet secũdum eũ absolui accusatus, quia nõ est ꝓbata illa p cussio qualificata, quę fuit deducta in accusatione. Nã fortè fuit ista alia pcussio sine effusione sanguinis. Hãc tn quæstionẽ vide pleni9 examinatã per Bar.
d in l. denũtiasse [d] §. qd tn. ff. de adul. Tertiò facit qd̃ no. idẽ Bar. in l.

non solum

SEB. SAPIA,

a ¶ Ecclesiæ suæ. argu. ꝙ quilibet clericus possit dici maritus ecclesiæ suæ. vide do. Abba. in. c. ne pro defectu. & in. c. quia propter. §. eo.

b ¶ Quòd si accusatur. Illud dictũ sequitur & extollit Matthesi. in not. ciñ. no. ꝙ si capitulum refert Fely. in c. auditis. colum. penul. de prescri. sed reprobat do. Ias. in l. non hoc. co. ñ. C. vnde legi. vide ibi per eum multa similia ad propositũ. domi. Abb. hîc de quibus etiam tradit p Modern. in. c. in præsentia. j. de proba.

c ¶ Cognouit. Circa istud dictum, videomnino, quę opportunè dixit do. Iason. in. l. nõ hoc. C. vnde legi. vbi per extẽsum si bene recordor ponit istam materiam. vide vnum verbum in sum. per do. Alexã. in cõsi. xj. in fi. in. ñ. volu. Aenæas de falc.

d ¶ Denuntiasse. Aduerte, qa istam legem legit Bart. cũ. l. qui vxore. §. quid tamen. ff. de adulte. vbi multa bona ponit. & ibi vide vnam apost. nonam, quæ simiiter multa bona dicit, & allegat multas quotas. Aenæas Falco.

non ſolũ § ſed vt probari.ff.de no.ope.nun.vbi no.dicit,ꝙ facilius debet excludi accuſatio,quã ciuilis actio.vnde concludit,ꝙ ſi accuſatore probante intentionẽ ſuam,reus per ſuã probationẽ illã obnubilat,ſeu dubiam reddit.debet ipſe accuſatus abſolui,vt crimina nõ præſumanť.Et pone exemplũ:ſtatuto cauet,ꝙ nobilis nõ poſsit intrare palatiũ dnorũ ſub certa pœna,niſi tpe cõcilij generalis.Accuſatur Titius nobilis,& probať ꝙ de menſe Maij intrauit palatiũ dominorũ accuſatus verò probat,ꝙ illo mẽſe fuit cõgregatum cõciliũ generale,& ſic potuit eſſe,ꝙ intrauit palatium die cõcilij & ſic ꝓbatio accuſatoris reddit dubia:& per cõſequẽs debet abſolui accuſatus. Secus autẽ dicit ipſe in ciuilibus,quia ex quo quis probat intentionẽ ſuã debet obtinere,licet probatio rei habeat aliquantulum offuſcare.Satis em̃ eſt,ꝙ eam non confundit & hoc vltimum videtur probari in.c.in præſentia.præalleg.vbi dixi.Ergo videtur concludendum contra opi.Inno.ꝙ in accuſatiõe debet fieri benigna interpretatio,ex quo probatio actoris eſt nimis generalis:& in vno intellectu poteſt vitari delictum. Et facit quod ipſe Bar.no.in.l.ſi quis intentione.ff.de iudi.& quod dixi in c.cũm ad ſedem.de reſti.ſpo.tene tamen ſemper menti dictum Innoc.propter ipſius authoritatem.[a]¶ † Secũdò quęritur:pone ꝙ
38 Papa conceſsit Epo. vt poſsit diſpenſare cũ aliquibus clericis ſup pluralitate beneficiorum curatorũ,nunquid poſsit Eps indifferenter cum illis clericis diſpenſare.Compoſt.dicit,ꝙ non:ſed oportet ſecũdũ eum,ꝙ illi clerici ſint nobiles,vel literatæ perſonæ : quia reſcriptum generaliter conceſſum debet reduci ad terminos iuris cõmunis:vt in.c.cauſam,quæ.de reſcript.De iure autem communi indifferenter non debet cum omnibus diſpenſari,niſi cum prędictis:vt in.d.c.de multa.in fi.de præben.Refert ipſe quoſdã cõtrarium tenere,quia beneficium Principis eſt latiſsimè interpretandum:vt in.c.cũm olim.de verb.ſigni.& in.l.beneficium.ff.de conſtitutio.princi.¶ Ego puto,ꝙ virtute dictæ gratiæ nõ poſsit Eps
b diſpenſare,niſi cũ cã rationabili[b],hoc enim importat verbũ diſpẽſare:vt no.gl.j.q.vij.in.c.requiritis.§.niſi rigor.Hinc dicit Inno.in c.cũm ad monaſterium.de ſtatu.regu.ꝙ in caſibus,in quibus Epis permittitur diſpẽſatio,facta ſine rationabili cauſa eſt nulla,vel ſaltem venit irritanda:& ipſe Eps puniendus.Nam vbi non ſubeſt rationabilis cauſa,non dicitur illa diſpenſatio:ſed diſcipatio,vt no. in.d.c.de multa.Et ſic conclude, ꝙ qualiſcunq; ſubſit cauſa diſpẽſandi,dũmodò ſit ſufficiens,poterit Eps virtutæ dictæ indulgentiæ diſpenſare.¶ † Vltimò hîc quæritur,nunquid petens ſibi ꝓ uideri de beneficio iuxta formam mandati Apoſtolici, teneatur libellum offerre,ſi in iudicio litigat contra aduerſarium.Inno.notabiliter dicit,ꝙ non:ſed ſufficit reſcriptũ offerre pro libello, quaſi in reſcripto contineatur tota intentio ipſius actoris.Facit in arg. c.ij.de dila.dicit tamen vtile eſſe,vt detur aliqualis petitio.& no. primum dictum Inno.& ad materiam vide,quod habetur in cle. diſpendioſam.de iudi.iuncta glo.cle.ſæpe.de ver.ſig.per quæ iura poteſt dici ſufficere,ꝙ in actis faciat deſcribi.Ego talis peto mihi prouideri prout in tali reſcripto Apoſtolico cõtinetur,quod vobis produco. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Indefinita,an & quando æquipolleat vniuerſali.*
2 *Capitulum non poteſt cognoſcere inter maiorem partem ipſius,quando litigat cum ſingulari perſona ipſius,licet habeat iuriſdictionẽ in ſingulos.*
Ratio naturalis poteſt allegari,vbi deficit lex.
4 *Geſta à capitulo ad hoc,vt valeant,oportet, quòd fiant collegialiter & in ipſo collegio.*
Ciuitas ad hoc,vt dicatur commiſiſſe delictum,oportet quòd fecerit congregato concilio.7.
5 *Canonici habent vocem in capitulo,ex ſola poſſeſsione canonicatus, licet aliter non apparet de proprietate.*
Poſſeſsio canonicatus,quomodo probabitur.
6 *Conſuetudo generalis attenditur,& allegatur ad deciſionem cauſæ vertẽtis in loco particulari.*
8 *Patroni plures,an debeant omnes conſentire in præſentando aliquem, vel ſufficit maior pars.*
9 *Tacens,quo caſu habetur pro conſentiente.*
10 *Contemptus non poteſt allegari per alium, quàm per ipſum contemptum.*
11 *Contemptus,ſi poſteà conſentit,an & quomodo au, geat numerum.*

CAP. LV.

IN Geneſi.¶ Irrita eſt electio quam collatio non præceſsit,vel quæ facta non eſtà maiori parte capituli,vel quæ nõ fuit communis.hoc dicit.Et ſunt duæ partes.Prima ponit tres caſſationis cauſas. ſecunda caſſat,ibi:*nos*.Prima cauſa vſq; ibi :*nec plenè*.ſecunda vſq; ibi:*nec etiam*.& abinde tertia.¶ Caſus literalis.Vacante quadam eccleſia cathedrali,canonici ſtatuta die ad celebrandã electionem conuenerunt.Quidam canonicus: G.nomine fuit admiſſus cum proteſtatione: quidam alius.H.nomine cũ eſſet in regno Frãciæ non fuit ad electiodem vocatus,& de conſuetudine vocari debuit præmiſſo ſcrutinio: ſecundũ formam generalis cõcilij.quidam cõſenſerunt in Gul.Quidam verò in alios ſingulares:ita quòd in ipſo ſcrutinio plures nomina
a ti & electi fuerunt.Publicato ſcrutinio illi, q in eundem Gu.in ſcrutinio ſingulariter cõſenſerunt eundem Gul.ſingulariter elegerũt.Demum cauſa ſuper iſtis electionibus ad ſedem Apoſtolicam eſt delata . Examinatis iſtis electiõibus Papa ſuper his ita proceſsit.Dicit Papa in concilio generali,cauetur vt is collatione habita eligatur,in quem omnes,vel maior pars totius capituli conſenſerit.Sed in Gu. maior pars totius capituli non conſenſit ,quamuis habuerit maiorem partem comparatione minorum.Nec fuit plenè facta collatio numeri ad numerum:quia in collatione tractatum non extitit nec diſcuſſum vtrum prædicti .G. &.H.vocem habuerunt in electione .nec fuit facta collatio zeli ad zelum:nec meriti ad meritum.Præterea electio non fuit communiter celebrata,quia licet in dictum Gu.ſinguli ſingulariter in ſcrutinio conſenſiſſent,non tamẽ publicato ſcrutinio debuit ſubſequi ſingularis electio,ſed communis.Ne idem repeti videretur, vel tot eſſent electiones,quot eſſent numero electores.quod eſſet abſurdum:ne ex ſingularibus cõſenſibus electio appareret vniuerſalis,vel communis:quanuis quilibet ſingularis veritatem exprimat ſuæ partis.Et hoc ꝓbatur per quoddam ſimile ex ſingularibus propoſitionibus,licet veris,non apparet vniuerſalis propoſitio,niſi per ſignum exprimatur vniuerſale.Præterea prædicti duo non debebant ſic excludi:quia Gul.erat in poſſeſsione canonicatus:vel quaſi,legendo,& cantãdo,& in tractatu electionum:quanuis fuerit cum proteſtatione admiſſus.Alius verò erat in tali loco, de quo debuit vocari,cũm de toto Regno Frãciæ vocentur abſentes conſuetudine eccleſiæ Gallicanæ,his igitur plenius examinatis dominus Papa electionem præmiſſam contra formam concilij in pluribus attentatam decreuit irritam & inanem .Bernard . ¶ Nota primõ. ibi:*maior*. quòd ad validitatem electionis requiruntur iſta duo copulatiuè . non

a ¶ Ad hoc facit, qa in crimininalib⁹ non debet quis condemnari ex qualibet probatione,ſed requirũtur probationes clariſsimæ & luce meridiana clariores,vt in.l.ſciãt cuncti.& ibi plenè per Bald.Saly. & doct.C.de probatio.

ZACHARIAS.

b ¶ Niſi cum cauſa rationabili.Ita no. Ie.de lig.in.c.at ſi clerici.de iudi.Et adde quæ poſui. ſ.in apo.ad iſtum in.c. innotuit . in verſ.cauſæ cognitionem.nu.8.ſ.e

SEB. SAPIA.

a ¶ Non ergo. Vide Bal. in l. iij. in prī. ff. de teſta. in. l. in albo. C. de decur. lib. x. cum alijs allega. per Feli. in. c. cùm omnes. col. xiij. ver. xiij. & vltimo. s. de conſti.

ZACHARIAS.

b ¶ Indefinita æqpollet vniuerſali. Dic hoc non eſſe verũ in dicto teſtis. Ita ſing. not. Hyppo. de Mar. ſing. ſuo. clxxj. in ci. audiuiſti. aliâs regulari. Cui adde iſtũ in. c. auditis. col. iiij. ver. ſiverò & ibi in apoſtil. meis. j. de præſcri. ibi etiam Fely. colũ. xiiij. ver. guſta etiãquotidianum verbum.

Anto. Franci.

¶ An & qñ indefinita æqpolleat vniuerſali, habeť in. l. j. & ibi p Bar. & doc. ff. de re. iu. & per Bart. in. l. ſi plures. ff. de lega. iij. & in. l. ſi qs ita. de te. tute. & in. l. ſi ſeruitus. in prī. ff. de ſer. vrb. prędio. Quod intelli ge verũ, ſi nõ eſt eadẽ rõ in quolibet particulari cõtẽto ſub indefinita, vt eſt ordi. glo. in. l. ſi ita. in prin. de lega. ij. & per Bar. ple. in. l. ſi plurìbus. eo. ti. & habetur per gl. in. c. vt circa. de elec. li. vj. & vide gloſ. & ibi Car. in cle. j. in ij. q. vt lite pendẽ. & vide Alexã. in cõſi. xxv. in. iiij. parte cõſiliorũ. & vide Bar. in. l. oẽs populi. in. iij. qõ. 2 vj. q. prin. ff. de iuſti. & iur. & bi p Alex. in. xj. colũ. vbi ponit, an etiã in ſtatutis hæc regula habeat locũ. & q in ſtatutis non æquipolleat, tenet Bal. in. l. fin. §. in computatione. C. de iure delibe. & habeť p Ol. in conſi. clxxij. & per Pau. de caſ. in cõſ. cxlviij. & per Bal. in. l. ñ. de lib. & poſt. & in. c. j. de pac. iura. fir. & per eũdẽ Bald. in l. fi. C. q̃ res pign.

ergo[a] ſufficit ſanior pars, niſi ſit maior. vnde Papa eoipſo, q̃ perpendit electionẽ iſtam nõ fuiſſe factam à maiori parte reſpectu numeri, voluit diſcutere de ſanioritate, quia illa per ſe nõ ſuffeciſſet. Et concordat tex. in. c. eccleſia. s̃. eo. quod eſt cõtra Inn. in. c. ſcriptum, & in. c. quia propter. s̃. e. Nec ſufficit maior pars ſine ſanioritate. vt probatur in ca. eccleſia j. eo. & ibi de hoc aliquid dicetur. Conſiſtit aũt maior pars in numero, ſanior verè cõſiſtit in zelo, & zel9 in tribus. ſ. idoneitate electi & eligentium. Et in authoritate, quæ cõſiderať reſpectu ordinis & in tẽpore inſtitutionis, & in ſpirituali intentione. & hæc probantur in. c. dudũ. el. j. s̃. eo. & j. eo. c. eccleſia. vbi de hoc. ¶ † No. ij. ex iſto tex. iuncto. c. quia propter. s̃. eo. q̃ indefinita oratio æquipollet vniuerſali. [b] Nã. c. qa propter. indefinitè dicit, q̃ is eligatur, in quẽ conſenſerint oẽs: vel maior & ſanior pars capituli. Iſte verò tex. referendo mentem illius cõſtitutionis, dicit, q̃ requiritur maior pars totius capituli. Et ſic tãtum eſt dicere indefinitè, maior pars. quãtum vniuerſaliter maior pars tòtius capituli. Et de hoc an & quando indefinita æquipollet vniuerſali in iure. vide bo. gloſ. & tene menti. in. c. vt circa. e. ti. lib. vj. ¶ No. iij. ibi, *nec plenè*. q̃ collatiò numeri & zeli & meriti, debet eſſe plena. Non enim ſecundum Inn. ſufficit perfunctoria collatio, vel ſemiplena ſtudiosè facta.

¶ Qualiter aũt ſit fienda hæc collatio Inn. hic multũ inſtat. Sed conclude breuiter poſt eum q̃ aut nullũ dubiũ oritur publicato ſcrutinio: & ſufficit collatio generalis. Puta, vt dicaſ tot numero cõſenſerũt in Semproniũ, tot in Caiũ, Item eligentes Sempronium ſunt digniores reſpectu dignitatis & meriti & inſtitutione, qa ſunt antiquiores canonici. Item Sempronius eſt magis idoneus reſpectu ſcientiæ & ætatis. & ſic de ſingulis. Vnde ſatis eſt facere iſtam collationẽ generalẽ, ex qua appareat maiorẽ & ſaniorem partem cõſenſiſſe in eligendũ. Et vide de hac collatione, quod no. Spec. eo. tit. §. j. ſi autem aliquod dubium oritur, puta: quia dicitur aliquos eſſe ſuſpẽſos, vel excõmunicatos, & ſic non debere in numero cõputari. vel q̃ aliquis erat abſens, vnde erat vocandus, vel quid ſimile: tũc debet fieri collatio magis ſtricta. Nã debet haberi tractatus & diſcuſsio ſuper dubio extorto, non aũt neceſſariò recipiuntur p̃bationes per capitulum. Nec eſt ferenda ſentẽtia: quia capitulum nõ debet eſſe iudex in cauſa propria. ¶ † Et no. hoc verbũ: ex quo habes, q̃ ſi aliquod dubiũ oritur inter maiorem partẽ capituli, & aliquos ſingulariter de capitulo: nõ poteſt capitulũ eſſe iudex. C. ne quis in ſua cauſa ius ſibi dicat. l. vnica. Nec puto valere conſtitutionem capituli in contrarium. per. l. pen. ff. de arbi. vbi dicitur, quòd etiam ex cõſenſu aduerſarij, non poteſt quis eſſe arbiter, vel iudex in facto proprio. Et hoc procedit etiam ſi capitulum haberet aliâs iuriſdictionem in ſingulos ſicut habet quando oq; ex conſuetudine, vt in. c. irrefragabili. §. exceſſus. de offic. ordi. Procedit etiam illa conſuetudo quatenus capitulum iudicat ſingulos, non tamen in facto proprio, & ita intellige Inno. hìc, qui dubiè loquitur. vide etiam Innoc. in. c. cum nobis. s̃. eod. vbi dixit capitulum non habere iuriſdictionem in ſingulos: vt poſsit in eos aĩaduertere, ſi vocati no

c lunt ad capitulum venire. Idem dixit in. c. j. de maio. & obed. reſpectu antiquioris canonici: quia ex conſuetudine habet poteſtatem congregandi capitulum. Et hæc not. quia faciunt ad multa. Fiet ergo iſta diſcuſsio per capitulũ quo ad informandum animum capituli: & vt ſubſequatur canonica electio: non autem, vt ſententia feratur per capitulum. vide in ſimili quod no. Innocent. in capitu. venerabili. infrà de cenſit. & facit capitu. cùm perſonæ. de priui leg. libro ſexto. ¶ Not. iiij. ex tex. tria quæ ſunt de ſubſtantiali forma electionis. Primum eſt, quòd electio fiat à maiori & ſaniori parte capituli. Secundum: vt præcedat plena collatio. Et dicit hîc Compoſt. quòd collatio ſolum exigitur in forma ſcrutinij: non autem in forma cõpromiſsi, licet ſit vtile, vt etiam tunc fiat collatio per compromiſſarios. Quod mihi ſatis placet, quia capit. quia propter. in forma ſcrutinij exigit collationem: & vide quod ibi dixi. Tertium eſt, vt ſubſequatur poſt publicationem ſcrutinij & collationem, communis electio. Non enim ſufficit ſingularis, id eſt quòd quilibet dicat, eligo talem. &c. ſed oportet quòd ſequatur communis & vnica. Et hodie habetur forma in capit. ſicut. infrà eodem. libro ſexto. & capitu. cum ab vno. de re iudica. eod. libr. vt puta, quòd vnus nomine capituli eligat, per per verba ſingularis numeri: vt in iuribus præ alleg. ¶ Not. ibi: *ne vel idem repeti*. quòd iura de c teſtantur ſuperfluitatem. [c] facit capitu. ſicut. de proba. Non enim eſt vtendum ſuperfluis remedijs, vt dicit textus in. l. hæc ſtipulatio. §. diuus. ff. vt leg. no. ca. ¶ Not. vj. ibi: *tot eſſent electiones, &c.* quòd ad multiplicationem cauſæ ſequitur multiplicatio effectus cauſati. Et ſenſus literæ eſt, quòd publicato ſcrutinio, in quo ſinguli conſenſerunt, non debet de nouo quilibet per ſe eligere, quia aut idem repeteretur, aut ſequeretur, quòd tot eſſent electiõnes, quot numero eligentes. Et ex hoc dicit Ioan. Andr. quòd poſſet ſuſtineri, ſi in ſcrutinio qui libet ex electoribus dicat, eligo: per text. ibi: ne vel idem repeti. Loquitur enim de electione ſingularium, ergo vt dicatur repetitio: oportet dicere, vt in ſcrutinio dixerunt. Sed Hoſti. aliter intelligit. dixit enim, quòd ſi electio ſingularis diceretur nominatio, & non electio: ſequeretur, quòd idem repeteretur. Si verò dicatur, quòd ſit electio: ſequeretur abſurdum, quòd tot eſſent electiones. &c. quia quemadmodum primus faceret electionem, ita & ſecũdus. &c. Et iſte intellectus plus mihi placet: vt dixi in capitu. quia propter. ſuprà eodem. Vnde laudo illam practicam: vt in ſcrutinio quis dicat eligo, ſed debet poſteà ſubſequi communis electio: vt hîc, & in. d. c. quia propter. Tamẽ ſi electores parum gnari, id eſt iuris inſcij: dicerent, eligo: non per hoc puto ſcrutinium vitiari, per hoc dictum Ioannis Andr. quod eſt menti tenendum. Et quia verba latè debent intelligi vt res potius valeat, quàm pereat: vt in 3 capit. Abbate. de verb. ſignifi. ¶ † No. vlterius quòd ex terminis naturalibus, vel Dialecticis, poteſt inferri ad deciſionem cauſarum, ſicut hîc fecit Papa. Pro hoc facit glo. no. j. diſt. c. cõſuetudo. quæ dicit, quòd deficiente lege, põt al d legari ratio naturalis[d]. & p hoc facit. l. ſcire. in §. ſufficit. ff. de excu. tu. ad idẽ. c. ſecũdò requiris. in fi.

obli. poſ. vbi ponit, an hæc regula habeat locũ in cõtractu pignoris, vel hypothe. Et adde, q̃ indefinita æqpollet vniuerſali ex interpretatione, non ex propria ſignificatiõe & qñ æquitas id dictat, nõ aliâs: vt per Bart. in. l. qui ædificium. ff. de ſer. vrba. prędi. & per Ange. in. l. pe. C. de impube. & alijs ſubſtitu. nec habet locũ hæc regula in materia odioſa. ſecũdum Bar. ĩ. l. j. §. ſed & ſi ĩcertũ. ff. de vẽ. in poſ. mit. Vtrũ aũt indefinita cõprehẽdat futura. vide Bar. ĩ. l. ſi ita. ff. de auro & arg. leg. & in. l. fi. C. q̃ res pig. obl. poſſ. & habeť per doc. in. c. fi. s̃. de reſcri. & in cle. fi. e. ti. Et adde, q̃ ſi indefinita nõ põt referri niſi ad vnũ æquiparatur orationi ſingulari, vt in. l. ĩ. & ibi p Ale. ff. de li. & poſth. Et intellige, q̃ indefinita æquipollet vniuerſali collecti uæ non diſtributiuæ, vt no. in. l. ſi pluribus. ff. de le. ñ. Et addè etiã q̃ indefinita nõ cõprehendit eũ, de quo ſpecialiter eſt prouiſum. l. cũ in teſtamento. §. qui tres. & ibi p Bart. ff. de hæredi. inſt.

c ¶ Superfluitte. vide Fely. in. c. ſolitæ. de maio. & obed. & in proœ. Grego. circa fin.

d ¶ Ratio naturalis. Vide glo. in. c. ex eo. in ver. ratiõis. de elec. lib. vj. Et dicit And. de Iſer. in proœ. feudorũ in vlt. col. quòd rationabile dictum ita debet mouere iudicẽ, ſicut ipſa lex. vide ad declarationem domi. Iaſ. in. l. illam. col. iij. de collatio.

a ¶ In loco particulari. vide Bar. qō. xxvj. C. quę ſit lō ga conſu. latè per d. meū. d. Rochū Curtiū in repe. c. fi. colū. lxxxviij. verſi. ſecundò amplia. ſ. de cōſuetu.

ZACHARIAS.

b ¶ Habito prius conſilio Cardinaliū. Aduerte, ꝙ in arduis voluntariū à Cardinalibus cōſilium capit, non autem neceſſariū. cū in negotijs quā tuncunq; grauib⁹ à Cardinalibus cōſiliū expetere nō cogatur, vt plenè per Fely. in rubr. de conſti. in prin. & ver. ad id quod no. Io. an. in c. ſanè. col. ij.

Anto. Franci.

¶ Circa hoc, an Papa teneatur requirere in arduis & magnis negotijs conſilium vel conſenſum cardinalium, vide gl. in c. ad Apoſtolicæ. de re. iur. lib. vj. & vide Archi. in. c. ſunt quidam. xxv. q. j. vbi dicit, ꝙ legem gñalem de vniuerſali ſtatu ecclеſiæ, nō poteſt Papa facere ſine. d. Cardinalib⁹. & de poteſtate quā habet Papa eſt pulchra gl. in cle. ad noſtrum. in verſi. eccleſiæ. de hæred. & in. c. lector in ver. Subdiaconus. xxxiiij. diſt. & habet per Hoſti. in. ca. magnæ. de vo. vbi dicunt ꝙ Papa ſolus pōt oīa facere: præter quā peccatū. Q. d. intellige qñ peccatū inſurgit ex contrauentione legis diuinę: ſecus ſi ex cōtrauentione legis poſitiuæ ſecundū Ioā. an. in d. c. magnę. & habetur per Inn. & doc. in. c. ſup his. de vo. & in. c. licet de ſo. cōpet. vide tamen Archid. in c. redemptor, & 6 in. c. ab omnibus. xij. q. ij. vbi dicit a quod Papa caſtra & res eccleſiæ poteſt ſolus infeudare ſed nō magnas ciuitates ſine conſenſu cardinaliū cū do. Cardi. ſint capitulum vniuerſales eccleſiæ. & refert hoc dictum Bal. in. l. cum multa. C. de bo. quæ lib. vbi dicit ꝙ omnes eccleſiæ & omnes clerici mūdi nō poſſent auferre Papatū Papæ. quod tñ intelligerem exceptis illis caſib⁹ in quibus Papa poſſet deponi puta propter hęreſim quo caſu poteſt deponi per concilium vt dictū eſt. ſ. in apoſtil. mag. vbi tractatū eſt de cōcilio. Et adde ꝙ ſicut per Cardines regitur oſtium. ita eccleſia romana regitur conſilijs cardinaliū, vt eſt glo. in. c. ſacroſan. xxij. diſt. in fi. & vide⁹ gl. in. c. ij. de offic. Archipresby. & latè per Archi. in. c. vbi periculū de elec. lib. vj.

c SEB. SAPIA.

c ¶ Plures patroni. vide Fely. & Deci. in. c. cū omnes. ſ. de conſtit, vbi dicunt, ꝙ regulariter in his, quę ſunt communia, vt ſingulis, non pōt diſponere, niſi oēs conſenſerint. Sed fallit in caſu. d. c. iij. vt per Imo. & Car. in. d. c. cùm omnes.

in ſi. de appel. Et mens literæ eſt, quòd ſicut ex ſingularibus propoſitionibus, licet veris, non appareat propoſitio vniuerſalis, niſi exprimat⁹ per ſignum vniuerſale. Exemplū: ſi dico Titius currit Sempronius currit. &c. enumerando omnes homines mundi, ex his, non apparet, ꝙ omnis homo currat niſi hoc exprimat⁹ per aliquod ſignum vniuerſale. Et pōdera, quia text. dicit non apparet. Nō enim dicit non ſequitur quia bene ſequeret⁹ numerando omnes homines mundi. Ita in electione licet quilibet ſingulariter dicat eligo talē niſi ſubſequat⁹ electio cōmunis nomine capituli, non apparet electio capitularis & cōmunis. Et ideò vt appareat communis, fuit ſtatutū vt præſtitis ſingularibus cōſenſibus in ſcrutinio, ſubſequatur cōmunis electio. modo prædicto. Hoc tamē cōſiſtit magis in ſubtilitate, quā in veritate. Vnde Inn. reddit aliā rationē, dicēs hoc fuiſſe ſtatutū, quia ſi ſufficerent ſingulares cōſenſus: quilibet publicato ſcrutinio prorūperet ad eligendū, vt redderet ſe gratū electo. & ſic ſæpe prætermitteret⁹ collatio, & eligeretur malus. Hoſtien. tamē reddit aliam rationē. dicens, ꝙ cū Spiritus ſanctus deſcendit ſuper cōgregatos in vnum, & cōmunitas pariat vnitatē, ſingularitas verò diuiſionē, debet eſſe electio potius cōmunis, quā ſingularis, cū debeat fieri inuocata Spiritus ſancti gratia: vt in. c. ſacroſancta. ſ. eo. Hæ ratiōes ſunt omnes perſuaſiuæ, vnde prima ratio tex. pl⁹ mihi placet. Et ſcias ſecundū Inno. & bene: ꝙ hęc electio cōmunis nō requiritur, niſi vbi eſt ſeruanda forma. c. quia propter. Nam in alijs ſufficiunt ſingulares conſenſus per capitulum. in. c. præſtiti. quod no. Et idē voluit glo. in. d. c. ſicut j. eo. li. vj. ¶ † Et no. ex dicto Inn. ꝙ ad hoc 4
vt valeat actus gerēdus nomine capituli, oportet ꝙ explicetur collegialiter. & in ipſo collegio. Ad idem glo. no. in. l. ſicut. ff. quod cuiuſq; vni. quæ ſingu. dicit, ꝙ licet omnes homines huius ciuitatis, etiā elevato vexillo aliquē inſultū fecerint: ſeu rumorē: nō propter hoc dici pōt, ꝙ ciuitas hoc fecit, ſed ſinguli de ciuitate. Ad hoc enim vt attribuatur ciuitati, oportet: ꝙ prius in concilio legitimè congregato hoc fuerit obtentum. quod no. & facit quod no. Cald. in. c. cùm omnes. de conſtitu. & Ioan. and. in. c. j. de reb. ec. non alien. in nouella. licet aliud & malè ibi ſenſerit in glo. ſua. ¶ † Not. ibi: *in canonicatus poſſeſſione*. ꝙ ſola poſſeſſio canonicatus 8
tribuit facultatem dādi vocē in capitulo, licet c
aliter hoc appareat de proprietate iuris canonicalis. vnde exiſtēs in poſſeſſione canonicatus debet admittti ad tractatus capitulares tanquā canonicus, nec debet excludi, licet ab aliquibus negetur ius proprietatis. quia non debet ex facto priuatorum ſua poſſeſſione ſpoliari. facit c. querelam. ſ. eo. tit. & c. conſultationibus. de iurepa. Itē no. qualiter probetur poſſeſſio canonicatus. Probatur aūt probādo exercitium particulariū actuū cōpetētiū ſolis canonicis: vt no. hīc probat⁹. & concor. tex. in. c. dilecto j. de præben. ¶ † Item no. in ver. *ſecundus*. ꝙ conſuetudo generalis poteſt allegari ad deciſionē cauſæ vertētis in loco particulari. a & hoc intelligo, quando locus particularis non habet ſpecialem conſuetudinem, nec ius cōmune expreſsè diſponit in illo caſu. Nam de iure communi non eſt expreſſum, de quo loco debeant vocari abſentes. vnde in hoc pōt recurri ad conſuetudinē genera lē prouincię. vt eſt bo. text. hoc ad idem. c. ſup eo. de cēſi. ¶ Vlti. not. ibi: *de conſilio fratrum*. quòd Papa cauſas electionum prælatorū decidit cū conſilio cardinalium. Vnde hodie ex cōmuni cōſuetudine debet prouidere de prælaturis, habito prius cōſilio Cardinalium b & facit quod no. Io. mo. in. c. ſuper eod j. de hære. lib. vj. ¶ In gloſſ. in ver. *zeli*. ibi: *maior pars cenſetur, quæ eſt iuſtior*. Hæc gl. videtur contra tex. vbi Papa nō ſolū ad zelū, ſed etiā ad numerum habet reſpectum: cōcurrere em̄ debēt illa duo copulatiuè. ſ. maioritas reſpectu numeri, & ſanioritas reſpectu zeli. quod tenuit Ioā. an. ſ. eo. c. congregato. & ſequit⁹ in. c. eccleſia j. eo. & dixi. in. c. quia propter. ſ. e. & vide quod 7
dicam latius in. d. c. eccleſia. ¶ † In gl. in ver. *nec ex ſingularibus*. ibi: *vel plures, vel ſimul omnes*. dic ꝙ imò debet pronuntiari per vnum tñ, & per verba ſingularis numeri: ſiue fuerit proceſſum per viam ſcrutinij ſiue per viā compromiſsi, vt hodiè probat⁹ in. d. c. ſicut j. e. li. vj. & in. c. cū ab vno. de re iu. eo. lib. Nec ob. l. per fundum. de qua gl. in fi. op. & nō ſoluit. Loquitur enim in re ſpectante ad plures, ſuper qua poſſunt ſinguli diſponere ſingulariter & diuiſim, nec eſt neceſſe vt conueniant in vnū, vt probat⁹ in. d. l. per fundum. Textus autē iſte procedit in competentibus pluribus, vt vniuerſis, ſeu collegio. Tunc enim non valet diſpoſitio, niſi fiat collegialiter. Ratio diuerſitatis eſt, quia ſi res ſpectat ad collegium nō poteſt dici, ꝙ collegium c
diſpoſuerit, niſi fuerit congregatum & collegialiter decreuerit cūm collegium ſit quoddā corpus fictum, repreſentatum per ſingulos in vnum cōgregatos. ad hoc. l. mortuo. ff. de fideiuſſ. & per glo. in dicta. l. ſicut. ff. quod cuiuſq; vni. & plenius per Bart. in. l. aut facta. § fi. ff. de pœnis. & tenet Inn. hīc. & ſ. dixi. Ad vnum tamen notabile & ſingulare dictum aduerte, ꝙ etiam in re ſpectante ad plures, vt ad ſingulares debent ſinguli in vnum conuenire, quando diſpoſitio maioris partis præiudicat minori parti: hanc theoricam notabilem poſuit Bar. in repe. l. omnes populi. ff. de iuſti. & iu. Pro qua facit textus. in. l. maiorem. ff. de pac. Et eſt hoc ſatis rationabile, quia forte minor pars præſens poſſet adducere maiorem partē in ſuam ſentētiam †. Et per hoc dictum aliās dixi cōtra theoricam docto. in capitu. iij. de iurepa. quòd plures patroni alicuius eccleſiæ, debent in actu electioni fiendæ de præſentando conuenire in vnum: cùm maior pars præiudicet minori parti: vt in dicto capitulo. iij. & vide quod ibi dixi. 9
¶ † Sed quia ſuprà cōcluſi, quòd per vnum nomine capituli, ſeu maioris partis debet fieri electio, quæritur per quem deputabitur iſte. Solutio dicit hīc Innocent. quòd ex conſenſu capituli expreſſo, vel tacito. Nam ſi quis eligeret nomine capituli capitulo præſente, & non contradicente, videtur capitulum conſentire quia agitur hoc caſu de re meritoria & cōcupiſcibili, vt ſcilicet eccleſiæ prouideatur de paſtore. ſecus ſi ageretur de re oneroſa, vt eſt ſeruitus vel procuratoris officium. Nam tunc tacens habetur pro contradicente, vt in. l. filiuſfa. § inuitum. ff. de procu. & in. l. qui vas. § veta re. ff. de fur. cō ſi. ¶ Et no. primò hanc theoricā Innocen. quia quotidie allegatur, cū quæriſ⁹ an

tacens debeat haberi pro conſentiente, vel con tradicente. Sed ego plenius expediam hunc ar ticulum in c. nonne. de præſum. & dic vt ibi. ¶ Nunquid aũt capitulum poſsit aliquem de putare aliquibus reluctantibus? Io. an. ꝙ ſic. qa cùm agitur de re neceſſaria, ſtandum eſt iudi cio maioris partis, niſi minor pars opponeret aliquod rationabile, vt in. c. j. de his, quæ fi. à ma. par. ca. glo. no. in. c. cum omnes. de conſtit. & facit quod dixi. in. c. ſcriptum, ſ. e. ¶ † In glo. in ver. *nec præmiſſi*. ibi: *ſed ipſe hoc ſupplet ex offi cio ſuo*. Pondera bene gl. videtur enim ſentire vnum dictum, quod alibi non memini legiſſe, ꝙ ſi aliquis fuit contemptus in electione, licet ipſe non proſequatur contemptum, poteſt tñ iudex qui habet electionem confirmare ex offi cio ſuo, allegare contemptum illius: & ſic ele ctionem tanquã iniuſtam retractare. Sed ad uerte, quia tex. videtur velle, quòd aduerſarij referebant de hoc quęſtionem, vt patet in ver. de quibus. & ſic non vides, quòd ex officio ſuo Papa hîc ſuppleret. Prætereà dico, quòd nec aduerſarij nec iudex ex officio ſuo poſsit alle gare contemptum: ex quo ille, qui fuit cõtem ptus tacet qa cũ hoc caſu agat de fauore priua to non aũt publico: non poteſt iudex ſupplere ex officio ſuo: vt no. in. c. bonæ. de poſtu. Præ la. & probatur in. l. iiij. §. hoc autem iudicium. ff. de dã. infec. no. Inno. in. c. ad noſtram. el. ij. de iureiuran. ¶ Quod autem hoc cõcernat com modum priuatum: & non publicum, probo ex eo: quia ipſe cõtemptus poteſt ratificare ele ctionem, vt in. c. quod ſicut. ſ. eo. quod nõ poſ ſet, ſi verſaret ibi vtilitas publica, quia non po teſt quis renuntiare iuri introducto in fauorẽ publicũ, vt in. c. ſi diligẽti. de fo. comp. Ad hoc facit glo. no. in. c. quod ſicut prælleg. quę dicit ꝙ mortuo canonico cõtempto, non poteſt am plius allegari contemptus, etiam per ſucceſſo rem in canonicatu. [a] Item quemadmodnm ca nonicus poteſt à principio non intereſſe ele ctioni, vt in. c. quia propter. & in. c. cùm dile ctus. ſ. e. ita poteſt poſtfactò contemptum nõ proſequi. & ſi ipſe non curat, nec iudex curare debet. Quare ego puto, quòd ſolus contempt⁹ poteſt allegare contemptũ ad effectũ: vt retra ctetur electio. vnde nec iudex, nec alij de capi tulo illo tacente: poterunt contemptum alle gare. & videtur hoc ſatis de mente doct. hîc li cet expreſsè non tangãt. ¶ † Ad iſtum tex. ſen tiunt doc. duos intellectus. Primus quòd hîc aduerſarij & Papa poterant habere reſpectum ad contemptum iſtorum, quia eis computatis nõ habebat electus maiorem partem capituli. Ex hoc enim reſultabat nullitas electiõis, vt in c. eccleſia j. eo. & hîc in principio. & ex quo ele ctio eſt nulla, nõ poſſet contemptus illam vali dare conſentiendo. ar. c. auditis. ſ. eo. Et hæc le ctu. videtur placere Inno. Egi & Ioan. and. licet Hoſt. nolit admittere contemptos debere cõ putari in numero. ſed habuerunt oẽs bonũ ſen ſum. Nam dictum Hoſti. debet intelligi. ꝙ con tempti non debent computari in numero. ſ. ad augendũ numerum eligentium, ſi poſteà cõ ſentiant, quia cònſenſus debet præſtari in ſcru tinio: & ex illis debet reſultare electio: vt in. c. quia propter. Et dicam poſt glo. j. eod. eccleſia. ſed dictum Innoceu. & ſequacium procedit, ꝙ quo ad hoc, vt conſideretur, an habuerit elect⁹ maiorem partem totius capituli, debent contempti cõputari in numero eorũ. qui faciunt capitulũ nõ aũt in uumero illorum, qui conſenſerunt in electum. Et tene perpetuo hoc dictũ menti, quia ſeruiet tibi, non ſolùm in actu electionis, ſed in omnibus actibus collegialiter explicandis: vt non valeat quicquid faciet maior pars præſentiũ, ſi illa pars non fuit maior pars habito reſpectu ad alios qui debebant vocari. Pone exemplũ in vniuerſitate ſunt. xij. vnde cim ſe congregant cõtempto duodecimo: non valebit quicquid fiet per ſex, quia cõputato abſente, nõ reperitur diſpoſitio facta à maiori parte totius capituli. & pro hoc facit quod no. gl. in clem. quod circa. eod. titu. ¶ Secuudus intellus, ꝙ ideò Papa habuit re ſpectum hîc ad cõtemptum illorũ: quia non interuenit plena col latio numeri ad numerũ. Non em̃ fuit plenè diſcuſſum, vtrũ ille canonicus: qui fuit admiſſus cum proteſtatione deberet præſtare ſuffragium: nec vtrum abſens deberet in numero cõputari. Defe ctus aũt collationis vitiat electionem ipſo facto, quia eſt vnũ de ſubſtantialibus formæ: vt in. c. Cumana. ſ. e. & forma fuit introdu cta in fauorem publicum, vnde Papa nõ propter ius priuatum cõ temptorũ, ſed propter tranſgreſsionem iuris publici fecit mentio nem de iſtis duobus canonicis contemptis. Et hunc intellectũ ſen ſit hîc Hoſti. & vterꝙ mihi placet. ¶ In glo. in verbo, *poſſeßione*. ibi: *etiam ſi ius in veritate non haberet*. No. hanc glo. & eam intellige, vt no. Inno. in. c. in literis, de reſti. ſpol. & dixi in. c. Cumana. ſ. eo. Et in fi. glo. Inno. dat aliam ſolu. ad. c. Cuma. dicens, quòd ibi fuit facta proteſtatio, ꝙ vox illorum clericorum, non deberet valere: niſi de iure deberent intereſſe. Ideo poſſeſſoribus non profuit, ex quo non probarũt ſe habere ius proprietatis eligendi. Hic autem fuit facta proteſtatio, quòd vox iſtius nõ deberet valere, ſi de iure valere non deberet: ſed ex quo erat in poſſeſsione debebat de iure valere, per id, quod. ſ. dixi. in gl. hæc ſolu. non placet Io. andr. quia etiam exiſtens in poſſeſsione canonicatus: debet de iure intereſſe. & tamen illa proteſtatio nocet ei, qui non habet, niſi poſſeſsionẽ tantũm, vt in. d. c. Cumana. Ideo Io. and. dat aliam ſolu. dicens, ꝙ ibi clerici conſenſerũt proteſtationi: ideò ſibi præiudicauerunt re ſpectu poſſeſsionis. hic autem iſte canonicus non conſenſit. & no. iſtam ſolu. & vide quod latius dixi in. d. c. Cumana. Abbas.

ZACHARIAS.

a ¶ Etiam per ſucceſſorẽ in canoni catu. De hoc vide per gl. & doct. in c. quod ſicut. ſ. e. Imo. & Domi. in c. cupientes. §. ſi verò. col. ſi. & ibi Phi. Fran. eo. ti. li. vj. Imo plus. vt hîc in alle. c. quod ſicut voluit, ꝙ ſi tempore quo fuit emiſſum edictũ de confirmatione fienda. & taceant non poſſunt am plius cõtradicere.

✠ SVMMARIVM. ✠

1 *Papa non poteſt eligi à laicis, etiam quòd conſuetudo ita ſe habeat, ſed lai ci bene poſſunt cum clericis interuenire. 2.*

2 *Laicus non poteſt cognoſcere cauſas ſpirituales, niſi ex cõmiſsione Papæ.*

3 *Laici eligendo reddũt electionem ipſo iure nullam. 5.*

Excommunicati, vel aliâs inhabiles eligendo, an reddant electionem ipſo iure nullam?

4 *Conſuetudo cuius temporis non extet memoria, non poſſet reddere lai cos capaces ſpiritualium. 5.*

6 *Clerici non ſoluunt collectam etiam de bonis patrimonialibus: nec valeret conſuetudo aliter diſponens.*

CAP. LVI.

1 MAſsana. ¶ † Non valet electio pontificis per laicos & canonicos facta, etiam ſi hoc habeat conſuetudo. & quotidie ſolet allegari. & tria facit. Primò prohibet. Secundò decretum ponit. Ter tio damnnt contrariam conſuetudinem. Secunda ibi: *quæ ſi*. Ter tia. ibi: *non obſtante*. ¶ Nota. ibi: *edicto perpetuò*. quòd edictum quan doq; ponitur pro ſtatuto, quandoque verò pro citatione, vt in. c. de illicita. xxiiij. quæſtio. iij. & in. l. edictum. & in. l. ad peremptorium. ff. de iudi. reperitur etiam indictum. Et dicitur indictum col lecta, quæ ſolet imponi per Principem. vel communitatem, vt. C. de indi. in rub. & nig. lib. x. Super indictum verò eſt collecta extra
2 ordinaria, de quo dicendum, vt in. l. vnica. C. de ſuperindi. ¶ † No. ij. quòd canonici non poſſunt communicare ius eligendi laicis. pro hoc. capitu. ſecundo j. de iudi. & quod ibi no. Imo nec Epiſcopus, vt not. gloſſa. in capitu. nobis infrà de iurepatro. Nec aliquis alius

citra

ZACHARIAS. ¶ Laicos capaces iuris spiritualis. Adde per Specu. in titulo de instr. edi. §. vñ. ver. quid ergo. & docto. in. c. quia propter. s. eodem. Anto. Francis. ¶ Circa hoc, an laicus possit esse capax aliquo casu inris spiritualis: Dicas, quod laicus bene potest esse capax possessionis præbendæ canonicalis: licet non iuris canonicalis: vt est glo. in. c. cũ. M. de constit. & no. Doct. in. c. pe. de magi. & in c. ñ. de insti. & habetur in. c. clericº. de vita & ho. cle. & in. c. tua nos. de cleri. coniuga. Et quæ sint illa spiritualia, à quibº laici debent abstinere: vide per gloss. Hosti. & Io. An. in. c. ecclesia sanctæ mariæ. de cõstit. & vide gl. & Archid. in. c. fina. xxiiij. q. j. & not. in. c. quãto. de cõsue. & vide gl. ī. c. j. de custo. Eucha. & in. c. peruenit. de cõsecra. di. j. Et an generaliter sit laicº habilis ad beneficia. vide tex. cum gl. in. l. cùm adeò. de rescript. & in. c. ex literis. de trãsac. & vide per Inno. in. c. cũ nostris. de cõcess. præben. & in. c. inter dilectos. de fide instru. Et an laicus possit esse vicarius Epi, vide per Host. in. c. cõtingit. de arbi. & ī c. ñ. de iudi. & ī. c. Ioannes. de cler. cõiu. & ī. c. sicut. de hæreti. vbi cõcluditur. q nõ. & not. in. c. j. de syndi. & vide bo. tex. in. c. iudicatum. lxxxix. distin. & in. c. mona. xvj. q. j. stio. vij.

SEB. SAPIA.

b ¶ Corrũpit. Sed in contrarium facit tex. in. c. mala cõsuetudo. vñ. di. vide pro solutione do. meum Rochum Curtiũ in c. fi. ī vlti. not. s. de consuetudi.

SEB. SAPIA.

c ¶ Ecclesiãsticam libertatem. Hæc opinio non videtur vera ex his, quæ not. d. Abbas in. c. j. s. de consuetu. vbi vult, quòd valet consuetudo in prejudicium clericorũ respectu bonorum patrimonialium. Facit quod not. Roma. in consi. cccxxv. quo ad primum. Item facit, quòd vbi agitur de exactione bonorum temporaliu. n: in dubio est iudicandum contra clericos: vt eorum auaratia reprimatur, secundũ Abb. in. c. j. per illũ tex j. de deci. faciunt not. per Abb. in. c. cùm in officijs. j. de testa.

d ZACHARIAS. ¶ Sint excõicati. Adde tu videre de pœnis imponentium collectas clericis: doc. in. c. aduersus. & in. c. nõ minus. per istũ alleg. de immuni. eccle. & in cle. j. & ibi Card. eo. ti. &. xxvj. q. vñ. c. si quis principum. vbi apppellat talem sacrilegũ. & in. c. in legibus. xij. q. ñ. &. c. prædia. Imo consulens tenetur ad interesse, & restitutionem. præalle. c. aduersus. & per Card. vbi s. Aduerte tamen, q clericus potest sponte sua præstare, de licentia tamen Papæ ex causa: vt per Cardi. d. c. aduersus. Anto. Francis. ¶ Vtrum per laicos & seculares Principes possint collecta ri bona Clericorum & ecclesiarum, vltra ea, quæ habentur in. c. nõ minus. & in. c. aduersus. hic alleg. vide Pau. de lea. in cle. j. de censi. & Guil. de monte laudu. in clé. j. de vita & hone. cle. Et conclusio est, q nõ. & vide pulchrũ consi. Ang. ccix. quod inci. pto de cisione. Et an possessiones laicorũ veniẽtes ad ecclesiam, debeant soluere collectas ꝑ laicis, & ab ipsis laicis impositas, anteq̃ puenirent ad eccleſiã: vide Ioan. an. in. c. j. de īmu. eccle. in. vj. & vide Bart. in. l. diui. C. de exact. tribu. lib. xñ. & in l. ordie. ff. ad munici. & in. l. rescripto. in. §. fi. ff. de mune. & hono. & eundem Bart. in consi. suo. xlvj. inci. si aliqua possessio. & ī alio cõsi. incip. commune Senarum. & in alio inci. punctus quæstionis. & vide per Bal. in. l. fi. C. fine cen. vel reliq. & vide, quæ habentur in cle. j. de immu. ecc. vbi dicit, & imponẽs tales collectas est sacrilegus. & vide bo. text. in. c. fi qs principũ. xvj. q. vij. & ī. c. ꝑdia. & in. c. ī legibº. xij. q. ñ. Et cõsulẽs vt imponatur, tenet ad interesse & ad restitutionẽ. Põt tñ clericus, si vult spõte soluere, de licentia tamẽ Papæ: alias non. De quo etiam habet ꝑ Legist. in. l. placet, & in. l. oẽs. C. de sac. sanc. ecc. & per Bal. in aut. itẽ nulla communitas. c. de episco. & cle. & in ti. de pa. Constan. in. c. nos Romano. in. iij. co. & per Spec. in tit. de cle. coniug. & ibi per Bal. in addi. post princi. in ver. ñ. & habetur Genes. xlviij. c. & in libro Esdræ, capitu. vij. in verficu. vobis quoque notum sit. & vide omnino Bartolum in. l. prima. in. v. colum. C. de mulie. & in quo loco. libro decimo. & per Barto. in. l. prima. in. §. primo. & ibi per Alexandrum vbi multas concordant. allega. in additio. ff. de publi. vbi ponunt nunquid possint compelli ad soluendum dacia, vectigalia, & pedagia. Et concluditur, quòd non. Dicebat tamen Bartolus. C. de cursu publico. libro duodecimo. quod tempore guerræ ꝑ posset clericis imponi collecta: contra quem est text. in. l. placet, quem ibi nouissimi ponderant ibi: dum dicit textus extraordinarium subintellectum. C. de sacrosanctis ecclesijs. De qua materia vide per Speculatorem in loco præallega. de cleri. coniuga. & ibi etiam per Ioan. Andr. in additio. & vide Roma. in. l. si vero. in. §. de viro. in. xxiiij. char. ff. soluto matrimonio. In quibus locis etiam

citra Papam potest laico committere causas spirituales, & dare etiam potestatem excommunicandi: vt notat gloss. in cap. præter. §. verum. xxxii. distinctione. & in. c. bonæ quidem. xcvj. di. Et per hoc soluitur contrarium, quod formari posset de. c. Adrianus. &. c. synodo. lxiij. distinctione. vbi Papa cum concilio dedit potestatem Imperatori eligendi pontifices. Quod tamen priuilegium postea fuit reuocatum: vt in dicto §. verum. An autem ex hac concessione Imperator, seu alius laicus transferat ius spirituale ex sua electione. vide per Innocentium in. c. quod sicut. in fine. j. colum. s. eodem. ¶ † Nota tertiò, quod amissio laicorum in electione Prælati, reddit electionem ipso facto nullam: vt hic est casus notabilis & menti tenendus. Quod intellige, quando admittuntur ad coëligendum. secus si admitterentur propter aliquam vtilitatem ecclesiæ secundum Compost. vt puta admittitur tabellio ad scribendum electionis processum. Et nota hoc dictum, de quo vide, vt plenius dixi, in. c. quia propter. s. eodem. Vel vocantur laici, vt defendãt clericos electores contra scismaticos, vel alios iniustè impedientes ipsos canonicos. lxiij. distinctione. c. vota principibus. Si autem admittuntur ad coëligendum excommunicati: nunquid electio sit nulla? dic: vt in. c. finali de procurato. & not. s. eodem. c. illa. Quid autem in alijs inhabilibus, nunquid ipsorum admissio vitiet electionem? dixi plenè in dicto capitu. finali. & vide quod notat Ioannes Andr. in regula quod alicui. in mercurialibus. ¶ † Nota ex fine literæ quòd etiam consuetudo non potest reddere laicos capaces iuris spiritualis. [a] & dic hoc procedere etiam si esset tanti temporis, de cuius initio non extaret memoria: vt notat Ioannes Andr. in capitulo secundo de præbend. libro sexto dixi plenè in capitu. causam. de præscriptionibus. ¶ Vltimò nota quòd praua consuetudo amittit nomen consuetudinis, & appellatur corruptela. Corrumpit [b] enim mores sub velamine consuetudinis. Nam assumitur ab impijs, vt priuilegium octaua distinctione capitu. mala. & quarta distinctione capitu. denique. Et pro hoc facit: quia consuetudo vera, est quoddam ius moribus introductum: prima distinctione capitu. consuetudo. sed ex prauis actibus non introducitur ius: cum ius debeat esse honestum. &. c. vt in capitu. erit autem lex. quarta. distinctio. Quandoque tamen impropriè etiam in malis inducitur consuetudo: non autem quòd debeat trahi ad consequentiam: sed ex repetitis actibus, videtur homo assuefactus ad malum, & deduxisse malum in consuetudinem: vt in capitu. ita nos. vigesimaquinta quęstione secunda. &. l. tertia. C. de episcopali audientia. ¶ † An autem electio indistinctè sit nulla, si laici intersunt electioni, vide quod dixi post Innocentium in capitu. Cumana. i. s. eodem. Nam si laici per violentiam se ingerunt, quæ caderet in constantem virum, electio non redditur nulla. Valet enim quatenus fit à clericis. & est vtile: tunc per clericos fiat protestatio: vt ibi dixi. Nam electio redditur nulla ex admisione laicorum in odium admittentium. Nam alias de iure electio non debet valere, quia fit nomine vniuersitatis. vniuersitas autem residet penes habiles: vt in capitu. congregato. s. eodem. & capitu. fina. de procuratoribus. vbi valet electio habilium, si excommunicati fuerunt admissi ignoranter: sed odium cessat, quando per violentiam se ingerunt. & hæc noto. ¶ In gloss. prima in fine. de hoc an & quando vtile vitietur per inutile: dic vt notat glossa in regula, vtile. libro sexto. Et ad materiam nostram vide quod dixi in dicto capitu. finali. de procurato. & capitulo cùm super Abbatia. de officio delegati. ¶ † In gloss. finali ibi nulla temporis longinquitate defenditur. Nota bene hoc dictum glossæ quòd consuetudo contra ecclesiasticam personam est impræscriptibilis. & facit ista glossa quòd consuetudo, non possit introduci: vt clerici soluant collectam, etiam de bonis patrimonialibus: quia hoc est contra ecclesiasticam libertatem: [c] vt in capitulo, non minus. & capitulo aduersus. de immunita. ecclesiæ. ¶ Et an laici imponentes collectas sint excommunicati: [d] dic, vt legi. & notat. in capitulo non minus. & vide quod ibi plenè dico. & quod tetigi in capitulo finali. de vita & honestate clericorum: vbi est textus apertus, quòd etiam de patrimonialibus non tenentur clerici soluere gabellas, fortius nec collectam. Dic etiam, quòd ista consuetudo non valebat: quia non poterat reddere laicos capaces iuris spiritualis: vt in dicto capitu. causam. de præscriptionibus. Abbas.

a not.in.c.j.de syndi .&vide bo.tex. in . c . iudicatum. lxxxix.distin.& in.c.mona. xvj.q. stio.vij.

c not.d.Abbas in.c.j.s.de consuetu.vbi vult,quòd valet consuetudo in prejudicium clericorũ respectu bonorum patrimonialium. Facit quod not.Roma.in consi.cccxxv.quo ad primum. Item facit, quòd vbi agitur de exactione bonorum temporaliu.n:in dubio est iudicandum contra clericos:vt eorum auaratia reprimatur,secundũ Abb.in.c.j.per illũ tex j.de deci.faciunt not.per Abb.in.c.cùm in officijs.j.de testa.

d ZACHARIAS. ¶ Sint excõicati.Adde tu videre de pœnis imponentium collectas clericis:doc.in.c.aduersus.& in.c.nõ minus.per istũ alleg. de immuni.eccle.& in cle.j.& ibi Card.eo.ti.&.xxvj.q.vñ.c.si quis principum.vbi apppellat talem sacrilegũ.&in.c.in legibus.xij.q.ñ.&.c.prædia.Imo consulens tenetur ad interesse,& restitutionem.præalle.c.aduersus.& per Card.vbi s.Aduerte tamen, q clericus potest sponte sua præsta

SVMMARIVM.

1 *Electio debet fieri à maiori & saniori parte capitu*

tradit, an poſsint clerici cõpelli ad collectas ſoluendas pro bonis patrimonialibus. Et in omni caſu putarem tutius eſſe, q̃ abſq; licẽtia Papæ aut ſaltẽ Epiſcopi, non imponerentur, nec exigerentur. & putarẽ q̃ illud quod dicitur, q̃ tempore guerræ poſsit imponi collecta, ſi vellemus illud tenere, oportebit p̃ſupponere bellũ eſſe licitũ. & ſi cõſiderare voluerimus, pauca inueniemus bella iuſta & licita. & iõ dixi & dico tuti⁹ eſſe abſtinere, ne incurramus iſtas difficultates. & facilè poſſumus incurrere pœnas & cenſuras eccleſiaſticas, vt in ſuprà dictis colligi põt.

li: & habet locum in omnibus diſpoſitionibus capitularibus: vel vniuerſitate ſeculari. 7. 11. 13.

2 *Capitulum poteſt tẽpus ſibi datum ad eligendum reſtringere: & an poſsit inuito aliquo de capitulo.*

Cardinalis, quæ beneficia perdat propterea, quia effectus eſt Cardinalis: & quæ poteſt acquirere.

Epiſcopus per adeptionẽ epiſcopalis dignitatis, perdit omnia beneficia, quæ ante habebat.

4 *Numerus maior habet præſumptionem pro ſe.*

5 *Clauſula in fine poſita, non reſpicit præcedẽtia, quãdo ex tali relatione ſequeretur abſurdum.*

6 *Correctio legum, vt euitetur, debet fieri ſtricta interpretatio.*

Contumax in vno articulo cauſæ, debet tamen in alijs articulis eiuſdem cauſæ citari.

Citandus, qui ſe abſentauit ex malitia, habetur pro citato.

9 *Certus, an & quando debeat certiorari.*

10 *Contemptus ſi poſteà conſentit, nõ auget numerum.*

13 *Animus non poteſt probari, niſi per coniecturas.*

14 *Ad validitatem electionis, an requirantur omnes de capitulo præſentes.*

15 *Cardinalis, an debeat eligi, vel poſtulari in Epiſcopum.*

16 *Abbas poteſt eligi in epiſcopum ſine licentia ſuperioris: licet non poſsit deſerere monaſterium.*

Monachus non poteſt acceptare epiſcopatum, ſine licentia Abbatis.

CAP. LVII.

1 Eccleſia veſtra. † Nõ ſufficit ad cõfirmationem electionis, quòd fit facta â maiori parte capituli: niſi etiam illa pars ſit ſanior. Vel ad idẽ ſic. Non ſufficit ad validitatẽ electionis, q̃ ſit â maiori parte capituli: ſed requiritur, q̃ illa ſit ſanior. Et eſt caſus notabilis & ſemper mẽti tenẽdus. Diuiditur. nam primò ponitur duplex electio. Secũdò allegatio p̃ vno electorũ, ibi: *tandem*. Tertiò pro alio, ibi: *pars verò*. Quartò diffinitio, ibi: *nos*. ¶ Caſus literalis. Vacante eccleſia Cathalañ. canonici cõueniẽtes in vnũ: terminum ſtatuerunt ad celebrandam electionẽ: abſente Gu. canonico ſuo, qui voluit intereſſe cum eis: adueniẽte termino Gu. prædicto abſente, & eo nõ vocato, præmiſſo ſcrutinio ſecundũ formam cõcilij. xiiij. ex canonicis elegerũt magiſtrũ. B. Cardinalẽ canonicũ ſuum. xvij. elegerũt. R. canonicum Remẽſem. Poſtmodũ ſuperuenit dictus Gu. qui electioni dicti. R. conſenſit. Pro iſtis duabus electionibus procuratores vtriuſq; partis ad ſedẽ Apoſtolicam acceſſerũt. Ex parte dicti. R. pro electione ipſius allegabat, q̃ cũ in quatuor excederet aliam Gu. præfato cõputato maior & ſanior pars reputari debebat. & vbi maior eſt numerus: zelus melior reputatur. Ex aduerſo reſpõdebatur, q̃ prædictus. R. in ætate patiebat defectum: nec erat ſufficientis ſcientiæ ad eccleſiam ſupradictam. Suus autẽ electus erat eminentis ſcientiæ & ætatis maturæ, & electores ipſius præcedebant alios meritis & authoritate: & ideo meliorem zelum eos conſtabat habere. Prætereà dicebatur, q̃ conſenſus Gu. nihil adijcere poterat: quia non fuerat in ſcrutinio præſtitus: ſed poſt electionẽ acceſsit. Pars verò ipſius. R. dicebat Gu. prædictum in electione fuiſſe contemptũ. Econtrà pars Cardinalis dicebat q̃ ipſe Gu. potius contempſit capitulum: quia cum ipſo noluit intereſſe. Sed contra hoc dicebat pars ipſius. R. quòd cõcilium, quod electionem dicit non valere, quando contra formam peccatur, non debet referri ad contemptum, nec ad alia, quæ nõ ſunt de forma. vnde, quod dicitur de cõcilio, quòd aliter electio facta non valeat, tantùm reſpicit, quæ cõtra formam concilij attentantur, & non alia quæ ibi cõtinentur: quale eſt illud, quod præſentibus omnibus, qui volunt & poſſunt commodè intereſsè electio ſit fienda. ne alia iura quæ ſuper hoc ſtatuta ſunt, vnico verbo tollantur. Nec eſt credẽdum. Dominus Papa auditis hinc & inde propoſitis, q̃ ex concilio Laterañ. in ordinationibus eccleſiarũ maior & ſanior pars capituli exigatur: & in generali concilio caueatur, vt is in quem maior & ſanior pars capituli conſenſerit: eligatur: electionem dicti. R. non propter vitiũ perſonæ: ſed potiùs vitio electionis, cùm maior & ſanior pars ca-
2 pituli, non conſenſerit in eundem: caſſauit. Ber. ¶ † Not. j. q̃ capitulum poteſt etiam vno abſente præfigere diẽ electioni celebrandæ, reſtringendo terminum iuris. Nam de iure collegium habet tres menſes ad eligendum: vt in. c. ne pro defectu. ſ. e. Capitulũ autem poteſt reſtringere hunc terminum & alium breuiorem ſtatuere: vt hîc. An autem hoc poſsit facere inuita minori parte: vide quod dixi poſt doct. in. c. cum nobis. ſ. eo. ¶ † Secundò no. ibi,
3 *presbyterum Cardinalem concanonicum veſtrum*. quòd Presbyter Cardinalis põt eſſe canonicus eccleſiæ cathedralis. & in hoc tenemẽti iſtũ tex. quia neſcio alibi. Et dixit hic Io. an. quòd loquitur text. ſecundum conſuetudinem Presbyterorum & Diaconorum Cardinalium, qui retinent priora beneficia. facit quod in ſimili no. in c. miratus. xciij. diſtin. quaſi ſentiat, quòd de nouo nõ poſsit acquirere canonicatum. apertè tamen hoc non dicit. In hoc tamen dicerem ſic: q̃ aut promotus in Cardinalem habebat prius beneficiũ curatum, vel aliam dignitatem inferiorem, ſeu officium: & vacat ipſo facto, quòd aſſumitur in Cardinalẽ: per. c. de multa j. de præben. Nam Cardinalatus eſt dignitas, ſeu officium maximum: ergo per adeptionem ipſius, debent vacare beneficia curata prius adepta, vel dignitates ſeu perſonatus inferiores. Ad idem quod habetur in extrauaganti. execrabilis. in §. qui verò. Aut habebat beneficia minora: vt puta canonicatum: & illa non vacant per adeptionem Cardinalatus, etiam ſi exigerent reſidẽtiam: iuxta ea, quæ dixi, in. c. fi. de cle. non reſiden. & in. d. c. de multa. Et hoc intelligo de Presbytero, vel Diacono Cardinali. Nam Epiſcopus Cardinalis ratione epiſcopatus perdit ipſo facto omnia priora beneficia: ſicut ſtatuitur in ſimplici Epiſcopo: vt in. c. cùm in cũctis. in §. cùm verò. ſ. eo. Aut quæritur, nunquid promotus in Cardinalem poſsit de nouo acquirere beneficia in titulum: & putò, quòd non, ſi ſunt curata. argu. in. d. c. de multa. & in. c. quia nõnulli. & in. c. relatum. & c. cùm ad hoc. de cle. non reſi. Idem ſi eſſent minora beneficia, exigerent tamen reſidentiam: quia non debent conferri beneficia ei, qui reſidere non poteſt: vt in iuribus proximè allegatis. ſed beneficia minora reſidentiam non requirentia, poterit Preſbyter vel Diaconus Cardinalis acquirere mero iure inſpecta generali conſuetudine. de qua in. d. c. dudũ. ij. ſ. eo. quia nil repugnat: ſicut habens dignitatem inferiorem, poterit acquirere alia beneficia minora: vt not. in. c. j. de conſuetu. lib. vj. q̃ in. c. gratia. de reſcrip. e. li. & c. officij j. de teſtamen. vbi glo. Sed Eps Cardinalis acquirere non poteſt, ſicut nec alius ſimplex Epiſcopus. nam ſi perdit priora beneficia: vt in. d. c. cùm in cunctis. fortius non poteſt de nouo acquirere, quia turpius eijcitur, quàm nõ admittitur hoſpes: vt in. c. quemadmodum. de iureiur. Hoc intellige, niſi acquiſitio admittatur ex cauſa rationabili: iuxta ea, quæ dixi poſt doc. in c. cum noſtris j. de conceſ. præben. & ibi bo. tex. facit quod legitur & notatur in. c. cùm in eccleſijs. de præben. lib. vj. & hoc notabis.
4 ¶ † No. tertiò, quòd maior pars numero præſumit̃ ſanior. Præſumitur enim in dubio pro numero. ar. c. prudentiam j. de offi. dele. & in. c. de quibus. xx. di. cõcor. c. dudum. el. j. ſ. eo. Hæc tamẽ præſumptio admittit probationem in contrarium: vt hîc probatur. ¶ No. quartò. ibi, *ad eccleſiam ſupradictam*. quòd ſciẽtia requiritur in Prælato ſecundum qualitatem eccleſiæ. non ergo in omnibus eccleſijs requiritur vniformis ſciẽtia. Nã ſi populus vni ſubiectus eſt maximus, requiritur maior ſcientia: vel ſi ibi ſunt hæretici. facit. c. in cauſis. ſ. eo. & q̃d ibi no. & tene mẽti iſta duo iura ad hoc

¶ Not.

a ¶ Sequereť abſurdũ. Doc. in. c. cùm dilecti. j. de dona. & Car. in cle. §. qui autem. de ſta. mo. Et an & quando referatur ad omnia præcedentia clauſula in fine poſita, vide quæ poſui in apoſtil. ad iſtũ in. c. cauſam q̃ in apoſt. in ver. clauſula. in fi. poſt alios. nu. 5. ſ. de reſcrip. Anto. Franciſ. ¶ Circa hoc de clauſula in fine poſita, an referatur ad omnia p̃cedentia vel ad quæ: Dicas q̃ clauſula generalis poſita poſt caſus ſpecificatos reſtringitur ad illos ſolos caſus, & ad ſimiles expreſsis. de quo vide Bar. in. l. ſi ſeruus cõis. la. j. ff. de ſtip. ſeruo. & in. l. legatorum. in. §. fi. ff. de leg. ij. & in. l. Titia. la. j. in. §. lucio. el. ij. & in. l. marito. in. §. eũ, qui. ĩ ij. col. in prin. eo. ti. de lega. ij. & in l. libertis quos. in prin. ff. de alimẽ. leg. & p̃ Bal. ĩ. l. pactũ. in. xiiij. q. c. a de colĺ. & per. d. b Alex. plenè in cõ ſil. cxvij. in. j. parte cõſiliorũ. & vide quæ habentur in. l. doli clauſula. ff. de verbo. obli. & gloſſ. ĩ. c. caue. xxviij. q. j. Et adde q̃nòd talis clauſula 6 refertur ad omnia, quando nõ eſt rõ reſtrictiua: quia tunc reſtringitur ad limites rationis ſecundum Bal. ĩ. l. j. in princ. C. de lib. præte. & vide per Spe. in titu. de arbi. in. §. fi. in verſi. in forma. vbi dicit, q̃ nũq̃ refertur ad id, qd' 7 de iure fieri non poteſt.

SEB. SAPIA.

b ¶ Inconueniens. Vide Abb. in. c. pe. j. de iurepatr. & qd' no. Old. in cõſil. lij. factũ eſt: domin⁹ Clemẽs.

SEB. SAPIA.

c ¶ In diſponẽdis. Hæc opi. videtur procedere in actibus eccleſiaſticis, in quibus attẽditť ſanior pars: ſecus eſt in actib⁹ merè ꝓphanis & nõ eccleſiaſticis, in q̃ bus attendiť ſolũ maior pars: vt per Feli. in. c. cũ oẽs. co. xiij. de conſti. verſi. modo ad intellectum. & ita procedit qd' vſurpatur hodiè ĩ col legiis doctorum. c

d ¶ Sic ſanior. Ad. ¶ No. quintò, ibi, *habito reſpectu ad perſonã electi.* & c. quòd zelus melior p̃ſumiť habito reſpectu ad idoneitatẽ electi. eligentes enim p̃ſumuntur meliori zelo ducti. ¶ No. ſextò. q̃ nõ omnia cõtenta in. c. quia propter. ſunt de forma ſubſtãtiali electionis. Nam quædã ſunt ibi de iuſtitia, quædã de forma ſubſtantiali. vnde q̃ fiat electio vocatis omnibus vocãdis, eſt de iuſtitia: nõ aũt de forma ſubſtãtiali. & q̃ ſunt de forma ſubſtãtiali, ibi dixi. ¶ † Ex hoc & ex tex. ſingulariter not. q̃ clauſula in fine poſita, nõ ſemper cõcernit oĩa p̃cedẽtia. Nã in. c. quia ꝓpter. ĩ fi. poniť illa clauſula. Videlicet electio aliter facta nõ teneat: & tñ nõ cõcernit oĩa p̃cedẽtia: vt eſt hîc tex. no. quia ſi cõcerneret omnia: ſequereť multorũ iuriũ correctio. Et ex hoc not. ſingulariter, q̃ clauſula in fine poſita, nõ debet referri ad omnia præcedẽtia, qñ ex tali relatione ſequereť abſurdum[a], vel aliud inconueniẽs[b], ſeu iuriũ correctio. Debet eñi eſſe vniformis ratio omnib⁹ p̃cedẽtib⁹: ad hoc, vt clauſula ſequẽs referatur ad oĩa. ſecus ſi põt reddi diuerſitatis rõ inter p̃cedẽtia. Ad hoc vide, & no. Bar. in. l. p̃tor. la. ij. §. eritq̃. ff. vi bon. rap. & ĩ. l. talis ſcriptura. ff. de leg. j. & qd' plenè dixi in. c. ſecũdò requiris. de app. Et tene ĩ hoc ſemp mẽti tex. iſtũ: qa neſcio ſibi ſimilẽ ĩ toto corpore iuris canonici. ¶ † Item ex hoc & ex tex. no. q̃ ꝓ euitãda iuriũ correctione, debet fieri ſtricta interpreratio. Pro hoc q̃ no. ĩ. c. cũ expediat j. eo. lib. vj. & vide Bart. in extrauagã. ad repri. in verbo, nõ obſtantibus priuilegijs. vbi ponit quædã verba pulchra in materia ꝓ euitãda iuriũ correctione. ¶ No. ibi: *excogitatum eſt multis vigilijs.* q̃ ſciẽtia exigit vigilias: repellit aũt ſecundũ ſomnolẽtos. Hinc Tulli⁹ in ꝓlogo Rhętoricæ. Statui quidẽ ſemp neminẽ ſapiẽtiæ & eloquẽtiæ laudẽ ſine maximo ſudore ac labore cõſequi poſſe. ¶ † No. in ver. *nos ergo.* q̃ nõ ſolũ in electione, ſed etiã in alijs diſpoſitionibus fiẽdis p̃ capitulũ, nõ ſufficit minor pars, niſi illa ſit ſanior. Requrunť ergo iſta ij. copulatiuè: non ergo ſufficit maioritas nũeri ſine ſanioritate: vt eſt hîc tex. no. quẽ ad hoc ſemp tene mẽti. ¶ Nũqd aũt ſufficiat ſanioritas ſine maioritate reſpectu numeri. ſunt opi. & dic, vt latius dicã cũ gl. fi. An aũt p̃dicta habeãt locum in vniuerſitate ſeculari, vt maior pars nõ cõſiſtat in ſolo numero: ſed in dignitate & authoritate, & merito perſonarũ. Dic q̃ ſic. no. Bar. poſt gl. in. l. Põponius. aliâs incipit: ſi vni. ff. de re iud. qd' tene mẽti. Et addit ibi notabile verbũ, dicẽs p̃dicta ꝓcedere in his, quæ fiũt p̃ plures, vt collegiũ. Si aũt p̃ plures tãquã ſingulares: tũc cõſyderaťnumerus. ar. in. l. duo ex tribus. & in. l. inter pares. ff. de re iudi. facit qd' no. p̃ gl. in. c. fi. de re iud. & qd' no. Hoſt. ĩ. c. cũ in veteri. ſ. eo. & qd' ibi dixi. & in. c. cũ dilectus eo. ti. Et ex prædictis inferť ad vnũ, ad qd' cõiter nõ aduertiť: q̃ in diſponẽdis[c] p̃ vniuerſitatẽ, ſeu capitulũ, nõ debẽt dari voces p̃ lupinos: qa tũc nõ põt apparere, q̃ pars ſit ſanior[d], ſed ſolũ, q̃ maior reſpectu numeri: & tñ maioritas ſine ſanioritate nihil valet: vt hîc, & in iuribus. ſ. alle. Et vt inquit Plinius in quadã epiſtola: nõ debẽt ſolũ numerari p̃ſonæ: ſed põderari ſentẽtiæ: nil enim eſt ita inæquale, q̃ vbi impar eſt prudẽtia, ſit par ius. q. d. ſicut hoĩes differũt ĩ prudentia: qa vt dicit Cicero. Multi hoĩes & pauci hoĩes: multi noĩe, & pauci re. facit. xl. di. multi. ita debet eſſe differentia in authoritate vocũ: vt magis põderet vox prudentis, quã inſipiẽtis, ſeu parũ ſapiẽtis. & hæc diligẽter no. ¶ In glo. j. ibi: *vel dic.* Hæc particula vſq̃ ad fi. fuit addita à tpe Inno. & cõſimilem additionè fecit in gl. ſeq. Et ex his duab⁹ gl. no. qd' licet canonicus vocatus noluerit intereſſe p̃fixioni termini, nõ ꝓpter hoc vr̃ renuntiare iuri eligẽdi: cũ iſta ſint diuerſa. vñ termin⁹ p̃fixus ĩ capitulo, debet ſibi denũtiari & req̃ri, vt cõpareat in termino ad eligẽdũ. Contrariã tñ opi. vt nõ ſit ampli⁹ requirẽdus: tenuerũt Vincen. & Philip. p̃ ea, quæ dicunť in iſtis duabus gl. in prin. ſed Inn. Io. an. & cõiter alij ſequẽtes 8 tenẽt priorẽ partẽ. † Pro qua optimè facit, q̃ no. gl. in. c. cũ qui. de dolo & contu. li. vj. q̃ cõcludit, q̃ licet quis fuit contumax in vno articulo cauſæ: nihilomin⁹ debet citari ad ea, quæ poſteâ occurrũt, ex quo citatio fuit ſpecialis ad certũ actũ. & facit qd' no. Inn. in. c. cõſuluit. de offi. deleg. Et vide qd' dixi in. c. fi. de dilationib⁹. Hãc tñ cõcluſionẽ gl. limitãt hîc Inn. Io. 9 An. & cõiter alij. ¶ † Ex quorum dictis, ſic diſtingue: cũ q̃riť, an nõ cõparẽs in termino electionis celebrãdæ p̃fixo, debeat vocari. q̃ aut abſens interfuit p̃fixioni termini, & nõ debet ampli⁹ vocari. Imputeť eñ ſibi ſi nõ cõparet. Nã videť nolle intereſſe. ad hoc. c. cũ dilectus. & c. cũ inter vniuerſas. & c. in cauſis. ſ. eo. Aut nõ interfuit p̃fixiõi termini: & tũc aut fuit vocatus ad terminũ p̃figẽdũ: aut nõ. ¶ Primo caſu, aut ſciuit p̃fixionẽ termini: & nõ debet amplius vocari: quia ex quo eſt certus, non debet amplius certiorari: vt in regula, eũ, qui certus. de reg. iur. lib. vj. & in. l. j. in fi. ff. de act. empti. Aut ignorauit præfixionẽ termini: & ſic incidit in ignorãtiã ex ſua malitia: puta, quia abſentauit ſe: vt nõ peruenire ad notitiã ſuã. & nõ debet amplius requiri: qa haberi debet ꝓ citato. vt in. c. quoniã §. porrò j. vt lite nõ cõteſtata. & facit qd' no. Inno. in. c. ad petitionẽ. de accuſ. ſecus ſi ex alia malitia occultauit ſe. Nã ex quo nõ fecit cã electionis debet requiri. arg. ĩ l. fulcinius. in. §. qd ſit lattitare. ff. ex qui. cau. in poſ. eať. ¶ Secũdo caſu principali, qñ non fuit vocatus ad terminũ p̃figẽdũ: dicũt cõiter, q̃ vocari debet ad electionẽ quantũcunq̃ ſciuerit præfixionẽ termini. Pro hoc facit ſecundũ do. Anto. q̃ iſta intimatio[e] fit nõ ſolũ ad habẽdã notitiã, ſed requiriť à iure pro iuſtitia. allegat. c. quia propter. ſ. eo. qd' c. nihil ad hoc facit. & credo q̃ hãc rõnem poſuit do. Anto. vt tolleret motiuum cõtrariũ, quod formari potuiſſet de cõi theorica Bart. in. l. emptor. C. de eui. & in. l. denuntiaſſe. ff. de adulte. & aliorum doc. in. c. fij. de emp. & ven. Nã cõiter diciť, q̃ vbi nuntiatio requiriť ſolũ ad ſcientiã facti habenda, nõ eſt opus, q̃ ſciẽti fiat nũtiatio. ſed haberi debet ꝓ notorio. vt in. c. ſuper eo. ti. & ſic dicit Inno. in. c. ad petitionẽ. de accuſ. & ſic dicit Anto. de Butr. in. c. ſuper eo. ti. & ſic dicit Ioan. de Imo. in. c. ſuper eo. ti. & ſic dicit Ioan. de Anan. in. c. ad petitionẽ. de accuſ. & ſic dicit Abb

pstruciũ de monte sperello de Perusio, & do. Pet. Philippum corneũ de perusio: licet pro contraria parte consultum fuerit per do. Benedi. caprã. & do. Pet. devbaldis de Perusio. Cogitaẽ, quia est pulcher punctus. Aeneas fal.

Anto. Fran.

¶ An intimatio debeat fieri ei, qui fuit pñs actui intimando. Dicas, ꝙ si requiritur per legem, vel statutũ, quòd intimatio fiat sub certa forma: ꝙ debet in intimatiõe seruari illa forma. de quo per do. Cardi. in cle. j. in prin. & in q. xxxj. de ap. vbi dicit, ꝙ intimatio appellationis debet fieri secũdũ formã ibi traditã. de quo ẽt p eũ in. d. cle. j. ĩ. §. idẽ quoq;. & ideo ibi dicit, ꝙ ītimari debet delatio appellatiõis, pariterq; & præfixio termini: neq; sufficit intimari præfixionẽ termini, nisi etiã intimet delatio. De quo etiã per eundẽ. d. Car. ĩ. cle. cãm. in §. verũ. de ele. sciẽti autẽ & ei, qui fuit pñs, non credo necessariò intimationẽ facien dã. p gl. & ibi etiã p. d. Car. in. xxñ. q. de ap. & ꝙ hoc facit illa regula, ꝙ q certus est, nõ debet ampliùs certiorari. vt ĩ regula, eũ q. & ibi plene p Dy. de reg. iur. li. vj. & no. ĩ. l. j. ff. de act. emp. & p Bar. ĩ. l. iij. ĩ fi. ff. fol. ma. Et iõ di ci solet, ꝙ ille qui certꝰ est, dolo nõ caret. l. iij. ff. de li bero homi. exhi. & habetur in. c. si beneficia. de p̃bẽ. lib. vj.

bet locum illa regula, eum qui certus est. Sed vbi intimatio requiritur ad alium effectum, quàm simplicis scientiæ: tũc debet fieri etiam scienti. Exemplũ in ea intimatione, quæ debet fieri venditori, vt veniat ad defendendum emptorem in lite sibi mota super re empta. Nam in illa requiritur, vt non solũ vẽditor sciat litem motam: sed vt veniat ad defendendum ipsum emptorem. & ideò etiam venditori scienti debet fieri intimatio ad hoc, vt competat regressus de euictione contra emptorem. Sed ego non video quin per opinionem. d. Ant. violetur hæc theorica. Nam intimatio termini fit canonicis absentibus solùm, vt habeant noticiam termini. c. quia propter. quod ipse allegat potius probat cõtrarium: cùm ibi dicatur, quòd electio debet fieri præsentibus omnibus, qui volunt interesse. Sed ex quo iste sciuit terminum, & non comparuit in eo, videtur nolle interesse electioni. & videtur in hoc iuri suo renuntiare: quod potest: vt ibi not. Fateor tamen, quòd ante electionem potuisset iste instare apud superiorem, vt prefixio termini facta eo non vocato, retractaretur. argu. in. c. quod sicut. s̃. eod. & in. l. item si vnus. in fi. ff. de arbi. & in. c. ij. e. tit. lib. vj. & sic istud vltimum dictum doc. mihi non placet.

¶ In gloss. in verbo, *sufficientis*. in fi. Et respondeo ad hanc solu. prout respondetur in præcedenti gl. videlicet, quòd isti defectus scientiæ & ætatis obiecti contra illum canonicum electum, nõ fuerunt probati: vt clarè colligitur ex fine capituli: vbi Papa dicit se cassasse illam electionem non vitio personæ. ¶ † In gloss. in verbo, *adijcere*. ibi, *non credo quòd vox sua sit computanda*. Not. gloss. vult enim, quòd contemptus in electione consentiendo postmodum non auget propter hoc numerum eligentium. & clarius hoc tenet gloss. sequens, quam signabis & tenebis menti: quia quotidiè allegatur. Goffre. tamen tenuit contrarium per regulam ratihabitio. de regu. iur. lib. vj. quasi dicat, quòd iste consensus nunc præstitus, trahitur retro. & perinde haberi debet, ac si prẽstitus fuisset in scrutinio. Inno. Ioan. & communiter alij sequẽtes sequuntur opi. gl. Nam secundum opi. contrariam posset electio dependere ex consensibus post scrutinium præstitis. Cuius contrarium innuit text. in. c. quia ꝓpter. s̃. eo. vbi dicitur, quòd publicato scrutinio, is debet eligi, in quem consenserunt omnes, vel maior & sanior pars. Oportet ergo ad validitatem electionis, quòd electus habuerit in scrutinio maiorem & saniorem partem. vnde si non habuerit tunc maiorem partem, electio fuit ipso iure nulla, vt ĩ. c. ecclesia. s̃. eo. Et ex quo est nulla, non potest validari ex cõsensibus posteà præstitis: vt in. c. auditis. & qd̃ ibi dixi. s̃. eodem. Nec obstat motiuum Goffre. quia capitulum non elegit nomine istius cõtempti: ergo non habet locum ratihabitio: vt in regula, ratum quis. de reg. iur. in. vj. Præterea esto, ꝙ elegissent etiam nomine contempti, non tamen videtur, quòd hoc casu habeat locum ratihabitio: quia obstante publicatione scrutinij, non põt fieri retractatus. ad hoc quod not. Barto. in. l. si is qui pro emptore. ff. de vsuca. Ad quid ergo valet consensus istius cõtempti superueniẽs. Dic, quòd quo ad hoc, vt electio aliâs valida non cassetur. nam deberet cessari eo prosequente centemptum: vt in c. quod sicut. s̃. eod. ¶ Sed circa hoc cadit hîc alia notabilis quæstio. Pone, quòd ex eodem scrutinio factæ sunt duæ electiones in discordia: vt contingit. Dubitatur, nunquid cõtemptus possit vnam electionẽ approbare, & alteram impugnare ratione contemptus? gl. hic in ver. & quia consensit. tacitè sensit istam qõnẽ: & tenet quòd nõ: quia ex quo cõsensit vni electioni, non potest aliam reprobare. Et hanc opi. tenuit Boati. sed Io. An. hic refert cõtrariũ fuisse Bononiæ disputãdo determinatum per quendã dñm Stephanũ. & adducebãt multas authoritates diuinæ scripturæ ex idẽtitate rõnis. & prẽsertim allegabat exemplum de Iacob & Esau. qui cùm essent duo fratres gemini: vnus. s. Iacob fuit gratus, alter non. & hanc opi. sequitur hic. do. Anto. dicens, quòd cum iste fuerit contemptus à toto capitulo & à singularibus de capitulo, potest remittere iniuriam respectu aliquorum, qui fecerunt vnam electionem, & respectu aliorum prosequi contemptum. Sed do. meus. d. Car. dicit posse sustineri contrariam opin. quia ex quo istæ electiones processerũt ex eodẽ scrutinio, in quo iste fuit contempus, non potest idem scrutinium pro parte approbare & pro parte impugnare. argu. in. c. cum olim j. de censi. & profecto hæc fuit bona consideratio: q̃q̃ defendendo aliam opi. posset dici, quòd iste fuit cõtemptus non solùm in scrutinio, sed in electione: & scrutinium & electio sunt partes separatæ: vt dicam in. c. seq. vnde neutra pars debebat procedere ad electionem eo nõ vocato. ergo habet ius prosequendi contra vtranq; electionem, quæ cum sint diuersæ, potest vna approbari & alia impugnari. Ad hoc adduco bo. tex. in arg. in. c. vt quis duas j. e. lib. vj. vbi electus ex duabus electionibus tenetur vnam approbare. Et pro hac opi. facit etiam ista litera. Nam si pars, quæ elegit illũ canonicũ Remensem perpendisset, quòd ille contemptus non potuisset alterã impugnare, nõ allegasset contemptum contra illam electionem. Item facit allegatio in ver. deniq;. secundum vnum intellectum. ¶ In glo. in ver. *deniq;*. Aduerte, gloss. ista vult, ꝙ in ver. deniq;. ponit allegatio pro magistro. B. card. & facit hæc allegatio hoc modo: quia canonicus electus dicebat electionem cardinalis esse nullã ꝓpter contemptum istius canonici. & allegabat. c. quia ꝓpter. s̃. eo. Nec ob. secũdũ eũ, ꝙ etiã in sua electione fuit contemptus: quia illud vitiũ erat purgatũ ratione cõsensus posteà præstiti, sed electionem cardinalis nõ approbauit. Sed ꝓ isto magistro B. cardinali rñdet vt habetur, in ver. deniq;. & præcedẽti. videlicet, ꝙ iste nõ fuerat cõtẽptus sed potius ipse cõtẽpserat capitulũ, cũ primò vocatus noluisset accedere. Itẽ p̃ suppositio, ꝙ fuisset cõtẽptus, tñ sola ratio cõtẽptus nõ reddit electionẽ nullã. per ea, q̃ habent in versi. deniq;. & iste ītellectus est satis bonus in se. Alij verò dicũt, ꝙ ibi ponit allegatio ꝓ illo canonico Remensi, dicẽtes ꝙ Cardinalis nõ curabat quòd sua electio cõfirmaret: sed vtraq; pronũtiaretur nulla: dicẽdo, ꝙ ex quo altera pars fatebatur canonicum illum fuisse contemptum erat vtraq; electio nulla: quia. c. quia propter.

dicit

SBB. SAPIA.

¶ Exẽplũ. Vide Bart. in. l. non solũ. §. morte. in fi. ff. de ope. no. nũ. Et hoc induxi aliâs consulẽdo ad quæstionem pulchrã. Conductor exercitu veniẽte, domũ cõductam dereliqt: exercit⁹ fregit fenestras & alia intulit damna: quærebat an ad illud dãnũ dñs teneb[at]? de hoc ẽ tex. i. l. itẽ q̃ritur §. exercitu. ff. locati. vbi dicitur ꝙ si cõductor potuit denuntiare dño, & nõ denũtiauit, tenetur. sed cõductor dicebat non esse opus denuntiatione: quia tũc oẽs aufugerũt, & ipse quoq; locator sciebat: fuit maxima controuersia. tandem res fuit decisa p transactionem. Nũqd aũt in præterito conductor teneat ad pensionem ꝓ eo tempore: vide quod ĩ simili not. do. Ioan. bapti. de sancto Seuerino ĩ repe. l. diem functo. q. xl. ff. de offi. assessо.

dicit electione non valere contra formam illius.c.attẽtatam.ſed pro illo canonico allegabatur,ꝙ cauſa cõtemptus non reddit electionem nullam:ſed dat cauſam caſſandi contempto proſequente contemptum.ſed cùm ille canonicus conſenſiſſet electioni illius Remenſis,non debebat ſua electio propter hoc retractari.& iſtæ intellectus etiã in ſe eſt bonus. Alij etiam dicunt,ꝙ illa ſunt verba Papæ:& ſic,ꝙ ponunt ius,quod ſatis poteſt ſuſtineri.Tamen Hoſti.dcit,ꝙ ex ver.nos igitur qui poſteâ ſequitur apparet, ꝙ illa non ſunt verba Papæ,ſed alterius partium.quilibet tamen
11 intellectus eſt in ſe verus.¶ †In glo.fi.No.bene iſtam gl.& dic latius quo ad primam partem:ꝙ ad validitatem electionis & aliorum gerendorum per collegium, debet conſyderari,non ſolum
a maior pars reſpectu numeri,ſed etiam ſanioritas[a]:quia debet electio fieri,& alia diſponẽda per collegium â maiori & ſaniori parte:vt hic in fi.dicitur,& in.c.j.de his quæ fi.à.ma.par.cap. Sanioritas autem conſiſtit in authoritate,in zelo,& merito.Authoritas enim conſyderatur in dignitatibus eligentium & in proiectiori ætate,& in antiquiori inſtitutione,& in maioribus ordinibus:vt probatur hîc iuncto.c.dudum.el.j.& in.c. Geneſi.s̃.eod. Præcellentes autem in prædictis,habent voces ponderoſas.zelus verò conſiſtit in animo,qua ſcilicet intentione elegerunt:an propter cõſanguinitatem & amicitiam:an corruptela,ſeu precibus: vel ex merito vitæ ipſius electi:vt probatur hîc in text.in verbo: habito præſertim.Et cùm zelus conſiſtit in animo,oportet ꝓba
12 ri per coniecturas:†quia animus aliter verè probari non poteſt: vt in.c.ij.de renun.li.vj.& in.l.dolũ.C.de dolo.cum ſi. Dixit tamen Inno.in.c.dudum.præalle.quòd non eſt multum curãdum, in meliori zelo aliqui elegerint,dummodò non fuerint ducti malo zelo.Dicit etiam,ꝙ ſanioritas iſta non ſolùm cõſiſtit in zelo, ſed etiam in facto & operatione.Ipſa verò operatio meritũ propriè concercit.Nam pars quæ eligit meliorem,videtur ſanior:& ipſos electos concernit in moribus & vita & alijs,quæ habentur in.c.cũm in cunctis.s̃.eo.Poteſt etiam concernere ipſos eligẽtes, vt honeſtiores dicantur maioris meriti:& ſic eorũ voces ex hoc reddantur pinguiores.Et de iſtis vide plenius per Inno.in.d.c.dudum.vbi inter cætera dicit,ꝙ nõ poteſt de iſtis dari certa doctrina,an & quando prævaleãt,vel alterum eorum:ſed hoc eſt relinquendum iudicantis arbitrio.Poſſunt enim aliqua tractari ad iu
13 dicis animum informandum.quæ verba not.¶ †Sed nunc ſubſequenter quæritur,quid ſi numerus eſt pro vna parte:authoritas verò & meritum pro alia parte:vterꝙ tñ electus eſt idoneus?dicit iſta gl.in ſecunda parte,ꝙ authoritas & meritum præferũtur numero:& ſic concludit,ꝙ pars ſanior,licet minor numero habet prævalere.Et ad hoc adducit iſtũ text.quaſi ſentiat,ꝙ electio Cardinalis,quæ fuit hîc facta â ſaniori parte & minori reſpectu numeri,fuerit hic confirmata:cùm ſolùm fiat hîc mentio de caſſatione alterius electionis,quæ fuit facta à maiori parte. Sufficit ergo ſola ſanioritas ad validitatem actuum,ſecundum gl.Et hãc partem firmat hic Compoſ.dicens.ꝙ Papa ſibi reſpondit,ꝙ electio Cardinalis fuiſſet confirmata,ſi voluiſſet propter Epiſcopatum dimittere Cardinalatum.Et credo ꝙ allegat Papam.ſ.Inno. commentatorem,qui tenuit iſtam opi.in.c.ſcriptum.s̃.eo.& ſenſit in.c.quia propter.exponendo illam copulatiuam & pro.i.dũ tex.dicit ibi,quod electio debet fieri de eo,in quem conſenſerit maior & ſanior pars.& ſic conſenſus.i.ſanior pars. Et poſſet ad hoc allegari glo.in.l.vbi abſunt.ff.de tuto.& cura.da.ab his.& in d.l.Pompo.ff.de re iudi.aliâs incipit ſi vni.& quod ibi no.Barto. vbi no.ꝙ maioritas conſiſtit in numero,vel dignitate.Sed Pet. & Abb.Io.and.Egi.& Hoſt.tenent hîc contrariam opi.dicentes, ꝙ cùm iſta duo requirantur copulatiuè,non ſufficit alterũ. Nam tota copulatiua redditur falſa ex falſitate vnius partis.& no.in.c. j.& in.c.inter cæteras.de reſcrip.Et ideò concludit Hoſti.ꝙ ſi ex eodẽ ſcrutinio fierent duæ electiones:vna à maiori reſpectu numeri:alia à ſaniori.& neutra electio confirmabitur. Prima non: quia non eſt facta à ſaniori parte,vt hic. Nec ſecunda:quia nõ eſt facta à maiori parte.ad hoc.c.eccleſia.& in.c.geneſi.s̃.e.& cũ hac opi.tranſeunt hic communiter Moder. Et hanc opi.fui ſecutus: quia cùm nullibi cauetur cõtrarium & iura in hac materia requirant illa duo copulatiuè,nõ debet fieri impropriatio:præſertim: quia tex.iuris ciuilis cõmuniter fundat ſe ſup numero:vt patet in.l.quod maior.ff.ad mun. & l.nominationũ.C.de decu.li.x.& in.l.nulli. & i.l.planè.ff.quod cuiuſq; vni. Et facit quod ipſe Bar.no.in.l.oẽs populi.ff.de iuſti.& iu.& multũ facit.d.c.eccleſia.vbi Papa illam electio nẽ retractauit:quia nõ fuit facta à maiori parte totius capituli:nec curauit diſcutere de ſanioritate:quaſi illa nõ ſuffeciſſet ꝓ ſe ſine maioritate reſpectu numeri.Et idem dic,vbi vna
a electio fieret à maiori parte de indigno ignorãter:alia à minori parte de idoneo.Nam vtra ꝙ debet caſſari:vt dixi poſt Io.an.s̃.eo.c.congregato.Licet Inno.& Hoſti.ibi contra. Solũ ergo valet electio facta à minori parte in caſu c.ſcriptũ.s̃.e.& qñ ius maioris partis eſt deuolutũ ratione delicti ad minorẽ partẽ:vt in.d. c.cõgregato. ¶ Et quoniã quãdoq; ſanioritas non multũ excedit,& numerus nõnũquã multũ excedit. Diſtingue in hac materia poſt Io. an.ſic:Cùm quæritur quæ electio præualeat, an facta à maiori parte reſpectu numeri:an à minori & ſaniori.Quandoq; aũt numerus in multũ excedit:& tũc numerus præferr authoritati & merito,ac etiã zelo.tex.eſt hodie notabilis in.c.ſi qñ.j.e.li.vj.vbi dicit,ꝙ ſi vna electio eſt facta à maiori parte duplo,ꝙ nõ debet admitti oppoſitio ab alia parte, quæ habebat extenuare vota duarũ partium reſpectu zeli, meriti,vel authoritatis. Aut numerus nõ multum excedit:& tũc ſi authoritas & meritũ alteri⁹ partis nõ multũ excedit,debet ꝑferri numerus:quia de illo modico exceſſu non eſt curandũ:vt ex hoc numerus cõfundat.arg.in.c. & ſi quæſtiones.de ſimo.& tene menti hoc di ctũ Io.an.quia nõ ꝓbat aperto iure:& tñ quia æquũ:cõmuniter approbat. Aut meritũ & authoritas in multum excedũt:numerus aũt excedit in modico:vt ꝑdixi:& tũc electio maioris partis,nõ debet cõfirmari:quia illa pars nõ eſt ſanior:vt probat not.hîc in fi. ¶ Sed dubiũ eſt,nũquid debeat confirmari electio ſanioris partis?nã doc.diuiſerũt ſe, vt patet ex ꝓximè dictis.ſed opi.cõmunior & mihi verior videtur,ꝙ nulla debeat cõfirmari rationib⁹ prædictis:quia nõ eſt facta à maiori & ſaniori parte. Si autem omnia ſint hincinde paria,dic ꝙ nulla electio cõfirmabit:quia nulla eſt facta â ma-
b iori & ſaniori parte:[b]vt dicit hîc in glo.& bene.Sed in hoc vltimo caſu cadit notabilis dubitatio nũqd iſti electores ſint priuati iure eligendi,vel ſaltem priuãdi:cũ ꝓceſſerint ad electiones,quarũ neutra à maiori parte.&c.Glo. ſingulariter hîc cõcludit,ꝙ nõ:quaſi ſentiat,ꝙ id,qđ dicit in.c.quia ꝓpter. vt is eligat in quẽ cõſenſit maior & ſanior pars.nõ eſt de forma ſubſtãtiali:ſed de iuſtitia.vñ electio facta à nõ maiori parte eſt nulla,nõ ex trãſgreſsione formæ:ſed ex defectu poteſtatis:quia in nulla parte reperit virtus capitularis.arg.in.d.l.qđ maior.& in.d.c.j.Dicit tñ gl.ꝙ iterũ poſſunt iſti electores eligere:& ſi iſti erũt iterũ pares ĩ vocibus,poterit ſuperior facere gratiã,cui vult. Dicit Io.An.& bene,ꝙ iſtud ꝓcedit in Papa: nõ aũt in alio ſuperiore:quia alius citra Papã nõ poſſet venire cõtra formã illius cõcilij generalis,vbi requirit ad validitatem electionis maior & ſanior pars. Et ꝓ hoc facit.c.ſi cuiꝫ. eo.lib.vj.iuncta cle.ne Romani.eo.ti.ſed ſi po

Anto.Franciſ.

a ¶ Sanioritas.Circa hoc de maiori, vel ſaniori parte: dicas,ꝙ maior ps non poteſt aliqd facere,ſi minor ps ẽ diſcretior & fir mior & ſanior:vt ĩ.c.quia propter. de ele.& ꝓ Io.de Imo.in.l. Põponi⁹.aliâs ſi vni.ff. de re iud.& ꝓ do. Alex.in.l.qđ ma ior.ff.ad mu. & ꝓ do. Abba. in.c.j. de his, q̃ fi.à ma. par.cap. Et aduer te,quia qñ collegiũ, vel vniuerſitas vellet facere contra ſtatutum prius conditum ab ipſo collegio, vel vniuerſitate: tũc maior ps non ſufficeret:& minor pars diceret eſſe ſanior:vt no. voluit Inno.in.c. humilis.de maio. & obe.& habet ꝓ Bald. in.l.fi.C.de autho.ꝓſtã. Et eodem modo,quãdo minor pars haberet iuſtam cauſam contradicẽdi maiori:quia tunc illa diceret eſſe ſanior:vt ꝓ gl.in.c. cupientes.in.§.ñ. de ele.li.vj. Et eo dẽ modo in contractu vniuerſitatis,vel collegij obligatorio:qa tunc minor pars cõtra dicens maiori, diceret eẽ ſanior & maior:vt ꝓ gl.ĩ.l. ñ.C.q̃ ſit lon.cõſue.& ad materiã vide Ang. in.l.ñ. in fi.ff.de ver.ob. & plenè per Alexã.in.d.l,qđ ma ior.ad muni.

SEB. SAPLA.

b ¶ Saniori parte. Vide Hoſt.Card. & Io.de ana.in.c. fin.j.de ſortile. & Archid.poſt aliquos antiquos in ſumma.xxvj,qõne.ñ.

a ZACHARIAS. ¶ Sit maior Eꝑo. Tu dic, ꝙ quilibet Cardinalis habet maiusofficiũ, ⁊ aliquis Eꝑs: dignitatẽ autem nõ. no. Bar. in l. ſi quis. de ap. glo. in c. ⁊ ⁊. & ibi Arch. ñ. q. vñ. Car. Zaba. in cle. ñ. §. irritũ. q. iij, eo. tit. Iſtum in c. ñ. de cle. non reſid. Et Eꝑo præfertur: vt in d. c. ⁊ ⁊. & per Zaba. vbi. ſ. & per Alex. in rub. ff. de iur. om. iudic. quibus adde quæ dixi in addi. ad iſtum in c. bonæ. lo. ñ. in a. poſt. in ver. ita ẽt Cardi. nu. 5. ſ. de poſtula. prælato.

Anto. Franciſ. ¶ Ad hoc quod Cardinalis dicat̃ maior eꝑo officio & non dignitate: vide. d. Abb. vltra hic alle. in c. eccleſia veſtra. la vlti. in penul. & vlti ma colũ. de elect. ¶ Et adde, ꝙ Cardinales in ſuis parochiis tenent locum Epiſcoporũ & parochia cardinalis dicitur eſſe eius diœceſis. de quo per Cardi. in cle. ñ. in. §. irritũ. de elect. in. iij. q. vbi etiam dicit, ꝙ tituli Cardinaliũ æquiparantur eccleſiis Epiſcoporũ. & ꝓpter hoc dicit, ꝙ Cardinales ſunt præferendi Eꝑis. de quo ẽt per Alexã. plenè in rub. ff. de iuriſ. om. iudi.

c ✤ SEB. SAPIA

b ¶ Totum orbẽ. Vide Io. de lig. in c. ñ. de cleri. nõ reſidenti. vbi dicit, ꝙ Cardinales dicunt̃ eſſe pars corporis Papæ. & dixit Hoſ. in c. anti qua. j. de priui. ꝙ ſunt iuiſcerati Papæ: & ideò licet Eꝑi teneantur iurare Papæ fidelitatem: non ita Cardinales. & nũ quid Cardinalat⁹ ſit maior dignitas, quã Epiſcopatus, vide latiſsimè per dominũ Andræ. Sicul. in tracta. de preſtãtia Cardinaliũ. q. j. col. vij. cum pluribus ſequentib⁹, & Calde. in conſi. j. in tit. de tranſla. præla.

teſtas eligendi eſſet deuoluta ad ſuperiorem: tunc poſſet glo. procedere. Et intelligo ꝙ fiat deuolutio per lapſum trimeſtre. Nam cũ trimeſtre det̃ electoribus, vt in. c. ne ꝓ defectu. ſ. eo. ſi intra illud nõ apparet aliquis electus à maiori & ſaniori parte, ptãs deuoluitur ad ſuperiorem, qui poterit ꝓuidere, cui vult: vt in

14 d. c. ne pro defectu. ¶ † Sed quærit̃ extra glo. nũquid ad validitatẽ electionis ſit neceſſe, vt oẽs de capitulo ſint præſentes. Sol. Inno. dixit, ꝙ nõ: requirit̃ tn neceſſariò ſecũdũ eũ, ꝙ ſint duæ partes præſentes & ſcrutinãtes: aliâs non valet electio, ſecundũ eũ. Pro hoc. l. nulli. & l. planè. ff. quod cuiuſq; vni. & in d. l. nominationum. & quicquid fiet per maiorẽ partẽ iſtarum partiũ duarũ, diceſ factum à maiori parte vniuerſitatis. Et no. hoc dictum, & originaliter fuit gloſſatoris. in d. l. nulli. & l. planè. & de hoc vide quod dixi in. c. cũ nobis. ſ. eo. & in c. cũ oẽs. de cõſti. Dicit etiã Inn. ꝙ in numero iſtarũ partiũ, nõ debẽt computari nõ vocãdi, vel vocati, qui venire cõtempſerũt. quod not. & facit gl. in cle. quod circa. tit. eo. ¶ Quot autem debeãt eſſe præſentes neceſſariò, ſi multi vocati nolint intereſſe? vide quod dixi in. c. in cauſis. ſ. eo. Tractauit etiã hic Inno. & Hoſt. de abbreuiatione termini iuris. & quid ſi ĩ termino abbreuiato ꝓ capitulũ maior pars nõ cõparet in termino: nũquid poſsit minor procedere. & quid ſi maior pars abſens vult reuocare terminũ ꝓfixũ inuita minori parte? Sed de hac materia vide quod dixi poſt doct. in. d. c. cum nobis. vbi plenius traditur hæc materia.

15 ¶ † Vltimò hic q̃rit̃, an cardinalis poſsit eligi in eꝑm: an verò debeat poſtulari. Hoſt. hic tenet, ꝙ eligi nõ poteſt, ſed debet poſtulari. Mouet̃, quia Cardinalis immediatè ſubeſt Papæ, & habet alas ligatas magis, quã Eꝑs: cùm non cõſueuerint Cardinales exire curiã ſine licentia Papæ. ſed Eꝑs non poteſt eligi, ſed poſtulari: vt in. c. fi. de poſtu. præla. ergo nec Cardinalis. Prætereà ſecundũ eũ Cardinalis eſt maior Eꝑo in officio. facit quod dixi in. c. ij. de cle. nõ reſi. Sed quis debet eligi ad maius officiũ, non aũt ad minus: vt in. c. legimus. in fi. xciij. di. ergo nõ põt eligi ad eꝑatum. & dicit hoc ꝓbari j. q. j. c. filiũ. Ad iſtũ tex. qui videt̃ probare contrariũ, reſpõdet ꝙ poteſt intelligi, ꝙ iſte erat ſimplex tẽpore electiõis: vel, ꝙ ſpeciale eſt hic propter ius fraternitatis: quia erat canonicus iſtius eccleſiæ. Vel tertiò ſecundũ eũ fuit electus in poſtulandũ. & ꝓfecto oẽs iſtæ ſolutiones diuinãt. Ab. hîc diſtinguit inter Eꝑm Cardinalẽ & presbyterũ ſeu diaconũ: vt Eꝑs Cardinalis non poſsit eligi rõne eꝑatus: ſecus autẽ in presbytero, ſeu diacono: vt hîc. Et cum hac opi. videt̃ hîc trãſire Io. and. Sed do. Car. videt̃ velle, ꝙ hæc opi. poterat ꝓcedere ſecundũ antiqua tpa, ſecundũ quę Eꝑs erat maior presbytero Cardinali: vt no. gl. ij. q. vij. in. c. quãquã. hodiê verò ſecus, cùm quilibet Cardinalis ſit

a maior Eꝑo. [a] Hæc differẽtia inter antiqua tpa & moderniora, mihi nõ placet: quia iure non ꝓbat̃, ꝙ de iure nouo fuit Cardinalatus ſupra eꝑatum eleuatus. vñ & olim & hodie Eꝑs eſt maior reſpectu ordinis eꝑalis. nõ enim reperit̃ ordo maior eꝑatu. Hinc eſt, ꝙ Papa denominãdo ſe ab ordine, appellat ſe Eꝑm: vt no. in ꝓœm. Sexti. Et hoc reſpectu intellige gl. ſi. in. d. c. quãquã. quæ dixit, ꝙ eꝑatus eſt maior cardinalatu. Sed cardinalis eſt maior in officio. Nam fa

b ciũt cardinales vnũ corpus cũ Papa & iudicãt totũ orbem[b]: vt in c. ꝓ venerabilẽ. q fil. ſint le. Et de officio & ptãte & ordĩe, vel origine Cardinaliũ: vide qđ plenè dixi in. c. ij. de cleric. nõ reſid. ĩ lec. ¶ Et ꝓ ſuppoſito ſine veritatis præiudicio, ꝙ eſſet ſimpliciter maior Eꝑs: nihilominus tn̄ ſequor dictũ Abb. ꝙ presbyter Cardinalis, vel Diaconus poſsit eligi. Et alia ratio eſt in Eꝑo, quã in pbr̃o Cardinali. Nã eꝑs eligi nõ põt ad aliũ eꝑatum: nõ ea ratione, quia debet eligi ad maiorẽ dignitatẽ: ſed qa cũ ſit matrimonialiter alligatus eccleſiæ ſuæ. vij. q. j. ſicut. & in. c. ij. j. de trãſ. ꝓla. non ꝓnt canonici in illũ cõſentire tanquã in ſpõſum, niſi prius ſoluat̃ à priori vinculo. Nã per electionẽ initiatur matrimoniũ ſpirituale: vt in. c. licet. de trãſla. Eꝑi. & electo acquirit̃ ius in eꝑatu: vt no. glo. in. c. quãto. lxiij. di. ſed durante priori vinculo matrimoniali, nõ põt initiari ſecundũ matrimoniũ: cũ non poſsit conſentire, ſicut apparet in matrimonio cardinali. & iſta iudicant̃ à pari: vt in. c. inter corporalia. de trãſla. Eꝑi. Sed hæc ratio ceſſat ĩ preſbytero, vel diacono Cardinali: quia cũ iſti nõ habeant eꝑatum, nõ ſunt ꝓ priè & ſtrictè ſpõſi eccleſiarũ: meritò põt in eis cõſentiri mr̃imonialiter. Nec ob. qđ habet alas ligatas. Nã hæc ratio non cõcludit.

16 † Nam & Abbas nõ põt deſerere monaſteriũ ſine licẽtia ſuperioris: vt ĩ. c. cũ venerabilis. de cõſue. & nihilominus põt eligi ĩ Eꝑm: vt in. c. ſi Abbatẽ j. e. li. vj. vnde quilibet ꝓlatus nõ habẽs eꝑatũ, poteſt eligi: ex quo nõ patit̃ aliquẽ defectum: vt dixi in. c. fi. de poſtu. Præla. vbi tetigi, qui ſunt eligendi, & qui poſtulãdi. Ad. c. filium. qđ ꝓ ſe alle. Hoſt. dic, ꝙ nõ ꝓbat. ſolũ enim dicit, ꝙ ordinat⁹ per Papã in eccleſia Romana nõ põt inde recedere ſine licẽtia Papæ. nõ enim ꝓhibet electionẽ. Nã fateor ꝙ Papa poterit denegare licentiã: ſicut põt Abbas, ſi monachus eligit̃ in Eꝑm: cũ non poſsit cõſentire ſine licẽtia Abbatis: vt in. c. ſi religioſus. j. e. li. vj. Sed pro Hoſt. facit. c. bonæ. el. j. ſ. de poſtu. ꝓla. vbi Cardinalis fuit poſtulatus: ſed ibi nõ negat̃ quin potuerit eligi. Et ꝓ hoc iſte tex. qui ꝓbat de electiõe. Itẽ põt intelligi iſte tex. ꝙ fuit poſtulat⁹ ꝓ electionẽ. & quicquid ibi dicat, iſte tex. optimè ꝓbat iſtã partem. Abb.

✤ SVMMARIVM. ✤

1 *Electores non poſſunt variare publicato ſcrutinio. 4. §. 7. 8.*

2 *Matrimonium non contrahitur nutu, & non compellitur quis contrahere matrimonium: niſi prius præceſſerint ſponſalia.*

3 *Beneficium collatum abſenti, nullum ius quærit ipſi abſenti: licet collator non poſsit amplius variare.*

Electio facta de officiali abſente: an poſsit retractari.

6 *Argumentum à contrario ſenſu, an & quando procedat?*

Poſtulatio & electio nõ procedunt à pari: nec arguitur de vno ad aliud.

9 *Forma non ſeruata in vna parte actus, vitiat totum actum.*

CAP. LVIII.

1 PVblicato. ¶ † Breue eſt, & ꝓ alia verba põt ſic ſummari. Publicato ſcrutinio nõ poſſunt electores variare, ſed cõpelli debẽt ad collationẽ & electionẽ. h. d. Primò ponit dictũ. Secundò rationẽ, vel potius aliud dictũ, ibi: *cũ ſit*. Tertiò aliud dictum ibi: *ad quod*. ¶ Caſus literalis. Canonici ꝓcedũt ad electionẽ ſecundũ formã ſcrutinij: in ipſo ſcrutinio volũt variare & eligere aliũ: q̃rebat̃ an poſsint. Rn̄det̃, ꝙ non: cũ fieri debeat collatio, & electio ſit facienda: & ſi hoc facere noluerint, ꝓ ſuperiorẽ cõpellant̃. Ber. ¶ No. primò iſtũ tex. & tenebis mẽti: quia eſt ſingularis in materia ſua. ꝙ poſt publicationẽ ſcrutinij, ſeu votorũ redactorum in ſcrutinio, non eſt locus variationi. Olim enim ante, quã emanaret hoc. c. variæ erãt opi. Nam quidã dicebãt, ꝙ poterãt electores variare vſq; ad ſubſcriptionẽ electionis. Quidã donec electus cõſentiret: id eſt vſq; ad confirmationẽ. Alij, ꝙ vſq; ad electionẽ: vt no. in. c. quãto. lxiij. di. & per Hoſti. in ſumma. eo. ti. §. vtrũ mutari. Nemo enim tenebat, qđ hîc dicit̃. Secũdò no. ꝙ varietas reprobat̃ præſertim poſt electionem. ¶ Tertiò & vlti. not. ꝙ electores poſſunt cõpelli ad eligẽdũ. Et ſic habes caſum hîc in quo valet electio facta ꝓ cõpulſionẽ. qđ vr̃ cõtra. c. vbi periculũ. in §. cæterum.

j. eo.

j̃.e.li.vj.vbi dicitur, ꝙ ceſſat electio vbi admittit̃ libertas eligẽdi. Sed dic, ꝙ ꝓpter principiũ volũtariũ in cõſentiẽdo in ſcrutinio, nõ videt̃ adimi libertas ꝑ cõpulſionẽ. ¶ † Simile in matrimonio carnali, qd̃ cõtrahi nõ põt intercedẽte metu: vt in.c.cũ locum.de ſponſa. & tamẽ ſi præceſſerunt ſponſalia de futuro, cõpellitur ꝗs cõtrahere matrimoniũ: & ſic perficere illa ſpõſalia: vt in.c.requiſiuit. & in.c.ex literis j̃.de ſponſa. ita dicendũ in hoc matrimonio ſpirituali. ¶ Sed oppo. cõtra tex. videtur enim, ꝙ ex ſola publicatione ſcrutinij, non debeat eſſe præcluſa via variandi: cũ neceſſaria ſit ſubſequens electio verbalis: vt in.c.quia propter. & .c.eccleſia.j.s̃.eo. prætereà matrimonium illud ſpirituale initiatur ꝑ electionẽ: vt ī.c.licet j̃.de trãſlatio. Epiſcopi. ergo ante electionẽ debet eſſe locus variationi. Sol. difficile eſt indagare verã rationem decidẽdi ad iſtũ tex. ideo, vt dixi nemo antiquorũ tenebat, qd̃ hic dicit̃. ¶ Gl.ij.hic reddit aliquas rationes ſoluẽdo cõtrariũ. Et primò ꝙ ideo nõ poſſunt variare publicato ſcrutinio: quia res deſinit eſſe integra: vt in.c.in cauſis.s̃.eo. Et hæc ratio eſt ſufficiẽs ſecundũ Io.an. & bene: quia eoipſo, ꝙ procedit̃ ad tractatũ electionis, res deſinit eſſe integra: vt in.d.c.in cauſis. & qd̃ ibi no. Vnde ſi ratio gl. eſſet vera: ſequeretur, ꝙ etiam ante publicationem ſcrutinij non poſsint electores variare: cùm verum ſit dicere rem deſijſſe eſſe integrã, ex quo vota electorũ fuerũt redacta in ſcriptis: cuius cõtrariũ innuit tex. requirẽs publicationẽ ſcrutinij: vt ꝓcluſa ſit via variandi. ¶ Secũdò gl. reddit aliã rationẽ: quia nõ poteſt quis mutare cõſiliũ in alterius præiudiciũ: vt in.l.nemo.alle. in glo. & in regula mutare.de reg.iur.lib.vj. Hæc ratio eſt nimis generalis. nam militat etiã ante publicationem ſcrutinij. Prętereà cum ius non ſit quæſitum nominato: quia abſenti nihil quęrit̃: vt in.l.abſenti.ff.de dona. non poteſt dici, ꝙ tractetur de ſuo præiudicio. ¶ Tertiò dicit gl. ꝙ ideò ꝓhibet̃ hæc mutatio & variatio: quia poſſet eſſe dãnoſa eccleſiæ: quia protraheret̃ electio & mora eſt eccleſiæ periculoſa: vt in.c.ne ꝓ defectu.s̃.eo. Hęc ratio neceſſariò nõ cõcludit. Nã militat pariter ante publicationẽ ſcrutinij. Item canonici habẽt trimeſtre ad eligẽdũ: vt in.d.c.ne ꝓ defectu. ergo illud tp̃s debet cedere eis ad lucrũ, vt poſsint qualitercunq; tractare & differre per totũ illud tp̃s: ideò nõ peccat quis differendo vſq; ad illud tp̃s, ex quo vtitur legis authoritate.xxiij.q.iiij.q peccat. facit regula indultum.de regu.iur.lib.vj. ¶ Quartò dicit gl. ꝙ ꝑ hmõi publicationẽ ſcrutinij electio videt̃ quodammodo a initiata[a], ſicut per citationem negotium dicitur quaſi cœptũ: vt in.c.gratum.de offic.deleg. Sed contra hoc facit.d.c.licet. vbi dicitur, ꝙ per electionem initiatur iſtud matrimonium: ergo non anteà. Sed glo.in fi. reſpondet, ꝙ neq; ſolùm initiatur per electionẽ, ſed per publicationem ſcrutinij dicitur initiari: quia nequeũt electores variare. Hæc reſponſio nihil valet: quia repetit primum. Quare de hoc quærimus, quare nõ p̃nt variare electores poſt publicationem ſcrutinij, ex quo matrimonium ſpirituale non eſt verè initiatum. Io.an. nititur hîc multũ in reddẽdo rationẽ decidendi: & cõiungendo dicta ſua, q̃ in duobus locis hîc poſuit: & cõcludit, ꝙ hoc nouũ inducit hîc hæc conſtitutio. & ꝙ potuiſſet Princeps de alio tp̃e ſtatuere: puta, ꝙ poſt ſcrutiniũ nõ poſsint variare: cõſiſtit tm̃ hoc in principis voluntate. q.d. hoc eſſe de arbitrarijs, quę explicant̃ ſolùm ex ſola Principis voluntate. Poteſt tamẽ reddi ratio ſecũdũ eũ. Nã matrimoniũ ſpirituale habet tres partes. Prima eſt electio: ſecũda cõfirmatio: tertia cõſecratio: vt in.d.c.licet. ¶ Prima autẽ pars. ſ. electio habet & multas partes quo ad ſubſtãtialia formæ: ſed quo ad cõſenſum habet tres partes: vt eſt ſcrutiniũ & ipſius publicatio & electio ſubſequens. Vnde ex quo deuentum eſt ad mediũ, ſeu ad duas partes ipſius primæ partis: videlicet ſcrutinium, & ad ipſius publicationem, non debet eſſe locus variationi: cũ ſit verè initiatũ matrimoniũ: vt in.c.cũ inter canonicos.s̃.eo. Ita poſtquã deuentũ eſt ad iſtas partes electionis, quaſi ex quo eſt explicata maior pars iſtius actus: debet eſſe præcluſus locus variandi. Nec ob. ꝙ multa præcedãt ſcrutinium, ſeu publicationẽ: quia ea, quæ præcedũt electionẽ nõ ſunt ſubſtãtialia conſenſus: licet ſint ſubſtãtialia formę. aliâs ſequeret̃ abſurdũ, quòd conſenſus nondum præſtitus haberet ſubſtãtialia formæ. Ea verò, quæ ſequuntur ſcrutinium, ſunt ſubſtantialia cõſenſus: & ſic reſpectu cõſenſus ſolũ habemus illos tres actus. ſ. ſcrutiniũ publicationẽ & ipſius electionẽ. poſt ſcrutiniũ non eſt præcluſa via variandi: quia adhuc non eſt deuentum ad medium. Sed poſt publicationem ſecus: quia a habemus duas partes electionis. Prætereà fuit æquum hoc ſtatuere poſt publicationẽ ad cõſeruandam famam nominati. Nam infamaretur nominatus, ſi poſtquã vota ſunt publicata liceret recedere à ſcrutinio: ſed ante publicationem ceſſat ratio infamiæ. Ex quo vota nondum ſunt notificata. hæc ſunt in effectu dicta Io.an. ſatis profectò perſuaſiua. Sed neceſſariò non concludũt, præſertim in eo, quod dicit, ꝙ hoc nouũ inducit Decre. Ex hoc enim vult, ꝙ hîc ſtatuatur ius nouũ: quod mihi nõ placet: quia nullũ verbũ ponitur in tex. ſapiẽs b ius nouum. Fateor enim, ꝙ hæc conſtitutio eſt noua: ſed ratio fuit antiqua. Vnde dico, ꝙ hęc eſt iuris antiqui declaratoria. Pro hoc tex. qui dicit, variare nequeunt. Non enim ſtatuit de nouo: ſed potius declarat illud, quod erat de mero iure nondum redacto in ſcriptis: ꝗa ius eſt, quicquid rõne cõſiſtit. j.di.c.conſuetudo. Et reprobat hic Ioã.an. rõnem, quã reddit tex. dũ dicit, ꝙ nequeũt electores variare, cũ ſit fiẽda collatio & celebrãda electio. Nã hæc rõ ſecũdũ eũ, nõ concludit neceſſariò: quia & ante publicationẽ militat hæc rõ: cũ poſt ſcrutiniũ debeat ſequi publicatio. Item collatio & electio: vt in.d.c.quia ꝓpter. do. Anto. nitit̃ ſuſtinere deciſionẽ tex. ꝑ rõnem literæ: dicẽs ꝙ quẽadmodũ aliæ obligationes oriunt̃ ex cõſenſu: vt ī l.cõſenſu. ff.de act. & obl. ita & ī electione obligatio oritur ex conſenſu eligentiũ. Vñ hæc electio eſt valida & ꝑfecta de iure naturali: licet ꝓ forma accidẽtaliter ĩducta fuerit inſtitutũ: vt debeat ſubſequi collatio & communis electio. Cũ ergo inſpecto iure naturali electio, videat̃ iam ꝓfecta ex votis in ſcriptis redactis & publicatis: nõ debet eſſe locus variationi, quaſi Principium finis neceſſitatiuũ ſit expletũ. ideò litera dicit, ꝙ fienda ſit collatio &c. quaſi iſte finis neceſſariò trahat̃ ad principiũ. ¶ Et ſi dicat̃ quare requirit̃ publicatio, cũ iam conſenſus ſint præſtiti ī ſcrutinio. Rñdet ꝙ ante publicationẽ nõ cenſetur cõſenſus capitularis. nam prius ſigillatim quilibet per ſe cõſenſit. Hæc ratio do. Anto. videt̃ prima fronte vera: ſed certè ſi diligenter conſyderetur de iure non concludit. Vnde inſpecto mero iure naturali, & ſingularibus conſenſibus præſtitis in ſcrutinio inducitur electio: quia publicatio ſcrutinij & collatio communis & electio ſubſequens, ſunt de iure poſitiuo inductæ: per.c. quia propter. vnde non eſt ſeruãda illa forma, ex quo ex cõſenſibus ſingularib⁹ inducitur electio: vt ibi dixi. & no. gl. in.c.ficut c ũ.eo.tit. li.vj. ergo ex ratione ſua nõ liceret variare, etiã ante publicationem ſcrutinij. Prætereà dico, ꝙ nulla obligatio eſt orta nominato, vel electo etiam poſt publicationem ſcrutinij ante, quàm electus conſentiat electioni: quia abſenti nihil acquiritur: vt ī.d.l.abſenti. & quod ibi no. Bar. † Et probatur in.d.c.ſi tibi abſenti. de ꝓben.lib.vj. vbi dicitur, ꝙ ſi beneficium cõfert̃ abſenti[b], nihil acquirit̃ abſenti ante, quã b cõſentiat[c] licet cõferens non poſsit variare: vt ibi dicitur. Et hoc ideo: quia per collationem c eſt functus officio ſuo. & iſta eſt vera ratio, quare cõferens non poteſt variare, ex quo ius non eſt quæſitum prouiſo. Et hanc rationem ponit Bart.in.d.l.abſenti. & dixi in.c.j.de po-

ZACHARIAS.
a ¶ Quodãmodo initiata. Et à qua non reſilitur, niſi de nullitate primæ electionis ſit cognitum: vt per Inno.in.c.conſyderemus. s̃.eo. & in.c.cõſtitutis. & ibi doc. j̃.de app. & Bal.in ſua marga.in ver.electio. ver. ij̃.

SEB. SAPIA.
b ¶ Abſenti. vide Alex. poſt Bart. in.l.diem functo. col.x.iuxta prædicta. ff.de offic. aſſeſ. vbi vult, ꝙ niſi in ſupremis dignitatibus temporalibus conferatur dignitas per electionẽ. & hoc etiã voluit Imo.ī c.propter ſterilitatem.col.xiij. de loca. ſed cõtrariũ ſentit Bar.in.l.j.§. diuus.col.v.ff.de va. & extraordi. cog. vbi dicit, ꝙ poteſtas & capitaneus cõſequuntur dignitatem à die electionis. Vide ꝓ reſolutione d.Feli.in.c.eã te. col.v.ver. quintò reſtringitur .s̃.de reſcrip.

ZACHARIAS.
c ¶ Anteq; cõſentiat. Adde latè de q.c.huius notabilis. ſ. quid ſola electio conferat, & an abſenti ius aliquod per illã acq ratur, maximè ante ſcientiam & acceptationem? & an poſsint eligentes variare añ confirmationẽ, & qñ ꝑ Iac.Rebuf.in.l. ſi quos.num.1.& ibi remiſsi. in' a poſt.ad ipſum.C. de decu.li.x. eundẽ in.l.præcepit. nu.7.& in a poſt. ibidem.C.de can. lar.ti.eo.lib.

Anto.Franciſ.
¶ Circa hoc, ꝙ ius tribuat̃ electo per electionẽ. Dj cas, ꝙ electio non tribuit dignitatẽ niſi ſubſequat̃ inueſtitura. l. ex eo tp̃e. & ibi Bart. ff. de teſ.mi.tã Bar. in.l.priuatorũ. C. de iur.om.iudi. dicit electũ habere iuriſditionẽ, ẽt ſi nõ ĩgrediat̃ officiũ.

Sed poteſt dici ꝙ habet iuriſdictionem in habitu,& non in actu.& ita pōt ſaluari Bart.â contrarietate.

¶ Et adde,ꝙ electio decani facta p capitulū cū cōſenſu Epi ad quē pti net cōfirmatio tribuit ius ad rē.& nō ire:vt volunt do.de Ro.in deci. cccxciiij.q̄ inc.cū ad capm. in no.

¶ Et adde,ꝙ electio ita demū acqrit electo ſi ſit canonica. Sed nō exercitiū adminiſtrationis,niſi ſequatur confirmatio:vt in cle.j.ī.§. nos itaq;.& ibi ꝓdo.Car.in.xx.nota.de iureiu.

¶ Et adde,ꝙ electio non q̄rit aliquod ius electo, niſi poſt literarū p̄ſentationē. De quo ꝓ gl. in.c.cū Bertoldus. de re iudic.& ꝓ Io. an. in.c.ij.de poſtu. præla. & habetur 4
ꝓ Bar.ī.l.ſancim⁹. C.de cōſu.li. xij. vbi dicit,ꝙ añ talem p̄ſentationē poteſt reuocare. l.abſenti. & ibi ꝓ Barto.ff.de do.& habet per Bal.in l.ij.in.§.fin.C.cōia de leg. & vide ꝓ do. Ab.ī.c.nobis. de iurepa.& in.c. accedens.de p̄bē. vide Bart.in.l.ſed 5
reprobari.ī prin. ff.de excu.tut.Et tene menti dictū Inno.in.c.ex parte.de arbi.vbi nota.dicit ꝙ electio nō tribuit electo dñium in p̄latura niſi cōfirmet:ſed tm̄ ius ad petendū cōfirmationē, & ad ꝓſequēdū ſuam electionē.

SEB. SAPIA.

a ¶ Contrario ſenſu.vide.d.Iaſ.in.l. j.col.viij.verſicu. quartò fallit.ff.de offi.eius cui man. eſt iuriſ.& etiam in ſeq.fallen.

ſtu.præla,Et per hoc dicit not.Bart.ꝙ ſi ciuitas habēs electionem poteſtatis iure proprio, eligit aliquem abſentem, ꝙ nihilominus etiā poſt electionem factam poteſt variare & aliū eligere:ex quo nōdum eſt præſentata electio. Et fuit hæc quæſtio olim diſputata Bononiæ vt etiam hîc refert Io.an.ſecus dicit ibi Bart. quando aliqui ciues haberent facultatem eligendi poteſtatem à communitate.Tunc enim poſtquàm elegerunt,etiam abſentem,nō poſſunt variare,quia licet abſenti nō ſit ius quæſitum:tamen electores ſunt functi per electionem officio ſuo.ar.in.c.in literis.de offi.dele. & optimè probatur ī.d.c.ſi tibi abſenti.quod ſic debet intelligi. ¶ Et ex iſtis ego infero ad veram rationem decidendi huius tex.Dico enim,ꝙ ideò publicato ſcrutinio, nequeunt variare electores:quia ſunt functi eorū officio. Nam electio communis, quæ debet ſubſequi non eſt ſingulorum ſed capituli:& requiritur ſolùm pro forma:vt appareat communis electio:vt in.d.c.in Geneſi.Publicatio autem requiritur de vnanimi cōſenſu eligentiū. ¶ Per hoc dico,ꝙ iſte text.non habet locum in his, qui habent eligere iure proprio:vt ſunt communitates eligentes ſibi poteſtatem:vt.s̄.dixi. Et idem poteſt attentari in quolibet collegio ſeculuri:vt ſunt iſta collegia alicuius ꝓfeſsionis.Non enim ipſi eligunt ex officio eis commiſſo à iure.ſed canonici eligunt ex officio eis delato â iure:vt in.c.quamquam̄.eod.lib.vj.

¶ Et† per hoc poteſt dedici quæſtio,quā hîc format Io.an.nunquid eligentes aliquem in canonicum,poſsint variare publicato ſcrutinio, & videtur concludere,ꝙ ſic:quia iſte tex.procedit,vbi eſt ſeruanda forma.c.quia propter. vt colligitur ex litera, dum facit mentionem de collatione & electione ſubſequenti:ſed iudicio meo contrarium poſſet attentari per ſupradicta. Nam per hunc actum ſcrutinij & publicationis,functi ſunt electores officio eorū: cùm neceſſariò non debeat ſubſequi electio cōmunis. ¶ Sed dubitatur de patronis eccleſiarum.† nūquid poſsint variare publicato ſcrutinio,ſi proceſſerunt per viam ſcrutinij?& cōcludit Io.and.hîc ꝙ ſic:quia patronorum non eſt propriè eligere ſed præſentare : ergo ante præſentationem poſſunt variare tàm clerici patroni,quàm laici. Et tene hoc dictum ſemper menti.Sed poſt præſentationem laici poſſunt variare,clerici non:vt in.c.cùm autem j. de iure patro. Et placet mihi hæc concluſio: quia non poſſunt dici functi officio eorum ante præſentationem cùm eorum officium conſiſtat in præſentando:vt in.c.ſi.de iurepa.& ꝓ hoc habes apertū intellectum huius cap. ¶ In gl.ſi.ibi:*idem credo in poſtulatione*. Vult iſta glo. quòd ſicut electores nequeunt variare publicato ſcrutinio:ita nec poſtulantes.& hāc opi. ſequitur gl.in.c.penul.& vlti.s̄.de poſtu.præla.& facit pro hoc.c.in cauſis.s̄.e.ti.vbi patet, ꝙ canonici compromittentes tenentur recipere poſtulatum à compromiſſarijs:nec poſſunt ab illa poſtulatione recedere:licet nondū ſi ſuperiori præſentata: Ergo eodē modo nequeūt recedere à poſtulatione propria.Nā id, quòd fit per compromiſſarios cenſetur factum compromittentibus.argu.in.l. vnum ex familia.ff.de legati ſecundo. Contrariam opi.tenet gloſſ.in.c.de Syracuſanæ.xxviij.diſt.firmans ꝙ donec poſtulatio ſit præſentata ſuperiori,poſſunt poſtulantes variare. per.c.bonæ.in ver.nec obſtabat.s̄.ti.proxi.& hāc opi.ſecutus eſt
6 ibi Gof.& Inno.in.c.ſi.e.ti.¶ † Et poſt multa ſequitur Io.an.Mouetur principaliter:quia arg.à contrario ſenſu,non ſemper ꝓcedit in iure:iuxta not.per gl.j.q.j.c.ſi qui à ſimoniacis.& in.c.ij.de
a fo.compet.Tamen ſecūdū eum hîc arg.â cōtrario ſenſu,[a] ſemper eſt in iure validum.& fortè niſi repariat in iure expreſſum cōtrarium.quo caſu procedūt contraria in iuribus præalleg.ad hoc.c. cum apoſtolica.de his,quæ fi.à præla.Vel ſecundū eum vbicūq; verbum canonis,vel legis ponitur cauſatiuè ſemper valeat argu. à contrario ſenſu.Intellige niſi contrarium in iure ſit expreſſum: ſecus vbi ponitur narratiuè,vel modaliter:quia tunc nō capitur â contrario ſenſu.Vnde in.dic.bone.in ver,nec obſtabat.probatur à contrario ſenſu:ꝙ antequàm ſit poſtulatio præſentata,poſſunt poſtulantes recedere:nec reperitur in iure ſecundum eum cōtrarium expreſſum.ideo debemus ſtare illi tex.cùm loquatur cauſatiuè:non autem narratiuè,ſeu modaliter.Nec ob.iſte text. quia non loquitur in poſtulatione, vt patet text.& ex titulo ſub quo iſtud ca.eſt collocatum : nec debemus arguere ab identitate retionis:quia non eſt eadem ratio inter poſtulationem & electionem.Nam per electionem initiatur matrimonium ſpirituale, & ius acquiritur electo:vt no.in.c.quanto.lxiij.diſt.ſed per poſtulationem nullum ius acquiritur poſtulato:vt in.c.pe.s̄.titu.proxi.Item in poſtulatione non eſt propriè conſenſus:quia non conſentiunt in poſtulatum:ſed deliberant poſtulare illum à ſuperiore:ergo non cadit in eo diſſenſus quia ibi non eſt conſenſus, vbi non eſt diſſenſus.arg.in.c.ad diſſoluendum.de deſpon.impu.Nō ob.c.in cauſis.præalle.quia vt ibi not.in glo.ſi.illud contingit ratione compromiſsionis factæ illis compromiſſarijs:quia promiſerant recipere eligendum ab eis.Et cum hac opi.tranſeunt communiter.Et moder.hic & in.d.ver.nec obſtabat.Et hæc concluſio videtur mihi veriſsima per ſupradicta:& no.theoricam Ioā. an.s̄.incidenter tactam,an ſcilicet & quando valeat arg.à contrario ſenſu.Ioan.Cal.excipit hic alium caſum, dicens:ꝙ vbi ſurgit abſonus intellectus non valet arg.à cōtrario ſenſu.pro hoc quòd legi.& not.in.c.quanto.j.de vſur.&.l.cùm patrem. C.de condi.in ſer.Et adde glo.quam ipſemet dicit ſingularem in clemen.vna.de vſur.in ver.ſanè.Sed ad materiā huius arg.vide latius ꝓ Bald.in.l. cōuēticula.C.de epi.& cle.& ꝓ Bart.ī.l.oēs populi.ff.de iu.& iur. dico pleniſsimè in.c.cū apoſtolica.p̄alle.vbi meli⁹ in materia cadit:ideò dic,vt ibi.¶ In ſi.gl.no.ſentit enim bonā limitationē ad c.q̄a ꝓpter.&.c.cū poſt petitā.s̄.eo.vbi habet,ꝙ poſt publicatū ſcrutiniū,debet ſeq; incōtinēti collatio,& poſtmodū electio: alſ electio ꝓtracta nō valet:vt ibi hr̄.Illud enī ꝓcedit vbicūq; ꝓtrahit electio ex negligētia eligētiū:vel ex ignauia quadā:ſec⁹ ſi eligētes differāt in fraudē electi:Tūc enim mora non habet electionē vitiare argu.hîc.nā non poteſt adiri ſuperior,vt cōpellat iſtos publicato ſcrutinio ad eligendū,quin interponat mora.Et hāc opi. ſeu limitationem ponit hîc etiā Inno.ſequunt etiā doc.in.d.c.cū poſt petitā.Vel pōt dici ſecūdū Inn.ꝙ iſta cōpulſio debet fieri in cōtinēti.Vel tertiò ſecūdū Car.Aut cōpulſio fit incōtinēti.& poterit ſubſequi electio ex eodē ſcrutinio,vel ex interuallo:& tunc fiet nouū ſcrutiniū:cùm hîc nō dicatur cōtrariū:& iura debēt iuribus cōcordari.Mihi nō placet hæc diſtinctio:quia raro cōtingere poteſt,vt electoribus reſiſtētibus fiat intercapedo.i.interuallū in adeūdo ſuperiorē,q habebat citare electores,& eorum excuſationē audire.Et tn̄ tex.hîc indiſtinctè dicit,ꝙ eſt fiēda collatio,& electio celebrāda,ad qđ ꝓ ſuperiores compellant,& ſic vult,ꝙ ex eodē ſcrutinio.Prēterea ad quid fiet nouū ſcrutiniū,ſi nequeunt electores variare?Euitādus eſt enim circuitus,vt in cle. auditor. de reſcrip.& fugiēdus eſt intellectus,q; nullā vtilitatē affert.arg.
7 in.l.j.ff.ad mu.¶ † Extra gl.q̄ro:pone ꝙ publicato ſcrutinio vota eligētiū reperiunt æqualia:nunqd poterūt illi electores variare?Doc.hîc,ꝙ ſic.Nam non pōt ex illo ſcrutinio quātūcunq; publicato,ſequi electio:cū nō cōſenſerit in aliquē maior pars.argu. in.c.quia ꝓpter.& in.c.eccleſia.ij.s̄.eo.& ibi gl.ſi.ergo ceſſat ratio huius.c.Prætereà nulla infamia irrogat,noīato ex varitiōe:cū nemo habuerit maiorē ꝓtē capituli.& ex hoc infert ſcđm doc.

quod pu

ꝙ publicato ſcrutinio, poteſt minor pars accedere ad maiorem
a partem. quia ex votis minoris partis, non poteſt ſequi electio[b]: &
nullum ius eſt acquiſitum nominato. pro hoc facit not. glo. in. c.
3 cum in iure. ſ. eo. quod no. ¶ † Vlterius quæro: pone ꝙ publicato ſcrutinio, appareat nominatum eſſe ineligibilem: nũquid poſſint electores variare, ſcrutinium de nouo faciendo, & alium eligendo? Docto. ꝙ ſic: quia cum electio de ineligibili facta non teneat: vt in. c. cum in cunctis. ſ. eo. non debent electores vexare ſe, & eccleſiam ſuperfluis expẽſis: & interponere moram inutilem. Pro hac op. facit. c. perpetuò j. eo. lib. vj. Idem dicũt qualitercũq; appareat electionẽ futuram eſſe nullam: ſecus ſi veniret caſſanda: puta, ſi ſcrutinium fuit publicatum aliquo contempto. Nam tũc debet ſequi electio. Nec eſt locus variationi: quia fortè ſuperior
9 diſpenſabit, vel cõtemptus acquieſcet electioni. ¶ † Sed dubium eſt: pone, ꝙ publicato ſcrutinio legitimè facto ſuperuenit defectus in forma: puta, quia fuit omiſſa collatio, vel communis electio: nunquid poterunt electores variare? Inno. hîc refert cõtrarias & diuerſas opi. Nam quidam dixerunt, ꝙ poterunt variare: quia ſcrutinij publicatio & electio faciũt vnum actum: ergo forma non ſeruata in vno debet in totũ cõcaſſari. & per cõſequẽs cũ ſcrutiniũ vitietur dicunt poſſe variare. Alij tenent cõtrariũ dicẽtes, ꝙ ex quo ſcrutinium ſemel validum fuit publicatũ: licet ex defectu ſuperuenienti debeat caſſari: tamen electores tenẽtur de nouo eligere nominatum: non obſtãte, ſi dicatur, ꝙ electores veniant priuandi ex tranſgreſsione formæ: vt in. c. quia propter. ſ. eo. quia ante, quàm priuentur, poterũt eligere: vt ibi no. Et dicit Compoſt. ꝙ Papa. ſ. Inno. in publico conſiſtorio hanc opinionẽ defendebat: & tenuit Archi. in quadã ſua diſpu. & ſequitur Io. de lig. & cõmuniter alij ſequentes. Mouentur, quia ex illis votis publicatis fuit orta obligatio, ſaltem naturalis nominato: quæ non debet tolli ex trangreſsione formæ accidentaliter inductæ. Aduerte: hæc opi. eſſet vera, ſi fundamentũ eſſet verũ: ſed ego nego, ꝙ ex illis votis aliquod ius ſit quęſitũ nominato: vt. ſ. dixi. Nec dicũtur iſti functi officio eorũ, ex quo actus annullat à iure extrãſgreſsione formæ: vt in. l. diem. ff. de arbi. dixi in. c. noſti. ſ. e. ¶ Vl
b timò hîc quærit quis erit iſte ſuperior, qui habebit cõpellere[c] electores. Io. An. cõcludit, ꝙ ille ad quẽ ſpectat cõfirmatio: licet aliàs nõ ſit ordinarius iſtorũ eligẽtiũ: quia ex quo cõcedit cõfirmato, vident cõceſſa omnia præambula, per quæ peruenit ad ipſam cõfirmationẽ. arg. in. c. prætereà. de offi. deleg. & in. l. ad rem mobilem. & l. ad legatũ. ff. de procu. Et notabis diligenter hoc: quia facit ad multa: vt is ad quẽ ſpectat confirmatio, poſsit omnia p̃ambula exercere, etiã iuriſdictionẽ exercendo in alios nõ ſubiectos. Vide tamẽ qđ dixi in. c. ſolicitè j. de reſti. ſpo. Nã põt de hoc dicto dubitari. & facit optimè in cõtrariũ qđ no. gl. in cle. j. de iurepat. Tene mẽti dictũ Io. an. ꝓpter eius authoritatẽ: qui etiã voluit, ꝙ in caſu quo publicato ſcrutinio fieret deuolutio ad ſuperiorẽ ꝓpter reſiſtentiã, ſeu negligentiã eligentiũ: ꝙ ſuperior tenet prouidere, ſeu eligere nominatũ iſtũ in ſcrutinio: ſicut tenebant primi electores. arg. in cle. vnica. de ſup. negli. præla. ¶ Sed ego dubito, an hoc ſit verũ: quia electores habẽt trimeſtre ad eligendũ: vt in c. ne ꝓ defectu. ſ. eo. ergo his negligẽtibus eligere deuoluitur poteſtas integra ad ſuperiorẽ. Nec põt dicere electus eſſe ius ſibi q̃ſi tũ p ſupradicta: vt dicit tex. in. l. pe. C. ad ſilt. nihil actũ eſſe credit qñ aliqd de ſubſtãtialib⁹ ſupererit ad agẽdũ. vnde ex quo electio nõ erat facta integra, poteſtas fuit deuoluta ad ſuperiorẽ. Abbas.

✠ *SVMMARIVM.* ✠

1 *Electio ſimoniaca eſt nulla: & non poteſt electus per ſimoniam etiã ignoranter amplius eligi pro illa vice. 2. 3.*

4 *Epiſcopus, an poſsit diſpenſare ſuper ſimonia. 5. 6.*

Epiſcopus nõ põt diſpẽſare, niſi ſuper his caſibus, qui à iure exprimũtur.

CAP. LIX.

1 SI alicuius. ¶ † Caſſata electione ꝓpter ſimoniam, etiã ſine culpa electi, non diſpẽſat Epiſcopus ea vice cum caſſato: ſecus, ſi electus liberè reſignauit. h. d. ſecundũ intellectũ gl. ij. in fi. ſed inhærẽdo verbis literæ ſumma ſic. Caſſata electione prælati propter ſimoniã ſine vitio electi cõmiſſam, nõ diſpẽſat eps ea vice cũ caſſato ſup illa p̃latione. ſecus ī ſimplici bñficio, ſup quo diſpẽſat; ſi liberè reſignauit. h. d. Et habet duo dicta, ſecũdũ ibi: *quãuis*. ¶ Caſus literalis. Aliq; eſt electus in p̃latũ alicuius eccleſiæ p ſimoniã: eo tñ ignorante, nec ratũ hñte, talis electio ꝓptereà reprobata eſt: quærit, vtrũ Eps poſsit diſpẽſare cũ illo, ſi iterũ ad eãdẽ p̃laturã eligit: & rñdetur ꝙ Eps cũ illo illa vice diſpẽſare nõ põt: ſed cũ illo, qui ignorãter ſimplex bñficiũ eſt adeptus p ſimoniã, poſt liberã reſignationẽ, põt
2 Eps diſpẽſare. Bern. ¶ † No. j. ꝙ electio ſimoniacè facta, etiã ignorãter electo, eſt nulla: quia vitiosè facta extitit. ad hoc. c. nobis j. de ſimo. Et idem dic in collatione. j. qõ. j. c. quicunq;.
3 ¶ † No. ij. ꝙ ꝓmotus ſeu electus ſimoniacè licet ignorãter, nõ põt ea vice obtinere illã p̃la
c turã[c] etiã ſi legitimè ſibi de nouo cõferat. Nã propter vitiũ præcedẽs inhabilitat ad illã p̃laturã in tota vacatiõe. vnde exponũt doc. tex. ibi, *illa vice*. i. in ea vacatione. qđ placet. Oportet enim, ꝙ vitiũ ſimoniæ purget per interme diã pſonã. Nã ſi poſſet in ea vacatione ad illã p̃laturã eligi, vel ꝓmoueri: videret promotio vitioſa ex ꝓximitate vitij: quia ea, quæ incontinẽti fiũt, vident ineſſe, vt in. c. officij. ſ. eo. &
4 in. l. lecta. ff. ſi cer. pe. ¶ † Et no. ꝙ etiã Eps non poteſt in hoc caſu diſpẽſare, licet Hoſt. hîc dicat, ꝙ ex euidẽti vtilitate eccleſiæ poterit Eps diſpẽſare. arg. in. c. pñtiũ. j. q. v. Et quãquã doc. cõiter tranſeant cum iſto dicto: tamen videtur hoc dictum contra tex. cũ indiſtinctè tollat Epiſcopo facultatem diſpenſandi. Nec ob. c. præſentium: quia loquitur in alio caſu: vt dicitur hîc in gl. ij. Et vide alias rationes vehemẽtiores, quas facio in. c. de ſimoniacè j. de ſimo. vbi plenè examinaui materiam huius c. Nam ſimonia quandoq; cõmittitur in ordine: quãdoq; in prælatura: quãdoq; in ſimplici beneficio: & quandoq; ignorante ordinato, vel electo: quandoq; eo ſciente, vel pecuniam dante. & hæc tria membra ꝓſequitur Cal. in. c. poſt tranſlationem j. de renun. & ego plenius dixi in. d. c. de ſimoniacè. vbi etiam examino intel- d
lectum huius capituli. Vnde dic, vt ibi dixi. ¶ In gl. ij. ibi: vel dic, ꝙ diuerſi ſunt caſus. hęc tertia ſol. mihi placet quia ita punctualiter loquit tex. in. d. c. pręſentiũ. Et quãquã Hoſt. hic aliter dixerit: vt. ſ. dixi mihi indiſtinctè placet
5 hęc tertia ſolutio gl. † Et in fine glo. pondera gloſ. vult enim, quòd etiã in prælatura poteſt Epiſcopus ea vice diſpenſare, ſi electus liberè reſignauit pręlaturã. Hoſti. dicit, quòd hoc ꝓcedit ſuadente vtilitate eccleſiæ. arg. d. c. præſentium. aliàs autem requiritur in prælatura intermedia perſona: ſed in ſimplici beneficio poteſt fieri diſpẽſatio poſt liberam reſignationem: vt hîc in ver. q̃uis. ¶ Sed Boatinus dixit, ꝙ tria requiruntur ad hoc, vt poſsit diſpenſare. Primò, quòd ſimonia fuerit cõmiſſa ignorante electo, nec ratũ habẽte. Secundò ꝙ beneficiũ ſit ſimplex. Tertiò, ꝙ ¦præceſsiſſet libera reſignatio. & hæc opi. mihi videt verior: quia iſte tex. in ver. q̃uis. venit aduerſatiuè ad præcedentia: quia ſuprà fuerat dictũ de prælatura: hîc autem loquitur de ſimplici beneficio. & cõcedit diſpẽſationem concurrente libera reſignatione: vnde non debet hoc extendi ad prælaturam: quia materia diſpenſationis eſt ſtricti iuris: & nunquam Epiſcopus diſpẽſat,
d niſi in caſibus à iure expręſsis[d]; vt in prædicto

✠ SEB. SAPIA.

a ¶ Seq electio. vide Hoſt. in ſum. iſti⁹ ti. ſ. vtrũ mutari poſsint. & card. j. c. qa pp. ī prī. q. xliij. ſ. eo.

ZACHARIAS.

b ¶ Cõpellere. Adde de hoc Archi. Do. & Car. Alex. in. c. fi. lxxv. diſt. Do. & doc. in. c. ſi cut. ſ. eo. ti. Bal. in c. ex lr̃is. ſ. de conſti. & in. l. j. co. vlt C. qñ nõ pe. par. Idẽ ī. l. manifeſtiſſimi. ī princ. C. de fur. & ibi p eũ, qd ſi ītra terminum eis p eũ p̃fixũ eligerent: ꝙ poſt lapſum trimeſtre poſsit ſnperior eligere: & quẽ teneatur eligere. vide Car. mãda. in ſuo trac. de elec. j. pte. c. xxxj. ī gl. ī ver. facienda.

✠ SEB. SAPIA.

c ¶ Illã prelaturã. vide Bald. in. l. ſi quẽ. C. de epiſ. & cle. vbi no. ꝙ electio facta de Epo per ſimoniã, non valet. Nũquid autẽ p p̃ces inducat ſimonia adeò, ꝙ tũc electio nõ valeat. vide text. ī. c. moyſes. viij. q. cũ alī. p Firma. ī tra. de Epi. lib. ij. in. j. parte. q. xiij.

ZACHARIAS.

d ¶ A iure exp̃ſis. Adde ꝙ non põt adhuc in caſib⁹ ſibi à iure pmiſsis diſpẽſare eps, niſi cauſa cognita: vbi poſui plenè i apoſti. ad iſtũ in. c. in notuit. ī ver. cauſę cognitionem. nũ. viij. ſ. eo. & Ro. de ciſ. cxxxix. inci. voluerunt dñi. in no. & aliquid per Arch. ī. c. licet canõ. eod. ti. li. vj. & Io. de lig. ī. c. at ſi clerici. j. de iudi.

Anto. Franciſ.

¶ An valeat diſpẽſatio Epi ẽt in caſib⁹ à iure pmiſſis ſine cauſæ cognitione, dicas ꝙ nõ. & vltra hîc alle. vide Inno. in. c. veniẽs. de fil. preſby. & habetur per Bart. & doc. in. l. Barbarius. in. x. col. ff. de offi. pto.

¶ Et adde, ꝙ dispensatio permissa Episcopo in casibus in iure exꝑssis ab ipso solo fieri pōt sine capitulo, vt p gl. in c. cùm ex eo. de elect. li. vj. &. q bus casibus Episcopus valeat dispēsare: vide p gl. in c. miror. l. distin. & p Spec. plenè, in ti. de dispēsa. in. §. nūc de Episcoporum. & per do. Car. in cle. j. in. §. j. de reli. domi.

ZACHARIAS.

a ¶ A ptāte eorum. Adde breuiter, ꝙ ꝝps currit impedito, si potuit obuiare impedimento vel aliud tollere: aliàs secus. l. quibus diebus. & ibi doc. de cōdi. & demon. & Bal. in. l. fi. C. de adul. Anto. Francis. ¶ Circa hoc de impedimēto. Dicas, ꝙ impeditus ex iusta causa est tutus exceptione aduersus petitionem pœnę. l. fi cū dies. §. fi qs ex litigatoribus. & ibi p Barto. ff. de arbi. l. ij. §. j. & ibi ēt p Bar. & Alex. ff. si qs cau. nec taliter īpeditus patitur condemnationem expensarū, si iudex sciuit impedimētū: vt per Paul. de ca. in. d. l. ij. si quis cau. & vide In. in. c. pe. de dila. quē etiam refert & sequitur Bar. in. d. l. ij. vbi dixit, quòd cautela est, ꝙ si quis notificet iudici impedimentum, vt processus postea factus, sit nullus. ¶ Et adde ꝙ impeditus etiā facto iudicis, semp debet ꝓtestari iudici de impedimento: aliàs non excusatur: vt per gl. in c. cupientes. §. ꝙ si per viginti. de elec. lib. vj. & per Bart. in. l. j. §. dies. ff. quando ap. sit. Et de impedimēto in materia appellatiōis & eius

c. dilectus. & quod ibi no. de tempo. ordi. Sed iste casus quem ponit gl. nullibi est expressus: † nec ob. c. quicūq; j. q. v. vbi Episcopus dispē sat cum simoniaco in beneficio, etiam sciēter: quia non loquitur ille tex. de illo beneficio, in quo fuit commissa simonia: sed de beneficio in ecclesia, quam voluit habere per simoniā. Vnde magna est differentia inter vnū casum & reliquum. Et tene menti hoc dictum: quia communiter docto. & malè, transeunt cū dicto. Host. non ponderando illum text. & vide de materia quòd latius dixi in. d. c. de simoniacè. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Tempus currit impeditis, si possunt impedimētum tollere.*

2 *Posse dicitur ille, qui potest facere, vt possit.*

CAP. LX.

I Is quibus. † Breue est, & ꝑ alia verba sic potest summari. Electoribus impeditis, currit tempus, si possunt impedimentum tollere. h. d. ¶ Casus literalis Dum vacat ecclesia Papa, vel eius legatus interdicit canonicis, vt absq; licentia eligere nō præsumant: quærebatur vtrum tempus statutum à canone scilicet trium, vel sex mensium: currat illis. Respōdetur, ꝙ bene currit: ex quo in mora sunt postulādi licentiam eligēdi. Ber. ¶ No. arg. à contrario, ꝙ electoribus simpliciter impeditis, non currit tempus ad eligendū. Et facit tex. ibi, *ex quo in mora fuerint*. & idem dic in collatore: vt in. c. quia diuersitatem. de concess. præben Quid autē in patronis, est pulchra quæstio: sed vide quod dixi in. c. quoniā. ꝙ in. c. cùm propter. de iurepa. ¶ Oppo. cōtra tex. Nam isti non poterant eligere sine licentia. ergo erant impediti eligere: & per consequens non debet eis currere tempus: vt in. d. c. quia diuersitatem. & in. l. j. §. fi. C. de an. excep. † Gl. ij. prosequitur hoc contrarium. & in effectu soluit, & bene: ꝙ isti non erant simpliciter impediti: imò remotio impedimenti depēdebat à potestate eorum. a quia poterant petere

a

prosecutione, plenè habet ꝑ doc. & nouissimè p Phili. Fran. in. c. ex ratione. in. vij. col. de appel. & p Ro. et Alexan. in. l. de pupillo. in. §. si quis ipsi prætori. ff. de no. ope. nuntia.

¶ Et adde, quòd impedimentū debet esse tale, ꝙ nō potuerit per impeditū remoueri: vt etiā hīc dicit. & de hoc debet in scriptis protestari. Et ideo dicebat Bar. in. l. præses. C. de ap. & in. l. ij. §. ꝙ dixim⁹. ꝑal. & ibi p Alexā. & Pau. de cas. ꝙ īpeditus vi fluminis, excusatur, si probet se iuisse ad flumen causa trāseūdi. & nō potuisset trāsire cā inundatiōis. Et ideò oportet, ꝙ īpeditus nedū alleget īpedimentū: sed etiam probet, ꝙ tentauit remouere īpedimētū: nec potuit remouere: & insup debet ꝓbare, ꝙ ꝑ feciſſet id ꝙ intēdebat facere: nisi fuisset impeditus tex. ē not. secūdū Bar. ī. l. q cōmeat⁹ ff. de re mi. & vide Bar. ī. d. §. ꝙ diximus. & in. d. l. præses. & Bal. in. l. in pecuniarijs. ff. de fer. & vide Ale. ī cōs. xlix. in. ij. ꝑte cōsiliorū. Et gñaliter qd debeat ꝓbare, dicēs se fuisse impeditū, vide p Specu. in tit. de act. & pet. ī. §. iiij. in versi. sed oportet. & ī ver. sequē

SEB. SAPIA.

b ¶ Quære qd. Vide ad hæc gl. fin. in cle. j. in versi. inhibentes. de iure patro. De quo p Roma. in consil. cciij. quo ad primū. Abb. consil. lxxxj. quo ad primum. co. vj. cùm multis traditis p Felīn. in. d. c. ex parte. col. iij. ver. secunda limitatio vide q̄ addidi ī. c. eū ī veteris. §. eo.

licentiam à superiore: vnde contra eos succedit regula iuris, qui potest facere, vt possit, iā diciturposse: vt in. l. qui potest, ff. de reg. iur. Secus dic, si isti simpliciter fuerint impediti, puta: quia Papa inhibuisset etiam ne eligerēt. ¶ Sed quæro, quia tex. iste loquitur de termino iuris: Quæro quid b in termino hominis: pone exemplum: Papa mandauit canonicis, vt eligerent Prælatum intra mensem cum concilio cuiusdam Episcopi: aliàs ipse Episcopus ꝓuideret. & decimum Episcopus cuius consiliū debebat requiri occultauit se: vel latens impedimentum præbuit: ita ꝙ isti non potuerunt habere consilium intra mensem: nunquid tēpus eis curret? Host. dicit, ꝙ sic: quia istud tēpus fuit statutū ab homine: ergo semper curret a die præsentationis literarum: vt in. c. super eo de app. Aduerte, quia hoc dictū Host. est verum, si iste terminus esset hominis: quia omne tempus regulariter est continuum: vt dicit glos. no. ff. de di. & temp. præscrip. super rub. & facit quod no. Io. an. ī. d. c. super eo. sed iste terminus, de quo s̄. dixi succedit loco termini iuris. Ad hoc quod not. Inno. in. c. ex insinuatione. de app. ergo debet censeri eodem iure cum termino iuris: vt ibi no. Inno. & per consequens nō debet currere impeditis: sicut nec terminus iuris. Et hanc opi. tenuit hīc do. Car. quem mihi satis placet. Sed aduerte, quia puto, ꝙ ex quo isti non poterant habere consilium, poterant sine illo eligere. argu. in. c. cùm olim. de arb. & c. cùm in veteri. s̄. eo. & quod ibi dixi. Facit quod no. Bar. in. l. j. §. si plures. ff. de exer. & tex. no. in. c. vnico. in fi. ne sede vac. li. vj. vbi videtur expresse probari. vide tamē omnino, quod dixi in. c. ex parte. s̄. de constit. Et hæc sufficiant.

b

Commentariorum Abbatis Panor. in Primam Libri primi Decreta. partem.

FINIS.

Regestum.

a b c d e f g h i k l m n o p q r s t v x y z, A B C D E Omnes sunt quaterniones, demptis D & E ternionibus.

LVGDVNI,
Excudebat Mathias Bonhomme.

loco litis contestate secundum dominum Rai.de solutio & ibi lex taxat:tamen non credo q̄ illi taxationi hodie sit locus:sed q̄ alimenta debeant prestari iuxta morem regionis vel iuxta correspondentiam onerū matrimonii eatenus tenet Jaco.de Raueñ.& Petrus in dicta.l.de diuisione & est opinio mulum equa quando petuntur vt interesse.ar.ff.de in litē iurā.l.nummis & ideo cōcludo q̄ iuxta mensuram arbitrii boni viri consideratis oneribus matrimonii & q̄litate dotis & his q̄ in regiōe frequētātur dictum interesse qō alimēta vocamus,pculdubio peti possit. Nam si restitutione dotis non facta veniunt alimenta quia soluto matrimonio dos censetur propriū patrimonium mulieris:vt nō.C.de rei vxo. ac.l.vnica.§.exactio in glo. magna. Ita econuerso constāte matrimonio dos est propriū patrimonium viri & ideo viro debentur alimēta eius.i.vnde se & vxorē & liberos alat:vt.C.de iure dotium.l.vbi ad huc.v̄.ita tamen.ff.de ventre i pos. mittē.l.curator & extra de vsuris salubriter .ff.fami.hercis.si maritus.

¶ Baldus de Perusio.

¶ Vide de hoc consilio in consilio.lxxxii.maxime in fi.

¶ Cōfessio facta contra alium an faciat indicia contra cū sufficientia ad torturam:& sic quando quis posset torqueri & cui cōfessioni magis stetur an facte in iudicio an extra:an in tormentis & infamia sola in quibusdam criminibus est sufficiens ad torturaz.

Consilium.lxxix.

¶ Regula iuris est q̄ in se cōfessus crimen non debet interrogari de aliorum conscientia:nec mirum quia est infamis facinorosus & vilis persona & suspecta vnde ei non creditur: vt.C.de accusa.l.fi.tamē hoc debet intelligi q̄ nō creditur quātum ad probationem plenam vel semiplenam. Sed bene interrogatur quantum ad inquisitionem:vt.ff.de penis.l.qui vltio in fi.secundum Oldradum & sic facit indicium quantum ad inquirendum non quantum ad condemnationem nec quātum coadiuuandum alias probatiōes fallūt quantuz in criminibus exceptis:vt in crimine heresis q̄ istud est crimen lese maiestatis diuine:vt in autentz. gazaros.C.de hereti. Itē fallit si quis imputetur de arte magica & malefica:vt nō.in dicta.l.fi.C.de accu.C.de male. & mathema.l.fi.nā ibi pensata qualitate persone que diffamatur potest procedi ad torturam precedēte infamia vel alia probabili coniectura de facinore eius qui torquetur. credo autem hoc p̄mitti arbitrio iudicis pensatis indiciis & coniecturis vero proximis vt.ff.de cōnibus.l.i.§.cuz quis latrones et extra de si.per tuas el grande.§. nos vero:et nō.speculā.de inquisitione.§.i.v̄.& scias q̄ vbi verba Ja. de are.ff.de edili.edicto q̄ si nolit.§.q̄ mancipia p̄sumitur quis bonus vel malus propter patrem. Item ex conuersatione. Itē ex magistro quem quis habet bonum vl̄ malum.ii.q.vii.c.peruenit ad nos.xxviii.q.i.c.sepe de edili. edic.ediles ēt.§.pedius.vbi glo. Accur.allegat illud verbum sapientis:ambula cum bonis:mores enim a conuīcto formant.vt.C.de cohartalibus li.xii.l.si cohartalis et facit.ff.de re mili.l.non omnes.§. a barbaris:& de p̄sū. c.litteras per hoc patet q̄ episcopus qui habet istum clericum vehementer suspectum precedente infamia potest ipz torquere & ab eo eruere veritatem vt tam pestiferis hominibus prouincia purgetur:vt.ff.de officio p̄si. congruit.Illud certe non est ambiguum q̄ illi qui credūt in virtute demonū aliquid boni posse fieri sunt heretici & apostati.xxvi. q.vltima.c.non obseruetur. Itē nō est dubium q̄ ille qui dicit q̄ deus non est deus est princeps hereticorum.C.de summa trinitate epl'a inter claras & in psalmo:dixit insipiens non est deus & in symbolo.Credo in vnum deum: & in symbolo Athanasii:quicunq; vult saluus esse & de hoc nulla est dubitatio. Porro si queratur vtrum inquisito debeant dari capl'a & dicta testium dicendum est q̄ sic vt dicto.c.per tuas & c.licet beli.de si.& c. qualiter & quādo el ii.§.debet de accusa.& de accusa.qualiter & quādo nisi hoc fiat per subterfugia & cōtra facti notorietatem & publice interfit potius ad penam procedere q̄ differre.& C.de fei.l. prouinciarum.alias incipit p̄sides. Illud certum ē q̄ indicia vel infamia debēt p̄cedere torturā:vt.ff.de cōnibus l.maritus:tamen vt dixi in isto crimine quantum ad torturam facit indicium confessio alterius cōhereticī in eodem facto heresis.al's si nihil operaretur dicta confessio frustra fieret interrogato.dici ergo potest q̄ episcopus si opinio infamati est grauata potest eū subicere tormentis nisi se purget:facit qō nō.ex de iudi.c.at si clerici. Dominus Bar. in.l.vltima de questionibus dicit:pone q̄ contra aliquem procedatur ō crimine & sunt indicia sufficientia ad torturaz doctores communiter tenēt & bene q̄ de hoc nō potest dari certa doctrina.sed relinquitur arbitrio iudicis.dico autez q̄ episcopus potuit arbitrari:quia confessio sponte facta ex conuersatione simul iuncta faciunt indicia sufficientia ad torturam si conscientia episcopi hoc dictat. Multum autē mouetur animus iudicantis ex conuersatione assidua & cohabitatione cum heretico:quia conuersantes inuicem p̄sumuntur scire condictionez & gesta:vt.ff.loca.l.dominus orreorum.& C.de repu.l.consensu.§.super & extra de testi.c.veniens. Aliud dubium videtur p̄opter contrarietatem responsi que inducit suspicionem:vt in.c.vt nostrum vt ecclesiastica beneficia:quia primo interrogatus hereticus negauit de aliis.secundarto fuit confessus: dicūt doctorez q̄ contra alium magis statur confessioni facte in tormētis q̄ spontanee. Sed contra se magis statur spōtanee: vt.ff. de questionibus.l.i.§.questioni:& ibi per Bar. Sz quando statur facte in tormentis adhibitis vbi iura precipiunt veniri ad tormenta: dummodo perseueretur in iudicio nō in carcere:quia reuocatio confessionis que fit in carcere nihil operatur:quia fit extra iudicium non in iudicio:vt.C. de custo.reo.l.ij.econtra etiam perseuerancia debet in iudicio fieri ita practicatur & hoc tenet Bar.in.l.i.§.diuus.ff. de questionibus.

¶ Ego Baldus de Perusio.

¶ Non congrue respondet qui obscure respondet & mādatum obscurum non valet. Responsio debet esse consona interrogationi & exceptionū reseruatio quid operetur & quando sit fienda.

Consilium.lxxx.

¶ Decreto cauetur: q̄ post publicationem testium ille qui eos produxit interrogetur an velit vti dictis testiuz & si responderit q̄ sic & testes deposuissent falsum intelligatur scienter eos produxisse.& si infra terminum per iudicem statuenduz nō responderit intelligatur nō velle vti. Modo interrogatus respondit hoc modo q̄ vult vti in illis passibus & punctis tendentibus in eius fauorem nec aliter declarat se. Modo queritur an intelligatur congrue respondisse:an vō habeatur p̄o non respondente. Et videtur mihi q̄ non cōgrue respondeat:qui obscure respōdet: quia per suam responsionem non redditur certus iudex vel aduersarius: naz adhuc sub disputatione fori res est. Et tor. ar. eius qō dicimus de procuratore:q̄ si dominus promittat hēre ratum quicquid procuī.legitime fecerit non valet mandatuz vt nō.in.c.i.de procuratoribus in clemen. Item dictuz testis fundatur in iure qō est vnicum & individuuz: secundū Oldradum:& ideo non pōt p̄o parte approbari p̄o parte reprobari.ar.ff.de pcura.l.in causa.ix.distin.si ad scriptas & per Bar.ff.de liberatz.lega.l.aurelius.§.idem quesit.

¶ Et adde, q̃ dispensatio permissa Episcopo in cãsibus in iure exp̃sis ab ipso solo fieri põt sine capitulo, vt p gl.in.c. cùm ex eo.de elect.li.vj.&.q bus casibus Episcopus valeat dispẽsare: vide p gl.in.c.miror.l.distin.& p Spec.plenè.in ti.de dispẽsa.in.§.nũc de Episcoporum.& per do.Car.in cle.j.in.§.j.de reli.domi.

ZACHARIAS.

a ¶ A ptãte eorum. Adde breuiter, q̃ tp̃s currit impedito, si potuit obuiare impedimento vel aliud tollere: aliâs secus .l. quibus diebus.& ibi doc.de cõdi.& demon.& Bal.in.l. si.C.de adul. Anto. Francis.

¶ Circa hoc de impedimẽto. Dicas, q̃ impeditus ex iusta causa est tutus exceptione aduersus petitionem pœnę.l.si cũ dies.§.si qs ex litigatoribus.& ibi p Barto.ff.de arbi.l.ij.§.j.& ibi ẽt p Bar.& Alex.ff. si qs cau.nec taliter ĩpeditus patitur condemnationem expensarũ, si iudex sciuit impedimẽtũ: vt per Paul.de ca.in.d.l. ij.si quis cau.& vide In.in.c.pe. de dila.quẽ etiam refert & sequitur Bar.in.d.l. ij. vbi dixit, quòd cautela est, q̃ si quis notificet iudici impedimentum, vt processibus postea factus, sit nullus.

¶ Et adde q̃ impeditus etiã facto iudicis, semp debet ꝓtestari iudici de impedimento: aliâs non excusatur: vt per gl.in c.cupientes.§. q̃ si per viginti. de elec.lib.vj.& per Bart.in.l.j.§.dies. ff.quando ap.sit. Et de impedimẽto in materia appellatiõis & eius

c.dilectus.& quod ibi no.de tempo. ordi.Sed iste casus quem ponit gl.nullibi est expressus:

6 † nec ob.c.quicũq̃.j.q.v. vbi Episcopus dispẽsat cum simoniaco in beneficio, etiam sciẽter: quia non loquitur ille tex.de illo beneficio, in quo fuit commissa simonia: sed de beneficio in eccl̃sia, quam voluit habere per simoniã. Vnde magna est differentia inter vnũ casum & reliquum. Et tene menti hoc dictum: quia communiter docto.& malè, transeunt cũ dicto.Host.non ponderando illum text.& vide de materia quòd latius dixi in.d.c.de simoniacè. Abbas.

SVMMARIVM.

Tempus currit impeditis, si possunt impedimẽtum tollere. 1

Posse dicitur ille, qui potest facere, vt possit. 2

CAP. LX.

I Is quibus. † Breue est, & p alia verba sic potest summari. Electoribus impeditis, currit tempus, si possunt impedimentum tollere. h.d. ¶ Casus literalis Dum vacat eccl̃sia Papa, vel eius legatus interdicit canonicis, vt absq̃ licentia eligere nõ præsumant: quærebatur vtrum tempus statutum à canone scilicet trium, vel sex mensium: currat illis. Resp̃detur, q̃ bene currit: ex quo in mora sunt postulãdi licentiam eligẽdi. Ber. ¶ No.arg.à contrario, q̃ electoribus simpliciter impeditis, non currit tempus ad eligendũ. Et facit tex.ibi, *ex quo in mora fuerint*. & idem dic in collatore: vt in.c.quia diuersitatem. de concess.præben Quid autẽ in patronis, est pulchra quæstio: sed vide quod dixi in.c.quoniã. q̃ in.c.cùm propter.de iurepa. ¶ Oppo.cõtra tex. Nam isti non poterant eligere sine licentia. ergo erant impediti eligere: & per consequens non debet eis currere tempus: vt in.d.c. quia diuersitatem.& in.l.j.§.fi.C.de an.excep. † Gl.ij.prosequitur hoc contrarium.& in effectu soluit,& bene: q̃ isti non erant simpliciter impediti: imò remotio impedimenti dep̃debat à potestate eorum. a quia poterant petere prosecutione, plenè habeẽ p doc.& nouissimè p Phili.Fran.in.c.ex ratione.in.vij.col.de appel.& p Ro.et Alexan.in.l.de pupillo.in.§.si quis ipsi prætori.ff.de no.ope.nuntia.

¶ Et adde, quòd impedimentũ debet esse tale, q̃ nõ potuerit per impeditũ remoueri: vt etiã hîc dicit.& de hoc debet in scriptis protestari. Et ideo dicebat Bar. in.l.præses. C.de ap.& in.l.ij.§. q̃ dixim⁹. p̃al.& ibi p Alexã.& Pau. de cas. q̃ ĩpeditus vi fluminis, excusatur, si probet se iuisse ad flumen causa trãseũdi. & nõ potuisset trãsire cã inundatiõis. Et ideò oportet, q̃ ĩpeditus nedũ alleget ĩpedimentũ: sed etiam probet, q̃ tentauit remouere ĩpedimẽtũ: nec potuit remouere: & insup debet ꝓbare, q̃ p feciss̃et id q̃ intẽdebat facere: nisi fuisset impeditus tex.ẽ not. secũdũ Bar.ĩ.l.q cõmeat⁹ ff.de re mi.& vide Bar.ĩ.d.§. q̃ diximus.& in.d.l.præses. & Bal.in.l.in pecuniarijs.ff. de fer.& vide Ale.ĩ cõs.xlix.in.ij.pte cõsiliorũ. Et gñaliter qd debeat ꝓbare, dicẽs se fuisse impeditũ. vide p Specu.in tit.de act.& pet.ĩ.§.iiij. in versi.sed oportet. & ĩ ver.sequẽ

SEB. SAPIA.

b ¶ Quære qd. Vide ad hæc gl.fin. in cle.j.in versi.inhibentes.de iure patro. De quo p Roma.in consil. cciij. quo ad primũ. Abb. consil. lxxxj. quo ad primum. co.vj. cùm multis traditis p Felin̄.in.d.c. ex parte.col.iij. ver. secunda limitatio vide q̃ addidi ĩ.c. cũ ĩ veteris.s̃.eo.

licentiam à superiore: vnde contra eos succedit regula iuris, qui potest facere, vt possit, iã diciturposse: vt in.l.qui potest, ff.de reg.iur. Secus dic, si isti simpliciter fuerint impediti, puta: quia Papa inhibuisset etiam ne eligerẽt.

¶ Sed quæro, quia tex.iste loquitur de termino iuris: Quæro quid b ꝓ in termino hominis: pone exemplum: Papa mandauit canonicis, vt eligerent Prælatum intra mensem cum concilio cuiusdam Episcopi: aliâs ipse Episcopus ꝓuideret.& decimum Episcopum cuius consiliũ debebat requiri occultauit se: vel latens impedimentum præbuit: ita q̃ isti non potuerunt habere consilium intra mensem: nunquid tẽpus eis curret? Host.dicit, q̃ sic: quia istud tẽpus fuit statutũ ab homine: ergo semper curret a die præsentationis literarum: vt in.c.super eo de app. Aduerte, quia hoc dictũ Host. est verum, si iste terminus esset hominis: quia omne tempus regulariter est continuum: vt dicit glos.no.ff.de di.& temp.præscrip.super rub.& facit quod no.Io.an.ĩ.d.c.super eo.sed iste terminus, de quo s̃.dixi succedit loco termini iuris. Ad hoc quod not.Inno.in.c.ex insinuatione.de app. ergo debet censeri eodem iure cum termino iuris: vt ibi no.Inno.& per consequens nõ debet currere impeditis: sicut nec terminus iuris. Et hanc opi.tenuit hîc do. Car. quem mihi satis placet. Sed aduerte, quia puto, q̃ ex quo isti non poterant habere consilium, poterant sine illo eligere. argu.in.c. cùm olim.de arb.&.c.cùm in veteri.s̃.eo.& quod ibi dixi. Facit quod no.Bar.in.l.j.§.fi plures.ff. de exer.& tex.no.in.c.vnico.in fi.ne sede vac. li.vj. vbi videtur expressè probari. vide tamẽ omnino, quod dixi in.c.ex parte.s̃.de constit. Et hæc sufficiant.

Commentariorum Abbatis Panor. in Primam Libri primi Decreta. partem.

FINIS.

Regestum.

a b c d e f g h i k l m n o p q r s t v x y z, A B C D E Omnes sunt quaterniones, demptis D & E ternionibus.

LVGDVNI,
Excudebat Mathias Bonhomme.

loco litis contestate secundum dominum Rai.de fornicio
& ibi lex taxat:tamen non credo q̄ illi taxationi hodie sit lo
cus:sed q̄ alimenta debeant prestari iuxta morem regio
nis vel iuxta correspondentiam onerū matrimonii eate
nus tenet Jaco.de Raueñ.& Petrus in dicta.l.de diui
sione & est opinio multum equa quando petuntur vt in
teresse.ar.ff.de in litē iurā.l.nummis & ideo cōcludo q̄ iu
xta mensuram arbitrii boni viri consideraꝫ oneribus ma
trimonii & q̄litate dotis & his q̄ in regiōe frequētātur dictum
interesse qō alimēta vocamus,pculdubio peti possit. Nam
si restitutione dotis non facta veniunt alimenta quia solu
to matrimonio dos censetur proprium patrimonium mu
lieris:vt nō.C.de rei vxo. ac.l.vnica.§.exactio in glo. ma
gna. Jta econuerso constāte matrimonio dos est propriū
patrimonium viri & ideo viro debentur alimēta eius.i.vn
de se & vxorē & liberos alat:vt.C.de iure dotium.l.vbi ad
huc.v.ita tamen.ff.de ventre i pos. mittē.l.curator & extra
de vsuris salubriter .ff.fami.hercis.si maritus.

¶ Baldus de Perusio.

¶ Vide de hoc consilio in consilio.lxxxii.maxime in fi.

¶ Cōfessio facta contra alium an faciat indicia contra cū
sufficientia ad torturam:& sic quando quis posset torqueri
& cui cōfessioni magis stetur an facte in iudicio an extra:an
in tormentis & infamia sola in quibusdam criminibus est
sufficiens ad torturaꝫ.

Consilium.lxxix.

¶ Regu
la iuris est

In christi nomine

q̄ in se cōfessus crimen non debet interrogari
de aliorum conscientia:nec mirum quia est infamis faci
norosus & vilis persona & suspecta vnde ei non creditur:
vt.C.de accusa.l.fi.tamē hoc debet intelligi q̄ nō creditur
quātum ad probationem plenam vel semiplenam. Sed
bene interrogatur quantum ad inquisitionem:vt.ff.de pe
nis.l.qui vltio in fi.secundum Oldradum & sic facit indici
um quantum ad inquirendum non quantum ad condem
nationem nec quātum coadiuuandum alias probatiōes
fallit quantuꝫ in criminibus exceptis:vt in crimine heresis
q̄ istud est crimen lese maiestatis diuine:vt in autentꝫ. ga
zaros.C.de hereti. Itē fallit si quis imputetur de arte ma
gica & malefica:vt nō.in dicta.l.fi.C.de accu.C.de male.
& mathema.l.fi.nā ibi pensata qualitate persone que dif
famatur potest procedi ad torturam precedēte infamia vel
alia probabili coniectura de facinore eius qui torquetur.
credo autem hoc ꝓmitti arbitrio iudicis pensatis indiciis &
coniecturis vero proximis vt.ff.de qōnibus.l.i.§.cuꝫ quis
latrones et extra de si.per tuas el grande.§. nos vero:et
nō.specula.de inquisitione.§.i.v.& scias q̄ vbi verba Ja.
de are.ff.de edili.edicto q̄ si nolit.§.q mancipia p̄sumitur
quis bonus vel malus propter patrem. Item ex conuer
satione. Itē ex magistro quem quis habet bonum vt ma
lum.ii.q.vii.c.peruenit ad nos.xxviii.q.i.c.sepe de edili.
edic.ediles ēt.§.pedius.vbi glo. Accur.allegat illud ver
bum sapientis:ambula cum bonis:mores enim a conui
cto formant.vt.C.de cohartalibus li.xii.l.si cohartalis et
facit.ff.de re mili.l.non omnes.§. a barbaris:& de presū.
c.litteras per hoc patet q̄ episcopus qui habet istum cleri
cum vehementer suspectum precedente infamia potest ipꝫ
torquere & ab eo eruere veritatem vt tam pestiferis homi
nibus prouincia purgetur:vt.ff.de officio presi. congruit il
lud certe non est ambiguum q̄ illi qui credūt in virtute de
monū aliquid boni posse fieri sunt heretici & apostati.xxvi.
q.vltima.c.non obseruetur. Itē nō est dubium q̄ ille qui
dicit q̄ deus non est deus est princeps hereticorum.C.de
summa trinitate epl'a inter claras & in psalmo:dixit insipi
ens non est deus & in symbolo. Credo in vnum deum: &
in symbolo Athanasii:quicunq; vult saluus esse & de hoc
nulla est dubitatio. Porro si queratur vtrum inquisito de
beant dari capl'a & dicta testium dicendum est q̄ sic vt di
cto.c.per tuas & c.licet beli.de si.& c. qualiter & quādo el
ii.§.debet de accusa.& de accusa.qualiter & quādo nisi hoc
fiat per subterfugia & cōtra facti notorietatem & publice in
terfit potius ad penam procedere q̄ differre.& C.de fei.l.
prouinciarum.alias incipit presides. Illud certum ē q̄ in
dicia vel infamia debēt p̄cedere torturā:vt.ff.de qōnibus
l.maritus:tamen vt dixi in isto crimine quantum ad tortu
ram facit indicium confessio alterius cōhereticī in eodem
facto heresis.al's si nihil operaretur dicta confessio frustra
fieret interrogatio.dici ergo potest q̄ episcopus si opinio in
famati est grauata potest eū subicere tormentis nisi se pur
get:facit qō nō.ex de iudi.c.at si clerici. Dominus Bar.
in.l.vltima de questionibus dicit:pone q̄ contra aliquem
procedatur ō crimine & sunt indicia sufficientia ad torturaꝫ
doctores communiter tenēt & bene q̄ de hoc nō potest da
ri certa doctrina.sed relinquitur arbitrio iudicis.dico autez
q̄ episcopus potuit arbitrari:quia confessio sponte facta ex
conuersatione simul iuncta faciunt indicia sufficientia ad
torturam si conscientia episcopi hoc dictat. Multum autē
mouetur animus iudicantis ex conuersatione assidua & co
habitatione cum heretico:quia conuersantes inuicem p̄e
sumuntur scire condictionez & gesta:vt.ff.loca.l.dominus
orreorum.& C.de repu.l.consensu.§.super & extra de te
sti.c.veniens. Aliud dubium videtur propter contrarieta
tem responsi que inducit suspicionem:vt in.c.vt nostrum vt
ecclesiastica beneficia:quia primo interrogatus hereticus
negauit de aliis.secundarto fuit confessus: dicūt doctores
q̄ contra alium magis statur confessioni facte in tormētis
q̄ spontanee. Sed contra se magis statur spōtanee: vt.ff.
de questionibus.l.i.§.questioni:& ibi per Bar. Et quan
doq; statur facte in tormentis adhibitis vbi iura precipiunt
veniri ad tormenta: dummodo perseueretur in iudicio
nō in carcere:quia reuocatio confessionis que fit in carcere
nihil operatur:quia fit extra iudicium non in iudicio:vt.C.
de custo.reo.l.ij.econtra etiam perseuerancia debet in iu
dicio fieri ita practicatur & hoc tenet Bar.in.l.i.§.diuus.ff.
de questionibus.

¶ Ego Baldus de Perusio.

¶ Non congrue respondet qui obscure respondet & mā
datum obscurum non valet. Responsio debet esse conso
na interrogationi & exceptionū reseruatio quid operetur &
quando sit fienda.

Consilium.lxxx.

¶ Decre
to cauetur:

In christi nomine

q̄ post publicationem testium ille qui eos pro
duxit interrogetur an velit vti dictis testiuꝫ & si responderit
q̄ sic & testes deposuissent falsum intelligatur scienter eos
produxisse.& si infra terminum per iudicem statuenduꝫ nō
responderit intelligatur nō velle vti. Modo interrogatus
respondit hoc modo q̄ vult vti in illis passibus & punctis
tendentibus in eius fauorem nec aliter declarat se. Mo
do queritur an intelligatur congrue respondisse:an vo ha
beatur pro non respondente. Et videtur mihi q̄ non cō
grue respondeat:qui obscure respōdet: quia per suam re
sponsionem non redditur certus iudex vel aduersarius:
naꝫ adhuc sub disputatione fori res est. Et tor.ar.eius qō
dicimus de procuratore:q̄ si dominus promittat hēre ra
tum quicquid procuī.legitime fecerit non valet mandatuꝫ
vt nō.in.c.i.de procuratoribus in clemen. Item dictuꝫ te
stis fundatur in iure qō est vnicum & individuuꝫ: secundū
Oldradum:& ideo non pōt pro parte approbari pro parte
reprobari.ar.ff.de pcura.l.in causa.ix.distin.si ad scriptaꝫ
& per Bar.ff.de liberatꝫ.lega.l.aurelius.§.idem quesit.

Spurius decessit viuente dicta domina: vnde non potuit mouere dñe qđ factū fuerat cōfirmari: qz non erat in rerum natura persona in qua posset cōfirmari ipse actus: z nihil factū tēpore incōgruo cōfirmatur tēpore congruo tractu tēporis cōualescere nō pōt: vt. ff. de lega. ii. l. vnū ex familia §. i. z in regula non firmatur z. C. de dona. iter vi. z vxo. l. a marito z. l. nō ois. ff. si cer. pe. Jtē considerāda sūt illa verba pro alimētis que in spurio sunt loco finalis cause: qz Spurius nō ē alias capax ex dispositione paterna. Et tō finita cā finali finitur effectus: licet secus eēt si dicta verba aduccrentur capaci: vt nō. ff. de trāsac. l. cū bis. §. si cui pozro nec filius alimētarū succedit in alimētis quia personalia sunt.

¶ Ego Baldus de ꝑerusio.

¶ Sentētia an possit retractari pretextu instrumētorum de nouo repertorum: z tēpus petende restitutionis in integrum durat per quadriēnū a scientie late sententie. Item an possit repeti solutū per sentētiā. Jtē an sententia lata ex nimio breui tēpore sit ipso iure nulla.

Consilium. lxxvi.

¶ A christi nomine

¶ Quedā sententia fuit lata sub ista forma; z qz vidimus iuramētū in litem idē de calūnia z de veritate z in defectuz probationū inquātū non fuisse plene probatū: sed semiplene in dicta cā ideo pronunciamus eum vsurarium z condēnamus ꝛc. que sentētia fuit lata tā sunt sex anni z vltra: modo reperiū tur instrumēta per que apparet qđ dicta condēnatio nō fuit iusta qz fuit facta post generalē z plenissimam quietationem ex cā solutionis emanatā: vt in instrumēto apparet. ¶ Quęritur vtrū dicta sententia possit retractari. ¶ Secūdo q̄ritur vtrū si nō possit retractari possit solutū prius repeti vigore dicti instrumēti quietationis. ¶ Tertio queritur vtrū dicta sententia lata ex nimis breui termino sit ipso iure nulla. Et videtur quo ad primū punctū qđ dicta sentētia valuerit z retractari nō possit: qz pretextu nouorū instrumētorū sententia nō retractatur: vt. C. de re iudi. l. sub pretextu. alʒ incipit sub specie. Cōtrarium est verū: qz quādo duo cōcurrūt. s. qđ sentētia fertur ex iuramēto delato in defectū probationū; qđ iuramētū postea apparet falsū per instrumēta postea de nouo repta: talis sentētia rescinditur p restitutionē in integrū: vt. ff. de iure iurādo. l. admonēdi. dicet aliqs hic ē lapsum tēpus petēde restitutionis in integrū qz ē lapsus tēpus quadriennii a die qua sciuit sniam latā: vt. C. de tēpo. in integrū resti. l. supuacuā. Sz hoc nō obstat qz imo incipit currere solū a die quo instrumēta sūt de nouo repta: qz istud tēpus ē vile quo ad principiū z nō incipit currere ignorāti ex quo pēdet sba restitutiōis in integrū vt plene nō in dicta. l. superuacuā. Jtē ignorās nō poterat restitutionē petere qz nec allegare poterat qđ ignorabat. ergo vile tēpus nō incipit currere qz nō ē tale tēpus in quo nō regratur sciētia sicut ē aliquādo. ff. de infamibus genero: z hoc ꝓbatur. ff. de excusa. tutorū qn quaginta. z ff. qs ordo in bo. pos. seruetur. l. ii. §. dies: z hec ē vītas qz instrumēta sūt de nouo repta: q̄ allegatio tanq̄ꝫ p allegata p ignorātiā facti ꝓbatur p iuramētū nisi ꝓbetur ꝯtū. ff. de ꝓba. l. verius z in regula iuris ꝓsumitur ignorātia z hoc de ꝑmo pūcto. ¶ Sup secūdo āt pūcto vī qđ nō posset repeti si ē solutio p sniaz: vt. ff. man. l. fideiussor. §. in oibus z C. de cōdi. indebi. l. i. Sz ꝯtū ē verū qz ꝑma solutio reddit ad non cām z b glo. ordi. determinat expresse. ff. de cōdi. indebi. l. iuliānus in ꝑma glo: plus dico qđ si nondū eēt solutū per sniaz posset opponi cōpensatio: vt. ff. de cō. ēsa. si cū milite. §. cū inter: qz ē liquidū per instrumētū refutationis z cōfessiōis lz generalis vt. ff. ō solu. l. si ex pluribus z ff. de pactꝫ. l. emptor. §. lucius. ¶ Super tertio pūcto nō insisto qz ē casus extra de dilatōi. c. i. nā nisi sit tāta artatio tēporis que inducat impossibilitatē valet dilatio lz posset appellari a tanta breuitate termini; sed hic non fuit appellatum.

¶ Ego Baldus de ꝑerusio.

¶ Jus denūciandi an transeat ad successores: z an ita credatur successoribus sicut credebatur principalibus: z an valeat vt denūciatio facta coꝝ vicario stante statuto qđ denūciationes debeāt fieri coꝝ domino potestate.

Consilium. lxxvii.

¶ A christi nomine

¶ In quo dazꝯ cōtractu vēditionis fructuū z prouentuū quorūdā molēdinorū cauetur: si quo tpe aqua cessaret fluere pp defectum cluse buse beralis vel aliqua alia rōne qđ ab illo tpe quo cessauerit vsq; quo currere inceperit z labi aliqđ tēpus dicte emptiōis nō currat dictis emptoribus sup qua cessatiōe credatur dictus emptoribus z cuilibet eorū si denūciauerint dño ptāti z ancianus z denūcia fuit posita in archiuo; q̄ denūcia sic facta ꝓ va bēatur nisi oppositū fuerit legitime ꝓbatū: de mū dicti emptores vēdiderūt ticio dictū ius eorum q ticius aduenīēte casu denūciauit vicario ptātis z ancianis. Queritur de tribus. ꝑmo an ius denūciādi trāseat ad emptores emptoris. Secūdo an credatur emptori emptoris. Tertio qz denūciatio nō fuit facta ptāti lz eius vicario: vtrū valeat. ¶ Circa ꝑmū pūctū vba Jacobi de are. in. l. si sic. ff. de lega. i. b fūt. Nota qđ electio q̄ cōpetit alicui rōne ꝯtus trāsit in quēlibet successorē z singularē: vt b z. ī. de vbo. ob. si stipulatus fueriz. z. l. fi. §. i. Sed pone qđ q̄dā villa ꝑmisit ticio purgare quēdā riuū ad arbitriū ipsius ticii q mihi riuum vēdidit; q̄ro an teneatur meo arbitrio purgare vī qđ nō. ō. loca. si merces in ꝑn. z. ō. de ꝓcu. l. si bis q fitchū z p hoc. ī. de vbo. obli. si stipulatus sim. Nec obstat qđ iste. l. loquitur in vlī successore: qz idez ē in singular. ar. ō. de iure iurādo ēt si in rē: de dā. infec. fluminū. §. aducatur. Jtē non obstant. l. allegate qz loquūtur qñ gs ē electus vt minister lz hoc factū ē ob iniū rei. Et idē qñ qs ꝑmisit restituē t ā na arbitrio meo. Et ego alii cessi iura: alii dicūt hoc cōcedē dū ex psonis ex cāis ꝓ hoc. ī. de actꝫ. z obli. l. fi. Jaco. ō are. Ex his appet qđ pactū de denūciādo trāsit ad singulaꝛ rē successorē: lz dubiū ē an debeat credi. Et vī qđ nō qz est electa fides certe psone ad hoc. ff. de dote ꝓlega. theopō pus. z. C. de rebus credi. l. generaliter in ꝑn. Sed ꝯtū vī ⁊ius qz istud nō ē cōmissū persone rōne psone lz rōe ꝯtus vñ sufficit si psona ē eque idonea qđ ꝓsumitur in dubio vt nō. ff. de ꝓcura. l. si actor malit z hoc de ho pūcto. ¶ Circa tertiū pūctū nō ē dubitādū qz illud qđ fit coꝝ vicario vī fieri coꝝ ipso ꝓside: vt. C. de offi. eius q vicē alterius gerit l. suggerēte. z idē ē tribunal vt in. c. ii. de cōsuetudine li. vi. nec ē fienda differentia in noīe officialis sed in qualitate officii: vt. l. ii. §. pe. ff. ad tertulla. Et lz ꝓdicta dz intelligi cōsilium alʒ per me latū.

¶ Quarius an possit petere alimēta dotis nō solute.

Consilium. lxxviii.

¶ A christi nomine

¶ Virus marītus q supportat onera matrimonii possit petere alimēta dotis nō solute in termio cōuentiōali vel legali. Quidā dicūt qđ nō: qz actio de dote ē strictī iuris nisi qñ cōpetit mulieri z ī. similes accessiones nō ventū nisi a tpe litis cōtestate: z ista opinio ponitur in glo. ff. so. ma. l. de diuisione lz ibi ēt tāgitur ꝯtra opinio. nā cū vir sustinet onera matrimonij ꝓplet ꝯtū ex pte sua. ḡ z sibi equa lāce dz ipleri saltē recōpēsādo sibi onera matrimonii. ar. C. de actꝫ. emp. l. curabit: qz nō ē equū qđ mulier locupleteē cū alīena tactura sicut eꝫ si nō sustineret onera mātmonii nō dz hābre fructus: vt. l. pī. ff. de excep. doli. Et vī casus qđ post biēnū qlz exneus teneat C. de iure do. l. fi. §. ꝑterea: qz biēnū succedit

inſtitu. de rerū diuiſ. §. inſula. & ff. cōmuni diuidun. l. auctor: & ita eſt in ꝓpoſito in fluuio de quo queritᵉ: qꝛ aqua cōmunis eſt ꝓ indiuiſo: vnde quelibet cōtas poteſt vti aq̄ ꝓ parte ſua edificando in ſuo ipſius vniuerſitatis: totaz aūt aquā vſurpare nō poteſt: vt. ff. de aqua plu. arcen. l. in ꝯcedendo. & ff. de acq. here. l. duo fratres & C. finiuz regu. l. ſ ꝯſtituerit in rationeſui. ex hoc ſequitur q molēdina quoruz cuiuſ & [illegible] ſu- deſtra in alueo ſi ſecundum vltra mediū fluminis nō poſſūt nec non ea ratione: qꝛ ſi ant in cōmuni: ſed qꝛſiūt in ꝓpꝛio ſolo aduerſarū quatenus vltra ſe extēdit. & ſic nō ē neceſſe hic allegare. l. ſabiñ cōi diuidū. nec ſcā mām: & ſi hoc nō licet publico nec ꝓuato: ſunt & q̄dꝫ aque que naſcūtur in cōfinio duarū ꝓuatarū perſoarū & ſimili modo diſtinguēduz eſt. Sunt & alie que oriuntur in ſolo meo tātū & ꝓtēduntur in ſolū alterius: nō habēt ortum ex publico ſiue oriātur ex fonte ſiue ſint aque pluuie. nam q̄diu ſolo meo coherēt mee ſunt & trāſducē poſſū eas ad irrigationē prediorū meorū: & irriuare ad quē locū volo etiā ſi ꝓrata aliena patianturex hoc ſic uitatem dūmodo hoc faciā ꝓ cōmoditate mea & non ꝓ dāno vicini ꝓncipal'r vt. ff. de aqua plu. arcē. l. i. §. Itē aiunt. ſunt & alie aque que oriūtur in publico & d' currūt poſtea per agros ꝓuatoruz de q̄bus queritur an poſtq̄ ſunt in agris ꝓuatis poſſūt dīri agroꝝ vti illis aqs tanq̄ ꝓpꝛiis & diuertere ad irrigatiōem ꝓpꝛiorum prediorum quocūq̄ volūt. & videtur q ſic: qꝛ aqua cedit ſolo ſine quo eſſe non poſſūt: vnde ſicut impoſſibile eſt q alueus fluminis publici non ſit publicus: vt. ff. de flumi. l. i. §. ſi inſula. v. qꝛ impoſſibile ita per ꝓtrarium ſi alueus eſt meus aqua eſt mea: ſed in ꝓtrariuz videt qꝛ ſi aquā fluminis publici trahо per foſſā ad agrū meū publica fit: & ideo ſi qd ibi ſit in flumīe publico factū vī ſi mō pennis ſit curſus p illā foſſā: vt. ff. de fluminibus. l. i. §. ſi foſſa de fluminibus nauigabilibus vel ex q̄bus ſit aliud nauigabile etiaz ſi naues habeāt trahi per cozdulas nō eſt ma noſtra. Ex l. quo minus. ff. de fluminibus. Ex his itaq̄ ſuperius dictis ꝓ reſponſio ad q̄ſitum: qꝛ qd de nouo facere non lz nec in alienū immittē: vt. ff. ſi fun. vendice. l. ſicuti. §. ariſto. Sed cōſueta ab antiquo edificia & preſcripta lz reſtituere iſta ſiqdem valde ſunt diuerſa de nouo facere & reſtituere. vt. ff. de iure. actu q ꝓua. l. ui. §. hoc autē: & predicta cōfirmātur per ea que legūtur & nō. in. l. i. in ꝓn. ff. de dā. infec. & C. de fuitꝫ. & aqua. l. ſi manifeſte. & l. preſes & dicta. l. quo minus. & ff. de eden. l. ſi quis ex argētarius. §. ſi inicium tabularū.

¶ Ego Baldus.

¶ Judex delegatus ad ſentētiā exequēdā quā ꝓmū dixit exequendā nō pōt reuocare & dicere non exequēdā.

Conſilium. lvij.

¶ Judex

¶ Achriſti nomine ad cognoſcē

dū ſi ſnia ſit exequenda: nec ne poſtq̄ ꝓnunciauit exequēdā vel nō exequēdā fūctus eſt mandato quo ad hoc: vt nō poſſit reuocare ſentētiā ſuā: qꝛ huic iudici cōmiſſus eſt articulus nō tota cā. Et ideo lata ſentētia licz interlocutoria ſit tamē eā nō pōt reuocare: qꝛ nō patiūtur fines mādati ſicut nec arbiter aſſūptus ſup vno articulo: vt ff. qui ſatisda. cogā. arbitro: & ꝓz per regulā que ponit. ff. de arbi. l. qualē. §. ſi. Et ideo cōſilium excellētis doctoris dñi Signoruu placet mihi & idē cōſulo etiā ſi refuaſſet ſibi ius reuocādi. qꝛ hec reſeruatio eſt impoſſibilis & iuri cōtraria: qꝛ nō patiunt fines mandati vt. l. iudex. ff. de re. iudica. qꝛ mādatuz de iudicādo intelligitur de ꝓma vice nō de ſepius ſup eodem ꝓncipaliē cōmiſſuz: vt. ff. de verbo. ſignifi. l. bone. §. hoc ſermone.

¶ Ego Baldus.

¶ Vide in cōſilio. cxviii. & in ꝓſilio. clxvi.

¶ Filiatio quomodo ꝓbetur & preſumatur & an credendum ſit matri dicenti: tu non es filius patris tui; ſed alterius qui hūc rez mecuz.

Conſilium. lviij.

¶ Verba dñi

Achyrnomine

Cui lectura ſua quā incohauit. ſup. ff. o. veteri in. l. filiū diffinimus. [illegible] his qui ſūt ſui vel alieni iuris hec ſūt. opponit ꝓmo q ſuper [illegible] nō poſſit dari diffinitio certa cum ſit impoſſibile ſcire [illegible] ſit filius vt infra de ꝓbatiſ. & demō. l. Iulius dicendū q [illegible] filius ſm vītatē ſed fz ſi ctiōem ſiue preſumptiōem. In veritate autem impoſſibile eſt vt in. l. cōtraria. nec ſufficit ibi ꝓbari per preſūptum: qꝛ fuit a teſtatore ꝓdicto ānotata ſi ꝓbauerit ſe filium qō ex auditur ſm veritatem: qꝛ ꝓditiones debēt impleri fz formā facti appoſiti. vt eo. ſi. l. meuius & qui heredi in ꝓn. ſo opponitur de libe[illegible]s agno. l. i. §. ſi qs longo tēpore ſolutio nō. in glo. Tertio opponit hic dicit q ſi ꝓſtet nō filium etc. ſed hoc nō pōt ꝓſtare: qꝛ negatiua per rerū naturā etc. vt. l. actor. C. de ꝓba. ſolutio hoc hic ꝓbatur, negatiua per ꝓbatiōez affirmatiue ex qua hoc reſultat vt hic ꝓz in lēa ſic. C. ō ꝓtrahē. & ꝓmu. ſtipu. l. optimā cū ſimilibus Querit hic qꝛ filiatio ꝓbatur ꝓſūptione que debeāt ꝓbari ad hoc vt qs ꝓſumat vt filius legitius certe ꝓbatur ꝓmo mātimōiū ꝓtractū inē Maranū & Bertā & q erāt in etate nubili. Itē q ſimul cohabitantibus mulier ꝓcepit talē filiū vel q ex ventre eius natus eſt ex his preſumit filius preſūptione iuris niſi ex aduerſo impedimētū generādi ꝓbetur vt ꝓz hic. l. & ſic ſufficit ꝓbare preſūptū vt hic & infra de his que in fraud. cre. l. oēſ. §. Iunius. ſed pone q mat tua iacuit cū marito quē dicis ꝓtem tuuz & cū alio etiā ante nuptiaſ tuā nunqd preſumeris legitimus filius hoc eſt ar. q ſic lz ꝓpter adulterū minus videatur preſumēdum: vt infra de adulteriis. l. miles. §. que ꝓpter. Itē pone q pat appellauit filiū nūquid ex hoc preſumit filius legitimus ar. q non. C. de ꝓba. l. nō nudis & l. neq̄ & infra de inoffi. teſta. l. ſi inſtituta. §. i. ſed dic contra extra de ꝓba. c. per tuas & ex qui filii ſint legitimi. c. per tuas & hic. l. i ꝓn. dicit. n. filiū diffinimus & & ſubaudiatur nāle & legitimuz ſic in patre qui appellat filiū & hoc ſenſit hic odofre. & nō. inſtitu. de adoptiu. l. ſi. ſtatur. n. huiuſmodi ꝓbatiōibus niſi ꝓbetur ꝓtrariuz: & idē in teſte qui deponit filiū eſſe & nihil plus dicit qꝛ intelligitur depoſuiſſe de filio nāli & legitimo. Quid ſi dicat teſtis ſcio ꝓ certo dicūt q̄dam q dixit falſū: qꝛ hoc ſcire impoſſibile eſt. Tu dic q hoc dictū eius ſoluat & intelligatur eſſe certū ſm qō humana nā ſunt. i. preſūptione vt lex preſumit: vt infra de edili. edicto. l. ſi vē ditor ꝓ quo facit qd' in. l. iuſti dixi ſupra de iuſti. & iu. fz Ja. de Ravēni. ſed pone q mat vel pater dicāt nō eſſe filiū illū qui natus ē in mātimonio; nūqd eſt credēdū eis dicit Ja. de Ravēni q non: qꝛ iſta eſt legis preſūptio: cui ſtādum eſt niſi aliter ꝓbaretur ꝓtrariuz. vnde fatuus fuit q̄dam Rex natus in mātimonio q reddidit mātri ſue dicēti ſibi tpōre quo vetula ꝺceſſit q nō erat filius Regis & renūciauit Regno: nō. n. debuit ſibi credere. fz potius debuit credere legi: & ſm legem conſcientiā ſuā informare: vt in autē. de iudi. §. oportet: & idē dico ecōtra ſi aliqua mulier extranea quā cognouiſti dicat tibi talis eſt filius tuus non d'bes credere: qꝛ lex hoc nō credit niſi de eo qui naſcit ex mātimonio. nā ſicut pōt eē ex te: ita pōt eē ex alio & ſic pīez nō bz vt ſupra ti. ꝓxi. l. vulgo ſic ergo bene credidit vnus ſapiēs Bononiēſis ꝓ quo vt fertur q̄dā factus per dei gratiā Pōtifex miſit & in ſecretis dixit. tu es filius meus quē genui ex matre tua cū tali tēpore fuiſſē ſcholaris Rome vñ cū modo ego fiz dīs volo te ꝓmonere ad maxios honoꝛes qui reſpōdit non placeat deo. Ego ſum filius

16

14

colorchecker CLASSIC
calibrite
mm